

VILLANOVA COLLEGE LIBRARY
Villanova, Pennsylvania

This book was donated

3-4-49

by

Rev. M. Sullivan, O.S.A.

ACTA
SANCTORUM

PARISIIS. — EX TYPIS V. GOUPE, VIA GARANCIÈRE

PARISIIS & ROMÆ, APVD VICTOREM PALME, M. DCCC. LXVI.

ACTA SANCTORUM

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur

EX LATINIS ET GRÆCIS, ALIARUMQUE GENTIUM ANTIQUIS MONUMENTIS

COLLECTA, DIGESTA, ILLUSTRATA A

GODEFRIDO HENSCHENIO ET DANIELE PAPEBROCHIO,

E SOCIETATE JESU

EDITIO NOVISSIMA, CURANTE JOANNE GARNANDET

MAII TOMUS QUINTUS

QUO CONTINENTUR DIES XX, XXI, XXII, XXIII ET XXIV

OPERAM ET STUDIUM CONFERENTIBUS

FRANCISCO BAERTIO ET CONRADO IANNINGO

EJUSDEM SOCIETATIS

PARISIIS ET ROMÆ

APUD VICTOREM PALMÉ, BIBLIOPOLAM

1866

STILLANOVIA COLLEGE
LIBRARY

BX
4655
.A2
v. 18

ILLUSTRISSIMO
AC REVERENDISSIMO DOMINO
D. LUDOVICO
DE SOUSA
ARCHIEPISCOPO ULYSSIPPONENSI

REGIO ARCHICAPELLANO ETC

3.4-49. Bull of Pope Martin Bullion over
Laudabile istud Tuum, Illustrissime et Reverendissime Domine,
librorum veterum ac recentium, manuscriptorum et typis euso-
rum, undequaque colligendorum studium, quo Bibliothecam Ulys-
sipponæ instruis, nulli celebrium plerarumque cessuram, superaturam
plurimas, animos mihi facit, ut audeam Nominis Tui claritati inscri-
bere hunc Tomum, de quorundam Sanctorum Maji Actis, pluribus
ejusdem argumenti ac styli aliis adjungendum. Indiget sane is, siquis
meorum operum alius, Patrono insigniter erudito, prudenti, et justo,
eui committat tractandam a se causam Constantini Christianissimi
Imperatoris, non solum re ac nomine Magni, sed etiam vetusta utrius-
que Ecclesiae Orientalis et Occidentalis opinione Sancti; ab ea tamen
calumnia vindicandi, qua dicitur et tenetur a multis, in Arianismum
deflexisse sub vitae exitum, et hæretico ritu baptizatus, vel (quod tur-
pius) rebaptizatus fuisse. Suseipit etiam idem hic Tomus Luciferi Ca-
laritani memoriam, ab iniquo illo præjudicio liberandam, quo passim
ereditur, ad extremum vitae tenuisse, adversus Episcopos Arianorum
Communionem aliquando pollutos, severitatem nimiam, unde Lucife-
riano Schismati postea occasio data et nomen, atque Catholice Com-
munionis exors esse defunctus: quem tamen, propter egregiæ Con-
fessionis merita, Sardinia omnis ut Sanctum semper est venerata, et
hodie dum ipsum colit, aris templisque sub ejus invocatione erectis;
confirmata etiam in eadem religione, invento nuper corpore, multis-
que miraculis divinitus illustrato. Ast duobus istis fortasse potuisset
etiam alibi reperiri judex ac vindex: in ea autem, quæ de S. Man-
tio, Eborensi Tutelari, movenda mihi est controversia; inveniendus

Maji T. V.

1 ipsa

ipsa in Lusitania est, qui cognoscat, quam ineptis insulsisque figmentis Passionem ejus involverit fabulorum quorundam temeritas; qui nullam illius antiquam certamque historiam superesse rati, licere sibi crediderunt comminisci aliquam; et ausi sunt Apostolorum ætati Christique Discipulatu inferre eundem; atque ipsum non tam ornare quam deformare, injectis temere Episcopalibus suæ civitatis Infulis; imo nec his contenti alii, etiam Catalaunenses in Gallia addiderunt, eum cognomento Memmii, ex Romana Nobilitate sumpto. Ille autem ex veris suis Actis, etiam Venerabili Bedæ ac Floro Lugdunensi visis, deinceps intelligetur in Judæorum servitutem, seculo forsitan quinto aut sexto, venditus et adductus ad Lusitanos, toleratasque inter vincula et laboriosam agriculturam ærumnas insigni martyrio coronasse. Non equidem ignoravi, quantam eruderanda hæc veritate conflaturus mihi invidiam essem apud eos, quibus præoccupata mens persuaserit, Religionis obligatione ingenti se adstringi, ad vulgo jam receptam opinionem tuendam, ex auctoritate Breviarii Ebo-
rensis, an. MDXLIII exeusi; atque ex inædificatis ei, cum insigni fabulositatis auctario, pseudonymorum Dexteræ ac Juliani commentis. Sed hi postremi, quam nullo apud Te loco sint, millies de impostura convicti, satis ostendis, ingenti affectu libros complectens nostros, nullo non die istorum confutationem professos. Confido autem, quod ante Eruditionis Religiositatisque Tuæ æquissimum Tribunal, nec Breviario quidem, utrumque antiquiori, passurus sis id credi diutius, quod citra omnem verisimilitudinem cognoveris a duobus circiter seculis primum fuisse excogitatum. Vides interim, quæ et quanta mihi sit causa grandis efficacisque Patrocinii requirendi. Ut porro etiam intelligant alii, non solum præsentis, sed et futuri, quanta sit in Illustrissima Gratia Tua ad patrocinandum facultas, da veniam, si multas et magnas prærogativas Tuas, toti notissimas Lusitaniæ, apud externos quoque prædicem; deque nobilitate Generis, Doctrinæ præstantia, Virtutis claritate, Titulorum amplitudine, quibus polles, paucis multa perstringam, quando pro merito explicare omnia grandis voluminis opus foret.

SOUSARUM, tota Lusitania clarissimorum pariter ac vetustissimorum, originem, inter Gothicæ Nobilitatis reliquias, scrutati aliqui, diligentia sua pervenerunt ad D. Suarium Belfagerium, tum aliorum oppidorum, tum etiam ejus quod Sousa dicitur fundatorem, seculo Christi octavo: et ab hoc sextum nominant D. Eganem; qui Sousæ natus, hereditarium inde nomen transmiserit ad posteros, partitos in varias ac generosas stirpes; quarum præstantior una, finienda in D. Constantia Mendezii de Sousa, feliciter resurrexit per hujus filiam, D. Mariam Pelagii Ribera, nuptam Alfonso Dionysio, Magno Ordinis Christi Magistro. Siquidem hinc factum est, ut pater ejus Alphonsus,

sus, Rex Lusitaniæ atque Algarbiorum sui nominis Tertius in serie, gloriosissimorum Avorum Tuorum undecimus numeretur; et per eum porro, ad ceteros antegressos Reges, possis in linea paterna ascendere. Ab istis autem deducta Familia Tua, et præstantioribus quibusque in Lusitania Castellaque Domibus, Menciorum, Tellorum, Noroniarum, Castrorum, Mellorum, Villenarum, Mendozarum, Silvarum, Silveriarum, aliorumque Primatum innubens innuptaque, per integra quatuor secula Viros semper dedit, auctoritate ac dignitate primarios. Et Magno quidem Ordinis Christi Magisterio spectabiles numerat, præter Alphonsum Dionysium prænominatum, filium ejus Didacum Alphonsum, Pronepotem quoque Lupum Diaz de Souza. Ex hoc vero processerunt Magni Regiæ Domus OEconomi, Didacus Lopez de Sousa, sub Rege Eduardo; Alvarus de Sousa, ejusque filius Didacus Lopez de Sousa, sub Alphonso V. Ultimi autem Pronepos, Avus Tuus, Henricus de Sousa, Mirandensis Comes Custosque et Dominus insignis Oppidi de Arronches, numquid non ad titulos Regii Senatoris perpetui, quod etiam in Consilio Status pro Lusitania fuit in Aula Madritensi adjunctam habuit Portuensis Urbis Præfecturam, et quasi hereditariam transmisit ad filium Didacum Lopez de Sousa, hujus nominis Tertium, Patrem Tuum, una cum Dominiis suis ac titulis aliis, insuper addita universæ Regiæ Gazæ cura? Hic vero ex lectissima Matronarum Eleonora de Mendoza, Comitum Penaguianorum et Matinensium, summorum Regii Cubiculi Præfectorum filia, Illustrissimam Tuam Gratiam genuit anno MDCXXX, XV Kal. Novembris, ordine quidem ultimum inter fratres, sed futuram honoris Ecclesiastici prærogativa primum. Ab his pene infans delatus ad Curiam Madritensem, interque Regios Ephæbos es educatus: sed prius quam intra proximum a Tua nativitate decennium Regni status mutaretur, relatus in Lusitaniam, novis in ea Regibus, ob egregiam indolem et ætate majorem prudentiam, mire placuisti; carus præsertim Principi Theodosio, cujus deinde defuncti Tumulum egregiis condecorasti elogiis, edito qui est in manibus libro; justa eidem etiam solitus quotannis, in Regio Bethleemitico templo, quam magnificentissime instaurare. Nempe in nostro Ulyssipponensi Collegio humaniori litteraturæ operam dederas, insigni cum profectu. Privata deinde diligentia, cum scientias alias non paucas, tum Juris Pontificii non exiguam consecutus peritiam, Lauream ejus Doctoralem susceperas Romæ; simulque, Portuensem Decanatum, ab Episcopali primam istius Ecclesiæ Dignitatem. Hanc deinde, post Italiam, Galliam, Belgicamque lustratas, magna ubique rerum notitia auctus, sic rexisti, qua mortui Episcopi Portuensis Vicarius, qua absentis in Hollandica et Britannica Legatione Fratris Gubernatoris D. Henrici de

Sousa Locumtenens, ut summam apud universos laudem ex spirituali ac temporali administratione retuleris. A Serenissimo Rege Petro lectus deinde es Archiepellanus, atque adeo præpositus Regiæ familiæ universæ, coque spectantibus Canonicis, nec non Beneficiis ecclesiasticis omnibus ad Jus Regii Patronatus spectantibus cum Ordine et titulo Hipponensis Episcopi: quibus paulo post, ad Votum Regis, atque ad Pontificis nutum, Archiepiscopatus Ulyssipponensis accessit, aucto, non mutato onere prius imposito; quin etiam triplicato, quando declaratus fuisti Regiæ Majestatis a Consiliis Status: adeo nihil est quod Sapientissimus Princeps, supra merita supraque vires Tuas esse existimet. Tu vero tot tantisque a Rege et Ecclesia communitus tuendæ dignitatis præsidii, transtulisti in fratris Neptem et heredem unicam, Marianam Marchionissam Arronchensem et Comitissam Mirandensem, Excellentissimo Harmonia Seneschallo, Carolo Josepho Ligniacensis Principis filio, feliciter conjungendam, quidquid titulo patrimonii obtinebas; ne quam partem amplissimæ fortunæ Tuæ posthac deberes carni aut sanguini: satis utique ex Christi patrimonio dives. Sed et hoc intelligi volens, non tam Tibi ipsi, quam pauperibus reservasse, haud recusasti quo minus ante hos duos annos eligereris in Provisorem celeberrimæ illius Confraternitatis, cui a Misericordia egenis, pupillis, captivis, atque ægris impendenda est nomen; ingentem pecuniæ summam eo uno anno istum in finem conferens; exinde vero ad opera ejusmodi caritatis, velut ex obligatione spontanea, semper largissimus. Quid nunc commemorem, qua ingenii dexteritate, qua prudentiæ solertia, qua judicii maturitate, qua cura æquitatis et pacis publicæ Ecclesiam Tibi concreditam gubernes? Ubique singularis in Deum pietas, in subditos comitas, in miseros effulget dilectio Tua. Quantum etiam avertendis publicis scandalis et vitiorum seminariis extirpandis intendas, vel inviti testabuntur comædi, quos omnes fecisti ab Urbe proscribi, successu vix alteri quam Tibi sperando. Ne porro delicias sibi suas subtractas populus quereretur, utiliores alias eidem providisti, curando ut exposita in singulis successive templis vastissimæ istius Metropolis sacrosancta Eucharistia, continens habeatur horarum quadraginta Oratio, ad instar illius quam Romæ Clemens VIII instituit; utque a S. D. N. Innocentio Papa XI impetrata plenaria Indulgentia præsto sit ea templa visentibus: ad quam requirendam Tuo ipsius exemplo præiens, non desinis invitare universos, loca longe etiam inter se dissita ipse visitans, in iisque prolixas moras orando trahens. Nunc vero quid attinet meminisse, quomodo Successorum prospiciens commodis, Archiepiscopale Palatium insigni porticu exornaveris; Sacellum, paramentis; conclavia picturis ac peristromatis instruxeris, vasis aureis et argenteis locupletaveris? Potius ad Tuam Bibliothecam regredior,

ut,

ut, unde cœpta est, ibi finiatur oratio. In hac conquisitorum undique Codicum numerus ultra viginti quinque millia jam excrevit; et indies magis excrecere non desinit. Una vestis omnibus, ex aluta rubra micans, et dorsum auro rutilans; armaria, Brasilico ligno in æternam durabilitatem fulgentia; optimus ordo universis. Solus jam superest comparandus locus, ubi communi usui exponantur, ea ratione ac norma, qua suam Ambrosianam Bibliothecam Mediolani publicam fecit Cardinalis Fredericus Borromæus, Sancti Caroli nepos dignissimus. Hinc si ministeriorum regulæ, præsentiarum horæ, leges ab utentibus servandæ petantur, additis mutatisque nonnullis, pro loci temporisque diversa conditione; nescio an orbis Christianus aliquid simile habiturus sit, itaque accommodatum utilitati publicæ. Quod si placeat fornices parietesque pictura inducere, quemadmodum in exstructa a se Vaticana fecit Sixtus V; ne quæso aliunde petenda censeas illius argumenta; cum domestica Sousarum decora, tuaque ipsius Vita, omnis cum laude virtuteque traducta, abunde sufficiat quantæcumque historiæ adimplendæ. Interim affectum meum exili hoc munusculo testatum suscipe, Tuoque benigno favore effice, ut quæ successuris posthac mensium aliorum Actis reservantur loca, impleantur citius, communicando quæ facere illuc possunt et ad Te confluerunt Græca Latinaque monumenta; dum una cum Adjutoribus operis diuturnam felicemque vitam apprecor,

ILLUSTRISS. AC REVERENDISS. GRATIÆ TUÆ,

Ejusdem minimus Cliens et Famulus

Daniel Papebrochius S.J.

INDEX SANCTORUM

IN TOMUM V MAJI.

A

- A**ctius, Actus *vide* Attus.
- 21 Adelphius Episc. Onupheos, relegatus ab Arianis 29 c
- 22 Aemilius M. in Africa, Acta Martyrii *ex Cyprano* 130
- 24 Afra M. *Comment. Prævius* de tempore et Actis martyrii, nec non de cultu diebus variis 276
- ACTA MARTYRII *ex MSS. Brixianis* 277 et seqq.
- 21 Agathodæmon Scedæ et Menelai Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 21 Agathus Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- Aiulfus. v. Aygulphus.
- 20 Albertus Abb. Ordi. Vallisumbrosæ *Comm. Histor.* de ejus cultu, Actis et distinctione a S. Alberto Carmelita. 85 * et seq.
- 22 Albinus, cum sociis XV MM. Romani, *ex Martyrol. Hieron. et aliorum* 142
- 20 Alexander M. 10 *
- 23 Almerida M. in Africa *ex Martyrol. Hieron.* 249
- 21 Aramonanus Episc. favens Athanasio, an idem relegatus ab Arianis 30 a
- 21 Ammonius Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 21 Ammonius alter Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 23 Ammonius *sive* Anno Episc. Veronensis 259 e
- 21 Anagampus Episc. relegatus ab Arianis 29 d
- 20 Anastasius Episc. Brixianus *Comment. Histor.* 57 * de ejus cultu, translatione, ætate, protectione in Africam, an et in Hispaniam? 57 *
- 23 Anno Episc. Veronensis in Italia, Acta ex Valerio Augustino et Ferdinando Ughello 238
- 21 Apollo Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 21 Apollonius Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 23 Aptonus M. in Hispania, *vide* Epictitus.
- 23 Aptonus alius M. in Hispania *vide* Epictitus.
- 20 Asterius M. 10 *
- 23 Astus M. in Africa, *ex Martyrol. Hieronymi* 249
- 21 Athenodorus Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 22 Attus seu Attho, Abbas Generalis Vallumbrosanus Episc. Pistoriensis in Hetruria *Commentarius Histor.* ex Vallumbrosanis et Pistoriensibus monumentis. *Cap. 1* Patria Sancti, an Hispania? Vita a variis recentioribus scripta 195, *Cap. 2* Regiminis utriusque tempora et res ab eo gestæ 197, *Cap. 3* Translatio Corporis duplex: miracula posteriorem secuta 199, *Cap. 4* Cultus per Romanos Pontifices nactus, translatio nova et secuta miracula 202
- 22 Aurelianus M. Rom. Papiam translatus, *Comm. Criticus*, quo proponitur et expenditur compendium Actorum, de eo imprudenter contextorum 129
- 20 Aureus M. *vide* Basilissa.
- 20 Austregisilus Ep. Bituricensis *Comm. Prævius* de ejus cultu, gestis a cœvo scriptis, chronologia vitæ 59 * *Vitæ Lib. 1* Adolescentia acta in aula S. Guntramni Regis, Sacerdotium 60 * *Cap. 2* Episcopatus Bituricensis. Miracula, obitus 62 * *Lib. 11* Miracula adversus raptores bonorum ecclesiasticorum 63 *. *Lib. 111* Miracula ac virtutes recentioris memoriæ 67 *

- 22 Ausonius M. Episc. primus Engolismensis in Aquitania *Comm. Prævius*, continens elogium recentiorum scriptorum, cultus ab antiquo perseverantis argumenta, Corlæi de Actis antiquis præjudicium 133. Vita nova Auctore Francisco Corlæo ex Editione Francisci Bosqueti 135. ANNOTATIO 138, vetus legenda apocrypha ex antiquo MS. Monasterii S. Ausonii 138
- 22 Aygulphus, sive Aiulfus Archiep. Bituricensis in Gallia. *Comm. Historicus*. Ejus elogium ex variis, laus inter carmina Theodulphi Ep. Aurelianensis, ætas, translatio, processio 177

B

- 23 Basilieus Episc. M. in Africa *ex Martyrologio Hieronymi* 249
- 20 Basilla M. seu Basilissa. *Commentarius Historicus*, Cultus Basillæ et Sociorum *ex Martyrol. Hieronymi*. Actorum S. Eugenii, quibus temere inseritur, mala fides: locus sepulture 5 *
- 23 Basilus M. in Hispania, *vide* Epictitus.
- 20 Baullelius M. *Commentarius prævius* de Cultu, Translatione, Actis: quorum alia dantur, alia ut apocrypha rejiciuntur 125 *. ACTA MARTYRII 126 * ad eandem vitam Appendix S. Gregorii Turonensis 28 *
- 21 Bemius M. Reliquiæ Viennæ Austriæ. 8
- 20 Bernardinus Senensis. *Commentarius Prævius*, Acta triplicia auctor ex MSS. Res gestæ circa Canonizationem et Translationem 87 * §. 2 Alia Acta S. Bernardini a variis conscripta ex iis anlecta dantur 89 * §. 3 Vitæ n S. Bernardino actæ Chronotaxis 91 * Vita, post Corporis Translationem composita, *Cap. 2* Cæta Bernardini adolescentia, opera infirmis et nosocomio impensa. 93 *cap. 2* profectus in vitam Monasticam. Fructus concionum 95 * *cap. 3* Miracula in vita patrata, Episcopatus recusati, Aemuli superati, pius obitus 98 * *cap. 4* Canonizatio et Corporis translatio 101 * *cap. 5* Miracula post obitum. Suscitati mortui, sanati moribundi, cæci et muti et surdi curati 103 * *cap. 6* alii morbi variis curati, vinum multiplicatum 105 * *Vita Antiquior Auctore cœvo cap. 1* Ortus, vita Monastica, virtutes Cardinales et Theologicae 107 * *cap. 2* Constitutio naturalis, amor erga Deiparam, loca plurima concionibus illustrata 110 *. *Cap. 3* Extrema opera, etiam in Oriente per discipulos: Mors, sepultura. 112 * *Miracula XXX intra 111 dies ob obitu patrata 114 * Vita antiquior auctore Maplæo Veghio oculato teste. Cap. 1* Ortus, educatio sub tutela variorum, studia varia, amor singularis erga Deiparam

- titia martyrii in recentiorum Martyrologiis ac nominis etymologia 131
- 23 Guibertus, Fundator Gemblacensis monasterii, Ord. S. Benedicti. *Comm. Prævius* de Vitæ auctore, Sancti ætate, cultu et Reliquiis 261. *VITA*, Auctore Sigeberto monacho Gemblacensi. *Cap. 1* Prosapia, educatio, militia, Gemblacense monasterium constructum 262. *Cap. 2* Vita monastica Gorziæ: Gemblacensibus datus Erlewinus Abbas. Immunitas ab Ottone I concessa a Benedicto VII confirmata 263. *Cap. 3* Monasterium infestatum: pnis obitus et sepultura 266. Historia elevati Corporis 267
- 20 Guidus, Comes Donoratici, Solitarius. *Sylloge Historica* de ejus cultu, actis, translatione et familia 86^r.
- 23 Guilielmus M. Vita ex legenda Joannis Capgravi 270

II

- Helena V. Autissiodori in Gallia *Sylloge Historica* Elogium, cultum, ætatem, translationem complexa 153
- 21 Heracleus Episc. fugatus ad Arianis. 29 c
- 21 Hermes Episc. relegatus ab Arianis. 29 d
- 21 Hermon aut Hermias. 30 b
- 21 Herax Presb. relegatus ab Arianis. 29 c
- 21 Hilarius Episc. Tolosæ in Gallia. *Sylloge Historica*: ejus Officium, cultus die vario, inventio, elevatio. 11
- 21 Hospitius Reclusus Nicææ in Provincia. *Commentarius Prævius* de ejus cultu, titulo Abbat. patria an Ægyptus. *VITA* ex Greg. Turon. 40
- 22 Humilitas Abbatissa Ord. Vallumbrosani Florentie. *Commentarius Prævius* de ejus cultu, officio, festo; Vitæ auctoribus, translatione Corporis et brachii. 205 *VITA* Auctore Monacho sui Ordinis et familiari ex Notariali transumpto anni 1332. Prologus 207 *Cap. 1* Prima ejus adolescentia, conjugium, vita religiosa, transitus ad Ordinem Vallumbrosanum 207 *Cap. 2* Monasteria prope Faventiam et Florentiam struit et regit Abbatissa: miraculis etiam post mortem clara 210 *Cap. 3* Supplementum miraculorum, in vita atque post mortem patratorum 212 *ANALECTA* de virtutibus, scriptis, translationibus, et miraculis S. Humilitatis ex vita Italice edita per Ignatium Guiduccium *Cap. 1* de Spiritu quo instructa scripsit, et duobus Angelis custodibus ejus, et S. Joanne Evangelista, Patrono 214 *Cap. 2* Devotio Sanctæ erga Deiparam: ejus laudes quo modo et quo fructu ab ipsa dictatæ. 216 *Cap. 3* Translatio corporis ad monasterium S. Salvii, aliaque duplex ad altare proprium: probatur antiquus Sanctæ cultus, et inchoantur processus 218 *Cap. 4* Miracula post translationem S. Humilitatis facta, etiam usu gossypii ad corpus positi, 220. Hymni et Orationes Ex Officiis Vallumbrosanis anno 1566 Florentiæ cus. s 223

I

- 21 S. Ihsberga vel Yberga in Arthesia. *Commentarius Historicus* de ejus cultu, ætate, genere; discussa dubia, refutata apocrypha. 44

J

- Januaria M. in Africa ex *Martyrol. Hieron.* 249
- 22 Januarius, cum Sociis xv MM. Romanis ex *Martyrologiis Hieronymi et aliorum* 142
- 24 Joanna, uxor Chusæ. *Sylloge Historica* de ejus Actis, et Unguentiferarum cultu apud Græcos. Ex *Synaxariis* 274
- 22 Joannes Abbas Parmæ in Italia. *Commentarius Prævius* de vita a Monacho cœvo scripta, tempore regiminis et obitus, atque de cultu 180 *VITA* Auctore Monacho ejus monasterii *Synchrona* ex MSS. codicibus *Cap. 1* ortus, educatio, vita monastica, electio in Abbatem, aliqua miracula 181 *Cap. 2* alia miracula in vita et morte patrata: felix ejus obitus 183
- 21 Joannes Bonvisius Ord. Minor. de Observantia Presb. prope Assisium in Umbria: *Commentarius Prævius* de Inventione et translatione corporis, Vitæque Italica recentius edita, unde datur Supplementum ad vetustiorum Latinam, ex MS. sumptam 100. *VITA* Auctore Fr. Mariano Florentino ex fasciculo Chronicarum ejus MS. lib. 5 cap. 38, a R. P. Francisco Haroldo communicata. *Cap. 1* Casta Joannis ad-lescentia, negotiatio in Hispania: ingressus in Ordinem, et triennalis ibidem peregrinatio: reditus in Italiam, et vita ibidem acta 102. *Cap. 2* Joannis humilitas, et variae de eadem virtute sententiæ 104 *Cap. 3* Dicta Joannis de amore Dei et odio creaturarum, et quam pure ipse Deum diligeret, per viam contemplativam gradiens 106. *Cap. 4* Tolerantia, abstinencia, obedientia 109. *Cap. 5* de aliis B. Joannis virtutibus, ejusque pio obitu 110. *SUPPLEMENTUM* ex vita Italica per Franciscum de Luriano, edita Lugduni anno 1610. *Cap. 1* Joannis ortus vitæque in Ordine privata per Hispaniam et in Italia 112 *Cap. 2* instructi Novitii et Juniores professi 114 *Cap. 3* Bis Guardianus subditos prudentissime regit Joannes 115 *Cap. 4* studium paupertatis, fuga secularium, etiam consanguineorum, 117 *Cap. 5* Joannis cum Fratribus conversatio sobria, in penitentiarum usu eis convertendo moderatio, documenta vincendis tentationibus, ab eo data, mortis desiderium 119 *Cap. 6* Amor Joannis erga Deum et proximum. 121
- 22 Joas M. Patronus Belluni in ditione Veneta, ex catalogo Philippi Ferrarii. 143
- 21 Jocundus, M. in provincia Cæsaria, ex *Martyrologio Hieronymi*. 5
- 22 Julia V.M. in Corsica. *Commentarius Prævius* de ejus actis, ætate, cultu, translatione Brixium, 168 *ACTA* ex MS. Florentino et Bodecensi 170. *APPENDIX* ex Breviario Monachorum Brixienisum 171 hymni ex Breviario Brixienis ibid. 171
- 23 Julianus, M. in Africa, ex *Martyrologio Hieronymi*. 249
- 23 Julianus alter, M. in Africa ex *Martyrologio Hieronymi*. 249

L

- Lucifer Ep. Calaritanus in Sardinia; *Comm. Histor.* ex veteribus et recentioribus monumentis collectus. *Cap. 1* De Luciferi initiis conjecturæ recentiores, concertatio cum Arianis Mediolani, exilia quater mutata 28^{*}.
Cap

- Cap. 2* Libri a Lucifero scripti, Constantio exhibiti, cum S. Athanasio communicati 30 *.
- Cap. 3* Summa duorum librorum pro Athanasio ad Constantium 31 *.
- Cap. 4* Alii quatuor libri successive ad Constantium scripti 32 * et seq.
- Cap. 5* De Luciferiano Schismate, an et quatenus fuerit Sanctus illius causa 34 *
- Cap. 6* Miracula S. Luciferi, obitus et cultus in diœcesi Calaritana antiquus 37 *.
- Cap. 7* De ecclesia subterranea S. Luciferi anno 1615 reperta 39 *.
- Cap. 8* Inventio Corporis S. Luciferi anno 1623. 41 *.
- Cap. 9* Syllabus testium juratorum et de Fr. Francisco Hortula S. J. 43 *.
- Cap. 10* Miracula S. Luciferi juratis testimonio probata 45 *.
- Cap. 11* De titulis in refussione ossium S. Luciferi inventis 47 *.
- APPENDIX de aliis hoc seculo refussis in agro Calaritano Epitaphiis 50 *
- 23 Lucius, M. in Africa, *ex Martyrol. Hieron.* 249
- 21 Lucius, M. Cæsareæ in Capp. *ex Martyrol. Hieron.* 5
- 22 Lupicinus, Episc. Veronæ in Italia. *Sylloge Histor. De cultu, Reliquiis, officio ex Augustino Valerio, Episcopo Veronensi.*
- 22 Lupus, Episc. Lemovicensis in Aquitania *Sylloge Historica*, post Elogium ex Breviario agens de ejus ætate et elevatione Corporis. 172
- M
- Macarius Presbyt. M. Thmneos in Ægypto v. Donatus.
- 24 Manahen Propheta *ex Martyrologis et Actis Apostolorum.* 276
- 21 Mantius M. a Judæis occisus in Lusitania. *Commentarius Historicus* ad genuina ejus acta a fabulosis secernenda. *Cap. 1* Passio, translationes et cultus hoc die 31. *Cap. 2* Acta *ex veteri MS. D. Joannis Lucæ Cortez* 3
- Cap. 3* Rejiciuntur fabulæ S. Mantio affictæ posterioribus seculis. 34
- 20 Marcellosa, M. in Africa. 5 *
- 22 Marcellus M. *ex MSS. Synaxariis.* 144
- 23 Marcianus Episcop. Ravennatum in Italia *Sylloge Historica.* Ejus cultus et ætas : distinctio a S. Marciano Episcopo Dertonensi. 128
- Marcus Ereim. *vid. Thalassius.*
- 21 Marcus Episc. relegatus ab Arianis. 29 c
- 24 Martha Vidua, S. Symeonis Junioris Stylitæ mater, *Commentarius Prævius* de vita, cultu et nomine Marthæ hujus 398. *VITA Auctore Monacho coævo. Cap. 1* varæ S. Marthæ virtutes, visio, miraculum, 399 *Cap. 2* visiones variorum, Marthæ humilitas : mortis tempus et gloria in cœlis revelata 402 *Cap. 3* Oratio S. Marthæ ad Symeonem, alia ad Deum, sollicitudo pro sepulturæ loco, mors. 406 *Cap. 4* Corporis depositio et translatio, concursus populi, miracula 409. *Cap. 5* Miracula per S. Martham, tum alibi tum ad tumulum ejus patrata 412, et seqq. *Cap. 6* Visiones variorum, ædificatio novi templi, translatio Reliquiarum 415 *Cap. 7* S. Symeon petitam partem S. Crucis, mittendam sibi variis modis intelligit 417. *Cap. 8*, sub Missa Crux exaltatur in anniversario B. Marthæ : quidam ad sepulchrum curatur. 423
- 24 Martha Hegumena, Vitæ fragmentum. 424
- 21 Martyres Alexandrini, memorati a S. Athanasio. 27
- 23 Martyres in Cappadocia et Mesopotamia, *ex Eusebio et Ruffino.* 249
- 21 Martyria seu Martyrins M. Ravennæ *ex Martyrologis.* 6
- 21 Mathildis Comitissa Palatin. *vid. Erenfridus.*
- 21 Maurella M. in Africa, *ex Martyrologio Hieronymi.* 5
- 21 Maurelius Presbyt. in diœcesi Trecensi in Gallia, *Sylloge Historica* de ejus morte, translatione, et cultu. 43
- 22 Maxentius, cum Sociis XV MM. Romanis, *ex Martyrologio Hieronymi.* 142
- 24 Maximinus M. Syrus *ex Martyrologio Hieronymi* 284
- 24 Meletius et Socii Acta Fabulosa. 429
- 20 Plautilla Matrux Rom. *Sylloge Historica* ex vita S. Domitillæ filiæ, Martyrio S. Pauli Apostoli, aliisque. 4 *
- 23 Michael, Confess. Episcop. Synnadarum in Phrygia. *Commentarius Historicus* : Elogia ejus ex Synaxariis, tempus certaminis, acta in Episcopatu ex variis. 259
- 21 Mirella, M. in Africa, *ex Martyrologio Hieronymi.* 5
- 24 Missolinus, vetus ac præsens Sancti Cultus. 300
- 23 Montana M. in Africa *ex Martyrologio Hieronymi.* 249
- 23 Montanus, M. in Africa *ex Martyrologio Hieronymi.* 249
- 21 Muis sive Muius in Thebaide Superiori, Episcopus. 30 a
- N
- Nicia M. in Africa *ex Martyrol. Hieron.* 249
- 21 Nilahmon Episc. relegatus ab Arianis. 29 c
- 23 Nomia M. in Africa, *ex Martyrol. Hieronymi.* 249
- 20 Nusca vel Nuscia M. *Vide, Basilissa.*
- O
- Orlandus, Conversus Vallisumbrosæ. *Sylloge Historica* de monumentis et scriptoribus Vallumbrosanis, ab Orlando de Medices recte eum distinguuntibus. 83
- 21 Ortarius Abbas Landellis in Normannia. *Comm. Histor.* Acta ex officio proprio, cultus vite, distinctio a S. Gualterio Pontisarenis. 36
- P
- Palemon Episc. relegatus ab Arianis 29 d
- 21 Paphnutius Episc. relegatus ab Arianis 29 c
- 21 Petrus Parentii, Mart. Urbeveteri in Æturgia, *Cumm. Prævius* de vita a coævo scripta, die mortis ac cultus, et novissima translatio Corporis 85. *VITA Auctore Magistro Joanne coævo, Canonico Ecclesiæ Urbeveteris, ex vetusto legendario ejusdem Ecclesiæ. Cap. 1* Hæresis novorum Manichæorum Urbeveteri exorta : ad ejus extirpationem Rector constituitur B. Petrus 86. *Cap. 2* Martyrium, sepultura, cadaver cœlitus honoratum, latrones puniti 88. *Cap. 3* Miracula mox ab obitu, mense Majo et Junio potissimum, patrata 91 *Cap. 4* Miracula mense Julio Augusto et seqq. 94. *Cap. 6* Alia miracula ab aliis adjuncta Scriptioribus 97 f
- APPENDIX de Translatione facta anno 1660 et hodierno cultu. 99
- 21 Philo, Lybiæ Episc. relegatus ab Arianis. 29 c

INDEX

CHRONOLOGICUS

SECVLVM I, II, III.

Sancta Joanna uxor Chuzæ	Pag. 274
S. Mannhen Propheta	276
<i>Cir. an. 66</i> Vixit S. Plautilla Rom. matrona	4*
<i>Sec. S.</i> Marcianus Episcopus Ravennas obiit	128
<i>Cir. an. 135</i> Passa est S. Afra M.	276
<i>Sec. 3</i> Aurelianus M. passus Romæ	129
SS. Castus et Æmilii passi in Africa	130
S. Ausonius Martyr Episcopus Eugolismensis coronatur	133
S. Euphebius Episcopatum Neapoli gessit	238
<i>An. 284</i> Passio S. Thallalæi et Sociorum Martyrum	10*
<i>Sec. 3</i> S. Desiderius Episcopus aliique MM. passi sunt in Gallia	244
<i>Sub Diocletiano et Maximiano</i> Passi SS. Donatianus et Rogntianus MM.	281
Martyres in Cappadocia et Mesopotamia passi	249

SECVLVM IV, V.

<i>An. 306</i> Constantinus Magnus mortuo patre imperare cœpit	17 f
<i>Sec. 4</i> Passi sunt Thimui in Ægypto SS. Donatus, Macarius, Theodorus	144
<i>An. 312</i> Constantinus Magnus extremam victoriam de Maxentio refert	18 d
<i>An. 334</i> Passi SS. Zebellus, Servulus, et Secundinus MM. in Iстриa	279
<i>An. 337</i> Constantinus Magnus Imperator moritur	126
<i>An. 356</i> Varii Episcopi et Confessores in exilium acti ab Arianis	29
<i>An. 357</i> Secundus aliique Martyres passi sunt Alexandriae	27
<i>An. 370</i> Floruit S. Lucifer	28*
<i>Sec. 5</i> Floruerunt SS. Elpidius Episc. Cyon Presb. Elpicius Levita	285
<i>Sec. 5</i> Vixit Antissiodori S. Helena Virgo	153
Conversi ad Christum Suevi in Lusitania	33 a
S. Ortarius Abbas floruit	36 b
S. Vincentius Lerinensis floruit	286
<i>Sec. 5 aut 6</i> Passus S. Mantius in Lusitania	31 a

SECVLVM VI ET VII.

<i>Sec. 6</i> S. Thomas Salus, Monachus prope Antiochiam	42 b
Floruit S. Romanus Monachus prope Antissiodorum in Gallia	153
S. Fulgentius Episc. Otricianus	167
S. Eusebius Episcopus Comensis	165
S. Maurelius Presbyter obierunt	43
<i>Cir. an. 540 et 548</i> floruerunt SS. Eutychiu Abbas et Florentius monachus	251
<i>An. 551</i> S. Martha, S. Symeonis Junioris Stylitæ mater obiit	298

<i>An. 533</i> S. Florentinus Abbas obiit	58 f
<i>Cir. an. 553</i> S. Vincentius Fulginatensis Episcopus obiit	299
<i>An. 580</i> S. Hospitius Reclusus moritur	40
<i>An. 596</i> S. Symeon Stylita Junior moritur	300
<i>Sec. 6 aut 7</i> S. Julia V. M. in Corsica passa est	168
<i>An. 608</i> S. Desiderius Episc. Viennæ in Gallia Martyr efficitur	253
<i>An. 609</i> S. Anastasius Ep. Brixienensis obiit	57 *
<i>Sec. 7</i> S. Lupus Lemovicensis Episc. moritur	172
<i>An. 624</i> S. Austregisilus Archiep. Bituricensis obiit	59 *
<i>An. 675</i> Celebratum Concilium Toletanum xi 33 b	

SECVLVM VIII, IX, X, XI.

<i>Sec. 8</i> S. Itisberga in Artesia floruit	44 e
<i>An. 778</i> S. Theodorus Ep. Papiensis obiit	70 *
<i>Cir. an. 780</i> Floruit S. Anno Episcopus Veronensis	258
<i>Cir. an. 787</i> Floruit S. Siacrius Episcopus Nicienensis	257
<i>An. 793</i> S. Ethelbertus Rex occiditur	71 *
<i>Sec. 9</i> Diversæ translationes factæ sunt Corporis S. Romani Monachi, et miraculis claret	157
<i>Cir. an. 820</i> Floruit S. Michael Confessor, Ep. Synadaram in Phrygia	259
<i>Cir. an. 838</i> Vixit S. Aygulphus sive Aiulfus Archiepisc. Bituricensis	177
<i>Sec. 10</i> S. Theobaldus Archiep. Viennensis in Gallia floruit	47 e
<i>Sec. 10</i> B. Martha Hegumena Monembasiæ in Laconia floruit	426
<i>An. 962</i> S. Guibertus Abbas obiit	261
<i>An. 982</i> S. Joannes Abbas Parmæ in Italia ob.	180
<i>An. 986</i> S. Boho seu Bovo moritur	186 d
<i>Sec. 11</i> BB. Erenfridus seu Ezo et Mathildis et Richeza Comites Palatini floruerunt	48
<i>An. 1094</i> Floruit S. Silaus Episc. Hibernus	62
<i>An. 1099</i> S. Guibertus novis claret miraculis	268 a

SECVLVM XII ET XIII.

<i>Sec. 12</i> S. Attus seu Atho Abb. Vallumbrosanus et Episc. Pistoriensis obiit	195
Floruit S. Fulcus Peregrinus in diocesi Aquinate	193
<i>An. 1115</i> Ivo Episc. Carnotensis ob.	78 *
<i>An. 1138</i> Elevatæ Reliquiæ S. Lupi Lemovicensis Episcopi	172 f
<i>An. 1170</i> S. Godricus Eremita moritur in Anglia	69
<i>An. 1199</i> S. Petrus Parentii Martyrio coronatur Urbeveteri	83
<i>Sec. 13</i> S. Guidus Com. Doneratici Solitarius	86 *
<i>An. 1242</i> B. Orlaodus conversus Vallumbrosæ	83 *
<i>An. 1245</i> B. Albertus Abb. Vallumbr. obeunt	83 *
<i>An. 1265</i> Inventio SS. Honorati, Silvii, Hilarii Epp. et S. Pauli Mart. Tolosæ in Gallia	11 f
<i>An. 1279</i> Translatum corpus S. Aygulphi Episc. Bituricensis	180 a

SECVLVM

SECVLVM XIV ET XV.

An. eodem Alexander VI Perusii agit cum B. Co-
lumba 184 *

- An. 1306 S. Philippus Placentinus ob. 429
An. 1310 S. Humilitas Abbatissa Ord. Vallumbro-
sani obiit 203
An. 1314 Elewantur Reliquiæ S. Desiderii Episc.
Lingonensis et Mart. 243 b
An. 1337 Inventum corpus S. Atti Episc. Pistorien-
sis, et initium datum miraculis 200 b
An. 1402 Habitum suscipit S. Francisci S. Bernar-
dinus Senensis 87 * c
An. 1444 S. Bernardinus Senensis moritur 87 * f
An. 1450 Celebrata Canonizatio ejusdem S. Ber-
nardini 146 * a
An. 1456 B. Rita Ord Eremit. S. Augustini floruit
224 c
An. 1472 B. Joannes Bonvisius moritur 100 b
Ad Ecclesiam propriam translatus S. Bernar-
dini corpus 146 *
An. 1481 Capsa argentea, missa Reliquiis S. Ber-
nardini a Ludovico XI Rege Francorum
147 * a b
An. 1490 B. Columba Reatina professionem facit
Perusii 175 * d

SECVLVM XVI ET XVII.

- An. 1501 Obiit B. Columba Reatina Vig. 3 Ord.
S. Dominici 149 * 216 *
An. 1505 Novum Mausoleum S. Bernardino Senensi
constructum 147 * d
An. 1529 Confringitur arca argentea S. Bernardini
a Philiberto Auranii Principe, sed alia
deinde fabricatur 148 * b c d
An. 1571 Consecrata Ecclesia S. Bernardini Aquilæ
148 * a
An. 1580 Reconditæ sunt Reliquiæ S. Eleutherii
Theate 44 a
An. 1589 Inveniuntur Neapoli corpora SS. Euphe-
bii, Fortunati, Maximi 240 f
An. 1615 Detegitur subterranea ecclesia S. Luci-
feri in Sardinia 39 *
An. 1623 Invenitur corpus ejusdem 41 *
An. 1624 Solennis translatio S. Humilitatis 219 c
An. 1624 Floret miraculis S. Quiteria 175 b
An. 1647 Fit 2 processus pro Canonizatione B.
Columbæ 150 * a

ACTA SANCTORUM MAJI

TOMUS QUINTUS.

Cum primum Lectori promittere cepi Romanorum Pontificum accuratorem Chronologiam, ex variis, quæ Annulium Ecclesiasticorum Conditorum eruditissimum Baronium latuerant, principiis monumentisque illustratam; propositum mihi erat, placebatque Henschenio, differre ipsam usque ad Junium, ac tribus ejus futuris Tomis tripartitam præfigere. Sed ubi apparuit ad volumina minimum sex Majum exerescere, adeoque non cito proditurum Junium; noluerunt amici, qui pridem illam a me postulabant, longiorem ferre moram. His ut facerem satis, nec tamen tanta accessione quantam fore prospiciebam, enormiter nimis augeretur Tomus Quartus, primum quidem præliminarem istum Tractatum bifariam divisi; deinde animadvertens fieri non posse, ut quod supererat materie in Actis, tribus Tomis commode absolveretur; placuit pro tribus condere quatuor ut fierent universim Tomi septem, hujus, et Sanctorum numero, et Actorum mole, copiosissimi mensis. Diem ergo xx a Tomi Quarti fine, cui fuerat alias reservata, transfero ad initium Quinti; longe prius quam hoc consilium sumeretur imprimi cepti, a die xxi Maji; eique præpono jam dictam xx. Ne qua autem hinc nascatur perplexitas Indicibus, placet addere Asteriscum *, ut appareat, quoties ille ponitur, huc esse recurrendum. Reliqui duo Tomi cum toti habeantur parati prælo, nihil eorum editionem morabitur, si, quæ promittitur, detur requies Belgio.

DIES VIGESIMA MAJI.

SANCTI QUI XIII KALENDAS JUNII COLUNTUR.

Sancta Plautilla, matrona Consularis Romæ.
 S. Victoria, } Martyres, in Africa.
 S. Marcelliosa, }
 S. Salsa }
 S. Basilissa seu Pasilla, } Romæ via Salaria.
 S. Aureus vel Aurca, }
 S. Nuseia sive Nusca, }
 S. Salurnina, } Virgines Martyres,
 S. Valeria, } Roma in Westphalia translate.
 S. Fortunata, }
 S. Thalakeus, } MM. Ægis in Cilicia.
 S. Asterius, }
 S. Alexander, }
 S. Baudelius, Martyr Nemausi, in Gallia Narbonensi.
 S. Vellesius, } Episcopi.
 S. Faustinus, }
 seu Faustus, }
 S. Lucifer, Episcopus Calaritanus in Sardinia.

S. Thalassius, } Eremitæ apud
 S. Marcus } Græcos.
 S. Anastasius, Episcopus Brixiensis in Italia.
 S. Austregisilus, Archiepiscopus Bituricensis in Gallia.
 S. Theodorus, Episcopus Papiensis in Italia.
 S. Ethelbertus Rex Orientalium Anglorum.
 S. Ivo, Episc. Carnotensis in Gallia.
 B. Orlandus, Conversus Vallumbrosanus in Helvetia.
 B. Albertus, Abbas Ordinis Vallis-Umbrosæ, Bononiæ.
 S. Guidus, Comes Donoratici, Solitarius in Helvetia.
 S. BERNARDINUS Senensis, Ordinis Minorum, Aquilæ in Aprutio.
 B. Columba Reatina, Virgo tertii Ordinis. S. Dominici Perusii in Umbria.

Divine in collegio Societatis Jesu adservari. Jam supra ad diem xii Maji diximus videri eum esse, qui Antiochie sub Juliano apostata passus colitur xiiii Octobris.

Dedicatio oratorii Omnium Sanctorum inscripta est MS. Synaxario Ecclesie Constantinopolitane, de qua posset agi 1 Novembris.

SS. Aisclei et Victorie Martyrum translatio Tolose indicatur in scriptis additionibus Carthasie Evangelicis ad Grevenum. Horum dies natalis est xvii Novembris.

S. Columbanus Luxoviensis, discipulus S. Columbani Abbatis, indicatur in MS. Kolend. Benedictino: at refertur cum suo Magistra a Mabillone et Menardo sequenti die. Poterit de eo agi tunc xxi aut xxii Novembris.

S. Basilissa, Abbatissa monasterii Horreensis apud Treviros, a Molano in Additionibus ad Usuardum adjungitur S. Maximino primo Trevirorum Episcopo, et secutus est Canisius in Martyrologio Germanico, et in Basilissa Hion cum aliis Martyrologis Benedictinis: de S. Maximino agendum erit xx Junii. At Trithemius ceteris antiquior, lib. 3 de Viris illustribus Ordinis S. Benedicti cap. 203 (quoniam Hion cum aliis Benedictinis iterum sequitur) asserit festum S. Basilissae agi, quando de illa poterit proferri quidquid habebimus v Decembris.

S. Bernwardus Episcopus Hildesheimensis, indicatur a Ferrario, citatis dictae Ecclesiae tabulis. Vita ejus danda erit die depositionis, ejus quae annue recolitur xx Decembris.

DE SANCTA PLAUTILLA

MATRONA CONSULARI ROMANA.

SYLLOGE HISTORICA

Ex Vita S. Domitillae filiae, Martyrio Pauli Apostoli, aliisque.

NOT. 2 ***
APP. TOM. VII
MAJI

B

G. II.

CIRCA AN-
NUM LXVI

Mater S.
Domitillae,
a S. Petro
baptizata,

Plautilla mater S. Flavie Domitillae Virginitatis et Martyris, potissimum apud posteros suam habet notitiam ex Actis ipsius Domitillae, ad aem xii Maji relatis: in quibus num. 9 refertur S. Domitilla inclinata ad virginitatem, ac tunc Nereus et Achilles perrexerunt ad S. Clementem Episcopum, et dixerunt ei. Licet gloria tua tota in Domino nostro Jesu Christo sit posita, et non de humana sed de divina dignitate gloriaris; scimus tamen Clementem Consulem, Patris tui fuisse geramanum. Hujus soror Plautilla nos in famulos comparavit: et tunc, quando a Domino Petro Apostolo verbum vitae audiens credidit et baptizata est, et nos simul secum et cum filia Domitilla sancto baptismo consecravimus. Eodem anno Dominus Petrus Apostolus ad coronam Martyrii propeverat ad Christum, et Plautilla corpus terrenum deseruit.

2 Haec ibi. Ejusdem Plautillae mentio habetur in Passione S. Pauli (quae fertur nomine Lini, sed alienigenae alterius est) sic autem habetur: Cum ad locum pergerent passionis, comitantibus populorum turbis innumeris, venit Paulus ad portam uerois Romae, ubi habuit obviam nobilissimam matronam, nomine Plautillam, Apostolorum ferventissimum dilectorem, et religionis divinae cultricem: quae flens ejus se cepit orationibus, commendare. Adquam Paulus ait: Vade, Plautilla, aeternae salutis filia, comoda mihi pannum, quo caput tegis: et secede paululum in partem propter plebis impedimenta, me hic expectans, donec revertar ad te, et tibi restituam beneficium: ligabo enim mihi oculos vice sudarii, et tuae dilectioni, amoris mei pro Christi nomine pignus ad illum pergens, relinquam. Quae festinato pannum porrexit: et ei, ut ipse Apostolus jussisset, obediit. Insultabant autem Parthenius et Pherebas dicentes: Quid credis impostori et mago? Cur perdis pannum optimum, non tantum per eum in seculo lucratura? Paulus vero dixit ad eam: Etiam, filia, praestolare adventum meum, et signa mortis meae in panniculo tibi offeram, cum Christo victurus.

3 Relato deum S. Pauli Martyrio ista adduntur:

Revertentes vero, qui jussi fuerant accelerare interfectionem ejus, pervenerunt ad portam civitatis: ubi invenerunt Plautillam, laudantem et glorificantem Dominum, in omnibus quae audivit et vidit per sanctum ejus Apostolum. Et interrogaverunt eam cum irrisione, cur caput suum non operiret de maphorte, quam praestiterat Paulo. Quae accensa calore fidei, cum magnanimitate respondit: O vani et miseri, qui credere nescitis nisi quae oculis videtis et manibus atrectatis. Vere enim habeo eundem quem illi porrexeram pannum, de infusione sui sanguinis pretiosum. Nam de caelo veniens, innumerebilibus candidatorum caterva comitatus, illum mihi veracissimus retulit: et rependens gratiam pro benignitate in eum habita, dixit: Tu mihi, Plautilla, in terris obsequium praestitisti: ego tibi, quam primum ad regna pergenti, officiosissime obsequar. In proximo namque pro te revertar, et tibi Regis invicti gloriam demonstrabo. Et extrahens Plautilla pannum a sinu, roseo perfusus sanguine, illis ostendit. Qui nimio pavore correpti, gressu concito perrexerunt ad Caesarem, quae viderant et audierant nuntiantes.

4 Haec ibi. Utrumque jam relatum testimonium profert Ordericus Vitalis lib. 2 Hist. Eccles. in S. Paulo pag. 397, et Baronius in Notis ad diem hunc xx Maji, cui in hodievo Martyrologio Romano inscripta est his verbis: Romae S. Plautilla, feminae Consularis, matris B. Flavie Domitillae: quae a Petro Apostolo baptizata, omnium virtutum laude refulgens, quievit in pace. Ostendimus alibi SS. Petrum et Paulum Martyrio coronatos Silio Nerva et Julio Attico Vestino Coss. id est anno Erae vulgaris sexagesimo quinto; ad annum vero sequentem referimus obitum S. Plautillae, supposito quod constiterit eam hoc xx Maji decessisse: et sic intra decem menses mors Apostolorum et S. Plautillae contigisset. Masinus in Bononia perlustrato, asserit aliquos S. Plautillae reliquias, in ecclesia S. Bartholomaei Patrum Teatinorum, asseruari: Sed an-hujus, quis divinitus? Corpus Romae asseruari in ecclesia SS. Nerei et Achillei ait Piazza, in Sanctuario Romano.

dein id ab
eo recipit
sanguine
perfusum

et ad eorum
invitatur:
F

Martyro-
logio Rom.
inscripta,

mariae cir-
ca an. 66,

Reliquae.

S. Paulo ad
martyrium
abventu por-
rigit pan-
num capitis:

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

VICTORIA, MARCELLOSA, SALSA.

G. H.

XX MAJI.

Quatuor antiqua Martyrologii Hieronymiani apographa hunc diem ita conspiciuntur : xii Kalendas Junii. In Africa natalis Sanctarum Victoriae, Marcellosae, Salsae. At loco Marcellosae, seu Marcellosae, in MS. Lucensi legitur Marcellosae. Eadem, quae in dictis apographis habentur, descripsimus Neapoli ex MS. Patriciano, inter libros Caraccioli apud Clericos Regulares adseruato : eademque reperimus Romae in codice antiquo Cardinalis Barberini : at loco Salsae scriptum erat Falsa, cuius loco in MS. Florario habetur Saturninae, de qua infra agemus. Perimus, omisso Salsa, reliqua leguntur in Adone MS. Reginae Sueciae, et in MSS. Cor-

beiensi et Leodiensi S. Lamberti : in hac tamen Victoria, non Victoriae, est scriptum. Palæstra Africa ommissa, de eisdem tribus agitur in MSS. Trevirensi S. Maximini, et alio Ecclesiae Pragensis : item in Tamlactensi et Parisiensi Labbei : de sola autem Victoria in MSS. Augustano, Richenoviensi et Rhinoviensi. Hinc in Auctoria Greveni ad Usuardum adiungitur Marcellus, loco Marcellosae : ita etiam in MS. Aquigranensi legitur : In Africa Marcelli, Basilie, et in MS. Adone S. Laurentii apud Leodienses, et antiquiore Trevirensi S. Maximini, In Africa Victoriae, Basilissae. De S. Basilla, quae et Basilissa dicitur, mox agemus.

B

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

E

BASILISSA SEU BASILLA AUREO ET NUSCIA SEU NUSCA

VIA SALARIA VETERI.

D. P.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Cultus Basillae et Sociorum ex Martyrologio Hieronymiano : Actorum S. Eugeniae, quibus temere inseritur, mala fides. Locus sepulturae.

XX MAJI.

Hieronymiano
Martyrol. sic
inscripta.

Tertia Hieronymiani Martyrologii apographa, Corbeienae, Laureae ac Blumianum post Martyres Afros nominatos, diem hunc xx Maji sic proseguuntur : Romae via Salaria Basilissae, Aurei, Nusciae, seu Nuscae : sic enim habent postrema duo : pro quibus in veteri MS. Reginae Sueciae in Annudversis Holsteianis legitur, Basilissae cum aliis duobus. Corrupta tamen haec censet Florentinus, et praefert antiquissimi omnium Epiternacensis exemplaris lectionem, quae habere videtur Romae Basillae : in Ostia Anreae. Hinc opinioni favent quaedam MSS. Divione, Richenoviae, Casini, ac Lucae reperta, in quibus sola Basilla nominatur. His vero consentientes Usuardus et Ado, Romae inveniunt, Via Salaria, natale S. Basillae Virginis et Martyris, quae cum e-sset ex genere regio et haberet sponsum illusterrimum, accusata ab eodem quod Christiana esset, decretum est a Gallieno Augusto, ut aut sponsum reciperet, aut gladio interiret. Conventa de hoc et renuens consensus praebere, gladio transverberata est. Sequuntur supposititius Beda et Notherus, ac passim recentiores cum hodierno Romano. Sequuntur autem in fide Actorum S. Eugeniae, in quibus legitur, Basilla gladio transverberata vigesimo die Maji : et sic pars illa quae Basillam spectat, inde excerpta, sed hujus solius nomine, ad xx Maji invenitur in malis Passionibus MSS.

accipitur pro
Basilla lauda-
ta in Actis S
Eugeniae

seculo 5 notis,

2 Sunt illa Acta sume perquam vetusta : nam Alci-
mus Avitus Episcopus Viennensis, qui Concilio Epae-
nensi in Gallia praesedit anno dxxvii, in libro quem
composuit de Laudibus Virginitatis ad sororem suam
Fusciam, prae oculis ea habuit, dignaque censuit quae
carmine redderet a versu 565 ad 615. Similiter etiam
Metaphrastes digna credidit, quae eleganti illo stylo
Graecis commendaret : unde Orientalibus Ecclesiis aequae
ac Occidentalibus facta sunt notissima : quippe mira
eventum conversione gratissimum legentibus audientibusque voluptatem adferentia, nec parum ad virtutis

Christianae, castitatis praeveritiam, commendationem fa-
cienda. Attamen quontumcumque placuerint olim Acta
illa, nunc, si ad Lydium historici examinis lapidem
admoventur, non aurum, sed scoria esse inveniuntur :
adeo ut ex illis de ea, quae Hieronymiana Martyrologio
pro hoc die inseritur, Basilissa seu Basilla, haberi
nihil certi possit. Evanescit illud ad diem xxv Decem-
bris spectat, quod voluit S. Eugenia : praevertere tamen
id tempus cogor, saltem aliter indicando, cur ea probari
nequeant sed tamquam fabula contemni mereantur :
quia non desunt, qui ex illis Actis putent probari ve-
denter antiquitatem Monasticae vitae in Oriente atque
Occidente, magisquam quae iam alibi defuimus. Paucis
igitur accipe fictitius audacis notis minime obscuras,
praecipuas ex multis. Sic ordiantur.

sed fabulosis.

3 In septimo Consulatu suo Commodus Impera-
tor direxit Illustri sibi virum Philippum ad
Egyptum, ut Praefecturam ageret Alexandriae.
Metaphrastes vertit : Commodus post Marcum tenente
Imperium, cum jam septem annos in eo ageret.
Juxta hanc, annus cxxxvi vulgaris aere notatur : qui
Latino testari, non annos Imperii, sed gestus Consulatus
nummeranti, esset annus Christi cxxxvii, Commodus Im-
peratori viri saepe ultimus. Dum Praefecturam istam ad-
ministrabat Philippus, et ex Imperatoris edicto exesse
Alexandrii juberet Christianos : dicitur Eugenia, Phi-
losophicus studiis egregie instructa, evasisse in suburba-
nos Alexandriae agros praetextu valetudinis, reipsa causa
declinandi matrimonii cum Aquilio Aquili Consulis
filio : mutataque in virilem vestem, ab Helena Heliopo-
leos Episcopo, una cum eunuchis suis Proto et Hyacintho,
baptizata sub nomine Eugenii : Monachumque in-
duta, tertio sub conversionis anno Abbas esse electa.
Postea narratur quomodo eandem Eugenia, jam Euge-
nius, propter formae praestantiam a Melanthia matrona
solicita ad stuprum, ab eodemque apud patrem Phi-
lippum Egypti Praefectum, de ipso quod recusaverat
committere flagitio accusato, coactaque sit sexum suum

Nam a late
Commodi Imp.
virilem
Eugeniam.

ac paulo post
inter mona-
chos sezu oc-
culto Abbatem.

ac

AC TOME D P.
Cultus a
diebus :

A aliquam, aut quempiam e Clero brevi tempore moriturum. Cultus S. Saturninae, praeter supplicationem jam dictam, consistit in quatuor festivitibus, quae apud Herisienses in illius honorem sub ritu duplici aguntur. Primum xx die Maji colitur, etiam a plebe feriente, dies Martirii. Tum xv Junii celebratur in Choro Tricesimus S. Saturninae. Deinde ii Septembris Translatio ejusdem. Et denique vi Novembris illius Herisiam Adventus. Ubi per Translationem intelligi puto idem illum, quo primum Reliquiae coepit sint ex eo loco, ubi prius quieverant, amoveri. Porro Officium divinum pro his quatuor festivitibus unum idemque, in antiquo manuscripto Antiphonario, invenitur.

Arca. Snu-
tarum sta-
tuiculis

3 Haec ille. Cum autem anno mclxxx excurri Nihucum, Celsissimam Paderbornensi ac Monasteriensi Ep. copo Ferdinando oblatum ipsi ac Fratribus ejus dedicatum primam hujus Maji partem; in apparatu monumentorum MSS. Paderbornensi historiae, quae sub manibus est, deservientum, reperi descriptam accuratius arcam sancti corporis custodem, ita scilicet ut ejus frons prima haberet Salvatoris imaginem, mediam inter stantibus SS. Liborii et Servatii, quorum adhuc nomina ad pedem leguntur; frons autem secunda Beatae Mariae iconem mediam, inter SS. Saturninam et Fortunatam. Per margines, uno in latere, hi versus legebantur :

Inter virgineas fulget virtute choreas
Virgo Saturnina, calcans mundum velut ima.

et versibus
ornata,

altero in latere sic scribatur :

Ergo sit haec castis decus et flos integritatis,
Qua Sponso suavem late diffundit odorem.

Herisia sub
Bisone funda-
ta post an.
872.

Inventa est etiam scheda antiqua MS. tenoris hujus. Walburgis, soror Episcopi Paderbornensis Luitardi, fundatrix monasterii in Herisia, et Biso Episcopus, portavit ibidem corpus S. Saturninae, et caput S. Agathae Virginium, item custam de S. Laurentio. Fuit autem Herisia fundata pro Benedictinis Monialibus auctoritate Stephani Papae, ut relaret in ejusdem Pontificis Bulla, scripta litteris Longobardicis in volumine betulacea, appensa plumbea capsula cum sigillo et cannabi, quas anno mclxii vidit ipsemet Episcopus Ferdinandus. Sedit Luitardus, decessor Bisonis, ab anno circiter dccccli, juxta Democharem Tomo 2 de Sacrificio Missae cap. 35, cujus tempore cum nullus Romanus in Sede fuerit Stephanus: oportet dicere Fundationem istam, post ejus mortem esse factam sub Bisone, tempore Stephani V, ab anno dcccclxxv ad dcccclxxxvi Pontificatum tenentis.

Processio ex
Olden-Heerse

6 Notant etiam P. Joannes Gamans, in suis Collectionibus, Paderbornensem diocesim ante annos quadraginta lustrando scriptis; ipsam episcopum superiori saeculo apertam fuisse, quod dicebatur per traditionem a majoribus acceptam, quod si omnia destruerentur Herisia, Canonissae tamen reperturae essent in seculo S. Saturninae, unde honeste videntes servirent Deo: sed solos in ea repertas Reliquias palam fecisse, quae sensu id esset a majoribus traditam. Idem P. Gamans in Membrano libro MS. qui ibi vocatur Liber Praesentiarum, notatum reperit, quod xx Maji Saturninae Virg. fiet sollemnis Processio omnibus praesentibus, etiam Istorp et Olden-Heerse. .. celebratio Missae a nullo est omittenda in nostro Herisiensi Monasterio. Anno mdcxxv iterum renovata est deportatio Reliquiarum per Pastorem in Olden-Heerse, cum suis Parochianis, qui summo mane veniunt equitando ex Olden-Heerse, deferentes Reliquias, et post prandium processionallyter uterque sexus eas referunt, portando imaginem Beatae Virginis. Credo quod Saturninae; an autem hujus quoque sint Reliquiae, quas Parochiani isti ad festum deferunt, non temere dixerim; non sciam moris esse, ut in ejusmodi processionibus, quibus mutuo se honorant vicinorum locorum incolae, in praecipuis ali-

quibus festivitibus suorum singuli Patronorum Reliquias adferant. Dicitur autem Olden Heerse seu Vetus Herisia, parochia illa intra cujus limites Herisiense monasterium erectum, nomen Herisiae sic illustravit, ut ipsum sibi principaliter retinuerit; quemadmodum plurimis locis similis occasione contigit. Addit denique Gamans, xv Junii S. Saturninae festum agi, quod ornavit D. Decanus de Bustorp, cujus Decani si aetas scriveretur, verosimili etiam conjectura definiri posset tempus, quo facta est Actio S. Benedictae, de quibus mox, ad Saturninam Herisiensem adaptatio.

7 Praeclaudatus porro P. Lucas, post omnia superius exposita; pro quatuor nobis quae enumeraverat festis commune Officium nobis descripsit, videlicet Antiphonas in utrisque Vesperis canendas ad Magnificat cum Collecta, Responsoriaque pro Lectionibus novem, ac denique ipsas Lectiones, non ex Antiphonario, ubi illae non aderant, sed ex Breviario vetusto Ecclesiae Paderbornensis anni mxxiii. Atque haec sunt, inquit, quae, post devastatum bellicis tumultibus Herisiensis ecclesiae archivum, licuit ex traditione cognoscere indagando. Illustrationis causa addo, quod inter Monumenta Paderbornensia, auspiciis praenominati Celsissimi Principis Ferdinandi, anno mclxxxii edita, pag. 163 continetur diploma Caroli Crassi Imperatoris, Herisiensis Parthenoni anno dcccclxxxv ex petitione Bisonis Episcopi Paderbornensis datum, in quo privilegia dictae Parthenoni ante donata confirmantur, et nova adduntur. Item pag. 294 fit mentio Othiliae Furstenbergiae, quae huic cenobio Abbatissa annis quinque et triginta praefuit, et auctis vegetigaliis, extractis domiciliis, ornatis templis, et perpetuis elemosynis fundatis, immortalae laudem promerita, obiit anno mxcxii Nonis Martii.

cum Officio
proprio :

E

8 Antiphona ad secundas Vesperas talis est: Per viscera Misericordiae suae Dominus nos visitavit, dum Saturninae Virginis egregie pignore nos illustravit, quae praesenti suffragio de mundi nos eruat naufragio. Ora ergo, ora, Virgo pia, pro tuigregis angustia. Tum sequitur Collecta. Propitiare quaesumus, Domine, nobis famulis tuis, per S. Saturninae Virginis et Martyris tuae merita gloriosa, ut ejus pia intercessione ab omnibus protegamur adversis. Quod ad Lectiones atque Responsoria attinet, sumpta sunt ex Actis: Acta vero omnino sunt eadem quae, acceperimus de S. Benedicta Virgine et Martyre, saepe in Gallia cultum habentis die vii Octobris. Quod animadvertentes aliqui contractorum Legendarum collectores, eadem Acta sub hoc titulo referunt. Vita S. Benedictae Virginis et Martyris, quae et Saturnina videtur dicta: F deinde subiungunt, Omnia supradicta leguntur de Saturnina Virgine, quia forte binomia fuit: vel sic mutato nomine dicta, quando translata est ad partes Westphaliae in Heerse monasterium monialium Paderbornensis diocesis, ubi et festum praefatae Saturninae Virginis et Martyris (forsitan Translationis ipsius) tertio decimo Kalendas Junii celebratur. Sed haec Collectores veteris conjectura, ex ductis de quaduplici S. Saturninae festo corrumpit, ubi quod dicitur Translationis festum, non intellexerim, diem quo primum Reliquiae coepit sint ex eo, ubi prius quieverant loco amoveri, Herisiam deportando; sed Translationem aliquam posteriorem, Herisiae factam ex veteri aliqua arca in novam angustioreneque, in dextro summae arcae latere collocandum: diem vero Passianis (nescio unde acceptum) uti nunc sic a principio crediderim semper habitum fuisse xx Maji.

cujus Lectio-
nes et Respon-
soria sumpta
ex Actis

9 Hoc intelligens is qui S. Benedictae Legendam S. Saturninae accommodavit; ubi illa passa legabatur vii Idus Octobris, Auriniaco sub Matroculo cariofice impio, substituit, tertia decima kalendas Junii in loco sancto sub Matroculo etc. Quemadmodum, autem antea ubi prior legebatur, iudicio divinae voluntatis adire,

a S. Benedi-
cta V. et M.
ad hanc S.
Saturninam
temere tradu-
ctis,

A adire, jussa Auriniacum locum super Issete fluvio positum, substituit locum Sanctum, super Scalt fluvio situm: ita in ceteris aliud nihil mutavit, quam nomen Benedictæ, in nomen Saturninæ; idque tam parum prudenter, ut in principio, ubi dicitur Venerabilis Benedicta nomine et merito, non consideraverit omitendum sibi esse et merito, cum in nomine Saturninæ a gravis infelicitatis sideris appellatione trago, nullius relucet meriti dignitas. Sæpe animadvertimus fidelium populorum credulitati sic impositum fuisse, ut deficientibus Sanctorum celebrium Actis, suppleretur alterius alicujus Sancti nomen; bona forsitan intentione, sed consilio minime probando ab eis, qui intelligent, quantam confusionem, rebus etiam sanctissimis, inducat ejusmodi levitas. Quæ autem ratio consilii istius auctorem moverit, ut pro Auriniaco, quod est in diocesi Lavinnensi, substitueret Locum sanctum, in diocesi Atribatensi, nunc accipe.

occasione
alterius S
Saturninæ
apud Atri-
bates.

B 10 Apud Saturnas (inquit Baldericus, Noviomensis et Tarnacensis Episcopus, libro 2 Chronici Cameracensis et Atribatensis cap. 12) sancta Saturnina quiescit: deinde historiam Vitæ ac passionis ex traditione popularium describit, longe diversissimam a vitæ ac passionis S. Benedictæ; ac denique concludit: Est autem antiqua relatio, quod longo post tempore Saxones, incertum qua causa, ad hanc viciniam pervenerunt, et per ipsum vicum transeuntis, audita quidem sacra opinione, partem corporis sacræ Virginis asportaverunt. Existimo quod relatio ista, seculo duodecimo, quo exeunte vixit scriptus Baldericus, apud Atribatenses vigens, aliud fundamentum non habuerit, quam nominis identitatem: ab quam utrique genti persuasum fuerit, ejusdem Sancti corporis partes fuisse, quæ utrobique celebri cultu honorari mutuo relatu dicebantur. Sed si vere ex Artesia in Westphalia, quæ Saxonia inferioris pars est, translata Reliquiæ istæ forent; simul etiam translata illuc fuisset notitia vitæ et passionis, similis ei quam Baldericus tradidit: quemadmodum corpore S. Liborii Cenomannis Paderbornam advecto, acceptæ quæque sunt vel tunc vel postea notitiæ annes quæ de illo Cenomannis habebantur, uti apparebit xxiii Julii. Cum ergo videamus Herisiensibus usque adeo nullam suæ S. Saturninæ cognitionem habuisse, ut imponi sibi siverint per alterius diversissimam Sanctæ Acto; consequi videtur, nec inde accepisse Reliquias, ubi similis notitia in memoria populari vivebat: adeoque tutius credi, æque hujus Sanctæ ipsa ex Romano atque cameterio fuisse allata, quam Sanctarum Valeriæ et Fortunatæ, quas simul cum sua Saturnina Herisienses venerant. De ea quæ apud Atribates colitur agemus die iv Junii.

S. Fortuna-
tæ corpus

C 11 Atque hæc dicta sunt de S. Saturnina, Herisiensis olim Parthenonis Patrona. Ad Socias, pariter in titula nominatas, Valeriam et Fortunatam quod at-

tiuet; de Valeria quidem nihil uspiam legitur, Fortunatæ autem, ut supra vidimus, celebrior veneratio est: quippe cujus corpus, pari fere cum S. Saturnina corpore honore conditum, servabatur in arca quatuor fere pedum, fastigiata, laminisque cupreis ac inauratis tecta, in quibus opere ductili exprimebantur mysteria vitæ Christi, circumabant autem marginem versus aliqui, quorum ex eodem margine passim fracta hæc duntaxat reliquiæ except Gamansius.

Atque Saturninæ meritis suspensa vocatæ, Gaudia sed capias, tanto pro munere, palmas. Cetera desiderantur, æque ac notitia reliqua, unde, quando, per quem allatum illuc socrum corpus sit: invalidique opinio apud primum ad conjecturas vulgus, S. Saturninæ prædissequam Fortunatam fuisse. In præcitato Præsentiarum libro ad xiv Octobris S. Calisti nomini adscriptum sic legitur: Fortunatæ festum, quod ornavit D. Margareta up dem Berghc etc. Idem festum comparatum per D. Abbatissam de Solmsiz.

12 Lubet hic ad extremum apponere Walburgis Fundatricis Epitaphium, quod hujusmodi Gamansius reperit, atque sub titulo Beatæ, nescio an ex suo an ex Herisiensium sensu, transcripsit.

Hic veneranda jacet Walburg, quæ mente virili
Struxit, et hoc rexit prima monasterium.

Subjectis vitæ tribuens exempla beatæ,

Ecclesiæ cunctas amplificavit opes.

Nunc te, Christe, pium videat, quem semper amavit,
Ut dextris illam consocios ovibus.

iv Nou. Mart. obiit.

Itaque ad hunc diem in libro Præsentiarum hac legitur de modo Anniversarii celebrandi. Memoria venerabilis D. Walburgis, Abbatissæ et Fundatricis ecclesiæ Herisiensis: et ministratur sollempne ovilegium de Abbatis et Præpositura. Ita observatum est anno MDXXXVII. Quando hæc memoria Dominico die venerit, tunc prima fit Missa pro defunctis cum omnibus ceremoniis, commendatione, et visitatione capellæ Walburgis. adhibendis et adimplendis: quibus peractis fit circuitus cameterii, postea summa Missa. Ovilegii ludus notior Teutonibus est, quam ut explicari hic debeat: pro exteris satis sit dicere, certamen currentium esse, uter prius vel ingens loci spatium uno tractu viæ emetatur; vel brevi in spatio disposita certis intervallis certo numero ora sic legat, ut quoties unum sustulit, rursus ad metam redeat, latesque recurvat, donec ultimum et a meta remotissimum legerit. Interim vero, ubi solvuntur et inter plures concertata est, varii variis modis certant, ut priusquam ova omnia lecta fuerint, aliud aliquid peragant, in speciem leve, reipsa difficile, et moræ quam vulgo putetur longioris, ad oblationem intentum, dum illi lento ac sæpe ridiculo, et plerumque inani labore, fatigantur.

et Anni-
versarium,

cum ovilegio.

F

DE SANCTIS EPISCOPIIS

VELLESIO, ET FAUSTO, SEU FAUSTINO.

G. H.

Ex Martyrologio S. Hieronymi.

XX MAJI.

U ltimo loco memorantur hi Sancti Episcopi in antiquis Martyrologiis Hieronymiani apographis, et in Corbieiensi Parisiis excuso ista habentur: Depositio Vellesi et Fausti Episcoporum. At prioribus verbis in Epternacensi omissis, et quidem amonueasini incuria, uti apparet, ista leguntur: et Fausti Episcoporum. In codice Lucensi hæc traduntur: Depositio Vellesi et Faustini Episcopi, ita etiam in MS. Blumiano: sed hic, Fausti Episcopi legitur.

Maji T. V.

In MSS. Pragensi et Trevirensi S. Maximini et in Auctario Greveni indicatur depositio SS. Vellesi et Faustini Episcoporum. In MS. Romano Cardinalis Barberini refertur depositio Vallesii et Faustuli Episcopi: at nuda Fausti memoria est in MS. Augustano S. Udalrici et Parisiensi Lubbi. Prædie hujus diei recollit S. Faustus Episcopus in Martyrologio MS. Hibernico monasterii Tamlactensis.

2 Difficile est aliquid de hisce Sanctis decernere, 2* cu m

A *plum unum, in posteriori longe alia pluraque tormenta; in quibus ut auctoritatis et fidei diversissimum pondus per se æstimet lector, etiam ipsam dabimus, ex interpretatione Danielis Cardoni pie memorie, repertam in Codice Vaticano 866 fol. 327, de quo, prope Roman*

scripto in Monasterio Crypta-ferrate, iudicium Henschenii nostri, haud valde favens, invenies lector in Commentario de S. Irene et sororibus in Aprilis S. 2; vereor autem ne ejusdem Auctoris sit etiam hæc compositio.

ACTA VETUSTIORA.

Ex MS. Bibliothecæ Laurentianæ Florentiæ, Interprete D. P.

Sub Consulatu Numeriani Imperatoris, Ægeorum urbi præsidente Theodoro, ante diem Nonum Kalendarum Septemvrium, Hyperbeteatī a mensis d'e vigesimo tertio, sedens Proconsul ad iudicium in templo Hadriani, cum multos comprehendisset propter Christum, plures viros variis modis exterminavit, hos mari mergens, illos gladio tradens, quosdam igne consumens, itaque iniquum illud exercebat iudicium. Porro ut pro errore asserendo vehementius satagebat, iussit impius alium quoque, propter pietatem tunc captum, coram se sisti atque Officio : Vocate mihi impissimæ Christianorum sectæ patronum. Respondit Officium, Obsecramus, Domine, ecce adstat tribunali tuo. Videns autem Præses virum gratia comptum, et capillitio flavum, dixit eis : Ubi comprehendistis illum, ingenua plane ac nitenti facie juvenem? Respondit Officium, obsecramus Domine, proficiscentes in civitatem Anazarbi, quæ abest ab urbe Ægeorum stadiis [quingentis] b, vidimus illum cursim euntem versus Orientem; qui cum nos conspexisset abscondit se media in silva : et nos eum, pluribus diebus requisivimus, ægre tandem invenimus additum sub olea. Mox vero atque comprehendimus eum, adduximus Potestati tue.

2 Dixit Præses, Fare, o homo, cujus religionis et civitatis sis, cujus etiam conditionis ac nominis. Respondit Thalelaus, Ego Christianus sum : si autem et nomen meum vulgare cupis scire, Thalelaus appellor. Sum autem ex Libano, c patrem nactus Berecocium d, qui etiam Dux militum fuit, sed Christianus; matrem Romulianam, fratrem Joannem. Et hic quidem Subdiacomus est, ego vero Medicum didici sub disciplina Macarii archiatri : cumque omnes diffugerent causa persecutionis, comprehensus ego traditus sum Tiberio Præsidi Edesseno. Ab hoc male habitus, invocavi Patrem Filium, et Spiritum sanctum, Deum verum ac certum, bonumque et creatorem universorum, qui me liberavit de manibus ejus. Nunc autem rursus veni in potestatem tuam, fac quod vis : quia æquum est ut moriar pro Christo, quem habeo celestem Deum auxiliatorem meum. Præses ait : An sic ut effugisti Tiberium Præsidentem, meas quoque manus speras evadere, scelestum caput? Respondit Thalelaus : Credo ei in quem spero Domino Jesu Christo, quod non patietur me confundi, sed adjuvabit usque in finem. Præses ait : Vocate mihi Asterium fabrum : Respondit Officium : Adstat tribunali tuo, Domine, Theodorus Præses dixit : Asteri, terebra perfora talos ejus. Cum autem nullum temporis huic rei insuperasset, dixit Officium : Obsecramus, Domine, ab hora tertia e usque ad sextam laboravimus perforando talos ejus, et nihil proficimus.

3 Respondit Præses : Iterum id tentate, et omnino perforate ita talos. Asterius inquit : Sicut imperasti, Domine / uui perterebravimus et talos, Præses dixit : Injicite funes, atque in caput suspendite. Illi vero id se facere existimantes, revera atque cæcitate percussi a Domino nostro Jesu Christo, suspenderunt

Εν ὑπατεία τοῦ Νομμεριανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἡγερούμεντος Θεοδῶρου τῆς Λιγυῶν πόλεως τῇ προένετῃ καλῶντος Σεπτεμβρίου, μηνὸς Ὑπερβεταίου ἐκδοῦ τρίτῃ, προκρίθας ὁ Ὑγεμῶν ἐν τῇ Ἀδριακῷ ναφί, τῷ ἐν Λιγυαίᾳ τῇ πόλει, καὶ πολλοῖς κατήχους διὰ τὸν Χριστὸν, μάλιστα δὲ πολυπλόκοις σφαλαῖς σφύρας πλείους, τοὺς μὲν βυθῶν, τοὺς δὲ ἔξω παραδόντας, τοὺς δὲ πρίσας, ἐπήγαγεν τὴν ἀνομιαν κρίσειν. Σχεπεριζόμενος δὲ τῇ πλάτῃ, ἐκείλευσεν καὶ ἕτερον κρατίζεσθαι τότε διὰ τὴν εὐσέβειαν ὁ ἀσεβὴς περιστάσθαι, καὶ ἐκ πρός τὴν τάξιν Καλεῖτε μοι τὸν τῆς ἀσεβείας τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν συνηγοροῦ. Ὁ τὰς εἶπεν Δεόμεθ' σου, Κύριε, ἔστικε πρό τοῦ βήματος σου. Ὁ δὲ Ὑγεμῶν θεσπόμενος τὸν ἄνδρα, χάριτι φαειρῶν, ξανθὸν τὴν τρίχιν, ἐκ πρός αὐτοῦς : Πού τοῦτον ἐκράτισατε, τὸν ἀρχιμένον καὶ καλὸν τῷ εἶδει; Ὁ τὰς εἶπεν Δεόμεθ' σου, Κύριε, ἐπορεύθημεν ἐν τῇ Ἀναζαρβὸν πόλει, ἣ ἀπέχει ἀπὸ τῆς Λιγυῶν πόλεως σταδίων φ' καὶ ἴδωμεν αὐτὸν δρόμῳ ἐργόμενον ἀπὸ ἀνατολῶν ὅς ἰδὼν ἡμᾶς ἐκρύβη ἐν μέσῳ τῆς ὕλης : καὶ ἐποπτικὰ μὲν ἡμέρας ἱκανὰς ἀναζητούμεν αὐτὸν, καὶ μὴδὲ κυκλίζοντες αὐτὸν εὕρομεν εἰς ἐλαίωνα κρυπτόμενον : ὡς δὲ κατήγαγον αὐτὸν, παρεστήσαμεν τῇ σὴ ἐξουσίᾳ.

Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Εἰπέ σὺ, ἄνθρωπε, ποίας θρησκείας εἶ, ἢ ποίας πόλεως, ἢ ποίας τύχης, καὶ τί τὸ ὄνομα σου; Θαλέλαιος εἶπεν Ἐγὼ Χριστιανὸς εἰμι, εἰ δὲ τὸν ναῦν ὄνομα μου μαθεῖν θέλεις, Θαλέλαιος λέγομαι· εἰμι δὲ ἐκ τοῦ Λιβάνου, οἱ δὲ γονεῖς μου, ὁ μὲν πατὴρ Βερεκκόσιος ἐλέγχετο, ἦν δὲ καὶ στρατηλάτης, ἐγένετο δὲ καὶ Χριστιανός, ἡ δὲ μήτηρ μου Ρουβιλικανὴ λέγεται, καὶ ὁ ἀδελφός μου Ἰωάννης ἔστι ἐν αὐτοῖς Ὑποδιακόνος, κατὰ τὴν ἱερατικὴν ἐμαυτὸν τέχνην, πορροδοῦσι Μακαρίῳ τῷ ἀρχιεπίτῳ. Διωγμὸς δὲ γενομένης καὶ πάντων φυγόντων, ἐκείτην ἐγὼ καὶ παρεδόντῳ Τιβερίῳ τῷ Ὑγεμῶν ἐν Ἐδέσῳ τῇ πόλει, καὶ δεινὸς μοι ἐκρίσατο. Ἐγὼ δὲ ἐπεκαλεσάμεν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸν ἀληθινόν, τὸν ἀπλανή, τὸν ὀνηροῦν, τὸν ἀγαθόν, καὶ ἐρώσατο με ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ· νῦν δὲ πάλιν παρεδόντῳ τῇ σὴ ἐξουσίᾳ· ποιεῖ ὃ θέλεις, θίκαται γὰρ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθνήσκειν, ὃν ἔχω βοηθοῦντά μοι τὸν οὐράνιον Θεόν. Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Ἀπὸ Τιβερίου τοῦ Ὑγεμῶνος ἀποβράσας, νομίζεις καὶ τὰς ἐμὰς χεῖρας ἐκφυγεῖν, κακὴ κεφαλὴ; Θαλέλαιος εἶπεν Ἐπίσταταις, εἰς ἐν κλίτῃ, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, οἷον οὐ καὶ κατασχίζω με, ἀλλὰ βοηθῶμαι μοι μέχρι τέλους. Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Καλεῖ μοι Ἀστέριον τὸν τέκνοντα. Ὁ τὰς εἶπεν Ἔστικεν πρό τοῦ βήματος σου, Κύριε. Θεόδωρος Ὑγεμῶν εἶπεν Ἀστέριε, τρήσον ἐν τρυπᾷ τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ. Ὥρας δὲ πολλὰς διαγενομένης, ἡ τὰς εἶπεν Δεόμεθ' σου Κύριε, ἀπὸ ὥρας τρίτης ἕως ὥρας ἑκτῆς ἡτοῦσαν τρυπώντας τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν ἤνυσαν.

Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Ἐπιδυνεστεράσατε καὶ τρήσατε τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ. Ἀστέριος εἶπεν Καθὼς μοι ἐκέλευσας, κύριε μου, ἐτρέφισαμεν τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ. Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Βαλόντες σχανία κρεμάσατε αὐτὸν κατὰ κεφάλαια. Οἱ δὲ μὴ νοήσαντες, ἀλλ' ἀσφαλῆς πληγνέτες ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔβλον ἐκέρυσαν, νομίζοντες Θαλέλαιον κρημνῶν. Ὁ δὲ μαθητὴς Θαλέλαιος, ἀνόματι Θεοῦ, ἐστὶς διενευσὶ τῷ μακαρίῳ Θαλέλαιῳ λέγων Βίβλας τί πούσιν; Ὁ ἅγιος Θαλέλαιος εἶπεν Σύνιπτε, ἀδελφε Θεοῦ, ὁ γὰρ Χριστὸς παρίστανεν ἐνδυναμὸν με. Ὁ Ὑγεμῶν εἶπεν Τί τοῦτο ἐποίασται;

Εἰς

A Ἐγὼ τὸν ἀνθρώπον εἶπον ὑμῖν κρεμᾶται, καὶ ὑμεῖς ζύλον ἐκρεμάσατε; ταῖνοντες οὖν Ἄστέριον καὶ Ἀλέξανδρον τοῖς σκευολόγοις τοῦ αἵματος βασανίσαι, ἵνα μὴ τοιαῦτα τολμήσιν ποιεῖν εἰς κατασφρήγισιν τοῦ δικαστηρίου. Ἀστέριον εἶπεν Ζη Κύριος, καὶ γὰρ Χριστιανὸς εἰμι. Καὶ ὁ Ἡγεμὼν σφόδρα ὀργισθεὶς εἶπεν Ἀγᾶγχε αὐτοὺς πρὸς με. Ὡς δὲ ἐμελόντος παριστάμενον ἐνώπιον αὐτοῦ, εὐξάτο περὶ αὐτῶν ὁ μακάριος Θαλῆλαϊος, καὶ ἐξέφωγον τὰς χειρὰς αὐτοῦ. Κατέβηκεν δὲ οὗτος μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν Μήδους εἰς ἀνάκτιν τῆς τάξεως, καὶ κατέλαβεν αὐτοὺς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ὡς ἀπὸ σταθμῶν πενήκοντα τῆς πόλεως, ὅπου ἐκράτισαν τὸν ἄγιον Θαλῆλαϊον, καὶ ἀνείλεν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἰθύντας ἀπήγειλεν τῷ Ἡγεμῶνι. Ὁ δὲ Ἡγεμὼν προσκλιθεὶς τὸν ἄγιον Θαλῆλαϊον, εἶπεν πρὸς αὐτὸν Σὺ τί λέγεις Θαλῆλαϊ; ὅσον τοῖς θεοῖς καὶ ζῆσον καὶ ἀπὸλλυσαν τοῦ ζωτῆς τοῦτο. Ὁ ἄγιος Θαλῆλαϊος εἶπεν Οὐ μὴ πείσῃς τὸν δοῦλόν σου Θεοῦ δαιμονίου ἀκαθάρτου θύσαι.

Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ἡγεμὼν εἶπεν Θέσται μοι σέλλαν, καὶ ἀναστὰς ἐγὼ τρυφήσω τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ. Ὁ ἄγιος Θαλῆλαϊος εἶπεν Ἀνάστηθι Ἡγεμῶν, καὶ ἰθύνων τρυφήσω μοι τοὺς ἀστραγάλους· περὶσταται γὰρ ὁ Κύριος μου Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνδυναμῶν με, καὶ οὐ δίδωκεν τὰς σπείλας σου. Ὡς δὲ ἀνίστη ὁ Ἡγεμὼν τρήσαι τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ, ὁ θρόνος, ὅπου ἐκαθίσετο, ἐκολλήθη ὀπισθεν αὐτοῦ, πάντες δὲ οἱ ἐκαθήμενοι εἰς τὸν Ἀδριανὸν νῆον θαλασπόμενοι, ἀνέβηκαν μετὰ φωνῆς μέγλης, λέγοντες· Μέγας ὁ Κύριος τῶν Χριστιανῶν, ὁ τοσούτα μυστήρια ποιεῖν. Ὁ δὲ Ἡγεμὼν μὴ φέρον τὴν σύγχυσιν, παρεκάλει τὸν μακάριον Θαλῆλαϊον, λέγων· Εἰσεὶ τῷ Θεῷ σου Θαλῆλαϊ, ἵνα ἐκτίσῃ ὁ θρόνος ἀπ' ἐμοῦ, τάχα γὰρ ὁ Θεὸς σου μέγας ἐστίν. Εὐξάμενος δὲ τοῦ μακαρίου Θαλῆλαϊου, ἔπεισεν ὁ θρόνος ἀπ' αὐτοῦ· καὶ οὐ δὲ οὕτως γνῶσις τῆς τοῦ Θεοῦ δυναμείας ἔλαβεν ὁ παρανόμος Ἡγεμὼν, ἀλλ' ἔθρονον πάλιν τοῖς οὐδέναις κατ' αὐτοῦ ὡς ἀνήμερον θυρίον, καὶ λαβὼν τὸν τροπαικίον, ἔτρκεσε τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ. Περὶ γὰρ αὐτοῦ δὲ ἐκράνθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ, καὶ ἀνακίεργον, λέγων· Ἐπὶ παρακλήσει Θαλῆλαϊ, εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἀπακατασταθῶν αἱ χεῖρές μου.

Εὐξάμενος δὲ τοῦ μακαρίου Θαλῆλαϊου, ἐγένοντο αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὅσπερ ἴσαν ὑμεῖς. Ὁ δὲ Ἡγεμὼν εἶπεν Ἄρατε αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ καὶ κύμασι βίβετε πρὸς πελάγισαν, ὃ πῶς ἐκεῖ ἀποθάνῃ, καὶ μὴ εἰς τὰς χειρὰς μου. Ὁ ἄγιος Θαλῆλαϊος εἶπεν Αὐτὸς ἥρως τὸν σπῆρην τῆς ἐξουσίας μου ποιεῖσθαι, αὐτὸς με καὶ τελειώσει ὀρεῖλαι. Ὁ Ἡγεμὼν εἶπεν Ἄλλαγόν ἀπείλε, ἀπίστευε, ἀνθρώπε. Οὐπω οὐδὲν σου ἐποίησα κακόν, καὶ τοσούτῃ μοι ἐνεόειξαι. Ὁ ἄγιος Θαλῆλαϊος εἶπεν Μὴ νομίσεις θύρρον, ὅτι διὰ τὸν ῥόδον σου τὸν Θεὸν ἀπεργάζομαι· τοῦτο οὖν γίνωσκε δὲ αὐτὸ τοῖς θεοῖς σου ἐπιβύσας, καὶ τοῖς δαίμονι, οἷς αὐτοὶ λατρεύει, προσκυνῶν. Τῷτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, λαθόντες αὐτὸν οἱ ὄχμοι, ἔβηλόν εἰς τὴν σάφην, καὶ ἀπήγαγον, ὅπου προστάειν ὁ Ἡγεμὼν βέβηκεν αὐτῶν. Ὡς δὲ ἐβασσαν ἐπὶ τὸν τοπον, καὶ ἐμελόν αὐτὸν βίβειν, προσκίετο λέγων Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ συγχωρήσῃς με νῦν ἀποθάνειν, ἵνα τελείω, ἀγωνισάμενος ἀπολαῶ τὸν τῆς αἰωνιότητος στέφανον. Καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ταῦτα, ἐβρίθον αὐτὸν εἰς τὴν πέλαγον, καὶ παραγινόμενοι ἀπήγειλαν τῷ Ἡγεμῶνι, λέγοντες· οἱ, καλῶς ἐκέντησαν τὸν υμῖν ἐτερον μέγελος, ἐβρίθμεν Θαλῆλαϊον ἐν τῇ πέλαγῃ, καὶ τέθηκεν παραγρήμα ὀνύκων ἐμῶν.

Λεγόντων δὲ αὐτὸν ταῦτα τῷ Ἡγεμῶνι, ὁ μακάριος Θαλῆλαϊος παραγίνεται ἐσθλοτάμενος, φέρον στήλην λευκὴν. Οἱ δὲ τῆς τάξεως ἐγνώρισαν τῷ Ἡγεμῶνι περὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἡγεμὼν ἀκούσας ἐλαμπόμενος σφόδρᾳ καὶ ἐξέστα, καὶ ἐπέλευσεν αὐτὸν ἀγέλην ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὡς δὲ εἰσέτασαν αὐτὸν, ἔφη αὐτῷ Ἰδοὺ αἱ γραμίαι σου καὶ τῆς θαλάσσης περιγενόμεναι. Ὁ δὲ μακάριος εἶπεν· Καὶ ποῦ ἔδωκεν τὸν θεὸν ὑμῖν, ἢ τὸ καύχημα ὑμῶν, ἢ τὸ ἡμᾶς εἰς αὐτοὺς. Ἰδοὺ γὰρ ὁ Κύριός μου Ἰησοῦς Χριστὸς κατέβηκεν τὰ ἐπιτελέματα ὑμῶν, καὶ οὐ συνώχρησέν με ἀποθνήσκειν ἵνα νικήσω καὶ τὸν πατέρα σου

lignum, rati se Thalelaum suspendere. Videns hoc Discipulus Thalelei nomine Timotheus, ibidem adstant; innuit B. Thalelaeo, et ait, Videri quid faciant? Cui Thalelaeus: Tave, frater, adest mihi Christus, confortans me. Præses dixit. Quid fecistis? Ego vos hominem jussi suspendere, et vos affixistis lignum: extendite igitur Asterium et Alexandrum speculatores, et diligenter torquete, ut ne deinceps tale quid audeant in despectum mei tribunalis. Asterius inquit: Vivit Dominus: quia et ego Christianus sum. Tunc iratus Præses vehementer ait: Ducite illos ad me. Cum autem adducturi eos essent ante ipsum, oravit pro eis B. Thalelaeus, et effugerunt manus ejus: cucurrerunt vero post eos aliqui, interque ceteros quidam ex Officio, nomine Medius; et apprehenderunt eos in summitate montis, ab urbe quasi h. stadiis quinquaginta, ubi etiam S. Thalelaum comprehendenter, eosque ibi interfecerunt; et redeuntibus nuntiaverunt Præsidi. Præses vero S. Thalelaeum advocans, ait ei: Quid dicis, Thalelae? Sacrifica diis, et vive, atque hujus lucis usura frui. S. Thalelaeus respondit: Non persuasibis Christi fanulo ut demoniis impuris sacrificet.

4 Et iratus Præses dixit: Ponite mihi sellam: ego ipse consumam et terebrabo ejus talos. S. Thalelaus dixit: Surge Præses, et veniens perfora talos meos: adest enim Dominus Jesus Christus confortans me, nec timeo combinationes tuas. Ut autem surrexit Præses ad talos ejus terebrandos, thronus in quo sederat, adhesit posterioribus ejus, et omnes qui sedebant in templo Hadriani elata voce exclamaverunt. Magnus est Deus Christianorum, qui ejusmodi mirabilia facit. Præses autem non ferens veredictum, vocavit B. Thalelaum dicens, Ora Deum tuum, Thalelae, ut excidat a me thronus: vere enim Deus tuus magnus est. Orante autem B. Thalelaeo, decidit ab illo thronus; sed neque sic Præses injustus Dei potestatem agnovit, quin potius iterum freuens dentibus contra Sanctum, tantquam ferox bellua, arrepta terebra cepit perforare ejus talos: statim autem exaruerunt i manus ejus, et exclamavit dicens. Iterum obsecro te, Thalelae, ora pro me, ut restituantur manus meae. Orante denovo B. Thalelaeo, factæ sunt manus ejus sicut fuerunt.

5 Præses vero dixit: Tollite me e conspectu meo, et fluctibus maris immergite, ut ibi pereat, nec redeat in manus meas. S. Thalelaeus ait: Tu crepisti questionem de me habere: tu quoque mihi debes eam consummare Præses, inquit: Alio abi et morere, ὁ homo: nerdum tibi aliquid mali intuli, et talia in me exerceisti. S. Thalelaeus dixit: Ne existimes, tyranne, quod propter timorem tui Deum negabo: hoc autem scito, quod omnino non sacrificabo diis tuis, neque demonia quibus famularis adorabo. Hæc dicentem apprehenderunt lictores, conjeceruntque in scapham, eoque avexerunt, ubi mandaverat Præses cum deieci in mare. Cum autem venissent ad locum, jactumque facturi essent; oravit dicens, Domine Deus meus, ne permittas me nunc mori, ut perfectum agonem absolvens suscipiam immortalitatis coronam. Hæc locutum proceperunt in mare, et reversi nuntiaverunt Præsidi dixeruntque: sicut præcepit Magnitudo tua, projecimus Thalelaum in mare, et nobis viditibus mortuus est.

6 Adhuc illi sic loquebantur Præsidi, quod adduxit B. Thalelaeus, stolum albam indutus; qui autem de Officio erant indicaverunt ejus adventum Præsidi: Præses vero audiens, vehementer admiratus est atque obstupit, et jussit illum adduci coram se. Cum autem adductus esset, dixit ei: Ecce etiam mare vicerunt incantationes tuæ. Et dixit Beatus: Ubi

D
ex ms.
FLORENT.

quo viso
conversus
Asterius et
Alexander

h
necantur:

E
idem per se
facere volens
Præses,

his punire
et sanatur
a Sancto:

maris mersus,
f

salem se
obstet:

A medicus non imperitus, genere nobilis, Thalleus nomine, viri inter Christianos precipui filius, notissimum fama lucum habitabat, qui in Phoenicia situs a Libano habet nomen, et ad A Hierosolymitanæ regionis partes vergit.

2 Is itaque spes suas omnes in solo Deo sapienter habens repositas, et multis egregie factis clarus, conscientia bonæ testimonio animosus, atque a corporeis prorsus voluptatibus alienus, quæ potioribus rebus omnibus ducebat pietatem, faciens præclarum ausus est contra idola. Noctu siquidem e lecto consurgens, excelsa Libani excidere est aggressus; et deiecere arbores, ubi oracula sua fundens satanas, obscenis visionibus homiōum animas seducere consueverat: et feminas præsertim, choreis agendis additas, cymbalorum, nabiliorum, tympanorum, tibiarum sonis Baccheisque orgiis occupabat. Sic erga Religionem affectus, medicinam domi suæ exercebat, tanquam peregrinos hospitio colligens: et omnes quæ valebat arte sanitati restituens, divitum pariter ac pauperum receptor audiebat. Quamvis autem summo in hospitalitatem ferretur studio, et omne suum gaudium poneret in confirmatione debilitum; præcipua tamen quadam erga pauperes miseratione moveri solitus, singulare quoque cura circa eos utebatur; eorum membra quos curandos suscepserat sua esse reputans, et vitæ asperioris laborem molestiamque eis mitigans. Fuit enim illos in humerum sublatos veluti famulus vilissimus portaret, nihil ea quam de miseris habebat cura existans gloriosius. Pluribus in eorum commoda oculis invigilare videbatur, et omnem in id sollicitudinem conferbat, ut abentibus sanitatem quasi pro viatico tribueret. Non illi sufficiebat si rogatus tantummodo operam conferret indigentibus, sed sponte sua atque ultro ad eorum auxilium properabat: et remedia laborantibus adhibens, eorum relebatur dolores. Gratia videlicet divinæ robore instructus, solo jussu morbos et languores fugabat; simul enim ac sanitatem cuipiam precabatur, ac repente homini reddita sermonem ejus excipiebat.

3 Pauperum inter et divitem discrimen apud eum nullum: infideles ita ut fideles communibus beneficiis complectebatur. Etenim piorum hominum curandis plagis totum se impendens, et ad omnia recte facta pietate sola utens duce, omnibus ad se accedentibus impertiebat medelam: quicumque autem infirmabatur, recurrebat ad Martyrem, nec facile erat inire numerum sanitati redditorum: si cui vero superveniebat ipse, ex eo rapit diffugiebat morbus et alia quævis peccati poena. Quin etiam tanto erga miseros omnes commiserationis forebat affectu, ut ipsis quoque Gentilibus beneficia conferenda sanitatis non denegaret, sed pro eorum convalescentia preces votaque susceperet, eisque non compatiendi irasceret. Quodam tempore Christianorum quempiam adversus Gentilem savire conspexit, eoque casu exultare. Non tulit crudelem hominis duritiam viri sanctus, sed palam eum corripuit hisce verbis: Noli, o homo, inimici tui malis exultare: tunc vero gaude, cum ad sancte instituendam vitam eum commoveris: communes siquidem erumne mortales omnes premunt, quæ autem deinde obventura nobis sint ignoramus. Cui alter: Mortem, inquit, huic inferri oportuit quam citissime: quid enim prodest supervivere eos qui in peccatis suis consenserunt? Tum Sanctus: Ita edocti sumus Fratres, ut etiam pro inimicis orare, et nullo modo de eorum infamitiis gaudere debeamus: hac quippe ratione duos eorum animos facilius emolliemus. Quo dicto ferocem illum ad compassionem induxit.

4 Ac eodem modo vite suæ stadium Christi decurrebat Martyr, quando contigit meridiani oris,

καὶ τῶν σωματικῶν ἀπὸ πλῆθος θερμῶν, τιμωτέραν τὴν εὐσεβεῖαν κρίνας, κατεψύλατο τῆς πλάνης· καὶ ἀναστὰς νύκτωρ ἔβηκε πρὸς τὰ βιβλῖα μετρώσα τοὺς Αἰθίοκας καὶ κατακόρυφα δυνάσας, ὅλην χρησιμοδοίαν ἐξήρως διὰ τῆς φιλοπόρου ἡλικίας ἐπεσπλάττει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς καὶ τὸ ὄλην μάλιστα γρηγορεῖται κατεχόμενος ἡλικίας, ἐν κυνήσῳ καὶ ναύταις, καὶ ποικίλῃς καὶ τυμπαῖς, καὶ αἰσῶς, καὶ βραχέῃς. Οὕτως ὁ παῖς εὐσεβῶν ἐδραπέτευεν ἐν τῷ ἰδίῳ αἵματι, φιλοτιμῶν ὑποδεδωμένου πάντας ἔξουσις καὶ καὶ πολιτίας, καὶ τῆς ἀνεργασίας αἰτίων θεραπεύει, πάντοθεν ἵστατο πλουτοῦντος τὸ καὶ πτωχῶν συμπλήρης ἑξουσίῳ, οἱ ἔλθοντες ἐν αὐτῷ πρὸς τὸ λῶξενον ἡλικίας, καὶ εὐφροσύνην ἐν τούτῳ τῶν σωζομένων ἡ βήσις: μονιμότερος δὲ ὡν τῆς ἐπὶ πτωχοῖς συμπληρείας, ἀνεκδοτοῖς περὶ αὐτῶν φροντίζει συνέχευται, ἰδίῳ τοι συμπλήρῳ ὑποπεύον τὸ μέλος τοῦ πάσχοντος, καὶ ἀφαιρούμενος τὸν κόπον τῆς πολυκαταλήρου ἡλικίας. Ἔστιν δὲ οὗτοι τοὺς καὶ ἐπὶ ὧμων ἐξασπάζει, καὶ πάλιν αὐτοῖς ὡς ἱκίτης παύσασθαι, τῆς αὐτῶν κινεμένων πάντα τιμήματος δευτέρας. Νῦν ἐν περὶ αὐτοῖς πολυμέλειας, καὶ παντοδαπῶς ἰδρύσιν τὴν ἐπὶ αὐτοῖς ἡλικίας πολυκαταλήρου μέμνηται, εὐκλείας ἐφάσιν τὴν ἡλικίαν περὶ ὧμων. Οὐκ ἔμενεν δὲ τῆς τῶν χρεώσεων ἀνταρτίστῃ σπουδῇ, ἀλλὰ αὐτοῖς αὐτοῖς πρὸς βοήθειαν ἔτρεψεν, καὶ τὰ ἀγῆν τὴν καμνύοντα ἱερατῶν ἐκκρίσκει. Ἦ γὰρ τῆς χάριτος ἐνεργουμένου ὧμων, αὐτὴν εἶχεν τὴν φωνὴν τῆς ἀσθενείας φωνῆν ἅμα τε γὰρ τὴν ὥσιν ἐβρίγγετο, καὶ παρὰ χρεῖμα τὸ ἔργον ἐκάλει τοῦ λόγου συνέχευται.

1 (Ὡς ἐν πλουσίῳ καὶ πτωχῷ παρ' αὐτῷ τὸ δέσφον μέσον, ἀλλὰ πτωχῶν καὶ ἀπῶτων ὑπάρχον κοινὸν ἐνεργήματα. Τῶς γὰρ τὸν εὐσεβῶν ὅλος κατασφολοῦμενος μόνω, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν κατορθωμάτων κατέχων εὐσεβῶν, διένεμε πᾶσι τοῖς προσοῦσι τὴν ἑαυτοῦ ἅπας ἀπλῶς ἀσθενῶν, ἐμπλήστρον τοῦ Μάρτυρος ἐκκρίσκει, καὶ οὐκ ἐν αὐτοῖς σφίμῳ τὴν τῆς θεραπεύειας ποσότητα: ὡ γὰρ ἐν παρῶν, ἐξ αὐτοῦ βαπτίζμενος ἀπὸ τῶν νύκτων, καὶ ἡ τῆς ἀμαρτίας ἐκκρίσκειτο δύναμις, καὶ τοσοῦτον φιλοτιμῶν ὑπάρχει, ὡς καὶ τοῖς Ἑλλήσι ποτε θεραπεύειν προσέχειν, καὶ ἐπεμύσειν αὐτοῖς τὴν ἀνάληψιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ συναλλοῦσιν ὁρίσκειτο. Τῶν γού ποτε Χριστιανῶν μεμνόμενα καὶ Ἑλλήνων, καὶ τῶ τούτου θανάτῳ χορεύοντα, καὶ διχθεῖς τὸ πάλιν τὸν ἀνδρὸς, κατεμύφατο εἶπον, Μὴ ἐπιμαίῃ τοῖς κακοῖς τοῦ ἐβρίθου σου, ἀλλὰ μάλλον εἰ μεταστῆναι αὐτὸν πρὸς θεοῦ βίον κοινὰ γὰρ τὰ πάντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἀδελφά.)

Ο δὲ φωνῶν, Ταχύτερον εἶδε τοῦτον εἰσπρεσχεῖν τὸν θάνατον, ποῖα γὰρ ὧσιν διασπλάττει τοὺς ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς ἐγγράσαντας. Ο δὲ φωνῶν, Προσέχειται, ἀδελφοί, τοῖς ἐβρίθῳ προσετέλλετο, οὐ μὴ ἐπεσφρίνεται: οὕτως γὰρ αὐτῶν τὸ δυναθεῖς μαλασθήσεται. Καὶ μετῆρχεν αὐτὸν πρὸς συμπλήρειαν. Οὕτω προεῖν ὁ βίος τοῦ Μάρτυρος.

Πᾶθος ποτὲ τῶν μετρημένων θεοδόχων κατὰ σπλάγγων εὐκλείας, καὶ χληπῶς ὁ ὁδὸς χυμῶς διασπλάττει τὸν θάνατον τὰ στήνα καὶ τὰ πλευρὰ ἐρευνάσας ἐπινέμετο καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ οὐν τὰς ἐκτετακτοῖς γρηγορῶν καὶ τῆ τέχνης τῆς αὐτοῦ καὶ τὸ γράμμα τοῦ ἀνδρὸς παρανόμιον, καὶ ἰσχυρὸν πάντοθεν τῶ καὶ χρημάτων ἱπτάσθαι καὶ τέχνῃς ἐκτετακτοῖς ἀνταρτίστῃ. Ἀλλ' ὅμως ἐν ἀνελπίστῳ ἀσθενείᾳ τοιαύτῃ περὶ τὸ Μάρτυρος θεραπεύειν, καὶ πίστιν αὐτῷ ἐκτετακτοῖς, καὶ εὐφῶν τὸ τῆς διαθέσεως αὐτῷ πρὸς Χριστὸν ἀποδίδοντα, ἡλικίας αὐτὸν ταχέως πεπλήρωσεν τὴν οὐκ ἐν γὰρ προεῖν, ἐσφρίσκει τούτων σκαυρῶν, καὶ τὸ τὸ ἀνδρὸς εὐκλείας ἀπελήλυτο πάθος. Τοῦ δὲ εὐχρηστῶς βαπτίζοντος ἰδίῳ τῆς ἐκτετακτοῖς νοσηρομένου ἡλικίας, ἰσχυρῶν, ἀποδιδόμενον σπουδῇ, καὶ τοῦτο λαοφρονῶν πεμύχων καὶ προσεῖν ἐκτετακτοῖς τῶν βαπτίζοντων, ἔσφ, Δέματι, κύριε, πολλὰς τούτων καταναλώσας μάχων, πολλὰ τούτων δεσπότην σώστρον, πολλὰς τούτων μεμύχων τέχνῃς, πολλὰς ἐποδαὶς περὶ ἐλλείπειν ἀπρηκτοῦσας ἡλικίας εἰς πνευματικὴν προσήμῳ, ἡμῶς ὅμοιος εἰς βοτανῶν ἐσφρίσκει, γρηγορῶν ἐκτετακτοῖς παντοῖς, καὶ κατεκτετακτοῖς ἐκτετακτοῖς μακρῶς παρῶν, καὶ τούτῳ πλουσίῳ ἀργῶν οὐν ἡλικίας

A *χρᾶς ῥύσεται, ἀλλὰ μὲν τὸ πάθος φιλονικούν, καὶ ὅπερ ἀν γάρμονον θεραπείας προσάξω, τῆς ἐπὶ τῇ κρείττονι μεταβολῇ ἀνεπίδεικτον πάντα γὰρ τῆς τοῦ πάθους θεραπείας ἔλκωτο.* Εὐ τοιαύτῃ τοίνυν συμφορῇ ἀπογνώσει, πρόσθεν αὖ συμπάθῃς ἱατρῶς, καὶ τῆς ψυχροχρῆστος καρδίας λαβόμενος, τὴν τοῦ πάθους ἀπόγνωσιν ἔκυσεν, ἐπὶ τὴν δεξιάν μου Χριστὸν ἀνακείμενος, καὶ αὐτὸς εὖθις καθύπογραφε τὴν ἱκανίαν. Τότε ὁ ἀσθενὴς, τῶν ποδῶν τοῦ Ἁγίου λαβόμενος, καὶ δάκρυσιν αὐτὸν ἐλευσινολογούμενος, τὴν σὺν αὐτῷ πλάσσει ἐπὶ τὴν πίστιν, γράφας ἐν τῇ γλῶσσῃ δέδωκεν· καὶ τῇ θείᾳ χάριτι συνέλθουσας, πᾶραντα ὁ τοῦ πάθους θερμὸς ἐκτείνεσθαι, καὶ τὰ τοῦ τραχήλου διελθεῖν κλειθεῖρα.

Ὡς αὖτε καὶ τοῦτον, κατ' ἀγορᾶς περιεὶν ὁ Μάρτυς ἀναπαύων, μήπου τίς χρήζων ἐπισκέψεως ἀρρώστου, ἢ λυσιώτου πτωχῆς, ἢ πλανώμεναι ψυχῇ, ἵνα αὐτὸς τῆς εὐδαιμονίας ἀναστροφής τῆς ψυχῆς ἀρρώστιας. Ἰδὺν γὰρ ποτε ῥημῶν παρεμεινόν, καὶ συναλγίστας αὐτῷ, ἐφρίπλωσε τοῦτον πλουσίαν τὴν πρόνοιαν. Ὁς προσεὶπὼν αὐτῷ, πρόνοιαι παρὰ πορευομένην τῷ ἱατρῷ λέγων, Ἐλθόν με, ἱατρὲ ἀγαθὲ, οὐ πάντως ἐγὼ ἀβλήωτερος, χρήσόν μοι μικρὰν τῷ ἀσθενεῖ διὰ τῆς, ἱατροῦ γὰρ εὐχῆ μου τὸν γόνυον ἀνέγειραι. Ὁμοίωσάν ἐγὼ ὀδυνῶν ὁδὸν καὶ βεβήμενος ἀπὸ κατηνύθην εἰς γῆν, καὶ ἐξερθὼν τὸ γόνυ γενόμενος ἐξῆδον τοῦ καλῆπτοντος σώματος, διακλασθεὶς δὲ μοι τῆς βλάβης, καὶ τοῦ σφυροῦ οὐσπένοντος, γέγονα τραυματῆς ἐλκόμενος· δειγνὼν τὰς φαρμακικαῖς κολληκουμένον ἀγρίουσι τὸ πάθος, τὰς κατωντλήσειν ἐπανίσταται μάλλον, ἱατρὸν συμφορῆς ἀνίσταται διό μοι πᾶσα προσδοκία θεραπείας ἐξόριστο, ἀναβῆναι γὰρ ἐν τοῦ πάθους οὐδέποτε κήπισα. Ἐπὶ οὖν ἐξερθὼν τὸν πιστευόντων καὶ ἱλῆς πρόνοιαν, τὰς πεπληγμένους μοι σῶναι χάριτι πόδας, τὰς γὰρ νόσους ἡμῶν ἀφ' ἡμῶν οὐκ ἀνέχῃ μὴ ὀρεῖν καὶ ὡς ἔχον σπλάγγνα πατρὸς ἀπαθίστατα αὐτῶν σεαυτὸν καθήκοντος, καὶ γενοῦ μοι τῷ πεπνυμένῳ χειμαρῶνός βραχυεῖρα. Ἀλλ' εὖθις λόγον τοῦ Μάρτυρος πρὸς αὐτὸν ἀπὸκρισις· Λύτεις ἐγὼ μοι πάρειμι τῆς ἐγέσεως κέρδους, καταπλάττω σε γὰρ πίστιν, τὸ τοῦ πάθους σου ἐγκάρδιον ἐμπλήστρον· ἐν γὰρ μοι πιστεύσεις, εὖθις ἢ τῆς ἰατρῆς προσελεύσεται χάρις· ἔγω γὰρ τὴν πρὸς ἑκάστου πάθος θεῖον κατεσκεύασα ἐμπλήστρον· οἷον δὲ πίστιν τῷ Χριστῷ προσκομίζεις, τοιαύτην παῦ' αὐτοῦ τὴν ἡγίαν περίσφι· ἐν γὰρ ὅλῳ σου τὸν νοῦν πρὸς Θεὸν ἀκωνίστεις, τὰ διακείμενά σου ἐπίως κατευθυνθήσεται. Τὰυτα ἔχῃ, αἶμα τὸν ἄβρυν ἀψέμενος, καὶ τὰς ἀμυνοτάς τὸν τερῶν φιλαλήτας, ἤρμοσε τὴν τῶν ποδῶν αὐτοῦ λύσαν, καὶ τῶν νεύρων συνέψῃ τὴν σύνθεσιν, καὶ τὰ σαφρὰ τοῦτον εἰκόσε μέλη, καὶ τὰς ἐσφαλμέναις ἐπανόρθωσε βάσεις. Τῇ ἀφῇ δὲ τοῦ Μάρτυρος, εὖθις τὸ γόλον περιέτερε βήμα, καὶ ὁ ἀκούσιος τῇ φύσει ἐστερεώθη περνεύθῃ, καὶ ἐξήλκυτο ὑγιαίνον. Παραγέλλαντος δὲ τοῦ Μάρτυρος αἰγὴ τὴν τιμὴν ἀποδίδουσι (οὐ γὰρ τὸν ἐξ ἀνθρώπων θερούμενος ἐπικύον ἐποδείκνυνε τοῦτον) ἐκείνος τὸν κέντρον τὰς γὰρ πλατέας πενήν, πᾶσι τοῖς ὑπακούοντι τὴν ἐαυτοῦ ἐνὸν ἀνάστασιν, κράζων καὶ λέγων· Δεῦτε, ἰδετε, ἔξω γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὸν ἐκιδέμην· δεῦτε, ἰδετε θρασυρὸν ἰσχύος κρυπτόμενον ἐμφυγον· δεῦτε, ἰδετε ἀπώροτον χορηγὸν σωτηρίας. Ὅλον τάχα νότον ὀφρανίην πρὸς ἀνθρώπου ἀσκήσι· ἀπιδύκεν γὰρ μοι τοῦ νοσήματος· λύτρον. Τοῦτον λεγόμενον, ὁ Μάρτυς υπεχώρησε πρὸς τὸν ἴδιον οἶκον.

Νεῖκος δὲ τις ῥίζα αὐτοῦ δόλωνα, καὶ ἐγὼδῃ πνεύματος πικρομένη, τοῦ καλῆτος τοῖς λόγους ἀκούσας, προσέειπεν αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ, καί τινος τοῦ πάθους φορὰν ὀσοσάτω. Καὶ τὴν παρελθόντα λαβούσα ἢ δαμονώσας, τῷ Μάρτυρι πρόβεισι, καὶ στεναχίζοντα τοὺς συμβῶν ἐκρήγναι, θαυροβουλῶσα πρὸς αὐτὸν καὶ βούσας· ἱατρὲ κορυφαίε, ἐκιδέκῃ μοι ἀπὸ τοῦ πολέμουτός με, ἀποδιδόναι κατ' ἐμὸν τὸν ἀρόχον λισσὴν, σῶσιν φυγῇ ἐκμεμαρμένον εἰς σε, καὶ πᾶν ὅτι λυπὸν ἀποσθένον, θηρευτὴς τῶν

Maji T. V.

venenato per viscera malo serpente, torqueri nescio quem hominem. Jamque permoleta sane putrefactione interiora omnia pervadens humor pestifer, pectus ac latera et ipsum cor ejus miserum in modum depascabatur, nec obstantibus medicorum plurium pharmacis, atque omni ab eis arte nequidquam adhibita consumpsitque pecunias, peiori semper loco erat viri sanitas; ita ut et pecunia eum deficeret, et de valetudine per medicos recuperanda spem nullam haberet. Sed postquam ad immediate malum curandum accessit Christi Martyr, et fidem hominis exploravit; animi ejus affectionem deprehendens, ad Christum convens, valetudinem isurum repente restituit. Protensa namque manu, signo eum Crucis munivit, ac omne continuo malum ab eo depulsum est. Hoc igitur recedente cum gratiarum actione, ecce e medicorum numero aliquis aegrotum adduxit, pestifera quadam contagione, et gutturis angustis, se lamentantem teneri. Is hominis sancti pedibus se advolvens; Oro, inquit, Domine mi, plurimos in hocce homine labores frustra consumpsi, non exiguas ille pro recuperanda sanitate impensas fecit, omnem meam artem in eodem perdidit, ab omni eum parte tentavi: noctes duxi insomnes variis lotionibus intentus, dies similiter in herbarum explorationem totos impendi, cunctis medicæ artis auxiliis suis usus, spes omnis quibus mihi blandiebatur amisi, et cum ad eum accessi, nullum restituta valetudinis principium reperi: sed malum pertinacissime homini adhesit, et quodcumque ei adhibere conatus fui remedium, nullum tamen in melius mutationem advertere hactenus potui: omnia namque medicorum auxilia malum illud longe exsuperat. In tali eum videns desperatione piissimus medicus, animo deficientem suscepit, spemque illi dedit meliorem, ita locutus; Dico tibi, si fidem tantummodo habueris, licet vinculis tibi alligatum foret malum, fugam tamen quasi effraenis equus arripit. Profecto si istam mihi fidem promittas, ego meas ad Christum pro te supplicationes feram, ac ipse confestim chirurgum tuæ sanitatis scribes. Tunc infirmus, apprehensis viri sancti pedibus, et lacrymis ad misericordiam ejus erga se commendandum fusis, fidem ei, qualem requisierat, addixit; manum signis, cum lingua impeditur, ad hoc indicandum usus. Atque ecce, divina aspirante gratia, laxatum est vinculum infirmitatis, et colli claustra fuerunt referata.

Post ita redditum homini sanitatem, ad forum ambulaturus perexit Martyr, circumspectans num quis ibi aut infirmus egens curationis, aut egens esuriens, nam anima esset errabunda, quatenus eos sic ab dolorum errore et infirmitate reduceret. Factum est autem ut videret hominem penam nudum, ejus commiseratione tactus, animam explicuit ejus juvandi cupidum. Ille vero ipsum intuitus, præterea ait, O medicorum optime, quoniam mortalium omnium infelicissimus ego sum, tantisper me loquentem audi, medicum enim insignem decet suscipere difficiliores curas. Per lubricam ego viam incedens, nec satis firmo consistens vestigio, in solum repente conieci, et loco suo emotum genu mihi est; unde intulis reddita tibia et pedis cavilla suppurata, fecit ut ulcera plura circumferam. Adhibitis autem malo remediis, ipsum videbatur magis mali magisque invalescere, superabat fomenta omnia pertinacitas. Nec quidquam juvabant coacta sæpe plurium medicorum concilia; quamobrem nullam mihi adipiscendam salutis spem vides relictam, supervicturum me malo non credo. Tu igitur, cum sis lapsorum erector et propitiator, excoletor, pedes mihi sanos restitue. Non enim potes non auferre a nobis morbos nostros: et quia habes paternæ commiserationis tenerissima viscera, ipse te

D
EX MS.
VATICAN.
Sanat peste laborantem,

et angina
fauces preclisum:

E

F

curat pedem
perisse affec-
tum,

EX MS.
VATICAN.
delatusque
ad Theodo-
rum Agyorum
Præsidem,

capitur,

a

A simili modo circumiens, et ab artis suæ exercitio nusquam desistens. Tunc e Gentilibus nonnulli ad Theodorum, Agyorum, urbis maritimæ et in secunda Cilicia præcipuæ, Præfectum, eum detulerunt, dicentes: Galilæus nescio quis ex Oriente huc ad nos venit, et fallacem quamdam medicinam proficiens, externa specie plurimos seducit, in Iesum quemdam curatorem suarum gloriarum referendo, et liberatoris nomen attribuendo ei, quem constat verberatum servili manu fuisse: deorum honorem injuriose proscribit, sacerdotalia prædatur decora, polluit templa veneranda, neque hactenus cessat sacros lucos excindere. His auditis Præfectus famulos emisit, qui progressum exciperent itinera observando: viarumque custodibus, proposito gravi periculo, dixit ut curarent, ne hæc aut illac elaberetur: quare excubitores ad portas positi invigilant omni ejus egressu, furore non intermisso. Cum ergo universus gentilismus commoveretur, et quidquid Christianorum erat excuteret indagando, haud longe a ab Anazarbo urbe in Thalleleum inciderunt, sub umbra olearum quarundam quiescentem: constructumque vinculis et verberibus affectum Agyas abduxere, stiteruntque Præfecto. Ibi magno in eum furore incensus, postera statim luce pro tribunali sedens, in templo Hadriani judicium contra Thalleleum instituit. Qui mox vestibus spoliatus a lictoribus, ad Præsidem perductus est, suclamantibus ei, ut edictis tyrannicis obidiret.

interrogatur,

9 Tum Præfectus: Patriam, inquit, et conditionem, civitatem et appellationem, nec non quod vitæ genus profiteris, edissere. Cui Thalleleus: Patria, dixit, mihi est Judæa, b urbs natalis Hierosolyma: parentibus editus sum liberis, Thalleleo mihi nomen, arte medicus, professione sum Christianus. At quid tibi, querit Præfectus, in fertili hæc Cilicum regione est negotii? Gentes, reponit Martyr, idololatrico errore deceptas perlustrans, et ex aliis terris abire Judicium sententia justus, in hanc tandem provinciam deveni, pro Christo pugnaturus: etenim nihil Deo fieri potest acceptius, quam si quis se accingat certaminis contra idololatricam insaniam. Quod si voluissim, poteram concursum hominum tibi intolerabilem excire: sed turbas cohibui, calumniam patiens et curatorem melicarum causa multatus. Hæc cum dixisset ille, Præfectus ignem spirans crudis c nervis dorsum ejus mandavit flagellari, ut tormentorum plagis circumveniret Martyrem ad defectionem commoveret. Sed bellum Thalleleo pax erat, et pugna tranquillitas. Extendebatur ergo pronus in terram ante tribunal, in conspectu Judicis: et terga quidem ejus dispugebantur flagris, sed nulla noxa recipiebatur in anima: membrorum solvabatur compago, sed fidei robur nequaquam conturbabatur: siquidem totius divini amoris igne succensus, illatus sibi plagus nec sentiebat quidem....

c
tortoris ex-
ditur:

10 Tanta viri constantiam demiratus tyrannus, jussit, ita ut erat extensum in ligno, præscripta a legibus indulgentia frui: et quoniam lassati erant carnifices, ipsum laniando nihil proficientes, crudellem impiæque linguam in hos sermones convertit, dolose captans danda sibi a Martyre responsa: et, Dile mihi, inquit, quibus præstigiis humanas curare solitus es infirmos? Sublatus in altum, quæ vera sunt responde, ut benignum me Judicem experiri te se merearis. Si deorum agente in te beneficia istæ operaris, ego ipse in tuis ibo partes Iecumque sentiam: si e terra aut divinatione magica, sicut ventiloquis contigit, aliud id quidem erit rei; tantummodo ne mortuam nescio quem Deum mihi, Thalleleæ, objicias, qui nihil quod hominibus utile esse possit prescripisse convincitur. Quid ejus detinemi desidero, qui nonnisi vilissimos piscatores

a tyranno
Christum
blasphema-
nte

λασσίον Αἰγίων, τῆς πρὸς δευτέρους Κίλικας πόλεως, λέ-
γοντες, Προσέλασθαι τις παρ' ἡμῶν ἐξ ἀνατόλων Γαλι-
λαῖος, ἐπιπλάσσει αὐτρίων προσφύγων, καὶ ἐπιπολεῖαί
σχῆματι τοὺς πολλοὺς δελεάζων, καὶ Ἰησοῦ τινι προσάπ-
τοντα τῆς ἱερέας ἀρχῆς, καὶ ἐλευθεροῦντος τοὺς προ-
σφυγῶν περιτίθειαι αὐτῷ, ἀνδρὶ ἐν δουλικῇ βασι-
θέντος χειρὶ, καὶ καθύβριτον τὸν θεὸν τὰ πλῆθυσιν,
ἐκπύρριον τὰ τῆς ἱερουργίας λαμπρὰ, ἐλάττω τοὺς ἀνω-
μήτους νεοῦς, ἔως καὶ νῦν ἐκκρίπτων τὰ θεοπέσια ὅλην
οὐ πύσεται. Οὕτως ἀκούσας ὁ Ἡγεμὼν, κατὰ τὸν ἐκείνου
πρόβου δούλους ἀπέσταλεν, τὰς τριβὺς διακρίνει, τοὺς
ὁδορύταις προέμενας κινδύνου, μήπου ταῦτιν τῷ ταῦτιν
διαδράσας τὸν ὁδὸν διαλέθοι. Ἀγρύπνως οὖν οἱ πυλωροὶ
τὰς τοῦτο προδόντες ἐφύλαττον, οὐκ ἀνεμένεις γολῆς.
Τῆς οὖν πλάνης τῶν ἐσθλῶν πανταχῇ κεκρυμένη, καὶ
τῶν Χριστιανῶν ἐπιτεκονομένη, πενήτην τῷ Μάρτυρι
πλησίον τοῦ Ἀναξαρβοῦ ἄσπεως, ὑπὸ ἑλισφόρων ἐκεί
σκιαιομένη φεύγαν, καὶ θάσσαντες καὶ μαστιγώσαντες
αὐτόν, ἄρχον πρὸς τὴν πόλιν τὴν Αἰγίων, καὶ τῇ Ἡγε-
μίνι παρέστεισαν. Ὁς μεμνῶν κατ' αὐτοῦ, εὐθὺς τῇ
ἐπιστολῇ ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ προκαλίσας νεοῦ, τὴν ἐπ' αὐτῷ
συνεκρίτησεν κρίσιν, καὶ γυναικίους αὐτὸν εἰσφύγει
οἱ δῆμιοι, κατεσθόντες αὐτῷ ἀπεινῶν, ῥιμμάτων ἀκούσας τυ-
ραννικῶν.

Καὶ φωνῶν ὁ Ἡγεμὼν Χόραχ λέγε μοι, καὶ τύχην,
πόλιν, κλήσιν, ὅμοι τι καὶ πράξιν. Ὁ δὲ Γῆς μὲν εἰρή-
Τουδαίας ἱεροσολυμήνης, ἐλευθέρου δὲ γυνῶν, Ὀλλέ-
λαος, ἱερέας, Χριστιανός. Ὁ Ἡγεμὼν ἔφη. Τί σου καὶ
τῇ πολυφύρῳ τῶν Κιλικιῶν πατρίδι; Ὁ Μάρτυς ἔφη, Ἦν
εἰδικῶν πλάνην περίωλον, καὶ ἐπίρρησι διακρίσει, ἦσαν,
καὶ ἐσταῖον, τῷ Χριστῷ συμμαχίαν· οὐδὲν γὰρ οὕτω
θεραπεύει τὸ λῆτον, ὥς κατὰ τῆς εἰδικῆς ἐξοπλίσθηται
πλάνης· καὶ εἰ θέλον, ἔσθον ἂν τὴν παρὰ σου συνόρμον
σκατίζεσθον· ἀλλὰ τερπόμεν ὡκύνον, βλασφηγομένους
καὶ τῆς ἱερέας ἐδυνάμενος ὀόκας. Ταῦτα λέγοντος,
πυρηνίσας ὁ Ἡγεμὼν ὁμοῖς νεύροις παρεκείνεται τοῦτο
τὰ νύκτα μαστιγίσθαι, πληγὰς αὐτὸν περισφύγγων βραχέων,
ἢν εἰς κατὰπνοαν τινάξῃ τὸν Μάρτυρα. Ἀλλ' ἦν
ἄρα Ὀλλέλειον ὁ πόλεμος εἰρήνη, καὶ ἡ μάχη γλῆνη.
Τέτατο γοῦν πρὸς τὴν προπλημῶνιν ἐν γῇ, θρόνον ὑπατι-
κοῦ ἀντιπροσώπου διακρίνους, καὶ κατέειπεν μὴν τίς
πληγὰς τὰ νύκτα τοῦ Μάρτυρος, οὐκ ἦν δὲ ἐκλυπτος ἐν
τῇ ψυχῇ ἡ λῶσι, δ. ἰ. ἰγνώσκον μὴ τὸν μέλιν αὐτοῦ
σύνδεναι, τὸ δὲ τῆς πίστωσης στερῆν οὐκ ἐσθλύνειν, τῷ γὰρ
τῆς θεομιλίας ὅλος κατεργόμενος εὐπύρην, τὸν πλησίον
οὐδ' ὥλος ἠσθάνετο.... e

Ὡς δὲ τὸ εὐτόνιον ὁ τύραννος τοῦ ἀνδρὸς ἀπειθαρχε-
σαι, ταῖς αὐτοῦ ἐν ἔλλῃ, τῆς τῶν νόμων ἀξιοῦσθαι f
τέρωνος προστάζειν καὶ ὅς ἀπείκουσι οἱ δῆμιοι τινώσ-
κοντες τοῦτον, καὶ μὴδὲν οφελούντες, πρὸς ἡμῶν καὶ πα-
ράνομον λόγον ἐκκαυνίσκας τὴν γλῶτταν, διαλέκιν αὐτῷ
προσῆλθον ὁ τύραννος, καὶ τὰς μορτυνικὰς ἐντρολογεῖ λα-
έας· καὶ ἦσαν, Πόλεις ἑτεροπολιμῆας μὲ τὰς ἀνθρωπι-
νὰς ἐτεράπευσεν νόσους, ὡφόμενος ἀπύκνουν τ' ἀλγῆθι, ἵνα
ἔχρως μὲ τὸν δικαστὴν ἐραστὴν. Εἰ τοις χρησιμοποῖταις h
τὸν θεὸν ἐνεργούμενος, εἰσπρόδῃσιναι σοι καὶ ὁ συν-
δίστομα· εἰ φωνῶν ἀπὸ γῆς καὶ μουστικῆς τεραστονοικίας
ὡς ἐγγαστρί μυθεῖσθαι, ἔσθον ἂν εἶναι, καὶ μὴ μὲν νεκ-
ρὸν θεὸν προβαλόν, Ὀλλέλειος, τὸν μὴδὲν χρίσαντων
τοῖς ἀνθρώποις προστάξαντα. Ἦ παρακαλέεσθαι πόθον,
τῷ ἱχθυόλειας μαθιτάς κεκρυμένην, τὴν δὲ σταυρῷ προσκί-
χναντα, τῷ κενῷ αὐτοῦ ἰσοπαρονομένη τάφον; Ἀγρι-
κῇ οὕτως ἀπειθεύειν συνέχε, τεπρὶν ἢ χρυσὸν οὐδὲν
καλυπτόμενο, ὥς ἔμηνον προστάζειν, ἐκρύπτεσθαι τὸν
πλοῦτον πρὸς αἰέναν μὴ εὐπύρην, κερατῶν ἐνὸς καὶ
οὐρανῶν ἐπιγείῳ λατῷ βασιλείαν σταυρωθείς κατεσθάζετο
λόγγῃ, καὶ ἀθάνατον ἐπισφύγγει ζωὴν μετὰ θάνατον.
Ἀναλόγως ταυγαρῶν ἐν ἐκτῷ σὺν τοῦτω καὶ τύραννον.
Ἄρα οὐ λογίζῃ τὴν ἀπάτην τῆς γλῆνης; Εἰ δυνατός ἦν,
δικαί τοις ζῶσι μάλλον τὰς τιμὰς μὴ διεδίδου, ἀλλ' ἐκ-
ρυπτεν μὲν τοῖς ζῶσι θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ θανάτους
ὑπομένειν, μετὰ δὲ τέλος ἐπιγλήσειτο ὄραον, ἃ καὶ λα-
έωνον νεκρὸς οὐκ αἰσθάνεται. Παρὰ δὲ τοῖς χμετέροις
θεοῖς

E

d

e

f

g

h

i

A artis præceptor, Asterius faber lignarius, Alexandar miles, Asteron, Philagrius, q Timotheus; Theodula, Macaria, r alique cum illis: quorum certamina commemorata amandi Dei memoriam nobis renovant. quibus. nna cum ipsis et gloriosissimo Martyre Thallelæo, utinam aliquando contingat partem obtinere in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et imperium in secula seculorum. Amen.

D
EX MS VATIC

ANNOTATA.

a Imo longe ab Anazarbo, sed tamen ab euntibus Anazarbum *coptus Sanctus est*, 50 *duntaxat* stadiis ab urbe *Ægeorum*, ideoque hinc potius quam Anazarbum totius *Provincia Præsidi* adductus.

b Jam diximus ex Libani regione in Phœnicia natum Sanctum, Hierosolymis tamen sui nominis monasterium habuisse.

c Nihil de hoc aliusque cruciatibus sinceriora Acta: et illi valde multiplicati plerumque suspensionem fictionis augent, non opinionem virtutis.

d Expuncti, quia sensum non faciebant, et is per se commode subsistebat, hæc verba, τὸ γὰρ ἀληθινὸν ἀρετῇ πολυτεία ἔστιν: et quod sequebatur, ἀλλὰ τὰρχῶς ἡκολούθηον per conjecturam correxi.

e Expuncti ob eandem causam etiam hæc, ζώσασα γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ τὴν ὁσφύν. f Item hæc, ἀλλ' ἐτυράνην τὴν τίσιν. g Παρώνα non inveniunt, πτόνην fibulam significat: sed quid esset, legum fibula? Nihil ultra divini, suspicor tamen in torturis præscriptum plagarum numerum, post quem dabatur induciæ ad loquendum, tam ei qui exercebat questionem, quam qui eidem subjectus erat.

h Recte videntur præstigii multisimo alius nomine dici ἐτυράνηται, ut quæ fallendo oculos aliud pro alio videri faciant.

i Etiam hæc novæ compositionis vox est, quam si addita littera angere liceret, *χρησιμωδία* posse beneficentiam significare: nam *χρησμός* utilis est, sed *χρησις* oraculum, unde *χρησιμωδία* oraculo concessus: quidni etiam in *genere*, concessus divinitus? et sic *χρησιμωδία* etiam divina beneficentia erit.

k *Δομινίκου* sepulchrum primo usci et honorari a Christianis capit tempore Constantinii Imperatoris, proinde hic quoque hallucinatur Auctor.

l Drest verbum. m *Ἀμπαγγένιος*, id est, nullo mangonio seu nulla arte exaggeratus.

n Ciliciæ nempe objecta est Cyprus, freta miliarium circiter 60 remota a continenti.

o *Λίτιον* hic atquecum esse, incuriæ Græca transcribentis imputandum, sensus, nimirum a precedenti diversus, indicat.

p A Macario quidem se institutum proficitur *Martyr* in aliis Actis: sed nec verisimile est eum *Ægis* adfuisse: fortassis etiam ille nec Christianus fuit, neque tunc vivebat.

q Timotheum Sancti discipulum, atque adeo jam antea Christianum, agnoscent Acta: qui videtur magistrum secutus, captum inaudiens: de ejus Martyrio nihil alibi legitur.

r Cetera nomina unde accepta sint, et qua fide, non indago.

EPITOME ACTORUM

Ex. Synaxario Collegii Ludoviciani alias Claremontani. S. J. Parisiis.

ΑΘΑ. ΤΟΥ ΑΓ. ΜΑΡΤ. ΘΑΛΛΕΛΑΙΟΥ.

CERTAMEN S. MART. THALLELÆI.

NOT. 3°
APP. TOM. VII
MAJL.

Οὗτος ἦν ἐπὶ Νουμμεριανοῦ τοῦ Βασιλέως, ὁρῶμενος ἐν τοῦ Λιβάνου, πατρὸς Βεροκίου καὶ Ρομυλίας μητρὸς ἐν μίλῃ δι' ἡμετέρας τῆς ἱατρικῆς τέχνης συναχθεὶς ἐν Ἀναζορβῇ τῆς δευτέρας τοῦ Κιλίκου ἐπαρχίας ἐν ἐλαίῳ κρυπτόμενος: καὶ προσάγεται Θεοδώρῳ τῷ Ἀρχηγῇ. Ὁς, μὴ πεθομένῳ αὐτοῦ ὄντι τοῖς εἰδώλοις, προσέταξε τρυφήναι τοὺς ἀστραγάλους αὐτοῦ, καὶ σχοινίῳ κατὰ κεφαλὴν ἀναρτεῖν αὐτόν. Τοῦτο οὖν διέκρινες οἱ ὑπερέτα ποιῆναι, ἐν τινος θείας δυνάμεως τὰς ἡμέρας ἀλλοιωθέντες, ἔβλουν αὐτὸ τοῦ Ἁγίου τρυφήσαντες ἀπήρτησαν. Ὑπῶντοι οὖν ὡς κατὰ τοῦ Ἀρχηγῆος παίζοντες, ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν, Ἀλέξανδρος καὶ Ἀστέριος, τὸ παραδόξον ἰδόντες ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνουν. Ἀπορρήθεις δὲ οἱ Ἱερῶν ἐπιγέγραπτοι ἐῖναι τοὺς ἀστραγάλους τρυφήσει τοῦ Ἁγίου, καὶ ἐν ᾧ ἤμελλε τὸ θρόνον ἐξαναστήναι, ἐκολλήθη ὁ θρόνος τοῖς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐξαναστήναι ἐν κατοικητήριῳ ὁ Ἁγιος, καὶ προσεῦχόμενος διίσταται ἐξ αὐτοῦ τὸν θρόνον ἐπίσους. Ἐπεὶ δὲ, τῷ κοινῷ θαύματι πολλῶν τῷ Χριστῷ πιστευσάντων, ἔμεινεν ὁ τύραννος πεπορωμένος τῇ ἀπιστίᾳ, καὶ πάλιν ἐπιγέγραπτοι τοῦ διαρτυρήσαι τοὺς ἀστραγάλους τοῦ Ἁγίου, καὶ ἐθέας αὐτοῦ ἐχρησθήσαν. Ἐτα τυγὼν διὰ τοῦ Ἁγίου αὐδὴς ἰσχύος, ἐκίλευσαν αὐτὸν βράχιναι ἐν τῇ θαλάσσῃ: ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἀβυσσὶς, λευκὴν ἐσθῆτα φορῶν. Μετὰ ταῦτα θηρίου ἐν τῷ σταθμῷ ἀφίεται, καὶ ἀλώεστος διαμεῖνας, ἐν Ἑδέσῃ, τῶν Ἀγίων πόλεως ἔχει τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ, τῷ ὄντι ἐνδόν τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Ἀγαθονίου.

Hic erat sub Imperatore Numeriano ex Libano, patre Berocio, matre Romulia; medicus autem dans operam comprehensus est Anazarbi, secundæ Ciliciæ urbe, in oliveto ubi latebat, et adductus ad Theodorum Præsidentem. Hic cum ei persuadere non posset ut idolis immolaret, jussit ejusdem talos terebrari, et funibus in caput suspensum attolli. Id dum facere se credunt ministri, per divinam quamdam virtutem a mente alienati, lignum loco Sancti terebrantes suspende runt. Vapulant ergo, quasi Præsidi illudentes: duo vero ex ipsis, Alexander et Asterius, viso miraculo; crediderunt in Christum, et capite plexi sunt. Consilii autem inops Præses, aggressus per seipsam est terebrare Sanctum: sed cum vellet de sellasurgere, adhæsit illa posterioribus ejus, ita ut surgere nequiret. Sed misertus illius Sanctus fecit oratione sua, ut ab illo sella sejungeretur. Cum ergo propter hujusmodi miraculum multi crederent in Christum, et suæ incredulitati tyrannus obduratus inhæreret iterumque tentaret talos Sancti terebrare; statim ejus manus exaruerunt. Dein rursus sanitatem consecutus a Sancto, jussit illum in mare præcipitari: verumetiam hinc exivit, albam vestem indutus. Post hæc objicitur feris in stadio; et neque ab his læsus, in Edessa civitatis Ægeorum gladio caput amputatur. Agitur autem illius festivas in ejus martyrio, quod est intra ecclesiam Sancti Martyris Agathonici.

NOT. 4 ** *
APP. TOM.
VII MAJI

DE SANCTO BAUDELIO MARTYRE, NEMAUSI IN GALLIA NARBONENSI.

NOT. 5
APP. TOM. VII
MAJI

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

G. H.

De cultu, Translatione, Actis, quorum alia dantur, alia ut apocrypha rejiciuntur.

XX MAJI.

Memoria in
antiquis
fastis. 2.)

Nemausus, urbs est antiqua Galliae Narbonensis in Orientali parte hodiernae Occitaniae, versus Provinciam et urbem Arelatensem, sed sub Narbonensi Archiepiscopo. In hac urbe Martyr obiit S. Baudelius, ab idololatriis occisus; cujus sacra memoria inserta est quatuor vetustis Martyrologiis Hieronymiani apographis, et quidem in Epternacensi, a mille circiter annis exarato; idque non sub finem, quod accidit, qui postea sunt inter transcribendum adjecti, sed plane in medio, statim post Sanctas Romanas praememoratas, hac forma: Nemausus Baudeli Martyris, deinde subiungitur. Item alibi Natalis Sanctorum Cervasi et Protasi, et Depositi Vellesi et Faustini Episcopi, quae non tam asseveranter dici possunt esse Hieronymi: quom illa de Baudelio, cujus tamen nomen in dictis apographis diversimode scribitur, scilicet Paulidis, atque etiam Saulidis; uti et Nemavi pro Nemausi. Memoratur item in antiquioribus MSS. Barberiano, Richenoviensi, Arelatensi, Tornacensi, et aliis pluribus, sub nomine Baudili, Blandi, Bantili, Baudii, Bantii: in aliquibus indicatur cum Sociis suis, quorum quidem in Actis prioribus fit mentio num. 7, sed absque ulla apparentia martyri ab eis tolerati. Usuardus hoc eum elogio ornat: In Galliis civitate Nemauso, S. Baudeli Martyris, qui comprehensus cum sacrificare nollet, et in fide Christi immobilis inter verbera et tormenta persisteret, martyrii palmam pretiosa morte percepit. Quae Usuardi verba in hodierno Martyrologio Romano retinentur. Addit Ado, eum a pagani, deorum suorum sacrificia celebrantibus, comprehensum. Hic subnectit Notherus, creberrimis signis clarum effulsisse. In MS. Geneticeensi refertur pridie seu xix Maji.

2 Acta habemus duplicia; quorum priora censemus esse magis authentica, atque ex majorum traditione pro Nemausensibus scripta, saltem saeculo sexto, cum: istic sarum ejus corpus miraculis claretur: eisque nisi videntur Usuardus, Ado, Notherus. Habemus illa in illustri Legendario nostro MS. item ex MS. Aroasiensi Canonico Regularium in Artesia. Quae eodem submisit nobis Divione Petrus Franciscus Chiffletius. desumpta ex MSS. Montis S. Mariae et Accincti. Tempus tolerati Martyrii nusquam definit exprimitur, neque nomen aliquis Romani Imperatoris, sub quo liceret idololatriis sic in Sanctum sarire: antiquitas tamen Hieronymiani Martyrologii facile persuadet id accidere postea, sicut num. 4 dicitur, cum adhuc maxima pars hominum gentilis superstitionis detinebatur errore, etiam ante Diocletiani ac Maximiani tyrannidem. Certe nulla videtur verosimilitudine posse praesumi, recentiori memoria et Gothis Occitaniam occupantibus, saecula v. dumtaxat, passum esse eum, qui celebris habebatur tempore Theodorici Italici Regis, quando ejus Dux Aram residere Arelate, sicut constat ex Gregorio Taronensi, cujus verba ipsis Actis addimus sub titulo Appendicis: quamvis alias in fronte hujus Commentarii locari digna, quia certiores Sancti notitia praebent, quam Legenda, utemur ea crederetur (quod vix crediderim) prius esse composita.

3 Posteriora Acta, Aureliani consanctinata, post illac translata corporis Reliquias, reperimus in codice Maji T. V

MS. Reginae Sueciae signato n. 721: et ex his compendia extracta in MS. Ultrajectino S. Salvatoris, et in antiquo Breviario apud praememoratum Chiffletium, nec non in Catalogo Petri de Natalibus l. 5 c. 24, denique in Saussoyi Gallicano et Tamayi Salazar Martyrologio Hispanico: hic vera dicit ea se ex antiquo Breviario Burgensi dare. Estat apud nos dictae Ecclesiae Burgensis Breviarium anno MDII excusum, in quo nosem Lectiones de S. Baudelio recitantur, sed ex prioribus Actis desumptae mutata praefatione: quibus similia reperit praedictus Tamayus in Breviario Hispanensi sub annum MDXXXV impresso. Sunt autem posteriora Acta illa, quae Aureliani consanctinata dixi, longe minoris meriti quam priora (li. et haec ipsa non sint nacti) itaque miscentur apocrypha multa aliunde; atque imprimis huic Baudelio applicatur, quod de alio in Vita S. Euvrtii Episcopi Aurelianiensis dicitur; Baudelius Subdiaconus, eo elevente Hostiam, vidisse manum de nube, quae caput ejus cooperuerat, et extensa benedixit tertio Deo oblatam: qui deinde, ut fiat connexio, fingitur Nemausum praefectus martyrium subisse. Collitur S. Euvrtius vii Septembris, eumque Carolus Saussoyus in Annalibus Aurelianiensis censet ab anno CCCLVIII usque ad CCCLXXX Sedem istam tenuisse: quare qui nostrum hunc Baudelium crediderunt Subdiaconum S. Euvrtii fuisse, ex antiquiori Nemausensium traditione habitum hominem militarem ac conjugatum, videntur reppisse ad tempora Juliani Apostatae, sub quo idololatria, totis prostrata Galliis reductaque ad pagos, repullare etiam in civitatibus potuit. Additur sanguis Martyris, e vulnere manans, in lac conversus; quod in prioribus Actis non invenitur. Hujus porro conversionis miraculum multum expenditur in Llynny, pro S. Baudeli Officio proprio ad Nemausensem Ecclesiam usum compositis, quos nobis inde transcripsit Avenione misit P. Carolus Faber, cum Lectionibus, similiter ex fide Aurelianiensium Actorum acceptis, ubi dicitur S. Euvrtii successor S. Anianus, miraculorum fama motus, Nemausum venire; impetrataque a Praefecto Galliarum, Arelate tunc degente, venia, sacra lipsana Aurelianum, Baudilii patriam, asportavisse, summo Nemausensium luctu.

4 Ad Actum Patricium Arelatensem praefectus Anianus legitur in Vita, danda xvii Novembris: quo quidem itinere transire Nemauso Sanctus potuit, obvia et propinqua Arelatae urbe: sed exposita inde S. Baudeli nulla ibi mentio, et Taronensis ita de eo loquitur, ut ipso scribente adhuc Nemausi fuisse corpus credere debeas, nisi certiori aliunde auctoritate movearis. Quare secunda Acta, quocumque in praetia postmodum habita, ab hoc opere rescindenda censuimus, atque adeo reformandum, totum quo nunc utuntur Nemausenses Officium, novumque ex aliis Actis faciendum. Quod autem ad tempus Translationis attinet, si conjecturis deficienda res est, malim ad Saracenarum in Provinciam incursionem respicere, propter quas ad interiora Galliae aliae multae Reliquiae Sanctorum translate fuerunt. Extra dubium interim manet traditio Aurelianiensium, dum constat quod anno MXXXIII sub Roberto Rege facta est elevatio corporis S. Aniani, cum corporibus SS. Euvrtii

Alia Acta
Aureliis
composita,

E
ut apocrypha
rejiçantur.

Dantur Acta
ex MSS.

cum Appendice
ex Greg.
Taronensi.

Aureliis
translatum
corpus

F

elevatur
an. 1029:

Cultus in
Catalania,

tem Lodovæ

atque Autisiodori.

Christus in
Martyribus
patitur et
triumphat.

Jo. 16, 33.

Ortu nobilis,

Jo. 15, 5.

A spicii, Monitoris, et Flosculi Confessorum, Baudelii et Scubilli Martyrum, et Agie matris S. Lupi Confessoris : uti ex *Vita Roberti Regis* auctore Helgaudo, scribit Carolus Saussayus lib. 8. *Annalium Ecclesiæ Aurelianensis* num. 32, et nos in *voris MSS. habemus. Acta S. Scubilli Martyris* latent : dies natalis est v. Octobris. In *Petere* autem *Kalendario Ecclesiæ S. Aniani*, ad hunc xx Maji præscribitur Officium ix Læctionum de S. Baudelio Martyre. Aut. *Vincentius Domesneus in Historia gener. Sanctorum Catalaniæ*, aliquam Vitam S. Baudelii habet, eo quod in variis Ecclesiis istarum ditonum ut Patronus colatur, et non procul ab urbe Barcinonensi sit parochia S. Baudelii, vulgo San-Boy dicta. Hinc arrepta occasio inserendi nuper recogitatis *Adversarius Luitprandi* num. 63 ista verba : Reliquiæ S. Baudeli, Diaconi et Martyris Nemausensis, sub Juliano passi pro fide, delatæ sunt Rodam, civitatem maritimam prope Indigetis, et Toletum : quæ delatæ sunt in Area sancta Ovetum. Hæc, ut fidem inveniunt, ex certioribus monumentis essent confirmanda, prius quam ex auctoritate *Hispanici Martyrologii*, specialis hujus Sancti cultus ab Ecclesiâ Toletana assumatur. In *Propria Sanctorum Ecclesiæ Lodovensis*, auctoritate et labore Joannis Plantaviti Episcopi anno mxcxxx edito, celebratur ritu duplici festum S. Baudeli Martyris, Ecclesiæ de Somonte Patroni, una dumtaxat leuca distantis ab urbe; ipsa autem Lodeva seu Luteva bidui itinere distat Nemaus, leucis circiter octadecim. Aliquis etiam S. Baudeli cultus in *Autisiodorensi* diversis fuisse probatur, ex *Gestis Episcoporum Autisiodorensium*, in nova *Bibliotheca Labbei*; ubi de xlv Episcopo istius civitatis Gualdrice circa annum dcccxxx dicitur, quod in concilio Sanxianensi, aulam S. Baudeli, furibunda Normannorum rabie crematam et postea lapsam, sacro divini amoris æstus igne, propriis impensis ad integritatem pristini status reformare satagit, et locum non parva munera oblatione nobilitavit.

ACTA MARTYRII

Ex Quatuor vetustis codicibus MSS.

Victoriosæ Sanctorum Christi Martyrum certamina non sunt infructuosæ cunctis silentio celandæ, sed pateant ad edificationem audientium prædicandæ. Par est enim ut omnigena extollantur laude, pro illius maxime amore et honore, qui se in ipsis assertit, non solum audiri et honorari, sed etiam pati. Nullo modo quippe tot genera tormentorum pravaluisse ferre corruptibilia corpora patientium, nisi eis dedisset in penali agone usque in finem perseverare, qui suis dignatur in Evangelio dicere : In mundo pressuram habebitis; sed confidite, ego vici mundum. Et revera sicut ipse Rex decertantium triumphavit de mundo cum principe suo; sic dedit et eisdem Sanctis suis fortitudinem, sanctique Spiritus donec tropæa reportare de hoste superato. Talium in numero bellatorum jure censens componendum Athletam Dei Baudelium, cujus gesta passionis placuit vobis describere, quatenus et opinio virtutum tanti viri valeat clarescere, et devoto totius ordinis in celebratione sollemnitate ejus valeat accrescere.

2 Sanctus igitur Baudelius, nobilibus per omnia natalibus secundum dignitatem seculi ortus, nobilior exiit honestate morum et sanctarum ornamentis virtutum. Christianus namque a primævæ ætate, non hisibus delectabatur pueritia; sed servorum Dei mugis assidua gaudebat familiaritate. Tandem vero ingressus adolescentium, sic edomuit carnis lasciviam, ut nulli lubricæ voluptati daret operam. Et

quia totam spem suam atque tuitionem ponebat in Domino, qui dixit discipulis suis : Sine me nihil potestis facere, potius opportune vacabat orationi in ipsius templo, quam vano bacchanum juvenum spectaculo. Interea cum in rubor virile migrasset, paternæque substantiæ et terrarum possessione legali jure heres factus fuisset; quatenus cunctis foret religiosæ forma vitæ, incrementis bonorum actuum, cœpit quotidie ad altiora conscendere. Fuit quippe pater pauperum, consolator viduarum et orphanorum, susceptor quoque peregrinorum : esurientes et sitientes necessario victu et potu reficiebat, nudos et algentes vestiebat, vagantes sine tecto festinanter hospitio suscipiebat, languentes pia sollicitudine visitabat, et competenti largiori cibo refocillabat.

3 Talibus itaque cum esset intentus, tam theoricis quam practicis virtutibus, levat jubar sideris quaquaversum diffundens radios fulgoris, ostendebat plurimis exempla Christianæ religionis. Præter hæc autem cum et juvenutis flos vigeret, et copia infinitarum opum abundaret, compulsus est auctoritate et parentum imperio sortiri uxorem, ad conservandam posteritatis eorum prolem. Quæ licet esset ei et nobilitate generis et facultate propemodum consimilis, tamen, quod est laudabilius, in nullo erat degener ab optimis comparis sui moribus. Qui positus corpore in terra et indissolubili conjugii innexus cupula, sic æquo moderamine curabat disponere quæ possidebat in mundo, ut toto conamine, pro suo posse, aviditate et monte conversaretur in celo. Satagebat enim implere, quod conjugatis præcipitur Apostolica voce : Qui habent uxores sint tamquam non habentes.

4 Sed quia sancti viri per gratiam sancti Spiritus perfectiora semper conantur sectari, donec Deum in suæ Majestatis essentia mereantur contemplari; quod eidem Deicolæ ipse Pater luminum et Auctor omnium bonorum dignatus est inspirare, nullo modo convenit silentio tegere. Videns mundanæ felicitatem sibi esse prosperam, et habitationem inter suos concives salutis animæ suæ noxiam; cœpit cogitare anxius, qualiter relictis omnibus patriæ rebus, a solo discedens nativo, peregrinaretur in quocumque Deo placeret loco. Ideo metuens quod dicit Dominus in Evangelio suis sequacibus : Qui non renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus; venditis quibuslibet mobilibus quæ potuit in thesauris suis reperire, curavit ex asse egenis pretium eorum distribuere; ut taliter mercator fieret cælestis margaritæ. Possessiones vero multas ac territoria propriis dereliquit propinquis, et ita expeditus et alacer, una cum conjuge et paucis sibi obsequentibus vernaculis, arripuit iter peregrinationis, donec veniret ad metatum Nemausensis civitatis. Ea siquidem tempestate urbs eadem murorum et celarum tarrium præmaximo ambitu, et firmitate compaginis erat conspicua, civium frequentia et inhabitatione vimium populosa, et mercimoniis divitiarum undique advectis supra modum opulenta. Verum, quamquam esset transitoria et umbratica hujus seculi gloria satis clarissima; tamen in illo tempore, quo hic beatus vir coronam destinavit a Deo martyrii meruit suscipere, adhuc maxime pars homini Gentilis superstitionis detinebatur errore. Deerat namque eis venerabilium Sacerdotum Ecclesiasticæ institutionis doctrina, et idcirco errantes sicut oves linguebant absque pævigili Pastorum cura.

5 Cumque ad eum locum venisset, ubi corpus suum propriæ sponsæ spontanea voluntate præceperat monumento servandum sepeliri (nupte sibi Deo revelante ibidem percepturus gloriosam et condignam meritis suis coronam martyrii) invenit in vulgari silva, civitati proxima, Gentilium agmina, sacrificiorum

addictus operibus miser cordis,

parem sibi uxorem ducit.

1 Cor. 25, 9.

Distributus bonis,

Luc. 14, 33.

F

cum ea venit Nemausum,

Idolatriæ deditam urbem :

A sacrificiorum suorum ritus celebrantia et adorantia dæmoniaca ad inventionis simulacra. Hæc itaque silva, quæ tunc erat malignorum spirituum cultus dedita, profert quercus glandifera, plus nutrimento ignis quam domorum aptas ædificiis. In hac itaque vir Dei ingressus, altarum structoribus, justæ indignationis zelo repletus : O vos stultissimi hominum, qui non agnoscitis Factorem vestrum! cessate deinceps, cessate adornare statuas dæmonum : quoniam colentes idola, manu amentium sculpta, nisi respiciunt, ibunt in æterna inferorum tormenta. Quapropter si cupitis evadere talium damnationem, credite in omnium Conditorum, et accipite sacri baptismatis regenerationem; ut filii lucis effecti, mereamini heredes effici celestis regni. At si aliqua sanitatum beneficia speratis ab eisdem vobis largiri pro tali cultu inani; pro certo credite, sine dubio non liberari corpora ab illo ægritudine incommodo, usque plane subiciantur animæ vestræ dæmoniorum intolerabili servitutis jugo. Ut autem ab hac diabolica damnatione possitis divina miseratione redimi, et promissa vobis a Christo libertate potiri; confringite idola, surda et muta et omni ratione carentia, et adorate illum cui servit omnis creatura. Si vero me audire nolueritis, similes efficiamini eis, quos falso Deos dicitis, et dementer colitis.

B Ex hac ergo erronea simul et effera Paganorum turba, cum multi, qui potentiores ceteris videbantur, qui esset aut unde venisset, vel quem Deum coleat stomachando et minitendo inquirent; S. Baudelius, spiritualibus armis munitus, et ut miles Imperatore præsentem ad prælium intrepidus, ita respondit se interrogantibus, sancto Spiritu roboratus; Quis sim, aut unde venerim, non est necesse fateri; præsertim cum et militaris vestis, officio militiæ me strenuum et aptum ostendat, atque idioma loquelæ alterius regionis me esse incolam evidenter pandat. De cultura vero si nosse desideratis, scitote absque dubitatione me firmissime esse cultorem sanctæ et individua Trinitatis, et Catholicæ fide in Deum Patrem, et Filium ejus Dominum nostrum Jesum Christum, et Spiritum sanctum ab utroque procedentem corde credere, et ore confiteri pro mea salvatione; et eandem fidem, Deo mecum operante, adorare condigna operatione. Ad hæc sancti viri verba, inconcessa mente prolata, profusa multitudo Gentilium gravissime indignata, suis ut acquiesceret aris hostias dæmonum immolare, Dei servo non desinebat nimis atrociter impere. Sanctus autem Baudelius, veræ et Christianæ credulitatis fide animatus, atque supra firmam petram fundatus, non solum eorum ut debuit monita fortiter abominando est exsecratus; verum etiam ad melioris vite normam, salutiferamque sacræ legis sectam exhortare cœpit ens, per Apostolicæ institutionis doctrinam.

C Tunc illi pariter omnes, se invicem ad tormenta ei communi voto irroganda cohortantes, in corpus Baudelii Martyris exorciendum insolita crudelitatis rabie consurgunt. Quod ut omnimodis verberum et gravium suppliciorum dilaceraret diversitas, totius nefandæ manus instigavit acerbitas. Nam quidquid insanus furor sacrilegorum animis ministravit, quidquid rabida sævientium ira carnicum excogitare penarum optuit, in fragili carne militis Dei exercere non distulit. Cujus gloriosa de fide Trinitatis omnia disponentis confusio cum aequaquam posset superari aliquo tormentali machinamento, judicaverunt tandem impiorum phalanges, ut necem ei inferret illius capiti gladius biceps. Quod ideo decreverunt per unanime sæviendi in eo desiderium, quo quantocius vitam finiret præsentem per diuoptatam proprii sanguinis effusionem. Quo comperto, is qui erat divini amoris igne succensus, sequaxque Chri-

sti, et Crucis ejus timendo illum bajulus; petiit licetores humili prece, quatenus permitteret ei orare, saltem vel unius moribus hora. Quibus id libenter concedentibus, ad Orientalem plagam se convertens, flectens genua humo, oculis et manibus devote intentus cœlo, perfusus lacrymis, ei ad quem mox erat iturus per depositionem hominis, talia in altari cordis obtulit libamina orationis. Tibi, inquit, Domine Deus meus, gratias ago propensius, qui me creasti et illuminasti : qui me pia morte Filii tui redemisti, qui adoptione Spiritus sancti et regeneratione baptismi me innovatum in numero filiorum tuorum computasti, et confortatum inter prospera et adversa, usque ad hanc passionis meæ diem, etiam in penis tolerantiam dedisti. Deprecor ergo te, omnium Dominator Domine, per immensam clementiæ tuæ benignitatem, ut omnes qui, per nomen meum, te in nomine Unigeniti tui invocaverint, piam exauditionis tuæ eis accomodes aurem : et de omnibus angustiarum tribulationibus in te confidentes digneris eripere, ac justè postulata concedere. Commendo etiam curæ tuitionis tuæ socios meos, quos hic superstites relinquo : nec non et eos quorum crudelissima persecutione agozico : quatenus illos custodias, et istis indulgeas, et huic erratice urbi lumen cognitionis tuæ quodamque ostendas. Me autem per martyrialis tormentorum agnorem fac obsecro civem celestis Hierusalem, in qua merear contemplari cum omnibus Sanctis desiderabilem vultum tuum, et te laudare in secula seculorum.

8 Completa oratione placabili, cum se signasset victoriosa Cruce, monuit carnicem, ne cunctatè ferire jam mundo altiore. At ille statim evaginatum cum brachio elevans gladium, forti annis percussit eum per medium capitis occipitium; et excussit ejus cerebrum. Quo ictu corpore in terram decidente, cum rivali cruoris effusione, beata illius anima carne soluta, cum auxilio Angelorum cœlestæ penetravit regnum. Sicque cum triumpho in superna receptus curia, a Rege Martyrum meruit perenni gloria et honore coronari, et victrici palma remunerari. Cujus sacrum corpus hi qui cum eo venerant furtive asportantes, et mundis illud linteaminibus involventes, condigno sepelierunt mausoleo : in eodem scilicet quo ipse veniens prædestinaverat loco, infra mœnia urbis posito. Unde factum est, ut qui quandam in eadem civitate Nemausensium velut hospes fuerat susceptus, post prætereuntia temporum volumina esset indigea et custos habitatorum ejus atque Patronus : hoc enim declarant remedia, meritis et intercessionibus ejus, cum fide petentibus collata. Ad ipsius namque tumulum recipienti cæci visum, surdi auditum, muti loquelam, leprosi cutem mundam, infirmi curantur,* dæmonia ejiciuntur, supplicanti preces exaudiuntur. Quæ profecto beneficia sanitatum, hactenus a divina Majestate tribuuntur necessitatibus credentium, opitulantibus B. Baudelii precibus, qui pro confessione Catholicæ fidei occubuit glorioso certamine Martyrii, tertio decimo Kalendas Junii. Cujus sollemnem celebratio festivitatis, quæ recolitur hodie a filiis Ecclesiæ ad laudem Dei et ipsius Sancti venerationem; obtineat cunctis eam annuatim agentibus remissionem peccaminum, et æternum indeficientis vite premium : præstante Domino nostro Jesu Christo Regem Regum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

A

APPENDIX

Auctore S. Gregorio Episc. Turonensi

Lib. 1 Miraculorum seu de gloria Martyrum cap. 78.

Est apud Nemausensis urbis oppidum Baudillii beati Martyris gloriosum sepulchrum, de quo sapius virtutes multe manifestantur. Ex quo sepulchro laurus orta et per parietem egressa, arborem foris fecit salubri coma vernantem. Quod sæpe loci incolæ in multis infirmitatibus habere cœlestis remedium sunt experti. Pro quibus virtutum beneficiis, cum plerumque nudaretur a foliis, vel ipso quodammodo cortice, arida est effecta. Unde quia morbos ab ea multarum infirmitatum diximus depelli, longum fuit singulos quosque memorari: ideo hæc sufficere putavi, quod eam medicamenta largiendo, aridam esse effectam dixit. Etiam fertur celebre a negotiatore quando in Oriente de his foliis deportatum pignus fuisse, sed priusquam portum negotiator attingeret, energumenus in ecclesia adire Baudillium Martyrem Orientalem plagam, stupentibus populis declamavit.

2 Ostendit autem beatus Martyr et in aliis virtutem suam. Aram vero, Theoderici Regis Italici Dux, dum in Arelatensi urbe resideret, extitit ei quidam Archipresbyter parochiæ Nemausensis in-visus. Tunc fervens felle, contra eum misit pueros, dicens: Ille quantocius, et ligatis pedibus ac manibus, adducite eum cum vi, ut cognoscat quod sim Dominus regionis hujus. At illi, non intelligentes Archipresbyterum, putaverunt quod Archidiaconum jussisset adduci. Et ascensus equis venerunt ad urbem, interrogantesque de Archidiacono, digito eis ostensus est. Erat hic Joannes nomine, valde religiosus, et in Archidiaconatu suo studium docendi parvulos habens: apprehensumque pueri Ducis ligatis manibus ac pedibus sub alvo equi, adduxerunt

eum. Sed non desuit virtus Martyris alumno proprio subvenire. Pueri vero juxta ipsam portam cum eo mansionem habuerunt: quia jam obleratis pro nocte portarum valvis ingredi non poterunt. In ipsa vero nocte, Duce obdormiente, adstitit ei Archidiaconus per visum, dicens: Quid tibi, o homo, culpabilis extiti, quod me in hanc humilitatem redactum cum tali jussisti injuria accersiri? Vere dicam tibi, non effugies judicium Dei. At ille expergefactus consternatusque metu, jam exclamat suis: Inquirete si pueri, quos Nemausum direximus, jam venerunt. Interrogatique de iure, responderunt se adessee cum homine. Remittant nuntii, quæ audierant. Confestimque Dux ait, Exhibete ad me hominem quem adduxistis. Quod cum factum fuisset, aspiciens eum Dux, timore perterritus ait: Archipresbyterum ego adduci præceperam, non Archidiaconum: et prostratus ad pedes ejus, ait: Indulge, quæso, injuriam delicti hujus: quia non est in conscientia mea, ut hæc passus fuisses. Et statim dignis honoratum muneribus remisit ad urbem: quem in tanto amore pro ipsa Martyris reverentia dilexit in posterum, ut decedente urbis illius Sacerdote, ipsum Sacerdotem mandaret institui. Sed nec Archipresbyterum amplius inquiri jussit. O magna virtus Martyris, quæ per innocentis injuriam noxium absolvit a pena: impletumque est illud Apostoli, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: hæc injuria gradum huic construxit, quem scanderet ad regendum Ecclesiam Dei.

3 Hactenus Gregorius, ex cujus verbis videmur nobis elivere Joannem, tempore Theoderici Gothi, id est in confinio seculi IV et V, urbis Nemausensis Episcopum, necdum aliis observatum, multo certiori indicio, quam Sirmondus in Notis ad epistolam Sidonii Apollinaris sextam lib. 7 evasis se credidit ejusdem urbis Episcopum Crocum, sub Ariano Rege Evarige exulem: qui se revera ad Nemausenses pertinere, debuit is hujus Joannis decessor saltem mediatus fuisse.

E
liberatur,

fugit Episcopus Nemausensis.

DE S. LUCIFERO EPISCOPO

CALARI IN SARDINIA

COMMENTARIUS HISTORICUS,

Ex veteribus et recentioribus monumentis collectus.

CAPUT I.

De Luciferi initis conjecturæ recentiores. Concertatio cum Arianis Mediolani: exilia quater mutata.

ANNO CCCLXX.

Constantino
Athanasio
damnationem
urgenti,

Postquam victus ad Alpes tyrannus Magnentius, manus sibi met violentas intulit, metumque obsoletum Imperium Occidentis, x vel xi die Augusti; reliquum annum CCCLXII Arelate transiens victor Constantinus, impensis cepit argere id, ob quod sibi diemius Regnum fuisse conservatum, jam inde a priori ad Marcianum Victoria persuasus erat dolo Valentis Arianis. Hoc intelligens Liberius Papa, missis ad Constantinum legatis Vincentio et Morcello Episcopis, speraverat se persuasurum ut Concilium Aquileiæ cogeretur, et Athanasii fidei causa secundum Canones discuteretur. Sed speraverat frustra; ei, quam sustinere debuerant, ruinæ involutus ipsimet, quos divi legatis. Cum igitur, Vincentius in illam ductus est

simulationem, ut damnationi Athanasii subscriberet: et reliqui per Italiam Episcopi, publica conventionione coacti fuissent sententiæ Orientalium obedire, Deo cooperante, inquit Liberius, ad S. Eusebium Vercellensem scribens, Fratres et Coepiscopus noster Lucifer de Sardinia advenit. Qui cum Interbas causæ interiores cognovisset, et pervenisset ad ejus conscientiam, sub occasione nominis Athanasii hæreticos hæc velle tentare; pro devotione fidei suæ subire voluit justum laborem, et ad Comitatum religiosi Principis pergere, ut tandem, exposito ordine totius causæ impetraret, ut omnia que in medium veniunt possent in cœtu Sacerdotum Dei tractari.

2 Primum hoc suæ apud posteros notitiæ certioris argumentum

NOT. G****
PP. TOM. VII
MARI
FLiberius
Papa legatum
mittit S. Luciferum,ad suadendam
Concilio indicationem,

Hunc aliqui faciunt S. Eusebii Vercell. discipulum,

qui Calari Episcopus Luciferi natus,

Romæ sit Episcopus consecratus a Julio.

Hoc certum, quod a Liberio commendatus Eusebio

A argumentum S. Luciferi habet, anteriora omnia in obscuro sunt; unde nec dicere possumus, quibus parentibus, qua patria natus, quando aut quomodo pervenit ad Episcopatum Sardinie insulæ. Conatus in hoc genere aliquid est Historicæ Tarentinæ scriptor Fr. Ambrosius Methodius de Tarento, Ordinis Eremitarum S. Augustini qui jam olim ab evidenti vitæ periculo ereptum se proficiens auxilio S. Luciferi, gratiam mor relaturus beneficiis suis, sumpsit sibi Italica lingua scribendum de Vita illius Commentarium, quem prope jam situ consumptum ne omnino periret mihi transiit, postquam hæc jam prælo apparuissent. Scripserit diligens, et præter notissimum a me allegatos, etiam Baronium Sardosque recentiores scriptores Arcum, Serpi, Bonfant et alios scrutatus; potissimum vero adjutus antiqua Vita S. Eusebii Vercellensis, ex illius Ecclesiæ Archivio sumpta, editaque per Fr. Mag. Aurelium Corbellinum Augustinianum: quam S. Eusebii Vitam licet non credamus antiquissimam esse, quia tamen in ea dicuntur allegari quædam, velut ex ore aut scriptis S. Honorati discipuli ejus accepto, optauimus aliquando nancisci originaria phrosi, vel saltem ex editione prælaudati Corbellini. Intermittit quod Luciferum spectat, indicio, in ea expresse legi, quod Lucifer doctus erat Græcæ lingue, et Hebræicæ peritus, et fuit discipulus S. Eusebii Romæ, ubi hic scilicet ab Eusebio Papa baptizatus, a Silvestro Lectorum adscriptus Ordini, supponitur sacras Scripturas palam exposuisse. Noster autem Scripturæ, ulteriora conjectando indagans, ex epitaphiis Calari repertis (in quibus T. Elius Lucifer et L. Elius Lucifer, et Ju. Emilia Lucifera, ac denique in Sicilia L. Cæsius Lucifer leguntur) errare se putat, nobilem Calari fuisse Luciferorum familiam, jam inde a tempore veterum Romanorum sub gentilismo; ex eoque deinde natus quatuor Sanctis Luciferas Martyres, quarum cum Epitaphiis reperta sunt corpora, sicuti et S. Luciferi Presbyteri Martyris. Atque hinc porro educit parentes hujus, de quo agimus, Episcopi Sancti, in persecutione Diocletiani agnus Maximiani, Martyrio coronatos: et, quia Bononia in ecclesia S. Petronii inuenitur monumentum cuiusdam Cordi Cæsii, cum insigni ejusdem rosas habentibus, infraque adducendum quoddam ipsius S. Luciferi epitaphium etiam rosam habet; consequens esse credit, utrumque ad eandem Cæsiorum familiam posse adduci: quod profecto difficulter persuadebitur, asinavitibus multo recentioris originis esse omnia notamina nunc familiarum cognomina atque insignia. Sic ortum Luciferum parentibusque orbatum, dicit Fr. Ambrosius susceptum a S. Iuvenali Episcopo Calaritano, de quo acturi sumus inter Prætermisissos ob xxxvi Maji, et mortuo ejusdem civitatis Episcopo Prætogene, eo qui sub annum cccxxxviii Concilio Sardienensi subscripsit, a Julio Papa consecratum Sardinie Episcopum patriæque remissum.

C Difficile est crediri, ubi quam Calari, et alius quam Cleri Calaritani suffragiis,olorumque quam Coepiscoporum Sardorum manibus, electum consecratumque fuisse Luciferum. Sed neque ex eo, quod Deo cooperante Romanam ipsam venisse in auxilium summi scribit Liberius, satis efficere inferri posse puto, sicut infert Ambrosius, divina aliqua revelatione impulsus e suo egressum Episcopatu: cum eo sufficere potuerit privatum atque Ecclesiæ Calaritane negotium, apud Pontificem Casarem tractandum, quod in publicum universali Ecclesiæ bonum divina venter providentia. Nec occasione Liberius defuit, sed in tanto fidei orthodoxæ discrimine, prompta Luciferi opera utens, socios ei duos cum litteris ad Constantinum dedit, dedit et commendatitias ad Eusebium, Et Constantio quidem, Ad exorandam, inquit, Mansuetudinem tuam, ut benevolens animo allegationes nostras audire digneris, Fratrem et Coepiscopum meum, sanctum virum Luci-

ferum, cum Pancratio Compresbytero meo et Hilario Diacono, placuit proficisci: quos credimus de Clementia tua, ad pacem omnium Ecclesiarum, non difficulter posse Concilium iaspetrare. Ad Eusebium vero sic loquitur Pontifex: Commendo tibi Fratrem et Coepiscopum nostrum Luciferum, et carissimos filios meos Pancratium Presbyterum et Hilarium Diaconum, qui pro statu Ecclesiæ; animo virili et virtute deifica, tempore tempestivo, aggressi sunt pugnare contra inimicos Ecclesiæ.

4 Ex hinc notam S. Eusebii virtutem tanti fecit Lucifer, ut, cum a Constantio videretur impetrasse quod cupiebat; et jam tamquam ad æmænicum Synodum, Mediolani congregarentur Episcopi; suo ac sociorum nomine scripserit ad eum in hæc verba: Calcato capite diaboli et suggestionibus pravis, Domine sancte, gratiam tibi a Domino nostro concessam noli negligere, sed ut quanticus te invadente effugerit Ariarum dogma, jam accelerare dignare. Scit enim Dominus et Christus ejus, quia sicut in adventu beatissimorum Apostolorum glorificatur Dei nomen, ruina Simonis; ita, Valente expulso in adventu tuo, dissoluta blasphemantium Ariarum machina penitus destructur. Ita Lucifer, tanto ad spem bonam pronus, quanto ad pugnam recentior. Nec minorem in congressu arderem adhibuit: nam, ut ipse Constantio exprobrans scribit, Statim ut cepisti Episcopum imponere necessitatem demandandi absentem, illico diximus te injustitiam cultorem, justitiam vero esse persecutorem. Item cum te urgeremus, nos Legati beatæ Ecclesiæ, sectam demandam Arii, et illam magis dixisses esse Catholicam: pronuntiavimus te Antichristi fuisse præcursorem.

5 Cetera ab eodem Luciferi puri animi fiducia constantiaque acta esse, tam in Palatio, ubi nefarii et tyrannici conventus habebantur; tum in ecclesia, ubi cum fidei plebe desidebant Dionysii Mediolanensis Episcopas atque Eusebium, cogitare licet, exlicare distinctum non licet. Solum in Vita S. Dionysii, ad xxv hujus dauda, legitur num. 13, quod filioles omnes Dionysium Eusebiumque petebant, quatenus et Lucifer, a Calari Sardinie Episcopus, intra ecclesiam cum ipsis adesset: quibus Dionysius sanctus; Lucifer, inquit, ut nobis patet, ab Arianis comprehensus clauso tenetur [Palatio]: putant enim quod eo abstruso a nobis, periculum aliquid ingerere possit. Postulæ vero, ut habetur num. 16, Missi epistola et a Lucifer, Catholico Episcopo, ex Palatio ubi tenebatur a Rege, Dionysioque et Eusebio peracta; quam plebs ut sibi legeretur postulare cepit: sed obstreperunt Ariani, adeo ut non ante noctem, illis ab ecclesia fagatis, legi epistola potuerit.

6 Tertia rursus die venerunt Eunachi tres, sciscitantes Dionysii ceterosque Episcopos, quid velent Imperatori suggerere. Qui nihil esse necessarium habere dixerunt, quam cum hæreticis de fide discipulandum, Luciferumque sibi copulandum. Redditis ergo est ecclesiæ Lucifer, et dimissus Palatio. Rursus autem Missum ab Imperatore est, Eusebium Luciferumque atque Florentium accersendos. Quibus ductis ad Palatium, Dionysius post ipsos accersitus noluit eodem accedere, quia jam præsto erant conspectui Regis Catholice fidei verissimi assertores, ipse vero plebem intra ecclesiam perseverantem relinquere nequaquam posset. Cumque hoc renuntiasset Imperatori qui missi erant, ex Dei nutu dimissi Palatio Eusebii, Lucifer et Florentius, pariter cum plebe ad ecclesiam regressi sunt. Positis autem in ecclesia, agnatum consilium est quatenus sequenti nocte raperentur de ecclesia, atque in exilium dirigerentur. Deinde facto impetu ab Eusebio Eunacho, apprehensi sunt de fidelibus viris numero centum quadraginta et septem: cum quibus quidam de Sacer-

hule suasit ad Synodum Mediolanensem venire.

E. P. deinde Constantium inde rede regens,

claususque Palatio,

per epistolam confirmavit Catholicos:

quibus paulo post redditus

cum ss. Dionysio et Eusebio in exilium multatus.

A dotibus et Clero victi intra Thermas Heraclianas reclusi sunt; Florentius vero et Lucifer Episcopi apud Tribunal Caium, Eusebii Tribuni Galbionii custodia traditus est. *Hactenus dicta S. Dionysii Victa.*

quod ei propter constantiam quater mutatum

miraculis illustratur,

B ejusque insigni patientia.

7 S. Hieronymus in libro de Scripturis ait, quod Lucifer... cum nollet sub nomine Athanasii Nicanam damnare fidem, in Palaestinam relegatus est. Marcellinus et Faustinus, in suo libello precamur Imperatorem : ob hoc, inquit, quod fidem venerabilem vindicavit, quod detexit et convicit haereticos. ductus est in exilium cum omni atrocitate injuriarum. Idem et quatuor ejus exilia numerant, et iis decem annos assignant. Sed hic numeri error est, cum anno CCLV Mediolano abductus Lucifer, in Occidentem redierit anno CCLXII. Idem pluribus ejus laudibus, quos accumulavit, addunt, quod divinas virtutes operatus est, non solum in Sardinia, sed in ipsis quoque quatuor exiliis; usque adeo ut cum adversarii magnum dicerent, cum Apostolicas per eum virtutes fieri negare non possent.

8 Primum exilii locus in Cappadocia forsitan fuit, sed minime duraturus, unde nulla ejus invenitur notitia: secundus Germanicia, urbs Episcopalis in Euphratensi Provincia seu Caes Syria, uti infra patebit: tertius itaque esset Palestina, ab Hieronymo indicata: Prima scilicet seu Salutaris, ad quam pertinet Eleutheropolitana civitas, ubi Marcellinus et Faustinus indicant nobis Episcopum Eutychem haereticum, sub quo B. Lucifer patiebatur exilium: qui et ipsam, fidem libere vindicantem, multis atrocitatibus afflicti. Sunt adhuc hodie, inquit illi, qui illo tempore poenis gravissimas dederunt, eo quod cum Catholicæ fidei Episcopo Lucifer conveniret: quando scilicet (ut tunc mox subdit) Nicæne fidei adversarii, inter cetera sua atrociter, januam clausam securibus effregerunt; et irruentes in Luciferum fidelissimum Sacerdotem, divina quoque Sacramenta everterunt, numquamque illi de his Fratribus qui convenerant impia cæde mulctantes. Denique in partibus vicinis Aegypti, ut scribit Rufinus; vel Superioribus Thebis, seu secunda Thebade, uti Socrates loquitur, ultimum Luciferi exilium fuit: quo forte etiam se receperat Athenensis, in Aegypto ultra manere non ausus; ut vel hinc facilius communicatio inter eos fuerit, non tamen citra periculum, propter intentam Imperialium ministrorum custodiam, uti vidimus in Actis S. Athanasii num. 283.

CAPUT II.

Libri a Lucifero scripti. Constantino exhibiti, cum S. Athanasio communicati.

rogatus an scripsisset et misisset hos libros.

Relegatus Lucifer, teste Hieronymo ubi supra, mira constantie et præparati animi ad martyrium, contra Constantium Imperatorem scripsit librum, eique legendum misit. Qui cum ægre crederet inventum tantæ confidentiæ aliquem, Florentius officiorum Magister, ex mandato ipsis scripsit ut sequitur, Domino benignissimo Lucifero Florentius. Nominem tuo codicem quidam Domino et Augusto nostro obtulit. Hunc ad Sanctitatem tuam perferri mandavit, et cognoscere desiderat, si idem codex a te destinatus sit. Id ergo quod in fide veri est perscribere debelis, et codicem remittere, ut possit Aternitati ejus deuno offerri. Ita Aternitatis titulum arrogabat sibi impius, quem Fidei Deo imminuere non metuebat, Arium defendens, ejus inter ceteras blasphemias una erat, fuisse tempus quando non erat Filius. At non reformidavit Lucifer hominis arrogantissimi vesaniam; seque libere confitemi auctorem codicis, in hæc verba rescripsit: Codicis peritorem, quem memorat Ho-

generose agnecit a se scriptos misisseque.

norificentia tua nomine meo adisse Imperatorem, a mea fuisse destinatum mediocritate; ipsum quoque codicem, ut es admonere dignatus, sollicite inspectum, atque Bonoso in rebus Agenti perferendum traditam, his formanda fuit religiosa Prudentia tua, fili carissime. Jam tua erit Generositatis, agnitam a me sine ulla cunctatione defendere. Nos etenim proprio Deo, contra ea quæ in nostram parantur necem stare lætos (cum causis cur talia scripserim modo discutere cæperit) inveniet.

10 Pervenit deinde ad S. Athanasium fama tam heroica generositatis: quare ad Luciferum scribens in Domino salutem, tamquam Dilectissimo Fratri, Episcopo et Confessori, sic ait: Deo favente corpore valens, misimus etiam nunc (unde intelligas non primum inter hos Sanctos fuisse hoc litterarum commercium) carissimum nostrum Eutychem Diaconem, ut tua quoque religiosa Sanctitas, quod est nobis optandum et desiderabile, de tua incolumitate tuorumque omnium certiores nos efficere dignetur. Vobis namque Confessoribus ac Servis Dei viventibus, credimus statum Catholicæ ecclesie renovari; et quod hæretici conscindece leutaverunt, hoc Dominum nostrum Jesum Christum per vos ad integrum restituere. Quamquam enim præcursores Antichristi, per potentiam hujus mundi, omnia egerint, ut extinguere lucernam veritatis; tamen Divinitas, per vestram confessionem, clariorem ejus lucem ostendit, ut neminem latere possit eorum fallacia. Antehac vel similem poterant: nunc Antichristi nominantur. Quis enim eos non exerceatur? quis eorum communionem, tamquam maculam ac virus anguis, non fugiat?

11 Omnis ubique Ecclesia lugeat, omnis civitas gemit; senes Episcopi in exilio laborant, et hæretici dissimulant: qui dum negant Christum, publicanos se effecerunt, sedentes in ecclesia et exigentes tributa. O novum genus hominum et persecutionis! quod adiovenit diabolus, ut ipsis ministris ad malefaciendum, et hi tanta crudelitate uterentur. Sed etsi hæc tanta agunt, et blasphemias extenderunt; confessio tamen, et religio, et sapientia vestra, non modicum, sed maximum solatium et consolatio est Fraternitati. Pervenit enim ad nos scripsisse Sanctitatem tuam Augusto Constantio; et magis magisque miramur, quia in medio tamquam scorpionum habitans, animi tamen libertate nteris, ut vel monendo, vel docendo, vel emendando, errantes ad lucem veritatis adducas. Rogo igitur, rogant tecum etiam omnes Confessores, ut digneris nobis exemplum destinare; ut non tantum audita, sed etiam ex litteris perspicere possint omnes animæ tuæ virtutem, fideique fiduciam et libertatem. Salutant Sanctitatem tuam qui tecum sunt: saluto omnes qui tecum sunt. Divinitas te incolumem, vegetam, meoquenque nostri semper tueatur, Domine dilectissime ac vere homo Dei.

12 His acceptis litteris B. Lucifer misit libros, quos ad Constantium scripserat. Cumque eos legisset Athanasius, Domino gloriosissimo ac merito desideratissimo Coepiscopo scribere, post explicatas earum quas ab Ariano sustinebat pressurarum angustias; Accepimus, inquit, epistolas et libros religiosissime ac sapientissimæ animæ tuæ; in quibus perspeximus imaginem Apostolicam, fiduciam Propheticam, magisterium veritatis, doctrinam veræ fidei, viam coelestem, martyrii gloriam, triumphos adversus heresem Ariam, traditionem integram Patrum nostrorum, regulam rectam Ecclesiastici ordinis. O vere Lucifer! qui, juxta nomen, lucem veritatis fereas, posuisti super candelabrum, ut luceat omnibus. Quis enim, exceptis Arianis, non pervidet, ex tua doctrina veram quidem fidem, maculam autem Arianorum?

quorum fama motus Athanasius

laudat ejus libertatem, E

in tam aeva persecutione,

et ipsorum exemplum petit: F

quo accepto,

mire extollit auctoris,

D
AUCTORE D. P.

A norum? Valide et admirabiliter, uti est lumen a tenebris, ita separasti veritatem a caliditate et hypocrisis hæreticorum; defendisti Catholicam Ecclesiam; probasti, nihil esse, sed tantum phantasmam Arianorum verba; docuisti, calcandos esse frendores diabólicos. Quam bona et juvenuda hortamenta tua ad martyrium! quam desideratissimam ostendisti mortem esse pro Christo Filio Dei! quam futuri seculi et vitæ celestis amorem manifestasti!

13 Videris esse verum templum Salvatoris, qui in te habitans hæc ipse per te loquitur: ipse, qui tantam gratiam præbuit sermonibus tuis. Quippe qui ante eras apud omnes amabilis, nunc tamen tantus est amor affectionis tuæ in animis omnium collocatus, ut Eliam te temporibus nostris nomen. Et non mirum: Si enim qui Deo placere videntur, filii Dei nominantur; tanto magis participes Prophetarum Confessores, et maxime Te, appellare dignum est. Crede mihi, Lucifer, non Tu solus hæc locutus es; sed Spiritus sanctus Teum. Unde hæc tanta memoria Scripturarum? unde sensus et intellectus earumdem integer? unde talis ordo sermonis compositi? unde tanta hortamenta in viam cælestem? unde fiducia contra diabolum et probationes adversum hæreticos, nisi Spiritus sanctus collocatus esset in Te? Gaude igitur, in eo te esse jam pervident, in quo etiam prædecessores tui Martyres nunc sunt, in choro Angelorum. Gaudemus etiam nos, habentes te exemplum virtutis et patientiæ et libertatis... Divina Dei gratia incolumem Te, memorem nostri, semperque beatum conservet, merito homo Dei, famule Christi, particeps Apostolorum, solatium fraternitatis, magister veritatis, et in omnibus desideratissime.

14 Hæc Athanasius in epistola, quam totum videre licet post ipsos S. Luciferi libros, quorum specimen nos habemus: nunc de eisdem libris Athanasique epistolæ loquentes audire juvat Marcellinum et Faustinum; Libros, inquit, scripsit ad Constantium; non, ut plerique, gloriam captans ingenii, sed divina testimonia aptissime congerens, contra hæreticos et contra ipsum patronum hæreticorum, ad divinam annulationem pro Filii Dei amore succensus. Quos quidem libros... ut veri vindicæ suscepit et Athanasius, atque in Græcum stylium transtulit, ne tantum boni Græcæ lingua non haberet. Parum est; quin etiam propriis litteris idem Athanasius eosdem libros prædicat, ad Prophetarum et Evangelistarum atque Apostolorum doctrinis et pia confessione contextos. Et quamvis pluribus in eum laudibus erigatur, tamen non adequat meriti ejus præconium... Ita rerum supereminentia quævis lingua superatur: sed Lucifer, ignarus licet artificiosæ eloquentiæ, itamen, ad Prophetico et Evangelico atque Apostolico more scriberet quod super omnem humanam eloquentiam est, habuit gratiam sancti Spiritus, ex merito rectæ fidei et sincerissimæ conscientiæ. Hæc illi, alibi quidem minime probandi, in eo tamen in quo Luciferum laudant, nequaquam contemnendi, dum suffragantem sibi Athanasium habent, imo totam Christi Ecclesiam.

CAPUT III.

Summa duorum librorum pro Athanasio ad Constantium.

Qui S. Luciferi libros prædictos anno MDCVIII imprimendos curavit Parisiis, et Pio V Pontifici Marimo obtulit, Joannes Titius Episcopus Meldensis, Communis inquit, mihi atque illius ætatis videtur ipsis sermo, adeo rudis est et incomptus, quem ipsemet etiam rusticum vocat: at, qui diligenter perpen-

derit, eum gravem et sententiis refertum, virique ingenio valentis inveniet.... Totum autem opus exiguum admodum foret, si ab eo Scriptura divina, quam promptiorem habere non potuisset auctor seinderetur et auferretur. Et in citandis, quidem Scripturæ locis, appareat versionis antiquæ, ab ea qua emendata hodie utimur notabilis admodum discrepantia, uti observat idem Titius: sed in rem nostram magis facit observare, quo ordine ac spiritu opus totum digestum sit.

16 Primum ergo duos libros, pro S. Athanasio scriptos, eis exorditur. Cogis nos, Constanti, absentem damnare Consciorum nostrum, religiosum Athanasium: sed divina id facere prohibebimur lege... Quomodo etenim arbitrarî divinitus permissum puniri inauditos, quando videas Adam et Evam, principes nostri generis auditos, sententia percussos Dei?... Cum igitur ejusmodi formam judicandi dedisset Deum adverteas; eum a latebris evocatis confessisque Deum sententiam dedisse de sacris Scripturarum cõlegeris fontibus: cujus fuisti atque es impudentia, judicandi Dei servos eum dans formam, quæ non fuisset de lege veniens Domini? nec timuisti, ne fuisset dictum ad Deum a nobis de te, quomodo fuerat dictum de refuga illo Angelo, Serpens suasit me, Constantius Imperator seduxit nos? Nonne videre potuisti, quia possis tali percuti Dei indignantis sententia, qua percussos videret et serpens... præsertim cum cognosceres tuum etiam opus fuisse serpentinum?... Sed dicas velim, quid intersit inter tuum et Angeli hujus refugi apostatæ factum. Si ille mendacio seduxit rudes homines, et tu; et quidem tu non rudes: si ille utilitatis gratia ad arboris fructus edendos eorum illexit mentes, et tu pacis causa facere eum eis adstruxisti.

17 Proponens deinde alia aliæque judicantis Dei exempla et præcepta, et ad hæc, inquit, excludenda, subvertere judicium ejus servos compellis, tentans etiam munere nostram corrumpere conscientiam, dicatam Deo.... Ad innocentis rogati necem; et eum te contempnunt advertisses, tetendisti temet ad omnia genera ingerenda pernarum.... Ad gladium putasti tendendam carnificem dexteram tuam; tamquam possis gladio vivere, quos videres propter Dei Filium nec præsentem dubitare amittere vitam nec perhorrescere mortem.... Non timuimus neque timeamus minas tuas, qui novimus nihil posse Deo resistere.... Non timeamus gladium tuum Christiani, qui præsumimus, prostratis vobis Dei inimici, venturos nos ad convivium Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum atque Martyrum: non metuimus virtutem caduci regni tui, milites divini... potentem novimus Deum ad eripiendos nos de manibus tuis. Ad cæleste regnum tendentes tenere tuam crudelitatem non poterimus... Dixisti, Dammate Athanasium. Quem eramus, Constanti, damnaturi? Illumne, quem videmus Dei Filium confiteri, ut sunt confessi Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli ac Martyres? an te, qui sis negans, ut negavit magister tuus Arius, ut negaverunt Scarioth Judas et cuncti Judæi?....

18 Postea cum ostendisset nullam habere ipsam jurisdictionem in Episcopos, a quibus ipsemet judicandus sit, et quos præcipiatur honorare; revertitur ad exaggerandum præcepti ejus iniquitatem: et Dicas, quæso, inquit, quid sit aliud dicere, Dammate eum, quem scitis innocentem, facite contra Dei mandata; nisi, Evellite eorda vestra, tollite vobismet sensus, jugulate animas vestras... estote inimici Dei, acquirite vobis amicum diabolum?... Hæc sunt præmia, quæ tua egregia conquirunt consilia: hæc illa optima, quæ moriem parit sempiternam. Tum exprobrans, quod eohæreticum suum Georgium viventi Athanasio successorem misisset, Talis, inquit, est Georgius

quo ostendit
absentem
damnari
non posse,

et imperato-
rem dum id
exigit partes
agere
Serpentis,

E

pollicendo e
minando;

sed frustra.
F

Exprobat et
quod Georgium
Arianum jus-
serit ordinari
Ep. Alexandr.

Dei spiritus
plenum,

et illos in
Græcum lin-
guam
transfert.

Stylus ejus
rudis et acer,

A gius, qualis fuerat Arius, quales qui [apud te] sunt Ursatius et Valens, vel, ad quem me destinasti, Germanicensium Aloxius: neque enim possent nisi de spinis spina procedere. Ille ita se habere, ex actibus ipsius Georgii, legens contestationes Alexandrinorum, poteris colligere: et quamvis tibi secleratum blasphemumque illum esset placeat (neque enim aliter tibi esset amantissimus, nisi quia sit sceleratus; tamen haec eo protulerim, ut eximiam possis cernere operam tuam... Deponi per nos decreveras Catholicam, firmari vero haereticum: sed quando illud fecissent sanae mentis homines? Si enim Heli Sacerdos, quod filios in honore Sacerdotii constituit et indignos, illa audit quae perperass est a Domino; quid nos audire ac perpeti mereremur, si Catholicum Episcopum damnantes, et quidem inauditu, sineremus Georgium Ariannum fieri Alexandrinis Episcopo?... Credo dictum fuisset nobis, Plus honorificasti Constantium quam me, quomodo illi dictum est, quod plus honorificaverit filios quam Deum....

19 Tum ad nihilum redigendum comminor, qui exhonoret ac spernet Donatum, ut ipse Deus ad Heli comminatur. An negabis, inquit, te exhonorassem Dominum, tollendo Sacerdotes et plebibus quos ordinavit ille? An negabiste exhonorassem Deum, quando contra sancta illius [praeccepta] coegeris Sacerdotes ejus damnare absentem, inauditu, et quidem falsis criminibus per te ac tuos petitum? Non ergo exhonorasti Deum, quando tuleris Apostolicam atque Evangelicam traditionem; et idololatram, quam in corde Atri edificaverat diabolus, statueris ab hominibus Heli cultoribus teneri? *His dictis proponit ei, utrumne hic corrigens errores, veniam tantorum scelerum malis consequi; an reductus ad nihilum... in perpetuum dare posnas, quales dedit Heli cum filiis, quales et Azotii ac Philistaei ceteri, quorum potestati Deus orcam permisit, sicut tunc ejus potestas permittebat Dei Sacerdotes: ex quo ille non melius inferat fidem suam esse Catholicam, quam id illi tribuerunt suo Deo, quam Maxentius et Nero et cuncti illi persecutores domus Dei dixerunt, Deorum suorum potentia esse factum, ut Christiani sub illorum potentiam veniremus.*

20 Hinc fuse recurrit ad Saul, Davidem; Achabi, Eliam; Jezabelis, Nabotharum persecutionum historias; Jeroboami item, populum seducantis, exemplum: et sicque Constantium per omnia sinisterrimum ostendens, e converso declarat, quam dissimilis sit a sanctis Regibus David ac Josephat. Post quo iterum ad salubriora suadenda se convertens, hortatur, inquit, te, inimicum sospitatis nostrae, ex impio pium fieri, salvum ex agro, vivum ex mortuo, religiosum ex sacrilego.... Desine persequi Dei domum: desine proscribere, deportare, interficere Dei servos; fateri te Christianum, execrare nobiscum catervam Ariannorum, commento diaboli quaesitum: crede sicut credimus nos, qui ex beatorum Apostolorum successione sumus Episcopi: confitere unicum Dei filium, sicut illi confessi sunt et nos confitemur, ac veniam consequeris tantorum scelerum. At nihil his proficiens, rursus multa comminatur et exprobrat, comparatque Constantium cani rverro ad comitum, qui Athanasium a se restitutum, et eusse druceps mali nihil facturum juraverat, denuo persequatur: qui Aloxium Germanicensium non esse Catholicum assus, dederit contra eundem litteras ad Antiochenos; et postea eundem Aloxium defendere coepit veritatis esse doctorem, ipsius haeresin Catholicam judicans fidem.

21 Denique, quasi iterum se aliqua concepta, Utile tibi est, inquit, Constanti, ut per Athanasium Dominum Sacerdotem pro facinoribus tuis sis supplex Deo, per ipsum dirigas vota tua, per ipsum sine

per Coepiscopos ejus des operam, salutarem consequi baptismum. Hortatur porro cum ad bona opera et dignos poenitentiae fructus: ac reposita eis explicatione praemio, Ille consequi, inquit, poteris, si te ad Ecclesiam conferas, si Coarianos tuos vites, si illam malignorum congregationem vestram odire digneris. Tunc erit Deus semper tecum, tunc in tenebris orietur lumen tibi, tunc tenebrae tibi ut merides erunt, tunc in bonis dirigetur iter tuum. Ceterum si in hac perviciacia manseris, si in hac crudelitate, ut servos ejus crucies; non tecum erit Deus, sed ille, qui et hodie in vestro caetu Ariannorum esse invenitur, diabolus... Non est elemosyna ista, quam de lacrymis das alienis, de eorum bonis, qui deportari, interfici, proscribique maluerint a te, quam aut innocentem damnare, aut negare unicum Dei filium, in quem credentes sciebant glorificatos Abraham, Isaac, et Jacob, et omnes Prophetas, Apostolos ac Martyres: quorum testeri socium atque omnibus participem me cupere, mea circa te haec esse vota, ille testis, qui nobis tribare hoc poteris est.

22 Snavi prorsus libertate procedit secundus liber; in quo statim ab initio, Ex fructibus tuis, inquit, Imperator Constanti, non esse Christianum, sed plane manceps latronum, cognosceris; habitans scilicet, non in Ecclesia Dei, sed in spelunca latronum, non desinis interficere eos, quos vides interfici paratos pro unici Filii Dei claritate, pro aeterna illius maiestate... Ee mendax et homicida. Mendax, qui crimina falsa obijceris Dei servo Athanasio; mendax quia haereticam fidem dicas Catholicam, et Catholicam dicas haereticam. Homicida, quia et sanguinem persequeris Athanasii, et jam interfeceris certum numerum Dei cultorum... Quid tibi futurum existimas, qui sis non solum mendax, sed et homicida? non solum homicida, sed et haereticus? Ostendit autem quod detestabilis, quam Ananias et Sapphira, repleverit satanas cor Imperatoris, ut mentiretur Spiritui sancto, accusando Athanasium, sicut accusavit senes illi impuri innocentem Susannam; occidere volendo eum, sicut occidere voluit Herodes Petrum, Cain Abelum, Judaei Christum et Pambum. Ac denique, cum probasset se iis esse ipsum, quos genuinam viperarum nominat Baptistae; hortatur eum, ut ipse illos, ad socivendum fructus dignos poenitentiae, quemadmodum ad praedicationem Jonae fecerunt Ninivitis; eoque adducens exemplum Pauli, promittit quod ex persecutore, ex injurioso, ex blasphemio, beatus et vere Deo carissimus effici poterit, si, ut Paulus, verum Dei filium esse Jesum Christum crediderit. Crede mihi, inquit, si ita feceris, quod futurus sis in choro Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum ac Martyrum: alioquin tibi imputaturus, cum te torqueri cum diabolo et omnibus satellitibus ejus videre coeperis, cur has tam salubres nostras admonitiones despexeris.

CAPUT IV.

Alii quatuor libri successive ad Constantium scripti.

Existimat Joannes Talus, in allocutione ad Pium V, Luciferi libris praefixa, totum volumen uno tractu Imperatori Constantio fuisse continuatum, licet ipsum in libellos partitus est Auctor. Verum jam dicimus, priores duos libros conscriptos, ac verosimiliter oblatos, et per Florentium denuo redditos videri, cum adhuc Germanicæ esset Sanctus, sub Eudoxio Ariano Episcopo exul, quem Aloxium antiphrastice appellare ille maluit: postremus autem aliquantisper post annis scriptus est, cum idem Eudoxius Constantinopolitanam Cathedram invasisset. Verius ergo dixeris quod Constantius

D suadet ac Athanasio baptismum petere,

et a persecutis Catholicis cessare:

Ivra 2 ostendit quod sit mendax et homicida, E

ob ea quae fecit contra Athanasium,

et suadet poenitentiam. F

Prioribus libris Germanicæ scriptis,

alio trans-
latus Luci-
fer

A stantius, prioribus libris una cum Auctoris confessione receptis, longius eum transferri iusserit, semel iterumque : adeo ut alii quatuor libri, nec uno omnes loco, nec tempore, sed successive scripti sunt ; eodem tamen omnes vigore animi, eodem styli libertate : quam morte diu dilata tandem hauritus fuerit Lucifer, nisi novi a Juliano Apostata motus alio aversissent cogitationes Constantii, ultimo sui Imperii anno.

scribit de
Regibus
Apostolicis,

24 Primus, de Regibus apostolicis, sic incipit : Usitatum quia habere dignaris verbum, quod nisi et integre crederes, et hæc quæ geris circa nos Deo essent placita, jam fuisses extinctus ; paucorum tibi in apostasia atque crudelitate æqualium Regum facta desideravi reserare, quo possit vox illa tua sepeliri quæ dicat, Nisi Catholica esset fides Arii, id est mea ; nisi placitum esset Deo quod illum persequor fidem, quam contra nos scripserunt apud Niceam, nunquam profecto adhuc in Imperio florem. Non illorum Regum facio mentionem, qui a Dei notitia fuerunt alieni : de his solis tracto, qui in Judæa noscuntur regnasse. Incipiens ergo a Gedeone, qui statim a victoria de manibus sibi fecit Ephod, in quo fornicati sunt filii Israel, et tamen rexit populum omnis quadraginta ; progreditur ad Saulem, Salomonem, Hierobolum, Ochosiam, Achabum, Oziam, Manassem : quorum causas et peccata sigillatim ac prolixè comparans cum sceleribus Constantii, identidem concludit his aut similibus verbis : Ne igitur dicas : Si non bene agerem, nunquam proleto mihi Deus pepercisset ; quando vides consceleratis tuis diu penitentiae locum exhibitum : et ad hanc eum apertè invitat in epologo libri.

de non con-
veniendo
cum hære-
ticis,

B 25 Scriptis deinde librum de non conveniendo cum hæreticis, his verbis exordians : Cum omnibus perniciosis tuis conatibus animadvertisses itum obviam, cumque omnia machinatione tua contra Dei Ecclesiam perisses cuncto Dei populo revelata ; dixisti, nos fuisse atque esse inimicos pacis, hostes unitatis, adversarios etiam fraternæ caritatis. Dum autem exemplis et auctoritatibus Scripturarum ostendit, fieri nec debuisse nec potuisse, ut cum excommunicatis reserctisq; ab Ecclesia Arianis communicant conveniantque fideles Christiani ; suas quoque arumnas videtur attingere, dicens : Odus nos, quia consilium vestrum malignatum execremur : propterea in exilio sumus, propterea in carcere necamur, propterea nobis solis prohibetur conspectus, idcirco reclusi in tenebris ingenti custodimur custodia, huius rei causa nullus ad nos viseudos admittitur hominatio.

de non par-
cendo in
Deum de-
linquentibus,

C 26 Alius hæc succedit liber, de non parcendo in Deum delinquentibus : cuius occasio et argumentum clarius in exordio patetis his verbis : Superatum te, Imperator, a Dei servis ex omni cum conspexisses parte ; dixisti, passum te ac pati a nobis, contra monita sacrarum Scripturarum, contumeliam : dicis, nos insolentes extitisse contra te, quem honorari decuerit. Si quisquam Dei cultorum pepercit apostatis, sint vera quæ dicis de nobis. Unde ordiamur, ut tu nunc a nobis corripieris. ita esse correptos omnes erraticos per Dei cultores, quo probare possimus. Summa totius libri eo tendit, ut convincatur Imperator, ipsum otiosus Episcopos dum ei resistunt, et qualis sit commissis sibi populis iudicant, ipsique peccatorum suorum explicant enormitatem ac gravitatem, suo fungo officio, nec aliud agere quam Prophetæ et Apostoli fecerint in ejusmodi occasione : denique non contumeliosos esse, sed veraces, et neminem nisi Deum timentes, atque animæ ejus salutem consulere : finit autem in exemplo septem Machabæorum, Antiocho, quem imitabatur Constantius, libere exprobrantium. Si illos, inquit, non censens Antiocho placere oportuisse, nec nos utique tibi ; quia et tu, alio licet modo, tamen nos sis cupiens tollere a Deo

et jungere diabolo... Superest igitur, ut est sæpe dictum, doleas te errasse, agnoscasque te esse homicidam atque blasphemum, temet desortor repræsentans Dei domui : alioquin tu tibi imputaturus, cum te videre cæperis illic esse, ubi nunc sunt cuncti illi contrarii tui.

27 Postremus liber ostendit moriendum esse pro filio Dei : quem post initium anni ccccxx esse conscriptum, ostendit mentio Eudoxii (Adoxium rursus eum Sanctus nominat) ad Constantinopolitanam Sedem evecti, quod die xxvii Januarii factum. Sequenti autem anno mense Novembri moriens Constantius experiri cepit veritatem eorum, quæ sibi tum in aliis, tum in hoc potissimum libro comminatur Lucifer, totus æstuans Martyrii desiderio. Itaque Decretar quidem, inquit, Constanti Imperator, nihil jam tecum de divinis tractare Scriptoris... cum scriptum meminerimus... In aures imprudentis noli quidquam dicere : sed quia adhuc de armorum tuorum potestate et vana imperii tui dominatione tumes ; in his omnibus, quibus te putas magnum, esse miserum, contemnique omnem carnificinæ tue rabiem a servis Dei, volui isto præsertim libro notum facere sacrilegio funestatas menti tue. Te enim cum temporali, caduco, fragili, corruptibili regno tuo transiituro, et ad æternam poenam (nisi tibi, dum est locus, provideris) perventurum ; Christianos vero ad æternam venturos requiem, incorruptibile regnum consecuturos, fixum manifestumque habere te volumus....

28 Mactasti quam plurimos in Alexandria, lanasti certos totum in orbe, disperdidisti resistentes tibi variis in locis : sed hi omnes quod tu audire minime vis, Martyres sunt.... Hinc est quod frendores colubri, per te illatos, non timentes, subire parati sumus omne exitum.... Nos, qui tibi bene volumus, atque ut contingat desiderantes sumus, spoliis, proscribis, mactas gladio, varie punis, nec corpora quæ laniari sanxisti sepeliri permittis ; eleuosynam fieri prohibes ; omnia metalla, omniaque loca, exilia vocari quæ putabantur digna, nostro tuæ caliditati resistentium replesti numero ; relegando insontes, fame, siti, nuditate vexando non desistis : et tamen, Imperator crudelissime, quidquid sævitia tua nobis intulit atque irrogatura erit, adverte quod mendacium sit : siquidem nec mors, sanctis qui nos præcesserunt Martyribus per te illata, mors sit, neque iactura, neque damnum, sed fidei foneratio....

29 Recordare, Constanti, de scelorum tuorum memoria recenti, quam tibi in Alexandrina civitate inuisti, quantos per abrupta una tincta scriptio tibi deiecerit, quantos gladio demeri fecerit, quantos fame sitique exedi vel carceribus necari, quantos intercepto effecerit spiritu strangulari : et tamen his omnibus crudelitatibus cum severis in sanctos Martyres, quos tuas in fecit gladiatioribus animus ; in nos crudelibus sævis, dum retines gladium, dum das operam ne in remedium succurrat velocius exitus mortis.... Expectantes sumus momentis omnibus, super ista quæ jam intulisti tormenta adhuc addas, constituendo severiores carnifices, ferociiores ultores, qui devotos Deo milites... possint vel gladio invadere, vel crucifigere, vel igne torrere, vel quolibet inaudito ponarum genere viscera nostra ac membra laniare... Nihil interest quo genere mortis non punire digneris, dum per hoc ad vitam perfrundam additum aeternam ; dum per hæc tua mortificetur rabies, nos contra vivificemur.

30 Si miserum putas, quod malum quovis crudeli supplicio pro Dei interfici Filio, dabo tibi multos qui in lectulis crudeliter pereant, quos interior aliqua supplicatio iulavit, aut nervorum secum luctan-

D AUCTOR D. P.

et quod moriendum sit pro Filio Dei,

Prov. 23, 9.

contempta
Constantii
tyrannide,

E

qua Catholicos
persequatur;

F exprobrans
crudelitatem
Alexandrie
exercitam,

et desiderio
martyrii
æstuans.

AUCTORE D. P.

ad quamvis
mortem prom-
ptum se offert,

A tum dolor contraxit. Interest ex qua causa, non ex quo pendeam stipite. Quid dicis, Rex stultissime? Inique in ista supplicia, in huiusmodi poenam mittor a te, an iuste? Si inique; tua figentis erit crux, non mea quem fixeris. Si iuste: culpa mea me criminis mei, non poena tua, torquere incipiet. Ceterum, quantum ad exitum, nihil interest clavo per te an lancea moriar; restrictis post terga manibus, an percutis sparsique: nihil refert utrum prouum, incurvum, an rectum et editum, utrum quiescentem in lectulo occidas; an cervicem mihi stanti incidas gladio, an securi caput auferas; an ad palum me, an ad crucem alliges; igne torreas, an vivum humo condas; saxo precipites, an in maria mergas; labandagine magnis viribus conatus uno vastissimo ictu longe a me caput meum excutias, an omni subtilitate subtiliori sagitta diutissime figens in corpore meo ludas; centum millia licet poenarum crudelitas tua faciat, ex his omnibus, per istam mortem illatam a te, sola ad me pervenit immortalitas.

sub spe futu-
ra resurre-
ctionis.

31 Non possum non gaudere cum talia ingesseris, quandoquidem sciens sim, quod hæc supplicia possint omne finire supplicium. Nam illa quæ extrinsecus sunt, et posse accidere per tuam sævitiam arbitror, nihil iudico ad me pertinere. Aliternæ an canes meum corpus laniant; hærent corpori meo feræ, luminibus istis crudelibus te spectante insiliant, jacens humi unguibus dentibusque ad ossa usque redigar, dum post hæc omnia Deo salvus sim. Cum enim corpus meum talibus actis et feris immanitatis tuæ viribus consumperis, reficiat atque reparabit rerum Conditor, et quidem ex corrupto in æternam incorruptibilitatem: tibi vero, iniustissimo persecutori nostro, venturum sine fine supplicium scire debes; nec te putes impune laturum, qui nomen unci Filii Dei vestigiis tuis subiciendum conuersis, impie nefarieque calcandum.

Hos quoque
libros accepit
Athanasius,

32 Hæc sunt quibus in se uno cessante tyranni sævitiam provocabat Lucifer, fugientemque e manibus pressantis palmam conabatur attingere; quæ omnia accepisse Athanasium, cum in quarto exilio, partibus Ægypti vicinior, degeret Sanctus, ideo persuadeo, quia et titulum postremi libri, et frendores diabolicos calcandos, et alias hic occurrentes phrasas observo. Quæreret autem libet cum librorum horum illustratore Melitensi Antistite, Si quis nunc mortalium tam sanctæ vitæ ac sacrati Ordinis extaret, qui talibus verbis Principem suum impium ac perditum proscinderet, quemadmodum hic dignus faciebat Confessor, etiam in exilium missus et relegatus, quid quæso de illo diceretur? Eum vocat serpentem, belluam, immanissimam feram, latronem, sacrilegum, carnificem, homicidam, idololatram, templum dæmonum, religionis eversorem, hæreticum, apostatam, Antichristi præcursorem, atque adeo ipsum Antichristum: pæcis ejus edictum, quod prætextu sedandorum tumultuum promulgaverat, sacrilegum et pestiferum appellat. Hæretici susurrone, qui mundanis Principibus adulantur, ipsis persuadere nitescentes quod Episcopi Episcoporum sint, sicuti huic Imperatori Constantio evenisse his libris habetur, tales hodie illico supplicio capitis afficiendos esse clamarent; et Principes, qui hæc paterentur, stultitiæ aut simplicitatis arguerent.

et nostra
etiam merita
miratur.

CAPUT V.

De Luciferiano Schismate, an et quatenus fuerit Sanctus illius causa?

Mortuo Constantio succedens Julianus Apostata, exulibus Episcopis indulserat reditum; tum quia decessoris sui acta omnia cupiebat eversa tum maxime quia

sperabat actis ea ratione dissidiis inter Christianos, propter Arian heresim misere distractos, facilius posse restitui ethnicismum: quod pene ei ex voto accidit Antiochiæ. Ibi, viemte adhuc Constantio, Meletius, Sabastenus in Armenia Episcopus, in Sedem, Eudoxii Ariani discessu et S. Eustathii pridem relegati morte vacantem, inductus ab Arianis, non sine consensu Catholicorum, de illius orthodoxa fide satis persuasorum; mox ut palam putui qualis esset, ejectionis ab iisdem Arianis fuerat, Eusebio Ariano subintruso. Ea calamitas, quæ maxime debebat inter se unibis Catholicos, schisma inter eosdem peperit: quidem enim negabant legitimam fuisse ordinationem Meletii, quamvis Catholici, eo quod facta esset ab Arianis, et horum communione pollutus ipse quadamtenus videretur; alii plures, partim æstimatione Meletii, partim conscientia præteritæ coinationis, nullam de abdicando Meletio recipiebant mentionem: et utrique suos scorsim agebant conventus. In hoc rerum statu, reversens ab exilio Lucifer Antiochiam accessit, Diaconum vero suum cum S. Eusebio Alexandriam misit, ad Concilium Confessorum sub Athanasio habendum, ejusque decretis suo nomine subscribendum.

D
Antiochena
Ecclesia di-
visaper schisma
Catholicorum
inter se,

34 Quæ fuerint Alexandrini-Concilii circa receptionem lapsorum decreta, jam vidimus in Athanasio: quod Antiochenos spectat, hoc potissimum erit, ut Lucifer ac socii, ordinandæ Ecclesiæ illi intenti, pacem colerent cum iis qui suos in Palæa cætus habebant, Meletio inhærentes; itenque cum aliis, qui Eustachianos se dicebant, sub Paulino Presbytero. Nec dubium quin intenderet Synodus, id quod Eusebii imprimis consilium erat, ut, si non possent Eustachiani induci ad recipiendum Meletium, alius eligeretur Episcopus, in quem pars utraque consentiret. Sed præproperea Luciferi festinatio anteverit bonum consilium, Paulino Episcopo ordinato; de qua re sic Hieronymus in Chronico, Eusebius et Lucifer de exilio regrediuntur: e quibus Lucifer, accitis duobus aliis Confessoribus (credo Cymatio et Anatolio, in titulo Epistolæ ad Antiocheuses apud Athanasium nominatis) Paulinum, Eustathii Episcopi Presbyterum, qui se nunquam hæreticum communionem polluerat, in parte Catholica Antiochiæ, Episcopum facit. Id factum superueniens ab Alexandria Eusebius multatenus potuit approbare: interim vero revertit etiam ab exilio Meletius; et quin numerosior erat cum eo pars populi, ecclesias omnes urbanas obtinuit, præter parvulam unam, in qua suos conventus habebat Paulinus.

E
dum turbas
sopire cano-
nicus Lucifer,ordinato Pau-
lino eas magis
auget.

35 Hic autem quoniam fuerat a Luciferio ordinatus, capti sunt ejus assectæ Luciferiani appellari a sectatoribus Meletii: quod nomen paulo post iis solis adhæsit, qui ceteris Paulinianiis severiores, etiam post concordiam inter partes ea conditione initam, ut suum utraque Episcopum retineret, persistebant in sua communione Meletianis neganda, id se ex S. Luciferi sententia et doctrina facere defendentes. Hoc vero ejus nomini haud modicam comparavit invidiam, primum quidem Oriente toto, deinde etiam in Occidente, severitatem eandem profitentibus in Italia Hispanaque Episcopis nonnullis; quibusdam etiam Romanis Presbyteris Damasum Papam recusantibus, et electo contra eum Ursicino adherentibus, prout fecerant quos sæpe citavimus Marcellinus et Faustinus. Proinde libellus precum, Imperatoribus ac nominatim Theodosio per eos oblatus, non nisi cum cautela legendus est, propter graves calumnias in Damasum aliosque nonnullos Catholicos Episcopos, quorum facta vel invidiosis traduntur, vel malitiose aggravantur adjunctis Arianorum iucunioribus, Catholicam fidem externa solum professione simulantium.

F
Hinc factum,
ut schismati-
ci appella-
rentur Luci-
feriani,

36 Ad schisma ipsum quod attinet, fundamenta illius omnia egregie subvertit S. Hieronymus, Dialogum proponens inter Helladium Luciferianum et Orthodoxum quemdam:

quos S. Hiero-
nymus confu-
tavit:

A quemdam; demonstratque, eodem prorsus jure quo baptismus ab Arianis collatus censebatur validus, validam quoque censi debere factam ab eisdem ordinationem Ecclesipalem; nec minus juris habere sic ordinationem, ut sub professione penitentiae et abjuratione haereseos suum retineat gradum; quam habeat laicus, ita jurans ac penitens, ut retineat nomen Christiani; nisi aliud Ecclesia statuatur, uti statuit circa ipsius haereseos capita ac magistros, quos loco movendos fuit Alexandria decretum. Cum autem narrasset idem Hieronymus, quomodo res esset Arimini acta; et quomodo Valentis atque Ursacii confessione, verbis catholica, sensu ipsorum haeretica, inducti sint ad subscribendum Patres, catenus⁸ constantissimi; quomodo item eisdem, qui sine conscientia haeretici ferebantur, post mortem Constantii concurrerint ad redeuntibus ab exilio Confessores, pacem communionemque eorum postulantes, et contentantes corpus Domini et quidquid in Ecclesia sanctum est, se nihil mali in sua fide suspiciosos: haec, inquam, cum exposuisset Hieronymus, causam suam sic urget.

37 Hoc loco interrogo illos nimium religiosos, quid Confessoribus agendum putaverint? Depositis, inquam, veteribus Episcopis, novos ordinassent. Tentatum est. Sed quotusquisque bene sibi conscius patitur se deponi? praesertim cum omnes populi, Sacerdotes suos diligentes, pene ad lapides et ad interemptionem deponentium eos convolverint. Mavisissent, aiunt, intra suam communionem. Hoc est dicere, irrationabili crudelitate orbem totum diabolo condonassent. Cur damnassent eos, qui Arianismum non erant? cur Ecclesiam scinderent, in concordia fidei permanentem? cur denique credentes bene, obstinatione sua facerent Arianos? Nam cum in Synodo Nicenae, quae propter Arianam perfidiam congregata est, octo Episcopos Arianos susceptos sciamus... quomodo potuerunt adversus illam facere, propter quam exilium sustinuerunt? Igitur cum eo tempore trecenti et eo amplius Episcopi paucos homines, quos sine damno Ecclesiae abjicere poterant, suscepissent: miror quosdam, et certe Nicenae fidei professores, tantae duritiae existere, ut tres Confessores de exilio revertentes, non putent id ob totius orbis salutem necessario facere debuissent, quod tot et tales viri voluntate fecerunt.

38 Sed ut dicere cuperamus, post reditum Confessorum, in Alexandrinam postea Synodo constitutum est, ut (exceptis auctoribus haereseos, quos error excusare non poterat) penitentes Ecclesiae sociarentur. Non quod Episcopi esse possent, qui haeretici fuerant: sed quod constaret, eos qui reciperebantur, haereticos non fuisse. Assensus est huic sententiae Occidens, et per tam necessarium consilium satanae faucibus mundus ereptus est. Quid igitur Lucifer? Ventum est, inquit Hieronymus ad asperissimum locum, in quo, adversus voluntatem et propositum meum, coror de beato Lucifer, secus quidquam, quam et illius meritum et mea humanitas poscit, existimare. Sed quid faciam? Veritas os rerasat, et invitam linguam conscium ad eloquendum pectus impellit. In tali articulo Ecclesiae, in tanta rabie luporum, segregatis paucis ovibus, reliquum gregem deseruit: bonus quidem ipse pastor, sed multam praedam bestiis relinquit. Praeterea illa, quae quidam ex maledicis quasi satis firma defendunt, hoc illum amore gloriae et nominis ad posteros transmittendi fecisse; nec non et pro simulate, quam adversus Eusebium propter Antiochenam contentionem susceperat. Nihil istorum de tali viro credo: unum est, quod in presenti constanter loquar; verbis eum a nobis disseutire, non rebus; siquidem eos recipit, qui ab Arianis baptisma consecuti sunt.

39 Ita Hieronymus, culpam haud dubie agnoscens aliquam, in eo quod is, cui ex Synodi Alexandrinae

commissione, injunctum erat commune cum Eusebio onus componendarum per Occidentem Ecclesiarum; in suam se receperit Sardiniam, nihil deinceps curans de ceteris, intraque suam communionem se continens. Quasi si post Ecclesiae Romanae definitionem ita fecisset, quod crederet tam necessario aliorum vitandam communionem, ut alienus a Christo foret quisquis eam susceperet, aut Episcopus Ariana olim communionem qualitercumque inquantis adhereret; profecto non bonus Pastor Sardis ipse nisi fuisset; sed eos hoc pacto prohibens ab Ecclesiae totius reliquae unionem tenenda, corruptor et seductor.

40 Neque est cur alicui suspectus esse possit Hieronymi animus in Luciferum propensior, eo quod ordinationem ipse suam Presbyteralem a Paulino per Luciferum ordinato suscepit: quin potius eo majorem meretur fidem, quo totius controversiae statum potuit nosse distinctius. Itaque quod putet, Antiochenam contentionem cum Eusebio nihil contulisse ad istud sic recedendi consilium, satis est ad Rufini, Socratis et aliorum contrariam opinionem rejiciendum. Ex ipso tamen eam proponentibus nonnulli habetur, quo Luciferum a schismatis perfecti culpa eximas: sic enim habet Rufinus, nec dissonant alii: Injuriam dolens, quod Episcopum a se ordinatum non receperisset Eusebius, nec ipse recipere cogitat Alexandrini decreta Concilii: sed constringebatur legati sui vinculo, qui in Concilio ipsius auctoritate subscriberet: abjicere namque eum non poterat, quia auctoritatem ejus tenebat (in scriptis scilicet polliciti, ut ait Socrates lib. 3 cap. 7 se decretis Concilii contentum fore) si vero receperisset, omne suum frustrandum videbatur inceptum, populo Meletium recipiente. Diu ergo multumque deliberans, cum utraque parte concluderetur, elegit ut legato suo recepto, erga ceteros sententiam dispargere, sed sibi placitum custodiret. Ita regressus ad Sardiniae partes, ut loquitur Rufinus, quin et subscribere Alexandrinis decretis ab Eusebio allatis recusans; neutro tamen facto commisit ut schismatis accusaretur. Nam hoc quidem per legatum ferisse satis erat: istud vero si reum Luciferum faceret, uti velle videntur Rufinus Socrates, atque; nihilominus ex Rufini relatu reus foret Eusebius: nam et hic, inveniunt Antiochie contra pollicitationem ordinatum a Luciferum Episcopum, pudore simul et indignatione compulsus abcessit, neutri parti communionem suam relaxans. Si id sine gravi noxa tunc potuit Eusebius, quidni etiam Lucifer? minus tamen prudenter eorum quoscumque cum lapsis olim Episcopis communicantes, et exemplo apud aliquos rigidiores valde noxio: cum Hilarium Romanæ Ecclesiae Diaconum, qui Luciferum antehac Legationis Comes ad Constantinum iterat, ne baptizatos quidem ab Arianis reciperet, teste eodem Hieronymo, qui eum propterea vocat Deucaleonem orbis.

41 Quod si illi, qui dicebantur in Oriente Luciferiani, non potuerunt suam ab Ecclesia reliqua discessionem, Luciferi simpliciter subtrahentes sese tunc facto quo minus faterentur licitam, etsi non necessariam, esse communionem cum lapsis: multo minorum jure id potuerunt alii in Occidente, ut praesertim qui pro Ursicino contra Damasum schisma confluerunt Romae, cujus deinde acres defensores fuerunt Marcellinus et Faustinus Presbyteri. Si enim lapsis Episcopis nullus potuit ad gradum pristinum dari regressus, et Liberium ipsum negari non poterat; quomodo plebs illi sancta, quae, quum Liberio fidem servaverat in exilio, etiam servavit regressu? et quo jure postulavit in locum Liberii mortui ordinari Ursicinum, ejusdem Liberii communionem pollutum? deinde quomodo diceret vere, Ephesium (quem anno cccclxxxviii, cum libellis offerretur, habebant Episcopum) fuisse intaminatam, plebi Romanae ordinatum a Taorgio; si eandem Liberii communionem contaminarat?

D
AUCTORE D. P.
ULI REVERA
FUIT, CITRA
GRAVEM TAMEN
CULPAM,

aut formale
schisma:

E
nam Alexan-
drinae synodo
per legatum
subscriperat,

nec tenebatur
suam quibus
nolle lazare
communione

F

Schismatici
autem ejus
factum male
in suam
excommunicationem
adduxerunt:

A
VICTORE D. P.
qui sicut egre-
nuerint,

adhæsit S.
Lucifero infa-
mia nominis,

etiam apud
sanctos Pa-
tres aliquos,

42 Evanuit autem paulatim infelix schisma : nam in Oriente quidem solum per paucos illud volebatur, cum scriberet historiam suam Rufinus : in Occidente vero ultima illius memoria est in scriptis Theodosii, sub eum quem supra notavimus annu dato in Luciferiano- rum favorem, sed ad effectum nequaquam perducto ; eo quod menduci, quem dicit, libelli imposturæ Imperatori celeriter innovasset. Non ita evanuit nota illa, quam ipsi Luciferio aspersit fama, in nomine Luciferianorum fundata : cui imprimis credulus Theodoretus lib. 2. cap. 5 ausus est scribere, quod reversus in Sardiniam Lucifer, cepit novam quandam doctrinam doctrinæ ecclesiasticæ adicere : unde qui cum sint amplexati ex ejus nomine nomen traxerunt, suntque ad longinquum temporis spatium Luciferiani appellati. Nec mitius Sozomenus, lib. 3. cap. 4 ad nomen Luciferi veniens, addit : quem hæresis cujusdam, suo nomine nuncupatæ, auctorem fuisse fama est.

43 Nolo hæc operosius refutare : magis mihi dolet etiam apud SS. Ambrosium, Augustinum, Severum Salpitiolum fumam illam tantum valuisse, ut schismaticis ac pene hæresis auctorem Luciferum fuisse crediderint. Et quidem Ambrosius, in oratione de obitu fratris, loquens de ea regione ad quam naufragus appulerat Sathyrus, cum in schismate fuisse oit, quia Lucifer se a nostra tunc temporis communione diviserat, quamquam pro fide exulasset, et fidei suæ reliquisset heredes. Augustinus vero, tum aliis locis, tum in Epistola ad Bonifacium Comitem : Ille displicuit Lucifero, quia factum est in eis suscipiendis atque sanandis qui veneno perierant Ariano : et quia displicuit, in tenebras cecidit amisso lumine veritatis. Denique Severus Salpitiolus lib. 2. Luciferi Antiochiæ agens, non tantum eos qui Armini fuerant condemnavit, sed etiam ab eorum se communione separavit, qui eos sub satisfactione et pœnitentia receperunt. Quin imo apud imperios passim toti Sardinie constatum fuisse invidiam Luciferi causa, indicat Hieronymus, quando inducit Orthodoxorum objectionem Luciferiano, non ob Sardonum tantum mastrucum Dei filium descendisse ; et infra, Si Ecclesiam toto orbe diffusam non habet Christus, aut si in Sardinia tantum habet, nimium pauper causa est.

44 Sed hæc omnia in solo Luciferianorum nomine fundari videntur, nec ullam ipsis Luciferi, postquam rediit in Sardiniam, scriptum factorem præfertur, qui investigatur aut fuisse illos qui vulgo dicebantur Luciferiani, aut ipsos præ aliis ad suam admisisse communionem, aut cum Roma fuisse exclusisse Liberium, quumvis misere lapsum. Quin potius, cum Ecclesie consentientem reddidisse dicat Socrates, tenendum est, quod Romanorum sensu totiusque Occidentis consensu intel- lecto, non solum assensum suum coram fidei, sed etiam communioni præbuerit : quamvis non negaverim præcepta contra lapsos ægritudine exasperatum, abstractus deinceps egisse atque vitisse, sine commercio familiarum literarum cum Athanasio aliisque confessio- nis gloriosæ sociis, uni sue Ecclesie evadendæ intentum : quæ ejus exemplo promem fuit quamprimum Sardos, fidei ejus (sicut Ambrosius loquitur) relictos heredes, post illius mortem pertrahi in schisma, quod nomen præferebat auctoris tantopere sibi venerandi. Utrunque certe videtur intellexisse Ambrosius ; nemo enim, nisi mortuus, heredes reliquisse dicitur ; et Sathyrus non sola fama schisma cognovit, sed advocatæ ad so Episcopum loci, ad quem ejectus erat, percutatusque ex eo est utrumnam cum Episcopis, hoc est cum Romana Ecclesia, conveniret : quia in schismate regionis illius Ecclesia erat. Nisi autem Episcopum illum schismaticum revera compertisset, non fuisset occasio differendi, quem tantopere cupiebat, baptizari : distulisse autem expresse affirmat Ambrosius cum ait, quod, quævis metueret non exilius navigare, debitor serva-

tæ in naufragio vitæ ; tamen eo transire maluit, ubi D tuto tantum nomen posset exsolvere. Fr. Ambrosius Torrentinus existimat, non Luciferum Calaritanum, mortuum, sed alium Smyrnensem intelligi a S. Am- brosius, qui naufragium faciente Sathro (fecit autem anno cccxxix juxta certiorum Chronologiam Hermantii ad Vitam Ambrosii) adhuc vixerit. Sed ex Liguria in African naviganti, quam longe extra viam est Smyrna, Asiæ minoris ad Archipelagum civitas ; tam necessario præternaviganda erat, obvia medio mari, Sardinia adeoque de ea intelligi debet Ambrosius.

45 Alta multa in S. Luciferi excusationem collecta vide apud Ambrosium Machin Archiepiscopum Calari- tanum, in eo opere quod Urbana VIII obtulit anno mcccxxx contra Archiepiscopum Turritanum oppositiones, cui titulus, Defensio Sanctitatis B. Luciferi : qui etiam ex Baronio contra Baronum ipsum assumit, quod idem Lucifer una cum Eusebio Vercellensi, anno ii Juliani, adeoque post Antiochenam contentionem, communiter laboraverit ad componendas Casariensis Ecclesiæ in Coppadocia turbas, quia Nazianzenus in Oratione de laudibus Basilii dicit, quod aderant Episcopi quidam ex Occidente, qui orthodoxos omnes ad suas partes trahebant. Huic argumento favet, quod Vita Eusebii ex Archivio Vercellensi sumpta, dicatur habere sequen- tia verba, et quidem velut a S. Honorato successore accepta : S. Eusebius interfuit et præfuit Concilio Alexandrino cum Athanasio, et habuit quatuor le- gationes, unam ad Constantium cum Lucifero Sardo, aliam cum eodem ad Synodum Alexandrinam, aliam post Synodum ad Orientales Ecclesias, quartam postea in Occidentem. Sed illas tres habuit cum Lucifero, istam vero solus absque alio socio. Post Synodum Alexandrinam predictam peregrinavit cum Lucifero, et Ecclesiam Casariensem composuerunt. Utique post redditam Romæ rationem rerum in Synodo actarum : quia, sicut dixit Honoratus in præfata vita, tulerant secum Acta Concilii ambo Legati, et in Latinum transtulerunt, et Romam portaverunt ad Liberium, qui omnia confirmavit et approbavit : id autem tantum factum est, juxta eadem Acta, completa visitatione Orientalium Ecclesiarum.

46 Hæc si tam certo essent ipsius Honorati, quam certo sub ejus auctoritate profertur ; omnino evince- rent, non ita abrupte, uti scribit Rufinus, Antiochia in Sardiniam recessisse Luciferum, dimissa ulteriori cura ecclesiasticæ quietis procurandæ ; sed Ecclesiæ Romanæ communionem palam professum, et adhuc aliquandiu utilem navasse operam ; quomodo enim alios ab ea mis- sus in Coppadociam fuisset ? Missum autem fuisse ex- presse dicit Nazianzeni Græcus Commentator Nicetas apud Billium in hunc locum, ex urbe Roma Lucifer et Eusebius ad rem sedandam Missi Casaream fue- runt ; idemque manifeste tenet Baronius ad annum cccxii, in hoc solo differens a præfatis S. Eusebii Actis, quod excurrisset Sanctos Casoream velut, prius- quam Romam revertentur. Magis etiam ad excusand- um Luciferum etque inherentes Calaritanos facit, si verum est quod refertur in jam sæpe dictis Actis S. Eusebii, quod cum visitavit secunda vice Hierusalem, et ibi invenit per revelationem tres imagines Beatæ Virginis de ligno.... tertiam portavit in Sardiniam suam patriam Calaris ; ubi donum, in qua natus fuit, consecravit ecclesiam in honorem matris suæ et S. Restitutæ appellavit.... et in eadem ecclesia pos- suit imaginem, quæ hodie adhuc manet in illa civi- tate, faciente Deo per illam miracula multa. Sive enim id fecit comitatus redeuntem illuc Luciferum, ut conatur persuadere Ambrosius Torrentinus, oportet eos in Communionem tunc fuisse concordēs ; sive ex alio oc- casione aliquanto post, videtur tamen id fecisse vivente Lucifero, quippe cui non multo plus quam anno una supervixit, martyrio coronatus Kalendis Augusti, anno

Nam reconci-
tationem
Luciferi

supponit ejus
legatio in
Coppadociam
E

cum S.
Eusebio,

F

hæud multo
post cum in
Sardiniam
seculo.

ut

postquam ipse
Ecclesie con-
sentiens rediit
in Sardiniam,
C

quæ primùm
eo mortuo ci-
delitur schisma
suscepisse.

A *ut censet Baronius cccxxi; atque ita perseverantem in eadem communione Luciferum supponamus necesse est. Quis autem credat, Eusebio regressa capisse illum agere durius, et quos eatenus susceperat Catholica unionis professoris, a sua suorumque communione repulisse?*

CAPUT VI.

Miracula S. Luciferi: obitus et cultus in Diocesi Calaritana antiquus.

Eadem fuma minus secunda, quoniam Sardinia propter Luciferum laboravit, laboravit et Celtiberia propter Gregorium Illiberitanum; eaque magis vera, si quid veritatis subest iis quae de ipso scribant Marcellinus atque Faustinus. Nam quin ibi pertinacia quaedam schismatica vigeret, negat Baronius, et ipsam in eodem cum Sardinia gradu collocat Orthodoxos apud Hieronymum, Luciferiano scilicet insultans, En, si Britannias, Gallias, Orientem, Indorum populum, barbaras nationes, et totum simul mundum possidet satanas, quomodo ad angulum universae terrae Crucis trophaea collata sunt? Nimirum adversarius potens concessit Christo Iberiam et Celtiberos: luridos homines iopenque provinciam dedignatus est possidere. Et tamen Baronius ad annum 371 num. 123 ita loquitur: Porro Gregorius creditur postea saniori menti redditus, duramque austeritatem illam flexisse in Catholica observantia rectitudinem: nam orthodoxorum quorundam praecoxius celebratus habetur. Quin imo non duxit eundem Martyrologio Romano inserere ad xv Aprilis, Usuardi antiquo et nonnullorum aliorum recentiori exemplo. Cur igitur non eadem indulgentia praesumpsit de Lucifero, quod praesumptum suadebat consensus ejus cultus apud Sardos usque in hodiernum diem, et praegregorii cultu apud Celtiberos longe celeberrimus?

48 Rectam sane Luciferi mentem, nec ab unitate Ecclesiae Catholicae alienam, etiam tum cum adhuc recens esset sententia injuria quam sibi videbatur Antiochiarum pertulisse, probasse videtur Deus insigni miraculo, juxta ejus praedictionem patrulo, quod ita narrant Marcellinus et Faustinus. Sanctus vir Maximus Episcopus, fidem vindicans re tam, consortiumque reprobandi haereticorum, ductus est in exilium. In loco ejus praevicariatores ordinant nomine Zosimum, qui et ipse prius quidem Catholica vindicabat. Res ista in Neapoli civitate Campaniae acta est. Cognovit hoc S. Maximus, et de exilio scribens dat in eum sententiam, non solum Episcopali auctoritate, sed etiam aemulatione ac virtute martyrii fruces in gloriam divinam. Sed post aliquot annos B. Lucifer, de quarto exilio Romanum pergens, Ingressus est Neapolim Campaniam, ad quem Zosimus venire tentavit, sed hunc Lucifer Confessor suscipere noluit, non ignorans quae gesserat; imo et sancti Spiritus fervore, Episcopi et Martyris sententiam fortissime exequitur, dicens, quod Episcopatum ipsum, quem sibi ut adulter vindicat, speciali Dei judicio non habebit, et sic quoque sentiet penam suae impietatis.

49 Sed non post multum tempus idem Zosimus, cum in coetu plebis vult exequi Sacerdotis officia, inter ipsa verba Sacerdotalia ejus lingua protenditur, nec valet eam revocare intra oris meatum, eo quod contra morem naturae extra os penderet ut bovi anhelio. Sed ut vidit se linguae officium perdidisse, egreditur basilicam; et res mira! foris iterum in officium lingua revocata est. Et primum quidem non intelligit in eum compleri sententiam Martyris Maximi et Confessoris Luciferi: sed cum hoc ipsum toties iterum patitur, quoties in basilicam diversis diebus intrare tentavit; ipse postremo recognovit, ob hoc sibi linguam inter Pontificii solennia verba denegari, ut sacerdotum Episcoporum in eo

latam sententiam probaret. Denique cessit Episcopatu, ut lingua quae cesserat redderetur. Non res antiquas referimus, quae solent quadam ratione in dubium venire: nam et Zosimus hodieque in corpore est, usum jam linguae non amittens, postquam maluit cum sui Episcopatus amissione vivere, dolens de suis impietatibus. Haec illi, perperam ipsum miraculum torquentes ad sui schismatis confirmationem; cum panem Zosimi praelegerit Lucifer, non quia post lapsum perseverabat Episcopatum tenere sub titulo penitentiae, sed quia cum adulter occupabat, vivente adhuc S. Maximo ordinatus, sicut Augustinus Mediolanensis vivente S. Dionysio; unde nec post mortem quidem SS. Maximo ac Dionysio fuerunt unquam pro legitimum agniti. Colitur S. Maximus, Episcopus Martyr, Neapoli xi Junii teste Chiconello; cujus nomen per nomine Zosimi, per quemdam calumiam aut memoriam lapsum, cum obrepisset Baronio ad annum 362 num. 219, ut allegata Marcellini auctoritate scriberet, Luciferum aliorum fuisse communionem Maximi, qui in Zosimi locum successus fuerat; accepit occasione Chiconellus duas sibi Maximas fingendi, unam Sanctum ab Ariani relegatum, alterum ab isdem intrusum: quae ex ipsis Marcellini et Faustini verbis corriguntur. Manet interim et per illud miraculum comprobata Luciferi sanctitas, et per divinas virtutes, quas in Sardinia dicitur operatus, utique post exilia, de quibus supra.

50 Sub Juliano Principe Calarim reversus Lucifer, Valentiniano regnante obiit, inquit Hieronymus in libro de Scripturis: ejus verba leviter immutans Platina in Liberia, Moritur, inquit, sub Valentiniano Principe. Hinc Para lib. 1 de rebus Sardonum, Anno, inquit, cccxc, imperante Valentiniano, Lucifer Episcopus Calaritani obiit, teste Platina et Hieronymo: quasi pro certo ponens Valentinianum Juniaem ab istis notari, et ex cerebro suo annum ejus xvii assumptas. Post Foram, nihil ultra disquirentes Dionysii in Chronica Sanctorum Sardiniae lib. 2 cap. 30, et Scaphinius Esquiritus in Sanctuario Calaritano lib. 2 cap. 1, eundem notant ut eundem. Et Dimos quidem, cum per meram conjectandam licentiam diceret, S. Saturnus D. Ambrosii fratrem, naufragio ad Sardiniam insulam facto, pro schismatis extinctione frustra cum Lucifero laborasse; eadem licentia, qua cap. 23 commentus erat, a Julio Papa I ordinatum fuisse Luciferum; hic notat ordinatum anno cccxiii; nec dubitat, quia ei revelaverit Deus mortis suae horam; adeoque beere sibi existimat ea facta et dicta narrare, quae congruum fuit facere ac dicere eum, qui de dissulatione sua sic esset praemonitus.

51 Sed his omissis, quae post tot secula primum audita merito continentur, tanquam capitis aegri romina, si consulamus Hieronymum in Chronico (quod mirum ab auctoribus istis nec respectum quidem) mortem Luciferi invenimus ab eo relatum ad annum vii Valentiniani Senioris, Christi cccxxx, ubi haec habet: Lucifer Calaritani Episcopus moritur, qui cum Gregorio Hispaniarum, et Philone Lybiae, nunquam se Arianae miscuit pravitate. Id quoniam honoris causa sanctus Doctor hic incideret, nullus dubito. Interim errasse convincitur Rufinus, dum veluti excusare Luciferum volens, supponit, quod statim a suo in Sardiniam reditu morte praeventus, mutandae sententiae non habuit tempus, cujus spatium corrigi solent tenere coepa. Etenim integris novem annis superstes, non potest dici morte praeventus. Quoniam vero, ante atque post eam, laus inter suos miraculis claruit, ut constanter fuerit pro Sancto habitus; praesumimus omnino debet mutasse, siquid necessario mutandum habuit, ut in caritate perfecta inveniretur a Domino, apud quem nec fides quidem montes transferens justificare sola potuisset. Natalis tamen Alexander, inter historiae ecclesiasticae capita a se discussa sec. 4 artic. 13, cum quaesivisset

D
AU TORE D. P.

Fuit ille non Maximus dictus, sed Zosimus.

E

Obit S. Lucifer anno, non 390,

F

sed 370,

anno 9 post exilium,

trum

si duritiam creditur deposuisse S. Gregorius Illiberitanus,

cur non etiam Lucifer?

qui exortens ab exilio aliena Sedis invasori:

dicendam ultionem praedit,

qua et subacta miracula est.

A utrum Lucifer extra sinum et unitatem Ecclesiae obierit, omnino respondet affirmative. Sed praterjam dicta atque abunde consulto aliud non arget, quam Hieronymi silentium: qui, inquit, si existimasset Luciferum a schismate resipuisse, et in Ecclesiae sinum rediisse, penitentiam ejus et retractationem urgere debuisset, quibus nihil proferre potuisset luculentius ad Luciferianorum, contra quod agebat, damnationem. Ad argumentum autem de perpetuo Luciferi apud Calaritanos cultu, ait: Singulares Ecclesiae his in rebus errare posse.... praesertim cum extant Sancti ejusdem nominis quos Clerus populusque, rerum ecclesiasticarum ignarus, incaute confundit: porro ex Ecclesiae Africanae notitia constare alterum existisse postea Luciferum, Calaritanum pariter Episcopum, inter sanctos illos Episcopos celebrem, qui fidem Catholicam propugnanti, Carthagine Humerici tempore venerunt. Ferum jam ultro jussus sum, ita in Sardiniam abisse Luciferum, ut Romanis Italique Catholicis non satis constituit quod ormo esset erga unionem suam; nec deinde quidquam ratiatum inde esse quo securi de co redderentur. Nec ubi erim, propter attentionem quamdam ab iis, a quibus pridem discesserat, fortassis servatam ad extremum spiritum, talem tamen quae venialis culpa modum non excederet, id pati potuisse post mortem, quod passus est S. Paschasius Diaconus, a S. Gregorio commemoratus, et in Martyrologium Romanum relatus xxxi Moji: qui Laurentium a se electum Pontificem praefrens Symmacho, vero Pontifici ab Ecclesia declarato, in sua sententia usque ad diem exitus sui persistit; visus est autem miraculis divinitus honorari in corpore, quando anima haerebat in purgatoria poena, ejus cui apparuit precibus liberanda. Quia enim non malitia sed ignorantiae errore peccaverat (quod et de Lucifero dicas licet, in quo non malitia, sed zelus fidei minus discretus pae-na meruerit) purgari post mortem a peccatis potuit; coque non obstante meruit coli ut Sanctus; sicuti et honoratur S. Lucifer: in cuius reverentiam plurimi Sardi nomen ejus libenter filius imposuerunt deinceps, ut factum in secundo ejus appellationis Episcopo Calaritano, de quo prater nomen et simplicem Cortagine praesentiam nihil scitur: ut gratis supponere jubemur hunc esse ejus ossa reperta et miraculis honorata deum suut.

ob alienationem ad extremum servatam

veniali for-
san culpa
obnoxius
sicut S. Pa-
schasius.

B 33 Diem mortis nemo antiquorum expressit: solum unum, idque recentioris fabrice (sicut infra ostendemus) Epitaphium, quaevis enim notat xx Moji: quod die cum ejus festum nunc agi a Sardinis, post inventionem corporis et Epitaphiorum refectionem constet ex miraculo, quod infra referimus num. 83, eundem diem nobis tenendum potivimus, in referendis hic ejus Actis, licet Fr. Ambrosius de Tarento in epistola notet diem ii Moji, quasi Sardinis in memoriam S. Luciferi festum: Ferrarius ad xvii Januarii retulit, in Catalogo generali Sanctorum, allegatis ecclesiae Calaritanae tabulis, a qua, inquit, hac die praecipue colitur, templo illi jam pridem edificato. Quisnam hoc Ferrarium docuerit nescio: infra videbimus objectum fuisse Calaritanis, quod ante sacri corporis inventionem nullum diem anni haberint cultui S. Luciferi dicatum: et ipse suum Catalogum edidit secundo post dictam inventionem anno. Cultum autem antiquum probant plures in Sardinia ecclesiae sub ejus nomine: quarum antiquissima una est prope Calarim, inter urbem et S. Saturnini aedem. De hac cum intellexisset Cardinalis Baronius, qui ad annum 362 Joannem Arcaum reprehenderat, quod Luciferum inter Sanctos repositum; promisit se de infelici ejus exitu mutatarum sententiam, sicuti et in casu simili revocavit quae de Fausto Regensi in Gallia Narbonensi Episcopo dixerat, postquam intellexit Martyrologium Gallicanum semper ipsum retinuisse inter Sanctos, et in ejus memoriam olim

Mortis ejus
dies incertus.

C erectam basilicam ejus nominis titulo inscriptam. Ita Baronii abbreviator Spondanus, in iterata sua Epitomes editione Parisiensis, indicans locum Baronii de Fausto in Appendice ad priores tomos edito post annum 10 ad annum 490, et idem in multa sollicitus facturum fuisse modestissimum scriptorem, si quae postea Romam allata sunt de veteri cultu deque corporis inventionem documenta videre potuisset.

34 Ichonographum illius templi, quae ante restorationem tecti visebatur, aere expressam exhibet Calaritanus Archiepiscopus; suggeritque ex antiquis S. Luroarii Martyris Actis, apud Boninum Mombritum legendis et in hoc opere ad xxi Augusti illustrandis, locum, quod dicitur Christiani sepelivisse SS. Cissillum et Cemerianum pueros Martires, ubi nunc est Sedes (forte aedes legendum) S. Luciferi Confessoris. Secundum hanc templum invenitur inter oppida Pirri et Silargius; tertium prope oppida S. Viti et Muravera; lingua Sardo nuncupatum Sauto Luxudu, quod idem est ac Latine Sanctus Lucifer: quartum prope oppidum Sardili, Calaritanæ diocesis, uti scribit praedictus Archiepiscopus, similiter singulorum formam representans tabellis aeneis. Harum tabellarum una visendam offert imaginem vetustissimam, depictam in tabula majoris altaris templi S. Luciferi oppidi Selargius: in qua varic subdivisa, medium et altiore locum sic occupat imago Deiipare, filium genu matris insistentem contemplantis, ut ad cornu Evangelii spectetur depictus in habitu Archiepiscopali sedens Sanctus, luminoso capite, sinistram porrigens ad collum infantulae, junctis manibus adstantis ac veluti sanitatem postulantis.

35 Ille omnia tanto certiore probationem continere existimat Cornelianus in Breviario Chronologico, ad an. 362 primum Baronii censuram refutans, quod Urbs Carthana ex se dederit Romanæ Ecclesiae Pontifices duos Sanctos, Hilarum scilicet anno cccclxi, et Symmachum anno ccccxviii creatos (Sardos saltem fuisse hos constat) et quod S. Gregorius anno xciv miserit Felcem Episcopum ac Cyriacum Abbatem Legatos in Sardiniam, pro conversione Barbaricorum, qui repentes primarium ejus insulae ecclesiam negligentia Pastoris incultam, pro corrigendis abusibus mandatum acceperunt: in quibus, inquit Machinus, si peccatum aliquod fuisset circa Luciferi cultum, tam hi quam isti curassent reformandum; nec illud tolerassent D. Fulgentius aliique plures quum ducenti Episcopi, fidei causa in Sardiniam relegati, et diu Calari commorati.

36 Merito igitur etiam nos de S. Lucifero agendum nobis proposuimus, secuti exemplum Hermannii Contracti, qui circa annum xxi floruit, et eodem modo quo de aliorum Sanctorum obitu, de illius ad annum ccclix scriptis, Lucifer Calaritanus Episcopus, vir valde Catholicus, obit. Primus etiam Calalonensis Episcopus, in Topographia Sanctorum Christi Martyrum anno mccc, ad verbum Calaris, nomen Luciferi, propter fidem Nicenam exulis, adjunxit nominibus Sanctorum Martyrum Calaritanorum. Petrus de Natalibus Episcopus Equitinus, ante annos fere trecentos agens de Sancto Lucifero Episcopo lib. 11 cap. 88, aliquanto latius explicata proponit Hieronymi verba ex libro de scriptoribus, Taceo Bellarminum, Bosium, aliosque hujus seculi scriptores, non sine sanctitatis encomio de Lucifero locutos. Quil quod Ecclesia Vercellensis, ad primas Vesperas pro festo S. Ambrosii, juxta Breviarium excusum Venetis anno mdy, ipsum quoque ut Sanctum invocandum instituit, ita canendo:

Tunc Palatini Comites vi raperunt Presules, Eusebium, Dionysium, cum eis et Luciferum. Hos deprecamur sedule, Christi captos pro nomine,

Sacris hymnorum meritis, Coeli fruamur gaudiis. Hujus hymni auctoritatem licet aliquando Baronius

D mutavit
sententiam.

Est templum
prope Calarim
antiquissimum,

item tria
alia in dia-
cesi,

E cum vetusta
imagine in
altari,

absque ulla
tot scutis
contradictione.

Eundem
scriptores
antiqui
appellant
Sanctum,
F

et vetus
Breviarium
Vercellense.

Dicatum et
in Sardinia
ecclesiam
intelligens
Baronius,

A nisus sit elevare, et in hujus gratiam Ferrerius Episcopus Vercellensis apocryphum consensit; recte tamen Archiepiscopus Calaritano, parte 3 cap. 31 ejusdem antiquitatem defendens, demonstrat, nequaquam eum fuisse inter apocrypha, quæ Cardinalis Guido expuncta voluit. Recentior quam supra retuli, Alexandri Natalis conjectura de S. Lucifero II : qui in *Wandalica* persecutione Confessor sub Hannerico apud Carthaginem, anno cccclxxxiii vel sequenti, unus fuit ex eis quos Victor *Vitenensis* ad quadringentos sexaginta sex nominat, quorum octingenta octo sub ipsius tyranni conspectu mortuos esse ait. Recentior, inquam, conjectura ista, tota præsumptionibus nititur mere gratiis; puta quod iste Lucifer II inter mortuos non fuerit, quod ad Ecclesiam suam redierit, quod in eadem sepultus sit, quod denique a fidelibus fuerit honoratus ut Sanctus. *Ista autem sic citra ullam probationem assumpta non sufficiunt, ut aliquis inter Sanctos cultus fuisse asseratur; multo minus sufficere possunt ad affirmandum, quod in ejus locum obrepserit fidei cultus altioris ætate quidem lo ipe prius, tali tamen honore indigni.*

CAPUT VII.

B De ecclesia subterranea S. Luciferi, anno mxcv reperta.

Sanctuarii Calaritani auctor Seraphinus Esquivus Capuccinus, postquam toto primo libro egit de suburbana S. Saturnini Basilica, sub Constantino Magno secundam receptam antiquitatis opinionem extracta, et anno mccccxxxvii ab Archiepiscopo Petro Pilares restaurata; postquam etiam exposuit quæ ibi, capta sub Archiepiscopo Francisco Esquitelio fossione, inventa fuerint ab Octobri anni mxcv, usque ad Septembrem anni sequentis; libro 2 incipit tractare de proxima et S. Luciferi æde, cujus ipsa penæ exoleverat memoria. Contigit, inquit, quod dum perscrutator prædictæ Basilicæ fundo intenditur, ab ultro citroque conneantibus observarentur ad jactum lapidis antiqui ædificii vestigia nonnulla. Hoc cum significatum continuo esset Archiepiscopi Vicario Francisco Martis, isque rem contulisset cum Canonico Melchior Fensa atque doctore Gaspare Soler; pariter omnes iverunt in campum dictæ Basilicæ vicinum; ubi sub ramosa quadam ficu viderunt partem superiorei cujusdam sacelli, quod ex uno latere discopertum adhuc servabat picturam exoletorum indicia. Advocator ejus campi istius dominus : qui interrogatus an sciret quid illud esset, respondit annos effluxisse nonnullos, ex quo illic adveniens transmarinus quispiam, dixit, eo loco magnam Ecclesiæ thesaurum latere : copisse ergo se fodere sub ficu illa : sed cum præter sepulcrum, humana continens ossa, nil invenisset, destitisse ab opere : neque ex eo tempore aut se aut alium quemquam ausum esse ictu movere quidpiam.

88 Hoc indicio accepto, considerans Vicarius sociique, posse fieri ut loco stetisset S. Luciferi ædes, in vita S. Luxorii commemorata; Archiepiscopum consulit, ad S. Pantaleonis tunc commorantem : atque de mandato ejus, postulatis piarum ac religiosarum personarum orationibus, die xiv Januarii mxcv, extirpata radicitus ficu prædicta, inventum est sacellum subterraneum, palmos latum septendecim, altum duodecim, inductum fornice, ex magnis vetustisque lateris compacto, cujus parietes picti olim fuissent, sed in burnido loco sublata erat colorum figurarumque distinctio. Pavimentum, ad instar Reliquiarii confectum, novem continebat monumenta sepulcralia; in capite vero sacelli nec altare erat, nec altaris indicium; solum visabatur ibi lapidea tumba, undecim palmos longa, lata qua-

tuor, habens operculum lapideum cum duobus gradibus : ac supra illos in eodem pariete excavatus locus continebat statum Beatæ Virginis ex albo marmore, utrimque vero visabatur locus alius, minor medio : reliquæ sepulturae omnes erant lateritiæ, præter unam, quæ ad latus epistolæ juncta parieti, etiam lapidea erat : supra quam minores tumbæ duæ. *Hos fuisse Sanctorum puerorum Cessellii et Camerini, post S. Luxorium acrisarum, persuasit fragmen marmoris, adhuc continens litteras CESEL; ipsiusque S. Luxorii area in aditu sacelli reperta, quæ eleganti ornata musivo haud minimam partem continebat epitaphii et nominis sancti. Eandem persuasionem confirmabant statuculi duo pueriles ex marmore, in sacello reperti, quos credibile erat occupasse alios loculos minores præmemoratos : prout ad xxi Augusti latus explicabimus. Totum porro pavimentum, musivo opere tessellatum et elegans fuisse videbatur, sed humore loci et fœcus supra stans, ita corrupti erant qui inscripti fuerant tituli, ut legi nihil posset.*

88 Monitus de hujus tam formosi sacelli inventionem Dux Gandia, proxima Dominica die xvi Januarii adfuit, cum insigni Nobilium et Canoniorum comitatu : eorum quibus aperta est tumba, que erat sub medio loculo, in eaque reperta sunt ossa humani corporis suave fragrantia; quibus reverenter eductis, quamvis nullus in arca titulus appareret, visum tamen plerisque est ipsum esse corpus S. Luciferi... Sed Archiepiscopus, in re momenti tanti nolens ex conjectura definiri quidpiam; ipsa quidem ossa, quæ alicujus Sancti esse merito præsumebat, intra arculam colligi, et una cum aliis Sactorum innotia-torum Reliquiis servari, atque in Sanctuarium referri mandavit; non est tamen passus inventionem publicari : sed pro majori certitudine divinitus impetranda, censuit precibus instantium operosius. *Præterea sane : inventum est riuu post annos paucos quod querebatur. Interim juvat audire ab Esquivio, qua ratione quove successa progressum in opere pio sit : id enim lib. 2 cap. 14 sic pergit narrare.*

89 Post prædicti sacelli felicem inventionem, laborior ceptum in expurganda tota reliqua crypta, jussu huic rei operam impendere incolis suburbii, quod Villa-nova dicitur : quibus manipulatim quotidie, ut eis præscriptum erat, et suo quibusque ordine, convenientibus, exportata omnis terra est; inventusque locus mediocris amplitudinis, longus triginta octo, latus triginta quatuor palmos, absque ullis fenestris, eo quod suls Sanctorum corporibus recondendis fabricatus, non nisi acenso lumine fuerit adeundus. Erat autem instructus sacellis tredecim : quorum tres in capite ecclesiæ, quatuor utrimque in lateribus; deinde ad ingressum sive ostium hinc et hinc singula. Maximum omnium illud est, quod supra descripsimus, in ipsius ecclesiæ capite medium; reliqua palmos dimittat octo lata sunt; suo autem singula teguntur arcuato fornice, unusquisque vero fornix sustinetur columnis quatuor. hinc et hinc binis, decenti prorsus et congruo opere. Porro in sacellis singulis, loco altaris quod nullum erat, numerabantur sepulturae quinquæ, supra invicem collocatae : reliquæ vero cryptæ pavimentum totum distinctum erat sepulcris, plerumque ternis una in linea, fere ad instar Reliquiarii, quæ grandibus ac duris laterculis constabant, opere musivo ornatis, sicut et totum pavimentum; tam in ecclesia quam sacellis, quia ut dictum sepulcra numerantibus. Sepulcrorum tituli omnes musivo similiter opere eademque forma compositi erant, sed vix ulli amplius legi poterant, ob eas quas dixi causas, ac ne probabilis quidem conjectura attingi, nisi in nominibus SS. Luxorii, Juvenalis ac Bonifacii. Verum

D AUCTORE D. P.

invenit esse conditorium Sanctorum,

nominatum S. Luxorii et 2 puerorum

88 in inventa tumba sine titulo prædicta, non fuit S. Luciferi.

Describitur locus

F

ejusque sacella tredecim,

et sepultura in illis et sub pavimento inventa.

De Lucifero 2 sanctitate conjectura inanitas.

Reparantibus S. Saturnini Basilicam et cryptas,

apparet haud procul pars cujusdam sacelli,

quod perscrutantes

A rum defectum hunc suppleverunt marmorei tituli, in ipsius postea sepulchris inventi.

60 *Hic* sic expositis, aggreditur explicare Esquiritus destructionem sacrorum locorum per Saracenos; etque imputat, quod in hanc subterraneam ecclesiam seu cryptam ingressi, thesaurorum scrutandorum causa, primum quidem demoliti sunt sepulchra, quae fuerant ad utrumque sacelli latus in fronte cryptae posita; ubi folientes usque ad solidam humum cum nihil reperissent, etiam in sacellis aliis quaedam sepulchra dissiparunt, sparsis per pavimentum ossibus: quae quoniam Sanctorum esse non dubitabant, juncta sunt Reliquiis alibi ante hac sine nomine repertis: tantum autem terrae supra totam cryptam congesse, ut nihil ejus amplius appareret, quam exigua illa particula, cujus supra meminimus, et ejus indicio locus agnoscere cepit: jamque merus appareat campus, qui seminat quotannis, et hunc etiam (id est an. mccciii quod scribat Esquiritus) avena est consitus.

61 Quomodo bene haec ruina tota imputatur Saracenis, ex infra dicendis apparbit. Nunc cum Esquiritus progredimur: si qui cum lib. 2 cap. 15 egressus de sepulchro invento sacellum, ex latere seu parte Epistolae

B inventus transit in aliam cryptam

In qua sacella undecim

tertium; et deinde cap. 18 dixisset, illud non fuisse totum muro clausum, sed pro parte apparuisse peritum, ut praeberet transitum in alium vicinam cryptam; de hac alia crypta ita habet cap. 39. Secunda crypta, similiter ut prima, plena erat ingesta terra, quae cum fuisset exportata, apparuit ipsa paulo minor quam prima: nam aequae ut haec majus unum sacellum habet media in fronte, utrumque non nisi quinque saecella numerat, id est universi undecim, cum alia habeat universi tredecim. Cum autem circa majus sacellum fideretur, die x Octobris inventus est titulus quidam marmoreus, in utroque latere fractus, ita ut ejus lineae essent utriusque mutilae, et iuxta ipsum reperta est arca insignis ex pulcherrimo marmore, sex palmos longa, duos cum medio lata, venustaeque sculpta.

et arca marmorea insignis,

62 Sculpturam, quia id mereri videbatur, Dionysius Bonifant in Triumpho Sanctorum Sardiniae pag. 263 repraesentat esse expressum, ex forma, ut in medio apparcat velut rotundum speculum eleganter tornatae basi insistent, completensque dimidiam cingulo tenuis effigiem venerandi scus, rosa barba, capite nudo, decore habita, cui ex humeris gemmeus torques duplex cum pectorali monti defluit: accubat utrumque grandis et jubatus leo; genique aloti ac nudi duo, veluti advo-

C a profanis ad sacras usus translata:

calantes, utraque manu effigiem ipsam retinent: ex utroque vero latere assistant totidem viri nudi, recalvi, promissa in pectus barba, et tridente quem una manu tenent innixi, plone ut solet Neptunus pingi. Proinde cum nullam in tota celatura apparent Christianitatis indicium, merito suspicaris, unam hanc esse ex iis arceis, quos et gentilitate reliquas, ad usus meliores translatis pictas Christianorum posterorum. Cujus rei exempla etiam Romae videre licet, ac nominatim in suburbana S. Constantiae Ecclesia, propinqua Basilicae S. Agnetis, stupendae molis porphyreticam arcam, quam igitur vulgus, propter argumentum loteribus circumquaque incisum, Bacchi sepulchrum appellat: cum verosimile sit eam a Constantia Constantini filio illuc in vectam, ut vel in tam pretioso ac pene inestimabili opere risque haud dubie antiquioris vase, licet profanis figuris insculpta, suum conderetur corpus; vel ex ejus spectabili magnificentia aliquis sacro loco conciliaretur splendor; cum illo vero tanta esset sculpturum peritum raritas, quantum probant Constantiniani aevi monumenta. Quod ideo dixerim, ne intus repositis ossibus, quae perfectae aetatis viro conceptum fuisse puerum ostendunt, quidquam hac mea observatione detraxisse videar, quo minus Sanctorum esse possint.

63 Non procul ab ista secunda crypta, detecta est alia, rotundum habens Presbyterium, sine Tribunam: cujus fornicum cum superincumbentis terrae planitiei solus aquaret, speciem praebebat subulis latentes furni; quod quid esset cum certis explorari vellet Dominus Vicarius, fodi intra eam jussit: effossaque terra, apparuit, sicut dixi, tribuna, cui cohaerebat ecclesia lateralis. Ita Esquiritus cap. 40 oblitus dimensionis ejus agnoscere; sed ex ichnographia quam exhibet Archiepiscopus Mochinus, licet imperinis sine sculptam, apparere ecclesiam, procreantibus utrimque parietibus, tertia fere parte latiore esse ipsa tribuna, longitudine vero his aequare latitudinem; in eamque geminum fuisse ingressum, alteram ex latere Evangelii venientibus ab urbe, alteram in fronte obversum Tribunae venientibus a S. Saturnini basilica. Soli autem Tribunae suae remaneret fornix, pars reliqua tecto sublata, et fornice si quis fuit coactus patens, sic erat humo oppleta, ut parietum nulla apparerent indicia: nunc vero iisdem parietibus in majorem forte altitudinem eductis humoque nudatis impositum tectum, ecclesiae non magis formam reddidit, qualis hodieque sub nomine S. Luciferi perseverat, quam adubus praememoratis cryptis, quae simul omnes verosimiliter suberant uni majori desuper extracto templo.

64 Quae in anteriori parte multa sub pavimento latebant sepulchra, et Sanctorum esse credebantur, necdum detecta erant cum scriberet Esquiritus; itaque solum narrat, quomodo in ipsa Tribuna inventa fuerint tria sepulchra; quorum unum admodum grande, et laterculis fabricatum, cooperiebatur tabula marmorea nigra: sed quoniam minium delicata erat, sine fractura auferri ipsa non potuit. Vacua adubus ossibus arca, et ingesta dumtaxat humo plena, adhærebat parieti, Tribunam ab reliqua ecclesia separanti. Ad latus Epistolae stabat sepulchrum aliud, multis ossibus aliunde translatis repletum, et operculo tectum marmoreo ac solido, sed sine titulo: sparsa vero per Tribunam jacebant fragmina titulorum multa, ex quibus nullus sensus integrari potuit. Ast in medio inventa est arca lapidea, valde bene labrata, in eaque humani corporis ossa omnia, ac desuper fragmina duo marmorei tituli, unde haec litterae videbantur restare,

P HIC B. M. VIN CIVS

quem titulum integre legi posse hic iacet B. M. VINCENTIUS non absimilis vero conjectura cum videtur, eductum est inde corpus illud, tamquam Sancti Martyris, die ix Octobris anni mcccvi, assistentibus Archiepiscopo, Gandiae Duce, Episcopo Bosano, Vicario praememorato, Canonice multis, ipsoque auctore libri Capuccino.

65 Hic reliquo deinde opere usque ad librum 5, exponit inventiones aliarum cryptarum circa et intra basilicam S. Saturnini, usque ad Octobrem anni mcccxi: libro autem 5 eodemque ultimo, describit Sanctuarium, sub ecclesia Metropolitana, adornatum insigniter per Archiepiscopum Esquivelto, ordinemque et pompam translaturum istuc reliquiarum die xxvii Novembris anni mcccxvi. Atque ita absolvit pars prima operis: secunda, quae de S. Saturnini inventione et sepulchris in ecclesia Luciferiana inventis tractatura erat, nunquam venit in lucem. Est quidem opus illud iudici non usque adeo elimiti, ut moroso Lectori penae faciat satis; non modo quia omnes, quorum reperta et translata sunt corpora, facit Calaritanos; quod nequam est verosimile; sed etiam, quia ex titulorum fragminibus eliciens qualemque sensum, subinde historias sibi format, quarum auctorem nullum proferre poterit quam seipsum. Quia tamen accurate explicat successum inquisitionum, locorumque ac temporum circumstantias, optandum videtur ut etiam secunda pars similis

D inuenta est denique crypta tertia,

quae nunc inducta tecto est ecclesia S. Luciferi,

E sub cujus tribuna, sepulchra tria,

et in horum uno cujusdam Vincentii,

F quod velut Martyris an. 1624 transferretur cum aliis in novum sacrorum.

A simili prodidisset stylo. Nam qui post eum scripsit Dionysius Bonfanti, ea quæ in Esquiritio probantur magis, fere onisit; et in comminiscendis historis multo amplius indulgit ingenio suo; ausus etiam ordine temporum persecutionumque digere Martyres, et sub quo tyranno quisque passus sit definire, quod extraneæ videtur temeritatis fuisse. Quo modo porro inventum sit ipsum S. Luciferi corpus, sequens publicum instrumentum patefaciet.

CAPUT VIII.

Inventio corporis S. Luciferi anno MDCXXIII.

In nomine sanctissimæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, trium Personarum et unius solius Dei veri, qui vivit et regnat semper et sine fine, et in honorem et gloriam Virginis S. Mariæ Dominae nostræ, et beati ac gloriosi S. Luciferi Archiepiscopi Calaritani, Primatis Sardinie et Corsicæ, lucis et speculi ac defensoris sanctæ Ecclesiæ Romanæ, et omnium aliorum Sanctorum et Sanctarum S. Calaritanæ Ecclesiæ. Sit notum cunctis, hanc scripturam et publicum instrumentum visuris, audituris, et lecturis, in iudicio et extra, qualiter hac die lunæ, XIX præsentis mensis Iunii, millesimi MDCXXIII, Indictione VI, Pontificatus S. P. N. Gregorii Papæ XV anno III, regente invictissimo Rege D. N. Philippo IV; cum Reverendiss. Don Sebastianus Carta, Dei et Apost. Sedis gratia Episcopus Madaurensis, de Consilio Regis Domini nostri, Canonici sanctæ ecclesiæ Metropolitane et Prælati Calaritanæ, et in spiritualibus Vicarius generalis Illustriss. et Reverendiss. Don Francisci Esquivel, Dei et sanctæ Sedis Apost. gratia Archiepiscopi Calaritani, Episcopi Uniorum, Primatis Sardinie et Corsicæ, Confalonarii S. R. E. Prioris S. Saturnini, Domini Baroniarum de Snelli et S. Pantaleonis et insulæ S. Antiochi, Regique Consilarii, simul cum Egregio et Magnifico Doctore Joanne Carnicer, Consule I in ordine anno præsentis Magnificæ civitatis Calaritanæ, et Assessore Regii patrimonii pro sua Majestate; et in præsentia Venerabilium Joannis Barrai, Mauri Serra, et aliorum undecim, et Gasparis Sirigu, Notarii et Secretarii Curie et mensæ Calaritanæ, et aliorum multorum, se transulisset in locum et situm, in quo annis præteritis fuit inventum corpus gloriosi S. Vincentii Martyris: qui quidem situs, est in una ex capellis ecclesiæ subterraneæ gloriosi S. Luciferi Archiepiscopi Calaritani, sitæ in appendice Villæ novæ, distantis per iotum lapidis circiter a Basilica S. Saturnini.

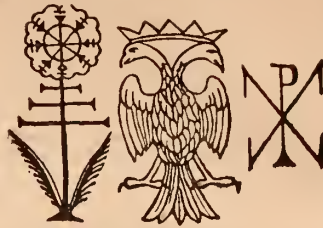
67 Et cum fuisset jussum effodiri in dicta Capella, in præsentia sue Reverendiss. Dominationis et aliorum Testium et Secretarii post duas horas cum dimidia, a quibus effodiri coeptum fuerat, inventum fuit vulgus dictum unum traspol calcis antiquæ, crassitudinis fere trium digitorum, sub quo fuit detectum quoddam epitaphium sive inscriptio, insculpta in quadam lapide marmoreo albo, duorum palmorum parum minus, latitudinis vero unius palmi, et crassitudinis duorum digitorum, fracto in quatuor partes seu fragmenta diversæ magnitudinis, qui fuit fractus ob inconsiderationem effodientium: quod quidem epitaphium sive inscriptio est tenoris sequentis.

HIC IACET B. M. LUCIFERVS
ARCEPIS, CALARITANVS,
PRINARIVS SARDINIE ET CORSICE,
C. A. FI. S. RME ECCLESIE,
QVI FIXIT ANNIS LXXI. K. DIE XX. MAI.

Maji T. V

68 Huic inscriptioni præponebatur ex latere dextro sequens signum. Subtus ex eodem latere sculpta erat biceps Aquila, a vertice in verticem coronata, alis, pedibus, cauda expansis, uti nunc Aquilæ Imperiales ex-

D
AUCTORE O. P.
cum signis
aliquibus,

primuntur, itemque versus sinistram Christi Monogramma. De hac inscriptione agens Archiepiscopus Calaritanus Fr. Ambrosius Machin, in defensione sui Primatus pag. 61, censet fuisse Epitaphium antiquissimum, factum tempore humationis aut translationis corporis S. Luciferi; persuasus tamen antiquitate marmoris et inscriptionis, tum quia non invenitur in eo annus, in quo fuit factum vel incisum. Econtra Archiepiscopus Turrivanus, in sua oppositione contra Sanctitatem et cultum S. Luciferi, quæ defensionis præponitur, contendit, inscriptionem præfatam esse suppositam, ad supplendam populum, illumque alliciendum adorationi Luciferi. Est hæc sane temeraria præsumptio; maxime si intendatur, quod suppositio facta sit, tempore huius, de quo agimus, invasionis: nec apparet quid momenti va habere poterit ad persuadendam cultum. Quare si præsumendum esset aliquid de minus recta intentione alicujus, potius præsumi deberet intentum fuisse, ut affirmaretur Calaritanus Primatus, quem Turrivanus et Arborenses Archiepiscopi infirmare nuper nitentur. Verum quid intentionem iudicat aliquis, cuius solus arbitrat Deus est? De re ipsa dico, vel omnem publicis iurisque actis negandum fidem vel huic instrumentum credendum, siue fuisse administrata omnia, et ante auctorem refutationem narratam isto in loco latuisse proletem inscriptionem. Sed de hac infra plurius: nunc præter relationem capta refossionis.

de cuius antiquitate enormiter discrepant contentes, E

inter quos via media certior est:

69 Et continuando in effusione tota die, perpendiculariter sub loco in quo fuerat titulus seu inscriptio, lere per octo palmos infra, de sero fuit detectum vulgo dictum unum traspol, per modum tecti seu cooperaturæ sepulchri, laboratum opere mosaico diversorum colorum. Et cum esset valde sero, et non posset amplius laborari, fuit jussum dictum opus mosaicum cooperiri quandam statera, usque in diem sequentem. Die Martis, vigesima præfatorum mensis et anni, absque eo quod aliquis accessisset ad dictum opus mosaicum, fuit mundatum, et extracta tota terra, quæ existerat in d. capella: et in hoc tota fuit consumpta dies.

sub eo inventum museum vetustius: F

70 Die autem sequenti Mercurii, vigesima prima præfatorum mensis et anni, qua die Illustriss. et Reverendiss. D. Archiepiscopus Calaritanus, cum non plene valeret, ordinavit et mandavit d. Reverendiss. Episcopo Madaurensi suo Vicario generali, quod se conferret ad d. ecclesiam S. Luciferi, ut videret quid interet sive adesset sub d. opere mosaico, ut supra detecto: ideoque de sero cum assistentia et præsentia Illustriss. et Excellentiss. D. Joannis Vives, Proregis Locumtenentis et Capitanei generalis pro sua Majestate in præsentis regno; Nobilibus Don Francisci Pacheco, Regentis regiam Cancellariam in isto regno pro sua Majestate; Magnificorum Consulum ejusdem civitatis in ordine primi, quarti, et quinti, Doctoris Joannis Carnicer, Mon-

et die 21
corum vicario
Proregis
Consulibus,
ac Testibus 10,

Die 19 Junii
vicarius gen.
Archiepisc.
Calaritani,

cum uno
Consule Testi-
bus et Notario

accedunt ad
ecclesiam S.
Luciferi:

ubi effusa
humo inventi
epitaphium.

A serrati Vacca, et Martini Saba (omitto quadraginta duos consequenter nominatos, quo Canonicos, qua Religiosos, qua Seculares recensere) et aliorum quamplurimorum.... In quorum et Notariorum infra scriptorum presentia, fuit ablata terra, quæ erat supra d. opus mosaicum, et aqua mundatum, ut possent bene legi litteræ quæ in eo remanserant; et fuerunt detectæ aliquæ.

71 Quibus visis per suam Excellentiam et per alios testes et Notarios, mandatum est quod transcriberent et extraherent fideliter litteras, quæ legi valebant et poterant ex dicto opere mosaico: et quod super illis et super aliis omnibus inveniendis conficerent instrumenta necessaria. In quorum executionem, viso et recognito d. opere mosaico, propter suam magnam antiquitatem, tum quia opus erat in angulis fractum, non potuerunt extrahere, nisi litteras sequentes.

V I X I T A N N I
S I I I D X V I I
E C C E F.
M A I A S

B 72 Et transumptis atque extractis, ut dictum est, dictis characteribus, sua Excellentia de voto d. Reverendiss. D. Episcopi, desiderans summo perevenire ad finem et totalem conclusionem d. negotii ambo mandatum annullari d. opus mosaicum et characteres. Quibus annullatis et fractis, infra, post distantiam unius palmi cum dimidio, fuit detectum quoddam sepulcrum, lateribus et calce fabricatum ad similitudinem arcae, coopertum lapidibus, compositis antiquissima et fortissima calce. Et postquam medietas d. sepulcri fuit detecta, inventum fuit quoddam fragmentum marmoris antiqui in forma triangulari, fere in pectore corporis sancti existens. In quo quidem marmore erat insculpta crux, cum nonnullis characteribus sive litteris, claris et distinctis, et sunt quæ sequuntur.

C 73 Et statim atque lectæ fuerunt d. litteræ, d. Excellentissimus Prorex, flexis genibus, propriis manibus accepit marmorem præfatum; et magna cum devotione et cordis ténacitate illum osculatus fuit, et oculis propriis applicavit. Et idem fecerunt d. Reverendiss. Episcopus et omnes alii circumstantes, per manus D. Doctoris et Canonici, dicti Doctoris Perella. Et postea hæc fuerunt significata Illustriss. D. Archiepiscopo, ad quem fuit transmissum Epitaphium præfatum, per medium Canonici Didaci Fadda. Et statim atque sua Illustriss. et Reverendiss. Dominatio illum vidit, jussit pulsari campanas in modum festivitatis et lætitiæ, tam scilicet ecclesie Cathedralis, quam parochialium, monasteriorum et ecclesiarum totius presentis civitatis, in gratiarum actionem et singularem lætitiæ et jubulum, ob peculiarem et singularem favorem cum incremento receptum de manu Altissimi, ob ejus singularem pietatem et clementiam, et ob singulare beneficium collatum huic suæ civitati Calaritanæ,

illam decorando sancto corpore illius Prælati tam insignis, et acerrimi defensoris sanctæ fidei Catholicæ, gloriosi et beati S. Luciferi, Archiepiscopi Calaritani: cujus sanctum corpus fuit illico jussu extrahi de sepulcro.

74 Et cum ab aquis mille et ultra fuissent sepulta illius sacra ossa, propter inclementiam temporis cui fuerant exposita, non potuerunt extrahi integra, sed per fragmenta, tam scilicet caput, quam costæ et ossa humerum, et alia ossa d. sancti corporis: quæ posita fuerunt in quadam arca, cooperta, gausapino serico carmesini coloris, deauratis claviculis: quam arcam ad hunc effectum misit D. Archiepiscopus. Et postquam totum sanctum corpus fuit positum in d. arca, ipsa, clave clausa, fuit cum custodiibus deposita in basilica S. Saturnini, usque quo ordinaretur et pararetur quadam sollemnissima pompa et processio, ad eam ea transferendum et ascendendum gloriosum S. Luciferum, ad summam ecclesiam Cathedralē et sponsam.

75 Et facto deposito d. arcae in suprad. basilica S. Saturnini, dicti Reverendiss. Episcopus et Magnifici Consules præfata civitatis, requisiverunt nos Scribas et Notarios infrascriptos, quod ipsis daremus fidem et testimonium cunctorum, quæ gesta fuerant et præcesserant in inventione corporis gloriosi S. Luciferi, modo et forma supradictis. Quia omnia gesta fuerunt coram nobis infra scriptis Scribis, et testibus supra nominatis, dictis diebus, mensis et anno.

Sig † num mei Ferdinandi Sabater, Notarii et Secretarii, Locum tenentis generalis istius Sardinie regni, qui præmissis mediante substituto interfui, et requisitus clausi.

Sig † num mei Gaspari Sirigu, auctoritate Apostolica per universum Notarii publici, Curæque et mensæ Archiepiscopalis Calaritanæ Secretarii, qui una cum Connotariis meis interfui, alioque calamo scribi feci, rogatus, requisitus, clausi et signavi.

Sig † num mei Petri Pio auctoritate Regia...

Sig † num Joannis Antiochi Corona, auctoritatis Apostolicæ et Regiæ...

Sig † num Antonii Alen Calaritani, iisdem auctoritatibus...

76 Addit porro Archiepiscopus Machin, quod ad majorem tantæ inventionis corroborationem, Illustriss. D. Don Franciscus de Esquivel, tunc Archiepiscopus Calaritanus, jussit recipi juridicam informationem ab omnibus Testibus, qui in ea interfuerunt: sicut recepta fuit: in qua tam Illustrissimus Prorex, quam omnes alii in præcedente instrumento relati medio juramento testati sunt, se in præd. inventione Reliquiarum S. Luciferi personaliter interfuisse, et omnia quæ in præd. instrumento narrantur propriis oculis vidisse. Plures etiam ex eis testati sunt inmemorabilem traditionem et venerationem erga sanctitatem B. Luciferi, sicut et antiquissimum templum suo nomini dicatum, prout late, in præd. informatione continetur; quæ, in tantæ rei perpetuam memoriam, in Curia Calaritana servatur.

77 Insuper, postquam inventæ fuerunt Reliquiæ gloriosi doctoris et defensoris Ecclesie Catholice S. Luciferi, olim Archiepiscopi Calaritani, die xxi mensis Junii anni mxcxiii Archiepiscopus Calaritanus D. Franciscus de Esquivel, ut meliori modo observaret dispositionem sacri Concilii Tridentini, Sess. 23 de Reliquiis Sanctorum; congregavit Theologos die xxi ejusdem in ejus Palatio. In qua congregatione intervenerunt cum sua Illustriss. Dominatione D. Vincentius Bachallar Episcopus Bosonensis, et alii qualificati Theologi novendicem, rursus infra sigillatim subscripti. Quibus exposuit D.

Archiepiscopus

Reliquias in arcam novam transferunt,

hanc vero in æde S. Saturnini collocant, E

et Actum per Notarios signant.

Legitime informatum Archiepiscopus, F

post consultationem Theologorum,

inventionem publicant,

A Archiepiscopus, qualiter inventæ fuerant reliquiæ et corpus gloriosi S. Luciferi, declarando modum inventionis, et cunctis oculariter ostendit epitaphia et inscriptiones inventas: primum scilicet in quatuor divisum fragmenta..... et secundum quod est in forma triangulari..... Et quod ipse Illustriss. D. Archiepiscopus scire desiderabat, an sine difficultate populo possunt exponi Reliquiæ d. Sancti. ut adorarentur. Et petit quod omnes, tamquam Theologi, sibi patefcerent suum iudicium et votum.

78 Et incipiendo D. Episcopus Bosanensis, omnes persecuti sunt per ordinem, quo ut supra descripti sunt: et concluderunt, nemine discrepante, quod sua Illustriss. Dominatio, non solum debebat, sed etiam tenebatur populo exponere d. Reliquias, tamquam Reliquias Sancti antiqui; et valde bene meriti de omni Ecclesia Catholica; cum Altissimus sibi concessisset quod eas inveniret, post mille et trecentos annos, a quibus Sanctus iste ab hac vita mortali ad immortalæ et cœlestem convolverat, plenus gloriosis victoriis et trophæis, consecutus ab hæreticis Arianis et ab Imperatore Constantio, magno

B illorum fautore. *Omitto singulorum subscriptiones, attestationemque Notarii Gasparis Sirigu, confirmatam subscriptione aliorum quatuor Notariorum, de ejus auctoritate fidem facientium. Præ quibus mallem aliquid hic possem addere de die et solemnitate translationis supra designatæ. Mementi Translationis, sed perquam leviter. Ambrosius Tarentinus, post Epitaphiorum prædictorum sensum utcumque explicatum, hæc subiungens: Marmorista ista reposita fuerunt in capella Sanctuarii, ubi corpus sanctum quiescit: ibique asservantur in testimonium certissimæ sanctitatis. Reposita autem isti sunt a prælaudato Domino Esquivel sub hujusmodi titulo: Epitaphia hæc, vetustissimis incisæ characteribus, quorum majus ad S. Luciferi Archiepiscopi Calaritani ecclesiam et tumulum, minus supra ejus pectus inventa, e terræ visceri extractæ, in tanti Præsulis sanctitatis memoriam, et hujus Ecclesiæ Primatus firmissimum testimonium, propalantur Orbi, eriguntur Sancto, sacran-
turi Deo.*

CAPUT IX.

Syllabus Testium juratorum, et primo circa revelationem De corpore inveniendæ factam Fr. Francisco Hortola S. J.

C Adm. Rev. Domine, Vicarius Generalis (erat hic Doctor Dominicus Marti, Canonicus Calaritanus) Vener. Promotor Fiscalis (Rogier dictus) Curiæ et Mensæ Archiepiscopalis Calaritanæ, adhuc ut uberius seu evidenter constet de sanctitate gloriosi S. Luciferi Archiepiscopi Calaritani, Paternitatem vestram deprecatur, quatenus dignetur mandare ad futuram rei memoriam, recipi informationem in et super articulis sequentibus. *Super quibus citati Testes, die xx mensis Septembris, anno a Nativitate Domini mdcxxxviii.*

i. Die xxiii, Joannes Baptista Asquer, Mercator Genuensis, domiciliatus in præsentis civitate et castro Calaritano, ætatis, prout dixit. lv annorum parum plus vel minus, testis citatus et prævio juramento de dicenda veritate, de quibus sciet et interrogabitur, in et super articulis præsentatis per Ven. Promotorem, ipsis lectis et publicatis, super iv et ultimo.

ii. Fr. Alphonsus Melso, Miles habitus S. Joannis, et Locumtenens Præfecti militiæ, Mæstro de campo nuncupatus, in præsentis Regno, ætatis, ut dixit, xxxviii annorum pl. m. super iv et ultimo.

iii. Augustinus Marti, Mercator Januensis, habitator præsentis civitatis Calaritanæ... xxvii annorum circiter, super i, ii, iii, iv et ultimo.

iv. Die xxv, in collegio Sanctæ Crucis Societatis Jesu, R. P. Augustinus Castagna, Religiosus Professor ejusdem Societatis Jesu præsentis civitatis, annorum lxxii, tacto pectore more Sacerdotali, et mediante licentia quam impetravit ab adm. R. P. Provinciali suo Superiore, super i, ii, iv et ultimo.

v. R. P. Joannes Murtas, Religiosus Professor Societatis Jesu, et Qualificator sancti Officii, annorum circiter lvii, super i, ii, iv et ultimo.

vi. R. P. Joannes Bapt. Crespo, Sacerdos prof. S. J. ætatis ann. xlv, super i, ii, iii, iv et ultimo.

vii. Die xxvi, R. P. Saturninus Ursena, Professor S. J. Magister in sacra Theologia præsentis civitatis et Regni illius studiorum, ac Qualificator sancti Officii, ann. lxvii, super i, ii, iii, iv et ultimo.

viii. R. P. Julianus Melis, Professor S. J. Magister sacre Theologiæ in eadem civitate, ac etiam Qualificator sancti Officii, ann. i, super i, ii, iii, iv et ultimo.

ix. R. P. Salvator Mereu, Professor et Concinator S. J. ann. l, super ii, iii, iv et ultimo.

x. Die xxviii, R. P. Joannes Cuy, Professor S. J. sacre Theologiæ Magister, et Qualificator sancti Officii, ætatis lxviii ann. super i, ii, iii, iv et ult.

xi. R. P. Andreas Sanna, Professor S. J. Cathedralicus primarius sacre Theologiæ in Universitate præsentis civ. Calaritanæ, lxiii ann. super i, ii, iii, iv et ultimo.

xii. R. P. Stephanus Natter, Professor S. J. Cathedralicus Mathematicæ Universitatis, xlv ann. super i, ii, iii, iv et ultimo.

xiii. Die i Octobris, in Conventu S. Dominici Villæ-novæ in civitate Calaritana. R. P. Fr. Thomas Pitzalis, Prior d. Conventus, Præsentatus in Theologia et Prædicator Generalis, ann. lv, super i, ii, iii, iv et ultimo.

xiv R. P. Fr. Thomas Canavera, Ord. S. Dominici, Lector primarius Theologiæ in d. Conventu, ann. xxxii, de facultate et licentia quam habuit ab adm. R. P. Vicario generali d. Conventus, super iv et ultimo.

xv. Die ii. præd. mensis, in conventu S. Augustini d. civ. Calaritanæ, R. P. Fr. Michael de la Rosa, Præsentatus sacre Theol. in conventu gloriosi S. Augustini, ann. xxiv, præcedente facultate et licentia quam habuit ab adm. R. P. Provinciali d. Conventus, super iv et ultimo.

xvi. R. P. Fr. Angelus Serra, Provincialis absolutus Conventus et Fratrum gloriosi S. Augustini, ann. xlv, super iv et ultimo.

xvii R. P. Fr. Petrus Macarello, Præsentatus in sacra Theol. Ord. S. Augustini, ætatis xxviii ann. super iv et ultimo.

xviii. In conventu S. Antonii de Padua. Ordinis Capuccinorum istius civitatis, eadem die, R. P. Fr. Hieronymus Boy, Prædicator Ord. Capuccinorum et hodie Administrator conventus oppidi Sanctulorii, an. lv, præcedente licentia et facultate sibi concessa ab adm. R. P. Guardiano suo Superiore, super v et ultimo.

xix. R. P. Fr. Petrus Calaritanus, olim Benedictus, Prædicator et Guardianus RR. PP. Capuccinorum præsentis civitatis an. lxi, super v et ult.

xx. In civitate Calaritana, Doctor Antonius Galcerinus, Medicinæ Doctor et Protomedicus, ann. xl, super v et ultimo.

xxi. Augustinus Escrechio, civis et Secretarius Regiæ Prætoriæ, ann. xl, super v et ultimo.

ex eorum
consensu de-
cernit, expo-
nendas esse
Reliquias,

Epitaphia
in sacario
erigit.

Ad instan-
tiam Pra-
motoris Fi-
scalis au-
diantur
Testes 26,

1637, die

23 Septem.

25 Septem.

E

26 Septemb.

28 Septem.

1 Octobris.

2 Octobris.
F

A xxii. Doctor Bartholomæus Segui, ann. xlv, super v et ultimo.

xxiii. Hieronyma Airaldo, ann. lxxvii, super v et ultimo.

xxiv. Maria Airaldo, ann. xxxiv, super v et ult.

xxv. P. Fr. Andreas Calaritanus seu Escrechio, Ord. Capucinorum, et hodie Administrator Conventus Novi-oppidi de quarto, ann. lv, super v et ultimo.

xxvi. Jacobus Jancardo, Mercator Januensis, habitator civitatis Calaritanæ, ann. xlv, super t, ii, iv et ultimo.

80 *His omnibus ut dictum est comparantibus, per Januarium Isquerra, Portierum Curie ecclesiasticæ, prædicti sunt articuli super quos audiendi erant singuli, et quos prædictus Vicarius Generalis Doctor Dominicus Marti recipiendus declaravit: videlicet*. Primo, quod antiquum inveniretur corpus et sacræ Reliquiæ gloriosæ S. Luciferi Archiepiscopi Calaritani, quondam Fr. Franciscus Hortola, oriundus ex præsentem civitate et Religiosis sanctæ Societatis Jesu, vir inmodum spiritualis, luce cælesti et spiritu prophetico dixit, quod si quærent in loco per ipsum indicando, invenirent sacras Reliquias gloriosæ S. Luciferi, prout cum effectu repertæ fuerunt, in eodem loco seu parte per ipsum Fr. Hortola indicato. *Ad hunc articulum dixit Testis iii et xxvi, quod id a multis fide dignis intellexit. Testis vi, dixit scire, eo quod cum ipso Fr. Hortola conversatus fuit per quatuor annos, et moratus in eadem Societate. Testis x, quia dici audivit de proprio ore d. qu. Fr. Hortola. Testis xi, quod dici audivit a R. P. Salvatore Pala, cui d. Fr. Hortola indicaverat d. locum, in quo inveniente erant d. Reliquiæ. Testis xii, quod dici audivit ab ipsomet Fr. Hortola. Testis xiii, esse publicam vorem et famam per totam civitatem. Testis iv, quod sæpissime a plebe et populo intellexit, et ab eisdemdem Religiosis d. Societatis Jesu.*

81 *Secundo ponit Promotor præfatus, quod d. Fr. Hortola toto tempore vite sue fuit Religiosus, admodum observans et exemplaris communiter, non solum in hac civitate Calaritano, verum etiam in toto Regno; et tam tempore quo in humanis agebat, quam postquam ab hac luce migravit, fuit habitus et reputatus pro sancto Religioso. Testis iv id se dixit scire, eo quod expertus fuit sen tractavit diversis vicibus illius conscientiam, et maxime in ultima Confessione generali, quæ fuit de tota vita sua; et etiam quia animam efflavit in suis manibus, cum multis demonstrationibus gratiæ, fiduciæ, et spei, quam in Deo habebat. Addit Testis v, quod die quo obiit, si non fuissent custodes, quos D. Prorex, qui tunc temporis dominabatur, deputaverat, qui fortiter obstitissent, non fuisset humatum illius corpus, propter multitudinem populi, qui illuc accessit, ad effectum accipiendi Reliquias vestis quæ induebatur. Testis ix scire dixit, quia cum ipso præfatus pluribus annis; et quia vidit quod a Deo Domino nostro impetravit cum plurimas gratias.*

82 *Tertio ponit, quod est communis opinio et fama publica in tota civitate et Regno, quod præfatus Fr. Franciscus Hortola sæpe sapius prævidebat inventiones plurium corporum Sanctorum, cum revelationibus celestibus quas habebat, nedum in ecclesiis et locis per ipsum visis, sed etiam in prutibus in quibus ipse nunquam extiterat; et postquam ipso patefecit locum in quo erant d. corpora invenienda, cum effectu reperiebantur: quemadmodum evenit in Reliquiis præfati gloriosæ S. Luciferi, gloriosæ S. Saturnini, et gloriosæ Martyris S. Antiochi Sulcitani. Articulus in genere, et imprimis de S. Luciferi corpore, attestantur omnes rogati: S. Saturnini nominatim meminerunt Testis iii, iv, vii, viii,*

xii: S. Antiochi, Testis iii, iv, vii, viii, ix, xii. Testis v etiam meminit S. Ephesii et S. Restitutæ.

83 *Testis vero x dixit, quod ab hinc annis duodecim seu tredecim, cum ipse Testis ægrotaret jam confessus et communicatus, accessit ad illius cellam d. qu. Fr. Hortola: qui cum petisset ab ipso Teste quomodo valeret; ipse Testis respondit quod erat admodum latus, eo quia profecturus erat ad fructudum Deo Domino nostro antequam ille. Qui ipso facto respondit, quod non moriturus erat ex illa infirmitate, et quod ipse prius moriturus erat. Et dum præmissa de-ebantur, d. Fr. Hortola, dixit, quod in ecclesia gloriosæ S. Sophie erat quoddam thesaurum absconditum in d. ecclesia, quæ est sita in oppido de Arizto. Et cum ipse Testis ab ipso petisset quidnam esset: d. Fr. Hortola respondit, quod erat gloriosum corpus d. S. Sophie, quod erat reconditum in d. ecclesia, indicando partem sive locum. Res miraculosa! Cum esset locus, in quo d. Fr. Hortola nunquam extiterat: postea successit quod elapsis aliquot annis, cum ipse Testis jam recuperasset pristinam sanitatem, cum profectus fuisset ad d. oppidum de Arizto, et quadam die ivisset delectationis gratia una cum multis aliis, et existeret in ecclesia d. gloriosæ S. Sophie: sibi venit in mentem quod ei dixerat d. Fr. Hortola. Et cum executioni mandasset quæ sibi dixerat; in eodemdem loco per d. Fratrem sibi indicato, sine discrimine aliquo, invenit corpus gloriosæ S. Sophie. Ideo ex hujus Testis ore audivisse se dicit Testis xi.*

84 *De S. Restituta, martyre Calaritano, agi debuerat ex more Sardonum xvii hujus Mensis; quod ibi omissem, in Appendice supplendam, de SS. Saturnino et Antiocho acturi xxx Octobris et xiii Decembris: quandonam vero de S. Sophie? Mirum profecto est, ejus nec nomen quidem apud Joannem Arca aut Diamant Serpi reperiri, cum tamen ecclesiam suam sub suo nomine habuisse dicatur. Dionysium Bonfanti minus miror de illa tacuisse: quævis enim libri ejus generalis titulus omnes Sardinie Sanctos spectare videatur, viz tamen de aliis quam Calaritanis agit. Dum ergo tacent illi, licet mihi ex vicinia Scithia aliis aliqum muturi. Est in duceci Syracosana Sortinum oppidum, passum milibus xvi circiter a mari distitum quocumque ex veteri consuetudine, sub annum mdcxxviii Pauli III privilegio confirmata, Patronam colunt S. Sophiam Virginem ac Martyrem: sed vitam nullam habent, nisi quam ex populari traditione scripsit quidam a seculis non multis, et stylo mutato edidit Octavianus Cajetanus; in qua Imperatoris Constantinopolitani filia fuisse dicitur, quæ fidem Christianam clam edocta, in spelunca vicina oppido Sortinensi aliquandiu latuerit, ac tandem ad ethnicum patrem retroacta, Martyrium peregerit sub annum Domini cccii. In hac narratione fabulositatem multum subesse, quod non videat? Torquet se in partem annuum Cajetanus, et fatetur se explicare nihil. Quid si Reguli alieque Sardi filia, in vicinum fugerit Siciliam, unde retroacta et Martyrem factam cum intellexissent Sortinenses, exierint etiam ipsi in veneratione habere speluncam quam sua presentia decorant, consecrantes eam decem xiiii Decembris quæ forte cali inaudierant; sed celebri fama Constantinopolitana sub isto nomine basilicæ decepti, sibi persuaserint, illam esse hospitæ suæ ecclesiæ et patriæ?*

85 *Obiit porro Fr. Franciscus Hortola xx Decembris anni mdcxxiii: ejus vitam mirantur ante ac post funera illustrem, fusc describit Antiochus Carta; hanc vero in epitomem Hispanice redegit Joannes Eusebius Nierenbergius noster tom. 2 Virorum Illustrum Societatis; et in exemplum Conditurum nostrorum temporalium, una cum cultis et elogis aliorum plurimum ejusdem Professionis, Belgice reddidit Franciscus Lhermule, cum hujus Antuerpiensis domus Præpositum*

qui affirmant quod Fr. Franc. Hortola indicavit locum ubi erat invenienda corpus S. Luciferi,

B

E

nec non quod Frater ille vulgo habebatur Sanctus,

C

et alias similitur indicat corpora Sanctorum latentia,

guxnam hac?

aa Sortinensium Patrona Scithia?

F

Ja Vita Fr. Hortolani

A posuit ageret, de hoc nostro opere haud vulgariter meritis. In istius epitome §. 3 attinguntur favores, sancto isti Fratri divinitus oblati, circa revelationem Sanctorum Reliquiarum; et tum de iis quos diximus, narratur, quomodo eorum corpora indicaverit; tam etiam explicatur, quomodo prænominatus P. Joannes Chy, anno mxcxiv per festa Paschalia apud Arizum in missione angelis, ex more nostræ Societatis, ingressusque ecclesiam campestem perantiquam, et ab habitationibus remotam, recordatus sit dictum sibi a Fr. Francisco, quod sub fornice altari majoris continerentur Sanctorum Reliquiæ. Itaque eum, cum bona gratia Oristani Episcopi, ad ejus jurisdictionem locus pertinet, cum multo comitatu illuc rediisse; et rupto fornice invenisse cumulum sacerorum ossium, quæ suavissimum de se emittebant odorem, et esse sanctarum Virginum ac Martyrum Sophiæ, Cæciliæ, atque Anastasiæ, additi tituli significabant. *Utrum eadem diligentia, sed simplicitate majori, quam Calaritani, ceteri quoque Sardi darent in publicum, quæ in hac genere apud se gesta fuerunt: non et ea quæ apud Calaritanos obscure nunc nobis aut dubia sunt, aliquid majores claritatis ac certitudinis fortassis accipere ex ipsis possent.*

res eadem
narratur.

Recebat
piz matronæ
Valentur
in Hispania,

B 86 Præter revelationem Fratri Hortola, ut vidimus, factam, alias quoque refert Archiepiscopus Machin, Defensionis Luciferianæ c. 38. quæ huic loco inserere opportuum duxi. Valentie in nobili urbe morabantur quadam matronæ, sanctitate famosæ, virtutibus prædictæ, jugi orationi deditæ. His omnipotens Deus, qui puris mentibus secreta communicat, S. Luciferi eximiam sanctitatem et gloriam revelavit. Quorum una, post longam orationem et divinam (ut pie credimus) revelationem, R. P. Antiocho Carta, Religioso professo Societatis Jesu, Domus Professe Valentie Vice-præposito, et olim Collegii Calaritani Rectori, dixit (ut ipsemet suis litteris, propria manu exaratis et firmatis fuit) Divum Luciferum, Calaritanæ urbis Antistitem, inter Patriarchas honorificum tenere locum, magna gloria et honore cælesti coronatum. Quæ revelatio alteri non abisimilis sed consona, quam de ejusmodi B. Luciferi sanctitate et gloria habuit quædam Monialis, in Ecclesiensi monasterio Ordinis S. Clare Abbatissa dignissima, nomine Soror Angela Maria Serrn, viginti annis ante prædictam inventionem; ut juramento firmavit R. P. Julianus Melis Societatis Jesu, sanctæ Inquisitionis Qualificator, et olim in hac generali Universitate Sardinie sacre Theologiæ primarius Professor: cui, inter alias conscientie suæ secreta, hoc revelavit. Huic Moniali (quæ sicuti in vita religiose vixit, virtutibus claruit et exemplo, sic in morte feliciter obiit, cum sanctionemque fama, nomine et futuræ gloriæ omnino) inter alias revelationes, quibus divinus Spiritus suum recreabat animum, illustrabat mentem, dotabat animum, factam participem divinorum, consortem cælestium, manifestavit, D. Luciferum in Patriarcharum et Pontificum glorioso adnumeratum choro: quæ revelatio superiori fidem auget. Atque hæc revelationes simul sumptæ, etsi nondum Ecclesiæ auctoritate firmatæ, probatæ tamen personarum fide dignarum auctoritate, Sancti Luciferi testantur gloriam, sanctitatem firman et prædicant....

et Abbatissæ
Ord. S. Clare

S. Luciferum
esse in gloria
Patriarcha-
rum.

CAPUT X.

Miracula S. Luciferi juratis testimoniis probata.

Cæptam superiori Capite causam urgens Promotor Fiscalis; et deveniens ad miracula, quibus Deus sanctitatem B. Luciferi etiam hoc seculo videtur denuo

Cum iniqua
ingenti labo-
raret seculis

confirmasse, quarto ponit, quod præsentī anno D mdcxxxvii, quo tempus fuisset mirum in modum siccum, et cum futura esset ingens sterilitas in seminibus Calaritanæ civitatis, et locorum capitis d. civitatis pertinentium ad ejus Archiepiscopatum, nec non in civitate Sassari et in districtu ejusdem Archiepiscopatus; et defuisset spatium nonnullorum mensium pluvie necessaria; factis multis processionibus et precibus ad placandam iram Dei, ad hoc ut nobis provideret de pluvia convenienti; videntes quod nihilominus sentitis perseveraret in d. civitate Calaritana, die xv mensis Maji præsentis anni. facta fuit generalissima processio: in qua fuit extracta devotissima et miraculosa imago sanctissimi Crucifixi, quæ existit in paro-hia S. Jacobi d. civitatis (quæ extrahi non solet nisi urgente magna necessitate, et multis a tunc anni non fuerat extracti) interveniente magno concursu populi utriusque sexus et conditionis, et etiam intervenientibus illustrioribus et nobilioribus civitatis. Et ponendo sanctissimum Crucifixum super altari majori ecclesiæ Primatialis Calaritanæ, facta fuit quedam devotissima Octava singulis diebus concionando. Et cum esset dies, in quo solet celebrari festivitas gloriosi S. Luciferi, quæ celebratur die xx mensis Maji, evenit quod a primis Vesperis d. festivitatis tempus cepit mutari; et die præfati Sancti, tempore quo concionator ascendit ad cathedram, quando voluit incipere concionem ad publicandas laudes d. Sancti, facta fuit tam copiosa pluvia, taliter quod apparebat mira proluvies. Quæ pluvia ab interessentibus in d. ecclesiæ habita fuit pro miraculosa; et quod sanctissimum Crucifixum cum ipsa subvenit præfatæ argenti necessitati, in d. loco præfati Archiepiscopatus Calaritani, propter merita gloriosi S. Luciferi; significando quantopere æstimabat quod veneraretur et recolere festivitatem d. Sancti; eo quod subveniret, die quo celebrabatur ejusdem Sancti festivitas, magnæ necessitati seminum: quorum perceptio talis fuit, quod habetur necessarium, ne dum pro victu epididurum civitatis Calaritanæ, verum etiam ad succurrendum necessitatibus civitatis Sassari et locorum sui Archiepiscopatus. Testis mi, æque ac ceteri hæc omnia confirmans qui præsens fuit, addit, quod concionator coactus fuit supersedere a concione per magnum spatium temporis, propter strepitum causatum a populo: idemasserunt Testis xii, xiv, xv, xvi, xvii, et xxviii. Testis vii Concionatorem nominat, Fr. Michaelem della Rosa Ordinis S. Augustini; adjungitque, quod intellexit a personis fide dignis, quod d. aqua fuit generalis et per totum Regnum, et hinc universale remedium recollectionis frugum; quia quatenus secus, cuncta semina peribant.

inductis ad
adom Calhe-
dralem prædi-
cant,

quo die S.
Luciferi
est concione
d. ejus lau-
dis

copiosa pluvia
inpetratur.

17

88 Quinto ponit, quod anno mdcxxv, cum reperiretur P. Fr. Andreas Escrechio Capucinus in conventu præsentis civitatis, laborans febribus et a medicis desperatus, et per duos dies crucians animo se agonizando sine loquela, et nihil alimenti recipiens, dempto medico quod per os immittebatur; evenit quod, cum P. Fr. Hieronymus Boy Capucinus se contulisset ad illum videndum; audiens quæ medicus dicebant ipsum moriturum fore intra duas horas, maxima miseratione ductus, animadvertens quod non juvabat aliquod humanum remedium, habuit recensum ad divinum. Qui extrahens quamdam Reliquiam gloriosi S. Luciferi, quam portabat, illam posuit super dicto agonizante, et illi dixit: P. Fr. Escrechio, hæc est hora in qua debes habere majorem fidem et spem in Deum, qui tibi clar-gietur salutem corporis, propter merita gloriosi S. Luciferi, cujus hæc est Reliquia. Tunc d. agrotans, cum loqui non valeret, fecit actionem quam sibi

Cyprianus
infernus ad
mortem

abstract Reli-
quia convale-
scit,

A sibi dictavit d. P. Boy; voluit seu erexit oculos ad cælum, et ab ipso tunc recuperavit salutem, et abiit febris ex illo tunc. Quod ab ipso infirmo et aliis qui illum viderunt, et sciverunt d. successum, fuit habitum pro miraculo, operato propter intercessionem prædicti S. Luciferi.

89 *Testis xx, ipse scilicet medicus adiit, quod quandam die, tempore orationis primæ noctis, dixit Patribus Capucinis ibi interessentibus, quod haberent curam de illo, eo quod inter nonam et decimam noctis horum vitam cum morte commutaturus erat; et cum ipsa liberatione ipse Testis se contulit ad civitatem Calaritanam, secum ipse cogitando, quod sequenti die inventurus erat jam ipsum defunctum. Et præmissis gestis, die sequenti de mane, a dicto Conventu Capucianorum illum vocarunt, ad hoc ut accederet ad d. conventum; et ei dixerunt, quod d. P. Fr. Andreas melius se habebat. Et cum ipse Testis illos se contulisset, sibi dixerunt seu exposuerunt successum; et qualiter statim atque d. ægroto portaverunt Reliquias gloriosi S. Luciferi, melius se habuerat, taliter quod semper in dies perseveravit in recuperatione valetudinis, et postea omnino liberatus fuit a d. infirmitate; et, ut ait Testis xxi, hodierna die adhuc vivit. Testis vero xxii etiam ipse medicus, in morbo et convalescentia advocatus, adjungit, quod pro impossibile habebat, quod posset vivere secundum regulas medicine. Denique ipse P. Andreas Testis xxv dicit, quod optime reminiscitur quod accessit ad ipsum P. Hieronymus... et statim atque nudavit verba quæ d. Pater sibi dixit, sensit in se magnam lætiam et gaudium, et illico habuit vires nd sublevandum caput et deosculandum d. sanctam Reliquiam, et ipso tunc cepit recuperare valetudinem et febris liberatione fuit.*

90 Hieronyma Airaldo, *Testis xxii*, dicit, quod illud quod scit super contentis in v articulo est, quod a tribus annis circiter cum quedam filia ipsius Testis, cui nomen Maria Airaldo, aliam ex suis filiabus haberet ægrotantem quatuordecim vel quindecim diebus, quæ vocabatur Catharina Gamboys, taliter quod non manducabat neque bibebat quidquam de mense Augusti, prout recordari potest, quam habebant jam pro mortua; et cum ei portasset Joannes Baptista Airaldo, cognatus d. suæ filiæ, quandam reliquiam gloriosi S. Luciferi: quam cum ægrotans deosculata fuisset, ipso facto, omni mora et dilatione postpositis, recuperavit plenam valetudinem; et ipsomet instanti petiit cibum (res miraculosa!) cum a quatuordecim vel quindecim diebus non manducasset neque bibisset (nisi pistum, quod fiebat de ordine aromatiorum) ut addit Maria, mater infirmæ, *Testis xxiv: quæ etiam subiungit, quod cum effectu fecerunt eidem parari ovum, et illud comedit; et post duas vel tres horas surrexit et lecto, sana et salva, perinde ac si nunquam infirmæ fuisset.*

91 Sexto ponit pro nunc, quod præmissa omnia sunt vera, et de ipsis est publica vox et fama (et in hoc omnes convenerunt) quos articulos deprecatur admitti (uti factum diximus) jubendo Notario quod tradat copium compentium, quæ et tradita est die xxiv Novembris a Gaspare Sirigu, se subscribente et opponente suum Notariale signum. Post hæc ad longum prout singuli deposuerunt, extensa, additur hæc clausula in impresso: Sunt et alia plura signa et miracula, quæ fecit et quotidie facit Dominus, ad sanctitatem et gloriam sui servi B. Luciferi Calaritani declarandam, quorum informationes juridicæ factæ extant in Calaritana Archiepiscopali. Curia, quas, ne lectoribus merosissimus, consulto omitimus. Tale fuit quod accidit Fr. Joanni Baptistæ Silvano, Ordinis sanctissimæ Virginis de Monte-Carmelo,

patria Sassaritano. Hic Calari degens inciderat in gravem morbum, ipsomet die festi S. Luciferi, forte ob incredulitatem ejus sanctitatis. Monitis in tali discrimine a monachis sui Conventus, ut cum magna fide et fiducia imploraret opem divinam, intercessionem et meritis S. Luciferi, cui se corde et animo commendaret; mira res! ubi primum tam salutariis monitis annuens id præstitit, seque B. Lucifero commendavit; spondens, si voti compos evassisset, se ejus sepulcrum invisurum, et in ejus sacello et altari Sacrum peracturum; repente a morbo et febris miraculose liberatus, votum implevit; et in ejus sarcophago, pro tanto beneficio accepto, Deo et B. Lucifero, cum exultatione et lacrymis, gratias egit: ut idem testatus est et propria manu subscripsit, ut in Actis.

92 Simile est quod accidit cuidam honestæ feminae Leapholæ Calaris, nomine Lucretiæ de Pietro et Serra. quæ magnis partus doloribus jam triduo cruciabatur: quoniam nullo modo posset emittere factum, de ejus vita desperabatur. In tali discrimine posita, B. Luciferum ex toto corde invocavit; spondens, si eam ab imminente mortis periculo liberasset, nomen S. Luciferi filio nascituro imposituram. Tunc super ejus uterum lætentem B. Luciferi fuit ei imposita: ad ejus contactum, in eodem instanti mirabiliter exiit, et ab omni periculo tam sue quam foetus liberata est. Quædam etiam nobilis matrona, nuncupata Dona Magdalena Abrich, habebat filium parvulum lactentem: qui gravi morbo oppressus sex jam diebus pene ubera matris [non] sugebat. Accidit ut in die Vigilæ S. Luciferi ad Vesperas audivit sonitum campanarum hujus Metropolitanæ Primatialis ecclesie, quæ pro tanto festo sollemniter pulsabantur. Percunctata causam pulsationis, cum fuisset ei responsum, fieri propter sollemnitatem festi S. Luciferi, magno affectu et animi devotione, puerum et ejus salutem et vitam, S. Luciferi precibus commendavit. Mira et stupenda res! Statim post parentes orationem puer, præter omnium spem, labia uberibus admovit, suxit, et repente sanatus est in illa hora.

93 Hæc ad calcem Processus adhibita, et immutato damtaxat ordine etiam in *Julico Ambrosio Tarentino commentario explicata, libenter retulimus, eadem promptitudine relaturi cetera, si quis ea ex Archivis extracta nobiscum dignetur communicare, vel sequenti Tomo in fine addenda, vel in Supplemento aliquando exhibenda. Interim, ex cap. 37 Luciferrianæ Defensionis, habet ad probationem legitimi in ecclesia Calaritana cultus etiam sequentia. Non defuerunt Sedes Apostolica et Summi Pontificis speciales gratiæ et favores ad agendam fidelium devotionem erga B. Luciferum, ejus sanctitatem simul contestantes. Signidem a b. m. Paulo V ad septenos annos fuerunt decretæ et concessæ Indulgentiæ omnibus Christi fidelibus, invisentibus templum S. Luciferi, in die et festo sanctissimæ Trinitatis, ejus mysterii contra Arianos fuit semper acerrimus vindex. Breve, die xiv Julii mdcxxii expeditum pro ecclesia S. Luciferi loci de Selariis, pro primo et ultimo anno plenariam omnium peccatorum Indulgentiam concedit; pro aliis vero quinque intermediis septem annos et totidem quadragenas, de junctis seu alias quomodolibet debitis penitentis, in forma Ecclesiæ consueta, relaxat. Plures similes gratias, pro ecclesiis et capellis sive altariis B. Luciferi impetratis, asserit in litteris ad Bollandum nostrum anno mdcxlv datis, P. Didacus Carnicer, Societatis nostræ Sacerdos: quod de Calaritano ecclesia imprimis accipimus: addit autem quod sacra Congregatio Inquisitionis Romanæ anno mxcvii decretum edidit pro S. Lucifero, imponens maledictis silentium sub gravibus pœnis,*

D
Carmelita
vovens Missam
in honorem
Sancti,

liberatur a
febris;

juvat periculo-
se partu-
riens,

E

et parvulus
in extremis
positus.

Indulgentiæ
in honorem
S. Luciferi
concessæ.

F

A pœnis, et decernens cultum ejus in statu in quo est remanere.

festus dies
toti regno
indictus:

94 Suppetunt etiam excusæ imagines B. Luciferi, inquit cum citata cap. 38 Archiepiscopus Machin, Romæ cum lictoria superiorum, tam tempore Pauli V quam D. N. Urbani VIII nunc feliciter regnantis, cum diademate et titulo Sancti.... Addimus etiam canonizationem et venerationem B. Luciferi, non solum in diœcesi Calaritanâ viguisse et vigere, sed etiam in toto regno Sardinie. Nam in toto illo et in omnibus ejus regis Curiiis dices B. Luciferi est festivus, ut constat ex catalogo dierum feriatorum totius anni, jussu regie Audientie excuso. Constat etiam ex Conciliis generalibus totius regni, celebratis per Marchionem de Vayona: in quibus, suffragiis Tractatorum totius Parlamenti, fuerunt designatæ quingentæ libræ monetæ Sardæ ad reparati-onem templi B. Luciferi, in quo ejus sanctissimæ Reliquiæ fuerant inventæ: prout in Actis d. Parlamenti.

ecclesia publi-
co ære in-
staurata.

CAPUT XI.

De titulis, in refossione ossium S. Luciferi inventis.

Primus simpli-
simus potest
ipsi Sancto
contumeliatu
fuisse,

B **U**ltimum hoc caput ordior ab eo titulo, qui inter ipsa sacri corporis ossa reperiis, certissimum inventi qui requirebatur thesauri indicium dedit, † S. LUCIFER, EPI. In hoc facile est agnoscere, simplicitatem ejus seculi, quo mortuus est Sanctus, et Archiepiscopi grandior appellatio Occidentis adhuc erat ignota. Pluribusque toto autem hoc opere passim obvis exemplis persuademur, usitatissimum fuisse Christianis antiquis, virorum eximia sanctitate illustrum corporibus sepelendis addere intra sarcophagum nomina, tabellis marmoreis plumbeisve insculpta scæz quævis posteritati factura fidem, si quando contingeret casu aut consilio reserari inventa aut reperta sepulchra. Igitur haud ægre mihi sinam suaderi, hanc tabellam fuisse contumeliatam Sancto. Aptissime vero formam triangularem eidem auctores sui elegerunt, ad designanda defuncti certamina pro fide unus individuas Trinitatis.

et ejus sepul-
chro super ex-
traucte
ecclesia.

96 At porro primum Sancti sepulchrum id fuerit, intra quod reperta sunt ossa, nolim divinando discernere: tam enim potuit miraculorum a vivente patratum æstimatio commovere Calaritanos, ut speciole Lucifero sepulchrum tanta firmitate fabricarent sub terra: quom corumdem post mortem crebrescentium meritum, illorum posteros, ut in erectum sub ejus speciali invocatione templum (si ante habuit communem cum altis Episcopis sepulchrum) ipsum transferentes, novam ei conderent monumentum. Quoniam tamen Ecclesia S. Luciferi San-Saturnianæ basilicæ, sub Constantino magno erectæ, odev est vicina, ut possit fabricata videri in ipso loco communis cameræ isti seu polyandrii, isti suburbanæ basilicæ ex veteri instituto adherentis, nihil est quod cogat translationem factam de loco in locum suspicari: imo non apparet quæ alia esse potuerit cœnosa loco tam conjuncto ædificandi, quæ quia religioni ducebant Calaritanis sanctum Episcopum ab eo movere loco, ubi ita exuberant illius miracula.

97 Ornatus deinde tumulus fuit musiva seu tessellato opere, in quo paucæ salum litteræ veteris inscriptionis cognosci potuere, ut dictum supra. Utinam eadem opera et diligentia excepta fuisset totius musivi, ita ut erat diffracti, magnitudinis et formæ, genuinis item residuarum litterarum in ipso situs speciesque ad verum expressa: nam ex his omnibus adduci potuissimus in cognitionem ætatis, ac verosimilem earum quæ deficiunt litterarum indagacionem. Sunt tamen ad manum apud Esquiritum et Bonfant plurima Epitaphia inventa hoc seculo, quæ creduntur esse fere omnia Sanctorum Martyrum sub Imperatoribus ethnicis passorum. Quia

id certitudine jam non disputo: ad intentum meum satis est, tam esse antiqua, ut eorum ætas nulla incolarum memoria nunc continetur. Et his nam in ecclesia S. Saturnini, arcæ marmoreæ, sed vacuæ insculptum, ostenditur his verbis.

† IN HOC TVMVLO QVIESCIT
BS. M. BONIFATIVS EPISCOPVS
QVI VIXIT ANNIS PLVS MINVS LX.
SEDT CATHEDRA ANN. VIII M.III.
REQVIEVIT IN PACE SVB D.XVI
KAL. SEPTEMBRIS.

98 Necdum antiqua ulla Sardinie Monumenta nacti sumus, ex quibus ordine et successione Episcoporum illius insule statueremus aliquid, sicut fecimus circa Romanos Pontifices, Hierosolymitanos Patriarchas, Mediolanenses et Projectenses Episcopos in hoc Majo: utinam interim recentissimo Catalogo, quæ defensionis sui Primatus Archiepiscopus Machia attestat; ubi tanquam ex Monumentis Calaritanæ ecclesiæ, proponuntur primum Bonifacius Christi discipulus, ejus corpus in crypta prima reperiunt, sub musivo opere habuerit impositum pectori titulum, quo anno vitæ XL, v kal. Januariæ requievise indicabatur. Tum Avendrax, ejus festum Calari agi scribit Bonfant pag. 75, diem tamen non designat; nos scire optarimus. Deinde Bonifacius alter, qui esset hic secundus, sub Domitiano Imperatore passus, uti idem scriptor sustinet. Ut ut sit, hujus Bonfacii Epitaphium, quod Esquiritus pag. 56, grandibus et claris odmodum litteris deforis arcom scriptum esse testatur, si non est musivo Luciferiano antiquius non est illo recentius; et in solido marmore melius debuit conservari, quam in fragili tessellarum commissa. Itaque ex ejus integriori sensu Luciferiani epitaphii fragmina videntur hoc modo posse restitui.

quod Bonifa-
cio Episc-
sculptum in
marmore,

† IN HOC TVMVLO QVIESCIT
BS. M. LVCIFERV EPISCOPVS
QVI VIXIT ANNIS PL. M.LXXXI
S. CAT. AN... MENS. III. D.XVII.
REQVIEVIT IN PACE, SUB DIE
..... MAIAS.

99 Habuit Romana Ecclesia, uti vidimus, suos ab antiquo Episcopales Catalogos; in quibus satis accurate notatur tempus Sedis, numerando annos, menses, dies. Hunc diligentiam imitati sunt, qui tempore incursionis Longobardicæ Mediolanensium Episcoporum, Genuæ residentium texere seriem ab anno mxxi; notantes præterea, quot annis quisque in vivis fuerit. Quid ni credamus etiam Sardos, saltem sub Theodosio, rebus Ecclesiæ prorsus pacatis, similem Catalogum exorsos texere; et tunc etiam antiquioribus, quæ sola forsitan legebantur in Diptychis nomina, determinasse Sedis ac Vitæ annos, prout eos ipsis oel antiquiora monumenta vel conjecturæ verasimiles suggererant? Talis autem Catalogus præluere potuit condendis Epitaphiis; quæ cur non æstimem, sic ut nunc reperi sunt, posita fuisse ante tyrannidem Saracenorum seculo vii vel vii, sed sub felici Pisanorum dominatu seculo xi aut xii, commodius infra explicabo. Hic solum noto, onnos quibus sedit S. Lucifer, non certo definibiles propter Episcopatus suscepti initium, non potuissis nostra conjectura suppleri: sed bene annos vitæ; quia præsumere licet ultimi epitaphii auctores, eos in hac musiva necdum exritos invenisse. Idem quoque tam hic quam alibi videntur, de industria uti litteris B. M. quod cum Sanctarum ossa esse crederent, quæ plerumque sub nuda forsitan nominis titula reperiebant in arvis, et de multis non habere certum Martyrum forent an Confessorum, utrisque crederent posse servire litteras, quibus

annis vitæ et
sedis et Cata-
logo Episcopa-
li sumptis,
F

cum littera-
rum B. M
ambiguo
sensu.

A. aut BONE MEMORABLE aut DEATUS MARTYR designarentur.
 AUCTORE D. P. RS. M. vero superlative posset accipi pro FERTISSIME
 MEMORABLE aut DEATISSIMUS MARTYR.

100 De die mortis major est contravertendi causa.
 Nam vox MAIAS, hic recepta, concipere jubet diem ante
 Kalendas, NOVAS, vel Idus Majas; et tamen in tertio
 Epitaphio, quod supra nra. 67 exhibuimus, legitur

K. DIE XX MAL. ubi litteram K Machianus interpretatur

KLIVIT, sic enim 20 quievit nunc pronuntiant Sardi,

quod ipsum haud leve est novitatis infra probande iudi-

cium; cum in aliis antiquioribus inscriptionibus apud

Bonifant, semper invenitur quievit aut quieuit; Sed

quidquid de hoc sit, manet proposita de die mortis con-

troversis, ex comparatione secundi ac tertii Epitaphi

nascens; ad quom mihi videtur dici posse aut etiam

debere, quod obliterata dici vere muralis notitia, pro

eo (ut factum in Romanis Pontificibus saepe, aliisque

plurimis) successerit, apud vulgus, ac deinde inter

scriptis posterioribus, diu aliquis, seu dedicatæ vel

restauratæ ecclesiæ, seu corporis vel sepulchri elevati

aut revelati. Oblivio certe ante dici xx apud Sardos

irrepsit; unde obijciunt sibi ex Baronio, quod ante

inventionem corporis S. Luciferi, nullus dies determi-

natus alienius mensis ejusdem celebratus fuerit in diocesi

Calaritana assignatus, indeque inferentibus, in ea non

11 fuisse antiquitus ullum Luciferi cultum; solum negat

Archiepiscopus Machii pag. 183 ibi esse consequens.

Nam cultus antiquitatem satis probat ex antiquitate

templorum Sancto erectorum, quæ sine ejus cultu non

fuerint; annui autem festi memoriam obliteratam videri

ait, ratione bellarum et tumultuum, quæ fuerunt in

insula, toties dominus mutare coacta: quod idem acci-

derit Sanctis aliis Sardinæ variis, propria templa anti-

quius habueribus in insula, quorum tamen tanta pau-

latis obrepit oblivio, ut vel non cernerentur omnino, vel

pro ipius alii ejusdem aut vicini nominis, sed magis

vulgo notæ colli existimarentur; atque ita ulcibi S.

Luciferum Ep. cum S. Luxorio Mart. confusum,

quod et in S. Georgio Ep. Suetlensi notarius xxiij

Aprilis.

101 Transeo ad tertium, quod resolventibus primo

apparuit, Epitaphium; in quo ante omnia nota inveni-

ti interpolationibus commota, rem prorsus insusitatum

antiquis: quare merito suspicere, quod ea puncta No-

tarii ipseque auctor Defensionis addiderint pro arbitrio,

ad reddendum sensum sua sensui conformem. Maxime

autem displicet CA. FI in penultima linea, quod

Machianus jubet legi, Catholici filius; existimans

erudo, quod auctores Epitaphii ita dilatum voluerint

suspicionem schismatis, Lucifero imputati. Mihi longe

magis placeat, qui sine ulla interpolatione, ab initio

factæ inventionis, legerunt titulum, quo etiam hodie

gloriatur Calaritans Archiepiscopus, Canfalonieri

sancto Romanæ Ecclesiæ, id est, Vexilliferi. Canfa-

lonieri dico, juxta vernaculæ Sardosæ proprietatem,

qua Canfalun pronuntiat, quod otis passim Italis est

Canfalun, ipsomet Machiano teste, eoque quod fol. 183

prodit instrumentum publico per Regium Locum-tenen-

tem seu Capitaneum generalem Regni confecto, sub die

vi mensis Mei anno mxxxi, unde accipe hæc verba

Latine reddita, et initium atque jus tituli indicantia.

102 Propter magnam et innumerabilem servitium bo-

naque operum, sanctæ Ecclesiæ Apostolicæ per Reges

Argonum indelebiles memorie præstita, inter alia

quo d. Sanctæ Sedes Apostolica, ad ostendendam se

ex parte gratam pro tot servitiis, illis præstitit, hoc

fecit, quod videlicet dictis Regibus in perpetuum

dedit, commendavit, et communicavit Vexillum seu

Canfalunem Ecclesiæ Romanæ; quodque Reges, qui

pro tempore forent creati, essent illius Canfalonerii

perpetui. Inde postea secutum est et contigit, quod

unus Rex Argonum, cupiens summopere declarare

et denotare prærogativas, ac decorare Ecclesiam

Calaritana; voluit, mediante dignitate Sanctæ D
 Sedis Apostolicæ, quod Archiepiscopus Calaritanus, qui
 tunc temporis erat et pro tempore foret, in præ-
 senti Sardinia regno, nomine et ex parte Regiæ
 Majestatis, esset Canfalonerius, et teneret ac habe-
 ret Canfalunem illum etc. In Pisano quodam Chroni-
 co veteri apud Ughellum col. 881 lego, quod anno mxxv
 Romana Sedes totam Sardiniam, cum Privilegio et
 vexillo S. Petri, Pisane civitati firmavit. Primum
 vero juris istius ad Arragonios delati originem explicat
 S. Antoninus tit. 20 cap. 8. § 5, dicens, quod inito
 federe inter Jacobum II (quem Don-jannum vocat) et
 Bonifacium VIII, pro recuperatione Siciliae adversus
 Fridericum, Jacobi ipsius fratrem, anno mxxcviij,
 Dominus Papa instituit d. Don-jannum Admirallum
 et Vexilli-ferum Ecclesiæ in mari, quando feret clas-
 sis et expellito contra Sartacenos ad conquestum
 Terræ-sanctæ: ac etiam dedit ei privilegium Regni
 insule Sardinia, ita tamen quod ipsum educret de
 manibus Pisatorum. Similia habes apud Ptoleraum
 Lucensem ad annum mxxcix, quando confederati na-
 volem victoriam de Sardinia retulerunt.

103 Fillianus et Zurita, cum Sardinia Corsicam
 quoque duntaxat asservant (pro ea scilicet parte quam non
 tenebant Genoveses, altera Genovensibus relicta) et
 utranque ex hujus donationis vigore subactam esse ab
 Alfonso, Arragonici scripti herede, anno mcccxxv,
 excepta tamen Calari, quæ in diocesi Pisano reman-
 sivit; paulo tamen post venturam partem esse volu-
 it, ac pene ultro Arragoniis se tradidit. Quod obse-
 quium, velut a quo penderet totius insulae securus posses-
 sio, compensare Alphonsus volens, sibi quæ actius
 Calaritanos obstrangere; mortuo patre anno mcccxxviii,
 consideratis servitiis, ab incolis castri Calaris fide-
 liter exhibitis, tam pro felici acquisitione Regni
 quam post, eorum privilegia confirmavit; idemque re-
 versimiliter in Archiepiscopum transiit Canfalonerii
 titulum.

104 Quod attinet ad titulum Primatis seu Prina-
 rii Episcopo, eo quidem usus sumptum est Lucifer,
 nec aliquis, quod scire possumus, ante seculum xi; ip-
 sam tamen dignitatem seu potestatem, titulo ejusmodi
 congruam, penes Calaritanos fuisse, vii equidem du-
 bitaverim, S. Gregorii epistolæ legens; et visque addeus
 Constantiopolitanæ; Synodi, anno dclxxxij sub Aga-
 thone Patre habitæ, locum, ubi inter subscriptiones le-
 gitur, Sitonatus, indignus Episcopus sanctæ Ecclesiæ
 Calaritana, insule Sardinia, pro me et Synodo que
 sub me est, similiter subscripsi. Sub qua Synodo
 etiam fuisse Episcopos Corsicæ posseus credere, nisi
 eum insulam propriam habuisse ab Ecclesia Romanæ
 Defensorem, tamquam Romanæ Sedis immediate subje-
 ctum, ex dictis S. Gregorii epistolis intelligeretur. Sicut
 tamen sub Romanis utraque insula, tamquam una pro-
 vincia, nri parvasse Prædicti Barbaro cognoscitur ex
 Actis S. Saturnini, ita verosimiliter eidem subfuit Me-
 tropoliti, saltem usque ad Justinianum Imperatorem,
 qui post annum quingentesimum Sardiniam attribuens
 Provinciæ Africa, Corsicam Italia videtur reliquisse.
 Interim, ut dixi, Primatis titulum necdum erat in usu:
 quapropter Romana Rota, coram qua anno mxxl Calar-
 itanus de jure ac titulo illo contendebat cum Thurrino
 Archiepiscopo, nulla habita ratione circa Primatum
 proprie dictum (qui consistit in ordinatione
 omnium Ecclesiarum istius Regni, in convocatione
 omnium Episcoporum et Archiepiscoporum ad Con-
 cilia, in concessione facultatis dandæ Episcopis et
 Archiepiscopis exendi a suis diocesis, et aliis
 prærogativis) respectu simplicis antiquitatis et juris
 Metropoliti, prudenter definiit, probari in favorem
 Calaritani, quod illius Sedes sit Metropolis, et anti-
 quior Metropolis.

105 Ipsum Primatis nomen primum invenio usur-

qui eam di-
 gnitatem
 adepti an.
 1297 erant,

cum domino
 Sardinia
 et Corsicæ,
 E

fuit Calar-
 itanus
 Metropolis
 Sardinia ab
 antiquo,

parte etiam
 Corsicæ
 tempore
 Luciferi.

quis etiam
 ipse in obli-
 vionem re-
 nit.

In tertio
 videtur dici
 Canfalone-
 rius S. R. E.

ex jure ab
 Arragonibus
 Regibus
 accepto,

Primas dici
cepit sec. 11

A pari ceptum sub Pisanis, sub quibus, totius insule dominus adeptis anno xxvii, diuina est insula anno m. in quatuor Iudicaturas, ita ut capit omnium Calaris esset. Itaque Victor Pape II, cui aliqui ex Sardinia vententes miserum ecclesiarum ibidem collabantum statum exposuerant, scribens Jacobo Calaritano Archiepiscopo, ceterisque Archiepiscopis et Episcopis Sardiniae, anno MLXXXVII, ipsi praecipue succensere se significat, qui Primas est dictae insulae, et cui majora ecclesiarum negotia deferenda sunt. Nulla hic mentio Corsicae est, nec alibi in antiquis Pisanis Chronicis apud Ughellum, et forte, cum Arragoniis ea concessa est, partem illius alteram adhuc Saraceni tenebant. Itaque existimo per Aragonios primum obvenisse Calaritano Archiepiscopo, ut etiam Corsicae posset Primatem sese scribere: quod tamen fortassis minime diuturnum fuit. Cum enim anno MCCCXLII tota insula se tradidisset Genuensibus, illius partem jam pridem possidentibus, veror ne nudus solum titulus apud Calaritanos remanserit: pro quo tamen ipso nulla adducuntur documenta ante annum MCCCIX, quando Antonius Dei gratia Archiepiscopus Calaritanus, apud Machinum cop. 8, et instrumenta complura, isto et sequentibus annis condita, sic incepisse legitur: Nos Antonius.... Primas Regni et Corsicae.

B 106 Ex dictis conficitur, postremum hoc S. Luciferi Epitaphium confectum esse post annum MCCCXX; cum forte repurgata vetusta illius aede, inventum esset praefatum Musivum; neque dubitaretur ipsum esse sancti Præsulis monumentum. Sed et hoc ipsius aedis ruinis cooperitum fuit post seculum fortasse non integrum; atque ita exolevit cultus pro xx Maji, haud ita pridem vel insitulus vel restitutus. Nihil dico de Archiepiscopi titulo, ante seculum vii vel viii apud Occidentales rix noto: ut vel ideo magis suspectum mihi sit iudicium eorum; qui solo argumento, ex Epitaphio B. M. praefrentibus et apud Bonfant fol. 138, 161, 238, 316 visendis sumpta, Brutis Martyribus et anno festo in ecclesia recolendis odnumerant Florium, Restitutum, Bonum, Vivianum, Felicem, Archiepiscopos ibidem dictos, et quidem Bonum adnotata IXD. TERTIADecima; cum primis Constantinus Indictiones numerandas instituerit.

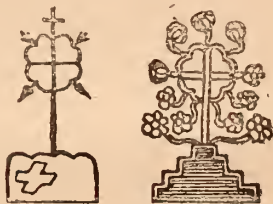
107 Nolo etiam immorari bicipiti illi et a vertice in verticem coronatae Aquilae, cujus coronae sic usurpatae formam hactenus in nullo reperi vetustiori exemplo. De ipsius bicipitis Aquilae origine more suo accurate scrutatus omnia Claudius Franciscus Meunestrier, in opusculo de Origine Armariarum tesserae cap. 23, tandem resoluit a Graecis esse, qui sicuti Cruces duabus decussatis lineis, sic etiam Aquilas coeperint geminare diviso vertice; idque fortassis quoties duo simul corregebant. Sed hanc conjecturam vellem videre exemplis nummorum antiquorum firmatum: aliqui veror, ne sicuti mere arbitrarius fuit usus geminae aut simplicis Crucis, sic etiam fuerit Aquilae; quamvis vehementer propendens ut credam, occasione aliquis Imperialis conjunctionis id factum. Vetustissimum exemplar bicipitis Aquilae reperitur in parvula quadam Antonianae columnae, qua duarum Legionum in unam conjunctionem notari credunt eruditi; nec alterum deinde nullum usquam occurrit ante seculum xiii, quo reperio in Parisina Georgii Codini editione, iconismos aliquid veterum picturarum, Joannis Paleologi projectionem in Italiam accessumque ad Urbanum V anno MCCCXXVII experimentum: ubi pag. 13, spectatur triremis, Veneticis, Papalibus et Imperialibus Tesseri ornata: quae inter tres bicipites Aquilae, etiam a Ruperto Bararo et Sigismundo Imperatoribus Germanis initio saeculi xv usurpatae.

108 Apud nostrum Melchiorre Inchoffer invenit Machinus veterem monetam Calaritanam huiusmodi,

Ætatem ejus non posse magnam esse credibile fecit perfectior Latinarum litterarum forma: probat interim, Calaritanis Patronum primum semper habitum fuisse B. Luciferum, cujus nomine insignitur nummus; sicut Italicae civitates complures in more habuerunt Patroni sui effigiem aut nomen signanda pecunia adhibere. Circumductae autem Rosae persuadent, earum symbolum iisdem etiam fuisse familiare: qui fortassis sicuti per Aquilam significatum voluerunt, urbem suam olim Romanæ civitatis jure gavissam; sic Rosas adhibuerant, ut indicarent ipsam copioso Martirum sanguine purpuratam fuisse. Nam uti narrat Bonfant pag. 230, in prima cryptarum supra descriptarum, in majori sacello, infra arcas plumbeas duas, inventæ aliæ quatuor lapideæ, communem habelant titulum corporibus quatuor intus conditis, quæ requisierunt DIE VIII JULII ANNO CCX; et tituli illius partem anteriorem, prout a Bonfant exprimitur, occupat Rosa, quatuor pendens folia in modum crucis, infra basi ad pedem ejus sculptæ, eminente desuper cruce: et rursus pag. 360, in titulo, quem Claudius quidam S. Saturnino collocavit XXVIII NOVEMB. Similis Rosa spectatur utriusque scripturarum, sculpta supra basim quaternorum graduum, sed rosulis novem circumcirca et duabus ad pedem ejus sculptæ stipata. Uterque autem titulus, eo quod non exhibeat mentis Romano more notatum, sed vulgari; merito præsumitur, non esse scriptum in principio restaurationis, quando scripti sunt alii, qui per Kalendas procedunt; sed in ejus progressu, quando Calendarum usus magis exoleverat, sicuti etiam titulo huic postremo accedit, posito super S. Luciferi sepulchrum. Utrique acceptam Rosæ sepulchralis formam hic vide, et compara cum Luciferiano Epitaphio, ubi duæ insuper palmæ visuntur, in signum victoriæ, de hæresi Ariana a Sancto relatæ.

Uterque rosas
ut proprio
symbolo.

109 Quid porro ad Crucem Patriarchalem, quæ in dicto Epitaphio Luciferiano videtur expressa esse sub rosa? Ea cum tripler sit, vehementer dubito, an ullam habeat cum Primatu conjunctionem. Unum scio, Patriarchas duplici uti solitos, coque argumento, licet fallaci, et incerto; Caravacanum in Hispania celeberrimam Crucem, allatam per Angelos, præsumi fuisse Hierosolymitani alicujus Patriarchæ. Pro Calaritano vero Archiepiscopo probari potest, ejusmodi Crucis usus, saltem a tempore dominantium in Sardinia Pisanorum. Cum enim Eremita, commorans in monte S. Eliæ, uno

Duplex cruz
Primaliatis,

simpliciter usa
est Calaris,

A
AUCTORE D. P.
etiam in
Epitaphio
S. Eliæ no-
tata fuit,

ab urbe miliario ad mare, anno MDCXNI, sub Tribuna oratorii fodere cepisset, et corpus humanum reperisset; missus ab Archiepiscopo Michael Fensa Canonicus cum Notario Gaspore Sirigo, primum quidem in extimo pariete ecclesiæ ipsius observavit huiusmodi duo tessera scula;

deinde xxviii Decembris eodem revertentes repererunt ipsius B. M. Eliæ epitaphium marmoreum quo indicabatur Sanctus iste requiescere die xxviii JANUARIUS; et in eodem viderunt idem scutum, quod supra vides duplici Cruce et littera R inscriptum: sub eoque coronam frondeam, et sub corona sculptum hominis macilentum, beneque torbati ac criniti caput dimidium, grandi clavo transfurum ab occipite trans frontem: quo indicio creditum est, Eliæ istæ culti martyrium tale fuisse.

B
sub Rico
Archiepiscopo
an. 1207,

110 Utrum hic Eliæ ante vel post Saracenorum adventum sit passus, non divino; tantum assero, Epitaphium istud non esse antiquius ipsa gentiliarium tesserarum institutione; et nunc quidem videri fuisse Iudicis Calaritanum, tunc præsentis, alterum Archiepiscopi Ricci sigillum, qui illi Ecclesiæ præfuit anno mcccvii. Nec enim alius ultus occurrit, cuius nomen a littera R inchoatum possit hic designatum videri. Alterum autem scutum ideo potius dixi videri Iudicis, qui ædificandæ ecclesiæ sumptus subministravit, quam Archiepiscopi: quia (prout diximus viii Aprilis in Commentario de S. Alberto Patriarcha Hierosolymitano) necdum induserat Episcopus simplicitatis titulus xvi, gentilitia scuta more secularium usurpare: totisque videntur habuisse Calaritanum Archiepiscopi, Crucem, sui Primatus insignem, cum prima nominis littera transversim expressa usurpare pro tessera. Dictum Epitaphium videri potest apud Esquirum pag. 416 et opud Bonfantum pag. 446.

triplex autem
in Luciferiano

111 Quod igitur ad tres lineas, in Luciferiano Epitaphio transversim ductas, attinet; ex, si quid mysterii continent, ad Calaritani Primatus prærogativam pertinentis, videntur principia suum, non Calari, sed Pisis accepisse, ex Constitutionibus Pontificis, extense relatis a Barbosa et Viviano, atque apud Machinum in defensione Primatus pag. 441 et seqq. distincte legis, quibus Archiepiscopus Pisanus Baldwinus, anno MCXXXVIII, ab Innocentio II decoratur Primatus honore super Provinciam Turritanam; et anno MDCX Habundus, item Pisonus Archiepiscopus ejusque successores, ampliori munere decorandi, confirmantur in Turritano Primatu, et donantur Primatu super Calaritanam et Arborenssem Provincias, ita quidem ut Episcopos ad Concilia vocandi, excessus eorum corrigendi, et cetera omnia quæ ad jus Primatus attinent in eo exercendi habeant liberam facultatem. Quod jus tunc neget Machinus ad effectum unquam fuisse adductum, ego quidem non facile credam, cum sciam Pisanos, recepta a Sarocen insula, totum illius politicum regimen traxisse ad se; ecclesiasticum autem regimen, si non statim, saltem successu temporis, solet politico regimini conformari; et in hunc finem jam dicta Privilegia impetrata esse, credi convenienter debeat. Unum tamen hinc deduco ad præsens argumentum: nempe, quod Primatus Sardinie, si expressè nominatus (quidquid sit de alio quocumque antiquiori jure, quavis olim appellatione expresso) translatus sit sub Aragoniam ab

Archiepiscopo Pisano in Calaritanum: et quia hic Primatus tunc consistebat in unione quadam trium jam dictorum Primatum; ideo fortasse Archiepiscopales ministri Calari triplicem quodammodo Crucem exprimere voluerint, in sigillis subscripturam a se chartarum: quod imitati sunt etiam auctores Luciferiani Epitaphii novissimi, de quo hactenus questio fuit nobis, sententibus factum esse post confirmatum Aragonensibus Regnum, cum Turritanus et Arborensis titulum Primatus resumpissent, sequè pari quo Calaritanus jure Primatus habendos contendere capissent.

APPENDIX

De aliis hoc seculo refossis in agro Calaritano no Epitaphiis.

Non est miranda inquit Archiepiscopus Machin, Defensionis Luciferianæ cap. 34, ingens multitudo sacrorum pignorum, quæ reperta sunt Calari et in prædictis locis: quia cum hæc urbs semper, et præcipue tempore Romanorum, fuerit regia, caput, et metropolis totius Regni, et in ea fuerint commorati Proconsules ac Præsides Romani, primi Flamines, et prima Judiciaria Potestas, cum magno foro caesarum; ad illam confluebant plurimi, non solum ex toto Regno, sed ex Italia, Africa, Græcia, et ex aliis mundi partibus, qui simul cum Calaritanis zelo fidei flagrantibus martyrium subibant; imo et ex aliis Regni (dico et Imperii) partibus victi Christiani, tanquam malefici ad eam afferebantur, ibique diræ mortis supplicio afficiebantur, et a Christianis clam sublata corpora Martyrum, ex patibulis et platens, in ea sepeliebantur.

Solum Calaritanum crebras Martyres habuisse scientes,

E

113 Archiepiscopi istius assertum hand levibus argumentis confirmant Bollandus noster, in præfatione ad tomum I Februarii cap. 3; nec tamen hoc satis esse credidit, ut in suum opus referret eos, quos in Triumpho Sanctorum Sardinie Dionysius Bonfant dicit Calari coli; non alio plerosque argumento, quam quia inventus fuerit cum ossibus titulus præferens litteras B. M. quod ille semper intelligi vult Beatus Martyr, alii satis habent Bonæ memoriæ veteres; ego nec semper Christianitatis signum esse puto, cum etiam Gentiles, Bonis Manibus ab Diis Manibus per litteras B. M. et D. M. Epitaphia prænotasse haud infrequenter sciam. Morit præterea Bollandus Eminentiissimi Card. Francisci Barberini monito, ne eos, quorum Sardi recens exuvias reperissent venditarentque ut Sanctos, temere in opus nostrum inferamus, donec constet, quæ Ecclesiæ Romanæ de his sententia sit, aut nisi eorum martyrium et publica ab antiquo veneratio satis sit aliunde explorata.

ab iis tamen nominandis abstinuimus,

F

114 Ita Bollandus anno MCLVIII in lucem emittens Februarium, a se et ab Henschenio elaboratum. Interim anni fluxere viginti, quibus nec nobis diligentia defuit scribendi subinde in Sardiniam, neque Sardi deesse potuit ejusdem Februarii copia, quin saltem ab aliquibus legeretur: nec tamen quidquam allatum hactenus, quo persuaderemur mutare consilium circa eorumdem præteritionem, quorum cultum ita recentem tum Calaritanum, tum Turritanum, aliique per Sardiniam populi dicuntur assumpsisse. Nihil esse allatum non miror, in tanta genitorum ingentorumque humanorum diversitate, operis præsentis immensitate, regionum ipsarum distantia, et difficilius quam credere possit aliquis litterarum commercio: sed vellem eadem moderate uterentur Sardi. Nam in descriptione Sardinie, a quodam Sossaritano composita et Atlanti Blavino inserta, acerrime perstringitur Mirus, urbis nostræ: Anterpiensis insigne lumen, propterea quod in sua Geographia ecclesiastica nonnihil tribuerit relationi, ad se ex urbe missæ ab Joanne Cao, Canonico Calaritano; quasi debuerit majori

defectu certitudinis sufficiens;

quam citra iurgia Sardiniam inter se

manasse potuit a triplici in Sardinia Primatu, Pisanis Archiepiscopis concessio,

A jori solertia veritatem indagare, ne cogeretur retractare ea quæ scripserat; nec adverterit animum ad luce clariorem malitiam et mendacium informantis.

vellemus accipere.

115 Hæc ergo considerans primum Auctori isti et aliis (si in Sardinia inveniantur alii tam asperi quam ipse sit ingenii) protestor, nolle me præjudicium ullum creatum Turritanæ Ecclesiæ, per ea quæ ex Archiepiscopi Calaritani relatione huic tractatui inserui; rursus fidem adhibendam iis, quæ tantæ dignitatis et vulgo laudatæ sanctitatis auctor, non solum Romanæ Rotæ ipsique Papæ Urbano obtulit, sed etiam affirmavit publica sub mortem protestatione, coram Notario et testibus, anno MDCLX die XXI Octobris; prout videre est ad calcem Luciferranæ Defensionis, necdum a prælo absoluta cum ille moreretur. Deinde profiteor minime nobis grave futurum, vel in Sequentium mensium aliquo, vel in faciendo postmodum operis Supplemento, reparare defectum, errore aut nimia cautela commissum; quando de eo fuerimus debita cum caritate et claritate admoniti. Denique observationes quasdam, ultra olim dicta in Februario, expromendas hic censuo; in quas operæ pretium sit inspicere illos, qui nobis suadere volent, ut jam prætermisissos, aut deinceps præmittendos donec melius instructi fuerimus, in opus hoc nostrum recipiamus.

Monemus interim,

B

quod sicuti veneramus corpora missa ex Romanis cæmeteriis,

116 Ex Romanis cryptis seu cæmeteriis subterraneis multa et jam olim eruta fuisse Sanctorum Martyrum corpora, et etiam nunc animis educi singulis toto orbe distribuenda, in comperto est. Constat etiam in cryptis illis, non solos Martyres esse sepultos, sed quosvis promiscue Christianos, præsertim persecutionum tempore, cum necdum liceret illis suas ecclesias, sua publice habere cæmeteria. Quia porro ratione sepultura Martyrum ab aliis non Martyrum sepulcris discernantur, nemo hactenus litteris prodidit, nec unquam cum iis corporibus quæ adferuntur publicæ venerationi exponendi, adfertur simul ipsa inventionis eorum historia; quæ si adferretur, sapientibus æque ac insipientibus posset patetere, quo et quanto cum fundamento singula judicata sint digna honore isto sacro. Interim, cum ea quam S. R. Ecclesiæ omnes debent reverentia, suspicimus transmissa nobis Sanctorum ab ipsa auctoritum pignora, eodem animi præparati affectu suscepturi etiam ea, quæ misit mittetque Sardinia, si ea approbaverit Roma.

sic etiam parati sumus recipere illa,

117 Dicit pag. 177 Machinus et pluribus locis confirmat Esquirius atque Bonfantus, omninoque verum esse credimus de multis, ad ea dignoscenda obtulisse se complura Martyrii argumenta, v. g. ensium, clavorum, vinculorum, et aliorum instrumentorum Martyrialium, terræ aspersæ sanguine, ampullarum vitrearum sanguine et reliquiis referatarum. Quod porro hujusmodi corpora non fuerint ibidem sepulta, sed aliunde translata, ex ipsa inquit ossium dispositione clarescit, et ex ipsorum sepulcrorum pretiosa constructione, cum Epitaphiis ex variis lapillis mosaico opere cinctuatis. Item perennis odor et suavissimus ex hujusmodi sepulcris et Reliquiis efflatus; valetudo ab infirmis præter naturam ordinem repente recuperata, admodum ejusmodi Reliquiis; titulus SANCTORUM INNUMERABILUM repertus in eminentiori parte altaris Basilicæ S. Saturnini, qui non solum ad repertos intra basilicam, sed ad circum circa in subterraneis sacellis sarcophagisque miro ordine dispositis repertos spectabat; permoverunt Don-Franciscum de Esquivel, Archiepiscopum Calaritum, virum religiosissimum, ut servato præscripto Concilii Tridentini adhibitæ maturæ cum Theologis deliberatione, ea inferret in celebre Sanctuarium, quod in ecclesia Cathedrali extruxerat, publicæque venerationi exponeret. Hæc Machinus, Esquiveli successor: ex quo et ex dictis etiam constat, variis ejusmodi corporibus requirendis inveniendisque occasionem datam per Fr. Franciscum Hortola, divini-

que apud Sardos satis probata esse constabit.

tus de eisdem edoctum. De talibus si quaeritis et sigillatim inventis probatisque eo modo, quo probata est veritas reliquiarum S. Luciferi, acceptas fideles relationes (maxime cum Sanctorum fuerint aliunde quam ex Epitaphiis notorum) libenter inseremus huic operi nostro: de aliis peto ut habeamur excusati, donec sensum suum clarius expresserit Apostolica Sedes.

118 Ab hac profertur et ostentatur passim apud scriptores Sardos Pauli V Breve, sub anno Pontificatus XIII, qui fuit Christi MDCXV, ad Archiepiscopum Calaritum in hæc verba: Cum litteris Fraternalitatis tuæ accepimus etiam relationem inventionis sanctorum Reliquiarum, quas inventas esse scribis; quæ videbitur libenter, quemadmodum et operis argumentum et auctoris merita postulant: interim scito rem gratam te nobis fecisse, quod illam ad nos miseris. Legendam Relationem promittit Pontifex: reipsa lectam vir possumus dubitare: quin ergo ejus jam lecta, si probata fuit, saltem a Dionysio Bonfant, post annos XVIII vulgato librum de hac materia summo studio scriptum, adfertur indicium responsi Romani? Nimium, eruditus Romæ viris (inter quos Eminentissimus Franciscus Barberinus, sacra antiquitatis si quis alius studiosus et peritus; Lucas Holstenius, Bibliothecæ Vaticanæ Custos; Ferdinandus Ughellus Auctor Italiæ sacræ in litteris ad nos missis) viris, inquam, eruditus Romæ difficultates tantæ occurrerunt, eadem forsitan quæ et nobis, ut satis tutum visum non sit, approbationis Apostolicæ pondus addere præjudicis et Sardinia allatis, licet ea noluerint sua refractione infirmare aut etiam abolere; maxime cum res amplius integra non esset, omniaque ad translationem quam festivissimam apparatâ, et res ista morosius examinare requireret.

sed huc non facit Breve Pauli V,

E

119 Neque hic obijciendam putet aliquis ipsorummet Romanorum in hoc negotio prætin; plurimum enim utrinque interest: Romanorum enim Martyrum corpora educuntur e loculis, ab eo quo illa condita primum sunt tempore nec reseratis unquam, nec alio translatis; creduntur autem esse Martyrum, propter certam quædam et passim undubitata (ut par est opinari) Martyrii signa, ipsis sepeliendis raptim adjuncta, scilicet nomen adit calci, lateri, aut lapidi inscriptum olim, sive non. Ista vero quæ nuper regi caperunt ossa, olim (ut ipsimet Sardi fatentur, et res per se loquitur) ex variis locis collecta sunt, intractata sanctuariis ad præparandos in pace Ecclesiæ. Itaque præter fidem, quæ inventioni modernæ danda erit; requiritur etiam fides, danda veteris translationis auctoribus. Quæ autem illis et quatenus debeatur examinandum venit: eaque de causa tam distincte volui cap. 7 explicare ordinem et successum operæ, in relegendis expurgandisque Luciferranæ ecclesiæ cryptis posita, ut ex his conjectura fiat de ceteris, infra vel circa ædem S. Saturnini aut alibi repertis. Multa siquidem in his mihi se offerunt digna notatu, ad quæ si animum advertissent it, quorum pot studio nuper curata refossio et translatio est; cautius fortasse procedendum sibi existimasset, nec promiscue omnia in illis vetustis sanctuariis reperta corpora, pro certis et indubitabilibus Martyrum corporibus habuissent.

nec comparatio cum Romanis, jure non a quo instituta

cum Sardæ religio non nunc primum inveniantur,

120 Primum igitur quaramus, quo seculo credi debeat facta illa Sanctuariorum Calaritiorum constructio vel restauratio, quæ sub nunc ea simili navis operis contextu sic ordinata sunt omnia, ut ordinata fuisse ex nunc inventis ruinarum vestigiis et sepulcrorum dispositione præsentem apparet. Fidentur existimare Sardi, ruinas a Saracenis factas, et in hunc usque diem intactas mansisse: quo posito credendum foret, saltem ante octavum seculum et Saracenorum irruptionem constructa et sic exornata fuisse subterranea hæc Sanctuaria. Sed qui sic sentiunt, vehementer errant: jam enim ostendimus cap. ult. cum qui primo apparuit sepulchra Luciferranæ titulum esse seculi XIV, quando regnare in Sardinia caperunt Arragoni. Igitur eo tempore nonnulla illa

sed olim reperta sunt debita ad Sanctuaria

illa

A illa prorsus erant occulta; sed adhuc potentia, quadamenus repurgata ac restaurata fuere. Quis autem nescit, ætatem illam sacræ ac profanæ antiquitatis prorsus insignitam fuisse, et ad veri falsique discrimen faciendum valde inceptam; proinde non magnam certitudinem eruditus nunc facere, quæ tunc acti sunt, bona fide haud dubie, sed nimia sæpe simplicitate. Huius autem fortasse temporis sunt ea, in quibus barbaries major occurrit et Hispanæ dialecti notabiliora indicia. Sed hæc fortassis non multa erunt; nisi accensere eis velis omnia, in quibus videntur pro QUIEVIT, aut alias u pro v scribitur, qui nunc Hispanus idiotismus est, sed potuit etiam Sardonum antiquiorum fuisse, forte a Saracenis acceptus, aut etiam antiquior; quapropter nolite ex hac causa cuiquam scripsum movere.

omnes post 11, uti probat anni incarnationis addit,

121 Secundus Luciferianæ sepulture titulus, et sub prima relectus, mustia opere erat contextus, sicuti et reliqui pavimenti structura. Hoc vero opus potestne censeri vetustius quam inscriptiones titularum sepulcrorumque, eadem operi interiorum vel sub ipso conditorum? Nemo dixerit, opinor. Atqui in his unum esse jam diximus num. 107 notatum ANNO CCX, ne autem dubites Africæ Christianæ, aut Julianæ fortassis aut Hispanæ annus hic notetur, vide quomodo apud Bonfant, pag.

127 B. M. STEFANUS quævisse legitur AN. D. V. IV. AN. D. NRI. C, id est ad diem

anno Domini nostri Christi

228 D. M. JULIANUS... VIRG-

estrilla erant cetera: patet

anum aliquam a Virginis partu numerandum: quod

ipsum clare exprimitur pag. 315 in hoc epitaphio

B. M. BENEDICTA D. P. (fil est), deposita non, ut

quidam ridiculo, Domino passa) P. AN. PARTU VIRGINIS

CCLII. Neque Latinis tantum litteris, sed etiam barbaricis

cyfris scriptum pag. 128 hic IACET BEATVS MARTIR

ARIEL KLAS PRESBYTER, OBIT TERZIO KALENDAS MARZI

AN. 100. Eiusdemque generis videri possent aliquam-

multa, habenta pro numero Latino vi litteram o, propter

usitatem quam character is habet cum cyfra

usitata 6. Bonfant a Græcis potuit sumptam pro 67,

quod is aque supponitur pro senario numero. Sed nec

Græci nec Arabes docuerunt nisi 6 vel 67 sic utendum,

uti invenitur pag. 124 quidam p. (Petrum libuit

Sardis interpretari) qui dicitur quævisse in pace v. an.

KL. IVNI; ubi bene quidem legi die viii Kal. existimo,

non tamen puto esse Græcam aut Arabicam notam, sed

v et i uno tractu conjunctum, tum hic tum alibi sæpius,

in isdem Epitaphiis.

122 Clartore Arabice scriptiois speciem præferunt signa, videntur pag. 221 et pag. 221, ubi scribitur

quod donec MEMORIE SISINI CIGEBIT IN PACE SUB XG

K. MAIAS IND. XIII.

ET B. M. RESTIVTA... Quil pluri-

bis? Fuitque et quæc in his expli-

candis qui voluit, et in voce ciccum abundat sibi caput

cum Bonfanto, qui vocem a Ciccus formatam imoginatur,

quasi significetur preteritus Martyr, instar poetici Cypri,

ipso in obitu suavit cecidisse. Nos in Propylæo ad tomum

2 Aprilis parte 2 num. 20 diximus ex Kircherio nostro

russumque ante, Tom. 3 Maji in Historia Chronologica

Hierosolymitanorum Paregre XII plenus, ex eodem

Kircherio et aliis, demonstravimus, quod anno dantur

decce allata ex India cyfræ Arabibus innotuerint,

ut hæc per Saracenos invchi in Sardiniam non potuerit

nisi ultimo eorum dominatus seculo, post annum Hegyræ

Arabicæ ccc. Afræ autem Christianæ annus, nec in Italia nec alibi, capit publi-

corum scripturarum labulis aut sepulchralium monumentorum

saxis undi, ante seculum vii et ix; cum jam sub jugo barbarorum

gentium incursionibus vastato et spoliato. In qua publicæ rei calamitate, eaque per infideles illata, non est credibile tantam rei sacræ fuisse quietem, ut vocaverit ornandis istum in modum sanctuariis attendere vulgo Christianorum, sine Episcoporum cura, siue sacrorum cultu ferme riventium, præcipuis quibusque basilicis in sana spurcissimi Mohometi conversis. Quod ad alias magis peregrinas notas attinet, in utroque expressas Epitaphio, consultus de his prædictis Kircherus, in tabulis enodandis felicissimus interpres, anno MDCCLXXI die xx Aprilis respondit, istiusmodi characteres nihil aliud significare, quam duo nomina IESUS ET MARIA, modo Latinis Græcisque contrario, Orientalibus, Hebræis, Syris, Arabibus proprio: quæ Saraceni, cum Latinis litteris efformare nescirent, ut melius poterant suis istis characteribus describerent. Quod utrum sciverit is qui eosdem lapidibus istis insculpsit, nescio; rei autem dubio, quia eosdem alibi sibi scriptis sit usus, ad majorem antiquitatis speciem suis illis figmentis conciliandam.

123 Restat igitur ut musinum istud opus, refluente sub Pisanis in Sardinia Christianismo, strui ceperit ab hominibus, piis magis quam eruditis: quod sane ostenderunt, quando pro Romanis Consulibus vel Imperatorum annis, quos ætas Martyrum signavisset notaverant annos Domini nostri, aut a Virginis partu: quosque eodem tempore vel etiam paulo ante insulsus aliquis Chronicorum figulus, sciolus videri cupiens, aptasse potuit antiquis Martyribus aut Confessionibus, vel saltem fideibus in Christi pace quiescentibus. De reparandis Sardinie ecclesiis earum fuisse Victorii Papæ III, ostendit Breve ad Jacobum Calaritanum aliosque, num.

104 supra allegatum; cuius priorem partem non inuite erit hic totam legere. Victor, servus servorum Dei, Jacobo Calaritano Archiepiscopo ceterisque Archiepiscopis et Episcopis Sardinie, salutem et Apostolicam benedictionem. Quidam ex vestra insula ad nos venientes, ecclesiarum vestrarum, pene collabentium, statum nobis exposuerunt: quæ merito ita indigno animo tulimus, ut quasi ad procedendum contra illarum Episcopos compulsi fuimus, præcipue contra Fraternitatem tuam, qui Primas es diætæ insule, cui majora Ecclesiarum negotia deferenda sunt. Ideo enim Sedes Apostolica, cui licet indigne præsidemus, per diversas mundi Provincias, Episcopos, Archiepiscopos et Primates instituit, ut recte singularum ecclesiarum gereretur administratio. Quare nos Fraternitatem tuam ceterosque Archiepiscopos et Episcopos commonemus, ut Dilectionem tuam unanimitè adjuvantes, illarum restorationem quanto citius procuretis. Vos ergo in hac re propensus ita ostendite, tantamque in hoc adhibete diligentiam, ut cognito studio ac diligentia vestra, si quid hactenus neglexerat ut inobedienter deliqueritis, merito propter hoc tolerare debeamus.

124 Ita ille, Benevento scribens iv kal. Septembris MCCCXVII, satisque insimans totam Hierarchici Ordinis formam, qualis tunc erat in Sardinia, esse a recenti post ingressum Pisanorum institutione Apostolicæ Sedis; sic obitu civitatis magistratu facta erat institutio quatuor Judicum, a quibus oppressionem patientes novi Prasules, quia Pontifici quæsti erant, Victor in altera Brevis sui parte cupientes accedere, et ad se venire malentes caritate debita suscipiendos promittit. Ex quo rursum intelligimus, magnificam et splendendam illam sanctuariorum instructionem sub terra, de qua agimus, ipsa ecclesiarum restoratione (ut par est credere) posteriorem, adluc serius esse factam; cum scilicet crebris piorum largitionibus adeo ditata hæc essent, et ex attributis sibi fundis tam apulenti facti Episcopi, ut non solum ad necessaria sufficerent, sed etiam ad splendorem et magnificentiam abundante

D

Ubi postquam collapsas sub Saracenis ecclesias

Victore Papæ III adnecente.

F

Primas et Episcopos restauravit,

suscepta de-num cryptarum restauratio,

Dicamus

barbarice quædam (ut de aliis notis tacemus)

non nisi sec. 10 in Sardiniam introit.

tor-
sece

A Dicamus itaque seculo XII cepta, sequentibus porro aucto et ornata fuisse Sanctuaria, tam Calaritana quam alia per insulam.

sub Archiepiscopis Calaritans Petro,

125 Primus hoc in genere nominatur Petrus, cui anno MCCCXII Honorius II Pallium et Spolia decedentium Clericorum concessisse invenitur, litteris in archivio adhuc legendis, cujus hoc repertum in Sulcitana S. Antiochi ecclesia monumentum crediderim, quod nonnulli turbato verborum ordine apud Bonfant pag. 134 tale extat.

Ubi corpus beati Sancti Antiochi quiescit in gloria, Aula micat, virtutis opus reparante ministro, Pontificis Christi sic decet esse domum, Quam Petrus antistes cultus splendore nobilit, Marmoribus, titulis, nobilitate, fide; dedicaturus XII K Februi.

Rico, Gallo,

Annis post Petrum LXX floruit Ricus, cujus memoriam in orando S. Elio M. tumulo attigimus supra. Post utrumque et intermedios duos, scilicet quidam Gallus nomine, omissis in Catalogo apud Machinum, sed cognoscendus ex illustri sui Præsulatus monumento, quod apud Bonfant fol. 437 hujusmodi legitur, in montis Calaritani eremitorio inventum:

B AD HONOREM DEI ET BEATE

BARBARE

MARTIRIS. PSENS ECCIA. EST CONSTRUCTA.

SI' B. ANNO DNICE INCARNATIONIS MCCLXXXI.

INDICCIÓN VII. DVO GALLO KLLAR. ECCLIE

PSVLI RESIDENTE. FG. FREGVANTINO. HMIGA.

PFATVM LOCVM. COHEREMITAS. SVOS. EODVM TEMPORE GVBERNATORE. Opinatur autem Bonfant aliquæ, hanc Barbaram illam esse, cujus sepulchro inscriptus hic titulus postea repertus est † S. BARBARA V. ET M. Q. VIXIT ANNIS XXX.

Jacobo et aliis,

126 Invenitur apud eosdem Auctores descriptio arcæ, quam circa annum MCCC (forte sub Archiepiscopo Jacobo, qui anno MCCCXVI sedisse invenitur) confectam esse, videtur posse hac ratione suaderi. In arcæ jam dictæ latere uno, conspiciuntur tria corda, coronam et palmam portantia, quorum duogladis, tertium sagitta transfigitur cum subjectis sigillatis litteris. D. T. V. nec dubito quin hæc sint indicia fidei adhibite tunc martyrio, quo intus humata mulieres fuerint coronate. Ex altera parte sic legitur † HIC LICENT SANCTISSIMIS (barbarismus est, pluralem femininum in as terminans, ut Hispani faciunt loco æ) DOROTHEA, THEODOSIA, ET EVGENIA, MARTYRES ET VIRGINES. Q. DEPOSITAS SVNT VBI REQVIEBIT CORPUS S. RESTITVTA M. ANTE D. CCCC. Bonfant hæc ultima verba sic explicat vetate Domini 410. Anno sic locutus est aut scripsit inquam. Quid si ita legam? ante MCCCX, id est nonagesimo decem sub intelligendo annos. Sensus ut puto clarus erit totus, significabitque, quod hic lapis celsatus et prædicta corpora hæc allota sint circa annum Christi MCCC, quando scilicet anni MCCCX floruisse credebantur ab eo tempore, quo ex eo loco ableta fuerant ossa S. Restitutæ Martyris, puta a tempore Constantini, qui honestius collocari Martyrum corpora præcepit.

127 Hinc vero haud inavertito videor formare conjecturam, quod, uti istarum corpora sunt translata seculo XII aut XIV, sic et aliorum plerumque, quibus expressior additur Martyrii aut Sanctitatis nota, tunc quoque fuerint translata et elevata, iisdemque sculpta Epitaphia, ejusmodi vario extant apud Bonfant. Paucæ exempli causa producam. Pag 392 sic leges: HIC IACET S. IVSTVS, VIN. ANNIS XXX

adde ut Epitaphia plerumque sculpta sint sec. 13 aut 14

ET B. NICOLAY'S. infra quæ verba, totam lapidis longitudinem duabus lineis implevit, notatur grande inter duos insignari scias.

signes palmos ut Martyres desimiliter pag. 447. Crux duas similes palmos occurrat, HIC IACENT, HIC B. LOMEVS CIVIS ET CENTI, FABRICI, BLASIUS RVFFI ET SOCIOR. Et hi quidem sub nota Martyrii. Sub sola autem commendatione sanctitatis, quam solam etiam indicat annus Christi, ex auctoris conjectura expressus, uti supra exprimitur anni ætatis, habes pag. 444. † HIC LICENT PVELLE SS. TECLA. ERASMA. ELIA. AQUILA. ET AGNES. QVE IN DOMINO MORIVTVR IN ANNO DOMINI CCCCXXV. DIE III IVLII.

128 Ceterum quod secula ista, quibus hæc facta affirmamus, majorem, ut dixi, pietatem quam crudelitatem discretæque operi attulerit, quascunque titulos, quascunque arcas, quascunque marmorum fragmenta conquirendo comprehendendo, manifestum mihi sit ex ipsis earum inscriptiombus, opud Esquirum et Bonfant legendis. Nam primo in illis multe sunt, quibus additur expresse annus Indictionis Constantinianæ. Exemplum XII Indictionis jam dedimus: alia minimum viginti congerere hic possem; quæ si non sunt sculpta post discessum Saracenorum (quando ætatem suavitatis fuisset designare annum Indictionis nullum certum tempus per se solum apte exprimeret) sed fide bona tunc quidem illata Sanctuariis olim anteq. facta, quando communis usus ferretur ita simpliciter Indictionis, annus notari; credi debent esse facta post Indictiones a Constantino magno ordinatas. Hinc vero sequeretur eas, quorum corpora sub tali nota fuerint condita, non fuisse Martyres, sed in pace Christi simpliciter quiescisse. Ut autem credamus eosdem, solam virtutis eximii titulum, pro Sanctis habitis antiquitus fuisse; meliori debet auctoritate constare, quam hominum ita cæce credulorum.

129 Sicut autem nihil miror in monumentis titulisque fidei, quietis tempore seculo IX et decimæ usque ad IX sepulchrorum, tam accurate expressos annos ætatis insculpsimus, cum illi Gentilibus etiam ipsis fuisse in usu sciam, et ad nostra usque tempora servatum continuari oculis ipsis videremus quotidie: ita difficeret crediderim, quod (cum Romæ et aliis viri fuerint unda nomina sepulchris Martyrum inscribere) vocaverit Sardis tam diligenter quærere, et notitiae posterorum tradere eorumdem aetates, quam factum præsumi volant, quæ Epitaphis de quibus agimus, et in quibus plerumque notatur ætas per VIXIT vel HIXIT ANNIS PLUS MINUS... sinuam tribuunt auctoritatem, quos ipsorum martyriorum tempore vel sub Constantini Majoris filiorumque ejus Imperio sculptis, aut desumptis ex aliqua parva antiquitatis Martyrographia. Mihi vero, dum considero, quæ superiori seculo homines aliquot phantasti sunt commenta Byzantiæ, Italiæ Cisalpinæ urbe, tam copiose Martyrum sanguine sacratæ, quam parum distinctas de singulis notitias retinent, sicut demonstrari parte 3 Propylei præcavimus: dum, inquit, Brixiniensis figmenta considero, aliquando inclinat formidare, ne similibus aliquis somnietur, aetates omnium in Sardinia Martyrum, quorum nomina vel corpora reperit, pro libitu suo descriperit in aliquo Commentariolo; coque vulgato faciem prætulit Epitaphiorum auctoribus.

130 Præterea non satis prudenter in Martyrum classem recepti sunt personæ plures, quas vel ex ipsis Epitaphis scire poterant Sardis, alio quo Martyrii titulo fuisse in arcis singularibus conditis; quæ etiam arcæ melius fuissent nunquam illotæ in Sanctuario. Talis est quæ opud Bonfant pag. 419 induitur, at elegantior ceteris venustaque celsa, cum hac epigraphæ, Memoriam Cassie fecit Tocchius, conjugi et matri filiorum

D ACTORS O P

inopie pietate certitudine collectis undeque talis,

E

etiam quos Martyrum non esse probat nota Indictionis:

aut notis confectis cum expressione ætatis,

F quod rem valde suspecta in fact,

nec bene creditur sunt ex arcæ Martyrum esse, quas sine ulla Martyrii nota,

A filiorum suorum digniss. *Talis* quæ pag. 236 occurrit, sed versus ab imperito sculptore perturbatis, quos hoc modo sculptoribus fuisse puto :

conjuges
fecere ante
irruptiones
Saracenorum,

Quisquis honorumuli, quidquid solamen humani est,

Confinet iste locus; conjux quem cara superstes

P

Marcello Rufina dedit Leontio, in pace
Talis est, quæ conjugem Emerita, a suo uti videtur thora separatam et Sanctimonialibus adjunctam, condidit LAVRENTIUS CONTRA VOTUM, ipsam arcam his versibus conscribens, in quibus sculptor nonnihil etiam præcutum est, quod sic legere et corrigere possis pag. 273.

Hic mihi cara pio tegitur conjuxque sepulcro,
Emerita, sanctifico semper sociata pudore,
His duodenos fida Deo quæ pertulit annos.

etiam ali-
quam indi-
cent virtutis
excellentiam.

Sanctimoniali quæ Dominio tribuente coronam.
Sunt et alia plura Epitaphi versus concepta Epitaphia, quæ seculo vii ut viii composita possis credere: non item ex iis accipere argumentum Sanctitatis publicæ ecclesie cultu volenda, licet defunctis tribuunt aliquam commendationem virtutis, uti cum Pag. 302 legitur, Hic jacet Maximiana nob. et Re. id est nobilis et religiosa aut Reuocanda. Hic posita est Maximiana cæ. quod Bonfanti est Casta et pag. 303 Hic jacet B. M. Bonifacia R. F. quod ab eodem explicatur religiosa femina. Sic pag. 283 Bonæ memoriæ innocenti ac pudicæ Faustine, quæ vixit annis xvi Sanctus sponsus quiescenti in pace Epitaphium ponit, ubi Sanctus seu Sancius nomen viri existima, satis usitatum Hispanis mediæ ævi; nec dissimile pag. 283 Bonæ memoriæ innocenti Amantio, qui vixit annos vii dies sex, quiescenti in sinu SS. Abraham Isaac et Jacob, in pace Nî Dmni. rs (positum) viii Kal. Jan.

131 Adde prædictis ex pag. 106. ea dignius relatu, quo minus commode explicatur a Sardinis, omnia trahentibus ad sua de Martyribus præjudicia; ægæ lacunas ridet aliter posse et debere supplere.

TOTIUS BONITATIS ADQVE INNOCENTIE
MAVRISI CORPVS HOC IN LOCO MANET
QVIETVM QVI DEBITVM NATVRE PE-
REGRINVS IN LOCO EXOLVERE HVSVS EST
DIVINO, PETITIA DIE VII KAL. * NOB.
EIVSDEM FVNVS A Dilecta EIVS BENERIA
CONIUGE PVDICA curatum est XI KAL. DEC.
VIXIT AN.

quæ IESCIT hic etiam gemina ejusdem proles

. RIA MAVRISII et Maurusii

C de pos. IANNY Varii

Nempe, uti testatur Bonfanti, præter grandiorum loculum unum, minusculus duos continet hac arca; ut proximè reliqua Epitaphii pars intelligenda sit ejusdem gemellæ prole, quæ et patri contumelietur ex prioris sepulcro, in quo ante ejus mortem jacerat, translata forsitan est. Imaginationis suæ plausum indulgentes Sardi, ubi puto legendum esse Peregre in 3 littera, legunt per martyrium; et ubi existimo posse intelligi nomen urbis, ubi Maurusius iste in templo obit, exprimens (exempli causa) Petiliæ, quæ est, urbs Bratiorum in Apulia; Bonfantus, ut tertium jungat Maurusio et Venerie (tamquam uterque hic conderebunt) legit Petro, nulla habita sensus integrandi cura: quia in Maurusium ipsum putat annue cultum fuisse in Sardinia, sed cultum ejus per ignorantiam vulgi, in cultum S. Mauri Abbatis commutatum esse.

132 Qui non facilius ab conjecturas fuit, potuisset majori cum specie veri præcedens Epitaphium, quod æque pueli Martyris esse creditit, sic explicare, tamquam si fuisset filius ejusdem Benerie ex secundo thoro. Siquidem Maurusii arca inventa est infra altarem, inscriptam ut sequitur : † Hic jacet in pace Lellus Beneme. Quibz enim Benerie corrigas, potius quam

suppleas benemerens aut benemeritus? quod elogium D puero non convenit, qui, ut sequitur, vixit ann. v. mens. xi dñs (id est depositus) xv Kal. Aprilis Ind. vii. Habeat partem cum Gesi, qui istum locum bolerit biolare. Non est quod te moneam per b intelligere v: satis est si jubeam advertere animum, an in tali Epitaphio aliqua Martyri species vel umbra appareat; quam etiam nullam invenies in eo quod pag. 368 habet Bonfanti, versus satis eleganti conceptum: cujus, injuria temporum mutilati, unum alterumve defectum facile hoc modo supplēbis,

Simplicia magnum retinebunt secula nomen,

Quæ festinatis fatorum stamine metis

Bis denis sextum conjungere cooperat annum, ut

Redderet Octobres animam moritura kalendas.

133 Atque hæc dicta de vetustioribus ante Saracenorum invasionem sepulcris, hominum quidem puerum, sed Sanctis minime ascribendorum; magis valere debent in multo post mortuorum nobilium monumentis, si quæ forte occurrant. Tale autem esse videtur, quod in Ecclesiensis urbis ædificia quadam sacra inventum est sub gradui altaris, et alium fortasse altari ipsi per tabula servanti (hoc enim suspicari facit tum magnitudo, quæ est palmorum in longitudine quinque, tum in latitudine, tum insculpta cruce, grandior una in medio, minor ad singulos angulos) ubi circum extimam oram per tria lora (non quartum in fronte apertam) descriptæ leguntur hæc litteræ † A. D. MCCCXXXVIII HIC. IACENT. BA. CC. IANNEVS SAT. IACOBVS. ANNUM sepulture notatum hic crederet alius: Sardi persuasi, litteris BA. CC. beata corpora indicari, annum intelligunt translationis et litteras SAT. interpretantur Sanctus: solum dubitant Confessoresne an Martyres censendi sunt, quorum sub eo lapide reperta sunt ossa: et si Martyres esse definit Esquiritus, quia inquit in sepulcro jacebant clavi aliqui; et si forent Confessores, extaret Canonizationis memoria. Itaque sine hesitatione translata in novam arcam ossa, deportata fuerunt ad S. Clara ædem, eo loci cathedrali, splendide cum apparatu, ubi nunc coluntur. Quam id prudenter, riderint Sardi. Ego considerans nomen Jaumeus, quod non abluat ab Arragonico Jaymes, id est Jacobus, si pari utar conjectando libertate, dicam cluvas esse eos, quibus commissi fuerunt sarcophagi lignei, una cum carabibus consumpti; in quibus sarcophagis jacerent vel Baccalaurei duo (vereor enim ne puncta ab Esquiro addita pro arbitrio sint, præter seculi xiv morem, puncta saepe nulla notantis) ab Baronibus Clarissimis, quorum unus fuerit Jaumeus cognomento Satia; alter Corius notum Mediolani in Italia nomen, cujus cognomen tum triverint sacrificantium pedes, prius quam suppedali tabula lapis iste obtegeretur: ambo vero mortui ac sepulti sint ad pedem ejus quod crexerat et dotarant altaris, anno Domini MCCCXXXVIII. Conjecturæ sunt hæc, nec prope historias in conjecturis fundatas: solum ostendo, quanto justius exigam ne in iis fundetur Sanctorum antea ignotorum cultus.

134 Quod si in hujusmodi Epitaphiis non sunt idoneæ sanctitatis probandæ argumenta, nec propterea debuerint cum iis reperta corpora inferri Sanctuariis; multo minus id fieri debuisset nonnullis, de quibus dubitare possis, an vere sint corpora Christianorum. Sic intra eam arcam, in qua (sicut ex titulo apparuit) inventum est corpus B. M. Luciani, qui vixit annis pl. m. lxx, qui fuit in pace positus v. Kal. Junii, ut habetur pag. 63; inventum est aliud corpus longe minus, quod (sicut dicitur pag. 77) suppositum capiti habebat titulum, cui primum insculpta erat anchora, deinde hæc verba M. Antonius appelles (lego appellens) exitum, id est excensionem in terram, fecit Vernusta conliberte suæ, quæ vixit annis xi. Bonfanti omnino credit undennem hic notari Martyrem, qui nomen Antonius Appelles fuerit; mors autem in mari pro Christo obtigerit

multo minus
probandi tituli
recentiores

E

per conjectu-
ros explicati.

F

Arca aliquæ
veteres quidem
sunt, sed forte
ethniconum

Quæ sit istius
Mortuus pere-
gre mortuo
uzor locosit,

* id est NO-
VENNIS.

ipsæ et geminæ
prole,

ac forsitan
alteri filia
Lellio :

A obtigerit, ligata ad collum anchora : cetera Epitaphii verba ne examinat quidem. Ego vero nudum anchoræ jactum in appulsu naves factam intelligi, quando excedens aliquis Marcus Antonius, potentis cujusdam viri libertus, collibertam suam Venustam, in ipso navigationis cursu mortuam, tumulavit cum ejusmodi Epitaphio, in quo nec Christianitatis apparet restigium. Nec si centena ejusmodi Epitaphia inveniam, absque anchoram in fronte habentia, aliud credam, quam signum in simili casu ethnicis usitatum id esse.

135 Cum anno MDCLX venissemus Ravennam; et, xx die Novembri ingressissimum templum novi Classensis intra urbem monasterii, adoravissemus sub majori ara quoddam corpus sacrum, illic depositum et decentissime conditum a quodam Cardinali Legato; admoniti, esse S. Argyridis Matronæ et Martyris Græcæ, cujus ibi festum quotannis agebatur die xxiv Aprilis, ducti fuimus post altare, ut spectaremus marmor, tres aut quatuor pedes longum, altum vero unum, quod cum corpore illo poriter ollatum fuerat, his inscriptum

B notis :

ΓΑΥΚΙΤΑΘΙ Ξ ΓΥΝΑΙΚΙ
ΑΡΓΥΡΙΔΙ Ξ ΤΡΟΦΙΜΟC
ΑΝΙΡ Ξ ΕΤ. ΕΞΗ Ξ Α5.

et ab ecclesia
removendum
suzimus.

Rogabant adstantes ut ipsam sibi Latine redderemus; hanc ergo interpretationem eis scriptum reliquimus. Dulcissimæ mulieri Argyridi, Trophimius maritus an. vixit xxxvi. munimusque removendum a templo videri saltem lapidem, qui natus esset scandalum parere intelligentibus; et mulieri forsus ethicæ positus, ac deinde a Christianis fuisse allatus in cryptam, ut alicujus Martyris loco claudendo serviret pro latere. Non illa Corda (istic enim ubi nos litteram Ξ posuimus, nota quædam erat, aliquam speciem præbens transfixi cordis) si vere sint corda, solam esse indicia doloris; quem maritus hausserit ex jactura tam caræ conjugi; quod in aliis pluribus ethnicorum epitaphiis videre erat, et nunc sæpe invenimus opud Bonifatium, potissimum pag. 209, ubi post singula pene verba, celat totidem suspiria, eorum notatur modo simplex, modo lineola trajectum ut telo: quod qui putarent esse Martyrii signum, vehementer fallerentur.

136 Extat apud nos doro Joannis Jacobi Chiffletii enchiridion quoddam, exiguae molis, manu studiosissimi juvenis Philippi Winghamii Lovaniensis conscriptum totum, ante annum MDXCI, ubi in insula propemodum Romanarum antiquitatum monumenta sacra profanaque, Græca ac Latina, collegit: inter quæ videre est titulos sepulcrales non paucos, ejusmodi notis insignitos, absque ullo Christianitatis indicio: et talem quidem exhibebat tabella, Romæ apud Carpos ab eodem inventa, atque hoc modo sculpta.

§ D Ξ M.
AVR. ZOTICO. VENE. MERENTI. COIVEGI.
FECIT. AELIA. RESTVTA. COM. QVEM.
BIXIT.
ANNOS. X.

Ubi ante litteras D et M, quas DIX MANIBVS scriptas vides, posita cordis transfixi nota, aliud omnino designare non potest, quam gemitum vel suspirium: licet alibi subinde prorsus ista illa sit, aut loco interpunctionis dumtaxat usurpata. Neque mirum aliqui videant, quod signum istud transfixi cordis negem Martyrii indicium esse, quando nec ex quidem virgule, quas vulgo Palmas interpretantur, quæque in ejusmodi lapidibus frequentes videre est, et in Ravennati isto fortasse vidimus, ad id sufficit: quippe quæ non sint palmæ triumphales, sed funebres cupressi notæ. Ima, quamvis veræ essent Palmæ, martyrium tamen nequaquam notarent, ut exemplo luculentissimo probari potest ex Baronio, ad

annum cccclxvii exhibente Epitaphium Flavie Jovine filie Fl. Jovini isto anno consulis, supra quod amplissima in forma describitur Christi monogramma, corona veluti laurea eleganter circum ornatum, erectis utrimque, duobus grandibus palma seu lauro ramis: dicitur autem quod vixit annis tribus, diebus xxxii, deposita Neofita in pace xi Kal. Octob. Quæ omnia auferunt suspicionem martyrii, ex illis ramis et corona forsitan apprehendendi, qui proinde nec alibi (si aliud nihil adsit) fundare eam possunt. Sapienter proinde Congregatio, super Indulgentiis sacræque Reliquiis Romæ constituta, decretum suum anni MDCLXXIII die x Aprilis sic concepit: ut Palmæ etque junctum vas sanguine tinctum, haberentur simul pro signis certissimis veterarum Reliquiarum; aliorum vero signorum examen in aliud tempus rejecit: in eoque res hæc nunc stetit, sicut comperio ex Epistola Cardinalis Ricci ad Episcopum Cardinalem Lucensem, qui simul ambo dicta consultationi ante suam promotionem interfuerant. Porro cum Ravennati Archiepiscopo innovisset nostrum de lapide isto judicium, prædictam Congregationem consuluit, et (ut idem Cardinalis Riccius scribit in præcitata epistola, datu ultimo Januarii MDCLXXXII) responsum accepit, non solum amovendum lapidem, sed ipsum quoque illud corpus, quod Martyris esse nullo jam certo argumento patebat, restituendum Domino Cardinali qui ipsum domaverat. Quod executioni mandatum esse cum non dubitem; crediderim quoque Classense Monachos curavisse, ut certius aliud corpus acciperent, quod mutatis mutandis substituerant in locum prioris corporis, ne totius apparatus ac sumptus in altari extruendo factus suo fine frustraretur.

137 Viderint Sardi, hoc an alio modo consultum velint puritati religiosi atque ecclesiastici cultus, quam haud modice inquinant majores eorum, prædictis et aliis similibus Epitaphiis tam facile honorem dando, quasi essent Sanctorum Martyrum testimonio certa; ipsi vero ea nunc etiam interpretantur indecentis, tot nova festa Sanctorum nequaquam certum assumendo. Locum habeat apud antiquitatum Romanarum eruditiores licentia conjectandi, et nutilos lapidum marmorum apices interpretanda nostræ so lætent ætatis Oedipi, oracula ex tripode a se fundi arbitrantur, quoties haud inepte videntur hariolari. In his si erratur, aut in diversus abitur sententias, erratur sine periculo, disceptatur sine scandalo simpliciorum: in rebus sacris utrumque aliter evenit. Abstinent igitur a conjecturis in re sacra, qui præcave manere a superstitione in religionem invehenda volunt. Num cur ego titulis, quos offerunt Calaritana cryptæ, semper credam de nota Martyrii, non autem aliis, initio libri 12 apud Bonifatium, acceptis e Commentariis Joannis Bapt. Pontetii de Prisca Cesariorum gente, qui spectantur inscripti basibus columnarum in ecclesia S. Nicolai in Vidriano, nescio an in eadem Sardinia aut alibi in Italia? In una legitur D. M. EGNATIAE: in altera D. M. IULIAE TICINI MATIUS RESVS SORORI BENE MERENTI TVMVLVM FECIT. VIX. AN. XXXV FRER PVS POSVIT. Has, prius quam alimoverent sustentandis columnis, fuisse non Deo Maximo, sed Diis Manibus positas aras, nonne talium rerum peritus dubitaverit, Divæ Martyri dicatas nec ipse quidem Bonfant cogitare audeat. Sin autem reprehensionem mereretur qui sic interpretans, Eguatiam ac Juliam prædictas pro sanctis Martyribus honorandas contenderet; an poterunt reprehensionem effugere qui in eo, cujus ad Februariam facta mentio, lapidis fragmento legentes non amplius quam has paucas litteras, ... ORIE CECILIA... NOS SVINVA GINIA (quæ molica correctione adhibita, ad aliorum similium Epitaphiorum exemplum, legi et suppleri potuissent, BONE MEMORIE CECILIA VIXIT ANNOS QVINQVAGINTA) maluerunt Ceciliæ, tamquam Martyri jam

Abstinentium
ergo a
conjecturis,

tam in asse-
ndum nomi-
num sic
reperitorum
sanctitate,
F

nec etiam pat-
ma Martyrium
notant.

A *atis demonstrat, addere socias Suinuat et Giniam, atque eorum memoriam annuam festive agendam a Clero deceverunt?*

138 Quid? quod ex iudiciis etiam imperfectioribus, quandoque praesumeret definitio nomina, et quidem minime congrua praesens antiquitati. Inventus erat in prima praedictarum cryptarum locus profundus ac plenus ossibus, adeo ut sola capita (quae partim integra, partim comminuta apparuerunt) viderentur esse triginta quinque: nec dubium esse debebat, quin isthic composita omnia fuerint, tanquam Reliquiae certis Sanctorum Martyrum: adest enim titulus iacimorum, polum dimidium in quadro habens, et utrimque sic notatus prout exprimitur ab Esquira pag. 273.

quum eorum-
dem fragmentis
explicanda

B

Legunt Sardi Beatorum Sanctorum Martyrum numerum triungula quinque Federicus, Fabianus Leonardus, et aliorum Sanctorum. Si antiquos Martyres esse credebant sub Romanis Imperatoribus, Placum aut Flosculum, Africanum vel Afranium, Lepidum aut Lucidum oportuerat cogitare, aut quidvis potius quom Teutoniam nomina, usque ad seculum XI Sardis ignota: quibus si locus datur, plurima suggeret enigma ipsa Teutonica lingua, ad characteres istos aequae facili aptanda.

ad quod vel
non serrat
Teutoniam
nomino,

vel indicant
multo poste-
riorem ata-
tem:

139 Ob eandem nominum Teutoniarum formam, recipere non possum, tanquam antiquos Martyres et Subitanos Episcopos, duos illos, quorum corpora in villa Tarlensi sepulta, inventa asserit Bonfant pag. 410 sub hoc Epitaphio. Hic iacent hujus aule Praesides duo bonae Memoriae, Ayunus videlicet et Albertus, sancti, sanctissimi. Ubi ego Martyri notam nullam video, et nomen Praesidis existimo gratis pro titulo Episcopi accepti. Turritellensem certe ecclesiam nemo dicit fuisse Cathedralen. Quin ergo nativo sensu accipimus omnia, credimusque illius ipsius ecclesiae, intra quam sepulti quiescebant Praesides, id est Praepositos vel Curatores fuisse? non ex antiquis ante Saracenos Christianis, sed ex posterioribus sub Pisano Dominatu, qui religiosae vitae meritis insignes aut etiam miraculis, post mortem, meruerint cum tali elogio tumulari: et aliquid ibidem cultum habuerint, non quidem plenum ut Sancti canonizati, sed minimum et nota inferioris, qui citra Apostolicæ Sedis decretum tunc obtinebatur, tanquam Beati. Hoc autem vel id eo libentius nomen, quia forsitan adhuc res integra est, nulla dum facta corporum istorum elevatione aut translatione, neque die aut titulo definitis quo tali deinceps possint: iudicarem enim, si colendi sunt, colendos esse solum ritu Confessorum, necdum plene canonizatorum.

140 De Calaritanis Archiepiscopis, quorum hi reperiunt corporibus tituli apud Bonfant pag. 138, B. M. Florius Archip, qui decoravit fide domum Dei altissimi. pag. 161 B. M. Estatus Arch. sancte Can. ... est, qui vixit annis plus min. i. x. ... sedit Cathedrali an. ... quibet in pace sub d. ... pag. 278. ... B. M. Bonus Arc. ... al. qui vixit annis. ... K. Martius ind. tertia dec. pag. 243 Illic iacet B. M. Vivianus Archip. pag. 316. ... M. Felix A. ... Karalit. ... pl. M. xc. De his inquam omnibus similiter dixerim, Confessores habendos, successores S. Luciferi: et quidem ex postremis ante Saracenos, quando jam usitator erat titulus Archiepiscopi: isdemque tempore praefrendos, si qui alii in similibus? Epitaphiis inveniantur, cum

iudicio Calaritanæ ecclesiae, dicti simpliciter Episcopi. D. Ubi nullum ecclesiae certæ invenitur argumentum, sed nudum Episcopi nomen; in medio reliquam, sitne talis Episcopus Sordis annumerandus an vero Afris, de quibus Phinon Archiepiscopus Cabillonensis, in sua Topographia Sanctorum ad verbum Calaris: Hic 200 Episcopi Africæ per Hunnericum Regem Wandalarum exulant.

141 Ex Calaritanis antiquioribus, forsitan ante Luciferum, videntur fuisse Gregorius et Paulus, quorum in sacello S. Stephani Basilice S. Saturnini inventus titulus prænotat cruce Primotiali: quo intelligitur non esse antiquus titulus, sed qui præsumi possit ex antiquis fideliter transcriptus sub Pisanis, quando in unum collocata sunt tria corpora, ut sequitur: HIC IACENT B. M. GREGORIUS EP. V. A. P. M. (id est, vixit annis plus minus) LX, ET SOCIORVM (barbare pro et Socii) PAULVS EP. V. A. LII ET B. M. CHRISTINA Q. V. A. LII quorum corpora Bonfant pag. 319 dicit impetrata asportataque a Juliano Jancardo Presbytero Genuensi ex Alassto, ripæ accidentis rivo amaro: qui eo illuc transtulit, et intra ecclesiam S. Ambrosii in capella Deiparæ, Jancardæ familiæ propria, collocavit cum maxima celebritate die vii Februarii: quo die si annue recolantur, præstaret omitti titulum incertum Martyri.

et in Epitaphiis quando-
que distin-
guuntur.

142 Ex Africanis aliqui nominantur, et quidem cum titulo Martyrii, fortassis propter mortem in exilio obitam, exprimitur pag. 320 hoc modo: S. LANVARIVS EPP. ET M. S. LVDOVICVS EPP. ET M. ET S. EGIDI ANUS EPP. ET M. SYNT AFRICANVS.

African uni
perperam
datum nomen
Ludovici.

Ubi Epitaphiorum posterus collector sub Pisanis (nec enim antiquiores credi possunt ejusmodi pluribus communes tituli minus peccasse videtur ponendo Africanus in singulari, quam scribendo nomen Ludovici: quod, æque ac supra nomen Leonardi, dicendum est irrisipisse per ineptam conjecturam nominis, olim forte non integre sculpti, sed per initiales duntaxat litteras, aut alias compendiaris notas. Inventionis et translationis historiam inveniri apud Esquiram lib. 3 cap. 12 sub nota anni mcccxx, diei xvi Julii, quando Calari festum eorum aqri scribit Bonfantus: quod propter expressius additum titulum S. magis probari posset, quam de aliis multis, pro quibus solum B. M. nihil tale infert.

143 Nas tamen etiam ab his, in opus nostrum inferendis, cum bona Sardinum venia, abstinemus; quando non nisi rarius mentionem deinceps faciendam censuimus, eorum etiam Martyrum, quorum corpora aut corporum partes notabiles ad hujus nostræ Domus Antuerpiensis templum, et aliorum ubique ordinum oppidorumque ecclesias, advecta habemus, aut scimus ex Romanis cœmeteriis allata esse hoc aut superiori seculo, et suis quoque debitis cum ecclesiasticis officiis et Missæ cultu exponi in altari. Non quia dubitamus de veritate tituli (nec enim necesse hic habemus Romanis iudicis, quibus ea probata, inserere) nostrum, sed quia nobis, historię ecclesiasticæ et antiquitatis illustrationem praefensis, parum convenit augere molem operis, jam nunc nimium excrecentis, conquestione eorum quorum nulla nomina nunc primum de sub terra eruta, aut etiam ab inventoribus corporum recentiter imposito, nihil admodum faciunt ad nostrum institutum. Historias enim donationum translationumque, ejusdem fere foras ac styli instrumentis comprehensas, identidem iterare, fastidiosum plane atque inutile foret.

F
Sicut autem
in hoc opere
omittere ac-
cepit a Romanis
ergulis,

144 Liceat ergo circa Martyres et Confessores Sardos sic versari, ut tunc solum de iis agendum nobis judicemus, quando revelationis, inventionis, translationis historia singulares aliquas continet circumstantias, propter quas additis, notitiæ ex vetustibus scriptoribus habitæ, eximi mereantur a turba Sanctorum inominata, vel nomine teus duntaxat cognitorum: quorum nihilominus

ita recens
annuntiatus
a Sordibus
præteritus
sine prejudi-
cio eorumdem.

ut etiam
inducit titulus
Archiepiscopi.

Episcopi
partim Sardi
partim Afri
fuerunt,

A nihilominus iuvare meritis, et consortis optimus aggregari; triumphos ipsorum de mundo ac demone isticogituri, ubi absque formidine errandi eos licebit legere, in libro viventium ipsius Dei manu descriptis, una cum ejusque morte, ætate, ordine, patriaque. Non desunt in ipsa Sardinia, atque etiam Calari, viri eruditi ac moderati, quibus Esquirri atque Bonfantistudium, ple-rosque omnes de quibus agunt fraudi Cataritanos contem-derunt, minime probandum videtur; nihil dubitantibus, quin ex aliis quoque locis Sardinie, imo et ex Provin-
ciis Imperii aliis, multi pro Christo Martyrium susti-

nuerint, non tantum sub ethnicis Imperatoribus (ad B quorum annos a Bonfanto omnes revocantur) sed etiam sub Saracenis aliisque barbaris. Idem, cum hæc vide-riint, futurum spero ut nobis facile assentiantur, multis tribu Martyri lauream, quibus Confessionis aut Vir-
ginitatis titulus solus sufficeret. Quin etiam judicatos confido, inter eos que nunc monstrantur inscripti-ones, esse haud paucas ambigui intellectus fideique incertæ, quas propter memoriam vetustatis in doctorum homi-
num museis præstaret, quam in ecclesiarum sacriarii custodiri.

DE SS. THALASSIO ET MARCO

EREMITIS APUD GRÆCOS.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Eorum notitia ex MS. Synaxario, an et quomodo eos distinguat ab aliis ejusdem nominis?

XX MAJI.

B *Relatus a nobis ad xxii Februarii est S. Tha-*
lassius Anachoreta juxta Cyrum in Syria, quem ibidem in colle degentem cum S. Limæo discipulo, sæpius invisit Theodoretus Episcopus Cyri, ex ejus Philotheo cap. 22 brevis ejus elogium de-
dinus. Nunc dubii hæremus, sitne ab eo distinguendus, qui hodie celebratur Thalassius, in MSS. Menæis Di-
vione apud Patres Societatis Jesu servatis, et dicitur in pace quievisse. Quia tamen additur distichon, quo videtur indicari, habitasse in sepulcro, quod de altero non legitur; cum, ut diversum, sub tali cautela hic pu-
nimus. Ipsam Distichon hujusmodi est, alludens ad nomen Thalassii, ἀπὸ τῆς θαλάσσης id est Mari, sumpti.

Ὁ Θαλάσσιος καὶ κατοικήσας τάχον,

Βύζει θαλάσσης χερσὶν ἐν τοῦ τάχον.

Etiam in sepulcro commorans Thalassius,

Mare gratiarum fundit ipso et sepulcro.

Ambigua, ut vides Aoristi κατοικήσας significatio, du-
bium relinquit, dicaturne Thalassius, olim habitasse
vixit, an vero mortuus habitare sepulcrum, unde profuit
gratia curationum: id eo per me licet, ut hic dicta pas-
teri referant ad xxii Februarii. In MS. Synaxario Ec-
clesiæ Constantinopolitanae, quod Parisiis ex Collegio
nostro Ludoviciano utendum accepimus, etiam hoc die,
et xxii Maji in MSS. Mediolanensibus Bibliothecæ
C Ambrosianæ, indicatur memoria sancti Patris nostri
Thalassii, quod de uno eodemque, cum jam memini-
mus, libenter accipimus: plura qui repperit, gratiam
posteris faciet, majus lumen subministrans.

2 Eadem Divionensis Menæa hoc xx Maji, Medio-
lanensis vero ad xxii, referunt S. Marcum Eremitam,
asseruatque in pace quievisse: in prioribus autem ad-
duntur hi versus:

Δίδωμι Μάρκον τῆς Εδέμ κήπον μέγαν,

Ὁ κήπον εὐχόμενος εἰς τὰς χεῖρας Χριστοῦ πάλαι.

Sibi qui sepulcrum reperit intra hortum Deus,
Hortos Edem maximos Marco dedit.

3 Hactenus illa MSS. De alio monacho Marco, viro sancto et docto, qui traditur e manibus Angelicis
sacram Eucharistiam solitus accipere, et multos libros
composuit atque hyemæ cæcæ oculum restituit, egimus
ad v diem Martii, dedimusque quæ referantur de eo in
Menæis circuli et MS. Synaxario: in quibus etsi ad
hunc diem de S. Marco non agitur, tamen hic relatus
videtur ab illo distinguendus. Occasione dicti S. Marci
egimus etiam v Martii de altero Marco, Silvano discipulo
et Scriptore antiquario, qui etiam litteram imperfectam
reliquit. Sed is ab alius viii et xviii Octobris commemoratur.

4 In Prælo spirituali Joannis Moschi libro 10 de
Vitis Sanctiorum Patrum cap. 13 profertur Vita Marci
Anachoretæ his verbis: Dicebant de Abbate Marco
Anachoreta, qui morabatur prope monasterium
Penthecula prope annos sexaginta tres, quod hæc
habuerit virtutem hebdomadas integras jejunandi,
ita ut putarent quidam eum sine carne esse. Opera-
batur autem die ac nocte, et distribuere pauperi-
bus omnia, neque ab aliquo quidquam accipiebat. De
hoc audientes fideles viri, venerunt ut darent ei aga-
pen, et ait ad eos: Non accipio, quia manus meæ
nutriunt me, et eos qui propter Deum ad me veniunt.
Hæc ibi. Non tamen continuo affirmamus de eo agi ad
hunc diem, sed ostendimus solum istius nominis viros
plures illustres fuisse. Suspiciari interim quis posset,
quod ille Joanni Moscho laudatus cultura horti sui se
aliosque aluerit, et hæc respiciens distichon illius Auctor,
ipsum hoc die voluerit Fastis sacris adscriptum; licet
fortassis diem ignoraverit, quo is obiit.

E

Althus Mar-
cus relatus 5
Martii,

altius 7 et
18 Octob.

alterius Acta
sunt ista.

F

DE SANCTO ANASTASIO,

EPISCOPO BRIXIENSI IN ITALIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus cultu, translatione, ætate, professione in Africam, an et in Hispaniam?

CIRCA AN.
DCLX.

Cultus sacer

Festum sancti Episcopi sui Anastasii celebrat hoc
xx Maji Ecclesia Brixiensis, estque ei ædes
campestris dicata in pago Isorella ad Navilum
fluvium, ubi ejus die festo frequenter populi
Maji T. V

conveniunt. Sacra ejusdem memoria eodem xx Maji
inscribitur sacris tabulis hodierni Martyrologii Romani,
relata etiam a Petro Gulesimo in suo Martyrologio, et
Philippo Ferrario in Catalogo Sanctorum Italice. Ram-
8* pertus

A *pertus Episcopus Brixiensis anno dcccxi creatus, in*
 AUCTORE G. N. *tractatu de Translatione S. Philastrii ad xvi Julii il-*
lustranda, recenset ordinem decessorum post S. Phi-
lastrum Episcoporum, ubi nominantur successores SS.
Dominator, Paulus II, Paterius, Anastasius, Domi-
nicius : Ex quibus (uti habet Joannis Francisci de Flo-
rentinis Presbyteri Brixiensis Catalogus MS. Episcop-
orum, a Bernardino Foyno, Martyrologii Brixiensis
auctore, nobis communicatus, SS. Dominatoris, Pauli,
Anastasii, et Domini corpora, quae primum in
S. Andreae ecclesia jacebant, ab aede S. Stephani
in arce, quod ibi sine congruis honoribus cultuque
haberentur, neque piis hominibus ob arctam loci
custodiam aditus esset ad venerationem, ubi in arca
marinorea, in navi a parte Aquilonari qua ibidem
adhuc extat, a Bernardo Episcopo olim instaurata,
S. Carolus Borromeus Apostolicus Visitator anno
mdlxxxii, Kal. Novembris de consensu Serenissimi
Domini Rectoribus Civitatis dato, solenni cum sup-
plicatione transferri curavit, in templi maximi cum
portem, quae S. Petro dedicata erat, Domino reser-
vante Antistiti Sanctissimo eximie pietatis opus,
quod ut fieri posset, ante centum amplius duos et
viginti annos, Civitas Jacobo Tertio Oratori suo
Venetinis mandavit, ut cum Republica ageret

Hujus et
 SS. Domina-
 toris, Pauli,
 Domini Epp.
 corpora

a S. Carolo
 Borromaeo
 translata
 an. 1581,

B 2 Josserrat ille antea anno, mdlxxx, xvi Martii
 aream aperiri, assistente ibidem Joanne Delphino
 Episcopo, et Joanne Antonio Seneca, et Ludovico
 Monata familiaribus suis, praeter Archipresbyterum
 et Praepositum Ecclesiae majoris, ac maxima mul-
 titudine Populi. Sequenti vero anno, amplissimo
 apparatu et religiosissimo cultu, ac totius Cleri ac
 Populi exultatione, facta Translatio est; non rheda
 aliquam triumphali, sed quod omnem excedit pompae
 amplitudinem; sacris Pastorum humeris. Sanctus
 siquidem Carolus et Joannes Delphinus Episcopus
 noster sacrae sese subdidit sarcinae, ovariantesque
 in praescriptum locum deportarunt, cantata ibidem
 Missa, et concione habita per S. Carolum, praesente
 Episcopo. Evenit autem, non sine magna piorum
 laetitia atque adeo admiratione, ut cum nebulosum
 caelum multos jam dies, neque sine magnis imbribus
 esset, sacro feretro extra portam arcu elato,
 serenum illico reddideret, claraque luce refulgeret.
 Id quod non semel in hujusmodi supplicationibus,
 Mediolani a S. Carolo habitis, accidisse constat. In
 ejusdem Vita ab Episcopo Novariae scripta l. 3 et 4.
 Erant tria capita integra tantum: nullus titulus in
 area; tantum fama, et Annalibus. Visuitur in area
 adhuc tabella aenea, hujusmodi characteribus sen-
 pta. Sacrae Reliquiae SS. Dominatoris, Pauli, Anastasii,
 et Domini, Episcoporum et Confessorum, a
 Carolo Cardinali S. Praxedis, Borromaeo nuncpato,
 Archiepiscopo Mediolanensi, Visitatore Aposto-
 lico, et Joanne Delphino Episcopo Brixiae huc ex
 area translate: Gregorio XIII Pont. Max. anno a
 Christo nato mdlxxxii, quo eadem corpora ex eodem
 templo, quod destruendum erat, in Altare S. Justinae
 Cathedralis Rotundae translata sunt, anno nocti:
 super qua ara S. Eucharistia servatur, et eminet
 imago Christi flagellati.

Iterumque
 an 1604.

3 Dignum porro fuit, ut Cyneus hic collis quan-
 tuor Sanctorum corpora praestaret in quo Bargini
 Nomen prisca celebravit impietas, et ex quo in Ur-
 bem fluxerunt errores: quemadmodum testatur
 sequens Inscriptio, ex arcis fusa extracta mcdclxi,
 Aquilonari parieti ecclesiae Atrium claudenti inserta,
 Clariss. D. Francisco Contareno mihi annuente

L. FIBIVS FISGIL NIMPHODOTVS
 BERGIMO FOTVM

C. ASINIO GALLO, C. MARTIO CENSOR.
 COSS.

L. SALVIO APRO, C. POSTYMATIO COSTA
 II. VIRIS QUINQUEVNALIBVS.

Anno vero mdcxxxiii Joannes Maria Fenarolus Archi-
 presbyter praedicta capita ex area extraxit, et ad
 usum ecclesiae nobilibus loculis argenteis condidit.
 Similia, sed multo contractius, in Notis ad suum Mar-
 tyrologium 1 Novembris habet praedictus Fagnus;
 atque, prioris translationis publicum documentum ex-
 tate apud Societatem Corporis Domini: ad cujus scilicet
 altare a meridie chari Cathedralis S. Mariae Rotun-
 dae posterior translatio facta erat, praesentibus Do-
 mino Marino Georgio Episcopo, Domini Rectoribus
 civitatis et deputatis Decurionibus, Dominis Canoni-
 cis et frequentissimo populo, die xvi Februarii:
 quod alibi nos Fagnus docet, et ait patere ex Instru-
 mento D. Ludovici Calini Cancellarii civitatis. Perio
 ut prima Translationis anniversaria memoria extra
 Octavam Sanctorum annuum, die x mensis Novembris,
 ab universa Ecclesia Brixiensi celebraretur: idem Divus
 Victor statuit, teste in Notis praedicto Fagno.

4 Omnia praedicta horum Episcoporum Sacram venerationem confirmant. De SS. Paulo II et Paterio
 egimus vii et xxi Februarii, de SS. Dominatore et
 Domini agendum erit v Novembris et xx Decembris.
 Quia autem probabile esse censuimus ad Vitum S. Pa-
 terii, hunc expositionem Scripturae ex libris S. Gre-
 gorii Magni accepisse, ipso probante et ad hoc cum
 animante Gregorio, necessario consequeretur Paterii
 successorem S. Anastasium, circa obitum S. Gregorii,
 aut paula serius, praenotum fuisse ad Brixiensem Ec-
 clesiam Sedem; cui dein S. Dominicus successit, Reg-
 nae Theodolindae unice carus. Certe huc praefuisse
 ab anno dcxvii, usque ad annum dcxii tradit Ughellus
 in Episcopis Brixiensibus: quod suo tempore accuratius
 erit discutendum.

5 Pauca de rebus a S. Anastasio gestis supersunt,
 e quibus in MS. Martyrologio Brixiensi (quod denu-
 Ferdinandus Ughellus habemus, ista ad hunc xx Maji
 referuntur: Brixiae S. Anastasii Episcopi et Confes-
 soris. Hic summa vir religione, incensus studio pro-
 pagandi Evangelii, cum cives suos Christi discipli-
 nam erudit, tum peragrata Africa verba salutis et
 sermonibus et rebus divine gestis ubique dissemina-
 vit. Haec ibi. Similia habent, et praecipue de ejus in
 Africa praedicatione Elius Caprolus, lib. 4 Historiae
 Brixianae pag. 65. Aescanius Martineus de Sanctis
 Brixianis. Joannes Franciscus Florentinus Presbyter
 Brixianus de Antistibus Brixiensibus, item ante memo-
 riam Galesinus, Ferrarius, Ughellus, Fagnus, qui
 etiam aliqua ex MS. Historia Joannis Baptistae Na-
 sarii transmisit, ubi dicitur disseminasse verbum Dei in
 regna Neapolitana, et inde profectus in Africam fuisse.
 Ceterum hi omnes volunt, eum peragrata Africa ad
 Ecclesiam suam rediisse, et multis conculcatis meritis
 ex hac vita migrasse.

6 Quinqueper Chronicon sub Marci Maximi Episcopi
 Casar-augustani nomine protruserunt, arrepta occa-
 sione professionis in Africam, translaverunt etiam S.
 Anastasium ad suam Hispaniam, insuper additis ad
 finem Canonibus, ubi ista leguntur: Mirifice florebat
 memoria S. Anastasii Pontificis Brixiani, qui contra
 Arianos praedicavit in Italia, et in Africa, et in
 Hispania, praecipue in uribus Celtiberiae. Valerius
 praedicat S. Anastasius, Libanae, Villae-excussae,
 Casar-augustae, Valentiae, Salmanticae, et in aliis
 urbibus Hispaniae. Haec ibi, quae Francisci Biondi
 Commentario innotuit, et a Tamayo Salazar in Mar-
 tyrologium Hispanicum ad hunc xx Maji fuerunt
 translate. Nos vero in silentio aliorum judicamus, talia
 cum reliqua Maximi Chronico non esse digna quae le-
 gantur. Notari interim petest error Tanagi, Brixiani,
 Cenomanorum Cisalpinorum urbem, in Notis collocatus
 ad Alpinum Rheticarum radices; ubi fallens memo-
 ria Brixiam eum fecit confundere cum Brixina, Sabal-
 pina civitate.

D
 Prior transla-
 tio recollitur
 4 Nov.

Sedit S. Ana-
 stasius circa
 annum 604.
 B

Aliquando
 in Africam
 profectus,

an etiam in
 Hispaniam?

DE SANCTO AUSTREGISILLO

ARCHIEPISCOPO BITURICENSI IN GALLIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, gestis a cœvo scriptis, chronologia vitæ.

ANNO DCXXIV.

Sub ejus nomi-
ne erectæ
Ecclesiæ
Collegiæ

Inter illustres Ecclesiæ Bituricensis Antistites emittit, ex vitæ sanctitate et miraculorum virtute, S. Austregisilus, trigesimus hujus Sedis Episcopus: cujus sacram memoriam commendant plurimæ Ecclesiæ Collegiæ et Parochiales, ad ejus honorem olim erectæ. Harum prima censi potest in ipsa Urbe Ecclesia Collegiata S. Austregisili de Castro, in qua sacrum ejus corpus cum debita veneratione olim adserotum fuit, nunc ubi lateat et ab hæreticis combustum, non liquet: in Collegiata autem S. Ursini ibidem, adhuc ostenditur illius Sancti os insigne. Altera est Ecclesia Collegiata S. Austregisili de Castellione, super Angerem sive Indriam fluvium, in confinio territorii Turonensis. Tertia Ecclesia, Collegiata simul et Parochialis, S. Austregisili, in Archipresbyteratu Graciensi, prope ipsum Graciacum ad Posonem fluvium; Parochialis vero S. Austregileti sive minoris Austregisili, ipsa etiam in urbe: a qua ne procul evagetur, tantum suggerimus esse in diocesi Lemovicensi parochiam S. Austregisili, cujus presentationem et collationem habet Abbas Dolensis Burgi, super prædictum Angerem.

et Parochiales

Res gestæ 3
libris con-
tentæ

2 Res gestas et miracula, tribus libris comprehenso, edidit Philippus Labbe, in Collectione Rerum Aquitanicarum tomo 2 Novæ bibliothecæ. Sed sunt hi libri a diversis auctoribus, et diversis etiam sæculis conscripti. Primus et præcipuus res gestas S. Austregisili in vita, ejusque obitum et sepulturam complectitur: quem asserit dictus Labbe se edere ex pluribus codicibus MSS. probatissimæ notæ. Eundem librum ex codice MS. Monasterii B. Mariæ de Regniaco, diocesis Antissiodorensis Ordinis Cisterciensis, submisit nobis R. P. Joannes de S. Martino Ordinis Fuldensis, dein anno MDCXXII vita functus. Eundem habuit Laurentius Surius, qui in gratiam Lectoris styllum mutavit. Auctor hujus libri fuit plane coætanus: ita num. 14 referens de pistore, per panem a S. Austregisilo benedictum sanato, addit cum hodie suum officium facere. Dein num. 16 energumenam trodit liberatam, quæ hodieque in monasterio B. Bertolaræ reclusa degit. Ad liber secundum continet potissimum miracula adversus raptores bonorum Ecclesiasticorum, tempore Eudonis ducis Aquitanicæ; quem librum edidit demum Philippus Labbe, ex veteri et membranaceo codice Ecclesiæ collegiæ S. Austregisili de Castro, ubique submitit prædictus Joannes de S. Martino, ex indicato MS. S. Mariæ de Regniaco. Auctor hujus libri non satis solde in omnibus procedit, uti observamus in Annotat. 5. Surius nonnulla hinc excerptit, et libro priori annexit. Liber tertius continet miracula ac virtutes recentioris memorie, uti sub isto titulo edidit talem Labbe, ex eodem libro MS. Ecclesiæ S. Austregisili de Castro. Auctor Patriarchii Bituricensis capite 30 omnia ex libro primo, varia ex secundo, paucæ ex tertio edidit ita sub finem se excusans. Reliqua miracula, quæ post felicissimi obitum summi sanctus Pontifex Austregisilus fecisse legitur, ne nos istud opusculum justo longius dilatemus, reticenda esse duximus. Verumtamen lectorem studiosum sedulo commoneamus, ea ob virtutis exemplum querere et legere in Ecclesia de Castro, ubi Sacratissimum corpus ipsius ab omni

Liber 1 ex MSS.

C
auctore coævo.

Lib 2 ex MSS.

auctore minus
solido,

Lib 3 de mi-
raculis recen-
tioribus.

populo magnæ venerationis colitur honore. Est autem dictum Patriarchium seculo proxime elapso conscriptum.

3 Quarto loco apud Philippum Labbe adiungitur elogium, olim tumulo illius marmoreo insculptum, ex eodem libro Ecclesiæ de Castro: quos nos omittimus, quia nihil singulare continet præter tempus editi in lucem Sancti. Ille autem ibi asserit natus tertia Kalendarum Decembrum, feria quarta et quarta decima luna, his vicinis et primo Childeberto regnantis in anno. Ubi videtur assignari annus Christi M.I. quando cyclo Lunæ 1 Solis xxviii littera dominicali A, dies xxix Novembris incidit in Feriam quartam, ac reliqua eidem anno videntur posse optari: capit enim Childebertus regnare anno Christi oxi. Hæc autem fundamento si liceat aliquid superstruere, dici posset, quod S. Austregisilus, cum Sacris litteris fuisset institutus (id vero elogium dicit factum in urbe Turonis) fuerit a patre deputatus in obsequium Regis Gunthramni, cum onus haberet xxiii, circa annum DLXXV; nec potuit ob falsum scriptum Bertheleni coactus fuisse a Rege in duello certare, nisi post annum DLXXXIV, quo Ecclesia S. Marcelli, in qua tunc oraverat, n dicto Rege Gunthramno fuit constructa. Dein post alios sacras Ordines videtur Sacerdos consecratus circa annum DLXXX, ab Ætherio jam tum Archiepiscopo Lugdunensi; a quo Abbas constitutus basilicæ S. Niceti, ibi demum vixit usque ad annum DCXI, quo S. Apollinaris decessor ejus vivere desit mensis Octobri; cui tunc successit, ordinatus xv Februarii anni sequentis. Porro ad eum jam Episcopum venit S. Amandus, postea Episcopus Trejectensis, cellulaque inclusus tribus fere lustris pone et aqua corpus suum sustentavit. Occasione cujus vi Februarii, ante illius Vitam num. 75, occasione stabilivimus tempus. S. Austregisili et trium decessorum ejus; ostendimusque ex Gregorio Turonensi et aliis, S. Sulpitium Severum obiisse anno DCXI, S. Eustasium anno DCII, S. Apollinarem anno DCXI. Et quia S. Austregisilus annos duodecim præfuit Ecclesiæ Bituricensi, obitum ejus necessario referimus ad annum DCXXIV, quo mortuus est xiii Kalendas Junii sive xx die Maji. Auctor Patriarchii Bituricensis, in nova Bibliotheca Labbei Cap. 77, scribit, quod Septuagesimus septimus Biturigum Archiepiscopus Guillelmus de Broccia (qui sedisse dicitur ab anno ccccxx ad ccccxxix) exhumavit corpus B. Austregisili, et in eadem ecclesia, in qua jacebat, honorifice collocavit, die Lunæ post Pascha, anno Domini mcccxxiii.

4 Sollemnissima veneratione festum ejus die xx Maji prægatur, non solum in variis ipsi dicatis Ecclesiis, sed etiam in urbe et tota diocesi Bituricensi; insertoque est Sacra ejusdem memoria Martyrologii Usuardi, Notkeri, Bellini, et variis MS. etiam sub Adonis nomine, et Lucensi Martyrologii Hieronymiani apographo: sequuntur autem passim recentiores cum hodierno Martyrologio Romano his verbis. Apud Bituricas in Gallia S. Austregisili Episcopi et Confessoris. Longo ex Actis desumpto elogio exornatur a Saussayo. Ordinato S. Austregisil in Episcopum celebratur inter propria festa diocesis Bituricensis ad diem xv Februarii, et memoratur sub isto titulo etiam a Saussayo; interim

NOT. 3****
APP. TOM. VII
MAJI
G. II

Natus an 551

E

venit in ou-
tam S. Gun-
thramni circa
an. 575,

Sacerdos
consecratus
an. 590,

Episcopus 612,
F

mortuus 621,

memoria
depositionis
20 Maji

et ordina-
tionis 15
Februarii.

in

A in variis, MSS. ad dictum diem indicatis, appellatur depositio, forsitan quia post aliquam corporis translationem facta fuerit. *Proterga* ad diem xvlti Februarii inscriptus est eadē Kalphario Sanctorum Ordinis Benedictini, non antiquo: et ad hunc diem xx Maji Martyrologiis monasticis *Vionis, Dorganni, Menardi, Bucelini*: imo et liber primus et secundus de ejus *Vita* et miraculis ponitur inter Acta seculi 2 Sanctorum Ordinis S. Benedicti apud *Dacherium et Mabillaem, Fundamentum* inde desumptum, quod lib. 1 *Vitæ* n. 7 dicitur ab *Aethero* Episcopo Lugdunensi ordinatus Presbyter et Abbas basilicæ S. Niceti Episcopi et Confessoris. *Inde inferi* *Non* primo fuisse monachum, dein Abbatem. Sed nunc *Basilicæ illi* adjectum fuerit monasterium, et quidem Ordinis S. Benedicti, an solum iste præfuerit Abbas Clero ibidem viventi, non liquet. *Constantinus Ghinus* eundem cum longa elogia celebrat in *Natalibus Sanctorum Canonicozum*. Et sunt aliqua vulgaria Acta SS. *Lazari, Marthæ, Mariæ* et aliorum, qui dicuntur *Masiliani* appllisce, et in his Actis dicitur S. Austregisilus a S. Petro Bituricus destinatus, ut observat *Franciscus Bosque* lib. 1 *Historiarum Ecclesiæ Gallicanæ* cap. 2: que tam enormia menda satis declarant, quam parum fidelem sit eorum scriptis, qui plerumque Gallicanarum ecclesiarum exordia conantur quàm antiquissima facere.

VITÆ LIBER I

Auctore coetaneo.

Ex Variis MSS. et editionibus.

CAPUT I.

Adolescentia. Vita in aula S. Gunthramni Regis. Sacerdotium.

Beatus a Austregisilus, natus b Angino patre, Biturige civitatis indigena fuit: parentum quidem clara progenie, tamen opulentiæ rerum nec multum dives nec indigens, sed sufficiens erat ex omni rerum substantia. Cumque a pueritia sacris litteris fuisset institutus, et a minore usque ad robustiorem transisset ætate, in obsequium gloriosi Regis c Gunthramni deputatur a patre. Ubi non modico temporis spatio sub seculari disciplina prudenter militavit: erat enim Regi gratissimus, et universis comitum milibus amatissimus; in tantum ut linteum, quo Rex lotis manibus tergere solitus erat, ipse proferret, et ob hoc Mapparius vocabatur. Tunc vero jam in seculari habitu positus, eleemosynis et vigiliis orationibusque die noctuque vigilantissime insistebat, et ad caelestem patriam ineffabili desiderio anhelabat. Jam in hoc seculo fideliter videbatur illi servire, qui inhiantes in caelestibus inseparabiliter inherere cupiebat.

2 Aliquando copit a parentibus cogi, ut uxorem duceret. Ille vero amore pudicitiae raptus, et molestias nuptiarum devitans, differere nuptias, dicebatque: d In hac causa experienda est voluntas Domini et potestas, quia dubium est, utrum bonam, an malam ducam. Si bonam; timeo perdere. Si malam; timeo ne possim carere. Quid me in dubium vultis venire, et super vacua sollicitudine iis, que usibus mulierum sunt, implicari? cum possim liber vivere, cur me alterius mancipabo servitio? Hæc audientes parentes ejus contristati ceperunt, et vehementius eum urgere, ut faceret eorum in hac parte voluntatem. Ille autem, ne contristare eos videretur, quos propitius et potius orantes habere cupiebat, ita facturum se promisit; ut si esset Domini voluntas, faceret quod hortabatur.

3 Cum autem esset in ministerio antelicti Regis, cepit secum volvere de hac causa, et quærere, quisnam esset ei condignus. Occurrunt ei in mente tres vicini viri, æquales natione et rerum familiarum parili substantia: quorum nomina scribens in tribus pittaciis, misit ea super altare sub e palla in Basilica S. Joannis, continus ab urbe f Cabilioni sita, votum faciens, ut tres noctes sine somni perceptione in oratione persisteret. Et expletis trium noctium spatiis mittens manum, quale Dominus ei admoveat pittacium dignaretur, ut ejus in ipso scriptum nomen inveniret, ejus filium petere deberet; transacta una nocte absque degustatione somni, adveniente altera cepit somno gravari: et circa medium noctis tempus, cum jam ferre non posset somni torporem, flexo genu incubuit g formula, et obdormivit. Et ecce in visu asiterunt ei duo viri ante altare, senes et decori viri, et ait unus ad alterum: Cujus filium hic Austregisilus sponsabit? At ille interroganti dixit: Ignoras, quia jam desponsavit sibi uxorem? Ait: Cujus filiam? Respondit: Justi Judicis. In hac visione expergelactus, cepit deliberabundus inquirere, quisnam hic esset Justus, et quis Judex fuerit ejus filiam haberet in nuptiam.

4 h Dumque non inveniret, dubius de petitione, ibat solito ad aulam Regis: perveniente in burgum, ubi diversorium habebat, et ibi erat hospes suus, pauper veteranus cum muliercula. Quo viso cepit illa femina dicere: Hospes, substa paulisper, et referam tibi somnium, quod nunc diluculo de te vidi. Videbam me audire magnos sonitus fragoris, quasi psallentium voces, et aio hospiti tuo: Homo, quid est illud quod audio? nam aliqua festivitas hodie a Sacerdotibus celebratur, ubi processio fiat? Et dixit mihi: Hospes noster Austregisilus uxorem ducit.

Et ego gavisus, cum summa alacritate progressa exivi in plateam, videre puellam, et considerare vultum et speciem ejus. Cumque præteriret per hanc plateam Clerici in albis vestibus, deferentes Cruces et Psalmos ex more procedentium canentes, ultimus eorum veniebat tu, et reliquum vulgus sequebatur post tergum tuum. Et ego curiosus considerabam, et nullam videbam nostri sexus adesse personam, nec puellam quam duceres: et dixi hospiti tuo: Ubi est illa puella, quam hospes noster accepit? At ille: Nonne vides illam in manibus suis? Etego aspexi, et aliud non vidi nisi librum Evangelii in manibus tuis. Tunc ille Beatus intellexit, juxta suam visionem et somnium mulierculæ, Domini vocatione ad Sacerdotale officium se provocari. Cum deinde in palatium pervenisset, pulsanti sibi ostium ostiarius apernit: et cum intiret in domum Regis solito, ipse Rex responsum imposuit his verbis, et eo ordine magna voce: Posuisti Domine in capite ejus coronam de lapide pretioso. Vitam petisti a te, et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Jam ex tunc confirmata est in ipso spes fidei de Domini vocatione: cepitque obnixus in bonis operibus proficere, et de nuptiis ultra cessavit cogitare quid ageret.

5 Tunc totius malitiæ artifex et invidus, callidusque hostis humani generis, cum videret eum ingenti ardore beatam sistere vitam, ei cepit suis deceptionibus scandala parare, quæ ab isto sancto proposito Deo famulum inhibere possent. Erat tunc in palatio Regis quidam potestate præditus, homo ferox et superbie nimis deditus, i Bethelæ nomine, qui temerario ordine quiddam de fiscalibus rebus fraudulenter occupaverat: unde dum argueretur a Rege, ostendit illi falsam auctoritatem. Quis, inquit, tibi hanc præceptionem dedit? Qui dixit, Austregisilus Mapparius. Accersitus Austregisilus et interrogatus, quod non fecerat, denegavit.

D circa quas deliberans,

e f

g in visione discit sibi desponsandam Justiciæ filiam,

E h

quam ex alterius visu intelligit esse Ecclesiasticam.

F

Psal. 30

Calumniam jussus duello purgare,

i

illis

etiam apud Benedictinos.

a b In aula S. Gunthramni pie virens

c

C

invitatur ad nuptias:

d

A Illis ita disceptantibus Rex in furorem versus, jussit eos ex hoc in campo certare, ut, quis eorum falleret, Domini judicio monstraretur. Jam advenerat dies institutus certandi. Mane surgens Austregisilus, clypeum cum jaculo per pueros suos direxit in campum, ubi Rex agonistas expectare solitus erat. Et dum ipse ad *k* Basilicam S. Marcelli solito more orandi gratia pergeret, habuit quendam pauperem obvium, et quid ei largiretur amplius non habebat, nisi mummi triennem: nam et si quid ei fuerat, in simile opus abierat. Venit illi in mentem Prophetica illud: Beatus qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Dominus, et non tradet eum in manus inimici ejus. Dato triente ingreditur Basilicam: premissa oratione vexillo Crucis se munivit, quod est armatura Dei; fidensque de sua justitia, et de Domini justo judicio, imperterritus festinansque ad certamen pergebat.

Psal. 40, 1
post orationem
et elemosinam
in campum venit,

B Cum vero ibidem praestolare tur adversarii adventum, ecce veniens quidam ex ministris Betheleni anhelahaudens, et lugubri vultu, nuntiavit Regi mortuum esse memoratum Bethelenum. Rex igitur indagare cepit, tam celer ejus interitus qualiter contigisset. Ille his verbis et eo ordine exponerebat.

l
intelligitque
adversarium
ad equo de-
jectum et con-
culcatum.

Psal. 5, 7
Prov. 19, 5

C Regi cum calcaribus latera perforaret, exiliens summa velocitate, cepit ingenti impetu in diversa flectere membra, caput jungere pedibus, pedes posteriores in sublime excutere: et tandiu memoratum Bethelenum ventilavit atque concussit, donec, velut praecisa arbor, aut ab impetu turbinis evulsa, ab alto praecipens in terram rueret. Et nec hoc satis fuit: sed vertens se equus ille, junctis pedibus percussit eum in cerebro, ita ut cruor per aures et nares peramperet: usque adeo impletum fuit in eo, quod scriptum est, Perdes eos qui loquuntur mendacium: et, Testis falsus non erit impunitus. Hoc audito Rex accessit ad se Austregisilum, et ait ei: Pugnavit pro te Dominus, cujus auxilium fideliter poposcisti. Mortuus est, inquit, Bethelenus, divini ultione punitus. Ille vero, non gaudens de interitu inimici, gratias egit Deo, quod ab ejus sanguine impollutus Dominus suus servasset manus, memorans illud versiculum psalmi, Domine respexisti humilitatem meam: nec conclusisti me in manu inimici, et fidelem famulum tuum servasti illesum. Jam tunc superna pietas et divina potentia famulum [suum], quem dignum Sacerdotem fore praedestinaverat, adhuc in seculari habitu ab ingruentibus tentationibus diaboli salvabat.

Sacris Ordini-
bus suc-
cessive ini-
tialis,

m

7 Post haec cepit ipse Austregisilus in amore et dilectione Dei attentius in bonis operibus proficere, et Clericatus onus inibantem desiderare, at pro hoc Regem petere dubitavit. Erat tunc in domo Regis, inter ceteros Senatores praestantissimus, Aetherius nomine, vir prudentissimus, et singulari cautela praeditus, cui Rex omnia tractatus suareana praecipue pendebat: qui tunc dignus Episcopatu, postea Lugduno Galliae nobilissimae civitati Episcopum ordinatus est, quique memoratum famulum Dei singulariter diligebat: quem Austregisilus rogavit, ut Regis permisso peteret se ad Clericatus onus venire debere: qui suggestit, et impetravit. Acceptis Epistolis perrexit Autissiodorum civitatem, ibique a B. n. Anachario Episcopo, decisa casaria Clericus effectus: et Subdiaconus ordinatus est. Regressus inde venit ad memoratum Aetherium: ille, jam Episcopatu accepto, benignissimae cum cum ineffabili gaudio recepit, Presbyterumque et Abbatem Basilicæ o B. Nicetii Episcopi et Confessoris ordi-

n

o

navit: et ob dilectionem perfectionis, dedit ei de D
rebus Ecclesiae coloniam Albiacum, usibus suis pro-
futura.

B. X. MSS.

8 Cum autem tempus venit vindemiae, et jam uvae erant praecoquae, exivit B. Austregisilus vindemiam colligere, jussitque prius parari vasa, in quibus mustum reconderet. Quod ut factum est, repletis vasis aliis musto: una, quam vulgus vocat cubam, ferme viginti metretas capiens, resedit vacua. Eadem nocte ex torculari machina adhuc extorta est musti fere amphora una: cumque non esset alibi ubi recondere, jussit illud vir Dei in illo majori dolio, quod vacuum erat, recondi. Ille in idem cellarium ingressus, facta oratione signum Crucis figuravit: et eo mane regresso ad Basilicam, custos p Canane illius, cum introisset in cellarium considerare, si salva essent vasa cum musto: aspexit et illud, quod vacuum remanserat; [et tunc] sicut reliqua vasa superexundabat et ebulliebat, tanta repletione ut desuper plurimum mustum laberetur in terram. Ille tanto mysterio stupefactus, e vestigio ad Basilicam ad sanctum Dei hominem excurrit, nuntians hoc ei quod factum fuerat. Ille silentium imponens aiebat: Vide, nemini dixeris. Nulli dubium, quod hoc Dominus, pro merito et oratione praefati famuli sui, operari dignatus est.

et factus
Abbas S.
Nicetii,

p
Signo Cru-
cis vinum
multiplicat.

q

9 Post haec cum Dominus vellet eum ad altiora, juxta sanctum propositum suum, promovere: eo tempore cum esset memoratus Dei homo cum S. Aetherio Episcopo in quadam villa, in q Janavense territorio super lacum, erat haud procul ab ipsa villa castellum desertum, et ab universis habitatoribus derelictum: inerant autem ibi Ecclesiae, et ipsae fere semierutae. Cumque orandi gratia in ipsum lacum praefatus B. Austregisilus perrexisset, et nullum custodem nec aliquem Clericum ibidem reperisset, nisi tantum potentia ostia, et sacrorum clausum, et seris obfirmatum, voluit Missas in illa basilica celebrare: et quia deerat aqua, quae et manus lavaret, et in Sacrificium misceret, dicit ad ministrum suum Marcellum, eo tempore Lectori, postea etiam Abbati in r basilica ubi corpus ipsius Beati conditum est: Require paxillum aquae, ut hic celebremus Missas. Qui cum quaesisset, non invenit. Regressusque ad eum in ipsam Ecclesiam: invenit ostium da sacrorum apertum, quod ante seratum viderat: et cum introisset, invenit ipsum virum Dei stantem, et ante se habentem duas crateras plenas, l' unam aqua, alteram vino. Ille stupefactus, hoc miraculum intueus, in pavorem non modicum conversus est.

q
Morum dice-
re volens

r
ultra aper-
tur sacrum
et vinum cum
aqua offertur.

ANNOTATA.

n MS. Regniacense. Austregisilus igitur, ut videtur deesse Prologus.

b Idem MS. Agundino, Surius Gandino.

c S. Gunthramus regnavit ab anno 561, usque ad an. 593, mortuus 28 Martii, quo die Vitam illustravimus.

d Surius, Si malam, melius possem carere.

e Labbe, sub pallio.

f Idem Cabilono. In Patriarchio Bituric. Cabilonensi. Est Cabilo urbs ad Ararim fluvium et Sedes S. Gunthrami. Ei jam inclusa est dicta Ecclesia S. Joannis Bapt. de Maisel appellata.

g Surius, ad asserem incubuit. Formula nomine intelliguntur Sedilia templi, quae pro thibitu deprimentur et eriguntur, Gallice une forme.

h Surius, cum vetula conjuge: Labbe, cum anula, et addit, forte anicula: in Patriarchio Bituricensi uxor dicitur.

i MS. Regniac. Bethellenus, Sur. Betellinus.

k

A k Ecclesiam S. Marcelli cum monasterio in suburbio Cabilonensi extruxerit S. Gunthramus anno 24 regni, Christi 584. Monasterium autem illud jam subijacit cavobio Cluniacensi.

l Labbe, Sabbatiano. In Patriarchio sub Bariaco. Surius, in quodam loco.

m Ethericus, factus Archiepiscopus inter annum 585, quo Priscus decessor adhuc vivebat, et annum 589, quo subscriptis rescripto Episcoporum apud S. Gregorium Tarenensia lib. 9 Hist. cap. 41.

n Annacharius, Surio et aliis Annariis, vivebat adhuc anno 585, quando Concilio Matisconensi interfuit.

o S. Nicetius Episcopus Lugdunensis mortuus est anno 573, 2 Aprilis, ad quem diem Filium illustramus jussu Aethieri scriptam. Hic prisco successor S. Nicetii subrogatus est. Basilica S. Nicetii est Collegiata et Parochialis.

p Canane, forsan Cantinae, MSS. quidam Cappa, Surius, Vasis. Patriarch. Custos cellae vinariae.

q MS. Regniac. in Gennensi. Sur. Gebenuensi, id est Genevensi.

r In Castro Bituricensi.

B

CAPUT II.

Episcopus Bituricensis. Miracula. Obitus.

Quumque Dominus cum ad sublimiorem gradum honorum provehere vellet, decedente Biturigis a Apollinare Episcopo, S. Austregisilus in loco ejus eloctus, ab omnibus consensu Regis Episcopus subrogatur: in quo gradu dignitatis b duodecim annis rexit Ecclesiam, sicut ipse Angelus revelante cognoverat. Nam cum primum terminum memorate urbis esset ingressus, mansit in villa Germaniaco; nocteque compellens c Sulpitium Diaconem, qui ejus postea successor fuit, et Desiderium item Diaconem, dixit eis: Hae nocte mihi Dominus dignatus est revelare, me duodecim annos in isto gradu dignitatis regere Ecclesiam Bituricensem.

11 Eo tempore erat mulier aliqua in suburbano ipsius civitatis, longo jam tempore aridis membris, nervis contractis, morbo paralytici affecta, ita ut nullum fere membrum ad officium suum movere posset, nisi, cum necesse fuisset, ceterorum manibus, ubi i necessitas exigebat, deferebatur; petiitque se a vicinis ad virum sanctum deportari. Cumque ad altare delata fuisset, et vir sanctus solito more officium divinum exsolvere in ecclesiam advenisset, vidit misellam incurvatam, ad ipsum altare jacentem, et dicentem sibi: S. Austregisile, adjuva me. At ille: Domini pietas et potestas te salvare potest. Ille manus oculosque tollens ad caelum, dixit: Extende mihi manum tuam. At illa ait: Nequeo. Ille apprehensa illius dextera, et digitos suos inferens in palmam suam, digitos ejus, qui olim per ipsum morbum manui ejus adhaeserant, direxit: similiter et omnia membra fecit, donec exiret eum super pedes suos, et restituta esset pristina sanitati; et membra sua, ut sana solita erant, officium suum receperunt, et ait ad eam: Cave ne ad pristina vitia devolvaris, ne forte tibi deterior contingat; quia ferebatur eam, antequam in istam infirmitatem laberetur, voluptati deditum luxuriose vixisse.

12 Per idem tempus in urbe Biturica erat nobilissima mente et natalibus illustris d Bertouara, sacra Dei famula. Cum solito more ipsa nocturno tempore vigilare properabat, invenit in platea sub stillicidio cujusdam domus jacentem pauperem, nomine Meroaldum, pannis obsitum, omnibus membris contractum; compitque inquirere ejus casus miseriarum, et cur ibi jaceret. At ille dixit: Jamdiu isto

morbo cruciatus jaceo, et non est qui mihi auxilietur: volens ad ecclesiam ire, nequeo, ut S. Austregisili ad conspectum deducar. At illa haec audiens, ingenuit: et compassione ipsius pauperis compuncta, praecepit pueris suis eum levare a terra, et suppositis manibus quasi exanimem ad ecclesiam deferri, et coram altari rigravit deponi, ubi jam advenerat saepe fatus vir Dei. Qui intuens debilem contractum, sensit in spiritu, ob causam peccati, nequissimum spiritum, potestate accepta, istam contractionem pauperi infixisse: praecepitque eum in remotiorem locum deferri. Et ille, in oratione prostratus aliquandiu, postea ad pauperem illum accessit: et (nisi fallor) eum in balneum mitti jussit. Contractans autem manibus omni membra sua et extendens, deprecatus Domini auxilium, impetravit quod petiit. Affuit superna gratia, et pauper ille pristinae restitutus sospitati, postea ab omnibus visus; et, nullo claudicante membrorum, pluribus vixit annis.

13 Eodem tempore erat quaedam matrona, nobili genere orta, religiosa, nomine Paterna, ad ministerium habens familiare puellam creditam et dilectam, nomine Augustam; acciditque ei ut ab interpellatore totius immunditiae percussa fuisset, ac luminum claritate amissa, torporem et caecitatis incurrisset. Cum autem memorata Domina ipsius puella scripsisset epistolam, misit eam ad saepe fatum Dei hominem, petens ut suis orationibus ab ipsa caecitate curaretur. Quam ille intuens, suscepit ad caelum, Domini auxilium postulans; et accipiens oleum, benedixit, et linivit oculis ejus: et oratione facta, caeca quae dudum fuerat puella, protinus apertis oculis copiam videndi recepit.

14 Post idem tempus, illustris matrona et Deo dicata Austroberta, relicta illustrissimi viri Chramnaldi, relict, quod ipsa praesente amicum fuit. Unus de pistoribus suis, nomine f Leodomarus, morbo atrocissimo vexabatur; et illa habebat repositum panem, quem memoratus Austregisilus benedixerat, et ei eulogias transmiserat: quem illa ad hoc reservabat, ut si quid videretur aliquo taedio affici, cum integra fide saluti sumendum ei dare deberet. Rogavitque memoratum pistorem apprehendi, et de illo pane in os ejus mitti praecepit: quem ille penitus accipere recusabat: sed tamen invite et coacte aperto ore iniecerunt de ipso pane in ejus faucibus. Post haec, nec mora, evomuit omnem amaritudinem, qua vexabatur: et sanus factus, hodie officium suum facere videtur.

15 Quidam molendinarius, nomine g Monulfus, die Dominico, temerario spiritu volens, juxta sui industriam, molam emendare, accepto accipiti ferro, quod vulgus scottam vocat, cepit h terere molam. Ex quo peccato adhesit manibus ejus manubrio ferri illius, quod nullus poterat de manu ejus auferre: et tanto districtione arctatus est, ut inter digitos illius jam sanguis prorumperet, et aspicientibus ob fastidium fastidium faceret: venitque ad praefatum Dei hominem. At ille postulans Dei auxilium, accepit manum ubi adhaeserat malleus, digitosque primum extendens, tulit illud ferrum, et manum illius attraxit, et omnem doloris atrocitatem expulsi: et sanus factus homo ille recessit.

16 Erat tunc procul ab urbe Bituriga, juxta vicum Briderum, puella adolescentula, parentibus amatissima, nomine Friovala; quae nequissimi spiritus oppressione crudeli cruciatus vexabatur, et, ac si phreneticum morbum haberet, die nocturne nulla ei erat requies vociferandi; intantum ut in amenitiam delapsa, nec se, nec parentes cognosceret: et et diversarum ferarum mugitus, et avium querulas voces, ingenti vociferatione geminabat. Lugebant parentes,

illumina-
torem,

E

e

pane per
eum benedi-
curatur infra-
mus;

f

F

g
manus manu-
rum adhaerens
dissolvitur:

h

litteral ener-
gumam
praeibit et
Eucharistia.

EX MES.

a

b
Fili Episcopus
Bituricensis;

c

sunat para-
lyticam,

C

d
et pauperem
contractum,

A parentes, vicini condebant, et mirabantur in tam tenera ætate tantæ crudelitatis contritionem infelicem posse sustinere. Adducitur ipsa ad sæpe fatum virum Dei : ille intuens eam, cognovit callidi hostis contritione afflictam, præcipiente eam propius ad altare admoveri; et accepto pane et calice, more solito spiritalis hostias Domino offerens, mysticum præce conficit Corpus Domini. Ille prius percepit deditque puellæ : at ubi illa accepit, protinus a vociferatione contieuit. Benedixit vestimenta ejus, et velari eam parentibus religiosa veste præcepit, et carnibus et vino abstinere debere dixit : quod et factum est. Ex illa hora, fugato demonio, puella illa pristina sanitati restituta, hodieque in monasterio B. Bertuaræ reclusa, inter reliquias Dei famulas laudabili conversatione degere videtur.

i
Moritur.

17 I Jam tempus aderat, post labores, quiete sempiterna perfruendi. Itaque servum suum Christus jussit e corpore exire. Cumque sacrum ejus corpus ad ecclesiam humanum deportaretur; erat tunc in ipsa civitate Biturigas quidam pauperimus juvenis, nomine Leonastus, ex longo jam tempore debilitate contractus, ita ut plantæ ejus ad poplites adhærent; et deportabatur humeris alterius per singulorum ostia, et elemosynam quærebat. Cum vero vir Dei B. Austregisilus dormivit in Domino, gestatorium, ubi sanctum corpus illius ferebatur, pauper ille sequebatur : ad Basilicamque, ubi sepultum est, pervenit, jacens ante sepulchrum ejus. Eadem nocte Dominus eum laxatis membris, quæ erant arida, officium pedum consequi fecit; postea visus est per semetipsum in eadem civitate rectus ambulare.

Ad sepulcrum
sanatur con-
tractus :

k
l
apparet can-
didus indutus :

18 Nec illud præterire debemus, quod venerabilis k Januarius Presbyter refert, qui et, quando sepultus est a B. l Rauraco Episcopo memoratus vir Dei, inibi erat : et cum corpus ipsius Sancti appositum in sepulchro fuisset, et eum præfatus Pontifex sepelisset; cum ex more tumulus ille componeretur, stans præfatus Episcopus Rauracus ad pedes ejus, et memoratus Presbyter Januarii aspexit, quod quasi sæpe fatus S. Austregisilus ad dexteram ipsius Rauraci, candidis vestibus et decore vultu assistere videretur. Quem cum ille miraretur, subito hæc visio ab oculis suis ablata est; nullque dubium quin Angelus Domini, custos ipsius Austregisili, qui cum illo usque ad sepulchrum semper fuit, ipsi memorato Presbytero apparuit.

C
altis miraculis
claret.

19 Longum est ut universa singillatim evolam signorum et sanitarum, quas Dominus per ipsum servum suum fecit; quanti ejus oratione et tactu de universis infirmitatibus sanati sunt; quanti mortali sententia damnati, in carceribus reclusi, sua oratione luxa visis vinculis nullius custodis m observaculo, ad Ecclesiam confugerunt; quanti pauperes, viduas, orphanæ sui elemosyna sustentati sunt; testis est Dominus, et sancti Angeli ejus, et illi qui viderunt. Sed jam propter prolixitatem terminus sit hujus operis schedulæ : nam plenus dierum in bona confessione obiit xii Kalendas Junii. Anima ejus migravit ad Dominum; terra terræ reddita est : ejus meritis, quoniam aequari non possumus, saltem imitatores esse mereamur, præstante illo, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ANNOTATA.

a Apollinaris vita functus est anno 611, mense Octobri, Theoderico tunc Rege Burgundionum.

b A fine anni 611 aut initio sequentis usque ad hunc 20 Maji anni 624. In Patriarchio Bituric. dicuntur hæc ab Angelo dicta : Sacer Austregisile, Dei cultor

sednle felix reges Bituros annos ecce bis senos. EX MSS.

c Hic est S. Sulpitius Pius, cujus Vitam dedimus ad diem 17 Januarii in qua num. 9 dicitur a S. Austregisilo diaconus ordinatus.

d S. Bertuaræ sen Bertradæ natalis celebratur in ecclesia de Salis & Doc. teste Claudio Roberto et Saus-sayo : in Vita S. Eustasii Abbat. Luxoviensis 29 Martii dicitur Bertuaria monasterium pellarum construxisse, secundum B. Columbani regulam, in Bituriensi urbe. Spectat id jam ad Canonicos seculares.

e Paterna cum titulo Beate inscripta est Gynæceæ sacra Arturi du Monstier.

f Alis Lodomar. In Patriarcho Lodomar.

g Sarius Menulphus, alis Maonphus. In Patriarchio Menulphus.

h Labbe explicationis causa addit, percutiens.

i Hæc priore de obitu dicitur apud Labbe. In Patriarchio Gravi febrium dolore attenuatus, feliciter moriens, migravit ad Dominum xii Kalendas Junii.

k Alis apud Labbe, Genuarinus.

l Rauracus, Episcopus Nivernensis in Patriarchio Bituric. at diu postea vixit, et circa annum 630 interfuit : Concilio Cabilonensi.

m Labbe, observaculo; reseraculo; Sarius, nullo resistente.

LIBER II.

Miracula adversus raptores bonorum ecclesiasticorum.

Ex duplici MS. codice.

De virtutibus beatissimi Austregisili Episcopi et Confessoris, quas Dominus post obitum ejus operari dignatus est, vel copia miraculorum ejus, rusticante sermone dicamus pauca de plurimis que restant. Nam adhuc ipse Beatus advertere, ut pius Pastor semper curam Ecclesiæ plebisque commissa quætidie gerebat, et de dentè lupi savientis liberare optabat; adventu ex Palatio a Theoderici Regis homo savissimus, b Warnarius nomine, avaritie turpis lucri cupidus, superbie nimis deditus, ut urbem et pagum Biturigum sub tributo ejus temporibus censeret : et aurum atque argentum, quod unusquisque secundum suam personam solveret, ipse Regi deferret, et eos tributarios faceret. Illi ad B. Austregisilum concurrunt, ut eos de nefanda consuetudine liberaret, et suis sanctis orationibus adjuvaret. Tunc ipse Deatus pro tanti criminis reatu se die noctaque in oratione prostravit, ut Dominica pietas ab inimico saviente plebem sibi commissam liberare dignaretur : quod et factum est. Jam appropinquante ipso Warnario ad portas Bituricæ civitatis, Austregisilus ei intrepidus exivit obviam, et murum se opposuit, ut pro justitia staret in prælio in die Domini; et si Domino placuisset, pro defensione plebis et hujus prave consuetudinis, usque ad mortem cupiebat certare. Et dixit ei B. Austregisilus : Unde venis, inique? quo pergis? quid facere optas? Resistet Dominus iniquam tuam voluntatem, nec intra muros civitatis te intrare permittet, nec descriptionem facere : nec ullo ab eo fuit honore receptus, sed implevit illud quod scriptum est in Psalmis. Viriliter agite, confortetur cor vestrum omnes qui speratis in Domino. Tunc ipse Warnarius, iracundia vehementer accensus, videns quod malitiam, quæ cordi ejus adhaeserat, implere non posset; cum grandi furore regressus est ad Palatium, ut Regi nuntiaret, quod propter Austregisilum adimplere non poterat. Tunc ipso tempore B. Austregisilus glorioso excessu migravit ad Dominum, et plebs sibi commissa remansit incoluntis. Tunc B. Sulpitius ejus Diaconus, ab

EX MSS.

E

a
b

f' suos exa-
tione insolita
liberet

F

Angitur exac-
torem ingres-
su urbis pro-
hibuisse :

KA MSS.

qui ad suc-
cessorem
ejus eandem
ex causa
regressus,

in ecclesia
Sancti gra-
viter laesus,

A omnibus electus, opere et merito dignus, in eadem urbe successor ejus effectus, Pontificale suscepit officium. Nec mora fuit, cum rursus ille crudelissimus Warnarius, ejus superius mentionem fecimus, Palatio reversus, opus nequam, quod teterrimus hostis antiquis cordi ejus plantaverat, exercere in opere festinabat, ut pagum et urbem Biturigam, omnesque ibidem commanentes, secundum eorum personas, tributarios faceret. Tunc B. Sulpitius, anxius apud semetipsum, quid de hac re facere deberet, a Domino postulabat auxilium; cum enim esset ipse Beatus totus iocis ac simplex, et corde humilis, ejus resistere militum non modico timore formidabat: sed cum lacrymis ipsum Warnarium cepit precari, ut quos tempore B. Austregisili Bituriges tributarios non fecerat, nec suo faceret. At ille crudelis, quod Sacerdos Dei orabat, minime prestare volebat, c. Tunc vir Beatus de sacra ministerio ei contestatus est, ut tam nefandam consuetudinem suis temporibus non impleteret in opere.

2 At ille versutus, postquam jam munere accepto praetulus gaudebat, ad Basilicam sancti Austregisili, non corde, sed corpore inflatus, quasi orationis studio perrexit. Pervenit ad locum, ubi ipse Beatus a fidelibus Christianis miro decore jacebat humatus; aspiciens in cyptum, vidit eum auro argenteoque miro modo adornatum; invidiamque corde ejus repleto, tali est sermone afflatus: Austregisilus dehebat aurum et argentum suum pauperibus erogare, et super tumulum suum poni jussu pro seculi dignitate. Nec propter hoc dicebat, ut ei cura esset de pauperibus, sed ad similitudinem Judae Iscariothae, avaritia repletus anhelabat, de ipso sepulchro regressus, orandi causa circumvallata altaria. Dum ambularet per ipsam Basilicam, vectis unus, in quo vela pendebant, de alto ruens, cecidit super cerebrum ejus; et tali est plaga percussus, ut cruor per oculos et barbam deflueret, et ad terram laberetur. Tunc ipse Warnarius clamavit voce qua poterat, dicens: Austregisilus, dum adveniret, semper mihi odiosus et contrarius fuit; et adhuc jam mortuus, mortui vicina me tradidit. Sic ipse infelix, a virtute Dominica perterritus, nec facinus suum recognovit, nec veniam a Sancto Dei postulavit: sed adhuc sua malitia exarsit, ad Augustodunensem urbem voluit festinanter propere, ut Episcopus loci illius destrueret et condemnaret. Et pergens, mansit non longe ab urbe villa Aulatiaco. Cum omnes recubissent, tunc ipse ferocissimus pro socersa ventris intravit necessariam: cumque ibidem in loco consuetudinis sederet, statim obdormivit. Et cum d. evigilasset, ministris suis, qui ante ipsum stabant, dixit: Austregisilus et Sulpitius aqua-manile cum urceo aureo in ista hora mihi transmiserunt: quis hoc ex vobis recepit? Negantibus illis quod non viderant, et eo ipsum sermonem loquente, omnia intestina ejus de corpore evulsa sunt. Continuo ipsa hora in ipso sterquilino turpiter exhalavit spiritum. Postea in ipsis temporibus nullus filius a ausu tanta perfidiae scelus rejeteret. Impletum est in illo quod scriptum est in Psalmis; Theaurizat, et ignorat qui congregat ea; et Iniquities ejus in verticem ejus descendit.

e
Psalm. 18
Psalm. 7

Plurima
sunt mira-
cula.

3 Post diem, quo gloriosus Austregisilus migravit ad Dominum, et in loco, quo ipse requieverat corpore, et in aliis locis ubi ipse Beatus habitaverat, vel in strato in quo jacerat, multa fiebant miracula. Cum in pago Biturico juxta vicum f. Carobrias, villa quae dicitur Stivalis, viri sancti proprietates fuerat; ibidem habebat domum, ubi ipse habitaverat, et torum in quo jacerat; et multi infirmi, cum de strato ipso tollerent, vel portarent, aut tangerent, de diversis languoribus sanabantur. Unus autem in-

firmus veniens, candelam, quam ibidem voverat, ante lectum composuit, ut tota nocte luceret. Ille inde regressus, invenit favillam de ipsa candela in lecto, et nullam combustionem invenit in pallio.

4 Post idem tempus, cum Francorum g. Princeps Pipinus, adversus h. Eudonem Aquitaniae Provinciae Principem volens dimicare, in pago Biturico advenisset; barbari de ipso exercitu ad praefatum domum venerunt, ut eam igni succenderent. Veneruntque ex vicinis, qui ibidem commanebant, et dixerunt eis: Nolite ignem in domum istam mittere: ecce locus et lectus, in quo sanctus Dei Austregisilus jacuit, ubi quotidie omnipotens Deus virtutes multas facit. At illi despicientes quod dixerant, totam domum illam va-tiverunt igne, ut arderet; statimque hora qua ipsum ignem accenderant, arrepti sunt et traditi daemonio. Unus ex ipsis, qui ignem imposuerat, abstracto ostio de ipsa domo, quae vehementer ardebat, in ipsam flammam se projecit, illicque vitam finivit. Alii se dentibus laniabant, nonnulli vero sibi invenire membra truncabant. Pervenerunt ad castra, ubi Pipinus cum Francorum exercitu morabatur: et ipsi, ut cognoverunt quod eis accesserat, pavore magno sunt perterriti; mandavitque Princeps, ut nullus auderet casus vel res S. Austregisili contingere.

5 Nec multum post tempus, cum Eudo Princeps Biturigas civitatem obsidione circumvallatam haberet, nuntius de Optimatibus suis, Agnum nomine, in monasterio S. Austregisili jussit stallum tenere, et ibidem manendi tributum facultatem. At ille quid in ipso comobio invenire potuit, suis Comitibus tradidit expensandam, ita ut nulla Fratrum remaneret substantia. Cum autem tradita ipsa civitas praefato Principi fuisset, et pax denunciata in omnibus; Abbas ex ipso monasterio, Bertoradus nomine, exiens de urbe cum eulogiis et munere, venit ad Agnum, et dixit ei: Accipe parvum munusculum argenteum, quod Fratrum servitium S. Austregisilo de praeda remansit indireptum, et miserere super famulos depradatos, ut vivere possint et pro te orare. At ille versutus praefatus Agnus noluit ei prestare quod poscebat, sed deridens cum dixit: Princeps mihi mandavit, ut te ipsum in custodiam tradam, vel in captivitatem deducam, et mihi Fratrum inedia constringis parabola? At ipse Abbas nuntiat Fratribus, quia obtinere non valuerat, quod a saevo homine poposcerat, et ut Domini precarentur clementiam. Tunc ipsi Monachi, fide non dubii, venerunt ante sepulcrum B. Austregisili, et cum dolore et lacrymis coeperunt orare, et dicere: Eripe nos, Domine, servos tuos de inimico nostro, ad te confugium facinus; doce nos facere voluntatem tuam, quia tu es Deus noster, et substantia nostra. En quod tu plenius pietate nobis dedisti, homo seivissimus nobis abstraxit. Nec diu mora fuit, ipse infelix Agnus, quantum potuit per villas S. Austregisili reperire, secum ducebat in via, pecora, jumenta, et multa alia armenta, ut deduceret omnia in patriam, quae venerat. Dum iter perageret, apparuit et Austregisiliter pro somnium, dixique ei: Cur me tam graviter praedatus es? et meos servientes tristes reliquisti? Et haec dicens, pervenit eum in cerebro; et ipse evigilans, clamavit voce qua poterat, dicens: Succurrite mihi velociter, Austregisilus me percussit in capite, et nulla est mihi vivendi suspensio: ad Eudonem Principem pergit festinanter, qui me permisit res S. Austregisili contingere, et precamini ut de propriis facultatibus suis me redimat, quia ego pro sua utilitate feci malum istud, unde modo spero vitam amittere. Haec audiens Princeps, non modico est pavore percussus; jussitque omnia reddere, quae infelix Agnus abstraxerat,

g
h
domum ejus
incendentes,
percutit arre-
pti a diabolo;

E

depradatus
bona mona-
sterii

F

a Sancto
apparente
percussus in
cerebro,

A præcipiens cunctis Optimibus, ut nullus auderet de rebus Sancti contingere. Dum præfatus Princeps sederet ad mensam, recordatus prædicti Agni injuriam, unum parvum vas argenteum ei per legatum direxit. At ipse, ut vidit tam parvum donum, dixit: Tam parva præbenda, ad tam longum iter vel cruciatum, quem valde timeo accipere? Et hoc dicens, vitam finivit. Impletum est in illo, quod Prophetici sermo testatur: Qui inique agunt, exterminabuntur: qui vero expectant Dominiam, ipsi hereditate possidebunt terram.

perit:

jumenta
abigens
febris veza-
tur:

6 Nec mora, post tempus illud, unus ex Optimibus Eudonis Principis, nomine Fredegisilus, prædatus est jumenta ex ipso monasterio S. Austregisili. Cumque ea deduxisset ad propria, et aliam prædam plurimam, et elatus eam gauderet dividendam: statim illa hora accinxit eum febris, ut nulla suspensione videndi haberet facultatem, recordans illum sermonem, quem ante Principem Eudonem vel plures personas audierat, Salomone Abbate narrante, qui dicebat: Nullus ex vobis locella S. Austregisili præsumat contingere, quia ipse personas nobiles sibi adversantes occidit; ignobiles vero sævis cruciatibus torquens affligit: pavore perterritus, ad Abbatem vel monachos ibidem servientes festinanter missos direxit, qui ipsam prædam ad propria remearent, et servientibus B. Austregisili eam redderent, ut eum suis orationibus adjuvarent. Nec mora, Pater monasterii cum eulogiis legatos direxit, qui ipsum ægrum visitarent, et benedictionem Sancti præfati ei præsentarent. At ipsi cum venissent ubi Fredegisilus de vita diffidens jacebat, benedictionem, quam de ipso sepulcro a servientibus ipsis Sancti acceperant, præsentaverunt. Ipse gratias agens invocavit nomen B. Austregisili, et cum summa reverentia communicans ex ipsis eulogiis, statim vigore recepto, a ministris suis reportari se jussit, ubi erant ipsa jumenta, ut ipse manibus redderet quod male abstraxerat. Cumque ea reddidisset, statim sanus effectus, gaudens et exiliens remeavit domum, unde ante æger exierat, et manibus fuerat deportatus alienis. Impletum est in illo, quod Dominus per Prophetam dixit: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, et vivat; et percursum; Cum conversus ingenueris, tunc salvus eris.

Extorquens
Abbatē captū
vasa sacra
cruciatur:

7 Ipso quoque tempore unus ex Comitibus Eudonis Principis, Adroaldus nomine, cum castellum editum in ipso pago Biturigo violenter acquisisset, ibique comprehensus Abbatem ex ipso monasterio S. Austregisili, Bertheradum nomine, cum ministerio de ipso sancto loco, pro redemptione teneret captivum: ipse Abbas quidquid habere potuit in auro et argento, dedit pro se in redemptione. Et adhuc coactus et invitatus calicem unum aureum, et alia vasa sacra ex ipso cenobio præfati Coniti tradidit, et cum dolore non modico remeavit ad Fratres, ac cum genitu vel suspirio in orationibus suis die nocteque a S. Austregisilo postulabat solatium, ut quod cupiditas humana exinde abstraxerat, Dominica pietas recuperaret. Nec mora diu fuit, cum ipsum Adroaldum timor magnus invasit, ut nec cibum sumeret, nec oheret, nec valeret dormire; neque stare vel sedere in uno loco poterat; et de se quid agere deberet, ignorabat. Aderat ibidem Dei servus, k Wlgerannus nomine, consiliumque ab eo quæsit, quid facere deberet, revelans causam que ei nuper acciderat. At ille doctissimus et sapientia plenus, requisivit ab eo, ut si aliquid ex ministerio aut de rebus præfati Confessoris Austregisili post se haberet, ipsi loco sancto reddere non tardaret. At ipse confessus est juxta id quod fuerat excitatus, et dixit, quod calicem aureum et alia vasa exinde

habebat, quæ Bertheradus Abbas ei pro sua redemptione donaverat. Ipse Dei servus hæc audiens: Non audisti famam B. Austregisili? quid adversantibus sibi fecerit, aut quot occiderit, vel quot flagellaverit? Si vis vivere vel usque mane, præsentialiter redde quod inde habes. Et ipse hæc audiens, pavore magno repletus, omnia que exinde acceperat, reddenda promisit, et per legatos suos ad S. Austregisilum transmisit: moxque pristinam recepit sospitatem, et quandiu vixit, in ipso Cenobio, vota persolvens, in benefactis suis non modicus sed largus apparuit; et completum est in illo quod Dominus dicit: Qui confessus fuerit coram me, confitebor et ego coram Patre meo, qui est in cælis.

D
EX MSS.

sed iis red-
ditis sospes
evadit.

8 Erat ipsis temporibus homo in Bituriga civitate, Lupus nomine, bonis moribus delitus, humilis atque sapiens, sobriam et castam ducens vitam; qui ardenti desiderio, orandi gratia perrexit ad urbem Turonicam. Cumque diutissime in Basilica S. Martini Confessoris orasset, et pro peccatis suis veniam postulasset, surrexit ab oratione. Tunc unus ex Dei servis, cum vidisset eum diu orantem, mitem atque honestum, accessit eum ad se, et dixit ei: Quod est tibi nomen? vel unde es? aut pro qua causa luc adventisti? Ipse respondit: Lupus vocor, Biturigas maneo, et hic pro peccatis meis orandi gratia adveni. Respondit: Habeo aliquid servientibus S. Austregisili dicere. Ego istis diebus in spiritu ad Biturigas sui, sed corpore nunquam fui: et ut certius credas, ut errorem tollam de corde tuo, narro tibi notitiam. Est illic ecclesia l S. Sulpitii inter duas aquas, super ripam Utrionis et Avere. Respondit: Sic est verum. Est illic alia ecclesia S. Austregisili contra Orientalem plagam, ut luminaria de ipsa ecclesia possint videri. Dixit: Ita est. Iterum dixit ei ipse Dei servus: Crede mihi, quia ego istis diebus ad ecclesiam B. Austregisili in spiritu sui, et quid ibidem videriam narro tibi. Vidi ante ipsam maculam, que est ante ostia de præfata ecclesia, B. Petrum Apostolum, ad invitationem B. Austregisili adstantem, et cum eo m S. Laurianum, S. Sulpitium, et multos alios sanctos viros, qui in ipso pago requiescunt corpore; et ante eos a longe stant Adroaldus, n Bledgisilus, o Sulfronius, Guntaldus, alique plures, qui pagum Bituricum depraedati fuerant, et casus Dei destruxerant. Dum ibidem starem, vidi Austregisilum ad pedes B. Petri se prosternere, iustitiam rogare, et dicere: Fac nobis iustitiam de istis, qui casas nostras tenent oppressas, et pauperibus et servientibus nostris abstraxerunt substantiam eorum. Hæc Austregisilo precante, mandavit Apostolus Petrus, ut aliquos traherent credendos fastidios, alios gladio truncarent, nonnullos vero ad supplicium vel ignem sulphureum deducerent: novissime autem Adroaldum virga, quam Petrus in manu tenebat, percussit in capite, ut eum morti traderet. Tunc S. Sulpitius precatus est dicens, ut ipse Adroaldo vitam concederet: Austregisilus e contra tali est sermone locutus: Semper mollis fuisti, et in molliore tua perseveras, et non vindicas famulos tuos, ad te die ac nocte clamantes. Et hæc eo dicente, visum, quam in spiritu videbam, ablata est ab oculis meis. Ipse Lupus auditus his omnibus, petivit benedictionem a Dei servo. Ad urbem regressus est, indicans Fratribus quod a Dei servo audierat. Postea nec diu mora fuit, et ipse Adroaldus febre correptus vitam finivit. Deinde nulli dubium, quod hi, quos Dei servus Austregisilum viderat accusare, postea non diu vixerunt, ut reciperet unusquisque sententiam proprii corporis, prout gesserat, sive bona sive mala.

E

l
videtur
Sanctus a
S. Petro co-
ram aliis
Sanctis pe-
tere vindic-
tam de ra-
ptoribus.

m

n o

P

EX MES.

Ad focum
utens lignis
medium Sanctieo apparente
percussus,
obi :non servans
juramentum,furibundus
perit :invocato eo-
dem nave
ultra ad aliam
ripam ferun-
tur :

q *

A sideret, unus ex Optimatibus ejus in domo Austregisili in ipsa civitate accepit diversorium hospitandi : qui et ipse temerario ordine junioribus suis jussit, ut de tectis domorum ejus focos facerent, et ubi necessitas exigeret igne succenderent. Abbas ex ipse monasterio B. Austregisili elogias ad praefatum hominem per monachum direxit, rogans et dicens, ut alia ligna, quantum sufficere poterat, donarent, et sancti Dei domos non arderent. Qui quid petivit, impetrare non valuit. Mane facto, cum jam tertius dies advenisset, dum ante focos, quos de ipsis domibus faciebant, ministri se calefacerent ; et praefatus eorum Dux in lecto jaceret, et somno deprimetur ; sanctus Dei Austregisilus ei in seminis apparuit dicens : Cur casas meas tam stulte igne succendis ? Et hac dicens, alapa percussit eum in facie, ita ut cruor per aures erumperet. Et evigilans, ministri suis, qui circumstant, dixit : In hac hora me Austregisili in facie percussit ; et continuo infelix se morituum praedixit : quod et factum est. Pervenit in anlam Principis quod Gasindus ille mortuus esset, qui domos S. Austregisili succenderat, et propter hoc S. Austregisilus eum in facie percussisset ; invasique omnes non medicus pavor. Mandat Princeps, ut nullus de rebus S. Austregisili auderet contingere ; et si exinde aliquid contingeret, continuo redderetur, et veniam pestularet. Et sic usque hodie exivit famagloriosi Confessoris, ut quicumque praesumptivo modo de rebus monasterii sui contingeret, statim se crederet esse morituum.

10 Cum Endo Princeps orandi gratia ad monasterium S. Austregisili venisset, facta oratione coepit Fratribus dicere : Quis ex vobis de S. Austregisili mihi faciet justitiam ? Ipsi credidi, fidejussor mihi accessit, quando Chucianus in isto loco mihi dedit sacramentum. Et repetens ipsum sermonem, dicebat : Sancte Austregisile, fac mihi de temetipso justitiam. Si tibi non credidissem, Chucianus me non fugisset : precor te ut de teipso mihi facias justitiam, et ego his servitibus multa bona retribuam. Ipse Chucianus, postquam ad sepulcrum B. Austregisili Eudoni fidelitatem juraverat, in Franciam ad Carolum Principem fugit. Ipso tempore, qua praefatus Princeps Austregisilo de ipso justitiam poposuit, praedictus Chucianus vehementi plaga fuit percussus, ita ut usque ad mortem veniens clamaret, et diceret : Austregisile me flagellat pro sacramento, quod ad sepulcrum ejus dedi ; et propter hoc quod Eudoni mentitus sum. Austregisile me diversis cruciatibus constringit. Et, mihi fallor, si eum catenatum non tenuissent, dentibus se laniare vellet, usquequo vitam finivit p : quia scriptum est, Qui multum furat, non effugit peccatum.

11 In ipso tempore Vicedominus ex ipsa conobio Austregisili, Vaddomarus nomine, pro causa utilitatis monasterii disposuit ad urbem Pictavorum ambulare. Accepta benedictione Fratrum S. Austregisili perrexit in itinere : cum ante venisset ad fluvium, cui nomen q Vincenna, ubi dicitur Pertus Sanonius, volens ibidem flumen transmeare, nullum hominem invenit nec navigium. Vesperascente die diversorium manendi non habebant, deerant cibaria caballorum : solum hospitium, ubi manere consueverant, longe ultra flumen erat. Dum talia cer eorum satageret, aspicientes ultra flumen, in littore viderunt parata navigia : at ipse Vaddomarus, fide non dubius, coepit invocare nomen Domini et S. Austregisili, et eos qui cum eo erant admonuit, dicens : Invocate nomen S. Austregisili, ut noster Dominus, pro meritis et suffragiis ejus, nobis hominem trans-mittere dignetur, qui nobis navigia quae videmus adducat, ut hac nocte ad locum destinatum perve-

niamus. Adhuc ipsis orantibus, moverunt per seipsa D navigia cum contis et remis, sine humano gubernaculo, et pervenerunt ad locum ubi ipsi stabant. Procul dubie Angelus Domini fuit, qui pro meritis S. Austregisili navigia adduxit. At ipsi videntes tantum miraculum, gaudio magno repleti glorificabant Deum, qui non derelinquit servos suos sperantes in eum, et cum timore et oratione ascendente navigia ; et ipsi navigantes per gurgites, incolumes atque illasi pervenerunt ad littora : et ipsa die ad locum, in quo manere consueverant, cum gaudie pervenerunt. Impletum est in eis, quod Veritas dicit in Evangelio : Si habueritis fidem ut granum sinapis, dicetis huic menti, Transi hinc, et transibit. Et iterum : Quidquid credentes in oratione petieritis, accipietis, et fiet vobis, Et illud ; Apud Deum omnia possibilia sunt.

12 In ipso tempore, ad monasterium Sancti Dei, ex Britannia partibus homo mortuus adventit : ibidem a fidelibus Dei servientibus in hospitio receptus est, et ex elemosynis illorum victu et vestitu alebatur : et ipse mutus cum ipsis Domini servis quotidie orandi gratis veniebat in ecclesiam ; sed quid orare volebat, ipse nesciebat, quia ipse discernere non valebat. Adventit festa dies B. Austregisili, et dum ante sepulcrum ejus staret, coepit conspuere sanguinem per es. Tunc clavicularius vel custos ecclesiae hujus coepit eum increpare, et dicere : Egredere foras, ne amplius in pavimento tantum fastidium producas. At ipso loquente, coepit ipse mutus clamare, et dicere secundum Britannicam suam et rusticam linguam : Libertianus sum, liber nunc sum : volebat enim dicere, Liberatus sum. Statim solum est vinculum linguae ejus, ita ut plane loqueretur : et cunctis, qui ibidem aderant aut ad festa convenierant, narravit nomen suum : et dixit quod in sacro baptismate Enamo nomen habuerit. Postea ibi deserviens pluribus vixit annis. r

13 Eo tempore quaedam femina, nomine Selitru-dis, de loco vicine ab urbe Biturigensi Novavilla, secus amnem Utrionis, cum esset longo jam tempore clauda, devotissime sepulcrum beati Confessoris expetiit. Ut autem in atrium ipsius introiit, illico adepta est sanitatem. Quid moror ? ut se sanam sensi, revertitur ad propria [mox ut gravi quodam reatu se commaculavit, eodem] ipse morbo est repente attrita. At illa sciens suorum facinorum merito hanc evenire calamitatem, cum ingenti gemitu sustentans se baculo et tremens, in praefati atrii locum pervenit, et per suffragia beati viri pristinam consecuta est sanitatem. Quaedam puella, ex Baniaco villa, olim jam adeptis luminibus caeca, cum ad sepulcrum beati viri fideliter exorasset, receptis visibus clarum est potita aspectum. Quodam tempore vir quidam, nomine Amalricus, insidia obviant diaboli, contractis ulnis et humeris, cum jam dia sustinere non quisset laborem, ad sepulcrum Beati devotus advenit : mox absolutis membris, pristinae sanitati ac usui quotidiani restitutus prebatur. Sed et illud mirabile credidi adjungendum, juvenem quendam de ipse pago, in seipsum incurvat manu, simili fuisse sanatum exemplo. Per idem tempus quaedam femina, pluribus annis debilis pedibus, baculoque se sustentans, ante tumulum B. Antistitis pristinas vires est adepta.

ANNOTATA.

a Theodericus Rex Burgundionum vixit ab anno 596 usque ad annum 613.

b Annotatur Bollandus olim ad MS. haec non convenire, quia secundo anno Episcopatus Austregisili mortuus est Theodericus Rex : et narrationes fabulo-

Matt. 17, 19
Matt. 21, 22
Matt. 19, 26

ad sepulcrum
mutus loque-
lam recipit :

E

r

clauda gres-
sum,

caeca visum,

F
sanitatem
contractus

et contracta :

A sas esse colligimus, ex alto silentio prioris et cōtlanēi auctoris, uti etiam ex variis Actis S. Sulpitii successoris, ubi similes exactiones dicuntur sub Dagoberto primo petite per Lollionem quemdam : et a S. Sulpitio impeditæ. Consule 17 Janua. Acta ejus priora cap. 6, et posteriora num. 7, quæ perperam huc translata sunt.

c MS. hæc ita habet. Tunc B. Sulpitius contestatus est eum, quia, si contra jus divinum quæ cupiebat impleret, longo tempore ex hoc non gauderet. At illi postquam urbem ingressus, ea quæ a Rege jussa fuerant adimpleret, ac momentaneo fortunæ dato gauderet, ad basilicam etc.

d Idem MS. Ureum aureum cum manili miserrunt mihi.

e Idem MS. ausus virorum Regalium urbem Bituricam hujuscemodi tributis submittere : quia miser, qui cooperat, pro tali culpa vita privatus erit.

f Carobris in MS. Carobrian, Surio Carobeias, vulgo Chabris in Archiepiscopatu Firzoniensi.

g Quis hic Pipinus fuerit, non satis liquet. Quid si Carolus Princeps, scilicet Martellus, filius Pipini Herstalli, et pater Pipini Regis, substituitur? res tunc clara erit.

B h Eudonis bella, tempore Caroli Martelli, indicantur in Historia jussu Childerandi scripta, et Chronico Fredegarii annexa, ubi et mors indicatur : quæ videretur contigisse circa an. 733. At nulla alibi mentio rerum ad Biturigas gestarum, quæ hic narrantur. In Patriarchio Bituricensi hæc omnia de Eudone omisso sunt, quæ usque ad num. 8 referuntur.

i MS. Beroralis, Sur. Bertradius, infra num. 7 Bertheradius, ubi in MS. et Sur. Bertrandus. Est jam ecclesia Collegiata, monasterio ad Canonicos seculares translato.

k LS. Vilichannus, Sur. Juliachannus.

l In Registro beneficiorum diocesis Bituricensis collocatur Abbatia S. Sulpitii in suburbio, ad confluentiam trium fluviorum, Gallie dictorum, Ense, Aurette, et Auren, pro quibus hic Uturio et Avera leguntur. Hæc vero de situ hujus Abbatie et S. Austregisili onittuntur in MS. et apud Surium.

m Hic est S. Laurianus, Episcopus Hispalensis, in vico Vastina apud Bituricensi martyrio coronatus 4 Julii, cujus Acta tunc elucidantur, et infra num. 9 indicatur ejus festivitas in monasterio ipsius agenda.

n Bladegisilus, forsitan supra num. 6 Fredegisilus, o Suffronius, in MS. Symphronius, Surio Sophronius.

C p Hic desinunt Acta apud Surium hic verbis: Alia beatissimi viri miracula, ne simus longiores, commemorare nolumus.

q Vincenna, alius Vigena, apud Candatensem vicum, ubi S. Martinus mortuus est, in Ligerim labitur : et inde Turonenses per Vigenam corpus S. Martini, noctu fugientes, versus Turonensem urbem detulerunt.

r Hic finit MS. codex, addens : Multas præterea operator Dominus virtutes, per merita Austregisili et operabitur in seculum.

LIBER III

Miracula ac virtutes recentioris memorie continens.

Ex MS. Ecclesie de Castro, ad muros urbis.

Mirabilem Deum in sanctis suis Sanctus Propheta annuntiat dicens, Mirabilis Deus in Sanctis suis. Aliasque sacra Scriptura dicit. Qui me glorificat, glorificabo eum. Hanc igitur glorificationem mirabilis Deus noster B. Austregisilo, in virtutum signis potentissimo, donavit, dnm per eum nostris

diebus quemdam contractum ad sanitatem redire fecit. Super cujus miraculi certitudinem non requiritur aliquis quilibet subintroductus Testis ; sed est ipse hujus inscriptionis pauperculus exarator sitibundusque sanitatis anime, qui ejusdem sancti ac gloriosi vereque fidelis Dei Austregisili Pontificis expetit misericordiam ; et ut eidem Sancto servitus ipsius exaratoris placeat, largitorem bonorum omnium Deus invitat. Adest et testis, ipsis sancti loci Canonialis non parva congregatio, cum innumerali Bituricensis civitatis populo : qui simul omnes pro viso miraculo Deum laudaverunt, multasque gratias Sancto reddiderunt Austregisilo.

2 Quidam erat homo, nomine Ansterius, qui occulto Dei judicio a rebus omnium membrorum perdidit ad adiutorium ambulantis officia, moreque quadrupedum manibus et genibus repebat per viarum strata. Consuetudinaria erat ei cancellorum deportatio, pro quibus jam in manibus obdurati calli obvenere spissitudo. In hujus infirmitatis depuratione per trium annorum spatia demorans miserrime, ut parvus parvum tuguriolum juxta ecclesiam sancti ac gloriosi Antistitis Austregisili fecerat atrium. Ibi utcumque poterat sustentatus, vel commanentium in eadem villa, vel adventientium adiutorio manebat. Una nocte in ecclesia B. Austregisili ivit jacere, et ad incrementum suæ devotionis per totam noctem tenuit ardentem candelam in manibus suis. Circa autem medie noctis silentium, visum est ei in eadem Ecclesia adesse quasi magnam fremitum. Hinc capass sanctarum Reliquiarum concuti : hinc a fredam super sancto corpore impositam commoveri : super altare vero, quod erat ad pedes S. Austregisili, quod est in honore Dei et in memoria sancti Protomartyris Stephani, visum est ei, quasi multitudo mallemorum deberet ferire. His tantis concussione perterritus pauper et contractus, aliquotiens replebatur nimis sudoribus, aliquotiens (ut in talibus rebus accidit) nimis cruciabatur frigoribus. Permutabat interdum loca stationis, sed non decrecebat vel inisitus timor, vel inchoatus commotionis sacrarum Reliquiarum tremor. Tandem visum est ei sedenti ad altare, in honore Dei et in memoria S. Petri omniumque Apostolorum consecratum, quasi ingreteretur quodam suavissimæ delectationis emplatro, quod pertransiret ad vitalia suavi limimento. Hinc cepit paulatim se extendere, admirans si verum posset esse quod vellet facere : sed hoc et ille vere prestitit, meritis et intercessionibus sancti ac Deo dilecti Austregisili, de quo dicitur : Qui aperit, et nemo claudit ; claudit, et nemo aperit. Erigitur ex hinc recto et sano corpore, et relictis scamellulis vadit quo jacebat æditiis ecclesie ; perquiriteque candelam, quam properat illuminare ad lucernam ante sanctum corpus ardentem. Huncque videns editis ambulare ad Matutinorum hymnos, campanam levat sonare ; taleque insperatum gaudium cognoscens Canonialis inibi manens congregatio, Te Deum laudans devote canit, Sanctoque Austregisilo gratias reddit, pulsatis diu campanis et profusis præ gaudio maximo lacrymis.

3 Inter ceteras virtutum multiplicitates, quemdam nomine Andream loqui fecit B. Austregisili meritum et fides, qui notus erat multis hominibus manentibus vel advenientibus in curte b Dacberti illius Archiepiscopi, zelum Domini vero et firmo amore zelantis. Nam ex potestate c S. Palladii quidam juvenis venit manere inter ceteros servientes Dacberti Archiepiscopi, qui omnium necessitatum sanarum diversitates potius perquirebat demonstratione manuum, quam insinuatione verborum. Hoc damnatus oris alloquio, per septem vel amplius annorum spatia vivebat mutus, nec attendebat se posse

D
EX MS.

manibus
genibusque
repens :

E

a

Apoc. 3, 7
F

b

c
loquelas
recipit mutus
unus,

sanari

EX MSS.

A sanari ab ea infirmitate amplius : desperaverat enim jam se posse loqui, pro inveteratæ infirmitatis nodositatè gravi. Mirabatur quale istud esset locutionis genus, quo honorari videbat omnes utriusque conditionis. Videntes autem fideles, in eadem villa commanentes, varias et multiplices per beatum Deique fidem Austregisilum virtutes fieri, exterarumque gentis et nationis homines recuperatione sanitatis honorari; notum illum mutum, siveque servitutis obscuro inherentem, egunt ire ad ecclesiam B. Austregisili honorabilem : ubi ante principale altare, in honore Dei et in memoria S. Petri Apostolorum Principis consecratum, aliquantulum residens, tundens pectus pugnis, pavementum perfundens lacrymis, solo fidei argumento, sive oris alloquio aperuit aures [voci] Conditoris, non prolongato spatio. Nam inibi ante altare residens, subito et insperato, non se habere candelas, quas portaret ad sepulcrum Sancti, coepit clamare. Hoc turbati, qui circumstant, pro insolita et insperata locutione muti gaudent, et admirantur pro gloriosa operatione Domini, quam frequentabat fides et meritum beati verique fidelis Dei Austregisili. Arripit interim unusquisque, prout potest, gaudens et hilaris candelas, quas donant novello locutori, ad deportandum ante Sancti sepulcrum illuminatas. Et ibi perfecte assumens modulos promptè loquelæ, insinuat in sua sanatione, quantum apud Deum gratiam habeat B. Austregisilus, qui in cælis residens tantis locum suum in terris illustrat virtutibus : hocque frequentius ingeminabat dicens, Non habeo candelas. Hæc prima fuerunt illius antiqui muti verba.

alius,

4 Jucundum et hoc miraculum super quemdam alterum mutum, qui per plurimos annorum recursum, inter ceteros servientes Clerici nomine Archemaldi, nobilitate et potestate præcelsi, et amatoris ut locus suppedit Canonici religionis, permanens serviebat ut poterat, ex omni membrorum officio carens funditus solo locutionis beneficio, cui erat nomen Geraldus, patriarque suæ originis Burgundia, de ecclesia nomine Melsa. Hic vel pro admonitu aliorum, vel pro necessitatis suæ coactione plurima, ad Sancti venit Austregisili sepulchrum, videre virtutum incrementa : ubi non prolongato spatio pronoitui sanari tali modo, ad laudem Dei et summi patris virtutum Austregisili. Hic in ecclesia prædicti Confessoris Christi nocte quadam vigilans, volebat ut super se illa divine dignationis visitatio veniret, quæ tam frequens intercessionibus B. Austregisili super varios infirmitatum dolores descendebat : mirabaturque si super tantæ pauperatis hominem Dominus Deus vel S. Austregisilus dignaretur extendere suæ benedictionis largitatem. Sed ille qui non spernit preces pauperum, et qui de pauperibus dicit, Talium est enim regnum colorum : sine prolongatione, non procrastinata hæc ei edicere prima verborum et locutionis fecit elementa : Ego jam loquor. Ille clamans discurrebat per totam ecclesiam. Tunc inibi inter vigilantem populum aderant duo monachi ex Caroffensi monasterio, qui, pro amore Dei et in veneratione summi Præsulis Austregisili, accensus tenentes in manibus cereos vigilabant, stabant, admirabantur tam frequentes fieri sanitatum virtutes. Dum autem quique fideles eidem pauperulo perquisissent, quid ei visum fuerit in initio sanitatis suæ : discent ab eo, quod ei visum fuerit per oculos, aures et nares, quasi cum dolore magno, ardorem sensisse. Sanatus autem rediit ad nationis suæ locum, benedicens per omnia Deum.

d
ac tertius.

5 De d Exandonensi patria quidam mutus et mendicans adveherat in Bituricensi terra. Hic antiquum

perditæ locutionis nodum deportabat, utcumque poterat, sedatis jam super inveteratum dolorem rivulis lacrymarum. Huic nomen erat Constantius : qui misericordia præventus Dei in villam intrat S. Austregisili : ubi per aliquot dies remanens, medicabat querendo panem ad manducandum, inde manu : quo beneficio bene interdum sustentabatur, adjutus Clericorum bonorumque hominum in eadem villa manentium adjutorio ; nec attendebat sanationis suæ horam, intentus solum ut vivere posset per aliorum oblatam eleemosynam. Tandem Dominus Deus, dum locum Beati ac gloriosi Antistitis Austregisili visitat, occulta sua dispensatione, vel propter revelandam fidelis sui Austregisili dignam memoriam : vel propter Dacbertum Archiepiscopum, igne tribulationis mirabiliter excoctum, qui in eadem ecclesia, quam ipse summo studio construxerat, tumultus erant ; vel propter fidei meritum eorum hominum, qui in eadem villa manebant ; et hic inter reliquum populum ante sanctum altare adstipit, rusticanas ut rusticus ex corde, quia lingua non poterat, preces ingeminans. Sed has ille æternus auditor misericorditer captat, qui tacenti Moysi dicit, Ad me quid clamas ? Aperuit ipse huic mutò Exandonensi Constantios et linguam, cumque hoc primum verbum edocuit clamare : Adjuva S. Austregisile. Hoc verbum amabile toties repetit, donec ei perfectio totius locutionis venit. Qui postea multis innouit, quod in initio curationis suæ, externa parte maxillæ quidam ignotus homo alapam daret, et pro ea vi sanguis ex aure deflueret : quod verum fuisse quique fideles viderunt, et admirati sunt.

6 Ex e Calnensi pago quidam pauperculus extitit homo, qui ab eadem patria fugiens pro ingravescente fame valida, de patria in patriam, de villa in villam commutabat stationis suæ solum pauperulam. Hic tandem Bituriges venit ad civitatem, quæ prius retinebat inter reliquas civitates ad pauperum sustentationem. Hic per plurimos dierum recursus, nunc intrabat civitatem, nunc deforis quærebat sibi necessaria victus. Huic filius erat quasi annorum quinque, cui inhæserat pedum tali natibus, eurvatis nimium genibus : cubiti quoque inhæserant costulis, ungues infixi erant palmis. Hanc rotundam effigiem hominis deportabat pater interdum manibus, interdum collo, miser et miserabilis. Dabatur tamen ei pro tali deportato et demonstrato monstro amplior adjutorii sustentatio : quis enim ita insanus, qui potuisset aliquando huic monstro gestatorique ejus non succurrere. Hunc per multa Sanctorum loca deportaverat, si quomodo cuilibet Sanctorum complacuisse misero reddere membrorum naturalia officia : sed super id honoris beneficium voluit omnipotens Deus honorari B. Austregisilum. Audiens itaque pater hujus contracti crebras et multiplices virtutes in ecclesia S. Austregisili fieri : recepit filium, ponit illum teretem effigiem super patrum collum ; vadit celer quo audit et videt remeare cæcos videntes, surdos audientes, contractos ambulantes, claudos currentes ; jactat ante altare, in honore Dei et in memoria S. Petri Apostolorum primi et Principis, contractum filium : in quadam autem angulo ipsius præfatae ecclesiæ ipse pater se collocat, attendit, et dubitat si super tantillulam personam infantis sic despecti dignetur illa celestis majestas extendere manum suæ benedictionis. Sed ille Deus omnipotens qui in præsepio fuit involutus pannis, et hunc non desepit pauperem precibus S. Austregisili Præsulis : nam insperato et subito prius abraditur ungues a palmis, postea cubiti a costulis. Tunc incipit filius clamare nomen patris, in angulo ecclesiæ absconsi. Ad vociferationem filii accurrit pater cursu veloci :

E
Ex. 14, 15e
Sanatur
contractus,

F

A veloci: accedunt et multi fideles, qui latentur nimum super S. Austregisili benignas virtutes, et ut ad perfectionem sanitatis infantilem et pauperem personam adducat omnipotens Deus, precantur. Pro fide autem inibi precantium, et ad clarandum S. Austregisili meritum, evelluntur a natibus infixi pedum tali. Tunc incipit infans per ecclesiam currere, ignorans per infantilem aetatem gratias Deo reddere. Jam non portat hunc pater super collum, sed castigat aliquoties propter nimum cursum. Super id negotium nullum Bituricensis populus apponit scrupulum, nec in aliis virtutum signis, laudans per omnia Deum.

f
mutus et
surdus a
nativitate.

7 In f Muratensi oppido, quidam mutus erat et surdus a matris utero: quem Dominus Deus, pro meritis Beati Austregisili, reddito oris alloquio et aurium officio, voluit honorari. Hic in hoc inveterati doloris permanens dispensio, diversos necessitatis sine sumptus potius perquirebat manuum signo, quam verborum insinuat aperto. Jam bene didicerat pro singulis suis necessitatibus circumflectere indices manus vel digitos: et hoc indicium jam bene cos docuerat cum quibus die nocturne manebat. Hic sustentabatur elemosyna ejusdem honorabilis et potentissimi Clerici, nomine Aimardi: qui et in hoc, sicut et in pluribus pauperibus, dispersebat plurimos bonorum suorum sumptus. Huic laudabili artificioso salpicio insudabat officio, quoniam quidem illud videbat bene frequentatum ab avunculo suo Dacberto Archiepiscopo, qui, inter ceteras senioris animi virtutes, fide diligebat, calcata hypocrisis, pauperes Christi. Misi officii igitur auditus et locutionis Muratensis pauper privatus, vel parentum vel aliorum hominum submonitu, ad sancti adducitur Austregisili monasterium. Inibi itaque inter residentem manens populum, super se attendebat Divinae sanctitatis adiutorium. Qualiter autem internus ejus animi precitus summa placuerit potentiae, demonstravit sanitas ei donata in fine: nam prius meruit recuperato auditu intelligere hominum verba. Quantumque huic laticificabat reddita sonoras aurium, tantum mestum reddebant denegatum locutionis officium: sed illa manus Domini, quae non est invalida, intercessione B. Austregisili piissima, et huic reddidit perfectum oris alloquium, et benedictionem fecit per omnia Deum.

contractus
ab infantia,

8 Erat quidam homo, nomine Odoricus, ex Provincia Carnotensium, de villa quae vocatur Temblevicius, qui ab infantia sic erat contractus, ut nullo modo posset ambulare, nisi palmis et genibus sustentaretur: sicut more bestialis graciebatur, ferens in suis manibus scamellulos causa requirendi necessaria. Verum etiam ipse, audiens sacri Pontificis Austregisili famam insignium miraculorum, quae Dominus dignabatur exercere per suum fidem, lento itinere, prout potuit, Bituricensium fines ingressus est, aestimans se posse sanari pro S. Austregisili merito et fide. Cum ergo tandem ad ecclesiam almi Praesulis pervenisset, foris in porticu juxta introitum portae facto tuguriolo diutissime mansit. Cumque multi infirmi proper gloriosum sepulchrum B. Austregisili, gratia recuperandi suorum corporum sospitem, noctu vigilarent; iste supradictus egrotus hoc, quod diu optaverat, misericorditer consecutus est: et omni aegritudine depulsa, cepit extendere ambos pedes. Illo quoque surgente illico a terra, atque sese asserente ab omni morbo veraciter sanum esse, omnes qui inibi aderant simul laudaverunt Deum, et S. Austregisili gratias redderunt.

9

9 Erat quidam in oppido g Salvigniaci satis alacer juvenis, quem forte quadam die, cum post prandium sopori membra dedisset, tanta infirmitatis arripuerunt incommoda, ut per trium spatia

dierum nec sumere cibum, nec libere, nec amicorum quempiam cognoscere praevaleret. Post triduum vero miserante Dei misericordia, integrum membrorum recepit vigorem, linguae tantum ligatus vinculo. Adveniente itaque B. Lauriani Martyris Hispanensis Episcopi solennitate, quae colitur quarto Nonas Julii, tale juveni dederunt amici consilium, ut ante hujus Martyris altare, quod est in ecclesia, in qua congregatio monachorum Deo militat non modica, vigilaret: si forte B. Lauriani intercessione ejus infirmitati propitiaretur Dominus. Accepit igitur consilio, sequenti nocte celebraturus exenbias aucte praefati Martyris memoriam, ingreditur ecclesiam. Cumque jam transacto noctis spatio, somni torpore victus juvenis occubuisse; audivit vocem, se ut assurgeret admonentem. Expergefactus illico surrexit a somno, neminem quidem videns, vocem tamen audiens, suadentem sibi, quatenus ad S. Austregisili gratia recuperandi sanitatem properaret. Mane autem facto, post celebrata sacri mysterii solennia, Dominicae crucis vexillo munitus, ad hospitium de sua securus sospitate perrexit. Venientes autem qui super illius muta juventute dolebant, potionem ad bibendum illi offerebant, per quam futurum sospitem illum affirmabant: sed quia, B. Austregisili Antistitis meritis apud Deum impetrantibus, se percipientur loquelae modulos non dubitabat, potionem necipere recusabat, ac Bituricas tendere cupiebat: quia vero non poterat voce, signis manus ostendebat extensione. Illi tandem quibus cura erat de juvene, monuerunt, quod ejus pater Bituricæ erat civitatis incolae, et ob hoc illum velle illic ire putarent. Quid moror? Sociato sibi socio ad urbem perrexit Bituricam, et paternam festinus ingressus est mansionem: congregati quae parentibus et amicis, cognoverunt infortunium amissae locutionis. Ipse vero juvenis undis gressibus ad beati Pontificis memoriam, cum magna parentum amicorum quae devotione, festinavit; et ad ejus tumulum oblationem suam, ut mos est infirmorum, obtulit. Peperitibus denique flexis et precibus pro muto fuis, subito aperuit os ejus, qui aperuit Zachariae Prophetae Domini. Surgens autem juvenis, a linguae solutus vinculo, laudavit Dominum, ejusque venerandissimum Confessorem Austregisili libera confessus est voce, omnibusque qualiter hoc illi accidisset praescripto narravit ordine.

ANNOTATA.

a Freda et Fredum pro pacis compositione, aut multa ob pacem violatam passim sumuntur. Consule 13 Januarii §. 3 ante Acta B. Godefridi Copenhergensis. Hic vero usurpatur ea vox pro tabella Reliquiaria, quae peregrinis deosculanda praebatur, similis ei cujus usus sub Missae satisfactione est quem vocant Pacem, quia ad osculum pacis communicandum facta est. Pax autem Freda est in antiquo Franco.

b Dagbertus Archiepiscopus Bituricensis fuit anno 987, et mortuus traditur anno 1012.

c S. Palladius Episcopus Bituricensis colitur 10 Maji, ad cujus Vitam ostendimus Pagum seu Potestatem ejus nomine appellari. Dicitur autem Pagus etiam Potestas, quatenus habet propriam ac privatum Dominium, Italis Potere, id est, Posse.

d Exandonum sive Exelodunum, vulgo Issoudun, inferioris agri Bituricensis urbs.

e Calha, an la Carne, oppidum Occitaniae, inquirendum incolis proponimus.

f Muratum oppidum Alverniae superioris, et Vicecomitatu nobile.

g Salvigniacum vulgo Sagnillii, dominiuum in agro Bourbonensi.

DE

D
EX MS.
mutus voce
caelesti jussus
S. Austregisili
adire

E

F

DE S. THEODORO

EPISCOPO PAPIENSI IN ITALIA.

PRÆFATIO NOSTRA.

De cultu et vita recentius collecta.

CIRCA AN.
DECELVIII.

Cultus sacer.

Acta.

Socrum memoriam S. Theodori, Episcopi et Confessoris Papiæ, celebrant ad hunc xx Moji, Bellinus, in *Martyrologio secundum morem Romanæ curiæ Venetiis sub annum MCCCXCVIII excuso*; Greucus et Molanus, in suis ad *Usuardum ad-ditionibus*; Maurolycus, Felicius, Canisius, cum *Martyrologio hodierno Romano, et Basileensi anni MDLXXXIV. Item Ecclesia Mediolanensis in Missal anni MDXXII et MDLX, et Breviario anni MDXXXIX, sed ad XIX et XX Martii. Verum propria Ecclesia Papiensis, Officio Ecclesiastico sub ritu duplici, cum colit hoc xx Moji. Adstipulantur Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, Ughehus Tomo I Italiæ sacræ in Episcopis Papiensibus, verumque Papiensium scriptores, Stephanus Breventanus, Antonius Maria Spelta; Joannes Baptista de Gasparis, in Breviario Vitæ Sanctorum Ticinensis seu Papiensis Ecclesiæ Episcoporum, diuturna inquisitione ex pluribus Scriptioribus collecto, et sub annum MDCL vulgato Papiæ, tacto auctoris nomine, ex quo Acta damus. Sant hæc veluti epitome eorum omnium, quæ Carolus Pazzi, Canonicus Ecclesiæ Collegiæ ac Parochialis S. Theodori Papiensis, eodem anno et communis verosimiliter studis, vulgari Italica lingua; prolixiore phrasi et deductione rhetorica extendens singula, sic ut tota quindecim Capita libellus impleat. Vix tamen in eo reperimus quidquam, quod vel in Annotatis referendum esset, nobis aliunde non notum, nisi pauca de cultu post Epitaphium danda. In Supplemento Bergomensis ad annum MDCL dicitur, nonnulla memoratu digna scripta mandasse Theodorus. Sed ea latent omnia, præterquam brevia quædam fragmenta Sermonum ejus ad Plebem, qui ab Ecclesia Papiensi solebant antiquitus recitari in Processionibus, Litaniarum minorum nomine vulgo notis, quæ Fragmenta Carolus Forzi exhibet cap. 5 *Vitæ a se scriptæ. Præterea quæ Bernardus Saccus, lib. 10 cap. 17 Historiarum Ticinensium; Jacobus Gualla, lib. 3 Sanctorum Papiensis cap. 4; et Antonius Maria Spelta, in Vitis Episcoporum illius Ecclesiæ num. XXV ediderunt: quoniam ab illis sua acceperunt de Gasparis et Pozzius, correctis duntaxat erroribus chronologicis.**

VITÆ BREVIARIUM

Auctore Joanne Baptista de Gasparis.

a
Miraculis
clarus

b

c

d
consecratur
Romæ
Episcopus;

Theodorus Ticinensis, a S. Petri Papiensis Episcopi alumnus, inde ejusdem Levita, donis gratiæ et naturæ ditatus, ob morum probitatem, vitæ sanctitatem, et doctrinæ præstantiam, ex Præposito Ecclesiæ b S. Agnetis, quæ post de Sancti hujus nomine dicta est, divino monitu, e Luitprando Longobardorum Regi per Angelum præcedente, Episcopus ab Ecclesia Ticinensi eligitur. Inde Romam pergens consecrationis gratia, in itinere obsessos a dæmone liberavit, aliisque quamplurimis sanctitatis signis refulsit. Episcopus a d Zacebaria summo Pontifice, ejus cognita sanctitate, consecratus, ad suam Sedem cum populi Clerique lætitia et veneratione excipitur. Qui cubiculo inclusus, Deo gratias agebat: et ea pietate, qua solet mens devota incen-

di, Summum Patrem obortis lacrymis enixe deprecabatur, ut optimus esset animarum Pastor et Rector. Transactis aliquot in oratione diebus in publicum prodit, suas oves diligenter invisit, tanta sollicitudine et vitæ sanctimonia, ut Papiensem diocesim a teterrima Arianorum lue, quæ in Italia repullularat, illasam servaverit. Vitiorem pestem depulit, virtutes revocavit, animos ad Christianam religionem, ad mundi contemptum, et ad amorem inflammavit.

2 Claruit miraculis. Cum Francorum Rex Pipinus Longobardorum Regi Aistulpho, ditionis Romanæ direptor, bellum inferret, e Papiamque magnis copiis obsideret; huic occurrit Theodorus, malorum civitati impendunt misericordia permotus. Nam civibus arma deponentibus, bello fessis, ipse mœnia perambulans, oratione et salutari Crucis signo propugnabat urbem. Idcirco quidam Regis f nepos in Sanctum contorsit sagittam, quæ illico in sagittarium divinitus reversa, ipsius guttur trajecit. Hac manifesta Dei ultione perterriti belli Duces, a sancto Antistite supplices defuncti nepotis implorant vitam, tali fœdere percusso, ut Præsule ipso vivente civitatem non depopularentur. Eorum precibus annuit Pastor plissimus, et in Christi nomine nepotem vivum restituit. At cum juxta promissa Rex obsidione solvere nollet, ac civitatem diripere conaretur; protinus tanta vis imbrum et coloruere copit, et flumen Ticini adeo intumuit, ut Papiæ a direptione atque incendiis defensa, cum exercitu discedere et trans Alpes abire, acceptis quibusdam pacis o conditionibus, idem obsidens Rex statuerit.

3 Mulieri h cum paralytico filio, ejus opem imploranti, noctu Ticini flumen transitura, mire apparens ostendit vadum, cujus et filium Crucis signo sanum effecit. Judei tumidum brachium sacrosignate incolunitati restituit. A Desiderio ultimo Longobardorum Rege, B. Petri jurium direptore, montique Romani Pontificis ac Theodori contumace, in exilium pulsus, multa mala perpressus est; donec Carolus Magnus i, debellato Desiderio, summa totius civitatis gratulatione, ab exilio eum revocaverit. Augustino ejus Archidiacono, Episcopatus ambitioso, futurum Episcopum prophetico spiritu prædixit, et mox k moriturum: cui id Roma Papiam redeunti configit: nam in itinere mortuus est. Tandem cum circiter annos quadraginta septem singulari vitæ sanctimonia præfuisset Episcopus, appropinquantibus diebus ipsius, ex hac vita discessus, a SS. Syro l et Juventio, quos dum vixit Patronos semper coluit, suæ resolutionis tempus instare admonitus fuit. Mane consurgens, quod per quietem viderat, convocato Clero et populo narravit: eosque hortatus fuit, ut promissam in baptisate fidem servarent, inimicis ignoscerent, et Deum simulque proximum diligenter. Hæc et alia salutis monita vix Pastor reliquit m. Invalescens morbo, in cælum tollens oculos, inquit: Venit Christus, ut carne solutus ad sum properem judicium. Et hæc dicens, ad Deum gloriose emisit spiritum, decimo tertio Kalendas Junii anno septingentesimo septuagesimo

E
urbem Papiam
ab obsidione
liberat:

f

g
h
paralyticum
sanat:

F

revocatus
ab exilio,
i

k

l
præmonetur
de obitu,

m

moriturque
an. 716.

A gesimo octavo: ejus tumulus frequenti energum-
enorum aliorumque languentium liberatione et
tunc et deinceps claruit.

ANNOTATA.

a Acta S. Petri decessoris dedimus 7 Maji, ex Bre-
viario ejusdem Auctoris, a quo traditur morte prære-
ptus anno 743: judicavimus tamen ægre eam mortem
differti posse ultra annum 738.

b Parochialem eam fuisse indicat Pozzius, subje-
citque ei plebem Portæ-Pertusie nominat.

c Luitprandus Rex mortuus est anno 744, succes-
sitque Rachis, qui postea linguens fratri Aistulfo reg-
num, monachus Cusinensis factus est. Pozzius multis
exaggerat, auctoritatem, qua apud eosdem Theodorus
valet, ad utrumque vel adducendum vel retinendum in
pace cum Romano Pontifice.

d S. Zachariæ Papæ Acta dedimus 15 Maji. Præ-
fuit Ecclesiæ a mense Decembri anni 741 usque ad
an. 752. Extatque ejus epistola xvm ad Theodorum
Episcopum Ticinensem hac principio. Pittacium quod
nobis tua veneranda Fraternitas obtulit, per quod
nos seiscitari studuisti, scilicet filium, cujus pater
alterius filiam ex sacri baptismatis fonte habet sus-
ceptam, id est, an spiritualem ejusdem patris filiam,
quod dici crudele est, in matrimonium suscipere
liceat, quod apud te enormiter asseruisti contigisse.

e Papiæ a Pippino Rege obsessa fuit anno 753 et
iterum 756, quo postmodum Aistulfus ex egi lapsu fi-
nem vivendi fecit: eique successit Desiderius.

f Hæc referunt Brevenotanus et Gualla ad tempora
Desiderii Regis et Caroli Mgni, qui obsedit Papiam
anno 773 et 774. Verum Spelta et Saccus referunt ad
tempora Pippini et Aistulfi, quos hic auctor secutus
est. Et videtur res tota niti traditione vulgi Papiensis.
Ferrarius abstrahit a tempore, quo contigisset.

g Pippinus redditam sibi ab Aistulfo Ravennam
et Pentapolim et omnem Exarchatum ad S. Petrum
tradidit. Ita Eginhardus ad an. 756.

h Pozzius ait, eam multierem fuisse ex oppido Cas-
telli novi de Scivia, diocesis Dertusanæ in Stata
Mediolanensis, ipsamque a Sancto sibi per somnum
apparente jussam fuisse filium suum curandum ad-
ducere Papiam.

i Aliqui ante hæc tempora scribunt S. Theodorum
vita functum, et solum 14 annos Episcopum fuisse:
sed ex Epitaphia subjuncto refelluntur, ubi mortuus
dicitur, dum Papiam tenuit et rexit Carolus, utque

C Magnus, dictus Rex Longobardorum. Pozzius cap.
11. prolixè describit operam a Theodoro impensam
convertendis Saraccorum Regibus. quos Desiderius
Rex bello ceparat: et hujus filiam. Carolo desponsam,
appellat Theodoram, nescio quo auctore, Bertham
alii Franci vocant. Ego ad 30 Aprilis agens de S.
Hildegardæ §. 2. censui Desideratam dictam fuisse.

k Spelta ait esse qui dicant, 20 solum diebus præse-
disse Augustinum; ipse Roman ivisse ait Confirmatio-

nis seu Consecrationis causa; eaque impetrata per iter D
in reditu obiisse.

l Coluntur S. Syrus 1 Episcopus 9 Decembris, et S.
Juventius 3 Episcopus 12 Septembris.

m Galesinus et Gualla præsentem morienti adfuisse
aiunt Leonem Papiam III, et funus curasse: quod hic
Auctor noster et Carolus Pozzi merito omittunt: cum
Leo Papa III primum electus fuerit anno 795, atque
adeo annis 17 post mortem Sancti.

EPITAPHIUM

a Jano Grutero editum.

M e tibi præclarus Doctor nutritiv alumnium
Antistes Petrus, Ticinensis gloria plebis,
Et Pater et Pastor, patriæ decus, inclitus auctor.
Ecclesiæ semper fueram vernaculus altæ,
Litterulas ex quo primævo tempore sumpsi.
Primus eram Cleri primo Levita; deinde,
Jam licet indignus, magno tamen Ordine fungens.
Sed post ira Dei populum stillabat in istum:
Exul eram, ductus longe de cespite patrum.
Sed me magna Dei servavit gratia seipso,
Eruit a multo venienti hinc inde periclo :
Cui laus magna fuit, virtus, et gloria semper,
Qui me tam miserum dera de morte reduxit.
Et patrias iterum me fecit cernere terras,
Tempore quo Carolus Rex, magnus et optimus, istas
Tenuit et rexit grandi pietate benignus.
Hæc mea viventi in secio fata fiebant.
At nunc ista tenet requies miserabile corpus :
Spiritus altithroni timidus peti, omnia secum,
Judicium Regis, portans quæcumque gerebat.
Corpore conjunctus Petro, Mitissime Christe,
Tu quicumque legis, dic, dic, peccata remitte :
Atque valete mei memores per secula, Fratres.

5 Crevit postea, inquit Vivam concludens Carolus
Pozzi, Papiensis populi religio erga S. Theodorum
usque adeo, ut antiqua ac nobilis Albericiorum fa-
milia, specialis illi devota, sub nomine SS. Theo-
dori et Blasii ædificandam curaverit ecclesiam in
arce Papiensi: quæ cum diuturnitate temporum et
bellorum injuriis fuisset destructa, novam a funda-
mentis excitaverunt anno mccccxxxvii Ludovicus
Albericii Presbyter et Joannes Petrus Tacconi:
eamque tradiderunt Fratribus Regularis observan-
tiæ S. Francis, a B. Amadeo cognominatis: sed
eadem postea Sanctæ Crucis dicta fuit, ad instan-
tiam Cardinalis eum titulum ferentis. Anno deinde
mdlxxvi Hippolytus Rubens, S. R. E. Cardinalis,
Papiensis Episcopus, S. Theodori corpus ad prin-
ceps altare ecclesiæ Cathedralis transtulit: ubi a ci-
vibus exterisque honoratur, non sine fructu mira-
culosarum gratiarum, quarum testimonium olim da-
bant anathemata ad imaginem illius magno numero
appensa: neque adem temporibus nostris omnino
cessant.

Ecclesia
restaurata
an. 1497.

Corpus trans-
latum 1576.

DE SANCTO ETHELBERTO

REGE ORIENTALIIUM ANGLORUM.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, ecclesia, translatione, Vita a Bromptono et Giraldo stylo vario transcripta.

ANNO DCCXCIII

Cultus sacer

I n Heptarchia Anglo-Saxonica fuerat regnum
Orientalium Anglorum, quod in S. Ethelberto
Rege, de quo hic agimus, ab Offa Rege Mercio-
rum occiso an. dcccxiii, finem habuit; postea ta-

men ibidem regnavit S. Edmundus, martyrio affectus
xx Novembris anno dcccclxx. Sacra illius memoria in-
scripta est Martyrologio Coloniae et Lubecæ sub numero
mccccx excuso his verbis: In Anglia S. Ethelberti
Regis

FX MSS.

A Regis et Martyris. At Grevenus in Auctario Usuardi, sub annum MDXXV et MDXXI impresso, primo loco addit: Æthelberti Regis Angliæ et Martyris. Ejusdem festum inscriptum est Kalendario præfixante Enchiridion Ecclesiæ Sarisburiensis, precationibus et imaginibus refertum, et anno MDXXXI. Joannes Molanus, in Additionibus ad Usuardum anno MDLXXIII recens, ista habet: Hærefordie S. Æthelberti, Regis Angliæ Orientalis et Martyris. Scuti dei reverentiores. Cambdenus inter Silures collocat Comitatum Hærefordiensem, et de urbis Hærefordie origine atque incremento sic scribit: Adulæ Saxorum Heptarchia primum emicuisse creditur: ab Eduardo Seniore, ut scribunt aliqui, constructa: nec sane antiquior de ea facta est mentio. Britannii enim, priusquam Hærefordia nomen innotuit, locum Trefawia a figis, et Henford a via antiqua, ipsique Saxones Fernleg a Silicibus dixerunt. Incrementa, ni fallor, maxima religioni, et Æthelberti Orientalium Anglorum Regis martyrio, accepta ferat. Qui cum nuptias filie Offie Regis Merciorum ambiret; a Quendreda, Offie uxore, quæ potius Orientalium Anglorum imperium, quam honestam filie conditionem captavit, ex insidiis nefarie sublatus, Martyrumque catalogo insertus, templum hic sibi habuit a Milfrido Regulo extractum: quod Episcopali statim condecoratum dignitate, in summam crevit opulentiam, munificentia primum Merciorum, dein West-Saxonum Regum. Hæc ibi.

Hærefordie ecclesia illi dicata.

B

2 In MS. Floraria Sanctorum indicatur hoc xx Maji, In Anglia translatio Æthelberti Regis et Martyris: scilicet ad dictam Hærefordiam. Permansit erecta ibidem ecclesia cum sacris illis exuviis usque ad annum M.X., quando (ut scribit Florentius Wigorniensis in Chronico) Griffinus Wallensium, et Algarus Comes, contra S. Eduardum Regem, copiosum exercitum congregarunt, innesque Anglorum depopulaturi, Hærefordensem provinciam intraverunt; et Anglos fugam copiosentes insecuti, quadringentos vel quingentos ex eis peremerunt, multosque vulneraverunt. Deinde victoria potius Rex Griffinus et Comes Algarus Hærefordiam intraverunt, et septem Canonicos, qui valvas principalis basilicæ defendebant, occisis; ac monasterio, quod verus Christicola Antistes Æthelstanus construxerat, cum omnibus ornamento et Reliquiis S. Æthelbreci Regis et Martyris, aliorumque Sanctorum combustis, et nonnullis e civibus necatis multisque captivis, civitate etiam spolata et cremata, prædæ ubertate ditati reverterunt. Hæc Wigorniensis, quæ plane eadem habet Simeon Dunelmensis in historia de Gestis Regum Anglorum, et Rogerus Hovedenus parte priorè Annali, qui S. Agelbertum Regem et Martyrem appellant.

Corpus translatum,

et anno 1055 combustum.

C

3 Acta ejus duplicia extant, et ex aliis antiquioribus excerpta: horum alia sunt edita in *Legenda Joannis Capgravi*, alia inserta Chronico sub nomine Joannis Bromtoni excuso inter x Scriptores *Historiæ Anglicanæ*: quæ ultimum hic damus, nonnullis inter Annotata ex prioribus observatis. Est Chronicon Bromtoni ad annum usque nec deductum, ergo quatuor postea eadem S. Æthelberti sæculis ex variis auctoribus et eucroniastico stylo scriptum. Ex hoc *Willelmo Dugdale* volumine 3 *Monastici Anglicani* pag. 150 deducit originem Ecclesiæ Cathedralis Hærefordiensis, adductis verbis, quæ infra numero 13 habentur. Dein pag. 181 edit chartam Edwardi Regis, quæ Presbyteris Hærefordiensibus apud S. Æthelberti monasterium immunitas conceditur, et pag. 187 profertur privilegia, ad honorem ejusdem S. Æthelberti facta. Præter hæc quæ dixi excusa haberi Acta, Vitam Regis et Martyris Æthelberti a Giraldo digestam, ex vetusto Codice Bibliothecæ Cottonianæ Lugduni, sub effigie Velluti E

Acta apud Capgravi et Bromtoni;

alia MS. auctore Giraldo.

7 reperiendo, describendam nobis curavit prælaudatus Guilhelmus Dugdal, cum præmio, quod incipit, Siquis vero deliciarum horto. Eam esse pro suo Chori, stylo verbosiori deductam intelligimus, dam legimus laudatam in eodem præmio gratiam Martyris nostri et Regis Æthelberti, ejus hodie solennia festive celebramus. Ceterum cum Giraldo auctorem legis, ne Cambrensem cogites, scriptis de Hibernia libris, quos anno circiter MCLXXX edidit notum et anno MDCLXI a Gratiano Lucio Hiberno opere refutatum (hujus enim stylus multo castigatior et succinctior est) sed posterio-rem ejus nominis aliquem Hærefordensem Canonicum, qui licet in fine profiteatur, quod Vitam S. Æthelberti cum miraculis, longis ambiguis ante rudique sermone congestam, Concauonicorum instantia brevis admodum et dilucidius explanavit, est tamen multo prolixior Bromptono. ejus alios typi fere verba habet, ut appareat ex eodem ambobus fonte sumpsisse. Quare Bromptoni contextui acquiescentes, ex Giraldo Annotationes paucas et viracula ob illo prætermissa sumemus.

VITA

Ex Chronico edito sub nomine Joannis Bromtoni.

CAPUT I.

S. Æthelberti virtutes, iter ad Offam Regem Merciorum.

Post Regem Annam, Adelherus frater suus in regno Estanglie successit: qui in bello, ejus auctor ipse fuit contra Oswinum Regem Northumbriæ, cum perfido Penda fratris sui Annæ preemptore existens, cum suis militibus est occisus. Cui Athelwoldus, Athelwulfus, Alfwoldus, Berna, et Adelfredus Reges in regno Estanglie successive regnaverunt. Adelfredo autem, ultimo dictorum Regum Estanglie, defuncto; Æthelbertus filius ejus unicus et heres, a studio litterarum subito ad curas terrarum raptus, cum omnium voto unanimi desiderio in regni solium sublimatur. Iste Rex Æthelbertus, hæc et hujusmodi Scriptura testimonio secum recolligit, Quanto major es, humilia te, in omnibus; Humiliamini sub potenti manu Dei; Qui se humiliat exaltabitur; et illud ex beatæ Virginis cantico. Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles; humilitatem in corde suo specialiter et præcipue radicavit, et eam quasi ceterarum virtutum fundamentum in se locavit. Præterea recolens, et ratione nominis attendens, quod a regendo Rex dicitur; eo quod se primum, deinde populum sibi subditum regere debeat: pius Rex, clemens et misericors, pupillo et orphano calumniam fieri, et sanguinem innocentem effundi non permittens, in dubiis absolvere quam condemnare priorior longe fuit. In certis autem et sententia damnatis semper poenam mitigare paratus, dolens plurimum, quoties dolorem vel poenam cuiquam inferre vigore justitiæ tenebatur; gaudens et contra nec mediocriter exultans, quoties præmia conferre et beneficia spargere potuisset.

2 Accedentes autem ad eum, ad regiam dignitatem jam elevatum, tam Procere regni sui quam Prælati, super uxore duenda regique prole suscitanda, ipsum primum in privato, deinde palam et publice conveniunt. Ipse vero, qui a pueritia fixum in animo radicatumque habuerat, virginitatem corporis sui Deo dedicare, fructumque contesinum expectare, quantum et quamdiu potuit, renuit omnino, distulit et recusavit. Legerat etiam, et tam ex Ethicis quam Theologiæ paginis notum habuerat, matrimoniorum

E

E

Post alios Reges

a patri suo succedit S. Æthelbertus, Eccl. 3, 20. 1 Pet. 5, 6. Luc. 14, 11. Luc. 1, 52

F

vir humilis,

clemens et misericors,

amans virginitatem,

et, horrens molestias matrimonii

A matrimoniorum quanta sunt onera, Legerat insuper fatuarius mulierum inertias, deformium fastidia, formosarum et generosarum fastus et superbias, adulteria, plerumque prolem incertam vel evidenter alienam, et inter secreta thori et thalami domesticas amaritudines, molestias et anxietates, iras, rixas, zelotypias graves et suspiciones. Legerat hæc, inquam, et ex his collegerat, pectora quidem, in quibus hæc regnant, parum habere pacis, plurimum autem perturbationis. Porro invalescentibus tandem eorum insulsiis, quoniam opportune instabant et importune, sciens quia contra omnes sapere quasi desipere est, sciens etiam illud, Omnia fac cum consilio, et post factum non poenitere; quamquam vix et invitus, eorum denique voluntatibus sibi obtinendum duxit et decrevit, timens tamen. Hæc ratio eum præcipue induxerat ad consensum, quod si regnum eo ejus defectum aliquando forte herede careret, hostiles ea occasione incursus, excidium pariter et exterminium pati posset b.

suscipientibus
proceribus

Eccl. 32, 24.

b
consensit in
filium Offic
Regis

3 Accedens ad eum denique Comes Oswaldus, qui inter Consiliarios ipsis ei fide et familiaritate fuit præcipuus : eaque super c Offic Merciorum Regis, viri in Occidentalibus insule filius magnifici, filia unica atque legitima ducenda, cum instantia magna secreto convenit. Ipse vero, quamquam invitatus ad hujuscemodi consilia declinans, respondit, se cum matre sua adhuc superstite regnare Proceribus inde in brevi consilium habiturum. Quibus ad diem certum convocatis, omnium fere assensus Oswaldi consilio concordavit. Mater sola, vel quia filiarum attentius, quam filiorum, matres conjugia maturare solent; vel potius mente præsaga malorum, illud penitus dissuadebat. Ethelbertus autem, vir bonus et justus, ne muliebri consilio terræ suæ Primatibus pertinaciter resistere videretur; obtemperaturum eorum voluntatibus se concessit.

obstante
matre.

In Merciam
abitus,

terretur mo-
tu terra,

et sole ob-
scurato

Psal. 14, 8.

4 Missa autem mane devote, ut assolet, et diligenter audita, gratiaque sancti Spiritus invocata; cum magno comitatu, regioe sicut decuit apparatu, iter arripuit indilate. Sed cum equum suum ascendere debuisset, terra sub pedibus ejus, cum astantium omnium plurima admiratione et terrore, quasi terræ motu facta, tremitu aliquando, et concussa quievit. Ipse vero jactatus in Domino curam suam, eique revelans viam suam, qui non derelinquit sperantes in se, immotus omnino et interritus, iter aggredi minime formidavit. Et cum aliquantulum processisset, sole obscurato, tanta et tam atræ tenebræ itinerantes subito operuerunt, ut neque seipsos ad invicem, neque viam ullam jam videre valuissent: donec patti sancti Regis Ethelberti precibus et devotis orationibus radii solares sunt restituti. Clamabat enim ad Dominum, et ad terram prostratus, humiliter dicebat: Notam fac mihi, Domine, viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. Nec mirum si signa, quæ in morte Christi apparuerunt, ante mortem hujus membri Christi ejusdemque dilecti, eamdem præsentia, contigerunt. Terra quippe, quasi scelus abhorrens quod jam iaminebat, mota est: sol autem obscuratus, tanquam ne videret, faciem avertit. Vel, terræ nimis ille, terræ regnique commotionem et desolationem (quæ ab ortu Ethelberti, multis annorum curculis sub Regibus et tyrannis, usque ad Regis Edmundi tempora duravit) aperte potuit significare; sol vero lucem subtrahens, ipsum ab hac luce in proximo subtrahendum, manifesto iudicio declaravit.

ac visione
nocturna:

5 Cum itaque longius iter agendo, ad vicum in Merciorum regno, qui Villa-austalis ab incolis vocabatur, jam pervenisset; die ad vesperam vergente, ibidem pernoctare statuens, in loco campestri tentoria

figi jussit. Præmiserat autem viros discretos atque disertos, cum regis donariis et exenii, quæ et Regem dare Regemque recipere cum honore deceret, adventum ejus causamque sui adventus Offic Regi nuntiantes. Eadem vero nocte, cum membra fatigata labore sopori dedisset; visiones terribiles valde vidit. Videbatur enim eum videre totum aule suæ regie fastigium a summo deorsum culmine corruere: cornuque thalami sui, in quo quiescere solebat, tam tecto quam parietibus, subito lapsu in terram cadendo comminui; et alia quædam non minus horrenda vidit, quæ Comes Oswaldus sibi a Rege relata, consolandi et obsequendi gratia, interpretari benignius satagebat. Ipse vero tacite cuncta considerans et intrepide, se et suam causam ex toto Deo commisit.

D
EX MSS.

6 In crastino vero reversus ad eum nuntius, tam propriis quam ab Offic Rege transmissis, qui ei veniendi securitatem cum gratia Regis et benevolentia reportabant; præmissis etiam primo rhedis, deinde clitelariis et sarcinis et sagmaris multis, cum servientium tam peditum scilicet quam equitum turbis, ipse Militum agmine pulcherrime septus; compe-
dientem est ordine subsecutus. Post longos itaque viæ labores, cum ad curiam Offic Rex Ethelbertus perveniret; fama tanti adventus divulgata, virgo Althrida, Offic Regis filia, ab alto per fenestram solatio, Regem Ethelbertum juvenem januas intrantem, et Milites suos copit diligenter more mulieris, eo quo intrabant ordine, intueri. Quo facto, ad matrem puella reversa, juvenis formam, juventutis elegantiam, Proceres illustres, Milites insignes, comitatum et apparatus incomparabilem, et visa omnia, et forsân visis majora, sibi referre inchoabat.

sed reditu
nuntiorum re-
creatus,

ad curiam
Offic progre-
ditur.
E

ANNOTATA.

a Giraldus Sancti matrem appellat Leoverniam: meminisse Etheldridæ Virginis, Rege Anna prægnatæ. Cappravius ita habet: Cum in disciplina litterarum proficisset, non voluptatum illecebris animum implicare curavit, sed orationibus et elemosynis ceterisque operibus bonis tota sollicitudine insudavit. Coetaneis ejus ad ludos exercitiis, ipse in ecclesia conversari gaudebat. Denum adolescens factus, et patre orbatus, ad regni solium sublinatur. Alfordus annum assignat 749, ac calibem ait vixisse in regno 44 annos.

b Giraldus hæc interponit: Accessit igitur ad eum aliquando inter proceres regni sui vir magnus et potens, Comes Guerro, monens et consulens, quatenus Australis Britannie Regis Egeonis filiam, cui nomen Seledrida, unica scilicet nuper defuncti patris filiam et heredem, sibi matrimonio copularet; ut ea videlicet occasione quasi duo regna in unum convenire possent monarchiam. Cui Rex statim in hocjuscemodi responsum dedit: Nonne Egeonis hæc filia, qui patri meo semper infidelis existens, tot eum fraudibus, tot perjuriis fallere consuevit? utpote vir subdolos, perfidus, et versutus: qui et animum sic instituerat, ut nihil ei menti minus esset quam non mentiri, nihil fas nisi nefas, nihil equum præter iniquum videbatur. Nosti, Guerro, quod sicut in arboribus vitium radices, sic in hominibus ceterisque animalibus naturaliter in prolem descendere solent vitia parentum vel virtutes. De vitis itaque mulierum et virtutibus, non de divitiis et possessionibus est inquirendum; de parentum quoque moribus, potius quam honoribus investigandum. Fortunæ nimirum munera mutari crebro videmus et transferri; natura vero radicibus hæret, quæ suos inventa fortuna relinquere novit heredes.

c Offa post annum regni 39, mortuus est anno 796,

10* relicto

EX MSS.

A relicto filio Egfrido regni herede, cujus infra mentio habetur : unde filia hic unica dicitur, ut quæ non habuerit alias sorores. Interim Eadburga uxor Britkrici Occidentalium Saxonum Regis, illius veneno sublata, filia Offæ habetur : sed hic additur unica et legitima, ut ista excludatur.

Visio Ethelberti Regis,

d Vix plurā Giralduus; sed Capgravius multo prolixius et distinctius ac sic narrat : Veniens Rex in regnum Merciorum cum membra sopori dedisset, visionem vidit, quam suis retulit dicens : Videbatur, inquit, mihi, Consules ac Tribunos regni mei in regno meo prope me assistere, ubi multis sermonibus cum eis habitis, ruit a summo culmine totum fastigium regis domus meæ, cornuque thalami mei evulsa ceciderunt. Mater meæ hæc præsens contemplantur, et ejulans lacrymabatur, lacrymæ vero ejus cadentes erant quasi guttæ sanguinis decurreris in terram. Deinde aspiciēbam arborem pulcherrimam in domicilio meo ex crescere, proceram valde, frondibus et foliis mirabiliter expansam et decoram, nullius arboris similitudini in pulchritudine comparandam : ad cujus radices quidam ultro instabant, qui hanc toto examine sue feritatis incidebant : ex

B qua successione quidam torrens sanguinis effluxit, qui contra Orientem magno impetu cursum suum extendere festinavit. In contemplatione vero ejusdem visionis eximie, columnam lucis ab Austro sole splendidiorem videbam exurgere : et mirantibus qui aderant et stoptentibus universis, ad cælum usque, flammivomis radiis sequentibus, ascendere. Ego autem eram singularis avis in terra, totaque extremitas alarum mearum erat aurea : æstimabamque me arborem illam leviter posse circumplecti, si fortitudini meæ vel potentie aliqua occasio pateret circumplectendi. Demum penarum remigio temperato, celeri volatu superiora columnæ lucis ascendo. Cum autem in supremo culmine illius consedissem, et clara luminaria, quæ summus ille omnium princeps Deus in firmamento collocavit, toto oculorum aspectu solutus contemplerer; audivi voces in sublimis cælestis harmonie miscere concentus : cujus nectarea delectatus suavitatis, sive ad dulcedinem melodie magis magisque intentus, somno solutus sum. Cum autem aliqui interpretarentur, eum in potentia et gloria Regibus præteritis potentiores et excellentiores futurum; Rex ait : Fides utique revelationis aliud habebit experimentum, et majoris interpretationis longe altior pertingit ad actum. Facilis fortasse nobis hodie ad tyrannum patebit ingressus : verum ignoratur libertas revertendi. Sententiam quæ super me præfinita est a Deo, animo hilari et spontaneo patienter expecto. Nobis autem videtur, casus ille domus, a summo fastigio corruentis, desolatione regni significare, post necem ejus : cornua vero thalami cadendo ad terram confracta, fortitudo est principatus eorum, per mortem Principis sui conculcata ab inimicis et in nihilum redacta. Sanguinolenta lacrymæ matris, dolores cordis sunt, et passionēs quæ pro amissione filii sui sine intermissione perfebat. Arbor proceræ et longa, Regis personam designat; cujus summitas, frondibus et foliis condensa et in latum expansa, latitudinem sanctarum portendit virtutum, per quam Sanctarum vita adornatur. Qui arborem succidebat, occisores beati Martyris erant. Torrens sanguinis de succia arbore, sanguis Martyris innocenter effusus creditur esse : qui ad Orientem cursum suum direxit, quando innocentia mortis ejus ad Deum in cælo, ut vindictam acciperet, clamavit. Columna lucis, quæ usque in cælum tendebatur, claritas bonorum operum ipsius exprimitur. Quod se esse necem videbat pulchritudine singularem, cujus alæ in extremitate erant au-

quam ipse de sua morte interpretatur,

C

reæ; significat spiritum ejus geminis alis virtutum, dilectione videlicet Dei et proximi circumdatum, splendenter fulgore et luce bonorum operum, quibus in summo culmine lucidæ columnæ sublevari, et pertingere posset ad gloriosam visionem æternæ majestatis Dei. Audivit etiam voces in cælo cælestis gloriæ, ad gaudia eum felicitatis æternæ invitantes.

D enucleatus explicata.

CAPUT II.

Insidia a Regina structæ. Cædes. Sepultura.

Quibus auditis, animoque diutius anxie revolutis, Regina muliebri plena tam astutia quam malitia, Regem Offam virum suum eadem nocte per hujusmodi verba convenit. Maturo tibi, Rex, in hoc articulo et valde maturando opus est consilio. Nosti quod Orientalium Anglorum tyranni Merciorum populus ab antiquo imperare desiderant : nosti antiquas gentium inimicitias, et mutuas plerumque regnorum subjectiones. Fallor si non juvenem istum plus ambitus, quam amor huc adduxit : sub uxoris namque duceudæ prætextu, et palliatæ amicitie colore, captata tua senectutis occasione, callidus in hos fines explorator et expugurator adventit. Non itaque duceudi, sed seducendi causa, hospes necessest; nec hospitis, cum tanta militum et armatorum copia, sed verius hostis imaginem ille gerit. Sed esto, quod filiam nostram duxerit, et hac præcipue causa in partes istas advenit; tunc jure quodam successionis et hereditatis, quæ jam ipsum quasi cum herede contingeret, in mortem tuam quotidie anharet; totumque sibi, quod in pace nunc possides, jugiter appetere, et modis omnibus acquirere non cessaret. Flagellum itaque tibi, Rex, fabricas, et flagitium paras, si talem tibi constituas successorem : nihil aliud namque restat, si hunc tibi generum ordinareris, nisi ut regni tui vitæque pericula non evites, vel saltem sub tanto insidiatore et successore timide et trepide de cetero regnabis : et orientalis illa servitus per te, quod absit, in hos fines liberos inducatur. Porro si repulsam passus et offensum abscedas, non minus periculum procul dubio, Rex, incurres : terrarum namque vestrarum audet et exitus jam novit, exploratore non indigens alieno. Ætatis tuæ defectum et infirma nostra consideravit : occasionem confusionis et repulsæ prætendit, bellumque vobis statim indicet, et ad extremum vestrum sive mortem accelerabit. In hac itaque perplexitate adventus hujus hospitis non induxit : unde necesse est, ut vel tua per ipsum in brevi destructio accedat, vel per te ejus matura peremptio ordinetur. Finitoque Regine sermone, post longa suspiria, Rex tandem in hæc verba prorupit : Angustias undique graves tua nobis oratio, Regina, depingit : ex qua video quidem et evidenter intelligi, quod hinc nobis periculum, inde turpitudine similiter versatur. Cumque deorum de morte Regis Ethelberti ad suggestionem Regine tractare tur, advocatis ad consilium Proceribus paucis et privatis, ac muliebri industria ad favorem prius allectis, omnes in sententiam mortis consenserunt : dum tamen illud procul a militaribus ejusdem turbis, secretoque et sine tumultu fieri posset.

Regem a consensu adductura Regina

E

suspectum ei facit Ethelbertum

et accidendum suadet : F

idem suadentibus proceribus

7 Prosiluit ergo in medium vir sanguinis, ad scelus omne paratus, cui nomen a Guymbertus : qui ob familiaritatem olim in domo patris sui, cui ministrabat, cum ipso juvene contractam, se melius alio facinus illud posse promissis effectui mancipare. Qui mercede statim constituta, pecuniæ susceptæ, hospitium Regis Ethelberti fraudulenter adivit, monens et consulens ei, ac ex parte Regis denuntians, quatenus ad ipsum illico privatus et absque militari

a

Guymbertus proditor

A militari strepitu, negotium pro quo venerat ad votum expediturus, adveniat. Regis enim infirmitas ac debilitas, sicut in dolo assererat, tumultus ad turbas hominum recensabat. Juvenis autem Ethelbertus Rex, quia nihil pravitatis unquam excoGITaverat vel expleverat, nihil hinc peccatis pravi suspicando, fidem dictis adhibuit : gladioque suo solum accinctus, proditorem prævium innocens omnino et immaculatus, hostia licetorem, victima carnicem, agnus lupum, ad Regis usque palatium mortisque suæ locum sub nocturno silentio est secutus. Venientibus igitur illis ad divortium, tanto sceleri magis idoneum, et ad hoc provisum, exili-entibus Guymberti complicitibus, Ethelbertus Rex capitur et ligatur : eique nomen Domini jugiter invocanti, spiritomque suum in manus Dei commendanti, sui ipsius extracto gladio caput Guymbertus crudeliter amputavit, et ad hoc perfusum Regi et Regina illico presentavit. A vita itaque istius seculi raptus est Ethelbertus, ne malignitas intellectum ejus bonum mutaret, et fictio animam ejus deciperet. Raptus est, inquam, ne centesimi fructus gloria et virginitatis honore, quem semper appetit, ullo mundi contagio fraudaretur. Et sicut quædam aliæ referunt historiæ, in juvenem Regem Ethelbertum, forma insignem, petulantes oculos incesta Regina uxor Offæ concepit : quem quia nultenus ad consensum inclinare valuit, tamquam uxor Putiphar secunda, Josephum alterum in Ethelberto reperiens, quasi vipersa aculeis exagitata, totum virus evomit in vindictam : sique mater filia invidens, et propter repulsam tanti viri quasi confusa plurimum erubescens, vitam viri sancti morte crudeli, muliebri malitia, statuit terminare. Quoniam sicut in Ecclesiastico legitur, Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Et in eodem, Brevis est malitia hominis super multam mulieris. Passus est igitur sanctus Rex Ethelbertus, Virgo simul et Martyr, palmam victoriosus utramque reportans, xii Kalendas Junii, cujus meritis et precibus Deus in diversis Angliæ partibus miracula multa et varia operatur.

8 Audito igitur Principis casu tam inopinato, Althrida Virgine revelante, militibus Ethelberti Regis ad propria reversis, eadem Virgo prophetico spiritu repleta, matri quasi divina comminatione futura prædixit. Et primo de filio suo Egrifro per triennium non victuro, regnoque ipsius non stabiliendo. De ipsa etiam Regina turpi morte in brevi moritura, et ultra tres menses non victura, et ante mortem suam demonibus arripienda, et linguam suam propriis dentibus corrodenda. Quæ omnia, sicut prædicta fuerant, postea evenerunt. Virgo igitur Althrida, que et secundum quosdam dicitur Alfrida, castitatem corporis sui Deo devovens, ad palustria Croylandiæ, tamquam ad eremum, curavit finaliter se transferre; ubi contemplationi penitus et devotioni dedita, talari tunica induta, in omni sanctitate vite permansit : eluens magis abjecta esse in domo Domini. quam habere in tabernaculis peccatorum b.

9 Amputato igitur sancti Regis Ethelredi capite, corpus offerri cum capite Rex Offa præcepit, et in ripa fluminis in Comitatu Herefordiæ, quod Loggo c dicitur, occulte sine scitu hominis sepeliri. Cum igitur ministri corporis feretro imposuissent, tantæ levitatis inventum est, ut levitatem ipsam magno pro miraculo ferenique facilitatem impii quoque satellites habuissent b. Et cum ad locum destinatum pervenissent, corpus cum capite, juxta Regis Offæ edictum, ignobili sepultura et tanto viri indebite tradiderunt. Sed quia non fuit Dei voluntas,

ut tam sanctum corpus ibi occultaretur; columna lucis sole splendorior eadem nocte ab ejus sepulcro in cælum usque protendebatur, quam scintillæ et radii coruscantes, velut omnia in gyrum devorantes, sequebantur.

ANNOTATA.

a Ita etiam Giraldo vocatur Guymbertus; Capgravio Winebertus, qui in domo patris ejus 12 annis educatus et nutritus fuerat, et post mortem ejus in Ethelberti obsequio aliquamdiu insudaverat.

b Addit Giraldu: Pater pœnitentia ductus occubuit etc. ut infra Brimtonus num. 13: deinde ex Asser describit nequitias et infelicem exitum filie alterius Edburgæ, quas apud ipsum legere licet.

c Ita etiam Giraldu et Capgravius Luggum vocant: cujus nominis nihil ibi reperio, sed bene fluvium Loden, mutata forsitan in hanc formam pronuntiatione.

d Intersevit Capgravius. Quidam vero sanctum caput seorsingestantes, ut majori foret ludibrio, ante alios præcurrentes, in terra volutabant: idem fere habet Giraldu.

CAPUT III.

Translatio corporis Herefordiam. Miracula. Ecclesia constructa.

Tertia vero nocte, beatus Rex Ethelbertus nobili cuidam et prædixit viro, Brithfridu nomine, in lecto quiescenti, apparuit: præcians ei, ut corpus effossum ad locum, qui Stratusway dicebatur, efferret, et juxta monasterium eodem loco situm, illud reconderet cum honore, et traderet sepulture; nomenque suum et mortis causam eidem exposuit. Experrectus autem a somno, ut oculos vir ille aperuit, totam cælesti lumine domum conspexit illustratam; virumque sanctum, qui ei apparuerat, cum toto jubaris splendore disparuisse. His autem visis et auditis, surgens Brithfridu a cubiculo, non mediocri gavisus lætitia, multiplices Divinæ majestati, quod ipsum tanta visione lustrasset, gratias intimo corde fudit: adjunctoque sibi socio, particeps laboris et præmii, viroque probo, cui nomen Egmundus, ad locum pariter ipsi accesserunt: effossumque corpus, propriis dexteris manibus ablutum, et sindone regal post indutum, in quodam curriculo extulerunt. Quo facto, cum de corpore regio læti plurimum et exhilarati fuissent, pro capite tamen nondum invento mœstitiâ non minimam habuerunt. Sed fusis ad Dominum communiter orationibus, caput non procul a corpore, ubi non sperabatur, Deo revelante inventum est, et statim ad corpus in feretro collocatum. Cumque feretrum versus locum destinatum prosequerentur; contigit ut ad caput, a rheda in terram forte delapsum, quidam per undecim annos oculorum orbatus officio, obiter offenderet, et statim desiderati luminis gaudium recuperaret. Qui confestim caput erigens, Deoque et S. Ethelberto elata, voce gratias agens, currum et vestigio secutus est: et cum aliquantulum processisset, ad Brithfridum et Egmundum, qui fatigati itinere parumper repauesabant, gratulanter accessit; caputque ab ipsis perditum, et ab eo miraculose repertum, eisdem restitutum, rem gestam et luminis gratiam, per egregii Martyris merita recuperantam, ipsi exposuit lætibus. Quibus auditis, Brithfridu et Egmundus maximo repleti gaudio, Denique tam mirabilis est in Sanctis suis, et magnus in omnibus operibus suis, glorificare non cessarunt. Et sic procedentes usque ad locum præsignatum, ibidem corpus sanctissimum

D
EX MSS.
columna
lucis hono-
rat ur.

Brithfridu
a S. Ethelber-
to monitus.

et socius
Egmundus,

corpus
avchunt,
f

et cæco illu-
minato in via

Herefordiæ
sepeliunt

eum hospitio
suo fraudu-
lenter elicit

et occidit.

Ecclesi. 25, 22
et 26,

20 Maji.

Althrida
sponsa vin-
dictam præ-
dicit,

et ad Croy-
landiæ ere-
mum sece-
dit.

b

c
Sepultus
Ethelbertus

d

A simum honorifice sepelierunt, in loco videlicet, qui tunc Anglice Fernleg. Latine interpretatum Saltus-felicis, dicebatur, nostris vero temporibus a comprovincialibus Herefordia nuncupatur.

11 Et a Asser historicus veraxque relator gestorum Regis Alfredi, dicit, quod crescentibus, circa Martyris sepulchri loca, virtutum et prodigiorum signis; Rex Offa duos Episcopos, quibus præcipuum fidem habebat, ad investigandum istorum eventuum certitudinem, Fernlegam, quæ nunc Herefordia dicitur, destinavit. Contigit autem tunc, quemdam potentem virum et magnificum, qui filiabus Lidlburia borealis et Montis-Guneri et aliis partium illarum terris amplissimis dominabatur, ad locum eundem eodem hora, causa recuperandæ sanitatis de quadam passione, quæ vexabatur, per merita Martyris advenisse. Patiebatur enim continuam capitis concussionem, unde et ab eventu ejusdem passionis super eum, sortitus agnomen, Eywinus. Quatenus caput vocabatur. Qui cum noctu eadem ad sepulchrum sancti Regis Ethelberti vigiliis et obsecrationibus devote et humiliter deserviret; demum divina dispositione, demisso capite parumper obdormivit. Sed a somno post pusillum experrectus, et undique circumspiciens, quævisit a suis, ubi esset ille bonus vir, qui caput ei tam liberaliter in gremio sustinuerat dormienti. Cum autem responsum accepisset quod neminem vidisset; sanitatem se recepisse sentiebat, quia post dormitionem illam caput suum quieto et absque motu quolibet enormi jam regebat; et statim exurgens, Deo et Martyri Ethelberto Lidlburiam borealem cum omnibus integre pertinentiis suis laudabili munificentia largitus est, dicens: Quia rem sub cælo, quam magis desiderabam, sanitatem scilicet, contulit mihi Martyr insignis, ideo a me ea re quam in terris plus dilexi, Lidlburia videlicet, dignus est in perpetuum remunerari. Ille autem prima terrarum omnium, ut asserunt, fuit, quæ Beato Ethelberto collatæ fuerunt.

12 Rex autem Offa de his et aliis virtutibus et prodigiis multis jamcertus, superbiam suam ad tantam humilitatem et penitentiam reduxit, quod decimum partem omnium rerum suarum Ecclesiæ sanctæ dedit; et ut fertur, aliorum fidei exemplum provocatus, terras plurimas circa Herefordiam Martyri contulit, quas et Ecclesiæ Herefordensis usque in hodiernum diem tenet. Monasterium quoque S. Albani, et alia quedam egregia fertur per Angliam finilasse connobis et ditasse: et sic demum b Romam profectus, et Apostolorum limina devote veneratus, multisque ibidem, Ecclesiæ consilio, causa penitentis egregie gestis, ad vitæ correctionem condignamque conjunctionem gratia cooperante signis et miraculis extitit provocatus. Nam, ut dicitur communiter, illum censum, qui Romepeny sive Peterspeny vocatur, Deo et B. Petro et Domino Papæ, qui tunc fuerat, et successoribus suis primo contulit pro perpetuo atque dedit.

13 c Quo defuncto Egfridus filius suus vix per annum et centum quadraginta dies pro patre regnavit, et sic completum est, quod prophetice Aldrida sive Alfrida prædixerat, quod post necem Martyris Ethelberti tribus nequaquam annis Merciorum populus imperaret. His et hujusmodi signis B. Ethelbertus de re in diem magis innotuit, quo usque Merciorum Rex d Milefridus sanctitatem viri Dei fama vulgante cognovit. Qui et quemdam Episcopum suum, virum simplicem et sanctum, de cuius diligentia plurimum confidebat, ad locum destinavit; jubens de morte Martyris et causa, ac de miraculis et signis, ibidem meritis ejusdem a Deo declaratis, diligens ei scrutinium facere, rerumque gestarum

prudenti indagine certitudinem reportare. Quo facto Regis innocentis interitum, quam didicit, magnaliaque Dei multa, nec solum ea quæ audivit, verum et illa, quæ ibidem oculis conspexit, suo Principi nuntiavit. Milefridus igitur Rex his auditis, quamquam in remotis regni sui partibus tunc temporis ageret, transmissa ad locum eundem pecunia multa, ecclesiam egregiam lapidea structura ad laudem et honorem Beati Martyris a fundamentis incepit, et pro devotione Domino auxiliante perfecit: et in eodem loco primus Regum omnium Episcopum e constituit, eandem ecclesiam Cathedrali dignitate sublimavit, quam terris plurimis et prædiis amplis, palliis holosericis et ornamentis egregiis, regia, quoad vixit, munificentia ditare eundem non cessavit.

14 Post S. Ethelbertum, martyrii laurea in flore juventutis suæ, ut dictum est, coronatum, regnum Estangliæ per aliquot annos cum commotione et desolatione sub Regibus et tyrannis, usque ad adventum S. Edmundi Regis, turbatum duravit. Quia illud regnum nunc Reges Westsaxiæ, nunc Reges Cantia in dominio tenebant, nunc alicui vel aliquibus illud dabant: unde aliquando unus Rex ibi erat, aliquando multi Reguli. Ultimus tamen Anglorum f. S. Edmundus sub Rege Westsaxiæ ibidem regnavit, qui de Saxonia veniens, apud Bury in Regem Estangliæ coronatur... Quo interfecto Godricus Dacus ibidem regnavit. Postea Daci regnum minutum partiti sunt, fuitque sub eis usque dum Regi Edwardo pro maxima parte subiectum erat: et sic demum illud regnum Estangliæ, dominio Westsaxiæ continebatur.

ANNOTATA.

a Asser Menevensis, Schireburnensis Episcopus, scripsit res gestas Alfredi, Regis ab ejus nativitate an. 849 usque ad mortem, quæ contigit anno 900; mortuus ipse, ut scribit quidam ejus Continuator, an. 909. Sed quæ hic de miraculis Regis Sancti narrantur desunt omnia apud Cambdenum, qui Assero illi primum locum dedit inter veteres Scriptores Angliæ in editione Francofurtensis anni 1602.

b Westmonasteriensis hæc late describit ad ann. 794.

c Hæc tomo 3 Monastici Anglicani pag. 180, ad confirmandam antiquitatem Ecclesiæ, Herefordensis referuntur.

d Milefridus Rex supra, Canbdeno Milfridus Regulus: ita etiam in sepulchrali carmine apud Godwinum de Episcopis Herefordensibus, Regulus Milfrith cum conjuge Quenbarga dicitur. Fidetur loco Wiltasii, anno 826 regno pulsus, imperitasse; et ideo in Regnum Merciorum Catalogo omissus. Consule quæ infra in Chronico Bromtoni columna 778 leguntur.

e Imo ab anno 680 fuisse Sedem Episcopalem Herefordæ, et Putton primum Episcopum, statuunt ulii. Verum de aliquo ejus Successore nihil scitur: ut ab hoc tempore videatur Episcopatus stabilis.

f Anno 970, die 20 Novembris Martyrem obiisse supra indicavimus.

MIRACULA

Ex Vita per Giraldum in MS. Cottoniano: Bibliothecæ.

Sicut Dominus et Salvator noster, carissimis, B. Martyrem Ethelbertum ad sepulchrum miraculis et prodigiis glorificavit: ita quoque in diversis atque remotis regni partibus eum diu signis conseruantibus evidenter extollere non cessavit. Est etenim vicus in Orientalium Saxorum provincia, cui nomen Bellas-campas interpretatio dedit. In cuius prædio anti-

ecclesiam construit:

e Episcopum constituit.

Regnum Estangliæ perturbatur.

E

f

P

Clarescunt miraculis ecclesiæ,

A quitus lignea quædam est basilica constructa, et in honorem ac laudem beati Martyris Æthelberti Domino dispensante feliciter erecta. In hac tanta operatus est Christus et usque in hodiernum operari non cessat, quod fœta Orientalis regio signis et virtutibus ibidem gestis olim fuerit illustrata, firmitate fidei gratia cooperante robur acceperit. Traditur enim, et antiquorum comprovincialium et authenticorum testimonio certum habetur, Beatum Æthelbertum, cum ad Offam Merciorum Regem iter arripuisset, in eadem pulchra planitie pernoctasse ibique noctis unus spiculo tentoria sua fixa fuisse. Erat autem eodem in loco virga quædam gracilis et delicata, crescens e terra, tenerrimis adhuc telluri radicibus innixa : in summitate vero ramis et frondibus paucis aperta, qui forte quædam papilionis cornua finibus sunt alligata. In crastino vero, sole recens orti, tanta et talis est arbor inventa ac si pleno robore centum annorum curculis fixis ibidem radicibus excrevisset. Nec mirandum quidem, et si forte mirandum, non vehementer tamen obstependum, si Dominus de surculo tam modico, pro Militis sui gloria, sub noctis unius spatio tantum arborem crexit, qui totam mandanam hanc machinam ex nihilo creavit; quique virgam electi sui Moysi, pro ostendenda potentia sua, in colubum commutavit; rursumque serpente in virgam converso, rubrum eadem mare divisit; quique sub noctis unius tempore virgam Aaron frondere et florere et amygdala parere imperavit. Multa nimirum in Scripturis, ut ait Hieronymus, incredibilia reperies, nec verisimilia, que nihilominus tamen vera sunt. Nihil enim contra naturam Dominum prævalet natura : nec detestari debet, sed admirari et venerari Creatoris opera quavis creatura.

16 Cum autem audissent religiosi regni illius viri, beatum Æthelbertum apud impias nationes jam Martyrio coronatum, de arbore eadem in modum Dominicæ Crucis lignum constituere venerandum. Ubi quamplures, per fidei devotionem et Martyris merita, salute remedium sunt consecuti. Fixum est igitur illud eodem in loco, quo gloriosi Regis et Christi militis invicti fixum antea noverant foisse tentorium, et basilica ibidem erecta est; ad quam quotidie plebs devota concurrens una cum Clero, Deum ac beatum Martyrem suum sedulis orationibus, hymnis et canticis glorificarent. Sepulta sunt ibi succedente tempore multa Sanctorum Corpora, qui ea tempestate, quæ Sanctus Edmundus a passus est et paulo post, mortem pro Christo pertulerunt; ingruente nimirum per insulam barbarorum feritate, Paganorumque spurcitia savitiquæ, cunctaque Christi fuerant devotantium tempore multo. Ceterum respiciente demum Domino populum suum, pace per Britanniam Ecclesie, b reddita, vir quidam dives, quem prædicti ruri prædia jure hereditario contingebant, lignum salutiferum a loco removens, in viridi planitie quædam ante januam suam statui fecit; decreverat etiam beati Martyris basilicam ad locum eundem transferre. Sed Crucem illam loco suo, nocte eadem, virtus divina restauravit. Quo mane comperto, vir ille lignum fecit iterum reportari : sed et eodem miraculo die sequente consternatus obstupuit, et tamen animo pertinaciter obstinato, cum ad idem jam tertio removendum accederet, priusquam avelleret, oculorum acieitate divina ultione percussus est. Cujus infortunii casu penitentia ductus, Confessione Presbytero facta, contritione pariter et compunctione adeo incontinenti correctus est, ut se nunquam tanto facinori de cetero consensurum. seque beati Martyris ecclesiam et Crucem illam summo opere veneraturum, firma sponsione promitteret; prostra-

toque in terram ante Crucem corpore, non ante struxit, quam per Dei gratiam lunem oculorum indolta sanitate recepit. Hoc autem miraculo per provinciam audito, et tanta ultione divinitus data, cepit in tanta veneratione locus haberi; ut magnus a vicis circumjacentibus, nec non et locis remotioribus, cum oblationibus et elemosynis, ad Crucem prædictam, concursus fieret populorum; et coram eadem devote vigilantes et orantes, salutis plerumque dona susceperint. Infantes quoque et pueri, in cunis allati, per beati Martyris suffragia in fide parentum et devotione, passim a periculo liberantur; febricitantes vero, quasi speciali miraculo, tantam tamque efficacem nusquam locorum gratiam consequuntur.

17 Contigit in eadem Ecclesia miraculum insigne, quod inter cetera sua novitate non reticendum. Erat enim auleum quoddam, olim ecclesie fideliter oblatum : quod cum latro quidam nocte extrahere et exportare niteretur, perque foramen sub ostio factum ibi intravit; cumque cum furto pariter exire pararet, capite cum hameris jam exposito, parte residua intra facente, se tanto paries ad corpus pondere pressit, ut nec extra ullatenus progredi, nec interius regredi valuisset. Uxor autem, suspectam habens viri mortem, illum ad querendum patrem emisit : cui tandem ibidem invento nullum penitus liberationis præsidium prestare prævaluit. Parochiani vero cum ad ecclesiam in crastino mane solita devotione convenissent, latronem tum miraculose compressum et comprehensum vehementer admirantes, eumque extrahere volentes, abque difficultate qualibet ipsum per se libere egredi, ut ingressus antea fuerat, obstupuerunt. Sicque factum est ut B. Æthelberti merita provincia tota laudaret, et a sacrilegis ausibus tam evitentis ultionis exemplo se pravorum temeritas refrænaret.

18 In pago Orientalium Anglorum qui Stufosella c vocabulum antiquitas dederat, cum dies passionis beati Æthelberti per singulos annos valde celebris habeatur, pauper quidam arte sutoria vitam agens (quoniam attrita frontis est egestas, nec quidquam pudet dammodo vivat) solennitatem minime custodiens, pro explenda necessitate miser operi solito sollicitus intendebat. Quem cum uxor sua super hoc excessu sæpius argueret, ipse tandem erga illam iracundia furere pernotus, dum minus ob hoc operi, magisque intenderet objurgationi, dextrum infelicitè oculum acu sutoria perforavit. Qui continuo Sancti implorans auxilium, ad ecclesiam ejusdem quanta potuit festinatione properavit; ibique confessione correctus et compunctione, fuis aliquandiu coram altari devotis orationibus, in ipsoque denum altari oblationibus expositis, optatum cum multorum admiratione sanitatem recuperavit.

19 Manebat in confinio loci ejusdem, in quo Martyris Ecclesia constructa fuerat, vir quidam Vitalis nomine, qui ex Normannica gente oriundus extiterat. Hic Martyrem nostrum, innato inter Anglos d et Normannos odio, quasi tanto indignum honore ac veneratione reputans, uxorem suam, die quodam purificationis suæ ad aliam ecclesiam ire fecit, ibique solennes ritus ad victimam suæ expiationis offerre. Quo completo remeando Vitalis, cum domum Militis ejusdem probatissimè eximia, qui nomen Godiscaleus, forte intrasset; domus domus ejusdem, Lecelam vocata, quod Ecclesiam S. Æthelberti tam temerario contemptu declinare præsumptu erat, instanter arguabat. Ille vero, vesano spiritu torvus et quasi in amentiam versus, Prius, inquit, uxorem meam præsepia hominum meorum adorare compellerem, quam illum quem tu prædicas Æthelbertum. Eoque dicte statim miserrimus ille repentino casu

ubi nocte una in arborem creverat virga illa,

cui tentorium Sancti fuerat adstrictum :

ex eadem arbore cruz formatur,

quæ loco bis mota, his divinitus restituta,

tertio aufferentem excitata piecetit.

b) ex wss. et propter miracula frequentantur.

Autem inde furatus intra parietem tetinetur

E donec allucescat

c Sutor festum violans oculo læso prurit.

F Miles blasphemus in Sanctam

d

EX MSS.
subſſa cztin-
guitur.

A casu in terram corruit, et coram omnibus miserabiliter expiravit. Ex quo patet, quia Sanctos suos Dominus venerari vult in terris, quos ipse quoque veneratione dignos iudicat et in cœlis. Paret etiam, quia non est personarum acceptor Deus. Sed omnis nationis, omnis conditionis, qui credit in illum, non confundetur : nam idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum : apud quem non est distinctio Judæi et Græci, sed ex omni gente quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Vitam igitur Sancti Æthelberti, cum miraculis antiquis, longis autem ambagibus rudique sermone congestam, Canonice nostrorum instantia, brevis admodum et lucidius explanavimus; nova miracula nostrisque diebus propinquiora et Sancti ejusdem merita, in Herefordensi Ecclesia Deo auctore patruta, cum a testibus fide dignis nobis oblata fuerint, Domino propitiant tractaturi.

e

DE SANCTO IVONE

EPISCOPO CARNOTENSI IN GALLIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita ejus recentius collecta ante opera : cultu, et epitaphiis ejus.

G. II.

NNO MCXV.

Vita a Joanne
Frontone scri-
pta.

O pera Ivonis, sapius typis cusa, novissime recognita, et in duos tomos distributa, obtulit Jacobo Lescot Carnutani Episcopo Joannes Fronto, Canonicus Regularis, sacre Theologiae Professor in monasterio S. Genovefæ, et in Academia Parisiensi Cancellarius, uti ipse indicat in per vetusto Calendario Romano a se illustrato. Hic, post præfatam Dedicatorem, subiungit Vitam S. Ivonis, ex ejus scriptis et aliis antiquis monumentis concinnatam : quam inde damus, nostra more in capita et numeros distinctam, atque additionibus marginalibus et Annotatis exornatam. In hac dicitur, diem ultimum abissi enno MCXV, XXII Decembris. Verum quia isti dies impediunt propriis Officiis, ad præparationem Natalis Christi recitandis : Pius V Pontifex in Bulla anni MDLXX, nominatim pro S. Ivone Episcopo Canonicis Regularibus Congregationis Lateranensis concessit, ut dies ejus festus celebraretur hoc xx Maji : quando sub ritu duplici omnia de eo peraguntur etiam in Congregatione Gallicana, et propriæ ad secundum Nocturnum recitantur Lectiones, sed quæ in ipsa fere Vita continentur. Illud tamen inde observo, a Frontone præteritum quod ibi dicitur sacrosanctum Missæ sacrificium offerenti globus igneus et capite micare, aut caput palmæ circumtegere visus. Pro tertio Nocturno Lateranenses sumunt Evangelium de Communi, Vigiliæ quia nescitis. In Congregatione vero Gallicana legitur Evangelium de Doctoribus, Vos estis sal terræ; et ista præscribitur Orotio, Deus, qui Ecclesiam tuam Beati Ivonis Confessoris atque Pontificis illustrare dignatus es meritis et doctrinis; concede, ut ejus intercessione spiritualibus semper muniat auxiliis, et gaudiis perfruat eternis. Aliæ ob aliis indicantur Orationes recitanda. Meminerunt ipsius ad eundem xx Maji. Molanus, Ferrarius, Saussayus, et pridie Ghinius : quod eo die celebratur festum in Congregatione S. Salvatoris.

2 In antiquo Calendario Ecclesiæ S. Joannis Carnotensis in Valle, his verbis ejus memoria celebratur : Decimo Kalendas Januariæ, anno ab Incarnatione millesimo centesimo decimo quinto, obiit bonæ memorie Ivo Carnotensis Episcopus, qui Canonice

Cultus Eccle-
siasticus 20
Maji.

Memoria ob
beneficia in
Ecclesia S.
Joannis in
Valle,

a S. Edmundus Rex, martyrio coronatus a Danis anno 870.

b Anno 887 sedus inter Alfridum Anglorum Regem, et Gurmundum Danum coacti : quo iterum rupto, firmior quies sub eodem Alfredo an. 898 esse cepit.

c In Vita cap. 11 Stratus-way. Videtur autem idem esse qui hic States ella, si tamen non est vitiosa scriptura.

d Normanni, sub Gulielmo Conquestore, regno Angliæ potiti sunt anno 1066 : post quæ tempora apparet hoc contigisse.

e Seculum fortassis 14 hæc possunt significare : utinam vero etiam posteriora istac aut scripta essent, aut ad nos pervenissent.

NOT. 8****
APP. TOM. VII
MAJI

E

Regularium Ordinem in hac Ecclesia constituit, et eandem rebus suis ampliavit, dans Fratrum usibus Ecclesiam S. Fidis, Ecclesiam S. Stephani cum rebus ad eam pertinentibus, Ecclesiam de Luciac, Ecclesiam de Pontegodano, et terram ultra stagnum, triginta quoque volumina librorum suorum, et multa alia. In Calendario S. Quintini Bellouacensis, ista in particulari referuntur : Primus Abbas hujus Ecclesiæ, postea Carnotensis Episcopus, dedit nobis triginta volumina, calices quatuor, textum aureum, Crucem auream, phylacteria quatuor, Cruces argenteas et auratas quatuor, dexteram B. Callisti Papæ, thuribula duo argentea. De hujus autem Ecclesiæ fundatione et dedicatione late agitur in Vita S. Romanæ Virginis et Martyris Bellouacensis, viii Octobris danda. Ex Martyrologio Ecclesiæ Carnotensis hæc seligimus. Ivo hujus Sacratissimæ Sedis Antistes, vir magnæ religionis, Ecclesiasticorum et secularium negotiorum prudentissimus, mitis affatu, patientia insignis, castitate pollens, et tam in divinis quam in philosophia eruditissimus. Qui sex pallia bona, et septem cinnas, et infulas tres, et tapetia tria decori hujus Ecclesiæ contulit. Librum Missarum et Epistolarum et textum Evangeliorum, et unum Lectionarium matutinalem dedit, et omnes argento paravit. Pulpitum miri decoris construxit : scholas fecit : domum Episcopalem speciosam et lapideam a fundamento refecit : et cum omnibus ad eam pertinentibus, sive mobilibus sive immobilibus, ex ancilla liberam reddidit, libertatemque ipsam ad stipulationem privilegiorum et Romanæ Sedis et Regis et Comitum, quæ in archivis hujus Ecclesiæ habentur, confirmavit. Terram etiam quandam contiguam eidem domui, ad amplitudinem ipsius domus, a Vice-domino acquisivit et muro clausit. Apud Pontem-Gaudinum alias domos ad usus Episcopales ædificavit, eandemque villis in multis melioravit. Minoratas omnes hujus Ecclesiæ et precarias, in communes redegit usus, et eas in posterum personis distribui tam suo quam Apostolico privilegio vetuit. Angarias et injustas exactiones, et pravas servientium distentiones, fieri per Præposituras iisdem

et S. Quintini
Bellouacensis,

F

atque Ecclesiæ
Cathedrali.

privilegiis

A privilegiis prohibuit At augmentandam tabulam altaris idem moriens centum modios vini reliquit. et in aliis pluribus suae Ecclesiae et Clericis suis multa bona fecit. *Hæc ibi.*

Epitaphium,
unum,

3 Epitaphium ejus in vetere membrana Brissonii et ex Tavelli manuscripto apud Severtum, est hujusmodi.

Mente, manu, lingua, doctrina, corporis usu, Prudens, munificus, affabilis, utilis, insons, Firma columna domus Domini, quam jure salubri Fovit, movit, instruxit, jugiter auxit, Consilio, scriptis, quo viveret ordine, rebus. Cujus opem gratis æger, rem sensit egenus, Istius urbis apex memorandus Episcopus Ivo, Hac situs expectat adventum Judicis urna.

aliud,

4 Philippus ab Eleemosyna Abbas Bonæ-Spei, aliud ei Epitaphium scripsit.

Reclidit affectus Patrem, doctrina Magistrum, Regula Canonicum, Pontificemque Gradus. Famosum probitas, humilem natura, verendum

Vita serena, senem longa, pudica sacrum.

Præsule defuncto sui tollere mors erat olim

Principis, huic morem Principis emit Ivo.

B Hujus opem lesus, plebs dogmata, fræna tyrannus, Sensit egenus opes, pro grege vota Deus.

tertium.

5 Aliud proferunt Sammarthani, quod est ejusmodi.

Præsulis Ivonis corpus jacet hic tumulatum,

Cujus honos pulsat linen utrumque poli.

Juris hic Antistes, Canonum Decreta sacrorum,

Perlegit, legum dogmata dans brevis.

Mystica Sacra alibi dantur, Rex, quam tibi Remis :

Consultorque tuus, Rex, vinctus abbit.

Hunc capit Hugo Comes, Carnutum irenia tentans;

Quem pia plebs redimit sumptibus innumeris.

Ære suo atque opera renovavit Præsulis ædes,

Firmat Joannis, quæ jacet, Abbatiam.

Atque Decanatum Andree formavit et auxit :

Tu duce fit Mariae pulvis Ecclesiae.

Fundamenta loci jecit Belli-Prioratus,

Hic Magdalene præparat Ecclesiam.

Vicenos annosque duos sine crimine Sedem

Rexit, ab integris moribus atque fide.

VITA

Auctore Joanne Frontone,

C Academiæ Parisiensis Cancellario, Canonico Regulari S. Genovefæ.

CAPUT I.

Ortus, studia, electio in Abbatem et Episcopum.

Nobili stirpe
prognatus

u
sub B. Lan-
franco studet :

b

Praefectur
monasterio
Bellovacensi
S. Quintini,

Inter eos, qui Ivonis nomine in Gallia appellati sunt, longe omnibus excellit Ivo Carnotensis. Hic in agro Bellovacensi natus, nobili a sanguine nobilem animum traxit. a Patrem habuit Hugonem de Altoilo, et matrem Hilemburgim dietam. Adolescens litteris humanioribus imbutus, atque in philosophia versatus, Lanfranco Doctore, b Abbate Becicensi, Theologiae sacre operam dedit in monasterio Becicensi : quam et ipse docuit atque factus provector.

2 Cum autem serio Patrum Conciliorumque lectioni incumberet, et diversis Decreta Ecclesiastica congereret; indignanti quod tantis intervallis absens a canone suo Canonici, consuevit affuit Guido Bellovacensis. Hic quondam Augustæ Veromanduorum in Ecclesia S. Quintini Decanus. Caesaromagi Bellovacorum factus Episcopus, in memoriam S. Quintini monasterium construxit; concessisse prædixi Canonicos illic constituit anno millesimo septua-

gesimo octavo. His præfectus Ivo, monasterium paternis possessionibus auxit, et quo illud omni ope juvaret, secum, legibus ad id conditis, vitam regularem intulit, vir Canonum peritissimus, et eorum observationis studio flagrantissimus. Erant quidem jam olim Canonici regulares passim in Gallia, atque in aliis provinciis. Dicitur enim e Chrodegangus peculiarem Metensibus suis Canonicis d regulam scripsit. In Concilio autem Aquisgranensi omnibus Regulam Ludovicus Pius edicendam curavit, opera Amalarii Diaconi, misitque in singulas provincias observandam : in qua. c maximam partem, Chrodegangi regula continetur. Verum lapsu temporis cum relaxata esset disciplina, ei denuo instaurandæ, multi laborarunt : in quibus Ivonis opera præ cunctis excelluit. In monasterio prædicto præfuit annos plus minus quatuordecim, modo Prælatum ejus, ut in privilegio Philippi Regis : modo Præpositus, ut in Bulla Gregorii VII, modo Abbas, ut sæpius dictas. Hic procul dubio dum sancto otio fruitur, Collectionem Canonum fecit, quam postea in Compendium hugo Catalaunensis contulit, et Pannoniam sive g Pannoniam vocavit. Præterea Theologiam docuit : moris enim fuit tunc, ut sacrae Theologiae studia in monasteriis maximis vigerent : neque id oneris Abbates ipsi monasteriorum defugerunt, ut ante vidimus in Lanfranco, hic in Ivone nostro. Hoc autem munus, quo defunctus est Ivo, in causa fuit, cur in antiquissimis monumentis Magister ac Doctor appelleretur. Tantum autem fuit monasterii illius et Ivonis ipsius pietatis ac canonice observationis fama, ut h multa monasteria acceitis inde Canonicis aut ædificata aut instaurata fuerint, et ex iis celebres aliqui ad Episcopatum pervenerint.

3 Interea rerum sedebat id temporis i Aictrici Carnutum Gaufridus, quem cum pridem Gregorius VII Romanæ simonia accessivisset, quod deessent testes ad tantam rem comprobandam, remissum Sedem obtinere permisit. Verum Urbanus II hunc iterum sibi delatum, tandem multis criminibus convictum, Sede sua movit, et apud Clerum populumque Carnutum, ut sibi Ivonem nostrum, doctrina et pietate insignem, deligerent, suis (ut ait h ipsemet) monitis effecit. Votis ipsorum non illico cessit Ivo, quietis amans, nec inhians dignitatibus : sed jubente Philippo Rege, parere coactus est. Verum Richerius Semonensis Archiepiscopus, assensientibus ei e Suffraganeis nonnullis, nec electioni subscribere, nec electo manus imponere voluit : ob id quod in depositione Gaufridi contra jus suum actum diceret, quo ad se pertinuit, tanquam ad proximum judicem, causam ejus dignoscere et judicare. Egit diu precibus et sollicitationibus apud ipsum (Iverus populusque Carnutum : sed frustra se esse videns, facit, ut Ivo Urbanum conveniat : et ille in Italian profectus animo se ab illis difficultatibus liberandi, volens nolens ab eo *επιπολεσε* Capuæ, fatiscente anno millesimo nonagesimo secundo, recepit. Inde graves discordia ipsam inter et prædictos Episcopos : qui factam Majestati Regis injuriam, et jura Galliae ab Ivone violata contententes, Stampis collecti, Ivonem rejicere, et Gaufridum Sedi restituere aggrediuntur; zelo procul dubio in insontem Ivonem exerto, minime tamen novo, et multis tum ante tum post exemplis confirmato. Contra autem Ivo Sedem Apostolicam appellare, spretam temerariamque ejus auctoritatem alio conquæri, vir ceteroqui minime servilis, nec potestatum adulator etiam summorum. Verum cum ei quod summum est, et ipsum nomen Religionis accedit, cedant omnia necesse est. Quarv Richerius ipse, usu Pallii interdictus, Gaufridus iterum pulsus, et Sedi suæ Ivo constitutus est. Hic quidnam egerit, narrat ejus Epistolæ ad Summos Pontifices,

D
A. JOVNE
FRONTONE.

c
d

e

E

h

i
eligitur Epi-
scopus Car-
notensis :

k
epist. 40

F

ep. 2 et 8

consecratus
ab Urbano
II Capuæ
anno 1092,

post longas
oppositiones
admittitur.

Pontifices,

A. JOHANN
FRONTO

A Pontifices, ad Reges, ad Cardinales, Legatos, Primates, Episcopos, virosque primarios: narrant quotquot ab illo usque exarata: fuerunt historiæ. Dum vero inde auctoritatem tuetur, inde virtutem colit, sese non modo Gallia, sed Ecclesiæ toti conspicium reddidit. Et sane utraque hac opus habuit cum primis, tum ad obsistendum vitis nusquam non grassetibus; tum ad perferendum mala, quæ ipsemet zelo suo vehementi, et publicorum errorum (si gravia sunt) minime tolerantia, in caput suum accersivit.

ANNOTATA.

a Fronto, ex intrumento antiquo S. Quintini Belvacensis.

b Robertus de Monte in Appendice ad Chronicon Sigeberti ad an. 1117, Illic dum esset juvenis, inquit de S. Iovne, audivit Magistrum Lanfrancum Priorem Becchi. In Chronico autem Beccensi dicitur Lanfrancus Monachus Beccensis scholas tenuisse, quod Prior continuavit: cui anno 1062 successit Prior S. Anselmus.

c S. Chrodegangus, seu Crodegandus, Episcopus Metensis, mortuus est anno 766 die 6 Martii, quo etiam Acta illustravimus.

R d Hæc regula Canonicorum, cum necdum cognominabatur Regularis, est edita tomo 1 Spicilegii Lucae d'Achery.

e Fronte addit, hæc scribi ab Adeinaro Monacho. f Item Fronto, Auctoris hujus compendii, inquit, nomen inveni in historia monasterii Herivallensis, ad annum 1091. Est hoc etiam Canonicorum Regularium in diocesi Parisiensi.

g Panormiam, nomine a librariis corrupto, scribi docet Lubbens, et ab Hugone nonnullis additis ex sanctionibus Innocentii, II, post obitum Ivonis in Papam electi.

h Ia Philippum Ep. Trecentem circiter an. 1085 evocasse ad Ecclesiam S. Gregorii legitur apud Achery in Spicilegio.

i Aitrum cum Scatigero scribit, alii Autricum.

k Prima inter Epistolas Ivonis est Urbani II, ubi ait illum secundum nostra monita elegistis, et ep. 2: Nostra fulti licentia Carnotenses, venerabilem Presbyterum Ivonem, Canonico ordine, in Episcopum obierunt.

CAPUT II.

Peracta circa Philippum I Regem.

C P hilippus tunc Gallia Rex, Bertrada amere captus, cum Fulconi Andium Comiti ejus marito abstulit; vel sane illam, a Fulcone tacite se subducentem, sibi matrimonio conjunxit: aliis ex Episcopis Gallia conviventibus, silentibus aliis (Adeo proclive est Majestati obsequi, quocumque inclinet) aliis denique Episcopatu cedentibus, quod nolent vel amicum vel iratum habere Regem, contra fas agentem. a Mandatur Ivoni, ut Parisios se recipiat, celebrati nuptiarum adductus. Sed ire detractat: et qua voce, qua literis Regi ipsi, Summo Pontifici, ac Præsulibus Gallia scriptis, illicitum hoc conjugium constanter occlamat: quæ sibi Philippi et Bertrada infusissimum odium pepererunt. Sed hujus odium insuper habuit, a qua nec amari vellet: adversus illum autem ita fervorem animi temperavit, ut licet illius libidinem acriter coercuerit, Majestati tamen Regiæ cetera obsequibilem se præstiterit, et reman illius atque adeo totius regni amatissimum. Fugit diu Regis conspectum, et in aula adventare, etiam vocatus, renuit: ne si alisit et taceat, favere; sin vero obloquatur, Regem offendere videretur. Haud quidem impune tulit magna illa ejus

περιστα. Non desuere etiam inter Præsules, qui D abrupte contumaciæ eum accusarent, dum ipsi sese deformi obsequio dedunt. Ministri vero Regis, per fas et nefas ei addicti, bona Ivonis diripere, Ecclesiæ reditus interceptare, eum modis omnibus et omnibus exemplis affligere, ut ne panis quidem ei esset quo vesceretur. Sed inter alios hac in re primas tulit Hugo Puteacensis Dominus, Carnutum Vicecomes: qui dum Regi morigeratur, et adulteris vel etiam incestis ablanditur, Ivonem nostrum carceri impingit: ac in quodam castello diu detinet; quo frangat animum, ni saxo fortior esset. Perstat enim ubique invictus. Cumque ad aures ejus pervenisset, Primates urbis Carnutum ac cives armis eum liberare velle, b prohibuit; noluitque libertate potiri, sanguine et detrimento suorum redempta: patientia prorsus omni laude digna, et antiquorum defensorum Ecclesiæ ac sanctissimorum virorum nulla in re assimili. Et quidni illis parem fecerint, cum eum c Guiliemus Fiscanensis Abbas, ἑταῖρος Joanni et Eliæ comparaverit?

5 Non omni prorsus caruisset ope, si alter in Gallia fuisset Ivo, qui erga se ageret adversus Hugonem Vicecomitem, quod ipsemet aliquanto post egit Ivo pro d Hildeberto Cenomaniensi contra Retecum Comitem, qui hunc etiam carceri incluserat. Post enim quam frustra preces adhibuit, dicto anathemate diris eum devovit. Hæc agens vir magnus μεγάλων ψυχῶν, inimicam et perpetuo illas insectantem τὴν διαβολὴν vitare non potuit. Atque in primis non desit forte aliquis, qui eum ira et suspicioni animo plus indulgentem fuisse existimet, qui contra Regem indignationem Summi Pontificis et fulmen provocaverit. Veram, licet mihi de Regibus bene mereri videantur, qui maculas eorum nomini temere impressas vel minuire vel eluere conantur; tamen nec Philippum undequaque innoxium quisquam affirmare audeat, nec satis rationum habere possit, ut ostendat Ivonem parum illi aut regno ejus fuisse faventem.

6 Quod ad Philippum attinet, factum ejus præcessere exempla secutaque sunt. Multa quidem, non tamen similia omnino, et quæ peccatum ejus magis obrunt quam excusant. Nam niti concedatur, quod a Bertra divortium nulli reprehensioni sit obnoxium (quod tamen constare debet et Ivoni et aliis, ut illud in dubium non revocarent) at certe initium cum Bertrada matrimonium; quæ nullo Ecclesiæ judicio se a Fulcone subtraxerat; quæque eodem consanguinitatis nexu, quem cum Fulcone prætexere potuisset, a Philippo absterreri debuit; nullo modo excusari potest. Et ut omittam e auctores συγγραφόντας viros magnos, rerum testes oculos, qui Ivonem mirum in modum celebrant ac laudant, ut venio quisquam sit contra illum hac de re oblocutus, licet inimicis non caruerit et criminatoribus; ipsi Philippus et Bertrada, quando absolutionem excommunicationis a Lamberto Atrebatensi Episcopo R-mani Pontificis vices agente, receperunt, reos se esse fassi sunt, et nunquam deinceps conventuros coram presentibus Episcopis promiserunt, sicut legi ego ipse in epistola g manus-scripta ejusdem Lamberti ad Paschalem II Summum Pontificem. Non desuere inter Principes et Præsules, qui Regi assentarentur, nempe de genere eorum, quibus omnia Principum honesta atque inhonesta laudare mos est. Nam si quid rationis in eis, quidni reclamant, dum ista et tot alia fiunt in testificationem nuptiarum illicitarum? Cur non aut manu aut voce Regis innocentiam tutantur? Invitant omnia, Rex, vexata innocentia, exempla, Ivonis servor immodicus, ejus criminandi licentia: et tamen silent, neque quidquam contra Ivonem pronuntiant. Tot vero et toties collecti Episcopi,

ideo affligitur et carceri includitur:

b

c

pro Hildeberto Ep. capitulo opt: E

in reprehensione Regis,

F

s ab auctoribus corvis laudatur,

l

g

tacentibus aliis

Philippus I
Regis nuptias
cum Bertrada
assistere detractat.

a

A scopi, Cardinales, Legati, Princeps, nihil vident, qui una voce Regis peccatum condemnant : excusant autem nonquam, aut minuunt aut legunt? Cum autem Ivo dicat Philippum Richardo Albanensi Summi Pontificis Legato, promississe a Bertrada se discessurum, usque ad dispensationem Romani Pontificis, quod contigit anno millesimo centesimo secundo; et ipse roget Summum Pontificem, ut cum Rege temperet et dispense; et aliunde certum sit, nullam dispensationem intercessisse ex laudata Lamberti epistola; signum est in nuptiis illis inquisitum fuisse iterum, neque dispensationi locum ullum inventum esse.

7 Adde, neque Ivonem habuisse unde Regi Philippo minus bene vellet, cum multis beneficiis sese ei obstructum sciret. Nec vero diffidetur. Episcopi dignitatem ei lert acceptam non semel, propter quam, si quid humani pateretur et vulgo similem gereret animum, Regi prae ceteris ejusque libidini assentiri debuit. Sed et antequam ad Episcopatum perveniret, Regi maxima debebat. Constructo S. Quintini monasterio, atque inibi collocatis religiosis Canonis, Rex privilegio concesso et institutionem et largitiones ei factas regia auctoritate communiavit. Deinde rogatus ab Ivone, Canonis S. Quintini apud Veromandus misit epistolam, qua petit ut cognominis Ecclesiae Bellovacensi prebendam concedant h..... Ex his nemo non videt, Ivonem debuisse, prae cunctis Philippum observare nisi ab eo, quod humano sensu et Regia dignitate altius est, revocaretur.

ANNOTATA.

a *Allegat Fronto Paulum Æmilium in Philippo I. Rem explicat ipse Ivo epistola 15 Philippo Regi missa, quæ apud Franciscum du Chesne tomo 4 est epistola 4.*

b *Prohibuit id per epistolam 20, Clericis et laicis Carnotensibus scriptam, valde illustrem, in qua se ad quælibet potiunda resignat voluntati divinæ.*

c *Huius Guillelmi 3 Abbatis Fiscanensis acta laudantur ab Oderico Vitale, et ex eo a Sammarthano. De illz Abbatis regimus 9 Januarii ad Vitam S. Waringi.*

d *Res toto describitur ab ipso Hildeberto epistola 19, quæ est tertia tomo 3 Francisci du Chesne pag. 247.*

e *Allegantur a Frontone, Hildeberto, Goffridus Abbas, Anselmus, Lisiardus Gaufridus Malaterra, Gaufridus, Grossius, Segerius, Auctor Historiæ Ecclesiasticæ monasterii Herivallensis, qui vocat Ivonem Sanctum.*

f *Ipse utriusque confessio cum juramento extat apud Acherium tomo 3 Spicilegii pag. 129.*

g *Addit Fronto eam esse in manibus R. P. Sirmondi.*

h *Apposuit Fronto utramque monumentum, sed quia primam, et præcipuam et valde longam, modo etiam extat apud Sammarthanos, ubi de dicto monasterio agunt, et quia ea tenor Vitæ valde interruptur, ipsam putavimus omitendum, cum altera non magni momenti.*

CAPUT III.

In rebus publicis agendis prudentia et circumspectio.

Multos exinde sibi fecit inimicos, qui nomini suo, tum apud Reges, tum apud Summos Pontifices detractum ivere. a Apud Urbanum *περὶ μακροῦν αὐτοῦ πρὸς τὰς καλοῦνται appetitus, non aliis argumentis iis obviare ire voluit, quam abdicato Episcopatu. Sed prohibuit Summum Pontifex, quippe Ivone *Ἐπισκοπὴν non Ivo τῆς Ἐπισκοπῆς indignuit. At cum Urbanus diem suum ultimum b obiisset, resque semper in**

pejus ruere; Romam Ivo se conferre statuit, animo se omni onere exuendi : sed insidias inter Alpes sibi structas intelligens, pedem retraxit. Paschalis autem Summus Pontifex, sciens quid illi esset animi, in prasidio manere iussit. Haud tamen evitare potuit, quin etiam ejus indignationem incurreret : quia cum probe sciret, quid discrepent observantia et adulatio; dum illam exhibet, istam amandat, non semper placet.

9 Delatos c Richardo Albanensi Episcopo S. R. E. Legato simoniæ nomine Canonicos suos ita defendit, ita crimen illud repulit, ut ostenderit simul taxandos eodem crimine Summi Pontificis ministros; qui ab Episcopis, Abbatibus et aliis pretia exigunt sane immensa, specie chartularum et alias id genus minutis repensandi. Fatendum sane, tunc temporis et paulo ante, adeo crimen simoniæ in Clericis inolevisse, tantumque ei extirpando Summos Pontifices insudasse, ut quidquid vel umbram illius præ se ferebat, in suspitionem veniret. Verum nemo telum contorquet, qui contra se idem retorqueri libenter patitur : atque infirmum semper excusationis genus visum est, crimen regere. Neque Ivo id fecit, sed quid Canonici responderent, ingenio retulit.

10 Agnoscunt plerique omnes, solum prope Ivonem ea tempestate contra exundantiam vitiorum torrentem se obtulisse. Ipse est qui, ne mala fama homo, Joannes Archidiaconus, Aurelianorum fletet Episcopus, apud Hugonem Lugdunensem, Pontificis Romani Legatum pro virili laborat. Ipse est, qui Stephano Galardensi, ne in Seidem Bellovacensem evehatur, obsistit. Et ne Gallia virtuti ejus satis ampla sit, ipse est qui apud Paschalem II et Robertum Comitem Mellentium conqueritur, quod Raulfus Dunelmensis Episcopus Lexoviensis Ecclesiam novo genere invasionis occupat, ei filios præponens adhuc pueros, more Judaico alternum alteri successurum. Ipse est, qui Henrico Regi Angliæ semel ac iterum scripsit, tum ob multa alia, tum etiam ne incestus nuptiis filiam suam alligeret. Ipse est, qui cum Pontificibus Soranis, modeste tamen, Legatorum, qui dicuntur a Latere, avaritiam simpertunasque ad Sedem Apostolicam appellationes eorum, qui propriorum Pastorum sententia construnguntur, expostulavit. Nempe Sedes illius observantissimus, ægre ferebat, passim ipsi detrui : unde abscissas voluit detractationum ansas quoad fieri posset.

11 Florebat tunc temporis Gaufridus Abbas p Vindocinensis, vir sane simplex et bonus, quem inter et Ivonem amicitia nexa est. Scribit tamen hic Paschali II se multa pati ab Episcopo Carnutum, Ivone nempe nostro : et ex utriusque d epistolis similitudinem quandam inter illos natam videre est, ob exemplum Vindocinensi monasterium ab Episcoporum potestate. Hæc enim est radix, similium discordiarum ab antiquo feracissima, etiam inter quoscunque sanctitate et doctrina claros. Et sicut illi nulla virorum etiam piissimorum auctoritas hæcenus finem facere potuit; ita nec illa integritas ac sanctitatis utriusque partis disceptantis quidquam officere visa est. Dum autem undequaque Ivo in vitia omnium invehitur, quid mirum, si aliis oneri, aliis odio sit? Quis obstrepentem perpetuo tabam illam æquo animo audire possit? Et si quodam fecit gradum atque *ἔξουσία* superiores, quis non irascatur, aut toties laciniam non vindicet dignitatem? Profecto qui ad mores hominum illius ævi animum adverteret, mirabitur, non quod clamaverit Ivo, sed quod solus exclamaverit, et tot alii silere poterint; nam opus fuisset clamore valido, ad veternum hominum excitandum.

c
suos de simonia excusat :

Epist. 66
cp. 87

cp. 154
et 157

scribit ne incestu nuptiæ celebrentur.
cp. 55,
60, 87, 109 et 120

carpit Legatorum avaritiam :
cp. 46, 250,
et 259

d
similitudinem habet cum Gaufrido Vindocinensi

cp. 12, 25,
60

Epist. 143

obstrictus ipse Regi.

h

a
Ob calumnias parvas depone-
re Episco-
patum,

b

A 12 Nec mihi tamen fingas Ivonem, virum aust-
rum ac ferreum, qui contumacia ac inani jactatione
libertatis famam fatuorque provocaret. Qui legerit
ejus epistolas, moderatam agnosceret: saepe namque
Canonum rigorem temperavit, aut alios temperare
monuit: saepe Pontifices aut Legatos eorum aliosque
Praesentes ac promittendo anathemate dehortatus
est. Denique multo plura toleravit, quam increpavit;
ut de ipso dicere possimus, quod olim de Pontifi-
ce, sed profano dictum; Nollius servilis senten-
tiae sponte auctor, et quodles necessitas ingrueret
sapienter moderans. Dictum ab Urbano II anathema
contra Philippum, dicit celatum detineri voluit, be-
nevolentia ne propensione quadam erga Principem,
ne quid in regno tumultus fieret. Bellovacensi Clero
seiscitanti, utrum reitua quandam Canonum tri-
bunali Ecclesiastico, ut fert Canonica lex, ac civili
vel regio, ut Rex ipse imperabat, sisteret; illud
quidem melius et ex jure, istud tamen faciendum
censuit, ob ea quae imminuebant mala, nisi patientiam
ad omnia duratam paratamque haberent. Similia
fere scribit Tergelo, Ingenua Abrincantorum Epi-
scopo, dubio sententiae, nisi Legato Summi Pon-
tificis aut Regi obtemperaret. Illi quidem morem
gestum oportere dicit: at si non satis ei sit animi,
neque iratum Regem habere velit, mittat ad Sum-
mum Pontificem, qui factum contra ejus voluntatem
excuset. Apud Cononem autem Praenestinum Epi-
scopum, sanctae Sedis Apostolicae Legatum, erat,
ut Episcopus Bajocensis censura Ecclesiastica non
injuratur: quippe qui sub alieno jure, cui serviat
necesse est, distinetur.

13 Sed inter moderationis et erga suos Superio-
res propensionis argumenta non omittendum, quod
ait Oudericus de illo (Verba ejus offeram) Anno
nem. Paschalis Papa in Gallias venit... Tunc vene-
rabilis Ivo, Carnotense urbis Episcopus, inter prae-
cipuos Francie Doctores eruditione litterarum tam
divinum quam secularium floruit: a quo invitatus
Papa solennitatem Paschae apud Carnotum celebra-
vit.] Porro autem dum iis sedulus vacat, inde disci-
plinae Ecclesiasticae assertor, inde ejusdem cum id
exigit locus temperator maximus; non praetermittit
ea, quae et Regi et patriae debet. Et licet sacrorum
Sedis Apostolicae jorium defensor fuerit acerrimus,
nihil tamen contra Gallicanae Ecclesiae jura com-
misit nequam aut committi passus est, in utrisque
servandis ac propugnandis mirum quantum prudens
et circumspectus. Id sensit Ludovicus VI, statim ab
eo quo regnare coepit. Post enim aliquot dies quam
fatis Philippus functus est, subivit Ivoni, multos
sacrae Regis unctioni moram necere velle novan-
darum rerum studio. Quamobrem instituit, ut quam
primum ea Genabi Aurelianorum peraceretur, re-
clamantibus nequidquam Remorum Clericis: qua in
re haud dubium et Regi et Regno consultum iuit.
Quid referam curam ejus, qua egit ne Rex Ludovici
parum honestis se nuptiis commacularet, quas illi
Hugo Treceusis Comes suadebat; et destinatum
sponsam sine mora sibi copularet, ut successoris
spes impendentes regni seiscursus retineret? Certe
magis a Rege astimatus est, ita ut prae cunctis illi
esset ac consiliis. Hominem anathemate percussus,
et mensae Regis participem effectum, ab Episcopo
recipiendum censuit, et recepit ipse: tanti fecit
Regi acceptum esse.

14 Cum mandasset Paschalis II Radolfo, Sedi
Remensi designato, ne se Regi ullo sacramento
obligaret: scripsit minime obtemperatum fuisse,
quod hoc mandatum, et contra consuetudinem Epi-
scoporum Galliae, et contra jura Regis esset; neque
aliunde profectum, quam ab eo quod in hominibus
aspiravit, et quod quirit et aspicit, non quae Dei sunt.

Eidem Summo Pontifici scribens rogat, ut nunquam
ab amicitia Regis Galliae tenere discedat; ne Gallia,
alioqui religiosissima et Romani Pontificis amantis-
sima, dissidii ac schismatis, quo tunc Germania mi-
sere lacerabatur, causam det. Quare sensit res hu-
manas incolumes et tutas esse non posse, nisi con-
senserint inter se Regnum et Sacerdotium: cui rei
alteromalteri de suononnumquam cedat necesse est.

15 Sed nulla res est, in qua ingenium ac sapien-
tia Ivonis magis emicuerit, quam in quaestione de
Investituris, ut appellatur. Ea hoc temporis agitata
est cum tanto calore inter Imperatores, Reges, Pon-
tifices, ut qua parte steterit victoria neque aunc
neque tunc dicere possis. Ivo de his pronuntians,
licet modo Baronio placeat, modo displicat, ita tamen
dissertuit, ut nec Pontifici Romano, nec Regibus
ac Imperatoribus, notam ullam haereseos aut
erroris, aut schismatis aut ignaviae iniuri passus sit:
cum nec haereseon errorumque ea sit materia; et
cetera, si nulla sit divisio, pro loco, tempore ac aliis
circumstantiis minui, augeri, tolli, apponi possint.
quae varis deinde acceptiones et appellationes sub-
ire queant. Itaque censuit, investituras factas a
Principibus non continuo damnandas; eisdem a
Pontificibus Summis permissas, minime rejiciendas;
ex natura rei, si id fert bonum pacis, ab solo Sum-
mo Pontifice accipiendas; ante haec autem saepe non
sive Regibus datas acceptasque. Hoc, inquam, cen-
suit et magno conatu affirmavit, atque si tempora
nostra consulis non puniendo. Noluit libertatem
Ecclesiasticam secularibus potestatibus subijci; uti
nec se ita attollere, ut haec despiceret aut offenderet.
Diceres ex his alium esse Ivonem, ab eo quem ante
descripsi increpantem ac detonantem: tamen is ipse
est, aequalis erga omnes, si aequalis erga se habuis-
set; moderatus sane, si eo tempore luxurie, ambi-
tioni, avaritiae modus ullus fuisset. Ludovicum Re-
gem ejusque Auicis a directione bonorum Ecclesiae,
seu minis seu censoris, audacter deterruit: ab his
tamen abstinuit, quando illas satis esse existimavit.
Mansuetudinem ergo severitate temperavit, nisi
forte cum Ludovico ipsum vile nescio quid a se
petentem, ita severe coercuit, quod futilia ab Epi-
scopo requireret, ut diceres regium induisse animum,
quia Regem alloqueretur.

ANNOTATA.

- a Allegat Fronto epistolaram Gaufridi lib. 2, cujus
novemdecim primae sunt inscriptae Ivoni.
b Mortuus est Urbanus 29 Julii anno 1099.
c Late ipse Ivo epistola 133 ad Richardum Lega-
tum totam rem explicat.
d Citat Fronto epistolae Gaufridi lib. 1 et 2 et epi-
stolam Ivonis 195.
e Philippo anno 1108, 29 Julii extincto, successit
Ludovicus VI Grossus dictus: cujus Acta Sugerius
Abbas S. Dionysii et alii late deducunt apud Franci-
scum du Chesne.
f De Investitura sapienter actum, ac potissimum 21
Aprilis ad Vitom S. Anselmi.

CAPUT IV

Bona Ecclesiarum procurata. Obitus: cultus
sacer.

Maximis his distentus minora non neglexit:
atque in primis ut Fratres suos secum semper habere-
ret, coramque frueretur consortio, ecclesiam S.
Vincentii prope urbem Carnutum, a Realdo quodam
Presbytero, quam ab eo quod in hominibus
aspiravit, et quod quirit et aspicit, non quae Dei sunt.

D
Summos
Pontifices et
Reges qua
potest concii-
liat:

circa Investi-
turam quo-
modo egerit.

E

direptiones
Ecclesiae im-
pedit.

F

Instituit
Canonicos
Regulares
in curia
S. Joannis,
gebat

A. JOANNE
FRONTO.
moderatus
in rebis
agendis:
cp. 23

et ergo
Philippum

cp. 137
in responsis
ad Bellovacen-
ses,

cp. 270
Turgedam
Episcop.

cp. 273
et Cononem
Legatum.

Lib. 2.

Excipit Pas-
chalem Pa-
pam:

prudens et
circumspec-
tus,

cp. 189

procurat
coronationem
Ludovici 6,

et honestas
ejus nuptias.
cp. 209
et 239

cp. 190

A gebat, eis tribuit; addito S. Stephani collegio; et his anno millesimo nonagesimo nono, cum consensu Canonicorum suorum, claustrum templumque extruxit, S. Joanni Præcursori sacrum: ex quo monasterium nomen a S. Joannis Variacensis traxit. Stetit id ad annum quæmillesimum quingentesimum sexagesimum octavum, quo sortem multis aliis pariem, segregum et hereticorum furorem, expertum est. Quamobrem religiosi Canonici sese in urbem recipientes, in predicti S. Stephani ædibus habitaverunt: ni malis dicere in rudibus: adeo omnia vastitate et squallore contracta ruinæ appetebant: donec anno Domini millesimo sexcentesimo vicesimo

quarto, Illustrissimi Domini *b* Destampes, tum Carnutum Præsulis, opera illuc acciti Canonici Regulares (qui recens Silva-necti, consilio et auctoritate Eminentissimi *c* Cardinalis de la Rochefoucauld, ejusdem urbis Episcopi, se meliori vitæ ac sanctiori reformaverant) domum eandem a fundamentis edificarunt. Præterea Ecclesiæ S. Andræ ejusdem urbis Decanum, de Capituli sui consensu, Collegio præposuit: Dominum nempe Odonem, virum venerabilem, in Ecclesiasticis et secularibus bene eruditum, qui suas ipsius vices obiret; Abbatem antiqua vocat: quod nomen quæ olim Canonici et monachis commune fuit, etiam post divisionem secularium Canonico-rum a Regularibus, his utriusque aliquando attribuitur.

d 17 Amicos habuit dum vixit *d* Robertum de Abrissello, B. Mariæ de Rota Ordinis sanctimonialium Fontis Ebrardi auctorem; et Bernardum, S. Cypriani Quinciasensis ad Augustoritum Pictonum monachorum etiam quorundam Institutorem et Abbatem. His sua in diocesi monasteria edificasse dicitur; Monachis quidem *e* Bernardi Tironum monasterium; mulieribus autem Roberti hoc quod vocatur *f* Alta-brugeria; leprosis domum magni Belli loci extruxit; Cluniacensibus Magdalene Parvi-Belli-loci Prioratum dedit, Caritatenque (Autisiodorensis diocesis oppidum) monasterio eorum addixit. Ambonem Ecclesiæ Carnutum, veteris novique Testamenti historiis, eleganter pro tempore illo exornari fecit.

g 18 Tandem de Ecclesiâ optime meritis, supremo fato fungitur x Kalendas Januarii, anno Domini mxcv, contra quam sensit Matthæus Paris aut Papirius Massonius. Sed hujus fidem faciunt Necrologia, tum Ecclesiæ Carnutum, tum monasterii S. Joannis, quorum elogia *g* infra descripta habes. Non ne fugit aliquos Ivonem nostrum Purpuratorum numero accessuisse: sed decepti sunt ex eo, quod eodem fere tempore vigeret Ivo Cardinalis, qui et in Gallia Legatus fuit Innocentii II Summi Pontificis, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo secundo.

C 19 Hæc de Ivone dicenda habui. Qui epistolas ejus legerit, plura deprehendet. Amplores ejus lau-

des nemo hic requirat. Viam institit, qua itur ad coelos. Vir illis quibuscum vixit magnus; posteris tamen major, quia his nihil oblocutus est. Stirpe et dignitate æqualis multis, inferior nonnullis, ut virtute et doctrina omnium maximus. Conditione quidem et obedientia Principibus et Pontificibus Summis subjectus: at animi celsitudine et constantia ne suppar quidem, sed si quid ultra. Ad summa natus, et qui summis esset dignus, nisi cum summis tractatu difficilior aliquid esset. Regum favorem nec sprexit, nec quæsitiv: benevolentiam illorum æstimavit, propter hoc quod ipsis bene vellet. Nobilis, Theologus, Canonicus, Abbas, Episcopus, ut quodam modo omnium sit qui tantus est, nec ullus ulli propter ipsum quidquam invidet. Nativitati ejus locum dedit Belgica, dignitati Celtica, virtuti tota Gallia, Italia, Anglia. Regibus ac Principibus filius et utilis, non tamen semper placuus, quia utrumque difficile. Pontificum Summorum filius addictissimus: sed aliquando eorum, ut hominum, quasi pater: adeo cum res exigeret, altos inducere spiritus. Denique sie in terris versatus est, ut cœlum proxime attigerit: et corpore solutus, dubio procul consecutus sit.

E 20 Memoriam ejus semper quidem venerati sunt Christiani, haud vero ulla die festo celebrarunt per multos annos. Post mortem tamen ejus in ipsum osaque illius grassati sunt hæretici, quod non solent nisi in Sanctos. Et Pius V, felicissimæ memoriæ Pontifex, Canonicis Regularibus Lateranensis Congregationis diem ejus festum celebrare permisit xx Maji, Bulla datæ xviii Decembris anno millesimo quingentesimo septuagesimo, Pontificatus quinto.

ANNOTATA.

a *Sanmarthani*, S. Joannis in Vaileæ ab Ivone Episcopo Carnotensi institutum, accitis e Bellouacensi S. Quintini Canonicis Regularibus, quos in Collegiatam induxit circiter annum 1099.

b Leonorius Destampes præfuit ab anno 1621 ad 1641, quo creatus Archiepiscopus Remensis.

c *Hic est Eminentissimus* Francisus de la Rochefoucauld, qui factus an. 1613 Episcopus Silvanectensis, primo canobium S. Vincentii Silvanectensis reformavit, cujus reformatio propagata est ad canobium S. Genovefæ Parisiense, uti etiam ad aliorum Ordinum canobia: qui etiam Patres nostræ Societatis impense dilexit, mortuus ann. 1645 ætatis 88.

d Acta varia hujus B. Roberti dedimus 25 Februarii.

e In antiquis Actis B. Bernardi, a nobis ad 14 Aprilis illustratis, cap. 9 hoc beneficium recolitur.

f De Alta Brugeria agitur in Vita dicti B. Roberti cap. 3, ubi multa adduntur de controversia inter Robertum et Ivonem sopita.

g Nos supra in Commentario prævio ea attulimus.

DE BEATO ORLANDO CONVERSO VALLUMBROSÆ IN HETRURIA. SYLLOGE HISTORICA.

G H.

Ex monumentis et scriptoribus Vallumbrosanis, ab Orlando de Medices recte cum distinguendis.

ANNO MDCXLI
Exiremam anni MDCXLI partem et sequentis anni initium sic egimus Florentiæ, ut, quævis intra urbem multum operis nobis esset, inter Bibliothecarum Manuscripta versantibus, non tamen neglexerimus visere circumposita loca, Sancto-

rum corporibus monumentisque illustrata, invitante ad hic hiemis, minime asperæ, commoditate. Et ubique magna quidem caritate ac benevolentia accepti sumus a variorum Ordinum religiosissimis viris, gaudentibus advenisse tempus, quo memorias suorum Patronorum, catenus

Vallumbrosæ excepti an. 1652

A *eatenus intra vicinorum notitiam consistentes, videbant ei operi inserendas, per quod universo orbi Christiano innotescerent. Nequaquam tamen major eluxit cuius promptitudo, quam in Vallumbrosanæ Congregationis Archimonastrio, sito inter excelsum Apennini colles, xviii P. M. ab urbe Florentia. Cum enim xv Januarii MDCLXII. iter illud pedes crenis, illic oppido lassum pervenissent; explicari non potest, quantum se effuderit omnium alacritas ad nos recipiendos fovendosque; ita certum Superiores subditiq., seniores æque ac juniores, ad nostra convolvant obsequia, ubi rix causam propostitumque intellexerant. Ibi noctem egimus eodem in cubiculo, et P. Gedebridus etiam eodem in lecto, qui S. Carolum Borromæum olim exceperat hospitem: mane autem revertentes a Sacrificio Missæ, quod feceramus in insigni prædique ornato Sanctarum Reliquiarum sacello, excepit Reverendissimus Abbas cum Monachorum præcipuis: eodemque reducerunt, ipsas sacros Reliquias conspecturos, supra altare; sub quo, inter geminas ipsam sustentantes columnas, hujusmodi titulus legebatur.*

Hic latuere diu multorum corpora Fratrum,

Qui in Vallumbrosam vitam duxere beatam.

Hæc defossa pie Valeriani tempore Patris,

Hic eadem Alfonsus Portuæ recondidit apte.

AN. MDCIV. DIE. XV. AUGUSTI.

2 Scilicet anno mdc, tempore Valeriani Abbatis, ab Alexandro Martio Medices Episcopo Fesulano relecta fuerant, et post Processum desuper formatum approbata, ut terre Beatorum ac pro solibus antiquis veneratorum et honorifice conditorum assa; corpora scilicet decem, capita novem: nam unus (credo B. Joannis Eremitæ) caput in oratorio Cellarum manet. Eodem vero quarto post anno Alphonsus Abbas, in elevato supra altare pignate, per loculas plures diviso sic distribuerat, ut capse quindem, post totidem crystallos, apparerent pulcherrimo ordine; quemadmodum videre licuit, remota, quæ alias obducta sacris Reliquiis manet, insigni tabula, S. Joannis Gualberti Fundatoris imaginem præferente. Processum illum, et singulorum qualemque notitiam, dabimus prædictæ die 1. Augusti, tamquam omnium communis festo, propter communis translationis memoriam; eo quod plerisque nullis propriis, quo singulariter coluntur, diis nunc sit. Interim hic proponimus, quæ de uno eorum, gradu quidem professionis laicalis ultimo, sed meritis haud quaquam postremo, invenimus: propterea quod hunc ei diem assignat Arnoldus Fium libro 3. Ligni Vitæ, ex eoque Hugo Menardus in Martyrologio, et Gabriel Bucelinus in Menologio Benedictino, his omnes verbis: xiii Kalendaris Junii S. Orlandi, Conversi Vallis-Umbrosæ, magnæ circa energumenes virtutis: et in Notis additæ: Tabula Vallis-Umbrosæ de eodem agunt hoc die, quæ migrasse annu referunt anno Domini mcccxxxii. Vocatur a Nonnulis Orlandus. Librum suum Arnoldus impressit Venetiis anno mdcxxxv, duodecim annis postquam Eudoxius Locatelli de S. Sophia impresserat Typis Florentinis Vitam sancti Fundatoris, cum Historia omnium Generatuum Beatorumque ac Beatorum Orlandi. Hic lib. 2. cap. 27, agit de Beato Fratre Orlando, velut qui floruerit tempore Benigni Generatis xv, infra annum mccc et mcccxxxv; sed nullam facit dici anni obituali mentionem. Quæ autem in Processu adducta descriptioque fuit Tabula continens nomina septem Beatorum Orlandi, hæc solum habet. B. Orlandus: ea die quâ obiit, quidam captus a demone mirabiliter ante corpus ejus liberatus est. Unde intelligitur quod Tabula, quam Arnoldus allegat, circa annum mdcxxx composita sit, ad eumque missa opem remanserit; superestque optandum, sed rix sperandum, ut tam pro hoc Beato quam pro aliis innotescat fundamentum, quo nixus auctor Arnoldo potuit præscribere tam definite diem et annum mortis cujusque.

3 Inter alios eruditos viros, quas doctorum hominum Parens et Mæcenas Louventius Medices, sæculo xv ultra mediocritatem prope, fovit ornatique, etiam Hieronymus Vallumbrosanus fuit. Hic singulari opusculo ab eodem Louventium (quod una cum miraculis S. Joannis Gualberti, et libello de Vita solitaria ad Eremitas Cellarum, reperimus Florentia in Laurentiana Bibliotheca) paucis aperuit vitas et illustrata facta Beatorum Vallumbrosanæ Religionis, S. Hieronymum, de viris illustribus scribentem, imitatus; ubi de B. Orlando sic habet. B. Orlandus, hujus S. Mariæ Monasterii Conversus, id est de illorum numero, qui etsi sacrum locum incolunt, a Monachis tamen paululum differunt: laxiori enim vita habeatur, utuntur etiam habitu breviori: quos quidem bonis artibus assuetos, ad forum rerum venalium ire beatissimus Pater Joannes jubebat, unde res necessarias ad usum monachorum in monasterium importarent, ne Monachi rerum penuria vagari vel extra exire etiam inviti cogerentur. Hic, inquam, ut ad inceptum redeam, quam Jesu Christo gratus carusque existerit, facile ostenditur; cum eo die, quo ex hac ad supernam vitam migravit, quidam captus a demone, ante ejus corpus pristinae sanitati illico redditus est. Inde factum est, ut qui devotionis gratia aut bonæ valetudinis recuperandæ, ad monasterium istud S. Mariæ concesserint, adeant sepulcrum ejus devoto, quod penes turrim campanarium hujus monasterii ostenditur: quo in loco et quorundam aliorum Beatorum corpora in Christi pace requiescunt. Et nos viventes vere propriis oculis conspeximus, eorum precibus incredibilia signa et celo mortalibus esse impenetrata, adeo ut passim ab omnibus finitimis Sancti nominentur et prædicentur; etsi de more (ut Canones sacri volunt) haud sint confirmati Sancti.

4 Eudoxius vero Locatelli, loco prædicto, sic scribit: Tempore Generalis Benigni inter alios floruit in Religione quidam Conversus Claustralis, nomine Fr. Orlandus, qui totus divino addictus servitio, quantum nasci poterit vacui ab operibus temporis, impendebat exercitiis orationis; cetera ab obedientia suis imposita munia exequens, magna cum promptitudine, humilitate et patientia. Benignus et facilis erga omnes, nunquam turbari videbatur; sed eodem semper vultu hilaris apparebat. Frequens erat in contemplanda celesti post hanc vitam gloria, eoque sic capiebat, ut biduum aliquando triduumve impastus transigeret. Quam autem Deo acceptus esset, in ejus felici morte apparuit. Dum enim sanctum illius corpus efferebatur ad sepulturam, demones per os energumens, illic attracti a consanguineis, ut coram Reliquiis S. Joannis Gualberti liberi posset, magno cum ejulatione clamare coeperunt; Non ergo sufficiebat compescendis nobis cruciandisque virtus Magistri, quod contra nos etiam insurgat discipulus? Hominemque ad terram alidentes, Miserere, inquebant, nostri. Serve Dei: atque in his vocibus abierunt, inessum a se virum turbato, simulque relinquentes. Exhinc vero consuetudo obtinuit, ut exorcismi sacris curandi homines, eos primum experiantur ad illius sepulcrum, magna eum efficaciam crebris experimentis probata; capellaque ipsa sub campanili appellatur Capella B. Orlandi; in quam etiam dicitur solitus quotidie se recipere, ad penitentiam orationemque nudis genibus faciendam.

5 Silvanus Rozzius, in Vitis Sanctarum Tuscorum, Italice edidit Vitam Orlandi de Mediceis, cum bona vite Serenissimi Magni Ducis Ferdinandi acceptam ex Latina Bibliotheca Laurentiana, in qua præter nomen omnino reperimus nihil, quod possit occasionem dare vel minimæ cogitationis de Vallumbrosano Orlando. Intelligo tamen esse aliquos qui nunc eundemque haberi

ejus elogium ab Hieronymo Vallumbrosano scriptum,

Elut potentis ventu da mones,

ab Eudoxio Locatelli amplificatum,

F

ipsa capella ejus nomine dicta.

Ab eo diversissimus B. Orlandus de Mediceis,

beri

vidimus Beatorum Ordinis corpora,

anno 1604 super altari collocata:

inter hos B. Orlandus,

obitus dictus 20 Maji 1242:

A *beri pro certo velint, qui solitariam vitam prius in territorio Placentino duxerit, deinde Vallumbrosæ inter Oblatos vixerit. Sed si Razio fidem habere recusant, adeant ipsam Laurentianam Bibliothecam : ibi Pluteo secundo inveniunt parvum Codicem MS. sub numero 35, in eoque aliud nihil quam ipsam Latinam Vitam sub hoc titulo De vita, penitentia, morte et miraculis B. Rolandi de Medicis, qui suum diem clausit extremum in Castro Bargoni Episcopatus Parmæ,*

MLXXXVI die xv mensis Septembris. *Invenient etiam in fine vite, ante miracula Cremonæ descripta manu Notarii publici, expresse dici, quod in dicto Castro mortui corpus, cum maxima et decenti curam Clericorum et laicorum, ad ecclesiam Busseti solenniter et devote fuit portatum et sepultum : est autem Bussetum Cremonensis diocesis oppidum insignis, octa circiter P. M. remotum ab urbe, ubi adhuc servatur ipsius corpus.*

D
VICTORE A. P
Busseti prope
Cremonam
sepultus.

DE B. ALBERTO ABBATE, ORDINIS VALLUMBROSANI BONONIÆ IN ITALIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus cultu, Actis et distinctione a S. Alberto Carmelita.

NOT. 9****
APP. TOM.
VII M-J-I.

D. P.

ANNO MCCCXLV.

Nomen reli-
quit sue
in qua sepul-
tus ecclesie,

B *ononiensis in Romandiola diocesis, superiori seculo ad finem vergente, quando Eudoxius Locatelli de S. Sophia suum de Vallumbrosana historia opus absolvit, Ordinis illius Abbatias solimanodo duas, i'rioratus quatuor numerabat. Horum Prioratuum unus extra portam S. Vitalis, teste Antonio Pauli Masini od vii Augusti. S. Alberti de Savena dictus, Eudoxio simpliciter S. Alberti, Parochialis ecclesie titulum aliquando habuit, nomen vero S. Alberti (cum forte antea simpliciter de Savena diceretur, addito titulo Sancti cui erat dicata) accepisse creditur circa annum mxcxlii a B. Alberto Parisio, Abbate Bononiensi, Ordinis Vallumbrosani, ibidem sepulto et miraculis claro. De hoc in jam citato Hieronymi Vallumbrosani libello ad Laurentium Medicum hac legitur.*

2 Est Bononiæ, urbem juxta, monasterium quoddam hujus nostræ Religionis, quod ex B. Alberti nomine templum S. Alberti dicitur, in eo enim ejus corpus sepultum esse constat. Hic itaque ut in vita, etiam et post mortem, miraculis multis claruit : ex quibus unum in præsentiarum enarrare non alis rebus est, quod a multis cum nostræ tum Camaldulensis Congregationis Religiosis fide dignis acceptum. Aiebant enim fuisse Bononiæ de Becararis cives quosdam, grandes natu, et in civitate tum illo- rentes, opibus et viribus potentes, quibus (ut hodie jura ecclesiastica sunt) monasterium illud in Com- mendationem venit : si Commendatio dicitur fide est, quod destructio esse multis rationibus probaretur, nisi alio tempus non præparare moneret : verum hoc dicere ausim Religionem Christianam fere om- nium rerum vera vocabula amisisse. Hi itaque ci- ves, ut ad inceptum redeam, ex tunc paulatim et dignitatibus et honoribus privati, ultionem divinam adhuc minime persensere : verum, ut Sapiens ait, exosum habere disciplinam, et præceptam Domini neglexerunt. Et præsertim unus injustior ceteris, qui etsi assiduus podagris et intermissa febre laboraret, tamen ab injusto opere, cum multis ex ami- cis sibi consulerent, non declinavit ; imo maluit, ob rerum fallacium et labentium possessionem, et hac in vita miserabiliter torqueri variis flagris et angustiis, et in futuro æterno ævo cruciari, quam hic, contentus suo et parvo ut dicitur, sancte et juste vivere. Hic itaque cum palatium suum exornare lapidibus perpolitus sine suo sumptu optaret, lapides marino- ros ex præfato templo jussit auferri. Verum Jesu volente, ipsis B. Alberti præcibus factum est, ut nec unum quidem lapidem opifices et ruricolæ inde amovere potuerint : ubi enim tantum nefas aggredi tentabant, mox miserabiliter torquebantur. Eo in

stuporem et admirationem versi opifices, rigentes ac trepidi Bononiam revertuntur ; et quid eis præter soletum acciderit narrantes, ejus sanctitatem vehe- menter extollebant. Quid quod prope longeque ma- nentes, non semel in anno, verum singulis mensi- bus unigue ad eum locum turmatim cum oblationi- bus, gratia devotionis et votorum persolvendum, confluent. Est et aliud non minus referendum, quod omnes ejusdem patrie agricole, nec frumen- tum serere, nec aliud granum terræ mandare au- derent, nisi prius per religiosum virum, illud monas- terium habitantem, frumentum vel pars terræ trita, in calathio seu canistro allata, benediceretur.

2 In tabula, continente nomina et breve rclagium se- ptem Bratorum Vallumbrosani Ordinis, appensa in Sacario ipsius Vallumbrosani monasterii, de qua su- pra, ultimus est B. Albertus Bononiensis, cujus præ- cibus ager ille et conservatur et annuatim fertilior redditur, adeo ut rustici turmatim, calathis terra repletis, a Presbytero loci illius ubi sepultus est, benedictionem petant. Eudoxius lib. 2 cap. 31 eadem fere quæ Hieronymus Lotine, ipse Italice narrans ; addit, rusticos semen vel terram sic benedictam mi- scere seminibus per agros spargendis, idque utilis- simum experiri : Cremonæ vero illam, cujus sacrilegio avar- itia occasione dedit prævaricatoro Miraculo, vocat Joannes de Becararis, qui anno mcccvi filio suo ob- tinuerit istam tunc adhuc Abbatiam. Supponit autem ipsum B. Albertum in ea Abbatem, floruisse tempore Valentini I, Generalis xvi, id est, intra annum mcccxxv et mccciii. Arnoldus Wion, allegata fide missarum ad se tabularum, ita scribit : Bononiæ in monasterio S. Alberti, Abbatiss Ordinis Vallum- brosanæ, qui nomen monasterio ex suo nomine reli- quit : et in Notis asserit obisse anno Christi mcccxl. Arnoldum transcribit Philippus Ferrarius, in Catalogo Sanctorum qui in Romana Martyrologia non sunt, sed pro anno 1245 habet 1243, typothetarum forsitan vitio, Correxerit hunc errorem Gabriel Bucclinius, qui in Mu- nologio Benedictino, sicut antea Hugo Menardus in Martyrologio, Albertum adscriptis ad hunc xx diem Maji, utique ex auctoritate et fide Arnoldi.

4 Antonius Pauli Masini more intricavit omnia. Cum enim ad xx diem Maji, quo hic Vallumbrosanus Albertus apud predictos auctores collocatur, mentionem fecisset S. Alberti Martyris, cultum suum habentis in ecclesia omnium Sanctorum in Brania plateæ S. Stephani, ubi servantur ejus Reliquiæ, de ipso Vallum- brosano, ut vidimus, ejusque ecclesiæ agit ad vii Augusti, quando S. Albertus Confessor Ordinis Carmelitarum in universo illo Ordine, ac specialiter Bononiæ, colitur : additque in prædicta ecclesia S. Alberti, propter æqui- vocationem,

N
Sensum sub
ejus invoca-
tione benedi-
cuntur :

Bentis ad-
numeratus

N
dicitur
obisse an.
1215.

Confundi-
tur cum
S. Alberto
Carmel.

hujus pavi-
mentum
disperere
tentans
Commenda-
tarius Abbas,

miraculose
prohibetur.

A vocationem, videri in summo altari depictum S. Albertum Carmelitanum, loco Vallumbrosani. Qui fuerint hujus confusionis auctores, non est difficile divinare: ipsaque pictura ætas facile indicabit, quandonam primum inducta sit. Fortuna ecclesie, a Religiosis ad seculares traductæ, obscuraverat memoriam prioris Alberti, eumque Bononiensi vulgo fore ignotum esse fecerat. Hinc facile fuit, inclarescere posterioris cultu, post Canonizationem sæculo xv celebratam, et Bononiensium Carmelitarum, Mantuanæ Congregationis adiunctorum, auctoritate una cum disciplina reflorescente, persuadere populo, eum quem

pridem istie colebant Sanctum sui Ordinis esse: quod æqualem non male alicui fidei, sed nimis simplicitati verumque scrutanti negligenter tribuendum dixerim. Albertum Martyrem, ejus in alia illa Brainensi ecclesia Reliquiæ sint, nullum novimus; proinde de iis plennis doceri postulamus, unde et quando istuc allatæ fuerint. Nam quod ad S. Albertum Patriarcham Hierosolymitanum attinet, is quidem Martyr obiit: sed Reliquiis ejus, ex Terra-sancta aliquando translatis esse, nusquam legitimus; et Ordo qui cum ratione acceptæ Regule celi, colit ut Confessorem.

DE S. GUIDO COMITE DONORATICI IN HETRURIA SOLITARIO.

SYLLOGE HISTORICA.

De ejus cultu, actis, translatione, et familia.

SEC. XIII

Memoria in Fastis,

Elogium vite,

miraculo,

cultus.

Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum, qui non sunt in Martyrologio Romano. In territorio Pisano, inquit, S. Guidi Confessoris, et annotat, Ex tabulis Ecclesiæ Pisane, illum hac die celebrantis. Is Comes Donoratici castri in Pisana diocesi fuit: cujus Vitam Sylvanus Razzius, monachus Camaldulensis, libris de Sanctis Hetruriæ ex MSS. monumentis contexit. Ille ibi Ferrarius, Pisanam diocesim latius sumens pro tota Provincia: nam Donoraticum ad Massanum Episcopatum spectat. Idem in Catalogo Sanctorum Italiæ annotat, Acta propria S. Guidonis injuria temporum desiderari. Quæ autem dicta sunt, potius ex traditione, quam ex veteri aliquo scripto, paucis exceptis, haberi. Ergo ex Razzio hoc elogium tecuit.

2 Guidus sive Guido, ex nobilissima Gheradesca familia, Comes Donoratici (quod castrum Pisane diocesis est) ibi alijeta rerum humanarum cura, vitam solitariam circa annum salutis millesimum nonagesimum in orationibus, jejuniis, vigiliis, piisque meditationibus elegit. Inprimis autem pauperum sublevationibus operam dedit, antequam se recluderet. Cum diu usque ad extremam senectam in hujusmodi exercitationibus versatus esset, xii Kalendas Junii, anno Domini millesimo nonagesimo nono, vitam hanc mortalem cum perenni commutavit. Quo migrante, campanas castri, nullo pulsante, sonasse ferunt. Illum Callistus III Pontifex Maximus Sanctum appellavit, ac Archiepiscopo Pisano corpus ex Castaneto castro ad civitatem transferendi potestatem fecit: ubi in Cathedrali Ecclesia conditum asservavit. Ille ibi. Bravutti Episcopo Sarsina tali eum versu celebrat:

Vasta virum elarum vivum celavit eremus,
Defunctum Sanctum cymbala sacra sonant.

3 Nescia unde mortis annum tam definitum acceperit Ferrarius, Razzius (quem ille solum præ oculis habuit) circa initium sæculi xii, quo SS. Galganus et Gerardus de Villa-Magna, item Beata Veridiana et Joanna Sigmensis solitariam vitam coluerunt, Guidum quoque ad eandem accessisse suspicatur, et in ipsa usque ad extremam ætatem vixisse, testibus illius avi picturis, quales Pisis et alibi conspiciuntur, representantes senectutem, macie atque ætate exhaustum. Miraculorum frequentiam, sed quibus oblivione tempus obduxerit, supponit ille satis probari. Ati revera probatur, ex publico qui cum secutus est cultu; usque adeo magno, ut etiam nunc inter Pisas et Liburnam cernantur vestigia ecclesiæ et monasterii, sed ejus nomine erecti. Hoc monasterium, dum Pisonum Respublica floruit, primum

a Monachis, deinde a Sanctimonialibus habitatum fuit, servato hactenus titulo Abbatie S. Guidi. Calixti Papæ III Breve, directum Archiepiscopo Pisano (erat is Julianus de Decis, Episcopus sui anno xlii, Christi mcccclxi, vita functus) hujusmodi est, datum Romæ apud S. Petrum xv Maji mcccclvii anno ejus iii, pro quo ninium incursio Ferrario obrepit notare annum 1403, cum Calixtus hic solum creatus sit Papa anno mcccclv, viii Aprilis.

4 Dilecti Filii Priores civitatis Pisane, zelo devotionis accensi, sicut eorum nomine expositum fuit, summo opere affectant, ut corpus S. Guidi, in ecclesia Donoratici Massanæ diocesis positum, inde eximatur: cum propter loci desolationem, minus digne collocatum esse dignoscatur. Asserunt quoque dicti Priores, quod si dictum corpus ad suam Ecclesiam Pisanam traus-feratur, decantiori modo possit conservari, et populi devotio major exurgeret, ob quod fidelium animarum salus proveniret. Nos igitur ejusmodi pium et catholicum eorum desiderium in Domino commendantes, Fraternitati tue, si ad id venerabilis Fratrís Episcopi Massani, loci Ordinarii, et Patronorum præfatæ ecclesiæ accedat assensus, transferendi corpus prædictum, et in tua Ecclesia decenter collocandi, servatis solennitatibus in similibus servari consuetis, liberam licentiam et omnimodam facultatem per præsentem concedimus et elargimur, quibuscumque in contrarium facientibus non obstantibus.

5 Cœperat porro negotium istud a Pisonis tractari jam inde ab anno mccccl, sive (ut Pisanî nument, a nover mensibus communis anni initium præverentes) mccccl, ut patet ex eorum epistola, data x Novembris, Spectabilibus et egregiis viris, Gherardo et Simoni Comitibus de Castaneto (quem illi titulum videntur usurpasse, post Donoratici, Castaneto ad duo miliaria vicini, destructionem) qua Mag. Laurentio Joannis, Canonico Pisano, oratori sui fidem faciunt, supra iis quæ prepositum erant de corpore S. Guidi, tamquam de ipsorum intentione optime informato. Sed neque tunc quod petebant impetrarunt, neque Pontificia intercessio satis efficax fuit; sive eorum votis obstaret Petrus de Urso, Massanus eo tempore Episcopus, sine cujus licentia nihil fieri patiebatur Calixtus; sive ipsi Comites Donoratici et Castaneti noluerint domestico istoc præsidio privari, quia vel jam pridem vel tunc sacrum ipsum depositum apud se Costantini receperant. Etenim (ut ait Razzius) in libro quodam Matthæi Joannis, qu. Matthæi Setarioli, scriptum reperitur hujusmodi. Memoriam facio Matthæus superscrip-

E

Translatio a
Calixto III
permisa
an. 1457,

F

ante id
tentata an-
na 1450,

ptus,

A ptus, qualiter hoc die xvi Junii mcccclx stylo Pisano, conductum fuit in civitatem Pisanam corpus S. Guidi, id est, ejus sanctæ Reliquiæ. Erat autem dies Veneris (unde confirmatur, quod de stylo Pisano diximus: siquidem concursus diei xvi Junii et Feriæ vi contigit anno apud nos mcccclvi, habente litteram Dominicalem A) et ipsæ Reliquiæ erant in Castaneto, magnoque in comitatu deductæ sunt usque ad ecclesiam majorem seu Cathedralē, a cunctis Prioribus Pisanis et Clero universo, cum multis facibus, et copia utriusque sexus multitudine, tam civium quam acolarum, ad Dei laudem. Amen. Et nota, quod dictus S. Guidus fuit de Comitibus Donoratici, ac noster civis Pisanus.

Reliquiæ
Castaneti.

6 Recte autem Matharus iste Corpus interpretatur Reliquias, seu majorem partem corporis: ut enim idem Razzius observat, manserunt Castaneti (ad tutelam scilicet loci domesticamque venerationem ipsius famitiæ) in ecclesia loci parochiali crus unum, unaque maxilla, et quædam particule aliæ. Præterea, inquit idem, antiquissima et indubitata traditione narratur, quod in uno humerorum Sancti increverit arbutum (scopam Itali vocant) quod resectum servatur inter

B Reliquias jam dictæ parochiæ Castanetensis, monstraturque populo, et circumfertur processionaliter in festo Epiphaniæ. Atque hoc forte primum fuit initium miraculorum Sancti post mortem, et causa elevandæ terra communique sepultura corporis: quæcumque modum in aliis pluribus Sanctis usu venisse comperimus: nec dubitamus, quin foliis virgulisque exinde acceptis deo-que usurpatis, plures quoque sanitatum miraculorum gratiæ fuerint impetratæ. Pisis autem monstrantur Reliquiæ in die Octavæ Paschalis, et festum in Cathedrali totaque diocesi agitur sub ritu Officii Duplici de Communi Confessoris, die xx Maji.

Ex eadem
qua ille Fa-
milia etiam
natus

7 Hactenus Razzius, qui denuq. ad Donoraticensem familiam, unde S. Guidus prodit, commendationem minime vulgarem, addit sequentem memoriam, antiquitus servatam Pisis nupud Patres Ordinis Prædicatorum conventus S. Catharinæ Senensis, de quodam illius coarctatus, anno mcccxxii fundati, Beato (ut illi vocant) Guidi; qui uno cum fratre suo Bonifacio, postea Episcopo Chironensi, inter primos illius numeratus est inquilinos. Frater Gaddus, ex Comitibus a Donoratico,

familia nobilissima et inter Pisanæ primarias et tota Italia celeberrima, in divitiis et deliciis educatus, magistratibus et honoribus proximis, omnibus spretis nostram elegit paupertatem, eam regnis et seclibus præponens. Manum autem, quam ad aratrum miserat, nunquam retraxit, nec post tergum respexit. Pristinæ dignitatis oblitus, nullum præteudebat fastum; nihil propriæ libertatis, quam pro Christo venderat, in suis actibus ostendebat. Humilis, adjertus, humilem secutus est magistrum: et sicut moribus compenditis, totis vacabat viribus: ita litteris ediscendis impigre incumbabat. Vigiliis et laboribus, quibus sine ulla paratur virtus, non parens, a Parisiis rediens, factus generalis Prædicator et Lector Pisanus, diem obiit, non absque Ordinis detrimento: in magnam enim virum evasurus sperabatur.

8 R. P. Antonius Tagnocchi de Terinara, Ordinis S. Francisci Emptarii in Ultravivis, paratum habet prælo Theatrum Sanctorum ac Beatorum Ultravivis Minoritarum, ubi Tertiariis sui Ordinis S. Guidum accenset; et B. Luchesi, cujus Acta illustravimus xxviii Aprilis, primi eni in Provincia Tertiarii, ob ipsomet S. Francisci ad habitum regulantem admissi,

AN Tertu-
riliis Fran-
ciscanis ac-
censendus
Guidus,

E discipulum fuisse opinatur, adductus auctoritate Illustris. D. Hippolyti Comitis de Gherardesco. I. V. D. et Metropolitanæ Florentinæ Canonici, qui id sibi affirmavit die iv Januarii anno mcccxxviii: quodque in ecclesia ipsius B. Luchesi apud Podium-Bontiti invenitur imago B. Guidi, picta in habitu tertii Ordinis. Quæ si habeant aliquod in veritate fundamentum, fuit Razzii conjectura, qua floruisse eum ait circa annum 1100. Sed si attendas allata a Razio exemplo eremiticæ vitæ, quam Guidus instituerit pro suæ ætatis usu; merito suspicaberis errore typothetico 1 pro 3 obrepisse, et notare illum voluisse annum 1300. Certe B. Luchesi primum anno mcccxi habitum suscepit, et obiit mcccx. Ego in medio relictum volo, utram alienijus Ordinis Regulam Guidus assumpsit: et donec antiquior aliqua notitia prodicatur, inter simplices Solitarios eum relinquo, extra cujusquam præjudicium. Maxime cum de ejus ætate nihil dici possit, nisi per meram conjecturam; et potuerit ipsam Monitici Ordinis, velum Tertiariorum ejus institutionem multis annis præcessisse.

et sec. 13
rizerit?

DE S. BERNARDINO SENENSI

ORDINIS MINORUM, AQUILÆ IN APRUTIO.

COMMENTARIUS PREEVIUS.

§. 1. Acta triplicia dantur ex MSS. Res gestæ circa Canonizationem et Translationem.

ANNO
MCCCCLIV

Sæculo Christi decimo quinto S. Bernardinus, ut novum sidus in opaco seculo, caelestium charismatum illustratione præfulgens, mirabiliter claruit; et in densissimas humane insipientiæ tenebras, celebritas vite et doctrinæ nican-tes radios propagavit; ut cunctitientem populum, qui a celestis patriæ recta tramite declinabat, prævia vitæ sanctitate, in Dei timore dirigeret, et verbo doceret pariter et exemplo. Ita ad Vitam S. Bernardini præfator S. Antoninus titulu 24 Historiarum cap. 3. Fuit is, necdum ab obitu illius elapsis duobus annis, ordinatus Archiepiscopus Florentinus, ut latius ad hujus Vitam diximus die secunda Maji. At S. Bernardinus cum ætatis annos ageret duos et viginti, habitum monasticum Senis in Ordine Minorum S. Francisci assumpsit anno mcccxi: et post exantillatos sanctissimos labores, annis fere duobus supra quadraginta, Aquilæ

Dantur ex
Monast.
Miracula infra
primos 52 ab
obitu dies
patrata,

in Aprutio vita functus est, die xx Maji anno mccccliv, mor ab obitu miraculis clarus. Porro intra dies abunde duos et quinquaginta patrata triginta miracula fuerunt: quæ intra sexaginta proximos dies, publico urbis Aquilæ testimonio comprobata, fuerunt Senus translata per eum probatissimum, ideo Aquilam concilio Senarum publico destinatum. Sunt ea Senis ascripta in MS. codice pergamento apud Illustrē Dominum Hippolytum de Augustinis, Senatorem Senensem, Dominumque Caldane et Equitum S. Stephani Senus commemorantium (ut vulgo dicunt Balicum. Hujus viri benevolentia habuit ea Lucas Haddingus, ac punci pro suo instituto indit ad annum mccccliv, numero xvii. Illa, ex ipso Waddingii ecyphro, transcribenda nobis curavit successor ejus Franciscus Harolds, quæ huc integra damus, singula appositis testibus comprobata, prout ea fuerunt coram Eugenio IV Summo Pontifici producta,

NOT. II****
APP. TOM. VII
MAJI.

F

A
AUCTORE G. II
cum Vita I
post aliquot
menses scripta

producta, adjunctis litteris Alphonsi Regis Aragonum, datis Neapoli xiii Kalendas Septembris, elapsi ab obitu S. Bernardini tribus mensibus. Hanc Regis epistolam edidit in Vita ipsius sancti Barnabae Senensis Joannis filius, in multis oculatus testis, usque Regi Alphonso inscriptis anno mcccclxv, Kalendis Aprilis, transactis a morte Sancti mensibus decem et diebus undecim. Hanc vitam, hactenus ineditam, imo quantum scimus necdum uli notitiam, reperimus in illustri bibliotheca Eminentissimi Cardinalis Barberini, codice membraceo, numero 944 signato, eumque primo loco dumtaxat, praedicta miracula subjungentes, quorum buxulus Aquila Senas fuit fortassis ipse ille Barnabae, tali occasione in aliquam Regis Alphonsi notitiam deductus. In hac Vita exactissime indicantur dicta singula, in quibus S. Bernardinus Verbum Dei praedicavit, et in finem nominatur Legatus, a Senensibus ad Curiam Romanam decreti pro obtinenda Canonizatione.

variis
Processibus

2 Ad horum et Aquilonum, Regisque Alphonsi et nonnullorum aliorum Principum ac Consilium atque multiplicium instantissimam supplicationem, Eugenius Papa IV tribus Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, videlicet Capuano, Andegavensi, et de Albertis, et coque decedente Cardinali S. Marce Novae, commisit examinandum vitam, obitum, et miracula. Hisuos Commissarios deputavit Episcopos, Amicum Agnifolium Aquilonum, et Joannem de Palena Pennensem: qui omni cum diligentia suam officium exequentes, solennem Processum ediderunt, praesentaveruntque antedictis Cardinalibus et Summo Pontifici: coram quibus pluries in Consistorio res acta est, et in eorum una ultra centum miracula enarrata sunt, et attestantium fide roborata. Verum rem infectam reliquit Eugenius, morte praeventus xxiii Februarii anno mcccclxv. Haec succedens Nicolaus V, loco Capuani itidem mortui, substituit Cardinalem Torrentium, et destinavit subielegatos, Episcopos Urbensem et Pennensem: qui etiam copiosorem composuerunt Processum, et ultra miracula primi Processus multo excellentiora reppererunt, atque praefatis Cardinalibus et Summo Pontifici retulerunt. Sublato dein Torrentio, Cardinalem, subrogatus est Episcopus Cardinalis Tuscanus. Praeterea Angelus Capuaniensis, Episcopus Reatinus, missus est ad civitates, Aquilannum, Senensem et alias: qui post aliquot menses reversus, prioribus miraculis conformia reportavit, et insuper magna et stupenda, quae postmodum contigerant, retulit, publice et in conspectu multitudinis patrao. Fuerunt ea per Consistorium examinata, et a singulis Cardinalibus in domo propria discussa, et in secundo

et Canoniza-
tione anno
1450 celebrata.

Consistorio comprobata: uti etiam in Congregatione annuum Praefatorum, qui in Curia observant. Quibus annuibus in publico Consistorio relectis et approbatis, statuto die festo Pentecostes, nono Kalendas Junii anno mccccl, Nicolaus V, anno Pontificatus quarto, auctoritate omnipotentis Dei ac Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, B. Bernardinum Catalogo Sanctorum Confessorum adscripsit, et ad extollendam fideliem mentes ad maiorem devotionem, septem annos et totidem quadragenas Indulgentiarum concessit omnibus fere paucis et confessis, qui in die festi sui ecclesiam, in qua sanctum corpus requiescit, visitaverint, et ad ornatum suae fabricae dictae ecclesiae munus porrexerint adiutrices, uti fusiuss legitur partim in Bulla et historia Canonizationis, cum operibus S. Bernardini excusa, partim infra in aliis Actis.

scribitur a
Mophzo
Vegio,

3 Altera Vita, quom dumtaxat hactenus etiam ineditam, est deducta usque ad hanc delatum Canonizationem, et scripta a Maphaeo Vegio Londensi. Natus is est anno mcccvi, testatur enim infra num. 43 se puerum duodecim circiter annorum, a praepreceptoribus in Grammaticis disciplinis ductum saepius fuisse Mediolani ad conciones S. Bernardini, actis tum in disseminando verbo Dei annis quatuordecim, adeoque et ipsius Vegii compulso num. 33 relato, annus erat mcccxxviii qui,

moriente Martino V Summo Pontifice xx Februarii anni mcccxxxix, agebat aut certe vix expleverat annum quintum et vicesimum; et tamen ejus Datarius fuisse dicitur, tam a Luca Waddingo ad an. 1380 num. 1 et alibi sapius, tum in elogio, uno cum Translatione Reliquiarum S. Monice excuso. Plurima ab hac Auctore conscripta fuerunt, quae nos Romae reperimus, potissimum in praefata bibliotheca Dneis Atlempsi, in pergamenis, charactere Italico fere exarata, videlicet: De rebus antiquis memorabilibus Basilicae S. Petri Romae, Dialogus Veritatis et Philaethiae; alter de felicitate et miseria Pulituri et Charonis: tum disceptatio inter terram, solem et aurum. Praeterea Vita et Officium B. Augustini. Officium conversionis S. Augustini. Vita et Officium B. Monice. Vita et obitus ejusdem ex verbis S. Augustini. Officium translationis ejusdem. Vita et Officium B. Nicolai Tolentinatis. Vita B. Petri Coelestini. Vita B. Bernardini Senensis. In omnibus sub finem addebatur, Romae apud S. Petrum. Ultionum duorum Sanctorum Acta transscriptis Romae in bibliotheca Valtellana Patrum Congregationis Oratorii: de prioribus S. Petri Coelestini scriptis Romae apud S. Petrum, et absolutis iv Nonas Majas anno mcccclxv, egimus ad diem praecedentem xix Maji: quam antem hoc die praefatum S. Bernardini vitam, testatur etiam se scripsisse Romae apud S. Petrum, et absolvisse Kalendis Junii anno mcccclviii, tribus post Canonizationem omnis praeractis, in qua tamen suam scriptationem finit. Atque praemiserat miracula circiter centum, asserit electa esse ex iis, quae diligenti Judicio curae restitumque fide et examinatione comperta, probata atque conscripta fuerant, et paucis admodum in ipso scripto habentur. Ceterum dum num. 23 extollit excellentiam in concionando, ait quod eum ipse saepius audierit cum admiratione; quodque in pronuntiandis gratia, adeo larga naturae manu donatus fuerit, ut nihil dignius, nihil praestantius dici possit. Alibi se ipse Sancto familiarem fuisse ostendit: et sic num. 36 refert, quae sibi ab eo dicta fuerant; alia vero exponit a socio quodam ejus sibi relata, ut sincerum ejus fidem in scribendo possumus agnoscere. Nonnulla ex his inseruit Annalibus ordinis Minorum Lucas Waddingus.

4 Beatus Joannes de Capistrano, in epistola ad civem Aquilonem, ex Germania x Octobris anno mcccclviii missa, deplorat sacrum corpus S. Bernardini: claudum in parva capella, et a pluribus tangi, quod auro indigne debuisse, et pulcherrima nova ecclesia adornari et cooperiri: hortaturque, ut dictam Ecclesiam velint adificare, tum quod in istum diem septuaginta miracula socii adnotaverint, praeter infinita alia, quae scribi non potuerunt ob nimiam hominum frequentiam, vel ignorata fuerunt nulla facia examinatione; tum quod narrare non queat capellas et ecclesias, quae ad ipsius Sancti honorificientiam constructae sunt. Epistola integra extat etiam ante Opera S. Bernardini, excusa cum Bulla Nicolai IV pro construendo templo et carobio sub ejus nomine in urbe Aquilana, data apud S. Petrum x Kalendas Octobris anno mcccclxi. Est illud tandem multis impensis factum, tñ quod auctoritate Sixti V Pontificis, data Bulla Kalendis Maji anno mcccclxxii, sacrum corpus translatione fuit die xvii Maji: quem idea totius Ordo Minorum sub ritu Duplicis festum habet. Extat tertia Vita S. Bernardini, hactenus inedita et post hanc dicti Corporis translationem conscripta, auctore (quantum per conjecturam ex ipsa ductum colligere possumus) quodam Minorita Aquile de gente: in qua plura miracula illustri adduntur. Ac primo novem numerantur mortui resuscitati, et quinque moribundi a mortis periculo liberati, ex quibus stant non nisi duo alibi relati fuerunt; tum referuntur quinque ecce illuminati, quorum etiam alibi non erat facta mentio, et sic de aliis miraculis ibi-

D
teste in plu-
ribus oculato,
Vita 2

editaque
ex MS.

E

absoluta
an. 1453.

Corporis in
novam eccle-
siam translati
post 1472
F

compositur
3 Vita et pri-
mo loco data.

A *deu recensitis. Ea Acta, nobis Romæ communicata a Reverendo Potre Francisco Haroldo, Lucæ Waddinghi in scribendis Annalibus Ordinis Minorum successore, olim anno MDLXX ex originali Aquilano, in charta membrana adhuc extante descripta, tertio loco danda forent, si quidem (ut hactenus ferme fecimus) hic quoque observatum vellemus ordinem antiquitatis. Sed quia vetustiores duæ, a Barnabro Senensi et Maphæo Vegio scriptæ, eo stylo procedunt, qui fastidiosum lectori possit minus placere; et quia de tam illustri Sancto primam præstat occurrere in oculis, quod perfectus est; ideo ultimam tempore, decrevimus ponere in fronte duarum aliarum, quæ illi subjunctæ pro suæ ætatis merito habeant probationum vim ac locum, auctoritatemque ipsi conferunt, non paucæ etiam suppleant, requirenda istic a Lectore minus properante, et antiquitatis amantiore. Præter tria ista, habemus alia duplicio Acta ejusdem S. Bernardini, aquæ hactenus inedita, una ex codice membraneo MS. canobii Rubææ-vallis Ordinis Canoniorum Regularium prope Bruzellas, quæ itidem reperimus in monasterio Consenduncano eorundem Canoniorum Regularium prope Turnhoutum, alia ex MS. Ultrajectino ecclesiæ S. Salvatoris: utroque omittenda judicamus, in tanta multitudine Actorum vetustiorum. Omissionis causam infra indicabimus opportunius.*

§ II. Alia Acta S. Bernardini a variis conscripta: ex iis Analacta dantur. Cultus celebris.

I *nter Acta S. Bernardini, hactenus typis edita, deberent censeri priori loco illa, quæ B. Joanni a Capistrano tribuuntur; illius cum carissimo, fidelissimoque discipulo: qui ut idem in Sanctorum numerum adscriberetur, per quinquennium plures peragravit provincias. Hoc ut clarius manifestiusque appareat, lubet ex ipsiusmet Actis MSS. hactenus ineditis et integre ad diem ejus natalem xxiii Octobris elucidandis, delibare pauca: Vivens S. Bernardinus in hac mortali carne, etsi innocens et sine macula, calumniatus et accusatus, sæpe tamen divite Joannis lingua, summo cum honore, fuit ab omni sorde falsæ criminacionis liberatus et purgatus. Notatus quidem et accusatus de hæresi, pro his maxime predicationibus, quas de excellentia et potentia nominis Jesu ejusque sculptura ad Christianos populos habuerat, a nullo fortius alijutus et defensatus, quam a Joanne fuit. Sæpe enim pro Bernardini tutela disputavit: sæpe pro eo ad ignem se obligavit, sæpeque maximis periculis pro illo se objectavit. Hi siquidem fuerunt duæ florentissimæ olivæ: et duo luminaria magna, lucentia ante Dominum: qui maxima morum et doctrinæ documenta ubique diffundentes, orbem terrarum illuminaverunt: qui perfectionis viam, jam obliteratam, renovaverunt qui Francisci eversam fere domum erexerunt: qui tandem lucis exempla omnibus exhibentes, innumerales perituras animas ad celorum felicia regna perverxerunt. Hi profecto incliti extiterunt Principes et Duces Francisci novelli exercitus: quorum sonus in omnem terram exivit, et in fines orbis terræ verba eorum egressa sunt. Bernardinus autem aliquando Joannis Præfatus, Joannes Bernardini discipulus et comes. Nam ut predicandi modum disceret Joannes, Bernardinum uno anno secutus est: ille pacem prædixit, i-te pacem inter discordes conficiebat. Amabant enim invicem se vehementer, et revoluta triennio ut plurimum alter alteri imperabat. Ubi autem Joannes intellexit, B. Bernardinum sibi subiectum obsequio coruscareque miraculis; mox Aquilam profectus est, et sacrum pignus honorifice collocari fecit, capsaque ferrea ferreis catenis munita recludi, atque miracula diligentissima examinatione conscribi. Quorum mag-*

nitudine et efficacia canonizationem, apud Eugenium Romanum Pontificem, primum promovit; et ut alii Principes et populi eum promoverent, grandi solertique studio incitavit. Verum ne in vacuum laboraret, cum per Confratrum suorum orationes Domini beneplacitum exposuisset, ipse quoque vehementissime omnipotentem Deum obsecravisset; apparuit ei Senis in quadam cella oranti Bernardinus Sanctus, et ad prosequendum sanctum inchoatum opus multum animavit, replens cum incredibili consolatione. Eo quidem tempore, quo hæc agebantur, ingressus est quidam ex sociis cellam viri Dei, cui et dixit: Dominus tibi pareat Frater: nunc ego cum S. Bernardino sermonem habebam. Quomobrem excessiva quadam in eum devotione accensus, ita postea solite, ita ferventer, ita demum instanter et Eugenium et Nicolaum Papam propulsavit, ut designari quosdam Episcopos fecerit ad examinandum miracula, quæ multis in locis de S. Bernardino referebantur. Qui quidem Episcopi, circumeuntis una cum viro Dei multas civitates, oppida et castella, duos Processus solennes primo concelebrant. Postremo Dominus Angelus de Capranica, tunc Episcopus Reatinus, nunc autem tituli sanctæ Crucis in Hierusalem dignissimus Cardinalis, virtute insignis, fama celebris, sanctitateque præcipuus, peracto tertio Processu, cum varia loca comite viro Dei perlustrasset, singularumque de Bernardini examinatis jam miraculis relationem Pontifici Nicolao fecisset; tandem post indicibiles Joannis labores, sexto anno ab ejus sancta dormitione, viri Dei opera, S. Bernardinus Beatorum Catalogo adscriptus est Roma: anno Julibei, celebrantibus Fratribus generale Capitulum totius Ordinis utriusque familie, in sacro conventu Are-Cæli. In ipsa autem miraculorum examinatione, visis quibusdam miraculis sancti Joannis patris, quæ vir Dei adscribebat, S. Bernardino; ea memoratus Dominus Cardinalis nequam B. Bernardini miraculis annumerari permisit. Sed cum Bernardinum Maximo Pontifici canonizatione dignum asseruisset; Domini famulum Joannem Capistranensem, adhuc in terris conversantem, hujusmodi singulari præstantique titulo bene meritum, constantissime professus est.

6 *Hæc Nicolaus Fara in Vita B. Joannis Capistrani, cujus in peregrinatione fuerat sex annis perpetuus comes, et solam meminit curæ ab eo impensæ ut miracula B. Bernardini conscriberentur: non meminit autem vel ibi vel alibi, ubi Joannis incubationes et scripta enamerat, Vita ab illo compositæ. Contextæ-runt postea Catalogum operum ejus Henricus Willot in Athenis Franciscanus, et accuratissime Lucas Waddingus de Scripturis Ordinis Minorum, sed ubique absque ulli talis Vitæ ab eo scriptæ mentione: imo quæ de Vitis Sanctorum et rebus Ecclesiasticis sub ejus nomine circumferebantur, rejicit Waddingus ut spuria et conficta. Verum Antonius Amicus, in Prefatione ad Vitam S. Bernardini ante hujus opera editam, asserit, hanc Vitam in quodam Sanctuario mancam imperfectaque legi, et quod pejus est sub alieno nomine, quam ipse B. Joanni Capistrano adscribit, quamque se ex libro ejus manuscripto integram accepisse testatur. Secutus est Waddingus ad annum 1380 num. 1. asserendo Capistranum in suam Legendam corrivisse potiora, quæ Capistrano rogante scripserat, biennio post S. Bernardini obitum, Leonardus Senensis, ab incaute ætate Bernardino familiaris. Est hic Leonardus Benivolentus, cum Bartholomæo Decio ad Eugenium Papam a Senensibus missus ad procurandam Canonizationem, uti legitur sub finem Vitæ primæ infra danda. Et forte hujus Leonardus possent coascribi illa verba, dum de facie ejus solari irradiante fulgore ait, prout ego ipse, qui hæc*

D *AUCTORE G. N. CURAT MIRACULA CONSCRIBI,*

ab eo apparente animatus,

procurat processum informativus.

E

Alia bina Acta MSS. omittuntur.

B. Jo. Capistranus pro innocentiâ S. Bernardini decernat,

An etiam Vitam S. Bernardini scripserit F

eius discipulus et comes:

ex scripta Leonardus Senensis obliis acceptam

A dicto, propriis oculis aspexi. At postea in prima persona Capistranus loquitur, his verbis. Cum in Sicilia existens felicem S. Bernardini obitum sensissem, ad Aquilanam civitatem pergens, ut Canouizationem procurarem etc. quæ infra in *Analectis* num. 13 legi poterunt, et apud Surium de B. Capistrano in tertia persona referuntur.

Selecta ex illa Vita altissime

ac Surio infra dantur.

B Alii antiqui scriptores indicantur.

Capsa argentea in Ludovico XI R. Fr. donata,

pro qua sublata aliam Aquilam.

Corpus bis quantum ostenditur

ab vestes servatas Capriola aurea claret, uti in hospitale de Scala.

7 Dubitavimus aliquando an oporteret hæc Acta aliis subjungere : sed considerantes multa eadem legi in MS. Vita ex Rubeca-Valle accepta, ac præterea varia alia ab aliis neglecta in eodem contineri ; quorum annualla a Surio, sed mutato stylo sunt, edita ; paravimus prælo, quæ in dicta MS. continebantur. Postea vero formidantes, nauseam lectori creandam, cum plura eadem maxime circa initium repeti videremus, satis habuimus triplicibus Actis supra memoratis aliqua *Analecta* subjicere, magno cum labore excerpta ex dicto MS. Rubeca-Valle, et alio MS. Ultrajecto, nec non ex iis quæ apud Surium et Capistranum reperiuntur, omitta tamen longa excursionem in laudem Aquilæ urbis et Aquilæ avis, cujus novem proprietates a Capistrano proferuntur et S. Bernardino applicantur. Hæc Scriptoris pastest occurrerit S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, vita functus anno mcccclx. Cujus verba initialia supra dedimus, totus autem contextus habetur in MS. Rubeca-Valle, in quo deinde additur. Illius ergo Vita inter alios Sanctos nostri temporis complacuit enarrare, tanto instantius et fiducialius, quanto propinquius res gesta est. Nam plures novimus, qui eum in carne viderunt, et cum ipso familiariter locuti sunt. Inter alia testimonia Scriptorem illustrium, cum operibus S. Bernardini excusa sunt quædam *Æneæ Silvii*, qui anno mcccclxiv creatus Summus Pontifex et Pius II appellatus fuit, Augustini Dathi auctoris coarcti et aliorum, ex quibus nonnulla in *Analectis* et Annotationibus indicantur.

8 Reverendissimus Ludovicus XI Francorum Rex, ad decem gloriosi Confessoris Bernardini, et ut Reliquiæ atque ossa sancti corporis recorderentur ; misit argenteam capsam magni valoris, ut ipse testatur in epistola adjuncta, data xxii mensis Maji anno mcccclxxxi : ut autem in illam transponeretur sacrum corpus. eodem anno permisit Sixtus IV Papa xxvii Julii. Exiant hæc epistolæ cum operibus excusæ, et apud Haddingum dicto anno num. 4. et 5 : dein num. 6 ista adiunguntur : Post multos annos thecam hanc militibus solvendis sustulit Philibertus Chaloniensis Auranii Princeps, Neapolitani regis sub Carolo V. Prorex, et adversus Lancrohem exercitus Imperator : quomobrem nec ita multo post gemina trajectus glauca, ab equis prostratis spoliatusque, vi ut agnosceretur, inventus est. Aquilani suo tutelari Divo reposuerunt aliam argenteam, quæ facile constitit aureorum militibus quatuordecim : in qua sanctum corpus asservatur, habitum referens viventis. Hæc ibi Waddingus. Ea autem arco quibusdam rotis artificiose constructis extollitur, ut statis quibusdam temporibus, nullo obstaculo impediende, corpus populis monstraretur. Verum, ut tradit Harvoldus anno 1472 num. 8, cum nimis frequenter sacrum depositum adventantibus ostenderetur, Clemens VIII, ex assensu Cardinalium sacre Congregationis Rituum, speciali diplomate decrevit, ut bis tantum in anno, die scilicet xx Maji, quo vir sanctus decessit, et xxvii Augusti quo ingens populorum multitudo Aquilam confluit, populo conspiciendum præberetur ; neque extra hos dies quam Regibus aut S. R. E. Cardinalibus vel Neapolitano Proregi monstraretur. Hæc ibi. Notata autem Capistranus, quod ubi Fratres laverunt corpus et permutarunt habitum et tunicam et vestimenta, cum libris et aliis rebus detulerunt ad locum de Capriola extra civitatem Senarum : ubi divina clementia disponente, beneficia plurima impenduntur multis infirmis et tribulatis, qui præfatum locum vi-

sitant, cum devotione et confidentia meritorum S. D. Bernardini, et præfatio tanguntur habitu vel signantur. In ecclesia etiam S. Mariæ de Scala hospitalis Senensis. S. Bernardinus tot et tantis coruscant miraculis, quod si omnia scripta forent, magna librorum volumina complerentur. Testantur etiam imagines argenteæ et cereæ quasi innumera-biles, pendentes ibidem. De Capriola et Hospitali legetur infra in Actis. De Cuccella ejus servari aliquid Augustæ Vindellicorum in Basilica SS. Udalrici et Afræ scribit Hartfelder par. 2 cap 48.

9 Inscriptum est nomen hoc xx Maji Fastis sacris, post Canonizationem et corporis Translationem collectis, quales sunt cum Floriano MS. Martyrologium Colonix et Lubeca anno 1490 editum, Martyrologium Bellini secundum morem Romanæ Curie Fenetis anno 1498 excusum, et secuti sunt Grevenus alio Molanus in additionibus ad Ursardum, Maurolycum, Felicius, Canisius, Galesinius, alique cum hodierno Martyrologio Romano. Item Antonius de Balinghem in Calendario Virginis Mariæ, ob singularem Sancti erga illam affectum et venerationem ; ubi ex Stellerio Pelbarti scribit, huic Coronam magno animi sensu recitanti, Deiparam apparuisse, eumque sic compellasse : Bernardine, devote mi famule, multum mihi in tua devotione complacui : pro qua impetravi tibi a filio meo gratiam verbi et miraculorum. Ac secito tandem te in cælo gaudii mei participem futurum. Quod utrumque consecutus est. Eundem pluribus celebrat Masinus in Bononia perstruatur, quod ejus festum cum suis Indulgentiis, in omnibus sub nomine S. Francisci erectis ecclesiis, cum magnifica veneratione celebratur, ac nominari in Ecclesia Annuntiat S. Francisci in Monte S. Pauli : ubi creditur fuisse Guardianus ; plantasse cypressos, quæ hactenus videntur ; esse aliquid ex ejus vestibus, et calicem argenteum in Sancto procuratum ; sacellum quoque ad ejus honorem ibi erectum fuisse anno mcccclvi, cui accessisset Fraternitas S. Bernardini anno mcccclxxviii. Est ibidem Ecclesia ejusdem Sancti, a Cardinale Lanreatio Compeggio Episcopo Bononiensi anno mdxvi constructa, primum pro sanctimonialibus S. Cloræ de Observantia, ac deini ad Conventuales morachos translata. Est etiam ibidem in ecclesia S. Petronii sacellum altare Sancti, eo quod illie anno mcccxxiii per totam Quadragesimam fuerit concionatas, et nomen Jesu in tabula depictum populo venerandum exhiberit. Nec dubitamus quin in plerisque urbibus Italiæ similem obtineat cultum. Certe habuisse in Ecclesia et diocesi Mediolanensi indicatur in ejus Ecclesiæ Missoli anno mxxx edito, et in Breviarii anni mxxxix et mldx. Idem servari in Ecclesia Patriarchali Venetiarum ejusque diocesis didici-mus ex Ordine recitandi divinum Officium, pro anno mclvii excuso. Sed præ reliquis restimandum est, quod ejus officium etiam ab Ecclesia Romana fuisse antiquitus receptum, appareat ex Breviarii anno mcccxc apud Venetias excusis, et a Cardinale Quignonia sub Paulo III Pontifice ordinatis : quod Officium deinde usurpari desinit, post liminio restituit Alexander VII Pontifex Maximus, ex urbe Senensi oriundus ; idemque Officium cum Lectionibus et propria Collecta ab omnibus sub ritu Semiduplicis recitandum approbavit sacri Rituum Congregatio et sua Sanctitate annuente promulgavit anno mclvii. At festum Translationis, die xvii Maji anno mcccclxiii sub Sixto IV facta, indicatur in dicto Breviario Romano anni mcccxc, item in MS. Florario, et apud Bellinum, Grevenum, Maurolycum, Molanum, Canisium, Galesinium, supra indicatos. Festum istud permixtum fuit celebrari anno mvm in Capitulo Barchinone habito. Iterum in MS. Florario ad diem xix Maji celebratur Canonizatio S. Bernardini, sed ea peracta est anno mccccl, ipso die Pentecostes, xxiv Maji.

Nomen fastis sacris inscriptum.

E

celebris cultus Bononiæ.

et alibi per Italiam : F

festum Translationis.

A §. III. Vitæ a S. Bernardino actæ Chronotaxis.

Cum temporum ratio lux ac veluti oculus historiæ sit; et tribus illis Auctoribus, a quibus scriptas Vitæ daturus simus, cura non fuerit ad æræ Christianæ calculos reducere, quæ narrat singulo; visum fuit, ex Vita per B. Joannem Capistranum scripta, aliisque documentis, præcipuas aliquas temporis, a Sancto inter mortales acti, partes suis quæque annis adstringere. Ille igitur sic orditur: In civitate Senarum, quæ civitas est Virginis nuncupata, ex nobili et vetusta familia de Albiceschis, ortus est nobilis vir nomine Tollus Dni Domini Bandi Militis, vir prudens, bonæ opinionis, humanus et simplex, qui in annis circa mccccxxvii a Senensi Domino deputatus Præsul civitatis Massanensis, in Senensi agro ab urbe ipsa distantis miliaribus xxx, Magistratum suum laudabiliter rexit et gubernavit, cum bona gratia civium Massanorum. Quo tempore quidam spectabilis Miles, nomine D. Bindus D. Rainerii Militis de Adventis,adiensis quodam alio Magistratu ejusdem civitatis Italiæ et admodum senex, audiens bona gesta prenominati Tolli. . deposito Magistratu illius, procuravit eundem in generum, et sibi Neram filiam suam in matrimonio copulare, et Tollum tamquam filium adoptare. Tollus et Nera. filium genuerunt, qui in lucem prodit, et natus est octava die Septembris, die Nativitatis Virginis gloriöse Mariæ, currentibus annis a natiuitate D. N. Jesu Christi mccccxxx, cui impositum est nomen Bernardini. Nera, Bernardini mater felix, viam universæ carnis exolvendo, cum esset annorum xxii, Deo animam reddidit anno mccccxxxii. Animam quoque Tollus suo creatori restituit in anno mccccxxxvi, superstiti filio Bernardino annorum xsc: quem Diana, Neræ soror, tamquam filium gubernavit et aluit annis quinque. Cum autem esset annorum undecim, et in Grammaticalibus proventus, a necessariis suis, Christophoro et Angelo confratribus de Albiceschis, advocatus est Senas. Cum autem esset annorum xxii vel circa ah utero matris, id est anno circiter mccccxxxviii, Fr. Joannem Ristorii in suum consultorem et confessorum assumpsit.

11 Anno mcccc, inquit Maphæus, gravis atroxque pestis Senas invasit, in qua caritatis suæ fervorem Bernardinus monstravit. Perseveravit autem in dicto obsequio sanus et incolumis menses quatuor, teste Capistrano, et postea ipsemet infirmus jacuit mensibus quatuor et ultra: deinde Bartholomææ amita suæ monagariæ servivit; atque hoc mortua, cum suas privatim vires expecturus, elegisset sibi domum in hortis juxta portam de Tufis, et in secreto loco capellulam et oratorium ordinasset cum altari et Crucifixo; denique consilio prædicti Joannis Ristorii, distributis in pauperes facultatibus, per manus ejusdem Fr. Joannis, in die Nativitatis benedictæ Virginis sexto Idus Septembris, in civitate Senarum, in ecclesia Fratrum Minorum, apud altare majus S. Francisci, habitum Ordinis Fratrum Minorum suscepit, sub anno Domini mcccci, ætatis vero sue xxv expleto, juxta Capistranum, apud quem typothetæ errore positus ætatis annus xxii facile corrigitur ex prædictis. Paucis admodum decursis diebus post Habitum sumpcionem, cum benedictione Fr. Joannis, civitati valodiens, ad devotissimos Fratres de Observantia in loco S. Francisci de Columbaria convolvavit. Inter hos decurso anno probationis, in die Nativitatis Virginis, in sui Prælati manibus Professionem emisit, utique anno mccccm: emissaque jam Professione, infra annum Clericales Ordines usque ad Sacerdotium suscepit humiliter et devote; et in die

Nativitatis prædictæ anno mccccm primam Missam, D devotus Virginis Capellanus in eodem loco decantavit, solennemque prædicationem ac omnibus gratam fecit de Nativitate Virginis gloriöse.

12 Non statim ac primum populos publice docere aggressus est Bernardinus, corpit celebris habere, inquit Maphæus, multis enim annis latuit; donec tandem Mediolanum pervenit, actis jam quatuordecim annis, quibus disseminando verbo Dei semper intenderat: itaque initium claritudinis Waddinglus refert ad annum Christi mccccxviii. Seguenti mccccxviii prædicasse eum in Æmilia scribit Barnabæus: sed veror ne hoc præproprum sit. Certe anno mccccxx Senis fuit, viditque incorruptum B. Petri Petronii Cartusiani corpus: quo etiam anno Placentia concionatum, habent illius urbis monumenta apud Waddingum num. 4. Placentia porro Bergoinum Bergomo Brixiam, Brizia Veronam, Verona Venetias transierit Sanctus juxta Barnabæum: qui prædicationis ordo, facile biennium integrum requirens, confirmatur ex Veronensi Episcopo Augustino Valerio, dum hic anno mccccxx Veronam adducit Sanctum 1 Novembris: itenque ex Vita prædicti B. Petri Petroni danda xxx Maji, ubi eidem anno (quem exeuntem sumere possumus) assignatur fundatio Carthusianorum ad Bernardini exhortationem, Venetis Veronam ad ultimas Reipublicæ istius fines idem Sanctus excurrit, civium pacificandorum causa; ac tum primum Veronam accesserit, Veronam autem Vicentiam, uti ex MS. Chronica Vicentina habet Franciscus Barbaranus lib. 1 cap. 86, Ibi autem xvi Aprilis anni mccccxxiii prædicare exorsus, maximo cum fructu dixit, ad viginti quinque, aliquando etiam ad triginta millia hominum; prout est illa Chronica de die in diem notat idem Barbaranus, usque ad ultimum Julii. Hinc autem sequitur, quod Sanctus in Æmiliam seu Romandiolam ut summum venerit in Augusto anni mccccxxiii, quando Ferrariæ, Regii. Mutinæ, Bononiæ prædicasse potuit juxta Barnabæum. Non tamen tunc etiam potuit postulatus fuisse Ferrariensis Episcopus: siquidem eam Sedem ab anno mcccci ad mccccxxxi tenuit Petrus Boyardus. Hippolytus Donesmundus suadet prædictis Romandiolæ urbibus aditendam esse Mantuam siquidem hoc tempore accidisse ait miraculum transiit super pallium fluminis.

13 Prædicavit deinde Bernardinus Florentie, Senis, Perusii, Assisii, atque alibi per Umbriam, ac denique Viterbii et Romæ: ubi anno mccccxxv dissipata est coram Martino Papa V, quæ contra illum fuerat suscitata, persecutio: et mox oblatus est ei Episcopatus Senensis, uti apparet ex epistola Antonii Cardinalis Casini, postquam a Senensi ad Grossetanum ecclesiam transisset, scripta eo anno Romæ, die iv Junii, Magnificis et Excellentibus Dominis Prioribus, Consilio, Communi ac Capitano populi civitatis Senarum, in hac verba: Magnifici et Excellentes Domini. Hoc mane sanctissimus Dominus noster de Ecclesia Senensi providit Reverendo in Christo Patri, Domino Fr. Bernardino de Senis: de qua re sue Beatitudini instantissime supplicavimus. Et sicut in hac operati fuimus, ita et in omnibus vobis gratis et juxta vota vestra faciemus. Istis sic gestis videtur in Lyguriam navigasse Sanctus, et Genuæ, Savonæ, atque Albengæ prædicasse, loca per anticipationem quamdam a Barnabæo nominata post primas Mediolani prædicationes: siquidem immediate ex Liguria Insubriam adit, et Mediolanum secundo venit, ut habet consequenter Barnabæus. Maphæus enim, Mediolani tunc præsens, num. 40 scribit, quod actis prædicando undecim annis, iterum Mediolanum petiit, jam senex factus, immutataque omnium hominum et rerum facie.

Agebatur igitur tunc annus ut minimum mccccxxviii. Anno mccccxxxi oblatus ei fuisse debet Episcopatus Ferrariensis: electo enim sub finem Octobris B. Joanne de

clarescit
Mediolani
1418.

E
et deinceps
in Gallia
Cisalpina.

an? 1427
recusat Epi-
scopatum
Senensem.
F

1429 iterum
in Lombardia
prædicat,

optatus Fer-
rariæ Epi-
scopus 1431,
Urbini 1435,

Tossiniano

Ex patre
facto Praefecto
Massæ an.
1377

natus an.
1380,

Hospitali
servit 1400:

At Religiosus
1402,

A *Tassixiano, ex Congregatione Jesuatorum ad xxiv Julii, nobis commemorando, non contigit amplius vacare Sedem illam, usque ad annum quo Joannes obiit mccccxvi, biennio post Bernardinum. Denique Urbitanensis Episcopatus similis successu oblatu refutatusque fuit anno mccccxxxviii vel sequenti, vacans per mortem Fr. Jacobi de Balardis Dominiiani, factam a Clero electionem in favorem Joannis de Præpositis irritante Papa Eugenio IV.*

factus Vir-
gilio Gen.
Observa-
tium 1438.

14 Sed prius quàm id fieret, videlicet anno mccccxxii Senas ex Piceno redierat Bernardinus, pacificandæ patriæ causa, ut recte Barnabæus num. 18, indeque cum Sigismundo Electo Imperatore, novem mensibus Senis morato, Romam abierat: et Sigismundo Imperatore ibidem ultima Maji sequentis anni in festo Pentecostes coronato, Senas reversus, absolvendis libris suis capiti incumbere, eosque in lucem dare, teste Barnabæo; complures annos huic rei impendens et subinde in Galliam Cisalpinam excurrens, ut scribit idem Barnabæus. Postea, videlicet anno mccccxxviii, Fr. Guillelmus de Casali, generalis Minister Ordinis, ex certis rationabilibus causis animo ejus moventibus ipsum Fr. Bernardinum de Senis omnium et singularum doctorem et conventuum Italiae, sub sacro Observationis nomine constitutarum, Vicarium fecit, per litteras Senis datas xxii Julii, quod ratum habuit Eugenius Papa, per Bullam eodem anno Ferrarice signatam uti videre est apud Waddingum. In hoc munere contigit eum excurrere usque in regnum Neapolitanum, et Aquilæ concionantem coram Romano Rege (quod narrat Barnabæus num. 11) insigniri stella super ejus caput apparente. Aquila eodem anno reversus in Tuscaniam ad Concilium Florentinum, viri fructus operarum Evangelicorum, a se ad Indos Æthiopesque missarum et unionem Græcorum cum Latinis vii Julii conclusam. Sequenti anno mccccxxi Florentinis, a Pienno Mediolanensium Duce fortiter pressis, adhortationibus et orationibus præstita fuit, creditis auctor insignis victorie, per ipsos ad Augurium xxix Junii relata, sicut Barnabæus describit: deinde addit, quod paucos post dies Senam reversus est, ubi in componendi sermonibus tres quasi annos præterivit: quæ ergo de prædicationibus ejus in Piceno, Romandola atque Insubria subnecit Barnabæus ea, sicut ipsemet innuit, per aliquot annos antea factæ erant.

Florentinis
victoriam
parit 1440,

socium
ascendit
Capistranum
1431,

15 Anna mccccxlii Bernardinus, frustra conatus officium ponere, ex indultu sibi facto a Papa, B. Joannem Capistranum in partem laborum accivit, et Visitationem ne Commissarium instituit in Provinciis Genuensium, Mediolanensium, ac Bononiensium, datis litteris in cunobis Capriola prope Senas die xiv Februarii: ut scribit Waddingus, alios alius in regnis constitutos a Bernardino Vicarios ad Visitatores enumerans consequenter num. 39. Deinde sequenti anno num. 2, narrat idem Waddingus, quomodo Bernardinus Vicarii generalis munus, omnis quoque gestum, consentiente tandem Eugenio Papa, omnino deposuit, causas exponens gravis senectutis, liberæ prædicationis, et mortis propinque. Anno mccccxlii Ferrarice fuisse Bernardinum, ex Bibliothecæ Patianæ, MS. Codice 5356 pag. 14 scribit prædictus Waddingus, et multa de imminutibus Italiae cladibus pro annis mdx et xi prophetasse, quæ possunt apud eum verbosius transcripta legi. Valerius Augustinus scribit eodem anno die v Septembris, Ferranam altera vice venisse Sanctum, ad idem munus prædicationis cum Fr. Alberto. Eodem anno et mense Septembris Vicentiam iterum venisse docet Barbaranus, et ibi quindecim diebus mansisse. Denique anno mccccxliii pacificatis Massanis, apud quos natus erat, et vale dicto Senensibus, ex quibus ortus inter eos adoleverat ac dignus videretur, in regnum Neapolitanum alterum iter instituit, die Aprilis penultimo, assumptis quatuor sociis, Bartholomæo Mariani, Petro Ca-

seque omni-
um nbiat
1442,

turnino, Dominico Guidoccii Presbyteris, et Felice D Mediolanensi laico.

16 Die Dominico eodemque inventæ Crucis festo, prædicavit in Insula Lacus Perusini, ubi B. Jacobum Picenum ad Ordinem recepit: altero Dominico x Maji concionatus Spoleti; et Feria v sequenti ante festum Dominicæ Ascensionis in Civitate Duadi; sequenti die xx Junii, discessit Aquilam versus: quo die licet infirmus oclue jejuniū tenuit, Sabbato autem Antrodocio, ubi pernoctaverat, egressus, sæpe coactus est vi morbi subsistere, et humi quiescere. Hic paululum aquæ petenti, ut febris ardorem aliquantisper temperaret, respondit Bartholomæus, in terra deserta, arida et iniquosa neque spem quidem esse aquæ rependiendæ. Jussit ergo ut paulum procederet, et obvium interrogaret, ubi scaturiret. Occurrit statim vir campestris, qui gelidum fontem monstravit: prope quem dum vir sanctus sederet, apparuit ei S. Petrus Coelestinus, amplexu salutavit, dixitque, Deum pium Aquilæ urbem utriusque fidei et tutelæ commississe, neque tanto Socio et Compatrono valde lætari. Sane non nisi divinitus factum videtur, quod cum S. Petrus defunctus die xix Maji colatur, Bernardino contigerit die xx mori, atque ita continuato celui festo colui: velim tamen scire unde apparitionem illam Waddingus accepit: nam in ea quam toto illo anno salum intacto allegat Vita apud Sarrum, tale nihil invenio. Porro anno mcccc, propter miraculorum frequentiam adscriptus Catalogo Sanctorum Bernardinus, magnifico deinde templo in ejus honorem a fundamentis extracto honoratus fuit, translatumque eo corpus anno mccccxxii, atque ibi usque hodie magna in veneratione habetur.

1444 profectus
in Regnum
Neapoli.

moritur
Aquilæ 20
Maji.

17 Recentiores Auctores, qui hoc vel superiori seculo Vitam S. Bernardini, tum Italice tum aliis linguis, ediderunt, nihil attinet commemorare. Horum syllabum aliorumque plurimum, etiam qui vel obiter solum ejusdem Sancti cum laude meminerunt, operose collectum ab Arturo, vide in Annotatis ad ejus Martyrologium Franciscanum. Fallor tamen, si non et alii multi addi ad numerum possent, ex omni notione et lingue intra extraque Ordinem. Italice certe, etiam a nostra Vicentium Mustaro editam Vitam Neapolitanis typis anno mccccxviii jam indicari agens de S. Petro Coelestino. Hic addo, ad eandem ipsius meumque Hymnum, a Venerabilis memoriæ urbisque Lupiensis Patrono, P. Bernardino Realino, compositum. Hic enim (sicut in ejus Vita lib. 2 cap. 11 legitur) ad reliquos Coelites Patronos, cognominem suum Divum Bernardinum Senensem ad ludit, cum aliis nominibus multis, tum quod illi olim cum familia Belintania (unde genus is per matrem dicebat) vetera hospitii jura interceserant: consueverat enim sanctissimus ille vir, cum per Galliam Cisalpinam iter ageret, aliquando Carpos, patriam Realini, desistere, atque apud Bellintanios diversari: quare Bernardinus, et popularium suorum et propriæ maternæ domus veterem hospitium, mirifice coluit. Hujus causa, quæ in Romana versatur Rata, utrimque prius expeditari, quam ad ii Julii, quo ille anno mdxvi diem clausit extremum, opus hoc perveniat: ut et possit inseri Vita prædicta, a P. Leonardo de Anna Lupiensis sub annum mcccvi Stahis edita, ex Processibus in ordinem ad Canonizationem formatis.

Noteris
plurimis
laudatissi-
mus:

inter quos
etiam Vener.
P. Bernardinus Realinus S. J.

18 Interim ex nostro Vincentio Mastaro, qui et ipse cum Vitis aliorum duorum Aquilæ Patronorum, Vitam S. Bernardini Italice edidit, accipe Latium Realini Hymnum.

O præco summi Numinis,
Fraucisci in hærens gressibus;
Gestator almi Nominis,
Quod omne cælum suspicit.
Mire juvenata in florida
Affectus in castissimam

lymnus in
ejus laudem
composito.

A

Dei Parentem, sæpius
Invisis, et das oscula.
Senæ dedere cunulam,
Aquila sepulchrum nobile,
Aquila urbium clarissima,
Sedesque Divi amabilis.

In laude flagrans Virginis,
Numquam satis laudabilis;
Micantis instar sideris
Fulgere vultu cerneris.

Ah! qualis alio in æthere
Illuminatus gloria
Fulgebis; in fœdissima
Tellure qui sic fulguras?

Ergo, Pater sanctissime,
Tibi pareti me nomine,
Hoc navigantem scenlo
Aura favoris proteges.

VITA

Post corporis translationem composita.

B

Ex MS. authentico Aquilano.

CAPUT I.

*Casta Bernardini adolescentia: opera infirmis
et nosocomio impensa.*Pius parentis
bus mortuus

Magnum nobis diebus istis novissimis divinæ pietatis munus allatum est, cum sidus illud perfulgidum, Bernardinus mundo apparuit. Hic siquidem ex Tusciæ provincia, nobili utriusque parentis genere ortus est. Cujus pater inter Senarum cives et ipse Patritius; Mater vero ex civitate Massana, in agro Senensi sita, sanguine clari, sed moribus clariore extiterunt. Ili quidem hunc solum filium in Massa civitate genuerunt; et tertio infantis anno, mater ex hoc seculo migrans, albaletatum filium dereliquit; quam non multo post tempore morte subsecutus est pater: ita ut egregius infans Bernardinus, sexto ætatis suæ anno utroque parente urbatu, sub cura venerabilis cuiusdam matrone, sororis olim matris Bernardini, educandus remaneret. Quæ cum devotissima esset Virginis gloriosæ Mariæ, Bernardinum puerum optimis moribus ac devotis instruebat, et ad matris Dei Mariæ devotionem verbis et exemplo quantum poterat excitabat.

C

auditas con-
clones sociis
reperit:

2 Puer autem non solum ingeniosus auditor, sed factor operis, nutricis discipline obsequens, ecclesias devotus visitabat, Missas attentus audiebat, evangelizantibus regnum Dei assistebat; et quæ audiens memoriæ armariole manducaverat, domum Revertens advocatis pueris devoto corporis gestu, et verborum gravitate, quantum illa ætas patiebatur, fervens annuntiabat. Hæc nempe futuræ in eo gratiæ presagias plures arbitrabantur, affirmantes si supervixerit infans iste, præconem mirificum evasurum. Jejuna bat puernum, corpusculum affligebat, ut tenera caro spiritui subiceretur, et tamquam ancilla famularetur dominiæ suæ. Nec illicitas vires corpori præbebat, ne bellum committeret adversus spiritum; et ab omnibus puerorum illecebris atque lasciviis semotas, tantum in scholis proficiebat Grammaticis institutionibus, ut alios coætaneos superaret.

proficit in
studis,addictus
pauperibus,

3 Tanta erga pauperes Christi afflictebatur pietate adhuc parvulus, at nihil sibi gratius videretur, quam petentibus pro amore Dei et ejus Genitricis manu propria elemosynas porrigere; et si quando accidisset nutricem, cum parum panis in domo esset, elemosynam pauperi denegare, tristis effectus gra-

tiosus puer, Demns, aiebat, pauperi quod mihi in cœna præstaretur; optans sibi, potius subtrahi quam Christo in paupere denegari. Gaudebat devota nutrix, stupens in puero talia præcludia futuræ sanctitatis: nam sapius puernum ante Virginis imaginem lacrymantem, et salutationem genuflexo amorosa cujusdam suspirii et vocis emissionem experientem observabat. Omnia enim vota et preces Bernardini diu nocturne in Virginem ferchantur: hujus devotione et gratia inflammatus tenera ætate, sabbato jejunans, laudabili cursu quoad vixit perseveravit a.

D

Ex MS. AQUIL.

et pietati erga
Driparam:

a

præclaris
moribus or-
natus,

E

studet Ethica,

facit sociis
speculum
pudicitie:

F

dat operam
Cannibus
et Scriptura
sacra:inscriptus
fraternitati
disciplina-
torum,post ulios illu-
stres viros,

b

4 Omnia nempe opera ejus intuentium oculos alliciebant, ut non solum pueris amabilis, sed etiam Massanis civibus mirabilis, et omni laude dignus videretur. Nec mirum, cum esset natura speculabilis, decorus forma, ornatus moribus, incesu gravis, pudico ac demisso vultu, et ab ineunte ætate nihil nisi virtuosum cogitaret ac loqueretur. Anno igitur ætatis suæ undecimo Bernardinus, moribus et grammatica supra quam ætas postulat præditus, a Civitate Massana per patros ejus Senas patriam suam advocatus est, at liberalibus disciplinis sub doctioribus præceptoribus perfectius vacare valeret. Eo tempore Senis clarebat speculum illud honestatis Joannes Spoleitanus, non solum Moralis philosophiæ præceptor, sed et morum schola virtutumque: ad quem se contulit adolescens, omnis pudicitia zelator integerrimus, doctrina et moribus ab eo pariter instrundus. Cum tamen vere idem esset Bernardinus vas solidum et omni virtute repletum: qui tanta gratiæ plenitudine præventus est, ut magisterium esset et exemplar totius pudicitia: ceteris adolescentibus; et nemo eorum quidquam tenere loqui vel impudice agere coram Bernardino audebat impune. Et si forte ad eos, aliqua otiosa et minus honesta invicem conferentes, quoadque Bernardinum accelerare contigisset, a sermone divertentes aiebat. En Bernardinus adest. Virtutis illius et gratiæ testimonium perhibebat Joannes Spoleitanus, ejusdem præceptor; affirmans se nunquam discipulum, pudicitia, moribus et virtute præstantiorem habuisse, qui nihil nutu, verbo, aut opere turpe perperavit. Magna quidem præceptoris testantis fides, sed major operantis discipuli virtus. Crescebat ætate, et uberiori gratia perfundebatur: ac liberalibus disciplinis imbutus, ad sacra canonum Jura se convertens, tribus annis studio vacavit; et sacræ Scripturæ Codices perlegens, omniaque pristina studia parvi pendens, et ad medullam usque introspectiens, in ejus moralibus ac mysticis sensibus diebus ac noctibus laborabat.

5 At vero pro confirmandis tuendisque vitæ moribus, ac pretiosa pudicitia corona servanda, pristinae abstinence freno non relaxabat; sed vigiliis, orationibus, disciplinisque insistens, nihil aliud mente concipere videbatur, nisi Creatorem suum agnoscere; captivæ hora diei ac noctis lacrymosis gemitibus orationes fundebat: uberiorique spiritus virtute animatus, humilis et abjectus, doctoratus insignia, fastus ac populares auras parvipendens, probus juvenis, quorundam Fraternitati Disciplinatorum, in magno Hospitali S. Mariæ de Scala in civitate Senarum, adscribi procuravit; quo facilius in domo Virginis diu nocturne deserviens; activam vitam ita excoleret, ut tamen contemplativam non desereret. Erat nempe domus hæc magna sanctionia vulgata, nec ad eam admittentur nisi probati atque dignissimi viri; Locus, inquam, fons, exemplar, ac schola à multis temporibus devotionis; ex qua Disciplinatorum, et familiarum quampures nominatissimi viri ac spirituales prædierunt; in primis ferventissimus ille Jesuatorum primus; b Joannes Colum-

binus:

A binus: hinc dignissimæ Congregationis Montis-Olivetici Fundatores: hinc de Petronus de Petronibus, qui Carthusiensis postmodum effectus, Religionem eandem illustravit: et hinc et innumeri Religiosi, varis Regulas excolentes, spirituales originem contraxerunt: sed novissimos omnium Bernardianos omnes supergressus, in domo Virginis ut novum sidus et sol lucens emicuit, qui præter avita Disciplinatorum instituta, jejuniis, cilicio, flagellis delicatum corpus affligens, vestitusque dormiens, illos super tabulis aut rudes pileas sternerat; operaque corporalis misericordia erga languidos, eadem in domo Virginis, ardentissimo pietatis officio exercebat. Is solus titulus Virginis sanctæ domus adeo cor ejus extraxerat, ut affectus mentis intrinsecos celare nequens, per exteriores sensus quasi amore languens aperiret. Et [quia speciem] gloriosæ Matris Dei Mariæ, quam tota mentis conatu complectens, carnis oculis videre non poterat: quandam elegantissimam Virginis imaginem, / supra portam Cameliæ Secarum depictam, quotidie adolescens adultusque amorosis aspectibus contemplabatur, ut per visibilem picturam ad invisibilem ejus pulchritudinem sursum ageretur. Erat autem Bernardinus in domo Virginis, ut Angelus, inserviens: cujus vitam integritatemque Senenses admirantes, vere bonum, vere sanctum publicè quasi voce prædicabant: in quo non minus prudentiæ et gravitatis, quam sanctimoniam rehebant; in quo nihil superstitiosæ affectatæque bonitatis, nihil ostentationis, nihil nisi moderatum et constans, nihil nisi salè conditum apparebat; qui recte affectiones suas regere, recteque animo suo imperare posse videretur: cujus tam eximium caritatis fervorem manifestioribus etiam voluit Deus indicis comprobatum.

6 Cum anno millesimo quadringentesimo, tempore jubilei, pestis quædam universalis, quam epidemia morbum appellant, toti pene Italia supervenisset, tantumque Senis sæviret, ut innumerus peregrinorum numerus, Romanæ petentium indeque redeuntium, ad Hospitalia illud nominatissimum S. Mariæ de Scala Senas applicaret: quamplurimi moribuli, epidemicoque morbo infecti ex hac luce migrabant: adeo ut continuis tribus mensibus et ultra, quotidie duodecim vel sexdecim, et multo quandoque plures, decederent. Tunc temporis tali sæviente morbo, defuncti sunt g ministri domus fere omnes, infirmi servientes; mulieres quoque devotissimæ, utrique infirmorum sexui cilaria condientes, Sacerdotes et Clerici Sacramenta ministrantes, aromatarum unguenta et antidota præparantes. Horrendus itaque erat locus ille ex morientium numero, et ulcerarum fœtore horribilis, ut nullus ex ea intuitibus repèri posset, qui gratis aut pretio quocumque dato vellet infirmis patrocinari. Lacrymabantur languentes, et sibi miserè acclamabant: anxius quoque Hospitalis Prior g atque Rector, vir optimus atque timens Deum, in pauperum subventionem pro viribus laborabat. Sed tam acerbe hunc sævientem epidemiam morbum animadvertens, consermatus animo, et existimans quacumque data pecunia imposterum pro infirmis ministris reperiri non posse, ad beatam Virginem, in cujus honore insigne illud Hospitalia erectum fuerat, non sine lacrymis devotisque precibus se convertit; eandemque summis exoravit precibus, ne sacram sibi dedicatam ædem servientium ministerio erbatam dederet.

7 Pie equidem credendum est, Matrem misericordie miseris opem opportunis mediis contulisse. Nam subito Bernardinus, qui jam vigesimum attigerat annum, spiritu fervoris instigatus, et Virginis amore succensus, cujus domus tam horrenda clade

periclitabatur; meritorum occasione accepta, illud Salvatoris dictum mente revolvens: Majorem caritatem neminem habere, quam pro amicis animam ponere, et Christum pro salute mundi in ligno crucis eam exposuisse; intrepidus, non quo pacto posset horrendam hanc pestem evadere meditari cœpit, sed quam gratus Virgini, et Christo in proximis obsequiosus, mortem cum vita commutare valeret. Et ardentissima caritate devictus, nullo perterritus labore, nullo mortis pavore percussus, Magistrum ac Priorem Hospitalis adiens, in ministrando pestilenti morbo languentibus paratissimum se obtulit. Quem Prior non sine lacrymis intuens, dolore fuit simul et gaudio perfusus. Lætabatur mirum in modum pro infirmorum emolumento: et tristis ac gemens pro elegantissimi juvenis periculo, his verbis Bernardinum alloquitur: Compator, fili, ægotantibus et hoc sævo morbi genere laborantibus; sed tuæ florentissimæ juventuti non minus misereor. Nosti quod infesta sit omni sexui, et juvenibus præsertim hæc contagiosa lux: satis enim timeo, ne periclitantibus opem inferre velens, et ipse morientium numero adscribaris. Cui mature et converso ardenti animo Benardinus, pro Christo mori nequaquam timens, ait: Potens est Deus, si voluerit, et vitam incolumem mihi servare, et iofirmi auxilium præstare: quod si aliud staturit, eademque cæde ac morbo me moriturum, proximi gratia libens mortem suscipiam, quam Dei filius pro salute humani generis sponte suscepit. Tunc Hospitalis Rector, talibus dictis percipiens spiritum Dei menti juvenis inesse, claves totius fere domus eidem consignavit.

8 Suscepto vero jam onere et cura languentium et peregrinorum adventantium, nec valens solus calamitatis satisfacere, quamplures Disciplinatorum prædictæ Fraternitatis consocios juvenes, quos novaverat in pietatis operibus ferventiores, convenit; et sanctis monitis illorum corda, ad opus consilii peragendum, inflammavit; affirmans quam pluribus rationibus, quod tali epidemici morbo laborantibus in præstanda ope vitam exponentes, cujusdam generis martyrii palmam consequantur. Nec nobis deesse poterit, quod voce Salvatoris proponitur: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ecce operum merces in medium posita est: sed quo excellenti modo ad eam consequendam perveniamus, Evangelicis præconibus testantibus admonetur; Regaum Celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Inferamus ergo violentiam nobismetipsis, nec pro proximo mori pertimescamus. Quid tam magnam atque pulchrum quam pacis tempore ad martyrii coronam pervenire? Si morimur, pro Christo certe morimur: qua morte et merces augetur, et omne crimen excluditur, et omnis consummatio et status vite martyrio decoratur. Hoc fundamentum vite et fidei, hoc præsidium salutis, hoc vinculum libertatis et honoris. Mors quippe integriorem facit vitam, mors magis ducit ad gloriam. Quid enim nobis cum hac luce, quibus lux æterna promittitur? quid cum illudus vite naturæque commercio, quos cæli altitudo deposcit? Intra omnium gloriam pulchrior est pro Christo mori titulus, et integrior corona signatur. Porro contemnenda nobis mors est, quibus Christus occisus est. Ante oculos quæso nobis concurrent Dominicæ Passionis exempla, concurrent oblata præmia, quoniam misericordiam præstantes misericordiam consequentur.

9 Talibus verbis commoti h juvenes non ignobiles, fervoris ac pietatis ardore succensi, parentibus amicisque omnibus ab hujusmodi contagioso ministerio retrahentibus valefacientes, Bernardino paratissimos se offerunt, una secum si evererint talia pollicita,

D
Joan. 15, 13.
suam operam offert:

E
paratus pro Christo mori,

sun exhortatione socios acquirit:

Matth. 25, 40.

Matth. 11, 12.
F

h

A pollicita in acerbissimo epidemici morbo pias operas exhibentes, meritum stipendia suscepturos: et præmissa Confessione sumptaque sacratissima Communione, omnes unanimis Bernardino duce, non sine admiratione gaudique infirmantium, ad mostissimam illam domum Hospitalis se conferunt. At Bernardinus fortentem domum subfumigationibus continuisque ignibus purgans, excubiarumque vicissitudines disponens, debito ordine omnia prudentissime concludere; diu noctaque infirmis assistens, et fortes spurcitas putredinemque abstergens, quaecumque necessaria ministrabat. Nec a sententia attestantis Pauli discedebat, Quis infirmatur et ego non infirmor? Lætabatur in convalescentibus, compatiabatur patientibus, gemitabat cum gemitibus, et cum morientibus affligebatur, quasi et ipse compassivæ mentis affectu esset moriturus; ignisque eloquiis quamplures in extremis agonizantes, de Divina misericordia diffidentes, ad salutis tramitem revocabat: nulloque labore fractus aut vigiliis, diebus ac noctibus cuncta Ecclesiæ Sacramenta infirmantibus ministrari procurabat, propriisque manibus cauterizatis apponens medicamenta, saniem educabat: quandoque, inhumata corpora sepeliebat. Qua de re quamplurimi illius studio cura ac diligentia evaserunt incolumes; immensas Deo, et ejus servo Bernardino gratias agentes. Talia fuerunt, in sacra æde Virginis, a Bernardino sanctimonie posita fundamenta. Tandem divina pietate omni penitus morbi contagione a civitate et Hospitali eliminata, vere salubri reddito, Bernardinus ejusque consocii, etsi illorum quamplures morbo decesserint, in proprias domos remeant, bonorum operum fructum reportantes. Omnis vero populus Senensis eum, tanquam lucernam positam super candelabrum, mirabantur; et tam præclari facinoris magnitudo ubique divulgabatur.

ANNOTATA.

a *MS. Rubecæ-vallis cum Capistrano et Surio adhuc:* Satis ætate tener ad honorem Virginis Sabbati jejunium cepit, et illud ex toto tempore laicatus continuavit.

b S Joannes Columbinus *colitur 31 Julii, mortuus Senis anno 1367 additur apud Surium* ejus carissimus socius, *Franciscus Vincentinus.*

c *Congregationis Olivetanæ præcipuus fundator est B. Bernardus Ptolomæus, mortuus anno 1348 die 22 Augusti.*

d Petronius seu Petrus de Petronibus, *mortuus anno 1361 die 29 Maji, quando de ra agemus.*

e *Subjungitur apud Surium B. Andreas de Gallenianis hujus Acta illustravimus ad diem 19 Martii, quæ mortuus est anno 1251.*

f *Surius extra portam Canollie, in MS. Camillie: Capistranus supra portam quæ ducit Florentiam.*

g *Capistranus appellat Dominum Joannem Militem de Tantavonibus: qui licet jam senex, pro viribus non cessabat omne bonum opus exequi, largas manus aperiens ad magna et ampla salaria eroganda quibuscumque, volentibus Domino famulari in præfate obsequio miserabilium infirmorum. In MS. autem dicuntur tali in obsequio ex familia extincti 22 Fratres, 9 Sacerdotes, 5 Clerici, 36 pueri in Hospitali nutriti, et 60 famuli.*

b *Capistranus et Surius dicunt eos fuisse duodecim.*

CAPUT II.

Profectus in vitam monasticam. Fructus concionum.

Cum autem Bernardinus tam pio perfecto opere domum reliisset, cepit ardenti febre collidi, quam sibi a Domino magis ad meritum cumulum quam alia quacumque ex causa inflictam possumus excogitare: nam clementissimus Dominus sic cuncta moderatur, ut hoc omne quod gestum, virtutis exploratio potius quam pœnæ infictio videatur. Infirmatis nempe, peccandi fomitem amovet, delicta comprimit, simulque promovet ad salutem. Didicerat nempe testante Apostolo, Virtutem in infirmitate perfici: et id Salvatoris mente revolvens, Quos diligo hos castigo, cepit ad altiora pro Christi nomine perferenda attentius ceri apponere: atque firmissime proposito decrevit, Christo militaturus, nullum se deinceps commercium cum mundo habiturum. Non multo postmodum elapso tempore, pristinae salutis restitutus, solitaria loca solus querens incedebat; et uberiori spiritus conceptu fervore, fugiens continuo in agellum incultum ac nemorosum a extra civitatem: et a tumultibus popularibus secretior solitariusque sedens, orare studabat impensius et rogare, diem luctu transigere, vigiliis ac fletibus noctes ducere, tempus omne lacrymosis lamentationibus occupare, strato solo adhaerere, herbarum ac radicum cibo frigidoque aquæ potu vescens, de se experimenta suens. More in stadio certare volentium, incumbere genitibus assiduus, ne inexpertus in tam præclarum et singulare certamen frustra ac cum periculo descenderet: et crebris deprecationibus Deum exorabat, ut ad Religiosis illius habitum suendum animum accenderet, ubi liberius Deo militaret.

II Et cum prostratus oraret ferventius solito ante Crucifixi effligiem, ineffabilem illius qua nos dilexit caritatem mente revolvens, qui in angusto præsepio natus, in paupertate educatus, in humilitate conversatus, persecutione fatigatus, passione consummatus, tandem pro salute omnium nudum cruci affixum, in holocaustum obtulit semetipsum; intellexit inde sumpto vigore, quod relinquenda esset patria, et patrimonii facienda jactura: et quia nemo ad recedendum e seculo paratus aut expellitus esse potuit, quem facultates suæ velut compedes tenebant; quod aperta lectione Christus edocuit, præsertes edocens et cunctos præmonens in futurum. Si vis, inquit, esse perfectus, vende omnia tua, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelis et sequere me: quod et Apostoli, et sub Apostolis multi, et Seraphicus Franciscus illiusque paupercola proles ac nonnulli saepe fecerunt, qui et rebus suis et parentibus derelictis, individui Christo noxibus adhaeserunt. Sentiens neminem Christum sequi posse, qui patrimonii vinculo detinetur; nec caelum petere nec alta conscendere, qui terrenis cupiditatibus prægravatur; cunctas et largas patrimonii opes pauperibus dispersit, ne vinci a seculo posset, qui unde vinceretur a seculo non haberet; constanti proposito Francisci vestigia imitari, et nudum Christum in cruce positum sequi firmavit. Erat tunc temporis in civitate Senarum vir quidam venerabilis c Ordinis Minorum, vita ac sanctimonia clarus, qui cum in provincia Bosniæ contra Manicheos triginta annis, ut illorum errores confutaret, zelo fidei plurimum laborasset, jam senio confectus, cum Senensis esset, in patriam devenerat. Illic ab omnibus vir optimus ac sanctimonia singularis habebatur: ad quem Bernardinus ut ebruius spiritu accedens, ac omnia

Vitam sanctiorem exoptans,

2 Cor 12, 9, Apoc. 30, 9.

E
a
foris in agello penitentiae vacat:

Matt. 19, 21: F

sua in pauperes distribuit:

b

c

cum iis strenue assistit infirmis:

2 Cor. 29, 11

morbo cessante domum suam rediit.

A omnia cordis sui abdita pandens, summois hunc precibus exorabat, ut eum ad Ordinem reciperet, et Seraphici Francisci militie adscriberet. Tunc senex latus et exultans, quoniam de Bernardino tam præclara audivat: aspiciens tironem hunc ætate juvenem, corpore validum, aspectu gratum, scientia clarum, quodque super omnia pretiosum est, integra fide et ardenti fervore præstantem, in die Nativitatis gloriosæ Virginis Mariæ, magna omnium cum expectatione et gaudio, ad Ordinem recepit. Et cum eum vili tanica indueret, et rudi chorda præcingeret senex ille, a Spiritu sancto edoctus, magna voce quasi futura prævidens exclamavit: Hodie miles strenuus datus est nobis, fructus uberrimos in horrea Domini congregaturus: quod quia verum eveniret, declaravit extus. Et consilio hujus venerabilis Patris, Frater Bernardinus ad locum devotissimum Columbarii deductus est. Hic enim locus in agro Senensi umbris neuoribus septus, a tumultu seculari semotis, contemplationi vacare volentibus et de novo Religionem intrantibus erat potissimum dedicatus. Hic verus imitator Evangelicæ perfectionis, pro Christo latus obediens, nihilque præter habitum chordam et femoralia possidens, toto novitatus sui tempore tantum profecit: ut qui novus advenerat, prioribus feret lucerna fulgens et præclara sanctitatis.

migrat Columbarium,

B

deditus pietati,

mortificationi,

C Mirabantur Fratres in eo vitæ austeritatem, et illius erga ceteros benignitatem. Nihil nempe tam laboriosum aut contemptibile pertractandum erat, quod non suis manibus promptissime pertractaret. Infirmiss operam ministrabat, et nudis incedens pedibus per multa miliaria, panis et vini procuratum elemosynam propriis humeris asportabat: et sicut Angelus in templo deserviens, psallens et orans die nocteque tangunt presentem Deo, ut sacrificium matutinum ac vespertinum, cor et mentem offerebat: et non solum jejunia, quæ ex Regula præcipiebantur, adimplebat, sed quam plures quadragesimas et abstinentias, quo quoque pane et aqua contentus, rigidus persolvebat. Discipulis cilicio ac vigiliis corpus elonabatur: et humilis servus Dei, subditus omnibus propter Deum, cum se vilissimum peccatorem præ omnibus et inabilem reputaret, ante Crucifixi effigiem genitibus innumeralibus misericordiam a Domino suppliciter exposcebat. Et plus in Deum gratias majori lætitia in agendis gratis ferventibus excitabatur, quia indulgenti celestis Numinis lapsu sanctissimum intraverat Religionem, in qua viget placida et fida tranquillitas, solida et firma securitas, stabilis et inconcussa tutela. Pussionem Christi adeo amarissime deflebat, ut præ dolore cor illius scindi videretur; et compassionis gladio transfixus admirabatur Filii Dei peregrinationem, fugam, sitim, famem, calorem, frigus, tentationes, persecutiones, vitæ cala, flagella, illusiones, asperissimos dolores, et hajulantem sibi crucem ad Calvariam montem, exitum vestibus, ligno crucis affixum, clavorum aculeis in manibus pedibusque durissime sancitum, clamore valido spiritum emisisse. Non minus transfigebatur cum dolentem matrem, et mortuum filium amplexantem meditaretur. Illic autem continua Passionis meditatio, ejus mentem elevans, ad ardua tandem flammabat.

meditationi Christi patientis.

Sacerdos effectus

13 Completo vero novitatus sui tempore, et postmodum sacris susceptis Ordinibus, tandem Sacerdos ordinatur, virtute obedientie compulsus: totusque amore in Deum inflammatus, Missarum solennia quotidie celebrabat; et celestium desideriorum ardentiori flamma accensus, cepit profundiora caritatis fluenta sentire; et amorosis cogitationibus insistent, qui posset Deo hic vivens gratius

offerre mentis oculo concernebat. Quod multifarie multisque modis olim loquens Deas Patribus, in Prophetis locutus est; deinde nobis in Filio, in Apostolis, Martyribus, Confessoribus, et Virgibus; ut eorum exemplis ac divinis prædicationibus, verbisque celestibus Deo conformes effecti, et jam prolapsi, ad poenitentiam provocaremur. Hæc cogitans Bernardinus, salutem animarum sitiens, eracem magni ponderis propriis hajulans, nudus ex loco Columbarii in Castrum usque Saggiani, ut ebris spiritu primum prædicator accessit; non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in spiritus veritate, sanctissimi Patris Francisci vestigia imitatus. Non tamen audebat humilis Bernardinus, ne dam officium prædicationis assumere, sed nec prædicandi licentiam postulare. Sed quoniam civitas supra montem posita, haud quaquam abscondi potest, configit, at Prælati Ordinis, illius sanctimoniam incredibilem, devotionis fervorem, divinarumque in eo Scripturarum peritiam accipientes, officium prædicationis sibi injungerent atque mandarent. Quibus humiliter assensit vir Dei animadvertens sagaci ingenio, hoc divino munere ei evenisse, ut animas, quas diaboli Deo adversus effecerat, verbo salutis conversas revocaret. Sed qui antiqui hostis artes atque insidias deijcendi dicerat, quibus imparatum Christi militem, si non sollicito ac toto corde vigilantem invenerit, incautum decipiat; non immemor clamantis Apostoli, Castigo corpus meum et in servitutum redigo, ne cum aliis prædicaverim ipse reprobis efficiar; priores vivendi austeritates, Christo fortius adhaerendo, observabat. Sciebat profecto, non idoneum esse militem posse ad bellum, qui non exercitatus prius in campo fuerit; nec coronata in stadio adipisci, nisi usam ac peritiam autem meditaretur.

14 Non defuerunt qui ab hoc tam Deo grato prædicationis officio retraherent, corporis debilitatem ac vocis rauitatem adducentes. Assentiebant vir Dei, et quasi ab incepto desistere volens, conscientie aculeo peragebatur: non enim jus aequum videbatur pereunti seculo verba vitæ subtrahere. Et cum perplexus animo, quid agendum, meditaretur; id sibi consilii luit, ut ad Dominum oculos elevans eam deprecaretur, ut a gutturis inveterata infirmitate, qua vocis pronuntiatio impediatur, gloriosæ Virginis intercessione liberari mereretur, si inceptum prædicandi opus perficere deberet. Et cum facile obtineri possint, quæ predestinata sunt; et predestinatio ipsa ita sit ab omnipotente Deo posita, ut ad hoc electi, postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit donare; Christo duce et Beata Virginis precibus magnifice convalescit, et invisibilis globus igneus et coelo ejus gutturi affuit, qui inveterata lingue rubiginem rauitatemque decexit. Quod admirabile conspiciens servus Dei Bernardinus, ac divine lucis radio superflusus, intellexit hanc esse Dei voluntatem, ut prædicando perseveraret; et tanto [majori] animi fervore, ac sancti Spiritus impulsu prosequi cepit opas inceptum ferventius, quanto remissius perplexus exercuerat: ductusque in montem novi luminis, et in messem multam operariosque paucos conspiciens, ignitoque calculo mundatus, quasi torrens inundans; nomen illud Jesu sanctissimum (quod Paulus vas electionis Israeliticis filiis prædicat et gentibus) Italiæ urbes, oppida et castra villasque quascumque perlustrans, languentibus Christianis et tepide vitam agentibus annuntiabat; et a fidei tramite devotus, hujus sancti nominis presidio misericordiam consecuturos, ad poenitentiam revocabat.

15 Et enim tempore Italia, plena flagitiis, prostrata

salutem animarum sitit:

officium prædicationis suscipiens,

1 Cor. 9, 27.

a rauitate vocis liberatur,

F

ferventer verbum Dei prædicat,

A
contra vitia
eius temporis;

strata jacebat, et a prioribus Sanctis traditam disciplinam corruptela longa corrumperat. Studebant singuli in augendo patrimonio : et obliti quid majores sui, sub Apostolis ceterisque sequentibus, Dominico et Francisco et aliis quam pluribus, viam salutis annuntiantibus, ante fecissent, insatiabili cupiditatis ardore ampliandis facultatibus incumbebant. Omnis quippe caro corrumperat viam suam : nulla erat in Christo militare debentibus religio devota; non in ceteris fides integra; non in operibus misericordia, non in moribus disciplina. Erant homines non jurantes tantum temere, sed pejerantes; et venenato sibi ore maledicentes, odiis pertinacibus invicem dissidebant. Consentiebant jura peccatis, et usuris multiplicantibus fenus agebatur. Erant itinera latronibus clausa, maria obsessa praedonibus, et tanta rabies Guelforum et Gibellinorum ubique incaluerat, ut cruento horrore mutuo ac fraterno sanguine maderet Italia. Impunitatem sceleribus acquirebat, non innocentie tenor, sed savitiae magnitudo. Quid potest in humanis acerbius dici? Parentam erat disciplina in filios, ut adversae partis quosque perimerent, et gloria cum jugulassent. Superstitionum tanta inoleverat observantia atque fides, ut tempora in agendis et inchoandis aedificiis Aegyptiacisque custodiendis diebus observantiori religione venerarentur, quam divina instituta serventer. Fervebat mundus magicis artibus et sacrilegiis, incantationibus in curandis infirmitatibus utebatur : et divinationibus futura investigantes illius aetatis homines, et magicis praeigiis abutentes, hominibus illudebant. Raro festivis diebus Missae audituri ad ecclesiam tunc temporis conveniebant : sacratissimum Christi Corpus non sumebatur praevia Confessione nisi singulis annis; uno quam plures vix in morte confessi Communionem recipiebant. Nullus de legibus metus erat, fortunae ludos prohibentibus : sed alearum taxillorumque lusores ad gymnasia quaedam publice conveniebant, ubi impune talia facinora frequentabantur. Festi etiam dies ac solennes a feriis non discernebantur, nisi forte indicante populi frequenta, ad diversa spectaculorum genera gradientium.

extimatus
famosissimus
predicator,

16 Quod vir Dei conspicies, et pereunti saeculo compatiens, assumpta in Deo fiducia cepit et remotas urbes, et loca insignia, ac provincias peragrans, vitia et virtutes, penam ac gloriam fidelibus annuntiare. Adeoque in ipsis praedicationibus supernae sibi gratiae favor affluxit, ut famosissimus in tota Italia Praedicator evaderet; et ita gratus omnibus, ut ab ejus ore auditores pendere viderentur; et tamquam alterum Apostolum a Deo missum, stupore percursi, quasi immobiles mirarentur. Erant enim verba illius, cordis intima penetrantia; eloquia casta pariter et igitur, ad animae et spiritus divisionem pertinentia. Tantus erat utriusque sexus concursus populorum, ut ante lucem in plateis ut plurimum conveniret unusquisque, et ad audiendum verbum Dei locum sibi aptiorem eligeret. Quotidie antequam pulpitem praedicatorum ascenderet, totus in Deum elevatus, Missarum solennia celebrabat. Conviciarium urbium oppidorumque undique innumeralis, tam religiosorum quam secularium multitudo, ad eum confluebat audiendum. Infantes patrum humeris asportabantur; parvuli ex matrum collo pendeabant; nec itineris labore devicti aut fame afflicti, tanto attentionis ardore, ex viri Dei gratioso ore procedentia verba suscipiebant, ut sancti Spiritus gratia eisdem coelitus illapsa videretur. Nec mirum. Stabat quippe praeco mirificas, Spiritus sancti unctione praeventus; et ut unusquisque poenitentiam ageret, iramque et offensam Dei jejuniis et fletibus placaret, valido clamore ingemiscens po-

Maji T. V

affluentem populum ad poenitentiam movet;

pulum admonebat. Dabat enim illi Deus spiritum D compunctionis, et contriti confitentes singuli delictum suum maxima cum devotione sacratissimam Communionem frequentabant, qui nunquam aut per plures annos Dominicum corpus non receperant. Quis autem fructus illius praedicationibus Christianae religioni accesserit, non humanarum est virium in medium proferre. Quis enim facile enarrare poterit, quot civitates ac dissidentes populos, civilibus et intestinis discordiis laborantes, ad quietam tranquillamque pacem reduxerit? Quot singulares civium inimicitias, et diversarum provinciarum hominum et locorum, in quibus eruenta vulnera caedesque evenerant, ad pacem reformaverit; quot capitalia, acerbissima, et inveterata jam odia sustulerit, ac radicatus extirpaverit? Quot juvenes lascivientes fucatasque mulieres, hujus mundi illecebris ac lasciviis irretitos, ad meliorem vitae frugem converterit, difficillimum esset profecto verbis exprimere.

publica ac
privata vitia
corrigit,

17 Dies Festos, in quibus ut aliqua servitia praesertim rustica fierent abusus induxerat, ut sacri mandant Canones, observandos curavit, praedictaque servitia et omnes operas amovit. Tempus Dei ac Sacerdotibus in eis ministrantibus summam venerationem exhibendam dogmatizans praedicabat. Quam plurima honeste inopes adulescentule matrimonio collocabantur, et celestibus illius monitis conversi divites easdem dolabant. Miseræ vero mulieres quam plures, lupanari stipendio vitam ducentes, illius sermonibus ad poenitentiae lamenta redeunt, raro poenitentia jungebantur. Indumenta peregrina et lineamenta pulchritudinem vultus conferentia, adulterinaeque capillaturae ac pretiosi ornatus, larvales praeterea facies, alee, taxilli, triumphales d' cartellie in forum deferabantur, omnia igni tradenda atque comburenda. Tunc principes mundi hujus ejiciebatur foras, et Christianae religionis fervor incalcebat. Erigebantur hospitalia, cessabant usurarum voragines, raptores ac foeneratores ablata restituebant; Pupillorum viduarumque reintegrata patrimonium reddebantur; constituebantur per orbem religiosa virorum ac mulierum monasteria, collapsaque reformabantur, in quibus magna puellarum virginum Collegia, Deo consecrata, sponso Christo diu nocturne serviebant. Non facile quis enarrare possit, quot florentissimi adolescentes, juvenes, atque senes, relictis omnibus, diversas ad Religiones se contulerint, Deo perpetuo militaturi.

E -
honestatem
morum reformat.

ANNOTATA.

a Sarius juxta portam de Trisis, in loco occulto, sacellum exiguum constituit, positumque in eo altare cum imagine Christi a cruce pendens. Apud Capistranum porta de Tuisi appellatur.

b Capistranus. Cuncta sua bona, tam paternae quam maternae hereditatis, quae satis opulenta fuerat, Christi pauperibus libenter dispensavit, partim in Hospitali jam dicto, partim in maritandis puellis, partimque ceteris pauperibus et egenis.

c Bernabae Senensi Restorius, Anphao Nestorius, quibusdam Joannes Restorii, Rosteri, Pistorii, et Tristori, cum titulo Beati adscriptus 13 Februarii Martyrologio Franciscano et Fastis Senensibus.

d Triumphales cartellie, ita hic dictae, ex supposito quod vox truflia, quae lusum significat, sit derivata a Latina voce triumphus : ex quatuor autem chartarum speciebus, ea, ex qua sortito accepta praecipue pendet ludi victoria, truffia nuncupatur : alias dicuntur chartae pictae, et chartae lusoriae.

A

CAPUT III.

Miracula in vita patrata. Episcopatus recusati, æmuli superati, pius obitus.

Nec mirum si tam præclara opera tunc temporis mundo coruscant, cum sermones illius vite sanctimonia et sequentia signa confirmarent. A Dum enim in Civitate Reatina prædicaret Frater Bernardinus, et universus populus confluerat ad eum audiendum; quidam Joannes Antonii Petrutii, habens filiam unius anni duabus plagis ulceratam, iudicio medicorum incurabilibus, ita ut ex una pectoris flatus exiret, et ex altera viscera apparerent; post prædicationem suam, una cum uxore sua, prædictam filiam ad locum S. Francisci dicte civitatis Reatinæ in claustrum delatit: et ambo genuefixi agrotantem filiam adilius pedes deposuerunt, ulcera extendentes, et pro illius liberatione ab eo auxilium pariter implorantes. Quam vir sanctus piis oculis conspiciens, signo Crucis facto super puellam, parentibus ait: Confidite, Dominus Jesus sibi gratiam præstabit. Quod et factum est: nam sequenti nocte surgentes parentes, invenerunt filiam integræ sanitati restitutam, et sola cicatricum vestigia in carne appareantia cerebantur.

19 Non minus in Prato, oppido Tusciæ, miraculum venit. Nam cum Vir Dei Bernardinus quadraginta continuis diebus magna cum acceptatione prædicasset in prædicto oppido, omnis Praten-sis populus tanta cum veneratione colebat, ut recedere volentem virum Dei, et circumvicinis civitatibus verbum Dei evangelizare, unusquisque pro nimio amore ac devotione ad eum conflueret, benedictionem suscepturus: tantaque erat stipatus populi multitudo, ut portam Prati exire minime valeret. Et cum inter primam et secundam januam portæ sanctæ Trinitatis, ab universo populo circumdatus esset; bos quidam indonitus, e stabulo cujusdam portæ vicinæ exiliens, ob populi multitudinem cepit expavescere; effectusque pavidus, versus dictam portam dirigens iter, quam plures cervicæ, cornibus, pedibusque invadebat, ad terram prostravit. Inter quos adolescens quidam, b filius Nicolai Laurentii, ita fuit a dicto bove percussus atque contractus, ut tanquam mortuus e terra elevaretur: et continuo clamor magnus factus est in populo adolescentem expirasse. Illic audiens Pater auctus, ingenuiscens ait: Illic hora quidquid boni operatus est Deus in terra Prati, conatus est antiquus hostis auferre. Et compassione motus, devenit ad locum, ubi prostratus adolescens ut mortuus jacebat exanimis: et oculos ad caelum extollens pro eo Deum deprecans, si-gnoque crucis illum benedicens, adstantibus ait: Gratia Dei hic sanus erit, tollite eum hinc. Quod factum est. Nam vir sanctus iter suum prosecutus est, et adolescens parentibus vivus et incolomis restitutus e Romæ quoque ac Spoleti alia per ipsum miranda operatus est Deus, sermonem illius confirmantia. Nam Romæ, cum quidam puerulus quinquennis morbo regio acriter vexaretur, Andrea ejus avia audiens celebre nomen Fratris Bernardini, tunc ibidem prima vice prædicantis, in virtute et meritis illius plurimum confisa, dictum puerum ad virum Dei adduxit, ut pro illius salute ad Deum preces effunderet pariter ac sanaret. Cui subridens vir sanctus ait: Ille operatur sancti et amici Dei: sed vade, confitere peccata tua tu, et qui illi sunt proximiores, et postea dicens cum, revertere ad me, et pro eo Deum deprecabimur. Et cum sic actum esset, sequenti die mulier magne fidei puerum obtulit viro Dei, in loco S. Mariæ Aræ-cæli ibidem

hospitanti: qui præmissa oratione puerum signo Crucis benedixit: puer vero statim, virtute Dei et Sancti meritis liber evasit, nec de cetero talis morbi molestiæ quidquam persepit.

20 In Civitate Spoletana mulier quædam, Martha nomine d; per sex annos maxima infirmitate gravata, nec valens nisi alienis ulnis adjuva et lecto descendere, neque alimenta suscipere, ita ut quampluribus insanis quodque existimaretur: benedictione viri Dei percepta, sana atque incolomis redditur, atque in agendis Deo gratias dicta civitas excitatur. In Aretio quoque Civitate Tusciæ, cum vir sanctus una Quadragesima frequenter prædicasset, et a vitiis suis maïos revocasset; dum quadam die universus populus ad quamdam devotissimam e Ecclesiam exisset, ac prope dictam urbem Aretinam convenisset, ibidemque verbum Dei annuntiaret vir sanctus: pluvia permaxima supraveniens adeo inundare cepit, ut omnis fere populus assurgens discedere præpararet. Ipse vero in Domino confidens, adhortabatur populum, ut omnes secum Deum deprecarentur, ut inceptum sermonem perficere valeret: et signo Crucis aerem signavit, et subito inundans pluvia cessavit. Completo vero sermone, et vix populo portas urbis ingresso, tam impetiosa ac procellosa pluvia descendit, ut omnes acclamerent, pluviam illam tempore prædicationis, sancti viri meritis et oratione, in aere detentam existisse.

21 Non solum vir sanctus virtute Dei, languentibus quam plurimis sanitatem conferebat, sed absentes quoque ut præsentis illuminatæ mentis oculis intuebatur. Nam cum in civitate inclita Mediolani vir Dei pluribus diebus prædicasset, actum est, ut prima die quadragesimæ dum frequentissime sermonem ad populum haberet, quasi extasin patiens sustinuerit; et aliquanto temporis spatio ad se reversus, non sine cunctorum astantium admiratione incompletum sermonem relinqueret, quasi mente alienus e pulpito descendit. Interrogatus autem a sociis, quare sic in sermone deliciens incompletam prædicationem contra morem reliquisset; cum primo causam patefacere recusasset, majoribus precibus adjuratus, humilis servus Dei in hac verba prorupit: Vidi Thobiam sororem meam, quam semper ut matrem veneratus sum, eadem hora humanæ carnis delitum persolvisse. Senis, et illius animam immortalitatis stola amictam ad caelos ascendisse. Hæc enim f Thobia filia fuerat Dianæ, sororis matris Bernardini; vidua, jejua, vigiliis ac disciplinis Deo deserviens in habita terti Ordinis B. Francisci, ex ipsius gestis ac moribus ab omnibus approbata. Quod cum accepissent socii, non quasi increduli, sed id certa fide tenentes, secularibus quam pluribus visionis præfatæ seriem retulerunt. Cujus mirandæ visionis Mediolanenses certitudinem habere volentes, caute g exploratorem Senas miserrunt, qui de Thobia perquireret. Invenueruntque fidelissimam relatione, eadem die et hora, qua prædixerat vir sanctus, Thobiam ridentem, spiritum emisisse. In civitate quoque Lucana provincia Tusciæ, cum vir sanctus ibidem ferventissime prædicaret, vir quidam devotus cibaria quædam et duos fusclos vini per filium suum sancto viro Dei pro elemosyna transmisit: et secunda die reversus puer, missus a matre, ut vasos fusclos, platellum ac tobaleam reportaret; nunquam ex sociis S. Bernardini adinvenit, sibi que utensilia prædicta reddi postulat. Qui respondit: Omnia, fili, rehauisti. Qui ait puer; Nequaquam, Domine. Ingressus Frater, post aliquantulum moram redit, et dixit puero: Vade, et dic matri tuæ, ut in camera superiori super scrinio perquirat: et omnia adinveniet. Quibus verbis per filium matri nuntiatis, supra modum admi-

d
Spoleti ci-
nicam:

e
Aretii plu-
viam concio-
ni imparte-
nam sistit.

E

Mediolani
sub concione
redit animam
Thobia Senis
tunc mortua
in calum
recepit:

F

g

Luca emmo-
data sibi va-
sa miraculose
restituta no-
vit:

raus

a
Sanat puellam
ulceratam:

Pratensem
juvenem a
bove obitum,

b

c
sanum reddit
parentibus.

c
Romæ sanam
morbum ve-
gium,

A rans ipsa, quod cameram et scrinium sciret, cum nec ipse vir sanctus neque sociorum ejus quisquam unquam in domo illa fuisset, omnia juxta verbanuntii reperit; illudque per orationem Sancti factum existimans, absentia quoque eidem presentia pariter intellexit.

22 Quanto vero caritatis ardore populos erudit, testes sunt infinitæ illius prædicationes, quas populo utiliter magis quam subtiliter proponebat: in quibus tanta cum veneratione, ac tanta novi luminis ex illius ore procelentis admiratione audiebatur, ut lapidea et arentia corda, mollia et carnea redderentur. Nam cum in Lucana civitate vir sanctus melliflua in sermonibus ad populum eructaret, quidam civis Deo devotus propriis pluries conspexit oculis, quasi flammam ignis ex ore sancti viri procedentem, et solaris radii effluem prætendentem, et de ore ejus quasi rutilantes favillæ exilant ac revertebantur; et sic radius ille ex ore sancti viri in longitudinem brachii unius, solum dum prædicabat exire videbatur. In civitate quoque Aretii matrona quædam probatissima, Soror tertiæ Ordinis B. Francisci, multoties vidit, dum vir sanctus prædicaret, ex illius ore quasi globum rotundum, nunc nivei, nunc viridis coloris, nunc sanguinei, cum viri sancti flatu exeuntem. Alio quoque tempore, cum h

juvenis quidam honestæ voluntatis, sed fervore tepidus, B. Bernardinum consuleret, si Religionem intrare deberet; tale ab eo accepit responsum; De hoc fili, exorandus est Deus, ut quod saluti tue magis expedit, tibi insinuare dignetur. Et cum vir sanctus juvenis manus tetigisset, tam intensus factus est calor in brachio juvenis illius, (etsi tunc magnum esset frigus) ut ignitum brachium illi videretur, sicut post modum ipse retulit; qui hoc signo religionem ferventer ingressus, post annos plurimos in Religione sancto fine vitam conclusit. Quæ omnia signa nihil aliud nobis innuere videntur, nisi frigida corda spiritu oris ejus et tactu incallescere. Instaurata sunt principè Bernardino, et fructuosus prædicandi modus, et utilium editio sermo: ut in libris quos composuit de religione Christiana, et de Evangelio æterno, ac posteris legendos reliquit, plenius continetur. Hos enim edidit libros, ne tam cito doctrinæ suæ transiret utilitas, sed ad posteritatem usque perduraret, ut innumerabiles vel defunctus edoceret: cujus doctrina admonentur omnes, ut vitia exstirpent, et gloriam [æternam] concipiscant. Ex hujusmodi doctrinæ fonte omnes præclari Evangelii prædicatores hauserunt, qui fructus uberrimos in horrea Domini congregare; et fructuosa semper ab eis in populo salutis opera pullularunt, qui a Bernardini prædicandi vestigiis minime deviarunt.

23 Profecto non est prætereundum, quam devotus Virginis de ea præclare prædicaverit, ac de cælo quam manifesta signa, illius dicta confirmantia, cuncto spectante qui aderat populo, apparuerint. Solitus erat vir sanctus sæpenumero populo in gloriosas Virgines summis laudibus, in illius præsertim festivitatibus, adeo extollere, ut verba quasi de cælo haurire videretur: et, si dici liceat, in exprobandis vitiis et commendandis virtutibus ceteros sui temporis evangelizantes excedebat, in laudibus autem Virginis se ipsum vincebat. Tam præclara enim de beata Virgine mystice et anagogice in medium deducebat, ut fere omnium audientium corda igniti eloquii gladio transfugeret, in illius devotionem merito cunctos excitaret; et divino, virgineoque amore languens, continuans in prosequendis Virginis laudibus, dum prædicaret acclamabat: In die Nativitatis Beatæ Virginis natus, eadem die revolutis tamen temporibus renatus, re-

ligionem ingressus sum Seraphici Patris Francisci; D eadem die professus in Ordine, eadem die primam Nissam cantari; et eadem die primum ad populum sermonem feci de Beata Virgine; cujus amore et gratia opto et tali die ex hac vita migrare. Et hac devotione motus, plures ecclesias in honorem Virginis fabricari procuravit, et ædes idolis dedicatas Reginae colorum templa consecravit. Nam in civitate Aretii, cum vir sanctus ferventissime verbum salutis annuntiaret, et idololatricæ crimine exprobraret; accepit fontem quemdam prope civitatem Aretii, qui vulgariter Fons-tectus denominabatur, ab universo fere populo, et conviciæ regionis viris ac mulieribus plurimum venerari: ibi enim diabolo cultus latriæ exhibebatur; ibi pueri, quasi novo baptismi genere purificandi, observantibus quibusdam et oblationibus observabantur; ibi præstigia ei idolatrantium ritus in contemptum orthodoxæ fidei exercebantur. Quod scelestissimum idolatrandi genus vir sanctus publica in concione detestans, ipsemet universo comitante populo, Crucibusque manu acceptis, ad profanum locum devenit; et ipsius manibus, concurrentisque populi tumultuantis opera funditus eversus est ille locus, et solo adequatus: ibique illius monitis ecclesia quædam est erecta, sub titulo Sanctæ Mariæ Gratiarum. In qua, ad invocationem gloriose Virginis, quampluribus beneficia conferuntur, et in hodiernum usque diem fiunt miracula, et languentibus sanitas præstatur, ut meritis Matris Dei illud Apostoli impleatur, Ubi abundavit iniquitas, superabundet gratia. Et quæ de beata Virgine vir sanctus testimonia, rationes, veritatesque Virginis gloriam elucidantes in prædicatione addecebat, cœlestia signa cuncto audienti populo fidem attestantia comprobabant. Tempore namque Renati Regis Siciliæ citra Pharium, dum vir sanctus superioribus temporibus in civitate inclita Aquilana, magna in campi planitie evangelizaret gloriam Virginis gloriose; et amoris, gratiæque fervore accensus, stellarum duodecim corona eandem mystice laureatam prædicaret; repente et exclamante turba, visa est stella periculosa, magno lucis radio illius caput circum lustrans. Tantus quippe lucis illius splendor emicuit, ut ab ipso Rege et multis hominum milibus qui astabant posset clarius intueri. Quod mirabile portentum, et cuncta quæ vir sanctus docuerat verissima comprobabat, et futuro præscagio cœlestem virum, ut fulgentem stellam, Aquilanam civitatem in posterum post mortem illustraturum indicabat.

24 Hic vir Dei cœlesti rore perfusus, talem se in omni sua vita exhibuit, ut rectitudine et integritate vitæ, ac caritatis, humilitatis, benignitatis exuberantia, omnium Religiosorum speculum haberetur. Nam cum propter ejus prædicationem et sanctissimam opera, maximus fidelium concursus ad eum fieret, et apud omnes summa veneratione dignus censeretur, illiusque laudes tota Italia merito decantaret; non defuerunt invidiæ telo confossi, qui canino dente eum corroderent, illiusque famam, doctrinam et dogma pariter depræparent. Sed vir Dei, conscientia rectitudine ac veritate confusus, Christum et B. Franciscum pro armatura adversus sibi detrahentes assumens, ad aliam Urbem et Sedem Apostolicam advolvit; atque primum a felicis recordationis Martino quinto auditus, non solum ab illatis sibi calumniis purgatus est, sed etiam permissus, ut Romæ publice prædicaret: ibique per plures menses, in sacrosancta Basilica Principis Apostolorum primum, ac per diversas postmodum aliam Urbis ecclesias singulis fere diebus verbum Dei mirifice evangelizavit. Finito vero in Urbe verbi ministerio ad convicias civitates se confersens, eas

EX MS. AQUIL.

et ejusdem honori ecclesiæ construct:

etiam in loco oblitæ se superstitionis.

E

de illa prædicans ut stellis 12^a coronata,

et ipse stella coronatur:

i

F

et contra detrahentes famæ suæ prævaleat:

ibidem et Arethi concionans videtur faculas

aut globum diversicolorem eructare.

B

h

Manus tactu calefacit spiritu tepentem,

utiles libros scribit:

devotus Despara,

ad ejus amorem alios excitat:

A quas partialitatibus et civilibus discordiis desolatas invenerat, ad unitatem, quietem, et concordiam revocavit.

25 Procedente dainde tempore, et vacante Ecclesia Senensi, vir sanctus ad eandem Ecclesiam, communi consensu parique voto totius cleri populique Senensis, eligitur Episcopus: atque missi sunt properea trium vice nobiles Oratores, Clerici et laici, ad felices recordationis memoratum Martinum quintum, ad electionis negotium persequendum. Nec votis Cleri et Senensis populi assensus Summi Pontificis, et Fratrum suorum tunc Romanæ Ecclesiæ Cardinalium deerat: sed ipsa vir sanctus, contra mentis suæ propositum talia agitari sentiens, ne desiderium patriæ suæ tantęque caritatis in se studium et affectum parvi facere videretur, et Episcopalem dignitatem et præminentiā in aliis Episcopis non probare; ad Romanam Curiam rursus rediit, et ante ipsius Domini Martini pedes constituit, Episcopalem pridem dignitatem, et eos omnes qui ipsam digne et cum animarum sibi commissarum salute administrant, plurimum commendavit; sed postea iustas causas et probabiles peroravit:

B quibus nec sibi, nec proximis, vel Senensi Ecclesiæ expedire comprobavit: in medium adducens sententiam Pauli, qui cum de aliis dixisset, Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: de se ait: Non enim me misit Deus baptizare, sed evangelizare: nec pernasionibus Summi Pontificis et Romanorum Cardinalium, aut precibus et lacrymis prædicatorum Oratorum, adduci potuit, ut electioni consensum adhiberet. Excusatus tandem a Summo Pontifice, a sua Sanctitate et Reverendissimis Cardinalibus bona cum gratia licentia discedens, ad mirificas prædicationes et alia sanctissima opera, majori cum omnium laude ac veneratione, ferventius se convertit. Non enim, ut prioribus temporibus, consimili binæ electioni de se factæ in Ecclesia Ferrariensi et Urbanensi, assensere vult; tutius arbitrans talem venerari, quam assequi dignitatem h.

Ferrariensem
et Urbani-
ensem:
k

verum contra
amulos con-
firmatur ejus
doctrina:

26 Cum alio quoque tempore ab amulis vexaretur, sub Eugenio quarto Pontifice maximo; et Sanctus sua doctrinam, scientiam, prædicationes, vitam, mores et dogmata sua diligentissime examinari facisset; tandem per suas patentes et apostolicas litteras, scientiam, doctrinam et vitam illius merito dignissimeque comprobavit h. Non tamen vir sanctus, talibus læcessibus injuriis, a tam præclari ministerii suscepto munere destitit: sed Evangelii semitum, fere obliteratam et corruptam, et vitæ exemplo et doctrina verbis, ferventius studuit innovare. Non enim illi ignominia erit pati a Fratribus, quod passus est Christus: neque enim qui audit, sed qui facit convitium et injuriam, miser est; non qui a fratre laceratur, sed qui fratrem lacerat in lege peccator; et cum nocentes innocentibus injurias faciunt, illi patitur injuriam qui facere se credunt. Nullus quippe viro Dei merat dolor de incursione præsentium malorum, cpi fiducia erat futurorum bonorum. Denique non ipse, sicut domus supra firmam petram posita, consternebatur adversis; non contumeliis atque maledicis vocibus frangebatur, apud quem spei robur ac firmitas fidei vigebat; per ipsa que nos cruciant et fatigant magis sciens corroborari. Non enim terrebatur vitæ austeritas, non infirmitatum gravitas, quas in corpore durissime toleravit; et spiritu magis quam carne vivax, animi firmitate corporis infirmitatem superabat: ut de eo vulgatissimum problema illud verificetur. Semel vincit qui statim patitur: et qui manens semper in penis congregitur cum dolore, et qui vincitur, quotidie coronatur: quo enim longior

persecutio vel pugna, eo est corona sublimior.

27 Fuit igitur vir iste sanctissimus Bernardinus ab ipsis cunabulis perfectioni Evangelicæ consecratus; qui in vinea Dei cultor et operarius designatus, in quantum sibi opus quadraginta duobus annis exercuit; et nullis contractis laboribus, nullisque parcens vigiliis, viginti annis singulis diebus, nisi forte itinere aut infirmitate præpeditus, operi tam saluberrimo insudavit. Et se immaculatum ab hujus sæculi contaminatione custodiens, primum in semetipso jugum Christi suave complexus est: et adeo vitæ exemplo atque sacra prædicatione profecit, ut fere per omnem Italianam Evangelium renovaverit. Hujus nempe uberrimi fructus testis est tota illa provincia Lombardiæ, testis et Etruria ac denique universa Italia. Hæbatur vir sanctus thesaurum absconditum in vase fictili. Virgo nempe fuit, et usque in finem virgo permansit, sicuti quam plures ex Fratribus, qui sancti viri Dei vitam, mores et gesta curiose explorantes observarent postea sunt firmissime testati. Nec huic veritati defuit testimonium viri magnæ sanctitatis, Fratrisc Joannis de Capistrano, qui super hoc magnificis Aquilanis civibus litteras suas direxit, quas tunc Eugenius quartus summus Pontifex perlegit. His profecto testabatur, sanctum Dei virum Bernardinum, toto vitæ tempore, carnem suam immaculatam ab omni corruptione præservasse, et virginitatem suam illibatam mortis suæ tempore Altissimo detulisse. Hic enim venerabilis et prebatissimus Frater Joannes de Capistrano, cum pluries totius Familiei Cismontanæ Ordinis Minorum de Observantia generalis Vicarius extitisset, hanc fortasse veritatem a viro Dei Bernardino ex obedientia acceperat, quoniam vir sanctus ex humilitate celare studuerat. Illud quoque jam pridem ipse Bernardinus, quadam ægritudine anno octavo post Religionis ingressum afflictus, et credens se pro certo non evasurum, non nullis importune instantibus revelavit. Cujus celestis muneris gratia duplici erat laurea donatus, una profecto quo verbum Dei Evangelizantibus exhibetur, altera vero que virginibus et carnis suæ petulantiam coercentibus. Et si militibus secularibus gloriosum est, ut hoste devoto redant in patriam triumphantes; quanto potius et majus est, victo diabolo ad paradisum triumphantem redire.

duplici corona
dignus.

28 Volsens igitur omnium bonorum operum remunerator Deus Bernardino, suo servo, suo in vinea Domini operario fidelissimo, condignam mercedem reddere; ac post subiectos labores, victo et calcato sæculo, illud ad Dominum glorioso itinere pervenire: hæc ordine strenuum militem ad caelos evocavit. Nam cum e Senis proficiscens, in Apurti provinciam prædicaturus devenire statuisset; et postremo sermonem, non longe ab Aquilana civitate, laboriosissime complexisset; febre quadam ac fluxus exuberantia laxatis intestinis afflictus, in Aquilanam civitatem a seculo subvectus, in Conventu S. Francisci pluribus diebus languens resedit. Sentiensque se ad palmam evocari, omnibus Ecclesiæ munus vitalibus Sacramentis, cum sui corporis dissolutio immineret, non valens amplius voce vel nutu quod optabat annuere, se ipsum palam et lecto (in quo indutus jacebat) abduxit: et cum nuda humo decubare conaretur, oculis in caelum defixis læto vultu quasi ridens, gloriosum emisit spiritum: confectoque itinere virtutis et fidei, ad complexum et osculum Domini, Domino ipso vocante, immortalitatis æmulus stola, pervenit. Obiit autem diem suum vir sanctus anno Domini millesimo quadringentesimo quadagesimo quarto, vigesima die Maji, in Vigilia Ascensionis Domini nostri Jesu Christi: qua hora solemniter in primis Vesperis Antiphonam illam decantabat

anno 1444
20 Maji pridie
Ascensionis

Aquilæ sumptis
Sacramentis moritur,

Domum morbo
correptus
F

idea et ab servatam virginitatem

E

tota Italianæ
conclavibus
illustrat:

decantabat chorus, Pater manifestavi nomen tuum hominibus; nunc autem ad te venio. Hoc autem divino consilio pie credimus, tali die et hora, virum sanctum ultimum clausisse diem; et sicut Jesus Christus, consummata salutis humane redemptione, ad Patrem propria virtute venturum se profitebatur; ita de servo suo, gloriosissimi nominis sui præcone, qui eum coram Regibus, Principibus, gentibus et populis indefessis acclamationibus prædicarat, Antiphona illius veritus, assertique ipsius Jesu Christi meritis et gratia, perpetue felicitatis fructu subsequente, æternæ prædestinationis signo verificaretur, cui laus est per infinita secula. Amen.

ANNOTATA.

a *Surius idem narrat cap. 42, mutata solum dictio nis phrasi.*

b *Surius cap. 43 idem refert, et Nicolai Laurentii nomen tribuit filio, non hujus patri.*

c *Surius ista habet cap. 44 et 43.*

d *In MS. Ruber-vallis dicitur uxor Martini Petri de Spoleto, et octo annos infirmitate gravata.*

B e *Surius cap. 46 appellat eodem sanctissimæ matris Dei; addens quod ob nimium populi concursum cogebarat in cœmeterio sub dio concionari.*

f *Retulimus Thobiam idem Prætermissos ad I Martii, quo die est inscripta Martyrologio Franciscano Arturo, et inde in Fastis Senensibus; et Beata appellatur. Capistranus addit, quod Bernardinum ætate superabat per annos triginta.*

g *Hæc exploratio in MS. cap. 22 tribuitur Duci Mediolanensi; at cum hæc Vita, civibus, apud Surium.*

h *Capistrano miles Ducis Mediolanensis, in Religione dictus Fr. Christophorus de Madoetia, a quo, inquit, propriis auribus ex ore proprio cum admiratione accepi.*

i *Apud eundem Capistranum additur: Prout ego ipse, qui hæc dicto, propriis oculis aspexi.*

k *MS. Ultraject. Dominus Apostolicus Eugenius Papa eidem, pro una istorum civitatum, mitram propriis manibus imposuit reverenter; sed ei regatians Bernardinus sic respondit, mitram deponens humiliter: Sanctissime Pater, noscatis me honorem mundanum ideo respuere, ut liberius in sanguine et salute replemtorum valeam fructificare. Quod audiens Papa devotus, multum edificatus super isto, contentatus est.*

C l *Bullam ipsam datam 1432 Romæ vii Idus Januarii habet Waddingus, ad eum ipsam annum num. 3, unde partem transcribit Raynaldus, num. 3, unde partem transcribit Raynaldus, num. 24 ubi laudatur Sanctus, ut acerrimus et rigorosus hæresum extirpator; et ob ejus integritatem vite, laudabiles verbi Dei prædicationes, et salutares bonorum operum fructus, præclariissimi fidei Catholice Prædicator et instructor rectissimus, in omni fere Italia et extra, inter ceteros famulus evangelizatores verbi Dei probatus et notus.*

CAPUT IV.

Canonizatio illius et Corporis Translatio.

Cum autem vir sanctus, mole carnis exutus, ad eam quæ preparavit Deus diligentibus se, ineffabilia bona pervenisset; consocii Fratres capsam præparabant, ut sacrum illud corpus et cæleste pignus Senas asportarent. Quod conspuentes quam plurimi, piis clamoribus totam civitatem repleverunt, acclamantes, Mortuus est vir sanctus Bernardinus. Subito accurrit innumerabilis virorum ac mulierum multitudo, ad sacrum corpus illud deosculandum.

Majoris vero et cives, qui præcerant gubernationi civitatis Aquilæ, corpus illud sanctissimum quam primum rapiunt de manibus sociorum Fratrum, qui illud jam in capsâ asportandum collocaverunt: et illud extrahentes et honorifice exornantes, quam plurimis fidelissimis deputatis civibus custodiendum tradiderunt, ut sequenti luce omni populo videndum in ecclesia deponebatur. Post eam vero diem, qua celebritas Dominicæ Ascensionis sollemnis agebatur, cum de more in publicum corpus esset delatum, passimque conflueret populus videndi osculandique illius causa: qualis ejus vita fuerit, et in conspectu Altissimi quam ejus grata opera acceptaque extiterint, ipse Deus mirabiliter impensiusque suis fidelibus declaravit. Tot enim et tam præclara, evidentissima ac magnifica prodigia, post ejus ad paradisum transitum, illius meritis et intercessionem, quoque plurimis ejus auxilium implorantibus, divina clementia patenter exhibuit, ut ulli quidem modo in tot portentis possit veritas ipsa denegari.

30 Eadem enim hora diei Ascensionis, qua funus in Ecclesiam prolatum fuerat, ante omnes unus Pasqualis puer quidam procul ab pedes feretri sancti Patris, atque ibi, præter spem et expectationem omnium, rectus ille animo ac fide, recto et altero laterum, quo gravissime ante claudicabat incedere, divina Dei virtute præstante, promeruit: quod majori etiam fide ac devotione inflammare cepit adveniens populi fluentem undique turbam. Quod propriis conspiciens oculis Antonius de Bagno civis Aquilanus, qui altero laterum adeo breviter natus fuerat, ut non nisi admodum declivi ad terram corpore gradi valeret; divina implorata ope, super beati corpus plenus fide se projecit; et subito reatibus ambabus tibis, quasi distortum pertrahi eam quæ brevior erat sibi visum fuisse tactavit; et incolumis redditus, ad sancti viri extollendam præconia populum magis incitavit. Cumque uberiora illius dona et prodigia apparerent, universus populus, qui magna cum reverentia ad funerales corporis exequias convenerat, illius potius videbatur natalitia celebrare solennia, quam quidquam funebre tractare. Quod persentientes convicinarum civitatum populi, mares ac femine, adulti atque impuberes, turmatim ad Aquilanam civitatem confluebant, lacrymis ac jubilis acclamantes, S. Bernardine, adjuva nos. Et qui variis languoribus cœnebantur, a conviciis, et remotis oppidis jumentis subvecti, aut alias asportati, ante feretrum deponebantur, ut sacrum illud pignus tangentes, a suis mereretur infirmitatibus sancti viri intercessionem liberari: ad cujus sancti corporis contactum multi ac plurimi sanabantur. Et sic pluribus diebus corpus illud sanctissimum inhumatum cuncto populo visibile persistens, cellæ potius aromatum, quam calaveris odorem exhalare videbatur.

31 Tota in civitate ac ejus comitatu cessabant artes mechanicæ, et rustica silebant opera: feriati dies solennes agebantur: magnus tympanorum strepitus immensusque totius populi applausus, diu ac nocte ardentia luminaria, in sacra aede B. Francisci, ubi cæleste pignus residebat, quoddam insolitum Aquilane civitatis gaudii ac jubili genus inferebant, ut cælestes potius quam terreni incolæ censerentur. Nam partialium corda et dissidentes civium animi in tam unitam fœderatamque concordiam et pacem devenerant, ut nihil aliud sedatis livoribus acclamarent, nisi Deum benedicientes, qui virum sanctum Bernardinum, tot mirabilibus signis eorsuscantem, desolato urbi Aquilane Patronum ac Intercessores novissimum aggregatur. Non post multos vero dies universæ Regni totiusque Italia provincie, accipientes virum Dei Bernardinum suum diem obisse,

quo in publico delato,

Sanatur clauda duo

ac plurimi agi.

Ne corpus Senas deferatur, impediunt Aquilani:

A
EX MS. AQUI-
LEGITUR
EXEQUIA PER-
LITAM CELE-
BRANTUR.

Matt. 11, 5

Uita Senensis
militi Aquila
lam qua de
miraculis
quarant;

eorumque
relatione
accepta

pro Canoni-
zatione im-
petrando
instat;

idem faciunt
Aquilani

et Rex Alpho-
n-
1461,

et mirabilia quæ per ipsum operabatur Deus, eum vere sanctum communi et publica voce prædicabant: et in cunctis fere civitatibus et oppidis, quæ salutari-
bus ejus montis ferventissimæ prædicationibus recte fuerant instituta, dum vitam ageret in huma-
nis, ab universo populo solennes parabantur exe-
quie, quæ magis ipsius natalitiæ diei, quam funera-
lis honoris cultum prætedebant. Excitabatur plebs
cuncta in viri sancti devotionem; et diversis in re-
gionibus languentibus infirmis, ipsius implorantes
auxilium, vota ad sanctum corpus emittebant, et
Evangelium illud implebatur; Cæci vident, claudi
ambulant, surdi audiunt, leprosi mundantur, mortui
resurgunt, ut inferius suo ordine exponetur.

32 Ea propter excelsa Senarum civitas, tam me-
morandæ rei rumore perlato, et tantorum miraculo-
rum fama indes crescendo; ne tanti muneris sibi a
Divina majestate collati immemor aut ingrata inve-
niretur, sed laudes potius Altissimi et gratius cum
exultatione referret; volensque in-uper magna cum
gravitate tam miranda prodigia, si vera essent, ut
assereretur, vera fide comprobare; publico super hoc
concilio celebrato, civem quandam ex suis proba-
tissimum ad Aquilanam civitatem destinavit, ut, si
tot ac tanta essent quæ de eo ferebantur miracula,
diligentius exploraret. Qui probatissimus civis tam
piæ et sanctæ rei negotium, a sua civitate sibi im-
positum, hæto animo devotæque mente suscipiens;
ad Aquilanam civitatem quam potuit celeriter se
contulit: et quæ lama vulgaverat verissima compe-
rens, et veritatis existentiam ipsam famam supera-
re; quæcumque adinvenit ante suum adventum
miracula facta, alia quoque præterea quæ ipso spe-
ctante per sacrum Dei virum Deus mirabiliter efi-
didit, singula describens annotavit: et ipsa deinde in
publicam formam redacta, et attestationibus quam
plurimis subscripta, ad eandem civitatem Senensem
transmisit. Quibus ab ipsa Senensi civitate maximo
cum mentis júbilo et devotione acceptis, ut tanti
fulgoris in eorum civitate noviter exortus splendor et
caritas cunctis Christi fidelibus lucidius refulgeret,
eorum nobiles Oratores ad Apostolicam Sedem illico
destinavit, ut de tam præclaris signis et miraculis
Pontificem Maximum Eugenium quartum certiorum
redderent; pariterque eidem supplicarent, ut aliqui-
bus ex Reverendissimis Sacro sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Cardinalibus committere dignaretur et man-
dare, ut de austeritate et sanctimoniam vitæ ac con-
tinentia prædicti viri Fratris Bernardini, deque ejus
prædicationibus, scientia, doctrina, miraculorum
veritate, aliisque in tanto negotio necessariis et op-
portunis se plenissime ac diligentissime informarent;
et quidquid per populosmodi exactissimam informa-
tionem compertum fuisset, sanctitati suæ in con-
sistorio referrent: ut prædictis veris existentibus,
ad sancti viri Canonizationem cum omni celebritate,
debita solennitate procedere dignaretur, ut quem
Deus tot mirificis portentis ornavit in oculis, debe-
rent et Christi fideles in terris etiam venerari. Non
minus apud Sanctitatem Pontificis fecit Aquilana
civitas, quæ tam pretiosam margaritam meruit pos-
sidere: sed elucetia majora indes quæ viri sancti
meritis fiebant miracula, summi Pontificis aures
magis perpulsubant; propter quæ etiam motus il-
lustrissimus Princeps et Dominus, Alphonsus Rex
Aragonum, prius de præmissis diligentissime cer-
tior factus, apud Pontificem Maximum plurimum
laborabat, ingenti devotionis fervore instans ac
supplicans, sanctissimum dictæ Canonizationis opus
quanto citius expedire.

33 Tandem commotus Pontifex, signorum viri
Dei sanctitatem attestantium comperta veritate, po-
tius quam hoc expositum Comitatum, Regis et

multorum Christi fidelium intercessione; omnibus
quæ ad tam arduum Canonizationis opus attinere
videntur diligentissime completis, quam plura Con-
sistoria pro hac solum causa pertractanda advocavit:
et ibidem enarratis attestantiumque fide roboratis
quam pluribus, sed in uno præsertim Consistorio
centum et uno miraculis; ipse Pontifex, universa
Cardinalium concione assentiente, rem hæc in finem
usque deducere peroptabat. Sed morte præventus
Eugenius ipse quartus infectam Canonizationem San-
cti dereliquit: cui succedens Nicolaus quintus, et
pluries per eosdem quos retulimus requisitus, ut
quod prædecessor illius impediens morte non fe-
cerat ipse adimplere dignaretur; mature et gravi-
sime tam arduam causam persecutus, cum multo
plura clarissima miracula ceruereat, beatum virum
Bernardinum Catalogo Sanctorum adscriptis, in
Ecclesiæ Principis Apostolorum Romæ, in die Pen-
tecostes, anno Dominicæ Incarnationis millesimo
quadragesimo quinquagesimo, Pontificatus vero
sui anno quarto, ingenti totius orbis lætitia et ap-
plausu, a quoniam magni jubilei solennitas tunc
temporis agebatur; anno vero sexto postquam su-
biatus vir sanctus ad celestia regna pervenit. Tam
grata fuit universis populis hujus sancti Canonizatio,
ut nullus pene tam parvulus fuerit Italiæ viculus,
qui per solennes processiones præcharum hunc diem
non veneretur: et per orbem magnis in civitatibus
oppidisque quam plurimis ecclesiis, sancto illius
nomini dicatas, exereant.

34 Lætitia vero civitas Aquilana, quæ talem ac
tantum meruit thesaurum possidere, nobile templum
ac locum Fratrum, sancto Bernardini nomini dedi-
candum, quam primum post illius Sanctorum Colle-
gio inscriptionem construendum decreverunt: quod
tandem multis impensis perficientes, novo illud la-
pidis pretiosi ornamento exornare procurarunt c.
Dederunt enim operam Aquilani cives, cum d. Sixto
Pontifice Maximo, ut corporis illius sanctissimi ab
Ecclesiæ S. Francisci, in qua pluribus jacerat an-
nis, translatio fieret ad memorandum nunc et in fu-
tutum templum ac locum S. Bernardini. Quæquidem
translatio facta est totius provincie Aprutii maxima
cum gratulatione, et exterorum qui aderant summa
exultatione, et totius Cleri ac Fratrum magno con-
ventu anno Domini millesimo quadragesimo
septuagesimo secundo, sedente Sixto quarto Pontifi-
ce maximo, Pontificatus sui anno primo, ad laudem
Jesu Christi, qui per omnia secula est benedictus.
Amen c.

ANNOTATA.

a Quæ tunc magnifice acta fuerunt Romæ et Se-
nis, pluribus describit Dathus, oculatus spectaculorum
testis.

b Nicolaus Papa bullam dedit anno 1451, pro con-
struendo templo et canobio intra urbem Aquilanam, S.
Bernardino dedicandis præsertim in domo seu ecclesiæ
S. Thomæ, hospitalis S. Joannis Hierosolymitani,
si concedatur, cum licentia transferendi postea ad illud
sacros ipsius Reliquias. Et B. Joannes Capistranus
scripsit eodem anno ex Germania epistolam ad Aquila-
nos, quæ eos ad illud templum et canobium extruendum
adhortatur: quæ ante opera Sancti sunt excusa.

c Templum illud et sacellum, in quo jacet corpus,
præclare describit Waddingus an. 1472 num. 15 et
sequentibus. Sacelli anno 1505 conditi descriptionem
infra dabimus, uti et duplicis arcæ crystallinæ atque
argenteæ.

d Extat Bulla Sixti IV, data anno 1472 Kalendis
Maj, quæ conceditur facultas transferendi corpus S.
Bernardini ad novam Ecclesiam, in qua Bulla extitit
singularis

D
qui eviden-
tia miracu-
lorum probata

eandem ob-
tinent an.
1450.

a

E

Edificata
Aquila eccle-
sia speciosa,

b

d

in eam
transfertur
Corpus.

an. 1472.

F

c

A singularis vitæ ejus excellentiam, signis et prodigiis a Deo probatam, ac coruscantibus crebrisque miraculis manifestatam. *Ipsam infra in Analectis leges.*
e Extat exemplum litterarum 12 Cardinalium, donantium indulgentiam in ecclesia hac S. Bernardini, in 4 festis anni, 20 Octobris anni 1477.

CAPUT V.

Miracula post obitum. Suscitati mortui. Sanati moribundi, cæci, muti et surdi.

Eximii Prophetæ Davidis clarissima sententia edocetur: quod in memoria æterna erunt justi. Quæ quidem res ut veritatem in S. Bernardino consequatur, necessarium hoc potissimum decernimus, ut ventura posteritas id scripturam addiscat, quod viventes homines ipsius Sancti temporibus propriis oculis conspexerunt. Ne igitur tam clara mirandorum testimonia percant, ut quique post hanc nostram ætatem passim advenierint homines, præterita veluti sibi presentia scripturis agnoscant, ad omnipotentis Dei honorem et beati Patris Bernardini gloriam, post ejus felicem transitum aliqua ex approbatis portenta succincta narratione conscribam, et a suscitatis mortuis primum exordiar. *a* In Civitate Aquilana, Amicus, puer decem et octo mensium, matrem subsecutus ad convicinæ domum pergentem, dum mater ostium convicinæ subintravit ad interiora domus pervenisset, puerulus debili ingressu, ad quam pervenerat mater portam, devenit; et ipse intrans, et a tranbite devians quem mater tenuerat, in quadam subinterranea tina aquis plena prolapsus, submersus obit. Cum vero mater completis negotiis, propter quæ ad vicinam se contulerat domum, exire vellet; puerum, quem cum aliis infantibus colludentem arbitratibus, totam domum ut illum inveniret anxie perlustrabat. Patrona vero domus, cum ad ostia cum pueri matre devenisset, pannos in tina supernatantes conspiciens accurrit, et suffocatum extrahens infantem cum lacrymis acclamavit; Hic est filius tuus. Tunc præ dolore confossa mater cum sparsio crine magnis ejulatibus acclamarit; tunc vicini concurrunt undique, et vere mortuos concipientes, cum puer per mediam horam submersus jacuisset, nihil aliud quam de sepultura conferebant. Superveniens quidam vir devotus et magna fide, plorantibus ait: Omnes genu flexi Dominicam orationem persolvamus, ut meritis S. Bernardini puer iste a morte excitetur. Omnibus quam primum assentientibus, hac oratione completa, puer mortuus ad vitam excitatus, magno totius postmodum accurrentis populi gaudio, vivus et incolum afflicte matri redditur.

36 *b* Benedictus quidam, filius Corradini de Fabriano, morte præventus a parentibus plangebatur; cuius mater, magnæ fidei mulier, virum suum allocta, Faciamus, inquit, votum Deo omnipotenti deferendi filium nostrum ad sacrum illud Corpus Bernardini, si ex ejus meritis illum nobis vivum restituere dignabitur Deus, quem mortuum deploramus. Cui maritus ait: Fac quod tibi visum fuerit, jam mortuus est. Et domo egressus, inventurus qui foveam effuderet in qua sepeliretur filius, domum reversus ut sepulturæ traderetur, vivum filium in ulnis matris, ubera sugentem invenit. Voverat nempe ipsa mater, quod si B. Bernardinus mortuum filium ad vitam revocaret, per annum indutum habitu Religionis sancti viri ad sacrum illius sepulcrum deferret. Quod quidem miraculum omnes oppidi illius viros ac mulieres ad laudem Dei et Sancti gloriam prædicandam excitavit. *c* Mulier quædam, Margarita nomine, de Basilea, cum Aquilanam civitatem cum

viro suo devenisset: et in hospitali in puerperio adeo laborasset, ut per obstetricem et reliquas mulieres astantes mortua judicaretur, pes infantis ex utero matris progrediens apparuit, per quem obstetrix, ut matrem a morte preservaret, magno studio mortuum filium extraxit. Quem intuens mortuum una de astantibus mulier devota, et obstetrix, Rogemus, inquit, ut per merita S. Bernardini suscitetur puer iste, ut saltem sacro baptismatis fonte renatus non pereat; et ego, si S. Bernardini intercessionem id nobis collatum fuerit, vovexi ac promitto imaginem ceream ad illius sepulcrum quam primum deferre. Puer vero illico oscitate cepit, et lotus fonte perenni lac sugere: et indies incolumnis ac sanus excrevit.

37 In civitate Regali Gentilesca, puella trium annorum, cum extra portam terræ exisset, et homines oppidi illius fossas mundarent; arrepta puella ab impetu aquarum, quæ ex aperto laculo fossarum defluebant, per altas rupes agitata, et in planam foveam prolapsa, mortua et ab aquis suffocata inventa est, lutoque cooperta. Quam ut mater aspexit, accersita ab iis qui eam mortuam viderant, ut eam sepultura traderet; aspersa lacrymis et genuflexa, B. Bernardinum magna fide invocabat; nec a loco discedens, exandiri promeruit; et a morte excitatam filiam amplectens, ad domum læta pervenit. Quidam Antonius Mei de Sublaco, puer tredecim annorum, cum ad balneandum in flumine decurreret juxta ecclesiam Sublaci pervenisset, a proclivi aquarum fluxu comprehensus, per magnum spatium deportatus, in saxosa loca collidebatur: qui tandem ereptus ab hominibus illius oppidi Sublaci, aquam non bibisset inventus: sed sanguis ab ore illius defluebat, nullum tamen in eo vite vestigium apparebat. Et accurrentes Fratres S. Francisci, quemdam panniculum intinctum sanguine, qui de naribus S. Bernardini post ejus transitum effluerat, super jacentem et mortuum puerum posuerunt; videntes, quod si meritis S. Bernardini ad vitam revocaretur, quam primum puerum ad sacri corporis tumulum visitandum perducerent. Et statim puer, tamquam a somno excitatus, clamare cepit. Ha! ha! et sequentide incolumnis ad ecclesiam devotus accessit.

38 In Castiglione, oppido Aquilani Comitatus, mulier quædam filium mortuum peperit: qui de utero exiens, ab obstetrice per pedes vi lenter abstractus, in terram ut mortuus extensus est. Tunc quædam de astantibus devota mulier acclamavit: O S. Bernardine, qui mortuos ad vitam revocas, hunc suscitare digneris: et astantes quosdam excitabat, ut sancti viri auxilium implorarent. Quod et ipse pater infantis ferventius agens, vovit omnipotenti Deo, ut si meritis et intercessionem S. Bernardini puer ad vitam revocaretur, nomen Bernardini ei imponeret, et habitu Religionis per annum deferendum ei procuraret. Emissio voto, qui mortuus fuerat ad vitam rediens fuit solenniter baptizatus, et sospitem vitam agens io humanis permansit. Augustinus de Interamno, cum filium habuisset, et ille septima die a sua nativitate exspirasset; intravit cameram, et ad Deum preces effudit, ut si filius meritis S. Bernardini ad vitam revocaretur, quandam imaginem ad tumulum illius deferret. Tunc arreptus levi somno, tali fuit visione admonitus. Sibi nempe videbatur, quod genuflexus ante sepulcrum S. Bernardini in capella resideret; et B. Bernardinus, filium ejus tenens in manibus, sonora voce eundem Patri porrexit dicens: Tolle filium tuum incolumnem. Expergens pater, summo affectus gaudio, ad uxorem perveniens, filium mortuum deplorantem, visionem exposuit: et filium apprehendens, oscitantem illum et vivum advenit.

D
*xx ms Aquil.
 tertius mor-
 tuus notus*

*puella aquis
 suffocata,*

E

*item adoles-
 cens*

*et extinctus
 in partu,*

F

*alios paulo
 post mortuus.*

A
EX MS. ORIL.
item puella
submersa,

39 Matthia, filia Jacobi de Castro ripae Theatinae, in Alenti flumine suffocata, cum a patre diligentissime perquireretur, tandem submersam in gurgite fluminis miraculose advenit. Erat nempe aqua nigra, fetens et turbida, quia multum lini exponebatur ibi ad macerandum: sed Dei virtute, aqua, ea parte qua mortua jacebat puella, clara et liquida solum apparebat. Tunc prospiciens pater eam mortuam extraxit, et accurrentes quam plurimi matres ac feminae defunctam illam magnis ac dolorosis clamoribus in Castrum supra deferabant. Occurrentes illis quam plures ex Castro, et S. Bernardinum invocantes, exaudiri meruerunt. Nam subito color roseus in facie puellae apparuit: et virtute Dei ac B. Bernardini meritis puella a vitam rediit. Anterior Martinus de Leporanea, puer quatuor annorum, cum per decem horas mortuus jaceret, mater infantis plurimum maritum suum adhortabatur, ut meritis B. Bernardini mortuum puerum commendaret: et voveret omnipotenti Deo et B. Bernardino, quod si meritis ejusdem infantulus ad vitam respiraret, ipsum ad sancti Corporis deferret. Continuo emissio voto exaudita est eorum deprecatio, et puer, quasi a gravi somno evigilans, vivus resedit, et panem ad manducandum et vinum ad bibendum petiit: cunctis qui aderant mirantibus, Deoque omnipotenti ac B. Bernardino gratias pariter agentibus d.

d
e
Moribundi
sanantur

filius voto a
patre factio,

40 e Joannes Cola de Marerio cum filium haberet infirmum, et ita in extremis positum, ut funeralia prepararentur: ab aliis seorsum sequestratus mente et corpore, pia devotione prostratus oravit ad Dominum, quod si meritis B. Bernardini dignaretur Altissimus summam illius pristinae sanitati restituere, nudus corpore vovens ipse et discalceatis pedibus, sacrum corpus B. Bernardini visitaret. Et ab oratione consurgens, accessit ad filium quasi mortuum, magna fide vocans eum nomine: qui continuo respondens patri, se a faucibus mortis ereptum meritis B. Bernardini libera voce proclamavit: et cibum sibi preparari poposcit, et quam primum sanus Domino cooperante surrexit. Ivo de Britannia, in Romana Curia Procurator censuram, cum gravissime infirmaretur, illius infirmitatis incrementum loquelam amisit, per octo dies nihil penitus locutus. Dum astantibus sociis post longam extasim mortuus appareret, et de funeralibus et sepultura pertractaret, recordati mirabilium quae de B. Bernardino a quam pluribus ferebantur, unanimis praedictum Ivonem deoverant, quod si illius meritis ad vitam evaderet, cum statim ad ejus sepulcrum cum oblatione quadam et Missarum decantatione, in Ecclesia ubi sacrum corpus requiescit, profecturus esset. Continuo emissio voto, coepit loqui: et sumptis viribus convaleuit, et votum devotus complevit.

Procurator
censuram,

filius Ducis
Sorae,

41 Filius Illustris Ducis Sorae, gravi morbo laborans, biduo phreneticus effectus, peritissimis tribus medicis advocatis, ad illius curam omnibus medicinarum remediis adhibitis, aggravatus tandem infirmitatis incremento, loquelam perdidit. Parentes itaque, de filii vitae desperantes, cum a medicis moriturus pronuntiaretur, elongamur extasi ut mortuus crederetur: viduales pannos et funeralia quaque condigna preparabant, mater vero teneriori affectu acriorique percussa dolore, summum intrans cubiculum, et nudo poplite sed ferventiori fide ad terram prostrata, lacrymosa voce talia protulit. Tibi voveo, Pater sancte Bernardine, si illius meus, tuis meritis ac precibus ad vitam revocatus, pristinam fuerit sanitatem consecutus; eundem ad sacrum tuum tumulum accessurum, atque duobus mensibus in capella ad illius tui sacri corporis custodiam perman-surum. Quo emissio voto, illico levis sopor eam

invasit: et in hac visione quemdam Fratrem, magnam sibi laetitiam pollicentem, contemplabatur. Paulo vero post ingressus ad eam quidam familiaris ex parte Ducis: Salve, inquit, Domina, filius tuus vivit ac loquitur. Tunc mater, plenum gaudium ad filium rediens, astantibus omnibus emissum votum ac visionis seriem enarravit: et convalescens filius votum devotissime implevit.

42 In Spoleto Civitate Ducatus Solomea puella quatuordecim annorum, plaga pestifera adeo ulcerata ut iudicio medicorum nulla spes penitus erat recuperandae salutis, anxia ad mortem properabat. Cui ait mesta ac dolens mater: Commendo te, filia mea, meritis S. Bernardini, qui tam mirandis coruscant prodigiis. Tunc filia, debili voce, quasi secum alloquens, ait: O S. Bernardine, concede, ut tuis meritis, a tam gravi morbo liberari merear. Statim antem post mediam noctem apparuit B. Bernardinus dictae puellae, protulenti verba haec in noctis crepusculo: et (ut ei visum fuit) vulnus mortiferum manu contingens, illam benedixit. Tunc puella matrem alloquens, ait: Mater, nonne hunc suavissimum sentis odorem? nonne hunc conspicis Fratrem, qui meo inharet humero? Cui mater, potius eam ex gravi morbo delirare existimans, ait: Dormi, filia. At illa eadem replicans dicta, altius proclamavit: Salva facta sum. Quod mater accipiens, dixit filiae: Ubinam est Frater iste, filia? Cui respondit: Ecce nunc per fenestram exit. Et subito sanam esse conspicientes, B. Bernardini meritis et intercessionem, Denique pariter laudaverunt. Nicolaus Teutonicus, Perusii inhabitator, prolapsus ex civitatis Perusinae moenibus in terram, totus contractus cecidit: et involutus sanguine et non minima cerebri parte, per octo quasi horas insensibilis permansit. Tunc ejus devota uxor S. Bernardini suffragium implorans, vovit Deo, si meritis sancti viri liberaretur, ad sanctum ejus tumulum eum quamprimum accessurum: quod praestante Deo et suffragantibus meritis Beati, actum est ut liber evaderet et incolumis.

puella peste
confecta,

E

ex lapsu
contractus

vovente uxore.

53 Quidam Cola nomine, puer sex annorum de Rocca Marsicanae diocesis, caecus a nativitate natus, dum mirabilia quae Deus operabatur per sanctum suum Bernardinum in partibus Aprutii ubique praedicarentur, per homines illius oppidi adductus est ad sancti viri tumulum, ut illius meritis visum recuperaret. Mirum! quippe puer magnae fidei, lumen recepit, et omnis plebs laudem dedit Deo, et B. Bernardino, qui talem contulit caeco nato gratiam singularem. Rodolphus Venantius de Camerino, qui amborum oculorum caecitatem incurrerat, ductus est a patre ad B. Bernardini sacrum corpus: ubi cum per aliquot dies, maxima deprecatione deprecans, pro liberatione filii, perseverasset; in uno oculorum meruit gratiam luminis obtinere: ad propria postmodum rediens, gratiam alterius oculi consecutus. Petrus Paulus Civitatis Theatinae, cum ex quadam infirmitate, quam Physici guttae serenam appellant, caecus omnino esset effectus; a quampluribus exhortatus, vovit omnipotenti Deo, quod si meritis B. Bernardini lumen recipere mereretur, per annum habitum Religionis sancti viri deferret, et sacrum ejus tumulum visitaret. Emissio voto, sequenti mane lumen recepit; et votum persolvens, ad sacrum ejus corpus accessit. Filius Juvenalis de Monte-Leone, quadam infirmitate caecus effectus est omnino. Cui Pater compatiens, magna devotione illum B. Bernardino commendavit: et si illuminaretur filius, caput cereum se oblatum devovit. Emissio voto filius lumen recepit, gratias agens Deo et viro sancto Bernardino. Nicolaus Jacobi de Perusio, spiculo percussus in oculo, lumen amisit, cum pupilla oculi omni visiva substantia esset vacuata penitus.

Quod

et oculus
spicula evul-
sus.

A Quod concernentes et pater juvenis vulnerati, et Reatinus qui eum spiculo invitus percusserat; magna pietate moti accesserunt civitatem Aquilanam, ubi Sancti corpus requiescit; et ante illius tumulum prostrati, pro obeato juvene ad Sanctum preces effundere: qui Perusium redeuntes, juvenem sanum et restitutum oculum ad prisinam sanitatem repererunt.

Curantur
multi et surdi
tres.

44 Petrus Antonii, de oppido Barberini in agro Romano, surdus et mutus a nativitate, annorum undecim, ductus a patre ad sepulcrum S. Bernardini; statim ut patris nutu pronus adhæsit capse, in qua corpus sanctissimum jacebat, cunctis admirantibus ac exclamantibus Deumque pariter laudantibus, utriusque infirmitatis salutem consecutus est. Filius Angeli de Nania provincie Campanie, a nativitate mutus natus est, cujus pater magnalia quæ operabatur Deus meritis S. Bernardini concipiens, vovit B. Bernardino, ut si filium liberaret, illius imaginem depingere faceret in sua sanctitatis memoriam. Nec moram passus, pictorem convenit qui figuram depingeret. Completa vero figura, apud eandem filium præsentavit, et genibus flexis auxilium Dei et S. Bernardini merita implorabat; supplici eis prece compulsus, ut loquelæ facultatem filio suo muto præstare dignarentur. Statim autem locutus est mutus, soluto vinculo linguae illius, magnificans Deum, et S. Bernardini merita præclarissima digne commendans. In agro Senensi Simo Joannis, de plano Castagnani, a nativitate mutus et surdus, ex multorum, meritis S. Bernardini confidentium, auctibus et piis sollicitationibus attractus, in Aquilam Civitatem devenit; et ab eis qui eum adduxerant in capella, ubi Sancti corpus requiescit, ut Sancto se commendaret, nutu admonitus est. Ille autem jacebat sedulus pluribus diebus ante tumulum, ostendens signa magnæ devotionis. Tandem pauperculo, fideliter pulsanti, aperta est janua divinæ pietatis; et soluto vinculo utriusque infirmitatis, sanus redditus ad propria remeavit.

ANNOTATA.

a Idem refertur a Surio cap. 62, et appellantur mater, Baturella; vicina, Maria Burgensis; vir incitans ad invocationem S. Bernardini, Dominicus Vasantis, tertium S. Francisci Regulam professus.

b Paucis refertur in priori Vita num. 39 inter moribundos, et dicitur postea Bernardinus appellatus.

c Extat apud Surium cap. 63, et maritus vocatur Joannes et hospitale S. Ludovici.

d Inter miracula, ipsum, adhuc viventem quatuor mortuos suscitasse legi indicatur, in MS. Rubicæ-vallis sub finem cap. 23, et apud Surium cap. 64.

e In citata Vita num. 69 dicitur Joannes, juvenis 24 annorum filius Colæ ex Materio oppido Aretii, reliquis circumstantiis omisiss.

f In MS. Rubicæ-vallis dicitur Cola Antonii Silvicolio Benedicti de Rathamor Ficonensis diocesis, visus alius cæcus sit. Apud Surium cap. 69 Jacobus, surdus et mutus a primis vite initis, peregre veniens sanatur, quod multis aliis præstitum est.

CAPUT VI.

Alii morbo curati. Vinum multiplicatum.

Marotia, uxor Mathutii de Aquila, a nativitate hinc inde claudicans, adeo deformiter se jactans, ut vix ambulare valeret, magna fide accessit ad tumulum B. Bernardini; et super capsam ligneam, in qua jacebat sacrum Beati corpus, extensa, surrexit libera, recte ac libere ambulans, quæ viginti tribus

annis clauda permaoerant. Jacoba Joannis Petrellæ de Nursia, clauda sinistram latere, brachiumque habens paralyticum, patiensque oris deformem torturam, ita ut horrenda visu appareret; ad urbem Aquilæ profecta, et Sancti patrociniûm ferventi devotione invocans, quam primum ab omnibus prædictis languoribus meruit sanari, et ad propria incolumis remeare. Nella Rutii Antonii de Ofeno, a nativitate clauda a sinistro latere, ita deformiter cum ambularet ad terram tendens ut monstrum cernentibus videretur; ad sacri corporis tumulum perveniens, et beati viri, meritis et intercessione libera gratias Deo agens abscessit.

46 Joanna Mathæi de Podio Poponisco, a nativitate ab utroque claudicans latere, per ejus matrem ducta ad beati viri tumulum, illius invocato patrociniû libera penitus effecta, et recte ambulans B. Bernardi meritis, ad propria remeavit. Marius Joannis de Comitatu Aquilæ, habens a nativitate tibiam sinistris lateris altera breviora per diutius pedem, et inde deformiter claudicans; profectus ad sacrum corpus B. Bernardi, humilique reverentia eidem inhærens, liber effectus, recte gradiens, Dei potentiam et Sancti merita collaudavit. Antonella, filia Angelutii de Tieno, Aquilani Comitatus, clauda nata et per septem circiter annos claudicans, ut ne ulla quidem illi gradiendi facultas esset atque corpore, ad Sancti tumulum deducta, superque illum extensa, integrum statim optatamque salutem recepit.

47 Perina, uxor Mathæi Petrucii de Aquila, quæ sex annis adeo languida in grabato suo languerat, ut ossa ex juncturis exire viderentur, et adeo consumpta ut nullatenus corpore pedibus seu manibus posset se movere: profundaque jam ulcera in carne sua et renibus præsertim cernebantur, ex oris quoque gravi corrosioe lingua illius loquendi officium perdidit, nullo valens medicorum patrociniû sublevari; delata ad corpus S. Bernardini, supplex ac devota, ex omnibus antedictis infirmitatibus salutem consecuta, lecta et incolumis ad propria remeavit. Fuit Ritta Antonii Sabelli, de populo Valvensis diocesis, quæ per annos circiter triginta quatuor adeo languida jacuit, ut toto illius temporis decursu nunquam ambulare aut sese erigere valuerit: et si per alium erigi aut volvi contigisset, præ dolore flexibiles emittebat voces: et quando de loco ad locum se movere conabatur, manibus pedibusque ac toto etiam corpore reptans, ut serpens gradiebat. Hac inposita jumento, in civitatem Aquilæ delata, et super capsam in qua positum erat corpus S. Bernardini extensa, omnipotentis Dei virtute et sancti viri intercessione, sana facta, et omnem consecuta prosperam valetudinem, immensas Deo gratias agens, ad propria se contulit; magnificans opera Dei, qui talem viro sancto dedit sanandi potestatem. Dominica, puella quatuor annorum de Comitatu Albæ, a nativitate gressu et loquelæ privata, emisso voto per matrem, quod si puella a tam acerbissimis morbis liberaretur, eandem ad sacrum tumulum deferret; cum hoc vero mater voluisset, sequenti mane puella se erexit, ambulans ac loquens, perfecte valetudini gressus ac loquelæ restituta. Catharina, filia Francisci Cancellarii, puella sex annorum, cum a nativitate arida a cingulo infra, et adeo dissoluta fuisset, ut nullo pacto a se ipsa surgere, aut recta stare valeret; manibus reptans, nates per terram trahebat. Pia vero ejus mater pluries infantulam ad sacrum corpus Beati Bernardini deferre curavit, Deoque vovit quod si meritis Bernardini filia sua sanaretur habitum religionis sancti viri eandem per annua deferre curaret. Placuit Altissimi supplicanti pro

paralyticæ
quatuor,

F

Sanatur
clauda sex

A filia matrem exandire, et B. Bernardini intercessione liberam filiam ita reddere, ac si nulla unquam fuisset infirmitate detenta.

hydropicæ
træ,

48 Catharina uxor Maneti de Aretio, hydropisis infirmitate detenta, corpus habens adeo tumefactum, ut ambulare aut dormire vix valeret; et a medicis admonita, quod illius brevis esset vita; cum devotissima esset S. Bernardini, ad illum se supplex contulit, devotaque illius suffragium pro salute corporis imploravit. Mulier vero, ipsa sequenti nocte levi arrepta somno, in visione conspexit ante ipsius lectum astantem B. Bernardinum, quem sic allocuta ait: Quare, Pater sancte, nobiscum moriturus non accessisti? Cui respondit sanctus, quia hoc Dei consilio actum est. Et sequenti mane tumor ille evanuit, et incolume corpus reliquit. Margarita, uxor Petrucci Annati de Perusio, hydropica, ad finem ultimum usque deducta; cum accepisset quod quædam devota mulier haberet partem bireti sancti viri, quam copiam appellat, magna devotione conservatam; prædictam advocat mulierem, summis exorans precibus, ut eam dicta copula parte consignare dignaretur. Assentit mulier devota, illam ut optabat dicta copula conignans: qua continuo, superno adjuncta presidio, meritis gloriosi Bernardini copiosam aquam emisit, et salva facta cum astantibus pariter Deum collaudavit. Antonella a Maturii de Aquila hydropica, pro cuius liberatione quamplurima fuere adhibita remedia, cum ab omnibus hac infirmitate mortura iudicaretur, ad S. Bernardini præsidium se confersus, ad tumulum sancti viri deferri poposuit, et super cratem tumuli prostrata, optatam consecuta est incolunitatem.

totidem pa-
tientes flu-
xum san-
guinis.

49 Ganuria, uxor magistri Joannis Theutonicæ, in Aquila civitate habitantis, per multos annos passa est ex anteriori parte continuum fluxum sanguinis, adeo viribus exhaustis consumpta, ut nihil quasi oculis conspiciere valeret: ac nulla medicorum ope convalescens, quadam die B. Bernardi suffragia imploravit: nocte vero sequenti tali fuit visione præventa. Videbatur enim sibi quod apud sepulcrum S. Bernardini resideret, et ipse Sanctus super ipsius caput manum imponderet: quæ evigilans omnino se liberam ac mundatam invenit. In Civitate Aquilana Petrucius Patroclii, per annos fere triginta tres fluxum sanguinis passus, multis ac variis remediis pro sanatione adhibitis, nec humana valens ope liberari, emissio voto ad S. Bernardinum integrum est valetudinem consecutus. Petrucia uxor, Pauli de Aquila, quindecim annis passa fluxum sanguinis, medicorum remediis nullatenus valens liberari; ad sepulchrum S. Bernardini supplex ac devota perveniens, illiusque se meritis et intercessionibus commendans, optima functa valetudine exaudiri promeruit.

liberantur
corymæque
quatuor:

50 Jacoba, uxor Butii de Nursia, quæ per triginta annos immundi spiritus invasione molestissime aggravata, varia temporum vicissitudine horrendos impetus agebat, stridens dentibusque fremens, et se totam mirum in modum exagitans, adeo ut vix octo homines eam tenere valerent; delata ad sacrum S. Bernardini tumulum, in signum suæ liberationis, in gremio cuiusdam astantis Religiosi evomit carbonem quemdam extinctum, ita vehementer calidum, ut manum recolligentis eum non aliter quam si ignitus foret supercalefaciebat: exinde libera permansit, Deum glorificans pristina vexatione sublatâ. Monialis quædam monasterii S. Agnetis, Ordinis S. Augustini de Monte-Leone, obsessa ab immundis spiritibus per decem et novem annos, quæ vitam suam duebat in clamoribus et variis feralibusque actibus; ad sacrum corpus delata, beati viri meritis et intercessione patrocinantibus, meruit

a tam sæva vexatione protinus liberari. Quædam alia mulier, Pacitua de Monte-Leone, ab immundis obsessa spiritibus, et ab altero laterum ab inennte ætate deformiter claudicans: in civitatem Aquilanam deducta, et sancti viri prostrata tumulo, ab immundis spiritibus relinqui, et a claudicanti infirmitate, B. Bernardini intercessione, tibi mirabiliter æquatis, meruit liberari. Mulier quædam, Flora nomine, de Cassia, a spiritibus immundis vexata et quasi amens, in obliquum collum et os hic inde iactabat: quæ etiam dexterum brachium habens incompositum, ad beatus Corpus delata, illiusque meritis liberata a spiritibus, tres carbones evomens, et in intellectu sana, magnificans Deum ad propria remeavit. Genutia, uxor Mari de Aquila, quæ mira immundis spiritus pressura aggravata, et per sex annos obsessa, caput ad terram quandoque collidebat, et acerrima sæpe vexatione illius membra exanguia præmortuæque cernebantur; ad S. Bernardini tumulum deducta, rejectis brevibus reliquiis scripturis e collo penditibus, magnificans Deum et Sancti merita, rediit liberata.

51 Angelella Joannis de Castro Franco, Reatinæ diocesis, pluribus annis languida, nec valens se de lecto movere, aut quidquam manibus operari, membris dissoluta, continua vexata paralysi jacebat. Hæc in civitatem Aquilæ in capsâ lignea delata, et super capsam in qua corpus S. Bernardini quiescebat extensa, continuo consecuta valetudinem liberata permansit. Mulier quædam, b Sancta nomine, Aquilana diocesis, quæ novem fere annis adeo paralytica existens, ut tremulum caput neque vigilans aut dormiens stabile tenere valeret; ad tumulum S. Bernardini deveniens, cratemque sepulchri contingens, ab ea illico quæ detinebatur, infirmitate libera, omnipotenti Deo et servo suo Bernardino gratias egit. Antonius Jantii, annis triginta magna frementis ac paralytici capitis vexatione gravatus, mirabilia quæ operabatur Deus pro virum sanctum Bernardinum accipiens, in nocte magna fide ad sepulcrum illius perveniens, ipsius sancti meritis optatam consecutus valetudinem, Deum collaudavit extollens pariter Sancti merita evidentissima. Christophorus de Montepolo de Farfa, per annos tredecim jactens paralyticus, et adeo consumptus ut potius semimortuus quam vivus videretur; summa devotione accensus, ad sancti viri tumulum perveniens, sanus effectus est, et incolunus ad propria remeavit. Sebastianus de Sabina, a pueritia paralyticus et aridus, ac a sinistro claudicans latere, meritis Sancti confisus, ad illius deveniens monumentum, supplex ac prostratus, sancti viri meritis utriusque morbi valetudinem consecutus, omnipotentis Dei magnalia collaudabat.

52 Antonius Camerino, Bitonti habitator, sævæ lepræ morbo percussus, et adeo acriter maculatus, ut non solum a vicinis, sed a domesticis quibuscumque vitaretur, et in remotis leprosis ceteris vitam ingentibus aggregaretur; exhortatus a quadam suo amicissimo ut se B. Bernardino commendaret, et sacrum B. Bernardini tumulum votum emisit; ad Aquilam deveniens, confessus sacramque sumpta Communione, corpus Sancti devote visitavit; et aliquibus diebus supplex ac prostratus perseverans, sancti viri meritis ac intercessione, a lepra penitus mundari meruit: et dans gloriam Deo, ad propria rediens, sanus et mundatus omnino perseveravit. Dominicus de Castro-Franco, ad Consentiam civitatem Calabriae, evidentissimo lepræ morbo infectus, et in quadam corporis parte acriter ulceratus; sentiens mirabilia, quæ meritis S. Bernardini operabatur Altissimus, maxima cum devotione Aquilanam civitatem deveniens, sancti viri tumulum prostratus

D

E

sanantur
paralytici
quinque:

b

F

mundantur
leprosi duo:

A stratus visitavit; eisdemque se magna fide commendavit; et aliquibus diebus devotus perseverans, ab ulceribus copit sanari, et quasi squammæ a carne et cute illius defluerebant: ac paucis inde diebus ita perfecte mundatus est, ut neque cicatricis aliquid vestigium appareret; effectusque sanus gratias Deo egit, et Sancti merita quibus potuit præconiis extollerebat.

53 Quidam Ricardus Micutii de Aquila, per annos tredecim adeo horribiliter morbum caducum passus est, ut frequentissime cadens acriter torqueretur: qui magna devotione ad Sancti tumulum deveniens, unaque nocte in capella orans ac persistens, in qua sacrum corpus jacebat, ab epileptico morbo Sancti meritis et intercessione meruit penitus liberari. Blasius Petri de Rocha Cucete, qui adeo epileptico morbo laborabat, ut omni pene die in terram miserabiliter cadens sterneretur; ad viri sancti corpus deveniens, et ante tumulum magna fide prostratus, illico est curatus illius meritis et intercessione. Frater Ambrosius de Ungaria, Ordinis Minorum, epileptico morbo aggravatus, adeo ut in mense ter aut quater ad minus cadens, torqueretur: audiens mirabilia Dei ex meritis S. Bernardini a quam pluribus predicari, ovit omnipotenti Deo, se, cum suorum tamen licentia Prelatorum, beati viri corpus visitaturum, si illius intercessione liberari mereretur. Mirum! quippe de cetero nunquam post voti emissionem quidquam morbi illius molestiæ persensit, et perfecte sanus effectus, gratias agens Deo, votum devotissime persolvit. Lucia, Francisci de Reate filia, epileptico morbo graviter oppressa, cujus mater votum emisit, ut si meritis S. Bernardini filia sanaretur, ad sacrum ejus tumulum eam deferret; nunquam in posterum talis morbi vexationem persensit: sed perfecte curata, et ad ipsius tumulum deducta, Deum magnificans et extollens Sancti merita, ad propria remeavit.

54 Cum Paulus Luce, civitatis Rentinae pauperulus, tempore vindemiæ octo tantum barilia vini cum dimidio vel circa collegisset, et in parvula vegete collocasset; ipseque Paulus in custodiendis gregibus animalium extra civitatem vagaretur; porcus, quem domi nutrierat, ad vegetem deveniens, turachium seu spinam vegetis dentibus abstraxit, et maxima pars vini defluxit. Quod compieris Vanutia dicti Pauli uxor, perterrita nimis, furorem mariti timens, votum emisit, quod si Dei virtute et meritis S. Bernardini provideretur, ut furens mariti convitia et verbera fortasse evitaret, ad corpus sancti viri visitandum se conferret. Factum est autem ut ad vegetem rediens anxia mulier, eam ad summum usque plenam inveniret: quod mirandum conspiciens conviciis propalavit. Ex tunc accurentes quam plurimi de dicto vino infirmantibus bibendum offerebant, et sanabantur: de quorum numero Antonius Calamandi, ab unius oculi cæcitate curari meruit, postquam coelesti dicto vino oculum linivit. Mirum! quippe nulli petenti degenabat vinum istud. Cum autem viginti duo barilia ex vegete vera æstimatione extracta fuissent, et vinum amplius non exiret: accurentes quidam et magna devotione expostiones saltem guttam unam illius coelestis vini; invenerunt illa abundanter iterum ex vegete illa vinum defluere, ut vero omnium judicio postea sex barilia concurrentibus et petentibus distribuerentur. Amen c.

ANNOTATA.

a In MS. *Rubæ-vallis*, filia Mathusii per duos annos hydropica.

b Sancia uxor Buccarelli de S. Erasmo. *Idem* MS.

c *Sequebatur attestatio* Cæsaris de Gypthi Notarii, D fidem facientis, quod extracta est præsens copia a quodam libro, in charta membrana scripto, in quo inter alia reperitur descripta Vita D. Bernardini: et quod penes Reverendiss. Guardianum monasterii Aquilani modo libere predictus asservatur: *attestantibus eidem Cæsari, ut Regia auctoritate* Notario, viro probi ac legali, per suum Cancellarium Vincen-tium Cesura, Camerario et Magistratu Magnificæ civitatis Aquilæ, die penultimo Aprilis, MDLXX Dominicæ Incarnationis anno.

VITA I ANTIQUIOR

Auctore Barnabæ Senensi cœvo.

Ex MS. Francisci S. R. E. Card. Barberini.

PROLOGUS

AD ALPHONSUM REGEM.

Sanc-tissimæ Regiæ majestati Alphonso, Dei gratia Regi Aragonum, Siciliæ cis et ultra Pharium, Barnabæ Senensis, servulus suus, felicitatem dicit. Vetusta sane ac laudabilis antiquorum omnium Serenissime Principes, adhuc consuetudo viget ut hi qui litterarum studiis diu insudaverint, laborum tandem vigiliarumque suarum opuscula ad Principes scribere consueverint: non ut sua doctrina eos sapientiores aut prudentiores effici velint; sed ut potius benevolentiam eorumdem nanciscantur, atque ex ea eorum oratio aliquid majoris auctoritatis consecuturâ sit. Ego igitur hunc pristinum morem secutus, hoc opusculum, iucubationum mearum testimonium, in quo Beatissimi Fratrâ Bernardini totius bene actæ vitæ gesta scribuntur ad Serenissimam Majestatem tuam dare seu offerre decrevi: a qua summam gratiam me consequi mire confido, speroque hunc meum libellum, tua potissimum causa, majorem auctoritatem posteris relaturum. Quod profecto munus, contemplatione viget sanctæ et integerrimæ vitæ, tum etiam tua amplissima erga omnes mansuetudine, tibi (ut spero et opto) gratum iucundumque fore [confido]. Reliquum est Deus ipse immortalis, quidquid vitæ tuæ supersit, faustum, felix, fortunatum perficiat. Vale. Ex Sena Kal. Aprilis mcccxcv.

CAPUT I.

Ortus, vita monastica, virtutes Cardinales et Theologicæ.

Bernardinus, qui ob res ejus sanctissime gestas, in omni vita sua Beatus habitus est, civis a Senensis, (quod antiquissimum est Hetruriarum oppidum et per universum orbem fama vulgatum) ex nobilissima familia Albizescorum oriundus fuit; cujus patris summæ probitatis Tullus vocabatur. Ejus vero mater, ex b Masta Senensium municipio orta, ut primum matrum fuit a parentibus Tullio civi ingenue nupta traditaque est: ex eoque gravida facta, filium enixa est cui ab his Bernardini nomen impositum fuit: qui ubi peritiam castissimis et optimis moribus educaverat, avidissime sese ad litterarum studia contulit, optimosque habuit suæ tempestatis præceptores. Ceterum brevi temporis spatio, reliquos ætatis suæ condiscipulos latinis litteris superat. Sed ubi jam sua ætas vigesimum c primum annum attigerat, ad Religionem S. Francisci, relicto seculo hoc mortali, se contulit; et a Sancto quodam viro, cui Joanni Ristorio nomen erat, Fratre ejusdem Ordinis

EX MS. AQUEL.

Regi Alphonso inscripta Acta

ut major eis accedat auctoritas.

a Nobiliter natus

b

et litteris eruditus, c

curantur epileptici quatuor:

Vino in terram effuso vas repletur semel

et iterum.

c

A' BARNABEO,
EX MS.
d
Ordinem
S. Francisci
profletur

Ordinis Religiosis vestimentis indutus est. Ibi vero anno revolutio in solennitate d' assumptionis Benthissime Virginis Mariæ matris Domini, professionem spontaneam efficiens, obedientiam, paupertatem, castitatemque vovit. Sed in primis omnia sua bona pauperibus, amore et caritate Dei motus, largitus est; integram inviolatamque animam servans, ex sententia gravissimorum virorum, qui secum familiariter domesticque vixerunt. Illum quippe affirmare ausi sunt, pudicissimum fuisse, atque virginitate ornatissimum per omnem vitam permansisse.

3 Quem quidem virum omnes virtutes comitate sunt. Nam si de justitia (quæ est virtus, per quam ad alterum quicquam se recte habere aiunt) loqui aliquid volumus, nemo vir melior neque justior reperitur. Principio enim Dei cultum reliquiorumque Sanctorum ita pie religiosæque servavit, ut non injuria justissimum audeam dicere. Præterea erga patriam summa fuit cum pietate tum etiam caritate devinctus: illuc spem omnem ac desiderium contulerat: ibi in monasterio magnam fere ejus vitæ partem agens, complures de moribus libros conscripsit; nec minus civitati profuit otiosus, quam quotidianis suis admonitionibus, quibus præter ceteros omnes valebat. Itaque et sediosas in Republica partes suis admonitionibus compressit: et cives varie de republica sentientes, unanimes concordæ fecit; inimitias et odia, in amicis civium invertebat, in paucis benevolentiamque convertit; et usque ad familiari ejus sermone animos hominum quos quotidie conveniret persuasit, ut una omnium civium mens atque idem animus videretur. Itaque semel cum in frequentem Senatuum venisset, cives quos antea solos convenisset, eo die universos peracri quadam oratione allocutus est; idemque omni- bus faciendum dixit, quod jam unicuique privatim per-naserat. Itaque ejus civitatis status in perpetuum confirmatus solidatusque est, si cives in futurum (quod Deus omnes avertat) non inter se pugnare, sed ab hostibus rempublicam paristudio ac laboribus vendicare velint. Si etiam de fortitudine dicere (quam Peripatetici pericula subire dicunt) qualis et quanta periculorum ejus pro fide et religione servanda voluntas fuisset, adversitates quas modestissime tulit [declarat]. Verum hoc scilicet testimonium dare in hac præclarissima virtute videtur, quod constantia maxima [perseverantia]que fretus nulla pericula pro religione augenda audire unquam recessavit.

justitiam
tenet ergo
Deum et
Sanctos,

B
patriæ im-
primis con-
sultit.

Fortis in ad-
versis,

C
abstinens a
conversatio-
ne cum fe-
minis,

sobrius in
cibo et potu,

e

4 De temperantia (quæ quidem virtus circa gustus et tactus omnemque rem veneream versatur) in eo sancto et modesto viro, quid præsumere aut vaticinari ante animoque nostro debemus? Primum enim cum mulieribus nullum commercium, nullum colloquium, nisi publice, habere unquam ausus fuit ne aliquo modo contagio earum ipsum tanta virtute perfectum commacularet. Cibum verò et potum ad sobrietatem, quod naturæ satisfecimus putaret, accipiebat. Jejunia etiam nunquam ipsum præterisse, sua in sancta et immaculata vita reperitur, quamquam ipse natura non nimis robusta fuisset. Quarum quidem rerum innumeri testes existunt, præcipue qui secum quotidianum munus continuaverunt: quorum testis fidelissimus fuit optimus vir per totam vitam suam Frater, e Vincents Senensis, ejusdem Religionis Frater, qui secum vigesimum septimum annum in honestate et sanctitate norum vixit et nunquam a latere sanctissimi veri discessit: qui certe si post mortem illius superesset, multa miracula, quæ sibi soli nota erant, cum summa hude illius viri manifestasset.

5 Prudentem vero eum, præter ceteros nostræ tempestatis homines, facile ab omnibus judicare est.

Siquidem hoc sane liquidum appareat, hoc eum D sæpissime plerique homines eum virum summis laudibus celebrandum callide ambirent, ut aliquid aliquando ex eo audirent, in quo eum perverse capere possent, ut ita primum eos cognoverat, ut facile ab eorum insidiis cavere potuerit. Erant enim in eo viro consilia prudentissima; nam præsentia, ac provida, cum præteritis comparans, quidquid futuri accidere poterat præmeditabatur; et exinde omnes casus, sive adversos sive prosperos, æquo animo et generoso perferre dicebat. In qua quidem virtute tatum floruit, ut ferme omnes amici et benevoli sui, de omnibus fere rebus, prudenter consilium caperent. Belli autem inimicissimus, pacis vero amantissimus omnium fuit. Tanta quippe de eo viro apud Italos Principes opinio fuit ut eum crebris legationibus exposcerent; ut omnia sua oppida, quæ in ditione haberent, in pace confirmarent: ipse vero eos libentissime, et eorum justæ petitioni satisfaceret, adibat: unde seditiones omnes atque discordiæ, opera sua sanctissima, sopiebantur. Quare eum aliquo iter haberet, coloni atque oppidani, eum in eorum oppidis, ut ab eo sanctam doctrinam audirent, retinere conabantur. Credo equidem, similis ac talis fuit olim Apostolorum concursus, tanta Dei virtute et gratia repletus erat. Docet enim rusticus, grosso modo et per figuram quamdam, bene beateque vivere: sic enim demonstrabat, prædicabat- que. Itaque sibi difficile erat gressum per oppida et vil- las coloniasque habere. Sideramicia (quæ bene viven- di electio vocata est) aliquid dicere volumus, omnes Italici Principes eum summo prelo dilexere. Sed inter ceteros Serenissimus Rex Aragonum Alphonsus in eum Sanctum virum benevolentiam maximam habuit; qui statim post mortem suam ad Romanum Pontificem Eugenium Papam Quartum epistolam, tum de miraculis suis, tum de sanctissima vita narrantem, misit: quæ quidem his verbis notata est.

6 Sanctissimo Domino nostro Pape Alphonsus Rex Aragonum, Siciliæ eis et ultra Pharus, recom- mendationem dicit. Commendavimus sæpe nu- mero nostras per litteras Sanctitati vestræ quam plurimos, quos vel eorum dignitas aliqua vel, specta- ta virtus ac merita commendandos esse postulabant; sed his tamen quales pene innumerabiles habet quotidiana hæc mortalium vita et usus, nec ultra eam conditionem aut nobis commendare, aut Sancti- tati vestræ commendatos eos accipere licuit; in præsentiarum vero, cum Aquile, Fratrem Bernardinum tot miracula, totque generum edere, omnium in eadventum fuma constat, quæ sunt testimonia vite sanctæ, quam in terris agebat; Sanctitatem vestram suppliciter oramus, ut illum canonizare, et inter Ecclesiæ Sanctos consecrare dignetur. Adsunt Italiæ populi, adsunt Principes, adsunt Respublicæ, adsunt denique ejusque sexus, ætatis, gradus, et condi- tionis homines; quantæ ipsius Sanctitatis vestræ pedes prostrati, ut id facere dignetur, precibus, supplicationibus, votis, una voce nullo consensu petant et orant. Adest hæc ætas, hominis Divini meritis illumi- nata, et gloriæ quod illum temporibus suis videre con- tingat, qualem antea multis jam seculis non licuit. Adest quoque æterna et ecclesiæ gloria, quæ ipsam Sanctitatem vestram ad id faciendum quasi jure suo compellit atque invitat; ut sicuti, per tot ac tanta evidentissima per eum edita miracula, illum beatum Dei Sanctum in oculis gloriosissime cano- nizatam esse ostendit; ita Sanctitas Vestra in terris exequatur, et sicut Domino placuit, ita factum est. Almam personam vestram et conservare et extollere dignetur omnipotens Deus noster in regimine Eccle- siæ sanctæ suæ. Ex Neapoli xiii Kalend. Septembris mccccxlv f. Item ipse Serenissimus Rex Collegio Cardinalium

qui ejus Cano-
nicationem
postulavit a
Papa

F

et Card-
nalis.

A Cardinalium epistolas de hac re scripsit, et quinque aliis Cardinalibus, orando et precando eos, ut sanctum hunc virom in Catalogo Sanctorum, eorum opera haberi faciant.

7 Qui quidem vir beatus, cum in sermonem inter loquendum Regia de victoria urbis Neapolitanæ jucunde incidisset, hæc verba habuisse dicitur, dum pro solatio et consolatione sua, in hortulo quodam Monasterii sui prope Senam, ad primum lapidem erat, cum discipulis suis. Hæc nova meliora sunt, quam reliqua futura, nostra pro patria, et liberate tuenda. Cur hæc tam alacri vultu loqui ausus fuit? Credo equidem, in Deo atque in spiritu Domini, vidisse eum futuram nostræ patriæ ab hostibus liberationem non dubiam. Cum g Philippo Maria Principum Principe tanta familiaritate et amicitia conjunctus fuit, quanta maxima dici potest cum exteris nationibus, in his locis, ubi Sancti viri religiose existunt atque inhabitant. Romanus etiam Pontifex eum virom, in ejus vita et post mortem, Sanctum appellare solitus est. Inter barbaras vero nationes sua optima fama crescebat indies. Si quidem de liberalitate aggredi volumus, aut aliquid in hac laudabili virtute de eo sancto viro dicere cupimus; primum omnia bona sua, quæ ampla satis erant, pauperibus, juxta Evangelicum dictum, dedit. Cujus rei experientia manifestissima jamdudum apud Insubres Mediolanēxitit; quoniam cura illi primum orationem, de amanda ac conservanda pauperate, ad populum illum innumerum habuisset; magnam vim auri Philippus Maria Mediolani Princeps Illustrissimus dono offerisibi liberalissime fecit, quam viri pecuniæ sibi erogatum cum ipse alacri vultu acceptasset, statim loca captivorum petivit: captivosque omnes, pro quantitate sibi erogata, qui alieno ære tenebantur, ex vinculis relaxari fecit. Illud cum totam per urbem innotescere cepit [populus] pauperatē, quam ipse tantopere prædicando laudavit, ad coelum miris predicationibus extulit. Magnificus, ultra consuetum morem mortalium, et ipse maxima cum gloria sue dignissimæ laudis repertus est: quoniam ut Peripatetici Philosophi rectissime ajunt, cum plura officia magnificorum virorum supersunt, præcipue tamen in ædificandis reparandisque templis ad honorem Sanctorum; quorum rerum testis Papia civitas, ubi templum orotissimum, prope mœnia, quod Monachi S. Francisci piæ incolunt, ædificari curavit;

sic etiam
aliis Prin-
cipibus car-
rus.

B testis est Mediolanum, ubi denuo templum sancti Angeli juxta civitatem pulcherrimum ab eo conditum apparet; testis est universa provincia Gallie Cisalpinæ, ubi regionem incolunt Ligures, Insubres Boi, Cenomani, Euganei, Veneti, quibus quidem in locis plusquam trecenta Monasteria condita, auctore Beato fratre Bernardino Senensi, sunt.

8 Magnanimus inter omnes mortales fuit, nam in prosperis mitissimus eras, in adversis autem recte ferens, omnium mortalium constantissimus habebatur. Magna et honorabilia pro religione servanda appetens, omnia humana caduca, et mortalia infra se posita existimabat. Summum enim bonum in actione virtutum cælestia contemplando locans, vitam contemplativam optimam esse veris rationibus comprobavit, juxta Evangelistam, Martha, Martha sollicita es, et turbularis erga plurima, porro unum est necessarium, Maria autem optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. In vita vero ac communi conversatione mortalium, cum necessarium sit jocus et ludus, [opus est ut] eorum actiones mediocritate metiantur; quoniam jocus in verbis cum jocunditate, honeste ad tempus, gratia fugiendi laborem, versator; ludus vero in actibus, in eodem modo secundum personarum decentiam reperitur; quibus in

pecuniam
oblatam
captivis
redimendis
expendit :extruxit 300
monasteria :contempla-
tionem unam,

rebus qui recte se et bene habet, jocundus, comis et urbanus nuncupatur : et circa hæc omnia qui cum moderatione se gerit, rectissimus atque honestissimus ab omnibus putatur. Quorum quidem rerum usum hic vir Sanctus ad utilitatem hominum, domesticæ et jocunde suscipiebat: quoniam rursus earum rerum una circa veritatem, altera vero cum moderatione versatur. Quamobrem, et ipse his rebus ornatus familiariter, ut res et tempus postulabat, cum omnibus hominibus laudabilem vitam tenebat.

9 In fide quis melior eo aut ardentior? quam quidem per universam Italiam, ipse tuba sue resonantissima vocis predicavit, nomenque Domini nostri Jesu Christi coram Principibus et Regibus manifestare audebat, ut tanta in veneratione illud Sanctum nomen ipso prædicante Christiani haberint, ut nullo modo vel litteris vel oratione exprimere quis possit. Credo equidem, nec mihi vana fides in hac re tam mirabili extat, suo sincerissimo cordi, purissimoque aureis litteris nomen hoc Jesu sculptum fuisse; ita frequentius, ita firmius ex ore suavissimo suo, cum dulcedine ac suavitate quadam resonabat. Spes autem, qualis et quanta in eo viro extitisset, quis unquam exprimendo dixerit? Virtutes enim sue de hac re verum testimonium dare videntur. Nam in Deo omnis spes ac desiderium suum ipsum posuisse, omnes una mente, una voce fatentur; a quo sane adiumentum ad utilitatem hominum suscepit, et quibus in rebus fortissimum militem in bello vitiorum sese constantissime præbuit. Erat enim virtutum amator, malorum et vitiorum extirpator, bene autem faciendi hortator maximus; ut exinde mortales, quamquam proclives ad malum, ad bonum expellendum totis viribus sui causa se ipsos direxerint. Arbitror equidem, quod in caritate Dei nullo tam ardens unquam extitit: neque in hac virtute quempiam [eo perfectiorem] ullo pacto reperire est. Enim vero si quis aliquam molestiam patiebatur, tali quoque incommoditate etiam ipse affectus erat. Nam in Christo proximum diligebat. In omni vero sapientia et doctrina, mira quadam diligentia flores, divinarum humanarumque rerum sibi cognitionem adeptus est. Hunc virum, omni virtute præditum fuisse, et omnia cælestia ac divina cognovisse, cuncti mortales fatentur: quoniam quæ sursum sunt contemplabatur, quæ autem deorsum spernebat. In qua quidem ro ipse Deo fretus, ad ea quæ immortalia sunt tota mente animum non dirigens, divinus in hac miserrima vita mortali apparebat. In omnibus vero scientiis acutissimus fuit, ut causæ rerum omnium sibi notiores existerent, juxta Maronis carmen.

D
A. BARNABEO.
F. K. MS
nicholinus
comitate
cre. tit.In fide præ-
dicanda con-
stans, nomen
Jesu inculcat :E
spe plenius,et caritate
perfectus,atque omni
virtute præ-
ditus.

F

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.

Intelligentis perspicacissimus, et quidquid intus intellectus sapienter apprehendebat, in dulcissima oratione sua, facilius omnibus enolabat. In arte vero, quæ recta ratio facibilium habita est, doctissimus præter opinionem hominum evasit : suæ enim res, ab eo diligentissime manufactæ, testimonium ostendere, et demonstrare dilucide videntur. Instrumenta quadam organæ [ab eo fabricata] extant Majusculæ et delicatissimæ litteræ suæ supersunt; et quadam alia, quæ honeste delectabilia sunt. [ostendunt] ut in otio cum dignitate maxima vitam degerit.

ANNOTATA.

a Hic quamquam in civitate Massa ortus sit, ubi tamen Senarum civis extitit, unde ex paterno sanguine generasam procerum propaginem duxerat. Ita S. Antoninus et alii.

A b Massa in Senensi agro et ab urbe ipsa distans miliaribus 30, apud Capistranum. Est autem versus Populonium seu Plumbinum, cui in Episcopali Sede successit.

c Imo anno ætatis 22 absoluto, in festo Nativitatis B. Mariæ quæ natus, habitum assumpsit.

d Imo Nativitatis, ut alii habent.

e Vincentius hic obiit anno 1442, fere biennio ante S. Bernardinum, inscriptus Martyrologio Franciscano Arturi ad diem 25 Augusti.

f Elapsus tunc ab obitu tribus solum mensibus. Ipsa autem miracula infra huc Vitæ subjunguntur.

g Philippus Maria Dux Mediolanensis præfuit ab anno, 440. Quem adhuc viventem Auctor mirifice laudat. Mortem ejus infelicem, quæ contigit anno 1447 describit S. Antoninus, tunc Archiepiscopus Florentinus, par. 3 tit. 22 cap. n. §. 47.

CAPUT II.

Constitutio naturalis. Amor erga Deiparam. Loca plurima concionibus illustrata.

Fuit autem inter reliquos mortales mediocri statura, recta tamen; vultus rubicundus, alacritatem pacis se ferens atque animum gravem, pulchra facie atque aspectu quidem veneranda: sermo purus ac dilucidus, vox sonora, grandia latera, potens cum resonantissima voce oratio, cum dulcis et suavis, tum etiam tristis et gravis, et alii flexibilis, ut eam quocumque vellet facile contorqueret. Vita quippe integerrimus, moribus honestas, continentia temperatus, innocentem vero purissimus, misericordia summa cum pietato inebutus, potius divinus quam humanus putabatur. In suggesto vero terribilis viatorum detestator, in quotidiana conversatione ita affabilis et gratia plenus, ut quasi Angelus Dei putaretur. Maxima etiam humilitate repletus, benignus audiendi, in dicendo gravissimus et facetus; humanarum, divinarumque rerum sibi cognitio vigeat. Quin etiam Poetas et Oratores docens, cum jam hujus humane vitæ pertadisset, ad sacras litteras sese tota mente contulit; ex quibus tantum fructum accepit, ut in præclarissimum quamprimum Dei prædicatorem eversit: postremo omnem Italiani quotidianis prædicationibus, quasi quadam sanctissima ac divina esca, educavit cibavitque. Sua vero in patria primum prædicans, cives benigne, populumque rectas actiones docere cepit; in qua quidem potius integerrimam vitam suam, quam accuratam orationem prædicando demonstrabat. Quod cum plurimos perfecisset muros, in sacris litteris historiisque longa opinione omnium doctissimus floruit; familiares enim sibi sacri Canones erant, ex quibus Christiana religio ordinata est. Quibus rebus ipse armatus, hostem accerrimum adversus desideria carnalia, et illecebras atque voluptates sese præbeus, protinus de hostibus victorioso triumphavit.

11 Per omne reliquum vitæ suæ tempus devotissimum sanctissimæ ac beatissimæ Virginis Mariæ existisse, facile omnes mortales una mente atque uno ore firmiter consentire videntur: de cujus laudibus cumplures libros describens, eam tanta virtute et gloria ornavit, ut audiens prædicationes suas in hac re tam pulcherrima miro quodam modo obstupescerent. (Quoniam nemo (pace omnium dixerim) ante nostram ætatem ita eleganter, ita eloquenter, ita ornate, ita graviter hanc rem, carmine vel oratione soluta tractaverit, libri quidem sunt in manibus. Est et quidem in pariete ulterioris januæ Camilliæ in urbe Senensi, imago quædam sanctissimæ Matris Domini Jesu Christi, quæ ita pulcherrime et ornativissime picta est, ut non sine magna admiratione re-

spicientes discedere possent: quam ipse semel in die videre sese non satiat. Sed ubi socii ejus per viam Camilliæ ambulantes videbant, quod teneas inter? interrogabant. Respondebat autem. Ad amicum meum videndum vado, quæ mihi omnia pulcherrima cordi est; quæ quidem potius idea quedam summi boni exemplarque extat: in quam quidem picturam tantum animus suavissima contemplatione affectus erat, ut se in Beatorum cœtu contemplando esse arbitraretur.

12 a Quinque præterea jam sunt elapsi anni, quod hujus rei miraculum in urbe Aquilana ipso prædicante, matremque Domini nostri Jesu Christi laudante, cum eo loci inclitus Rex Rainatus, omnisque plebs ac primates Principes regni adnatis, evidentissimo ac manifestissimo signo apparuit. Stella enim in ascensu solis die illustri refulsit: quam omnes simul cum Rege videntes, attoniti stupedique mansere. Erat autem contra faciem suam opposita, quæ sane per purissimum aerem descendens, prope se, mirantibus cunctis, evanuit. Signum hoc evidentissimum fuit, quod Mater Domini nostri, tanta claritate radiorum refulgens. hunc virum, religione insignem, pietateque præcipuum, omnibus præsentibus demonstrare voluit, sibi filioque unigenito suo gratitudo esse; et in ea urbe illius mortem futuram, talibus signis fore postea celebrandam, ut exinde lumen progredere, ex quo quidem universis orbis terrarum tanto splendore, et lampade illuminaretur. Sed cur magis vel potius in Aquilana urbe, si quis forte dicere vellet, mortem obire voluit, quam in quavis alia? Credo equidem, omnes simul responderunt; Aquila nihil aliud significare vult aut intendi, quam altitudinem sui mentis elevationem. Nam Aquila, plusquam cetera animalia volatilia alte volans, in radiis solaribus, magis et efficacius oculis penetrare videtur: hoc enim demonstrare intelligitur, hunc virum, longe ante alios spiritu Dei ductum, ad altissimam supernaque contemplanda natum esse, juxta Philosophi sententiam. Non, cum simus mortales, mortalia curare debemus; sed quantum fieri potest ad immortalitatem aniti, et omnia facere ut vivamus, secundum optimum eorum que in nobis sunt. Quem quidem quasi universi Principes Italici, ut ante dictum nobis est, crebris legationibus adhuc eo vivente, ut ipse eos adiret, sollicitabant; quoniam facile arbitrabantur, ipso prædicante atque verbum Dei nuntiante, in benevolentiam suam reliquam populi multitudinem religere. Quod cum urbes, quæ itempublicam gerunt, perficerent; non solum pacatæ atque tranquillæ erant, verum etiam religiose Christianæque vivere et honeste didicerant. Nam et mores ejus castissimi, et sua in omnes pietas singularis tantæ auctoritatis erat, quod omnes eum tanquam summi boni exemplar intuebantur. Quomobrem et vitia depungere virtutesque amplecti libere jam cupiebant.

13 Civitates etiam, quæ ipsum summopere dilexerit, his nominibus nuncupantur: Veneti. Genueses, Bononienses, Florentini, Lucenses, Perusini, Anconitani, et hi qui Senenses de genere suo in Tuscia nuncupantur. Nam Tusci a thure originem duxere, quo antiquitus Deus vetusta religione honorabatur; et tanta veneratione provincia Tuscorum olim apud exterarum nationes erat, quod volentes docere natos suos religionem, in Tuscanos eos mittebant; quibus temporibus duodecim populi eam incolebant, videlicet b Fesulani, Pisani, Populanienses, Volaterrani, Massani, Saturnii, Clusini, Perusini, Aretini, Cortoneses, Lunii, Cæretini. Nec mirum igitur si in hac vetustissima omnium matre provinciarum hic vir religiosus, et sanctus habitus est: quibus in locis mirabiliter maxima cum utilitate prædicans,

et stella ad ipsum descendente honoratur Aquila.

Inventus a variis Principibus et artibus Italici,

prædicat in Tuscia,

A tranquille pacificeque permansit. Primum vero mirabilis gloria sue sanctae praedicationis in Gallia Cisalpina apud Insubres Mediolani celeberrime crevit, ubi Philippus Maria Principum Princeps eum summopere, non solum dilexit, sed unice amavit; in quo quidem loco uti vir sanctus putabatur: illic enim multiplices discordiae illius magni populi sopite Divina virtute propitia fuere. Exinde descendens, ad Ligures profectus est, ibi vero ab intestinis bellis, sanctis suis praedicationibus, cessarunt. Savonam deinde, Albeigum, totumque litus Genuensium visitans, religiose ac honeste vivere, concordique voluntate in Deo, illos instruxit: quoniam praesentia tanti viri miro quodam modo convulvit. Inde ad plures urbes et oppida proficiscens, nomen Domini praedicans, mirabilis ad bene beataque vivendum illic omnes acolas duxit. Tandem Papiam, urbem prope Ticinum fluvium sitam, venit: ubi cum Catone Sacho, Juris-consulto praestantissimo, amicitiam maximam contraxit: ubi cum cives benigne et grate, ut sanctitas sua merebatur, receperunt, ac soleniter templum ad primum lapidem folicaverunt; moresque ab eo illic devotissime instituti, iis in locis ab omnibus frequentantur.

B 14 Sed ubi Mediolanum secundo tam optatus desideratusque ipse Dei nuntius venisset, tota civitas illa, quae innumero populo completa est, quasi evulsa sedibus suis, ut huic virum sanctum amplecterentur, videbatur. Maxima insuper concordia civium, templum prope moenia ad millefere passus conditur, cui nomen sancti Angeli religiose celebratum est. Exinde Bergomum petens, superstitiones illius loci tollens, in pristinam ac laudabilem consuetudinem Christianam Bergomenses redegit, ubi millia hominum ad bonos mores: reducere conatus est. Erant autem apud Alpes loca quadam populosa, ubi Christi doctrinam aperiens, ut Dei Apostolus ab incolis ejus loci habebatur. Discordias inter Guelphos et Ghibellinos pariter his quidem in locis sedavit, quoniam regionibus illis discordia talis multum vigeat. Deinde Bresciam veniens, perfidissima ac inhumanissima eorum consuetudo corruptarum partium, omnino suo divino et resonanti verbo funditus deleta est. Petit deinde Veronam, cum universa provincia Venetorum: ubi nomen Domini nostri Jesu Christi tantum honoravit, quod omnes populi Venetorum, tum Sanctorum templis, tum privatis domibus, aureis quidam litteris rutilantibus radiis nomen sanctum Salvatoris nostri parietibus honoratissime pinxere; animo vero atque mente, sane nomen illud Christiane ac devote retinere. Quid sit honestum locando, vendendo, ut religio Christianorum permittit, in ea Venetorum urbe docens, mercaturam (quae in ipsa magna et omniura praerclarissima civitate maximo quidem in pretio habetur, quoniam ex diversis orbis terrarum partibus merces navibus illic alveantur) sanctissime laudavit: et eo sine modo quo ipsam invicem tractare debemus, mira quadam praedicatione religiose digito demonstravit: quae quidem oratio suis in libris ab eo tam diligenter confectis habetur: ad justitiam vero servandam severos quoque Venetos confirmavit.

C 15 Exinde Ferrariam petens, effrenatam licentiam mulierum coercens, pompas earum in vestitu et gestu moderavit. Dominus vero Ferraria tanta benignitate tantaque gratia eum in urbe recepit, quanta maxima dici potest. Pro suis ergo in religione meritis Episcopus Ferrariensis designatus fuit: quam tamen dignitatem nullo modo neque ullis precibus acceptavit. Regium postea et Mutinam ad cultum Dei honorandum dirigens, ad benignitatem justi Domini confirmavit; nomen vero Jesu eorum mentibus tenoravit, quoniam justissime in ea vetu-

stissima pace Dominus Ferrariae omnem vitam suam consummavit, quam quam hoc sibi propter vicinitatem Insubrium ac Venetorum difficile fuit. Non multum post temporis Bononiam pergit, ubi maxima diligentia, atque prudentia opus fuit. Nam Bononienses intestina discordia laborabant: ipsi autem praesentia hujus tanti viri ferocia corda ponant. Infectio igitur partium suo sancto et divino verbo sedavit: paceque et concordia inter cives facta, magna tranquillitas aliquandiu in urbe integrata est. Florentini vero, cum certiores ex pluribus litteris de his rebus redderentur, oratores ad eum Bononiam destinarunt: qui ipsi sancto viro suaderent ut ille Florentiam adire vellet, quoniam avidissime eum omnes Florentini expectabant. Qui statim ut Florentiam venit, praedicare Evangelium Dei soleniter coepit: ubi innumera vitia malorum, ab eis superbe perpetrata, sanctis suis praedicationibus aperiens, ad bonos et laudabiles mores religiose faciliterque Florentinos reduxit. In facie vero templi sanctae Crucis, loco quidem altissimo qui ad plateam spectat, aureis litteris in circulo magno aureo nomen Domini nostri Jesu Christi, tamquam solem radiantem, Florentini ornatissime pinxerunt: ut testimonium ubique prospectum quam evidentissime daret, quod praedicationes suae huic devotissimo populo et grate et jucundae fuissent.

15 Senenses vero, cum intellexerunt Fratrem Bernardinum, civem suum, jam praedicationes suas Florentiae consummasse; legatum ad eum ii, qui amplum Magistratum urbis gerunt, mittunt. Qui jam consummatas ac terminatis illis praedicationibus, suam in patriam, voluntate Senensis oratoris accepta, quam raptim venit. Ibi Senenses viri cunctisque populus lactissima fronte eum receperunt: ubi per quinquaginta dies in foro magno urbis praedicans, animisque Senensium omnium ad omnem voluntatem suam reducens, ad pristinam et vetustam consuetudinem bene et Christiane vivendi eos firmavit: templum etiam suo intuitu jam dudum inceptum, pensionibus publicis magnifice est completum. Ludi vero taxillorum non solum suo jussu deleti fuere, sed eorum Governatore hujus Reipublice vaibes c, taxillos, tesseras, et instrumenta insuper lignea, super quae avare irreligiosi ludi fiebant, combustos esse praecepit: pacemque inter dissidentes componens, cunctum populum pacatum ac tranquillum suavissima oratione sua reddidit. Instituta etiam complura bene beataque vivendi, sua contemplatione Senenses moti concidere. In circulo quidem aureo, neque mediocri ambitu, nomen Domini nostri Jesu Christi in facie magnae aedis publicae, quae ad forum spectat, sumptibus publicis magnifice pingitur, ne posteris seculis memoria viri aboleatur. Sed ubi urbem reliquit, innumera multitudo populi cum usque ad quintum lapidem juxta Arriam d fluvium devotissime sociarunt. Insuper aliquos menses in agro Senensi verbum Dei praedicans, ad timorem et reverentiam Domini colonos et agricolas, grosso modo et per figuram docens, Perusium, vetustissimum oppidum Etruscorum, tandem pervenit. Illic vero fructus suae sanctae praedicationis, plusquam opinio ante fuerat, diffunde apparuit: quoniam Perusinos, qui feri propter bellum intestinum ac civile habentur, ad optimos mores Christianorum redegit: illic enim ludum mortalem, qui inter cives vetusta consuetudine vigeat, cum scutis et clava, radicitus evertit. Quin etiam eos ad cultum divinum honorandum pietate solita amplissime instruxit, pacem inter cives qui Reipublicam tenebant benignitate quadam firmavit, odium vero mortale ab eis penitus separavit. ut amor et caritas inter ipsos clementer exerceatur. Post paucos dies Assisium venit, ubi solennitas

D
A. BARVAEBO,
EX MS.

Iude in Tus-
ciam revocatus
praedicat
Florentiae,

E

Senis,

c

F

Perusii,

Assisi,

Augusti

Insubria,

Lombardia,

statu Veneto,

et Romandio-
la.

A. BARN. B.E.O.
E.X.M.

A Augusti sancti Francisci vetusta consuetudine annali fiebat : quibus in locis, plusquam ducenta milia hominum fuisse, qui jure rerum talium experti sunt, existarunt; moti partim praesentiam hujus sancti viri videre, partim ut culpe ac poenae Indulgentiam consequi valerent. Quam quidem multitudinem tam innumeram, cum ego vidissem, reliquam gentemque Italiam incolent tantam numero fuisse dubitabam. Inde ad Umbros peragravit, ubi verbum Dei et Evangelium Christi devotissime praedicavit ; ex quo certe non parum utilitatis et religionis illic ipso praedicante illi incolae consecuti fuere, praecipue cum praeterita bella eam regionem quasi totam vastassent : quare in rebus de Deo, de religione, de justitia, de fide tales homines nihil se parum sentiebant. His quidem rebus religiose peractis, transiit Tiberi Viterbiensem profectus est : ad quam quidem urbem vicini populi, maxima cum devotione et fide, ut eum sanctum virum audirent, devenere. Ibi vero grato animo receptus, ad rectam viam bonorum morum populum illum vertens, pacem non dubiam inter majores populi et reliquam plebem reliquit.

Viterbi.

16 Cum postea Romanam urbem potere cum discipulis suis parasset, uobiles viri complures ac plebei magno in numero, secum, ipso recusante, Romam intrarunt. Statim vero aemuli sui eum coram Romano Pontifice, Papae Martino Quinto, religionis et heresis perverse et injuste accusarunt : invidia potius quam caritate religionis moti, libellosque complures adversus eum maligne dedere. Dies tandem, de consensu Romani Pontificis, in hac re terminanda, constituta est : ubi adversarii et aemuli sui, maxima cum pompa et implicitis syllogismis, in eum sanctum virum impetum effraenatum fecere. O Deus immortalis, qualis fuit morsus eorum ! Quoniam perdifficile erat ex intricabilis riteorum evadere posse, Dominus (quippe omnipotens) id fecit ut simplici paraeque predicationis suae sententiae resistere minis poterint. Tandem calumniarum victor et triumphator evasit, privilegiumque (accepti) a summo Pontifice omnique Romana Curia maxima cum auctoritate sibi concessum, ut per universum orbem terrarum testimonium ipse dare posset, praedicationem suam ac doctrinam auctoritate Apostolica comprobata esse. Nec multo addito temporis intervallo, Senensis Episcopus designatus pronuntiatusque est : cui tamen dignitati renuntians, praedicationes complures Romana in urbe perfecit.

Romae :

e

ubi de aemulis triumphat.

C

ANNOTATA.

a Quinque anni elapsi indicant annum 1439 sub finem et sequentem, quando et Senatum Regem et S. Bernardinum simul Aquila fuisse confirmat Bernardinus Cyrillus in Annalibus Aquilanis lib. 7. Nam mos de anno 1441 sequenti agit : quo Alphonsus ille ex pulso regnum Neapolitanum occupavit. Et sic ex hoc loco optime colligitur et confirmatur tempus hujus Vitae scriptae.

b Numeravit Auctor hoc loco XII Hetruriae populos, suo tempore magis celebres : alii ab antiquis censebantur : nam Populonienses dicebantur Vetulonii, Saturni vero Russelloni, apud quos fuerunt urbes Populonia et sub Saturnia. Item Massa fuit sub Vetulonia, et Fesule Aretinis. Apud Cluverium, Brictium et alios Geographos accuratius deductas invenies nomenclaturas locorum veteres.

c Naibum credo hic dici fritillum, seu alveolum aleatorum.

d Arbia Senensi urbi ad Orientem fluit, donec Umbrae immergatur.

e Id factum anno 1427, Martini Papae 10.

CAPUT III.

Extrema sancti viri opera, etiam in Oriente per discipulos: mors, sepultura.

Crevit deinde suae bonitatis sanctitatisque fama clarissima quasi totum per orbem. Ipse enim cum jam dudum vidisset, ac etiam a nonnullis didicisset, quasi totam Orientalem plagam in manibus barbarorum perituram, ubi Christiani multi Deum Dominum nostrum colunt; praesens discipulos suos ad tam remotas gentes, de consensu Romani Pontificis a Eugenio Papae IV, misit. Qui ubi per Aegyptum ambulassent, legatosque Indos Aethiopesque convenissent, eos tandem hortati sunt, ut eorum Regi mandata Pontificis significarent. It enim partim ad opulentissimam regem India, partim ad b Constantinum Aethiopiae Regem, maximo cum periculo itinerum peragrarunt. Tandem eorum Regem alloquuntur, qui ad Romanum Pontificem legatos misit. Erat enim antea per septingentos superiores fere annos, quod nunquam Ecclesia nostra Occidentalis cum Orientali et regionibus illis aliquod commercium defectu Romanorum Pontificum habuerat. Venerunt igitur legati Orientales Florentiam, urbem opulentissimam, ubi secundo Summus Pontifex moram agebat; deinde Senam, ubi maximo cum honore recepti, postea Romam profecti, ex Italia Aegyptum delati, concordiam cum Romano Pontifice actam Constantino Regi Aethiopiae portarunt, statimque ipse Rex potentissimus ad Soldanum apud Aegyptum legatum decernit. Qui maxima comitiva equitum, longo itinere emenso, nulla sibi reverentia facta, ut ad subditum, legationem, libero Rege Christianissimo dignam, diligerenter exposuit. Statimque Soldanus omnia templa sanctorum Christianorum, quae diruta jacebant, regionibus illis reparare sumptibus suis jussit; Christianosque omnes bene tractare, decretis multis solemniter instituit. Christicolae vero qui Assyriam, Persiam, Libyamque inhabitant, audita voluntate Iudorum Aethiopiae Regis, Romam Oratores decrevere, quo si qui errores in fide habuissent, publicis scripturis secum deportarent; qui Romam navibus delati, concordiam cum Romano Pontifice, adunata universa Curia Romana, maxima cum solennitate fecerunt : errores, quos longis ac protractis temporibus tenuere, tandem purgarunt : exinde in regionem suam reversi, populis illis quidquid Romae cum Pontifice maximo sanctum erat

Discipulos multos ad Indos Aethiopes;

a

b

E
gnorum legati Florentiam advechi

cum unionem receperunt,

sequuntur exemplum Orientales illi:

F

Quarum rerum discipuli hujus sancti viri auctores fuerunt : qua quidem de causa Christiana fides totum per orbem terrarum in veritate sanguinis Jesu Christi firmata est.

58 Unum quoque nequaquam praetermittendum esse putavi, ut cuncti mortales intelligere facile queant, hunc virum sanctum belli fuisse dissipatorem, pacis vero semper auctorem extitisse. Igitur Florentini confecta in Gallia Cisalpina pace cum Philippo Maria, Principum Principe, bellum contra Lucenses in Etruria, tractus undique copis, movere. Senenses vero animadverso hoc, ne postea subactis Lucensibus in se bellum reciperent, crebris legationibus ad omnes fere Principes Italicos nuntiabant, ut ipsi in hoc discrimine belli melius esse vellent, ut pax, non bellum, orta pace sequatur. Veneti ac Romanus Pontifex in primis legatos complures de hac re Florentiam destinarunt : tandem visa voluntate Florentinorum, quoniam aiebant se tyrannidem ex Tuscia funditus evertere velle, ab intercessu eorum cessarunt. Senenses tunc ad Philippum Mariam Longobardorum Principem ac Gemen-

Sanctus ipse auctor pacis futurus

Senensibus contra Florentinos armatis,

ses

A ses legatum decernunt, ut ambo simul Lucensem urbem iustissimo bello liberarent: ipsi vero legationibus Senensium moti, Nicolaum Piccininum ductorem exercitus, contra Florentinos Lucam obsidentes, in Etruriam mittunt, eamque tandem ab obsidione liberant. Deinde sequenti vere in agrum Florentinum, subacta Liguria ac Lunegiana, aggressionem fecit; agrum Pisanum Volterrannumque occupavit, nec non victor prope Senam in Elsa valle castrametatus est: ubi concorditer parique voluntate, ex sententia bellum gerere Senenses decrevere. Satisque cum hoc beatus Frater Bernardinus accepisset (qui temporibus illis erat in agro Piceno, qui hodie vulgo Marchia Anconitana vocatur, ubi multum fructus in Christi fide augenda perfecti) Senam patriam quam primum venit: sed antea Episcopos d'Urbini, de consensu Principis, designatus electusque fuit. Cepit in civitate sua, in templo Matris Domini maximo predicare: ibique religiose et Christiane Dei verbum annuntians, ad integrandam pacem bellumque ponendum, cives suos, cum maxima benignitate et pietate amplissima, docebat atque exorabat.

ex Piceno in patriam rediit.

d

B Cum Sigismundo Imp. Romanum abiit:

e

f

Senas reversus libros scripsit, et concionatur.

g

h

C

rursusque in Gallia Cisalpina,

Florentiae,

i

19 In quo quidem tempore Sigismundus, inclitus Romanorum Imperator, relicta Luca, per agrum Pisanum Volterrannumque, Senam profectus venit: ubi magno cum honore a Senensi populo est receptus. Illic autem e novem consumptis mensibus, cum Romano Pontifice Papa Eugenio Quarto, Senensibus legatis R. P. / Karolo Episcopo Senensi et Bartholomaeo Agazar viri prudentissimi mediis, concordiam fecit: cum quo Frater Bernardinus familiaritatem contraxit, Romamque cum eo deambulavit, sibi que Civitatem suam omni diligentia commendavit: quem quidem Regem et Imperatorem plusquam centum viginti millia aureorum a Senensibus dono recepisse, aiunt. Qui cum postea coronatione accepta in urbe Romana ex Italia decessisset, Frater Bernardinus Senam rediens, complures suos libros de vita et moribus Christianorum perfecti, eosque in lucem, ut reliquis ipsi prodessent, edidit h: quos inde sacri Doctores Apostolica auctoritate freti approbant. Predicationes etiam quasdam Senenses mirabiliter docuit, ubi de concordia, de pace, de unione civium verba ornatissima et sanctissima fecit: quin etiam ad religionem servandam, viam regulamque demonstravit: ex quibus rebus maximo in honore et dignitate, ut summa integritas ejus merebatur, apud Senenses habitus est.

20 Interim dum haec Senae gerebantur, litterae ex pluribus locis Italiae ei sancto viro delatae sunt, quae quidem continere videbantur, eum iterum Galliam Cisalpinam petere [debere], ut religiosis praedicationibus suis, in sancta Catholica fide ac etiam unione et pace, Lombardi firmarentur. Eos quippe populos tandem adiit: praecipue his in locis et ipse fuit, ubi mortale bellum tam longis temporibus protractum erat: ubi excellentissimo cum honore sincerissimae devotione receptus fuit. Quibus rebus diligenter peractis, deinde iterum Florentiam petiit. Quo quidem tempore Nicolaus Piccinus, Philippi Mariae exercitus ductor, agrum Florentinum bello premebat, propeque moenia castrametatus fuit: quomobrem pavor Florentini perculsi fuerunt, quoniam multae copiae, nullum praesidium sibi ad resistendum erat. Ibi vir Sanctus suis praedicationibus eis animum et vires confirmavit, ut ab ipso Deo immortalis auxilium peterent: ipsi vero tum orationibus ad Deum, tum supplicationibus factis, et nonnullis conductis per angustia temporis militibus (in Kal. Julij) i conflictum hostibus, in radicibus Appennini jugi, ad Angliarium dedere. Post paucos insuper dies Senam reversus

est, ubi in componendis Sermonibus, secundum Christi doctrinam, quasi annos tres praeterivit; ibique quandoque praedicans, sanctos mores confirmare Senensibus civibus operam dedit. Cum hic vir religiosus antea per aliquot annos Romauliolam petivit, eam regionem fame pestilentia et bello depressam invenit: quibus de rebus, parum seu nihil de Deo, de honestate, ut Christiana fides postularet, sentiebant. Itaque multum laboris illic suscepit, nam ut lapides duri in religione et devotione existerent. Tandem paulatim ita eos tractare et docere coepit, quod brevi tempore addito, avidissime omnes sese ad audiendum hunc virum Dei praebant, quae quidem regio antiquitus Flaminia dicebatur.

21 Inde in agrum Picinum, ut ante dictum est, deveniens, mirifice illic verbum Dei operatum per hunc sanctum virum fuisse clarius apparuit. Nam quia parum de doctrina Christiana instituti incolae illi erant (solummodo enim ad mercaturam et utilitatem, quoniam fertilis est provincia illa, tendebant) castella, urbes, villasque, quasi omnes, amore et caritate Dei motus, circuevit: protinus autem, moribus illic optimis ordinatis, Senam suam dulcissimam patriam, quam tantum in vita dilexit, revertitur. Ibi aliquos menses manens, ultimam praedicationem de servanda iustitia, inter Hospitale maximum et idem Virginis Mariae, severissime fecit. Altera vero die Mediolanum petiit, ubi Philippus Maria Principum Princeps eum allocutus fuit. Nam ille Illustrissimus Princeps semper eum summo opere, tum pro sanctitate morum, tum pro summa integritate suae actae vitae, dilexit. Praedicavit in civitate illa populos etiam multos per dies, in qua ita grate illum Mediolanensis populus audiebat, ut nullum alium majori aviditate unquam audiverit. Deinde per Lodigianum agrum Cremonensemque praedicando, postea Mantuanum Paduanumque ivit: ubi predicationes quasdam fecit. Inde Venetos visitavit, qui ut virum sanctum ipsum colebant. Paucis diebus Senam rediit, ibique aliquot dies quiescens, in Massanam urbem, ex qua mater sua optima femina nata erat, ambulavit. Illic eundem quinquaginta dies continuo praedicans, odium et inimicitias multas, quae inter cives vigeant, lauditus eradicavit; concordiamque ac benignitatem inter Massanos cives, maximo cum amore in Christo, roboravit. Quo quidem completo, in civitatem suam ultimo rediit: ubi omnes amicos et domesticos conveniens, licentiam ab eis postulabat, quoniam aiebat in Regnum me cupio conferre. Itaque relicta ac benedicta patria, Perusiam profectus est; deinde Spoletem ac Reatinum oppidum adiit, ubi verbum Dei praedicans ad cultum divinum honorandum, populum illum tam sibi devotum hortatus est.

et agro Piceno,

E Mediolani,

k

aliquae in urbibus.

In Regnum Neapolitanum profectus

Aquilae agrotat,

l pie moritur,

22 Altera vero die in agro Aquilano fluxu corporis affectus, viribus quasi omnibus debilitatus, Aquilam urbem intravit: statimque cum omnibus necessariis hanc aggritudine medici curare pergunt. Sed prevalente infirmitate, in Vigilia Ascensionis homini nostri Jesu Christi ad Vesperas, in lectulo signum discipulis dedit, sese in terra mori velle. Itaque in terra ipsi depositus, in Domino Deo nostro quievit: sed antequam spiritum ipse dimisisset, prope obitum, civitatem suam Deo devotissime commendavit. Deinde discipuli sui more vetusto corpus sanctum suum lavantes, tunicam atque cappam, qua indutus erat, ab eo extraxere; alteram vero, quam unus eorum pro se ferebat, illud sanctum corpus induerant: et sic Reliquiae suorum vestimentorum Senas, per discipulos suos, quos ipse in vita tam mirabili caritate Dei amavit, delatae fuere. Nec mirum igitur cuiquam esse debet, si tanta miracula post mortem suam in

A oculis multorum Deo juvante a sanctissimo corpore facta sunt; quoniam (pace omnium dixerim) nemo vir sanctus, ante nostram aetatem, talia et tanta inaudita miracula post obitum suum fecisse reperitur. Nam et languentes sanavit, surdos autem audire fecit, mutis etiam eloquium dedit, omnique contagione et morbo affectos ad pristinam valetudinem redigit; caecos quoque illuminavit, et in cunctis infirmitatibus tabescentes liberati visi sunt. Quod cum per omnem Italiam jam innotescere cœpisset, qui variis languoribus patiebantur, Aquilam urbem sese portare faciebant; quorum magna pars libera ex omni infirmitate in patriam suam revertebatur. Unum ne præterire quidem intelligo, quoniam eodem puncto, in quo animam ipse Deo reddidit, Antiphona *m* cantabatur: Manifestavi Patrem tuum omnibus hominibus, quos mihi dedisti: pro his oro, et non pro mundo, quia ad te venio. Voluit enim clementissimus Deus noster hanc gratiam immortalē ei in morte condonare; et quia semper nomen Domini prædicavit, nomen Domini spiritum, id est animam sanctam suam suscepit extremum.

B 23 Mortuo igitur beatissimo Fratre Bernardino Senensi, monachi sui seu discipuli reliquias ejus vestimenti Senas deportarunt; sed imprimis ei corpori sancto funus, pro consuetudine beatorum virorum satis amplum Aquilani efflicere curarunt. Igitur honores et officia ei facta sunt, pro religione et sanctitate, et vivo et mortuo omnia ei præstiterunt; Senenses vero, hoc animadverso, funeria maximo cum honore fecerunt: deinde supplicationes devotissimæ per diem ejus maximam cum solennitate fuere. Senenses insuper ad Romanam Pontificem legatos decernunt, scilicet Leonardum u Benivolentum et Bartholomæum Pecium viros sapientissimos, ut Romano Pontifici omnique Romanæ Curie, tum miracula tum vita ejus sanctissima nota forent. ut postea ipsam beatum virum, per sanctam Romanam Ecclesiam canonizatum, Sanctumque approbatum cunctis mortuibus esset. Hæc omnia ad honorem Dei, et Beatissimæ Virginis Mariæ, et reliquiorum Sanctorum mihi scripta sunt; ut et vitam sanctam hujus viri ætati nostræ notissimam, etiam postera secula, et qui venturi sunt intelligant.

ANNOTATA.

a Martino Papa 20 Februarii anni 1431 mortuo C successit Eugenius IV.

b A Constantino Rege Æthiopiæ legatos missos et Florentiæ 2 Septembris annis 1441 ejus nomine orationem dictam, refert Horatius Justinianus in collectione Actuum Concilii Florentini par. 3 num. ii. Consule ad dictum unum, quæ Oloricus Ragualdus in Annalibus Ecclesiasticis habet num. 3 et 4. Reliquia alibi non satis observata hinc tacem possunt haurire.

c Lunegiana dicta circa Sarzanum, ubi olim Luna urbs celebris fuit.

d Imo postea: non enim nisi anno 1335 Sedes vacavit, et ex Piceno Senas rediit Bernardinus triennio ante, ut max. apparet.

e Potissimum anno 1432 et initio sequentis.

f Carolo Bartolo Episcopo, qui E. Bernardino renunciale hunc Episcopatum suscepit.

g Die Pentecostes 31 Maji anno 1433.

h Capistranus Sermones suos in tribus Quadragesimalibus et in quampilibus tractatibus, tum de Spiritu sancto, tum de laudibus Virginis gloriose. tum de triumphalissimo nomine Jesu, tumque de festivitativibus Sanctorum et de extravagantibus Sermonibus ad Clerum, ad Religiosos et ad Sanctiunales Deo dicatas sententialiter designavit, et pro

majori parte sua manu descripsit; ut nedum per Italiam se felices repatent prædicatores, suorum opusculorum copiam obtinentes, sed et per Hispaniam, Franciam, Angliam, Hiberniam, Flandriam, Alemanniam, Ungariam, Græciam, usque ad Orientalem plagam in locis nostris, in Terra-sancta et per Cyprium et Asiam inter Latinos, aliasque etiam barbaras nationes.

i Vacabat in MS. locus: sed facile fuit defectum supplere: constat enim quod hæc victoria oblenta sit festo Sanctorum Petri et Pauli anno 1440. Lute eam describit Petrus Andreas de Castaneis in Vita S. Andree Episcopi Fiesulani cap. 7, eodemque pluribus a nobis explicatur ad 30 Januarii.

k Lodigianus ager est sub urbe Lauda Pompeia; Italici jam Lodi dicta.

l Anno 1444 hoc 10 Maji.

m Est hæc Antiphona ad Magnificat in primis Iesperis.

n Leonardum anno 1446 petente B. Joanne Capistrano Vitam S. Bernardini conscripsisse, supra diximus.

MIRACULA XXX

Intra LI dies ab obitu patrata, et coram Eugenio IV producta.

Ex instrumento publico Aquilano.

Mirabilis Deus in Sanctis suis, secundum miserationum suarum magnitudinem, filiis confidentie rivulos largitatis ex sui roris abundantia benignus effundit, multo plus diligens hominem, quam ipse se diligit homo. Tanta enim ejus fuit caritatis dilectio, quod ut servum, sua culpa exigente perditum, redimeret, Unigenitum tradidit, cujus pretioso redempti sanguine in sua militantis Ecclesiæ membris, si quando a devotionis debite cultu devii, actisque meritoriis alieni [fuimus] inventi mysterialiter sacri dogmatis frugifero eulogio reformemur. Qui ejus ineffabili providentia intuens Aquilam urbem, discriminibus non exiguis agitatam, in ambiguo suæ quietis versari; directorem sibi cœlitus detulit, ut suis mirandis prodigiis ad cœlum usque coruscus, pio interventu insolentias recideret animorum, et incomparabilia pacis munera donaret. Beatum namque Bernardinum, Seraphicæ Religiosis signiferum, natali patria Senarum inclite urbis alumnum, penitentia hispidum, religiosorum normam, labium et silentium prædicantium, extremo suæ vite tempore ad eandem Aquilam urbem dimisit; ut acceptissimum sibi populum, quem spiritualibus rudimentis vivens salubriter fecundarat, moriens denno, sanctis Martyribus Maximo et Georgio ac Petro Cœlestino, antiquis civitatis ante fatis Patronis, sese novellum collegam adjiciens, perpetuo patrocinio coram Deo assistens, mitissime protegeret. In anno nempe natiuitatis Domini nostri Jesu Christi millesimo quadringentesimo quarto, beatus hic vir Bernardinus ad ipsam Aquilam urbem applicuit: decimo sexto Kalendas Junii, languidus adeo, ut Dei præconium suo more minime posset aliquatenus eructare: sed in sacro Conventu S. Francis, ejusdem lectulo degens, post suorum Confratrum blandas exhortationes in Domino, et sedulas exorandi suasiones, videns jam supremi temporis horam, sumptis vitalibus Sacramentis, in ipso mortis agone sese e lectulo ejicere visus est. humi moriturus, ab assistantibus subridere visus, æterna sibi gaudia parata intuens, felicem animam Deo reddidit decimo tertio Kalendas ipsius Junii, Vesperarum circiter horam, occurrente vigilia Dominicæ Ascensionis. Multitudine igitur copiosa

Mira Dei
benignitate
erga Aquila-
nos,

S. Bernardi-
nus Aquilam
languidus
venit 17 Maji,

A copiosa ad odorem unguentorum suae beatitudinis concurrente, quamplurimi, diversis infirmitatibus languentes, Christi gratia suisque meritis sani penitus partim facti sunt, partim in meliorem sanitatem evaserunt. Nonnorum autem nomina, pro ipsius luculentiori praerogativa, infirmitatunisque species et liberationes obtentae inferius Deo auspice distribuentur.

2 Pasqualis puer, filius Pauli de Cienlo, accedens primus ad beatum corpus Bernardini, cum devotione maxima, claudus ab uno latere; magnum in modum se declinans ad terram, rectificatus et liberatus evasit, recte ambulans ab illo latere prius impedito; testantibus infirmitatem pristinam et sanitatem restitutam, licet per annos plures publice visam, egregio legum Doctore, Domino Mariano de Milatinis, dicto Paulo ejus patre, et Paulo Victorii ejus magistro, civibus Aquilanis, et pluribus aliis, die vigesima prima Maji. Frater Benedictus Ordinis Minorum, stuporem sen paralytim patiens, ab aure dextra nihil audiens, sed tamquam sonum per maximum fluminis decurrentis sedulo maleantis in aure sentiebat, adeo quod a dicto latere omnis sensus habebatur quasi dormiebat exanguis; abstergens se primum cum quodam lineo panno, quo lotum et tertum fuerat corpus praedictum jam de proximo mortuum, deinde postremum se confestim ad pedes ipsius Beatis aditum miraculose et sensus amissos recuperavit; testante Fratre Petro Pauli de Seneso, Guardiano ejusdem Conventus, et Fratre Cola de Margine, et quam pluribus aliis eodem die.

3 Domina Perna, filia Christophori de Sinitio, uxoreque Mathaei Petrici de Forfona de Aquila, per annos circa quinque, amissa virtute naturali a medio infra, nullatenus ambulare valebat; sed duorum auxilio de mane exurgebat, et ubi ponebatur, inde duorum ope elevari oportebat; innumera libus remediis medicinalibus olim adhibitis incassum, ad beatum corpus multis cum lacrymis ferventi devotione deportata, ac super eo recumbens, sua propria recuperata olim amissa virtute, absque adminiculo alterius sese elevavit, et libere ambulans laudabat Deum; testantibus Magnifico Domino Loysio de Campanesthis Comite Montorii, Tuscio de Cascina, Christophoro ejus patre, et Matthaeo ejus viro praedictis, die vigesima secunda Maji.

4 Antonella, puella circa septem annorum, filia Angelini Berardi civis Aquile, clauda, adeo quod nullatenus ambulare valebat, incolumis evasit recte gradiens; testantibus dicto Angelicio ejus patre, et Nanne ejus patruo, et pluribus aliis, die vigesima quinta Maji.

5 Ascentius, filius Rutii Ciccarelli Aegidii, Civis Aquilani, claudus ab altero latere natus et creatus jam per annos quatuordecim, et cum pede deformiter obliquo; confugiens ad tantorum mirabilium celebritatem, devote et suppliciter exorans sacrum corpus, vetitam a natura valetudinem protinus recuperavit, ita quod rectificatus aequalitatem gressuum gaudet se impetrasse. Testantibus Joanne Honorio, Matutio Battario, et Nanne Berardi, Civibus Aquilanis, et pluribus aliis, die vigesima sexta Maji.

6 Angelella Antonelli Barthalinutii de Castro-Franco de Reate, quae a tribus annis cum dimidio jacuerat paralytica, infirmitate obsessa adeo, quod modo aliquo surgere non valens, delata fuit in quadam capsula seu bara equo; confessa prius, recumbens supra corpus beatum, libera facta est, per se ambulans ac si nunquam morbum aliquem passa foret, magnificans Deum; testantibus magnifico milite Domino Antonio de Galliotis, Cola Mantreduti, Civibus Aquilanis, Mariano Venetorii, Pontardo de dicto Castro-Franco, et pluribus aliis, die ultimo Maji. Cola Lau-

renti de Fossa, patiens molestissimam disuriam cum lapide in vesica, precibus ad sacrum corpus cum devotione fuis, mirabiliter se liberatum alia voce praedicabat, eodem die. Marutia, uxor Mathutii Colae Nannis Gregorii de Bavisiano de Aquila, patiens dolorem juncturarum quam maximum a medio infra, quod semimortua apparebat, nunquam surgere ausa sua virtute quam totaliter amiserat; excellenti miraculo patentissimo sese erexit, delata ad dictum sacrum corpus, supra id recumbens, laudem dans Deo, et magnificans corpus beatum; testantibus Mariano del Buagio, et dicto Mathutio ejus viro, et pluribus aliis, eodem die.

7 Christophorus Antonii de Montopulo de Farsa, infirmus jam per annos tredecim continuos, videlicet a tempore electionis ad Papatum Domini nostri Eugenii Quarti, recumbens continue in lecto, unde modo aliquo surgere non valebat absque duorum auxilio, et hoc malefica arte factorum seu necromantiae, debilitatus et paralyticus, adeo quod per tota membra semimortuus apparebat, infidiosus ad agibilia quaque; audita fama beatitudinis prenominati Bernardini, summa devotione accensus, novensque se festinanter accessurum, ex eo tunc coepit in melius convalescere. Ductus deinde equo, licet cum magna difficultate, ad urbem Aquile; superpositus beato corpori (ut de more agebatur) sanus in totum factus, sese in pedes erexit, laudem Deo tribuens et reverentiam beato corpori, hoc sua voce publice profitens coram turba populi Aquilani, die quarta Junii.

8 Cola, Dominici Colae de Roccha de Vocte, puer caecus natus, qui nunquam lucem perspexerat tempore suae aetatis, delatus ad sacrum corpus, cum ea devotione cujus erat capax secundum qualitatem suae aetatis, mirabiliter cunctis videntibus et in oratione pro eo sistentibus, mirando mysterio illuminatus rediit; ita multiplices experientia patuit, pluribus sibi ad visum oppositis, utrum videret et cognosceret, unumquodque suo vocabulo nominans, cunctis videre visus est, benedicens Deum. Testante Magnifico viro Domino Matthaeo Maleferith de Majorica, in praedicta civitate Aquila pro serenissimo Rege Aragonum Commissario, et pluribus aliis, die quinto Julii.

9 Carutia, uxor Francisci Colettæ de Castro de Lago de Spoleto, in aetate sua triana annorum, nequam imminuentibus umbris de nocte brachium sinistrum, et totum cum eo latus perdidit debilitatum et naturali prorsus virtute carens, nec caput tangere valens, visa prius infirma a multis Aquilanis; quae noctu moram traxerat in domo Cola Cappae de Cornu, civis Aquile ejus affinis; delata ad corpus sacrum et super eo recumbens, obdormivit; excitata demum, libera facta est, tangens praedicto brachio sibi caput, valide ambulans, et ut libera alios gerens actus evidentes. Testante praedicto Cola-Cappae, et pluribus aliis, die Nona Junii.

10 Cassandra Antonii Joannis de Monte-Asula de Sabina, aetatis circa annorum quinque, nunquam ausa nec valens ambulare debilitata et infirmata tibiurum, ad sacrum corpus portata convalluit adeo, quod ambulare visa est probabiliter libera, videntibus universis, die decima Junii. Berardus Jacobi de Tuscia, aetatis circa annorum septem, obliquum gestans pedem; ipsius punctum non plane in terra ponens, ductus ad sacrum corpus, pedem sibi rectificatum, ut alterum, se impetrasse gaudens, dedit laudem Deo; testante Magnifico Domino Loysio de Campanesthis Comite Montorii, et Magnifico viro Domino Matthaeo Maleferith de Majorica, in praedicta civitate Regio Commissario, eodem die. Apparentia, filia Mag. Jotti de Interamne, ex impedimento

D
EX INSTR.
MS. AOU.

4 Junii pa-
ralyticus,

5 Junii ca-
ecus natus,

Rursum pa-
ralyticus et
claudus,
9 Junii,
F

et 10 Junii.

et

Sanantur
varii claudi
et paralytici
utriusque
sexus,

die 21 Maji.

22 Maji,

25 Maji,

26 Maji,

31 Maji,

EX INSTR.
AQC. MS.

A et infirmitate tibi arum et pedum ambulare nequius, jam a tribus annis elapsis, habens genua tumida et grossa; mirum in modum ex omnibus infirmitatibus et defectibus ipsis sanitati extitit restituta. Testante Vangelista ejus fratre carnali, et Luca Pascli de Interamne ejus cognato, et pluribus aliis, eodem die.

12 Junii
curantur
mutus an-
nis 6,

11 Rainaldus Coloe de Verchiano de Fulgineo, per annos sex perdidit loquelam, nil loqui valens ex accidenti; veniens cum devotione ad tumulum sacri corporis, genuflexus cum capite super beato corpore, reformata sunt sibi amissa organa vocis; publice intelligibiliter loquens magnificavit Deum, dicendo Pater noster et Ave Maria, ac suum nomen suique patris exprimens et patrie de Verchiano, et alia plura verba: testantibus infirmitatem pristina et salutem redditam Dominico ejus fratre carnali, et Conforto Vannis, et Angelo Stephani de Verchiano, et pluribus aliis civibus Aquilanis, die duodecimo Junii. Andreas Andreas, de Torrita, prope Nainum de Sabellis, juxta terras Domini Baptistae de Sabellis, patiens torturam oris, ita quod oculum dextrum claudere non poterat, dormiendi nec vigilando; et cum eo oculo nebulose videbat, sedulo lacrymante; et cum ussullabat, ab uno tantum latere oris aerem emittabat, doloremque totius dextrae partis capitis patiebatur continue, quod hemigræva a medicis nuncupatur; accedens ad beatum corpus, ab omnibus prædictis infirmitatibus obtinuit validitatem; testante Antonio ejus patruo, Menito Antonii de Torrita, et pluribus aliis civibus Aquilanis, eodem die.

ore distortus
cum dolore
capitis,

B

Lucia Jacobi de Jeppa, de Ducatu Spoletano, clauda ab uno latere, declinans ad terram satis deformiter; cum devotione accedens ad tumulum beati corporis, gratiam valetudinis integram reportavit; testante infirmitatem etiam et valetudinem Laurentio Mariani de la Jeppa, et pluribus aliis, eodem die.

clauda una,

et 13 Junii
clauda duæ,

12 Narda Dominici Pasqualis de Robiano, ab ineunte ætate ambulandi usque modo, ætatis suæ tempore annorum quatuordecim, clauda hinc et hinc, valde declinans ad terram; confugiens ad mirabilia celeberrima prædicti beati corporis, superque posita, illo eodem libera evasit, recte gradiens glorificavit Deum; testante Dominico Pasqualis ejus patre prædicto, Gentilesia ejus avuncula, et pluribus aliis Aquilanis, die tertia decima Junii. Rica Antonii Sabelli de Populo, quæ tempore suæ ætatis (ut ipsa asseruit) annorum duodecim, testantibus infra scriptis, ex quodam excessivo verbere calcium sibi illato per virum suum, prona effecta ad terram, sicut reptilia sese traherebat manibus et pedibus nunquam ambulare aut recta sedere valens, per annos jam triginta quinque; delata equo, vel recumbens supra asinum extensa et ligata; ad beatum corpus portata et super eo posita, gratiam validitatis ambulandi mirabiliter obtinuit, et visa est publice recte ambulare, laudans Deum; testantibus Fratre Petronico ejus fratre carnali, et Galetto ejus nepote, dicente se recordari de hinc decem et octo, quibus taliter infirma fuit. Et ad hoc miraculum fuerunt præsentés inter ceteros Magnifici Milites oratores Ducis Snellæ, Dominus Corradus et Dominus Jacobus de Isola, et plures cives Aquilani, eodem die.

13 Vanna filia Benedicti Venitri de Celle, die undecimo præsentis mensis, dum rediret a quadam indulgentia ejusdam Ecclesiæ, sibi in via accidit, quod cadens ambulare vel se movere nullo modo poterat, et indies in deterius procedebatur, ita ut in lecto ipsam moveri aliorum auxilio oportebat; licet cum maximo dolore et stridore delata equo, et ad tumulum sacri corporis adhærens, ad valetudinem solitam et pristinam ambulandi [potentiam] restituta est; testante dicto Benedicto ejus patre, et Anto-

nella ejus matre, et Sancto Antonii ejus viro, et pluribus civibus Aquilanis, die decima octava Junii. Paula Gabriellus Juliani de Tuscanella, ætatis annorum undecim vel circa, clauda a latere sinistro nata, magnum in modum ad terram se inclinans gradiendo, punctam tantum pedis sinistris ponens ipsis lateris, brevioris altero per quatuor digitorum mensuram; accedens ad sacrum corpus, superque eodem posita, dicebat sensisse totum latas sopitum; deinde descendens mirabiliter liberata est, ponens plantam pedis in terra planam, fere in totum libera, parum claudicans, Deum glorificans; testante Gabriele ejus patre prædicto, et Antonio Pedonelli de dicto loco, et pluribus civibus Aquilanis, die decimo octavo Junii.

14 Ciehus Blasii Jacobi, alias Impallati, de S. Gregorio de Aquila, ætatis annorum quinque, a quatuor mensibus citra, obsessus quodam indefinito morbo, primo valde dolebat humerum sinistrum, deinde ex ipsius doloris descensu genu sinistrum dolebat, postque pedem, et consequenter os stomachi: in tantum autem invaluerat talis infirmitas in eo, quod apparatus semimortuus, nullatenus ambulare nec se movere valens: et eo modo quasi in mortis ægone existens, per ejus patrem prædictum delatus equo ligatus, impositusque sacro corpori, validus totaliter et sanus factus est; testante dicto Blasio ejus patre, et Stephano alias Raboe de Valle, et pluribus aliis civibus Aquilanis, die vigesimo primo Junii.

15 Butia Thomasi de Coppa de Pavi, de Adria, habens brachium sinistrum paralyticum, exangue, et semimortuum, cum quo nil agere, et cum manu nil tangere et exercere poterat, sed prorsus ab omni servitio et officio nature perditum, per unum annum cum dimidio; veniens cum devotione ad sacrum corpus, tangensque ipsius tumulum, validitatem ipsius brachii et manus obtinuit, mirabiliter erigens brachium, tangens caput, manumque stringens, et habiliter ad exercitium duens, agens Deo gratias et magnificans corpus beatum; testantibus infirmitatem pristinam atque sanitatem restitutam Ser-Jacobo, Ser-Leonardi de Adria, Cola Manfredotti de Adria, una cum pluribus Aquilanis civibus, die vigesimo quarto Junii.

16 Aloysia Antonii Mag. Angeli de Petra-Sicca, prope castrum de le Celle ad distantiam duorum miliarium, clauda nata ex latere dextro cum pede et tibia obliqua, valde deformiter ambulans et stans; cum devotione proficiens ad sacrum corpus, libera evasit, testante Domino Joanne de Petra-Sicca, et Antonio Mag. Angeli ejus patre prædicto, et Maria ejus matre, et pluribus aliis civibus Aquilanis die vigesimo nono Junii.

17 Dominus Antonius Colato Benedicti, de Tiono Comitatus Aquile, a viginti diebus citra, ex quodam accidenti sibi occurre dum staretis in apud domum rediens, ex tunc omnia ejus membra attracta erant ab humeris ad renes, in tantum quod sedere moleste patiebatur, erigere se nullo modo poterat, nisi auxilio et sublevatione duorum, calcare se non valens; profectus ad corpus beatum, affususque super eo magna cum devotione, mirabiliter in totum liberatus, ambulando, sedendo et alios actus ut sanus exercendo fuit, glorificans Deum. Testante Domino Butio Masii de Tiono, fratre Felice de Neapoli, et pluribus aliis, die quarto Julii. Paulus Ciardi de Nepe, a duobus annis citra attractus tibias et crura, ambulare licet tarde, tamen multum moleste poterat, et parum ambulare sibi intolerabilem laborem ceiebat; proficiens ad corpus beatum, intervenit ab eo petens et misericordiam a Deo, libere ambulandi valetudinem impetravit, visus publice re-

Curati va-
rii paralyti-
ci die 21
Junii,

24 Junii,

item con-
tracti die
29 Junii,
F.

4 Julii:

18 Junii
contractæ
duæ.

cte

A cte ac confestim ambulare, et quod vehementius est saltare, et multos saltus celeriter facere, laudans Deum; testaute magnifico Domino Loysio de Camponesthis Comite Montorii, et Egregio viro Serlazaro Benedicti Oratore Senensi, et pluribus aliis.

18 Bartholomæus Jacobi de Mediolano, de contrata versus portam Vercellinam, claudas a latere sinistro jam per annos circiter duos, declinans ad terram deformiter, impos aliter quam cum fuste ambulare; veniens ad corpus beatum, et ad id cum devotione afflixus, miraculosam obtinuit ospitalem, visus recte et confestim ambulare evidenter; testantibus Colella Donna del Clarenio, Jacobo Clarutii, venerabili viro Domino Thoma Butii Venturæ de Vigilano, c.vibus Aquilanis, infirmitatem pristinam et valetudinem restitutam, die octavo Julii.

19 Andrea Antonii de plebe Farmi de Camerano, qui a duobus annis citra invalidus ab inguine infra nullo modo ambulare nitebatur; cum stampis ligneis cum difficultate maxima sese trahebat; profectus autem equo ad urbem Aquilæ ad tumultum sacri corporis, mirabiliter rejectis stampis, ad valetudinem libere aambulandi redditus est, de invaleteidine pristina fere nil sentiens laudavit Deum; testantibus

B Justina Blasutii de Podio, Antonio Pauli de Cascino, civibus Aquilæ, et venerabili religioso Fratre Francisco de Viterbio, die undecimo Julii. Dominicus Lucae Basterii de Podio sancti Jacobi in Trefoli de Florentia, ætatis annorum circiter quinque, qui vulneræ acuti gladii, sibi in oculum ejus dexterum casualiter per se ipsum transfixi, perdidit totahter potentiam visivam ipsius oculi, per duos annos nil videns; pluribus frustra remediis medicinæ adhibitis, ductus spe meritorum sacri corporis parentum fide ad urbem Aquilæ, inhaerens beato corpori, visum perdidit miraculose sibi restitutum publice vidimus; plurimis ad ipsum oculum dextrum oppositis, clamo tamen altero, ex suis propriis vocabulis nominavit; testantibus dicto Luca ejus patre, Christophoro de Sinitio, et Fratre Silvestro de Pagana, civibus Aquilanis, et pluribus aliis, eodem die.

20 Jacobus ex nova nominis impositione nuncupatus, natus Venetiis (sicut post habitam gratiam suis nutibus didicimus) juvenis ætatis circa viginti annorum, mutus et surdus a nativitate, veniens cum devotione maxima, quam non aliter nisi per ploratum et lacrymas exprimere poterat, ad sacrum corpus; secus tumulum sedulo assistens, mirando mysterio singularissimo audire incipiens, paulatim ea tantum verba, que astantes eum edocebant, mediocriter exprimebat: dehincque ex hora in horam in melius procedens, tandem divina infusione meritis que beati corporis, singula verba que sibi dicebantur audiens, mirabiliter loquebatur; ita ut de surdo et muto audiens et loquens factus, eas Deo gratias agebat, quas ab aliis exhiberi debere informabatur. Testantibus defectum pristinum et incolmitatem restitutum Christophoro de Sinitio, Jacobo de la Vothis de Tarre, et Joanne Cola de Tisina, et pluribus aliis civibus Aquilæ: quod miraculum etiam vidit Lazarus Benedicti Orator Senensis, die duodecima.

21 Universis et singulis fidelibus, Camerarius quinque artium et Universitas civitatis Aquilæ, fidem facimus et in verbo veritatis attestamus, omnia supra scripta miracula, per omnipotentis Dei clementiam facta meritis religiosissimi quondam Patris B. Bernardini, inclite civitatis Senarum oriundi, Ordinis Observantiæ Minorum, cujus corpus hac in urbe merito colendissimo requiescit; esse clarissima, verissima, et manifesta, nullamque dubitantem habere: hujusmodi profecto scimus, tum quia partium nostris oculis subjaceant, et usque adeo ut nul-

latenus decipi poterimus: tum quia tanta cura tantaque diligentia ex his attestations accepimus, ut ea exploratissima et certissima censeamus. Plura etiam signa fecit, indesque facit, quæ scribere longum esset. Hæc autem scripta sunt, ut omnes qui sub vexillo sanctæ Crucis militant, plene credant dentque gloriam Deo, qui tanta clementia ductus, nos ceterosque orthodoxæ fidei imitatores dignatus fuerit tam immenso veritatis lumine illustrare. In cujus rei testimonium has litteras fieri fecimus, nostreque soliti sigilli impressione muniri. Datum in Camera Aquilana, die decima nona mensis Julii, indictione septima, millesimo quadringentesimo quadregesimo quarto. Antonius de Iaccano Cancellarius, de supra dictorum Dominorum mandato, subscripsit.

VITA II ANTIQUIOR

Auctore Maphæo Veghio Laudensi, in pluribus oculato teste.

Ex MS. Vallicellano Patrum Congregationis Oratorii Romæ.

CAPUT I.

Ortus. Educatio sub tutela variorum. Studia varia. Amor singularis erga Deiparam, et castitatem.

Bernardinus ex Senis clarissima Ætruriae civitate atque ex antiqua nobilique Albicescorum familia originem habuit, natus anno millesimo trecentesimo octogesimo, a sexto Idus Septembris, quo die intermeratæ utique Virginis Nativitas celebratur. Pater illi Tollus, mater vero Nera fuerant; non minus quidem vita et moribus, quam generis claritudine præstantes. Sed et avus Dinus, proavus Bandus, Equestris ordinis fuisse memorantur. Porro pater ejus, cum gubernationi Massæ propinque civitatis Præfectus, egregie cuncta administrasset, placuisse gesta ab eo omnibus, ac præsertim Bindo cuidam Adveluto, primario urbis ac Equestris ordinis; captus hic probitate morum ejus, filiam Neram, quam habebat nubilem, matrimonio ei junxit: cum masculus nullus illi esset, filia vero illa tantum Diana; jam diu ante alteri nupta. Nec post multum temporis defunctus est Bindus. Ita gener ejus et heres Tollus cum Nera uxore Massæ semper habitaverunt, generuntque ibi Bernardinum filium unicū, cum beatam Virginem, in qua omnis eorum spes, multis magnisque illi votis exposcissent. De quo, quod in Evangelio traditur, dici poterat, Quis putas puer iste erit? Nam et manus Domini erat cum illo, Quibus postea citius morte prævenitis, matre c primū, dehinc post tres annos patre d, pene infans adhuc ipse sex circiter annorum, tam dulci præsidio statim destitutus ac orbatus est. Suscepit autem curam gubernationemque ipsius Diana illa quam diximus, matertera ejus; aluitque cum tanta diligentia ac sollicitate, ut ne filium magis: cujus cum essent summæ præclaræque virtutes, religione tamen ac vitæ singulari quadam sanctitumque excellere videbatur. Itaque cum erudienti ejus littericæ egregie imbuendi maxiam curam gereret, ut ne librorum præceptorumque, quibus ad percipiendas eas magis adjuvaretur, deesse ei nunquam aliquid patere; ante omnia tamen, quibus polleter moribus, quibus pro suaque dignitate officis prosequeretur, religiosam eum et prudens femina instruebat. Nam minoribus mansuetudinem, æqualibus et calamitosus miserationem, potentioribus subjectionem, Deo præ-

D
A. M. F. F. F.
VEGIO EX MS.
19 Julii
an 1449

8 Julii.

Sonantur
11 Julii
deorsum
innotat.

et excus
dextro oculo
2 annis:

die 12 muius
et surdus anno
20.

Hæc miracula
urbis testimonio
approbatur

LITERA I.
Vitali genere
Senensi

b
natus Massæ:

F
Luc 66

c
d
parentibus
defunctis a
matertera
educatus,

et instruitur
ad virtutem,

A MAFFO
VICIO EX MS.

A cipue venerationem et timorem exhibere, cum omni denique et sexu et ætate et statu summo semper cum pudore ac modestia uti, sedulo admonēbat; non aliter ac Thobias filium suum, quem ab infanti timere Deum docuit, et abstinere ab omni peccato.

puellam erga
deipuram,

2 Quam maxime autem ad reverentiam et amorem gloriosissime Matris Dei Virginis Mariæ, quam plurimum et ipsa venerabat, assiduus eum exhortationibus invitabat; docens quanta semper illa præsidio omnibus, qui eam sincero animo coluerint, quantæque salutis fuerit; ita ut puerulus adhuc tam salubria monita toto corde complectens, ob ejus honorem sublatis diem jejunaire inciperet, quod postmodum per totam semper adolescentiam conservavit. Ceterum sciens illa etiam, quantum illi ad confirmandam vel ad corrumpendam tenellam illam ætatem possent extranearum commercia, inhibebat ei magnopere eorum conversationem, quorum suspecta, ut pessimi alicujus criminis labe infecta, vita haberetur. Sinebat autem eum versari cum iis, quos manifesta vite integritas commendaret, quorum vel exemplo vel adhortatione et consilio magis proficeret. Repetebat enim sæpius eum illud Propheta: Cum sancto sanctas eris, et cum viri innocente innocens eris, et cum electo electus eris, et cum perverso perverseris; nec permittebat illum nisi ea tantum loca frequentare, ubi de religione, de honestate, de innocentia, de modestia verba fierent; ubi nihil oculi videre, nihil aures audire possent, quod non pium sanctumque esset ac immaculatum. Ita quid sequi ipse, quid contra evitare et sugere deberet, sagax eum et sancta mulier nunquam docere cessabat.

et fugam
prava socie-
tatis.

Ps. 16, 23

3 Quo factum est, ut qui innata quadam bonitate nature ad litteras, ad omnes ingeniosas res etiam manu faciendas, ad omnes ingeniosos mores per se ipse ferretur; tam sanctæ quoque institutionis adminiculo longe major longeque supra omnes cœtaneos suos evaderet, doctrina, ingenio, virtuteque præstantior; renitereturque in tantillo eo generosa quadam indoles, generosus quoque flosculus quidam eximie probitatis, qui non tenuem et non contentum pariturs aliquid fructum videretur, qui futurum cum aliquando magnum aliquid et singulare aperte ostenderet. Præcipue autem vigeat in eo erga agentes et missolos commissariatos, adeo ut nulla re magis delectaretur, quam eos ubi opportunitas fuisset, sustentare; Prophetice jam illi voci præluens, France esuriens panem tuum; cum videris nudum operi eum, et carnem tuam ne despexeris. Non est vero illud præterendum, quod dum forte aliquando contigisset, ut vix tantum panis in domo liberetur, quantum familie eo de alenda satis esset; atque ob id roganti cuidam pauperulo panem Diana denegasset; Quin, da ei, inquit puer, quod petit: Da ei obsecro, et ego me vice ejus non comaturum pollicor. Ita quinque annis vixit cum Diana; qua defuncta cum undecim jam esset annorum, receptus est a Christophoro et Angelo fratribus, ex Albicescorum utique familia patris ejus; traductusque Senas vicinam primariamque civitatem, quasi Deo ita volente illico revelaretur ad antiquam patrum suorum patriam.

Excellu
ingento

et commissa-
tione erga
pauperes.
Isa. 58, 7

4 Habebat Christophorus uxorem Piam, ita appellatam, mulierem pudicissimam et prudentissimam; qua prae cæteris, hunc uti filium strictius amavit, curamque ejus non aliter ac Diann gessit; erudiens eum moribus et disciplinis, ducens quoque secum ad ecclesias, ut audiret sermones, qui de colendo Deo et de instruenda vita habebantur. Ipse autem attente eos audiebat, nec segnius quam audiebat opere exquebatur. Nam crescebat, in dies, magis moribus et virtute proficiens, ut de Salvatore scriptum

a patris
uxore Pia
diligatur:

est, sapientia, ætate et gratia apud Deum et homines. Altaria etiam domi construebat, et Officium Virginis jam quotidie exsolvere incipiebat. Sermo- nes quoque, quos audierat, convocatis ceteris pæris, memoriter tenens ex ordine recitabat: præsigium non modicum ejus, quod aliquando facturus erat. Gaudebat Pia pro tanta pueri indole virtutisque incremento e: uode majore studio ad majora etiam studia eum provelire cupiens, magistrum ei dedit Joannem quemdam Spoletinum, cujus egregia doctrina et virtutis laus ab omnibus prædicabatur: sub quo dedit operam Trivio et Ethicæ. Nec desunt, qui legente illo plerosque poetas pariter cum eo audivisse attestent. Placuerunt autem adeo illi mores et ingenium adolescentis, ut dicere / sæpe de eo solet, nunquam sub disciplina sua, aut honestate morum aut profecta litterarum, præstantiorum ipsi aliquem habuisse.

5 Abiquavis quoque ejus sociis tantum aestimabatur, ut cum inter se forte aliquod obscenorum faularent, ut cum casu ille supervenisset, statim omnes obtulerent, non audentes coram eo, tamquam quodam speculo honestatis, quidquam licentius loqui. Amabant vero eum plurimum, propter suavissimos ejus mores gratissimamque conversationem: Nam erat omnibus jocundus, latus, comis, longeque semper humanus, dulcis, minime indignabundus, semper serena mente, semper tranquillo animo, et (quod Apostolus præcipit, gaudens cum gaudentibus, fletus cum fletibus; non alta sapiens sed humilibus consentiens; nature denique ita simplicis, ut non deesset tamen prudentia, ita facilis, ut gravitate tamen non careret; ita mitis, ut a iustitia tamen non discederet, ita verecunda, ut promptitudo tamen non deficeret; ita quiete, ut ignavia tamen in eo non argueretur, ita benignæ, ut prodigalitati tamen non acceleret; ita frangi, ut continuationi tamen non saperet. Jam vero adolescentior factus, cum Trivii et Ethicæ studia reliquisset, ad Jus Canonicum perdiscendum se transtulit, tribusque annis in ea se facultate exercuit. Theologie etiam postmodum non parum vacavit: cujus studii adeo delectabatur, ut relique ei doctrinæ, præ hujus dignitate et excellentia, nihil sapere videretur.

6 Erat hinc Tobia consobrina, filia scilicet Diane, quam supra diximus Neræ matris ejus sororem, eratque natu major eo annis triginta, mortuoque marito 7 tertium ordinem B. Francisci professæ; mulier, propter summam ejus integritatem et sanctos mores, maxima apud omnes existimationis. Hanc ferunt, cum aliquando Senis gravissima pestis inva- luisse, in Hospitali majore mulierum peregrimarum agrotantium curam forti semper et interitro animo habuisse. Huic etiam Bernardinum [dicunt] manifestasse latentem incorrupti corporis et custodiæ virginis thesaurum, cum triginta et unum annos natus pestilenti aliquando morbo usque ad mortem laborasset; atque illa, si quid lascivius unquam deliquisset, moneret eum, ut animo penitens repetere. Hujus quoque animam, qua heræ a corpore soluta est, dum Mediolani ageret, vidisse illum [aiunt] cœlos petentem. Hanc igitur ipse non aliter ac matrem venerabatur, visitabatque sæpius, fruebaturque frequenti ejus colloquio. Nam cum esset illa sanctissimæ vitæ, crebris se macerans jejuniis, vigiliis atque disciplinis, neque nisi vestita unquam ac durissimo semper lectore decubens; ita ab ea gaudebat audire salutiferas admonitiones, quo pacto in tantis mundi periculis recte illi vivendum esset; sentiebatque se verbis ejus plurimum ad eam, quam capiebat incedere, virtutis viam animari; amulatore jam magnus illius sacræ sententiæ, qua dicit, Ne despicias narrationem sapientium; et in proverbiis eorum

D
Luc. 2, 62

e

studet Ethicæ
sub Joanne
Spoletina,

/

astimatur a
condiscipulis:
E

Rom. 12, 15

addiscit Jus
Canonicum
et Theologiam.

F
g
Profect col-
loquio Tobie
consanguine,

Eccl. 7, 9

A eorum conversare : ab ipsis enim discas sapientiam et doctrinam intellectus.

h l
et amix
Bartholomæ,

7 Erat huic item amita, soror scilicet patris, Tolla Bartholomæa, quæ post mortem h viri religioni i B. Augustini se dicarat, quæ Thobiam et numero annorum, et sanctioris vitæ etiam perfectione longe superabat. Nam nonagenaria fere erat, et continuis se orationibus, corporisque macerationibus exercebat; cum lecto autem ægrotans jaceret, divinas semper laudes keto ore decantabat; ad tantamque sanctitatis excellentiam pervenerat, ut audito nomine Jesu, inenarrabili exultans lætitia, neque ulla vi vocem valens comprimere, identidem illum crebro singultu vocans prosiliret; et cum prudentissima omnium judicio esset, tanto tamen sæpe rapiebatur fervore spiritus, ut cui ignota fuisset ejus sapientia et sanctitas, insanire procul dubio, dum illum nominari audiret, crederetur. Ad hanc ergo ipse sæpe, quemadmodum et Thobiam, visitandam ibat, audiebatque ab ea libenter monita salutis; unde indes magis crescebat ejus in Deum amor et devotio: cuius et assiduo magnoque hortatu sacram amplecti Religionem aliquando cogitabat. Fuerunt qui hanc aliam Augustini matrem h Monicam, magnum illud inter mulieres ac præstans sanctumque nomen, appellarint; et sicut illum matris, ita hunc amitæ, quæ instar matris ei semper fuit, precibus et lacrymis summisque vitæ meritis ad tantam animi integritatem pervenisse existimarint. Nec immerito alia Anna filia Phaniel dicti potuit, de qua scriptum est, quod vidua erat, usque ad annos octoginta quatuor, nec discedebat de templo, jejuniis et orationibus serviens Deo die ac nocte. Felix enimvero Bernardinus, tot feminarum necessitudine et obsequiis, tamque egregie instituta earum vita tantaque virtute; quem Diana matertera et Pia affinis, eximia probitatis mulieres, aluerunt; quem Tobia consobrina et Bartholomæa amita, summæ sanctitatis femine, instruxerunt! Felix profecto, qui, quod est in vita maximum omnium momentum, tanta cura et diligentia, tam egregiis moribus, tam sanctis exemplis fuerit a primis annis suis educatus! Habet enim hoc præcipuum primæ ætatis institutio, ut quales tunc vel recti vel pravi mores imbutant, tales etiam perpetuo firmi, fixi, abolendique nunquam, quasi natura eos jaciente retineantur: quare non frustra divinas sæpe voces admonent, filios a teneris annis erudiendos esse: cuiusmodi inter alias illa est, Non des filio potestatem in juventute, et ne despicias cogitatus illius: curva cervicem ejus in juventute, et tande latera ejus dum infans est: ne forte induret et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Felix merito igitur Bernardinus, qui tales habere educatrices monitricesque promeruit, quarum admonitiones et exempla, assidue quoque perces et merita, ad tantum eum sanctitatis culmen provexerunt, ad suscipiendam tantam, quantum assecutus est, gratiam adjuverunt.

sanctissima-
rum viduarum

k

B Felix h feminarum instructione, variis semet pauperibus exercebat: Eccl. 30, 11

C 8 Jam vero earum exemplo et exhortatione, majora quam solitus erat aggrediebatur: nam viliores jam et pauciores sumere cibos, augere jejunia, vigilias, visitationem ecclesiarum, studia sacræ lectionis, orare frequentius incipiebat. Jam daris in stratis, ac in his quidem vestem semper indutus, somnos capiebat: jam cilicio sæpe utebatur, jam disciplinis etiam multoties corpus castigabat, operiens cum Propheta in jejuno animam suam, et ponens vestimentum suum cilicium. Atque hæc in privato quidam domi loco secreta habere, cognoverunt aliquando quidam socii ejus, cum parvo etiam altari ac superposita figura Salvatoris crucifixi, ardentique ante eum lampade. Quin et artibus se verberasse

variis semet
pauperibus
exercebat:

Ps 68, 11

aliquando deprehensus est, experiri ita prius per aliquot annos tutius putans vitam, quam religiosam agere proponebat. Quod ut majore commoditate ardentiorque animo efficeret, curavit etiam se admitti in eorum numerum, qui Disciplina'i confraternitatis B. Mariæ appelluntur, in majori Hospitali Senarum, quod a Scala nomen accepit. Nec vero quavis hujusmodi confraternitates magnorum sæpe malorum causam attulisse, ac proinde minime probari debere videantur, præteriri hæc debuit; propterea quod inde multi summa sanctitate præstantes viri, ut puta Jesuati, Ordinisque Montis-Olivetii fundatores, aliique ejusmodi non pauci prodierunt, quorum consortio non indignum videtur, ut ipse (licet illis longe superior) aliquando annumeratus fuerit.

l)
adscriptur
Confraterni-
tati disci-
plinatore:

9 Tantum ergo illi profuit talium mulierum tam frequens ab eo facta visitatio, tam frequens ipsarum admonitio. Quo loco ut intelligamus, non tam sanctam ejus mentem, quam sanctæ etiam ejus mentis nullam omnino ostentationem; non videtur omitteundum, quod cum Tobia, more caute mulieris, suspectam merito habens pubescentem facilemque labi ejus ætatem, monebat ante omnia adolescentem, ut a blandis se muliercularum spectaculis colloquique, non secus ac pestifero quodam ab angue longe arceret; ille, quamvis quæ monebat certo observaret, per jocum tamen ei aliquando, Scito, inquit, me nobilissimæ cujusdam ac formosissimæ l puellæ amore correptum, ad quam visendam salutandamque advesperascente die semper ire soleo: nec nisi prius illa visa, dulcis mihi ullius noctis quies esse videtur. Erat p rro dilecta adolescenti ea, cujus, ut dicit David, concupivit Rex decorem: quam præsumma ipsius animi pulchritudine adamavit etiam, gloriosamque supra omnes effecit maximus cæli atque quæ mundi Factor: Maria scilicet Virgo, cujus cum nomen miro affectu veneraretur, jugiterque animo fixum teneret: ita imaginem ejus, publico quodam urbis loco egregie depictam, antequam lecto se componeret, salutatum pro more ac se illi commendatum ibat. Verum etsi omnia vitæ ejus signa plena integritatis plenaque austeritatis videret, ita ut nulla posset talis de eo suspicio in mentem venire: cum contra tamen cogitaret ætatis lubricitatem, carnis nostræ fragilitatem, demonum insidias; locum etiam ubi habitare solerent femine quædam parum pudice, quæ et ab eo sollicitius quæsierat: atque id quod de se dicit Apostolus, Videbæ autem aliam legem in membris meis, repugnante legi mentis meæ, et captivum me ducentem in legem peccati quæ est in membris meis: cogebatur ob hoc quæ pessime omnia suspicari; maxime autem propter delicatam adolescentis naturam, adjunctam quoque præclaris ejus virtutibus elegantiam formæ et pulchritudinem; ita ut de ipso recte illud Virgilianum dici posset:

Deparam
singulariter
amans,
E

Ps. 44, 12
Tobia fateretur
se aliquam
formosam
diligere:

F
Rom. 7, 23
cui detestatur
quod suspiciat
et innotescit
veritas

Gratior est pulchro veniens in corpore virtus. Propter quod nec caruit insidiis impudiciorum aliquorum hominum, quos ipse cum putenti sentina semper magis exhorrebat, quemdam etiam aliquando pugna, atque alium lapidibus, adjuvante eum optimorum quorundam adolescentulorum manu, lesit. Hæc igitur cogitans, non modicoque proinde dolore percussa, statuit, quid id esset omnino diligenter inquirere: atque ubi multis secretis modis vias a lolescentis sedula mulier investigasset, neque aliquid præter id quod diximus de eo conperisset, ex magno quo detinebatur mœro in majorem subito lætitiâ conversâ est.

ANNOTATA.

a In MS. Rubæ-vallis additur: In quo anno Catharina

A. MAFFEO
VIGILIA EX MS.

A tharina de Senis evolavit ad Superos: *Hujus Acta dedimus 30 Aprilis.*

b *Servius ista addit*: Patruus ejus Tollus ter ejus civitatis Præses fuerat, cum bona civium gratia.

c Cum esset annorum 22, Deo animam reddidit anno 1383, remanente Bernardino, annorum trium. Ita cum Capistrano dictum MS. et *Servius.*

d Anno 1386. Ita Capistranus, aut 1387 *Servius et MS.*

e Primum scholas trivialis doctrinæ sub Ilonofrio præceptore continuavit, inquit Capistranus.

f *Schicet, cum post abitum etiam S. Bernardini antiquus seu grandævus adhuc vivebat in humanis, uti apud Capistranum et Cardine legitur.*

g Guido Enollia de Ptolomeis Capistrano et *Servio dicitur.*

h Troglardum de Tolomeis Capistranus appellat, cujus vidua Bartholomæa suadebat semper Bernardino viam Dei in sacra Religione capescendam, idque sub Regula Canoniconum Regularium S. Augustini, cui ipsa religata erat in conventu et loco devotissimo de Lieto, ubi spirituales viri et Deo servientes morabantur. Bernardinus ergo cum illis in habitu seculari libenter conversabatur, approbans satis in corde mores et laudabilem vitam Patrum illorum: cepissetque eandem Religionem, nisi quia præfatam Dominum relinquere noluit dum viveret.

k *Acta S. Monice dedimus 4 Maji.*

l Amasia ab eo vocatur apud Capistranum, amica apud *Servium*, juvenula in MS.

CAPIT. II.

Servitium peste contactis exhibitum. Morbus gravis. Ingressus in Ordinem Minorum.

Præmissæ conciones

Cum ita ergo ageret optimus adolescens, cum tot in eo tantaque relucere virtutes, non minor utique iherat ei, quæ ceteras tantquam eminens regna quadam magis etiam illustraret, tolerantissimam animi fortitudinem patientiam; quæ, tamquam validissime scuto, etiam quantumcumque gravia et tristia furentis humane nequitie tela fortiter animoseque retunderet, callens probe illud Apostoli: Omnes, qui pie vivere volunt in Christo Jesu, persecutionem patientur. Id autem maxime demonstravit tempore cujusdam a pestis, quæ anno Christi millesimo quadringentesimo tam gravis atroxque Senas invasit, ut innumerabilem ejus populum furiunda, quæ passim cuncta rapiens sæviebat, contagione populaverit. Nondum vigesimum annum attingerat, cum gravissimam eorum temporum conditionem summe commisserat, petiit Hospitale, quod ob B. Mariæ honorem ac peregrinorum causa in medio urbis extructum est. Illud autem est, quod a Scala nomen accepisse supra diximus, magnum quidem, amplum ac celebre, et ad suscipiendos curandosque quosvis agrotos semper promptum, semper patens. Petiit ergo illud serviturus per id temporis, quo peste gravis agente longa eo languentium turba deferebatur. Id vero egit, cum familia ferme omnis ac ministri Hospitalis, plures quam centum quinquaginta, peste consumpti essent; nec quisquam inveniretur qui tanti periculi servitium oblato etiam quovis magno pretio, subire vellet. Sed cum nihil ille præter Deum cogitaret, omnique propter eum confemneret: statuit ob auctorem ejus ac Mariæ Virginis, cui præcipue afflictebat, tantum ministerium (licet nulle ei se mortes offerrent) suscipere: sequens vestigia Tobie consobrinae, quam mulierum ipsius Hospitalis agrotantium curam ultro etiam gessisse supra diximus: asciscens quoque, qui

eum libenter adjuverunt, quam plures optimos secios suos adolescentes, cum minime tanto oneri solus sufficeret.

II Mors erat videre, quantum extrema quæque et non nisi vilissimis mancipiis convenientia officia subibat: quanta solitudine quantaque animi alacritate neminem aspernans, nunc ignes, nunc strata, nunc medicinalia vel pocula vel fomenta vel odora-menta præparabat. Nunc his potum et cibaria ministrabat: nunc illorum vel stomachi vel alvi minime fastidienis purgamenta excipiebat: nunc aliorum ulcera attractans saniem exergebat, consolans omnes dulcibus verbis, ac bono animo semper esse adhortans: qui vero vitam excedebant, curans maxime ut sanctis primum Sacramentis munirentur, tum sepelirentur etiam pie decenterque, non vigiliis, non incommodis, non laboribus ullis unquam preceis: nunquam tanto debacchantis pestis furore, nunquam ipsa quam ante oculos quotidie sibi adstantem videbat morte deterretur. Cum Apostolo autem solitudine non piger, spiritu lervens, Domine serviens, spe gaudens, in tribulatione patiens, orationi instans, necessitatibus Sanctorum communicans, hospitalitatem sectans. Quæ res ipsos proximiores consanguineos infensos admodum ei fecit, objurgantes eum et execrantes, ac amara et turpia quotidie in eum maledicta facientes, neque aliter quam delirum, et penitus exordem appellantes, quod vitam suam (quam nemo non sanæ mentis tueri omni studio niteretur) ipse negligeret, quod tam vile abjectum dedecore ministerium elegeret, ad opprobrium clarissimi generis eorum perpetuamque omnium ipsius necessarium infamiam. Quibus minime prostratus animo adolescens, cum habitaculum quod in eo sanctitatis edificare Deus ceperat, tempus jam consummandi perficendique adveniret, majore quam solebat etiam patientiæ robore confirmatus, majore adactus fortitudine, surdis cuncta auribus excipiebat: nihilominus curans, quidquid in eo vilipenderetur, quidquid ei exprobaretur, quidquid ignominie vesanieque attribueretur; dum Deo tantum, cujus causa cuncta faciebat, gratus esset atque acceptus; dum Deo tantum, ad quem omnia referebat, minime vile et pendulum, minime opprobrium um et c. contemptibile esset quod susceperat servitium: non ignarus Evangelicis illius verbi: Beati eritis cum vos oderint homines, et exprobraverint vos, et ejectionem nomen vestrum tamquam malum propter filium hominis. Volvebat nimirum animo continuoque meditabatur, magnum illum iamdudum contemptorem Franciscum: qui ut multa hujusmodi, a patre presertim crudelissime in eum saviente, æquo animo sustinuerat; ita eum imitari quam maxime studebat: ita ejus humilitatem et patientiam, quæ nemo posthac eum unquam mortaliū æquavit, proponens assidue sibi ante oculos, efficacius etiam sequi contendeat.

12 Jam transactis in eo officio quatuor mensibus in gravissimum demum incidit languorem: quo totidem, quot ante agrotis servierat menses, diu et ad obendum usque mortem vexatus, lectulo semper decubit, apud amicissimum quemdam suum Ildibrandinum Maenettum, curante eum semper Tobia consobrina sua, ac b Justina quadam alia nobili matrona, quæ nunquam ab eo donec sanatus esset discesserunt. In quo si humana (quo stolidi et cæci sunt) judicia attendere velimus, magnum certe arguenda Divinæ justitiæ propositum argumentum videtur: quæ tantam quatuor mensium susceptam pro ejus honore servitutem, tam impari statim longeque indigna per quatuor utique menses meritorium mensura compensaverit. Sin divinis (quorum inscrutabilis est ratio atque effectus, iuncti malum judicii, nihil

ritissima quæ-
que ministeria
obiens

Rom. 12, 11

E

et offensionem
consanguineorum

fortiter sper-
nens,

Luc. 6, 22

F

atque in hoc
imitatus S.
Franciscum.

In gravem
morbum inci-
dit,

b

mira sed justo
Dei judicio,

erit

2 Tim. 3, 11
Grassante
pestilentia.

a

ea contactis
servit in Hospi-
tali,

A erit quod non semper æquo pensatum examine videatur. Sunt quippe humanæ mentes, uti crassa hac infirmæque corporis mole demersæ, ignorantiaque ubique et erroribus circum quasi obsessæ; ita a veri cognitione longe alienæ, discernendique cujusvis vel boni vel mali minime capaces. Dei vero, qui aternitatis suæ oculo cuncta prospicit, nunquam errat, nunquam fallitur iudicium: solus ipse quid cuique vel utile, vel incens futurum sit, etsi prima rerum facies contra ostendere videatur, probe noscit; probeque noscens, singulis, uti meliora queque sibi videntur, distribuit. Ideo recte Propheta dicit: *Judicia tua abyssus multa. Quam magnificata quoque, inquit, sunt opera tua Domine; nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget hæc. Atque alio loco ait. Reprobatur Dominus cogitationes populorum, consilium autem Domini in æternum: cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.* Job etiam, Numquid oculi, inquit, carni tibi sunt? aut sicut videt homo et tu vides? Et alius Propheta dicit: *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ illius! Quod si quisque advertere voluerit, cognosceat non sine magno atque sancto Dei judicio permissum, ut gravem illam quatuor mensium in agrotis servitutem gravior etiam per totidem alios menses ipsius pægotatio, quasi digna tantorum meritorum ejus retributio, sequeretur. Nam cum statuisset Deus tantam quam excrucierat servitii pietatem, non jam corporis illis commodis, quæ minima quidem illi videntur, sed majoribus animæ bonis munere; ideo ut altius ad celestia, quæ illi parata erant, dona mentem erigeret, calamitosius hujus mundi spes illi omnis magis ac cura vilesceret; percussit eum pessima illa valetudine consulti permisit: unde fiebat, ut quo magis languor eum gravaret, eo magis augeretur in eo Dei amor mundique contemptus; ut quo majorem pateretur corpus ejus anxietudinem, eo fortior consurgeret mens atque Dei propinquo.*

B Jam valido ergo ille corpore factus, spiritu etiam magis convalescebat; jam gravi a corporis ægrotatione liber, graviorem etiam omnem animi ægrotudinem evaserat. Nam versans secum profunda cogitatione turbulenta insaniens hujus mundi, infinitæque quibus quotidie, tamquam obruente hos undique fluctuantis salis tempestale, jactamur curas et anxietates; nec minus inani delinquentorum ejus falsarumque lætitiarum mentium quoque felicitatis aspectum, quo non aliter ac impudentissima meretrix incautum quemque deceptura blanditur: consideransque altius quod dicit Propheta. Quoniam pulvis sumus; homo, sicut fumum dies ejus, tamquam flos agri sic efflorebit; quoniam spiritus pertransibit in illo, et non subsistet, et non cognosceat amplius locum suum. Hæc, inquam, ac dulcissimam contra, quæ cum Deo est, quietem et tranquillitatem attentius meditans; proposuit, abjecta proculcatumque omni penitus terrenarum rerum cura, religiosam (quam unicam vere felicem et beatam esse judicabat) vitam colere: atque ita proposuit, ut quotquot a via Dei aberrare peccatisque habenas laxare conspiceret, dentibus omnes libenter discerpisset; quod inmoderatoris tamen animi vitio, si fortasse id narraretur, attribuebat. Cum vero cunctas, quæ a sanctis viris institutæ sunt, districtas observationes gravi maturaque examine ante oculos sibi poneret; duæ tamen (ut ipse aliquando referebat) Francisci scilicet et Dominici, quas merito sepi posset, digniores ei apparuerunt. Utram vero eam eligeret ad fluctuantis dique cogitans, tandem instituta ipsarum intelligere atque discutere statuit. Ac primum quæ

Franciscus observanda tradiderat legens, cum iis admodum delectatus et recreatus esset; non amplius curans quid Dominicus instituisset videre, statim firmato certo proposito Franciscum amplexus est, propter majorem mundi contemptum, humiliorum etiam pauperiorumque statum longe animo suo gratiorem, eligens cum Propheta abjectus esse in domo Dei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.

14 Porro hanc ejus animum confirmavit etiam magis insignis, quæ ipso eodem tempore in sonnis apparuit ei, hujusmodi visio. Vidit se in quodam esse magno agro inculto et, in quo excelsa turris, atque in turri fenestra, per quam flamma ingens exibat, in medioque flammæ femina quædam, resolutis crinibus pansique manibus, sublata alte et ter repetita voce Franciscum inclinabat. Quorum significationem, dum ea aliquando narraret, talem etiam afferbat: ut ager, mundus; tristes, Deos; ignis, Spiritus sanctus; femina, Religio seu Ecclesia intelligeretur. Dicebat quoque eam tam recenti memoria tenere, ac si tunc contigisset. Ita igitur ad eam, quam jam animo versabat, Francisci viam magis accensus est. Jam illam in omnibus magis admirabatur atque emulabatur: jam ad illam anhelabat vehementissime atque suspirabat: jam vitæ illius amore et imitatione, institutorum quoque quæ præclara sanctaque reliquerat observatio, mirum in modum trahebatur: sed retardavit eum aliquando Bartholomæa illa, cujus extimæ sanctitatis supra mentionem fecimus. Nam cum lecto moveri non posset, propter cecitatem simul et surditatem, spasmationem item nervorum, ac decrepitam ætatem (nonaginta enim septem annorum erat) defunctaque nuper esset domestica quædam ejus, religiosa femina, cujus tantum servitio utebatur; noluit tamen optimis adolescentibus amitam, quam non aliter ac matrem diligebat, deserere. Survixit ergo ei, nullo labore, nullo fastidio retractus; ac cuncta propriis manibus, quæcumque tanta necessitate affecta mulieri expediebant, faciebat, donec supervixit: supervixit autem annum integrum et plusculum.

15 Qua mortua, secreto domi religiosam quam sequi proposuerat vitam prius experiri magis credidit, majoribus quam conservaret castigationibus corpus alligens. Tandemque, ubi per tantum temporis, quantum satis videbatur, quod volebat expertus est; primum distribuit omnem substantiam suam in pauperes, uti majorem ejusque indigentiam adesse animadvertit; non immerito mandati Evangelici. Si vis perfectus esse, vende et vende omnia quæ habes, et da pauperibus: et veni sequere me, et habebis thesaurum in cordis. Deinde adit Joannem Nestoriam, virum cum propter senectutem, tum propter non meliorem prudentiam et sanctitatem magne apud omnes auctoritatis, cui et ante quidquid se facturum cogitasset apernerat: suscepitque ab eo Ordinem habitumque Minorum, a Franciscum institutum, vicesimo secundo ætatis suæ anno, sexto idus Septembris (quo die etiam cum natum esse supradictum est) in Ecclesia S. Francisci Senis. In quo haud est prætereundum, quod dixi se tunc optimo adolescenti sanctum Senem memoratur? ex nemine scilicet jam diu tantum incrementi tantumque exaltationis, quantum ex ipsa futurum videbat. Ordini Minorum provenisse; quæ nullus Senis esset adolescentium melior, nemo integrior, nemo moribus virtuteque præstantior. Non diu autem post contulit se Columbariam, locum in Senensi agro, ubi Franciscum morari aliquando solitum, Bonaventuram etiam, cum et ibi ipse assidue ageret, Cardinalis Galerum delatum respicere tradunt. Quo autem modo se illo contulerit, dicendum est.

D
A. MAJ. O
VEGIO EX MS.
eligit S.
Francisci
humilitatem,
Ps. 83, 11

quodam vi-
sione ani-
matus:
x

E

inseruit
Bartholo-
mæa amitam
agris usque
ad mortem:

bona sua in
pauperes
distribuit:

F

Matth. 19, 25

habitu
suscipit Se-
nis:

Columbariam
migrat,

Psal. 30, 7
Psal. 91, 6

Psal. 32, 10

Job. 10, 4

Hom. 11, 33

altius cele-
stium appetit:

Ps. 102, 15

et religiosam
vitam dese-
derat.

Præ Ordine
S. Dominici

A. MAFFEO
REGIO EX MS.

A 16 Venerat forsasse optimus quidam et religiosissimus vir ejusdem Ordinis, cupiens locum illum ad antiquum strictioremque viveodi modum reducere : in quo opus erat ei aliquibus, qui secum habitarent paris professionis parique propositi, quos ab eo qui tum ministrandi curam habebat impetravit. Contemplatus vero Bernardinum adolescentem novitium, allectusque plurimum indole morum et probitatis ejus, sperans non modico eum ad id quod proponebat adjumento futurum, rogavit ut is sibi ante omnes daretur. Placuit ca res ipsi qui ministrabat, placuit et Bernardino : volentibusque et assentientibus omnibus perrexit Colambariam. Ibi cum summa mansuetudine, innocencia, patientia, caritate, obedientia (quibus se omnibus gratum faciebat) vitam agens, in omnibus juxta Apostolum exhibuit semetipsum ut ministrum Dei : factusque tunc est locus ipse magnæ austeritatis, magnæque apud omnes devotionis: quo tempore pauci admodum lujusemodi phœniceque rariores habebantur. Exacto deinde anno Regulam Francisci, cui se destinaverat, professus est. Tum alio etiam revolutio anno primam Missam cantavit; ac eo quidem omnia die, quo et mundo et sanctæ pariter Religioni natum eum modo diximus, sexto idus Septembris; die profecto magno illi semper et memorabili, cum propter hæc, tum propter ejus, cui summo et ardenti amore affectus erat, excelsæ scilicet Matris Dei Virginis Mariæ reverentiam: ut quo mundum nascens illi introitit, eo tot et ipse die magna gloriæque bona, mundo utique nascens, consecutus extiterit.

2 Cor. 6, 4

ibique praefessus et Sacerdos factus :

B Post paucos autem dies, cum litteris etiam assidue acriterque insistent, mirum studiorum suorum profectum attulisset; demandatum est ei a majoribus ubi predicandi verbi Dei munus : quod ipse, quamquam tanto sibi oneri minime aquas vires affirmaret, jussis tamen eorum humiliter parens, suscepit. Primum autem (ut aliquando ipse narrabat) illud cepit in Seginio oppido Senenorum, quod vicinum erat Columbaria, ubi ipse habitabat. Quem tunc, tantum illum futurum legis Dei annuntiatorem tantumque præconem, ferunt tam magno vocis, et tibiarum, et totius denique corporis tremore correptum fuisse, ut vix quid instituerat proloqui posset : quod et eximii oratoribus contigisse certum est : signum verecundi et a natura bene informati animi. Tum vero, cum Senas profectus esset, verba ad populum fecit, prope arborem B. Francisci, quæ est apud mœnia civitatis. Deinde tertio apud S. Honofrum, ubi tunc erat tenue tantum quoddam eremitorium, Capriola appellatum, quod pertinebat ad Hospitale majus B. Mariæ. Cujus loci commoditate captus, rogavit Rectorem ipsius Joannem d. Glandaronum, ut locellum ipsum ei aliquibus sociis ejus, habitationis ipsorum causa, concederet. Nec recusavit vir optimus, memor quanta alias pietate, tempore tam diræ pestis, hospitali ille servierat. Qua tam insigipiaque liberalitate, non tam petenti servo Dei, quam loco ipsi bene consultum est : nam cum ante pusillum admodum et angustus vilisque esset, tantum postea ejus cura et opera, quantum videre licet, auctus, amplificatus, nobilitatusque est. Nactus ergo ille tam commodam proposito suo habitationem, prosequi alacriter quod coeperat, et quidquid eloquio doctrinaque poterat, totum il populo libenter eum audient, impendere pergebat; et (libenter modum f. Salomon dicit) tanquam imbres mittebat eloquia sapientia sue. Cum tandem cupiens ubiorem fore fructum laborum suorum, volentibus mandantibusque Majoribus suis, ad instruendas utique alias civitates, uti spiritus eum ducebat, se accinxit.

concionatur
Segiani,

Senis

et Capriola,
ubi habitatio-
nem eligit.
d

e

f

Ecclesi. 39, 9

ANNOTATA.

a Pestem per reliquam Hetruriam hoc anno adeo grassatam scribit ex Boninsegni Ordericus Raynaldus in Annalibus, ut Florentia 600 aut etiam 800 singulis diebus absumperet. De eadem tunc Senis grassata agit Malevolta 2 par. historiz Scænsis lib. 10 pag. 190.

b Surio Justina de Manetis.

c MS. Rubec-vallis ista adeit : prope fontem Follonicum, extra menia a Conventu Fratrum Minorum parum distantem, vidit palatium plenum fenestris, et ignem intus omnia comburentem. Videbat insuper per fenestram unam, ab igoe præservatam, virum habitu S. Francisci indutum... ter Franciscum clamantem.

d Capistrano Joannes de Tantavonibus, nisi forte huic mortuo alter successit cognomento Glandaronus.

e Primum ibi Guardianatum exercuit diligenter, pondus dei portans et æstum... delicatum corpusculum lapidum, lignorum, aliorumque cæmentorum oeribus submitbens, ac propriis humeris deferens pro constructione loci etc. Ita Capistranus.

f Imo Jesus Sidrach.

E

CAPUT III.

Excelsens domum concionandi cum virtute conjunctum. Fructus ejus multiplices, et conversio populorum.

At nunc majora longe atque illustriora ejus monumenta attingimus. Nam omni studio et diligencia sancto sibi injuncto operi insistent, tanta illud implevit gratia et felicitate, quantum qui eum verba facientem audierunt, non satis admirari atque summis supra omnes laudibus efferre potuerunt. Si enim pronuntiationem recte antiqui et sapientissimi dicendi præceptores primam esse et summam eloquentiæ laudem crediderunt; si interrogatus Demosthenes, quid in Oratore primum esse judicaret, pronuntiationem respondit; quid vero secundum, itidem pronuntiationem; quid denique tertium, pari modo pronuntiationem semper esse dixit, quasi in ea omnis vis omnisque orationis excellentia contineri potissimum videretur; quibus nos Bernardinum præconis extollemus? qua admiratione prosequemur? qui toties illum adinvicem ca pronuntiationis gratia, nature prælargam manu adeo donatum fuisse, ut nihil dignius, nihil certe præstantius dici posset : quippe cui ita vox lenis, clara, sonora, distincta, explicata, solida, penetrans, plena, redundans, elevata, atque effeac erat; ut ad id, quod jussus susceperat proferendi in vulgus sermonis officium, recte illi ad nutum formata credi posset; quæ ita suavis erat, ut cum suavitate mixtam haberet dignam quamdam gravitatem; ita robusta, ut non solidior, condita magna esset lenitate; ita aperta, ut non solutio tæmoe illa diffunderet : quæ præterea aptis quibusdam et decentibus modis ita instruebatur, ut major inde nimirum ejus dignitas gratiorque expectatio nasceretur.

19 Nec dico quam ad unguem omnia, quæ magni dicendi observantia tradiderant, sola enim natura adjuvante, artebat; quam vocem illi sibi ad quancumque aptaret servientem haberet; quam callebat eam, ut res quæque de qua dicendum esset postulabat, vel demittere vel moderari, vel attollere, vel concitantes etiam nonnumquam acrisque profundere; quam recte id, quod apud alios summæ est artis, ipse suo ingenio norat, quo loco præcipuum haberi, ubi suspendi spiritus, ubi claudi sensus deberet; quis in omnibus

LIBER II.

In concionibus excelsus pronuntiatione,

F omnibus modis perfectæ,

et res ipsius adaptata,

A omnibus ordo servandus esset, qui cum ornatu conjunctus tantum apud animos hominum valet, ut nihil eo plus valere maximi Oratores attestentur. Per dies autem festos et solennes, quibus ex omni genere et colluvie hominum major fit concursus, apud quos præter ordinem sermo, qui tantæ diversitati satis faciat, habendus sit, quam ex industria ille, nunc minime ordini serviens, multa nunc hinc nunc illinc saliens magis cumulat quam disponat: et cum jocundus sua ipse natura esset, quam multa studio etiam gravissimis sententiis suis jucunditatis et factiarum plena sæpius intermisceret, ut fastidiosas alias audientium animos talibus quasi dulcibus pabulis recrearet, recreatosque proinde ita etiam attentiores efficeret. Accedebat his venustus oris, lætitia vultus, totiusque decor corporis, aptissimi etiam ejus et rei cuiuslibet quæcumque exponenda esset congruentissimi gestus: quibus adeo miro naturæ munere valebat, ut ne quisquam illum, quamvis doctus atque omni arte instructus, minus anteiret; unde fiebat ut tot tantisque ad dicendum adminiculis adjunctis, tria quæ in Oratore ex sententia summorum eloquentiæ auctorum exiguunt, mira ille divinaque gratia super omnes assequeretur: nam et cuncta quæ dicturus erat melius docebat, et animos audientium magis delectabat, et vehementius eos movebat, atque ad quæcumque placuisset ardentius incitabat.

B 20 His adjuvamus, quæ majorem etiam eum merito ac admirabiliorem reddidit, magnam evangelicarum institutionum rectamque doctrinam. Neque enim tam ei lingua corporisque gestus, quam multa etiam eorum quæ traditurus erat eruditio ac præstans ingenium serviebat. Adjiciamus insuper multarum rerum notitiam, summamque in discernendis variis populorum moribus prudentiam: nam ut omnes adivit Italiæ civitates, sanctis eas instruens disciplinis; ita diversa ipsarum studia, diversaque quibus corrupta quæque magis essent peccata intelligebat; intelligentesque diversis etiam ac quibusque suo convenientibus morbo remediis emendabat, morem sequens medicorum, medicus ipse exercitatus animarum admodum atque instructus. Ita vero emendabat, ut carperet magis vitia, quam homines; magis scelera, quam scelerum auctores, ad odium provocaret; ut non eamdem omnium vel temporum, vel conditionum, vel personarum, vel statuum, in reprehendis criminibus rationem haberet; ut de magnis ac potestate dignitateve aliqua præditis viris modeste semper loqueretur; ne leves vani popelli ac præcipites motus, quos reprimere semper studebat, magis iocitaret; ut multa consulto præteriret, quæ vel nihil proficere, vel occulti alicujus sceleris notitiam experientiamque proinde afferre cognosceret; observans diligentissime quod Paulus Timotheum docet, Prædica verbum, in omni opportune, argue, increpa, obsecra, in omni patientia et doctrina; atque ita observans, ut cum infiniti ille profectus auctor existerit, nunquam tamen ipsum aliquid, quod scandali causa esset, protulisse compertum sit. Quod eo majore dignum laude putandum est, quo perpaucis id ejus muneris professoribus datum esse videamus: jam difficile et arduum est, multis audientibus multa loquentem, modum semper servare.

21 Sed præter hæc (quod omnia quæ diximus superat) tanta erat ejus integritas et sanctitudo, ut nihil in eo unquam deprehensum fuerit, quod reprehendi posset, nihil in eo notatum quod sinceritatem ejus maculare videretur: ut non diversa essent a sermonibus ejus opera, haberetque semper socias res verbis, et verba rebus; ut non aliter ac alios docebat, ipse faceret; non segnis imitator

Salvatoris nostri, quem pari cura populos publice eradiendum, legitimis facere prius quam docere coepisse; neque minus observator Apostoli, qui Titum instruens quo docere modo debeat, senes, juvenes, anus, adolescentulas, pro sua quæcumque ætate et conditione, post omnem doctrinam subdit; In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate. Quibus tantum ille sibi auctoritatis vindicavit, tam celebre sibi ac magnum nomen adeptus est, ut passim eum omnes populi, omnis ætas, omnis sexus, pusilli simul et magni sequerentur, amarent, colerent, observarent; omnes eum revererentur, magnificerent, extollerent, ac tamquam divina oracula ejus verba suscipere a; summum esset cuique studium dulcibus ejus et sanctis verbis recreari, monitis inui, documentis instrui. increpationibus salubriter curari, ponere ante oculos turpitudines antea vitæ, diluere sordes delictorum, ponere antiquorum malorum, scelera horrescere, vitis bellum indiciere, mundi illecebras contemnere, converti ad meliorem sententiam, recta gradi via, virtutem amplecti, spem in Deo ponere, divinis delectari mandatis, cœlestia jam gaudia suspirare. Quis verbis æquare poterit, quantum ejus doctrinis adjuti adolentescentes, innocentie et pudoris profectum attulerunt? ad quantum probitatem, ad quantum reducti sunt frugem vitæ? quam graviores induerunt mores. præsertim feminæ? quarum molliores jocos, cantus, et saltationes, ad frequentandas melius sanctas ecclesias celebrandeque ejus Sacramenta, divinaque avidius audienda mandata, convertit: lasciviores vero ornatus et capillorum ludibriosas quasdam prestigias, medicamenta quoque ad faciendam faciem aliventa, ac inutilem omnem mundum, mundioris elegantiorisque corporis causa paratum, irritamenta cuncta ac fomenta libidinis, ita despicit, abieci et exterminari curavit, ut publice etiam ignibus ea sæpius traderentur. Nec minus superstitionis quedam scripta, portentuosius nescio quibus ac isidem nihil aliud quam demonum nomina significantibus notis et characteribus composita, medicata etiam et magicis carminibus præcantata pharmaca (quæ ad insaniam magis quam ad amorem aut pacem ullam eos quibus ministrantur redigere solent) ita sanctis suis admonitionibus illustreque sua auctoritate destruxit atque evertit, ut infinita eorum congeries in ignem, utique exurenda penitusque delenda tamquam tali digna supplicio, mitteretur.

F 22 Quis vero cumulate, ita ut res ipsa exigit, explicaverit, quantum robusti etiam ac seniores sanctis ejusmodi admonitionibus antiquam licentiam et vitæ consuetudinem reliquerunt? quantum deposita gravi veterum malorum sarcina, agiliores expeditioresque, dum juste recteque vivant, adepti sunt? quanta ab eis rejecta sunt damnata exercitia? quante explosæ falsæ corruptaque negotiationes et lucra? quante eminentium et vendentium inter se deceptiones et involucria? a quantis cessatum est dolis et fraudibus, a quantis facis et impositionibus, a quantis mendaciis et pejectionibus? Quam multi præterea liberati a perniciosissima alearum peste, a turpissima monstruosissimaque criminandi Dei inferendique in eum contumelias consuetudine? Quam multi rapere, quam multi concutere, quam multi vim aliis inferre, quam multi stupra, adulteria, cades, proditiões, committere destiterunt? Quam multæ feminæ prostituta, ac publice obscarnarum libidinum victimæ, ad colibem vitam redierunt? Quanta parentibus in filios diligentia, filiisque in parentes crevit reverentia? quantus maritorum et uxorum in invicem amor et fides? quam domini servos mitius, quam servi Dominos fidelius prosecuti

D
A. MAFKO
VEGIO EX MS.

TIT. 2, 7

omnium in
se amorem
trahit:

a

inducit ado-
lescentes
E

et feminas,

ad abjicien-
dam vanita-
tes,

et sortilegia;

F

viros ad re-
jicienda in-
justa lucra,

libidines,

simul dele-
ctans et
movens,

singulari
doctrina,

prudens in
cæpensis
vitiis.

2 Tim. 4, 2

Exemplum
omnibus vitæ
sua factus,

Act. 1, 1

A. MAYEO
VEGIO EX MS.
odia.

Pluribus ad
Ordinem
venientibus

monasteria
construit:

supra Py-
thagoram
laudandus,

a Deo in
vita et post
mortem ho-
noratus,

propter
fructus etiam
post mortem
provenientes:

A cuti sunt? quam ad amorem omnes vel fratres, vel consanguinei, vel affines, vel amici, vel contubernales, aut incensi magis sunt, aut restituti? A quantis civitates exempta: sunt seditionibus, et inimicitiiis? a quanta turbatione animorum? quanta in populis extincta sunt odia, repressae irae, sanati livores, sedata discordia? b, et contentiones? quanta quies et tranquillitas? quot reconciliatae adversae inter se et infensae mentes? quot revocari ad benevolentiam et pacem animi? a quanto liberati aestu perturbationum? a quo tanto nocendi studio vindicandique insaniam? Quis denique satis dixerit, quot uberrimis ille suis sanctissimisque doctrinis ad Dei cognitionem amoremque attraxerit? quot ex tantis mundi aerumnis tantoque naufragio ad tranquillum tutumque sanctae Religionis portum exduceret? quotque eorum habitationis causa extrui domos et monasteria curaverit? ingentis omnes opere atque impense ingentique populorum studio, ob sancta ejus merita collatis omnium bonis id adjuvante: quibus non tota tantum Italia, sed Christianus nunc ferme orbis totus quotidie magis impletur. Crescente enim felicius in dies sanctarum ovium grege, cujus sanctus ille pastor primum auctor fuit; nimirum etiam, quibus tanta ejus multitudo collocetur, crescere multiplicarique habitationes necesse est c.

23 Et quid his majus? quid excellentius? quid vel mundo illustrius, vel caelo gloriosius esse queat? Si enim Pythagoram Philosophum Gentilem summis laudibus antiquitas extolli, quod populum Crotonensem, in luxuriam ac gravissima omnia vitia lapsam, publicis admonitionibus, viros et mulieres, pueros etiam separatim omnes habitos, ad meliorem frugalis vitae usum revocavit; si magnam est illo gloriam consecutus, quod sapientia et auctoritate sua tantum uni populo, ad deponenda usque mulieribus vestimentorum ornamenta, contulit; quantum nos huic laudis et gloriae attribuendum putabimus, qui dignioribus sanctioribusque doctrinis pariter et exemplis, innumerabiles etiam populos ad majora longe virtutum incrementa pervexit. Et cui nunc mirum videretur, si tantis postea, de quibus loco suo infra dicitur, signis ille claverit? Nam si tantorum bonorum ipse causa extiterit, non est ambigendum, parem illi in coelis, ubi sempiterno avo fruatur, eorum gloriam referri: neque modo eorum quae vivens ipse operatus est, sed et omnium quaecumque nunc ad meliorem aliam vitam translatus, ex antiquis beneficiis suis, quasi ex sanctis aut seminibus, consurgentia redivo semper ortu producit. Ita enim fit ut quidquid pium, justum, sanctumque post se morientes reliquerunt, propter quod in ore viventium summa cum laude versentur, id quod uberiores indies fit meriti, ad uberiores utique indies gloriosioresque vitam eis cedat. Ad vitam dico, non ad majorem blandientis ullius famae expectationem, quo mortalium vana maxime et inanis decipitur opinio. Vita namque apud Deum est, non fama; quae locis tantum et temporibus, longe ab illo alienis, praescribitur. Nec diversa est ratio eorum, quae in vita nequiter perperamque aguntur, ut non tam ea, quam quae post etiam inde mala exoriuntur, primo ejus aeterni poenam acculant? Si per ergo in coelis illi gloria refertur eorum bonorum, quae vel vitae tempore, vel nunc etiam vita functis piorum meritorum virtute agit; beatissima certe ipsum gloriosissimaque cum Deo vita frui credendum est: nullaque proinde excelsae ipsius apud Deum potestatis admiratio haberi debet, si quidquid pro salute nostra a Deo petit, obtineat eum iis etiam magnis admirabilibusque signis, quae supra omnem humanam virtutem facta ab ipso fierique novimus.

24 Mirentur alii et magni faciant longissimas peregrinationes, desertissimas solitudines, asperissimos aestus et frigora, vilissima cibaria, attenuatissima ac creberrima jejunia, durissimas accubationes, incubrationes, macerationes, gravissimas corporis castigationes, quibus majorem procul dubio apud Deum excellentioremque gloriam quaeri nemo negaverit: ego autem non satis possum mirari ac magnificere unum hominem tot populis salutis fuisse: unum hominem potuisse, sanctis suis doctrinis ac exemplis, tantos populorum quotidie graviter delinquentium errores, tanta scelera corrigere; potuisse curvas in terris caelestiumque penitus inanes animas nostras ad Deum erigere; tot excursantibus quotidie cordis nostri motibus frenum ponere, a tot blandiculis voluptatibus sensus nostros ablicare, severiores austerioresque corpori nostro leges dare, tot ulcerosis virulentisque morbis mentes nostras purgare, civitatum mores componere, studia sancta augere; proflare vitia, pellere scandala, sedare seditiones, sanare inimicitias, inveterata ardentiaque odia extinguere, tantae denique pacis, tanta reconciliationis et concordiae auctorem esse. Haec enim longe majoris meriti, quam superiora, recte enique ea examinant esse videbuntur: quae nec sine magno etiam integerrimae acceptissimaeque Deo mentis statu, summoque Dei afflatu ac singulari caelestis gratiae influxu, fieri posse credenda sint. Ut recte quidem Ordinis ejus doctissimus ac disertissimus, cum interrogaretur cur ipse, multo majore doctrina atque eloquentia praeditus, non tantam in corrigendis populorum peccatis vim haberet, dixisse videatur; se quidem esse tamquam carbonem, nihil ignis habentem; qui applicati alii, utique carbonem mortui, minime reviviscant: Bernardinum autem, Carbonem ignitum divino spiritu esse, quem contingentes ceteri carbonem, licet extincti, subito vim ignis suscipientes ardeant.

ANNOTATA.

a Per triginta milliaria et eo amplius, utriusque sexus, quasi innumerus populorum cumulus, ad audiendum omni avide et celerime preparabat. MS. Rubec-nalis.

b Apud Capistranum isto habentur: Vidisses namque pluries, sicut propriis aspexi oculis, antiquatas inimicitias per annos innumeros, adeo deletas et extinctas, atque ad veram et Catholicam reconciliationem et pacem Christiana tranquillitate redactas, ut non per hominem, sed per Seraphicum Angelum e caelo dimissum, fieri talia judicaret.

c Judaei quoque, relicto caecitatis suae errore, baptismi gratiam sunt adepti. Haeretici pravitae haereticae abjecta, ad Catholicam fidem sunt reversi: MS. praecitatum.

CAPUT IV.

Fructus privatae conversationis: mundi contemptus, patientia et constantia.

P lane cum tot ille et tanta egerit, ac apertis quidem omnia et publicis declarationibus suis; non minus etiam inter privatas actiones salutis quoruncumque consuebat; nunc hortans, nunc monens, nunc pro sua quemque conditione emendans, ut nulla ex parte omnis sermo ejus fructu careret a. Quemadmodum cuidam adolescenti, quem propter probitatem ejus praecipue diligebat, dum pendente post tergum zona capite cinctum eum aliquando vidisset, Dic mihi, inquit, an autem faciem vel retro incedis? Quibus non tam prudentiae quam

D
Tanta effi-
cacia verbi
primam vi-
delur lau-
dem mereri.

E

F

Privata etiam
conversatio
utilis

a

A facietis plenius verbis placide ille admonitus, ab ea cingendi consuetudine, quæ neque decens neque naturæ conveniens videbatur, postmodum abstinuit. Quæmacmodum et optimo cuidam Religioso Ordinis sui, cupienti quam susceperat religiosam recte vitam implere, rogantique quod facilius in modo posset efficere; annuens ipse, inclinato in terram toto corpore nihil aliud quam, Deorsum, Deorsum, respondit; talibus et signis et verbis pariter significans humilitatem, quam, uti præcipuum unicuique ejus quod magnopere cupiebat fundamentum, sequi deberet. Cujusmodi et alium, dum discendi forte, ut fit, causa rogaretur, quando recte publicis in sermocationibus exclamandum esset, pulchre ita monuit; Fac age quod facturus es ad laudem Dei, et perfecta in caritate; et quod maxime optas, spiritus ipse Dei, cum tempus postulabit, suggeret atque ultra administrabit. Cui permisse est aliud responsum, quod dedit alii, eum roganti, ut cum tanti apud omnes populos sermones, quos publice enuntiabat, haberentur, tantumque fructum parerent; doceret ipsum singulares quas in enuntiandis ipsis sermonibus regulas observaret, quibus instructus utiliores et ipse suos quos habiturus esset sermones facere posset; Unicum enim, inquit, tantum regulam observavi. Quod cum ille admirans ac gaudens simul, quod facilius ei esset unius quam plurium regularum observatio, quamnam ea esset regula, rursus quævisset; Ex quo, ait, cæpi huic exercitio intendere, nunquam nisi propter honorem et laudem Dei verbum aliquod protuli: atque hæc regula, quam semper sollicitus observavi, sola mihi præstitit quidquid vel scientiæ, vel eloquentiæ, vel promptitudinis, vel auctoritatis sum consecutus: hæc quascunque errantes animas ad Deum converterim, sola mihi præstitit.

26 Nec omittendum est illud, quod eidem alio tempore interroganti eum, quid sentiret de doctrina sacra, quod dicentem illum alius audivisset triginta se ei annis vacasse; Nunc minus, inquit, quam unquam videor mihi eum intelligere. Non etiam tacendum est sapientie plenum illud dictum, quo hunc ipsum consolatus est, dum in primis conversionis suæ annis spiritui libidinis graviter tentatus, quasi visset ab eo quid triginta jam ipse annos religioni sanctæ militans, cum pugna carnis ageret. Prudenter enim ita eum admonens, Nunc, inquit, peius quam unquam facerem. Quibus plane verbis et humilitatem suam servavit, et infirmum fratrem magnam, ad retundendos infestæ carnis stimulos sustinendamque ejus pugnam, constantia exemplo suo roboravit. b Et ut alia hujusmodi multa prætereamus, non tam studiis publicis et privatis exhortationibus, quam orationibus etiam insistendo, studebat labores suos proficuos esse. Nam iis horis, quæ nocte cantantur, quibus vel ante vel post quiescendi magis quam orandi tempus omnibus esse consuevit; ipse tamen in cella sua in loco Capriolæ orationi aliquando vacare visus est; id enim a multis jam annis instituerat, nunquam post decantatas matutinales Horas sopori se dare. Quæ cuncta cum præcipua in eo fuerint, majoraque longe humanis viribus (quod tamen mirum est in iis qui summas a Deo gratias consecuti sunt) ita se semper gessit, ac si nihil horum in eo esset, ita se palam omnibus ostendit, ac si nulla aliis virtute præstaret: ea fuit humanitate, ea vite mansuetudine, ea dulci et omnibus grata conversatione, ut (quod est perfecti hominis manifestum indicium) novitiis etiam ipsis se ultro submitteret, consilia quoque sapientius ab inferioribus expisceretur: nihil de se unquam præsumens, supra neminem se unquam ex tollens, adeo ut qui eum non cognovisset, minimum omnium ex

exteriore tantum morum facie esse judicasset. Et cum tantus in prædicando verbo Dei esset, extant tamen qui eum discerent audierint, a principio quo illi sex annos operam dederat, nunquam nisi in vilissimis quibusdam oppidis ac rudioris inter homines ad id se idoneum credidisse.

27 Sunt etiam qui perhibent eum, cum cellam ipsorum forte ejuspiam necessarius rei causa peteret, plano semper passu vadentem, non nisi levi tactu ostium pulsasse, neque nisi vocatum jussumque unquam intrasse. Visumque aliquando, dum populi eum discedentem magno cum honore et concursu conitarentur, ita tristem, dejectum, prostratumque incedere, ac si ad supplicium duceretur. Ita quoque parvus verborum, remissæque et patientis naturæ fuit; ut cum publice omnium crimina acerbissime carperet, privatim tamen neminem unquam, ipsos etiam domesticos et inferiores, nisi culter arguerit. Et cum multa illi privatim publiceque exponenda essent, nunquam tamen, quod et ipse aliquando ad instructionem aliorum aiebat, ex proposito mendaciam dixit: qui nescio quid in libero clarioque homine pulchrius ac dignius esse possit. Si quando autem judicando quidquam errasset, erratum postea suum manifesta ratione intelligens, tam facile cedeat, ut vel penitus conticesceret, vel se etiam errasse palam fateretur: ita omni omnino pervicacia expertus erat, ita suis ipse sententiis minime confidere aut inniti audebat. Porro mundi opes ita desepxit, ut cum multæ illi pecuniæ ex extractione monasteriorum obvenierint, nunquam tamen aliquid earum vel videre, vel tangere, nedum possidere voluerit. Et cum Dux Mediolani quingentos ei aureos aliquando necessitatum ejus causa misisset; suscepit quidem libens et gratias agens, sed statim eas, ad liberationem eorum qui publice carceribus ob eas alienum detinebantur, impendijussit.

28 Honores vero ac amplissimas dignitates ita contempsit, ut cum aucta nominis ejus pervagataque laus, multæ illi sibi Antistitem præfici civitates optarent, præsertimque Senæ, quæ civem suum majore etiam desiderio sapientis ad id peterint; ignare quam longe defuncti illius nomine, quam viventis Pontificatus gloriosioris futura essent; nunquam ipse tamen ut assentiret adduci illo loco potuit, respuens omnia magno constantique animo; affirmans etiam enim, quem semel sibi cum Francisci habitu et paupertate delegerat vivendi modum, semper ad extremum usque vitæ finem, se esse observaturum; nonnumquam quoque asserens (id quod et mentis ab eo mihi dictum fuisse) majorem longe commoditatem fore victuro sibi quinque dies (tal quippe numero brevitate humane vitæ percreparebat) si honorem interitum tanti oneris omitteret, vacuque et liber et expeditus absque tam gravi et intolerabili sarcina, ad finem, cujus tam brevis esset mora, properaret; illud insuper aliquando joco attestans, fieri scilicet sibi injuriam, rogando ut allocutus privatæ civitatis Præsulatum assequeretur, cum quacunque introiret civitatem, non alia cum veneratione quam Præsul susciperetur, frequenter coleretur; longeque satius sibi consultum videri, ut omnium Italiæ civitatum, quam unius solius Antistes haberetur. In quo referendum est, quod cuidam socio suo admodum sibi domestico roganti, nunquid cum tot ei Episcopatus offerrentur, mens ejus ad suscipiendos illos unquam deflexa esset; respondit, nunquam ullam sibi vel minimum filram fuisse quæ id excogitaverit. Narrandum quoque quod huic eidem dixit, cum aliquando rumor advenisset eum ad Archiepiscopatum Mediolani electum esse, atque id ille ei renuntiasset, simulque quam liberiter suscipiendæ dignitatis animum inclinaret interrogasset :

interrogans opte respondet

ac docet quid reddat conciones fructuosas,

et quomodo carnis stimuli tolerandi:

b oratione maxime proficit:

de seipso humilissime sentit,

comis simul et gravis:

precuniam sibi suam capitis impendit:

Episcopatus oblatum non adadit:

joco reponens a totius Italia Episcopatum videri.

A rogasset : Ne credas, inquit, me tam excelsam meam dominationem pro ulla Episcopali dignitate commutaturum esse; dominationem scilicet appellans, sanctam, quam tot annis coluerat, tranquille religionis observantiam. Cui simile est quod illi etiam, roganti eum, cur Episcopatum Senarum recusaverat, respondit: Non recte sibi consuli, qui Papa jam esset, Episcopum diuina longe excellentiore dignitate se fieri; illud certe quod supra diximus significans, se, quancumque introiret civitatem, non alia veneratione quam Præsulem suscipi, frequentari ac coli.

Atlas socium quasi consuetudine aliquam suscipienda

29 Verum illud memorabilis videtur, quod tunc, cum primum a concivibus Episcopus Senarum omnium vni et favore electus, atque a Pontifice vocatus esset; ipse, qui probe callebat vitæ nostræ ludibria et pericula, vocavit ad se quendam Fratrum suum illitteratum, quem propter simplicitatem vite admodum diligebat; ac jocari secum, simulque quæta esset huius mundi vinitas et stultitia jocando demonstrare volens, Habeo, inquit, dulcis Frater, quod tibi nuntiū, unde perpetuo gaudeamus. Cupiente illi scire quid illi esset, subjecti, Episcopum me sibi Senenses unanimi consensu elegerunt: nonne hoc tibi optimum factū videtur? Detestatus id illico ille: Noli, ait, Pater, tantos quos tibi in decendis populis labores laborumque pariter fractus parasti, minuo puncto pro tam parvæ rei vano quodam et umbratili honore amittere. Quid ergo, iterum ipse addidit, si me Mediolanenses, a quibus supra omnes alios populos dilectus et honoratus sum, Archiepiscopum sibi præfici quererent? num et hoc contemnendum putares? Imo et hoc respondit ille, quo majus est, majore etiam animo esse contemnendum arbitror, nisi et te ceteros quicumque post hac sequentur annuntiatores sancti verbi æterno opprobrio æternæque damnare velis infamiam. Et quid, rursum illum rogavi, si me Patrimicham summus Pontifex pronuntiet? suadebis ut et hoc non grato libentique animo suscipiam? Contristatus ad hæc admodum ille: Nunc video, inquit, deflexam tibi ad hæc vana mundi bona mentem esse: pro quibus et populorum quem tibi tanto labore quæsieras amorem, et Dei imprimis gratiam perdes. Quid vero si Cardinalis fiam, iterum dixit illi, videtur an hoc tibi negotium quod continere debeam? Substitit ille audito tante dignitatis fastigio: Atque hic, inquit, Pater, non jam diutius immorandum est, quis non tam excelsa potestate capiatur? Ille tralie cordulam Pater: hic fac age, quod facturus es. Tunc tempus minime amplius jocundi videns ipse, increpuit eum gravibus verbis; docens dignitates, quo eminentiores, eo majoribus subtilis malis atque periculis, proindeque etiam magis ab omnibus qui sane sapiant contemnendas: se non modo Episcopatum Senarum, sed et digniorem quemvis, sive Archiepiscopatum, sive Patriarchatum, sive Cardinalatum, ipsam quoque Papatum omnino respuere: longeque se locupletiores sub depressa et tenui Francisci vita, quam in quovis magno ac præcelso positum loco longeque feliciorum existimare.

30 Nec omittendum, quod, cum Senenses iterata vice eum sibi præfici Episcopum poscerent tempore Martini Quinti, essetque tunc Gabriel Cardinalis, qui postea fuit Eugenius quartus, cuius et ante meminimus, vir humane ac mitis dulcisque naturæ, sed imprimis magnus ac excelsus animo, neque minus prudentia et consilio, præter cetera religionis, integritatis, justitiæ, constantiaque ejus ornata; timens ipse ne tot tantisque sollicitudinibus infestatus auctoritas inflecteretur, ac ne proinde omnis ejus aliorum tanto sudore quæsitâ prorsus deperiret; misit illi eorum quem habebat et fidum nun-

tium, significans ea quæ de ipso agerentur; hortansque et monens, ac tali rei ullo modo assensum præberet, quæ magno illi malo procul dubio cessura, manifestamque omnium laborum ejus frustrationem paritura esset. Cujus ille arrepta manu, agens primo gratias pro tam sancto salubrique consilio; Obsecro, inquit ei, facio fidem meam, numquam me, ut talibus assentiar, ad tantum stultitiam prolapsum. Age, redi, et renuntia illi quæ narro: rogaque, ut omnem, si quam circa hæc pro me gerit, ex animo curam ponat.

31 At quoniam non tam in prosperis secundisque rebus, quam tristibus et adversis, vera hominis sapientia probari solet, juxta præclaram illam Varro-nis sententiam, Sapiens et bonum ferre potest modice, et malum fortiter: opere pretium est intelligere, quam magno etiam animo graves sævienties in se iniquorum hominum calumnias et persecutiones tulerit: quod proxime sequenti libro conveniens loco suo explicabimus. Nunc illud dicemus, quod omnes quæcumque contigissent incommoditates et necessitates corporis, ita æquo animo sustinebat, ac si quam maxime omnibus quibus indigebat abundare videretur; semper Deum laudans, semper in eo spem certam ac fixam gerens, semper ejus opem præsto sibi futuram affirmans. Quod tunc potissime demonstravit (sicuti referentem socium quemdam ejus audivi) cum iter facturus (nomen loci non recolo) errore viarum usque ad magnam noctem deductus est in asperissimos montes et loca incognita, nullum penitus hominis aut habitationis signum videntis. Tremebat socius, ac gravem illius noctis, casum, variaque et magna ante oculos posita pericula querebatur. Contra bonus Pater asellum manu ducens, nihil animo fractus, cum consolabatur, hortabaturque bono ac securo animo esse, neque dubitare quin Deus præsens esset, dirigeretque gressus eorum, dicebatque: Ora tantum Deum, care Frater, et ipse prosperum faciet iter nostrum. Cum tandem audito latratu canum, manifeste jam ad hominum habitationem pervenisse intellexerunt. At tunc socius gaudeas, ostium cujusdam domus, ubi hospitarentur, pulsavit; expergefecitque pariter omnes, qui longiore jam noctis tempore postulante sopori se dederant. Surrexit et lecto dominus domus, visurus quis illuc tali hora adventasset; atque ubi Bernardinum adesse intellexit, latatus est admodum; suscepitque eum, non alio officio et honore, ac si Angelus Dei ad ipsum descendisset. Jussa enim omni familia a stratis surgere, indicans quam sanctum ad eos hominem ea nocte Deus transmisisset, parare illi magno studio cepit quæcumque ad curandum recreandumque fatigatum corpus necessaria erant, aselli etiam curam habere. Ministrabat uxor, parvuli circum filii plaudabant; ipse omni cura omnique obsequio, atque ante omnia lato semper et hilari vultu assistens, illi sedulus intendebat. Deum, post datam corpori quietem redititque die, discedentem etiam eum non minore humanitate prosecutus est: quam recognoscens optimus Pater, cum per noctem iter vendendum gratias plurimas agens, jocundissimum etiam se illi exhibuisset; tum abscedens magno cum mentis affectu benedixit ei, et uxori, et filiis, et omnibus bonis ejus, unde etiam postmodum prospere ei omnia cessisse notatum est.

32 Talis ergo, cum bene valeret, erat in ferendis quæ ei accidissent incommoditatibus: cum vero ægrotaret, ita patienter tolerabat, ut inter vel bene vel male habentem eum nihil interesse videretur. Arenulis diu vexatus est, podagra aliquando, hæmorrhoidarum fluxum gravem quatuordecim annis continue passus est, sed ea æquanimitate, ut ad annu-tiando verbo Dei numquam ob id tamen cessaverit.

Aliorum

Incommoda corporis æquo animo sustinens, E

solutur socius æquo animo ac via aberrat, rat,

F et hospitium commodum invenit:

morbos varias patienter fert:

docet eum, omnes aquiliter rejiciens: dicit:

idem Card Gabrieli testatus.

A Aliorum autem, quos præcipue amaret, languores aut interitus agerrime ferebat: tam pia illi ac tenera mens erat. Quod maxime animadversum est in Fratre Vincentio, dilectissimo socio ejus, cujus mortem, magna cum amoris teneritudine magnisque cum lacrymis prosecutus est, inquires insuper, non dignum se tali socio exitisse. Continentiam vero corporis ejus quid expedit laudare? cum procul dubio virgo fuerit, quod et superiore libro tradidimus, Tobie consobrina illum, dum pestifero aliquando languore teneretur, aperuisse; et defuncto postea eo apertius constitit, testimonio eorum, qui illum contentem peccata sua audire consueverant, prohibiti ab eo ne quoad viveret id alicui unquam manifestarent. Et ex ipsius etiam primis adolescentiæ annis facile intelligi potest, quibus ita sobrie casteque educatus, ita sancte semper conversatus est, ut etsi ea que diximus testimonia desissent, ita per se tamen satis minime unquam lubrica, minime unquam fluxa vita ejus, talem fuisse testificaret. Denique (quod est omnium virtutum fundamentum, sine quo omnia que fiunt bona corrumpunt) tam firmo semper ille ac solido constantique animo fuit, tanta in eo viguit laus perseverantia; ut cum a pueritia sanctis semper moribus educatus rectum vivendi modum imberberit, tum pbes etiam factus indies magis crescentis virtute meritisque profecerit, per omnia denum senectutis tempore feliciter utique procedens, ad extremum usque vitæ diem nunquam a recta via declinans, constantia perfectione semper, constantiore proposito pervenit; ut quod magonum quidem et admirabile rarumque esse videatur, nihil unquam in quavis ætate sua vel dixisse vel egisse ab aliquo animadversum sit, quod turpi ulla macula notari posset; eorum vero que bene sancteque egit tantus sit cumulus, propter que merito summam est de se apud omnes æstimationem, summamque, de qua satis diximus, auctoritatem consequens.

ANNOTATA.

a *Tria sequentia monita habentur eodem modo in MS. Rubæ-Vallis cap. 17.*

b *Multa ex hisce in dicto MS. referuntur cap. 18.*

c *In MS. Ultrajectione duxit latorem ad captivos, et ab unoquoque quærens pro quanto ibi tenebatur, jussit sigillatim solvi pro singulis, et omnes liberavit exceptis duobus: qui deprecati sunt, ut eorum misereri vellet. Ipse autem misericordia plenus promisit eisdem, quod si nullus eos liberare vellet, ipsemet pro fiti diu civitatis, tandem pervenit Mediolanum, actis jam quatuordecim annis, quibus disseminando verbo Dei semper intenderat. Ego tum, dum puer essem duodecim circiter annos natus, reulo eum ibi vidisse, absque ullo prorsus nomine et fama, audivisse etiam in populo loquentem. Nam erat mihi præceptor Grammaticæ optimus qui-*

CAPUT V.

Novi fructus concionum ejus, calumniæ superatæ, mors Aquilæ obita.

LIBER III.

Post annos
14 concio-
nando actus,

Nec vero quamvis talis ac tantus habitus fuerit, statim tamen ac primum publice populos docere aggressus est, cepit celebrare ipse gloriosus haberi: multis enim annis latuit, incognitumque ac obscurum ejus nomen fuit. Pauci Bernardinum norant, pauci frequentabant: nemo admirabatur, nemo ferebat, predicabat, extollebat; donec peragratidis multis (ut fit) diu civitatis, tandem pervenit Mediolanum, actis jam quatuordecim annis, quibus disseminando verbo Dei semper intenderat. Ego tum, dum puer essem duodecim circiter annos natus, reulo eum ibi vidisse, absque ullo prorsus nomine et fama, audivisse etiam in populo loquentem. Nam erat mihi præceptor Grammaticæ optimus qui-

dam senex, qui diebus festis cum verba faceret ad dire cum avide, ac discipulos quosdam præcipue sibi commendatos, quorum unus eram, audituros etiam simul secum ducere consueverat, dicereque ad nos sæpius: Eamus, filii, audituri bonum illum Fraterculum, tam vili ac trita indutum veste, cui tanta linguæ gratia, tantus splendor eloquii, tum aptus docendi modus, tanta verborum simul atque sententiarum majestas. Hujusmodi enim solebat sermonem de illo proferre: nam magnifice egregieque eum semper commendabat atque extollebat, affirmans constanter nunquam similem illi aliqueum vidisse. Ego judicio magistri mei fretus, non meo, quod nullum quidem erat, propter breviorum ætatem, maximi faciebam hominem, audiebamque verba illius attente, licet minus capax esset ingenium ad accipiendum pondus ipsorum; sed cum talem illum esse arbitrarer, qualem magister judicabat, vilebantur mihi omnia quæcumque dicebat divino ore prolata.

35 Itaque tanquam gregarius quidam, apud paucos tantum cognitus, populum aliquando, quemadmodum in ecclesiis fieri solet, docebat: cum interim paulatim placere magis ejus dicendi modus, commendarique plurimum a gravibus et doctis cepit. Atque ita plerique acti sunt menses, cum denum adveniente tempore, Quadragesima demandata est ei provincia, ut omnibus illis diebus, qui ob singularem supra alios sanctificationem ad instruendum commoneundumque fidem populum præcipue dedicati sunt, prodiret ipse publice, sermonis ad eum habendi causa. Quod ille, ut jussus erat, tanta executus est gratia; ut cum ante, omnibus eum audientibus egregie dixisse visus fuisset, tunc se ipsum tamen longe superasse videretur. Tantum vero illico apud omnes crevit nomen ejus, tanta auctoritas, tanta excellentiæ ejus prælatio; ut Bernardini nomine nihil jam clarius, nihil illustrius haberetur; ut quasi e caelo missum Bernardinum quisque nominaret atque offerret. Cujus tante tamen gloriæ non parvam puto causam præstitisse gentem illam Mediolanensem optimam, humanissimam, divitiisque cultus observatissimam, que cum facilis dulcisque nature sit, nulli molesta, nulli invidi, honesto semper alieni exercitio intenti, singularique inter se vivens benevolentia et caritate; ita in externos longe est filia, benigna, atque benefica, aliorum magis commoda et honores augens quam minuens, sine dolo, sine furo, sine fastu, ad bonum semper prompta, et cum peccaverit minime moneri et corrigi difficilis aut dura. Hujus ergo ille gentis præcipuo adjutus studio atque favore, tantum adeptus est auctoritatis tantumque honoris et gloriæ.

37 Mirum aërem erat videre, quanta aberrantium turba auditis illius doctrinis ad rectum vivendi modum perducebatur. Currebant ad ecclesias instar fornicarum, ut vix sufficerent qui peccata eorum audientes purgant sanctisque et salubribus Sacramentis reficerent. Actumque denceps (atque id sedulo ab iis, qui rebus Sacramentalis præerant, animadversum est) ut tanto numero aut plures homines singulis annis al pœnitentiam ultro libenterque venirent, quanto ante decem simul solebant. Tunc multi, contempta penitus hujusce mundi vanitate, ad Deum conversi adolescentes, Religioni sanctæ se dicarunt: quod principium fuit ejus sancti gregis, qui sub Francisci ordinatione districtè vivens, nunc admodum crevit. Magnam tunc fuit omnibus propositum sanctitatis monumentum, antea inusitatum videre, tot nobilium clarorumque virorum filios, delicate omnes splendideque educatos, ad tantam humilitatem sua sponte dejectos, pro pretiosis vi-

D
Mediolani
puero Maphæa
auditus.

E

clarescere
incipit per
Quadragesimam,

magna cum
fructu popu-
lentium,
F

et habitum
Minorum assu-
mentium,

A. WAFEO
VPGIO EX MS.

constructo-
ra urbem mo-
nasterio :

den per Am-
liar et Venet-
icitates dicit:
11

etiam cum in-
genti fructu:

inde iterum
Mediolani.

A lissimas vestes induere, pro electis tenues cibos capere, promollibus plumis duris in stratis recumbere, pro generosis quibus ante velebantur equis nudis pedibus etiam per omne frigoris tempus incedere, pro lascivioribus blandioribusque cantibus sanctum libentius Alleluia concinere, pro laxiore qua ante male utebantur licentia, nihil nisi jussu ejus, qui eorum omnium haberet, efficere a. Tunc, quia nullum ibi habitarent monasterium erat, consultatione inter cives habita, electus a id fuit locus, distans ab urbe mille passus prope Secundis fossas, via quae ad Commum ducit. Erat ibi (quantum recolit) tugurium admodum tenue, simulque adicula vix quindocim hominum capax, eaque S. Angeli appellabatur : cujus nomine affectus Bernardinus, jussit ut nova alia insignis aedes, quae cum pulcherrimo novo monasterio opera atque impensa optimorum Civium a fundamētis extruebatur, S. Mariae Angelorum, ad similitudinem ejus quae prope Assisium est, vocaretur.

37 Dispositis vero recte omnibus rebus, maiorem sequens Salvatoris nostri, statuit ad instruendos utique illos populos ire, ad quorum salutem se vocatum intelligebat. Nec immerito tamen tante humanitatis, quantam a Mediolanensibus susceperat ; pollicitus est proxime sequenti anno ad eos reversurum, per totiensque tempus Quadragesimae, quemadmodum et eo anno cgerat, mansurum cum eis, ac sacris ipsis salutiferisque doctrinis instructurum. Ita minum illum in docendis *Emiliae Venetique* civitatibus, nulli parcens labori, totum egit. Nec inutilis fuit labor ejus : nam post tantam quam Mediolani quieserat auctoritatem, recipiebatur ab omnibus ad quoscumque ibat populis, summa cum expectatione et laetitia ; eratque tanti ponderis apud omnes ejus doctrina, tantumque fructum afferebat, ut renovari passim omnia illius verbis viderentur. Nec minus, quod Mediolani actum erat, multa adulescentium turba mundum contemnens, Religionem amplexa est : quorum cum et aliqui egregie docti essent, jussi etiam populos magna cum omnium commendatione docere coeperunt. Agebatur ita paulatim novellus et sanctus grex : multa quoque ejus causa monasteria gaudentibus et nulli impense parentibus populis, extruebantur. Rediunte autem alio anno, rediit etiam Mediolanum optimus Pater, ut filios quos spiritu generat reviseret, ut quod promiserat Quadragesimam cum eis, nova allaturus documenta, transigeret. Fuit enim omnis ejus locutio de illustratione ; quemadmodum superiore anno de amore : ut quos amare docuerat, quo pacto etiam illustrari possent instrueret. Tunc de novo discedens totam ferme peragravit Italiam, semper docens, semper instans, semper insulans, semper ad Dei amorem omnium animos incendens, tanto cum profectu quantum supra satis docuimus.

38 Verum non ut Mediolani, ita apud omnes etiam quos visitabat populos idem illi favor cessit et gloria, praesertim Roma, ubi multa atque gravia perpassus est. Non delerunt enim postea, qui juxta Prophetam, cogitant iniquitates in corde, tota die constituerent praedia, acuerunt linguas suas sicut serpentes : venenum aspidum sub labiis eorum ; qui cogitant supplantare gressus ejus, abscondent laqueum ei ; qui invidentes felici gloriae ejus, denigrare nomen ipsius criminaque illi imponere conarentur ; qui Caesari cum Sigismundo accusant, crimine confecto quod haereses illum rem esse publice asseverasset ; qui inductum ipsum nulliusque scientiae penitus gnarum, qui haereticum insuper dicere minime erubescerent ; neque hac in vulgus tantum disseminare, sed et libros orationesque famo-

sas contextente scriptis mandare, sed et usque ad Ecclesiae sanctae summum sanctissimumque Pontificem deferre praesumerent ; adeo ut Martinus Quintus, qui tunc praerat Ecclesiae, multis magnisque delationibus pulsatus, rem ipsam aliquibus, qui magis sibi idonei videbantur, Cardinalibus examinandum discernendamque commiserit. Qui pene omnium accusationum causas scrutati, alioqui etiam hominem, cum diligenti eum examinatione interrogassent multa, neque quiddam in eo nisi summam sinceritatem, summam prudentiam, summam sanamque doctrinam perciperent, e contra vero falsas adversariorum criminationes, perversasque et iniquas eorum mentes manifeste deprehendissent ; tale de eo Pontifici iudicium tulerunt, quali deinceps, quasi praescis omnium qui eum accusabant linguis e illisque dentibus, major apud omnes atque probator habitus fuit, ut majore indies crescente ejus fama, amplissime etiam, quas magno tamen semper animo respuebat (de quibus in superiore libro diximus) dignitates offerrentur.

39 Nec de iis dico qui contumeliosa et approbiosa in faciem ejus verba jecerunt ; non de iis item Fratribus ejus, qui sub observantioris (quam falso quidem profitebantur) vitae nomine gravia in ipsum multa machinati sunt ; neque de iis, quorum insidias, ad eum nos tam verbes quam verberibus afficiendum paratas, sub primo juvenitūs tempore cautius ille evitavit ; quos ipse omnes, tamquam agnus mitis et innocens, mansuetissimis semper verbis prosecutus est, nihil unquam asperum, nihil amarum et acidum in eos promens ; nihil quo aut indignatione, aut ira, aut odio permotus videretur proferens ; id unum tantum quaerens omnique studio procurans, ut pestiferas maledictionum linguas demonstrata rationum suarum veritate retunderet, quo a falsis quae ei imponentur criminibus se expurgaret atque ablueret, apertamque faceret omnibus innocentiam suam, ac se vere Catholicum vereque Ecclesiae sanctae, pro qua tantos labores sustinebat, observatissimum esse ostenderet. Et cum aliquando rogaretur, quomodo tanta in se jacti animo ferret, respondebat : Sinite tantum Deum agere ; vel. Dones horum curam habet, vel hujusmodi alia, quibus se Deo omnia committere semper ostendebat. Nonnumquam etiam dicebat summam ei utilitatem afferre ejusmodi persecutiones, sine quibus certo videbat animam suam magno fore in periculo aeternae mortis. Aliquando etiam, cum post illata recentier ei quaedam opprobria, cellam varaturus studiis suis ingrederetur, admirarenturque amici ejus, ac dicerent ; Quomodo potes tunc, Pater, literis, quae summam animae quietem desiderant, intendere ? Quotiescumque, inquit, cellulam meam ingredior, extra otium perstant omnes injuriae, omnesque in me contumeliae. neque quicquam horum mecum intrare audeat, ita ut nulli mihi impedimento, nulli molestiae esse possim. Quid autem mirum, si et anara ipse maledicta sustinuit, cum nunquam gloriam sine invidia in quavis humana actione, in quovis statu viderimus ? Neque enim nisi magnos et gloriosos, singularique aliqua fama et virtute praestantes livor persequitur ; miserris solis quisque condoleat, quisque faveat, quisque bene optat ; miserie quippe misericordia, gloriae semper est comes invidia.

40 At dum haec aguntur, dum multa fortiter sustinet, dum multa sapienter docet, dum omnes passim Italiae populos circumquaque gradiens instruit, dum multis proficit, dum multorum saluti consulit ; tandem actis ita undecim annis, iterum Mediolanum petiit, jam senex factus, immutataque omnium hominum rerumque facie : ita ut (sicuti ille dicebat)

D
et jussu Papae
examinatus
innocens
declinatur :

E
suorum oblo-
quatus patienter
tolerat,

ea se dicens
excludere
extra cellam.
F

Mediolani
iterum degit.

Psal. 13, 3
Roma inique
traducitur,

A cebat) novum se quasi mundum videre crederet. Nec tum multum ibi mansit, nam jussu Principis statim discessit *b*. Post annos vero duos ab eodem, mutato proposito, revocatus est: ac deinceps (cum nunc hac, nunc illac, nullo labore defatigatus, varias circuiret civitates, disseminans alacriter verbum Dei, unde tantam messem consurgere videbat.) Mediolanum sapius, cujus memoria ex animo minime deleri poterat, revisebat. Cum tandem, vocante cum extrema senectute, ex Mediolano Ticinum, ex Ticino Patavium navi vectus pervenit: atque ibi tum animo statuit Regnicolas gentes, veteres Campanos, omnino petere; Deo ita mentem ejus, ad quod nemo sciebat, hortante atque impellente, cum multi certe id illi dissuaderent, atque ut domi jam fessam senectutem componeret solliciti instarent: praevertentes (ut postea evenit) ne, si longius proficisceretur, carere ejus corpore aliquando contingeret. Quibus ille minime assentiens, non ignorare se quidem senem, ad tolerandos labores minime idoneum, affirmabat: sed vi caritatis se adstringi, ut quandoque posset movere linguam, numquam ab annuntiatione verbi Dei, atque a populorum sancta exhortatione, a nullaque proinde quamvis longa peregrinatione cessare.

In Regnum Neapolitanum,
revisit patriam et urbem Urbem,
c
adjuvatque muliere solita alarum patris,
41 Tali ergo ille proposito firmatus, antequam ultra progrediretur, primum statuit Massam civitatem, in qua natus fuerat, quasi supremum illi vale dicturus, invisere. Actis ibi plerisque diebus, post multas publice habitas sanctas salutiferasque admonitiones, deum Senas accessit: ut quos semper dilexerat carissimos concives suos, ultima jam illis verba facturum, sanctis suis verbis monitis roboratos relinquere. Tum discedens venit Perusiam civitatem, magni semper ab illo habitam, propter strenuitatem hominum maximosque ei ab illis exhibitos honores: adeo ut marmoreum nobilissimumque ejus causa suggestum *c*, in quo eis verba faceret, magno sumptu conficerent. Neque quemquam eo consendere permiserint, nisi prius Bernardinus, quem aliquando expectabant, illum ascenderet. Ascendit et risit pariter bonus Pater, tantum videns diligentissimorum hominum erga se affectionem, futque suggestus ipsius et prima et ultima ei simul consensio: atque (ut ille ait) hunc quem prima dies dono dedit, hac eadem abstulit. Nam monitis *C* structisque eis, ut satis illi visum fuit, abiit, visiturus Assisii sacrum Patris sui Francisci tumulum, verus observatissimusque professionis ejus heres et filius: hospitatusque est aliquot diebus apud S. Mariam Angelorum, quod est monasterium insigne prope Assisium, cujus et supra menimus, semper exhortans et monens optimos quos ibi reperit filios suos. Mox Fulginiū petens, atque ibi multa salubriter locutus, postea ad Spoletinū se contulit, homines acriter, acris etiam eos docens, et ad pacem concordiamque quam maxime incitans: ubi quod tunc contigit memoratu quidem dignum nullo modo taceendum est. Erat ibi Polyxena, mulier annos quatuor et viginti nata, Honorio civi non infimo nupta, qua novem quibus cum eo habitaverat annos, ternis semper mensibus abortire solita, nullum unquam fetus sui fractum in lucem educere poterat. Quod gravissime ferens, ob summam quam persuadebat sibi profuturam Patris Bernardini sanctitatem, accessit ad eum: advolutaque ejus pedibus flens et gemens, exponensque infelicissimum casum suum, quam humiliter oraret prece et devotione rogabat, ut pro se Deum oraret: sperans procul dubio ejus orationibus et meritis e tanta se miseria eruendum. Audiebat optimus Pater, et viscera ejus pietate commovebantur. Tum suscipiens huma-

nissime mulierem, jussit eam bene animo esse, hortans ut (quod faciebat) spem firman in Deo haberet: omnique cum munditia, integritate et fide, conjugalem vitam coleret; neque dubitaret se, Dei misericordia adjuvante, honestissimi desiderii sui compotum futuram esse. Nec fraudata est mulier verbis ejus: nam concepit statim, et quam conceperat, felici fine prosequens, magna cum beati Patris gloria, masculam prolem enixa est.

42 Inde Umbros reliquens, per Sabinos iter facere aggressus, Reaten pervenit, urbem olim a Gentilibus magne Deorum Matri Cybele, nunc excelsae verae Dei Genitricis intermentisque Virgini Mariae melius dicatam. Ibi etiam summo et Fratrū et civium desiderio expectatus, cum curandi corporis causa tanto satis in coena acceptus fuisset, multa fertur cum magis libasse quam edisse; pane autem intincto in aqua gelida, quam mundo in vase afferri sibi fecit, quasi summis illum pro delictis, ducens, se tunc libentius recrescere: verum tanta cum letitia, quam omnibus passim qui simul vesebantur largiter exhibebat, ut delicatissimas quasvis Regum mensas prae jucunditate illi cessasse, jucundiusque numquam se in vita cenasse, ipsi postea testati sint. Postera die sermocinatus est in populo, non multum tamen elaborato. Nam domesticis quibusdam utens verbis, multorum magis peccata concepit reprehendebat, quam singulari alicui et exactae sententiae rationique explicande insistebat. Ubi etiam festivum illud dictum quod eis ingressi, non est taceendum. Nam cum ante octo et decem annos, quibus longis eos et accuratis sermonibus docuerat, discedens, omnes filios, futurosque ita semper sibi, eos appellasset; Nunc, inquit, post transcursum tam longum annorum numerum, ad vos rediens, non modo quos reliqueram filios, sed multos insuper adductos mihi filiorum nepotes conspicio: sed enge, vos omnes filios uno semper et nomine et amore complector. Tum eodem etiam die, declinante jam sole, inde egressus est, profecturus Civitatem Ducalem, antiquam (ut opinor) Phalerinam, quam in Sannio esse ultra Reate vico modico sitam, atque in ea Vespasianum natum fuisse, legimus.

43 Neque omittenda videntur, quas tunc accinctus itineri festivitate plena verba dixit. Preparato enim asello, quem ascensurus erat, cum Fratrū ejus quispiam arripiens virgam, e dorso ut semper solebat bestiola pendente, nodulisque in summitate pungendi causa distinctam, quid id esset loco eum interrogasset, subridens: Haec, inquit, virga nostri cornipedis flagellum, atque hi noduli calcarea ejusdem sunt. Cum vero roicaretur, an pedes, dum interim urbem egrediretur, iturus esset; respondit: Non nisi equitem incessurus esse. Festivissimum etiam illud subiiciens, quod dum pedes iret, unus tantum honoris gradus; dum vero eques, decem etiam cumulo majore successu sibi semper exhiberentur: atque hoc, inquit, quod equi mihi magis quam pedes exhibebat, totum aselli mihi est; quo plane intelligi potest quanta sit linx bestiae mee dignitas, cujus causa longe mihi major reverentia et honor deferatur. Ubi vero illic quod contendebat applicuit, illum etiam populum elocens, tumquam cygnus morti propinquior ducius canens *d*, ultimum omnium, quos tot in vita egregios habuit, sermonum, dulcissimis verbis exposuit. Tum vero vale dicens (quod certe extremum omnibus populis vale fuit) cum statuisset proficisci Aquilam, nobilissimam Apreturum seu veterum Samnitium urbem, statim febricitare *e* cepit. Nec vero teneri potuit, quin die, quae proxime secuta est, iter quod susceperat continuaret; atque id quidem magno cum la-

D
A. M. FEO
REGIO EX MS.

discedit Reaten.

E

F
Asello rectoris
in Civitate
Ducali

ultimum ibi
conciatur:

In via febris
corruptus

A bore, magnaue cum doloris angustia : quæ eum vehementer gravans, cogit multoties se sistere humique quiescere. Descendite ita tandem in vicum quemdam S. Silvestri appellatum, distantem ab Aquila septem millibus passuum : ubi eum febris simul ac profluvio ventris corpusculum gravaretur magis, ac debilius fieret, ita ut non facile se movere posset; tunc Religiosi, qui optimum Patrem non deserebant socii ejus, prudenti habito inter se consilio, leticia eum f Aquilam deferri fecerunt, mœsti ac genebundi, longeque a summa qua ipse eos paulo ante diffuderat læticia commutati; non aliter ac olim Apostoli, cum per triumphali, qui die Palmarum Salvatori exhibitus est, honore exultantes, graviore demum, tam ignominiosæ subito eum morti traditum videntes, dolore percussi sunt : sed ita fit, ut magna gaudia magni ut plurimum dolores statim subsequantur.

44 At vero crescente, qui cœperat, opprimenteque eum gravius languore, cum jam Deus longæ illi peregrinationis requiem imponere, laborisque ejus præmium reddere statuisset; advenisse quoque ipse ultimum vitæ suæ finem, evocari jam e mundo intelligeret; rogavit omnia Ecclesiæ Sacramenta sibi ministrari, adstantes quos relinquebat filios semper exhortans, semper ad eam quam susceperant vivendi normam magnopere animans, ac quanta poterat jam intercurrentis vi oris incendens; se ipsum vero majore quam soletet nunquam humilitate animique devotione commendans Deo, supplex misericordiam implerabat : subducensque se paulatim e lectulo, super nudam humum corpus declinavit, intendens fixos ad cælum oculos, ac læto semper animo et vultu similisque ridenti expectans, neque aliter ac Paulus episcopus se dissolvi et esse cum Christo. Ita felix et perbeata illa anima, ex labore ad requiem, ex tantis mundi necessitatibus ad celestes summas opes, ex tanta miseria ad æternam tantam felicitatem, ex morte denique ad vitam nunquam cessaturam, nunquam finituram transit, anno Christi millesimo quadringentesimo, quadagesimo quarto, xii Kal. Junii, die octava postquam Reate latibundus, ita ut diximus, pervenerat; ac die quidem, qua tunc Vigilia Ascensionis Domini celebrabatur; hora vero quæ Vesperæ cantari solent (ut intelligamus, cum canticis Angelorum animam ejus ad cælum assumptum esse; anno vero ætatis suæ sexagesimo quarto, paucioribus mensibus tribus, diebus novem cum in seculo duos et viginti annos, reliquum vero temporis sancta in religione vixisset, quadraginta autem prædicando verbo Dei semper insudasset.

ANNOTATA.

a *Pius 2 Papa ista testetur* : Cum Senis prædicaret, me in tantum commovit, ut paululum abfuerit, quin et ego Religionem suam ingrederer : sed antiorum preces me commoverunt, quod pro meliori recipio : nescinus enim quid nobis magis expediat... Is postea Romæ prædicavit, et factum est, ut tota eum Roma audiret, Cardinalesque et Papa ejus sermoni interesset, natusque et mirabilis apud omnes audiretur.

b *MS. Ultraget*. Cum Bucem litteræ suscipi soleant quasi sanctæ, et cum quodam cultu latræ, ipse Bernardinus detestando redarguit publica prædicatione : quod percipere Dux comminatus est ei, quod si talia dicere præsumeret, eum mala morte interimeret. Audiens hæc Bernardinus, intrepido animo statim primo sermone coram omni populo prædicavit, et ita Bucem terminat divina commina-

tionem, quod non est ausus ei quidquam molestiæ inferre.

c *Suggestum istud non in templo, ut possim cansuerit fieri, sed in ipso templi frontispicio, instar Xisti prominens, ostensum nobis Perusio transeuntibus fuit an. 1660, 16 Decembris. Nempe templum quamvis capacissimum non sufficiebat populo ad audiendum confluenti, grandis autem ante templum area panditur, præter forum cum eadem area lateraliter conexum.*

d *Capistranus*, Mane sequenti feria sexta, ante festum Ascensionis, ibidem prædicans, finem impositus suavissimis sermonibus, asserens suum prædicationis officium esse completum.

e Apud vicinum cippidum, nomine Introducum, infirmitate oppressus. *Capistran*.

f Dominica die Aquilam delatus, locatus in lectulo, super quem ego dormire solitus eram, in cella mihi concessa per ordinem. *Capistr*. Ideo Surius cellam Capistrani appellat.

CAPUT VI.

Miracula varia ægris S. Bernardinum invocantibus præstita.

Tum exequiæ pro more ei solennes exhibitæ sunt, ad quem videndum contingendumque incredibile videtur, quanta totius civitatis habitantiumque circumquaque hominum turba confluxerit; quanto eum omnes mœnore ac fletu, ac si privatus cujuslibet pater (communis omnium certe) decessisset et prosecuti fuerint; quanto, ei affectu commendarent, quanto studio voverent, gaudentes vel saltem corpus ejus contingere, sperantesque ex tactu non nihil salutis pro sua quisque necessitate percipere. Cum interim puer quidam Paschalis, filius Matthæi Aquilani, qui utraque tibias deformiter claudus erat, adeo ut non sine magno labore gradi posset, accedens propius adolevit se beato corpori, quod super feretrum inhumatum adhuc jacebat; deosculansque summo cum affectu manus ejus et pedes, ac per erura et tibias quas læsas habebat, eas dicens, cum invocaret alto corde ejus opem, plenam statim ac integram est liberationem consecutus. Quod, circumstantibus videntibusque id multis, publicari subito per totam civitatem cepit : unde major etiam omnium concursus factus est, exultantium undique, ac quam maxime cupientium tam magna et gloriosa, quæ noviter Deus operatus esset, mirabilia intueri. Nec mora puer alter Assentius, filius Rutii Cicarelli, civis utique Aquilani, annos circiter duodecim natus, cum et ipse ex sinistro latere ita ortus graviter claudicaret; cupiens similem, quam superior consequi salutem corporis, prostravit se ante beatum corpus : deosculansque sæpius ejus manibus et pedibus, dum opem effusa multa humilique prece postularet, exauditus statim, firmato latere rectum incesum habere promeruit, majore etiam cum omnia lætitia et exultatione.

46 Erat hoc tempore Perna quedam, uxor Matthæi Petrucci, mulier utique Aquilana, quæ annos sex lecto jacerat, toto infracta corpore totisque pene membris soluta, ut quasi exire suis ossa quæque locis viderentur; quæ proinde nec movere se ulla ex parte, nec necessitatibus corporis per se modo ullo subvenire posset; unde ulceribus plena undique, graviter latera trahebat; os quoque ita exulceratum, ut cum difficultate loqueretur. Hæc audiens quæ per totam passim civitatem admiranda

LIBER IV
Ante sepulchrum sanantur,

claudus duo,

F

mulier contracta.

A Patris Bernardini signa divulgabantur, erecta in summam spem liberationis, summopere salutem suam ei commendans, jussit se ad corpus ejus, priusquam tumulo conderetur, deferri. Nec aliter ac fideliter sperabat, ei evenit: nam statim ac beatum corpus contigit, plena est incoluitati restituta. Sed et Massius quidam. Boni-anni filius, civis et Aquilanus, cum quatuor annis gravissimos in ambobus pedibus ac tibiis, propter tumorem et ulcera scatenienteque ex eis continuam saniem, dolores sustinisset; audita fama tantarum rerum, spe magna plenus, invocare opem sancti Patris cepit; delatusque ad corpus ejus, quod nondum tumulatum erat, tacto statim illo sanatus est. Ita triduo corpus ipsum insepultum mansit, sine ulla prorsus corruptione aut fœtore; quarto demum die tumulo reconditum est. Cum interim crebrentes tantorum signorum fama, ingens ad ipsum undique, ex omni vico atque vicina urbe, turba concurreret; nec segnius ad tumulum ejus signa indicis clauerunt, Nam Ricca, filia Antonelli Sabelli, ex oppido Valvensi, quæ quatuor et triginta annos, ob nimiam renum debilitatem, neque gressum movere, neque se erigere sine magno dolore poterat; ac siquando se movere ad alium locum vellet, per terram more serpentis reptabat; accipiens quæ virtute beati corporis fierent, deferri se assello illic curavit: circumfusaque tumulo, innumerabili eam vidente hominum multitudine; cum aliquidulum obdormiscere ei videretur, quasi e somno expergefata, surgens convulsi; ita ut toto firmato corpore suis pedibus ambularet, ac publice laudans Deum, liberatam se ope beati Patris prædicaret.

47 Manifestissimum et illud omnibus fuit, quod in Angelella, muliere Reatina, oppidi Castri-Franci actum est. Cum enim annos quatuor toto tremens corpore ita gravata esset, ut nullius membri officium exercere, nulloque medicinæ magisterio curari posset; lectica super asellum posita, ad beatum corpus delata, ac omni eam vidente pariter atque la-tante turba, sanata esset. Nec vero obscurum fuit illud Marutiæ, uxoris Matutii civis Aquilani, quæ cum ex utero matris utrumque latus clauda prodisset, ita ut instar fluctuantis in aqua naviculæ deformem semper in modum ambularet, vixissetque ita annos tres; voto demum emissio, ad tumulum sancti Patris rectum liberumque incessum recepit. Nec item illud Antonellæ, filię Angeli ex Thiono oppido Aquilæ, quæ clauda sinistro latere utique nata, quinque jam annorum, commendata a parentibus beato Patri, applicataque devotissime ejus tumulo, ab omni gressu deformitate liberata est. Quemadmodum etiam contigit Margaritæ, filię Antonii Marini, civis Aquilani, quæ similiter sinistrum latus ita nata claudum habebat: Catharinæ puellæ quinque annorum, filię Francisci civis utique Aquilani, quam et mater distortis tibiis pepererat, ita ut per terram dum moveri vellet, se ipsam traheret: Matthæo etiam, filio Michaelis Contis civis Aretini, quem tredecim jam annos natum Angelica mater cum claudum et spasmodicum utique peperisset, audita virtute signorum patris Bernardini, vovit si sanaretur Ordini et Observantiæ ejus dicaturam. Nec tacendum videtur, quod Pasca, filia Pauli ex Furtella oppido Aquilæ, annorum circiter septem, cum multis dies gravissimis articularum doloribus torqueretur, ut nec pedibus aut cruribus ullo modo se movere posset: commendata a parentibus et abo Patri, positique supra ejus tumulum, statim incoluitis facta est. Non etiam quod Joannes, ex Dalmatia oriundus, navicularium artem exercens, cum sub dio obdormire solitus tanto frigore correptus esset, ut arefacta penitus dextera tibia, octo jam

mensis, non nisi adhibitis ligneis quibusdam admixtulis incederet; auxilium beati Patris, cui se tam mente commendaverat, curatus est. Non item quod Felix, Raynaldi filius, ex Podio-Picentia oppido Aquilæ, cum propter gravissimos dolores, quos in ambabus tibiis diu passus fuerat, utique non sine ligneorum quorundam sustentaculorum ad jutorio se movere posset, opere beati Patris convulsi.

48 Præcipuum vero illud est. Caru-siam, uxorem Francisci Coletæ ex Castro-Lauro oppido Spoleti, cui sinistrum latus cum brachio et pede longo jam tempore arefactum erat, cum delata ad hujus tumulum fuisset, sanata esse. Nec minus Jacobum, filium Joannis ex Carpenico oppido Spoleti, cum tam gravi et ægroto corpore esset, ut pedibus nec staret nec incederet: Carcilium etiam, filiam Francisci civis et negotiatoris Spoletini, cum amissis totius corporis viribus, nec ullius membri præter linguam movendi facultatem habens, tredecim annos lecto semper decubisset; tam infirmo etiam stomacho, ut nihil quod sumpsisset cibi retinere posset: sed et Angelum, puerum duorum annorum, filium Thomæ Chrysostomi, civis utique Spoletini, eundem in modum semper jacentem, atque ita toto corpore gravatum, ut pelle tantum et ossibus constans phthisicus magis esse crederetur: et Martham etiam, cujusdam Mariani civis etiam ipsius Spoletini, propter longam et gravem valetudinem a lecto nequitie unquam discedentem. Iis adjungamus Martiam, uxorem Angeli civis Aquilani; et Martiam alteram, filiam Antonii Spoletini feminam religiosam, cum nec tibiis, nec brachiis, nec toto denique corpore se aliqua harum movere posset, et Amicum, puerum septem annorum, filium Amici Pallæotæ, ex Asserico oppido Aquilæ, alteram tibiariam claudam habentem, debilitatum etiam ita ambobus brachiis ut e spatulis evulsa viderentur, et servitio illorum ad omnem usum omnino privatis esset, urinam insuper magna cum molestia emittentem; et Joannem filium Mientii civis Aquilani, qui nec tibiæ sinistræ nec brachii officio, quod spasmodicus ea parte esset, uti ullo modo poterat; et Antonium, puerum trium annorum, filium Januiti ex S. Angelo oppido Tuderis, cui inferior omnis pars corporis ita viribus destituta erat, ut nec eundi, nec se erigendi ullam facultatem haberet.

49 Adjiciamus et Ciccum, filium Blasii civis Aquilani, qui, ob nimium quem in sinistro genu dolore patiebatur, incesu privatus, animam etiam aliquando quasi exhalare videbatur: et Antoniam, uxorem Mici civis utique Aquilani, gravissimos jam longo tempore dolores in ambobus brachiis passam, ita ut neque manus capiti admove-re posset: Leonoram etiam, puellam septem annorum, filiam Nicolai Joannis ex Castro Vulterano, habitantis Massæ, pedibus et cruribus spasmo attractis, incessuque omnino privatam: et Magdalenam, puellam quinque annorum, filiam Bartolomæi civis Reatini, quæ crura et pedes ita infirmos habebat, ut non nisi more animalis quadrupedis per terram graderetur; atque eodem modo debilitatam Franciscam, puellam quatuor annorum, filiam Jacobi Danielis ex Asciano oppido Senarum: Apollonium quoque puerum, filium Dominici ex Seginio, oppido et ipso Senarum, propter laterum spasmodicam per terram se cum moveri vellet trahentem; ac Matthæum, filium Aloysii Senensis, qui anno integro gravissimam sciaticam, in utroque latere per totum corpus jam diffusam, passus fuerat: quos omnes, per virtutem et gratiam sancti Patris Bernardini, cum invocatus devotissime fuisset, constat ad optatam optimamque malorum suorum liberationem pervenisse.

dolores tibi-
arum,graves agri-
tudinæ,

E

phthisis,

contractio
membrorum,

F

dolores vari,

ager 4 anni.

Post sepul-
tum ad tumu-
lum sanon-
tur,duæ femina
gressu priva-
tæ,claudicantes
plu. es:

C

curantur,
arthritis,

A 50 Atque ut multos hujuscemodi, et Asculanos, et Senenses, et Romanos, qui meritis illius curati esse traduntur, brevioris sermonis causa omittamus; veniamus ad alios etiam, quos illum ex apostematibus et fistulis, variis in partibus corporis, liberasse testatissimum est: e quibus Matiam, uxorem Petri Jacobi civis Aquilani, ex gravissimo apostemate in latere dextro, unde foedissima sanies continue exibat; et Vanitiam, uxorem olim Matthaei Romanelli civis utriusque Aquilani, ex pessimo apostemate, quod quatuordecim annos sub ala sinistra passa fuerat, unde et non tam sanies quam ventus etiam quasi ex profundo corporis emittebatur; et Colam, filium Antonii civis etiam ipsius Aquilani, ex multis ulceribus in tibia sinistra, quam ita gravatam et tumefactam, tredecim annos habebat, nulla abstinentia, nullaque medicorum ope curabilem. Paulum etiam puerum decem annorum, filium Honorii ex Ursaria oppido Cortonae, ab apostemate sub auricula; ac Laurentiam, uxorem olim Urbani Senensis, habitantem Bonconventi, ex fistula in oculo sinistro; et Antonium, filium gratiosi civis Reatini, ex scrophula quam sex annos sub genu sinistro, ad magnitudinem unius ovi, gravi cum molestia tulerat; puerum item quindecim annorum, Monte-milonem appellatum, ex Monte-milonis oppido Piceni, qui a cancro quem graviter in mandibula inferiori patiebatur; et puellam quamdam anniculum, filiam Joannis Antonii civis Reatini, quam cum praesenti illi et adhuc viventi parentes oblatam summis cum precibus commendassent, curavit ipse a duobus pessimis ulceribus incurabilibus (cum multa tamen eae medicorum cura adhibita fuisset, quorum unum in collo, alterum sub ala brachii, gravius etiam flatum continue ducens, ad ipsa usque viscera penetrabat; Salomeam puellam quatuordecim annorum, filiam Thomae civis Spoletini. Haec ex ulcere quod ita grave et pestilens in dextra parte pectoris illi erat, ut extractis inde septem ossis fragili fragmentis, neque judicio medicorum nunquam sananda, spolio saepius deficere videretur; quam efficacissime a matre beato Patri commendata, per intemperatam noctem vigilans, vixit hominem, sub imagine ejus, quem gerere ille solebat habitus, stantem ad caput ejus, tangentemque eam, et benedicientem, ac mox quasi e fenestra abscedentem. Quae cum letabunda, exili qua poterat voce id matri indicasset, credita primum est propter nimiam gravati corporis debilitatem vana, uti fit, et videre et proloqui, jussaque proinde quiescere; ac demum cognita certius ejus liberatione, majores habita Deo et sancto ejus famulo Bernardio laudes et gratiae sunt.

C 51 Nec vero narrabimus omnes, quot in humanis corporibus alios graves quidem et varios morbos admirabili ille sua virtute sanavit. Taceo enim, quos a fluxu morbo, et quos ab hernia, et quos item a gravissimis doloribus illorum atque podagra curavit: quos etiam a tremore atque a pleuresi, et quos ab asthmate liberavit. Omitto et non paucos ab eo curatos hydropicos; quorum praecipua est Margarita, uxor Petrucci Amati civis Perusini; quae tanto tumore ventris gravata erat, ut nec ullo modo absque adhibito bacilli sustentaculo incederet. Nec attingo quos a morbo comitiali plurimos etiam liberavit: quorum memorabilis videtur Petrus Angelus, filius Petri Senensis, tam malis febribus tamque mala valetudine, gravatus, ut non solum epilepticus, sed et phreneticus, et caecus factus esset. Non item dico eos qui ita gntur laesum haberent, ut nihil deglutire possent: cum ex his gravatior etiam esset Joanna, uxor Orandi, ex Selvola prope Senas, ita ut oculi ex capite exire viderentur. Verum quos ab apoplexia sanavit minime praeteri-

bimos Tampellinam, uxorem Nicolai Fischarani Senensis tertii Ordinis S. Francisci. quae etiam anisso sapius omni sensu in terram concidens, gravissime se laedebat; Antonium, filium Blasii Tholomaei Senensis. ita ut cum latere dextro loquendi etiam gratiam amisisset; Antoniam, filiam Lucae ex Montesiano oppido Senarum, unde tremor etiam totius corporis eam invasit, ita ut rectum loquendi usum ac sensum insuper amisisset videretur; Agnetem, filiam Joannis Alabienensis, ancillam Antonii Baptistae civis Aquilani, quae cum nec loqui nec degustare quidquam posset, propiorque jam morti judicaretur, commendata est a domesticis familiae beato Patri: intacta autem lingua ejus sanguine ipsius, qui diligenter servabatur, paulatim resumptis viribus tandem convuluit.

F 52 Sed et memorandi videntur, quos pessima ulceratos lepra mundavit: Catharina, uxor Antonii et Lucigiani Senensis; Angelus, filius Michaelis ex Cifxano oppido Senarum; atque alius etiam quidam Hispanus. Quid vero dicam mulieres, quas abortire semper solitas ita liberavit, ut postmodum prolem libere susciperent? sed praesertim Hieronymam, filiam Jacobi civis Romani Regionis Regulae; quae abortu facto ita graviter aegrotabat, ut nusquam se movere valens, lecto tantum supina semper jaceret. Quid narabo Caeciliam, filiam Francisci civis Spoletini, quae curata est a dolore stomachi, quo tanto quidem vexabatur, ut cum nutrimenta cibi et potus retinere non posset, delibata virtute naturae, lecto continue decumberet? Quid loquar Antoniam, filiam Cecchi ex Montepolitano oppido Aretii civitatis, in qua tum habitabat? quae dum gravissima anxietate pectoris afflicta beatum Patrem, cujus memorie plurimum afficiebatur, invocasset: proxima nocte per somnum meruit eum videre, quasi de cella sua exeuntem atque eam benedicientem. Quid referam Catherinam uxorem Nicolai Bilech Pannonii, et Petrucium filium Amici Leonessae, habitantis Romae in Campo Martio, et Joannam puellam filiam Gherici civis Senensis, quae nihil ex altera oculorum videbant propter obductam angula pupillam? Quid Elisabeth etiam, puellam annorum quatuor, filiam Joannis Cassino Senensis; et Andream, filium Francisci tinctoris habitantis Senis, qui ambo quindecim dies visum omnino privati ita perstiterant? Quid Bartholomeum, filium Domitii Montis-alti, ex Berardingua oppido Senarum, qui parum dextro oculo, sinistro autem nihil, octo jam et decem annos viderat? Quid Benedictum Colummenseo, quam tam gravis valetudo oculorum invaserat, ut neque aliquid videre, neque eos aperire posset? Quid Caeciliam, puellam septem annorum ex Vulsini oppido Urbis-Veteris, quae nimia morbillarum multitudine eam comprimebat, caecata omnino fuerat? Quid Agnetem, uxorem olim Antonii Marcellini habitantem Romae, quae lumine etiam oculorum prorsus amisso, nihil jam longo tempore videre poterat? Quid hos inquam recensebo, ita graviter oculis affectos, atque omnes plene tandem, implorata illius ope, liberatos? Quid denique commemorabo (quod his majus est) Colam, puerum sex annorum, filium Antoniae ex Roccarotae oppido Marciano, cum caecus ex utero matris proliisset, delatum ad tumultum beati Patris, illico inexpertum ante sibi visum recepisse?

CAPUT VII.

Alia Miracula post mortem S. Bernardini.

Quid vero etiam prosequar cetera, quae non minor

A. MAPPO
VIRGO ERM.item aposte-
mata et fistu-
lae.etiam extrac-
tis 7 ossibus
fragmentis.item morbo
carii.D
praesertim
apoplexia,

lepra.

E
Adjuta partu-
rrientes,et stomacho
aegra.Caeci vari
illuminati.

F

A nora his, de restitutione surdorum, et mutorum, ac certissima quidem habentur? Nec dicam Federicam, filiam olim Hannis civis Aretini, quam surdastram casu effectam curavit: non Sanctam, uxorem olim Joannis Cloni civis Reatini, sanata utique, cum in lingua ipsi foramen quoddam incurabile duos jam annos esset, unde et loqui maxime præpediretur; et magnum dolorem, dum cibum illa sumente, aliquid ingereretur, sentiret. Non item Bartholomæam, infantulam trium annorum, filiam Petri Joannis Turchi Senensis, cum nunquam verbum illum protulisset, commendatam beato Patri, statim locutam fuisse. Non insuper Elisabeth, puellam septem annorum, filiam Domitici utique Senensis; et Paulum, puerum septem annorum, filium Petri ex Monte nigro oppido Senarum, ambos etiam ab illo curatos, cum tam atrox eos febris invasisset, ut nec loquerentur quidquam nec intelligerent. Dicamus tantum, quod admirabilis videretur, Jacobum Venetum, et Simonem filium Vannis ex plano Castagnani territorio Senensi, ac Petrum filium Antonii Vaselli ex Barbarao oppido vicino Romæ ad xxx miliaria; hos tres cum surdi et muti nati essent, delatos ad tumulum ipsius liberos discessisse. Dicamus et aliud, quod non magna utique caret admiratione, juvenem quendam, duos et viginti annos natum, qui ob grave quandam valetudinem penitus obmutuerat, quatuorque et decem ita annos transegerat, mendicans etiam propter summam, et æris, et sermonis inopiam; cum Aquilam visitaturus corpus, a quo tanta fieri signa intelligebat, tenderet: invenisse apud Laterium oppidum Florentiæ superioris valles Arni, duas matronas habentes funiculum, quo se beatus Pater præcingere solebat: ac statim cum miserata illæ casum infelicem hominis reverenter eum ori ipsius adnuivissent, explicata lingua loqui cœpisse.

B Nec satis hæc, nisi et eos quorum nulla vita spes erat, a Medicis penitus destitutos, insperate ipse incolumitati restituerit. Cujusmodi fuit Joannes, juvenis viginti quatuor annorum, filius Colæ Pedoni ex Mazerio oppido Aretii; et Bernardina, filia Nicolai Porcinari, Equitis et Juris-Consulti, civis Aquilani; et Giloisia, uxor Francisci civis Senensis, cum febre hæc acuta, ac fluxu sanguinis gravissime vexata, ad extremam simul phrenesim atque insaniam devenisset, munita etiam Oleo sacro, propter imminens judicio medicorum illi mortem. Cujusmodi etiam Benedictus, puer quindecim annorum, filius Nicolai Gaigliardi, Sulmonensis; et Joannes, puer quindecim annorum, filius Bartholomæi Arrighii Carpentarii civis Senensis: qui a pestilenti malo atrocissimèque febribus, quibus ad mortem usque pessime laborabant, liberati sunt. Cujusmodi et Benedictus, postmodum Bernardinus ob reverentiam auctoris beneficii appellatus, filius Corradini Fabrianensis atque amicus: qui dum gravissime dum lebricitans ad tantum defectum omnium sensuum devenisset, ut judicio cunctorum mortuus videretur, et jam nihil aliud, quam de sepeliendo eo ageretur: voto facto a matre beato Patri, post duas horas ita convaleuit, ut et lac avidissime, quod antea multis diebus nequiverat, suggeret, et omnia restituta plenè sanitatis signa demonstraret. Nec prætereundum est ulla modo, Valentiam, puellam trium annorum, filiam Andree ex Brufa oppido Persiæ, cum pater ejus ad extremum vitæ finem illam deductam, facientemque omnia quæ decedentes solent deduxisset; magnoque morientis filiæ dolore tactus, votum pro ejus recuperanda vita beato Patri fecisset, atque ita tribus horis illa perstisset judicio omnium mortua, restitui tandem afflicto genitori meruisse. Non item

omittendum aliud paris virtutis signum. Catharinam infantulam, filiam Grifuli Piccolominis civis Senensis, cum et ipsam ex gravi quæ lac decem et octo horis fugere nequiverat, valetudine morientem, atque iisdem quibus superiorem diximus letalibus signis laborantem, videns genitor, pro vita ejus votum Beato Patri emisisset; post duos quibus et illa perstitit horas, exhalato spiritu, uti omnes judicabant, moesto tandem genitori incolumem restitutam esse.

B Atque hæc de iis languoribus et morbis quos humana per se sibi corpora pepererunt: nam neque minor est laus eorum, quæ extraneis repentinisque casibus, sive manu hostili sive subita vi majore, aut vulnera aut proxima morti pericula contigerunt; quibus ille cum invocaretur adveniens, mira atque excelsa ope subvenit. Stephanum si quidem Pannonium, cum in tibia sinistra vulnus ei ab hoste cum telo illatum fuisset, atque ibi duos annos gravissime sustentaculis semper tibi adhibitis claudicaret; viderunt multi, postquam vota pio illo animo fecisset, sanatum esse. Eodem modo Angelum Ragonem Calabrum, ductorem armorum, cum et ipse inter pugnam, ab hostibus, in tibia utique sinistra, duobus locis vulneratus esset, adoque graviter lasus, ut præ dolore spæmi periculum imminere timeretur; sed et Nicolaum puerum, filium Jacobi Petri civis Perusini, cum ab alio pueri sagitta ex arca emissâ transfixus oculum dexterum, tanquam gravi vulnere affectus esset, ut deperditâ omnis vis oculi, nullaque amplius ejus salus sperari posse judicio medicorum videretur; meritis tamen beati Patris, cum genitor illum laceratis pueri toto mentis affectu implorasset, incolumem evasisse. Idem et Baptistam, puellam trium annorum, filiam Laurentii Senensis, cum forficulas, quas e manibus ejus soror ludens conatibatur eripere, ipsa contra reitens, in oculum sinistrum sibimet infivisset. Nec minus Luciam, uxorem Matthiæ appellati Pagarelli Reatini, cum scivens in eam ille immoderatus dextrum ei brachium penitus confregisset; et Brigidam infantem, filiam Gabrielis Pisani habitantis Senis, cum proculcata in lecto a matre dormiente atque contracta, non sine magno periculo vitæ fuisset; et Donisdeam Spoletinam, puellam duorum annorum, quam dum Galitia amita ejus brachio apprehenderet vellet, ita illud cum magna etiam tumefactione e proprio loco movit, ut evulsam credi posset.

B Quod autem contigit Christophoro, filio olim Bartholini civis Senensis, præcipuum putamus, ejus a multis equis, qui adaptatum ducebantur, invicem calcitrantibus ac se mordicantibus graviter caput et pedes lasum, posterea de liberatum esse constat. Quod item accidit Joanni Gallico, famulo Baptistæ Bellantis Juris-Consulti Senensis, cui os utrumque ubi ex percussione calcis equi ita contractum erat ut nulla illi quavis multa adhiberentur remedia optulari possent; invocata autem ope beati Patris, quam primum tumulum ejus attigit (quod difficile quidem claudicante semper gressu, adhibitis ligneis admihiens, fecit pristinum incolumitatem adeptus est: Et quod Leoneo, filio Benedicti Rubei, ex Castello-Florentino oppido Senarum: qui decubans ex equo cui insidebat, ita caput et pectus conquassavit, ut dies tres sanguinem ac frusta simul sanguinolenta ore emitteret; et cum incidentis omnino, sine spe ulla tamen curationis, a medicis judicaretur, virtute beati Patris, cui a genitore emixe commendatus fuit absque ulla prorsus incisione liber evasit. Neque his annumero illud Cosmæ pueri Pratensis, a bove discurrente passim per omnem turbam, et insaniente letaliter percussis, atque

D

A. MAFFEO
REGIO EX MS.Curata vulne-
ra gravia:

E

mutus an-
nos 14:moribundi
sanati.Item tres
obtrati ab
equis.

A atque ejus sola benedictione sanati, quod eo adhuc vivente id acciderit. Memorabile autem videtur, quod liberatus ab eo fuerit Jacobus, filius Antonii civis Perusini, qui levis graviter a spina digitum, longoque tempore ita vexatus, ad id ejus devenerat, ut post medicamentum sicut quotidie solebat; illi adhibuit, statim revolutis oculis quasi enisso patri in terram prolapsus, diu ita persisteret. Dignum etiam memoria, quod actum est in Gaspare filio Cosmii saccinatoris Aretini; qui dum ex asello levaret vas plenum uvarum, fregit sibi unam costam lateris; nude magno dolore affectus, dum se vovisset beato Patri, voti statim compos factus est? Non indignum etiam relata, quod Mariano filio Antonii Senensis accidit, qui dum humi jaceret super congeriem fabarum, atque una ipsarum profundus auriculae ipsius recessus penetrasset, nullo ad eam extrahendam medicorum proficiente remedio, tandem post duodecim dies, quibus gravissimos dolores sustinuit, convertens se ad beatum Patrem, imploravit ejus auxilio, per se ipsum illam leviter, quasi ultro volentem sequenteque, eduxit.

B 57 Sed memorabilia longe videtur signa eorum, qui ex altis decedentes locis, opem eo ferente servati fuerunt: quod evenisse sibi multis etiam viditibus demonstrant, Francisca filia Vannis Senensis, tertii Ordinis S. Francisci; et Rosa, filia olim Baptistae Perusini annorum sex, cum in cisternas magnae altitudinis, submerso utraque capite, cecidissent. Mariarella etiam, filia Bonianni civis Aquilani, cum ex alto fastigio in terram cadens, dextrum crus lassetis, unde et graviter claudicaret; et non sine magno dolore incederet: et Monofria, puella decem annorum, filia Antonii civis Senensis, dum ex fastigio altitudinis sexdecim brachiorum in quoddam magnum praecipitum, plenum lateribus et lignis concisis, obruta ipsius undique corruisset, jacens semianimis et omnis prope sensus experta: Augustinus item, filius Antonii civis utique Senensis, cum et ipse e scala quadam altitudinis brachiorum quadraginta decedens, alterum latus adeo collisisset, ut diu mortuo similis nec loqueretur aliquid, nec sentiret. Cum Micutus puerulus, filius Colae Albanensis habitatoris Aquilae, ex Meniano altissimo decidisset, capite adeo laeso et conpassato, ut nisi incideretur, nullam salutis ejus spem super esse medici affirmarent; genitor ipsius, minime eam incisionem sustinens, vovit cum potius beato Patri, in quo unica illi spes esset. Nec frustra.

C Nam die, quae proxime secuta est, absque ullo medicinali fermento, liber penitus factus est. Idem quoque claruit in Pace, uxore Marini Asculani, quae cum ex scala superioris cenaculi corruens, alterum sibi latus praefregisset, delata ad beatum Corpus, statim sanata est: Jacoba etiam, uxore Bartholomaei Senensis, quae cum superiore simul cenaculo, quod casu corruit, in terram cadens, tanto vulneri sibi caput fregit, ut versa cute ad dimidium usque ejus partem tota palma manus intro mitti posset, nullisque apparentibus spirantibus animae indicis, tanquam mortua deploraretur: sed cum vir ejus pro amissa dilecta conjuge, graviter dolens, supplicibus votis invocasset opem beati Patris, post quadrantem horae respirare, ac paulatim melius valere coepit. Quibus adjungendum est, quod Marino puero decem annorum, filio Cornachini Aquilani, bene cessit. Nam cum canalem cujusdam molendini transire vellet, pede lapsus in aquam cecidit: cujus impetu magno circumvallatus, et revolutus ad inferiores longe partes, vi ipsius impellentis aquae deportatus est; atque inde aliquorum qui concurrerunt auxilio raptus, post multaque adhibita adminicula tandem liberatus est, non aliam

ob causam, quam quod (ut ipse asseverabat) quam D primum labi coepit, B. Bernardini nomen, ut opem ei afferre dignaretur, toto affectu mentis invocavit.

58 Denique quod est magnum et admirabile restaurati vini signum, nullo modo omitendum videtur, ut quoniam longior quam institueramus profluxit sermo noster, sapido aliquo tandem arida ora nostra liquore recreemus. In civitate autem Reatina contigit, Paulum pauperem quendam hominem, tempore vendimarii reposuisse vas plenum vini, quod sustentationi famuli suae satis eo anno esse videbatur. Interea dum foris ille pecora ageret, quo exercitio inopem vitam suam tuelatur, forte porcellus, quem domi nutriebat, irruit in vas ipsum, extractoque obturatorum canne, unde vinum lauriebatur, pene totum terrae fudit. Quod postera die cum Vannatia uxor ejus et Jacobus filius offensus, magno affectu sunt dolore, quod quiescit longis laboribus unius anni opes uno puncto deperditus intuerentur; praesertim Vannatia, quae indignationem et iracundiam furibundi mariti magis etiam timebat. Ceterum cum esset illa religiosa mentis, ac maxime timens Deum; rogare incensissimo animo coepit eum, qui alias in nuptiis aquam vertit in vinum, atque una matrem ipsius, cujus rogatu id perfecterat, simulque beatum Patrem Bernardinum, cujus merita summa esse intelligens, vovit se etiam Aquilan, ubi sacrum ejus corpus jaceret, profecturam, Mira fides, reveritur ad dolium mulier spe ingenti plena, intuetur illud plenum usque ad summum. Haurit vinum, gustat, videt totum quod petebat restitutum, longe etiam melius quam primum. Gaudet, letatur, gratias agit Deo, nomen Bernardini non cessat laudare, et extollere. Admiratur, stupet, atque tribus ita diebus rem apud se occultam tenet, non audent tantum factum proloqui. Tum conscia illa sibi tantum ingentis beneficii, timens ulterius gloriam Dei occultare, rem omnem uti acta est divulgat. Concurrunt passim omnis civitas, cognitaque manifeste tanti signi fide, fit ingens omniae laetitia: Deo merite redduntur laudes et gratiae, Bernardinus major apud omnes habetur et colitur. Multum etiam pro summa religione ex eo biberunt; multi ex eo pro summo munere in vasculis recondiderunt; multis insuper ad salubritatem corporis profuisse notissimum est, praesertim Antonio filio Colae Mandi civi Reatino, qui liens ex eo alterum oculorum, a cecitate ejus quam patiebatur liberatus est.

59 Sunt vero ea quae scripsimus, diligenti tunc tunc Judicium ad id demandatum cura, testiumque fide et examinatione comperita, probata, atque conscripta. Nam cetera quae vulgo tantum referuntur, innumera ejusmodi praeterimus. Quamquam si quos magna ille et admirabilia gessit attendere velimus, multo praestantior videatur laus eorum, quae vivens quam quae postea vita functus effecerit: longe enim majus putandum est, tot animas a tanta vitiorum contagione, a tanta scelerum peste viventem illum snasse, tot populos aberrantes ad rectum vivendi iter reduxisse ad Deum, cum longe ab eo alieni et extorres essent; melius convertisse, expoluisse quovis moribus, ornasce virtutibus. Extinctis quoque tot gravibus odiis et inimiciis, placidam omnibus quietem, sanctam omnibus quae, diu ante fugata erat pacem et concordiam invenisse; longe inquam, majus putandum est. quam corpora, quae sine ulla comparatione animabus dignitate inferiora sunt ab his quos modo explicavimus moribus, quod postea defunctus fecit, absolvisse. Non immerito sanctissimus summusque Pontifex Nicolaus Quintus, habita horum diligenti exactaque investigatione et fide, Reverendissimorum etiam Cardinalium longa et

Vas vino effluente vacuatum,

E

invocato Sancto, repletur.

F

Sed praehis astimanda viventes miracula spiritualia.

A. MIPPO
REGIO EX ME.
et alii diversi.
mode last,

ex alto lapsi,

lapsusque
vulnerati,

aut etiam
mortui.

gravi

et secula Ca-
nonizatio

A gravi consultatione ac demum assensu, ut populorum animos, tantorum signorum admiratione erectos, majore etiam devotione complecter, collecto generali ingentique ac quali nunquam ante alias, Fratrum ad id undique convocatorum consilio, munificentissime omnes ipse sua impensa curans, tum celebrato solemnique fieri solet, apparatu Romæ in basilica S. Petri, annumerandum eum reliquo probatorum Sanctorum cœtui, gloriosiusque Apostolica auctoritate in Ecclesia sancta habendum, atque invocandum libere, diem quoque obitus ejus religiose ab omnibus et publice colendum, censuit nono Kal. Junii, die solenni sanctæ Pentecostes, anno autem Christi mcccci. atque anno quidem Jubilei, ut nihil, quod ad venerandam sanctæque letitiam pertineret, omnino desset.

anno 1450
25 Maji

61 Quod vero restabat Epitaphium. etiam tumulo ejus inscribendum, editimus hujusmodi.

Epitaphium.

Illic Bernardinus Aquilana conditus urbe est,
Spirantique Senæ pignoris ossa sui.
Francisci illic crocem paupertatemque secutus,
Nunc melius cœli regna opulenta tenet.
Errantis populi monitor qui maximus olim,
Doctrinis potuit quemque movere suis:
B Nunc quoque signorum mira virtute suorum
Segnius haud nostris consulti ille bonis:
Et qui languentes animas curare solebat,
Nunc etiam medica corpora curat ope.

ANALECTA

Ex duabus Vitis MSS. et fœtidem excusis,
aliisque tractatibus et auctoribus.

CAPUT I.

Quædam acta adolescentiæ honestissime tractæ.

Ad turpia so-
licitantes,
alium pugno,

T estantur sui temporis scholastici coætanei, tantam fuisse juvenis Bernardini honestatem, ut ita turbidus videretur cum aliquid inhonestum dici audisset, quod illi rubor in facie verecundie apparebat; ac si injuria quis ei aliam intulisset. . . . unde reputabat ab omnibus quoddam honestatis et bonitatis speculum et exemplum. Contigit his temporibus, cum formosus esset et natura delicatus valde, quendam civem non de minoribus, in campo seu magna platea civitatis juxta fontem, Bernardino turpe verbum dixisse: ex quo Bernardinus malignitatem civis illius concepit: statimque floridum et honestissimum adolescentem magno ictu pugni civem illum percussit infra mentum, credens percutere faciem, adeo magno sonitu, quod fere totam plateam replevit auditu: et civis ille confusus et ab aliis derisus, festinus recessit. Sed cum revolutis temporibus et annis multis, sanctus vir super eandem plateam populo prædicaret universo, præconizatus civis ejusdem sermonem audiens, ita compunctus et exuberantibus lacrymis condolens visus est, ac si diversis flagris casus fuisset. Contigit etiam isdem temporibus quendam alium malignum et nequam, non civem sed advenam, pluries inhonestis nubiis et verbis ostendere turpe desiderium et nefarium erga puerum Bernardinum: quem idem Bernardinus pro posse corripiens, cum nec ille desisteret, ipse quosdam rogavit sibi coætaneos et bone opinionis adolescentes et sorios, ut eum adjuvarent a molestia istius nequam hominis. Et inter se collecto consilio, ordinavit quemlibet eorum implere sinus lapidum: quo facto inquam illum quaesierant hominem. Quem repertum juxta portam Palatii magnificorum Dominorum Priorum civitatis,

alium lapidi-
bus coercet.

ait Bernardinus ad socios: Non est bonum hic ruremorem facere juxta palatium Dominorum, sed extrahamus eum de campo, deinde cum lapidibus insequamur. Evenit quod statim homo iniquitatis, libidine excecatus, intuens Bernardinum, eidem plures florenos ostendit, tali nutu ac si diceret: Tui sunt omnes, si mihi assentiri dignaris. Tunc sapiens adolescens annuit ut plateam exire deberet. Quam cum statim egredere per viam porte Solarie, illico Bernardinus exclamavit: Inique, ribale, sodomitice, igne cremande, alta voce sorios animus, et cepit ipse primus lapides ejicere contra illum: socii vero, una secum exclamantes, et vocibus et lapidibus responderunt. Iniquus ille fugiens, persecutionem passus est ab illis cum lapidibus et tumultibus usque ad postulam, cari pendens non modicum a puerorum lapidibus liberari, qui non minus avide malignum hominem lapidabant, quam Judei Stephanum: et sic iniqui hominis molestiam totaliter Bernardinus evasit. *Hæc Capitaneus. Eadem Surius habet, sed phrasî verecundiore.*

2 Postquam autem pubes factus est Bernardinus, Tobia consobrina, de ejusdem pudicitia vigilantissime sollicita, Deum precibus exorabat et Virginem gloriosam et omnes Sanctos, ut ab omni sinistro desiderio ac sensuali amore immaculatus, sincerus et integer a Domino servaretur. Sanctus autem Bernardinus, hujus propositi ferventissimus exoptator perpendens flammigerum zelum ipsius Tobie, quandoque dicebat, Philocaptus sum: morem ex die, qua meam amasiam facilius aspiciere non valerem. Et sæpe dietim solebat asserere, Volo ire ad visitandam amasiam, que pulcherrima est et nobilissima super omnes puellas nostræ civitatis. Tobia multoties hoc audiens et sententiam non intelligens, affligebatur cordialiter, intimo percussus timore, cogitans Bernardinum de aliqua mortali puella more adolescentium philocaptum; ipse autem de gloriosissima Virgine Maria loquebatur. Est enim supra portam civitatis Senarum quæ dicitur Florentiam, imago depicta quædam Virginis gloriose, cum reprobatione triumphalis Assumptionis ejusdem, cum figuris multorum Angelorum, cantantium, jubilantium et musicalibus instrumentis ad honorem et reverentiam Virginis benedictæ psallentium et organizantium circumcirca: quam figuram S. Bernardinus consueverat bis in die, videlicet mane et sero devotissime visitare, et B. Mariæ Virginis dignas pro posse laudes exolvere genuflexus: et de ipsa beata Virginis, in eadem imagine representata, se philocaptam sæpius asserere, quam sibi dulcissimam affirmabat: et ipsi Tobie dicere consuevit: Dormire non possem in nocte: cujus die preceuti effligium non vidissem amasie: meae dulcissimo.

(erat ea imago
Virginis
Assumptæ.)

3 Talia ex Bernardini ore prolata auribus percipiens Tobia, commota quandoque, velut Joseph de festinante Virginis atero, cespitare cepit et mente revolvere, quidnam Bernardinus ex his verbis intenderet. Conspiciebat namque ipsum frequentissime joynare, quotidie Missas audire, orationibus et devotionibus attente vacare, vestitum dormire, carnem subicere spiritui, disciplinis et flurellis edomare, et aliis virtuosioribus operibus adolescentiæ refrænare conatus: sed ex adverso considerans speciositatem ac venustam formositatem juvenis, astutias demonum, corruptibilitatem humani generis, nec non et carnis fragilitatem: cum jam Bernardinus ab eadem pluries infestatus, quænam esset ejus amasia, et in quo loco domicilium obtineret, quandoque dixisset. Extra portam Chæliæ, extra quam portam quoddam monasterium Monialium situm erat: dubitavit ne fuerit ibi obsecutus, ac vitioso amore vinculus et sauciatus Bernardinus. Disposuit itaque in seipsa quo

ac Tobia consobrina adeo sollicita,

exploratur,

EX VARIIS

A per semetipsam personaliter observare Bernardini gressus, ut propriis oculis cerneret quod tenderet; et occultas ipsi parans insidias, extra portam Camelie latenter se posuit et occulte, ubi Bernardinum exeuntem videre poterat et non ipsa videri. Et ecce Bernardinus advenit solus coram præfata imagine, et genuflectens genibus suis devotas orationes et preces Virginii benedictæ cordis medullis humiliter offerebat, festinus domum repetens quaque die. Tobia hac intuitus admirata est, et ne forte ab eodem Bernardino in itinere videretur, occulte accedens occulteque recedens diebus plurimis id repetiit. Sed et ut ipsa et quadam sua spiritualis socia certiores efficerentur de sinceritate et pudicitia Bernardini, iterum subordinat suam sociam perquirere, quo Bernardino pergat ad videndam amasiam: quæ similiter eo modo quo Tobia, et ipsa pariter Bernardino aspexit. Tobia igitur, omni suspitione sinistra remota, animo hilaris gaudioque perfusa spiritus, ait Bernardino: Fili mi benedice, rogo te ne me teneas amplius in suspensio, et ne propter te quotidie sim afflicta. Dicis mihi, precor, de qua sis philocapsus, ut si par est nostri generis, eam tibi procuramus in sponsam. Cui Bernardinus respondit:

eique mysterium aperit

B Postquam sic jubes, inater, quod nulli alteri propagassem, arcum corvis mei tibi pandam: philocapsus quippe sum de beata Virgine Dei genitrice Maria, quam semper dilexi; quam videre toto cordis affectu, ejus amoris flamma succensus, totis visceribus concupisco; quam mihi sponsam castissimum desponsavi, in qua omnis mea spes est stabilita et firmata: illum summe diligo, illum quero, illum semper vellem reverentia debita intrinse: sed cum non valeam hoc in presenti seculo obtinere, statim in mente mea suam imaginem quotidie visitare. Et talis est amasia mea. Tobia latius effecta et spiritu exultans, lacrymas continere non valuit; et accurrens ad collum ejus, spiritali gaudio amplectata est eum, dicens: Fili mi benedice, jam lata moriar, ex quo per os tuum certificata sum de tua sancta ac pia intentione ac devotione erga Virginem Mariam. *Hæc iterum Caputrensis.*

4 Voleus Dominicus cunctis fidelibus suis luculentissime demonstrare, qualis hic præce Evangelicis adveniente tempore in posterum esset futurus: ab adolescentia sua Evangelicæ predicationis opulentissimam gratiam, celestis rore perfusus, sibi conferre dignatus est. Unde cum quadam die in urbe Senarum celebraretur festum S. Honorii Confessoris, in ecclesia ejus nomini nuncupata, ubi constructum est hospitale peregrinorum et pauperum miserorum; populo multo ante fores ecclesie congregato, Bernardinus adolescens, spiritu ebrius, et divina sapientia edoctus, in quadam arborem audacter ascendit: et absque timore ac rubore propinquare cepit verbum Dei, sic eleganter et discrete, ut cives tam docti quam indocti cum audientes, vehementer admirationem assumerent. Quidam vero stolidi et immodesti, audientes domo superne sapientie plenum, insanire eundem putaverunt. *MS. Ruben-tallis cap. 8.*

5 Cum in conventu Columbarie devotioni vacaret, contigit, quod diabolus, totius boni inimicus, hanc ejus devotionem et sanctitatem ferre non valens, tentationem quandam mirabilem ei proravit, in qua sibi sicut et Joseph filio Jacob in Ægypto contigit. Nam sicut instigante diabolo, uxoris Putipharis animas ad Joseph concupiscentiam trahabatur, ita quod ipsa locum et tempus solite observavit, quo pravam concupiscentiam adimplere posset; sic similiter actum est, quantum ad hunc devotum Fratrem. Instigante enim et procurante diabolo, fuerat in civitate Senensi quadam matrona,

que Fratribus una cum viro suo videbatur devota, D et eos spiritualiter amare: sed diaboli veneno amor ipsius matronæ versus est in amorem carnalem, quantum ad Bernardini concupiscentiam. Unde breviter contigit, ut S. Bernardinus, sicut mos Fratrum est, in eadem urbe ostiatim mendicando pro pane transiret. Ipsa ergo eum solite expectans, in concupiscentiam ipsius ardens, cum ad ostium ipsius panem rogaret, jussitque, sicut in Italia moris est, supra gradum ascenderet et puerum auferret. Quod ipse columbina simplicitate faciens, nec sinistre cogitans ascendit. Cuius igitur superius esset in janua, clausit mulier eandem, et sibi proposuit pravam ipsius concupiscentiam; et brevi ita execrabili, quod si facere nollet, ipsa violentiam clamaret. Quod ipse igitur nimium Frater devotus, se mirabiliter in periculo positum consideravit: quapropter tota devotione ferventer cor suum, prout potuit, in Deum iactans, intime et silenter in corde rogavit, ut a tanto periculo liberaretur, quia execrabilis nefas abhorrebat. Cujus precem omnipotens Deus clementer exaudiens, eninam eripuit. Nam divina dispositione immisus est Bernardino consilium, et dixit mulieri, ut si hoc facere vellet, oporteret ut ipsa se exneret. Qua se ad exiendum disponente, cum vestimenta sua deponere vellet, ipse silenter suam disciplinam, quam secum portare solebat, sumpsit: et eam ita disciplinavit, quod omnem tentationem ab ea fingavit sui tantum quod post hoc, cum de tanta castigatione ac correctione cogitaret, nunquam aliquam tentationem sentire potuit. Propter quod non solum ipsa, sed etiam vir ejus id percipiens, in tantam eundem Fratrem præter et supra solum amaverunt. quod mirabilem devotionem ad eum concipientes, eum jugiter tanquam Sanctum in corde habuerunt. *MS. Ultrajectinum, et paucioribus verbis Surus cap. 23.*

6 Cum quadam die pergeret ad domum matricis suæ, ut eam visitaret, allicui novitius existens; quidam illic allicit de affinis ejus, qui assumptum ab eo Religionis habitum moleste tulit, et oburgans eum multis contumeliosis verbis, inter alia sic ait: Patabamus sperantes te in seculo honorabiliter vivere, uxorem ducere fecundam; prolem gignere latitudinam: ut domus tua sobole propagata, opibus extolli, genusque tuum famosis potuisset augeri. Denique, quid est Frater nisi porcus? utpote qui jugiter otiosus est, et cum inertia vivens aliorum labores edit, et semper pabulo intendit unde bene pinguescat. Cui vir Dei, quasi de seipso futura præmittans, omniaque illius oburgiosa verba æquanimiter tolerans, sic humiliter respondit: Ego quidem huius mundi fallacem gloriam pompasque respo, domum autem meam gloriosissime extollam, ut pro tempore, quo hæc Senarum civitas condita extitisse narratur, nulla in ea domus divitum vel magnatum memoria civitatis dignior famosiorque existat atque sublimior. Qui post hæc, matricis suæ accepta benedictione, perrexit ad locum suum. Præterea vir Dei Bernardinus, magis expetens pro nomine Domini contumelias et opprobria perpeti, quam humanis favoribus extolli; probra et injurias sibi irrogatas patienter et gaudenter suscepit. Quadam enim die peregrinus cum socio per Senarum urbem, infestos habuit quosdam stolidos et inhonestos juvenes, subannantes eum, et post tergum ad nudos calcaneos pedum ejus lapillos ignominiose jaciebant. Ipse autem nequaquam retro respexit, nec ulla fuit perturbatio collisus; sed tanquam surdus et insensibilis pertransivit. Socius vero ejus hoc moleste ferens, ait illi: Nonne vides, quid isti stolidi juvenes faciunt? Respondit vir Dei et dixit: Sine illos agere quod agunt: hi enim adjuvant nos ad perennem

E

egregie coercet et emendat.

Affinem sibi ob habitum religionis inopertentem tolerat,

F

a petulantibus juvenibus expellitur lapillis, fort patienter.

Adolescens ex ardore concitatur.

Novitius a femina ad libidinem provocatus,

A perennem utique gloriam nanciscendam, eo quod ad virtutem patientiam nos exerceant, per quam animas nostras possidemus. *MS. Rubec vallis cap. 12.*

7 Prædicante B. Vincentio Alexandriæ, quæ est Lombardiæ civitas, interfuit prædicationi ejus vir ille toto orbe terrarum nunc nominatissimus, F. Bernardinus Ordinis Minorum, qui eo tempore erat juvenis multum ornatus virtutibus, sed nondum celebre in Italia nomen ejus habebatur. Ille-ctus autem fama Vincentii, quæ per universum mundum jam erat longe lateque diffusa, perrexit in memoratam urbem, ut videlicet illum magnum Evangelii præconem prædicantem audiret, de quo multa admiranda ubique narraoantur. Igitur ubi Bernardinus Vincentium prædicantem audivit, doctrina et eloquentia ac fervore ejus admiratus et stupefactus est: facto itaque prædicationis fine ad eum se contulit, cupiens cum familiariter alloqui, et ad amicitiam ejus admitti, ut tandem doctrina et exemplis tanti viri aliquid utilitatis accipere potisset. Vincentius vero gratiam juvenis indolem advertens, ei multa humanitatis obsequia exhibuit, voluitque ut eum reficeretur. Post multos vero sermones, quibus anbo collocti sunt, Bernardinus accepta Vincentii benedictione gratias ei egit, et inde recessit.

Vincentius
Ferrariensis
s. Bernardi-
num juvenem
familiariter
aliquit:

B prædicat cum
fore illustrem
concionatorum

et ante se
Sanctis ad-
crebendum.

Mane vero subsequentis diei, Vincentius dum prædicaret, dumque una cum aliis qui prædicationi intererant ipse quoque Bernardinus adesset: populus et eos qui aderant his verbis allocutus est: Scitote, filii mei, inter vos adstare quemdam religiosum hominem ex Ordine Fratrum Minorum, qui post paucos dies erit vir singularis in omni Italia: ex cujus doctrina et exemplis fructus magnus fiet in populo Christiano. Et quamvis ipse juvenis sit et ego senio confectus; tamen futurum est tempus, quo in Ecclesia Romana est mihi in honore præferendus. Exhortor igitur vos, ut Deo gratias referatis, ipsique deprecemur, ut pro populi Christiani utilitate implent quod mihi revelavit. Et quia hoc futurum est, regrediar ergo ad prædicandum in Gallias et in Hispanias; et reliquos Italiae populos, ad quos docendos nondum profectus sum, ab eo erudiendos dimittam. His dictis rediit ad illud, unde digressionem fecerat. Hujus autem vaticinii veritas per singula completa fuit: nam post decem annos ipse Bernardinus per omnem Italiani celeberrimus habitus est, ac Vincentius in Gallias Hispaniasque remeavit. Quamvis etiam Vincentius triginta annis ante Bernardinum feliciter decesserit, sex tamen annis post illum fuit Catalogo Sanctorum adscriptus. *Hæc Petrus Rancanus lib. 3 Vite S. Vincentii edita v Aprilis, cap. 5.*

CAPUT II.

Fructus Concionum ejus, emendandis moribus, hæreticis coercendis, sedandis contentioneibus relati.

Cum eo tempore, quo S. Bernardinus religionem ingressus est, forent in Italia vix centum et triginta Fratres ejusdem Ordinis de Observantia nuncupati; tempore sui transitus multiplicati fuerunt, tunc viventes ad numerum ultra quatuor millia: et totidem facili perrexerunt ad Penitentiam, beatorum bonorum laborum suorum gloriosos fructus uberes perpetuo suscepturi. Et cum diebus ingressus, uberos ejusdem Bernardini vix in tota Italia habitati: in hora sui obitus multiplicata fuerant nostra loca etiam in Italia, numero forte ducenta et triginta, cum tamen sint hodie circa ducenta septuaginta: Fratres autem illi quique millia in huma-

Multiplicati
sub ipso Reli-
giosi et mona-
stera Ordinis
Minorum

nis etiam hodie, gratum exhibentes Domino famu-
latum. Sed quid dixerim de reliquis locis et Fratribus
per orbem undique diffusis: qui nostri Bernardini
principio validi fructiferique prædicatores evaserunt
ex nobis Italicis, quorum præsidio, sollicitudine ac
industria, per Reges et Principes devotosque Chri-
sti fideles, loca innumerable sunt erecta, ac per
eosdem nostros Fratres ad divinum cultum perpetuo
inhabitata fideliter, nedum intra partes fide-
lium, sed etiam in regionibus infidelium nationum...

Denique cum esset institutus Vicarius, in provincia
Tusciæ multiplicata sunt loca, prædicationibus et
exemplis vitæ regularis et optimis moribus ipsis
Bernardini sociorumque et Fratrum prædicatorum.
Multiplicati sunt et Fratres in eadem provincia et
in aliis, per Italiani et extra Italiani, nec non et
Sanctimonialium de Observantia sub prima regula
S. Clare, et aliqua monasteria sub ejusdem S. Cla-
ræ secunda regula reformati; et quam maxime
postquam de Tuscia recessit, et ad civitatem Vene-
torum et per Lombardiam, discurrendo per omnes
principales civitates: quam maxime etiam in
civitate Mediolanensium et Jaquensium, in Verona,
in Mantua, in Placentia, in Parma, in Mutina, et per
totum territorium Marchionis Ferrariensis, et per
totam Romandiolam, erecta sunt nova loca, et adun-
ctus est numerus tam Fratrum prædicatorum, quam
Sorum S. Clare, nec non et tertii Ordinis S.
Francisci; sub quo multi Milites et Nobiles atrius-
que sexus, et alie honeste personæ in propriis do-
mibus obsequium Deo præstant, agentes peniten-
tiam et observantes regulam tertii Ordinis præbati:
in quo etiam plurimæ Virgines, viventes in com-
muni, auctoritate Apostolica specialia inhabitant
monasteria, ad divinum cultum perpetuo dedicate.
In tantum quod ex B. Bernardini gloriosis laborum
fructibus, per totam Italiani et alia mundi climata,
censeatur fides Catholica renovata... Post hæc per
cursum temporis Generalis Vicarius, super omnes
Fratres de Observantia nuncupatos per totam Ita-
liam, ex dispositione Eugenii Papæ institutus a
Ministro Generali totius Ordinis, et ab ipso Eugenio
litteris Apostolicis confirmatus, cum magno profectu
prædicatorum Fratrum ac Sororum et Penitentium
terti Ordinis antelicti, familiam sibi commissam,
juxta magnam gratiam a Domino sibi datam, pruden-
tissime rexit ac suberrime gubernavit: crevitque
quotidie, sub ejus ferula et vexillo, triplex exerci-
tus antelictus.

et Sanctimo-
niales S. Cla-
ræ,

E

ne 3 Ordinis,

maxime quan-
do fuit
Vicarius,

9 Hæc Capistranus aut alius sub ejus nomine: eaque
paucioribus indicantur apud Sarium cap. 29, 30 et 30.
Et in hoc ultimo ista adduntur: Postea factus est
Vicarius Generalis Fratrum de Observantia, cujus
ipse Auctor fuerat. et cap. 30. Cum Hierosolymam
missus fuisset, factus est ejus loci etiam in Beth-
leem Guardianus et Terræ-sancto Commissarius.
Verum de isto Hierosolymitano itinere alibi nihil lego,
nedum tempus quo illud factum est, ideoque in tam
concordi antiquorum silentio vix suspecta mihi res
est. Cum in quadam civitate magna tam ferven-
ter prædicasset, ut asseres ludentium et tosseras
frangeretur, et combureretur; indignatus ille,
qui eos et eas, scilicet asses et tosseras, facere
solebat, ad Sanctum venit, conphuerens quod jam
pauper efferetur. Sciscitanti vero S. Bernardino
si aliud officium nesciret; respondit, Non. Ad quem
Sanctus ait: Dabo tibi sanum consilium: et acci-
piens circum, fecit circumum rotundum, in quo so-
lem pinxit, et in medio solis nomen Jesu descripsit:
quod sicut decuit in summo honore habuit... Quia
hoc nomen Jesus in tali figura solari supra se appa-
ruit, et ideo præ magna devotione hanc jam figuram
composuit, et querelanti dixit carpentori, ut tales

terreris subla-
tis conficere
nomen Jesu
ducat.

- A figuras de cetero faceret. Qui magister sive carpentarius aut artifex hoc faciens, dives effectus est, et majorem quaestum quam prius acquisivit. Ita MS. *Ultrajectinum*. Bononiae id contigisse docet *Sigonius* lib. 4 de *Episcopis Bononiensibus*, rem pluribus narrans ex eoque *Waddingus* ad annum MCCCXXII. In civitate etiam Aretii, inquit *Capistranus*, tale quid Altissimo disponente peregit. Erat extra dictam civitatem fons quidam, a Gentilium tempore immundis spiritibus non consecratus, sed excuratus: ad quem fontem etiam Bernardini temporibus multi, nedum cives, sed etiam circumiacentes vicini concurrebant hinc inde, quasi ad gentium simulacra, superstitionibus, incantationibus, sortilegiis, pro responsis et remediis passionum ac tribulationum eis occurrentium. Bernardinus autem zelo Dei accensus, contra talem idololatriam viriliter insurrexit: completaque praedicatione animavit populum, ut sequeretur eundem, ad explantandum domicilium spirituum malignorum et demolendum funditus dictum fontem: et ut ibi in laudem Virginis gloriosae Mariae construeretur ecclesia, et in die Nativitatis ejusdem Virginis Missa et Officium celebraretur sollemniter annualiter. Et ita factum extitit: nam sollemnis ecclesia magnis sumptibus est erecta, ubi ex meritis Virginis gloriosae plurima divina beneficia conceduntur: et ipse S. Bernardinus Indulgentiam septem annorum et septem quadragenarum pro omnibus, eandem ecclesiam in die Nativitatis beatae Virginis visitantibus, a Papa Eugenio gratiose obtinuit.

10 Periculosior alia, quo specie sanctiori lecta irreperat per Italiam superstitio, ex piorum quorundam hominum opinione de proximo Antichristi adventu sumpta; quam opinionem suscitaverant S. Vincentii Ferrerii coniones de eo argumento frequentes, et scripta etiam ad Benedictum XIII epistola: quae quanti laboris causa fuerit Bernardino sic scribit *Waddingus* ad annum MCCCXXII num. 2 et 3. Inter omnes acris in partibus Lombardiae ista urgebat Manfredus quidam, contra quem peculiarem tractatum scripsit Bernardinus, aliumque libellum viginti trium articulorum contra eundem in judicio produxit: unde intelligitur, primam serpentis mali notitiam Sancto obvenisse, quod Fr. Vincentius S. Bernardini socius, vir pius et ductus, in Castronovo prope Terdonam interrogatus a nobili quadam matrona nupta, an liceret vivere in manibus cujusdam Monachi Asteusis, qui fangebatur vicaria auctoritate Manfredi, se, quotiescumque et quocumque vocaretur secuturam Manfredum ut fugeret a persecutione Antichristi; respondit non licere inconsulto, multo minus renuente marito. Hoc sequacium in eum concitavit invidiam, asserentium, Spiritum sanctum matrimonii auctorem, imminente tanto salutis periculo, posse illud dissolvere. Secundam habuit notitiam Alexandria ab Inquisitore Dominicano, qui litteris egerat cum Manfredo circa duo haec potissimum puncta, de Antichristi adventu, et licito quod praedicabat conjugum divortio. Tertia accepit querelas a Leonardo, Generali Magistro Ordinis Praedicatorum, quod Manfredum a periculosa hac doctrina et sequela non potuerit retrahere. Unde palam cepit Bernardinus in eum praedicare Alexandria, et novam hanc religionem, ut appellat S. Antoninus, Antichristianae sectae nomine sigillare, quo etiam titulo eandem in suis operibus compellat. Saevit illico in eum tempestas, nubilique intentatum reliquerunt Manfredi sectatores et fautores, quo ejus minui posset auctoritas et nomen oblescere. Antichristi nuntium passim appellantes, haeresein objeccerunt et genus idololatriae, quod adorandum quotidie exponeret ex suggesto tabellam, aureis litteris exaratam radiisque

solaribus circumornatam. Eae erant nominis Jesu, D quod summo studio fidelium cordibus imprimere, et summe neglectum renovari atque adorari satagebat. Eoque processit altercatio, ut necesse habuerit Martinus Pontifex utrimque interdicere, et Manfredum suae gentis sequela, et Bernardinum illa picta tabella. Hic obsecutus, pius docendi genus intermisit, et demum ex ejusdem licentia reassumpsit: ille vero, a suorum sequela non potuit avelli. Scriptis hinc inde articulis deputati sunt iudices in urbe Cardinales duo, Antonius, civis et Episcopus Senensis; et Nicolaus Allergatus, civis item et Episcopus Bononiensis: a quorum judicio resiliens Manfredus, obtinuit ut controversia committeretur Dominico Capranice titulo sanctae Crucis Cardinali, et demum Joanni de Casanova Arragonio Ordinis Praedicatorum tituli S. Sixti Cardinali. Cum haec Romae sub novo Eugenio II Pontificatu molirentur adversarii, non deerant Senis, qui, sumpta inde occasione, absentem Bernardinum accusarent populo errores derivasse, ejusque famam magno studio denigrarent. Ab amicis igitur admonitus Senas rediit, calumnias detersit religiose et absque bile, reddita palam ratione suae doctrinae bonam famam instauravit. Ita *Waddingus* ad annum 1432 num. 2, ubi captem prosequens narrationem, reditu et praedicatione Sancti factum esse inquit, ut Magistratus Senensis et Clerus supplicatione sollemni publicos honores decreverint sanctissimo No mini; hisque characteribus, quibus Bernardinus adorandum proponebat, pulchris et magnis, e regione domus civicae curarint depingi. Hinc profectus Bononiam Bernardinus, in adeo capacissima S. Petronii diebus multis magno animarum fructu praedicavit, ostensa semper sub concionis finem venerandi Nominis fidei. Exceperunt ipsi auribus doctrinam Canonici, et super iconem praecipui altaris acceptam a sancto viro tabulam reposerunt. Profectum in Romandiolam semuli variis modis lacerarunt, et Ludovicus Pisanus inquisitor curavit et tabula sanctum Nomen eradi; et ne opus ornamentumque egregium, quod appoverant Bononienses deformaretur, in eodem loco Christum Crucifixum substituit. Perturbatis Canoniceis et commoto populo, varia hinc exorta sunt scandala, quo Pontificem Eugenium male habuerunt, excitanturque ut missis durissimis litteris increpatoriis ad Ludovicum, praepieret in alia tabula super imaginem Crucifixi eisdem characteres rescribi. Aliis artibus agendum judicarunt toties repulsi adversarii. Effecerunt ut Michael Pragensis, causarum fidei Promotor in Curia Romana, contra Bernardinum procederet; et demum curarunt inscio Pontifice iudicium committi Joanni a Casanova praenominato. Produxit Michael quosdam falsos testes, qui minus veraciter et improbe (uti loquitur Pontifex) deposuerunt publice et notorie Bernardinum et multos ei adherentes diffamatum de haeresi, criminibus, excessibus et temeritatibus. Citati illi Romam venerunt, et iudici se stiterunt, non absque gravi contumelia et nominis jactura. Quod ubi rescivit Pontifex causam ad se evocavit: cumque pro citato Bernardino Senenses honorificam legationem Roman misissent: citationem remisit, per amplissimum breve datum anno MCCCXXXI, quod apud *Waddingum* videre integrum tunc ad annum jam dictum, una cum epistola Antonii Cardinalis S. Marcelli ejusdemque Senensis Episcopi, qui Senensium litteras Pontifici praesentaverat.

11 Submissus nobis Volaterra urbe Heltruriae Compertarius, auctoritate publica tam Ecclesiastica quam Civili confectus, in quo Visitatio et Recognitio Reliquiarum late deducitur, additis praecipuis de Actis Sanctorum suorum relationibus, continet insigne specimen ejus fructus quem referebat Sanctus, relinquens

Superstitionibus
Aretinorum
aboleto.

Antichristianorum
Sectarum
redarguit.

utrumque sub
Eugenio Quarto
E

post turbas
Bononienses

F

ab eis vicissim
graviter accusatus sub
Narino 5

Volaterræ
relictum ab
eo nomen Jesu

A quens iis ubi prædicabat locis Nomen sanctum, ita expressum sicut Bononiæ factum jam vidimus. Relatio hæc est: Anno mdcxvii, die xiv Decembris ad Vesperam, Domini deputati, D. Alexander Bavo, D. Raphael Mapheus, D. Curtius Inghiramius, in sanctissimi Nominis Jesu templum se contulerunt, et præcedentibus D. Francisco Mapheo et Ludovico de Minucciis, ut prædicti asseruerunt, præcati sunt Patrem Magistrum Antonium de Panzerinis, S. Francisci conventus Guardianum, et D. Franciscum, quondam D. Joannis, Picchinesium, nunc Venerabilis Societatis Nominis Jesu Priorem; ut illis admirabilem Nominis imaginem aperirent et demonstrarent: cui, ingentibus miraculis per eam effectis, Vulturæ maximus honor semper habitus est. Cum etenim S. Bernardinus munus prædicationis Vulturæ exerceret anno mcccxxiv, in tabula lignea radiis aureisque litteris venerabile Nomen depinxit: ad ejus devotionem in omnibus concioibus, quas Divus agebat in plateis et in S. Francisci prato, populos incitabat. Quos eodem Jesu Nomine benedicens, mirum in modum proficiebat: et hic benedicens modus a Martino Papa V approbatus et commendatus fuit. Livus Bernardinus Vulterra postea digrediens, tabulam in qua Nomen Jesu depinxerat, Vulturæ Reipublicæ donavit: quam, veluti thesaurum pretiosissimum, semper custodiendam curavit, et in qualibet necessitate, tam pro impetrandis imbris atque aeris serenitate, quam pro evitanda peste, fame et bello, civitas Vulturana ad prædicti Nominis Jesu auxilium confugiens, vel illud publice in ecclesia adorandum exponens, vel solenni lustratione pro urbem delerens, petita a Deo beneficia semper obtinuit. Senatus igitur Vulturæ templum in hujus sancti Nominis honorem a fundamentis erexit; ibique Societatem venerabilem, quæ illud custodiret et honorifice conservaret, instituit; ut appareat in libro Liberationum Collegii de anno mcccxxlii, in archivio Volaterrano asservato, a me Notario viso et lecto. Præfati igitur Domini, cum ad aram accessissent, fenestellam cum ligni deaurati craticula inspexere: ejus clavis in Prioris ejusdem Confraternitatis erat potestate. Duplici serico velamento sanctissimum occultabatur Nomen, detectum atque lignea depictum tabula, cubito altum, dimidia cubiti parte latum, procidentem adoraverant. Quod ut e loco, in quo asservatur, moveerunt in ejusdem Societatis apodyterium, vulgo lo-

propter mi-
racula, tem-
plo erecta
honoratur

et Confrat-
ternitate.

B spogliatorio, perrexerunt: ubi alia D. Bernardini erecta fuerat Societas. Tabernaculum cum duabus præmunitum seris viderunt: quarum alteram Pater Frater Franciscus Collins, a Patre Guardiano prædicto jussus: alteram D. Franciscus prædictus, uti Confraternitatis Prior, reserverunt. Eandem tabulam, coloribus et splendoribus aureis a Livio Bernardino depictam, viderunt omnes: quæ postea clausa fuit eodem modo. Quæ omnia eodem die mihi Notario prædicti Domini electi deputati deposuerunt. Hactenus Volaterrani.

12 Porro vir Deo dilectus, toto vite sue labente curriculo, fuit versus dilectus castitatis. Ob quam causam quando prædicabat, nunquam patiebatur tormatim mares cum mulieribus misceri, propter lenocinii turpitudinem abolendam; nec non ad claudendum vagos et impudicos tam virorum quam mulierum conitūs, sequestrationem omnes illos collocari et coaptari mandavit: et ne alterutrum vel mutuo viderent, longissimum pannum funiculis alligatum per medium utriusque cohortis interponi, quasi pro pariete jubebat, ut ab eorum mentibus, per impudicum et vagum intuitum concupiscentiæ voluptate depulsa, devotus ejus concioni intenderent et vacarent. Unde vir Dei Senis cum ingenti congregato

In concione
jubet viros
seorsim a
feminis se-
dere

populo mirifice prædicaret, et quasi omnes avido corde patulque auditu ejus verba attenderent; quidam juvenis, valde impudicus et inhonestus omnique lasciviæ deditus, ut mulieres juvenes aspicere posset, illas in corde suo mœchatus, contra voluntatem viri Dei, spreto virorum conventu, versas partes mulierum stare impudenter audebat. Qui a viro Dei plerumque admonitus, ut inde discederet et cum maribus sederet; nequaquam viro Dei paruit, sed semper deterius il peragebat. Igitur intensus eminus vir Dei juvenem illum, ejus pia spernentium monita, ad solitumque locum sic effrontem accedere, et absque aliquo pudore persistere; quasi prophætico spiritu ejus vaticinans malam mortem, divina ultione permissam, eidem clara voce sic ait: Tibi dico, qui ibi contra meum velle stare audes, qui deaurata veste ornaris: ego rempettem, quod morte mala diraque peribis. Qui juxta verbum viri Dei, eodem anno in Ancunitana urbe, propter nefanda opera sua reatumque suorum suffragantibus meritis, pessimæ ac sævæ mortis interitu, vitam capitis abtruncatione finivit. Ita MS. Rubec-vallis cap. 20 et paucis Surius cap. 50.

13 Perusii aliquibus temporibus infra anni circulum, suggerente diabolo, fiebat inter eos nefandum ac horribile bellum. Armabantur cives, induti atque cooperti galeis ferreis, et per totum corpus thoracibus ac armillis, de bubulorum boumque tergorum diversitatibus mirabiliter ordinatis, quique sæpiissime præliabantur ad invicem. In quo quidem profano certamine plerique miserabiliter interibant, quatenus sic infelicitate ictibus cadentes, satana: reprobi martyres existissent. Ad vir Dei veniens ad præfatam urbem, damnavit illud perniciosum et execrabile bellum: omnesque illas armigeras vestes destrui jussit, et quod nunquam in perpetuum fierent, de cetero omnibus annuentibus sub penis gravioribus ordinavit. Cetera autem jocalia, per Ecclesiam non concessa, et ea ad honestum cultum mulierum penitus non decentia, in medio urbis, cunctis adstantibus, igne comburi jussit. Multa autem alia bona ibidem per eum Dominus operari dignatus est. Alio quoque tempore erat gravis partialitas in civitate Persina: quam percipiens B. Bernardinus, illuc concessit, et ad uniendum cives miserabiliter interibant, quatenus sic infelicitate ictibus cadentes, satana: reprobi martyres existissent. Ad vir Dei veniens ad præfatam urbem, damnavit illud perniciosum et execrabile bellum: omnesque illas armigeras vestes destrui jussit, et quod nunquam in perpetuum fierent, de cetero omnibus annuentibus sub penis gravioribus ordinavit. Cetera autem jocalia, per Ecclesiam non concessa, et ea ad honestum cultum mulierum penitus non decentia, in medio urbis, cunctis adstantibus, igne comburi jussit. Multa autem alia bona ibidem per eum Dominus operari dignatus est. Alio quoque tempore erat gravis partialitas in civitate Persina: quam percipiens B. Bernardinus, illuc concessit, et ad uniendum cives miserabiliter interibant, quatenus sic infelicitate ictibus cadentes, satana: reprobi martyres existissent. Ad vir Dei veniens ad præfatam urbem, damnavit illud perniciosum et execrabile bellum: omnesque illas armigeras vestes destrui jussit, et quod nunquam in perpetuum fierent, de cetero omnibus annuentibus sub penis gravioribus ordinavit. Cetera autem jocalia, per Ecclesiam non concessa, et ea ad honestum cultum mulierum penitus non decentia, in medio urbis, cunctis adstantibus, igne comburi jussit. Multa autem alia bona ibidem per eum Dominus operari dignatus est.

D
EX VARIIS
lascivo ju-
veni id can-
tamenti
prædicti
malam
mortem,

infra an-
num capite
plezo.

E
Perusii tal-
iter totales
rixos lusu
pessimo in-
ductas,

post adia
involatata
habet pro
pace con-
clusiones:

F

Nobis res
stentis prædi-
cat subita-
neam mor-
tem.

Qui estis bonæ voluntatis, et cupitis pacem, proponentes eam de cetero servare erga proximum; venite ad dextram manum meam; et qui nolunt servare, ponant se ad sinistram. Tunc Dei nutu omnes se recollegerunt ad dextram ejus, præter nomen nobilem et potentem juvenem cum suis satellitibus: qui suo in loco remanens, murmuravit contra B. Bernardinum, contentens ejus monitionem ex parte Dei sibi commissam. Tunc B. Bernardinus dixit ad eum: Ecce tu solus contemnis, quod ex parte Dei populo prædicavi. Dico tibi ex parte Dei, tu remittas proximo tuo, qui te et generalium tuum offendit: ut ponas te ad dextram cum aliis, ad pacem deinceps servandam: quod si non feceris, domum tuam nunquam vivus intrabis. Qui quidem Nobilis illam exhortationem vilipendens, nec ultionem divinam formidans, dum domum suam intrare veliet, ac limen domus confingeret; cecidit in domum subitanee moriens, juxta Sancti verbum sibi publice denuntiatum. Idem MS. cap. 23.

EX VARIIS.

Verum tegetes
peracutias
abolit:et civitatem
pacat.Bergomi
sacras ades
adificat.et alia sui
monumenta
relinquit.

A 14 Eadem aliquanto contractus habet Surius cap. 32, additque extinctum absque Ecclesie Sacramentis. *Mementi rixorum predictis Pius II, et ista addit:* Cum inter nos predicaretur se diabolum eis ostensurum, plurimis diebus populum hac spe suspendit. Itaque veniebant omnes ad sermonem visuri diabolum. Post plures dies: Servabo, inquit, quod promissum est, et cum unum promiserim diabolum ostendere, multos ostendam. Respicite invicem alter alterum, et sic videbitis diabolum: nam vos ipsi diaboli estis, qui opera diaboli facitis. Anno mcccxxiii, Virinum (civitas est in ultimis Venetæ Reipublice finibus) Guelfis et Gibellinis factionibus graviter vexabatur: eo divino actus spiritu Bernardinus se contulit, publicæque salutis studiosissimus media in platea, ferventi animo, omnes ad pacem colendam invitavit. Cumque animadverteret dissensiones, sectas, odia, bella, caedes, non aliunde quam ex factiosissimæ civitatis regimine pendere: ordines, quibus tum in rebus administrandis Virunenses utebantur, acerrimis verbis insecutus, cives ad eos corrigendos aut eos abolendos hortabatur. Quæ res effecit, ut Delphini Venerii, qui civitati præerat, jus, ac Venetæ Reipublice nomine, in unum collecto Consilio, Aldobrandinus, ex præclara Dojonum familia Doctor eximius insurrexerit: ac omnibus audientibus ea de pace tractavit, quæ ad conciliandos animos tum maxime spectare videbantur. Neque id profecto frustra. Nam vix habita oratione, cum præsertim nudentis Bernardini auctoritatem civibus incalearet, flamma consumptis pestiferis ordinibus, vetere simulatè deposita, penitus extinctis odiis, concordiam unanimes sunt secuti. Cumque deinceps publicam civitatis tranquillitatem, quæ auctore Bernardino ex hac ordinum mutatione proflexerat, agnoscerent, immortales gratias pro accepto beneficio, egerunt. Ac ne sibi ingrati animi nota turpis inmereret, accepti beneficii memores, erectum postea S. Bernardino templum, longis Presbyterorum aliorumque ordinibus, quotannis celebrare consueverunt: illius etiam multis in locis pinxerunt effigiem: quam cum seculissimæ quidam calce tegere atque abolere contenderent, infestissima quoad vixit lepra divinitus horruit, ac misere squalens laboravit. Ita legitur ante Opera et apud Waddingum, ex Historia quem tradidit Georgius Pilo Virunensis, in epitomen per Alexanorum Gattum relictæ.

C 15 Marcus Antonius Benolius, in Commentariis de vita et rebus gestis Sancturum Bergomium, per Joannem Antonium Guainerium Cannicem ex Decurionum decreto expulsum et actis anno 1584, de Sancto ab urbe Mediolani Bergomum advocato sic loquitur, quasi is suscepta Franciscani canobii ibidem Custodia apud Bergomates versatus esset annos xxiv. Id licet nemo facile admisceat, credit tamen, variis quibus ibi intra tempus istud fuisse potuit vicibus, eos tractus concordie et purificationis publicæ cum emulatione merum relatos, quos ibi Benolius refert; addens, quod intra urbis mœnia templum, cui Virgines montales inservirent, Bernardino auctore conditum est; et S. Mariæ, cui cognomen tum Rosarum indiderunt, consecratum. Pro Bernardino item merito Petrus Alzanius domuncula et agello dimidi juxeri, qui sub urbe est, anno mcccxxiii Minorum ordine donavit. Ejus rei adhuc monumentum extat, a familia Alezania, ad declarandum majorem pietatem, servatum. Ibi alterum templum edificatum, quod S. Mariæ itidem dicuntur, gratiarum nomine insigne est. Ibi itidem cœnobium, quod posteri perfecerunt, inchoatum. Ante templum quercus S. Bernardini manu sata fuit, quæ ita crevit ut proceritate et crassitudine quercum naturam vincere putaretur. Ea ætate nostra a radicibus eruta et dissipata est, et ejus materies

in variis cœnobii usibus consumpta. Non longe ab D eo robore Bernardinum prolapsam recidisce ferunt, famaque tenet, ubi manus quæ assurgendo nitebatur extensa est, ibi ad numerum digitorum, quinque locis fonticulorum scatebras emicuisse. Aucta in urbe mirum in modum religione, Bernardinus agrum Bergomatem, cohortando ad pietatem, Evangeliumque interpretando obit. In valle (Seriana oppidum est Clusorum frequens ac celebre, caputque ferme totius regionis) dum ibi prædicandi officio paucos moratur dies, factum est ut non procul ab oppido montanus quidam vita excederet. Triduo postquam sepultus est, immundi spiritus vox ex ædibus exaudita est, animam mortui illius simulantis, et plurima bona patri-familias si sibi parvisset pollicentis. Rebelles et invidi spiritus in id præcipue incumbant, ut in eandem calamitatem, in quam quondam ipsi superbia elati inciderunt, quam plurimos trahant: idque illis facile succedit, si se per omne obsequium insinuare in animos incautorum, et fovenda spe, honorem qui summo Deo debetur, ad se traducere possint. Verum prædentes Dei ministri diabolicas artes optime agnoscunt, et ac pro veris quæ illi fallaciter pollicentur audiantur, efficiunt. Itaque nuntio Clusorum de hac re allato, Bernardinus veritus, ne quis in fraudem laberetur, plurimis prosequentibus eo contendit; et in ædibus inclusis, commisso cum hoste certamine non prius destitit, quam eum domo illa eiecit.

Clusoni da-
nomem mul-
ta pollicen-
tem compe-
scit.

E

CAPUT III.

Miracula a S. Bernardino vivente patrati

Cum vir Dei Senis Evangelium fortissime prædicasset, cum omni comamine vita objurgando et virtutes inserendo, nefarias consuetudines illicitosque ludos ibidem radicatus extirpavit. Quia universus populus urbis, propter præcipuum et singularem devotionem quæ afflictebat ad ipsum, eidem quæcumque mandasset juxta ejus utrum protinus obediebat: omnia illa inhonesta jocalia et suppellectilia diabolica, acervum ex eis faciens, igne comburi mandavit. Unde quædam mulier, viro Dei valde devota, quondam ægritudinem incurabilem patiens, avide peroptabat fimbriam vestimenti ejus, ex ineffabili devotione contingere. Statuit igitur tempus et locum pariter consuetum, et clam per viam manens mulier illa, virum Dei est tacita peruncinata. Cum vero vir Dei propior esset, illa prosiliit: et ejus pedibus provaluta, fimbriam vestimenti ipsius devotione fidelissima tetigit. Sed vir Dei, quia nunquam sinebat se a muliere tangi, nec solum cum aliqua fere ullo in tempore loqui permittebatur; primum quidem de tactu illius inopinato turbabatur, deinde intuens fidem illius devotam, æquanimiter pertulit: quæ statim adepta est integerrimam sanitatem. Item in eadem urbe, vir Dei cum per dies plurimos prædicasset, erat vir quidam paralyticus, omnium membrorum quodammodo beneficio destitutus: quem juxta in lectulo decubentem parentes ejus, maximam in virum Dei fidem gerentes, posuerunt ante illum. Cumque quotidie id egissent, quædam die vir Dei benedictione accepta postquam prædicasset, vir ille meritis Sancti incolumis factus, omnium membrorum est integre officio restitutus. Idem M.S. cap. 21, et de solo tactu fimbriæ Surius 31.

Sanat Senis
agrum tan-
gentem ves-
tis sue fim-
briam.et paralyti-
cum sua be-
nedictione:

17 Postquam Romæ prædicasset, misit ei quædam uobilis natrona species ad confortationem suam. Tunc dixit B. Bernardino ad famulum species deferentem: Non indigeo ego. Sed vade ad vicum istum, et quere infirmum in lecto decubentem, et dic illi, Frater Bernardinus, mittit has species

Roma sanat
agrum mis-
sas aromati-
tus,

A species sibi oblatas tibi, ut in nomine Jesu comederas et conforteris. Qui quidem, quam primum comederat, sanus factus est et lectum dimisit. Aliquando tempore postquam Romae diu praedicasset, exivit urbem sedens super parvum mulum. Extra urbem occurrit ei leprosus, qui petens ab ipso elemosynam, audivit ab eo: Argentum et anrum non est mihi. Sed solvit de pedibus suis soleas, et dedit eas illi leproso: statimque leprosus cum gratiarum actione accipiens soleas, sedens super terram induit eas: et operante Deo ab omni lepra curatus est, et restituta est caro ejus, sicut pueri parvuli ad munditiam. *Idem MS. cap. 24. At Surius cap. 53 solum primum miraculum habet, et aromata vel confectiones verit, quae hic species appellantur: loco aliorum autem ista habet.* Nimia prolixitate onerosus ero, si cuncta ejus miracula singulatim enumerare velim, quae tamen populo circumquaque sunt notissima, certisque testimoniis confirmata. Accidit semel alio tempore, quod quidam tector sedens in tecto, et videns equitantem R. Bernardinum per plateam civitatis Aquilensis, dixit: Ubi vult nunc Papa nosse equitare? Cumque sic derideret eum, statim ventus validus venit, et deiecit eum de tecto in terram, ut esset quasi totus conquassatus, tam in corpore quam in membris. Mente vero aliquantulum recollectus, culpam suam quantum potuit recognovit, et se ad B. Bernardinum delerri fecit: ut eum signo Crucis signaret. Quo facto sanus surrexit et liber evasit. Alio tempore quaedam puella, filia Joannis Antoini, duas habuit plagas terribiles ac incurabiles, unam in collo, aliam in brachio sub pectore, ita ut subtus brachium viscera viderentur. Quod cernens Domina Ludovica, mater praedictae puellae, et praescriptus Joannes pater ejus, cum magna devotione filiam suam praedictam orationibus B. Bernardini commendaverunt; qui eum signo sanctae Crucis signavit ac dimisit: et de mane sequenti puella fuit sanata totoliter, atque liberata ab omni plaga ac curata. Revertentes autem parentes, B. Bernardini gratias retulerunt: a quo prohibiti fuerunt, ne alicui dicerent quod factum fuerat ipso vivente. Examinato vero lujus miraculi facta fuit per Dominum Jacobum Namerii, Decretorum Doctorem, Vicarium Domini Episcopi Reatini, instantibus Notariis dicti Domini Episcopi, nomine Andrea et Antonio, Matthaeo Paulicum aliis quam plurimis. *Haec ex praedicto, MS. cap. 25. Surius primum habet cap. 48, secundum cap. 42. quod in prima Vita nunc.*

B 14 ubique testimoniis est relatam.

18 Exierat quandoque vir sanctus cum Fratre, ut Mantuae concionaretur. Transmittent la autem ei erat aqua, urbem illam attingens. Rogavit nautam quemdam, ut causa Dei ipsum traderet. Nauta, marecellum a Deo expectandum negligens, nautum exegit, existimans illum laenter sub cucullo habere loculos nummis repletos, ut quidam solebant ex illis, quos Conventuales vocant. Bernardinus ait, se Dei amore facultates suas omnes contempsisse; iterumque orat, ut pro Dei amore ipsum cum socio transvehat, eadem hora in urbe illa concionem habiturum. Recusat nauta, et dicit: Etiam si omittenda tibi concio sit, ego te in navim meam non recipiam, nisi nautio persoluto. Sentiens vir Dei non posse se hac via trajicere in urbem, bene confidens Domino, qui humiles et timentes se custodit, qui imperat ventis et aquis, qui sedare novit tempestates omnes, et super mare graditur, sic compellat socium suum: Frater mi, satisne filius Domino? Respondet ille: Plane, Pater. Et Bernardinus: Potes, inquit, imitari, quod me facere videris? Illo dicente, te posse: Bernardinus palliolum suum expandit super aquas, priusque ipse calcavit illud;

socius sequitur, atque ita ambo flexis genibus, oculis et manibus in caelum sublatis, divinam jugiter implorantes opera, in alteram aquarum partem sine ullo metu et cura incolantes evasere, cum navis necesse medium esset e mensa spatium. Cernentes id tum qui in navi erant, tum qui stabant in littore, alta voce pariter implorabant Dei misericordiam, tam insigui miraculo obstupefacti. Postquam autem terram attingit Bernardinus, nulla visus est aspersus aqua, nec pallium madefactum fuit. Hoc ego miraculum didici a cuodam sena Presbytero, cui in juventute sua cum Bernardino magna intercesserat consuetudo et familiaritas, qui eum suis oculis ita, ut diximus, viderat aquas transmittentem. *Auctor Vita apud Surius cap. 34 et paucis MS. cap. 26.* Quemadmodum autem Spiritus sanctus dona sua spiritalia ei ininvicibiliter infunderit, eique illapsus ignito ardore suo linguam ejus facundiam et discretam reddiderit, miraculum subjectum lenienter demonstrabit. Volebat ille in quodam Ecclesiae Concilio generali Graecos, qui ei intererant, veram salutis et veritatis viam docere: sed magno animi dolore cruciabatur, quod illi nunc non callet idiomata. Secum autem cogitans admiranda Dei opera, et ut ille suis Apostolis contulerit, ut possent omnium gentium linguas loqui: obnixus rogabat eum, largiretur illis intelligentiam eorum, quae dicturus esset ad illos. Mox ferventi spiritu, multa in Deum fiducia fretus, ascendit suggestum; Graecaeque concionatus est, de Catholica fide Graecos summo studio erudiens: ita ut mirarentur omnes, dicerentque eum non minus probe nosse Graecae, quam si in Graecia natus esset. Sed Deus movet linguam ejus, et loquebatur per eum. Cum enim a suggestu descendisset, et omnes laudarent ejus Graece dicendi facilitatem et copiam: ille Deo soli honorem omnem tribuens, mansit expers Graecae linguae, ut antea fuerat. *Surius cap. 38. Fidelitque intellgo Concilium Florentinum, habitum anno MCCXXXVIII, praesentibus Joanne Palaeologo Imperatore Constantinopolitano et aliis Graecis.*

19 Postquam autem Deo visum fuit laboribus ejus finem imponere, extremo anno vite illius hanc ei inspiravit cogitationem, ut inviseret patriam suam, civisque et sodales suos: eorumque animos excitaret ad amandum Deum, et ejus mandata servanda. Venit ergo Massam, ubi natus fuerat: et tota Quadragesima ille docens a suggestu verbum Dei, cum multo labore, nihil sibi pareans, populum coelestis mana satiat, et sicut ejus potu salutis explevit, spiritalibusque eos consolationibus abunde refecit. Factum autem tunc ibi divinitus est singulare quoddam miraculum, ut cempiterna apud illos Bernardini memoria conservaretur. Cum enim aliquando praedicasset populo, repeteretque hospitium suum, Hispanis quidam, lepra admodum horrida et deformis, ei obviam venit, visendi ejus cupiens. Cives autem moleste ferbant illum hominem ire per oppidi sui plateas: itaque bonis verbis extra urbem eum educebant. At ille postriede clam rursus venit in urbem, rogavitque humiliter Bernardinum, ut calcas ipsi daret, quibus pedes tegeret: cogeatur enim pra inopia ire nudis pedibus, qui valde itumuerant et moribidi erant. Motus misericordia ejus miserum hominem vir sanctus, dedit ei calcas suos, a suis pedibus detractos; verum discipulum et legitimum filium sese hoc ipso declarans Patris sui Francisci, qui se nudavit, ut pauperem Militem vestiret: quod quidem etiam in aliis saepe fecit similiter, cum S. Martino libenter de sua paupertate impertiens alii: larga enim misratio erga inopes et calamitosos homines ab infantia creverat cum illo. Sed audi jam, quid leproso contigerit. Cum illis calcas

D
EX VARIISConcionatur
Graeco ad
Graecos, nes-
cis linguae.

E

Bernardino
Massam re-
verso,

F

sanctus le-
prosuset leprosum
datis soleis,e tecto lap-
sus sanatur,et puella
ulcerosa.Nauta re-
cusans ipsum
transvehere,in palliolo
transit cum
Socio.

EX VARIIS

A calceis suos induisset pedes. mox ab oppido egressus est; parumque progressus, sensit calceos plenos calculis vel silicibus, quibus saucii pedes ejus attererent. Solvens ergo illos a pedibus, expurgare voluit; et ecce videt eos plenos tamquam piscium squammis, pedesque suos usque ad genia sanatos. Impense igitur laudans Deum, jucundissimo animo ire perrexit, calceis ad pedes alligatis: rursusque parvo emenso viae spatio, videbatur sibi calceos arena et lapillis refertos habere,isque pedes compungi. Denno ergo exiit calceos, cernit squamas, ut antea, seque usque ad renes curatum. Ueberiori inde concepto gaudio, adiungit calceos pedibus, letabundus et Deo gratias agens. sanctique Bernardini meritis se commendans, ceptum iter proseguitur. O Deus semper inextinguibilis, quidnam possit satis esse tuis enumerandis beneficiis! Tertio rogatur vir ille, post breve iteris spatium, detrahere sibi calceos, et excutere squamas. Tum vero sensit se integra sanitate potitum; atque inde incredibili letitia affectus, rediit ad urbem. totoque peccatore ingentes Bernardino gratias egit, quod ejus meritis a lepra repurgatus esset. Audiens hoc servus Christi Bernardino, Deo concedens honorem, ejus inextingibilem misericordiae et bonitatis gratias egit, praecipitque homini restitui, ut Deum in ejus operibus laude et predicatione efferret, nec cuiquam unquam, dum ipse viveret, hoc miraculum indicaret.

Comestabili
Castellae pro-
lem impetrat.

B 20 Circa annum MCCCXXXI fertur S. Bernardino Compostellam, corpus S. Jacobi Apostoli veneratum, abiisse: et Ferrariae, quae Palentinae diocesis oppidum est, hospitio exceptum esse a Petro Fernandez Velasco, primo illius familiae Comestabili Castellae, atque hunc cum uxore rogasse, ut pro illis apud Deum intercederet, ut post aliquot annos in conjugio jam transactos, prolem concederet. Promisit vir sanctus se facturum. et in regressu per eandem viam movit conjugem concepti jam foetus mulceni. Juxta ejus predictionem infantulum peperit, et in prophetiae memoriam Bernardino appellavit, nec non Fratribus observantibus coenobium posuit, indito ecclesiae titulo S. Bernardino. Ita Waddingus post Tomum 8 in Additionibus ad Tomum 3 num. xi. Coenobium tamen post Canonizationem Bernardino contractum censet: superest autem hodieque stirps illa, ex eaque praeteritis nuper annis Belgium nostrum Gubernatorem habuit, cum eodem Comitis-stabuli Castellanae titulo et cognomine Velasco.

C

CAPUT IV.

Miracula quaedam post obitum facta.

Caprariorum
delata vestis
miraculo cla-
ret:

Mortuo Bernardino non mediocriter morebantur Fratres, quod sollicitudine cernerent suavisimam praesentiam ejus; nec minus tamen se consolabantur, quod tam sancto obiisse eum cernerent: praeparabant autem res necessarias corpori ejus sepeliendo, illud pro veteri more lavabant, alio eum cucullo induebant, vestem vero quae solebat uti mittebant ad monasterium Caprariorum, quod est extra Senas: ubi ejus libri et alia, quibus pro magna necessitate uti consueverat, conservabantur: ubi etiam ejus est bibliotheca, cujus codices sua manu ipse conscripsit: quo loco multa fiunt quotidie miracula, in iis qui illic eum visitant et vestes attingunt. Apparuit a Fratribus arca in qua condirent corpus ejus, illudque Senas veherent. Quod ubi animadversum est, Magistratus urbis Aquilae corpus illud et Fratrum manibus quam primum abstulerunt, extractumque ex arca in qua jam repositum fuerat egregie exornarunt: et qui-

bendam fidei civibus custodiendum tradiderunt, ut E postero die illud in templo spectandum omni populo proponerent: miseruntque ad urbis Episcopum rogantes eum, ut cum toto clero suo velit interesse sancti viri exequiis. Adduxerunt inde ipso Ascensionis Dominice die corpus ejus ad ecclesiam, sane quam honorifice; ubi plebs omnis collecta erat ad illud conspiciendum et deosculandum... Tanta autem fuit adventantium frequentia, ut Episcopus cum Clero aegre posset divina Officia peragere. Il vero cernens oppidi Magistratus, de communi sententia statuit, ut sacrum corpus extra aedem Franciscanorum, quae angusta erat, per civitatem et forum, ad S. Maximini primarium templum efferretur. Sequabatur funus ingens hominum turba: accendebantur faces et cerei circum corpus, cum pro se quisque certatim vellet cohonestare funus: concinebat Clerus, lamentabatur populus praeter gaudium: inter omnes coibat pax et consensio, qui tamen ante inter se acerbissime dissenserant, ita ut septem ex primariis ejus oppidiviris trucidati essent... Reportatum inde corpus ejus est ad ecclesiam S. Francisci: nec tamen terra illud condere voluerunt, sed deposuerunt in sacello ferreis cancellis munito, adhibitibus excubitoribus, qui nocte ac die illud custodirent, donec arca ferrea duodecim instructa seris pararetur, atque in eam illud impoeretur. Contigit illo die inter alios aegros Fr. Benedictum a Marsico Minoritam adesse, membrorum officio destitutum, dextra aure surdum, et iogentes sonos tamquam moletrine aut malleorum incudem tundentium illic sentientem. Is arripuit panem quo exanime beati viri corpus post lotionem deterens fuerat; illoque se involvens, postquam diligerenter confessus erat peccata sua, humiliter flexit genua ad pedes sancti viri, orans sibi sanitatem restitui. Rediit illico auditus sensusque et vires instauratae sunt. Haecenus Sarinus: Waddingus non nisi sequenti die Veneris ad S. Maximini ecclesiam delatum corpus ait, quae autem exinde ambo proseguuntur, in MS. Ruben-vallis sic narrantur.

ad expositum
in ecclesia
corpus

E

auditus et
gressus recup-
rantur.

22 Interim autem dum sic in arca lignea jaceret corpus ejus inbumatum viginti sex diebus, erat maxima discordia inter Superiores, scilicet Scabinos seu Consules civitatis Aquilensis, et inter cives et inferiores ejusdem civitatis: adeo quod per superiores, erant de communibus et inferioribus civibus quatuor decapitati. Et propterea cives inferiores insurrexerunt contra superiores, et ceperunt ex eis quam plures, volentes eos decollare. Et adducti sunt ad forum, ubi jam genua flexerant ad decapitationem, faciebue eorum pannis lincis velatis et ligatis. Tunc vox unius sonuit in aere, tria vice clamantis (quae ab omnibus inibi praesentibus audiebatur cum magno timore) Nolite effundere sanguinem innoxium, sed festinate ite ad ecclesiam Fratrum Minorum, ibique reperietis copiose de sanguine innocente. Itaque cives ab inceptis malitiis perterriti desistentes, et celeri cursu ad ecclesiam Fratrum Minorum pervenientes, repererunt sanguinem de varibus B Bernardino effluere copiose, ac si de duobus fontibus scaturientem aquae largissime; in tantum quod sepulchrum ejus ligneum, circumcirca clausum, ex violentia sanguinis deposuit et amovit conperculum: quo etiam sanguine adimplebantur panni serici, super sepulchrum et super corpus ejus in ecclesia positi. T. disque sanguis effluxit tam diu perstititque continuatus, quod ad usque humiliter prostrati, veniam et misericordiam cum omni devotione a Deo poposcerunt. De illo sanguine multi homines, cum pannis laceis et lineis atque bombice, collegerunt miraculose de varibus ejus, eo tamen diebus mortuo mirabiliter effluxo, et multi per ipsum ab infirmitate

Sed et hor-
renda Aquila-
norum

F

sistitur
fluxus sangui-
nis e varibus
S. Bernardino
mortui.

mitate

A mitate curati sunt. *Eadem sed mutata phrasi, referuntur apud Surium cap. 89.* Ex cruce aliquid ad multos conventus, præcipue in provinciam Coloniam destinatum a Capistrano, legitur in *MS. Ultrajectino: et in Waddingo dicitur: quod idem Joannes Capistranus annis multis secum deferbat hujus crucis vasculum, omnesque sanabat languores.*

exequis fore
ubique cele-
brantur.

23 *Idem Waddingus, agens de exequiis Sancto ubique locorum, in quibus per Galliam calpianam prædicaverat, celebratis.* Primi omnium, inquit, coeperunt Perusini, magnaque et sumptuoso apparatu per triduum parentant, singulis diebus celebrante Episcopo, et vitam sancti viri pro concione explicante ejus discipulo Fr. Paulo Assiatie. Senenses similes sive majores adhibuerunt honores triduanos, in aperto foro, propter immensam populi accurrentis multitudinem. Omnes adfuerunt sacræ Religionis, etiam Carthusiani, alias hujusmodi congressibus insueta. Horum exemplum secuti sunt Florentini, Veneti, Tarvisini, Vicentini, Patavini, Mediolanenses, et populoa quoque oppida, ejus doctrinis aliquando instructa. Neminem, quod legerim, tanto honore et publicis iudiciis, statim post obitum prosecutæ sunt integræ provincie, nobiles civitates, regnorum imperia, et omnium ordinum mares et feminae; affatum et ubique Sanctum acclamantes, et opem ejus, tamquam inter Cæsites regnantis, suppliciter implorantes.

B

24 Cum autem ego, inquit Joannes Capistranus, felicem S. Bernardini obitum, in insula Sicilia tunc existens, ex mandato sanctæ memoriæ Eugenii Papæ IV, sensissem; ad Aquilanam civitatem pergens festinanter, ut tanti viri, signis magnificis coruscantis, diligentia quanta possem, Canonizationem bene merito procurarem; pari modo in platea et campo ecclesiæ et monasterii supra-dicti, astante etiam multitudine populorum, hora quasi eadem, videlicet inter tertiam et sextam, ibidem apparuit stella præfulgida: quam aspicientes qui aderant, cum admiratione alter alterum excitabat. Nec tamen eam tunc ego ipse, qui indignus thalamo præsidens, etiam de beata Virgine prædicabam, stellarum differentiam et varietatem considerans, cum non haberem etiam de apparitione dictæ stellæ notitiam fide dignam relationem; de commotione adstantium admiratus, quid inter se quærentes perscrutabar, cum stellam supra caput aspiciere non valerem. Tunc mihi indicaverunt apparentiam ejusdem stellæ, quæ super caput S. Bernardini coruscaverat, ibidem evidentissime declaratum. Cumque caput erexissem, eandem stellam limpidissime conspexi, Deo gratias agens et Virgini benedictæ; sperans et confidens, me felicem successum et letum effectum in Canonizatione sancti Dei viri infallibiliter obtenturum. Itaque factum est, Domino disponente, ut mane sequenti ex Aquila ad sanctam Romanam Ecclesiam gressos dirigens, præfatam stellam, tamquam docem itineris et comitem, pluries in itinere non solum ego aspererim; sed quam plures socii, qui mecum erant, inter quos Frater Matthæus de Regio de Calabris, Frater Philippus, Frater Joannes Theutonicius de Austria, et plures alii. *Hæc Capistranus, de quo in tertia persona eadem narrantur apud Surium, ubi dicitur Capistranum vacasse lectioni in cella sua, concioni se præparantem, cum stellam alii viderent, quæ olim super caput Bernardini splendisset.*

Stella videtur
plena die
Aquila,

et Capistrano
dat annos ad
promovendum
Canonica-
tionem.

Liberati a
submersione.

25 Puer annorum decem, Carinus nomine, Aquilæ natus, triticum ferebat ad molam aquariam, ut moleretur. Abiturus inde, de improvviso calcavit pede molendini rotam, cum ea circum ageretur ceciditque in foveam. In ipso casu invocans S. Bernardinum: Subveni mihi, inquit, S. Bernardine. Extractus inde

est ex aquis, quæ erant sub rota: admotusque igni ut calefieret, surrexit, et incolomis domum abiit. gratias agens Deo et S. Bernardino, Dominos Nicolaus Galiardinus filium habuit Benedictum, annos natum quindecim, valde a peste, febre et aliis exitiabilibus morbis afflictum, qui ut Medici omnem ei vivendi spem præciderent. Allatum est ad eum de panno, quo opertam fuerat S. Bernardini corpus. Eo panno ad corpus suum apposito, fricabat male affecta membra: statimque in lecto se erigens, Gratias, inquit, Deo et S. Bernardino: liberatus sum a morbis omnibus, et totus recte valeo. Imposuerunt deinde pannum illum capiti ejus: moxque, arctiori eum complectente somno, obdormivit, cum jam multo tempore nolla potuisset quieti potiri. Medici eo mane advenientes, ot lotium inspuerunt, sanum conspicunt, quem pridie pene mortuum reliquerant. Ille ille adolescens, Dei ope et S. Bernardini meritis, integra salute potitus est. *Surius cap. 64 et 65. Ultima refertur etiam in MS. Rubecallus sub faciem, et ista præponitur.* Maria uxor Colæ de Sicilia, inhabitatrix civitatis Aquilæ, per menses undecim vel circiter passa fuit febrem continuam: insuper de tertia in tertium diem magis ac magis prædicta febre gravabatur. Quæ portata ad tumulum S. Bernardini, facta oratione et tacto ipso tumulo, totaliter a dictis febribus sanata est et liberata. Alioquoque tempore Antenor Natalis de Sparetro, habitator Aretii, quartanis febribus et quotidianis in extremis laborans erat. Cui in somnis revelatum est, quod si voveret se visitaturum corpus B. Bernardini, sanari posset: qui expergetactus, voto emissio, libere evasit, et pristinae sanitati restitutus fuit. *Hæc ibi.*

pestis,

E
et febribus

quartana et
quotidiana:

26 Juvenis quidam Florentinus pervenit Latronium, et ex infirmitate quadam motus factus est, ita quod per quatuor annos gestibus eleemosynarum petivit quibusdam signis. Hic instigatus est, ut quidam mulieres adiret, quæ habebant eundem B. Bernardini. Quas cum reperisset, atque coram eis genua flexisset, quasi suffragium petens ab eis; mulieres ad deosculandum eundem omni muti apposuerunt. Quo facto voce magna clamavit: Misericordia, Misericordia. Et sic sanus effectus est: et mulieres similiter Dei gratiam et Sancti gloriam attestatæ sunt. Filia Joannis de Albana, Agnes nomine, ancilla Domini Antonii Baptiste Militis de Aquila, incidit in apoplexiam, quæ ei loquelam totaliter abstulit, et per multos dies nihil per os sonare valuit. Hæc ab omnibus Medicis diffidita, tacto sanguine B. Bernardini, perrexit ad sanctum corpus ejus; orationeque ut potuit facta, statim clamare cepit: O S. Bernardine, adjuva me. Igitur quæ antea pluribus diebus nec loqui nec linguam movere poterat, integre sanitati est restituta. Catherine, uxor Nicolai Pauli de Hungaria, Vesprieniensis diocesis, quæ passa fuerat paupum in oculo sinistro per menses sex et ultra, ita quod ex illo oculo nihil videbat penitus, veniens ad orbem Romanum, audita fama de miraculis, quæ per B. Bernardinum Deus ostendebat, accessit ad tumulum ejus, et facta oratione extitit continuo liberata de cæcitate. *MS. Rubecallis.*

loquela donata
juveni ac
puella mutis

27 Puella quadam Spoletina, cui nomen erat Polonica, in pectore habebat vulnus immedicabile, unde totum corpus multo dolore afficiebatur. Adhibebatur quidem a chirurgis curandi studium, non absque grandi ejus cruciatus, sed nihil effici potuit: imo vero pejus habere visa est, ut jam non longe a morte abesset. Mane autem dixit ad eam mater ejus: Filia carissima, commendes te S. Bernardino. Fecit hoc illa toto animo, ita dicens: O Sancte Dei Bernardine. libera me ab hac infirmitate mea. Ad ille misericors miserorum et oppressorum omnium consolator non ei suam negavit opem. Cum enim nocte

sanatur appo-

tema in

pectore

media

A media vigilaret illa, apparuit ei S. Bernardinus, visusque illi est cruce[m] exprimere in vultus ipsius, tenens eum per humeros : deinde evanuit. Mox illa admodum terribi et stupefacta, matrem suam accersivit, atque ei : Non sentis, mea mater, miram odoris fragrantiam? Non vidisti Fratrem illum, qui stetit ad humeros meos? Mater vero putans illum somniasse, dixit ei : Domini, filia, dormi. At illam non somniabat, sed alta et letabunda voce clamabat : Laus Deo et S. Bernardino : ecce enim sana effecta sum. Fuit Senis in S. Hieronymi monasterio Soror quaedam de tertia Regula, quae in puteum decidit, altum cubitos quadraginta : atque interdum capite, nonnumquam pedibus eminebat extra aquam. Inter eadem, memor illustrium miraculorum ejus, S. Bernardinum invocabat. Venientes autem quibusdam ad hauriendam aquam apprehendit finem, et sic sursum attracta est nihil lesa, atque et corpore et vestibus sicca, ac si aquas non attigisset, nec quidquam aquae evanuit ex ore suo.

28 Joannes Antonius Tornanus quodam vespere in gutture et sinistra scapula mortiferis fuit affectus vulneribus, ita ut nulla ejus vitae spes relicta videretur, nec ulla pharmaca vel cutuplasinata quidquam ei conferrent. Sed ubi humanum non suppetit auxilium, non solet desce[re] divinum. Miser iste tam immaniter vulneratus, ut egre spiritum traheret, praedoloribus nocte mortem impendentem expectans, visus est sibi sentire quendam, manu ipsam in latere percutientem, dicentemque : Non audivisti, miser, quam praecura et stupenda Deus perpetrat miracula per S. Bernardini merita? Cur ergo ejus non imploras opem? Ille haec verba diligenter auscultans, sibi ipsi animum addidit, commendavitque se S. Bernardino, orans reverenter sibi salutem restitui. O mirabilem Deum in Sanctis suis! Audivit pium hominis desiderium et bonae voluntatis propositum : dixit enim ager : Si sanis surrexero, S. Bernardine, visum corpus tuum et ceream imaginem offeram. Vix ea dixerat cum ecce sensit cieri corporis fluxum quendam tetri et concreti sanguinis, qui ab inflicto mandati vulnere, sanitati ejus impediens. Attulit illi fluxus cordi ejus levamentum quoddam et robur, cepitque habere melius. Perstitit ergo in implorando S. Bernardino, promissique se profecturum ad sepulcrum ejus in vestibus lineis. Tunc vero etiam noxii humoris a corpore defluxit : surrexitque homo confectum sanus, exiguis in corpora relictis vulneris cicatricibus. Abiit ergo oculus in lineis vestimentis ad sepulcrum beati viri, obtulitque illic effigiem viri e cera confectam, narravitque populo omni miraculum, quod in se expertus fuerat, laudibus effere[n]s Deum et S. Bernardinum. *Hac ex Suario : qui sequitur Gonzaga suggerit, agens de conventu S. Joannis Baptista Bernay in Normannia, qui est Conventus xxiii Provinciae Franciae.*

29 Anno mccccliii, in Bernasicensi urbe, meritis et precibus S. Bernardini stupendum factum fuit, super juvenem nondum quinquennem, miraculum, ejus narratio sequitur. Scdani scanderat dicti juvenis mater, ut poma in horreo recondita pro pueris pacificandis et recreandis assumeret, et eis praesentaret. Ilanc protinus senior trium suorum puerorum secutus est. Hunc cum vidisset adolescentior (de quo orditur sermo) continuo scandit. Ad summitatem scale perventus vestem talarem pede pressit, quo facto lapsus in terram interiit. Mater lapsu audito, a majori natu sciscitata est. Quid audio? num cecidit frater. Illa fremens et vehementi affectu dolore, velocissimo saltu sese juxta quatum oculisum recepit. Quo inter ulnas tristi amplexu suscepto, plorans et ejulans, omni destituta consolatore, mostissima mater super lectulum cadaver reclinavit.

Positis vero luminibus, versus Fratrum Minorum D cenobium gressus dirigit, recordata Canonizationis Beati Christi Confessoris Bernardini Romae per Nicolaeum Pontificem summum. Meminerat etiam cuiusdam prodigii, precibus dicti Sancti super quendam juvenem nuperrime facti : quam cum molendini rota nupervenerat, pristinis vitae et sanitati restituit. Cum haec et iis similia mediaretur, credit et sperat tanti viri suffragiis simile portentum super defunctum filium posse divina virtute conferri. Hoc miraculum et quam plurima alia de Sancto audiverat in ecclesia Sancti, ad quam multi populi confluebant cum devotione maxima et veneratione. Cum autem afflicta mater desolaretur, audita fuit a vicinis et amicis : quae cum ejulantem sic audirent, repentina incitatione se ipsas mutuo vocantes congregarunt, eandemque adeantes reprehenderunt quod inaniter fleret. Denique et Sanctos pro vita pueri restauranda invocaret, atque iteratam vitam speraret, dcentes, Corpus mortuum humari peti. Coram quibus vicinis, earum dictis minime acquiescens, vocit se filium suum ad dictam ecclesiam delatatum, pro divino auxilio et Sancti subsidio implorando. Confidens de Dei auxilio, devotione accensa iter arripuit, puerumque defunctum gestans profecta est : utque primum ad conventum pervenit, Fratribus supplicavit, ut preces funderent ad Sanctum, quatenus apud Deum, pro vita suo gnato restituenda, intercederet. Qui audita ejus supplicatione, statuentes cadaver super altare Sancto dicatum, juxta suggestum in dictae ecclesiae medio erectum, iujusmodique preces devotas fuderunt : Gaudet Ordo Minorum Francisci nova plantul' etc. cum Versiculo et Oratione. Tunc una ex comitantibus vicinis adiit ultare, et amplexatum juvenem sic allocuta est : O mi puer, quae sum ego? Cui ille : Mater, mea carissima. Ilac responsione audita, omnes Deum laudaverunt et Sanctum.

30 Anno sequenti mccccliiii (sicut ex manuscriptis Provinciae Franciae Monumentis habet Waddingus natus). 35) idem vir sanctus insignie patravit miraculum in urbe Medunte, juxta Sequanum flumen in Gallia, diocesis Carnotensis, approbatum et confirmatum sigillis et sygraphis Officialis et Archidiaconi Pisciaccensis diocesanique Notariorum ac nobilium virorum et religiosorum, in ecclesia Collegiata B. Mariae Meduntensi. Abortive nata quaedam infantula, mortua deducta ad altare S. Bernardini, ejus meritis et intercessionis revixit : et sacro lavacro ab originali expiata, indito Bernardinae nomine, paulo post animum Deo restituit, vita caelesti cum eodem gavissima. Circa idem tempus credibile est accidisse, quod ante Opera ex libro primo Fragmentorum Senensis historiae, ab Augustino Datto conscriptae, sic ipse auctor refert. Frat mihi frater germanus Joannes, minor natus, qui sub Salvatoris Regula Deo serviebat. Is aliquando rustico operi intentus, cum sarmentum amputare cogit, elalente falce medium manum graviore ictu ferit, articulos confringit, contractis nervis manus elanguet. Hanc quatuor circiter annos mancam, et velut concretis digitis languidam atque intractabilem gerit. At cum supplex et multa vi lacrymarum perfusus, in basilica S. Donati spectantibus multis ad Bernardini cervical manum admovit : subito recuperato vigore ita enituit, ut ad quavis ductum facillime converteretur : ut exinde percom-mode illius ministerio usus sit. Quae res una cum ceteris, et iis quidem pene innumeris miraculis, majorem in modum Bernardini illustravit gloriam,

et mortuus,

E
super altari
Sancti
reversit:Item 1454
puella
abortiva.

F

manus ex
incisione
contracta
sanguitur.literatur in
puteum
prolapsa,mortifera vul-
nera consoli
dantur.An. 1453 puer
ex alto lapsus

A

CAPUT V.

Mortui Bernardini fama a Romanis Pontificibus Eugenio IV et Nicolao V contra obtractores propugnata et canonizationem seculum miraculum.

Amedeus quidam de haeresi accusatus a Sancto

Inter plures tizianorum sutores, quos S. Bernardinus predicationibus suis convulsit, numerandus etiam venit Amedeus quidam, in civitate Mediolanensi Computi scholas Regens, siue (ut explicat Odoricus Raynaldus ad an. 1446 num. 8.) Arithmeticum docens : quem nonnullos contra fidem et scandalosos errores seminare cum innotuisset Bernardino, postquam eum caritative monuisset, et illum non corrigi, sed in solita perfidia perdurare cognovit; tamquam verus fidei animarumque zelator, iuxta Evangelicum dictum nuntiavit Ecclesiae, illum coram multitudine fidelium in sua predicatione publice nominando, quosdamque illius errores explicando, ut Christi fideles lupum sub ovina pelle latentem possent effugere, sicut praefatur in *Bulla sua post Sancti mortem data Eugenius Papa IV. Neque praefuit veripellenti obtentu a Iudice corrupto absolutio, quin Archiepiscopi Mediolanensis Vicarius convicto congruam poenam imponeret, et ahequimodi erroribus abstinere sub excommunicationis poena mandaret. Fecit ille, tacita veritate, et expressa falsitate, circumvento Pontifice Eugenio, litteras ab eodem expressas, quibus abscondit Iudex haud satis consultus, edidit Amedeum probe Catholicum habendum, Bernardinum vero obligatum retractare quae dixerat, licet ejus nomen, neque in Amedei supplicatione, neque in Pontificis rescripto inveniretur expressum. Quod ille sciens, cautius agens privatim forasiss ea sententia jactabat sese, publice autem nihil movere audebat quoad rixit Bernardinus: Certe Nicolaus Papa affirmat, quod asserant sententiam Amedeus Bernardino (licet per plura tempora postmodum supervixerit) intinere vel insinuare seu in notitiam delucere nullo unquam tempore curavit; sicut nec ipse illius unquam notitiam habuit, quemadmodum sibi compertum esse idem testatur Nicolaus.*

et Bernardinum excommunicationis obsequio praedicat :

quod negat Eugenius :

32 *Item, post Bernardini obdormitionem in Domino, antiqui hostis invidia procurante cujus est proprium, ut quorum actus vivitum contaminare non potest, eorum famam, ne illa Christi fidelibus bonae opinionis odore et exemplo fructifera reddatur, mordere et labefactare non desinat praedictus Amedeus, inimici hominis iustigatione, ad ejusdem Bernardini claram celeberrimae famam, et in populo Christiano fructus uberes afferentem, denigrandam, per quosdam Mendicantes et aliorum quorundam Ordinum Professores, praedictam asserant sententiam coram populo ad audiendum divina congregato pluries publicari, ac dictum Bernardinum, ejus sententiae praetextu, mortaliter peccati culpam incurrisset, ac sententia excommunicationis ligatum fuisse, et in mortali peccato ac excommunicatione decessisse, praedicari et diffamari procuravit et fecit, ipseque asserere et dictum disseminare pollicito ore non erubuit. Quod ut pronuntiatus Eugenius Papa non absque cordis amaritudine intellexit, anno MCCCXVI VII Id. Novembris, explicata quam Nicolai Papae verbis indicimus causa, et praefatus, quod si praefatus Bernardinus de ejus fide ac puritate, caritatis ardore ac sanctissima predicatione plurimum confidebat, fuisset in litteris suis nominatus, eas nullatenus ipse dedisset; jubet in Amedeum animadverti, et eos omnes qui vigore praetaxatae sententiae de Bernardino, qui etiam innumeris miraculis fide dignorum relatione asseritur curascare, in suis predicationibus oblatrare praesumpserunt,*

Maji T. V

compelli de tanto viro maledicta retractare. Subsecuto post tres non amplius menses. Eugenii mors fecit, ut Amedeus cum suis sequacibus nihil de concepta remitteret malitia : quapropter grescenti in dies malo novum afferre remedium necesse habuit Nicolaus P. pronominatus, per Bullam datam sequenti anno MCCCXLVII xviij Kalend. Maji, quam coeant anno integram vi, debis apud Waddingum num. 8 : nobis satis erit pauca delibasse.

33 *Postquam igitur prolixè exposuit Pontifex, quae in causa Amedei ejusque favorem male ac subreptitè acta erant; et quomodo circumventum se protestatus Eugenius, nullam et irritam esse sententiam praetaxatam pronuntiasset; similiter ipse eandem modis omnibus cassat, irritat, et annullat, obolere eandem et litteras eo spectantes, ubicunque fuerint, jubet. Et insuper, inquit, quia nobis apertissime constituit dictum Bernardinum Catholicae fidei fidelissimum praedictorem, et salutis animarum Christiani populi ardentissimum zelatorem, juste, sancte, et religiose, ac secundum divina et humana mandata praedicti Amedei errores compuisse et confutasse; ac quidquid circa praemissa vel praemissorum occasione per eum praedicatum fuit, recte, sancte, juste et religiose ab eodem Bernardino processisse; praesenti perpetuo valitura constitutione decernimus et declaramus, eundem Bernardinum, cujus doctrinam infinitis fidelibus ad animarum salutem procul dubio profecisse, et quem pro reductione aberrantium populi ardentissimum zelatorem, juste, sancte, et religiose, ac secundum divina et humana mandata praedicti Amedei errores compuisse et confutasse; propterea nullum peccatum, mortale seu veniale, incurrisset, sed potius Dei exinde gratiam et animae suae merita acquisivisset: nec non ipsum praedictarum sententiarum, pronuntiationis, declarationis etc. vel aliquorum inde secutorum praetextu, nulla sententia excommunicationis, seu alia censura, poena, inobedientia, vel delicto aliquo quomodolibet ligatum fuisse seu esse; sed ipsum Bernardinum in quibusvis locis, in quibus praedicationis officium exercuit, quacunque circa praemissa praedicavit, publicavit et evangelizavit, praedicare licite potuisse.*

34 *Prolixè postea mandat Pontifex, quacunque et a quibuscunque in contrarium dicta ac praevictrata retractari; ipsis ubiolumus, qui id facere praesumpserant, et praecipue dicto Amedeo, ne de cetero praemissorum occasione Bernardini famae detrabant, perpetuum imponens silentium, et praedicta facere seu attentare sub excommunicationis sententia prohibens. Hinc gradu ad majora facto, xv Kalendas Julii, diploma edidit; quo in ordine ad Canonizationem, quam decessor ejus Eugenius meditatatus absolere nequiverat, miracula a Bernardino patrata mandavit amplius examinari, potestate denno procedendi in causa, quam ille antea commendaverat; commissis tribus Cardinalibus. Illi autem curam processus compingendi et testes admittendi transtulerunt in Antonium Episcopum Urbinate et Joannem de Palena Episcopum Pennensium. Hi secundum processum redegerunt in ordinem. Tertium fecit Eugenius de Capranica Episcopus Asculanus, postea S. R. E. Cardinalis, cui praedicti tres Cardinales Commissarii manus junxerunt ea miracula indagandi, quae vir sanctus in Marchia Anconitana, Seais et Aquilae perpetraverat : et hinc continuo adstitit Joannes Capistranus, qui, ut erat spiritu donatus prophético, praefato Eugenio, circa negotium hoc sollicito, dixerat : Non tu, sed qui tibi succedet, hoc opus absolvet : itaque etiam exitum comprobavit; uti haec omnia legere est in *Annalibus Waddingi.**

idem cognita de causa mandata successores Nicolai 5

E

recte eysse Bernardinum definiens,

ac porro ad ejus canonizationem procedit. F

A

CAPUT VI.

De sacri corporis translationibus variis.

Canonizatio
peracta anno
1450

Quo ordine processum ad solennem S. Bernardini Canonizationem sit, cupienti scribere in promptu est Relatio, post Piam edita ante opera, una cum ipsius Nicolai Papae V Bulla: ubi etiam ex Augustini Dathi libro secundo invenitur prolixè descripta ratio totius festivitatis, Romæ xvi Kalendas Julii. Senis ipsis ejusdem mensis Idibus celebrata, anno mccccl. Sequenti anno idem Pontifex videtur indulsisse Minoribus Observantibus, quorum propagator præcipuus Bernardinus fuerat, ut sacrum ejus corpus, quod Aquilani cives dimittere noluerant, et apud Conventuales in ecclesia S. Francisci ratenus habebatur, sub aliquorum tamen Observantium apud eosdem Conventuales habitantium custodia, transferre possent in conventum ecclesiamque propriis ipsorum usibus ex conducto edificandam. Interim, ut scribit Waddingus ad annum mccccliii, prædicti Observantes, non absque molestia et tedio in alienis aedibus habitantes, et in angusto sacello (in quo scilicet corpus attinebatur) divina persolventes officia, ex conversatione et commoratione cum Conventualibus aliqui attrahebant indulgentioris vitæ. Statuerunt itaque post decennalem custodiam sanctum corpus prorsus relinquere Conventualibus, decreto super ea re condito in Capitulo Provinciæ Aprutinae, prope Sulmonem ad S. Nicolaum coacto, consentientibus præcipuis Patribus, Bernardino de Fossa, Liberato de Aquila, Francisco de Pizzolo. Impetranda prius erat licentia Rectorum urbis, qui quinque Artium nuncupabantur; quam illi constanter et indignabunde negarunt. Ut facilius darent, Minister Generalis a suis præmonitis, illius comobii incolae omnes eos instituit, qui ab Observantibus ad Conventuales antea transierant, præficiens eis Laurentium de Apulia ex iis unum. Ceperunt hi modo Observantium vivere, modestius incedere, parcius agere, longius orare, eaque emulari charismata meliora, quæ civium animos flectere possent ut sibi corpus crederetur; purius etiam agere cum Observantibus, ut molestiarum pertasi cederent facilius. Nihil ista commoverunt cives ad assentiendum: qui firmis in proposito persistentes, decreverunt insigne sacellum in eadem ecclesia Conventualium sacri corporis deposito fabricare.

C

nisi Capistrani
litteris moti
Aquilani
an. 1453,

Sed ecce superveniunt graves et incorporiæ Capistrani litteræ, Cracovia missæ, quod nobilissimum sibi creditum thesaurum minus æquo astiment, quod edificandæ ecclesiæ propositum rescindant, quod Coelestium indignationem non perhorrescant: quinque millia aureorum se ab Alphonso Rege impetrasse, reliqua debere viros addere, tunc acceptis a Bernardino beneficiis devinctos: quod si non faciant, magnas prædicti tribulationes et calamitates. Lectis his litteris omnes timere, omnes lacrymari, omnes erroris veniam a Bernardino deprecari: statimque ad monita Capistrani, quem summe venerabantur, decreverunt alias statutus inhære, et templum Fratrumque ades contiguas construere. Vocatus operi præscribendo et solennius inchoando B. Jacobus Picens, Capistrani consodalis et amicus, qui xxvii Julii, in area S. Francisci habita concione, lecturæ publice epistola Capistrani, ita populum ad lacrymas commovit, ut Christi proposuisset passionem in die Parasceves videretur. Ut e suggesto descendit, pingues factæ sunt oblationes, destinatusque locus templo fabricando. Paulo post, instituta solenni supplicatione, Rectores urbis et Clerus, præferentes nobili apparatu viri sancti imaginem, pervenerunt ad aream futuri templi; in qua

B. Jacobus, designato in modum Crucis fundo, extruendæ ecclesiæ opportuno, ad Crucis verticem sarcule terram effodit in nomine Patris, ad dexteram in nomine Filii, ad sinistram in nomine Spiritus sancti, in medio beate Virginis Mariæ, ad pedem in nomine S. Bernardini. Urbis Camerarius, Jacobum imitatus, idem fecit: deinde Comes Aquilanus. Sic magno júbilo multisque lætitiæ publicæ iudiciis inchoatum est augustissimum templum: cuius formam dimensionemque describit Waddingus ad annum mcccclxxiii num. 13, quo scilicet anno ab ecclesia Conventualium translatum illic sanctum corpus est, ferreæ illi suæ capsæ inclusum, de qua dictum num. 21, Episcopatum illius urbis tunc recens adeptum administrante Francisco Agnifilio.

37 Ea Translatio ut solennius fieret, hujusmodi Breve Sixtus IV præmiserat, universis Christi fidelibus inscriptum: Licet dum militans in terris Ecclesia triumphans in cœlis filiali et devoto veneratur affectu, ac virtutes, laudes, præconia Sanctorum, quantum humana sinit fragilitas dignissimis attollit titulis, devotis quoque precibus et solenni ritu sacrificia laudum offert ad decus et venerationem civium supernorum; nihil illis accrescat novæ perfectionis et gloriæ, et eorum perfecta felicitas nostris operibus firmari non possit vel augeri: quia tamen misericors et miserator Dominus, per intercessionem meritaque Sanctorum, quos in terris celebritate congrua veneramus, mirabili provisione imperfectionem nostram suppliri voluit; Romanus Pontifex nonnumquam fideles Christi ad colendum ipsorum Sanctorum veneranda solennia quibusdam quasi allectivis muneribus, indulgentiis scilicet et remissionibus, invitare consuevit; ut illorum fulti præsidii et intercessionis, potiora gloriæ et retributionis præmia, quæ eorum meritis nequeant promereri, eorumdem Sanctorum suffragiis assequantur. Cum itaque æternus Deus qui facit mirabilia magna, sua infinita sapientia Confessorem sum eximium S. Bernardinum, in inclita Fratrum Minorum familia de Observantia nuncupatorem educatum, produxit, singularis vitæ ejus excellentiam signis et prodigiis probans, ac coruscantibus crebrisque miraculis manifestans; et illius corpus, in ecclesia S. Francisci civitatis Aquilæ hactenus honorifice conservatum, ad ecclesiam domus eorumdem Fratrum Aquilanam, in honorem et sub invocatione ejusdem Sancti edificatam, in proxima festivitate Paschatis Pentecostes, existente ibi generali Capitulo dictorum Fratrum de Observantia, de nostro mandato transferri debeat et decenter collocari; Nos, qui ad Sanctum ipsum continuo gessimus et gerimus speciem devotionis affectum, et per illius intercessionis et merita celestis beatitudinis præmia consequi posse speramus; cupientes ut Translatio ipsa et præfata in qua collocabitur ecclesia congruis veneretur honoribus, et fideles Christi tanto libentius Translationi ejus interesse procurent, ecclesiamque prædictam S. Bernardini congruis studeant frequentare honoribus, quanto exinde majora speraverint pro suarum animarum salute posse præmia adipisci; de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus Christi fidelibus, vere penitentibus et confessis, qui Translationi hujusmodi intererint, plenariam omnium suorum peccatorum remissionem largimur: illis vero qui postmodum ecclesiam ipsam annis singulis in die festivitatis S. Bernardini, a primis Vesperis usque ad secundas, devote visitaverint, centum annos et totidem quadragenas de junctis eis penitentibus misericorditer in Domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Datum Romæ

in quodam
an. 1472
esset transfe-
rendum cor-
pus,
E

P
Indulgentias
concedit
Sixtus 4,

templum eis
proprium fa-
cere capis-
sent,

quas an. 1477
argenteam
Cardi-
nales 12.

A apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ mcccclxxii, Kalendis Maji, Pontificatus nostri anno 1. Post quinquennium, idelicet anno a Nativitate Domini mcccclxxvi, Indictione x, die vero xx mensis Octobris, Cardinales duodecim conjunctis suffragis, magnas largiti sunt *Indulgentias, inviolentibus idem templum in quibusdam festivitibus, prout illius ætatis ferebat consuetudo: quorum patentes litteras apud Waddingum videas ad aa. 1472 num. 14.*

Ludovicus XI
Francie R.
1481 arcam
argenteam
mittit,

38 Anno deinde mcccclxxxi, Ludovicus XI Galliarum Rex, pulchrum ac nobile donum misit ad cœnobium Aquilanum, S. Bernardini corpori condendo, arcam scilicet argenteam deauratam, pondo mille dactylarum et novem librarum, longam palmarum octo, altam quinque, egregio varioque opere fabricatam, cervix quatuor innixam, valoris, ut habet Rudolphus Tossinianus, aureorum decies millium; seu unius deviginti, uti Marcus Ulissiponensis; sive viginti duorum, ut ex aliis refert Papirius Massonus. Voti solvendi causa missam, ipse suis litteris præfatur: Rudolphus propter filium a morte liberatum; Massonus, ut filium a Deo impetraret; Marcus, ut ipse a regio suo comitali morbo liberaretur, variis (uti puto) conjecturis, recensent. Ultimum

cum propriis
ad Aquilanos
litteris:

B probabilius reputo: excisa enim erat id arce latere dextero imago S. Bernardini, Regem ipsum genuflexum B. Mariæ Virgini offerentis: nullum vero filii aut obtenti aut liberati, vel alterius miraculi indicium. Et quidem comitali morbo pressum, elephantia quoque occultæ indicia præ se tulisse, et magnis numeribus cecisse openi a Divis impetrare, scribunt Antores Gallicani. Porro epistolam donario adjunxit, quam hic exscribo: Ludovicus Dei gratia Francorum Rex, nobilibus viris amicis nostris. Satis facientes cuidam voto nostro novissimo, mandamus dilectum Secretarium nostrum Petrum Chaxxon, qui fert secum ad monasterium vestrum B. Bernardini argenteam capsam, quam illi damus ad decus gloriosius illius Confessoris, et ut Reliquie et ossa sancti corporis in ea recondantur. Et quia nolumus ullo unquam tempore dictum munusculum nostrum contaminari aut in alios usus converti, quam in hos in quos illud volumus; rogamus vos omnes quantum possumus, anxius cavetis et custodiat, ne aliquis ejusvis dignitatis aut status, pro quacunque necessitate privata seu publica, aut etiam religiosa, manus inijciat in dictam capsam: sed perpetuo remaneat usui et decori jam dictis. Et in hoc complacitis nobis quam maxime, unde perpetuo existimabimus nos obnoxios vobis. Valete. Ex domo nostra Plesiaci parci prope Turones, die xxii mensis Maji mcccclxxxi.

in eam trans-
ponit corpus
mondi
Sixtus:

C 39 Romani transientes advectam thecam hanc vidit Sixtus Pontifex: rogatusque a Secretario Petro, muneris conductore, diploma hoc dedit ad Magistratum et cives Aquilanos. Dilecti filii salutem etc. Cum carissimus in Christo filius Ludovicus, Francorum Rex Christianissimus, pia devotione ductus, mittat istuc capsam argenteam pro recondendo B. Bernardini corpore: Nos sanctum ejusdem Regis votum commendatione dignissimum censentes, ac volentes ut iuxta ipsius desiderium capsam prædictam collectur: vobis harum serie mandamus, quatenus omni reverentia debita, et adhuc consuetis circa hoc ceremoniis ac solemnitatibus, causam capam recipiatis; in eaque corpus illud gloriosum collocari curetis: mandantes et prohibentes, ne illa in alios usus ullo unquam tempore deputetur. Quod si aliquis secus fecerit aut fieri persuaserit, excommunicationis sententiam incurrat. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die xxviii Junii mcccclxxxi, Pontificatus nostri anno x. Aquilæ depositam in ecclesia Collis-madii omnes cum admiratione

quod rite et
solemniter
factum.

conspererunt: deinde post aliquot dies curru triumphali impositam, per portam Lavaretanam, indicta sollemnissima omnium ordinum utrusque status supplicatione, deduxerunt, sacroque pignori custodiendo dedicarunt. Gratias deinde acturi tanto Regi, miserunt qui referret daretque cingulum aureum, quo Bernardini corpus cingebatur, pulchramque ejus imaginem, auro gemmisque circumornatam. *Erattane Episcopus Aquilanus, Ludovicus Borsius, quem transferendo ex veteri in novam arcam corpori præsentiam operamque commondasse, verosimile est.*

40 Quo peculiari tunc templi loco repositum fuerit B. Bernardini corpus, non est qui referat: etenim, quo nunc jacet, ornatissimum Mausoleum, non nisi anno miv, insumptis novem millibus aureorum, Jacobus Notarius Nennius, civis Aquilanus construxit. Ad finem porticus sue navis dextræ, supra templi pavimentum gradibus quatuor, prominet quadratum fornicatum, scellum, longum brachiis uno et viginti, latum quindecim, ducentorum hominum per circuitu sepulcri in medio compositi capacissimum. Tabernaculum ipsum vel sepulchrum, nobile corporis depositum, mira varietate insignique opere, pulchro illius regionis lapide, qui nec marmor cedat, in quadro constructum, in singulis lateribus latum brachiis septem, in altitudinem brachiorum novem extollitur. Bini ordinis columnis, plurimis zophoris, encarpis, coronis, stephanonatis, iisque miris variisque incisionibus, ut tanti artificii tantæque vetustatis celamina vix alibi liceat conspiciere. Frons, quæ ad templum vergit, et pars opposita præcipue sunt: in quibus due maximæ fenestras se invicem respiciunt, et per has, dum aperiuntur thecæ argentea et crystallina, corpus licet intueri. In quatuor angulis stylobatæ, brachiis duobus super pavimentum erectæ, bases excipiunt columnarum, totiusque operis molem sustentant. Inter eas quæ a fronte sunt ornatissimum exurgit altare, privilegio Gregorii XIII pro sublevandis animabus defunctorum decoratum: et in unaquaque plura exarata sunt carmina. Inter columnas, in parte extrema frontis et finis depositi, varii hemicycli statuas exhibent Sanctorum: a fronte, ex parte dextera sub fenestra, videtur S. Petri simulacrum, ex altera S. Pauli; super has, in ordine secundo columnarum ejusdem frontis, imago S. Joannis Baptiste a dextris, a sinistris S. Joannis Evangeliste. In spatio medio super fenestram, imago Beate Virginis filium unius

D
EX VARIIS

Hule novum
sacellum
structum
anno 1505

E

accurate de-
scriptum a
Luca
Waddingo:

F

stantis: ab ejus sinistra Joannis Capistrani, a dextera S. Bernardini, Nennium, totius operis auctorem, beate Virginis et sacratissimum proli offerentem. A parte posteriori depositi alii hemicycli totidem distribute sunt statuae SS. Francisci, Antonii Minoræ, Sebastiani et Catharine, et incisa est memoria obitus, apothecosis et translationis Bernardini. In summo autem hemicyclo, excelsus est Pater æternus, in posteriori vero Christus cruci innixus, medio corpore sepulchro inhærens, in cujus hemicycli ora hæc verba leguntur, Deo omnipotenti honor. In reliquis extremis partibus sub lateribus nulli sunt hemicycli aut statuae, sed varia celaminum ornamenta. *Hæc idem qui superæra et alia deinceps referenda Waddingus ad annum 1472 num. 17: deinceps num. 19 et 20 exhibet epigrammata is, quæ præ descriptis, insculpta stylobatis, quatuor aut sex israelitis in singula nec inælegantia, quæ satis est apud ipsam ætatem posse, cum titulo super fenestram inter statuas SS. Sebastiani et Catharine legendi, non sive paræchusæ aliquo, quem prudenter corrigi.*

41 Frons templi marmorea juvenissimum prospectu, adjuncta ei est anno mxxxv, misso primo lapide die xxviii Junii, Architecto Nicolao Amatricio, tres habens structuræ ordines, in cujus medio et secundi ordinis

templo tran-
spositum
additum an.
1525,

A ordinis summitate, per ipsam coronam seu projecturam, magnis characteribus incisâ est hujusmodi dedicatio. DIVO BERNARDINO SERVATORI VANS AQUILA, N. N. SANCTITATI Q. E. PRO TEMPORE F. Elegantiâ operis spectandam Waddingus exhibet in lamella ænea, in qua simul videntur, post triplicem templi navim, amplitudinè frontispicii obiectam positumque a dextero latere sacellum Sancti, amplissimum tholum sive capsulam quæ frontispicio nihil cedit, latitudinis brachiorum triginta sex, altitudinis septuaginta duorum; et hæc mediante cum ipsius templi corpore conjungitur absis altaris majoris; quæ perfecta ritè consecratum fuit templum, sicut docet inscriptio, ad finem chari in lapide posita his verbis. MDLXVI, die XIV mensis Maji, ego Joannes de Aegnâ Episcopus Aquilanus, consecravi ecclesiam et altare majus in honorem S. Bernardini, et Reliquias Beatorum in eo conclusi, singulis Christi fidelibus hodie unum annum, et in die anniversario consecrationis hujusmodi ipsam visitantibus XI dies de vera Indulgentia, in forma Ecclesiæ consueta, concedens. Est autem altare illud majus ornatissimum pulcherrimis statuis, manu Silvestri Ariscolæ celeberrimi sculptoris, et picturis penicillo Reginaldi Belgicæ laudatissimi pictoris elaboratis: ad quam quoque capacissimum pulchre absolvitur hemicyclo: quorum operum tempora non indicat Waddingus, uti nec turris campanarie quadratæ, ad altitudinè brachiorum circiter novaginta cum sua pyramide ascendens.

B 42 Est porro omnino admirabile, quomodo civitati, sub Philiberto Chalona, Austriæ Principe et Neapolitani regni pro Imperatore Carolo V Prorege, spoliatissima, sic ut anno MDXXVIII, collata non solum publica privatæque omni gæza, sed etiam sacra suppellectili, non potuerit confici diutius pars addictæ pro eternamini redimendo summæ centum millium scetorum; mirabile est, æquum, quomodo civitati tanta passæ, intra breve tempus ea potuerint accrescere facultates, quæ animos darent ad magnificè ista opera molienda absolvendaque; nisi dicamus hic etiam eluxisse vim patrocinii, ejus causæ Aquiloni Bernardinum, in templi frontispicio, urbis sui Servatorem nominarunt, pareis annis prius quam ista potuerunt. Philiberto autem minime impune cessit rapacitas illa sua, quæ etiam argenteam S. Bernardini arcem diffringi fecerat distrachique. Nem ut scribit Historia Aquilana auctor Bernardinus Cyrillus, urbe egressum cum copiis hiemali tempore tam fœda tempestas excepit, ut multis suorum aut nivium copia oppressis, aut ventorum turbine extinctis, ægre evaserit. Et ipse quidem monenti alicui hæc ei obvenire, propter vasa sacra Aquilæ profanata, ac nominatim propter capsam S. Bernardini; contemptum admonitionem excepit; potius se paniri a Deo asserens, quod non, antiquam urbem egrediatur, quinquaginta ex civibus Aquilanus capite minui jussisset. Sed blasphemiz illius non adeo multo post pœnas lauit, gemina trajectus glande, atque prostratus ab equis, spoliatusque ab hostibus, ita ut vix denum agnitus sit, ut scribit Waddingus ad annum. 1481 num. 6, ex occasione donatæ tum a Rege Ludovico arcæ, quam Philibertus postea sustulit.

43 Aquilanus porro Magistratus, generosa prorsus

liberalitate, jacturam illam compensavit, nova magna- que ex argento fabricata arcæ, cui quatuordecim scetorum millia impendi voluit, sicut factum esse docet Waddingus, omnium non exprimens, sed figuram ejus incisam æri, postquam de ea sic scripsisset. Arcæ hæc, intra quam crystallina alia cum sancto corpore clauditur, unguibus seu pedibus octo leonibus æque argenteis imposita, etsi ponderosa et gravis valde, eo tamen artificio compacta est, ut intervalis quibusdam rotis nullo extollatur negotio, cum statis anni temporibus reconditus sacri corporis thesaurus populi exponendus est conspectui, vel adventantium Principum sublimiua satis-faciendum pietati. A parte anteriori tria sunt intercolumnia arcuata seu hemicycli tres, in quibus totidem sunt argenteæ statuæ. In medio omnium maximo sedet beata Virgo, Puerum sinu complexa, in dextro stat S. Franciscus, in sinistro S. Bernardinus. Ab altera parte posteriori in medio hemicyclo est majusculum S. Bernardini simulacrum, in lateralibus SS. Petrus Celestinus et Maximus urbis Protectores. Ex utraque alterum parte columnæ numerantur octo, et inter singulas Jesu nomen, tamquam solis orbis circumdatum: miraque varietate exuberant dimidiatæ Martyrum hypanaglyphicæ imagines. binæ quædem Angelorum formæ angulum occupant utrumque super arcus hemicyclorum. Arcæ demum operculum, variis distinctum incisionibus, pinna-volum claudit, cui insidet regia Aquila. Nris emblemata, alis expansis.

44 Non additur, quæ ratione argentea isthæc arcæ aperitur, dum sacrum corpus exhibetur spectandum; sed in iconismo illius quod Waddingus, frontis principis pars superior infra linbam, qui intercolumnia cum argenteis statuâ prædictis sustinet, cernitur expressa corporis, in habitu Ordinis exprorecti, imago, ad ipsius fere longitudinem arcæ; credo ut inducatur, spatium istud impleri valere in utraque fronte sibi respondentibus, quibus apertis demissisque conspici sacrum pignus possit; quod facit incorruptum et integrum, sericis indutum et chorda aurea prænectum, intra arcam crystallicam, aureis argenteisque fasciis ornatam et circumligatam, quæ aureorum fere millibus constitit. Incertum mihi utrum jam olim facta ea sit, cum adhuc solam severa esset exterior arcæ, et in communem sacrorum vasorum conflatione reservata ad Aquilonis, nolentibus omni prorsus ornatu tantum suam Patronum privari, etiam in illo extremæ necessitatis articulo; an vero nova etiam ipso, saltem quo ad auriem argentumque, quo inter se crystallicæ speculares committuntur. Ipsorum oculorum id esto iudicium; unum saltem ex Waddingo notandum restat, quod quum nimis frequenter sacrum hoc depositum adventantibus ostendebatur, Clemens VIII, præmissa Cardinalium et Congregationis sacrorum Rituum discussione, evitit diplomate specialiter ut bis dumtaxat in anno, die scilicet XI Maji quo vir sanctus decessit, et xviii Augusti quo ingens confluit populorum multitudo, omnium conspectui exponeretur: neque alicui advenæ, præterquam Regi, S. R. E. Cardinali, aut Regni Neapolitani Proregi ostenderetur.

D pro ea substituta alia æque argentea.

E

continet crystallinam cum incorrupto corpore.

F his quotannis risendo.

EX VARIIS

et omnia consumuntur an 1571,

non obstante exspilatione an. 1529,

in qua fracta prior arcæ, sed non impune;

C

DE B. COLUMBA REATINA

VIRGINE TERTII ORDINIS S. DOMINICI,

PERUSII IN UMBRIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita a Confessario Latine scripta, eademque a variis Italice reddita.

AN. MDL.

B. Colum-
ba et Osanna
coactantia

hoc et pro-
ximo mense
coluntur.

illius pri-
migenia
vita nunc
denique pro-
dit ex MS.

Perusia
submisso

auctore il-
lius quondam
Confessario.

Ordo Sororum de penitentia S. Dominici, a solutiori illa, sancta tamen vivendi consuetudine, cum qua magnus suus Patriarcha ipsum instituerat, singulis in sua privatim domo viventibus; per S. Catharinam Senensem ad Collegialis coenobii formam perfectiorum adductus, lateque per Italice provincias diffusus, multas egregias Virgines, Catharinæ imitrices, et insigni penitentia, miraculis ac visionibus illustratas protulit: quorum duæ initio seculi XVI denotat mundo, et natæ cælo, hoc et proximo mense Janio, publicis Sanctorum honoribus coluntur, sub titulo Beatarum. Anno enim jam dicti superioris seculi primo, in die Ascensionis Domini, obiit, de qua agere institimus, B. Columba Reatina: quinto vero, B. Osanna Mantuana, ad XVII Janii commemoranda, quæ illius etiam animam inferri cælo vidit, ut legi dicitur in Vita, quam quidam filius ejus spiritibus Manichæis Olivetanus concepit, hæcenus a nobis desiderata, eo quod speremus alia quoque multa ibidem invenienda, quæ non inveniantur in ea quam ipsa adhuc vivente Latine conscripsit Fr. Franciscus Ferrarensis ex Ordine Prædicatorum, Confessarius ejus: et jubente Francisco Mantuæ Marchione, Medialanensibus typis vulgavit, eodem quo Osanna obiit anno, mense Novembri.

2 Non eodem veniendi in lucem felicitas fuit Vitæ B. Columbæ, quom ejus similiter anni nonnullis Confessariis, ac postea curatos fuisse extremæque voluntatis, Fr. Magister Sebastianus Perusinus primo Latine composuit, capitulis LXIII; deinde Italice re-didit, eoque facto, Latinam illam, additis ad eundem tribus insignibus articulis, auct. Italice versio omnino perit, adeo ut ejus nulla inuenta pars sit huc seculo, quo sollicitus agi est captum de causa Canonizationis apud Curiam Romanam. Sed bene quod Latinus contextus, isque ut dicitur auctor, ab injuriis temporum, et volentibus extrema sola blatts hæcenus fuisse Perusii conservatus, qualem originaliter inde accepimus, transferendum in typos. Nam cum morrida omnino charta diu servari post hæc nequeat, opere pretium non existimavi tantillæ temporis moram redimere transcriptione nova, restituto orthographo typis servituri, sed ipsam inter operarum manus perire sivi eo silentius, quod aliud authenticum exemplar, in Archivio Episcopali, Perusii servari intelligerem; et R. P. Fr. Mag. Nicolaus Andiseus, nobilissima familia Perusii natus, Lectorque Theologiæ jubilius, qui vetus MS. mihi commisit, hoc ipsum non invitatus concesserat; labori nostro paritum cupiens, etiam cum ipsius codicis, nihilominus cito consumendi, jactura. Referendæ sunt etiam gratiæ R. P. Andreæ Asclepio Societatis Jesu, collegii Perusini Rectori, cujus interventu et directione ad manus nostras MS. devenit.

3 Erat Fr. Mag. Sebastianus, non solum Theologiæ scientiis instructus sed etiam mathematicis, eaque imprimis quæ astrorum metitur cursus: quod cum Romanæ Curie ab suspectum foret, ne quæ divinitus edocta Beata dicebatur futura prænuuntiare, suggerente ex sua scientia ipso humanitas forsitan disceret (tanta

seculi illius ignorantia, vel invicorum malevolentia fuit) tolerare debuit, ut ab amica tum sanctæ spirituali directione abjunctum se conerret extremis vitæ cys omnibus: adeoque ut plurimum de se ipso loquitur in tertia persona, seque compellat Senem, utpote sexagenarium cum illa moveretur, sicut nunc. 222 indicat: quandoque tamen, velut obliuiscens prepositi, in prima persona loquitur; ac nominatim toto capite (secundum divisionem nostram) XII, ubi apologum textit eorum mirabilium, quæ in Beata quidam sagillabant, vel suspecta facere utebantur: de quorum nonnullis postea sic agit sub persona Senis, ut satis appareat unum eundemque esse qui scribit et loquitur. Maxime autem manifestum se facit ann. 235, ubi agit de versa ex Latina in vulgarem linguam Vitæ, semper personam tertiam utens et titulum venerandi Senis, et tunc in prima persona pronomine apographum finiens. Scripsit autem Latine intra quinque primos ab obitu Beate annos: cum nunc, 78 nomenit Trogli Baloui, Episcopi Perusini qui adhuc vivens, isque defunctus sit, mense Januario anni MDVI. Ut vero annis paucis prius inceptum, non tamen ad caput LXIII pervenit nisi post obitum B. Osannæ; ob quaeritis vero annis post paucula quædam eadem Capiti adhuc addidit: tunc quidam septuagenario quam sexagenario propior, sed adhuc regius, utpote qui anno MDXII creatus fuerat Provinciae Tuscor, juxta prædictionem Sanctæ, sicut asserit nunc laudandus Albertus Faber in Catalogo Scriptorum de B. Columba.

4 Absque additionis illis scriptum est item, et prius forsitan quam de ea reddenda Italice cogitaret Fr. Sebastianus, exemplor Latinum actus Leonardi Alberti, Ordinis Prædicatorum, pluribus libris editis clarus; post explicatos insigni Latino opere anno MDXVI illustres Ordinis sui viros, eundem Italice vertendum suscepit anno MDXX; digressiones quasdam morales rescens aliasque nonnullas, itaque versam obtulit adm. honorandæ Matri D. Hieronymæ Teppole Feneat, Ordinis S. Clare in Murano; et anno mox sequenti impressam Bononiæ, editamque XV Aprilis habemus. Hanc impressionem secuti sunt illi, quibus alias prompta fuit ipsam Latinam Legendam Perusii legere, non solum Seraphinus Rozzius in Vitæ Sanctorum ac Beatorum Ordinis; sed etiam Albertus Faber, Præpositus S. Cæciliæ Reate in regione S. Petri, in Vita tripartita quam sub titulo Columbæ Angelicæ Innocentio Papæ X consecravit anno MDCL Romæ apud heredes Corbelletti impressam; et Joseph Balestra Luventinus, in Vita libris quinque distincta, quam D. Margaritæ Sforza Principissæ Carbonianensi dedicavit, impressam Perusie anno MDCLVI. Uterque autem insuper vidit Processum, pro Canonizatione Perusie formatum, qualis in Cancellaria Archiepiscopali servatur: qui tamen parum admodum novæ materiæ ad historiam vitæ suggerere potuit, post annos centum viginti ac plures ab obitu Reatæ fabricatus, sicut infra in Appendice apparebit: ad probandam tamen antiquæ venerationis perseverantiam, et casum ab Urbani VIII decretis exceptum, valde profuit.

5 Licet enim Pius Papa V (sicut in Dedicatoria 2 partis

NOT. 12**
APP. TOM.
VII VARI
d. 1.

E
Intra 5 an-
num ab obi-
tu sed de-
inde aucto.

Italiano
edito Lan-
der Alberti

F

aliquæ duo
ex illis et
ex Processu
his anno
1650, et 1652.

AUCTOR F. D. P.
cultus Proba-
tus a Pio 5,

ab Urbano 8
confirmatus.

3 Vita Ita-
lica MS

alia scripta
herico car-
mine.

Variorum
varis lin-
guis com-
pendia,

et elegia.

A *partis Albertus Fabri testatur* anno MDLXXI permise-
rit, ut infra Missam posset commemorari, lampades
ad sepulcrum accendi, imagines exponi cum aureo-
lis, splendoribus, tabellis votivis, alioque omni pu-
blica venerationis cultu: supervenientibus tamen
Urbani VIII Constitutionibus anni MDCCXXV, proban-
dum denuo fuit jux legitimum cultus; et in sacra
Rituum Congregatione examinatum, anno MDCCXXVII
confirmari meruit, stante scientia longissimi tem-
poris. Primum Processum fieri jussit Cardinalis de
Torres, tunc Perusinus Episcopus opus. Resumpta deinde
causa fuit anno MDCCXLVII, summatumque extracti Arti-
culi Romae probandi, quos ad calcem Vitae dabimus. De
hoc ultimo Processu, idem qui de primo meminit, Al-
bertus Fabri agere videtur, in praefatione ad Lectorem,
ubi ait, scribere se impellentibus precibus Mag. Lu-
dovici Allegrini de Perusia, Dominicani, Provincialis
Aprutini, et magne religiositatis viri, qui Processus
de vita fabricari fecit et Beatificationi initium dedi-
dit, obieratque recens Neapoli cum opinione sancti-
tatis.

6 Ad Auctores praedictos accessit denique D. Caesar
Blanchi, de Monte S. Joannis Provinciae Sabinae,
Confessarius RR. Monacharum S. Catharinae Reatae,
in Vita Italica MSS. ex prioribus collecta, atque ad
nos missa per R. P. Petrum Possinum S. J. Hanc
aliasque impressas tres cum Latina vetustiori sic contuli,
ut denique nihil alicujus momenti praetermissum putem,
quod saltem in Annotationibus non indicetur: ita ut
dicere possim, ex nostra parte praetermissum nihil,
ad augendam illustrandamque Beatæ hujus notitiam ac ve-
nerationem. Quod si recentiora quædam supervenerint
miracula, digna a posteris in perpetuum commemorari,
eaque transmittantur; si quid item circa corporis aut
sepulchri cultum, vel celebratum festi quotannis reno-
vandi accesserit, locum habebit in jam destinato primi
semestris Supplemento. Nescio an eodem facere possit
Nicola Alexii Perusini Columbeis, ab Alberto Fabri
sapienter allegata, et herico metro libris aliquot descripta
ante annum MDLXXXIII, quo Auctor Perusii obiit, In-
quisitor hæretice pravitatis et magni vir nominis.
Scripsit hic, ut in Athenæo Perusinarum noster Au-
gustinus Oldivius testatur, versu hericoico Vitae San-
ctorum ac Beatorum sui Ordinis, qui usque ad an-
num MDLXXVII ab hac vita discesserant, inter quas
est illa B. Columba Reatina: cetera ejus opera Cur-
mæ et prosa, ac laudes ab excusata Cardinalitia quæ
offerebatur dignitate, videri in dicto Athenæo possunt:
hic suffecerit indicasse, ipsum quoque Ordinis Prædi-
catorum fuisse. Quia autem primus est post Fr. Seba-
stianum de Angelis (sic enim ab Alberto in cognomi-
natur) et eodem quo Sancta obiit seculo, digna fortassis
videbitur, si nobis communi, quæ licet videret publi-
candam, ad quam nulli istius auctoris opera hactenus
potuerant pervenire.

7 Silvanus Razzinus, in opere Italico de Sanctis mu-
lieribus, contentus fuit eo compendio quod prænominatus
Seraphinus Razzinus jam ante ediderat, et ex eolisque
recentioribus Dominicus Marchesius novam Vitam
composuit, inferendam Sacro Diario Dominicano, nuper
Neapoli æceno sex tomis. Idem fecisse crediderim Ja-
cobum Mas, in opusculo, de duodecim Sanctis Ordinis,
quod novissimus Joannes de Rechæ de S. Maria Gallice
scribens, de Sanctis Beatis Ordinisque sem mulieribus,
scilicet Leandrum Albertum, ut antiquam notitiam totius
fontem sequi profectus, recentiores contentus nomi-
nasse in Praefatione. Nullus autem istorum, neque Ar-
turus a monasterio in suo Gynæceæ sacro, neque Eduardus
Bilius in Legenda Placidia Tertiarum, videntur
notitiam habuisse Fr. Mag. Sebastiani Perusini,
Leandro certe antiquiorem nullum nominant. Prædictis
adde P. M. F. Antonium de la Penha, qui post Vitam
S. Catharinae Senensis, Hispanice redditum editamque

Majorica anno MDCCXVII, dedit Vitæ duodecim Sancta-
rum sui Ordinis eadem lingua, quarum penultima est
Vita B. Columbae accepta ex Seraphino Razzio, nec
non ex Thoma Bozio tomo 1 de Signis Ecclesiarum lib. 12
cap. 23. Sed hic ab ipso et aliis solum videtur ad
pompan citari: breve enim paucarum linearum clagium
Columbae, quod habet ex fide auctoris Leandri Alberti,
assumpto istic argumento abunde quidem sufficit; ad
historiam tamen non facit magis, quam quod apud
Stephanum Sampsonium, in Siemiale Ordinis Prædi-
catorum, ubi illustres Ordinis hujus personæ enumerantur,
in Catalogo sacrarum Virginum secundæ ac tertiæ Ordinis,
quæ sanctitate vel miraculis claruerunt, solo nomine
tenus inveniantur, B. Soror Columba de Riete. Pluris
faciendum videtur, utpote totius Ordinis auctoritate sub-
nixam. quod post Regulam et Constitutiones impressas
Romæ anno MDCCV. Indulcus Beatorum hæc habet:
Soror Columba, purissimis moribus Virgo, et mira-
culorum gloria inclita, Perusii floruit: ejus Vitam
Ambrosius Taegius Mediolanensis accurate conscrip-
sit. Sed hæc alia non est, quam Vita promigenta,
Prologo et digressionibus nonnullis truncata.

VITA

Auctore Sebastiano Perusino, Confessario
Beatæ, Ordinis Prædicatorum, sacrae
Theologiæ Magistro,

Ex veteri ejusdem omnino temporis MSS. Co-
dice, commodato per P. Mag. Nicolaum
Ansidei Perusinum.

PROOEMIUM.

Oeata Columba, de Penitentia S. Dominici, cla-
ruit circa annos Domini quingentos supra mille:
cujus saluberrimam historiam, fideliter collectam,
dicatam statui venerabilibus in Christo Jesu Soro-
ribus, ejusdem Ordinis religiosisque personis:
in qua, per me licet inepte adducta, maximarum
virtutum illius refulgent exempla. Etsi procul dubio,
velut lapis sumptuosus aut pretiosa margarita, auro
sapientie involvi debuerit, et argenteo eloquentiae;
at compendiose exploratam haberi par erat, apud
illos præcipue qui flores colligunt sine frondibus.
Veruntamen non dicacitate aut medicatis verbulis,
sed simplici narratione eam relegi, intextam cum
quodam instructione morali. Quorumcumque enim,
etiam fragrantium olerum varietas, si oleo linita,
sale acetoque condita fuerit, sumitur avidius; et
nuda quæque attentius intuemur, si fuerint velata
bombycino. Optavi et invocavi: utinam datus fuerit
mibi sensus! Ex conatu operatus sum: quisque
pro arbitrio sibi eligat quod delectat; secus, si ex in-
dustria mentitus quis, aut livore stomachatus cavilla-
ret. Etenim sæpe nonnulli aliorum præconis tristan-
tur, sumque ignorantiam pillant detractatione. Vivit
Jesús Christus, per me dicta, vera censui, et quæ-
cumque diligenti examinatione pensavi: primi nam-
que Confessoris præfatæ Virginis, Fr. Jacobi Ti-
fernatis: ac etiam novissimi, Magistri Michaelis
Genuensis relatione probavi (plerasque) cum testi-
monio plurium Reverendorum Magistrorum Con-
ventus Reatini: cetera vidi. Ceterum ibi inscriptis
a palam protuli, ubi omnes, nemine impto, fortia
pericula suæ eximie virtutis et gratiæ fuerant qua-
tuordecim annis expetit: expertamque hæc credo supra
omnes Virgines. Fator narrante me c. diminui-
tum, eo quod probatim Nec virginis circumscribere
aut excellentiam attingere nec sivi nec potui. Eam
denique sic digestam sexaginta tribus Capitulis di-
stixi

Promittit
auctor exi-
miam hi-
storiam.

F
instruc-
tionibus mu-
ralibus con-
dita,

as se scriben-
dam ex cer-
ta scientia.

a
b
c

A stinxi. Huic numero forte alludit Virginis eulogium d, quo prædixit : Facies mihi annum ex rosas seruum et coronam : in quo penitus numero consistit perfectus numerus annorum vitæ S. Mariæ Virginis.

ANNOTATA.

a Palam protuli id est, nuda rem narraui. nullius scilicet testis auctoritate addita.

b Expertam, id est, probatam, tentatam.

c Diminutum hic [nisi fallor] significat pusillanimum factum.

d Eulogium sæpe etiam infra recurrit, ad significandum Prædictionem. Nunc ut liberam nobis sit novam Capitulum divisionem nostroque operi congruam inducere, accipe veteris divisionis ordinem, id est titulos seu argumenta Capitulorum singulorum, prout contextus, aliena manu transcripto, postea fuerunt interposita, caractere diverso et atavento diluare, non tamen multo minus antiquis : qua etiam ratione contigit ut Capitulum LXIV maneret sine argumento, quod verbis nostris suppluimus. Idem autem qui dicta argumenta conscripsit, verosimiliter ipsemet Auctor, scripturam alienam relegens, nonnulla subinde correxit, quædam etiam in margine addidit vel explicationis causa, vel supplendo contextui; cui hæc suo loco inserimus, illa annotamus ad calcem ejusque Capituli.

SYLLABUS CAPITULORUM.

De origine et ortu B. Columbæ.
De baptismo et nomine B. Columbæ.
De etymologia nominis et proprietatibus rei.
De interpretatione prædictorum.
De infantia B. Columbæ.
De pueritia B. Columbæ.
De operibus pietatis et misericordiæ ejus.
De insidiis diaboli contra innocentiam ejusdem.
De insultu parentum ut eam nuptui traderent.
De conatu parentum pro sponsalitiis ejusdem.
De nece asserti sponsi B. Columbæ.
De quibusdam insultibus diaboli adversus eam.
De augmento rigoris et penitentiae ejusdem.
De quibusdam visionibus... ejusdem.
De fervore et extasi ejusdem.
De revelatione ejusdem Episcopi Hispani de B. Columbæ.

C De insidiis diaboli propter sacram Communionem et miraculis.
De mirabili Communione B. Columbæ et mentali peregrinatione Terræ sanctæ.
De susceptione habitus de Penitentia B. Columbæ.
De quodam miraculoso peregrino, et de quadam imagine Crucifixi, et de insultu demonis.
De accessu et reditu B. Columbæ ad S. Mariam de Queru, et de quibusdam miraculis.
De pluribus miraculis meritis B. Columbæ.
De quadam mirabili visione ante discessum ejus de Reate, et de quibusdam portentis.
De discessu B. Columbæ de Reate, et de illius probitate in multis periculis.
De interpretatione præcedentium visionum.
De accessu B. Columbæ ad civitatem Fulgini et quibusdam signis.
De accessu B. Columbæ ad Perusiam.
De retentione B. Columbæ a populo Perusino, et impugnatione Fratrum.
De quodam celebri miraculo, et ejus sancta Professione.
De quibusdam tentantibus auferre B. Columbam, et de miraculo sævæ pestis.

De quibusdam machinantibus infamiam B. Columbæ. D
De quibusdam impugnationibus contra B. Columbam. XXXI
De secreta investigatione vitæ B. Columbæ. XXXIII
De adventu Alexandri Papæ VI Perusiam, et quomodo de sanctitate B. Columbæ fuerit informatus. XXXIV
De eodem per diversos Prælatos. XXXV
De quibusdam qui detrachere nitebantur B. Columbæ. XXXVI
De quibusdam philosophicis difficultatibus in B. Columbam. XXXVII
De raptu et excessu B. Columbæ supra sacros Theologos. XXXVIII
De plurimis miraculis meritis B. Columbæ. XXXIX
De insultu diaboli contra B. Columbam. XL
De pluribus miraculis et revelationibus B. Columbæ. XLI
De responsione B. C. lumbæ in stigmatibus Sororis Lucie, ac de pretextu quorundam infirmorum. XLII
De quibusdam prophetis B. Columbæ et miraculis. XLIII
De quibusdam monicentis et facitis B. Columbæ. XLIV
De patrocinio et revelationibus B. Columbæ pro civitate Perusina. XLV
De eodem. XLVI
De veritate vitæ B. Columbæ sub compendio. XLVII
De scrutinio præcedentis Capituli in Romana Curia et de novo insultu demonis contra eam. XLVIII
De patientia B. Columbæ in quibusdam adversitatibus. XLIX
De ejusdem tolerantia in ejusmodi adversis. L
De mirabili figura et icona B. Columbæ et quibusdam moralibus interpretationibus. LI
De quadam alia meditatione morali ejusdem. LII
De provisione novi Confessoris B. Columbæ. LIII
De revelatione felicitis obitus B. Columbæ. LIV
De ultima ægritudine B. Columbæ. LV
De eadem et sua quadam exhortatione ad Virgines. LVI
De quibusdam visionibus B. Columbæ ante suum obitum. LVII
De felici obitu B. Columbæ. LVIII
De eodem. LIX
De funeralibus B. Columbæ. LX
De sepultura corporis et titulo B. Columbæ. LXI
De quibusdam revelationibus et signis sanctitatis B. Columbæ. LXII
De signis sanctitatis B. Columbæ. LXIII
Aliud signum de campana Columbæ.
Aliud notabile signum de Columba duce.
Aliud signum de approbatione præsentis operis.

EXORDIUM.

Summus ipse reparator orbis, Deus et homo Jesus Christus, non incola Paradisi, sed Dominus, capite inclinato in cruce dormivit, ut inde ei formaretur conjux, per id quod de latere dormientis effluxit : sicut scriptum est, Lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua : ut illic quodammodo vitæ ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesie manaverunt. sine quibus ad vitam quæ vera vita est non intratur. Per idem [quod] Noe, qui interpretatur a Quiescens, in latere arcæ ostium facere jussus est, quo intrarent animalia, quæ non erant diluvio peritura ; jam profecto figurabatur Christi sponsa, quando prima mulier facta est de latere viri dormientis. Et quemadmodum Noe arcam de lignis imputribilibus et levigatis, ita Dominus Jesus Christus Ecclesiam, de victuris in sempiternum hominibus [fabricatam] a superfuitatibus vitiorum absterisit, stabili vita quadratis ad omne opus bonum construxit, et bitumine caritatis undique inunxit et limit, interius quantum ad affectum, exterius quo ad operationem ; sicut scriptum est, Arcam de lignis Sethim compinges, b et deaurabis eam auro mundissimo intus

Christus Ecclesiam sponsam suam

Jo. 19, 34

a

sicut Noe arcam ædificavit ;

Ex. 25, 10

b

A. SEB. ST.
CONFESS
C

A intus et foris. Ostium *c* inferius fides est, per quam intratur: fenestra habetur superius, per quam re-
luet. Habet Ecclesia cœnacula, mansioncolas et
tristega, diversus videlicet statuum distinctiones,
dignitates, religiones et collegia; Joannis xiv, In
domo Patris meæ mansiones multe sunt. Cuncta
animalium genera includuntur in arca, quando ex
omnibus gentibus et nationibus et populis congre-
gator Ecclesia; et, sicut in disco Petri, munda ibi
et immunda sunt animalia: sursum tamen volatilia,
spirituales scilicet et contemplativi: et esca univer-
sorum in ea, in omni verbo quod procedit de ore
Dei. Lata inferius (est arca), quia multi sunt vocati
in militante; sursum stricta, pauci vero electi in
triumphante [Ecclesia]. Consummatum in cubito,
id est in Christo perficitur; et [quæ] si in diluvio
tentationum præsentis vite fluctuat, tandem in altis-
sima quietatur, sicut scriptum est, Fundamenta
ejus in montibus sanctis. Erant igitur aquæ super
universam terram, id est tribulationes, quibus Ec-
clesia Christi agitabatur, sicut scriptum est, Intra-
verunt aquæ usque ad animam meam. Et Noe qui-
dem per apertam fenestram enisit Columbam: quæ
cum sit avis munda, et non invenisset tibi requiesce-
ret pes ejus, nisi forte fatigata cadavera quæ tan-
gere volebat, ad arcam reversa est: quam appre-
hensam manu in arcam intulit. Et expectatis diebus
septem iterum omni sa venit ad vespæram, portans
ramum virentis olive in ore suo. Oliva quidem, locus
est ministra, laborum dolorumque solamen, et mi-
sericordiam significat. Et aperta per Dominum Je-
sum Christum janua Sacramentorum ac Baptismatis,
apertum est culum et descendit Spiritus sanctus
corporali specie sicut columba in ipsam. Columba
namque, mansuetum animal, amicale et gregale, re-
conciliationem ad Deum significat et remissionem
peccatorum: quæ expulso terrimmo alite, id est
corvo infernali, communem orbis tranquillitatem
annuntiat, et rano refectionis ac luminis liberationem
nobis ostendit et ecclesiasticam unitatem: ideoque Sancti,
simplicitate gaudentes, ramum pacis
in ore portant: quæ, teste S. Augustino, Cognoscat
unusquisque, si habeat Spiritum sanctum, simpli-
cem se esse debere sicut columbam, et habere cum
fratribus veram pacem, quam significant oscula co-
lumborum. Osculantur et corvi, sed lauant; a la-
niatu innocens est nostra columba: nam corvi de
morte pascuntur, columba de frugibus terræ vivit.
Si etiam gemunt columbæ in amore, nolite mira-
ri; quia in columbæ specie voluit demonstrari Spiritus
sanctus, qui genere nos facit; unde non debuit
humilitas figurari nisi per avem simplicem et ge-
mentem. Et inde debuit demonstrari Spiritus san-
ctus, unitatem quandam designans, nisi per colum-
bam? ut pacatæ Ecclesiæ diceretur, Una est colum-
ba mea. Emiserat pro certo Dominus Jesus columbam
ad beatissimum illum maximum Pontificem d. Gre-
gorium Romanum, et multa nobis sacra mysteria
sua luce revelavit: emiserat et illu-strissimis Regi-
bus Franciæ columbam, quæ oleum in ampulla a
nostro desuper delatum deferret, quo inunctus est
Christianissimus Clobovæus, et reliqui omnes post
eum, liberatorum protectionem ostendens in regiam
majestatem: emiserat de caelo candidam columbam
illustrissimæ Reginæ Cyprî f. Catharinæ Christi
Martyri, quæ cum cœlesti refectione refoveret: vo-
caverat Dominus Jesus sacrum Virginem g Schola-
sticam, teste S. Benedicto, in columbæ specie cœlos
penetrantem: vocaverat et Columbam h Virginem
et Martyrem Senonis. Sed novissime diebus istis,
nostri ævi emisit Dominus Jesus columbam rationa-
lem, templum pietatis ac innocentie, ac totius ri-
goris et penitentiae, ad universam per orbem terra-

quæ dum fer-
tur super
aquas tribula-
tionum,
Psalm. 86, 1

emittit ex ea
Christus gra-
tiam suam, ut
Noe Colum-
bam;

B

C

quomodo in
nonnullis,
Sanctis visibili
specie ea
apparuit,
d

e

f

g

h

rum Ecclesiam, ad decorem specialiter Sororum de D
Penitentia S. Dominici, ac totius Ordinis Prædi-
catorum. Enisit specialiter ad te, o felix Pernsia,
B. Columbam animal rationale, in speciale patrocini-
um ad eruditionem: quia cum non invenisset ubi
requiesceret per ejus, ad arcam reversa est; expres-
se demonstrans, Ecclesiasticos viros nequaquam re-
quiescere pede affectionis in deliciis mundanis, neque
Sanctis in hoc mundo requiem fuisse promissam,
Michæ v, Surgite et ite, quia non habetis hic re-
quiem; ad secreta sanctificati conscientie, per compun-
ctionem; ad æternam, per contemplationem et affec-
tum ac per assiduum orationem: et æternis Spon-
sibus extendit manum suam, per liberationem ac
protectionem; et apprehensam per redemptionem,
intulit in arcam sanctificationis, ac per suam verita-
tem in æternam requiem, sicut scriptum est, Ille
requies mea in seculum seculi.

Igitur Columba nostræ ortum mirabilem, adia-
randamque vitæ progressum et sanctimoniam, nec
non et felicissimum finem enarraturus; excusatione
præmissa insufficiens meæ, delatum mihi onus
libenti animo accepi, fideli exen-ione prosequen-
dum, quantum indulserit ipse Dominus Jesus Chri-
stus, qui cum Patre et Spiritu sancto regnat Deus E
in secula. Amen.

ANNOTATA.

a Juxta hoc etymon, Genesios 4 v. 29, ubi vulgata
habet, Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus
manuum nostrarum, Septuaginta vertunt, διαπαύσει
ὑμᾶς, requiescere nos faciet.

b Locum hanc, de Arca fœderis Mosæico, adaptat
auctor Aræ Noëticæ.

c MS. Nostrum, ubi legendum Ostium; sic paulo
superius in terris, loco ærius: et infra manus legi-
tur ubi legendum est ramum: quæ aliquæ deinceps
non observata tacitis corrigam; quod semel hic monui-
se sufficit, rursus tamen usu venit: quia Vitam ipsam,
ut supra dixit, corrigendam relegit Auctor: non vera
Proœmium et Exordium, utpote post totam vitam tren-
scriptam adjuncta, diversa namque; unde cum illis etiam
non incipit numerus paginarum, sed cum primo Capite
notatur pag. 1.

d Petrus Diaconus super caput scribentis Gregorii
frequentius sibi conspectum Spiritum sanctum in specie
columbæ testatus est, et testimonium faciunt subita morte
confirmant, ut legitur 12 Martii, in Vita per Joannem
Diaconum scripta lib. 4 num. 69.

e Vide quæ Cangius habet in Glossaria, ad verbum.
Ampulla Reatinensis et Tenevarii tractatum de eadem,
de quo nobis agendum erit 1 Octobris ad Vitam S. Re-
migii, cujus meritis id ascribendum, si verum est, ut
esse passim Gallici scriptores tenent.

f Similia habes in Vita S. Catharinæ Senensis parte
1 num. 116: extant autem S. Martyris Catharinæ
Legenda fabulosa, in quibus illa fingitur Constantini
prini, id est Constantii Chlori, nepis ex filio Costo,
quem is ex filia ejusdam Regis de finibus Græcorum
generit, adultumque miserit ad regnum maternum ac
mortuo tenendum; sed hæcenus non reperi, qui Costum
istum faceret Regem Cyprî; uno Legendæ recitat
regnum illius ponit in finibus Armeniæ, ipsique desponsam
fuisse fingit filium ejusdam magni Principis, qui in-
fra Egyptum multum habebat terras, ex quibus Ale-
xandriam, velut matris sue datam, Catharina tenuerit.
Aliam nihil veriorum Legendam hic auctor invenit,
ubi etiam istud de columba legitur. Mirum est porro
quod ea transcribere Balestra voluerit hoc cultiori se-
culo, prioris enim seculi simplicitati factius ignoscitur,
quod tanta credidit, æque ac Metaphrasti, qui dissimu-
latis Constantini et Costi nominibus, Catharinam Ma-
zentio

cujus vita
scribitur.

E

F

A xento solum facit dicere quod filia sit Regis qui ipsum præcessit: dolendum vero est de tam celebri novem nunc seculis Sancta, nihil hoheri ex antiquitate quod tuto credatur.

g Vide ad 10 Februarii rem relatam. ex lib. 2 Dialogorum S. Gregorii cap. 34.

b S. Columba, Virgo Martyr Senonensis, colitur 30 Decembris.

CAPUT I.

Mirabilis Columbæ ortus, infantia, pueritia, pœnitentiæ studium ætate majus.

E st in Sabinis sub Apenninis montibus, in amœna convalle ad Austrum. et quasi totius Italiae umbilicus, clara civitas a Reate; fontibus admodum irrigua et amœna, campis fertilis et aprica collibus. Ibi sacratissimæ Virginis et Martyris S. Barbare corpus summa veneratione in Cathedrali ecclesia dicitur requiescere. Ibidem canonizatus fuit S. Dominicus c a Gregorio IX, relatæque Catalogo Sanctorum. Inde, ex honesta familia Christianissimisque parentibus, venerabilis Virgo B. Columba, de pœnitentia B. Dominici Ordinis Prædicatorum, originem duxit. Annis siquidem Domini mille quadringentis sexaginta septem, in die Purificationis beatissimæ matris Dei Mariæ, in crepusculo matutino (tunc enim et lucis rutilans aurora consurgit) pater, Angelus Antonius dictus d, ex sua uxore Joanna, pie et juste sanctis operibus insistente, hanc ipsam clarissimam filiam munificentia Dei assecutus est, innocentie specimen et exemplar pœnitentiæ. Quam pia ejus mater Joanna quindenis enixa est: neque præfuerunt ei uteri molestia, primo prægnantibus consuevit, quin potius agilitas et robur. Illi quoque prognosticum fuit horror panis et carni; fueruntque ei trimestris ante partum cibis et potus, olera, acetum et botrus agrestis, quæ infantulam pareret, summa austeritate victus et abstinentia maceranda.

2 Orta est igitur beata infantula non sine mirandis signis et portentis: nam hæc a fide dignis æcepimus efficaci testimonio. Profecto Barbara quædam, honesta ac timorata mulier indigena, cum ex more obstetricaret in partu; subito quasi a vocante coacta, infantulam incultam in pavimento dimisit, et propevit ad fenestram; sed et quædam aliæ cum ea. Et ecce vident in via currum per se rotantem, et supra paratum currum juvenes pulcherrimos atque decoros, chorizantes in rotundum, festoque saltus ducentes (erant enim, ut creditur, Angeli Dei) eterat in medio eorum status, quæ apparebat quasi cerea: qui inhibuerunt mulieribus, Non tangatis, quoniam discemus. Et vident aureum circum, a tribus Angelicis juvenibus sustentatum, in quo erant septem facule accense, statuasque stabat in medio. Denique mulieres, quæ visionem intuebantur, nimio stupore perterrite, piam infantulam contingere non audebant. Post horam, cum visio cessasset, rediit obstetrix ad illam, quæ humida nunquam flevrat; nec simplex mater, cum hoc de consuetudine opinaretur, aliquid dicebat. Barbara se excusat, prosequitur ex more, illamque reassignat genitrici, dicens: Joanna, hæc erit una filii. benedicta; totamque visionis seriem congaudentes exponunt. Alterum fuit: Parochialis Sacerdos ipsa die plebi sæpe candelas benedictas, juxta ritum, circumdando: per domos distribuit: omnibus de usuali cera candelas donat, piam tamen matri ejus de cera dealbata præbet: quam quidem cum admiratione suscepit (ei enim inconsueta erat) ac pro sacro baptismate ejus reservavit, ut puritas puritati congrueret.

3 Baptisma sacratissimum fidei mater [est] et sanctorum omnium Sacramentorum janua, et regni Dei atque paradisi. Procul dubio, sicut Jesu Christo baptizato Spiritus sanctus in specie Columbæ visibiliter apparuit; sic omnibus rite baptizatis novemus ejusdem Spiritus sancti gratiam divinitus ministrari: inde cœlibes renascimur per adoptionem filii Dei, coheredes Jesu Christi et æternæ vitæ. Hoc signanter non sine mysterio dixi. Post triduum illa ipsa Barbara, cum decenti honestarum mulierum comitatu, juxta patriam consuetudinem piam, infantulum portavit ad fontem sacræ regenerationis, qui in ipsa Cathedrali ecclesia egregio cultu veneratur: candelum illum albam deferunt et oblationes templi. De nomine et titulo patrem sciscitantur: cum Patre et cum Sacerdote patrio discutunt; tandem Angelellum dicit concludunt et nominant, propter Angelos qui in ortu illius apparuerunt. Sed diu post sacros exorcismos sanctum fontem petissent, et celebrationi acta astarent; una alba columba fontem ipsum sacratissimum ter circumvolat, ut supra caput ipsius benedictæ Angelicæ maneret, et ori ejus rostrum figeret, stupentibus cunctis præ admiratione et gaudio. Expeditis omnibus columba alta repetiit, nec amplius apparuit. Piæ mulieres ipsis redeuntibus obviant. Facti fama volat, ut Angelellam intererunt instant. Venerabilis Barbara ostendebat eam, dicens: Videte, apparet una columba, columba. Continuat sic vocibus, piæ ejus genitrici eo festivius eam assignant, quo majorem apud Deum gratiam invenisse credunt. Volumus, inquit, ut et Columba vocetur, quoniam et sine felle erit. Sic hujus nominis vocatum præaugur vulgariter firmant: quod demum mutari non potuit, licet pater et mater pro primo nomine diligentius insistissent; ut videlicet per misericordiam Dei benedicta puella Angelicos inuores ac columbinos ritus ex nomine seu titulo pariter ostentaret, sicutaque se esse Angelorum vocatu ipso predicaret. Auctoritate quidem constat apud sacras litteras, nomina nonnullis divinitus, a principio nativitate imponi, ad designandam gratiam quam consequentur.

4 Aggrediamur obscuro paululum, et naturalium philosophorum de animalibus historicis colligamus, quæ de columba concludunt: nam sine dubio æpirituales vite vestigia profuturæ e. Profecto hæc aves sunt sociales et mansuetæ, quodque felle carcant, nec rostro ledunt; alte in cavernis petrarum nidificant, juxta fluentia manent, potantes non resupinant, in cinere conficiuntur, et se in aquis abluunt; morticina omnino vitant, sed puriori grano vivunt; pro cantu genitum reddunt, gregatim volant, pugnant elevatis pennis, alis se defendunt, alienos pullos nutriunt, errantem columbam sibi aggregant, diversitatem accipitrum et insidias cognoscunt, et ab eis diversimode cavent. Aliquando sola sedet; coloresque varios circa collum admirans, alarum plausu rostroque plumbeulas fulcit, et in regimen volatus comptioris quæ cultas penas disponit. Nam et columbam dicunt, eo quod eorum colla ad singulas conversiones colores mutant. Arborem quoque perexilicium incolere, ejus fructu refici, umbra requiescere, ramis protegi, dicunt et a crudeli draconis tueri: istiusmodi physici de columba docent. Item etiam nonnulli q Sanctorum in Canticis canticorum replicant; quibus denique uti liceat opportune locis congruis in hæc nostræ narrationis serie, ad exprimendum ipsius beate Virginis Columbæ dona, virtutes, et merita; subinfere hic et parabola, quæ solutionem facit præcedentis mysterii. Fertur nempe de clarissimo Ambrosio, quod cum infans in area pratorii dormiret aperto ore, subito exanem apum adveniens faciem ejus atque ora com-

D
A SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
Cap. II
propter
quam in baptismo dicta
Angela,

postea propter
advocantem
columbam Co-
lumba nomi-
tur;

E

cap. III

e
hanc minus
certo futuro-
rum præagie,
F

g

quam quod
infantis
Ambrosia
advocavit
opes:

A plevirit, ita ut ingrediendi egrediendique in os frequentarent vias: quod videns pater, ne abigerent ancillæ, prohibuit, ac quo fine illud miraculum clauderetur expectabat. At illæ aliquamdiu evolantes, in tantam altitudinem sublevaræ sunt, ut humanis oculis minime viderentur. Quo profecto terribus pater, ait: Si vixerit infansulus iste, aliquid magni erit. Sicut igitur examen illud apum totius naturæ florum ac sanctorum Doctorum generabat favos, qui coelestia dona annuntiarent, et mentes hominum de terris ad cælum erigerent; sic et columba circumvolans, regenerationis fontem, caritatis et pacis dona, ac salutaria monita imprimit; et gratiam verbi consolationis et spiritualis dulcedinis, panis cœli Sacramento nutriendum significat, et aqua vitæ, sicut scriptum est, Diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.

Psal. 44, 3

cap. iv

Explicit
auctor myste-
rium visi-
per fenestram
currus Ange-
lici,

B per suam misericordiam de æternis nos admonet: atque in hac beata Virgine salubriter consulatur et erudit. Festivant et congaudent Cordites, et inveniunt: Non tangatis quosque discimus; simile est huic. Neminem per viam salvaveritis, et, Post victoriam lauda ducem, et navem cum pervenerit ad portum. Humi jacet, quia exaltabitur qui se humiliat. Ceream statuum ostentant: cœra nempe virginalem munditiam significant, eo quod sine corruptionis copula generatur; quæ viscoso melle expresso, diffundit se et fluit a facie ignis: demum coagulata ita stabilatur, ut non penetraret, sed resistat aquis. Nata quippe puella erat, quæ omni sensualitate deposita, caritatis fervore liquesceret, ac totaliter in Dei amorem et proximi se diffunderet; atque sancto proposito stabilita, nec diabolicis suggestionibus dividi, aut secularibus lenociniis et pompis misceri, seu carnis stimulus agitari posset: sed ad cælum reverteretur invicta; vobis exempla reliquimus, quod si capi volumus, viscosum mel non diligamus, nam huiusmodi statua: quasi exemplaria manent. Statua quasi cœra fuit: tum quia sæpius et per dies, relictis corporeis sensibus, arcana mentis ingressa, meditationibus coelestibus considerabat; eorumque quæ viderat seu audivit, quæ licuit, plura retulit; tum pariter quia hac cadaeva vita functa, huiusmodi imaginibus venerari debuerat, et Sanctorum cultu laudari: mos enim est apud Catholicos huiusmodi beneficentia signo Sanctos venerari. Circulus vero aureus, ætatem Jesu Christi: omnem si quidem per diem vitæ ipsius ac tempus annorum tribus decibus et tribus unitatibus juvenes numerant. Septem autem candelæ, si per i numerum juvenum ducantur, annum significant, quo super candelabrum lucerna ponenda erat, ac munuenda civitas supra montem, atque felicitati Perusia; ubi accensa septem donis Spiritus sancti ita coram omni Ecclesia lumine lucet et operatur, penitentia: cultu in holocaustum crematur, sequæ Deo argentum igne examinatum, purgatum terra, purgatum septuplum obtulit: quatenus ipse clementissimus Pater noster coelestis semper gloriosius sanctificetur et gloriatur.

cœræ statua,

circuli aurei,

i
cum septem
candelis a,
tribus juveni-
bus sustentati

cap. v
Infans recu-
sat in ærea
vase lavari,

regem Christum. Nimirum dum ex more k lavatorum in pelvi, si fuisset æris aut ferri, horrebat omnino, manibus pedibusque reluctando; in ligno vero distendebat ac se patienter dormitabat; quasi jam suum Redemptorem recognosceret, qui statim natus, non in stratu regio, sed in fœni præsepio collocatur; atque in ligno extensus dormivit in pace, et victor resurgens regnat Deus, una cum Patre et Spiritu sancto; qui media finem optimum consequendi suis coheredibus semper largitur, ac mirabiliter subministrat. Ideo quidem Columba metallica vitat, quia et paupertatis clarissimum Patrem sectatura erat S. Dominicum. Sed et quod super stratas tabulas collisa membra modico sono semper repausaret, catina lignea præmonstrant: nam super tabulas tantomodo usque ad ipsius felicissimum obitum dormitare consuevit. Nec non et supremæ abstinentiæ rigorem in cunis existens inclucebat. Profecto sexta feria tantum semel et circa meridiem ubera sugebat: non sine amaritudine piæ matris, quasi pateretur aliquid mali, quia tenere diligebat eam. Non quidem erat vagitibus infesta, seu ejulatu clamosa, aut importuna mammis: sed quæta et dulcis, Angelica amonitæ fragrabat, ac per omnia mansueta secundabat. Verum sæpius cum fasciis ex more ligatam dimisisset in cunis, mirabiliter quodammodo nudam dormientem reperiebat humi: multaque alia pietatis indicia, illa ætate stupenda, contingunt. Nempe jam triennis, ut lecti molliorem vitaret, clam, ne mater adverteret, lignorum frusta substernebat, et spinas aliquando, supra quas cubaret, tam in propria domo quam apud quamdam viduam, ubi materno jussu aliquando pernoctabat.

7 Anno vero major, singulis sextis feriis et quibusdam aliis diebus, pane et aqua jejunabat. Scutulares in pedibus nunquam voluit: sed reductis pedibus extrahebat. At cum salutationem Anglicam didicisset, beatissimam matrem Mariam, sum speciem advocatam elegit: quam sæpius ingenucularum geminatis manibus quotidie salutabat; nec omisit; semperque propriam habuit. Sed et quinto a sua nativitate anno ex frustis cribri selacem, quæ sunt ex pilis [equinis] intexta, subvestem asperam consuevit: de quibus etiam cincturiorum involucente compressit, et ad carnes portabat l. Et cum a matre peteretur, quid de talibus vellet operari; ne mendacio mentiretur; Sunt, inquit, pro domo: nam ipsa de domo erat. Fuitque illi tunc parvus frater fere trium annorum, qui piis ejus actibus pariter adhaerebat: quibus convincere mulieres una cum matre alludentes objiciebat; Dabimus Columbæ pulchrum naritum, et uxorem decoram tibi. Ipsi negantes, Non, non: Sed Columba Soror erit: et ego Frater: sicut fuit. Cum vero ipsi Columbe carnes quomodolibet porrigerentur, reverenter annuens quasi comederet; caute tamen ipsi fratri suo parvulo subrogabat: et cum pater a suburbanis redisset, eisque detulisset zonulas: consuevit in flagellum, quo se disciplinabant. O quantum misericors Deus in servis suis est mirabilis!

8 Jam Columba pueritiam attigerat, et erat ei in moribus immensa senectus, et sicut ætas augebatur et corpus, virtutes succrescunt et opera. Nam quotidie Missam audiebat, et diebus festis prædicatorem. Mane semper in Ecclesia Fratrum Prædicatorem, ante reflatam imaginem m Crucifixi, devote orabat Pater noster, Ave-Maria et Credo, quæ jam dicerat: et sive cum matre aut conviciis mulieribus, pro Indulgentiis ecclesiis assidue visitabat, permaxime ecclesias S. Mauri n extramœnia, quæ Mons-marus dicitur, ad quam popularis concursus et devotionis cultus est magnus. Porro jam septennis

D k

sed quiescit
in ligna:

feria 6
tantum semel
tac sugit:

invenitur sæpe
extra cunas
humu nuda:
E

trimula dure
cubare;

quadrina je-
junare in pa-
ne et aqua,
ac nudipes
incedere,

quinguenis
cincto uti,

l

F

et cum fratre-
culo aversari
mentionem
nuptiarum.

cap. vi

Sexennis pie
frequentare
ecclesiâ,

m

n

tennis

A tennis apud Sorores de pœnitentia B. Dominici ferventer instabat, ut septem canonicas Horas, juxta formam illius professionis et mores addisceret, et docta persolvat. Tunc frequentat accessus ad domum Sororum præcipue diebus festis, apud quas erat Legenda vitæ S. Catharinae Senensis. Erat et puella ei contemporanea, in ipso collegio pie in Dei timore nutrita, quam discrete legentem diligentius observabat, ac importunis stimulis caritatis et obnixis precibus quod prosequeretur obtinuit. Audiebat attentius, in corde suo summæ devotionis monumenta conservando conferebat, ut Columba meditabatur, æstus mentis intendebantur, et in Deum totaliter ferebatur. Et cum a prædicantibus, nec non et a Magistro Sororum nonnulla miracula S. Catharinae et sanctitatis exempla perciperet; tantum fervorem adauxit, quod nil sibi difficile vel arduum pro Christi amore reputaret; quoque eam imitatore omni conatu attentabat. Sed et libellum Officii beatæ Virginis præcuravit: et quantocius præ aviditate didicit. Jenuia sanctæ matris Ecclesiæ, Quadragesimæ videlicet et Adventus Domini, Quatuor temporum et [Vigilias] Sanctorum, alacriter explebat. Cinctorium secretum, in funiculum asperis nodis intextum, commutat: laneam camisiam, quam tunicellam appellat, induit: siquæ sanctæ pœnitentiæ callem innocens læta festinat: omniaque ipsius Regule approbata instituta ac sanctiones implebat: cujus et habitum summo opere optans, requirit humiliter, quoque assequatur ferventer implorat. Venerabilis quidem Magister Collegii Sororum, Dei gratiam ac sanctitatis propositum admirans, eam diligentius prosequabatur. Nam et ipse a quodam Rev. Patre Conventus Perusini tunicellam illam munere acceperat: quam ad lavandum cum pia: Columbæ tradidisset, ipsam obnixè impetravit, et indultum sibi lineis pannis redemit. Nec non et zonulas illas in disciplinam tuscum o commutavit, quam apud se præfatus habebat. His armis corpus invadit: sed rigida nimis verbera nigra ac tumida spatula pandunt: ac stupidos dolor ipsi audientis Confessionem ejus revelare coegit. Qui cujusdam Sanctimonialis consilio pariter et emolumento p stultitias argenteas, cum sex acutis radiis, capitibus disciplinæ inseruit: et sic puncturis crebris pius cruor et lividus ipse resulat, secretumque haberi voluit. Multas pietatis circumstantias, sed revera multa miranda omittimus, tum ignorantia modi scribendi et facundie, tum in nimia prolixitate verborum aut inculca oratione pios lectores fastidirem. Unum subinfero; mirabiliora sunt quam dicere queam.

ANNOTATA.

a Balestra præmittit Allocationem insignem, ad illustrissimam civitatem Reatinam patriam Beata; cui ejus omnia, quæ potuit colligere, decora intexit.

b Idem recenset Sanctorum huic urbi propriarum nomina, et corpus S. Barbaræ, ibi esse confirmat. Sed ut plures hoc nomine Virgines et Martyres fuisse credimus, ita nullis audemus illam ascribere, quam sub eo nomine tam passim vulgo nota, quam ex Artis suis apud eruditos ignota habetur. Romanam fuisse, quam Reatini venerantur, credo, quia Angelotus, in descriptione Reatinæ civitatis, asserit, corpus ejus cum corpore S. Julianæ, collocatæ ac Sororis, et S. Probi Episcopi repositum fuisse sub altari majori Cathedralis ecclesiæ.

c Canonizationis Bullam recitat S. Antonius p. 3. tit. 23, cap. 4 § 17, ut datam Spoleti v Kalend. Sep-

tembris; B:ovius vero, ut datam Reate in Idus Julii, d uter certius, definiendum erit ad 4 Augusti.

d Addit Balestra, adeo elemosynis addictos fuisse parentes, ut cum propria omnia erogassent, etiam emendicaret ab aliis unde egentibus succurrerent.

e Idem columbæ proprietates naturales novem colligit et expendit, haud multum ab hic referendis dissimiles.

f Additur in margine: Hanc arborem cerræ opinor interpretendam. At masculine Latinis Cerrus dicitur, ex quercum genere, glandes echinatas ferens, ut castanea. Pereclixion tamen quid sit, hactenus nec divinando assequor: nec enim in Græca lingua cujus divinam vox illa præfert, quidquam invenitur simile.

g Forte Scriptorum, commentantium in Cantica, ubi Sponsa identidem appellatur Columba.

i Venit Perusiam Columba an. 1488 mense Septembris, uti scribit Albertus pag. 84: adeoque expleverat annum 21, qui numerus ex septenario ter replicato exurgit: tres autem erant Angelici juvenes, qui septennarium candelarum sustentabant.

k Cæsar Blanci observat, lotionem illam infantum in aqua calida, quotidiano usu solitam adhiberi nunc ac vesperi, cumque in finem singulis in domibus haberi pectem æneam.

l Albertus Fabri: Frustum hujusmodi setaceum inquit, etiamnum reverenter servatur Reate apud Monachas S. Agnetis: et ego ipsum oculis lacrymantibus nuper vidi, beneficio D. Petri Pauli Petrigiani, civis nostri ipsarumque Confessarii.

m Balestra ait, expositum super altari fuisse: Cæsar addit, hodieque illa cum veneratione servatur juxta chorum.

n S. Maronem appellat Angelotus, et sub hoc nomine de eo deque ejus ecclesiæ egimus ad 15 Aprilis, quo colitur. Cæsar vero addit locum Reatinis eo magis in veneratione esse, quod magnam cum Calvarie monte similitudinem habeat, ideoque eum Feria vi devotius visitari: id quod infra num. 9 confirmatur: nequid putet id primum inductum a Cappucinis, quorum ibi novitiatus, quoque alias solent Passionis mysteria in suis eremiticis passim erigere,

o Tusca, id est idiotismo vulgari, rudis.

p Stellutiæ, vulgarietate Stelluzze, id est, Stellula.

CAPUT II.

Progressus Columbæ, quæ visis divinis amantia Virginitatem duodennis vocet, frustra que sollicitatur ad nuptias.

Auguet virtutes disciplina parentum, et gratia perficit bonos habitus naturæ. Genitores namque parentes, etsi ad familiam loquentem pertinerent, etiam artis mercatorie ipsi; tamen secularibus divitiis aut sumptibus non abundantes, politicis moribus ac Catholicis præstantes erant: profecto et Joseph vir Mariæ de regia stirpe erat, licet carpentaria arte degeret. Mater igitur Columbæ Joannæ, spiritualis admodum et devota, ea ætate illum instruit quæ decet puellas civiles et honestas: officia videlicet familiaris curæ, exercitia manus, et pietati suendi, filandi, atque texendi, quæ sunt puellis ad ornatum atque ad a fastum parentelæ. Modestia et honestas illi inerant et oculi Columbarum, ac quandam sanctitatis speciem præferrebant in vultu, statum, et incessu: totaque suavis ab omnibus amabatur. Numquam de ore illius sinistrum verbum, quærela vel conquestus. Quin imo pia Columba parentibus semper obediens, quæcumque sibi injuncta mirabiliter quantocius expedita, prudenter implebat. Si contigisset eam cum conviciis matronis et puellis ruri ad aliqua convenisse: puta vindemiæ vel

A. SEBAST. CONFESS. EX MS.

B

F

cap. vii
A parentibus
minime
copiosis

a
opera manua-
lia educta
Virgo,

guati

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS. 7
b

A. quati (quatun quidem est herba tinctoria, quæ b glastum dicitur) vitabat cantantes et vana stultiloquia; solaque ac taciturna subsequebatur lateraliter, spiritualia meditando, et pluris operis reperiebat: alicui detraxit numquam aut protulit otiosa.

Ps. 127, 2

ipsi vero mercede laboris ultronea contenti,

egentibus magna cum caritate serviant,

subinde usque ad defectum ponis;

sed orante Columba hic succurritur.

cap. viii

Hæc castas solita piis colloquiis

exaltare ad contemptum seculi,

a Christo sanctisque visitatur jam decennis,

oraret, apparuit illi Dominus Jesus Christus, sedens super aureum thronum: cui assistebant S. Petrus Apostolus et S. Paulus, necnon cum e leone S. Hieronymus, et magnus Pater ac sponsor S. Dominicus. Quem cum vidisset, humi prostrata, benedictionem postulat: quam assensu, ac sancto proposito virginittatem suam illi perpetuo dicavit et vovit, quodque alteri sponso numquam assentiret. Leo autem qui apud S. Hieronymum fuerat, cum ea tota illa nocte remansit, mirabilisque odoris fragrantia in camera illa diutius fuit.

12 Nempe benedictione accepta insurgit pugna.

Nam germanus frater, paternus tamen (præ habebat quippe pater aliam uxorem) cum audisset suam sororem Columbam velle renuntiare seculo, fremens et turens, Magistrum Sororum, audientem Confessionis illius, minis invadit, et inhibet ne de cetero de sorore sua se aliquo modo intromittat. Ipse pro certo ignorabat, quod consilium Dei in æternum permanet. Christi Confessor innititur auctoritati Evangelicæ: Nolite timere eos qui occidunt corpus; continuat tamen, sed prudenter. Ille autem sororis innocentiam molestare non audeat, sed dissimulando machinatur insidias, quibus facilius peculiaris natura blanditur, ornato scilicet vanitatis et copula maritali: venusta quippe Christi puella erat et decora valde. Fratri jungitur pater ipse, et matrem movet: ipsis adheret omnis parentela. Puella jam decennis fere erat, quam etiam alba veste ornant, et aqualiter dissimulat. Qua induta cum ad ecclesiam ex more procederet, vane gloriæ stimulo agitabatur: quare pie Deum timens, eam de cetero indere neglexit: mater Christi Confessorem stimulat ut rigorem penitentiae ejus et orationum mitiget, aut parte suspendat. Flectitur incantus, in eoque pure silentii simplici Columbae dissuadet Quadragesimalia continuare jejunia, sed intermissim. Quæ dum meditaretur et quasi retrocedere judicasset, respondit; Pater, vere absque labore prosequor et imitari opto magistrum meum Jesum Christum, ac venerandam matrem S. Catharinam. At ille jubet matri, ut saltem ferculum unum de oleribus vel leguminibus conditum procuraret: quod cum intentasset, pia puella, ne palatum alliceret, eimeres vel terram aut aquam apponelat. Mater cum advertisset obstitit: O filia, inquit: quare te vis interficere? Libenter tamen simplicia et inulta ac etiam exigua sumebat: carnes autem et quodcumque lautum omnino neglexerat, licet quandoque id non advertissent.

13 Vaticinium quod fuerat a Spiritu sancto optebat impleri; ut divine pietatis sortiretur effectum. Germanus namque ipsis, qui prædixerat, Ego Frater et Columba Soror, jam in conventu S. Domini Ordinis Prædicatorum, habitum sanctæ religionis suscepit, pie detorque vixebat, ubi et mirabiliter profecit. Emulabatur æmulatione Dei soror ipsa fratrem, frater illam dulciter hortabatur. Prior autem collegii Sororum cum ex more regulam legisset, ipsa zelo successa devote regabat, ut consequi mereatur: et publice supra majus altare in manibus illius Prioris sponedit, habitum ipsam sumere, ac perpetuam Christo virginittatem custodire. Ad aliquos dies hunc visionem passa est. Vir quidam pulcherrimus duxit illam ad quamdam arborem ut ibidem effodiat: quæ territa cum non auderet, ille effodit, et auri massam e reptam ei obtulit; Accipe, inquit, pro labore tuo. Ipsa renuebat: quare ut apprehenderet ipse coegit. Kursus conduxit eam ad ecclesiam f. S. Scholasticæ, ipsamque statuit ante imaginem beatissimæ Matris Dei, cui astabant duo Angeli, habentes in manibus duo alba cinctoria, et alterum sibi, aliud fratri suo, quem in

D

c

et virginittatem ei vovit.

Hinc contra eam insurgit frater,

Matth. 10, 28

E ipsasque parentes movet ut filie propositum nitantur flectere,

inducto etiam quadamtenus Confessario:

P

cap. ix Sed ut frater, cui propheta impleverat,

d

ipsa post ostensum sibi in visu primum castitatis,

e

vidit se fratremque ad Angelos cingi,

brachiis

A brachiis ejus videbatur habere, propinant. Sermo fidelis : nam Benedictus et Scholastica sanctissimi, etiam in Christo fuerunt germani, ac religione clarissimi. Inde fere ad duos menses dilectus ille frater balteum suae militiae et gloriam inter caelestes excubias g recepit, sic commutatus zonulis quas consequentur in flagellum : ipsa vero, quasi florida arbor paradisi, suavitate fragrans boni odoris Christi, fructus reddit caritatis et honoris. Itaque plures diversarum Religionum Patres, nec non eorum pie Sorores, cupidine maxima dabant operam ut illius societate fruerentur, judicantes se feliciores si eam consequerentur in Sororem. Profecto ex tunc dulcoribus contemplationibus intenta, amplius orationi vacabat : in tantum ut neglectis sensibus et rapta in spiritu, saepe sapius per plures horas quasi mariorum reddebatur. Jam credita sibi fuerant divina colloquia, pretiosa super aurum et topazium, ac melle et favo dulcora, fueratque acerrima robore. Pervens accessus erat illi ad sanctum Maurum : etenim locus ille quoddam montis Calvarii fertur habere vestigium : ibi passionem Christi, quasi Hierosolymitana peregrinatione, sanctificabat. Idem circa quasdam columnulas Cathedralis h ecclesiae se observabat, et versis ad terga manibus brachiis colligabat.

14 Versutus ipse contortus daemon subdole fraudem sollicitat et cladem. Nempe callidius parentes stimulat ut illam tradant nupti. Jam puella duodenis erat : mater blanditur, seculares ornatus ipsa contemnit : afflues de sponso alludunt, illa horret. Tandem parentes eam de nuptiis astrungunt, pia puella respondet : Ego sponsum jam accepi Dominum Jesum Christum, et me sibi in omni castitate dicavi : prorsus nolo habere alium. Avunculus autem, qui et majoris auctoritatis erat (praerebundabat quippe substantia) replicat, graviorique sermone ratiocinatur, et quasi sanctiori lege suadet, quod teneretur assentire, praecipue quia in illius arbitrio penderet hujus negotii optima provisio : prosequuntur, pater, qui hortatur et praecipit : mater, mulcet et applaudit ; major ille frater, Volo, inquit ; tandem omnes acclamant, Sic fiat. Pia puella, a terra ad coelum elevatis luminibus, reductisque humeris ad coelum, corde constanti, modesta voce, in omni mansuetudine ideam contestata est : Accepi Dominum Jesum Christum, nolo habere alium. Quod cum audissent, prorumpunt in minas et strictis dentibus fremunt : minantur indicibus, illamque quasi rebellem torvis oculis contuentur, et tamquam favoribus eorum indignam vilipendiis abjiciunt, quodque interficerent si non assentiret, [minantur] . At illa patientia praestans, tranquillo corde orabat : Domine Jesu, ne abjicias me : tu enim es sponsum meum dulcissimum, in quo confido. Proposuerat quidem potius mori, quam transcendere ad secunda vota Christum abnegare : et ecce pia mater conversata est in asperam socram, et ipsa quasi orphana cui non erat patronium : verumtamen in Deum devotius absorpta, de seculo non cogitabat ; sed reverens et tacita, sanctis operibus ac familiaribus obsequiis insistebat.

ANNOTATA.

a Fastus huic Auctori semper scribitur Faustus ; nec tam superbiim, quam ornatum pompamque externam significat.

b Gladium color ceruleus, qui modo tam captiose advehitur ex India (unde etiam Indigo vulgo dicitur) ut apud nos collecto amplius opus non sit.

c Leander et omnes Italici scriptores S. Leonem Papam hic intelligunt ; ego animal illud quod solet cum

S. Hieronymo semper pingi, ipsumque cessante visione ideo relictum apud B. Columbanum nocte reliquo, tamquam custodem voti quod fecerat, et pignus fortitudinis divinitus ipsi donata ad sui propositi defensum, contra mox insurrectas tentationes. Ast, inquit, per meram vulgi ignorantiā fit, ut Leo S. Gerasimi appingatur S. Hieronymo, an hunc errorem confirmaverit, divina (ut supponitur) apparuit? Nequaquam, sed permixta fuerit phantasia Sanctae praevaluit notualiter speciebus, licet erroris nū etiam in rapti ; quod satis frequenter contingere alio opportuniore loco ostendimus sequenti Tamo.

d In margine additur (sed aliquanto inferius et loco non suo) Arbor Religio est : massa auri, magna praemia signat.

e Miram profecto, cum solum tunc fuerit annorum decem, ut mar apparebit ex aetate sororis, quae erat biennia junior.

f Caesar indicat monasterium Benedictinarum hoc fuisse, cum ait quod comit sint Columban ad se pellicere et ad Regulam Benedictinam complectendam.

g Omnes hic interpretantur mortuam tunc juvenem fuisse : idque videtur sensus exigere, nec vera postea fit ulla ipsius mentio : sed fratris alterius, qui similiter postea Dominicanus ex prioris patris nomine dictus est Joannes, infra num. 98.

h Caesar indicat, Cryptam Cathedralis ecclesiae, intra quam erat oratorium Confraternitatis sacrorum Stigmatum S. Francisci.

CAPUT III.

Sponsalitia pacta simul cum capitulis rescissa, molestia a consanguineis et demonibus ideo tolerata.

Semper virtus fuit in pretio, et celebritas habetur fama honestatis : quod namque in pectore avunculi habebatur occultum, prodit in lucem. Nam quidam pulcher adolescens, felicioris originis diuturniorque fortuna secundum seculum, piam puellam concepit uxorem, affectatamque summo pere : jam quippe ipsa annos pubertatis attingerat. Cumque imitaret parentibus, junctis ad coelum manibus et praegaudia exultantes, quoque nacti fuerint fortunam tam optamam admodum leti, firmant dotem ; fideique sponte et Columban in uxorem, ipsa tandem nescia ; stabiliantque diem, qui et ipsa praebat assensum : ornant cinctorium sponsale, preparant confectiones, et instrumenta sonorum, et choros juxta ritum patrum. Caestis autem Sponsus ipse dulcissimus non derelinquit sperantes in se, sed semper opportune succurrit. Quamobrem nocte praevemente deputant diem, appaurent ei duo in habitu Ordinis Praedicatorum, admonentes eam ut mane festinaret ad S. Maurum, ubi sanctimonialis quaedam de quibusdam emergentibus cum plene instrueret, nec timeret. Pia puella stupuit : et cogitans quid sacramenti visio autumaret, aestuabat lucem, et quasi nox protraheretur ingeminabat suspiria. Tempestive matrem sollicitat et convicias ; petentes ecclesiam pia puella praebet : quamdumque Cracem in summitate collis in via fixam u adorans, flexa orabat. Et ecce illico constitit ei quoddam Monialis : Noveris, inquit, bona filia, te traditam nuptiis, et hodierno vespere sunt celebranda sponsalia. Esto constans, et nullo modo abscedas ab aeterno sponso Jesu Christo : abscede tui comam capitis, et illis assigna : subitoque discessit, nec sequentes adverterunt colloquem. Tali igitur oraculo puncta ingemuit, iterando : Numquam faciam ; intra se alluens, iterando : Numquam faciam ; Potius mori : Utinam possem deserta petere, vel me

D
A. SERVAST.
CONFESS.
EX MS
cap. 3

;

Jocundis opulentia desponsa u parentibus

a duobus Praedicatoribus sibi appaerentibus eo dars gatur.

a ubi quid faciendum intelligat :

A in aliquo monasterio celare! Christi Confessorem, appellat, reique seriem manifestat. Qui arduum nimis casum existimans, eique plurimum compatiens, dixit: Sancta Catharina Senensis in hoc casu incidit comam: tu, filia, fac similiter, et ora.

16 Vespere tandem sponsi parentela conveniunt; et sponsale cinctorium præferunt. Quibus domi residentibus utriusque affinitatis viris et mulieribus, beata Columba dixit: Vos me spondistis et vultis me assentire? Quiescite paululum: jam redeo. Et ascendens solarium, incidit comam e sui capitis: abscissamque detulit eis dicens: Accipite pompam seculi a istas vestras vanitates. Ego quidem accepi sponsum, qui non exigit ista: quod autem de me feceritis non curo. Deleo nihilominus de ipso juvene, qui me voluit accipere: porro ipse penitentiam luct. Nutu Dei tanto auctoritatis illius verba fuerunt, quod confusi nec valentes replicare omnes protinus discesserunt. Quanto autem tumultu minis et injuriis a suis affecta fuerit, cum quisque presumat, narrare non oportet. Ut autem dies illuxit, ne occasionem pluri scandali præberet, ad monasterium primum S. Scholasticæ d. declinavit, clamque in ecclesia manebat. Nemp. vulgaris erat in civitate sua constantia notabilis actus. Sanctimoniales ipsæ timentes, neque nimii algoris, nivium, et gelu, seu indiciæ aut fletus acerbitate commoto, neglexerunt omnem pietatem: orantem tamen tota die, omni alio refrigerio destitutam, eam dimittunt. Parentes irati circueunt convicia, eam requirentes. Quæ ut advertit, in domo ejusdem piæ viduæ, ubi pernoctaverat aliquando, se contulit. Sed ut eis innotuit, furentes minis ac verberibus domum redire compellunt, dicentes: Nolumus desistere, velis noveris, accipies maritum. Seva tandem importunitate fatigati mitigant iras: ipsa vero beata puella, redit ad contemplationes suas, et lacrymis ac precibus Jesum Christum invocatum suum dulcissimum sponsum: Domine Jesu, ne abjicias me. At cum quasi lassa dormitasset, apparuerunt ei piissimus ipse Pater, scilicet Dominicus, cum S. Catharina Virgine Senensi: qui cum supposuisset lavam capiti ejus, reclinantem exciperet, dulciter eam consolabatur dicens: Filia, ne dubites, quia eris omnino religiosa Soror de Ordine meo: sique admodum lætam dimisit.

17 Altius prospicientes advertimus, omni tempore perniciosum fuisse resistere Spiritui sancto, ac nefarium directioni divinæ intantare sacrilegium. Profecto et assertus ille sponsus, in eodem silentio noctis est etiam ipse hanc visionem passus. Nam videbatur ei, quod ipsa Columba, velut ornata sponsa, habens in capite coronam, ingrederetur præfati domum. Qua ingressa, corona de capite ruit, sibi que videbatur mori. Qui horrore expergefactus est et excitatus a somno, coquepique phantasiari diutius quid sibi apparitum prognosticaret: invaserat quippe eum terror intensus valde. Mane illico [adit] quendam sacre Theologiæ egregium Professore; et omnia pertractatus, sciscitabatur ab eo interpretationem rei. Cumque ipse singula ponderasset: Arbitror inquit, quod tibi non expediat neque te deceat præsumptuosa temeritate adversari Christo, cujus ipsa piæ Virgo proficitur se dedicatam sponsam: profecto et melius omnino facies si desistas. Qui penitentia ductus, accessit ad parentes piæ Columbæ, dicens: Nolo pugnare contra Christum: ego abrenuntio omnibus promissis et juramento. Et post paucos dies ivit Romam, unde reversus mortuus est, sed et omnis illius familia in brevi est consequenter extincta. Caput enim mulieris vir, Corona capitis splendor familie, quæ ruina perit: nec ipse de sua temeritate transivit impuni. Quædam præterea pia

soror, quam Finzocham e dicunt, ipsi B. Columbæ D affectu charitatis et pietatis solitudine juncta, vidit eadem nocte duos in habitu Ordinis Prædicatorum: et unus præbebat B. Columbæ scapulare, alius vero quinque panes, inter quos unus teder erat et horribilis valde, reliqui candentes. Ob id præintellexit, quod tandem Religionis habitum consequeretur; et cum alimento celestis refectionis, tribulationes horribiles pateretur et dolores mortis.

18 Pater nihilominus ad se reversus, meditabatur animi constantiam virtutesque B. Columbæ: et recognoscens digitum Dei, sancto timore corripitur. Namque de cetero statuit eam omnino molestiis non impediri, sed locum seorsum in domo assignavit ubi prosequi posset devotionem suam; indulstique ut prædicationibus et sacris officiis (congruis tamen temporibus ac cum piis personis) commode interesset. Mater vero, etsi integritatem divinitus et devotionem, nec non omnimodam ejus bonitatem diuturna prorsus experientia comprobasset; cum tamen affines con-anguinei mugitiis frutannicisque verbis, una cum procacibus minis, eam sæpius retinebant, et de diligentia custodiæ insultant (quia opinabantur speciosam ipsam puellam, tante puritatis et simplicis incessus, faciliter posse deduci) tum etiam fortuito periculo aut rerum discrimine suspecta, libentius tradidisset custodiæ maritali, ut se potius a solitudine abolveret quam satisfaceret pietati. Ceterum quia plurimi lucra ac commodi domi erat, ægre ferebat in parte distractionis mentis, orationis otium, et sancta colloquia. Frustra tamen, quia sibi per omnia obediens, quantumcumque afflictæ assiduus laboribus, in omni patientia quæque sibi injuncta diligentius exquebatur. Rigidior erat ille avunculus, qui gravitate fastus ac favore familiaris, notibus indecibet arguebatque digitis: cui obsequabatur frater ipse, [filius] alterius matris: qui presumens de viribus, spiritualibus vitæ donorumque celestium incredulus (forte eorum opinionem consentaneus, qui supra culmina tectorum aliam esse vitam cœlestem despiciunt) insequatur illam profanioribus opprobriis, atque sapiens minis dehonestabat et vilipendit. Multotiens quoque compertum est in via ad ecclesiam S. Dominici eam observasse, vel transeuntem pro sacratissima Communione, vel sanctis officiis aut prædicatione, ut illam gladio debilitaret, etiam cum proposito intendendi mortem. Sed divino præsidio munita atque Angelica tutela, illic tenebantur eorum oculi, aut horrore repulsi retrocedebant, vel aliter impediti malignitatis suæ frustrabantur effectu. Affirmabatque ipsa pro certo, pluries vidisse supra caput suum propitium custodem S. Dominicum, ejus protectioni expositum et intentum defensionem: et licet sic multipliciter afflictæ ac læcessa, æquo animo tamen propter Jesum Christum ejus dilectissimum sponsum omnia etiam patientissime tolerabat et hilariter.

19 Nocentissimus piarum animarum hostis, atrox ille eruentus, innocentie beatæ Columbæ callidus obstat; et quod per suggestionem non potuisset alienam, ipsemet nititur prevalere. Nam domi eam invadit, irruit in alapas, et unum dentem excussit: in terram dejecta, Jesum Christum fidenter invocat: sons ipse fugit. Sic etiam ante hoc pluries se ingesserat. Quondam videlicet mater ejus, cum vellet extrahere frumentum ex quadam modio, puella in missa porrigebat, infantulus autem superius dimissus in cuna vagitu matrem redire coegit: quæ festina ibidem puellam reliquit. Et cum ad quietandum ibidem inmoraretur, puella tentabat exire. Quæ cum præ altitudine non posset, impræmeditate dixit. Heri daemon! Cumque avertisset, prorupit

Pater quoque ipsam dimittit pro arbitrio vivere:

E matre non desistente nuptias urgere,

avunculo et fratre etiam plagas parentibus,

sed divinitus semper prohibitis.

cap. xii Hinc rabidus daemon eam cadu,

qui alias fortuito invocata ab ipsa,

A. S. BAST. CONFESS. EX HS.

h et consanguineis ad sponsalitia collectis, c

recessam capitis comam erhibet,

d atque ad ecclesiam fugit;

unde violentè retractum S. Dominicus apparet solatur.

cap. xi

C Eadem nocte adlectus ei sponsus

in somnis visa Columba territus,

ultra peruenit iusta, jam sponsa,

A in fletum, putans magnum erratum incurrisse. Descendit mater, consolatur afflictam, respondentem, Volo confiteri, volo confiteri. At illa, Quid? Illa narrat: excusat mater: Nil est. Consolari noluit, quousque ad pedes Parochiani per convicinam adducta, licet fletu et singultu oppressa. Hortatur ille: narrat tandem. Subridens Sacerdos dixit: Filia, nil est: noli flere. Munita benedictione recessit. Nocte demon eam suffocare intentat: puella clamat: mater in brachia suscipit, et Jesum Christum invocat. Iratus ille alapam ad maxillam impressit, et diutius vestigium omnibus patuit. Post aliquos dies dum solarium ascendisset, apprehendit per comam et prostravit, eamque suffocare tentabat. Quæ beatissimam Dei Matrem invocavit (illico tamen auxilio affuit) nec non domui toti olim adversatur. Namque intempesta nocte, scintillis ac nidore perterritos parentes surgere cogebat, quasi canera Columbæ verteretur in favillam: qui accurrentes intuebantur in tranquillo orationes prosequentem, ibique velut in securiori loco quiescebant. Itidem densitate fumo iterato officit totam domum, ac si civitas ureretur: parentes deserunt celerem cubile, cellulamque Columbæ orantis faciunt refugium.

B 20 In tantum miser ille viluit aliquando, ut sensibilibiter in forma magni muris variis eam illusionibus molestaret: nunc quidem sudaria lacerabat et vestes, scipius corrosio fractaque fili: Pater- nostra per cameram dispergebat, exstinguebatque lampadem ne oraret: rursus panem illi ore deferebat, et nuperrime poma, ut illam importunitate a sancta meditatione abolveret, et tentaret de abstinentia, quæ illi suprema fuit. Cui diutius insistenti quandoque subridens respondit: Per nomen Jesu inde transporta: comedas tu. Finxit quasi obtemperasset, insidiatur abjectius sceleratissimus. Malefici pro certo et ipsi asserunt quod ille immunditiam horreat per naturam, quam tamen per obstinatum ejus malitiam machinatum explere. Difficilis utique est hæc pugna juvenibus, ad quam si quis aggredi contendit, sauciatus illico ruit. Vincit hostem, qui Deum invocans terga vertit. Namque magnus Antonius cum orationibus impetrasset videre fornicationis demonem juvenibus insidiantem; ei prostrato ante eum dixit, Vilissima specie mihi apparuisti: te amplius non timebo. Ut igitur virginem illius puritatem fodaret, sanctamque voluntatem detrimento obturbaret atque inclinaret ad malum, non semel apparentis turpioribus et inhonestis allicit; nudos videlicet mares fingit et feminas, exercitantes obscenas corporis partes ad flagitiorum immunditias, colludentesque impudicis amplexibus. Et puto variæ nutus, nec dicendas circumstantias præmonstrasse, quæ plurimum mulent mentes hominum. Et cum se demon decorum juvenem ostentasset, ultro se nudum præbuit. Omni, inquit, mei corporis voluptate fruaris. Sponsa Christi B. Columbæ, ira et horrore succensa, ingeminat sputa et fugit ad consueta præsidia, ad orationes scilicet et verbera et stratas spinas; corpusque urebat urtica, sique in nomine Jesu Christi superabat hostem.

ANNOTATA.

a Cæsar ait, columnam fuisse, cui insculptus erat Crucifixus.

b Albertus, ut scenam impleat, inducit hic præsentem sponsum, blandaque ejus verba, ut Columbam allicit ad consensum: sed abfuisse satis apparet ex contextu sequenti.

c Idem ait, præcisam tunc comam pervenisse ad Sordores de Penitentia in monasterio S. Agnetis, eo tempore extra muros constituti, apud quas religiose servatum

ipsemet osculatus sit, agnoveritque coloris esse inter aureum purpureumque. Addit etiam ante annos non multos (scribit autem anno 1630) ex suis spiritulicibus filiabus unam annorum 14, cupidam sequendi Sordores duas sub regula Tertiariarum S. Francisce viventes, in simili articulo deprehensas, idem consilium sæculum fuisse, ac voti compem rescisso capilla evasisse.

d Erat enim, inquit idem Albertus, parentum domus contigua monasterio S. Scholasticæ, eo ipso loco, ubi nunc stant crates præfatus novo S. Agnetis monasterio: sicut ex antiqua traditione haberi testata mihi sunt Sor. Maria Coppa Priorissa, et Sor. Dorothea Zappa Suppriorissa.

e Pinzochæ, alias Pinzochera, et masculinè etiam Pinzocherus, est portans habitum alienjus tertii Ordinis. et sic etiam exprit Cæsar.

f Mugitus dici videtur, unde et Muginari, ab interno murmure seu submurmuratione vulgariter Maggio, quod etiam mugitus significat; Trutanus vero dicitur a Trutanis id est, scurris ac vilibus hominibus, de qua voce multa eruditè Cangius in Glossario.

CAPUT IV.

Columbæ profectus, visiones, extases in domo parentum; de futura ejus sanctitate prophetiæ.

GRATIA irradiantis ac miserentis Dei intellectum hominis dirigit, movetque affectum, et in tantum elevat et extollit, ut multa supra naturam suam rationale animal operetur et videat, ac interpretetur et cognoscat, ad nostrum etiam profectum, ad adstruendam fidem et spirituales vitam. Beata denique Columba, velut attestatur illius ortus et baptisma, multiplicibus Spiritus sancti donis promota, cautius se munit adversus insidias diaboli; exquirat Dei præsidia, armisque Apostolicis acincta prænitentia rigore contendit. Profectu jam amplius abstinebat, majorique inedia lascivitos artus attenuabat. Indixerat enim sibi, ultra stationes ecclesiasticas et jejunia, quinque Quadragesimas, ut ita dixerim; a die videlicet omnium Sanctorum, ad Nativitatem Domini; a Septuagesima, ad Pascha; a Rogationibus in Pentecosten, hanc Quadragesimam Apostolorum dicunt: a festo sanctissimæ Trinitatis, ad Octavas Corporis Christi; a festo S. Dominici, usque ad Assumptionem S. Mariæ; et omnibus sextis foris ac diebus sabbati totius anni. Et licet exigui panis ei semper fuerit communis usus, et potus aquæ; internis tandem pane, immixturis fructibus et acerbis uvis etiam parce vescabatur: ita ut piæ convivine, sæpe timentes pariter et admirantes, ne exstingueretur tanta penuria, sapiferis quibusdam subinde alicerent, ut saltem phisicum sumeret.

22 Ipsa vero longe avidius spiritualis vite pabulum exoptat: panem verum, Eucharistia videlicet Sacramentum. Id namque complet vitæ celibem, atque in via confortat animam et sustentat, gratiam causat et auget, ad pugnam excitat et confirmat, demones terret et fugat, impedit facinora et delet, puritatem et innocentiam obtinet, et conservat humilitatem, castitatem et ceteras virtutes multiplicat et merita, hominemque prægustata gloria tandem transformat in Deum. Nostra igitur Angela, cum Angolorum prægnastasset escam, terrestria omnia coatempsit, et quasi dulcedinis fastidium attigerit anhelat ad cælestia, vixque sibi mortalis naturæ reservat opportuna. Nimirum cum apud suam prochieolam a ecclesiam die Nativitatis Domini ipsam Altaris sacrificium suscepisset, tanta fuit repleta dulcedine, et dilectione inflammata, quod zelo langueret, idque solummodo excogitaret ac meditaretur omnino. Cumque

etiam post confessionem,

ipsam nixus suffocare,

variis damum implet terroribus,

deinde in forma muris ejus proccis inturbat,

aut obscenis speciebus obiectis

eam fatigat.

D
A. SKEWST.
CONFESS.
C. ME.

cap. xii
A ulteriora se extendens,

quæque Quadragesimas observandas assumit,

F
tandem et panis usum abducat,

Eucharistia desiderio æstuans,

a
permittitur
eam quot mensibus festisque usurpare:

A que afflata ac uberrime flectit ac nocte præillius desiderio: pius Confessor Christi suus Pater spiritualis indulgit pro omni prima Dominica mensis, festisque diebus B. Mariæ.

23 Flagellabat præterea corpus suum flagello ferreo, quod discipulam appellat, ex quinque junctis catulis quotidie, ter saltem omni nocte (Patrem in hoc prorsus imitabatur sanctum Dominicum, sanctamque Matrem Catharinam Senensem) primo pro suis piaculis, pro peccatoribus superviventibus secundo, postremo pro fidelibus defunctis in purgatorio. Ardebat procul dubio caritate proximi, multumque compatiebatur delinquentibus. Institit non modicum, et apud suum Patrem spiritumdem Christi confesorem obtinuit, balneum ferreum, cinetium scilicet rigidum, quatuor digitorum latitudinis, quo virginæ renes suos accinxit: semperque huiusmodi pertulit; in quod quasi supernas ex livore et sanguine diuturnitate demum impressit, ac carnibus incauit: nec minus super nudo ciliçina veste tegelatur. Orabat denique prolixius, sanctisque meditationibus devotius intenta, frequenter mente ac spiritu rapta, suspensis sensuum exteriorum actibus, ac stupito corpore quasi lapidis reldelatur immobilis. Noctes fere ducebat insomnes, nisi paululum dormitasset. Consolabatur eam Sanctorum colloquia, ac visionibus celestibus instruebat. Exercitia commodi, et obsequia familiar, lenis ac mansueta, parentibus subjecta, gaudent explebat. Ad omnes mitis et placidas pias aures spiritualibus dictis accommodabat, corde lecto inhiabat; ore salubria verba proferens, ac sacra dicta communiens, Deum per omnia laudabat,

24 Elevantes in Deum puras mentes com lacryis et munditia, terrenis contemptis, cogitationumque fugata caligine, gratias consequuntur, atque divina mysteria dulciter contemplantur. Sponsa Christi B. Columba in suis continuatis precibus plures habuit visiones Dei. Vidit autem eo tempore nudari se a quodam seculari, deinde extra Reate per latam viam duci usque ad aquas cyprianum fluvii, ultra quem erat desertum: inde resonabant dulcissimi cantus et melodia. Illico apparuerunt tres religiosi ac sanctimonie approbatissimi Fundatores; sequeptor ille monasticæ disciplinæ Conulatorum, præclarissimus Pater sanctus videlicet Benedictus; medius erat Mendicantium Princeps, egregius ipse doctor et virgo, cum illis ac codice et habitu candenti, magnus Pater S. Dominicus; tertius erat pauper stigmatus, penitens et humilis, norma Fratrum Minorum, Seraphicus Pater S. Franciscus. Eorum placido intuitu blandita, afficiebatur plurimum, quasi alteram ex tribus eligendam singulorum nutibus illi suggerat Spiritus sanctus, eorumque trium sanctitatem vel aliquo modo imitaturam ostendat. Nimium candidum potius spectat alba Columba, quæ jam ad innocentiam Stelliferi cœlium fixerat, puritatemque intuebatur et doctrinam. Alloquitur eam sponsor ipse sanctissimus, et sublebat brachia: Iste est, inquit, habitus tuæ salutis opportunus; congenianisque amplexus et frontis oscula, sub cappa sanctæ mortificationis tegit: ubi tantum mirifici odoris fragrantiam hausit, quod nec usque ad ejus obitum defecit. Et dixit ei: Hoc desertum via est Sanctorum Patrum, quos sequeris. Nos jam pro certo scimus et dicemus posteris, quoniam relictis omnibus et matris patria, ductu Spiritus Sancti attentato congressu, ipsa maximum fecerit virtutis periculum; lataque viam, usque scilicet ad Tiberinam aquam, sua strenua probitate sincero calle encurrit: citra aquam vero visis sanctimonie Regularis, sub tutela divi Dominici, ad pascua doctrinæ, per montana Perusia, arduo itinere, referta sanctitatis odore, cum suis sanctis Patribus celestia conscendit, et felici potitur gloria.

25 Circa festum Nativitatis Domini, ut ad contemplationem tante solemnitatis devotius excitaretur, [quod] mente conceperat, sensu optat experiri. Rogat igitur Patrem Christi confesorem, ut de lino vel saltem de cera sibi figuret bovem et asinum, ut supra suum altare, quod ipsa præormaverat, mysterium illud eadem nocte representaret. Ipse præoccupatus distulit: pia vero Columba sacratissime noctis celebrat excubias et quo poterat profundius meditabatur caritatem Dei super salutem generis humani. Omnium omnium parvulorum beatissimus infantulus Dominus Jesus Christus in præpæio ei visibiliter apparuit: quem genuflexi adorabat gloriosa mater virgo Maria et Joseph, medium inter bovem et asinum, tribus Angelis cantantibus Gloria in excelsis Deo. Mane Christi Confessori se excrucianti subridens respondit: Habeo gratias, profecto hac nocte maxima spiritualis jucunditatis gaudia consecuta sum. Plane futurum erat ut in solo Christi corpore omnis sua dulcissima reletio penderet. Die vero Epiphaniæ, cum præfatus Confessor diluculo aperiret ecclesiam, vidit magni splendoris globum de cælo supra domum ipsius Columbæ descendisse: accedenti eam ex more manente Confessionem diligenter percontatur, si quid circa aurorum videret in cœnura. Quæ respondit: Pater, ego tota hac nocte vigil roga veram dulcissimam inagrum meum, ut me dignam faceret videre illam stellam, quæ ab Oriente usque Bethleem sanctos Magos conduxit: et quidem me genuflexa ac nienti intenta, quasi tactu quæ excitasset, vidi stellam splendidam omnem domum meam irradiantem, quæ ut disparuit domi fragrantiam reliquit. Felix Virgo jam regales gentium primitias concomitatur, latram condignam exhibere Christo. Nunc melius intelligi Hieronymum ad Paulum illustrem: Ad præsepe quique, o Paula, inquit, te teste nato pueri multitudinem Angelorum, inter crepundia novi partus et querelas nesci ploratus, gloria in excelsis Deo cantantem, ac radiantem stellam videristi: Magos præterea visione beatis oculis inexististi, et cum eisdem Deum puerum in præsepio adorasti.

26 Liqueat, piissimi Patres, B. Columbæ fervens devotio, et ad suum æternum Sponsum caritatis inmensus affectus. Profecto cum circa Passionem Domini Jesu Christi suæ meditationis fecisset exordium, ut devenit ad id quod sanctus et innocens Dei filius pro nostra salute, quasi maleficus ac sceleratus, iniquorum inanilis, in terga versis brachiis, ad columnam crudeliter flagellabatur: unio dolore confixa, compassionis affectum incipit explicare flagello suo consucto. Et cum se prolixius flagellasset, terraque virgineo cruore subdoleret, inter illos post somnum excitata strepitum, exarsit in fletum, et accurrens ad ostium cellulæ, clamabat: Filia, quid facis? Quare vis te interficere? Ipsa vero absorpta, et petra Christo juncta, non respondebat omnino. Sed cum fere noctem aurora terminasset, apparuit ei Angelus Domini, præferens illi veluti pulchrum tabernaculum, in quo ostendebat immam animam, et dixit: Vides, Columba, quam pulchra est hæc anima: persevera, quia et tu sic eris. Eamque seminimortuam blande consolabatur, ac satis refecit. Ceterum et alias cum Missa celebraretur, apparuit ei supracallem Dominus noster Jesus Christus, affixus cruci, latere aperto, coronatus spinis, ac totus livore perlusus: quem cum fuisset intuitu, pietate compassa ruit in terram, quasi mortua agoniam protrahens: et cum diutius moraretur, tandem Christi Confessori dixit: Pater, orate pro me: opinor utique, si amplius sic videro, dolore transfixa omnino deficiam.

27 Elevabatur præterea sæpius mente a Domino Deo

D Natalis Domini species ei obijcitur,

E et nocte Epiphaniæ aspectu stellæ dignatur.

cap. xv Christum flagellatum contemplata,

F

intuscor spiritum beatæ animæ,

et Christum Crucifixum sup. Missa.

A. SEB. ST.
CONFES.
EX. NS.

ter quavis nocte se flagellat,

b ferreum cinetium induit:

orationis noctes insomnes impendit,

B

dies labori.

cap. xiv.

In extasi quodam

videt tres virum Fundatores,

C

c ex quibus Dominicus suam habitum legit.

A Deo, ad supernaturalia a sensibus abstracta. Huiusmodi autem mentis raptum, extasim sive excessum ignorabat mater ejus. Cum igitur primo eam supra suum parvum altare invenisset procumbentem quasi dormiret, atque sublevare intentaret; illa quasi mortua ruit in terram profensa. Mater vociferatur, et velut exanimem lamentabatur: convicinæ succurrunt, omnes Christi Confessorem insulsum cul- pant, et reclamant ad conventum, ac si rigore peni- tentiæ atque inedia perisset; illique a suis magni momenti periculum fuit: sed salutaris perseve- rantia Confessorem Christi reddit innoxium. et divina virtus ostenditur. Nam etsi consilio manuum suarum operaretur assidua, non tamen a Dei con- templatione cessabat: quin imo si exorsas texeret telas, firmatis manibus supra telario in extasi facta, per plures aliquando horas redebat innoxialis. Stupebant convicine omnes, et admirabantur quod nullo modo moveretur, quasi conversa fuisset in lapidem. Similiter sicut aut net sive interloquatur, spiritualia profert et elevatur ad celestia. Referunt denique pro certo, illam domi relictam ad custodiam infantis, et [jussam] subministrare igni ligna sub lebetæ lixivii, spiritui raptam super faciem ignis cornuisse. Nimius autem vagitus infantis quamdam convicinam coegit accurrere, quæ dum se Columbam intueretur, putavit extinctam. Illico accipiat matrem, simul ipsam relevant, incolumem tamen ac illasam omnino.

28 Contigit quamdam matronam improbe com- pellere matrem ipsius Columbae pro expeditione telæ suæ: quamobrem mater urget illam, et astrin- git etiam importune, atque improperatur. Tu, in- quit, maritum contempsisti, utilitatem domus ne- gligis, et pro tuo arbitrio jam vacas. Filia, oportet operari dico. Quæ omnino tacuit. Interim visione Domini contuetur transentem per viam, qui conversus ad eam dixit: Columba, sequere me. Inde hilaris ac jucunda, ad sensus restituta, humiliter matrem alloquitur. Mea mater, absque dubietate expedit magis Jesu Christo obedire quam patri aut matri: rogo patienter feras. Illum utique sequar, quem procul dubio super omnia diligo. Nolis obsecro (coacta dico) non sis infesta Jesu Christo. Nequa- quam decet tanta solitudine uni pro istis terrenis et caducis: sed oportet præferamus factum animæ et opus æternæ vitæ. Felix virgo Christi [quod] non tantum propriam genitricem, quantum convicinas et puellas, quas salutaris eloqui dulcedine attra- hebat, frequenter instructione commonefaceret, sequi omnibus bonorum operum exemplum præbuit.

29 Inflammant ad caritatem Dei exempla San- ctorum, tamquam carbonēs desolatorii, qui per appli- cationem sibi ac proximis vastant affectum carnis et hujus seculi, et dum alter fervore alterius incenditur, in viam salutis cautius proficiunt atque sanctius instruuntur. Ab Occidente namque, de Hispania videlicet, quidam spiritualis devotusque dominus Episcopus, Dei servus optimus, perinde Reate venit d. et Christi Virginem, quam revelatione Spiritus sancti mente præconoverat, eorum quoque corpo- reis oculis intueretur; qui Cathedralem ecclesiam ingressus, prudenter de ipsa sciscitabatur. At dum commodius quo poterat investigasset, quasdam puel- las non minus nobiles quam morigeratas sancte alloquitur ipse bonus Dominus, sed non acquiescit. Quin imo nocte ad pium Deum orationibus instantius pulsat, ut, quam plurimum optat, ei clementius ma- nifestet. Mane igitur ecclesiam ipsam ingressus, stellam mirabilis et splendoris sensibiliter spectat, quæ supra caput B. Columbae orantis erat. Qui nimio gaudio admodum lætus, recte versus stellam dirig- gressus. Sed dum fere attingit Christi Virginem,

tanti viri præsentia expavescit illa. Amita vero ipsius illico assurgit, illicque flexa obviat, et quid exploret interrogat. Bonus Dominus; Volo, inquit, loqui verba Dei cum hac puella. Quæ reverenter et urbane annuit, et puellam seorsum in unum ex sacellis ecclesiæ adducunt, astantque. Qui (ut tantum virum decuit) sermonem gravitate verborum ac sententiarum profunditate compendiosum cum perorasset, mitius ac blande B. Columbam de multis interrogat, et examinat diligenter, de voluntate et affectu, de cultu orationis et ritu penitentiae, de moribus et vitæ progressu. Cui Virgo humiliter respon- dit ad singula, affirmans se velle servire Domino Jesu Christo, suo sponso dulcissimo, et Habitum sancte religionis ex desiderio sumere, atque sacratissimam Communionem optate sapius frequentare. Ad perseverantiam hortatur bonus Dominus ancillam Christi; et Scito, ait, pro certo nec dubites, bona filia, Quoniam consequeris omnino quæcumque desi- derat anima tua. Indulsitque ei ut etiam quotidie vesci posset ac refici Angelico pane, sibi ipsi reser- vans onus cujuscumque scrupuli. Postmodum Psalmi, Qui habitat in adiutorio Altissimi, in propriam ejus orationem delegavit; crucellamque [dedit] argen- team, sacris Reliquiis refertam, quam ipsa usque ad pium obitum supra se tulit: postremo Pontificali benedictione insignitam reliquit. Ultimo surgens astantibus dixit: Si puella hæc opportunum spiri- tualem Patrem habuerit, saltem circa viginti quin- que suæ ætatis annos, multum proficiet et magni fructus erit. Quam verbi Dei sancta et opima refo- mitione sagiatam, contraque diabolicos insultus et hominum molestias plurimum relevatam dimisit et instructam.

30 Amplius Magister quidam Prædicatorum Or- dinis, de beatis Fratribus ac Sororibus ejusdem Ordinis prædicaverat: ad quem commodè B. Co- lumba cum tribus/coevis puellis accessit, requirentes si omnes urbes habuit aliquam Beatam præter Reate, Qui visa eorum columbina simplicitate, subridens respondit, Faciatis unam ex vobis, quæ neglecto contemptoque mundo totum cor in Deo constituat, illicque soli placere studeat, et Beata erit. Mirabilis Deus, qui etiam servos suos indicis quibusdam et signis præmonstrat et attollit. Domi conveniunt, ut ex ipsis unam eligant, quam Beatam laudent: scrutantur ac discutiunt: quælibet quamlibet hor- tatur: reliquæ se excusantes renuntiant, conveniunt in Columbam: quam omnes unanimiter eligunt, ne- que renitentem, sed humiliter se ingentem, ac dicentem, Orate pro me, ut sim digna ancilla Dei. Et confestim ad præfatum Prædicatorum alacres redeunt, et hæc dixerunt patri: Elegimus Columbam, et ipsa sit Beata. Qui non parum admirans, et quod ex improviso dixerat corde confens, ele- ctionem ipsarum piam laudavit, atque signo Crucis approbavit. Simile proorsu habetur de S. Francisco qui, adolescens cum una cum pluribus a Perusinis captus, et diro fuisset carceri mancipatus; dolen- tibus aliis, hic solus exulavit: et redargutus super hoc a conceptivis, respondit: Ideo me exultare nove- ritis, quia adhuc Sanctus per totum seculum ad- laboro.

ANNOTATA.

a S. Donati eam fuisse, ait Cæsar.

b Idem appellat duos circulos ferreos: quod infra confirmatur num. 102.

c Pingitur scilicet S. Dominicus cum stella in fronte.

d Albertus verasimilis esse putat, quod venerit causa Jubilæi, ad vigesimum quintum annum reducti a Sixto

D
A. SERENUS.
CONFESS
EX MS
eam ex stel-
la superne
apparente
cognoscit,

atque ad
perseveran-
dam ani-
mata

E
quotidianam
Communionem
indulget.

Cudam de
fratris Sora-
riliis concio-
nato,

F
offertur a
sodalibus ut
talis futura!

Reperta in
extasi

mortua cre-
ditur:

similia pa-
tetur inter
operandum,

etiam illasam
super ignem:

B

ideo repre-
hensam a
matre solu-
tur Christus.

cap. xvi

Hispanus
quidam
Episcopus,
d.

visenda Co-
lumbæ cau-
sa Reate
adfectus,

e

A. SEBAST.
CONFESS.
ET MR.

A IVanno 1473 sed tunc solum octennis fuisse Columba, cui (ut vidimus num. 22. post repudiatis nuptiis annos pubertatis ingressæ, Confessoris potestatem fecit, qual mensibus semel et insuper festis communicandi; hic vero Episcopus, de ea raritate querenti, quotidiane Communionis potestatem, ut mox dicitur, fecit. Agebatur ergo ut minimum 80 annusistis seculi, cum hæc res accidit. Balastra in hoc Albertum secutus, ordinem historię immutavit, nec advertit animum ad id quod dixi de Communione.

e Sic S. Januarius, inquit idem Albertus, ex vertice S. Sosii flammam ascendentea conspexit, de qua in illorum Actis apud Surium. 23 Septembris num. 2.

f Idem hoc refert quasi in pueritia Beate actum ex Ambrosio Tacito, sed nihil velot quidem fuisse.

g Habemus plures S. Francisci MSS. Vitæ, eaqum S. Bonaventura collegit antiquiores; in illarum ergo aliqua ad 4 Octoris invenimus confido, quod iste omisit et hic narratur. Cæsar edidit, quod simili modo S. Philippus Neri, ut videbimus ad 26. Miji, prænuñtiaverit suum caput post mortem argenteo obtegendum, sicut et factum est.

B

CAPUT V.

Fames Eucharistica Columbæ, variis miraculis expleta et honorata: ruptus ad loca sacra, susceptio habitus.

cap. xvii

Permissa
festis omnibus commu-
nicare,

Praestantissimum corpus Christi, salutare viaticum pauperum peregrinantium ad patriam aeternæ felicitatis, R. Columba amplius affectabat, jamque ardentius expostulat. Ob id summo pere sacris Sacerdotibus deferebat, illosque devote venerabatur, ac prosequabatur humiliter, nec non et seipsam sincera simplicitate omnino credebat. Suum itaque Patrem Sacerdotem lacrymis astringit. Deus autem indulget et aspirat, quod jam singulis diebus festis obtinet, facitque proventum contra affinium insidias et detractones. Nam amita, sanctitatem quidem Virginis approbans, statutus diebus mane ad lares fenestram B. Columbæ egredientem observat, eamque ad ecclesiam subsequatur, et Sacerdotis diligenter sacris expletis mature rediit. Flagitiosus hostis molitur insidias: et facta effugi opinio juvenis et honesti: olivam (ut veniens) verbis blandis suadere nititur, fore salubrius tantæ penitentiae mitigato rigore communibus vesci et uti vino, ne videlicet reatum proprii homicidii incurrisset. Cumque respondisset; non ut se extingueret abstinuisse, sed ut reprimeret carnem ac subjugaret spiritum: subintulit Virgo, Cuncta smit qui Deo reficitur, quoniam in illo omnia continentur. Malignus replicat. Non est, inquit, ut tu opinaris: neque ipsa Communio continet veluti sentis, cum sit farina et panis, quod etiam consumitur, ut advertitis. Illudenti pluribus mendaciis, tandem Christi Virgo obicit de rubo Moysi, qui cum videretur uri, illa suis tamen et incombustus nimine defecit. Illico repercussus demon evanuit. Quem ut advertens cognovit B. Columba, Jesum Christum suum dilectissimum sponsum invocavit, et se signo sanctæ Crucis confestim munivit. Repente multitudo maxima Crucifixorum illi affuit, quasi stabilitum sibi credulitatem pertenderent et constantium. Inde festum a decem millium Martyrum crucifixorum devotus coluit et venerabatur. Mane vero in Missa vidit supra calicem Jesum Christum in Cruce pendentem, cujus objectu æstuans ac dulcissimis lacrymis profusus, Communione sancta maxime consolatur. Ille vero indignus atroxque nocte præfatam amitam ejus invadit, ac impropre insultat. Ut quid te intrinmiscis de Columba, quæ stulta est et fatua, vacatisque super-

confundit
demonem id
dissuadentem,

C

et animatur
aspectu Cru-
cifixorum,

a
illiusque
Christi su-
pra calicem:

ille vero in
ejus amitam
effundit cali-
cem.

stitionibus et ritui inconsulto? Pluribus inde mendaciis objectis et minis adjunctis, multitudo demonum superveniens, os illius retorserunt ad aurem, stupidamque dimitunt et invalidam: ita ut jam Virginem associare nequeat aut moveri.

32 Circa vero crepusculum matutinum duo splendidi Fratres et una Soror veneranda adsunt ancillæ Christi, dicentes: Columba. hora est ut communiceris. Quæ alacris et festina sequitur Fratres una cum Sorore præfata, apertamque ecclesiam ingressi, ipsa flexit ante majus altare. Sacerdos autem cum Acolythis præcepta clavi Sacramenti servatoque more, ipsam Christi ancillam communicavit, ac consueto ritu est reversa domum. Cum autem illuxisset dies et esset transacta hora, spiritualis Pater cui confitebatur, dubius impediens, accessit eum, requirens cur Communionem neglexerit. Quæ, Pater, inquit, vos communicastis me mane ad majus altare. Nam et claves Sacramenti illo loco posuistis: neque ibidem reperietis Sacramentum, quasi nulli contulisset. Ille obstupuit vehementer. Et cum diligenter inspexisset, invenit ut ipsa prædixerat. Si autem spiritu tantummodo aut corporali etiam præsentia, hic non diffinio. Nam habetur de S. Ambrosio, quod Mediolani in Missa obdormiens, obsecutus fuerit distans exequiis S. Martini. Et similia multa de sancto Nicolao. Kursus equidem, commodi [non] nescia beata puella, Eucharistia: præfat Sacramentum: sed undique perplexa respectibus conatur differre. Ne quasi importuna, omnibus videretur infesta. Cathedrali ecclesiam sibi facit refugium, et ad tabernaculum Sacramenti recurrit: illud fixis oculis intuetur, caritate languet, genus lacrymis rigat, dulcissimum Jesum Christum invocat, ac refecti precatur ne deficiat. Confestim quædam candida nubes egreditur de tabernaculo, gradiens usque ad portam et regrediens pluries: tandem ipsam Christi ancillam occupat, et stillicidiis respersit, ac super brachia ejus quasi unus infantulus apparuit, omne reversum in Hostiam devotissime sumpsit, inenarrabilem spiritus assecuta dulcedinem. Sic etiam madefacta remansit, ut interrogaretur a pluribus, si ascendisset e fluvio: ipsa [vero] tacebat.

Noctæ ad
communionem
ducta a
Sanctis,

ipsam a
Confessario
accepisse
credit.

b
signisque
probat:

alias Jesum
ultra ad se
venientem
excepit.

cap. xviii

33 Exuberat ancilla Christi spirituali dulcedine in refectioe sancta, et quanto magis a seculo premitur, tanto potius celestia augentur. Mater nempe ipsius ad parochialem ecclesiam jam secum ducebat. Quæ inde aliquando prudenter assurgens, per suum spiritualem Patrem in basilica divi Dominici, ex opposito proxima, quasi surripuisse, communicabatur. Quondam dum sic illic pergit, præfatus Pater ad proximam ipsam ecclesiam celebraturus festinabat: illique ipsa obvia, dixit: Deus indulget, ac pertransiens petit Ecclesiam Cathedrali, atque imaginem S. Mariæ lacrymis appellat precaturque singulibus. Cum autem sic diutius orasset, quidam veluti Sacerdos sibi apparuit, præferens Sacramentum, eamque plene refecit. Dum præfatus Pater celebraret, ut pervenit ad Communionem, una trium partium deficiebat. Qui, quomodo defecit ignorans, est amare compunctus, ne forte per incuriam nefas incurrisset. Verum ut etiam sui excusationem pariter interponeret (non enim bene nuntium præintellerat) R. Columbæ exposuit. Quæ, Ne, inquit, Pater, tristescis: ego sum communicata in majori ecclesia: Nam quidam pulcher Sacerdos mihi gratiam impendit, et optime satisfacit. Qui illico congaudens dixit: Lætor jam de eo quod accidit, longe a dubietate percipio, qualiter Dominus te participem mee Communionis fecit.

F
et portem ex
sacrificii altari
celebra'o

34 Kursus contigit eam præfatio spirituali Potere privari: quæ ad suum parochialem Sacerdotem, maturæ ætatis virum ac devotum Deo, recurrit: cui confitebatur

Ab Angelis ad
communionem
ductur.

A confitebatur communicabaturque ab eo. Qui cum in festo S. Joannis Baptistae opportune teneretur exire, notum voluit haberi B. Columbe, ut forte abstinere ipsa die. Replicat humiliter ancilla Christi : sed instantius rogat, ne tanto die suo dulcissimo sponso privaretur, quia saltem difficile posset prevenire : quod venerandus Sacerdos annuit, et summo mane praestolatur ipse, clavesque ecclesiae supra posuerat altari. Et dum ipsa effligit sciam, nuntius urget quod velit venire. Quae cum paulisper distulisset, tandem incedebat sola : sed comitatus Angelicus vallabat eam usque ad altare. Et cum fuisset communicata, discessit ipsa repente. Ut autem Sacerdos advertit quod claves adhuc erant super altare, expavit stupore, et quomodo quove tendidisset ignorabat omnino. Qui cum diligentius observasset, tandem in majori ecclesia in medio Sororum de penitentia B. Dominici eam invenit. Siquae Patri Sacerdoti, Angelorum evidenti ministerio se ductam et eductam fuisse, secreto revelavit.

B 35 Non est praeterendum, quod etiam mirabiliter utique factum est. Nam sponsa Christi, cum diutius anxie desiderasset contueri sancta loca et Hierusalem, et utinam Deus indulgisset, ardentem conciperet; raptum spiritu, ac per quinque dies quasi esset exanimis omnino immobilis redditur; ita ut parentes jam eam ferebant velut mortuam. Quam obrem advocant medicos : qui non inveniunt cordis pulsum, inter se discebant : unus tandem sponsa caput palpas, judicavit eam viventem. Elapsis diebus quinque cum redisset ad actus sensuum, genitor assistens hortabatur illam ut reficeretur cibo : quam recusantem astringit praecepto, etique porrigit duo ova sorbilia. Quae mandato annuens, inquit patri, Sumatis vos unum, aliquid porrigatis mihi. Qui statim fecit. Cum vero alterum pro ipsa fregissent, invenerunt vacuum. Illis stupentibus Beata Columba subridens dixit : Non expedit tentare Deum. Et confestim omnibus qui aderant audientibus, vox terribilis desuper intonuit, diceas : Non sit tibi cura de ea : mea est. Ipsa postmodum sponsa Christi apud suos sacros Patres noluit haberi occultum, qualiter sub eo tempore Hierusalem fuisset, sacraque loca perlustrasset. c De peregrinatione autem et singulis quibuslibet ita distincte exposuit, quemadmodum est, et velut ii qui corporaliter circumierunt pariter affirmant.

C 36 Arbitror non minus admiratione dignum quod et sacratissimam imaginem illam Jesu Christi crucifixi, Neapoli in summa veneratione habitam, fuerat intuitu similiter, quae (ut pro certo habetur) S. Thomae Aquinati respondit, Bene scripsisti de me Thoma etc. d Profecto dum unus ex suis spiritualibus Patribus, qui eandem diligenter inspexerat devotionis causa, verbum de ipsa exordiretur; statim ipsa prorumpens, Vidi, inquit, et similis est illi, licet minor: idem signis ipsam pervetustam, quam saeculis pluribus venerantur, jam supra majus altare patentem, quam objectam devotus speculabatur, ad quam flexa libenter orabat.

cap. XIX
Anno et. 19
certificata a
S. Dominico

d 37 Requiebat instantius sub eo tempore Christi Virgo Columba Habitum penitentiae B. Dominici, lacrymis et gemitu, apud dilectissimum sponsum Jesum Christum; matrem Dei interpellabat et omnes Sanctos, Patremque Magistrum et Sorores impetune supplicabat : jam enim annum decimum nomen suae aetatis expleverat. Qui devote domi meditantis illuxit magnus ipse Pater S. Dominicus, quem comitabantur sacri Virgines et Doctores S. Petrus Martyr, S. Thomas Aquinas, S. Vincentius, atque diva Virgo Catharina Senensis, quos semper devotus invocaverat : qui blande consolabantur ancillam Christi, illique denuntiavit, invenisse gratiam

D apud aeternum sponsum ejus dilectissimum Jesum Christum, ac beatissimam ejus matrem Mariam, placitamque coelestibus Angelis et omnibus Sanctis, eamque sanctae religionis Habitum quantocius consecuturam. Id circo, [inquirebant] qui plus tibi restiterant, sumptibus propriis opportuna procurabant : Siquae eam munivit constantia reddunt. Quo oraculo letificata plurimum, se ad altiora succingit. Plane quadragesimali tempore adveniente, frugalibus etiam abdicatis et neglectis, quotidianum duntaxat supersubstantiali panem nostrum, qui animae substantiam vere fulcit, apud suum spirituales Patrem obnix exigit, juxta Avi nostri doctrinam, beatissimi videlicet Augustini : Accipe, inquit, quotidie, quod quotidie tibi prosit : sic tamen vive, quod quotidie merearis accipere. Sed venerandus Sacerdos ambiguis plurimum laxavit. Propter detrahentium linguas non parum timidus : precibus nihilominus et lacrymis ipsa praevaluit.

38 Dum autem pia devotio sanctae succedit, antiquos hostis insidiarum multis modis. Patitur a suis, ab avunculo praecipue et fratre : ob id tutum sibi refugium facit Dominum Jesum Christum sancta Virgo. Insuper quidam concivis, ut advertit eam communicari quotidie, callide observavit, si (ut aspicabatur) querebam fobjiceret. Cumque multis diebus importune tentasset, prohibent tandem et virutem ancillae suae Dominus Jesus hoc signo voluit illi misericorditer patefacere. Quadam nocturno vice, dum ipsa pro sancta Communione genua flexisset, flammeus radius et ignitus a superis descendens, stetit rutilans supra caput ejus : qui videus obstupuit, eamque semper inde in veneratione habuit. Ipsi vero maligni spiritus, quod per alios nequeunt, per se intentant, si forte desistant. Fingunt quidem varias formas, et se visibiliter ingerunt, turpitas actibus et inhonestis plangent mentem Virginis : collidere contendunt : nunc pia, ut nuperrime secelestia, praesentant : succurrunt velut modo Angeli, non quasi religionis Praedicatorum Sancti : [nunc] velut Crucifixus adest celeriter : novissima videbantur Jesus cum Apostolis. Sed omnium inspector Dominus Jesus Christus radio supernae lucis detegebat, dilectamque suam sponsam commonebat. Qui cum non praevaluisse frementes, prostratam trahebant per comam, insistentes illi. Verumtamen in spe et silentio tolerabat patienter pia Virgo, occultumque fieri voluit etiam apud parentes.

39 Post ingruentes denique tenebras vexilla Regis produnt, et hostes vertuntur in fugam, ac post pugnam victrix pervenit ad palmam. Nempe Dominica in Passione avunculus ibidem accersit Columbanum, eruditumque fingit sermonem, quo civilem extolleret secularumque vitam, Religiosorum vero ritum pluribus inductionibus exprobraret, ita ut gravitate dicendi evidentiam fecisse arbitraretur. Sed B. Columba solutis objectionibus potiora concludit, quae etsi difficillima, praestant tamen quae religionis et sunt optima. Qui sancti propositi ejus firmitatem approbans, ultimo assentit : atque de sua mercatoria apotheca, insitor ipse, tunicam et pallium omnino opportuna de propriis liberaliter contulit. O quantum letitiam, bone Deus, quantum gaudium Pressuras omnes oblivione delet, corde hymizant pia puella, laudat Jesum electa sponsa, atque de tegmine religioso militiae ancilla benedicti Domini, omnibusque congaudet. Dominica g igitur Oliviarum palmam pacis ac victoriae suscepit et letitiam sancti Habitibus : Dei utique providentia omni prorsus contrarietate devicta. Ipsa die apud Ecclesiam Divi Dominici, magno conventu ac spectaculo facto hominum utriusque sexus et infantum cum ceteris accensis, ipsis Fratribus et Sororibus praefatis so-

D
A. SEBAST.
CONFESS.
XX MS.

statuit integram
gram Quae
dragesimam
agere

e
cum sola
quotidiana
communione

ideo multa
patiens,
E

igne calidus
dimisso ho-
noratur.

disturbare
eam frustra
nitente
dæmone :

F
ac tandem
avunculo
convenit,

Diebus
quinque
atenata a
sensibus,

cum sibi esset
restituta,

fatetur visa
Hierosolymis
loca Sancta.

Simili modo
vidit Crucifi-
xum, S. Thomae
Neapoli
locutum.

cap. XIX
Anno et. 19
certificata a
S. Dominico

quod esset
ad habitum
recipiendam,

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS. *de*
sacrum Ho-
bitum publice
suscepit.
h

A lenniter Spiritum Deum invocantibus, per manus venerandi Prioris Conventus ipsarumque Sororum Magistri b. una cum ipso spiritali patre et Priorissa, B. Columba fuit induta Habitum de penitentia B. Dominici, ad laudem Jesu Christi, parentibus asstantibus ceterisque suis, concurrente populi multitudine et religiosorum, cunctis pro certo ob devotionem præ gaudio dulciter lacrymantibus ac benedicientibus Deum.

ANNOTATA.

a Referuntur illa x millia Crucifixorum in monte Ararath ad 22 Junii, sed cum circumstantiis undiqueque tunc parum verosimilibus, ut laboratorii vehementer simus, si nitamur saltem substantiam historię saltem. Videatur interim Baronius in Notis super Martyrologium ad diem prænotatum.

b Veritatem hujus facti vindicavit Henschenius, Exercitatione singulari post Feteles Pontificum Catalogos ante tom. i Aprilis, contra Baronum, subducta aliter temporum ratione, coactum eam negare.

c Albertus distincte varia enumerat, que tunc videntur; nec non solerte subducit numeros milliarum, in illo raptu decursum; que omittit, ut proprię inventionis glossemata; sicut et illud quod Turci B. Columbæ dixerint, si in Christianorum potestate esset sepulcrum Mahometis, sicut in nostra est monumentum Christi, nulli poteremus sanguini aut pretio ad illud recipiendum. Omnem porro adorationem et coarporationem excedunt, quæ hoc in genere leguntur in Vita S. Lidwinæ 14 Aprilis.

d De hoc Neapolitano Crucifixo legimus 7 Martii in Vita S. Thomæ mun. 35 et num. 1 Annotet: gaudemus autem contra dubitantes aliquos, confirmatam veritatem novis novisque testimoniis invenire.

e Nempe Regulam S. Augustini proficitur Ordo Prædictorum, S. Dominicum patrem habens.

f Id est causam quæque seu reprehensionis præberet.

g Albertus et Balestra annum signant 1486, quando Pascha celebratum fuit 26 Marti, adeoque Palmarum Dominica occurrit cum festo S. Josephi, quod utique animadversione dignum fuerat, a nemine tamen notatum scio.

h Idem hunc nominant Fr. Thomam de Fugineo: et sic etiam invenitur in Processu.

CAPUT VI.

C De miraculis quibusdam favoribus Beatæ impensis post susceptum Habitum et apud D. V. a Quercu.

Vigesimo anno ab ortu ipsius Virginis, videlicet inchoante, desideratissimum ac diutius expectatum Habitum de penitentia, intus candidum, animæ puritatem et innocentiam; obscurum extra, corporis mortificationem approbantem, cum ramis virentis olivæ, ipsis dicata die, B. Columba nacta est. Oliva quidem, sicut allegorizat Doctor sanctus, misericordiam significat; ut in ea primum ostenderet Jesus Christus omnem patientiam, quasi fuerit Christi gratiam et misericordiam consecuta. Non solum enim Deus, infundendo inferius lumen per quod homo cognoscit, sed etiam per sensibiles creaturas, suæ sapientiæ signa exteriora proponit. Regula igitur spiritalis militia accincta, atque in acie Penitentium admissa innocens ancilla Christi, coatum adhibet, pro posse jungi regi Domino Jesu Christo, aut paupers imitari, illiusque sanctissimis institutis erudiri. Et ecce quidam peregrinus eis ignotus venit obviis, et præferens munus, inaginem parvam videlicet Crucifixi (relevarum dicunt) cooptat a can-

dido: quam postmodum B. Columba semper supra D cor gerebat in pectore, omnique custodia venerabatur. Intellexit protinus sponsa Christi, quoniam pede humilitatis ad documenta patientiæ et consortia regni Jesu Christi posset pervenire. Quamobrem de adjutorio Dei confidens, tribulari optat magis, adversus pressuram arcari orat Deo ut assequatur. Seculi quidem commodis et gaudiis diu ante renuntiaverat, non minus oblectamentis et lenociniis hujus mundi: habuerat quoque in eodem actu, coindutum secum Virginem, tredecim fere annorum puellam, quam diutina conversatione habuit caritatis sociam. Ipsa non olim nostris exploratoribus b retulit, interfuisse cum præfato peregrino, quodque ut plurimum semper meditare passionem Christi. Attestatur insuper: Q quoties intuebatur piam Columbam, imaginem ipsam uberissimis lacrymis irrigare: etsi aliquando per inundantiam mergeretur, illis tamen virginis lacrymis nequaquam potuit imago ipsa obliidi: nec non lacrymas illas, quasi crystallineas, manibus in gremio pluries collegisse.

41 Nec nominandus ipse diabolica bellua prorumpit in minas: emaque invadit ad medium cordis; Etsi tecum, inquit, non prevalevero, saltem in tuos spirituales Patres volo crudeliter desavire; tot que impedimentis obistam, quod tibi pro libitu nequeunt ministrare divina. Quam ipsa fidenter arguit, non horrens tartareas iras; Neque per te, inquit, deficient parochiales Sacerdotes: haud secus vales separare me a caritate sponsi mei dilectissimi. Absque dubio quidem satanæ permittitur insultus (licet sit illi sæpius negata victoria) ob virtutem consequendam, divitiisque celestibus æterni præmii: cujus cruciatum vexationem neque simplex rectusque ille Deum timens c evasit, nec optimus ipse illustrissimusque Rex noster et Deus, qui tentari quidem voluit, non tamen succumbere; quæ imo devicta morte etiam in nobis perpetuo de hoste triumphat. Permissum plane advertimus extirpatori, ut criminaretur obsequentes sibi Sacerdotes Dei: cujus suggestionem sine dubio constat infamia aut turpitudine singulos maculasse, anguineis linguis multorum et affluunt; itidem per falsos Religiosos acque garulas anus et larvatas Sororissas, si forte diffidentia rueret ac desperatione perisset, quasi neglexerit Deus ancillas suas. Eia! universæ viæ Domini misericordia et veritas. Columba nostra pro certo in foraminibus petrae altæ juxta agnas nificat, quia intra plagas Crucifixi elevata per contemplationem, juxta sacram doctrinam et documenta Sanctorum habitat, atque conficitur in cinere (gaudet enim contumelias pati pro nomine Jesu) condelet tamen affatimque gemit scandalum proximi sacrilegæque ruinam.

42 Sanctum habetur a seculo optimumque beneficentiam Dei patria recognoscere, deinde deferre summam laudem supremamque dulcissimam (hyperdulcam dicunt) Virgini Mariæ Dei genitrici, reginæ totius creaturæ ac mediatrici omnium gratiarum. Quamobrem Christi sponsa B. Columba ad prælectum sacram, ejusdemque toto orbe celeberrimam imaginem colendamque dictam de Quercu d, peregrinari statuit, quo illi redderet, etsi imparem, pro posse tamen, cultum debitum et gratias. Consultit igitur seniores etiam Sacerdotes de opportuno istiusmodi itineris comitatu, piarum videlicet mulierum, nec non et de circumspiciendis viris et providis: alludit præterea mysteriis Apostolici senatus, optatque et ipsa tanto numero proficiat. Reor tamen nullum hominum arbitrii, id tenere eam præsumpsisse quod pietati congruit. In quibus quidem pro certo numerandis contemplabatur mysteria Dei; in tribus videlicet trinitatem Personarum: in quatuor, Evan-

quam cordi applicatam gestans

b

suis saepe lacrymis irrigat;

dæmone ne-
quidquam
ringente
E

c
et patres
ejus spirituales
vexante

ac diffamantem
qua potuit.

f

cap. XXI
Aditura h.
Virginem
de Quercu

d

in comitatu
12 personarum,

cap. xx

Sic Deo abdita
in Dominica
Palmarum,

ab ignoto
peregrino
Crucifixum
accipit,
a

A gelistas; in quinario vero, dulcissimas sibi plagas Jesu Christi; sicque consequenter cuncta operabatur in nomine Jesu. In id ipsum Christi Virgo cum ejusmodi dulci societate jam convenerat, paratis portandis in via; et mater ejus jubet, oblati sotalibus, eam calcare: quos cum ab infantia nusquam portasset, excusabat se dicens, Mater, putatis mihi benefacere, ledent me tamen: obtemperat nihilominus, et profecti sunt. Plura admiratione digna ostendit Jesus Christus in sua dilecta sponsa: nam haud procul processerant, et collii [sotalibus] pedes livore tument, quibus etiam extractis difficulter gradi posset. Cum autem ad supercilium collis Narniam *e* contra devenissent, depictamque imaginem beatæ Virginis obviam ad-pressant; dixit patrans ejus: Columba, elapsis diebus, omni vespere pluit; si habueritis bonum mantellum, nuperrime vilebitis. Quæ coram prefata imagine flectens oravit non multum, et surgens alimodum beta respondit: Sine aqua discessimus, noviter nos similiter domum redire. Et sicut prædixerat, ita evenit, ac sereno vespere Narniam applicuerunt. Protinus e populo undique confluvit videns ancillam Jesu Christi, eamque et omnem societatem urbane recipiunt, quasi Angelos Dei.

B 43 Facto mane quodam nobilis matrona cum advertisset crassatos admodum pedes et horribiles visa, tentavit eam retinere: idque neganti ait: Heu! multi mei absumt, nihique superest tantummodo equi pullus indomitus, haud expertus sellam: B. Columba; Adducant, inquit, quemadmodum est: stratego sellam imponentes, eam desuper sedere fecerunt: [ipse vero] ita man-vietis semper incessit tranquillisque gradiabatur, veluti quicumque assuetus equus. Jam equidem felix societas jucunde proficiscebatur, erant autem quantur alie Sanctimoniales ejusdem Habitus: ex his una erat illa comitata puella, cujus mantellina sedenti post posita cecidit de jumento, nec advertarant: advesperascente [autem], puella repetebat illam, amissamque flebat: Columbam iterato appellat, ac se amissis chlamydem [queritur], pro qua pater exposuerat quique ducatus. Statim ancilla Christi inquit, Soror, ne timeas: orems Deum omnes. Et genuflexa paulisper oravit, et assurgens omnibus palam dixit, Cito reperiemus eam. Et genitori unius eorum ait, Retrocede festine, reperies eam in media via. Qui confidens in verba ejus rediit velociori passu, habuitque obvios quosdam peregrinos. Interroganti,

C Utique, inquit, est in media via. Latus accelerat magis: atque ad octo fere milliaria reperit, eam Christi ancilla prædixerat: estque opinatus omnino, Angelorum custodia invenisse tutam medio calle: festinusque puella representant, quod paulo ante opinabatur amissum. Omnes plaudunt manus in simbuli, lantesque attollunt Jesu Christi. Dilecto f prosequuntur iter: et ut devenerunt ad quoddam nemus, obvios habuerunt quosdam stipendiarios milites: quorum venustam ac vernatam ejusmodi societatem spectantium unus dixit, Ego volo primam, præibat autem B. Columba. Ingemuit cito præfata puella Soror, Qui loquitur Christi virgo, Ne timeas: et ut cunctis accessit, dixit ipsa nefandis illis: Si me habueritis, non comeditis amplius. Quo verbo stupefacti illico obmutescunt, ac perterriti transeuntibus cedunt: qui divina protectioni benedictes, Viterbium incolentes devenerunt: ubi primum suæ Religionis Præsentibus [salutem] deferunt, basilicasque Sanctorumdemum circumeunt.

44 Sacrarium autem Genitricis Dei tribus stadiis distat ab urbe dicta versus *g* Orientem, quo multo maxima peregrinorum jam convenerant. Cum denique illuc pervenissent, et plurimum insolens

turba perstreperet, violentusque omnino esset introitus: ipsa scorsum differebat, si quemodo magis quietus aditus pateret. Sed tumultus prevaluitque clamor adeo conflectam illam puellam exterruit, quod vix pia Columba, tremement manu duceret. Mulierem quidem demoniacam parentesmet ligatum trahebant miserabiliter vociferantem. Cujus miserta piissima ancilla Christi B. Columba; Accedamus inquit, ad illam: et fulta Fratribus sui Ordinis ingrediuntur sanctuarium. Cumque sua vota persolvisset, recessit in capella ubi illa erat: accedensque imperavit demoni dicens: Ex parte magistri mei Jesu Christi tibi præcipio, exi ab ea, nec præsumas eam de cetero torquere. Immundus obstitit: Mane, inquit, hic decem et octo annis, nullusque fugare me potuit: minime tu verbis Spiritus sancti revelatione ancilla Christi cognovit, quod sub brachio quædam malefica demonumque nomina haberet ligata. Jubet igitur Christi Virgo: Produs cito malefica incantationes sacrilegas, Effers ipse perterritus, minaturque dicens: Columba, ne me contingas, exit exasperes: vae tibi. Sponsa Christi impiegit in eam, et una cum aliis Sororibus injectis manibus ad capillos prostravit, ac vi incantationes illas et præstigia excerptis, statimque combussit. Demum autem sacratissimam ipsam imaginem Dei Genitricis præfatam mulierem statuit, illamque immundissimam in virtute Dei potentæ alijuravit, ut ab ea omnino discerneret: et ad vomitus signum illum astringit, vel accensam candelam faceret extinctam. Qui virtuti imperantis non valens resistere, succubuit: et frementis stridit dentibus, apertoque ore velut draconem conatum dabat in B. Columbam quasi tentasset devorare: sed statim se in angulo capelle damnavit, ac per fœla vomitus discessit: mulier vero, tam horribili vexatione lassata, prostrata remansit.

45 Igitur quasi consensisset, ita hoc celebre fictum vulgatum in civitate habetur: indicitur statim per Deurones populi, et cavetur ne Christi ancilla recesserit, ut civitatem ipsam sua præsentia foretetur adversis, fitque statim violentia opportuna provisio: adeo quod, nisi Dei misericordia obtulisset, non potuisset evadere. Oraverat diutius sponsa Christi coram sacratissima imagine: ubi spiritu cuncta perspeccat, tandem ad reliquam ejus societatem conabatur exire, quæ pre fortibus erat jam utamque rebeta: quo non sine difficultate pervenit, æstuante multitudine visere illam ac comprimente. Ipsa denique vanam gloriam horrenda, ait illis, Recedamus cito: necessitas urget. Quibus resarcinantibus commoda viatici, mulier illa liberata venit, ac procedens coram B. Columba: persolvebat plurimas gratias: illico tamen stratis jumentis insedentes, festine inde recesserunt: Si, inquit, non acceleraverimus, festinant qui nos capiunt. Explo-ratores quidem insequabantur, hinc inde vagantes, illosque attingere non poterunt: ut jam quasi vespere montana consenderent et appropinquarent h Narniam. Ror sotiam, ut vindicaretur de obsessa, intentasse ruinam: supervenerunt namque obscura aeris intemperies, statusque nimborum ac vertiginis turbina, ac coruscationes et tonitrua: imminabat haud procul perniciosa tempestas. Hastat pia societas et fluctuat undique, vestes agglomerant, Deum invocant, Columbam tandem præstolatur, et adjurant. Cumque Christi Virgo suum Sponsum cuspisset deprecari, ut suæ societati ferret opem auxilioque adesset; rapitur spiritu atque ego insidens orabat in extasi. O rem mirabilem! fuerunt ita præcipient pluvia: et tanta inundantia apurum (ita compertum est) ut opprimeret etiam plures boves, sequentes quoque nec non et ipsos qui præstant elu-

D
S. SEB. ST.
CONFESS.
X. M.

ingressa xdem
D. V.

emergens
aufert abdita
sub brachio
sacrilegia,

E
demonumque
exclit

Idem viterbium
retinendum
se sciens,

F
accelerato
redita in te
se abripit,

h

inter horrendis
nimbus
a demone im-
missos

sicci cum so-
cis Narniam
venit:

calceos recu-
sat:

e
absque pluvia
viam confi-
ciendam
spondet:

equa indo-
mita ut man-
suetu utitur:

sociæ rita-
nydens amis-
sam inveniri
facit.

f

g

A vies ipsa diluerat : pia vero societas, velut sereno, transivit illasa et exsiccata omnes, ut prædixerat.

A. SER. ST.
CONFESS.
EX ME
ubi ne reti-
neatur noctu
descendens,

i
k

subortam in
lacu tempe-
stalem ardat.

36 Cum autem appropinquarent civitati, populus multus supra muros urbis spectabat eam; et cum magna frequentia exiitque sexus omnes festivantes ingredientiem traxit quasi jubilæum. Tractaverant nihilominus eam retinere : quod cum advenisset, nocte i clam discesserunt : et cum pervenis-
sent ad lacum Pedeluci k : cœpit meditari de navicula Jesu Christi et de suis discipulis; assumpsitque ramum virentis olivæ in manibus, et prima vinnium ingressa est naviculum festivans multum. Non multum processerant, et ait, Periculum instat et grave infortunium : sed non timeatis. Forte intuebatur iram damonis : dormitaverat postmodum Sponsa Christi puto in extasi, et navicula agitabatur fluctibus. Tantum tuncit procella ventus ut corte time-
rent periclitari. Ut autem surgens illuxit Christi Virgo, tempestas protinus [abiit] in auram, et stagni tranquillitas facta est. Exposuit consequenter mirabiliora quedam de magno magistro Jesu Christo, quando fuerat cum discipulis in navicula. Cum postremo per animum applicuissent Reate, admodum letæ, cum palma virenti gaudens regressa est, benedicens Deum l : et quedam signa de palma referunt.

B

ANNOTATA.

n *Cæsar addit, Smalto locum adductam fuisse, et (quod consequens videtur) aream, vel auream : sed potius aream.*

h *Exploratores dicit, Examinatores seu Judices, ex parte Ordinis desutatos, ad informationes sumendas de vita et miraculis Beate.*

c *Vide licet S. Job.*

d *Quia scilicet, ut ait Balestra, non ita pridem inventa in quercu 10, p. m. ab vrbē Viterbiensi, ibique cœperat clarete miraculis, et longe undique visitari.*

e *Distat Reate Narnia, integri diei itinere.*

f *Hinc intelligitur longius iter esse Narnia Viterbium, quam fuerat Reate Narniam, licet chorographice tabule idem fere utrumque intervallum ponant : ubi autem secundam noctem peregrini duxerint non exprimitur : potuit ea acta fuisse Suriani, de quo egimus 15 Moji, ubi de ejus loci patrono S. Eutitio : distatque Viterbio ad 10 circiter p. m. Ibidem, post actum Viterbii diem reliquum noctemque et sequentis diei dimidium, ab ecclesia Deiporæ recedentes, poterunt egisse noctem alteram prius quam Narniam revertentur.*

C g *Ita etiam locum representat chorographica tabula, ita ut Soriano venientes fere cum transire debuerint antequam Viterbium ingrederentur.*

h *Plagatu S. Peregrini, Narniæ vicinam, indicat Cæsar, ubi res contigerint.*

i *Post 3 milliaria a Narnia occurrit apudid, Colli scepoli, sive Colli scepoli dictum. Hinc genus ducere S. Columbam per patrem inde natum scribit Jacobillus, allegata fide jurata P. Petri Mortyris Prosciantis, Ordinis Prædicatorum; idemque affirmasse sibi Eminentiss. Card. Rapaciolum inde natum fatetur Altertus; alterutroque putante familiæ ramum, sub cognomine Guadagniolarum, ibidem superesse; licet hanc gloriam vendicit sibi Reverentiorum Reate famula. Ipse vero opinatur, ideo in Processibus taceri de paternæ Columbæ familia; quia cum illi fierent, protus erat extincta : Colliscepolensibus autem obijt, qua ratione non aque ut Narniensis, sparsa jam miraculi hesterni fama, illi quoque se obviam non effuderint; esto ipsa nihil carni et sanguini tribuens, non putaverit tantillum a via flectendum, et iam propinquos visitare. Ast si attentius noctu iter instituisse beatam, facile intellige-*

mus quod ejus transitus æque illos ac Narnienses latere poterit debueritque; proinde ex hoc capite nihil obesse quo minus illis quam præstent gloria maneat, maxime cum vel ideo magis potuerit opud Reatinos perire notitia familiæ paternæ, quod peregrina sibi esset, et frater Columbæ ex priori conjugio, patre mortuo illuc iterum se forte receperit unde natus erat, ibique Guadagnolos ex se dictos procreavit, vel saltem invenit affines.

k *Media via inter Narniam et Reate lacus occurrit, ab incumbente oppido Pedito lacu dictum : est autem totus ille tractus adeo irriguus Velino amne, in plures lacus se diffundente, ut reliquum iter possit commodè navicula perfici.*

l *Quod sequitur alia manu et atramento adscriptum erat, eandem scilicet quæ additiones in margine et quedam correctiones in textu : unde colligitur ipsius quæ utimur MS. auctore jubente exaratum, ac propria manu correctum fuisse : et Leandrum, qui eadem verba habet, usum esse exemplari recognito, non tamen additionibus postremis aucto; hæc enim apud Leandrum non inveniuntur.*

CAPUT VII.

E

Miracula per Columbam facta Reate, et visio ibidem ipsi oblata, ac mirabilis inde descensus

I n patria ipsa eam in veneratione haberi non minus compellit virtus quam innocentia, quia sunt ex altissimis per misericordiam Dei. Pro certo [quidem] liquet, compatriotis consuetudinis frequentia quosque sæpius et assiduitate vilissis, ac debito reverentia cultu privatos quosdam livore emulationis et invidia. Degenerant namque emulatione plurimi : aliqui tamen evadunt in melius, et habentur summi. Igitur ancillam Christi jam invocare noverant infirmi, decumbentesque atque rei. Nam civis quidam Reatinus, cui nomen erat Paduanus Petri Jacobi, conduxerat duos agricolas, et concivem locupletem Berardinum Dionysii aromatarium, mercantias cruci petentem, clam occiderant : sed diligenti inquisitione suæ affinitatis ipse Paduanus de ejusmodi facinore convincitur, ac Prætoris judicio reus mortis habetur, decapitatione plectentis : parentes tamen favoribus et auxilio, per Breve Innocentii VIII Pontificis maximi, executionem utrumque interceptum. Mater ejus nihilominus pariter et uxor statim refugium piam Columbam, quam lacrymis circumvenit miserabilibusque lamentis. Quas admodum compassa hortatur, causam hujusmodi deferri in S. Catharinam Senensem, ideirco eam supplicii voto secum interpellat. Contra affines interfecti instabant Romæ, et Præses his intentaverat punire ipsam apparatu solito. Mulieres autem ipsam lamentabili rogabant ancillam Christi, dignaretur ingredi carceres et hortari, ne impatiens desperatione ille periret. Ingressa igitur carceres B. Columba fecit eum confiteri, quæ interim orabat : quo facto dixit, Esto jam securus, hæc vice non morieris. In penultima die ejusdem diei parte defertur Prætori Breve quod expedit in crastino. Parentes lamentabantur, infestantque Columbam, ac conperuntur : Dixisti, Non morietur, et voluit carere decapitare. Quæ respondit constanter, Non dubiteris, hæc vice non morietur. Paduanus vero horrore mortis tota nocte vigil, cum mane paullisper dormitasset, vidit Sororem ipsius habitus ingredientem carcerem, ipsumque blande confortatam a compedibus et ferreis manicis absolventem, et tandem extra ducentem. Consequenter adest nuntius cum Brevi ut omnino absolveretur. Cum autem parentes voluissent ducere eum domi, ait, Nequaquam,

cap. xii

Homicidii
reus

capitisque
damnatus,

F

facta horla-
ta Beate
confessione,

ab ea in
somnis solet
visus.

præter spem dimittitur, et gratias agit :

A quam, sed primo habeamus gratias Columbæ de liberatione nea. Quos ut accedentes vidit, hilaris occurrit [et ait] gaudens : Festinemus reddere Deo gratias et S. Catharina Scenensi apud S. Dominicum. Quibus cum multitudine illuc accedentibus, ipse clamabat : Soror Columba de compellibus et carcere eduxit me, et liberavit a morte. Altare quoque S. Catharina multis luminaribus venerantes, ibidem spectabile signum miraculi postmodum appenderunt.

ii juvenem moribundum

48 Quidam præterea Bernardus, filius unicus Roscii a Colæ de Reate, annorum quindecim, infirmitate gravi laborans, pluribus mensibus decumbens, post diligentiam peritorum medicinarum artis, post usum balnei ac medicinarum, diffidatus a medicis, obnixè invocaverat piam Columbam : quæ tandem, precibus et instantia parentum, decumbentis comiserat plurimum, accessit illuc benigne. Adolescentulus vero jam octo diebus nil alimenti repperat, amissisque sensibus fere circa pectus tantummodo tenni calore aliquantulum palpitabat. Sponsa denique Christi, emissis omnibus etiam illius genitrice, cum orasset, incubuit super infirmum; postposito ore suo supra os, oculisque super oculos decumbentis, insufflavit in eum ter. Qui

B illico apertis oculis dixit : Deus sit laudatus, quoniam visitasti me : jam evasi, et bene me habeo. Mater quidem, quæ observabat ad ostium, protinus ingressa : Fili, inquit, quomodo vales? Ecce Columba, quam optabas illi devote. Ego, inquit, bene sum : spero suis orationibus quantocius evadere : sicut et in brevi fuit. Turba astantium convicini et affinium ingressa, B. Columba clam statim discessit.

Egenti facit panes domi inveniri.

49 Etiam quædam vidua Reatina, quæ vivebatur Barbara, conduxerat in vineam operarios : quibus cum defecisset panis, solitudine aestuans, exagebat convicias mutuo : quæ cum minime invenisset, incedebat præ angustia moriens. Ei cum occurrisset Soror Columba, dixit Quo vadis, Barbara sic gemens? Cur fles? Quæ suæ penurie condolens, exposuit necessitatem : Neque, inquit invenio, qui vellet mihi accommodare mutuum. Pietate commota Christi Virgo, dixit : Ne dubites : redeas domum, quia Deus tibi providebit. Quæ utique in verbis suis confidens reversa est, invenitque in capsâ duodecim magnos panes et pulchros : et plurimum admirans Deo gratias frequentabat, et laudes, atque cognovit orationibus B. Columbæ id beneficium se secutum fuisse.

Sterili conceptum indicat et nomen infantis,

C 50 Pia quædam mulier, nomine Cæcilia, Columbæ Christi amicitia copulabatur, quæ fuerat sterilis cum viro suo octo annis, et frequenter se commendaverat orationibus ejus. Cui transiit mane haurire aquam pia Columba dixit : Cæcilia, noviter te esse gravidam, pariesque filium masculum et pulchrum, et volo quod nomenetur Octavianus. Erubuit illa admiratione, neque omnino credidit : tempore autem congruo sic fuit, vocavitque eum ut prædicerat. Jam postmodum grandiusculus emolitus evaserat (forte in superfluis deliciis alebatur et nugis) dixit matri, Habebis et alios, non hunc superdiligas. Habuit consequenter plures filios, et ille proficiebat in virtute. Elapsis aliquibus annis pater venit Perusium visere B. Columbam : cumque illi assisteret sciscitabatur eum de Octaviano : qui respondit, Vahet. Cui B. Columba dixit, Heu! nequaquam : nam letali infirmitate laborat (quem tamen pater incolementem dimiserat) verumtamen obsecro patienter feras, ac te divina voluntati recte conformem. Cum autem Reate redisset, ille erat in extremis, brevi tandem extinctus : opinor causam forte, quia non crediderat. Quoniam similiter eo tempore hostes b repente invaserant unam portam civitatis incendio

et igne : quod per spiritum B. Columbæ prospiciens clamabat, Succurrite, succurrite : porta c Varch comburitur ab inimicis. Non crediderunt verbis suis, sed quidam irritantes subsannabant eam. Fecit tandem experti de facto, quoniam portam et ipsum burgum combusserunt, domosque cremaverunt.

51 Haudquaquam omittam et aliud valde mirabile. Quædam etenim coactæ Virgines pinsaveant pastam, et convocaverant pietate quadam Beatam Columbam in domo ejusdem Antonii Ficcantis de Reate, ut panes pariter expedirent. Quibus caritate juncta, illico hilariter assensit : cumque totum perfecissent, petiit Christi Virgo nam ex illis erudis panibus, quem acceptum pinsabat deducereque suis manibus : verum agebatur credebatur nihilominus continue : ipsa vero sequestrabat consequenter res stupenda ita ut primo sex magnos imo majores panes formaverint, demum tres placentes, postmodum quos berlingotios d dicunt multos : plurimas itidem panices differentias. Reor quidem eam tunc militari forte in Sarenta Sionis : ore quippe prædicator adstantibus, laborabat manibus, Sponsus utique mirabiliter cooperabatur Jesus Christus. Hoc unum etiam breviter dixerim, Brigida videlicet Baptiste de Reate habebat infan- tem, qui se ultro injecti in regnum. Distans erat ipsa mater, adeo ut jam putaret oppressum : quæ tamen confidens invocabat devote Sorem Columbam, ejus meritis evasit infans, illavus omnino, ad laudem Dei.

61 Nuperrime misericors Deus reversam a S. Maria de Quercu B. Columbam hac cœlesti visione clocuit : quod videlicet esset Reate in ecclesia Cathedrali, utique apud e delubrum ac sacrum fontem, cui assisterent, S. Dominicus et Diva Catharina, applaudentes magna præmia æternæ vite : indicarentque illi viam quandam latam rectamque protinus, eminenti quadam ecclesia B. Domini terminatam, dicentes : Egredere hinc, quo reverteraris, et venis illuc ad ecclesiam meam : ibi namque de quibuscumque tibi opportunis erit optima provisio. Quæ intuebatur eos admirans : venerabatur admodum, sed timebat, nesciens quo pergeret. Qui subridens dixit, Filia, ne timeas : sic juleit tuis sponsus Dominus Jesus Christus, ipse ibidem expectat te : ne differas, quoniam satis expedit tui salutis : erimus et nos tecum, etiam in arduis quibuslibet. Cum autem aliquantulum processissent, neminem videbat præter dracones quosdam secantes viam, quasi intentassent devorare eam, clamantem, Domine mi Jesu, adjuva me : et illis se mutuo collidentibus, libera cessim prosequebaturriter. Haud procul egrediebantur de saltu plures bestie horribiles (quarum vulpes et lupos nominavit, ceteras nunquam viderat) quæ vallabant eam : sed aderat illi quidam magnus canis, qui solo intuitu edugabat eas, ipsa vero timens cœpitabat. Statim illuxerunt B. Catharina et S. Dominicus, quibus, O, Pater, inquit, bestie immanes et fera pessima invadunt me. [Aunt illi] : Ecce adsumus, filia, ne timeas. Cum autem propius ecclesiam versus ascenderent, rapacissimæ quadam aves et foetide descendentes, impertune circumstant, tamquam voluissent oculos evellere. Pia virgo, Patribus media, non abigebat eas, potius alliciebat. Ut autem appropinquarent basilicæ, astabat multitudo prestantium in valvis : verumtamen ministris ejusdem utriusque sexus, quasi discrepantibus, eam nequaquam grato aliti recipientibus, quinimo oculis torvis et terribilibus. Ingressi tandem templum, intra astantium ministrantiumque Angelorum cœnos etiam Sanctorum, spectant Dei Matrem solio residentem, stantemque Jesum super gremium : quem

D
N. SERVAST.
CONFESS
EX MS
Monet ab
hoste incen-
di subur-
bium ;

modicam
farinam
piscando
multiplicat,

d

E
lapsum in
ignem ser-
vat.

cap. xxii

In extasi
vixit ubi vi-
dere vitam,
cunque in-
gredi iussa

F

et per mal-
ta terricu-
lamenta
tuentibus
Sanctis

venire ad
ecclesiam
S. Domini

et de futu-
ris doceri :
flexi

b

A. SEBAST.
IN VES.
I. A. MS.
i

A flexi adoraverunt : ejus oraculis pro certo omnem residuum vite suæ terminum, calamitatem pariter et adversa f cognovit, victoriam similiter et coronam.

exinde scpe
in rapta suo
loqui audit,

discessus sui
enuntiat

g

matricem
patientiam
suadet.

Apparent
super ejus
cellam Cruci-
fixus

et conata.

Ipsa 12 fu-
miliaries ad
cenam vo-
cat

et pedes la-
vat :

sexta autem
feria requi-
sita non
comparat
amplius,

h

62 Inde post suos raptus audierunt multi eam cum quadam invisibili persona colloquentem : ad quod spectaculum in sacello S. Thomæ Aquinatis ibidem pluries convenerat utriusque sexus homines, audientes quidem B. Columbam et intelligentes, alterius vero tennem gracilemque ac suavem audisse ferunt vocem, minime tamen intellexisse, quasi in intimis esset aut super linguam ejus. Quin etiam instinctu Spiritus sancti lacorum quorundam flagitia execrabatur, et facinora religiosorum similiter ; hortabatur quoque quosdam, sanctis operibus insistentes, ad profectum, eorum virtutibus revelatis.

Pluribus præterea piis mulieribus sibi quæ devotis prædixit. Presenti mense Septembris erit mens transitus, et Vanna gorbata me : quæ condolentes, horrebant ejusmodi dura verba : suspicabantur siquidem de morte. Heu quid dicis, Columba? Atteris nos et tabescunt corda. Affirmabat denique, Sic pro certo erit : habeatis patientiam. Idcirco orationibus plurimum intenta, etiam Missas plures de Spiritu sancto celebrari voluit et adesse. Ut autem prædicta fuerunt relata matri, advertitis et quæ de Missis, ingenuit, ac quasi renuntiavit etiam suggererat ; Quid est quod audio, filia? Ad quid istæ Missæ? Pia Columba respondit, Habeatis patientiam, mater, quoniam et vobis eveniet quemadmodum sanctæ genitrici Divi Augustini. Et quia aenigma non aliter expresserat, se tantummodo non intelligere mater ipsa replicavit : aliter ejusdem notum haberi illa noluit. Arduum valde sibi erat, et se assiduus precibus Deo commendabat.

63 Octo autem diebus ante discessum, oranti Christi sponsa in suo cubili, configit matrem ejus opportune una cum patre suo exire domum : quibus apparuit versus occasum emicinus sursum imago Crucifixi, cujus brachia affixa fluebant sanguinem. Alia die consequenter viderunt ipsi et multi convicini supra domum ejus cometem, versus Perusium ad occidentem radiantem : quibus admodum mirantibus, flebat mater, quasi eventum portendere aliquis magni mali. Egressa postmodum ad illos B. Columba perconabatur causam fletus : cumque seriem eorum quæ intui fuerant ipsi supra cameram ejus et similiter convicini ipsa audisset, suspirans respondit : Oportet omnino quod sit sic. Die autem ipsa quæ transitum prædixit, jovis videlicet, sicut eam prædicerat Spiritus sanctus, ejus instinctu prosequenda moderabatur, pura mente, etiam signo mystico, transitum indicavit. Nam voluit quidem procurari agnum, quem vesper præparavit : duodecimque personas, magis sibi pietate convictas, in domo secum ad cenam vocatas hilari convivio habuit : post cenam vero pedes singulorum lavit. Hortabatur nihilominus interim, rimabaturque mysteria ipsius magni Magistri, quæ fecerat in ultima cœna : nec ante permisit eos abire, quam Valetæ dixerit, et Deum pro me orate. Die autem sequenti, videlicet feria sexta, nusquam (ut consueverat comparuit B. Columba : [quare] quæ distulerat diutius pia mater, meridie tandem, apud rimulas cellulæ leniter strependo, evocabat ; Columba, filia, quid agis? Cumque nil prorsus audiret, tecturam scandit ; sublevarumque nam tabulam, inposcit. Quam intus minime recognoscens, facti magis dubia, Magistri Sororum accersit, qui etiam ad sacram Communionem eam diu expectaverat. Igitur validiori manu reserato ostiolo, ut melius dicerim, oratorium ingredienti, invenerunt vestimenta h ejus in pavimento strata in modum crucis, tamquam exuvias prudentis serpentis (quasi imple-

verit mandatum ipsius exaltati pendens in ligno Christi, estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut Columbæ ac si per arcetas rimas et regnantis i petras foramina fecisse transitum patenter demonstretur : aliud denique nullum ipsius erat indicium.

64 Statim res ipsa panditur, factusque est magni populi concursus. Parentibus quidem præ dolore amare flentibus, omnes similiter qui convenerant pietate commoti lacrymabantur, et poriter quotquot fuissent ingressi : etiam quicquid forte aliquando haberant exosam, se a lacrymis non poterant continere ; ita ut de se ipsis aliqui mirarentur. Stupendum profecto pluribus videbatur, quod clausus janus etiam civitatis, relictis omnibus sic nuda discesserat. Amplius itidem mirabantur, cum diligentiori inquisitione explorassent nullum sui recessus invenisse vestigium : quodque ulterius parentum ac patriæ omnino contempsit affectum, apud quos plurimum amabatur habereturque in venerationem. Terrebant eos non minus quæ pie mulieres divulgabant, sicut prædixerat, et ea quæ pridie et nudius tertius oculis suis inspexerant portentosa narrabant : ita ut quadam pie magis personæ, considerantes illius innocentiam, suspicarentur in cælum fuisse translata. Matri postmodum moreore conflictæ astitit quidam peregrinus, veluti mendicasset ; et ait, Mulier, tu vehementi dolore affligeris. Quæ respondit, Unde scis tu ? At ille, Ego scio : nedubites, equidem est voluntas Dei. Dum vero ipsa graderetur pro pane porrigendo, peregrinus ait, Noveris, mater, filiam tuam baculo huic et podio inniti, quam ita appodiat quod cadere non potest. Tu similiter innitaris, quod fulta neque hæsites aut dubites penitas de aliquo. Ut autem ei panem præbere vellet, disparuit, neque de convicinis quis advertit. Peregrinum hunc arbitror Dominum Jesum, qui eidem et consilare voluit, et iam matrem utcumque confortavit afflictam, quæ consilii immemor nequaquam exitit.

ANNOTATA.

a *Carari est Cola Rosso, id est Nicolaus Ruber ; Leandro Rosciola, voce unica ; corruptus Alberto Rosciola.*

b *Albertus existimat, hostes Neapolitanos fuisse, quibus bellum fuerit cum Innocentio VIII ; sed fallitur. Rebellebat tunc quidem Ecclesie Ferdinandus Rex negato anno tributa, et alia plura peccabat, ut videre est ad annum 1487 apud Odoricum Raynaldum : sed neque ipse inferebat arma, neque in eum audebat movere Pontifex, metuens ne Turcum in Italiam adduceret, a quo solicitari ipsam sciebat, cum se Imperii Italici totibus auxiliis obtinendi. Hostes ergo, vel Perusini fuerunt Duce Forii-braccio, vel alii Gibellini factionis tunc resurgentes tyranni, qui Piceni et Tuscia uribus dominabantur, convicere Innocentio.*

c *Ita etiam reperit vertigine Leander, Porta del Varco. Nihilominus dum Albertus et Casar, quibus noster appellatio ea esse debet, vertunt Porta di Arci vel d'Arci, quo nomine una etiam Genuæ est, et intelligitur Latue dicenda Porta hircorum (uti notari ad vitam B. Martini solitarii 8 Aprilis num. 10, verror ut prima scriptura sincera sit : non ideo tamen mutare præsumo.*

d *Leander, Berlingoritis, explanationis causa, addit, vel Buccellatos. Academicis dicenda Cruxa interpretatur spiram dulciorum ex ovis et farina, quam veteres Latini forte Scribitam dicunt ; sed hæc calidissima comedebantur, ut ex auctoribus constat, e Delubrum a deluendo, sicut pollubrum a proluendo dictum censet S. Isidorus lib. 13 Etymolog. cap.*

miranti-
bus omnibus
quod janus
clausus fieri
ut potuerit :

E
marasm
eius ma-
trem Chri-
stus solatur.

F

A cap. 4 his verbis. Delubra veteres dicebant templa, fontes habentia, quibus ante ingressum diluebantur; ipsa nunc sunt aedes cum sacris fontibus, in quibus fideles regenerati purificantur.

f Joannes de Rechac a S. Maria, quatuor objecta Sanctæ offensivæ interpretatur quatuor genera adversariorum, aserpentibus, invadens; in feris, maledicis; in corvis, diabolis; in hominibus, inimicis odium aperte professos intelligens.

g Vanna, id est Joanna, Italis Jovanna, Beate ipsius mater.

h Albertus ait, *Vidisse se et devote contigisse vestes illas, quæ apud Religiosas S. Agnetis Reate servantur.*

i Leander recte intelligit Christum.

CAPUT VIII.

Gesta in itinere Spoletum Fulgineum et de quibusdam miraculis hic factis.

Voluissim pro certo, Lectores optimi, voluissim ab exordio pollere sermone: hic optassem magis exquisitum, quatenus tot tantarumque virtutum fastigium, etsi non exprimere, saltem attingere aut enumerare potuissem. Revera facundie paupertas obstitit, haud minus penuria eloquii: propterea necessitate compulsus utar similibus nequam infimis, si quo modo etiam supremo conatu possem hujus mirabilis transitus seriem absolvere, strenuæque pugne victicæ Virginis Columbæ. De beatissimo quidem Servatio, qui attinet Christo in quarto a gradu, habetur, quod de Hierosolymis b, quæ est in Arabia, Transis civitatem solemnissimam Teutonia ordinatione divina per Angelum ductus, ibidem Sede vacante fuerit ordinatus Episcopus. Hic dum loquebatur spiritualia, intelligebatur ab omnibus, reliqua vero cuncta per interpretem: et die quo recepsisset Corpus Dominicum, nullo corporali cibo utebatur. Propter malitiam inhabitantium inde eiectionis, pervenit Trajectum; ubi multa divina revelatione prædixit. Romam petenti ac sitiendi in via aperuit Deus fontem, Angelusque pertulit scyphum. Accumbenti super terram in fervore solis, aquila astitit, a radiis ala mea ipsum protegens, motu alterius excitabat auram. Ingressi urbem sine humano famulatu applauserunt campanæ omnes: cumque tandem felicius obdormisset, obsequabantur Angeli, et qui pie cum exceperant præservabantur a clade. Rursus ex Actibus sepius lectum andvinum de Principe Apostolorum, quod catenis absolutus, quibus vinctus servabatur, arctatus custodiis diroque carceri reclusus, statim nihilominus celestis et præcinctus circumdatusque vestimentis, secutus fuerit Angelum Dei, nesciens quod vere fiebat. Exeuntes postmodum primam et secundam custodiam, atque ultro apertam portam ferream, processerunt vicum unum: ubi dicitur reversum ad se, et factum similiter obstupuisse discipulos. Duos igitur miraculosos modos descripsimus, juxta investigationem nostram; alterum, sicut Propheta a Judea in Babylonem, cujus videlicet corpus in statu gravitatis actum dotis agilitatis participaverit, qui est glorificati hominis: aut quia ad Angelicos nuntios obediunt corpora ad localem motum, sicut in Petro.

66 Transivit igitur B. Columba de Reate Spoletum, clausis januis sue domus et civitatis, relictis vestimentis et nemine cognoscente. Quidam narraverant ad eremitorium cujusdam viri sancti, quod est in vertice contigui montis Spoleti eam spiritu fuisse translata, inde post colloquia viri sancti solam descendisse. Nonnulli affirmabant, mulierem quandam eam vidisse per viam, sequentem quemdam magnum canem: quosdam vero in nemore

quasi religiosi umbram transeuntem inspexisse. Sed cum postmodum nos ipsammet diligentius percontarem, respondit: Pater, ego consuetæ orationi me exposueram; nescio a quo pristino habitu nudata, aliisque vestibus ac illico reinduta: similiter qua inde venerim aut quomodo, penitus ignoro. Memoror tantummodo, quod haud longe a civitate d quadam obvium habuerim quemdam virum, suadentem mihi ut ad uxorem ejus et filias declinarem: queni secuta, in domum quandam extra viam ingressa, in qua nemo erat, cum de uxore et filiabus interrogassem, acquievi dicenti, Expecta hic, citorevertentur. Profecto etsi transibat per viam lubricam, pietati contrariam atque castitatis inimicam, insidie tamen augebantur ab eventu. ut princeps tenebrarum ac satelites mortis arcem innocentie fortius oppugnassent, virginitatisque prædones redderent attentiores. Idecirco prætereundum non est, quod per idem tempus nobilis cujusdam provincie Regni et filia unica, a quadam religioso opinionis viro seducta, deviasset a patria: quam pater suus, zelo pariter et diligenter sagacis officii, regionum circumquaque Rectoribus insinuaverat cauta observatione investigandam: zetatem effugienque descriptis et omnem adoleum, non nisi promissis sumptibus. Ut autem adulescentibus quibusdam ac petulantibus juvenibus innotuit, qui avaritiæ non minus intenti quam lascivie optabant summopere eam clam invenire, quatenus prius se valuisset libidine exsatiare, ideo domum extra aditum via elegerant, ubi commode etiam violentiam occultum possent habere.

67 Opere pretium est hic memorare de illo sceleratissimo Consulari Pascasio, qui adversus nobilissimam Syracusanam Christi Virginem Luciam obscenâ dixerit et intentaverit nefaria: Ei quidem mentitus obsecerat, Cum corruptoribus tuum patrimonium expondisti, ideo quasi meretrix loqueris: sed faciam te ad humanam duci, et dum scortata fueris fugiet a te Spiritus sanctus. Astrinxit postmodum lenones spurcissimos ex industria; luvitate ad castitatem ejus populum, et facite eam tam diu illud quamdum narretur mortua: quod cum intentassent, tanto pondere fixit eam Spiritus sanctus, ut moveri penitus non posset. Ex officio impellentes deficiebant viribus, et Christi Virgo persistebat immobilis. Astruit propositum nostrum et ille sacrilegus Præfectus, qui nobili Romanæ ipsi Christi Virgini Agneti, annorum trinum et decem, indixerat, Ut cum virginibus Deæ Vestæ sacrificæ, aut scortaberis cum meretricibus: jussit denique notam ad humanam duci: capillis tamen tegent et de caris stola candidissima, fitque lupanar locus orationis atque refulget immenso lumine. Legimus præterea de B. Columba Virgine et Martyre, quæ claruit Senonius circa annos Domini cclxxiv, quod fuerit ad prostibulum ducta, et spurcissimum juveni exposita, sed ab ura defenditur: et ille conversus, et ipsa orando decollatur. Sponsa Christi beata Columba, domi nefarie reclusa, columbina simplicitate prædita, uxoris illius frandata solatio, vacabat orationi, dogmatibus non inaneior B. Catharine Senensis. Numquid, ait, non habemus Sponsam, qui nos possit eripere de manibus impiorum, et inter fedam hominum turbam nostram pudicitiam custodire. Si secus quidem, Agnes et Margarita alique Virgines sanctæ, nunquam acquisivissent coronam martyrii. Miser ille convocatis ipsis adolescentibus rediit, pro sorte portans opportuna erupit: et ingressus domum finxit de mulieribus excusationem, nocte præsternperat turpia proponere: invitabat nihilominus placide ad refectorem, plurimumque mirabatur quod negligenter omnino aliquid sumere.

68 Cumque convenissent complicēs socii, suspicabantur

A. SEBAST.
CONFESSIONES
EX MS.

C
ignoras
quia quomodo,
solum meminit

a via abdu-
tam se in do-
mum

ubi incesti
quidam juvenes
insidias
alteri puella
struxerant,

ut tentaretur
sicut SS.
Lucia,

Agnes et Co-
lumba Marty-
res.

Ipsa cetero ora-
tioni se dāns

B. Columba,
vel per aerem
translata ab
Angelo,

B

a h

vel sicut Pe-
trus educta,

C

Beate Spoletum venit;

A: SÉNAST.

CONFESS.

EX MS.

supervenientibus illis ambigue respondet,

A cabantur pariter quod esset illa de Regno, quoniam quædam nobilitatis præferebat indicia. illin-que adscriptæ ætatis erat et elegantia. Fauste equidem blandis verbis adlabantur ei, pedibus protractis ac dimisso capite: de nomine postmodum requirunt, et de patria, quove proficiscitur. Quæ præcognoscens hominens periculum, spiritu orans tacebat ore: importunius tandem insistentibus, iam ipsa esset Claretta de Regno, maturius verba præponderans. respondit: Ego utique sum Clara de Regno majori, et proficiscor illuc: quo vocavit me Magister meus. Si quis ita profanus dixerit, Columbam fuisse mentitam: illum audiat qui etiam assistebat ei; Ego sum f. Azarias. Ananiae magni filius. Estuabant instantes, alterque lenocinabatur pro altero; vestes promittentes et monilia, pericula ensis ostentabant ac favoris præsidia, et fingentes preces ingeminabant super ipsa, quod ei saltem placuisset delitissimis illis adolescentibus tam secreta et iam caute pro libita assentire. Divino nihilominus præsidio a concepto impetu cogebantur contineri, propter eam quæ in ea recludebat honestatem et modestiam: et quæ orabat documenta, de offensa Dei scilicet, et de penis inferni, de instantanea libidine et sempiterna lue, quodque spurcitia miserie carnis haberet vernibus scaturire. Verumtamen oppressi passione ac tremantes incontinentia, properant mentiti ad improperia; videbret, Postquam cum tuis amatoribus stuprata fueris, et velut meretrix exsatiata, fingis abstinentiam et pudicitiam suades: sed velis nolis, sive fas aut nefas, oportet te viventem aut mortuam nobis succumbere. Columba vero de Deo confidens, conflictu indicto procincta pugnatib elevatis pennis: Neque pollear, [inquit], sordibus vestris: custodem quidem optimum habeo corporis mei. Cumque irruissent in eam violenta manu, libidinoso ardore furientes, defecerunt viribus, et eam quasi marmoream omnino movere non poterant: et si ex conatu impellerent, ipsa tamen reddebatur immobilis. Quæ præ angustia frementes eam nudare tentaverunt: et ut quendam sublimitatem perciperent, suspicati sunt eam ferre nummos: sed aperientes sinum ejus, involutam invenierunt imaginem Crucifixi, Reliquias Sanctorum, et flagellum ex catenulis. Scindentes ultroque vestem, viderunt nudam accinctam duobus ferreis circulis, peripheria trium digitorum, quorum unus ambiebat alteram. Ipsi prius stuperaant eam similiter involutam cilicio, et a collo secantes pectus catenulas ferreas. Illico a Domino nimio terrore pererens adolescentibus fingerunt, mortuique sunt in brevi. Vir ille miser ultimo obstiterat illis, de suo scelere compunctus, et genuflexus veniam precabatur, vel invitus, dicens: Percipio quod sanctimonialis sis et religiosa mulier: rogo te, pro me ora et filia mea que degit in monasterio, et ea quæ obitu uxore mea. Facto [autem] mane, se humilem castumque itineris socium exhibuit, usque ad suburbium g. Trevis. Ubi mulieribus quibusdam petentibus Fulginiu sociatam dimisit, ac vitam suam in posterum emendavit. Cumque ei quæ ipsa fuerit innotisset, ex Persu libellum Psalmorum penitentium ab ea devotius impetravit.

69 Superius quædam visiones præmissimus, quarum interpretatio mystica, est fere patenter expressa. Decet nihilominus narrantes, repertos favos spiritualibus personis pertranseundo porrigere, quatenus possint abstrusa mella ruminando h. succare. Sacrum namque delubrum patriam indicat, quæ similiter est generationis principium, quemadmodum et pater. Dictum, simile est huic: Egredere de terra tua et cognatione, et veni in terram quam monstravero tibi. Via indelata et recta, manifestam vite innocentiæ signat; Vocatio autem sponsi, Dei gratiam ac misericordiam: assistentia vero ipsorum D. Sanctorum, eorum sunt patrocinia, et suæ religionis salubria instituta, in quibus militando exultavit ut gigas ad eurrendam viam, quam Persu terminat, ubi corporaliter quiescit: eminens ecclesia, est Jerusalem superna celestis patria, ubi expectabatur in Sanctum gloria. Korsus, sursum eminens imago Crucifixi, ostentabat victoriam atque triumphum de antiquo serpente brachia affixa, firmitatem atque pugna constantiam: affluentia sanguinis, suorum operum fructum et premium. Peregrini baculus, Crux est pauperis Jesu Christi, quum oportet tollere quemque volentem sequi Christum. Quod de genitrice prophetaveat, postmodum impletur: nam sicut S. Monica S. Augustinum, sic tandem et ipsa mater iter sequitur et vestigia Columbæ.

70 De monstruosis autem animalibus illis, insidiis satanæ colligimus, quarum sanctus ille Hispanus Episcopus, per Psalmum, Qui habitat in adjutorio Altissimi, pericula lujus inferni descripsit, factique textu et historiam, et sibi de corona subdelegaverat prophetiam. Physiici namque draconem omni animanti majorem describunt, cristatum, furibundum, pugnacem, flatu igneo contagiosum, lingua et felle pestilentem, acutissimam visum, brevi ore sibilantem, morantem in antris et arena, natantem in mari et fluminibus, in aere volentem, sensus petentem, sine elacitate bestias terrore devorantem et volucres celi: ferunt vi candore prosternere elephantes, illudque avis assata imposita super hastam, quem dom eam insequitur occidunt, itque esca populis Ethiopum. Similiter dicunt leonem, superbum, fortem, atroce, audacem, horribilem, velocem et fatidum, ignem timentem et gallum album, ægrotantemque affirmant comedere simiam. Sancti draconem interpretantur satanæ, qui ingens quidam est per instantiam, pugna congressu, flatu igneo contagiosus, lingua alliciendo blanditur, felle suggerendo violentiam minatur et cædis affligit; acutissimam visum quia est invidia nequissimus; sibilu opprimit et annihilat, quod verbo surgit; in antris moratur et arena, in ineultis scilicet et infructuosis hominibus: in mari natat et fluminibus, in mundanis videlicet et voluptuosus. Volat per superbum et tentationem subitam, petit sensu intellectum scilicet et affectum; elax prorsus, quia insatiabilis de animabus; cum nil se fecisse existimet si animam non succiaverit: bestias terræ, id est carnales homines devorat; et volucres celi, religiosos videlicet viros: atrox per crudelitatem, auidax per presumptionem, quæ præsumpsit etiam tentare Christum; fatidus per infamiam, horribilis per fraudem. Vi caudæ (hæc est luxuria) prosternit elephantes, homines videlicet magnos et castos, doctrina ac religione claros. Illum nuper probavimus avis assata, videlicet a Columba, super hastam Crucis fulgurantis et Evangelii posita, penitentia quæ squalore adusta, occisum pariter. In illo antea male assuetu, in quo viveret postea Christus, escam conversi peccatoris recognoscimus, quando justificatus tentationibus diaboli roboratur et proficit. Ignem timet, quia Dei caritatem horret et gratiam; et gallum album, videlicet prædicatorem castum. Ægrotus quærit simiam, quia cum reprimatur recurrit ad hyperisim. Quid similiter insinuat gamulus, vulpium foster, incessus affractus, et pellis atque propria lupi, præsens docebit historia: quidque astutem rapaces et accipitres fœdite illæ aves significant, fiet sequentibus manifestum et de multitudine præstolantium pariter et ministris. Siquidem hæc quibusdam videntur superflua, pace eorum dixerim, nobis tamen videntur opportuna: quia eis hinc forte erit occasio, suo ingenio clarius resolvere minus bene dicta.

auctor explet:

Draconis autem ne leonis propria: les

B

satanæ concepire ascendit.

F

et a conceptu sacre conatur abducere.

Illi vero rim facientes prævalere nequeunt:

et visis quæ sub veste ferebat,

C

Ipsa Fulginiu emittens se jungit: g

cap. xxx et hac omnia quædam præmonstrata in vniuersis superioribus fuerint, h

Gen. 12, 1

A 71 Festina denique B. Columba prosequabatur iter illarum mulierum addita comitatu, ac in spiritu et silentio meditabatur cœlestia, passimque ante repertas imagines beate Virginis ingeniculus parumper orabat. Mulieres quasi indignabantur, eamque vagantem reputabant. et fortassis impudicam. Cumque appropinquant civitati, venatu revertentibus plurium insolentium juvenum coloris, sibilantium et obloquuntium etiam impudice. Quorum unus temerariam nianum cominus in B. Columbam extendit, quasi vellet sub fimbria vestimenti tangere: sed statim in corde compunctus, fuit terrore ac tremore repulsus, quod postmodum ipse, cum lacrymis veniam precando, retulit. Cum præterea plusculum præcessissent, conveniunt retrocedentes campum devia rapere: quibus regressis ipsa disparuit. Nam aorasia sen excitate percussa, etiam præsentem non videbat, genuflexam coram imagine quadam B. Mariæ in media via. Instabant stimulis et minis apud mulieres illas, ubi esset aut quo discesserit: quæ povere tremula, se omnino nescire protestabantur. Nempse scilicet Elisæus Assyriis (aorasia) induxerat, et Clemens i Sisimio: sic eorum oculi tenebantur ne eam viderent virtute Dei. Itidem illis repræcedentibus, mulieres subsequabantur et ipsa pariter: et pervenit Fulginiū. Ibi quemdam pium virum obvium petit de ecclesia et monasterio S. Catharinæ: qui caute per vias prope murus eam illuc usque conduxit: et portam clausuræ monasterii ultro apertam libere ingressa est. Quam cum Sanctimonialis illæ vidissent, valde admiratæ sunt, qualiter scilicet adesset: quodque eis ignotum habuisset introitum. Percunctantibus autem illis, quæ esset, et unde venisset; profitebatur se Religiosam, cetera tacebat. Profecto matrona quadam de antiquioribus excepit illam in cellam suam. Erant quidem Sanctimonialis illas professionis S. Clare: ecclesia autem dicata est S. Catharinæ Martyri. Cumque eam tacentem, mansuetam, et pulchram, orationi admodum intentam mirarentur, amplius stupebant quod nibi ciber sumeret: alique earum suspicabant, eam forte amoris passione languere. Quamobrem blandos illi præferbant risus, et verba faciliæ, hortabanturque nollet inedia perire: et pia quadam violentia resupinato capite ac digitis expanso ore injicere conabantur pretiosum cochleari anisimam confectiōnem, quæ tamen dimissa respuebat. Verumtamen pietati earum postmodum annuens, una dierum secessit in claustrum; ubi lacteas irriguas conspiciens et olera, petit acetum: quo infundens summitates olerum, lambendo succabat, et bibeat aquam. Denum consentibus tamquam Angelus Dei colloquia divina proposuit, et in tantum exarsit, ut omnes in lacrymas compunctionis adduxerit.

72 Quidam autem familiaris monasterii, non usquequaque castus, eam intuitus, iudicavit ovem moribundam, liporem escam: quod enim quisque in se sentit, ut plurimum in alio credit. Accessit propterea ad Gubernatorem civitatis, et velut cornu diaboli, incepit auribus ejus corniculari, advenisse videlicet speciosam juvenem et ignotam. Qui misit illi Prætorē investigare et eam exaurire, si fuisset Claretta de Regno, de qua premisimus; ei quæ et vultus ætatis indicia, effugium descripsit et peritiam. Qui postquam inquisitione diligenti discerneret, ex pluribus circumstantiis iudicabat eandem. Ipsa vero subridens dixit: De hoc me astringitis, si videlicet sim Claretta de Regno. Respondeo, quod ego sum Clara de majori Regno, sed non illa quem vos queritis. Rursum affirmantibus ex conjecturis eandem: postremo dixit: Vere ego sum Columba de Reate de penitentia B. Dominici: et

vado illuc quo vocat me magister meus. Porro cornicularius ille nefarius, improbe mentitus, objecit: Hæcine philecapta obsequant Fratribus? quod postmodum luit, coactus eam prædicare vel invitus. Curaverant nihilominus ut ibidem servaretur, quousque de Reate redderetur certiores, quo dederant litteras. Cumque illis innotuit, Frater ille major cum pluribus sodalibus venit armata manu, animo prorsus extinguendi eam. Ut autem pervenit ad gratas fremens blasphemat: multis denique affectum contumeliis (heu pro dolor!) injuriis variis lacerant et convitiis, nec non turpitudinibus, innocentem ipsam patientissimamque dimisit ibidem. Quæ divini cultus pietate proficiens et fervore caritatis, toti civitati facta est in stuporem, ita ut fere nullus remanserit, qui ad visendum eam illuc non accesserit. Quin etiam Sanctimonialis ipsæ cautius eam observabant, caritate quadam, aliqua ex admiratione popularis spectaculi, nonnulla propter efficaciam verbi: et excubantes introspectabant per rimulas quæ operaretur in nocte. Meditantem quidem et orantem, nocte pervigilem, se crebrius flagellantem, referebant omnes: matrona vero ipsa quæ eam receperat, et verbo efficaci ac lacrymis et affectu contestata est in Christo Jesu pluribus personis, affirmante usque ad præsens, se pluries vidisse in cella sua ipsam Columbam, beatam Christi sponsam, orantem, elevatam a terra in aere super altitudinem cubiti et semis, nullo innixam prorsus corporali falcimento; sicut postea per plures fide dignos Religiosos et Prælatos fuimus certificati. In tantum interim Dei virtute sua exhortatione profecit, quod inveteratas quadam consuetudines et obliquis divina lege terminarent, et in posterum commutarentur in melius: ita denique eam veneratione colebant, ut ad Superiores suos profectus litteris et munio instintissent, ut eis et monasterio præficeretur.

73 Eo tempore subdelegatus Præsidentis ibidem Conventus nostri Ordinis, vulgaribus objectis pariter et querelis argutus, omnino a mysterio alienus, querelatum potius illuc accessit; obiectumque de discessu, reprehendit de loco, et lamentabatur de tumultu, quasi illam Religio neglexisset. His itaque caritatis favoribus et subsidii eam aggreditur, pieque consolationis refrigerium impendit. Ancilla Christi prudenter respondit et humiliter. Circa discessum dixit, Ipse magister, ipse magister. De loco: Ego sum parata ad omnem obedientiam: cum Sanctimonialibus istis faciat Deus misericordiam: quibus vi forte gravis, et propter me plura receperunt incommoda non tamen æstantes vacabant a lacrymis. Ibidem quidem fuit decem et octo diebus: duabus tandem venerabilibus matronis conitibus accessit ad monasterium Ordinis, scilicet ad sanctam Mariam de Populo, ubi mansit paucis diebus. Profecto eo tempore natu Dei genitor illius Angelus Antonius, qui ei plurimum defrebat in Christo, venit cum uno juvene consobirino Fratre Ordinis: redit similiter et loci Prior de Capello, qui eam receperat ad habitum: cum quibus decretum est prosequi vocati nem Dei. Præviderat quippe in visione sponsa Christi viam, sed ignorabat determinatum locum: affirmabat solummodo, Ad S. Catharinam: ille vero interpretabatur civitatem Senarum, ubi venerabatur ejus sacrum caput.

74 Instabat nihilominus apud eam pro discessu quanto citius, ne impelleretur a Sanctimonialibus et populo, qui tentaverant propter ejus sanctimoniam eam secum retinuisse. Idcirco Prior ille, ac genitor ipsius, et B. Columba, una cum Fratre consobirino et a venerabili matrona, diluculo inde eam discesserunt: ac prosequi sunt iter usque ad illam sacratissimam ecclesiam S. Mariæ de Angelis

D
A. SEBA T.
CONFESS.
EX MS.

atque post
toleratas a
fratre injurias

ib, relicta,

E
cunctis ex-
emplo et
stupori est.

Dominicanus
Vicarius eam
accidit.

F

persuadetque
ut transiret
ad monasterium suum
Ordinis:

un
ducentis
sentit Prior

A. SEB. ST.
CONFESS.
EX MS.

m

Perusium
autem de-
fectens,
n

injuriose
elutitur ad
eam pontem

o

p

ubi captus
olim fuit S.
Franciscus :

A m in suburbio Assisii civitatis, in qua diutius oravit. Surgentes postmodum ambulabant versus Perusiam, et precesserant aliquantulum. Ille vero Prior, qui forte cum Fratribus loci tardaverat, reclamans sequebatur, eo quod dubitasset transire illas; voluissetque declinare ab agro Perusino. Quæ protinus respondit. Scio quod hæc est via, ambulemus hæc. Vespere tandem pervenerunt n ad Tiberim, ad portam S. Joannis, per quem transiunt. Qui autem circumstant molitores farinæ, clamaverunt contra senem, quasi eosdem deviasset; tentabantque ab ipso extorqueri pecuniam, et [dicebant] nefanda quædam. Culpabile pro certo id hominum genus et temerarium! Narrantibus veritatem rei improperabantur minis, ac mulierum suspenderunt iter: quas una cum patre quædam optimi mercatoris o uxor interim sub fide recepit in suburbanis apud prædium p in domum suam, et reverens ipse Prior ascendit ad civitatem cum alio Fratre. Memini me legisse, hoc eodem loco B. Franciscum tunc juvenem cum pluribus sodalibus carceri mancipatum, quod etiam premisimus oportune: quia ideo fortassis ultra Tiberinam aquam se desertum iri ancilla Christi præviderat, etiam S. Franciscum ab ea in multis imitandum. De ipso utique legimus, quod etiam patri remittit quædam, et etiam vestimentis; ei que et scelestos quosdam, postquam ipsum impresserant nivibus, exprobrasse, Jace, rustice præco Dei. Sic denique Christi Virgo ab hujusmodi indignis hominibus, cum sua tunc pia et honesta societate, pro Christo exprobratur et villipenditur et in alterum diem detinetur.

Csp. xxvii
Perusinis
Fratribus
opem ne-
tantibus,

75 Ratus sum non omitendum, quin potius exordiri hic ingratitudinem nostram. Venerabilis namque Prior ille Fulginas erat, et quinquagenarius, præfæratique laudabiliter pluribus Conventibus Provincia: declinavit ad Conventum, recurrit ad Priorem primosque Professores, [et apud] antiquiores Fratres sibi notos refugium exoptabat, qui quidem apud Magistratum et Primates civitatis erant auctoritate præstantes: apud quos ut proposuit horrue- runt, quod severius est ipsum [videntur] habuisse suspectum, nec pro miseris replicasse. Pius tamen Pater, de Deo confidens et sanctitate B. Columbæ, optima testabatur de Christi Virgine, ejusque virtutes narrabat. Nolentibus tamen audire prorsus, ipsemet apud Primates liberum transitum impetravit: cum salvo conducto. Facto mane descendit ad pontem, atque exhibitio in scriptis mandato, illi, licet

transitus tam-
en impetra-
tur a Ma-
gistratu :

C frementes et inviti, cesserunt tandem. Quæ autem eos pio hospitio exceperat sagax mulier, experta sanctitatem B. Columbæ, devotissimo inde eam venerabat affectu. Quidam autem efferi juvenes, petulantes ac scelerati lenocinique famosi, sero apud Primate subaudierant causam venerandi Prioris, et sceleris complices convenerunt rapere eam de media via, tenere præsumentes etiam contra decreta. Mane igitur egrediuntur haud procul civitatem, exertis gladiis loricati, septem satellites, quorundam etiam societate sequente; et insidiabantur clam, observantes viam. Cumque Christi sponsa ascendisset collem, jum cum omni societate considerat media via; et gentiores sum hortabatur illamque matronam paululum recreari, atque de his quæ secum detulerant porrigebat, annuebatque pariter ipsi Priori ac consobirino. Tunc qui se absconderant improbi aggrediuntur in via. malo animo et corde pessimo. Quos ut ipsa vidit juxta simplicitatem suam q columbanam similiter invitabat: porrexitque illis zizyphas, jubebas dicunt, quas servabat in gremio. Illi autem accipientes eas, illico recompuncti, ac de præconcepto flagitio sunt in omnimodam reverentiam commutati; divinoque quo-

pueritius ejus
insidiati juve-
nes lascivi,

q
divinitus con-
vertuntur.

dam terrore correpti, abierunt stupefacti. Qui vero spectaverunt in abscondito consocii, improprian- tur eis, Heu! animosi juvenes, congaudeamus de præda: ipsi tamen eo amplius admirabantur, miraculumque virtutis Dei contestabantur, postmodum veniam petentes: vulgatumque fecerunt in civita- tem.

ANNOTATA.

a Quando, quo auctore, et quam exigua cum veri- similitudine suscepta a Trajectensibus fuerit hæc de Servatii et Christi consanguinitate opinio, explicatum invenies in Exegesi Henscheniana de Episcopo Tun- grensibus ac Trajectensibus, quæ constituit Zonam V Propyla i Majus cap. 2. Legendam autem illius, cujus hic synopsis inseritur, merito rejectam vide ad diem 13 Maji, ubi ex S. Gregorio Turonensi dedimus quæ sola de ejus Vita sciuntur. Melius auctor hic usus fuisset exemplo Prophetæ Habacuc; cujus infra meminit.

b Ex male intellecto loco Pauli ad Gal. 4 notus hic error, dum ibi dicitur: Sina mons est in Arabia, qui conjunctus est ei quæ nunc est Jerusalem: et verbum conjunctus male sumitur de situ locorum, cum loquatur Paulus de conjunctione allegorica, quæ ea quæ nunc est Jerusalem, in servitute generare filios dicitur, sicuti mons Arabiæ Sina, in quo conditum est vetus ac servile Testamentum.

c Verosimile est, inquit Albertus, hanc civitatem fuisse Spoletum, valde autem placet conjectura, cum Reate Spoletum, hinc Fulginium, inde Perusiam rectam iter sit. Distat autem Reate Spoletum p. m. 20.

d Has fuisse pretiosiores priores dicit Albertus et Balestra, nescio quo fundamento. Crediderim tamen pro habitu Tertiariorum datum vulgare alium, qui esset itineri opportunior; unde nec postea agnita fuit, sed habito puella secularis, ut mox patebit.

e Regni, scilicet Neapolitan; Albertus et Balestra, seductorem autem fuisse reipsa Regularem aut Religiosum.

f Ita de se Raphael Archangelus, in historia Tobia.

g Trebia, vulgo Trevi, Spoleto 8, Fulginio 5 p. m. distat, itinere recto.

h Succare Italii dicitur pro Sugere.

i Si intelligitur S. Clemens Papa et Martyr, de quo 23 Novembris, nulla in ejus artis mentio Sinisii: memoratur hic, in Actis SS. Agapæ, Chroniæ et Irene 3 Aprilis, avaritia tamen qualis hic notatur, non ipsi, sed ejus decessori Dulcitio ascribitur.

k Caesar addit, huic suspitioni causam dare potuisset fugam Claretta Neapolitanæ, tota Umbria perulgata: de qua ubi legerit, vellem addidisset.

l Ita etiam vertit Leander: Albertus et Caesar legunt, Corpus sed errant. Corpus enim Roma: est: de Capite Senas allato egimus 30 Aprilis in Analectis cap. 3.

m Est hæc ecclesia, propter Indulgentiam Portianæ, celeberrima, inter Fulginium et Perusiam viâ, intervallo utriusque circiter 8 m. p.

n dubius circiter p. m. ab urbe Tiberis fuit, iter intersecans Fulginia venientibus.

o Casar uxorem unius ex molitoribus intelligit, quæ suam in vicinia causam habebat.

p Idem, Casar ex Processibus hic addit, domum istam fuisse contiguum tabernæ, in qua lascivius quidam juvenis conspicuus Columbam, primus forsitan petens hospitii causa eo accedente, impuro correptus amore, præsumptè terebrare parietem medium iter suum illiusque cubiculum, ad faciendum sibi transitum: sed foramine eatenus cepto ut transmitti manus posset, hanc ei obri- guisse. Quod illa animadvertens, cum invocata Jesu nomine et impresso Crucis signo miserum absolvisset, ipse

D

E

F

A ipse ad cor reversus, religiosum habitum petiit et accepit.

q Ziziphæ, officinis Jujubæ. Albertus autem addit fuisse in Processibus qui Rosas expellent, utique alieno tempore, mense scilicet Septembri. Sunt autem Ziziphæ minoris pruni vel olivæ genus ex Africa advectum.

CAPUT IX.

Honorifice exceptæ Columbæ monasterium extruunt Perusini, in eoque ipsa Processionem facit.

Mirabile est pro certo quod diximus: sed opinor quod dixerò mirabilius. Profecto pugnae hujus expleta victoria, statim, nullo concionante aut persuadente, popularis multitudo civitatis Perusinae ex se commota est, dicentes, Ecce Sancta, Ecce Sancta venit, exeamus obviam illi. Viri mulieresque et parvuli per turmas obviam occurrunt ei, et introducentes eam in civitatem Perusiam, gaudentes et festivi, in communi quadam domo B Sororum de penitentia S. Dominici pio honore receperunt. Induta erat tunica alba, iuxta formam ipsius habitus; et pallio nigro, quod c mantellinum dicunt. Perusia namque, urbs antiquissima, metropolis est et conspicuum decus Umbriae, vetustissima gentis, quae orientalis est pars Tusciae, celebris medii totius Italiae. Perusia ipsa est vernas flos montium, quæ validos admodum gignit homines et mulieres decoras; mater legum atque magistra militiae omniumque bonarum artium. Puriore aere potitur et aura, opima et solo frugifera. Tiberialis aquis irrigua, vallata vinetis quasi mare, frumento præter avenam, omnique fructu amona, atque celebris fecundissimo lacu Trasimeno. Ferundi sunt saltus feris venandis et nemora, saxisque ipsius oliveta pinguescent. Perusia, arx semper fidelissima Apostolicæ Sedis et Agni. O felix Perusia, jam felicioribus prærogativis donata a Domino Jesu Christo. Tibi quidem divinitus B. Columba dirigitur, ut cœlestium muneronum salutariumque gratiarum copia potiaris, innocentiamque experiaris et pietatem. Sed et tu, o felix Columba, gaude, quæ velut alter Job in terra Hus, ubi patientia probaris, ac de patria tam amona tibi feceras desertum. Quemadmodum enim nobilissimus ille Romanus Alexius, contempta felicitate seculari, mirabili quadam discessu, in despecto tandem loco paternam domum, post vilipendia servorum, patientia (in ita dixerim inenarrabili et humilitate de superbissimo satana triumphavit: sic et tu pia Virgo, in despecto loco domus tui Patriarchæ Dominici; conservorum stimulis ac despectu quasi confusus aromatibus, indivisa Columba te Christo cremasti in odorem holo-causti, perseveranti sacciatitate consummatum.

77 Posita est igitur civitas supra montem, et lucerna super candelabrum. Non quideam casu, sed certi gratia beneficii, B. Columba venit Perusiam. Equidem in suo ortu, Angelico præsignatum fuerat indicio, iteratisque oraculis fuit expressum. Ut nequaquam videlicet opinarentur negligendum, quod pro maximo munere proposuit, et misericorditer nobis Deus elargitur. Et nos quasdam a principio, sicut narrant philosophi, Columbæ proprietates præmissimus. opportunius jam exponendas. Nam cum de Columbâ tractaret Doctor d sanctus, ait: Columba animal simplex, astutia et dolo careas, suis proprietatibus significat dona Spiritus sancti: quæ profecto secus fluentia habitat, ut inde viso accipit se mergat et evadat: quod pertinet ad donum Sapientia, per quam Saeculi secus fluentia divinae Scripturae resident, ut diaboli incursum evadant. Etiam meliora grana eligit: hoc pertinet ad

donum Scientia, qua Sancti sententias sanas eligunt quibus pascantur. Rursus aliecos pullos auferit, id respicit donum Consilii, quo Sancti, homines qui fuerunt pulli, id est, imitatores diaboli, doctrina nutriunt et exemplo. Item rostro non lacerat, et sequitur donum Intellectus, quo Sancti bonas scientias non lacerant, id est, non pervertunt amore haereticorum. Similiter felle caret: unde signatur donum Pietatis, per quam Sancti irrationabili ira carent. Præterea in cavernis petrae nidificat: in quo donum Fortitudinis demonstrat, qua Sancti in plagis mortis Christi, qui est petra firma, nidum ponunt in suum refugium et speam. Inhabet nihilominus et gemitum pro peccatis: hoc ad donum Timoris se habet, quo Sancti delectantur in gemitu pro peccatis: quæ omnia pia Columba sortita fuerat; utpote quæ talia semper operaretur.

78 Adamaverunt enim omnes pie mulieres et generosas magis, erantque tanta populi frequentia quasi receperint Angelum Dei. Quadam profecto amentitate verborum dulciter amones trabebat ad Christum. Mirabantur quique abstractiones illius, ac qualiter quasi lapideâ stabiliretur atque loquere-tur linguis. Nam apertis oculis, extenso collo, aliquando prostrata humi aut genuflexa, post plures horas non diem, quandoque dies, reversa ad sensus, palam salutari eloquio reficiebat adstantes. Si quis autem callide observasset eam, ejus Columbina simplicitate vincebatur, nec mirabili incline suo mansuetudinis satiebantur aut caritatis affectu. Die una cum oraret ante altare B. Mariae, rapta postmodum, venit Frater unus cum litteris Reverendi Generalis / Ordinis impetratis a Communitate Reatina, ut reverteretur illic omnino. Pia vero Columba meditabatur in cœlestibus, immobilisque facta nihil respondebat. Ille autem aviditate importunus, apprehendit caput ejus, conabaturque excitare eam, non sine violentia, licet incassum: cum deinde dimissa sentiret, plurimum circa collum, collisâ remansit. Ut quippe id pervenit ad aures plebis, obviantes custoditis, nuntium emisere vacuum: statuitque illico Primatus atque Magistratus ipsius inclite urbis, tantæ sanctitatis Virginem habere quam negligere, potius cultu omni ac veneratione prosequendam: et datis sumptibus de publico avario, per decuriones populi, vulnerunt construi claustrum, congruum suæ virtuti. Nobiles quaedam ahilominus et generosæ Dominae suapte liberalem summam pecuniarum obtulerunt, pro adificatione F loci.

79 Prior siquidem pars civitatis nostræ, Porta g scilicet S. Petri, Nobiles pariter et populares, conveniunt in capella S. Hieronimi ad somnum compa-niam, concionante Domino Troilo Ballonio, tunc Episcopo h Perusino: qui maturis consilii elegereunt quatuor probos viros dicte Portæ, qui curæ præesset, diligenterque procurarent de loci et situ, iuxta pia ben-placita ipsius B. Columbæ, ubi pie puellas sanctæ ac religiose famularentur Domino Jesu Christo, iuxta formam Regulae de penitentia S. Dominici, et instituta S. Catharinae Senensis, atque instructionem ipsius beatæ Matris Columbæ. Plura ei oblata fuerant constructa monasteria, quæ tamen pia Virgo venit; et primis fuleita favori-bus, alienis incommodis noluit consentire: sed Chri-cti potius imple præceptum Lucæ x, Nolite transire de domo in domum: quamobrem in suæ Reli-gionis solo, ad laudem et gloriam Jesu Christi, claustrâ penitentia suorum operum sanctis initiis consecravit. Qui vero præfati fuerant, pie ac li-beraliter emerunt convicia atque fundaverunt mo-nasterium, quod ipsa pia Mater B. Columba Jesu Christo suo optimo sposo dicavit, et sancto Do-minico

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

cap. XXVII

Ibi cunctis
anabim

E
et admira-
torem propter
crebros ra-
pibus,

e

f
repetenti-
bus cum
licatis

Perusini re-
tinentiam
statuunt,

F

g
et monaste-
rium ex
construen-
dam, h

quod S. Ca-
tharinae Se-
nensis dica-
vit,

Ab effusa
obviam mul-
titudine

a

b

c

B

inducitur
Perusiam:

quod ei au-
ctor grata-
latur,

rursus ei
applicans
proprietates
Columbæ.

d

A minico, atque Divæ Catharinæ Senensi: cujus clarissimo titulo insignitum nominavit. Ipsa pro certo est domus supra petram, et ecclesia supra mentem, quam in sacro delubro Reatino præviderat: ad quam construendam vivis ex lapidibus, vocaverat eam Dominus Jesus Christus, in qua et claruit multis virtutibus.

80 Ceterum quamvis Dominus noster Jesus Christus, juxta paternam caritatem, suos ad passiones miserit, et non ad mundi gaudia: tantoque proximi ut quis Christo testimari ut vincat, quanto plus tribulatur, sicut ait Chrysostomus: tribulationes maxime inseparabiles comites esse virtutum: cujus nihilominus d. huissimus opera excolere (factor culpam nostram) potius conabamur extinguere, contra id quod Paulus monet ad Thessalonicenses v. Nempe et senes non sunt in aliquo novo firmi, ut inquit, Doctor & Sanctus: tum propter presumptionem sapientiæ, qua aliis non credunt; tum quia est naturale vitium senum quod sint increduli, quia experti superius se fuisse deceptos: ideo semper cum Forte, vel, Fere, loquuntur, adverbis temperativi muli et dubitativi: qui autem incredulus est infideliter agit: Isaia xxi. Plane quidam ex senioribus nostri Conventus, sacre Theologiæ Professores, perturbati, designabant auidice de ea, quæcumque etiam pie relata: arguentes, et reclamantes quasi suspectas novitates et superstitiones, atque maledictas objiciebant ob questionem eos vagari tamquam hypocritas sub nomine pietatis: conabantur nihilominus caute eam emittere, suspicientes tandem confusionem Ordinis et Conventus. Multis similiter affirmantibus, quod cibum negligeret et non manducaret panem, non credentes exprobrabant, quod forte mixturæ artificialibus utamque nutritia superam abstinentiam fere mentia ostentaret: voluissentque eam in confugio monasterio clausam haberi, ut expeririur factum. Sicque sua incredulitate apud Primates eam suspectam sæpius proponere videbantur, tanto fortius quanto literaria auctoritate præstantur.

81 Verumtamen etsi ipsi strepitu et cæcinnis resistere, annuente Dea, omnis Magistratus et vulgus populi eam devotius prosequuntur: ob id et ipsi coacti tunc, sponte vel iuvati, applaudere et obsequi ipsi pie Virgini (ita ardam existimabatur hoc negotium nec non civili decreto alteri ex senioribus et concivis credita est cura invigilandi, ne quoquomodo hinc discessisset, aut quispiam eam a nobis, quæcumque etiam piâ suggestionem, subriperet. Quod absque dubio fuerat opportunum, quia etiam chirores urbes Hetruriæ intentaverant eam auferre non uno modo, atque sagacius procurabant. Ob cantelam siquidem licentiamque Priorem illum emissimusque prudenter pater enim et alia societas jam redierant et ipsa tantummodo nobiscum remansit. Pia vero Columba de ipso Venerando Sacerdote congemuit, non tamen obtulit, cum revera favoribus prævaluisset: sed in omnibus humiliter suis Præsidentibus obediit. Curæ autem illius ac spiritali refectioni Sacramentorum ac verbi deputatus fuit Magister Collegii, una cum venerabili quodam sacre Theologiæ Baccalario. Nimirum Præses eo tempore civitatis Perusinae erat Doctor k quidam Reatinus, qui plurimum eam venerabat, testabanturque fidebatur ejus sanctitatem, et in ecclesia illam alloquebatur aliquid. Cumque de hujusmodi ignoto nobis raptu confabularemur, dixit. Certe conperio, quod probavi experimento, quandoque meditatur passionem Christi aut illi proponitur verbum ejusmodi, illico raptu abstrahitur.

82 Sæpius namque sic passa progredielatur ge-

nuxta, vocitans, Magister mi, Magister mi, aut Jesu mi: colloquebatur postea, tamquam intueretur Magdalenam, cujus nomen replicabat: prostrata tandem diutius orabat, et assurgens postmodum genitrua aut stans, apertisque oculis, palpebris omnino immotis, nec a supra discurrentibus etiam muscis aliquid passa, sæpius faciei colore mutato, quosdam præferebat venerationis sanctæ nutus. Cumque sic prolixius protraxisset, quasi masticasset mandebat, linguamque circummovebat: et opinor, ut ardam pro divina abstractione renouellet. Deinde etiam raptu erumpebat in verba orationis videlicet aut collectionis Sanctorum, hand secus continuata sententia variatisque dictis. Sæpius ingeminabat singulas atque prurumpebat in lacrymas, et instabat pro ecclesiastico statu ac populari pace. Demum veluti a sorano expergefata, dulciter alloquebatur astantes, consolabatur afflictos, miseris calamitososque commonebat. Misericors Deus, qui (sicut ait S. Chrysostomus) rebus moestis quadam etiam jucunda permiscuit (quod certe omnibus Sanctis facit) nec tribulationes nec jucunditates habere continuas permittit. Quidam etenim Doctor egregius ac Magister clarissimus, una cum sua generosa conjugæ, eam tamquam parentibus orphanam adoptaverunt in filiam, cui pro certo dulcissimo caritatis zelo pariter et humanitatis affectu juncti sunt: quæ licet exigua requireret, tamen opportuna quæcumque sibi liberaliter procurassent: fueruntque ei solamen assiduum et refrigerium, nec minus suis postmodum ac pio suarum Sororum collegio, veneratque sunt eam semper, et novissime devotus.

83 Tempore illo Illustrissimus Dominus Cæsar Borgia (nunc Dux Valentinus) adolescentulus, inter Nobilitas Studi Perusini sacris legibus operam dabat: qui dum cum suo prudentissimo didascalo ac spectabili familiarium comitiva, in viridario hortulæ cellula nostræ solatii causa descenderat. Cumque expleto more inde lati discessissemus, pertransiremusque ecclesiam; intuitu fuimus mulierum conventum virorumque frequentiam circum B. Columbam, apud altare S. Catharinæ Senensis. Nobilis antem vir Grifonus Ballionus, qui cum pluribus sodalibus ad spectaculum convenerant, quantoque de Illustrissimo D. Cæsare advertit, alia voce clamavit: Illustrissime Domine, Beata Columba infantem hunc nolo suis precibus resuscitavit. [Et Cæsar]. Eia, Magister Substantie, volumus pulsare Campanas? Est siquidem miraculum hoc evidentissimum Illico ego restiti, dicens. Nequaquam, Illustrissime Domine: ne forte cederet nobis ad confusionem: hæc quippe Soror advena est et peregrina. atque in Religione novitia, et qualis sit adhuc ignoramus: etiam si dicant, quod non comedit, et sancta sit. Ego utique scio et habetur pro certo, quod Christus et comedit et bibit, qui etiam credens adhibere. Si forte ista sit cum S. Joanne Baptista: ego tamen dubito. Nimirum multa est hominum malitia et mulierum precipue, varietate sunt illudendi artes, ita ut etiam mentes immulent et alienent animos. Sine, obsecro, experiarum de illa, observantes saltem per annos decem, ut siquidem virtutis et sanctitatis fuerit mulier hec, valeamus æcuius affirmare.

84 Attestabantur nihilominus omnes quod examinam fere et exhaustum infantem vitam restituerat ac sanitati. Propterea, quoniam conjux Francisci Gregorii Mercatoris, civis Perusini, cujus nepotes apud pontem sancti Joannis nocte exereperat B. Columbam in domum suam, eum infantem habuit, qui trimestri aegritudine laboraverat; et valde attenuatus, mox etiam membrorum destitutus, fuerat a consilio medicorum reprobus, utpote qui non iam

D
Explicatur
modus ejus
agendi in
suis rapti-
bus,

et cura ei-
dem a duo-
bus conjugi-
bus imposita.
E

cap. xxix

Natiata
resuscitatio-
ne ejusdam
infantis.

F
Incredulus
uctor suscipi-
dere judicium
suadet.

Atque mo-
x etiam dum

here

J. SEBAST.
CONFESS.
EX MS

S. n. a. r. e. s.
quidam
Magistri
Ordinis,

mirabilibus
tantum in-
credulit.

ea habent
suspecta,
sed frustra.

Perusini ca-
vent ne eam
amittant:

adeoque a se
distant
Priorem
Reatinum.

J.
F. et
P. et
C. et
S. et

A bere jam aliquid posset : cataractae etiam oculis ejus oppresserant. Cumque mater ipsa ejus mortem praestolaretur omnino ac lamentaretur; quoniam quae ibi aderat pia mulier, dixit : Est apud S. Dominicum una Soror, quae non comedit cibum, et plura facit signa sanctitatis : si ad illam eum mitteres, forte curabitur. Quae suggestioni tandem annuens, assignavit eum nutriciae illius deferendam : opinabatur tamen ipsum mori antequam illos pervenisset. Cum autem praesentatum sibi infantem B. Columba videret, ita deforme et quasi frustum ligni; interrogavit quid esset. Respondit, Est filius cuius iam honorandae matris, quae nuperime et alium genuit. Cujus calamitatis pia Virgo miserta, eum recepit in gremio : et cum manibus suis aliquantulum attraxisset, oleo suae lampadis cum signo Crucis linxit. Ceterum et quae pendebant circa collum infantis crepundia et corallo dissolvit, quibus quaedam sua signacula intra posuit, quosdam numerus in nomine sanctissimae Trinitatis, et vulnerum Christi, notans etiam gaudia S. Mariae etque choros Angelorum, et religavit ad collum infantis. Deinde masticeatam ab ea jujubam ori ejus apposuit : quam statim infans ipse deglutivit. Tandem coram altari S. Catharinae Senensis in ecclesia jam praesentatum, nutriciae vulgum restituit, dicens : Dens matri, quod laetetur eum. Qui plane ex tunc vite et sanitatis resumpsit initium, reparationisque membrorum ac motive virtutis. Contuebatur demum mater ipsa contractam adustamque eum rescindit rimolis, et tanquam corticis frusta decorari, novamque pellem laxare, lacteamque canescere, nec non reffloridam carnem repuberasse, et omnia membra repleri, et oculos cataractis abstergi. Convaluit in brevi, et cum adolescit, virtute dotatus et elegantia m.

gremio extipiens Columba

matri sanctorum remittit.

B

m

Non probant
Frates recipi
ab illa puellis:

C

per mittere
tamen id
cogitur,

et ipsa eis
formam vitae
habitusque
praescribit.

tionem Ordinis. Habuit praeterea tunicam clausam D usque ad guttur et collum, et guttur velatum et aures, laneasque tunicellas ob sancti patris Domini devotionem. Subtus quidem scapulare habuit, nequam extra, ne aut cultu degenereisset a colenda matre S. Catharina Senensi.

86 Anno denique Domini MCCCCLXXX. tetatis suae xliiii, in die sancto a Pentecostes, in ecclesia S. Domini, ante majus altare, celebratis Vesperis, in magno spectaculo utriusque sexus, coram toto collegio Sororum de penitentia S. i. c. in manibus Reverendi Prioris p. Conventus, hilaris Christi Virgo Columba, praefessa est Regulam de penitentia S. Domini ac collegii. his vitae instituta, expressis pariter reliquis duobus sanctinae voti, castitatis scilicet et pauperiei, non sine piissimis lacrymis omnium assistantium et devotissima computatione; distributis etiam largius azymis non paucis, quos vulgariter q. ciad, s. dicimus, eo forte quia ob haustum cum r. cyatho dantur (quidam Nebulas p. nicaeas nominant) quod profecto ei actu optime congruit, in signum sinceritatis ac veritatis ejus vitae et spiritualis alimoniae. Multe postmodum pie mulieres, tam maturae aetatis quam puellae, secutae sunt eam; et veterane quodam Sorores, relictis propriis, adhaeserunt sibi in communem eandemque professionis formam : ita quod infra biennium s. habuerint quinquagenarium Sororum numerum, quo per misericordiam Dei abundanti omnibus opportunis, et proficiant in omni devotione cum maxima simplicitate t. cooperante Deo suis precibus et meritis, in multis signis sanctitatis et gratiarum, etiam in remotis partibus et proximis, in laudem Christi.

n a

Anno 1490 in

Pentecoste

p

professionem fieri.

q

r

l

s

et ad 50 Sorores recipit.

t

ANNOTATA.

a Albertus ingressum hunc adscribit feria 4 Quatuor temporum in Septembri, anno 1488; tunc autem creverat littera Dominicalis E, adeoque dicta feria 4 concurrebat cum die 17 mensis.

b Idem privatam unius talis Sororis domum fuisse scribit : addit vero mox adulescentem illuc Columbam, atque in gremio Beatae consedisse donec adveniret hospita; quam illa subdixit interrogavit, quam istic in ruina columbae nidificarent.

c Hanc habitum et Fulginti datum in sui Ordinis Monasterio, postquam a Clarissis discesserat, opinari possumus.

d Videlicet S. Thomas p. 3. q. 39. a 4 ad 6, verbis fere desumptis ex Rabano lib. 1. cap. 3 super Matth. xvi. Itaque cum porro auctor hic Sanctum Doctorem nominabat, Thomam intelligit.

e Hic Albertus inserit, primum quod Perusii Beata operata sit miracula, allegato ad marginem jurato ex Processibus istis, Doctore Camillo Jappessi, in haec verba : Relibit a furno Maria Antonia Jappessi, panibus calentibus onusta : hanc rogavit Columba ut pro Dei amore partem sibi aliquam daret. Dedit pia mulier cohaerentes aliquot, ut simul solent super palam educi. Domum autem reversa, cum panes numeraret, numerum plenum se retulisse mirata, cui deesset nihil, sicut ad furnum tulerat; cum stupore redit ad Columbam, quae ait : Equid admiraris? quisquis erga Deum et proximum est liberalis, centuplum recipit.

f Erat hic Magister 35 Ordinis Joachimus Turrianus, cretus anno 1487, uti scribit Leander Albertus lib. 1. sub ejus regimine admissus ad Ordinem.

g Jam alias monimus, frequentem in usu apud Italos esse, ut Regiones civitatum nominenter Partes, ab ea ad quam referantur Porta.

h Sedit Troylus ab anno 1501 ad 1506, unde intelligitur

unde intelligitur

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

A telligitur *Vita hæc scripta esse intra quinque primos a morte Columbæ annos, licet aliquamultis annis post adjecta primum sint ultimo capiti additiones quædam.*
i D. Thomas, in Epist. ad Titum cap. 2 lect. 1 sub medium, hæc eodem habet.
k Cesar Crispoldum Crispoldi nominat, pro anno 1490.

l Albertus, allegato ex Processibus Teste Fr. Vincentio Tancini, Vicario perpetuo ecclesiæ Parochialis S. Crucis Perusie, *adverit hic miraculum perquam simile ei, quod veluti ad Pontem S. Joannis gestum ex iisdem Processibus supra referentem Casorem vidimus, cum dicit, quod lascivus adolescens, præsumens in cellam Beate per fenestram irrumpere, cum animo Virginem violandi; nux ubi medio corpore intra eam fuit, constringentibus se iustibus ac superliminari tigno, sic constrictus est. ut porro movere se nequirit; fuerit autem ab accurrente ad lignorum fræsorem Columba per signum Crucis liberatus, ac porro correctus sanctus vixerit.*

m Idem etiam hoc addit, attestante Fr. Antonio Fabutii de Sextino, *se relatum in Processu.* Atalanta Balioni informem semimortuæ carnis massam pepererat: quam manibus contrectans Columba singula ossa reperit, sueque aptavit juncturæ; invocata deinde S. Catharina Senensi, remisit attonitæ genitrici bene formatum filiolum: qui baptizatus crevit in atatem perfectam, ordinemque Prædicatorum ingressus diebatur Fr. Dominicus Balioni.

n Nescio cujus errore scriptus erat annus ætatis xxi; neque errorem esse vel Leander vel Cesar observant: qui tamen ex supra posito natalitatis anno redargui facere poterat: scilicet ergo Albertum a Balestram, verum annum rescipsi, respondentem anno Christi jam notato.

o Anno 1490 Pascha celebratum fuit ii Aprilis, Pentecoste igitur 30 Maji.

p Alberto hic nominatur Fr. Stephanus de Vio.

q Azymus vocat auctor, quod alii Oblatas, estque dulcorum genus inter duas laminas ferreas cocti, plane sicut copulantur sacrificiales hostiæ, nisi quod hæc pure azymæ sint, in istis saccarum et aromata farinæ seu pollini miscentur. Vide Vocabularium academicum della Crusca.

r Vultur manu, quod Cyathus Italice diceretur Cuius, quod alterius probandum vel examinandum pertis popularis lingue relinquo.

s Albertus fundationem Monasterii et positionem primi lapidis Professioni præmittit, allegato Chronico ipsius Monasterii; sed in hoc substantiam descriptam invenit, circumstantias temporis de suo addidit. Etenim Balestra ipsa Processuum verba, tempus accuratissime notantia, hæc adducit: Die xxii Februarii mcccxcii die Veneris, inter horam xv et xvi, cum Monaldus Boncombi, Benedictus de Guidalottis, et Joannes Franciscus Gregorii, a Priore et Convento S. Domini essent constituti Commissarii et Provisores ad fabricandum monasterium sub titulo S. Catharinæ Senensis, in Porta S. Petri, juxta S. Mariam Magdalenam, sicut apparet ex commissionis hujusmodi instrumento per manum Ser-Herculei del Russo: cujusque titulo hujus fabricæ emptæ essent quedam domus; prædicto die, qui fuit Cathedræ S. Petri, volentes fabricandum monasterio initium dare, ad instantiam Sororis Columbæ de Reate, hujus rei inventricis; hoc in loco ceptum esse fundari dormitorium et refectorium, intervenientibus tali actui Reverendo Priore S. Domini, et quodam P. Antonio Confessario ipsius Sor. Columbæ, ipsaque Sor. Columba, et D. Atalanta de Balionis, D. Maria qu. D. Simonetti, et sociis Magnifici D. Rudolphi Balionii, cum filia ejusdem D. Rudolphi, atque uxor Monaldi Boncombi, aliisque pluribus Dominabus.

Facto autem per Priorem sociosque officio, d. Sor. D. Columba, priusquam inciperet ponere primum lapidem, ad orationem se composuit; in eaque fere ad horam perstitit, adeo immobilis, ut quotquot præseutes eramus nunquam potuerimus nutare ullum vel minimum membri alicujus motum, sed adstabat instar statuae rigida. Ad sedem revertens, magnis cum singultibus bis appellavit Catharinam Sororem suam et S. Hieronymum, videbaturque nobis quod loquebatur cum ipsis de rebus divinis, semper commendans eis Perusinam civitatem. Eo colloquio, cum iis qui non videbantur ad horæ quadrantem protracto, adierit sibi jussit ramum palme benedictum, cum candela similiter benedicta, eaque in formam Crucis disposuit, supraque primum lapidem suis ipsa manibus collocavit, sequentibus ordine Matronis aliis quæ ipsam comitabantur: prædixit autem futurum ut locus ad numerum centenarium augetur. Albertus ad palmam et candellam addit Agnus Dei, et sumpto in manus lapide, dixisse eam ait: Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: denique subjunxit: Domine Jesu Christe, pone in hoc loco signum salutis, neque permittas ut eum unquam ingrediatur percussor Angelus. Idem alibi dicit: quod primo quæ B. Columba se obtulit visio fuit S. Barbare, Reatinorum Patronæ, apparentis supra maceriam horti, pollicentisque locum, protegente se, imminere fore semper a fulmine.

t Balestra describit formam vivendi ab eadem ordinatum in hunc modum, verbis ex aliquo originali transcriptis.

i Volebat ut supradicta vota, Obedientiæ, Paupertatis et Castitatis ab omnibus et singulis inobservarentur observarenturque.

ii Volebat ut Officium divinum persolveretur cum magna solitudine et devotione nocte ac die: et quando aliqua per negligentiam adveniret post Gloriam primi Psalmi, volebat ut faceret penitentiam: quod si ab integro Officio abfuisset aliqua, sederet in terra, dum aliæ Sorores accumberent mensæ.

iii Constituit Sacristanas duas, quibus commissa esset cura rerum attentione ad altare et ecclesias, item ut tempore suo pulsaretur ad Officium, attendentes autem diligenter munditiei et nitori altaris.

iv Ordinavit ut essent Sorores duæ deputatæ obsequio infirmarum, quæ his cum omni diligenti caritate servirent, monerentque Matrem Priorissam de singulis, curarentque medicos et medicinas ac alia quæcumque infirmis opportuna.

v Ordinavit ut Sororum una præficeretur rebus ad victum pertinentibus: utque omnes res ac redditus monasterii aut in particulares aut in communes usus destinatæ, representarentur Suppriorissæ: atque ex hujus arbitrio a præd. Procuratrice distribuissentur Sororibus, ut sunt, oleum, legumen, carum, census, fructus et alia quæcumque usus fert.

vi Duas item Sorores præfeciit peniti, id est, pani et vino, quæ eadem Sorores diligenter amanterque impertirentur, habentisque sollicitam curam vasorum ac rerum aliarum ad penam spectantium.

vii Hospitalitati quoque duas attribuit, propensens eis exemplum Christi, monensque ut qui hospitio excipiendi erant, exciperentur cum caritate et diligenti obsequio.

viii Curandis lineis ad capita pannis alias duas delegit, quæ iis cum diligenti cura attenderent, mundosque quindenis singulis inter Sorores distribuissent, et sordidatos reciperent.

ix Totidem nominavit pro lineo mensarum apparatu, quæ mappas et mantilia solite custodirent, suoque tempore mutarent.

A x Quiaque Sororibus demandavit curam tunicellatum, quæ illas diligenter emarent... [lavandas], et tam ipsas quam lodes impertirentur Sororibus, prout res ferret.

x Ad portæ custodiam volebat collocari quatuor aut plures, maturioris ætatis notaque circumspeditionis, quæ omnibus bono essent exemplo in cunctis operibus suis.

xii Horto duas attribuit, iisque imposuit ut colit eum facerent et plantari, herbasque nascentes Sororibus ac benefactoribus dispensarent.

xiii Volebat ut omnes labores monasterii æqualiter dividerent in omnes, utque hebdomadam culinam faceret una, due sentellas lavarent, alia monasterium verrerent, lanificium exercerent; panem quoque pincerent et coquerent duæ: lotioni vero pannorum integer unus chorus assisteret: omnes autem hi labores discrete injungerentur pro cuiusque viribus.

xiv Manualia opera, quæ fuerint in monasterio facta, dentur Matri Priorissæ, et pretium inde confectum præsentetur Suppriorissæ; quæ... illud accipiat et expensas necessarias Sororibus faciat.

B xv Pro Novitiis eligatur Magistra exemplaris, quæ eas Officium acmores doceat; alie vero Sorores ipsarum curæ se non immisceant, præter Matrem Priorissam et Suppriorissam.

xvi Mandavit silentium servari ab Ave-Maria ad horam Tertie, præcipue autem teneri illud voluit in choro, in dormitorio, atque ad mensum; ubi continuo quiddam legi volebat, vel ex sanctis Patribus, vel ex aliis libris spiritualibus ac devotis, ut simul cum corpore reficeretur et mens.

xvii Ordinavit ut omni feria vi, post Ave-Maria, pulsaretur campana, omnesque Sorores ad oratorium convenirent, ibique disciplinam facerent per tria Miserere aliasque devotas orationes; unum Miserere pro defunctis, alterum pro peccatoribus, tertium pro seipsis.

xviii Item ut qualibet feria vi Mater Priorissa Capitulum faceret Sororibus omnibus, reprehendendo earum defectus et transgressionem Regule, utque subdite omnes suam culpam faterentur Suppriorissæ; et, si offensa aliqua interesset, invicem sibi ignoscerent.

xix Constituit ut Sorores omnes collegiatim adirent ecclesiam, ad Missas sacrasque prædicationes audiendas; et sique silenter ac devote assisterent, ad bonum exemplum proximis præbendum.

C xx Decrevit ut nulla cuiquam personæ externæ loqueretur absque licentia Suppriorissæ; et si vir esset, quantumcumque æcta consanguinitate iunctus, non absque bona societate: nec volebat ut cum aliquo Religioso familiaritate vel amicitiam haberent, præterquam cum Patre Confessario, qui esset a Superioribus constitutus.

xxi Denique volebat ullam de monasterio progredi absque extrema necessitate, præsertim juvenem: diebus autem festis, præterquam ad ecclesiam, omnino neminem permittebat egredi, idque solum propter Missam et prædicationem.

Hic altitudo acceptis addit Balestra, quod Suadebat ne unquam se paterentur clausuræ adstringi: sed sequerentur Regulam tertii Ordinis S. Dominici, sicut illam secuta est sancta Mater Catherina. Ex prædictis porro sequi videtur, non solum S. Columbam, licet solum Professa sit Regulam tertii Ordinis, vere et absolute Religiosam fuisse, sed etiam S. Catharinam, de qua scio nonnullos dubitare. Clausuram vero nunc abissidem servari supponunt miracula 26, et 37, referenda ex Balestra in Appendice.

CAPUT X.

Perusii stabilita Columba pestem ab urbe aversem excipit: ac deinde graves calumnias passa, publice in extasim rapitur.

Hetruria civitates quædam clarissime tentabant jugiter eam a nobis auferre, frequentatis ruitis, viris religiosis, ac multis piis mulieribus, maxime circa Indulgentiam Assisi; deputatis etiam exploratoribus cautis, si quidem blandiri aut pie mulcere valuissent, ut hinc clam discessisset. Perferebant ei donaria multa et exenia et pretiosa, calices quoque et paramenta Missæ, suæque ditioni exponebant plura monasteria liberalium provisionem: narrabant pariter eorum populorum devotionem et intensum affectum erga eam, et religionis suæ dilatationem atque uberrimum caritatis fructum. Via vero Christi Virgo omnibus se mirabilem exhibuit: de se sentiebat humilia, seque et reliqua in omni simplicitate et mansuetudine deferrebat obedientie. Venerunt similiter de Sabinis et Reate, parens mater, affines quidam et vicini; si quo modo potuissent extorquere eam de Perusio: quos vultu hilari et obsequio filiali venerata, urbane recepit: vultu plurimum edificavit, ac latificavit exemplo, piisque quibusdam ac placitis munusculis donatos remisit ad propria. Supervenerunt insuper et ab urbe Romana Commissarii quidam et litteræ, præcepta urgentia et censura a primis Dominis, qui præceptam eam voluissent haberi Romæ: a quam ob rem fuit opportunum ut multa cautela ac circumspecta custodia. Animadvertimus familiares quosdam nobis insidias moliri, multaque sub pietatis nomine suadere, nec non et vigiles canes infamias dilacerare: propterea huc eos, tanquam abdicatos rebelles, a republica ipsa nostra perpetuo reprobari. Et ne urbs Perusia suo celestis thesauro frustraretur, replices validissimis ac precibus obviatum est, ne et opus sanctum quod coeperat per ejus absentiam impeditur.

88 Ob id de Patre Sacerdote etiam dubii, alium apud Superiores obtinuerunt, ætate et experientia provectum: cumque eam raptam semel audisset loquentem, terribis tantum timuit quod audire eam in Confessione omnino recusavit: Absit, inquit, a me, qui homo peccator sum, ut de tanta innocentia iudicem, quam præcognovisse jam opinor omnes defectus meos, sicque recessit. Rogatus denique civium Magister Ordinis præfatæ Virginis et Collegio piellarum deputavit Vicarium Observantiæ Thuscæ, qui eas instituit optimis sanctæ religionis instruxit, Confectionem generalem B. Columbæ audivit, et colloquiis sanctis multum satisfecit. Et cum nos sub murmure perstreperemus de frequentia illius in ecclesia, mane videlicet et vespere; Vicarius ipse respondit: In veritate, Patres mei, hæc quasi celestis Angelus habet colloquia Dei, Virgo miræ innocentie et maximæ simplicitatis, et in his quæ Dei sunt hilari et valde devota, affectuque multum verbum Dei: et mirabiliter Sacramenta zelat, multaque secreta in visione prævidit, et in me expertus refovet. Cum is postmodum discessisset, successit alius, in Sacramentorum quidem pietate idoneus, vir utique bonus; in verbo autem sacro minus eruditus, qui eam audire tantummodo potuit; astus autem mentis suæ, aut pius visiones interpretari, seu exponere sacra dicta, minime. Quæ fervore anxie iugiter flebat, et crebriori raptu agitabatur, frequentabatque ecclesiam. Per idem tempus multa admodum notanda ille neglexit: ipsa nihilominus eum magno caritatis atque humanitatis obsequio prosequabatur.

cap. xxx

Multis Tuscie urbibus eam ad se invitantibus,

ipsoque etiam Roma.

soliciti Perusini suspectos allebant,

aliumque Confessarium ei petant,

1

et impetrat Vicarium Thuscæ:

huc alius unus idoneus affectus,

A. SED ST.
CONFESS.
EX MS.
cui ex pleu-
ritide maritu-
ra

sanitatem
Beata reddi.

Mater vidua
filium imi-
tatur.

b

An 1194
grassante
peste,

suadet pro-
cessionis ins-
titut,

quod impro-
bante licet Vi-
cario factum,

c

nec frustra.

d
Confessorium
suum agrum
curandum sus-
cepit,

et pestem ipsa
contrahit.

in qua ex obe-
dientia cas-
terum susti-
net,

e

A Qui cum semel graviter infirmaretur acuta pleuri, conjectabamus eum mori: Christi [autem] Virgo, assumpta societate decenti, cum ploribus matronis et secularibus viris, cellam ejus ingressa, consolabatur eum; et genuflexa ante lectum orabat, et in extasim raptā perseveravit diutius. Demum ad se reversa, dixit: Valeas, Pater, ne timeas, cito curaberis. Cui propriis manibus cibum ministravit et potum, quos omnino jam neglexerat: post biduum autem coram ea Missam celebravit. Eodem tempore Pater illius Angelus Antonius vita functus, pie obiit: Vanna autem mater ejus, soluta a lege viri, B. Columbam secuta est, juxta monita beatissimi peregrini: nam et ipsa habitum de poenitentia S. Dominici accepit, eandemque Regulam est professus b.

89 Anno autem nonagesimo quarto corrente, pestis Pervinam urbem infecerat et comitatum; vulgaris vero plebs et magistratus populi efflagitabant præsidia B. Columbæ. Quibus Christi sponsa dixit: Oremus omnes ad Dominum, et advocemus sanctissimum Patrem B. Dominicum, Sanctamque Virginem Catharinam Senensem, qui speciali patrocinio suscipiant causam populi: Vos autem diebus tribus cum letanias visitate Sanctorum ecclesias (prudentes tamen) et deputate sumptus de aërio publico pro subsidio pauperum et infirmorum; ut Deus per suum misericordiam, ac meritis Sanctorum, et vestris operibus bonis, dignetur urbem ipsam et comitatum propitiis intueri, ipsamque reprimere luen. U't autem ei qui in Spiritualibus auctoritate præerat id fuit expositum, illico horruit maledixitque; Millia, inquit, inguinaria veniant in eam, ex quo vult plebem convenire ad mortalitatem: absque dubio contagiosis incendio peribimus. Magistratus nihilominus vexillum arte superbum, eorumdem Sanctorum imaginibus depictum c, præferentes impleverunt et reliqua, ut indixerat Christi Virgo. Multi denique qui infirmabantur veniebant ad eam, qui oleo lampadis sui altaris liniti curabantur. Et in pluribus castellis comitatus invocata S. Catharina Senensi pestis cessavit, consequenter et mitigabatur pariter in civitate d. Sacerdos qui Confessionem ejus audiebat, præstebat vice Prioris Conventui Fratrum, quem contigit circa mediam noctem non leviter infirmari. Quod ipsa in spiritu prævidens, vocatis nonnullis antiquioribus de monasterio, accessitque viris quibusdam convicinis et accensis cereis, diluculo fecit aperire conventum: quem ingressi eduxerunt ipsum, et in oratorio monasterii super stratum lectulum ponentes, habuerunt ejus pervigilem curam, ita ut in brevi potuerit eis ibidem ministrare divina.

90 Qui autem præfatæ Virgini maledixerat non fuit mentitus omnino, velut Pilatus: nam ipsa inguinarium illius percolit et aliorum multorum. Quoniam spiritus illi nequitiæ, executores vindictæ, furorem incendi et aciem extinxerant in virgineum corpus ejus, sicut ipsa præleverat: repletumque est apostematibus et vesicis turgentibus pestiferi virus, aporiisque et urenti sanie; ita ut cum intensissimis febribus ac doloribus importunis, etiam incontinentibus ictibus et puncturis stimularetur assiduis. Tolerabat præterea patienter Christi Virgo, neque a consueta oratione cessabat. Medicorum remedia admittere nequam: sed salvatorem præstolabatur Dominum Jesum Christum. Compantes autem pie Sorori, more et lectu consolabantur eam, quas prudenter domi sequestraverat: Priorissa vero, anus circumspecta, quæ eam valde amabat, observavit ipsam raptam in extasi, et caute supra cavillum pedis alligavit cauterium cataplasmatas, e rictuorum dicunt. Quæ cum expergessisset, interrogabat quid illud esset: Priorissa respondit: Per obedientiam

permittas. Quæ statim acquievit, doloremque illius cum aliis tacebat. Ipsi denique averni ministri terebant eam minis et insultant: Si in te non prævalebimus, saltem in tuis Sororibus et Confessore conabimur ulcisci: quas obcecatas ac discordes efficiemus turpitudine et infamia. Spectabat quippe in viso, illius immitentes suos nefarios digitos in oculis eorum. Circiter septem diebus istiusmodi cruciatus toleraverat ancilla Christi; et ecce apparuit ei sanctus Pater Dominicus et S. Catharina, et consolabantur eam. Demum suis manibus allevabant vesicas et apostemata: ulceratasque faporiâs leniebant: Et statim sanitatem intacta et pristinam salutudinem, hilaris progrediebatur et læta, dicens: Affuit sanctus Pater Dominicus cum B. Catharina, et me curatam dimiserunt ab omni peste: verumtamen vulnus quod urenti medicamine impresserant, diu remansit incuratum g.

91 Rabidus hostis insequitur Virginem Christi, nec desistit ab inceptis; atrox sicut rugiens leo omnes circumvenit et ejus pusillum gregem: et, ut quantum illi a Deo permittitur, quantumcunque lædat, festino furore contendit. Quosque enim Sanctus salu- as expetivit tentare, et velut qui triticum purgat ventulando concutere: a quo Sancti immunes esse non possunt. Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit: et ibidem Glossa inquit, Qui exceptus est a numero flagellorum, excipitur a numero filiorum: et sine innocentiam Job dixerim, sive Petrum mundi Antistitem, si non juvenis se Domini essent opitulatione protecti, pro certo eandem procella cum ceteris ostenditur conteri potuisse: quoniam non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. Pluribus siquidem Sororibus peste infectis, quædam obierunt in Christo: ipsa nihilominus omnibus opportune ministraverat, attractaveratque propriis manibus, dulcissimisque eas monitis ac salutaribus hortabatur, omnibusque Sacramenta munias Virgines fortiori provexit ad cælum, sui laboris castas primitias.

92 Vix exiti ruina cessaverat, quod ipse immundus pudicitiam ejus contaminare molitur. Adversus namque Christi Virginem, relictis vulneris malitia erassati cruris et genu dolore laborantem; et contra pium Confessorem, imbecillum pariter et infirmum, pudorem mentitur. Quoniam (ut assertit Hieronymus) nulla pestis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus: propter quod diabolum tentare volens Evam, non in propria forma, sed serpentis formam assumpsit, quæ mulieri similis videbatur. Pariter advena quædam anus, alterius olim Professionis et Regulæ, penitus egena etiam hospitii, importuna se monasterio ingesserat. Quam Christi sponsa (juxta veram columbæ naturam, qua scilicet alienos pullos nutrit, vagas errantesque aves suscipit) misera illius recepti, dissandentibus non nullis: inducto exemplo Patrum (illius videlicet infirmi assumpti h de via, quæ si pristinas tinxerit vestes, lapinos tamen non mutaverat mores. Hæc suis demeritis et ingluvie a cura alimonie semota, diabolum invocabat: et temeraria admodum et garula, laxata blasphemæ lingua ac sacrilegæ, faciles tænerasque puellas vitiaabat. Adhæserat illi et pro-cax quædam ac profuga vetula, alienigenæ similiter et gratis admissa: quæ a diabolo obcecatæ, nil rectum videbant. Sed simulato caritatis zelo, clam tamen, pia monita Beatæ Columbæ et casta colloquia vilipendentes, sinistra interpretatione maculabant poenitentis illius rigorem atque opera pietatis et misericordiæ. Gravior, inquit Ambrosius, tentatio non est quam est calumnia, quæ non solum falsa componit, verum etiam quæ pie gesta sunt decolorat, ut in Joseph impudica domina, et in Susanna duo

D
veratur etiam
a demonibus,

ac die 9 san-
tur a SS. Do-
minica et Ca-
tharina.

f

g
cap. xxxi

Exerceat il-
lam Deo,
E

post tolera-
tum dei in
monaste-
rio pestem;

vetula dux
misericorditer
suscepit,

F

h

obæqua
agru Confes-
soria præstata

A duo presbyteri : ubi et silendum docet. Similiter et iste inveteratæ dierum malorum, si Sacerdotis pedes lavit, si infirmanti ministraverat *i* et coxerat fideculas, aut alia hujusmodi humanitatis officia prosecuta fuerat, omnino sui laboris immemores et periculi, ingrata infamia pensabant. Sique carnis pestem sequitur cathedra pestilentis animi : et quoniam de levi degenerat opinio sanctimonie, lubricaque est fama pudoris, ob id quedam coperunt a devotius fervore tepescere, ac de veritate vitæ ejus nutare panisper et agitari. Cumque advertisset Virgo Christi, perdoluit, scilicet alienam culpam, non suam contumeliam, pro quibus orabat crebrius. Conabatur consolari pium Confessorem, indignatione perplexum, sæpius præ amaritudine lacrymantem super earum ingratitude; nec non et id quod nefas est de tanta innocentia cogitasse. Ipsa flebat jugiter morbidum ovile, vitiatamque Virginum simplicitatem. Inde Augustinus : Plangis mortuum, plange vivum : an non sunt in te viscera Christianæ miserationis, ut plangas corpus a quo recessit anima, et non plangas animam a qua recessit Deus? Sæpius etiam intervenerat Christi sponsa ne e monasterio pellerentur : oportuit tandem Superiorum prudentiam providere. Quandocumque a Sororibus lectum fuisset aut in mensa, de anni illa quæ S. Catharinam infamaverat *k*, ita horrebant, ac si de eis diceretur, et indignabatur.

93 In festo autem B. Dominici collegium Sororum ex more in Missa fecerat processionem, et ipsa genuflexa coram majore altari fuerat raptâ in extasi : illico supervenerunt Decuriones et Magistratus populi una cum Reverendo Governatore. Ne forte opinarentur nos procurasse ad ostentationem, fecimus circumstantes Sorores præter duas antiquiores secedere : post sanctificationem *l* vero Secretarius Gubernatoris stupefactus venit ad cathedram in capite chori, dicens : Reverende Domine, veni, vide Virginem Jesu Christi, profecto videbitis mirabilia. Qui respondit, Numquid neglecto Magistratu solus ibo? Cui assurgens dixi : Non suspicetur Dominus meus, nos arte procurasse : quia consueto ritu Sorores processerant, et ipsa excessum passa remansit, reliquis sequestrari. Celebratis Missarum solenni exequentes chorum sequebatur laterali Gubernatorem, qui eam intuitus admirabatur plurimum. Ego confusione compunctus expavi, intentus nihilominus verbis Secretarii, scilicet *l*. Vide Virginem Jesu Christi. Erat quidem venustæ staturæ, et elegans, et mantello demisso, ac discooperta venerabili facie et decora Angelicam præferrebat majestatem : ita ut vultu blandiret, et terreret aspectu ; atque indefesso brachio candelam albatum accensam manentem, diutius perseveravit immobilis. Ut autem Gubernator processit et Magistratus, Sorores supervenerunt et multi laici. Meditabat iterato, replicans verba Secretarii in exprobrationem mei, qui eam adhuc non videram, aut fueram passus audire, et arguens clamabant : Magni viri venerantur eam, et ego Frater pediculosus contemno.

94 Jam Sorores abierant, et ipsa in capella Annuntiatiæ secesserat, quia duo nuntii cum litteris supervenerant, unus Sacerdos secularis et alius Religiosus, qui genuflexi ligabantur coram ea. Ego quidem, ut senior præsumens, accessi illuc, explorare quid esset : quia sic præter horum remansisset, illosque sibi genuflexos toleraret. Duo quippe Prædicantes in quadam civitate, oppositas sententias de quadam futuro eventu prædixerant ex nomine B. Columbæ, et conabatur quilibet eam ad suam partem declinare, cum ipsa neutrum dixisset. Sciscitabantur pariter de quadam defuncta, in quam partem anima illius decessisset. Itidem de quadam

tunc vivente, si sanctus esset. Visis litteris execrationis expulsi, hujusmodi sacrilegam tentationem temeritatis satanæ fuisse judicavi, exitumque cupiditatis et ruinæ. Ab aliis quoque partibus audieram quosdam ex nomine ejus attentasse similia, etiam de *m* Trinacria. Quapropter indixi omnes hujusmodi litteras imposterum mihi assignari, qui eam consulens per omnia exararem castigata responsa : quæ non solum acquievit humiliter, imo quod de cetero prosequeretur obnixè rogavit : quod tanquam præcepto astrictis, usque ad sanctum ipsius obitum semper feci libentius.

ANNOTATA.

a *Addit Albertus*, per Innocentium VIII mortem factum esse, ut mutatis Magistratibus etiam hic conatus vanus fuerit : et huic opinioni favere videtur quod *Balestra* pag. 116 testem abstinentiæ diuturnæ a *Columba* servatæ attuleret eundem Innocentium. *Ferum obit* is anno 1492, 25 Julii : itaque verosimilius mihi est, non ejus successore Alexandro IV rem actam esse, Casare ejus filio, sub annum 1493 facto Cardinali, auctore hujus consilii, propter ea quæ *Perusii* studens de *Columba* cognoverat : sed eodem postea alia omnia cogitante, est pro galero galcam optante, effectu rem caruisse.

b *Idem Albertus* anno 1394 hoc adscribit, atque *Joannam* adduxisse æcum liberos duos, masculum unum, qui *Felix* dictus habitum S. Dominici suscepit, in eoque sancte vixit, uti tanto antea Sorore ejus Reate fuerat revelatum ; puellam alteram, *Brigidam* nomine, in ipso monasterio porro educandam ut ibi fieret Religiosa. Sed ex dicendis infra num. 98 apparebit, plura hic *Albertum* confundere. Nam *Joanna*, quæ hic dicitur filiam secuta, *Regulam Sororum tertii Ordinis* amplectenda, eam assumpsit Reate, non *Perusii*, quo primum accessit est post pestilentiam jam Soror professæ : filius autem, quem secum duxit, in susceptione habitus dictus est, nomine fratris sui defuncti (ejus scilicet qui de *Columba* prophetaverat, quemque supra vidimus decem annis obisse) Fr. *Joannes*, cum antea forte, sicut *Albertus* ait, *Felix* vocaretur.

c *Vexillum* hoc, inquit *Balestra*, servatur apud S. Dominicum ad perpetuam memoriam, quod ibi sæpe vidi multis deinceps clarum miraculis, maxime cum vel cessantibus pluviis arescit solum *Perusinum*, vel nimis abundantibus inundatur : simili enim ratione elatum professionaliter, illas aut reprimat aut elicit ; prout præsens necessitas exigit.

d *Albertus* assertit quod *Cassinenses* monachi, terribili periculo contagionis, auxilium B. *Columbe* imploraverunt, et immunes fuerunt conservati. *Idem* habet *Balestra*, sed addit eos fuisse qui *Perusii* habitant, et quorum unus jam mortuus erat peste : de quibus Auctor infra num. 147.

e *Ino* potius *Lupatorum* a rampendo, quia eutem rumpit, vulgari ter *Rottore* vel *Rottorio* : etenim *ti* *Italicum* æque usurpatur pro *Latino* patet atque pro *et* : videntur ergo per cataplasma tenax atque picatum (*Cerotum* non solum *Græci* et *Latini*, sed et *Itali* appellat) applicatæ cantharides seu nasces vesicatoriæ, extremum in desperatis ejusmodi malis remedium.

f *Aporia* hic scribi videtur pro *Aporrhea*, ut sit defluum saniei ac puris : nam prior vox, indigentiam ac necessitatem significans, nihil hic facit.

g *Addit Balestra*, quod monitus statim per *Priorisam* Confessarius accurrit, videre eam sic sanatam cupiens : deinde ipsammet infirmatum ait : qui ordo historię videtur esse magis naturalis, siquidem obsequia ægro præstita mox occasionem dederunt calumniæ, de qua infra.

h *Elephantiorum* istum intelligit, cui cum annis quindecim

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
pro ipsaque
respondet quæ
rentibus.
m

E

F

A. SERASTE.
CONFESS.
EX MS.

A quindecim servivisset patientissimus Eulogius, immemor is tot laborum ipsius caput ab eo velle discedere, multisque injuriis atque opprobriis increpare, sicuti narratur in *Vitis Patrum* interprete Paschasia, qui est liber septimus apud Rosweidum, cap. 19; et lib. 8 in *historia Lausica Polladii* cop. 26.

i MS. in plurali habet ministraverant, coxerant, prosectae fuerant; itaque etiam Leander vertit, quasi ipsamet vetula sua erga Confessorium officia eo vertent, ut ipsum a Columba abalienaret malevolis suis insurrexis: unde et Balestra porro infert, ipsa seductum ab illis fuisse, eoque seque ac illas arguit ingratitude erga eam, quæ sibi in morbo tam periculoso tam amanter ministraverat. Verum apparet ex sequentibus Confessarium, non ipsis participem culpæ, sed consortem Beatæ fuisse in sustinenda calumnia: et ideo iudicari ex mente auctoris omnia ponenda in singulari, ut apte coherereat cum eo quod præmittitur, Si Sacerdotis pedes lavit, scilicet Columba.

k Legatur *Vitis* ipsius pars 2 cap. 430 Aprilis.

l Leander Elevationem vertit, quod et alii sequuntur; propendit tamen ut thurificationem primam ad Introitum *Missa* intelligam, quando a thuriferario incensatur non solum Clerici, sed etiam primarii aliqui seculares, eg. Rex aut Princeps supremus vel eorum Locumtenens, cum presentes adsint: vel potius extremam Benedictionem post *Ite missa*. Quis enim in ipso sacramento totius *Missa* tempore, id est, sub Canone post Consecrationem, nisi alienatus a sensu, faciat, quod hic fecisse dicitur Secretarius Gubernatoris? Vicelegatum appellat Balestra.

m Trinaeria nomen, pro *Insula Siciliæ*, ex antiquitate resumptum coemptumque esse usurpari initio seculi 14, sub Bonifacio VIII; cum Siciliæ Regnum ex pactis conventis partitum sunt Arogones et Andegavenses, ita ut illis quidem insula ipso maneret, Francis vero quidquid in Italia est ditiorum ad Regnum pertinentium.

CAPUT XI.

Spiritus et vita B. Columbæ a suspiciosis explorata.

cap. xxxii

Inquisitor
Francie

Oportune utique hic dixerim et aliud teutacionis genus. Per idem tempus venit Persianum cum Magistro Generali quidam Frater Ordinis, sacre doctrinæ Professor et Inquisitor provincie Francie, eruditus valde et cavillosus, nostri tamen idiomatis ignarus. Qui cum diebus aliquot in ecclesia observasset B. Columbam, et vidisset secularium frequentiam; incredulus de illa, accusabat apud Generalem Magistrum, scilicet de quotidiano usu Eucharistiæ et sedula Confessione, ac de tanta veneratione secularium, quasi fuisset Virgo Maria. Suspicabatur ulterius eam arreptitiam illi ad denonem ob aliquod facinus: et arbitrabatur prædicandum ei aliquem spiritualium virum, doctrina approbatum: Inductione arguebat, expertus de visu, in quodam solei monasterio Gallie: cujus causa jam fuerat Romæ. Prorsus stupenda narrabat et auditu horrenda, de insultu demonum, de monstruosis apparentiis, de strepibus et fragore, ac de violenta percussione Sororum [Quomodo scilicet] quondam succubus illuderent, aliquas attollerent in aera, quibusdam familiariter obsequerentur: quodque non valuerint se tueri quibuscumque Sacramentis; non nullæ loquerentur linguis ac prædicarent futura; Clero minarentur detrahentes, et Romanæ Ecclesiæ. Et sic plura obiecit quæ sagacius observaverat, et per historias et sacram doctrinam cuncta resolvit coram præfato Generali Magistro; nec paucior quam adduxit. Qui postremo obtinuit, ex quo Sororum Magister erat inexpertus sermone, quatenus tamquam

arreptitiam
esse Beatum
ratus,

sicuti noverat
esse quasdam in Fran-
cia,

utriusque interpretes interrogando responderem, sicque serio alloqueretur eam.

96 Finiximus deprecari suffragia pro liberatione illius monasterii, et aliocti fuimus eam in oratorio Collegii. Verum circa inhonestos demonum actus mitius retuli atque cautius pie Christi Virgini. Fuit tandem taliter allocutus, qualiter voluisset eam omnino admonendo terrene, ne fictionibus suis et frivola vita vituperium esset Ordinis et damnatio sui. Simplex Columba Christi, tota hilaris et jucunda, humiliter assurgens, recensuit de malitia demonum, de eorum instantia et importunio, atque affirmavit de urgenti flagello illius monasterii tamquam præcivisset omnia. Novit Deus quam sensim, quam docte responderit ad singula. Quædam insuper pie suavit, sed oblitus reliqua de hoc meminì, advocare sanctissimam Catharinam Senensem eique deferre Patronam. Expertus igitur Inquisitor ipse Virgini modestiam, mansuetudinem ejus, et prudentiam: illico mutavit de ipsa sententiam: atque primo seipsam et illas consequenter suis orationibus devotissime recommisit, et coram Reverendissimo Generali optima retulit. Hic hoc dixerim quod Venerabilis Beda super Capitulum Luca narrat: Sed et nostri temporis Sacerdotes, qui per exorcismi gratiam demones ejicere norunt, solent dicere, patientes non aliter valere curari, nisi quod ab immundis spiritibus vigilantes dormientesque pertulerint, confidendo patienter exponant. Et [quia] Generalis Magister in oratorio Sorores singulas visitaverat, receperatque munusculum et nasistergium, consuetum propria manu B. Columbæ, quod ipse ob religionem habuit in pretio; Inquisitor conabatur extorquere illud per reliqua: cui tamen Magister Generalis noluit assentire.

97 Post aliquos dies Virgo Christi misit ad me Priorissam, quæ precabatur ubique, voluerim per torturum sibi elargiri. Qui miratus respondi, Opinor eam figurate loqui, et quid velit dicere nescio; obscuro id verbum exponat mihi. Iterato retulit; Petit par torturum: et alijunxit. Fortassis in sui solatium: Heu dixi! Erant mihi turtures albæ, quas haberent ad collum ambrarum mollia, quas libenter dedissem: inveni unum homini, quam putabam quiescere, tamen extinctam; altera autem semper lamentatur, quod horreo. Sed obscuro, complaceat sibi, dabo pulcherrimas columbas, candidas omnino atque fecundas, quibus non vidi similes: eas grate susceperit et benigne. Suspicatus nihilominus [sum] quod me voluisset arguere, vel mystice aliquid interpretaretur; quia scilicet expulsi parentibus et Confessoribus solam neglexeram, aut me commonefaceret: quod Deus concesserit, obscuro et proficiat.

98 De his avibus dicit in Summa Doctor sanctus, Solivaga turtur significat castitatem; columba, caritatem: turtur contemplativa, secretas orationum lacrymas; gregalis columba, vitam activam et orationes Ecclesiæ publicas: turtur, per suam loquacitatem, prædicationem et confessionem fidei; columba, simplicitatem et mansuetudinem. Unde Bernardus: Vox turturis prædicationem significat castitatis: neque enim a principio vox ista audita est; sed, Crescite, multiplicamini. Augustinus: Quoniam spirituales et contemplativi divisionis schisma non patiuntur, ideo ea non diviserit Abraham in sacrificio reprobationis: et quando turtur vel columba in holocaustum offertur, præceptum est vesiculam gutturis et plumam projici: quia vesicula gutturis inflationem superbie signat; plumæ, inanes inquisitiones sublimium. Columba præterea in foraminibus petreæ nidificat, fecunda gemellis fœtibus; quoniam justus in Christi vulneribus utrius-

per Auctorem
interpretem
cum ea agit,

et sententiam
mutat,

atque aliquam
reliquiarum
ejus petit.

Ipsa deinde
et Auctore
petit par
turturum.

qui et colum-
bas offert
f

et utriusque
avis proprietas
talitascapendit.

A que vitæ opera perficit. Corpus namque Jesu Christi vulneratum, est fenestratum columbarium, ubi se columba tuetur et meditatatur, voce nec garrula nec importuna, sed miserabilis et gembunda. Elatis etiam pedibus volat, quia affectus omnes in coelestibus tendit. Columba omnia simpliciter respicit, quia nil terrenum concupiscit; haud sicut accipiter et milvus rapacitatis insisit. Columba utique similis plurimum ejus vita fuit, ad quam ipsam Christus prælegerat.

99 Et mihi summopere placuit civibus suadere ac Priorissæ, accessit matrem ejus et fratres, ad opportunum monasterii commodum et custodiam puellarum: jam enim Soror professa erat, mulier proba et circumspecta, et intuitu ipsius plurimum veneranda. Quæ litteris publicis Conventus ac Sororum benigne acquievit, secumque puerum et puellam duxit: quem Paschate sequenti, in magna frequentia utriusque sexus, in choro capitaliter ad habitum Religionis recepimus: et nomine sui fratris defuncti b, Frater Joannes videlicet vocavimus, cum magna letitia et gaudio ipsius B. Columbe; deputavimus et puellam inter Sorores, ut sic etiam a discessu ipsius redderemur securiores. Rursus transactis quibusdam diebus, iterum venerabilis Priorissa venit ex parte Virginis præfate, denun-

cum postmodum præfatus etiam Confessor recedisset et laboraret gravius, de consilio Præsidentis fui prosecutus, ad experimentum potius; confusus præterea, si licet aliquid vel sinistram præcèssisset aut inmodum, possem per astrum exhaurire; præteidens nihilominus venera^r eam, si in veritate ambulabat; si autem oblique, acute utique permittere discessum. Et quoniam, ut mihi videbatur, sagax satis, expertus fueram multa, imbutus litterariis, atque astutus in conversatione sæculi; arbitrari omnino omnem illam penetrare cautela, raptusque ejus arte addiscere, et simulare abstinentia (ita putavi) invenire medelam. Sine dubio non potuissimus nobis persuadere tantam innocentiam: suspicati etiam aliquid ex murmurare præcedenti: verumtamen mihi erat honestatis sincerus affectus, licet cogitatio in diversa mutaret.

101 Cumque audivissem aliquoties confessionem ejus, opposui, ejusmodi narrata simplicia esse et valde communia: Quæso nolimus per iter in fossam ruere: ignoro plane quomodo fueritis instructa a prædecessoribus meis, ideo judicio salubris remanere generale examen conversationis pristinae et infantia, ut in posterum me vestrae mentis arbitrum habeatis securiorem. At ipsa simplex Virgo, Pater, inquit, libenter iterum Confessionem, quoniam proficit penitentiam, etrique mihi gratius propter id quod hortamini. Præmissis igitur quæ ad puritatem proficiunt confessionis et integritatem, nec non ad veritatem judicii, et ordine stabili progressus vitæ præeporantque et calparum, cautela seriose discussimus; et ita, ut nunc quidem benignus et suavis, suaderem blandis, prudenter postmodum ac discrete terrerem infernalibus cruciatibus, deinde pius et mitis mulcerem promissis divinis et æternis bonis. Quod diligentius tandem fuit possibile familiaritate maxima scrutatus sum per singulis; et ultimo admirans præ gaudio nec secus crelens, tremulus meditabar; Tantumne innocentiam, bone Deus? tantam puritatem et sanctimoniam? Vivit Jesus Christus, quoniam etsi rigoroso quidam examine discusserim, nec unius letalis criminis culpam cognovi. Quod cum ei qui præerat haud secus [retulissim] enae lacrymis, eamque laudissem, et sic respondit; Seductus es, Pater: hæcine senum faciles lacrymæ? Cui illico indixi: Infra paucos menses experire cuncta de facto. Censuit Magister Sororum, et prosequeretur timen devotius.

Curavi opportune, et conveniunt illi primi Confessores: direximus etiam illuc nuntios fideles et circumspectos, ad vicinos et notos, et ad loca soli itineris; et invenimus de facto, quæ prædiximus, approbata multorum testimoniis.

102 Ceterum experti sumus apud ejus disciplinam, quomodo vera innocentia compassionem habet: quod tamen horret falsa justitia. Evenit namque circa finem Quadragesimæ Religiosum quandam minus bene se habuisse in audientia ejusmodi mulieris: quare vir, sive conjugis non ferens injuriam, voluisset præfatum interficere: mulier autem illa occurrens sceleris, casum recommisit B. Columbe. Quæ virum ejus allocuta, ita pie et dulciter suavit, quod totum in arbitrium ipsius commisit. Ipsa vero ancilla Christi, Religiosorum famam zelans, secreto eum magnam compassionem et affectuosa oratione, mediante Confessore, prudenter suis Superioribus denunciavit; qui ad propria remissus intentum malum atque infamiam declinavit, licet in brevi obierit. Jugiter præterea meditabatur vestigia Jesu Christi. Nam in quadam prima Dominica mensis societatis B. Mariæ Virginis (quæ originem habuit a B. Petro Martyre) post Vesperas ex more faciebat processionem, et Christi Virgo cum suis Sororibus

D
1. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
nocturne
ocasionem
expansionis
eam,

suadet ut sub
generaliter
confiteatur:

qui audis
judicat nam-
quam letitia
precessisse,

et cuncta quæ
dixerat vera
deprehendit.

Ipsa consult
vitæ ac famæ
imprudens
sacerdotis,

Mater ejus
Persuasi
accessit

a

b
eodem filium
filiamque
adducit.

B

Ipsa Auctori
accessit

c

inducit coeleste
munus pro
eo acceptum

non satis quid
velit intel-
ligenti.

C

cap xxxiii

Idem vices
aggravantis
Confessarii
supplere
jussus,
d

100 Referam consequenter, etiamsi calumitosum me pudeat enarrantem: ergo unquam in profundam altitudinem virtutis ejus descendere, et prædicare supra tecta. Precoer autem illam, tanto ab ea dignatus honore, erratis meis ac perfidias impe- trare veniam, quam procul dubio scio potentem præstare opem. Configit equidem circa festum Natalia Magistrum Sororum infirmari, ipsamque biduo fuisse in raptu. Quæ hora Completorii d genuflexa ante majus altare petiit Eucharistiam: qui servato more de pyxide altaris eam communicavi. Quo facto elare audivi dulcia quædam colloquia, in gutture præfate Virginis resonantia, tenui quadam voce et amœna. Celebravi deinde diebus aliquot coram ea, ac præbui divina usque ad vultitudinem Magistri. Sed

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
pie recitat
acta Christi:

A Sororibus per claustrum sequebantur, una cum pia multitudine utriusque sexus. Quæ pratum ingressa deambulabat, et cum super fœnum condescendit, recitabat historiam Jesu Christi; petitosque panes paucos cum magna iuocunditate distribuit omnibus discumbentibus, atque de cisterna media aquam hauriens potabant omnes. Hoc etiam piarum mulierum precibus alia vice fecit.

pœnitentias
suas Auctori
revelat,

103 Post Pascha Venerabilis Priorissa mihi seorsum dixit: Pater, adverte, dum Christi Virgo Columba progreditur ad ecclesiam, subitus resonant quædam ferramenta, eamque dolorose collidunt, et dubito de aliquo letali vulnere. Qui tempore debito obstrinxi eam precibus et præcepto, quod omnem sui corporis rigorem, etiam occultum, mihi patefaceret; ne ego incuria reus et ipsa indiscretione convinceremur. Quæ licet haberet perdifficile sue pœnitentiæ secretum referre, revelavit tandem: voluit tamen secretum haberi. Habuit, quidem renes accinctos duobus circulis ferreis latitudinis quatuor digitorum: quorum interior erit quasi in squammas bitumitas et resolutus, præ arugine et humido quod virginæ corpus diuturnitate insudaverat; et consumptus in limbo veluti f. ferreos obduxerat dentes: qui, cum ipsa movebatur, eas partes tormentando stimulabat, quas nos dicimus anchas. Exterior, qui anxiebat illum per confractionem resonabat aliquando: tum, corpore consumpto, circuli remanebant laxi. Et a collo ad pectus in transversum erant ei catenulæ pendentes, quasi armillæ: desuper autem cilicium de pilis, quæ omnia tunica lanea occultabat. Quoniam ignorabam quales fuerint circuli, idcirco eam precibus astrinxi et præcepto, et illos laboriose dissolutos involutosque pannis secreto transmisit, una cum ferreo flagello, quod Magister Sororum prioribus annis ei procuraverat de catenis eorum; ejus ansula manibus satis spissa, crebro motu consumpta, fracta erat. Quos cum seorsum conspexissem, adeo compunctus (ut melius dixerim) adeo confusus remansi, quod non valuerim cohibere lacrymas, provorem admiratus et rigorem innocentis virginis. Procuravi protinus occulte fieri alium circulum ejusdem latitudinis, quem ipsa voluisset ponderis ejusdem librarum, juxta numerum plagarum Jesu Christi. Pius tamen faber pondus horruit et modum clausuræ: sed ex quinque, quicunque unciarum eum fecit, reflexis peripheriis ne feriret, ac discontinuato circulo profaciliori clausuram. Aliud pariter flagellum, quinque catenulis insertum: quibus usque ad obitum usa fuit. Primi vero consumptum circulum atque id flagellum h. tanquam sacras Reliquias reservavi mihi, pliusque personis nonnullos annulos communicavi. Narrasse libet, in execratione temerarii iudicii, cum hos revolutum sudario clam pie Virgini dedissem, pravos quarundam mentes submurmurasse, quasi dedissem operam ingluvie.

qui cum ei
novum circum-
lum flagellum-
que tulisset,

h.
secus id acci-
piunt aliqui.

i.
Predicit se
mortuum post
annos
et. 33.

104 Die antequam sancto Ascensionis i. Domini audierat in Missa festi Sequentiam, quam dictis Vesperis rogabat serio sibi exponi, quam me exponente intuebatur intenta valde: sed post paulum prorupit in jubilationem, atque festiva quadam instantia mirabiliter raptâ congaudebat. Transacta mora confabulatio erat de Elia Propheta, et consequenter de Jacob Patriarcha: ut autem devenimus ad Rachel obitum, ipsa respondit: Et mihi pro certo sei erit, cum expleverotriginta tres annos. Advertens postea quia ipsa totentis in die Ascensionis piissime obierit, ideo eam hujusmodi revelationem tunc passam arbitror. Idem eam replicasse memini: cum de obitu S. Catharinæ Senensis interloqueremur, coram nobili Honesta Senensi (quam ipsa Virgo induerat propriis manibus habet de pœnitentia)

et visitare Senarum urbem suaderet. Quibus obstiti dicens, nequaquam convenire juvenibus in publicum circuire, sed cum postea fuisset quinquaginta annorum. Et cum induxissent de S. Catharina respondi: Non est putandum, cum in Franciam proficisceretur e patria ad Gregorium XI Pontificem maximum, illam fuisse viginti quinque annorum neque in Legenda k reperio, licet in Breviario l habeatur. Pia Columba respondit: Scio quod expletis triginta tribus annis ego debeo mori. Nescio si forte per hoc eandem ætatem comprobare voluerit, de S. m Catharina. Nobilis Honesta investigatam se spopondit Senis de hoc diligentius, in libro sacri n delubri Cathedralis ecclesiæ, quod secus fecit. Nos profecto scimus; quod perfecta hæc ætas est Domini nostri Jesu Christi o.

k
l
in quo similis
fuit Christo.
m
n
o

ANNOTATA.

a Annot existimo 1495, quando Pascha celebratum fuit 19 Aprilis.

b Ejus scilicet qui de se deque Columba triennis prophetarat, et decennis obierat. ut narratum est supra num. 7 et 13.

c Ex tertia aut vitro, inquit Academiæ della Crusca, allegantque Baccocium num. 634, ubi leguntur Albarelli di lattovarii e d'uguenti colmi, id est, pleni electuariis et unguentis. Infra autem num. 236 explicatur caeleste munus fuisse ipsa Beatæ Vitæ, ejus conscriptæ fructus ad auctorem pro medietate rediit.

d Nempe, cibo omni corporeo sæpe abstinent, hora quontumvis sera communicari poterat.

e Id est compactas seu conglutinasas vel ferruminatas: et hoc participium est a verbo Bitumire, quod pro Bituminare usurpasse videtur auctor, a vulgari Italico Bitume: levare tamen Bituminatas reddit, Albertus Bituminosas.

f Serreus, id est, formæ serræ habens.

g Albertus nomen fabro fuisse ait: Rosato Scarpacci.

h Albertus pag. 114 in margine addit. Hoc flagellum hodie invenitur penes Patres Dominicanos Reate, et in processioneibus deferitur, solemtque intingi aquæ, in honorem S. Petri Martyris benedicti, atque ad multas gratias efficaci. Similiter de annulis catenulæ prædictæ ait, quod D. Lucretia della Lana Perusina, ex eis duos nacta, eosdem cum veneratione ad infimos dederat, qui sæpe redduntur F sanitati.

i Anno 1495, quo hæc spectare arbitror, Ascensio Domini fuit 28 Maji. Porro Sequentiarum usus, in Officio Missæ ante Evangelium, a Germanis inventus est, inquit Joannes Adelphus, easdem commentariis suis illustratas edens Argentoræ aa. 1513: omnes autem carent lege metri, ideoque vocantur etiam Prosæ: et appellantur Sequentiæ, quoniam sequuntur melodiam quæ est in Alleluia. Italos non reperio ab antiquo Sequentias invenisse, qui nec eis uti feruntur. Nihilominus Nicolaus Papa I eas in re divina recipi posse assensit. Sedit Nicolaus hic post medium sæculi 9 quare vererè ne potius nominandum fuerit Nicolaus II, qui sedit post primum annis circiter centum. Etenim primus eorum auctor ab ipsomet Joanne Adelpho appellatur Notherus, qui hoc titulo celebris habetur inter Beatos monasterii S. Galli in Helvetia, et obiit anno 1012, uti ostensum 6 Aprilis quo colitur. Easdem eodem sæculo multis additis auzerunt Hermannus Contractus, et Godescalcus Capellanus Henrici III. Sequentiam de Corpore Christi, inquit idem, Lauda Sion Salvatorem, verosimile est S. Thomam de Aquino edidisse, qui totum illud Officium dicitur composuisse (qua de jam egimus in Chronologia Pontificia

Sequentiæ,
quibus aucto-
ribus et quan-
do inductæ.

A *tificia Dissertat.* 23) et Albertus Magnus Episcopus Ratisponensis, Coloniae in choro Fratrum Prædicatorum sepultus (propterea quod Ordinis illius fuisse dicitur) Sequentias edidit: inter quas duas reperi, unam de sancta Trinitate, quæ incipit, Profitentes unitatem; aliam de Ascensione, quæ incipit, Omnes gentes plaudite. *Utraque extat in Missali Prædicatorum, quod habemus excusum Parisiis anno 1519: et quia id non omnibus ad manum est, placet Sequentiam eam, de qua hic fit mentio, integrum exhibere: sic ergo habet:*

Omnes gentes plaudite,
Festos choros ducite
Christo triumphante:
Redit cum victoria,
Capta ducens spolia,
Tuba jubilante.
Pape! quam magnificum
Hodie Dominicum
Germen gloriatur.
Terræ fructus hodie
Super choros curia
Cæli sublimatur.
Intrat tabernaculum
Moses, et populum
Trahit ad spectaculum
Tante virtus rei.
Stant suspensis vultibus
Intendentes nubibus,
Jesum subducentibus,
Viri Galilæi,
Dum Elias sublevatur,
Elisæ duplex datur
Spiritus et pallium.
Alta Christus dum conscendit.
Servis suis minas appendit
Gratiarum omnium.
Transit Jacob hunc Jordanem,
Luctam gerens non inanem,
Crucis usus haculo:
Redit turmis cum duabus,
Angelis et animalibus,
Et thesauri sacculo.

Hic est fortis,
Qui de mortis
Victor portis
Introit eum gloria:
Rex virtutum,
Cujus nutum
Et obtutum

Trina tremat regia.
Vocat Pater filium
Ad consessus solum;
Donec suppedaneos,
Victos vel spontaneos,
Ponat inimicos.
Sedet in altissimis,
Fruitur potissimis,
Redit in novissimis
Judicans ex intimis
Justos et iniquos.
Veni Deus ultionum,
Veni cum clementia;
Dum sistemur ante thronum
In tui præsentia,
Mane nobis tunc auditam
Fac misericordiam:
In perennem transfer vitam
Ad futuram gloriam. Amen.

k Ita est: quia *Legende auctor nullum habuit Chronologia rationem, quare nequidem notavit annos quibus vel nata vel mortua est sancta: constat interim ex cævo Thoma, natum esse anno 1347, et æque certum est ex*

Legende abbas an. 1380, Gregorium autem ab eo convectum Avenione pro pace Florentinorum anno 1376, extra controversiam ponunt omnes scriptores Historiæ Florentinæ: erat ergo annorum fere 30, quando suscepit iter in Franciam.

l Hujusmodi Breviarium videre cuperem. Habemus Missalia Ordinis excusa anno 1500 et 1504, habemus et Breviarium anni 1549: sed nusquam in illis nomen Catharinæ. Postquam autem anno 1553 canonizata est, et 1 Dominica Maji jussum celebrari festum, in eadem Breviario sub annum 1553 excuso Officium compareret, in eoque 2 ac 3 Lectio ex Vita ejus. Et hæc quidem invenitur, quod apud Gregorium XI luculentissime peroravit: sed vitæ annus non exprimitur. Constat tamen festum ejus du ante captum in Ordine celebrari, ex narratione Miraculi Ultrageti in Belgio patrati anno 1483 ipso ejus festo, uti et in *Analektis* reconstitui num. 40. nunc vero ex hoc loco ulterius discimus, proprias etiam de Vita Lectiones pridem caplas recitari, saltem in Provincia Tusciæ, incertum quo die; cum 29 Aprilis quo obiit, esset officio S. Petri Martyris occupatus. Prudenter interim hic cunctatur Auctor in ea re Breviario credere, de qua nihil inveniebat in *Legenda*: satis guarus utique, non sufficere ad certitudinem quod aliquid legatur in Breviario, nisi id antea habitum fuerit ex indubitata fidei auctoritate; quod luculento exemplo nostra adhuc memoria probant Lectiones de eadem Sancta etiam Romano Breviario insertæ, ac postea correctæ, sicut jam antea Ordo Prædicatorum prout enter correcti prænotatum de anno ætatis errorem. Atque hoc satis sit ut objurgatores nostri intelligant, Breviaria non dare filium historiis antiquis, sed ab his accipere atque ad has recurrendum esse, statuere voluti, quo quidque in gradu aut certitudinis aut verosimilitudinis locari debeat: quod quia sacræ Rituum Congregationis Præsides Consultoresque intelligunt, ideo nostrum hoc opus præ ceteris ipsi Romæ æstimant ac promovere cupiunt, tantum obest ut eo offendi suam auctoritatem existiment.

m Nom hæc obiit (ut ex dictis apparet et habetur in Breviariis) anno ætatis xxxii.

n Id est, in libro baptismali, et talis liber in ecclesia Cathedrali quærendus indicatur, quia sicut Florentiæ, sic alibi quoque usurpatum in Tuscia videtur, ut unus omnibus civibus communis tota urbe baptismalis fons sit.

o Apparet Auctori cotenus ignotum fuisse, quæ ætate obierit S. Catherina Senensis: hoc enim si scrivisset, facile definiisset, quo ætatis anno illa ad Gregorium XI accesserit.

CAPUT XII.

Acta cum S. Columba eo tempore quo Perusii fuit. Alexander VI ejusque Curia: obloquia repressa.

Die autem una sanctissimi Pentecostes, anno nonagesimo quinto supra mille quadringentos a. S. D. Alexander Sextus Pontifex maximus venit Perusiam civitatem suam, præcedente copioso apparatu exercitus, ac Romana Curia sequente, cum magna populorum frequentia. Quo ingrediente ipsam urbem, devota Christi Virgo Columba, cum suis venerandis Sororibus atque decenti societate, sedebat super gradus ante valvas ecclesiæ, quatenus intueretur Papalem majestatem, maxime Pontificis benedictione fruerentur. Cumque ipse Monarcha facie rectus incederet, nec intueretur ad dexteram; ego geneflexus in imo clamavi: Beatissime Pater, istas piæ Sorores benedixerit Sanctitas vestra. Qui autem eum portabant alioque steterunt: ipse vero admirans, jussit; Incedatis. Illis nihilominus stantibus, iteravi;

cap. xxxiv
a
Perusiam
ingrediens
Alexander
Sextus,

sistitur donec
benedixerit
Columbæ,

vi;

D
A SEBAST
CONFESS
EX MS

E

F

A vi; Beatisime Pater, benedictionem in Sororem Columbam et clientulas etc. Qui respondit, Dedi; et pedibus stimulabat cathedram, ut portantes incederent. Mirum: haud secus moti fuerint ii, quin prius conversus eam solenniter benedixerit.

idem Sacram
facturus opus
Dominicanæ,

106 Per idem tempus die una Sanctitas sua descendit ad ecclesiam S. Petri: congaudentesque occurrunt revertenti, supplicantes nihilominus Beatitude suam, dignari celebrare imminens festam Corporis Christi iuxta ritum patrum, in ipso die permagnifico templo, ecclesia scilicet S. Dominici quam incolimus. Quibus clementissime annuit: et ecclesiam ipsam ingressus, statim alloqui in choro ipsam Christi Virginem Sororem Columbam. Quæ concite vocata per Magistrum Sororum de monasterio, quam citius venit, cum aliquibus matronis et nonnullis civibus; nec potuissemus prementem turbam compescere, aut succedentes vestimenta ejus refellere: ideo impetratis iis qui clavas Pontificias portabant (quos Malzerios dicimus) intra frequentiam popularem aditum dedimus et accessum, usque ad solium Pontificis in capite chori, circumstantibus hinc inde Reverendissimis Dominis

Illam accessit
tam exipit ad
pedum
osculum:

Cardinalibus et omni primatu Romanæ Curie. At pia Virgo genuflexa, consequenter devotissime se prostravit super gradus ad beatos pedes ipsius maximi Antistitis, expansisq; manibus occupavit eorum vestimentorum ejus, et spiritu rapta facta est immobilis quasi lapis. Cum autem sic diu perseverasset, impetraviimus omnium suorum Sororum accessum ad pedum oscula beatorum: quæ eo ordine successive quo venerant abierunt. Et cum Pontifex ipse genitricem B. Columbæ serius examinasset, optasset eam amoveri, aut maluisset sic dimissam decedere: sed quia strictis manibus fimbrias illius complicaverat, et articuli manuum ejus potiusse frangi potius quam flecti, oportuit omnino expectasset. Devotius instabat Orator Regis e Hispaniarum, ut ea quæ intra suos digitos Pater-nostra tenebat, abstulerit, cumque sic ut munere regio donassem: id nihilominus attentasse timui.

sub quo rop-
tam diutius

b

ac deinde
sibi reddidit
allocutus.

c

107 Post moram excitata assurrexit, et propius adstans interrogata, prudenter respondebat ad singula, eadem qua con-ueverat simplicitate et modestia. Cumque Papa de magis arduis am interrogasset, iterato in extasim cessit, et quasi lapidea remansit. Stupefactus igitur ipse summus Antistes, tamquam comminatorie mihi indixit: Caverò, Pater, quia ego sum Papa: referasque de hac, sicut sentis, meram veritatem. Eram haud procul genuflexus. Alta voce, respondi: Beatisime Pater, scio utique d, quia tu es Christus: et ego dico veritatem.

d

condem iter-
rum raptam
Antorem de
ipsa inter-
rogat:

108 Qui assistebat Reverendis. D. Cæsar Borgia, vulgariter nuncupatus Cardinalis Valentia, publice dixit: Beatisime Pater, pro certo credendum est, si Magister Sebastianus sic dicit de ipsa. Annis namque superioribus ipse, utpote rei hujus doctus, hic coram me plurimum am carperat, dique cavillatus est. Similiter Reverendiss. D. Cardinalis Senensis, demum Pius Papa III, voce plena coram de

cui sanctita-
tem ejus
testantur

attestantur
Card. Val-
entinus et
Senensis,

integritate vite ipsius B. Columbæ atque de sanctimonin diligentius ac plenius peroravit; nobisque non parum aggravando opposuit, venerabilem ipsam Virginem Senas petentem extorsisse: concives quippe sui Senenses serius eam instruxerant de illa: qui etiam apud Sereniss. e Christianissimum Regem Franciæ, illud transeuntem, quasi proprium jus eam impetraverant. Qui autem circumstantibus admirabantur: nonnulli zelo nostræ Religionis angustabantur, ne res terminaretur in confusionem. Tandem expergefacta ipsa Virgo, ad omnia sapienter et authenticè respondit, ita ut beatisimæ Antistes eam plurimum laudaverit, eique beneplacita quæcumque obtulit. Postremo ipsa gratiam suæ Sanctitati habuit de Jubilæo, quod in suo altari S. Catharinæ Senensis consecrasset pro fabrica sui monasterii. Ferunt Sanctitatem suam ab ea pro tunc etiam audivisse, quod sibi profecto e venerat, quia scilicet de lecto cecidisset nocte præcedente. Cumque Pontifex ipse maximus de choro processisset, ante ipsum altare S. Catharinæ devote genuflexit, ibique diutius oravit; nec inde discessit, antequam uterinum fratrem ipsius beatorum Sororis, nostri Ordinis tunc Novitium, benigne benedixit: iteravitque per Brevia suæ Sanctitatis Jubilæum ibidem tribus annis sequentibus, Ecclesiamque ipsam Indulgentiis quibusdam, subsidiis, et honoribus donavit.

unde Ponti-
fex ei beni-
gne confir-
mat gratias
factas.

E

109 Zelantissimus nostri Ordinis Dominus Protector, Reverendissimus et semper Colendissimus D. Oliverius f Carafa, accessit primis Professoribus nostri Conventus, in domo celebris ac permagnifici Joannis Pauli Ballionis, intra thalamum generosæ neptis suæ Reverendissimæ D. Hypolitæ, de illustri prosapia Comitum Romanorum, sciscitabatur prodentibus de ipsa B. Columba. Qui, cum opinio variaretur, dixit: Non sic dicit Magister Sebastianus. Ego quidem consequenter respondi. Reverendissime Domine, diu eam despexeram, et neglexi virtutes ejus aliquando: nunc autem Jesum testor, quod ipsa pia et innocens Christi Virgo Columba est vera ancilla Dei. Reverendissime Domine, revera delinquentibus et peccatoribus valde compatiatur, Religionem nostram summo opere veneratur, et Fratres ipsos intentissime in Christo amat. Cum sic loqueretur: tumens caritatis affectu, coacte gemens effudi lacrymas. Quidam deridens dixit: pro nihilo faciles senum lacrymas, ac me seductum. Omni tandem modestia ac probitate qua decet Reverendiss. Dominatio sua nos cautos reddidit, integerrime adstetit, atque in omnibus semper fuit auxilio propitius.

Card. Pro-
tector

de eadem
optime sen-
tit.

F

110 Die vero una cujusdam festi, celebratis Vesperis, astante multitudine in sacello S. Petri Martiris, mihi dixit: Pater, placeat caritati tue affare mihi racemulum agrestis vire. Quo facto collegit panca grana, et succavit: Postea rogavit, Afferte mihi et potum aque. Qui cellam petens nostram, inveni supra mensam jam positam pro cena lagenusculam crystallinam et cythrum Reverendis. D. Cardinalis Beneventani g, qui nos sua beniguitate dignatus, illic personaliter declinaverat illo tempore, et nos omnes multis elemosynis recreaverat. Statim aqua plenam, palam per ecclesiam reversus, obtulit ipsi piæ Virgini, quæ petit signari signo sanctæ Crucis: deinde in sancta hilaritate bibit bonum haustum ipsius aque. Quod cum Reverendissimo Domino narrassem, voluit phialam ipsam et cythrum quasi Reliquias piæ servari. Secreto postmodum mihi exposuit ipsa, quia ideo id etiam publice fecerit, quoniam audierat quosdam non recte divulgasse, quia, quod scilicet nullo alio sustentaretur nisi Eucharistiæ Sacramento: quamvis hoc verum fuerit in tota Quadragesima.

Ipsa publice
atquid su-
mit,

g

ut sciat
non vivere
ex sola Eu-
charistia.

A 111 Interea Reverendiss. D. Cardinalis h Sanctæ Crucis in Hierusalem, qui de ipsa nobili stirpe S. Dominici duxit originem, vocato ipsarum Sororum Magistro, qui diutius B. Columbam in Confessione audierat, opinabatur ab eo plenius informari. Cumque cognovisset præfatum imperitum in sermone, et interpretatione ignarum, dixit; Debuissent huic Virgini præponere viros venerandos, sanctimoniam approbatos et doctrina, qui veritatem cognoscerent ac testes fuissent idonei suo tempore. Quam ob causam indixit ex parte Domini Pape, in proximo velle deputare illic sagaces mulieres, quæ eam caute observassent per quendam, intra cubile ipsius B. Columbæ, exclusis quibuscumque (dignatus nihilominus id apud nos totum haberi) non forte facto periculo defecisset, et sua sacra Religio mentita fuisset, quam pro certo Dominatio sua devotissime colit patrocinaturque. Nempe apud quosdam incredibilia videbantur narrata ex parte, præ aliis de tanta abstinentia. Oportuit igitur ipsi Virgini diligentius cuncta narrasse, atque seorsum interrogasse proximas magis clientulas. Quæ pacifice audiens, sensim respondit, Aha! inquit, Pater, quare hoc? quia non opto placere hominibus. Hæc nimirum dona non suat ex virtute nostra, sed indulgentiis Dei; ideo non oportet ostentare, sed exigitur cum omni humilitate custodire. Sed cum iterato suaderem ob Pape majestatem imperantis, læta dixit; Fiat ut jubet Sanctitas sua: tantomodo consuetos cultus et orationes non velitis impedire. Altera ergo die in medio ecclesiæ S. Hieronymi, extra portam S. Petri, suæ Reverendiss. Dominationi exposui, propter adolescentulas puellas ipsi collegio Sacerdotum ipsam simplicem ac bonum deputatum fuisse, eo quod non expedit confidere de omnibus, quibus non nulli tentassent seculari favore prædici, obliqua forte intentione: atque pariter obtuli quod ad beneplacitum Reverendiss. Dominationis suæ deputaret mulieres pro certitudine negotii: verumtamen religiosas mulieres et honestas ac bonæ fame, nequaquam feminas Curie, propter nobiles virgines monasterii. Qui continuato sermone in multis interrogavit: sed cum ad singula respondissent, tandem dixit: Non oportet procedere ulterius: quoniam et si quid numeret alimentis, veritatem virtutis et gratiæ non suspenderit. Injungimus tamen vobis sitis vigiles, si revelaverit quidquam de communi statu Ecclesiæ aut ipsius summi Pontificis. Multa quidem per huiusmodi abstinentes Virgines revelantur a Deo. Quæ postmodum alloquentem apud ecclesiam nostram ipsum attentius audivit, etiam ob reverentiam S. Dominici, quem satagebat imitari pro posse.

C 112 Venerunt deinde Reverendiss. Joannes Lopez Episcopus Perusinus et alii quidam sanctissimi Pape primi Secretarii, haurire ab ea quædam secretiora dicta. Rursus venit D. Gratianus, Secretarius Papæ, cum Secretario quodam Christianissimi Regis Franciæ, qui allocuti sunt eam in oratorio sui monasterii: auditique oraculis impetrabant apud Deum illius suffragia. Quidam præterea Dominus Archiepiscopus à Cartagenæ ab ea impetraverat duo alba scapularia, suta videlicet de manu sua, alterum pro Illustrissimo Rege Hispaniarum, et aliud pro Regina k, quod ipsa benedixit vultu in bonorem S. Catharinæ Senensis, quæ cum quibusdam piis Reliquis et orationum signaculis dedit. Multis etiam nobilibus et infirmis similia transmisit, qui demum muneribus et elemosynis consueverunt persolvere gratiam. Per idem tempus plures Reverendissimi Cardinales allocuti sunt eam, et non pauciores Episcopi et ipsius Curie prestantes Domini, multaque aliæ utriusque sexus spirituales ac religiosæ personæ. Tantaque humilitatis denique erat, ut nunquam

sine Confessoris sui præsentia cum adveniente seculari loqui præsumpisset, semper timens ne aliquid præter [decorum] dixisset aut sinistre.

E 113 Mirabile præterea et omnino divinum, quod cuicumque respondisset seu lequeretur, penitus absque artificio verbi, omni procul audacia et lædio, non fatigabatur: eandem quippe cum supremis et infimis aut quibuscumque simplicitatem servabat et mansuetudinem. Nemo unquam scandalizatus recesserat, etsi eam tentare venisset aut arbitraretur secus: quin potius omnes mirabantur super dulcedinem sermonis ejus, et humilitatem lenitivi eloqui et devoti. Trahebantur admodum ejus spiritualibus monumentis, caritatis scilicet et sanctæ pacis, in verbis sapidis et Angelicis, quæ procedebant ex ore ipsius Virginitis: idcirco opinionem sanctitatis et auctoritatem tantum obtinuerat, ut se feliciores arbitrantur, si parum quid de manu sua fuissent consecuti, etiam fila de fuso. Utiq[ue] graviorem estimationem acceperant circumstantes undique populi: nam sæpius, cum quid eis porrigeret minus suppeteret, incidissent frustra vestimentorum: quæ, tamquam pia ovis, nulli suum vellus denegabat. Propter instantiam petentium distribuebat ut plurimum signata orationis[que] quæ vulgariter Pater-nostra dicuntur, semper in numero aliequum mysterii, Trinitatis scilicet, aut Vultu Christi, vel gaudiorum S. Mariæ, aut novem ordinum supernorum civium, et similia, quod etiam verbo explicasset. Multi quæ emerant porrexissent, aut suis manibus attractasset: quæ omnia, sua columbina simplicitate, Columba ipsa, pio quodam affectu, quomodo libet cuilibet rogata complacuisse, cum omni prudentia et caritate.

F 114 Ceterum multa elemosynæ ultro sibi conferebantur, tum præcipue etiam pecuniæ, quas necessitas humanæ conditionis opportune videtur exigere. Etiam crebro rogata, neglexit, vel saltem aliquæ seorsum data, pro sua invalida nature, deputasse, utpote quæ tunc curam in Deo jactasset: potius communitatis amor, quam profectus fuerat pauperum sincerissime amplectebatur. Præterter inexpectam adhibe aures: refero pro certo) quoniam ab omni cupiditate erat aliena, voluissetque illico in Dei cultum dispensasse, aut Sororum commoda et monasterii, vel in subsidium pauperum et infirmorum, [quidquid] hactenus servaverat, [sic]t) magis tunc expertus fui. Recepsit nihilominus libentius per manus Magistri Sororum aut Priorissæ, nisi quis ei secreto contulisset: quæ tamen assignabat quantocius, et quantumlibet parum totum dabat: nilque sibi commodi impetrasset, quo tempore sollicitudine nostra, usque ad summam sexaginta Ducatorum fere, apud eantum mercatorem deposuimus pro arbitrio Priorissæ, præter partem quam suo muto pro concessu chori ipsius monasterii retinebam. Cum divites et potentes viri se illi exhibuissent liberales, proponebant eis per nos solvere calices et paramenta Missæ, vel fabricam monasterii. [Si quando] oblatas sibi vestes induisset propter pietatem donantium, postea subrogat Sororibus. Quasunque confectiones hilariter recepsisset, etiam si secreto didisset: proximi tamen sibi Sacerdotibus et Confessoribus distribuebat aut infirmis, nec non et simplicibus puelis propriis manibus in ore propinabat. Præsumperam aliquando snadere bonitati suæ, ne zaccaro condita aut cultu pigmentario clam reciperet, sed ea res perperit, non forte opinarentur ipsam similia comedere. Ipsa vero reverenter sic intulit: Pater, obsecro permittatis eis suæ devotioni satisfacere, juxta illam quam in me deferunt pietatem: neque enim decet nos uti superfluitate; sicut autem omnia in laudem Domini nostri Jesu Christi.

mira comitate et prudentia agens cum singulis:

elemosynas vero acceptas

ad communis usus convertit;

nam electuaria oblata recusat.

A

ANNOTATA.

A. SEBAST.
CONFESS.
ET MS.

a Adeoque die 6 Junii : causa autem exorandi Roma fuit metus Caroli, Francorum Regis, ibidem tunc prævalentis.

b Addit Albertus, quod ministri excitare eam volentes calcitrantes pupugerunt, et supra humeros impreserunt annulares adamantinos; ex verasimili magis conjectura, ut credo, quam quod alicubi hoc expressum repererit: multa enim hac capite satis rhetorice narrat, ut cum inducit Fr. Sebastianum proferentem circulos ejus ferreos ac disciplinam, aliisque similia, quæ non attinet indicare singula.

c Nempe Ferdinandus, Hispaniarum Rex, Legatum miserat: eundem credo qui Venetiis interfuerat sanciendo federi contra Gallos in favorem Pontificis, quod ibi promulgatum erat in Dominica Palmarum, nec frustra: adversariorum enim numero et potentia territus Carolus, satis habuit Regnum Neapolitanum Francis asservisse, et trepide satis ex Italia discessit.

d Videtur usus verbis, quibus olim Martha Joann. xi, 27, non utique in proprio sensu, sed figuratè, quasi diceret, Tu representas Christum, cujus es Vicarius.

B

e In MS. quidem nostra legitur Ludov. verum Ludovicus XI nunquam pedem in Italiam tulit, ablitque anno 1483; Ludovicus vero XII primùm regnare cepit anno 1498: apparet ergo prioris filium, posterioris patrem intelligendum, scilicet Carolum VIII, qui anno 1494, Romam tendens, Senas transit 2 Decembris: et videtur Auctor incertus de nomine, captum scribi non ausu perterere.

f Hic est ille Oliverius Card. Caraffa, qui solus multorum Pontificum facta rerum gestarum gloria æquavit, ut videre licet in novo Oldoini nostri Ciacconio (nam velus paucæ admodum habet) creatus anno 1434, defunctus 1511, Romæ apud Prædictos ad Minervam primùm sepultus, sub hac titulo: Oliverii Caraffæ Neapolitani, Ordinis Prædicatorum Protectoris, rari exempli depositum: qui vixit ann. lxxx, menses x, dies x, Sacri Senatus ornamentum: obiit xiii kalend. Februarii. religiose iustepideque, magno sui desiderio relicto. Est autem corpus postea translatum Neapolim, cujus fuerat Archiepiscopus, ad Cathedralē, in sacellum ex suo testamento constructum.

g Fuit hic Laurentius Cibo, Innocentii Papæ VI Nepos, Beneventanus Archiepiscopus creatus a patre anno 1486, et 1583 defunctus.

C

h Bernardinus de Caravajal Placentinus, creatus Cardinalis anno 1493, qui quomodo S. Dominicum sanguine attigerit, aliis explicandum relinquo. Obiit Ostiensis denum Episcopus an. 1523.

i Tamagus de Salazar, ad 28 Januarii, tæzens Catalogum Archiepiscoporum Cartaginensium, ait, quod prædictus Bernardinus, hoc ipso in quo versamur anno 1495 titulum illum cesserit D. Joanni de Medina, qui eum tenuerit usque in annum 1507.

k Isabella, Ferdinandi Catholici uxor, per quam Castelle regnum Aragonico junctum est.

CAPUT XIII.

Satisfit variis variorum, circa B. Columbæ spiritum et abstinentiam, objectionibus ac questionibus.

Nec ab re commemorasse censeo, quanta adversus Christi Virginem generatio illa querula opposuisset. Non nisi importune et majora percontata fuisse memini, absque dubio Curiales, curiosum genus et censors hominum. Multi enim utriusque sexus homines, etiam religiosæ professionis, sub

specie caritatis, crispatis buccis, voce tamen stomachati, improbe arguebant velut errores patentes, quod videlicet nominaretur Sancta. eique alatenus loquerentur genuflexi; quodque nonnulli tamquam pias Reliquias abscedissent ejus vestimenta; quod etiam præter normam suæ professionis incederet discalceata, in maximis quoque algoribus: non parum aggravantes quod loqueretur quomodocumque in ecclesia, eo quod juxta vulgatam Chrysostomi sententiam: semel est locuta mulier, et totum mundum subvertit: tum quia præberet occasionem tumultus et scandali, ex mutua virorum ac mulierum confusa frequentia. Horrebant permixtissime usum Eucharistiæ, quo reficiebatur abquando quotidie, nonnumquam præter statutam horam; quasi ipsa ostendasset ex superstitione, ob vulgares laudes et famam ad posteros, ideoque etiam finxerit non comedere.

116 Constat itaque cavillantium ejusmodi insectiva fuisse: sed facilius objectiones diluissent, si Scripturas inspexissent. Liquebat nihilominus malevoli invidie hominis esse, non modo celare, sed etiam depravare spiritualia dona, quæ ipsa Christi sponsa fuerat divino munere consecuta. Sancti quidem sunt, ut ait magnus Athanasius, quotquot fidei sunt rectam cum operibus consecuti, vel si nulla edant miracula. Sed et Chrysostomus super istud, In sanctitate et justitia coram ipso etc. Est, inquit, sanctitas apta circa Deum aequitas, justitia vero quæ circa homines: puta quod aliquis reverenter exequatur divinam, et quoad homines laudabiliter conversetur. Et Sanctus Doctor Thomas Aquinas dicit: Sanctitas quidem importat puritatem consecratam Deo; innocentia, proprie puritas est ad proximum: duo sunt enim quæ faciunt sanctitatem, castitas et sobrietas, quia per delectabilia carnis maxime inquietatur anima. Opponuntur itaque specialiter sanctimoniam peccata carnalia, gula et luxuria: ideo qui vult habere virtutem castitatis, necesse est laboribus dari, vigiliis insistere, et macerari jejuniis. Interpretes nostri, quod dicitur, Sanctus, etymologizant, ab Agios a, quasi sine terreo affectu: quibus similiter viventibus scribit ille qui dixit, Dilectis Dei, vocatis Sanctis. Sed vere ex ore infantium perfectissi laudem, Domine Jesu, qui tibi desponsas virginales animas. Senior gratia fuerat ipsius populi vulgata sententia, quæ Christi Virgo Sancta colebatur.

117 Rursus genuflexionibus, quibus nos humiles reddimus, Dominum ipsam veneramus, qui in Sanctis suis virtutes operatur; ut scilicet videntes opera nostra bona, glorificent Patrem nostrum qui in calis est. Nihilominus possumus, propter intercessionem vel exemplum, et Sanctos ipsos dulia venerari. De vestimentis vero quomodo potuit usum fidei pia Columba negasse, ad quam hortatur vivens et vita functa? præclarissimum imitata Patrem suum, scilicet. Dominicum, qui cum Romæ degere, et post maxima sanctitatis indicia jam celeberrime esset nomen ejus: erat populi reverentia et devotio tanta, ut beatum se putaret, qui posset ipsum contingere, vel aliquid ejus habere inersisset. Et cum a Fratribus a tali præcise compescerentur; Sinite, ait, eos suam devotionem perficere: congratulabatur enim fidei proximorum. Fidelissima quidem judicator mulier, quæ a fimbriis curationem speravit, propter quod sanitate consequitur Marci v. Quod autem Christi Virgini, præter normam deponitur, proinde ipso verbo refellitur, si.... Præter, id est, Supra Regulam exponitur, et non accipitur pro Contra. Similiter etiam legimus ipsum beatissimum Patrem S. Dominicum ut plurimum nudis pedibus in itinere ambulavisse.

respondet
Auctor,

E

non male
Sanctam dici
quæ sancte
vivit,

a

F
coque nomine
ipsam potuisse
honorari,ac permitti
ut devoti
vestimenta
carperent,nec reprehendendum quod
nudipes
incederet,cap. XXXVI
Varis varia
tunc obre-
cantibus,

A 118 Quod autem interdictum, Mulieribus loqui, non permittitur, verum est de publica annuntiatione doctrinæ, eo quod docere prælationem dicit et præsentiam ab aulicis Ecclesie: et ideo signanter Apostolus dicit, In ecclesia: private tamen eis permittitur. Sed dicant Saeculi, quoniam a revelatione non excluduntur mulieres, quibus multa revelantur sicut viris: gratia enim Spiritus sancti non discernit inter virum et mulierem. De pluribus quidem legimus quæ instinctu Spiritus sancti dabant consilia, et eruerint populum per spiritum prophetiæ: quibus etiam congrue conceditur de orationibus ac lectionibus, quas mulieres in suis collegiis proferunt. Quin etiam, sicut Corinthiis exponitur cum instruantur de donis in primitiva Ecclesia, inquit Doctor Sanctus, si aliquis loquatur lingua, id est, dicat visiones vel somnia, huiusmodi locutio non fiat a multis, sed secundum duos, id est, duobus: et si necesse fuerit secundum multos, tres. Quæ consuetudo adhuc partim servatur in Ecclesia: nam Lectiones, Epistolæ et Evangelia habemus loco linguarum: ideo in Missa secundum duos servatur, quia solum duo dicuntur quæ pertinent ad donum linguarum, Epistola scilicet et Evangelium. In Matutinis fit secundum multa, scilicet tribus Lectionibus dictis in uno Nocturno: antiquitus etenim dicebantur Nocturna divisim, secundum tres vigilias noctis, nunc vero dicuntur simul. Quia igitur unusquisque habet aliquod speciale donum, alius psalmum, id est canticum ad laudandum nomen Dei; alius vero doctrinam, id est prædicationem, ad instructionem morum vel expositionem et spiritalem sensum; alius apocalypsim, id est revelationem vel in somniis vel in visione aliqua; alius linguam, id est donum linguarum vel legendi prophetias; alius interpretationem; Omnia, inquit, ad ædificationem flant.

119 Quod vero subinfertur de scandalo, per hoc plene rejicitur: quia scandalum passivum, quod ex bonis spiritualibus oritur, cum scilicet voluerit malitia talia impedire: est scandalum Phariseorum, quod Deus docet esse contemnendum (quædam tamen propter pusillorum ignorantiam aliquando sunt differenda: si quo minus reddita ratione non respiciant, jam suam malitiam expriment, quam ob rem huiusmodi bona opera non sunt dimittenda. Sacriligum quidem est Spiritui sancto resistere: sed vere temerarium genus et iniquum: nam quare sacramentum pietatis, quod arreptitiis et amentibus non negatur, horreant innocentibus virginibus communicari; atque id quod illius primitivæ caritatis fervens Ecclesia usu approbat, hi miseri nefas dicant?

Adverto plane quod a debuis novissimis iniquitatis superabundantiæ ac nimis tepiditæ caritatis trahant ad omnem sententiam conscientias: sed summi Doctores maturius ponderant. Iste panis, inquit [Augustinus], quotidianus est: accipe quotidie quod quotidie tibi prosit: sic tamen vive ut quotidie merearis accipere. Rursus, quia in pluribus hominum impedimenta multa devotionis huius occurrunt, propter indispositionem corporis aut animæ, quasi ad illud quotidie accedere non sit utile omnibus hominibus, sed rite preparatis, ideo dicit. Quotidie Eucharistia Communionem accipere nec laudo nec vituperor. Sed neque Christi Virgo in Quadragesimis præsumperat quotidie præter sacra vestigia Patrum suorum: nam de beatissimo Patre S. Dominico legimus, quod etiam eodem vulnerit diebus singulis divina mysteria celebrare. Idem habetur de S. Vincentio, quod videlicet omni die Missam cantaverit, et, et prædicaverit consequenter. Taceo de clarissima Virgine Senensi S. Catharina (cujus sacris ritibus per omnia Columbæ erant, sicut prædicimus) ac de reliquis innocentis vitæ acris Virginibus, quæ

in sua Religione ea tempestate præcesserant. Illud, Præter horam, ignorat Ecclesia; quæ nocte media et diluculo, mane ac meridie, et etiam vespere jungitur salutari suo. Quod ultimum de intentione opponitur, magistrali dicto sapientissimi d. Græcorum; illico sequestratur, quod scilicet in te sentis, in alio credis: abdicatque tales garrientes et sententia dulcissimi Salvatoris, Hypocrita, eijce trabem de oculo tuo: oculi enim B. Columbæ oculi columbarum. Procul dubio oculus ejus oculus simplex, qui illuminat tanquam lucerna fulgoris ad vitam æternam. O beatam Virginem, quæ in omnibus illius primitivæ Ecclesiæ simplicem infantiam, ipsiusque vetustissimæ innocentie quæ fuerat in deliciis paradisi, sancto Spiritu instigante, regulam nobis ostendit! Aptè igitur eos qui Christi Virginem impie suppressere nitebantur, ostendimus adversatos fuisse frustra: ac dum in luce cæcitant, proinde se ipsos offendunt: coacti quoque et invitati eam laudant, dum quasi in suspectam sævire moluntur; tantoque clarius extollunt, quanto astutius impugnant.

120 Intelligentes autem et admodum validam mentem habentes, quidam scilicet viri disciplinis philo-sophicis et nature eruditi, haud ignari litteris sacris, nec non priscorum gestis cauti ac veterum dictis, de ipsa extasi et suo huiusmodi raptu subtilius seiscitabantur, quasi delirassent in delirio, an fuerit arreptitia, vel laboraret humore terrestri, vel suo rationis privata pythonzaret et quasi eurgumena; quia occulta quedam et sinistra quorundam quandoque proferret, quod videbatur contra caritatem proximi. Fabulabantur insuper de Circe, de mulieribus stabulariis f, ac de Mercurio, qui solvissent hominum mentes, eosque mutassent in bestiarum formas, abdicassentque nonnullos duris curis. Erat illis etiam disceptatio de pristinis Sybilis. Admirati quidam in tantum fuerant ut suspicarentur eam fuisse phantasma: eorumque nonnulli, periti in astris, flagitabant horoscopum. Tentabant medici consequenter, ob veritatem suæ abstinentiæ, de unguibus et capillis: scrutabantur de sudore aut odore aliquo, non minus de passione mulieris et secessu: observabant loquentis dentes, colorem faciei et acies oculorum. Comitabantur eos et cives ipsi, sensu astuti et perspicui intellectu, apud quos viget gymnasia doctrinarum, assiduusque est conflictus periculo litterario, ac iuge spectaculum examinis rigorosi. His jungebantur sapius et Proceres, nec non circumstantium urbium Primores et heroes nostri ævi: et cuiuslibet licuisset sinistram referre sententiam.

121 Veruntamen insistentibus devotius et humiliter, ad singula suggerere Spiritus sanctus: opportunum quippe fieret scrutatæ geminas sententias Summus namque Magister Dominus Jesus Christus, ovium liporumque discrimen (faciens), ex fructibus pendere examen docuit, ac terminare iudicium. Constat autem pro certo limpidam Virginem nil commune habuisse cum satana: neque enim in factis convenerat vel affectu, quæ relecta spiritualibus donis plena fuerat sanctis operibus. Equidem quando movetur homo secundum rationem, ut ait Sanctus Aquinas, movetur a Spiritu sancto; secus est a ratione perturbata, quia tunc dicitur arreptus. Haudquamquam atræ bilis humore fudalatur, aut inordinato g malenconico Virgo, utpote regulata suprema abstinencia. Non vexabatur, ut laborant energumini; neque velut incantatrix, usa fuit aliquando superstitione: aut in ventre, sicut pythionissa, demonem sortita fuerat Virgo casta: quæ potius devotione hilari et læto animo subdita Deo, iuste gradiebatur in lege Domini, scanderetque semper ad culmen perfectionis et celestium. Quod autem

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

d

Math. 7. 5

cap. XXXVII

E
Philosophis

e

f
et Medicis
eodem scru-
tantibus

F

respondet nihil
dubio licet
fraudis
subesse,

g

occulta

A
aut in ecclesia
privatim
locuta sit:

B

b
nec curandos
qui scandalizantur

C

b
illius frequen-
ti Communione.

c

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
nedum ven-
nefici :

A occulta contra caritatem minime dixerit, patet I ad Cor. xiv. Occulta, inquit, cordis ejus manifesta fiunt, et ita cadeo in faciem adorabit Deum, pronuntians quod vere Deus in vobis sit. Fabulis autem Circaeis aut Mercurii vel nefandorum seminarum nequaquam maculari poterat, aut præstigiis quibuscumque magorum. Liqueat perinde, quoniam neque demonibus suppetit facultas transformandi homines vel quoad figuram, nisi fantasticam apparentiam finxerint, aut exterius aliquam novam formam. Divinum quippe est mutare naturas, similiter renovare mores ad salutem: puta impudicas mentes, habitu depravatas, reformare sanctas, et Spiritui sancto etiam in medio lupanaris reddere dociles: sicut de nobili illa clarissima Virgine Agnete Martyre habetur, quam profani tunc Sacerdotes mentiti exprobraverunt: Tolle magam, tolle maleficam, quæ mentes mutat et homines alieunt; eo quod videlicet impetrasset a Deo resuscitatum juvenem prædicare Christum Sic et Beata Columba in digito Dei destruebat prestigias magorum. Sibylla nomen, Dei mens interpretatur vel divina sententia, quia potitur locutionibus divinis, quasi dixerim Prophetissa: et sic non negatur. Si rursus phantasmas, apparitionem vanam interpretaris; nos plura illius experti, dicimus, eam apparentem humanam Virginem, et in veritate etiam ancillam Christi existentem. Natalem ipsius horam jam præmisimus: quid tamen in horoscopo sentiant, tacent. Sciens nihilominus pro certo: quod gratia non destruit naturam, sed perficit: et quod ea quæ sunt gratiæ natura non attingit, quantumlibet scrutetur. Ordo namque causarum ostenditur, ut in pluribus: etsi ex defectu passivi quandoque refrangitur, est ut in paucioribus, quod esse inter necessarium et possibile dicitur a sapientibus: nescit tamen naturalis quid supra operetur Deus. Hæc sola ratio cognoscitur, quia sic placuit Altissimo, quæ cum suscepimus jubemus habere gratias. Sic igitur in regeneratione sua Christi Virgo sortita fuerat optima charismata, veluti desper ostensum fuerat a visibili columba.

sed neque
naturæ ad-
scribendum

quod opus
est gratiæ

Idem etiam
secretiora
naturæ in-
terrogando
scrutatus,

B 122 Ut etiam petitionibus tantantium satisfacere pro posse, aggressum feci coram pia Virgine de originali iustitia primorum parentum, ac de illo innocentie statu, qui fuisset in deliciis paradisi: devotam quippe considerationem docet liquido Doctor sanctus. Igitur propositus de cibi indigentia, tandem de emissionem superfluitatum intuli consequenter; ita variato sermone, quod ordinatis præmissis interrogassem eam de conclusione, videlicet, Evenit sic vestra caritati, an ne? Et si meditationi ejusmodi intenta quandoque tacuisset, facta instantia, quod optabam obtinui. Et primo, quia naques et capilli grossiori parte alimenti perficiuntur, ab ipsa anima ut vegetativa, ob aliarum partium cū-todiam, habeanturque de integritate hominis, idem etiam sapientes hujus sæculi observant in abscissione eorum sicut in aliis membris. Vidimus nihilominus et in ea utrosque aliquantulum angere: fortorem autem seu quancumque putredinem nemo in illa quandoque percepit: neque ego, ignei satis olfactus et acuti. Potius (ex refero pro certo) pluries expertus beatam ipsam Virginem fragrantiam quandam sapius emitte ejusdam suavissimi inominatque odoris, quoniam delectari ferebamur præ admiratione suspensi. Nec olefecerat solus: sed et utriusque sexus multi alii. Sudore vero aut defectiva quancumque superfluitate putredinis omnino caruit: sed ut plurimum gelida erat, vel quasi febricitasset fervida: forte aliquando quia evaporasset humecta. Commune vero mulierum passionem non ignoraret interrogata Priorissa, respondit illam ab hujusmodi fuisse alienam. Cujus rei illustrius censor est clarissimus ille

quomodo in his
se habuerit
explicat,

Philosophus et Doctor, Albertus magnus, in nono D libro de animalibus; Ego, inquit, vidi quasdam virgines castas, penuriis et vigiliis macerantes corpora, quibus nunquam accidit menstruum, ut plurimum viventibus per multos annos, et ex hoc non infirmabantur. Similiter præmiseram de actibus digestivæ virtutis et expulsive, atque de decenti separatione fecum: quodque oportuerit in pluribus diebus reliqua vel saltem accidentia illa relinquere aliquid luti pro secessu, et similiter contingeret de potu. Quæ libera simplicitate respondit: Pater, cum biberim, effundo utique aquam. Id tamen postmodum vidimus multi nostrum oculata fide, omnia scilicet intestina aere plena tantummodo et vento, et modicum luti in fundo alvi, parumque aque in vesica. Physicus quidam peritus de iberæ deposuit coram Reverendo Umbria Legato, probatissimum signum sue abstinentie ipsa dentium ejus accidentia. Colores vero faciei sequebantur affectus, nunc quidem rosei et vivid, statim [autem] pallida erant quasi de marmore, nulla tamen in membris adducta deformitas. Intuitus illius tanquam veræ columbæ, et erecti sapius ad colum.

123 De pulsu etiam inter se disserebant, qui percipi minime poterat durante raptu; et pariter de respiratione, quando junctis labiis neque aëres videbantur moveri: erantque ancipites et nutabant, an ita suspensis suis actibus vitales vires animæ tabescerent aut corrumpenter desidia, quia destructis potentiis festioasset interitus. Lassi tamen jam non minus quam facti evidentia convicti, nequaquam præbere honorem virtuti ejus gratuite, sed maliciose ostentare naturam, quasi operaretur, non bonitate moris et gratiæ, sed necessitate nature; introducentes auctoritatem divi Hieronimi i ad Asclepium. Homo scilicet nexus est Dei et mundi; eo quod in se intellectum divinum habet, et per hunc aliquando ita supra mundum elevatur, ut aliquando etiam mundi materia sequatur conceptiones ejus: sicut in optime natis videmus hominibus, qui animabus suis agunt ad corporum transmutationem, ita ut miracula facere dicantur. Hinc dixerunt causari fascinationes, quia anima unus agit ad alterius impedimentum, per visum vel alium sensum: etsi perinde rationale animal se mundo fecerit inferiorem, quia honore humanitatis exutus, proprietatem accipit bestiarum, et fit per concupiscentiam porcus, per iram canis, et leo per rapinam: quod et Plato secundam vocavit incorporationem animarum. Similia etiam dixerit de imaginatione Avicenna, et Galenus de Accidente et morbo: propriumque est homini et soli honestum prosequi et verecundari de turpi. Similiter ordinare passiones virtutis ordine, et continere ea quæ sunt in sensu ad limitem rationis, est plussquam commentatore recitasce, naturam produxisse Sibyllas, et a natura agi. Sed, sicut in suis sapientibus dixit Plotinæus ille magnus, qui scientiam suam ultra astutum que in ipso extendit, est sicut pastor debilis cum multis ovibus.

124 Sapientius Theologi nostri sapient, vetustosque illos Philosophos longe superant, tam rerum dignitate ac gravitate sententiarum quam acuminis rationum: et ab alto afflante Deo, despernisque docente Spiritu sancto, magis instructi in omni genere probitatis habentur. Excellentissimus namque Prophetarum illustrissimus ille Rex David, in celesti suo sacræ Theologiæ compendio, cantor ipse Spiritus sancti, oda centesima quinta decima, inquit: Ego dixi in excessu meo: ibi glossa Divi Augustini, Vel, in extasi mea, id est mente rapta ad superna. Dicitur enim Extasis, cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione revelationis sursum assumitur: Extasis enim Græce, Latini

E
refellitque
eos qui conan-
tur naturaliter
ea facta
suadere:

F

cap xxxviii
deinde Theo-
logice exponit

quomodo
extasis fiat,

A Excessus mentis interpretantur. Ex sancta autem doctrina beatissimi Thomæ Aquinatis plenius colligimus, Extasis esse, quando propter aliquid homo efficitur extra se ipsum, per appetitivam virtutem scilicet vel cognitivam. Homo namque est solam in se ipso per virtutem appetitivam, quando curat quæ sunt sua tantum : efficitur vero extra se ipsum, quando non curat quæ sunt sua, sed quæ proveniunt ad bonum aliorum : quod facit caritas, quæ non querit quæ sua sunt. De qua dicit Areopagita Dionysius : Est enim extasis faciens divinus amor, non sinens amatorem sui ipsius esse sed rerum amantem. Est autem in homine duplex appetitus, intellectualis scilicet qui dicitur voluntas, quæ ordine naturalis præest et movet ; et sensitivus qui dicitur sensualitas, utpote illi subrogata, ab eaque naturaliter movetur. Homo igitur dupliciter secundum appetitum potest fieri extra se ipsum, aut quando appetitus intellectivus totaliter in divina tendit, prætermittens iis in quæ inclinat appetitus sensitivus (sicut, ex virtute divini amoris extasis faciente, S. Paulus dixit, Vivo ego jam non ego, vivit vero in me Christus) aut prætermisso superiori appetitu homo totaliter fertur in ea quæ pertinent ad appetitum inferiorem, quomodo homo potius sub se cadit, velut ille qui vehementia iræ vel amoris insanit, de quibus scriptum est, Animalis homo non percipit quæ Dei sunt : et iterum, Illi sunt animales, spiritum non habentes. Et uterque excessus secundum appetitum potest causare excessum cognitive virtutis ; vel ex eo quod vehementer afficitur potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus aliis alienetur. Affectum similiter intendi (contingit) in appetitiva virtute, cum quis delectatur in iis ad quæ rapitur ; unde et Paulus se raptum dixit ad tertium celum, quod pertinet ad contemplationem intellectus ; et in paradisu, quod pertinet ad affectum.

sive in voluntate appetenda,
Gal. 2, 20

1 Cor. 2, 11

2 Cor. 12, 2

sive in intellectu cognoscendo:

125 Secundum cognitivam vero [homo] quasi extra se efficitur, quando extra naturalem modum hominis elevatur ad aliquid videendum. Profecto modus naturalis ipsius cognitionis humanæ est, ut cognoscat simul per vim mentalem quæ est intellectus, et corporealem quæ est sensus. Non aliter quidem habet homo in cognoscendo liberum iudicium intellectus, nisi quantum sensus fuerint in suo vigore bene dispositi : secus si aliqua virtute naturali stupefieri, aut quavis fascinatione religati, seu evaporatione impediti fuerint ; quando et iudicium intellectus pariter impeditur, sicut in mente captis, phreneticis et dormientibus patet, in quibus non est hominis elevatio, sed potius depressio, propter defectum virtutis, undecumque contingat. Cum igitur ex operatione divine virtutis, cui omnis natura obedit ad nutum, sicut patet in miraculis, homo ab ipsa sua naturali et propria operatione, quæ est intelligere mediante imaginatione et sensu, immutatur, extra se ipsum secundum cognitivam virtutem efficitur. Et cum agens assimilet sibi patiens, abstractio quæ fit virtute divina est supra hominem, et est aliquid altius quam sit hominis natura : ideo tunc proprie elevatio dicitur : et operatio ipsa, qua solis intellectualibus inhæret, omnibus inferioribus prætermittis, non est ejus in quantum est homo, sed in quantum in eo aliquid divinum existit. Operatio vero qua solis sensibilibus inhæret, præter intellectum et rationem, non est ejus, in quantum est homo, sed secundum naturam quam cum brutis habet communem. Et sic Extasis importat excessum mentis a se ipso simpliciter, secundum quem scilicet qui extra suam ordinationem ponitur.

126 Raptus vero supra hoc connotat quandam violentiam. Violentum enim dicitur, ejus princi-

pium est extra, nil conferente eo quod vim patitur. Unde raptus a Doctore sancto sic diffinitur : Raptus est ab eo quod est secundum naturam, in id quod est supra naturam, vi superioris nature, elevatio. Et aliquando quidem mens rapitur a sensibus ad imaginationem, ut divinam veritatem contempletur per quasdam imaginarias similitudines : qualis fuit raptus Principis Apostolorum Petri, Actuum xi ; Vidi, inquit, in excessu mentis meam visionem ; ac Dilectissimi Evangelistæ Joannis Apocalypsis 1. Fui in spiritu, id est avertis excessu. Aliquando autem rapitur mens a sensu et imaginatione simul ad intelligibiles immissiones et effectus, sicut fuit protoparentis Adæ Genesis 1. Immisit Dominus Deus soporem in Adam, id est extasis, dicit S. Augustinus, in qua creditur interfuisse celestis curio, ubi multa futura vidit, quæ evigilans de conjunctione Christi et Ecclesiæ prophetavit, ac de venturo diluvio per aquam, et iudicio per ignem : similiter S. David dicens, Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax. Rapitur et mens nihilominus aliquando ut contempletur ipsam divinam veritatem in sua essentia. Talis fuit raptus Magistri Judæorum Moysi et Doctoris gentium Pauli Apostoli, quod et nobis in patria Deus concedat per suam misericordiam. Rursus præmiserim, quoniam si sensus plures sint, unus tamen est aliorum fundamentum, videlicet tactus, in quo principaliter tota natura sensitiva consistit : nam per hanc sensum animal primo dicitur : et inde est quod immobilis hoc sensu omnes alii sensus immobilitantur, velut in somno accidit, atque a forti calore et frigore secundum tactum, sicut ab excellentiis propriarum sensibilibus ; remaneatibus nihilominus operationibus vegetativa animæ, quæ neque rationi obediunt nec voluntati ; sed complentur virtute qualitatium activarum et passivarum, calidi scilicet et frigidi, humidi et siccī. Puto idem iudicandum de resolutiva, ut corpus plus vel minus debilitetur. Intellectiva enim operatio nullo modo per se ois atitur aut amittitur, aut intentio aliqua exigitur, neque se impediunt, cum non sint cognitive quas oporteat suspendere : per accedens tamen, pro quanto organis sensum subservit, puta nutriendi et conservando, eorum dispositio variatur. Inde operatio intellectus impedit operationem partis vegetativæ, in quantum ad operationem intellectus requiritur operatio imaginativa virtutis, ad cuius vehementiam oportet caloris et spiritum concursum fieri : sic igitur impeditur actus nutritivus per vehementiam contemplationis. Ideo huiusmodi abstractione facta, corpus ipsius B. Virginis Columbe reddebatur quasi lapideum ; cunque excitari coepisset, mandabat, ut humiditate reparata officia gutturis et lingue prosequeretur, op'assetque per tractam aquam aridas refrigerare fibras.

127 Neque hæc frustra diximus : quod pro certo sæpius præmissis cogelamur, et replicare forte [seguimur] in sequentibus, si voluerimus ipsius sacræ Virginis Columbe extima dona recognoscere, ac piis proximorum petitionibus satisfacere. Dixim tamen pro nostro exigio posse : quoniam, sicut præmissimas, ipsa Christi Virgo, affecta plurimum dulcedine paradisi, atque tracta vehementi caritate Dei, frequenter rapiabatur ad celestia, sopitisque sensibus linquebat infima. Aliquando in aere elevato corpore tota suaviter ferebatur in Deum, et de iis quæ videret arcanis per enigmata multotiens, nonnumquam expressus ac liquido, revelabat : comminabatur quibusdam terribiliter, quosdam vero in bonis operibus inflammando ad perseverantiam hortabatur, atque ad directionem humanorum actuum plura prophetavit. Suam scilicet iurati est ducem, Pa-

D
A SED ST.
CONSP.
EX US
quid deinde
est raptus,

Ps. 115, 11

E

et quomodo
socius in no
sensibus

F
corpus reddi-
tur immobile.

In his natum
raptibus B.
Columbe simi-
lis ferebat

S. Dominico,
castitatis

A titatis ebur, Doctorem approbatissimum Apostolicumque Prædicatorem, qui omni Ecclesiæ Christi ad instar splendidissimi solis illuxit, sæpius orando, sive celebrando divina, aut resuscitando mortuos sanctam passus extasim, elevatus a terra, rapiebatur ad divina. Secuta similiter est S. Thomam, coeleste gazophylacium ac profundum sapientiæ divinæ scientiarumque oceanum, qui veterem Philosophiam, antea Christi cultoribus formidabilem, sua egregia virtute perdomuit, humiliumque Theologorum imperio mancipavit. Ipse namque Doctor et Virgo, Pater inclitus, stabat sursum mente raptus coram imagine Crucifixi, et divina contemplantur. Inde quasi trames de æterno fluvio, quam hauserat sapientiam, effudit abunde, et aquis æternæ vitæ Ecclesiam Christi perpetuo rigat. Laudabat eum devotissimus B. Columba dicens, Divinus Doctor S. Thomas, de universis Sanctorum floribus, nobis celestia mella collegit.

128 Imitata pariter est Senensem illam eximiam Virginem Cuthariam, alumnam ejus et matronam : quæ siquidem Dea dilecta Virgo hac spiritus elevatione iunctoquæ ascensu mentis in Deum, ab infantia usque ad finem, excellentissime clauit. Gradiabatur pro certo B. Columba post vestigia Patrum suorum in cellam vinariam, biblique vinum et lac post innocentem Virginem, fidei propugnatorem præcipuum, Magistrum Petrum, Christi Martyrem; post innocentem Virginem, supremæ vitæ inreprehensibilem, sermone fecundissimum S. Vincentium; post illustrem illam Regis Ungariæ filium, Christi Virginem, B. Margaritam; post B. Agnetem de Monte-politano, B. Joannem de Urbe-veteri, B. Margaritam de Castello *k*, ceterasque beatissimas Virgines, quæ tempore eam in eadem ipsa Religione nostra præcesserant : quarum animus sæpiissime abstrahabatur a sensibus, corpusque ferebatur in æthera, atque in suis virginibus corporibus figurabant spectacula martyrum, et frequenter passionem Christi expansis brachiis et extenso collo. Ita ut in quadam penosa contemplatione et dolorosa, etiam ossium collisionem contigerit audiri, imaginique Crucifixi, supra altare in eminenti positæ, se pari situ quandoque conjunxerunt, diutiusque permanserint et immobiles, cives alloquebantur æternæ vitæ, hominum secreta cognoverunt, et prægustaverunt æterna. O Felix ipsi Religio, a sanctissima Dei Matre instituta, ejusdemque advocacione promota, sua protectione defensa; in qua tam Patres ipsi Doctores celeberrimi, quam ipsæ illastres filie innocentes fuere Virginesque purissimæ, degentesque hac vita mortali tam mirabiliter contemplantur coelestia!

ANNOTATA.

a Etion *Q. Thomas 2, 2 qu. 81 art. 8* Dicitur enim Agios (quasi *ἅγιος*) id est sine terra.

b M.S. Sanctitatis conscientiam; unde nullum commodum sensum elicere valens, mutari aliquid, melius fortassis ab alio restituendum per feliciorem conjecturam.

c Hac de S. Vincentio legitur in ejus Vita 3 Aprilis num. 9.

d Platonis an Aristotelis, non vacat quærere.

e M.S. Phitouzaret, et infra Phitonnæ.

f Circe et Mercurium, attributasque eis Metamorphoses, ex Poetis etiam pueri naverunt : Mulieres Stabulariæ, hic notatæ, videntur ex Apulei Asino acceptæ, qui suam fabulosam metamorphosim adscripsit ejus ad quod diverterat diversoriæ ancillæ, consciæ secretorum dominæ suæ, per magicas artes quamvis formam assumptis, quas Stabulariæ Latine possumus appellare, sicut Stabulum dicitur pro diversorio.

g Malenconicus, depravate pro Melancholico, ista D artate dicebatur passim et scribebatur.

h Ita habent Isidorus Etymolog. lib. 8, et Lactantius Institut. cop. 6, et *Æolica Dialecto* (quam Latina lingua, quatenus ex Græco est, potissimum sequitur) Deus *Σίος* pro *Θεός*; Consilium, *βούλη* pro *βουλή*, dici aiant.

i Hermes Ægyptius, Platonis discipulus, plures libros scripsisse dicitur, titulos Gesnerus in Bibliotheca enumerat, quorum unus ad Asclepium. Sed cur Divinum appellat? An sicut Divinus Plato dicitur, aut forte putavit Auctor Sanctorum Patrum hunc esse aliquem?

k Egimus nos de B. Margarita Hungarica 28 Januarii, de B. Agnete de Monte Politiano. 20 Aprilis, de B. Margareta de Castello 13 Aprilis, et de B. Joanna Urbeveta agemus 13 Julii.

CAPUT XIV.

De quibusdam miraculis et revelationibus B. Columbæ, nec non insultibus dæmonum toleratis.

P ost opportunas ejusmodi digressiones redeundum est ad historiam. Equidem beata Christi Virgo Columba corporaliter Perusie manebat, suis tamen meritis et orationibus circumquæ in urbis miranda nihilominus operabatur virtute Dei. Nam et in Reate civitate sua puer quidam sex annorum, filius ejusdem cognomento Lupachiois, via publica reperit gattum mortuum. Cumque puerili curiositate apprehensa aure caput elevasset, ac discooperis oculos fuisset intuitus; ita obstupuit puer ipse, quod oculis eversis et elapso ore sub aure, amens redderetur et mutus, duobusque diebus fuerit sine cibo. Parentes autem, rei eventus nescii minioque dolore affecti, tulerunt puerum signandum Crucem monasterii S. Agnetis : cujus virtute jam plures, malis spiritibus obumbrati, fuerant liberati : quæ sancta Crux paucis ante diebus, præ timore hostium et insultu, deportata fuerat, cum reliquis dictæ ecclesiæ bonis, in domo ipsius B. Columbæ, ad quam confugerant moniales dicti monasterii a. Et cum ter eam supra puerum possuissent, nec validitudo signum apparuissent; duæ pie ex illis Virginibus dixerunt; Prostratam puerum super eam tabulam ubi dormiebat. Soror Columba, et cooperiamus eam panis illius. Quo facto obdormivit puer fere per tres horas : parentibus utique ipsisque Sororibus orantibus ante altare ipsius B. Columbæ. Puer vero postea discooperiens se dixit, Mater, da mihi bibere. Quæ præ lætitia ingemissus, accessit propius : amotisque panis illis surrexit incolumis, oculis et ore restitutus locis suis, et omnes qui aderant Deo gratias egerunt.

130 Persimile huic post triduum accidit in agro dictæ civitatis, ad duo milliaria Castello-franco nuncupato. Quædam enim mulier tempestive se contulerat ad fontem haurire aquam, dimissis in lecto duobus suis genitis, bimo videlicet uno alioque grandisculo. Cumque minor ejularet, alter, qui fere novem annorum erat, appropinquans applexus est fletum. Reversaque mater suscepit minorem de lecto, arguens tamen majorem quare approximaverit : qui nil respondit. Instabat mater ut surgeret : ille nihilominus manebat immobilis. Tandem accipiente brachio extraxit eum de lecto, invalidum tamen omnino, ita ut nullas ei sapperet sensus, nec stare poterat ante aliqua operatione moveri, mutus penitus et obumbratus. Post bidduum quidem defertur similiter ad ipsam benedictam Crucem : nec profecit. Domum ipsa diæ repetentes, in crastinum reversi, extenderunt

E cap. xxxix Perusi manente Beata,

energumenus Reate

a

super lectum ejus positus liberatur : F

item alius immobilis redditus.

A. SEBAST. CONFESS. EX MS.

S. Thomæ,

S. Catharinæ, Senensi,

aliisque Sanctis ac Beatis suis ordinis.

k

C

A extenderunt cum supra tabulam illam, in qua B. Columba dormierat, et eisdem pannis cooperuerunt, orantibus genitricis ipsisque Sanctimonialibus. Qui post duas horas fere surgens, stetit dicens, Volo bibere : et proximum aquae vas accepit ipsemet, et satis bibit : suisque pedibus rediit incolumis, qui prius venerat in cistis.

131 Quaedam puella, in parte ipsius civitatis quae dicitur de Valle, ob guttam amiserat latus dextrum. Parentes illius, iis mirandis auditis, inlaxerunt eam in praefatam domum B. Columbae : quae supra stratum tabulum quiescens cooperta praefatis pannis, curata evasit, sospesque domum rediit. Quaedam Vincentia de Garavena Reatina, spiritu malo vexata, ingressa in cameram praefate domus B. Columbae, liberata est. Bonaventura quae Vincentii, filium suum quasi mortuum in praefatum cellulum devote detulit, et liberatus est. Quidam Vincentius Joannis Antonii ita morbo b Francioso laborabat, ut laboraret in desperationem : delatus a sociis in praedictam cameram, liber evasit. Quidam Antonius de Moreto, filium habentem apostema incidendum recommisit meritis B. Columbae : cumque venisset Cenusius c, liberatum eum invenit. Quidam Berardinus Notarius habuit filium tibi extortis, ita quod ambulare nequiret : qui a genitrice, Berardina nomine, delatus in dictam cameram, sanus est effectus. Quaedam Lucretia de Reate filium genuerat, qui, naturali augmento non proficiebat. Quae adhaesit cuidam piae mulieri, devota B. Columbae, nomine Cicilia : et posuerunt praefatum puerum supra dictam tabulam : qui cepit illico crescere. Et deinde cum moraretur in domo praefatae Ciciliae, et iuxta ignem [luderet], quodam titione ignito destruxit sibi visum. Ut autem posuerunt catenulam quamdam, quam B. Columba portaverat ad carnes, fuit illico sanitati pristinae integre restitutus. Quidam Joannes Mariam Mioti vexabatur quodam mentis infirmitate quasi fatuus : cui misertus quidam Georgius Christophori, apposuit pia quaedam dila Perusiae ab ipsa B. Columba : et curatus est. Sed perversus ipse incredulitate sua, negabat se assecutum sanitatem meritis B. Columbae, et detrahebat. Qui iterato recidivus in eadem, mox ut poenituit et emisit votum, fuit liberatus ad plenum.

132 Operae pretium est etiam repetere, quod equidem et oculis inspexeram. Nam relictum vulnus, quod praedicta peste cauterio excoxerat, in infimo videlicet cruris supra cavillam, ita effervuit, quod saepius crassato crure vix ambulare, diuturnaue molestia pluribus eam mensibus tormentasset (quod profecto pro alienis facinoribus sponte elegerat) medicinis corporalibus curare neglexit. Priorissa nihilominus, quod zelo pietatis intulerat, maluisse rectorque in se ipsam, quam intueri tantum cruciatum Virginis Christi. Observabat propterea cum fuisset in extasi, quatenus potuisset magisterio cernisci linire dolorem. Verumtamen expergefactam pustulam torquebant intensius, nec potuit unquam etiam peritissimorum medicorum diligentia sanari : quousque colendissimus pater noster S. Dominicus, in aurora illi apparet, et vulnus totaliter suis manibus avellit, oraculisque celestibus laetam dimisit. Facto igitur mane, Priorissa ex more compatiens aestuabat solitudine, si multo dolore laboraret, eo quod praecedenti vespere una cum medico scatare vulnus viderant, et pejus se habere. Sed Christi Virgo laeta subridens dixit, Nil mali est : iam curavit me beatissimus pater S. Dominicus. liberoque gressu et festino properabat ad Missam. Admirans Priorissa venientem praevenit, et me stupefactum rogabat : Intueamur obscuro, Pater (rogo obnixae) pedem B. Columbae : quia curata est a S. Dominico.

Ritu igitur consueto expletis omnibus, feci eas pariter consedere supra scabellum altaris S. Angei, et inter eas medius indixi ne omnino moverentur, dissimulans ne praedvertisset : et cito flexus talos ejus tunica coopertos castigata manu praecipuavi, requirens quo crure laboraret. Quae alacri simplicitate subridens respondit, Nullo : mane enim curavit me magnus ipse Pater S. Dominicus. Obsecro, dixi, bona fide (cum pace dixerim) permiseris me videre. Et discoopertos pedes intulit, cum nullum praecedentis vulneris remansisset vestigium. Interrogabam eas ubi fuir. Priorissa assistens ac pia ejus mater ostenderunt. Ibidem, quamvis cum tremore nec sine lacrymis, oculatus sum pede, scilicet ipsius parisinae Virginis, ubi paulo ante sua sancta manu tegerat S. Dominicus : secuta autem sunt me etiam devotius et Priorissa, ac ipsa illius veneranda genitrix.

133 Reprobis hostis per idem tempus invasit ex more Virginem Christi. Erant namque puella quaedam in novitatu monasterii, praestolantes habitum de poenitentia : quidam vero nefarii adolescentes, occasione ficta per quandam convinium sub lenocinio filituae, obtinuerunt clam audiri ab imo latrinarum, suadentes habere eas velle uxores. Sed cum vox altius sonaret, quodam juniores occurrerunt, tamen inconsulte : et exprobarerunt illis quod invader praesumpserint loca Virginum Christi : qui statim abierunt. Quod cum reliquae Sorores advertissent, admodum horruerunt. Nonnullae vero, ipsa loci paupertate nutantes, optassent occasionem discussum, sicut postea rei probavit eventus. Quae ideo rem ipsam plurimum aggravantes, quasi zelo indignarentur, praeperunt ad impropria, minabanturque expellere illas omnes, quia sine licentia illae accesserant, vel plures earum abirent inde : sique cum tumultu coram pia Virgine reclamabant. Quae hinc inde perplexa clamoribus, conabatur exemplo graviore ejusmodi improbas mitigare : inducens de Jesu Christo pro deprehensa in adulterio. Nequaquam tamen vel medicum garrula ipse junioris aetatis ac petulantis frenum admittunt : potius objurgant. Virgineque repudiant. afficiunt injuriis atque improprietatibus : Meretricibus, inquam, faves, et non bonis : eamque etiam sacrilegis manibus impingunt. Quibus patientissime defrens, hortabatur nihilominus eas ad pietatem. Multum quippe ipsa Christi Virgo delinquentibus compatiebatur : et si quidem in Ecclesia introductum sit vitare malos, ne infirmiores ex eorum consortio maculentur ; melius tamen arbitrabatur sic servare lenitatis spiritum in corrigendo, ut per poenitentiam correctionis fructus sequeretur : quia si durius agatur desperarent, et peccatis majoribus ad exitum immergerentur : quod etiam spiritu praevidebat. Nam ex objurgatis quaedam voluissent praefusione submergi, nisi obtulisset clementia pie Matris : admisit nihilominus correctionem de judicio Presidentis.

134 Quae postmodum, assumpta societate consueta, petebat ecclesiam : cumque ad medium suburbii sic afflicta venisset, diabolus visibiliter in forma infantis muli irruit contra eam : appropinquans tamen, supra eam elevatus transiens evanuit. Quae cum ad altare Sanctae Catharinae pervenisset, prostravit se orans diutius. Priorissa me vocari fecit, ipsamque rem mihi arduam et plurimum molestam enarravit. Ipsa tamen expergefata opinabatur in simplicitate sua commune vituperium, et quasi stupri nefas. Ego singula percontatus, conabar definire dolorem : quia videlicet nutus et verba etiam nobilissimis dominabus contingerent : tamen quia (salva honestate, locuti fuerant a fetido caeno velut porci, et quoniam cautiore redderentur

D
A SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

prout Auctor
ipse cura-
tum vidit.

cap. XL

occasione
quendam
juvenis
levitatus, a
Noctia
conmissa,
E

improba
quendam
praetextes
zelum,

F
conturbant
Monasterium
Itaque
affligunt :

demon quo-
que in ip-
som irruit :

A SEBENT.
CONFESS.
EX MS

A in posterum. Ita namque eam dolor invaserat, ut postea retulit, quod de quo, inquit, Pater, me interrogaveras tempore d Pontificis, id mihi jam contigit. Quia scilicet compressis præ angustia visceribus, si quid aut parum luti fuerat, id ipsum pro tunc expresserit. Jvenes ipsi non evaserunt impunes: quoniam, et si ob vitandam homicida dissimulaverimus, ad paucos tandem dies se mutuo atrociter interfecerunt: mali enim per ea quæ faciunt suar damnationis indicia ostendunt. Persimile habetur in Legenda beate Vannæ de Urbeveteri, duos videlicet petulantes juvenes, qui ei in via impudenter obviaverant ac inhoneste, post modicum tempus exhalasse, ut omnibus daretur intelligi, quod non impune cedit ei, qui sanctis Dei amicis injuriam vel molestiam præsumpserit irrogare.

Ipsa per visum
intelligi
defectum
aliquis,

135 Sequenti die Christi Virgo vidit in visu intra suum cubile, multos videlicet globos et magnitudine differentes et materia, quorum major circa altare quasi ignitus et candens totum illustrabat inflammabatque plures, non nullis remanentibus opacis, qui tandem consumebantur. Intellexit igitur Christi Virgo, Sororum sui Collegi partem lumen veritatis et caritatis exempla recipere, reliquis vero abire in locum suum: etenim spherica tangunt in puncto plantam terre, sic et pauperes Christi. Numquam tamen destitit mulieres illas pietatis exemplo, et igitur sermonibus commonefacere. Ipsæ nihilominus, mendacis patrisque mendacii suggestione, detrahebant honestati ipsius Virginis, culpabantque eam de gastrinargia, illiusque virtutes interpreta- bantur sinistra: nocte strepitibus circum cellulam infestabant, damnatamque animam improperabant: eisdem tamen reis eo amplius moliri conabantur, si quomodo ad vomitum redeuntes vel respicientes retrorsum, potuissent se palliare mendacis: tantoque dolo factione diabolique conspiraverant, quod viri quidam magni de illa ceperunt agitari, etiam in Romana Curia. Sibilo quoque invaluerat eam a diabolo suffocata, ossiumque cumulum fuisse sub lecto, ac rejecisse illam Hostiarum plenum / capisterium, eaque cum suo Confessore demones incantasse in publica platea, unique factioni civitatis sua superstitione favere. Intentabant præterea nonnulla lactentis inchoatam dissipare modestiam, et communis vite normam dissolvere, quasi pro arbitrio ipsa induxerit et contra formam Regulæ, votaque ejusmodi professionis non fuisse q efficacia: quodque laudarent eam Confessores ostentatione sui. Pastu tandem suorum

que ipsam
in multis
culminatæ

f
tandem
emigrant.

g

C affinium exorbitaverunt quadam a communi grege, abeuntesque putassent earum absentia confundere Religionem: sed secus: quas revera magni maris servat naturam, evomitque cadavera mortuorum.

Auctor cum
textibus cellam
eius ingressus,

136 Inops claustrum amaritudinibusque plenum, ideo desertum dicitur, quia a multis deseruit: est tamen via ad repromissionis patriam securior. Erant cum hac factione pariter multi falsi Religiosi utriusque sexus, qui consueverat spiritalem vitam contemnere. Nec satiabatur truculentus hostis, sed die noctue eam iniis insultabat. Et cum semel inmundæ suggestioni illius resisteret, alapa dentem Virginis excussit, fregit lampadem luminis extinxitque. Opportunum tandem fuit diaboli machinamenta detegere, et exiti satellites publicare mendaces. Aptæ quidem, cum Sorores omnes ex more divinis interessent, accita Priorissa cum antiquiore, assumptisque duobus circumspicietis laicis una cum Presidente, ex improvviso adivimus monasterium: cellulamque ingressi [sumus]. Cellulam dixerim, an horridum carcerem [sumos]: eo quod locus quidem obscurus erat et sine fenestra, sub raro tecto, contiguis communibus latrinis pariete diruto ex eo latere, ex alio latere erat aditus fumi coquina: ibi

quidem se damnaverat a principio. Inerat alteri d lateri altare, ubi lucerna semper ardebat. In pavimento nihil erat præter hirtum lodicem, ferreum flagellum et spinas stratas: lectulus vero et ossa minime, aut cumulus Hostiarum. Non sine lacrymis illico obstruximus fissuras sumi stoppa, et mori micerem modica calce, unde poterant fœtidæ faeces videri: clausoque ut prius ostio [noluisse] Christi Virgo notum haberi] discussimus.

137 Vocatis postmodum pluribus ex illis ad ecclesiam, non tamen quam familiarius diligebat ipsa, simpliciores videlicet et magis puras: sed dubiis ac circumspicietis, exposuimus quæ potuissent opponi pro nostra astutia, ita ut plurimum admirarentur; hortati consequenter illas nec non astringentes præcepto, deponerent suæ conversationis veritatem et progressum vite. Quæ et seorsum et omnes simul sanctimoniam illius attestabantur, et laudaverunt eam: dixeruntque, audivisse serpentinis quidem illas linguas, submurmurantes, eam nocte cum carnes comedere, etiam a diabolo substantari: sed nunquam advertisse, quod neque cautela quacumque potuisset sepius fieri: sed nec panem vel pisces, ova aut casena vel similia, sed fructus tantummodo aliquando lambere et potum aquæ. Viderant quendam eum hesitatione referentes, eam sorbentem bro limnicerum, quod de communi mensa reportabatur in fundo scutellarum, et tales, hujusmodi successu lactucas: quod tamen, sicut ab ipsa secreto accepi, fecerat in exprobrationem sensualitatis suæ: eo quod a quibusdam maledicis reportata immunda erant, et muscis infecta, præferelantur horrorem quasi saniei h. Plene igitur de singulis instructi, accessimus ad Magistratum: qui de sigillo magno populi disceptabat pro imaginis sanctissimæ Martyris nostræ civitatis Protoantistitis et Advocati i Sancti Hieronimi: et publice negligentiam nostram detestatus, dixi: Piissimi Cives et Domini, habemus, jam sunt septem anni, et hujus nostræ civitatis viventem Advocatam, Sororem Columbæ, heu! pro dolor! manentem in obscuro, sub vili tecto, semper in fumo ac latrinarum fœtore, absque omni refrigerio, super nudo pavimento, multis incommodis laborantem, nec reclamaverat aliquando. Postmodum fecimus extendere turgurum ex ligæis tabulis, in alia parte ejusdem solaris versus solem, cum fenestrola lucis: ubi deinde Deo spiritum reddidit.

Sigillatim
deinde inter-
rogat aliquas,

E
que subinde
eiderant quid-
nam sorben-
tem:

h

i

deque ejus ve-
ra sanctitate
cives reddidit
securas

cap. XII

Narrantur
et quadam
eius miracula,
de curato mor-
bo caduco,

correcto agro
blasphemo,

138 Eo tempore reitulerunt præfatæ Sorores sui monasterii expressa quadam indicia sanctitatis B. Columbæ. Quandam enim in Sororem receperant, quæ multis annis laboraverat morbo caduco. Cumque primo eam reliquis Sororibus eam morbus invasisset, laud maiori conscia, iudicaverunt extinctam: et petentes B. Columbam, narraverunt Sororem Dominicam exhalasse. Quæ descendens, ut cognovit, dixit: Dimittatis, et orate pro ea: et ingressa cellulam impetravit salutem, eamque absolvit ab infirmitate. Nobilis quidam civis Balionis, cognomento Fortera, dira subito infirmitate correptus, impatiens præ dolore et blasphemis, etiam rugatus horrebat Sacramenta. Cumque uxor illius obtinisset, visitavit illum B. Columba: suisque precibus ita illius mentem immutavit, quod pacato animo dolores toleraret: et corde compunctus et confessus ore, Sacramentis receptis, obdormivit in Domino. Fuerat præterea tunc in civitate magna panis inopia, et Sorores erant numero fere quadraginta. Die una cum panes defecissent et hora tardaretur, accesserunt Sorores ad illam, dicentes, Mater, non habemus panem qui sufficiat nobis ad comedendum. Quæ respondit, Quot panes habetis. Dixerunt Decem: Confidite, inquit, non dubitetis: eatis ad mensam, et incipiat manducare: quod et fecerunt.

Ipsa

horret loci
squalorem et
nonnulli leni.

A Ipsa ingressa oratorium orabat: illis autem manducantibus statim supervenere, non sine admiratione, plures portantes panes solito abundantius. Alia vice cum simili penaria premeoritur, et solummodo septem panes haberent: eas consedere facit in mensa, et ipsa ministrabat: acceptosque panes illos suis manibus fregit, et distribuendo ita suis precibus auxit, quod omnibus saturatis abundaverunt de superfluo, quod ob miraculum huc usque pro devotione servatur.

139 Ceterum serio nobis exposuit et lacrymis comprobavit generosa Domina Talanta Baliona, ejusdem pie Virginis admodum devota, secum detulisse in civitatem S. Floræ partem ejusmodi servati panis: qui cum pluribus infirmis profusus est, et semel pro qualium pleure k fatigato voluisset particulam dividere, oculata fide apparuerunt plurimæ Cruces aureæ, quæ ipsi panem fuerant miraculose impressæ, non sine magna admiratione: fuitque ægroto beneficiis sanitatis et gratiæ. Sacerdos quidam retulit sub fide, quod hujusmodi panis Virginis præfatæ particulam secum Romanam detulisset, remedium si quid sinistri ei occurreret. Obnixè rogatus, quasdam micæ Magistro-domus Papæ, infirmanti gravius, contulit: et confestim desperatam sanitatem recepit. Rursus et Soror Catharina Jacobæ Priorissæ retulit, quod ipsa certo intuitu insperaret, Beatum videlicet Columbam tribus diebus / in scabello strato sui oratorii quasi mortuam fuisse resurgentem: tertia autem die, cum genuflexa se crexisset, manibus junctis et aperto ore, ultra scabellum per æream Sacramentum (sibi tamen invisibile) occurrerit; et miraculose Communionem suscepta, et prius retrocessit. Fertur præterea Camillum quendam, fratrem præfatæ Priorissæ, quondam in mari naufragasse: quem intuita in spiritu B. Columba, invocabat S. Catharinam, Adjuva, Adjuva: statimque induxit præfatæ Sorori: Ora pro tuo germano, qui jam est in maximo periculo. Qui cum liberatus suis orationibus rediisset, narrato periculo gratias habuit, quodque tunc [factum] fuisset recognovit. Persimile evenit Prædicatori egregio Magistro Thomæ de Reate M. professionis nostræ: qui apud Tifernum transvadens fluvium Tiberim, cum cecidisset æquus et submergeretur; illico B. Columba Sororibus suis indicit, Orate pro Magistro Thoma, qui periclitatur. Ejus tandem meritis liberatus cum venisset Perusium, cognovit sicut ipsa prædixerat, et gratias egit.

140 Narraverunt ulterius et aliud mirabile, quod scilicet ipsius genitrix Vanna venerat Perusiam, filiosque binos Reate demiserat. Quadam die B. Columba dixit, Mater, redactis domum, quia video puellam et puerum, qui exierunt portam, et procedunt flentes versus Perusium, matrem prestantolantes. Et die nota atque hora cum relisset, velut ipsa prædixerat, sic evenit. Et cum iterato Perusiam reverterentur, appropinquassentque civitati, vocatis Sororibus dixit: Præparate cito, ecce Vanna venit; confestimque affuit. Opinata res est valde, et ejusdem venerandi Senis relationi tradita. Præscriptis namque murmurationibus cum pius ipse senex haud modicum agitaretur, et præcipue de integritate Virginitatis dubitasset; in meditatione anxius n pomerium deambulabat; et hincquidem innocentiam illius, simplicitatem, sanctimoniam, virtutisque constantiam, inde quæcunque vulgaverant linguae serpentium curate meditabatur. Deferabat quidem plurimum pie Virgini: cui statim in medio ejusdem expansionis apparuit quædam candida Columba, rubris pedibus et rostro rosula; eaque intuitu quodam puro in ipsum regyrans, perseverabat nec discessit: quousque appropinquans, eam manu cepit. Admi-

rans præterea tam insolita re, cogitabat quid portederet. Sed cum in mentem se retraxit, id signum lacrymatus advertit. Est quidem vera vitis et expansa Dominus noster Jesus Christus, cujus vitis odor fugat serpentes: rubedo vero rostri et pedum, pacem et caritatis affectum monstrant; et candor, limpidam virginem atque sinceram. Namque columbam consedere in cæcumine florentis virgæ o S. Joseph, signum fuit desponsandæ sibi Virginis Mariæ. Senex nihilominus, an a Spiritu sancto signum sortitus fuerit, vel præter eveniret, in mente suspendit: [sed] circa auroram dei sequentis cum redormitasset, redditur hac visione certior. Nam intra oratorium B. Columbæ mente introductus, visus est videre S. Catharinam astantem altari, sibi quæ præferre B. Columbam, tamquam illius in timida discipolentem: ubi apparuit quasi folliculus multi granati, cujus folliculi erant intra se complicati, et nusquam explicaverant: senemque spectantem de perfecta B. Columbæ virginitate certificavit. Quia imo sequenti die B. Columba senem ipsum allocuta: Scio, inquit, venerande senex, de quo et qualiter exaggerata mente dubitas. Et sicut pia magister S. Catharina mihi injunxerat hac nocte, ita ego expansionis manibus super sacra juramento confirmo, quia Dei dono et misericordia, Christo illibatam servo virginitatem meam, quemadmodum et ipsa ostendit tibi. Nec potuit se ulterius senex collibere, sed prorupit in lacrymas: ac confessus culpam narravit cuncta quæ viderat, eaque postea in summa veneratione habuit.

141 Ceterum pia quædam virgo Senensis, nomine Catharina, ejusdem professionis alumna, magnæ similiter probitatis et gratiæ, cum diutius æstusset visere et alloqui B. Columbam, obtinuit tandem cum opportuna societate illuc peregrinari, et Assisium, ad Indulgentiam Sanctæ Mariæ de Angelis. Die quadam dixit B. Columba Confessori; Pater, habemus hodie hospites de Senis. Ille ambiguis respondit, Non est vobis hospitium pro cunctis transeuntibus. Ait ipsa: Revera his negare non possumus. Requiritur quæ et quot sunt, dixit: Quatuor nostræ professionis S. roris de monasterio Paradisi. Iterato ait, Quomodo seis? An illa: Dicam postea. Et consequenter surrexit, vocatis pluribus ex circumstantibus: Eamus, inquit, obviam Sorori meæ Catharinæ. Cumque in valvis ecclesiæ illi occurrisset, ruit in amplexus; quæ tum se nunquam viderant: et post piæ sacri altaris preces, caritatis hospitio recepit; apposueruntque plures dies in sanctis colloquiis. Referunt et indubie B. Columbam illis diebus habuisse in manibus canistrulam, plenam pomorum fructibus, omnibusque et multis porrexisset: verumtamen semper abundasse plenam. Rursus approbat hoc mirabilis, quod cum Beata Columba, in Prima post primam Dominicam Adventus, pro sacra Communione adesset altari, subito clamavit; Videte, Sorores, Videte animam Sororis Catharinæ p, quæ cum melodiis et canticis in celum portatur ab Angelis: aliæque similia multa referunt, quæ unito nunc causa brevittatis.

ANNOTATA.

a Notat Albertus, Monachus S. Agnetis anno deinde 1499 stablem ibi fixisse sedem, atque inchoasse fabricam monasterii; quæ intermissa et anno 1514 resumpta, viz demum, propter varios publicarum calamitatum successus, ad finem perducta fuit anno 1543.

b Idem observat Venerum morbum, Franciscum dictum ab Italici, qui eundem, recentior ex novo mundo adfectum in obsidione Neapolitana contrahentes Transindeque revertentes, primi sparserunt quacunque trans-

D
A. SEBAST.
COFFESE.
R. K. MS.
confirmatur
mystico viso,

et somnio.

Hospitium
adventus
prædictus,

F

et mors absen-
tis.

p

panis penuria suppleta,

morbus per
hujus panis
reliquias
curatis,

k

B
Communionem
post triduum
cum caplum
miraculose de-
lata,

duobus a
sumersione
liberatis,

m

C
et spiritu
prophético in
varius casibus.

n
Dubius auctor
de Reate in-
tegritate

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

A ibant : addit vero, ipsum in principio, et ignoto adhuc remedio quo esset curandus, omnibus quos attigerat fuisse mortalem.

c Cerusianum pro Chirurgo, unde detortum videtur, dicitur Itali.

d Hinc apparet, tribulationem istam posteriorem fuisse accessu Pontificis ad urbem Perusinam, licet Balestra cum priori afflictione quæ pestem secuta erat et haberetur cap. 10) cum conjungat.

e Horissime igitur accidit Columbae, ut aliquid per secessum egeret; quod hic sibi occulisse fatetur; nisi forte intelligendum hoc sit de purgatione muliebri, quam tunc et solum primum fuerit experta.

f Capisterium, ex Vita S. Benedicti notum, alveolus ligneus, qui capite gestatur, estque maxime in usu mulieribus, lotos pannos a fonte aut fluvio referentibus.

g Eoforte quia non erant solennia, et in hoc differant terti Ordinis Sacerdotes ab aliis ejusdem Ordinis Sanctimonialibus reclusis: quod tamen nolim desuivire pro eo seculo, quo necdum definitum habebatur, votorum solennitatem non esse de essentia Religiosi status; sicuti postea constitit, occasione votorum simplicium, quæ nostræ Societatis hominibus prima post biennium probationis consuevit nancupantur. Certe in Articulis pro Canonizatione collectis § 4 probandum assumitur, quomodo ipsa B. Columba anno ætatis suæ 23 fecerit solennem Processionem.

h Hac referri potest quod lib. 3 cap. 5 de penitentibus refert Balestra. nam 7, aliquando expressam ex putido agræ Sororis apostemate saniem scypho excepisse Columbam, totamque elibasse.

i S. Herculanus colitur 1 Martii, ubi § 2 conclusimus Martyrium ejus accidisse post captam a Totila civitatem anno 547, adeoque illo longe antiquiorem fuisse S. Constantium, sub Aureliano passum, de quo 29 Januarii: eos vero qui duo Herculanos commentis sunt, ibidem satis refutavimus. Disceptatum autem fuisse videtur utrum in Sigillo publico retineretur ejus imago (sicut plures Italici civitates antiquius scimus in litteris pecuniis signandis usurpasse effigiem sui Patroni, unde Auconitoni et Florentini nummi apud Ughellum) an vero assumerentur insignia excoitata ab illis, qui mira de conditoribus amplificatoribusque suæ urbis commentis, ob eorum tertio Sagano Gryphonis a Scythia adductos finire; et hinc insignia composuere, Gryphonem album coronatum in campo rubro. Et hæc sententia obtinuerit: nec enim nunc alio quam hoc sigillo Perusinum Magistratum uti ad me scribitur.

k Pleuris, pro Pleuritis. hinc Auctori familiaris vox est: quare immutatam relinquo, sicut etiam supra num. 87.

l Natalitia festa hoc triduum fuisse, asserit Albertus. m Leander dicit, hunc Fr. Thomam ipso quo scribat anno 1520, Florentiæ, obiisse.

n Pomerium, Latinus Pomarium dicitur. Hic vero Auctor personam suam subicit causa modestæ, nolens divinis visombus dignatus videri.

o Agentes de S. Josepho 19 Martii num. 8 censuimus hujusmodi picturas mere symbolicas esse, nec debere ad historiam trahi; in eaque sententia etiamnum manentes, apocryphum judicamus esse hujusmodi de virga flore et quiescente super eam columba narrationem: multoque magis etiam aliam de Agabo Prophetâ, quasi is, virga Josephi frondente, sua autem arida remanente, dejectus spe Virginis matrimonii, contracta eadem virga, catibotum amplexus sit factusque Cornelia, uti legitur et pingitur Parisiis in ecclesia B. M. Bullettariani, in pariete ejusdem capellæ proximæ summo altari.

p Fasti Senenses, anno 1669 a Patribus nostris Joanne Baptista Ferrario et Sebastiano de Comitibus editi, ad 27 Novembris recitant elogium B. Cathari-

næ Lentiae, ut tali die anno 1492 defunctæ, cujus Fidem scripserit ejus Confessarius Simon de Angelis, quam optamus nancisci cum argumentis aliquibus publici illius cultus. Interim noto non videri hanc visionem Columbæ oblatum fuisse nisi die sequenti post, obitum prædictæ Catharinæ. Obiit enim 27 Novembris anni secundum Senenses nunc 1492, nobis autem adhuc 1491 currentis, adeoque ipsamet Dominica: visio autem ista dicitur, acculisse in Prima id est, sub officium Primæ, post Dominicam, adeoque Feriâ secundâ.

CAPUT XV.

Alia: B. Columbæ prophetiæ, miracula, monita, probationes.

Decendum arbitror nihilominus, quoniam apud omnes in quibus divina gratia refulcebat Dei servos et ancillas, vel in urbibus circumstantibus seu a remotis peregrinis, B. Columba relatione commendata haberetur veneraturque. Et Religiosa quædam de penitentia B. Dominiæ, nomine Lucia de Narnia civitate Umbriæ; claræ famæ Virgo, quæ Viterbii venerando Collegio præerat, plurimum etiam tamquam piæ matri deferretur. Quæ destinavit ei litteras, præscriptas manu propria duobus versibus, residuum vero manu Præsidentis: per quos commendabat probum virum Dominum Carlettum de Corbara, oraturum ex fide coram B. Columba, de ardua quadam re et honesta. Cumque obtinuisset placide audiri mane sequenti, voluit interim nobiscum ipsam causam prænarrasse. Quod videlicet novissime contigerat Viterbii, religiosam quandam (nomen subicit et professionem) recepisse evidentes insignia Passionis Christi (stigmata vocant) quæ certis diebus etiam cum vehementi dolore sanguinem resudarent b: hinc igitur ideo venisse ut cautius scitaretur B. Columbam, an in veritate a Deo fuerit, vel esset perniciem, ostentationis causa et questus. Cui haud modicum suspensus replicavi. simplicem Virginem difficultatibus vulgaris involvere nunquam fuisse tutum: quia etiam de clarissima Catharina Senensi c nonnulli vertere maluissent in dubium. Qui rursus, ideo attentasse, inquit, quia illa inde secreta revelatione cognoverit, quod doceri oportet, qualiter ipsis diebus satanas vehementius infestasset beatam Columbam, dentemque illius excusserit, et adversus eam cuncta commoverit: et ob id illa condixerat non minus se afflictam ex compassione ejus, quam de quodam proximo suo affine, quem eo tempore migrasse cognoverat.

142 Rei tandem obvius introduxi verba S. Pauli: Ego stigmata Domini nostri Jesu Christi in corpore meo porto: ubi Doctor sanctus, inquit, stigmata propriæ sunt quædam notæ impressæ alicui cum ferro candenti, sicut cum servus ab aliquo Domino signatus in facie, ut nullus eum sibi vendicat: sed quiete dimittatur Domino suo cujus stigmata portat. Hoc modo etiam Apostolus dixit se portare stigmata Domini, quia insignitus sit ut servus Christi: et hoc, quia portabat insignia passionis Christi, patiens pro eo multas tribulationes in corpore suo, secundum illud i Petri ii, Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus: Et ii ad Corinthios iv, Semper mortificationem Domini nostri Jesu Christi in corpore nostro circumferentes. Est pro certo alienum ab humilitate, velle videri solus in donis Dei; et quod voluit pro sua bonitate diffundi, arrogare tantum vix, quasi abbreviata fuerit manus misericordie Domini: eo quod nonnulli detrahunt innocentibus sanctisque Virginibus, id tamen penitentibus concedunt, et quod scelestius est supra Apostolos contendunt. Crucifixum

a
Missus qui
com interroget
de stigmatibus
B. Lucie
Narniensis,
E

b

c

F

divertitur
ab auctore
disserente de
stigmatibus
spiritualibus,

A cifixum namque legitimus Apostolorum Principem et Andream, Crucifixosque decem millia sub Adriano Principe: audivimusque illustrem illam Agnetam Romanam Virginem clarissimam protestantem. Posuit signum in facie mea, ut nullum præter eum amatorem admittam, et sanguis ejus oravit genas meas. Revera in uno quoque Sancto est aliqua virtutis præminencia quantum ad aliquem specialem usum, ut habet Doctor sanctus, propter quod de singulis Confessorum in Ecclesia canitur: Non est inventus similis illi: namque in Christo omnia secundum perfectissimam excellentiam fuisse. Homini quidem Christo data est excellentissima gratia, electus utpote ut ejus natura in unitatem personæ divinæ assumeretur. Et post eum habuit maximam plenitudinem gratiæ B. Maria, electa scilicet ut esset mater Christi. Inter ceteros autem a l. majorem dignitatem sunt electi Apostoli, in quibus Ecclesia quodammodo fundaretur. Apostoli vero probantur, et sunt omnibus aliis Sanctis (quacumque prærogativa præfulgeant, virginitatis sive doctrinæ sive martyrii) præferendi, tamquam Spiritum sanctum et tempore prius et ceteris abundantius habentes. Omnia enim opera, quæ Deus fecit in natura et gratia, facta sunt ad manifestandam gloriam Dei: et sicut fecit diversas creaturas, ut perfectio divinæ bonitatis, quæ non potest manifestari per unam sufficienter, manifestetur per aliam; ita de Ecclesia, quam oportebat esse perfectam. Gloria Domini plenum est opus ejus: quod seculum foret si non esset in eo diversitas. Opinor itaque signi diversitatem.

143 Sequenti igitur die, consueto ritu suæ devotionis expleto, auditis litteris credentiæ ac nuntio, pia Virgo ingemuit roravitque lacrymas. Admodum namque affectasset et ipsa fieri conformis in dolore passionis Christi: quæ licet se accusasset peccatricem, avide tamen et sæpius mori pro Christo precabatur, corpusque torturis laniari voluisset. Congaudens denique dixit: Lætor de profectu Sororis meæ. Hæc quidem sunt signa caritatis Dei, aurea quidem propter innocentiam virginitatis integritatisque candorem, sanguinea ob penitentiam rigorem, clæve ob firmitatis affectum radicantemque compassionem Crucifixi. Et cum ille instaret et iudicium ejus experiret; ipsa dixit: Sicut jam narrastis, ita credo: neque licet mihi aliter opinari. Rogabat postremo responsivas litteras reddi, exhortatoriæ scilicet admonitionis. At illa: Absit, inquit, a me, ancillas Christi, refertas donis optimis, meis insipidiis verbulis commonefacere: nec earum orationibus recommitto. Aliquando quidam humiliter precabatur Beatam Columban, ut eum in spirituale filium adoptasset, ut in suis orationibus ejus memor esset. Quæ de se minime presumens, dixit: Sorori Lucia adhareas, quæ securiora Christi vestigia jam tenet. Non multo post generosa Domina, quæ primatui illius factionis civitatis Viterbii præerat, Dubia ne forte Soror ipsa inde discederet, cuius meritis opinarentur civitatem ipsam muniri; delit litteras ad B. Columban, ut venerabilem illam Sororem ibidem suis monitis stabiliret, quam ipsa sibi qua-magistram multa auctoritate præferabat. Quæ tamen eam per litteras hortari distulit, sed votis annuens unum de Confessoribus illuc transmisit, qui verbo suaderet, dummodo voluntati divinæ non obisteret, civitatem ipsam sua presentia lætificasset, ubi tam evidens donum et excellens sortita fuerat, eisque patrociniaretur suis orationibus. Ad quam cum sexta feria pervenisset, astantibus ipsa generosa Domina ac Presidente Religiosis pluribusque matronis, vulnus resodans palmæ dextræ Confessor ipse vidit; per reliquis, intueri undatum corpus tinit.

144 Cum præterea idem Confessor Roman de-

scendisset, contigit eum visitasse quemdam ejusdem Ordinis clarissimum sacre Theologiæ Professore, Magistrum Joannem Nanni de Viterbio, Magistrum sacri Palatii; qui apud domum Oratoris Illustrissimi Regis d Hispaniarum diutina infirmitate laborabat torquebaturque gravius. Cumque Confessor ille B. Columban nominasset, et infirmus ipse de illa serius interrogasset; sua sponte postmodum, pedibus et humeris, supra medium lecti se ut potuit conglobavit: junctisque devote manibus est protestatus, et dixit: Domine Jesu humiliter te deprecor, si Soror Columba est ancilla tua, sicut vulgate isti asserunt, ejus meritis libera me ab infirmitate ista. Cæpitque statim validiori sermone convalescere, ac difficultates nonnullas discutere, et tandem piis orationibus ipsius Virginis se recommisit. Vivit Jesus Christus, neque liceat moriri: die sequenti in ponte Sancti Angeli, illi Confessori ac socio Fratri Felici Hispano Reverendus ipse Magister Joannes præfatus valetudinarius occurrit: qui postmodum etiam alteri ejusdem Virginis Confessori, Magistro Michaeli de Gemma, miraculum sollemniter ratificavit, et Deo ac B. Columba benedixit. Referam aliud simile huic, quod nobis sub fide per suas litteras retulit quidam sacre Theologiæ Magister Donatus de Lombardia, Prior Urbevetanus ejusdem Ordinis. Illa, inquit, nobilis Domina, jam Sororis Columbae precibus pluries recommissa, dum se ex hac via migraturam cernebat, appositis rebus quas ex Perasio de suis tulit loco cordi propinquo, et cum mira fiducia præmissa hac ad Christum precor, in corde, quæ ore dari non poterat; Domine Jesu, si hæc tanta sanctitatis refugit, quanta mortalium auribus insonuit, ejus precibus et meritis in hac necessitate mea auxilium præbe. Quo dicto statim dolor evanuit, et quasi tres flammæ igneæ a tribus sui corpusculi locis exiverunt, et sic ad se reversa læta permansit; et voce clarissima, cum membro-rum corporis motu facili, magnificens Deum ejusque servam, laudum præconiis extollere non cessavit. In Urbevetari die xiii Augusti, hora xxi, mccccxxxvi: et sic liberata quantum valuit, rogavit quod publicare vellem in laudem et gloriam Jesu Christi.

145 Innocentia præfatæ Virginis ac simplicitas communisque fama sanctitatis celeberrimam etiam Dominos secum urgebant in fœdere caritatis: quo tempore Reverendiss. Legatus de Latere nationis Umbrie, Dominus Joannes e Borgia, Ecclesiasticæ felicitatis cupidus avunculi maximi Pontificis, interposuit apud Deum B. Columban pro quibusdam arduis negotiis: cui revelante Domino futuri eventus plura prædixit. Et sciscitatus quidem allocutusque am fuerat pluries in ecclesia nostra, et per litteras aliquid responsa receperat. Cum autem senel anxius ejusdam urgentis causæ oraculum dubitasset; rediit Perusiam, allocutusque eum in Sancto Petro extra muros, ut ab ipsa clarius hauriret. Quæ ob dignitatem auctoritatis cessit: numquam enim exierat portas urbis, et rarissime alio se contulerat, nisi ad ecclesiam. Suspicio quidem in plebe pendebat ne forte auferretur: et Dominus ipse jam secrete tentaverat eam transmississe Valentiam, ut etiam annueret Illustrissime Regine. Itat igitur illic, virorem filia matronarumque cetera, et hora erat quasi sexta. Ut autem distantes montes a longe fuisset intuita, meditari cepit et fervere spiritu, atque prorupit: Mons Sion! et Mons Calvarius! Confessor autem ne in via sisteret, sollicitavit introitum: et cum pervenisset ad medium ecclesie, coram imagine Crucifixi flexa excessit. Cunctæ mora protraheretur et illi non comedisset, nonnullos ex Satrapis Curieque primariis tædebat, voluissentque Virgini detrachere, ita ut im-

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
qui deinde
Romæ Magi-
strum S. Pala-
tii agrum ad-
iens

d

videt eum
innotata B.
Columba
surgere:

E
quod etiam
accidit Ma-
troni Viter-
biensi.

cap. xlii
Cum 70 anni
Borgia Leg.
Umbrie multa
prædixisset,

e

F

ad eundem
extra muros
accessit,

et gratiarum
diversitate;

deinde humile
responsum
accepit,

et suum
Confessorium
multit ad eam
visitandum;

A posticem nominaverint, veluti et Lucianum Narniensem; et raptus hujusmodi non a Spiritu sancto, sed secus fieri et superstitiose: quod nihilominus consequenter, veridicis rationibus approbativè indicis coram Reverendissimo Legato convicti, coacti fuerant retractare. Jam illuc Decuriones conveniant et Magistratus populi, cum multa plebis frequentia: et si forte fuisset ab extasi citius resoluta, pulsaverant in organis melodias. Sed ipsa apertis oculis quasi reddebatur de marmore, sæpius coele mutato (puto juxta fervoris affectum) cunctis stupentibus, etiam religiosissimis ipsis Patribus de veneranda Congregatione S. Justinae, magni Patris S. Benedicti, qui eam monastica gravitate viderent. Expergefactam tandem Legatus ipse, ad dexteram altaris seorsum, protracto sermone allocutus est. Quæ, cum omni humilitate ac mansuetudine, suis petitionibus plene satisfecit: et cum eam benedictione signasset ac rediret, astantibus Primoribus, viris utique litterariis, sensu ac probitate circumspicuis; Dominus ipse ingenii excellentissimæ, Virginæ plurimum laudavit, approbans fidem suæ prophetiæ: utpote hic expertus et Rome, in promotionibus suis / ac Legationibus, tam Valentia quam in Italia et Regno Neapolitano: eique postmodum, per iteratas litteras, etiam prædixit de imminenti suæ vitæ fine.

146 Per idem tempus Theosaurarius Apostolicus, vir utique eximius, D. Villius Centelleus Hispanus, præfata Virgini detestissimus, præstolabatur haurire ab ea responsum ad summum q Pontificem : et electis divinis concessimus ad sacellum S. Petri Martyris, ibique eam humi sedentem foit allotus : quo visionem quam passa fuerat sub secreto nobis retulit, denuntiandam prudenter Confessori i Pontificis, Episcopo h Calliensī Fratri et Domino Bartholomæo de S. Geminiano nostri Ordinis. Quæ cum interpretaretur revelationem, ita nihilominus rigorose exprobare, et tanta auctoritate cepit i arguere, quod ambo terrois reddidit : ut stupefactos : in tantumque h vacordia nostra concusserat, quod ea die, ut ipsemet Dominus retulit, etiam comedere neglexit. Contigit consequenter et Pontifici insultu rebellions i, quasi (unicum delictæ, et horribile m) infortunium infesto S. Petri. Nunquam enim sic consueverat ipsa mansuetissima Virgo : sed constat per certo eam impulsam afflata vehementi Spiritus sancti.

177 Cuius præterea præfatus Thesaurarius de pro-
bitate Dominicæ Virginis et sanctitate, ac de illius
suprema abstinentia quemdam Commissarium Pon-
tificis aliquoeretur, et ille durius restitissit, nec solun
non potuissent suadere, quin potius secutus deter-
hentes, spondidit se observatorum eam sagacius
(erat et ipse Hispanus, nobiliss utique vir, n clarissim
genealogia S. Duminici) cumque aliquoties dissi-
mulasset, et ritus ejus in ecclesia fuisset intuitus ;
die quadam vocatis eorum præstantibus monasteri
æ consuetâ comitativa, hora consimili venit ad ec-
clesiam interfuitque Missæ; et jam B. Columba erat
in excessu. Qui appropinquans observabat diligen-
ter, et adjurans urgebat Priorissam Censuris rimari
veritatem facti : quæ affirmabat se fuisse singula
fideliter expertam. Accessit ille propius, et apprehen-
sas manum ejusdem Virginis tentabat suble-
vare : sed continuati ponderis inventum cum reliquo
corpore lapideique rigoris. Et compactus inirabatur
vehementer, et credidit quod vere ancilla Christi
esset. Ut tandem experfecta sacro fuit libamine
refecta, nloquentem humiliter audiebat. Et cum se
de stirpe S. Domini denuntiasset; ipsa mira qua-
dam hilaritate coagulans, se illico credidit cum om-
ni mansuetudine familiarem (adulcorum enim ven-

rabatur S. Dominicum) statimque ipsi Commissario D
procentabatur (de quo fuit valde miratus) de Con-
ventu Ordinis qui est Valentie, de ecclesia, ac de
campana, ac si ipsa fuisset ibidem. Devote denique
defertens Virgini, cognovit quod vere potiretur ali-
mentum cœlesti : cui se juxta posse obtulit et oratio-
nibus recommisit. Ad residentiam autem regressus
Virginem prædicabat eximium, et crebro replicabat,
Vere commota fuerunt viscera mea.

148 Ceterum proprio chirographo nobis testatur Dominus Erasmus de Genoa Monachus, qui eo tempore praeerat Prior S. Petri Congregationis praefatae, quomodo ipse fuerat passus in oculo fistulam, quia lamentabiliter laboraverat. Et consecutus licentiam, iuxta devotionem suam obtinuit a B. Columba pro obedientiam Confessoris oculum signari, propria manu ipsius Virgini, signaculo S. Crucis; et convaluerat: qui idem habens gratias plures, diversimode oppressos suis precibus deo recommisit. Erunt similiter et ipsi religiosi Monachi, quod cum unus ex ipsis morbo pestilentiali o obdormisset in Domino, et ceteri haud modicum horrentem contagionem; detulerunt preces ad B. Columbam; quae pro eis pia vota emitteret, ipsaque plene persolverent, ac patrocinarentur suis orationibus: per quos cum deinde fecisset, etiam omnes praeservavit incolumes, associatos plura beneficia suis meritis et precibus.

149 Congruum est perinde ex multis referre
quædam illius non minus documenta quam merita,
quæ fueramus consequenter experti. Quædam ma-
trona illustriſſima Romana venerat Perſiam, ut ſume-
ret habitum de poenitentia per manus B. Columbe,
ejuſque ſanctimoniis inſtrueretur: et conſecuta in-
terit, voto ſecum continuabat eccleſiam. Quædã in-
terrogavit Confefſororum qui B. Columba ſe frequen-
taſſet Confefſione, quæ cum maximo rigore ſer-
vare videbatur innocentiam. Reſpondit. Quanto
magis qui vult cavere peccatum, tanto magis time-
re incurſare peccatum; quanteque mens fuerit purior,
tanto cautior eſt adhibenda cuſtodia: nam unus
pulex velut emendatum detorquet, et p. ſiniflex
limpidum fontem. Idem nihilominus intulit et pia Vir-
gini: Quare, inquit, oportet ita crebro confiteri, et
ſe quaſi prænam ſemper accuſare lamentis. Quæ
ingenueſcens dixit. Quia ego ſum magna peccatrix.
Illa vero rursus ſibi adlabatur de meritis: cui ipſi
reſtitit reſpondens: Non oportet præſumere de
meritis, quoniam ſi qua ſint dona, ſunt magna re-
ſpectu dantis; quæ pro certo ſi habuiſſet illa, ope-
raretur majora et ferventius. Optaſſet prætere-
aſſimando pati et cum difficultate ærarius: eo quod
exercitata longa patientia, erat et mite iugum et leve
onus. Ideoque artari efflagitabat durius, ut ſuo
æterno Sponſo, dotem locupletioreſſem redderet in
celeftibus: quod reſolvere tentabamus in bobus:
namque ex æſſuetis opus eſt efficacia, ac magis
gratum agricolis quia fortius figunt pœdæ: ſecus
quidem ſi frequenter, ſi ſtimulis illis recalcitrantibus.

150 Prefecerant quandoque Virginem in Priorissam: quæ profecto hortari verbo et exemplo, atque omni maiestudente commouere atque nonerant, arguere vero minime neque increpare. Detulerat igitur correctionis curam Magistro Confessori. Sed semel ut plurimum adolescentula grauior fuerit cum obijungant; eo magis cum ab illis arguantur, qui audiunt eas in Confessione, ne inducant suspicionem. Necessè est enim ut has alloquatur Sacerdos castigetque leuiss, ne indignationis livorem taceant, atque erratis mente suspensis perturbantur dissimulent conscientiam. Neque rursus tum iudicari interpositos multiplicare Sacerdotes, Portoratusque variare. Oportuit ergo sollicitudinem huiusmodi in Priorissam iteratò reflectere, irreperu-

*Priarem
S. Petri sa-
nat*

0
 †jusque mo-
 nachos a
 peste libe-
 rat.
 12

cap XLIV
Rationem
reddit fre-
quentatæ
confessionis

15

Facta Priorissa et jussa increpare cum aliquo iure.

A ipsam oburgandi morem ejus quæ ante præferat. Cumque cujusdam contumaciam similiter et proterviam palam voluisset arguere; configit eam utcumque consuetum jurgium finxisse Priorissæ præcedentis, videlicet Trista, trista, semper vis protervire.

accusatur ut
verbo contumelioso usa
ex odio,

q

idque amare
deplorat.

B Veruntamen qui malos monet, odium incurrit: propriumque est superborum nolle subesse, prosequi potius propriam voluntatem. Quæ igitur humiliter debuerat, procax deposuit querelam, quod odio eam Priorissa infamaverit: eo quia in vulgari nostro, Trista q, notare videatur incontinentiam. Sacerdos autem ut Virginem redderet cautiores, ne quolibet a lege caritatis in posterum declinasset, sorsum ideo de fraterna correctione instruebat. Et cum subdividisset: Si quis, etiamsi præsit, livore exprobraret aut improprietaretur, erraret forte mortaliter; subito lacrymæ candentes exuberaverunt in rivis, qui turgentibus flumina per maxillas, quomodo si aquæ scateret de fistulis: tantoque fuerat timore confossa, cum audisset Mortaliter, quod neque poterat eam Sacerdos a lacrymis cohibere; potius et ipse flere cogeretur, qui tamen consuevit secum rigido sermone uti, ne aliquando ad vanam gloriam eam provocasset. Veruntamen et ipse tunc cognovit, quid est timere vere Dei offensam. Quæ nihilominus in culpa non fuerat, neque livore exorbitaverat; sed tantummodo austeritatem simulavit, velut præmonita fuerat, oppassetque certe quod erat salutis, quod constat non odii esse, sed amoris. Mulieres enim otiosæ esse non debent, ne incurrant incontinentiam; sed operari manibus, tam propter necessitatem victus, quam propter macerationem carnis.

Nonnullis
de ejus ab-
stinentia
dubitanti-
bus,

aliisq; sen-
tentiis
inducendam
ad commu-
nem vitam,

151 Baro quidam nobilis Romanus evaserat de captivitate Gallorum, et sciscitabatur ab ea de eorum rebus: quæ dixit, nescire. Ipse iterando, Est verum quod tu non comedas? non sic præfert vultus tuus. Erat quidem ei facies Angelica, utpote quæ celesti sustentaretur alimonia: ob id nonnulli susserunt et utcumque frequentes eum munum mensam, ibique lambere aliquid saltem haustum aquæ; quia a multis auferret occasionem magnam scandalii, qui hancquamquam opinaretur eam omnino abstineri: quod esset illi rursus imposterum securior salus corporis et animæ, si graderetur via consuetæ naturæ, quam quotidie tentare Deum pro necessitate alimentii. His adversabantur plurimi, tamquam arbitrantur indubitata fide cum sustentari, sicut hactenus, specialis dono Dei; nec jam diffidentia Deo resistere, sed eum prosequi eadem vocatione: ideo illos secus suasisse, quia laborarent infidelitate, qui non essent Dei gloriam ad Virginis deprimeret fumum; rursus contendere afficere eam tædio mensarum, et a contemplatione divertere, nec voluissent serpentina retundere linguas.

152 In neutram partem Christi Virgo declinabat: sed, sicut in aliis, præstolabatur determinationem Sacerdotis, licet exasperata hinc inde timeret. Qui nihilominus perscrutari voluit arbitrium ejus, ne forte innoxius proprio judicio temeraret consilium Dei. Audierat enim lectum aliquando, piam quamdam Virginem annis pluribus sustentatam odore pomi: quæ dum continentia viasset affertum, postea fuerit coacta manducare: liquet tamen odorem confortare, nutrire verominime. Similiter remittebatur in eodem casu, sicut in decimo octavo præmissimus, de proprio ejus genitore; nec non de viulento nocumento, quod incursisset ad idem coacta a quodam reverendo Patre: ideo cunctabatur secum, si quid novis accidisset, si importuna fame premeretur, vel divertisset a proposito: quæ affirmavit se jam experiri, uti consueverat. Et cum ei sacra Communio interponebatur r aut colloquium verbi Dei, attenuarentur vires ac spiritus depupe-

quæ nihil
innovare
audet,

r

rarentur: quia nempe in perceptione Sacramenti evitentissima reparatione reformabatur: Quod, [inquit] si differtur a solito, sentio defectum, et nequo restaurari, etiamsi successent fructus aut lambuerim. Simplicitatem ponderabat Sacerdos et humilitatem Virginis, et ipse horruit præcipitare sententiam: sed delitit divina revelationi, ipsa tamen interim prosequeretur ut cooperat. Retulit namque ipsa, candido quodam pane, licet insensibili, interdum relectam in spiritu, tam a S. Catharina quam a S. Dominico. Constat præterea eandem olim fuisse pugnam et in eximia ipsa nostra Catharina Senensi.

153 Primas nostræ civitatis efficaci testimonio affirmabat, generosas suas filias admodum dubitasse de raptu præfate Virginis, et ejusmodi passum observasse circumspicere: quæ tandem ita occupaverunt ipsam, quod tentantes subitus tenere stimularunt usque ad loca pudoris, quasi non valeant mulieres hujusmodi sufferre contactus: veruntamen gelidam ac omnino insensibilem sunt expertæ s. Repetebat aliquando ancilla Christi assuetas orationes suas ineptas, et quasi ipsa torpesceret judicabat incultas. Sacerdos igitur, ut ferveret, intulit ei parabola illius, qui in Vitis Patrum fuerat ita radis, et aliud penitus nesciret, quam quod fossam humum pluries in die saltasset, et qualibet vice tantummodo dixerit: Ego hinc, tu inde; laus Deo! i, habereturque ex hoc commendatus apud Deum: quanto magis ergo haberetur saltem, Gloria Patri, quæ ipsa dixisset in fine Psalmorum. Quæ plurimum exhibuit, cum multa dulcedine subrisit, et acquievit in humilitate.

expertus
ipsam divi-
nitus refici-

Raptum
ejus terri-
ficam licen-
tiam expla-
rant aliquæ.

ANNOTATA.

a B. Lucia Narniensis tandem obiit Ferrariz, anno 1544 die 15 Novembris, ejusque Vitam Italice anno 1610 editit Jacobus Marchionensis: mactenus imprecare ipsos quinterius (ut vocat) asseruato in monasterio S. Catharinæ Senensis, ex quibus se pleræque hucusque præfatur: reliquis ballas et instrumentum eo spectantia præfatus auctor integre ac Latine refert. Iterum autem de ipsa infra agitur num. 221 ut cui fuerit revelatus obitus et beatitudo Columbe.

b Hæc stigmata accepit illa Fiterbii anno 1496 24 Februarii, inde discessit anno 1499 7 Maji: unde intelligitur quo circiter anno res acciderit.

c Ipsa anno 1497 24 Aprilis coacta, sub obedientie præcepto, eorum causum aperire, dixit et affirmavit ingenue, quod S. Catharina Senensis, precibus et orationibus obtinuit a D. N. Jesu Christo, ut stigmata ipsius Lucie essent visibilia et palpabilia, in fidem et testimonium stigmatum ipsius S. Catharinæ, quæ hec continuum causum dolorem, intensius tamen feria quarta, et longe intensius feria sexta: in quibus diebus ex stigmatibus,.... affluenter manat sanguis; prout etiam Ministra loci alioque Sorores in verbo veritatis asseverant; uti habetur publico anni ac diei prædictorum instrumento, quod integrum legere est in Vita prædicta.

d Garsia Lasso nomen ei erat, uti Ramalbus ex Osorio ad an. 1448 num. 21 docet.

e Joannes Borgio nepos Alexandri VI, Cardinalis Diaconus S. Mariæ in Via lata creatus anno 1496, obiit Urbini anno 1500 eæ moribitis ut venena.

f Naam ante Creationem Electus Episcopus Melfitensis, post eam factus Archiepiscopus Capuanus, Legatus factus in Umbria, Bononia, Ravenna, ad Venetias et Regem Galliarum ut legitur in Ciacconio Oldoini: hic vero additur Valentia et Neapolis.

g Verosimiliter anno 1497 quando post funestam mortem nothi sui Joannis Gandix Ducis, Beneventano Ducatu

A. SEBAST.
CONFESS.
22 MS.

A Ducatu recens donati, conscientia ductus Alexander, de abdicando Pontificatu consultavit cum Ferdinando Hispaniarum Rege: quinque etiam cum B. Columba, quam tanti faciebant?

h Bartholomæus Torellus, Episcopus Calliensis in Umbria, ab an. 1494 ad 1498.

i Ob eandem verosimiliter causas, ob quas anno 1498 Hispania et Lusitania oratores libere Pontificem conveniunt, ut suis et Curie Romanæ vitis modum poneret.

k Vacordia rursus his infra, Præcordia notant.

l Eodem an. 1498 in Icturium incurrens Venetorum exercitus, cum Duce Urybinate, Petra Medice ac Carolo Ursino, totam fore ad defectionem p. llerit, universaque Italia involuta est bellis, per annos aliquot continuatis, Cimices autem videtur appellare Curiales vel mores depravatos, quibus defendis seu obolendis Deus calamitatem istam immiserit.

m Anno Jubilæa 1500 extremum vitæ discrimen Pontifex adiit, cum fulminante celo reititque concussus cubilicis caminus, ingentem secum ruinam traxit: sub qua, pene exanimis metu, suo in solio repertus est, brevis tamen dumtaxat lassus: quippe sub ingenti trabæ, cuius caput unum muro infixum hæserat, mirabiliter prelectus.

n Addebatur in MS. et honesti amplius, quod ne recensum turbet, tantisper expungere malo.

o Albertus et Balestra hæc referunt quasi facta anno 1496, in publica illa pestilentia, de qua supra nup. 88.

p Scinifex, Leander Simifex, rectius Cynips, aut pluraliter Cyniphes.

q Notat Casar, Perusinus quidem ita significare hanc vocem, Reatinis vero etc. Triste simpliciter dici pro malo: quæ diversitas etiam in nostra Belgica lingua et correspondente voce Droof invenitur: quamvis quæ vox ex primo institute idem sit quod Mœstum.

r Interponere hic significat intermittere, procrastinare.

s Mirum est quod huiusmodi indecora præsumptio non fuerit a Deo exemplariter castigata: nisi eam forte ex tantâ simplicitas innocentis intentionis. Leander prius inter hæc locum dissimulavit, ne Virginum, quibus vulgariter scribebat, aures offenderet: scriptori vero nostro nihil omittere placuit, quod veritatem et modum regnum istorum probaret explicare.

t Eodem in Vitis Patrum necdum reperi: Leander rem, fortassis non satis sibi intellectam, dissimulavit ita lucè reddere; Balestra lib. 3 cap. 4 num. 8 pro Saltaisset legit Saltasset: itaque sensum reddit, quod vir simplex fudit sibi sepulcrum, idque sæpius visitatus dicebat, Ego modo hic, modo ibi: sit huus Deo.

CAPUT XVI.

Prophetico spiritu futurarum præscia Columba, publice ac privatim Perusinis patrocinatur.

A An dum cœginur enarrasse, saltem sub compellitis, celebratissima quædam, omnibus nota, nostræ civitatis beneficia publica. Et utinam, sic h ad n on conditi, qualescunque adminis gratias affluere obiterim? quia non nisi impares ei possumus enucleare laudes: verum tamen si nequeo verbum e cogno scire (Deus novit) remanet in affectu. Fu rat quondam populus ipse in magna a combustion e: eo quod iussit, urbel pulsi et per idem tempus exules, ut civitatem ipsam Perusinam repetereut ac castra, c onduxerant undique vulgi cuneos, atque ex circumstantibus urbibus militum præsidia, eratque strenuus apparatus utrimque. Propterea Magistratus urbis et Magnates, eo quod factionibus

discrepant, nutantes, rogaverunt B. Columbam De orare Deum, quod liberaret eos ab inimicis, plebemque ipsam a ruina et damno. Quæ veluti consueverat, magnâ pietate commota, congemuit: et jansibia Deo commissum urbis patrocinium (quod ipsi revelavit) prosecuta fuit: et quantum valeret, facti evidentiâ utique expressit: nam cum orasset, impetravit. Equidem Christi Virgo non clam prædixit, sed vulgate et palam; Non timeatis: vidi namque quasi fervidum mare, et per circumambientes colles subinde castella, ipsamque civitatem mediis fluctibus agitari: cumque plurimum exaggerata periclitaretur; repente in dextris astitit sanctus Pater Dominicus, et ad levam affuit S. Catharina Virgo Senensis (quos ipsa interposuerat Advocatos) auxilia præbentes suis sanctis manibus; nec eam dimiserant postquam cessasset ventos. Quisque de populo prospera præsumebat: seque precibus Deo committebant, et eorum Sanctorum suffragiis. At ut in brevi, supra Trasimenum lacum, ubi non suspicabatur (quod fuit suæ sanctæ revelationis indicium certius, pugnatum est: prævaluit populus, victoriam nactus, non sine hæc adverse partis.

153 Rursus paucioribus annis succedentibus, extorres ipsi, multiplicibus complicitibus ex finitimis urbibus et equitatu non medico conducto, collegerant copias; et de intestina suæ factionis seditione præsumentes, invaserunt agri nostri confinia, occupantes etiam quædam castra b, non sine terrore populi, eo quod prorupissent ex improviso. Decuriones autem et Magistratus fuerunt deprecati Beatam Columbam, quod interveniret apud Deum suis precibus. In tantum vero quidam eam astrinxerant, quod condixerint, Obnixæ cogas hæc vite Dominum Jesum Christum: profecto experti novimus omnino posse. Siquidem jam hostes fuerint impediti, euralibus deinceps melius providere. Quia orante tanta supervenit inundantia pluviarum per noctem et diem, quod fuerunt pro tunc coacti desistere. Imminēbat autem festum Assumptionis S. Mariæ, et dixit B. Columba Sacerdoti suo Confessori: Dignemini, bone pater, quotidie celebrare Missam de S. Virgine usque in diem septimam: audi vi namque vocem indicentis mihi, non prophetabis per septem dies. Dubitabat autem Sacerdos de aliquo imminente scandalo, præstolabaturque aliquam notabilem revelationem. Annuit igitur votis, et celebravit consequenter; injungens nihilominus piæ Virgini, ut quæcumque interim audisset omnino sibi revelaret. Transactis diebus B. Columba præfato Confessori, ex more sedenti in sacello S. Petri Martyris, dixit: Sisce, Pater, via narra bo: Qui haud longe cessavit, quatenus verbis quod viderat motuque exprimeret ac gestibus. Quod et fecit: nam genuflexa pavimento; Vidi, inquit, Regem decorum valde, in majestate sedentem, valatum præclara curia, qui vultu magnum rigorem præferebat, et sinistra manu ostentabat tres romphæas acutas, tanquam minaretur devorare civitatem, cum magna jactura plebis, propter eorum demerita: et Reginam quandam speciosissimam, candidis auratis indutam, tertio consequenter in facie adorantem (ipsa progrediebatur similiter) quousque pervenisset ad solium Regis, ibique flexa lepide orabat. Julex vero constans erat pro justitia: sed cum Regina mundi in tantum orasset, apud Regem Deum impetravit misericordiam, extorsitque duos ex gladiis, reliquos autem remansit rectus. Quod Sacerdos minime tacuit, et Primoribus continuo revelavit: qui etiam optime ex se ipsis visionem interpretabantur.

154 Post biduum vero illustriores matronæ nostræ civitatis venerunt cum cereis, interfueruntque Missæ in Sacello S. Michaelis Archangeli coram B. Columba

auxilium
et victoriam
impetrat ac
prædicat.

E
Iisdem ex
improviso
præventis,

b
succurrit in-
petrata plu-
via:

deinde sub
festum Assum-
ptionis B. M.
P

videt hanc
Judici filio
extorquere
duos gladios,

cap. xlv
inter civi-
ta bella,

a

A ha : et divinis expletis deprecabantur eam cum lacrymis, quod oraret pro communi statu civitatis ac ipsius generosae e familia : quia procul dubio instaret omnium communis iunctura ac praeda : erantque genibus complexae. mœstae, et prorsus pavidae : eo quod Primores male caverant. Quibus B. Columba respondit : Sitis obsecro melioris animi : nimirum gloriosissimis meritis Regine coli jam pro majore parte clementissimus Dominus Jesus Christus propitiabiliter miseris nostris : confidite. Hoc nihilominus vobis denuntiaverim, quoniam si Primates ipsi noluerint se emendare, et servare ordinem justitiae, ac pietatem in Deum, et caritatem in populo, dilatum Dei flagellum tandem non evadent. Sitis memores judicii Dei. Decrevit autem Primates hostibus occurrere : quod et fecit : sed illi confligere neglexerunt, praesentes de introitu clandestino. Cumque populus rediisset in urbem, et circa medietatem noctis exposuissent se quieti : nonnulli, qui antea dissimulaverant, prodiderunt adiutorem adversae multitudini, quae praestans medium civitatis occupaverat. Sed quantocius expergefactus populus consurrexit : illico facta est protectio magni Dei, statimque inchoato congressu (quemadmodum fertur a pluribus) S. Catharina cum B. Columba apparere visae sunt in sublimi. Itaque pedites, excussi in pressura equitatus, frequentaverunt fugam d : et pluribus pulsus in praecipites, hostiles Duces remanserunt pro parte captivi : verum interpositis litteris quorundam Dominorum B. Columba eorum quemdam sospitem e impetravit : qui gratias detulit, seque personaliter et perpetuum filium devovit. Christi Virgo B. Columba petiit solummodo depingi figuram S. Catharinae Senensis super valvae Cathedralis ecclesiae, ob reverentiam suae sanctae protectionis. Sacerdos autem Confessor ipse, cum quia sic Christi Virgo annuit, (tum quia) tam celebri beneficio certus, dicatam Regine coeli diem septimam elegit, ac deinceps quoad vixit in praetermissis Missam de beata Virgine curate celebravit.

157 Quidam vero nec nominandi, diabolica temeritate blasphemii, posuerunt os in cœlum, mentientes de superno jure Deo, alieni omnino ab altitudine sui aeterni consilii, quem factiosum nominaverunt : blasphemantes pariter et B. Columbam, nugacem ac partis sectatricem. Liqueat eos redargutos divinis oraculis : habetur namque de illa clarissima vate S. Debbora, quae etiam judicavit populum Dei, eique profuit in multis consilio et exhortatione, atque pro eo Deum saepius deprecata fuit, et clementius exaudita quodque ipsa Prophetes sancti suis precibus conculcatos reddidit equitatus hostium et currus, necatos principes, fugatasque pedum copias. Nec tamen destitit prudens Virgo Columba Primates commonefacere, tenere Deum, et omnes hortari ad ea quae sunt religionis et justitiae, pietatis et concordiae : saepius interdicens blasphemias Sanctorum et scelestae facta.

158 Terribile nimis habetur et horrendum incidere in manus Dei viventis, si viderelicet patientia longanimitatis ejus abutimur, quae sollicitat ad penitentiam, et illius misericordiam irritaverimus ad justum judicium : denique corda virorum, quae nimia ambitione attolluntur, saepius veluti pulvis evanescent in ventum. Hoc consideratio dignum jam Christi Virgo Columba mentali visione praecognoverat, et praesignaverat verbo, quid is remanserat gladius in manu ipsius severi judicis tandem portenderet : quia scilicet multipliciter demeritis, ultio divina feriret. Ipsi quidem Optimates fecerant sibi formices triumphales, ostentantes proprias vires, tantumque praesumpserant, quod nec correctio speraretur : qui pluries ac frequentius misericorditer admoniti,

suapte nihilominus operabantur, dicentes : Quod futurum est evenire necesse est. Igitur Virgo Christi per viros admodum graves, haec Primati denuntiavit : Video, inquit, quoddam generosum corpus humanum laniatum in tres partes ac miserabiliter laceratum : cujus caput simul et brachium dextrum, sinistrum autem latus est accephalum ab humero usque ad pedem, reliquum vero cum tibia dextera. Vos horrore timere Deum : configitis tandem inter vos. Primas diversimodo interpretabatur, quae tamen erant abscondita ab oculis suis. Dies prorsus ad pacem sibi latitudo familiae, juvenum viror, ac successio prospera, undique favor. Sed non est mentitus ille qui dixit : Caro sine ossa est plena fetore. Perinde stremitus M. le Dominus Astur, ejusdem Primatis primogenitus, arduo quodam negotio sollicitus, misit Plebanum summa ad B. Columbam, quam utique devote venerabatur, ut oraret pro eo. Qui festinans inventum eam in sacello S. Petri Martyris, ad pedes consueti Sacerdotis : cui verbum ere litum reverenter exposuit. Quae utcumque suspiciens, dixit : Renuntiabo Domino Asturi : Ego vidi supra montem tria tabernacula, in quibus singulis pendebat unus crucifixus, quos tres igitur involvens omnino consumpsit : et audivi vocem dicentem, Hoc pro Domino Asture. Sacerdos locum conabatur intiguisse responsa, aut salubriter interpretari, ne ille adlitteretur nimio terrore. Iterato pia Virgo dixit : Renuntiabo sicut dixi. Quod Plebanus ipse ecclesiae S. Nivestri ex fide retulit. Novissimae tres illi in thalamis suis crudeli gladio suffossi, et resistentes quidam tandem victi, dira ac praecerea morte perierunt : et utinam non fuisset perpetuae damnationis vindicta ! f

159 His consequenter Optimatibus, qui remanserant post excidium, etiam sibi devotissimis, plura praedixit, suisque revelationibus multis occurrit insidiis. Aditus quosdam subterraneos dextit : eisdem victoriam citra Trasmeneum agrum praenuntiavit, in qua alterum ac primum in fronte belli expresserat praeviderat sicuti evenit. Kursus cum alter ex Primoribus distans moraretur in castris, copiosisque praesset, et a quibusdam potentibus precibus sollicitaretur, nec non et copiosis sumptibus, ut quoddam nec dicendum intenteret : praeviens spiritu Christi Virgo quia ambiguus forte nutasset, directo illic nuntio velociori, quem staffetam g nominant, animo interdixit : Ab eo, inquit, quod in animo tuo voluitur, desistas : quoniam et tibi domumque tuae cederet in ruinam. Qui soli Deo notum arbitratus obstupuit, et illico cum omni reverentia tale flagitium detestans, gratias Deo et pie Virgini detulit, et quod fuerit denum suo patri communiavit.

160 Vulgatam praeterea, quod pluribus innotuit, refero, Nobilis matrona ac generosa Domina Hypolyta Bayona per idem tempus miserat ad nos venerabilem quemdam Sacerdotem, Fratrem Ordinis, cum quibusdam exenxis et cereis dealbatis accliteris, quatenus suffraganemur apud B. Columbam, dignaretur orare pro suis, qui pro tunc erant exules civitatis Viterbii : conaremur quoque pariter haurire quid futurum fuisset. Qui illius votis acpirans, etiam injungendo, suasi pie Virgini. Nuntius vero haud importunus substituit, nobiscum pluribus diebus. Una dierum B. Columba dixit : Pater, dilectio in tebar portam ejusdem civitatis clausam, in cujus superliminari erat foraminis altius, per quod quidam porcus tentabat exire : et cum emisset caput, gattus quidam, extra fores supra postem eversus, demisso capite atrociter pugnavit contra porcum, et adeo lacerabat, quod ejus per plurimum misera compatiebatur. Sacerdos autem et Confessor visionem ipsam statim intellexit, interpretabaturque ipsius generosae

D
A. SEB. VST.
CONFESS.
EX MS.
et cladem
Primati us
imminuentem
per visionem
cognoscit.

et supplicibus
auxilium
spandat.

illi noctu
furtim ingres-
sus hostes ab
urbe pellunt,

et S. Cathari-
nae Senensi
jubentur agere
gratias :

factiosos
Deum ac
Columbam
blasphemantibus,

cap. XLVI
Visionem di-
vinam et
victoriae etatis
praedixit :

g destinato
acclere quem-
dam avertit,

g
missio ad ab-
sentem nun-
tius,

Gattus Viter-
biae exiles
restituendus
cognoscit,

A. SEBASTI-
CONFES-
EX MS.
EXSIS GRANIS:

A generoso Domine prosperum successum, sique nuntium instructum remisit. Propterea quia gattus factionem jactat Gattescam ac ipsius generosa Domina, quæ in limbo eversa erat et extra domum: est denique suis rostrum (quod vulgariter Grugno vocitant) signum unius Primoris alterius sortis, quæ a priori discrepat, et pro tunc regebat urbem: quæ extemplo clausa civitate, post cruentissimam necem, fuit a postillima pulsa, sicut Christi Virgo præviderat. Nimis prolixum pro certo aut fuisset impossibile singula narrasse, quæ nostris civibus olim Christi Virgo prædixerat: de obitu scilicet et valetudine infirmorum, de reditu itinerantium et infortunio, de partibus mulierum et sexu: quæ tam certo prædixerat ac si ea sibi fuissent præsentia, quemadmodum et plurimi publica voce contestantur.

et alia plura.

ANNOTATA.

a *Leander* timorem et formidinem interpretatur.

b *Albertus* factionum capita nominat, Oddos et Balionos? quorum Oddi, *Gibellini* et *exales*, *Fulgiantinus* et *Assasitibus* juncti, ad 300 equites 300 pedites

1) *collegerant*, et *Corvianum* castellum ceperant; *Balio-*

nus vero *Guelphs* favebant *Spolitini* et alii.

c *Archiepiscopus* *Balione*, quæ *arbi* præerat.

d *Albertus* narrat, quod, cum, occupata platearum ad forum ducentium viam, castrum, quæ prohibebat ingressum, arrepta se in scindere vellet quidam; in ipsaque conatu lapsus, conculcandum se pedibus suorum videret; clamare cepit, Retrorsum, retrorsum: quæ vox aliter accepta, et consequenter ad retro sequentes diffusa, occasionem fugæ assensum dedit aggressoribus, et victoriam Persuasis; quæ hostes usque *Corvianum* inscenti, ipsam recuperant.

e *Fuerit hic* *Troilus* *Savelli*, quem a *Car* mali patris missum in *Oddorum* auxilium ait *Albertus*.

f *Alind* alibi diversum refert *Albertus* ex MS. *Francisci* *Mataranni* et *Thome* *Porcarii* in *Vita* ipsius *Astoris*: subicit quod B. *Columba* vidit igneam romphnam, ex filo bombycino pendente in aere, supra domum *Balionum*, eo loco situm ubi postea *Paulus* *Papa* III arcem adificavit. *Thalamos* autem quorum meminit *Auctor*, ipse unquidam fuisse ait, inter *Balionus* et *Ursinus*, quando sponsus et sponsa crudeliter interfecti fuerunt prima nuptiarum nocte.

g *Stalletta*, publicanum litterarum bajulus *Isidis* dicitur, hoc facile reddiderim nominis rationem; cum *Stalla*, unde deductum dimitivum, nullam nunc habet significationem eo tendens affinitatem: nisi fortetates nuntii, in signum publici sui numeris, baculos gestoverint, et hi etiam *Stallus* antiquitus dictæ sint a *Longobardis*, sicuti et a *Teutonibus* hodie dicuntur, ac nominatim baculi *Episcopales*.

CAPUT XVII.

Confessarius *Columbæ* pro ea atque pro se, tum *Superioribus* per litteras, tum *Curiæ* *Romæ* oretenus reddit rationem.

O. dinat providentia Dei Sanctorum vitam, ut ipsi consequantur finem optimum; redditque eam aliis conspicuam, ut exemplo proficiant. Sed, Divo Gregorio teste, conspicientes non similiter afficiuntur: quoniam mali, dum per invidiam torquentur, falsis iudiciis pervertere conantur. Revera cum depravatur affectus, hebet intellectus et tenebrescit. Ideo qui non est spiritualis, habuit circa spiritualia bona inordinatum affectum et intellectum obscuratum, neque clara præsentantur tali iudicio, quemadmodum nec vigilans scrutinio dormientis; sicut sori-

ptum est, Animalis homo non percipit quæ Dei D sunt: unde bona in mala convertentes, insidiuntur 1 Cor. 2, 14 calumniis, et ponunt maculam in electis. Inde iuste arrogantia nostræ temeritatis retunditur, cum divino iudicio factis laudabilibus et castissimis diotis commendantur. Igitur extortus ille pater mendacii, qui de supernis ruit princeps iniquorum, indixit copias apostatarum utriusque sexus diversarum Religionum, nec non et secularium scolorum, utpote qui de se alta præsumunt, in tantum ut audeant suo arbitrio circumscribere Spiritum sanctum, quodque ab eis non diffinitur sit a Deo alienum. His satellitibus antiquos hostis restantur pugnam contra innocentem Virginem *Columbam*: conspirationemque machinantur apud superiores Prælatos Religionis ac Reverendissimum Protectorem, nec non apud Legatum de latere, usque ad summum Pontificem: ut devotam denique sanctamque ejusdem Virginis simplicitatem interpretarentur in dolium. Idem Reverendissimum ejus Confessorem, quasi suspectum, doctrinis physicis priter et mathematicis prænotificari, quæ ipsa prædixisset contaminantes, accusabant. His iungebatur auctoritas extorqueri volentium B. *Columbam* de *Perasia*, qui pro viribus conabantur deprimeri audientium Confessoris et prudentiam: adeoque invaluerunt, quod fuerit Confessor ipse compulsus de præfata Virgine reddere rationem. Qui confusus in Domino, supremis illis viris istiusmodi tenoris litteras scriavit.

162 Reverendissimi Patres et Domini, quæ ore contuli, scriptis ratifico et confirmo securius. Venerabilis namque tantæ congregationis Mater, Soror *Columba*, proficit utique de bono in melius: statuta quocumque Reverenda Paternitatis vestræ ad plenum prosequitur. Equidem ad coelestiam in festis de præcepto collegiatim veniunt et redeunt: horas in suo oratorio simul persolvunt, victum quatuor matutina ætatis mendicant. Soror *Columba* vero, sua genitrice sociata et duabus matronis, semel in die mane hora officii ut plurimum frequentat ecclesiam; et post Missam, sacra Communionem devote suscepta, orat diutius: post Officium autem satisfacit frequentie populari, et nuntiis et litteris, a proximis civitatibus et longinquis. Multi recipisse gratias suis orationibus profitentur, etiam magnis elemosynis. Feriatis vero diebus, dictis matronis semper astantibus, in Breviario legit, et sibi occurrentia exponi petit. avidissime intendit, dulcissime inhiat, et refoecillatur; et (cum admiratione dico) nunquam at-tactata tepescit, imo semper ardentius haurit. Bis vel ter in hebdomada culpas suas sacramentaliter confitetur. Non loquitur cum aliquo sine præsentia unius nostrum, nec alio unquam vadit. Apparentes raptus aut soliloquia in ecclesia suspendit, non tamen sine difficultate et pena, ut ipsamet retulit. Omnes secum loquentes ad pietatem movet et inflammatur ac consolatur. Libere, simpliciter, et sine artificio loquitur, etiam cum magnis Prælatos et Dominis. Multa prædixit etiam summis viris. Per majorem noctis partem quotidie meditatatur Passionem Domini nostri Jesu Christi, sequè diutius catenis flagellatur. Gelidum corpusculum postea, involutum circulis ferreis, et catenis atque clipeo, super nudam humum vel tabulas dormitando repausat, etiamsi febricitet: postea orat: quandoque anxietate lapsa aquas bibit, vel sucuat fructus, vel folia lambit in aceto: bis immundam lavaturam scutellarum sorbit: et tamen præter esum cibi firmi sustentatur.

163 Opportunis exercitiis et obsequiis, etiam tempore pestis, domesticis ministratur. Infirmos fovet. Nulli detrahit: detrahentibus obviat, et opponendo interrupt. Semper pedibus nudis disca-

etiam apud
summas
Prælatos,

R

rationem
pro ea scri-
pta reddit
Auctor,

explicans
quotidiana
ejus exerci-
tia.
F

penitentia
rigorem,

caritatis
fervorem,

ceata

cap. XLVII
Notis de
Columba
emergenti-
bus susci-
ris,

A ceata incessit, etiam in alta nive, quando plerumque cives præbant cum palis, sibi gaudenter semitam solo præbentes usque ad valvas ecclesie. Religio- nem nostram et Fratres summe veneratur et dili- git: quibus si quis detrahat, in lacrymas et singul- tus prorumpit. Affectuosissima Soror, omnium Re- ligiosorum prompta obsequio: liberalis etiam præ- stantia, hilarisque modestia semper fuit: suorum præcipue [amans], et utriusque congregationis S. Be- nedicti S. Justine videlicet et Montis-Olivet, et par- iter utriusque sexus S. Francisci. Curam autem Soror- um ac puellarum ita providè, diligenter, et caritative prosequitur, ac si Christo serviat. Nec alicui Soror- um quis loquitur præter Mogistram: quæ cum sint numero quadraginta, in tanta penuria temporis sustentantur et abundant. Nihil sibi reservat: licet multa secreto ei offerantur. Non seculari prudentia, sed domestica simplicitate hortatur, indignatur, zelo irascitur, et vindictæ lacrymis pietatis. Verum, Reverendissimi Patres, contigit ut Sacerdos consue- tus infirmaretur, et ego rogatû ipsius venerabilis Sororis, etiam de consilio et voluntate Reverendi Provincialis, zelo pietatis etiam in Sacramentis supplendo obsequer: quod libentius feci, tamen

B ut opportunitate inventa fierem certior, etiam ne forenses sub specie Confessorum contra nos seditionem facerent, eam ipsa auctoritate apud Ma- gistratam habebat et plebem. Quod cum artificiose, diligenter, et suaviter intentassem, præ gaudio ad- mirans et non credens tantam innocentiam, fecimus opportune convenire primos ejus Confessores, et dixi- rit etiam illic nuntios. Inveni de facto miranda, etiam testimonio multorum. Fecimus, non sine ex- pensis, advenire genitricem ejus, cum uno genito et puella, quos sustentamus; unum Fratrem, aliam inter Sorores, ut simus magis de ejus firmitate se- curi.

164 Reverendissimi Patres, septem annis conti- nuis mansit in camera sine fenestris, sub tecto, ob- scura, supra communes ac latrinas, proxima camino coquina. contigua cuidam blasphemæ mulieri: ubi quandoque ventus lampadem exstinguebat, fœtor et fumus affliciebant, affligebant eam afor b ceparam et aegruminum. Sustinuitque ibi multas demonum molestias, et nunquam reclamavit, nec fuit ausa contigæ mulieri et prave familiæ detrudere: sed, Faciatis, dixit, Pater, mihi cavernam in crypta, ubi scilicet foliabantur fundamenta. Respondi: Algre et gela deficeres, et ego essem reus. Feci- mus sibi potius turgurium de tabulis in eadem pavi- mento dormitorii, in quo lampadem habet semper ardentem, ejus oleo linuntur infirmi, et in medio figuram proceram Jesu Christi bajulantis crucem, progressusque passionis, et altare: etiam scabellum tabularum, ubi quandoque collisam ac gelidam ca- lidis testis ac lapidibus quasi semimortuam refocil- lant. Tolerantiam autem et patientiam exprimere ædium valde arbitror, si nulli detraham. Scio Reverendissimi Patres, juxta sententiam i omni no- stri Jesu Christi, patriam suis incredulam. Est forte ad propositum tabuli Demosthenis adversus Philippon, de lupis, qui petierunt a pastoribus canes.

165 Suaseram profecto et sæpius, ut [curaret] sibi de aliquo mature ætatis, et auctori- tatis ac do- ctrine, sanctorisque vite providendum, quoniam me utique judicavi indignum, pleneque exposueram etiam cum laudibus. Horruit, piisque lacrymis et apud me corripuit. Quia etiam a malis dignioribus Communitatibus, et Dominis etiam Re- verendissimis postulat et queritur, timui etiam con- stricare eam, ultra maximum quod ei debemus debitum: quia in veritate plus [conducit] ipsa ad

famam Ordinis, quam omnes litterati nostri jam fa- ciant, et pro Prædicatore et Confessoribus supplat. Nec non timui tentare Deum, et negligere ejus in- nocentes acillas et sponsas tantæ virtutis. Verum- tamen fiat voluntas Dei; ut fuit professus S. Mar- tinus. Nescio quid futurum sit, et semper timen in solitudine. Nec sum magus, sed bonarum artium exercitiis semper adducter intentus, et jam quin- quagenarius. Profeitor, sum cultu et veneratione integerrimus Christianus, licet minus morigeratus, communitati Religionis licet inutilis, non tamen no- xius, et Dominationum vestrarum veteranus alum- nus et familiaris, illic licet indignus. Ex Persia xxi Octobris, mcccclxxxvii. Hæc Præfatus ipso Confessor, coram illis supremis Patribus et Domi- nis veridica protestatione de beata Columba depo- suit d.

166 Reliquum est enarrare ejusdem Reverendi Patris in sancta constantiam: qui cum pro certo re- cepisset Beatissimum Papan sic tandem dixisse: Novimus omnino Sororem Columbam sanctæ vite; sed miramur quem elegerit Confessorem: eum quippe audivimus virum boni temporis, utpote qui letos du- xerit dies et annos serenos; et eos qui adran- tico respondisse: Sugaciores sunt hi tales, Beatissi- me Pater, si oportuerit experiri, rudibus quibus- cumque viris et simplicibus. Aliaque vice, dum coram sua Beatitudine haberetur sermo de præfata Virgine, iterato replicavit, Intelligimus quod Soror Columba est sancta mulier; sed relatum nobis est, quod quidam Religiosus male fame gubernat eam. Igitur opportunitate inventa, in principio Quadra- gesimæ, præfatus Magister descendit ad urbem, se- que Reverendissimo Legato Umbrie apud S. Pe- trum in sacro Palatio humiliter præsentavit, et se- cretissima quædam ex parte B. Columbæ, non minus exprobravit quam exposuit: postmodum coram plu- ribus Reverendissimis Cardinalibus ac Reverendis- simo Cardinali Persinio Episcopo, Datario, relatio- nem ipsam de præfata Christi Virgine reverenter constanterque ratificavit, et auctis quam pluribus notum dedit peragere deposuit. Deinde protestatus est: Pro dolor! inquit, jam veritatem expertus, tantam innocentiam tantamque sanctitatem ac virtutem mea degeneri conversatione fecisse sus- pectam, quam aliquando falsis cavillationibus redar- guebam! Utique liquet, quodque advertimus, pluri- mos ideo pium Virginem offendere, ut in me impu- gnant: quem prorsus indignam conversatione tante sanctitatis non immerito judicant: nisi enim qui per peccato præmuriatur, in vera vita spiritali esse non potest. Idemque quoque non bene sustinent suorum excellentiam. Sed quia caritas non cogitat malum, neque permittit per varias suspiciones et temeraria judicia malum de proximo suspicari: ideo Christi Virgo [erat] compatiens ei quem opinio la- cerabat, ut ipsa a vanis extorqueret ena, et qualiam familiaritatis gratia ad pietatem humiliter promove- ret. Constat nihilominus, estque indubia apud Ca- tholicos Sancti Martini auctoritas, diabolo repu- gnantis, antiqui scilicet delicta melioris vite con- versione purgari.

167 Quidam tamen rigidus adversarius: et conviventibus oculis de Fr. Hieronymo et Ferrarien- si, Prædicatore clarissimo ejusdem Ordinis, ita in- vertebant, quasi consimiliter Pontifici maximo habuissent contumacem. Qui nullo pacto tergiver- sandum duxit, sed sensu respondere objectis, a quibus tamquam innocens se prudenter absolvit. Dissertit consequenter pro Mathematicis, quæ do- ctrinalia dicuntur; et diffinivit, quod Astrologia regalis quidem scientia sit, et media inter liberales Artes; verumtamen ex propriis principiis non po-

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX HS.

ac denique
pra se re-
spondet.

d
cap. XLVII
Intelligens
se Pontifici
minus pro-
bati

E
Romam pe-
nit agitur
cum Legato:

dolet sua
causa Virgi-
nem vexari,

F

G
excusat se de
contumacia,

item qua-
modo ipsius
Confessio-
nis factus
sit,

quam arce
illa septen-
nio habita-
ret,

a
b
c

et quomodo
ipse opturit
dari optio-
nem se Con-
fessionum:

A test præagire hæc iusti iudicis Dei, aut pro quibus demeritis seu facinoribus Deus plectat castigetur flagellis, vel qua penitentia placetur. Culpas quidem mentis aut pravitatem affectus Astrologia omnino ignorat; que tamen de facto pluribus vestrum B. Columba prædixit, quibus etiam plura misericordiae Dei beneficia impetravit. Scientia quidem ipsa potest effectus quosque singulares attingere eminens, quasi prævisos velut in pluribus, si in communiore corporaliusque causis utcumque relincent: illiusmodi autem particularia contingentia, et ea quæ habent pro causa voluntatem, nequam. Sed hæc pro dono, nutu, et arbitrio Spiritus sancti cognoscuntur, qui utique novit quid cuique conferat; et Athanasio teste, in hunc modum gratiam impartitur. Nam plerumque ob vitam actam impurius Spiritus quis dono carebit; persæpe etiam neque illud ille accipiet qui recte vixerit, nisi superbia efferatur; et ideo humilibus Virginibus potius traderetur. Equidem sicut ab ipsa Christi Virgine pure haueram, ita simpliciter vestræ Dominationi refundebam. Si qua explana-verim, ipsa Christi Virgo interpretata fuerat, vel eadem annuente ex sanctorum dictis collegi, in utraque serie Scripturæ sacræ vel Divi Areopagite, in quibus plura de mystic interpretatione continentur.

B 168 Denique, gratiis pluribus et elemosinis a Pontifice maximo donatus Confessor ipse Perusiam rediit, detractoresque recognoscere neglexit (id enim Deo demittit); ex quibus oberunt elingues nonnulli ac suffocati, et quidam etiam in brevi inierunt varia lue percussi. Quibusdam vero rementitis visum est adulari: Euge, Pater optime, magnæ integritatis et prudentiæ jam comprobatus, velut Sanctus Mardocheus. Sed Chrysostomus est auctor: Omnis malitia confunditur aliquoties ratione veritatis, corrigitur autem nunquam; maxime eorum, qui proposito malo non ignorantia peccant, exitus ulla probat. Utinam mihi concederetur optio! Difficillimum prorsus arbitror quod valuerim sufficienter exprimere id quod utcumque tentabo. Infernalis namque bellua, princeps ipse omnium apostatarum, meridiana denique incursione superatus, abscondit se in pulvere, ut ibi machinaretur secretum virus: negotiumque tenebrarum sic admodum acrius pugnaret, et velut myrmicoleon involveret formicam frumenta gestantem, Virginem videlicet Jesu Christi, quæ sibi colestem æternamque annuam prudentissime præparabat, in ipso actionis itinere occideret necaretque. Hanc quidem pugnam a primis annis B. Columba non solum timuit, verius horruit ipsum aggressum, sibi que refugium Deum lacrymis impetravit. In aliis quidem irritasset ipsa bestia, subreissetque hostem; lacerari videlicet injuriis (cupiens), exprobari vilipendiis, minis tentari, laniari pro Christo, cruciatibus affligi: cum pro certo quoddam martyrium ejus vita fuerit; privati autem verbo Dei aut Sacramento minime, sed omnes quoscumque sibi assistere precibus piis indubie medicasset. Myrmicoleon ipse est Leo formicarum, qui circum quærens quem devoret. Pulvis, cum sit res arida et opaca, luminis expertus inconstansque, idiotis significat; eos videlicet qui sicut non foveant per lasciviam, ita neque lucent per doctrinam; et si quidem sibi ipsis prosint; nihilominus intelligentia sicut, sunt alii steriles: quemadmodum enim pulvis igni, ita ignorantia obsistit caritati. Quos etiam significant caues mudi, qui nec lingunt ulcera neque valent latrare; unde in quadam glossa: Innocens, inquit, conversatio quantum prodest exemplo, tantum nocet silentio.

C 169 Sacerdos nempe (si interrogator de lege) doceat, resistentesque convincat: alioquin jactat

dignitatem, cujus non exhibet operationem. Spiritualis namque intelligentia non minus est necessaria ad vitam animæ, quam panis ad vitam corporis: aliter enim vitam presentis seculi incolumes transire nequimus, nisi nos gratia Redemptoris nostri alimento verbi sui reficiat. Namque legimus Mariam illam, aliquando peccatricem, celebratissimum tandem penitentiae exemplum, intentam maximæ dulcedini verbi Domini; quodque suaviter audierit, et intensissimo corde pascetur. Ipsam quoque innocentiam sceptrigeram Dei matrem Mariam, verbo per aurem Verbum concepisse, et corde mira suavitate conservasse; quæ profecto, Augustino teste, major est mentis quam ventris. Denique Rex noster Christus, qui innocens fuit, et penitentiam magnam fecit, tentatori respondit: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Item dixit: Si dimiseris eos jejunos, deficient in via; docuitque et ipse unus maximusque magister discipulis suos, atque commonefecit orare Patrem supercoelestem, assidueque perseverantia precari supersubstantialem panem, qui cor hominis confirmat: inde Psalmo cxviii, Confirma me in verbis tuis. Censui præterea, piissimi Patres, præmittendum hoc mirabile, quod consequenter dicitur clarius. Quemadmodum enim huic Virgini renascenti desuper candida columba alluxit, ita obeunti desubus fervens formica congauget. Apte quoque: nimirum similes multum sunt, in proprietate naturæ, columba et formica, et præsentis mysterio conveniunt. Scriptum est, Vale ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et discas Sapientiam. Comperitis haud dubie ita rem se habere, quod in ejus natura contra omnia vitia cautela reperitur. Quoniam formica parvum animal est, docet humilitatem; quia sollicitum, vitare otium; et providentiam quia providum; et quoniam socias juvat, ostendit caritatem: graditur simpliciter; servans semitas sodalium, præbet documenta justitiæ, et custodire vias Sanctorum: arcto calle incedit, docet penitentiam: Contendite, inquit, intrare per angustam portam: gramen detruncat ne germinet, parat vitare elationem de bono opere: terram egerit de cavernis, suadet paupertatem terrenorumque contemptum: fervorem æstus tolerat, approbat patientiam: et grano pascitur, de quo panis vitæ conficitur, quem qui manducaverit Deo jungitur, hic in sinceritate contemplationis, et tandem cum delectatione perpetuæ laudis.

ANNOTATA.

a Lateranas semper hic auctor scripsit, apte ad etymon a latendo ductum; unde vulgo etiam Secreta vocantur: eruditè tamen Fossius in Etymologia observat, ex Lavatrina verosimiliter Latrinam per contractionem dici.

b Afro, Italici acidum, notat: unde hic Afror quasi, acor: Gallis autem Afro, horror; Affreux, horridus, terrificus est.

c Agrum, eisdem est olerum genus, acrimoniam aliquam habens, ut porri, allia, etc.

d Imo ipsemet auctor, licet hic præ modestin de se loquatur in tertia persona. Ast num. 99 ad sui ipsius confusionem locutus erat: qui autem hic pro anno 1497 se dicit quingagenarium, infra num. 222 pro anno 1501 se facit sexagenarium, ut videatur numeris ratundis uti.

e Savanarola scilicet, qui licet a concionibus tunc suspensus obediit, tamen pergebat privatis sermonibus libere insectari Romanæ Curie vitia, ejusque reformationem optare, quare tandem anno 1498 23 Maji suspensus est; et tum forte cum Romæ pro Columba agebat

A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
negat Virginis
prophetias

ex sua astro-
logica scientia
suggeri;

et Pontifici
purgatus
Perusiam
redit;

expendit
beatæ patienti-
am

in toleranda
simplicium
ignorantia:

D
ostenditque
Sacerdoti
necessariam
esse experien-
tiam rerum
spiritualium,

Matth. 4, 4

Mar. 8, 3

E
et beatam
formicam
comparat.

Prov. 6, 6

Luc. 13, 24

F

A bat Confessarius, ille Florentiæ jam tenebatur captivus.
Vide de eo dicta inter Prætermisssos præfata die 23.
f Vide infra num. 203.

CAPUT XVIII.

De patientia B. Columbæ variis adversitatibus exercita, et relaxato tandem Superiorum rigore.

cap. XLIX

Quia virtutem
oportet adver-
sus exerceri:
2 Tim: 8

Veruntamen aliqua ideo oportune non frustra præmissi, quatenus ejusdem Virginis tolerantiam patientiamque eo efficacius describere [possim], quo plane certius perspexeram. Difficile opinor uti brevibus, et perfecte absolvere. Est igitur Apostoli vulgata sententia. Omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu persecutionem patiuntur: et teste Athanasio, Fieri non potest, ut quispiam sit et Deo acceptus, et vacet pressuris ac nil patiatur adversi. Procul dubio satanae voluntas est semper iniqua, nunquam tamen est potestas injusta (ut auctor est Gregorius) neque delectatur Deus in pœna: ideo vult nos haberi contemptui exponitque tribulationibus, ut landetur in nobis: et pro culpa aliquando

B [ad]iunguntur justis, aut ne insolescant causa meriti, vel pro experimento sæpius atque pro majori corona: quod si differatur exterius, ex malitiam conversatione perversorum perseverat interius jugis afflictio. Ex dictis ergo constat, quia veritas sæpius quorundam inverecundam obstruxerit linguam; et cum flecti oportebat et admirari, etiam beneficiis facti sunt deteriores. Animus namque malus, quanto magis veritatem audierit, tanto magis in malitiam excitatur a. Quidam præstantes de Romana Curia, quorum insatiabilis animus anhelabat ad potiora, dubii adhuc de Virginis probitate, astutas quasdam feminas, religiosæ opinionis, huc miserunt, observare videlicet Virginem ipsam per omnia, collegium puellarum ejus, et ritum: tentaruntque eam caute in revelationibus divinis, de primatu quem ambiunt: quia simulata probitate ac iustitia fuissent in magna opinione sui. Sed cum pia Virgo præcognovisset, sub secreto cantum reddidit Confessorem: quos caritative exceptas admisit ad vota. Ille, impetrato otio, quadam familiari temeritate singula discerunt, et secretaria perquirere præsumpserunt, applaudere puellis et a puritate blandiri. Sed a Spiritus sanctus in columbar specie ostenditur, et etiam ignis: quoniam sic mansuetudini simplicitas inser-viret, ut contra culpas etiam zelo rectitudinis accenderetur. Non nisi garulas viciis mansuetudine, sed adulantibus negavit aditum sui oratorii, et ancilla Christi, sicut intus in corde, ita extra in corpore, non humilis, sed vilis voluit reputari. Negata itaque simplicitate, dolus frustratur, et redit a legatione vacuus, et solum mentitus retulit, vitam Virginis pendere in sagacitate Confessoris.

rursus alias
simulato habi-
tu submissas

171 Rursus Scribæ nostri et Pharisei tentabant ab ea signum videre: et feminam quamdam fistulam cancri morbo, incurabiliter probatum iudicio physici, ejusdem Hebræi neophytam, jumento impositam, cum una puella, e Roma direxerunt Perusinum: quas penitus seculares, simulato habitu Religiosis inde indutas, deposuerunt ex improviso, curandum in ipso Virginis monasterio, quasi de tam evidenti miraculo non posset dubitari: que itidem pietate simulata, non fidei devotione, sed ambitione curio sitatis aliena, miserabiliter lamentabatur. Cumque B. Columba eam videret horrere, inscius Confessor eorum que ipsa præcognoverat suadebat pro hospite. Cui Christi Virgo respondit: Peccatrix sum, Pater, nequaquam tanti meriti: etiam vobis secreto denuntio, eas nullius esse professionis,

et puellam spuriam, et in brevi morituras. Sicut et contigit. Ipse tandem oneri obviis, coegit eas sibi providere extra septa monasterii. Nec aliud signum illa adultera generatio meruit, quam signum vomitus sanguinis, sicut narratur inferius. Equidem prophetia injustis aliquando, sed non incredulis datur; et pariter signa humiliter implorantibus ac devote credentibus, tentantibus minime. Damnable prorsus iudicium, quia tanta innocentie et austeritatis exempla non confunderentur: validiora enim sunt exemplo quam verba.

172 Quidam præterea de ipsa civitate viri, quibus imminere cura monasterii, dubii de successu, sensu proprio et opinione tentaverunt, præter voluntatem B. Columbæ, alterare suavem rigorem Virginum Christi ritumque simplicitatis, et inducam ab ea communitatis paupertatisque Apostolicæ normam frangere, incceptum profutendum variare, grammaticibus instruere et cautu, consuetudinesque nonnullas suspectas innovare, arbitraria presumptione flagitabant. Quomobrem afflictia plurimum ancilla Christi, dicebat eum Apostolo: Timeo, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate, quæ est in Christo Jesu. Quo tempore liliorum fasciculo de polymito bote donata fuerat, in quo præsidens columba insidiatur clandestino serpenti. Curaverat enim pia in Christo natrix, ut sibi amore non timore jungerentur, in omni dulcedine et cordis desiderio in Religione eas nutrire ac firmare: ut sic ex amore stabilita non de facili propter tribulationes evellerentur. Sed de grege insurrexerunt morbidæ quadam pecudes, utpote quæ fastidiret latratu canum, nec horrerent ululatu luporum rapacium, [ut audirent] sibilos serpentium, Eritis scilicet sicut dii, scientes.

173 Novissimè ancilla Christi facundum sermonem audierat ipsa deo de invito Martyre Divo Vincentio, domumque repetebat, ubi nephias c. ventus subito turbine superbi-ret; importunus videlicet nuntius, qui ex improviso eam censuris invasit, e a cura pa. larum Sororumque suarum deposuit, et pœnis ecclesiasticis astrinxit: ne avodo alloqueretur aliquem ex Fratribus sui Ordinis, præter quemdam sancte rusticitatis virum, qui tantummodo etiam confiteretur. Receiptis igitur mandatis patentibus trepida venit ad ecclesiam, et seni suo consueto Confessori protulit. Dum autem legeretur, ut audivit, sub pœna privationis gratiarum, illico ingemuit, dicens: Heu! privare ne gratia! Sic me penitus solam dereliquistis? pieque lacrymata est.

Vere ex magna adversitate etiam iustorum corda interdum commoventur, et ambiguitate anxietatem incurrit inestitiamque. Remanserant namque pia Virgo quasi infans negata matre, quasi ovex per de via sine pastore, quasi invalidus senex, desolatus omni podio. Prædie Confessorum ipsam præoccupaverat in verbo Domini Jessa pendens in cruce, Heli, heli, kamasabathani nec ab re: et ipse plures sensus adduxerat ex dictis Sanctorum, nil istiusmodi suspicatus adversi. Fatetur nihilominus, illico se acerbe confossum supremoque dolore, ex compassione pietatisque zelo. Simplex autem Columba, demissis quidem plus luminibus, senem ipsum consuetum Confessorem etiam intueri timebat, neque de cetero ei loqui ausa fuit aut respondere. Et si quorundam Dominorum nutus cooperarentur, magis quem iniquorum malitia (ut constat ex sequentibus) passio ejus propter hoc non minuebatur: quam enim non prævaluerant promissis blandis a Perusia extorquere, avellere satagunt adversis, ut saltem incommodis perplexam consequerentur. Ipsi vero Superiores, truces, favoris cupidi, et forte d. majestate

D
quales sint
cognosci.

Dum discipli-
nam monas-
terii innovari
vetat,

2 Cor. 11

E
b
aliquæ ab
ea deficientes

c
faciant ut e
regimine depo-
sita

f
etiam suo
Confessario
prietur,

ut tandem
Perusia posset
avelli.

d

A jestate oppressi, non nequequaque caritatis normam [tenere] pietatisque regulam, sed juxta malitiæ impetum secundavere profane : cum postmodum affirmaverint, importunis quorundam civium petitionibus satisfecisse; et fortassis eorum, qui monasterium B. Columbæ etiam in horrea publica tentaverant abdicare. Sed amentia potius quidam percussit, aliqui suis caris orbi membrisque privati, dederunt evidentiæ sigoa persecutionis iniquæ. Quidam dum odirent succisi sunt, perinde non nullis etiam [accidit] suprema calamitate confusis.

cap: L

174 Maxima quidem tribulatione oppressa Christi sponsa B. Columba electum ex millibus, super omnia unice sibi dilectissimum, decorum sponsum Jesum Christum, orationibus pulsat lacrymisque, atque ad illum oculos figit. Nititur, quemadmodum conseruatur, postpositis quibuscumque ad consensum præcipiens. Obedientia namque omnes virtutes includit, redditque meliores : quam utique Doctores sancti censere eo majorem, quanto magis contra motum proprium sequitur alterius imperium. Igitur patienter exequitur quæcumque injuncta, neque cessit etiam summa replicare. Patientia equidem cum caritate cuncto est et ipsa virtutum. De supernis inspector Deus et D. N. Jesus Christus, qui sibi dicatas sponas omnibus membris cautius servat ut pupillam oculi, diligenti cura umbraat scapulis suis ne æstus peccatorum noceat, ne ventus tribulationis conturbet, quin potius gaudium præbet et constantiam : ubi deficiunt ipse supplet, suis pennis de virtute in virtutem proficere facit, atque in suis humeris gaudens ad cœlestia portat. Ideo etenim ille sanctus Antistes et pia Virgini Columbe de Psalmo. Qui habitat, olim præfînierat. Et ipsa nimio gaudio quandoque prorumpens eructavit : Est mihi et Psalmus ipse dulcissimus, In conspectu Angelorum psallam tibi, Domine Deus meus : Multiplicabis in anima mea virtutem.

Solutio habens Paulinos aliquos,

e

intelligit B. V. imaginem illam crymase

sux et Reatinæ urbis cultamit.

175 Supervenerant itidem de Reate literæ : cuiusdam devotæ mulieris, Cæciliæ videlicet, de qua præmiseram, quod pia custodia servasset præfatæ Virginis nonnulla relictâ : quæ nihil minus te rore nimio exturbata, cuncta deposuerat in monasterio Sororum, eo quod iconam ipsam B. Mariæ afflatum lacrymantem diutius conspexisset. Signum profecto evi lens a lversitatis B. Columbæ, nec non et postmodum ipsius civitatis Reatinæ : quod pro certo et configit. Exarserat almodum [gravis seditio] quorundam artificum, he sequente, nec non et Sacerdotum. Denuntiaverat ille quædam mulier, ut de tam ardua re consulere B. Columbin. Sed ne ipsa neque plures alii meruerunt habere responsum ; quia parvipenderentur, sive a proximis civitatibus venissent aut a remotis : nam ad arbitrium eorum [urbs] devenerat, qui signa et visiones illius tamquam somnia vana exprobrabant ; simplicitatemque ejus superstitionis arguebant, et omnibus sua singularitate gravem, quasi totam ejus vitam fastidirent. Quæ a garrulis femellis didicissent istiusmodi monitis regulabant ; non Sacerdotum gravitate, sed rudi sermone atque insipida dicacitate remordendo stimulabant : murmurationes quoruncumque ei veluti petrae scandali improperabantur ; adductoque supercilio ad communem ciborum pastum pervertere, et commodi usum prosequi, instantius suaserant : sique profani patientissimam Christi Virginem prolixius tormentabant.

Compatiens et Confessarius,

176 Spectabat senex in magna compassione eximiam virtutem Virginis et longanimitatem, sui iterati sermonis memor, quo aliquando pia Virgini fuerat imprecatus ; videlicet, Net tibi Deus, Virgo Christi, hic amplius semper adversa, et misericordiam proventum quod possis sustinere, ut tandem in

cœlestibus celebrioribus triumphis potiaris. Exper- D
tius quidam passim quia continue ingruentia mala succederent, de tranquillitate omnino diffidebat. Hic Consolationis gratia, per quandam matronam venerandam, Virgini multa devotione junctam, tale ænigma detulit. Aromata quanto amplius contrahuntur, tanto magis olent et diffunduntur : quasi dixisset. Exagitatus tribulationibus, meritis effertur, et coactus innotescit in exemplum. Verum ipsa humilis admodum illico respondit : Plerumque, si nimis terantur, vento dissolvuntur : Id est, in tribulatione deficiamus, si Dei adiutorio non sublevemur. Quæ nequaquam de se præsumens, addidit : Orate pro me. Etenim Dei timor occupaverat eam : timor quidem Domini sanctus, quo justus quanto ardentius diligit, tanto solertius offendere cavet. Illustis perinde Ducissa Vigilaram D. Lucretia g Borgia, Gubernatrix eo tempore Spoleti et Fulginei, cui propitia admodum fuerat Pontificia majestas, utpote filiatione junctæ, sagacius observabat, si quo modo piam Virginem hinc avellere potuisset, vel devotione sua, vel ut applauderet instantiis alterius communitatis : tentaveratque eam clam litteris per Thesaurarium Apostolicæ Cameræ ; Primoresque civitatis astrinxerat precibus, magnamque instantiam fecerat, ut saltem circa confinia et Montem falconem h paupis crederent alloquendam. Sed senior obstitit, satisfecitque Ducissæ prudenter, sapienter intentatum extulbaverat.

solutur afflicta:

impedit ne Persia evocetur :

E

h

informal dicitur Superiorior

F

seque amolum fert patenter :

177 Communicaverat eidem ipsa Christi Virgo, cum intrasset de ejus discessu, sub secreta revelatione, quod nunquam a Persia civitate discederet. Ad presidentes autem sui Ordinis iterato querelas ipse deposuerat, idcirco quod Christi sponsam penuria congrui Sacerdotis tunc annis afflictam neglexissent, ut saltem jam maluissent sua pietate providere, quam diutius resistere Spiritui sancto. Profecto Spiritui sancto resisti eundemque contristari sacri Doctores asserunt, quando ille in quo est Spiritus sanctus contristatur : non solum enim eorum apostatatum sacrilega et execranda testimonio profanum fuit aliquo modo admittire : verum etiam et Pastoris auctoritas fuit indiscreta. Sive enim voluerint experiri acerbis, seu cupiditate favoris adducti tentarint præbere occasionem, juxta optatum præfati Potentatus, quocumque pio eorum desiderio, Sanctam pro certo Christi sponsam angariaverunt, et adeo Spiritui sancto restiterunt, ut hactenus pietati minime acquiescerent. Qui tandem veritate correcti, re-crisperunt : Deus paientiam ejus et constantiam voluit ita probari, ut fulgentior auro elucescat : ego quoad potero piis illius votis vestrisque nunquam me defuturum polliceor. Relaxaverunt cum ea rigorem ; quod posset de cetero ad nutum Confessoris loqui etiam cum Fratribus Ordinis, cum præfato vero sene minioe. Qui licet, ut præfatur, tante sanctitatis contubernio se didicasset indignum (quia etiam alios irreverenter amoverat, fatabaturque se merito a familiari ejusdem obsequio reprobatum) nunquam tamen fuit in caritate diminutus, sed cultus reverentiam devotus anxii, quam veluti veræ sponse sui Domini spiritui continuare etiam in æterna vita. Extinuerat pro certo eam neglexisse, quia et quosdam noverat, qui proposuerant corde aliquando ac expressarum verbo eam deinceps cum omni caritate prosequi, eam adversis tepidos despicisse, heu ! in brevi percussos a Deo quasi repentina morte.

178 Multa tamen signa per idem tempus sopita, et plures revelationes neglectæ fuerant, vel melius ut dixerim suffocata. Signa, velut inquit S. Basilus, est alienius rei mirabilis et occulte indicium, visum quidem a simplicioribus, intellectum vero

dicit interrum deprecti ditionis multa occultata fuisse,

A vero ab habentibus exercitatum intellectum. Qui igitur huiusmodi imaginarias visiones sanctasque apparentias intuentur, indigent viris validam mentem habentibus in sacris eloquiis, nisi communicaretur alicui interpretatio per donum Spiritus sancti. Qui videlicet intellexerint naturas rerum proprietatemque, nec non ænigmata Sanctorum castigata interpretatione, cum auxilio sanctæ discretionis ac doctrinæ; his contingit plerumque, sicut ei qui simul dicitur pluribus scriptoribus diversas materias, ubi etiam exigitur experientia personarum. Rursus, quia non semper prophetis adest spiritus prophetiæ, ideo et ipsa Virgo fuisset locuta sapius iuxta simplicitatem suam puellaremque notitiam; revelassetque miranda aliquando etiam infimis personis, prout agebatur a Spiritu sancto, quæ neque postmodum ostentando replicasset. Quare multa referuntur quæ omnino ignoravimus. Amplius nuper visionem passa, non interpretabatur: vel quia non accepisset, sive quia ipsa opportunis causis suspenderet: unde et cum importunitate instantibus aliquando respondebat. Non plus: cedebatque molestiæ. Tamquam expertus refero. Nempe cuidam Reverendissimo Cardinali et Legato de latere, interroganti de sedente eo tempore summo Pontifice et de suo immediato Successore, post aliquot dies præstolanti respondit, fœtque inter alia de anteriori medietate galli replicatum sermonem, iterabatur figuram: cujus si intellexissemus convenienter naturam, juxta interpretationem Sanctorum, præcognovissemus utique etiam novissimam illius Pontificis, quibus ignorantibus fuit etiam successus occultus. Nam anteriori parte galli figuratur basiliscus, qui ideo a sacris Doctoribus nutriti filius describitur, ut Pontificis genitus significetur. De successore etiam præviderat consequenter: quia scilicet coram ea hinc inde armatis exercitibus, ipsa puerum, vestibus azurinis indutum, super suum gremium pultæ k pabulo cibaret, quam tamen ipse illico revomeret. Namque frequenter in ejusmodi visionibus ipsa rationalis Virgo Columbia significaverat sanctum Matrem ecclesiam: sed quia alumnus puer, et qui fuerat pugnatrix coram ea, et quid per vomitum subitum pultæ significaretur, ignoravimus omnino: ea tamen Pontificum Pii Tertii expresserunt evidentem. Induxerim hoc exempli gratia, quia Legatus seorsum et ego suo nutu pariter, cum de interpretatione perperceremur, ipsa subrilens, elevatis scapulis ac demisso capite dixit, Non plus. Tanto itaque majoris longanimitatis et patientiæ Christi sponsa clarior probatur, quanto rusticioribus incredulisque viris diuturnius ac strictius religatur, acerbisque retunditur.

ANNOTATA.

a. Bolestra hæc omnia quæ sequuntur refert lib. 2 cap. 4, tanquam gesta ante accessum Pontificis Perusiani, quod pariter nequeo.

b. Existimo flores illos, ex versicolori serico factos indicari; quod non satis assequens Leander, coram mentionem facere prætermisit.

c. Nephias ventus, puto legendum Cæcias, qui est Euroboræas, nubes non dispellens, sed adducens.

d. Auctoritatis scilicet Pontificis aut ministrorum ejus.

e. Utiq; Hispanus ille, de quo supra num. 29.

f. Vide num. 49 et 131.

g. Lucretia, Alexandri VI filia notha a Joanne Sfortia Mediolanensi repudiata, Aloysio Aragonia Alphensi filia elocata fuerat (a quo videtur retinuisse titulum Ducissæ Vigilarem vulgo Bisegii, in Capitanata regni Neapolitani provincia) quo forte jam tum

occiso, ad ditiones Pontificis se revererat, postea D Alfonso Estensi Ferrarie Duci nupta, ut refert Platina.

h. Mons-falconis, jam inde ab anno 1300 corpore S. Clare nobilis, et hinc forte prætextus sumptus illuc invitandi Columbam, quasi causa devotionis. Colitur illa 17 Augusti.

i. Azurinus id est, Cæruleus.

k. Pulta Italica, Puls est.

l. Etenim mortuo Alexandro, Cæsar Borgia suas; Cardinales, suas quique copias habuerunt, nec tamen ad manus ventum est; sed pacifice celebratis comitis electus quidem fuit Franciscus Piccolomineus; na tamen senex, ut nihil firmiter esset puero; unde etiam obit ante expletum primam sui Pontificatus mensem, secundum Platinam.

CAPUT XIX.

De mystica quadam illius pictura; et atis nonnullis ejus actis consideratione dignis.

Convenienti loco hic introducitur de icona quadam et conformi imagine B. Columbæ, firma admodum conjectura sanctitatis ejus, virtutisque illius omnino consentanea; quam generosa quadam Domina, re et nomine Honestæ, e Senis clarissima civitate Persianam detulit. O juor equidem eam ejusmodi visionem passam. Constat pro certo emblemata depictam, et quoniam modo processerit instinctu Spiritus sancti, eandem fere Virginis statuæ: [Hanc] annis diebus Divæ Catharinæ Senensis in medio ecclesiæ, ante suum altare, floribus luroque cultam, celeberrimè, celsaque pendente consueverat elevare; quatenus colitis emissam patulo describerent, ejusdemque Virginis iconæ certamen prædicarent: quam denique rosas redimitam, post felicem ipsius Virginis obitum, primam super altare veneramus: in qua profecto mirum Dei opus ostenditur, et tanto majus quanto amplius cogitatur. Pater itaque in lata quadam superficie, circa medium ejusdem desertæ convallis, inango stelligeri Divi Patris Dominici, humi quiescentis in crepidine montis super manum dextram, et servantis colicam sinistra: inde ejusdem cultæ ac putæ vitis magnitudo consurgit, elevata a cacumine montis, fere contigua caelo, cujus palmites pubescunt in gemmas, in quibus rutilant ejusdem Ordinis Professores egregii, Doctores mundi, colibesque Virgines liliis candentes. In fastigio media Maria Dei Mater, præferens manibus habitum candentem et mantellum nigrum. Ad laevam vero est imago B. Columbæ, in campestri veste, id est habitu de potentia, capite revoluta sudario, elevatis brachiis extensisque manibus: erecta facie fixisque luminibus suspici de convalle; quæ quasi tracta currens pedibus nudis, almæ vitis affligatur videtur accessum. Ex opposito est effigies ipsius Domine Hænetæ, flexis genibus manibusque junctis, orationis a signatis pedibus quasi precatur.

180 Ultra se objicit quasi virgæ et amona quadam planties, irrigata amne seque luncque ferax, ac floribus vernans, onustisque fructibus. Est quidem primo et hoc mirabile: utpote si voluisset quis Reatinum postmodum describere, B. Columbæ patriam, nequaquam melius expressisset, quam icona ipsa præferat. Sed age obsecro perspiciamus mysteria. Namque mons in deserta convallis, est ipse Deus et Dominus noster Jesus Christus, maximus ille magister ac de humilitate cordis præcipuus doctor, qui clamat, Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et pro certo placet justitia et caritas, sed specialiter placet humilitas; Respexit, inquit Maria humilitatem

cum illa sepe se non explicaret,

13

it uti cum Pii 3 Papæ Papatum prædixit.

l

c

cap. 11 E.

Pictura mystica,

representans eandem Dominicanam,

p

ad quam tanta visio accurre-
re,

u

plantam in convalle humilitatis,

Matth. 11, 29
Luc. 1, 48

SPRAB.
CONFESS.
EX MS.

et palmites
infar can-
delabri ex-
tendentem,

A humilitatem acillie suæ. In eo requiescit vespertinus Stelliger, clarum scilicet lumen Ecclesiæ, in dextra videlicet recubans æternæ vitæ, ubi potitur cœlestibus bonis; eo tamen loco relatus in Sanctorum Catalogo sub Gregorio Nono Pontifice maximo, humilissimus ipse Dux Ordinis Prædicatorum. In crepidine montis: quia in omni austeritate voluntarius mendicus, residet medius, tanque prædictus filius, in officio Filii Dei veridicus successor, et Apostolicus. Sinistra, id est in sue præsentis successione Catholica serie, doctrinam veritatis: approbatamque Sanctissimam in assiduo conflictu constantissime conservat. Palmities autem ex vite procedentes ita consequenter utrimque multiplicantur, sicut calami candelabri luminis in tabernacula Dei, ejusque formant figuram et sortiuntur ministerium. Namque et illud ductile purissimæ auri, liliis, sphæruleis, scyphis atque lucernis perfectum legimus, Lilia namque redolent castitate impatibilibus, Deo per bonam conscientiam, proximo per bonam famam: Sphæra paupertatem asstruit, ideo et palmites floctuntur in rotundum: unica enim clauditur superfluitas, et planum tangit in puncto. In Scypho recipitur salutis potus, Doctrina, quo calet in se et inflammatur lucetque aliis, ac lenit et urit, sicut lingue canum tuorum. Cultu sunt palmites et purgati superfluis, ferro suæ sancte institutionis: ideo filios suos non degeneres, sed sanctitate perfectos, puritatis et doctrinæ magistros, omnique genere virtutum ornatos extollit, ut sinceram cœlestis lætitiæ vinum indeficiente mundo propinent.

B 181 Innocentes itaque virgines cum claritate doctrinæ, ac stupide humilitatis ac de culmine caritatis Christi, transcendunt ad fastigium omnium gratiarum, honorisque et supremæ honestatis; circumdantes proinde Sanctissimam Dei Matrem, alumnæ speciem, per quam divinæ bonitatis sortiti sunt habitum, et assidue protectionis custodiam. Qui foribus ostentant et lilium, cum videlicet qui dixit, Ego flos campi et lilium convallium; Christus nempe Prædicator fuit, et Virgo, et Martyr perfectissimus in omni genere virtutum: Christus flos omnium forum, et non solum montium, id est sublimium Sanctorum, sed etiam vallium id est simplicium: sic enim habet Ecclesiæ flores electorum, sicut cœlum stellas. Rubet quidem in Martyribus, candel in Virginitate, viret in Confessoribus, pallet in Pœnitentibus, rutilat in Prædicatoribus. Eū lilium convallium. id est decus et gloria humilium:

in qua Virgi-
nes circum-
stant desuper
sedentem
Dolparam,
Cant. 2, 1

tanquam
flore campi:

C Ego, inquit, sum flos campi: vox tubæ clangentis, vocantis ad strenuitatem certaminis. Accingaris, o Columba: illis fragro suavius et verno jucundius, qui pro me certant fortius et laborant fructuosius. Ego, inquit, sum flos campi: vox tubæ vocantis ad laborem agriculturæ spiritualis, qui palam me exhibeo omnibus ad cognoscendum, inveniendum, et obtinendum. Campi, eorum scilicet qui per caritatem ad alios sunt extensi, per æqualitatem justitiæ et latitudinem benevolentie in operibus pietatis. Illic profecto colligimus, utilis fore quibusdam et magis expedire eorum saluti sic collegium convivere, quam in solo contemplationis otio aretari clausura.

his autem jun-
gitur B.
Columba:

182 In sinistra igitur fuerat eo tempore B. Columba, id est in adversitatis præsentis vitæ: in medio deserti, id est regularis pœnitentiæ; in veste candente et mantello nigro, quia teste Ambrosio, Nemo ad certamen virtutis admittitur, nisi ablutus maculis gratia consecratur: Christus enim in deserto provocat diabolum, et in athletis jubet agones, qui victor in æternum tandem Sanctorum vertices coronat. Jungitur ergo fortibus B. Columba, et vigilat in castris, statque in acie innocentium. Candor talaris vestis, est perseverantia innocentie; interior

videlicet candida et formosa decore virtutum in D oculis Dei, exterius nigra tribulationibus et pressuris ventisque urentibus ac rigore pœnitentiæ insipientiumque opinione. Capite revoluta sudario, id est stabilita fide; Elevatis brachiis, id est constanti spe et forti conatu; Extensis manibus, id est multiplicatis sanctis operibus; Facie crecta, nulla scilicet brutali inclinatione curvata; Fixis laminibus, intellecto videlicet et affectu in Deum tantummodo ordinatis; Suscipit, id est se ad coelestia erigit; De convulle, de profunda scilicet humilitate cordis; Quasi tracta currens, videlicet per infusionem gratiæ blanda beneficiis et exemplo provocata. Et nihilominus trahimur, cum tentationibus ac tribulationibus exerceamur: currimus, cum internis consolationibus et inspirationibus visitamur. Peregrinatur nudis pedibus, quia affectu manifeste seculi blandimenta calcaverat, et velut fugiens terræna desepxit. Æstuans ferebatur ad umbram spectatæ vitis, id est in imitationem operum: ideo etiam præcurrit, ut sodales adolescentulas, imbecilles et novitias, quas Honestæ ipsa ibidem representat, provocat ad cursum: qui enim amat ardentius, currit velocius: ibi enim sunt reposita omnia spiritualis vitæ necessaria; diverse videlicet intelligentiæ Scripturæ sacræ ad rediciendum, opinio et odor conversationis et prædicationis ad delectandum.

183 Eia, Sorores, non terreat nos afflictio nec tribulatio: quia per hoc virtutum pulchritudinem acquiritis. Sequimini vestigia, tenete normam, æmulamini virtutem, et morum apprehendite disciplinam. Vineæ florescentes dederunt odorem suum. Audite dicentem, Ego sum vitis vera, et vos palmites: et rursus in Canticis: Surge, amica mea, speciosa mea, et veni; columba mea, in foraminibus petrae, id est in vulneribus pedum et manuum Christi; et in caverna macerie, id est in fossura lateris Jesu Christi: Hanc vitem etiam figurat arbor periclitio, quam columbas incolere dicunt physici sicut ante præmittitur, illiusque fructu refici, umbra requiescere, ramis protegi, atque a crudeli dracone tueri. Ipse est procul dubio lignum vitæ, plantatum secus decursus aquarum, qui floret et fructificat in medio paradisi. Sud umbra ejus reclinaverat B. Columba, sub protectione videlicet et refrigerio sui dilectissimi Sponsi: sub illius protectione securo, sub refrigerio quieti, sub odore lætitudinis. Christus Jesus fortis protector potentia, firmitatem virtutis, tegimen ardoris, umbraculum meridiani. Fructus ejus, id est Corporis et Sanguinis illius perceptio, dulcis gutturi, id est intimæ affectioni suæ: qua reficiebatur sustentabaturque in via peregrinationis: quæ ultra, quasi per interminatam incomprehensibilemque distantiam, apparet. Planities, semper virens et irrigua, multiplici florum varietate decora, ac plurimorum fructuum feracitate referta, indicat cœlestem patriam, ubi est dilectionis equalitas, pax et securitas, ac omnis pulchritudinis diversitas, et omnium honorum laborum plenissima et superabundans retributio: quoniam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligenter se Inde Christi sponsa, ut primo præfertur, de deserto videlicet, Sanctorum Patrum dulcissimam audierat harmoniam.

E

quam ut imi-
tentur illæ,
Joa. 15, 1

Cant. 2, 14

sub umbra
Sponsi, Auctor
hortatur:

F

184 Opinor pro certo et aliud ibidem mysterium contineri. Etenim gregatim volare, alienos pullos nutrire, errantes sibi aggregare, etiam lapillos comedere, proprietates columbarum sunt. Et B. Columba in revelato deserto quondam apparuerat trium Religionum approbatissimi Fundatores, quos aliquo modo debuisset imitari: et rursus apud sacrum regenerationis fontem, ecclesiam quendam protinus

cap. III

supra

A supra montem ei delegaverant. Hic vero de convalli ad montem in germen Sanctorum jungitur, et volucres coeli habitant in ramis ejus. Ex minimo quidem semine sinapis, fit quasi munita civitas posita supra montem. Puto igitur munere Dei eam fuisse exorium reformationis Collegiatae vitae Sororum de penitentia B. Dominici, observantium tria vota, praeter etiam clausura; vacantium videlicet contemplationis et operibus misericordiae, in exercitio manuum ac mendicatione: qui modus a quibusdam judicatur securior, reddeturque in tempore celebrior. Idem astruit hoc quod sequitur. Nam sub eodem tempore, ardua quamdam vehementiae terroris causa perurgente, Primates nostri et Magistratus refugium fecerant ad B. Columbam: qui frequentati conventu convenerant in oratorio monasterii, ubi aderat ipsa cum pluribus matronis. Primos igitur exorditi precibus instabant, reliquis pariter subsequenter, ut ipsa consueto orationis patrocinio succurreret imminenti periculo. Quibus omni cum mansuetudine auditis, aperuit ipsa os suum, et magna quadam auctoritate loquebatur, sicut etiam erat apud omnes in magna veneratione: fecitque gravem perfectumque sermonem, exprobandis blasphemias Dei et Sanctorum, nec non calumnias in servos Dei, execrando similiter eorum ingratitude in de impetratis per eam saepius beneficiis: quoniam Collegium suum, quod in patrocinium publicum adoptaverant, ipsamque obsequosam nutriceam piamque in Christo matrem eorum filiarum, nihilominus neglexerat, incommotis potius recognoscerent ac pressuris, ita ut etiam Sacramenta mendicasset. Petitioni tandem eorum misericorditer annuens, exposuit summe opportunas, ad securam custodiam civitatis. Religiosorum *b* fortellitias, Dei arces contra spirituales nequitas; atque devotis precibus cum puritate vitae placare vim justitiae Dei, servare justitiam ac pietatem proximi, et indulgentes sumptibus vanitatis essent liberales cultui Sanctorum. Induxitque nonnullas populares processiones, ad quas non solum de conventibus, sed etiam de monasteriis utriusque sexus Religiosi convenerunt, plene tandem assecuti quod optabant. Quod igitur sua monasteria ecclesiasticas fortellitias nominavit, hoc titidem signo comprobatur, quoniam primum ejusdem Virginis monasterium, ex lapidibus cujusdam vetustae emineutisque fortellitiae, fundatum fuerit.

C 185 Suscipit Christi sponsa, quasi in aere rapta, quae sola sederat, id est fuerat in amaritudine; admirans circa collum (id est firmum propositum, quo Deo jungimur sicut capiti) varios colores, id est diversitatem donorum et gratiarum; et rostro, id est oratione, fulcitrae plumaceolas, id est internas inspirationes ordinaverat; in reginem volatus, scilicet altae contemplationis atque permodicae degustationis et umbratilis aeternae suavitatis. Neque enim anima in hac vita pati potest ut summis jugiter insistat, eo quod terrestris corporis et gravis conjugium sit sortita. Oculi ejus sicut columbae super rivulos aquarum, quae lacte sunt lotae, et resident juxta fluentia plenissima. Lacte sunt lotae, per sermonis dulcedinem et vitae innocentiam; resident, id est jugiter irrigantur, juxta fluentia plenissima divini eloqui: ubi cognoscuntur insidiae accipitris, id est rapacis hostis innocentiae. Quod autem Columbae potantes non resupinant, hoc est, quia innocens credit omni verbo, neque vacillat elevato capite; auditumque verbum Dei in patientia custodit, avide haurit, et ad cor suaviter attrahit. Die nocteque meditatur, in prosperis scilicet et in adversis; quemadmodum omnes praefatae Virginis Confessores testificantur in Christo Jesu; ipsam Chri-

sti sponsam B. Columbam, multis annis, cupido corde hilari animo atque supremo conatu, certa facti evidentialia ultra quam valuerint explicare, in omnibus virtutibus perseverantem, devotione integerrimam, oratione ferventem, meditatione assiduam, et in divinis laudibus semper occupatam; et quod videtur mirabilius, neque prosperis favoribus vulgaris adulationis, seu importunis instantibus popularis aures, neque adversis, neque cruciatibus unquam a sanctis operibus reddebatur suspensa, aut assiduitate fastidita.

186 Cruciabatur atque et saepius intenso dolore dentium ac maxillarum, eo quod cum magna vehementia et affectu hortaretur proximum, nec satiaretur colloquio divinis. Affligebatur perinde et dolore stomachi, quia, propter assiduos raptus, arida nimis reddebatur via anhelitus et multum sicca, quam refocillasset potu aque, ejus denique frigiditate recordia plurimum reddebatur allisa. Referunt praeterea praefati Patres in Christo, quodam eorum priori tempore, ob tenuem exigentiamque complexionem talium, saepius festinasse praeveneri horam celebrationis Missae, eo quod non posset praedebilitate dillere: cumque postea gustasset de multis micis spiritualis sermonis praefatae Virginis, robustiores deinceps effecti, extincto fere omni appetitu, post Vesperas etiam solito parcius reficiebantur: quia divinae pabulo lectionis intenti, famem corporis ita neglexerant, quod aequanimiter expectarent alteram diem; pinguiori alimento, et edito verbis suae sanctae colloctionis, admodum saginati. Gaudebat Christi Virgo ultra quam credi possit, si quem eorum, exponendo vel interpretando, dulcedine spiritus vidisset lacrymantem: nam carbonibus desolatorii mutuo se incendunt et inflammant: solus quisque relictus, extinguitur. Commiscitur eorum pius ipse senex, quando illis annis ad pedes ejus totum majus Breviarium Christi Virgo perlegerat. Interrogantem vidisses, et quandoque respondentem de maximis Dei beneficiis, creationis scilicet et redemptionis ac de suprema caritate Christi: et dicto, Dominus meus et Deus meus, illico raptam in extasim; de fide et spoe ac longanimitate Patriarcharum, sicut per annum occurrisset, ac de tolerantia Martyrum; de munditia Sacerdotum, praecipue Sanctorum sui Ordinis, atque de eximia virtute Sanctorum Virginum Congaudens quae saepius, Beati, inquit, vos Sacerdotes Dei: manusque devotius deosculata fuisset pro gratiarum actione (de quo superstitiosi quidam scandalizabant, quod tamen observatum legitimus diligenter a S. Francisco) pro quibus etiam praevenisset S. Laurentium, si de caelo descendisset. Hilari facie Christi Virgo congaudebat etiam parvulis, et admodum ei complacuit infantilis simplicitas. In Vovendis frequentius supperaddebat, Credo in Deum, et injungebat imagines cordis. Si quis suas simplices meditationes et sancta colloquia derisisset, tristabatur: nec ingeminasset exempla Sanctorum, sed quasi respiceret quod inter porcos jecisset margaritas. Et talia multa essent, de quibus potuisset edificari caritas vestra: haec jam pro parte dicta sufficiant: ad Historiam revertamur.

ANNOTATA.

a Signetum Italico idiotismo diminutivum a signo, hic autem Signeta orationis intelliguntur sphaerulae precatorii sertii.

b Fortellitas Itali hodie Fortezzas vocant, Galli Fortresses, Hispani Forteressas, id est arces, munitiones, castella; a communi Latina radice Fortas, quasi Fortitudines

deinde meditatur quomodo ipsa electa sit ad reformationem 3 Ordinis,

quem a Perusinus non satis forevi ipsa queritur,

b dicens monasteria pro archibus esse.

C Rursus auctor considerat in ea proprietate columbae,

D A. SEBAST. CONVERS. EX MS.

explicit ejus corporales dolores,

E colloquio plurimum energiam,

et reverentiam erga Sacerdotes.

F

c

d

- A Fortitudines; quomodo etiam in aliis linguis, *jura cujusque idiotismi, vulgariter appellantur.*
 c Prævenire hic sumi videtur, pro dimittere, deserere.
 d Vovendas, intelligo Missas votivas.

CAPUT XX.

Novum Confessarium nacta Peata, mortis suæ diem intelligit; sequæ ab Epiphania ad Ascensionem Domini disponit, extrema monita Sororibus relinquens.

Legitima certaverat ancilla Christi, ideo accesserunt Angeli et ministrabant ei. Teste etenim sancto Hilario, Vico a nobis calcato diaboli capite, Angelorum ministeria et virtutum in nos celestium officia non defutura, in Christo præferuntur. Itaque Reverendissimus D. Raymundus a Cardinalis Gurensis, Perusie tunc Legatus de latere, vir utique virtutibus ac probitate clarus, grandævus, et ipse adhuc Christo devotus, opinionem percontatus de sanctitate præfate Virginis, eximiamque virtutem ipsius expertus, paternam caritate junctus in Domino, quadam familiari sinceritate apud ipsam ecclesiam consolabatur sæpius ancillam Christi, et confidebat adhuc in meritis illius et precibus, reficiebaturque pariter spiritualibus colloquiis, qui similiter indubitata fide suas revelationes approbabat. Ut autem cognovit eam idoneo interprete destituta, privataque subsidio spiritualis refrigerii, detulit Superioribus efficiendi diligentia, quatenus etiam interposita auctoritate summi Pontificis opportune sibi provideretur. Securitati quoque contemplationis ejus et quieti consulens, impetravit ipso anno centesimo, in festo sancto b Pasche, præfate Virginis ejusque Sororibus et miristris, plenarium Jubilæi indulgentiam, injectis sollemniter in propria ecclesia aliquoties Oratione Dominica et Angelica salutatione. Ratificavit insuper nonnullas Indulgentias annuis diebus sui altaris, eisque succurrit pluribus commodis; optima denique provisione facta, de venerabili videlicet Angelici nominis sacre Theologiæ Professore Fr. Michaele de Genua, ejusdem Ordinis egregio Predicatore. Is eam utique omni veneratione prosequabatur: qui licet ultimus ejusdem Virginis Confessor fuerit omniumque novissimus, caritatis nihilominus obsequio et pietatis fructu prædecessores excessit.

188 Perseveravit revera ferventissimus, quonsue præfata Christi sponsa, eo concernente, assumpta fuit in Regimen c. Ille quidem prudenter scrutabatur quæ de illa saperent prædecessores. Quem statim tota pestilente conventionula sinistra suggestioneprevenerant, ad eundem de omnimoda illius sinceritate subagitasset. Opposuerant præterea, quia præcedenti Confessori, interroganti si quid manducaret, respondisset; Manducæ omnia. Ideo eam circumvenientes, quasi redargutam increpassent; Tu dixisti quod comedis omnia: et quod tu non comedas, vulgaris fama volat: pro certo nefas est seducere turbas. De hoc quidem eo tempore eorum opinio pendebat ambigua, licet ipsa plene resolvisset; Pater, ideo dixi, Manducæ omnia, quia in sanctissimo altaris Sacramento sentio omnem desideratam dulcedinem et suavitatem, satiaturque penitus omnis appetitus. Igitur præfatus Pater F. Michael Dei præsidium optat et lumen, quod ut assequeretur disposuit se ipsum devotius, et generali Confessione præmissa omnino abstinebat a carnibus; atque indictis sibi quotidiano jejuniis, rigidiorque observantia discipline, ac cilicii tormento, singulis diebus orabat Psalterium: ad tantam denique lassitudinem

devenerat, quod alter videbatur. Et quia virtus semper fuit exosa vitiosis, ac luxuriosis semper adversa, frugalitas, nonnulli exprobratores fabulabantur, perseverantem deridentes improprie: Hæcine, inquit, Soror Columba, quæ etiam devorat pauperem in abscondito? Tandem circa Adventum Domini Christi Virgo sedebat in ecclesia ad pedes ejus: quæ hilari quadam et sancta exhortatione dixit: Optimum est utique, Pater, in melius proficere, sed ordinate: et opinor quod nequaquam oporteat subito ita acerbè aggredi, sed taliter quod prosequentes valeamus perseverare. Cui prorsus celanti replicavit: Pater, sancta Catharina revelavit mihi omnia: retulitque ad plenum quæcumque præcogitaverat: nec reprobat, sed albidit. Pater, mihi placet sollicitudo vestra, orabo et ego pariter, et scio quod certificaberis ante annum novum. Qui etsi dissimulaverit affirmare, cogitabat nihilominus omnia verba ejus, et ante oculos mentis sapius revolvebat.

189 Nocte itaque Natalis Domini B. Columba venit ex more collegiatim ad Matutinas: quæ cum celebratis divinis perseveraret in extasi, remansit in ecclesia cum honesta matronarum societate, redeuntibus Sororibus suis ac circumspice quæ venerant. Præfatus vero Pater quam citius jussit afferri patinam prunarum, et sedens hortabatur devotus de mysterio sanctæ Incarnationis, Et Christi Virgo in raptu exordita, multa dixit: præfatumque Patrem in suis petitionibus remisit, et de illo consequenter audivit, Hodie habebit; sicut læta postmodum eidem ipsa retulit. Mane eo devotus Confessor ipse se præparavit, quo ferventius intravrat: et requisitis ab ipsa Virgine accessit ad altare. Qui facto Introitu in tantum fervorem exarsit, quod præ dulcedine prorupit in lacrymas, a quibus se colibere laudquaquam poterat, sed reclusus est in sudores quasi corde deflueret, Cumque ad sanctam Communionem pervenisset, tantam perinde dulcedinis plenitudinem hancit, quantum nesciret explicare aut posset. Divinis expletis, respersus lacrymis, redit ad cellam: tanta denique spiritus pinguedine saginatus, cibum omnino horrebat et potum. Die altera Christi Virgo adhuc læta occurrit illi, dicens: Pater mi, summe gaudeo, quoniam gustasti cibum meum: nempe si perseveraveris, erit utique tibi semper dulcor. Sis obsecro jam certus de refectione mea: ipse pro certo est meus cibus, suavis et dulcissimus. Sic itaque Pater ipse de incredulitate utiliter corrigitur, et de veritate expertus certificatur: qui ferventiori animo cultu atque firmiori affectu ipsam in omnibus prosequabatur, et nil de ea vile aut sinistrum patiebatur audire.

190 Liquebat præterea Sanctorum dogmate, quia perfecte Conditoris sui ducatum sequitur, qui etiam proximi quantum potest habere comitatu nititur. Quamobrem pia Christi Virgo, cum beneplacito Fratrum sui Conventus Superiorumque, obtinuit, præfate Reverendissimo Legato procurante, ipsum germanum suum, Religionis novitum, deputatum haberi in celebri ac reformatissimo Conventu Bononiensi ipsius sanctæ Congregationis Lombardiæ ejusdem Ordinis: quem carius hortata, cum pariter orassent ante majus altare, deosculatum illum ejusmodi litteris caute transmisit. Per misericordiam Dei de gratia speciali obtinui, germanum fratrem meum, nostræ Religionis novitum, assignari in almo conventu vestro, locum clarissimo totius sanctimonialium bonorumque morum doctrina: ad quem non minus: me inflammant presentia Santissimæ reliquię Divi Patriarchæ Dominici, cui præfatum fratrem ego una cum nostra genitrice devote dicavimus, Humiliter igitur

D indiscretas pudentias assumpsisset,

cas sibi re-reletas maderari suadet,

ipsique in nocte Natalis prædictæ

quod Eucharisticas delicias secum esset experturus.

F

Fratrem suum Bononiam dirigit.

A. SEBAST. CONFESS. EX MS.

cap. LIII Favente Cardinali Legato

a

tum alias plures gratias,

l

tum Fr. Michaelem de Genua Confessarium impetrat,

qui cum de ea dubitas pro impetrandò lumen

c

A tur supplicamus, ut vobis libeat eundem recipere receptumque benigne prosequi ad optatum finem. Etati quidem ipsius igni, suppleat consuetudine discretio pastoris. Quem nec vidit amplius, sicut ipsa prænoverat. Sed ut reor nulla est propinquitatis utilitas, nisi similitudo bonitatis existat, quod nobis Deus concedat.

191 Laborum bonorum optimus ac superaffluentibus retributor Deus, citra aeterna premia supremæ beatitudinis quæ præparavit diligentibus se, etiam hic ex superabundanti blandis occurrit promissionibus et allicit, labentemque huius vite miseriam citius transitarum sæpius denuntiat, ne simus animo pusillo, utpote a Deo dignati tot bonis. Certator quoque, etsi hebetior sit, cum tamen intelligit certamen propædum terminatum iri, parumper respirat et vires resumit. Itaque per idem tempus apparuit Christi sponsæ B. Columbæ inclitus Pater S. Dominicus, cui plurimum congaudens dixit: Summe gaude, filia, quoniam jam venit tempus et prope instat, quo dilecta sponsa jungetur claris suo aeterno ac desiderato sponso: quæ tanto affectu cordi adscripsit, quod voce exultanti ac etiam gestu iterato referret, Ecce, sponsa protinus adjungetur sponso. Completo igitur anno sancto Jubilæi, in Epiphania proxima e raptum passa Christi sponsa, membris contractis pallorque obscuratis, videbatur extincta. Accersitus itaque Pater Confessor obstupuit, astititque quousque in ipsa extasi sermocinabatur: addidit consequenter, Domine, ex quo vis adhuc differre usque ad Ascensionem, fiat juxta beneplacitum Majestatis tuæ. Quod Pater præfatus, qui diligentius observabat, verbum quidem notavit, de obitu minime suspicatus, quam utpote longior ævi judicasset. Deceverat autem Christi Virgo B. Columba iterare quamdam illi sæpius consuetum abstinentiam, qua etiam sermonem illi interdixerat, et nil præter Sacramentum sumeret aut etiam lambere: sed monasterium ipsum quasi desertum habere, ubi penitentiam rigidiorem etiam plurima hebdomadarum silentio perficeret, devotius contemplationi divinisque laudibus vacans. Inchoassetque libentius immediate post Epiphaniam, nisi Sacerdos ipse discrete negasset: quæ nihilominus obedientia præstans suaderi non recessavit, disistitque in f. Septuagesimam.

192 Nec aliter præsumpsit tam laudabile opus aggredi, quam se prius humilitate probaverit. Namque mendicavit veniam etiam a quibusdam nec dicendis hominibus, qui eam accensaverat cultu suspectam, innocentiamque ejus pro posse pervertant: viri utique pressi vitio carnalitalis utriusque sexus, quorum mentis habitus erat ita corruptus, similiter et affectus depravatus, et in Christi fide vagus, at pariter patientiam Job et veritatem Historie illius deriserant. Quorum pro certo scelera ipsi sufficienter haudquaquam vindicasset: qui tantum in cathedra pestilentie rementiti temeraverint, ut etiam piam ipsam Virginem exprobraverint, impropereanturque ream ignis, veluti Fratrem g. Hieronymum: quod æqualiter pertulit et omnem ignominiam, optassetque sic frequentius vilipendi. Numquam profecto integerrimæ Virgini pius quis Christi servus detraxit, cum potius cuncti eam devotus prosequerentur. Divino itaque consilio de suo fide certa, voluit consequenter Virgo Christi, id est cum senioribus Patribus sui Conventus, specialiter habere colloquium, quatenus a singulis veniam impetrasset, si quo modo aliquando offendisset. Habuit præterea et ad multos spectabiles cives, admodum sibi devotos, in ipsa ecclesia perjuvandam sermonem, diutius loquens de regno Dei, quasi jam superna gaudia attigisset. Feecit postremo in communi

capitulo sui monasterii spiritualem exhortationem saluberrimamque, videlicet de religione ac de sanctis moribus et æterna retributione. Ultimo, prostrata humi, veniam humiliter flagitabat ab omnibus, et singulas osculata est. Sciscitantibus vero quare hoc fecerit, respondit: Quia nescio si mihi fuerit amodo tempus similia peragere.

193 Dum per idem tempus præfatus Confessor de sua Quadragesimali h prædicatione mente agitaretur ambiguus, nec tenuisset quocumque modo eam relinquere cui se devote dicerat, et Christi Virgo cognovisset in spiritu, dixit illi: Pater, utique faciam bene pulsare ipsam campanam. Is pro tunc non intellexit: sed diebus paucis succedentibus, qui eo anno in ipsa ecclesia i fuerat deputatus in prædicationem, per litteras proprias se legitime impeditum excusavit. Itaque instante Quadragesima Patres conventus una cum Presidente coguntur exponere eidem officio præfatum Confessorem, omnino tamen renitentem, tam quia nolisset subtrahi a pio obsequio præfate Virginis, tum quia in majestate tantæ ecclesie reperiebatur improvisus, sequæ proprio judicio arbitrabatur insufficientem. Veruntamen astrictis obedientia cum Virgine contortis, quæ ei subblande respondit: Pater, jam dixeram vobis, faciam bene pulsare campanam: licet non intellexeritis. Sed quoniam caritas anteponit communia propria, præsto sum quidem ego pati, quia multo magis opto salutem proximorum. Est quidem congruum, Pater carissime: exequaris igitur officium quod est præcipuum: officium videlicet ipsius magni magistri filii Dei, Domini mei Jesu Christi: Officium spirituum supernorum Sanctorumque Apostolorum atque Divi Patriarchæ Dominici. Iidem de insufficientia replicanti respondit: In Domino confidus: pariter orabimus: id fiat voluntas Dei. Qui cum rursus instaret pro suffragio, obtinuit ab ipsa Virgine tunicam ejus, in signum presidii et protectionis: qua indutus bonus Pater vires concepit, et mirabiliter laboravit, atque laudabiliter et fructuose profecit, cum maxima populi frequentia et singulari gratia.

194 Pro certo præterea constat, præfatum Christi sponsam fidejussisse in propriam personam referre penas pro salute populi Perusini, quoniam tamquam clientulum summo pietatis affectu ipsa prosequeretur: quousque assiduus orationibus, juxta fletu, uberimis lacrymis, erebrisque flagellis, misericordiam impetrasset et veniam. Sicut enim ipsa prædixerat, et terribilibus signis cunctis innouit, justo judicio Dei, malignantium spirituum slatibus habens, civitati ipsi imminerebat ruina magna et suprema calamitas. Nam cum intestinis nobilium homicidiis adeo fuerent in aere turbium vertigines frag-resque et nimia procella ventorum, præcipientes pluvias, quæ viderentur subvertere civitatem: Christi sponsa in extasim raptam ante altare S. Catharinæ, in frequentia utriusque sexus, clamabat, optime magister et Domine mi Jesu Christe, exaudi nos pro populo tuo Perusino, et fac nobiscum misericordiam et hanc gratiam. Expectare digneris usque ad sanctum Pascha, in quo saltim conversus populus confitebitur peccata sua, et faciet penitentiam: piissime Domine, propitius esto et facias hanc gratiam. Et protinus ipsa precatrice se innocentem Virginem ideo obtulit penitentem supremo conatu. Quæ denique exaudita, quodam ut præfatur solennes et populares processiones milerant, pro liberatione populi, ad laudem Dei et sanctum prelate Virginali testimonium.

195 Erat itaque Virgo Christi in Deum jugiter ardens, et proxima Septuagesima adveniente, quem admodum et prestolabatur, aggressa est desertum in silentio et penitentia, usque ad diem sanctum sabbati

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.
aure Sores.

h
Confessario
predicatore
per Quadra-
gesimam

i

E
animos et vi-
res suggerit:

ponas civita-
tis imminentes
avertit,

F

enundationem
in Paschate
pollicita.

cap. LV

cap. LIV
Deo salari
ipsum volente.

in festo Epi-
phanie in-
tellegit e

victuram se
usque ad
Ascensionem:

C
et postulata
etiam a suis
ca'umatori-
bus venia,

g

adhortata
cives

A. SEBAST.
CONFESS.
KX. MS.
Dominica
Septuagesimæ
se recludit.

et multas
deinde exte-
ras patitur.

A sabbati Resurrectionis. Quo tempore habuit visiones multum mirabiles, quas nihilominus communicare Confessor ipse, officio prædicationis intentus, omisit. Die quadam cum Christi sponsa cecisset in extasim, in qua vacaverat ultra lidum: Sorores præforibus tuguri excubantes, observabant intentis auribus: et nil motus aut soni audientes, de tranquillo silentio tristabantur: non tamen præsumebant [facere] strepitum. Verum die altera quadam venerabiles matrone, et familiari caritate conjunctæ, ibidem convenerunt: que zelo succensæ, accersito egregio Physico, aperuerunt ostium. Et ingressi intra, invenerunt piam Virginem flexam; que sinistra quidem manu ad cor amplecteretur Crucifixum; in dextera vero haberet aptum libellum, quem defixis oculis intueri, sed tota stabilita videretur in lapidea, nec aliquis sensus haberet officium. Qui terrore nimio stupefacti, et præ affectu devotionis lacrymantes, ostio recluso dimiserunt eam intactam. Senior, ob lassitudinem Virginis, qua jam non valeret genuflexa cellulam circuire, composuerat ex lineis et bombice simulacrum calvarii montis, in quo excederat seriem consuetæ meditationis de passione Domini nostri Jesu Christi, quam quotidie rememorando se diu affligebat. In quo pariter et imaginem sui custodire exercebat. beatissimi videlicet Principis Ecclesiæ sanctæ S. Michaelis Archangeli, cui specialiter eam devoverat: ipsumque montis instar collocaverat a dextris sui altaris, ut ibidem commodius consueva persolveret. Namque exesa jam, lassis defectique viribus, oportuisset pedetentim, notam utcumque substantari. Conabatur nihilominus a cultu ecclesiæ non se abstinere, et sanctæ predicationis ardore, et ne Confessorem ipsum prædicantem impediret k.

Sabbato sancto
progressa
ad eccle-
siam

B 196 Die vero sancta sabbati Resurrectionis Jesu Christi, B. Columba ad ecclesiam anticipavit, divinisque omnino interfuit. Senior namque fontem sacri delubri benedixit, et celebravit Missam, quæ ea die meridiæ ac singularis in majori altari colitur. Contigit cum pervenisset in oratione Dominica ad verbum, Sanctificetur nomen tuum; subito facula de cera dealbata, quæ in sacri altaris candelabro ardebat, adeo flexit, quod liquore luminis verbum ipsum. Sanctificetur nomen tuum, in Missali totaliter occupasset: et rediit ad locum suum, ubi novissime eam communicavit devotissime, et ejusmodi ministerii actum ultimum fecit, eamque reliquit orantem. Sacerdotalibus autem depositis in sacratio, rediit ad Virginem renuntiare sanctum Pascha Domini, quodque absolveret silentium, multis astantibus generosis dominabus etiam nobilioribus nostræ civitatis, quæ prestolabantur audire eam loquentem; eique obtulit rosarium l primitivæ. Quæ devote annuit et placide. Posthac tantum semel ad ecclesiam venit, quando coram altari S. Catharinæ prolixè oravit, et Prædicator ejus Confessor Magister Michael, imaginem sculptam infantis Jesu Christi, quasi vagientis in præsepio, sibi obtulit, pariterque de mysterio meditantur, ut ipsa festiva multum letaretur et gauderet. Circa horam Completorii

Communione
reficitur,

seque non
diu superfutu-
ram prædixit:

Confessor, Filiæ, inquit, jam redit tempus quo valeamus familiariter vacare spirituali cibo. Quæ respondit: Jam parum restat, Pater. Quod tamen Sacerdos ipse non intellexit; sed ipsa domum rediens, unde vivens de cetero non exivit: quod etiam infantile munus bene præfiguravit. Christus enim verus cibus est fidelium: et quoniam parum hinc remanserat, ideo medicus apparebat, et nostros vagitus representabat. Ipsa letabatur et gaudebat, eo quod jam immineret ut simplex ipsa innocens Virgo, omnibus passionibus exuta, in humili parvoque sepulcro, eodem loco sicut in præsepio, ad re-

frigerium nostrum et patrocinium, cito fuisset tumulanda. Ideo similiter primitivo rosarium involutam m spico ei senior præstaverat: quoniam consummata jam pugna, suæ patientiæ victricia signa, cum bono Christi odore, statim omnibus erant palam promulganda, atque ipsis frameæ vagina aromaticis fuerat inungenda.

197 Domi deinceps in suo oratorio super stratas tabulas jugiter manebat, ibique humiliter Missam adiebat et devote communicabatur. Et quoniam præ lassitudine assurgere de stratu laboraret, quidam suaserant suspensio fune solevari; quod senior negavit, præhorrens quasi capistrum desperatorum; et novum peregrini baculum procuravit, pileumque cinctum corona spinea; et alligavit supra caput ad asserem, pendenteque præ manibus demisit n: sique eam peregrino Christo sociavit. Quod pia Virgo gratum valde tenuit, et per veteranam ex Sororibus dictum remisit; Pater, dicit Soror Columba, quod ipsa optat, et vult esse Rachel. Qui suspiciens respondit: Commisissor, et placitum habeo quod fiat, Quando enim in Breviario legerrant, præter simplicem historiam occurrentem, ut ad laborem curæ eam hortaretur, mysticam intelligentiam aliquando exposuisset, quod citius uterque inflammarentur. Plures enim carbonēs intensius inflammantur, si hærent caudenti, et fiunt desolatorii: si vero solus is sequestratur, ut plurimum extinguitur. Id est de quo senior postmodum amare lamentabatur. Denique Rachel, Videns Deum interpretatur, et significat contemplativam vitam, quæ sibi cara erat et jucunda; eo quod pulchra fit, tuta, et quieta, ac in veritate melior, magisque diligit eam verus Jacob Jesus Christus. Activa vero vita est utilis et fecunda: unde Christus, non de Rachel, sed de Lia natus est: et Martha recepit Christum in hospitio, non Maria. Invenimus similiter opera activæ magis necessaria: verum quanto magis laboribus activæ intendimus, tanto magis miseriam seculi intelligimus: velut etiam facto opus exprobit.

198 Nimirum in medio hebdomadæ ipsius Paschæ, Virgo ægrotavit, et confecta magis laborabat: quæ circa secundam vigiliam noctis conabatur ad vomitum, et sputi primo quidem merum sanguinem, et non parum, itidem quasi per frusta coagulatum, postremo vero sanie commixtum. Cumque mane Confessor eam vidisset nimis laborantem, perfusus lacrymis, Sororibus circumstantibus dixit: Orate, Filiæ, Deum: quia dubito ne cito recipiat Matrem nostram, et impletur eulogium, sponsa cito sponso conjungetur. Senior audiens admodum admirabatur, unde tantus sanguis ex attenuato corpore scaturiret: et convocaverunt Physicos peritiores civitatis, medicos probatos, quos consulere, opportunius remedia obviarent: qui cum diversa saperent, et is apostema, alter fractam venam opinaretur, tandem cura negligit. Ipsa vero patientissime tacebat: et sumpto Sacramento, quod ob reverentiam dilatum fuerat, mente excessit. Cum postmodum multis astantibus exorsa visiones nonnullas et figuras ediscere, etiam dixit: Dulcissima Domine et optime magister, tu facis me ancillam tuam, per varia signa mei sanguinis, demonstrare illa signa quæ in cælo, id est in Ecclesiâ futura sunt: et nosti, quomodo ipsa differentia sanguinis præsignat diversa flagella, quæ in ipsa Ecclesiâ tua in brevi ventura sunt. Crudelitatem videlicet, necem atque sanguinolentiam multorum Christianorum, lueni, contagione et ruinam plurimum populorum. Nos autem evidenter facti jam certi sumus, quid significaverit sanguis innocens Columbæ. Columba enim velut præmittitur, Ecclesiâ significat; sanguis vitam

et super ta-
bulas decum-
bens

E
totam se con-
templationi
dedit:

dimissa peni-
tentia actione.

F
Vomitum san-
guinis unius
passa

et ea prænu-
tial futura
Ecclesiæ calu-
rnitates.

A vitam, et præcipue spiritualem. Primo itaque sanguis merus, primos Sacerdotes; conglobatus per frusta, capita factionum; commixtus sanie, vulgares hominesque culpabiles. Heu! post impias exactiones, successit sacri capitis m Ecclesie repentina calamitas: ac primorum Sacerdotum violentus interitus, jugulationes Dominorum, Herorum clades, Procerum crudele exitium, divitum perniciēs, excidia civium, ut nobiles virgines venderentur in scorta, nobiliorumque militum copie verterentur in miseriam; penuria et fames, diraque pestis: et utinam jam finis!

199 Gravabatur consequenter ancilla Christi febre valida, et jugiter dolore capitis torquebatur triginta tribus diebus, et super stratas tabulas repossabat in hircio cilicio. Reficiebatur tantummodo pura aqua: semel per obedientiam, proprio Sacerdote jubente, oblatum juleb p gustavit, postea omnino neglexit. Fuerat quidem indifferens medicorum consilia præterire. Cum rursus Priorissa zelo simulasset in cyatho aquam puram, clam tamen juleb mixtam; quam propinaret, illico cyathus fractus crepuit: quare de cetero nemo tentavit.

Accidit et proprio Sacerdoti pluries, si quomodo cumque aquam vino mixtam propriis manibus obtulerit, prius quam appropinquasset, ipsa advertens dixerit; Pater, Deus vobis indulgeat: ac refutavit. In ardore dire febris aliquando successet frustulum acris q arancii, vel aliqua grana r cerasonis. Sed Sacramento altaris Christi Virgo relecta, prorsus confortabatur: ideoque Sacerdotem ipsum exoraverat celebrare tempestive, quoniam solo ejusmodi medicinali refugio solata statim convalescebat. Stupendum spectaculum, O bone Deus! quod jam intuebantur omnes, maximam scilicet sacre Virginis tolerantiam, quam nemo valeat quomodolibet explicare lingua vel calamo. Quæ si calamitate languoris premeretur, et cruciaretur infirmitatis ærumna, tranquillâ nihilominus patientia tota scavis in omni mansuetudine perseverabat. nec a colloquiis sanctis et orationibus se subtraxit, aut tædio tepuit: quando enim nimio dolore dentium ac maxillarum ita torquebatur quod sapius constat, ut flere cogeretur; nec querula reclamasset: potius dulcem suum Jesum ardentissime invocabat, supremum ejus refugium et conceptum solamen.

200 Cultam præterea imaginem Crucifixi prope habere voluit semper præ oculis, quam frequenter amplecteretur alloquereturque. Dulcis magister meus salubre refugium meum ac sponsus meus dilectissimus. In cœlestem patriam vehementer anheliens, dilationem et moram spiritus arguebat, et mortem precibus irritabat: Cur o mors sancta, non venis? quare me cum omni instantia te vocantem despicis, et eos insequeris qui in te conantur antidotis profusis gemmarum et auri, cras auturque splendidis vivacibusque pigmentis? Cur me tam dura expectatione afficis? Cur, o bone Deus! sic protrahitur incolatus meus? Obscco avellam me de caduco isto et misero mundo. Sacerdos autem suæ Confessionis auditor Magister Michael, eam attentus persequabatur, expondo quotidie in psalmis et canticis spiritualibus; quibus plurimum consolabatur. Obnixæ nihilominus regaveat, ne omnino quis pro illius valetudine orasset: quoniam et responsum acceperat, quam patretur agritudinem, jam fore ultimam. Et quia nitidis frequentaretur cellula ipsius et importune, domesticis imposerat aditum differri, præmissa excusatione, quoniam jam non posset mudanis vacare sollicitudinibus, et orare pro reliquis, quæ maluisit apud Deum aliorum precibus promoveri. Multi quidem et utriusque sexus instabant pro consequendis gratiis a Domino, ut scilicet

suffragaretur eis salutis opem, aut filios, seu alia secularia commoda, et nonnulli ut saltem patientia ancillam Christi supra tabulam in tanta patientia, plurimam etiam quia venerarentur illam. Ideo, ut puto, præelegerat esse Rachel, quia de cetero non valeret temporalibus negotiis disponendis esse simul attenta et cœlestibus contemplandis: quoniam adeo ingruerent aliquando, quod impatienti ipse Sacerdos (ut par erat) eos redargueret exacerando, ut velut infestos excluderit, et pia ipsa Virgo dixerit: Perpendite, Pater, sibi commoda diligunt: me autem, sicut nec vivere, ita neque mori in pace permiserunt. Orate pro me, et sponsum meum hunc falcite rosæ et ornate decorum.

201 Ideo de cetero quotidie ex rosæ et floribus se ita renovabat, salutarem ipsam imaginem cultus venerantes: in quam devotius ipsa tendebat, ubi-risque ac dulcius fondebat lacrymas, non quoniam admodum patibulo suspensus fuerat in oculis impiorum, aut miseri damnati delere solent ignominiam suæ necis, vel crucis simulacro fingunt nonnulli suam stultitiam rementire: sed ipsa delixis oculis speculabatur signum supremæ caritatis Christi, abyssumque divini amoris: utpote quæ nec satietaretur corporeis oculis intueri, quod alta mente servabat; dulce scilicet lignum, perfectæ virtutis exemplum in quo fixa erant membra patientis; cathedram videlicet sui dulcissimi magistri Jesu Christi, docentis veritatem, obedientiam, pauperatē et innocentiam, mansuetudinem ac patientiam, dicentis: Descite a me quia mitis sum et humilis corde. Spectabat quoque et in eminenti altare sanctissimæ crucis (non templi ara, sed mundi) commune totius terræ sacrificium, salvatorem nostrum, Deum exaltatum, refugium nostrum; in quem omnes fide aspicientes curantur a moribus igniti serpentis, et hauriunt consolationem, ac recreantur ut possint resistere, et virtutem consequantur ut valeant sustinere, et tandem quacumque ignominia contempta secum triumphare. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.

202 Contemplantur denique et suum amantissimum sponsum, Dominum Jesum Christum; ileo pariter convocatis Sodalibus suis adolescentulis, quæ utique simplicius fervent et amant ardentius, ostentabant majestatem sponsi et gloriam: quia ipse a sempiterno Patre Deus, candor æternæ lucis, gradiens in multitudine suæ virtutis, ac speciosus in millibus, in quo sunt omnes thesauri scientiæ et sapientiæ Dei, per quam cuncta creavit et nos mirabilibus re-demit: qui potentissimus, Cruce ipsa accinctus, mortem devicti, diabolumque captivavit, ac robustissimus cœles ascendit: ubi decore circumdatus, atque in sublimi erectus, potitur paternis bonis, Rex æternæ vitæ: ibi nos læcit suos coheredes et commensales, quæ desiderant Angeli prospicere, cujus pulchritudinem omnīs creatura miratur, aspectu desiderabilem et verbis gratiosum. Eia Sorores dilectissimæ, ipse est dos nostra et pretium, æternæ nostræ possessio et præmium. Confidite, Sodes, et perseverate constantes in caritate Christi: quoniam ipse protegit, adjuvat, atque promovet desponsitas sibi Virgines. Si videatis de auro vel argento illius imaginem, notate cultus reverentiam: et ne quoniam suspicemini, hominem fuisse delictum, molibus aut regnis vestitum; sed novæ factum pro nobis verum humilem, pauperem et egenum, contemptum atque omni ignominia affectum. Conspicite quoniam ubique pulcher, sed in ligno dulcor; ubique fortis, sed in cruce potentior; ubique amabilis, sed in cruce amorosior; ubique flagrat, sed in cruce ærania aromata superat. Qui, inquit, vult venire post me, tollat crucem suam et sequatur me.

D
A. SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

Crucifixum
consequenter
contemplantur:

E

Matth. 11, 28

convocatus
Sorores

F

ad amorem
Jesu inflam-
mat:

Matth. 16, 24

Congaudete

cap. LVI

Quantumvis
infirmam

P

non nisi pu-
ram aquam
recipit:

q

r

maximos dolo-
res patientis-
sime tolerat:

anhelat ad
mortem;

dr precatur
frequentiam
accidentium:

A Congaudete mecum, obsecro, dilectissimæ filiæ, et festinate : quia in *celestes nuptias* vado ad desideratissimum sponsum meum. Eia et tu, Pater mi, ducite choream, et psallite : præparate flores et stipate me rosas, atque sertis redimite : pulchram speciosamque reddit in conspectu ipsius pulcherrimi sponsi. Hæc namque ardentissimo quodam affectu loquebatur, sed sapidiore sermone atque exemplo effici. Virgines autem, amare admodum flentes atque in uberibus lacrymarum profundosque singultus erumpentes, postquam pie ac salubriter commonefecerat, emisit, sua materna benedictione ex more signata : et allocuta est Sacerdotem pariter lacrymantem, quæ (quia de nimia illius amaritudine compatiens sibi) non poterat se a lacrymis continere, et consolabatur eum. Postremo sensim verbisque sapidis hortata est ipsam ad profectum virtutum optimis documentis.

ANNOTATA.

a Raymundus Perauld, *legatione Germanica fungens*, Goriensi, vulgo Gurcensi, in Foro Julensi provincia *Episcopatum indeque cognomentum adeptus fuit*; factus Cardinalis anno 1492, et post alias plures *Legationes*. Legatus denique Patrimonii (ut vocant) obiit anno 1505. Alibertus, nescio quo errore, Cardinalem Garonnam nominat.

b Pascha anni 1500 celebratum fuit 19 Aprilis.

c Pro hac alioque gratis impletandis, quemdam Fr. Colmanum Ordinis Prædicatorum, diversa forsitan ex causa euntem in Urbem, delegaverat. Columba, eumque commendatissimis litteris instruxerat : quorum quantum fuerit Romæ in Curia pondus, idem declarat per epistolam, quam Venerabili viro P. Constantio Lucio, uti Majori honorando, Perusiam scripsit idem Frater, his ipsis Latinis verbis : Licet habere litteras a Caritate Sororis nostræ ad R. P. D. Generalem nostri Ordinis, ut me reciperet in conventu S. Mariæ Minervæ ; tamen nullam gratiam habere potui a sua Paternitate : quo viso perrexi ad D. N. Legatum, qui benigne me intuitu Sororis Columbæ recepit. Deinde pergens ad devotissimos filios, obedientissimos servitores præfata Sororis Columbæ, videlicet Joannem Payent et Zachariam Serioti, inveni tantam gratiam in oculis eorum, ut nihil supra dici possit. Receperunt enim me et tractaverunt, et singulis diebus tractare non desinunt, ac si essent pater eorum carnalis, aut si essem propria persona ipsius Sororis Columbæ : et omnia intuitu prædictæ Sororis Columbæ. Non enim cogitasse, neque aliquis cogitare posset, verum, sincerum, et integerrimum amorem, quo persequunt ipsam Sororem Columbanam. Utinam Deus retribuât eis vices ! Oro vos ut has præsentis communicetis et legatis devotioni ipsius Sororis Columbæ, et sibi declaretis et intimetis bonam mentem prædictorum suorum devotissimorum filiorum erga eam : quia non possem scribere minuan partem illius bonæ mentis. Insuper facietis me et ipsos recommissis suis devotis precibus et suarum devotarum Sororum. Valete feliciter. Romæ ix Aprilis m. Fr. Colmanus fecit manu propria.

Hanc epistolam, non sine multis mendis referi Bælestia pag. 163, acceptam ex Processu, pag. 380 ; et mox subiungit, prædictorum duorum Dominorum Payent et Serioti epistolam, quæ significant se transmittere Breve desiderati Jubilei Italico idiomate inscriptum hoc modo : Venerabili in Christo Sorori, Matri ac Benedictrici Venerandæ. Peragiæ. Tum exordiantur salutem ei dicere Latine, Venerabilis Mater observatissima, humiliter commendamus : sic autem progrediuntur Italice.

Ut impleamus partem obligationis nostræ, solici-

tavimus Reverendissimum Dominum (*Ministram videlicet Pontificium, ad cuius munus tunc pertinebat ejusmodi gratias expellere*) pro vestro Jubileo, quod Reverendiss. Dominatio sua per præsentis mittit. Oramus te pro Dei amore, ut digneris cum orare pro nobis, nobisque impetrare, et uti tamquam filiis et famulis : qui licet aliqui tuo mandato indigni, conamur nusquam deesse nostræ obligatæ servituti. Interim commendamus nos precibus tuæ Caritatis, quam Deus in sua gratia conservet. Romæ xiv Aprilis m. Humiles filii et obedientissimi famuli, Joannes Payent et Zacharias Serioti. Cum vero de invalutibus Columbae nuntius pervenisset Romam, mox xx die Aprilis, id est feria 2 Paschali, sic scripserunt, Venerandæ in Christo Sorori, Columbæ de Perusia, tamquam Matri in Christo observatissime ; et sic Latine salutare ipsam exordiantur, Veneranda et metuende reverentiæ Mater in Christo dilectissima, humiliter. Italice autem sic deducunt Epistolam : Quamquam infelicia mancipia et pro sceleribus nostris mille suppliciis digna nos agnoscamus, culpa tamen et periculo vacare nobis videmur, quia habemus in conspectu Dei ardentissimas preces et acceptissimas orationes tantæ Matris in Christo, a qua gratanter agnoscamus nos, quantumvis indignos, nominari filios : et in qua pro spiritali nostra affectione magnam fiduciam habemus collocatam, tamquam in munimento inexpugnabili. Quia autem hisce diebus intelleximus te infirmari et timuimus tam grandi thesauro privari : adeo afflicti fuimus, ut nullam quieti partem capientes, oraverimus Deum, ut vel te nobis concedere, vel nobis concederet morbi ante tuam dilectionem, vel denique ablata a nobis salutem tibi restaurandæ sanandæque conferret. Deo autem gratias, quia post mille vota ipsi facta, intelligentes bonam valitudinem vestram, magis fuimus recreati quam ex nostra salute propria. Exoretur Deus per suam sanctam clementiam, ut tandem te conservet, quantum desiderat anima nostra, eorumque omnium qui diligunt devotionem et sanctinoniam, et secundum vestrum desiderium, in bonagratia Salvatoris nostri Jesu Christi. Credimus quod dilectio tua acceptit Indulgentiam Jubilei : alia negotia, quamvis Fr. Colmanus omnem adhiberit diligentiam nec labori pepercerit, needum expediri poterunt. Ipse autem vobis per se referet, quid factum sit, quidque adhuc restet faciendum. Certa porro sit dilectio vestra, quod nos plus faciemus collaborabimusque, quam si causa nostra propria ageretur : quia magis tibi obligamur quam nobis ipsis. Itaque rogamus Deum, ut nos efficiat humiles famulos tuos, et affectuosos imitatores sanctimonie tue : quam rogamus propter amorem. Dei, ut nos dignetur habere commendatos in suis sanctis orationibus, uti nos ipsos iisdem humiliter commendamus.

d Dubitant an recte sic scriberetur, et non potius esset legendum in requiem, reuertit vox eadem in eodem sensu iterum num. 214 : ut vir possim dubitare quam mens auctoris fuerit, quod quæ æterni Regis Sponsa fuerat in via, esset post mortem Regina in patria. Vide etiam num. 206, ubi S. Catharina Senensis B. Columbæ apparet cum multa comitiva Reginarum et sanctarum Virginum : et num 216 dictum expositum jussisse in templo quasi sponsum Reginarum.

e Anno 1501, non vero 1500 in ipsa Jubileo, mihi perperam notavit Cæsar.

f Septuagesima anni jam dicti 1501, quæ Pascha celebrandum erat 11 Aprilis, incidit in 7 februarii.

g Næpe Savaonarola corpus post suspendium igni traditum fuit, cineresque in fluvium sparsi.

h Ad quam, inquit Cæsar, extra Perusiam destinatus erat.

D
epistolis nonnullis decurata,

eorum maxime qui se ejus filios spirituales dicebant.

P

SEBAST.
CONFESS.
EX MS.

solatur ipsas
et Confessorium.

Magna Columbae
ancientatis
Romæ,

occasione præ
tendi Jubilei,

A *i Ecclesiam Cathedralrem possim omnes intelligunt.*

k *Hoc etiam tempore factum esse debuit, quod narrat Albertus in hunc modum: Die quodam ad monasterium janam venit homo ignotus, pulsatoque vehementius ostio petiit sibi accessum Columbam: quam cum excusans janitrix infirmari diceret nec posse venire, ille vero instaret urgeretque: monita Columba prorepsit ad crates, nec ibi quemquam reperit, sed involutam telam impositam rotæ: quam cellam inferens explicansque, conspexit in ea imaginem Christi, crucem versus calvarium laboriose bajulantis. Existimant aliqui cœlestis allatum illam fuisse, quia nescitur quis eam attulerit, et plurimum postea fuit miraculorum electrix. Nam Sor. Maria Vincentia Danzerti in Processu retulit, quod cum postea Monacha quædam, coram ipsa imagine, parum modeste religiosique fabularetur: visus ex ea Christus sit brachium dexterum proferre, et earum uni alapam infligere: eisdem rei attestata fuit Sor. Maria Angelica Meniconi.*

l *Academici dela Cruxa dicunt Pentecosten passim vocari Pascha Rosatum, quia tunc Rosæ florent, fortassis et invicem donari solent; sed hic de Paschate Resurrectionis agitur. Primitium vero et infra num.*

B *223 Primitia in singulorum, pro Primitiis alibi nusquam legi: hic bis recurrit: nunc tamen Roma abundare magis in Italia rosas satis liquet ex eorum copioso usu in ipsius Virginis extremo mola, hic consequenter descripto.*

m *Spicus, vulgè Spigo, Diancorides Nardum Italianum appellat, Cruscum Chamomillam, estque herba odorifera, humilis, et albos flosculos proferens. Sic infra num. 215 nominatur sertum rosarum stipitum floribus Spici. Etiam Spicem vocant aliqui, et composite Spicam-nardi.*

n *Eo ergo baculo sic pendente, ipsa se non nihil fulciebat erecta, et per cellulam removebat, inquit Cæsar.*

o *Etenim Alexander VI. anno 1503 veneno cunctus est 18 Augusti: de ceteris ex Guicciardino sic commentatur Albertus: Sedecim deinde annis consequenter calamitosissima fuerunt tempora. Cæsar Borgia, Dux Valentinus, totius Italie monarchiam affectans, non solum Urbinatem ditionem Guidobaldo, Camerinam Julio Varano, Dominisque Ariminensi et Pisaurensi urbes suas ademerat, sed totam etiam Romandiolam sibi acquisivit. Senogallie per prodigiones captivos coepit Paulum et Franciscum Ursinos, duces strenuos, quos ideo solum in vivis reservavit, quia non omnes Ursinos in potestate habebat: Vitelliotum vero et Oliverottum Firmanos, ejusdem factionis Milites egregios, in furem egit. Senogalliam direptioni dedit, totam Umbriam in statum fulminis populandum percurrit, omnibusque tantum sui incussit formidinem, ut D. Julius Votelli Tiferno ubi erat Episcopus, et Proceres Balionii Persia, atque alii plures, Venetias fugerint, quo etiam Dux Urbis sese receperat. Cæsar vero regressus in Persinam ditionem, Paulum denique et Franciscum præfatos mortu addidit, eodemque tempore in castello S. Angeli Romæ veneno necatus est Cardinalis Ursinus; Columnenses vero atque Savilli indeidem Pontificis armis expulsi; quos plurima nobilitas in voluntarium exilium secuta est: regnum vero Neapolitanum lacerabatur inter Hispanos et Gallos. Denique mortuo Alexandro, nec non et Pio III paucorum dierum Pontifice, ad Papatum evectus fuit Julius II, bellicosus Pontifex: qui tali in statu Italiam reprensus, non potuit recuperare amissa pacemque Ecclesie restituere, nisi cum multa sanguinis effusione.*

C *p Juleb Constantino Africano, seculo XI scribenti de morborum curationibus, dicitur, Zyrupus ex aqua cœta et zaccharo: passim vero sumitur pro quavis distillata aqua, sen decacta ac dulcorata.*

q *Arancium primum, interpretantur Cruscum Aca-*
denici malum Medicum, a loco originis sive Andream,
a colore.

r *Cerasones, grandiora Cerasa dici videntur.*

CAPUT XXI.

Ultimæ visiones Columbe et felix obitus.

I minuebat tempus nuptiarum et sponsus se absconderat, ut non inventus quæratur ardentius: quia quanto magis desideratus, tanto gratior habitus: sicut inquit divinus (regiorum, quærens sponsa differtur ne inveniat, ut sua tarditate cautior reddita, multiplicius quandoque inveniat quod quærebat: et quanto jam jamque appropinquare existimat, tanto delect bilis in opere exsultat. Dulcissimus vorantem Sponsus prospiciet de absconditis, et quibusdam amoenis prælois alitit pariter et inflammant. Igitur B. Columba diebus illis visiones videt. Nempe intuebatur eminus latam quandam viam, quam mundabant speciosa quædam juvenes, ramisque virentibus ornabant et floribus. Quodam quoque advertorbat juvenes decores diversa præparare instrumenta musicorum: alios saltos frequentare tripodiam, ac nonnulli pariter intonare melodias. Et ecce postmodum gradiebantur ei obvius quidam polcherimus peregrinus, purpurea rosea subnectis, fulcitis baculo, pileoque munitus. Qui ut sibi astut, dixit: O Columba mea, præpara te, voloque cito venias. Quam visionem cum tanto júbilo retulit Virgo Christi, ut loqui videretur omnibus summe refecit et solatur. Apie quoque per idem tempus contigit, quod de pavimento stratique tabularum ejus quasi congaudentes fornice scaturirent, et agmine congesto frequentatis vicibus piam Virginem circumirent; significantes, quemadmodum tantillum animal, doctorem carens ac expers ratione, tantum natura duce ita se providet in futurum: sic et admodum lenella, pia tamen virgo, B. Columba, monstratore carens, expers apicibus leges, tantum duce Deo, intra grades Virginum congregaverat in præsentem vitam bonorum operum fructus, quibus viveret in æternum. Fuit nihilominus et alterius rei indicium, quod ipse Christi Virgo verbo expressit: quoniam ipse formice, rapice rubentes, mordaces erant, sic postea circa ipsam sanctæ matris Ecclesie Sodem pugnares Gallorum copiam, victum mendicantes, sparsim interierunt.

204 Quædam præ-rea ex Sororibus, quæ hæcenus non opinarentur ipsam ea infirmitate resolvi, et jam secus sentirent: dilidentes ambo submurmurabant. Quandoquæ Mater Columba decesserit, nolimus per horam hic remanere. Quod cum Christi Virgo cognovisset, convocatis omnibus, hortabatur eis salutaris documentis: Estate, inquit, constantes, dilectissima filie, et perseverate in operibus bonis, neque sinistris cogitationibus exturbemini. Pro certo sciatis, quod vado ad locum ubi potero magis vobis prodesse quam hic, quod quidem assidue curabo. Non dubitatis, sit vobis unus zelus et una in Christo concordia, quia prosequar vos per omnia. Adeo vos colligate caritate mutua et pace, quod non valeatis qualicunque dissimine separari. Et ego vobis nihilominus præcipiendo indicio, atque parentibus et affinitibus vestris, quoniam vie, ve is quæ præsumperint ex vobis intentare dissidium: quoniam invadam eos furore Dei omnipotentis, et desu-

cap. lxxi
Jacunda
visione
invitatur ad
cœlestes nup-
tias:

N

sub strato
cynas claudunt
formice.

F

ipsa passila-
buntatem
quædam
in spirita co-
quens,

per inopiam igne tribulationis et ruinæ atque interitus. Fuere autem verba sua tantæ virtutis atque effluviis miraculi, ut omnes firmiter protestarentur nequum ab ejusdem monitis declinare, quin velle potius mori. Astrixit postmodum, in Christo et obnixæ, præstantes quosdam nobiles viros, et de auctoritate cives sibi devotos, ad subsidium et protectionem monasterii suarum Virginum efficacibus admodum verbis. Tandem et spiritualibus Patribus suis, quibus se ipsam in Christo crediderat, etiam dilectissimas sibi filias in Christo Jesu recommittere non dubitavit: quos iteratâ prece assensitæ coegit, quod semper prae posse patrocinarentur in Christo Jesu et eas adjuvarent.

205 Habuit præterea B. Columba aliam visionem. Namque apparuit sibi Beatissima mater S. Catharina Senensis, speciosa valde, cum magna comitatu leguminarum ac sanctarum Virginum Christi: quæ omnes in lute erant stolis intextis auro cum candore luteis, margaritisque et floribus coronatæ, flavis omnis terga petentibus, et torques cultu regio ac tota illa preciosa erant a collo penduntia; quas admodum congaudentes, videbant eam præstanti, Astititque ibidem statim strenuus ille athleta Christi, S. Petrus Martyr, ostentans vexillum fidei: quem sequebatur acies magna intrepidorum militum Jesu Christi, qui festivi nimis affuere præcincti in armis candidissimis, et rosis pendentibus coronati, adduxerant equum album regionique, opertum phalerâ a purpurea auro texta: B. vero Columba dixit suo Confessori: Sciatis, Pater, quoniam jam imposuerunt mihi super equum, et tantummodo expecto duas alias B. socias, et postea vado. Quod cum Confessor ipse retulisset seni, ille respondit: Opinor, Pater, hæc visionem annuere Virginis obitum, circa festum S. Petri Martyris et S. Catharinæ. Cumque Confessor id contulisset cum Virgine, non recusavit suaderi: sed, inquit, lefor summe, quot dies inter-vot? Ille respondit octo. At ipsa, Utinam: numerabatque dies magna cupidine. Quamobrem vulgi more in civitate dicebatur, B. Columbam migraturam in die proxima S. Catharinæ. Verumtamen ipsa a Confessore interrogata, quando opinaretur in Domino obdormire, dixerat: Ne velitis, Pater, hæc investigare: sed rejicite omnem curam et sollicitudinem in Sponsum meum dilectissimum. Sed nos jam clarius videmus quod aliud signat ipsa visio. Nam cum aliquando fuerit inter nos de Martiribus sanctis quadam devota collatio, Christi Virgo respondit: Pater, magna est constantia Martirum, et grandis efficacia caritatis. Et vere non minoris est meriti semper cruciari, quam semel mori. Liquido utique entesceit, quod Martyr fuerit: quia crucem Domini, per sui corporis afflictionem et proximorum errantium compassionem, diutius protulerat, et sancto fine consummavit. Et ideo quoniam sancta virginitas rebus magnis comparatur, ac parificatur Angelis; merito sibi occurrit Virginum chorus. Quia rursus argumento maximæ patientiæ supergredere, juste residet in legione triumphantium.

206 Denique appropinquante suæ vitæ termino, afflictus senex, caritate æstuans, tulit secum rosarum flores non paucos; et una cum præfato Confessore visitavit eam, salutatore respersit rosis, extensam videlicet super tabulas. Postea illius illustris matris B. Richelis verbum proposuit: quod similiter vero tempore, in terra que ducit Ephrata cum parturiret, ob difficultatem partus periclitari coepit. Ideo quisque contemplativus hic periclitatur dñm parturit, quia meditatur et laborat. Deum quidem in hac vita contemplari non possumus aut diu intueri, potius forte ad inferiora recurvi ac

transeuntes hauriam sorbere æternæ dulcitudinis: cum autem pervenerimus ad patriam æternæ felicitatis, nos inebriari oportet ab ubertate domus Dei. Esto in Christo fide dilecta, esto constans in caritate, et noli timere: fructum enim quem hic congregasti per gratiam, jam jamque illic possidebis cum gloria. Quæ licet premeretur languore, tamen avidius intenta, devotiusque hortabatur et ardentius. Congaudenti itaque seni ac uberius lacrymantî, ipsa amplius congaudebat, dicens: Esto et tu, Pater, bonus luctator et fortis, dilectus Dei, qui vales supplantare hostem. Qui respondit: Libentius, quod opto, nullo vos illac præire. Cui Virgo, Laborabis, inquit, adhuc per aliquos annos: et sicut amodo animæ meæ, ita deinceps curam mei corporis habebas. Qui dixit, Quo loco? Et B. Columba respondit, Ubi Deus inspirat, et tibi videtur. Qui ait, Si jubes, pia Mater, mihi libet ante vestrum altare S. Catharinæ Senensis. Illico ipsa dixit: Ita tibi placet. Pater: ubi etiam summus Pontifex genuflexit, sub scabello Sacerdotis Priorissæ vero ac singulæ Sorores reclamavere cum lacrymis, dicentes: Nolite auferre matrem a filiabus suis: quoniam ipsa est pretiosus fundus paupertatis nostræ: et siquidem pro nunc humilis sit locus iste noster et arcus, potens est Deus ipsum reddere celebriorem, ac condignum templum suæ laudis nobis erigere. Noluit pia Virgo mutare sententiam, sed in sancto delubro sui sanctissimi Patris Domini, ut præfortur, semper haberi: verumtamen ad subsidium Sororum et solamen, procurante Magistratu urbis ac Primatu, obtinuerunt Nobiles præstantes monasterii, a Præsidente et Capitulo dictæ ecclesiæ, præfatum sacellum et altare, una cum suo venerabili corpore, in perpetuum jus Sororum ac monasterii, solenni ac publico instrumento, B. Columba vivente.

207 Transmigrare ex toto contendit elevatis penis Columba Jesu Christi in supercoelestem thalamum, ubi firma fide cuncta crediderat, ac spe indefessa servari non dubitabat: et quo toto mensis affectu pergere consueverat, jam per se ipsam nititur intueri. Igitur prima die e Regationum B. Columba enarrabat, se passam visionem perjurandum: vidisse videlicet Triumphantem Jesum, elevatum in magnificentia, intra innumerablem multitudinem Angelorum, obsequentium dignitati majestatis suæ: et elegantibus tubis gradiebatur propria virtute, ascendens in jubilo super excelsa colorum, trans omnino creaturam: quem sequebatur senatus innumeralium Patrum, viri videlicet proceri et grandævi, illustres et authenticî, quos Patriarchus dixerat et Prophetas; nec non spectabiles ac generosæ matronæ, in legis albis respersæ auro, et in decore coronatæ: omnes junctis manibus ferebantur in altum pariter, post victoriosissimum Regem, reserantem paradisum. Et illico vidit scalam auream, tangentem summitate cælum, per quam scanderet anima quedam pulchra valde, ultra quam dici possit decora: quam comitabantur divus Patriarcha S. Dominicus et illustris Virgo S. Catharina Senensis. Cumque pervenerant ad fastigium, dulcissimus Dominus Jesus Christus, cum Regina cœli Dei matre Maria, amplexati sunt eam, et cum magni triumpho in gremio immortalitatis receperunt.

208 Seni ipsa die, Divina celebranti, ac pro ipsa pia Virgine devotam memoriam facienti, contigit, quod cum consequenter Sacramentum ex more divinum sinistra teneret, et altera parte calicem signaret, eo dicente. Pax Domini sit semper vobiscum, statim ex secunda parte, que manu sinistra caute servabatur, quadam Hostiæ particula, per se ipsam abscissa, sacro Calici se immerisit. Admodum miratus

ipsam confortat,

et sepulturam curandam suscipit,

quæ cedit in jus filiarum ejus.

cap. LXIII

C
17 Maji videt triumphantem Jesum,

F

et miraculo participat de Sacrificio Auctoris,

A senex, quid portenderet, postea intellexit : et Divinis expletis collectisque floribus, ad Virginem accessit, quæ jam Divina libaverat : camque respersit rosis, et aqua benedicta et Cruce signavit, præfatam visionem devoto affectu sincere narrantem. Subintulit senex figuram de felici reditu Patriarchæ Jacob cum duabus turmis, sanctam illam collationem rememorans, quam olim habuerant in sacello sancti Archangeli Michaelis de Ascensione d Christi, ac de periodo sue vite. Hortabatur denique ad firmitatem spei, humilitatemque custodiendam, ne continga portui forte de se præsumperit : quia non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Omnes quidem currunt, sed unus, id est perseverantia, accipit bravium : et qui dedit nobis fidem et caritatem, ipse retribuet voluntatem, atque operationes ex his provenientes remunerabit, labores videlicet in continuatione boni, longanimitatemque et constantiam. Et aperiens os suum B. Columba, humillime Deo cuncta delatit solvitque gratias. Consequenter Sacerdotibus dixit : Patres optimi, vestris auxiliis saluberrimisque consiliis fuerit, si quid boni feci, et evasi pericula. Tantamne humilitatem, bone Deus! tantamque reverentiam! Devios, quos suis orationibus et meritis ad viam reduxerat, de sua potita jam victoria laudat; et Paulum intulit ipsum senem, ut forte pristinam duritiam argueret, et sequentem constantiam approbaret; vel quia Paulus versus Benoni fuerit, qui Jacob per Rachel successit. Interpretatur enim Benoni, filius doloris mei. Et addidit, Patres, vos facietis festum post festum, in quo etiam erit magna aquarum inundantia, et ad dies quinque aperietur pectus. Quod pro tunc nullus intellexit.

208 Hortabantur se pariter, sed ipsa ferventius : læta gaudelat, ac mirabiliter qui convenerant astantes præ devotione flentes afflicebat, dum colloquerentur de felici illa societate celestis patriæ, de innumerabilibus ipsis sanctis spiritibus angelicis et animalibus, in qua inenarrabilis est species et decor pulchritudinis, cum tanta ordinis melodia quod nec in cor hominis ascendit. Profecto sicut in terra quam incolimus sive in aquis, germinantium diversitas varietasque animalium cum distinctione ordinata [cernitur]; et sicut intemur pulchritudinem stellarum in participatione lucis, et sicut intelligimus species rerum in suo esse, ubi nullus gradus perfectionis intermittitur, sed paulatim de imperfectis ad perfecta procedit; sic ibi dispar est gloria singulorum, sed communis est lætitia omnium plena atque perfecta : ibi jugis pax et solennitas, ac pulcherrimi Dei, domini ac regis universorum indicens contemplatio, quæ totaliter replet et dulcissime quietat desiderium. Ibi sanctissima Dei mater Maria, Angelorum gloriosissima Regna, sceptrigera sanctarum Virginum, transcendens culmen omnium ordinum. Ibi iudiciarii senatus Apostolorum et Evangelistarum, ac veteranus consessus eorum qui a principio sunt Patriarcharum et Prophetarum. Ibi victor exercitus strenuorum ac innumerabilium Martyrum, ac sacer conventus Sacerdotum, Confessorum, Monachorum, Religiosorumque. Ibi decoræ Virgines Christi sanctæque mulieres, quæ sua probitate vicerunt voluptates seculi. Ibi pueri et puellæ, qui annos suos moribus transcenderunt. Ipsa est Ecclesiæ triumphans, sponsa Agni, circumamicta varietatibus : ubi regnat caritas, quæ Deus est, omnia in omnibus : quem sine fine vident, et semper videndo in ejus amore ardent, et sine defectione et labore laudant; quod nobis concesserit æternus ipse sponsus, Dominus Jesus Christus. Amen.

209 Vespere autem diei sequentis B. Columba

dixit Sacerdoti; Vellem, mi Pater, de thure bono. Et percunctanti, Ad quid? respondit : Quoniam venturus est Sponsus meus dilectissimus accipere me : opto exhibere illi honorem. Dignum est, inquit, en præsto sum. Et venit concitus ad senem, dicens : Christi sponsa Soror Columba postulat vos thuris boni odoris, ut infumet togurium, quia venturus est meus dilectissimus Sponsus. Qui statim protulit de thure sacuto, quod ipse haurerat Salbato sancto in Cereis paschali. Quod ipsa devoto recepit, et prius Ascensionem Domini, libatis Divinis et celesti Viatico devotissime sumpto, cellulam ipsam thure sancto boni odoris Deo perfumavit, ac dilectissimum Sponsum devotius præstolabatur. Iterato fieri jussit, et poni thuribulum supra fenestralum lucis. Confessor domi recesserat ad emendandum, et circumvenit eam antiquus hostis : qui eam diu disceptasset, tandem improbe eam irritaverat; quod scilicet frustra laborasset, quod in vanum se disponeret; neque ut opinaretur jam obiret, sed longiori miseria degeret. Cui intrepida respondit : Sicut voluerit sapientissimus Magister meus Jesus Christus, ita fiat, et mihi libet. Statim Confessorem accersi fecit : qui eam flentem invenit, quia dissolvi cupiebat et esse cum Christo. Et narranti ut præforter, ipse respondit, quoniam maximus ipso Magister Dominus Jesus Christus mentiri non potest, ille vero nefarius mendax est et pater ejus. Obsecravit illum in Dominum ne deinceps illam relinqueret, eo quod tempus immerget quod dixerat, quando quoteret eum orare eum et vigilare.

210 Ipsa die, dictis Vesperis, B. Columba dixit : Laboro, Pater, ac patior vehementer. At ille, Filia, inquit, oportet pati, nec quisquam potest sine magno dolore mori : et ipsa acquievit. Et quoniam gravius langueret, vocaverunt senem, qui festinus eam ex more respersit ac benedixit : indutusque sacris vestibus, servato cultu religionis et ritu, contulit ei sacramentum extreme Unctionis : piis suis Virginitibus ac in Christo Sororibus devote assistantibus et orantibus, cum pluribus matronis et dominabus. Deinde prosecutus est Officium commendationis animæ, ipsa Christi Virgine bene et sensim percipiente ac gaudente, atque verbis devotius intenta pariter et respondente. Illius memor eulogii, cum reliquum Breviarii legissemus, et ego de commendatione animæ paverem, ipsa prædixit, In obitu legemus. Quæ autem devotione quantisque lacrymis completum fuerit illud Officium, Deus novit. Quibus expletis, senex dixit : Pia Virgo, Christi sponsa, pio obsecro ac deprecor humiliter, quod sis nostri memor cum perveneris ad regna celestia. Et siquidem anima absoluta fuerit et celestibus potiatur, habet nihilominus naturalia habitudinem ad suum quod deposuit et resumere habet corpus. Igitar quandocumque ad corpusculum ipsum conversi oraverimus, benigne annuus et vota porrigere. Ultimo pins ipse senex, zelo succensus et confusus in Domino, affectu vehementi exultatoriisque verbis eum sollicitavit ad Deum, et a monasterio cessit, dimisso ibidem e Confessore.

211 Ipsa vero Christi sponsa, propriis manibus accepta imagine Crucifixi, dicebat : Dulcis mi Jesu, totus suavis! Dulcis mi Jesu, super omnia amabilis! Dulcis mi Jesu, suprema spes mea! Ac deosculabatur eam, atque cum magna compunctione præcubabat pectus, simul dicens : Crux sancta. Corona sancta. Clavi sancti. Rursus, Præceptor mi Jesu, qui pro me passus es, ac spinis coronatus et mortuus, dimitte peccata mea, et indulgeas mihi peccatrici : et amplectebatur eam osculabaturque. Deinde dixit Confessori, Pater, legatis Passionem Domini nostri Jesu Christi juxta singulos Evangelistas, ita distincte quod

D
A SEQUEST.
CONFESS.
EX MS.
Senex thure
cellam infu-
mat :

et diabolum
se tentantem
vincit :

E

Extrema
Unctione
munitur ab
Auctore :

F

qua post sui
commendationem
dis-
gresso,

ipsa Jesum
inveniens

e

d
ab eaque
confortata,

gratias agit :

et Sanctorum
ordines varias
contemplanda
exultat-

A quod possim percipere : et intenta valde audiebat devote. Cumque perlegisset, Emisit spiritum; ipsa dixit, In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Perfecta vero Passione secundum Matthæum, antiquus hostis adstetit, et exturbavit eam, circumvenientibus talaribus legionibus, et mentem Virginis offuscantibus insidiis multis, puta, mancam fuisse Virginis fidem, caritatem fictam, humilitatem mentium et humanam laudem magis quam Dei gloriam quasivisse, et similia. Sed Virgo reluctabatur indignas, et ostentans manibus Crucifixum dicebat; Non, non. Conque eam ad desperationem forte illi nequam impingerent, ipsa præterebat vultum nimis perturbatum, iterando, Credo in Deum. Postquam per dimidium horæ strenue pugnaverat, ceram omnibus suis Virginibus ac Sororibus cum candelis orantibus, tandem victrix dicebat, Domine Jesu, adjuva me : et Sacerdoti, iteratè, inquit, Credo in Deum : qui fide roboratum verbis sanctis hortabatur. Continnavit deinde secundam Passionem ac tertiam, et in singulis suo loco ad Expiravit, replevit, In manus tuas Domine commendo spiritum meum. In fine vero tertiæ Passionis, nocentissimus

|| ipse acerbus invasorat, et malignorum turba spirituum magis magisque invalescebat adversus Virginem, eamque pessimis immissionibus stimulans perplexere nitebatur. Quæ admodum laborans, frequentabat, Credo in Deum : pique Sorores cum Sacerdote pariter orabant. Et cum annente Deo ipsa Christi Virgo iterum triumphasset, invocabat Jesum : Domine mi Jesu, adjuva me, et miserere mei peccatrici.

212 Sacerdos hortabatur eam ad constantiam : sed jam læta vultum exhibuit, quasi rutilo splendore radiantem, et tanquam robusta victrix dixit. Spero in Deo Jesu meo, Sacerdos autem perlegit et quartam Passionem : et cum pervenisset, ad illud, Tradidit spiritum, similiter suum spiritum Deo commendavit. Quibus completis, Confessore de æterna felicitate loquente, B. Columba dixit : Pater jam hæc valde et gaudeo : et splendenti facie defixis oculis dicebat : O Regina Angelorum, dulcissima Mater Dei. O mi Pater S. Dominice, et Catharina Mater mea, commendo vobis animam meam. Neque a motu lingue cessabat : sed commendabat Christianos omnes, et sanctam Ecclesiam Dei, ac suum Ordinem et Sorores, etiam in particulari, benefactoresque et amicos. Media autem nocte diei Ascensionis Dominicæ, coram positus Sacerdote Confessore ac Virginibus et Sororibus suis de penitentia S. Dominici, et cum candelis albis accensis orantibus, Sponsus venit. Quem Christi Virgo et sponsa videns, clamavit hianti ore, Sponse mi, sponse mi, optime veneris. Jam tempus est : recipias ancillum tuum. Domine, Domine mi, recipias : et, Recipe, dicendo, ipsa benedicta ac sancta anima migravit, vocantemque Jesum Christum ad celestia regna secuta est, remanentibus oculis apertis, ore lasso, et facie colorata tanquam vivens obdormisset in Domino, die xx mensis Maji, annæ ætatis sue trigesimo tertio completo : vixit autem annis triginta tribus, mensibus tribus, et diebus / decem et octo. Eæ infimis denique et humiliter B. Columba reddidit spiritum viventi Deo, qui eam mirabiliter creaverat, mirabilisque redemisset, atque adoptaverit sanctissimis donis.

ANNOTATA.

a Phalera hic sumitur pro Ephippio.

b De his duobus solodibus, quia non fuit interrogatæ, nihil amplius dixit, inquit Balestra, unde neque nunc scire possumus, quænam fuerint. Verosimile

mihi est, eodem circiter tempore duas alias ejusdem instituti, nec multo inferioris meriti, obisse; quarum nomina Deus novit, in cæcis gloriosius revelanda.

c Id est 17 Maji, cum dies Ascensionis esset 20. d Vide supra num. 103, ubi in prima persona loquitur Auctor, qui hic sub persona Senis unominatim latet : quod etiam agnoscit Leander variis locis, ac nominatim capite 47 secundum ipsam, aobis numero 210; ubi agens de extrema Unctionis ministro Venerandum Senem, id est, Magistrum Sebastianum nominat : ipse vero ibidem variis semel loquitur in prima persona.

e Caesar, non satis Auctorem et Confessorem distinguens, imaginatur sibi quod digressus ad monasterium, statim reverteret, Crucemque porrexerit.

f Ita merito posterius correctum fuit (eodem Auctoris manu quæ cetera) pro eo quod antea uocato per quem errarem scriptum erat quindecim, consentiente Epitaphium secundum, numerans dies xvii : et omnino sequitur ex die 2 Februarii, Purificationis festo, quo natus Columbam hoberius num. 1. Leander tamen, exemplar necdum correctum secutus, quindecim scripsit, et ceteros hic post se in errorem trahit : a quorum nemine igitur fuisse rationem temporis, ut viderent inter 2 et 20 plus quam 15 intercedere, mirum sane est.

CAPUT XXII.

Exequiæ. inspectio corporis, sepultura.

Bela teste nos apud Christianos obtinuit, ut mortui qui resurrecturi non dubitantur, Dormientes vocentur, eo quod in Domino requiescent et resurgent regnaturi. Corpusculum autem, quod Virgo ipsa suprema caritate Christo litaverat, discretioni sui senioris dimiserat. Ideo quantoque expresserat, vocatus senex affuit, ferens flores rosarum, lura et aquas boni odoris : et circumstantibus omnibus Virginibus ac Sororibus multisque venerandis matronis ac dominabus, cum candelis albatis accensis in manibus, et orantibus, vilens quasi obdormientis corpusculum, tenentis stricta manu Crucifixum, gaudens clamavit superantibus lacrymis : Laus Deo : laus Deo : laus deo : quia perveneris, filia benedicta, ad regnum Dei, filia sancta, et sponsa Jesu Christi, quæ jam transieris in Regnum; aspersique eam ac benedixit. Et narrante Confessore optimum finem, ultra quam credi possit congaudens, pns lacrymis declaravit. Cor namque ingenti perfusum gaudio dulces per oculos stillat guttas, et lacrymatum devote gaudentes. Quod de Apostolo Petro fertur, quia quando dulcedinis, lectionis, et potentie a Domini memor erat, præ nimia amoris suavitate lacrymas continere non poterat. Itidem ipse cum duobus aliis Confessoribus et venerabili Prioriis, nec non ejusdem Virginis genitricæ, sicut pia Virgo indixerat, nudaverunt corpusculum : ita videbatur, quod jubente senex genitrix ejus et Prioris cooperuerunt quod prius inferiores partes; demum ipse manibus propriis divisit vestes et aperuit. Et viderunt omnes crementum holocausti, tanquam corpus antique anaginis Crucifixi, involutum cilicio et acinetum ferro, et catenulas pendentes a collo in transversum pectoris. Quod non solum mulieribus b corporis pectus non habuerit aut vestigium, verum parum omnino humani corporis : in quo omnia ossa possent numerari, quasi involuta tela bombycea.

214 Stupuit senex, admiratus sapientiam Dei in compositione corporis humani : et soluto baltheo ferreo, quod etiam renibus hærebat lavit corpus citra linteum aquis odoriferis; ultra vero lavit Priorissa cum suis matronis : et thure ipse perfumavit, ac genitulis a parte capitis osculatus est pectus

cap. lx

Aduocat
Auctor

Deum laudat :

F

a

nudatum
corpuslavari cu-
rat, et ha-
bita ordinis
indutumA. SEB-
ST.
CONFES-
SUS MS.luctatur cum
spiritu despe-
rationis :interim dum
degitur Passio
Christiac demum
victrix hi-
tarisquemeritur
20 Maji
1501.

f

A pectus; et induerunt vestimentis, cingentes zona cum c osse cervi, sicut petierat; ponentes Crucem in manu ejus et lilium: impositique capiti sertum rubentium rosarum, fulcitur floribus spici, cum floribus lauri et d mirtæ. Et jussit ut] extensum funus supra mensam deferretur in oratorium. Quo præviensis senex, orabat alternatim ante altare cum Sororibus Psalmo, Laudate. Cum autem devenissent ad illud, Omnis e spiritus laudet Dominum, contigit ut inferretur funeri corpusculum. Quod ante altare aqua benedicta aspernam ac rosis, thure perfumatum Cruceque signatum, dunsit, Sacerdote una cum Sororibus Psalterium resonantibus. Fuit autem corpus in oratorio, ut præfatur, tota die Ascensionis Domini cum debitis luminibus et orationibus, in magna frequentia virorum ac mulierum. Viderunt omnes et Magistratus et Nobiles utriusque sexus corpusculum, faciequidem pulchra et manibus pariter et pedibus, residuum vero quasi cremum: et in renibus pellis incalluerat quasi colum bovis jugo [assueti] propter flagella, cunctis stupentibus super tolerantiam ejus.

215 Primo mane post Ascensionem Domini, facto sigillo, juxta ritum sanctæ Religionis, convenit ad ecclesiam nostram omnis populus. Senex posuerat corpus super feretrum novum, in quo nullus positus fuerat, ornatum purpura et auro ac inaguinibus Sororum, quasi sponsam Reginam in habitu sui Ordinis, ut prædator. Hora autem diei tertia, omnis Clerus incesit illic processionaliter, cum cereis et candelis, de publico aerario comparatis, sequente agstratu populi ac Primatu magnaque populi frequentia. Tulerunt inde corpus ad ecclesiam, portantibus feretrum Primatibus, et g baldachinum Collegio Doctorum, sequentibus Sororibus immediate. Cum autem valvis appropinquassent, impletum est eulogium et irrefragabile vaticinium, quod prædixerat: Facietis festum festum, aquis superindantibus, quasi fluvius de nubibus. Sic etiam de S. Stephano legimus, hora qua illius Reliquie post tricenno annos in Sion transferrentur, pluviam h magnam descendisse: nam et ipsa nostra ecclesia baptismalis est, et tituli ipsius strenui i Protomartyris. Posito igitur venerando corpore ante majus altare, sub magno apparatu luminum, senex cantavit Missam: et unus alius, sacræ Theologiæ Professor et Predicator egregius ejusdem Conventus, concionatus est declaratorie de laudibus B. Columbe Virginis, in magno spectaculo, cum beneplacito omnium et gratia. Et Missa completa, prosecutus est senex Officium funeris, non sine lacrymis k. Dilatum fuit Officium sepulturæ ad quartam l diem, nec potuit corpus humari, instante maximo concursu virorum ac mulierum civitatis et comitatus ac circumstantium urbium, osculari volentium manus et pedes ipsius beate Virginis Columbe, ac suffragia invocantium. Et cum fuisset frequentius et abunde respersa rosis, summa veneratione pro Reliquiis colligebantur. Et astante diligenti custodia Sacerdotum spectabiliumque civium die et nocte, nihilominus non poterant custodiri vestes illius a raptu, instantibus perinde turbus cum signetis, paniculis et Pater-nostreis pro tactu venerandæ corporis. Fuit quidem facies illius jugiter rosea, et labia erant rubentia: digiti et brachia, collum et crura, et alia membra, similiter ad motum habilia, ac boni odoris. ita ut nonnulli suspicarentur quod vivens pateretur extasim.

216 Reverentæ memor reverendus m senex ac debiti cultus thesauri crediti, convocatis pluribus Sacerdotibus, die sabbati, admissa quodam peritissimo physico, Doctore egregio, præfate Virginis devoto, pie decrevit ipsam venerandum corpus aru-

matibus condire: nec abs re, Nam in Genesi legitur D Joseph filius Rachel, suis medicis præcepisse ut aromatibus patrem suum Jacob condirent: ac de ipso Joseph scriptum est, et conditus arom: tibus repositus est in loculo: quodque magis astruit, etiam in Evangelio dicitur, Emerunt aromata ut venientes ungerent Jesum: et rursus: Acceperunt ergo corpus Jesu et ligaverunt cum linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. Legitur similiter, Marcellum et Apuleum corpus sancti Petri Apostoli lavasse vino et lacte, ac aromatibus condidisse: et Maximillam Christo amabilem corpus S. Andrea Apostoli optimo loco cum aromatibus sepelivisse: nec non et sacrum corpus S. Agathæ aromatibus conditum in sepulchro novo Christianos posuisse: et Rectores Tiferates balsamantes corpus B. Margaritæ, nostræ provinciæ, ejusdem professionis et habitus de pœnitentia B. Domitici, invenerunt in canna cordis quosdam lapides, mirabilibus Sanctorum figuris a insignitos, et super unum quasi sculpta quædam altissima columba erat: et reor illam utique hanc mente prævidisse.

217 Vespere igitur subatum corpus de medio multitudinis intulerunt sacristiæ, clausis statim januis: et deposuerunt illud super mensam. Et oportune deferentes honestati, exuerunt illud vestimentis: et horrentes culpam necis, circumspexerunt corpus: et quætiduanò signa probantes, festinaverunt expeditionem. Illicore egregius Magister physicus dixit: Cogitaveram aperire corpus a tergo: sed instrumenta non suppetunt, et importunum vulgus instat: ideo expedit maxis aperire pectus. Illico senex, memor verbi quod Virgo ipsa prædixerat, respondit: Utique, egregie Doctor, aperite pectus: quoniam sic ipsa Virgo prædixit: Hinc ad quinque dies aperietur pectus. Quo facto deposuit soorsum in vase novo vacorilla, et omnia intestina. Et vivit Jesus Christus, quoniam omnia erant acre tantummodo plena, et invenimus solummodo modicum liquoris in stomacho, tantummodo aquæ in vesica, et parumper luti quod residebat in fundo alvi: quod ipse peritissimus Magister anatomistæ digitis levavit, et dedit in palmaseni. Et dum corpus rescinderetur, unus ex Sacerdotibus visus fuit horrere, de laniata videlicet vel obore: Cui Magister physicus, Est, inquit, suus naturalis odor. Pater. Senex vero intentis oculis observabat cor, quoniam circa illud invenerant sanguinem, fluidum, vividum, clarum et purum, ac si puncto tunc jugulo viventes columbæ vivus fluxisset: quia Theophilo pteste, sanguinem de corpore extincto manare miraculosum est. Cor erat quasi marsupium cereum, tenax et aridum, intus vacuum. Cujus mysterii aliam pro nunc nescio causam, nisi quod potuerit veraciter dixisse: Factum est cor meum tanquam cera hæcscens in medio ventris mei: et iterum, Aruit tanquam testa virtus mea. Et arbitror ex vehementia affectus caritatis Dei provenisse, quod in suis meditationibus potuissimus conjecturasse. Ipsum venerandum cor corpori introclusimus, totumque cyrrilla et aloë ac pretiosis aromatibus condidimus, et supra caput et corpus ipsum effudi plenam vasculum puri olei spicati, quo nunquam usus fueram: limitumque involvi vestimentis suis, et in loculo novo de lignis abietinis recondidi, clavisque firmaveram.

218 Sed novissime supervenerant quidam sacræ Theologiæ Professores nostri Ordinis, quos ipsa pie adoptaverat in advocacionis filios, qui erant deotēs pro foribus: quibus Christi Virgo a diuprædixerat, quod suo fuæri etiam interfuisset. Nec non et nobiles quidam cives conveniant, præstolantes ipsam exanimem venerari, cui fuerant devotione juncti: et similiter

D
A. SUBAST:
CONFES:
EX MS.
sabbato
condidimus
aromatibus
corpus
Gen. 50, 2,
et 26
Mar. 16, 1
Joa. 19, 40

aperitur in
pectore sicut
ipsa prædix-
erat,
E

et intestina
fero voca
examinantur,

F
ex corde autem
arido
manat vivus
sanguis.
Ps. 21, 15,
et 16

P
Ita locula
clavum
corpus,

eadem super-
erant
pluribus re-
terato,

A similiter sanctimoniales quædam : quas propter turbam introduximus per posticum. Aperiimus itaque loculum; nec facilius, et videndam concessimus : ne junioribus nostris porrigentibus, duos lateras-capiti ejus suppositimus. sicut mihi indixerat, quod perplexus tumultibus secus feceram. Reverenter igitur omnes, nec quisque aromatatum nidorem horruit; sed genuflexi oravimus ipsam, habitum de poenitentia vestitam, zona cinctam, velato capite floribus redimitam, Croce munitam ac pater-nostros et Elish, osculatisque manibus demissimus : et omnibus astantibus tandem videntibus : clavis ferreis firmiter clausimus : dicto denique Completorio, Prior Conventus celebravit solemniter Officium sepulturæ, non in modica frequentia populi utriusque sexus. Foderant ad natum [ejus] sub scabello sui sacri altaris S. Catharinæ Senensis, in medio ecclesiæ, ubi olim strata fuerant firmissima fundamenta turris mediæ ipsius ecclesiæ, de vivis lapidibus ac tenaci cemento : ideoque ferro et scalpellis, importunisque admodum viribus hominum, foveam in altum descendere laboravimus. Liqueat equidem profecto quod columba in petra nilificet et turri, qui est Dominus noster Jesus Christus : et de illo scriptum est, Posuit eum in monumentum quod erat excisum de petra; et Turris fortissima nomen Domini, ad quam confugiet justus et salvabitur. Humavimus denique ibidem cunctis videntibus loculum ipsius venerandicorporis, et lapidibus vivis sepulcrum obstruximus : ubi etiam veneratur et caute custoditur, sicut scriptum est : Mortua est Rachel, et sepulta est in via quæ duxit Bethleem, et exivit Jacob titulum super sepulcrum ejus. Interpretatur namque Rachel, Videns Deum; Bethleem, Domus panis. B. igitur Columba, videns Deum, sepulta est in via, id est sub scabello ad sanctum altare, ad verum panem qui de cælo descendit : sicut illa in partu, ipsa pariter in fructu bonorum operum terminatur, dum et ipsa pro peccatis populi in holocaustum crematur. Et Jacob ita q Dei dilectus titulum exivit supra sepulcrum ejus. Et hic est titulus monumenti B. Columbæ usque in præsentem diem r.

13 eum in monumentum quod erat excisum de petra; et Turris fortissima nomen Domini, ad quam confugiet justus et salvabitur. Humavimus denique ibidem cunctis videntibus loculum ipsius venerandicorporis, et lapidibus vivis sepulcrum obstruximus : ubi etiam veneratur et caute custoditur, sicut scriptum est : Mortua est Rachel, et sepulta est in via quæ duxit Bethleem, et exivit Jacob titulum super sepulcrum ejus. Interpretatur namque Rachel, Videns Deum; Bethleem, Domus panis. B. igitur Columba, videns Deum, sepulta est in via, id est sub scabello ad sanctum altare, ad verum panem qui de cælo descendit : sicut illa in partu, ipsa pariter in fructu bonorum operum terminatur, dum et ipsa pro peccatis populi in holocaustum crematur. Et Jacob ita q Dei dilectus titulum exivit supra sepulcrum ejus. Et hic est titulus monumenti B. Columbæ usque in præsentem diem r.

19 Prostat imago B. Columbæ, figurata decenti quantitate, supra mensam ipsam, in qua fuerat venerandum corpus extensum, dum aromatibus condiretur. Demum hæc duo Epitaphia sequuntur.

AD LAUDEM DEI ET JESU
ET GLORIAM DOMINI CHRISTI

Beata Columba de Penitentia S. Dominici, invicta Virgo Christi, innocens hic et humilis, patiens, devotisque prædita exemplis, jam felix fulget in excelsis, inter Angelicos choros æthereis redimita rosia : perusianque urbem incitavit, quam sua præsentia chrum fecerat, apud Deum advocacy protexit, suisque piis Reliquiis dicit.

Optimæ Virgini ac benemerenti
F. S. P. Magister.

220 Virtute comite, Divo Dominico duce, Virgo Columba, A Deo Opt. Max. die quo Jesus optimis spoliis ad superos rediit immortalis gloria donata. Tuæ igitur Perusinae urbi fer opem.

Vix. An. XXXIII. men. III. dieb. XVIII s
Obiit An. salut. M. D. I. XIII Kal. Junias
F. B. F.

221 Attestantur titulo ac sanctitati B. Columba quædam authenticæ revelationes : et in primis Nobilis ac clarissima Virginitas B. Osannæ de Mantua Ordinis de penitentia sancti Dominici, quod etiam vulgatum ferunt publicis registris, xii Capitulo primi tractatus t suæ Legende, ubi sic dicit : Nunc volo vobis dicere de Matre nostra, beata Sorore Columba, totum illud quod ego vidi. O bone Jesu, ante festum Pentecostes surgente aurora, me orante,

ego vidi Sororem Virginem, indutam habitu nostro, cum duabus coronis in capite valde resplendentibus : quam comitabantur Episcopi multi in Episcopali habitu, qui cum magno ordine devotoque incessu gradiebantur. Cumque propius accessisset ipsa sacra Virgo, stetit coram me, et aspectu admodum Angelico mihi amuit, intuitu quodam amabili valde; ac flexo capite salutavit, atque dixit : O cara Soror, disponas te et esto parata : quoniam cito post me sequeris, et veniens recipies immortalia præmia æternæ vitæ, quæ sunt et vobis parata a nostro fidelissimo sponso Jesu Christo, ad quem nunc cum hac sacra comitiva vado. Quo dicto ipsa Christi Virgo B. Columba, cum omni illa societate, quo præfatur ordine gradiebatur. Etiam, Tractatu secundo capitulo lxxiii, B. Osanna dixit, O in Christo fili, ipsa Mater Soror Columba præeminet magna sanctitate in paradiso. Cui ille : Mater, vidisti me post illius obitum; Utiq; inquit, ad minus bis. Hæc, ut præfatur, ipsa clara Virgo Osanna de B. Columba revelavit : in quibus duo mens mea præponderat, quoniam videlicet duobus fulgentibus coronis resplendet, eamque comitet Pontificatus. Equidem de corona Virginitatis scio, et veridicus testis sum : Martyrii vero non parum presumimus, quia in ea fuerunt indicia multa, et præcipue quia se crenium dederit pro Dei caritate et proximi, ideoque etiam invictam in titulo diximus. Quod autem in Episcopali habitu u omni illius comitiva fuerit, arbitror quoniam habuerit semper Sacerdotes in maxima veneratione, vobis utque pedibus eorum suum corpus depone. Commisioris, eam frequentius iteratoque dixisse, Beati vos Sacerdotes. Rursus quia et Pontificum etiam summorum, nec non et Ecclesiasticæ Curie indefessa semper fuerit ancilla, et pro eis humillime advocaverit, ideo ad beatitudinem sacra ipsa, sacros Pontificales habuisse [habeat debuit] Sacerdotes : ut quos clientulos habuit, duces, quandoque relatores, præcones, et testes.

222 Est præterea Ferrariæ quædam clara x Virgo, matrona integerrima magni monasterii Ordinis de penitentia S. Dominici : et quoniam degit adhuc in hac vita mortali, malui de probitate ejus et sanctitate differre. Nec obstat : quoniam quæ dixit secus esse non potuerunt, utique revelante Deo. Nam ferunt, quod ipsa die Ascensionis Domini, quo aurora præcedente B. Columba obdormierat in Christo, Illustrissimus tunc Dux y Ferrariæ, devotus senex præfatæ Sanctimonialis, videlicet Sororis Lucæ de Narnia ejusdem professionis de penitentia, accesserat ad ecclesiam sui monasterii audire divina : quibus expletis astitit ipsi venerandæ Sanctimoniali. Quæ cum quadam mera ac permixta lætitia congaudens, dixit ei : Noveritis, Illustrissime Dux, claram Virginem beatantque Matrem meam, Sororem Columbam, hac ipsa die cælos ascendisse cum Christo. Cumque de re ipsa percunctasset Dux : iterato respondit : Sciatis pro certo quoniam sic est. Qui accito Cancellario, et notato die, ac facta diligentia, invenit de facto ita fuisse : obieritque ipsa die. Quod postmodum nobiscum collectantes retulerunt duo venerandi Sacerdotes, non minus in laudem revelantis, quam in commendationem B. Columbæ.

223 Imiti possumus etiam quibusdam signis et argumentis, quoniam scriptum est, Dediti mentibus te significationem. Non solum enim Deus infundendo interius lumen, per quod homo cognoscit : sed etiam per sensibiles creaturas suæ sapientiæ signa exteriora proponit, nec incongrue quidem et ipsi sexagenario, Christi caritate ferventi, in diligentia curæ præfatæ Virginitas. Si præterea testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est

D
B. Osanna
narrat bis sibi
visam B. Co-
lumbam,

a qua fuerit
præmonita de
morte sua :

vidisse cum
duplici corona
E

u

in comitatu
Episcoporum :

x

similiter B.
Lucæ Narni-
ensis

y

F

videtur in
hara sui exi-
tus.

Psat. 50, 6
Explicit
Auctor etiam
alio signa
mortem præ-
gressa.

A est. Igitur quia dies sancta sabbati requiei est et triumphus, sicut ipsius diei Missa probat; in qua, sicut præfertur, dum in oratione Dominica cantaretur, Sanctificetur nomen tuum, liquor cremii facula dealbata benedictæ, quæ a dextris eminebat in altari, nullo visibiliter tangente, effusus est supra dictiones ipsas, Sanctificetur nomen tuum, in Missali, neque de cetero Virgo ipsa venit ad Missam in ecclesia. Hoc argumentum liquet, nomen ejus sanctificandum, quod etiam Angeli in natiuitate prædixerant, Nolite tangere quousque discemus (quod simile est huic, Neminem per viam salutaveritis) sed cum pervenerit ad patriam. Illius testimonii signum geminatur, dum in fine ejusdem Missæ primitia rosarum rubentium ei consequenter offertur, tanquam ipse æternus Sponsus annonerit; Surge; propterea, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni: jam enim hiems transit, imber abiit et recessit, flores apparuerunt in terra nostra.

224 Est rursus et aliud signum admirabile non minus, quod apparuit (sicut narratur) etiam in Missa in Rogationibus, quia ad Pax Domini sit semper vobiscum, dum supra Calicem Sacramenti figuraret ex more cum parte Hostiæ signum Crucis, quedam particula, absque manibus abscissa, a sinistra in dextram mergeretur vini Sacramento: quasi expresse daretur intelligi, quod jam divina vocatione de hac vita transiret ad patriam felicitatis æterni Sponsi, quem tandem vocantem secuta est suo transitu. Portiones namque Sacramenti, quæ in sinistra Sacerdotis servantur, militantis sanctæ Ecclesiæ peregrinos significant, et eos jam sunt in purgatorio; pars vero quæ a sinistris ad dexteram Sacramento sanguinis Christi immergitur, triumphantis Ecclesiæ filios significat, qui videlicet ad ubertatem gloriæ Dei transferuntur, sicut scriptum est, Læva ejus sub capite meo, dextera illius amplexabitur me: et alibi, Inebriabuntur ab ubertate Domus Dei. Argumentum prorsus magnæ evidentie, quod Virginem ipsam suus æternus Sponsus introduxerit in cellam vinariam.

225 Reliquum est etiam evidens signum facti, quia scriptum est, Ubi Congregati sunt duo vel tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Cum igitur examine corpus ejus de tugurio inferretur per portam oratorii ad altare, illico chorus Virginum, quæ Psalmos Laudate absque superstitione alternatim vocabant, ipsam ultimam Psalterii particulam dicebant, videlicet, Omnis spiritus laudet Dominum: quæ teste S. Augustino, vox vite æternæ est. Tria quidem sunt sonorum genera: fit enim sonus voce, ut per chorum; flatu, ut per tibias; pulsu, ut per citharam; Hæc omnia ad hymnos nuptiales pertinent, quando traducitur sponsa in domum sponsi, in ecclesiam scilicet Hierusalem: et per similitudines, non proprietates, referuntur ad laudem Dei in Sanctis ejus: ideoque, ne putemus ibi cymbala sine anima intelligi, additur, Laudate eum in cymbalis jubilationis. Est enim jubilatio ineffabilis laus, quæ non nisi ab anima proficiscitur: unde bene subditur, Omnis spiritus laudet Dominum, qui non nisi spiritualiter laudandus est. Igitur de medio chori æternus ipse Sponsus annuit, Omnis spiritus laudet Dominum: ut manifeste daretur intelligi, totam ecclesiam Hierusalem curiam immensam tunc lætitia exultare et congratulari, ad quam etiam non conduci, qui est benedictus in sæcula seculorum Amen. Amen.

ANNOTATA.

a Scriptum erat, penitentia.

b Deficientibus scilicet uberibus, quæ verosimile est

numquam Columbæ provenisse, propter admirabilem illam alimentis congrui abstinentiam, quæ eorsu fuerat fere ante initium pueritatis.

c Leander vertit, induerunt eam habitu tertii Ordinis: sed nescio quid eo faciat os cervi, nisi fibule circulus ex ea materia fuisse concepitur.

d Mirta, alius passim terminatione masculina Mirtio, aut diminutive Mortella, à Grecis ac Latinis Myrtus.

e Ergo sub finem Laudum Matulinarum.

f An hora Tertiarum? ut vero necdum assumperant Perusini illam nunc tota Italia receptum incommodissimum morem, et omnium per Europam nationum altarum consensu damnatum, auspicandi horas ab occasu solis? et adhuc, ut olim, distinguebant diurnas a nocturnis, et illas cum aurora oriebantur?

g Baldachinum, umbella quadrata ex panno, super quatuor hastilia, ad quatuor angulos fira.

h Vide Surium 3 Augusti sub finem historie, ubi dicitur, Jugis et infinita siccitas erat, sed eadem hora pluvia magna descendit, et abundanter inebriata est terra.

i Ecclesia Prædicatrix, haud valde remota ab oratorio monasterii, tunc quidem vulgatus S. Dominici dicebatur, tamen etiam sub nomine S. Stephani consuecrata erat ut dicitur num. 230: quæ autem sub eodem nomine nunc habetur ecclesia parochialis Perusie, ad oppositum plane civitatis partem ac Portam S. Susannæ pertinet.

k Addit Balestra, ex depositione Testis 70 in Processu, quod, dum corpus expositum in templo saret, columba advolans, post gyros aliquot, capiti ejus assedit, nec recessit, prius quam ferendum esset ad sepulturam: idem antea etiam Albertus scripserat.

l Id est usque in feriam 2 sequentem: interim autem gesta sunt quæ sequuntur de exenteratione corporis.

m Notabilis valde est Senis, id est Auctoritis nostri primaria auctoritas in omnibus quæ sepulturam Beatæ spectant, ac rursus in aliis eam secutus: ut non solum Magisterii gradu, sed etiam ætate tunc videatur ceteros præcessisse.

n Vide 13 Aprilis in Vita num. 7 ubi dicuntur inventi tres lapides, quasi sculpti globi mæspilorum magnitudine, in quibus imaginellæ quedam, Christi nativitatem cum beata Virgine ac præsepe, nec non S. Josephum cum alba columba representantes, inspiciebantur.

o Id est, corporis quantum jam diem mortui: quod videtur addi propter eos qui suspicabantur non esse mortuam, sed solum raptam in extasi.

p Hic est Theophilus Protospatrius, cujus libros 3 de fabrica humani corporis Junius Paulus Putavimus in Latium sermonem transiit: et quæ credibile in Italia multo prius excusos libros istos fuisse, etsi Gæstnerus in Bibliotheca solam memnerit editionis Perusinae factæ an. 1540.

q Jacobitæ namque per totam Franciam dicuntur Prædicatores, a platea S. Jacobi, in qua est præcipuum eorum monasterium, quod hic in rem suam trahit Auctor.

r Quod sequitur insertum puto ab eo, qui secundum Epitaphium composuit, Prior fortan ipsius convalescit, infra notatus Litteris F.B.F. forte legendis, Frater Bartholomæus Florentinus, vel potius, Feit.

s Miror quomodo Balestra hæc diu reperiatur per modum unius Epitaphii, quodque scribit dies XV, quasi ibi ita legerit; cum dies notatus exeat XVIII, et hic numerus habeatur in MS. quod ipsæmet vulgæ potest, non jam post lituram prius numeri, sed ab initio clare et distincte ac solus scriptus.

t Obiit Osanna anno 1505 18 Junii, quod eodem anno die 19 Novembris Mediolani absoluta fuit impressio Legende ejus Latina, jam ante mortem ferme prælo paratæ.

de cereo super
Missale stil-
lanti,

fasciculi rosa-
rum ipsi obla-
to,

particula Hos-
tiæ ultra Ca-
licem immersa,

Cant. 2, 6

Psal. 35, 9]

Matth. 18, 20

illotoque
corpori dum
caneretur
omnis Spiritus
laudet
Dominum.

C

E

F

A paratæ, quam habemus auctore Fr. Francisco Silvestro Ferrariensi Ordinis Prædicatorum, cum privilegio Francisci Marchionis Mantuar, signato 26 Octobris. Nihil hic de B. Columba, loco autem a Fr. Sebastiano allegata invenitur in Legenda Italica, biennio post Latinam impressa Mantuar 1507, quam similiter habemus, auctore Fr. Hieronymo Monticelano, sicut indicat Leander Alberti, adoptato in filium ab ipsa met B. Osanna: qui quiddam narrat ex certissima scientia ipsiusque Beate ore habuit.

Quid si comitatus ille fuerit Fructum Prædicatorum, ideo Pontifici in habitu apparentum, quia ex instituto suo functi sunt munere prædicandi, quod est munus Episcopale. Vita Osannæ nominat absolute Episcopos.

x Cum Auctor ipsam mox infra nomen Lugium de Narnia; uero tamen recentiorum scriptorum ipsius hic nomen exprimat, videntur solo Leandro usi plerique, nec solent M.S. examinare. Agebat autem hæc in morte B. Columba ætatem annis 25, utpote nata an. 1476 13 Decembris, et novi Ferrariensis monasterii Fundatrix ac Mater existens, rectrix hic Matrona, quam ab illis vocatur Virguncula.

B y Hercules 1 ab anno 1473 Ferrariæ Dux, usque ad annum 1505 superstes vixit: quem grandævum fuisse oportet, quandopidem Parisina ejus mater, anno 1418 ducta, an. 1430 e viris sublata fuerit.

CAPUT XXIII.

Miracula ad corpus exanimæ facta. Animæ beatitudo variis modis et locis revelata.

Fideliter astruunt signa, quæ præmissis in pluribus Capitulis; vigesimo primo videlicet, et secundo, ac nono, atque trigesimo nono, quadragesimo primo et tertio, et ut melius dicam in omnibus. Ipsa quidem Christi Virgo, nobiscum convivens, dederat semper indicia perfecte virtutis, et potentissimus Deus etiam multa suis precibus miraculose donavit, nec in ejus obitu defecit et jugiter operatur. Quamdiu igitur venerandum corpus illius mansit inhumatum, multi testantur se consecutos fuisse sanitatem. Nobilis quidam vir, Ludovicus Orlandini de Monte-ubiano, teque labrabat et dolore capitis etiam pluribus hebdomadis. Conatum fecit illis diebus, et cum multa devotione illuc accessit: qui etiam inde sanus discessit. Spectabilis vir Bernardinus Colar, Aroquataris, civis Perusinus, consoverat quatuor annis pati dolorem stomachi: et mane Ascensionis illuc devote accessit, et conversus ad corpus se devotius recommisit, et sanus ac liber evasit. Bartholomæus Francisci cognomento Roscio, ejusdem urbis et Portæ Eburnæ, audiens quod Virgo ipsa obierit, interrogavit si faceret miracula. Et sibi responsum fuerat quod sic: ipse tamen dubius nutabat. Fuerat quidem tribus annis ita doloribus oppressus quod ambulare nequiverat: cui B. Columba pulcherrima apparuit, et ipse illico se devotissime recommisit, et consequenter liberatus est. Cujusdam Joannis Ser-Petri civis Perusini ancilla, eo tempore gravissime laborabat apostemate pleuris: vocavit B. Columba, et statim liberata est. Similiter per idem tempus ancilla ejusdem cognominate la Perna, eodem morbo laborabat, et facto voto curata est.

227 Honorabilis quedam mulier, Lionora Angeli de Martelinis, fuerat multis diebus febrem passa, et dolorem stomachi: pro qua venerunt B. Columba sui honorati filii: qui voti compotes cereum simulacrum appenderunt Reliquis B. Columbae. Innocentium Angeli Mei de la Nonna, Portæ S. Petri, maleficiis fascinata, ut nec valeret loqui, neque

manibus operari, et fuisset tota stupida; facto voto, continuo liberata est. Venerabilis mulier Lucretia Petri Socci, mortuis pluribus de sua familia morbo, tandem ipsam et etiam incidit in idem. Quæ ut audivit quod B. Columba obierat, se ei devote recommisit, et liberata est. Mulier, Pellina nomine, uxor ejusdam Angeli, casu guttæ viginti duabus horis muerat: facto voto curata est. Filius ejusdam Guidonis in extremis laborabat: emissio voto liberatus est. Franciscus Simonis Ansiedi acriter peste percussus, una cum Berardina genitrice se B. Columbae devote recommisit, et statim sanatus est. Filia ejusdam Berardini Scachiassi et Lucretiæ, civium Perusiæ, patiebatur fistulam horribilem a parte posteriori, abominabilis fetoris, venti, et materie, neque poterat curari diligenter medicorum: B. Columba præsentī vita functa, illa devote accessit ad corpus ejus et oravit: ac suis manibus reverenter tetigit: et acceptis de rosæ perspersis posuit caute super fistulam, ac ceream imaginem sui vovit, et consequenter liberata est. Eorum filius domum rediit cum magnis febris et glandulis in a submuntoriis brachiorum: invocaverunt B. Columbam, et liberatus est.

228 Cujusdam Felici dalle Cordefilius patiebatur in gutture apostema ad instar unius panis: quod judicio cerasicorum debuisset incidī, non sine periculo: accessit, oravit, ac salutem obtinuit. Ejusdem alter filius, supertiste B. Columba habuerat fibiam altera breviorē, carne desertam, ita quod non potuerit ambulare. Eam Christi Virgo propriis manibus tetigerat, cum invocatione nominis Jesu Christi, et absque defectu rectus incessit. Cujusdam Sororis de penitentia B. Domniet, nomine Felix, filia quæ vocabatur Eusebia, peste percussa sub brachio periclitabatur. Cujus mater misit pro oleo lampadis B. Columbe, quæ eam luvit cum invocatione nominis Jesu Christi, et orabat. Cui Puella dixit: Mater, apparuit, mihi Soror B. Columba, et peste fracta evellit quandam nigram glandulam, nec habeo plus mali. Filius Benedicti de Guidalottis, dum de fenestra suæ domus in præceps rueret, B. Columba ante altare S. Catherinæ in S. Dominico erat: et videns spiritum casum periri, clamavit apertis brachiis, Adjuva, Adjuva. Qui cum in via cecidisset, caput illesum servavit, et cito est liberatus. Venerabilis mulier Domina Bonifacia, præfata mater, infirmabatur ad mortem: ad quam cum B. Columba accessisset, potum obtulit, et sanata est. Nurri ejus, uxori Angeli Alberti præguanti, Christi Virgo prædixit, Pariet feminam, habebas patientiam. Bonifacia interveniens dixit, Orate pro ea, ne semper pariat feminas. Cui Virgo respondit: Confidas, quoniam et maculosus pariet. Quæ postmodum gemellos genuit.

229 Filius ejusdam civis Perusini Purte S. Petri, qui vocatur Joannes Lucæ, ceciderat de equo, capito fracto letaliter, ita ut febre urgente periclitaretur: mater vero juxta lamentabatur. Quod B. Columba percipiens, quoniam erat monasterio contigua, misericordia mota illuc accessit. Invenit ibidem Sacerdote et patre, dixit, Nolite flere. Damihū filium hunc tuum: et voto fieri facies S. Catherinæ argenteum caput et tabellam miraculi: quod genitor promisit. Christi Virgo alligavit collo ejus breve S. Vincentii, Super regros manus imponent, et bene habebunt: atque ingressa monasterium, convocatos quæ puellis Sororibus suis, cantaverunt Letanias. Illis cantantibus petit vir patrem, Da mihi bibere. Quo bausto dixit, Mater mea plangit quasi moreretur: non moriar. Et cepit etiam ipse cantare Letanias, et liberatus est. Ejusdem alter filius de fenestra domus cecidit: genitrix B. Columbam invocavit: casu

cap. XIII.
Exposito in
ecclesia cor-
pore, sanan-
tur

dolor capitis

C et stomachi,

triennalis
impotentia
gradendi,

pleuritis,

febris,

D maleficiis,

et alii plures
graves morbi:

et horri-
bilis fistula,

et pestilens
febris

a

E

Quædam
adhuc vi-
rentis mira-
cula

de curata
peste,

linguæ cognito,

F prote pro-
missa,

et a duobus
lapidibus ac-
catis,

A casu dato puer obdormivit, ita ut extinctum suspi-
carentur. Post quatuor horas puer apparuit validus:
et interroganti genitrici qualiter valeret, respondit:
B. Columba manus ad pectus apposit, et timorem
excessit.

item alia post
mortem,

b
de curata
lapso,

liberata
submersa,

B
exca illumi-
nato,

allisque at-
tacta Reli-
quiarum
adjutis.

Alterius ec-
clesie turri
imponeuda
cuspis fan-
data,

C
d

benedicente
Beata,

e

230 Præstans vir Silvester Petri Cecharmi labo-
rabat in extremis: tactu catenulae quam Christi
Virgo portaverat supra corpus, emissio voto sanctas
est. Cujus nurus stupefactis membris redehebat
immobilis, sed tactu piæ Virginis restaurata est.
Filios honorandi viri Francisci Cartolacii, civis Pe-
rusini, de quadam secula promeruit: et fracto capite
ac discoperto cerebro, invadente febre, multiplicat-
isque variolis, absolutus erat iudicio medicorum:
voto emissio ad B. Columban liberatus est. Donna
Rosata, uxor ejusdams Francis de Crqueta, civis
Perusini, signeta quadam orationis secum ferebat,
quam Coronum dicunt, quæ usâ fuerat flavio Ti-
beris, nec diu apparuerat: cumque de illa opinaretur
secus, de eodem loco quasi sublevata sospes
emeruit. Filius Basilii de Deruta et Christophoræ
de Batona, cæcus natus quatuor mensibus, in eccle-
sia S. Martini de Eugubio nostri Ordinis, tactus
catenula, quam prædiximus, manu Magistri Mi-
chaelis de Genua, visum recepit. Quædam persona
sepe opprimebatur a diabolo: cui quidam Reveren-
dus Pater compatiens, confisus in Domino, partem
Reliquiarum præfate Virginis supra personam po-
suit, et liberata est: hoc authenticè habui de Bo-
nonia. Hæc quidem manu sui novissimi Confessoris
collegi. Quid plura? Rara vel nulla fuit Perusia
familia, quæ non fuerit experta ejusdem Virginis
beneficia. Quot infirmi, quot in adversis perplexi,
quot mulieres periclitantes in partu, invocatis suf-
fragiis B. Columbæ convalescerent, communis plebs
est testis, et publica vox et fama. Accuso ego in-
gratitudinem meam, quoniam per plures mihi nar-
rantes sua miraculosa beneficia patienter audire
non potui, undantibus lacrymis præ gaudio, et illa
neglexi.

231 Est præterea in clarissima civitate Perusia
in Porta S. Petri magna quædam et pulchra eccle-
sia, fundata in eminenti loco qui dicitur Castellare,
a sanctissimo Domino D. Benedicto Papa XI, e sub
titulo S. Stephani Protomartyris et S. Dominici,
Confessoris Ordinis Prædicatorum, de quo etiam
ipse assumptus fuerat: et jam sumptibus publicis
est perfecta: quæ a dextris habet turrim campana-
riam, eminentem ducentis cubitis, ex sculptis lapidi-
bus et vivis. Fæderamus igitur erecturi in summo
illius d aculeam coquadratam, circuminis de quin-
quaginta cubitis, in gloriam et titulum sanctissimæ
Crucis. Statuta ergo de minimis Confessorem ejus
Magistram Michaelen B. Columbæ, cum vivo ac
rubenti lapide, scilicet pro primario, ut videlicet
ipsam Christi Virgo signo sanctæ Crucis sua manu
oleo liniret. Jam ipsa quidem infirmabatur: quæ
piissime anouit, et ceros sacros Agnos obtulit pro
fundamento: et dixit, Et ego faciam bene pulsare
campanam. Iterato ac me audiente rediit, nullus
tamen intellexit, quia vel de predicatorum vel fune-
rali utpote suspicatus fuerim. Opportuno tempore
Reverendi Professores conventus, ita cum Priore
operarisque architectores summum ascendentes,
mensi fuere extremas quadratas areæ costas, quam-
libet triginta septem cubitorum: qui repetentes
mediam, lineaverunt fundamenta lateris cujuslibet
triginta cubitis, ut ita ex ductu tali numerus con-
surgeret, qui ad protectionem etiam novem choros
et Angelorum advocaret. Jecit senis linitum ipsam
silicem, manu Virginis signatum, in angulo ad
Septentrionem et sacro Agno munivit. Proseculi

fuere consequenter per Orientem reliquos angulos,
ceteri sacra Theologie Professores cum hymnis et
laudibus, cæmentariis superedificantiis, ac molem
struentibus de vivis lapidibus tabulant: quam in
anno perfectam, vexillo sanctissimæ Crucis in fas-
tigio fecimus muniam.

232 Post quatuor annos decreverunt præfati
Professores cum Conventu, campanam quandam
veterem fractam, hebetis etiam soni, in melius re-
fundere molis duorum familiarum: fuitque solici-
tudo hæc innocta seni. Hic denique confisus in
Domino suffragisque B. Columbæ et meritis, arbi-
tratus est amodo veterem refundere: quam nominari
voluit Virtutem, ab Angelicis virtutibus: et aliam
in duplo majorem expedire, intitulatam Claræ Col-
umbæ, juxta illud, in nomine tuo laxabo rete. Suffra-
gante igitur ipsa sacra Virgine, et annuente Deo
optimo, concessis opportunis, facto cultu, fusisque
devotis precibus: emerit campana jubileis, quin-
quaginta centenariis mensurata, pulchra, dulcisona,
et perfecta, omnibus gratissima, etiam infantibus,
quam ex nostris quidam Gloriosam cognominant.
Eam in die 9 Pentecostes, in medio ecclesie, in
magno spectaculo Mugistratus et populi, nec non et
frequenter utriusque sexus, auctoritate pariter et
præsentia Reverendi Domini Trojii Balonii, tunc
Episcopi Perusini, Senex ipse solenniter et devote
h baptizavit, sacravit Deo: ac benedicens, Claram
Columban intitulavit: atque super ipsam sacra-
turam collocare fecimus, in omni successu prospere
ac in fine gaudentes, ad laudem et gloriam Dei vi-
ventis et omnium Sanctorum, et ipsius sacratæ ec-
clesie S. Dominici: ecclesie videlicet baptismalis.
Parochialis tituli S. Stephani, Conventusque, Clau-
stralis, Magistralisque Cathedræ sacre Theologiæ,
atque ad perpetuum nomen B. Columbæ Virginis,
quæ nos dedit suis Reliquiis.

233 Septimo anno a beata vocatione Virginis,
contigit venisse Perusiam Reverendissimum quan-
dam Antistitem i, magna auctoritate et fastu: qui
cum voluisset in sua Cathedrali Sacrificiorum offer-
re primitias, non in alio cantare elegit quam in
Missali præfati Reverendi Senis, Demetrii quodam
instante. Expedita Missa præfatus Demetrius rediit
cum Missali, quod anxius Senex præstolabatur, il-
ludque statim aperuit ad Secreta: si quid immutase-
rent, quoniam prohibuerat. Et videns abrasam ce-
ram inde, ingemuit, dixitque, O Demetrie, quid
fecistis? servabatur pro signo magni miraculi. Et
casu dicto, et intuens splendere circum, alidit:
Opinor istum Reverendissimum, clarem notumque
facere nomen beate Virginis Columbæ. Celebrato
per eundem Reverendissimum Donnam Festo san-
ctissimi Corporis Christi in ecclesia nostra, sicut
semper a principio consueverat populariter solenni-
ari, quorundam adversum votum pessima ingestione
sensu attentaverat: idcirco in causam canis urget avem.
Rigore namque ejusdams subreptitii Brevis, in quo
non erat data diei, citatos fecerat Antistes Priorem
conventus ac Reverendum Senem: quibus astantibus
palam in media ecclesia Cathedrali, indixit seorsum
per suum Reverendum Locumtenentem, ecclesiam
S. Dominici de facto interdictam, quæ quondam ve-
terem causam decimarum. Impeverunt tres horas
ad probandum innocentiam: quo tempore iterum
astantes, probaverunt innoxium fuisse Capitulum:
purgata denique omnis contumacia, quodque, si im-
mineret aliqua culpa, non ecclesie, sed reatus fuisset
Senis: prosequenter adversus, juxta formam juris.
Indixit Antistes Seni silentium, quem culpabat in
pluribus: et nuda capitis negantem oppressit censu-
ris, atque stans alta voce excecavit mandatis terri-
bilibus: Vadatis, et claudatis statim ecclesiam, quia

D
A SEMEST.
CONFESS.
EX US.

in qua post
quadrin-
num f

postea sub
ejus nomine
campana

g

h
complet
ejus proph-
etiam.

Postquam
Episcopus
et Missali
Antistes a-
quam ceræ
abrasit,

i

et ecclesiam
Prædicatorum
interdixit

A estis interdicti. Qui surgentes abierunt : et vocatis testibus consequenter clausurunt ecclesie valvas vectibus ferreis, ac firmaverunt clavibus. Censura quidem, iusta vel iniusta, tamen est.

hanc clausuram
subitus turbo
columba
aperuit,

234 Interposuerunt nobilissimos Fratres advocatos et procuratores, nihilque cives et benefactores, sadentes quia absque causa et extra formam juris, et tantummodo violentia facti, innocentem abdicasset ecclesiam. Cunque nec precibus flecteretur, et aere sereno abiret; non multum ab urbe discesserat, quod ab Occidente tempestatis procella consurgens, repentinis ac precipitiis pluviiis, turbiniis vertigine, ac vehementi flatu nimborum, valvis ipsius nostre ecclesie occurrit, quadam alba columba duce : quæ facto congressu excindit de facto in frusta spissa ligna porta, excussit vectem, et totaliter aditum patefecit, quod adeo cito non potuissent fecisse sexaginta homines. Et furor turbiniis magnam quandam figuram S. Sebastiani, quæ a sinistris in capite ecclesie eminebat altari, verso capite deposuit in scabello : et quod fuit mirabilis, imago laetitia et grandis Crucifixi, quæ eminet a dextris iuxta introitum ecclesie, omnium iudicio ac publica voce et fama, erecta cervicè habuit deinceps caput magis elevatum : et Columba ipsa in altum a dextris introitus ita se exposuit, quasi omnium observasset adventum. Nocte sequente solarium palatii ipsius Antistitis a quatuor angulis subito ruit, non sine periculo Reverendi Locumtenentis ac casu familiarium. Qui territus, quosdam secretarios examinatos portenti ac miraculi destinavit : quibus approbantis ut præfatur, cum altero eorum Priorem nostri Conventus cum litteris ad Antistitem direxit, quatenus dignaretur a sui mandati rigore innocentem ecclesiam absolvere.

ac deinde po-
luta Episco-
patis partem :

factumque illuc
concursum ma-
gno,

235 Noluit tamen durus Antistes, quibusdam adversantibus, ac mentientibus Senem sua sagacitate fuisse talia machinatum, et magicis superstitionibus procurasse : quibus libentius annuit, et iussit iterato ipsam ecclesiam quasi interdictam sequestrari. Columba vero ipsa triduo sustinuit, inde discessit : quasi voluerit signo sue presentie evidentissime pronuntiasse sue ecclesie innocentiam; quodque fama pariter sue protectionis et nominis longe lateque claresceret. Nam ad portentum tanti miraculi, tantus fuit illis diebus concursus hominum et frequentia utriusque sexus civitatis et comitatus et vicinarum urbium, quasi ibidem fuisset venia Iubilæi. Clausa iterum ecclesia, Senex dixit ante valvas : Notate, cives; Sebastia, ipsa est Antiochia, quam fuit prima sedes Petri. Crucifixi qui manet a dextris Jesus Christus, cuius imaginis caput Papa beatissimus : qui erecto iudicio, Sebastianum, ipsum videlicet qui a sinistris est, in loco Petri, abdicabit, in scabello, id est curia, capite verso : ipse cito luet, non ego. Sicut de facto infra k annum ad plenum omnibus innotuit. Statim affuit de Roma presidium a Reverendissimo Protectore nostro Cardinali Neapolitano, Domino Oliverio Caraffa, et patefacta est ecclesia.

novum Episco-
pali Auctor
per dicit.

Vicarium de
hujus Urbis
historia cul-
dam Sorori
factam,

236 Devota Virgo Soror Stephana, de comitatu Perusino, Ordinis de penitentia S. Dominici, alumna B. Columbæ, et a piis personis in bona veneratione habita; post habitum ipsius Christi Virginis, ut fertur, pisa fuerat plurimas visiones de beatitudine et gloria B. Columbæ. Quadum igitur die misit venerabilem quandam matronam, Donnam Luciam videlicet Ser-Matthæi Coradini, civis Perusini, ad Reverendum Senem, dicens; Pater Reverende, nocte præcedente apparuit mihi venerabilis Mater Columba, pulchra valde et gloriosa, quæ post dulcissima quedam colloquia ostendit mihi Paternitatem vestram, quasi intriveritis in alveolo optimum cibum,

auro conditum, quem super ignitos carbones conficeretis. Ostendit consequenter quod habueritis in manibus octo magnos panes candidos, quos et caritative dispensaretis : rogo igitur largiri dignemini et mihi frustum vestri optimi panis. Senex vero, non intelligens mysterium, subrisit, ejusque dicta neglexit; et matrone ipsi desul, ut ei providereret. Pie [deinde] obiit Soror ipsa.

intelligit Auc-
tor ex numero
quinternorum
suorum

237 Parum post contigit novissime duos venerabiles monachos Montis-oliveti quævisse Reverendum Senem Legendam B. Columbæ. Quibus ipse respondit, illam jam diu complevisse sermone Latino, et jam jam incubaret in calce ejusdem, quam transtulisset patrio vulgari : quodque eum non communicasset penuria scriptoris. Eisdem interrogantibus, quanta fuisset : Ecce, respondit : et numeraverant octo quinternos. Illico senex ingemuit, nec poterat loqui. Memor namque illius oraculi, et statim aperto sensu, constantior factus, diu præ gaudio lacrymatuus est. Consequenter interpretatus est oraculum. Cibum videlicet optimum, in alveolo auro conditum, historiam ipsam, murali sermone expressam et Latino. Carbones ignitos, præscriptos Patres veridicos, et in Christo zelantes exempla adducta Sanctorum : arbitratus omnino ipsam alveolum (illam enim de qua præfertur pyxidem dicitant nostri albarellum) fuisse, quod sibi pro medietate Christi Virgo / promiserat : qui enim verbo Dei et Sanctorum doctrinis alius reficit, etiam pascit se et impingat. Octo vero panes rragos et candidos, significant iterato in historiam ipsam, exaratom communi stylo et vulgari in octo quinternis. Numerus quidem octo est numerus Beatitudinis, qui in se ductus in quatuor et sexaginta consurgit; qui est numerus Capitulum ejus, quia hoc ultimum n bene æqui pollet duobus. Et ipsa devota Virgo Soror Stephana frustum ac fractionem ipsius optimi ac candidi petiit : quæ et hanc unam o jam a me recepit; utinam aliam, quia pulsans perseveraverit. Completi p sunt. Deo gratias.

E
quibus continetur
illa vul-
gariter reddita

m

n

o

p

ANNOTATA.

a Submontoria, vel forsitan Submotoria, hic videntur dici Axillæ, in quibus solet sæpe se pestis prodere, sicut ad inguina.

b Absolutus a medicis, id est depositus : eo modo quo absolvi is dicitur, qui dimittitur data venia abunde.

c Benedictus XI anno 1303 22 Octobris creatus Pontifex, solum menses 10 dies 15 Sedem tenuit, defunctus Perusii 6 Julii sequentis, et apud Prædicatores sepultus.

d Aleucia id est, cuspis, pyromis, obeliscus; vulgari Italico, per familiarem linguæ illi aphæresim primæ syllabæ Guglia.

e Nempe novus Tricenarius, ter replicatus, Nonagenarium constituit; sed quid de quarto lotere?

f Milliarius intelligit, mille pondo librarum.

g Anno 1505, quo Pascha celebratum fuit 23 Martii, Pentecoste incidit in 11 Maji.

h Baptizari campana metaphorice dicitur, cum ei solenni ritu consecratur nomen imponitur : quod de ritu Alesum Caroli Magni Magister : Novum videri non debet campanas benedicti et ungi, easque nomen imponi. Plura vide in Glossario Cangii verbo Campana.

i Fuit hic, ut ex infra dicendis apparet, Antonius Ferrerius Savonensis, anno 1506 7 Februarii ab Ecclesia Eugubina ad Perusinam translatus, et mox Umbrie Legatione functus, teste Ughello tomo 1 Italia sacra.

k At enim idem Ughellus, quod Bononiensem Legationem administrans, cum impoñente se gereret, alutereturque Pontificis (Julii II, idem Savonensis, idemque

F

A *ideoque Antonio tam faventis*) patientia, Romam tandem evocatus, in mole Hadriana conclusus, privatusque conspectu Pontificis, ac viginti milium scutorum pena mulctatus, brevi dolore tabescens, excessit e vita anno 1308 12 Augusti, sepultusque est apud S. Augustinum, in ponam perviciæ omni funerali pompa proscripta

1 *Fide nra. 98 ubi Auctor, iem tunc non capienti, Beata fateretur accepisse calidus Albarellum, plenum refectione optima, quam communicet ipsi pro medietate.*

in Hanc versionem inter Sanctionum manus pertiisse crediderim, cum nemo illius meminerit, nequidem Balestra, enumerans quos invenerat Auctores, solumque Latinam Legendam nominans.

n Scilicet Capitulum LXII, quod incipit cum hoc nostro ultimo XXII, et videtur antiquum successivis additionibus, quæ omnes, incipiendo a num. 230, accesserint, postquam (ut descriptum exemplar, quod Leander Albertus interpretatus est: utinam vero scire possemus, quo anno obierit præmemorata Sor. Stephana! consequenter sciremus, quando completa hæc fuerint.

o *Fidetur intelligere ipsam Legendam, seu potius fructum inter scribendum a se collectum, et cum filia spiritali communicum: alteram vero partem, quam eidem optat, conjectare possumus ipsam esse beatitudinem celestem, octonario numero figuratam.*

p *Subintelligi, quinterni, qui in Codice nobis misso duodecim numerabantur.*

APPENDIX

De cultu et miraculis B. Columbæ ex Processu MS.

Italice excerpta a Josepho Balestra Lauretano.

Eminentissimus Cosmus Cardinalis Torres, anno MDCCXIV Episcopatu Perusino donatus ab Urbano VIII, decimo autem post anno translatus ad Archiepiscopatum Montis-regalis in Sicilia, sicut ex Ughello constat; dum Perusæ residere, fabricari fecit Processum de sanctitate ac miraculis B. Columbæ: qui etiamnum in Archiepiscopali Archivio servatur. Est quidem hic plusquam duplo prolixior Vita, id tamen non impedivisset quod minus enim describendum curavimus, si sperassemus dignum impensæ et operæ pretium. Sed hanc spem nobis sustulit Josephus Balestra, libro 5 de Vita

C *Beatæ miracula colligens, quæ ex dicto Processu habere potuit, non admodum multa præter jam relata, multo etiam pauciora suggerens addenda fectus ante mortem. Quare sufficere posse existima, si quæ summatione illius verbi excerptis Latine hic reddim. Plenus libenter ea daturus, si quis laborem sumere velit excerpti ipsa juratorum testium verba; nec minus libenter additurus recentiora, tum quæ Gregorium Bolognetium ab anno MDCCXXX Episcopatu Reatinum collegisse multa testatur Albertus Fabri in Praefatione ad partem 2 Vitæ; tum quæ Perusini Conventus Patres poterint colligere, si subministrantur. Centum sexaginta septem testis in ordine ad Canonizationem auditos esse scribit Balestra, eosque sic numerat, Doctores XVI, Sacerdotes XI, Nobiles LXVII, Canonici IV, Fratres XIX, Monachæ XX, Civos XXVI, Plebani XXIV. Quid illi deposuerint habetur ex articulis inde excerptis, et per causas Procuratorem Romæ (uti videtur) ad probationem obtulit hoc ordine.*

1 Quomodo Virgo Columba nata sit Reato anno MCCCXLVII, n Februarii, ex Catholicis parentibus, legitimo matrimonio, nuncupataque in baptismo Angelilla, propter Angelos qui apparuerunt ante domum ubi edita in lucem fuerat: postea vero dicta Columba,

ab ea ave quæ inter baptizandum supra caput ejus descendit.

n Quomodo hæc Beata a sua pueritia vitam instituerit modeste, prudenter atque devote; in eaque resplenderint omnes virtutes, vera fides, spes firma, fervens caritas, vigilans prudentia qua omnes demonis insidias declinabat, ineffabilis temperantia, fortitudo in tolerandis adversis sibi a Deo immissis semper invicta, humilitas profundissima, obedientia promptissima, poenitentia rigida, excoaleatio perpetua, jejunia continua: quodque ad mortem usque solita fuerit corpus affligere disciplinis, cilicibus, catenis ac circulis ferreis: zelans salutem animarum, frequens in usurpando Eucharistiae Sacramento, quod sæpe ei manibus Angelicis præbatur, ipsiusque Jesu Christi Domini nostri; usque eo ut multis etiam annis non alio cibo sustentaretur.

in Quod illusterrima fuerit dono prophetiæ: extasesque ejus frequentissimæ ac fere continuæ: quodque divinæ visiones afflatus ei ad solatium obvenirent.

iv Quomodo ab anno XIX ætatis suæ, qui fuit Christi MCCCCLXXVI, in Dominica Palmarum suscepit habitum de poenitentia S. Dominici, per manus R. P. Fr. Thomæ de Fulgineo tunc Prioris Reatini; et anno MCCCXC ætatis sue XXII fecerit solennem Professionem inter manus R. P. Fr. Stephani de Vio. Quodque eo tempore æstimabatur Sancta, et ut talis honorabatur ac celebrabatur: multæque virginulæ, odore eminentium ejus virtutum illectæ, dimissis mundi vanitatibus, ipsam ad Religionem sint secutæ.

v Quomodo propter famam sanctitatis ejus Nobilitas et Universitas Perusina edificari a fundamentis fecerit monasterium expensis propriis: in quod ipsa cum sociabus postea se recepit, ibique sanctissime vixit. Imo quod multa fuerint impendii publicis facta ex suggestione Columbæ, ac nominatim vexillum, quod jussit circumferri tempore pestilentie; quodque hodieum defertur pro obtinenda serenitate aut pluvia, consequente desiderato effectu, servaturque in Archivio publico.

vi Quomodo monasterium, quod hodie Columbarum dicitur, ab ipsa Beata fundatum sit, sub nomine S. Catharinæ Senensis.

vii Quomodo etiamnum vivens Beata plurima miracula fuerit operata, ac nominatim pestem ab urbe Perusina depulerit, eamque ab inimicis aliisque calamitatibus sæpe præservavit: quæ quidem miracula sufficienter comprobata reperiuntur per scripta publice asservata.

viii Quomodo obierit Perusæ anno MDI, receptis sanctissimis Sacramentis, annis expletis triginta tribus, quemadmodum prophetaverat: quodque sanctissimum ejus corpus honoratum fuerit a fidelibus, omnissexus et conditionis, utrimque accurrentibus, ut ipsum vel viderent vel tangere, vel etiam de vestibus præscinderent aliquid: cum ejus contactu sanarentur multi, publiceque proclamaretur Sancta: quodque funus factum sit expensis publicis, quemadmodum constat ex Annalibus urbis.

ix Quomodo, cum ante sepulturam, aperto sacro corpore, exempta fuissent intestina et præcordia, quæ modo ab ejus filiabus devotissime asservantur in monasterio, publiceque ibidem exponuntur in festo S. Catharinæ Senensis, multis illuc accurrat populus ad eam veneranda.

x Quomodo statim ad ejus sepulchrum delata fuerit anathemata, accensæ lampades, et candelæ, positum Epitaphium cum titulo Beatæ supra ipsius sepulchrum, sicut legitur in Vita Latina, per ejus Confessarium scripta.

xi Quomodo statim ab ejus morte variis in locis imaginum, visæ

D
EX ITAL.
de Beatæ
virtutibus,

professione,

E

operibus
publicis,

miraculis.

F
accursu ad
funus,

honore sepulchri,

Ex Processibus hoc seculo fabricatis

valde pauca haberi possunt diversa a jam relatis

Articulis inde excerptis et Romæ propositi,

A vise sint sculptæ pietæque illius imagines, cum radiis liliisque et inscriptione Beatae, et cum sanctis Reliquiis ejus: atque inscriptione B. COLUMBÆ: talesque etiam positæ sunt in ecclesiis, uti hodieum videre est.

cellæ, XII Quomodo cella Beate conversa sit in Oratorium cum altari, ubi et imago ejus cum radiis sanctisque Reliquiis, ad quod celebrantur Missæ: quemadmodum etiam fit Reate, ubi est imago ejus.

XIII Quomodo in ecclesia S. Dominici Persiæ est tabula altaris, ubi inter alias Sanctas depingitur Beata: atque ad illud altare ferebat Missa, donec ecclesia corrui.

catenarum, XIV Quomodo in Processionibus, institui solitis prima et secunda Dominica rufusque mensis, ad honorem sanctissimi Rosarii et sanctissimi Nominis Jesu, Reate in ecclesia S. Dominici, a tempore immemorabili circumferantur catenæ, quibus corpus suum flagellabat Sancta: quæque hîdem honorantur velut Reliquiæ.

XV Quomodo ipsidem Reate, ipso die S. Catharinæ Senensis, benedictura aqua in honorem prædictæ Sanctæ, deinde immergatur ei ferrum prædictæ catenæ: quæ aqua cum maxima devotione expetitur a fidelibus, et ad miraculosos effectus plurimos efficax invenitur.

XVI Quomodo ab ejus morte ad sepulcrum semper arserint lanpades duæ: sicut invenitur in libro sacristiæ S. Dominici Persiæ: qui liber nuncupatur Registrum rerum pertinentium ad ecclesiam prædictam, jam inde ab anno MCLXIII, folio 24.

XVII Quomodo anno MDXIX facta fuerit campana in honorem B. Columbæ, ac nominata Clara Columba, cum inscriptione, PATRIE LIBERATIONEM etc.: in qua sculpta cernitur columba in celum subvolans: ejus campanæ mentio etiam fit in Vita Latina per Mag. Sebastianum suum Confessarium scripta.

XVIII Quomodo ad instantiam D. Vincentii Herulanus Episcopus Persius anno MDLVI, vive vocis Oraculo concessum ab Apostolica Sede fuerit: ut in monasteriis Columbarum et S. Dominici, die sui felicissimi transitus, ad Missam et Officium ipsius diei adderetur Commemoratio de Beata: quemadmodum hodie observatur.

XIX Quomodo per spatium annorum centum et viginti octo, hæc Christi ancilla perseveraverit in opinione sanctitatis operationeque miraculorum, quemadmodum etiam nunc, decursis ab ejus obitu C annis centum quadraginta sex.

XX Quomodo continua veneratio Beatae, tolerata fuerit et approbata a Superioribus et Episcopis: ipsique personaliter accesserint ad honorandas ejus sanctas Reliquias in die festo S. Catharinæ Senensis, quando illæ publice exponuntur, suæque presentia processiones honoraverint.

XXI Quomodo anno MCCCXV Urbani Papæ VIII decreto ordinatum fuerit, ut ab omnibus sepulchris personarum cum opinione sanctitatis mortuorum auferrentur anathemata argentea cereæque et votivæ tabellæ: sed anno MCCCXVII ordinatum declaratumque ea lege non comprehendi Beatam, quemadmodum non comprehendi censuatur Eminentiissimi Cardinales sacre Congregationis Sancti Officii: propter diuturnitatem continuati tanto tempore cultus: sicut patet ex litteris Eminentiis, Cardinalis Mellini, ad Episcopum Reatinum et Inquisitores Persinum ac Camerinenses.

XXII Quomodo hæc omnia sint vera, certa, publica, et notoria, nec solum probata voce publica et fama, sed etiam testimoniis fide dignissimis authenticisque scriptis.

XXIII Quomodo B. Columba spatio annorum cen-

tum viginti et amplius et per immemorabile tempus semper habita, honorata, et adorata fuerit ut Beata et Sancta: quodque imagines, altaria, reliquie et cultus, omnia superioribus articulis contenta semper perseveraverint: et quod ex testimoniis examinationis, quorum alii ex memoria propria, alii ex relato alieno deposuerunt, nullus penitus discrepaverit: sed in prædictis omnibus conformes fuerint: eademque etiam hodie constant publica voce et fama.

XXIV Quomodo gloriosa gesta et actus heroici hujus celebris Sanctæ fideliter conscripta fuerint, non solum a modernis historicis, sed etiam ab antiquis: non solum Ordinis Prædicatorum, sed etiam aliis: videlicet 1. Leandro Alberti Dominicano, per Opusculum B. Columbæ dictam, impressum anno MDXX. 2. Mag. Sebastiano Persino Confessario Beate, per Vitam Latinam, quæ servatur in Bibliotheca S. Dominici Persiæ. 3. Ambrosio Tægio, parte tertia Monumentorum Ordinis in Bibliotheca Mediolanensi. 4. Antonio Lusitano in Chronica anno MD. 5. Seraphino Razzio, in libro de Sanctis ac Beatis Ordinis Prædicatorum. 6. Joanne Lopez, Episcopo Monopolitano, in Centuria parte 4. 7. Michaelæ Pio, de Personis illustribus Ordinis Prædicatorum part. 1 col. 473. 8. Thomæ Porphyrio de Signis ecclesiasticis lib. 12 cap. 23. 9. Antonio Davroulio Societatis Jesu, in Catechismo Historico cap. 1 text. 58 num. 1. 10. Chronica Constitutionum Ordinis Prædicatorum ad annum MD. Alios septemdecim jam nominatis addit Alferius Falri, in Syllobo Auctorum præfice Vitæ, inter quos Fr. Dominici Baglioni liber M.S. anno MDXLVIII, aliique partim novam partim antiqui.

239 Collecti fuerunt Articuli isti, sicut apparet ex fine artic. XIX anno MDCLXII, quando Persinus Cathedrali jam tenebat Honoris Monachus, ex cessione germum sui Benedicti Cardinalis, facta anno MDCLXII: nec ultra scitar quidquam promotum in causa, quod referri mereretur a tribus, qui postea Vitam scripserunt, Italici Auctoribus. In his prolixior ceteris Balestra, hujusmodi vitæ duobus libris interpolans, uno de eminentibus Columbae virtutibus, altero de gratis ei concessis, aliud non agit quam retexere quædam singularia facta, jam ante narrata vel postea narranda, eaque reducere ad certa capita: ex quibus ad supplementum ipsius historice hæc pauca addi possunt rebus actis in vita.

I Rosati Ciabattæ domos tristi conflagravit incendio, sicut deposuit testis XXI: hoc cum intellexisset Columba, compatiens boni viri damno tanto: in terram se prostravit, multoque cum affectu sponsum suum oravit, ut ejus misereri ipsique succurrere dignaretur. Res mira! Dum restaurantur aedes, allata sunt illuc (nescitur a quo vel unde) ligna omnia, consummandæ fabricæ necessaria.

II Deposuit Testis XVI quod cum ejus cellulam transirent Sorores, sæpe intra eam adierint, plurimum quasi monacharum voces cum ea psallent: nec dubitabant, quin eæ Sanctorum vel Angelorum essent, eandem cum sponso suo Jesu visitantem.

III Testis XII asseruit, quod cum Florentiæ injusta morte necarentur Fratres, Julianus, Dominicus, et Silvester, Ordinis Prædicatorum: eodem quo ad foream ducebantur tempore, visa sit Columba amare plangere, velot quæ in spiritu sancta intueretur: mox vero serenato volto præferre baul medicam animi hebetium, eo quod conspiceret eorum animas ferri in celum.

IV Barnabæa Massoletti, propt retolit Testis XXI, in eo erat ut in monasterio ipsius Beate Habitum susciperet, ad quam accedens Columba ait: Quid agere intendis, Barnabæa? Respondit illa: Monachæ fieri

constanti fama sanctitatis,

et scriptoribus vitæ.

E

Ex Balestra Processibus suo habetur,

de domnis incendiis oratione reparatis, F

Sanctorum consortio,

visa trium Fratrum beatitudine

prædicatione facta nuptiarum puellæ.

fieri

A fieri. At ego, inquit Columba, pro certo tibi assevero quod Monacha nunquam eris, sed maritum accipies: displicet autem hoc mihi, sortieris enim matrimonium in quietum et ærumnis plenum. Nec aliter accidit. Nupta enim puella viro suo undecim filias, tres filios peperit; qui omnes patri supervixerunt, cum gravamine immolico matris viduae.

Pastorem
Columbæ

Quinto libro Bulestræ, post relata miracula novem, patrata eo tempore quo adhuc in ecclesia Sanctum corpus prætibat, sicut superius cap. 23 eadem relata leguntur, consequenter ex processibus hæc subijuncta inveniuntur.

ea invocata
sanatur,
pedibus im-
pedita,

X Soror Dorothea Signorelli, quatuor mensibus affixa lecto, eo quod movere sese non poterat, impedita catarrho, in genna totumque corpus dilapso; cum omnia medicorum conamina vinci pertinacia mali videret; commendavit se caræ suæ matri Columbæ, subitoque sanata fuit; professa insuper tres singulares, quas nominare volebat, gratias per ejusdem intercessionem accepisse.

et maribus-
dus:

XI D. Hieronymus Baldelli, Nobilis Perusinus, ad mortem æger depositusque a medicis, postquam extrema suscepisset Sacramenta, matrem suam Portiam misit ut Beatæ commendaretur; quo facto de lecto surrexit et vestigio sanus, nec doinceps male habuit.

juvatur
puerpera,

XII Joanna, uxor Balthasaris Joachimi Perusina, inter dolores partus difficilis ad extremum vitæ adducta articulum, jam jam credebatur expiratura, eo quod fortum monstrose complicatum eniti non posset: ad solam autem invocationem Columbæ egressus ille est, sicut erat in ventre, et periculo liberata Joanna remansit.

reus absol-
vitur,

XIII Soror Cleopha Vibii, Perusina, in monasterio ipsius Beatæ, sollicita de quodam suo cognato captivo ac mortis reo, cui liberando nulla humanitas spes affulgebat; Beatæ cellulam confidenter ingressa, ibidem aliquot flexis genibus ipsam oravit, addito voto, quod si vita cognato indulgeretur, ibidem locutura esset anathema argenteum sex ducentorum aureorum: tertio autem captivitatis anno prædictus Nobilis absolutus crimine, liberque dimissus fuit: illa vero exolutura se voto, ipsum fecit per occasionem Jubilæi commutari, et pallium altaris argento phrygiatum obtulit, æstimationis ducentorum decem.

curatur febris,

XIV Soror Benedicta ejusdem monasterii Conversa juravit, quod pro suo quodam consanguineo, febris continua laborante, votum fecit, quod si sanaretur, lignea aliquot candelabra faciendi curaret ad usum arulæ intra cellam prædictam constitutæ: votique rea ipsum fideliter solvit.

liberantur 2
educti ad
mortem,

XV Soror Thomassa Lucæ Bricardi Perusina, Sanctimonialis ibidem, duobus suis nepotibus Perusiæ captivis capitique damnatis consultum volens, horis aliquam multis produxit orationem in camera Beatæ: cumque educendi essent ad mortem, fuerunt illi educti et carceri, et nescitur quomodo liberati.

sanatur pe-
stis,

XVI Anno MDCXXXIX mense Augusto, ægrotabat ad mortem D. Dionysius Crispolti, Nobilis Perusinus et Doctor medicus, vir eximia æstinationis ac probitatis; hunc pustulis pestilentibus coopertum desperatumque de vita frater suus Beatæ commendavit, cumque expiraturum jam crederetur convalevit.

dolor capitis,

XVII Soror Maria Laura Platoni, intensissimo capitis dolore cruciata menses complures, denique facto Beatæ voto sensit continuo se persanatam.

et asthma:

XVIII Sor. Maria Vincentia Danzetti, undecim annos laboraverat asthmate tam molesto, ut lecto decumbere posset nunquam, nocturne ac interdum quietem vix ullam caperet, donec in auxilium advocavit Columbam: tunc enim statim sana fuit. Eadem collum sic aliquando dolens, ut affectam

partem neque tangere neque movere posset; admo-
vens eidem cilicium Sanctæ, remedium tulit.

D
EX ITAL.

XIX Hortensia Perusina maritum habebat tam difficile intractabilemque nec non vitiosum, ut impossibile videretur diutius eidem commorari: currit ergo ad opem a B. Columba petendam, et brevi sic mutatus ille est in virum alium, ut fidem nullum facere posset Hortensia, agendis Patronæ suæ gratias.

corrigitur
maritus in-
tractabilis,

XX Franciscus..... panum ferebat iu oculo quo visus omnis impediatur; rogavit ergo sororem suam, in ipso Beatæ monasterio monacham, ut se illius intercessionem commendaret. Paruit hæc, et duos ex cera oculos in camerula Beatæ appendens vovit: moxque visus rediit patienti, qui ex adhibitis remediis omnibus semper pejus habuerat.

panus ab oculo
tollitur;

XXI D. Antonius Angelotti Perusinus, invocando Beatam, dispulit intolerabilem cephalalgiam, qua usque ad mortem cruciabat.

XXII Fabius Badiali Perusinus, febris maligna correptus, quam pustulæ aliaque mortifera symptomata comitabantur, cum viam sibi ad mortem pie obeundam munisset susceptis Catholicis Sacramentis, a domesticis eo reductum cernentibus commendatus Beatæ non sine voto, melius continuo habere cepit convalescente,

curantur mali-
gna

XXIII D. Armenia della Corgna, inter Nobiles Perusinas spectatissima, uxor D. Persiani Ansidei, gravi detenta febre, per Sororem suam in Beatæ cenobio Monacham ei commendata, haud irritas cecidisse sororias preces experta est, exindeque devotissima Columbæ mansit.

E

XXIV D. Scipio Ansidei, ejusdem matronæ filius, multis annis difficili cum morbo luctatus, subito sanus effectus est, mox atque Beatæ se commendavit.

et letales
febres:

XXV D. Hieronymus, filius D. Lucii Baldelli Perusini, extrema suscepit Sacramenta, propter acutam febrem conclamatus. Lugebat ingentem jacturam familia; quando Sor. Maria Victoria della Corgna, ad preces Sor. Dorotheæ Signorelli, Monachæ in ipso cenobio Beatæ, uti et prior erat, atque materteræ ipsius infirmum, votum pro eo concepit, et subitam illi sanitatem impetravit.

XXVI D. Doctor Dionysius Crispolti, graviter infirmus, Beatæ se commendavit; cumque sequenti mane convenire deberent medici, vesicatoria applicata, congeminauit preces: et interius vocem sibi insonare audivit. Ne metuas; ipsoque puncto temporis melius habere incipiens, cito integre convalevit.

F

XXVII Eadem intercessione vitam servavit Cosmus Fundini, propter malignitatem febrium ac pestilentium pustularum, desperatus de vita.

XXVIII D. Franciscus Platoni, Medicus Perusinus, ex oppilatione lienis trigessimum quintum diem æger, cum quadam specie hydropis ac febris, Sacramenta demum extrema suscepit, quia de vita ejus multum dubitabatur: convalevit tamen mox atque B. Columbam invocavit.

item obstructio
lienis,

XXIX Augustinus Marci Antonii Mancini Notarius, cum juramento depositum, quod cum mater sua Ludovica culicis doloribus vehementissime torqueretur, quædam amita sua, Monacha ex monasterio B. Columbæ, hujus aliquam Reliquiam adnovit pectori infirmæ, quæ statim pristinum sanitatem recepit.

dolores colici,

XXX Sor. Angela Meniconi, laborans incurabili morbo, eo statim liberata est, atque attingit stragulum quo lectus Beate operiebatur.

XXXI D. Valentinus Martelli architectus, occasione professionis suæ in monasterium Beatæ ingressus, cum graviter ex renibus laboraret, coniecit se supra ejus lectulum ligneum: nec diutius ibi moratus quam nomen Jesu semel pronuntiaretur, assurus

et nephreticæ:

A rexit sanus, neque postea unquam ea parte doluit.

EX ITAL.

xxxii Sor. Maria Angelica Meniconi, ibidem Monacha, crudelem patiens infirmitatem cum atrocissimis doloribus, eoque gravioribus ipsi quod malum aperire alicui verecundaretur; straguli illius frustillum parti laboranti admovit, et omnis illa passio evanuit.

xxxiii Ursinus Richardi, febrī gravatus, eodem remedio adhibito convaleuit.

juvenis puer-
pera,

xxxiv Galeotta Boverini, duodecies puerpera, affirmavit, quod stitum ac sentiebat dolores partus, cingulum Beatæ fuerit solita petere, eoque cincta feliciter ac cito liberari.

xxxv. P. Mag. Andreas Benincasa Dominicanus, calculo et arenarum doloribus gravis, ut particulam de tunica Beatæ contigit, levatum omni dolore se sensit.

xxxvi Alexander Vincentii Baldi, graviter infirmus, a matre sua delatus est intra camerulam Beatæ, necdum enim in monasterium inducta clausura erat, et ingressus vetitus secularibus: statimque dormire ibidem cepit et experge factus est sanus: quod idem accidisse memorant ægris omnibus qui istuc inferabantur.

atque infir-
mitates, per
reliquias

B xxxvii Testatur etiam D. Franciscus Sensi, Nobilis Perusinus et Protonotarius Apostolicus, quod ante inductam clausuram præfatam, puer ipse eodem adductus sit, propter capitis dolores quos patiebatur; et ligneo impositus lectulo, surrexerit omni prorsus dolore liber.

xxxviii D. Bernardina Cici, graviter infirmæ, germana sua Sor. Thomasia misit pauxillum olei, sumpti ex lampade in suo monasterio iutra cellulam prædictam ardere solita: quod eo inunctæ mox profuit ad salutem.

vet oleum lam-
padis,

xxxix Mag. Sebastianus Bona-dote, ensarius Perusinus, urgente calculo et doloribus colicis in extremum vitæ discrimen adductus, eodem oleo mortem evasit.

xl D. Cæcilia Angeletti Perusina simili unctione liberata est a dolore pedum, quo ambulare impedi-
batur.

xli Denique Sor. Maria Joanna Doni, ibidem Monacha, juravit quod cruciatum dentium, continuis annis quatuor toleratum, abegerit usu istius olei.

240 Est autem prædicta B. Columbæ cellula ea ipsa, quam Nobilitas Perusina quadratam humilem-
que ex asseribus construi fecit: intra quam habetur illius lectulus, suppedaneus altaris non dissimilis, cum vili stragulo; intestina item Beatæ, pileusque et cilicia duo ex crinibus equinis; duæ catenæ, quæ per humeros pectusque et dorsum ductæ sustinebant totidem circulos ferreos latitudine digitorum quatuor, similiter ibidem conspiciendos: uti

ardentis in
ejus cella ubi
istæ servantur:

etiam ibi videre est disciplinas duas, ex ferreis catenulis compositas; tunicam albam grossioris panni, Mantellum nigrum itidem laneum, filum quod ipsa nevit, mensula, ceroma vulneri quondam illius applicatum, peregrini baculus, et aliæ nonnullæ Reliquiæ: imprimis autem illa Crucifixi imago supra telam depicta, quam Peregrinus (de quo alias) attulit; quæque inauratis limbis pulcherrimis circumducta, majoris venerationis ergo oppasso velo custoditur, cum multis ex omni parte anathematis argenteis: quæ omnia et singula ipse meis oculis sæpe conspexi, in prædictam cellulam frequenter ingressus, commoditatem mihi ad id præbente arte medendi quam profiteor: infinitæ autem gratiæ ibidem a fidelibus relatæ sunt, quemadmodum ex meis potestari etiam possum. *Hactenus Balestra, in Præfatione vero libri, ad Priorissam et Sorores monasterii, causas exponens quibus adductus est ad suam historiam conscribendam, primam allegat debitum gratitudinis pro beneficiis multis acceptis, quorum præcipuum sic refert:*

241 Anno mxcxlviii, die x Octobris in Dominica, hora noctis viii, doloribus nephriticis in dextro latere capii urgeri vehementissime, istic enim erat calculus, egressum moliens. Hoc in tormento cum integra fuisset hora, nullam quietis partem recipiens: ad caram meam Matrem, sanctam, inquam, Columbam recurri, meque oleo unxi, quo dum viveret utebatur, quodque mihi dederat Sor. Maria Joanna Doni, infirmaria in monasterio Columbarum cui medicus serviebat. Unxi autem, et denique me unxi magna cum fiducia, quam habebam in illo celesti liquore collocatam, neque spe mea frandatus fui. Etenim vix medio horæ quadrante post dictam unctionem elapso, in cubitum dextrum elevatus, tentavi si possem vomitu levare stomachum: statimque omni dolore liberum me sensi, qui tamen tam acerbus est, quam in hac vita pati homo possit. Deinde quatuor horis quievi, et expergiscens, sensi calculum a renibus per preteres meare ad vesicam: gratiasque liberatrici meæ reddidi: cum alias dolores istiusmodi durare mihi soleant ad duas pluresve dies ac noctes; tunc vero post invocatam Sanctam iutra horæ quadrantem cessaverunt.

E
Auct. eadem
unctione utens

expellit calculum.

242 *Hic finis esse nobis poterat agendi de B. Columba: ut tamen dies hic xx Maji, quarto Tomo designatus, quando inceperat imprimi quintus; deinde vero hic translatus, apte connectatur cum initio diei sequentis, propterea recedendo: placet vacaturam alias sesqui paginam implere Epistola Dedicatoria illa, quam primæ suæ eique antiquissimæ versioni Italicae, cujus in Commentario prævio facta mentio, Leander de Albertis præfixit eadem Italica lingua, cum insigni ipsius Beatæ Columbæ commendatione.*

F

A

D

ADMODUM HONORANDÆ MATRI

D. SOR. HIERONYMÆ TEPPOLÆ VENETÆ

ORDINIS S. CLARÆ DE MURANO

FR. LEANDER DE ALBERTIS BONONIENSIS

ORDINIS PRÆDICATORUM S. D.

Quam proficua sit lectio præclararum actionum, a personis sapientia et virtute insignibus editarum, Mater semper veneranda, non equidem existimo posse me, rudi incul-
 toque meo stylo idonee explicare. Per illam enim
 B humanus animus, quodam veluti letargo pressus aut æruginè obsitus, excitatur aut expolitur: neque fieri potest, ut vitiorum criminumque suorum pelago quantavis profundo immersus, non concipiat aliquid inde emergendi desiderium, mentis suæ oculos intendens in considerationem virtutis, quam laudari tantopere conspicit; festinetque assurgere, dimissis operibus peccaminosis, et transire ad mores vitamque meliorem; ut in iis de die in diem proficiens, annumerari aliquando etiam ipse mereatur hominibus illustribus atque præclaris. Hæc de causa antiqui illi totique mundo laudatissimi Romani, statuas, colossos, triumphales arcus, aliæque publica ædificia, ex ære aut marmore, conficienda decreverunt; quorum aspectus continuus jugem conservaret memoriam virorum, celebri aliqua actione commendabilium posteritati, sive ea effectus esset eximii subtilitatis ingenii, seu partus fortitudinis raræ roborisque corporei; ut ex iis discerent spectatores, quanto etiam apud mortales in pretio sit virtus; itaque ad eadem decora, imitatione exprimentia, excitarentur etiam ipsi. Nec minus illis bene consulti fuerunt sapientissimi fundatores celeberrimæ nostræ Christianæ Religionis: nam et ipsi constituerunt aras et templa erigenda invictis fidei intemperatæ propugnatoribus, et horum actus excellentes describendis curarunt; ut in iis, velut in speculum per omnia deinceps secula intuerentur generationes venturæ; et intaendo stimulerentur, ad sequenda eorum vestigia, sequendo autem pertingerent ad finem tantopere concupitum. Hæc ego considerans, et animadvertens quomodo ætate nostra apparuit rutilans quædam stella, genuina imago, et tersum speculum omnis virtutis, inculta scilicet Christi Virgo Soror Columba Reatina, operum suorum admirabili splendore illuminans mortalium mentes; ut exinde perficere possent, non solum Umbræ atque Etrusci ac Litterati, sed quicumque per omnem Italian homines, iis præsertim quibus Latinarum litterarum cognitio nulla suppetit: eidem beatæ Virginis hanc pulcherrimam statnam ac velut arcum triumphalem erexi, non ex candido marmore, aut petris aliis, vel duriori metallo; sed litteris in omnem posteritatem legendis. Etenim nactus librum, de vita hujus Christo amabilis ac sapientis Sponsæ, Latine scriptum et compositum a venerando Patre Fr. Sebastianiano Perusino, sacre Theologiæ Doctore eximio, antiquæ probitatis magnæque auctoritatis viro, mihi a se narrari professo, nisi quod vel suis ipse vidisse oculis, vel a testibus fide dignissimis accepisset;

libenter assumpsi mihi qualemcumque laborem, traducendi eum in linguam vulgarem, et aliquantulum contrahendi; itaque ad metam mihi præstitutam perveni, haud mediocriter delassatus in opere. Tum vero cogitare ceppi cuinam munus tantum præstarem; et continuo menti meæ occurrit Tua semper honoranda memoria atque eximia caritas. Recordatus enim sum mutæ dilectionis, inter nos ceptæ a decem retro annis, in civitate Pisarensi, cum ibi per sacras Dominici Adventus ferias prædicarem seu concionarer, vivente etiam tum dilectissimo marito tuo, videlicet Illustrissimo Domino Joanne Sfortia, viro non minus prudente quam docto. Post tam bene auspiciatum initium amoris nostri, cum ad meliorem vitam transisset ille, et patrem non multo post secutus esset secundo genitus D. Constantius, puer bimulus; oculo tui excellentis ingenii sagaciter considerans fluxum et refluxum perpetuum fragilis hujus vite (si vita potest nominari) animumque subrigens ad sublimem istam atque felicem mansionem, ubi cum plena desiderii omnis sui satisfactione requiescunt et lætantur beatæ Sanctorum anime, semper absorbæ prædulci contemplatione supremæ ac divinæ Majestatis; falsas, fallaces ac fragiles mundi hujus calamitosi promissiones generoso conculcasti pede, raptimque te receptisti in securum sanctissimæ Religionis aylum, et habitum monasticum induisti, spretis possessionibus, pompis, divitiis atque honoribus; utpote certo persuasa, quod servire Deo regnare sit: ideoque mundum cum vanitatibus suis dimisisti infelicibus amatoribus ejus. Ex hinc multo magis inter nos crevit illa jam olim inchoata dilectio, atque augmentum adhuc capit quotidianum. Quamvis enim sub diversis duorum præstantissimorum sacre Christo militiæ Ducum vexillis merearuis, Sancti inquam Patriarchæ Dominici et Seraphici Francisci, nihil id potest obesse caritati, quia ipsimet eadem inter se cum viverent ita fuerunt conjuncti, ut duobus in corporibus una dumtaxat anima spirare videretur. Quapropter jure merito munusculum hoc mittere Tibi volo; exiguum illud, quatenus a me est: regium vero, pro eo quod tractat argumento: ut cognoscant omnes in perpetuum, quousque divinus amor provehere animos hominum possit, non intuentium sub quo habitu, sed quali cum affectu quis Deo et Domino communi serviat. Conspecies hoc in libro admirandum verissimamque imaginem candidæ ac puræ sinceritatis, nulla simulatione inquinatæ: quantunque magis leges, tanto majori admiratione capieris, scio; quia reperies multa quæ videantur impossibilia effectui, non solum teneræ adolescentulæ, sed etiam maturæ ætatis mulieri. Verum oculos tollens ad supremum rerum omnium fabricatorem Deum, apud quem non est impossibile omne verbum, ejusque immensam virtutem

C

F

E

tutem

A tutem considerans, exclamabis cum Psalmista, Mirabilis Deus in Sanctis suis. Itaque in præclarissima ista Virguncula contemplaberis severissimæ pœnitentiæ constantem rigorem, profundam demississimamque humilitatem, visceralem atque incensam dilectionem erga Deum et proximos. Inter cetera autem, admiratione non minima dignam judicabis victus illius rationem quotidianam; quandoquidem sustentata fuerit continua ac fere sola sumptione sacratissimi corporis Jesu Christi: rem enimvero raram, et paucis, quemadmodum scripta reperitur, concessam! Sic autem, o Mater mihi jugiter observanda, devote legens Vitam hanc B. Columbæ Sponsæ Christi, senties procul dubio efflorescere in tuo præstantissimo animo, desiderium illius imitan-

dæ, quatenus tamen divinitus tibi concessum fuerit D (nec enim in talibus mereque gratuitis tentandus cuiquam Deus est) imitando autem dignabitur Caritas Tua, meminisse humilis tui in Christo filii, Fr. Leandri; ut possimus aliquando ab hoc ærumnoso corpore soluti, pervenire ad præclaram victoriam, in amabili ac dulci societate sanctorum Angelorum; claraque et fulgida in luce videre et contemplari Deum, cum ipsa beata Virgine Columba, tamquam supremum remuneratorem et mercedem nostram magnam nimis. Id quod per suam misericordiam dignetur indulgere Tibi Deus, ut æternum vivamus. Vale, Mater semper veneranda. In Cœnobio S. Dominici Bononiæ, die xx Novembris, anno ab Incarnatione Domini mxxx.

DIES VIGESIMA PRIMA MAJI

SANCTI QUI XII KALENDAS JUNII COLUNTUR.

Sanctus Timotheus, et
 S. Polius,
 S. Euty chius,
 S. Epolus, seu
 Polus,
 S. Vitus,
 S. Jocundus.
 S. Victus,
 S. Manrella,
 S. Quintus,
 S. Prinu lus,
 S. Iulustius,
 S. Fortunatus,
 S. Mircella,
 S. Primus,
 S. Polycuetus,
 S. Victorius,
 S. Donatus,
 S. Quintus,
 S. Lucusa,
 S. Timotheus, Diaconus Martyr in Britannia.
 S. Martyria seu Martyrius, Martyr Ravenne in Italia.
 S. Secundus, Martyr Cordubæ in Hispania.
 S. Vales seu Valens, Presbyter Autissiodori in Gallia.
 S. Valens Episc.
 Pueri tres
 S. Fabius,
 S. Reinius,
 S. Emmanuel,
 S. Firmus,

{ Diaconi in Mauri-
tania.
 { Martyres in pro-
vincia Cesaria.
 { Martyres in Afri-
ca.
 { Martyres Cesareæ
in Cappadocia.
 { Martyres.
 { Martyres Romani
Viennam Austrie
cum aliis Reliquiis
translati.

S. Iularius, Episcopus Tolosanus in Gallia.
 S. Constantinus Magnus, Imperator, Constan-
tinopoli.
 S. Secundus Presbyter, Martyr in Ægypto.
 SS. Martyres Alexandrini sub Constantio.
 SS. Episcopi Confessores in Ægypto, Libya et
 Pentapoli, sub Constantio.
 S. Mantius Martyr, in territorio Eborensi et
 Burgensi in Hispania.
 S. Ortarius, Abbas Landecis in hodierna
 Normannia.
 S. Florentinus, Abbas Arelatensis in Gallia.
 S. Ilospius, Reclusus Nicæe in Italia.
 S. Maurelius Presbyter, in diocesi Galliarum
 Trecenti.
 S. Eleutherius, Theate in Aprutio.
 S. Ihsberga Virgo, Yberge in Artesia.
 S. Theobaldus, Archiepiscopus Viennensis in
 Gallia.
 B. Erenfridus sive { Comites Palat. ad Rhenum
 Ezo, { Fundatores Brawileren-
 B. Mathildis, { ses prope Coloniam.
 S. Richeza, sive Ricza, Polonia Regina, eo-
 rum filia Colonie Agrippinae.
 S. Silaus, Episcopus Ilibernus, Luce in He-
 truria.
 S. Godricus Eremita, Finchake in Anglia.
 S. Petrus Parentius Martyr, Urbe-veteri in
 Hetruria.
 B. Joannes Bonvisius, Ordinis Minorum de
 Observantia, Assisi in Umbria.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancti Adelardi Abbatis translatio sacrorum
 pignorum, ex urbe Gallie Corbeia ad mon-
 tem Latinum prope Carthaginem Sparta-
 riam, inscripta est Martyrologio Hispanico
Tamari Salazar, civitatis Julani Petri Adversarius
et Chronico, nuper adornatis. Ino de eo secundo die
Januarii egerat, et ubique dat cognomentum Genesii
ac titulum Episcopi, ut creditur, inquit, Urcitani
in Hispania: atque quod a Ludovico Pio in exi-
lium actus in dicto monte Latino delituerit, pro
quibus citatur Usuardus, eo multo junior, adhuc
xxi Maji. Quæ omnia impudenter conficta sunt.
Exul vias Adelardus Abbas in Heri insula Aqui-
taniae, et corpus ejus fuisse Corbeia adhuc seculo xii
constat, proinde non fuit in Hispaniam translatum
circa unum pccci. Consule Acta illius varia et Mi-
racula cum Translationibus a nobis edita ii Januarii.
 SS. Syneus et Theopompus Martyres olim inscripti
 fuerunt Martyrologio Romano, et in Notis Baronii al-
 legatur Petrus de Natalibus, qui libro 3 cap. 33 aliquod
 elogium habet. In MS. Senatoris Strozzi Florentiae
 vocantur Genesius et Theopantus; in MS. Tre-

vir, nisi Zenesius et Theopontius. Hi punit ipsos per
figendi audacia ad se traxerunt, ac Nortbrige ad-
scriperunt. Sed idem sunt, qui ad in Januarii op-
pellantur Theopemptus Episcopus et Theonas, Syne-
sus etiam dictus, Martyres Nicomedie sub
Dioeletiano; de quibus ad istum diem, et potissimum
in Addendis pag. 1087 et sequenti actum est. Postea
vero nocti sumus Acta Græca, prolixiora quam La-
tina ibi edita, cum Translatione Reliquiarum. No-
nantulum facta, servamusque pro Supplemento ad
dictum in Januarii.
 S. Matthei Apostoli Natalis est in apographo Lucensi
 S. Hieronymi: *Vitan ejos dedimus xxiv Februarii.*
 S. Zenonis Episcopi Veronensis Translatio indicatur
 a Galesinio et Ferrario. De ea egimus ad illius *Vi-*
 tam xv Aprilis.
 S. Paternus, Episcopus Venetensis in Britannia
 minore, colitur hoc die in sua diaversi officio Ecce-
 lasiastico sub ritu duplici, ob Corporis Translationem
 de qua ad ejus *Vitam* egimus
 S. Eleutherius, Episcopus in Apulia, et Martyr sub
 Hadriano Principe anno salutis 119. Ita MS.
 Florarum.

Florum, Ejus Acta dedimus xviii Aprilis.
Eustella, filia Regali Santonensis in Gallia, a S. Eutropio ad Christum conversa, ut Virgo et Martyr memoratur a Saussogo et Arturo du Moustier. Necdum reperimus nomen in antiquo *Fastis*. De ea egimus in *Vita S. Eutropii* xxx Aprilis.

S. Valerianus, Episcopus et Confessor Autissiodori, memoratur in *MS. Florario*, et absque loco Valerianus Presbyter in *Actuario Græcorum*; forsua qui hoc die Valis Presbyter colitur, aut de quo ut Episcopo est actum vi Maji.

S. SECUNDINUS Martyr Romanus, Officio colitur ecclesiastico sub ritu duplicis Monachi in Bavaria in Ecclesia Carmelitarum Disalceatorum, ab corpore Roma eo delatum cum corpore.

S. LAURENTIUS, Martyris eme R manæ (quæ colitur vii Octobris) et raris sanguinem carnalem continentibus. *Eæ Reliquiæ* fuerunt anno 1680 illuc delatæ, velut acceptæ ex Cimiterio S. Cyriacæ, juxta testimonium Reverendiss. D. Josephi Eusani Aquilani, Episcopi Porphyriensis, Sacrorum Apostolici Prefecti Solio assistentis, atque a sacra Congregatione Indulgentiarum Reliquiarumque recognita et approbata.

Expectatus Martyr nominatur in Nicia illustrata Petri Joffredi, velut cujus Deposito hoc die colenda sit, et quantum obit circa ann. Christi 78, a Pandolus alise barbaris Narbonensem Provinciam infestantis occisum fuisse existimat. Totum argumentum sumitur ex veteri marmore, quod in vinco Domini de Gubernatis invenitur sic inscriptum.

HIC REQUIESCIT D-NÆ MEMORIÆ

SPECTABILIS ET EXPECTATUS. Q VIXIT ET

ANNIS L. M. VII ET DIUUS DP. EST SUR ET

DIE VIII. KAL. IVNII. DN. LEONE IVNRE.

V. C. SS.

Sub monogrammati nominis Christi Piscis sculptur, qui quid significet non divino: vixit scio, nullum huc esse martyrii aliquid indicem: cordis enim transfixi nota est, sicut alibi datur, etiam Gentium epitaphis communes (quos hoc non valde absimili signo est expressi) gemitus sunt, quos super mortuo requirit a lectoris Epitaphi auctor; idemque valent quod interfectio Heu! Sed et Leo junior, a Leone avo adhuc in cunis nominatus Augustus, decemque post mense defunctus an. 474, idemque nec numeratus inter Imperatores, non potest hic intelligi: vivente enim et regnante avo per hanc salum notabantur tempora: quare interpretendus esse Leo Isaacicus, cujus quintus annus seu Consulatus notatus hic videri posset, essetque annus 722. Sed quid si notetur hic aliquis urbis ipsius Nicæensis Consul? Viderint id olim, mihi satis est, non esse illud Sancti aliquid Epitaphium. Scriptorum somnia, in relatione Esquivelii Calaritani Archiepiscopi expressa. Joffredum deceperunt, ut corda transfra Martirii signa esse crederet. Interim agnoscit obitare temporis rationem, quo minus hic intelligitur Forquiliensis ejus nominis Episcopus, per Diaconum subscriptus Synodo Aurelianensi V anno 519.

Ansvinus Presbyter, Aymannus, Genesius, Berardus, Sifarius, Rodio, Adalricus puer, Monachi Besuensis in diocesi Lingonensi a Normannis anno 888 gladio interfecti, sacrificium Deo effecti, referunt in *Chronico Besuensi* pag. 528, edito tomo 1 Spicilegii apud Lucam Dacherim. Horum dies natalis quantum non indicatur, nomina eorum ordine Alphabetico inseruit Hugo Menordus Appendici al-

teri post Martyrologium suum Benedictinum. At Buelinus in suo *Menologio* Benedictino hos pro suo arbitrio distribuit per varios menses et dies, cum potius simul fuerint omnes occisi. Et ex his Ansvinus cum aliquo ab eo confecto elogio velutus est ad hunc diem xxi Maji, quando simul alios placuit conjunxisse. Sed nullum illis datum venerationem sacrum fuisse, satis ob memoriam fore abitteratam constat.

S. ELEMURA Virgo ex civitate Syriae, referuntur in S. Geninus Martyr scriptis Additionibus ad Græcorum, nobis hactenus incogniti.

Barrius sive Barrindus de Drum-chulin indicator in *MS. Tamblachtensi*. Colganus putat hunc esse Barinthum auctorem navigationis septennalis S. Brendani, et late de eo agit 22 Martii, quo recolit egressionem sancti S. Brendani: quæ ibi videri possunt, nec enim digna pralo ad Vitam S. Brendani 16 Maji censuimus.

Colmanus leprosus de Magh eo, et Colmanus Cron, inscripti Martyrologio Tamblachtensi. Colganus ad xvi Martii in Notis ad Vitam S. Finani Leprosi num. 2 asserit, Colmanum Lohgar coli xxi Maji, additque Lohgar significare, lepra aut ulcerosa diuturna infirmitate percussam. Nec plura de his potuimus assequi.

Finbarrus Corcagienis profertur in *MS. Hibernico Tamblachtensi*. Colganus 13 Martii in Notis ad Vitam S. Mochemosi num. 14 meminit Finbarri seu Barrii, Episcopi et Patroni Corcagienis. cujus Vitam inquit extare. An de eo hic agatur, cum hanc Vitam non viderimus, nescimus judicare.

Brigida, filia Diuani, indicator in *MS. Tamblachtensi*, quæ dicitur Brigida filia Diuæ in Martyrologiis Dungalensi, Mariæ Gormani, et Cathaldi Maguir apud Colganum in Appendice 4 ad Vitam S. Brigide cap. 1 classe 2.

Comineus filius Lugadii, Moenninus seu Moennennus, referuntur in eodem Moelodius de Lismor, Polanus, *MS. Tamblachtensi*.

Chroniacus, vita sancte, exemplo sincere, et doctrina solide illustrasse Scotum tempore Donaldi, iiii Regis Scottorum, seculo septimo, dicitur apud Lesleam lib. 4 de Rebus gestis Scottorum pag. 159. Imo et a Boethio lib. 9 Historie Scottorum fol. 176, cum aliis habet eximie pietatis Episcopus, et vitæ sanctimoniam illustratus. Is Dempster lib. 3 Hist. Eccl. gentis Scottorum pag. 151 tradit Episcopus fuisse nulli certæ Sedis alligatus. Interim ad hanc diem ab eodem Dempstero inscriptus est *Menologio* Scotico, et hinc *Kalendario* Ferrarum Chroniacus Episcopus et Abbas Manuallo monasterio. Omittitur a Camerarios et aliis.

Quatuor filii Haymonis in Neapoli, inscripti sunt *MS. Florario*. Veremur ne ex fabulosis narrationibus desumpti.

Joannes, monachus et Prior monasterii Claravalleusis, cum titulo Beati memoratur ab Henriquez et Bucelino: solum Venerabilis appellatur a Chalenoto.

Jacobus de Rupe in Alvernia, Fuliensis, ut Venerabilis indicator ab Henriquez et Bucelino. Ab omni titulo abstinet Chalenotus.

Joannes Abbas Bursfeldensis, ut Reformator venerabilis, indicator a Bucelino.

Guilielmus a S. Lazaro, Episcopus Nivernensis in Gallia, vir eximie in pauperes caritatis, mortuus est anno 1221, hoc die; a nonnullis recentioribus refertur ut Sanctus ad diem 3 Martii, ut tunc inter Prætermisos diximus; si quid certius occurreret, hic datur quando em salam Pii ascribit Saussogis. Catharina Cardona Carmelita in Hispania, anno

MDLXXVII cum opinione sanctitatis mortua, ut Beata

- Beata inserta est *Gyneco* sacro Arturi du Monstier. Philippus a Visitatione Carmelito in Acie bene ordinata, cui quoad hoc potior fides habenda, refert illam ad xii Maji; ita ut videatur. Arturus, facile ignoscendo lapsu commisisse cyfras et 21 pro 12 scripsisse, dum suo illi *Gyneco* materiam undequaque decerpere. Idem Philippus in MSS. Notis addit, quod nata anno 1519, Pastrane tertium Carmeli habitum publice accepit, in quo virtutibus et miraculis effulsit, et definitae caelestem gloriam ipso die videre meruit S. Theresia, illam titulo Beate honestans. Est autem Pastrana oppidum in Castellana, Paterniana quibusdam dictum, Ducoli titulo insigne, 26 leucis distans Abula, ubi vivebat tunc Sancta Mater.
- Bonaventura Moschis occisus an. 1511, Joannes de Penna in Apulia an. 1525, Joannes de Palo in India Occidentali, Andres de Corduba in Hispania an. 1544, Maria a Montalva in Hispania an. 1544, ut Beati referuntur in *Martyrologio Franciscano Arturi*, et Maria etiam in ejus *Gyneco*.
- Lucia Pasalli a parentibus, quod stupida videretur, in monasterium S. Matthiae Ordinis Prædicatorum Bononiæ intrusa, ita in virtute profecisse dicitur, ut a Christo in sponsam anulo accepto fuerit adoptata; ejusque morti et vulneribus addicta laudetur a Joanne de Rechac de S. Maria Tono 2 lib. 1 cap. 5, et in Anno sancto ejusdem Ordinis. Jaqueline Virgo Romana, soror Comitissæ Apuliæ, ut nuptias effugeret, pedibus mare transivit, relata a Cantipratano lib. 2 *Aym* cap. 29 § 38, et in quodam *Kalendario* ad hunc xxi Maji.
- S. Januarius Martyr inscriptus est MS. *Ultrajectino Ecclesiæ B. Mariæ* et alicui MS. *Kalendario*. Quam plurimi occurrunt hujus nominis Martyres, etiam hoc mense, et sequenti etiam die xxii Maji.
- S. Romanus Monachus inscriptus est MS. *Florario* et antiquo *Ussardi* apographo et aliis. Vitam datus xxii Maji.
- Julius Martyr, nulla re addita, indicatur in MS. *Florario Sanctorum*. Forsan scribi debuit Julia, sequenti die solemniter culta, xxii Maji.
- SS. Castus et Æmilii, Martyres in Africa, indicantur in *Martyrologio* sub nomine *Bede* excuso: ab aliis xxii Maji.
- S. Julia Virgo in Corsica memoratur a Galesinio et auctore *Bede* supposititi: ab aliis xxii Maji.
- S. Guiteria Virgo, miraculis celebris, præsertim erga rabie laborantes, dicitur habere commemorationem in Aquitanie cenobiis de Bona cumba et de Bona-valle, de Candelio in Vasconia, de Grosse-Bosco in Petragorio. Ita Claudius Chalemot. Meminerunt horum monasteriorum Sammarthani, sed nihil addunt de hâc Guiteria, cujus etiam non meminerunt Henricus et Saussayus. Videtur nobis esse S. Quiteria, Virgo Martyr in Vasconia, quæ colitur xxii Maji.
- Cainon, Episcopus et Martyr, anno salutis 299 Ita MS. *Floriana* non indicata Sede Episcopali: unde ignotus nobis, nisi transpositis litteris sit Canon, referendus xxv Maji.
- Paulus, Anteon, et Quadratus referuntur in apographo *Lucensi Martyrologii Hieronymiani*, quasi obissent Antissiodori. Consule dicta infra de S. *Vale Presbytero Antissiodorensi*, Sunt hi. Martyres Afri, referendi xxvi Maji.
- S. Restituta, Virgo et Martyr, memoratur in MS. *Antuerpiensi S. Michaelis*. Videtur esse quæ Neapoli sub Valeriano est passa xvii Maji. Alia refertur Soræ sub Aureliano cum aliis passa xxvii Maji.
- B. Bartholomæus, Episcopus Vicentinus, Ordinis Prædicatorum, in *Catalogo Sanctorum ac Beatorum Vicentinorum M. Antonii Thienzi* adhuc inedito dicitur referri ad hunc diem, propter elevationem in corrupti corporis: de eo quod chronologicum est dabimus in supplemento ad Sericam Patriarcharum Jerosolymitanorum, inter quos locum videtur habuisse ab anno 1264 ad 1267, vel (si ad Vicentinum Episcopatum virum non redit) etiam ultra. Plenior de eo tractationem ex Historia Vicentina Barbarani, cum probatione alicujus cultus a tempore elevati corporis sub annum 1354, dabimus ad diem, quo obisse eum statuit Barbaranus, 1 Junii.
- S. Felicle, Virginis et Martyris, translatio capitis Ulyssiponem ad Conventum Salvatoris nostri Jesu terti Ordinis Regularis, refertur in *Uylogio Lusitano Cardosi*. Dies ejus natalis est xiii Junii.
- S. Raymundus, Episcopus Barbastrensis, refertur hoc die a Marietta lib. 1 de Sanctis Hispanie cap. 92, quod etiam indicat Ferrarius: sed addit in Ecclesia propria coli, quando et ipse et plures eum celebrant, xxi Junii.
- S. Pauli Martyris translatio, de Constantinopoli in civitatem Venetiarum ad monasterium S. Georgii majoris, anno Domini 1222 Indictione 2. Ita MS. *Florentinum Senatoris Strozzi*. Acta hujus Translationis cum Actis martyrii dabimus vii Julii.
- Nicostratus et Antiochus tribuni cum aliis militibus, ut Cæsareæ passi, inscribuntur hodierno Romano ex Actis S. Procopii, quæ Acta (licet in Synalo Nixæna non laudata) nobis tamen vehementer sunt de fictione suspecto, propter Eusebium Cæsareensem Episcopum, longe alia de Procopio suo narravit lib. 8 cap. 12: quare etiam Baronius cogit duos agnoscere Procopios, eandem persecutionem, eodemque loco possumus. Difficile nobis est probare ejusmodi geminationem, adeoque fateri Eusebio præteritum eum esse, qui (si vera hæc Acta sint) fuerit infinitis modis clavior altero. Itaque cum præfati martyrii fides tota pendeat ex fide istorum Actorum, totius rejudicium differamus usque ad vii Julii.
- Eustathius, Episcopus et Martyr apud Antiochiam, indicatur in MS. *Florario*. Est is sub Constantio Imperatore in exilium missus ibique mortuus: qui ut Confessor refertur ab aliis et in *Martyrologio Romano* xvi Julii.
- SS. Firmi et Rustici Martyrum Translatio Bergomi facta, refertur a Galesinio et Ferraria. Eorum dies natalis est ix Augusti.
- S. Helena, una cum S. Constantino Magno Imperatore ejus filio, celebratur officio solenni apud Græcos, et refertur a Molano et variis Latinis: ut scorsim a Latinis colitur xviii Augusti.
- S. Hildegandis, Virgo in Germania, memoratur a Ferrario et Arturo du Monstier in *Gyneco* socio. Citatur Historia monastica Petri Biceriati, qui *Diario* 3 pag. 328 Hildegandem habet, sed quæ diversa non est a S. Hildegarde referenda ad diem xvii Septembris.
- S. Matthæus Apostolus memoratur in apographis *Epternacensi* et *Corbeiensi S. Hieronymi*, et aliis MSS. Colitur potissimum xxi Septembris.
- SS. Cosmæ et Damiani Martyrum translatio inscripta est MS. *Antuerpiensi S. Michaelis*, et aliis Additionibus ad Grevenum. Eorum dies natalis censetur esse xxvii Septembris.
- S. Sidonius, Confessor in Normannia, cum aliquo elogio refertur in *Menologio Scotico Camerarii*. Arturus du Monstier in *Neustria palata* monasterium S. Sidonii vulgo S. Saens describit. Festum ejus a Saussayo, Menardo, Buclino assignatur xiv Novembris.
- S. Maximi Episcopi Regiensi triumphus, ob corporis translationem et miracula tunc facta, celebratur officio Ecclesiastico sub ritu duplici. At dies natalis est xxvii Novembris.
- S. Sifridus

S. Sifridus, Episcopus Carpentoratensis, inscriptus est Florario Sanctorum : at mortuus est et colitur xxix Novembris.

S. Eligii Episcopi translatio indicatur in MS. Antuerpiensi S. Michaelis. Dies ejus natalis est 1 Decembris.

S. Proculi, Episcopi et Confessoris, Translatio indicatur a Galesinio, qui ejus in Notis non meminit, uti nec SS. Firmi et Rustici Martyrum quibus illam subiungit, quasi esset Episcopus Bergomensis, Verum inter illos non reperitur ullus Proculus. Est Proculus Episcopus et Confessor Veronæ, alius Ravennæ. De priore egimus xxiii Martii. De posteriore agendum erit 1 Decembris.

S. Hildebrandus, Episcopus Bellovacensis et monachus Corbeiensis, indicatur in Calendario MS.

Benedictino. Hujus inventio corporis refertur iii Maji at dies natalis est viii Decembris.

SS. Firmini, Fusciani, Victorici, Gentiani, Acii, Aciioli, Honorati, Walerici, item Firmini adventus reliquiarum in basilica S. Quintini memoratur in MS. Latiensi. Ex his colitur S. Walericus Abbas 1 Aprilis.

SS. Acius et Aciolus, Martyres Ambianenses, 1 Maji.

S. Honoratus, Episcopus Ambianensis, xvi Maji. S. Firminus, Episcopus Ambianensis Confessor, 1 Septembris.

S. Firminus, Episcopus Ambianensis Martyr, xxv Septembris.

SS. Fuscianus, Victoricus, Gentianus, Martyres, xi Decembris.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

TIMOTHEO, POLIO, ET EUTYCHIO

DIACONIS IN MAURITANIA.

Ex Martyrologiis plurimis.

XXI MAJI

Aspiciantur hunc diem possim omnia Martyrologia Latina ab his tribus Martyribus, de quibus isto habet Acto: In Mauritania Casariensi SS. Timothei, Polii et Eutychii Diaconorum, qui apud prefatam regionem verbum Dei disseminantes, pariter coronari meruerunt. Notherus et Petrus de Natalibus, eadem habent: sed prior civitatem Casariensem scribit, quæ regionem alteram Mauritanie alius indicat. Hæc vocemissa reliqua referuntur in hodierno Martyrologio Romano, imò et apud Usuardum, qui tamen non utitur plurali Diaconorum, sed singulari Diaconi, quasi solus esset talis Eutychius. Consentiant et antiqua Martyrologia Hieronymiani apographa; e quibus Corbieense Parisiis excusum et Blumianum ista habent: In Mauritania Timothei, Poli, Euticii Diaconi. In Lucensi collicie habetur Polie; et in Epiternacensi, quasi unus idemque esset, Poliontici Diac, quod festinanti mannensi condonandum. In MS. Vaticano S. Petri legitur: In Mauritania Casariensi natalis sanctorum Martyrum Timothei, Polii et Euticii Diaconorum. Quæ eadem tradantur in MSS. C. Coloniensi S. Moriz ad Givodus, et Leodiensi S. Lam-

berti, nisi quod Diaconi vox in singulari addatur, ac Polii et Euticii scribantur in priore, in altero Polei et Eutici. In MS. Divioniensi Timotheus Presbyter et Eutycius Diaconus nominantur. In MS. Casiniensi antiquo, omissa palastra, omnes tres habentur Diaconi; uti etiam in MSS. Trevirensi S. Maximi, et Adone Leodiensi S. Laurentii. Ibidem additur supra indicatum elogium, quod in MSS. Atrebatensi, Ternacensi et Latiensi est hujusmodi: In Mauritania natale SS. Polii, Euticii Diaconi, Timothei et Victi, qui in una die meruerunt coronari: ex quibus Victus adsequentem Afrorum classem spectat. Omittimus recensere MSS. Richenovense, Rhinoviense, Angustanum, Loblacanum, et alia recentiora Martyrologia, quod fere similia habeant. Ex istis Maurolycus et Felicius scenundum appellant Hyppolytum, qui alius est Polius. Bononiæ in ecclesia S. Dominici asserunt aliquos reliquias S. Timothei Martyris tradit Masius in Bononia perlustrata ad hunc diem; qui videtur electus, quod memoria S. Timothei Martyris nunc sit Martyrologio Romano inscripta.

DE SS. EPOLO SEU POLO, VITO, JOCUNDO,

MARTYRIBUS IN PROVINCIA CÆSARIA.

Ex Martyrologio S. Hieronymi.

XXI MAJI

Secundo loco referuntur hi Martyres in antiquis Martyrologiis Hieronymiani apographis, et in Corbieensi Parisiis excuso tres referuntur hoc modo: In provincia Cæsaria Epoli, Eutici, Jocundi. Sed omisso Jocundo in MS. Blumiano sunt nomina Poli, Eviti: in Lucensi Polite, Viti: in Epiternacensi Cæsaria Polieviti, quod nomen dividendum videtur, ut sit Poli Eviti sive Eviti; aut certe, Po-

lite, Viti ut in aliis legitur. Difficile est autem certi aliquid constituisse, cum nullum ex aliis Martyrologiis lumen accedit, et Polyuctus cum aliis Martyribus refertur hoc die Cæsariæ in Cappadocia passus. Hi autem provinciæ Cæsariæ seu Cæsariensi attribuntur: et forsitan id nomen præcedentibus Martyribus Mauris perperam tributum est.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

VICTO, MAURELLA, QUINTO, PRIMULO, SALUSTIO, FORTUNATO, MIRELLA, PRIMO.

G. H.

Ex eodem Hieronymiano Martyrologio.

XXI MAJI

Hæ Martyrum classis tertio loco proponitur in apographis Martyrologii Hieronymiani, his fere ubique verbis: In Africa natalis SS. Victi, Maurellæ, Quinti, Primuli, Salustii, Fortunati, Mirellæ, Primi. In apographo Corbeiensi Parisiis excuso omissum est nomen Victi. In Epternacensi est Primuli, in Blumiano Primoli: et loco Mirellæ in dicto Epternacensi est Marcellæ, in Corbeiensi Nirilke. In Blumiano additur nomen Euti, forsitan a Polyeucto in sequenti classe referendo huc translatum. Sex priores referuntur etiam in MSS. Vaticano S. Petri, Casinensi, Attempniano, Leodiensi S. Lam-

berti, et Auctario Greveni ad Usuardum: item in MSS. Barberiniano et Trevirensi S. Maximini: sed secundo loco est Marcella, alias Maurella. In MS. Pragensi omittitur Africa palaestra, et primus Vincius appellatur. In MS. Reginæ Sueciæ per Holstenium laxato ista scribuntur: In Africa natalis SS. Victi, Marcellæ, Quinti, cum aliis quinque: quos scilicet suis nominibus damus. In MS. Richenoviensi ista sunt: In Africa Victi, Maurellæ. Est et Victi nomen in MS. Coloniensi S. Mariæ ad Gradus. In antiquo MS. Casinensi die xxiii Maji, recolatur SS. Victus et Quintinus Martyres, forsitan hic Quintus dictus.

B

DE SS. POLYEUCTO, VICTORIO, DONATO, QUINTO LUCUSA,

E

MARTYRIBUS CÆSARÆE IN CAPPADOCIA.

G. H.

Item ex Martyrologio Hieronymiano.

XXI MAJI

Etiam hæc classis quinque Martyrum in antiquis S. Hieronymi Martyrologiis refertur: ex quibus tres memorantur apud Adonem et Notkerum his verbis: Apud Cæsaream Cappadociæ SS. Polyeucti, Victorii, Donati. Quæ eadem leguntur in hodierno Martyrologio Romano, et aliis. At in apographis Usuardi, loco Polyeucti, legitur Polioti, et Poliecti, uti etiam in antiquo Brevario Capua et variis manuscriptis atque excusis Martyrologiis. In MS. Aquigranensi sunt nomina Euti, Victoris, Donati: in MS. Coloniensi S. Mariæ ad Gradus, Victorii, Donati: in MS. Parisiensi Lubbæ Victorii, Donati: in MS. Augustano S. Udalrici, la-hoati, Veturi, Donati. In antiquissimo Epternacensi ista ha-

beatur: In Cæsarea Cappadociæ, Polieucti, Victor Donati, Quinti, Læstæ. Quæ ultimo refertur loco, deest in Corbeiensi et scribitur in Lucensi ac Blumiano Lucuse, primo autem loco Polieucti, pro Polieuti. In Blumiano vero insuper est nomen Victorii uti etiam legitur in MS. Lucensi Calendario. Iterum Polyeuctus sive Polieuctus, in Cæsarea Cappadociæ, refertur xxi Maji, in eisdem apographis S. Hieronymi et Appendice Adonis et aliis. Aliquis S. Victorii reliquias asserunt Bononiæ apud Franciscanos Conventuales, indicant ad hunc diem Musinus in Bmoia perlustrata: sed eas esse hujus Sancti Cappadociæ, difficile probata foret. Assumptus dies est, quod tabulis Martyrologii Romani esset Victorinus inscriptus.

C

DE S. TIMOTHEO DIACONO,

F

MARTYRE IN BRITANNIA.

G. H.

Ex variis Martyrologiis.

XXI MAJI

Ultimus hic recensetur in quatuor apographis Martyrologii Hieronymiani, item in MSS. Richenoviensi, Barberino, et alio Reginæ Sueciæ: ubi ista habentur: In Britannia

natalis Timothei Diaconi. Additur in MS. altero Corbeiensi, Et alibi Timothei, quem supra in Mauritania passum diximus. Dubitare proinde merito quis posset, an Britannia ex Mauritania facta non sit.

DE S. MARTYRIA SEU MARTYRIO, MARTYRE RAVENNÆ IN ITALIA.

Item ex Martyrologiis variis.

XXI MAJ

Fimus anno MOCXX Ravennæ summa humanitate excepti, ubi quidquid de Sanctis istius urbis observabatur in archivio Ecclesiæ Cathedralis ad nos delatum fuit, excepturos si quid ad studia hæc nostra spectans inveniremus. Verum nihil fuit ad S. Martyriæ sive Martyrii venerationem commendandam conducent. Anno deinde post nostrum discessum quarto sacras Memorias antiquæ Ravennæ justo volumine Italico edidit Venetiis Hieronymus Fabri, ecclesiæ Metropolitane Canonicus Theologus: sed neque hic aspiciam aliquid repperit, ne nomen quidem. Quæ ergo alibi habentur proferimus, et ipsis Ravennatibus ad ulteriorem discussionem proponi-

mus. Yctustissimum Martyrologii Hieronymiani apographum, ante mille fere annos czaratum, quod Epternocensibus restitimus, ita habet secundo loco. In Ravenna Martyriæ. Desunt ea quidem in tribus aliis ejusdem Martyrologii apographis, sed Rabanus ante annos plusquam octingentos in suo scripsit: Et in Ravenna Martyriæ. Quæ plane eodem leguntur in MS. Martyrologio Ecclesiæ Aquisgranensis. Præterea MSS. duo antiquo, Rhinoviense in Helvetia et Richenoviense sive Augiæ divitis prope Constantiam in Suecia, ita hunc dicem auspicantur: Ravenna Martyrii. At sequenti die xxii Maji in Martyrologio sub nomine Bedæ excuso, natale S. Martyriæ in Ravenna, annotatur.

B

DE SANCTO SECUNDINO, MARTYRE CORDUBÆ IN HISPANIA.

D. P.

Ex Usuardo et recentioribus.

XXI MAJ

Antiquissima eaque præcipua hujus sancti Martyris memoria extat in Usuardi Martyrologio manu exaratis et typo excusis, his paucis verbis; Cordubæ S. Secundini Martyris. Usuardum describunt Bellinus, Maurolycus, Grevenus, Felicius, Molanus, Canisius, Galesinius, alique, cum hodiernis tabulis Martyrologii Romani. Petrus de Natalibus lib. 11 Catalogi cap. 130 num. 145 eodem ita refert: Secundinus Martyr eodem die (scilicet Kalendis Junii) Cordubæ passus est. Ambrosius Morales lib. 10 Chronici Generalis Hispaniæ cap. 25 asserit, nihil aliud de illo sciri, quam Martyrem Cordubæ extitisse. In titulo tamen innot passum videri eodem tempore, quo alii capitibus præcedentibus dicti libri x relati, scilicet in decimo persecutione a Maximiano et Diocletiano capta. Joannes Marietta etiam scribit, videri sub Ethnicis passum. Joannes Vasanus in Chronico Hispaniæ anno MDL conscripto, cum ad annum CCCVI gressus de persecutione Diocletiani, refert Martyres in variis urbibus Hispaniæ interemptos, atque inter illos Cordubæ ultra quadraginta occisos cum S. Secun-

dino, quorum aliquos tradit sub Decio, alios temporibus Gathorum ab Arionis martyrio coronatos; ut mirum sit ab aliquibus attribui Vasro, quasi in anno CCCVI asserat S. Secundum obiisse Martyrem. Martinus de Roa, in libello de Antiquitate et auctoritate sanctorum Martyrum Cordubensium Latine edito, ait de B. Secundino atque Sandalio præter nudum nomen (de quo in Romanis, aliisque Martyrologiis, et Cordubensis Ecclesiæ monumentis) aut parum aut nihil haberi. Interim D. Franciscus de Regno, Episcopus Cordubensis, anno MDCI vita functus, spirituali recitantium solatio consulens, jussit suas cuicque lectiones adscribi, in quibus illa ipsa quæ reperta fuerant inscriberentur. Ita ex dicto Martino de Roa, Tamoyus-Sulcar in Martyrologio Hispanico, ubi Acta S. Secundini isto recenset ipse, uti Hispanice dictus Martinus in libro de Sanctis Cordubensibus. Possunt ea apud ipsos auctores legi, cum passim Martyribus omnibus quærent applicari. In Ecclesiæ Concheni colitur ipse Sanctus XXIX MAJ.

C

F

DE S. VALENTE EPISCOPO ET TRIBUS PUERIS MARTYRIBUS.

NOT. 13***
APP. TOM. VII
MAJ

G. H.

COMMENTARIUS HISTORICUS,

quo dubia nonnulla de Valente expenduntur.

XXI MAJ

Dubium proponitur, an alius a S. Vale.

Celebratur hoc die depositio S. Valis sive Valentis, Presbyteri et Confessoris apud Autissiodorenses, et nomen Valentis est in antiquissimo Martyrologii Hieronymiani apographo Epternocensi. Item pro eodem S. Vale Presbytero collocatur nomen S. Vitalis Episcopi in MS. Romano Ducis Atempisii; unde dubitatur, an non potuerit idem Valis Presbyter et Confessor, Autissiodori depositus,

per errorem fuisse dictus Valens Episcopus Martyr, Augiæ requiescens. Talem certe hunc celebrat Wandilbertus monachus Præmiensis in suo metrico Martyrologio, ante annum MDCCL conscripto, sic canens:

Bis sena Polius, Eutychiæ atque Timotheus,
Præsul et hac Martyrque Deo Valens veneran-
[dus,
Augiæ,

A Augia, te lætis ducit per gaudia votis.

De tribus Martyribus, priore versu relatis, supra egimus. De Valente hic queritur. Wandelberto aliquanto junior S. Notherus Balbulus, qui circiter triginta annis post illum suum Martyrologium conscripsit, ista ad hunc diem habet: Autissiodori depositio B. Valis Presbyteri: a quo nostrates æstimo nomen Valentis mutatos. En Augienses nostrates dixit, ut qui in S. Galli monasterio haud procul disisto scripsit, potuit accuratius ista examinasse. Ita etiam in MS. Martyrologio Augiæ-divitis satum legitur, Alibi S. Valentis Martyris et Episcopi: et in MS. Rhinangensi, Alibi Valentis. Interim cum Wandelberta in MS. Ultrajectino Ecclesiæ S. Marix dicitur: In Angia Valentis Martyris; et in MS. Treverensi S. Marini Nugia Valentis Episcopi Martyris: in alio vero MS. S. Cyriaci, In cœnobio Augunensi natalis S. Valentis Martyris. In Appendice etiam Adonis, præter elogium S. Valis, addit, et Valentis Martyris: quod etiam alia manu factum ad apographum Blumianum Martyrologii Hieronymiani. In Calendario antiqui MS. Breviarii, cuius usus fuit ad partes Rheni, est insertum nomen S. Valentis Martyris.

B 2 Auctor Martyrologii sub nomine Bedæ editi socios junxit hoc modo: Et S. Valentis Martyris et Pontificis cum tribus pueris. Secuti Molanus, Galesinius, Baronius. Elogium adjunctum est in Martyrologio Coloniae et Lubecæ sub annum 1490 æreuso: item in Fiola Sanctorum Hagencæ anno 1508, et in Auctario Greenii anno 1515 et 1521 impressis, ubi ista habetur: Ipso die B. Valentis Episcopi et trium puerorum, cum eo Martyrum: qui primo pro Christo pedibus sunt vincti, deinde in eccole l'vati, ac sumpsit torti, finaliter gladio percussi, coronam martyrii adepti sunt. His similia late expræcantur de tribus

pueris, simul cum S. Balylo Episcopo Antiocheno occisis, xxiv Januarii. MS. Floruini ad diem xxii Maji sic habet: Item passio S. Valentis Episcopi et Martyris cum tribus pueris. In Calendario Breviarii Moguntini anno 1495 et 1503 æreuso celebratur memoria S. Valentis Martyris.

3 Saussagus, nescio quo usus auctore, in supplemento ad hunc xxi Maji, Autissiodori, inquit, natalis sanctorum Martyrum Valentis Prætoris, et ejus socii anonymi. En Prætor appellatur, qui alius Episcopus; et unicuique sociis jaugitur loco trium puerorum. Palæstra quoque, ab aliis omissa, dicitur Autissiodoræ. De innumera multitudine cum SS. Prisco et Cotto in dictæ urbis territorio passa, agimus xxvi Maji: sed absque Valentis mentione.

4 Quia autem S. Valens cum tribus pueris, nullo assignato loco, indicatur in Martyrologio Romano et aliis, arrepta est occasio transferendi illos in Hispaniam, et inscribendi Pseudo Dextri Chronico ad an. 300 his verbis: Pampilonæ S. Valerius Pampilonensis Hispaniæ Episcopus et Martyr: quicum passi sunt tres pueri comites coronæ. Tanogus Solaraz arguit editores hujus Chronici, quod Valerius legatur, cum sit Valens: et cum ob auctoritatem Martyrologii Romani et aliorum hoc exornat elogio: S. Valens, civis et Episcopus Pampilonensis Hispaniæ, propter Christi fidem, cum viriliter fortiterque pugnaret, carceri mancipatus, tandem cum tribus pueris martyrium consummavit: ac postea, quia ejus Acta perire, aliqua se assuere ait. Prudentius Sandoval Episcopus Pampilonensis, editit in sua urbe anno mxciv catalogum Episcoporum Pampilonensium, neque novit hunc Valerium sive Valentem: sed necdum Pseudo-Dexter prodierat. Proinde et nos certiora monumenta requirimus.

NOT 14****
JPP TOM VII
MAJI
O H.

DE S. VALE AUT VALENTE

PRESBYTERO AUTISSIODORENSI IN GALLIA.

Sylloge historica de ejus cultu.

XXI MAJI

C Notatur Memoria S. Valis Confessoris in antiquis Breviariis Ecclesiæ Autissiodorensis, nobis a Petro le Venier ejusdem Ecclesiæ Penitentiarario donatis, et indicitur Officium de Communi unius Confessoris. Item Vali Presbyteri et Confessoris memoria præscribitur in Seonensis Breviario. Eodem conservatur in antiquis Martyrologiis Hieronymiani apographis, Blumiano et Corleiensis, his verbis. In civitate Autissiodoro depositio B. Valis, Presbyteri et Confessoris. Eadem habentur apud Rabanum, Notherum, Adonem in Appendice Mosandri et Rosweidii, Greenum et Molanum in Additionibus ad Usuardum: item in antiquis MSS. Barlethiniano, Centulensi S. Richarii, Leodensibus S. Lamberti et S. Laurentii, Lubensi, et triplici Reginz Suevicæ, item in Martyrologio Coloniae et Lubecæ anno 1490 æreuso, et aliis: in quorum aliquibus nomen Confessoris omittitur. Non appositum loco, nomen Valis est in MS. Aquigræncensi, et Valis Confessoris in MSS. Augustano S. Ulrici et Parisiensis Labbæi. In MS. Romano Ductis Attemptsi ista leguntur: Autissiodoro depositio S. Vitalis Episcopi Confessoris, uti cum aliis legendum Valis Presbyteri. In apographo antiquissimo Martyrologii Hieronymiani Epternacensi scribitur: Civitate Autissiodoro depositio Valentis Presbyteri, ubi aut etiam Valis aut ubique Valentis ponendum.

Memoria in
Breviariis et
Martyrologiis.

Eodem modo in apographo Lucesensi refertur, in civitate Autissiodorensium depositio B. Valeri Presbyteri et Confessoris; ubi iterum B. Valis aut Valentis scribendum. Nam qui perperam ibidem interponunt Paulus, Anteon et Quadratus, huc non spectant, in Africa passi xxvi Maji. Decem Valeriani Presbyteri nomen reperitur in Auctario Greenii, loco alterius ante celati. Hæc placuit curiosis deducere; ut lector judicet, an a Valente Martyro, qui hoc etiam die refertur, possit Presbyter iste distinguere.

Elogium
Saussagus.

2 Acta S. Valis aut Valentis nulla legimus, aliud ei elogium sed generalibus verbis appositum Saussagus in Martyrologio Gallicano, hoc modo: Autissiodori depositio S. Valli, Presbyteri et Confessoris egregii, qui sic in carne vixit, ut humanum modum excedere videretur; celestique vitæ desiderio incensus, proculcatis terrenis omnibus, in perfecto Dei famulatu obdormiens, beatitudinem consecutus est sempiternam.

3 Auctor Martyrologii, sub nomine Bedæ editi, ad xxi Aprilis ista refert: In civitate Autissiodorensi B. Valis Presbyteri et Confessoris. Secuti, Molanus in prima editione Usuardi cum additamento, Canisius et Ferrarius. At Saussagus in supplemento Martyrologii Gallicani, ut alium a S. Vale seu Valente, appellat Vitalem.

Mentio 22
Maj.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

FABIO, BEINIO, EMMANUELE, FIRMO, UNA CUM PLURIMIS
VARIORUM SANCTORUM RELIQUIIS

VIENNAM AUSTRIÆ TRANSLATIS.

Singulorum distincta ratio et approbatio.

XXI MAJI

Vener. M.
Paula-Maria
de Jesu Corin.
Disceatula,

Vienna, Caesarum Sedes Austriae Metropolis, inter recentiora sociarum adiut decora, veteribus pluribus hoc seculo oblita, Imperatorem numerat Porthenonem, Carmelitanis The-
resianis fundatam sub Praefectura Venerabilis Matris Paulae Mariae de Jesu: quae ibidem anno MDCLXVIII celebri sanctimoniali fama discessit xv Januarii, attestante eodem prodigiosa incorrupti cinerum corporis integritate, et non exiguo numero miraculorum, ejus intereunte, ut creditur, patratorum. Vita ejus, admirandis virtutibus divinisque charismatibus illustris, bene spisso volumine, in quatuor libras distincto et dedicato Clementi Papae IX, Romae prodit anno MDCLXIX, suppresso nomine auctoris, qui fuisse dicitur R. P. Alexius Maria: ejusdem compendium Italica lingua, in tres libros partitum, aucta ab anno MDCLXVIII vulgaverat Genuae R. P. Joannes Andreas Alberti ex nostra Societate Jesu sub hoc titulo, Theopiste erudita ad exemplum Vener. Matris Paulae Mariae Centurionae Carmelitanae Disceatulae. Augest Apostolica Sedes iudicio suo tante Virginitatis honores, tum altis de causis, tum quo zelosissima fuit ad Sanctorum venerationem promovendum in sui Parthenonis ecclesia S. Josepho dicata, quorum bene multorum ipsam ab Eleonora Augusto, Ferdinandi II Imperatoris vidua, munificentissima ipsius loci fundatrice et Ferdinando III Augustissimo Caesare atque eminentis dignitatis personis accepit, digneque veneranda exposuit, approbante Episcopo Viennensi, ejus integrum instrumentum, ex Germanico Latine redditum, hic placuit exhibere, ad tanti thesauri notitiam aliquam piis lectoribus impertendam.

quae Philippo
Ep. exhibita,

2 Philippus Fredericus, Dei gratia Episcopus Viennensis et S. R. I. Princeps, universis has inspecturis, lecturis vel legi auditis salutem in Domino. Notum facimus et attestamus presenti publico instrumento cunctis, qui illud legerint; quod Rev. Soror Theresia a Jesu, Priorissa Carmelitarum Disceatularum, una cum Venerabili hujus Urbis Conventu S. Josephi dicato, humiliter nobis exposuerit, qualiter sacrae Caesarum Majestates Ferdinandus III Hungariae Bohemiae Rex Archidux Austriae, atque Eleonora Ferdinandi III augustissima conjunx, piissimae memoriae, velut Fundatores hujus coenobii, ex singulari et eximio in illud affectu, non modicum quantitate, tum integrorum sanctorum Corporum, tum majorum ac minorum ossium ac sacrarum Reliquiarum eidem donaverint, et morientes respective testamento legaverint; quarum etsi nomina et Caesarum donationum instrumenta adsint, non tamen omnia autographa et authentica ipsarum Reliquiarum testimonia: ideoque, ad tollendum omnem apud posteros de iis ambiguitatem, obnixae supplicaverint, quatenus illas auctoritate ordinaria recognoscere, inspicere, discutere, una cum aliis authenticis sacris ipsis, ab Eminētiss. D. Cardinale ab Harrach, Archiepiscopo Pragensi, et a nobismetipsis, ac Domino Augustino Centurione Genuensi, eidem parthenoni donatis, de novo

authentizare, et pro legitimis habendas esse declarare, et de diversis, uti infra dicitur, Officium recitare, benigne concedere vellemus. Cum ergo de nominibus et veritate dictarum Sacrarum Reliquiarum nullatenus dubitemus, licet non omnium adsint authentica testimonia et instrumenta; ad assentiendum praefatarum Sanctimonialium petitioni, vel ideo permovemur, quod supra memoratae Caesarum Majestates illos indubie ex aliis sacris et securis locis ac personis obtinuerint, eximia semper veneratione ac devotione prosecutae fuerint, et, ut patrocinio atque intercessione illarum Sanctorum jugiter potirentur, perpetuo ac liberaliter dicto monasterio donaverint: ideoque tenorem ac descriptionem illorum, pro Confirmatione nobis exhibitum, hic subjiciamus.

tamquam vere
donatae

3 Ab Augustiss. et Pientiss. Imperatrice Eleonora primum donata huic Monasterio fuere octo capita et Societate S. Ursulae, cum duobus majoribus et uno minore osse tibiurum, aliisque majoribus minoribusque particulis: de quibus Officium duplex recitandum XXI Octobris.

ab Aug. Imp.
Eleonora,

S. Victorini, Episcopi et Martyris, os integrum cruris: qui Officio Ecclesiastico sub ritu semiduplici colendus

v Septembris.

S. Innocentii, Martyris et legione Thebaeorum, simile cruris os integrum: fit de eo officium semiduplex

xxv Septembris.

S. Pontiani Martyris, simile os integra: Officium semiduplex

xxv Augusti.

S. Beinii Martyris duo integra ossa tibiurum, cum aliis minoribus Ossibus: Officium semiduplex

xxv Maji.

E Societate S. Gereonis Martyris duo integra majora et alia minora ossa, Officium semid. x Octobris.

Eadem Imperatrix Eleonora, hujus Porthenonis Fundatrix munificentissima, xxvii Aprilis an. MDCLXII donavit gemina corpora Sanctorum Martyrum Fabio et Pontiani, qui coluntur Officio duplici;

Fabius

xxi Maji.

Pontianus

ii Decembris.

4 Anno MDCLXVI, vii Septembris, nos ipsi dicto Monasterio donavimus, corpus S. Sixti Martyris, colendum Officio duplici

ab ipsomet
Episcopo,

Anno MDCLXXIX, iii Martii, donavit huic Parthenoni Emmētiss. D. Cardinalis Matthaei, Nuntius Apostolicus apud Sac. Caes. Majestatem, sacra ipsis S. Vitalis Martyris, colendi Officio semiduplici

x Julii.

Anno MDCL, xvi Julii donavit Ferdinandus III huic monasterio corpus S. Maxentii Martyris, et integrum caput S. Lucii Martyris; quos sacras Reliquias a nobis habuerat eadem Caesarum Majestas, colendas Officio ecclesiastico sub ritu duplici

ab Imp.
Ferd. IIIS. Maxentius

xxix Aprilis.

S. Lucius

xxv Octobris.

x Septembris ejusdem anni miserunt ac donarunt huic coenobio Sanctimonialia Coloniae ejusdem Ordinis duorum cruris ossa majora e Societate S. Mauricii, de quibus Officium

a Monialibus
Colon.

A *Officium semid. facieundum* xxii Septembris.
 Anno MDCLi, xvii Octobris donavit huic suo monasterio Eleonora Augusta coput integrum S. Claudii Martyris, colendi Officio duplici
 vii Apr. lis.

ab Augustino
 Centurione,

Anno MDCXXII donavit huic Parthenoni Illustris Dominus Augustinus Centurio, Roma allatus et habitus, subjectus sacras Reliquias, cum authenticis illarum testimoniis; corpus pene integrum S. Firmi Martyris, de quo recitandum Officium sub ritu duplici, 1 Junii.

Item sacra ipsana Sanctorum Martyrum Soteris, Ansoni, Patritii, et Labiniæ, de quibus Officium sub ritu semiduplici recitandum;

De S. Sotore xxviii Februarii.
 De S. Ansono 1 Decembris.
 De S. Patritio xx Junii.
 De S. Labinia v Julii.

item ab Eleonora Aug.

3 Fuerunt etiam mox referendæ sacre Reliquiæ a sua Sor. Cæs. Majestate præfata Eleonora Augusta sæpius memorato Monasterio donatæ, quarum pleræque particule, demptis eis de quibus specialis fuit mentio.

Particulæ aliquot Ligni Sanctæ Crucis; Sanguinis Christi; et Lactis B. V. Mariæ.

B De Spinea Corona Christi Domini.
 De Sudario Christi Domini.
 De Arundine Christi Domini.
 De Columna, in qua Christus flagellatus fuit.
 De Tunica B. V. Mariæ.
 De Sepulchro S. V. Mariæ.
 Particulæ Reliquiarum Sanctorum Apolorum Petri et Pauli, Andreae, Matthæi, et Matthiæ, ac S. Marci Evangelistæ.

Duæ particule S. Faustinae Martyris.
 Particulæ aliquot de Ossibus S. Sigismundi Regis.
 Duæ costæ S. Elisabethæ Viduæ.
 Varia ossa Innominiatarum Reliquiarum.
 De visceribus et spongia S. Caroli Borromæi.
 De Visceribus S. Felicis Capucini.
 Cor et unum os S. Othiliæ Virginis.
 De corde, hepate, et habitu B. Francisci Bergomensis Capucini.

De brachio S. Melitæ Virg.
 De Cranio S. Eugenias Virg. et Mart.
 Fragmentum S. Maximinæ Mart.
 Item S. Pisistrati Martyris.

Aliquot majora et minora ossa Martyrum Trevirenrium.

Aliquot particule S. Livii Martyris.
 Item duæ partes S. Linii Mart. de cruce ejus.

C Deus S. Fabiani Papæ et Mart.
 Deus S. Alexandri Martyris.
 Deus B. Matthæi Cærentii Mantuani.
 Deus B. Osanne Mantuanæ.
 De cranio cum utrisque partibus ex Societate S. Mauricii Martyris.

Duo magna curvis ossa ex Societate S. Zenonis Mart.

SS. Ducentorum Martyrum Ordinis S. Benedicti.
 SS. Felicis et Adæucci MM.
 Ex Societate S. Gereonis Mart.
 SS. Gordiani et Epimachi MM.
 SS. Fratrum MM. filorum S. Felicistatis.
 De Pallio S. Joseph.

De habitu B. Joannis Capistrani.
 De habitu B. Joannis Bergomensis.

De Casula, Ossibus, tumba, et cingulo S. Wolfgangi Ep. et Conf.

De Cupillis S. Francisci Conf.
 De Pallio et undoso S. Iguatii Lololæ Conf.
 De Pallio S. Charæ Virg.
 De habitu S. Francisci de Paula Conf.
 De Pallio S. Gertrudis Virg. sororis S. Caroli Magni Imperatoris.

Mari T. V

De Vela S. Mariæ Magdalene de Pazzis Virg. D
 Ord. Carmelitarum.

AUCTORE D. F.

6 Partes aut particule Reliquiarum.

S. Polycarpi Mart.
 S. Sunidoni Mart.
 S. Valentini Mart.
 S. Valentini Ep. Mart.
 S. Simplicii Mart.
 S. Faustini Mart.
 S. Gereonis Mart.
 S. Januarii Mart.
 S. Christophori Mart.
 S. Innocentii Mart.
 S. Felicissimi Mart.
 S. Soteris Papæ Mart.
 S. Mauricii Mart.
 S. Alexandri Papæ Mart.
 S. Stephani Proto-Mart.
 S. Paulini Mart.
 S. Cosmæ Mart.
 S. Sebastiani Mart.
 S. Mabutii Mart.
 S. Plaridi Mart.
 S. Hermagore Mart.
 S. Georgii Mart.
 S. Laurentii Mart.
 S. Lucii Papæ Mart.
 S. Nili Mart.
 S. Marii Ep. Mart.
 S. Justi Mart.
 S. Nicostati Mart.
 S. Vitalis Mart.
 S. Columbani Mart.
 S. Zephyrii Mart.
 S. Bonifacii Mart.
 S. Felicis Mart.
 S. Eusebii Mart.
 S. Hilarii Mart.
 S. Blasii Ep. Mart.
 S. Severi Mart.
 S. Constantii Mart.
 S. Modesti Mart.
 S. Zephani Mart.
 S. Fidelis Mart.
 S. Nicetæ Mart.
 S. Hippolyti Mart.
 S. Isabiani Mart.
 S. Cornelii Mart.
 S. Udalrici Ep. Conf.
 S. Franc. Borgiæ Conf.
 S. Franc. Xaverii Conf.
 S. Lazari Ep. Conf.
 S. Beemonis Ep. Conf.
 S. Ludovici Regis.
 S. Catharinæ V. Mart.
 S. Apolloniæ V. Mart.
 S. Anastasie V. Mart.
 S. Theclæ V. Mart.
 S. Margarethæ V. Mart.
 S. Dorchæ V. Mart.
 S. Eupheniæ V. Mart.
 S. Spinose V. Mart.

S. Rasii Mart.
 S. Quirini Mart.
 S. Petri Mart.
 S. Stephani Mart.
 S. Bationis Mart.
 S. Cristiani et Soc. MM.
 S. Fortunati Mart.
 S. Hyacinthi Mart.
 S. Honorati Mart.
 S. Maximi Mart.
 S. Victoris Mart.
 S. Victorii Mart.
 S. Achatii Mart.
 S. Caii Papæ Mart.
 S. Maximiliani Mart.
 S. Gaudentii Mart.
 S. Secundii Mart.
 S. Honorii Mart.
 S. Caproli Mart.
 S. Viti Mart.
 S. Felicis Ep. Conf.
 S. Amandi Episc. Argentinensis.

S. Oswaldi Regis.
 S. Benedicti Abb.
 S. Hilarii Ep. Conf.
 S. Fortunati Archid.
 S. Marci Patriarchæ Antiocheni.
 S. Mauri Ep. Conf.
 S. Seldi Conf.
 S. Severini Ep. Conf.
 S. Galli Abb.
 S. Antonii Abb.
 S. Simeonis Justi.
 S. Morandi.
 S. Cyriaci Conf.
 S. Leonis Conf.
 S. Willibaldi Ep. Conf.
 S. Augustini Ep. Conf. et Doctoris.

S. Ruperti Ep. Conf.
 S. Leonis Papæ Conf.
 S. Wilhelmii Ep. Conf.
 S. Huberti Ep. Conf.
 S. Ulpia V. Mart.

S. Cenegariæ M. Mart.
 S. Christine V. Mart.
 S. Dinonæ V. Mart.
 S. Mariæ Magdalene.
 S. Ricchildis V.
 S. Uspæ V.
 S. Venerandæ M.
 S. Balbinæ V.
 S. Afræ M.
 S. Brigittæ Viduæ.
 S. Ludmille M.
 S. Chusegundæ V.
 S. Portianæ M.

7 Tandem Eminentiſſ. D. Cardinalis ab Harrach sequentes Reliquias, quas secum Roma attulerat, per suum Nepotem D. Leonardum Comitem ab Harrach, huic monasterio donavit, scilicet:

S. Pæ Mart.
 S. Caii Mart.
 S. Pii Mart.
 S. Sanctæ Mart.
 S. Felicis Mart.
 S. Lachmii Mart.
 S. Etyunii Martyris.

8 Cum nos ergo omnes supra recensitas sacras Reliquias singulatim oculatè inspexerimus, maniſus iustraverimus, et apprehenderimus, et juxta

2 nobis

A notis exhibitum illorum catalogum ac descriptionem recognoverimus, atque reipsa deprehenderimus; sicut pendentes singularem pietatem, devotionem, et affectum, quo præfatæ Carmelitanæ Sanctimonialis Exaltate in Dei Sanctos, ac præsertim in illos quorum sacra ipsa in suo cœnobio possident, impensius feruntur; ut accedente permissione ac facultate nostra Episcopali, fidei, venerationi ac cultui in ipsorum templo publice exponere valeat, ad maiorem Dei gloriam et Sanctorum honorem promovendum, atque efficac eorum patrocinium facilius obtinendum; præsentibus publico instrumento et auctoritate nostra Episcopali declaramus, prædictas omnes Sanctorum Reliquias ab omnibus, uti tales, habendas ac venerandas esse, publice in ecclesia exponi posse, ac Sanctos ipsos invocari; atque de illis, quorum supra specifica mentio facta, Officium duplex aut semiduplex recitari posse, quod jam alias indulgimus, et nunc denuo scripto concedimus ac confirmamus. In quorum omnium fidem præsens hoc instrumentum per Secretarium nostrum expediti iussimus, a nobis subscriptum et sigilli nostri majoris subimpressione communitum. Actum Viennæ Austriæ, in Curia nostra Episcopali, xvi Kalend. Januarii, anno post Christum natum MDCLVII.

PHILIPPUS EPISC. VIENNENSIS.

9 Hactenus instrumentum istud, nobis submisit a R. P. Paulo ab omnibus Sanctis. Carmelitarum Discaleatorum per Germaniam Definitore et variis editis libris dato: qui sui cognominis implere satagens notationem, eam nos rogavit, ut quemadmodum ad xv cœnimus de SS. Constantio ac Feliciano Martyribus Romanis, ad ecclesiam Theresianarum Antuerpiam apportatis, sic ad hanc xxi Maji, quo apud ejusdem Ordinis Sanctimonialia Viennæ sub ritu Officii duplicis colitur S. Fabius, illius veluti Præteritis faceremus mentionem, quoniam intellexerat, præpositum non esse nobis de Martyribus, recentiori memoria Romæ editis, opere ac sigillatim agere. Iu sacra indicavimus in Notitia brevi totius Operis, edita post Notitiam triplicis status, Ecclesiastica, Monastici et secularis, ante hos xiv annos ex prima Trimestri nostro desumptas. Si tamen contingat nonnulli aliquos nec tabulis possim communes circumstantias loci, temporis, rei personarum ejusmodi Translationibus intervenire, quo specialis memoria videatur digna; oblatum ultro, licet non studiose quasitam occasione; de communitatibus, præsertim religiosis, bene merendi hand libenter utrimus utrimque; acuti non uno exemplo, etiam post editum Martium, in Aprilis ac Maio declaravimus.

10 Placuit autem in præposito titulo, præter S. Fabium qui hodie colitur, etiam nominare S. Benignum, S. Emmanuel, et S. Firmum, quod citra proximam decem dies colatur: S. Benignus quidem xxvi Maji officio semiduplex, ob gemina integra sacra tabularum aliosque partibus; S. Emmanuel vero duplici ad diem xxi, et S. Firmus ad i Junii: mense quidem diverso, non tamen hinc separandus, eo quod illius sacrum corpus, seu præcipue corporis partes, donatæ hinc Parthenoni fuerint ab Illustrissimo D. Augustino Centurione, prælaudatæ Venerab. Matris Paulæ Mariæ germani fratris, ac postea etiam Duce Genuesi. Facta ea donatio est anno MDCLXII: longe autem posterior est illa, qua Viennam pervenit, quod dixi xxx Maji calti, corpus S. Emmanuelis Christi Martyris, acceptum ex liberali donatione Eminentiſſ. D. Gaspari S. R. E. Cardinalis de Carpiano, S. D. N. Innocenti Pape XI Vicarii Generalis, et in alma Urbe ejusque districtu Judæis ordinari, anno MDCLXXIII die xxi Octobris. Donationis istius litteras pasque Reliquias sacras anni sequentis mensis Augusto ac die ejus vi recognovit, et publice venerationi exponendas approbavit Reveren-

dias, et Illustriss. D. Wildericus Episcopus Viennensis. Aliud quod de his discernere possim non suppetit, nisi quod Emmanuelis nomen, ex designatione inventoris vel donatoris inditum credi possit, quoniam certioribus nullis exemplis probatur ipsam fuisse usurpatum inter Christianos, sub Gentilium Imperatorum tyrannide gementes. Quibus porro indicis sunt illi, quorum ac translata sunt ossa, vere Martyres Christi fuisse, ac testibus Donationis instrumentis dicere nequimus: fidem tamen hand illiciter tribuimus eorum præsentis, quibus eam haberi jubent tantæ rei præpositi Cardinales Eminentiſſimi.

11 Quod ad ipsum monasterium attinet, de ejus fundatione præfatus P. Paulus in hunc modum mihi scripsit, præcipua illius decora summam complexus. Cum Augustissima Romanorum Imperatrix Eleonora Ferdinandi II conjux, dudum in votis habuisset, ex impenso quoderebatur affectu in Deiparam Virginem Mariam de Monte Carmelo, ac Seraphicam Matrem Theresiam, Sanctimonialia Carmelitas Discaleatas Viennæ fundare; tandem anno MDCCXXVII, xxx Maji, ad hoc facultatem per diploma Pontificium ab Urbano VIII impetravit, et a Superioribus Ordinis quatuor Moniales, ad hoc opus inchoandum; duas scilicet ex Conventu Genuesi, V. M. Paulam Mariam a Jesu et R. M. Mariam Theresiam a S. Oupirio; et duas ex Conventu Interamnensi Provincie Romanæ, videlicet R. M. Catharinam a S. Dominico, et Mariam Electam a Jesu: quæ vi Novembris MDCCXXXI Viennam appulere, et honorificentissimæ ab Augustissima ac pietissima Imperatrice receptæ fuere: quæ etiam ex singulari in eas affectu, ac vi Novembris usque ad vii ejusdem penes se in aula Cæsarea detinuit, et abunde de omnibus necessariis providit. Domus etiam locumque cœniti opportunum ad monasterium et templum in eo erigendum. Sacri hujus ædificii primam lapidem ipsa posuit anno MDCCXXXII, xxii Octobris, præsentem Ferdinando II totaque Cæsarea Prole. In lamina lapidis imposita, hæc legebantur verba.

12 Ad honorem sanctissimæ et individue Trinitatis, ad perpetuum rei memoriam, Eleonora Serenissima et Augustissima Romanorum Imperatrix, Hungariæ et Bohemiarum Regina, Archiducissa Austriæ etc. nata Ducissa Mantuæ; assistentibus Ferdinando II Romanorum Imperatore semper Augusto, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Slavoniæ Rege, Archiduce Austriæ, Duce Burgundiæ, Brabantie, Styriæ, Carinthiæ, Carniæ etc. Principe Savæ, Marchione Sacri Romani Imperii, Burgovici, Moraviæ etc. Comite Habsburgi, Tyrolis etc. Domino Marchia, Portus Naxos et Salinarum; una cum Ferdinando III Rege Hungariæ etc. ac Serenissimo Leopoldo Argentine et Passavi Episcopo, et Serenissimis Archiducissis Maria-Anna, et Cæcilia-Renata, sacre hujus adis et monasterii RR. MM. Carmelitarum Discaleatarum Congregationis S. Eliæ Ordinis Bratis, Virginis Mariæ de Monte Carmelo, prima Viennæ fundamina sollemnissimè locavit, maximoque pietatis ac benevolentie affectu Sanctissimo Patriarchæ Josepho, ejusdem B. Virginis Sponse; devotissime dicavit, die xxii Octobris MDCCXXXII. Sacrum cœniti lapidemque consecravit Eminentiſſimus D. Cardinalis de Dietrichstein, ministrantibus ei duobus Episcopis. Desiderabat Eleonora, defuncto Coniuge Ferdinando II his sacris Virginibus sese aggregare, atque in Religione hac Sanctissima reliqua vitæ suæ tempore Deo Deique Pareuri inservire; at permissa non fuit. Quoties tamen licuit ad cœnobium hoc suum se conferre, et magnifica pietatis humilitatisque exempla Sanctimonialibus semper præbere solita fuit, de quibus legenda vitæ virtutisque ejus historia Viennæ

Fuerat monasterium fundari caputem an 1628

et templi S. Josephi dicatur primus lapis

serenissimæ posuit an 1633

ac quibus Emmanuel M. extens accessit an 1628.

an 1657

horum integre Catalogus quo re hic relatus

et S. Fabianus sancti offi tres,

A Viennæ edita per R. P. Hermannum Horstium Societatis Jesu ejus Confessarum. Longo etiam antepissimam suam mortem tempore illis cohabitare vo-

luit, cum non modico animæ suæ solatio; et habitu hujus Ordinis amicta, in communi earum humari crypta.

DE SANCTO HILARIO

EPISCOPO TOLOSANO IN GALLIA.

SYLLOGE HISTORICA.

Ejus Officium, cultus die vario, inventio, elevatio.

TRANSPRENDUS EST S. HILARIUS AD DIEM PRÆCEDENTEM.

O. H.

XXI MAJI

officium proprium

Inter Officia Sanctorum propria Ecclesiæ et Diocesis Tolosana, jussu Caroli de Montchal Archiepiscopi Tolosani recognita et anno mdcxvii in lucem edita, continetur ad hunc diem xxi Maji Officium S. Hilarii Episcopi Tolosani sub ritu semiduplici, et propria hæc Oratio præscribitur. Omnipotens sempiternus Deus; qui B. Hilarium Confessorem tuum atque Pontificem nobis æternæ salutis dedisti ministrum, quesumus ut ejus suffragantibus meritis pietatis tuæ gratiam consequamur. In secundo Nocturno ad Motutinium hæc de ejus Vita præscribuntur recitanda Lectiones.

2 Hilarius, Tolosana civitatis Episcopus, vitæ sanctitate conspicuus fuit et celebris. S. Saturnini, primi Antistitis Tolosani ac Martyris, recordatione et studio tantopere capiebatur, ut post multum temporis ab obitu S. Saturnini, Pontificalis dignitatis insignia gestans, quod minus decorum videbatur hominibus, a Deo tamen honoratum Saturnini corpus ipse Hilarius summo in honore habuerit, habereque voluerit a populo Tolosano sibi credito et commendato. Quamobrem cum ipsius Reliquiæ sub terram defossæ multis annis delitissent, tanti Martyris sanctitatem miratus Hilarius, quod nullus ante tentare ausus fuerat, ipse aggressus est. Terram enim effodi ad ligneum usque sepulcrum S. Saturnini mandavit: ejus tamen sanctum corpus commovere non ausus, lateritio opere fornicis instar ambiri tumulum curavit; et ad excitandam populi pietatem, juxta sancti Martyris reliquiis ædificulam ligneam orationis gratia superne extruxit. Tandem Hilarius Pastoralis munere diligenter perfectus, vita mortali simul defunctus est. Cujus sanctum corpus anno ducentesimo supra millesimum apud S. Saturnini fanum in lapideo tumulo reperiuntur est, et trecentis postea et septemdecim annis inventum est in eodem tumulo plane integrum; et, quod stupendum est, nullo squallore oblitum, sed ita luminosum et fulgidum, ut hoc pro summo miraculo omnes venerantur. *Hactenus dictæ Lectiones. At quo tempore crevit, non liquet.*

et juxta illud sepultus

refertur ab alio 29 Maji,

3 *Guilielmus Catellus, in Menæis Historicis Occidentis seu Longuedocicæ lib 5, deducit historiam Episcoporum; et inter Tolosanorum tertium statuit S. Hilarium, allegatis Officiis propriis Ecclesiæ Tolosanae: assertique festum celebrari die xx Maji, eoque die dicere et vita decessisse. Proinde arbitramur errorem typographicum irrepisse vel apud Catellum, vel in titulum Officiorum propriorum, aut vero postea festum in diem sequentem fuisse translatum. Ferrarius in Catalogo generali eundem refert etiam ad diem xx Maji, citatis libulis Episcopalis ejusdem urbis, cum libello Officiorum propriorum dictæ Ecclesiæ. Saussayus contra ad eundem xx Maji eloquium profert S. Hilarii II, his verbis: Eodem die Tolosa: S. Hilarii Episcopi et Confessoris. Hic Menæa repleta vice, omnium virtutum laude refulgens, nobilis hujus Ecclesiæ gubernacula gessit: postque felicem divini muneris*

executionem, æterna ad præmia evocatus, sanctitatis refulsit in tumulo (quem apud S. Saturninum nactus est) mirificis indicis. *Hæc ibi, quæ fere de qualibet Sancto Episcopo dici possunt. Qualia iterum idem Saussayus habet ad Kalendas Junii; quo itidem die priorem S. Hilarium longo exornat elogio, ex Lecticibus relatis desumpta. Claudius Robertus in Gallia Christiana de Episcopis Tolosani, utriusque Hilarii meminit, quorum alterum in ordine tertium collocat, alterum successorem Menæa decimum quartum constituit, et utrumque asserit eoli Kalendis Junii. Verum Joannes Chenu unicum duntaxat Hilarium nominat, eumque decimum Ecclesiæ Tolosanae Episcopum, cujus natalem diem eoli Kalendis Junii affirmat. Unicum etiam statuunt Catellus et Sammarthani; omissoque secundo, qui post Menam solisset, priorem tantum referant, tertiumque voluit fuisse Episcopum. Nulla etiam secundi alijus Sancti Hilarii mentio fit in Officiis propriis dictæ Ecclesiæ Tolosanae.*

aut 1 Junii, et plures Hilarii indicantur.

E

4 *Nicolas Bertrandi, in Gestis Tolosanorum, editis anno mxcv et precedenti die ad Vitam B. Guilielmi Eremitæ Aquostiniaci prolixè laudatis, fol. xlvi, postquam egressus de Sanctis Honorato et Sylvio, in crypta ecclesiæ S. Saturnini sepultus, ita pergit: Sanctus pariter Hilarius fuit Episcopus Tolosanus. Ejus corpus in dicta ecclesia infra eandem cryptam jacet, in proprio tumulo collocatum: ejusque natalis recolitur [xii] Kal. Junii. Anno vero Domini mcccxv Nonis Octobris, in Ecclesia sancti Martyris Saturnini, subtus cryptam ejusdem Martyris in terram, fuerunt inventa quatuor sepulcra Sanctorum. Honorati, Silvii, Hilarii, Episcoporum Tolosanae, ac etiam S. Papuli Martyris, qui fuit B. Saturnini discipulus et collega. Erant autem singuli inscripti et intitulati nominibus suis, subtus terram in circuitu hinc et inde. Fueruntque inde elevata corpora Sanctorum, cum suis tumulis intitulatis, et in tumulis ibidem reposita super terram: ubi (sicut nunc censetur) infra eandem cryptam, subtus corpus S. Saturnini, eorumdem magistri, venerabiliter in Domino requiescunt. Catellus in elogio S. Honorati II Episcopi, ex libro cui titulus Præclara Francorum facinora, rem eam tenet contra transscribi: Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, Nonis Octobris, inventa fuerunt in Ecclesia S. Saturnini Tolosæ, quatuor corpora Sanctorum, scilicet Silvii et Hilarii, et Honorati et Papuli Martyris, juxta sepulcrum Protopraesulis et Martyris. De qua inventione Molanus ad diem vii Octobris ita habet: Tolosa: inventio Sanctorum Confessorum Silvii, Hilarii, et Honorati Episcoporum, et Papuli Episcopi et Martyris. Eorundem inventionem ad dictum diem reculat Saussayus, et Hilarium seniorum appellat, qui aliam juniorum intraserat. Et alibi Episcopos collatur Silvium xxi Maji. Honoratus xxx Decembris, et Papulus in Novebris: quod in Lectionibus propriis solum Martyr compellatur, et in inscriptione jam dicta fit meritis.*

inventio corporis 7 Octob. an. 1265,

cum corporibus ss. Silvi Honorati et Papuli:

A 4 *Saussayus præcitatus etiam in suo Martyrologio ad xxiv Martii Tolosæ, inquit, relevatio 24 Martii*
 26 *Martii elevatio corporum SS. Papuli, Silvii, Hilarii, Honorati, et Gilberti in ecclesia S. Saturnini, ubi quiescit congruo cum decore in sacello sanctæ Crucis. Antea vero ad diem xxvi Martii sic habet: Tolosæ festiva elevatio corporum SS. Papuli, Silvii, Hilarii, Honorati, et Gilberti in ecclesia S. Saturnini. Festum S. Saturnini sollemnissimum cultu celebratur xxix Novembris cum octava. De Gilberto agit Saussayus iv Februarii his verbis, Tolosæ in ecclesia S. Saturnini, festività S. Gilberti Abbatiset Confessoris, qui ibi corpore quiescit. Verum alibi de eo nihil reperientes, non fumus illum ausi jungere Sanctis istius diei, propterea quod sciremus Sempringamensem ejus nominis Abbatem in Anglia tunc colit; neque verosimile nobis videretur hujus corpus aliquando exisse translatum Tolosam. Utrunque certe distinxit ipse Saussayus: sed nescio quid novæ confusionis ingessit, cum monasterium Sempringamæ (sic enim aliquando etiam*

nominatur Sempringamum) dicit fundatum in Hunodinis-curia. Si talis locus aliquis prope Tolosam aliquando esset in Abbatium erectus, et istius nominis sanctum Abbatem habuisset, possemus suspicari datum hinc occasionem Saussaya Franciam cum Anglia confundendi: nunc neque quo eum excusamus suppetit; neque de S. Gilberto Tolosate alia occurrit conjectura, quam quod Basilica S. Saturnini (cujus Præsules ab anno mxxvii solum enumerant Sammarthani) ab initio suæ fundationis, cujus meminit Venantius Fortunatus lib. 2 cap. 9 in confinio sæcæ et septimi sæculi, habuerit Monachos, vel saltem intermedio aliquo tempore; quorum aliquando Abbas, Gilbertus dictus meruerit nomen et cultum Sancti, sed cum dies obitus ignoraretur, a posteris assumptus is sit qui Synonymi Abbatis erat. Ceterum de ista tam Elevatione quam Relevatione vellem plus dicere; si Auctores suos Saussayus nominasset, aut eos usquam ipse invenissem.

DE S. CONSTANTINO MAGNO

IMPERATORE ROMANO

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus cultu, baptismo, conversione, imagine, Consularibus nummis.

CAPUT PRIMUM.

Sepultura et cultus Sancti Constantinopoli et alibi.

A 1 *Postquam Constantinus Imperator, vere Pius, vere Magnus, Imperii curriculum duobus et triginta annis explevit, inquit Eusebius in Vita ejus lib. 4 cap. 33, exceptis mensibus ac diebus paucis, vitæ vero spatium duplo fore longius, vel ut Eutropius habet Imperii anno xxxi. ætatis lxxvi, Ætæ autem vulgaris cccxxxvii, in solennitate veneranda et sacratissima Pentecostes circa meridiem migravit ad Dominum, mortalibus quidem partem sui mortalem relinquens, eam vero animæ partem quæ intelligentia et amore Dei præhita erat Deo suo conjungens....*
 C *Post prima funebri placentia officia in eodem in quo obierat loco, Achirone videlicet villa publica Nicomediensis suburbii, a Tribunis exercitusque splendide persoluta; sublatum milites e lecto corpus in arca aurea deposuerunt, eamque purpurea veste obiectam Constantinopolim deportarunt, atque in præcipuo Imperialis palatii cubiculo sublimem collocaverunt. De hinc aurea super candelabra luminibus undique necensis, admirabile spectaculum intuentibus præbatur, et quale in nullo unquam mortuam ab ipso orbis conditu visum in terris fuerat. Quippe in medio conclavi funus Imperatoris, in area aurea sublime jacentis, regis insignibus, purpura scilicet ac diademat ornatum, multi circumdantes noctu atque interdiu vigiles custodiebant. Ceterum totius exercitus Duces, Comitibus quoque et reliqui Judices, qui etiam antea Imperatorem adorare soliti erant, pristini moris observantiam nullatenus mutantes, statis horis ingrediebantur, et Imperatorem in arca depositum, perinde ac vivum et spirantem genuflexo post obitum salutabant. Post primores autem illos, idem deinceps et Senatores et honorati omnes introeuntes fecerunt. Innumeralis deinde vulgi multitudo, cum pueris et mulieribus, ad hujus rei spectaculum accessit. Atque hæc longi temporis spatio assidue gesta sunt:*

cum militares funus ad hunc modum jacere et custodiri decrevisset, dumcæ Imperatoris filii eo advenientes, ipsi paternum funus honoris causa prosequerentur....

2 Ast (Romæ) in urbe Regia Senatus populusque, comperta Imperatoris morte, gravissimum hanc nuntium et quavis calamitate acerbiorum rati, nullum luctui modum fecere... Omnes Imperatorem beatum, Deo carum, et prorsus Imperio dignissimum prædicabant; neque hæc tantum voce nuda declamabant, sed imaginibus dedicatis mortuum perinde ac superstitem honorabant: in quibus cum cæli simulatidinem expressissent in tabula, ipsum supra coelestes fornices in æthereo domicilio requiescentem pinxere: quin etiam... magnis clamoribus postulabant, ut Imperatoris sui funus apud se haberent, et in regia urbe sepelientes deponerent. Sed secundus ex filiis (Constantinus) cum advenisset, in urbem (Constantinopolitanam) illud deduxit, exequias ipse præcedens. Præibant per catervas et agmina dispositi ordines militares, pone sequebatur innumeralis hominum multitudo: hastati vero scutarii ipsum Imperatoris corpus medi cingebant: et postquam in Apostolorum Servatoris nostri ecclesiam deventum est arcam illic deposuerunt.... Ubi vero novus Imperator, cum militariibus ordinibus abscessit, ministri Dei cum turbis et tota fidelium plebe in medium prodire, et divini cultus ceremonias precationibus peregerunt. Ac beatus quidem Princeps, alto in suggestu jacentis, laudibus tum celebrabatur: innumeralis autem populus, una cum Sacerdotibus Dei, non sine gemitu ac lacrymis pro Imperatoris anima preces offerebant Deo, gratissimum pio Principi officium exhibentes. Porro in hoc etiam Deus prolixam erga famulum suum benevolentiam declaravit.... quod locum juxta Apostolorum memoriam ei concesserit; ut scilicet beatissima:

(Romanus elevatus ad sanctum piogenitus)

inferitur in ecclesiam Apostolorum,

Mortui corpus expositum C.P. in Palatio.

et consuetudine honoribus frequentatissimum

A animæ illius tabernaculum Apostolici nominis atque honoris consortio frueretur, et populo Dei in ecclesiâ societaretur, divinisque cærenoniis ac mystico sacrificio et sanctorum precum communione potiri mereretur.

3 *Hactenus Eusebius Cæsariensis lib. 4 de Vita Constantini Capitibus ultimus: antea autem cum jam dictum Apostolorum ecclesiam, etiamque illius fabricam et ornatum descripsisset, Hunc, inquit, sibi locum post mortem designaverat, incredibili fidei alacritate propiciens, ut corporis sui tabernaculum commune cum Apostolis appellacionem sortiretur, quo scilicet precationum, quæ in honorem Apostolorum ibi celebrandæ erant, etiam mortuus particeps fieret. Cum igitur duodecim illic capas, quasi sacras quasdam columnas, in honorem ac memoriam Apostolici collegii erexisset; utam ipsius arcam in medio constituit, quæ secas utramque Apostolorum capas dispositas habebat. Paulus Diaconus et M.S. Catalogus regiarum sepulcrorum apud Cangium lib. 4 Constanti-nopolis Christianæ cap. 3, sepulcrum illud fuisse Porphyreticum indicant: et Catalogus quidem addit, primo loco versus Orientem positum. Gyllius autem in Topographia Constantinopolis lib. 4 cap. 2 ait, quod secundum viam quæ tendit per dorsum promontorii ad ædem Sophiæ ad portam Adrianopolitanam (prope locum ubi fuisse templum Apostolorum ante dixerat) hodie monstratur solum ex porphyretico marmore factum, sed vacuæ et carens operculo, longum decem pedes, altum quinque et semissim, quod Græci et Parci dicunt esse magni Constantini. Et ille quidem eo dubitat, quia Eusebius Socrætesque arcam aureæ meminerunt: sed nihil vetul, uno congruam fuit, hanc lapideæ inclusam fuisse.*

et porphyretico
sepulcro inclu-
ditur.

B 4 Ex eodem Gyllio, loco jam citato videtur intelligi, Mahometum qui Urbem occupavit templum illud ideoque destruxisse; monumentaque Regalia omnia, cum ipsis quæ intus continebantur ossibus, dissipasse eo consilio, ut Imperium Græcorum penitus extinctum crederetur, absque ulla spe aliquando resurgere eo loco, ubi nec sepulcra quidem priorum Imperatorum amplius esset invenire. Ut autem novam Imperium Tarcorum ibi a se constitutum demonstraret, ex ipso illius templi aliorumque vicinarum ædium sacrarum materia, sæ superstitio-nis ornatissimum funum in proximo struxit, supra cisternam quæ Apostolicæ basilicæ aquam ministrabat; plantavit et hortum muris cinctum, in eas medio sepulcrum sibi magnificèntissimum struxit, ac quid minus aut dispar faceret a magno Constantino, quod perpetui Flamines ibidem nocte diurne assidentes observant. Quid autem sacris oculis Constantini factum sit igno-ramus, nisi forte in Calabriam sunt translata, de quo infra. Ea cum olim Macedonius, Constantinopolitanus Episcopus Arius, qui ecclesiâ Apostolorum ruinam minari videbatur, in S. Jacobi ad eam transulisset, re-pugnanti-bus nequiquam civibus, imprimis orthodoxis; iratus esse Constratus Imperator; quod se inconsulto fuisset loco motum potius calaver, idque non sine mul-torum cæde. Utrum autem illi reponi jussisset, non dicunt quidem Socrates atque Sozomenus; jussisse tamen credibile est, saltem post candelam ruinæ formidatæ adhibita. Quotquot enim deinceps sepulcræ Constanti-niæ meminerunt, de ea loquuntur ut apud Apostolos existente, nec quisquam posterioris relationis meminit; quæ ab aliqua posteriorum Imperatorum curata, non ea ruisset sua memoria in Fastis Græcorum. Justinianus quidem, cum pene a fundamentis hanc ecclesiam restau-rasset monumenta Imperatoria, in ejus porticu exteriori posita, restaurasse atque exornasse dicitur: sed circa illud quod intus erat Constantii sepulcrum, nihil legi-tur innovasse: utpote diligentiori studio conservatum, tamquam res quodam sacra, æque ac Apostolorum cir-cum posita cœnotaphia.

unde secut
ablatur

ac mox res-
titutum,

5 Cum enim, sicut inquit Eusebius, libros de Vita Constantini faciens, solus ex Romanis Imperatoribus Deum omnium Regem excellenti quadam pietate coluisset, solusque doctrinam Christi ore libero uni-versis predicasset; cumque Ecclesiam Dei honore et gloria in tantum auxisset, quantum antea nemo; et errorem hominum plures Deos colentium solus evertisset, omnesque hujusmodi superstitionis ritus ac modos confutasset; memoriam ejus suscepit Ecclesia Christiana, potissimum Orientalis, non solum ut optime meriti Imperatoris, sed etiam in Apostolis comparandi, communicque cum eis veneratione digni, una cum memoria Christianissime ac religiosissime matris Helenæ, de qua cum Lotinus agimus xviij Augusti. Græci vero festum utrique agunt die xxi Maji; nescio cur non potius xlii. Cum enim anno cccxxv Pascha celebratum fuerit die iii Aprilis, necesse est Pentecostalem festivitatem, quæ ad meridiem perducta erat Constantinus, uno die serius elapsisse: Itaque post Chironem Ilacii legitur apud Sirmundum et Labrum, quod Feliciano et Tatiano Co-s. Constantinus Augustus ad ecclesiâ regna translatus est xi Kalendas Junias, et sic inscribitur Auctoris ad Usuardum Greenii alque Molani, nec non Germanico Martyrologio Canisii Alii vero eo die celebrant Elevationem S. Helenæ Rami, cum Translatione corporis in Gallias; sed Græci filium con-junctum corpus matris habuisse se credunt, Roma forsan oclotum xii Kd. Junias; et hoc fuerit principium sacri istius atque annui cultus, quo Græci usque hodie persequuntur *Τὴν μνήμην τῶν ἁγίων, ὑπόστασις, θεοτόκου καὶ ἱσαποστόλου Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Μνημῖον Ἁγίων, gloriosorum, a Deo coronatorum, atque Apostolis æqualium Imperatorum, Constantini et Helenæ.*

D
victoria n. p.
videm annuo
festo
celebratur

21 Maji
12

una cum Hele
na matre.

6 Eorundem elogio ex Synaxariis recitando hoc in Menæis præponitur distichon:
Ἡ ἐκείνου εἰρήνη γὰρ βασιλεῖς τὸ στέφος,
Ἐργασίαν κοῦν καὶ τὸ τοῦ πολέμου ἀστέρος,

quo scilicet indicatur consortes esse cælestis coronæ, qui fuerant terrene. Qui autem utrique compositus est Canon, sane antiquus (utpote qui nec Acrosticho est alligatus, nec auctoris nomen aliquantum sibi habet) uteris fere strophis nunc filium nunc matrem appellat, et Odes in eo una hoc est principium Sepulcrum in quo jacet sanctum ac venerabile trium corpus, Con-stantine, splendoris divinarum sanctionum palam effundit cunibus indeque accedentibus contra omni-genos morbos. Idem paucioribus verbis asseritur ad Pesperas, in qua Theodoro sic desinente, Ora pro animabus nostris, Apostolis sequente Constantino, ex ejus arca sanitates emanant. Totus quoque Pro-pheticus Lectioes præcedens, concluditur arando, non desinat supplicare Christo pro celebrantibus memoriam suam, tamquam fiduciam quidvis obtinendi apud eum habens, postuletque eis peccatorum remissionem, et magnam illam misericordiam, quam scilicet postulare docet Psalmæ l. Denique S. Metho-dius Patruarcha subjungit totius diei Officio hanc conclusionem: Regum Rex et Deus, qui copiosis donis ornat dignos se, per signum Græciæ cæliis te sibi lucratus est, Constantine, sicut venerabilem olim Paulum, dicens, In hoc vine inimicos tuos, ut ipsum deinde quæras cum tua sapientissima matre. Cum ea ergo intercedere pro orthodoxis Imperatoribus, Christique amante exerciti, et omnibus memoriam tuam fideliter celebrantibus, ut ab omni plaga præ-serventur. Notabile est etiam quod Evangelium præ-scribitur pro Liturgia seu Missa ex Joannis X. Amen, amen dico vobis qui non intrat per ostium et desinit; Ego sum ostium per me quisquis introierit salvabitur.

et tunc mira-
culis ad arcam
illam fortis,

invocatus
et sanctus

7 Celebratur autem, ut docent Synaxario, sancta ejus festivitas in sanctissima magna ecclesiâ, et apud Sanctos Apostolos, atque in divina ipsius cœde quæ est

extimula
sunt sicut
scripta de
Inventio-
ne Crucis:

ne prodest
reventorum
assensum:

in illis in-
probatur la-
tebra Silestri

et lepra Con-
stantini,

neque his
uale monem

A Gelasio aetate non tolerasse iisdem quibus nunc vitis: nam etiam scripta de inventione sancte Crucis, immedie post Actus Silvestri nominata a Gelasio, ut quia nonnulli Catholici tunc legebant, non minus tunc, quam nunc habentur, fabulosa erant, nisi patet ex Catalogo Pontificum a nobis edita ante Apilem, utpote paulo post Gelasii Pontificatum electio. Qui Actis S. Silvestri credidisse videtur S. Gregorius Tharonensis alique post illum, similiter scriptis de Inventione Crucis crediderunt: nec quidquam potest excogitari verosimiliter rationis pro uno, quod non etiam possit optari aliis iure eodem, sic ut eatenus nihil plus credi unis quam alteris possit, contra evidentem auctorum antiquiorum et in ipsis rebus propriis versatorum consensus. Nec refert quid recentiores Græci seculo nono ac decimo siverint se in sententiam Occidentalium addidi, tunc passim creditum baptismi Constantiani Romæ facti monumentum esse baptisterium, Constantinianæ Basilicæ Sancti Salvatoris Palæstineque nominis ejusdem conjunctum. Facile enim fuit occasione nominis ejusdem usurpati involvere opinionem, quasi fuisse baptizatus Constantinus in porphyretico quod ibi est labro, quod tamen nec ipse quidem Baronius credit.

B Maltum hic Baronius vehementerque laborat, ut probet Silvestri Papæ annu xi, Constantini xix, vehementiorum aliquam, licet non distantum procellam, persecutionis incubere Christianis potuisse, etsi tot legum faventissimarum promulgatione, post stabilitum victo Maxentio Imperium, oratis a Constantio munificis. Sed quando nec unus quidem Martyr nominatur tunc Romæ passus, nec alterius Romani Pontificis invenitur exemplum, qui sapientibus quantumcumque tyrannis urbem dimiserit, post Petrum ne id faceret divinitus monitus; nescio qui possit ridere credibile, periculum illud tantum, quod compulerit Silvestrum ad quærendas latebras in monte Soracte xviii P. M. ab urbe Roma. Lepa etiam que Constantinum coegerit Pontificem revocare in urbem, sanitate per baptismum ab eo accipiendæ causæ, antiquioribus illis scriptoribus ignota, eo fit incredibilis magis, quo Iulianus Apostata fidens obijcit Christianis, quod eorum baptismum leprosum leprosi non auferit. Si enim alio recenti memoria leprosum Constantinus lepra sordes baptismi detersisset, Cyrillo Alexandrino id refutatorio libri 7 contra Julianum, illius successorem ac generum, æquid poterat offerri speciosius atque ad illius convictionem potentius? Nihil tamen ejusmodi Cyrillus: sed cum Christum etiam leprosum mundasse dixisset, excusat baptismum ejus ad emundandas sordes, non corporis, sed animi institutum esse. Quod in Collectione Canonum Cresconiana, circa annum dcc scripta, ex nescio quibus Liberti Actis dicitur, hic remissum in odium Constanti, quia dixerat patrem ejus fuisse a lepra mundatum dum baptizaretur a Silvestro; id tanto minus credimus, quanto ex relictis auctoribus certius scimus causam persecutionis Liberti motæ: et suspectus merito est liber Silvestri, cui talia Liberti Acto dicuntur intrari. Sed de his ad ipsius S. Silvestri dicam Natalen, eundemque anni sacri ultimum, disputare posteris nostris licebit.

16 Restat ut satisfacti Theophani, in sententiam Occidentalium ea potissimum ratione moto, quod si non erat in Nicæna Synodo baptizatus Constantinus, ergo nec divinorum participator mysteriorum, nec orabat cum Sanctis Patribus: hoc autem et videtur nequissimum et dicere et sentire; addunt Baronius alique, ipsiusmet etiam Eusebii testimonio non uno utrumque refelli. Exprudi accurate capita quæ allegantur omnia, et ex omnibus aliud nihil potui conficere, quam quod pius Imperator, qui militibus nondum initiatis foras comprecationis communis præscripserat, ad quam diebus Dominicis convenire debent in patentes sulturiorum campos; idem in suo Palatio (ut legitur lib. 4 cap. 17) instruxerit ἐκκλησίαν Θεοῦ τρέφον, formam ali-

quam ecclesiæ Dei, ubi omnibus secum congregatis, diligentia et alacritate præstaret, ἐξάρχων πύτος τὸν ἑδῶν ἐκκλησιαζομένων, et sumptis in manu libris, sacramenta verborum considerationi applicabat animam, deinde solennes persolvebat preces, cum iis qui Regiam domum implebant, περὶ χειρὸς γέτοιο λαοῦ ἐκείνου τὰς βίβλους τῆ τῶν θεομνηστῶν λογίων θεωρεῖν προκείμεναι τὸν νοῦν, εἰς ἐλπίδα ἐνδύσας οὖν τὸν βασιλέων νόον πνεύματος ἀσπείδου. Ibi (ut dicitur cap. 21) stetit quotidie temporibus solus cum solo Deo agebat οὗτος τις μέγας τῶν ἁγίων velut aliquis qui divinorum mysteriorum revera participes foret, ut mentem auctoris paraphrasticè reddam. Ibi ergo celebritatem Pasche agebat, in quo sequenti capite narratur modo: nusquam autem invenire est verbum, quod ad sacramentorum conventus (quomodo etiam hi, excerpto sacrificii tempore, non initiatos admittabant) ingessisse se intelligatur.

17 Quod autem ad Nicæni concilii conventus pertinet, ad quos etiam gentiles Philosophos admissos nominis, cur a fundendis secum ibi precibus cum excommunicatis Patres, qui eis et hoc conveniendi facultatem, et ferendæ sententiæ liberati fuerint, suoque etiam zelandæ fidem stabilendam præbuit? Testabitur hoc apud Gelasium Cyprianum illius Oratio ad conventum habitæ, quæ tamen immoito obijcit, quasi in eo plus dicat, quam se Christianum tenere et prædicare fidem, cui omnem suam felicitatem acceptam referat, et cuius stabiendæ causæ istuc pariter cum iis conveniret: præter quod etiam Christianus passim et credebatur et dicebatur: sicuti revera erat, firmum propositum habens suscipiendi tempore opportuno baptisui. Et hoc omnino credo multo citius facturum fuisse, nisi meditata ad loca sacra per matrem exornata professioni nova ac non identidem impediamenta intervenissent, Eusebio forsitan Nicomediensi nominis eo confrente, ne de iis que contra Athanasium perperam acta erant in Syria certius aliquid præsens cognosceret. Cum autem suscepta in Persidem expeditio eo quasi per se duceret; vix mihi est dubium, quin tali consilio Episcopos voluerit habere in bello præter morum comites, ut eorum præsentia baptismus suis honestaretur. Sed volente robustissime adhuc virum prævertit mors, veneno (ut creditur) necita a putris, certe a Deo permissa, quo citius tot suorum bonorum operum fructum caperet, et de revocando eo Sedem suam Athanasio cogitaret, prout fecit, idque præsentem Eusebio, inquit Theodoretus, Nicomediensem intelligens, et ne hoc fieret magnopere dissuadente, utpote illius obediens auctore primario.

18 In ea oblegatione quomvis Constantinum vehementer culpant recentiores aliqui, facile tamen ab omni gravius culpi excusatur, qui sicut idem Theodoretus ait, Episcopis credidit, multatiam suam regentibus, et aliqui claris atque illustribus. Quil autem credidit? Non satis orthodoxum esse Athanasium, aut rem criminum de quibus delatus per calumniam fuerat? Minus vero. Neque Eusebius ac complures sui, fidei causam contra Athanasium prætendebant, et sciebant de ejus innocentia persuasissimum esse Imperatorem; sed dimittere suggererebant, quod immedico prædicandi Ὁμοούσιος zelo tantum omnium incurritis odium, ut nisi ablegato ielo par Ecclesiis restitui non posset, imo nec vix ipsiusmet Athanasii aliter consuli. Hoc tamen facio, nec alia ulla gravius causa motus fuisse videtur Hieronymus, in suo illa asperiori stylo utens, in Chronico scriberet, quod Constantinus extremo vitæ suæ tempore, ab Eusebio Nicomediensi Episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinavit, id est, inclinare visus est in eorum sententiam, qui Ὁμοούσιος vocabulo abstinentiam ensebant, non ut hæretico, sed ut novo, ideoque scandalum generante apud eos qui Nicænae fidei omnino se adhaerere profitebantur, persuadentibus Imperatori ut crederet, eos qui vocabantur Arianos

D Christianorum
mysteris in-
tervenisse,

esto cum Pa-
tribus Nicæ-
sida sit

E fidei professio-
ne Christianæ

et proposito
baptismi sus-
cipiendi,

F excusabilis
etiam in
causa Atha-
nasii,

et communio-
ne cum Euse-
bio necdum
palam hære-
tico,

A Ariano, voce illa suppressa, ad concordiam redituros Talian, non vero ipsorum Arianorum, tunc princeps erat Eusebius iste, post obitum Constantini, dumtaxat ad Arianorum partes operitius transgressus in conciliabulo Antiocheno anni cccxli. Simili modo alibi Hieronymus scripsit, propter receptum Valentis et Ursacii confessionem in specie Catholicam, quod ingemiscens orbis terrarum miratus est se esse Ariannum. Cæsariensis quidem Eusebius nominatim non exprimit Constantiniani Baptismi ministrum; sed ob hoc illius silentium, tantum obest ut eum fuisse Nicomediensem Eusebius suspicer, ad cuius laudem illi cessisset, adeoque ab ejus amico minime tacendum fuisset; ut contra idoneum videatur præbere argumentum asserendi (quod velut ex Gelasio Cysicini historia refert Photius in Bibliotheca Cod. 88) Constantium moriturum baptismate tinctum ab orthodoxo Sacerdote sacroque ritu, non, ut quidam prodiderunt, ab hæreticorum aliquo. Et hunc Sacerdotem fuisse Hosium ex Hispania, utpote maximè apud Principem auctoritatis et in ejus comitatu frequentem posset aliquis opinari, quando opud Zosimum infra relargiendum leget, illi adscriptum persuasioni ejusdem ex Iberia Ægyptii, sic enim potuit columniosis idololatra Hosium appellasse, Ægyptii nomine intelligendo Magum. Sed denus Nicomediensem Episcopum, in cuius diversi quia res agebatur ad ipsius jus ea spectasse videbatur, fuisse Sacramenti ministrum: non tamen illi contaminavisset baptismatum, quandoquidem tunc communicare cum Eusebio, non erat adhuc communicare cum hæretico.

multo minus
rebatizantur,

19 Hinc porro intelligitur inanem esse conatum quorundam paucorum, qui utramque de Constantini baptismi sententiam conciliaturi, Romæ quidem a Silvestro baptismatum esse dicunt; sed Nicomediz rebatizatum ab Eusebio Rebatizationem, veluti rem necessariam ad salutem iis qui veteri solum more baptizati erant, fuisse ab Ariano tentatam ante obitum Constantini, nemo cum fundamento dixerit, nec debet in totius antiquitatis silentio recipi. Quis enim eo vivente ausus fuisset Nicænæ fidei professores, quam ille semper et ubique spectabat et omnino sursum tectam volebat, affirmare hæreticos, quorum proinde baptismus invalidus crederetur? Ut autem Ariani, jam tunc tale quidpiam clam ausi concederentur, necum posset dici quod Eusebius, Arianismi notam conatu omni a sese tunc adhuc amoliri studens, pariem habuerit in eo impietate. Conturbaverat quidem superiori seculo haud leviter Ecclesiam eo de hæreticorum baptismo quæstio, valere eum negante Cypriano cum plerisque Africanis Episcopis; sed affirmante Stephano Romano Pontifice veritatemque invictissimæ traditionis clypeo defendente, per hujus decretum constituta est fides, neque Cypriano mortuo, amplius in dubium revocata seculo illo. Sed neque hoc mortuo Constantino id adeo cito fecisse Arianos, quantum clanculo, verosimile est: contrarium enim persuadet silentium SS. Athanasii, Luciferi, Hilarii, imo et Hieronymi et Ambrosii, nihil tale illis obijciunt usquam, est in isto haud leviter arguere ipsos potuissent. Frustra igitur Catalogum antiquorum Pontificum, quem supra dixi et ostendi fabulosos interpolationibus inquinatum, pro stabilienda secundi baptismi apud Arianos vetustate aliquis allegabit, dum ibi dicitur Liberius consensisse Constantio hæretico, non tamen rebatizatus. Nam ibidem etiam dicitur quod Felix declaravit, Constantium hæreticum et rebatizatum secundum. Atqui certissime constat ex S. Athanasio et aliis, Constantium in ordine Catechumenorum hæxisse usque ad annum cccxli, qui post expulsionem Felicis secundus est; quomodo ergo hic eum potuit ut rebatizatum condemnasse? Si quis verus unde imperserit orator Catalogi; respondebo quod ex apocrypho quodam S. Felicis martyrio, nunc quidem deperdito, olim tamen satis vulgato, ex quo multo plenior

quando nec
Ariani reba-
tizabant;

contextum descripserunt alii, quos secutus est Anastasius Bibliothecarius. Hi autem omnes quidem legerunt scripseruntque Constantium, et addiderunt, filium Constantini, manifeste tamen relabuntur ad Constantium Magnum filium Constantii, dum subiungunt rebatizatum ab Eusebio Nicomedienſi, juxta Nicomediam in Aquilone villa. Qui vero eis omnibus præluxit onetor apocryphi quod dicit Martyrii, continuatorem Eusebii Hieronymum omnino videtur habuisse præ oculis. Hic enim sic scribit ad ultimum annum Constantini, qui est annus Christi cccxxxvii: Constantini extremo vite sue tempore ab Eusebio Nicomedienſi Episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat... Constantinus... in Achryone villa publica juxta Nicomediam moritur. Sed iste auctor Martyrii, ætate Damasi necdum audiri cæpi, et seculo ut sumum quinto primum exagitati a Luciferianorum discipulis, necdum plane eliminati ab Italia; ex utroque isto Chronici Hieronymiani articulo accepta verba volens in unam sententiam conflare (nec enim dubitabat quin uterque locus de uno eodemque esset, et absurdum videbatur utrumque de Constantino intelligere) intellexit substituitque Constantium pro Constantino, parum curans ad quem annum ea in Chronico legerentur. Nisi dicere malimus, depravationem istam antiquiorem esse; non licet codex noster, anno dcccxxii scriptus, distincte utroque loco nomen Constantium; in eo tamen quo usus est Scaliger scripto sub annum dcccxxvii primo loco scribitur Constantius; et sic ille edidit, et erant forsitan alii codices multo antiquiores in quibus utrobique sic legebatur. Quidquid de hoc sit, Hieronymi verbis, vel ab ipso primum vel jam ante a scolo quopiam in nomen Constantii flectis, usus est auctor, Martyrium S. Felicis componens, et ubi Hieronymus originaliter scripserat Constantium baptismatum scripsit Constantium rebatizatum, Arianorum rebatizandi consuetudinem, suo tempore notam, male transferens ad tempora quibus minime quadrabat.

D
AUCTORE D. E.
nam quod
Constantius
rebatizatus
dicitur,

ex depravata
Hieronymi
lectione hau-
stum est.

E

CAPUT III.

De conversione Constantini Magni ad fidem Christi.

Dum volui a notioribus certioribusque ad minus certa explicataque progredi, coactus fui ordinem temporis, quem alioqui sequi consuevimus, hoc loco invertere, utrimoque tractare, quod alias primum esse debuerat; quia quæstio de loco ostensa in calis Constantino Crucis, si verum fateri voluimus, conjecturaria omnino est. Eusebius rem ipsam distinctissime explicans, de loco tacuit: ipsum juvat loquentem audire libro I de Vita Constantini; ubi post relatam Constantii patris mortem, et filii ejus electionem ab exercitu factam in Britannia anno cccvi die xxv Julii; Primum, inquit cap. 25, Imperii partibus sibi a patre transcriptis prospicere cepit, universas cum summa humanitate perlustrans; Britannicas scilicet, Gallicasque et Germanicas Provincias: sed et barbaros, qui ad Rhenum et Occidentalem oceanum novos motus ausi erant cedere, cunctos suæ dominationi subijcens, ex feris mansuetos reddidit: alios vero reprimere contentus, tamquam feras bestias ab Imperii sui finibus absteruit.... quibus ex animi sententia confectis, interim quidem adversus Britannicas gentes, in intimo Oceani recessu sitas, trajecit: eas vero cum subegisset; ad alias mundi partes oculos convertit....

Patri suffe-
ctus in Britan-
nia, an. 306
F

paulis pro-
vinciis sibi
commissis

21 Tandem vero ad extinguendum tyrannidum, qua Romæ Maxentius grassabatur, sese accingens; cum intellexeret quam male illi cecidisset Galerio Maximiano Imperatori Casariique Severo, cum Deorum multitudine ad pugnam profectis..... solum Deum genitoris sui sibi esse colendum censuit. Hujus ergo

motus con-
tra Maxentium

A opem implorare cepit, orans atque obsecrans ut se ipsi noscendum praeberet, ac praesentibus negotiis adiutricem manum porrigeret. Haec precanti ac suppliciter postulanti Imperatori, admirabile quoddam signum a Deo missum apparuit, quod siquidem ab alio quopiam diceretur, haud facile auditores fidem essent habituri. Verum cum ipse Victor Augustus, nobis qui hanc historiam scribimus, longo post tempore.... id retulerit, et sermonem sacramenti religionis affirmaverit, quis posthac fidem adhibere narrationi licet dubitabit?..... Horis dici meridiana, sole in necasum vergente, Crucis tropaeum in coelo ex luce confectum, soli superpositum, ipsis oculis se vidisse affirmavit, cum huiusmodi inscriptione: HAC VINCE. Eo viso, et seipsum et milites omnes, qui ipsum nescio quo iter facientem sequebantur, qui et spectatores miraculi fuerant, vehementer obstupescit. Interim ipse, ut aiebat, addubitare animo cepit, quidnam hoc spectrum sibi vellet: cogitanti autem, et diu multumque apud se reputanti nox supervenit. Tum vero Christus Dei dormientis apparuit, cum signo illo quod in coelo ostensum fuerat; praecipitque ut militari signo, ad similitudinem ejus quod in caelis vidisset fabricato, tamquam salutari praesidio in praeliis uteretur....

22 Tunc admirabili visione obstupescit, cum nullum alium praeter eum quem viderat Deum sibi colendum esse statuisset, Sacerdotes, arcanæ illius doctrinae mysteriis instructos, ad se accersivit, et quisnam ille Deus esset interrogavit, et quidnam signi illius visio sibi vellet. Illi hunc quidem Deum esse dixerunt, unius ac solius Dei unicum filium: signum vero quod ostensum fuisset, immortalitatis symbolum esse et tropaeum victoriae, quam ille in terris olim versatus de morte retulisset: simul causas illius adventus eam docuerunt, accuratam Incarnationis rationem ei reddentes. At ille hos quidem sermones discendi cupidus auscultabat; ceterum Dei praesentia suis conspectibus exhibitæ admiratione tenebatur. Cumque celestem illam visionem et Sacerdotalium sermonum interpretationem inter se contulisset, confirmatus est animo, harum rerum cognitionem Dei ipsius magisterio sibi tradi pro certo habens. Exinde ipsemet divinorum librorum lectioni vacare instituit: et cum Sacerdotes Dei sibi assessores ascivisset, Deum illum quem viderat omni observantia colendum esse duxit. Post hæc munus spe bona, quam in illo collocaverat, tyrannici furoris incendium restinguere est aggressus....

Et licet Maxentius cuncta in circuitu urbis Romæ ac totius Italiae loca, oppida, regiones innumerabili armatorum multitudine et dispositis ad insidiandum exercitibus undique munisset; in primam, secundam, ac tertiam tyranni aciem invehens Imperator, cunctis primo statim impetu fuis ac fugatis, in interiora Italiae penetravit. Hactenus Eusebius, a capite 24 libri I ad caput 38 in pauciora contractus, ex nox subiungens extremam victoriam, in conspectu Romanæ urbis relictam ad pontem Milvium, die xxiv Septembris anno cccxv.

23 Tres priores victoriae ultimum fuerint relatae: nesciremus, nisi doceret Nazarius in Panegyrico, ad Sogomium, Taurinum, atque Veronam pugnatum fuisse. Sed et ex eodem Nazario scimus, ipso gloriose simul ac periculose expeditionis initio pugnatum Constantino fuisse adversus Bructeros, Chamasos, Cheruscos, Vangiones, Alamannos, Tubantes, qui omnes sigillatim, deinde pariter armati, conspersione federatae societatis exarserant,..... sed iam impetu Constantini fusi, dum collativam vim comparant, compendiosam victoriam contulerunt. Et hoc, Eusebio obscurius dictum vel etiam praeteritum, factum esse etiam post visam Crucem, tanto verosimilius posset

videri, quod Nazarius, licet de Cruce doceat homo ethnicus, praemittit tamen huic victoriae, ut rem versatam In ore omnium Galliarum, exercitus visos, qui se divinitus missos praeferebant.... Flagrabat verendum nescio quid, umbone corusci, et celestium armorum lux terribilis ardebat..... hæc ipsisur semocinatio, hoc inter advenientes ferebatur, Constantinum petimus, Constantino inus auxilio. Caeso nihilominus hanc pugnam cum barbaris fuisse commissam, prius quam Crucilla apparet, aut omnino a Rheno se moveret Constantinus; in ipso tamen belli Italici provincia, postquam Treveris huiem egisset cum exercitu. Siquidem barbariei tantæ, licet semel victæ, fidendum minime ratus Imperator; prius quam Rhenum transiret, cum legionibus in Italiam ducendis, ipsum toto limite dispositis exercitibus munivit, imo et classicis (ut scribit aliter Panegyricus auctor coarctus sed incertus) magis de Imperii quam sua securitate sollicitus: divisiq; in eam rem copias, liberandæ urbi sufficere se cum paucis credit. Cum sui vero exercitus parte vix quarta, contra centum millia armatorum, millia circiter viginti quinque ducens (ut ex Zosimo colligitur)..... tam cito a Rheno ad Alpes pervolvit, ut qui sub ipsis eorum jugis munitissimum moro ac sian tenentes oppidum, Segesium scilicet, ausi fuerunt resistere ac portas claudere, id fecerint non credentes ipsum adesse, propter incredibilem adventus illius celeritatem: Ita auctor ille, nulla cuiusquam pugnae inter Rhenum et Segesium mentione facta.

24 Sane si gentium nomina a Nazario indicata consideres, apparebit cum fere omnem barbariem conspirare, quæ intra Rhenum Albiq; Oceanum Germanicæ et Danubii in quadrum clauditur. Tot autem gentes ut in Alemania, omnium regionum quas confederati incidebant propinquiori Italiae, convenisse dicantur (quod omnino incertum est) aliud non sequeretur, quam in Alemania fuisse pugnatum eo tempore, quod inter hiberna Treverensis fluxit et curam Rheno muniendo impensam: aliud etiam non sequeretur, quam apparuisse Crucem dum munitiones Rhenonas lustrans Imperator, de loco in locum sedulus discurrir, non cum exercitu, sed cum expedita militum praetorianorum cohorte. Tantum enim dicitur quod apparuit illa in admirationem substraxit αὐτῷ τὴν αὐτὴν τὴν στρατιωτικὴν ἀπαι, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ποὶ τοῦ αὐτοῦ συνέπεσε καὶ θεοῦ ἐγένετο θαύματος, traxit, inquam in admirationem ipsum et omnes eos milites, qui eum aliquo iter intendente sequebantur. spectatoresque miraculi erant. Circa Rhenum igitur agenti Constantino oblata Crux fuit, sed loco tam incerto quam ille est longus, quidquid aliis lubeat conjectare in gratiam patriæ. Sacerdotes, autem illi Christiani, quos Eusebius τοῦ Θεοῦ λόγου μύστας appellat, sive illi Episcopi fuerint, sive (quod magis credo) convocati et proximi vicis Presbyteri. non alio loco a Constantino auditi videntur, quam ubi proximam noctem egerat, quem æque vanum sit conjectando quæreret. Illi autem non fecerunt Imperatorem Catechumenum, sicut videtur esse auctor titularum Eusebii libros distinguendum, non ipse Eusebius, diserte scribens in diu post per impositionem monum factum esse Helenopoli ab Episcopis; sed solummodo primam ei dederunt notitiam Incarnationis Dominicæ. Hanc porro notitiam proprio deinde studio ac lectione sic auxilii promeritque, ut Christianæ doctrinæ paulatim evaserit scientissimus quemadmodum demonstrat Oratio illa, quam ab eo compositam Eusebius operi suo subiungit, ad Sanctorum cœtum inscriptam; et alia, quam coram Nicæni Concilii Patribus, pronuntiata exhibet Gelastus Cyzicenus.

25 Sed hæc diu postea. Nam autem salutiferam Christiane ipsius visionem sequente, prius etiam quam Sacerdotes prædicti adessent, surgens diluculo Constantinus, arcanum omne amicis exposuit. Convocatis

sed hoc ante visam Crucem factum dixerim:

ipsam vero conspectam antequam a Rheno moverit,

E

loco incerto,

F et ibidem de fide eorum Imperatorem,

qui jam veritatem Christi nominisque fieri iussit

A tis deinde auri ac gemmarum fabris, medius inter eos sedens, speciem signi eis sermone depinxit, jussitque ut auro ac lapillis similitudinem ejus exprimerent: quod et oos aliquoties videre meminimus, inquit Eusebius, *formam ejus capite 31 sic explicas.* Hasta longior, auro contexta, transversam habet antennam instar crucis. Supra in ipsa haste summitate corona erat adfixa, gemmis et auro contexta: in hac salutaris appellationis signum, duae videlicet litterae nomen Christi primis apicibus designabant, littera P in medio sui decussata; quas quidem litteras

Imperator in galea consuevit. Porro ex gestare posthac etiam antenna, quae oblique est, velum quoddam videlicet purpureum, pretiosis lapidibus inter se junctis et luminis sui fulgore oculos perstringentibus coarctum, multoque intertexto auro inexplicabilem quandam pulchritudinis speciem intuentibus praebens. Atque hoc velum antennae affixum latitudinem longitudinaequalem habuit. Ipsa vero recta hasta, ab infima sui parte in magnam longitudinem producta, in superiori parte sub ipso Crucis signo, ad ipsam veli variis coloribus depicti summitate, auream Deo cari Imperatoris et liberorum ejus imaginem, pectore tenus assurgentem, gestabat. Ita locum hunc ceteris longe accuratior Valesius reddidit, de nomine ipsius signi nihil dixit, quia Eusebius id non expressit. Est quidem forma ejusmodi non ignota etiam Augustae aeo, ut apparet ex nummis ab ejus aetate ejusque ad Constantinum cussis; et inter militario signo quadratum velum ex hasta pendulum representantibus; quae credo vexilla dicta Romanis fuisse, quando alia nunc vox apta apud scriptores nulla occurrit. Constantini autem aetate ceperunt primum Labihara seu Labara dici; de cujus vocis etymo multi multa, ingeniose magis quam solide: recte Cingius, Germanorum ea ut inventum, sic nomen esse: Lap enim sive Lab segmentum panni, bare ferulum, longiturnum, peticum, omnibus ad Rhenum populis dicitur; ut Lab-bare, sili peticum pannum ex se pendulum ferens; et vel ipso nomine intelligatur inter Germanos primo fabricatum illud, quod specie longe augustiori et addito Christi signo fabricari jussit Constantinus; aliaque ad ejus similitudinem expressa cunctis postea exercitiis praeferr: quibus etiam nihil est in ipsis ac posterorum nummis frequentius.

CAPUT IV.

Figmenta jam dictis contraria, et novae quaedam in iis fundatae sententiae.

D edimus ad diem IV Maji ex quatuor MSS. et Monumentis, memorata superius Scripta de inventione Sanctae Crucis; et quae ea sint per omnem modum fabulosa demonstravimus. Quia tamen novae quaedam et a nostra valde diversae sententiae iis inedicatè reperiuntur, tamquam monumentis non prorsus contemnendis; quae post spectat pars hic iterum referenda videtur, itaque confirmandum quod diximus, non esse mirum, si, ut haec adeo brevi potest rem gestam tempore configi et credi potuerunt, sic fingi et credi etiam potuerint quae sunt in Actis S. Silvestri eadem fere aetate scriptis. Illa post Prologum sic inchoantur Anno ducentesimo tricesimo tertio, post passionem Domini Nostri Jesu Christi, regnante venerabili Dei cultore magno viro Constantino, in sexto anno regni ejus, gens multa barbarorum congregata est super Danubium, parati ad bellum contra Romaniam. Nuntiatum est autem Regi Constantino. Tunc congregans et ipse multitudinem exercitus, profectus est obviam; et invenit eos qui vindicaverant Romaniae partes, et erant secus Danubium. Videns autem quia multitudo esset inau-

merabilis, constrictatus est, et timuit usque ad mortem. Ea vero nocte veniens vir splendidissimus suscitavit eum, et dixit: Constantine, noli timere, sed respice sursum in caelum, et vide. Et intendens in caelum vidit signum Crucis Christi, ex lumine claro constitutum, et desuper litteris scriptum titulum, In hoc vince. Viso autem signo hoc, Rex Constantinus fecit similitudinem Crucis, quam viderat in caelo: et surgens impetum fecit contra Barbaros, et fecit antecedere signum Crucis. Et veniens cum suo exercitu super barbaros, cepit cadere eos proxima luce: et timuerunt barbari, et dederunt fugam per ripas Danubii, et mortua est non minima multitudo: et dedit Deus in illa die victoriam Regi Constantino per virtutem sanctae Crucis. Veniens autem Rex Constantinus in suam civitatem, convocavit omnes Sacerdotes omnium deorum vel idolorum: et querebat ab eis cujus vel quid esset hoc signum Crucis, et non poterat dicere ei. Responderunt autem quidam ex ipsis, et dixerunt: Hoc signum celestis Dei est. Audientes autem hoc pauci Christiani, qui erant eodem tempore, venerunt ad Regem, et evangelizaverunt ei mysterium Trinitatis ad adventum Filii Dei, quemadmodum natus est, et crucifixus, et tertia die resurrexit. Mittens autem Rex Constantinus ad Eusebium, Episcopum urbis Romae, fecit eum venire ad se, et catechizavit eum fidem Christianorum et omnia mysteria: et baptizavit eum in nomine Domini nostri Jesu Christi, et confirmatus est in fide Christi. Jussit autem aedificari ubique ecclesias, templa vero idolorum destrui.

27 Sectum Constantini Imperatoris annum incidere in annum vulgaris aere cccxi, jam patet ex dictis. Romanum Eusebium mensibus aliquot prius, anno cccx, obisse, in comperto est. Certum quoque, ante Constantinopolim conditam, nullam fuisse quae ab ea tanquam altera Roma vocaretur Romaniam. In hac, idest in veterem Thraciam seu latius sumpto nomine in Pannoniam Illyricamve, irrapturus trajecto Danubio Sarmatas, fusos fuisse a Constantino anno cccxi, in confesso est: nec videtur dubitari posse, quin haec victoriam tam incele conjunxerit auctor cum apparitione Crucis, quam cum inventione ejusdem Crucis facta anno cccxxvi conjuxit Pontificatum Romani Eusebii, qui fectum vultus ligni indicem Quiriacum Hierosolymis Episcopum ordinavit. Nihilominus Petrus Franciscus Chiffletius noster Vesonitionensis, pro oculis habens quoddam patris suae Ecclesiae scriptum multo recentius, quod ipsemet fatetur juxta superius recusa procedere, in ea quam nuper edidit Dissertatione, de loco, tempore, ceterisque adjunctis Conversionis Magni Constantini, speravit se probaturum mundo, apparitionem Crucis priorem fuisse victoriam Constantini de barbaris a Nascario nominatis, licet eos faciat, non ad Danubium, sed ad Rhenum in agro Brisacensi confluere. Quo autem consilio? Ut persuadeat scilicet, pro Romano Eusebio substituendum Vesonitionensem, a quo per viam instructus de fide Constantinus sit, expeditissimo itinere Brisaco Vesonitionem progressus cum exercitu, atque ad fauces Alpium hoc fere mansionum stationumque ordine; Vesonitione, Urba, Lausanna, Agauno, Augusta praetoria, Cini-sio monte, Segisio.

28 Laudandum est enimvero ornatae patriae studium, sed nescio an ulli moderandum magis quam historicum; nisi enim id fecerit, quanto fuerit eruditior, tanto prior erit ad patrias traditiones qualescunque animosus fidentiusque propugnandas, nec poterit quam ea sint male fundatae agnoscere. Nihil quidem Vesonitionenses tabulae habebant de Eusebio, sed nominatum ejus successorem Illirum, quatenus de fabricanda Vesonitione ecclesia egerit Helena, filii Imperatoris contra Maxentium euntis restigia persequens, interim dum filio offerret spectandum caelitus victoriae pignus. Sed quomodo

eb affixum
haste pannum
quadratum,

Germanica
voce dictum
Labarum.

pridem de
falsitate ad-
natis

Vesonitionen-
sem Euse-
bium pro Ro-
mano sugges-
serunt
Chiffletio,
f'

Predicta fabu-
losae altera-
ta in scriptis
de Inventione
S. Crucis

occasione
successoris
Illirii

AUCTORE D. P.
quicum egisse
dicitur S.
Helena.

A modo sibi persuadere Chiffletius potuit, Constantinium, quem scribat a Rheno ad Alpes adeo cito pervolasse, ut Sequenses credere nequirent ipsamque adesse, iter per Burgundiam instituisse, transcurso quo cavisse poterat Vosagi montes, inultis plaquia centum milliurum Italicorum circuitu; cum longe brevior via nec magis impedita esset per Helvetiam Sabaudiamque, relicto proci ad dextram Vesontione? Quod autem Helenae cum Hilario congressum attinet, oportet ut eum aliquamdiu differat, nisi velit fateri ipsam prius Christianam quam Constantinum fuisse, quod Vesontionense scriptum omnia supponit; sed negat Eusebius fide dignior testis, lib. 3 de Vita Constantini cap. 46, pietatem Imperatoris vel ex eo laudans, quod matrem, cum antea Dei cultrix non esset, tam piam ac religiosam effecit, ut a communi omnium Servatore instituta videretur.

Sed hoc an
291 repudiata
relictique in
Bithynia

29 Acturi de S. Helena cum Latinis xviii Augusti, nihil necesse habemus de natalibus ejus nunc aperiendus disputare; interim tenemus, non Britannam, sed Bithyniam fuisse, ex eoque verosimiliter urbe, quam deinde filius ejus in matris honore restauratum voluit Helenopolim dici. Ibi eam Constantius adhuc privatus, circa annum cclxxiv, imperante Aureliano, uxorem duxit, ut volunt aliqui, certe matrem Constantini fecit; et vel illam vel aliam (siquid habuit magis legitimis nuptiis ductam) dimittere coactus anno cclxxxi, cum Caesar crearetur, duxitque Theodorum Maximiani Herculii filium; ex qua genuit alios qui in historia nominantur liberos, Constantium Juliani Apostatae avum, Anabaltianum, Gallum, et Constantiam Licinii deinde uxorem. Non est igitur credibile quod Constantium Caesarem, alteri uxori jam junctam, in Britanniam biennio post secuta sit Helena, ibidemque ei adhaerit; sed potius, quod in patria sua queta consederit, donec filius suus libera tandem potitus Imperio, post extinctum Maxentium, vel in Italiam accessit matrem, vel ipse transgressus in Asiam secum assumpsit Christianamque effecit. Quin illam deinde cum Crispo filio in Galliam Belgiumque misit, ut Vesontione ac Treveris aliquamdiu ipsa habitaret (quod utriusque urbis scriptores contendunt) iniquum utroque in loco ecclesiarum fundatrix atque dotatrix, nolim ire inficias; satis est si persuasero, alieno nimum tempore referri, quae Vesontione dicitur transisse cum ejus urbis Episcopo Hilario: nec inde quidquam haberi posse, quo vel Vesontione transisse Constantium, vel cum ejus Episcopo ante Hilarium Eusebio egisse probetur.

non nisi post
an. 312 potuit
vidisse Gallias.

C
Zosimi de
Constantini
conversione
mendacia,

30 Quam multa deinde, per Ecclesiam ac Religionem Christianam, pie juxta aliae potenter fecerit edixeritque Imperator, toto reliquo libro primo ac secundo prosecquitur Eusebius Caesariensis: tacet autem quae ad annum cccxv interveniunt tristia circa filium Crispum et uxorem Faustam. Ea gentilis historicus Zosimus lib. 2 sic exaggerat, ut Baronio dederit occasionem stabilendi, quod ex quolibetque Silvestri Actis acciperet de Christianorum persecutione circa idem tempus, cumque secuta lepra atque baptismo Constantini. Ipsa Zosimi verba, licet maledicentiae et calumniae plena, ad Graeci textus fidem exacta, proferantur in medium. Sic ergo habet. Postquam devicto Licinio universum Imperium ad unius Constantini rediit potestatem, non hic amplius insitum a natura malitiam tegere, sed pro imperio agere omnia: nam qui patris sacris eatenus usus fuerat, non honoris, sed utilitatis causa; et vatibus crediderat, expertus eos veraces in omnibus quae sibi feliciter futura praedixerant; ubi Romam venit, omnis arrogantiae plenus, ab ipso domestico lare sumendum sibi impietatis exordium putavit. Itaque Crispum filium, Caesaris (ut ante dixi) ornatum titulo, in suspicionem adductum quasi cum noverca Fausta consuesset, nulla ratione juris naturalis habita, de medio sustulit: cumque mater Constantini Helena tantam

calamitatem agro ferret animo, et intolerabilem ex caede juvenis dolorem perciperet, consolaturus eam Constantinus, in alium malo majori sanavit: nam cum balneum accendi supra modum jussisset, eique Faustam inclusisset, mortuum inde extraxit. Horum ipse sibi conscius, et contemptorum insuper sacramentorum, accessit ad Sacerdotes, postulas piacula criminum. Sed his repudentibus, quod nullus traditus inveniatur expiationis modus, quo tanta crimina possint expurgari; Aegyptius quidam ex Iberia delatus Romam, palatinisque mulieribus factus familiaris, in Constantinum incidit; eique affirmavit, Christianorum fidem expurgativam esse peccati cuiuslibet; quippe cui promissum esset, quod etiam impii cum suscipientes continuo extra omnis culpae reatum ponerentur. Hunc sermonem cum facile suscepisset Constantinus, et patria quidem sacra dimisisset, iis vero se tradidisset quae docebat Aegyptius, principium impietatis fecit, habere divinationem suspectam. Nam quia multa res prosperae per eam sibi fuissent praedictae, eventumque reipsa sortite; verebatur ne aliis quoque, ipsae contra se consuleris, quod futurum erat praedicetur: ideoque converti sese ad abolenda ejusmodi omnia. Appetente autem patrio quodam festo, quo oportebat ire exercitum in Capitolium, ejusmodi ascensum impudenter explodens, et sacram religionem conculsans, incurrit odium Senatus populiue. Non ferens autem omnium in se propemodum jacta coovitia, quarebat urbem Romae aequandam, in qua palatinus sibi constitueret.... Byzantiumque concessit.

quibus fingitur
expiationem a
Gentilibus negatam
petisse a
Christianis,

E

31 His similia ac fere eadem cum saepe audisset eodem quo Zosimus tempore, centum annis post rem gestam, scribens Sozomenus lib. 1 cap. 3, sic respondit. Scio quidem Gentiles vulgo narrare solitos, Constantinum, cum quosdam genere proximos interfecisset, et in necem filii consensusset, poenitentia ductum de expiatione scelerum consuluisse Sopatrum Philosophum, qui tunc temporis Plotinae scholae successorem tenebat; illum autem respondisse, nullam esse ejusmodi scelerum expiationem; qua repulsa contortatum Imperatorem, incidisse in Episcopos, qui poenitentia et lavacro baptismi ipsam ab omni scelere purgatos se esse pollicerentur. His igitur, quoniam ex animi sui sententia responderent, illum delectatum, religionem eorum suspexisse, et cum ipsum Christianum factum esse, tum seditis ut idem faceret impulsus. Verum haec mihi videntur esse conficta ab illis, qui Christianam religionem vituperare student. Etenim Crispus, cujus causa Constantinum lustratione opus habuisse dicunt, anno Imperii patris sui vicesimo mortem obiit; qui dum adhuc superstes esset, utpote secundum Imperii obtinens locum, et Caesaris dignitate decoratus, multas una cum patre leges pro Christianis tulerat, sicut temporum postea singulis legibus subjecta et legislatorum nomina etiamnum testantur. Sopatrum vero primo quidem haud quaquam verosimile est in colloquium venisse cum Constantino, qui tunc temporis in illis duntaxat partibus, quae circa Oceanum ac Rhenum positae sunt, Imperio potiebatur..... Haud quaquam etiam credibile est eum ignorasse, Herculeum Alcmenae filium, post eadem liberorum et post necem Iphiti, quem licet amicum atque hospitem inique interfecerat, Ceteris sacris Arhenis expiatum fuisse. Gentiles igitur hujusmodi scelerum expiationem pollicitesse, ea quae dixi satis evincunt; simile mendacii eos coarquant, qui Sopatrum affirmant contraria pronuntiasse; neque enim ausim dicere ista nescisse Philosophum, qui eruditionis causa apud Gentiles ea aetate nobilissimus habebatur.

Jam ante ex
Gentilibus au-
dita

T
refutavit So-
zomenus,

A 32 Hæc tam rationabilis responsio Sozomeni nemini non satisfecisset, credo, nisi Baronius, suis de Romano Constantini baptismi præjudiciis velticis, invenisset quod tueretur commodum, ex Zosimi calumnia in suas partes tracta provinciam, dum illum ex Iberia Ægyptum advenam, credit fuisse adiectum ex Hispanum Hosium Cordubensem Episcopum, Ægyptium, id est, Magum, Gentilibus creditum, qui suaserit baptismum a Silvestro petere. Ergo Sozomenum primo incredibilis stupiditatis arguit, qui Crispum occisum a patre neget, eo uno argumento, quod Crispus vivens ad vigesimum usque patris Imperii annum perveniret, nullas interea cum eo leges statuens. Ast ego de Crispi cæde nec dubitasse quidem Sozomenum video; sed ex legibus, quas illo tempore pro Christianis cum patre condidit, rectissime argumentum contra Gentiles, mutandæ religionis cum causam Constantino non fuisse qui diu antea Christianus probabatur. Contra Gentiles, inquam, non contra eos qui ab initio quidem Christianum fuisse Constantinum dicerent, aut autem post susceptam fidem denuo ad Gentilium ritum ino et ad Christianos persequendos reversum, illius infelicis facinoris horrore adiectum, ad expectandum baptismum eatenus dilatum: tales enim futuros aliquando non potuit divinare Sozomenus, qui de Romano illo Baptismo nihil audiverat, aut saltem nihil credebatur.

B 33 Miseratur deinde Sozomenum Baronius, Zosimo opponentem, quod non potuerit cum Constantino, tam procul agente, indito Imperii, colloqui Sopater; quasi Zosimus dixerit, tunc Crispum occisum, qui expresse id refert post victum Licinium: et En, inquit, in quos errorum anfractus ipsum ignoratio rerum conjecit et temporum. Sed verbis et pæce Baronii eadem quam ipse petit a Sozomeno, dixerim, quod hoc iusultus aut ineptius quam Sozomenum Zosimo respondentem fingere, qui eodem quo ille tempore, diversa in regione vivens ac scribens, Zosimi fortasse nec nomen audivit unquam; et Sopatrum nominans ignotum Zosimo ea refutat, quæ Gentiles vulgo narrare solitos palam erat, non quæ legerat apud aliquem: nam præter Zosimum, prudentius metum tempora, nemo scitur scripsisse talia de Conversione Constantini, non magis in hoc fide dignus, quam in eo quod mentitur eum ad id usque tempus divinationibus usum. Quomodo autem sic ineptire potuerit Gentilium vulgus, ut Crispi necem confunderit cum initis Constantini, in quibus factum esse Christianum constare illis poterat; non præterit is qui videtur, quomodo etiam Christiani, eodem quo Sozomenus scribebat seculo, ineptire potuerint circa historiam inventæ Crucis et Acta Silvestri.

C 34 Denique inadvertentiæ vel oblivionis accusat Sozomenum Baronius, in eo quod Plotinianæ scholæ magistrum appellans Sopatrum, non cogitaverit, eam scholam ex Platonis disciplina tenuisse, quod divina iustitia in homines vigilante, qui eadem perpetrassent; non aliter a diis veniam consecuturi essent, nisi ipsi eandem quam alii intulissent paterentur; quamobrem si absque tali expiatione animæ a corpore solverentur, eas apud inferos supplicia perpeti, atque iterum detrudi in nova corpora, ut necessario idem subirent quod antea in alios patrant. Sed hæc Sozomeno improprians Baronius, oblitiscitur vel non animadvertit ipse, paucis lineis ante ex Eunapio se scripsisse de Sopatro, quod natura sublimium appetens, animoque magnus et ferox, asperuatus reliqua in turba ætatem agere, magna celeritate ad aulam Imperatoris accurrat, quasi Constantini propositum et impetum doniturs acratione superaturus: certe eo æstimationis potentiaque pervenit, ut Imperator delinquis captusque ab homine, assessorem eum ad dexteram publice haberet: res auditu visque incredibilis. Hunc talem credere potuit Baronius adeo fuisse scrupulosum, ut illud suæ unius scholæ peculiare

dogma non fuerit dissimulaturus, oblata occasione tam capita tamque certa revocandi ad patrias superstitiones Imperatoris? adeo etiam parum politicum ut non viderit, quam facile posset ex sublimi illo favoris gradu deturbari, si duriori responso Principem contristaret, cum proceres amici, invidia disrupti, quida Regia Philosophiam disceret, nihil omittent quod ei per insidias tollendo commodum foret? Item de idolorum Sacerdotibus, quorum meminit Zosimus, multoque majori jure dictum crede; qui absque controversia expiationem desideratam et suis ritibus familiare continuo promississent, si eum fuissent requisiti. Interim valde incongruum videtur, quod is qui tam insignis Crucis in celo Christique per visum apparentis miraculo adductus fuit ad fulem Christianiam; in eadem coemeta factus languidior, vel potius ab eadem apostatus, antecursor talibus fuerit quasi compellendus ad eandem redire. Et hoc fuerat considerandum eruditissimo Baronio, prius quam per Zosimo, in aliis manifeste mendaci, tantopere contenderet contra Sozomenum. Sed hoc pio ejus erga sententiam, Romanæ (ut putabat) Ecclesiæ utilitorem, affectui libenter ignoscimus; tantum vicissim ignoscatur mihi, quod Cardinalis Perroni et omnium fere per Galliam eraditorum virorum receptissimam nunc sententiam, præteritum ejus auctoritati, alias mihi venerandæ.

35 Jam quod exaggeratam adeo Constantini, ab optimis principibus nimium quam deficientis, crudelitatem attinet, quam etiam in Christianos cadere potuisse ac debuisse idem Baronius contendit; quæque occasio nemini alicui dedit, vulgandi mordacissimum hoc Epigramma.

Augusti aurea secla quis requirat?

Sunt hæc gemmeæ, sed Neronianæ.

Fuerit hæc Gentilium petulantia, domesticos luctus Constantino improprianum, quia dolebant sacra sua sub eo aboleri. Christiani vero excusant Imperatorem Christianum, cum Eusebio lib. 1 cap. 11, et dicant, quod insita ei humanitas ac bonitas, et fidei morumque sinceritas, eo ipsum adduxit, ut crederet ficta in speciem pietati hominum illorum, qui vel pro Christianis habebantur, vel sinceram erga ipsius benevolentiam callida mente simulabant. Quibus ille cum semetipso credidisset, interdum fortassis in ea quæ parum decora erant impiegit, maligni demouis invidia hanc velut maculam reliquis ejus laudibus aspergente. Et hæc quidem ille universis de cunctis in quibus Constantinus utcumque culpabilis videbatur, aliquibus de cædibus autem si rationem reddere voluisset in particulari, dixisset forsitan cum ipsomet Baronio, Licinium Junioem, ex sorore Constantii natum, etsi causa vulgo ignoraretur, verecinnititer tamen complicem patri suo fuisse; in Crispi filio, infelitem magis quam reum; in Fausta conjuge, etiam justum Judicem appellandum. Numerosos amicos, quos successore interfectos scribit Eutropius lib. 10, juxta antiquissimam editionem anni 1343, quosque Baronius errante, ut credimus, per imprudens calamo innumeros appellat, plerosque id commeritis crediderim, quod nimis Principis facilitate tandem deprehenderentur fuisse abusi, ob suam exuberantem malitiam, ut loquitur Eusebius, et insatiabilem cupiditatem; qualis procul dubio fuit Sopater ille Philosophus, tandem Ablatio agente interfectus; ulque justa Dei dispensatione, quia Constantinum conatus a vera religione abalienare. Soli ex illis paucissimi forsan, aut etiam nemo, illo anno mortem subiit, quo successus magis Constantinus præfenditur; verum ut dixi successore sublimi de medio sunt, etiam diu post mortem Crispi atque Faustæ, et eum qui præfenditur Romanum baptismum: neque enim tempus Eutropius signat. Et ut plures quam abas tunc fuissent ea ratione occisi; quid hoc ad fidei Christianam spectat, impingendumque Constantino nomen persecutoris, quam-

D AUCTORE D. P.

cum nonnulla injuria Constantini,

E

cujus severiora quædam Acta

poterant et debebant excusari, f

certe nullum habebant conceptionem cum fide

et inadvertentiæ perperam accusatus,

A *din nec unus quidem nominatur, cui ea causa vel pilus capitis tactus fuerit?*

AUCTORE D. F.

36 *Hic scriptis venit in manus neas insigne opus Selectorum ecclesiasticæ historici caput, Parisiis editum a R. P. Natali Alexandro Ordinis Prædicatorum, ubi Dissertatio 22 et 23 tota est de Baptismo et fide semper orthodoxa Constantini, accuratèque refelluntur etiam minutissimæ quæque Baronii instantiæ, et Silvestrinorum Actorum sobolitos evidentius demonstratur; expeditur etiam Anselmus Havelbergensis Episcopus lib. 3 Dialogorum, quos Eugenio III nuncupavit anno MCXLV, primus assertor iterati a Constantino baptismi, tanquam in historia Arianorum peregrinus. Denique ex recentioribus hujus nostræ sententiæ assertoribus allegat Aeneas Silvium in Dialogis, biennio ante Pontificatum susceptum editis, et Cardinalem Cusanum lib. 3 Concordantiæ Catholicæ cap. 2. Equidem non existimo alterutrum hanc questionem ex professo scrutatum: neuter tamen vulgarem opinionem ignorasse potuit, nec potuit eidem contradicere, nisi judicaret, quidquid pro ea allegabatur auctoritatis vel traditionis nullius esse momenti, præ Eusebio, Hieronymo, et Ambrosio, quos contrarium seculum scripsisse.*

B *Poterit hæc omnia Lector, in prædicto opere Selectorum plenius explicata invenire, nec inutiliter cum nostris conferre, si quidem lucem multo accipient et dabunt. Qui porro res toto orbe gestas a Constantino vult cognoscere distinctius præter Eusebium, pægyrum potius quam ordinalem historiam scribere conatum plurimæque dissimulantem; ac præter auctores Græcos et eorum Latinos interpretes, habet Annales Ecclesiasticos, maximo studio collectos a Baronio, quibus suo tempore præcipua materiæ Constantianæ est, æque ac recentioribus aliis ecclesiasticæ antiquitatis studiosis hujus ævi superioris ævi. Tempia in Pætriæ ac Nova Roma (quarum alteram Pontifici Romæ dimisit, alteram sibi ædificavit ipse) Constantiniana liberalitate extructa magnificè Anastasius Bibliothecarius in Vita Silvestri, et Codinus in Originibus Constantinopolitans diligenter enumerant. Ne autem nummarie eruditionis curiosus lector, ex tam feraci italium deliciarum campo, omnino vacuum se dimissum queratur, habet hic duplex Poterigon procoronide subtexere, veluti extremum testamentum Alexandri Wiltherii nostri, sacræ ac profanæ antiquitatis scientissimi viri, unico quidem specimine quod Diptychon Leodiense et Appendix ad illud inscribitur celebrati dom viri; magis vero post mortem celebrandi, si aliquando in lucem prodeant pridem elucubrati San-Maximianenses Annales et Antiquitates Lucilburgenses. Primo Antwerpiz excudendo sub anno MDCLXXI occasionem dederat Constantianus, in frontali imagine ante novam Annalium Trevirensium editionem longe alio quam par erat schemate expressus. Postremum dabunt Annotationes novissimæ Leodii vulgatae anno MDCLXXVII, post quem scribere amplius nihil licuit impediante paralyti.*

Plura de eo
quaerenda
alibi

hic Parerga
duo dantur.

C

PARERON I

Icones Constantini Maximi et D. Helenæ Augustæ, ex eorum nummis ab Alexandro Wilthemio S. J. illustratæ.

Animorum imagines non sunt, inquit C. Plinius Secundus; quæ si essent, præstabilis sane foret eas pingere quon corporum, malleque sapie numero vir bonus nosci, quam conspici. Nunc vice animi, quod de homine potuit, faciem vultumque ars transulit in tabulas, propagatis sic in ævum quam maxime similibus figuris. Sed injuriam nobilissimam invento confestim inulit inscitia mentitis imaginibus, tantum sibi indulgentie licentia, ut in monstratiam convertat pulcherrimum et ad similitudinem Dei factum animal. Addit injuriæ crimen aliud, vestitu cultuque circumpositum, in quo neque personæ, neque loci, neque temporis discrimina.

38 Constantini Maximi veram imaginem, nummi ejus innumeri conservaverant. Poterat vel hinc ducere exemplum imperitus sculptor, qui pro Constantino Maximo Getam nobis alique, aut Scytham, aut ludorum, quos *tormenta* vocant, Equitem, schemate prorsus ridiculo proposuit. Vide enim monstrum imaginis. Vultus barbarus, et (ni fallit obtutus) labra mistacis horrentia. Tobæa in capite Scythica: circum eam, corona radiata, infixis ardere pinnullis. In manu dextra, lancea ludorum, quos dixi, equestrium: in læva, scutum cum vultu Gorgonis: ad latus, acinaces Persicus. Lorica, braccæ, ocreæ, quales in *tormentis*, ex lamina perpetua ferrea. Paludamentum plane ingens, auræ et ventis permissum, ceu in hoc vestitu Romano exultante inscitia. Hicne est Constantinus Maximus, semigetæ, semique *tormentarius* Eques? O fictorem (pictorem enim quis te dicat) o fictorem, inquam, egregium! Quid si Gothum alique ex historia veteri efformandum suscepisset? Quid si Athalaricum, aut Vitigem, aut alique barbaræ illius gentis principem? Quæ tu hic prodigia consarcinares! Athalaricum saltem, si barbarica veste indueres, toto cælo aberrares. Habeo nummum ejus, visendum in paucis, quem præledii specie in tabulam contuli. Quod in aversa parte est muliebri caput cum cristata galea, proficitur se titulus, nisi quod trunca vox TA, explenda est, legendumque INVICTA ROMA: quomodo etiam inscribitur in pecunia Attali et Theodorici. Sed converso nummo Athalaricum intueri. En ut cultu habitoque totus Romanus adstitit! Mater enim Amaloesantha, moribus et disciplina Romanorum eum a pueritia imbuendum curaverat, ut Auctor est Procopius. At tu, Sarmatam, censeo, aut Helvetum, aut nescio quem efficeres. Sed habet tua tibi fragmenta. Constantini Maximi iconicam, id est veram imaginem accipite, quicunque verum amatis; veram, inquam, quia ex nummis ejus. Nummis enim Romani Principum vultus ex vero imponebant. Unde illa peritorum monetæ Romanæ lex, vel inspecta leviter pecunia, ex vultu Cæsaris continuo pronuntiare, cujus sit. Nummos autem Constantini non alios proponam, quia qui cusi Trevis; non quod alibi signatis sit forma dispar, sed quod illi magis ad rem sint.

D

Queritur
auctor de-
pravari
imagines,

E
etiam Con-
stantini: cui
affictum tar-
baricum
schema,

quale nec
Athalarico
Gotho con-
veniret.

Sumendum
istud ex num-
mis erat.
F

Horum porro Constantini nummorum observatio duplex, in facie, in habitu. Illa semper eadem, hic varius. Facies luculenta, maxime jam senioris; nasus aquilinus, barba rasa. Nec aliter fore descriperunt Cedrenus et Nicephorus; *ervice crassa, capill non denso, barba raro, naso paululum incurvo, oculis leoninis*. Habitus, triplex; ordinarius, militaris, et consularis. In primo nummo Constantinus ordinario et quotidiano cultu induitur, caput ambiente lauro. Hac enim est usus prioribus Imperii annis, in posterum (ut tradit Aurelius Victor) *habitu regum gemmis, et caput exornans perpetuo diademata*; et nummus est inter nostros P. CONST. hoc est, percussus Constantinopoli, in quo Constantinus cum diademate. Causam autem *diademati perpetui* adfert Patruus Silvius in laterculo, quem conscripsit Postumiano et Zenone Coss. anno epochæ vulgaris cccclxviii, ediditque anno sequenti, Consule Protogene. Ita enim de Constantino, *Diadema capiti suo, propter refluente de fronte capillos (pro qua re saporis ejusdem cognomine odorata confectio est) quo constringerentur invenit, cujus mos hodie custoditur*. Aversa hujus nummi facies, intra lauri sertum has continet litteras PLUR. NATAL. FEL. quas ego quidem ita legendas censeo: *Plures natales felices, vel felicitæ; formula, note hunc diem (quantum quidem lectu comperi) nunquam audita, eoque digna excuti.*

40 In egregio illo Philocali Kalendario, quod ex bibliotheca avi mei Joannis Brenneri acceptum publico dedit vir doctissimus Ægidius Bucherius, duo notantur Constantini Maximi natales, alter ad xiii Kal. Martias, alter ad vii Kal. Augustas, quorum natalium unum ad nummum nostrum pertinere, facile dictum est; non item, uter duorum. Qua de primo die quaeritur, est is ille quo Constantinum D.

Helena felicissimo partu in lucem edidit. Certum id ex Kalendarii principio, cui hic titulus: *Natotes Caesarum*. Subjiciuntur deinde in menses distributi dies, quibus quisque bonorum Imperatorum natus est: et de Constantino quidem mense Februario ita scriptum: *D. Constantini, xii Kal. Marti*; prorsus eodem die, quo in Kalendario, quod ita habet; xiii Kal. Martias Not. D. Constantini C. M. xxiv hoc est, *Natalis Divi Constantini. Circenses. Mensus viginti quatuor*. Nec modice aberravit a vero, qui ad Constantinum Juniorem, Maximi filium, natalem hunc traxit. Obstat quippe *Divi* appellatio; quam Constantinus Junior mereri non potuit, postquam iudicio Constanti fratri civili bello, in acie ad Aquileiam miserabili cæde occubuit. Ad patrem Constantinum cælo receptum, non historia modo, sed et nummi profitentur. Atque ut hæc deesset ratio, suppetit errori penitus tollendo præclara Fastorum Hydatii et Laterculi Silvii auctoritas. In Fastis ita est, Gallicane et Basso Coss. *His Coss. levati tres Caesares, Crispus, Lucinus, et Constantinus, die Kal. Martias*. Diei numerum in Fastis præteritum, aut hujusmodi immersum, ita representavit Silvius: *iii Kal. Martias. Natalis Constantini*. Hac autem accipiendi non sunt de die natali imperii Constantini Junioris, cum et alterum ejus natalem Silvius adnotaverit, hoc modo, *vi Idus Aug. Natalis Constantini Junioris*. Cum enim hic dies ad ortum ejus Imperii, ut ante dicta demonstrant, pertinere non possit; relinquitur, ut sit natalis vitæ; ac proinde alius a natali Constantini patris *genitivo*: ita enim cum Silvio appellaverim diem, quo nascimur. Si quidem de nato Placidie Valentiniano, hæc notat: *vi Non. Julias, Natalis genitum Domini Valentini*. Atque de eodem die, ita Marcellinus Comes indictione ii Monaxio et Plinta Coss. *Valentinianus Ju-*

*hic autem
est duplex:
vix: xiii
Kal. Mart,*

*I nummus
Constanti-
num exhibet
ordinaria
cultu*

*cum voto
plurium
Natalium.*

F

nior

A *nior apud Ravennam patre Constantio et Placidia matre, v. * Non. Julius natus est.*

AUGUSTORUM
WILHELM.
* LEGE VI.
Imperii,
viii. Kal.
Augusti.

41 Venio ad alterum, in Calendario Philocali notatum, Constantini Maximi natalem, cujus hæc formula, a priore nihilo dispar : viii Kal. Aug. Nat. D. Constantini C. M. xxiv. Est hic Imperii natalis. Eum enim Constantinus Chlorus Constantini pater Eboraci in Britannia moriturus decumberet, heredem imperii atque successorem nominavit Constantinum *Pium*, adniteme imprimis Chiroco, Allemannorum Rege, qui tum erat in stipendiis. Continuo miles Constantinum, reniteme licet, Caesarem levavit. Factum id viii Kal. Aug. Constantio et Galerio vi Coss. anno vulgari ccvi. Ita Constantinus creatus Cæsar, mox ad constituendos Imperii res trajecit in Belgium. Repressi ibi Rheno imminentes barbari : restaurari coepit Augusta Trevirorum. Hic degentem Constantinum adiit ex Italia veniens Maximianus Herculeus, filiamque Faustam dedit conjugem, et cum conjugis titulum Augusti; ex quo die Constantinus, Cæsaris appellatione deposita, Augustus nominari cupit. Tradunt autem Eusebius et Zosimus, anni unius intervallo Constantinum pro Cæsare tantum se gessisse, ambitionem vincente modestia.

B Atque intra hoc temporis spatium (ut hoc primo definiam) cusus est nummus noster, cui Constantinus inscribitur NOB. C. hoc est *Nobilis Cæsar*.

42 At de die (quod maxime queritur) illud quoque extra controversiam est, haud quaquam eudi et in publicum proferri potuisse viii Kal. Augusti, quo die Constantinum Eboraci repugnantem, et subditis equo calcaribus fugere conantem (ut tradit Panegyrista, milites Cæsarem, non tam fecerunt, quam esse cogerunt. Reliquum ergo ut primo annuo die, Natali Imperii a Constantino inito, hoc est, viii Kal. Augustus anni ccvii, promulgatus esse videatur, cum voto plurimum deinceps Natalium felicium. Et si enim non alii, quam quinquennales, decennales, quindeccennales, vicennales, tricennales, et id genus inchoati Imperii dies celebrari solerent (ut historia nummice demonstrant) credibile tamen primum hunc annum Imperii Constantini natalem, singularem quodam populi studio peractum, Circensibus non modo tunc editis, sed etiam in perpetuum decretis, eaque re in Pastorum tabulas atque kalendaria publice relata; atque ut celebritati ejus diei accederet, publicatam Constantini monetam, cum voto plurimum Natalium felicium, unde extet noster ille nummus.

43 Mihi tamen nescio qua sua saliva aliud sapere videtur unius formula, prorsus singularis, neque satis apta Natalium Imperii votis, per quinquennia tantum et decennia instaurari consuetis. Sane si quinquennales, et decennales, ceterosque votivos ejus generis nummos attenderis, nullum facile videris cum vocabulo *Natalium*. Ut mihi prope persuasum sit, inscriptos nummo nostro Natales, vere id esse, quod sonant, hoc est, vite primos anniversarios dies. Est enim illa simplex obviaque interpretatio. Proinde crediderim Constantinum, postquam viii Kal. Augusti in Britannia Cæsar factus est, domito mox ad Rhenum hoste barbaro, inde Treviris apparentem, summa omnium gratulatione in hibernis acceptum, proximoque die xii Kalendarum Martiarum, Natalem ejus, quo editus ab Helena, fervente adhuc aditi Imperii et recentis victoriae letitia, non modo celebratum, sed et in perpetuum decretum cum ludicio Circensium, et votis publice conceptis et pecunie inscriptis, ut felicissimus hic nati Constantini dies, pluries deinde annuis spatiis recurreret; unde in Kalendaria idem ille dies cum ludis Circensibus relatus est, et ex pecunia illa tum signata nummus ille ad nos pervenit, cum formula votorum plurimum *Natalium felicium*, Hæc opinio mea :

aliis, quod libitum fuerit, opinari integrum liberumque esto. Ad ceteros Constantini nummos progredior.

44 Secundi nummi et tertii, militaris est ornatus : non genere, sed forma varius. Non scuto subinde munitur sinistra manus, spiculo dextra : pectus semper loriatum, et galeatum caput : crista galeae imposita, nunc erigitur et spargitur flabelli species, nunc sinuata secundum galeae supremæ flexum vergit in occiput. Memorabile, quod in galea primi nummi et in aversa facie secundi, spectantur nominis Christi monogrammata. Quartus namque Constantinum habet Consulem in Trabea, sceptrum aquiliferum de more præferentem manu, lauro etiamnum ambiente caput, et capillis velut in cincinnos crispatis summam frontem velantibus, arte, ut arbitror, tonsoria, ex crinium raritate atque defluvia, de quo supra. Conspectiatur etiam Princeps maximus toto corpore. Signa militaria ei in utraque manu : paludamentum restrictum, non veli modo turgidum : lorica, genuum tenus promissa. Brachia, modice ultra cubitum; crura, surarum tenus, nuda, cum caligis gemmatis. Principes juvenitulis in Romana republica fuisse, qui in equestri decursione (Troiam appellabant), ducebant agmen. Postea id ambivere munus subinde Cæsares, et pro magno habuere, titulis Imperatoriis inseri *Principum juvenutis* sicut hic Constantinus jam Augustus, sed adolescens, probante id juvenili ejus in nummo vultu.

45 Ita restituito sibi in imagine Constantino, matris quoque imagini scribamus vindicias : nam et pro hac supposuere aliam homines non inducti. Et quamquam jam huic malo providerat Jacobus Chiffletius, vir eruditione clarissimus, propositis trium Helenarum nummis; matris Constantini Maximi, uxorum Crispi et Juliani Cæsarium, non satis tamen id animadvertens a secutis scriptoribus, in quibus Alfordus, Divæ Helenæ Constantini matri suffecta Helena Juliani conjugis. Sed hæc turbas discutit vel soli nummi, probe inspecti. En ergo Theodoræ Augustæ, Constantii Chlori secunde uxoris, pecuniam. Hanc compone parumper cum nummo D. Helenæ, conjugis ejus primæ, quæ Constantinum Maximum edidit. Animadvertis opinor eodem prorsus cultu compositum structumque utriusque caput, modico aurium tenus demisso crinium sinu et cirris in frontem dependentibus; hoc solo discrimine, quod Theodoræ capillum cingit laurus, Helenæ caput ambiente fascia seu diademate; forte quod religiosa mulier laurum dicantam Apollini repudiaverit. Dignissima porro observatio est Crux, quam duo nummi manifeste in aversa parte representant.

46 Contemplare nunc et Helenæ Juliani conjugis monetam. Vides longe aliter compositum capillum; strictum nempe et terse pexum, nullo aurium tenus demisso crinali sinu. Fascia quidem comam transversim coronat, sed præter hæc alia a media fronte subit verticem, unde inclinata in occiput eam cultum efficit, quem cernere est in pecunia Æliæ Flaccillæ et Gallæ Placidie, conjugum Theodosii Magni. Cultu itaque et ornatu capitis illi omnis dimitritur, haud dubia fide, eam esse oportere Helenam Constantini matrem, qui cum Theodora par capitis ornatus : at cui similis cum Flaccilla et Placidia, Helenæ esse Juliani conjugis, quæ posterioribus illis Augustabus tempore vicina est. Discernite itaque, viri docti, et Helenas alteram ab altera separate, imagines earum supposititias invicem permutate.

Nummus
II et III
habent
militarem,

IV
Consularem
representat,

V
Principem
juventutis.

E

Helenæ
maxi-
mæ
num-
mus
disting-
uendus
ab
Helenæ
Ju-
liani
ux.

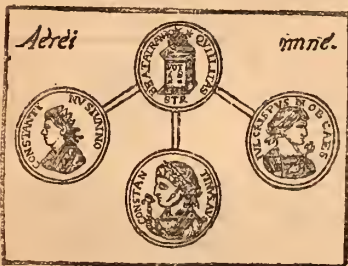
F

ex capitis
ornatu.

PARERAGON II.

Nunmi Consulares Constantini ac filiorum ab eodem Alexandro Willemio S. J. illustrati.

Comparatis Capite quinto Diptychis nostris et nummis aliquot Imperatorum Consularibus, effecisse videor ut invicem sibi lucem non modicam praeberent. Huic augendae alios nunc profero Caesarum Consulares nummos. Quod ergo Trabeas, seu Togas pictas Consulium posteriorum, monni multum abuisse a Toga veteri, id jam a Probi Augusti temporibus invalui: se reperio, et forma quidem longe alia ab ea quae est in Diptychis nostris Anastasii et Astryii. Horum enim Toga ex veteri retinet gemitum sinum: illa absque ullo fere sinu ex humero pendet, ad eam propemodum imaginem, qua sunt, quae nunc in sacra veste appellamus *Pluvialis*. Tales porro Trabeas videre est in nummis quam plurimis. Habemus Probi undecim generum, Diocletiani unum, Maximiani trium generum; et uni quidem horum inscripta Vota ejus decennalia. respondentia Consulibus ipsiusmet et Constantii Chlorig, anni cxcxiv; Galerii unum, Constantini Maximi unum, Crispi et Constantini filiorum ejus singulos; in qua omni pecunia sunt vultus Principum pectore tenus, circumdata humeris *Pluvialis* ad instar magnifica Trabea, et inserto dexterae manui sceptro Consulari aquilifero; unico dempto Constantini Junioris nummo, in quo ipse sine sceptro, sed sola Traben velatus humeros, et corona radiata evinctus caput; ad denotandum forte, quod tum Occidentis imperium sub patre regeret, atque ita et Consul et Caesar, et Rex esset. Proinde et hunc, et omnes quos enumeravi nummos, aio esse Consulares, seu in Consulibus eorum percussos. Adde his nummum Licinii senioris, inter Arschottanos ab Henrico Rubenio exhibitum, similiter trabeat ejus imagine; sed pro sceptro, indita manui sinistra mappa Circensi convoluta. Ex nostris juvat nummos Constantini Maximi filiorumque ejus Crispi et Constantini spectandos proponere, pictos elegantissima manu Alexandri Leclercquii, antiquitatum studiosissimi, amici mei.

48 Vides tribus hisce nummis inscripta Vota Vicennalia; quae fuisse Constantini Maximi, participato filius ejus solennium illorum honore, age nunc ostendatur. Vicennalia Constantinus pater bis egit: primum Nicomediae, dein Romae. Vicennalia Constantini Romanorum meminit Hydatius ad Consulatum ejus vi et Constantii Caesaris filii ejus, anno cccxxvi. *His consulibus occisus est Crispus, et edidit Vicennalia Constantinus Romae;* anno nempe Principatus sui vigesimo; siquidem Constantio patre et Galerio vi Consulibus, anno ccxvi, Eboraci in Britannia, viii Kal. Augustas creatus est Caesar. Hydatio de tempore Vicennalium Constantini Roma-

norum, consentit Chronicon Eusebii; ut mox dicam. Quadrant ergo probe omnia; nempe idem annus et Vicennalium Romanorum, et Consulatus Constantini Maximi, exprimente utrumque uno eodemque nummo, hoc est, inscriptis aere Vicennalibus ejus votis, efformataque ejusdem imagine habitu Consulari. Est itaque plane ille nummus Consularis, cusus Constantino Consule, Vicennalibusque ejus Romanis. Praeter hosce Constantini Maximi Consulares simul et Vicennales nummos, cusus Vicennalibus ejus Romanis, sunt et alii in Bibliotheca nostra Constantiniani nummi, mere Vicennales, et trium quidem generum. Unius generis sunt ii, in quorum facie antica vultus est Constantini galeatus, habitu militari; alterum genus cultu Imperatorio ordinario Constantinum exhibet: utrumque genus in postica facie habet aere impositum orbem, cum titulo *Votum vicennalium*, et circumscriptione *Beate tranquillitatis*. Tertium genus insculptum habet Constantinum, in eodem ordinario Augustali habitu, et circumscriptionem, *Constantinus Maximus Augustus*: at parti aversae intra sertum laureum adnotata vota Vicennalia, et circum in orbem *Dominii nostri Constantini Maximi*. Quos omnes Vicennales nummos, quoniam Constantinum absque Consularibus ornamentis representant, ad Vicennalia ejus Nicomediensis, quo tempore Consul ipse non erat, referri debere puto.

49 Ast, quid de Crispi et Constantini filiorum ejus, quam etiam supra posui, pecunia? An et ipsa Consularis? Est. Non quidem cusa Vicennalibus Constantini Romanis, sed Nicomediensibus. Adstruat dicto fides. De tempore Vicennalium Constantinum Nicomediensium, hactenus perplexae et variae a veteribus traditum. Eusebius, libro 4 de vita Constantini cap. 4, tam in titulo quam ipso capite, tradit Vicennalia Constantini celebrata tempore Nicenae Synodi, hoc est, anno cccxxv. Ad quem etiam annum in ejus Chronico, prout Latine illud edidit D. Hieronymus, ita scriptum: *Vicennalia Constantini Nicomediae acta, et sequenti anno Romae edita*; quae verba Prosper et Cassiodorus Senator arripuerunt; et ille quidem apposuit Consulibus Constantino vii et Constantio, hoc est, anno cccxxvi; hic antea Januario et Justo, sive anno cccxxvii: male uterque et intemptive. Eusebius porro interpretationis indiget. Anna siquidem cccxxv, viii Kal. Augustas, Constantinus annum principatus sui xx exorsus est, cum jam tum Nicenae a xvii Kal. Julius Patres in concilio coivissent. Ac proinde, si annorum tantummodo habetur ratio, subscribendum erit Eusebio: erat enim vere annus ille cccxxv, Imperii Constantini vigesimus exorrens, ac proinde merito (quod idem tradit Eusebius) preces et vota ob illam annum oblata sunt, et quidem in *Urbe*, ut idem loquitur Eusebius, *victoriae cognomine*, hoc est Nicenae; quamquam et de Nicomedia id dici potest. Eusebio accedit auctor chronici Alexandrini, ita scribens de Constantio ad Consulatum Paulini et Juliani, hoc est ad annum saepe dictum cccxxv, *Eodemque tempore Vicennalia celebravit*.

50 Sed questio est, non de votis precibusque, toto orbe terrarum variis locis atque temporibus ob Vicennalia Constantini oblatis; sed de votis solennibus illis quae deinde in Annales publicos et in Fastos aeternae memoriae causa referrentur, quae fuerunt Nicomediensis illa et Romana, de quibus in libris de vita Constantini non agit Eusebius. Reliquum ergo est, ut eorum tempus, praesertim Nicomediensium, aliunde eruanus; non tamen ex Chronico Eusebii Hieronymiano, et multo minus ex Prospero ac Senatore, quos errasse manifestum est; etsi minor est culpa Hieronymiani Chronici, ut quod

D

AUCTORE
WILTEM.

aliqui spectant ad Vicennalia Romae celebrata,

E

nummi filiorum ad Nicomediensis.

Hic an celebrata anno 325,

F

vel potius anno 321,

A
Trahex Consularis forma

ex nummis Consularibus discenda:

B

Ex his quidem Constantius ac filiorum sunt,

C

Votis Vicennalibus inscripta:

AUCTORE
WALTERE
quo filii
Consula-
tum gere-
bant.

A quod propius accessit ad verum annum Vicennalium Constantini Nicomediensis, qui est cccxiv. Rem novam, inquis, et haec a nemine tractata: addo ego, verum tamen. Id enim probat nummi Crispi et Constantini Junioris, in quibus duo illi Caesares habitu cultique Consulium, inscripique aere vota Vicennalia. Cum enim Consularis ille habitus haud dubie efficeret eos nummos pecuniam Consulare, ac proinde Crispo et Constantino Juniore Consulibus signati; fatendum sane, adnotata eidem Consulari poenitiae vota Vicennalia pertinere ad Crispi et Constantini Junioris Consulatum, actaque esse eodem Consulatu, hoc est anno cccxiv. At Vicennalia ipsi sua egere numquam. Quocirca (cum haec Vicennalia eorum non sint, nec esse possint) sequitur utique, ut sint Vicennalia paterna, dante hoc Constantino liberorum suorum Consulatu, ut cohonestaretur pompa et celebritate Vicennalium suorum. Cum Vero Romana Constantini Vicennalia, ut constat ex Hydatis, acta sint ipso Constantino vii et Constantio filio ejus Caesare Consulibus, hoc est anno cccxvi, reliquum est, ut Vicennalia ejusdem Constantini Maximi edita Crispo et Constantino Juniore Consulibus, sint illa Nicomediensia, anni cccxiv, non anni cccxvi; quo consulens fuere, non Crispus et Constantinus Junior, sed Paulinus et Julianus.

Inveniuntur
etiam antiq-
uata vota in
nummis,

31 Sed contra pugnas: Itane, inquis, Vicennalia Constantini Maximi anno cccxiv, id est anno uno ante, quam vigesimum Imperii inchoaret annum? Quid facias, si id cogit nummi, testes irrefragabiles? Quamquam non fuere tam religiosi semper Imperatores, ut inchoati vel exacti Imperii annis vota Quinquennalia, Decennalia, Vicennalia, et cetera deinceps ad perfectum responderent; sed, ut erant vere vota, atque adeo futura magis respiciebant quam praeterita tempora (nemo enim vovet optative praeterita) anteveniebant saepe diem incepti aut expleti Imperii; quin adeo concepiebant interdum eorum vota annorum, quos vivendo ne attingere quidem. Nummes nostros in testimonium producere liceat. Probi, in quo intra sertum laureum haec scriptura: VOTIS X. PROBI AUG. ET XX. cum ipse non modo non vicennium, sed neque decennium egerit in purpura, caesus infra annum imperii septimum. Galerius octavum imperii annum vix attigit, habet tamen nummus ejus inscripta vota decennalia hac memorabili forma VOT. X. F. K. hoc est, *votis decennialibus felix Kartago*. Sic in nummo nostro Maximiani Hervoli legitur SALVIS AVGG. ET CAESS. FEL. KART. seu, *Salvis Augustis et Caesaribus felix Kartago*. Severus, imperatoribus Diocletiano et Maximiano cum Constantio Chloro vix quatuor annorum Caesar, praefert in nummo Decennalia. Magnentius et Decentius fratres vix in tertium annum extendere tyrannidem, et tamen eorum nummi sunt cum votis Quinquennialibus. Julianus Apostata functas Principe tantum octennali, vota nummo argenteo inscripsit Tricenalia, multiplicanda Quadricennialibus. Jovianum Augustum pauci videre menses, et nummus ejus incussa habet vota Quinquennalia. Adeo non semper illa vota suis annis aut solvebantur, aut concepiebantur.

32 Sed resumis arma, iterumque pugnas. Quid ad Crispum et Constantinum Juniores Vicennalia Patris? Cur nummi eorum, Caesarum tantum et novum Augustorum, vota Vicennalia praefertunt, paresque eos faciunt hae in patri, Augusto, Principi vicenniali? Oportune I Ita enim pugnando praebes veritati vincendi materiam. Negas ergo vota Vicennalia Constantini Maximi quidquam pertinere ad ejus filios Crispum et Constantinum Juniores ac proinde rogas cur horum nummis Vicennalia pa-

terna inscribantur. At rationem ego reddidi, dixique, honoris causa id factum, patre cohonestante filiorum Consulatum editione nummarum, qui inscripta habent Vicennalia sua Nicomediensia, celebrata filiorum auctore Consulatu. Verum ratione haud opus, ipsis pro se loquentibus rebus. En aspice hunc Crispi nummum.

Cernis ei clare inscripta vota Vicennalia Domini nostri Constantini Maximi Augusti. Ejusdem formae et figurae numisma Constantini Junioris nobilis Caesaris servat bibliotheca nostra, cui inscripta pariter vota vicennalia Domini nostri Constantini Maximi Augusti. Numismatis imaginem, nisi figuras corripisset aetas, salvis tantum litteris, spectare posses.

33 At, quid tu jam? Pergesne negare, Vicennalia, superioribus nummis Crispi et Constantini Junioris inscripta, esse Vicennalia patris eorum Nicomediensia, nec ad eos pertinere, aut quod ad eos pertineant, ratione evinci postulabis? Haud opinor: sed sicut in hoc Crispi nummo vota Vicennalia Constantini Maximi vides oculis; ita Vicennalia superiorum nummorum esse Constantini Maximi mente intelliges; hoc discrimine, quod illa nummorum, sint Vicennalia Constantini Maximi Nicomediensia, cum Consulens essent Crispus et Constantinus Junior, unde et habitu Consulari in iisdem nummis efformantur: at Vicennalia, quae in hoc nummo Crispi, sint Vicennalia paterna Romana, quibus Consul erat ipse pater Constantinus, quocirca Crispus in hoc nummo caret ornamentis consularibus. Et ne quid hinc materiae desit, moneo, Crispum et Constantinum Juniores, praeterquam quod paternorum Vicennalium honori in nummis participaverunt, ipsos sua quoque decennialia celebrasse, quod haec eorum pecunia demonstrat.

E
post ejus
Consulatam,

qui etiam
ipse decen-
nalia sua
nummis in-
scripsit.

Vestitus in his
nummis et in
precedenti non
exactissime au-
tographa re-
spondet: et lei-
danda, sed est
in illis respon-
dere ad exa-
ctum unquam.

Legis esse inscripta vota Decennialia Caesarum nostrorum, scilicet Crispi et Constantini Junioris. Annus autem decimus inchoatus, a quo Crispus et Constantinus Junior Caesarum titulo condecorati sunt, respondet anno cccxvi, clavo patris Vicennialibus Romanis. Siquidem Consulibus Galliano et Basso, hoc est anno cccxvi, levati fuere Caesares, Crispus, Licinius, et Constantinus, de Kal. Martiarum inquit accuratissimus Hydatis. Itaque Crispus et Junior Constantinus eodem anno celebrare et vicennialia patris Romana, participes honoris paterni, et propria decennialia sua, cusa in ejus rei me-

Romanu vi
cennialia
nummis
Crispi

moriarii

A moriam pecunia proxime superius apposita, in qua spectantur illi Principes absque cultu Consulari, eo quod non ipsi tunc, sed Constantinus pater et Constantius frater eorum, Consulatu emicarent, uti dictum.

54 Summa nunc subducatur, et quod disputatum, pronuntietur per capita. Primo, Nummi, in quibus a Probo usque ad Constantinum Maximum, Principes spectantur cum sceptro aquilifero et trabea, sunt omnes Consulares, signati in eorum Consulatu. Deinde Vicennalia Nicomediensi Constantini Maximi, acta sunt Crispo et Constantino Caesaribus, utroque tertium Consule, anno cccxiv, paulo post devictum ultimum hostium Constantini Licinium, qui hactenus Nicomediam Bithyniae metropolim pro regia habuerat. Et quoniam domito Licinio, qui inter annulos Constantini Principes fuit postremus, pax ubique summa sequebatur, omnisque Imperii Romani tranquillitas; hinc merito nummis illis Consularibus Constantini florumque ejus inscribitur BEATA TRANQUILLITAS: quem titulum hactenus in nullis Augustalibus nummis (vidi autem prope innumerabiles) præterquam in his Consularibus Vicennalium Constantini. Tertio, idem Caesares Crispus et Constantinus, cum patre Augusto Consule, egere Vicennalia Romana paterna, et Decennalia sua, anno cccxvi. Et hanc novam historiae lucem acceptam, si libet, referte imposterum eruditi Diptycho Leodiensi, ex cujus Anastasio, Consularibus omnibus ornamentis exculito, didicimus Consu-

lares illos agnoscere nummos, et hinc tempora Vicennalium Constantini. Præter hos porro Consulares Constantini nummos, alios adhuc æque consulares, beneficio Diptychorum Leodiensium noscere discimus, a paucis aut a nullo forte hæcæus intellectos.

55 Hactenus eruditissimus Withelmus noster: qui, dum hæc prælo apparat, anno MDCXXXI entenus sibi restitutus, ut non videre tantum et intelligere (quod potuit semper) sed etiam respondere aliquid interroganti possit; haud moleste feret, si eum interrogem. Quare Eusebii, Prosperique, et Cassiodori sententiam, de Vicennalibus Nicomediensibus ad annum cccxv referendis, tenere mihi non licebit, dicendo, nummos Constantino et Crispo Cæs. cussos anno cccxiv, æque ac illos de quibus ipse id aserit, vota expressisse præambula Vicennalibus, sequenti anno celebrandos: nam et hoc decere potuit, pios erga optimum parentem filios, a quo fuerant Consules renuntiati, et summo condore animi a pertinacia alienissimis, magnaque ad aliena sensa haud ægre inclinantis facilitate, fortassis etiam hoc mutari passurus, ut Vicennalium Nicomediensium tempus, non moveatur ab eo loco quo ipsum fixit is, qui optime nosse ac meminisse poterat, qui et debebat, Eusebius.

an non etiam anticipata vota?

E

DE S. SECUNDO PRESB. MARTYRE,

ALIISQUE MARTYRIBUS ALEXANDRINIS.

D. P.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Acta Passionis ex S. Athanasio illiusque tempus et circumstantie aliæ.

SUB CONSTANTIO.

Athanasius in Epistola ad Solitarios,

Sanctus Athanasius, cujus Acta ad 11 Maji fuisse de duximus, anno cccxvi coactus cedere Arianorum furori, seque ad deserta eremi loca recipere; ut sanctis solitudinum Egyptianum incolis inter quas latebras identidem mutans utcumque salvatus fuerat, gratiam redderet, eisque in sua et Christi vera fide confirmatis omnes adderet contra hæreticorum violenta consilia, scripsit ad eos prolixum tractatum, de quo in Prologo ad ejus Acta egimus. Hujus tractatus pars solum secunda ut ibi diximus, eaque non integra, habetur sub nomine Epistolæ ad Solitarios, continens historiam persecutionum a Sancto toleratarum; postquam conspiratione eorumdem Arianorum in Conciliabulo Thyro damnatus abductusque fuit sub Magno Constantino, usque ad hanc suam fugam et paulum ultra; adeo ut Martyrium S. Secundi (cujus causa, in Romanum Martyrologium ad hunc diem a Baronio adjuncti, hæc præfati sumus) differri non possit ultra Quadragesimam anni cccxvii, quo scripta epistola est.

describens persecutionem ab Ariano motam

2 Ostendit Sanctus, persecutionem illius temporis immariorem esse quam fuerat sub ethnicis Imperatoribus, quando saltem apud gentiles vicinis et amicos latere Christiani absque maximo receptantium periculo poterant; quod ne nunc quidem orthodoxis liceret, persecutoribus æqualem recepti recipientisque causam aestimantibus. Deinde subjungit: Non est mihi possibile pro merito explicare cuncta quæ faciunt mala; unum dicere possim, quod scribere et enarrare volenti perversitatis istius nefarios actus succurrit cogitare, num forte ejus, de his in Proverbiis, sanguisugæ filia quarta sit hæresis hæc, quæ post tot

injurias tantasque cædes nescit dicere, Sufficit. Adhuc enim sævit et circuit quærens necdum sibi notos; quibus autem nocuit semel, isdem studet iterato nocere. Ecce enim post nocturnam grassationem, post mala inde propagata, post factam Heraclii Duce persecutionem, non intermittunt apud Cæsarem criminationes struere: sciunt enim exaudiendum quidquid impie proposuerint; ideoque petunt ut ultra exilium decernatur aliquid; et qui nolunt suæ impietati consentire donec occidantur, et huc usque eorum nunc processit audacia.

Prov. 30, 15

anno 336,

3 Hoc est quod comminabatur Constantii Epistola, post Athanasium abactum, et laeniam illam circa festum Paschæ perpetrata, de qua et de S. Eutychii Martyrio egimus xxvii Martii, quæ Alexandrinis scripta sic concluditur. Absurdum foret perditissimum Athanasium, regionem commutare ex regione: ejus autem assentatorum atque ministros, homines circumforaneos et quos vel nominare nelas sit, negligi cum turbas movent: quapropter iterum præcipitur iudicibus eos interficere. Fortassis autem, nisi a prioribus delictis mature respiscant, nec simpliciter quidem interibunt ii, quorum dux fuit impurissimus Athanasius. Talibus rescriptis extimulata impietas, quid non auderet contra pios; non tantum Alexandriæ, ubi crudelitatis sanguinarie sedem habebat Georgius; sed et in Ægypto reliqua et vicinis regionibus, ubi similes Georgio ministros habebat hæresis Ariana?

Constantio iubente interfecti fautores Athanasii,

4 Ergo, inquit Athanasius præcitato loco, Secundus ille pessimus Pentapolita eique conjuratus Stephanus,

nus,

A nus, scientes pro excusatione sibi fore heresim, quicumque demum Injuriose fecissent; videntesque sibi non consentire eum qui Barcæ erat Pre-byterum, Secundum item appellatum, et hæretico Episcopo ealenus similem, dissimilem vero sententia et fide, eundem culcibus conterendo interfecerunt. Ille autem eum occideretur, imitabatur Sanctum dicens, Nemo me apud iudices vindicet: habeo vindicem Dominum, propter quem hæc ab istis patior. Ipsi vero neque sic loquentem miserati sunt, neque ullum temporis rationem habuerunt: in ipsa enim Quadragesima interfecerunt hominem. *Unicus hic est character temporis quem possumus respicere, ex eoque colligere, si acta hæc sunt post decreta de interficiendis etiam Athanasii favoribus promulgata, uti videtur Athanasius innuere, ad sequentem potius annum occidit ea spectare quando Pascha celebratum est die XIII Martii, et Quadragesima initium habuit mense Februario.*

¶ Interim in Romano Martyrologio sic hodie legimus. Alexandrie commemoratio Sanctorum Martyrum Secundi Presbyteri et aliorum, quos sacris diebus Pentecostes, sub Constantio Imperatore, Georgius Episcopus Arianus savissime occidi præcepit. *Pentecoste anni cccxvi, de quo hic sermo, in diem xxvi Maji cadebat: neque tamen vel tunc acta res est, sed peracto jam festo: sic enim accurale eum tragœdium describit ipse Athanasius in Apologia de fuga: Hebdómade post sacram Pentecosten, cum jejunasset populus, orationis causa egressus est ad cimiterium, eo quod omnes averesarentur communionem Georgii. Hoc autem intelligens nequissimus ille, extirpat tunc Dux Sebastianum, hominem Machiavellum, qui deinde ipsa Dominica die cum militum militem, arma nudatosque gladios et arcus ac sagittas ferentem, contra populum exiit. Cumque solum paucos invenisset (plerique enim ad horam recesserant) talia fecit, qualia ab ipsis facta sciri convenit.*

¶ Regum siquidem lucentulum accendens, et ante eum Virgines constituens, coegit dicere quod essent fidei Arianae. Ut autem ab iis vinci se vidit, et nihili fieri ignem, nudatas earum facies ita conspexit, ut neque diu postea nisi egre cognoscerentur. Virgo autem quadraginta comprehensus novo modo laceravit. Statim enim virgas ex palmis scindi iubens, quæ adhuc haberant adherentes aculeos, eorum tergora sic exnavit, ut alii quidem a chirurgis stupidi contractandi fuerint propter infixos aculeos, alii cum ferre curatorem non possent, oppeterent mortem. Eum deinde qui comprehensi fuerant, una cum Virgine relegarunt ad magnam Osm. Mortuorum autem corpora nec amicos quidem tradi in principio fecerunt, sed insepulta abijcientes occultabant pro libitu, eo quod sperarent ejusmodi immanitatem posse latere. In quo sane vehementer errabant; consanguineis enim super

mortuos suos, hinc quidem propter confessionis gloriam gaudentibus, inde vero dolentibus propter corpora, evidenter existerat accusatus crudelitatis et impietatis eorum.

7 Hæcenus eo loco Athanasius: eadem deinde in Apologia ad Constantinum summam perstringens, ait, plus quam tria armatorum milia fuisse educta contra inermes, etiam pueros feminasque, et sola ad Deum oratione occupatos; corpora autem interfectorum, ad sepulturam negata, aliquandiu jacuisse canibus objecta; donec clanculum subducerentur a familiaribus, post diutnam miseriam: adeo ut in iis dignoscendis multus esset querentium labor. Denique etiam in Epistola ad Solitarios eadem retractans, manifestum nobis facti prioris loci errorem, ubi una tantum Virgo in exilium cum viris acta dicitur, per seorundem, soli librario verosimiliter imputandam: nam et de pluribus hic loquitur, et quod antea non indicarat, etiam ad ipsas monstrat immanem illam flagellationem pertinuisse: sic enim scribit. Laicos et Virgines, quas prius ante rogum staturant, eiecerunt in exilium, postquam ita eas concidissent peragis virgarum e palmis acceptarum, ut post dies quinque illarum aliquæ moverentur, alie curari diu deberent ab hærentibus intra membra aculeis, et cruciatus morte graviores sustinere.

8 Jam vero, quod ad jejunium attinet ante Syonim ipsa Dominica celebranda; nemo existimet, de eo hic agi, quod solenni quatuor temporum ritu, ipsa Pentecostali hebdomade, usurpatur nunc in Latina Ecclesia. Potius videtur indicari, quod, quemadmodum Romæ singulis sabbatis jejunabatur, uti scribit Socrates lib. 8 cap. 21, ita etiam fieret Alexandria: usu fortassis per ipsummet Athanasium, aliquandiu Romæ commoratum, recens inducto. Nam et in modo congregandi ecclesiæ (quod Sabbato, æque ac prima Sabbati sive Dominica Constantinopoli et alibi fere ubique per Orientem fiebat, Alexandria non item) Romanam ecclesiæ sequebantur Alexandrii, uti scribit Sozomenus lib. 7 cap. 19; in hoc credo, quod post dies Sabbatini jejunium circa vespeream dumtaxat inchoabatur convectus, in quo conventus habitus fuerat; paucis in oratione ibidem persistentibus: quibus partim martyrii corona obligati, partim confessionis laureola, uti ex supradictis apparet. Jejunium autem istud Alexandrinorum in die Sabbati, eo meretur specialius a S. Athanasio notari, quod sentiunt iidem Socrates et Sozomenus eodem in loco testantur, apud Egyptios in multis civitatibus ac pagis Sabbato ad vespeream conveniunt pransi, et sic divinis participant mysteriis, contra aliarum fere omnium regionum consuetudinem.

D
accusorum
corpora in-
sepulta re-
linqui jussit

ad dies
plures,

ceteros in
exilium eje-
cit.
E

Sabbati je-
junium,

Alexandrinis
et Romanis
commune,

F
non item
Egyptiis
plerisque
aliis.

AUCTORE D. P.
narrat S.
Secundi
Martyrium

in quadra-
gesima anni
357,

postquam
anno 356

Dominica
post Pentecosten,

orantes ag-
gressus Dux
eum militi-
bus,

Virgines in
fuerat cedi,

30 dies dire
flagellari,

DE SS. EPISCOPIS CONFESSORIBUS

IN ÆGYPTO, LIBYA ET PENTAPOLI.

D. P.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Eorum exilium ex S. Athanasio : nomina singulorum illustrata.

SC. 037
ST. 010.

Ex edicto
Constantii

julientis or-
thodoxos
Episcopos pel-
li, Arianos
substanti,

idque univer-
sim atque adeo
inevitably
furore,

deportantur
in exilium
etiam senes
et aegroti :

Post S. Secundi Presbyteri et civium ne virginum Alexandrinorum, sub impio Georgio passorum, memoriam, Martyrologio Romano insertam; item facere voluit Cardinalis Baronius mentionem Sanctorum Episcoporum et Presbyterorum, qui ab Arianis exilio relegati, sanctis Confessoribus sociari meruerunt. S. Athanasius in Epistola ad Solitarios post annum cccvi scripta, motam ab Arianis, Constantii potestate et auctoritate ad libitum absentibus, persecutionem profice describens, ipsamque comparans Antichristo; Ecce, inquit, nunc deum Alexandriæ et in Ægypto atque per universam Libyam turbavit Ecclesias, et propulsi edixit, ut pii Catholicique Episcopi egerentur, et omnes illas traderentur Ariane opinionis sequacibus. Ille autem facere Dux exivit: cepit: jamque Episcopi vincti, Presbyteri item ac monachi ferro constricti, et plagis usque ad mortem caesi relegati sunt, omniaque ubique conturbata, et Ægyptus ac Libya universa periclitatur; indignantibus populis propter edictum propositum, quo vident viam Antichristo paratam, et sua sibi eripi atque hæreticis tradi....

2 Est contra Athanasium, et alios quos sigillatim relegantur Episcopos, falsas quasdam occasiones commentari sunt; quo tandem pacto novum hoc inventum excusant, aut quem prætextum habent contra totam Ægyptum, Libyam et Pentapolim? Non enim ceperunt seorsim insidiari singulis, ut causam aliquam, quamvis falsam, contra eos adducere possent: sed subito universos simul sunt adorti; ut ridiculi debeant apparere, si quid fingere voluerint. Ipsorum igitur mentem hic obsecavit malitia, ut simpliciter postularent omnes Episcopos eliminari, nullius excusatione admissa.... Sebastianus verò Dux quaquaversum scriptis Præpositis et militibus Magistratibus : jamque ii qui vere Episcopi erant fugati sunt, pro iisque subducti sunt impie sentientes. Ita relegati fuerunt qui consueverant in Clero, plurimorum annorum Episcopi, jam inde a tempore Alexandri; Ammonius in Oasim superiorem, Muis, Psenosiris, Nilammon, Plenes, Marcus et Athenodorus in Ammoniacam, nullo alio fine, quam ut per desertam loca oberrando conficiantur. Nam neque egrotantium sunt miseri; sed graviter laborantes arripuerunt; adeo ut lecticis quoque portandi essent, et funebria subsequi instrumenta deberent. Quamquam nec hæc fuerunt usui : cum enim unus eorum obiisset, non permisit amicis ipsum cadaver habere sibi.

3 Eundem in finem Dracontium quoque Episcopum relegantur in desertam quæ sunt circa Clyma, Philonem vero in Babylonem, et Adelphiium ad Phinabla Thebaidos; Hieracem vero et Dioscorum Presbyteros in Soian, nec non Ammonium, Agathum, Agathodæmonem, Apollonium, Eulogium, Apollo, Paphnuthum, Gaium, Flavianum, veteres Episcopos. In fugam quoque egerunt Dioscorum, Ammonium, Heraciden et Psain, similiter Episcopos : et alios quidem addiderunt lapidibus eruentis, alios interficere cum vellent, persecuti sunt; plurimos vero spoliaverunt. Hæc ibi : in Apologia autem de

fuga sua, una minimum anna citius et statim post captam Episcoporum persecutionem scripta, ita paucis eadem perstringit Sanctus. Ex Ægypto et Libya egerunt in exilium Ammonium, Muim, Gaium, Philonem, Hermem, Plenum, Psenosirin, Pelmmonem, Agathum, Anagimphum, Marcum, Ammonium, et alterum Marcum, Dracontium, Adelphiium, Athenodorum Episcopos; et Hieracem atque Dioscorum Presbyteros; quos tanta cum acerbitate traxerunt, ut quidam eorum per ipsam viam, alii in exilio oppetierint mortem : plures autem quam triginta Episcopos compulerunt ad fugam.

quibusdam per
riam morien-
tibus.

4 Paula post, suam ad Constantium Apologiam scribens, numerum vexatorum Episcoporum extendit, et eorum qui relegati erant distincte notavit, hisce verbis : Atrox fama de Ægypto et Libya nobis allata est, quod Episcopi circiter non-ginta persecutionem paterentur, ex quibus selecti quidem acti essent in exilium, ex ceteris autem pars acta in fugam, pars dissimulare compulsa. Atqui ex Epistola ad Atrios habemus, quod ii, qui Alexandrino Metropolita subessent in Ægypto et Libya, omnes non-ginta reuenerunt duntaxat : quorum pars circiter dimidia fuerit ad dissimulationem compulsa. Queritur præterea in dicta Apologia Athanasius, quod cum humanitas Imperatoris (ut præsentem enim reverende alloquitur) solum jussit extra urbes et provinciam Episcopos ejici : admirabiles illi, supra mandatum ausi aliquid, ultra tres provincias, in loca deserta, inculta et horribilia egerunt homines senes, et annosos Episcopos : nam qui ex Libya, inquit, erant in magnam Oasim; qui vero ex Thebaide, in Ammoniacam Libyæ deportati sunt. An vero annos qui vel exilium subierunt, vel inierunt fugam, constantiam tenuerunt, et quam sancte mortui singuli sint, quæ definire non possumus; non fuimus ausi, indicote ab Athanasio nomina, et a Baronio in Notis ad Martyrologium expressa, proponere in titulo velut Sanctorum; minus timide processuri in iis, qui in via vel exilio confessionem bonam sua morte signarunt, si ens nominatum Sanctus distinxisset.

et quidem ad
loca deserta.

Cur sigillatim
non adscripti
sunt Sancti?
15

5 Plurique ex hæc nominatis, anno cccxiii adhuc superstites sub Apostata Juliano, ejusque permisso ad suas reversi Sedes, interfuerunt Concilio per S. Athanasium tunc Alexandriæ celebrato, quos tamen non est possibile designare singulos, dum latent nomina omnium præsentium, et paucorum duntaxat nota habentur; eorum scilicet qui ceteris in Provinciis digressis Alexandriæ substituerunt, et cum eo epistola ad Autochenses datæ subscripserunt. In his est Ammonius, Episcopus Pachneumænos et Elearchie pro parte reliqua : altera namque ejus pars Phirgonæ Episcopo suberat, secundæ Ægypto accensa. Ammonii nomen etiam inter eos reperitur, qui anno cccxlviii Sardiciensis Concilii Epistolæ subscripserunt. Ipse autem forsitan idem est, qui simpliciter Ammon dicitur, inter eos qui Athanasio Tyri adstiterunt, pro eoque protestati sunt anno cccxxxv : et sic scriptum nomen in calendario Coptico, quod Romæ apud Maronitas invenitur, bis legere est cum titulo Sancti, scilicet xxxi Augusti et xvi Martii ubique alia distinctionis nota. Tres autem omnino Am-

Ammonii tres,

A multos Episcopos exules nominat epistola ad Solitaria: quorum primus in Oasim relegatus, esset dicendus fuisse ex Libya, juxta Athanasii querelam ad Constantium: alius, duorum fortassis appellatur Ammonianus inter Episcopos Tyri protestantes et inter Sardicensi epistola subscribentes Ammonianus.

6 Gaius ex Paretonio proxime ad Libyam, similiter Concilio Alexandrina Sedi sine restitutus interfuit ei epistola subscripti; eumque oportet admodum senem tunc fuisse, si idem est qui sub hac nomine Tyri adfuit Athanasio et Sardicensem epistolam subsignando operabatur: magis suspicor hæc competere Episcopo Themacis etiam Gaii, qui Synodo Nicenæ adfuit. Muis sive Muins in Thebaide superiori Episcopus, ut constat ex S. Athanasii epistola ad Dracontium, etiam utrobique subscripsit; non item Alexandria: ut inter seniores numerari possit, et ex illo a rannisque immortalis præsumi, sed præsumi tantum: nam, ut dixi, pauci solummodo ex multis qui interfuerunt subscripserunt epistolam. Idem ob similes isdem in occasionibus subscriptiones, præsumatur licet de Apollo, Vicscuro, Heraclide et Psæo, nam nec horum nomina reperiuntur inter Alexandria subscriptos, uti nec nomina Psenosiris, Niammonis, Apollonii, Anagampili: qui tamen omnes confirmare Synodicam Sardicensem præfatam; sub qua utrimque ibidem inveniri nomen Flavii, cum inter veteres Episcopos eum nomen Athanasius, et hoc ex causa ridere possit exilio immortalis.

7 Utrunque Marcum, nusquam antea nominatum, et nunc primum inter exules aut fugitivos positum, habes infra Synodicam Alexandrinam; priorem quidem, ut Zugerorum proxime ad Libyam; alterum, ut Philorum Episcopum, utique in secunda Thebaide. Hermes etiam Alexandria adfuit, si ipse est qui inter Alexandrinos vocatur Hermion, Episcopus Tameos: sed hoc æque incertum est, atque ipsum esse qui Sardicensi subscribitur Hermias. De Agathodemone exule probabiliter conjecteris, inter Alexandrinos numerari, cum titulo Schediæ et Meulæiti, quæ sunt duæ urbes propinquæ sibi, nec longe ab Alexandria. Idem tenendum de Agatho, qui notatur ibidem fuisse Episcopum Phragonis et Elearchiæ, pro parte ea quæ ca ad Ægyptum secundam, uti diximus, pertinet.

8 Dracontius, parvæ Hermetopolis ad primam Ægyptum pertinentis Episcopus, Synodicæ ad Antiochenes subscribitur. Fucrot hic monachorum quorundam Regumemus, eorumque suasu renuntiare volebat electioni de se factæ: sed prohibuit Athanasius, scripta ad eum de re recensanda Episcopatu epistola illa insigni, quæ inter Sancti opera extat, et scripta fuit ante Pascha anni cccxi.

9 Estat similiter ejusdem Sancti Epistola ad Adelphi-um, inter priores exules hic nominatum: quem subscriptio Synodicæ ad Antiochenes indicat fuisse Episcopum Onupheos, Lychnonum dictæ, in eadem

prima Ægypto, qua hæc in ipsum Delta Ægyptum penetrans, Onophilem unicum, totius veluti Ægypti umbilicum, concludit. Hæc epistola insignem continet de Verbi divini Incarnatione doctrinam; et quæ responsoria ad priorem Adelphi, significantis qua ratione causasset Arianos aliquos, arguentes non posse adorari Dei filium, quem constaret habuisse carnem, quin adoretur creatura. Glorificat autem ipso exordio Sanctus Deum, qui Adelphio eam largitus est gratiam, ut rectam habent mentem, nec ignoret insidias diaboli- cas; concludens autem permittit ut eadem epistolam legendam præbent Hieraci Presbytero; quem inter Confessores hic quoque nominari passumus credere. Ipsum vero Adelphi-um, uti nec Eulogium, alibi usquam inter Episcopos nominatum invenimus ob Athanasio.

10 Paphnutium fugitivis hoc loco ascriptum, nihil velat opinari eum esse, qui Alexandria Synodo postea interfuit Episcopus Sæos, ad primam Ægyptum pertinentis intra ipsum Delta; idemque videtur Sardicensi Epistola subscriptionibus addidisse suum nomen. Non tamen confundendus est eum eo qui Tyri adfuit Athanasio, et xi Septembris colitur, insigni jam olim confessione decoratus. Nam hic si etiam præscritum sub Constantia persecutionem sustinisset, majori cum eunio fuisset ab Athanasio commemoratus; uti facit cum libi meminit Potammonis ac Serapammonis, simili sub Diocletiano confessione gloriosorum.

11 Ceterum omnes hactenus memorati nihil habent quod aficere sine, quin bonus fuerit, possit suspectum facere. De sola Philonæ Libyæ Episcopo scrupulum injicit Hieronymus, ne tandem in Luciferianam durtum concesserit; qui cum Luciferi Calaritano et Gregorio Episcopo Hispaniarum laudator in Chronico, quod nunquam se Ariane miscuit pravitate, quæ erat Luciferianarum, cum patientibus communicare nalentium, gloriatur non bona; contra quam postea ipse S. Hieronymus necesse habuit depugnare. Sed scrupulum minuit ipse S. Athanasius; qui (sicut narrat Synesius, Cyrenensis in Libya Episcopus, epist. 67) non dubitavit Siderium, quem ipse Cyrenensis etiam Episcopus Philon, consecravit Episcopum, et quidem non satis canonice electum, ipse solus, facere Metropolitam Ptolomæidis, cum oporteret rectæ fidei scintillam, quæ ibi adhuc parva erat, fovere et amplius succedere: quod non videtur facturus fuisse Sanctus, si Philonem Siderii ordinatorem censuisset a communione sua alienum; et in schismate, quod tunc formatum erat, pertinacem. Ipse quoque Synesius non dubitavit Philonem Beatum appellare; et quavis reverentia faveat quod in imperando atque parendo confidit fuerit quam legum observantior; in reliquis tamen fuisse atq, qualis esse solet discipulus Christi: atqui longus præcipuam notam Christus esse voluit dilectionem ad invicem: non est igitur quod hanc ei omnino negemus adfuisse.

Hieraz Presb.
Eulogius,

Paphnutius,

E

Philon.

F

DE S. MANTIO MARTYRE

A JUDÆIS OCCISO IN LUSITANIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS

Ad genuina ejus Acta a fabulosis secernenda.

CAPUT PRIMUM.

Passio, Translationes et cultus hoc die.

NOT. 15****
APP. TOM. VII
MAJI

D. P.

SECTIO V
ACT VI.Beda conti-
nuaturFlorus Lugdu-
nensis

Genuinum Venerabilis Bedæ Martyrologium, desideratum multis, ignotum omnibus, ex profunda octo seculorum caligine, cui saeculorum jacuerat, prolatur in lucem ante secundum Tomum Martii; ostendimus auctore diligentissimum, ita illud contempsisse, ut quorum descripta invenerat Sanctorum Acta, horum compendiosum elogium ex iisdem Actis inscripsit ipso quo passi erant aut colebantur die: eos autem dies reliquit Sanctorum nominibus vacuos, pro quibus ejusmodi Actorum materia od illius manus nondum venerat. Ita ex totius anni diebus, dies circiter centum ab eo contigit alienius Sancti ac fere Martyris exornari passione; restabant similiter exornandi dies ducenti quinquaginta aut plures, quando opus imperfectum dimisit. Huic studio applicuit sese sanctus ac nominatissimus Florus, Ecclesie Lugdunensis Subdiaconus, authenticorum librorum non mediocri copia et veritate abundans, quem admodum de eo testatur Wandelerbertus, anno DCCCXLII metricum suum kalendarium contereis, ipsiusque Flori opes subsidio præcipue usus. Hæc ergo scriptor, non integro seculo junior quam Beda, et sub Carolo Magno du ante Adonem atque Usuardum florens, cum varia invenisset Sanctorum Acta, Bedæ incoepit; conatus est ipse ex his accipere, unde suppleret hinc inde vacuitatem, in Martyrologio Bedæ relictam, atque ita haud parum accrevit opusculum istud: quod demum prædicti Ado et Usuardus, nihil aliud scientes de altero, conati sunt suo quisque modo complere et absolvere, ita ut dies singuli haberent aliquid quod de Sanctis in ecclesia recitaretur. Quæ Bedæ sunt, ea ex octo MSS. codicibus, discreta ab alienigenis additamentis, dedimus istic inausculato characterè: Supplementum Flori exhibuerunt tria insignia MSS. quorum unum, videlicet Atribatense, solum ea habet quæ Florus conata primo Bedæ adjunxit, Tornacense ac Lætiense etiam ea quæ secundo.

S. Mantianum
a Julais
occisum tra-
dit:

2 Hæc, in præfatione ad prædictum Martyrologium deducta proluxit et certis probatis documentis, fuerant hic summatim regnanda, ut constaret quanta sit vetustas auctoritasque eorum verborum, quæ ex vetustioribus S. Mantii Actis accepta leguntur apud prædictum Florum in Tornacensi ac Lætiensi MSS. et sunt hujusmodi: XII Kal. Junii. In territorio Heburrensi, passio S. Mantii, qui passus est a Judæis, quem ob filii Dei confessionem extensum funium vinculis, plagarum ictibus verberatur: postmodum totum corpus aretissimis vinculis alligaverunt, tantisque corpus vulneribus affecerunt, ut membra vermibus pascerentur: [hiscæ adjungit aut ab ortu solis usque ad occasum exercendi rivis in graviores cultura pænalis numerus adderetur]: sed istis omnibus invictus, Deo spiritum reddidit. Hactenus verba duorum MSS. quæ dum codices alii ex aliis desumuntur, haud peram Vitinio fuerunt ab inertibus libris; nam quæ [] inclusa dedimus in sola Lætiensi invenimus;

Tornacensis scriptor, nullum sanum sensum ex iis elicere volens omittere eadem maluit: nos ea integritati suæ utcumque restitimus, acceptis tandem ipsismet Actis, ex veteri septingentorum circiter annorum codice transcriptis, manu eruditissimi viri et ejusmodi thesauris locupletis, Don Joannis Lucas Cortez anno MDCCXXIV: quibus rarissimæ suæ accedit auctoritas ex ætate Flori ipsis usi.

3 Quicumque post hunc applicuere animum supplendo Bedæ Martyrologio, aut potius rariæ exemplo nova sed integra Martyrologia describere, latiori alii, alii strictiori phrasi; cum S. Mantii Passionem, quam præ oculis habuerat Florus, nusquam reperirent, et totis Galhis Germanisque ignotus alias Sanctus esset; suppetere autem alii illustiores, quorum encomia inscriberent huic XXI diei; omittunt prorsus judicare. Postea non nulli, quæ Usuardi Martyrologium successu temporis auxere Sanctis obunde adductis, etiam ad hunc diem addidere in aliquibus exemplaribus MSS. In Lusitania villa Miliani passio S. Mantii, a Julais peregrini. Ita reperisse se profiteretur Molanus in suis ad Usuardum Additionibus, littera q̄ dicta verba notans, ut siquis etiam haberi ex quo iam ecclesiæ Martyrologio confuse, cum scilicet dicere non poterat, cujus propriæ ecclesiæ esset, ut sunt apud nos antiqua plurima; quæ ad usum alicujus ecclesiæ descripta fuisse constat, licet ignoretur cujus, propterea quod in MSS. id nunquam exprimitur. Interim quisquis illa scripsit, patet non ex Floro descriptisse, qui martyrii locum non nominavit; sed accepisse aliunde, ex ipsis scilicet vetustis Actis, vel etiam ex Martyrologiis, olim in Hispania descriptis et actis.

4 Eboracensis Ecclesia, in cujus districtu res contigit, festum S. Mantii solenne celebrare solebat, et (nisi mutatum recentius circa diem est aliq̄d) etiam nunc celebrat XXI Maji Offitio novem Lectionum; sed quas dolemus inquinatas fabulis, venerandæ antiquitatis inviditis, quod quidem ad Passionis historiam attinet: nam viii lectio et ix fere desumuntur ex immixtis Actorum verbis, continentibus molam inventi elevatque corporis: supra cujus denique marmoræ jam tumulum, propter miraculorum frequentiam, insignis ædificata basilica sit. Addit Thomas de Trugilo, Thesauri concionatorum Tom. 2 Col. 1129, quod in destructione Hispaniæ facta per Saracenos fuit corpus inde translatum: nunc vero reperitur in quadam oppido dicta Villanova, in quodam in mastero Ordinis S. Benedicti, de ejus nomine nuncupato, quod templum frequenter assidue ab omnibus vicinis regionibus. Mariana vero noster lib. 4 de Rebus Hispaniæ cap. 3 verbo Laurentii Padillæ, in Catalogo Sanctorum Hispaniarum anni MDCXXVIII eam eandem tractans, sic Latine reddit: Corpus ex vario errore in Astures, quo tempore Mauri occupant Hispaniam, tandem ad Villanovam S. Mantii constitit, celeberrimo monasterio dicato, a Medina, quæ a Rivo-sicco nomen habet, quatuor passuum:

ex antiquis
Actis,

E

locum nomi-
nant Addi-
ones ad Usuar-
dum.1
celebratur
Eboracensi
9 lect.nunc Villa-
novæ ab or-
bis:

A passuum millibus. *Georgius Cordubus, in suo Hagio-*
 I TOLEI. D. F *logio, ad diem xvi Maji collocat ecclesie dedicationem,*
ex fide hujusmodi tituli ibidem in pilularum una positi.
 In Era mcccxxxiii consecrata est ecclesia S. Mantii
 vi Kal. Junii. Addit autem quod fundator ejus fuerit,
 D. Alfonsus Tellus Menezes, qui uxorem accipiens
 D. Teresiam Sanchez, filiam naturalem D. Sancti
 hoc nomina primi, Regis autem Lusitaniæ secundi,
 ad nobilitandam Villam novam, quam pater suus
 Tellus Telli de Menezes fundaverat, obtinuit a so-

ab anno 1195:

coro Rege fidei item accedendi corporis sancti:
 qui impetrata magnificam ei ecclesiam erexit, et
 consecrari fecit anno mxcv, triennio postquam ip-
 sam Villam novam donavit monasterio Sagumensi,
 ea conditione, ut ibi semper alerentur duodecim
 monachi Presbyteri cum Abbate seu Priore. Istic
 ergo sub altari majori requievit corpus S. Mantii
 usque ad annum mxxv, quando Didacus de Sotto,
 Abbas Regalis monasterii Sagumensis (tanquam
 Patronus Villa-novæ Prioratus a suo monasterio
 pendentes) per Breve Pii Papæ V, licentiam obtin-
 uit illius transferendi in arcem argenteam valde
 speciosam: quam collocavit intra eandem capellam
 ad latus Evangelii, postquam particulas exinde va-
 rias partitus esset per Abbatis vicinas, et sacrum
 caput suo intulisset monasterio; ubi ipsum in die
 festi anniversarii celebri concursu populorum,
 indulgentiæ plenarie illius exciturum, frequen-
 tat.

olim etiam
 in u'troque
 Castella,

B *Est Medina illa, cui vicinam Villam novam dicit*
esse Moriana, Palentinæ diocesis in regno Legio-
niens oppidum, distatque ab urbe Burgensi viginti
milliaribus Hispaniæ, paucioribus ab Asturicensi et
Legionensi. In hanc urbem antiquis Breviariis nihil
reperitur Tammyn de S. Mantio, probat ipsius de iis
silentium: Palentinum allegat, quod non habemus; si
tamen ejusdem cum Burgensi antiquitatis est, vix du-
bitamus, quin similibus fere verbis descriptum habeat
totidem Lectionum Officium, trium scilicet, earumque
brevium, acceptarum ex principio veterum Actorum:
quales Lectiones multe Ecclesie in Gallia Hispanique
ceperunt usurpare, postquam Actorum prolixitatem
inter divina Officia importunum esse judicantes, et jam
pridem solum initium eorum solite recitare, conficere
sibi ceperunt commodioris usus Breviarii; quibus in-
scripserunt, ut ipsa qui dici principio Actorum in mo-
dicis Lectionibus divisa, vel eorum Epitomen ad eum-
dem finem confectam. Ex Castella veteri ad novam
 C *adjuncta que i regna translata aliquando S. Mantii*
cultus fuit. Nam Galesinius, citato in Annotationibus
Cordubensi Breviario, inseruit memoriam S. Mantii
Martyris in Lusitania Martyrologio suo; et consuecta
sibi levitate divinando addidit, sub Maximiano: utque
non ad xxi, sed xxi Maji. Galesinium secutus est Ger-
manici Martyrologii auctor Canisius, uti monemus se-
quenti die in Præmissis. Deinde apud Regnum Svec-
ie Christianum invenimus Breviarium, secundum regu-
lum B. Isidori Mozarabæ dictum, et jussu Francisci
Ximenez Archiepiscopi impressum Toleti anno mxi,
cujus kalendarium ad hunc diem simpliciter inscriptum
erat nomen Mantii Mart. sic ut nulla videntur præscribi
Commemoratio vel Officium totum de communi. Tale
Breviarium habuisse debuit is, qui ad usum Ecclesie
Basilensis prope Helvetiam, jussu Episcopi sui Jacobi
Christophori anno mxxxix, recognovit et undequaque
aucti Martyrologium Fridburgi Brisgoiæ excudendum:
sic enim ibi legitur, Toleti passio S. Mantii Martyris:
quod non de loco Martyris, sed cultus intelligendum
esse, habetur ex jam dictis. Gonsalvus Davila Theatri
Ecclesiastici Tom. 2 pag. 250 recitat consecrationem
altaris, anno mclvii factam a Benedicto Episcopo
Abulensi; ubi cum aliis inclusæ dicuntur Reliquie
Mantii Martyris.

D *Verum iste qualicunque apud Toletanos S. Man-*
ti cultus, nequaquam ipsi diuturnus fuit: non sicuti
ejus nomen abfuit a Kalendaria, quod præfigebatur
Missali Mozarabico, cura ejusdem Archiepiscopi Xi-
menez anteà impressa sub anno m, ita etiam abest
eadem recuso cura Archiepiscopi Silicæ sub anno
mula, nec non ab omnibus cunctis ac recensitis hoc seculo
propriis Officiis Ecclesie Toletanæ. Neque in hoc tan-
tum, sed etiam in Ecclesiis Cordubensi, Burgensi, ipsaque
Palentina antiquatus idem cultus est, ut patet ex Ordine
recitandi Officium divinum, quem pro tota Hispania
singulisque diocesisbus et ordinibus religiosis habemus
ex-usum annis variis hujus seculi; in quo pro Cordu-
bensi et Burgensi Ecclesiæ et dixerit, itemque pro Pa-
lentina, nullum verbum præscribitur de S. Mantio:
adeo ut videntur nihil jam de eo tota Hispania fieri,
præterquam istic ubi est corpus, et in Lusitania. Hac
vero tum denum caput, cum desierunt provincia aliæ:
quam ejus erga se pietatem, post tot secula reversionem,
sanctus Martyr visus est insinquare comprobasse,
quando Theotonius Briganinus, Eborensis Archie-
piscopus, Philippo Hispaniarum Rege secundo et
Portugallie primissimo interponente auctoritate, sanc-
tissimi Martyris brachium accepit, et in templo
maximo Eborensi solenni pompa collocavit. Ita Tu-
magus de Salazar ad diem xv Maji, quo inscribitur
Romana Martyrologio, quia sic ad Marginem libri sui
notaverat Traxillus; licet præcitata Breviaria antiqua
in Annotationibus allegata, diem xxi signent. Georgius
Cardosus in Hagiologio Lusitano Translationem brachii
Eboram, non corporis Bracarum (quod nescio quo
modo obrepit nobis in Aprili inter Præmissis) refer-
ret ad xii Aprilis, cum proxima episcopi fabularum
inferius discutientur; et indicant cum factum esse anno
mxxxix; atque in Notis describit Oden Sapphiam
nostri Emonuensis Pimenta, qua reduci ad suos Mar-
tiri plaudens, inter alia sic canit:

Ossa gemmato religamus auro;
 Ore libamus cineres receptos,
 Pyramis raras tibi quos reservat

Facta per artes.

Quod ad diem xv Maji attinet, crediderim hunc esse
 anniversarium Translationis primariæ ad Villanovam
 canobium, ubi (sicuti præcitato loco ait Cardosus,
 et iterum ad hunc xxi Maji) ante annos non multos,
 eodem vel alio die, facta fuit nova translatio corporis,
 in arcem argenteam, per tralcentes in lateribus crystallas,
 ipsa sacra ossa spectanda venerabundo populo præbui-
 ram, in parte dextra Capelle majoris. Quondam au-
 tem hoc Monasterium fundatum sit, et sacro isto pignore
 nobilitatum, libenter discemus. Interim ex Ordine
 recitandi Officii, sub anno mxcvii Olyssipione excuso,
 animadvertimus, non tantum in Eborensi, sed etiam in
 ei vicina Helvensi ecclesia, receptum S. Mantii cultum
 die xxi continuari.

F *Porro tam ex Actis quam ex inde sumptis Bur-*
gensis Breviarii Lectionibus colligitur, Mantium, in
Judaorum servitute emptum vel alio casu traditum
manicipium, religione Christianum, atque a Dominis
suis Roma traditum in Lusitaniam fuisse. Quamvis
enim Constantinus Imperator anno cccxxxix legem
tulisset Constantinopolim, ut si venerandæ fidei conscia
mancia Judæus mercari non dubitet, omnia
quæ apud eum repeririunt proflus auferantur; nec
interponatur quidquam moræ, quin eorum homi-
num, qui Christiani sunt, possessione careat.
Quamvis etiam eandem legem renovans Honorius anno
ccccvii edixerit, quod Judæus servum Christianum
nec comparare debet, nec largitatis titulo consequi;
ipsam tamen legem eatenus parum rigide observatam
fuisse indicat, quando indulgentiam subiungit, ut quos
rectæ religionis participes constituit in suo censu
nefanda superstitio jam videtur esse sortita, sub
 hac

D sed cultu
 nunc antiqua-
 to,

Eboræ autem
 resumpto

occasione re-
 cepti brachii
 12 Aprilis.

E

prior Transla-
 tio 15 Maji.

F

Fuit Sanctus
 Judæorum
 mancipium.

occisus seculo
5 aut 6et revela-
tur sec. 7ex verosimi-
liari con-
jectura.

A hac lege possideat, ut eos nec invitos nec volentes
comproprie sectæ confundat; ita ut si hæc forma
fuerit violata, sceleris tanti auctores capitali pœna
proscriptione conitante plectantur. *Sed quod Romæ*
in frequentia urbana non fuerat assis impietas pertinax,
id procul ab illis orbis theatro in longinquæ peregrinationis
solitudine facere non exhorruit, ea quæ in Actis
describitur acerbitate. Quod sectus longe etiam fidentius
patrare poterant, si eorum adventus in Lusitaniam
accidit istis temporibus, quibus illam possidentes Sævi, aut
adhuc gentiles erant, quod fuerat ab anno cccviii
usque ad regnum Rectiorum primi Regis Christiani,
anno ccccxliiii creati; aut hæresi Ariani infecti, quam
circa annum lxxxviii seculi jam dicti amplectentes, non
deposuerant, nisi sub Theodemiro, promoti ad regnum
anno dlviii, ut ostensum die x Martii agendo de S.
Mairina Lusitana Virgine nom. 16. Manifestationem
certe corporis non arbitratur factam nisi e Christiana
præstis restituta atque florente; ramque manifesta-
tionem non paucis post annis sequi potuit edificatio ec-
clesiæ.

B 8 Hærioli tamen videtur Tamayus, cum dicit, Ju-
lianum Comitem, templi auctorem, mortua conjuge sua
Julia (quod rursus horolantius more assumitur, cum
nullibi conjux ejus vocetur) factum esse monachum ac
cirande Abbatem monasterii S. Michaelis, qui Concilio
Toletani xi, ara vœxiii, id est anno Christi dcxxxv
celebrati, Synodica scripta, prius inter Abbatibus sua sub-
scriptione firmavit. Quamvis enim jam desisset Suevo-
rum in Lusitania et Gælicia regnum, sub Leovigildo
Gothorum Rege extinctum; perseverabat tamen divisio
provinciarum, nec quisquam eorum qui primatus Braca-
rensis suberat Toletani jam dicto Concilio interfuit.
Quod vero quatio sextote seculo S. Mantii passio-
nem accidisse putemus, potius quam aliquo ex priori-
bus; ideo fit, ut quam fieri proxime potest accedamus
ad tempus, quo existimamus revelationem esse cor-
pus: tum etiam quia tribus primis *Æræ Christianæ*
seculis, quibus in sanguine Christianorum ludebat gen-
tilium tyrannorum inhumanitas, nihil tale legimus usum
a Judæis, communi plurius scelere designatum; utpote
habentibus in quo pascerent oculos animosque, quamvis
suas ipsi manus non cruentarent. Sed nec quarto qui-
dem seculo tale quidpiam adhuc invenimus; quod ipsi
aque ac Christiani tuæ primæ respirarent; eo autem
precedente paulatim opulentiores facti, insolentiores quo-
que adversus Christianos reddebantur, ut ex præcitata
Honorii lege appareat; quæ tantum abest, ut eorum
conspiceretur feritatem, ut denique Heraclius Imperator
et Dagobertus I Francorum Rex necessarium duxe-
runt, eos qui baptizari nolent suis Imperiis peltare,
quemadmodum indicavimus xxv Martii, occasione S.
Richardii ubi isdem Parisius occisi. Sed prius quam
porro pergamus ad refutanda fignenta, conclusioni præ-
missæ contraria, exhibenda sunt ipso antiqua Acta sub
hoc titulo inventa, Passio S. Mantii Martyris, qui
passus est a Judæis die xii Kalendas Junias. Stylus
inflatus simul et rudis pro seculi genio, transcribentium
vitio factus asperior, benigna subinde eguit conjectura,
quam sic adhibuimus, ut multa dimittentes qua vel sup-
plere vel corrigere facile non fuit, optemus plura inve-
niri MSS. ex quorum iater se collatione res succedat
felicitus fundatiusque. Interim observo a recentioribus
semper Mancium scribi Mantio.

CAPUT II.

Acta ex veteri MS. D. Joannis Lucæ Cortez
benigne communicata.

I Inter hos Martyres qui sublimi passione coronati,
perpetuam vitam præsentis morte quæsierunt, Sancti
Mantii religiosa passio digno est honore celebranda.

Maji T. V

Hic namque incola fuit natione Urbis Romæ.... A
præsertim cum Judaicæ perfidie repagulis duri es-
sent, qui Domini putabant religionem non in corde
credentium esse, sed carne; qui cum ad B Spanias
in Provincia Lusitania cum eodem Beatissimo ve-
nissent, in Elborensi territorio, in fundo tui nunc
Miliana d est nomen, in e aggere commeanitium me-
dio constituto; cœpit sacrilega sœvientium obstata-
tionem compelli, ut fidelis famulus Christi, qui pia
mente quotidianum Dei corpus sumebat et sangui-
nem, imperio fallentis zabuli, qui duris eorum pec-
toribus mortifera venena suffunderat Judaicæ super-
stitionis, et confessionis sumeret voluptatem. f Ad
hæc Sanctus Mantius interitis miles g.... arma,
galeam, vel loriam in Crucis collocans signo, con-
fidenti sermone respondit: Falsos Deos h audire
non possum, tustis mendax esse non debeo, sup-
plicia penitus non reuiso, mortem magis quærere per
quam mihi vitæ æternitas conferatur. Si confessio-
nem quæritis, non possum aliud confiteri, nisi Pa-
trem ingenitum, Filium a Patre genitum, Spiritum
vero sanctum processisse ex uno Patre et Filio suo,
unde non tres ut Patres, neque unum solitarium,
et non tres: sed inde vere tres, quia unum sunt; E
et vere unum, quia tres sunt.

IO Hoc audito i valiorum ira zabulus suscepit
servorum suorum corda succendere. Rapiunt ad
supplicium devotus Dei famulus; detractoque omni
corporis indumento, divaricatis membris, extensus
finium vinculis, innumerus plagarum ictibus verbera-
tur; quasi veste k nudari possint membra quæ
jam fides et confessio vestierat; quasi truces....
tisse possit, spiritus ejus promptior creverat in
coronam. Ne parum esset tanta perpassus, diverso
vinculorum genere omne corpus adstringitur, ut non
magis illis solveretur vinculis, collo, manibus, pedi-
busque catenis inter vincula dura currentibus; ita
accepit ferrum pedibus, ut amplius dissiparentur
vincula, cum membra affectu corporeo immania cœperant
ulcera sustinere; adeo ut membra vermibus
pascerentur, quos ad vivem Sancti Job collectos
manu in suis vulneribus recondelat. His illud adji-
citur, ut ab ortu solis usque ad occasum exerecendi
ruris in graviorem culturam l penalis numerus al-
deretur. Ille autem inter hæc omnia, sancti Spir-
itus illuminatione provecus, cum labore suo concipiens
hymnos per dies singulos transigebat; illud adji-
citur, ut sola nocte, quem tenebræ darent, pau-
cium tunc a labore quiescens religio, fugato a se
sonno, salutaribus benedictionibus personaret; dum
inter hæc omnia esset vultu semper hilaris, de corde
securus, corpore sicut debebat affecto, spiritus, qui
in hac confessione durabat, terreno liberatus de ar-
cere, ad martyrium sibi debitum devenisset.

II Hoc ab illis in summo dolore cognoscitur, in
hac confessione beatum Martyrem reversione, ge-
mentes pariter et putantes mortuum vincere, quem
vivum superare nequissent. Trahitur corpus, atque
ita vinculum in vicino publico aggere parca terræ
dispersione co-perit humus, ut non esset illud magis
sepelire, quam prodere. Merito illius actum, quod
diu latere non poterat. Hæc ad Christianos non post
multos annos est devoluta possessio, dumque tam
famosissimum lateret admissum, pater-familias qui-
dam nobilis iter agebat in aggere non longe a via,
qui pro patrimonio suo, extra cogitationum exitio-
rumque pendia, fortunas suas in expensibus videba-
tur. Hic cum ibidem n resedisset, quiescenti ei
Mantius Sanctus occurrit, dormientem pulsat, vigi-
lare præcipit, audire compellit; ita ut significatione
vultus, habitudo corporis, status, actus et vestis
Martyris, insipientibus oculis cereretur: nomen
suum publicat, notari jubet, monet, testatur comple-
3 turum

D
ACTOR D. P.a
A Judæis in
Lusitaniam
ductus,b
c
d esolicetur
ad fidem de-
serendum:f
g
hin caque
constansi
dire gaudi-
latur.

k

vincetur
ca'enis,l
etique et operi
rudiano
immoitur.

f

Difficilem
l'ona habent
apparens

m

n
caput suum
latere jubet.

o

EX MS.
et victoriam
pollicetur.
o

A turum se esse promissa; omnem a passionis suae ordinem prodit, martyrium loquitur, quod ex pristinae superstitionis iniquitate, familia illius viri dissimulatione supprimebat. Negotium illius omne percurrit, praeterita narrat; praesentes cogitationes leticia revelat, futura designat; victoriam, quam nec post longo annorum tractu sperare litigator poterat, intra septem dierum spatia pollicitur; admonet redeuntem corpus suum honoratus sepelire.

12 Surgens ergo non tantum a somno, quantum ex visione gloriosus, omnia in eadem possessione signa perquirat; nomen, aetatem, vultus, membra, passionem, sepulchrum quaerit; designatur vocibus omnium commanentium. O res mira! O fides cognita! Approbantur quae suppressa fuerunt, quasi Martirem Christi humana celare possit invidia. Agit gratias Deo, iter letus aggreditur, congeminat mansiones de victoria jam securus. Nec mora. Palmæ p is in itinere longinquitate constituit fidem, [fidem] promissa comitatur victoria, reditus non tricat, signa recolunt, sepulchrum quaeritur, vincula et corpus Martyris in compedibus invenitur tam integrum, ut crederes nunc sepulchrum: pretioso lapide felicia membra conduntur, quæ dedicati Martyris in crystalli factorum ornabat aspectus: templum non magni operis pro celeritate construitur. Statim divulgatio perquirat, devotus rures pernix fama complet, fit conventus omnium ibi, crescent desideria punitum, et vota invicem promittentium: inter quos multa beneficia, diversis quibusque in locis [divina] largitas concessa, paucis describimus, ne legentibus fastidium faciamus. q Vice alia Julianus, homo nobilissimus, in gravi ad r Comitatum querebatur offensa: interea facit dignam Basilicam: quippe non solum de hac necessitate liberatur, verum etiam eotempore diversa (quod ad ipsius laudem pertinebat) in eo palatio s dignatus est dignitate: comitatus est Martyris voluntatem, quam obtinere promeruit: regressus avide, desideriorum membra disquirat. Ad aliam vero t senem, nomine Juliam, religiose mentis et professionis bona, devoluta possessio est.

et Julia
matrona,
r

13 Disponens ille ingenti opere Basilicam, supra memorata sene in parte operis ambiente, devota mente consentit. Construitur Basilica fidelium p. ... adificiæ per octagulum columnarum admirabili opere disponuntur. Catechumenum x quoque Basilica: superadjungitur: sancti Martyris corpus sub beato altario consecratur. Non illic terrenum formatur aliquid, sed infinite adis longe lateque spatia celsis columinibus educuntur: pretiosa atria columnarum suspenduntur ornantibus, parietes cuncti marmoribus vestiuntur, solum musivo ridenti decoratur, nigrandis y et trabibus tecta texuntur: et oe inlucoram in tam pretiosum altare fabricam quisque crederet, ligna cum ara ipsa metallis auri et argenti in sublimi decorantur. Quanta illic in vasis dona, gemmarum pretiosa monilia in ministeriis, pocula paterarum divina videantur esse collata, scribi inde non expedit, quia nec beneficia possunt numerari: nec numerari. Ne parum esset; circa Basilicam, iuri in latum dispositis torribus instruuntur, ut quisque de longe conspexerit, splendidam iudicet supererexisse civitatem. Disponuntur memora, quæ amono commeatum vias. ... Non solum in possessionibus edificiorum circuitur, sed prope in ipso itinere ministranter invenimur noviter currentes aquæ, largis de fontibus manantes; adeo ut ex Martyris acrio et extra predicationem superampliationis, honore creverit tam famosa possessio. Hac comprehensa parva de plurimis impietatis * bonorum laudibus sermo non tacuit, ne quisque, qui hunc ordinem legerit, facile iudicet plura præterita fuisse quam

dicta. Hæc sunt Sanctorum digna commercia, quod D zahulus vincitur, et Omnipotens collaudatur; Dominus noster Jesus Christus, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

ANNOTATA.

a Existimo deesse aliquid. Interim hic desinit prima lectio Burgensis Breviarii, et sequuntur alie duæ, quarum finem distinximus **

b Breviarium Hispanias: sed usitata mediæ ævi aphærisis est in MS.

c Ferrarius in Lexico geographico ejusque locupletator Baudrandus. Elboram distinguunt ab Eborā, quasi illa fuerit urbs olim Episcopalis ad Tagum in Castella, hodie nuncupata Talavera la Reina, ad fluvium Tagum, decem leucis infra Toletum notata in tabulis: sed ex hac tam antiqua legenda erroris convincuntur.

d Didacus de Rosario appellat ex Eborensi Breviario Castra-Malliana, quod forte verum ex antiquitate Romana nomen est.

e Breniarium Itinere. Romanis autem via publica nominabatur Agger, ut in Actis S. Servatii 13 Maji ex Gregorio Taronensi num. 11, ubi ille ad Aggerem publicum sepultus dicitur.

f Hic desinit tres Breviarii lectiones.

g Deest aliquid, quod legi in MS. non potuit, sicut etiam in mox sequ. §.

h Falsos Deos cœdendos Judæi non asserabant, sed Auctor eo modo loquitur, quem passim legebat in Actis Martyrum a tyrannis Gentilibus cruciaturum.

i Hinc sumpta occasio fingendi Validium Præsidem.

k MS. Vestis nudari possit membra.

l Mattem legere, ut exercendi ruris in graviorem cruciaturam ponale munus adderetur.

m Ex sequentibus apparet, homini huic item fuisse pro jure suo tucendo: et sic in Breviario Eborensi, dicitur, homo ille quadam diuturna detentus.

n MS. Recessisset.

o Ibid. Possessionis.

p MS. Palmenis in itinere longinquitate constituens fidem promissa comitatur, victoria obtinetur.

q Verosimile est nonnulla hic subijuncta miracula, quæ libraribus prætermisit.

r Comitatus in illius a vi scripti idem est quod Curia regia. Jaerim Breviarii Eborensis compiler hinc sumptis occasione inducendi Comitem Julianum, intelligens fortassis eum, qui filie suæ illatum a Rege Ruderico stuprum est ultus initio seculi 8, inductus in Hispaniam Mauris.

s In MS. additur, plenarium.

t Senex hic videtur poni pro Domina, Hispanis Segnora: in Breviario Eborensi, Religiosa Matrona. Tamayo prædicti Juliani conjux.

v Deleo reperta in MS. hæc verba, Juguntur beati fontis; interim eorum sensum hunc suggerit Breviarium Eborens, Basilicam construxerunt. cum xysto, quod largo fonte subterraneis canalibus deducto, rigabatur.

x MS. Caticumimbum. subter adjungitur: sed ad Catechumenium (quod media ætas Caticumimbum scripsit) ascendi, non descendi debuisse, ipsoque nomine significari porticus ecclesiæ superiores, more sua erudite ostendit Cangius in Glossario.

y MS. Cratibus. z Ibid. Mirari.

* Ibid. Impatiens bonarum.

A

CAPUT III.

Rejiciuntur fabulæ, S. Mantio affectæ posterioribus seculis.

Vidisti, lector, antiqua Acta; nunc etiam vide fabulas quas imperiti vulgi loquacitas, et posterorum nimia credulitas illis admisit. Apparent ex primum vulgaris lingua in *Legendis per Hispaniam impressis*, quarum una apud nos est, post alias plures excusa *Hispani* per Joannem Cromberger anno MDXXXII et hanc quinquennio post Laurentius Pudilla inseruit Catalogo Sanctorum Hispaniæ. Apparent deinde etiam Latine in *Breviario Eboresi* anni MDXLVIII, cum augmento fabulastatis non minime, distributæ in *Lectiones*, quas postea in linguam Lusitanam vertit Fr. Didacus de Rosario inseruitque historiis ut vitis Sanctorum, excusis anno MDLXXXV. *Lectionum* istarum, quæ novem sunt, hæc est exordium: Inter Christi Martyres, qui sanguine laute reati perpetuas coronas meruerunt, Beatissimi Mantii felix passio tanto ampliori honore nostræ urbi celebranda est, quanto peculiaris predicatam suspectamque Christi Jesu fidem, ex ipso statim nascentis Ecclesiæ exordio, illi debemus. Dicitur deinde, verbis aliquanto proluxioribus, sed sensu iisdem, quod Mantius Romanus, cum Romanis in Judæa agens, cum Hælarum turba intranti Domino in Jerusalem obviam, ejusque discipulus factus cum ceteris in cœna recubuit, atque Apostolorum pedes lavanti ministravit, et vivum a mortuis conspexit, tum Spiritu sancto inflammatus, perrexit ad ulterioris Hispaniæ fines; cumque Eboram devenisset, et fidem prædicans, multosque convertens, ac sacramenta intra urbem extraque ministrans, in gentiliū oculos odiumque incurrisset, adductus fuit ad Præsidentem Validum; eaque et alia plura passus, quia Deos noluit adorare, quæ Florus ipsum dicit sustinuisse a Judæis. Solum ubi in *Actis* dicitur exercendi ruris graviiori cultura pressus, ibi legitur, in latuissimis saxis cæmentisque cæclendis in opus publicum a mane usque ad noctem fatigari solitus; denique inter tormenta expirasse, et in sterquilino jacuisse inhumatus, donec mutata loci facie in oblivionem veniret sic alijebat corpus.

13 Vide ut occasione Judæorum, in veris S. Mantii *Actis* commemoratorum, infelix hæc machina assurrexit; quæ Roma Hierosolymis, atque inde Eboram adduceretur Mantius; et quidem ex ipso discipulorum Christi collegio; non jam homo laicus, cujus magna laus esset posthobito impiorum Dominorum respectu Sacramenta frequentare Christiano more, in regione jam pridem illis ossueta; sed ipsorum minister Sacramentorum, adeoque Sacerdos, fidei prædicandæ causa profectus ad gentes, quæ nihil de ea ante hæc inaudierant. Consequens porro erat, ut talis tantusque Apostolus fingeretur sub aliquo Romano Præsidente ac passus, coram Tribunali, in publico Eboresi foro, quæ passim de variis Martyribus leguntur: fabricatum est etiam Præsidii illi, qui tam valde Christianos torquebat, congruum nomen: eodemque opera factum est, ut Lusitaniam crederetur inter primos, non tantum suscepisse Christi fidem, sed eandem Martyriali sanguine subsignolam vidisse. Huic porro tam ruinoso et nulli verosimili auctoritate nixto fundamento, invidantes quidam, sibi alisque persuaserunt, S. Mantium fuisse primum Episcopum Eboresensem: asserendi quidem fiducia tam magna, ac si testatissimum loquerentur veritatem; veri autem dissimilitudine tam evidenti, si quis advertere voluerit animum, ut quæ non ita pridem dici credide caperunt de S. Petra, Rotensi Martyre, tumquam primo Episcopo Brocarensi (qui forte nec Episcopus quidem magis fuit quam Mantius) sub Nabuchodonosore in Hispanicum

castrum relegato, ibidemque ad vitam per S. Jacobum D. Apostolum suscitato, quæque ad XXVI Aprilis explosa a nobis sunt; non magis absorta videri possint, quam ista de S. Mantio Martyre.

16 Non ita absurdum, imo et quod de S. Hærnherio, Hæsalæ a Judæis occiso XIX Aprilis narravimus quodamtenus simile, est apud Tamogynum; ubi dicit, quod prope forum Eboresense est pila quedam parva, inclusæ cellula, positæ circum cratribus foreis et lampadæ appensa, quæ mortales religiose ac pie venerantur, quod ei pile alligatus fuerit Christi Martyr cum flagellis caderetur. *Procreo* tamen ne hæc persuasio ortum habuerit ex ea fictione, quæ de Martirii loco et modo ut diximus, recentius obtrusa est credulo vulgo, jam pridem obliu veræ causæ, quæ longe forsitan alia talem missæ pile venerationem induxit, cum S. Mantio commune nihil habens. Nihil melius fulgidum videtur, quod opinatur Trugillus; scilicet in lupo Sancti honorem, plurimas tota Hispania feminas appellari Mentias. Nec enim a Mantio dicitur Mentia, sed usitata plerarumque gentium in nominibus propriis aphæresi prioris syllabæ, idem est quod integre diceretur ac scriberetur Clementia: quomodo ipsum Mantii nomen (si vere Romanæ aut originis aut linguae Sanctus fuit) usurpatum esse pro Amantio libenter crediderim: nam hoc nomine plures etiam Sancti in Italia dicti inveniuntur, ac nominatim S. Amantius ecclesiæ Tifernatis Presbyter, et XXVI Septembris recolendus; et mense Aprilis die VII, S. Amantius Comensis Episcopus, qui ambo seculo V floruerunt; ut tacem varios prioris locis Martyres, et Gallicanos ejusdem nominis Sanctos, in nostra opere commemoratos.

17 Quia autem fabulæ, similiter ac devolutæ per nives pile, crescent identidem, forma tamen non semper eadem; ideo qui toti antiquitati solus fuerat notus ut Martyr, et hoc solo titulo colendus olim proponebatur, cepit Episcopus dici et credi, æque ac plerique alii ex primis Christi et Apostolorum discipulis. Quis enim dubitaret, cum de Sacramentis ab eo administratis meminissent Breviarii Lectiones? Ergo etiam Mariana noster persuaderi potuit, ut cap. 5 libri 4, agens de Christianis sub Trajano interceptis, ita scriberet: In his fuit Mantius, Ebores in Lusitania primus Episcopus, in Emilia quidem natus, ut nonnulli perhibent, atque unus ex septuaginta Christi discipulis. Habemus nos varios horum Christi discipulorum Catalogos; sed nusquam Mantii nomen, aut aliud ipsi vicinum invenimus. Romanum cum diceret Eboresense Breviarium; quid causæ fuerit, ut de Emilia natum dicerent ii, quos Mariana secutus est, non divinamus.

18 Pseudodectrini Chronici et similium quisquiliarum sub nomine Juliani fabricator, grandius adhuc aliquid producturus in medium, gemino nomine Memnium Mantium commentus est, Gallis Hispanique communem Sanctum; qui tamen apud hos constanter Mantius, apud istos vocetur Memminus, et pro utrisque ordinatus Episcopus ab Apostolis, primum Cathalaunicum in Gallia fundavit Ecclesiam, atque transgressus in Hispaniam Ebores prædicaverit unde obierit. Quod cum etiam adeo placuit Lusitanis, ut ne soli Eboresenses hoc primo Episcopo gloriarentur, eundem contendere etiam primum locum in Olisiponensi cathedra dandum. Imo Rodericus de Acuña conatur probare, etiam antequam S. Jacobus Apostolus veniret in Hispaniam, Lusitanos suos fuisse a Mantio fidei Christianæ rudimentis imbutos, statim a martyria S. Stephani. Contra hunc acriter Tamogynus insurgit, contradictionis etiam arguens Juliani Petri Chronicon, in quo dicitur Sanctus a S. Clemente ad fidem prædicandam missus, primo cum Hispanis, deinde Cathalaunis annuississe. Sed nihil novum est fabulas fabulis adcreverat; easdem vero hoc loco confuturare operosius superfluum et importunum foret, cum ut fieri debeat proprio die S. Memnii, Episcopi Cathalaunensis

in foro ad columnam cæsum,

a qua passim nominantur Mentia;

unum ex 70 Discip.

in Emilia natum,

17

et eandem qui Gallis est S. Memminus Ep. Catalaun.

Fabulæ Breviarii Eboresi insertæ

faciunt Christi discipulum,

sub Præsidente Validio martyrizatum

addunt alii fuisse Episcopum Ebor

A. *lithernalis, in suo Sede mortui oc sepulti Augusti mensis die v; ubi etiam agendum de tempore missionis ejus, verosimiliter ad seculum Christi in referenda, ut de pluribus Galliarum Apostolis jam saepe dictum.*

19. *Finieram, plenus nausen atque fastidio, ex tot ineptiarum crudelitate collecto, cum ex Italia nuntiatur, Casenates laborare, ut S. Mantium civem suum fuisse probarent, eique ut tali cultum in suis ecclesiis proprium impetrent. Hoc autem tanto magis novum et inexpectatum accidit, quod pridem in monumentis nostris esset Casenae Chronologia, a Fr. Bernardino Manzoni de Casenae summo collecta studio, et anno MDCXLIII vulgata; Titulus autem secundus primae partis, Sanctorum ac Beatorum civitatis Casenae recensio est; secundas, Enumeratio civium Casenatum, ad Pontificias infusas aliasque ecclesiasticas dignitates assumptorum. Hic ergo auctor, cum in sua patriae laudem congerat quidquid etiam populari incertoque traditione in utroque genere circumfertur, si, quod nunc praetenditur, antiquissimas fuisse ejus Sancti veluti gentilis inter Casenates cultus, idemque Episcopus Eborensis habitus, non omisit eum sub utroque titulo collocare. Aitunt quoque hanc suam opinionem confirmari ex Pisano Chronico.*

Fario sub hoc nomine Ughellus edidit Tomo 3 Italiz D sacra; alia autem Pisana Chronica alibi edita extare non puto. In nullis Mantii nomen occurrit. Quod illuc trohi possit est insula quardam laemio, ex quodam Romano MS. propter historiam quam percurrit universalitatem Ponthoon dicto, et sub Clemente IV circa annum MCLXVI inter secretaria Pontificis libros reperto, quae continet narrationem multis locis apocrypham, de adventu S. Petri Antiochia Pisos ac deinde Romam, comitantibus discipulis Marte, Apollinare, Martiale, et B. Dionysio aliisque compluribus. An hic pro Marte, omnibus ignoto qui forte irrepsit loco Marti, Casenates conjectent legendum Mantium, ignoramus; nec porro aliud invenimus quod facere dictae eorum praetensionis possit. Fortassis, quia nomina quarundam ejus urbis famulorum obliquam cum nomine hujus Sancti habent affinitatem, excogitata est haec strophæ, plaudentibus Manzoniis, Manziniis, Mancinis et Mancellis; sed recentissima illa est inventio, utpote ignota Fr. Bernardino, qui ipse quoque ex Manzoniis erat. Hic autem visis, speramus mutanda consilia, et certis moxque Ecclesiae suae Sonetis contentos fore Casenates.

E

DE S. ORTARIO ABBATE

LANDELLIS IN NORMANNIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Acta ex Officio proprio, cultus, aetas vitae, distinctio a S. Gualterio Pontisarensi.

ANTR SEC VI

Sepultus in capella propria,

L andellensis Parochia in Constantiensi extremæ Normanniae diocesi, haud procul a Viria flumine, Patrum agnosci S. Ortarium: quem in loci Abbatem fuisse habet traditio incolarum. Non est ibi nunc quidem monasterium ullum, sed nec fuisse aliquando superstitibus reliquiis ostendi potest: solam in cimiterio ipsius ecclesiae ac circumcirca inveniuntur grandiores lapides complures variorum formarum, qui a majori aliqua nobile residui, suspicionem faciunt Landellensem Dominum, Abbatem S. Severi locum a distantis fundatorem, ad avum illam fabricam averisse matrem, quæ Landellis statat aut jacebat olim. De S. Ortario quod ibidem sepultus fuerit clarus demonstrat: cum in Constantiensis diocesis libro matriculari, circa annum MCLII scripto, dum de praedicta parochia sermo est, ita legatur: In dicta parochia sunt duae capellae, juxta ecclesiam sitae (ita scilicet ut una ad dextram sit, altera ad sinistram latus, ab ea tamen separatae et ad cimiterii oram extremam) quarum una est de Beata Virgine. Ibidem est alia capella, in qua corpus B. Horticarii jacet: et conjuncte sunt dictae capellae ecclesiae, id est ab eadem a quo ecclesiae Presbytero administrantur: ita nos docuit epistola quaedam D. Michaelis Jovenne, ibidem Curati, et R. P. Petrus Champion Societatis nostrae, qui post illam scriptam locum ipse adiit, et omnia ita se habere coram notavit.

2 Porro non istis tantum: sed in quam pluribus aliis Normanniae ecclesiis celebrissimus est hujus S. Ortarii cultus, idque ad hunc XXI Maji, vel etiam solennius in Pentecostalibus festis, cum magno peregrinorum adveniente confluxu: nominatim in rico Estaveaux dicto, haud longe ab urbe Cadomensi trans Ornam fluvium. Accidit autem ut sub annum MDCXXXV Plessiacensis canonici Supprior, ante annos viginti in eam curam intatus, ut cognosceret quis qualisve esset Sanctus Ortarius, ad vicum praedictum mitteretur, habiturus de eodem Sancto sermonem. Cui parando ne materia cē-

foret, oblatam eidem est vetus ipsius Sancti Officium, non ita pridem descriptum ex antiqua membrana, cujusdam parochialis ecclesiae, sesqui leuca a Norwargo distantis, a quodam ipsius Plessiacensis canonici Subdiacono; quem Parisiis redeuntem, et multos peregrinos S. Ortarii honorandi causa collectos in dicto vico invenientem, plus quidam zelas commoveret, ne praetermitteret eam occasionem propius aliquid de S. Ortario cognoscendi. In hoc Officio secunda et tertia Lectio praecipiebantur hujusmodi.

3 Ortarius, nobilibus parentibus ortus, ab ipsa infantia suae aetate semper frequentans ecclesiae catholicae limina, desideravit monasterium, dilexit monachos, amavit praeter omnes Christum. Nam cum liberalibus disciplinis puer institueretur, divina benedictione praeventus, duodecimum aetatis annum attingens, relictis parentibus, monachus efficitur. Brevi in tantum profecit, ut ceteris admirationi esset. In hoc itaque degens monasterio, insistebat jejuniis et vigiliis, attentius super omnia humiliter servans. Cibum, quem accipiebat a monastico Praeposito, latenter egentibus tribuere procurabat; sœpiusque veste sua exutus, nuditate eorum studebat operire. Cujus virtutibus invidens diabolus, B. Ortarium variis tentationibus aggrediret: quas oratione et jejuniis vincebat. Cum ergo non posset eum a Dei servitio deflectere, cepit saltem insequi prelio corporali, et aliquando eum [muletabat] verberibus, aliquando in portentosis et monstruosis formis ad eum deterrendum apparebat.

4 Non est praetermittendum, quod cum Abbas Landellensis monasterii e corpore esset abitus, B. Ortarius in somnis est admonitus, ut ad officia funeris illi Patri prestanda properaret. Cumque ad fores ejus pervenisset, vidit caelestium agminum choros sanctae illius animae occurrere, eamque cum ineffabili gaudio ad coram deducere. Mox vir Dei Ortarius ad cellam ingreditur, ubi corpus sancti Ab-

LECTIO II
Duodecim
factus mo-
nachus,
F

virtutem
insignem
aequatur:

divinitus
dirigitur
Landellis:

celebriter
colitur per
Normanniam

A batis examine jacebat; Fratribusque debita obsequia decantantibus, ejus funus curat. Peracta sepulture officio revertitur ad monasterium suum: at monachi, penes quos ins erat de eligendo Abbate, uno omnino ore Ortarium in Abbatem designant. Quod cum Ortario nuntiaretur, timens ne sub tanto pondere deficeret, sexto militario a monasterio ad ejusdem montis rupem se latitavit. Queritur autem, et cum a nullo inveniretur, de revocanda electione decernitur. At dum eliguntur, corda in ambiguo versarentur, audita est vox de super dicens, Elegit Deus Ortarium: ecce enim in rupe proximi montis orat, ibique illum invenietis. Mittuntur ad montem Fratres: et Ortarius, cognita Dei voluntate, omni constanti animo suscepit.

5 Factus igitur Abbas anno ætatis sue quinquagesimo, incredibile memoratu est quanta vite sanctitumina floruerit. Mulierum colloquia, tamquam vitiorum semina, magno studio fugebat: tanta vero erat abstinentia, ut panis hordeacei, quem ipse suis manibus conficiebat, non nisi unciam unam in cibum sumere diceretur: et cum præter aquam nullum omnino potum admitteret, ea ipse tertio quoque die parcissime utebatur. Vestes ei sacculus et cilicium: subtus tunica, super nudo corpore, catena cingebatur. Nec defuerunt ei miracula, quæ sanctitatis ejus non dubia essent documenta. Quædam puella nobilis, manus aridas et debilia habens genua, ad eum venit; cadensque ad pedes ejus, sibi restituit petit. Ille humi se prosternens, Dominum rogat: inde surgens, manus et genua puellæ benedicto oleo perungit: illa, Christi benignitate, mox recalescit. Subsequenti tempore quamdam feminam, lepræ vitio aspersam, ita emundavit, ut pristina infirmitatis vestigia minime apparerent in ea.

6 Crevit hinc fama sancti viri, et in omnem regionem illam pervagata est, ita ut mire eum venerarentur: permulti quoque mundo valefacientes ei adhaerere, ut discipulis ejus instrumentum. Eximia erga virginem Mariam devotio in eo relexit, ut in ejus honorem prope suum monasterium pulchrum sacellum edificaverit, ubi cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum; multaque infirmitatum genera patientibus, Christo invocato, sanitatem restituit: iugnam quoque eorum captivorum de oblationibus redemit devotorum. Inerat ei magnum animarum salutis desiderium, quare quam plurimos infideles ad fidem convertit. His virtutibus et aliis miraculis B. Ortarius ad maturam pervenit aetatem.

7 Anno igitur ætatis nonagesimo octavo, sentiens finem vite suæ appropinquare, in oratorium suum, quod sacræ Virgini Mariæ dicaverat, orationis causâ secessit. Ibi gravi correptus morbo, ad se famen vocatis Fratribus, quos ad caritatem, pietatem, virtutesque omnes adhortatus est, decimo septimo Kalendas Maji, clarus miraculis, migravit ad Dominum; et sepultus est in dicto oratorio. Sed quanta Dominus per servum suum ostendere dignatus est miracula, longum est ire per singula: nam multi a diabolo vexati, liberati sunt; et quicumque habens infirmitatem, devota animo et promptissima voluntate ad ejus sepulcrum expetierit sanitatem, lætus rediit ad domum suam cum magna hilaritate. Ad illud sacellum, dicta die xvi Kalendas Maji, adire solet quotannis frequens populus. et podagricos, qui eo deducuntur, B. Ortarii opem experiri ferunt.

8 Ergo contra podagram præcipue usurpata videtur populorum erga hunc Sanctum devotio; quam ut virtutum miraculorumque ejus scientia plenior excitaret, putamus scriptam a principio fuisse uberiorem Vitam: ejus solum compendium Lectiones hæc habeant. Etenim in Responsoriis Antiphonisque, quas æque ex Vita prima sumptos non dubitamus, occurrunt aliquæ hæc

Lectionibus præterita, quorum historica fragmenta, ne pereant, hic subjiciamus. B. Ortarius amans præ omnibus Christum, oblita cognatione parentum, festinus tendens ad monasterium. Inspirante Spiritu sancto ad pedes Abbatibus corruens, cum magna humilitate habitum festulavit. Abbas considerans sinceritatem cordis ejus suscepit in monachum, et instruit eum quasi bonus pater filium suum. Beatus Pater Ortarius, sacris Religionis vestibus indutus, in dictis magis ac magis in amore diviso flagrabat, et abstinentia terrenas cupiditates superabat. Vir inclytus Ortarius, Confessor Domini gloriosus, celesti rore perfusus, terribiles cupiditates pedibus subiecit: tantæ fortitudinis fuit, ut cunctas animi perturbaciones superaret. Tanti silentii factus est, ut non nisi opus esset loqueretur. Pauperes omnes litteris demundabat, quibus cibum non prebatur alimenam: nemo anquam miser ab eo sine elemosyna discedebat. Ecce vir egregius, qui nunquam esset lapsus verbo, et non esset stimulatus in tristitia delicti. Ecce virum admirabilem, quem homines propter invidiam circumdederunt in deserto: sed nunquam superari potuit. Ideo dedit illi Dominus hereditatem suam: parum ipsius imprimis paravit in satietatem. Beatus es, Confessor Dei Ortari, quia cum Sanctis gaudebis, et cum Angelis exultabis in æternum.

9 Hactenus ipsa verba Officii proprii, cujus forma omnino singularis est, nec exiguum præfert antiquitate: nam ad Matutinum, post Invitatorium Hymnumque, unicum præcipitur Nocturnum, sub unico Antiphona ritu Paschali: sequuntur autem Lectiones tres, quarum prima continet Lectionem Evangelii secundum Lucam, Sint humi, cum Homilia S. Gregorii Papæ, quod sane præter morem est Officiorum de sanctis alibi observari solitum: Secunda et tertia Lectio superius integre notata est. Omnibus autem Lectionibus etiam ultimæ subnectitur proprium de Sancto Responsorium, ac denique cum Hymno, Te Deum, concluditur Matutinum. Uidemus plurima variorum ecclesiarum Galliarum impressa antiquitus Breviaria, sed in nullo eorum statim fornam hactenus observare licuit, ut merito inde videamus conficere, ipsam esse in omnibus rebus: quod etiam novæ prolati Lectionum: quas nisi ex plenior: ritus hactenus acceptas verbatim scribatur, haberemus occasionem suspicandi, Officium esse compositum in eo monasterio, in quo monasticum habitum assumpsit Sanctus: nunc vero quod non possumus de Officio dicere, auderemus affirmare de Vita, eo quod in principio Lectionum expresse dicitur, In hoc itaque degens monasterio: nisi rursus appareret tibi hoc referri ad aliquid in hac epitome brevitas causa omissum.

10 Potius igitur dixerim et Vitam et Officium ex eo fluxisse loco, ubi nunc ejus sepulchrum visitur, et olim requiescere corpus nemo dubitat; ubi, deperitis quavis litterarum monumentis, per fidem memoria traditionem eadem narrari omnia, quæ supra in Lectionibus invenimus descripta, asservit ipse loci Parochus. Hæc Lectiones, simili quæ Plessiensis Synodici casu habuit, occasione nactus sum, ex eodemque fonte unde Estavallenses acceperunt, videlicet ex parochiali circa Novoburgum ecclesia, ubi ipsas recitantes supervenit quidam Franciscanus, et multitudinem a festum accurrente motus petiti describendas. Laudellis sane, ut jam diximus, juxta ecclesiam capella seu oratorium est S. Mariæ, quale ab Ortario extractum, et in propriam sepulchrum electum, docet jam prolate Lectiones. Quod autem jam non amplius xvi Kalendas Maji festum ejus agatur, sed xii Kalendas Junii ante in Pentecoste: id crediderim factum occasione translationis, ex oratorio S. Mariæ in aliud, ex altero ecclesie latere sub ipsius proprio nomine erectum; cum traditis ad fidem Christi

Normanni

ubi Abbas electus

eductusque e latere,

LECT. III
Prolatum
grit in magna vite austeritate.

et miraculis clarat.

D. Virgini oratorum extruit,

in eoque mortuus ac sepultus

15 Aprilis honoratur,

contra podagram Patro-

D

TULIO D. P.

Alia vita fragmenta ex Responsoriis etc.

* et demonens

E

peccatis et veteris Officii proprii,

1

Nobis ergo accepti.

16 Aprilis

translati

21 Maji.

A. Normannis, Christiana religio ibidem diu multumque pressa, refloresceret. Ejus rei testis etiam nunc est lapidea arca, vacua illa quidem sacris ossibus, ab eo tempore quo drachata per Galliam est exorientum Calvularum rabies; sed tamen ab omni reira memoria in honore habita. tamquam sepulchrum S. Ortarii, atque epigraphen etiam nunc talem incisionem representans vernacula lingua, CY GIST LE CORPS DE MONSIEUR S. ORTARIE. Ille jacet corpus Domini Sancti Ortarii.

11. *Imago ipsius, valde antiqua, in habitu monastico eum representat, cum potentia sen bicipiti pedo: quale apud Orientales magis in usu fuit, apud Occidentales vero eos duntaxat, qui vivendi ordinem canonemque monasterium immediate et Oriente acceperunt. Hinc magno Sancti illius vetustas colligi potest, multoque etiam certius, ex eo quod ipse S. Ortarius non. 6 superius dicatur, quam plurimos infideles ad fidem Christi convertisse: id enim ea sapit tempora, quibus paganismus reliquos multos tota Gallia adhuc superaret, non dico sub Francis Regibus, sed sub Romanorum Imperatorum Praefectis ante adventum Francorum. De praesenti ejus cultu ita scribit prelaudatus Curatus, Parochiam illam circa annum MDCXI, adeptus gubernandum, Dies festos eodem quo dies Dominica cultu apud nos agitur xxi Maji (quam credimus Translationis fuisse, et quidem in Pentecostalibus festis peractae, ut propterea aliqui religionem suam eidem festo attigam retinuerint, ad majus commodum rusticanae plebis) Invenitur contra purulysin, arthriticos morbos, et quoscunque membrorum infirmitates. Populorum autem erga hunc Sanctum devotio tanta est, ut uno quodvis anno viderim ipse plures quam quadraginta processiones, multaque narratur miracula, sed per eandem traditionem, nullo desuper scripto confecto: adeoque per totam Normanniae provinciam diffusa est veneratio S. Ortarii, ut sub ejus nomine plurima inveniantur sacella et altaria, ad quae recurrentibus aequae ac Landellis promptus in vota venire creditur Sanctus, et gratias miraculosas conferre.*

12. Porro is per quem Lectiones de S. Ortario primum accepimus, Plessiacensis monasterii Supprior, cum in annum induxisset suum, fieri non posse, ut adeo celebris in Normannia Sanctus locum nullum haberet in dualis Martyrologii Gallicani tomis (quod esse opus absolutissimum crederet, contra quam nos experia-

mur utendo) nec tamen in illa reperiret S. Ortarii nomen; constituit totum denuo recognoscere, si forte ejus memoriam sub alio nomine latentem inveniret. Ergo die viii Aprilis praefectissimum S. Gautherii Pontisarae Abbatis elogium ex Vita acceptum inveniens, in eoque observans quendam vitae aut virtutum capita, non absinthia ab his que in lectionibus inveniebant de S. Ortario; statuit apud se eundem esse Gautharium et Ortarium, atque binominem fuisse Sanctum: suae autem opinionis notitia collegit scripto quod apud nos est, nunc cum Officio missum a R. P. Cellotio, circa annum 1640 Rectore Collegii nostri Rotonagensis. Qui idem cum ipsum canonizasset Martyrologii Gallicani auctori Andreæ Saussoy, obstupuit ille audacis conjecturae novitatem inexpectatam, rescriptis nulla ratione sibi factum eo scripto probabile, quod possent in eandem personam conflari Ortarius atque Gautherus; iudicium tamen velle suspendere, dum ex parochia quadam, leucis sexaginta et pluribus distans Parisiis, ubi S. Ortarius Patronus colitur, accepisset promissa sibi illius Acta, quae an sint ab Officii lectionibus diversa necdum scimus, et, si sint, nasci optamus.

13. Credimus autem, quod si Plessiacensis Supprior pro Saussoyana elegia ipsam antiquam S. Gautherii Vitam legere potuisset, non fuisset tam disparata copulatus, ut quem Officii Lectiones dicunt electum successorem ejus Abbatis, ad cujus funus curantulum caelitus fuerat accessus; crederet eum esse posse, qui in Vita num. 3 dicitur postulatus ex Resbaciensi monasterio Abbas, a Fratribus, instinctu et providentia Dei juxta Pontisarae castrum monasterium quoddam construere exordientibus, ne Sarabularum instar extra cujusquam obedientiam viverent. Prior antequam manus admooveret regimini, per alterius mortem vacanti, in rupem hanc praecal dissitis montis fugit, et inde praetractus humiliter suae acquivit electioni, ad extremum usque spiritum curam monasterii gerens: posterior, in ordine Pontisaraensi Abbatum nulli secundus, gestam aliquam multis annis Praefecturam deseruit, Cluniacum secedens; indeque Rothomagensis Archiepiscopi instantia reductus, identidem acri subduxit humeras, modo in crypta monasterii vicina latitando, modo Romam proficiscendo etc. ut pluribus in Vita ejus legere est. Haec autem sufficiunt ut nominibus, locis, temporibusque credamus fuisse diversissimos.

D. Qui eundem cum S. Gautherio Pontisaraensi credidit,

E. neutrius Acta integra vidi.

DE S. FLORENTINO ABBATE,

ARELATE IN GALLIA.

SYLLOGE HISTORICA.

Acta, Epitaphium, et monasterium ejus.

ANNO DNI
cultus.

Compendium
in Lectionibus.

Erant Officia propria Sanctorum Ecclesiae Arelatensis, anno MDCXVI caussa, in quibus praecipitur festum S. Florentini Abbatis sub ritu duplici celebrandum; et ex Annalibus Ecclesiasticis et ex Chartularis Arelatensibus ista in secundo Nocturna recitantur. Florentinus monachus, doctrina et sanctitate clarissimus, primus praefectus est Abbas monasterio regio Arelatensi, quod tempore Vigiliis Summi Pontificis Childbertus primus Francorum Rex edificavit. Ejus corpus anno quinto supra tricesimum, post animae transitum, multa et insignia miracula edidit. Ex eo autem cenobio jam dudum adfectum, Constantinus Abbas illud honoris ergo in ecclesia sanctae Crucis, quae sita est in antiquo suburbio Arelatensi, collocavit, et sepulcro

marmoreo condidit. Hilarianus monachus Sancti hujus elogium, a Januario item monacho heroicis et acrostichis versibus conscriptum, sculpsit in marmore: atque ita tanti viri monumentum, ex variis hujus antiquae urbis saepe diruta reliquiis, in haec tempora integrum remansit. Cum vixisset Florentinus annos plus minus septuaginta, praefuissetque illi cenobio annos quinque et menses totidem, migravit ad Christum pridie Idus Junis, anno duodecimo post Consulatum Basilii Junioris. Ejus vero festum Arelate duodecimo Kalendas Junii magna populi veneratione colitur, quo ejus ossa in dietam ecclesiam sanctae Crucis translata fuerunt. Haec ibi. Evangelium tertii Nocturni incipit: Nolite timere pusillus grex. Oratio communis de Abbatibus, Praescriptus annus

A annis duodecim post Consulatum Basilii convenit in annum Christi quingentesimum quinquagesimum, inter Prætermisssos de eo agimus; quando et statua ejus argentea in processione defertur. Utroque die ejus meminerunt Succosyos, et Ferrarius. Ideo vero etiam in Supplemento suo, ad xxii Martii, ita scribit, Reolitur Arelate inventio et elevatio S. Florentini Abbatis, ejus est ibidem solennis depositio pridie Idus Aprilis. Translatio autem xii Kalendas Januarii, sed lapsus hic calami est, et scribendum, Junii.

2 Omnis quæ de hoc Sancto haberi potest notitia, desumitur ex sepulcro ingenti marmoreo, quod hodie dum extat in sanctæ Crucis Parochiali ecclesia. Primus hoc in lucem protulit Petrus Saxius in suo Pontificio Arelatensi, ad vitam S. Aureliani Episcopi: ex quo illud transcripserunt Casar Baronius et Carolus le Cointe in Annalibus suis, uterque ad annum 553, cum eisdem fecit quæ opud Saxium sunt mendis, quæque oculata fide corrigenda monuit illius ecclesiæ Curatus D. Masson, singulos apices accurate scrutatus: quod rursus post eundem per se fecit nostr. P. Carolus Faber, et correctiones easdem omnes iterum suggestit. Acrostichis, versibus prærolata, habet hæc verba, Florentinus Abbas hic in pace quiescit. Amen.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ

S. FLORENTINI ABBATIS.

—ulgidæ regna petens, coelesti sorte vocatus,
—ucis et æternæ penetrans fastigia laetus,
—ptimus atque pius, nunc Florentinus in isto
—esplendet tumulo, meritis sanctissimus Abbas:
—spera qui quondam linguæ discriminia calcans,
—ec optare malum didicit, nec lacerare quem-

[quam]

—erruit ipse tamen faciles, nec publice, verbis,
—ustitiæ tramitem servans cum pace paterna.
—rescia jurandi pandens colloquia cunctis,
—erba Dei solers toto de pectore prompsit,
—ancta quibus Domini resonant præconia seu-

[per,

—tque perassiduis concentibus æthera plaudunt,
—ella gerens, carnis pestifera vitia contra,
—elligeransque palam, savissima prælia vicit.
—st hinc, celsa poli capies jam præmia felix,
—ancorum socins frui cum laude coronam.
—ujus namque viri corpus, per cuncta sacramtum
—am dudum, advectum Domini cum laudibus (plis,

—onstantinus ovans posuit feliciter Abbas,
—nta benta Crucis condens fastigia sacra:
—ec non et tumuli præfusa tegmina firmans
—erstruxit solide crustato marmore folera.
—ttamen exactis jam septem denique lustris,
—ondata quo fuerant præfati membra sepulcro,
—sulsere Petri tandem de sede beati,
—uæ propriis meritis pandunt hic signa salutis,
—irtutumque simul præstant et commoda larga.
—nfiruis validum dantes per cuncta vigorem.
—irgo, potens Pastor, compensa præmia voti
—xpandida: sed Christo commenda sepe Poetam,
—ujus parva tibi prompserunt carmina laudem;
—annarium ex hoc, quem candida mente nutri-

[sti;

—antulumque simul, sculptorem marmoris hujus,
—ndixis precibus Domino, per secula cuncta,
—ore tuo placidus commenda jugiter: hinc jam,
—esse quoque et monachum nostri quem Sancte
—benignum,

Præmum itaque fuit S. Florentinus Abbas monaste-

rio nostro per annos v. et menses vi. Qui vixit annis PL. M. LXX. Obiit prid. Id. April. duodecies P. C. Basilii V. C. Junioris, Indictione prima. Post hunc secundus fuit Dominus Reclampus Abbas. Ubi noto ab aliis scriptum duntaxat fuisse solum PL. M. L. id est plus minus quinquaginta, per septuaginta, quia xx minutius litteris super L sculpta, oculos Saxi fugerant: sicut etiam in ejus calamen non venerunt menses vi.

3 Quæritur quodnam fuerit monasterium istud, in quo tum ipse S. Florentinus tum Constantinus translationis auctor et marmorei illius tumuli conditor Abbatibus fuerint. Nihil audeat definire Saxius; Baronius eumque secutus Saussayus S. Crucis monasterium appellat: alii e. lehem Majoris montis Abbatiam, sub nomine S. Petri consecratam ubi ab urbe lapide. Archangelus Guin, Augustinians Arelateusis (qui prædicto D. Masson suo ex sarore nepoti, manum commodavit Epitaphium transcribendo, notasque adiecit quibus S. Florentinum Ordini suo asserit, æque ac SS. Hilarii Cesarionique et Cassianenses in Lerino monachos) subarbanum sui Ordinis monasterium, a S. Hilario conditum fuisse arbitratur, atque ex ejus nomine dictum Hilarianum, nixus Saxi auctoritate conjectantis, nomen hoc in ultimo Epitaphii versu expressum, non esse Monachi, sed monasterii, quod a Galhis destructum, Childbertus a fundamentis restaurari potius quam primum ædificavit. Ego nihil horum credo. Nam Hilarius seculo nro præcessit Florentinum. proinde non potuit hic fuisse primus Abbas conditi ab eo monasterii. Edes sanctæ Crucis non nisi pridie mortui corpus accepit, aliunde advectum: unde autem? nisi (sicut v. 18 innuit Epitaphium ex Sede B. Petri, ubi anno xxxv post S. Florentini obitum ac sepulturam, id est anno Christi cxxxviii, invento elevatoque corpore edulsere signa, quorum causa copit passim dici et calli sanctus: idque jamdudum ante tempora Constantini Abbatis, et translationem prædictam. Monasterium vero S. Petri, Montis-majoris dictum, primum fuit edificatum circa medium secul. x (uti patet ex instrumentis Manassis Archiepiscopi, de fundo ad illud struendum per commutationem fundatoribus concesso et a Sammarthanis relato) adeoque antiquius aliud est quærendum.

4 Ipsum suggerit S. Gregorius, lib. 7 epist. 117 ita scribens ad Vigilium Episcopum Arelatensem: Gloriosa memoria Childbertus Francorum Rex. Catholice Religionis amore successas intra muros Arelatensis civitatis monasterium virorum, in scripto reperimus, pro suo vercede constitutionis, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. ... quæ Apostolica petiti auctoritate firmari. ... Ugo, quia effectum et regia voluntas et res valde desiderata posebat, n prædecessore nostro Vigilio, Romanæ Sedis Episcopo, ad prædecessorem vestrum Aureliam scripta transmissa sunt. Requiri Childbertus. Chlodonici I filius tertioque gentis in regni sibi a fratribus relicta parte, et Arelate sedem imperii habuit, ab anno dx ad dxviii. Vigilius ab anno dxviii ad Majum anni dlix Ecclesiam universalem Pontifex gubernavit. Aurelianus dicitur Arelatensis præfuisse ob anno dxlvi usque ad dxlii: quæ omnia sic conveniunt, ut illi monasterio Abbas præfatus Florentinus, quærentur illud cepertit, anno dxlviii, et sic obierit anno prænotato dxlii. Quod autem S. Hilarius extraxisse, et a suo nomine appellasse fingeretur, minime quadrat ei, cui primus Abbas fuerit Florentinus; siquidem ille ab anno cccxxix creatus Episcopus, ultra xx annos non sedit, ultra vero seculo senior S. Florentinus.

5 Porro S. Cesarius, anno nri factus Episcopus, ab Enaio cognato ac decessore suo vocatus e Lerinens monasterio, defuncto in suburbana civitatis insula Abbate, sicut in ejus Vita legitur, missus erat ut monasterium

Primus Abbas
non alibi fuit

quam ad S.
Petri monasterium.

an. 548 in urbe
conditum.

ex veteri
Epitaphio
sumptis,

in quo laudatur
a lingua
cristiana,

et dicitur
translatum ad
S. Crucis

qui antea ad
S. Petri miraculo
coruscaverat

Mortuus 12
Apr. 553.

AUCTORE D. P.

deducta illuc
ex insula S.
Petri
monachis;qui illuc sec.
10 redierunt,prius in S.
Crucis ab an.
circa 800
morati.

A nasterium rectore destitutum ipse, eadem reverentia auctoritate succedens, monastica disciplina informaret, rursus fecit, scripta etiam propria Regula. Cur autem non diemne? quod suburbara illa insula, fuerit eadem quæ in precatulo Manassis instrumento dicitur, Insula S. Petri quæ nominatur a Montemajori, unde translatus fuerint monachi, servata eodem S. Petri titulo, intra muros Arelatensis civitatis; ita ut hoc novis quotidie incrementis aucto, insulare illud esse desierit, et per aliquam transactionem venerit in potestatem Praepositi Arelatensis; a qua rurem ad monachos eandem redierit sub jam dicto Manasse. His ita positis, videor haud inverosimili conjectura omnia se posse ordinare, ut urbano S. Petri, quod Childebertus fondaverat, monasterio fluminis aut alia fortuna consumpso, monachi transierint ad ecclesiam Sanctæ Crucis, dimissa inter rudera corpore S. Florentini: quod post annorum aliquot decursum, tempore Abbatis Constantini inventum elevatumque, die xxii Martii, hoc demum die xxi Maji fuerit sollemniter translatum ad sepulcrum, quod etiam nunc extat marmorum idque seculo ix, cum litterarum studia, etiam Grecarum, sub Carolo Magno jam Imperatore, ejusque filio Ludovico Pio, cepissent reflorescere: Græci enim medio illo ævo ut plurimum Aërasticis utebantur, et Græcismi affectionem sapit ipse titulus, Græcis litteris expressus. Deinde seculo x tempore Manassis Archiepiscopi, cum monasterio præcesit Gornerius Abbas, et anno dcccclii Teucinda Deo devota redempta per commutationem alterius sui illius possessionem Insula S. Petri, novo monasterio extracto ornasset, remigravit a Monachis sit in insulam, relicto corpore S. Florentini apud ecclesiam sanctæ Crucis, Monachos autem illos tunc vicisse sub Regula S. Benedicti nemo dubitaverit; nemo etiam prudenter dixerit quod eam SS. Casarius Florentinusque sint professi; quandonam vero ea sit ab illorum successoribus recepta, nam ante vel post Constantinum Abbatem, quærantur nbi.

6 Paulamentum nostræ de postrema migratione conjecturæ præsent Sammarthani, cum dicunt, quod apud Montis-majoris monasterium hodieque habentur capella sanctæ Crucis, cum vetusta epigraphe, in qua dicitur, monasterium a Carolo Magno renovatum post

Sarracenorum excidia. Mendosam esse Epigrapham Darguunt illi ex instrumento Manassis, tribus fere seculis recentius esse monasterium Montis-majoris demonstrant. Sed si ad urbanum sanctæ Crucis monasterium referas, quæ vel ex eo allata, vel ejus memoriam conditores novi monasterii voluerint servari, in titulo sacelli ibidem erecti etiam post migrationem monachorum, minime fallax cæseri debet; et habebimus tempus corporis translato ex Childebertini monasterii rudibus; esto nunc ad sanctam Crucem nullam supersit notitia monachorum qui ibi fuerint; sicut nec in urbe Arelatensi tota supersunt vestigia Childebertini illius monasterii, quod tamen in ea fuisse constat. Annales Francorum referunt possim Carolo de Saracenis Hispanis victorios ad annum dcccxxxv, eoque videtur spectare Alcuini Epistola, a Malmesburiensi relata lib. i cap. 4, quod ejusdem Christianissimi Regis Duces et Tribuni multam partem Hispaniæ tulerint a Saracenis, quasi trecenta millia in longum per martinia: alioqui ante annos fere quadraginta Carolus Martellus, Magni ævis, exciderat Saracenos Gallicis incombentes.

7 Jam quod auctorem Epitaphii attinet, is seipsum haud obscure videtur Januarinum appellare, sculptorem Tantillum; tertio autem loco commendare Hilari-num, ut benignum monachum, id est, benignitate eximium, velut ab utroque diversum, licet ab aliis cum sculptore confusum, forte quia Abbat Constantino in monasterii regimine prædixus gradu, multum contulit ad fabricam sepulcri prædicti. Hoc unum si excipias, consistunt et cum Epitaphio congruunt omnia, quæ in Proprio Arelatensi leguntur. Ab eo autem et a veritate longius et pluries abijt Saussayus, quando scripsit, quod S. Florentinus, S. Casarii discipulus in veteri Arelatensi monasterio, et quidem sub S. Benedicti Regula, ab eodem constitutus sit Præfectus in novo, quod ille construxerat, sanctæ Crucis monasterio; deinde vetus monasterium rexit, in quo montans ac sepultus omno post obitum trigesimo tertio, reclusus sit ad cenobium sanctæ Crucis; quæ prolixæ ad xii Aprilis deducta piget referre verbosius, quamvis eleganti ac florida periodo aures impleant; cum Epitaphii stylus nullo modo possit ad seculum vi referri.

E
Saussay
hællucina-
tiones.

DE S. HOSPITIO RECLUSO

C

NICÆÆ IN PROVINCIA.

F

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, titulo Abbatis, patria an Ægyptus?

CIRCA DLXXX.

Tempus vitæ.

Acta unde edita.

Sepultura per
Austadium
Ep. Ni-
cæensem.

Nicæa, urbs ampla est cum portu capaci et arce munitissima, in ora maris Mediterræni, duobus miliaribus ab ostiis Vari fluminis ac limite Italiæ et Galliæ, vulgo Nice de Provence, quæ olim fuit sub Comitibus Provinciæ, a quibus translata est ad Duces Sabaudicæ cum Comitatu sui nominis. Haud procul ab urbe hæc floruit seculo Christi sexto S. Hospitii Reclusus, austeritate vitæ, gratia miraculorum, ac dono prophetiæ clarus; cujus vitam a multis suisso conscriptam se audivisse testatur Gregorius Turonensis lib. 6 Historiæ Francorum cap. 6, ubi præcipuos ejus virtutes ac pium obitum describit, et ex illo Paulus Harnesfridus lib. 3 de Gestis Longobardorum cap. i. Idem Gregorius lib. de Gloria Confessorum cap. 97, narrat miraculum, quod occasione pulveris de sepulcro ejus sumpti fuit patratum. Quæ et nos hic subjungimus. Mortuus est S. Hospitius circa annum DLXXX aut sequentem, quod refertur in Chronico Sige-

berti. Ejus sepulcræ adfuit Austadius Episcopus Nicæensis, cujus decessor Magnus ut Episcopus Cemelensis subscripsit Arelatensis v Concilio anno mlav, sub quo Nicæa et Cemeia jam destructa unus Episcopi regimini annodlxxvi commendatæ fuerunt. Austadio in Catalogo omissio successit Catalinus, qui anno dlxxxv substitutum misit ad Maticonense Concilium n. Post Catalinum rexit dictam Ecclesiam S. Siagrius; cujus Acta infra die xxiii Maji damus.

2 Memoria S. Hospitii inscripta est hodiernis Martyrologii Romani tabulis ad hunc xxi Maji hæc phrasi: Nicia in Gallia S. Hospitii Confessoris, virtute abstinentiæ et prophetiæ spiritu insignis. Undem dicto ille refertur Grevenus et Molanus in Additionibus ad Usuardum, Maximoicus, Felicius, Canisius, Galestinus, et longiore encomio Ferrarius in Catalogo Sanctorum, Saussayus in Martyrologio Gallicano, et Petrus de Natalibus lib. 3 Catalogi cap. 27, enormi mendo

Cultus auct.
21 Maji

A mendo quod *Maurolycus* transcripsit, *Nuceriam Neapolitani regni urbem pro Nicæa Provincia substitutus. Memoratur in Martyrologiis monasticis Fionis, Dorgonii, Menardi, Bucelini. Verum Mabillon in Seculo primo Benedictino retulit inter Sanctos prætermisso. Boronius in Notis addit, Venerandum ejus corpus dici in ecclesia Cathedrali Nicæensi adservari, colique die decima quinta Octobris : ad quem diem longissimo cum colit Elogio Soussays. R. D. Petrus Joffredus, Sacerdos Nicæensis, in opere cui titulus, Nicæa civitas sacris monumentis illustrata, excusæ Taurini sub annum 1658, Parte 1 quæ est de viris sanctis et pietate illustribus tit. 10, proponit vitam S. Hospitii, atque sub finem addit, quod in ecclesia S. Mariæ, per multa secula sunt servata sacra S. Hospitii lipsana, inclusa decenti capsula; licet modo aliqua ejus parte tam ecclesia Cathedralis S. Reparata, quam ecclesiæ parochiales Villa-liberæ, et Turbiæ, aliæque per diocesis gaudeant. Præterea in Annotatombus docet, in antiquissimo quod archivum ejusdem Cathedralis servat, Calendario, ad xv Octobris notari nomen Hospitii Abbatis : quodque in loco Villæ-liberæ, ubi dicta die jam pridem festus ejus dies colitur, Sacerdotes Mi-san de Abbate, et non de Confessore tantum, celebrant.*

B 3 Locum ipsum hoc modo idem Petrus Joffredi describit : Peninsulæ istrius circiter passuum millibus dissita a civitate Nicæa, prope Herculei seu Villæ-liberæ portus fauces ad plagam Orientalem, a mora quam ibi S. Hospitius traxit corruptum vulgariter vocabulo dicta San-Sospir, ubi adhuc extant monasterii ruera, a quibus in peninsulæ summitate multis passibus sejuncta statat turris, intra quam Reclusus vixit. Sed hujus turris templique ibidem S. Hospitii fundati ruera, sicut dejecta fuisse dicuntur, in adificatione arcis, istic construi jussæ a Serenissimo Pictore Amædo Sabaudia Duce, ut indicant Annotata, adeoque intra annum mdcxxx et xxxvii, quibus ille dominatus est. Ast vero prope locum monasterii successu temporis, ut eadem Annotata docent, edificata est ecclesia S. Joannis Baptistæ, in antiquis monumentis dicta ecclesia S. Joannis de Olivo, cum circa annum Domini mxxx. cum jam monachis destitutus esset locus, Langerius Rostagni, Nicæensis, rediitibus a patre suo Rustagno auctam, remisit Archibaldo Episcopo Nicæensi : qui paulo post, anno scilicet mxxxvii eandem cessit monachis S. Pontii et Elardo Abbati, consentientibus Canonibus.

C 4 Prædicti porro monasterii, in quo Leriniensium Regulam ætate S. Hospitii viguisse censet Petrus Joffredi, idem æstimat Fundatorem et Abbatem ipsum S. Hospitium fuisse : sed hujus asserti, quod primam quidem portem, nullam præfert fundamentum : pro secunda facere putat Turonensem, eo quod monii ab eo de sua monachia, Patris nomine eum appellat. Eidem expressus facit Pontius : ubi enim Turonensis solum ponti, Monachis : ite scribit, Monachis suis : et Longobardus, quem Turonensis ait in eodem loco conversum tonsurato capite monachum haberi : eum, inquit ipse, S. Hospitius tonsurato capite monachum fecit : quod Abbatibus erat. In omnibus quoque antiquis pieturis S. Hospitius non alio quam Abbatiali habitu insignitus exprimitur, et non Solitarius tantum, ut expressit P. Aloysius Inglands. Videatur S. Hospitii antiqua effigies, que est in primario altari ecclesiæ Parochialis S. Michaelis Villæ-liberæ : et que visitur Nicæa in templo Prædicatorum, in altari dicato eidem Archangelo Michaeli; ubi conspiciuntur ex parte dextera S. Antonius, et ex lava S. Hospitius Abbates; pingiturque inferius S. Hospitius, monachorum suorum Capitulum celebrans. Aliam similiter insulatam S. Hospitii effigiem coli in ejus propria

Maji T. V

ecclesia campestri, quæ est prope castrum Baussoni (et idem alibi animadverti per diocesis) retulerunt testes omni exceptione majores. Ita Petrus Joffredi : quæ referre volui, non tam ut affirmetur S. Hospitius monachorum vere fuisse Superior, licet id ferat traditio, aliud forte fundamentum non habens, quam Ægyptiorum Monachorum consuetudinem, Seniores suos vocantium Patres atque Abbates; quam ut intelligatur per plures ecclesias, ubi ejusmodi imagines, et quidem ex usu recentiori inflatæ, conspiciantur, diffusum fuisse cultum S. Hospitii.

3 Ægyptii autem instituti et monachos et S. Hospitium fuisse, imo ipsismet in Ægypto factum primo monachum indeque illuc advectum, suadet usus radicem Ægyptiarum in diebus Quadragesimæ, exhibentibus sibi illas negotiatoribus, ut ait Turonensis. Quare non magni facio, quod, juxta Petrum, Nicæa civitatis creditur fuisse indigea. Minoris etiam faciendum, quod in Vita Gallia, quam in prædictæ arcis archivo repertum Cappucinus quidam missi Comnibus Sanctis Terpensibus, idem Sanctus dicatur ad calcem fuisse filius Jacobi et Maximillæ, Christianorum ex loco S. Torpetis : de quo loco multis actum ad hujus Acta xvii Maji. Quod enim sic a recentioribus scriptis usque idoneæ antiquitatis auctoritate leviter asseritur, pruden- ter repudiatur, a que ac Agnati Placci in historia S. Antonii figmentum de eodem S. Antonio, quod fuerit Britæ seu Guittæ Abintimiliensis filius, licet hoc sequantur Bonfinius, Ughellus, Raynaldus, atque apud Oldoinum nostrum in Athenæo Lignistico. Porro ex Ægypto ad hæc partes attraxisse non nullus potuit fama discipulorum S. Cassiani, condito prope Massiliam S. Victoris monasterio clari, notique etiam in Ægypto, ubi septennium egerat, per libros Collationum Græce translato. Sic S. Ampelius Eremita Ægyptius (qui colitur Genæ iv Octobris et creditur esse Apellen, in Filis Patrum a Rufino collectis lib. 2 cap. 3 laudatus) anachorem elegit in Lignistico littore. Idem fortassis accidit illi S. Antonio, qui eadem in ora inter Lucam et Pisos eremiticum vitam coluit; quantvis longe antea cum vixisse credi fecerint fabulosa S. Torpetis Acta, quod considerari poterit in retractando Aprili, ad xvii quo colitur. Si enim hic seculo v aut vi vixisset, posset etiam per conjecturam dici Abintimili notus, formam vivendi in Ægypto acceptam inde in Italiam retulisse, et corvum fuisse S. Hospitio, ut proinde cum illo pariter caperet nominari, licet perperam cum Magno Antonio confusus.

VITE EPITOME

Auctore S. Gregorio Episcopo Turonensi.

Fuit autem apud urbem Nicensem eo tempore Hospitius reclusus, magnæ abstinentiæ, qui constrictus catenis ad purum corpus ferreis, indutus desuper cilicio, nihil aliud quam purum panem sunebat cum paucis dactylis. In diebus autem Quadragesimæ de radicibus herbarum Ægyptiarum, quibus Eremitæ utuntur, exhibentibus sibi illas negotiatoribus, alebatur. Et primum quidem juss, in quo cunctæ erant, hauriens, ipsas sunebat in posterum. Magnas autem per eum Dominus virtutes dignatus est operari. Nam quodam tempore, revelante sibi Spiritu sancto, adventum Longobardorum in Gallias hoc modo prædixit : Venient, inquit, Longobardi in Gallias, et devastabunt civitates septem, eo quod increverit malitia Gallorum in conspectu Domini : quia nullus est intelligens, nullus est qui faciat bonum, ut ira Dei placetur. Est enim omnis populus infidelis, perjuris deditus, furis obnoxius, in homicidiis promptus, a quibus nullus justitiæ fractas ulla tenus gliscit : non decimæ dantur, non pauper alitur, non

6 regitur

D AUCTORE D. P.

Videtur in Ægypto prius monachus fuisse

E

sicut S. Antonius

et forte etiam S. Antonius qui Lucæ colitur.

F

In magna austeritate vivens.

prædicti ad-ventum Longobardorum :

et 15 Oct.

cum titulo Abbat.

Locus reclusionis ejus,

et monasterii.

An hujus ille fundator et Abbas?

Episcopi alia imagines in ecclesiis.

EX GRE.
TUBON.

A regitur nudus, non peregrinus hospitio recipitur, aut cibo sufficiente satiatur: ideo hæc plaga superveniet. Nunc autem dico vobis: congerite omnem substantiam vestram intra murorum septa, ne a Longobardis diripiatur, et vos ipsos firmissimis communitate in locis. Hæc eo loquente, omnes obstupefacti, et valedicentes, cum magna admiratione ad propria sunt regressi. Monachis quoque dixit: Abscedite et vos a loco, auferentes vobiscum, quæ habetis. Ecce enim appropinquat gens, quam prædixit. Dicentibus autem illis: Non relinquemus te, sanctissime Pater, ait: Nolite timere prome, futurum est enim, ut inferant mihi injurias, sed non docebunt usque ad mortem.

a quibus ut
accidatur

2 Discedentibus autem monachis, venit gens illa: et dum cuncta, quæ reperit, vastat, pervenit ad locum, ubi Sanctus Dei reclusus erat. At ille per fenestram turris ostendit se eis. Illi vero circumeuntes turrem, aditum, per quem ingrederentur ad eum, invenire non poterant. Tunc duo ascendentes, detexerunt tectum, et videntes eum cinctum catenis, indutumque cilicio, dicunt: Hic malefactor est, et homicidium fecit: ideo in his ligaminibus vinctus tonietur. Vocatoque interprete, sciscitantur ab eo quid mali fecerit, ut tali supplicio arcetaretur? At ille fatetur se homicidium esse, omnique criminis reum. Tunc cum unus extraxisset gladium, ut caput ejus tolleret, dextera ejus in ipso ictu suspensa dirigit, nec eam ad se potuit revocare: itaque gladium laxans, terra deiecit. Hæc videntes secii ejus, clamorem in cœlum dederunt, flagitantes a Sancto, ut quid agi oporteret, clementer insinaret: ipse igitur imposito salutis signo, brachium sanitati restituit. Ille autem in eodem loco conversus, tonsurato capite, fidelissimus monachus nunc habetur. Duo vero duces, qui Sanctum audierunt, incolentes patriæ redditi sunt: qui vero contempserunt præceptum ejus miserabiliter in ipsa provincia sunt defuncti. Multi autem ex ipsis, a demoniis correpti, clamabant: Cur nos, sancte, et beatissime, sic crucias et incendis? Sed imposita ipsis manu, sanabat eos.

miracula
curatur:

3 Post hæc homo erat Andegavensis incolæ, qui per nimiam febrem loquelam pariter auditumque perdidit, et cum a febre convulvisset, surdus permanebat ac mutus. Igitur Diaconus quidam ex provincia illa Romam directus est, ut beatorum Apostolorum pignora, vel reliquorum Sanctorum, qui urbem illam muniunt, exhiberet. Qui cum ad parentes infirmi illius pervenisset, rogavit ut eum sibi comitem itineris sumere dignaretur; confisi, quod si beatissimorum Apostolorum adiret sepulchra, protinus posset assequi medicinam. Euntibus autem illis, venerunt ad locum, ubi S. Hospitius habitabat: quo salutato ac deosculato, causas itineris Diaconus pandit, ac proficisci se Romam indicat, seseque his: qui sancto viro de nacleris amici essent, commendari despicit. Cumque ibi adhuc moraretur, sensit vir beatus per Spiritum, Domini adesse virtutem: et ait Diacono: Infirmitatem, qui comes tui nunc est itineris, rogo ut meis conspectibus repræsentes. At ille nihil moratus, velociter ad metatum vadit, invenitque infirmum febre plenum, qui per nutum aures suas dare tintinnum indicabat; elevatumque duxit ad Sanctum Dei. At ille, apprehensa manu cæsariæ, attraxit caput illius in fenestram: assumpto vero oleo benedictione sanctificante, tenens manu sinistra linguam ejus, ori verticique capitis infudit, dicens: In nomine Domini mei Jesu Christi aperiantur aures tue, reserquetur os tuum virtus illa, quæ quondam ab homine surdo et mutò noxium eiecit demonium. Et hæc dicens, interrogat nomen: ille vero clara voce ait: Sic dicor. Cum hæc

C
sanat surdum
et mutum

vidisset Diaconus, ait: Gratias tibi immensas refero, Christe, qui talia per servum tuum dignaris ostendere. Quærebam Petrum, et quærebam Paulum, Laurentiumque, vel reliquos qui Romam proprio cruore illustrent: hic omnes reperi, hic cunctos inveni. Hæc eo cum maximo fletu et admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitam gloriam, ait: Sile, sile, dilectissime frater: non hæc ego facio, sed ille qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem suscipiens, cæcis visum, surdis auditum, mutis præstat eloquium; qui leprosis cutem pristinam, mortuis vitam, et omnibus infirmis affluentem medicinam indulget. Tunc Diaconus gaudens et valedicens, abscessit cum comitibus suis.

4 Quibus discedentibus, homo quidam Dominicus (sic enim erat viro nomen) a nativitate cæcus, advenit ad istius miraculi veritatem probandum. Qui dum in monasterio duobus aut tribus mensibus resideret, orationi ac jejniis vacans; tandem vocat eum ad se vir Dei, et ait: Vis recipere visum? Cui ille: Voluntas, inquit, men erat ignota cognoscere: nam quæ sit lux, ignoro: unum tantum scio, quod ab hominibus collaudatur; ego autem ab initio ætatis meæ videre non merui. Tunc cum oleo benedicto super oculos ejus Crucem sanctam faciens, ait: In nomine Jesu Christi Redemptoris nostri, aperiantur oculi tui. Et statim aperti sunt oculi ejus, et erat admirans cernensque mirabilia Dei, quæ in hoc mundo videbat. Dehinc mulier quadam, ut ipsa declamabat, tria habens demonia, ad eum adducta est. Quam cum tactu sacro benedixisset, atque ex oleo sancto Crucem fronti ejus imposuisset, eiecit demonibus, purgata discessit. Sed et aliam puellam, a spiritu immundo vexatam, benedictione sanavit.

Item cæcum

E

et demonia
pellit:

5 Cum autem jam dies obitus ejus appropinquaret, vocavit ad se Præpositum monasterii, dicens: exhibe ferramentum, et irrumpe parietem, et mitte nuntios ad Episcopum civitatis, ut veniat ad me sepeliendum: die enim tertio ab hoc egredior mundo, et vado in requiem destinatum, quam mihi Dominus repromisit. Hæc eo dicente, misit Præpositus ad Episcopum civitatis Nicensis, qui ei hæc nuntiarent. Post hæc Crescens quidam venit ad fenestram, et videns eum catenis vinctum, et vernibus plenum, ait: O Domine mi, qualiter tam valida tormenta tolerare potes? Cui ipse ait: Confortat me ille, pro cuius nomine hæc patior. Dico autem tibi, quia jam absolvo ab his vinculis, et vado in requiem meam. Adveniente autem die tertio, deposuit catenas, quibus vinctus erat, et prostravit se in orationem: et cum diutissime cum lacrymis orasset, collocaus se super scamnum, extensis pedibus, elevatisque ad cœlum manibus, gratias agens Deo, tradidit spiritum. Et statim omnes vermes illi, qui sancto artus perforabant, evanuerunt. Adveniens autem Austadius Episcopus, beatum corpus studiosissime sepultura mandavit. Hæc omnia ab ejus ore cognovi, quem superius mutum et surdum ab eo sanatum exposui: qui multa mihi et alia de ejus virtutibus narravit. Verum ea non recensui, quia audivi vitam ejus a multis fuisse conscriptam.

6 Hactenus Gregorius Turnensis lib. 6 Hist. cap. 6, in opere autem de Gloria Confessorum cap. 97 hæc insuper habet: Fuit in regione Nicensi Hospitius, magnus Dei famulus, qui multis virtutibus præditus. ab hoc mundo migravit. Cumque sepeliretur, quidam juxta ipsum sepulchrum manum ponens, parum pulveris elevavit: quod in linteo involvens rudi, secum tulit. Progressusque postroide, navem, quæ Massiliam ire parabat, offendit in litore: sed hic Lirinense monasterium expetere cupiebat. Viri igitur, quorum erat navis, Judaica erat stirpe progeniti:

prædicti diem
obitus:

F
pie moritur

Pulvis sepulchri cum mirabili miraculo delatus Lirinensium.

A geniti : qua existente causa, noluit vir indicare nauticis quæ ferebat. Denique postquam progressi contra Lirinense monasterium devenerunt, navis in medio pelagi restitit, flantibus ventis nulla movetur in parte. Stupentibus vero Judæis, quid hoc esset? homo ille veritatem aperuit, dicens : Reliquias B. Hospitii mecum habeo, et nunc Lirinum adire desidero : quod vobis indicare metui : nunc autem scio, quia ejus virtute retinetur navis vestra, nec hinc moveri prorsus poterit, nisi consensum illuc

præbeatis, quo ego ire disposui. Quod audientes viri, stupore permoti, mutatis velis, flante vento secundo, jam viro in insula Lirinensi depositis, quo voluerunt, libere abiierunt. *Et Addit Petrus Joffredi* : Monachi autem Lirinenses, pulverem illum ex S. Hospitii tumulo læti suscipientes, inter ceteras Sanctorum Reliquias reposuerunt : inde, inter alios ejus monasterii Tutelares, consueverunt nomen S. Hospitii frequentare.

D
EX GREG.
TUCRON.

DE S. MAURELIO PRESBYTERO

IN DIOECESI GALLIARUM TRECENSI.

SYLLOGE HISTORICA

G. H.

De ejus morte, translatione ac cultu.

SEC. VI.

B *Sanctus Leo, Abbas Mentuniacensis cœnobii, duabus ab urbe Trecenti leucis dissiti, uti diximus ad hujus Vitam xxv Aprilis, ab apparentibus Sanctis Episcopis Hilario, Martino, et Aniano de instante morte monitus, ut certius crederet, hoc accepit responsum : Vir venerabilis Maurelius Presbyter, ab hac luce præreptus, migravit ad Dominum. Igitur secunda die primo diluculo surge, et cum ea laude, qua dignus est, sepeli eum in basilica S. Ursionis. Tunc ille pergens velociter, quod ei dictum fuerat, fideliter adimplevit. Hæc tibi, Nicolaus Des-Guerrois de Sanctis Trecentibus asserit dictam. S. Ursionis basilicam, ab urbe Trecenti versus Meridicum duabus leucis dissitam, fuisse prope Ocam rivum in loco qui Insula et in mappis Geographis Isle dicitur, Marchionatus titulo hoc tempore honoratus : cujus ecclesiæ Patronus, cum jure presentandi Parochum, est Abbas Molismensis : eo quod S. Robertus, Abbas Molismensis et Fundator Ordinis Cisterciensis, ibidem Prioratum condiderit, in locum destructi monasterii, quod olim ibi fuerat, et in quo S. Maurelius creditur vixisse. Corpora SS. Ursionis et Maurelii eidem arce inclusa, fuerunt translata ad monasterium Cellense S. Frodoberti Abbatis, de quo egimus ad hujus Vitam die viii Januarii, et festum translationis celebratur xxix Aprilis : ad quem diem in Martyrologio Cellensi S. Petri ista leguntur : Translatio SS. Ursionis et Maurelii Confessorum, de villa quæ dicitur Insula, ad monasterium S. Petri, quod vocatur Insula Germanica.*

Mors callidis
indicata S.
Leoni.

Corpora SS.
Ursionis et
Maurelii
translata,

cultus 29
Aprilis

Celebrantur idem Sancti in MS. Martyrologio Ordinis Carmelitani, item in alio Colonie et Lubecæ sub annum mcccxcv extenso, in Auctario Greveni ad Usuardum, et in margine Florarii MS. Ex his proprium diem habet S. Ursio xxix Septembris : at S. Maurelius hunc xxi Maji, ad quem in Martyrologiis Cellensi S. Petri, et 21 Maji. Trecenti S. Lupi, aliisque ita leguntur : Trecentas, in loco qui dicitur Insula Germanica, S. Maurelii Confessoris : ubi mallet Des-Guerrois solum Insula legi, ut prior locus, in quo ex hac vita decessit, melius indicaretur. In supradicto Martyrologio Colonie et Lubecæ excuso, Auctario Greveni et MS. Florario, nec non apud Maurolycum, Ferrarium et alios, ista solum habentur : Trecentas S. Maurilii Confessoris. Saussayus in Martyrologio Gallicano ista scribit : Trecentis S. Maurelii Presbyteri, Monachi et Confessoris : cujus vita magnis pietatis exemplis, mors divinæ clarificationis emicuit testimoniis. Utrumque Sanctum Ursionem et Maurelium suis Martyrologiis Benedictinis inscribunt Menardus et Bucelinus ; sed reclamant Des-Guerrois, asserens se agentem cum Menardo, demonstrasse, citius vixisse quam ut potuerint esse Ordinis S. Benedicti : quod idem de S. Ursione observat Carolus le Cointe in Annaliis Ecclesiasticis Francorum ad an. 325 num. 13. Menardus in Notis fatetur non adeo certum, an fuerit Benedictinus, asseritque vixisse circa annum quingentesimum quinquagesimum primum.

E

An fuerit
Benedictinus ?

F

DE SANCTO ELEUTHERIO,

THEATE IN APRUTIO ITALIÆ PROVINCIÆ.

D. P.

SYLLOGE HISTORICA

De ejus corpore, inventione, et translatione.

ÆVI 1211

Apud Cal-
erinos corpus :

P *rope Theatinam civitatem, quam anno mdxxxxix Clemens Papa VII Archiepiscopus dignitatis prærogativa ornavit, ipsoque in pomario urbis, est monasterium S. Mariæ de Civitellis, circa annum mclclxxxv fundatum monachis Benedictinis Congregationis Celestinorum, religione et disciplina florens usque hodie, quemadmodum Doctor Hieronymus Nicolinus Theatinus in Historia patriæ suæ docet lib. 3 cap. 2. Italice edita Neapoli anno 1637. Hic Cæsar Busdragus, in numero Archiepiscoporum octavus, ab*

Alexano Ecclesia translatus xi Augusti mdlxxx, nuper repertum S. Eleutherii cuiusdam corpus honorificentius recondidit. Repertum autem fuerat quatuor mensibus ante eversionem ejus, cum hujusmodi chartula : Hic corpus S. Eleutherii est depositum, per Regium Joannam, tempore Fratris Petri Eremitæ : et quia in veteri Theatinæ Ecclesiæ Calendario, ad diem xxi Maji, invenitur S. Eleutherii nomen, absque alia gradus conditionisque explicatione, judicatum haud inusite fuit, ipsum esse ejus corpus antiquitus a Theatinis veneratum, tandemque

nomen hoc
die in Ka-
lendario.

A tandemque in hanc translatus ecclesiam, denuo venerat in obitum.

2 Non æque prudenter factum censet Ughellus, quod eundem fuisse Episcopum urbis censerint aliqui, cum nequidem addatur titulus Episcopi, qui tamen in aliis nonnullis, æque ignoti temporis Sanctis, eidem Calendario inscriptis, additur. Illos tamen seu confectus ab his recentiores tabulas secutus Ferrarius, in Catalogo generali Sanctorum Romano Martyrologio deficientium anni 1625, expressa perperam nomine, notavit Helterium sive Eltherium Episcopum Teate, cujus Acta desiderantur. In Florario etiam MS. nostro idem titulus Episcopi additur hoc modo: In Apulia S. Eleutherii E. et M. sub Hadriano Principe an. sal. 119. Sed apparet hac addito, confusum esse cum illo, de quo ibidem ad xviii Aprilis legitur: Apud Messanam civitatem Apulie Sanctorum Martyrum Eleutherii Episcopi et Anthie Matris sub Hadriano Principe an. sal. 119. De illis tunc egimus, et errores hic implexos aliosque deteximus. nunc autem monemus, Eleutherii, Episcopi Ecanensis, non Messanensis, Romæ passi corpus, partim Constantinopolim translatus fuisse, partim Reate in Umbria honorari. Quod si non constaret integrum corpus Theate repositum, merito suspicaremur aliquam in nomine loci scribendo confusionem scriptoribus obrepisse. Nunc cessante omni id suspicandi causa, consequens fit, quod Florarii auctor videri possit, aut etiam debeat, ad nudum Eleutherii nomen, hoc die repositum, cetera omnia ex Aprilis accipisse. Ex quo die meminisse etiam lectorem volo, de Ecanensi illius Eleutherii in Apulia Episcopatu egisse me, ne forte propter nomen Apulie, aliquando etiam ad Aprutios extensum, dubitet aliquis, num ab eo qui hodie colitur ad istum translatus sit talis Scitis titulus.

B 3 Ut est, Translationis a se factæ memorium Archiepiscopus Casar dimisit ad posterum, sub hac formula, ab Ughello relato Tomo 3 Italiae sacre col. 933, impresso sub anno 1639: Hic corporis S. Eleutherii requiescent ossa, olim per Reginam Joannam, tempore Fratris Petri Eremitæ, in altari de domo Brigantia, in hac ecclesia sistenti, in quadam capsula [ut in quadam parva chartula, in ipsa capsula inventa, scriptum erat] per Illustriss. et Reverendiss. D. Casarem Busdragum Lucensem, Archiepiscopum et Comitum Theatinum, die xxvi Decembris, existente in hoc monasterio Priore Fr. Joanne Andrea Va-

lenzano, inventa in hac capsula die xi Martii anni D MDLXXX, recondita per dictum Illustrissimum Dominum, qui dictum corpus dictis diebus (Translationis scilicet et Inventionis) ejuslibet anni visitantibus, quadraginta dies de vera indulgentia concessit pro qualibet vice. Neque dubium quin postea, quando decretum fuit festum præcipuum velut ex antiquo ritu agendum xxi Maji, eodem extensa sit eodem aut major etiam Indulgentia, ab Romano Pontifice petita et impetrata. Joanna Regina, cujus hic fit mentio, videtur esse hujus nominis prima, quæ varia fama et fortuna regnavit ab anno MCCCLIII ad MCCCLXXVI, a quo usque ad tempus Joannæ alterius, alius Joannæ dictæ, plusquam xxxiii anni fluxere. Si quis invenerit certi quidpiam de Petro Eremita, qui vel Abbas vel Prior loco præfuisse videtur, poterit certius etiam de tempore prioris translationis judicare.

4 Jacet nunc venerabile istud depositum (uti scribit Nolinus) in capella Canonici D. Joannis Bernardini de Sanctis, Theatini, intra capsam ex ligno inauratam, cujus ampliora latera duo per transparentes crystallos sacrum corpus spectandum exhibent; breviora duo ad caput ne pedes, depictam referunt sancti imaginem, mitratam velut Episcopi. Cum autem multis ab hinc annis Thearo venisset D. Jacobus de Neapoli, Abbas Corroplanus in Aprutio; favore D. Antonii Casole de Galliano, tunc Abbate conventus Theatini, obtinuit os unum hujus Sancti, Salernitanæ civitati donandum: cui recipiendo, cum elegantem statuum conficiendam Neapoli curasset, eidem obviam cum Clero suo progressus est Archiepiscopus Cardinalis Sanseverinus: quanta autem ibidem miracula operetur Sanctus pie invocatus, palam omnibus est et testantur Salernitani. De istis si quid inde acceperimus, eo hic apponemus libentius, quanto minus speramus consequi notitias relatis vetustiores. Lucius Sanseverinus, a Rossanensi Archiepiscopo ad Salernitanum translatus anno MDCXII, Cardinalis Purpure a Gregorio XV ornatus fuit anno MDCXXII; electoque post Gregorii mortem Urbano VIII die vi Augusti anni sequentis, reversus Salernum, eodem ipso anno obiit xxv Decembris: unde constare posset de anno prædictæ Translationis, nisi dubium foret utrum ea facta non sit, prius quam Romam ad Golum evocaretur Lucius.

os unum
translatum
Salernum.

E

ibidem mi-
raculis cla-
ret.

F

DE S. ITISBERGA VIRGINE

YBERGHE IN ARTESIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus cultu ætate, genere, discussa dubia, refutata apocrypha.

G. II.

CIRCA MCC.

entus an-
tiquus,

Yberghe parochia seu vicus Marmorum, in confinis hodiernæ Artesie et Flandriæ Occidentalis, hanc præcui a Lisa fluvio, inter Arvium et oppidum S. Venantii, gaudet patrocínio S. Itisbergæ, quæ Ariæ et in dicto vico, ob ingentem advenarum excursionem, beneficia affecto corpori percipientium, apprime colitur, teste Jacobo Molbranco lib. 5 de Moribus cap. 4. Ille literis ex ipsa Aria, ubi dixi, ad nos missis, indicavit, ab omni memoria et traditione constare primarum marmorum, in quo primo condita est, numquam illo loco senotum aut translatum fuisse, unde cum anno MDCXXVI Episcopus Audomarensis (sic erat Christophorus de France) corpus ipsum in capsam

novam transferret, miratus est tantam ossium post tot secula multitudinem. Secula, inquam, fere novem, quia S. Itisbergam traditur, ut infra dicitur, octavo Christi seculo floruisse; sed seculis duobus sequentibus, ob crudelē Normannorum incursionem, videntur antiquæ rerum gestarum monumenta periisse. Atque ejus Vitam nacti sumus ex MS. Lectionario pagi Yberghe descriptam, et in tres Lectiones distributam. Verum quisquis auctor fuerit, satis imperitus antiquitatem, vel vulgi rumore videtur colligisse, quæ obtrusit, non satis digna ut huic operi inserantur. Extat etiam aliqua vitæ relatio Gallicæ a Joanne Offauo, Pastore Ecclesiæ S. Itisbergæ anno MDCXXIX vulgata; qui cum non Itisbergam sed Isbergam appellat, ejusque exemplo Ysbergam vocat

ossa in na-
vam capsam
anno 1636,
translata

Vita MS
non satis
solida:

alia Gallicæ
edita.

A *vocat Malbrancus* : *asseruntque ambo* pago ab hac Sancta illud omen obigisse, cum prius locus ipse, in monte situs, a Divo Petro templi Praside Theutonice Petersberg audiebat : ubi vero praeclara Virginis increbueret beneficia et miracula, non ad Petersbergam sed Gislebergam advenae itare se dixerunt. *Quorsum velint illi potius Gislebergam dici, quam Itisbergam* site Isbergam, *max potest. Interim Mappa geographica, quotquot locum representant, i* Isberghe nuncupant. *Vestigium prioris nominis inde erunt, quod Apostolo Petro princeps ejus loci altare adhuc sit dictum. Addit dictus Offanius, solitam S. Itisbergam Terocane Morinorum, antequam urbs illa destrueretur, festo duplici majore celebrari, idque ex Breviario liquere. Habemus nam antiqua Breviaria Ecclesiarum Moricensis et Andomaropolitanae, quorum prius excusum est anno MXLII, posteriori anno MXVIII, sed absque mentione S. Itisbergae. Verum videntur intelligi particularia diocesis collegia Canoniconum, monasteria, patriarchalesque Ecclesiae, in quibus asserit etiamnum illius festum celebrari.*

Officium
in Breviariis :

erecta Soda-
litas leges,

B

2 Porro ad S. Itisbergae venerationem fideliumque pietatem augendam, erecta istae jam olim piorum hominum sodalitas est, quae his fere legibus tenetur. Sodalitatem Pastor regito et Praepositus : hic a duodecim senioribus nominatur : annuus magistratus esto, saltem ultra biennium ne prorogator. Praecipuis Christi ac Deiparae Virginis festis, omnium Sanctorum, et SS. Itisbergae et Venantii aut intra horum Octavas ; prima praeterea mensis cuiusque Dominica si commode possunt, peccata confessi, sacra synaxi Sodales reficiunt. Vitam S. Itisbergae singuli quotannis legunt adiantove : at singulis hebdomadis Rosarium S. Itisbergae legunt. Est illi simile, quod Deiparae Virgini recitatur, sed pro Angelica salutatione hac dicuntur : S. Itisbergae, sponsa Christi, ora pro nobis peccatoribus etc. Mane ac vespere ter orationem Dominicam atque Angelicam salutationem semelque symbolum Apostolorum pervolvunt. Si quem febris aliae aegritudo corripuit, ceteri pro eo Rosarium S. Itisbergae legunt, aut si commodum est, ejus ecclesiam precationis gratia adeunt. Prima cuiusque mensis Dominica sacrum ac supplicatio celebratur, labarum S. Itisbergae imagine insigne Praepositus gestato, tædas utrimque seniores Sodales duo. Omni Dominica mane sacrum solenne ad bonorem Sanctae pro Sodalium incolunitate canitur. Post Octavam S. Itisbergae piacular sacrum pro defunctis Sodalibus offertur. Singulis Sodalibus exequiae sacrumque funebre impenditur, praesertim si id poterint, ipsique ad haeredes quidpiam ad sarta tecta templi conservanda ornandave contulerint. Sumptus ad rei divinae procuracionem et Sodalitatis aerario sumitur. Aerario praefectus elemosynas piaque legata accurato : rationem minimum quotannis coram Pastore, Praeposito et duobus senioribus redditio : nec non in conventum illum remve aliam, praeterquam in ecclesiae altariumve cultum aut pauperum subsidium erogator, cum Deo sacri sint munni. Urbanus VIII Pontifex Maximus anno moccxix, Pontificatus sui vi, die iv Januarii has leges probavit, ac Sodalibus Indulgentias amplissimas concessit : plenarias quidem in hora mortis, si pie nomen Jesu voce aut mente pronuntiant ; cum peccata prius confessi ac sacrosancto Christi corpore pasti, Sodalitati nomen dederint ; et cum festo S. Itisbergae ejus templum visitant, atque isthic pro Ecclesiae incolunitate Deum fuerint deprecati, quod et non Sodalibus idem obeuntibus exercitium pietatis eo die indulgetur. Septem annorum totidemque quadragenarum indulgentiam consequuntur Sodales, si diebus Pentecostes, Omnium Sanctorum, Annuntiationis, Assumptionisque

ad Urbano
VIII appro-
batae cum
indulgentiis.

Deiparae, confessione expiatis peccatis sumptaque D. Eucharistia, eandem ecclesiam adierint, preces pro pace Principum Christianorum, exaltatione Ecclesiae, haeresium extirpatione fuderint. Sexaginta dieum, qui Missae divinis officiis in eadem basilica interfuerint, aut supplicationi, concioni, publicis privatisque conventibus ; qui pauperem hospitio exceperint, dissidentes reconciliarint, corpora Sodalium aut quorumvis fidelium ad sepulturam, vel augustissimum Eucharistiae Sacramentum, cum ad egros deferunt, prosequuti fuerint ; aut si eis fas non est, orationem Dominicam et Angelicam salutationem pro salute fidelium legerint, aut cum plus otii est quinies dictam orationem et salutationem pro vita functorum Sodalium animabus recitarint ; qui errantes in viam veritatis reduxerint, rudes docuerint Dei et Ecclesiae praecepta ; qui opus aliquod pietatis, caritatis alteriusve virtutis obierint. *Hactenus leges et privilegia Sodalitatis, quae fustis Gallicae deducit Offanius.*

3 At quibus S. Itisbergae parentibus prognata fuerit, ita videlicet loco supra citato Malbrancus : Hactenus Ariensium lectionaria, membranae et chartae ipsius ecclesiae, item pictae tabulae, trecentorum annorum penae senium redolentes, continua horum tractatum traditio, caerulea indumenta auream liliorum seriem late praeseferunt, Pippini Regis et Berthae filiam indubie proclamant. Eodem modo ad hunc diem S. Itisbergae Virgo, filia Pippini Regis, soror Caroli Magni, miraculis clara, celebratur a Molano in Indiculo et Natalibus Sanctorum Belgii, Mirae in Fastis Belgicae a Wione, Dorganio, Mnardo et Bucelino in Martyrologiis monasticis, et passim ab aliis. Interim idem Miraeus in Chronico Belgico, plurimis post Fastos Belgicos annis edito, pag. 158 ita scribit : Pippinus Rex ex Bertha conjuge liberos suscitavit, Pippinum qui puer obiit, Carolum Magnum Imperatorem, Carolomannum Regem Burgundiae et Provinciae, Egidium monachum in monte Soracte in Italia, et Gisilam Abbatissam. Verum non adeo mirum, si S. Itisbergam omiserit, cum plures alias filias non indicaret. Nam Paulus Warnefridus, actor fere coaevus, testatur in Chronico Metensi, humatas Metis esse duas Regis Pippini filias, quarum una Rothhaid, altera Adalaid appellata est. Withericus etiam in Annalibus Sannaximianis adhuc MSS. lib. 3 cap. 1 et 3 Symphorianam et Adam eruit ex Actis S. Moziini Trevirensis et S. Simpertii Augustani, quorum hic Pippini nepos fuerit filius Symphorianae, iste a demone liberaverit Cuiuspiam Pippini similiter nepotem ex filia, utique Ada, monasterii Sannaximiani benefactrice notissima, Ancilla Christi et Caroli Magni sorore nuncupata in ipsius loci monumentis. Quidni eodem modo S. Itisbergae ejusdem Pippini filia et soror Caroli censetur, quam a reliquis distinctum agnoscat Philippos Lobbe in Tabulis genealogicis Domus Regiae Francorum. Verum quod Eginardus in Vita Caroli Magni xxviii Januarii ann. 23 non agnoverit nisi Gisilam sororem Caroli Magni, praefati Malbrancus et Offanius, S. Itisbergam in baptismo opinati sunt Gisilam sive Gisilam appellatam, et parochiam Iberge primo Petersbergam, deinde Gislebergam dictam, a prima littera ablata Isbergam sive Itisbergam. Hoc autem nobis, rebus accurate discussis, modo non probatur. Verba Eginhardi sunt ista : Erat Carolo unica soror, nomine Gisla, a puellaribus annis stetit conversationi mancipata, quam similiter ut matrem magna coluit pietate, quae etiam paucis ante obitum illius annis in eo in quo conversata est monasterio decessit. Hic tibi, quibus addit Malbrancus : Cum nulli illud sit reperire monasterium, Arias stetit nobis fit exploratum a diplomate, cui S. Hunfridus ad annum mccc. xv. susceperit, tuncquam in oppido

UCTIONE G. W.

traditur Itis-
bergae filia
Pippini Regis
et Berthae,

1:

a qua videtur
Gisla diversa,

A Morinice suæ diocesi subiecte. Clauduntur tabulae hisce verbis: Actum Aria monasterio. *Vitam S. Hanfredi dedimus viii Martii, sed integrum diploma non potuimus nancisci. Sammarthani huic Gislae assignant monasterium S. Marie Suesionense, de consilio et consensu S. Drausii Episcopi Suesionensis, uti ah hujus Vitam die v Marti diximus, ab Ebroino ejusque conjugē Lentrude constructum, et ex Schedis Domni Idefonsi Urayette monachi Benedictini Congregationis S. Mauri exhibent nomenclaturam Abbatissarum, inter quas sexto loco nominatur, Gisla filia Pippini Regis et soror Caroli Magni, eadem ipsa, quam a Constantino Imperatore conjungio filii sui fuisse expetitam scripsit Stephanus III Papa ad fratres ipsius Carolum et Carolomannum Reges anno DCCCLXX, ubi etiam dissuasi ne Desiderii Regis Longobardorum filio in concubio copularetur. Si ergo Gisla in monasterio Suesionensi fuit sanctimonialis et Abbatissa, ibidem etiam teste Eginhardo decessit, et dicenda unica soror, quæ usque ad obitum fere Caroli Magni vixerit, aliis sororibus jam pridem vita functis, de quibus actum est xiii Januarii ad Vitam B. Godefridi Cappenbergensis §. 6.*

B Cum anno hujus seculi quadragesimo primo urbs Aria esset primo Francis dedita, atque ab Hispanis recepta, edita fuit aliqua harum obsidionum narratio: in qua cum esset loco mentio palati a Pippino Rege ibidem conditi, ista adduntur: Excepit Pippini Regis in hanc urbem affectum Carolus filius, cui ob virtutem Magni cognomentum atque imperium accessit. Is sororem suam Isbergam fraterno animo complexus, plurima ei intra extraque Ariam privilegia concessit. Ibidem quoque parentem Pippinum matremque Bertham defunctos condidit: quorum etiam nunc ossa in Divi Petri templum ad chori ambitum delata. *Hinc curiose inquisimus de rei veritate. Nam Eginhartus in vita Caroli Magni num. 6 asserit Pippinum apud Parisios morbe aquæ intercutis diem obiisse. Verum in Vita ejusdem Caroli auctore incerto, et in Amalobis Bertiniano, Metensibus et aliis tono 2 Chesnæ de Scripturibus Historiæ Francorum, ista de obitu Pippini referuntur: Pippinus Waihero interempto, cum triumpho Sanctonas reversus est: ibique moram faciens per aliquot dies ægrotare cepit. Indeque ad partes Turonorum revertendo perrexit, orationem ad S. Martinum fecit: et ad S. Dionysium usque pervenit, ibique diem obiens finivit viii Kalendas Octobris. Adunt Annales Metenses: Sepelieruntque eum gloriosi filii sui in basilica B. Dionysii Martyris, ut ipse voluit, cum summo honore. Hæc ibi. Quantum amaverit Pippinus dictam S. Dionysii ecclesiam et monasterium, manifestant diplomata huic concessa, et relata a Jacobo Dubletio lib. 3 Antiquitatum monasterii Dionysiani cap. 5. Ejus autem ibi sepulti adhuc monumentum ostendi testantur Claudius Malingræus et Jacobus Brulius in Antiquitatibus Parisiensibus, indicantes ista ibidem verbo legi: Pippinus Rex, Pater Caroli Magni. Bertha Regina, uxor Pippini Regis. Sed nunc sub mauseleo adhuc eorum extant ossa, dubitatur. Arienses enim utriusque ossa apud se asservari opinantur, a quadam Comitissa Flandriæ expetita, et Ariam translata. Et hac de re scribens ad P. Alexandrum Wilthemium quidam nostræ Societatis Sacerdos, hodie, inquit, ad chori ambitum, in muro averso principis altaris, inter alia verba, quæ pene obliterata sunt, legit ista: PIPPINI REGIS ET BERTHE REGINÆ HIC RECBANT SIMUL OSSA. Ut autem plenus constaret de rei veritate, curavit Decanus ecclesiæ coram aliquot Canonicis utrunque loculum ligneum, trium scilicet pedum, aperiri: in quorum uno, præter ossa sua brevitate notabilia, repperit est folium pergamenum cum hac inscriptione antiqua et digitali characterē, PIPPINI OSSA: in altero*

BERTHE OSSA. *Ibidem reperta est lamina plumbea, D medium pedem longa et latitudinis unius pollicis, in qua visantur Ossa Hulchie, filię Berthæ cum + cruce. Huic adjuncta erat altera inscriptio in pergameno, quæ sic habet: Ossa Helchie, filię Berthæ Reginæ, remota et posita cum matre sua in eodem tumulo ligneo, anno Domini mcccv, in Vigilia Assumptionis B. Mariæ Virginis. Addo quod a latere nominis Pippinus Rex, parieti inscripti, legantur hæc, Carolus Magnus, Pippini Regis filius; uti et parva nomen Bertha Regina, hæc inscriptio habetur, Isiberga, filia Berthæ Reginæ. Interim constat nec Carolum Magnum, necque Itisbergam ibi quiescere. Hæc alioque dictus Sacerdos: quæ curiosis antiquitatum Francorum indagatoribus proponimus: et solum dicimus, magna cum cautela de traditionibus Ariensibus agendum esse.*

§ Alterum dubium circa sacras Reliquias S. Itisbergæ movetur, eo quod Jacobus Meyerus lib. 8 Annalium Flandriæ ita scribat: Anno mcccxi transfertur in cœnobio Divi Winoci corpus Divi Oswaldi Regis, corpusque Idbergæ Virginis, Gisla (uti accepi) Pippini quondam Regis, ab Adam Episcopo Morinorum. Interfuere Abbat Joannes Bertinicus, Wilhelmus Capellieus, Wilelmus Andriensis, Rogerus Taruannicus, Joannes Alchiacensis: Prepositi autem Wilelmus Watinensis, Joannes Formoselensis, Egidius Loanus, Joannes ab Eversham una cum Joanna Conite. Hæc Meyerus sub dubio, uti acceperat, proponit: quæ postea, ut certa, ex litteris Petri Waloncapelli Prioris Winocensis tradidit ad hunc diem Molanus, addens dictas Reliquias translatas esse die xx Junii, et anno mclviii per Francorum bella perisse. Contra quem Miræus in Fastis Belgicis scribit, Reliquias bodieque prope Ariam superesse, uti supra retulimus. Malbrancus in suis olim ad nos litteris asserit (quantum potuit deprehendere e Lantbertio Ardensi Præposito et Guilhelmo Abbate Andrensi, circa annum mcc scribentibus) existisse in monasterio Gisenzi sanctimonialium ejusmodi nomine insignitum et sanctitate celebrem, ejus corpus credit Winocibergas translatum. Eodem modo Offanius cap. 2 ait, Bergas translatum corpus S. Adbergæ Virginis et religiosæ Gisenensis sed quæ illa fuerit necdum comperimus. Quid si cum S. Oswaldo etiam corpus alicujus Virginis Anglicæ, sive Eadburgæ, ont Edelburgæ, esset translatum?

6 Aliud Malbranci argumentum non distinguendi S. Itisbergam a citata supra Gisla est, quod utraque ad easdem nuptias videatur sollicita. Verum ideo Acta S. Itisbergæ suspecta sunt, in quibus non dicitur expectata pro filio Constantini Copronymi Imperatoris, aut filio Desiderii Regis Longobardorum, ut de Gisla constat; sed a Rege Portugalliz, qui tunc nullus erat, imo ingemiscbat Lusitania sub crudelissima Maçororum servitute. Malbranco Portus-Gallia dicitur Anglicæ Wallia a portu frequentiore: ejus animadversioni subscriberemus, si alibi harum nuptiarum expetitum foret mentio. Porro Itisbergam dicitur in hac necessitate precibus accersisse sibi febrim et strumas, et sic liberata a nuptiis, ac dein sanata esu piscis Lisoni, reperi in corpore S. Venantii occisi et in Lisam dejecti. Quæ omnia apud Malbrancum legi possunt. Calitur S. Venantius x Octobris. Offanius miraculum, quod aliis quoque sacris Virginibus accidisse scripsit legitimus, ex populari traditione narrat ejusmodi: In castro Ariensi, quod Salam etiannum sive Aulam appellant, sacellum extrui curavit Pippius. Tunc S. Itisbergam, ut pauperibus singulari pietate subvenire conseruaret, operas quoque cibo recreare atque ad sanctum quod moliebantur opus strenne peragendum incitare statuit. Occurrit parens, quærit quid ita studiosè ferat linteo involutum. Illa, fiducia in

relati cum memoria S. Itisbergæ.

Abbat diversa Idbergam ad S. Winocum translata.

E

F

Alia hdei suspecta.

Dei

fuisse Abbatissam Suesionensem.

Privilegia S. Itisbergæ a Carolo M. data.

Pippinus et Bertha an in S. Dionysii sepulti?

et in ecclesiâ Ariensi translata?

A Dei patrocinio locata, linteum evoluit : et ecce cibi in varios divinitus conversi flores, quos Rex aræ ornanda lectos a filia credidit. *Hæc Olfanius. Quæ suspectæ fidei æstimat etiam Malbrancus, quod nihil de iis uspiam legitur.*

7 Denum Saussayus S. Sitisbergam commemorat, quæ et Pippini Galliarum Regis filia et Caroli Magni soror dicitur, et Archæ in Picardia colitur, cujus exuvia sacræ ibidem mana honorificentia asservantur, hodieque ad beatæ ejus memoriæ venerationem perhibentur percolendæ. *Quis omnia conciliabit, saltem dum non addentur novæ probationes?* Sitisberga non videtur aliam quam S. Itisberga hactenus data. Num in Picardia aliquæ ejus reliquiæ etiam in magna honorificentia asservuntur, neque habui occasionem examinandi, neque rationem negandi, nisi quod

An sub nomine Sitisbergæ colatur in Picardia?

Saussayus promissas probationes non attulerit, aut alius forsitan pro illo nolit spondere. Quidni pro Area in Artesia, legerit aut prius scripserit Archæum in Picardia? Nihil id ab ejus conceptibus videtur alienum. Ita idem Saussayus ad xxv Junii ista scribit: Area in Artesia Translatio S. Itisbergæ Virginis, Caroli Magni germanæ: cujus Reliquiæ sacræ cum a festo ejus migrationis xxi Maji, tum hodie in hujus oppidi ecclesia magno fidelium concursu honoratur. *Hæc Saussayus, ubi pro Aria oppido posuit Arcam, immemor Picardiæ, ad quam antea suam S. Sitisbergam relegarat, nec scio an cognitas habens Archas, vulgo Arques, Comitatus titulo insigne oppidum etiam in Artesia, ad jus Abbatis Bertiniani pertinens, et Audomuroplitanæ urbi proximum, sed absque cultu S. Itisbergæ.*

Translatio
20 Junii.

DE SANCTO THEOBALDO, ARCHIEPISCOPO VIENNENSI IN GALLIA.

Sylloge recentiorum Elogiorum cum vario die cultus apud Neotericos.

SEC. X.

Cultus sacer :

Cum nos anno Christi mdcxlii Roma per Gallias rediremus in Belgium, accessimus ad Viennensem urbem, inquisituri de variis Sanctis, quorum sciebamus eximium cultum ac venerationem ibidem haberi. Ac primo descripsimus ex antiquo *Kalendario Viennensis* Missalis aut Breviarii variam notationem Sanctorum, et ad hunc xxi Maji mentionem S. Theobaldi Episcopi novem Lectionum. Obtinuimus etiam aliquod Breviarium Ecclesiæ Cathedralis, Viennæ excusum anno mdcxlii, in quo ista præscribuntur: Sancti Theobaldi, Episcopi Viennensis et Confessoris. Fiat ut in communi omnis Confessoris secundum tempus. Oratio. Da quæsumus. Præterea reperimus Martyrologium sanctæ Viennensis Ecclesiæ, ex quo quæ erant Viennensibus propria excerptimus. Vienna progressi, post alias urbes visitatas, pervenimus Ditionem; ibique dono Petri Francisci Chiffleij obtinuimus aliud Martyrologium, cui præfigebatur titulus: Ordo ac series Sanctorum sanctæ et antiquæ Viennensis Ecclesiæ, Metropolis Allobrogum in Gallia, prout in Martyrologio digeruntur.

Elogium ex
Martyrol.
Viennensi :

2 In his ergo duobus Martyrologiis illud elogium continetur iisdem fere verbis : Duodecimo Kalendas Junii. Viennæ depositio S. Theobaldi Confessoris, quin quagesimæ octavi Archiepiscopi Viennensis, qui a sancta Sede Apostolica Sanctorum Archiepiscoporum Viennensium ultimus inter Divos est relatus. Hic in majori ecclesia, post ejusdem restaurationem, ab eo circa annum nonagesimum quinquagesimum quartum factam, plenus miraculis quiescit. Ob ejus venerationem plebs Viennensis devotissima capellas quatuor in sacra majori basilica edificavit : quarum præcipua (ubi corpus ejusdem quiescit) nostro tempore decorata et illustrata fuit a devotissimo Archiepiscopo nostro Hieronymo de Villars sedente. In qua, eodem deprecante, Gregorius Papa quintus decimus firmissimas Indulgentias, pro refrigerio animarum in purgatorio existentium, perpetuis ac singulis Lunæ diebus, atque etiam per Octavas Omnium Sanctorum pie elargitus est, sacro Missæ sacrificio mediante. *Hæc in dictis Martyrologiis : quæ fere eadem habet Joannes le Lievre in Historia antiquitatis et sanctitatis urbis Viennensis, Gallicæ anno mdcxxv iisdem excusa, ubi latius describit Ecclesiæ a sancto constructæ splendorem, et concessas ab eodem Indulgentias conferentibus elemosinas ad hanc fabricam perficiendam.*

3 Andreas Saussayus in *Supplemento Martyrologii Gallicani* ad Kalendas Julii ista scribit : Viennæ Allobrogum S. Theobaldi Episcopi et Confessoris, qui sub S. Leone Papa IX et Henrico primo Francorum Rege illam Ecclesiam rexit; unumque studio boni Pastoris functus, aucto grege, copioso gratiæ fœtu, plenus ipse operibus justitiæ, suum Pastoris jussu evocatus, ad emeritum perrexit præmiuni. *Hæc Saussayus, qujus elogium est omnibus Sanctis Episcopis commune. Quod velut sub S. Leone Papa IX nixisse, non continuo probamus. Dedimus illustrata hujus Pontificis Acta xix Aprilis, diximusque mense Februario anni mclix Romæ electum et coronatum, et anno mclv vita functum. At successor S. Theobaldi fuit Burchardus; ad cujus petitionem Rodolphus Rex Burgundionum concessit privilegium Ecclesiæ S. Mauriti, signatum anno mcliii, a dicto Joanne Le Lievre editum. Idem Burchardus præfuit Concilio Ansano anno mxxv, eumque anno mxxvi cum eximia sanctitatis opinione obisse xix Augusti trahunt Summartiani, cujus Sedi tribuit dictus le Lievre annos triginta. Quæ si subsisterent, S. Theobaldo successisset Burchardus anno dcccxcvi. At citius circa annum dcccclv floruisse Episcopum Burchardum jam dictum est. Quod autem S. Theobaldum Archiepiscopum Saussayus retulerit ad Kalendas Julii, videtur ob defectum notitiæ de illo fecisse; et quia illo die retulerat S. Theobaldum eremitam huic illum adjunxisse; quem tam addit pridie istius divi seu xxx Junii decessisse, quo die ejus Acta dabimus. Hujus natalitatem, inquit Auctor *Vitar* hujus eremita, a S. Theobaldo Viennensi Episcopo procul dubio veracim familiarium ejus relatione, et quod firmitus est, matris ejusdem beati viri assertu, prænnuntiatam comperimus. Is etenim Præsul avunculus aviæ S. Theobaldi extitit, et ab eo æquivoco nominis sortitus est vocabulum. Qui dum aliquando colloquium haberet cum matre Domine Willæ, hujus Beati genitricis, inter cetera ait : O generosa parens, gaude et letare, quia ex te prodiet mater, quod paritura est magni meriti filium : qui omnibus nostræ affinitatis hominibus præminebit, et ante Deum et homines magnus vocabitur et erit. *Hæc in dicta Vita.**

4 Ferrarius etiam in *Catalogo generali* ad Kalendas Julii, Viennæ in Gallia, ait, S. Theobaldi Episcopi. Quo etiam die in *Kalendario Genebrardi* legitur *memoria* Theobaldi Episcopi Viennensis, anno m. sab

E
G. H.

alud ex
Saussayo ad
1 Julii,

cum errore
circa tempus
vitz.

F

fuit avunculus
avie S. Theo-
baldi eremita.

Memoria
2 Julii.

Henrico

A Henrico II, citanturque Naucerus et Siegbertus. Verum Siegbertus agit de S. Theobaldo eremita; et Naucerus dicitur esse de quoquam Theobaldo, non alibi quidquam habere non lubet exquirere: Ad eandem Kalendas Julii in varia Ecclesia celebratur festum S. Theobaldi Eremitæ, qui propter hunc S. Theobaldum

Episcopum, in Martyrologio Colonie et Lubecæ anni 1490, etiam mentionem habetur; et in Ecclesiis Luxemburgensi, Lindencensi, et Tenensi etiam cum mitra, pedo pastorali, et plurali pictus est. uti indicatur ad Acta ejusdem S. Theobaldi Eremitæ xxx Junii.

DE VENERABILIBUS COMITIBUS PALATINIS

ERENFRIDO SEU EZONE ET MATHILDE EORUMQ. FILIA B. RICHEZA REG. POLON.

FUNDATORIBUS MONASTERII BRAWILLERENSIS PROPE COLONIAM.

PRÆFATIO NOSTRA.

Cur olim conjunctim scripta et nunc simul dentur omnium Acta? Quid recentiores de B. Richeza?

Beatæ H'olpeltin, in Braunwiller seu Brunonis-villari (quod euphonice causa plerumque Brawiller nominatur) Abbatis tertii Acta illustraturus ad xxii Aprilis Henschianus noster, de illius nobilissimi monasterii fundatore paucis egit: hic rem ab exordio explicabimus, prout ipsam ad eundem B. H'olpeltinum, ante annum mxcxv scripsit, quidam ejus monachus G. teste in suis de Colonia Agrippinensis magnitudine libris. Egidia Colonia, sapientis eadem historia nostra, quam nos a P. Joanne Gamans ex Brawillerensi MS. accepimus, complexam vitas Venerabilium fundatorum. Venerabilium dico, quoniam Beatos subinde Gelenus aliique appellant: sic tamen ut sub illo titulo eis inter Beatos locum demus, quando patrato ad sepulcrum miracula ostendunt, illud a majoribus religioso ac publico Beatorum cultu frequentatum olim fuisse, etsi postrema corporum translatio, facta anno mxcxvii non videntur excessisse limites civilis cultus, qualem filii parentibus bene meritis debent, gratitudinis et observantia erga. Genitoribus suis Richezam filiam addimus, propter Clotenense prædium monasterio donatum Confuadricis titulo honestatam a monachis; et quidem cum expresso clojia Beate, quando etiam Sancta appellatione dignatam invenimus, quoniam ad xix et xx Marti cum inter Prætermissos posuerimus, cum neque de cultu neque de die mortis certi aliquid apud nos statuerimus.

2 Licet autem diversis omnibus obierint, Richeza videlicet, quondam Miecislai uxor et mater Casimiri Polonia Regum, xxi Martii; Mater vero Mathildis, trium Ottomum Imperatorum soror, filia, neptis, iv Novembris: conjungimus tamen omnes hoc xxi Maji, quo eorum maritus ac pater Erenfridus, posteriori ac celebriori nomine Ezo dictus, ab auctore Epitaphii asservitur nomine. Nec enim possumus ambigere, cum Gelenus in Vita B. Richezæ ad calcem, sine ea mortis an translationis dies: quia cum legitur quod ipsum Erembertum

Sub bis senis Gemini misere Kalendis, Qua fovet ille domo, qui Deus est et homo; cum, inquam, hoc legitur, alia non potest Domus intelligi, ad quam ille sit xxi Maji missus, quam Domus ecclesiæ, in qua Christus fovet piorum animas. Causa etiam eisdem conjungendi ea est, quod conjunctim inter Brauillerensium (quam dixi) Historiæ Acta, merentur sub unum conspectum integra dari. Eadem Acta posteribus seculis, cum jam scelus iterumque translatæ essent beatorum conjugum corpora, alius Brauillerensis monachus expoliit interpolavitque: quem contextum ab eodem Joanne Gamans etiam accepimus, sicut cum ex archivio Monasterii verbotenus transcribi fecerat, et sy-

nopsi marginali manu sua illustraverat P. Andreas Schnorrenberg Professor Brawillerii, et ibidem præsens cum venerando ossa postremum translata fuerint, uti loca suo indicabimus, plures quoque utiles Annotationes ex prædicta Interpolatore sumpturi.

3 Secundo, quod dixi, MS. idem P. Gamans noster præferat hunc titulum. Divi Palatini, Beatus Ezzo et Beata Mathildis Ottonis Imperatoris n. filia, Conjuges, Palatii Rhenensis Comites: Rhenique Comitum pedisequos, Beatus Eberhardus de Staleka: nec non Beati Ludewicus Comes de Arensteinio, et Erckanbertus Camerarius de Wormatia, Cornmede Cisterciensis, Gommersheimii Præmonstratensium, Frankendalia Regularium Fundatores, Ordinem singulorum professi, vita et miraculis, Brawillerii, Erbachii, Arensteinii, Frankendalia, Benedictorum, Cisterciensis, Præmonstratensium, Regularium, Coloniensis, Moguntinensis, Trevirensis, Wormatiensis diocæson monasteriis, prisca fide ac manuscriptis illustrati; pariter Palatinatum, per Moguntina cis Rhenum Archidiocæson ecclesiæ, monasteria, familiæ, illustrari. Prolixus titulus satis ascendit præclarum collectionem futuram fuisse hanc, in cujus limine ponebatur. Vita B. Erenfridi Comitis Palat. B. Mechtildis conjugis ac prolium ejus, ex eo, quod dixi, archivio verbotenus descripta. Sed bono P. Gamansia contigit quod vulgo dicitur, nimis multa complexum nihil stringere: tota enim vita sua indefesso studio atque labore congerens omnia, quæ sacræ profanæque per Germaniam antiquitati illustrandæ adjumento videbantur futura, nec unquam satis apud se statutus quid facere vellet; et modum Monasteriologiam Germanicam, modo Archidiocæson Moguntinam cum Suffraganeis, modo aliud nescio quod præ oculis habens; ad extremam denique statum pervenit, diuturnæ operosæque indaginis fructum nullum aut habiturus ipse, aut Provincia suæ longa expectatione fatigata daturus, extra opus nostrum, cui potius instruendo quam proprio cupiam operi construendo, indagatore impigerum et sagacissimum videtur Divina providentia delegisse. Demus igitur optime merita quam possumus in opere nostro vitam, qui prioribus officiis non contentus, nuper etiam magnos tres fascies monumentorum ad Sanctos spectantium hac misit quasi pro testamento, interque ea hæc Brawillerensium Fundatorum Acta.

4 Quos in prædicto titulo ipse post dictos Fundatores nominat (nam ultra titulum conceptus non processit) eorum Vitas et miracula partim habemus, partim adhuc requirimus. Habemus Eberhardi ac Ludewici, hanc xxiv Septembris, istam dandam xxx Novembris: requirimus

ANNO
MCCC
MCCXXV
MCCIII.

Actu scripta
ante anno
1000,

Sine titulo
beatitudinis,
sed non sine
miraculis.

Cur simul
omnes referantur
hoc die, quo solus
Ezo obiit.

Eadem Acta
posterius inter-
polata

D. P.

E

et aptata ma-
jori collectio-
ni cum Actis

BB. Eberhardi,
Ludewici,
Erckanberti,

F

hucus ultimi
viam adhuc
requirimus.

A rimus autem postremi omnium Erkenberti vitam, quam apud Gamanasium olim vidimus metra Germanico conscriptam, dandum xxiii Decembris, quoobitus discimus ex Latina epitaphio. Etenim huic etiam locum suum in nostro opere dari eo impensis convenit; quod eadem fortuna, quæ sub Frederico III Palatino hæretico omplum munitissimamque urbem circumdedit Frankendolensi utrique monasterio; ibidem Catholica religionis Sanctorumque cultum, atque adeo B. Erkenberti memoriam extiterit; utiam vero non etiam sepulcrum evertit, sacraque funditoris ossa dissipavit, qui primus eo loci Præpositum egit; alteri monasterio quod sub minoris Frankendolæ nomine construxerat pro Virginibus. Priorissam constituens suam uxoem Richlindem, quæ communi consensu una cum uxoem suæque omnia divinis obsequiis mancipaverat; sicut indicat in sua Palatinatus topographia Mathæus Merionus, qui cum funditionem adscribit anno mxcix, licet Trithemius annum mxcxxx signet, primumque Præpositum Bertalundum nominet. Moxitus de nostro illo desiderio Gamanasium, cum dolore respondit, omnia quæ de B. Erkenberti opud ipsam videramus (in quibus erant duodecim ejus miracula, nullibi amplius forsan invenientia, et Frankendolensium funditionis instrumentum authenticum) male curiosis amicis commodata, inter ipsorum manus disperiisse; sperare tamen quod per amicum sibi Sacerdotem, Dominum Dallerгий Satrapæ Hochstoni domesticum, recuperaturus sit aliquo, et cetera insuper quæ requirimus cogniturus. Quod hic juxerit autem, ut, si forsan spes illa fallat, alius quisquis poterit subsidio veniat, cupientibus conservare memoriam viri, de re Catholica in Palatinatu bene meriti.

3 Ægidius Gelenius, Colonia: ad S. Andrea: Canonicus, in opere suo de admiranda sacra et civili magnitudine Colonie Agrippinensis, tam lib. 3. qui Sacrarum, id est fundationes, Reliquias, monumenta complectitur; quam lib. 4 qui sacros ac pios Fastos ad Marioglogii formam digestos continet; sæpius meminit prænominatorum Bravilerensium Fundatorum, modo Venerandos, modo Beatos appellans. Annis autem xxxiii prius quam opus istud vulgaret, id est anno mxcxiii, publicaverat tractatus specialium Historiarum et Vindicias B. Richezæ, Comitissæ Palatinæ Rheni, Regiæ Poloniarum, cum gemina genealogia ejusdem et antiquissimorum Comitum Palatinorum Rheni, atque aliorum Principum et Procerum Europæ, qui ab ipsa et sexaginta quatuor posteris ejus Beatis in linea descendente progrediuntur, omnia ex vetustis MSS. monumentis et diplomatibus post sexcentos annos in lucem ex archivis producta. Theodoros Rhoy Societatis nostræ, inter Annas Illustræ Julæ, Clivie etc. ad xxi Martii, longum B. Richezæ elogium ex Gelenio traxit, ex eodemque illos scroginia quatuor Divos ordine Alphabeticò enumerat: quos deinde in schemate Genealogico repræsentat, Actii Ariovisti nomen, nescio unde acceptum, nec facile a fabulosis suspicione liberandum, aptans et, quem vulgo Eozem Erenfridum nominatum ait. Ego istis omnibus præteritis, æque ac disputatione de nominis Richezæ seu Ricæz etymologia et insignibus Gentilitiis, solum ex Gelenio Appendicem oddam testimoniorum de Beatitate Richezæ.

PROLOGUS

De Loci ac monasterii Bravillariensis origine.

Ope pretium est, sicut a majoribus nobis traditum est, commemorare, unde idem sacer locus jam olim nominatus fuit Bruwylre, qualiterque ibidem vera rerum investigatione repertum sit, quod S. Medardi a sacrum eidem loco inisset memoriale. Erat in diebus Hermanni b Comitissæ Palatini, patris,

Maji T. V

memorabilis scilicet Erenfridi (qui velut Abraham Patriarcha, nomine mutato, Ezo appellatus est; vir quidam in vico, qui e Manestede dicitur, copiosum habens in sua possessione pecuniam. Casu contigit, utdiequadam serofa prægnans a silva, ejus minabatur ad pascua, cum reliquo grege porcorum non esset domum reversa, quia ad ejciendos fetus secretiora sibi memoris elegerat loca. Nihil ergo ipse aliud, quam quod evenerat, arbitratus; accepta secum bipenne, lucum abscissis remotisque vepribus, quasi viam faciens, secretius quam solet, intrat: et ecce ædiculum, ex ligno satis curiose constructum, lateribusque studiose ab infusione umbrum defensum, aspectat. Explorat itaque aditum, tectum non sine admiratione novitatis ingreditur; altare (utpote in ecclesia) more consueti aspiciet, sumentem simul domesticam sibi a crepidine altaris cum decem porcorum capitis occurrentem, lætus suscepit. Post hoc submoto lapide superiori, S. Medardi et aliorum venerandas Sanctorum Dei Reliquias, cum chartam in fasciculum compositas, a fossa altaris ejicit; et secum illas auferendo Præposito Indensis d Monasterii, qui ex more eas in partes sæpius venire consueverat, ostendit. Qui inspecta charta, et cognita admiranda rei novitate (erat enim cognatus Comitissæ Palatini, ipsique ob hoc familiaris et notus) ad eum velociter properat, et quam insperat, ex ordine boni eventus, salutem illi lætanter annuntiat. Ille insperatum lætæque omnis nuntium gratanter audiens, rusticum eundem, qui nomen erat Bruno cuius accersit, chartam cum Reliquiis inquisitam et exhibitam reverenter excepit, et hanc illi causam inesse subscripsum cognoscit.

2 Hujus sacre fundator ædificæ et auctor Bruno nomine, germanum habens vocabulo Berechonem, vir potens et nobilis, non procul hinc in silva, quæ ex sui magnitudine Vela e dicitur, constructa tutissima debebat in munitione. Quam quidem tyrannus, Heymo nomine, subita invadens incursione, interfecto ejusdem fratre Berechone cum reliquis fere omnibus, hunc cum paucis presidio fugæ vitam servavit, suis a finibus extorrem fecit, et in Franciam ire coegit. Qui Suesionis civitatem adiens, et fidelem suæ calamitatis historiam cum omnibus pietatis affectum habentibus edicens, S. Medardi Reliquias ad constituendum in ejus honore ecclesiam petiit et impetravit: cuius indubium ad revincendum hostem meritum et patrocinium adesse sibi speravit. Ad votum omnia suffragante illi pio salutis suæ protectore prosperantur; ecclesia fundatur et dedicatur. Verum hujus dedicationis auctor qui esset, incertum adhuc usque manet, quoniam aviditate rustici, qui maxime pecuniam esse sperant quod invenerat, fragile certe signum contractum est, sique auctoris persona et nomen absconditum est. Veruntamen supradictus, ut fertur Acephala, a multis catenus timore periculi devotus, postmodum a præfato Brunone impetitus occiditur: et quamvis ejus munio triumphato hoste destruitur, idem locus tamen usque hodie Heymenburg dicitur. Fuerunt prope Metropolitano Episcopo Warino g compta, quæ fuerant Comiti Palatino jam cognita: altare reparatur: ecclesia instructis ex lapide parietibus innovata ab eodem Archiepiscopo dedicatur, sacroque illi loco, congruentibus sibi veteris ecclesiæ et antiqui auctoris et novi ejusdem inventoris nominibus, Bruwylre nomen aptatur. b

3 Fundator monasterii S. i Nicolai in Bruwylre erat præclarissimus Dominus Erenfridus, Comes Palatinus, qui post Ezo nominatus est, cum gloriosissima conjuge Mathilde, filia potentissimi Magni Ottonis, nati de Saxonia. Quod autem Erenfridus primum, sed Ezo postmodum est appellatus, hocque

B
AUCT. G.
EX MSS.
c
Bruno rusticus, serofam in silva requirens,

d
sacellum reperit, et sub altari reliquias S. Medardi: E

Suessione altatis:

ab alio Brunone quodam e

F

g
restratus locus Bruwylre dicitur,

ADUC 6
EX MSB.
et monaste-
rium ibi
fundatur.

A nomine insignior habeantur. præcedentium gratia patrum imbutus est : quibus mutatis semper nominibus virtus major, merituque divinitus est insitum. Cujus cura sacri Locoque frequenti miraculorum illustratione dicati loci memoriam litteris, et per eas posteris mandare curassent, placuit nobis eisdem prius inserere, quæ viro a pueritia vite institutio, quanta in militari virtute strenua actionis perfectio, quæque perfecta ad ultimum in Christiana religione fuisset devotio. His etenim et ceteris per paucis, hoc eodem in codice commemorata, ordignorum congruam accepti locum, ut veritatem historiae habens fundamentum, spirituale et præcellens ædificium sui latius fulgoris prætexat ornamentum.

ANNOTATA.

a Colitur S. Medardus, *Noviomensis Episc.* 8 Junii : ejus autem seapulam *Brunwillari* haberi notat *Gelenus*.

b De eo sic historiam suam exorditur *Interpolator* : Generosissimus heros *Hermannus*, Comes *Palatinus*, cognomento *Pusillus*, non mediocriter reputationis inter *Magnates* illustrissimum *Imperatoris* primi *Ottonis*, cui in negotiis regni ac præliorum periculis tum auxilio quam consilio fidelissime adstetit; et præsertim in prælio contra efferam *Ungarorum* gentem commisso, ubi hostili pugnando aciem fortissime attrivit. Hic et diversis in locis plura dominum cum amplis possessionibus habuit, et *Brunwellensem* locum primum hominibus habitabilem fieri procuravit, duos autem filios ex *Helywiga* uxore genuit, videlicet *Erenfridum* et *Ezelinum*. Cum autem prior ac major ætate obierit fere octogenarius 1033, oportet ipsum in lucem venisse circa tempus prædictæ victoriæ de *Hungaris* anno 935 relata.

c *Manneste*, hæc *Maussdorff*; dimidiæ horæ spatio a *Branwyceler*.

d De *Indensi* prope *Aquisgranum* monasterio fuisse actum ad victim *B. Benedicti Anianensis*, in cujus gratiam fundatum est a *Ludovico Pio*, 12 Februarii.

e Vel *Tentonic*, *Multus* est, itaque olim loquebantur *Colonienses*, cum apud illos adhuc lingua *Westphalica* obtineret : nunc mutata dialecto silvestris *Filk* dicunt : major enim ejus pars adhuc preperet, cetera quidem circum circa monasterium culturæ causâ, deinde vero meridum versus grandis terræ spatio porrecta.

C T Acrophila hic sumitur masculina pro tyranno, qui nulli superiori legitimo pareat, ipse sibi caput auctoque potentie.

g *Varinus*, *Coloniensis Archiepiscopus*, ab anno 976 ad 983.

h Hæc a calce sequentis *Historiæ*, ad initium *translationis*, per modum prologi; quia aptius hic legenda existimavi; alias solum quod nunc sequitur vicem *Prologi* habebat.

i *Gelenus* de *Magnitudine Coloniensi* pag. 387 Digitum et brachium *S. Nicolai* ad *Scyphum*, ibi haberi ait : putratque per *Sanctum istum miracula*. manuscripto libello et ad *historiam Coloniensem* utili apud *Abbatem* servari : cujus nobis copiam fieri optorur.

CAPUT I.

Ezonis adolescentia, conjugium cum Mathilda, liberi ex ea decem.

Multi enim legunt vel audiunt fortium facta viro- rum. ad eorum imitationem accenduntur : sed si vi- dam moresque Religiosorum. Deo scilicet de stirum hominum inspexerint, multo in his salubrius. quid agere. quid vitare. quia discretionis mentis cuncta

perpendere debeant. instruantur. Ut enim se res habet, plerque illorum tantum in viribus suis confidentium facta, cum vita depereunt : quia dum domum suam. quæ est suæ opus fortitudinis, super arenam habentis humanæ landis construant. semet- ipsos ut ita dicam ad impulsu miseri et mortalis lapsus destruant. Sed enim hi fortes in Deo facti. suæ considerantes cursum naturæ. quod scilicet vita hominis. qui vapor est ad modicum parens. deum exterminabitur; eo proficere deliberant. ubi pro mortalibus æterni fiunt : ideoque in his profectum conatibus. ut ipsius verbis Domini loquar. domum suam supra petram ædificant. quam nec ventorum. id est demonum illusiones; nec fluctuum. nequam videlicet hominum. inundationes diruant. Nam et si quid reipublicæ vel curæ domesticæ in- servientes fortiter gesserunt; non hoc ad suam. sed ad illius virtutem et laudem referunt. cui illud *Davideum* concinunt : Fortitudo mea et laus mea *Domini*. et factus est mihi in salutem.

3 Fuit itaque præclarissimum generis *Ezo* Comes a *Palatinus*; qui tum propria virtutum actione. tum etiam gloriosissimæ conjugiæ suæ *Mathildis* pia ac Deo devota religione. venerandis semperque prædicandis. manifesta suorum reliquit indicia gestorum. in quibus nulli sit ambiguum. eum consortium tantorum. de quibus paucis prælibatum est. adeptum esse viro- rum. Denique totius *Galliae Principum*. cum esset corporis elegantia venustissimæ. mentis industrin prudentissimæ. animi magnanimitate fortissimæ. ad disponenda negotia tam privata quam publica discretissimæ. regalis *Palatii* apicem jure paterni sanguinis strenuissime gubernando. eo profect honoris. ut suam semper gloriam pluris quam accipisset. efficeret decoris. Nam ut altius rerum primordia inchoantes. in similitudinem annis a fonte decurrentis. usque ad certum narrationis linitem derivemus; mox ubi primum adolevit. nullis se corrumperendum puerilis insubis dedit; sed ut esset tam validus corpore. quam erat animi virtute: etsi præ nobilitate. qua summe præditus fuerat. vestium auro fulgebant nitore. plus tamen equitatem. venatu. atque quolibet militari corporis motu desidia proterens otia. validissime armorum delectabat et fulgore; quatenus inimicis terrori. et amicis esset amori. Nullum est virtutis exorcitium. quod per invidiam ignavie non exeret vitium. Et quidem ignavia se virtuti per livoris emulationem inimicum ostendit; et ejus tamen timore percussa tæscit. Quoniam omnis virtus ad alta se subrigens. in suis se indeficiente angescit; ideoque memorabilem hunc virum quanto secum altius sustulit. tanto fama clariorem universis *Romani Regni* *Principibus* extulit. Nec mirum. si multis sui temporis potentibus viris. tametsi divitis præclare pollentibus. potentior esse poterat itaque præstantior. qui omnibus procul dubio clarius uxoris generositate libero- rumque honestate fortunatur. Quod enim ingenium. quæ lingua. quæ faciunda tantam explicabit gloriam *Romanorum*. quanta excrevit terra marique *Ottom* temporibus *Angustorum*? Quorum prædicta *Mathildis*. clarissima scilicet femina. primum habuit avum. alterum patrem. germanum alterum.

6 Verum quales successus superna disponente elementa sortiretur ille *Vir* illustrissimus. ad condendum sibi ejusdem feminae tam excellentis venerabile matrimonium. hinc sumatur exordium. quod nullum lætius hæc duntaxat in serie audiri poterit eulogium. Siquidem Imperatrix e. in disponendis *Galliae Germanique* negotiis viri prudentissimi Domini *Ezonis* semper intenta consilio. ejus nunquam adhuc decenter petienda vacabat auxilio. in *Aquisgrani* *Palatio* interim moratur cum filio :

Ezo ejus
hic vita pro-
pter militan-
tem scribitur.

Cum Otto
ne 3 ludens.
cunque ter
vincens.

A filio : qui inter reliqua admirandæ in eo sagacitatis indicia, satis effulsit peritus in construendo sive dissolvendo flexuoso alearum *d* *d* schemate, ut neminem crederet fore, qui in hac arte prævaleret adversum se. Quadam ergo die Dominum Comitem Palatinum compellat, quatenus secum ad tabulam alearum *d* *d* regione sedeat, ordinemque disponat, pariterque jocosam congressionis stropham promoveat. Ea vero altriuscuius proposita condito est, ut cui per tres continuas vices victoria proveniret, alterius potiretur rebus optimis, etiam quibus vellet. Pariter igitur consident, ludo confligunt, Dominus Ezo, invocato sanctæ Trinitatis auxilio, ter victor extat. Deinde, tametsi impetrare desperaret, quod divinitate procul dubio inspirante diu optaverat, sororem ejus sibi ab ipso dari in conjugem postulat. Cernens ille ludum ad seria processisse, simulque ex consulto eorum qui interfuerant tractans eam rem ex Dei munus provenisse; non esse regii honoris, si mendax fieret suæ sponsonis; ipsum etiam apud avum, apud patrem, postremo apud semetipsum plurimum potuisse, propositæ conditionis fidem manus in manum confirmat & impositione : quatenus juxta Apostolum castum connubium et thorum immaculatum cum sua servaret sorore Palatinus Comes collectis suorum copiis *f* Asnide preperat, venerabilem puellam edicto Regis ad præsentiam vocat : fratre jubente, matre volente, eam suam fore sponsam enuntiat. *B* *B* Amica *g* vero ejus pertinaciter obsistit : sed sive ejus potestate, sive regia majestate territa cedit. Mathildis sponsalium more annulo subarrhatur : in Brunwilre prædio Comitiss Palatini nuptiæ parantur, atque in ambobus a Sacerdotibus Christi Patriarcharum benedictionibus completis, eundem ad locum, non tam velociter, quam lætenter festinatur. Nam lætitia, quæ tunc secularium more agebatur, Christi Ecclesiæque ibi fore copulam in spirituali conversatione protestabatur; juxta illud Apostoli, quia non prius quod spiritale est, sed quod animale, deinde quod spiritale : et alio in loco, ad construendum sponsi et sponsæ, Christi et Ecclesiæ cœlestem thalamum, trahens a veteri Testamento viri et mulieris exemplum; Propter hoc, inquit, relinquit homo patrem et matrem, adherens uxori suæ : et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia.

7 Præterea ubi ad supradictum locum ventum est, fertur quod memorabilis Ezo ramusculum arboris ejusdem terræ involutum cespite acceperit, et eum eodem Brunwilrense prædium et alia proprii juris plura eidem suæ venerabili sponsæ in dotem traderit. Ubi mox illa, nullam retractionis morulam perpressa, sed ecclesiarum S. Medardi, quæ inibi antiquitus constructa fuerat, ingressa, Christo Deo Salvatori nostro simulque Sanctis ejus, et quorum in suis præsentia Reliquiis aderat, et his etiam quos specialiter honorificare debeverat, eandem dotem suam solenni traditione condonavit : idemque ramusculus, in boni testimonium facti, longa viroris gratia juvenundus permansit. Nuptialis interim apparatus festiva procuratur celebratio, Procures togatos splendidioris ambitu amictus accuratio; pauperes victus recreant, indumentum consolatur : et quo semetipsam liberalitas excedens plus singulis suffragatur, eo laudabilior ab omnibus prædicatur. Apud omnes ergo gaudium ingens exortum est, quia felicissimi illius preventu connubii multis postmodum gaudere et lætari divinitus provisum est. Siquidem legitimo humanæ procreationis tempore exacto, nati sunt eis filii tres, Hermannus, Otto, Ludolphus *h* : filiæ septem, Richza, Adelheit, Ida, Mathild, Theophanu, Heyleweig, Sophia : quibus talem tantamque gloriam gratia divina contulit, ut memoriam

eorum et apud Deum et apud homines immortalem *D* *D* esse nulli dubium sit. Nam et ipse numerus (septem enim et filii decem sunt) cum pro eo, quod ceterorum infra se omnium summam concludat, perfectissimus atque ex decalogo legis idem sit sacratissimus, indicio est, venerabiles eorum parentes non solum in dilectione Dei et proximi sacratos; sed et, quantum cura secularis eos non impedit, in omni observantiæ mandatorum Dei fuisse perfectos. Alio etiam modo et ipsa vir et in, quæ x constituent, magnorum in se sacramentorum plenitudinem expriment, sive propter vitæ præsentis tempus, quod septem diebus volvitur; sive propter septiformem sancti Spiritus gratiam, quæ Prophetica lectione septemplex distinguitur; seu etiam propter sanctissimam Trinitatem, quæ ad fidem imbuitur : nam anbo in hac vita constituiti, et eadem gratia sancti Spiritus adjuti, fidem suam bonis in se vivis operibus luce clarius præmonstraverunt, non solum sese videntibus, verum etiam post se futuris cunctis fidelibus.

8 Ludolphus, major natus, quod erat animo acerrimus, et corpore robustissimus, militariæ *Primo geniti* *Ludolf* *E* *E* virtuti aptissimus, præter parentum gloriam et divitias, Comitatum seu Præfecturam adeptus est; scilicet ut ingruente bellicosi discriminis articulo, Coloniensis Archiepiscopi legationis Signifer, id est Primipilarius esset. Hic filiam Ottonis Comitiss de Sudveno i nomine Mathildem in conjugem accipiens, duos aequæ per omnia sibi simillimos ex ea generavit filios, Henricum videlicet et Cunonem; quorum alter suam post mortem ejus Comitatum, alter vero Bavariæ meruit Ducatum; verum a vita excessit uterque sine stirpis successione. Sed Cunonis interitus hæc causa extitit, quod contempta imperatoris Henrici filia, quam uxorem accipere debebat, et ob hoc sui Ducatus honore depulsus, sed prope Ungaris nunciis conjunctus est. Horum etenim auxilio molebatur eum, non solum bello pulsare, sed et regno privare si posset. Quod tale tantumque facinus frustra conatus est; nam veneno, quod coquus suus per immisionem Imperatoris, pro pactione pecuniæ, prandio ejus immiscuerat, extinctus est : cui Imperator non solum pecuniam non dedit; sed et pro magno munere, ne se deinceps videre præsumeret, concessit. Dux autem ibidem est tumulatus : sed per Coloniensem Archiepiscopum Annonem post aliquot annos Coloniam translatus, atque in Ecclesia S. Mariæ ad Gradus est humatus. *f* Porro Adelheit *k* in Nivella monasterio, Theopanu *k* *l* *l* in Asnide, Heyleweig in Nussia, Mathild in Dirlinckirca atque Vylica, Ida in monasterio S. Mariæ Coloniæ, Sophia similiter in monasterio S. Mariæ Moguntiae atque in Gandersheim Sanctiæ Iuliiæ feminis sunt prælate loco regimini. Quarum fere singula, et pro cœlestis vitæ conversatione, et pro Christi amore, in semetipsis habita corporis ac Spiritus sanctificatione, ac si viventes in carne, suis in locis, pro virtutum etiam operatione summo frequentantur honore. Et quibus Theophanu, virum se moribus agens, Asnidense monasterium cum universis ejus officiis, juno partim vetustate collapsis, ab ipsis fundamentis novo ergens opere, mirabiliter amplificavit : Unde et ibidem ejus membra semper in benedictione erit *n*.

ANNOTATA.

a Browerus noster, ad Vitam S. Bernwardi, Palatinus Saxonicos a Bavaricis distinguens, hos nunc ad Rhenenses vocari. Browerus Goleuius describit in Vita B. Richze cap. 3.

b Interpolator huc refert, tamquam loco magis proprio,

impetrat sororem ejus Mathildem,

et uxorem ducit :

1 Cor. 5

Eph 5, 31

quæ donatum sibi Brunwilre Deo consecrat,

et viro decem liberos parit.

infelix posteritas,

k
l
n
m
p
q
r

AUCT. O.
RE MSB

A prio, miraculum ramuorū, revirescentis in manu S. Udalrici, et ab Enfrido excepti, quod auctor noster habet infra num. 16.

c Theophano, mater Ottonis III, Theophania etiam recentioribus dicta.

d Alemarum nomine Seaccos seu latrunculos intelligi, in tabula ordine militari dispositos, apparet ex ipsa scriptoris phrasi.

e Asnide, alius Asnete, Assindia, Essendia, vulgo Essen, hodie illustrium Conuivarum Imperiale monasterium, ab Alfido Hildesheimensi Episcopo fundatum anno 876. Restaurasse illud dicitur Abbatisa Theophano, et obisse 3 Martii.

f Adelheidi, Ottonis I filiz, successisse Mechtildem, scribit in Catalogo Abbatissarum hujus monasterii Bucelinus tom. 2 Germ. sacræ pag. 343: sed erravit, quando ipsam Ottonis II filiam fecit, adeoque cum hac sua nepte confudit: quæ nomen ab illa in baptismo habuisse potuit, et ideo huc commissa in juventute fuisse. Utramque satis clare distinguunt versus descripti, in tumba S. Morvi Martyris, 6 Octob. recolendi, quos sic ante legendos puto, Bucelini editionem cum egrapho ad nos misit, satique diversa, inter se confrens.

15 Hoc opus viximum, geminis namque decorum Mathildis vovit Theophano, quod bene solvit Abbatissa bona Mathildi, hæc chrysea dona Regi dans pacem: quæ res depositi, in ævum Spiritus Ottonis panet celestibus oris.

Domina Mathild me fieri jussit.

Viretat autem illa adhuc anno 1003, quando S. Henricus ipsi confirmavit Essendiensis ecclesie immunitates et privilegia, ut ipse Bucelinus scribit. Ezoni vero uxor videtur viro juncta fuisse, circa an. 986: certe ante annum 990, quo mater ejus Theophano obiit, teste Dithmaro.

g Dithmarus, auctor coævus, in Chronico, nulla societas mentione, ita scribit de hoc conjugio: Cesaris ejusdem, Otthonis scilicet III, soror Mathild nomine, Hermannus Comes Palatini filio Ezoni nupsit: et hoc multis displicuit: sed quis id non valuit emendat legitur, tulit hoc unicus frater illius patienter, dans ei quam plurima, ne vilesceat iunata sibi a parentibus gloria.

h Non videntur suo ordine nominati: nam infra Ludolphus major notu fuisse dicitur.

i Sudveno, vulgo Sutfen, Sutphania Comitatus, federatarum Provinciarum nunc una ad Isalam. Videtur autem hic Zutphanensis Comes Otto, Ottonis primi Imperatoris nepos fuisse aut pronepos ex Sorore Gerburgæ, postmodum Francie Rejine, prius autem nupta Gisalberto Zutphanie Comiti, per quos anno 935 restauratum est Brannvillarii vicinum Villa-regalis monasterium Virginum, vulgo Königshorstorf, olim a Carolo Magna fundatum, sed anno 881, cæsis omnibus ibidem dependentibus, eversum, sicut in veteri tabella ibidem descripta legitur, cum reliqua illius monasterii fortuna usque ad annum 1138.

k Adit Interpolator: quod Adelheit, ut desideravit in loco Branceyler apud parviter seplviti, tumulata jacet in crypta ante altare B. Virginis sub lapide elevato.

l Bucelinus de Theophanoone agens, post Mathildem anatum, Sophiam etque Gerbergiam, Abbatissa Essendiensis, hanc ejus sororem, S. Marie in Capitolio Abbatissam, Willihaldum vocat: Gelenius in Fastis Agrippinæ ad 26 Novembris, cum aut spectori in honorifica tumba cum titulo Beatiatis, atque sub ejus tumulo de fundamentis basilicæ fons stillat, S. Idæ aqua vulgo dictus, et devotionis ac sanitatis causa ab ægris ac peregrinis bibitur. Ita Ania MS. cui addita alia videtur indicare, olim dictum Fontem S. Plectruli.

m Gaudersheim in Ducatu Brunsvicensi, a Saxo-

niz Duce Leutolpho fundatum an. 862 ubi septima Abbatissa nominatur a Bucelino Sophia hæc: sed idem de Moguntinensi Nonnarum monasterio agens, licet ab anno 840 fundatum agnoscat, nullas tamen illius Abbatissas nominat ante seculum xi, quo Mathildis, S. Burchardi Wormatiensis Episcopi soror, illud rexit: unde intelligitur, ipsum tanto minoris notæ atque opulentæ fuisse, ut ei altera Abbatia jungenda fuerit: quæ de causa item Sophia habuit cum S. Gothardo Hildesheimensi Episcopo, ut in hujus Vita cap. 4 et 14 legitur. Obitus ejus a Gelenio in Fastis notatur 30 Februarii.

u Hic inter posuerat interpolator Caput integrum, quo narratur, quod Otto 3 Heriberto Colonienis commiserit insignia Imperii, ad sororis Maritum Evensfridum deferendo: quæ cum interceptisset Henricus, Regnavit: integro anno vacaverit: cumque insuper jura Palatini idem Henricus invaderet, hic contra cum arma sumpserit, adjunctis suis Lotharingis, qui Henrico obedientiam præstandom pro decennio suspendierunt. Interim acta Moguntie causa, cum pro Henrico judicaretur, discessisset Evensfridum, statimque fuisse in Odenrheim; ubi cum invadens Theodoricus Mosellanorum Dux, prælio victus captusque sit, cum tanta suorum strage, ut in proverbium res abiit, solacium amicis optare, ne in Odenrheim unquam veniant: tandem pacem eo pacto initum, ut Henricus Evensfrido Insulam S. Striberti, Dugsbourg et Salavelt cederet: deinde intervenit Henrici Misconii Polono junctam Richezam Palatini filiam. Sed hæc signenta vera sunt: Dithmarus enim, fere per dies singulos initia Henrici prosequens, satis ostendit, eam coronatam esse Regem 7 Junii ipso an. 1002 quo obierat Otto III, neque aliis meminisse, qui in regnum ingredienti se opposuerit, præter Hermannum Alemaniz et Alsatie Duces. Lambertus vero Schafnaburgensis aliud non dicit anno 1003, quam hæc pauca verba: Plerique Principes a Rege defecerunt, sed post modicum correcti in gratiam recipiuntur. De Theodorico autem cæso captoque nec verbum quidem Dithmarus et alii.

CAPUT II.

Monasterii fundatio, mors utriusque fundatoris et miracula.

P post hoc gloriosissimus heros, pari nobilissimæ suæ conjugis voto, tractat quam in loco Oratorio, Servis Dei divinas excentia agentibus congrua habitaculia construat. Cujus votum propositum, sibi divitiis insuit, ut ratum inveniat consilium, Sanctissimi viri Romani Pontificis Joannis a præsentiam ab Romam profecti expellunt: commissæ, quæ vel domesticis occupati curis, vel publicis Regni negotiis obnoxii nullatenus vitare prævaluerant, per confessionem aperiunt. Quibus idem Papa post absolutionem, cum pretiosissimis Sanctorum Dei Reliquiis, cruciculam b denotat aream propter consummandam in eis Apostolicam benedictionem: simul sua eis injungens auctoritate, quatenus, ut voverant Deo, in propria hereditate, Monachorum institutum Collegium: quorum et arcioris vitæ conversatio, et jugis die ac nocte profusa oratio ad Deum, sibi plenum etiam celestis vitæ conferre posset remedium.

10 Reversis autem ad patriam, quantum reverentia, quantum honoris et gloriæ ubique adventantibus impenderetur, postremo quam letis suorum animis, quamque festivis occuribus susceperentur, satius est tacita opinione id æstimari, quam quibus non valeas verbis juxta modum æstimationis effari. Igitur ille sedulus explorat, ubinam loco-

de loco fundandi monasterii ambigunt:

F
Comites Romæ
reducunt

a

cum Reliquiis.

b

tum,

A rum, quæ propria possessionis essent, placitum Deo in fundando sanctæ religionis cœnobio suum expleat votum. Dyuysburg c præcipue, seu Infulam d S. Swiberti, iudicans adhuc optissimam esse, se propter Rheni fluentem, se propter maximæ amœnitatis, locis in ipsis, jucunda quedam oblectamenta. Nam bene ad collocandam in Dyuysburg fundamenta desiderium ejus proveniret, si uxor tenacioris animi ipsi non obtisset, Brunwile omnibus ante ponens locis, propter revelatum sibi quamdam visionem gloriæ celestis. Erat enim solennis ei consuetudo, nunquam a vicino loci illius iter facere, quin secedens de via in ecclesiolam S. Medardi, orationi solito prolixius insisteret aut psalmodiæ. Unde contigit ut quadam die, et itineris labore et solis ardore æstuans, expletis in sacri ambitibus ædícula consuetæ devotionis suæ precibus, refrigerandi se gratia, sub umbra arboris Sicomori, quam Tentonici Mulbom e appellant, quæ a regione stabat, supra cœpit ameni thorum accubere, et parum dormitans sonni caperet. Cum ecce (ut sibi visum est) aperto desuper cœlo globus lucis, ipso sole splendidi-ior, super eundem Deo placitum locum descendit; tanta cum claritate perfundens, ut omnem circum adjacentem regionem jucundam atque coruscant in magna sui admiratione efficeret. Ilac visione venerabilis Heros cognita, moxque omni ambiguitate postposita, unum idemque simul cum ipsa animo volebat: nullo scilicet in loco consultis divinæ mansionis habitaculum fundari, quam in eodem: quem et paterni laboris instantia jam dudum densissimo arboribus nemore, cum tribulis et vepribus radicitus extirpato, pro bestiis, quarum prius tuta ibi lastra fuerant, incolis hominibus habitabilem fecerat; et religiosisimæ suæ conjugis visione, cœlestibus ad hoc esse notatum indicis nverat. Et quoniam per senectutem, qualiter id foret inchoandum, minus discernebat; Abbatiss / Popponis, apud quem nunc temporis maxime religio monachica cum regulari discretione vigeat, Patris scilicet Monasteriorum Sanctorum Confessorum Christi Maximini et Remacii, consilium atque solutium per allegationem Archipontificis Domini g Pilgrini expetebat. Qui, ut semper paratus erat piis obedire precatibus, septem Fratres vita religiosi, doctrina simul et actione probos, adhuc opus, non secus ac ab ipso didicerant, instituendum ei mittebat. Annus Domini Incarnationis millesimus vicesimus quartus jam hinc instabat, et defuncto apud Bambergen Episcopium suum Imperatore Henrico, h Imperium Conradus agebat. Cum illi, accepta paterna benedictione atque fraterna, venerunt ad prædictum locum xviii Kal. Maji, feria simul et hora diei tertia, ut annuntiarent in Sion nomen Domini, in conveniendo populos in unum ut servirent Domino: quibus ipse in suo nomine diceret congregatis, bonis facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto in sempiternum. Igitur omnia, quorum gratia eo venerant, certatim accelerant. Fundamenta Monasterii, non in eo tamen loco, quo ecclesiola supra dicta erat, sed ad ejus Aquilonarem partem i..... fere passibus longius ab ea locantur: ea de causa præsertim, quod ejusdem infantis defuncti corpus, dum terræ ibi fuisse et humatum, toties egesta humo tumuli sit quiete privatum.

11 Dum ergo remotiori loco fundantes Monasterium, pro sepultura mortuorum soliti sunt; inter ipsa læta sanctæ operationis exordia, ipsius opinatissimæ virtutum operatricis Mathildis, Deoque devotissimæ Matronæ, tristi morte turbati sunt. Que quidem quandam sano et incolui corpore valuit, præter sollicitam intentissimamque secretæ orationis atque elemosynarum operam; præter hoc etiam quod in servis Dei Monachis cum Martha Jesum ex-

cepit in domum suam Brunwilrensem gaudens, circa D quorum frequens erat ministerium; nec minus præter hoc, quod cum Maria sedulo lectionibus sacris, velut ipsius Domini, verbis intendens, integrum quotidie decantabat Psalterium; nullius unquam septimane Sabbathum, quo tantum balneo k uti liceret, præterit, quin aliquem de turba inopum, sibi secretus adductum, calidis per se ipsam aquas perfundens sordes ablueret, crines comeret l, indutumque vestibus sine novis, se non multum vetustis, consolatum abire permitteret. Qua de re contigit etiam, ut mundissimarum ex hujusmodi operibus manuum ejus facta in aqua ablutione, aliqui cæcitates prædammatis, ægris oculibus suis remedium videndi inferrent, qui hoc ejus merita posse indubia fide crederent. Ad quarum testimonia virtutum quædam Adelburg ad nostra usque duraverat tempora, jam veterana, quæ solebat nobis referre; quia cum cæca fuisset ab infantia, in adolescentiæ perveniens ætatum, eo quo prædiximus modo diu optatum commoverit lux videre gloriam. Eandem etiam sanitatis gratiam in M Tounburg castro, ab ipsa quadam cæca coram S. Cruce, ipsius mirum (ut indubitanter credi potest) crucifixi Domini medicabili dextra adjuvante, consenta est: propter quod eandem Crux sancta ad venerationem sui majorem, per se ipsam Brunwile, honorifice translata est. Quid plura? omnem curam omnibus subiferens ministravit in fide sua virtutem, scientiam, abstinentiam, patientiam, pietatem, amorem fratrum atque caritatem; ut per bona opera certam suam vocationem faciens, introitum sibi pararet in æternum regnum gloriæ Christi Jesu.

12 Instabat jam annus, post eum quem superius commemoravimus proximus, Incarnationis scilicet Domini millesimus vicesimus quintus, cum Hezelius Comes n, cognationis, immo impendende venerationis atque munificentie gratia, illam Aicheze o ad suum accersitam convivium, omni quo potest honorificat obsequio. Quam non minus, ut credi fas est, Christus interim cœlestis vocatum ad convivium latifere disposuit in gaudio pervenit cum vultu suo, simulque consortium Sanctarum Sare p, Sophoræ atque Elizabeth honorifice confuternum. Nam expleto convivii gaudio, levi mox in primis corripuit febricula; cujus per singulos dies acris ingravescente molestia, septimo tandem post eum diem, quo ægra decubuit, accepto salutis Viatico, reliquit suos lugentes et flentes; quia de hac convalle lacrymarum transivit ad quaternales suas, in vera perpetuæ beatitudinis viti sine fine gaudentes. Cujus transitum in Aquis grani palatio prope cognitum (nam ibi tunc Comes Palatinus erat, occupatus cum totius Lotharingie Majorum colloquio) assumptis eis secum (quorum alii se Dominam, nonnulli decus et Imperii gloriam amissis dolerent, gement, et plangerent) velocius pervenit ad conthorialis suæ corporis examini pignus venerabile. Quibus cervices suas feretro subijcituram, aliis ex sacro Ordine psallentibus, aliis lampades et cereos præferentibus, ad Brunwilrense transferitur oppidulum; poniturque extenso desuper tentorio infra monasterialis ambitus medium. Tota Colonienis turba, ultimum ejus funeri officium redditura, cum Venerabili suo Archiepiscopo Pilgrino eo convenit: tribusque diebus ac noctibus continuus, ad ejus exequias, quæ tantæ dolor feminæ atque amissio exigebat, cum psalmis et vigilia Missurarum Sacramenta explevit. Donec demum quarto die ab Archiepiscopo, infra ipsum tentorium, altare in honore S. Mariæ consecratum est, ante quod ejus corpus venerabiliter humanum est, et epitaphium supra eam hujusmodi scriptum est.

Otto

ad quod eligendum Brunwiltare, per visum docetur Mathildis:

deducitque eo monachi a S. Poppone

h possessionem inveniunt an. 1025, 11 Aprilis.

Mathildis piis operibus exco-

et illuminatio ne exorum clara,

in Aicheze morbo corruptus et moritur an. 1025

in Brunwila sepelitur

eum Epitaphio

A Otto avus, Otto pater fuerant huic, Ottoque frater,

UET. G.
EX MSS.

Sub queis Roma potens subdidit omne necens.

Hæc hujus recti structuræ, quæ femina facti,
Mathildæ nobilissus suscipit inde genus.

q

Arceitensis ipsam, quanto q sub lumine, fixam,
Transtulit ad vitam, lucis in arce sitam.

Cui quod debemus, quin non implere valeamus.

r

Tu for solamen, Christe Redemptor, Amen. r

13 Decubuerat autem in eadem præfata Aicheze villa, qua et ipsa, calente febris molestia quidam Miles ejus, nomine Haric : qui post ipsam quidem die sequenti defunctus est, sed ante ipsam primus sepulture quietem, ante fores adhuc rudis ædificii, sortitus est. Atque venerabilis Illeus tanto instabat inchoato operi studio, ut quinto anno perfecto eodem monasterio, dedicationem ejus supradictus

Ellone Ab.
sub annum
1000 con-
secrato,

Arvistes vi Idus Novembrii consummaret : atque juxta morem prælia, quæ liberorum suorum permissione pius ipse sacri loci fundator et auctor præcipue Christi Confessoribus, Sancto videlicet Nicolao atque Medardo, delegaverat, quæque liberis relicta, ab eis postmodum absque heredum posteritate

libera fore speraverat, banno suo rata in perpetuum confirmaret. His ita, non secus ac Abba Poppo Reverendissimus voluit, patribus ; ipse, aliorum cura monasteriorum occupatus, providit a suis electum Fratibus proprium eidem loco Abbatem, moribus religiosum, verbo vero et opere divino atque humano per omnia insignem et probum, nomine s Ellonen : cui Evangelica quidem villicatio ab ipso Domino Ezone commissæ est, et sic ad curam accepti regimini agendam, auno Domini incarnationis millesimo tricesimo benedictione præfati Archiepiscopuli ordinatus est. Hujus igitur Abbatis et Fratrum, quorum, exceptis minoribus qui ad eorum disciplinæ formam instabantur, erant... religiosam conversationem atque ferventissimam omnimodis in divinis cultibus devotionem adeo amplectebatur et diligebat, ut subserica veste atque aureo baltheo conversatus, moribus ipse potius quam habitu Monachus esse putaretur.

s
Ezo cum
monachis ut
monachus
vivit,

t

idem obmar-
tatem ef-
ficiter cor-
ti-ll,

14 Unde etiam contigit ut quadam vice sui Militis cujusdam, qui Monachis libenter detrahebat, oblatione satis precari offenderetur. Nocte ergo sequenti, quæ solennis erat, ubi signum ad explendis laudes divinas sonat, jubet eundem, quod antea non solebat, accensa lampade ad ecclesiam se cum lumine sequentem præcedere ; atque ibidem, donec perageretur, subsistere. Jussa facit : et ut ventum est ad hoc, ut Dominica oratio sub silentio decerneret, astimans omnia esse finita, volebat accensa, ut advenerat, lampade ; sed, sine nutu imperantis, non audebat quoquam recedere : arcubatur etenim, sola subsistens in camera, nimio gelidissimæ noctis frigore. Fecit ergo secunda vice et tertia similiter ; cujus angustias ad correctionem ejus pius et prudens Illeus se scire dissimulans, nusquam declinavit ; sed semper solennibus, usque quo integrum decantaretur, hymnis et suis (ut solebat) placitis nimium Deo precativissus intentus, fixus eodem loco permansit. In ille correctus artificiosa potius quam aspera increpantis invectione, cepit Dominum suum assidue et vehementer compellere, nihil sibi reliqui dimittere, se suaque omnia simul tibi servis Monachis dedere, solos illos sua etiam sententia esse contestans, quamvis Evangelicæ nescius doctrinæ, qui cum hic deficientem in æterna deberent tabernacula recipere.

15 Neque hoc prætereundum est, quod ex ejus fidei virtute mirum factum est ; opera enim quæ ego facio, dicit Dominus, qui credit in me et ipse faciet : a cujus verbis neuter sexus, nulla conditio

aut professio, et (ut pace virginum viduarumque D dixerio) nec etiam conjugatus aliquis excludi potest. Contigit enim, ut villicus ejus, Rudolphus nomine, in ejusdem Bruwilrensis prædii agro non nisi parum tritici semen seminaret ; messis vero tempore perparum quidem tritici, per totum autem siliginis sementem, atque in execrabile lolium versum, id ipsum, ad ejus præceptum in horrea reconducendum, ad missa falce meterec : quod a suis exconsum paleis, exaratis eisdem iterum sulcis recommendaret. Factum est ergo ut præcipit : et in cujus nomine omnia credenti prosperantur, sequentis anni messe, non siliginem aut lolium, sed parissimi tritici sementem recepit. Non hoc solummodo ipsis Rudolphi, sed omnium senum illius regionis accolarum certa narratione nobis relatum est.

sementem
multiplicat.

16 Nec mirum si ante suæ finem vite alienus in se ipso non fuit a fidei virtute, qui florens adhuc primæva juvenilis ætatis laugine. S. Udalrici Episcopi, propterea quod ejus erat consanguineus, famulari miraculorum ipsius frequenter est jucundatus dulcedine. Cum Sancto, inquit Psalmista, Sanctus eris, et cum electo electus eris. Contigit enim quadam vice beatum virum, instante Christi Nativitate, Ottonis Magni Imperatoris, cum reliquo Episcoporum conventu [iter ad] Coriam in ipsa hyemis asperitate fecisse, cui per quandam silvam ire foret necessesse. Verum illi, ut evenire solet, equitanti, ramusculi arboris objectus impeditum itineris intulit quem avulsam dextra, Psalmorum et orationum sacro semper frequens murmure, secum in via tolit ; qui mox sanctæ suæ manus calore, velut a vivo solis adanimatus fervore, gemmis turgentibus expansionibus foliis virentibus effloruit. Quod cum, egregio juvene secum familiaribus commante, stupelactus ipse cerneret, volens latere quod evenit, ramusculum alieci ; quem ipse protinus equo desiliens colligit. Sed ut ei vanum favorem vulgi nullum excitaret ex virtute miraculi, a sancto Pontifice mandatum accepit ; quod et omni, quoad vixit tempore observavit ; semperque pignus amabile, conspicuo virore jucundum ac desiderabile secretus apud se servatum habuit. r. Nam postea hujus præcipue miraculi gratia, Hermannus Archiepiscopus, Venerandi Patris ejusdem filius, in sancta Coloniesi Ecclesia sancti Confessoris Christi solemnizare instituit y festa.

qui juvenis
viderat mira-
cula S. Udal-
rici,

Ps. 17, 28
E

17 Ut vero ad maturioris ejus ætatis stylium reflectamus : post obitum religiosissimæ conjugi sue, cum jam decimus annus ; instaret, maximo suorum (ut semper) comitatu stipatus, ad suam provinciam a Salavet profectus, et prolixiore ibidem tempore comoratus est et infirmatus, lxxx prope annos ætatis suæ habens, congruo suæ fidei, spei et operationi fine defunctus, et vere Beatis qui in Domino moriuntur, in illa quæ nemo moritur vita, spiritu conjunctus est. Corpus vero ejus ad dilectum sibi locum, quam, ut verus Abraham Patriarcha, non ab indigenis terræ, sed a Christo et Sanctis ejus datis rebus suis in sepulchrum emerat, delatum ; et ab Archiepiscopo supra dicto, juxta corpus consortis suæ devotissimæ Deo Mathildis sepultum est b' : et hoc Epitaphium super ipsum descriptum est.

y
statim anno
fere 80 mori-
tur.

s

a

a

Nomen Erenfridus tribuit super æthera scribi,

Nomine pro cujus structa stat ista domus.

Ad quod cum factum conjux clarissima tractum

Flexit, et hæc obit ; liquit, et hic subit.

Cujus faciundis dederunt cum pignora lumbi,

Subtraxit natis, quod daret hic Monachis.

Quem sub bis senis Gemini misere Calendis.

Qua fovet ille domo, qui Deus est et Homo.

b

21 Maji.

A

ANNOTATA.

a Joannes XIX *sedit ab anno 1024 ad 1033* : et *primus Abbas Ello designatus dicitur apud Bucelinum anno 1028. Sunt qui Joannem illum XX nominent.*

b *Gelenius in Thesaurio sacrorum monasterii num. 3, eam Cruculam nominat inter Reliquias hodieum spectabiles.*

c *Duysburgum in Cluvia, fere ad Rivæ Rheno influentis ostium.*

d *Insula S. Sriberti, vulgo Casaris insula, Keyserwaert, de qua vult nos ad Sancti illius vitam 1 Martii, inter Duysburgum et Dusseldorpium.*

e *Hadie Maulbaum, vel Mauberp-haum dicitur.*

f *S. Popponis Abbatis Stabulensis Vitam dedimus 25 Januarii.*

g *Piligrinus, Archiepiscopus Colonensis, ab anno 1021 ad 1037.*

h *Obit S. Henricus, Bambergensis Episcopus fundator, ipso quidem quo hæc gesta sunt anno 1024, sed 14 Julii; et Conradus ei priorem successit fuit 8 Septembris, venerunt autem Brunvillarum monachi 14 Aprilis Ferie 3, ut nox dicitur: qui concensus eundem annum notat, habentem literas Dominicales E. D.*

i *Transcribentis vitio deficit in egrapho numerus passuum, quem ex originali nobis velim suggerat aliquis.*

k *Balnei usum aliquibus diebus ad Ecclesia prohibuit, nusquam legi videtur hic tamen similis aliqua in diocesi Coloniensti observantia indicari.*

l *Addit Interpolator Pecten quoque, qui Christi pauperes comeret, in testimonium hactenus in oratorio Brawerlerensi, apud alias Sanctorum Dei Reliquias, reverenter servatur.*

m *Gelenius Thomberg appellat, unde Simulacrum Crucifixi miraculosi, argenteis vestiti laminis, Brunvillerum Fundatrix in processione portavit : quod usque hodie ibi in veneratione est: distat autem castrum istud, in confinis Treverensibus situm, circiter 20 p. m. a monasterio.*

n *Ezelinum Ezonis fratrem faciunt, ut supra vidimus, Gelenius et Gamansius.*

o *Interpolator legit Ethelheze, additque forsitan esse pagum Esch prope Nideremb, quia hic Ezelinus possidebat Berchem etc. Synopsis marginalis pagum Esch notat.*

p *Sepheram, uxorem Moyses, Sanctis adnumeratam, necdum alicui legi.*

q *Brawerlerensia Epitaphia pro mensium nominibus Signa Zodiaci nominant, quæ quoque mense sol ingreditur. Itaque hic indicatur 4 Novembris, per Sagittarium designati. Interpolator, nescio quo argumento, xii Kal. Decembris notat : mirum est, nec illo nec alio die ipsam locum in Fastis Gelenii.*

r *Hic Interpolator tria ad sepulcrum Mathildis facta miracula ponit cum clausula etc.*

s *Bucelinus Ellonen designatum Abbatem ait, an. 1028, et Biennio post inauguratum, quod hinc acceptum videtur.*

t *Hic iterum deest numerus Fratrum : neque interpolator, hic solito brevior, defectum suppliet, uti nec etiam supra ad litt. i, ut videatur neutrum in originis invenisse, vitio transcribentis verosimiliter omisum.*

v *Interpolator ad integrum : sed non displicet Advigilium, sumpum pro Laudibus, quæ Matutinum seu Vigiliarum Officium per tria Nocturna divisum claudunt. Oratio autem Dominica post decantatos singulorum Nocturnorum Psalmos secreto recitatur, ante cuiusque Nocturni Lectiones : quod ipsi natum voluit, qui Sacrorum Ordinum expertes divini Officii ritus ignorant.*

x *Eodem describens Gelenius, Syntagma. 13 §. 4*

hæc præfat. : Præclarum vetustis monumentum est in horto, Brawerlerensi scilicet, adhuc virens morus arbor, plantata olim ab Erenfrido Comite Palatino, in memoriam S. Udalrici Augustini Episcopi, ex arido ramusculo, in manibus Sancti virescente.

y *Hanc institutionem etiam in Fastis Agrippinensibus ad 4 Julii notat Gelenius, et Officium duplex præscribunt Breviaria Colonensia antiquiora, quale unum habemus, ætatis an. 1498.*

z *Ergo anno 1033.*

a' *Salavelt, hodie Salfelt, ad Salam fluvium nobile oppidum, cum adjuncto sibi ambucto seu territorio in Thuringia, a Colonia in Orientem 80 minimum leucis hauris distat.*

b' *Addit interpolator, scilicet in ecclesiola beate Virginis, quæ fuit olim in viridario, ubi postmodum stagnum factum est. Translata deinde sunt utraque corpora ad medium chori, atque in tumba lapidea elevata decentius et honorificentius recondita. His verbis in margine hæc adiungunt. Hæc duo corpora, quod ossa omnia et caput utrumque, prorsus in corrupta atque integra, ex sepulcro elevato, in medio chori constituto, a moderno Reverendis Abbate Philippo, in presentia totius Conventus, decentissimo levata sunt, atque ad latus Epistolæ in plantis summi altaris, ob structuram novam chori, in sepulcrum item elevatum honorifice translata, anno 1667, 16 Augusti. Ita testor, tunc præsens, scriptor horum P. Andreas Schnorrenberg. Gelenius in Fastis ad 20. Junii notat Translationem Erenfridi Palatini ex Salavelda in Brawerler.*

EMBOLISMUS

De miraculis utriusque venerandi conjugis.

Qui hæc Actis subterunt locum de Brunvillarisiensi appellationis origine, superius a nobis vice Prologi relatum, idem ut videtur auctor, consequenter hæc de miraculis addit. Constat autem venerabilem Patrem Eozonem, præcipuum sacri illius loci innovatorem, nec non et Mathildam religiosissimam ejus conjugem, etiam post mortem virtutibus clausisse : quod eo magis credibile est, quo longe superius digesta oratio, ambos adhuc in caræ viventis suis non caruisse, in testimonio est. Nam et eorumdem virtutum miracula, quæ frequenter illis fiunt, si Beatorum Patrum Nicolai et Medardi meritis ascribenda sunt ; hi tamen alieni illis non sunt, quibus auctoribus nomina eorum ibidem in secula vivunt. Igitur in eodem vico fuit quidam adventitius nomine Lynnamus, fullonis officio deputatus, habens filiam septennem, cui ab ipso nativitatis exordio, pedum denegaverat incessum contractio genuum. Instabat jam annus Dominice Incarnationis millesimus quadragimus quartus : illuxerat etiam dies Ascensionis Domini festus, cum ecce eam secum ad quietis amorum (nam simul adhuc conditi fuerant) detulit locum; quam mox, cum adhuc pro ea in curatione ejus fidelis velveretur oratio, divina virtus in pedes erexit, et coram omnibus, qui aderant, admirantibus sanam ei restituit.

Et hoc prima miraculo quod accidit xxxi Maji, quia Pascha celebratum fuerat xxii Aprilis, intelligere possumus, in eundem in quo Mathildis fuerat sepulta tumulum illatum conjugis corpus fuisse; postea autem, crebrescentibus ad illum miraculis, cum ampliori honore digni viderentur beati conjuges, elevata humo corpora seorsim diversis in tumbis esse collocata, itaque fuisse cum ista scriberentur, atque mansisse quoad stetit parva illa in viridario ecclesie, cujus meminit Interpolator supra allegatus. Cum vera eadem inde ad Chororum majorem ecclesiam transferenda essent, manserunt illa fortassis

D
AUCT. G.
IX MSS.

NOT. 16***
AUCT. TOM. VII
MAJI

Anno 1644
AUCT. TOM. VII
PARALITICA.

F

cum necdum
diversis in lo-
culis posita es-
sent corpora :

AUCT. G.
EX MSS.

A capsis ligneis discretæ, in unam tomen lapideam tum-
bani illata sunt, in qua etiam nuper fuerunt reperto.
Hoc prænolatum, quod non exiguum religiosioris cultus
indicium videtur esse, addo quod P. Andreas Schnor-
renbergh ad supra scriptum miraculum alterumque,
ab Interpalatore relata stultim post narratam sepul-
turam Mathildis, quasi ad eam solam illa spectent,
sic notet in margine : Hic in eodem MS. libro vetu-
stior sequuntur miracula, quæ post mortem patravit
B. Mathildis. Harum quod proximam a precedenti
est, accidisse videtur post separationem corporum in
prima translatione factam : sic enim ab Interpalatore
refertur.

anno 1052,

Erat quidam Gunzelinus nomine (cui simili modo,
ut superius de puella relatum est, prima dies exor-
dia vite membrorum cum strage dedit) qui, sicut
ille quem B. Petrus curasse in Actibus Apostolorum
legitur, ad portam monasterii quotidie ponebat
bajulorum manibus, quatenus ad limina Sanctorum
aut suæ debilitatis plangeret niseriam, aut ab intro-
euntibus petere eleemosynam. Anno itaque Domi-
nicæ Incarnationis 1111, Dominicæ Resurrectionis
hora matutinali, bajulorum adminiculo, qui, cum
reliquo Christianæ devotionis populo, divino aderant
servitio, in crypta juxta chorum positus, videt (ut
ipse postea retulit) matronam, operosis vestibus in-
dutam, præcedentibus viris duobus Pontificali digni-
tate fulgentibus, chorum intrare, et sibi nota vultus,
ut sequatur, imperare. Qui de visione admiratus, ne-
sci an citius sit curatus : de nocte enim imperantis
exiliens medicina potens, protulit incessus, quos
non sibi contulit ortus. Tertia dehinc die Dominicæ
Resurrectionis ponem non modicum, super sanctæ
memoriæ sepulcrum Domine Mathildis positum,
arripiens et ayide comedens, magnam omnibus Deum
laudantibus miraculum præbuit; quia, infantium
more, nunquam solida solido cibo uti valuit. Pascha
istud Cyclo hujus viii, solis xxv iteris Dominicalibus
E D incidit in xix Aprilis : quæ autem Matronam in
visu apparentem constabantur Pontifices, eos possumus
opinari, fuisse Sanctos Cunibertum et Heribertum,
Colonienses Archiepiscopos; hic a nobis illustratus xvi
Martii, iste xii Novembris commemorandus.

reliqua mi-
racula desi-
derantur.

Plura miracula in eodem MS. sequi persuasus, ad
ipsum R. P. Schnorrenbergh, jam sacræ Theologiæ Li-
centium, dedi litteras; qui non nisi eadem duo misit
sub hujusmodi titulo, sequitur de eo quod ipsa Fonda-
trix nostra potest, propter vite merita, Sancta æsti-
mari, et ejus patrocinium in secretis orationibus im-
plorari : hoc autem postquam fuisse probavit Auctor,
allegata etiam Glossa in tertio secte Decretalium (cu-
jus Glossæ scriptor Joannes Teutonicus obiit Friburgi
anno mcccxxii) Ne quis, inquit, ampliori vacillatione
de hujus eximie virtutum operatricis sanctitate sus-
pendatur, ipsam etiam post mortem carnis mira-
culis conscasce, neminem fugere cupio : quorum
aliqua, a prædecessoribus nostris in vetusto libello
conscripta, hic annexere dignam duxi; videlicet, De
puella quæ fuit ab inouente ætate contracta, et tan-
dem per merita venerandissimæ Domine Mathildis
extitit sanata : et De claudo, per merita ipsius vene-
randissimæ Domine sanato. Si libellus iste vetustus
alius non est ab his quæ modo datus Actis, frustra
plura miracula requirimus, cum scripta non fuerint :
sin est aut fuit aliquando aliis, isque jam perit, pa-
tienter ferendo iocunda quæ reparari non potest.

CAPUT III.

De Hermannno Archiepiscopo, Ottone Sivevia
Duce, et Richeza Poloniæ Regina, Fundato-
rum filijs.

Ludolphus solus filiorum ejus, tribus ante transi-

tum ejus annis, in ipso Brauwilrensi oppido (cujus
advocationem primus post patrem habuit, reliquens
eam filio suo (Cunoni) defunctus, et ibidem est con-
ditus : juxta quem et Henricus filius ejus situs a
est. Otto igitur filius b ejus, qui erat aspectu venu-
stus, statura procerus, affatu jucundus, patriis re-
bus et honore dignus heres substitutus est. Et non
multo post etiam frater ejus Hermannus, Pilgrinus
Archiepiscopo transiigrante c, Conrado adhuc im-
perante, Sanctæ Coloniæ Archiepiscopatum gratia
Dei, et electione totius Cleri, atque favore universi
populi adeptus est.

19 Eodem tempore Richeza Regina, facto inter
se et Regem conjugem suum divorcio, per odium et
instigationem ejusdam suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.
Acceptit namque ab ipsa durum, ipsius Regisq[ue]
sui conjugis Coronarum suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.
Acceptit namque ab ipsa durum, ipsius Regisq[ue]
sui conjugis Coronarum suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.

Acceptit namque ab ipsa durum, ipsius Regisq[ue]
sui conjugis Coronarum suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.
Acceptit namque ab ipsa durum, ipsius Regisq[ue]
sui conjugis Coronarum suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.
Acceptit namque ab ipsa durum, ipsius Regisq[ue]
sui conjugis Coronarum suæ pellicis, cum ei jam
peperisset Chathimerum d, cujus generosa posteritas
divitiis et potestate nobiliter insignis permanet usque
hodie, veste iocunda, paucis se fugam clanculo agen-
tem adjuvantibus, utpote fastus ejus intolerabiles
simul et barbaros Slavorum pertusa ritus, venit ad
Imperatorem Conradum in Saxoniam : a quo vene-
rabiliter et ipsa suscepta est, et ipse nihilominus
gloriosus ipsius xenis magnifice honorificatus est.

20 Fuit in salta h Slavorum (qui, ob densitatem
nemoris nimbrosam, juxta linguam eorum, i Lovia
dicitur, quique ob immensæ altitudinis et longitudi-
nis vastam solitudinem infinitam usurorum nutrit
multitudinem) ursus quidam, naturali rabie ceteris
seviore et crudelior, et ipsa etiam enormi corporis,
mole major (ultra quam credi possit) et immanior.
Hujus tanta rabies erat, ut non solum venatus cer-
vorum raptusque damularum, atque aliarum concu-
lcatum bestiarum, ad midgamdam inane sui ventris
ingluviem, non sufficeret : quin etiam sub clara luce
diei, ferali ausu, ad onulorum pavida occursum vene-
natorum, horrida rictibus ora trahens, in patentes
et vicinitate regiones e cubili suo pollenter emerge-
ret, et valida jumentorum et fortia bonum corpora,
sive adjuncta carpento, sive subjugata aratro inva-
deret, suffocaret, voraret. Compulsa ergo tota gens
illa est a tali snarum rerum, immo vitæ suæ exe-
crabili vastatore, aut illum, si prævaleret, omnes
quo quomodo pariter insequentes suis a finibus ex-
turbare sive necare; aut, si id agere non possent,
alio sub cælo quieta suisque commoda usibus habi-
tacula quærere. Afflictis suis rabida peste rebus,
tandem, quamvis sero remedium, id solum fore ex-
plorant, si Dominum Palatinum Comitem ad hoc

D
Otto Patri
Esoni
succedit :
a
b
Hermannus
Pilgrinus
Archiep.
cRicheza
maritum
adulterrum
deserens,
dE
c
coronam Po-
loniæ offert
Conrado
Imperiali.f g
hujus filio
Henrico adest
Otto Pala-
tinus,h
i
F
famosus ob
immensam
ursumin Staria 170-
pe Salveid,

hnmili

A humiliprecatu flectere queant, quo se communi hosti, victoriam a Domini procul dubio dextera et virtute percepturus propria, opponat; nam summetipsius provinciam Salavelt maxime devastaverat. Quod implorerant oculus actu consequuntur : ascenso equo, atque emissario comitante *k* lycisca, quod est genus canum júbis inflexis villosius atque fortissimum, venatum aggreditur : ceterisque venatoribus cum tubis ranciosis circa spissiora saltus loca occupatis, bestia immanis, quidam circa se agatur explorata, egreditur; et solam e vicino cernens adesse, emisso horrendo satis micatu *l*, simulque erectis in altum brachiis, cum plantis minacibus eum aggreditur; cujus mox primus impetus, lycisca gravi aures ejus morsu lacerante, impeditur. Nam ut est injuria natura lapientis, dum ad eum versa planta cum asperis ungibus se ulcisci nititur, abscissa protinus eadem, venabulum in medio occipitis excipiens, ad terram eliditur. Paratis post hoc, ut par erat, carnibus ejus in escam, lætum convivium instauratum est; corium vero ejus quindécim pedum longitudines spatium habuisse probatum est. Sunt qui dicant, quod non proventioris, sed recentioris ætatis tempore, hæc theatro dignas spectaculo monomachia patraverat pedestras; quod eo vicinius laudi est, quo constat, quod tenuis atas tale quid agendi suam virtutem non habet.

B 21 Imperator autem majoris volens dignitatis gloria virum extollere, accepta ab eo Insula S. Swiberti atque Duysburg, munificentia gratia Suevorum ei committit Ducatum (Henrico *m* ejus patri filio ad Palatii officium substituto) qui traditum, omnium fere mortalium favorabili erga eum habita dilectione, gloriose gubernans, tertio (pro dolor!) ejusdem Ducatus anno *n* Idus Septembris, immatura morte in Conab *n* Castro diem clausit extremum. Ea tempestate Imperator expeditionem supra Flandrensibus acturus, S. Mariz festum celebravit apud *o* Xanctum : ubi ejus [frater] Hermannus Archiepiscopus exhortationem instanti periculo congruam ad plebem faciens, universosque admonens, quatenus a superna clementia pro concinnanda Regni pace Imperatori filium *p* dari cum implorarent, cognita per nuntium morte fratris, flebili voce finem allocutionis fecit, et omnes ad lamenta perturbatos incitavit. Expletis autem Missarum solenniis, juxta frequentem omnium et ipsius Imperatoris petitionem, qui nec ad momentum quidem ejus solatio carere poterant, retentus est, et Episcopus Tullensis Bruno, qui ex virtute animi vel fidei Leo *q* appellatus, Papa Romanus postea factus est, ad tumultuandum fratrem ejus Brunwile missus. Qui devoto, quæ vel jussus vel postulatæ fuerat, expleturus adveniens (erat enim iste vir ipso corporis statu vultuque terribilis simul et amabilis, verbo etiam et opere ad ædificationem corporis Christi mirabiliter insignis) omnia, quæ tristibus exequiis usque Ecclesiasticis sancivit, pro requie ipsius reverenter et competenter explevit : siquæ eum venerabiliter juxta suorum omnia parentum sepelivit *r*.

22 Qua die soror ejus Richeza Regina ita etiam deplanxit eum, ut ipsa prope moreretur. Omnem ornatum suum, lunulas et torques, et monilia et inanes, et gemmas et vitas, omnia aut auro textilia aut penitus aurea, in divinos convertenda cultus principali altari imponit; acceptoque a sancto Pontifice sacro velamine caput obnubit, sibi que sepulturam juxta fratrem fore disponit : suorumque fidem super hoc, quod id ipsum superstites ipsi fideliter compleant, exposcit. Qua de re Abbas Ello, ipsius permagno confusus auxilio, vetus monasterium funditus destruxit, et aliud validioribus fundamentis ambitiosius construendum, novo opere incloans,

imperfectum reliquit. Jam antea ecclesiola S. Medardi destructa, ejus altare subnotum, sine læsione infra ambitum prioris monasterii transferre voluit, sed non valuit, nam penitus constructum est. Et quia locus sacratiss, cui prius ierat, quædam inmunditia contaminatus est; divino verberè, putredine scilicet minus eruris, graviter tactus est : alias autem præter hanc causam, in omnibus felix et prospere agens, ex hac luce substractus est, et a successore suo Tegenone, qui jam pridem ordinatus fuerat, honorifice sepultus est.

22 Verum quid Pius Hermannus Archiepiscopus pietatis aut potius tutelæ eidem loco præviderit, si quis scire desiderat, Apostolici Papæ Leonis epistolam legat, et contra eum agentes, neque divinas neque humanas leges justitiæ cultui commandantes, sed contemnentis expavescat, nostrique temporis miseria, totis visceribus ad Deum conversus, delectat. Exemplar vero hujus hoc est, Leo Episcopus servus servorum Dei Hermannus S. Coloniensis Ecclesiæ Venerabili Archiepiscopo, ac per eum suis successoribus illic canonicè intrantibus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia pollentibus religione assensum præbere pietatis, ut et nobis proficiat ad æternam beatitudinem, et ecclesiis ad perpetuam defensionem. Quia nuntius tuus Romam veniens, Filii carissime, sollicitavit nos precum suarum nimietate, ut per Apostolicæ defensionis pugnam confirmaremus Ecclesiæ tuæ Abbatiam sitam in Brunwile, sicut præceptum tui Carissimi filii nostri Imperatoris Henrici videtur continere. Inclinati igitur tuis justis precibus confirmamus et corroboramus tuæ Ecclesiæ prædictum monasterium nostra Apostolica auctoritate, ut habeat et possideat, cum omni sua integritate, et quod habet modo et quiddam acquirere poterit in futuro, secundum definitionem, que definitum est ante præsentiam filii nostri Serenissimi Imperatoris, statuens Apostolica censura, ut nullus Imperator, Rex, Archiepiscopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, vel quilibet cujuscumque potestatis exactor molestare vel infringere audeat; sed sicut a te est constitutum, permaneat. Si quis autem contra hæc defensoricem paginam venire tentaverit, nostri anathematis jaculo perforessus ad vitam nunquam assurgere mereatur; qui vero custodierit immaculatam, nostram benedictionem habeat cumulatum. Siquidem Henricus Imperator, sicut hæc charta testatur, juxta prædicti Pontificis votum, eundem jam sua auctoritate et privilegio confirmaverat locum. Ubi cognita prioris et nostræ *x* ætatis distantia, facile discernitur, in quam periculosa devenimus tempora, cum a statu suo, Deo placita et hominibus commode, immutata sunt omnia. Nam sicut ait veritas : quoniam abundavit iniquitas, relinquetur caritas multorum.

23 Anno etiam Dominica Incarnationis millesimo quinquagesimo sexto defuncto Pio Archiepiscopo *y* illi succedens S. Anno Hermannus, successit ei in Episcopatum Vir Venerabilis Anno : qui quamvis sanctæ religionis approbatus cultor fuisset, interdum tamen propriis plus arbitratum quam justitiæ cultus tenax, eidem loco nihil pietatis impendebat affectus. Quod sentiens Richeza Regina, habito prudentum apud se consilio, ratum duxit esse, Pontificem beneficiis placare : veniensque ad eum in Insulam S. Swiberti, commorantem cum Imperatore, S. Petro Saleveld et Coburg *z* : S. Nicolao vero Clottenum, per nuntium Mundibordis *a* Henrici Comitum Palatini, de placito sibi ad vitam usque fructuario, sub solenni de traditione. Ubi mox Archiautistes eodem animi voto eademque sententia, qua S. Petro et Abbat Saleveld et Coburg; Clottenum, S. Nicolao et Abbati Tegenoni, (ut ipse Imperator qui præseus erat hoc agi

quod Hermannus Archiep. a Leone 10

E si confirmari imperat

F Mat. 122, 4

illi succedens S. Anno

Clottenum probat dari monasterio,

AUCT. G.
EX MSS.

b *

et hoc abha-
lutum con-
secrat anno
1061,

c *

d *

ac mortuam
Richesam
Coloniz se-
peli.

e *

f *

g *

h *

A divo, justum fore dicebat) banno suo, terribili sub anathemate damnatis invasoribus earumdem rerum, perpetuo possidentia confirmabat. Super quo etiam plæ actionis negotio ipsius Reginæ Privilegii b* charta descripta est; que in redargutionem impiorum, quibus iustitia pena est, ad hunc usque diem legere volentibus, apud sacri cultores loci servata est.

24 Anno autem post hoc mille-simo sexagesimo primo, cum jam perfectum esset in Brunwile monasterium, idem Reverendissimus Archipræsul Anno, quod sui erat officii expleturus, cum Egilberto c* Mindensi Episcopo eo veniens, et sub veneratione Sanctorum Confessorum Christi pariterque Pontificum Nicolai atque Medardi, ejusdem monasterii Dedicationem in Kal. Novembris consummavit: et ita ut erat Sacerdotibus indumentis infusus (Jesum testor) Clotenum specialiter, et reliqua generaliter prædica sacro illi collata loco, banno suo secunda jam vice confirmavit. Constructum est et aliud ex ejusdem gloriosissimæ femine atque Reginæ sumptibus monasterium per Adelberonem d* Wirtzenburgensem Episcopum, in loco ubi S. Kiliani Sociorumque ejus sacrum exstat Martyrium: utpote cujus Episcopum ex ejus numerosa familiarum clientela, cum omnibus que ad oppidum e* Salto pertinent, regia prorsus munificentia adauctum est f* Verum non multo post, anno scilicet Dominicæ Incarnationis Millesimo sexagesimo tertio x* Kalend. Aprilis, apud Salevelt ipsa defuncta est g*. Corpus vero ejus religioso tantæque femine exequiarum congruo apparatu Coloniam delatum, et Archipontifice insistente, ibidem in Ecclesia S. Mariæ; quæ est ad Gradus, humatum est. Hacque ex occasione, contra fas jusque divinum, excepto quinque librarum censu, sacer Brunwilensis locus, non solum confundatrici suæ corpore, sed et Cloteno privatus est h*.

ANNOTATA.

a Neutrus extare monumentum, ex silentio Interpolatoris et Gelenii colligitur.

b Otto, filius ipsius Ezonis.

c Piligrinus obiit anno 1036 28 Augusti, quando ejus memoria refertur in Fastis Gelenianis.

d Casimiro beatitatis titulum tribuunt aliqui, ad diem 28 Novembris. Hic, dispensante Pontifice ex Clunicensi monacho Rex est factus an. 1041: qui quomodo post decem generationes, per Zimburgim Masoviae Ducis filium, Friderici Austriaci Imperatoris et Catharinæ Marchionissæ Badensis matrem, omnes fere Christianos Europæ Principes ex se produxerit, declarat Arbor genealogica Principum et Procerum progredientium ex femore B. Richezæ, edita a Gelenio.

e Hæc de causa Richezæ nomen fide proscinditur, a Polonis scriptoribus: quod Gelenio occasionem Vindiciorum scribendorum dedit: illi vero, ad nominatim Mathias a Michovia lib. 2 cap 43, sic loquuntur, quasi Reginam cum filio expleverit Poloni, post mariti Mischeonis seu Miesclai mortem, anno 1034 obitam; Teutonici neminis odio causam prætexentes, quod ipsa Maritum pro voto olim gubernasset etc. quare illa ad Henricum Conradi successorem confugiens, eidem, traditis sua ac mariti coronis, regnum prodiderit. Verum, sicut erravit Mathias in nominando Imperatore ad quem Regina confugit (Moriente enim Miesclao usque ad quintum annum adhuc superfuit Conradus, primum defunctus an. 1039) sic errare potuit in tempore ac causa fugæ; adeoque major fides danda huic tam antiquo auctori, maxime cum ipsimet Poloni, non solum inertes, sed etiam lascivæ intolerabilis Miesclæum ac-

cusent. Quod autem ad ipsas nuptias Richezæ attinet, dubius harve utri plus credam; Mathiæ ne, eas anno 1001 conciliatus scribenti ab Othone III; an Interpolatori Brawlerensi, differenti illas post pacem inter S. Henricum et Ezonem Palatinum confectam: utriusque enim auctoris æque mihi vacillant fides, cum appareat utrumque hic parum comperte scripsisse.

f Godefridus Barbatas, Dux Lotharingæ, Henrico sæpe reconciliatus, sæpe rebellis; ut videre est apud Lambertum Schaffnaburgensem, ad annos 1045, 6, 7 et 1050, 4, 5.

g Balduinus V, Cognomento Friso seu Insulensis, Comes Flandriæ, Godefrido confederatus.

h Slavos hæc ad Salam fluvium, interque eos Salaveldiam constitui, max. indicatur. Videntur autem illi a mari Balthico (ubi seculo 12 habuerunt S. Canutum 7 Januarii a nobis celebratum, Slavorum Principem et Regem Obotritorum) ad usque Bulgariam olim se diffusisse, longo terrarum tractu inter gentes, quæ Germaniæ transiit, utrimque Teutonicas, a quibus in Moravin Bohemique adhuc Slavica lingua perseverat; sed ita, ut sicut in ditionem Teutonum, sicut in linguam paulatim immigrarint omnes, qui ab Hamburgo usque ad Bohemiæ fines Albis ac Sals ripas accolebant.

i Etiam Teutonibus Loof, Looove, solium, et condensitatem soliorum significant, Germani Laub pronuntiant.

k Lycisca aliqui diminutivum est a Græco, Λύσκα; Lupus, et ut propriam potius quam appellativum nomen canibus aptabatur a Latinis, ad individuum, non speciem significant.

l Fortassis Uncatu. J. A. Comenius in sua lingua Janua, Villosus ursus, inquit, murmurat et oncat, sicut hinnie equis, barrire elephas, rugire Leo dicitur. Sed hæc usque requiro antiquiorem, qui uncare vel micare ursum scripsit.

m Henricus, filius Ezonis, Palatinus creatus (uti hic dicitur) an et quem filium habuerit tituli successorem, necdum comperi. Bucelinus,ogens de fundato per eum Lacensi monasterio, Adelheidem conjugem ei junxit; sed non placet quod fundatorem istam dixerit usque ad an. 1093. Fortassis 1063 scripsit ipse, sed typum inverterit negligens typotheta, sicut in millenario posuit 2 pro 1. Ejus, Pridie Idus Aprilis mortui, extat ibidem magnifice elatum sepulcrum.

n Interpolator in Thonaburg-castro, quæ lectio nobis magis placet: meminit illius in Fastis Colonienis. ad 7 Septembris Gelenius.

o Xantis oppidum Clivix, vulgo Santen, insigni ecclesia collegiata spectabile.

p Impleta demum hæc vota sunt anno 1051, quo Imperatori filium natum 3 Idus Novembris scribit Schaffnaburgensis.

q S. Leo IX, cujus Acta illustravimus 19 Aprilis, factus est Pontifex anno 1049.

r Interpolator addit: Sed exuvix ejus deinde ad ecclesias translatae sunt, et juxta latus altaris S. Joannis Baptiste in elevato sepulcro collata. Epitaphium sepulcro tale appensum:

Virgineum sidus dum septem terminat Idus,

Admonet, hic veniens ut legat ista gemens.

Heu! Ruit Ottonum flos Regum magnificorum,

Imperiale quibus cessit in orbe decus.

Flos hic eorumdem tulit Otto nomine nomen,

Cui Mathild mater, cui tuit Ezo pater:

Dux qui Suevorum, moriens sit planetus eorum:

Sed de morte, Deus, hunc repara melius.

P. Andreas Schorrenbergh admonet, istud olim S. Joannis Bapt. altare, nunc esse Divæ Virginis.

s Anno 1050, 22 Maji obiisse Episcopo scribit Bucelinus: successorem vero ejus Tegenonem præfuisse usque 3 Januarii anni 1063.

t Præceptum istud seu Privilegium apud Gelenium

in

A in Vita B. Richezæ pag. 27, videturque simul confectum cum alio precedenti, ipsum monasterium directe spectanti, super Clotteno aliisque bonis in tractu Mosellana; hoc autem signatur datum an. 1031, X Kal. Augusti.

x Respicunt hæc non solum ad tempora Hildalphi Archiepiscopi, propter Clottenum alodium, a S. Wolfelmo repetitum, perquam molesti monasterio; uti legitur in cap. 3 Vita, sed etiam successorum ejus: nec enim nisi mortuo Wolfelmo res plane composita fuit.

y Obiit Hermanus II Februarii, quando inscribitur Fustis Gelenii; ejusque imago, ut Sancti, æque ac sororis Richezæ, visitur in ecclesia S. Marie ad Gradus Colonia.

z Acceptatio hujus donationis factæ anno 1036 extat apud Gelenium pag. 34. Est autem Coburg Ducatus titulo insigne oppidum in Franconia, medio fere inter Saalfeldiam et Bambergam itinere: porro ex hoc loco intelligitur, quo jure Archiepiscopus Coloniensis anno 1071, expulsus Saalfeldia Canonici, substituit monachos Colonia adductos, præteritis iis quos ex vicinia Franconia habere poterat, uti queritur Lambertus Schaffnaburgensis.

B a* Mundibordis, aliis Advocatis, Patronus secularis ad jura ecclesiarum defendenda.

b* Chartam hanc exhibet Gelenius in Vita præcitata pag. 28.

c* Catalogus MS. Episcoporum Mündensium hunc, in ordine decimum septimum, nominat Engelbertum, cui consonat Cratopolis de Episcopis.

d* Adelhero, juxta Demochærem, sedit ab anno 1045 ad 1090, successor S. Braunonis de quo egimus 17 Maji.

e* Soltz in Hennebergensi Comitatu, leucis circiter 20 Wurtzburgo distans versus Borem.

f* Addit Interpolator, Fecit etiam ipsa construi venerandissima Regina capellam in pago Clottenensi, pro commodo suo, ut cum ibidem moram trahebret, absque tumultu populi Missas ad nutum celebrari faceret, quas devotissime audire posset: quæ capella, ut in antiquissimis litteris habetur, vocatur Reclusorium Dominarum, ideo quia cum ibidem Missa celebrabatur, ipsa cum pedissequis suis ac reliqua familia intus existens claudî mandabat capellam, ne a tumultu ullo turbari posset.

g* Idem addit verbis immediate præcedentibus: Tandem B. Richeza, postquam B. Petro ejusque ædi Metropolitanæ Colonie, coram Anone II Archiepiscopo, dedisset Salevelt, Koburg, et Orla (de quo ultimo loco alibi nihil) cum omnibus appertinentiis: cetera vero omnia se concernentia, et corpus suum cum omni suppellectile et mobilibus, S. Nicolao in Braweiler legasset, vitamque sanctissimam instar Sanctimonialis duxisset: mortis debitum et ipsa solvit anno MXXII, XII Kal. Aprilis. Cujus corpus cum cimeliis, aliter quam disposuerat ipsa, imo et quam S. Anno juratus promiserat, idem Archiepiscopus violenter detineri jussit, et in suo noviter constructo monasterio ad Gradus S. Marie Colonie sepeliri, conversis divitiis ejus reliquis ad dotationem Siburgensis monasterii et præfati Coloniensis S. Marie ad Gradus, haud dubie per consilia malorum suorum ad hoc inductis. Ita ille. Extat apud Gelenium ipsius Richezæ testamentum hæc eadem confirmans, quod proinde hic apponendum putavi.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Sicut Religiosa ac pia semper parentum sollicitudo quodam affectu dilectis filiis, non solum in temporalibus ad præsens, sed etiam de mansuris providere debet in futurum; sic devota filiorum successio rationabilia parentum Deoque placita instituta, non tantum debet inconcussa custodire, verum, ad instar servorum fideliem sibi, creditum a Domino talentum ge-

minando per opera misericordiæ et semper ad meliora proficiendo, æternæ retributionis præmium fiducialiter expectare. Inde est quod ego Richeza, Poloniæ quondam Regina, post decessum Patris mei Domini Erenfridi illustrissimi Comitis Palatini, et Matris meæ Deo devotissimæ Mathildis, Brauwilerensi cœnobio, ab ipsis primum fundato, paternæ donationis intuitu debitam cupiens exhibere reverentiam; possessiones ad ipsum prædium Brauwiler pertinentes, cum villis, agris, mansis, mancipiis, silvis, pratis, pascuis, molis, molendinis, aquis aquarumque decursibus, quasitis et acquirendis, in ipso termino constitutis; Clotteno etiam super Mosellam, cum suis appendiciis Mesenich et Rile, cum omnium integritate (sicut pater meus ea jure proprietatis legitime et pacifice possederat, et jam dudum vivus et incolumus pro remedio animæ suæ et matris meæ defunctæ, præfato monasterio cum filiorum consensu libere tradiderat; quemadmodum in Privilegio Domini Piligrimi venerabilis Coloniensis Archiepiscopi continetur) hæc, inquam, Deo sanctoque Nicolao consignata, secundum patris meæ constitutionem, non solum rata et inconcussa custodire curavi, verum etiam de meo patrimonio adhuc mihi superstiti Christum faciens heredem, ad sempiternam parentum et fratrum meorum, in gremio ejusdem ecclesiæ sepultorum, meique memoriam, D. Nicolao præfati Cœnobii Patrono arpenas XXI in Clotteno perpetua traditione adjei, mihi quæ in eodem loco post decessum meum locum requietionis et sepulture destinando providi. Si quis autem hanc meæ constitutionis paginam infringere vel ausu temerario violare præsumperit, iram Dei Omnipotentis et Beati Petri Principis Apostolorum, Sancti Nicolai et omnium Sanctorum incurrat, et nisi mature resipiscat, auctoritate Patris et Filii et Spiritus sancti perpetuo anathemati subiaceat. Verum ne quis huic liberæ meæ traditioni in sua simplici veritate derogare possit, in futurum contra perfidiorum machinationes præsens scriptum sigilli mei impressione munire ac roborare curavimus, testibus idoneis, qui hæc viderunt et audierunt, subternotatis, Henricus Comes Palatinus, Ruotgerus advocatus, Gerhardus Comes, Goswinus, Storcker, Sico Comes, Ruotpertus Capellanus, Embrico, Eppo, Winboldus, Ansfrius, Henno, Data vi Idus Septembris, anno ab Incarnatione Domini millesimo LI, Indictione IV, Regnante Henrico Tertio Romanorum Imperatore Augusto. Sunt in hoc testamento nonnulla, quæ me dubitare faciunt de illius sinceritate; sed iis explorandis operosius immorari non vocat. Ceterum quod hoc S. Anno juratus promiserit adimplere, nusquam legitur: solum adfertur præcitata acceptatio prædiorum Saleveldt et Koburg, hoc principio.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Anno secundus, divina præstante misericordia Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Considerans ego, quod fecit mihi Dominus magna qui potens est, anxius factus sum, pro eo quod vix invenirem quod retribuere Domino pro omnibus que retribuit mihi. His curis æstuanti mihi divina pietas viam aperuit, quæ pargens eo quo desideraveram attingere posse speraveram; scilicet ut ampliando Ecclesiam, dono Dei mihi commissam, his qui me præcesserunt, viris, toto pene orbe terrarum tum sanctitati, tum patrimonio, tum generis claritæ conspicuis, (ut pace illorum dicam) me studiosius operantem, parem illis factum esse, dicere non formidem. Inde occasione data Dominam Richezam Reginam super quibusdam prædiis, Saleveldt videlicet et Koburg, quatenus de his precariam consentiens, ea S. Petro Colonie traderet, convenimus. Quod cum in aditu primo parum ad votum responderet, voluntas Dei

D
AUCT. a.
EX MSS.

E

F

Acceptatio
prædiorum
ab ea Eccle-
siæ Coloniensis
donatorum.

Testamentum
B. Richezæ.

fuit

AUCT. G.
XX MSB.

A fuit ut non longo post tempore, quod quærebamus prosperum ac felicem haberet exitum. Unde notum esse volumus cunctis, tam futuris quam presentibus, Domini Dei et S. Petri fidelibus, qualiter Starctiarius quidam, vic ingenuus et Comes, Miles ipsius Regine, præcepto atque petito ne Domine Sue, Saleveldæ castellum, cum omnibus et universis ad hoc pertinentibus, terris ac silvis, forestis atque piscationibus, pratis, pascuis, et familiis, et quidquid ipsa proprietate habere visa est, exceptis servantibus, S. Petro Colonia ad usum Archiepiscopi Christiano Advocato tradidit jure perpetuo possidendum: eo videlicet tenore, ut ipsius prædii usum-fructum Domina Richeza usque in finem vite sue teneat; ea quoque ratione ac firmissimo interdicto, ne unquam aliquis Archiepiscoporum per concanbium, vel cuiquam in beneficium dando, Salefeld vel ad hoc pertinentia a dominatu suo faciat alienum, nisi forte quantum nos cum ejusdem Regine consilio, pro anima nostra nec non ipsius suorumque parentum, per monasteria Coloniae destruendum ex ipso statuerimus. Sed et decimam vestimentorum, sive cuiusque generis pannorum, nec non et lodicum, mellis et ceræ, in usum Monachorum in Brunwile Regina disposuit. Nos quoque pro devotione Christianissimæ Regine, non multa quidem a nobis quaerenti, quantum tamen ipsa proposuerat in precariam ejus concessimus; his videlicet villas dominiciatus nostri ei tradentes, usque in finem vite sue, cum omni utilitate possidenda, Gedebach, Brienheim, Wictelo, Mofendorff, Moetersheim, Blafsheim, Zuovero: in super annis singulis centum marcas argenti de Camera nostra. Quæ omnia eo tenore facta sunt, ut si quis vel Rex, sive Episcopus, sive ipse ego, vel aliquis successorum noorum de his omnibus ei aliquid minnere, vel aliquo modo mutare, nisi ipsa potente, tentaverit: odium Dei et S. Petri incurrat, ipsaque sit potens, Saleveldt, et omnia ei per contentia recipere, eisque ut propriis uti..... Anno ubi Incarnatione D. N. Jesu Christi M.LVII, Indictione x, vii Kalend. Julii facta est hæc traditio in Saleveldein, secundum legem et ritum gentis illius: quæ verba satis clare nobis videntur indicare, gentem eo loci a Teutonica diversam, et (uti supra diximus) adhuc Slavonicam. Eadem ultima verba, in quibus annus Christi cum numero Indictionis optate convenit (hæc Glevnia per nescio quem errorem aliter visum sit) falsitatis convincunt auctores vel corruptores tituli, in lamella plumbea ad caput defunctæ positi, per quos factum, ut in ea sic videatur legi. Anno Domini Incarnationis millesimo LVII, secundo Idus Aprilis, Richeza Regina, ab Annone secundo, Sedis hujus venerabili Archiepiscopo atque præsentis ecclesiæ fundatore, cum ingenti totius Cleri et populi frequentia honorifice sepulta est, et per ipsum inducitur Pontificem, duobus ornatissimis prædiis S. P. collatis. Nono Kalendas Aprilis obiit. Fatetur Gelinus, quod fatalis die nota pene oculos fugiat: quidni etiam annum similiter fugientem aliquis perperam innovavit et pro LXII posuerit LXVI? Certe quæ hujus anni mense Junio, nulla adhuc præferebat cito futuræ mortis indicia, ut apparet ex supraposito instrumento Annonis, non potuit mortuus annumerata fuisse tribus mensibus citius: et Actis eodem secundo exaratis potius habenda fides est, quam lamellæ isti plumbeæ, in aliqua posteriori corporis translatione aut primum appositæ aut tenere innovatæ. Quod tamen ne gratis a me fieri quis putet, exhibeo infra ipsius Regine capiti circumductam coronam, quæ cum isti Provinciarum insignibus distinguitur, quærum saltem aliquas nemo rei Armorialis peritus dixit tribus aut quatuor seculis esse retiores; consequens est, coronam ipsam diu post obitum compostam fuisse, tunc scilicet, quando ipsum sepulcrum

innovatum politumque est, et ex capsâ ligneâ avo fuisse, in aliam in qua nunc jacent translata ossa sunt: quando supposita capiti, si qua antea fuerat, plumbea lamina, potuit majori ex parte fuisse exesa, et non sine errore restaurata.

h* Sequebatur præfixa deductio eorum, quæ proreperceptione ipsius juris a B. Wolphelmia acta sunt, et apud Gelinum possunt ex parte legi: integra autem ex originalibus habemus, servamusque ad ipsam sancti Abbatis Vitam in Supplemento Aprilis die 22. Ibi quidem arguitur Anna tamquam contra jus fasque egerit: licet tamen ejus intentionem excusare: ipsum vero factum retracturus erat, sicut in prædicta Vita habetur num. 16, nisi immatura morte prævenisset obisset. Cui cum post mortem, ut oit Cesarus Heisterbacensis lib. 8 cap. 69 multi detraherent, dicentes eum ecclesiarum fuisse dismembratorem et civium suorum execratorem, Dominus Deus in translatione illius, quante sanctitatis esset, signis plurimis ostendit.

APPENDIX

Testimoniorum de Beatitate Richeza

ex Egidi Gelinii Vindicis.

Colophonem operi addant hanc pauca de B. Richezæ sanctitate testimonia atque monumenta, a majoribus nostris accepta. Conradus imprimis Monachus Brunwilerensis in Vita B. Wolphelmi, quam circa annum M.CXIV scripsit, ita loquitur: Domina Richeza, ejus genitores Brawil a Fundamentis extruxerunt conobium, fidei ac devotionis eorum æmulatorix existens, terrenarum possessionum suarum ecclesias Dei fecit heredes, ut regni cælestis ipsa compos effici mereretur et heres. Deinde martyrologium Usuardi, ex additione Joannis Molani, XII Kal. Aprilis die XX Martii, de eadem inquit, Colonia ad Gradus obitus Rixæ Regine, neptis S. Annonis Episcopi, ejus non canonizatæ corpus patet in magnis festis. Cum quo conspirat et Petrus Cratopolus, ex ordine S. Francisci Minorum Conventualium in Catal. Sanctorum Germaniæ Litteris, R. S. Rixæ, inquam, Regina..... consanguinea S. Annonis Episcopi Colonia, ad Gradus Mariæ requiescit. De ejus Canonizatione non constat. Illud tamen observandum est, labi hic nonnulli Cratopolium, dum in Catalogo Sanctorum tradit, illam Ungariæ fuisse Reginem; atque prius hallucinatur in Annalibus, ubi agit de S. Annonis morte. Item in Hermanno III, S. Annonis successore, vult eam uxorem fuisse Lotharii Augusti, et Hermannii III sororem, eam Hermanni II soror fuisse, ac ante Hermannum III tempore B. Annonis sit defuncta. Denique prioribus similia traduntur, in Sacrario Agrippinensi folio 73 his verbis. In septima collegiata ecclesia, ad Gradus B. M. V. ante chorum, in elevato mausoleo, sepulta jacet Domina Rixæ Regina..... S. Annonis Episcopi Coloniae neptis, matrona Deo et hominibus dilecta, ejus non canonizata corpus, patet in magnis festis. Philippus Ferrarius Alexandrinus, Ordinis Servorum B. M. V. in novo Catalogo Sanctorum qui in Romano Martyrologio non habentur hæc tradit: XII Kal. Aprilis Colonia Agripinæ B. Rixæ Regine.

26 Prioribus testimoniis, nonnulla placeat a majoribus nostris excitata subjicere monumenta, ex quibus colligamus, quomodo ipsi majores nostri, de B. Richezæ sanctitate posteritati reliquerint existimationem. Principem inter ea omnia locum obtinet Mausoleum, in quo sacræ ipsius exuvie sunt reconditæ a B. Annone Archiepiscopo, in media ecclesia B. M. V. ad Gradus Coloniae edificatum. Quadratum illud e saxo Drachenfelsicæ elaboratum, quatuor, pedum altitudine et terra

E

Vita S. Wolphelmi,

aliquæ auctores,

F

ejus sepulcrum ipsam et fratrem exprimens cum radiis.

Annus et dies mortis.

A e terra assurgit, ac septem pedes longum, latumque duos, ferreis circumdatur clavis. Ad quatuor angulos totidem aenea candelabra eminent. Laterum porro intercolumnia duodecim coronant Apostoli, pictoris manu expressi. In frontispicio orientali B. Richeza nostra Regina Polonorum, et frater illius Hermannus pius Archiepiscopus Coloniensis, radiis circumfusi divinis, conspiciuntur; ac denum in socle ultima et aversa, occidentem versus, Angelica ad Deiparam solatio exprimitur. Ipse sarcophagus duobus clauditur operculis, altero ferrea, altero quercino, utriusque tamen perforato ore, ad excipiendam piorum hominum stipem. In solennibus olim feris ligneum amovebatur operculum, estque id, quod auctores supra citati dixerunt, corpus patere in magnis festis. Et licet hodie non ostendatur, ego tamen anno Christi MDCCXXXIII, cum ad historiae veteris notitiam curiosius socra Colonie monumenta perstraxerem, obtinui ut sepulchrum B. Richeza Reginae Polonae, XII Aprilis die, in ecclesia B. M. V. ad Gradus, praesentibus Reverendiss. D. Otone Gereone, Archiepiscopo Cyrenensi, ecclesiae Decano, et Joanne Newman ac Joanne Richards Canonici, aperiretur, quo mihi liceret ossa sacra accuratius scrutari. De-

B hendi ergo ea sine ordine dispersa, ac gossypio involuta. Tegebantur ipsa stragulo serico, sicut et bysso vestiebatur tunica ligneae, marmoreo inclusi Mausoleo. Caput, reliculo aureo astritum, incumbat pulvinari; sub quo latebat plumbica lamina, cui insculptum erat, quod supra retuli epitaphium. Capiti denique pretioso ornabatur diademata, sex fibulis adstricto, in quibus multa sane arte, quae hic exhibeo, insignia representantur.

Corona capiti circumposita.

C

27 Alterum B. Richeza monumentum, in eadem ad Gradus Basilica, haud procul ab ipsius tumulo, columnae appietum, priora representat antiquo opere insignia, inter quae duae exiguae circumplexae torumate imagines, quarum una Episcopi, altera B. Richeza; utriusque caput radii circumfalscent cyclades, quas pluviales dicimus, quodvis junguntur pectoratibus. Et quidem pectorale Sanctae nostrae, sicut et liber, quem manu exhibet, praeter mediam aquilam, Palatinorum Comitum exhibet Leonem, cum hac inscriptione RICHEZA REGINA. Episcopi autem imago, quin representet Hermannum Pium Archiepiscopum Coloniensem, B. Richeza fratrem Germanum, nullus ambigo; cum in illius pectoralis medio, insigne Diacervi Coloniensis, nigra nimirum Cruz, una cum Leoneculo continetur, sicut et infra pedes Leo expressus.

Monumentum prope sepulchrum.

D

28 Haecenus Gelenium, oblitus, quod hic potissimum requirebatur, iudicium suum addere de aetate, tam monumenti quam coronae, a se ex arte representatae. Quamvis enim viri genealogorum ac tesserariorum rerum periti, ex iis quae ipse Gelenium, circa illis sapienter granterque exerrans, scripsit in Annalibus Uhorum, censeant habuisse scientiam talium exiguum, licet ubique summam prae se ferat; nolim tamen praesumere fuisse tam ignorantem. ut potuerit existinare, aut Coronam illam beatæ Reginae contumeliatam a principio fuisse, aut Monumentum positum esse auctoritate Raynaldi de Dasselie, ab anno MLXIX ad MLXVII Coloniensem Archiepiscopi, propterea solum quod sub eodem compareant Dasselie gentis insignia, cervina scilicet cornua in campo pleno globulis. Necdum enim (quod est tenuissime in talibus versari norunt) seculis iis quibus Richeza obiit et Raynaldus sedit, emerserant Fecialium leges; nec ulco frequens erat insignium usus, cum nec ipsi Principes adhuc haberent statas ferasque tesseras. Legi de his possunt tractatus varii, quos de originibus scutaris, insignium usu, intercolorum distinctionibus, deque tota re tesseraria seu scutaria, voluminibus octo edidit xvi nostri in istoc argumento oraculum P. Claudius Franciscus Menestrier: ad quem cum retulisset sententiam meam, dignatus est in haec verba rescribere.

De aetate Coronae ac monumenti:

consultus vir talium scientissimus

29 Nullum aliud memini exemplum me vidisse Coronae, cui essent affixa huiusmodi sortis, insignibus ornata. Vidi alicubi Diademata ejusdem Reginae Castellae, pinnis muralibus distinctum: vili rosas, lilia, vallorum praesentia sudes; scuta nullibi. Quantum vero ex ipsa insignium forma licet arguere, seculi xiv aut etiam xv opus esse arbitror tum Coronam illam tum reliqua conotaphii ornamenta. Agnosco Francorum Regum Lilia, seu potius Irides; Andegavensium et Borboniorum Discernicula, Laqueolos et Baltheum; Burgundionum, Tenuas et Limbum; Sotorum Regum Leonem, zona gemina liliis efflorescente circumdatum; Namurcensium Comitum Leonem, cum balthei Tenua; Leones alios, cum per colores et metalla distinguere nequeam, suspicor esse vel Flandrie Comitum, vel Hassiae, Misnie, aut Thuringiae, qui quidem in tribus aut quatuor scutis singulares apparent; qui autem gemini, Brunsuicensium; qui terni Anglorum Regum aut Suevorum Ducum esse possunt, quales etiam Truchessii retinent. Octodecim scuta, Hermannii et Richezae imagines diadematas circumcurrentia, non expriment seriem avorum utriusque, sed

censet non esse facta ante sec. 11 aut 15,

nec majorum seriem eo indicari:

sed

A sed gentilitia stemmata Principum seculo xiv viventium. Imperii Aquila gemina vix ante trecentos annos apparuit; in vetustioribus enim monumentis unius tantum capitis est. Tria Francorum Regum Lilia primum a Carolo VI eo numero sunt definita, cum antea indefinito essent. Subjecta bicipiti Aquilæ Leonum scuta tria, putem esse Angliæ, Palatinatus et Flandriæ; sub Liliis vero tribus, stemmata Franciæ, Scotiæ, et Porboniorum. Dexter ordo Brunsuicenses, Saxones, Brandeburgicos, Sabaudus e sanguine Gallico representat: sinister ordo, subjectos Borbonis Burgundos veteres e Regio Gallo-rom sanguine, Andegavenses Neapolitani regni moderatores, Namurcensesque; postremo Palatinos Schirenses et Bavaros, ex Othone Witspachio, Bavaricæ ac Palatinæ gentis auctore, oriundos. Posita tandem, velut appendicis loco Dassellie gentis tessera, verosimiliter operis auctorem ex ea gente indicat: inquirendumque esset in monumentis Collegii S. Mariæ ad Gradus, an et quando aliquis ex ea familia ibi fuerit Præpositus, Decanus, vel Canonicus seculo xiv vel xv, cui opus attribui possit.

B In scutulis ante pectus Hermanni et Richezæ, vice lati-clavi seu fibulæ, utramque pallii oram adstringentibus Leonem Palatinum agnosco quidem, sed non memini ante xiv ejusmodi tesseris ornatas fibulas vidisse me; in feminarum autem palliis ne postea quidem, nisi raro: habent enim illæ plerumque oblongum paludamentum, altera parte maritorum dimidiatis insignibus, altera paternis distinctum: quod quia forte in chlamyde Richezæ distincte satis exprimi non poterat, visum est ei compositum ad pedes positum est suus Leo. Qui idem ante pectus incumbit Cruci, tessere Archiepiscopatus Coloniensis: sed nota, novitatis indicium etiam hoc esse. Nam scuta scutis imponere, ante ducentos aut trecentos ut summum annos, primo invaluit.

30 Ita ille, a cujus erudito calamo nunc accipimus Philosophiam imaginum, curiosissimo opere explicatam sed ad rem nostram hæc sufficunt, scilicet ad comprobandum, quod B. Richezæ tumulus recentiori memoria innovatus sit; adeoque gladiolium habere neminem debeat, lamella plumbea; utpote sub ejus caput vel tunc

primum posita, vel ut legi denique posset renovata, prout libuit, ex conjectura: atque ita excusati manebunt errores chronographici, superius Annotatione g a me indicati, ut qui tandem post mortem Richezæ facile obrepere potuerint auctori, ad manum non habenti Bravellerensia certiora Acta. Quid autem ille istis scutulis, vel coronæ intexendis, vel imagini circumducendis intenderit, quis certo divinabit? Verosimilimum est, indicatum voluisse, quod Richezæ præcipuos omnes Europæ Principes, quorum ista sunt insignia, consanguinitate attigerit. Hoc vero quum facile fuit Gelenio ostendere in iis qui per hæc ultima duo secula noti, mediante Zimburgi Mazoviensi possunt ad Richezom usque ascendere; tum est difficile facere de ante natis, ad finem conciliandam ei opinioni; quom videtur Coronæ ac Monumenti auctor conceptam animo habuisse, et tesserariis scutis, ex usu sui ævi adhibitis, explicuisse. Ad Dasselliam gentem quod attinet, dedit ea Coloniensibus Archiepiscopum Ragnathum an. MCLXIV; nec dubitare possumus quum ex eo tempore inde habuerit Colonia utriusque sexus plures personas illustres, beneficiis Ecclesiasticis ac publicis muneribus claras: seculo tamen xv aut circiter, quo ista facta esse debuissent, nullus in ecclesia S. Mariæ ad gradus eo nomine Præpositus aut Decanus præfuisse scitur; non qui in ecclesia istius libris aliisque monumentis sæpe nominantur, nominantur absque cognomine gentilitio, sicuti post diligentem inquisitionem a Canonicis factam mihi asseruit noster P. Joannes Victor, cujus opera ad ista perquirenda usus frustra sum, libenter usus aliunde allata luce, si quis eum dare possit.

31 Tertium in eadem basilica monumentum reperi Sanctæ nostræ statutum esse in fenestris Chori, ubi inter duos Collegii illius Tutelares, nimirum inter SS. Annonem et Agilophum Coloniensium Archiepiscopos, media collocatur Richezæ; cum hæc inscriptio: SANCTA RICHEZÆ. Similia invenire licet in aliis quoque templis, atque imprimis Bravilerensi et Clottenensi ad Mosellam, aliisque in locis, ad quæ olim B. Richezæ sua bona aggressi. Quod autem in Clottenensi picturis tres enses sub pedibus B. Richezæ exprimentur, fita significandum gladii usum in tribus territoriis ab ipsa concessum.

non ita facile demonstrabilis.

E

Imago inter sanctos.

C

DE S. SILAO EPISC. HIBERNO

LUCÆ IN HETRURIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

F

De sepulturæ loco ac tempore, adeoque et ætate Sancti, Hibernicis fignientis obscurata, nec non de monumentis antiqui cultus.

D. P.

ANNO MXXIV.

In veteri et nobili monasterio,

Vetus et nobile Lucæ est Sanctimonialium Virginum monasterium, sub Regula S. Benedicti militantium, et ex instrumentorum antiquorum monumentis ibidem asservatis notum jam inde ab an. DCCCCLXIV; quando Otto, divina Clementia Imperator Augustus, anno Imperii sui tertio iv Kal. Augusti Lucæ existens, ab Adelelida uxore exoratum se proficitur, quotiens Grimmæ Abbatissæ, cum monachabus in monasterio Domini ac Salvatoris, quod dicitur Prisciano, militantibus, eas omnes possessiones omniaque jura donaret ac confirmaret, quæ dicto privilegio, cujus habemus egraphum, sigillatim enumerantur. Nobilitatem autem illius monasterii probat Armingardis, Lotharii Regis filia, monasticam ibidem vitam professæ, cujus hæc ibidem epitaphium legitur.

Hic jacet in tumulo, felix venerabilis atque,

Armingardis, olim namque dicta Deo.

Quam Rex egregius Lotharius edidit ipse,

Francorumque potens Germaniæque decus.

Hæc quisquis veniens Epigrammata legeris ista,

Dic, Famule, Christie, probra remitte tuæ.

Vni Idus Augusti feliciter obiit.

Annus non additur: sed si ea (ut est verosimile) filia fuit Lotharii Italici Regis atque prædictæ Adelelidæ, post viri mortem Ottoni prænominato nuptæ; contingere potest, ut ea adhuc in vivis fuerit, quando datum est ejusmodi privilegium de bonis, quorum fortissimè partem magnam, Armingardis pro dote monasterio attulerat: quod privilegium deinde S. Henricus Imperator, cum S. Cunigunde uxore sua, existens Fasiani Comitatus

ubi sec. 10 sepulta filia R. Lotharii Armingardis,

tunc S. Salvatoris,

Pisani

A *Pisani oppido, confirmavit Abbatissæ Alpergæ anno mxy, quando adhuc simpliciter dicebatur Monasterium S. Salvatoris.*

2 *Paulo post, allato istuc Capite S. Justinæ Virginis et Martyris, et nova fortassis ecclesia in ejus honorem consecrata, capiti dicitur Monasterium S. Justinæ; ut est in charta anni mxxi; vel utroque nomine simul sumpto, indigebatur et sicanno mxxiii, coram Comitissa Mathilda, compareret Eritha Abbatissa de ecclesia et monasterio Domini et Salvatoris et S. Justinæ, quæ dicitur Briseiani, sita in Lucensi civitate, juxta muros ejusdem civitatis. Priori denique nomine ablitto, solius S. Justinæ remanet hodieque appellatio, quemadmodum distincte prosequitur noster olim amantissimus hospes Franciscus Maria Florentinus, in Vita S. Silai cap. 12. Hæc autem ideò notare volui, quia in antiquiori ejusdem S. Silai Vita, quæ ex MS. per vetusto ibidem extat manu notarioli transcripta, solum nominatur monasterium S. Justinæ. Est autem vita scripta circa finem seculi xii huius diu (ut mihi quidem videtur) post elevationem sancti corporis, quæ ibi narratur accidisse anno mclxxx, in Nonas Decembris. Truncatum Notariolum pro litteris Latinis numeralibus, tunc salummodo usitatis, per zpphras 1183 perperam conjungens cum anni numero numerum Nozarum, qui disjuncti debebant, non videtur ante annos 130 vel 200 scripta: ex illo tamen ipsam datus, juxta editionem prædicti Mariz Florentini, collatam cum egrapho antea nobis Romæ descripto apud R. P. Franciscum Haraldum, successorem R. P. Lucæ Waddingi, qui Vitam sui gentilis Sancti Luca jam pridem obtinuerat, qualis ibi transcripta extabat.*

B *3 Secundum hanc Vitam Silaus ad S. Gregorium Papam consecrationis Episcopatus causa Romam venisset: postea vero tum litis ejusdem Romæ tractandæ causa, tum sororis quærendæ, quam ex simili peregrinatione interceptum Luca, ubique viro potenti Soffredo vel Goffredo nuptam intellexerat, eodem regressus; sororem quidem mortuam atque sepultam in dicto monasterio reperisset; ipse autem ibidem infirmatus ac mortuus sepeliri se mandasset. Cum autem miraculis multis inlarescens oblationibus fidelium ditaret monasterium, dicitur idem Soffredus extorsisse a Sanctimonialibus, ut tertiam earum partem sibi cederent; quam iniquam poctionem resciderit tempore prædictæ inventionis pronepos Soffredi Lotharius. Ea omnia si recte considerentur, merito dixeris Silaum fuisse Episcopum ordinatum a S. Gregorio Papa VII, cujus Vitam dabimus xxv, et tempus Sedis definitur ab anno mxxx usque ad mxxxv; atque adeo fieri posse, ut cujus festum antiquitus celebrabatur Dominica ante Pentecosten, et inscriberetur Kalendariis quibusdam die xxi Maji, obierit sub ejusmodi concursu, quando Pascha festi celebrentur die 14 Aprilis, quod post Gregorii VII exordia primum accidit mxxxiii, ac deinde iterum mxxxiv, rursusque mcv, nec postea amplius per totos seingenta annos. Atque ita confirmabitur sententia Franciotti circa annum me statutis mortem S. Silai. Ex tribus autem prænotatis annis magis placet annus mxxxiv, quia sic prædictus raptus, qui contigit anno nono ante obitum S. Silai, ratione turbatur Italia tunc maxime ardentium, incidit in annum mxxxv et penultimum Gregorii; nec omnino super adulta debuerit soror Episcopi fuisse, cum formæ enasa rapiebatur.*

4 *In hac chronologia suadenda nihil foret difficultatis, nisi post scriptam Vitam advenisset Lucam Hibernus aliquis, religionis speciei scyophantam oculens; qui interrogatus de S. Silao an aliquibus in patrin sua clarruisset miraculis; nonnulla ex iis protulit, quæ gens ista, nimis quam prona ac fabulas, passim solet commemorare de suis nationis famosis Sanctis, varia a variis mutuatus; quæ in eodem Lucensi MS. et egrapho nostro post Vitam adnotata leguntur, prorsus hoc opere*

et loco indigna. Hæc tamen cum fidem obtinuerent, factum est ut S. Silaus crederetur, cum S. Patricia Romam venisse ad S. Gregorium Magnum, primamque Missam celebrasse in Cluanensi monasterio, cui nepos suus Kieranus præerat; de eoque sacrificio vel manum Angeli particeps facta esse S. Ita. Sed hæc omnia ut temere consuta sunt, sic nullo negotio dissolvuntur, si ad Chronologicas rationes expendatur. Etenim S. Patricius mortuus est anno cccclx; et qui multo longioris vitæ illi concedunt, ultimum seculum v eam non extendunt. S. Gregorius ejus nominis primus, consecratus est Pontifex anno dxc. S. Kieranus, Cluanifertensis Abbas dicitur factus, post mortem S. Braudani fundatoris, anno dlxxvii, et anno xi post obitum. De S. Ita egimus xv Januarii, ubi illa num. 18 legitur, prædictis quidem coram fuisse, sed sacrificium ejus illa miraculose particeps effecta est, Clauinensis, non autem Cluanifertæ fuisse celebratum.

5 *Interim, loco ejus quam domus Legendæ, composita fuerunt Lectiones novem, cum Responsoriis et reliquo Officio, quæ habemus a Florentino cum ipsa Legendæ citatis ad calcem Vitæ Italice, per ipsam adornatæ: et in his Lectionibus prædicta omnia miracula de SS. Patricio, Gregorio, Kierano, Ita, ordine temporis ndmascuntur, aut potius præmittuntur historiis in Legendæ contentis. His vero ut verissimiludinem aliquam induceret, in omnem partem torsit se eruditissimus simul ac pietissimus Florentinus: et quam longissime potuit extendens ætatem S. Patricii, loco Gregorii substituit jubet Gelasium Papam, qui sedit ab anno cccxcii ad xvi. Puto ego, quod in talibus hanc multum operæ posuisset, si notam habuisset Hibernorum peregrinorum fidem, in celebratis apud se vulgi sermone mirabilibus applicandis ad Sanctos suæ vel alias ignotæ gentis, de quorum gestis, tanquam ea notiora habentes, ab hospitibus nimium credulis interrogabantur, vel ultro suggerere aliquid præsumebant gratiam hospitalitatis referentes. Nec opus est longe exempla quærere. Nam quod præcipuum urbis suæ Patronum Lucenses colunt S. Frigidianum, et cujus antiquior habebatur Legendæ absque ulla Hiberniæ mentione, Hibernum esse per similem imposturam siverunt sibi persuaderi; et S. Finianus Magbilensis Acta, a nobis donda ad x Septembris, receperunt tanquam Acta S. Frigidiani, per facilem nominis mutationem, veterique Legendæ adjunxerunt, prout neceperant suo fine mutilatam; quia ex hoc constisset, cum ejus vita et miracula Acta in Hibernia narrabantur, etiam in Hibernia mortuum ac sepultum esse, quod non conveniebat S. Frigidiano Lucensi Episcopo, prout ostendimus ad xviii Septembris, sive in Supplemento Martii ad similem diem. Interim similitudinem prorsus exemplum habes vi Martii de S. Senio apud Guic-Senienses in Armorici, cui applicata fuerunt Acta S. Kierani Sagriensis, data ad diem v ejusdem Martii; imo duobus immediate progressis diebus S. Joanni Martyri apud Venetas honorato, Acta S. Procopii; et Passionem S. Benedictæ applicatam S. Saturninæ Herisiensium Patronæ, solis nominibus mutatis.*

6 *Istis igitur libere rejectis, audemus S. Silaum a S. Gregorio, non Magno, sed Septimo, ordinatum credere; et nihique in iis quæ accepimus Actis mutantes propter additamenta exotica, tunc mortuum elicere et sepultum, quando oblitto nomine S. Salvatoris solum nuncupabatur Monasterium S. Justinæ; ita ut Sancti Sororis hospesque Soffredus, vere fuerit proavus Lotharii, qui monasterio relaxavit pensionem, quam ille indidzerat transmisseratque ad posterum, quod intra unius seculi spatium facile fieri potuit: non item per tot seculum continuari, inter tot rerum publicarum æque ac privatarum conversiones, quod sustinuit Italia, ac nominatim Helvetia, identidem Dominos mutare coactum intra quintum et undecimum seculum. Facile etiam*

D
AUCTORE D. P.

sociam facient S. Patricium et S. Gregorium Iordaniatum:

quod sequuntur Lectiones officii proprii:

sed non erat facile credendum Hibernis,

per quos etiam S. Frigidiani Vita sic aucta est ex Vita S. Finiani.

NOT. 17****
APP. TOM.
VII MAJI

Eodem ætas suadet ex nomine monasterii,

post S. Justinæ dicto,

extat, quam domus Vita S. Silai:

qui secundum eam dicitur Episcopus ordinatus a S. Gregorio VII,

obit anno 1094,

licet postea additæ ab Hibernis Luca transeuntibus fabula

A sed gentilitia stemmata Princepsu seculo xiv vivunt. Imperii Aquila gemina vix ante trecentos annos apparuit; in vetustioribus enim monumentis unius tantum capitis est. Tria Francorum Regum Lilia primum a Carolo VI eo numero sunt definita, cum antea indefinito essent. Subjecta bicipiti Aquila Leonum scuta tria, putem esse Angliæ, Palatinatus et Flandriæ; sub Liliis vero tribus, stemmata Franciæ, Scotiæ, et Porboniorum. Dexter ordo Brunswicensis, Saxones, Brandeburgicos, Sabaudus et sanguine Gallico representat: sinister ordo, subjectos Borbonis Burgundos veteres et Regio Gallorum sanguine, Andegavenses Neapolitani regni moderatores, Namuroresque; postremo Palatinos Schiresens et Bavaros, ex Othone Witelspachio, Bavarice ac Palatinæ gentis auctore, oriundos. Posita tandem, velut appendicis loco Dasseliiæ gentis tessera, verosimiliter operis auctorem ex ea gente indicat: inquirendumque esset in monumentis Collegii S. Mariæ ad Gradus, an et quando aliquis ex ea familia ibi fuerit Præpositus, Decanus, vel Canonicus seculo xiv vel xv, cui opus attribui possit.

B In scutulis ante pectus Hermannii et Richezæ, vice lati-clavi seu fibulæ, utramque pallii oram adstringentibus Leonem Palatinum agnosco quidem, sed non memini ante xiv ejusmodi tesseris ornatas fibulas vidisse me; in feminarum autem palliis ne postea quidem, nisi raro: habent enim illæ plerumque oblongum paludamentum, altera parte maritorum dimidiatis insignibus, altera paternis distinctum: quod quia forte in chlamyde Richezæ distincte satis exprimi non poterat, visum est ei compositum ad pedes scutum ponere, sicut Hermannio Episcopo ad pedes positus est suus Leo. Qui idem ante pectus incumbit Cruci, tessera Archiepiscopatus Coloniensis: sed nota, novitatis indicium etiam hoc esse. Nam scuta scutis imponere, ante ducentos aut trecentos ut summum annos, primo invaluit.

30 Ita ille, a cuius erudito calamo nunc accipimus Philosophiam imaginem, curiosissimo opere explicatam seil ad rem nostram hæc sufficiens, scilicet ad comprobandum, quod B. Richezæ tumulus recentiori memoria innovatus sit; adeoque sollicitum habere neminem debent, lamella plumbea; utpote sub ejus caput vel tunc

primum posita, vel ut legi denuo posset renovata, prout libuit, ex conjectura: atque ita excusati manebunt errores chronographici, superius Annotatione g a me indicati, ut qui tandem post mortem Richezæ facile obrepere potuerint auctori, ad munus non habenti Bravweilerensia certiora Acta. Quid autem ille istis scutulis, vel coronæ intexendis, vel imagini circumducendis intenderit, quis certo divinabit? Verosimillimum est, indicatum voluisse, quod Richezæ præcipuos omnes Europæ Principes, quorum ista sunt insignia, consanguinitate attingit. Hæc vera quam facile fuit Gelenio ostendere in iis qui per hæc ultima duo secula nati, mediante Zimburgi Mazoviensi possunt ad Richezam usque ascendere; tam est difficile facere de ante natis, ad finem conciliandum et opinioni; quam videtur Coronæ ac Monumenti auctor conceptam animo habuisse, et tesseras scutis, ex usu sui ævi adhibitis, explicuisse. Ad Dasseliam gentem quod attinet, dedit ea Coloniensibus Archiepiscopum Raynaldum an. mclxiv; nec dubitare possumus quin ex eo tempore inde habuerit Colonia utriusque sexus plures personas illustres, beneficis Ecclesiasticis ac publicis muneribus claras: seculo tamen xv aut circiter, quo ista facta esse debuissent, nullus in ecclesia S. Mariæ ad gradus eo nomine Præpositus aut Decanus præfuisse scitur; nam qui in ecclesiæ istius libris aliisque monumentis sæpe nominantur, nominantur absque cognomine gentilitio, sicuti post diligentem inquisitionem a Canonicis factam mihi assertit noster P. Joannes Victor, cuius opera ad ista perquirenda usus frustra sum, liberet usus aliunde allata luce, si quis eam dare possit.

31 Tertium in eadem basilica monumentum reperi Sanctæ nostræ statutum esse in fenestris Chori, ubi inter duas Collegii illius Tutelares, nimirum inter SS. Annam et Agilophum Coloniensium Archiepiscopos, media collocatur Richezæ; cum hac inscriptione: SANCTA RICHEZÆ. Similia invenire licet in aliis quoque templis, atque imprimis Bravilerens et Clottenens ad Mosellam, aliisque in locis, ad quæ olim B. Richezæ sua bona aggressi. Quod autem in Clottenensibus pietris tres enses sub pedibus B. Richezæ exprimantur, fit ad significandum gladii usum in tribus territoriis ab ipsa concessum.

D sed solum relationem aliquam ad Principes seculi 14,

non ita facile demonstrabilem.

E

Imago inter sanctos.

C

DE S. SILAO EPISC. HIBERNO

F

LUCÆ IN HETRURIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

D. P.

De sepulture loco ac tempore, adeoque et ætate Sancti, Hibernicis figmentis obscurata, nec non de monumentis antiqui cultus.

ANNO MXCIV.

In veteri et nobili monasterio,

Vetus et nobile Lucæ est Sanctimoniale Virginiu monasterium, sub Regula S. Benedicti militantium, et ex instrumentorum antiquorum monumentis ibidem assertatis notum jam inde ab an. mccccxlv; quando Otto, divina Clementia Imperator Augustus, anno Imperii sui tertio iv Kal. Augusti Lucæ existens, ab Adelechia uxore exoratum se proficitur, quatenus Grimmæ Abbatissæ, cum monachabus in monasterio Domini ac Salvatoris, quod dicitur Prisciano, militantibus, eas omnes possessiones omnique jura donaret ac confirmaret, quæ dicto privilegio, cuius habemus egraphum, sigillatim enumerantur. Nobilitatem autem illius monasterii probat Armingardis, Lotharii Regis filia, monasticam ibidem vitam professæ, cuius hoc ibidem epitaphium legitur.

Hic jacet in tumulo, felix venerabilis atque, Armingardis, olim namque dicata Deo. Quam Rex egregius Lotharius elidit ipse, Francorumque potens Germanique decus. Hoc quisquis veniens Epigrammata legeris ista, Dic, Famule, Christie, probra remitte tææ. viii Idos Augusti feliciter obiit.

Annus non additur: sed si ea (ut est verosimile) filia fuit Lotharii Italici Regis atque prædictæ Adelechiæ, post viri mortem Ottoni præminato nuptæ; contingere potest, ut ea adhuc in vivis fuerit, quando datum est ejusmodi privilegium de bonis, quorum fortassis partem magnam, Armingardis pro dote monasterio attulerat: quod privilegium deinde S. Henricus Imperator, cum S. Cunigunde uxore sua, existens Fasiani Comitatus

ubi sec. 10 sepulta filia R. Lotharii Armingardis,

tunc S. Salvatoris,

Pisani

A Pisani oppido, confirmavit Abbatissæ Alpergæ anno MXV, quando adhuc simpliciter dicebatur Monasterium S. Salvatoris.

2 Paulo post, allato istuc Capite S. Justinae Virginis et Martyris, et nova fortassis ecclesia in ejus honorem consecrata, capit die Monasterium S. Justinae; ut est in charta anni MLXI; vel utroque nomine simul sumpto, indiligenter et sic anno MLXXII, coram Comitissa Mathilda, comparat Eritha Abbatissa de ecclesia et monasterio Domini et Salvatoris et S. Justinae, quæ dicitur Brisciani, sita in Lucensi civitate, juxta muros ejusdem civitatis. Priori denique nomine abito, solius S. Justinae remanet hodieque appellatio, quemadmodum distincte prosequitur noster olim amantissimus hospes Franciscus Maria Florentinus, in Vita S. Silai cap. 12. Hæc autem idcirco notare volui, quia in antiquarij ejusdem S. Salai Vita, quæ ex MS. pervetusto ibidem extat manu notariali transcripta, solum nominatur monasterium S. Justinae. Est autem vita scripta circa finem seculi XII haud diu (ut mihi quidem videtur) post elevationem sancti corporis, quæ ibi narratur accidisse anno MLXXX, in Nonas Decembris. Transumptum Notariale pro litteris Latinis numeralibus, tunc solummodo usitatis, per zephyras 1183 perperam conjungens cum anni numero numerum Nosarum, qui disjungi debebat, non videtur ante annos 130 vel 200 scripta: ex illo tamen ipsam donus, juxta editionem prædicti Mariae Florentini, collatum cum egrapho antea nobis Romæ descripto apud R. P. Franciscum Haroldum, successorem R. P. Lucæ Waddingi, qui Vitam sui gentilis Sancti Luca jam pridem obtinuerat, qualis ibi transcripta extabat.

3 Secundum hanc Vitam Silaus ad S. Gregorium Papam consecrationis Episcopatus causa Romæ venisset: postea vero tum litis cujusdam Romæ tractandæ causa, tum sororis quærendæ, quæ ex simili pergrinatione interceptum Lucæ, ibique viro potenti Soffredo vel Goffredo nuptam intellexerat, eodem regressus; sororem quidem mortuam atque sepultam in dicto monasterio reperisset; ipse autem ibidem infirmatus ac moriens sepeliri se mandasset. Cum autem miraculis multis inclarescens obtinuit fidelem diuturnum monasterium, dicitur idem Soffredus extorsisse a Sanctimonialibus, ut tertiam earum partem sibi cederent; quam iniquam portionem resciderit tempore prædictæ inventionis pronepos Soffredi Lotherius. Ea omnia si recte considerentur, merito dixeris Silaum fuisse Episcopum ordinatum a S. Gregorio Papa VII, cujus Vitam dabinus xxv, et tempus Sedis definitur ab anno MLXX usque ad MLXXXV; atque adeo fieri posse, ut cujus festum antiquitus celebrabatur Dominica ante Pentecosten, et inscribebatur Kalendaris quibusdam die XXI Maji, obierit sub ejusmodi concursu, quando Pascha festi celebratum die 14 Aprilis, quod post Gregorii VII exordia primum accidit MLXXXII, ac deinde iterum MLXXXIV, rursusque MCV, nec postea amplius per totos sexaginta annos. Atque ita confirmabitur sententia Franciotti circa annum n. statuentis mortem S. Silai. Ex tribus autem prænotatis anni magis placet annus MLXXXIV, quia sic prædictus raptus, qui contigit anno nono ante obitum S. Silai, ratione turbarum Italici tunc maxime ardentium, incidit in annum MLXXXV et penultimum Gregorii; nec omnino super adulta debuerit soror Episcopi fuisse, cum formæ causa rapiebatur.

4 In hac chronologia suadenda nihil foret difficultatis, nisi post scriptam Vitam advenisset Lucam Hiberni aliquis, religionis specie sycophantam occultans; qui interrogatus de S. Silao an aliquibus in patria sua claret miraculis; nonnulla ex iis protulit, quæ gens ista, nimis quam prena ac fabulas, passim solet commemorare de quæ nationis famosis Sanctis, varia a variis mutatus; quæ in eodem Lucensi MS. et egrapho nostro post Vitam adnotata leguntur, prorsus hoc opere

et loco indigna. Hæc tamen cum fidem obtinuissem, factum est ut S. Silaus crederetur, cum S. Patricio Romam venisse ad S. Gregorium Magnum, primamque Missam celebrasse in Chuanensis monasterio, cui nepos suus Kieranus præerat; de eoque sacrificio per manum Angeli particeps facta esse S. Ita. Sed hæc omnia ut temere constata sunt, sine nullo negotio dissolverunt, si ad Chronologicos rationes expendatur. Etenim S. Patricius mortuus est anno CCCCLX; et qui multo longiorem vitam illi concedit, ultra seculum v. eam non extendunt. S. Gregorius ejus nominis primus, consecratus est Pontifex anno DXC. S. Kieranus, Chuanfensis Abbas dicitur factus, post mortem S. Brigidii funditoris, anno DLXXVII, et anno XI post obisse. De S. Ita egimus XV Januarii, ubi illa num. 18 legitur, prædictis quidem coæva fuisse, sed sacrificium cujus illo miraculose particeps effecta est, Chuanmniensis, non autem Chuanfensis fuisse celebratum.

5 Interim, loco ejus quam domus Legendæ, composuere fuerunt Lectiones noem, cum Responsoriis et reliquo Officio, quæ habentur a Florentino cum ipsa Legendæ editas ad calcem Vitæ Italici, per ipsam adnotatæ; et in his Lectionibus prædicta omnia miracula de SS. Patricio, Gregorio, Kieranus, Ita, ordine temporis admiscetur, aut potius præmittuntur historia; in Legendæ contentæ. His vero ut verosimilitudinem aliquam induceret, in omnem partem toris se eruditissimus simul ac pientissimus Florentinus: et quam longissime potuit extendens xratem S. Patricii, loco Gregorii substitui jubet Gelasium Papam, qui solus ab anno CCCXXII ad xvi. Puto ego, quod in talibus haud multum operæ posuisset, si notam habuisset Hibernorum peregrinorum fidem, in celebratis apud se vulgi sermone mirabilibus applicandis ad Sanctos suæ vel alias ignotæ gentis, de quorum gestis, tamquam ea notiora habentes, ac hospitibus nimium credulis interrogabantur, vel ultro suggerere aliquid præsumerent gratiam hospitalitatis referentes. Nec opus est longe exempla quærere. Nam quem præcipuum urbis suæ Patronum Lucenses colunt S. Frigidianum, et cujus antiquior habebatur Legendæ absque ulla Hiberniæ mentione, Hibernum esse per similem imposturam siverunt sibi persuaderi; et S. Funiani Magbilensis Acta, a nobis data ad x Septembris, receperunt tanquam Acta S. Frigidiani, per facilem nominis mutationem, veterique Legendæ adjunxerunt, prout acceptant suo fine mutilata: quia ex hoc constisset, cum cujus vito et miracula acta in Hibernia narrabantur, etiam in Hibernia mortuum ac sepultum esse, quod non conveniebat S. Frigidiano Lucensi Episcopo, prout ostendimus ad xviii Septembris, siue in Supplemento Martii ad similem diem. Interim similitum prorsus exemplum habes vi Martii de S. Senio apud Guic-Seniensis in Armorici, cui applicata fuerunt Acta S. Kierani Sagriensis, data ad diem v ejusdem Martii; imo duobus immediate progressis diebus S. Joanni Martyri apud Venetos honorato, Acta S. Procopii; et Passionem S. Benedicti applicatam S. Saturninæ Herisientium Patronæ, solis nominibus mutatis.

6 Isis igitur libere rejectis, audemus S. Silaum a S. Gregorio, non Magno, sed Septimo, ordinatum credere; nihili in iis quæ accepimus Actis mutantes propter additamenta exotica, tunc mortuum elicere et sepultum, quando abito nomine S. Salvatoris salum nuncupabatur Monasterium S. Justinae; ita ut Sancti Sororius hospesque Soffredus, vere fuerit proavus Lotherii, qui monasterio relaxavit pensionem, quam ille induxerat transmississet ad posteros, quod intra unius seculi spatium facile fieri potuit: non item per tot secula continuari, inter tot rerum publicarum æque ac privatarum conversiones, quot sustinuit Italia, ac nominatim Hetruria, identidem Dominos mutare coacta intra quintum et nudecimum seculum. Facile etiam

D
AUCTORE D. P.

socium fa-
ciant S. Patri-
ci et a S. Gre-
gorio lordinat-
um:

quod sequen-
tur Lectiones
officii prop-
rii:
E

sed non erat
facile creden-
dum Hibernis,

per quos etiam
S. Frigidiani Vita sic
aucta est ex
Vita S. Funiani.

NOT. 17****
APP. TOM.
VII MAJI

Endem ætas
suadet ex
nomine mo-
nasterii,

fuit

post S. Justinae
dicta,

extat, quam
damus Vita
S. Silai:

qui secundum
eam dicitur
Episcopum
ordinatus a
S. Gregorio
VII,

obisse anno
1094,

licet postea
addita ab
Hibernis Luca
transcuntibus
fabulae

A fuit Sancti cultum et oblationum frequentiam, propter claritudinem miraculorum ad recentius defuncti tumulum patrum, etiam his cessantibus continuari per annos quinquaginta vel sexaginta, donec elevaretur de terra corpus; subloque quod Saffredus posuerat impedimento, iterum illa repullulare: non item potuit, miraculis per sex integra secula cessantibus permanere memoria veneratioque per largitionis conciliatrix. Denique sicut nomen Saffredi vel Goffredi Lombardicum seu Francicum incongrue pro seculo v in Italiam adducitur, posteriori vero aetati convenit optime; sic etiam huic nupta Mingarda, Silai soror, aptum eadem aetati nomen habet, licet Hiberna; quia Dani seculo ix magna parte Hiberniz potuit, et Anglosaxones in eandem saepe commentes ex vicina Britannia, haud dubie illuc induxisse potuerunt sui idiomatis nomina, quale istud est.

nonnibus
Saffredi ac
Mingarda.

Festi antiqua
solennitas
et instat
clero ad illius
officia

anno 1313
confirmatur.

Vetus arca
populo exhiberi
solia cum
imagine Sancti,

7 Ultima Autiphoni in solennibus Vesperis S. Sylai, teste Florentino, sic cantatur: Felix locus, felix aula, felix civitas, in qua Christi Confessor Sylaus requiescit: cujus precibus sanantur debiles, caeci visum recipiunt, paralytici curantur, languor et morbus a fidelibus protinus repellitur. Ad Officium autem ejusmodi proprium ac solenne, compositum seculo saltem xii, moris erat invitare plures de Lucensi Clero: quoniam cum abrogatum fortasse vellent aliqui, velut a disciplina ecclesiastica, viros a mulieribus solita sejungere, alienum; supplicandum Episcopo fuit anno mcccxxiii, ut pateretur omnino more antiquo fieri: et ad examen cause deputatus Rector S. Mariz Petricorbi dicto anno Indict. x die xxix mensis Aprilis, per namam Notarii Bernardi Bonotti, hanc tulit sententiam. Attendentes quod festum et solennitas S. Sylai et SS. Justinus et Agatha (hujus enim mamma, illius caput habetur ibidem) sunt in reverentia marium et feminarum, et ab antiquo consueverunt venerabiles in ipsa ecclesia S. Justinus celebrari, volens praedictus Rector, cultum divinum et devotionem populi augmentari potius quam diminui, ex commissione praedicta concessit et licentiam dedit Abbatissae et Monialibus S. Justinæ, posse recipere in dicta ecclesia et navi ecclesiae, ubi est corpus B. Sylai, illos Presbyteros, Religiosos, et alias ecclesiasticas personas, quos et quas dicta Abbatissa et Moniales invitare vulerint ad ipsas solennitates seu invitari fecerint..... et ipsi liceat accedere ad dictam ecclesiam S. Justinæ, ad celebrandum in Vesperis in Vigiliis dictorum SS. Sylai, Justinæ et Agathæ, et diebus ipsarum festivitatem in Missa et in Vesperis, et in aliis Officiis, quas in celebratio festorum requiruntur, tam in ostendendis Reliquiis S. Sylai quam alias, sicut hactenus moris est.

8 Hinc intelligimus, jam inde ab anno primæ elevationis, corpus S. Silai fuisse in media navi ecclesiae, eodem fortassis ubi initio sepultum fuerat loco; sed tumulo altius levato de terra; de quo tumulo in die solennitatis praedictæ elucebatur arca lignea, deaurata, et populo monstrabatur: in qua quidem arca, dilapsis fere propter diuturnitatem temporis figuris aliis, adhuc conspectus fuit S. Silaus medius inter duos Angelos, Pluuetam rubram et Pallium Archiepiscopale indutus, hoc modo:

Pallia quidem Archiepiscopalia, ipsamque Archiepiscopi titulum ignorabat Hibernia, quo tempore S. Silaus vivebat, (ut enim ad annum mclxi scribit Rogerius Hovedenus, Papa Eugenius quatuor Pallia per Legatum suum Joannem Papanonem in Hiberniam transmisit, quo nunquam antea Pallium delatum fuerat) tamen praeter Ard-naclannum in Ultonia Episcopum, S. Patricium (ut vocabant, Comarbanum, in aliis quoque tribus regnis singuli veluti Archiepiscopi erant, quibus suberant alii, Dubliniensis scilicet, Casseliensis, et Thua mensis. Quare qui S. Silaum expressere cum Pallio, annis forsitan solum xxx aut xl post Pallii usum Hibernis concessum, videntur credidisse, Silaum uni earum Sedum praefuisse, quæ postea Pallii honore dignatae sunt.

9 Porro lignea illa arca cum longi temporis spatio fassceret, sic ut sine periculo sacrorum ossium aliquando effundendorum tractari non posset amplius; composita fuit arca plumbea, cui ipso lignea includeretur, cum hac epigraphæ: † Corpus Sancti Silai Episcopi mccccclxxxix. Sed longe prius quam hoc fieret, et fortassis in prima sancti corporis elevatione, separatam fuit brachium, venerandi populi oculis porrigendum. Hoc enim probat brachii argentei cui includitur titulus, ex Italico sic Latine reddendus: Istud est brachium S. Silai, qui fuit Episcopus et Confessor, et cujus corpus est in S. Justinæ, factum tempore sororis Justinæ de Bandinis Abbatissæ, anno mccccxlv.

Officium proprium, cujus nunc usus suspensus manet ex Romano decreto, anno mxxxvii excusum Luca, habetur etiam nunc in monasterio. Apud Fratres vero Minores est Collectarium MS. in pergamento, ubi in praegrediente Calendario, notatur xii Kal. Junii S. Silai Episcopi et Confessoris Lucae. Duplex minus. Opinatur Florentinus, cui has omnes notitias debeo, tali die obisse Sanctum, et quidem in Dominica infra Octavam Ascensionis, ut sentit Ferrarius: quia festum ejus in sua S. Justinæ ecclesia quotannis in tali Dominica agitur: quod etiam Franciottus affirmat. Unde autem Ferrarius in utroque Catalogo accepit diem xxx Maji futor me ignorare. Allegat quidem in eo Catalogo, quo continentur quos reperit Sanctos Martyrologio Romano non inscriptos, monumenta et tabulae Lucensis ecclesiae: sed tam possum dubitare, utrum Auctor, in talibus non valde accuratus, inveniret revera diem xxx Maji; quam dubito, utrum ibi mortem legitur adscriptam anno mccccxxx; quod nulla ex parte videtur posse subsistere, et pugnat cum ipsiusmet sententia: quia anno illo Pascha fuit celebratum xxvi Martii, atque adeo Dominica infra octavam Ascensionis (in qua tamen mortuum S. Silaum dicit) concurrebat cum die vii, non xxx Maji. Quare consultius existimo retinere, ex nota certa quæ mihi hominis accuratissimi fide, diem xxi.

D

Pallio inda-
fi.

E

Arca anno
1489 inclusa
plumbea,sicut antea
brachium
argento,

F

festum 21
Maji.

VITA

Ex MS. Notariali ecclesie S. Justinæ Lucæ edita ab Illustriss. Francisco Maria Florentino.

Cum Deus in Sanctis suis, juxta Propheticum vaticinium, laudandus atque mirabilis prædicetur; in Beatissimi Silii Confessoris et clarissimi Præsulis, eximii nostri Patroni, meritis ejus præcipue sunt attollenda præconia. Hic namque Confessor egregius, alta progenie Regum a Hiberniæ (Scotorum siquidem insula) nativitatis originem ducens; a pueritia disciplinis et liberalibus institutis artibus, deinde firmioris ætatis profectum capiens, et secundum Apostolum, quæ erant parvuli, evacuare cupiens, ut morum probitas nobilitati carnis alluderet; cum jam Clericus esset, humilis et mansuetus, totum se divinis obsequiis laudibusque subiegit; in illo, et ex illo grege esse studens, quem Dominus allocquitur, dicens: Nolite timere pusillus grex, quoniam complacuit Patri vestro dare vobis Regnum; vendite quæ possidetis, et elemosynam date, facite vobis sæculos non veterascens, thesaurum non deficientem in celis. Hujus igitur salutaris consilii vir iste Domini non surdus auditor, spretis secularibus pompis; rebusque patrimonii, pro ut mente conceperat, pauperibus erogatis; Christum pro nobis factum egentem, quatenus egenus ipse insequeretur, effecit. Procedente vero tempore, cum Pater monasterii Sancti Brandani i rebus decessisset (humanis), ejusdem loci Fratres in unum collecti, Beati Silii doctrinis informari cupientes, eum sibi Abbatem unanimiter præfecerunt. Quam dignitatem vir sanctus cum fuisset adeptus, non in gloriam elatus humanam, tractabilem se cunctis Fratribus humiliter exhibebat, existimans se non potestate dominante, sed caritate serviente felicem, juxta illud: Unceam te constituerunt noli extolli, sed esto in eis quasi unus ex ipsis. Et alibi cum ad Episcopatum ejusdem magnæ civitatis c predictæ insule, totius Cleri plebisque pari voto et communi concordia, peteretur; extractus a cenobio, licet invitatus, Beatum Gregorium 4, summæ Sedis Præsulem ab eo consecrandus c reverenter petiit.

2 Quodam itaque tempore soror ejus, nomine Mingarda, Scotorum nobilissima, utpote Regina; pulcherrima facie, sed fide moribusque venustus, aliorum Petri Apostolorum Principis ejusque Copostoli Pauli gloriosa limina, sicut moris est f gentis illius, orationis causa corporaliter visitare disponens, Lucanam civitatem advenit, ubi tunc temporis erat civis quidam Soffredus g nomine, sicut fertur, nobilissimus atque ditissimus. Hic unum solummodo filium vero defuncta suscipiens, quia conjugii fuerat solatio destitutus, a consanguineis et amicis, casum susceptæ sobolis formidantibus, aliam ducere uxorem sæpenumero impetebat. Quibus acquiescere noluit: titulo quippe nobilitatis, et gloria divitiarum cum foret elatus, nullam mulierem nostris in partibus tanti (ut post modum claruit) existimabat, quam non suo thoro iudicaret indignam. Unde factum est, ut designatæ Regine admiranda speciositatis relatione currente, dum Lucanæ civitati hospitanti gratia propinquaret, inter innumeros sexus, tantæ personæ receptui occurrentes, ipse quoque Soffredus cum potentatu maximo gressibus impigris eam videre properavit. Quam cum fuisset intuitus, in specie illius tanto amoris igne accensus est, ut hanc sibi conjugem fieri sicut diximus postpositis aliis, omnibus modis eligeret. Gravioris tamen culpæ se coram Deo et beatis Apostolis reum

existimans, si a suscepti boni operis executione illam, D sicut incaute deliberaverat, præpediendo revocaret; repente mutato consilio in nullo ei tunc restitit: diem regressionis, quando id quod animus continebat minus reprehensibiliter efficere posset, h diligenter expectans.

3 Quam cum reverteretur, Lucanæ civitatis mœnia itineris longi spatio necdum prætergressam, cum quibusdam militibus secreti hujus conscis, vir ille secum adhibitis, e vestigio prosectus, ab itinere non sine magna violentia retraxit; et in quadam loca munita, quorum multitudo præpollebat, cum ea se contulit. Quo audito Consules Lucani cum civibus, adversus eum consurgentes, in tanti delicti vindictam plurimas ejus munitiones i et domos destruentes subverterunt. At Regina, ut erat sapientissima, intelligens eum mente obdurata nec sic u proposito revocandum, cepit ei memoriam reducere voce mitissima, quod Dei omnipotentis et beatorum Apostolorum Petri et Pauli indignationem Italia præsumendo incurreret. Cumque illum in conceptu malitiæ perdurare videret, et quod omnia sermo ejus cassa labore deficeret; seque illius manus evadere posse, quippe viribus impar, omnino diffidit; necessitatem in voluntatem convertit, et sapienti sua consilio æquanimiter assensum præbuit.

4 Itaque vir ille suæ intentionis hilari fine potitus, eandem venerabilem Dominam, secundum quod diu ante eam cupierat, futuram sibi desponsavit uxorem; nec multo, post fereitis populi tumultu sedato, variis sexus multis exeuntibus obviam, cum ea in urbem rediit: et magno cum triumpho, tripudio, pompæque receptus, inenarrabiliter toti civitatis gaudium peperit. Dei autem nutu, cujus inscrutabilia sunt judicia, novo a desponsatione sua anno, contigit prælibatum Reginam corporis infirmitate gravari: cujus excretescentia molestia cepit diem ultimum, ne forte insperato surreperit, provida cura pensare. Ut ergo bestia illa creuita diabolus, animarum insatiabilis devorator, nihil in ea funestum reperiret; atque ad tremendi conspectum Judicis, spiritualibus armis accincta, quandoquomque secuta procederet; Soffredum virum suum, præcibus multis et magnis, constanter expetiit ejus licentiam sive consensum, in Cenobio S. Justinæ (unde famæ boni ordoris per plurimas remotasque mundi partes usque nunc multorum ad aures extenditur, et largiente Christo perpetuis temporibus extendetur) f se posse monacham fieri: et ex tunc orationibus insistendo, vitam, Deo juvante, regulari tramite docere.

5 Cujus postulationibus, vir ille k nobilis inclinat, ut qui carnalis adeoque momentanea pulchritudinis aliquando lascivus amator extiterat, decorem animæ in æternum victuræ manifesta ratione caste diligere probaretur; licet gravissima, ut existimabat, disjunctione amarissimus, quod tamen rogabatur annuens per vim, benigne assensum tribuit. Deum per honorabiles ideoneasque personas jam dicti cenobii sanctimonialibus convocatis, uxorem suam in eorum contulit potestatem; dona quoque oblationum non modica heo et ecclesie illi sponte largitus. Postmodum vero ad monasterium ducta, corporis invalescente molestia, diebus paucis elapsis defuncta est, et ibidem honorifice tumulata; ipso, qui est vita viventium, spes morientium, salusque hominum in se sperantium, faciente resurrectione cum Sanctis ad gloriam.....

6 Post hæc autem Confessor Christi Silanus, quem super infirmitates varias miraculorum plurima signa comitalantur, parvi decurso temporis intervallo, proficiscendi Romam iter arripuit. Emergebat illi controversia cum Rege civitatis, cui leo auctore

revertens
raptus in
nocrem;

et reverens
raptus in
nocrem;

cus tandem
consentens,

E

Lucam in-
ducitur,

et non post
anno mona-
sterii laudandi
licentiam
petit,

f

L

enque inpe-
trata profe-
ssio.

Item Ro-
manam profe-
ssum,

A præsedit Episcopalis infulus decoratus, de quibusdam sanctis Ecclesie propriæ diocesis, quas suæ tyrannidi, contra ecclesie instituta, Rex ille tentans pernaciter subjugare, novis et indebitis exactionibus affligebat. [Itaque] gloriosus Antistes Apostolicam Sedem adire constituit; fraternæ quoque dilectionis fervore, certius, quid de sorore sua contigisset, avidè scire pernotus; nam quæ accidisse præmissimus, his qui ejus comitatu juncti fuerant referentibus, aliquæ ex parte didicerat. De cujus obitu cum Lucam veniens, a cognato suo Soffredo magnificè susceptus hospitio, cognovisset; et [quod] convenienter apud dictum comitum corpus ejus cum grandi honore fuerat sepulturæ mandatum; Deo gratias egit; accedensque ad locum sepulchri, gratias domino simul et precis effudit, ac Hostiam salutarem immolavit.

et Lucam transiens, de sorore quod actum sit ducit,

miraculis claret in redivit,

mortuus ad S. Justina sepelitur.

Soffredo partem oblationum capiente,

cessant miracula,

7 Deinde Romam proficiscitur: in reditu ægrofavit: veniens Lucam cognato hospitio excipitur. Comitatur autem illum tanta miraculorum efficaciam, ut aqua de ablutione munum ejus ab infirmis pota, varias ab his expelleret ægrotudines. Cum diem suum præcisset, ad præfatam B. Justinae oratorium revelante Spiritu sancto portari se facit: ubi post aliquot dies onere carnis affecto, ad gemma coli palatia, cum Christo peremittere regnaturus, feliciter pervenit. Cujus sacratissimum corpus, intra eandem ecclesiam egregie collocatum, cum non solum de proximis, sed et de remotis etiam locis vel regionibus, ob curationum larga beneficia, cum donariis oblationum multitudine, infirmos ac debiles plurimos ad se quotidie traheret; Soffredus, avaritiæ facilius inflammatus, revocavit ad mentem, quot et quanta propter uxorem suam fuisset incommoda passus; et ad Sanctimonialis veniens, petit ut oblationum medicamentum publica cautione sibi largiretur: hospitali enim jure, vel insuper hospitis more, se licite id posse agere infeliciter præsumebat. Ille cum resistendi copiam non haberet, tertiam oblationum portionem sub chirographo pepigerunt: quod quantum fuerit odibile Deo, et honestati publicæ alienum, indræctè perna servata. Beatus namque Silaus eundem Sanctimoniali, nomine Lugithæ, postea per visum apparet, ei se injuste vinculis mancipatum terribili voce improperans, subtraherem gratiæ miraculorum fortiter est comminatus: asseruitque destituta, donec prædictæ portionis Chartula prorsus irritetur. Qua revelatione patefacta m.....

8 Cum ergo benedictio miraculorum per longissima temporum spatia, secundum dictam comminationem Beati viri cessaret; venerabile corpus ejus non oblivioni tantum, sed etiam exopt ignorantia tradit. Interea nefandæ temeritatis ausu, diuturna pona muletato, cum divina pietatis immensitas suæ gratiæ dona, subtracta B. Silai meritis, iterum populis indulgenda deberet; de illius sancto corpore inveniendo sive transferendo, locoque sepulture per oblivionem quodammodo factæ incognite monere, a nonnullis aliisque multis clare pervisionem sæpissime cernebat. Anno Dominicæ nativitatæ MCLXXX o. in Non. Decembris, superstitè Domina Cæcilia Abbatissa, sanctimonialis ejus cum ea, ad revelatum sepulchri locum, cum nonnullis aliis accedunt. Ubi post orationem fodere incipientes, corpus sanctissimum diligentissime clausum, cum p. Epitaphio, repererunt; quod transferentes, secus altare sanctæ Crucis, sub quo prius quiescebat, decentissime collocarunt. Mionales autem nepotem Soffredi, nomine Loctarium g. virum nobilem, de restituenda illi vel potius irritanda pactione convocantes alloquuntur: quibus ammuens Loctarius, remisit quidquid prorsus Soffredus petierat: et iterum miracula ceperunt coruscare r.

donec elecent corpore recessa ex pacto inhonesto,

p

q

r

a Ut *Hibernia* in quinque provincias, sic et in regna totidem aut etiam plura divisa antiquitus, plures æmper Reges habuit usque ad an. 1172; quando septem Reges ultro se subiecerunt Henrico II Anglorum Regi, factum confirmante post annos 14 Urbano III. Nominantur autem in ea conventionē apud Cambdenum Reges Corragii, Limerici, Ophaltæ, Uriæ, Midæ et Ultoniæ, sub uno omnium tunc Monarcha Rotherico; cujus similiter peregrinum *Hibernis* nomen, probat quod dixi de nomine *Mingardæ*: quæ æque ac S. Silaus potuit patrem habuisse unum ex istismodi Regulis. Horum autem quantumvis parva potentia fuerit, hand tamen in ea potest verificari secundum, quod Silao affingitur, miraculum, quando fecit glaciem et nivem ut ignem ardere, cum ligna non invenisset matri portanda.

b *Diastmas 16 Maji* duos celebres Brandanos, totidem monasteriorum fundatores ab *Hibernis* colli, Cluainfartensem in Conacta jam dicta etia; ac paulo senioriore alterum Birrensem in *Momonio 29 Novembris*: si constaret in utro monasterio vixerit S. Silaus, posset etiam de Sede ejus Episcopali fieri conjectura aliqua: creditibile est enim in eodem provincia, in qua Abbas fuit, etiam factum Episcopum.

c Si illi qui miracula S. Silai ex suo postea cerebro narrare, aliquam habuissent personæ ipsius notitiam, nomen civitatis docere potuissent; et hand dubie certiora tradidissent, quam quæ nimium credulis imposuerunt.

d Gregorius VII intelligo, non Gelasium, quem suggerit Florentinus, quasi per solam litteram initialem scriptum duntaxat nomen fuerit: quod usitatum quidem seculo XI et seqq. sed tunc fere tantum, quando ad viventes de viventibus scribebatur.

e *Eccegraphum Romanum*, considerandus.

f Nulla fere gens olim ad ejusmodi peregrinationem propensior fuit quam *Hibernica*; unde vix ullius apud eam Sancti Vitam leges, qui non aliquoties Romam adierit, exemplo S. Patricii, sapius illuc, etiam extrema ætate, profecti.

g Franciscus Goffredum legit (quod magis placet; nolo tamen mature antiquiorem scripturam) et ab illis puit Goffredellum diminutive dici, utque Lombardæ amulæ adscribi.

h Merito ita magis formidavit eum rapere, quæ casu a comitibus stitueris per omnem Romanam civitatem res vulgari poterat, et tunc adhuc viventis Gregorii excommunicationem personalem in ejus caput adducere: a regressitibus autem in *Hiberniam* minus videbatur metuentibus; maxime se rediit mortuo Gregorio et Sede vacante, aut supra nobis visum.

i *Hæc omnia bene conveniunt in tempus, quo factionibus Guelfarum ac Gibelinarum tota ardebat Italia*, et potentiores quique urces muniunt et domos, ex quibus impetebant adversarios, sæpe etiam in amicos grassabantur; nec Mathilda Comitissa, tunc *Hætruræ* domina, singulos reprimere poterat, gravioribus contra Henricum Imperatorem pro *Sede Apostolica* libertate: curis bellique implicata. Franciscus Soffredi munitionem, quo *Mingardam* abduxit ait juxta Montem-catinum fuisse, Lombardæ gentis possessionem.

k Evontra Franciscus Soffredum præmortuum ait, *Mingardum* vero redire voluisse in Scotiam, ideoque monasterium sibi elegisse.

l *Favilatores illi, qui S. Itam de S. Silai Sacrificio communicasse per Angelum faverant, occasione similis miraculi ex Sanctæ istius Vita audit; addiderunt Angelo indignatum ob id fuisse Silaum, quia scilicet nulum cum feminis proposuerat commercium habere quoad viveret: quodque B. Ita hoc audiens, Deum rogavit.*

E

F

A rogavit, ut corpus B. Silai non nisi inter feminas quiesceret. Hæc plane sapient gentium Hibernorum, apud quos Sanctorum Legendæ tam plene imprecationibus sunt, ut vel ob hanc salam causam viris prudentibus suspectæ debeant esse. Quam autem absonum est vel cogitare, quod aliquis, non eremita, sed Episcopus, atque utrique sexui Sacramenta ministrare obligatus ex officio, ne quidem in his voluerit communicare cum femina, idque miraculo factum discens ab Angelo, indoluerit?

m Excederunt aliqui, per incuriam librariorum primum; puta, quod rogatus Soffredus iniquam pactionem remittere, noluerit, acquiescere roganti monentique; et sic miraculo aliquandiu cessaverint.

n Annos puta octoginta aut circiter, quia hoc satis est ad aliquis Sancti oblivionem paulatim inducendam, ideoque longissimum temporis spatium vocari potest.

o Ita etiam Franciottus legit, sed Carolus de Ciuffariis Notarius, propria sua manu ex M.S. antiquo Vitam transcribens, et in syffris vertens quæ haud dubie Romanis numeris scripta initio fuerant, male collegit numeros, scriptisque 1183 Non. Decembris: quem errorem ex monasterii monumentis corrigi Florentinus, in quibus ab anno 1175 invenitur nominata Cæcilia, ab anno autem 1181 Basilia Abbatissa.

p Post Notarialem fidem additur, velut aliunde acceptum, Epitaphium S. Silai, in hæc verba: Divi Silai corpus, qui in Hibernia Episcopus fuit, summa veneratione hoc sepulcro conditum, ob præcipua miracula religiosissime custoditur. Vix usum credere antiquum illud esse, cum quo conditum inventumque est corpus: sed potius suspicio seculo 12 aut 13 positum, in aliqua renovatione ipsius tumuli, puta anno 1489, quando curatus est locus plumbeus.

q Ita medio ævo Itali, quicquid nunc per te pronuntiatur ab eis et scribitur, pronuntiabant et scribebant per te, nude Lotharii nomen hic oportet intelligas.

r Addit Franciottus, quod Lucius Papa III, patria Senensis, ex familia Allucingola (Allucingom in ejus ævi memoris nominari notat Florentinus) postquam in Cathedrali Lucensis ecclesiæ, morte Guilielmi Episcopi vacanti, collocasset anno 1183 nepotem suum Gerardum, rogatus etiam a Lucensibus S. Silaum canonizaverit: sed idem Florentinus ait, constare sibi ex monumentis Archivi Episcopalis, quod Guilielmus ab anno 1178 usque ad 1194 absque interruptione sederit; proinde nullum locum patere Gerardo Allucingo, quem neque Ughehus agnoscit in Episcopis Lucensibus. Ve-
C ritur ut melius fundatum sit, quod de Canonizatione præsumitur magis quem probatur: præsumitur autem citra necessitatem.

APPENDIX

De novissima corporis elevatione.

Ex Italico Francisci Mariæ Florentini.

Jam inde ab aliquo tempore Monachæ illæ religiosissimæ, quæ ad S. Justinam habitant, præcipua intentione studentes ornatu spiritualis templi animarum suarum, mentem etiam applicaverant ornandæ exteriori domui Dei, sui scilicet ecclesiæ, in qua, naa cum aliis insignibus reliquiis, ac nominatim capite S. Justinæ et Mamilla S. Agathæ, servatur corpus S. Silai. Jam novis altaribus marmoreis crustis vestiti parietes loci, non minus ipsum faciebant resplendere magnifice, quam agnosci pietatem bonarum istarum Religiosarum. Restabat ad sacrum pignus, decentiori quam antea jucerat modo, subitus altare majus collocaretur: quando in mentem iis venit fieri posse, ut in modum integri

unius corporis componerentur denuo sacra ossa. Usæ ergo sunt perita manu Doctoris Medici Hieronymi Cremonæ; et intra idem cubiculum, in quo spiritum efflaverat Sanctus Episcopus, delata omnia, inter se connexa fuerunt, eo plane ordine, quo conveniebat ipsa extremæ resurrectioni præparari: monasterium istud tunc regentibus, nobili ac religiosa Matre Abbatissa D. Agnete Mansi, Præfecturam autem Sacristiæ gerentibus, devotis ac nobilibus Dominabus, Felice Mansi, Victoria Lamberti, Archangela Trenta, Pamphilia Mansi, et Vincentia Nobili. Deinde sic restauratum corpus, et vestibus Pontificalibus splendide indutum, intra pretiosam crystallinam arcum expositum fuit venerationi populari, die XXI Maji anno MDCLXII: quæ dies, divina quadam ordinatione, non solum erat Dominica ante Pentecosten, ipsius Sancti festo annue recolendo deputata; sed etiam eadem, cui festum antiquitus affixum fuerat, non alia verosimiliter de causa, quam quod tali die de vita hac ex-
cesserit.

10 Visitatum ab innumera populi multitudine sacrum depositum fuit, inter sumptuosos ejus diei apparatus harmonicosque musicæ exquisitissimæ concentus, quibus renovata est civium Lucensium devotio erga Sanctum: interque venerabundos alios adfuit etiam is, qui ex debite gratitudinis obligatione præsumperat de illius gestis historiam contexere: et coram sacro altari prostratus, pro modulo tepidi sui affectus, reddidit gratias bonitati divinæ. quod vitam sibi salvatam vixisset per ipsius Sancti protectionem, ut posset calanum summ, licet longe inferiorem meritis tantis, impendere augende ejus gloriæ. Letalis lapsus, quo fuerat antecessenti anno præceps dejectus, inter imaginem colorum Regine et sepulcrum S. Silai, certum reddebatur, quod hic a Deipara Maria productorem ei vitam impetraverat, adjuveratque, ut inter plurima distractis negotia, nec valetudine firma utens, posset ipso festivitatis prædictæ deie gratitudinis sui pensum absolvere, atque ad aram ejus offerre acceptabile munus. Itaque ratione hac adductus, et ante sacras beneficiatoris sui Reliquias prostratus, ipsa novi triumphi luce, cum debita gratiarum actione appendit votivum vitæ ipsius imaginem, coloribus imparibus adumbratam, petitque pro divite anathemate recipi.

11 Ita ille, tertio postquam nos Luco digressi mense, in vicinâ Sarzanensis urbis ecclesiâ Cathedrali, sub altari, trium ex Sardinia Martyrum ossa videramus, nuperrime suis restituta compagibus, filo argenteo mediante, ac Romano more militari induta, post crystallinam, quæ frontalis pallii loco altare ipsum clau-
debat, fenestram. Ad hoc recens exemplum, opus suum potuerunt instruisse Lucenses, quomvis aliqui habeant S. Ziti, xxvii Aprilis illustratæ, corpus, ad eum modum compositum jam olim, sic ut sola manuum petrumque osso, cum parte brachiorum ac tibiarum, et frons nazillæque nudæ conspiciantur. Inde per Insubrium Galliamque regressos in Belgium secuta est carissimi Hospitis nostri Epistola, beneficium a Sancto acceptum paula distinctis explicans, in hæc verba: Post discessum vestrum ab Hetruria, per sacraa belidmadem febricula et vertigine laboravi, quæ me revocaverunt a studiis. Acciderat per illos dies ut e veteri sepulcro S. Silai sacra pignora educerentur, quo conspectoria devotis fierent, et ejusdem vitam pro gratiarum actione meditabor, quod prope Sancti aram a refractario equo in terram alissus, summum discrimen ante paucos menses evasissem; sed impropera valetudo a conatu revocavit. Jam Mellilano acceperam Vitam, ex Waddingi monumentis a vobis, Romæ descripta mihiq; submissum: nec dissimilem actus Luce, ipsum scilicet Caroli de
Ciuffariis

D
EX ITALICO
FRANC.
restituitur
compago os-
suum S. Si-
lai,

et exponitur
21 Maji 1662:

quandò Vitam
Italice ob-
tulit Flo-
rentinus,
E

anathema
pro salvata
sibi lapsa
vita,

F

et restau-
rata valetu-
dine.

ornata magni-
ficentius eccle-
sia,

EX ITALICO
FRANC.

A Ciuffarinis Notariale autographum, ex pervetusto Originali transumptum, explicare cupiebam: sed mentis et virgula langour calamus attricare non sinebat. Mirabilis Dens in Sanctis suis! Vix B. Silaum precatus, ut ei vellet me ejus monumenta colligere, valetudinem opportunam a Domino impetraret, vires perditas redirese cognovi: caputque, frequenti vertigine labefacturum, pristino statui restitutum expertus, festino calamo Vitam illam patria lingua contexui, quam statim atque a praelis nostris exiit, vobis curavi transmittendum. *Placeat nunc in gratiam Lucensem, et eorum quibus res diplomatice cordi est, accipere Ottonis Magni Privilegium, initia memoratum, ut illud nunc sua nobis ex originali descripsit, dignus tui patre filius, Illustriss. Marus Florentinus.*

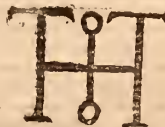
Privilegium
Ottonis I

12 In Nomine sanctæ, et individue Trinitatis, Otto divina favente clementia Imperator Augustus. Omnium fidelium sancte Dei ecclesie nostrorumque, presentium scilicet ac futurorum, noverit solertia. Adhuc, nostram dilectissimam conjugem, nostræ Celsitudinis exorasse clementiam, quatenus pro Dei amore animarumque nostrarum remedio, Grimma Abbatissæ, cum Monachabus in monasterio Domini ac Salvatoris quod dicitur Prisciano Deo militantes, in usum ac sumptum; in Flexu manentis v, in Tempaniano unam, in Turra quinque et sundrium; in Castagnulo manentes octo, cum dominico, salinasque omnes que ad ipsum pertinent monasterium, et alias petias de terra que sunt prope Flexum, et olivetum quod ibi pertinet; de Petrucio manentem unam, in Vaculle petias de vineis duas, in Capraganno manentes tres, in Saltulo manentes quinque et una petia de vinea et unum sundrium dominicetum, in Fruca manentes quatuor, in Piscia manentes decem cum terris et vineis dominicatis; in Frota ecclesiam unam cum massariis tribus, et cum terris, vineis et dominicatis; in Pacanico manentem unum; petias de prato tres, in loco quod dicitur Penicato, et alias petias de prato quatuor; in Cassignano massarium unum, in Petriuno massarios quatuor, in Policiano massarium unum et sortem unam, in Massa in quiesca massarium unum, in Caprile massarium unum, per nostri precepti paginam donare, concedere, confirmare, et corroborare dignaremur. Cujus petitionibus aures accomodantes, pro Dei amore animarumque nostrarum remedio, prænominatis monachabus: in præfato monasterio Domini Salvatoris, quod Brixiano dicitur, pro tempore Deo militantes, in usum et sumptum, in Flexo manentes quinque, in Tempaniano unum, in Turra quinque et sundrium unum, in Castagnulo manentes octo cum dominico et salinas omnes, que ad ipsum pertinent monasterium, Castagnulo dominico in Flexo, terras et vineas in Flexo, cum omnibus que ad ipsum pertinent monasterium, et alias petias de terra que sunt prope Flexum et olivetum quod ibi pertinet; de Petrucio manentem unam, in Vaculle petias de vinea duas, in Capraganno manentes tres, in Saltulo manentes quinque, et unam petiam de vinea et unum sundrium

datum mo-
nasteria S
Justinæ.

dominicetum, in Fruca manentes quatuor, in Piscia manentes decem cum terris et vineis et pratis in dicta ecclesia, una cum massariis tribus, et cum terris et vineis dominicatis; in Pacanico manentem unum, petias de prato tres; in loco quod dicitur Petrouaco, et alio de Prato, quatuor; in Cassignano massarium unum, in Petriuno massarios quatuor, in Policiano massarium unum, sortem unam; in Massa in quiesca massarium unum, a Caprile massarium unum, prout juste et legaliter possumus per hoc nostrum præceptum donamus, concedimus, confirmamus, et corroboramus, una cum casis, sedimilibus, terris, vineis, pratis, pascuis, montibus, vallibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, servis et ancillis, abiliis et aldiabus, omnibus rebus mobilibus et immobilibus, ea scilicet ratione quatenus Monachæ in supranominato monasterio pro tempore Deo militantes, in usum et sumptum predictas res habeant, teneant, et possideant, fruanturque jure perpetuo, omnium hominum contradictione remota. Si quis autem hujus nostri præcepti violator existerit, sciat se compositurum auri optinii libras centum, medietatem camere nostre, et medietatem præfatis monachabus in supradicto monasterio pro tempore Deo militantibus. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus observetur, manibus propriis roborantes, et auctore nostro subter annotari jussimus

Signum Domini
Ottonis Pissini ac
iuvicissimi Imper.
Utgerius Cancellarius
cam Guidonis Episc.
chicancellarii recogno-
et subscripsi.

supra-
scriptiad vi-
et ar-
novi,

Dat. quarto Kal. Aug. anno
Dominice Incarnationis mccccxlv, Indictione vii:
Anno vero Domini Ottonis Augusti Imperatoris tertio,
Actum Lucæ scilicet. Amen.

13 Sequatur sigillum cum imagine Ottonis (quale in Propylæo antiquario nostro spectare licebit ante Aprilis) cujus loco mihî hic notare, quod Manentes, licet cum feminino genere componantur, sicut Latinis dicuntur Operæ, pro masculis tamen usurpari, videantur, qui municipali jure sint addicti illi, quam Dominis calere tenentur, glebe; itaque dici, quia obligenter ibi manere. Ididem quoque creduntur prædici dici Massæ quasi Mansæ; et hinc Massarii ac Massariti, coloni Massarum. Dominice et porro dicuntur jura absoluti Domini. Et de his quidem multa leges in Glossario Cangii, non item de Sandrio sive Sundrio (ambigue enim scribitur) quod sive a Sand arena, sive a Sand feto ducere velis, Longobardica vox fuerit; sed quia arenaræ frequentes in his locis, freta usupiam sunt, malim Sandrium legere. Adlii denique et Aldiæ in Longobardorum legibus sæpe nominantur, fere tanquam Liberti atque Libertæ Latinorum; nec tamen adhuc aliqui Dominis suis illi obligantur, incertum an sic dicti quia ex servis Aldis, id est senibus, nati: quod si verum, Latinus Verna euli decerneretur.

Barbaræ qu-
dam voces
explicata.

F

DE SANCTO GODRICO

EREMITA FINCHALÆ IN ANGLIA.

G. H.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita a Galfrido coarcto scripta, ætate et cultu Sancti. Dictæ vitæ compendium ex Neubrigensi.

ANNO MCLXX.

Vita datur
post Regi-
naldum,

et Germanum
Priorem a
Galfrido
scripta:

Quoniam hic datus Vitam S. Godrici Eremitæ, nobis submisit ex suo Archimonsisterio Cisterciensi admodum Reverendus Dominus Jacobus Lannois, dicti monasterii religiosus et amicus antiquitatis studiosissimus, qui nobis ibidem etiam singularia beneficia prestitit, testatus hanc illam ex codice MS. antiquitatis circiter quadringentorum annorum erutum. Auctor Galfridus fateretur in Prologo, sibi notum fuisse B. Godricum, ejusque Vitam se concinisse ex practica relatione Reginaldi monachi Dunelmensis, ad quam non. 66 dimittit lectorem miracula plura scribere cupientem, et nonnullis scriptis Germani ejusdem monasterii Prioris, qui eum cum Fratribus sepelevit: sub cujus et decessorum ejus obedientia vixerat, eremita sive monachus solitarius Ordinis Benedictini. Inscribit Galfridus Vitam Thomæ Priori et Fratribus in Finchale constitutis: qui locus videtur idem cum Finchale esse, ubi ante vixerat et a morte sepultus fuit Sanctus, et operæ virtutum a morte testatus dicitur in Prologo. Erat ibi oratorium ab eo constructum ad honorem S. Joannis Baptistæ, sed locus ille, post ejusdem Patris obitum, gloriosior effectus multiplex glorificatione signorum dicitur ann. 21. Potuit ibidem postea erectus fuisse Prioratus, ab multiplicata miracula, quæ infra paucos annos ab obitu ducenta viginti octo observata fuisse scribit Joannes Capgrave, in Vita S. Godrici a se in Legenda Sanctorum Angliæ late descripta: quom Lector ibidem reperiet, ex jam dictis auctoribus, sed alia sæpe verborum phrasî deceptam.

2. Matthæus Parisius monachus S. Albani, in Historia Anglicana usque ad annum MCLXXII deducta, anno MCLXX inseruit illustre Vitæ S. Godrici compendium, addens sub finem, gloriosum ejus sepulcrum usque in hodiernum diem, quod scribat, concursare miraculis. Præterea alium vitæ scriptorem indicat his verbis: Habuit vir sanctus monachos Dunelmenses familiares, sed tamen inter ceteros monachum quemdam, nomine Nicolaum, specialius diligebat. Hic autem cum a multis rogatus esset, ut vitam et virtutes S. Godrici posteris profuturam litteris commendaret; ipse pro rerum veritate certius acquirenda, accessit virum Dei, volens ab eo, quod scribere deberet, familiariter erudi. Sed frustra, cum ipse sciret ut pessimum aliquem mortuum describeret. Interjectis autem deinceps aliquot annis, nihil de ipsius vitæ monachus ausus fuit inquirere: donec ipse quasi misertus ejus, et velut de prædicta poenitens injuria, ultro cœpit dicere quod volebat. Adjuevit tamen monachum, per dilectionem qua ei conjunctus erat, ut eo vivente nemini libellum ostenderet. Hæc ibi. Et forsitan hæc scripta sunt, quæ apud Germanum Priorem dicuntur reperta, aut certe inde sua alii hauerunt. Eadem Vita, ex Matthæo Parisio descripta a Benedicto Gonano, exat lib. 2 de Fitis Patrum Occidentis pag. 102 et sequentibus. At citata Nicolao scriptore Vita S. Godrici Angliæ est redditæ ab Hieronymo Portero, et inter præcipuorum Britannicæ Sanctorum Acta excusa, imo et lib. 12 Historiæ Ecclesiasticæ Anglicanæ a Nicolao Harpsfeldio inserta cap. 25. Præter ante citatos Dunelmenses monachos, aliquam etiam Vitam ejus scripsit

Guillelmus Neubrigensis Anglus, Canonicus ad Regulam S. Augustini, qui de rebus Anglicis ab anno MCLXVI ad annum MCVII libros quinque composuit; et Vitæ illius compendium, quod reliquis Actis præponimus, inseruit libro 2 cap. 20.

3. Dictæ Neubrigensi citato, Guillelmus Combleus in Episcopatu Dunelmensi, ista ut insereret dignè astimavit. Veda suas aquas ducit per Finchale, ubi Henrico secundo regnante, Godricus, vir antiqua et Christiana simplicitate, totus Deo defixus, solitariam vitam egit et peregit; eodem loco sepultus, quo (ut habet Guillelmus ille Neubrigensis) vel orans procumbere, vel ægrotus decumbere consueverat. Qui tantam admirationem hæc sancta simplicitate excitavit, ut ejus memoriam ecclesiola Richardus, frater opulenti illius Episcopi Hugonis de Putwaco, honoravit. Hæc Cambdens. Fuisse Hugonem Episcopum Dunelmensem, nepotem Stephani Regis, tradunt Simeon Dunelmensis et passim alii. Westmonasteriensis ad annum 1171 sic habet: Creverunt miracula de S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo Hugonis in toto terrarum orbe. Gloriosus vir vitæ venerabilis Godricus de Finchale eremita, agnoscitur cui in hoc mundo consummans, bravium gloriæ recepturum in caelo, ex hac luce migravit ad Dominum: cujus vita et mors tractatus exigunt speciales. Eodem modo cum Westmonasteriensis in Chronico Chrovaltensi indicavit supra laudatus Lannois ista legi. Anno Domini MCLXXI incipiente, B. Thomas Cantuariensis martyrizatus est; et eodem anno S. Gundricus eremita requievit in Angliā, cujus Vita habetur. Hæc duntaxat, descripta Vita et martyrio S. Thomæ, addit: Eodem die passio B. Thomæ revelata est B. Godrico anachoretæ per Spiritum sanctum apud Finchale. Quæ eodem apud Baronium ad an. 1170 num. 49 legitur. Verum S. Godricus ante S. Thomam mortuus est, cujus exequiarum solennis hic celebrare dicitur infra num. 63, ubi num. 64 prædicti S. Godricus illius martyrium, at se tunc assertit in carne non victurum. Obierunt anno MCLXX. S. Godricus hoc xxi Maji, S. Thomas xxix Decembris.

4. Inscripta est memoria Godrici ad diem xxi Maji Auctario Molani de Usuardo, Martyrologio Anglicano Joannis Wilson et monasteriis Winton, Dornani, Menaer, Bachelin, ac potissimum Eduardi Mahevi, cum proluxa oratione ab ea gestarum narratione. Recte autem adscriptus est dictis Fastis Benedictinus, sive perperam Ordini Cisterciensi, in Calendario Sanctorum hujus Ordinis Divisione sub annum MCLXX excusa, et alio Calendario Brunellus sub annum MCLXX edito a Chrysostomo Henriquez, ac deum in ejus Menologio Cisterciensi typis Plantiniani anni MCLXXX, uti denique a Claudio Chalenoto in Serie Sanctorum Cisterciensium anno MCLXVI Parisiis impressa. Contra Angelus Manriquez tomo I Annalium Cisterciensium ad an. 1189 num. 9 et 10 clare fatetur, eum non posse ad Cistercium trahi nisi volenter. Habuit S. Godricus cum variis monachis Ordinis Cisterciensis familiarem notitiam: horum alii infra num. 53 indicavit peccata et lapsus, et ab his liberis fore addit: et num. 54

Adæ

Ecclesia illi
creta.
15

Non abut
anno 1171

scilicet anno 1170,
1

inscriptus
varius fastis
ad perpetuam
Cisterciensibus

alia extat
apud Cap-
grave,

et Matthæum
Parisensem,

citantem libellum Nicolai
monachi,

et Guillelmum
Neubrigensem.

A Adæ Abbati Furnoisensi exposuit apparitionem dæmonis sub specie mulieris potissimum autem num. 33 S. Roberto Abbati Novi-monasterii, sæpius ad se descendenti, prædixit mortem, ejusque animam vidit in celum deferri. Si vel ideo velint Cistercienses sacram ejus memoriam retinere, non poterunt ab alio redargui. His positis quod addidimus compendium, a Neubrigensi teste etiam oculata conscriptum, quin longioribus lucem proferri, hic subnectimus.

Vita com-
pendium ex
Neubrigensi,

5 Iisdem temporibus fore, venerabilis eremita Godricus de Finchala, loco scilicet solitario sic dicto, non longe a civitate Dunelmensi super amnem Wium, annis maturos et meritis, in Domino requievit: in quo plane cinere erat pium altumque Divinitatis beneplacitum, ad confusionem nobilium ac magnorum, ignobilis mundi et contemptibilia eligentis. Cum enim es-et rusticanus et idiota nihilque sciens, nisi Christum Je-un et hunc crucifixum (quod atque quantumvis obtusis et rudibus in fidei incunabulis traditur) ingressu adlescentiæ fervere cepit spiritus, toti quæ haasit ossibus ignem, quem Dominus misit in terram. Denique coelibatam, quem Deo gratum et sublimis esse meriti forte didicerat, devoto amplexus: in cibo et potu, in verbo et gesto homo simplicissimus, decentem cum gravitate servare modum studevit. Velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et in ipsa locutione parcissimus. Flore cum flentibus doctus, ridere autem cum ridentibus et jocari cum jocantibus nescius. Juvenis sepulchrum Dominicum in multa paupertate, nudis includendo pedibus, visitavit: reversusque ad propria, locum aptum, ubi Deo serviret, sollicite quesivit: acceptique in somniis, sicut aiant, ut locum Finchala dictum quærerent, ibidem Deo volente victurus. Quem tandem post multam lustrationem inveniens, ibidem cum sarore paupercula primum, et ea defuncta solus modico tempore habitavit. Vitæ autem ejus districtio fore supra humanum modum foisse perhibetur. Memoratus quidem locus silvossus est, sed modicum habet plantarum; quam ille fodiendo exercebat, fructum ab eo annuum, quo utcumque sustentaretur, exigebat: et quantumcumque poterat, advenientibus exinde caritatem exhibebat. Sane Dunelmensi ecclesie mendicissimæ vitæ merito commendatus, talem sancti collegii ibidem consistentis circa se providentiam meruit, ut senior monachus ad hoc deputatus crebro eum visitaret, tum ad instructionem simplicitatis rusticæ, tum etiam

C ut participatione sacri Mysteriorum certis diebus miniretur. Diu quidem hostis antiquus hominem simplicissimum insidiando circumvenire tentavit, ut autem insidias vidit minus procedere, simplicitati saltem præstigiis curavit illudere. Sed vir Dei et caute vitavit insidias, et constanter sprexit derisitque præstigias, beatissimo maxime Joanne Baptista, quem specialiter diligebat, crebrius eum visitante, informante, et roborante. Hoc modo usque ad decrepitam vivens ætatem, paucis ante mortem annis, senilium defecta membrorum decubuit, et diebus plurimis quantumcumque in moribundo corpore vitæ reliquias modico lactis haustu servavit. Illis diebus videre eum et alloqui merui, in oratorio proprio, juxta sacrum altare jugiter decubentem. Cumque toto fore corpore quodammodo præmortuus videretur; expellite tamen loquebatur illa ori ejus familiaria verba, scilicet Patrem et Filium et Spiritum sanctum sæpius replicans. In vultu autem ejus mira quædam dignitas et decus insolitum visabatur. Transit ergo senex et plenus dierum, idemque loci spatium ejus nunc corpus occupat, quo vel orans procumbere, vel ægrotus decumbere solebat. Hactenus Guilhelmus Neubrigensis, se testem oculatum professus: cujus relationi F ita subsequens respondet: in

teste oculata

qua erant hinc inde tituli cum aliquo capitum distinctione: quibus omissis, cum similia ad marginem accuratius annotentur, more nostro in capita et numerosam damus distinctam.

VITA

Auctore Galfrido monacho coaræ.

Ex MS. codice Archimonasterii Cisterciensis.

PROLOGUS.

Dilectis in Christo Dominis Thomæ Priori et Fratribus in Finchaluch constitutis, Galfridus eorum in Domino conservus, æternam in Christo salutem. Petit a me, imo compellit me caritas vestra, venerandi Patris vestri Godrici divinos succinere labores perstringere, ut citius in compendio legentium votis occurrere possit, quorum desiderio tractatus ille prolixior, qui de virtutibus ejus a Reginaldo Monacho editus est, moram cum tædio fecerit. Non enim in massa palææ requirentur, sed grana. Timui quidem derogationis notam, dum me dicent aliqui iam messem alienam falcem mittere, et furtivis ornatum coloribus submutuati honore pallii gloriam quærere. Feci tamen: non enim devotæ tantorum petitioni deesse potui: nec quasi delator aliena reprehendo, sed quasi coadjutor eadem affirmo. Oblati sunt autem mihi a quodam Fratre quidam quaterni, de quibusdam operibus ejusdem Patris a bonæ recordationis Germano Priore Dunelmensis ecclesiæ conscripti: in quibus quia multa cum libello Reginaldi dissentire reperi, nonnulla quæ prius scripseram mutavi, nonnulla apposui. Ei enim quam maxime credendum censi, quem vir sanctus et ex opinione bonæ vitæ specialem habuerat, et ex gradus auctoritate et crebra confessionis familiaritate spirituales sibi in Christo fecerat Patrem. Testatur hæc idem Germanus ita scribens! O quanta in auribus meis ex illius ore stillaverunt inirabilia! quanta de conclavi secretorum suorum crebris colloquutionibus mihi exposuit laude dignissima. Multa mihi quæ alios latent. Dormiebam in sinu familiaritatis ejus. Quosdam igitur ex utrisque manipulis colligens, in unum redegi fasciculum; ea præcipue quæ et simplicium fidei satisfacere, et veritati magis possent convenire. Hoc autem prudentia lectoris advertat, ut quod in Reginaldi constat non haberi, in Germani profecto schedulis inveniri, et quasi signum in facie nomen ejuslibet præposui sententiæ, quatenus historia melius eluceat bipartita, quæ duorum erit assertione subnixæ. Vestram igitur est, aut brevitati quod suppetit addere, aut superfluitati linam sectionis apponere.

2 Godricum ego vidi magnum parvulus, senem puerulus, dulcescitque animo tantæ visionis recordatio. Erat siquidem corpore permodicus, sed celutidine mentis in celum erectus. Et quædam in juventute coma nigra, in senectute vero candida respersus Angelica; fronte lata, oculis glaucis, superciliis hirsutis et sili in vicem pene occurrentibus: facie producta, naso longo, barba proluxa, ore decenti, labris turgentibus rubore perfosis, humeris distentis, ventre compresso, quia eum jugis minuebat rigor; reliquis in ordine suo membris bene dispositis, viribus aptis, et agilitate præstabilis venerabilem brevioris staturæ præferebat habitudinem. Totam suæ conversationis seriem sub Priorum Dunelmensium regimine tenuit. Vitabat summo perevitium præsumptionis humane, dom non suæ, sed potius dispositioni famularetur alienæ. Erat, quippe monachus Dunelmensis, sexaginta annos in vita solitaria

Scribitur Vita ex relatione Reginaldi monachi,

E

et schedis Germani Prioris,

præfixis h. c. etorum nominibus

F

Godrici sanoli sibi visi taturam et formam describit auctor.

A solitaria habens; ubi senex et plenus dierum in loco suo in Finchale, et opera virtutum quæ vivens egit, mortuus testari non desinit.

CAPUT I.

Ortus, mercatura, peregrinationes, eremitica vita in Wilsinghamo, dein in Finchale fixa.

REGINALDUS : Venerabilis Confessor Domini Godricus, ex Provincia quæ Northfolc dicitur exortus, patre Alwardo, et matre Ædwen; erant utrique pauperes et laici, sed Christianæ fidei religione præclari. Annis vero puerilibus domi peractis, cepit adolescens Godricus animo prudentiori secularis vitæ scientiam exquirere, et mercatoris æmulans studia, luci temporalis sollicitus exercere negotia. Vicos et castella perulstrans, fortunam adeo expertus est propitiam, quod acquiritur gratia succrescens, socios excederet, et mercium suarum fructu non tam suam quam etiam parentum suppleret inopiam. Quandam igitur die victum quæsitus in loco illo, quem a Wellestrem dicunt, ad littora marina processit. Fluctus quidem in seipso contracti per quatuor jam tuas milliaria arenas siccas reliquerant, quos explorator sedulus prosequens tres delphines reperit; et ex uno, qui mortuus apparuit, aliquot frusta cultro secans, redditum acceleravit. Currentis vero sollicitudinem unde revertentes prævenit, et nunc talos, nunc gæna, nunc crura, postremo caput cooperiant: niroque modo aquis reniti cepit, et sub tumentis gurgite amplius uno milliari confecto, eodem in loco cum præda sua illasus applicuit, de quo ad æquore sinus secreta descendit; eique merito illud Prophetæ congruebat eloquium, Abyssus vallavit me, et pelagus cooperuit caput meum. In multarum etenim discrimine tempestatum nulla potuit mentis infirmitate a fidei celsitudine deici, sed potius periculis latronum, periculis in mari, periculis in itinere, periculis in civitate, periculis in solitudine, divina virtutis meruit protectione defendi.

4 Sexdecim igitur annorum curriculo in meritiomus et navigi regimine completo, negotiationis exercitiis sacræ peregrinationis laborem adiunxit. Sanctorum enim, quorum in periculis expertus est beneficia, memorias frequentare ac venerari satagebat; nec eorum loca tantum et membra corporali-ter invisere, verum etiam conversationem et constantiam audire, et gressu cordis spiritualiter imitari proponebat. Cepit repente, unctione edoctus magistra, anorem, quem solitus appetitus rerum, oculis intentum foris ostendit, intus apud se in fastidium terrene ambitionis et desiderium voluntarie paupertatis convertere, et sub seculari habitu humilitatem et simplicitatem Monachilem pretendere. Jam enim comites in elemosyna declinabat ut hostes, juxta illud, nesciat sinistra tua quid faciat dextera.

5 Romæ quoque limina Apostolorum adiit, et Jerusalem peregre profectus est: et calcamentis ad Jordanis lavacrum positus, nudis exinde pedibus usque ad diem suæ permansit resolutionis. Indeque patriam et domum paternam (non dum enim seculum perfecte reliquerat) reversus: ejusdam se Patri-
tris familias obsequio subdidit, et totius domus suæ curam egit. Erant autem ibi quidam conservi, qui noctu de ovibus alienis et armentis victum quærebant, et mane carnes quasi ex venatione captas domi deferrebant. Cumque Godricus ex his quoque cibum quandoque sumeret, et venaticæ carnis saporem in eo minime prehenderet; eos furti reos arguit, et erga Dominum suum crimine hoc pessimo accusavit. Pœnitentia quoque ductus, b S. Agidii

memoriam ob tantæ transgressionis purgationem adiit, et deinde Romam secundo invisere statuit. Cujus cum mater desiderium agnovisset, filio comitatum, viro permittente, impendit. Illis igitur iter tam inseparabiliter quam socialiter adhesit, et officiosissime ministravit. Pedes siquidem Godrici, quos ipse permittente, abluat, lectum quoque composuit, et se familiariter eidem noctibus coaptavit; sed mentem illius nec signo, nec nutu, nec sermone ad illicita provocans, sed se illi et matri ejus visibilem reddidit et exhibuit. Unde vir Domini plurimum hæsitare cogebatur, utrum vero esset mulier, an sub femine latens amictu phantasma. Peracto igitur peregrinationis ejus itinere, cum Londoniis appropinquarent, mulier eis valefaciens dixit: Ecce diversa Alpium et via longioris pericula meo ducatu evasistis, et ad desideratam natalis soli cognitionem pervenistis: ego vero regressi unde digressa sum, ubi perpetuæ quietis sedem habeo et domum Dei oculi inhabito: vos autem benedicite Dominum et timeate eum, et quod ab Apostoli Sanctis postulastis in fine gratia Dei percipietis, et his diebus non comparuit. Et hoc virtutis signum historia veteri convenit, quia ignoranti Tobie se Raphael visibilem præbuit, et sedulo in omni-
bus ministrans involumem ad patrem reduxit.

6 His signorum primitiis Godricus ad celestia querenda, et promerenda illectus, Dominicum se cum sedulo revolvebat eloquium; Si vis perfectus esse, vende et vende omnia quæ habes, et veni sequere me. Cunctis quæ acquireret universa; et distractis in usus pauperum mercedibus terrenis, felici commercio mercatus est celestia. Parentes et patriam deserens, petere deserta decrevit, et c Carolum Dominum disponente pervenit. Cumque ibidem aliquandiu moram egisset, raptum incolæ ejus conversationem venerari. Quorum notitiam cupiens devitare, silvarum litubras expetit, et forarum cubilia incoluit; non liberos, non consortia serpentium, non quorumlibet indomitum aspectus vel contactus abhorruit animantium; nec solum ea inhabitatorem suum non habebant, verum etiam cultus edocta metuebant. Escæ ejus radices et mel silvestre, nuces quoque et poma fere; et in sitis solatium fluentia dulce præbebant porulum. Vix unius stadii spatium gradiendo perficere potuit, quin vel homi præstratus oraverit, vel curvato puplite lacrymosos ad superna vultus erexerit; et ubiqueque solis præveniebatur o casu, se pernoctans projecit. Sicque memoris avia colligens, incidit casu in speluncam ejusdam solitarii: cumque se ante non vidissent, in amplexus mutuos et oscula irruentes propriis se invicem salutare nominibus; et sedentes se divinis refovebant sermonibus. Inter hæc Godricus, humiliter seni pro tractus, exegit ut suæ societatis gratiam illi concederet. Cui senior respondit: Ut me instruas, et hoc annosum quandoque cadaver sepelias, hanc tibi Dominus solitudinem indicare dignatus est. Colabantur itaque biennio et novem mensibus, alternis sese sanctitatis prævenientes exemplis; coepitque senior viribus corporis repente destitui. Sed quanto magis ejus crescebat infirmitas, tanto vigilantius ei consortis assidebat sedulitas, cum quo quædam dies et noctes transigebat insomnes, longis fatigabatur excubiis. Repugnabat omnimodis sibi, et pepigit fletum cum oculis suis ne super subreperet, quo migrantem e corpore spiritum non videret. Victus tamen sonni desiderio, obdormivit in crastinum: et vigilans senem defunctum reperit: et quasi suæ id imputandum esset inertie, quod defecerat vehementer indoluit: precibusque lacrymiosis diutius incumbens, spiritum ad sumum revocavit tabernaculum.

D
A. GALE
LOEVO EX MS.
Iterum cum
matre Romam,

ministrante
apud Angelos;

E

Mat. 19, 21
omnibus in
pauperes di-
tribuitis

c
ad eremum
discedit

F
cum Ethelrico
solitario degit.
apud insensit

mortuum de-
põra :

Parentes
pauperes

mercatura
subleat :

a

evadit peri-
culum varia

June 26

peregrinatur
ad Sanctorum
Reliquias,

Matth. 6, 3

idem Romam
ad Hierosoly-
mam :

ob carnes
furtivas co-
mesas

b

A bernaculum, et qualiter denuo cœli secreta conscenderit intueri meruit. Cœpit enim subito exanimò corpusculum contremiscere, et in anhelò pectore pristinus inhabitator palpitare : et post modicum denuò egrediens, mirabiliter in sphaera vitrea, immenso candore circumfusa, oranti se Godrico exhibuit ; et ad cœlestia conscendens, qualis esset meriti et gloriæ in vitri declaravit puritate. Dicebatur idem senex d Ethelricus, et locus mansionis ejus in e Wilsingham : corpus Fratres f Dunelmensis cenobii, antiquæ familiaritatis gratia, Dunelmum tulerunt, et in cimiterio suo condigno honore sepelierunt.

7 Orbatus itaque venerandi senis solatio, de loco illo egressus, deserta solus perambulabat : divinamque pietatem, quæ actiones ejus aspirando præveneret et adjuvando in salubrem diserneret, sedulo implorabat. Factaque est vox de cœlo dicens : Cum a Jerusolymis redieris, expeditus Christo militabis. Ad hæc vocem stupore repletus, beati Patris Cuthberti, de cuius præcipue patrocinio confidebat, invocabat auxilium. Astrititque ei subito quidam Pontificalibus reverenter indutus, et se Cuthbertum esse professus, iter cœlitus imperatum prosequi jussit : et qui ducatus promittens ubique solatium, locum in quo contra hostem dimicaturus erat, et quod Finciale diceretur, exposuit. Cœlesti igitur visione et allucinatione roboratus, gradiebatur exultans et gratias agens ; et dolorem quem de amissione supradicti fratris conceperat, spe promissionis divinæ temperans. Brevis vero Dunelmicæ secreta percurrens, appropinquavit denum loco, dumis et vepribus horrido, vermicibus et serpentibus pervio et hactenus frequentato ; cuius interiora cum summa difficultate penetrabat et diligenter explorabat. Clamantibus autem pastoribus qui in vicinia erant, eam us et adqueamus greges nostros in Finciale ; locum ipsum esse advertebat, quem olim suæ conversationi revelatio divina prædixerat. Dicebat autem Finciale a quodam Rege Britonum Finch dicto, qui ibidem cum suis perhibetur habitasse. GERMANUS Est autem locus ille supra ripam Wiri fluminis positus, a Dunelmo civitate f duobus millibus semotus. Hanc igitur scitundinem, donante h Ranulfo Dunelmensi Episcopo, incolendum suscepit, et ramos de nemore cadens, exiguum sub condensa quercu domunculam erexit.

REG. Antiquus itaque hostis sancta illius præpedire cupiens studia, lupinam induit imaginem, et tamquam sanguinem sitiens rapido in illum impetu ferebatur. At ille ad orationis arma conversus, signum Crucis opposuit, et sævientis belluæ refrænato conamine, quantocius bimiliatum coegit anchora.

8 GERM. Sed antequam illie anchoram stabilitatis fixisset, Jerusolymam secundo nudis pedibus adit ; sique completis suæ peregrinationis laboribus, ut liberius animo peregrinaretur in cœlestibus, repetiit locum suum : vitamque eremiticam in fame et siti, in frigore et nuditate, in jejuniis et vigiliis et orationibus texuit, et patientiæ et perseverantiæ manibus ad consummationem fideliter perduxit. Non terruit eum bestiarum feritas, non vernium multiplicitas, non minæ latronum, non phantasmata demonum, non spinarum asperitas, non loci denique ipsis (quem tunc incommoda inhabitabilem fecerant et illic confluerant) inculta deformitas, quia omnem foras misit timorem perfecta caritas. Et non solum virorum serpentum societatem non expavit, verum etiam circa pedes et tibias hospitalitatis gratia suscepit. Habitabat etiam cum eo per biennium horrendæ magnitudinis serpentes, ingredientes prout volebant et egredientes : cumque ignis accenderetur in habitaculo, se ad calorem extendebant, et quos poterant sonos congratulationis emittebant, depositaque feritate naturali mansueti et palpabiles apparebant.

Comperto tandem commorationis horum vel eodem plationis frequentiam, aliquam sibi ingerere meditationibus injuriam ; manibus nudis eos apprehendens foras eiecit, et sub adjuratione divini nominis perpetuum sui tugiurii indixit exilium. Cunque per aliquot dies locum illum excoluisset, et fines suos densitate nemoris evulsa dilataisset ; apparuit enim plantis non modica, sed situ et visu ad inhabitandum accommoda : ad quam se transferens, mansuiculam veterem deseruit, et oratorium et domunculas sibi necessarias construere cœpit. Procedente vero tempore, crescente fama cum virtute, confluebant ad eum, tum de remotis quam de vicinis Angliæ partibus, diversi ordinis et ætatis sexus utriusque quam plures ; et alii quidem loci mirabantur mutationem, alii conversationis in milite Christi venerabantur novitatem, alii ad vitæ emendationem et sanctitatis succedebantur imitationem. Omnibus ille verbum salutis prædicabat ; et cum laicus esset et litteras non didicisset, litterarum tamen in verbis habebat sententiam.

9 REG. Jactantia pestem summopere devitans, humanos declinabat aspectus : timebat enim ut vel ab eis agnosci, vel etiam posset inveniri. Si quos autem adventuros præsensisset, ad secretiora loca confugit, et in foveis vel sub fructibus, quousque recessissent, delituit. Vicini tamen hanc edocti consuetudinem ad præsentiam ejus penetrabant ; et eibos secum deferentes, ad vestigia sua deponebant. Quæ abhorrens confestim surrexit, et remotiores latebras adiit. Illis autem abeuntibus accessit, et ea quæ tulerant Domino libans, et pro eorum salute gratias agens ; ad eminentiorem collem, quatenus in usus prætereuntium transirent, transferebat, aliquando ea pauperibus et egenis erogabat, quandoque nec manibus contingebat. Nihil aliquando propriæ concessit in usum vitæ : solis enim radicibus solitariam vitam adhibere agebat in terris. Processu vero temporis ut suo sibi labore subveniret, cepit manibus miras avellere, spineta ligonibus subvertere, et frugum semina telluri committere. Unde rusticorum vicinitas indignata eum delirum nominabant, et exprobrantes illi ex livore segetes ejus in spicas protuberantes deprecabant. Ille autem cum silentio illatam patienter sustinuit injuriam : sed tempore messis non solum nullam tenuitatem reperit, verum etiam divino munere ex patientiæ merito multiplicatas accepit.

ANNOTATA.

a Wellestrem, locus villæ, quæ Spaldinga vocatur, pene contiguus. Ita Capgravius. Est etiamnum Welles pagus hodie procul ab Oceano Germanico, in Grenehave hundredum sancti districtu, ubi oppidum præcipuum visitur Walsingham.

b Sunt plura loca in Galliis S. Ægidio dicata aut ab eo appellata, in Pictaviensi agro inferiori, in Gaba-liensi tractu inferiori, in Narbonensi ditone, de quibus agi poterit ad ejus Vitam Kalendis Septembris.

c Carleolum, urbs postea Episcopatus in Cambria, ad confinia Scotiæ sita.

d Ethelricus, Capgravius, Aelricus, quod nomen comendit, ac Godwinus Harpsfeldus, pro errore dicitur.

e Wilsingham, sive Walsingham, etiamnum locus notus in Episcopatu Dunelmensi ad Wirim fluvium, æque a Cambria atque Dunelmo, vulgo Durham, dista.

f Dunelmensem ecclesiam dedicatam 4 Septembris anno 998 docuimus 20 Martii ad Historiam Translationis S. Cuthberti : hæc inserebant initio Clerici, in quorum loco anno 1083 successisse monachos tradit Turgotus

A. G. 1. FB.
CORNO
EX MS.
et videt cor-
lum petere :

d e
/

catali voce
et S. Cuthber-
ti monita ro-
boratus,

B
ad locum Fin-
chale venit :

g
h
cumque a
Ranulfo Ep.
Dunelmensi
accepit :

post iter ulte-
rum Hieroso-
lymitanum.

ibi Interpede
manens

serpentes
familiares
habet :

transgressus
in plantam

accidentibus
prædicat.

Allatos sibi
ethos relin-
quit aliis,
radicibus
viteans.

fruges injuria
deparas copio-
se metit.

A *Turgotus lib. 4 Historiæ Dunelmensis Ecclesiæ cap. 3.*
 g. Inno duobus milliaribus Saxonicis et Germanicis,
 at tribus ordinariis Anglicanis usque Dunelmum versus
 Oceanum, nunc Finkeln conspiciat.

h. Ranulfus consecratus est Episcopus 5 Junii festo
 Pentecostes anno 1099, mortuus 1129.

CAPUT II.

*Vita ejus austera. Demonum oppugnationes
 devictæ. Imperium in bruta animalia.*

A ntiquus hostis exinde suam acris erga militem
 Christi exercebat invidiam : modo namque aggressus
 est suggerendo quatenus deiceret in lasciviam :
 modo semetipsum manifeste exhibendo, ut terrore
 vinceretur qui suggestionem superari non posset.
 Plerumque autem leonis rugientis, aut lupi cacin-
 nantis, aut vulpeæ gannientis, aut tauri savientis
 assumpsit effigies. Nonnumquam dentibus aprinis,
 oculis unius cubiti dimensione porrectis, cruribus
 distortis, pedibus aduncis, bestia deformioris præ-
 tendebat informatem. Prima adversus illum prælia
 spiritus fornicationis intruxit, nec solum formas
 mulierum visibiles oculis carnis, verum etiam invi-
 sibilis offerebat oculis cordis. Vir autem Domini
 contra lasciviæ petulantiam nunc biduana, nunc tri-
 duana continuans jejunia, salutarem opposuit absti-
 nentiam : dies quoque integros sine cibo transegit,
 cumque nec his fervor quiesceret, exemplo beati
 Patris Benedicti, se inter spinarum et verpium acu-
 leos volubatur, donec sanguine carnes diffunderent et
 voluptatem convertisset in dolorem. Aliquoties delio
 spiritus repleto passionibus agitatus insiliebat, quod
 in oratorio suo secretius sepelierat. Crebrius in flum-
 ine Wiri congelantis collo tenus orando pernocta-
 bat, saxum quippe præparaverat idoneum, in modum
 vasis lignei rotundum et concavum : neque brumalis
 asperitas eum ab hac consuetudine, nec inundatio
 fluminis, nec qualibet intemperies aeris poterat
 avertere. Ubi illo quodam tempore in orationibus
 persistente malignus spiritus visibiliter affuit : et
 vestimenta ejus, loricae et cilicium, quæ super ri-
 pami reliquerat, tulit et recessit. Quo viso et illo
 furem acclamante, confusus rediit, et ea unde tulerat
 deposuit. Sedentegæ eo quandoque ad prunas
 et calefaciente se, tentator ei alapam dedit, quod
 præcepit in atrium ruere; eo quod tunc in eo otium
 preceperat, otiositas postea per maximo habebatur
 delicto.

C I I Nudo corpori loricae ferreae adhibuit; et
 desuper cilicium induens, lanceo forinsecus utrumque
 cooperiebat amictu. His indumentis per quinquaginta
 annos usus est, multisque ciliciis tam sudore
 quam vetustate contritis, tres loricas perhibetur
 consumpsisse: stupendique quod duritiam ferri
 rigiditatis devoraret durities teneræ carnis. Panis
 ejus hordeaceus cinere conditus. Potus, haustus
 aquæ permodicus: dicebant enim quidam Patri,
 aquam esse vitandam. Olera, herbæ agrestes, quas
 per ripam fluminis vel solitudinem memoris colligen-
 tens, et lapide acuto discerpens vel ligno contunden-
 tens, in ollam misit, et aqua admixta igne decoxit,
 ex quibus pillulas facere consuevit. Die raro se re-
 fecit: aut orans aut fodiens, aut quippiam operis
 agens jejunium protelabat in vespem: tunc vero
 pane illo et pillulis illis vescabatur, nec modo gulæ
 satisfecit. GRAM. Si urgente aliquando infirmitate
 piscem vel hac aut caseum tangeret, ita videbantur
 intacta, ac si ea non tetigisset. Verba ejus consolatio-
 nem et salutem sapiebat. Quis illum tristis adit,
 quem protinus hilarem non reddidit? Quis famelicus,
 quem non pavit? Quis nudus, quem non operuit?

Maji T. V

Et si quando deesset erogandi facultas, inerat ei
 semper ex caritate pia voluntas. REC. Mensa ejus
 lapis latus erat, lectus nuda humus strato desuper
 cilicio, et cervical lapis qui et mensa fuit: præ las-
 situdine aliquoties sopore depressus, parieti acclivis
 accubuit. His virtutibus silentii quoque adhibebat
 custodiam. Dominicis et diebus festis orationi tan-
 tum vacabat: secunda vero et quarta et sexta feria
 silentio indulst. A prima Dominica Adventus Do-
 mini, usque ad transitum natalis ipsius diei quintæ;
 et ab initio septuagesimæ, usque ad Octavas pasche,
 et hebdomadam sanctissimæ solemnitatibus Pen-
 tecostes, cum nemine colloquium habebat, nisi Con-
 fessionem faceret, vel a Priore Dunelmensi licen-
 tiam in mandatis accepisset. Parentes itaque
 suscipiebat ut debitum solveret carni et sanguini,
 non tamen derogaret religioni.

12 Horas Canonicas tintinnabulum pulsando et
 Psalmos decantando observabat: hanc sibi consu-
 tudinem quamvis laicus instituit. Psalterium longo
 ante tempore apud Karolum plene didicerat. Eo
 igitur aliquando quolibet opere occupato, ne tem-
 pus statutum orationis præteriret, signum cœlitus,
 nullo pulsante, [sonuit, itaque] orationes solitas
 facere consuevit: quod multi audientes in laudem
 ejus accensi sunt. At ille metuens, ne favor jactan-
 tiam induceret, impetravit a Domino ne id quis-
 quam præter ipsum ulterius audiret. Nec mirum si
 daret signo per se sonitum facere, qui os bruti ani-
 malis dignatus est aperire. Per quadraginta annos
 continuum cum spiritu luxurie gerebat confectum,
 deinde divini clementia pietatis omnis in eo edo-
 mita est passio carnis. GRAM. Audiant etiam eremite
 moderni et imitentur, qui cum vix adhuc tenera
 sacra conversionis libaverint primordia, seculo
 se produnt, ad popularem frequentiam procedunt,
 civitates circumeunt, aliena causa mansionis adifi-
 cande beneficia requirunt. Godricus sexaginta an-
 nis vitam solitariam agens, fixus intra se pede cor-
 dis, extra fines suos pedem non tulit corporis. REC.
 Fertur tamen ter Dunelmum venisse, primo in Na-
 tivitatem, secundo in Resurrectionem Domini, tertio
 ad mandatum Ranolfi Episcopi.

13 REC. Multinodas daemonum versutias in spi-
 rita sæpius agnovit, quomodo quosdam sub nocturna
 quiete delectationibus allicient, quosdam curarum
 inquietudine vexarent, quosdam post multa collecta-
 mina ad vitiarum voraginem devictos compellerent;
 quorum nonnullis præmonendo easdem decipulas
 detexit, et verbo piæ exhortationis ad viam revoca-
 bat salutis. Et licet in ipsum illusiones varias in-
 tenderent, ipse illusus non est. Quodam enim tem-
 pore de horto rediens, oratorium ingressus precibus
 incubuit: assistens autem delusor generis humani,
 cepit in illum nimio furore delabacchi. Cumque vir
 sanctus immobilis persisteret in oratione, arreptam
 pixidem, in qua oblationum hostiæ fuerant repositæ,
 in jucentem quanta potuit virtute vibravit. Cuique
 nondum moveretur, cornu cum vino eum percussit,
 et liquorem superefudit: postea ureolum cum
 aqua benedicta, deinde omnia quæ supra lignum, in
 quo Crux affixa erat, steterant colligans, postremo
 lignum ipsum de pariete avellens, in faciem orantis
 projecit, illudensque illi cepit elata voce cantare et
 dicere: O rustice! o delire! tam bene novi ego
 psallere, sicut et tu lingua corvina credicare. In fu-
 num tandem evanescens, fœtorem post se reliquit
 teterrimum. Nec his quidem sua malitia finem
 fecit.

14 Eo enim aliquoties ad fossionem horti egresso,
 ad januam astitit quidam submisso vultu, Vellem,
 iniqui, Domine, tecum conversari si liceret.
 Quem juvenem, recentem viribus et aptum laburi-

D
 A. GALFR.
 COEVO
 EX MS.
 silentium
 frequens
 servat.

officio reci-
 tando cœli-
 tibus signum
 accipit,

E

60 annos in
 eremo per-
 manet.

f.
 Illusiones
 demonis
 v. tandem
 docet,

et in his
 immotus
 persistit:

Demon fos-
 sonis operam
 et local,

A hos conspiciens, Remane, ait, quantum volueris et vade operari, et quod justum fuerit dabo tibi. Arreptoque de manu patris fossorio glebas cepit evertere. Vir autem Domini ad oratorium regressus est, et quandoque ad operarium de oratione rediens, nec in eo aliqua sudoris signa deprehendens, loquaciter perseverantius mirabatur: in brevi siquidem unius septimanæ laborem expleverat. Quis igitur esset, et quam fidem profiteretur percunctans, imaginem salvatoris scilicet et Crucifixi, et beatæ Mariæ et Joannis Evangelistæ, venerabiles scæ Crocis assistentes in membrana depictas, de sinu protulit, et seductoris ori festinanter obtulit. At ille tantæ virtutis impatiens, quia osculum Crocis sustinere non potuit, irruit in virum Dei: et easdem imagines inter manus ejus disperpens, cum solito fœtore evanuit. Terram vero illam per septem annos incolunt esse stans, quasi ad purgationem dæmoniæ fororis, eam frequenter aqua benedicta aspersit, et completo septennio denno excolere cœpit.

15 Adjecit adhuc, si quid in virum Dei moliri potuisset. In specie peregrini, miserabilis aspectu; villosus indutus habito, statura procerus, coma nigra hispida, ad januam sancti pulsabat; et ut ad illius præsentiam ei concederetur accedere, sedulus implorabat. Cui sanctus obviam procedens, aqua benedicta eum aspersit; factaque oratione, se mutæ salutationis redolentibus obsequio. Interrogatus deum simulator quis esset. Pauper, inquit, vicinam eremum inhabitans, et nullo ibi amico præter quandam nobilem matronam reperi, quam in multis mihi paruisse et bene fecisse memini: et ad tua dictis suspirans colloquia, nunc denique te veni visitare, quantalibet alterius postposita negotii occasione, ut aliquid penuriæ meæ gratia tuæ conferat misericordiæ. Cui vir sanctus (motus enim erat ejus miseris) panem candidum et denarium nuper oblatum porrexit. Quibus acceptis sui corporis ulcera ei pinguia præbuit: Ecce, inquit, quanta pro Christo passus sum tormenta. Sanctus igitur loca cicatricum soletè explorabat, et mollitiem carnis ad omnem tactum fugitivam reperiens, manum citius cum stupore retraxit. Cui seductor, Ne abhorreas, ait, hæc mea miseria, sed potius hauriri studeas; semper jejuno et nunquam comedo, semper vigilo et nunquam dormio, nocte dieque tormenta sustinco, nunc undis gehennalibus me immergo, nunc ad cœli fastigia me erigo, et hunc illucque vagor et protutus per aera discuro. His dictis resolutus in fœtorem, evanuit. Tanta virum Dei invaserunt incendia, quod pene sui reddiderint inmemorem; sed ad orationis solitum convolvans instantiam, omnem devicit lasciviam.

16 Quantas exitus in colmine virtutis testabatur in populis gratia præpotens operatio. Inundationes enim Viri fluminis cum totam viciniam præoccupassent, et ædificia ejus omnia cooperissent, nec gutta quidem in eis recidisse inventa est. Accurrant et vicini populi loca circumvenientes, et de morte viri Dei ad invicem conquerebant conferentes. Sedata tandem aquarum rabie, mirantibus ipsis invenerunt virum Dei in oratione prostratum; nec solummodo incolunt et sanum, sed nullo penitus dolore confectum. Interrogatus vero quare fluctus imminentes non fuisset, respondit, se usque adhuc nescire aliquam inundationem irropisse: adeo namque fuerat in oratione suspensa virtus mentis, quod sopiretor in eo sensus carnis. Perpendat caritas vestra quid horum magis stupendum elgat, rorem in inversa terra, et siccitatem fuisse in vellere, an aquas Godrici tugurium operire, et Godricum non tetigisse. Utrumque divinæ opus est virtutis, et est mirabile in oculis nostris. Ad majorem fidem hujus

virtutis faciendam libet ad memoriam revocare, D quod beatus Gregorius in ecclesia a S. Zenonis Martyris perhibet contigisse: fluvius enim excrescens ad fenestras quæ tectis erant proximæ pervenit, et apertas janæ quasi in soliditatem parietis immutatus clausit, et qui ut aqua hauriri poterat, in aqua defluere non noverat. In translatione quoque beati Patris Cuthberti ð legitor, quod cum plorima esset aeris serenitas, subito inundatio pluvia prorupit, nec ornamenta ecclesiæ quæ tunc omnia exposita erant, nec iadamenta eorum qui tunc cultus incedebant læsit. Alio quoque tempore, excedente alveum suum flumine, domibus suis ruina imminabat; at tunc Godricus ad aquas processit; et virga quam manu gestabat percussit, verborum virtute repressit: fluvius enim ad vocem viri Dei fluctus suos in se colligens, se in rupem adversam potenter retorsit, et saxorum multitudinem de rupe violenter extorsit. Aliquando sævientibus undis Crucem de virgulis factam opposuit dicens: Hec usque vobis contingere liceat, et hujus signi terminos sævitia vestra non excedat; nec imperium transgressa sunt.

17 Ad refectionem pauperum olera plantaverat, quæ e lapusculus fortive depascebat. Hanc autem diutius ipse toleravit injuriam: prodiderunt tandem vestigia delinquentis personam, deprehenditque forem in horto suo, et ocios fugientem subsistere jubet. At misera bestia protinus læsit, et paveas et tremens insequentis sustinebat adventum. Quem sanctus apprehensum virga cecidit, et anonam olerum homeris suis alligans in his verbis dimisit: Cave ne tu vel aliquis de cognatione tua huc ulterius veniat, et quæ pauperum usus sunt profuturâ invadere præsumat. Et factum est ita.

18 Plantavit et virgultum, cujus flores et extremas teneritudines cervus prærodere consuevit: quem ipse aliquando repertum et fugam attentantem levi protensione manus præstolari præcepit; stetitque, et velut humane penitentis formam amuletore flexa cervice et submisso capite ad pedes ejus veniam rogare videbatur. Misertusque illius est, et manum, quam ad verbera extendit, continuit: zonamque suam collo circumponens extra septa eduxit, et quæ vellet ire permisit. Animalia quoque indomita cleribus et arboribus damna inferrebant: ad quæ venerabilis Pater egrediens, quasi mansueta et domita virga corripuit, et extra fines suos mimas, horti sui perpetuum interdixit introitum. Ex quibus potest colligi relloruisse in Godrico virtutem d. Menne solitarii. Hic enim venerabilis Pater ursus, ex intima silva ut apes ejus comedere venientes, deprehendit, et ferula quam manu portare consueverat cecidit. Ad ejus quoque verba immanes bestię rugiebant et fugebant: et quæ gerulas formidare non poterant, ex ejus manu ictus feriæ pertimescebant. Hæc frequenter ad se venientibus exempli gratia referre solebat, hominum arguens insolentiam; quod cum homini elementa et bestia famulenter, ipse præcepto Dei, ad cujus similitudinem conditus est, parere designator.

19 In Australibus Angliæ partibus Scotica rabies longe lateque discurrens, prædis et rapinis patriam devastabat. Latronum itaque aliqui ad tugurium sancti viri irruerant, et altaris ornamenta diripientes, Eucharistiam quoque nefando pede coucabant. Denique ejus suppellectilem deprædantes ipsius turpiloquii provocabant, et postremo funestis gladiis appetebant: sed a quodam tamen fascis perpetrare prohibiti, juvenem suam, quam abducere non poterant, lanceis suis nequiter transverberabant. Sed hæc divina protinus ultio subsecuta est: unus siquidem eorum in insaniam versos linguam

A. GALFR.
CORYO
RE MR.

et objectu
pne imagi-
nis perficitur:

alias sub
specie pere-
grini ultra-
rati,

es se polpan-
dum præbet,

sed frustra.

C

Sub exa-
dante viro

siccus nuc-
nator:

a

b

alias aquis
terminum
ponit:

E

c
leporem de-
pascentem
olera corri-
git:

cervum et
bestias vir-
gultus no-
xias perficit,

F

d
eorumque
obedientiam
hominibus
object.

Scoti dirip-
ientes su-
pellectilem
ejus,

morte pu-
niantur:

A guam dentibus masticavit, et in lacum se precipitans mortem subiti perpetuam. Alius in transitu Wiri fluminis interceptus spiritum exhalavit. Ceteri vero sicut erant in sceleribus complices, ita illatæ mortis facti sunt participes. Alii quidam nonnullam penes virum Dei pecuniam esse reconditam audierant, et ut nocte in illum irruerent instinctu diaboli dextras dederunt; vicinamque tota nocte pervagantes solitudinem, cellam quidem ejus ex adverso eminens aspicebant, et appropinquare autumantes coelitus cecitate percussi, longius recedebant. Mane facto, frigore et labore confecti, in locis memorosis se aberrasse cognoverunt; et confusi et vacui ad propria remeant, et hæc postea viro Dei penitentiam agentes humiliter confessi sunt. Renovatur hic antiquum Helisei miraculum, qui cum in Dothaim moraretur eum nocte Syri persecutores obsederunt, et coelitus execrati et abducti, crastino in Samaria inventi sunt.

20 Temporibus Rainulfi Episcopi Dunelmensis, quidam ex familia ejus venandi gratia egressi, cervum quem præ ceteris speciosum elegerant, canibus sunt insecuti. Qui cum clamore et latratu urgeretur ad capturam, ad Godrici fugit azylum, et querulis mugitibus flagitare putabatur auxilium. Vir autem venerabilis egrediens, bestiam labore et tremore confectam præ foribus assistere vidit, et misertus ejus mugitibus silentium imperare jussit, et aperiens illi tuguriunculi sui ingressum concessit. Qui mox se ad Patris vestigia provolvitur. At ille venatores in proximo adesse sentiens, exivit, et clauso post tergum ostio sub divo resedit: canes autem, quasi de amissione prædæ contristati, contra Dominos suos cum latratu ingenti sunt reversi. Illi vero nihilominus cervi vestigia prosequentes locum circumdederunt, et densitate spinarum et veprum pene inaccessibilem penetrantes, et ferro sibi semitam facientes, virum Dei vilibus panniculis vestitum invenerunt; et de cervo requisitus, proditor hospitis esse noluit, sed prudenter intulit: Deus novit ubi sit. At illi in vultu ejus Angelicam influentem venustatem, et religionis venerantes sanctitatem, procidebant, et de ausu temerario veniam postulabant. Quique postea semper de eo quod eis illic acciderat referre cum admiratione consueverunt, et frequentia relationis hujus rei memoriam posteris transmissērunt. Cervus igitur cum Godrico usque ad vesperam habitavit: quem tunc liberum abire permisit, quique multis annis illo solebat divertere, et ad pedes ejus procumbens quo potuit obsequio pro ereptione sua gratias videbatur exolvere. Hoc itaque virtutis signum referre curavi, ad arguendam eorum insolentiam, qui cum a periculis et miseria fuerint erepti, beneficiorum nonnumquam inveniuntur ingrati. Lepores quoque et aliæ feræ silvestres, venatorum instantiam devitantes, ad illum divino edoctæ instinctu divertebant: quas ille misericorditer hospitio suscepit, cumque tempus opportunitum adveniret dimisit. Sed et volucres quibus brumalis rigor volatum ademerat, in sinu suo refocillabatur, donec ad pristinam reparasset virtutem. Si quam etiam avem aut bestiam a ministris captam et absconditam cognovisset, accessit ad locum, et eorum increpans inclementiam, absolvit. Affluebat namque adeo misericordie dono, quod non solum pia gereret viscera circa curam hominum, verum etiam circa animalia pietatis exerceret affectum.

ANNOTATA.

a Vitam S. Zenonis illustravimus 12 Aprilis, ubi late deduximus controversiam, num Martyr an Confessor sit habitus.

b S. Cuthbertus colitur 20 Maji, ubi Translationis historia, a nobis illustrata, num. 13 continet hic indicatum locum.

c Hoc Godrici exemplum de lepuscita refertur in Vita S. Bartholomæi anachoretæ 24 Junii, num. 20.

d Mennas hic Solitarius, necdum nobis aliunde innotuit.

CAPUT III.

Oratorium S. Joannis Baptistæ constructum. Pisces ultro capti. Mirabilia in effigie Crucis ab eo visa.

Hic aliisque viro venerabili florente virtutum operibus, instabat devotio fidelium, ut qui famam circumquaque diffusisset, ecclesiam quoque suam majorem cum opinione faceret. Cessit quidem ille, non quia suas dilatare cuperet angustias, sed ut munera petentium et vota in perpetua ipsorum transirent remedia. Quæ cum ex magna parte constructa fuisset, sollicitabatur in cuius honore Sancti dedicaretur. Astititque ei quidam tanta claritate coruscus, quod personæ scientiam oculis splendor adimeret a.... et ait: Ego sum Joannes Baptista, cui vitæ tuæ custodia a Domino est delegata: nomini meo domus ista que ædificatur consecrabitur, et omnibus nomen Domini invocantibus in ea per me placabilem invenietur. Dedicatione itaque facta factus est inde celeberrimus locus ille in Finchale, sed post ejusdem Patris obitum gloriosior effectus est multiplici glorificatione signorum.

22 Cnidam Godrici puero dormienti sanctus Præcursor apparuit, et ut ostensa diligenter notaret, persuasit. Vidit ergo sepes corvorum multitudinem obsessas, et spiritus malos esse intelligens, vehementer inhorruit. Quem Sanctus consolans in hortum deduxit, et oculos ad ecclesiam dirigere jussit. Quo facto tres damones concipit super portam pomerii residentes, et quemdam Godrici puerum variis cruciatibus demolientes. Cujus cum ille miseriis ductorem suum subvenire postulare, respondit: Ne timeas: Non tu, sed omnes qui res meas et servi mei Godrici furim diripiunt talia demonibus supplicia sustinebunt: ille vero si celerius penitentiam egerit, et meam gratiam et delictorum veniam consequi poterit. Hoc ei suadere non differas, quatenus preparatas sibi evadat miseras.

23 Requisitus etiam aliquando, quare media noctis silentia modulatis vocibus persolvisset; Joannes, ait, Baptista, cuius sollemnitate colimus hodiernam, hanc suam dignatus est invisere ecclesiam. Cives siquidem coelestes ad Oratorium B. Marie ducens et reducens, processione solenni præconia nocturni celebrabant Officii: quorum deliciis quia ego miser interfui, a laudibus divinis abstinere non potui. Hæc et alia quam plura in eodem loco sanctus Præco Domini ostendit beneficia, tam ad famuli sui consolationem quam ad sacri loci glorificationem; ad excitandum quoque modernis temporibus devotionem fidelium, et cohibendam, si quam in servos suos injuriam moliantur, malitiam iniquorum.

24 Idem memorabilis Pater per transversum Wiri fluminis a ripa usque ad ripam stagnum construxerat, in quo alvearia captivæ piscium idonea composuerat, ubi quædam a Fratribus contigisse referuntur miracula. Quidam namque collocutionis gratia crebrius eum visitabat, et quandoque redeundi licentiam postulans vacuus abire permissus non est. Jussus est itaque minister ad alvearia descendere, et piscem siquis ibidem ha sisset deferre: qui nihil in captura testabatur retineri, si quidem

D
A. G. L. F. R.
C. O. R. T. O.
E. K. M. S.

Construct
oratorium
S. Joannis
Bapt. dictum
coelesti mon
stru :

E

a

Qui sub sua
protectione
esse res Godri
ci declarat,

F
et ibidem cum
Sanctis fe
stum agit

inde

alii idem
tentantes
tota nocte
oberrant :

suscipit cer
vum ad se
confugien
tem :

C
similiter erga
alias feras
misericors.

A inde recessisset in continenti. Cui sanctus: Festina quantocius, quia unus recentissimus et alius macilentus deprehensi tuum præstolantur adventum. Descendit igitur ille, et pisces quales propheticè descriperat reportavit. Dixique homo Dei: Da meliorem viro recessuro, deteriorem vero tibi reserva, quia meis semper obumbramus imperiis.

23 Alio tempore, instante veneranda beati Præcursoris solennitate, directi sunt qui divina mysteria celebrarent duo Fratres Dunelmensis cœnobii: quibus peractis, redoundi veniam a Patre requirunt. At ille ministrum advocans, Coquivium, ait, citius instrue, et cibis quales habemus appone, quia filii B. Cuthberti Fratres mei mecum sunt hodie comesturi. Appositoque pane et lacte mensam conspiciens adhucmodum teneam, jussit ut introferret et piscem. Qui admirans respondit: Unde nobis piscis in tanti ariditate fervoris? siccò possumus vestigio transire ubi retia solebamus extendere. Cui Godricus: Vade, et sagenata meo in locis arenibus extende. Qui præcepta complavit, et nullo pisce invento vacuus rediit. Tunc Sanctus: Aquam in caldarium mitte, et foco suppone, et ad ripam revertere. Veniens sepius et non inveniens, ex tædio tandem laboris ingrati, remeabat ultra reverti. Dixique ei sanctus: Vade et nunc, quia hac eadem hora salmo peroptimus ibi præclusus est, quem causa suæ festivitatis Sanctus Baptista nobis exhibere dignatus est. Ahii, et cum stupore vehementi reperi-
tum retulit, secuit, et conquendam in caldarium ferventem misit. Refectique sunt Fratres, gaudio simul et admiratione repleti, stupentes qualiter in stagno arido piscis inveniri potuerit; et vir Dei cum eis loquens et in cella consistens, piscem in sagena re-
tentum cognoverit.

26 Latro quidam de nocte ad eadem alvearia ex more descendit, et salmones in eis prudenter ad-
vertens herere pergrans, grandioris desiderii la-
cium exarsit. Vir autem Domini, qui solito perno-
ctabat in undis, insolitum propius conspiciens soni-
tam, latenter accessit, latronem invenit; et quia
silentio nocturnis horis indulgere consueverat, co-
pulis insistere manu et nutibus innewbat; cepit ex-
trahendo furem juvare, extractos in sacco recondere,
humis quoque sublevando imponere. REX. Viam
etiam valutis diffugerot edocuit, et quo usque septa
sua transisset itineris comes esse non desit. Mini-
ster vero qui propius in tugurio latebat; et vigiliam
noctis super piscariam custodiebat, videns quæ ge-
rebantur, impetum animi metù cohibuit, nec furem
manu contingere, nec verbis etiam arguere præ-
sumpsit. Mane igitur facto ait Domino suo: Quare
nobis vigilare præcipis, cum tu ipse tui latronis hac
nocte coadjutor existeris? Cui ille: Dignior fuit ipse
piscem habere quam nos, quia diligentior et vigilan-
tior ad capturam extitit quam nos: major enim
nostra ejus erat indigentia. Dixisse quoque putes,
habet sibi, nullus nos arguere poterit severitatis
aut peccati: omnimodis enim elaborabat ut reum
de manibus insidiantium eriperet, et ad penitentiam
compungens de manu quoque mortis æternæ liber-
aret; illius Patris & secutus exemplum, cujusdam
omnia fures tulissent, ingentes in lenitate prose-
quens, secum quoque qui supererat offerebat; non
solum eos ad sacrum revocans, sed ad vitæ potius
emendationem reducens.

27 GERM. Sedens aliquando in ostio oratorii sui,
et præteritum tenens in manibus, audit post ter-
gum repente sonum quasi tenus auræ sibilum. REX.
Habuerat vorum colloquium tunc cum amico suo. Sed
inter verba pie confabulationis non recessit ani-
ma a supernis. Respicens itaque ad altare, vidit
Crucis vexillum moveri, et amicum ad tante novita-

tis hortabatur spectaculum: rursusque illud notare
cepit, et imago Crucifixi se quasi viveret excessit,
tertio de loco suo desiliens super altare, et deinde
super pavimentum descendit: et postea per alias
oratorii regiones mirabili se motu transferens, pos-
tremo super gradus beathiis extensis procubuit; et
peracto unius horæ intervallo, eo quo venit ordine
regrediens, in foramine quo prius steterat se rece-
pit. Intuentes hæc utrique cum silentio vehementer
stuebant; et recedente hospite mittens athleta
Christi & Willelmum Episcopum ad suum accessivum
alloquium, eique quæ viderat exposuit, et quid eo-
rum visio portenderet inquisivit. GERM. Motus au-
tem Episcopum in iram, Putabam, ait, te magnæ
discretionis esse hominem; occupabant me multi-
plici ecclesiæ meæ negotia, quibus necessario ex
Pastorali sollicitudine debueram interesse; accepto
autem mandato tuo venire destinavi, aliquid sibi-
dem verbum adificationis audire speravi; nunc vero
quid ad rem si Crux tua corruerit, aut quid mysti-
cum in ejus ruina intelligi potuit? Visionis hujus
expositio tuum imminere præfigurat exitum & se-
culo. At ille: Non, ait, meum, sed quod deus dico,
tuum: Crux enim illa persona tua, et illius motio
tua est de hac vita migratio. Eodem siquidem anno
Episcopos defunctus est, et alter in Episcopatum
ejus, Dominus scilicet & Hugo Patacensis, substi-
tutus est: qui resistente consecrationi suæ Elhora-
censi Antistite Henrico, Romanæ ire decrevit, et
hujus itineris comites præcipue Laurentium Prio-
rem, et magistrum Laurentium elegit. Magister
vero Laurentius hominem Dei adiit, et de suscepto
itineris indicavit. Cui ille jocose respondit: Vos duo
Laurentii Romam ire disponitis, sed nec ille ambo
pervenietis, nec ambo Dunelmum redibitis. Rem
protinus probavit eventus, Magister namque Lau-
rentius in ipso itinere apud S. Albanum monachi-
um habitum accepit, et Prior in reditu suo in Gal-
liis deiecit.

28 GERM. Sedente illo coram altari suo, et in
Crucem, de qua supradictum est, intendente; pue-
rulus præ filiis hominum speciosus, de dextro latere
Crucifixi, quadam nascenti similitudine erupit; et
super altare descendens, ad beatæ Virginis Mariæ,
quæ propius stabat, imaginem accessit; et in grem-
mum ejus descendens aliquantulum ibi moram fecit;
tantaque illuc eundo et illic residendo dulcedinis
melodiam ineffabili cantu protulit, quod se vir San-
ctus Angelorum cantibus interesse putaret. REX.
Et super altare descendens omne oratorium huc il-
lucque jocose spatiando perlustravit, et quandoque
famulo Dei suppressa voce Dominum Jesum invo-
canti approximans, elevata cum manu lætus facie
et subridens oculis benedixit. Quo facto altare con-
scendens amicabilem [in] enim obtutus crebro reflexit,
et latere de quo proliit imago regredientem
recepit, nec aliquid vestigium apparuit. Puer autem
tauta, sicut testari solebat, enituit pulchritudine,
quantum nec animus concipere, nec humanus sermo
potest parturire. Cum obstupescit in his mortalis
infirmis, sobrie cum Apostolo sapiat, et quod
discutere non potest, pie credat: neque ratio com-
prehendere presumat humana, si quid supra hu-
manæ fragilitatis capacitatem operetur salubriter
virtus divina. Et hoc quod narro melius exemplo
suo roborat, quod B. Athanasius f in imagine Sal-
vatoris patrum commemorat. Cum enim ei in ipsa
imagine Judæi diutius illuserint, et cetera passio-
nis sue signa compassent, novissime lætus lancea
perforant, et quasi ex carne Christi olim vulne-
rata continuo exivit sanguis et aqua. Quidam gladio
eam per medium percutit, et vestibus subito eructo
respersis eam in puteum projecit; sed prolapso per
aquas

G LPR
GOMVO

EX MS.
Godricus
prædicit duos
piscis inve-
niendos,

Item salmo-
nem in stagno
arenti:

furem su
salmonem rap-
piendo juvat:

vult Crucem
moveri ad
altare,

et Willelmo
Episcopo in-
dicat mortem,

et alius futura.

Vidit pueru-
lum & cruci-
fixi latere
egredi ad S.
Mariæ imagi-
nem
et regredi:

sicut & ligno
crucifixi alias
conspicui pro-
dud.

A aquas sanguine confectas persecutore, extracta, cicatricem in latere ostendit, et cicatricem in confitente sanavit. Alins caput absceidit, et natura arborae ante faciem mucronis enollivit, et in duro ligno ac si in carne fragili ensis immergens pertransiit. Quare ergo duris auribus habetur offensum, si nunc Dominus in Cruce sua mirabilis apparuit, si formam suam mirabiliter implevit, si de iagine suo mirabiliter prodit; cum etiam legamus dæmones in simulacris suis habitasse, et per ora lignea aut lapidea responsa dedisse. Et quidem hæc Godricus non fecit, sed hoc profecto Godrici fuit, quod hæc videre promeruit. Qui igitur vitam viri Dei laerant et virtutes irrident, eaculinnum oro deponant, et metum induant, ne ex humana præsumptione Creatoris offendant injuriam, dum suam in Sanctis suis confiteri ac venerari contemnunt potentiam.

ANNOTATA.

a Omissum hic aliquid, quare cum sensus nullus haberetur ex his verbis, ejusque qui loquebatur nec videbatur in ardenti rubo loquens, etiam ipsa omitenda fuerant, ne Lectorem turbarent.

b In Fitis Patrum interprete Palladio libella 16 cap. 13, res eudem narratur; et in Prato spirituali Cap. 212; nomen vera Patris ipsius reticetur.

c Willelmus rexit dictam Ecclesiam ab anno 1144, usque 1153.

d Hugo Puteacensis, sive de Puteo, Putson, Passar, Stephani Regis ex sorore nepos, cujus controversia cum Henrica Archiepiscopo Eboracensi, et iter illius Romam et ordinatio ab Anastasio Papa præcone describitur in Continuazione Targeti de Ecclesia Dunelmensi. Anastasius 4 sedit ab anni 1153 die 9 Julii ad 2 Decembris anni 1154, quo erat anno Hugo electus 22 Januarii.

e Monasterium S. Albani constructum fuit in agro Hartfordiensi, de quo agendum ad diem 22 Junii, quando colitur.

f Ex vulgari errore creditur auctor Historiam Crucis Berythenis, cujus commemoratio receditur 9 Novembris, scriptam a S. Athanasio cujus Acta dedimus 2 Aprilis, ideoque Beatum vocat: sed cantigit ea seculo 8 proinde qui eam scripsit illa longe fuit junior Episcopus Alexandrinus, non in Aegypto, sed in Syria, uti observat Baronius in Notis ad Romanum Martyrologium.

CAPUT IV.

Aeterna salus matris, sororis, fratris; et aliorum multorum cognita mors; variorum prædicta.

Evoluto ex quo in Finchale conversari cepit non parvo tempore, venit ad eum soror sua uterina, spiritali desiderio cum illo ibidem conversandi gratia. Cui venerabilis ejus frater non longe ab oratorio cellulam construxit, in qua pudicitiae dedicatam, et vigiliis et jejuniis bonorumque operum studiis intentam aliquot annis vitam duxit. Postea, sive ex propria deliberatione, nescio, seu alterius consilio, metuens, ne ex cohabitatione ejus tentationis occasio oriretur, aut famae læsionem pateretur, contiguitatis vicinitatem fastidire cepit, juxta exemplum B. Augusti n. Episcopi, qui cum sorore sua habitare non consensit, dicens: Quæ cum sorore mea sunt, sorores meae non sunt. Quo comperto bonas recordationis Frater Radulfus elemosynarius eam in Dunelmum transtulit, ubi ipsa in domo hospitali, reliquo die-rum suorum tempore in sanctitate et castitate com-pleto, beato fine quievit. De cujus obitu vir Domini

vehementer indoloit, et licet de virginitatis ejus perse-
verantia minus dubitaret; quam tamen pro meritis a
supremo Jndice sumpsisset sententiam, precibus
et lacrymis continuis aliquam elaborabat obtinere
notitiam. Cum igitur vigiliis et orationibus iodesi-
nenter inhaereret, vidit duos venerabiles canonicos
senes, præcedente beata Dei Genitrice Maria, eccle-
siam ejusdem Virginis introire: qui matronam inter
se nobilissimam, supra solis radium vultu et vestium
cultu rutilantem, deduxerunt; et inter manus levantes,
super crepidinem altaris reverenter locaverunt.
Quam vir sanctus diligenter intueos, obstupuit: et
sororem suam eandem agnosceos, in lacrymis exulta-
tionis prorupit. GEM. O soror, ait, dulcissima,
quæ causa adventus tui, aut quibus ex oris hæc ad-
venisti? Cui illa: Misit ad te deicere me Deus, ne
de cetero de me sis sollicitus, non enim tormenta
sed gaudia me tenent sempiterna, et mirabiliter
pedes meos ita scabellizavit, quod illis terram tan-
gere etiam si velim non liceat. Illa igitur vocem ex-
tulit, et dulci modulamine cantus intantum mirantis
fratris demulcebat auditum. Erat vero canticum.

Næ pede calcarem terras contagia mundo.

Sic mea me Domina deduxit Sancta Maria

Duo quoque viri, quorum unus dexteram altaris,
alter sinistram tenuit, libellos habentes in manibus,
plaudabant etiam in voce jubilationis et dicebant,
Kyrie eleyson, Christe eleyson. Illique tacentibus,
illa canticum suum repetiit; et ea conticente illi sub-
junxerunt, Kyrie eleyson, Christe eleyson. Cum
igitur ditissime alterius laudum præconis dese-
ruissent, sursum in aera consenderunt, et quo di-
vertiebant nulla vestigia reliquerunt. Godricus vir
flexis genibus omnipotenti Deo gratias egit, et quia
animi sororis suæ celestibus conjuncta spiritibus
fuerit, certissime cognovit.

30 REG. Ut animam matris suæ nuper defunctæ
pennis eriperet, continuis Dominum precibus implora-
bat; et se gravius pro ejus liberatione affligens,
in flumine Wir, nulla eum ab aquis aeris inclementia
prohibente, sæpe pernactando orabat. Quidam
igitur nocte, cum nox medium in suis cursu iter per-
ageret, undis egressus, humana in nive recenti ve-
stigia, ipsam ad oratorium præcedentia, deprehendit;
personas vero per umbras agnosce-re non potuit:
ingressusque oratorium duos viros altaris cornua
tenentes aspexit. Cumque in eos diutius intenderet,
is qui dextram altaris occupaverat, dixit: Scisne,
Godricæ, quis ego sum? Illo respondente, Non, sub-
intulit, Ego sum Joannes Baptista, cui multas pro
anima matris tuæ preces obtulisti; et eam hæc nocte
de lacu miseriæ eripui, et huc ad tui consolationem
adduxi. Vir igitur Domini ostensam diligentiùs ima-
ginem aspiciens, et matrem suam veraciter cogno-
scens, gavisus est gaudio magno; et gratias egit Deo
et Præcursori sanctissimo.

31 Fratre autem ejus in flumine memorato na-
vigante, orta subito tempestas naviculum evertit, et
ille aquis absorptus interit. Quo sepulto tanta Go-
dricus animæ desolatio, pro ejus tam horrenda
morte, fatigabatur, quod vix pro aliqua consolatione
respirare posse crederetur; et tamquam omnia illius
peccata diluenda suscepisset, vigiliis acrioribus et
jejuniis corpus afflixit, et cruciatibus multis se in
conspectu Domini mactare non desit: loricam et-
iam recentiore et dilicet rigidoris apposuit asperi-
tatem. Misertos est laborumque et laborum ejus
Deus, et contritiones cordis sui alligare dignatus est.
Cum enim nocte quadam solitis orationibus pro-
cumberet, et pro spiritu fratris sui a solo mentum
affigeret; astitit ei idem frater ejus dicens; Eia,
Godricæ, quanta haecenus tormenta percurri? nunc
autem per te ereptus in celesti Jerusalem honorum
spirituum

D

G. LER
CORVO
CX. II.cum Drispara
videtet salutem
intelligit,
K.ita et matrem
purgatorio
solutam
cognovit:

F

et fratrem
submersum
suis precibus
liberatum,Sororem,
quam pro-
cul a se
removerat,Dunelmi
mortuam.

A spirituum cœtibus sum conjunctus. Et his dictis ab oculis ejus evanuit. Godricus igitur omnipotenti Deo gratias egit, et desolationis mororem, quem de morte fratris induit, tante visionis consolatione deposuit. GERM. Venerunt die sequenti Prior Dunelmensis, Germanus scilicet et fratres aliqui, verbum vite (sicut conseruerant) ab eo percepturi: in illum vero inter verba respicientes, mirantur quia et sermone solita esset iuendior, et facie appareret hilarior. Quibus ille: Ne miremini, ait, si lætior ardeat vultus, si lætitiâ protestetur animus; quia nocte præterita mirabiliter sua miseratione respexit me Dominus. Cum enim orarem audiui in sublimi canentium vocem, et ineffabilem conspexi desuper effulgere splendorem. Volensque certius nosse quid esset, surrexi, aures erexi, oculos in cœlum direxi, et animam fratris mei, ante annos sexdecim defuncti, vidi ab Angelis ad cœlestia deferri. Hæc est causa lætitiæ novæ, hæc solennitas iuventutis interniæ, quia gratias ago omnipotenti Deo, et exultat spiritus meus in Deo salutari meo.

32 Brat quidam villicus apud Episcopum diffamatus quasi dissipasset bona illius. Instabat vero dies, quo mediante duello veritati fidem faceret probatio, mitoque certamine innocens crebris succumbens ictibus interit. Quo vir Domini in cella sua consistens in spiritu comperto, tintinnabulum pulsat, ministros advocat, obscuri iniqui mementote Ethelwoldi, qui hesternæ diæ ad nos venit, et modo pugnans in manibus concertantis defeoit. Stupebant illi, et delirare dicebant. Quibus ille: Non deliro, sed iterum eadem affirmo. Venit interea Clericus de civitate, et sicut vir sanctus prædixerat hora eadem professus est accidisse. GERM. Cum autem oraret, et nimiam Deo devotis precibus commendaret, a seculo inauditum accidit miraculum. Festinavit namque spiritus defuncti, et cum tanto fragore venit, quod quasi uno impetu totius memoris magnitudo a fundamentis evulsa ruinam fecisset. Adstitit ei gemitus emittens miserabiles: Væ mihi, exclamans, Væ mihi; et quasi in ictu oculi transiens, ad locum sibi destinatum elapsus est. Mirum dictu et stupendum auditu, quod ille spiritus, qui heri in corpore invisibiliter latens eum, a quo beneficium orationis expectabat, ei se hodie sine corpore visibilem statim exhiberet. Divina vero miseratione permissum est, ut dum qualis ille fuisset meriti ostenderet, ad subventionis opera manifeste commoneret; et qui pro ereptione vitæ mortalis exauditus est, pro salute animæ audiri potuisset. Neque ad inferorum supplicia, sed ad purgandorum loca credendus est pervenisse, pro quo tantæ visionis auctoritate iussus est vir sanctus preces effundere. Multipliciter namque consultit humano generi multiplex misericordia Dei: ejus enim bonitati tribuendum est, quod [ad] consolationem et admonitionem vivorum se exhibent spiritus defunctorum, ut dum ex qualitate visionum causæ innoterint necessitatum, ad remedia existerent beneficiorum.

33 RGO. Vir vite venerabilis b Robertus, Abbas Novi-monasterii, pie consolationis alimenta percepturus, sapius ad Finchale descendit: cui semel recessuro vir Domini Godricus spiritu prophetiæ præmonitus dixit: Memento mei, Pater, quia in hæc carnis corruptione faciem meam amplius non videbis. Abiit itaque Abbas, et lecto doloris incidens migravit a seculo. Cumque Godricus in cella sua consisteret, vidit duos muros candidos ad cœlum porrectos, in quo tres spiritus Angelici apparebant, qui spiritum præfati Abbatis in globo igneo ad superna deferrebat. Quod cum quandoque Fratribus secreto referret, suspirans, in lacrymas et singultus prorupit, quamvis eos doceret exemplo, quanto ad

cœlestem patriam anhelare deberent desiderio. Contigit et quosdam de civitate gratia visitationis advenire, a quibus quid in ea diceretur novi, cœpit inquirere. At illi, tam populo quam Episcopo, dicebant, ingentem de obitu ejusdam Abbatis Roberti emersisse multitudinem; secunda signidem feria defunctus est. Quibus ille: Non ita filii, sed Sabato præcedente ad exitum cœpit urgeri: non enim disponente Domino solus migrare potuit, quia cum eo bona vite femina de Hastîngæz discessit: adiecit quoque quod Editha c vocaretur. Et licet fuerunt longo terrarum spatio defuncti disjuncti, eadem tamen hora in eadem beatitudinis sorte sunt conjuncti, et adhuc vigent oculi qui hoc meruerunt intueri. Irruerunt autem in occursum ejusdem Abbatis spiritus nequam, sed decertantibus pro eo Angelis, diabolus in sua presumptione confunditur, et in sinum Abrahæ ille beatus excipitur. Quibusdam Patribus oculis carnis similia videre legimus a Deo fuisse concessum. Venerabilis enim Pater Cuthbertus animam Sancti Aidani, et Beatus Benedictus animam Germani Capuani Episcopi vidit ab Angelis in cœlum deferri: nec mirum si Godricus similia viderit, a quorum vita ejus conversatio dissimilis non fuit.

34 Loquente cum viro Dei Godrico sanctæ recordationis Abbate Ethelredo, quidam Frater Dunelmensis cœnobii, qui cum eodem Abbate venerat, loca sancta circumivit; et facta circuitione tandem super tumulum, quem sibi vir sanctus de petra exciderat, resedit. Quod ille intuens, dixit ad Abbatem: Merito frater ille tumulo appropriat, quia ejus in proximo dies depositionis instat. Rediens itaque Dunelmum, subito febre correptus, infra quindecim dies (juxta sermonem quem locutus est Sanctus) ad extrema deductus est.

35 GERM. Sic cum adhuc junior eremita solitudinem suam excoleret, non hypocrisie captus elatione se sibi regendum tradidit, sed venerabilis Rogeri Dunelmensis cœnobii Prioris magisterio animi famulatum subiecit: a quo et regularis vite institutionem, et spiritualis militæ formam accepit: erat enim præclaræ religionis et continentiæ monachus, et viro Dei specialis amicitie gratia constructus. Hunc igitur, cum quadam die ad eum ex consuetudine venisset, et completo sacræ admonitionis obsequio ad monasterium redisset, stratu quiescentem antiquus hostis reperit, et cum magno vocis et animi rancore convitiis lacessivit. Quare inquit ad illum delirum hodie venisti, et mens ei insidias detexisti? in vanum laboras in rustico illo: et hac vice id tui laboris præmium habes. Et hoc dicto intolerabilis factoris de posterioribus cum strepitu funum eiecit, quem idem Prior cum ingenti cordis et spiritus angustia sustinens, signo vitæ sensibus impresso, vix evasit. Idem igitur Pater cum præsentis vite cursum compasset, in senectute bona de mundo sublatus est: cujus depositio pluribus exitiit moderati doloris occasio: non solum enim pauperum pius acceptor, sed et divitum extitit unicuique consolator, unde neminem illi consimilem in Prioratu surrecturum universitas conjiciebat populorum. Aliquis itaque dolentum ad B. Godrici præparavit asylum, et quam flebile religionis propositum Fratribus Dunelmensibus accidisset, aperuit. Cui sanctus: Horam resolutionis ejus ante quantum ferme diem evidentem intellexi, et spiritum ejusdem ad paradisi (beatitudinem) perductum veraciter agnovi. Eo igitur mortuo vir Domini Godricus Priores Dunelmenses sibi præpositos elegit, et sub eorum regimine quoad vivebat militabat.

36 RGO. Primo quocunque conversationis suæ tempore, uno tantum contentus puerulo, solitarius habitabat: cujus custodiæ vaccam unam, quam ad vitæ sustentationem

cum anima
Edithæ eadem
hora mortuus:

c

E

prædicit mortem
monachi.

Rogeri Prioris
magistri sui

F

salutem alteram
nam aliis
indicat.

A sustentationem habebat, commendaverat. Quod ille, vel quia tenerrius erat, aut matutino sopore detineri solebat, crebrius officium negligendo prateriterat. Quod sanctus Pater intelligens, accessit, et cinctorium suum collo bruti animalis circumponens, audiente puero ait: Veni et sequere me, et mecum ad pascua procede; et ortoque sole de cetero sine ductore sola progredere, et meridie vel vespere cum tempus opportunitum adveniret ad me mulgenda revertere. Fecit prout iusserat, tamquam id non bestia sed homini imperasset: et si forte in ecclesia fuisset, illa ad ostium stetit, et unguitum quasi eum advocans edidit; egressoque ubera mulgenda praeboit, et deinde quo volebat abiit. Et qui vidit hanc sua relatione testimonium perhibuit, qui tum maturus moribus et aetate gravis extitit.

imperat vaccae
egressum ad
pascuum et
regressum:

providet
mortem et
beatitudinem
multorum.

37 Quidam Dunelmensis incolae conquestus est viro sancto, quod a suo diutius ieiunasset alloquio. Cui ille, Sicut nunc primo, sic me vides ultimo. Dicta fides continuo sequitur: quia homo ille subita valetudine corripitur, et mittens sanctum consuloit si ab illa aegritudine convalescere posset. Et respondit. Dispone domui tuae, ut quae facultates pauperibus erogare festina, quia morieris tu et non vives. B Quo audito fecit sicut in mandatis accepit, et illico humanis rebus excessit. Multorum siquidem exitum vir sanctus praevidit et praedixit, multorum spiritus ad gaudia ferri conspexit, multorum animas orationibus suis et lacrymis mercatus a tormentis eripuit.

ANNOTATA.

a Ecgraphum Solamentis afficere, quod sensum non faciebat.

b S. Robertus Novum monasterium in Northumbria Ordinis Cisterciensis construxit anno 1137, et mortuus est anno 1159 die 7 Junii, quo inscriptus est Martyrologio Romano: in cuius Vita eodem latius explicatur. Congruat autem littera Dominicalis anni istius, quae fuit D, atque adeo dies Sabbathi mortis diem immediate praecessit.

c Eodem de Editha leguntur in dicta S. Roberti Vita.

CAPUT V.

Sanitas agris collata. Spiritu prophetiae futura praedicta, procul absentia cognita. Tentationes superatae.

C Reg. Sed neque ei gratia curationum defuit. Quidam enim Clericus, postea Dunelmensis Archidiaconus, vi febrium laborabat: desperato demum languentis gravius urgebatur metu. Reperto igitur salubri consilio, iussit se ad Eremitam, qui in proximo habitabat, equo deferri. Postpositae Patris benedictione, et imperante illo de fructibus hortuli et pane percipiens, mox se sanatum intellexit; et rediens nullo sustentamine suorum indiguit, quorum sublevamine portatus advenit. Abbas quidam a Beato viro recessurus, aliquod sibi minusculum dari petiit, cui ille panem de sportula productum porrexit: de quo, sicut idem Abbas referre consuevit, quinquiescenti aegroti qui variis confecti laboribus defecerant sumperunt, et pristinae sanitati sive mora restituti sunt. Quidam de vicino pariter et amico moriente miserandis patri querelas detulit, cuius ille dolori compatiens, panem signo vitae consignavit: qui de meritis viri venerabilis nihil hæsitant, panem praelibare tentavit, et confestim suae fidei merito convaluit.

Plures pane
benedicto
sanati.

morbundum.

Ulcera sua
stramine
perfricat,

39 Totum post hae militem Christi impetigo ulcerosa vestierat, adeo quod ex se virosam indesinenter evomeret putredinem: at ille dira solatia

diris hiatiibus applicabat, quos immisso sale stramineis tortis ad sanguinis effusionem pertricebat, dicens: Si Deus punit in me quod deliqui, paniam et ego ut evadam quod merui. Cumque magis aecidia laboris quam angustia doloris lassaretur, eidem ministrum operi crudeliter adhibuit: quo fatigato, ad sua tormenta tortore suo ipse gravius rediit, manum pro niedico et ungues pro unguentis habens. Nec ab hac consuetudine destitit, donec omnis penitus infirmitas evanesceret, et succrescentis citis novitas infantilem aequalitatem indueret. Alteroq. igitur Job Godricum dixerim, ille namque testa sanieum rasis, iste contorto stramine detersit.

D
A G. LEP.
CORVO EX MS.

40 Inter cetera dona divinae potentiae donum quoque acceperat prophetiae. Orta est enim in orientalibus Angliae partibus, inter ministros Regis et Episcopi Dunelmensis, super hostiis regis violenter occupatis altercatio: iam jamque eductis gladiis ad vulnera et verbera contumeliosa pervenerant verba. Quod Godricus, in nostris Occidentis angulo latens, spiritu comperto, mittens monachos Dunelmenses suadebat, ut pro suo incessanter orarent Episcopo, ne forte in eum Regis exarsent indignatio. Redeunte autem Episcopo ita notum est contigisse, sicut olim innouit beati viri praemonitione.

novae altercationes praedictae exortas:

E

41 Sciscitante quodam amico suo, in Londoniae partibus aegrotante, si moreretur, sanitatem pollicens, peregrinationem futuram ad S. Jacobum praekonabatur. Ad quem cum ipso puerum postea dirigeret, excusantem, quod nec hominem nec ejus domum aliquando vidisset; villam in qua manebat et situm domus, quam nec ipse viderat, ita descripsit, quod illuc sine dace veniret, et sine indice utrumque plene probaret.

sanitatem
aegrotantis:

42 Venientem ad se Priorem Dunelmensis [canonici] corripuit, quia curam loci illius sibi delegatam negligeret, dum fruges egentibus destinatas a non egentibus consumi permitteret. Cumque haereret, et praestupore sileret; et tres illum viros in silva obvios habuisse dixit, et equitatarum et equorum species, et eorum salutationes, et illius silentium patenter edocuit. Tales, inquam, sunt qui hominibus consumunt. Cuidam Fratri de ministro suo quermanionem fecit, quod sacculum plenum frumento tulisset, et uxori suae secreto transmississet: signumque delicti quod priusquam extremae memoriae occupasset, quemdam equum rufum et sedentem in eo hominem calvum, qui sacculum ferebat, obvium habuisset, Eoque asserente sic esse, minister qui propius astabat confusus expavit, et de praesumptione temeraria penitentiam egit.

inducit qualem in via occurrerint!

43 Alius Dunelmum eodem die ex praeepto Patris reversurus adit, et a quodam Dunelmensi caseum Patri deferendum accepit quem vespere domum divertens uxori ostendit. Cujus illa protinus edulii desiderio exarsit, et per gula concupiscentiam novam exhibebat Evam. Mune facto venientem Pater de mora reprehendit, et aperiens (mirante illo et tremore confecto) quid in via egisset, caseum mulieri deferri jubet. Melius est, ait, ut esurierent et contristatam inde reficiat animam, quam copis nostris superfluum praebemus annonam. Quare alterum representabat Helisaeum operis similitudine, qui longe positus agnovit quid Giezi deliquisset in itinere. Factumque est ut singuli praesumere mœtuerent, dum eum nihil latere intellexerunt.

et quid accidit:

44 Venerunt ad eum duo fratres gemini, cum duobus Conversis, quorum ille faciem diligenter contemplantis, cepit cum lacrymis inimiciscere, et ventura religionis discrimina praedicare. O quanta, ait, aliquibus nostrum imminet ruina! Vigilate igitur, et orate, ne in tentationem intretis, sed faciem

2 monachos
ruinam praedictam

Domini

A Domini in confessione præoccupetis. At illi dira notabant vaticinia, sed negligentius quam oportebat declinare satagebant: non enim illius anni medietate tractata minus Conversorum ad seculum rediit, et alter in adulterio deprehensus genitalium mutilationem accepit.

45 Duo fratres carnales in Norwegiam secesserant, quorum senioreni mater dellebat mortuam. Adit autem patrem cum lacrymis, solatium quaestura doloris, ad quam ille: Consolare, et ne turberis, filia, quia vivit filius tuus: nunc etenim in Norwegia fui, et utrumque bene valere perspexi. Evolutus vero aliquot diebus de Norwegia quidam affuit, et sicut vir Dei dixerat ita fuisse mulier letabunda cognovit.

46 Venit quoque illic quidam Miles de Anglia Nobilibus, ad Curiam Regis profecturus. Cumque de Rege et statu regni sermo fieret, Godricus puerum in Anglia prædixit regnatum. Et tunc qui aderant, de quo diceret, hæsitabant: sed coronato in proximo Henrici secundi filio iuniori a Henrico, vera ejus fuisse vaticinia prædicabant. Mirabilis igitur est in spiritu prophetie gratia, quia et futura

47 Frater quidam post discarterie iactorum in histeria incidit incommodem. Cui vir Domini zonam suam transmittens, dixit: Zona ista præcingere et sanabitis: receptaque salute ad me memento festinare. Mirabatur ille, et confidens in Domino artus debiles en præcinxit, et de confinio mortis evasit, ascenditque naviculam: erat enim Lindisfarne Præpositus: et territorio Guirvensis ecclesie applicuit: et zonam requirens non invenit; et quo devenerat diu secum pertractans, divinitus sublatam agnovit: si enim, juxta exemplum reverendissimi Patris Cuthberti, quilibet ad eam invalidi currerent, et optatam salutem minime reportarent, impotentie viri I ei derogarent.

48 Mulier quædam gravis infortunio vitio se prædeditum dellebat, quia pariens tres filios abortivos ediderat. Cui vir sanctus condolens, zona sua se præcingens, dedit illam viro suo; præcipiens ut hora pariendi uxor sua se accingeret, et solito in perpetuum sui partus dispendio caretet. Alia quoque simili fatigabatur accidentia, et zona illa præcincta ejusdem virtutis in se miraculo est experta.

49 Matronam nobilem post partum agritudine gravi depressam, panno a se transmissio salutis restitit. Aliam quoque, corrigia qua lumbos suos cinxerat præcinctam, a constipatione lateris sanavit. Cuiusdam etiam amico, petenti aliquid sibi munusculum pro benedictione dari, partiunculam zonæ, quæ de veterum pannaorum fissuris consuebatur, tradidit; admonens ut illud sibi, licet ignobile donum reseraret, quia quibusdam infirmitatibus acceptabile foret. Erat autem Clericus, cui tam indesinas sanguinis flexus et narius profluxerat, quod non tam sibi quam suis desperatus jaceret. Zona vero capite præcincto, protinus sanguis restitit, et ab omni languore convalescit. Exinde nulli prægnantium est circumposita, quæ non ad ejus complexum et periculo partus fuerit liberata.

50 GERM. Venerunt de longinquo Miles quidam et uxor ejus: et cum gemitibus et lacrymis ad sancti vestigia provoluti, quia essent dolorum remedia supplicabant. Illo autem tam longi itineris et tantæ amaritudinis causam inquirente, respondit Miles, plures s de conjugis filios sustulisse, nullumque, qui eorum senectutem consolaretur amosani, et oculus clauderet, et in hereditatem succederet, vivendi gratiam accepisse: cum enim vix ipsa lucis primordia libassent, infausta clade præcepti singuli

nobis singulas amaritudines intulerunt. Quorum Christi famulus compatiens doloribus, sustinere jubet, quatenus si quid consolationis divinitus innotesceret, de oratione rediens indicaret. Reversusque continuo ait viro: Vade, et in loco tue mansionis domunculam novam præpara; in qua conjux tua maneat partura: præcepitque ministro zonam afferre. Cumque una de alba lana allata fuisset: Profer, inquit, jocos, alteram: decet enim mulierem nobilem, zonam habere nobiliorem. Daasque eam mulieri, hortabatur illa corpusculum præcingere, cum assuetos pariendi metus præsentiret imminere. Accepta igitur cum gratiarum actione venerandi Patris benedictione, ad sua sunt reversi, verborum ejus dulcedine et salutari eruditione et munere recreati. Concepit itaque mulier et peperit filium et multum postea de viro suo sobolem sustulit, nec aliqua partum antiquæ præsumptioris molestia secuta fuit. Defuncto autem viro Dei, putabat antiquus hostis (sicut ex eo quod refero opere liquet) quod virtus ejus cum vita defecisset. Cum enim ad octavum partum pervenisset, et filium qui adhuc superest edidisset, astitit ei de nocte jacenti puerperæ quidam rufus, horridi vultus et terribilis aspectus: et eam manibus corripens, et supra mulieres, quas longiores tunc excubia in soporem coegerant, in sublimem ducens, in atrium projecit. At illæ sonitu quem ex casu fecerat experfactæ, ceperunt subito stupore femineo contremiscere, et cognito quid Domina factum fuerat, vehementer expavescere. Jamque idem inimicus ad ostium processerat, et fimbrias zonæ quam in levando ruperat, in manibus teatens, et foras ferre non prævalens, ibi cum indignatione reliquit; et terribiles in eam obtutus retorquens, abcessit; manifeste docens, quia de victoria mulieris et sua confusione doleat, et nullas deinceps in eam savendi vires meritis sui protectoris haberet. Eadem adhuc zona, apud posteros digna veneratione custodita, loco Reliquiarum perseverat; et si aliquando inter colloquia de operibus viri Dei agitur, hanc quoque virtutem nosse cupientibus, quasi testis in medium profertur; sed et fimbriæ, quæ ei assutæ sunt, evidentiorum veritati fidem attri-

buunt.

51 Servierat aliquot annis quidam adolescens beato seni, qui animo statuit et voto confirmavit Hierosolymam proficisci. Cujus cum idem Pater desiderium agnovisset, ad peregrinationem hortabatur: nihil asserens in hac vita beatius, quam auctorem vite illic querere, ubi pro vite hominum vitam suam dignatus est pretium exhibere. Monebat autem Sacerdotem quemlibet consilare, et in lavare Confessionis conscientiam ab operibus mortuis abluere. Labor, inquit, ingenuus, sine fructu est, pedibus velle proficere, et pressu cordis claudicare. Fecit itaque servus prout jubebat Dominus, reversusque ad Patrem licentiam cum benedictione postulabat. Cui Godricus: Quare aon fecisti sicut imperavi? At ille: Vere feci: totam cordis mei domum everri diligenter, et omnia delicta juvenitulis et ignorantias, quas accensa memoriæ lucerna scrutari poteram, per Confessionis ostium eieci. Ad hæc Sanctus: Non fecisti: adhuc testat unum: Cum enim in multitudine gravi Rex Scatarum hostibus suis occurreret, tu iuque complices fruges ejusdam pauperis eremite violenter diripuisti, et coævis vestris, quibus media deferreant, pabulum præstistis. Cumque ille super his coram Rege querelam deposuisset, turbatus Rex jussit eos per ministros inquiri, et comprehensos suos præsentiae exhiberi. Vobis ergo duce eremita et indice repertis, et ante Regem constitutis, unum et duobus proposuit eligendum, aut impositam infamiam notam juramento purgare, aut abscissis dextris pœ-

nam

quod etiam factum post illius obitum

E

rigente dæmone:

prægrinatio præscribit Confessionem, E

et postea inducit omnia peccata.

A nam tante iniquitatis excipere. Vos autem elegistis potius perjurio Creatorem vestrum offendere, quam in opprobrium sempiternum mutilationem membrorum sustinere: et in hoc duo mala commisistis, quia peccato latrocinii peccatum sociastis perjurii: hoc est illud unum quod necdum cordis excitavit contritio, nec oris eduxit confessio. Quibus auditis adolescens vehementer obstupuit, et ad pedes Patris procidens, ita accidisse cum lacrymis asseruit: In duratum, ait, erat cor meum, nec poterat horum memoria aperire cordis obtutum. Cum ergo scriptum sit: Homo videt in facie, Deus autem in corde, querendum est qualiter in corde alterius quod latebat videre potuit, quod ipsum latebat in quo lateat. Sed si sancti Spiritus virtutem intuemur, questionis obscuritas submovetur: quia pectoris oculum quem repleverit in alterius cordis dirigere potuit arcuam, cui cor omne patet, et (sacro testante eloquio) nulum latet secretum.

1. Reg. 16, 7

in Mss. de
spir. S.Ignem precibus
extinguit:

11

occuli cu-
jusdam pec-
cata redar-
guit, bet peniten-
ti perseve-
rantiam
promittit:

Ps. 117, 13

C

exponit Ab-
bati appa-
rentem dæ-
monis sub
specie mu-
lieris:

gro lineamine circa collum involuto: oculo simplici et passu humili speciem pietatis prætulit: flexit siquidem genua, deo-culabatur terram, tundeat pectus, et verum in omnibus presentabat corpus. Fatigabar admodum ex ejus visione, et surgens volebam ejicere: Vade, iniebam, furas, discede a me, discede pabulum mortis, et fomes peccati, et totius caput iniquitatis. Sed quanto anxius insistebam, tanto audacius se ingerebat. Cui ergo sermo non proficeret, addidi ut in nomine Trinitatis sanctæ abiret. Quo dicto mox evanuit. Antequam intrasset bene mecum erat, nulla in cogitatione commotio, nulla a carne pulsabat inquietudo: quamvis vero mecum erat, fiebam ad orandum et meditando negligentior, et quodam animi tædio affectus ipse mihi gravior: ea autem recedente ad me rediit et redditus sum ipse mihi. Vobis igitur, quibus ex cura Pastoralis incumbit simplicitatem nostram Sanctorum Patrum exemplis fovere, et auctoritatibus instruere, dicere convenit, quid nostra fragilitas agere debeat si qua hujus consilii tentationis novitas emergat. Dixitque Abbas: Quæ videbatur mulier, non erat; malignus enim spiritus idcirco in forma mulieris apparuit, quatenus ex ejus contemplatione carnis scintillam succenderet, et per fervorem carnis fervorem extingueret tuæ devotionis. Adventum etiam nostrum presentationem, molebatur aliquid, quo spirituales ædificationem impediret, vel aliquid aliud quod vestræ salutis minime conveniret. Adhuc Godricus: Vere, Pater, ita est. Audientes hæc Fratres mirabantur, dicentes: Vere servus Dei est iste.

D

A. GALEN.
COEVO 1588
EX MS.

1513 1514

15

55 Reg. Venientes ad cellam Godrici rusticus quidam et uxor ejus, filiam suam extinctam secum deferebant: tamen sacculo quidem, at egredientem ea calliditate præveniant, involverant; stabantque præ foribus prestolantes cum silentio. Eo tandem egresso cum lacrymis occurrerunt, et saccum cum corpusculo ante pedes ejus proiecerunt, supplicantes quatenus pietati condescenderet, dum filiam eorum resuscitaret. Substitit ad hæc Pater, et abhorrens vehementer expavit: tanteque virtutis gratiam suis meritis imparem dicens, lacrymas eorum et preces repulit et recedere jussit. Illi vero corpus in ecclesiam intulerunt, et juxta altare relinquentes, protestati sunt, quod eam eis vel divinitus redderet vivam, vel humanitus sepeliret defunctam. Vespere igitur facto vir sanctus de labore reliit, et corpore reperto fuis ad Dominum precibus orabat, ne peccata sua aspiceret, sed fidem hominum illorum dono suæ virtutis approbare. Illucescente itaque tertius diei diluculo, ab oratione Sanctus consurgens, quemdam propius sonitum advertit: et respiciens ad altare, vidit puellam de sacco egressam per parietem deambulare; vocatque secreto parentibus filiam suam eis viventem restituit; et hujus miraculi perpetuum quoad viveret indixit silentium. Hoc cum Fratri Reginaldo sapius referret, testatus est, numquam in tanta corporis et cordis contritione extitisse.

Puellam re-
suscitat,

F

dæmonem in
forma mu-
lieris appa-
rentem fa-
git:

56 Antiquus hostis formosæ mulieris decorem induit, et sedenti viro religioso collaterans, in faciem ejus procciter intendens, prorupit demum in ampullas: O Godric, quem te ipsum facis, nomen solitari indigniter usurpans et simplicium corda seducens? Cui ille: Meritis meis nulla debeatur præconia, quia homo peccator sum. At illa: Mulierum contubernia cur ita declinas, qui in earum conceptus es spurcitis, et propriis sordibus factus es detestabilis? Et respondit: Ancillas Christi omni honore prosequor, incestus autem quasi filias perditionis abhorreo et abominor, et si aliud es quam te esse simulas, in nomine Domini nostri Jesu Chri-

11

sti

A sti tibi fugam indico. Statingue non comparuit, et se vere speciem fuisse diabolicam recessus celeritate prodidit.

A. GALFR
LXXXV
EX MS.

vincit spiri-
tū avari-
tiae,

37 Dormivit aliquando Godricus, et astutit ei quidam dicens: Surge et fode, et quem reperies in illo loco thesaurum tolle, tibi namque servavimus illum. Volvebat secum evigilans quid ageret: novit quidem bonum esse de monumina iniquitatis amicos facere. Pia demum urgebat ambitio: surrexit et fodit, et secreta terræ altius penetravit. Et ecce nigri pueruli de effossis cespitibus proruperunt, et in eum cachinnantes pilulas fumigantes jaciebant. Quos ille non infantes esse, sed daemones advertens, Recedite, ait, recedite: quod vestrum est percipite et possidite: pecunia thesauri vestri vobiscum sit in perditione. Adeoque post hæc in se ambitum domuit, quod nihil unquam auri vel argenti sibi reponere nec contingere voluit, siquæ avaritiæ spiritus qui ei semel illudere conatus est, proprio semper conamine devictus est.

ab eodem
rapatus pro
caritate ali-
quid,

38 Autumnali tempore eo in pomerio suo deambulante, et poma quæ ægenis qui convenerant largiter colligente, affuit inter eos et sathan, spesque circueiens et locum inspectionis diligenter explorans
E clamabat: O eremita, o eremita, de pomis tuis nobis da. Cujus cum ille vocem audiret, et non precem esse pauperis, sed illusionem proditoris intellexeret, respondit: Frustra petis nisi pro caritate rogareris. At ille: Pro caritate postulo, pro caritate postulo: neque caritatem, sed Carai infrangens potius quam eloquens eulit; quia caritatem dicere non potuit, cujus virtutem habere non novit. Hæsit in hoc sanctus, et ponderabat apud se quid ageret: dare me tui et negare non potuit: si enim daret, tentatoris imperio quodammodo parere; si vero negaret, in caritatem quam obtinebat videretur offendere. Scriptum tamen sciebat, Quam petenti te da: unde noli negandum esse caritatem concebat, nec etiam ipsi inimico, licet in caesa caritatis dolos exquireret. Tria ergo poma ei porrexit sub nomine sanctæ Trinitatis, dicens: Accipe, et comede, et Deo gratias age. Quibus acceptis terribilibus in eum oculis tentator respexit, et cum cachinno intulit: Tunc es Dominus hujus fundi? At ille: non ego sed Christus. Rursus tentator: Tu es sanctus Eremita? At ille: Non sum sanctus, sed servus inutilis et indignus; qui ut peccata mea deficiam, hanc vastam incolo solitudinem. Ad hæc humilitatis responsa hostis devotus abscessit, et omnem locum illum ingenti fetore replevit, tantamque post se verendorum proceritatem exhibuit, quod vir sanctus dom hæc videret immensas ex horroris magnitudine molestias introrsus exciperet.

ut humilitate
superet:

39 Quia innumeros de hoste triumphos tulerat, innumerus ei nocendi machinas intendebat. Adfuit ergo in ea quæ solebat corporis magnitudine, et pendebant ei multæ ante et retro quasi connexæ funiculis ampullæ. Ingressusque cellam, nunc unam nunc alteram protulit, et viro sancto gustandum obtulit. Cujus ille molimina præsentibus, viriliter respuit, et astanti puero ait: Vade, et aqua benedicta istum perfunde, et cum de ecclesia exire conspexeris, cave ne eum extra limina prosequaris. Fecit ut jussisset, hostem aspersit; et imperi Patris inmemor, post illum foris cucurrit: quem ille cum indignatione respiciens, ori ejus unius ampullæ guttam infudit, et cum cachinno insultans exivit. Cœpitque collum cum gutture ærius intumescere, et os cum lingua et faucibus, quasi sumpto veneno, triduo velat in mortem anarescere. Ad Patrem igitur accessit, et de inobedientia penitentiam agens, et percepta benedictione protinus de peccato liber, langore quoque convalescit.

utias eum
per puerum
aquam bene-
dictam fugal,

60 Solebat etiam tanta cellam ejus ingredi turba daemonum, quod præ multitudine excederent numerum. Nullæ enim formæ extiterant: humanam naturam et bestialem varia dissimilitudine juxta poetica figmenta confundeant: et aliquando neque sicut homines, neque bestias, sed sicut sacci aliqua congerie pleni precipitantes et saltando se ferebant, et verba blasphemiam jaculabantur. Erat autem ei moris quoties adessent suspirando fremere, et quo divertebat aciem dirigendo edocere. Adolescens quoque predictus similiter eos quandoque vidit, et quam variis formis Domino suo illuderent comperto, vexillo Crucis se munivit: et credens se posse in illos arrepta securi ruere, mirantibus qui aderant ejus constantiam Fratribus et nihil videntibus, ferrum fortiter fixit in pariete. Idem quoque puer egrotanti Patris assedit, et grossioris fahe epulum porrexit. Irruens autem spiritus nequam, discum de manu tenentis evertit: et illo in pallorem et tremorem converso, cum strepitu maximo in tenues auras resolutus est. Astutit etiam ei aliquando spiritus terribilis et ait: Quia, Godrice, mihi potestas in te grassandi non conceditur, de populis hujus regionis per pestilentiam et famem triumphare permittitur: omnia quippe et terra nascentia contemam et disperdam. Exivique continuo, et ex ore nigras densasque nebulas evomit, tantaque imbrim secuta est inundatio, quod absorptis tamen frugibus assueta fertilitas deperiret; et Northanbybrorum populus, quia Dei beneficiis ingrati peccando extiterant, fame valida contabescerent. Quendam ei post hæc ineffabilis formæ mulier apparuit, et ad turpes visus provocavit: sed orante eo species diabolica in se confusa recessit. Dicebat enim se sæpius in oratione, Angelica fuisse roboratum visione, cellamque suam cœlesti lumine nonnumquam splenduisse: et hoc ei signum adeo fuisse adnotatum, quoties divinæ lucis meruisset adventum. Interrogatus autem quandoque quare spiritus nequam ecclesiæ limites posset ingredi, assererebat se vidisse daemones super sanctum altare consendere, frequenter de sacratio prorumpere, et se ad latera altaris intra sacra Missarum solennia impudenter congerere. Aquam quoque benedictam eos aliquoties non effugere, sed ejus aspersionem et contactum patienter excipere. Magna igitur ei in effugandis spiritibus immundis a Domino virtus collata est, totasque vitæ ejus excursus cum eis et eorum principe fuerat conflictus.

D
varias a
tentatore
molestias
sustinet;

E

roboratur
visione An-
gelorum,

61 Inter sacra-sancta Missæ solennia vidit in spirita arborem palmæ de supernis secus cornua altaris descendere, in cujus cæcimine ales incomparandi decoris residebat, et applaudens cœlestibus Mysteriorum studiosius intendebat: peracta vero Missa ales cum arbore pariter in altum conscendens, se sancti viri obtutibus subtrahebat. Nec mireris si hanc visionem contemplari meruit, quia sæpius inter secreta Missarum Dominum Jesum carne indutum in altari conspexit [descendentem] ad se, et inde ad celos ascendentem ad dextram Patris considerare. Sic etiam aliquando de forma d sui mirabiliter egressum, conspersum sanguine totum est contortis, quemadmodum pro nobis factus hostia in patibulo crucis fuerat affixus.

F
Spiritus S
et Christi
sub Missa:

d

62 Pauper, frigore compulsus, relicto opere de silvis rediit, et obmurmurantis uxoris caput baculo vulneravit. Quem mane ad se venientem beatus vir corripuit, et quam violenter in conjugem exarsit penitus edocuit. Stupebat ille non mediocriter, admirans qualiter hæc viro absenti innotuerat; fuique reatus veniunt sub hac conditione impetravit, ne de cetero in thori comitem quippiam tale præsumeret.

novit uxorem a marito lesam

ANNOTATA.

a Henricus filius in regni societatem a patre adscitus et a Rogerio Archiepiscopo Eboracensi est coronatus 23 Junii 1170, ergo 35 diebus post obitum S. Godrici.

b *Expunxi, quia sensum non habebunt hæc verba* : Orationem siquidem ejus Deo commendaverat.

c Fornessia seu de Furneis, primum Ordinis Cisterciensis monasterium in Anglia, fundatum anno 1126, aliis sequenti 1127 a Stephano Bononiæ Comite dein Rege Angliæ, situm in diocesi Eboracensi.

d Forma, videtur hic accipi pro Eucharistica pane in orbem figurato et figura Crucis aut alia eodem spectante signato : quod ad alias hujus vocis significationes, in Cangiano Glossario fusc deductas, addi poterit.

CAPUT VI.

Varia S. Thomæ Ep. Cantuariensi prædicta. Visitationes cælestes. Morbus, Obitus, Sepultura.

REL. Venit ad famulum Domini Godricum monachus quidam de cenobio Westmonasterii, et plusquam plures earum rerum quæ animam movent inquisitiones adiecit inquirere ; quis ministro suo duellum commisso proveniret eventus, et si conjunctus patibuli suspensio finem foret accepturus. Cui vir Domini : Non, ait, membra sicut tu putas aut hereditatem amittet, sed pace citius cum adversariis reformatâ, omnis ille tumultus belli conquiescet. Cœpitque ab eo, ad hæc hilari jam affecto, percontari, si notus esset illi qui nuper fuerat ordinatus, Thomæ scilicet Cantuariorum Pontifici. At ille, quia de viro sibi penitus incognito perquirebat mirabatur, et illum se cognoscere, et ab illo cognosci fatebatur ; dixitque, Pater scisne et tu eum ? Cui vir Domini : Ego quidem oculis corporeis hominem non vidi, sed oculo cordis frequenter conplexi ; et si faciem ejus intuitus fuisset, nullo indice inter multos etiam positum agnoscerem. Obstupuit ille, et agente metu quæstionem super his non audebat apponere. At denuum vir Sanctus intulit : Habeo quædam revelare Archiepiscopo illi, quorum tuæ fidei secretum tu ei annunties committere decrevi. Quo libenter annuente, siquidem bonum esset et utile, subridens senior ait : Ego omnia bona ei semper opto, veritatem vice mea cum salutare mentis, et instantè suggerere, ne quod animo agendum instituit omittat ; quia gratum Deo et acceptum fore perpendat, multaque dura et aspera patietur. Quia de Ecclesia sua expulsus in exteris regionibus diutius exulabit, et peracto penitentia sue tempore, cum ampliori honore quam egressus est ad Sedem suam remeabit. Hæc omnia Frater ille Archiepiscopo referebat : Qui mandata viri venerabilis devote suscipiens, ei Epistolam, multæ dilectionis dulcedine perfusam, cum absolutione peccatorum suorum, quam sibi per memoratum Fratrem acquiri postulaverat, direxit, et se fraternitati suæ et orationibus sedulo commendavit. Infra igitur sex menses sequentes, orta inter Regem et Archiepiscopum super libertatibus Ecclesiæ contentione, Archiepiscopus cum suis in exilium a condemnatus est, et vera esse viri Dei vaticinia multis miseris expertus est. Illoque per b aliquot annos exulante, Frater memoratus ad partes Occidentales directus, memorandi Patris colloquium aspiravit ; et quando Archiepiscopus exilii fastidia protraheret, cum quotidie majorum malorum suæ vitæ crescentibus augmentis nulla suis reconciliationis aut reversionis spes esset, sciscitavit. Ad hæc sanctus : Longum semper quis-

que deputat, qui sub adversitatis jugo laborans quietis beneficium expectat : prius tamen penitentia suæ tempus explebit, et sic Regi confederatus ad sua redibit. Prædie igitur aut glorioſi Pontificis passionem Frater ille Cantuarii venit, et a Domino Archiepiscopo perquiſivit si quid eorum quæ ei prius Eremita Godricus ipso mediante mandaverat, meminisset. Cui Dominus Archiepiscopus : Optime, sed ille jam de mundo migravit ad Dominum, et nos exequiarum solennia persolvimus, licet bonorum nostrorum non egeat, quia cum Christo feliciter in cælestibus regnat, et singula mihi sicut prædixit evenerunt : quia ego Archiepiscopus tantum Cantuariorum exilium subii, sed nunc totius Angliæ Legatus in Angliam rediit.

¶ Dominus Cantuariensis, diutina exilii fatigatione devotus, cum adhuc pendulus in Galliis moras protraheret, ad venerabilem Eremitam secreto nuntio direxit ; ut quia eum spiritu prophetiæ pollere didicerat, apud ipsum exquireret, quem denique dolorum finem immanitas malorum inveniret. Stetit jam jamque præ foribus [nuntius]. Quo vir Domini per intercessorem accepto, movebatur animo : Quid, inquit, a nobis ille Cantuariensis exigit ? An hic Prophetam aliquem querit ? Miror virum magnum ad tantam animi parvitatem devolutum. Mittit sapientissimus ad fatum, sanctissimus ad peccatorem novissimum, Anglorum Primas ad rusticum. Fatigabatur interea nuntius, quia ad ejus colloquium per octo ferme dies non habuit necesseum, et longiorem expectationem ducebat otium, cum impensi laboris non meruisset effectum. Proruit deinde in contumelias : Talem, ait, senem non vidi, nec in aliquo sene tantam indignationem reperi, Pulso, non aperit ; clamo, et non audit ; mitto, et non admittit. Revertar igitur, sed si vacuus appropere, ingratus. Godricus vero accensam divinæ inspirationis lucernam diutius sub modio silentii includi non sustinens, aperiri ei jubet. Quo ingresso, Revertere, ait, sed cito post mortuam : nec eum ventura tentationis aura perturbet. Lætiam etenim ei et tristitiam aonuntio : lætiam quidem, quia regiam in proximo amicitiam consequetur, et cum honore plurimo Ecclesiæ suæ et suis restituetur, et majora nascentur omnibus Anglis in ejus reditu gaudia, quam olim in exulatu egressu resonabant lacerata. Tristitiam autem, quia ficta serenitas illa, inaudite iniquitatis et crudelitatis repente obducitur nebula : at tunc Godricus non erit in carne victurus. Replica etiam et sæpius repeto, quia infra novem mensium terminum finis cum eo finietur ex omni parte. Quod cum ipse audiret, ejus quoque mysterium intelligit : præcepta benedictione discessit. Factumque est. Duobus fere mensibus transactis vir Domini Godricus ex hac vita migravit, et venerabilis Archiepiscopus in gremio matris Ecclesiæ gladiis iniquorum cæsus, sicut vir Dei prædixerat, gloriosa passione occubuit : et dum solus cecidit, multos ad libertatem erexit.

¶ Eremita quidam memorabilem Patrem adiiit, et de loco, nuper sibi ad incolendum a Dunelmensi Antistite concessio, ejus consilium expetiit : cui ille situm loco ipsius descripsit, et quam amoenus et sancto proposito quam accommodus fore exposuit. Hæc audiens mirabatur, quod omnia, quasi visn corporali complecteretur, dissereret. Subridens ad hæc Pater : Hodie, ait, per locum illum transii, et singula exploranda circuevi. Dicebant enim de eo quod absentia jam longe posita quasi presentia, omniaque que in circuitu erant loca, vel infra fiebant per decem millinria, deſennio ante obitum suum cognoverit : in mare quoque navigantes, et nonnumquam naufragantes, quandoque littori cum salute appulos cœlitus

D
A. GALFR.
CÆVO.
EX MS.

ejusdem jam
crucis nuntio

E

rediturum
affirmat,

sed cito post
mortuam :

F

omnia cir-
cumquaque
sita et facta
in spiri-
tu novet.

Post alia
quorundam

prædict S.
Thomæ Can-
tuariensis
exilium,

C

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z
aa
ab
ac
ad
ae
af
ag
ah
ai
aj
ak
al
am
an
ao
ap
aq
ar
as
at
au
av
aw
ax
ay
az
ba
bb
bc
bd
be
bf
bg
bh
bi
bj
bk
bl
bm
bn
bo
bp
bq
br
bs
bt
bu
bv
bw
bx
by
bz
ca
cb
cc
cd
ce
cf
cg
ch
ci
cj
ck
cl
cm
cn
co
cp
cq
cr
cs
ct
cu
cv
cw
cx
cy
cz
da
db
dc
dd
de
df
dg
dh
di
dj
dk
dl
dm
dn
do
dp
dq
dr
ds
dt
du
dv
dw
dx
dy
dz
ea
eb
ec
ed
ee
ef
eg
eh
ei
ej
ek
el
em
en
eo
ep
eq
er
es
et
eu
ev
ew
ex
ey
ez
fa
fb
fc
fd
fe
ff
fg
fh
fi
fj
fk
fl
fm
fn
fo
fp
fq
fr
fs
ft
fu
fv
fw
fx
fy
fz
ga
gb
gc
gd
ge
gf
gg
gh
gi
gj
gk
gl
gm
gn
go
gp
gq
gr
gs
gt
gu
gv
gw
gx
gy
gz
ha
hb
hc
hd
he
hf
hg
hh
hi
hj
hk
hl
hm
hn
ho
hp
hq
hr
hs
ht
hu
hv
hw
hx
hy
hz
ia
ib
ic
id
ie
if
ig
ih
ii
ij
ik
il
im
in
io
ip
iq
ir
is
it
iu
iv
iw
ix
iy
iz
ja
jb
jc
jd
je
jf
jg
jh
ji
jj
jk
jl
jm
jn
jo
jp
jq
jr
js
jt
ju
jv
jw
jx
jy
jz
ka
kb
kc
kd
ke
kf
kg
kh
ki
kj
kk
kl
km
kn
ko
kp
kq
kr
ks
kt
ku
kv
kw
kx
ky
kz
la
lb
lc
ld
le
lf
lg
lh
li
lj
lk
ll
lm
ln
lo
lp
lq
lr
ls
lt
lu
lv
lw
lx
ly
lz
ma
mb
mc
md
me
mf
mg
mh
mi
mj
mk
ml
mm
mn
mo
mp
mq
mr
ms
mt
mu
mv
mw
mx
my
mz
na
nb
nc
nd
ne
nf
ng
nh
ni
nj
nk
nl
nm
nn
no
np
nq
nr
ns
nt
nu
nv
nw
nx
ny
nz
oa
ob
oc
od
oe
of
og
oh
oi
oj
ok
ol
om
on
oo
op
oq
or
os
ot
ou
ov
ow
ox
oy
oz
pa
pb
pc
pd
pe
pf
pg
ph
pi
pj
pk
pl
pm
pn
po
pp
pq
pr
ps
pt
pu
pv
pw
px
py
pz
qa
qb
qc
qd
qe
qf
qg
qh
qi
qj
qk
ql
qm
qn
qo
qp
qq
qr
qs
qt
qu
qv
qw
qx
qy
qz
ra
rb
rc
rd
re
rf
rg
rh
ri
rj
rk
rl
rm
rn
ro
rp
rq
rr
rs
rt
ru
rv
rw
rx
ry
rz
sa
sb
sc
sd
se
sf
sg
sh
si
sj
sk
sl
sm
sn
so
sp
sq
sr
ss
st
su
sv
sw
sx
sy
sz
ta
tb
tc
td
te
tf
tg
th
ti
tj
tk
tl
tm
tn
to
tp
tq
tr
ts
tt
tu
tv
tw
tx
ty
tz
ua
ub
uc
ud
ue
uf
ug
uh
ui
uj
uk
ul
um
un
uo
up
uq
ur
us
ut
uu
uv
uw
ux
uy
uz
va
vb
vc
vd
ve
vf
vg
vh
vi
vj
vk
vl
vm
vn
vo
vp
vq
vr
vs
vt
vu
vv
vw
vx
vy
vz
wa
wb
wc
wd
we
wf
wg
wh
wi
wj
wk
wl
wm
wn
wo
wp
wq
wr
ws
wt
wu
wv
ww
wx
wy
wz
xa
xb
xc
xd
xe
xf
xg
xh
xi
xj
xk
xl
xm
xn
xo
xp
xq
xr
xs
xt
xu
xv
xw
xx
xy
xz
ya
yb
yc
yd
ye
yf
yg
yh
yi
yj
yk
yl
ym
yn
yo
yp
yq
yr
ys
yt
yu
yv
yw
yx
yy
yz
za
zb
zc
zd
ze
zf
zg
zh
zi
zj
zk
zl
zm
zn
zo
zp
zq
zr
zs
zt
zu
zv
zw
zx
zy
zz

A cœlis contempserit, et astantes pro eis orare aut gratias egere exhortatus sit.

A. GALFR
CORVO EX MS.

Visitatur a
Deipara et
aliis Sanctis :

66 Dicobatur beatam Dei Genitricem Mariam cum Maria Magdalene eum visitasse, et quoties animum aliquod obrepserit triste, canticum quoddam Angelicum ad perpetuam sui consolationem doceoisse, cuius hic textus est :

Sancta Maria, tu miserans succorre Godrico,
Et dignum soli culmine redde toi.

Perebant etiam quod S. Joannes Baptista frequenter eum de cœlestibus instruxerit, et de futuris præmonuerit : quodque multoties in corporali specie Spiritum sanctum viderit, visiones quoque Angelorum sæpe conspexerit, et cum eis frequenter dulces melodiosos sonos commiscuerit. Nonnullorum dicitur detexisse peccata, famis quoque venturæ prænuñtiasse pericula. Multorum valetudines, vel precibus suis vel tactu manuum, vel flatu oris sui, vel pilis barbæ suæ depulit : ignes quoque noxios orationis virtute sæpe repressit. Romana lingua frequenter usus est, et incognita disseruit : in Latino quoque sermone loquentibus Anglico idiomate respondit, et eorum vota detexit. Hæc qui plenius nosse desiderat, Liberum Reginaldi, in quo hæc et alia quam plura continentur, legat, et desiderio suo satisfaciatur : mihi vero de omnibus aliqua teligisse, ad indicium sanctitatis ejus et imitationem pie conversationis, sufficiat : neque enim me vobis diffusum fore promiseram sed succinctum, veracem tamen me modum excesserim. Sicut enim lingua que in fluido est facile labitur, ita animus qui promptus est in superflua facile exaltatur.

miraculis
claret,

B

67 Aegrotavit athleta Domini Godricus et senio confectus lecto decumbebat : viribusque destitutus propriis, manibus regebat alienis. Crescebat in dies corporis imbecillitas, dum se languoribus decrepita sociaret annositas : libenter autem gloriabatur in infirmitatibus suis, quia infirmus carnis robur est perfectionis. Totam extrinsecus tumorem extendat enim, et nervorum ademerat agilitatem : tantoque viscerum torquebatur dolore, quod vermes huc illucque discurrentes interiora faterentur depascere. Aderant ex hoc sæpius Fratres Dunelmensis comobii, Patrem visuri et consulari. Cuidam vero Fratri quid de se diceret percontanti, respondit : Adhuc modicum Godricus vobiscum erit, verumtamen extremitatibus meis debui adhibere custodiam. Duo igitur Fratres a Priore deputati sunt, qui ei sedulo assisterent, et prout ægrotudo poposcit ministrarent. Cumque jaceret, jam jamque ad exitum urgori crederent, repente factus est vultu hilarior, et toto corpore solito vegetior. Illi vero stupebant.

Æger decum-
bens

a 2 monachis
Dunelmensis
juvatur

C

68 Quadam autem die assistentibus ei qui ejus obsequio deputati fuerant Fratribus, ait uni eorum qui a tate provector erat : Tu non vides, quod ego video ? Inimicus in forma speciosa mulieris tibi assistit, quæ se tibi hac nocte in sinu tuo sociare dispo-

et cœlesti
visione
recreatur :

præmonet
cavendum a
tentatione :

suit : cave ne prævaleat, signum in te cordi imprime. D Expavit ille, et a lecto senis non est ausus recedere. Accurrens autem Frater junior eum in oratorio benedictam aspersit, et hostem depulit. Fortassis qualis exterius apparuit in muliere, talis apud Fratrem in ipsis versabatur corda. Quo conperto Sanctum predicando repressit incendium, quod noverat si non præcavisset futurum : verum etiamsi prænosset et tacuisset, ei quoque ex silentio tentator illusisset.

novit mulie-
res ingressas
piscinam :

69 Cum igitur et senectute depressus jaceret, et infirmitate, aperto per spiritum oculo dicit circumsedentibus : Quare piscinam meam mulieres ingressæ sunt ? nulla hæcenus illic mulier apparuit : certe si solitas vigor corporis vires admitteret, surgerem et eas inde expellerem. Quidam autem Frater Dunelmensis, scire cupiens si vera esset quæ dicebat, nuntium illo direxit : et sicut prædixerat, mulieres juvenas effugavit : et rediens retulit quæ gesta sunt Fratri, et mirati sunt universi.

70 Inter corporalis per octo annos ægrotudinis angustias, concertatorum eum suorum impugnare non desit inmanitas. Clamabat sapiens, ecce leones rugientes accurrunt, et lupi rapaces in me dentes suos exacuunt : ecce hericæ me spoliis suis transigunt, ecce lanceæ et telis igitur ut me confodiant appetunt, et faces ardentes in me jaciunt. Stabant autem duo zabuli, portantes lectulum, quasi pueri vagientis consubulum, dixeruntque : Ecce venimus, ut nobiscum ad inferos te deferamus, quia senex delirus es, et de viro sapiente puer insipiens effectus es. At ille signum Crucis opposuit, et ad orationis confugit remedium. Cujus virtutem illi non ferentes, statim præceptis facti, in barathrum unde venerant sunt dilapsi.

apparitioni-
bus diaboli-
bus tentatur :

71 Alio quoque tempore, ea in oratorio suo decumbente, caput totius iniquitatis diabolus de angulo parietis prorupit, et frameam igneam in cervicem ejus vibrare visus est, et ore terribili quasillum absorptoris irriguit. Exibat de ore ejus fumus teterimus, quasi de camino ardenti : oculique pergrandes patebant, ad duorum cubitorum mensuram distenti et ait, Ecce Godrice, ego princeps demonum venio ut te secum medium, et spiritum tuum ad tartara traham mecum Mira res, et nulli antea Patri præostensa ! Ad exemplum enim, Sampsonis fortissimum irruit in eum spiritus Domini, resumptaque virtute de grabato prosiliit, et nudus cum nudo singulare certamen iniit. Ab hora diei prima, usque ad nonam, luctum protraxit. Ter eum hostis aggressus est, et toties reluctantem nihil Christi devictus est. Audiebantur forinsecus voces altercantium : dicebat enim diabolus, quia meis satellitibus hæcenus illisisti, mihi amodo non illodes, quia a me crudeli morte penitus deficiēs. Dicebat vero Godricus : Dominus mihi adjutor est et fortissimus triumphator, tibi et omnibus tuis, maledicte, renuntio, nullaque versuræ tuæ signenta reformido. Alia vice, cum solus esset tentator, eum de lecto ejiciens, scanno caput suppedaneo graviter allisit. Clamabat autem ille : Monache, Monache, curre. Accurrens Frater qui paulo ante discesserat, et gibbam in capite repiens, stupebat. Conperto tandem quod gestum fuerat, cognovit quanto eum inimicus livore persecutus sit, quantaque famulo suo divina pietas ad probationem inferri tentamenta permisit. Inter tot etiam certamina dolorumque vicissitudinis et lacrymosa cordis suspiria, supernorum civium crebro refovebatur frequentia.

cum demone
ad aliquot ho-
ras luctatur :

ab eodem a
lecto
abstrahitur,

72 Quodam namque tempore cum solus sederet, cepit elata voce psallere et dicere : Bene venias, Simon : miroque modo, quod sine servitium ad inimiculis ante non poterat, corpus alteram reflexit

a S. Petra
apparente
recreatur :

ja

A in partem; et quasi ad adventum amici congratulans jocose subrisit, et moderata voce intulit: Bene venias, Simon, bene venias Simon. Sedentes circa limen ecclesiæ Fratres duorum invicem colloquentium sonos discernere poterant, formam vero verborum intelligere, et personam alterius deprehendere non poterant. Post modicum in eorum oculis extulit, et se totum ad ea quæ conspiciat inflexit. Illo tandem ad se reverso accesserunt illi, et quem Simonem vocasset inquirebant. Quibus ille: Venit Simon Petrus meas consolari miseras; et quæ dicere lingua non poterit, quedam arcana mihi colloquens aperait.

die et hora a
se predicta

in Octava
Ascensionis
moritur:

73 Igitur vir Domini Godricus obitum suum longe ante præcivit, diemque et horam euidam viro nobili Roberto de Hamundavilla prænuñtiavit. Eo itaque quo defunctus est anno, jejunii Quadragesimalis initio, cepit acris solito temporalis igne doloris excoqui, et ad supernæ felicitatis gaudia præparari: tantaque denique invaliditudinis vis intus exitit, quod et loquendi facilitatem minoraret. Imminente vero octava Dominicæ Ascensionis die, in qua, sicut prædixerat, ad octavam pertingeret beatitudinis eternæ, jussit Fratres die præcedenti sibi diligentius assistere, et debita fidei Christianæ obsequia impendere, et vigilantius horam suæ resolutionis præstolantes devotis orationibus prævenire. Transacta nocte illa, sequentisque diei orto jam sole, vir sanctus migrans a seculo, spiritum suum soli conjunxit justitiæ: nec vultus defuncti pristini ruboris gratiam immutabat, sed qui in vivente fuerat decor permanebat. Sed neque dubium est celestes spiritus ad sui spiritus susceptionem adfuisse, quorum colloquiis et obsequiis nonnulla viventem constitit solatia percipisse.

74 Audito igitur venerandi Patris transitu, commota est universa civitas, et catervatim tam viri quam femine confluebant ad celebres illius exequias. Venit quoque Germanus Prior cum Fratribus, qui venerabile corpus Patris de cinere levantes abluerant, et illud c staminia nova, deinde cilicio, postremo euculla obvolvantes, decenter cooperue-

runt: pedes tantum nudatos reliquerant, quos frequens turba quæ convenerat certatim deosculari sagtebat. Erant autem quidam fideles, qui sibi de Reliquiis ejus aliquam dari portionem postulabant: compulsi quæ Fratres de pedum articulis ungues profundius secalant: miroque modo quasi de vivente sanguis prorupit, et incidentis manus resperisit. Factoque mane stetit alius vulnerati pedis guta recentior; quam quidam Fratrum, dum sancta oscularetur vestigia, labiis contingens, de anatrope d morbo quo diutissime laboraverat convaleuit, nec deinceps prædictæ pestem ægritudinis sensit. Prior igitur præfatus et Monachi, per sancta loca sancti Patris corpus decreverunt circumferre, quatenus populus qui foris expectabat, visu saltem vel tactu desiderio suo satifacere potuisset. Quo facto corpus venerandum in sarcophago lapidei in terra defosso posuerunt, et eodem loco quo languentis lectas exitit sepultura quietem mortuus accepit. Transiit vir Domini Godricus anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo, conversationis suæ in vita eremitica annis sexagesimo, regni Regis Henrici secundi decimo sexto, Episcopatus Domini Hugonis decimo septimo, duodecimo Kalende E Janii, feria quinta, octava die Ascensionis Domini: cujus merita peccatorum nobis venim, et annuent Domini vitam in futuro conferant sempiternam Amen.

ANNOTATA

a S. Thomas Cantuariensis ordinatus est in Archiepiscopum anno 1162.

b Ab anno 1164 usque ad an. 1170.

c Stamina, paucus ex lino et lana contextus, unde Stamina, stamineum, pro interala monachali: qui ipsa etiam Stamina dicuntur.

d Anatrope morbus, affectio stomachi, sumptum cibum non valentis retinere, sed ad vomitum pron. Ἀνατροπή enim Græcis Subversio dicitur: Franc Deviationem stomachi sui lingua appellant.

DE S. PETRO PARENTHII MARTYRE URBEVETERI IN HETRURIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita a coævo scripta, die mortis ac cultus, et novissima Translatione corporis.

ANNO MCCCXIX.

Acta scripta
a teste ocula-
to Mag. Joanne

Urbis-vetus, vulgo Orvieto, agri cognominis capit prope Peliam fluvium, Sede Episcopali illustris, ac regimini Pontificio subjecto, inter suos Patronos numerat S. Petrum Parentii, Potestatem quandam, sive Praefectum sibi datum ab Innocentio Papa III, cum eam urbem novi Manichæi seu Patreni turbarent, u. quibus et occisus est. Acta vitæ et martyrii, cum miraculis intra annum ab obitu patris, scripsit auctor coævus et in pluribus testis oculatus: qui ut voti debitum quod promiserat solveret, ea Acta se scripsisse testatur num. 27. At num. 39 assertit a se scripturam istam Kalendis Octobris esse conditam, id est intra quintum a martyrio mensem. Idem num. 19 indicat, se ægrum longo tempore novisse, et vidisse sanitati restitutum, et num. 23, 36, 41 et 53 sanatos vidit, et infirmos multorum ab altis cognovit. Idem num. 52 lampadem ultro accendi vidit ductus motu spiritus. Alias indicat se miraculo non interfuisse, sed aliis viris honestis refe-

rentibus didicisse, uti num. 46 et 50 legi potest. Alias ob ipsis, quibus miraculo sua sanitas fuerat collata, beneficia ipsa scrivit. At quis hic scriptor fuisse indicatur num. 58 in Supplemento, ubi appellatur, Magister Joannes, fons scientiæ litterarum: et num. 50 se in Choro cum aliis fuisse indicat, et num. 38. Cum omnes, inquit, de sanitate diffideremus, ipse se sanum in Capitulo nostro presentavit. Ex quibus videtur colligi, eum ex ipso Capitulo Canonicorum Orvietensium fuisse, et ob singularem doctrinam Magistri nomen obtinuisse. Hæc Acta habuerunt Philippus Ferrarius, et Odoricus Raynaldus. Ille inde conficit aliquod compendium, Catalogo Sanctorum Italie insertum; iste, in Annalibus suis Ecclesiasticis, eorumque epitamæ, plurima ex eisdem allegat, appellatque publicis tabulis, in Ecclesia Urbeveterana conditas et ab auctore fideissimum. Erat autem Legendarium Urbeveteranum, in quo Passio S. Petri Parentii Martyris continebatur, in folio pergameni maximo, et charactere

donum ex
Legendario
Urbeveterano.

Auctore antiquo exaratum, cum hac aate illud præfatione: *cujus usum Romæ, commendante Illustrissimo Visana benigne nobis præbuit D. Adeocatus Cartarii, vir eruditus et a libris per quam bene instructus.*

2 Quoniam lucere debet lucerna bonorum exhibitionis operum, in manibus proximorum: non ut fivor iohannis laudis caperetur, sed ut gloria Patri altissimo referatur, a quo procedit omne datum optimum et omne donum perfectum; illorum facta stylo sunt memoria laudabiliter commendanda, qui pro suarum animarum salute ac peccatorum remedio lucrum præmittunt bonorum operum ante se, dum tempus eis a Domino aptatur, et aliqua student in ecclesia exercere, quibus donus Domini decoretur, Sanctorumque gestis et laudibus exollatur. Hinc est quod Presbyter Guido Valdoensis, S. Constantii Ecclesie Capellanus, vir laudabili opinione redolens, et honestate præclarus; considerans Ecclesiam antedictam Sanctorum gestis iocundulari, pro suorum venia delictorum decem quaternos de suo proprio emit: et hunc librum, Sanctorum continentem historiam, ad honorem Dei Et Ecclesie memoratæ fecit laudabiliter inchoari: præfato vero facto dono, exemplo commendabili, fidei commissarii beatæ memoriæ Petri Abbat, Canonicæ quondam ipsius Ecclesie, viri sue anime optime provideatis, moribus et scientia providi, provocati, pro ipsius anime centum solidos erogavit. Quot igitur hic Sanctorum continentur historiae, tot apud Deum suffragiis adjuvantur, qui de suis bonis ad hoc super aliqua duxerint impendenda: ut hic vivi Sanctorum protegantur subsidiis, et defuncti eorum consortio in cælesti patria socientur. Hæc ibi. Fuit Ecclesia Cathedralis olim Deiparæ Virgini dicata, postmodum nuncupata S. Constantio Episcopo ut Divo Tutelari. Ad cuius Archivium relatus prædictus codex, nunc ibidem diligentissime asservatur; fuitque anno MDCLXII excusa inde prædicta Vita Latine et Italice, interprete Illustrissimo Antonio Stephano Cartario ipsius urbis tunc Episcopo, quam decimo octavo post anno nobis misit, nostri tunc ibi Collegii Rector, R. P. Alexander Lucas.

3 Philippus Ferrarius in utroque Catalogo refert eam ad xx Maji: et in priori quidem Sanctorum Italice, Epitomen habet Martyrii, sumptam ut ait ex antiquo Codice Pergameo Ecclesie Urbeveteranæ, qui est ipse quem nos transcripsimus; in posteriori vero allegat ejusdem Ecclesie Tabulas, sequæ ad priorem Catalogum referens, ubi ex ipsis Actis plenior relationem excerpterat, ait, quod passus est anno 1200. In quo excusandus est typographicus error: nec enim ita scripsisse Ferrarius potuit, qui in prædictis Actis num. 8 expresse legerat, quod sanctus millesimo centesimo nono, feria quinta, extremam cum amicis canam suamens, coram caponis et scyphum paræxit proditori suo Radulpho: a quo mox traditus hæreticis adversariis sub primam noctis vigiliam, et extra urbem protractus, prius quam dilucesceret occisus est, utique Feria sexta, et sic num. 19 Feria sexta post ejus obitum id est octavo die; et subsequenti sabbato hoc est nono die post ejus transitum narrantur patrata miracula. Et hæc omnia rursus confirmantur ab auctore Appendicis similiter cævo, asserente num. 46, quod mortuus et sepultus est B. Petrus Parentii anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono, duodecimo Calendis Junii. Et enim annus iste habuit litteram Dominicalem C.

4 Mirum proinde est, quid Ferrarium moverit, ut diem indicaret; maxime cum ab omni retra memoria festum celebratur Urbeveteri xxi Maji, sicut nuper a nobis interrogatus Rev. Adm. D. Dominicus Dolcuis, nobilissimus istius Cathedralis Canonicus Theologus, respondit: addens, celebrari festum a Clero quidem sub ritu officii duplicis; a populo vero, non quidem ut præ-

ceptum, devotione tamen nihilo minori: quin et festum solennis Translationis, anno MDCIX factæ, quotannis eodem ritu innovari die xix Novembris; quam Translationem multa quidem secula mirabilia sunt, nullorum tamen scripta extet memoria, præterquam in votivis tabellis omnis generis, argenteisque ac cereis anathematis circum aram Capellæ novæ, cui a Pietate nomen est, appensis. Prædictæ Translationis instrumentum publicum, ex archivio Civitatis submissum, inveniet lector ad calcem Vitæ, cum descriptione ejus monumenti aique altaris, sub quo sacra ossa nunc honorantur, ardente perpetuo intra illud lampade. Istud interim præmiserim, in recognoscendo sacra isto thesauro, inventum pariter fuisse antiquam schedulam, his verbis conscriptam. Ista sunt ossa Sancti Petri Parentii de Urbe, Potestatis civitatis Urbeveteranæ, interfecti a Patarenis: hi vero quomodo et quo sensu appellentur Manichæi in Annotatis explicabimus.

5 Dicenda de Urbe videntur indicare Romanam originem, cognomenque Parentii a patre sic dictum sumptum pro more usitatori istius sæculi potius crediderim, quam quod aliqua Parentiorum familia Romæ extiterit, originem trahens ex Istria, ubi Romanis temporibus nota civitas Parentium suam hodieque nomen retinet ad Quietæ fluminis ostium, cum portu commoda quem objecta efficit insula: id enim si foret, potius dicendus esset Petrus de Parentio quam Parentii: qui autem in instrumento translationis Parentiæ dicitur potius quam Parentii, nisi ubi antiqua scriptura profertur, nondum assequor.

VITA

Auctore Magistro Joanne cævo, Canonico Ecclesie Urbeveteranæ.

Ex vetusto Legendario ejusdem Ecclesie.

CAPUT I.

Hæresis novorum Manichæorum Urbeveteri exorta: ad cuius extirpationem Rector constituitur.

Celestis altitudo consilii, voleas quemlibet ad supernæ beatitudinis braviu invitare, certamen proposuit coronandis; in quo nisi qui legitime certaverint, secundum Apostolum, non possunt perpetue remunerationis diademate coronari. Ecclesia quippe sue naviculæ, diversorum temporum diversis exposuit persecutoribus impugnamdam: nam primitivam Ecclesiam, immaculati Agni sanguine comparatam, Judaicus populus et Gentilis diversorum conati sunt tormentorum generibus debellare; sed dum putaretur in electis deficere, tunc demum triumphum obtinebat de hostibus gloriosum. Postquam autem in utroque fuit populo augmentata, in castris hujus vitæ miseræ militando, priorum persecutorum furor fere cessante, multarum hæresum multis pravis doctoribus impugnatur: ut qui divinorum sunt eloquiorum argenti probati, excusso pigræ somno in necessitatis articulo fiant contra persecutores Ecclesie manifesti, Pastores a mercenariis discernantur; his vigilantibus supra gregem fruentibus æterni luminis claritate; illis vero pro negligentia somno teaebris exterioribus, ubi est fletus et dentium stridor, perpetuo deputatis. Omnes siquidem sectæ Catholicam Ecclesiam in occultis satagunt jugiter sagittare; sed præcipue a Manichæorum hæresis, supra dorsum ejus totis viribus fabricans, et aspidum venenum portans sub labiis, damnati dogmatis malleo ipsam quotidie percutere non omittit.

D Translatio 19
Nov 1660,

cognomen
Parentii

E

NOT. IS ****
APP. TOM.
VII MAJI

2 Tim. 2, 5
F

Post varias
persecutiones
Ecclesie

etiam ab
hæreticis illa-
tas.

ac novissime
Manichæis.

videtur enim
hic collitur:

A 2 Hujus si quidem sectæ quidam Florentinus, perditionis filius, nomine Diotesalvi, tamquam Satanæ in lucis Angelum se transformans, se aspectu venerabilem, honestum inaccessu et exteriori habitu mentiendo, primus post Hermanninum Parmenensis cum Gerardo Marsaensium, tempore Rustici Urbetani Episcopi, doctrinam Manichæorum pessimam in Urbevetri seminavit; asserens, nihil esse Christi Corporis et Sanguinis Sacramentum; baptismum, quem Catholica tradit Ecclesia, nihil proficere ad salutem; orationes et elemosynas ad absolutiōis beneficium non proficere defunctorum; Beatum Sylvestrum et omnes suos successores æternæ pœnæ cruciatibus alligatos; omnia visibilia esse a diabolo facta et ejus subdita potestati; quemlibet bonum Beato Petro Apostolorum Principi meritis et præmiis aequari; quemlibet malum cum Juda proditore pœnam similem sustinere; addens alia nefanda, quæ in libello contra hæreticos edito possunt colligi manifeste. Hos duos hæreticos venerabilis Pater d Ricardus Urbevetanus Episcopus ejecit, solitudine viriliter pastorali. Quibus due mulieres, Milita nomine de Monte-Meato et Julitta Florentina, iniquitatis filie, successerunt; quæ præferentes exterius religionis Ecclesiasticæ qualitatem, Ecclesiarum limina frequentando, et ut videbatur intentæ divinis officiis audientibus, in vestibus ambulantes ovium, interius luporum similitudinem obtinebant. Harum simulata religione deceptus Episcopus, eas in confraternitate Clericorum, causa orationis statuta, censuit admittendas. Cumque una illarum, Milita nomine, tamquam altera Martha, videretur esse sollicita pro tecto majoris ecclesiæ reparando; altera, Julitta videlicet, velut altera Maria, vitam contemplativam videretur totis viribus amplectari: pars maxima matronarum nostræ civitatis, et quidam earum amici, eas cooperunt sicut sanctissimas feminas venerari. Illæ vero, tamquam familiares inimici et pestes effecissimæ ad nocendum, et quasi frigidus serpens latens in herba, sub religionis prætextu, multos et viros et mulieres attraxerunt in labyrinthum hæresis memoratæ. Videns autem Episcopus se per illarum simulatam religionem esse delusum, Canoniarum suorum, Judicium et aliorum prudentum consilio habito, ex adverso ascendens, et se murum opponens pro Christi Ecclesia defendenda, in tantum est hæreticos persecutus, ut alii penam suspendii sustinerent, alii capite punirentur, alii traderentur flammis ultionibus comburendi, alii majorem (quam) capitis diminutionem perpersi extra civitatem, penam perpetui exilii deplorarent; alii vitam suam male in suo finientes errore, fatidam extra ecclesiæ cimiterium acciperent sepulcrum.

3 Post hæc inter Dominum Innocentium e tertium Papam et Urbevetanos super burgo Aquæpendentis, quem ad se pertinere dicebat, gravi suborta discordia; dictus Pontifex Urbevetanos anathematis vinculo innodavit, novem fere mensibus invitum Romæ detinendo Episcopum, in suæ opprobrium civitatis. Absente autem Pastore, oves errantes a gregge, luporum sunt expositæ moribus lacerandæ; quia ubi non est gubernator assiduus, populus facile corruit ad peccandum. Urbevetana itaque civitate ad tempus sui Pastoris regimine destituta, quidam Petrus f Lombardus, Manichæorum doctor, reliquens g Viterbium, in Urbevetri occulta coepit conciliabula cum quibusdam pravis doctoribus celebrare: ad quorum predicationis vocem conveniens nobilium et populi multitudinem, tamquam sinearum cautu decepta, relicta Petri navicula, cepit naufragii periculum sustinere. Hæc prava doctrina ita in auditorum mentibus germinavit, ut in tantum hæ-

reticorum exeresceret numerus, quod contra Catholicos publice predicabant; dicentes quod si belli contra illos immineret necessitas, eos extra civitatem cogerent miserabiliter exulare. Jam enim mente conceperant conspirantes, ut, si Catholicos non possent ad suæ iniquitatis perfidium inclinare, ipsorum ablati divitiis, et personis rejectis, et mortis supplicio subjugatis, civitatem ipsam, propter sui munitionem inexpugnabilem, ex omnibus mundi partibus convenientem hæreticorum domicilio deputarent, ad Catholicam Ecclesiam impugnamandam. Ne vero tunica Jesu Christi scissionis dispendium irremediabiliter sustineret, ex inspiratione divina Catholici conveniunt in unum, viros Catholicos Romanos celeriter dirigentes: qui aliquem inde recipient in Rectorem, qui summi Pontificis gratiam Urbevetanis acquireret, pacis et gratiæ Romanorum beneficium impetraret, et de civitate funditus radicem evelleret hæreticæ pravitatis.

4 A populo itaque Romano transmissi nuntii Urbevetanorum, acceperunt Petrum Parentii exultanti animo in Dominum et Rectorem: quem etiam summus Pontifex approbavit, iungens eidem in remissionem peccatorum suorum civitatem Urbevetanam a fermento hæresis expurgare: denuntiando eidem, quod si propter hoc mortis sustineret periculum, celestis regni acquireret præmia sempiterna. Hic autem erat ætate juvenis, sensus canitie senex, sermone facundus, proposito constans, ingenio perspicax, memoria tenax, rerum communium diligentissimus custos; in tenenda uniuscujusque justitia firmus, in fide Catholica defendenda firmissimus; largissimus in elemosynis exhibendis, ita quod quando contigebat ipsum per civitatem Romanam cum aliquo equitare, si Rectores hospitalium poterant invenire, inquisito de pauperum numero, diligenter ad eorum emenda cibaria, occulte pecuniam exhiberet, et postmodum bona comestiones solus revertens, pauperibus, quasi famulus domino, serviebat. Hic etiam decimas exsolvebat præter Romanorum, Tuscorum, et aliorum consuetudinem improbandam. Vocato itaque Petro Parentii ab Urbevetanis in Dominum et Rectorem, anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono mense Februarii receptus est ab Urbevetanis magnus et minimis, cum olivarum et laurirami, cum gaudio et honore, et quia venerat pacem subditis ministrare, ipsis officium a pace sumpsit initium commendandum.

5 Prohibuit enim Urbevetanos in carnisprivio a bellorum conflictibus abstinere, quia eo tempore sub ludi occasione multa consueverant homicidia perpetrari. Sed hæretici, qui semper Catholicæ invidenti unitati, volentes ejus laudabile propositum impedire, tantum sub prætextu ludi fecerunt primo Quadragesimæ die oriri discordiam, ut in foro publico civitas tota pugnaret cum gladiis, lanceis et lapidibus, pertures et palatia circumposita, concordie fœdere violato. Petrus autem Parentii equum ascendens, ut bellum divideret, inter medios bellatores se mortis periculo exponere non expavit: et per medium illorum transiens, est conservatus ille sus, divina cum gratia protegente. Ut autem aliquorum pena esset correctio plurimorum, et ne facilis veniæ incentivum tribueret delinquendi, et pugnatōres in eo quod deliquerant punirentur; palatia et turres quibus pugnatum fuerat, pro parte fecit dejici ad ruinam; sine personarum acceptione puniens universos, prout rei materia exigebat. Circa illos autem qui per terram pugnabant, quia erant non pauci, et strages erat multorum, severitati detraxit legitime ultionis. Sed hoc sibi ab his qui puniti fuerant, invidia fomite et odium maximum ministravit: eo quod difficile sit trutinam justitiæ retinenti

D
A. JOHANNES
CORETO ET M.

a Catholicis
petitur de-
fensor,

et datur
S. Petrus,

E

omni genere
virtutum
ornatus,

qui anno
1099 ex-
cepit,

h
prohibet in
carnisprivio confli-
ctus.

et in hoc
delinquentes
severe casti-
gat.

b
c
pulsus qui
hæresim Ur-
bevetri spar-
gebat viris

d
eadem resus-
citatur a
mulieribus

et granibus
panis coor-
ectur.

e
et Episcopo
Romæ de-
tento,

f
et hæreticis
versus in-
valentes viribus

A retinenti, aequali pondere inimicitias injustas et odia indebita declinare. Quia vero cunctis, et malis præcipue, placere non poterat, bonorum Catholicorum amicitiam comparavit.

6 Ut autem melius posset hæreticos de agro Ecclesie falce iustitia rescare, cum Episcopo Ricardo frequenter habebat consilium in maiori ecclesia, circa eum locum adherendo [ad] sepulcrum, in quo ejus corpus modo permanet tumulatum. Postmodum autem plurimorum habito consilio sapientum, in publica statuit concione, ut si quis infra diem statutum ad Ecclesiam, quæ gremium suum non claudit redeuntibus, remearet et Episcopi obediret mandatis, voniam et gratiam mereretur: qui autem redire ante præfixum diem contineretur, penam exciperet legibus et canonibus constitutam. Episcopus vero exardescens contra Manichæorum perfidiam vehebenter, testimonio hæreticorum, ab hæresi ad Catholicum redeuntium unitatem, recepit sollicitudine Pastoralis, et Petro Parentii præsentavit. Hic alios aligavit forreis nexibus compeditos, alios censui publicis verberibus flagellandos, alios extra civitatem coegit miserabiliter exulare, alios poena multavit pecuniæ, quo amissa veris lacrymis ab avaris possessoribus deploratur; ab aliis accepit pignora copiose, domos etiam fecit dirui plurimorum. Rector itaque nostræ civitatis, via regia incedendo, nec ad sinistram nec ad dextram declinabat. Unde iustitia conservata sibi perceptionis materiam præparavit in illis, quos punierat secundum juris rigorem et ordinem æquitatis.

7 His ita dispositis, Petrus Parentii, ultimum Pascha Resurrectionis Dominicæ cum sua facturus familia, suam patriam visitavit. Dum autem moraretur in urbe, Dominus Papa Innocentius tertio volens se humiliter præsentare, sibi tunc redeunti ab Ecclesia S. Petri ad Ecclesiam Lateranensem juxta S. Danielis basilicam obviavit. Cui Dominus Papa dixit: Volumus, Petre, ut nobis fidelitatis exhibeas juramentum, ex quo nostræ civitatis regimen susceperis. Cui Petrus ait: Pater Sancte, vestris paratus sum jussionibus obedire. Et Dominus Papa dixit: Tibi fidelitatis remittimus juramentum: qualiter civitatem nostram regis, et mandatum nostrum es contra hæreticos executus? Ad hæc respondit Petrus: Domine ita hæreticos in Urbeveta civitate punivi, ut mihi publice minentur mortis supplicium irrogare. His auditis Dominus Papa dixit: Fili, plus oportet te Deum, quam hominum supplicia formidare: nudacter expugna hæreticos: quia licet possint corpus occidere, nullum tamen possunt animæ facere læsionem, sed Deus utrumque in sua retinet potestate. Petrus vero dixit: Quid de me contingeret aliud? Cui Dominus Papa dixit: Fili, nos auctoritate Dei, et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli ab omnibus te absolvimus vinculis peccatorum, si per manus hæreticorum fueris interfectus. His auditis Petrus Parentii se humiliter inclinavit, ratam habendo promissionem: et gratias referendo. Propterea spiritum fortitudinis mente concipiens, domum rediit lætaturus; et quasi præsciens mortis suæ, fratres suos instituit sibi heredes, uculque condidit testamentum. Quod cum intellexissent mater ejus et uxor, se lacrymarum effusione ac dolore interna amaritudinis affligerunt.

ANNOTATA.

a Hic intelliguntur novi Manichæi, qui nomen illud sortiti sunt ob quamdam similitudinem cum antiquis Manichæis. Istorum hæresis repulsi sunt sc. 12 et 13, contra quam viriliter pugnavit S. Galdinus Cardinalis Archiepiscopus Mediolanensis, mortuus 18 Aprilis

anno 1176, et S. Petrus Martyr Ordinis Prædicatorum, occisus 29 Aprilis anno 1252, ad quorum Acta de his latius egimus. Ibidem in scheda, anno 1660 intra arcam sacri corporis reposita, proprio nomine vocantur Patreni, aliis Paterini, idem qui Waldenses seu Albigenes in Francia, de quarum appellatione et erroribus eruditæ Congregatio in Glossaria ad verbum Paterinus.

b Rectius forte Parmensem: est autem Marzanum, unde Gothardus, oppidum in Campania.

c Rusticus 19 Episcopus Urbevetaus, floruit circa annum 1150 et sequentes.

d Richardus 21 Ep. præfuit m. 1169, usque post annum 1200, uti apud Ughellum videre est.

e Innocentius III sedit ab anno 1198 mense Januario, usque ad annum 1216, quo vita sanctus est 16 Julii. Discordia autem hæc incidens in principium Pontificatus indicatur in gestis ejus his verbis: Dedit operam ad recuperandum Radicofanum, Aquam-pendentem, Montem-Basconem atque Tuscanum; quæ tandem recuperavit non sine laboribus et expensis, liberans Aquam-pendentem ab Urbevetais, qui eam acriter impugnavant. Distat Urbeveta Aqua-pendens x MP. illiusque territorio inclusi: et ambæ jam Sedi Apostolicæ subiectæ sunt, cum olim Urbetina civitas aliquam Republicam constitueret.

f Alius hæc Petrus est, et multo junior Petrus Lombardo Magistro sententiarum, qui Episcopus Parisiensis mortuus est 20 Julii anno 1164.

g Viterbium urbs celebris Hæreticæ, et hodiernæ provincie Putrimanii S. Petri coput, circiter xv M. P. Urbeveta distat. Innocentius Papa Epistola ad Viterbienses (quæ est lib. 2) severissimas leges in hæreticos tulit, vim Kalend. Aprilis, Pontificatus anno 1. Quæ videtur occasio fuisse Petro Lombardo, Viterbio Urbem-veterem fugiendi.

h Sic S. Bernardinus, in Vita per Barnabæum corvæ scripta num. 15, dicitur, radicis evertisse mortuum lusu, qui Perusii inter civet vetusta consuetudine vivebat, cum scutis et clava.

i S. Danielis ecclesia Romæ ubi fuerit modo non constat, abolita etiam nominis memoria.

CAPUT II.

Martyrium: sepultura, cadaver cælestis honoratum, Latrones puniti.

Interea dum a nostra civitate Rector abesset, [Manichæi] alii quos Petrus Parentii iustitia exigente punierat, consilium fecerunt in unum, ut eum dolo tenerent, et ad restitutionem pignorum, ad renuntiationem damnatorum, et consensum et favorem habendum in sua perfidia, coactarent. Invenientes quemdam servum, Radulphum nomine, qui Domino Petro Parentii serviebat, huic promiserunt se daturus certæ pecunie quantitatem, si suum Dominum eorum traderet manibus detinendum. Proditor autem avaritiæ facibus inflammatus, quærebat opportunitatem Dominum suum tradendi manibus iniquorum. Ceterum Petrus Parentii, consanguineis suis et amicis ultimo salutationis alloquio salutatis, ad Urbevetaum revertitur civitatem in Kalendis Maji, receptus secundo ab Urbevetais cum frondibus, floribus et gaudio magno valde. Tunc nec ab hæreticorum persecutione desistens, sed eorum terroribus et moris viriliter conculcatis, illos ponis legitimis affligebat. Tantam enim virtutis constantiam futuro Martyri contulerat altissimæ providentiæ majestatis, ut elevatis sæpius ad cælum manibus, in publico et privato Deum, beatam Virginem, et Apostolorum Principem exoraret, ut si unquam vitam suam finiret gladio, hæc hæreticorum gladio consummaret, fidem Catholicam defendendo: asserens se beatitudinis

avim ad martyrium parato.

hæretici præscribit tempus conversionis,

abstinatus pu il:

Romam reversus, et a Papa ornatus ad Martyrium.

testamentum condidit.

A diis gloria decorandum, si per illorem manus mortis periculum toleraret. Et desiderium animæ suæ obtinere promeruit, et suorum laborum fraudatus non extitit voluntate. Proditor siquidem Raulphus, Judæ similis, imo alter Judas, qui jure illius est sortitus vocabulum, ejus est scelera imitatus, traditque sedit intendere cum effectu. Nam a tredecimo Kalendas Junii millesimo centesimo nonagesimo nono fœcis quinta, dum Petrus Parentii in cenacum Henrico Romano Judice æquealis hilaris permaneret, proditor coxam caponis de manu Domini ac Rectoris Urbevetanorum importans accepit, et scyphum infrantis de manibus ejusdem respicere non expavit, ut proditoris modum posset audacius exercere. Homo pacis in quo sperabat supplantationem adversus Dominum ampliavit: nec mente dormire poterat proditor, sed cum hæreticis multas insidias circa Rectoris nostri palatium et loca vicina pararat, ut sub Catholicorum specie possent ad Dominum introire.

suæ noctem
capitis,

B Cum igitur Christianissimus Petrus Parentii discalceatus in palatio circa primam noctis vigiliam resideret, se preparans ad somni requiem capiendam; hæretici, januis palatii obsidentes, quærebant Dominum tamquam colloquium habituri: et proditore cum viris non minimis procurante, ipsum in ostio palatii capientes, guttur ejus, nec clamorem exprimeret, corrigia fortiter atrinxerunt, oppilantes eo ejus, et caput pellicibus obvolvantes: et eum a palatio amoventes, ad loca remota extra civitatem ducere nitentur. Tunc Petrus, jam mente Martyr, eos caput humiliter obsecrare, ne ipsum extra mœnia educerent civitatis: proponens discalceatum esse, nec calcatum etiam se posse more peditis ambulare. Tunc Proditor crebras suas ei tribuit calceandas. Interea orta est discordia inter illos, quibusdam volentibus illum ad quandam silvam ducere, aliis volentibus illum cum ad quandam arcem Ruspampnam, receptaculum pessimorum, ducere detinendum. Sic discordantibus ad invicem iniquis, synagogæ malignantium placuit universa, mittere pro sociis juratæ factionis, et Urbevetanorum Dominum ad quoddam tugurium deduxerunt. Circumdans autem agnum mansuetum synagogæ Iporum, unanimiter proponebat, ut pecuniam ululam cum pignoribus resisteret universis; dominatum relinqueret civitatis: juratariam tribneret cautionem, si vitam sibi vellet servare, quod sectam illorum nullo tempore infestaret, sed potius daret consilium et favorem. Petrus vero, a petra Ecclesiæ fidei suscipiens firmitatem, dixit se pecuniam et pignora velle de camera sua redde, non tamen volebat dominatum civitatis dimittere, nec eorum sectæ de non offendendo sed juvando facere aliquam cautionem: sed respondit se omne potius sustinere tormentum, quam a fidei Catholice transire devians eorum erroribus consentire: adjiciens etiam se nolle præterire injunctum sibi mandatum, nec se perjurii nexibus obligare, cum civitatem Urbevetanam suscepisset usque ad annum unum juramento præstito gubernandam. Hæretici autem, minantes eimortem si non faceret quod patebant, non poterunt virum fundatum supra firmam petram minis vel terroribus amovere.

indeli necesse
necatur:

C Dum talia tractarentur, et hæreticorum et aliorum vituli multi circumdarent eum, et tauri pingues obsiderent eundem; quidam sicut le rugientes, vocati sunt ad tugurium memoratum, quorum unus fremens, ut leo, dixit: Cur tot sermonibus hunc virum pessimum detinetis? Et elevata manu ita os Petri Parentii nisi tuo percussit, ut uno excussio dente os totum sanguine rigaretur. Alius autem simili furore correptus, instrumentum molari arrepto, Dominum Petrum Parentii in occipito cerebri cru-

delissime vulneravit, ita ut prostratus ad terram pulverem in ore suo pro Communionis acciperet Sacramento. Alii autem pessimorum crudelitatem sequentes, ipsam Dominum Petrum cultellis et gladiis occiderunt, quatuor plagis adhibitæ plagæ superius memoratæ: alii autem cupientes iniquos animos satiare vindicta, caput ejus capillis ex multis partibus denudaverunt. Corpus tandem ejus ad quemdam puteum, quodam vegeticulo coopertum, deferentes, ut ipsum projicerent in eundem ne inveniri posset; non potuerunt cadaver depositum remove, nec os putei aperire. Inde relinquentes cadaver, fuge præsidio adhaerunt, apud quemdam truncum nuci corpore inamabili permanente: quæ cum esset sterilitatis vitio depravata, eodem anno hunc fructum protulit copiosum; divine dispositionis eius visio faciente, ut fructus arborem, miracula Martyrem commendarent.

Corpus immo-
bile redditur

II Cumque summo dilecto sex fratres molendinarii per Urbevetanam pergerent civitatem, cadaver sui Domini ac Rectoris longe a palatio invenerunt, putantes mercatorem aliquem interfectum: sed nurae splendore tenebras repellente, mors Domini Petri fuit omnibus revelata. Tunc cucurrit Episcopus, Clerus et populus universus, interni sui doloris amaritudine affligentes, eo quod capitis et occisis erat Urbevetanorum Rector, sub cuius umbra civitas suscipiebatur in justitia et honoris incrementum: cecidit corona capitis eorum, et populi facti absque patre. Quasi Hieremie theensis utendo cogeantur flebiliter lamentari: Vox in excelsis audita est, ploratus et ululatus multus: nec se poterant consolari, quia Dominum suum a morte, imo verius a vita, non poterant revocare: sed die nocteque plorantium descendebant lacrymæ in maxillas. Consolantem quærebant ex omnibus caris suis, nec poterant invenire: sed omnes amici earum illos spernentes, existerunt ignoti et quasi penitus alieni: versa est in luctum populi cithara exultantis, et organum in vocem fletum est mutatum: obscuratus est habitus, mutatus est color optimus Clericorum, virorum, mulierum et omnium parvulorum, præ cordis tristitia et multitudine lacrymarum. Possiti erant in opprobrium et derisum omnibus in circuito constituti: quibus paulo ante timori fuerant et terrori: eo quod negatum est summis stare diu, et mandata felicitas multis amaritudinibus est conspersa. Vestimentorum amputabant manicæ, seindebant vestes et peccora sua, pugnis fortiter ferientes. Capillos suos tam viri quam mulieres radicitus evehebant. Omnes virgines squallide amaritudine sunt oppressæ, in cuius iacentes ululabant infantes, parentum suorum tristitia intuentes. Vix civitatis Urbevetanæ lucebant, eo quod non erat eis festivitas neque gaudia consue-ta. Curia flebat, quia lectus esset in civitate, non erat tamen qui redderet, nec etiam postulare: sed leges et plebscicia, morte sui coacta Patroni, silentium tenuerunt. Cum tali ergo tristitia Potestatis Urbevetanorum cadaver ad S. Andream fuit ecclesiam deportatum: unde propter ejus sepulcrum non modica fuit orta discordia inter cives, quibusdam volentibus ipsum in dicta ecclesia sepelire: alii clamantibus cum Henrico Judice, de jure ipsum esse apud majorem ecclesiam tumulandum; quod fuit effectui mancipatum, sicut divine placuit majestati. Dignum namque fuit et consonum rationi, ut qui a blasphematoribus Jesu Christi et ejus Matris Virginis gloriose fuerat interfectus, apud ejus ecclesiam acciperet sepulcrum, et eadem ecclesia honoris et reverentie suscipere incrementum. Nam in tantam majorem devenerat ecclesia vilitatem, ut omni tempore præterquam in festo Assumptionis beate Virginis, in Nativitate Domini, ac solennitate Paschali, ab

E ab Episcopo
Clero et popu-
lo summe
luctentibus,

F

deportatum
ad S. Andream,

inde ad majorem Ecclesiam;

A. JOHNE
COXTO
EX MS.

A hominum reverentia et frequentia videretur penitus aliena, et vix in ea trium lampadum lumina resplenderent. Urbevetanorum itaque Patrois in eo sepulcro, cui saepius adhaerebat, labendo colloquium cum venerabili Patre Ricardo Urbevetano Episcopo de purgando agro Ecclesiae ab haeretica fœditate, meruit sepeliri. Locus etiam, in quo sepulcrum per manent collocatum, fracto superius tecto nullum quasi habebat contra pluviam munimentum: unde pluvia irrigante, locus ille desertus, herbis viridibus praeo similibus videbatur. Sequito itaque Domino Petro Parentii, non lapide, sed *b. culta zelandi*, coopertum est modico tempore monumentum, ut venirent homines ad tristes exequias facienda.

actores debi-
to pœno pu-
niantur:

12 Interea populus exarscens in sui Domini ultionem, quodam cepit lese majestatis crimine veraciter infamatos, ipsos in strata Burgi S. Christiane posita debita puniendo. Rutilphus autem proditor, ad arcem Ruspampam fugiens, indatus post modicum crepit: moriendo similis cum Juda excipiens ultionem, ut quem simile facinus coaquaverat, Juda poena summi feriretur. Alius autem, qui Domino suo vulnus mortale intulerat, ad castrum quoddam confugiens, indatus in proximo miseram animam exhalavit: cuius corpus dum traditum esset ecclesiasticae sepulture, ita infando excrevit, ut vix posset in tumulo retineri, aerem prae nimio fœtore inficiens: unde infirmitatis et mortalitatis pestis invaserat castellanos, irruente nullis partibus grandinis tempestate. Sed castellani foetidissimum effodientes cadaver, ipsum extra castrum in loco laetido tumularunt: et sic cessante causa, cessavit pariter quod urgebat. Quidam etiam Rectoris nostri tunica rapiens de sepulcro, lavit sanguinem ex eadem, projiciendo ipsum in loco putredini deputato, unde sensit postmodum divinae iudicii ultionis. Ex sanguine autem ejus aliquantulum est collectum, et repositum in quadam pyxide. permanet in majori ecclesia collocatum. Quid plura? Fere omnes, qui de nostri Patroni fuerant morte suspecti, suae iniquitatis mercedem a Domino perceptorant. Nec putent se aliqui poenam debita evasisse, cum id quod differat non semper ab hominibus auferatur: cum aëris magis extensus feriat fortius resistentem, et divinum iudicium puniat crudelius contumacem; cum Deus zelotus peccata patrum usque in tertiam et quartam generationem se asserat temporaliter vindicare; cum non omnes vituli adoratores punierit, sed vindictam in successores distulerit exercendam; cum mors Christi post quadraginta et duos annos fuerit vindicta.

13 His talibus ultionibus ostendebat Deus, sibi multum in Petro Parentii placuisse, quem in exemplum omnibus posuit et munimentum. Nisi enim suscitasset Deus senem de grano frumenti super terram, post se benedictionem relinquens, et fecisset nobiscum signum in bonum, tota erat civitas peritura. Nam populus in tenebris ambians, lucis obtinuit claritatem, eo quod risu dolori commixto extrema luctus gaudia occupant, et tristitia in gaudium est conversa: nec permisit nos Deus tentari supra id quod potuimus, sed fecit cum temptatione proventum, ne tristitia nos immensitas absorberet. Placuit siquidem rerum omnium Creatori, ne lucerna lateret sub modio, sed supra candelabrum posita suam ostenderet claritatem, et civitas in monte posita se faceret manifestam, et fructus redderet arborem commendatam, ac persecutio propter iustitiam habitam beatitudinis indicium demonstraret. Nam cum Rector noster in occipito cerebri, in inguine, in pectore, in parte posteriori, in rebus, esset plagis maximis vulneratus, et cadaver esset exuuiosis, in tumulo cultre coopertum velamine; nullum emitebat fœto-

rem, sed odor ex eo quasi aromaticus emanabat, 1) Unde stupebant omnes, et multipliciter mirabantur, quod cum maxime esset calor, nullum emittebat fœtorem, sed colorem vivaciorem quam cum viveret continebat: nec palluit corpus, nec membra obri-guerunt vitali spiritu destituta. Nam Presbyteri et Milites digitos ejus frequentissime contingebant, et ita eos inveniebant placentes, quasi corpus vitalis spiritus et anima vegetarent. Dona-Deus, sacrista, vir timeus Deum, mendacium fugiens et diligens veritatem, retulit cum quibusdam Episcopo et Canonici, quod tertio die post ejus mortem, solis imminente occasu, vocem audierat puerilem, et vocem audierat puerilem, et vocem similem voci ejus dum viveret: et puerili voce dicebatur super sepulcrum, Petre, vis resurgere? Ille vero respondebat, dicens se nolle resurgere, nec ad mortalitatis miseriam remeare, cum verae vite premiis frueretur. Adiecit etiam dictus sacrista, quod ei circa sepulcrum divina virtus lumen extinctum mirabiliter reaccendit. Et licet de supernis cum aliis vellet fidem facere juramento, auditores tamen incredulitatis aures nullatenus adhibebant. Tristitia namque angustis occupati, radicem arboris, per quam facta miracula narrabantur, non subtiliter scrutabantur. Arbor itaque nostra, fundata et radicata supra firmam petram, fructum debet producere commen-dandum; quia Petrus Parentii, non auctoritate sua, sed tantatus supra firmam petram. [quae est] fidei firmamentum, auctoritate summi Pontificis exercebat in haeret. eos legitimam ultionem, factus obediens usque ad mortem: unde persecutionem propter iustitiam patiens, rubricatus est postmodum sanguine passionis.

14 Ex quo sequitur evidenter, quod persecutionem propter iustitiam sustinendo beatitudinis sibi gloriam comparavit, dicente Domino in Evangelio: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum. Absolutionis obtinuit beneficium a Domino Innocentio Papa tertio, Apostolorum Principis successore, qui eandem ligandi et solvendi cum antecessore suo Apostolorum Principe plenitudinem obtinet potestatem, dicente Domino ad eundem: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram erit solutum et in caelis. In hujus etiam pectoris armario juris notitia requiescit. Quod caritatis armis Urbevetanorum Patronus fuerit praemunitus, colligitur evidenter, domino dicente: Majorem hae dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Sed hic non pro amico terreno, sed pro coelesti accepit calicem passionis: quasi diceret cum Propheta: Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Caritas autem, tanquam fons purus, cui nemo communicat alienus, expulsi vitii dignam Deo preparat mansionem. Item sanguinis effusio pro Christi confessione, teste Augustino, baptismi effectum noscitur obtinere; imo baptismus martyrium sive passio dicitur a Domino in Evangelio: Baptisma habeo baptizari, et quomodo coarctor usque dum periciat? Item falce martyrii superflua omnia resecantur, nam hunc causa Martyrem fecit, et poena pro fide Catholica defendenda. Item omnibus quae habebat renuntiavit tacite, qui maluit pati pro Christo, quam consentiendo iniquioribus quam Paganis, mortalis vitae sibi commoda conservare.

anima beati-
tudo caelis
inducitur:

E

Matth. 3, 10

eundem
certatudo pro-
batur ex
scriptura,

Matth. 16, 19

F

Joan. 14, 13

Ps. 113, 12

Luc. 22, 30

ae certum
martyrium

cadaver su-
perans,
evidens et
flexile manet

ANNOTATA.

a Ita corrigendum fuisse, quod perperam scriptum erat undecimo, convincitur ex sequentibus, et infra num.

A num. 46 notato duodecimo Kal. Junii, pro die mortis et sepulture.

b Infra num. 13 cultra velamen, pro culcitra contractum : at zondado Academicis della Crusca est species subtilis panui ex quo velamen factum.

c Burgum S. Christinae est antiquum Vulsinim vulgo Bolsena, ad lacum cognominem, ubi S. Christina plurimum passa est, uti ad ejus Vitam dicitur 24 Julii. Distat vii M. P. Urbevetece.

d Onatimus verba hic interposita, donec clarior sensus aliunde restituitur : huc videlicet : In imagine Domini Jesu Christi, cum beata Virgine depicti circa pectus Christi prudenter in quadam fenestra.

e Intelligitur Hierosolyma, ex his anno arce vulgaris 70, et tunc 42 a morte Christi quæ accidit duobus Geminiis Consulibus, sive anno arce vulgaris 29, ut late ca deducimus ante Iovannem I Aprilis, et hic confirmatur ita tum etiam fuisse ab auctore lectum.

CAPUT III.

Miracula mox ab obitu, mense Majo et Junio potissimum, patrata.

13 Ex dictis potest colligi manifeste, quod Beatus possit et Martyr merito appellari : ad quæ omnia denotanda Martyrum Coronatori tria suæ historię similia dignatus est insignia demonstrare. Nam feria quinta traditus est, buccellan et vinum porrigens traditoris ; quinque plagis extitit vulneratus ; tertio die post suam mortem, sicut Christus, primo in visione cuidam apparuit mulieri. Quædam namque matrona, de districto a Corvalli Urbevetanæ diocesis, quatuor annis ita manus contractas habuerat, omni confectas macie, ut in eis soli nervi existerent viderentur, et a mulierum officiis essent penitus alienæ. Hanc quidam Prior S. Andrea de Monte-

a sanantur manus mulieris contractæ;

b proxima duplice visione

Martha misit cuidam venerabili honesto et religioso viro, Anselmo nomine, physicali scientia erudito, civi Urbeveto, ut ei medicinarum auxilio subveniret. Qui cum non posset ei cum suis proficere medicinis, nono Kalendas Junii somnum dans oculis suis in nocte, et palpebris requiem consuevit, vidit in somno se ante altare B. Petri Apostoli Romæ cum magna multitudine permanere ; et multorum concentum audiens Angelorum, qualis cantus esset, cepit humiliter postulare. Cui unus illorum quaerenti respondit : Ille est Petrus Parentii, qui occisus est in Urbeveteri gladiis impiorum ; et hi sunt Angeli qui eum deducunt ad patriæ mansionem. Evigilans autem mane medius antedictus, grandævus ætate, quid significaret hæc visio cepit subtiliter cogitare. Tunc supervenit matrona jam dicta, et eum visitans sibi suam retulit visionem, dicens se in somnis eadem nocte vidisse totum mundum aquis abundantibus cooperatum, in illis autem aquis submergebantur homines, et eadem mulier erat usque ad labia ejusdem aque liquoribus occupata ; et dicebat ei quidam eminens super aquas ; Vade ad illum plagatum et ipse tibi tribuet sanitatem, et de aquarum thesibus liberabit. Et ut ipsa mulier referebat, Petrus Parentii videbatur stare prope ipsam, ita in veritate plagatus, sicut vulneratus extitit manibus iniquorum. Dixit autem in visu mulier : Domine, adjuva me. At ille extendit digitum, et mulier cepit digitum B. Petri Parentii : et statim de aqua exiens in visione, fuit cum multis populis liberata. Magister autem Anselmus audiens mulierem et ejus visionem recognitis, revolvens etiam in mente quæ causa fuerat Dominus Petrus occisus ; dixit ad mulierem : Soror, vade ad illum sanctum Martyrem : qui cum sit propter justitiam interfectus, tibi forsitan desideratam tribuet sani-

tatem. Mulier autem fidem adhibens dictis ejus, se devote ac humiliter sepulcro Martyris presentavit ; ibique orans tota quarta feria, se nervis extendentibus et ossibus fragorem facientibus, elevatis manibus dicebat : Deus adjuva me. Et statim recepit in manibus sanitatem, ita ut manibus operaretur, quidquid officia exigunt feminarum. Unde ad medicum rediens scepit dictum manus ei sanissimas demonstravit. Medicus autem immensam concepit lætationem, cum eadem femina rediens ad sepulcrum, Deo laudes et gratias referendo. Ille miraculo divulgato, populus, qui erat ex immensa tristitia pallore affectus, et silentium retinens quasi mortuus videbatur, revixit spiritu ; et quasi de gravi tristitie somno exurgens, ad Dei Genitricis ecclesiæ festinatis gressibus convolvatur, laudans et benedicens Deum, qui mirabilis in Sanctis suis fecit prodigia et mirabilia magna solus ; qui sanat contritos corde, contritiones aliosque atque sanans lætitiæ medicina ; qui cum iratus fuerit, ostendit consueta viscera pietatis, tanquam vino liquorem olei commiscendo, percutiendo huculo filios, et vix misericordie sustentando.

16 Populo autem super his laudante rerum omnium Creatorem, Magister Anselmus patri ejusdem pueri de Castro B. Porani casu obviavit fortuito, ejus filius dexterum brachium aridum habens, et privatus a nativitate totius dexteri lateris potestate, in vanum receperat consilium et auxilium Magistri superius memorati. Patrem autem pueri scilicet Magister Anselmus alloquitur, smatam ostendens per Martyrem mulierem : Frater, vides hanc mulierem sanatam ? Sicut Deus ad honorem Martyris istam sanavit, ita filio tuo si vult potest sanitatis gratiam exhibere. Pater vero pueri sermonibus medici roboratus, filium detulit ad sepulcrum, prostratus ad terram, et lacrymis irrigatus : ejus filium eadem nocte plenæ restituit Dominus per suam Martyrem sanitati.

E h et pueri brachium aridum.

17 Ipso die quo Rector noster manibus occubuit impiorum, quadam muliere de Castro Sermognani Balneo-regensis et diocesis, audita sinistra lina de morte Martyris interfecti, qui amicum ejus hereticum debita perfarierat ultione, cepit non modicum exultare ; flexisque genibus et elevatis manibus cepit proderre contra Martyrem blasphemiam, dicens : Benedictus Deus, quia mortuus est ille pessimus homo, qui multos injuste homines affligebat. Exploto blasphemie sermone, statim oris in posteriori parte sustinuit torsionem, ut in eo in quo deliquerat puniretur. Quæ penitens de commissio, fletus et gemitus B. Petri tantulum visitavit ; et suum plorando reatum, os sensit in statum pristinum restitutum. Et his et aliis multis miraculis, quæ laudissimè esset redigere in scripturam, fama nostri Martyris, velut alabastrum unguenti fracti, redebat per parcos Tusæ et universæ et alias provincias circumstantes ; et venientes multi asserebant tale habentes, et curabantur omnes variis languoribus prægavati. Quidam maligni spiritus, volentes hominum frequentiam a templo colubere, in quadam fenestra proxima carnem fortentem et marcium proiecerunt, quod post modum a Deo non extitit imputum.

c Blasphemia ex distortum et penitente restituitur p

18 Presbyter Lambertus de Plano, quia respersus fuerat a lepra hæretice fœditatis, a communione Cleri et beneficio Ecclesiastico extitit separatus. Cumque frater ejus Pæpo ita digitos a principio Augusti habuisset rigidos et annexos, ad nullum posset plicare, vel alterum ab altero separare : Urbevetanum Episcopum et Clerum humiliter exoravit, ut dictam Presbyteram in communionem Cleri et beneficiorum restitueret intuitu divine pietatis, ut ex prelorentibus Ecclesiasticis vitæ suis posset necessaria ministrare, quia non erat ei patrimonium vel aliqua

d Ignta regali provida vigiori redduntur.

A. JOHANNES
CORVO EX MS.

Aliqua pecunia, ex qua se vel uxorem vel filios posset aliquatenus sustentare. Cujus precibus cum Episcopus nullatenus flecteretur, feria quinta post beati Martyris obitum, prefatus Pepo cum multis aliis infirmitate gravatis, pedum et fidei gressibus sepulcrum Martyris visitavit; ibique jacens, et sua peccata deplorans, Martyrem humiliter postulabat, ut manus suas dudum perditas restitueret sanitati. Statim autem manus ejus ita sunt restitutae pristinae sospitati, ut nulla in eis infirmitatis vestigia remanerent. Ego scriptor hunc ovis sic longo tempore impeditum, postea vidi manus ejus sanitati evidentissime restitutas. Eadem die Agatha uxor Prungholi, de regione Sanctorum Apostolorum de Urbe-veteri, cum caecitatis vitio laborasset decennii tempore jam elapso, ante sepulcrum Martyris percepit optati luminis claritatem. Eadem die, per meritum Martyris sui, unum oculorum Dominus sanitati restituit, quem Michael perdididerat Canonicus.

Illuminan-
tur cecit.

alii infirmi
curantur.

19 Sanavit etiam filiam Joannis Agnetis, quae a natiuitate aridi brachii erat viribus destituta. Eadem die filiastra Venturæ, quæ diu viribus caruerat brachii, consecuta est gratiam sanitatis. Et filia Domini 1) Marsuppii lumen in uno, quo carebat, orulo recepit cum gaudio vehementi. Feria sexta post ejus obitum, id est nectivo die, a quadam muliere daemonem effugavit. Sub sequenti Sabbatho, hoc est nono die post ejus transitum, dum in vespertis, Benedicamus Domino, diceretur, mulier quædam de Forriella, nomine Andronacha, cujus pellis consumptis caribus contractisque nervis ossibus atherrebat, ut a collo inferius omnium videretur membrorum officium impeditum; jacens et orans ante sepulcrum, plenæ sanitatis esse gratiam consecuta, ætatis provecitæ femina; ita ut jam non vetula, non ut heri et nudius tertius infirma et imbecillis, sed sanissima et potentissima juvencula videretur.

Coram Papa
nuntius

20 Sequenti die, hoc est die Dominico, dum Episcopus cum Canonicis Tertiam more solito decantaret, et dum sanctissimi corporis custos turbæ nuntii languentius diceret et clamaret: Discedite in sepulcro, quia ecce Nuntii summi Pontificis et almae Urbis advenit, ut sepulcrum videant, inquirentes si verum sunt, quæ fama divulgat per provincias circumstantes; mulier quædam de vico Atriani, quæ in nocte Kalendærum Novembrium auditum prorsus amiserat et loquellam, ante sepulcrum quinque diebus jenerat semiviva. Hæc brachiorum, manuum, pedum, et utriusque cruris erat officii et potentia totius corporis destituta, deglutiendi et digerendi quæ sumebat refecta sibi solummodo facultate. Quis quippe misera mulier oculis corporeis fore cæca, vidit in spiritu Petrum Parentii, quem orulo nunquam intuita fuerat corporali; surda Urbeveteranum Apostolum, expugnatorem Manichæorum audivit, cujus nullum habuerat notionem, qui dixit ei: Surge. Et statim surrexit mulier, nullo humano auxilio sustentata; et facto sibi Crucis signo hanc primum vocem emisit dicens: Sancte Petre Martyr, adjuva me. Poella olim forma corporis decorata nunc meo formosior, interiorum et exteriorum percipiens sanitatem, illum videt in spiritu et cognoscit, quem nunquam viderat in corpore constitutum; et licet esset confecta macie ac longa infirmitate gravata, facta obediens filia, non expectata secunda jussione obedit; et sine juvamine, sine ulla ditione surrexit: quod est sanitatis restitutæ in corpore indicium manifestum. Divina siquidem hoc fuit provisiōe statutum, ut advenientes Nuntii Romanorum, coram turba maxima confluyente, viderent per Martyrem miraculum manifestum, tanquam Christus pro suo Martyre diceret allegando; Generatio perversa non credit nisi videat signa et prodigia manifesta: ut invidiæ livor, conceptus contra D Martyrem dum viveret, deleteretur, eo quod juxta Veritatis vocem, Non est Propheta sine honore nisi in patria sua: quia naturale vitium est, civis civibus invidere, virtutemque invidiæ materia comitatur. Summa petens livor, qui pascitur in vivis, post mortem minime requievit. Hunc Martyrem credo, teste Apostolo, esse aliis odorem vite in vitam, aliis odorem mortis in mortem; ut more Christi aliquibus in resurrectione sit positus, aliquibus in ruinam. Hunc ita diligunt inimici Ecclesiæ sicut Judei Dominum Jesum Christum. Fac nobiscum, quasumus Deus, per intercessionem Beate Mariæ semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum merita veneranda, signum in bonum ad totius Ecclesiæ firmitatem, ut quod nostra peccata præpediunt, tunc nobis impetret gratia pietatis et revelatio Domini cor tangens divinitus inspirata.

21 Inter omnia vero miracula quæ Dominus per suum Martyrem in Urbe-veteri demonstravit, magnum miraculum ad honorem Dei et sui Martyris quoddam passissime coram multitudine diversarum gentium coruscavit. Astante enim et vidente fidelium et infidelium, multitudine innumeraliter copiosa, ignis de sursum celitus quandoque inferius mittebatur, et extinctas lampades, candelas et cincinnales mirabiliter accendebat, nunc colorem scarlateum, nunc aureum præferens, quandoque ab igne nostro usitato penitus alium. Per quod miraculum fidelium corda vehementer accensa fuerant circa Dei genitricis ecclesiæ, quæ tamquam deserti erat, et ad sepulcrum Martyris invitandum. Ob hoc etiam prævaricatores, qui dicebant illam splendam latronum, redeuntes ad cor, ecclesiæ limina, ut videbantur, devotis mentibus visitabant. Expediebat enim ut unus moreretur pro populo, ne periret nostra civitas universa: eo quod tunc obmuerant heretici, qui in primo in plateis et vicis publice prædicabant. Aspicunt ergo ad hæc lucerna super candelabrum constitutam vulpes Sampsonis, destruentes Ecclesiastica instituta, locuste nunquam in eodem loco manentes, ab utero Ecclesiæ aberrantes; et videant si per aliquem suorum, pro suo combustum vel suspendum errore, dignatus est Deus talia demonstrare. Sed non est mirandum, quoniam tamquam steriles arbores et incisæ, præcisæ ab Ecclesiæ unitate, fructus producere non potestis. Sed quia negare miracula non potestis, dicitis Christum visibilia miracula non fecisse. Visibilia vero miracula non valentes negare, mentimini Laciferum vestrum Deum et Dominum operari, quia Deus per vos nullatenus operatur. A quo igitur aliquis vestrum, membrorum destitutus officio, vel infirmitate gravatus, nupitit liberari? Quomodo verum Deum adorare vos dicitis, cum secundum vestrum errorem nullam in hoc mundo retinens potestatem, nihil dare valeat vel auferre? A quo nisi a diabolo, quem adoratis occulte, necessaria postulatis? Aspicunt ad jam dictam lucernam vasalli et feudatarii Jesu Christi, de patrimonio non suo sed Jesu Christi viventes, lac, lanam et carnem de Christi ovibus emulendo, tondendo et etiam inculendo; et quod errat student revocare, quod est ægrotum sanare, quod confectum est alligant: minas hominum non timentes, quia hunc Martyrem ad locum Ecclesiæ Deus voluit ordinare, ponens illum in exemplum fidelis universis. Qui autem hujus exemplum in Domini sui prelia renuerit timore vel amore hominum imitari, noverit se ingrati tudinem perdendi feudi proculdubio commississe, ac se a celestis Domini curia clausis januis repellendus.

Igne celitus
lampo necesse
lampades.

E

ad appropriam
hereticorum.

F

et exemplum
Catholicorum.

apparente S.
Petra curatur
mulier muta
et contracta.

22 Superat me scriptorem materia miraculorum, ideo sunt Martyris nostri miracula brevenda. Hodie quo

Euganiur
domantes.

d A quo liberata est *d* Theodora, idem inelytus martyr
e a muliere quadam de Stendanello e septem daemonia
 effugavit. Mulier quadam, Complita nomine, de vico
 Citerolli, rustica nobilium virorum Munaldi-Petri
 Citadini et fratris ejus, unius anni et duorum
 mensium spatio tunc elapso, ita collum tortum ha-
 buerat, ut os et tota facies magis dorsum quam ven-
 trem respiceret : quæ ita erat aspectu horribilis, ut
 nullus de familia prædictorum Nobilium ejus vellet
 domum intrare, hospitium recepturus. Hæc etiam
 misera mulier tante infirmatis erat vinculis obli-
 gata, ut nunquam buccellam posset per se ponere ori
 suo. Cumque Martyris nostri fama ejus auribus in-
 sonaret, dixit sorori suæ, quod sepulcrum Martyris
 volebat visitare. Tunc soror ejus et tota familia, cum
 de illius desperasset penitus sanitate, ipsam loqui
 tanquam unam de stultis mulieribus reputantes,
 eam coperunt, ne iret, multipliciter dehortari. At
 illa de Martyris virtute confisa, verbis, minis,
 terroribus ac precibus familie suæ contemptis, tertio
 Kalendas Julii sepulcrum Martyris visitavit, ibi
 sperans in Domino et suo Martyre sex dierum spatio
 permanendo. Post quos, dum esset ibi, Paulus,
 Dominæ Odolincæ matris Martyris nuntius, percepit
 B plenissime sanitatem, et Episcopo et Canonicis fuit
 sana et incolumis præsentata : quam sanam vidi-
 mus : et infirmitate jam dicta, fuisset prægravatam
 cognovimus per custodes sepulcri et dictos Dominos
 mulieris, et familiam ejus, et famam publicam.

contractus
cruribus et
pedibus,
 23 Hujus mulieris Dominus Munaldus, nobilis,
 civis Urbevetanus, sapiens, humilis, potens et diviti-
 bus perabundans, ita erat crurum et pedum viribus
 destitutus, ut de lecto per se assurgere non valeret,
 nisi cum sui clientuli eleverant. Hic enim diversorum
 habuisset consilium et auxilium medicorum, optatæ
 non peterat perfusi gratia sanitatis : sed in vanum
 multis expensis se claudum pedibus, fidei vero gres-
 sibus ambulante, fecit in cultrazendadi a servien-
 tibus suis ad sepulcrum Martyris deportari : et ibi
 aliquantulum perseverans, Dei et Beati Petri Mar-
 tyris humiliter auxilium implorando, sanitatis est
 gratiæ restitutus : ita ut qui deportatus fuerat mani-
 bus alienis, sanus et incolomis ad propria remearet,
 Deum et suum sanctum Martyrem benedicens.

Presbyter
fistula et
febris labo-
rans :
 24 Presbyter Rusticus, de villa quæ vocatur Apa-
 lia Urbevetanæ diocesis, ita per multos annos fue-
 rat fistulæ vitio fatigatus, ut multis expensis factis
 in medicis, de sanitate penitus desperaret. Tandem
 recurrens ad Domini misericordiam consuetam, cum
 dictæ infirmitatis onere gravaretur, et nimium fe-
 brilibus caloribus aestuaret, sepulcro se Martyris
 præsentavit, se voto Martyri obligando, ut per ejus
 merita liberaretur ab infirmitatibus, quæ ipsum ve-
 hementissime affligebant. Tunc somnum oculis suis
 dedit, requiem palpebris tribuendo : et postmodum
 a omni requie consurgens, ita invenit se a febris
 gravamina liberatum, ac si eum minime affligeret.
 Fistulæ autem orificia ita coperunt remotis medica-
 mentis in dicto Presbyterio desiccati, ut infra octo
 dies esset remoto humano auxilio plenissime libe-
 ratas. Hunc etiam, sicut fertur, noster Martyr a
 periculo anime, quod est gravius, liberavit. Quæ cum
 primo reputaretur Ecclesiæ inimicus, modo amicus
 ejusdem factus, Deum honorans, beatæ Virginis
 ecclesiam visitans, et Martyris nostri sepulcrum ven-
 nerans, se non ingratum perceptæ sanitatis osten-
 dit, sed verbis et operibus se demonstrat cultorem
 fidei Christianæ. Hujus Martyris patrocinium, tota
 mentis devotione imploratum et animi puritate, vota
 fidelium ad portum dirigit salutarem, sicuti ego
 scriptor didici per effectum hunc scribens quatenus
 ad Dei suisque Martyris honorem, voti solvendo de-
 bitum quod promisi.

25 Item juvenis quidam nomine Bochus, ita in-
 firmitate dorsi gravatus, ut nullatenus per se vale-
 ret assurgere, nec aliquo modo posset incedere, nisi
 duas crucias scellulis habere suppositas, sæpe (dum
 Martyr in seculo viveret) erat in ejus præsentia.
 Hunc B. Petrus Martyr sanavit, tanquam sibi no-
 tum, statim ut ipse defunctus fuit. Et quidam, no-
 mine Caput auri, qui a longis temporibus manus
 ita contractas habebat, ut nihil posset operari per
 eas, percepit a sancto Martyre sanitatem. Hic erat
 de regiona matricis ecclesiæ, Presbytero Bono-ho-
 mini, Capellano S. Stephani, qui bene plus quam
 centenarius creditur, sex annis parum aut nihil vi-
 denti, visum ita restituit, ut jam videat quidquid
 illi est necessarium. Vetulam quamdam nomine Be-
 nesurdum non incervatam aut purum alius portaret
 caput quam genua, semper baculo innitentem, ita
 gloriosus Martyr sanavit, ut modo libera sine baculo
 erecta incedat, ex quo in ancillam se Martyri tradi-
 derat : et hæc erat de regione S. Constantii. Videns
 hæc et alia multa miracula Domina Maria, uxor Tu-
 dini Rapionis, quæ in Urbe veteri nulla generosior
 erat, cum omnibus privata esset dexteri brachii vi-
 ribus, et in manu vires nullas haberet, sese obtulit
 Martyri, promittens ei semper se servire : unde post
 modicum tempus plenis sine in brachio et manu re-
 cepit potentiam : et hæc erat de regione S. Andreæ.
 Quidam noster civis, nomine Alamannus, Stuplonis
 filius, de S. Juvenalis parochia, qui a puoritia ma-
 num et brachium pendulum habuit, ut nullo modo
 ipsum posset erigere, postquam se devovit Martyri,
 sufficientes vires accepit per modica intervalla tem-
 poris in manu et brachio : et sic modo illo utitur,
 ut alio. Nec mirum si non omnes, quos erat sanavi-
 rus noster Apostolus, statim ad plenum sanavit.
 Nam et Dominus noster Jesus, cum ei cecus secun-
 dum Mireum adduceretur, ut eum tangeret et illu-
 minaret, apprehensa manu cæci eduxit eum extra
 vicum : et expuens in oculos ejus, impositis manibus
 interrogavit eum, si videret aliquid : et aspiciens
 ait, Video homines velut arbores ambulantes. Inde
 iterum imposuit manus super oculos, et cepit vider-
 e, et restitutus est, ita ut videret clare. Quem uno
 verbo totum simul curare poterat, paulatim Domi-
 nus curat, ut magnâ lineam humanæ cecitatis os-
 tendat, quæ vi et quasi per gradus ad lucem re-
 dit, et gratiam suam nobis indicat, per quam adju-
 vat singula incrementa perfectionis.

ANNOTATA.

a Corbata, trans Pulnam flumen ½ P. M. Orvieta
 distans ad Anstrolboracum.

b Poranum, simili intervallo distans ad Euro-au-
 strum.

c Balne regium vulgo Bagnarcia, patria S. Boua-
 venturæ, in agro Urbevetano versis. Patrimonium S.
 Petri. Atvicus Sermoquantum vicinus est Urbi veteri,
 vicinum Porano predicto.

d Videtur aliquid præmissæ, hic omissum de libera-
 tione ejusdem Theodoræ.

e Quinto versus Boream militario ab Orvieta actum
 tabulæ locum S. Stendano, cui un vicinum sit dimi-
 nutive hic dictum Stendanelum, avicium : multoque mi-
 nus novi aliquem Sanctum Stendano, unde loco no-
 mæa; sed dubito an S. non irreperit pro C. quo Castrum
 notaretur.

A

CAPIT. IV.

Miracula varia mense Julio, Augusto et Septemberibus facta.

In die S. Margarite, multis presentibus, illuminavit oculos eujusdam de Comitatu Senensi de castro Montelle. nomine Anarescelli. Undecimo die intrante Julii, dum Matotinum diceretur, sanavit quemdam Andream ultra Bellam-villam Campanie, qui nanum dexteram et brachium contractum habuerat quindecim annis, ut ipse dicebat. Infirmus autem istius Andree et diuturnis infirmitatis plenus nobis innotuit, ex brachii cicatrice et signis, et nobilium Clericorum et laicorum patrie illius assecutione, qui dum vidisset et novisset eum infirmum in terra sue natiuitatis, et apud Burgum S. Christiane sanatum eum viderent, pro magno habuere miraculo; et statim Deum, qui solus mirabilia facit, laudantes ad Martyris sepulcrum venerunt: ibique noctibus et diebus orantes, plus quam per hebdomadam perseveraverunt, omnibus qui audire volebant referentes, quod Andreas brachium aridum et contractum habuerat. Postea a muliere quadam de Castro-Turris, quod est in nostro Episcopatu, manifestissime fugavi demonium. Eadem die qua sanavit Andream, de quo dictum est, finita Missa unus est curatus contractus; [et visus restitutus] euidam puella, nepti Benedictinorum de regione S. Constantii, quae per quadrimestre tempus unius oculi lumen amiserat. Magister Donadeus; optimus faber lignarius, dum quandam trabem incideret, mole trabis oppressus, quadriennio ita incurvus incescit, ut ambulando genua ore pene contingeret: sed ad sepulcrum accedens, et a Martyre misericordiam postulans, plene sanitatis gratiam est consecutus: et hic est de regione S. Andree.

27 Quandam mulierem, nomine Bona-femina, de regione S. Juvenalis, quam Deus occulto suo iudicio jam dum visu privaverat, decimo quarto Kalendas Augusti, Episcopo et universi Clero presente, lumen recepit: unde tunc primum Episcopus et Clerus in hujus illuminatione hymnum Te Deum laudamus cantaverunt. In suo sermone hoc pro insigni miraculo Episcopus reputavit, quod ille beatissimus Martyr meretrices in somnis ad regnum colorum invitans, sicut ex eorum confessione receperat, eas convertit ad cultum religionis. Ad hoc idem Episcopus in conventu residens retulit, quod dum Dominus Farolfus de Corvari apud Montem-Martem detinere quendam sub tribus seris in compedibus ferreis, B. Petrus Martyr in spiritu captivo apparuit, dicens: Surge et abi. Qui cians locum suae captivitatis valde munitum, et se ferreis vinculis compeditum: de fuga omnino diffidens, non ante quam tertio admoneretur iter arripit: cui divino natu ultro aperta sunt ostia, et sic ille captus et victus se facillime eum tormentis in suam libertatem recepit. Cum filius Ildabrandi Dahmani, de regione S. Mariae, de altissima ripa Urbe veteris efferret, in ipso casu cepit clamare ac dicere: S. Petro Martyr, adjuva me. Statim B. Petrus per circumum capitis eum arripit, et ita sanavit per circumum in plantam eum deposuit, ut adolescens prorsus nullam lesionem sentiret. Cumque ipsum mater de alto clamaret, putans illum sibi prope assistere: ille de sub ripa respondit dicens: In cecidi, sed B. Petrus me in plano valde plane deposuit: et statim sanus et incolumis per portam regrediens, Episcopo et Clericis admirantibus, populis Deum laudantibus est presentatus. Cum mulier quadam de Torrecella, venerabili viro Presby-

tero Benedicto Priore de Stinlo aliis pluribus honorabilibus referente, pene omnium membrorum multis annis perdidisset officia, in grabato ad Martyris sepulcrum se fecit adduci: ibique aliquot diebus ac noctibus in oratione persistens, ita sanitati est redita ac si nullam infirmitatem passa fuisset.

28 Cum sexto decimo Kalendas Augusti in qua in duodecimum Kalendas, in scuto Martyris, quod in ecclesia erat appensum, nocte nunc nunc, nunc duo, nunc tria, nunc quatuor viderentur accendi lumina, et eadem post aliquot intervallum viderentur extingui; turbis concurrentibus atque mirantibus et Deum laudantibus, alii dicebant, haec lumina nasci ab accensis lampadibus, quarum numerus ad centum viginti quatuor ascendeat, alii dicebant, ideo tam frequenter per se igne materiali accendi candelas et lampades, et in scuto apparere ista mirantia sidera, ut homines accedantur in ea quam Martyr praedicavit fide Catholica. Sed praevalluisse videtur posteriorum sententia, eo quod inferiora lumina non videbantur sic esse disposita, ut scutum in aliqua sui parte posset ab eis lumen recipere: et quia extinctis lampadibus praedicta lumina velut sidera in scuto lucebant, et lampadibus accensis lumen illud interdum in scuto non apparebat. Tertio Kalendas Augusti vidimus aliud, quod omnibus praecedentibus miraculis visum est mirabilius. Jam enim praeterierant quatuordecim anni et amplius, quando mulier quadam Lombarda venit in Urbem-venetum. Haec scabellum duo ferens in manibus, repens super terram, tibias, crura et pedes coriata post se trahabat. Cumque aliquot annis sic super terram repisset, ex his quae ostiatim quaesierat sibi emit asellum, qui eam usque ad praefixum diem portavit. Haec dum quarto Kalendas Augusti dormiret in hospitali S. Georgii, quod apud nos est, Martyr noster tertio apparuit ei dicens: Surge. Cum prima et secunda vice non crederet, tertia vice monita surrexit; et sine omni humano auxilio in pedes stetit erecta; et civitatem tremens intravit, ad sepulcrum Martyris veniens: secundo die consolidatae sunt plantae, firmata crura, ut jam ad hoc videretur nunquam fuisse infirma. Eodem die sanavit duas mulieres Viterbenses, quarum una erat de Plano-Scarlati, a quinque annis curva, quae novem diebus ante sepulcrum jacerat antequam sanaretur. Altera mulier ambas manus habebat omnino aridas, quae decem diebus apud Martyrem fuerat. Infirmitatis primae fuit testis Donadeus Vigilae, Rainaldus Boccalovis, et alii plures. Infirmitatis secundae, quae infirmabatur in manibus, testis fuit Joannes frater Domini Dominici, qui Viterbio eam adduxerat, et Dominus Dominicus et alii multi. Testes sanitatis sumus nos, qui eas vidimus et sanas esse cognovimus.

29 Subsequenti Sabbato a quadam muliere, quae secundum suam asserti mem dum Romae habitaverat, demonem effugavit. Feria sexta ante festum S. Mariae sanavit quendam, qui erat contractus: et duos caecos illuminavit; unum de Fienle, qui vocabatur Daniel, qui fuerat caecus quinque annis. Festum Assumptionis B. Mariae in tanto gaudio celebravit noster Episcopus, Clerus et ejus populus, in quanto non fuit celebratum patrum et avorum nostrorum temporibus; sed in luctu est conversa letitia, et gaudium in moerorem; tantum enim est ei die inter familiam Episcopi et Canonice natum scandalum, quantum antea ortum non fuerat. Nescio utrum propter hoc, an propter aliud occultum Dei iudicium, ex tunc deserierit per se ante sepulcrum accendi lumina, nec visa sunt postea accendi, praeterquam in festo B. Severi, quod est in Kalendis Octobris, cum prius pene omni die accenderentur. In octava beatae Mariae extensus est filius Joannis Amorosi, puerulus

Sanatur
ex ei duo-
talemque
contractus,

11

et mulier

liberatur
captivus

et loquax
ex alto-

Lumen in
scuto S. Pe-
tri apparuit.

E
Sanatur
contractus,

F

item contracti
et ceteri.

A lus pene a nativitate contractus et omnino perditus; cui Joanni frequenter Martyr apparuit, dicens ut puerulum suum ad ipsius sepulcrum portare sanandum. Feria secunda post Octavam B. Mariæ illuminavit sororem nobilis viri Petri de Fractagnida, quæ triennio, et amplius fuerat privata luminibus. Cum Petrus dictus Porcarius, qui olim, sicut dicebatur, fuerat serviens apud S. Andream de Laudunò in Archiepiscopatu Senonensi, oculus ita in capite revolutus haberet, ut ex altero parum, ex altero nullum lumen haberet, et vix ipsius pupilla pareret; ab eo tempore quo noster Martyr passus est, in oratione sepulcrum frequentans cum devotione perseveravit; et cum omnes de ipsius sanitate diffideremus, semper tamen ipse speravit, et in festo B. Calixti se sanum et incolumem in Capitulo nostro præsentavit.

2 Blasphemi
excecantur:

30 Dum quidam Castellanus de Lerona omnium horum esset incredulus, et dicebat Martyrem peccatorem fuisse, nec aliquem cæcum per se posse illuminari, continuo est cecitate percussus; nec ante oculorum lumen recepit, quam publice peccatum suum Episcopo confiteretur. Sed ubi ad Martyris sepulcrum accessit et coram omnibus delictum suum fuit confessus Episcopo, sine dilatione sanitatem suscepit. Item dum quidam Nobilis de civitate Balneoregensi omnino ista non crederet, sed potius in derisum et contemptum Martyris deceret, se quemdam asinum cæcum habere, illum se velle ad Martyris sepulcrum adducere, ut in eo asino experiretur, et Martyris probaret potentiam, utrum posset cæcos illuminare; et hic oculorum lumen amisit, et tanto in oculis exurebatur incendio ac dolore, ut nullatenus in aliquo posset consistere, quiescere, nec aliquam quietem habere. Veniens ergo ad sepulcrum quarto Kalendas Octobris, et peccatum Episcopo confitens, jurans etiam sic in veritate esse ut diximus, statim oculorum incendium et dolorem amisit, sed lumen non receperat in Kalendis Octobris, quando hæc scriptura est condita.

Membrorum
usus redditus.

31 Puella quedam, filia Joannis Agnetis, de civitate Balneoregensi, ita usum membrorum per annum amisit, ut nullo modo posset assurgere. Hanc pater Martyri nostro devovit, et viginti quinque diebus ante sepulcrum ejus eam fecit jacere. Ea tunc non liberata; quasi de ipsius sanitate desperans, eam reduxit ad patriam. Sed cum quadam nocte jaceret, vocem audivit sibi dicentis, Surge. Illa putans se a patre vocatam, respondit: Pater, quando imperas me surgere, cum me noveris infirmam? et nullam mihi esse surgendi potentiam? Cui Pater dixit: Non hoc præcipi. nec te vocavi. Cumque illa iterum obdormisset, Martyr ei apparuit dicens, Surge et sta super pedes tuos, quia ego te liberavi. Statim hilaris sana facta surrexit, et quocumque voluit bene sana incescit. Dum Petrus Galdie, civis Balneoregensis, haberet filium nomine Jacobum, qui in errire patiebatur incurabilem infirmitatem, cum ossa cruris magnas faceret apertiones, adolescentulum ita impedit, ut nunquam ire posset nisi ab una vel duabus personis deportaretur; divinitus inspiratus, Martyr per matrem transmisit illum; ibique juvenis cum matre apud sepulcrum cum multis lacrymis orans triduo jecuit, ac per misericordiam Dei et Martyris merita ab infirmitate, quam patiebatur, ita convulsi, ut omnino non doleat, vix cicatrices aperturarum appareant, et juvenis modico baculi adjunctus auxilio competenter incedat. Loca autem cruris, quæ fuerunt ossibus et carne privata nondum plene receperant repletionem quando miraculum scriptissimus. Sanatus est juvenis anno millesimo centesimo nonagesimo nono, mense Decembris. scriptura est facta anno

Cucantur
cruris infirmi
tus

millesimo ducentesimo, quinto die intrante Januario. Quarto decimo Kalendas Aprilis, integratis ossibus, vixit cum bene incedere. Filius Jacobi de Castro Lubriani de Episcopatu et comitatu Balneoregensi, a principio sui passus est spasum; unde pater ejus medicus, quinto die post involutionem ejus, cum inter scapulas coxit. Pater a spasmo est liberatus, sed tantos dolores ex coactura pueri usque ad sexdecim annos detinuit, ut nulli rei facienda possit esse idoneus. Cum vero ad sepulcrum oblatus accessit, vehementer solito cum afflxit: sed quasi ultimum vix diebus nullo modo ipsum postea tetigit, et ex tunc est factus sanissimus, ut ab ore ipsius liberari accepi et credidi, cum esset homo dives, discretus et valde bonæ opinionis.

dolor ex spasmo
residens.

32 Romane urbis Episcopus Innocentius causam quandam, quæ vertebatur inter Abbatem S. Salvatoris de Monte-Acto, et Priorem Sanctæ Trinitatis de Pro, Venerabili Patri nostro Ricardo Urbeveto Ep. pro eorumque defendendum. Cumque predictus Prior vocatus venisset ad præsentiam Episcopi memorati, et acceptis iudiciis ab eo discederet, apud Marsianum de nostro Martyre vana et otiosa verba cepit effundere, non credens quod divina potentia, propter Martyris nostris merita, ea quæ dicebantur operaretur miracula. Unde quidam Urbevetoarum hæc audientes, vehementer sunt indignati; sed pro reverentia Ecclesiæ Romane ejus mandato venerat, et amore civitatis Persinæ quam affectu se amabant, patienter sustinuerunt. Sed ille qui nullum bonum sine munere, et nullum peccatum sine pœna dimittit, præfato Priori non cansani reverso, et in Urbe-veteri usque adeo illius passioni afflictio, ut se magis mori optaret quam vivere, hoc concessit, ut incredulitatem quam habuerat, et verbum quæ dixerat peniteret, imaginem cereum fieri faceret in signum devotionis et fidei, quam nuper consecutus erat, et eam ad sepulcrum Martyris transmitteret: sed antequam oblatio hospitium Prioris exiret, antequam imago ad B. Petri Martyris sepulcrum perveniret, in calo est recepta oratio, et omnino in terris est liberatus a funesta passione qua tenebatur.

Obtrectanti
miraculo,
incausa illius
passio,
E

33 Florentinus quidam, propter maleficiæ quæ perpetrarat captus, et demersus in altissimum puteum, cum nocte vigilans quasi certus expectaret mane suspensum, beati Martyris cepit invocare auxilium. Soporato in spiritu beatus ei Martyr apparuit, dicens: Surge, recede. Statim soluti sunt compedes, et elatus positus est extra puteum carceris, et ostium ultro apertum est, et domus janua: sicque Florentia captivus exiens, suo torquenti collo in signum suæ liberationis accepit, et a Florentia usque ad sepulcrum Martyris, manifeste Deum et Martyrem laudans, circa collum portavit. Vir magni generis et magnarum divitiarum, Comes Strobilus de Mezanello, cum gravissime detineretur passione sciatica, B. Jacobi ac multorum aliorum Sanctorum invocavit auxilium: sed non ante liberatus est quam se beato Martyri Petro voveret. Ex quo autem votum fecit, dixit quod bona mente, totis viribus, Deo et Sancto Martyri Petro serviret, si eum ab infirmitate qua tenebatur eriperet. Statim, sicut ipso referente didicimus, sic est melioratus, ut rectus bene incederet, ac more solito competenter equum ascenderet, et equitando sine lesione usque ad Martyris sepulcrum veniret. Ibique ditissime glorificans et magnificans Deum, et affectuosissime peccata sua deplorans, præcibatur Dominum, ut, sicut in proprio corpore visibile per meritum Martyris miraculum fecerat, ita in aliquo alio ipso præsentem potentiam suæ majestatis monstraret; ut inde magis ejus fides cresceret, et confidentius aliis divina miracula

Captivus
liberatus.

curati scilicet,

racula

A racula prædicaret. Isto sic stante, oculos in altum levante, voce clamante, multis coram positis, protinus ipso et multis videntibus est lumen accensum in lampade, quæ ante multis diebus non arserat. Statim manibus levatis ad cælum, una cum aliis qui erant presentes, comperunt Deum laudare ac benedicere, qui tanta frequenter per Martyrem operatur : et sic prædictus homo nobilis, est gaudens et exultans reversus ad patriam. Mulier quædam de Balneo regio, quatuor annis contracta, ad sepulcrum veniens, ibique die in oratione persistens, plenæ sanitati est restituta. Hanc ego scriptor non vidi, sed sic esse Presbytero Alberto, viro religioso, qui custodiebat sepulcrum, et aliis Presbyteris referentibus, didici.

A ROANNE
COEVO
ET MS.

et contracta
à annis san-
ta.

CAPUT V.

Miracula anno MDC usque ad Octavam Pas- che patrata.

Berardus, filius nobilis viri Martini de Agello, sed et ipse non minus moribus, forma, virtute nobilis, dum ita prorsus lumen oculorum amitteret, ut nec optimissimum quem equitabat videret, nec aliud quidquam oculorum visu cognosceret; longe antequam ad ecclesiam matrem accederet, ubi Martyris corpus erat reconditum, pro reverentia Martyris de equo descendit, et ductus ad sepulcrum devotissime caput et corpus, prout potuit, sepulcro supponit; orans et cum multis lacrymis fiducialiter postulans, ut ille sibi lumen redderet, pro cuius fide gloriosus Martyr Petrus per gladios impiorum hæreticorum obierat. Interjecto modico temporis spatio, cum præ multitudine lacrymarum totus vultus ejus maderesceret, et sic indeiuenit et affectuose oraret; exaudita est oratio ejus, et lumen quod repetebat accepit : statimque surrexit, et manibus oculisque levatis ad cælum, fasciculum ardentium candelarum de manu sui servientis accepit, et eorum sepulcro tenuit. Cumque diceretur ei a Mattheo Priore majoris ecclesie, ut candelas sineret applicari candelabro, quia cera liquescens manus ejus urebat; respondit dulcem sibi esse ardorem, et se paratum quemlibet subire pro B. Petro laborem, qui diu perditum lumen sibi reddiderat. Et cum esset feria tertia, que est ante a Quadragesime initium, in qua homines seculares amplius solito solent ingurgitari, invitatus multoties a supra memorato Priore, semper respondit se totum gaudio plenum, nec se posse percipere ulla epulas corporales : et sic totam noctem illam coram sepulcro, jejuno stomacho duxit insonnem. Cumque die sequenti dominas civitatis videret, et tanquam juvenis aliquantulum plus iusto eorum delectaretur aspectu, quod receperat lumen ex parte amisit : sed relictus ad sepulcrum, prædictum delictum toto corde deplangens, clarins lumen recepit quam ab infanzia unquam habuerit, et ipsos oculos visus est habere majores. Commilitonibus civitatis qui prius eum notum et amicum haberant, utrum clare videret tentantibus, inter ceteras probationes dixit; Procite mihi acum et filum asserri, ne vestra fides circa Dominum meum S. Petrum vaelet. Casu pelliparius quidam æcum quandam, subtilissimam atque existissimam, cum tenui filo porrexit : nullo modo existimans, quod Berardus, vel alius acutissimus lanians, de nocte longe a candela positus, posset filum immittere; Berardo filum incline acus absque difficultate mittente, inquit, quibus qui aderant valde mirantibus, cum plures juxta candelam starent, nec præsens posset filum illius immittere. Et cum omnes quærerent, unde istud contingeret; respondit Berardus: Oculis, quibus de ventre

matris exivi, non tam clare videbam : sed hos oculos et hanc luminis claritatem Dominus meus S. Petrus mihi restituit. Propter hoc multi sunt facti credentes, qui prius circa famam B. Martyris erant dentes; et conversi sunt qui prius, ut a quibusdam creditur, fuerant Martyrem persequentes.

33 Alius Martinus de Aretio, qui luce unius oculorum, ut ipse referebat, erat privatus biennio, ex quo ad Martyris sepulcrum accessit, continuo est liberatus. Cujusdam militis filius de civitate Aretii, cum propter casum circa genu læsus fuisset, ac multorum medicorum medicamenta esset expertus, accidit ut unde salus sperabatur infirmitas cresceret, et ut ex factis incisionibus juvenis sperare nequiret; veniens ad monumentum Martyris, mirabiliter se læsa cuxa divisit, et juvenis pene sanus abscessit. Nobilis vir Fatucius Marini, dum quandam suum rusticum de Sermagnano cœpisset, qui ad visitandum sepulcrum Martyris venerat, pedes compedivit vinculis ferreis, manus vero cannabinis ligavit funibus, et sic ligatis manibus ac pedibus projecit eum in voltam d. torris superius. Cum rusticus obdormisset, vocavit eum Martyr, præcipiens ei, ut de turre descenderet. Illo non credente se esse solutum, iterum audivit Martyrem sibi dicentem: Surge, recede. Et continuo soluta sunt ligamina de manibus ejus, et de pedibus soluti sunt compedes : et sic ille, velut alter Hieremias, facto de veterinis pannis funiculo, de volta turris descendit et abiit. Cumque domum veniret, nec possent vicini et parentes ejus a pede altero ferrum eruere, et deliberarent, Balneum regis pro e secuta mittere, dixit unus ex eis : Quid est quod facimus? Numquid ille qui dirupit vincula manuum, qui a compedibus alterum pedem absolvit, non potest et istud ferrum contringere, ut in totum hic liberetur? Statim puerulo quodam accedente, et sine dilatione absque industria ferram manu tangente, laqueus compedis est resolutus.

36 Et his diebus more solito frequenter accensus sunt lampades, ut aserunt nobiles et plures, qui se vidisse testantur frequenter extinctas, et in totum extinctas toties reaccendi, et vebementes et magnas flammæ emittere. Et cum lampas prope terram esset, nobis qui eramus in Choro supposita, ut nihil in ea posset nolis celari; tractare cepimus quid hoc esset : nec aliud invenire potuimus, nisi quod Omnipotens volebat sibi servire de oleo, et mentes hominum in ejus accendi servitium. Circa nonam eodem die multis præsentibus est miraculose aliud lumen accensum. Sabbatho ante Dominicam de Passione, mulier quedam plena diurni, quæ ab octo annis nullam ferè partem corporis præter caput in potestate habuerat; mandavit nobili viro Petro Civitellæ Presbytero, cujus inhabitabat Parochiam, ut vel tunc vel sequenti die summo mane veniret penitentiam ei daturus. Cumque ille, sicut ipso referente didicimus, variis divinis et humanis impeditis negotiis, usque post Missam diei Dominicæ tardaret pro penitentiam præfate mulieri succurrere; ecce mulier astitit coram præfato Presbytero, dicens, sibi B. Petrum Martyrem in albis vestibus apparuisse; et dum in lecto solito more jaceret, præcepisse, ut surgeret; et sic se in totum et ad plenum esse sanatam; et sic esse peccatum suum confessa. O mira et admirabilis dei virtus et Dei sapientia! Infirmus animus sanum habere corpus non potuit, sed ex quo mulier confiteri disposuit, Miserator omnium non expectavit ut confiteretur, sed statim sordes anime diluit mulier, aqua sapientiæ salutaris abluta. Quod potuit fecit, mandavit Presbytero, ut ad se veniret penitentiam daturus, quia ipsa ad eum ire non poterat, totius corporis imbecillitate

item alius:

sanatur genu
laxum,

liberatur vinctus:
c

d

E

e

Cæcus ultimum
natus

];

sanctoque
professurus,

a

c

sed ob multum
casu aspectum
luminis immunitatem
passus

punitiens acutius
quam
antea videt:

lampades
ultra accensæ,

agra cupient
confiteri

a s. petro
apparente
sanatur:

A imbecillitate gravata. Negligente Presbytero, B. Petrus fuit pro ea sollicitus; et sicut eam prius in anima sanaverat, sic statim sanavit in corpore; et ipsam misit ad eum, qui vocatus ad se venire neglexerat.

f iterum tempus accenditur.
Mulus loquebamur,
g cecus visum recipit.

37 Dominica de Passione f, cum pene ultra quatuor millia hominum essent in majori ecclesia, dicto Offertorio Missæ majoris, factum est murmur magnum in populo, accedentium ad videndum miraculum lampadis quæ accendebatur. Inter quos et ego scriptor, spiritus ductus motu, accessi; et cum multitudine hominum lampadem sæpe et multum fumigantem vidi flammigerare. Sequenti die, hoc est feria secunda post Dominicam Passionis, quidam homo de Sancto-Salvatore Montis-Aenti recepit loquelam, qui duobus annis et dimidio omnino mutus extiterat. Quidam homo, nomine Rainerius de g Montecello, cum uxore pro recuperando visu filio, quem plus quam per annum et duos menses perdidit, quæcunque potuit expendit in medicos. Cumque videret omnes medicos in filii curatione deficere, una cum Meldina uxore, quæ et mater erat pueruli Rolandi, ipsum puerulum attulerunt ad Martyrem, sperantes et rogantes, ut sicut alios multos sanaverat, ita quoque filium ejus sanaret. Facta per noctem et diem oratione, restitutus est visus adolescentulo, ut tam clare videret ut unquam viderat; et hoc factum est feria secunda post Dominicam de Domini Passione.

h confessus peccata a ruina servatur,
i socio oppresso.

38 Item cum in Sabbato ante Passionem quidam Ultramontanus, pluribus et gravibus irretitus criminibus, a venerabili Patre Ricardo Urbevetano Episcopo penitentiam sanus et incolumis peteret, diceus lapidicinam, in qua laborabat, esse in proximo ruituram, et sibi mortis imminere periculum, si eum B. Petrus non liberaret; Episcopus aliis occupatus dare penitentiam distulit, sed lapidicida sequenti feria secunda fortius institit, et in tantum institit ante sepulcrum Martyris, donec Episcopus novit cordis contritionem, et ejus audivit confessionem; et post canonicam admonitionem, et poenam legitime designatam, suam largitus est benedictionem. Post paucissimos ietus factos in lapides, super hunc i ripa ruit, sed ea ruente qui opprimendus erat, B. Petrum in auxilium suum vocavit; et ita miraculose saxorum infinitorum immensitas eum oppressit, ut eum in nullo læderet. Socius vero, qui die illo sepulcrum non visitaverat, nec fuerat sua peccata confessus, ita contritus est juxta eum, ut nulla simul membra vel ossa manerent.

Curatur contractio digiti,
Maj. T. I.

39 In die Sancto Paschæ, quidem de plano Ravennæ se præsentavit Episcopus, dicens a multis retro temporibus luminis beneficio se caruisse; ut lumen recuperaret se ivisse ad B. Petrum Apostolum, et cum ibi optato lumine frui non potuisset, dicebat semetipsum corde ac ore B. Petro Martyri obtulisse; et cum civitatem Urbevetanam ingrederetur, in ipso ingressu portæ se plene lumen vidisse. Feria quinta, quæ est in Albis, ecce copiosa multitudo Militum cum peris et baculis (sicut est moris ire ad B. Petrum majorem Apostolum) dum primum tintinnabulum ad Vesperas pulsaretur, intravit majorem ecclesiam, inter quos erat quidam nobilis, Capitaneus nomine, cum pluribus aliis, qui digitum medium occasione ejusdam mulieris, quam ante annum et octo menses acceperat, ita inflexum habebat, ut jam fossam in medietate palmæ fecisset, a qua digitum nullatenus poterat remove. Ille statim ut se ante sepulcrum tota corde prostravit, antequam secunda campana sonare cessasset ita sanitati esse redditus, ut major extendendi et contrahendi quam in aliis ei esset potentia. Hunc vidimus sanum; Nobilium vero qui serum erant et multorum relatione cognovimus, sic verum esse ut asserabant.

D A. JOANNE COLEVO EX MS. brachiis, cruris, Matt. 9, 10 E coxarum.

40 Feria sexta sequenti sanata est mulier quædam de castro Panicale, quod est in Comitatu Clusino, quæ brachium dextrum ita contractum habebat, ut non posset aliquo modo illud erigere vel a latere separare. Eodem die dum Tudertini, masculi multi et femine, juvenes et pleni dierum, Viterbienses et aliarum multarum civitatum cives venissent videre sepulcrum, et cognoscere mirabilia quæ fiebant; cum vicinis omnibus venit quidam Castellanus de Castro Tusculani, cum filio suo ut videbatur duodeenni, qui a primis infantia annis crum unum distortum habuerat, et brachium aridum, nequens illud erigere, valde deprimere, vel in aliquam partem extendere. Mirabile dictum statim ut est cum nato pater ingressus ecclesiam, mox ut sepulcrum attigit, ut mulier Evangelica, quæ fluxum sanguinis patiens tetigit solum vestimenti Domini, sensit per virtutem Martyris: erecto crure, sanatis brachiis, copit rectus, manibus levatis ad cælum, tamquam vir prudens et sapienter, omnia ecclesiae circuire altaria; et cum vicinis, notis et amicis, et diversarum gentium et linguarum hominibus, qui illic oratori confuserant, cum lacrymis multis præ nimio gaudio Deo laudes impendere. In octava Paschæ homines de Civitella de Massa, de Comitatu Tudertino, communiter omnes venerunt ad majorem ecclesiam pro reverentia Martyris, afferendo magnum et pulcherrimum cereum, pro eo quod quidam eorum convicianus triennio coxas habuerat applicitas et conjunctas natiuitibus, et ab eis omnino inseparabiles. Statim vero ut mediante Capellano eorum, Martyrem pro sanitate rogavit, plenæ sanitati est restitutus: at sanus et incolumis, cum suo Presbytero et populo, Martyri se præsentavit.

ANNOTATA.

- a Anno 1200 bissextili, habente litteras Dominicales B A Pascha celebratum fuit 9 Aprilis, adeoque feria iv Cinerum 23 Februarii.
b Ecce graphum nostrum Fratrem, quod correximus.
c Ibidem, se a coxa divisit, quod simili conjectura emendatum.
d Volta turris, intelligitur hic cavea in fundame: is turris fornice obducta.
e Seca vulgo Segga, Teutobus Sage, idem quod Serra.
f Dominica Passionis an. 1200 fuit 26 Martii.
g Montecellum fortasse Montebellum, vulgo Montecchielli, distat ab Orvieto p. m. 23 et totidem Senis Clusinae diocesis oppidum.
h Itipa id est, rupes.

CAPUT VI.

Alia miracula ab aliis adjuncta scriptoribus.

Quia omne bonum deductum in publicum notionem pulchrius elucescit, ne miraculorum Martyris nostri lucerna modio supponatur, sed super candelabrum posita pateat universis; quædam quæ a Magistro Joanne, fonte scientiæ litterarum, fuerunt omissa, et post ejus obitum conseruantur, congrue duximus declaranda. Anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono, quo Martyr noster, immortalitatis stola deposita, Martyrum est in cælesti patria cotibus aggregatus, filius quondam Anselmi medici, vir providus et discretus, verus cultor fidei Christianæ, physicali scientia plurimum eruditus, dum Bononiæ tuoraretur in studio litterarum, ita fracturæ vitio laborabat, ut diversorum habito consilio medicorum, de sanitate penitus desperasset. Cumque sibimet computaretur, irrigatus copia lacrymarum, B. Petri

Curantur ab horaria unus alterque,

A. JOANNE
COXVO EX MS.

A Martyris fama pervenit ad aures ejusdem, in diversis partibus divulgata. Ille vero fidem adhibens his que audierat predicari de Martyre, corde cepit et ore ipsius suffragia lacrymabiliter implorare, ut per ejus merita optaret sibi Deus trihoeret sanitatem. Post paucos autem dies ecclesiam ingreditur oraturus, et Martyri fundens preces devotas, ketus latician reportavit prestatæ sanitatis. Quatuordecim annis post mortem Martyris jam elapsis, cujusdam nobilis Dominae civitatis filius, prædicto infirmitatis incurerat passionem. Mater vero ejus in vanum laborans in consilio et auxilio medicorum, a supra dicto viro, nomine Albertino, physicialibus instructo laudabiliter disciplinis, humiliter consilium pestulavit. Ipse vero puori morbum conspiciens, quo ipse per experientiam fuerat prægravatus, dixit eum sanare non posse, nisi Deus circa eum suam miraculose per Sanctos suos virtutem ostenderet bonitatis. Ex consilio tandem illius, referentis se de infirmitate liberatum eundem, per Martyris merita gloriosam; mater filium B. Petri Martyri voto fiducialiter obligavit, et puer in brevi ecclesiæ recepit beneficium medicine. Paratus autem erat dictus Albertinus de sua sanitate coram summo Pontifice fidem facere juramenta; deque sanitate pueri cum nobili ejus matre se idem facere assererent.

42 Anno Domini millesimo ducentesimo decimo sexto, circa exitum Aprilis et Maji principium, propter adventum Domini Pape a Innocentii tertii ad Urbevetanum civitatem, conveniente gentium multitudine copiosa, volens providentia Dei Martyris sui famam diffundere apud diversas in seculo nationes, et Romanos et Campanos quosdam, qui Martyrem dum in carne viveret nullatenus diligebant (eo quod naturale vitium est civis civibus invidere, ac vicinitatis conversatio consuevit discordiæ fomitem ministrare, virtusque invidiam parere consuevit) ad exprobandam incredulitatem eorum et cordis duritiam, diversa dignata est miracula demonstrare. Ultimo die mensis Aprilis Rainaldus Benedicti, Urbevetanus civis, dum quatuor mensium spatio in lecto ægri tudinis jacuisset, medicorum auxilio destitutus, voto in sero se vocit Martyri humiliter et devote; tantumque in nocte recepit convalescentiæ firmitatem, ut in mane ad sepulcrum veniret, cerream imaginem manibus propriis devoto animo deportando.

43 Secundo die post miraculum jam præmissum, quoddam miraculum contigit, manifestum præcipue civibus universis. Nam Guido Riezuti, dum manus suas per sexdecim annos ita contractas haberet, ut humani officii non posset esse usus adaptare, in foro publico erat expositus oleum mercionis vendendorum; cumque illud venderet comparare volentibus, emptores in bursam ejus demissos immittebant. Hic ad Martyris accedens sepulcrum humiliter et devote, in brevi sensit in extensione manuum sanitatem. Cum autem hoc miraculum venisset in publicam noticiam, ceperunt omnes laudem præconia Deo et beato Martyri exsolvare letabundi. Ad fidem hujus miraculi faciendam quinquaginta quatuor viri, bonæ opinionis et fidei, qui cum sanato præcipue fuerant conversati, sua nomina fecerunt in scripturam redigi, quoniam mihi R. cum summo gaudio demonstrarunt, et postmodum cum eis nostro Episcopo presentavi. Hi volebant coram summo Pontifice super hoc miraculo astante sua deponere juramenta; sed cum magna instantia non potuerunt ad eum ingressum aliquem obtinere.

44 Feria tertia per Martyrem suum ostendit Deus miraculum manifestum, quod non est sub silentio dimittendum. Quidam natus puer decem annos contingens, de castro Sernognani Balneoregionis

diocesis, nomine Severinus, dum a nativitate sua D fuisset ambulandi officio destitutus, terræ curvatus, præter naturæ cursum utens scabellis manibus, et terræ genibus provolutus, miser miserabiliter mendicabat, eleemosynas plus actu quam voce a singulis postulandum. Cujus miseriæ Ugolinus de Græca compatiens, in domo sua ei vite necessaria ministrabat. Hic curvatus accedens ad Martyris sepulcrum, coram turba non modica, tertio die Maji, novum novum recepit officium ambulandi. De hoc eventissimo miraculo tam Clerici quam laici omnes civitatis Catholici perhibere possunt testimonium veritati. Eodem die quidam puer de Abriano recepit, ad sepulcrum Martyris jacens, novum officium ambulandi.

45 Eodem etiam die contigit miraculum quoddam, quod a multis temporibus apud nos non extiterat manifestum. Nam cum in majore ecclesia turba plurima convenisset, quoddam cicidele solum positum in quadam crate ferrea; quatuor fere passibus a terra distante, accensus est, virtute Domini faciente. Cumque omnes multipliciter mirarentur de accensione hujusmodi, et cicidele illud in se modicum olei contineret; quidam dictam crate soluto fune ponentes ad terram, ad quam longo tempore transacto non fuit deposita, oleum in cicidele ardens mittere præsumperunt, et statim cicidele fuit in parte contractum. Ecce quam bene Deus omnipotens, in Sanctis suis mirabilis, miraculorum insignibus causam sui Martyris, ad repellendam cordis duritiam et livorem, qui etiam post fata non requiescit, abolendum, et corda fidelium convertenda, dignatus est coelitus allegare, more Domini nostri Jesu Christi, qui hydropicum die Sabbati coram legis peritus restituit sanitati. Ipse insuper coram turba lazarum a mortuis suscitavit, et turba obvium veniente, ac quibusdam Gentilibus eum videre cupientibus, glorificationem a Patre petit et meruit obtinere, sicut beatus Joannes in Evangelio suo apertissime protestatur, ac si diceret aperte pro Martyre allegando: Et si verbis non creditis, operibus credite, quia nisi esset hic a Deo non posset facere quidquam c.

46 Anno Domini millesimo duecentesimo decimo sexto, decimo Kalendas Junii, dum quidam cives Urbevetani, B. Marci limina visitantes, per Padum magnam fluvium navigarent; idem fluvius ita pluvialibus aquis cepit exrescere in immensum, ut fere toto relicto alveo naturali per declivium furens et loca rueret ruinosa. Cumque nauta, relicta navi, quæ tunc quasi naufragii sustinebat periculum, in parte altera inclinata, cum multis aliis nandi præsidio frueretur; qui remanserunt in navi cum aliis territi, ceperunt dicere ac clamare: S. Petre Martyr, adjuva nos. Ad hanc vocem dicta navis, quæ in præcipitum ferebatur, ita firma permansit quasi anchoræ pondere premeretur. Tunc nauta cum aliis in mortis discrimine constitutis ad navis refugium remeavit, et navis directa contra furentis fluminis undas, ita rediit ad alveum consuetum, divina juvante virtute ad invocationem sui Martyris, quasi nullus auxilio indigeret. Sani autem et incolumes, mortis viso periculo evadentes, ad honorem Dei et sui Martyris, in die Sancto Pentecostes, cerream naviculum ad majorem ecclesiam detulerunt. Mortuus et sepultus est beatus Petrus Parentii anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono, duodecimo Kalendas Junii.

47 Anno Domini millesimo trecentesimo decimo septimo, die Dominica secunda Adventus Domini, ego Vannes Putii Pisani, Presbyter et Notarius, Canonicus Ecclesiæ Urbevetanæ, habens quendam meum fratrem carnalem, nomine Cintium Putii Pisani

lampas ultra
accensa :

Luc. 14, 2

Joan. 11

Periculum
naufragii
sublatum
F

a
Innocentio
Papa existente
Orsietti,

sanantur
per 4
mensibus,

16 annis
contractus.

INCIPIT

A sani de Urbe-veteri, corpore infirmum, de cujus vita potuissent genti animi significatione immortalia beneficia, in semetipso a viro sanctissimo derivata, rependere. Hæc animo recolentes, et mentis aciem intendentes in propinquirem modum quo id peragere valuissent; alius sese non obtulit melior, quam amplificatio cultus sacrarum sancti Martyris exuviarum, ex qua et sui nominis claritas, et suæ opis imploratio diu intermissa revivisceret.

Moribundus
voto facto
reversus.

49 Animati propterea a singulari pietate, et eximia in divinis rebus prapensione Illustriss. et Reverendiss. D. Fr. Josephi della Corgna Episcopi Urbevetaui, ab eodem ellagitaverunt, ut argumenta in publicum prodire sineret devotæ eorum voluntatis erga S. Petrum Parentiæ, tamquam beneficentissimum totius Urbevetanæ civitatis Patronum, parentem et defensorem. Idcirco supralaudatus Illustriss. et Reverendiss. D. Episcopus, habito colloquio cum Illustriss. D. Camerario et Dominis Superstitibus fabricæ S. Mariæ; jussit sacrosancta ossa S. Petri, e loco in quo sita erant amoveri, et in magis opportuno et oculis fidelium obvio reponi, quod esse statutum est in sacello nuncupato Nova ara; in qua marmorea collocata est Christi exanimis et a sinu matris pendentes effigies.

corpus hono-
ratius lo-
candum de-
cernuit,

Locus signi † Notarialis.

ANNOTATA.

a Innocentius Papa, dein Perusinus profectus, ibidem mortuus est 16 Julii, hic relato anno 1216.

b Cicindele, quomodo pro lampade usurpetur terminatione varia, curiose et accurate tradit Congius in Glossario.

c Hic interponebantur ista verbo. Explicit historia B. Petri Parentii Sancti, et forsan sequens miraculum, sive ubi eodem sive ab alio auctore, potuit adjunctum fuisse.

C d Hæc alia manu et centum annis scribis adjuncta fuerunt.

APPENDIX.

De Translatione facta anno 1660 et hodie non culta.

In Dei nomine, Amen Die xvi Novembris MDLX. Cum Urbevetana civitas, qua a seculis retro elapsis sæpius, et nostris nuperrime temporibus, bellorum turbine, annuæ caritatis, epidemici lum, ceteraque si quæ sunt graviores ærumnas feliciter evasit; id accidisse magis quam ab inaccessarum rupium ambitu et ab inflessa civium providentia, pro certo habet ab illorum tutela, qui in beatitudinis gremio quiescentes, a cælo assiduis apud Deum precationibus nostræ consulunt salutem. Et cum inter istos peculiariter nota sit dignus S. Petras Parentiæ, qui nedum huic urbi præfuit regimine et exemplo, sed etiam per Catholica religione sanguinem in nostro solo gloriose profudit: Urbevetani cives, egregiarum ipsius virtutum et prodigiorum apprime memores, nil magis cordi habuerunt, quam ea qua

Urbevetani
volentes Pa-
troni suo
referre gra-
tiam,

51 Die Sabbathi xviii ejusdem idem Illustriss.

ac Reverendiss. D. Episcopus, amotis ossibus ex

capa veteri, illa cum dicta schedula repositus pro-

priis manibus in novam capsam, quam clausit et

sigillavit Illustriss. D. Comes Paulus Sarcinellus

Cancellarius Reverendæ Fabricæ, et D. Cancellarius

Reverendiss. Capituli, præsentibus superscriptis

DD Canonici et Testibus ac aliis. Die Dominico,

xix dicti mensis, fuit facta professio solennis: in

qua fuit asportata dicta capsula, et post processionem

collocata sub altari nuncupato dicta Pietæ, præsen-

tibus Dominis, Comite Ascanio Polydoro et Alex-

andro Anveduto, et magna populi multitudo.

52 Hactenus translationis Acta, ex publico tabulario

nobis descripta, sub nomine Ovidii Fauchini, Notarii

Urbevetani rogati, expressa in margine: quibus ex

MS. instructione usuper missa accedit, quod prædicta

nova capsula sit lignea inanata, qua: xxi Maji hie-

lium venerationi in ara maxima exponitur, unde,

post Missam solennem ibidem celebratam processio-

naliter fertur per civitatem. Reliqua autem anno,

18 transferret
in novam
capsam,

19 collocat
sub altari

hujus vene-
ratio assuet,

EA MS. INSTR.
et ornatur
loci.

A *eadem* capsula servatur in sacello laterali ecclesiæ Cathedralis nuncupato Capella-nova, sub ara quæ dicitur della Pietà, in qua nobile opus marmoreum superpositum cernitur ab insigni quondam artifice, Hippolyto Scaipia Urbevetano, affabre sculptum et elaboratum, imaginem Salvatoris nostri e cruce depositi in sinu Matris, cum Maria Magdalena genuflexa ipsiusque Redemptoris pedes densusculante et gemente; ac Nicodemo stante, scalum, clavos, mal-

leum, ceteraque Passionis Christi instrumenta D gestante, totum ex integro Pari marmoris saxo colatum, ad vivum exprimens. Dictaque capsula per crateram ferream auratam, in anteriori facie aræ predictæ, frontale ligneum inculptum et insaratum habentis, intusprospicitur. Ardet autem diu noctuque lampas interius ante corpus : et festum Translationis præfatæ quotannis in Cathedrali celebratur cum recitatione Officii sub ritu Duplicis.

DE B. JOANNE BONVISIO

ORDINIS MINORUM DE OBSERVANTIA PRESBYTERO

PROPE ASSISIUM IN UMBRIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

B De inventione et Translatione corporis; Vitaque Italica recentius edita, unde datur sup- E
plementum ad vetustiorum Latinam, ex MS. Mariani Florentini sumptam.

ANNO
MCCCLXIV.

Ad hanc
diem rela-
tus a Joco-
billo,

Ludovicus Jacobillus, tomo 1 de Sanctis in Bontis Umbriae. Bentum hunc Joannem asserens obiisse XXI. Maji, visus est nobis, ad hujus mensis Iliem XIV, quo eum retulerat Arturus a Monasterio, pulvis sequendus : quod ex una parte constaret nobis, idem Martyrologij Franciscani auctorem pro beneplacito suo dies legisse, quando proprios usquam invenerat notulos; ex altera sciremus, Ludovicum, non tremere dimittere solum dies ab Arturo (quavis arbitrarie) definitos, nisi habet quem sequatur auctorem certiorum. Talem ergo habuisse in præsentiarum videtur, et forsitan eundem quem citat in margine, Fr. Stephanum Vettoniensem in monumentis ecclesiæ S. Mariæ Angelorum. Ille est quem in libro de scriptis Ordinis appellat Waddingus Stephanum Toffium de Bettona (Stephanum Toffi alibi lego) auctorem Tractatus de Juvulgentia loco isti divinitus concessa, editi anno MDCXLV, Provinciæ S. Francisci Ministrum, aliquando etiam Familæ totius Cisæmontana Vicarium generalem, bis nunc eo ipso in loco Guardianum, ubi vir iste Sanctus sepulturam est nactus prope Assisium, anno MCCCCLXXII, et quod amplius est etiam honorificam translationem essum, ante annos plures quam quadraginta. Waddingus in Annalibus ad predictum annum. 32 sic de ea re loquitur. Corpus sepultum est ante sacellum S. Francisci, in sepultura, inquit Marianus, quæ inter duas est mediulis; fortassis innuere volens, quod inter duo Sanctorum virorum sepulchra sit tumulatus. Anno MDCXXXVIII, die xxvi Aprilis, ad struendum amplissimum basim superimponendæ pile, cui ingens tholus super sacellum B. Mariæ Angelorum, delubrum mira omnium religione venerans, moroso et lento adhuc opere obducendus est, effodi oportuit omnem illam arcam ante S. Francisci sacellum : repertaque sunt in lateritio quodam tumulo, depositæ duorum corporum, exesa carne, ossium compagine, distinctis loculis, uno inferiori, altero superiori tabulato divisæ. Judicarunt, qui adfuissent, Minister Provinciæ et adis Prefectus ac reliqui Prætores, corpus inferius esse hujus sanctissimi viri; superius Cherubini Spoletani, quippe posterius defuncti.

2 Tegrinus Lucensis, Episcopus Assisias, accepta a Sacrorum Rituum Congregatione Præfectis Cardinalibus potestate, utrumque corpus in una bene condita theca reponi curavit, eo modo quo prius in prædicta capsula repertum est: nimirum ossa B. Cherubini in parte superiori, adjecta in plumbi lami-

na, super tabula quæ corpus operiebat Joannis, hac inscriptione; Ossa venerabilis servi Dei, B. Joannis Bonvisi de Luca, Ordinis Minorum, reperta in hac ecclesia D. Mariæ Angelorum, ante ostium capellæ S. Francisci, occasione fabricæ, anno MDCXXXVIII die xxvi Aprilis; ac jussu sacre Congregationis Rituum ab Illustriss. et Reverendiss. D. Tegrinio Episcopo Assisiate hac capsula, anno MDCXXXIX, de novo recondita. Hactenus inscriptio. Facta est autem ea Translatio die vi Januarii, ad eam partem muri sacelli prædicti, quæ respicit ad ostium cœnobii, prope crateram ferream. Reverenter et devote servavit sibi Episcopus brachium dexterum, et aliquot dentes sui concivis Bonvisi, in urbem Lucensem beati viri patriam transmittenda Hæc Waddingus tomo 6, qui fuit Lugduni nono post dictam translationem anno editus : ante quem, anno MDCXLVII editus fuerat primus toms Jacobilli, candem paulo strictius Italice scribens, ex cuius verbis, nonnihil distinctius quam ex verbis Waddingi, intelligitur, candem esse capellam ante cuius ostium reperta sunt corpora, et intra quam ipsi fuerunt deinde reposita; non tamen supra, sed infra terram; videlicet capellam S. Francisci: et duorum, quibus brachium constat, principalium ossium, alterum penes heredes Episcopi Tegrini servari, alterum apud heredes Cardinalis Bonvisii auro inclusum, magnaque in veneratione habitum, cum aliis quibusdam ejusdem B. Joannis Reliquiis.

3 Fidemus nos Assisio transeuntes anno MDCCLX die xv Decembris amplissimam basilicam illam, necdum perductam ad cultum, quo lumen intra annos non multos videbatur perducere posse, excepto fortassis tholo, in majorem altitudinem educendo, supra veterem ædificium Portuicentæ dictam, eodem prorsus modo, quo intra sublusque basilicam Laurentium continetur sancta Domuncula, ex Nazareth trans mare adducta; et non minori quam hæc, illa quoque concursu frequentatur, in die Dedicationis suæ 11 Augusti. Quia autem omnes Patrum illorum curæ, et quidquid corrogari potest elemosynarum derivatur in absolutem ornatumque capiti operis principalis; ad quod etiam hoc anno MDCCLXXXII intelligo non paucæ adhuc deesse; minime mirandum est, quod neque nos istuc viderimus angustius aliquod ornatumque dictorum Beatorum monumentum; neque tot jam labentibus annis quidquam molitæ sit Illustrissimæ Bonvisiorum familiæ potestas, ad hujus sui gentis honorem. Quondomque id fiet (vix enim dubito quin faciendum sit aliquando) spero indicandum nobis,

translatum
1639.

Luca qua-
dam ejus
Reliquia.

sepultus in
S. Mariæ
Angelorum,

et anno
1638 in-
ventus

cum corpore
B. Cherubini,

incertum
quando fa-
cta sit vetu-
stior trans-
latio.

A nobis, ad diem iv Augusti acturus de B. Cherubino prænominato, quicum communia Joannem habiturum venerationis cultusque incrementa jure merito præsumimus. Anno autem duodecimo post Joannem obierat Cherubinus : quem utrum ab initio pro sua sanctitatis merito Joanni contumeliam honorificentius censuerint Fratres; an vero utriusque ossa, post aliquot annorum curricula primum in unum locum collata sint, non habeo unde definiam. Elevationem certe aliquam corporum præcessisse, persuadet adeo certa utriusque ut Beati notitia, post totum seculum et amplius; et hanc in eorum refectione renovavit addita alim. utrique corpori sua lamina plumbea, tunc poriter inventa, sicuti testatur qui addiderat prælatulus Stephanus Tofii, cujus scripta verba (nam librum hic non reperio) nobis transscripti præsens loci Guardianum, rogatus ab Illustriss. Joanne Claudio Bonnisio, Lucensem apud Srenus. Magnam Hetruriae Ducem Legito.

vita hoc secu-
lo Italice edi-
to :

4 Primus ad Joannem gentilis sui memoriam renovandum videtur intendisse animam Bonvisius Cardinalis, movendo Fr. Franciscum de Luniano, Generalem (ut ait Jacobillus) Procuratorem Ordinis, imperandoque ut scriberet Vitam, quam is, præmortuo interim Cardinali anno mocti, scriptum post annum evoavit Lugduni imprimendam Italice, dedicavitque illustrissimis illius familie heroibus, prædictique Cardinalis hereditibus, non minus nominis, quam pii erga Joannem affectus. Inter quos haud dubie censetur pater Hieronymus, postea Cardinalis, ejus quem nos anno mdcxli patriæ dignissimum Episcopum vidimus, et nuper defunctum magis habuisse omnes; nisi reliquisset nepotem ex fratre Franciscum Bonvisium, ultima Cardinalium sub Innocentio XI creatione, sacro Collegio associatum, Apostolica Legatione fungentem apud Cæsaream Majestatem. Accuratissimus sane scriptor est, et plurimas particulares consequens notitias, ex ipsis in quibus vir beatus vivit locis; quorum tamen auctores fontesque non indicat, præterquam Anonymum unum, Joannis in magisterio Novitiorum Casensium socium, oc deinde successorem; cujus scripta expeditur alicunde proferri, utpote moxima in re præsentis fides futura.

elogium ex
corpo auctore
Franciscianæ.

5 Idem in præambulis adfert ex Franciscianæ auctore corvo pag. 81, elogium ipsius Joannis Italicum, quod ita potest Latine reddi. In sacro loco S. Mariæ Angelorum, magnus numerus sanctissimorum Fratrum singulariter perfectionis hominum requiescit : quemadmodum comprobatur signo sapientis viso, luninum scilicet splendidum in cæmeterio, ubi sepulti sunt Fratres. Hoc autem tempore, anno mcccxxii transit ex hac vita in prædicto loco sanctus quidam Frater, dictus Fr. Joannes de Luca, homo magnæ et admirandæ perfectionis. Hic fervens fuit in omni virtute, maxime vero in sancta paupertate : et ideo, dimissis atque contemptis divitiis et libertate mundana, thesaurum reputavit quam amplexus est obedientiam ac pauperem vitam Fratrum Minorum : inter quos vixit ut vere peregrinus atque extraneus, cum tanto fervore ac zelo, ut esset admirandus cunctis. Iste vir Dei, erat corporis sui inimicus, ideoque ipsum macerabat assiduis vigiliis, orationibus, disciplinis, jejuniis et rigida abstinentia : neque alio tendere videbatur desiderium ejus, quam ut se mortificaret assidue, et omnibus cum multa humilitate subiceret. Singulari patientiæ virtute excelluit : quisquis enim in summa austeritate et vera vivit paupertate, necesse est ut alias omnes virtutes possideat : quod in hoc Dei servo manifeste patuit. Cum ergo res omnes humanæ displicerent ei, et quidquid terreno atque carnali affectui sapit, ardebat continuo desiderio inille martyria pro Dei amore sustinendi. Cum de rebus spiritalibus loquebatur, videbatur alterius plane seculi vir esse, quia apparebat eum sic loqui ut sentiebat.

Conversatio vero ejus erat cunctis exemplum et forma vite spiritualis. Idem multa miracula fecit, quorum aliqua ipsemet oculis meis vidi. Denique vocante Domino perquam devote discessit ex hac vita, maxime sanctitatis odorem post se relinquens. Corpus in prædicto loco S. Mariæ Angelorum requiescit. Ita ille.

6 Waddinghus, post relatam vitam synopsis, et quæ dedimus de corporis translatione, institutum de Joanne sermonem sic concludit. Ejus vitam scripserunt Seraphinus de Castello, Marianus Florentinus, Jacobus Odo Perusinus, Marcus Ulissipouensis omnibusque diffusius et posterius Franciscus de Luniano. Franciscum (ut indicavi) habemus, Marcum etiam triplici lingua agentem de Joanne parte 3. Chronicæ Minorum libro 5 cap. 38 et sequentibus quinque; Jacobi verba jam Latina fecimus, ipse enim (ut ex Catalogo scriptorum Ordinis per eundem Waddingum edito discimus) ipse, inquam, composuit speculum Ordinis Minorum, quod vulgari ter vocant Franciscianum. Marini fa-sciculus Chronicarum Ordinis MS. extat ad S. Isidorum Romæ, unde descriptam Vitam petii et impetravi ab humanissimo pariter et eruditissimo Waddingiani operis abbreviatore atque etiam continuatore Francisco Haroldo, eique inserta reperi Seraphini prælati verba, a num. 14 et deinceps. Huic Marini contextum primo loco damus, eique subjungimus ex Italica Francisci Lunianensis narratione Supplementum bene amplum, totam illam Latinam reddidit, si Marianum non habuissimus. Habuisse autem eum tanto gaudemus magis, quod ipse Lunianensis eo careret; unde neque Neapolitane professionis meminit, susceptæ ad instantiam Regis Joannis, cum in Aragonia mercator degeret eidem familiaris; neque Fr. Seraphini colligenti verba sui Magistri; sed solum B. Cherubini de Spoleto, audierat Cap. 24 de Consiliis datus a Joanne Fratrilis circa diversas materias, quarum aliqua conveniunt cum illis que Marianus a prædicto Fr. Seraphino de Castello, suo familiari discipulo usque ad mortem, se scribit accepisse.

Tempus Vitæ sic colligit Lunianensis, ut Joannes anno mccccxv egerit ætatis annum xvi; adeoque natus fuerit anno ix istius seculi; mortuum quoque ait, ætatis sue anno lxiii, Christi mccccxxii. Idem mortis annus num. 1 et ult. nominatur apud Marianum, Ordinis vero 263; ubi manifestus error librarii, sic videtur corrigendus, Ordinis vero 42, 63 ætatis. Ita Ordinem ingressus fuerit non multo major vicenario. Certe non videtur tricenarius necdum grandævus illic posse qui iusta prædictum Lunianensem cap. 12, stabiendiæ Sanctimonialis Persinarum reformationi judicatus idoneus est, anno mccccxviii; idque post annorum aliquot magisterium Novitiis impensum, et sex annas religionis in Hispania traductus prius quam in Italiam reverteretur. Ille autem xlii annorum in Religione traductorum numerus videtur ubi ipsonet confirmari, ubi apud Marianum num. 24 dicit, Quatraginta annis studui meipsum scire. Congruè igitur dicitur ingressus Ordinem anno mccccxxi, et in Italiam regressus anno circiter mccccxxviii : sic autem prius novitiorum curam potuit unam alteram Guardianatum gessisse, prius quam Sanctimonialis præficeretur.

Vita antiquior
ex Mariani
Florent.
Chronica MS.

E
cui ex Italica
additur sup-
plementum.

Chronologia
Vita.

F

A

MARIANO
IN CHR. MB.

VITA

Auctore Fr. Mariano Florentino.

*Ex fasciculo Chronicarum ejus MS. lib. 5 Cap.
38 a R. P. Francisco Haroldo communi-
cata.*

CAPUT I.

*Casto Joannis adolescentia, negotiatio in His-
pania : ingressus in Ordinem, et triennalis
ibidem peregrinatio: reditus in Italia et vi-
ta ibidem acta.*

Lux nova istis novissimis temporibus orta est in Civitate Lucie, per quam Thuscia decoratur, Familia regularis observantia illuminatur, et Vallis Spoletana adornatur. Hæc quidem lux sanctus Frater Joannes, missus a Deo, ut gratia, qua ipsum Deus repleverat, nos per devia errantes illuminaret dirigeretque per viam perfectionis et per semitas Dei nostri. Hic de nobilibus parentibus, et familia quæ de Bonvisibus nuncupatur ortus, a sua pueritia cepit bonum respicere et Jesum sequi. In sua nempe terrima adolescentia hujus mundi præludia et vana gaudia continere cepit, et consortia fugere puerorum; magis eligens solus conversari (germano excepto) quam cum vanis pueris esse, se multis periculis exponendo. Quapropter divina opitulante gratia ab illo vitio, in quod florida juvenus facilliter fluit, immunem se custodivit; ac virgo purissimus ex hac vita migravit anno mccccxxix.

2 Hic cum esset sedecim annos natus, ad quamdam nobilem civitatem [propter] pestem ei confugere oportuit; in qua pudicus adolescens sum irreperabilem thesaurum amittere non parum timens, orans Deo commendabat suam virginitatem. Licetque in maximo esset periculo amittendi eam, tamen ipsum Deus misericors adjuvans, ipsum e manibus persequentium eripuit. Ab infantia quippe sua cepit terrore et affligere corpus suum, pane et aqua tribus diebus per hældomdam jejunando: sed postmodum videns nimis exasperare se ipsum, uno relicto, duos tantum dies, cum pane et aqua tantum, ordinarie jejunabat. Quando vero cœnabat, sobrie et temperate semper cibum sumebat. Ob amorem etiam

3 pauperatis, qui a sua pueritia secum semper crevit, magis delectabatur de grossioribus quam de delicatis cibis. Vestes quoque panni vilis, modici valoris, et colore a berretto induebatur, et in sui dedecus una de caligis disoluta. Ita denudato crure per Regiam curiam et aliorum Dominorum Hispanie sæpe pergebat. Et quia nobilis et dives erat negotiator, non per hoc deridebatur, scientes enim bene sapientem et devotum; unde e contrario quod quærebat honorabatur, quorum honores ipse parvipendebat. Inerat certe in corde hujus angelici juvenis ista vilitas, paupertatis soror, inserta: omnem nobilitatem et divitias nihil reputans, despiciens, quaerens magis per sacram Scripturam, et interrogans sanctos viros, quando in cognitionem primæ causæ venire posset.

3 Verum licet cuncta hujus mundi caduca ei prosperarent, et ultra alios mercatores Hispaniæ brevi tempore multam pecuniam lucrifaceret; hoc ipse laqueum esse diaboli prudenter considerans, qui talibus blanditiis et lacteis cupiditatibus volebat ipsum allicere, et ad amorem terrenorum attrahere; e contrario fecit. Nam tunc proposuit omnino mundum relinquere, et in religione Deo servire: et tale pro-

positum etiam voto confirmavit. Unde deinceps sacris lectionibus incumbere, crebrisque orationibus vacabat, ideoque multas gratias et illustrationes atque magnam tam sui ipsius quam Dei cognitionem consequutus est. Eo namque tempore manus Domini super eum, retardantem quod pollicitus fuerat, facta est: quia [fuit] duplici plaga, epidimiæ [scilicet] morbo, quæ tunc per Hispaniam sæviebat, exterius castigatus; interiusque sancti Spiritus punctione magnopere punctus. Ex quibus non parvo lacessitus est dolore, videns sibi imminere mortem, sciensque de suis merimoniis nulla esse disposita, quæ per tria regna, videlicet Aragoniæ, Castiliæ et Portugallicæ essent diffusa. Sed ut Deo placuit ad incolunitatem reductus, et resumptis viribus, omnia prius bene disposita et ordinata [relinquens], una cum suo famulo habitum Fratrum Minorum in Provincia Aragoniæ devotissime recepit.

4 Igitur religionem ingressus servus Dei Joannes, in ipso primordio visum fuit sibi Christum magnum lumen infundere in animam suam, ex quo lumine totam Religionem tribulationibus plenam esse conspicebat: imo ipse ut eas meliori quiete ferret, prudenter secum statuit illas quaerere. Nam sic arguens dicebat: Certe nimis dolent vulnera quando prævidetur, faciliusque et levius sufferrunt mala sponte quesita, cum res concupita et inventa afferat solamen inquisitori, quam si terga vertens fugeret et omnino inveniret, quia tunc gravius premunt corda fugientes. Ideoque sequens quod in mentis sua conceperat, cepit ita tribulationes concupiscere et in tantum se in ipsis delectari, velut de ipsis flocaptus *b*, ut si quando verecundiæ et infamiae atque persecutionis ipsum persequi desiderenter, in animo valde affligebatur, et post eas quaerens circuebat: et si quando de se murmurare audisset, locum dans inmurantibus, veluti si non adverteret quando de seipso loquebantur, lætus recedebat.

5 Cum vero per triennium *c* se in hujusmodi exercuisset, tum Fratres voluerunt eum promovere ad quedam officia: sed ipse magis magisque sui vilipendium nec non austeriorem cupiens ducere vitam, firmavit Aragoniæ provinciam relinquere, et veluti peregrinus per mundum incedere. Et quia ipso Conventu quidam juvenis, filius ejusdem nobilis equestris, morabatur, qui similiter recedere cupiebat majoris perfectionis gratia; sæpe qua situm ivit contentorem sui Fratrem Joannem: qui nunquam ei loqui aut audire voluit, sed tantum ad colloquium indicem elevans, recedebat; annuens ei per hoc signum quod suum cogitatum in Domino jactaret, qui suam voluntatem ei ostenderet. Habita igitur licentia a Guardiano eundi ubi volebat, quia illo tempore sicut modo, facilliter quispian licentiam eundi et redeundi obtinebat a Patribus Conventualibus, licet in majori viverent observantia. In suo recessu Guardianus dixit: Quare tecum non ducis juvenem istum, o Frater Joannes, qui licentiam redeundi etiam postulabit?

6 Accepit igitur servus Dei, et ambo e conventu illo recedentes, pervenerunt ad quandam locum in provincia *d* [Biscaya], in quo satis in Regulari observantia degebat; et hoc tam in proluxa oratione, et devota officii persolutione, quam in obedientia pura et in stricto silentio: sed in vestimentis et comessationibus valde abundo vivebant et non sine causa: quia regio ista ex frigiditate sua e majus requirit nutrimentum quam Italia. Et quamvis illa abundantia multum displiceret zelatori pauperatis Fratri Joanni, tamen ut suspensus victor: evaderet, ibidem se collocavit: subligere enim non solum vitia studebat, sed etiam virtutes, ut per eas in vitium non transportaretur. Nam necesse est, secundum

D
proposit fieri
ReligiosisIdque a prete
innatus ere-
quitur:tribulationes
ultra sibi
quaerendas
Intelligens,

E

b

c
et officia
honorifica
fugiendo,F
impetrat li-
centiam pere-
grinandi.et dato sibi
dicantur so-
ciod
ex Aragonia
in Biscayam
transit:d
ex Aragonia
in Biscayam
transit:

dum

Lux nobili-
ter natus

B

a pueri in-
cipit mundum
querere,virginitatem
adulescent
servat,n.ultum jeju-
nat.c
pauperatis,d
ultra testi-
tur,amal pauper-
tatem:d
veraciter
prospere in
Hispania ce-
dente

ubi ex obedientia vestrum densiorum admittit :
 A dum Sancti Gregorii sententiam, aliquando virtuosos actus comprimere, ne nimis virtute in vitium commutata anima interficiatur. Anbo igitur recepti in praefato loco, Guardianus statim, ablatis eorum pauperculis habitibus, induit eos pellicea tunica usque ad pedes, cum aliis vestimentis secundum morem patriae, ut se cum ceteris conformarent. Tunc amator indigentiae dum sic inducebatur, videns ita suum captivari propositum, in coelum respiciens et subridens, exclamavit : O ubi modo recedis, Sancte Franciscus !

rursus petita et negata alio transeunt de licentia,
 7 Cumque ibidem aliquo tempore moram traxisset, in animo instigabatur ut inde recederet, et viam suam iret. Quamobrem licentiam petens, magnam reprehensionem tanquam phantasticus et levis animi reportavit. Aliquo tempore deinceps transacto, dum cogebatur a spiritu, ex stimulo conscientiae ibidem manendi, quod recederet ; respondebat spiritui : Feci quod meum est, licentiam peti et obtinere non valui, verum reprehensionem cum verecundia reportavi : ideo forte Deo placet ut in hac remaneam provincia. Sique secum concertans tandem quiescebat : sed non multum post instigatio prima rediens, sic loquebatur, dicens. Cum dicatur tibi a conscientia [quod] accedere debeas, iterum licentiam peto, et ad frendum aliam reprehensionem te prepara : sique majora lura facies. Pluries igitur licentiam petiit, sed reprehensionem et confusionem semper reportavit. Tandem vero quod petebat obtinuit. Recessit ergo Christi peregrinus

tandem ultra oblata utilis
 8 Igitur deinde ad quandam aliam locum moraturus, in quo audivit quendam severum sacrae Theologiae Magistrum preesse, ut majora pateretur. Qui Magister de loco saepe recedens, quendam laicum juvenem reliquebat loci Vicarium. Qui ut juvenis, ignorans virtutem Christi famuli, illum fatum existimans, non tantum lingua sed manibus propriis disciplina seve exercebat. Et semel accidit ut dum denudatum eum disciplinaret, in spina renum eum verberans ; Frater Joannes, ex nimio dolore, alte, Heu mihi ! clamavit. Tunc ille ait : Modo amplius non te credam, quia vir impatiens es. Et quia iste sui corporis exterminator in sero non cenabat ; ipse juvenis, dum Fratres comedeant, necertum coram se flexis genibus astare volebat ; et buccellam panis cum frusto piscis ei ministrabat, semel tantum bibere tradens. Nimis longum esset omnia retexere, quae in tribus annis, quibus ut peregrinus vixit, passus fuit. Nam quando ad aliquem Conven- tum accedebat, joculariter reputabatur ; et praecipue a pueris Fratribus, cum quibus in calce mensae comedens, ei pariter se pietantiam aufferbat.

iterum alibi juvenem et indisciplinatum Vicarium facinus,
 9 In isto quidem tempore suae peregrinationis tanto cum timore circuebat ne Creatorem offenderet, ut ab obedientia sua et loco recedens, statim arripiebat eum febris : sed quando aliquem intrabat locum, illico a febris dimittebatur, sub obedientia se videns, et dicebat ; quod videbatur sibi caro et sensualitas tunc impingui : cum vero recederet iterum invadebatur a febre. Angebatur siquidem sic eundi per mundum a spiritu, tanquam peregrinus et verus frater Minor, nihil ferens in via ; cum totam suam provisionem summo Providitori commisset. Pergebat etiam nudis pedibus absque aliquo defensorio ;

unde ex frigore et glacie sanguine fluebant : et si quando in lapidem eos percuteret, secum dicebat ; Noli hunc dolorem cogitare. Infra isto quoque tempore summe infirmans, in quodam hospitali manebat : ubi, quando a febris dimittebatur, foras egrediens, petebat elemosynam ostium : qua recepta ponebat se juxta ostium, et ibi pulmentum sibi in paropside collatum edebat : deinde ad hospitale rediens in lecto se collocabat. Inmiscebat se semper cum aliis pauperibus, a quibus honorabatur, vocantes eum Dominum contra voluntatem suam : et dicebat quia non poterat penitere sic ivisse, sed magis ex verbis suis videbatur inclinatus ad idem faciendum.

Regressus in Tuscan
 10 Sed ut prolixior non evadat ista narratio, alia multa relinquens quae fecit et passus est istis tribus annis ; Tuscan provinciam suam venit : et transiens juxta moenia civitatis suae Lucae, noluit eam ingredi, neque suum germanum vel alium visitare : sed Florentiam perveniens, ubi tunc audivit esse f. Ministrum Generalem, ad ipsum accessit ; ac rogavit ut eum in aliqua Provincia collocaret, in qua purius suam professionem servare valeret. Minister autem ad Fratres de familia eum destinavit : qui illum ad Assisium miserunt, eo quod neque Lucae, neque Florentiae (ubi cognosci posset) manere voluit. Sicque cum istae duae Provinciae, scilicet S. Francisci et Thusciae ab invicem se separaverunt, Frater Joannes in provincia S. Francisci remansit, usque ad mortem sanctissime vixit. Erat enim Christi famulus amore dei et proximi repletus, ad quoque et sui ipsius contemptumque obedientissimus supra modum, praecipue zelator pauperum, speculum honestatis, et (uno verbo loquendo) vas omni virtute plenum, in quo Deus omnium virtutum origo habitabat, juxta illud, Anima justi seles est sapientiae, templum et caelum. Et quod ita esset abscondere non poterat ut in verbis, gestis et omnibus actibus suis non ostenderet (ut ita loquar) in se Deum habitasse : unde Fratres ad eodem suae sanctitatis undique trahentes, ipsum summo venerabatur affectu, petebant ab eo consilia, et instrui ab ipso cupiebant.

h Persisiam transfatus
 11 Destinatus igitur Persisium, ut ibidem in loco Montis B. de familia moraretur, videbatur Fratribus homo alterius seculi. Pergebat enim, ut supra dixi, discalceatus, denudato capite, habitu radi indutus, mente et facie ad eum semper elevata, et quia ob magnum iter habebat lesos pedes, dixit ei infirmarius : Accipe, Pater, aliqua vetusta sandalia, donec convalescas. Quae per se recipere recusavit, timens a sensualitate se falli ; dicens, quod si quid sibi ea largiretur, ferret. Cum semel Sanctus Frater i. Franciscus de Papia, a quodam Fratre interrogaretur, quid de homine isto sibi videbatur, eo quod novas vias ab aliis spiritualibus tenebat, respondit : Theauros qui pateat in manibus fortis, cito amittitur. Quae responsio cum relata esset Christi famulo, respondit : Qui cum bono Domino manet, nihil perdere potest.

h N. apotum in Regem accersit,
 12 Audiens Illustrissimus Aragoniae Rex h. virtutes, sanctitatem, et miracula Fratris Joannis, quem in seculo bene noverat, dum temporalibus negotiis erat implicatus ; obtinuit eum a Vicario l. Generali, ut ad beneplacitum suum in civitate Regia Neapolitana morari debeat. Sed humilis Christi servus, non multum postquam serenissimo Regali majestati per oblationem fuisset praesentatus, honores et reverentias regias et aliorum curialium abhorrens, suam quietem et ubi incognitus esset morari potius cupiens, ita egit cum Rege, ut eum m. Aragonum licentiairet : nam alibi ire non permisit. Ut postquam aliquod tempus fuit, incognitus an scilicet Hispanus

A plena erat, transivit. Ex quibus gestis semper magis ab ipsis veneratur.

13 Dicebat etiam: Mortificatio sui ipsius est primus lapis in spirituali fundamento ponendus, sine quo adificium in altum non erigitur. Dixit quoque; Tempus cum fuit ut ab omnibus vilis et defectuosus reputarer, omnes defectus meos et quicquid in me infirmum conspiciebam aperte recitabam; sicque spiritui et meae conscientiae non obediens, quietem et pacem non reperiebam. Et cum per hoc humilis reputarer, et per consequens honorarer: incepi me laudare et gloriarī, ut superbus et vane gloriosus putarer, sicque confunderer. Iterum dixit, Qui se existimat aliquid esse, scintillis ignis repletur. Qui supplicia cogitat (inferni, et) ferre per capillo e deputat, humilitatem acquisivisse ostendit. Humilitas vera est quoddam lumen, per quod nostram ni-

lilitatem tantum conspiciamus, sicut pulveres in solis radiis, quando per fenestram domum ingredimur. Major et utilis virtus est, in qua tota nostra perfectio consistit, scire ingredi unde exivimus, semper Deo honorem et gratias exhibentes: sed tam fatui sumus, ut de malis artibus gloriemur; et bona, quae Deus nobis mediantibus operatur, nobis ipsis applicemus; sicut musca super cornu bovis, quae in seculo dicit, Magnum campum arivismus. Hoc solum intra nos est, videlicet minus quam nihil. Quare igitur nostris circulis et fatuitatibus opera Dei dissipamus? Deus statum suum non amisit, et nos omnes cum ipso manemus, stamusque in regio palatio: nos cum Deo tractare habemus. Omnes suam conditionem intelligant, quia omnis Lectio in, Tu autem Domine, seu, Ait Dominus omnipotens, terminatur.

16 Timebat valde aeterna supplicia, ad quae videbatur sibi omnino deputatus: imo omnia quae per mentem suam transirent, ob suam humilitatem, suo Confessori vel infirmario narrabat: quamobrem eum nonnulli reputabant nullius valoris seu levis animi, ipsum deridentes. Quod cum quidam suus familiaris ei retulisset, respondit: Honorem non quero, nisi illum quem mihi Deus largitur; conscientiae meae obedire volo, neque aestimo vilis videri et nullius valoris: hoc enim semper quaesivi. Cum semel quidam Frater eum visitandi gratia de aliena provincia veniret, et ei in mensa infirmariae existenti ex parte ejusdem magni Scutiferi et antiqui d patris salutem et recommendationem diceret; post recessum ejus humilis Christi famulus plangere cepit. Quem Frater Seraphinus de Castello, cur fletet, interrogavit. Qui respondit, Justum Deum contem-
C plor: scio quod scio. Hoc enim dicebat, quia propter suam profundam humilitatem vilissimum peccatorem se considerabat, cum vas esset plenum omni sanctitate: reputabat enim se indignum quod aliqvis ei fidem haberet, et praecipue illi qui in aliqua aestinatione erant; et hoc aestimabat solum ex Dei bonitate esse, quod alii eum aliquid aestimarent; imo inmensam Dei bonitatem respiciens, legebat.

17 Alia vice quidam Frater reitit ei quod quidam alius Frater duodecim steterat annos in oratione antequam legere capisset, excepto in mensa, sed loco lectionis orabat, et villa domus exercebat. Qui ipse respondit: Fundamentum posuit isto tempore Frater iste, et hunc ut legeret exhortabatur. Quidam alius Frater interrogavit eum dicens, Quid faciam, Frater, quia aridum et siccum me totaliter sentio. Respondit: Cum praesumptione vis opera Dei per vim brachiorum agere: toties enim impotentiam tuam probasti: nunc te in Deum projice, pauperrule. Nescis cum non velle ad nos venire, quia sumus otiosi? Quare cum humilitate et timore Dei sistimus virtutes operari? Sancti cum Patres, miraculorum operatores, nomine magis quam alii ti-

mebant? Omnis nostra actio in timore offensionis divinae et periculi huius incursi vel incursum debet consistere: quia merito debemus a Deo puniri, nisi quia sua misericordia liberamur. Tunc ille respondit: Quid igitur faciam, Pater? Oportet, inquit, semper orare: quia oratio illuminat, purgat, dirigit, et nutrit. At ille interrogans dixit: Pro utilitate sua in Deo placet. Respondit: Taceat te in hoc statu manere, et in oratione perseverare; cum cordis tamen humilitate et puritate; quia Deus (tunc ultimam respicit intentionem. Et ille: Non sapio dum oro. Tunc ille respondit: Gustus in oratione non obinet, sed amor. Igitur te ipsum odit, et Deum amat.

18 Et ille: Hugo Pantiera e dicit, quod beatus Pater Franciscus, ob Christi assiduum memoriam, sacra recepit stigmata. Qui respondit, O paupercule, Sanctus Franciscus fundatus et habitatus erat in humilitate, in quo habitu omnia licent, etiam murmurare. At ille interrogans, dixit: Quid est habitus humilitatis? Respondit, quaedam praesumptio et opinio quod sumus miseri. At ille: Ergo in aliis se occupare praesumptio est? Qui respondit, Magna: et adiecit, Timorem igitur habere pro timore. Et scias, quod ille qui in veritate incedit, non reputat (se magnum) de obedientia, neque de alia virtutum forma. Respondit ille: Quid est incedere in veritate? Et ipse: Cognito propriae miseriae: quia verum est, quod sumus miseri. Et exclamavit: (1) humilitas interior! et adiecit: Quanto quis credit per se ipsum posse bonum operari vel malum evitare, tanto magis tunc pervertitur: quia in illo tunc Deo adversamur. Solus Deus certe est omnium bonorum principium, medium et finis. Major superbia est se existimare virtutes habere, quae Dei sunt; imo [eas] amittimus: ipse enim solus est sanctus. Superbia et fatuitas est reputare se habere illud, quod [quis] in veritate non habet: quia vita aeterna est Deum cognoscere. Talis autem cognitio, scilicet propriae miseriae, vita aeterna est: et ipsa, in hac vita beatus eris; et ibi, scilicet in paradiso, in anima tua requiem invenies.

19 Et dixit semel eundem alii Fratri hic vir perfectus, Aliquando sumus angeli, aliquando demones: angeli enim sumus, quando humiliamur Deo: sumus demones, quando superbumus. Quando nobis ipsis videmur boni esse, tunc sumus pessimi: sed quando reputamur mali, tunc optimi sumus. Si bonus est, competere ei: similiter si malus. Alia quoque vice dixit, Propriae miseriae cognoscere est utilior scientia, quam addiscere possumus: quia tunc creatura videns se nihil et vilem, Dei adiutorium quaerit: ex qua humilitate vix fidei invenit, ex qua fide aureum stimulum invenit, hoc est, non in aliud quam in Deum amorem povere sive sperare, absolutum ab omni vinculo terrenorum. Et dicebat: Disce fatuus reputari, ut vites Dei offensionem: unde insipiens est, qui ob sui humilitatem nescit fieri amens. Propter zelum Dei videri superbus, non aestimas: sed antequam aliquem improper vel arguas, noli absque praemissa oratione adversari; oraque pro eo, et sibi committaris. Qui a cibis se abstinet vel alias colit virtutes propter verecundiam, superbia est. Cum interrogatus fu-
F ris, noli verecundari respondere, Nescio: et pacem invenies.

20 Multae tribulationes a superbia nobis ministrantur: sed humilitas odit se ipsam: nam omnis amor odium habet. Non mulieres odimus, sed periculum earum: non vincitur hoc, nisi per fugam: quia revehit corda inimicus noster. Se asperum in hoc actu ostendere, optima medicina est. It adiecit: In veritate pergit: totis viribus, recto tramite ad Deum ambulare: non diverticula seu revolutiones
F agamus:

D
A. MARIANO
IN CHR. MS.
bona agenda
cum timore,

oc semper
orantium
etiam sine
gusta

e
Item in quo
situs sit ha-
bitus humi-
litas,

E

cognitio sui,

F

n-ria vere-
cundia,

periculosus cordis;

A agamus: Deum non decipiamus, quia peccatum est. Nam ipse nimis pure incedit, et vult quod nos pure incedamus. Propositum orandi vim magnam habet. Adhaerere Deo omnium ruinarum remedium est. Quanto magis operamur bonum, tanto amplius tememur Deo. Quanto plus sine humilitate agimus, tanto deterius incedimus. Quanta est humilitas vel delictorum nostrorum cognitio, tanta est virtus in suis rationibus proximo consentire....

Proponit remedia contra superbiam, 21 Cuidam alii Fratri dixit: Attende ne quidquam agas arbitrio tuo, sed semper secundum arbitrium tui Praelati agere valis. Ille cognoscit se nihil esse, qui non est amator sui vel sui corporis. Superbus etiam cognoscitur in hoc, cum quis nunquam quietatur. Adolescens si esset in aere elevatus in raptu, pedes ejus acciperet et ad terram prosterne. In libro tuae conscientiae lege; miseriam tuam videbis, et ibidem profectum invenies: quia iuxta dictum Apocalypsis, Miser et miserabilis es, caecus et nudus; et nihil, multa iniquitate excepta, reperies. Si possibile esset nostrum miserium conspiceret quanta est, omnino desperati nosmet ipsos suspenderemus, nisi divina misericordia subveniret:

Apoc. 3 17 II pro optio enim bona quod agimus infernum meremur, si secundum nostra merita iuste judicemur. In veritate incede, et Deum ama: et qui dispitans cupit veritatem invenire, non timet vinci: proprii enim via invenienti veritatem est, inclinare se, et proximo in suis rationibus condescendere. Disce quid hoc verbum sem vocabulum, scilicet Verus, signat, et totam Scripturam intelliges. In meditatione Passionis Christi multa potest esse superbia: sed expectare a gratia illuminari bonum est; et dum meditaberis, illuminaris. Cogitare eam debemus gratia vel arte, et hoc proprie exercitium, et non oratio vocatur: quia oratio extra nos comprobatur esse. Habenas ad illud quod agis diligenter retine, et ad illud quod dicis respice.

Impotentiam, 22 Et vertens se cuidam afflicto dixit: Putes hoc non sine voluntate Dei fieri, et pacem invenies: quia cor contritum et humilitatum Deus nos despiciet, sed cum bonum sibi videtur subvevuit. Item dicebat, Si nobis meliores et sapientiores aliis esse videmur, opere ostendamus, melius quam illi exercecent. Toties quoties talia aliena respicere contendimus, magis caeci efficiuntur: et etiam propter hoc Deus iuste permittit quod in eundem errorem cadamus: ideo ex superbia et reputatione sui vel per ignorantiam judicare proximum, suam propriam miseriam non aspiciendo, caecitas mentis est. Sed in manifestis oportet dictum S. Pauli reminisci, dicentis, Considera teipsum ne tu teneris. Ad Deum accede, et quod sibi placet contempla, nihil aliud cupiendo nisi ab omnibus contemni: et scias, quod Deus tui nobis largitur, quot ei condonatur. Si recedentes a Deo eum amore ad creaturas convertimur, ab illo separamur. Humilitas est odire proprium videre: verecundum igitur sequi proprium videre. Humiliemus nos metipsos intus et foris ad omnia villa exercenda.

Inferno discipulo, 33 Cum in sua ultima infirmitate Frater Seraphinus, discipulus suus qui haec collegit, postulasset ei, ut antequam discederet sibi aliquod verbum memoria dignum diceret: respondit: Parvam fidem habeo in verbis meis. At ille ait: Etsi tu, Pater, fidem non habes, habeo ego. Tunc ille respondit: Humilia teipsum: deficiat sub humilitate. Tunc Frater Seraphinus dixit: Quamvis homo sciat quid facere debet, tamen ob negligentiam ad effectum non producit, vel ei non videtur agere; nihilominus semper ad Deum suspirat, et clamant se culpabilem, dicens: Domine, quod agere debeo non facio, misere mei et pro defectibus meis rogo ut tu supplere

velis. Tunc ipse respondit: Ita est: Ita est. Cum semel cum tribus Fratribus loqueretur, superbiam detestans humilitatemque exaltans, pulcherrima dixit, et inter alia ait: Humiliate vos, inquit, filii carissimi, quia adhuc tempus habemus multa bona agere, non solum respectu Dei et secundum Deum, sed etiam secundum mundum. Tunc unus de astantibus qui desperaverat posse expellere superbiam, et acquirere humilitatem, dixit: Deus misericordia sua mihi potest gratiam prestare ut humilitatem acquiram, et superbiam expellam: sed si ipse hoc non agit, numquam ego spero me facturum: quod servus Altissimi audiens, respondit ut supra: Ita est. Ita est.

24 Parum antequam discederet etiam dixit: Semper vidi, de me ipso non posse confidere: sed nunc clarius video. Cuidam alii Frater dixit: Pater, de memetipso non nimis confido: respondit, Imo nimis de te confidis. Et cum idem alia vice dixisset, quod non videbatur sibi seipsum intelligere; respondit, Nunc te bene intelligis; Adducens dictum Apostoli dicentis, Neque meipsum iudico, cum esset qui erat. Semel etiam narrans de quodam venerabili Patre, qui dicebat quod de rebus proximis acute videbat, de suis vero minime, quia caecus erat et infirmus; ipse vir Dei Frater Joannes affirmavit, quod qui proximum sententiat, dicens, Sapiens est, vel fatuus, sive urbanus, vel nullius valoris, perfectus seu imperfectus: talia proferre ex parvo sensu prodire videbat, et parvo spiritu, et totum a superbia procedere: quia in veritate non se cognoscit: nam solus Deus et spiritus hominis quod in homine est scit: nostra etiam iudicia ut plurimum fallunt; nimis [enim] ab iudiciis divinis differunt, sique iudicia imperfectorum a perfectis. Et addidit: Quadraginta nempe annis studi meipsum scire, et adhuc meipsum ignoro. Et cum in processu vitae suae semper praedicaret obedientiam magis quam alias virtutes, in ultimo vitae suae in os suum videbatur magis resonare, timor et humilitas: unde saepe dicebat, Humiliemur totis viribus amore Dei, ita ut in humilitate deficiamus, quia ipsa est remedium ad omnia.

ANNOTATA.

a Quaesitum est, Quamtu facere, elemosynas conquirere.

b Castratus Italice dicitur Vervez.

c Pro capillo, id est, Nihil.

d Patris, fortasse Comparis, hujus enim tituli nexus maxima in pretio secularibus est (hic autem de seculari agitur) et saepe co utuntur ad quaecumque oltam, sed arctam, amicitiam exprimendam.

e Hugo Pantiera, nec inter scriptores Franciscanos Haddingi, nec alibi quod sciam hactenus invenitur.

CAPUT III.

Dicta Joannis de amore Dei et odio creaturarum: et quam pure ipse Deum diligeret, per viam contemplativam gradiens.

Erat quoque Christi famulus zelotypus sui affectus, ne ob amorem alicujus creaturae captus a suo creatore discederet: et in hoc totum solum studium susque labor erat, videlicet a se expellere omnia quae impedirent ei suum Dominum. Unde fugiebat Fratres, fugiebat seculares, et illos qui libenter conversantur cum secularibus redarguebat. Semelque reprehendens unum Fratrem, qui cum secularibus libenter loquebatur, dixit: Mihi martyrium est cum eis loqui et eos videre. Tamen quando ab eis postulabatur, respondebat, satisfaciens eis secundum beneplacitum

D item alius suadet

nihil de se praeumere,

1 Cor. 4, 3 E

et alium non judicare.

et temeraria iudicia de proximo.

Gal. 6, 1

F NOT 19**** APP. TOM. VII MAJI

Sollicitus ne a Dei amore discederet,

docebat fugienda colloquia secularium,

A neplacitum Domini; dicens cum Apostolo, Omnibus debitor sum: quia tormentum esse debet religioso loqui cum secularibus. Ille qui Deum vult querere, inveniet eum: sed qui aliud vult, neque Deum neque aliud habebit. Ideo proximum fugiendo gratia magis Deo adhaerendi, maiorem utilitatem ei et nobis attulimus: quia ipsorum scandalum cito transit, sed nostrum semper perseverat: et si ex zelo talia relinquimus, pro sacrificio Deus recipit et omnino acquiecit.

26 Qui confidit in Domino non commovebitur in aeternum, sicut mons Sion. Super conscientiam meam, confidite in Domino: quia nostris necessitatibus providet, et spiritualibus consolationibus restaurat. Ipse requirit a nobis totum nostrum amorem, quem ipse largitus est nobis: quando enim aliud vel in alio studeamus, in hoc totus suus dividitur amor. De nobis ipsis confidere non valemus, quomodo igitur de fidelitate nostrorum amicorum confidimus? Et ideo Deus permittit, quod amatores sine se ad invicem irascantur et conturbentur. Si nos cum Deo concordabimus, cum omnibus bene erimus. Qui confidit in Domino, cuncta remedia habet in perpetuum. Aureus stimulus custos est, ne in nullam creaturam amor ponatur. Desiderium moriendi et tribulationes patiendi bonum est, sed omnium mutatio ad talia tendit. Adhuc nescimus spirituales viam, quia saepe recedimus, et nescimus si sumus Dei servi, si angeli, si filii per gratiam, si homines et demones seu belluae.

27 Omnis finita sapientia stat in Dei confidentia. Qui vult perfectus esse, de Deo confidit, et non de seipso, ut per illud audiat quid loquatur in se Deus. Quando enim lego, a Deo habere intendo lectionis intelligentiam, quia ab ipso spirata est. Scientia in vase infecto periculosa est. Stude, et omnia quae agis cum timore Dei age: quia absque timore scientia moritur. Vera sapientia est se totaliter in Deum projicere: ille enim semper orat, etiam comedens et dormiens, qui totaliter in Domino confidit et requiescit. Oratio nihil aliud est nisi sperare, et quod speras accipere; id est omnibus directus esse secundum Domini voluntatem. Ille qui a principio obstacula removet, cito introibit in viam Dei. Et lugens dicebat: O pauperes iuvenes, adhaerete tantum Deo, quia non est bonum Conventuales effici incantare et studere, sed in cruce Domini studere: insigne enim Christianorum est sancta Crux, id est, tribulationes, verecundia, poena: et [in his est] libertas, quam libertatem toto corde semper concupivi.

28 Deus est summe bonus et sapiens: ergo quiescamus in omnibus quae circa nos agitur vel permittit, quia pliusquam dici potest, nos amat. Qui in mundo confidit, bonitatem Dei non valet agnoscere. Quinos absque ullo medio diligit, et nos etiam absque ullo medio illum diligere debemus, et suas creaturas propter eum. Major quidem labor non est, quam se abstinere non diligere eum quem cernimus et cognoscimus nos diligere: Deus igitur qui fidelis et verax amicus est, et nos tenerrime et supra modum diligit, a nobis valde amari debet. Sed quia homo non cogitat et videt suum amorem erga nos, ex defectu tamen suo, ideo Deus ut debet non diligitur: verum creaturas magis amamus, quae mendaces sunt, et nos premunt neque subveniunt, sed in eis sperantes decipiunt.

29 Tantus nunc erat amor iste divinus in corde

suo ardens, quod omni tempore quando ipsius amoris gustus eum praeveniebat, omnia relinquebat: unde quandoque ex hoc, dum ab aliquo expectaretur, ipse expectans scandalizabatur, credens illum studiose se expectare fecisse. Quod scandalum vir Dei parvipendens, eligeat prius Deo, deinde hominibus satisfacere: et dicebat, Nam, ut decebat beatum Pater noster Franciscus, numquam divinam visitationem praeterire debemus. Haec quidem videtur magna esse perfectio, non relinquere Deum propter tristitiam proximi: nam si Deus voluisset ut eum dimitteremus, nos tunc non visissemus, vel recessissemus ut creature condescenderemus. Satisfacto Deo, omnibus creaturis satisfacimus: ipse enim scit fracta reintegrare. Ideo omnes exhortabatur Deum absque ullo medio diligere: Media autem quae inter nos et Deum sunt, dicebat, sunt haec creatura, quae nos ab eis amore avertunt: nam quando ea diligimus, ab ipso Deo amorem tollimus. Ama igitur Deum, et quod vales perpetra malum: nam si Deum amaveris, numquam quantumcumque minimum malum perpetrare valebis: quia dum malum agitur, Deus non amat: utraque simul esse non possunt: ideo dico, Dilige Deum, et quantum malum potes age.

30 Dixit ei quidam Frater: Quid faciam, Pater, quando venient tribulationes, quae venturae dicuntur. Respondit: Quid mali tibi nocent? si mundum fugies, adhaerebis Deo. Non solum mundum et seculares valde fugere debebat, verum etiam et Fratres, dicens illis qui cum eo conversabantur: Fugite, Fratres, nunc alterum; fugite, si Deum invenire cupitis. Quod ipse perfectissime in se observabat. Nam cum quidam Frater, suus domesticus et devotus, gravis esset ei in loquendo, ex quo ipse vir Dei affligebatur, accidit illi erga virum sanctum aliquod sinistrum suspicari, quomobrem de eo scandalizans existens, de cetero cum illo non conversabatur. De qua re vir Dei advertens, cum temerario iudicio illius satisfacere potuisset, renuit; scandalum ejus non estimans, ne de cetero veniret ad loquendum cum eo, quia verba ejus non semper de Deo essent, et quia (ut supra dixi) in hoc suum studium totum erat ut a se omnia abdicaret, quod ipse non ab amore Dei averterent. Unde (ut ipse dicebat) non erat ei grave, odire vel non diligere res creatas, quia de hoc habitum fecerat. Ideo amicos suos videre non poterat: sed asperum et rigidum eis se semper ostendebat.

31 Unde semel quidam magnus suus amicus et singularis devotus ei dixit: Quare, Pater, ita mihi adversaris, cum tibi singularem geram amorem? Respondit: ob bonum tuum facio, quia quanto magis sum cum Deo unitus, tanto magis utilis sum amicis meis. Nam vestre blande amicitiae aliquantulum me subtrahant a Deo, ideo mihi et vobis damnum facitis b: ex qua re cum ense in manu, ut possum me defendo. Item dixit: Quando Sororum Confessor fui, eram eis nimis gravis, non satisfaciens eis in omnibus sicut vellent, cum ipse cupiret quod omnia sua traicerem, etiam quantum ad victum: quod facere semper renui, quia semper magis habui oculos ad conservationem meam, quam ad extrinsecam caritatem; quod eis gratum non erat, de quo ra valde letabar; considerans, quod dum ipse de me os suum amaritudinis plenum haberet, securus eram, quod ipse rem non facerent quae affectum meum erga eas inclinarent. Igitur mirum non est ipsum ad omnium virtutum culmen tam perfecte pervenisse, cum inter ipsum et Deum nullum medium esset. Ideo dicebat: si Deum cupitis o Fratres, et cum eo esse conjuncti, creaturarum affectum expellite. Qui Deum amat peccare non potest, et Deus in eo semper operatur.

D
A. MARIANO
IN CHR. MG.
Haec ille pra
omnibus facie
bat satis,

deinde pro
ximis ipsum
requiritibus,

docet Fratres
etiam mortuo
se fugere,

sicut et
ipse facit
absque ullo
cujusquam
respectu,

a

F
dicens ita se
amicis am
plius prodesse

b

et sororum
Confessoris
ut displicere
munit
quam placere.

A 32 Vita nempe istius Christi servi erat quidam continuus respectus in Deum, cum intellectualis sentimento. In omnibus quæ agebat in ipsum Deum affectualiter respiciebat, et se per aliam viam incedere non posse affirmabat. Ideo tribus annis, quibus officium exercuit Guardianatus in Persio, nunquam viam suam reliquit, sicut ipsemet dixit. Unde Deus altissimus, talem et tantum suum fidelem servum ex alto respiciens, magnis replebat consolationibus, etiam ipsum sua apparitione beatificans. Nam decies locutus est cum humanitate Christi: sed quod majus est, Divinitatem etiam vidit antequam e corpore vocaretur. Et hoc non est contra illam sententiam S. Joannis, quod Deum nemo vidit unquam: quia intelligitur, oculis corporalibus, vel, sicut est in patria; nec contra aliam quæ dicit, Non me videbit homo vivens, id est a se ipso vivens: sed qui sibi mortuus est Deum vidit potest, ut Paulus Apostolus vas electionis, vidit; qui dicebat, Vivo ego, non ego, sed vivit in me Christus.

B 33 Ideo usque ad tertium cælum raptus fuit, id est ad cælum divine beatissimæ Trinitatis, quod est tertium et supremum cælum. [Cum præter primum cælum quod constat] duobus his corporalibus; quæ ambæ vocantur in singulare cælum corporeum; aliud est cælum intellectuale vel mentale, de quo David in Psalmis dicit, Tu autem in sancto habitas: et istud per secundum cælum ostenditur: sed divine nature est supremum, quod tertium vocatur, ubi ipse Paulus raptus auditus æreana Dei. Ad istud quoque elevatus vir iste extatis Divinitatem vidit, et audit. Et licet dixisset, se pulcherrima et magna in Passione Domini invenisse, tamen quia bonitatem Dei semper mentaliter respiciebat absque Passione Christi ideo divinitatem prius quam humanitatem ipsius Domini nostri Jesu Christi gustavit. Existens quidem novitius, ut ipse dicebat, totius in Deum abyssatus erat, ubi impotentiam suam in operando conspiciebat: et tamen videbatur sibi liberum arbitrium, sicut habetur, habere. Dixit semel duodecim horas stetisse continuo orans, et adjecit, Parum æstimo vocalem orationem, tamen propter humilitatem quandoque Coronas persolvit Domini nostri Jesu Christi et suæ dilectionis Matris.

C 34 Et exponens dictum Augustini, dicentis, toties quoties in mente compungitur homo Deum osculatur, dicebat: Vere tunc Deum osculamur, quando ab ipso illustrati, non solum contemplamur vocationem suam et inducti nem ad bonum, id est, ut ipsam supra omnia diligamus: verum etiam videntes et considerantes per vim hoc nobis fieri, fecisse contrarium volentes: unde per hoc nos illum vere amantes amplectimur, et osculamur ipsum altissimum Sponsam, Patrem, et Dominum. Et dicebat, quod in religione erant activi et contemplativi necessarij: quia nos aliquid secularium videre minime vellemus, et hoc valde austerum est: seculares autem semper nobiscum esse vellemus, et hoc modo nos ad exteriora trahunt: non vero illos expellimus, ut non nimis ante veniant, quod Dei mysterium est: sed hoc rectum videtur non secundum nostra vota esse dicebat. Quidam Frater semel ei dixit, Omnibus consideratis, Pater, via vestra, scilicet contemplativa, melior est quam alia, scilicet activa. Qui propter humilitatem respondit; Nescio. De istis perfectis viis dixit, quod numerabat notabiles viros, dicens: Talis singularis homo sanctus reputatur, et tamen inclinatius est pulchra loca et librarías erigere. Alium notabilem cupere conventum, et mittere ad studia. Et addidit: O qui pure perrexisset, et orationi vacaret, impossibile est ut damnaretur: allegans Chrysostomum et Gregorium qui dicunt, quod illi qui sunt Deo per orationem familiares, in judicio iudices erunt cum Christo.

35 Cum quidam Fratres vellent quendam capere conventum, dixit: Vere video vos in conventum ruere. Et ad hoc propositum magno cum efficacia et moesta voce Scripturam ad lucens: ubi Deus populo suo dicit; Excæcabo e vobis cor, et præcepta mea servare non valebitis. Itaque, inquit, fiet nobis Patribus Minoribus, dixit Dominus exercitum: Vestris demeritis dabo vobis opinionem varias sub specie boni, quæ a vestra professione vos egerint. Addebat quoque alia dictum: Vix Sion lugent etc, quia succrescent herbe silvestres, hoc est, eo quod defecerunt viatores, ad solennitates et delicias spirituales pergentes. Et addebat: Odorifera simplicitas, pretiosa et recta via, hodie inter communitatem Fratrum locum non habet Et licet capere conventus, pulchra et sumptuosa loca et librarías erigere, et alia plura displicerent huic beato viro, eo quod erant contra paupertatem, et media impediencia inter nos et Deum nec talibus unquam consentiret; tamen ex sua perfectione sapienter tolerabat, et suam conscientiam quiescens, ubi in supradictis talibus locis de familia ponebatur, ibidem manebat; dicens, quod talia debemus non amare nec velle videre, sed quiescere, alios meliores estimantes; et nosmetipsos Deo recommittere debemus, fidem habentes, ut ubi sumus monari seu repaulari, quod ipse Deus operabitur in nobis suam voluntatem. Et hæc videtur esse magna sapientia.

36 Sicque in omnibus Fratres exhortabatur, se in Deum remittere, sicque semper projiciebat se. Unde quando oportebat ei loqui; ad exemplum Salvatoris, [sicut hic] quando cum sputotegit linguam muti et surdi, suspirans et elevans oculos in cælum, dixit Epheta, id est Aperire; ita ipse faciebat et postmodum loquebatur: seu caput infer manus reclinabat, ita capiens tempus, causa habendi spatium elevandi sursum ad Deum mentem; ut per illud quod tunc sibi præsens erat, intelligeret quod ostendere deberet. Quia dicebat, per seipsum nihil facere se ostendere velle [quia] omnis homo mendax; adducens ad hoc dictum sancti Evangelij, Nolite, de vestro loqui: d: et hoc dicebat esse in Deum quiescere vel dormire, quæ est continua oratio. Nam per hanc pausationem, dicebat Deum nostras actiones agere: et ita in s- ipso experiebatur. Et cum Frater Seraphinus interrogaret, Quomodo hoc fit? respondit, Quando sacrista suum officium alii committit, tunc ipse de tali officio quiescit et secure dormit, quia alter facit quod ipse facturus erat: ita quoque ille qui omne suum resignat et Deo commendat, Deus ipse providet, et omnia abque nostra turbatione facit. Tunc Frater Seraphinus dixit, quanta oportet ut ad talem statum perveniamus? Respondit: Heu! multa profecto.

ANNOTATA.

a Adipud Lunianensis, quod ideo dicebat ejus verba esse sirupos amaros, qui febrim non solantur, sed accendunt.

b Simile quid, *ait idem*, respondit alteri, quærenti cur amantem non redamaret.

c Ecyphum nostrum, Dabo, quod sensum non facit: videtur autem respici ad istud Isaie 6, 10, Excæcabo cor populi hujus.... ne forte videat etc. Nam aliqui talis Scriptura nusquam occurrit, quod verba hic relata. Itaque sic etiam hæc sumit Lunianensis.

d Similiter hic indicotus sensus sumi videtur ex verbis Matthæi 10, 19 Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini.

D sed dolet temporalibus rebus nimis affecti,

c

Thr. 1, 1

licet autem, non probaret sumptuosas ades et biblithecas,

E tolerabat tamen absque murmure

se suaque Deo committens,

nec loqui solitus nisi eo consulto:

d

docet resignationis istius praxim.

F

CAPUT IV.

Joannis tolerantia, abstinentia, obedientia.

Pater iste beatus cum Deo taliter erat unitus, ut stimulus vitiosus non sentiret: ideo omnia transitoria sic contemnebat, et in adversis prosperitatem habebat. Quamobrem tres Fratres, in diversis locis cum eo degentes (permittente Deo ad sui exercitium et probationem) magnopere eum exagitabant: ipse vero injurias, absque ulla excusatione letaque facie, eorum aspera verba recepit. Quapropter unus de injuriis dicit: Sua humilitas me percussit et vinxit: quia licet injuste cum injuriassem, tamen ipse pedibus meis provolutus laeta facie dixit culpam suam: adeoque si ipse pedibus guttur meum premeret, patienter ferrem, et ei semper devotionem geram.

38 Semel quoque, eo tempore quo Guardianus erat, fuit a Deo visitatus magna et spirituali tentatione, et infirmitate corporali, ex quibus se derelictum a Deo credebatur: Unde secum conquerens dicebat: Vae mihi qui a sidereo caelo cecidi: tempus enim fuit, quando visitabar a Domino, fugiebam, et suas consolationes recusabam: modo vero famescens digitis meus lingere. Et in tali tadio oculos ad cælum elevans, dicebat: O! Domine, tu scis quia nunquam aliquid quasi-ivi præter te. Siquae in ista tua tribulatione omnis consolatio deerat ei, præter verba Christi in cruce prolata, scilicet, Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me. Sic arguens: Desperare non debes, Frater Joannes, neque contristari: sed patienter probationem ejus sufferre debes, qui es peccatis plenus. Imo quia si Deus unigenitum suum, qui erat agnus sine macula, dereliquit: consolari debes et non timere, cum in hoc similibus factus es conformis et imitator illi Dei. Siquae cogitans consolabatur interius in anima, et infirmitatem et ipsam tribulationem patienter tolerabat. Unde factus patientiæ magister, alios ad patiendum optime erudiebat, dicens, Veluti boni scholares acutæ scientiæ inanimi, ita boni Fratres in scientia perfectionis, quæ utilisissima est; quæ non in paupertate vel obedientia seu oratione consistit, sed contra velle nostrum adversa pati, et ea contra sensualitatem miseriarum nostrarum concupiscere.

39 Quando tribulatus non eram, tunc tribulatus eram; et cum ab aliquo redargueretur, sicut aliquam amarum medicinam bibere oportet, mecum dicebam, Bibe, bibe: quia tibi bonum faciet. Et adjecit: Timor non amittendi Dei gratiam magnus meus cæcos fuit. Dicebat quoque insuper hic beatus, quod ille quicquid tenetur et contemni cupit, atque patienter fert quando ab aliquo contemnitur, magna consolatione fruitur in ipso contemptu, sibi vim faciens, studens frangere voluntatem suam; et quæ patientia, exemplo, et opere alios docere studet: et hoc præcipuum et optimum dicebat esse fundamentum. Et illum qui vult in via Dei aliquæ tali fundamento proficere, præsumptuosum esse dicebat: qui a Deo expellitur, quia ipse Deus cum superbis non manet. Item dixit, Deus vult, ut primo bono et suo amore in penis maneamus, dum sumus in hac vita. Si quiescere velis, respice in misericordiam Dei: quia secreta afflictio et veredum nostra magis exauditur quam oratio multorum verborum.

40 A sua juventute usque senium, ne gustus amitteret spirituales, multa jejunia et quadragesimas in pane et aqua celebrabat: aliis vero temporibus solum a carne et piscibus se abstinebat, de communibus cibis aliorum comederat: et si delicata cibaria ei interdum apponerentur, parum sumebat. In sero

vero, excepto postquam graviter infirmatus et senex fuerat, non cenabat. Tantus erat gustus ejus quem de Deo habebat, ut de temporalibus istis non gustaret, nec de corpore suo curaret: unde semel dixit, per vim multis annis corpus suum traxisse (Nam a sua juventute, etiam in habitu seculari infirmioris et delicatæ naturæ fuerat) et notabile verbum subjunxit, Nunquam a vita gulæ superatus fui: adjiciens, Propter duas uncias gulæ interdum magnum bonum amittimus. Ideo iste sui contempter magne cum affectu oravit Deum, dignaretur sua pietas nullum gustum ejuscumque rei sibi dare, excepto suæ bonitatis. O admirabilis res hujus Christi famuli! ut aliud non ex amore Dei, qui in corde ejus ardebat, nisi ipsam Deum.

41 Cujus orationem Deus ex alto perspiciebat statim exaudivit. Nam tunc illo instanti omnem corporalem gustum amisit, et nihil aliud deinceps præter Deum ei sapuit. Unde postmodum non tantum spiritus suus delicata cibaria abhorrebat; verum natura stupefacta cum spiritu, grossiora non rennebat. Idem diuturno languore infirmatus et jam senex effectus, Fratres (ut docet) ei delicta ministrantes maximum penam ei ferebant: sed quia cum gustum amisisset ignorabant, ut ea comederet ei vim faciebant: qui a stimulo obedientiæ constructus, tadio et poena non parva comebat. Unde interdum infirmario dixit: Magis morum eligere quam talia sumere, licet aliis delectabilia et suavia videantur. Ideo quando hora comedendi supererat, ex dolore flere incipiens, infirmario dicebat: Oportet ut omnino hæc sumam? Qui cum respondisset, Sic; ille tunc cum tanta violentia deglutiebat, quod statim deficiens supra lectum ut mortuus cadebat. Et ab infirmario dimissus, post moram reassumptis viribus, iterum comedere incipiebat. Unde semel in tanta angustia posito dixit infirmarius: Tu non debebas Deum orare ut gustum tibi auferret, si hunc volebas ferre penam. Respondit, Non aestimavi tantam sustinere.

42 Exhortans Fratres ad sanctam parcitatem dicebat: Optima medicinarum est paritas: corpus enim si paucis assuescit, paucis contentatur; sed si multis, multa requirit. Qui vult cum Sanctis in aula cæli regnare, in hoc mendo cum illis in penitentia et aspera vita oportet concordare. Qui post medicinas inedit, non indiget magna et ultima necessitate, dissipat facta sua, et de malo in captivellum venit. Magna sapientia est, scire ad tempora comedere, absque violentia sui in abstinentia et vigilis. [Isdem] tantum studere, contra humilitatem est: ideo tales impatientes et irascibiles semper sunt. Ideo quando videret aliquos per singulares abstinentias incedere, dicebat: Filii mei, in omnibus deceptio potest esse, excepto in humilitate et obedientia. Istæ vestre singularitates sunt late superbia diaboli: sequimini igitur alios, filii mei, et cum aliis concordate.

43 Ego [magis] libenter aliorum dictu rem delicatam comedissem, quam arbitrio meo vilia et grossiora: et hoc magis crede placere Deo, licet spiritus et natura recreationem sumant. Unde, ut supra dixi, licet delicata cibaria ei nocerent, et de hoc pluries expertus fuisset (quia, ut dicebat, antiquam gustum amitteret, Quadragesime erant ei carnisprivium, natura sua magis grossiora cupiente quam delicata) tamen quando Fratres, hoc non credentes, compellebant eum ad comedendum, cum suo magno labore comederat, dicebat intra se, Forte deceptus sum, quia non nimis est, vel sic [non] nocet ut mihi videtur. Comelisset etiam carnes feria sexta [ut] dicebat, si sibi a Prælato hoc præcipere- tur; arguens sic, quod boni Fratres ei non darent aliquid

Injuriam passus veniam ipse petit

eoque lucratur injuriantem.

Et corporis infirmitatem et spiritus patienter sustineat,

proponit sibi exemplum Christi a Patre derelicti:

factus aliis magister patientiæ,

quæ ipsa sibi ad solatium sufficit:

multis amittendis spiritualibus, quædam delicatias

D
A. MARINO IN CHR. MS. corporalem gustum auferri sibi petit.

et impetrat,

ex hoc non tot cum magna paena cibos sumens.

Ita tamen societas non nocet,

ut doceret singularitatem tantum fugiendum,

et vim sibi faceret ad delicatiora.

A. MARANO
IN CHR. MS.
quando a
Fratribus
adhibetur:
a

A aliquid contra divinam seu humanam legem : nam opinio mea deceptio diabolice potest vel phrenesis; sicut accidit infirmis, quod interdum sibi sani esse persuadent, et in contrarium est. a Et hoc usque ad mortem tenuit et servavit, videlicet quod obedientia omnibus aliis virtutibus esset præponenda.

imprimis obediens infirmario,
b

44 Quanta autem fuisset virtus obedientie Iulius servi Dei, paucis verbis explicare non possum : nam nunquam in vita sua collationem in sero fecit absque sui Guardiani licentia. In sua ultima infirmitate accidit, ut aliquos fructus, oblatos sibi de voluntate infirmarii, comedere cõpisset, qui ei a sancto viro Fr. Baraaba de Interamna missi erant, cum tunc fere aliud manducare [non] posset : stetit [autem] diceas, Nescio voluntatem infirmarii : conscientiam habeo recipere aliquid nisi per manus suas : vellem igitur quod ipse me cõgeret ut novitum ad comedendum qualitem et qualitem cibi, et ego seaper obedirem. Hanc nempe virtutem summe semper dilexit et affectuose docuit. Unde si quando habuisset aliquem novitum, propriam voluntatem amicum, absque specialia licentia ei minima facienda prohibebat; si e contrario obedientie filius esset, multam tribuebat ei libertatem. Hanc igitur regulam servabat, quod si aliquem subditum haberet ultra modum zelantem seu stimulantem, hunc quantum poterat relaxare conabatur : propriam [vero] sensualitatis amatoribus, e contrario operans, inauditos stimulos in conscientia ipsorum mittebat.

pulchris sententis ejus naturam expricuas,
c

45 Et ad parem Fratres exhortans dicebat : Prælati sufficienti aut non sufficienti ob Dei amore simpliciter obediamus. Quanto amplius amore Dei subditus se suo Prælati subjicit, tanto magis liber est : quia sui ipsius Dominus efficitur. Bonum est ut Religiosis frangatur et contrarietur, ut per hoc verus obediens et patiens efficiatur. Obedientia duobus modis intelligitur, prima illa quæ prompta est per fidem, [secundo est illa quæ in se caret fide] : c et talis obedientia discreta vocatur, quia utile a damno discerant : ideo in periculosos et inutilibus non est obediendum, quanto deficit fides. Deus aliquando permittit, quod Prælati præcipiat malum quod homo concupiscit : sed obedientia est magna excusatio obedientis, quando periculum obediendi non credit seu cognoscit.

nec non superiores docent quomodo agere cum subditis.
c

46 Prælati nimis premere subditos suos non debet, ut magis conservetur. Prælati non debet esse tyrannus, sed compassivus, et omnibus communis, et per fidem ei oportet subditos regere. De omnibus quæ agit, pro bono malum a subditis reddi speret. Prælati debet parvum cord facere, et interdum a subditis consilium petere, ut ipsius ordinem, et ipse in humilitate sua conservetur. Prælati quicquid agit, secundum personas et qualitates morose et discrete agens, solide per viam Dei incedit : quia si deviare vellet a Fratribus condescenderet, malum suum duplicabitur, et nunquam Fratres consolabatur, et contra conscientiam agens Deum offenderet. Quando Prælati videt subditum in dolore et tribulatione positum, correctionem differat, et expectet ut ille ad cor redeat. Quando videt eum inobedientem, compatiatur ei, quia et ipse in eodem casu venire potest et tentari sicut ille; quod si ei accideret, vellet ut omnes sibi compaterentur. Qui scit bene seipsum regere, et proximum bene reget. Qui curam habet Fratrum; seculares respicere non debet : quia utrique satisfacere non potest, sicut scriptum est, quod nemo potest duobus Dominis servire. Quando Prælati virtuosus est, memoria tantum sue intentionis subditos suos in timore conservat : subditus quoque liber est, si seipsum vincit et voluntatem suam frangit.

Luc. 16. 13

ANNOTATA.

a Lunianensis cap. 6 ait, quod reipsa sic aliquando comedit ejusdem piscis marini pulmam, quam esse carnem credebat, id asserentibus Fratribus sibi quæ illudentibus; nullo tamen addita circumstantia qua id retractetur.

b Baraabas ab Interamna ab Arturo refertur ad 17 Februarii, optarem scire quo auctore : sunt enim illustrata quæ de eo referuntur. Obiit in Monte-subatio prope Assisium, ubi proprium ei dicitur sacellum conditum.

c Hæc supplenda suggerit Lunianensis, neque oliter sensus commodus haberi potest,

d Parvum cor facere. 1. simulare diffidentiam de propria sufficientia.

CAPUT V.

De aliis B. Joannis virtutibus ejusque pio obitu.

Imitator Christi Jesu beatus Frater Joannes in tantum paupertatem anavit, ut in tota vita sua nunquam aliquod præter habitum, cordam, fenoralia et breviarium uti voluit. Quando venit ad religionem, Breviarium indigens quærensque illud emere, quidam mercator amicus suus ei pulcherrimum valoris viginti quatuor aureorum procuravit, quod ipse ob zelum paupertatis respuit. Quam renuntiationem graviter ferens famulus suus, qui (ut supra diximus) cum eo habitum religionis indutus erat, nimis contristabatur, exhortabaturque illum ut Breviarium illud acceptaret. Cui zelator paupertatis respondit : Accipe tu, si vis : nolo enim : quia unum pauperculum mihi sufficit, quem libenter commodare Fratribus mihi oerosum non sit : sicque famulus Breviarium magno valoris recepit ; Dominus vero aliud, quod per quatuor flores usuales procuravit a. Ob zelum ipsius paupertatis conscientiam habebat aliquid in mensa proximo largiri : et hoc, quia (ut ipse dicebat) solus dominus rei dominum habet eam conferendi, et ei licitum est : Fratres vero Minores, seipsos non habentes, donare non possunt : ideo dimittamus alienum, quia omnia Dei sunt.

48 De sua vero castitate superfluum est loqui, cum a juventute sui individua comes semper extitit, et esset virgo purissimus : non solum enim in rebus concupiscibilibus [non] delectabatur, verum aspectus carnis sibi valde pomeus erat. Tamen Deus altissimus, ad exercitum sui, in sua senectute permisit illum a quadam carnali tentatione cruciari. Unde timor et tremor ruerendi ipsum comprehendit, quod valde afflictus clamaret ad Deum dicens : Domine, in mea senectute probator in teum flagitium; cum in mea juventute initia nefandarum cogitationum odiens dedeci? Tandem sic prælians, victor remansit gloriosus.

49 Asserebat vir iste beatus, majorem profectum fecisse tacens quam loquens. Et eundem Fratri dixit, verba pauca loquere, et non deviaris. Pauca verba dic, et salvus eris. Et dicebat : qui in veritate ambulat, nescit loqui. Qui Deum offendere non vult, solitudine dilgat. Solitarium non intelligit illum, qui in aliquo loco reclusus seu per memora manet; sed illum [qui] in mente sua vel intra se solitarius vacat, continuo cum Deo conversans, aut de Deo juxta fragilitatem suam cogitans; et inter seculares manens, eorum strepitus et rumores non audit. Quidam juvenis ad virum Dei accessit, ut eum ipso de aliquibus spiritualibus loqueretur; inter ea eum consules dixit. Fuge Fratres : de qua fuga bona hæc hauries.

Primo

E
Pro amore
paupertatis

recusat
pretiosum Bre-
vitarium :

a

nec audeat
alteri aliquid
dare in mensa.

A juventute
castissimus
F

dolo in se-
nectute tenta-
ri :

commendat
silentium,

et solitudinem
internam

conversatio-
nemque assi-
duam cum
Deo.

A Primo enim murmurationes evitabis : secundo si in solitudine manebis, unum de duobus bonis perages, aut leges aut orabis. Itaque dicebat : Ille qui cum bona societate conversatur, de suis moribus capiet ; unde si solitarius cum Deo manet, de suis proprietatibus per imitationem seu participationem magis capit. Cuidam alii dixit : Antequam tuas cogitationes ad effectum mittas, recogita bene quid necturus es. et aliquantulum super te manebis : quia tali mora multa bona tibi occurrunt, ob tuam humilitatem erga Deum.

In castigandis
erroris celum
sic exerit.

30 In ferendo injurias et alia incommoda hic vir Dei mitissimus vel velut agnus videbatur : sed ubi conscientiam aut Dei honorem vel dampnum proximi inveniebat, ut rugiens leo erat, vitilis et vitiosus se opponens, detestans et increpans sensuales et pigros atque sanctæ religionis subversores. Qualem autem vice propter zelum et divini nominis honorem, cum quodam venerabili Patre nimis est altercat, et nulla [verba] invicem habuerunt, adeo quod visus est auditoribus ipse famulus Christi cum passi-one loqui. Et cum ab uno de audit-ribus interrogaretur, si in ipsa contentione ab ira vel impatientia victus fuerat ; respondit, quod non, sed magis captus a vana gloria, dum superbiam ob Dei amorem ostendebat. Et dixit : Nullus labor mihi est contendere, vel proximum propter honorem Dei sine utilitate sui contristare, quia hoc in naturam converti.

ut iram
interius nat-
tam sentiat

sed dilectio-
nem

31 Et cum quidam Frater cum multis aliis loquens dixisset, spiritus ipse beatus vir Frates multum tribulaverat ; respondit : Falsa quidam iudicia de me fecerunt Frates, nam aliqui dixerunt meliorem esse, quod non sum, et aliqui pejorem : verum scitote, Frates carissimi, nunquam aliquem tribulassetem absque magna caritate et dilectione. Nam cum vidissem aliquem Fratrem, ad excedendam suam propriam voluntatem inclinatum, et quod ei resistere ut optabam non valebam ; ante illum me statim opponens, non minorem mihi quam sibi utilitatem faciebam. Quia postquam ejus voluntate frangens contristavissem, deinceps semper eram in Deum mentaliter elevatus, et nemetipsum redarguens dicebam ; O Domine, creaturam tuam contristavi : misericordiam peto : demum pro eo orabam, ne eum frangi permitteret ; sed ut mea controversia utilis ei fiat, bonumque ex ea hauriat. Solebat etiam dicere. Cum defectibus et aliorum imperfectionibus facta mea egi : nam quando voluisssem aliquem judicare, persectabar primo qualis esset major, an superbia an primi defectus. Sed respondente eo, quod deterior superbia et major erat, et judicare superbia sit ; dicebam, Ergo prior te ipsum judica et non proximum.

et compas-
sionem.

et

Ne eruditio
lectio super-
biam generet,

b
inveniens enim
prohibet :

32 Confutabat quoque eos, qui de se valde præsumunt intelligere magis quam non intelligere, vel qui scientiam suam ostendere satagunt, dicens ; Aliud quam Paradisum querimus : superbia nostra multos sacra Theologia magistros transcendit. Semel etiam quidam juvenis coram ipso quædam subtilia legens, servus Altissimi interrogavit eum, si quod legebat intelligeret Cui Lector, quod sic, respondit. Tunc ipse ait, Sufficit, nunc tace. At ille mœrens legendi licentiam postulavit : et ille magis clare, quod non legeret, affirmavit. Cui juvenis respondit : Dixisti enim jam quod bona est lectio. Cui ipse respondit : Si cum humilitate legatur. Remove igitur superbiam, et quantum vis postmodum lege. Quidam alius juvenis interrogavit eum, si Nicolaum de b Lyra super Evangelia legeret : respondit, Non. Quare, inquit ille ? Respondit : Quia cum juvenis tu sis, adhuc talis lectio non est tibi tuus, sed Vitæ-patrum et similia. Dixit tunc juvenis ; Evangelia sunt valde devota, quare non per-

mittis ea legere ? Cui vir beatus : Verum dicis quod devota sunt, sed modo pro te non est bonus cibus, quia superbia superveniens erigitur. Non, Pater, inquit juvenis, pro superbie legam. Qui respondit : Hæc est superbia tua. Ipse vero cum eruditus esset, tandem tenuit consilium.

D

A MARIANO
IN CHR. MS.

33 Verum quando aliquem in humilitate fundatum vidisset, et subtilia legere foret ei utile et non ruina, ut humiliter legeret, ac sicut decet Fratri Minori, consulebat, affirmans lectionem cibum esse animæ. Sed summum cibum orationem esse dicebat, quia in ea oratur, legitur, studetur, cum Deo loquitur, et de Deo auditur. Et dixit : Licet parum legervim, tamen quod legi potest quadruplum mente revolvam. Habeat nempe iste verus Christi cultor implete omnem scientiam ; sed explicite seu acquisite nullam. Et dicebat, Scripturam esse rem grossam, id est intelligibilem illis qui in veritate pergunt ; sed contrario aliis obscurissimam, quamvis litteris humanis sint doctiores : quia ad intelligentiam divinæ Scripturæ, quæ a Spiritu sancto dictata et a Patre sanctificata et in mundum missa est, non potest homo ingredi, si de ipso spiritu non habet. Et cum quidam Frater diceret ; Magna res esset, si quis beatus Nicolaum de Lyra haberet ; respondit, quod juxta litteram ibat, sed tamen satis esset. Et addidit : Sed sine spirituali sensu quis esset ? Et adduxit multas auctoritates in proposito, dicens ; Spiritus debuit vos omnia, et implet piscatorem et armentarium : spiritus omnia scrutatur, et similia. Et quando consilium ut legeretur daret, ait ; Quod legis concisè intelligere, quia sententia bene intellecta multis deservit : nec multum cupe legere, sed pauca et cum sapore lego.

contra san-
cti in hu-
militate
fundatis

ob multam
ejus utilita-
tem,

E

moda attente
legantur
pauca.

34 Et alias dixit : Omnes virtutes, sunt philosophicæ et spirituales : philosophicæ parum merentur, sed bonus Deus nihilominus omnia acceptat et recipit per illud quod valent. Philosophi etiam sine fide Deum cognoverunt. Virtutes absque virtute operatæ, id est per vim presumptionis, licet præmiis digne non sint, saltem nos ad bonum suscitant : itaque quando gratia veniet, videbitur levius operari lumen ob sui amorem. Sed quæritur, o infatuati Frates, cur pluribus rebus implicamini ? Non bene pro toto libertas auro venditor. Deus possit in mundo nos Frates de Observantia, tanquam illum qui fert cereum in manu accensum, ut obscurus mundus illuminetur propter bona exempla vitæ nostræ : et sic facit nos abundare contra velle nostrum. Si boni observatores fuissimus, placeret nobis d furari : quia ille qui adhæret Deo, de rebus transitoriis non curat. Qui adhæret Deo, se ipsum peccatorem et miserum cognoscit, omnia adversa patienter suffert, et magis illum diligit. Oratio et attentio mentis apud Deum valet, et nihil est quod tantum diligitur ab amico quam fidelitas ; sic econtrario. Ideo placet Deo ut in illo confidamus.

Docet etiam
philosophicas
virtutes
utiles esse :

c
sed religiosum
vero sectari
debere.

F

et

35 Alia multa dixit memoria digna, quæ brevitas gratia non scribo. Hic etenim inter alias suas virtutes, cum euperet martyrium et martyrii quæreret, longius quam quærebat invenit. Nam in diuturnam et longam ægrotudinem incidit, adeoque (ut ipse dicebat) tot pœnas quot ferre poterat patiebatur ; in quibus quasi Job et quasi Paulus videbatur. Creditur sua infirmitas fuisse non ad purificationem (cum fuisset semper vir innocentissimus) sed ad sui satisfactionem. Dixit enim ipsemet, quod tot et tantas angustias et pœnas invenire cupierat, ut mors solatium sibi esset. Et addebatur ad exemplum visitantium : Nunc desiderium meum plenum est. Et humiliter dicebat : Orate pro me ut patientiam non amittam. Et quamvis erat optimus passor, cum summum præcipuum studium in patientia fuisset, ta-

Diuturna mor-
bo exercitus

exempla
præbet pa-
tientie, hu-
militatis

men

A. B. L. NO
IN CHR. MS.

et desiderii
celestis :

ac pie mor-
tuus,

e

f
apparet spec-
ciosior quam
fuerat vivus.

b

ANNOTATA.

a. Addit *Laurenensis*, quod eo usus est, usque dum prorsus tritum esset; quando Vicarius Provincialis, ipso licet invito, illud cum meliori commutavit.

b. Nicolaus de Lira, *Ordinis Minorum*, ut Beatus (quod etiam hic infra vocatur) refertur ab Arturo ad 23 Octobris, quo obiit anno 1340 Parisi, ubi ejus sepulcrum cum epitaphio superest, sed absque cultu. Multa de eo Haddingus tuos in *Annalibus* quam inter Scriptores, enumerans opera ejus, utque in his Postillas in Epistolas et Evangelia Quadragesimalia *Venetis editas*, aliasque in universa Biblia.

c. In egraphio nostro hac loco non apto ponebantur : quae paulum superius recte verba, Philosophi etiam sine fide Deum cognoverunt.

d. Furari passivè hic sumitur pro spoliari.

e. Ita corripo quod mihi scriptum erat, Ordinis vero 263, et correctionem supra probavi.

f. Idem de S. P. Francisco auarari notat *Laurenensis*.

SUPPLEMENTUM

C

Ex Vita Italica per Franciscum de Luniano

Edita Ludgumi anno mccc.

Quoniam placuit ex Vita hac protiriori ea solum excerpte, quae magis facere ad historiam videbantur; ipsius integri contextus divisionem in Capita 27 vivum est scorsim exhibere, et eorum capitum numerum ipsi margini adscribere. Prius tamen noto eidem Vitae praemitti Italica Epigrammata Josephi Simonis de Luca, Angeli Grilli, et Marii Florentini; quorum postremum Doctorem medicum suspicor fuisse patrem viri apud Lucenses eruditissimi Francisci Mariae Florentini, Doctoris similiter medici, cujus nunc filius Marius, paterni erga nos affectus heres in eodem professione superest. Tituli autem Capitum hi sunt.

i Origo B. Joannis ejusque in seculo conversatio.

ii Ingressus Religionem Minorum Conventualium; ejus in novitatu vita et mores.

iii Per amore stimulatus peragravit Hispaniam tribulationes quaerens, ensque magna cum humilitate et sui contemptu sustinens.

iv Cum quanta in Deum fiducia et sui afflictione ejusmodi itinera faceret.

v Dimissa Hispania in Italiam venit, cum insigni virtutum comitatu; et ex Provincia Florentinae transcriptus Observantibus, assignatur Provinciae S. Francisci.

vi De ejus obedientia simul et humilitate, in principio quo assignatur erat Provinciae S. Francisci.

vii De obedientia et humilitate, quae ceteras omnes virtutes moderabatur.

viii Magisterium Novitiorum, et modus ac regula quae in eo regimine tenuit.

ix Eiusdem varia documenta pro junioribus professis.

x Guardianus factus quibus moribus usus sit, quae praecepta pro tali officio dederit.

xi Denovo creatus Guardianus Montis-Persinensi, magnae lenitatis et prudentiae exempla praebet: quaedam ejus documenta circa Praelatos.

xii Praelatus et subditus, zelantissimus paupertatis, eam Fratribus suadet.

xiii Fit Definitor Provinciae, et postea Confessarius ac reformator Monacharum.

xiv Fugit conversationem secularium, etiam sanguine sibi conjunctissimorum.

xv Cum Fratribus aliquanto severius agit : amat solitudinem, et observat silentium.

xvi Erga seipsum perquam austerus, in aliis reprehendit nimis singularem abstinentionem.

xvii Magna cum animi fortitudine quilibet patitur adversitates.

xviii Tentatione carnis gravissima pulsatus, victor evadit.

xix Alterius generis tentatione impugnatus, iterum recurrit ad Dominum : suoque exemplo monstrat, quae utilitas ex tribulationibus capiatur, et quomodo inter eas non gerere debeamus.

xx Vanam gloriam vincit, agit de superbia ejusque effectus, ac modo eam superandi.

xxi De timore, quo longe abstinentione a praesumptione; et de fiducia, quam habebat in Deo collocatam.

xxii De amore suo erga Deum et proximum : et ejus quae utrumque sententiae.

xxiii De intelligentia scripturarum, quam ex dono speciali Dei obtinuerat.

xxiv Consilia Fratribus data circa varias materias.

xxv De frequentia orationum ejus, et quanta cum devotione Missam celebrabat, atque divinum Officium.

xxvi De aliquibus ejus visionibus atque revelationibus.

xxvii De morte ejus.

CAPUT I.

Joannis ortus, vitaeque privata per Hispaniam et in Italia.

ANNO DOMINI DCCCLXXXIV Lucani, Haetruriae antiquae et nobilissimae civitatis, venit Bonvisius quidam, Index Imperialis ab Ottone III constitutus : ductaque anno post nono axore Eritia, Petronii Lucensis filia, Bonvisiorum inclite propagnis dedit initium. Ex hac seculo Christi XIV prodit Rainerius Nerii, intra primos decem saeculi XV annos pater duorum insignium filiorum, Laurentii et Joannis, quorum hic in religione, iste in seculo, magnam virtutis eximiae nomen commerevit. Nam Laurentius a Paulo Geminio, tunc Lucae dominante, adoptatus nepos, sperande exinde amplitudini potentiaeque praetulit patriae caritatem, eique in libertatem vindicandae Comiti Francisco Sfortiae se conjunxit : quare tanto potiores quanto justiores a civibus consecutus honores, denique in supremo Confalonerii gradu constitutus obiit, communi omnium laeta elatus. Joannem

D

E

F

Ex Bonvisio-
rum stirpe

cum fratre
Laurentio mi-
tus Joanne,

CAP. II
et ordinem
ingressus in
Hispania,

A a pueritia pietati addictum, transacta caste adolescentia juvenem, domesticæ rei cura et fratris imperium in Hispaniam transtulit: ubi negotiis pro voto currentibus, alio ipse se vertit; et sperto seculo blandiente, Franciscanam religionem iniiit: magno cum sensu fratris, eo nuntio vehementer consternati, quod crederet fortune suæ spes precipuas in illo fratre collocatas esse. Id vero eadem per litteras expululundus cum scriberet; respondit Joannes, ea profecto pœna dignum videri, quod spes suas potius in homine quam in Deo collocasset.

CAP. III
atque per
varios conventus,

2 Peracto tirocinio in Arragonia, impellenteque ad vitam inter continuas molestias optandam spiritu, in Biscaiam transit: et mox in alium atque alium locum; nunquam tamen nisi cum bona Superiorum gratia. A quibus cum discendi veniam postularet, faciebat id eum maxima animi resignatione, petitionem suam sic modeste iterando, ut causas non minus contra quam pro se allegaret, repulsamque ferret patientissime, etiam cum increpatione contumeliaque conjunctam. Et quidem ex eo quem primum in Biscaya adiverat loco abire cupienti, sæpe negata, tandem ultro concessa facultas dicitur; cum id jam minime opinaretur, addita etiam licentia si vellet, abducendi, quem ex Arragonia adduxerat, socium. Verum Joannes incongruum ratus eum inde movere, ubi cum magno profectu spirituali vivebat; actis Guardiani gratiis, ipsoque socio ut manere etiam ipse mallet inducto; reddidit quas propter cœli istius inclementiam, ex obedientia gestare concesserat vestes meliores, et pellicea tunica suffultus, levique mantello ac simplici tunica obiectus, et incomitatus recessit. Per viam autem mendicatio victitans, tanta nitetur in Deum fiducia, ut etiam scrupulo sibi duceret, eleemosynam largientibus gratias agere, quod eam a Deo potius quam ab homine sibi venire consideraret.

de licentia
Superiorum
peregrinatus,

CAP. IV

B 3 Ita per varios Ordinis conventus oberrans, sine dubio etiam sacrarum præcipua, qualia apud Hispanos complura in Deiparæ honorem frequentissimo peregrinorum accursu visitantur, diligenter obierit; de quibus distinctius sciremus aliquid, nisi in rebus suis ad aliorum notitiam adducendis adeo parcus fuisset. Animadversum tamen hand obscure fuit, quod vel sola eorum quæ ibi sensit egique recordatio suavissime illum afficeret; sic ut dissimulare nequiret magno ille revertendi desiderio teneri se, solaque obedientia impediri ne faceret. Eiusdem virtutis intuitu, et arctioris ad bene agendum obligationis, ibidem in Hispania consensum præbuit Superioribus, Sacerdotem ordinari eum volentibus, ut eo fructuosus esset Ordini exemplum sanctitatis tantæ quantum in illo demirabantur.

visitatus
pluribus locis
B. V. sacris,

At Sacerdos;

C 4 Deinde regressus in Italiam, et Provincie S. Francisci inter Observantes attributus, atque ad eum qui Perusinis muris adiacet conventum destinatus, talem mox sue virtutis tota urbe odorem sparsit, ut quam plurimi seculares ad eum venirent, pio ejus religiosoque colloquio edificandi in spiritu; sed ipsi, qui solitudinem maluisset, haud parum molesti. Quod cum dissimelaret, totum sese committens obedientie, Guardianus proprio motu intellexit, dixitque; si conversatio cum secularibus molestiam ei creabat aliquid, abstineret porro ab accessu ad portam. Id vero ille tam prompte exceptit executionique mandavit, ut id admirans Guardianus, solitus cum fuerit Fratribus aliis proponere in exemplum. Ceterum licet tam molestum ei esset conversari cum secularibus, interrogatus tamen ab aliquo ex senioribus Patribus, an jussus Confessionibus audiendis operam dare, in facturus esset; respondit, jussum incontinenti et diligenter impletorum se.

CAP. V.
et regressus
in Italiam
ad Observantes,

CAP. VI

5 Huc spectat, quod non diu post regressum ex Maji T. V

revocat conversationem
cum secularibus;

Hispania iter agenti accidisse quidam ejus socius retulit. Erat tempestas fœda, et tumentia passim ab imbre flumina transiitum absque vitæ periculo negabant: cum ergo quæreret ex Joanne socius, an porro pergendum ipsis esset, et non potius in itinere subsistentium; aliud nullum ab eo responsum extorquere potuit, quam Hispanica lingua, qua tunc ut plurimum utebatur, Mandate, Mandate Pater. Perusia aliquando Spinetum ambulans, interroganti socio, quoniam loco subsistere ad quietem sumendum vellet, respondebat semper, Ego tibi obediam. Itaque cum aliquando in infiriora constitutum in Vigilia Purificationis, quando jejunium non præcipitur, curator infirmorum interrogasset, an eo die jejunare vellet; contestim respondit, Quod jussisset faciam. Illo vero replicante, Imo ego quod tu: subjunxit: Ergo Deum rogo ut tibi inspiret quod sibi beneplacitum fuerit; tum enim esset imperare, obedi- re meum. Tunc infirmarius respondit, videri sibi quod Dei voluntas magis esset ut non jejunaret: et ille morem ipsi gessit.

6 Dicebat etiam quod si mandaret sibi Superior nudum incedere per plateas, pariturs esset; vix autem sibi fore nisi pareret, futurum enim ut conscientia stimulus nullam sibi requiem indulgeret. Hoc in proposito adeo videns quidam Fr. Fidelis, casum ei perplexum proposuit, utrum scilicet obediendum sit Superiori (qui tamquam homo errare potest) mandanti ut quis in puteum se projiciat. Cui Joannes respondet, Duplicem novi obedientiam, alteram promptam ex fide nihilque discernentem; eoque sine mora mandanti executioni imperata: alteram circumspectam et Superiorum imperia examinantem, ne forte contra salutem et contra regulam mandatum sit. Secunda hæc facile potest in errore pertrahi et pertrahere, si forte fallaci aliquo lumine abducatur a vero: ego autem qui discretivo lumine destitutum me scio, primi modi obedientiam amplector, Superiorem meum, non ut hominem, sed ut Deum considerans. Nolle enim in istius modi perplexitate conjici; puto tamen quod si mandaret mihi Superior insilire in puteum, morem ei gesturus essem.

7 Ab obedientia ad humilitatem transeo, sine qua illa subsistere nequit, et qua Joannes se omnino astimabat vilissimum. Ergo cum in sui vilitatis consideratione defixum animoque dejectum ex indicis in vultu apparentibus Fratres vellent relevare atque ad hilaritatem excitare: In hoc, inquebat, vobis libens parerem, si mihi sperare liceret, talem me judicandum a Deo qualem vos estimatis. Scilicet jam pridem ille instanti prece supplicaverat Domino, ut illud Psalmi, Miserere mei Deus, possit vere et ex animo pronuntiare. Quoties enim hunc versiculum recitabat, deficiebat eum spiritus; totosque tremens et anxius de sua salute desperasset, nisi Deus ei præ oculis posuisset immensitatem misericordiae suæ. In hac autem animi de sua salute dubitantis perplexitate perseveravit annis multis: et ad eum talibus cogitationibus absorptum ab ista anxietate retrahendum, expediebat inde distrahi externa aliqua interpellatione. Apparit hoc in Monte luco prope Spoletum agente Joanne: cum enim advenisset aulicus quidam, Joannem de quibusdam negotiis consulturus, aliquam multis exinde diebus hilariori vultu conspectus est. Pulchre autem supernaturalium Dei, et naturalium hominis cognitionem comparabat duabus stilis potei unius, quarum una tantum attollitur quantum deprimitur altera: mox autem ubi elevata in Deum mens maiestate ejus impleta fuerit ac gravitata, ascendere incipit, nebat ille de abyssis huius vilitatis cognitio propriæ egestatis miseriarumque.

D
EX IT. L.
FRANC.
LUPANUS:
nihil nisi ex
obedientia
agit,

imperari
sua volens
singulis,

et quidlibet
extra discussionem
exequi poterat:
E

CAP. VII
ex sui intima
cognitione humilissimus,

F

de sui salute
dixit angitur.

A

CAPUT II.

Instructi a Joanne Novitii et juniores Profess.

Inter hæc magis magicæ elucebat solida Joannis sanctitas ; quæ in eam cogitationem induxit Superiores, ut crederent, optime in spiritu formandos, quos ejus magisterio committeret Novitios. Itaque licet ex Hispania in Italiam ideo potissimum redisset, ut omne ejus-cumque prelacionis onus longe declinaret; coactus tamen fuit in Eremitorio Censiensi, ubi magna cum observantia et austeritate vita ducebatur, Novitios instruendos suscipere : quod proposito omni commodi quietisque propriæ respectu magna cum caritate et patientia fecit, paulatim ad maturitatem adducens, quod illi adhuc rude et crudum ad Religionem attulerant, spiritualiter vivendi propositum. Id vero sic agebat præceptis monitisque, ut perageret exemplis; et suavis remediis ac lenitibus libentibus, quam pungentibus asperisque uteretur. In faciendis exercitiis corpora libus, plerumque omnes convocabat in unum : et si simul cunctos admitteret opus faciendum, applicabat ei omnes, uno excepto qui interim librum prelegebat spirituales : quod si vel ex defectu instrumentorum, vel alia ex causa simul omnes non poterant manum operi applicare, pariebatur eos, sic ut aliis quiescentibus laborarent alii : ipse vero, ne otiosus spectator assisteret, iungebat se primis, et opus deinde prosequebatur cum secundis. Fiebatque nonnumquam, ut cum unus pro altero Novitius succederet, ipse a secundo induci se sineret, ad ipsum opus alter faciendum, quam coeperat cum priore; aut etiam jam factum reformaret totum; hæc sui iudicii subjectione eos erudens, illudque commemorans Sapientis, Ne sis sapiens apud temetipsum, et ne imitris prudentie tuæ.

9 Cum "liquando rogaret eum Novitii æstivo tempore, ut liceret sibi frigidum de cisterna haurire, simulavit eadem se necessitate preori; coramque uno ad Guardianum allegato, qui licentiam pro se ipsisque peteret; ea obtenta, ipse quidam modice aquam libavit, ceteris vero quantum volebant ut haurirent permisit. Alias tanta siti pressus, ut ea etiam exterius se produceret, potu tamen abstinuit; modum hanc, modum illam virtutem sui illos exemplo docens. Juvenem quendam, de quodam delicto reprehensum, seque excusantem graviter increpuit; postea vero, cum jam cæpæcem instructionis esse credebatur, suaviter monuit ne unquam erubesceret delictum suum confiteri, hunc adducens Versiculum, Ne declinet cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Quin etiam hortabatur ut suos defectus manifestarent ultro, et prompte iis applicarent suggerenda remedia; scirent autem quod per se ipsos possent nihil. Undefrequentissima, inter corrigendum suos, ei erat hæc vox; Tu te in cerebro tuo sapientem existimas, et ideo semper manebis stultus.

10 Hoc in munere obtigerat ei Socius, cujus quidem nomen nulla hactenus potuit diligentia erudere, scripta vero multas Joannis actiones nos docuerunt, quæ alias latuissent. Is illum rogavit, ut Novitios doceret modum contemplandi: ast Joannes evidenter demonstravit grande damnum eis provenire exinde posse, hæc præsertim ratione utens, quod si illi contemplando celestem beatitudinem aliunde ejusmodi deciperentur, intendendo animum ad aliquam sanctitatem sua capacitate majorem, ruina sequeretur absque dubio irreparabilis, eo quod permissurus esset Deus eos in præcipitium labi. Solebat autem dicere, quod desiderium consequenda

sanctitatis, superbia esset omnium subtilissima; D malletque eos videre scientiæ ambitione contactos, quod hæc minus periculosa sit. Itaque ducebat illos per viam humilitatis præficationisque, et pro argumento orationis præscribebat eis Coronam, quinque interpolatis vicibus recitandam; jubebatque confidere, quod Deus ipse futurus ipsis magister esset, tam orationis faciendæ, quam cujusque alterius virtutis exercendæ; eo quod Dei esset opus non hominis. Cum autem intellexisset, quod in Provincia Romana Pater quidam commissos sibi Novitios præpropere volebat ad contemplationem erudire, subridens aiebat, Majestatem divinam sibi soli magisterium istud reservasse.

11 Si forte animadvertat Novitium aliquem invitum degere in religione, post curam aliquam ei adhibitam, ad dis-erendum, essetne ea deliberata voluntas an solum persuasio diabolica; nullis blandimentis ulterius utebatur, ut eum retineret, sed discedendi copiam liberam ei faciebat. Dicebat autem hunc agendi modum optime sibi semper successisse, eo quod juvenes arte aliqua retenti in Ordine vix unquam bonum finem sortiantur. Spem porro optimam concipiebat de iis qui in principio velut stupidi et attoniti videbantur; non item de aliis qui apparebant excitati et alacres; Isti enim, inquietabat, velut in novam vitam reformantur, alii vero quales ingreditur tales plerumque permanent. Bonis quoque et obedientibus omni qua poterat ratione succurrebat in eorum tentationibus afflictionibusque, cujus rei exemplum hoc sit. Cuidam dicto Fr. Francisco præ nimio frigore, ejus delicata ipsius complexio impatiens erat, pedes et tibia vehementius intumuerant; dubitabat tamen Joannes utrum non esset major animi quam corporis imbecillitas. Ergo ei, inquit; Satisne tibi animi est, ut hoc toto die frigus illud perferas? Ipso vero generose respondente quod sic, ad orationem se Magister contulit, impetravitque subitum calorem toti ejus corpori sic infundi, præsertim pedibus, ut tam ipse quam socii vehementer eo mirarentur.

12 Magis stupendum accidit Novitio alteri, qui in seculo æconomus fuerat D. Neapoleonis Ursini, et maximo tenebatur desiderio (fatisque ex quadam occultata superbia) ut qui pro Laico habitum sumpserrat ad Clericatum promoveretur. Hoc ille cum Magistro aperuisset, Joannes paterno oculo eum intuitus : Quo, inquit, fili, ambitio ejusmodi? Numquid tibi satis est si quam artissime ad-tringaris sanctissimæ Cruci filii Dei, tuo amore contempti et villi pensi, ut socius ipsi esse velis contemptus et villipendii sui? Pluribus opus non fuit : statim enim Novitius, novo fervore conceptus, exclamavit. Est, Pater; Est, Pater. Exinde vero liber ab ea tentatione cœpit cum lacrymis suspirando dicere, o Crux derelicta ! o Crux oblivioni tradita ! voluitque ad perpetuam hujus mutationis memoriam Fr. Antonius a Cruce nuncupari. Porro cum in regime Novitiorum subiectus ipsi esset prior ille, quem dixi, ejus Socius, ipsomet forsitan illum ad hoc commendante, atque ab eo peteret regulam quam servaturus esset in tali magisterio Joannes, Aliud respondit; tibi dicere nequeo, quam quod istud Dei opus sit. Instanti tamen importunius addidit, Frange eos, frange eos in re qualibet; paucis verbis multa complexus : quia præ aliis rebus omnibus aliud nihil æque Novitios prohibet, quam si eorum voluntatibus cunctis obviari eatur, ad majorem eorum mortificationem humilietatemque.

13 Hanc etiam gratiam divinitus Dei servus acceperat, ut non solum suorum Novitiorum tentationes in ipsorum vultibus legeret, sed eosdem faceret illas sibi aperire, quod duobus sequentibus exemplis apparuit

CAP. VIII
Novitii
Cens. præfec-
tus,

exemplo eos
suo docet
omnibus sub-
jici,

Prov. 3, 5

appetum
refrangere.

C
reprehensiones
amore :

Ps. 140, 4

recusat eos
docere sub-
torem oran-
di modum :

ant invitos
aliqua arte
retinere in
Ordine :

E

sedulo tam en-
curret tentatos.

et in his
laicam Cte-
ricatus enigi-
dam,

F

semperque
mortificandos
esse docet :

eorumdem
occultas cogi-
tationes ins-
picit,

A apparuit. Primum quod cum Fr. Angelus a Monte, ad ostentationem vanam extraordinarii roboris, maximum quoddam lignum gestaret humeris: Joannes, ut occultum istum fastum reprimeret, jussit ut onere isto deposito alterum duplo minus susciperet: quod ille faciens vix paucos promoverat passus, quin fatiscens sub pondere abjicere ipsum cogebatur; simulque tentationem jactantiae, qua fuerat animus ejus gravatus. Alterum in Cesieni eremitorio accidit, euidam Fr. Bonaventurae. Huic ne otiosaretur, mandaverat Joannes ad usum conventus conficere cochlearia lignea; ipse vero parum additus labori praeceperat impotentiam, occasione cujusdam infirmitatis suae. Agnovit sagax magister acediae venenum animo ejus infusum. Quare secum ipsum deduxit ad hortum, ubi ad illius praesentiam novo spiritu et vigore repletus Novitius, diu multumque laboravit, quin etiam satis facile agileretque convertit enormis molis saxum. Utrumque vero opus miraculo adscriptum fuit, ad meritum Magistri in discipulis facti.

14 Fratres noviter professos cupiebat Joannes ad veram adduci perfectionem, vehementer dolens quod recentium istiusmodi plantarum non haberetur exactissima cura: ideoque in Capitulis Provincialibus querebatur de infelicitate istorum temporum, quibus seniores exemplo non optimo praebant junioribus, indignos appellans qui ejusmodi filiorum Patres vocitarentur. Quare cum aliquando juvenes aliqui coram ipso magna cum reverentia transirent, paterno commotus affectu, assistenti sibi Fratri dixit: Quanto melius miselli isti hoc in statu morentur! futurum est enim ut deviant a semita veritatis, quia desunt heu! patres, qui ipsam velint eis ostendere, etsi adsit oration copia qui id aptissime possent facere. Neque omnes laborant, ut intellectum juniorum impleant scientia vana et seculari. Neque id tantum, sed in futurum quoque porrigens animum, deplorabat inveniendos aliquando qui ipsos docerent pulsare musica instrumenta aliasque similes levitates, operationes spiritus monstrose interpolando oblectamentis sensuum. Tum subjungebat, O vos miseros! Hicne est fructus expectatus pro tot laboribus, qui vestra causa in novitiatu sunt? Querenti autem quodnam tali malo remedium suggereret: Curandum esset, inquit, ut letalem oblectationum sensualium escam fugientes, soli Deo intime unirentur: cui enim bene cum Deo convenit, bene convenit cum omnibus.

15 Quoties fraternae correctionis dabatur occasio, haud sequitur ea utebatur vir sanctus: qui aliquando requisitus a juvene, ut daret salutare quoddam monitum: Trium, inquit, a te requiro, fili, quae animo tuo vellea juxta observari. Primum ut in omnibus actionibus, non tuum iudicium sed alienum sequare libentius, nihil curando ut sapiens videaris; secundum ut recorderis Deum te videre, tibi quae semper et omni in loco esse praesentem; tertium ut extrachorum ab omni non necessaria Fratrum conversatione abstineas, neque illorum rebus te ingeras, sic enim multas tribulationes declinabis et pacem solidam conservabis. Alteri propterea nimis et imperioso suavit, ut paulatim assuesceret propriam abnegare voluntatem; asseverans quod nisi eo modo inciperet seipsum vincere, brevi eo arrogantia perveniret quod vellet totum mundum gubernare. Similiter aspiciens alium de se multum praesumentem, qui recenter fuerat ordinatus Subdiaconus, judicavit profuturum illi si ad eum humiliandum diceret, Vide quod nimium cito te exaltaverint: cave ergo, fili mi, cave superbiā; et credo eum qui non est humilis non esse hominem, qui autem non est homo, aut brutum est aut demonium. Solebat etiam

incenrare, ut nemo fideret fervori cuidam spiritus, qualis saepe invenitur in juvenibus; multo minus reprehenderet in senioribus medicum aliquam sensualitatem: sicut enī hoc saepe excusatur necessitate deficientis naturae, sic iste non raro est juvenilis impetus, a tentatione occultatae superbiae stimulus.

16 Coram tribus juvenibus secum in cella aliquando existentibus disserens super statu Religionis S. Francisci; Nos, inquit, filii, trahimur a passionibus velut ab impetu rapidi torrentis: itaque vobis suadeo, ut alienis actionibus curandis nequaquam vos admisceatis; sed solum curate res vestras, perseverando in simplicitate et puritate ejus ad quam electi estis vocationis: alias enim metuo ne eveniat nobis, quod indurato populo isti dixit per Isaiam Deus, Excæca cor populi hujus, et aures eorum aggrava, ut non videant neque intelligant. Clericum quendam vivacis levique ingenii fixe intuens, Videris mihi, ait, inquietissima musca, qui nec uno quidem momento potes intra teipsum consistere. Quo audito subito ille immobilis stetit, ac velut coelesti voce attonitus. Tum Frater Joannes: Ecce, cognoscere te facit Deus, quod si velis non sit impossibile te mutare naturam, et in firma quiete perseverare; exhortansque eum cum mansuetudine ut in eo statu se niteretur, dimisit. Scriptor Vicarii Provincialis querebatur ei aliquando, quod orationi et consuetis alias exercitiis vacare non ita posset transiens de conventu in conventum, et continua scriptione distentus. Hunc Joannes paterne consolans dixit: Satis tibi sit, fili, facere brevem illam orationem quam occupatio tua permittit: sed facito ferventeo, id praecipue curans ut obediās, animumque totum in voluntatem Superioris resignes; ubi obedientia enim omnes defectus absorbit: ideoque affirmo tibi, quod quidquid curis istis distractus amittes, abunde recuperabis duplicata alias consolatione. Qui consilio acquiescens juvenis postea retulit, ex illa modica quae sibi permittebatur oratione, praeter alios fructus hunc etiam sibi provenisse, quod quasi in perpetuum oblivionem priorum omnium tædiorum venerit.

CAPUT III.

Bis Guardianus subtilis prudentissime regit Joannes.

Sic regendis Novitiis tantam moderationis atque prudentiae famam acquisivit Joannes, ut idoneum censuerint Superiores qui Guardianus praeficeretur Bremitorio S. Urbani, Specus dicti, loco inter montana Naraensia devotissimo, quem primis Ordinis initis suscepit S. Franciscus. Hic ex revelatione credimus passionis divinae tempore rupem fissam discesse, eo modo quo factum est in monte Alverniae: hodieque cernitur proferens biatus, intra quem se consueverat Pater Soraphicus recipere, quando humanam conversationem fugiens, oculos mentis in caelestia deiebat, quae istis saepe illabuntur copiosius, ubi corporeis oculis scilicet corporeis subducitur: media autem in rupe servatur cellula, in qua infirmus Sanctus aquam commutavit in vinum. Hoc in loco tam celebri habuit occasionem Joannes, cum ea quum privatus semper tenebat modestia conjungendis auctoritatem publicam sui officii. Quietum autem subditorum studentem, et uniuscujusque necessitatibus prospiciens; dissimulando etiam quandoque errata, et indulgendo quicquid poterat absque manifesta Regulae infractione, minus tractabiles reducebat ad maturitatem religiosam, monstrabatque benefici munere conditoris non minus habilitatis obtigisse sibi in vita activa, quam fervoris

et corrigi.

CAP. IX
Doleat janioris exemplis seniorum deprovari

et ad vanitates pertrahi:

ut illa eodem monita dat:

praesentem ad superbiam reprimendam,

D
EX IT. L.
FRANC.
LUNIAN.

aliena non curanda,

Is 6, 10

E
passiones mortificandas,

simpliciter obediendum.

F
C. P. x
Guardianus ad S. Urbani prope Narniam,

apertissime rest subditos,

A fervoris ad exercitia contemplativæ. Duo autem hic egit minime silentio prætereunda.

18 Primum quod cum contentio exorta esset inter sui conventus quæstorem Fr. Paulum de Fœniculeto et Fr. Jacobum de Callio Guardianum S. Hieronymi Narniensis, obstinate se opponentem Fratribus Specus ne intra civitatem istam elemosynam peterent; et hic eo insanitæ prorupisset, ut carcerem et excommunicationem minaretur id facere volentibus; contigit ipsum obviare Fr. Joanni, qui præventurus scandalâ ipsamet sumpta mantica exierat ad elemosynam rogandum. Vix autem in conspectum istius venit, cum furiosus ille, factus agno mansuetior, placide in occursum festinavit dicens: Tu procul dubio es Joannes a Luca. Joanne autem ipsum se esse confitente, in amplexum ejus mens atque amanter deosculans coram multis adjunxit: Ego te agnovi ex sola vultus majestate, qui merum refert sanctitatis splendorem. Alte ejusmodi verba pungebant Joannem, et ne sua humilitas ab ejus laudibus aliquid ibi pateretur, continuo sese inde nullo reposito verbo subdixit. Alterum est quod duobus Sacerdotibus, circa monasterium venari solitis, eoque nonnullam conturbationem eidem afferentibus; cum nemo prohibere eos auderet, utpote conventui valde benevolos; ipse eosdem in conventu nactus ad hortum deduxit, et colloquium de rebus spiritualibus texuit, tanto spiritus fervore, ut licet in eis non cessaret venandi voluntas, toti tamen compuncti invicem sese respicerent, et quasi nuti ab eo decederent; deinde vero salubriter confusi, omnem vitæ prioris rationem reformarent. Eoque facto probatum insigniter est, quod dicere solebat Joannes; non e-esse indoneus regimini Fratres eos, quibus secularium voluntati obsecundare tam est cordi, ut conventuum commoda postponant eorum satisfactioni.

19 Modus ejus regendi totus ex suavitate et modestia compositus eo potissimum spectabat, ut a subditis obedientia præstaretur ex amore magis quam ex timore; unde nascebatur erga eum plena observantiæ reverentia, exemploque inculpabilis ejus vitæ adjuta nihil non facile impetrabat ab eis, contentus si humiliter subditos et obediens haberet, absque notabilibus valde defectibus, et eorum quos forte redarguebat pœnitentiam potius volens quam poenam. Valde etiam commendabat Guardianis patientiam, eamque maximi faciebat, et dicebat solam sufficere ad congregationem quantumvis magnam gubernandam; contra vero gravissimos errores ab illis committi solere, qui absque patientia accederent ad Prælaturas. Ad has vero promotos aiebat, si pacem inter se ac subditos salvam vellent, cavere debere ne superfluis et importunis imperiis illos gravent atque inquietent, utens ad hoc suadendum similitudine mantilis, quod complicatum cito deteritur laceraturque. Subditum enim, ad necessarios usus sui conventus reservatum et non nimis occupatum, perseverare in amore et pace cum Superiori: quod si aliquis non ita prompte obediât, haud ideo statim procedendum ad minas et jurgia, sed eum patienter tolerandum ac suavi reprehensione reducendum in viam obedientiæ.

20 Hac autem atque ejusmodi præcepta, quæ dabat aliis, ab ipsonem fuerunt reducta in proxim, cum admirabili perfecte moderationis exemplo, quemadmodum sequenti ex facto ejus apparebat. Juvenis quidam Conversus, bonus ac simplex, coquum agens in conventu, compatiens gravi supra modum labori, quem Joannes sustinebat; utensque ea erga ipsum caritate, quam sibi ex officio heitam arbitrabatur; curabat et quandoque ministrari por-

tionem, communi majorem lautiusque conditam, D nec sciebat quantum ipsi id displiceret: monitus vero sæpius ut desisteret, scrupulo aut modestiæ sancti Patris hos tribuens, sive nihilominus obligatio id esse credebatur, seque in eo mereri multum. Quo animadverso ipsum per se suaviter monuit Guardianus, ut ne suum judicium judicio Superioris præponeret, atque desisteret particiari quidpiam a communitate sibi ministrare: verum intelligens quod juvenis animum in eo obfirmasset, unde ægre esset abducendus; sumpsit inde occasione exerceandæ, patientiæ quidem circa seipsum, caritatis vero erga proximos; copitque sic accepta per se ipsum in pauperes erogari.

21 Vix tempus primi Guardianatus expleverat Joannes, quando concordiis votis postulatus ad alium fuit in Monte Persino, loco famoso propter memoriam B. Agidii, ejus cella ibi in summa veneratione hodieque est. In hujus Prælatursæ, quam tribus annis tenuit, initio, suadentibus sibi Fratribus ut pro more decessorum suorum visitaret Dominum Gubernatorem, eamque conventui benevolam retinere satageret; respondit sibi non videri conveniens, ut religiosus tempus insumeret visitationibus seculariter officiosis, maxime cum se ad ea præ cunctis inaptum experiretur. Et ille quidem hæc sola in parte consilium Fratrum sequi noluit, in aliis vero rebus plerumque ipsum requirebat ultro; tum ut promptiores eos ad obedientiam haberet, tum quia præ magna humilitate nihil boni consilii ex seipso capere posse credebatur.

22 Sermone aliquando coram Fratribus habens in refectorio, secundum morem Ordinis Franciscani, deflexit eum ad consuetudinem, quæ vim legis jam obtinere videtur, ut Fratribus ter in hebdomade apponantur carnes, adeo ut esse necessitatis crederetur id quod meræ est indulgentiæ. Quanvis enim tenendum sit, quod debiles et convalescentes, itemque senes aut aliter male dispositi, benignius discretiusque tractari debeant, permittente id non solum, sed etiam exigente caritate: ex alia tamen parte, inquit, nequeo intelligere, quo prætextu alii Fratrum idem privilegium possint prætereundum, et ingenue confiteor, quod capere non valeam, quomodo professionem verbis fictam opere exequantur illi, qui sub nomine et habitu integræ ac voluntariæ paupertatis cupiunt vivere delicate, eorum instar quorum animus totus defixus est in obsequium sensuum. Scio quidem multos illud justificare per hoc quod talia non emanant nec conquiruntur, sed ultro donentur liberaliter a liberalitate benefactorum contra proximi scandalum: verum isti non animadvertunt, ad nostram confusionem et verecundiam id permittere Deum, cognoscunt quod desit in nobis ea virtus, quæ nos faciat talibus abstinere; et exaudientem suspiria, quibus identidem anhelamus, sicut Israelitæ, ad dimissas Ægyptiarum carnum ollas: ne igitur querelas nostras pro talibus audire cogatur, facit nobis ultro præberi quod desideramus, ne gravior aliquod scandalum eveniat.

23 Quid autem dico Deum? Nescio equidem etiamnum definire apud me, Deum ne antecorem hujus abundantia debeam existimare, an adversarum nostrum antiquum, ut sensualitatis ejusmodi superflue abusus faceret transire in habitum, hunc vero in legem denique ac necessitatem. Ea ipsa tamen ambiguitas ne inclinat ut obsequar majori parti sic volentium, et carnes ex usu concedam: quas nihilominus condiri vellem jure aliquo, retundente sensualitatis affectum, ipsasque escas minus sapidas reddente: cogitare enim vos velim, Agnum paschalem non fuisse comedendum absque lactucis agrestibus. Profecto dolet mihi quod hunc in modum loqui

CAP. XI
Inde Perusinum transiit, recusat visitare Gubernatorem :

declarat quid sentiat de tradenda per hebdomadam essu carni,um,

F
e' Dei circa eum indulgentia;

eundem tamen tolerandum dedit,

EX ITAL.
FRANC.
LUNIAN

Guardiani
Narniensis
conventum
emoluit;

Sacerdotes
venatores
ad modestiam
revocat :

ostendit Superioribus
opus esse
discretionem,

et patientia
magna :

quod et suo
exemplo
probat :

A loqui vobis cogar: si tamen aliquis me amantissimum sui patrem ideo reprehendendum putet, saltem ut filius Adei reiticiat culpam in mulierem, propriam inquam sensualitatem. Quantum ad me attinet, si Fratres videlicet dispositos ad patiendum desiderandaque loca aspera et ab ejusmodi deliciis commodisque remotiora, promptum quoque me invenirent, ad cibos quantumcumque delicatos cum iisdem comedendos: iis enim sic animo comparatis, crederem delicias istas manibus Angelorum porrigi. Atque hinc intelligitur, quod licet aliquando sese aptaret voluntati Fratrum, contra genium tamen suum id faciebat: quod etiam clarius demonstravit, quando rogatus a quodam Guardiano, dare ei aliquod præceptum utile circa regimen subditum, inter alia dixit: se periculose quandoque infirmatum, extraordinario conscientia remorsu fuisse compunctum, quod Fratribus indulisset aliqua, non quidem illicita, minus tamen convenientia. Hortabaturque eum ut in hoc magna uteretur cautela: majori enim hic prudentia et vigilantia opus esse, quam verbis posset explicari.

suo licet genio repugnante:

fatur Prælatum sibi molestissimam accitere

et nimiam Fratrum erga se caritatem.

B 24 Ab alio Patre interrogatus, quidnam ei in Religione aliquando accidisset acerbissimum, absque hæsitatione respondit quod Prælatum: Quia, inquit, nunquam potui regere Fratres ex ingenio meo: possum tamen affirmare, quod licet eam nunquam desideraverim, nihilominus crubuerim eandem recusare, quod viderem obnoxiam esse maximis laboribus periculisque, et ita etiam magnum multiplicitati merito occasionem prebere. Aliam insuper buccellam haud minus inspidam deglutivi, oblata a superflua Fratrum caritate, qui utentes occasione quam dare ipsis videbantur crebræ meae infirmitates, ne voluerunt quasi violente cogere ad ducendam vitam solito delicatiorē, nescientes quod jam inde a seculo assuefecissem naturam grossioris victui, fecissemque a deliciis abhorrere; existimant enim eas a me recusari propter alias causas. Alteri consilium ejus requirenti, utrum admissurus Prælatum esset ad quam electus fuerat, respondit Joannes, Si vides illam posse nocere salutis tue, noli admittre. Replicante autem bono isto Patre, quod si in hoc recusaret morem Superioribus gerere, audiendæ sibi essent Confessiones, aut Prædicatoris officium sumendum, quorum utrumque non esset absque infinitis periculis: ait illi si ad confessiones audiendas accesseris cum pura intentione, ex vero zelo salvandi penitentes; et prædicaveris cum ea simplicitate, quæ in Fratribus præsertim Minoribus requiritur; non invenies rem tam esse difficilem quam tibi imaginari.

CAPUT IV.

Studium paupertatis, mortificationis, fugæ secularium etiam consanguineorum.

cap. XII Commoditatis etiam licitis abstinens,

P aupertatem tam subditus quam superior arctissimam circa se volebat Joannes, etiam in rebus minimis: hinc Breviario perquam vili, et Corona non nisi ex globulis rudi filo inductis utebatur: in cella vero sua nec acum, nec pilolum, nec ullam quantumcumque exiguum tolerabat commoditatem, licet certus esset eam sibi a Regula permitti. Ille autem sanctæ paupertatis amor sollicitissimum ipsum faciebat ne contra eam faceret aliquid. Itaque si officium Superioris exerceat, chordæ, mutatoria, aliæque similia donarentur sibi, ab ipsomet donatore petebat facultatem ea dispensandi in Fratres, existimans id aliter sibi non licere salva conscientia. Cumque aliquando in cella reperisset Chordam, noluit eam

Fratrī postulanti donare, dicens, hoc pertinere ad illum Dominum, non vero ad se qui nihil possidebat. Interrogatus porro cur adeo arcte paupertatem stringeret, respondit: Arcta est via quæ ducit ad vitam. Superior vero existens nec cellam, nec habitum, nec aliud quidquam legebat sibi, sed expectabat quid sibi tribueretur a Fratribus: et in hoc agendi modo multam reperiebat quietem, exhortans alios ut cordi sibi sumeret perfectam in omnibus mendicitatem sectari. Adeo ut cuidam veniam postulanti proregula habenda, qua lineas scripturas duceret; sic eam concesserit, ut tamen adderet: Melius tibi esset rerum etiam minimarum curam allicere, Deoque unice et integre fidere, qui sic in se resignatis ultro subministrat quocumque egent.

D EX ITAL. FRANC. LUTAN. nihil sibi privatim vendicat.

26 Atque hic referat quosdam, qui sibi in hoc genere acciderant, casus Scilicet, quod cum tempore Capituli mutanda sibi cella esset, deliberaverit, ferretne secum disciplinam quam habebat in cella; tandem tamen paupertatis amore eum dimiserit, sed simillimam aliam statim invenit supra mensulam alterius ad quam transibat cellæ. Alias cum optaret habere exemplar pulcherrimi illius hymni, Jesu dulcis memoria, qui recitatur in Officio divini Noniis, donec eum mandasset memoria; eadem tamen ex causa recusaverit illud accipere, et postea invenit in omnibus cellis, ad quascumque eum migrare contingeret. Item cum in itinere constitutus nihil haberet cibi pro se aut socio novitio, tam famelicus et exhaustus, ut jam vix posset pedibus insistere; exhortabatur eum ut Deo fideret, qui ipsis esset prospecturus: vix autem hæc dixerat, quando eis subventum abundantissime fuit. Quia de re plurimas Deo gratias agens dicebat: Sæpe Deus vel invitum me abundare facit, quandoque etiam ipsam prævenit necessitatem. Atque ex se ipso formans judicium, de eo quod Religiosis passim omnibus posset accidere, solebat dicere: quod nisi diligenter huic rei attenderent, paulatim tot reclusas carcerarent in cella, ut in fine anni opus foret nullo ad eas exportandas. Tenendum igitur semper in manu ferrum ad rescandandas superfluas commoditates eas præsertim erga quas appetitus inclinet. Laudabat autem imprimis eam paupertatem, quæ adjunctam sibi habet patientiam et penuriam etiam necessariarum rerum, præ illa cui prompte succurritur, dum illi egent. Si enim unus Frater duas vel tres tunicas haberet in hieme ad frigus arcendum, proculdubio non sentiret incommodum paupertatis. Similiter elemosyna, tam solícite quasita et velut importune extorta, aliud non significat, quam placere nobis abundantiam, et paupertatem desperare: quo fit ut merito tribulemur, quia manducamus panem doloris, peccata scilicet largientium nobis.

sed docet Deo omnia committere

qui abunde prospiciet cuius casus.

laudat pauperem innoxiam junctam.

27 Quamvis porro ea caritas, quæ infirmarias induxit, laudabilis sit, quatenus illæ serviunt revera egentibus: credebatur tamen earum occasione multis præberi materiam fovendi sensualitatem et ignaviam suam. Quia de re eum quodam Fr. Matthæo sermonians, medici judicium allegante, libero zelo respondit, Nec tibi, nec illi hac in parte credo: qui enim absque evidenti necessitate ad infirmariam accurrat pro assicurando corpore, libens sequitur consilia medicorum, et salutem animæ magno sæpe exponit periculo. Sermonem nonnumquam in Capitulo habens de paupertate, aiebat, quod præstaret superflua quedam ornamenta tollere de sacristia, nisi periculum esset scandalizandi eorum donatores: et addidit: Si scivissemus magis nos ipsos curare quam seculares, magis etiam quam Sanctimoniales et Ter-tiarius, ad stabilidum nostram perfectionem; fecissemus Deo acceptissimum sacrificium: nunc vero deserimus nos ipsos; et, ut curemus aliena negotia, male

nec probat facilem recursum ad infirmariam,

curamque alienorum negotiorum:

A male agnitus propria; quin et aliena vel ideo pejus administramus.

reprehendit
magnificen-
tiam fabri-
carum,

28 Alias multa cum exaggeratione loquens de magnificentia fabricarum in Ordine : Videte, inquit quousque excesserimus. Loca S. Bartholomaei Fulginei et S. Jacobi Tuderti olim existimabantur pulcherrima et opulentissima totius Provinciae, ideoque haud parvam mortificationem adferebant zelatoribus perfecte observantiae et religiose humilitatis : nunc autem viluerunt in nostra opinione, quia multum superantur a locis Montis-sancti. S. Pauli, et S. Hieronymi Narniensis. Atque utinam hac quoque brevi non videantur tenuia aut mediocria. Deinde subiungebat : Si procederemus secundum obligationem nostri status, non solum gauderemus locorum angustiis, sed nec displiceret omni quandoque tecto privati. Consilium rogatus de officina quadam in Narniensi conventu fabricanda, detractavit sensu suum aperire, et dixit, quod pro re tantilla nolbat cruciari in purgatorio. Sed cum instarent importunius alii, tandem dixit, Judicio P. Vicarii rem totam dimitto, cui ratione officii quod gerit peculiaris assistit Angelus : quidquid illi placuerit, placebit etiam mihi. Cum autem aliquando ageretur de choro ad S. Mariae Angelorum, angusto valde et abjecto, in ampliorem formam restaurando, dixit; Videtur isti mihi destruere velle quidquid superest de veteri nostra simplicitate; neque cogitant futurum, ut videndis angustiis cellarum S. P. N. Francisci, homines a centenis miliaribus huc veniant : magna sane stultitia est reliquias antiquitatis nostrae dissipare, quae nobis et toti mundo tanta sunt edificatio.

relaxationem
disciplinae,

29 Paulo antequam moretoretur, magno cum animi sui sensu locutus est cuidam ex praecipuis Patribus de relaxatione disciplinae, et inter alia mire huc facientia, dixit; Heu! Pater, ubi nunc est observantia Regulae? ubinam in vestitu apparet paupertas et in victu mendicitas? cum nostra hac respectu secularium abundantia potius dici debeat, parciosque eorum mensis inferantur esce quam in mensas Fratrum; et illi magis contenti sint modico, quam nos multo : in vestitu vero eo processimus, ut omnis patiendi materia ab illis resecta sit. Frequentamus Curias, etiam extra census quibus id patitur Regula, Novit Deus cum quali exemplo austeritatis vivant Praedicatores; et omnes certatim id agimus, ut odiosam cunctis paupertatem habeamus male. Quid autem dicam de nobis qui ad S. Mariae Angelorum commoramur, et post vigesimam quartam horam non audemus pedem usquam proferre absque lumine? Nunquam aut rarissime solebant Fratres habere lumen in cellis, et S. Bernardinus gravem ab his periculis non avertit, quia ad lucernam studebat. Ego autem de me fateor, quod nunquam oleo intra cellam usus sou, nisi unica dimittat vice in eremitorio Cesiensi, maxima quadam necessitate urgente.

usque lucer-
naru,

Hodie vero plus olei una hebdomada absorbitur in cellis, quam toto mense in ea lampade quae ante altare diu uocante ardet. Olim pauci ex Fratribus audiebant Confessiones et paucis in locis, cum unusquisque claudicaret occasionem agendi cum secularibus : nunc video eos imprimis astinari, qui in ejusmodi conversatione videntur dexterrimi eique libenter se miscent : quapropter pro certo habeo, futuros non aliquando Conventuales; surrecturasque alias gemine observantiae plantas, quae ad nostram confusionem fructum producent sanctitatis.

30 Definitoris officium, quod maxime in Ordine Franciscano auctoritatis est (ad Definiores enim gravissima omnia negotia Provinciae totius deferuntur) gesit aliquando Joannes; ostenditque in eodem homine posse consistere magnum regimen cum magno spiritu, pulchreque misceri prudentiam serpentis

cum simplicitate columbae. Collegas eo in munere D habuit viros praestantes, qui cum aliquando in incipiti quadam deliberatione versarentur circa executionem cojusdam consilii, quod prima quidem fronte parum laudabile, reipsa tamen optimum erat; sententiam suam interrogatos Joannes, Nimis, inquit, timidi mihi videmini : non enim incongruum aliquando est pro Dei amore Deum offendere. Attonitum alios responsum tam insolens : sed ipsum mox explicuit dicendo, quod fieri aliquando possit, ut in re quapiam offendi Deus videatur; sublato autem indiscretio ac male fundato scrupulo, clare appareat, nihil minus istic formidandum. In hoc autem officio ita se moderatus est Joannes, ut injurias quidem sibi irrogatas ferret patientissime; quidquid autem effronti arrogancia videbat ab aliquibus committi contra Dei honorem, salutem animarum, et bonum statum Religionis, zelotissime reprehenderet : id quod a nonnullis impatiente est attributum, inter hanc et verum zelum non distinguentibus.

generose
officio suo
fungitur :

31 Summa etiam cum approbatione et successu Confessarium Sanctimonialium egit Joannes. Anno mccccxlviii reformandum erat monasterium Perusinum, Montis Lucidi dictum, juxta Regulam S. Clarae, a cojos observantia multum deflexerat; et ex mandato Nicolai Papae V deincepsantur eo Sanctimonialia alicui ex Fulginiensi canobio S. Lucia, quarum tunc erat estque etiam hodie nominatissima sanctitas : his autem deinde electus Fr. Joannes est. Ivit illic cum P. Fr. Antonio de Monte-Falconis, tunc Vicario Provinciae S. Francisci, postea Vicario Generali, et P. Fr. Bernardode Temis Guardiano Montis-Perusini. Die xxi Decembris omnes se pariter dederunt in viam : et prima nocte acta in monasterio S. Francisci de Valle fabricae, ubi anno praecedenti Confessarius quoque Joannes fuerat, sequenti Dominica induxerunt in praedictum canobium Fulginienses Virgines. Re autem ipsa exigente ut ibi maneret ex Patribus aliquis, iussus est manere Joannes, novellamque reformationem suis stabilire instructionibus : prout fecit. Manent enim hodieque, post sesquiseculum decursum, easdem quas istic praecipit leges in viridi observantia : quamvis solum istic triennio manserit, videlicet usque ad annum mccccxi (ad alterum triennium, nisi saepe consuevit fieri, minime confirmatus) et his tantum reviserit locum praedictum, totis quibus deinceps vixit annis uno et viginti; videlicet anno mccccxvii, ad parum istarum Matrum consolationem ductus illic a P. Fr. Alberto Perusino, Vicario tunc Provinciali, postea ministro Generali; et anno mccccxx. socius P. Fr. Pauli Perusini, Vicarii similiter Provincialis.

Reformandis
Clarissis
Perusinis,
E

tres annos uti-
liter impendit.

32 Quod ad conversationem cum secularibus attinet, aiebat Joannes, similes hac in parte nos esse silvis, quae de suo ligno manubrium offerunt securi quia succiduntur. Si enim eis iremisdiceret et abque scandalo eis praeparare occasiones veniendi ad nos, neque eos potius alliceremus; minus ab eis damni, et magnum nos commodum in perpetuum haberemus. Ideo optabat, ad aliquod mali remedium, pulsantibus ad portam non patere statim accessum; sed eos ante fores ab aliquo minus ipsis noto Fratre d-tineri peripium de re quapiam spirituali colloquium, usque dum Superior consultus eum mitteret quem petebat; expediri autem eosdem cito volebat, nec ad res indifferentes sermonem protrahi. Quod si qui peterent coronas, cochlearia, vel quidpiam eorum, quae apud nos solum nonnullis in locis fieri ad otium vitandum; putabat responderi congruentius posse, quod mallemus pro eis orare. Hac autem et alia hujusmodi precepta quae dabat aliis, ipse prior seorsum perquam solite : requisitus tamen a secularibus, respondebat

C.F. XIV
Colloquia cum
secularibus

rara et brevis
esse optat.

A respondere humaniter, et cito abrumpebat sermonem, si quid eidem se ingerebat quod posset sua pax turbare: idque non tantum cum secularibus agens, sed etiam cum Fratribus, nisi essent Superiores sui, cum quibus magna utebatur discretione et reverentia. Ita cum ei aliquando indicasset Guardianus recte facturum videri, si quosdam seculares infirmos visitaret; ipse periculi quidpiam in eo prospiciens, respondit, non item videri sibi; multasque in contrarium allegavit rationes; ita tamen, ut paratus esset sui Superioris iudicio submittere suum; addiditque, Nescio qui fiat ut tenere me nequeam, quin dicam id quod mea mihi conscientia dicat. Guardia nus vero desit captem urgere: jam enim grandioris retatis erat Joannes, et præsami poterat quod interiori aliquo lumine illustratus ejusmodi officium subterfugeret.

suo ipse exen-
pio præiens.

Nimiam soli-
tudinem im-
probat,

et ambitum
secularem,

curasque
externas.

Venientem
ad se nepotem
Ancera præ-
fectum

et alium
numquam
visum

paucis expe-
dit;

B 33 Frater quidam multum occupabatur circa certa opera caritatis; de quo interrogatus Joannes quid sentiret, Non placet, inquit, tam adstricta sollicitudo; allegabatque istud Apostoli, Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus: timeo autem, aiebat, non huic contingat quod solet intervenire ei, qui commune cum aliis onus portat, ut dum supra illos id elevare nititur, ipse succumbens opprimatur. Dissplicebat eidem si seculares introducebantur ad cellas Fratrum, etiam causa Confessionum audiendarum: et graviter reprehendit quendam Fr. Franciscum, quod videbat illum ambire virorum nobilium conversationem; dicens ei, quod nimium curando seculum, et familiaris agendo cum illo, periclitetur ipsimet non paulatim seculares efficiamur. Memento, inquebat, Frater, quod divitias et consanguineos dimiserimus, ad salvandas animas nostras, et non ad aliena negotia curanda: quodque renuntiaverimus mundo, velut ad ipsum nunquam redituri. Vide autem quod nostra nos deluxerit insipientia. Haud multi sunt dies, quod transiit habens per locum quandam nostrum, ubi viginti Fratres numerabantur, omnes quidem reperi in refectorio; in choro autem soloni duos, alios alibi occupatis inter negotia secularium. Fugiamus ergo hos quantum possumus, quanto enim erimus eis minus vicini, tanto securior erit pax nostra, altiusque in ipsis radicebit pietas et affectus erga Fratrem.

C 34 Tam salutaribus monitis jungebat exempla extremi circa seipsum rigoris: non solum enim curabat procul a conspectu consanguineorum abesse, sed etiam omnem affectum carnis sanguinisque excutere, si quando ab iis ullo visitabatur. Apparuit hoc, quando ad ipsum Perusia commorantem venit nepos suus, Antonius Bonvisius, vir magni in republica nominis, qui mittebatur Anceram, præfutura urbi tunc æstimatissime cum titulo supremæ Potestatis; idem qui postea a Lucensi republica missus fuit orator ad Neapolitanum Regem, pro Senensi Republica intercessurus, et ab eodem Rege ultro statutus fuit Locumtenens vice Regis in Calabria. Cum hoc tantæ dignitatis homine acturus Joannes, nihil de pio suo rigore dimisit: et quod ad negotia quidem secularia attinet, paucissimis verbis frigideque respondit: alia vero non numero sed pondere æstimanda strictim addidit, condita solito fervore spiritus circa res divinas, illancque dimisit. Aliquo quoque nepotem, nunquam antea visum, cum Romanam tendens ejus visendi causa ad eremitorium Censense deflexisset, sciebat, ut quando secum loquebatur oculos teneret in terram defixos. Quod animadvertens juvenis, haud longas cum patre moras fecit, abiitque; sic ut nonnulli Fratrum scandalizati in eo dicerent, quod debuisset hospitem benignius invitare ad refocillationem aliquam apud se sumendam, quando jam tardior hora erat, et omne

hospitium aliud procul. His vero Joannes respondebat; Amo spiritus libertatem: hanc autem ut mihi tollat mundus, meque illaqueet carni et sanguini, usque in asperum montem ascendit; et ego non conabor ei quam primum ostia ac fenestras sensuum meorum claudere, ne subintrat in cor agatque tyrannum. Hoc porro ne fieret in omnem cautus vigilabat occasionem: et sic aliquando Fratrum uni, librum quemdam curiosius religanti, dixit, Vide ne et te ipsum liges; intendens ei significare, quod ipsa que se nostris actionibus ingerit complacentia, animam vinciat libertatem.

35 Supererat ex germanis omnibus Joanni unicuique, isque frater major, Laurentius nomine, de quo supra fecimus mentionem. Hic ad extremam provectus ætatem, cupiensque se ad mortem pie obeundam disponere, sæpius rogavit Joannem ut Lucam accedere dignaretur. Idem ut faceret hortabatur B. Cherubinus, socium se offerens; remque probabat Vicarius generalis, ibidem tunc forte præsens: Et ego (inquit ille, qui multa de Joanne scripta reliquit) id ipsum conabar persuadere. Sed respondit ipse. A die quo nomen Religioni dederam, nunquam curavi eum visitare, neque nunc ut faciam possum. Inducere animum: timeo enim, fili, inquebat periculum animæ, conscius propriæ fragilitatis, et memor quid acciderit duobus illis bonis viris, Fr. Bartholomæo de Florentia et Fr. Francisco della Rocca: qui sub prætextu caritatis ingerentes se consanguineorum negotiis, denique ad Conventuales defece- runt, et ambo vitam valde laxatam duxerunt; licet unus eorum, videlicet Fr. Franciscus, iam videretur possessus a divina gratia, ut de eo quodlibet fuisset suspicaturus quam ruinam. Siguidem hinc liquet, quam facile homo decipitur ab affectu particulari, dominum animæ ambiente sub specioso caritatis prætextu.

ad Fratrem
suum ægrum

recusat acce-
dere Lucam:
B

36 Nihilominus cavebat ne cui Fratrum singuliter adstringeretur. Itaque cum juniorum unus, et in spirituali aliqua necessitate consilium requirenti extemplo optimum dederat, admiratos tantum in illo lumen, desideraret eum habere in spiritu magistrum quandiu in isto loco inul versarentur, idque ut unneret instanter flagitaret, promptum se offerens ad quodvis illius præceptum: respondit ei; Vade, miser, et meliorem me magistrum quære, videlicet Deum. At ille magno cum fervore instabat dicens. Danda tibi, Pater, Judici Deo erit ratio de damno inde mihi obventuro, quia recusas me suscipere in discipulum. Cui Joannes, Benedictus Deus, inquit, o fili, æque tuis ac meus est, ipse tibi dux et magister erit: ab eo quod tibi necessarium est quære: se is enim scriptum esse, In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos: itaque enim dimisit.

CAP. XV.
timet amici-
tas pecunia-
res.

F

Ps. 118, 9

CAPUT V.

Joannis cum Fratribus conversatio sobria, in penitentiarum usu eis permittendo moderatio, documenta vincendis tentationibus ad eo data, mortis desiderium.

Cum æger decumbebat in infirmitate, tam sollicitus erat ne vel ipse vel alii sua causa impediuntur in unione cum Deo, ut cum juvenibus sibi ministrantibus accuratius servaret silentium; quamvis illi nihil magis cuperent, quam ejus spiritualibus sermonibus instrui. Quod demiratus Patrum aliquis neque probare valeas, pro ea qua egrum afficiebatur dilectione, quesivit causam ob quam ita ageret. Ille vero respondit: Non alia de causa, quam ne possidere incipiam eorum animos, id quod

Æger cum
sibi ministrantibus
spiritualibus
sermonibus
scribitur,

A a divina iustitia vetari mihi intelligo: cui ut de meis peccatis rationem reddam satis equidem habeo quod agam, etsi me non onerem alienis. Tunc alter, An sic agenti porro ministrabitur sicut oportet? Et Joannes, Id tibi ne curae sit, inquit, diligentius enim mihi quam opus sit ministrator, Deo id abunde procurante. Postea vero isdem juvenis coram se positis dixit: Animadverto, filii, parum consolationis vos habere ex me, qui forsam sano genii prorsus diversi a vestra aliorumque multorum. Persuasus autem aequae placitorum me vobis sive pocus sive serio vobiscum agerem, utroque abstini, ut solus Deus primus vester motor finisque esset ultimus, non autem aliquis erga me affectus. Quod si aliquando quidpiam vobis ex me gratum fuit etsi minus utile, hoc quod nunc facio cum tanto vestro comodo spirituali conjunctum acceptum quaeo habetote, quandoquidem etiam ego salagam ut patienter sufferam quodcumque fastidium ex vestra querimonia mihi proveniens, tantum quia scio in contradictionibus et angustiis Christum inveniri, alienum ab omni eo quo sensualitas pascitur. Sin aliter facere volueritis, et in pejorem partem modum hunc meum agendi accipere; saluum tamen mihi mentis est lacerum, quia etiam augebitur per vestram displicentiam, quamvis eo libenter carcerem tantum ne vos dampnum patiamini.

I; 38 Cum habitaret in Monte-Luci prope Spoletem, visus est sibi artiori quam expediebat amicitia junctus coildam magnae virtutis Fratri; et quod ille, quia jam pluries secum egerat de materiis spiritualibus, existimaret eum consuetudinem fore perpetuam: quare digredientem a se traxit in partem, protestatusque est quod nollet cum ipso adstriagi ullo vinculo amoris specialis: et quantum se attinebat, recepit se ad eam animi compositionem in qua fuerat priusquam illum nosset. Mirabatur ille ad denotiationem tam inexpectatam: sed Joannes; Tanta, inquit, o Pater, nostra est fragilitas, quod aliquando minus quam istud sit offendiculum sufficit ad nos abducendos a via salutis in damnationem aeternam. Videbatur ei quod nulla quantumcumque abditā inter silvas cavernasque solitudo, crebatur solitudo appellari, cui deesset solitudo mentis in Deum penitus collectae: ad hanc tamen utilissimam esse aiebat illam, et propterea commendabat eandem verbis et exemplo, praesertim in fine vitae, solitus statim a prandio in cellam suam se recipere: unde si quis eum rogasset instructionem aliquam spiritualem, ad alterum quem idoneum nove- rat dimittebat.

C 39 Erat Joannes corpori suo perquam severus; non nisi vilissima, et quandoque mucentia panis fragmenta ei praeberet solitus, idque parce: et quamvis crebris exercebatur infirmitatibus, non mittebat tamen usum asperissimi cilicii, frequentis flagellationis, et supra nudam tabulam dormiendi; neque istis contentus novas quotidie excogitabat artes divexandi seipsum. Inter ceteras, iniquas aliis, ipsi familiares, praxes erat: si qua forte tentatione ex improviso pulsaretur, caput vel in parietem vel in obviam aliquam arborem impingere, quandoque cum notabili lésione. Alias socculos ligneos impingebat in calces proprias, ita ut quandoque prae dolore nequiret ambulare; factaque inde vulnera se negligebat, ut nec inspicere quidem; quod fiebat ut longo tempore non sanaretur. Quod si de tanta in seipsum crudelitate reprehendebat eum aliquis, solitus erat respondere: Ita factus sum, et assuevi a juventute spirans hoc cadaver languidum semper et infirmum trahere: atque utinam possem etiam amplius facere, novi enim quantum obliget Redemptori meo. Hoc autem dicebat, quia incredibili semper

flagravit desiderio martyrium tolerandi pro Christo D ejusque sancto Evangelio.

40 Sed quamvis ita durus erga se, erga alios tamen multo discretus agendum suadebat, senes praesertim et infirmos, viamque median inter austeritatem nimiam et commoditatem superfluum tendendam esse; omnibus universum inculcans, non tam in victos, somni, vestitus tenuitate fundari eos debere, quam in mortificatione proprias voluntatis et humilitate non ficta: quod si absque discretione et sapientis magistri ductu frenata laxarent desiderio vigiliarum penitentiarumque, praedicebat futurum, ut in errores atque illusiones graves prolapsi, male quoque judicarent de aliis, pari rigore non utentibus. Unde cum esset Guardianus Persusiae, et cognovisset senem quemdam multae orationis, vocalis tamen potius quam mentalis, tam implacabili in se severitate uti, ut nec infirmis quidem sufficientem cibum admitteret, non absque manifesto vitae periculo; auariter ei exposuit, quanto discrimini a via regia aberrandi exponatur quisquis nimis penitentis indulget.

41 Porro in tolerandis morbis Jobi vilebatur imaginem simul et patientiam expressisse, ita multis et magnis affligebatur doloribus, nunc capitis, modo stomachi, atque acutissimis hermae punctio- bus, quibus saepe ad ultimum vitae discrimen adducebatur. Patiebatur in cruribus ulcera insanabilia, et continua fere haemorrhoea laborabat, nec non dentium, pectoris, viscerumque tormentis: quibus simul omnibus licet vix par crederetur hominum corpusculum, lotis tamen quindecim annis ea portavit, tanto cum júbilo cordis sui, ut pro eo statu quemcumque alium humano alias judicio fœlicissimum accipere non voluisset. Neque desinebat patientie virtutem, aequae ac alias, suadere Fratribus, praesertim Superioribus: quos cum subinde audiebat de gradus sui praelationisque molestiis querulos, eorum sermonem abruptum ille, solebat dicere: Tolerate, Fratres, et tolerate libenter: vult enim misericordissimus Deus, pro nostra utilitate, ut in hac miseriarum valle cum perpetuis conflictemur poenis. Juveni cuidam, desideranti proficere in via Domini, similiter dixit: quicumque scientiae vel arti alicui operam navant, in eadem proficere et excellere conantur, ut divitias, famam, honorem acquirant: nos autem qui sumus in schola Christi, non conabimur quotidie in ea procedere? Quares porro an in obedientia, in oratione, in castitate, in paupertate? In omnibus dico, sed praecipue in tolerantis libenter derisionibus, impropriis, injuriis, afflictionibus intera is externisque. Eodem adolescente comitatus Camerinum proficiscebatur, et sciens enim graviter tribulari; Per hanc ipsam, inquit, alias incens viam, diversas quidem a tuis, multo tamen graviores tribulationes tui; divina autem gratia me sustinuit ne caderem: tu vero, si ab hac tempestate desideras emergere ad portum salutis, ne dimittas gubernaculum timoris divini, et habe intentos oculos velat in pyxidem nauticam ad veritatem, id est, propriae vililitatis et miseriae cognitionem.

42 Interrogatus aliquando cur tam multi sic aspirarent ad tempus Capituli, Propter impatientiam, inquit; sperant enim vel commodam cellam obtentorā sibi, quam pro suo genio aptare possint, vel placidiorem societatem Fratrum, vel Guardianum sibi commodum suique amantem; indigna omnia quae cadant in cogitationem hominis religiosi: qui deberet considerare, quomodo Dominus Deus infinitas propemodum personas toleret in quocumque statu, prorsus supportari indignas; adeoque iustitia et aequum esse, ut ipse Fratrem et Superiorem qualemcumque sufferat; et tunc magis timeat, quando peccatissime

EX IT. L.
FR. INC.
LUNIAN.

reddit eis
optimum sui
facti ratio-
nem,

amicitiam
omnem parti-
cularem
rescindit.

CAP. XVI
Erga se duris-
simus,

erga alios
discretus,

moderationem
rigoris suadet,

CAP. XVII
Morbus plures
annis 15 fe-
rens
E

patientiam
in adversis
commenda',

F

impatientes
redarguit,

EX ITAL-
FRANC.
LUNIAN.
semper vicinam sibi mortem imaginatur.

A geratē incumbebat vesp̄ri, nec raro addebat; Certus esto te usque crastinum non supervicturum: mane autem surgens, eandem resumebat cogitationem; et Expediet, inquebat, ut absolvam Officiū, ne forte priusquam absolvero praeveniar a morte: absit autem ne desiderem differri illam donec hoc defangar. Ingressions vero in aliquam civitatem. Forte, aiebat, non egrediar hinc vivus: cuique hoc falleret, Forte, dicebat, nunquam perveniam ad conventum: et licet deceptus fuerim in eo quod crediderim me non exiturum civitate, hae tamen cogitatio de conventu non revivendo haud quaquam me falleret. Quoties porro finita die necdam sibi finitam vitam conspicebat: Non venit, inquit, hodie misericors Deus, qui necdum sat bene paratus sum, eoque instituebat examen conscientiae, commemorans ejus diei defectus singulos, de quibus petita post humilem confessionem vitae, factaque poenitentia, commendabat animam suam Deo, et sequē collocabat super stratulum suum, decussatis in Crucem ante pectus brachiis, quomodo in Religione Franciscana solent componi mortui.

Ad hospites exepiendus imparato

B 47 Incensus ejus erga Deum amor, non solum per unam alam ipsum efferebat ad Deum, et huic jugiter tenebat affixum; sed altera etiam ala utens, eundem demittebat ad obsequia proximi; in quibus erat tam bene ordinatus, ut non solum meditationi esset, sed aliquando etiam admirationi, aeterna bonitate cum illius operibus aliquando supra ordinem naturae concorrente. Id uno praesertim vespere innotuit, quando ei ex improviso duo Fratres peregrini supervenerunt in monasterio, ubi nihil cibi erat super, nec erat quod apponeret eis praeter duo quae ipsi secum attulerant ova. Joannes tamen, qui velut alter Abraham satagebat ut eos tractaret quam optime, caput ex eis fritratum conficere: quam quo magis verit̄ invertitque tanto illa dilatabatur magis, et hospitibus apposita visa est ova duodecim continere. Obstupuit ipse eo viso, sed tacenti, Dei intra se bonitatem considerans: qui dum debitas laudes in corde refert, ecce tibi pulsari porta: ad quam progressus Joannes, hominem nunquam conspectum antea ibi offendit, ab eoque dimidium vervecem accepit in eleemosynam: letatus est autem eo impensus ipse, quanto opportunius illa sibi veniebat. Quare nihil dubitans quin ea sibi veniret a Deo, auditus est cum suspirio dicere; Equid non mirabar, Domine, quid tantum cunctoreris, Janaque dicebam in corde meo, Quando tandem prospicies fidenti in te?

Deus mira-
casae pro-
spicit

C 48 Cum Bruliani habitaret Joannes, notaverunt Fratres, quod plerumque post dictas Matutinas manebat in chorono ad Tertiam, continenter orans. Saepius etiam ibi visus est totas duodecim horas in oratione transigere, post quas veluti attonitus apparebat: cuius rei causam aliquando interrogatus, respondit; Quod in principio erat Verbum dilacide et clare ostendebat se mihi; moxque sermonem abruptum obtulit, et ait, Humilia te, filii, et intelliges magna mysteria. Adeo autem profecerat in sanctae orationis exercitio, ut verosimili argumento sit creditus, post remissam vitam continua in contemplatione versatus esse. Interrogatus enim aliquando a socio, utrum oratio posset absque interruptione continuari; Omnino, inquit, potest: ego enim tecum nunc loquor, et mentem in Deo defixam habens ei intus dico, Domine, noli me delinquere. Dicebat praeterea, etiam alio modo continuari posse orationem, per continuam voluntatis resignationem in Deum, et hoc appellabat confidere in Deo atque inter brachia ejus dormire. Ad utrumque autem orandi modum provocabat discipulos suis verbis et exemplo. Sic Fratri enilam, in regnum Neapolitanum ituro,

imo continui,

et docui eum de eo dem,

et memoriale aliquid postulanti, dixit; Persevera, D fili, in proposito nihil praeter Deum appetendi, et quidquid necessarium tibi fuerit orando impetrabis. Replicante autem juvene, qui de sua tepiditate diffidebat, et dicente: Id ut quidem bene, Pater; sed mea oratio tam imperfecta quomodo posset placere Deo? quandoquidem quia in ea postulo gratias, non tam gloriae divinae, quam utilitatis propriae causa postulem? Non hoc quidem recte, inquit Joannes, sed dolendo de tam distorta intentione, prosequere, et puriore in Deo postula, et certo obtinebis.

49 Circa hoc argumentum aliquando cum discipulis suis sermocinans, dixit: Quidam dolent, quod privati maneant desideratis gratiis: neque considerant id sibi accidere, vel quia non desiderant ex animo, vel quia non postulanti sicuti convenit; id est, quia non tam Dei honorem spectant quam id quod sibi existimant commodum. Alii dolent se non sentire spirituale ullum gustum in oratione; et non animadvertunt, quod sapientissimus Deus patitur et subtrahat gratias suas oportuno tempore, optime intelligens quid cuique et quando conveniat negari vel concedi. Sunt qui querantur quosdam spirituales sensus, quos aliquando experti sunt, non continuari sibi: sed nec hi cogitant, quod quando illos habuerunt, iisdem non sint omnimodis cooperati, ad eum ad quem dabantur finem. Sunt denique, qui cum in aliquo exercitio gustaverunt dulcedinem aliquam, idem semper conantur resumere, expectantes ut idem sibi fructus obveniat: sed et hi decipiuntur, credentes quod idem homo ex eodem exercitio eundem debeat capere fructum: id enim si fieret, jam non Deo sed sibi inciperent homines adscribere proventum consolationum divinarum, ideoque permittit aliquando Deas iis nos fraudari, ut intelligamus non ex operatione nostra, sed ex Dei benedictione provenire omnia. Itaque suadeo, Fratres, ut nihil violente aut presumptuose postuletis perspetive, sed ros ipsos emittatis divinae providentiae.

50 Existimabat porro Fr. Joannes perfectam eam esse orationem, in qua absque operatione nostra mens immediate movetur a Deo. Unde cum quidam discipulus ejus aliquando suspensisset occasionem interrogandi, an ergo praestaret absque illo certo methodo orare, prout ter casus; respondit Joannes; Non hoc volo, ut absque methodo et lege ores; sed neque volo, ut existimes te aliquid ex te ipso tuoque ingenio hic posse. Probo igitur ut tuis praescriptis ad ordinate orandum regulis, juxta Sanctorum Patrum institutionem; ita tamen ut ne existimes omnia tam distincte ab iis praescripta, ut non servaverit sibi Spiritus sanctus viam ullam qua plenus te possit instrnere. Itaque quando placuerit Deo animam ducere alia quam praescriptam habet via, sequi eum convenit. Quod si dixeris tutius esse ea via incedere quam Sancti sua comprobaverunt experientia; respondebo, non omnes eadem processisse via: quod autem ab eis fuerint praescriptae variae orandi regulae, inde factum puto, quod ipsi attentes consilio primum a me proposito, eas a Deo didicerint et transmiserint posteris. At ego, inquebat discipulus, si scirem quomodo fecerit Sancti, et Dei spiritu agi me, non autem judicio proprio, Vere male facerem id non sequendo: sed tali lumine destitutus, cogor dubitare, quia timeo decipi. Nihilominus conclusit Joannes, pergam tibi suadere humilitatem cum fiducia et resignatione, quia ubi haec adsunt nequit illa adesce illusio.

51 Paulo post aliud quidam juvenis accessit, inquit, Quando ad orationem me compono, si pro voto mea mihi non succedit meditatio, non solum mentalem orationem, sed etiam vocalem dimitto.

deque impeditis divini influ-
vius,

E et erroribus in hac materia.

Docet in oratione tenendam methodum,

aliam tamen spiritus libertate,

et a vocali incipiendam mentalem,

Cui

A Cui Joannis; Male agis, Frater. Licet enim mentalem orationem vocali præferam, puto tamen ab hac faciendum initium, et ab ea transeundum ad alteram: ideoque suaserim ut temporis orationis præfixi partem mentali, partim vocali impendas, modo unum modo alterum meditationis propositæ punctum mente ruminans: prodest enim variatio ista, præsertim incipientibus. Ad quæ reutilit alter: Equidem conor semper meditari aliquid de Passione Domini: sed et in hoc timeo decipi. Cui Joannes: Etiam hoc merito, sed ora Deum ut ab omni deceptione te liberet et exaudieris. Quod vero consilium mihi dederis, subintulit adolescens, ut ne decipiat sive orans sive Deo gratias agens? Offer, inquit Joannes, cor tuum Deo quam potes humillime, tuamque voluntatem ei consigna, deinde id meditare quod ipsi placuerit tibi proponere, et nullam metue illusionem. In agenda autem gratiarum actione ego quidem soleo uti hac forma, Domine mi, clemens et misericors, doce quomodo gratias tibi agam, quia ex me ineptus sum ad tanti momenti actionem apte exercendam. Fratri cuidam Hilario, petenti quæ ratione utiliter meditari posset mortem; respondit, curaret primum peccatorum suorum remissioni, et modicum hæcenus in obsequio divino profectum, tum vero ita se compellaret: Peccator, peccator, morieris, et quidem cito. Tunc Fr. Hilarius; Hoc si fecero, inquit, et libus verbis usus fuero, jam non ex spiritu, sed ex arte oravero. Sed reposuit Joannes. Si propterea, inquit, desinas operari ex arte, crede mihi eventurum idem tibi quod nullis, ut neque ex arte scias operari neque ex spiritu.

52 Divinum Officium in choro recitans, tantum inde percipiebat solatium, ut optasset illum nunquam finire: quod si per infirmitatem aut alia ex causa non potuisset adesse cum ceteris; privatim illud recitans usque ad lacrymas commovebatur. Ad Missæ vero sacrificium non solum assiduus erat ipse, sed alios quoque hortabatur ne illud unquam prætermittat: quia ex continua illius celebratione crescit Sacerdotibus vigilantia et promptitudo in Dei servitio, tantum caverent ne nimium familiariter et quasi perfunctorie id agerent. Interrogatus aliquando quomodo suum Memento institueret? Imitor, inquit, et repræsentò Christum Dominum pendentem in cruce, seque offerentem pro universo humano genere. Et quia is qui alteri quicquam donat, ejus rei dominium integrum in ipsum transfert, non definiens cui quid exinde participare debeat; ideo quando offero Christi merita æternò Patri, eorum liberam ipsi dispensationem in bonum Ecclesiæ relinquere intendo. Nilominus quando vel ex obedientia Superioris, vel ex obligatione promissionis cuiuspiam factæ, teneor peculiarem aliquem finem sacrificio isto consequendum spectare, etiam eo dirigo intentionem meam.

33 Tanto autem devotionis affectu inter sacrificandum orabat Joannes, pro iis qui ejus precibus se commendaverant, ut plerumque optatum consequeretur affectum: quin etiam prinsquam oraret Deum, premittebat aliqua subinde velut impetrata, spe firma nixus quam super ejus bonitate locaverat. Ita cum Frater quidam, epileptico correptus morbo, Religione prorsus inutilem se esse videret: eoque malo se frequentius premi, orasque Joannem ut sui in Missæ sacrificio meminisset; non solum promptè addixit quod petebat, sed etiam hilari animo esse jussit, se enim quod cupiebat impetraturum; sicut rursus impetravit, discusso prorsus malo illo. In ultima vero Missa quam supra Montem-Persinum celebravit, totus in spiritu raptus, oravit pro quodam discipulo suo, ex deinde ei dixit: Hoc mane, fili, recordatus tui in Missa sum. Cui discipulus

actis gratis, petiit doceri ab eo quomodo posthac vitam instituere deberet: et Joannes, Suadeo tibi, inquit, ut totam in continua oratione traducas, certus a Deo concedendum quidquid tibi deerit: neque velis Confessionibus Prædicationibusve impendi, neque tantum scribas quantum hæcenus ex proprio beneplacito solebas, sed id solum quod necessarium erit ut mandato Superiorum tuorum facias satis. De cetero stude exercitiis humilitatis, et circa officia domestica occupare, hasque operationes externas internis actionibus interpola.

34 Cum hoc devotionis spiritu præparabat se Fr. Joannes ad divinum Officium Missamque dicendam, præsertim diebus festiviorebus, quando præ excessu devotionis compunctionisque totus videbatur resolvi in lacrymas. Legitur autem quod die quadam Ascensionis in eremitorio Cesiensi sic abreptus fuerit in divinis mysteriis, ut non potuerit domesticæ necessitati prospicere. Cumque Fratres mæstos incedere videret, quia in prandium nihil paratum erat a coquo, præter paucas herbas pro Novitiis, omnes in hunc modum est allocutus: Ecce, filii benedicti, hodie vos merum accumbitis pauperi mensæ S. P. Francisci: ubi ad refectorem aliud nihil suppetit quam modicum istud quod videtis: plus si suppetere, largiretur libenter. Sed consolamini mecum, quod clementissimus Deus ita juste dispenset omnia, ut ubi deficiunt corporalia superabundent spiritualia. Et hoc dicto cepit tam suavis lacrymis perfundi, ut qui ipsum intuebantur stupore gudioque repleti, plura lautioraque ferebæ eo die non desiderassent. Legitur etiam quod simili die in conventu Camerinensi existens, cum certa ex causa nequivisset Matutinis interesse, easque cum uno discipulorum recitaret, tanta fuerit consolatione repletus, ut erumpens foras illius efficacia faceret vultum ejus Angelicum in speciem transformari, audirenturque Scripturæ sacræ verba absque ullo labiorum ejus motu pronuntiata; ita ut non ipse illa, sed alius quispiam efferre videretur. Id quod attribui potest exquisitæ illius ad talia præparationi; solebat enim in sollemnioribus diebus dicere: Præparemus nos, præparemus, Fratres, ad nundinas Domini: si enim mercatores mundi in sollemnioribus feriis pretiosiores et longius advectas merces venum exponunt, credere convenit, etiam Deum in suis præcipuis sollemnitatibus expositam habere abundantiam majorum gratiarum.

35 Quibusdam etiam divinis visionibus servum suum honoravit Deus; in quarum una se conspexit coram duabus sanctissimis imaginibus, quæ Romæ servantur; altera beatissime Virginis picta a S. Luca, altera Christi Domini ex ipsius vultu expressa in velo Veronica: quas attentius considerans, visæ ex sunt ipsi quam simillime inter se: tantamque sensit animæ suæ infundi suavitatem, ut recurrente illius memoria audiretur identidem sibi dicere, Beati oculi! Alias pro quodam monasterii negotio foris existens, a rustico quodam, Ordinis Franciscani devoto, perquam humaniter fuit tractatus in domum, ubi (quod nesciebat Joannes) nuptiæ celebrabantur. Voluit ille, ut cognovit quid ageretur, exire confestim; sed coactus fuit præterarcumbere. Finitis hilariter epulis, salutare rustici, Joannes more suo orare cepit: et ecce totum locum copiosissime repleti, ac Christum Dominum cum innumerebilibus Angelis assistere nuptiis istis vidit. Quod tanta consolatione Dei famulum implevit, ut circumstantes, qui eætenus vultu subtristem viderant, admiratione repleverit. Aderant forte ex Fratribus aliqui, qui subito in eo mutationem animadvertuerunt: quorum unus instantissime ipsum rogavit, ut qua ratione id fieret sibi vellet declarare. Ipse vero

D
EX ITAL.
FRANC.
LUNIN

devotionis
subtile
haustæ sen-
sum communi-
cat aliis

E

atque in ma-
joribus festis
majorem re-
quirat præ-
parationem.

F
Sacras Christo
et Mariæ ima-
gines videt
assimilari,

G
et amplius
rursum
præsentem
Christum

EX ITAL.
FRANC.
LUNIAN.

A seorsim abductum in conclave, ubi pelvis metallina perbene polita stabat, eamque apprehendens, et vultui ejus obvertens, explicare jussit quid in ea videret. Illo autem singula exponente, invertit pelvim, et qua polita non erat inspicere atque edicere quid videret jussit. Cumque ille fateretur nihil nunc se in ea videre; respondit Joannes, Recte ais, scito autem partem impolitam hujus pelvis nostram esse imperfectionem: hanc remove, toque cum Deo juage, et mox illuminaberis: Beati enim mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.

*lapis aliquo-
rum prænun-
tiat.*

56 Alias quoque revelationes Joannes habuit, puta quando prædixit ruinam cujusdam Fr. Innocentii, ejusque salutem desperatam esse affirmavit; sicuti postea reipsa apparuit: et alterius Fr. Nicolai Aretini emendationem futuram, postquam pro eo cum lacrymis orasset, hisce verbis prænuntiavit: Semeo erit petrosæ terræ commissum ad tempus: etenim in se reversus dignos poenitentiae fructus fecit. Plu-

ra na sciremus diligentia illa singularis fecit, qua cavebat talia foras efferre. Interim attigerat aonum ætatis sexagesimum tertium, et beatum virum corripiciens febris urgebat ad mortem: quod videns discipulorum unus, vitamque deficere, dixit ei: Vi-deo, Pater, consumi te, neque scio aut possuta ulla-tenus te juvare. Ipse vero respondit: O judicia Dei! Non possem explicare tibi, fili, id quod nunc video; excedit enim omnem humani intellectus capacita-tem: sed in hoc ultimo articulo oculos mihi aperuit Deus, ut videre potuerim judicia ejus, quomodo Deus permittat robustos tentari, et pro cujusque vi-ribus in hac vita partiatur labores. Nunc ultimum hoc a me documentum accipe, ipso aonim exitu si-gillandum, Impossibile esse ut qui pro Dei amore fortiter sustinet adversitates, ab eo non recipiatur in gloriam. His dictis emisit spiritum anno mccccclxxii, n infirmaria S. Mariæ Angalorum.

*agnitis Dei
judicia
moritur*

DIES VIGESIMA SECUNDA MAJI.

SANCTI QUI XI KALENDAS JUNII COLUNTUR.

Sanctus Marcellianus, Episcopus Ravennatum in Italia
S. Aurelianus, Martyr Romanus, Patriam translatus.

S. Castus, { Martyres in Africa.
S. Æmilius, {
S. Castus, { Episcopi, Martyres in Campania.
S. Cassius, {
S. Goswinus puer, Martyr Romæ.
S. Ausonius Martyr, primus Episcopus Engolismensis in Aquitania.

S. Faustinus,
S. Timotheus,
S. Venustus.

S. Castus,
S. Emelius,
S. Coflus,
S. Rogatus,
S. Albinus,
S. Rogatianus,
S. Maxentius,
S. Felix,

S. Januarius,
S. Concessus,
S. Castus II.
S. Emelius, II.
S. Plassus,

S. Joathas Martyr, Patronus Belluni in Ditione Veneta.

S. Sophia Martyr, Medicinæ perita apud Græcos.

Martyres Romæ.

S. Marcellus,

S. Codratus,
seu Codrus

{ Martyres apud
Græcos.

S. Donatus Episc.

S. Macarius Presb.

{ Martyres Thmui
in Ægypto.

S. Theodorus Diac.

S. Lupicinus, Episcopus Veronensis in Italia.

S. Helena Virgo, Autissiodori in Gallia.

S. Romanus monachus, in diocesi Autissiodorensi et Senonensi

S. Eusebius, Episcopus Comensis in Italia.

S. Fulgentius, Episcopus Otriculanus in Italia.

S. Julia Virgo, Martyr in Corsica.

S. Lupus, Episcopus Lemovicensis in Aquitania.

S. Quiteria Virgo, Martyr in Adurensi Vasconie diocesi.

S. Agyulphus, sive Ajulfus, Archiepiscopus Bituricensis in Gallia.

S. Joannes Abbas, Ord. S. Benedicti Parmæ in Italia.

S. Bobo seu Bovus, Viqueræ in Italia.

S. Fuleus, in oppido Sancti-Patris diocesis Aquinatis in Italia.

S. Alto ex Abbate Vallis-Umbrosæ Episcopus Pistoriensis in Hetruria.

B. Humilitas, Abbatissa Ord. Vallis-umbrosæ Florentiæ in Hetruria.

B. Rita, Vidua Ordinis Eremitarum S. Augustini, Casciæ in Umbria.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancta Yolendis, Virgo Martyr, sub et coram Aurelio Imperatore Lingonibus passa, xvi Kalendas Februarii, cujus nomen festum hodie celebratur, innotuit Francisco Laherio, auctori *Menologi Virginum*, ex quadam ejus *Legenda Gallica* *Palencensis* reperta, quam nobis misit; adiens, aliam plane similem scripturam reperiri *Atrebati*, atque in monasteriis *Affligemiensi* *Benedictinorum* in *Brabantia*, et *Clarofontano* *Cisterciensium* in *Lutsemburgio* : alicubi etiam cum *Latinis Antiphona* et *Collecta* hujusmodi *ANTIP.* Invenimus mundi gloriam, fluxas divitias, et carnis voluptates omnes, o Virgo et Martyr Yolenda, contempsisti, ut illis abjectis tamquam impedimentis expeditius Christum imitari posses, sibi que placeres. OREMUS. O misericordissime Deus, qui B. Yolendam Martyrem tuam, violentiam tyranni, ignem corporalem et petras superare fecisti; da nobis ejus meritis et intercessionem tentationes diaboli, ignem concupiscentiæ, et hujus mundi adversa sic vincere et contemnere, ut eorum incursumus a te nunquam separemur. *Recentiora videntur esse omnia, nec nisi seculo præcedenti, in*

gratiam alicujus matronæ nobilis, Patronæ suæ vitam habere aliquam cupientis, composita aut potius confecta tota : quia neque Lingonibus unquam scitur fuisse Aurelianus, neque ibi ulla est notitia talis Martyris, neque in Legendariis aut Martyrologiis ullis nomen appareat : ipsumque derivationis Teutonice est (uti cetera, a Lendis sive Lindis, id est Tonnella seu Delicata) neque ante mediam ætatem scitur in usu fuisse. Si alicubi extaret corpus aut certior cultus probaretur; tunc, omissa Legenda aut fabulosa, de ea posset agi in Supplemento ad xvi Januarii.
S. Polychronius, Martyr Babylone cum Sociis sub Decio, indicatur in *Martyrologio Felicii. De eo egimus* xvii Februarii.
S. Basiliscus Martyr Comanæ in Ponto, refertur a *Græcis* et variis *Latinis* nec non et in *Arabo*. *Ægyptio MS. Romæ, Acta ejus dedimus* in Martii.
S. Cunegundis Imperatricis Translatio indicatur in *scriptis Additionibus Carthusiæ Brunzelliensis ad Grevenum. De ea egimus* in Martii.
S. Innocentii Episcopi Translatio Dertonæ indicatur a *Ferrario. Acta delinus* xvii Aprilis.
SS. Herlindis et Remildis sororum elevatio indicatur

translatio indicatur a *Nicolaus des Guetroids de Sanctis Trecentibus*: dies ejus natalis est xx Octobris. S. Judas Apostolus cum elogio refertur in *Menologio Basilii Imp. et MS. Synaxario C. P. Colitur a Latinis* xxviii Octobris. Tringinta quatuor Martyres, sub Aureliano Præfecto Panormi in Sicilia coronati, ex tabulis ecclesiæ Panormitanæ referuntur hodie a *Philippo Ferrario et Octavio Cajetano*: omnis autem eorum notitia peten-

da est ex Actis S. Nymphæ: quæ non fidem aliquam mereantur, et au ab ea, quæ cum Sanctis Tryphone et Respcio Romæ colitur, distinguenda sit alia Panormitano, examinandum erit ad diem xii Novembris.

S. Jacobi Intercisi, Persæ Martyris, Translatio corporis Bracarum in Lusitania, solenni officio ibidem celebratur, teste *Cardoso in Hagiologio Lusitano*. Dies natalis est xxvii Novembris.

DE SANCTO MARCIANO,

EPISCOPO RAVENNATUM IN ITALIA.

SYLLOGE HISTORICA.

Ejus cultus et atas: distinctio a S. Marciano Episc. Dertonens.

CIRC. CCXLVII.

Sæpius nobis agendum est de Sanctis Episcopis Ravennatibus: horum primus S. Apollinaris, S. Petri Apostoli discipulus, et præcipuus urbis Patronus, colitur, xxiii Julii. Huic successit secundus S. Aderitus, cui sacer est dies xxvii Septembris. De tertio Eleocadio egimus xiv Februarii, ejusque obitum retulimus ad annum Christi cxi, cui tunc suffecus est S. Marcianus, hujus Sedis quartus Episcopus, qui hunc xxii Maji sibi sacrum habet, et colitur officio Ecclesiastico sub ritu duplici, sed omnia de Communi Confessoris et Pontificis recitantur et incipiunt Lectiones primi Nocturni, Fidelis sermo: secundi, Ad Sancti, tertii, Homo peregre. Missa, Statuit, cum Gloria in excelsis et Credo. Ejus sacra memoria inscripta est MS. Martyrologio Florentino, in bibliotheca Magni Ducis et apud Carolum Strozium Senatorem a nobis reperto: in quo ista leguntur, Apud Ravennam civitatem S. Martiani Archiepiscopi et Confessoris. At quo tunc temporis titulus Archiepiscopi necdum solebat usurpari, nitidius in hodierno Martyrologio Romano ista recitantur: Ravennæ S. Marciani Episcopi et Confessoris. Dero Ferdinandus Ughellus in Episcopis Ravennatibus ista prædicavit: iv Episcopus S. Martianus, ex indicio columba cælitus delapsæ, Eleocadio successit circa annum cxii: quam ille Ecclesiæ rexit usque ad annum cxxvii. Plenus autem meritis ivit ad Superos xi Kalendas Junii, sepultusque est apud suum antecessorem. Hic Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ ista addit: Hic tanto animi ardore Christum prædicabat, ut Ravennates non tantum in accepta religione confirmaret, sed et ad calamitates quaslibet perferendas, et ad necem ipsam fortiter pro Christo subeundam vehementer incenderet. Cum enim variis oppugnationibus adversariorum impeterentur; nullis tamen ictibus frangi,

deque pietatis gradu dejici potuerunt. Multis autem initatis, ipse gloria rerum gestarum cumulatissimus, xi Kalendas Junii anno cxxvii ad coelestem patriam evolavit, et in æde S. Eleocadii conditus est.

2 Alius eodem tempore floruit in Italia S. Marcianus Episcopus, sed urbis Dertonensis; et qui sub Trajano pro Christi nomine martyrii palmam adeptus, ut Martyr colitur: ejus Acta et inventionem corporis dedimus die vi Martii. Hieronymus Rubens, diligens alias et accuratus scriptor, deceptus nominis similitudine aut identitate, ex quibusdam apocryphis MSS. utrumque Marcianum in unum conflavit lib. i Historiæ Ravennatum pag. 55, quasi S. Marcianus, Episcopus Ravennatum, Dertonæ ob Christianam fidem martyrium subisset; et sanctum ejus corpus Ravennam ad suam ecclesiam fuisset reductum. Verum constat corpus S. Marciani, Episcopi Dertonensis et Martyris, in sua Ecclesia delineri, et ibi eum ut Martyrem coli: ecentro S. Marciani Episcopi Ravennensis corpus apud suos fuisse sepultum, eumque supra ostendimus non Martyrem, sed Confessorem haberi. Hieronymus Fabri, inter sacras memorias antiquæ Ravennæ, anno MDCLXIV in lucem datas, eandem distinctionem confirmat autoritate S. Petri Chrysologi, qui ante annum ccccxxxviii quo obiit, Sermonem 128 de S. Apollinari dicit, quod B. Apollinaris primo Sacerdotio solus hanc Ecclesiam Ravennatem vernaculo atque inculto Martyrii honore decoravit. Expressius etiam S. Petrus Damiani, sed annis post Chrysologum plus quam sexcentis, Sermonem 3 de S. Apollinari asserit, quod hujus discipuli, beati Aderitus videlicet et Calocerus, Martianus et Eleuchadius, licet nequaquam carnificum gladiis sint percutti, a martyrii tamen desiderio nullatenus creduntur fuisse extranei.

ab eo S. Marcianus Ep. Dertonensis est diversus.

Cultus sacer.

Tempus Sedis:

zelus fidei:

DE SANCTO AURELIANO

MARTYRE ROMANO, PAPIAM TRANSLATO.

COMMENTARIUS CRITICUS.

Quo proponitur et expenditur compendium Aetorum, de eo imprudenter contextorum.

SUB DECIO
IMP.Memoria
sacra.

Ferrarius in *Catalogo generali ad diem secundum Februarii primo loco celebrat S. Aurelianus, Martyrem Romæ sub Decio. Dein in Notis citat Galesinium, qui Laurelium appellat. Sed in Tabulis Ecclesiæ Papiensis, quæ corpus habet, et illum die xxii Maji colit, Aurelianus nominatur. De eo Jacobus Gualla in Sanctuario Ecclesiæ Papiensis, et Stephanus Breventanus in Historia ejusdem urbis lib. 3, imo 4, ut infra citabitur. Hæc ibi Ferrarius: qui iterum ad hunc xxii Maji recollit S. Aurelium Martyrem sub Decio, et Papiæ adscribit, annotaturque ex Tabulis Ecclesiæ Papiensis, Romæ passus et Corpus Papiam translatum. Idem Ferrarius in *Catalogo Sanctorum Italiae* aliquod martyrii elogium edidit, ex Jacobo Gualla lib. 3 Sanctuarii cap. 9. Cui licet non magnam fidem habendam existimemus, ipsam tamen hic damus, ut iuliviti de eo nostri æquitatem æstimare per se lector possit.*

quod arguens
idolatras
captus sit.

2 Aurelianus inclitus Martyr, Decio Imperatore regnante (dum Romæ in Christianos tam sæva fuisset persecutio, quod Christiani confitentis aut gladio capite truncabantur, aut cremabantur igne, aut feris laniandi tradebantur, aut mittebantur in metallum) cum filio puero, nomine Maximo, religiose educato, qui postea secum martyrio coronatus fuisse suscipitur, magnam hominum offensendæ multitudinem, qui spurca idola colerent, cepit excitare: O stulti et cæci, cur diis lapideis, mutis et surdis, immolatis, quibus vos ipsi longe estis meliores? Unde statim, Hila Præfecto jubente, capitur, trahiturque ad idolorum simulacra colenda. At Aurelianus in fide constantissimus exclamat: Idola vestra non colo: solum Christum immortalem Deum verum adoro, cui servo. Tunc Præfectus: Nisi nobiscum nostros coleris Deos, diris supplicis subjeceris. Et curvantibus genua cunctis ad idola, Aurelianus in cælum alta voce sic orabat lacrymans: Deus omnipotens, cæli et terræ omniumque Creator, sicut dixisti: Si fidem habueritis et monti dixeritis, quod de uno in alium se transferet locum, sic fiet: super hos suosque deos tuam ostende virtutem, ut intelligant te solum verum Deum, immortalem atque tremendum. Cum autem filius ejus puerulus respondisset, Amen: statim illa idolorum simulacra in alium locum miraculose sub delata, cum capite ad humum verso et pelibus in sublimi. Hilarum autem Præfectus, qui manifeste Dei iudicio totus irrigit, neque se movere poterat, exclamat: Aureliane serve Dei, si tua oratione liberatus fuero, Christum adoro. Quo liberato Aurelianus oratione, magis rabidus minatur Aureliano, quod, nisi deos suos in pristinum restituat locum, diris deficiet tormentis. Cui vir Dei: Si tui dii te juverunt, quo velint suis eant pedibus. Tunc Præfectus eum vincum misit ad Decium: et in via quamdam matronam ab incurabili morbo liberavit: quæ postea cum omni familia ad fidem est conversa.

sanaverit
agrum.

3 Ductus autem ad Decium, dum contemneret Deorum culturam, appellaretque Decium stultum, quod lapideos et ligneos deos coleret; magnis cæditur cruciatibus: lætus tamen, divinum invocans

Maji T. V

præsidium, sic orabat: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina. Interea Decii filia stridens dentibus, vexatur a dæmone sæpius clamitante; Solo Aureliano Dei servo jubente recedere cogar: alius minime me depellere potest. Quod videns Decius ait Aureliano: Si filiam meam liberaveris, magnis te extollam honoribus atque divitiis. At ipse: Dii tui cur eam non liberant? Sed si eam liberavero, credes in Christum omnipotentem Deum? Credam, inquit Decius. Cui Aurelianus: Magna perfidia est obduratum cor tuum: verumtamen ut saluum faciam hunc astantem populum, et videat Dei mirabilia, et credat: ecce in Christi nomine eam libero. Quæ liberata, populus exclamat: Verus et magnus est Deus Aureliani. Sed ipse perfidus Decius asserebat, en fieri arte magica: jubetque Aurelium eruento decollari gladio, nisi deos suos colat. Inquit Aurelianus, Duc me ad eos. Ad quos cum applicuisset, ante suos pedes corruerat omnes, in pulvereque evanuerunt. Tunc Decius furor incensus, prescindi linguam fecit viro Dei: qui tamen ut ante loquebatur. Ad quem prope filia Decii, quæ a dæmone erat obsessa, Christiana est effecta.

Altim Decii
Imp. dæmo-
ne liberat,

E

Idolisque
destructis

4 Denique cum Aurelianus declarasset, mori non posse, nisi capite truncaretur. Decio imperante ducitur ad Capitolium, et cum puero Maximo filio cruenta gladii cade mactatur. Cujus quidem anima inter candida columbe a corpore egredi videbatur. Eorum namque corpora a fidelibus collacrymantibus devote sunt sepulta. Romæ, in crypta Callisti extra urbem ad tertium lapidem, regnante supra memorato impio Decio, cum Hilla et Gelasco Consulibus, secundo die Februarii, postea ejusdem Aureliani venerabile corpus Ticinum est translatum, et reconditum in oratorio sacrarum Virginum monasterii Senatoris, per Ducem Senatorem illustrissimum: ibidemque modo veneratur, ad laudem Regis æterni Jesu Christi benedicti: cui laus, honor, et gloria sit in æternum.

lingua præ-
scissa locu-
tus:cum S. Ma-
xima filio
decollatus
sit,corpus trans-
latum Pa-
piam,

5 Hactenus Jacobus Gualla, vir suo tempore ob singularem doctrinam ac virtutem æstimatus, ac mortuus anno m. c. x. qui præfatus est *Sanctorum Papiensium scriptis* juxta sacras historias, pervertuto scripto relictas, indeque dilucide veritatem sunpassisse. Eadem extant *Italice apud Stephanum Sumpsinum* lib. 4 *Historie Papiensis* anno m. lxx. excusæ cap. 3. Hic prædictum oratorium sacrarum Virginum ait esse Ordinis Benedictini, sed illud monasterium appellari Senatoris a quodam Senatore ejus fundatore, Corpus etiam S. Aureliani Roma Papiam fuisse translatum a quodam Senatore Romano. Atque satis accuratum compendium legitur apud supra indicatum Ferrarium in *Catalogo Sanctorum Italiae*, in lucem edito sub anno m. d. x. x. Et ille quidem fide bona credendi sunt transcripsisse Passionem, qualem apud Sanctimoniales repererant. Hoc tamen nobis non sufficit, ut credamus, primum ejus Auctorem, quem presumere licet unum fuisse ex monasterii illius Confessariis, revera habuisse antiquiora aliqua Acta, simul cum sacro corpore allata: sed pro nimia mediæ ævi simplicitate, talia hand dicite

: a primum
composita
relectur
Actis,

A 2 *Ex horum verbis auctorum auguror, Sancti hujus Martyris usquam Acta aliqua extare, aut observari reliquias, adscriptas, quæ retulimus in aliquo pittacio; ut in antiquis herospectis solet. Nomen Teutonijum est: unde possit divinare quispiam, ex Germania Belgicave ortum, Romanæ vel in parentum aut necessariorum comitatu, vel in Præfecti cujuspiam ex iis regionibus redeuntibus famulatio, venisse; fidemque, quam sive in patria hauserat, sive dilucet Romanæ, libere professum, palmam retulisse Martyri.*

aut ab Episcopo donatus nomine Teutonico, 3 *Nisi quis potius suspicet, in eas oras ignoti Martyris ollatus Roma reliquias fuisse, qui deinde Goswinus, id est, Dei-dilectus, aut Dei-amicus, sive Theophilus, sit a quopiam Antistite nuncupatus, generati nomine in proprium versò. Nam Wine sive Win veteri nostratione, quæ etiam Anglorum lingua, Amicus sive dilectum significat. Ita in Vita S. Lebuini Presbyteri apud Sarum xii Novembri Hædalus, vetus scriptor: Post clara plurimorum lumina Doctorum, quæ idem sol justitias, ut Occidentis depellerent tenebras, proprio irradiaverat fulgore, ut et ipsi lux essent hujus mundi; unum quoque sidus*

B *eximium, jam pene advesperascente istius seculi die, sui splendoris gratia perfusum copiosissime, ad eorum illuminationem dignatus est promere, Lebuinum videlicet, eorum sibi amicum, juxta idionum nominis sibi optime congruentis. Fertur enim a suæ peritis lingue, quod LIEFFIYY patriotice sit vocatus, quod Romanis sonat, Carus amicus. Demptis vero vel demutatis ad Latinitatem quibusdam litteris, dictus est Lebuinus. Ea voce Wine passim caponi Willeram Abbas in Paraphrasi Cantici Cantorum a Paulo Merula edito, quod Latine est Dilectus. Ita illud cap. 1. v. xii, Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, reddit ipse veteri Francica lingua, ut Merula loquitur, sive Teutonice aut Saxonice: Min Wine, is mir also ein gebundelio mirron. Et v. xiii, Botrus Cyprî dilectus meus mihi, in vineis Engaddi. Min Wine is mir Wortlian ethele Winthruvo van Cypro, in then Wingardon Engaddi. Et 17, xv, Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus. Sino schone bistu Wine min, ande eerlich. Atque ita deinceps. Plura similis nomenclaturæ exempla affert Jacobus Revius Daventræ illustratæ lib. 1 pag. 10, ut Hlodewin, qui Chlodoveus vulgo, id est, Amicus populi: Baldwin, amicus strenuus: Winfrid, amicus pacis, vel cara pax. Ita ergo Goswin, Dei amicus. Est enim God sermone Teutonico Deus. Inde Gods-win, vel Godeswin, vel euphoniæ gratia d abjecto Goswin vel Goswin. Quid si Sanctus aliquis, cujus ollate Roma in inferiorem Germaniam exuvie erant, Theophilus dicebatur; et ut pro Theodulo vel Servo-Dei, Godscale nostates vocare quosdam, pro Deodato, vel Deusdedit, Gotgave; ita Goswin, cum appellare maluerunt?*

4 *Sed prior mihi magis probatur conjectura, ut S. Goswinus e Germania secunda oriundus, Romanæ sit, quocumque demum occasione, profectus aut deportatus,*

Erant autem Antonini Pii et M. Aurelii ætate, Christiani jam complures in eadem Germania secunda, iis præsertim locis ubi præsidia erant Romana, Coloniae Ubiorum, Atuatunæ Tungrorum, Juliaci, Marcoduri, et alibi. Atque in provinciis Belgicis, seu Germaniæ inferioris Cisrhenan tractu multi passim ab S. Goswino, patrono nomen in baptismo sortuntur. Alius est B. Goswinus (sed cui nondum publici sacrorum honores, Apostolicæ Sedis auctoritate decreti) Abbas Aquiscincti juxta Duacum monasterii, mortuus anno mclxxvi, ejus vitam ix Octobris edemus. Ejus hodie dubie ab illo antiquiore quacumque Goswino, ducta appellatio: licet extra Germanicum Imperium, sive regnum Lothariense, Duaci videlicet, natus sit. Atque ex iis quæ hic diximus, liquet, quid nonnullorum responderi queat argutis (ut ipsi putant) questionibus, qui fieri possit ut e vetustis Romanorum cometeriis eruta sint corpora Sanctorum, quibus Germanica, gentibusque aliis usurpata, nomina adscripta. Ita in collegio Societatis JESU Montibus Hunnoniæ, Belgii præclara urbe, S. Henrici Martyris cum publica veneratione asservatur corpus, e S. Priscillæ cæmeterio Romæ effossum. Quidni enim, ad quam Urbem ex toto terrarum plurimi confluebant, seu militiæ seu negotiorum causa, aut sola curiositate ducti, etiam Belgæ eam frequentarint viciniquæ Germani, cum amplius cccc annis sub ejusdem imperio Urbis fuerint, donec id demutare, armis prævalescentes, Franci cogerent? Atque ut omnium ab antiquis Imperatoribus adscitos corporum custodes Germanos, Batavos, atque alios; nonne ex notitia Imperii patet, plurimas ex hisce gentibus lectas fuisse militum turmas? Ita Nervii, Mattiaci, Menapii Vandili, Germani, Franci, Quadi, Alamanni, atque alii, sub variis militasse Ducibus ac Præsidibus, in eodem notitia leguntur. Quid ni ex his aliquis, nostris sacris imbutus, martyrium Romæ consummare potuerit?

5 *Hactenus olim Bollandus noster, in gratiam amici sui Goswini Nickel, tunc inferioris Rhenanæ Provincialis Præpositi, postea autem Generalis totius nostræ Societatis. Quod autem passim addere nihil suppetit, nisi totum, ut de loco, in quo illius Sancti servantur Reliquiæ, alicunde obveniat: major notitia; quo habito, fortassis etiam plus luminis affulgebit præmemoratis conjecturis. Interim verosimile est eos, qui tali nomine apud nos vocantur, sic appellatos absque nullo ad hunc vel alium aliquem Sanctum respectu: ut plerique eorum, quibus ejusmodi nomino patris originis obtingerit, primum quidem ex pio parentum voto adinventa, deinde ad avorum proavorumque aut patrinorum memoriam conservandum in familiis quibusdam privatis studiosius continuata, æque ac alia quidam boni omnis vocabula, delecta ad nuncupationem filiorum, velut publico privatoque bono natum, et sunt Ruwardus Custos quivitis, Ladericus, Dives populo, alioque similito multitudine illustris Sancti, ad quem respectus haberi ex hodierno usu possit, patrocinio nobilitata.*

D *Frequens id apud Belgas nomen.*

E

sed absque respectu ad aliquem Sanctum

F

DE S. AUSONIO MARTYRE

PRIMO EPISCOPO ENGOLISMENSI IN AQUITANIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS

D. P.

Continens elogia recentiorum scriptorum, cultus ab antiquo perseverantis argumenta,
Corlaei de Actis antiquis præjudicium.

SECCLO III.

Elogia ex
Joan. Chenu,

Roberto.

Sammarthani-
nis.et recentiori-
bus Martyro-
logis 22 Maji,a Saussay
etiam 20 Maji.De eo relata
Concilio
Lemovicensi,

Engolisma, sive Iaculisma urbs Aquitaniae valde illustris est et caput propriæ provinciae, cujus Episcopus vocis prodiderunt: ex quibus post Franciscum Corlaem et Gabrielem Carnotum eos edidit Joannes Chenu; ac de S. Ausonio qui hoc xxii Maji colitur, ista habet: Primus Ausonius, genere Gallus, Moritanie, quod oppidum est in Santonis, ex nobilibus parentibus Albino et Eugenia progenitus, Divi Martialis Lemovicensis Episcopi discipulus, et ab eo Episcopus Engolismensis inauguratus anno cclx, obiit cclxx a Vandalis occisus. Secutus dein Claudius Robertus, et hoc eum encomio celebrat: Primus, S. Ausonii, vulgo S. Ausoni, discipulus S. Martialis, Mortaniae Santonum Albino et Eugenia claris parentibus ortus, a barbaris occisus xi Kalendas Junii. Sammarthani ejus meminerant cum hoc elogio: B. Ausonius, Engolismensis Apostolus ac primus Pontifex, anno cclx populus jus divinum dedit. Non est enim memoria per legitima documenta et historicos profudat, fidem Christi Engolismensis ante hoc tempus annuntiatam fuisse..... Martyrium pascus est Ausonius die xi Junii, imo die xi Kalendas Junii.

2 Memoratur ad hunc diem Ausonius Episcopus in MS. Floravio Sanctorum; qui in Martyrologio Richardi Wilfordi Anglie anno mxxxvii Londini excusso, dicitur Martyr a Vandalis occisus. Saussayus in Martyrologio Gallicano eum exoritur hoc elogio: Engolisme S. Ausonii Episcopi et Martyris. Is S. Martialis discipulus, cum ab illo istic ordinatus Episcopus, multam fideliū segetem verbi diffus: vivifici semine excitasset, in odium assertæ provocatæ pietatis, ab impiis interemptus, Episcopati tunc addita cum omnium virtutum gemmis gloriosi martyrii laurea, consecutus est supernæ beatitudinis premium. De quo hoc memorabile proditur, quod decisum caput propriis succulenter in nobis in eum locum, ubi a fratre et suocessore Antonio, religioso fuisse humatum est. Hæc ibi Saussayus. Verum illud ultimum memorabile credidimus aliud fundamentum non habere, quom quia Sancti capiti plecti solerent antiquius in statuis depingi cum eo ante petus subdito. Idem Saussayus in Supplemento sui Martyrologii ad diem xx Maji dicit, quod Engolisme p. usio S. Ausonii, primi illius Sedis Episcopi et Martyris hodie colitur, tametsi undecimo Kalendas agone perfunctus a nonnullis Hagiologis perhibeatur. Verum ad relictum xx diem in nullo nos Martyrologio ejus nomen reperimus, et in Historia Episcoporum et Comitum Engolismensium, ex tribus MSS. a Philippo Labbe edita, dicitur capitis obtruncatione martyrium consummasse, sepultus in confinio urbis in Occidentali parte, undecimo Kalendas Junii.

3 In Concilio Lemovicensi, anno mxxxi die xiv Kalendas Decembris habito, dicitur Episcopus Engolismensis Hugo, vir undecumque doctissimus, qui ante annos quadraginta migravit..... in quadam sua editione de Martiale hæc locutus: Istis temporibus, dum Martialis..... ad Burdegalam urbem ad

prædicandum Vasconibus proficisceretur, transitum per civitatem Engolismam habuit: et die illic demoratus, Engolismensem populum ad Deum vivum convertit, eisque primum Episcopum, nomine Ausonium, ex ipsa patria oriundum, quem ipse baptizaverat, ordinavit. Fuit Hugo iste, secundum Sammarthanos, ordinatus Episcopus anno mcccclxvi; cujus de S. Martiali collectionem inveniri hactenus optabile nobis est pro die xxx Junii, quod Sanctus iste colitur; si forte præter ritæ Acta, de posterioribus miraculis aut translationibus continet aliquid. Dubito tamen an ab illa collectione diversum sit Scriptum, quo usum se prohiat Anonymus monachus, sub anno mclxvii Historiarum Pontificum et Comitum Engolismensium texens, prout extat tom 2 Noræ bibliothecæ Philippi Labbe, ubi Caput i de Ausonio Episcopo, tale est. Primus igitur Engolismensis Episcopus Ausonius fuit, natione Xantonicus, patre Albino, matre vero Eugenia, oppido Mauritania natus a B. Martiale Episcopo ordinatus Engolismensis: qui persecutione Vandali capitis obtruncatione martyrium consummavit: sepultus in confinio urbis, in Occidentali parte, undecimo Kalendas Junii. Cessavit Episcopus per multa tempora.

4 Quæ hic de ordinatione Episcopi a S. Martiali suscepta, deque morte illata a Vandalis dicuntur, nimis ab invicem discrepant inter se: cum Vandali ex eis ad mare Balthicum subdiss, in extrema Boreali Germania postis, primam egressi sciantur seculo Christi v. Prudentius igitur pro Vandalis intelligatur Alemannus cum suo Rege Chno Gallias perventi tempore Valeriani et Gallieni, ante fortassis quam hic octavam in Christianos persecutionem suscitasset, anno Imperii sui ix, Christi cclxvi: quod tempus non longe abest a tempore persecutionis Decianæ, inchoatæ anno Christi cclxix qua durante missum in Gallias cum aliis sex sociis S. Martialem, et Lemovicensem destinatum Episcopum, scribit ex S. Soturnini Apostoli Tholosani Vita S. Gregorius Turonensis. Huic autem chronotaxi favet qualescunque S. Ausonii Legenda, cum ait, quod Engolismis obsessus tempore illo, quo quædam infidelium persecutio, et Germanici filius egressa, Gallias populiabatur..... B. Ausonius cum germano suo Aptonio quotidie in ecclesia Dei orationibus vacabat. Sed quis nos securus reddet, quod eadem traditio vulgi, disparatissima quondam conjungentis, quæ Ausonium fecit fratrem Aptonii, Episcopi post illum Engolismensis, sed longa tempore interjecto (utpote primam vitam sancti circa annum d. cxvii) propter solam, ut videtur, nominum germanitatem; quis inquam, securus nos reddet, quod eadem traditio, simili, sed contrario antorsum saltu usa, non arripuerit S. Martialem, pro alio quocunque Lemovicensi Episcopo, qui sub finem seculi vixerit, et Ausonium Engolismensem Episcopum dederit, ita ut hic vere a Vandalis occisus fuerit?

5 Sed salvetur vetus, qua potest, traditio: et ne nimum offendat Aptonius alium, illo seculi vi Episcopo, nusquam inter Sanctos memorato, antiquiorem: cujus reliquiæ

et historia
Engolismensis:n. et a S.
Martiale ordi-
natus et occi-
sus a Wanda-
lis dicitur,sed intellgi
possent Apto-
nium sub
Chocco R.viri addecerit
frater
Aptonius;

AUCTORE D. P.
An fingemus
duos Engolis-
mis Antonios?

A reliquit una cum Reliquiis SS. Cesarii, Eparchii atque Calfagie, in eadem in qua et corpus S. Ausonii ecclesia servata fuerit usque ad annum MDLXVII, quando sacra omnia confulit dissipavitque Calviniana rabies. Ex hoc tempore a suburbio in urbem translata est S. Ausonii Abbatia, curante Ludovico XIV Galliarum Rege, et pauca dimittat Patroni sui ossa conservat in pervetusta capsula. Nam ut nobis Engolismis scribit P. Franciscus du Fâ, Legitur in antiquo MS. cui annus MXXVII adnotatus est, prædictorum Sanctorum ossa, non multo tempore post primam translationem inventa esse in sepulchro seu mausoleo, ubi S. Ausonii corpus fuerat repositum; et in nova capsula condita fuisse, factamque alteram omnium eorum simul translationem in Kalendas Aprilis anni MXXIX. Fuerat autem Translatio corporis S. Ausonii, ex illo sepulchro ad altare noviter et magnificentissime restauratae ecclesie majus, facta anno MXXVII, a Girardo Episcopo Engolismensi, ut constat ex antiquis Abbatie monumentis atque una Lectione officii S. Ausonii. Verum quid proderit geminasse Antonios, si non etiam geminentur Eparchii? Certum enim est eum, qui similiter sui nominis Abbatiam Engolismis habet et Patronus colitur, seculo dimittat vi vixisse.

Constat saltem de celeberrimo cultu,

in cui nominis Abbatia

6 *Profeta, si dicere verum licet, nihil est quod de S. Ausonio possimus pro certo asseverare præter celeberrimum et antiquissimum illius apud Engolismenses cultum: qui occasione dedit condenda ad ejus honorem ecclesie, cum monasterio Sanctimonialium, quibus Carolus Magnus, Engolismæ degens, basilicam S. Sornæ contulit, cum amplissimo territorio, quod ad leucam usque versus Orientem excurrebat. Exinde, inquit Sammarthani, Reges Francorum hoc monasterium beneficiis cumularunt: puta idem Carolus ejusque liberi; Philippus I et II, Franciscus I, Joanna Navarra Regina, Comites ac Comitissa Engolismenses. Præterea dirutum ab Anglis, dum urbe potiti sunt anno MXXCV, Joanna Borbonia, Caroli V uxor, quasi secundario illud erexit; ac præclara etiam anno MXXV Ludovica Sabauda, Comitissa Engolismæ, Francisci mater, cum vetustate corrueret, partem Abbatie suis sumptibus construxit. Addit P. Franciscus du Fâ, maximum numerum immunitatum ac privilegiorum, non solum Abbatie prædictæ, sed etiam ejus subditis; vota item quam plurima, in eadem ecclesia persoluta; vigiliisque longissimas, ab antiquis temporibus ibidem fieri solitas: quæ omnia satis superque probant cultum ac venerationem sacris B. Ausonii Reliquiis speciali, modo semper exhibitam fuisse; cum in omnibus Instrumentis publicis aperte dicatur, ea facta atque concessa esse in honorem illius. Sed neque post Abbatie translationem ac Reliquiarum dissipationem, eo in loco cessat Sancti Antistitis veneratio: remansit enim ibidem Parochia, ad præsentationem Abbatissæ Curatum accipere solita, cujus ecclesia, studio ac pietate hodierni Parochi, in longe meliorem quam antea erat formam refecit; ad eamque sed frequens concursus populi, post acceptas a B. Ausonio sanitatum gratias sua ibi vota solventis.*

Pervigilabant in ea ante installationem nati Episcopi

7 Asservatur etiamnum in archivis prædictæ Abbatie pervetus MS. per modum diplomatæ, ex quo constat, novos Præsules Engolismenses, antequam inirent possessionem sui Episcopatus, debuisse primum ad Abbatiam ecclesiam accedere; ibique ad ejus majorem portam ab Abbatissa ipsiusque Monialibus cum honore excipi solitos, ea quæ cantui præerat propriam S. Ausonii Antiphonam præcinentem: deinde ejusmodi Præsules ad locum, ubi sacrum illius corpus quiesceret, deduci solere: ibique de manibus prædictæ Monialis Vitam ejusdem Sancti accipere,

eamque envolvendo ac longas preces fundendo usque ad horam secundam post noctem mediam constanter perseverare; deinde vero in quoddam cubiculum admitti, ad quietem porro sumendam: redeunte autem luce accedere illuc honoris causa præcipuos quatuor Comitatus totius Barones, qui installandum Episcopum ducentes in Cathedrali S. Petri Ecclesiam. Hactenus Pater ille, cum immediate post P. Henscheni mortem mitteret mihi sua manu fideliter descripta, ex pervetusto ipsis Abbatia Codice, illa quæ noris Episcopi legenda tam oporose tradebantur S. Ausonii Acta; non quasi usquequoque probata sibi, sed tamquam primum eorum omnium fontem, quæ ab annis pluribus quam septingentis de S. Ausonio, si non universim credita, saltem relata communiter fuerunt.

8 Sed prius quam pergam ego de Actis illis judicare; accipe præfationem Francisci Corlei ad eadem ab erroribus (ut putat) repurgata. Beati Ausonii, primi Engolismæ Episcopi, vitam et sequentium Episcoporum nomina, seriem, et catalogum orsurus, pauca hæc de mei instituti ratione præfator. Cum in manus incidisset rerum ab Ausonio gestarum commentaria, quæ circumfertur, et in comobio illius vice Legendæ (quam vocant) asservatur; inveni illum temporis et non contemnendis erroribus, infelicitate temporum et veræ historię ignorance refertum; cui restituendo aliquot dies insumpsi: primo quæ proborum auctorum scriptis non consentire, aut relata in alia tempora reperi, hæc emendavi. Si quid probabile minus, aut majestatem Christiani nominis non sapere visum est, hoc totum delevi: multa supplervi quæ deerant. Deinde ad veterum scriptorum fidem et exemplar totam narrationem accommodavi. In quo faciendo si quis me ausus temerarii damnet, intelligat velim venerandæ quidem antiquitatis opus fuisse: sed ita mendis deturpatum, ut facile sit conjicere auctorem (virum alioquin bonum) non quæ vidisset, at quæ multis ante oculis gestas audisset, pie magis quam cante litteris mandata, posteritati tradidisse. Utque res tota magis elucescat, insignioribus hujus commentarii locos, qui animadversione nostra egerunt, subnectam. In primis non probatum est mihi, quod de Eugenia Ausonii matre ibi memoria traditum est, septuagenariam Angelo præmonente peperisse: gratia anterioribus seculis paucis admodum concessa, iisque multa virtute præstantibus heroïnis. Miraculum, et tota Angeli, Albinii, et Eugeniæ conjugum colloquuntium narratio, nimium affectata videntur; confictaque potius (piorum manum pace dixerim) ad imitationem eorum, quæ de Anna, Elizabetha, et Sarra dicta sunt, quam veri specie fulta. Item quod obiter de S. Martiale, Lemovicum Episcopo Ausonici præceptore, a Petro Apostolo in Gallias missio, ibidem dicitur. fidei veteris repugnat historię, nec alibi dictum reperire est: quamvis Lemovices (nec verius) eum a Clemente missum affirmant, nonagesimo circiter a Christi nativitate anno. Constat enim ex Gregorio Turonum Episcopo auctore antiquo, vixisse Martialem Lemovicum sub Decio, ducentesimo quinquagesimo salutis anno. Quod et ex Ausonii nostri Vitæ compendio probatum videre est, eum ab Wandalis (quos tunc primum in Gallias irrupisse satis constat) sub Valeriano successore Decii martyrio coronatum asserente. Compendii verba hæc sunt. Tempore illo quo Wandali persecutio et Germaniæ finibus progressa Gallias populabat, prædictæ gentis Rex cum exercitu validissimo, captis prius universis Galliarum urbibus, excepta Metensium civitate, Engolismæ adstetit. Et paulo post: Certum autem habemus, hunc de quo nobis est sermo, Antistitem, Wandalarum existisse temporibus: qui primum imperantibus Valeriano et

et legebant
Sancti Acta,

quæ Franc.
Corleus fa-
tetur scatur
erroribus,

carumque
præcipuas
enumerat,

et supinam
auctoris ig-
norantiam
redarguit,

Gallieno

A Gallieno Augustis, postmodum quoque Theodosio minore Arcadi filio, omni Gallia Hispanique pervagati sunt. Quae verba eo libentius hic inserui, ut ex eorum specimine innotescat, quam supina fuerit auctoris ignorantia, qui Martialem Ausonii magistrum Petro, moxque sui oblitus, discipulum Valeriano Imperatori cœvos facit. Quid quod Aptonium fratrem Ausonii, ejusque in Episcopatu successorem asserit? Inter quos, ducentos et quinquaginta annos intercessisse palam est. Quid etiam quod Martialem, et Ausonium Lemovicie agentes naveu consensidisse, et maritimo itinere Mauritaniam Santonum oppidum invisisse affirmat? At insuper auctor compendii illius, Engolismam urbem ab Wandalis septennio et mensibus sex obsessam, tandem nebula circumtectam, et ab oculis obsideantem ereptam, Numinis praesidio defensam esse, ipsoque Wandalos ibidem mutuo se ad interfectionem confodisse. Quod quam a veritate alienum sit, ex Gregorio et Aimoino Galliarum rerum scriptoribus constat: qui Wandalos tunc temporis per totam Galliam grassatos, insiduosque suasque urbes funditus evertisse, postremoque apud Arelatam a Mario, cohortium Romanarum Praefecto, profligatos, auctores sunt: neque tam insigne miraculum (si usquam contigisset) reticuisseut. Plane ridicula videri potest apud eundem auctorem Angeli assertio, omnibus qui Christiani facti, et bene operati in cœmeterio divini Ausonii tumulati fuissent, vitam æternam pollicentis. His addo nonnulla miracula, quae ibidem fusiis recitata consulto omisi, nunc uno verbo perstrinxii, quod omnino aniles fabellas olerent, nec rem Christianam promovere mihi visa sunt. Haec te admonitum volui, benevole lector, ut intelligeres me non temere in meslem alienam manum injecisse. Scio (gratia Deo) quid veterum scriptis tribuendum sit, in his praecipue quae ad religionem attinent. Verum in re tam clara cœcutione non oportuit.

atque correctionem promittit:

itaque editi Bosquetus ex MS. ejus

9 Ita ille, anno MDLXXVI Kalendis Decembris, suum istud opusculum offerens Reverendo in Christo Patri et Domino Carolo a Bony, Engolismensis Ecclesiae Episcopo, per Epistolam dedicatorem, quam, et simul Praefationem istam, ipsamque Vitam hactenus ineditas, Franciscus Bosquetus Praetor Narbonensis dignas censui inferi suis Ecclesiae Gallicanae Historiis, anno MDCXXXVI editis, utpote scriptas ex suae primis Galliae Apostolis sententia: quam sententiam ab Henschenio nostro expensam, et pro verosimiliori acceptam vide ad diem xxx Aprilis, ubi de S. Eutropio, Santonensi Episcopo similis plane movetur quaestio. Nolo tamen dissimulare, pro contraria et Gallis passim gratiori opinione, extare viri aequae ac Bosquetus eruditi, Petri de Marca, Epistolam ad Henricum Valesium, editam anno MCLXIII, quae nobis occasionem dabit, denuo rem totam, seposito nationali affectu, ad examen revocandi xxx Junii ante Acta S. Martialis, tamquam magis proprio loco. Ubi si communi sententia, pro qua Lemovicenses in praedicta Synodo velut pro aris ac focis pugnant, praevaleare posse probebitur; longius etiam ab ætate S. Martialis recedet ætas S. Ausonii. Nunc, quod hunc spectat propius considero verba accepta ex eodem, (ut Corlaeus loquitur) Vitæ Compendio, quod antea nominabatur, Commentarius, qui circumfertur vice Legendæ; et cogor non sine admiratione credere, primum Legendum Corlaeo visum non esse, sed interpolatum dumtaxat ab aliquo, qui tum illa de Wandalis ex se adiecerit, tum alia quaedam fortassis immutavit (ut est septuagenaria ætas matris, cum vetus Legendæ dicat, quod parentes Sancti sexaginta et sex annorum curricula fructu ventris privati fuerint, unde sequeretur ut minimum octogenariam matrem fuisse cum peperit) tam denique addiderit fabellam de cœmeterio, in eadem veteri Legendæ non inveniendam,

compendium eorum seculi.

sed in Actis Sanctorum Hibernicorum nimis quam D saepe occurrentem; ut suspicari quis possit, Compendii auctorem si non ex Hibernis, saltem fuisse ex Britannis Armoricis, eadem fere quo illi simplicitate nimia de Sanctis credere et scribere olim solitis. Nunc Corlaei compositionem exhibeamus, cum antiqua Legendæ postea conferendam.

VITA NOVA

Auctore Francisco Carleto.

Ex editione Francisci Bosqueti.

Beatus Ausonius Mauritanæ Santonum oriundus fuit, nobili quidem genere seculum seculi dignitatem, Gentili tamen. Quippe Albinus ejus pater, loci Dominus, opibus et clientelis præptens, majorum superstitionem sectus, nullam veri Dei notitiam habuerat: quamvis aliunde, et quantum paganica sinebat religio, vir bonus et prudens; qui satagens de filio, sic eum a prima ætate erudiendum curavit, ut præclare animi dotes jam inde a puero in illo apparerent, signa prænuntia eorum, quæ Deus postmodum in homine implevit. Nam quamvis primas inter cœvos adolescentes, propter prærogativam honoris, teneret, sic se in mediis delictis et voluptatum illecebris continebat, ut jam Christo regeneratus intelligi posset, purus et integer ab his vitiis, quibus illa ætas implicari solet. Multa illi circa socios benignitas, multa erga egenos caritas, multa erga superiores humilitas, et patientia vel ultra humanum modum; ut non mirum videri debeat, quomodo tam cito Christum animo conceperit, qui ultra se veræ pietatis candidatum profitebatur.

Natus parentibus Gentilibus,

E

2 Vivebat tunc temporis, miraculis et sanctitate clarus, Martialis Lemovicum Episcopus; qui (si Gregorio Turonensi Episcopo credimus) durante Deciana persecutione, cum sex alii Episcopi ad predicandum in Gallias missi fuerat. Ille boni Pastoris functus officio, ovile sibi commissum lustrando, vicinas urbes et locos circuebat, Burdegalam, Pictaviam, et Santonas. Qui cum Deo inspirante Mauritaniam venisset, hospitioque acceptus ab Albino et Eugenia uxore ejus Christum eis annuntiasset, ita protinus in eorum animis divini amoris ignis exarsit, ut statim abjectis idolis Christum profiterentur, baptismateque sancto cum filio et tota domo irrorata, Ausonium Martiali instituendum commendarent. Sicque adolescentes Ausonius, famulatus veri Dei mancipatus, et sacre doctrinæ factus auditor, non est credibile quantum in ea modici temporis spatio profecerit, qualis virtutum cumulus ei accesserit. Non illi curæ sunt opes, non prædices devolvenda hereditas, non sodalium familiaritas. Unus illi omnium instar Dominus Jesus, quem redamnet et colat, pro cuius nomine paratus sit vel sanguinem effundere. Sed aliquid tum post temporis admonitus in somniis, ut suos, inter quos plures adhuc gentilitas detinebat, religiosa sollicitudine visitaret; de consensu magistri profectus patriam repedavit; multosque ex propinquis et populis suis ab idolorum servitute liberavit, eis prædicans Jesum Christum, et hunc crucifixum. Quæ Martialis intelligens, discipulo redeunte gratulatus, admonitus Dominum Ausonii velle uti opera, impositis manibus et Diaconatus officio, eundem circa urbes propinquis dimisit ad seminandum semen Evangelicum.

sed a s. Martiale cum is coersuisset,

F illi adhasit:

3 Erat tunc temporis urbs Engolisma cum toto adjacenti pago idolis dedicata, et sub ditione Imperii Romani a Garrulo Praefecto administrabatur. Huc ergo divertit Ausonius, jecitque prima Ecclesiae Engolismensis

Engolismæ prædicans,

A golismensis fundamenta, primus ea in urbe Christi Apostolus; occultas tamen initio propter metum Paganorum: Garrulo autem erat soror nomine Caligae. Haec cum ad marginem fluvii Carantonæ, radicem montis cui urbs imposita est allabentis, cum coarctis puellis spatiaretur; erupit e fluviali specu sub specie draconis daemon nequissimus, irruitque in pavidam virginem, et diu vexatam similem reddidit exanimi. Ecce puellæ corpus moribundum ferebatur fratri presentandum; cum ille miserandi casus jam factus certior, occurrat in via, deos suos oburgans. Fit concursus multitudinis, ingens luctus undique. Tunc B. Ausonius, tempus aevenisse intelligens, quo onus sibi commissum populum exqueretur; plenus Spiritus sancto se in medio populi protulit, confusus de superna virtute, et melior verborum Domini qui dixerat, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, ille dabit vobis; ad Praefectum verba dirigens ait: Ne tristeris. Garrule; potens est Deus levare virginem ab immundo spiritu; sed et animas certos, si consenseritis: crede, et liberabitur soror tua. Ad quem Garrulus: Quisnam deorum habet tantam potestatem? Et Ausonius: Dominus Iesus Christus, qui spiritibus dominatur. Et Garrulus: Qui est Dominus Jesus? Ausonius ait: Is est, quem prædicat potens in verbo et opere Martialis. Et ille: Ecce paratus sum credere, si fiat mihi secundum verbum tuum. Tunc beatus Apostolus, manibus in caelum elatis, ait: Deus optime maxime, pater Domini nostri Jesu Christi, apud quem impossibile est omne verbum; respice in faciem dilecti filii tui, qui reseratis inferi portis suos inde abluens, tenebrarum principem domuit; cui omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, et infernorum: inque ejus reverentiam dignare hanc puellam, a persequente diabolo mundatam, vitæ meliori restituere; simulque excecatus cordis oculus populi hujus. Radix justitiæ tue illustrare; ut cognoscat te unam et verum esse Deum, datorem perennis vitæ æque ac mortalis. Additque apprehensa virginis manum; Adjuro te, immunde spiritus, in nomine Domini Jesu Christi, ut ab hac puellula innoxius recedas, et demergaris non reversurus in specum tuum. Quo dicto frendens ille, assumpta iterum draconis forma, videns cunctis prostratus, inque fluvium demersus est; puella autem in pedes constitit, dans honorem Deo.

C 4 Tunc Praefectus cum omni turba adstantis populi ait: Quid moraris, Ausoni, nos Christianos facere? Ecce servi Dei tui, et Dei nostri. Quibus ait Ausonius: Audite viri Engolismenses, conservi et coheredes regni Dei; vidistis quæ Dominus Jesus per manus nostras facere dignatus est. Nos quidem ministri fuimus voluntatis ejus, ille vero auctor operis nostri; ut per hoc credatis, quia est Dominus omnipotens, qui fecit caelum et terram et omnia quæ in eis sunt; qui permisit inimico humani generis sathanæ, ubi sub specie serpentis, quemadmodum et primis parentibus nostris, vobis insidiaretur: hic serpens, qui Caligae vim iniecit, diabolus est, qui tanquam leo rugiens circum vos, quaerens quem devoret: hinc Deus dedit potestatem nocendi immanentî virgini, ut per hoc liberemini in posteram ab illius servitute, cum intelligitis quam potens, pius, et misericors sit Dominus. Credite ergo in Deum, et ejus Filium Jesum Christum: credite in Spiritum paraclitum: accipite sanctum baptismum, quo signati sitis a serpente invisibili. Hiscie dictis omnes in dicto fluvii margine lavacro regenerationis perluit. Quod audiens S. Martialis, qui Lemovicis mansionem faciebat, et quanta Dominus operatus fuisset per Apostolum suum; gratulabundus discipulo et novæ in Deo Ecclesiae, venit Engolismam, ut animos

adhuc infirmorum Deo stabiliret, confirmaretque adversus insidias non credentium Gentilium. Quo in loco cum per aliquos dies moratus fuisset, praedicans regnum Dei et cum idololatriis disputans, videns non esse bonum fideles sine Pastore manere, ad instantiam eorum B. Ausonium eis praefecit Episcopum, eique commendata Christi Ecclesia in propria reversus est.

5 Jam vero sumpto Episcopatu, qualem vir Dei se, quantumque praestiterit, non est nostræ facilitatis evolvere; quantumque animarum profectum fecerit, accurrentibus undique ex circumjacenti regione nobilibus et rusticis ad verbum Dei audiendum; adeo ut passim multae erigerentur ecclesiae, cum haec in illis regionibus nomen Christi penitus inauditum fuisset. Inprimis pia et devota virgo, Garruli soror, quæ ab immundo spiritu liberata fuerat, adjunctis sibi aliquot nobilibus puellis virginitatem professæ, locum, in quo orationi vacaret, a beato Episcopo meruit accipere extra urbem, a parte Occidentali ad primum lapidem, ubi et præstante fratre edificare curavit ecclesiam. Ipse quoque Episcopus aliam fidelibus convocandis et sacris peragendis construxit intra urbem, parte meridionali prope muros, beate E et incomparabili Virgini Mariæ consecratam, quam sub nomine S. Mariæ de Pagina ad nostra usque tempora reservavit. Sed et multa alia miracula B. Ausonium fecisse, retulit nobis antiquitas: inter quæ in villa Vernensi, caecum lumini restitutum narrat, Petragoreumque Sigilbertum, in mansuetudine ursi ad fidem conversum, et plurima id genus; per quæ vir Dei prima ecclesiae Engolismensis fundamenta jecit, quæ brevitas amore prætereo.

6 Sed nequaquam reticenda est virginis Caligae historia, quæ nobili orta sanguine, abundabat opibus, sanitate privata; quippe quæ perpetuo sanguinis fluxu laboraret. Ad hanc pervenerat fama eorum, quæ Dominus indies per Apostolum suum edebat miracula: nec mora, jubet parari rhedam, quam plena spei bonæ sedens aditura virum; in ipsoque instanti, fluxus ejus sedatus est. Assidebat illi comes Arcadius, qui a proposito dimovere puellam conabatur, docens quanta in medicis et sortilegis impendisset; inverterat morbum nulla ope sanari posse. Cum ecce ipse morbus Arcadium invadit: ita ut qui nuper incolunus dominæ de medico detrectabat, jam ultro æger ad vota usque eam concupisceret. Quid amplius? Convenit Ausonium Calagiam, ei sistitur Arcadius moribundus; hic præsens fidelitate sua, illa jam dudum per fidem a morbo saviente mundata: hic reatum fatetur, opem implorat; illa fidem augeri, confirmarique valetudinem efflagitat: uterque voli fit compus, mulierum uterque, mentemque sanam in corpore accipit sano: fiunt Christianæ Calagiam et Arcadius (dispari tamen gratia) et tota Calagiae familia. Ab illoque tempore dicta virgo, patriæ et snorum oblita, Dei servitio mancipata est: comesque Caligae individua facta, ambæ virginis calore fidei accensæ, ambæ sacri velaminis benedictionem expectantes.

7 Virgines quoque Caligae et Calagiam cum cœtu nobilium puellarum vacabant orationi et jejunio, tam mente quam corpore reclusæ in aedícula ad id consecrata, et a beato Episcopo concessa, ad primum urbis lapidem, ut dictum est, virginitatem quidem jam dudum professæ, sed nondum velatæ, quod exequi vir Dei disserebat, quod eorum perseverantiam et zelum cognosceret. Quo demum perfecto, die ad illam destinata, convocato populo introduci virginem jubet, et quid peteret interrogat. Dicentibus illis, se cupere Domino consecrari; imponens velamen super caput earum et comitantium virginum, eis benedixit, dicens: Deus plasinator corporum,

D
creatus Epi-
scopus

multas cu-
rat construi
ecclesias,

E

excoem ulu-
n anar,

sanat fluxum
sanguinis,

F

Virgines in
cervinulo
Deo conse-
crat:

Praefecti so-
rorem a dia-
bolo abessum
liberat:

et instructos
baptizat:

A rum, efflator auinarum, qui ætatis aut sexus acceptionem non habes, nec ullam conditionem gratia tua ducis indignam; sed omnium aqualis es creator ac redemptor; tu has famulas tuas, quas ex omni numero gregis bonus pastor ad conservandam coronam perpetuæ virginitatis eligere dignatus es, et quæ futuris seculis illis succedent in hac domo tua virginæ, tuæ protectionis scuto circumtege; ut vincentes carnis illecebras et mortalitæ connubia respuentes, insolubilib filii tui Domini nostri Jesu Christi copulam mereantur. His petimus, Domine, arma suggeras, non carnalia, sed spiritus virtute potentia, ut in earum corpore te muniente non possit dominari peccatum; atque sub tua gratia vivere cupientibus, nihil sibi humani generis hostis de his vasis jam tuo nomini consecratis valeat vindicare; omnem etiam genuinum calorem imber gratiæ tuæ cœlestis extinguit, lumen vero perpetuæ castitatis accendit; facies scandalis pudica non pateat, nec incautus negligentia occasionem præbeat delinquendi, sicut in his cauta virginitas, ornata pariter et armata fide integra, spe certa, et caritate sincera; ut preparatis animis ad continentiam virtus tanta præstetur, quæ superet diaboli universa figmenta, præsentia contemnendo futura sectetur, jejunia epulis præferat, lectiones sacras choreis anteponat; ut orationibus pastæ, eruditionibus expletæ, vigiliis recreatæ, opus gratiæ virginialis exerceant: his virtutum armis has famulas tuas interius exteriusque communiens, præsta inoffensum cursum virginitatis, ut hunc implere per Dominum Jesum Christum valeant, cum quo est tibi honor et gloria in Spiritu sancto, nunc et semper, et in secula seculorum. Cumque dixissent Amen, confectis mysteriis eas dimisit.

8 Ceterum de moribus ejus, quanta cum humilitate pater cum filiis, pastor cum ovibus conversatus fuerit; quanta ejus gravitas in implenda Episcopali dignitate, in emendandis vitiis auctoritas; qualis fides, zelus, et omnium virtutum exemplum; eo apparuerit, si vellemus dicere, victi materiæ mole succumberemus. Nam etsi facti illius explicari verbis utcumque possint, interioriorem vitam illius, et quotidianam conversationem, abstinentiam in jejuniis, perseverantiam in vigiliis et orationibus, in ærumnis constantiam, unumquodque semper intentum, nullumque vacuum ab opere Dei tempus, nulla unquam explicabit oratio. Nemo unquam illum vidit fractum, nemo commotum, nemo merentem, nemo ridendum: unus idemque semper, cœlestem quodammodo lætitiæ vultu præferens. Nihil in illius ore nisi Christus, nihil in corde nisi pietas, pax, et misericordia. Sermo illius, omnes mundi hujus illecebras et onera relinquenda, abnegandos nosmetipsos, Christum insequendum. Jam quid ille pro æternitatis non pertulerit, famis, vigiliarum, nuditatum, jejuniarum? quæ non senserit invidiorum opprobria gentium, infestationes? quid non sustinuerit laborum, pro irriganda Domini quam plantaverat vinea? Hæc cum vir Dei jam per aliquot annos fecisset, feliciter functus Episcopali officio; providissetque pater sedulus Ecclesiis sub specula ejus degentibus, Presbyteros, Diaconos, et Pastores; pius Dominus, ærannarum ejus misertus, finem illi per gloriosum martyrii exitum imponere voluit, qui contigit in hunc modum.

10 Olim populi erant superioris Germaniæ Wandali, gens barbara, cæde et rapina victitans, qui persæpe in Gallias aliasque Imperii Romani partes irruptionem fecerunt. Prima illorum irruptio fuit tempore Valeriani et Galieni Imperatorum, anno salutis circiter ducentesimo sexagesimo, Duce Chrocus: ejus gesta nefaria, et vitam paulo altius repe-

tere non abs re esse existimo. Hic vere Scythia natione et moribus, nihil præter sanguinem et cædes spirans, aliquando a matre (non absimilis naturæ femina) quæsiisse fertur, quæ re potissimum æternam famam inter mortales sibi parare posset. Dicente illa perpetuum nomen sibi comparatum, si quæque præclara famosaque ædificia, urbesque ipsas cum habitatoribus funditus everteret; adjuncta sibi sui generis perditorum hominum manu non modica, transversaque Germania, Gallias adortus est, jam inde a tempore Julii Cæsaris alta in pace degentes, nec sibi quidquam metuentes. Et primo apud Moguntiam (ut verbis Aimoini historici nati ponte transiens ipsam urbem miserabiliter delevit, inde iter ad Metensem urbem deflexit; cujus muri nocte, quæ diem adventus ejus præcedebat, divino nutu sponte ruentes, viam irrupturis aperuerunt. Incertum utrum hanc divina dignatio flagitiosis et impenitentibus invexerit calamitatem civibus, an forte, ut infandissimi homicidæ justa acceleraretur perditio, quo cœlestia putans optulari sibi suffragia, eo contenderet audacius ubi impii ausus merita lueret supplicia. Civibus denique Metensibus usque ad interfectionem deleitis, Treviros propter inunde universas Gallias pervagator, præcipuasque urbes, insignesque antiquitate aut opere ædes funditus subvertit: inter quas fuit et delubrum illud apud Arvernorum celebratissimum, quod Gallia lingua Vasso appellatum memoriæ tradit Gregorius Turo-norum Episcopus. Fuit quoque ita urbs Engolisma, pluresque alia: non ignobiles civitates, quibus incensis et dirutis, filius hic perditionis, nefandus patratior sceleris Chrocus, cum tandem Arelatum urbem pervenisset, interceptus a Mario Narbonensis provinciæ Præfecto, deleti exercitu comprehenditur: perque urbes, quas everterat, ludibrio circumductus, immanis hostis omnium tormentorum genere excruciat, pœnas, quas immerentibus populis inflixerat, miseranda morte lauit.

11 Urbs ergo Engolisma ab Wandalis obsessa est, in quam vicinarum regionum incolæ se cum suis receperant, scilicet munita arte et natura et loco, Nec ea statim Chrocus potitus est, tam acriter resistentibus civibus, et pro salute et liberis succrisque ipsis depugnantibus, quam insolenter urgente hoste immanissimus. Hic omni arte et dolis oppugnabat pavidam civitatem: tuebantur se cives loci opportunitate, seseque intra murorum claustra continebant, omni illis intercluso exitu. Pius impi-nis Episcopus, non tantum armis fidei se tegens, indesinenter pro populo preces et lacrymas fundebat ad Dominum. Sed et muros circumibat, conveniebat unumquemque, nonebatque ut forti animo crudelem Christiani nominis hostem propulsaret. Denique tam Ducis providi, quam boni Pastoris fungebatur officio, parans ipse pro ovibus animam dare. Verum cum jam tandiu protracta fuisset obsidio, ut cibaria obsessis penitus defecissent; Ansonius, nullum amplius esse resistendi locum intelligens, populum convocat et solatur, dicens: Carissimi fratres, multifariam Deus populum suum affligi permittit, aliquando ad gloriam nominis sui, sæpius ut probet castigetque. Quoquo modo sit, laudandus Dominus, voluntatiq; ejus obsequendum est. Ne turbemini ergo de ruina vestre urbis: si nostri causa hæc accidit, peccatores sumus graviora merentes; si Deo nos nostraque gloriæ suæ inser-vire placet, quis illi invidet, quando ipsius opus suavis? quis non gaudebit, quod dignus habitus sit pro nomine Jesu contumeliam pati? Soli non sumus, quas visitavit Deus; ecce tota fere Gallia pari calamitate percussa, tradente Domino, in manus impiorum pervenit: Meliores non sumus fratri-

D
AUCTORE
COLLEGE,
in irruptione
Wandalum Duce
Chrocus,

E

et Engolisma
ab eis obsessa,

F

consolatur
cives:

omni vir-
tutum ge-
nere cla-
ret,

A golismensis fundamenta, primus ea in urbe Christi Apostolus; occultus tamen initio propter metum Paganorum: Garrulo autem erat soror nomine Calia. Hæc cum ab marginem fluvii Carantonæ, radicem montis cui urbs imposita est allabentis, cum cœvis puellis spatiaretur; erupit et fluviali specu sub specie draconis demon nequissimus, irruique in pavida virginem, et diu vexatam similem reddidit exanimi. Ecce puella corpus moribundum ferebatur fratri presentandum; cui ille miserandi casus jam factus certior, occurrit in via, deos suos objurans. Fit concursus multitudinis, ingens luctus undique. Tum B. Ausonius, tempus avenisse intelligens, quo omnis sibi commissum propalam exqueretur; plenus Spiritus sancto se in medio populi protulit, confususque de superna virtute, et memor verborum Domini qui dixerat, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, ille dabit vobis; ad Præfectum verba dirigens ait: Ne tristeris, Garrule; potens est Deus levare virginem ab immundo spiritu: sed et animas vestras, si consenseritis: crede, et liberabitur soror tua. Ad quem Garrulus: Quisnam deorum habet tantam potestatem? Et Ausonius: Dominus Jesus Christus, qui spiritibus dominatur. Et Garrulus: Qui est Dominus Jesus? Ausonius ait: Is est, quem predicat potens in verbo et opere Martialis. Et ille: Ecce paratus sum credere, si fuit mihi secundum verbum tuum. Tunc beatus Apostolus, manibus in cælum elatis, ait: Deus optime maxime, pater Domini nostri Jesu Christi, apud quem non impossibile est omne verbum; respice in faciem dilecti filii tui, qui reseratis inferi portus suos inde abducens, tenebrarum principem domuit; qui omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, et infernorum; inque ejus reverentiam dignare hanc puellam, a persequente diabolo mundatam, vitæ meliori restituere; sinisque excecatis cordis oculos populi hujus, radiis justitiæ tuæ illustrare; ut cognoscat te unum et verum esse Deum, datorem perennis vitæ æque ac mortalis. Additque apprehensa virginis manu; Adjuvo te, immunde spiritus, in nomine Domini Jesu Christi, ut ab hac puellula innoxius recedas, et demergaris non reversurus in specum tuum. Quo dicto frendens ille, assumpta iterum draconis forma, viduentibus cunctis prosiluit, inque fluvium demersus est; puella autem in pedes constitit, dans honorem Deo.

C 4 Tunc Præfectus cum omni turba adstantis populi ait: Quid moraris, Ausoni, nos Christianos facere? Ecce servi Dei tui, et Dei nostri. Quibus ait Ausonius: Audite viri Engolismenses, conservi et coheredes regni Dei; vidistis quæ Dominus Jesus per manus nostras facere dignatus est. Nos quidem ministri fuimus voluntatis ejus, ille vero auctor operis nostri; ut per hoc credatis, quia est Dominus omnipotens, qui fecit cælum et terram et omnia quæ in eis sunt; qui permisit inimico humani generis sathanæ, ubi sub specie serpentis, quemadmodum et primis parentibus nostris, vobis insidiaretur: hic serpens, qui Caliaque vim iniecit, diabolus est, qui tamquam leo rugiens circumit vos, querens quem devoret: huic Deus dedit potestatem nocendi immenti virginum, ut per hoc liberemini in posterum ab illius servitute, cum intelligitis quam potens, pius, et misericors sit Dominus. Credite ergo in Deum, et ejus Filium Jesum Christum: credite in Spiritum paraclitum: accipite sanctum baptismum, quo signati tui sitis a serpente invisibili. Hisque dictis omnes in dicto fluvii margine lavacro regenerationis perluit. Quod audiens S. Martialis, qui Lemovicis mansionem faciebat, et quanta Dominus operatus fuisset per Apostolum suum; gratulabundus discipulo et novæ in Deo Ecclesiæ, venit Engolismam, ut animos

adhibe infirmorum Deo stabiliret, confirmaretque adversus insidias non credentium Gentilium. Quo in loco cum per aliquos dies moratus fuisset, predicans regnum Dei et cum idololatriis disputans, videns non esse bonum fideles sine Pastore manere, ad instantiam eorum B. Ausonium eis præfecit Episcopum, eique commendata Christi Ecclesiæ in propria reversus est.

5 Jam vero sumpto Episcopatu, qualem vir Dei se, quantumque prestitit, non est nostre facultatis evolvere; quantumque animarum profectum fecerit, accurrentibus undique ex circumjacenti regione nobilibus et rustis ad verbum Dei audiendum; adeo ut passim nullas erigeretur ecclesiæ, cum hactenus in illis regionibus nomen Christi pene inauditum fuisset. Inprimis pia et devota virgo, Garruli soror, quæ ab immundo spiritu liberata fuerat, adjunctis sibi aliquot nobilibus puellis virginitatem professæ, locum, in quo orationi vacaret, a beato Episcopo meruit accipere extra urbem, a parte Occidentali ad primum lapidem, ubi et præstante fratre edificare curavit ecclesiam. Ipse quoque Episcopus aliam fidelibus convocandis et sacris peragendis construxit intra urbem, a parte meridionali prope muros, beatæ et incomparabili Virgini Mariæ consecratam, quam sub nomine S. Mariæ de Pagina ad nostra usque tempora reservavit. Sed et multa alia miracula B. Ausonium fecisse, retulit nobis antiquitas: inter quæ in villa Vernensi, cæcum hominem restitutum narrat, Petragoreni quæ Sigilbertum, manusfectione orsi ad fidem conversum, et plurima id genus; per quæ vir Dei prima ecclesiæ Engolismensis fundamenta jecit, quæ brevitatis amore prætereo.

6 Sed nequaquam reticenda est virginis Calefagiæ historia. quæ nobili orta sanguine, abundabat opibus, sanitate privata; quippe quæ perpetuo sanguinis fluxu laboraret. Ad hanc pervenerat fama eorum, quæ Dominus indies per Apostolum suum edebat miracula: nec mora, jubet parari rhedam, quam plena spei bonæ consensit aditura virum; in ipsoque instanti, fluxus ejus sedatus est. Assidebat illi comes Arcadius, qui a proposito dimovere puellam conabatur, docens quanta in medicis et sortilegiis impendisset; inveteratum morbum nulla ope sanari posse. Cum ecce ipse morbus Arcadium invadit: ita ut qui nuper iocundus dominæ de medico ditectabat, jam ultro eger ad vota usque eum concupisceret. Quid amplius? Convenit Ausonium Calefagiæ, ei sistitur Arcadius moribundus; hic præ fidelitate sua, illa jam dudum per fidem a morbo sæviente mundata: hic reatum fatetur, opem implorat; illa fidem augeri, confirmarique valetudinem efflagit: uterque voti fit compos, mundatur uterque, mentemque sanam in corpore accipit sano: fiunt Christianæ Calefagiæ et Arcadii (dispari tamen gratia) et tota Calefagiæ familia. Ab illoque tempore dicta virgo, patriæ et suorum oblita, Dei servitio mancipata est: comesque Caliaque individua facta, ambæ virginis calore fidei accensæ, ambæ sacri velaminis benedictionem expectantes.

7 Virgines ergo Calia et Calefagiæ cum costu nobilium puellarum vacabant orationi et jejunio, tam mente quam corpore reclusæ in ædicula ad id consecrata, et a beato Episcopo concessa, ad primum urbis lapidem, ut dictum est, virginitatem quidem jam dudum professæ, sed nondum velatæ, quod exequi vir Dei disserebat, quod eorum perseverantiam et zelum cognosceret. Quo denum prospecto, die ad id destinata, convocato populo introduci virginem jubet, et quid peterent interrogat. Dicentibus illis, se cupere Dominum consecrari; imponens velamen super caput earum et comitantium virginum, eis benedixit, dicens: Deus plasmator corporum,

D
creatus Episcopus

multas curat construi ecclesias,

E

cæcum illuminat,

sans fluxum sanguinis,

F

Virgines in ænicula duo consecrat:

Præfecti sororem a diabolo abscissam liberat:

et instructos baptizant:

A rum, effiator animarum, qui ætatis aut sexus acceptionem non habes, nec ullam conditionem gratia tua ducis indignam; sed omnium æqualis es creator ac redemptor; in his famulas tuas, quas ex omni numero gregis bonus pastor ad conservandam coram perpetuæ virginitatis eligere dignatus es, et quæ futuris seculis illis succedent in hac domo tua virginis, tuæ protectionis scuto circumtege; ut vincentes carnis illecebras et mortalia connubia respuentes, insolubilem filii tui Domini nostri Jesu Christi copulam mereantur. His petimus, Domine, arma suggeras, non carnalia, sed spiritus virtute potentia, ut in earum corpore te muniente non possit dominari peccatum; atque sub tua gratia vivere cupientibus, nihil sibi humani generis hostis de his vasis jam tuo nomini consecratis valeat vindicare; omnem etiam genuinum calorem imber gratiæ tuæ celestis extinguat, lumen vero perpetuæ castitatis accendat; facies scandalis pudica non pateat, nec incautus negligentia occasionem præbeat delinquendi, siquæ in his cauta virginitas, ornata pariter et armata fide integra, spe certa, et caritate sincera; ut præparatis animis ad continentiam virtus tanta præstetur, quæ superet diaboli universa signenta, præsentia contemnendo futura sectetur, jejunia epulis præferat, lectiones sacras choris anteponat; ut orationibus pastæ, eruditionibus expletæ, vigilis recreatæ, opus gratiæ virginialis exerceant: his virtutum armis has famulas tuas interius exterius, quæ communions, præsta inoffensum cursum virginitatis, ut hunc implere pro Dominum Jesum Christum valeant, cum quo est tibi honor et gloria in Spiritu sancto, nunc et semper, et in secula seculorum. Cumque dixissent Amen, confectis mysteriis eas dimisit.

B 8 Ceterum de moribus ejus, quanta cum humilitate pater cum filiis, pastor cum ovibus conversatus fuerit; quanta ejus gravitas in implenda Episcopali dignitate, in erudendis vitiis auctoritas; qualis fides, zelus, et omnium virtutum exemplum in eo apparuerit, si vellemus dicere, victi materiæ mole succumberemus. Nam etsi facti illius explicari verbis utomque possint, interiori vitam illius, et quotidianam conversationem, abstinentiam in jejuniis, perseverantiam in vigilis et orationibus, in eremum constantiam, animum celo semper intentum, nullomque vacuum ab opere Dei tempus, nulla unquam explicabit oratio. Nemo unquam illum vidit fractum, nemo commotum, nemo moerentem, nemo ridentem: unus idemque semper, cælestem quodammodo letitiam vultu præferens. Nihil in illius ore nisi Christus, nihil in corde nisi pietas, pax, et misericordia. Sermo illius, omnes mundi hujus illecebras et onera relinquentia, abnegandos nosmetipsos, Christum insequendum. Jam quid ille pro æternitatis non pertulerit, famis, vigiliarum, nuditatum, jejuniorum? quæ non senserit invidiorum opprobria gentilium, infestationes? quid non sustinuerit laborum, pro irriganda Domini quam plantaverat vinea? Hæc cum vir Dei jam per aliquot annos fecisset, feliciter functus Episcopali officio; providissetque pater sedulus Ecclesiis sub specula ejus degentibus, Presbyteros, Diaconos, et Pastores; pius Dominus, æruinarum ejus misertus, finem illi pro gloriosum martyrii exitum imponere voluit, qui contigit in hunc modum.

10 Olim populi erant superioris Germaniæ Wandali, gens barbara, caede et rapina victitans, qui per sepe in Gallias aliasque Imperii Romani partes irruptionem fecerunt. Piorum illorum irruptio fuit tempore Valeriani et Galieni Imperatorum, anno salutis circiter ducentesimo sexagesimo, Duce Chrococo: ejus gesta nefaria, et vitam paulo altius repe-

tere non abs re esse existimo. Hic vere Scythia natione et moribus, nihil præter sanguinem et caedes spirans, aliquando a matre (non absimilis naturæ femina) quævisse fertur, quæ re potissimum æternam famam inter mortales sibi parare posset. Dicitur illa perpetuum nomen sibi comparatum, si quæque præclara famosaque ædificia, urbesque ipsas cum habitatoribus funditus everteret; adjuncta sibi sui generis perditorum hominum manu non modica, transversaque Germania, Gallias adortus est, jam inde a tempore Julii Cæsaris alta in pace degentes, nec sibi quidquam metuentes. Et primo apud Moguntiam (ut verbis Aimoini historici utar) ponte transiens ipsam urbem miserabiliter delevit, inde iter ad Metensem urbem deflexit; cujus muri nocte, quæ diem adventus ejus præcedebat, divino nati sponte ruentes, viam irrupturis aperuerunt. Incertum utrum hanc divina dignatio flagitiosis et impenitentibus invexerit calamitatem civibus, an forte, ut infamissimi homicidæ justa acceleraretur perditio, quod celestia putas optulari sibi suffragia, eo contenderet audacius ubi impius ausus merita lueret supplicia. Civibus denique Metensibus usque ad interfectionem deletis, Trevis prope: inde universas Gallias pervagatur, præcipuasque urbes, insignesque antiquitate aut opere adeo funditus subvertit: inter quas fuit et delubrum illud apud Arvernorum celebratissimum, quod Gallica lingua Vasso appellatum memorie tradit Gregorius Turonum Episcopus. Fuit quoque ita urbs Eogolisma, pluresque aliæ non ignobiles civitates, quibus incensæ et dirutis, filius hic perditionis, nefandus patris scelus Chrococo, cum tandem Arelatum urbem pervenisset, interceptus a Mario Narbonensis provincie Præfecto, deleti exercitu comprehenditur: perque urbes, quas everterat, ludibrio circumductus, immanis hostis omnium tormentorum genere exercuciatus, penas, quas immereratibus populis inflixerat, miseranda morte luit.

11 Urbs ergo Eogolisma ab Wandalis obsessa est, in quam vicinarum regionum incolæ se cum suis receperant, scilicet munita arte et natura et loco, Nec ea statim Chrococo potitus est, tam acriter resistebus civibus, et pro salute et liberis: crisisque ipsis depugnantibus, quam insolenter urgente hoste inmaurissimo. Hic omni arte et dolis oppugnabat pavida civitatem: tuebantur se cives loci opportunitate, seseque intra murorum claustra continebant, omni illis intercluso exito. Plus imprimis Episcopus, non tantum armis fidei se tegens, indesinenter pro populo preces et lacrymas fundebat ad Dominum. Sed et muros circuebat, conveniebat unumquemque, monebatque ut forti animo cradelem Christiani nominis hostem propulsarent. Denique tam Ducis providi, quam boni Pastoris fugebatur officio, parans ipse pro ovibus animam dare. Verum cum jam tamdiu protracta fuisset obsidio, ut cibaria obsessis penitus defecissent; Ausonius, nullum amplius esse resistendi locum intelligens, populum convocat et solatur, dicens: Carissimi fratres, multifariam Deus populum sumus affligi permittit, aliquando ut gloriam nominis sui, sapius ut probet castigetque. Quoquo modo sit, laudandus Dominus, voluntati quæ ejus obsequendum est. Ne turbemini ergo de ruina vestræ urbis: si nostri causa hæc accidit, peccatores sumus graviora merentes; si Deo nos nostræque gloriæ suæ inservere placet, quis illi invidet, quando ipsius opus sumus? quis non gaudebit, quod dignus habitus sit pro nomine Jesu contumeliam pati? Soli non sumus, quos visitavit Deus; ecce tota fere Gallia pari calamitate percussa, tradente Domino, in manus impiorum pervenit: Meliores non sumus fratri-

AUCTORE
CORLEO.
in irruptione
Wandalorum Duce
Chroco,

E

et Engolisma
ab eis obsessa,

F

consolatur
cives:

AUCTOR
CARLEO.

A bus nostris, omnes inique egimus, innoximusque iram Dei super nos: sed pius et misericors Dominus quarentibus eum. Cædendum itaque est temporis, parendum Dei ordinationi, deprecandus hostis si forte vestri miseretur. Hominem conveniamus; ecce præbui vos: quantum ad me attinet certus sum non vitatorum hostes manus: sed et cupio dissolvi et esse cum Christo, cupio pro vobis victima fieri. Nam expedit aliquando ut unus moriatur pro multis. Expedit ut unus sanguine truceletur Chroci ita satietur, ne tota hæc plebs pereat. Sinite jam testem me esse apud hostes fidei eorum quæ annuntiavi vobis, ut et crederetis, qui vera dixi.

accedit ad
Chrocum:

12 Hæc illo dicente dolor et luctus invasit moerentem populum. Eia, dicebat, cur nos Pater deseris, aut em nos desolatos relinquis? Invadent gregem tuum lupi rapaces, et quis eos perculso Pastore prohibebit? Tunc ille conversus ad Dominum ait: Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recusabo laborem, fiat voluntas tua. Deinde ad populum ait: Filii, non jam estis ovile meum, sed Christi; ille providebit gregi suo, emus. Assumptaque plebs, Pontificibus indutus ornamentis, Clero-
13 que conatus, processit ad portam urbis Orientalem, quæ Petragoriensis nuncupatur, ubi Chrocum habere tentoria sciebat: et reserata porta signum hosti dedit velle se cum alioqui. Ecce ille adolat, stipatus denso suorum agmine, plenus minarum, sanguinem ore spirans: cui B. Ausonius ait. Invictissime Rex, Deus propter delicta tradidit tibi nos: tu homo nomenis nos homines esse. si in te quidpiam peccatum est. Ego sum, Ego sum, qui testis tibi obistere volei. Ipse sum, qui peccavi; parco innocenti plebi, condono furorem tuum supplicibus. Cui Chrocos: Esse ille impietatis Christianæ assertor, qui consiliis meis tamdiu obstisti? Qui plebeculam hæc vauis Dei tui deliramentis infascinasti? Num scis me esse Deum et deorum auctum? Ausonius dixit: Christianus sum, et Episcopus, novi unicum et verum Deum, qui fecit cælum et terram; hæc nos Christiani deservimus, hunc deprecamur diem et noctibus pro nobis, et pro te ipso, Rex, et pro omnibus hominibus. Chrocos dixit: Tu hæc ergo voluntate per-severas? Ausonius dixit: Bona voluntas, quæ Deum novit, mutari non potest. Chrocos ait: Da hominem diis immortalibus. Ausonius dixit: Non faciam Chrocos ait. Ergo morieris. Ausonius respondit: Fac quod libitum est, in re tui iusti nulla est consolatio. Tunc Chrocos cum apprehendi, et capite ple-ti iussit. Et ita beatus Episcopus passus est, eiusque corpus etiam sublatum a Cahaga et Calefagia virginibus, inque constructo ab his delubro sepultum a parte septentrionali non longe a porta. Passus est autem beatissimus Ausonius Martyr die xi Kalendas Junii. Galieno imperante, regnante vero Domino nostro Jesu Christo in secula seculorum. Amen.

ANNOTATIO.

Hæc, lector, compositionem novam Carlei, si non veram, saltem majorem ex parte similem veræ, quatenus in ea nihil insulsam, nihil certiora veritate evidenter repugnant; modo patenter ferant Lemovicensis S. Ausonii sub Chroco passum, discipulum dei S. Martialis; vel Engolismenses sinit, pro Martiali accipi quemcumque ejus successorem. Facile autem evasabis, quod pro Alemannis sive Soveris, quorum Rex fuit Chrocos, nomen tunc Wandali; sicuti pro Wandalis quocumque nomen tunc Hunni; confundentibus Auctoribus nomina Barbarorum, qui Gallias successive populati sunt. Garruli præfati nomen, rursus morere aliqui possent, qui nesciret Tetricos, Injuriosos, et alios a que

Verissimum
tudo talis
narrationis

sepellitur

infantæ appellationes plures, in Historia ecclesiastica Galliarum citra controversiam legi. Cahaga et Calefagia, vera quoque nomina esse poterunt, licet vulgari usu, a primigenia Græcæ formationis rectitudine aliquotum delata. Græcis autem vel Latinis nominibus, seculo in quo verum aut, sic nos Aquitanos, ut barbarum ex veteri Gallicana lingua, tunc prorsus abolita, nomenclationum nullo usum apparent vestigio, in confesso est. Quomodo igitur, inquit, recipitur Sygibertus ille Petragoriensis, Franciæ procul dubio seu Teutonici originis nomen, æque ac nomen Gratuli, inter nominandos infra Ausonii Presbyteros recensiti? Dicitur; hujusmodi appellationes, in Gallias eatenus intactas a Barbaris, potuisse irrepere, saltem paucas, occasione Legionum Romanarum, a custodia Rhœnani limitis redeuntium, quibus ex ipsis Barbaris admitti aliqui Romanis adhaerent: et sic etiam isti scrupulo occurrerit.

Restat tamen ut vidamus, utrum, posita et admisso, quam Corlæ Actis S. Ausonii induxit, verisimilitudine, rescando manifeste falsas cetera debeant, aut saltem prudenter possint recipi ut vera. Ego Corlæ atque Bosquetio multum deferro: tamen, salva unicuique obiter iudicandi libertate, censeo, complures quidem fabulosos, Sanctorum vetustiorum Vitis, post aliquot seculorum decursum compositis, temere admittas, et ab hominibus simplicibus bona fide traditis posteris, habere aliquid in vera historia fundamentum; providè non inutitiliter eo qua veri speciem habent a manifesto falsi discerni per conjecturam (quod et nos sæpe conamur facere) sed conjecturam hanc eatenus solum esse probandam, quatenus ut conjectura profuerit, non autem ut certa historia. Cum vero ab Officiis divinis aliisque rebus sacris conveniat obesse, non solum manifestam falsitatem, sed etiam justum illius prudentemque formidinem; numquid non longe consultius fuerit, de Sanctis, de quorum Vita gestis, nihil ut verum dici nisi per conjecturam potest, nullas proprias Lectiones usurpari, aut pro concione exponi populo; sed omnia de Communi dici ac fieri? Tunc autem jure prudenterque formidamus, ne quid omnino gratis confectum sit, licet aliqui non ab simile vero; cum ejus nulla aliunde habetur notitia, quam ex narrationibus manifesto fabulosis. Talem autem esse veterem S. Ausonii Legendam, adeoque nihil omnino re tuto credi, ut intelligas; sicut alius quandoque, sic etiam hic expedit, inquit testum protrahi in lucem; qui quomodo latet, neque prudens ferri iudicium de accepta inde relatione, et dissimulante omnia quæ possent rem suspectum facere. Prius tunc cum veterem Legendam exhibeam, monitum te velim; ut non o premittas ordine, quo nunc inventur, scriptum videri: sed cum esset in Lectiones pro die festo et per Octavas pertinentia, placuisse mi in festo recitari, quod in Legenda primò erat et ultimum, de natalitate, ordinatione et passione Sancti: postea vero per Octavam miracula. Quomodo cum deinde consequenter, absque Responsoriis intercurrentibus, seorsim descripta esset Legenda, apparuit ordo, ut nunc est, perturbatus. Nolo tamen ex hæc tam verosimili conjectura mature quidquam.

E
ne tamen illa
fidem obtineat
ut vero,abstul fabulosos
Legendas
veteris, qua
ideo in lucem
datur

17

VETUS LEGENDA APOCRYPHA

Ex antiquo MS. monasterii S. Ausonii.

Sanctus tam Deo quam hominibus placitus Ausonius, in territorii Aquitanici oppido, quod dicitur Mauritania, præsentis seculi sumpsit exordium. parentibus juxta originis dignitatem genere clarissimus, gentilitatis tamen erroribus adhuc implicatus Verum quia juxta Evangelicam vocem, potens est Deus ex lapidibus suscitare filius Abraham; idem parentes, spiritus divini timore succensi, cuperunt despectis idolorum cultus creatori potius servire.

Gentilibus
et scribitur
parentibus

quani

A quam creaturæ. Albinus igitur sancti viri genitor, mater vero Eugenia, sexaginta et sex annorum curriculis fracti ventris privati, quotidianis Dominum exornant precibus, quatenus eis sobole dare dignaretur. Hæc eis precibus proinde continuis orantibus, directus divinitus [Angelus est] luce clara conspicuus, cujus fulgore perterriti, penitus nihil poterant loqui, quique ees ita cœpit alloqui : Ne timueritis, quoniam exaudita est oratio vestra. Agnoscentes autem vocem Angeli, cœperunt glorificare Deum, dicentes, Vere Dominus Angelum suum misit nobis, cujus exhortatione roborati, novimus petitionem nostram a Deo exauditam. Talia illis perorantibus, Angelus Domini benedicens eis, disparuit protinus. Confirmati igitur simul allocutione et Angelicæ benedictione, tertia post hæc noctis quiete, ejus munere de quo dicitur, Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est; Eugenia, tunc temporis nobilissima matrona, concipiens duplici fecundata partu, duplicibus se postmodum gavisa est numeribus datam, dum in uno partu gemellis datata est filiorum proventibus. Paululum igitur ante partum iterum adest Angelus Domini, et ita mulierem allocquitur : Eugenia ! Cui illa respondit ; Quis es Domine : Ad hæc ille, Ego sum, inquit, Angelus Domini, missus te. Et adjecit ; Antequam noctis lujus caligo in lucem prorumpat, noveris te geminos filios parituram, quorum alter Ausonius, alter nuncupabitur Aptonius, in tutelam et salvationem Mauritanie, ac totius patriæ istius. His Angelicis venerabilis femina roborata sermonibus, juxta conductum, paulo ante lucem geminos enixa est filios.

2 Succedentibus autem temporibus, cum nequam Christianæ Religionis documentis Galliarum sive Aquitanorum provincie illustrarentur ; neignorantia tenebris diotius circumfunderentur, accidit B. Petrum, Apostolorum Principem, diversis Italie atque Galliarum urbibus diversos destinasse Antistes : qui divini verbi sen in agnitionibus erogantes, eorum corda ad fructus bonorum operum reddendos vomere prædicationis exararent, et exarando ad fidei segetes referendas animarent. Inter ceteros vero imo super ceteros, Galliarum urbem florentissimam tunc temporis, que dicitur Lemovica, primum misit Antistitem, egregium, per omnia Martialem, qui verbo prædicationis, cooperantibus miraculorum signis, Gentilium feritatem in divini cultus converteret molliorem. Cujus celeberrimæ prædicationis fama, clarissimos, de quo nobis est sermo, vir, Albinus scilicet ac illius illustris conjux Eugenia, id quod coherant excreantes, cum jam cordis fide credidissent ad justitiam, ore autem nequam in publico confiterentur ad salutem, cum maximo rerum suarum apparatu, cum filiis suis atque familia copiosa, ad B. Martialem accelerant. Iis igitur viam ingressus, notu Dei miserantis, obviam facti sunt B. Martiali, qui tunc Burdigalensium et Mauritanie confinia gratia prædicationis adire properabat ; cui clarissimus Albinus et uxor ejus Eugenia, pedibus illius advolvi, clamare cœperunt, dicentes ; Obsecramus te, beatissime et magister bone, ut baptizare digneris nos et filios nostros omnemque familiam domus nostræ, acceptis a nobis innumerum speciebus quamplurimis auri et argenti, purpureis quoque vestibus ac sericis. Hic auditis vocibus, egregius Martialis tam puros quam eorum genitores omnemque familiam, in fide et nomine salvatiferæ Trinitatis, baptizavit. Postquam autem confirmati sunt in fide Domini Albinus et uxor ejus Eugenia, B. Martialis, sumptis secum duobus prædicatorum urbem, Ausonio videlicet et Aptonio, Burdigalam urbem expetiit ; Prædicante vero eo, multi credentes Christo, bapti-

zati sunt in remissionem peccatorum. Consilio inito prædictus Christus Pontifex Martialis, quia tunc temporis vicina sibi urbs Engolismensium pagano subjecta videbatur errori, præsertim cum nec tum ei Pontificalis constituta esset persona, qua prædicatione sua eam ad Christum converteret ; assumpto Ausonio in civitatem, de qua loquimur, properare cœpit ; ingressusque sunt ejusdem urbis territorium. Cumque illi civitati evangelizasset, et innumeram multitudinem Christi fidei subjugasset ; Dei prævia gratia, concordia favore populi, prædictæ urbi B. Martialis inthronizavit Deo per omnia placitum Ausonium, precipiens ei ut Pastorem Ecclesiæ curam gereret, et pro ovibus sibi commissis, si necesse esset, animam ponere non dubitaret. Quibus consummatis B. Martialis ad urbem Lemovicam regrederetur, gaudens et exultans in Domino, quod Ecclesiæ Dei præficeret Pontificem, et gregi Pastorem.

3 Tempore illo quo quedam infidelium persecutio, e Germaniæ finibus egressa, Gallias populabatur ; prædictæ gentis Rex cum exercitu validissimo Engolismæ astitit, eamque septem continuis annis et mensibus sex obsedit. Beatus vero Ausonius cum Germano suo Aptonio quotidie in ecclesia Dei orationibus vacabat, postulans a Deo, ut populus Christianus ab eo mereretur defendi. Fames autem gravissimam civitatem obtinuerat, ne cives vehementer beato viro imminerent, dicentes, magis se velle inimicis tradere, quam fame perire : quos vir Dei dissimulanter differabat, et ea die interim Missarum solennia celebravit. Interea sole occumbente et nocte succedente, cœpit beatus Prasul optatam tandem et premeditatam desiderare Martyrii coronam. Hæc eo volente, Angelus Domini apparuit ei, et dixit ; Ausoni, cum primum venturi diei aurora apparerit, procede ad portam Orientalem istius urbis cum paucis tuorum ; ego etenim ego tecum. Sum autem Angelus a Deo missus, ut annuntiem tibi nunciam que ventura sunt tibi die crastina ; ministris vero tuos festinanter ad Regem dirige, qui sibi tradendam hanc urbem denuntient. Feit vir beatus sicut Angelus ei intinaverat ; et missis ad Regem nuntiis de urbis traditione insinuat ; qui his auditis lætus admodum efficitur. Nec sic tamen furor animi ejus a beati Pontificis interfectione placari potuit : dixitque nuntiis, Ubi est Ausonius, auctor maleficiorum ? Qui nunt : Ecce ad portam Orientalem istius urbis. Qui confestim sumptis militibus illic properat, invenitque sanctum Dei ibi sedentem. Volens autem Deus parcere civitati, et plebi Christiane in ea commoranti, nebula densissima urbem cooperuit, in tantum ut ne vestigium quidem ullum nuntii ipsius inspicere potuissent. Interea dum S. Ausonius Angelo Domini præcedente ad sinistram urbis partem forissecus deambularet, obvius ei prædicti Regis gladiator extitit, qui Christiano habitu cum amictu intuens, illico abstracto gladio caput illius amputavit. Secutum est vero magnum et celeberrimum miraculum ; nam prædictus Rex ejusque exercitus, instinctu demoniaci in furorē missi, in seipsos irruentes, usque ad interemptionem magna se strago occisionis prostraverunt. Angelus vero Domini apprehensus caput beati Martyris posuit illud in ipsis brachiis, dicens, Si quere me. Secutus autem Angelum Domini, cum jam passibus septuaginta sex a loco decollationis caput deportasset, substitit, jubente Angelo, ut sibi tumularia ibi fieret sepultura. Quem locum idem Angelus per gymnum circumiens benedicendo sanctificavit, et sanctificando benedixit : quo in loco præstante Domino, innumerabilia deinceps patrata sunt miracula. a

4 Illis temporibus his in partibus quidam Regni honoris,

ab Angelo
proles pro-
mittitur :

jac. 1, 17.

qua eis ge-
mi-
na nascitur.

I.

A. S. Petro
missus Le-
movicæ
Martialis,

omnes
baptizant :

C

Albini filios
Engolismam
duci,

D
ex ms.
Ausonium
Episcopum
ordinat

Hic obsessa a
barbaris urbe,

E

eam dedero
jussus ab
Angelo,

F

egredietur
et capite
plectetur.

a

EX MSS.
Garrulus Dux
Gentilis,

A honoris, nomine Garrulus. Reipublice dominabatur, potentia nimirum prævalidus. Quo appropinquante ex more ad civitatem timor invasit populum, metuem tunc in se saviret, si diis suis non immolaret. Quos sanctus consolans, Ausonius, ita alloquitur; Videte, filii mei, amores Christi, ne timeatis, neque paveatis minas Ducis inquit, neque colatis vana et superstitiosa idola, quæ colunt satellites ejus. Interea die post hæc tertia adveniens prædictus Garrulus a partibus Galliarum aliis, ad urbem devenit Engolismam; quam ut ingressus est continuo suggererunt ei cuncta quæ beatus Martialis in eadem urbe gesserat, et qualiter in ea populi degentibus quendam hominem suæ sectæ superposuerat, Ausonium nomine, quem Episcopum nominant. Hæc audiens Garrulus, iracundie furore succensus, talia sibi dicentibus ait; Quisnam est, inquit, Ausonius? At illi aiunt, Filius extitit Albini Senatoris, genere nobilissimi, cujus uxor et albi mater genere clarissima, fuit Eugenia. His dictis jussit Rex eum adduci ad se; euntes autem ministri pervenerunt ad locum, ubi Pontifex morabatur; quem unus ex militibus nomine Hercules ita alloquitur; Præcepto Regali ad te directi sumus, quatenus ad aniam accedas Regiam, responsum redditorus; quisnam te hoc adduxerit, quisve hujus civitatis curam tibi commiserit. Cui Beatus respondit Ausonius; Dominus in cælo paravit sedem suam, et regnum ejus omnibus dominabitur, Hercules, ait, Quis est iste Dominus? B.

Ausonium sibi
sisti jubet:

Ausonius ait, Creator et conditor cæli et terræ et omnium Creaturarum, quique propter nos, et propter nostram salutem descendit de cælo, ut nos a potestate diaboli liberaret, et vitam æternam in cælis conferreret. Hæc audiens Hercules, et dicta sancti viri irridens, Deoque non dans honorem, illico a diabolo arreptus cepit dentibus fremendo se dilaniare, omnesque quos cursu assequi poterat scissis vestibus discerpere, baculoque quem tunc forte gerebat graviter cedere. Qua de re milites coacti, fortibus funium ligaminibus brachia manisque illi strinxerunt, ita ut ex ungulis ejus sanguis effunderetur, sicque Regis eum sistunt obtinuit. Quem cum intuius esset, cepit socios ipsius inquirere, qualiter hoc ei acciderit. Cui illi responderunt; Scis optime Ducum, a te nos cum eo missos ad Ausonium, quatenus illum conspectui tuo sisteremus; quem cum hic prior alloquutus fuisset, et in multa pertraheret confabulatione, subito arreptum tum eum vidimus a dæmone, qui ita eum, ut videtis, vexat.

quod facturus
fuit obside-
tur a dæmone.

C 5 Dux hæc audiens, missis iterum apparitoribus jussit sanctum sibi sisti Ausonium, cui et ait: Quis sis et unde advenieris, ejusque progenie ortus sis, quove censearis nomine, ne moreris pandere. Ad quem B. Ausonius, Patre, inquit, progenitus sum Albino, matreque Eugenia; ipse Ausonius vocor, et fidem Christianæ Religionis toto corde veneror et amplector. Hæc audiens Dux, ministris imperat vinciri eum manibus et pedibus, et projici in carcerem, ubi noctis obscuritate umbrarum densitas obscuraret. Ministris hæc preparantibus, B. Ausonius dixit Regi; Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vana sunt oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum. Hæc dicente beato viro, statim Dux oculorum lumine simul et linguae officio privatur. Cernens talia beatus Pontifex, cepit dicere his qui cum eo erant; Beati omnes qui timeant Dominum, qui ambulant in viis ejus. Interim B. Ausonius Dominum exoravit, permanente Regis cavitate, ut lingua ad loquendum solveretur; quod et factum est. licet adhuc in incredulitate persisteret. Tunc Garrulus dixit ad beatos germanos, Ausonium scilicet et Aptonium; quem Deum colitis? Responderunt, Credimus ad Deum Patrem omnipo-

Ipsæ Dux
visu et lo-
quela pri-
vatus.

Isai 127

indeque
conversus,

tentem, Jesum quoque Christum, etc. Garrulus dixit, D Si hæc vera esse scirent, absque ulla dubietate Christo vestro crederem, et baptismum perciperem. Responderunt viri sancti; Fiducialiter tibi pollicemur, quia mox ut baptismi lotus fueris absque mora sanaberis. Cum hæc dixisset, apparuit super eos lux de cælo, et cum luce vox dicens, Ausoni, fiduciam habe in me, quia quæcumque petieris a me impetrabis. Hanc vocem addicens Dux, simulque splendorem qui refuserat sentiens, ait; Quæ est ista lux? Responderunt ei fratres; Lux est incomparabilis, qua circumdedit Deus servos suos; unde si credis ex toto corde filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum salutem tibi posse conferre, et omnium peccatorum tuorum Indulgentiam tibi concedere, et lumen oculorum tibi negatum reddere, eo confitere. Garrulus respondit. Ego indulgentiam solam dari peccatis meis desidero, et credo Jesum Christum filium Dei esse et Salvatorem mundi. Et his dictis, aperti sunt oculi ejus, cepitque clarissime videre; provolutusque pedibus S. Ausonii, cepit eos osculari; clamans et dicens, Vere Deus est Christus, quem colunt isti. Et ait ad B. Ausonium; O Pater beatissime dignare mihi sanctæ regenerationis lavacrum dare in nomine Domini Jesu Christi. Accepta igitur aqua B. Ausonius et sanctificata, baptizavit prædictum Duxem sub trina immersione catholice fidei, suscipiente eum a fonte B. Aptonio; baptizato vero Duce baptizati sunt in domo ejus utriusque sexus mille sexcenti septuaginti quatuor. Quibus peratis Dux Garrulus, missis veteraliis per omnem regionem propriæ ditionis, jussit ut si quis non acquiesceret baptizari, sententia plecteretur capitali. Crastina vero illucescente die, baptizati sunt in urbe Engolisma fere tria millia, exceptis parvulis et mulieribus; et postmodum BB. Ausonius et Aptonius gaudentes et letantes baptizaverunt eo die plebem civitatis, a minimo usque ad maximum, confirmantes populum in fide et nomine Trinitatis. b Posthæc Garrulus, proficiens quotidie in operibus bonis, die noctque exercebatur in Lege Domini, jejunis, vigiliis atque orationibus jugiter intentus; eleemosynas vero ita erat delitus, ut aliqui ex prioribus Patribus coarctari dignus esset. His illo intento studiis honorum operum adest Dominus, renumeraturus servum suum, quem serotino dignaretur ditare denario. Sciens autem idem ipsi vir imminere diem obitus sui, beatum ad se jussit accersiri Ausonium protinus, ac dixit ei; Famule Dei ac Pastor animarum in Christo credentium, p novi imminere diem transitus mei, et ideo adsis mihi protector in orationibus tuis; ne gaudeat super inimicus meus, ne quando dicat prævalui adversus eum. Accipe igitur omnem divitiarum varietatem, in auro atque argento et ceteris speciebus, et divide ea tuis ecclesiis et pauperibus; quatenus in hos usus erogata pecunia, salutis animæ meæ proficiat. Hæc eo dicente et ultimo spiritu jam deficiente, audita est in aere vox Angelorum, hymnum Deo cenantium et exitum illius præstolantium. Igitur post annos conversionis tres et menses sex, felix Garruli Ducis anima, vinculis corporis absoluta, ad cælum migravit, quarto Kalendarum Septembris die, ab Angelis feliciter suscepta, ac in Paradiso Sanctis omnibus sociata. Quo in pace suscepto, B. Ausonius more sibi solito pastorali invigilabat cura, sollicitus ne maligni insidiatoris versutia, aliqua dominico gregi inferret damna.

E
cum omni
populo bap-
tizatur.

b

et pæ moritur

6 Temporibus B. Ausonii martyris et primi Engolismensis Episcopi, extitit quædam puella, genere nobilissima, opibus referta, nomine Calgafia, quæ per annos duodecim sanguinis fluxum perpersa, in medicos maximam substantiam consumpserat, qui nihil

Calgafia hæc
morboam
patiens,

A nihil ei penitus profecerant. Audita ergo compta B. Ausonii fama, servis ac ministris suis imperat, ut parato sibi vehiculo, ad hominem Dei eam perducerent, quatenus illius suffragantibus meritis, ab eo quo detinebatur sanaretur fluxus sanguinis. Sed hæc illa inter apparatum dicente, subito mirum in modum, fluxus sanguinis ejus stetit; quod illa sentiens exclamavit voce magna, et dixit: Vere non est alius Dens, præter eum, quem colunt Ausonius et Aptonius. Igitur cum maximo auri atque argenti pondere ambulante ea cum servis suis; quidam ex eis, prave mentis insanita instigatus, nomine Arcadius, ait ad eam: Ecce, Domina, fere omnes opes tuas in medicis et maleficis insumpisti, qui nihil tibi profecerunt; in vanum ergo ad hos viros iter agis, qui postquam eos donis tuis ditaveris, penitus nihil tibi proficient. Hæc eo dicente, protinus ipse fons sanguinis effusus est in Arcadium; quod videntes conservi, timore percalsi non modico dicebant; Vere non est alius Dens in universa terra, nisi quem prædicant Ausonius et Aptonius. Imponentes autem Arcadium vehiculo, deluxerunt eum ante præsentiam Pontificis. Verum illorum domina prædicta Calfagia puella, præcedens eos, prior accessit ad Episcopum; et procidens ad pedes ejus, dixit, Famule Dei Ausonii, jube me baptizari, antequam huc appropriet Arcadius servus meus, cujus in corpus, pravitæ suæ exigente, sanguinis fluxus effusus est. B. vero Ausonius, audiens verba ejus, et fidem et devotionem illius admiratus, ait ad eam; Calfagia, si ex toto corde credideris, omnia quæcumque petieris a Deo impetrabis. At illa respondit; Credo Deum omnipotentem factorem totius mundi; credo filium Dei vivi, quem Judæi crucifixerunt, et qui die tertia resurrexit. Post hæc vocata B. Ausonius sumpsit aquam, et mox baptizavit eam in nomine Trinitatis; quo facto, illico sanitati esse reddita, et cepit nomen Domini magna voce glorificare dicens; Gloria tibi, Domine, qui per famulum tuum Ausonium, sanitati me restitisti, et per baptismi sacramentum animæ meæ tenebras illuminasti. Hæc ea dicente, ecce omnis illius familia, quæ Dominae sequabatur vestigia, adventit, habens in comitatu Arcadium, nobilis Calfagie servum; quem cum de vehiculo deponerent, sanguinis fluxus nimis effusus est ab eo. Quod cernens præfata Calfagia, procidit ad pedes Pontificis, clamans et dicens: Famule Dei Ausonii, suppliciter per orationum tuarum merita postulo sanari servum meum hæc, sicut quondam liberasti Garrulum, oculorum cæcitæ multatam. Illius dictis Beatus permotus Ausonius, ait ad ægrum; In nomine Domini nostri Jesu Christi, esto sanus, Arcadi, ab infirmitate quam pateris. Hæc dicente Pontifice, Arcadius statim depulsa ægritudine salutis restitutus est d.

C 7 Quodam tempore, beato Pontifice in villa Varricensi commorante, accessit ad eum quidam oculorum lamina carens; et ejus provolutus pedibus ait; Ausonii famule Dei, scio, quia meritis orationum tuarum possunt mihi aperiri fenestratæ acies oculorum meorum. Cui B. Ausonius; Fiat, inquit, tibi secundum fidem tuam, conversusque tetigit oculos ejus, et statim recepit lumen, et glorificabat Dominum. Et quia idem cæcus, paupertatis inopia pressus, vestium nuditate simul patiebatur; a Beato Præsule indumentorum solatis donatus, in sua regressus est, duplici ditatus munere, dum cæcitas carni carere, et nuditas relevatus est pauperie. At vere Beatus Pontifex in eodem loco, artissima sese reclusit custodia, triennii ac quinque mensium spatii sine humana cibi administratione; quia Dominicus insistens opere servitii, Angelico pascabatur ministerio. Populi ejusdem provincie

ad eum confluebant, cupientes ab eo pane verbi Dei, id est, ope prædicationis recreari. Infirmi quoque per eum orationibus curabantur; demoniaci ab inmundis spiritibus solvebantur, languidis sanitas restituebatur, cæcis lumen restaurabatur; paralytici sospitatem, claudi gressuum officium promovebantur, aliaque magnalia multa Dominus per famulum suum operari dignatus est.

Hactenus ecygraphum, prima vice ad meam petitionem descriptum; sed in eo aliqua deesse intelligens, ideo ommissa, quia præ altis apocrypha minusque ad historicum facere videbantur petri et impetravi ut etiam illa mihi mitterentur, aliquam fortassis lucem data circa ætatem auctoris, sin minus confirmatura iudicium de nimia ejus ad concinnandas fabulas facilitate. Et missa quidem sunt quæ petieram omnia; sed non indicata loca quibus deberent singula puncta interseri. Cum autem perturbato semel, ab eam quam prænotavi causam, rerum ordine, non magni referat suo singula loco reponi; illa hic consequenter subijcio, quantum per conjecturam assequor usque signatur locis inserendo.

8 a Beatisimæ Ausonii temporibus, sacratissimus Petragoricæ urbis Antistes Beatus florebat Fronto, atque ipse eidem urbi Petragoricæ directus est a B. Petro Apostolo. verbi divini semina prærogare populo erroneo, quorum quidam nomine Sygilbertus, inveteratos dierum atque operum malorum, plurimas B. Frontoni ingerebat injurias. Cumque ejus prædicationibus saluberrimis non acquiesceret, quadam die B. Fronto, tadio verborum illius malorum afflictus, prædicto ait Sygilberto; Si meis dictis fidem non adibes, surgens vade ad urbem Engolismam, ubi Ausonius moratur Episcopus; ex cuius ore et testimonio, si ea quæ tibi prædico, vera non probaveris, tibi me obnoxium facies morti. Audiens hæc perfidus Sygilbertus, cupiens experiri quod B. Fronto dixerat tertia abhinc die, sumpto secum furtim servo, proprio nomine Theodotione, urbem devenit Engolismam, et ingressus portam urbis obviū habet Cæsarium, Beati Ausonii Archidiaconum, qui perduxit eum ad locum ubi sanctus Dei Ausonius psalmis, hymnis, et canticis vacabat. Ad quem conversus Ausonius, cum plurimas sanctæ prædicationis verba illi perorasset, nullatenus eum a perversæ mentis insaniam decere potuit; verum sancti viri dicta pro nihilo ducens, eodem sui adventus die pagum repetere cepit Petragoricum. Ambulante vero eo cum servo suo, subito ursus ei ferocissimos obviam factus est. Quem dum cum rigitu terribili impetum contra se facere vidisset; timore perterritus, feram adjurare cepit, per Crucifixum quem Judæi crucifixerunt, quemque prædicabat Ausonius, ut staret neque illatenus eum laderet. Quia Sygilberti adjuratione fera perterrita, pedibus ejus advolvitur, et oblita feritatis in agni mansuetudinem permittitur. Sygilbertus sumpto cinctorio, ursi subnexus collo, imperans ut se sequeretur ad B. Ausonium. Videns hæc B. Ausonius, exultans in Dei mirabilibus, magis autem congaudens credulitatis Sygilberti expansis in celum manibus, gratias referebat; et jussit prædictum virum, simulque illius servum, aqua baptismatis regenerari. Quibus expletis, jussit vir Dei prædicto Sygilberto, quatenus supra memorati ursi dorso insideret, sessequa cum eo urbi Petragoricæ præsentie B. Frontonis statueret. Accedens igitur Sygilbertus ad B. Frontonem ait, S. Ausonius et vero Dei famulus me misit ad te, ut hoc signo istius ursi in mansuetudinem versi, cognoscat Sanctitas tua, me ad viam veritatis conversum ab idolorum cultibus. Beatus hæc audiens Fronto devotissime Deo gratias agit.

9 b Fuerat eo tempore, puella quadam regii generis, nomine Cabiaga, quæ quadam die, adjunctis

1) EX MSS. et miraculis claret.

Petragoricæ, S. Frantonem audire notens, E

a) eoque ad S. Ausonium missus,

F

urso ad hujus nomen curato, convertitur.

subito sanatur,

morbo in famulum blasphemum transeunte:

qui, baptizata illa

et deprecone, sanatur.

d illuminato cæco paupere,

triennio reclusus vivit Ausonius,

IX MS.
Calagiam
invasam a
damone

A sibi viris atque puellis, per crepidinem fluminis Carantionis cepit deambulare; et dum more infantili, quoddam pomum ore attractare conaretur, ex ipsius labiis in flumen casu ceci- lit. Quod Draco quidam fluviolus, qui in præsadio multos, excipiens deglutivit. Illico predicta puella loquendi officio privatur, manibus et genibus curvatur, corde turbatur, oculis cæcatur, sensu privatur, iudicio frustratur: quam ministri manibus allevantes, ac in urbem deferentes, conspectui Regis intulerunt ejulantes. Quam videns Præfatus Rex, ejus ipsius germanum, corde turbatus est: valdeque flets, peccatis cepit imputare suis, puellam istam appetitam fuisse insidiis diaboli. Interea reminiscens Rex B. Ausonii, illico ad Varacensem villam properare cepit, quo beatum virum didicerat, psalmis, hymnis, et orationibus, in jejuniis ac vigiliis vacare. Cujus ostio humiliter propinquans, Homo Dei, ait, est mihi germana, quæ sathanæ insidias passa, demonio fatigatur; quare suppliciter postulo, ut egressus reclusionis claustris; nobiscum ad urbem gradiaris, et sorori meæ succurras ope tuæ intercessionis. Cui petitioni vir Dei misericorditer annuens, sine mora cum eo ad civitatem properare cepit. Propinquantibus autem eis portæ civitatis, gaudebat omnis populus, in occursum Pontificis exiliens. et dicens, Gloria tibi Domine, Ingressus autem urbem, post orationum vota soluta, accessit ad domum ubi puella manebat, et tenens ejus dexteram allevavit eam, dicens, in nomine Jesu Christi præcipio tibi, sta supra pedes tuos. Ad hanc beati Præsulis justificationem puella stetit supra pedes suos. Tunc S. Ausonius, petens locum sibi demonstrari, ubi hæc acta fuerant; una cum Rege ac populo atque puella accessit ad fluvium, ubi nequisimus inhabitabat draco; qui cum adjuratus fuisset, subito e fluvio exiliens, omnium aspectibus apparuit teterrimus; nitque B. Ausonio, Ausoni, orationes tuæ incendunt me, quæ valde prævalent in conspectu Domini: deprecor autem, ne me in exilium ire permittas. Et ait S. Ausonius; Præcipio tibi, Draco, in nomine Jesu Christi Nazareni, ut ponis morsum proptias ab ore tuo ante vestigia mea; quod statim draco implevit. Tunc Præsul accipiens pomum benedixit, deditque puellæ; quod puella accipiens, et sumens, eadem hora sanitati

est restituta; Draco autem, orante S. Ausonio, demersus est in abyssum.

10 c Fecerat B. Ausonius diebus vite suæ has ordinationes, in Presbyteratus dignitatem Gratulplum atque Eparchiam, Nicetum et Sigetum, Benedictum atque Constantium: Diaconos quinque, Florentium et Auxilium, Valentium et Savinianum, atque Casarium; Subdiaconos quatuor, Maximianum, Crescentianum, Abundium, et Illeacium. Acolythos tres, Cassianum, Aurilium, et Gerontium; qui diurno et nocturno cursui insistentes, cum eo jugiter in Dei laudibus perseverarent. Multa quidem alia fuerant scribenda de virtutibus B. Ausonii; sed ne fastidiosis Lectoribus tædium ingererent, multa præmittimus.

11 d Quadam die, cum prædicasset populo B. Martialis, assumptis discipulis suis Ausonio atque Aptonio, ad hospitia sua remearunt, quiescentibus autem illis, circa primæ vigiliæ tempus, adest Angelus Domini B. Ausonio, in visu transitum patris et matris ipsius, qui in crastinum futurus erat, illi prænuntians. Surgentes vero circa mediæ noctis tempora, instanter matutinalibus psalmodiis et orationibus cœperunt cum B. Martiale insistere. Quibus expletis refert ei B. Ausonius, quæ per visum ea nocte didicerat. Cui ait B. Martialis; Si hæc ita se habent, necesse est observare quod nocturna injunctum est visione. Ego comes et socinus itineris factus, vobiscum iter agam quatuorciens. Quæ Beati viri verba cum placuissent valde Fratribus, diei aurora illiccescente ingressi naviculam, maritima navigatione, Mauritaniam portum cœperunt expetere. Egressi vero navicula, aduent domum, in qua ambo agri decumbant, Albinus scilicet et uxor ejus Eugenia. Intuens autem Albinus B. Martialem, clamare cepit et dicere, Gloria tibi Christe, qui me non tradidisti visione beati magistri mei Martialis, per quem regeneratus sum in Christo unde baptisatus, cum uxore mea, et filiis, quos jam intueor, illius hærentes obsequiis. His dictis, Domino se commendans et B. Martiali, sumptoque per eum Sacramento viatico, animam reddidit Creatori. Nec mora, venerabilis ejus conjux Eugenia, virum moriendo subsecuta, viam est universe carnis ingressa. Sepulti vero a B. Martiale sunt et ejus discipulis eorundem filii, decimo quinto Kalendas Februarii.

c
varias ordina-
tiones facit:

d
parentibus
suis assistit
in morte

E

simul cum
S. Martiali.

liberat Ausonius:

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

C FAUSTINO, TIMOTHEO, VENUSTO, CASTO, EMELIO, COTTO, ROGATO, ALBINO, ROGATIANO, MAXENTIO, FELICE, JANUARIO, CONCESSO, CASTO, EMELIO, PLASSO.

Ex Martyrologio S. Hieronymi et aliorum.

XXII 46

Martyres
16 in anti-
quis Fastis,

A ntiqua Martyrologii Hieronymiani apographa ab his Martyribus hunc diem auspicantur, ac perfectissime præ ceteris MS. Blumiarianum, in quo ista habentur: Romæ natalis Sanctorum Faustini, Timothei, Venusti, Casti, Emelii, Cotti, Rogati, Albini, Rogatiani, Maxentii, Felicis, Januarii, Concessi, item Casti, item Emelii, Plassi. Eo scelerem nomina Martyrum, quos simul hoc die possumus esse ito indicat antiquum MS. Regiæ Suecicæ ab Holstenio astimatum: Romæ natalis Sanctorum Faustini, Timothei, Venusti, cum aliis tredecim: quos simul suis nominibus expressimus. Proxime accedit MS. Corbeiense Parisiensis excusum, in quo priora nomina conve-

niant, at sub finem ita legitur: Concessi, item Casti, item Plassi, cum legi oporteret: Concessi, item Casti, item Emeli, Plassi: cum nomen Plassi non repeteretur, sed ut supra videmus, nomen Emelii, quod etiam repetitur in MS. Epternacensi: in quo hi Martyres tribuuntur Arice, et desunt nomina Januarii et Concessi. In MS. Lucensi, Romæ tribuuntur: sed aliquo amanuensium stupore a primo Emelio, ibi Emilo, usque ad secundum Emelium decem desiderantur nomina. Hactenus antiquiora manuscripta de his sedecim Martyribus, a quibus separamus SS. Castum et Emiliam in Africa passos, et a S. Cyprino laudatos ut supra relatam: ob quos tamen videtur arrepta occasio hos attri-
buenti

A *buendi Africa. Nos relinquitur iudicio lectorum, num eorum aliqui, propter Custum et Aemiliam in Africa passos, sint hic ostendi.*

tres primi in aliis.
2 *Modicorum Martyrologium Romanum a tribus primis Martyribus, in dicto MS. Regine Suetie nominatis, hanc etiam diem aspicitur his verbis: Romæ Sanctorum Martyrum Faustini, Timothei et Venusti. In notis citantur Beda Usuardus, Ado et alii recentiores. Verum nihil de his Sanctis tradunt Beda, Usuardus, et Ado in genuinis suis Martyrologiis. Notkerus ista habet: Romæ natiuitas SS. Faustini, Timothei, Venusti cum sociis eorum. At relicta sociorum mentione prædicti tres Romæ tribuantur in MSS. Romano Cardinalis Barberini et Treverensi S. Mazimini, et in Martyrologio sub nomine Bede excuso: item a Greveno, Canisio et Gotesuio. Eisdem additur Castus in MSS. Casinensi et Attempiano: ut Mantissus in MS. Pragensi, forsân loco Maxentii. Bellunus de Padua ista sub finem habet: Romæ Sanctorum Faustini et Timothei: quæ radem primo loco traduntur in MSS. Augustano S. Udalrici, et Parisiensi Labbæi, et alius adiunguntur in variis Martyrologiis sub nomine Usuardi auctis, item a Maurolyco Felicio, Molano et aliis. In Appendice ad Adonem ista leguntur: Romæ natalis SS. Faustini et Timothei et aliorum: e quibus in MSS. Richevicensi et Rhenovicensi induntur nomina Emili et Maxenti; in Aquisgranensi, Maxenti, Felicis, Emili; et in his Africae tribuantur: et Faustinus loco Faustini in nonnullis dicitur. In MS. Casinensi SS. Faustinus et Timotheus referantur xxii Maji. In Breviarii Moguntiniano 1495 et 1503 ecclesiæ Calendario est ad hunc xxii Maji memoria S. Faustini Martyris.*

aut duo

B *Martini* *et alius.*
3 *Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae sub annum mdcxiii excuso, refert SS. Faustinum, Timotheum et Venustum Romæ passos, sed addit prorsus ignorari sub quo Imperatore et quo mortis genere. Quod videtur offeisse Pseudo-Julianum Petri, dum ista in Chrenico num. 208 tradit: Floret Romæ memoria S. Venusti, Hispania Vicarii, post (ut creditur) Martyris, qui a Juliano apostata creatas Vicarius, Christianus cognitus, occisus est xxii Maji. Idem in Adversariis num. 130 ista addit: S. Venustus, qui passus est Romæ, cum multis functus esset muneribus publicis, xxii Maji, cuius alias memini, creditur, dictus Pub. Babius Venustus, et Oretanus fuisse, qui pontem in honorem templi B. Mariæ condidit, petentæ ordine Oretanorum, ut pateret aditus ad templum. Fuisse eundem Venusto a Juliano commissam Vicariam Hispaniæ tradit Innocentius Marcellinus in Iuliano lib. 32. Sed reliqua eadem quæ credimus donec melius probentur; et vel maxime, quod addidit Tomagus Salazar in Martyrologio Hispanico, dictum Venustum cum Faustino et Timotheo Romæ pro fide Christi comprehensum, ad Martirii lauream viriliter perpropasse.*

4 *Mosinus in Bononia perstruata ad hunc xxii Maji tradit, conservari in ecclesia S. Domini aliquid reliquias S. Timothei Martyris. Sed quo argumento coniciatur esse hujus Timothei, de quo jam egimus, non apparet. Nihil certius majores nostri hic Antuerpiæ, in Litaniis Sanctorum quorum Reliquiæ in ecclesia Domus Professæ Societatis Jesu asseruntur, cum inter eas reperissent particulam S. Venniti, in extrema linea, ubi cuique suis dies cultus assignatur, adscripsent hunc xxii Maji.*

DE S. JOATHA MARTYRE ET PATRONO BELLUNI IN DITIONE VENETA.

Ex Catalogo Philippi Ferrarii.

Bellunum, civitas Marchie Trevicensis Episcopatus in valle ad Calverum fluvium, inter montes Propius Fœnetas vergentes, habet Ecclesiam Cathedralē priscæ architecturæ, S. Martino dicentem, cujus brachium dicitur possidere. Ejus urbis tutelaris Patronus est S. Joathas Martyr, quem passum in Africa, ejusque corpus ibidem conditum summa veneracione haberi, scribit Ferrarius in Catalogo generali, cujus Acta MSS. se vidisse ait. Verum idem Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae solum citat Lectiones antiquas, in festo ejus ab Ecclesia Bellunensi recitari consuetas. Ilas per R. P. Jacobum Willi, Collegi nostri Tridentini Rectorem, communicare rogatus Vicarius Belluni Episcopalis Reverendiss. D. Petrus de Zanna, humanissime respondit, anno mdcxxxi, xvi Septembris; eas ut usurpavi, sic et videri desitas: xvi se diligenter parcuram, ut latentes eruat. Quod licet ei non successerit, haud tamen desperamus eas adhuc aliunde prodituras, nisi addi possint hujus operis Supplementis: interim ex Vicarii ejusdem litteris addo, quod corpus in ecclesia Cathedrali, una cum aliis insignibus Reliquiis, in orna ex polito marmore, ante aram maximam posita, aservatur; et caput in argentea theca inclinum circumferitur in solennis supplicatione: que cum universi Cleri ac populi concursu infra Octavam Corporis Christi quotannis celebratur. Ferrarius ex prædictis Lectionibus Epitomen hanc præfert.

2 Joathas, gente Pentapolitanus, apud Dadium Judicem, Roma in Pentapolim a Maximiano Impe-

ratore, ut Christianos puniret, missum, accusatus et interrogatus, libere se Christianum esse, nec velle Deos qui oculos habent et non vident, aures habent et non audiunt, os habent et non loquuntur, manus habent et non palpant, pedes habent et non ambulant, quæ sunt opera hominum et in ore ipsorum non est spiritus) venerari, respondit. Quibus verbis iratus Iudex, os ejus lapidibus tondit, ipsamque fustibus excusum et vinctum in carcerem tradi jobet, rotaturque interim acutissimis gladiis, quibus corpus Martyris crudeliter dilaniaretur, expediti. Postera luce Joathas, qui ea nocte agonem suum Deo precibus commendarat, eductus, cum in sententia non colendi deus persisteret, jussu inopi Jolicis alligatur: totaque tandem circumdaciunt, donec sanctus Martyr corpore perfractus, ubi clamans dixisset, Suscipe Domine animam meam, spiritum exhalaret. Cujus ossa, ne a Christianis inventa sepelirentur, jubente Iudice, in locum occultum projecta sunt. Verum B. Theodorus Episcopus, cum Eudocius Diacono, junctis bobus plastro, eique insidens (cum in Dei nomine bobus præcepisset, ut se ad locum, ab Martyris Reliquia latebant, perducerent) eo pervenit: collectas que Reliquias reverenter plastro imposuit. Sed boves ad Adrianam villam cum immobiles constitissent; sanctus Episcopus ibidem sancti Martyris Reliquias condidit: qui in loco postea ecclesia constructa fuit, cum multa Deus mirabilia operaretur. Quibus Reliquiis Bellunum mirabiliter delatis, Bellunenses S. Joatham in Patronum habere et venerari

Martyram passus dicitur in Pentapoli:

corpus mirabiliter inventum,

sub Maximo

Colitur Patronus Belluni.

ubi corpus

E S. Thimothei reliquæ an Bononiæ.

et S. Venusti Antuerpiæ?

G. H.

F

A nerari cœpere. *Hæc ex dictis Lectionibus Ferrarius, qui annotat; quo tempore aut quomodo ex Cyrene Bellunum Reliquiæ S. Joathre translate fuerint, Lectiones memoratas non docere.*

AUCTOR G. H. et translatus Bellunum.

Est autem Pentapolis in Africa.

3 Pentapolitonus dicitur in Lectionibus, et Iudex Dadiis Roma in Pentapolim missus. Hinc inferit Ferrarius passum in Africa, et ex Cyrene Reliquias Bellunum translatus, quod potuit aliunde scribere. Est siquidem Pentapolis regio Cyrenæicæ, mari Libyæ exposita, et ob quinque urbes, quæ sunt Berenica, Arsinoe, Ptolemæis, Cyrene et Appollonia, sic appellata.

Sed etiam Pentapolis regio Italiæ ad mare Adriaticum fuit, cujus civitates sunt Ariminum, Pisaurum, Fanum, Anconam et Ancona. Quid si in istis partibus possum ad Adrianam aliquam villam (uti ibidem est Adriæ urbs et Adriaticum mare) fuisset sepultus: sic facilius potuissent Reliquiæ transferri, eo tempore, quo ibidem Pentapolis nominabatur. Verum ista ne quidem conjectando asserimus, sed dubium motum, ad ulteriorem inquisitionem Bellunensibus discutiendum relinquimus.

D et alia in Italia.

DE S. SOPHIA MARTYRE

MEDICINÆ PERITA APUD GRÆCOS.

G. H.

Ex eorum Synaxariis MSS.

XXII M. J.

Plures coluntur apud Græcos sanctæ mulieres, Sophie dicte, a quibus hanc arbitramur diversam: cujus meminerunt plura MSS. Menæa, Mediolanensis bibliothecæ Ambrosianæ, et xx Moji Taurinensis Ducis Sabaudia, item hoc d'æ MS. Synaxarium Ecclesiæ Constantinopolitanæ, his ubique verbis: *Καὶ ἁγίας τῆς ἁγίας Μάρτυρος Σοφίας τῆς ἱερῆς.* Et certamen sanctæ Martyris Sophia, medicæ. Idem lego in Latina versione Martyrologii Arabo-Ægyptii in nostro Collegio Moronitico Romæ ser-

vati. Genus martyrii indicatur in MSS. Menæis quæ Divisione item in Collegio Societatis Jesu apud Petrum Franciscana Chiffletium reperimus, dum ibi legimus. *Ἡ ἁγία Σοφία ἡ ἱερῆς ζῆται τελευτῶται.* Sancta Sophia medica gladio finem vite sortitur. Et hi adduntur versus.

*Ἰατρός ἦν πρὶν σωμάτων ἡ Σοφία
Τυμβῆσα γούν δεικνύται καὶ πνευμάτων.
Sophia pridem corporum medicæ, facta est.
Medicæ animarum, cæsa cum capite fuit.*

E

DE SS. MARCELLO ET CODRATO SEU CODRO

MARTYRIBUS APUD GRÆCOS.

Ey iisdem MSS. eorum Synaxariis.

XXII M. J.

Pervetustum MS. Synaxarium Ecclesiæ Constantinopolitanæ hos duos coniungit his verbis: *Καὶ τῶν ἁγίων Μαρτύρων Μαρκελλοῦ καὶ Κοδράτου.* Verum in MS. Menæis Mediolanensis bibliothecæ Ambrosianæ ita proponuntur: *Καὶ τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μαρκελλοῦ καὶ Κοδράτου.* Quæ eodem sed ad xx Moji leguntur in Menæis duplicibus Taurinensis Ducis Sabaudia. Cum pleni d'inctione referuntur ambo in MSS. Menæis Divisionensibus Societatis Jesu, et de genere Martyrii S. Marcelli ista leguntur: *Ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ ἅγιος Μάρκελλος μολυβδὸν ποτιθεὶς χαλκάζοντα τελευτῶται.* Eadem die S. Marcellus, cum plumbum fervens in potum sumpsisset,

ad finem vite pervenit. Et isti junguntur versus:

*Μολυβδῶνος Μάρκελλος ἔμπυρος πόμα
(ὅπως πῖνον ἦν ὡσεὶ τὰς ὕδωρ πίνει,
Igne resoluti pocula sic plumbi ebibit
Marcellus, haustum laticis ut gelidi alius.
Deinde ista subiunguntur: Ὁ ἅγιος Μάρτυς Κοδρός ὑπὸ ἱππῶν σφάριμενος τελευτῶται. S. Martyr Codrus ab equis distractus, Martyrium consummat. Et illud additur distichon.*

*Ἰππὶλατῆρας, καὶ πολλοὺς ὑψάντας
Τὰς γὰρ τας αἰρέσει, καὶ στίφος δέχρη, Κόδρε.
Equis agendis obtinens inextans poli,
Extende, Codre, dexteram et palmam accipe.*

F

DE SANCTIS THUMI IN ÆGYPTO MARTYRIBUS

DONATO URBIS EPISCOPO MACARIO PRESB. THEODORO DIACONO.

COMMENTARIUS DANIELIS CARDONI,

Exhibens Græcorum Actorum synopsis, chronologiam, fidem,

SUR 111
NIO 111P.

Acta ex Græco Flarentino.

Sanctum nobis Donatum, Episcopum et Martyrem, Acta græca exhibent e Bibliothecæ Medicæ plura 9, Codice 14, descripta, sub hoc titulo *Μαρτύριον τοῦ Ἀγίου Δονάτου Ἐπισκόπου, Μακαρίου Πρεσβυτέρου, Θεοδώρου Διακόνου, Μαρτυριστῶν ἐν Περβουίνι: Martyrium S. Donati Episcopi, Macarii Presbyteri, Theodori Diaconi in Pothuntie passorum: de quibus quæ sparsim in Actis*

inveniuntur, ad narrationis substantiam potissimum pertinent, breviter hic damus, ut facilius deinde statui possit de recta temporum ratione, quibus ea quæ narrantur dicenda sunt contigisse. Patre igitur Crescentino, et exigua (cujus nomen haud exprimitur) Istriæ, qua Pannonia Dalmatizque conjungitur, arbecula oriundus Donatus, primam omnem ætatem pietatis ac litteris tradidit. Tum, ad Græcorum aliorumque infidelium con-

sutandos

horum Sy-
nopsis do-
cet,

sub Diocte-
tiano fidem
confessis in
Dalmatia,

passos sub
Licinio in
Aegypto;

primum
an. 304,

Prologus
Auctoris,

A fulandas errores, Aquiliana evocatus, et Presbyter factus, tandem ibidem moratur, donec Maximianus Diocletiani-
que persecutione nimium quantum ingravescente, flu-
vium Nationem, qui ad Aquileiam spectat, evanigans, in Dalmatiam fuga pervenit. Hic montis altissimi ver-
tice, urbe hodie procul Soloniana, occupat; et commodam speluncam nactus, latebras in ea et Deo quietius
vacandi opportunitatem invenit. Secundo deinde persecu-
tionis anno occidit ut Diocletianus, sibi et Maximiano
Joviani atque Hercule reddidit propositis, evanescit
illum montem sacrificiis impiis deligeret. Cumque nul-
lam ab oraculis eliceretur responsionem, ita sacrificuli
pronuntiant; Christianorum unum aliquem eo loci
absque dubitatione commorari, qui scilicet idolorum suo-
rum ora obstruat. Quævis diligenter, et tandem etiam
reperit. Donatus ad Diocletianum adducitur, a quo de
fide sua fideique mysteriis interrogatus, fortissime re-
spondet: Macarium et Theodorum, quos supra nomi-
navi, de Christo credere persuasum, ritu Christiano
abluunt. Superato deinde una cum illis obsque ulla la-
sione ignis supplicio, a bestis quoque divinitus serva-
tur. Concutitur interim terra, ædificia corrunt, multi
opprimuntur. Dum autem hæc fiunt, jubentur a Deo
sancti Martyres Thumim sese conferre. Parent hi, et
terrestri itinere ad mare usque progressi, ibique navi
nacti, Alexandriam primum, ac deinde Thumim perve-
niunt, cujus urbis Episcopus Phileas; cum in persecu-
tione cecidisset, Donatus divino nutu in locum Phileæ
et thronum successit; in eoque permansit, donec fero-
citate magis magisque in Christianos Lucius, ejus ad
extremum jussu; una cum Macario Presbytero et Theo-
doro Diacono, membratim concisi felices animas Deo
tradidere.

2 Hanc narrationem, disputatiunculis, concionibus,
et aliis e more plurimum Græcorum Hagiographorum
amplificationibus distentum, proponit; quisquis hæc ad
posteritatem Acta tradidit; quem vitæ monasticæ secta-
torem fuisse non vana videri potest conjectura, ex eo
quod Salonianum, ad quem scripserunt suam dirigit,
Fraterem vocet Deo acceptissimum; qui compellatio
religiosam pietatem quam carnalem fraternitatem inter
eos fuisse significat. Ex descripta autem jam breviter
narratione hanc non absurde Chronotaxim statuimus.
Anno secunda persecutionis a se concinctæ in montem
prope Salonas censendi Diocletianum Diis sacrificatu-

rus. Hujus autem persecutionis Diocletianæ initium
communiter sumitur ab anno vulgaris Æræ ccciii, quo
tempore Donatus jam Sacerdos ordinatus dici potest
Aquila profugus, usque ad annam sequentem in dicto
jomsæpe monte latuisse. Anno enim cccv Diocletianus,
novum suum Consulatum conspicit Ravennæ, post
difficilem maribus Nicomediam primum pervenerit in
autumno, quo interim tempore in Dalmatia patria sua
per æstatem fuisse potuit, inde per Thraciam trajectu-
rus in Bithyniam atque ita occasio dicta ei esse que-
rendi Donati. Dicitur deinde Donatus eo occisis tem-
pore, quo Licinius Imperator vehementius adversum
Christianos sævit: id autem fecit anno cccxvi, quando
(ut ex Eusebii lib. 2 de Vita Constantini cap. 2 ad
hunc annum notavit Baronius) novum genus mortis
quidam Episcopi subierunt, corpore in multas par-
ticulas ense minutatim dissecto; ac post istud cru-
dele supplicium, et omni scelere in tragediis audito
magis horrendum, in profundos maris gurgites
piscibus vorandi projecti sunt. Atque hoc ipsissimum
est supplicii genus, quo cum Macario et Theodoro
crudeliter necatum legimus Donatum: qui annum ætatis
tunc egerit circiter quinquagesimum, florueritque sub
finem sæculi tertii, octisq; paulo post initium sæculi
quarti.

3 Hactenus Daniel Cardonus, heu! quondam noster
in hæc studii socius; inter ipsa verum hujusmodi
tractandorum exordia præceptis funere innaturo: qui-
bus additum velim, Codicem Græcum, ex quo descri-
pta Acta sunt, illum esse eundem, qui S. Syram alios-
que ecclesiæ Orientalis Sanctos pro mense Maio plures
nobis dedit, cui, licet soli, fidem habemus plenam de
hisce Martyribus; quia cum multis sub Licinio passos
esse constat, paucorum tamen Acta ad nostram notitiam
hactenus pervenerunt. Cur vero tam prolixè tractet
Auctor quæ sunt in Dalmatia gesta, strictissimum in ce-
teris, vix altam causam possis dirinando dūre, quam
quod in Dalmatia primum composita hæc Acta fuerint;
idemque suadet Salonianum cui inscribitur, nomen, sum-
ptam ab urbe nominis in Dalmatia celebris, in qua pa-
latium suum Diocletianus habuit, dictus ipse a Diocle-
tiana patria ibidem sua: ex quibus ejus ibi frequens commora-
tio comprobatur: eademque optime conciliantur cum nar-
ratione proposita.

alterum
an. 316,

Fides Aucto-
rum.

ACTA

Ex MS. Bibliothecæ Florentinæ Pluteo 9 Cod. 14.

Interprete Daniele Cardono Societatis Jesu.

CAPUT I.

Donati cum Gentilibus et Judeis concertatio, fuga in Dalmatiam.

Magna est, Saloniane, Frater Deo gratissimo,
magna, inquam, est ea qua Sancti in cælo perfrun-
tur gloria. Eximia quædam illos ac supra modum
illustris corona facit spectabiles. Non mediocrem
sui admirationem Angelorum aliarumque in cælis
existentium virtutum mentibus lidem ingerunt. Fel-
licitatis vero tantæ in partem aliquam admitti indi-
gnos omnino quamvis esse nos ultro fateamur, illud
tamen suppliciter beatas illas mentes rogatum cu-
pimus, ut suo pro nobis apud Deum interventu
malorum nostrorum levamen saltem aliquod impe-
trent; nique, cum ingens illa sanctorum hominum
multitudo, qui fuso in Dei causa sanguine beatam

Maji T. V

Μεγάλη τῶν Ἀγίων ἡ δόξα, Σαλονιανὲ θεοφιλέστατε
ἀδελφεῖ ἐπαγγελίας καὶ ὑπέρλαμπρος αὐτῶν ὁ στέφανος. Θαν-
μαστῶσαι αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοὶ, καὶ πᾶσαι τῶν οὐρανῶν αἱ
Δυνάμεις· ὧν τοῦ κλήρου οἱ καὶ ἀντίφως ἑαυτοὺς γνω-
σκούμεν, ὅμως δεόμεθα, ἵνα ταῖς αὐτῶν ἱερατικῆς κοινω-
νίας ἀρχαίαν τῶν παππογεννημένων, καὶ ἱνίκα ὁ πολὺς ἐκεί-
νος τῶν Ἀγίων θρόνος, ὁ τῆν σωτηρίαν διὰ τοῦ Μαρτυρίου
κτιστάμενος εἰς τὰς τῆς αἰῶνς Ἱερουσαλὴμ μονὰς μέλλει χό-
ρον σωτηρομένου εἶναι, καὶ ἡμεῖς καταλιθωμένοι τῆς
θέας ἐκείνης ταῖς αὐτῶν ἱερατικαῖς.

2 Δονάτος τοῦτον ὁ μακάριος, τοῦ ἑλπίς ἐκ πατρὸς Κρε-
σκεντίνου τὴν προσηγορίαν, ἀρμόμενος ἐκ τῆς ἱστανῶν
πολιτείας, ἐν τῇ συνορίᾳ τυγχανούσης Δαλματίας τε καὶ

EX MS.
FLORENT.

ANNOTATA D. C.

D

a Hoc verum esse potest si sumantur Istria, Dalmatia, et Pannonia post declinationem Imperii, quando totus ille tractus, cui Illyria antea fuerat nomen, quique Liburniam complectebatur atque Dalmatiam, uno Dalmatiae nomine, nec tractu adiacens, mare Dalmaticum fuit appellatum. Quo posito, non difficile, quamvis nec omnino certa, conjectura de Donati urbe natali fieri poterit, si de trium istarum Provinciae in quibus, quibus iactentur committebantur, verosimile saltem aliquid statuatur. Id etiam obiter hinc observare licet, Acta ea, quae de Donato ejusque sociis et Graeco vertimus, nonnisi post Imperii declinationem fuisse descripta. b In Graeco hic prorsus perplexa est constructio, sensus tomen clorus ei qui novit historiam descriptam 4 Regum 13. c Diocletiano ut plurimum Nicomediae atque in Oriente agente, Occidentem potissimum curabat Maximianus, Mediolani residens: qui post persecutionem Nicomediae communi consilio instauratam, potuit in transitu versus Italiam fuisse in Istria, ubi praedicabat Donatus. d Decennium hoc persecutionis computatur ab anno 303 ad 313, quando vieto Maximino proposita sunt de restituendis ecclesiis edicta, et totum illud tempus vocatur persecutio Diocletiani et Maximiani. licet hi jam pridem Imperium deposuissent, utpote ab iis suscitata. e Grandior hyperbole, sed non inusitata Graecis. f Natisus, imo Natison, cujus fluvii pars manu producta est Aquileiam, et vulgo Natisa dicitur. g Salona urbs olim ampla in ora littorali, prope cujus rudera hodie visitur castrum ejusdem nominis: ibi suum Diocletianus palatium habuit.

CAPUT II.

Confessio fidei coram Diocletiano, sociorum conversio.

E

B

Δευτέρῳ τοίνυν ἐνιαυτῷ τοῦ διωγμοῦ ὁ Διοκλιτιανὸς ἐν τῇ θρεῖ, ὁ οὐ μακρὸν τῶν Σαίων ὄναι ἐνέριχθη, σπένδων ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Δαί, ὑπὲρ δὲ Μαξιμιανῷ τῷ Ἡερακλείῳ ἀποκρίσας δὲ ὑδὲ μὲν ὡς ἐπεζητεῖ ἐδύετο, καὶ ἐπιστάμενος παρὰ τῶν ἱερῶν τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἀπεκρίναντο· Παῖρες τίς ἐν αὐτῷ, ὃν οὐκ ἴσμεν, ὃς λατρεῖν τῷ Χριστῷ, καὶ διὰ τοῦτο οἱ γὰρ καὶ παρὰ τὸν θεὸν οὐκ ἀποδοῦνται. Ἐκείθεν οὖν ὁ Διοκλιτιανὸς ἐνέστηαι τοῦτον. Ἀνυγέροντες τοίνυν αὐτόν, ἐνέστησαν ἐν τῷ σπλάχνῳ φέλλοντα, καὶ προσάρουσι τῷ Διοκλιτιανῷ, ὃς ἐστὶν τῷ Δονάτῳ· Πῶς ὑμεῖς ὡς πεπληρωμένοι μυστηρίων κηρύττετε τὴν διδόναν κατὰ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπὶ τῷ θεῷ, καὶ ἀνθρώπων κρίσει ὑποπεπτοκέναι τὰ θεῖα χεῖρες; Πρὸς ὃν ὁ Δονάτος ἀπεκρίνατο· Τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ τοῦτο τὸν μυστήριον. Αὐτὸς γὰρ διὰ τῆς αὐτοῦ σαρκὸς τὸ πατρὶον βούληται διασφραῖναι, καὶ τὰς διὰ τῆς γλώσσης δοξολογίας ἐντολὰς τῆς ἐκ φύσεως τοῦ ἰδίου κηρύττει ἀνεκλήρωτον. Διὰ γὰρ τὸν αὐτὸν διακόνον τὰ μυστήρια τῶν περικύβων διατάξων ἡμῖν ἀπεκάλυψεν, οὐ μὲντοι ἐγγραφεῖς, ἀλλὰ ζῶντι πνεύματι τῆς αὐτοῦ θεότητος ἀναγράφονται.

C

8 Πρὸς ταῦτα ὁ Διοκλιτιανὸς. Συνάδει, ὡς εἴκοιεν, τὰ παρ' ὑμῶν τῶν Χριστιανῶν λεγόμενα, ταῖς ἀναμνήσεσιν γραφαῖς τῶν Ἰουδαίων, ἐν αἷς οὐδὲν σαφές, οὐδὲν ὠφέλιον καθέστηκεν, ἀλλὰ λοιπὸν εἰς τινὰ διηγήματα ἀποστρα καὶ συνάφιστα κατατρέψετε, ἃ οὐ μόνον ἀσάφῃ τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου τοῖς διανοημένοις ἀλλότρια. Πρὸς ταῦτα ὁ Δονάτος· Ἡσά γε γραφὰ θεῖπνευστος καὶ ὠφέλιμος, καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ καινοῦ μυστηρίου τοῖς πεπληρωμένοις συμφύει, καὶ αὐτὸ τὸ εἰρημὸν καὶ αὐτὸ τὸ ὑποδείγματα τῶν παλαιοῦν συνταχθέντων. Ἡ ἡμετέρα διὰ τῶν Εὐαγγελίων βιβλιζέται ἱστορία, καὶ ἐπεὶ ταῦτα οἱ τῶν Ἰουδαίων προφῆται προεμύνησαν. Ἀνδρες γὰρ θεῶν ἐμπνευσθέντες, ἀνθρώπων ἄρα καὶ Θεῶν τὸν αὐτὸν ἀσπασόμενον κληντε τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ οὐδ' ἀσκαλον πάντων ἐβόων, καὶ τῆς πατρικῆς θεότητος, καὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων ἐμμένοντες διὰ τῶν εὐαγγελίων διδασκαλῶν κηρύττετε, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅπως τοῦ βίου τούτου ἀναχωρήσει, καὶ ὅπως ἐκ τῶν νεκρῶν ἐπανήξει, καὶ ὅπως εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅθεν καὶ κατήλθεν, ἐπανέλθῃ, καὶ πρὸς τὸν Πατέρα ὑποστρέψῃ. Καὶ οὐδὲν ἡμῶν τι ἀπιστοτέρων τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας ἔχουσιν ἐσθλαί. Ὁ γὰρ τὸν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ἀπεκάλυψεν. Ποῖον τοίνυν τρῖπον, ἐστὶν ὁ Διοκλιτιανὸς, ἐπεικέα καὶ ἐλεήμων ἐστὶν ὁ ὑμῖν ὁ Θεός, ὃς ἡγέσθη ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὅς τοι Μωσέως, καὶ ἀπὸ τοῦ Μωσέως ἄχρι τῆς ἐλευσως, ὡς ὑμεῖς λέγεσθε, τοῦ Χριστοῦ, πάντα τὰ ἔξω

Secundo deinde persecutionis anno, in eo ipso monte quem Salonis haud procul diximus abesse, pro incolumitate quidem sui Jovi, pro salute vero Maximiani sacrificia a Herculi offerre instituit. Cumque responsi nihil ad ea quae proposuerat a simulacris eliceret, pertinacis adeo silentii causam et sacrificiis suis sciscitatus est. Qui sacrificiis; Adest, inquit, eorum aliquis, cum nos quidem hactenus ignoramus; attamen adest qui sacra Christiana proficitur: atque hinc accedit ut Deorum nostrorum oracula more solito nobis non reddantur. His intellectis continuo jussit Diocletianus ut Christianum illum diligenter perscrutarentur in locum protrahere conarentur. Imperatoris mandato impigre obsecuti milites, quæsitum toto monte Donatum in spelunca quadam psalmodiae vacantem reperiunt, et ad Diocletianum perducunt. Qui virum sanctum sic est alioctus; Quomodo vos, sic quasi arcanis nescio quibus vestris de religione scientiis essetis instructi, mentibus vestris adversum nos ita concitamus? Qui fit ut humano vos iudicio ea quae ad Deos pertinent subijci existimetis? Cui sic respondit Donatus; Christi et Christianorum magnum hoc est arcana. Christus siquidem carne nostra indutus, Patris sui aeterni voluntatem nobis aperuit, et mandata quae sola hucusque voce nobis fuerant dictata, sanguinis sui profusione confirmata esse voluit. In utriusque enim testamenti tabulis consignata divinae providentiae arcana, ob oculos nostros ponere haud est dignatus; non jam atramento illa consignans, sed vivifico divinitus ipsius spiritus animis nostris ea pulchre insinuans.

Donatus
taciturnus ob
opus viciniam
idolis

a

ad Diocletianum
duci, dicitur,

F

8 Ad quæ Diocletianus; Non dissimilia sunt quaecumque vos Christiani affertis, iis quae in libris suis insulsus Judas habet descripta; in quibus nihil veritatis, nihil doctrinae sane consonum, sed contra ad narrationes quasdam sane inconditas et relatu indignas recurrit, quae non solum certo nullo conspiciuntur niti fundamento, sed nihil etiam laudis ab auditoribus suis obtinent. Tunc Donatus; Omnis, inquit, Scriptura divinitus inspirata est utilis, et novi mysterii doctrina conformis ponitur doctrinis antiquorum, tam quoad seriem rerum, quam quoad earundem exhibitionem apud veteres litteris consignatam. Nostra namque doctrina sacrorum Evangeliorum historia continet, quae ahiquando futura Judaeorum Vates sanctissimos diu ante praedixisse constat. Viri scilicet hi, accepto colitis divini spiritus.

et coram eo
fidei suae
rationem red-
dit:

A spirita, Deum pariter et hominem oculis nostris aspectabilem venturum in hunc orbem, et nationes omnes de Patris sui divinitate alique sacris dogmatibus, tam per se quam per alios Evangelii sui præcones sanctissimos, edoctum prænuuntiarunt; quemadmodum et alia non pauca, de modo quo mortem Deus-homo tandem esset obiturus, de resurrectione ejusdem a mortuis, de ascensu in cælum, unde ad nos descenderat, deque ejus ad Patrem sum reditu. Nec ullum putamus doctrinæ nostræ caput certiori veritate fulciri. Etenim quod in scripturis antiquioribus obscurem adluc erat mysterium, divino munere nunc est revelatum. At qua ratione fieri potest, reponit Diocletianus, ut mansuetudine et misericordia Deus ille vester splendeat, qui ab Adamo ad Moysin usque tempora, et a temporibus Moysis, ad Christi, ut quidem vocatis, in terras adventum, universas orbis nationes tanta leges et mandatorum Dei ignorantia passus est perire? Quid vero necesse erat ut ultimus ille veniret temporibus, et non antequam infinita hominum multitudo in exitum rueret? Quibus Diocletiani dictis ita Donatus occurrit: Is qui a principio variis humanum genus universum, nec minus rationis beneficiis affecit

B Deus, nec unquam de ejus incolumitate et commo-
dis curam deposuit, beneficiorum omnium maximum extremis voluit temporibus reservatum. Cum enim ad summum periculi jam esset perventum, et in misera de rebus suis desperatione versarentur homines et contabescerent, unigenitum Dei Verbum ad vos descendens novam quamdam rerum omnium faciem in mundum induxit.

9 Tunc Macarius aliquis, cubiculi Imperatorii Præpositus, divino magis nutu, quam mandato Diocletiani sic respondit: Nos etiam, si nescis, ex optimo illo et fertili doctrinæ omnis prato, tanque insigni rerum intellectibilium thesauro, veluti ex variis herbis, aliqua, si non omnino perdidicimus, rudis saltem modo cognoscimus. Non enim ex eo quod unam quampiam rem ignoremus, ad alterius ejusdem notitiam aditus nobis est interclusus. Ad quæ sic Donatus; Deum nos avimus et confitemur universitatis hujus conditorem, et Verbum Patris, qui cum in senectutem veluti quamdam mundus iste jam vergeret, conceptus a Virgine, naturam suscepti hominis, nec propterea divinitatem amisit. Scimus illum formam sumpsisse servi, spitis pro tot ad salutem facientibus beneficiis delectatam, alapis percursum, spinea corona redimitum, crucem tandem nostra causa subiisse. Eundem illum descendisse ad inferos, tertia die surrexisse a mortuis; in eodem illo corpore, quod pro salute mortalium in cruce fuit fixum, victorem denique in cælos se penetrasse, et nunc ad Patris sui dexteram sedere, unde venturus est aliquando Juxæ vivorum et mortuorum, absque dubitatione credimus.

10 Cum sic Donatus dissereret, Theodorus Eum-nichus et Cubicularius Imperatoris, non sine divino impulsu ita eum compellat: Nos sane qui prodigiosa adeo religionem habemus, Deum illum quem tanta vos in veneratione habetis, Patris æterni Verbum, et nostra potius quam sua causa incarnatum, qui in erbe hoc nostro apparuit, et tenebras illuminavit hominum, nequaquam putamus contumeliis a quopiam esse subficiendum. Etenim si ea quæ docuit solidam aliquam admitteret refutationem, non jam illi qui in eum credunt, vel ipsa sanguinis sui effusione ullo modo puri efficerentur: quippe non terrenam quamdam aut humilem, sed cælestem plane ad salutem pertingendi rationem hominibus, in graves errores delapsus, ille ostendit. His dictis, ad regias sese ades Diocletianus retulit, declinante in vespertinum die. Ea ipsa nocte Macarius et Theodorus, cum in cubiculo Diocletiani somnum caperent, tali fuerant visione detenti. Spectare sibi videbantur Donatum Presbyterum, qui sacrum eis Evangelium prælegebat. se vero ipsos in altissimum sustolli montem conspexerunt, atque inde in cælum deductos consistere ante Dei tribunal, ibi Angeles et Sanctos cæli incolas secum pariter Deo accidere supplices animadvertebant. Ut primum illuvit, non parum commoverunt animum Diocletiani eorum rerum quas in somno viderant narratione. Quo deinde relicto, ac consensu monte ad S. Donati pedes sese abjicere, illum commemorantes, quo modo ipsius ductu in cælum per visionem fuissent abrepti.

ἀνθρώπου τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀπὸλλύσθαι. Τὶ δὲ ἀσχετοῦ ἦν ἐν ἐσχάτοις καιροῖς εἶδέναι αὐτὸν, καὶ μὴ πρότερον, πρὶν τὴ ἀσφάλητα τὸν ἀνθρώπων ἡγήσασθαι πλῆθιν; Ἡρὸς ταῦτα ὁ Δουνατός ἔφη· Ὁ εἰς ἀρχῆς διαφόροις τρόποις τὸν κόσμον πάντα τοῦ ἀνθρώπων γένους ἐκτρέψας Θεός, καὶ οὐδέποτε πανσήμερος τῆς περὶ αὐτοῦ ἐμελέτης, ἐν ἐσχάτοις τὰ μέγιστα ἐκδηλοῦσάσθαι. Ἐν ἐσχάτῳ γὰρ καθύψω δόξαν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀπαρχῇ τῶν ἡσθενηκότων, παραγγέλλωντος ὁ Μοναχὸς τοῦ Θεοῦ Ἀλέγος παντὶ ἔθνεϊ τὰ πάντα ἀνακλίνων.

9 Ἡρὸς ὁ Μακάριος τις Πραιπόσιτος τοῦ κυβερνηκίου, καλεῖσθαι τοῦ Διακλιτικίου· μάλλον δὲ διὸν νεύματι ἀπεκρίνατο· Καὶ ἡμεῖς τοῦτον τῷ πόνῳ καὶ εὐθαρμύνῳ τῆς διδασκαλίας λαίμυρι ἐν τοῦ τοσούτου πλείστου τῆς συνέσεως, καθάπερ ἐν παικτικῇ πύλῃ, κἄν μὴ παντελῶς ἐκιδόχῃμεν, ὅμως τοῦτ' αὖτως γινώσκωμεν. Ὅστε γὰρ ἡμῖν ἡ τοῦ ἐνὸς πρῶτοντος ἀρχῆς τὸν τοῦ ἑτέρου ἀπέκλειον ῥῶσιν. Ἡρὸς ἀφ' ὧν ὁ Δουνατός· Τὴν ἡμέτερον Θεὸν κλίσαν ὅτα τὸ παντὸς, καὶ Ἀλέγος τοῦ Πατρὸς, γρηθῶντος ἡδὴ τοῦ κόσμου συλλεγόμεθα ἐν Παρθένῳ, καὶ ἀποκλίνετα ἄνθρωπον ἑαυτὸν παραστήσει, οὐ πανσήμερον τοῦ εἶναι Θεῷ. Γινώσκωμεν ἑκείνου μαργὰν ἀνελκύναι θάλλου, ἑκείνου ἐμπνεύματα ὅτι τὸν σκοτεινῶν θανάτωσιν, ἑκείνου ῥηπιασμα, ἑκείνου σφάραγαν ἐξ ἀκυσθῶν, ἑκείνου πρὸς τὴν τέλει σταυρὸν ἐπὶ ἡμῶν ὑπομένειν, ἑκείνου εἰς τὴν ἀθῆν κατεκλίνεσθαι, ἑκείνου τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι ἐν αὐτῷ τῷ σώματι, τῷ ἐν τῷ σταυρῷ προσλωμένῳ, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελκύνεσθαι νυκτίζων, καὶ καθιεῖσθαι ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὅθεν ἔκει κλίνει ζῶντας καὶ νεκρούς.

10 Τοῦτον ῥηθέντος Θεόδωρος, καὶ αὐτὸς εὐνοῶν καὶ Κοιτικολύχων ὅτι ἐν ἐμπνεύματι ἔφη· Ἡμεῖς οὐ περὶ τὰς τερατώδεις θρησκείας ἐπιπορούμεθα, τὸν Θεόν, ὁ ἡμεῖς μετὰ παντὸς ἀεζήματός διδύκατε, Ἀλέγος τοῦ αἰωνίου Πατρὸς ὑπακούοντα καὶ σκευθόμενα, ἡμῶν μάλλον χάριν, καὶ οὐχ ἑαυτοῦ, τῇ γῇ ἐπιστρέφοντα, καὶ φωτίζοντα τὰ ἐσκοτισμένα, οὐδαμῶς ὀφείλομεν τομὰς ὑποβάλλειν ὕδατι. Εἰ γὰρ ἀ ἐκλήρησαντο, εἴην τὸ αὐτὸ εὐδὸν, οὐκ οὖν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν τῇ ἐκλήσει τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐκκληροῦντο. Οὐ γὰρ γίνον ὁδὸν τοῖς πλανάμενοις ἐξαέρισαν, ἀλλὰ τὴν ἰσθμὸν πορείαν τῶν ἰπποκράτων ἀπεκλήρην. Τοῦτον ῥηθέντος ὁ Διακλιτικιανὸς εἰς τὰ βασίλεια ἀνέστησεν, ἐσπέρως λοιπὸν οὖσαν. Ἐν αὐτῇ δὲ νυκτὶ ὁ Μακάριος καὶ Θεόδωρος καθέδοντες ἐν τῷ κυβερνηκίῳ Διακλιτικίῳ, ἐν ἐξέσαστο ἐνόησαν.

Ἰδὼν γὰρ Δουνατός τὸν Πραιποσίτερον ἀναγινώσκοντα αὐτοῖς τὸ Εὐαγγέλιον, αὐτοὺς τὸ ἀναγινώσκοντες ὑπ' αὐτοῦ εἰς ὅρος λίαν ὑψηλὸν, εἴτα ἐκείνῳ εἰς τὸν οὐρανὸν παρατάσσαι τὸ βῆματι τοῦ παντοκράτορος, τοῦ ἐν τῇ Ἀρχῇ καὶ τοῖς Ἀγγέλοις προσκυνούντας τὸν Δεσπότην καὶ πόλιν δὲ τοῦτο αὐτὸ ποιοῦντας. Ἡμεῖς δὲ γινώσκοντες, ἐν πολλῇ φροντίδι ὅτα τὸν Διακλιτικίαν ἐνταρξάμενον ἀμφοτέρω, διηρησάμενοι τὸ αὐτὸ τελειῶσαι ἐνόησαν καὶ καταλίποντες αὐτὸν, ἀνελθόντες εἰς τὸ ὄρος, προσεκλίνοντες τοῖς ποσὶ τοῦ μακαρίου Δουνατοῦ, διηκνύμενοι ὅπως δι' αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν ἵερὰν ἔρχασθαι, καὶ τὰ ἐκεῖ κάλλει τελῶσαι. Ἀκούσας τούτων ταῦτα ὁ Μακαριώτατος καὶ θαυμάσας, παρέδωκεν αὐτοῖς τὸ τῆς πίστεως μυστήριον, καὶ τὸ ἄγων ῥηπιασμά.

Illi respondere
jussus Macarius
Cubicularius,
convertitur,

et socius
hujus Theodo-
rus,

amulque bap-
tizantur:

D
EX MS-
FLORENT.

E

F

EX MS.
FLORENT.

A abrepti, et quæcumque ibi reperiebantur visu digna, oculis perciperissent. Talia audiens vir beatissimus et D
vehementer admittens, religionis nostræ mysteria his omnia explicuit et ritu Christiano volentes lavit.
a Maximianus, Herculi præcipue devotus, Herculius inde dictus est, Diocletianus autem Jovis.

CAPUT III.

Tormenta superata, fuga in Ægyptum et martyrium.

R postερεψάντων τούτων αὐτῶν ὁ Μακκάριος, συνοσῶς
καὶ παῖσιν περιτοναῖς ἐμπλέων ὑπόδηρον, εἰπὼν πρὸς Διοκλη-
τιανόν. Ἰωσήφπος ὁ ἐξ Ἱερουσαλῶν ἱερεὺς γενόμενος,
καὶ ἱστορῶν μετ' ἀληθείας τὰ κατὰ Ἰουδαίους, μαρτυρεῖ
τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἀληθινὸν γενόμενα, ἐκκληρονομή-
σαντά τε καὶ σταυρωθέντα, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερ-
θέντα, οὐ τὰ συγγράμματα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀπικνεῖται βί-
βλιοις. Ἀέγει δὲ οὕτως· Γίνεται δὲ κατὰ τούτων τὸν
καρὶν Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ· εἶγε ἀνδρὰ αὐτὸν λέγειν γρη-
γὺ γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδασκαλὸς ἀνθρώπων
τὸν ὁδοῦ ἀληθῆ δεχομένου. Καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους,
πολλοὺς δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπέγερο. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν
καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυ-
ρω ἐπιστεμνικῶς Πλάτων, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶ-
τον ἀγαπήσαντες. Ἐγράψαν γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔργον ἡμέραν
πάλιν ζῶν, τὴν θεῶν Προφῆτων ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία
θεωμάσια περ' αὐτοῦ εἰρηκέντων, καὶ οὐκ ἔτι νῦν τὸ Χρι-
στιανὸν ἀπὸ ταύτης ἀναμαρτυρῆναι οὐκ ἐπέλιπε φόβον. Ταῦτα
οὖν τῶν ἑβραίων γραμμάτων πάλαι ταῖς αὐτοῦ βί-
βλοις ἐγγραφέντος περὶ τοῦ Δεσποῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν,
ποῖα ἄρα ἀπολογία τοῖς ἀπίστοις ὑποληφθήσεται· ἐπι-
μειδέτερον τοῖνυν παρ' ἡμῶν, ὁ Βασιλεῦ, προσέκει ταῦτα
ἐρευνᾶσαι. Ποῦν τινα ἀναγνωρίζετε τὸν τῶν Χριστιανῶν
Θεόν; διὰ τί δὲ τούτου οὐ προσεβέβαθε, καὶ αὐτῷ λα-
τρεύετε, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν; ὡ καὶ ἡ Ρώμῃων
βασιλεῖα ὑπατάει; Διὰ τί δὲ μόνος παρ' ἡμῶν οὐ προ-
σκυνεῖται; Εἰ δὲ μὴδὲν ἰσχυρὸν ἔλας, ποῦ λόγῳ συνε-
τριμμένον τῶν ὑμετέρων βουλευμάτων παρὰ παντὶ σχεδόν
τοῖς ἔθνεσι, μόνος ἔχει τὸ κράτος; Πρὸς ταύτας τὰς
ἀπολογίας θυμῷ συσπείβεις ὁ Διοκλητιανὸς οὐδὲν ἀπεκρί-
νατο. Τότε καὶ ὁ Θεόδωρος ἐβρί· Ἐγράψαν ὡς ὅρας, ὁ Μα-
κάριος, στήμα λαλόντων ἀδικα. Ἐπεικέντησαν γὰρ πολλοὶ
οἱ ὑπὲρ τῶν σιροβόρων, ἀλλ' ἐβέβηκεν αὐτίκα ἡ
τούτων τιμωρὴ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.

12 Τούτων ἐκθέτων μαζίας πρὸς τὴν ἐμφανθεῖς ὁ
Διοκλητιανὸς πρὸς τοὺς Ἁγίους ἔταξε· Ἀπάχθητε καὶ
ἡμεῖς ὑπὸ θεομηνίας ἐλκεῖναι, καθά καὶ Θεόδωρος καὶ
Γοργόνιος οἱ Πραιποστοῖ μοι, ὅς μετὰ πολλὰς καὶ
ποικίλλας βασάνους τελευταῖον σφηνωσθῆναι ἐκέλευσαν.
C Καὶ ἡμεῖς γενόμενοι ἐπὶ αὐτὸν διάφορα κα-
λοσθερίων εἶδον. Πρῶτον μὲν γὰρ περὶ τὸ σῶμα Δονάτου
καὶ Μακαρίου καὶ Θεοδώρου ὑποβάλλεται, εἴτα θεοῖς
διασφραῖς. Εκεῖ λόντες, πάθον, ἄφικται, καὶ θέρων πᾶν
γένος, ἀλλὰ καὶ χοροὶ ἀγριοί, καὶ ταῦροι, οἱ τὴς διὰ τι-
δερὸν καὶ πυρὸς ἀγῆς ἀνιόντων καθίσταντο, καὶ ἦν
πρόχειρα ταῦτα κατὰ τὸν τῶν Θεοῦ Ἁγίων. Οἱ δὲ τῷ
Θεοῦ θεραπεύεται τὰς εὐχὰς αὐτῶν ἀνιπνευτὸν βούωντες·
Μὴ παραδοῖς Δίαποτα τοῖς θύραις ψυχὰς ἐξομολογου-
μένων σι. Τὰ δὲ θερά ταῖς μὲν ἐποτρύνοντας αὐτὰ κατὰ
τὸν δικαίον θάττον τοῦ θέντος διασπάρξαν, τὸν δὲ
Μαρτύρον οὐχ ἤψαντο, ἵνα δευχθῇ πᾶν ὅτι θεῖα αὐτοῖς
ἐρεσσοῖται δύναμις. Τότε τοῖνυν θάβους μέγα καὶ θεὸς
πάντας τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ εἰληκὲν βλέποντας τοὺς Ἁγιο-
τάτους χαίροντας καὶ φαιδρὸν τῷ προσώπῳ ἐν μέσῳ τῶν
ἐχρίων ἐστῶτας.

13 Καὶ τούτων οὕτως πραχθέντων, ὁ Δονάτος πρότε-
ρον πρὸς τὸν δῆμον εἶπεν· Ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, ὁ ἐν ἀρχῇ
σὺν τῷ Πατρὶ κτίσας τὸν ἀνθρώπον, αὐτὸς ἐκκληρονομήσας
εἶπεν περὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ ποῖας σκῆμα καὶ διδάξας
τοὺς μαθητὰς, ἐπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἐτάξεν, καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, καὶ ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανούς, ὅθεν
προσδοκᾷ ζῆναι κρίνει ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ ἡμῖν
ἐλπίδα ἀναστάσεως ἔδωκεν τῷ ἡμῶν τύπῳ· οὐ κατὰ

Illis igitur unde advenerant reversis, Macarius re-
rum intelligentior et majori ntens libertate, hauc
apud Diocletianum orationem habuit : Josephus
Sacerdos Hierosolymitanus, quique historiam Ju-
daeorum integra fide ad posterios tradidit, Christum
verum Deum fuisse testatur, qui rei certissimum in
ejus libris testimonium hoc habemus : a Eodem
tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum
fas est dicere : erat enim mirabilium operum pas-
trator, et doctor eorum qui libenter vera susci-
piunt, plurimosque tam de Judæis quam de gentibus
sectatores habuit. Christus hic erat, quem accusa-
tum a nostræ gentis Principibus, Pilatus cum ad-
didisset cruci, nihilominus non destiterunt eum
diligere, qui ab initio coeperant. Apparuit enim
eis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo Prophete hoc
et alia multa miranda prædixerint, et usque in ho-
diernum Christianorum genus, ab hoc denominatum,
non deficit. Haec ea sunt quæ Hebræorum dictus
jam historicus a tanto tempore de Domino et Ser-
vatore nostro posteritati tradidit. Quæ igitur ex-
cusationis ratio nunc est relicta molestantibus fidem veram
suscipere ? Hoc æquidem summa cura perstruturum
necesse est, o Imperator. Quem enim vos tandem
Christianorum esse Deum arbitramini ? Cur non il-
lum potius suscipiendum et colendum putatis, quam
idola gentium ? Cui jam per universum Romanorum
Imperium obedientia et cultus præstatur, cur a vo-
bis solis cultu censetur indignus ? Si ille parum adeo
ut existimatis valeat, quo modo factum est ut, con-
fractis ubique fere gentium idolis, solus ille cul-
tus et venerationem obtineat ? Ad liberam adeo
Christi coram se confessionem animo commotus
Diocletianus, responsum quod daret non habuit. Tunc
igitur et Theodorus ; Obstructum est, ut vides, o
Macari, os loquentium iniqua. Furorem quidem
suum in non paucos effuderunt hominum sanguina-
riorum administri, sed dextera Domini, scelorum
vindex, in eos confestim incubuit.

12 His dictis in rabiem versus Diocletianus, sic al-
locutus est Sanctos ; Vos quoque ut apparet eadem
erga Christum insania estis abrepti, qua non ita pri-
dem Theodorus b et Gorgonius Praepositi mei, quos
post plures variosque cruciatibus laqueo ad extremam
vitam jussi finire. Tum magis etiam magisque exan-
descens multa suppliciorum genere adversus viros
sanctissimos, versabat animo. Primum igitur iugis,
deinde feris, traduntur plectendi Donatus, Macarius
et Theodorus. Eo siquidem loco non leones, non pardii,
non ursi, non omne genus ferarum, non etiam sues
ac tauri silvestres, quorum morsus ignis ac ferri
tormentum acerbitate sua longe excedunt, deerrant,
qui protinus contra Sanctos Dei fuerant soliti. Illi
autem suas ad ipsam preces dicebant, clamantes ;
Ne tradas bestiis animas continentium tibi. At feroces
istæ belluæ eos ipsos, a quibus adversus Christi
athletas instigabantur, dicto citius dilacerarunt, ne
tactis quidem Martyrum sanctorum corporibus : ut
palam omnibus constaret, quod hi divina quadam
virtute protegerentur. Tunc sane omnes qui ad thea-
trum spectandi causa convenierant, ingens metus
inaccessi ; cum viros sanctissimos lætitia insolita
exultare, vultuque ad omnem hilaritatem com-
posito

Macarius
et Theodo-
rus Christi
divinitatem
coram Dio-
clatiano præ-
dicantes

a

E

F

cum Donato
igni et bestis
objunguntur :
b

a quibus
nihil laxi

A posito medias inter belluas versari conspicerent.

13 Quæ dum fiunt, primus omnium Donatus ita ad populum dicere est exorsus : Dei ipsius Filius, qui ab initio cum Patre suo hominem creavit, hominis ipsemet naturam suscipiens, testimonium de Patre perhibuit, ac multis deinde insignis miraculis, postquam celestem discipulis suis doctrinam tradidit, multa pro nobis est percussus : tum sepulchro conditus tertia die a mortuis surrexit, et in coelos ad extremum abiit, unde expectatur venturus ad iudicandum vivos ac mortuos. Spem ille nobis reliquit hand dubiam, fore ut eodem modo a mortuis aliquando resurgamus : non imaginarie, quemadmodum stulti quidam perverse autumant et docent ; sed hæc ipsa corpora, in quibus nunc vivimus et movemur, iterum recipientes. Hinc profecto illud fit, ut non timeamus eos qui corpus quidem occidunt, animum vero occidere non possunt ; sed ejus solius timor nos percellat, qui animum simul ac corpus perdere potest in gehenna ignis. Ad hanc orationem duodecies a populo exclamatum est : Auxilio adsis, Christe, et Donatum benigne exaudi. Facto deinde silentio, Macarius sic eis invitavit : Hoc ipsum quod nunc adversum nos peragitis, secundum Christi ipsius predicationem, nobis erit obventum, ut ante Reges ac Præsides duceremur ; quam ob rem ipse etiammet oppetere mortem voluit, ut per resurrectionem suam mortem superaret. Macario discipuli septies ab omni turba acclamatum est : Macarium, Christe, exaudi. Tunc Theodorus, de contemptu mortis et resurrectione carnis locuturus, hæc pronuntiavit : Corpus istud quod incorruptibile primum Deus creavit, et per transgressionem in maledictum incidit, suo merito corruptioni factum est obnoxium. Audivit enim : Terra es, et in terram reverteris. Attamen Verbum divinum, in fine seculorum carnem pro nobis indutum, nec pauca perpassum, et resurgens a mortuis, illud rursum incorruptionis capax effecit ; quemadmodum et Apostolus scriptum reliquit ; Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, et sic hominem revocari ad id quod ab initio erat, sublata de noëdio corruptione per resurrectionem.

14 His dictis, ingens repente motus terræ exitit : et cum multa ex improvviso ædificia in solium corruissent, non exigua hominum multitudo extincta est. Quod ubi accidit, Donatus ejusque socii, accepta divinitus a Christo et Deo super hoc responsione, in urbem, quam Pothumum c dicunt, abire jubentur. Terrestri ergo itinere ad mare usque perveniunt, ubi navim ad trajiciendum nacti, nihil moræ interponentes, eam condescenderunt ; et secundo usi vento cursuque, duodecimo post die Alexandriam, atque inde Titulum perveniunt, c tunc urbi Episcopus præerat d Phileas ; qui exorta dein persecutione, in confessione Domini nostri Jesu Christi persistens, coronam martyrii capite minutus retulit. Cum autem Donatus ingrederetur ecclesiam, de missa e celo columba capiti ejus inedit : quam ut qui aderant conspexerunt, hunc enimvero Episcopus honoris dignissimum pronuntiavit. Deo videlicet ipso ita indicante. Ac continuo in eum dignitatis gradum evehentes advenam supremo Sacerdotio decorarunt. Cumque circa ea tempora Licinius Imperii habenas suscepisset, f magnam in Christianos persecutionem excitavit : et ante omnia, quicunque in palatio ejus versabantur Christiani, absque mora tam palatio quam universo deinde exercitu jussi sunt abire. Progressu vero temporis magis uaguisque effleratus, tyranno digna cunctis palatio proposuit : ut quicumque Christianos se faterentur, in carcerem conjecti, cibo omni privarentur ac potu : addens, rem esse indignam aliquid erga eos exhibere humanitatis, qui contra ejus leges deliquisse aperte essent convicti. Quo factum est ut ingens hominum vis in custodiam tradita, fume contuberit. Ad extremum universos, qui impuris idolorum sacrificiis polluerent sese detrectassent, tolli e medio imperavit. Horum principes fuere beatissimi Apostolice viri, Donatus Episcopus, Macarius Presbyter, et Theodorus Diaconus : qui ut in descripta supra confessione Christi gloriose adeo primum Diocletiano restiterant, ita et nunc restitere Licinio, qui

φαντασίαν, ὡς στυγοφροντοῦν οἱ ἀσύνετοι, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ἐν οἷς ζῶμεν καὶ κινούμεθα τὰ σῶματα ἀπολαύμενοι. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ φοβούμεθα τὸν ἀποκτείνοντα τὸ σῶμα, τὸν δὲ ψυχὴν μὴ δουλαμένους ἀποκτείνειν, ἀλλ' ἐκείνου φοβούμεθα τὸν δουλαμένον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολάττει ἐν γένει πυλῆ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ θύμου διωδίκητον Χριστὴ βοᾷτε, καὶ ἐπισκάνον Δουτὸν. Καὶ γενομένης αὐτοῦ, ὁ εὐνοῦχος Μακάριος εὐαγγελιστὸν λέγων· Ταῦτα ἂ νῦν καὶ ἡμεῖς πράττειτε, ἵνα οἶμαι ἡμῖν αὐτοῖς προσέειν ὁ Χριστὴς, καὶ ὅτι παραστὰς μετὰ βελούτων καὶ ἀργύρων· καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ μῦθον τὸν θανάτου καταδέξατο, ἵνα αὐτὸν νικήσῃ διὰ τῆς ἀναστάσεως. Καὶ ἐξελθὼν ὑπὸ τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν ἐπισκάνος· Χριστὴ, ἐπισκάνον Μακάριον. Ἐτα Θεόδωρος ἀπεκρίνατο περὶ τῆς καταφρονήσεως τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς σαρκὸς, καὶ ἑστὶν Ταῦτα· τὸ σῶμα ἀφ' ἑσθίου κτισθὲν, καὶ διὰ τὴν περὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν δόξαν διδασκόν, αἰκίστης ὑπὸ ζῴων ἡγέμενον. Ἦκουσεν ἡμεῖς· ἰδὲ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· ὅπου ὁ πῦρ Θεοῦ ἄλγος ἐπὶ τῇ τῶν σίνων σαρκουσίᾳ, πῶθον τε, καὶ ἀναστήσῃ, εἰς ἀφ' ἧς οἶσαν μετέστησιν. Καθὼς καὶ ὁ Ἀπίστολος λέγει· Δὲ ἡμεῖς τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδυσσάμεθα ἀφθαρσίῃ· καὶ οὕτω πάλιν τὸν ἀφθαρτὸν ἀνακληθῆναι εἰς τὴν εἰς ἀρχῆς, τῆς φθορᾶς ἐκ πῶθον γενομένης διὰ τῆς ἀναστάσεως.

15 Τούτων ἡδέϊστων σεισμὸς ἐγένετο μέγας, καὶ ἀθρήν συμπεσόντα κτήματα οὐα ἀλλήν πλῆθος ἀνθρώπων ἀπέκτειναν. Οὐ γενομένης, Δουτὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, δεξάμενοι παρὰ Κωνσταντοῦ Θεοῦ ἀντήριον, εἰς πόλιν Ποθμούιον καλουμένην ἀπελθεῖν κειμένον. Καὶ ὁδοποροῦντες ἀγρὸν διελθόντες, νύκτε ἐπευχόμενοι πρὸς ἀπὸ πλουν, μηδὲν υπερβέμενοι ἐπέβησαν αὐτῇ, καὶ αὐτοῖς γρησάμενοι ὅρμηον τῇ διωκτικῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν Ἀλεξανδρίαν παραγίνονται, εἰς αἰς Τίτμουλον ἀγικουμένην τῇ Ἐπισκοπῇ ἐν Φιλόσ, ὅς τῆς σελτῆς τοῦ διαμῶνι κοινόμενος, ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διαμείνας, τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου διὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς κεφαλῆς ἀνέσθιστο. Κατελθόντες τοῖνον τὸν ἀγῶν Δουτὸν ἐν τῷ κυριακῷ, περὶ τετρακοσίων ἐν περὶ τῆς ἡμερᾶς αὐτοῦ ἐπιστάθην· ὃν λαβάντες οἱ παρόντες, τοῖνον αἶνον Ἐπισκοπῆς εἶναι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐβήσαντο, καὶ εὐθέως ἐνθρονισάντες αὐτὸν τελείᾳ ἱερατείᾳ καθύρουντο. Καὶ ὃν καὶ οἱ Αἰκίνους τὴν βασιλείαν διαδεχόμενος διαμῶν ἐβήρει κατὰ τὸν Χριστιανικὸν, καὶ πρῶτον μὲν πάντας ἐκ παλαιότητος αὐτοῦ τοῖς Χριστιανικοῖς ἐβελθὼν παρακινεῖται, ἵνα καὶ πᾶσι ἀποστήσειν ἀσφαλείᾳ. Ἐπειὶ τὸς δὲ τοῦ γένους, ἀποθνήσκουσας προσέτιθη διατάγματα τυραννικὰ, ὡς τοῖς ὁμολογούντας ἐκείνους Χριστιανικοῖς εἶναι ἐν προσηφῇ βλάσφημι, καὶ μηδὲν τροφῇ ἢ ποτὸν προσπαχεῖν, ἢ φάσκον, ἄποτον εἶναι καὶ φανερῶς ἀξιοῦνται τοῖς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ νόμον καταδικαζομένους. Καὶ οὕτω πλῆθος τῶν γυλακῶν ἐβελθόντων, λοιμὸν διεφύετο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκέλευον πάντας τοῖς μὴ ἀσφαλείας τῶν μεμολογημένων θανάτων μεταγῆν ἀναστέλλαν ὡν ἐξαρχὴν τῶν οἱ μακαριώτατος καὶ ἀποστολικὸν ἀνδρὲς Δουτὸς ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ Μακάριος ὁ Προεστέρης, καὶ Θεόδωρος ὁ Διάκονος, ἐν τῇ προκληρίῳ ὁμολογίᾳ τοῦ Χριστοῦ τῷ Διοκλητιανῷ πρῶτον ἐνδοξῶς ἀνέστησαν, καὶ νῦν τῷ Λικίνιῳ, ὅς ἐκέλευον μελῶν κατατρεφῆναι. Καὶ λαόντες οἱ δέμονοι καὶ βασιλῆες, καὶ εἰς μέρ διαιρούμενος τὰ σῶματα τῶν Ἀγίων, εἰς τὴν ἡλιασσαν ἔβριστον. Καὶ οὕτως ἐτελεύτησαν οἱ ἀγῶν τοῦ Θεοῦ Μάρτυρες, δοξάζοντες τὴν γλῶσσαν καὶ ἡρωσύνην Τριῶν, ἢ πρέπει πάσα δοξῇ, τιμῇ, καὶ προσκύψει, εἰς τοῖς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

et ante omnia, quicumque in palatio ejus versabantur Christiani, absque mora tam palatio quam universo deinde exercitu jussi sunt abire. Progressu vero temporis magis uaguisque effleratus, tyranno digna cunctis palatio proposuit : ut quicumque Christianos se faterentur, in carcerem conjecti, cibo omni privarentur ac potu : addens, rem esse indignam aliquid erga eos exhibere humanitatis, qui contra ejus leges deliquisse aperte essent convicti. Quo factum est ut ingens hominum vis in custodiam tradita, fume contuberit. Ad extremum universos, qui impuris idolorum sacrificiis polluerent sese detrectassent, tolli e medio imperavit. Horum principes fuere beatissimi Apostolice viri, Donatus Episcopus, Macarius Presbyter, et Theodorus Diaconus : qui ut in descripta supra confessione Christi gloriose adeo primum Diocletiano restiterant, ita et nunc restitere Licinio, qui

Membratim

populo sua-
dent fidem
Christi,

et multos
concertunt.

1 Cor. 15, 35.

Facto terræ
motu Sancti
in Ægyptum
evadunt,

d
ubi Donatus
factus Episco-
pus.

Denique sub
Licinio cum
sociis marty-
rium pertulit.

Auctore G. B. Memoria in Martyrologiis

A Romani in Martyrologio MS. monasterii Luxoviensis hoc die servata est verbis: In pago Senonico Valliliacensis monasterii, translatio corporis beatissimi Romani Confessoris. An ergo Romanus, S. Columbanus junior, secundum ejus Regulam vixit? Nolim id ego asseverare. In MS. Martyrologio Ordinis Carmelitici, in quo Sancti Senonenses et Autissiodorenses plurimi continentur, ista leguntur: In territorio Autissiodorensi Dompni Romani Abbatis. In MS. codice primario Usuardi, quod Parisiis in monasterio S. Germani asservatur, sub finem, alia, sed etiam antiqua manu, adscriptum est: Senonis S. Romani Confessoris. Quæ verba in alio codice istius monasterii, sed aliquanto recentiore, in ipso textu habentur. Ea sic leguntur in MS. Florario: Autissiodoro S. Romani Abbatis. Eadem cum titulo Beati habentur in Martyrologio Colonie: et Lubecæ sub annum mcccxc excuso, item apud Grevnum in Aucturio Usuardi annis mxxv et mxxxi impresso. At Maurolycus Abbas Messanenensis ista refert: Autissiodori S. Helene Virginis, et Romani Abbatis in pago ipsius urbis. Quæ eadem apud Constantinum Felicum leguntur. In MS. Calendario Autissiodorensi ad diem xxiii Maji refertur S. Romanus, Abbas Confessor.

B 3 Extant Acta illius in Bibliotheca Floriacensi, a Joanne Bosio primum edita, et dein recusa inter Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti seculo primo, sed plurimis miraculis omisiss. In his Actis placent quæ de translationibus et miraculis continentur, quia consensum habent cum antiquis Chronicis, et auctor ait miracula fuisse fideliter collecta ab his qui viderunt, vel ab eis quos interfuisse contigit agnoverunt. Ast de rebus in vita gestis nusquam sic eas scriptas reperire potuisse asserit in Prologo. Et max quæ in Vita S. Mauri Abbatis habentur allegat sub nomine Fausti. Verum menda tot et tam gravia referuntur, ut Carolus le Cointe in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad an. 543 Num. 2 asserat, illa scripta Fausti, non tantum ab Odone, sed etiam ab alio recentiore fuisse depravata. Nos menda infra in Notis commodius referimus, et liberum iudicium lectori relinquimus de tota illa relatione. Habemus Martyrologium Bellini de Padua, secundum morem Romanæ curiæ Venetiis an. mcccxcviii excusum, in quo nulla S. Romani fit mentio. Verum extat idem cum Additionibus auctum et Parisiis anno mxxxi impressum, in quo sub finem ista sunt adjecta: In Galliis monasterio, quod vocatur Vallilias, S. Romani Abbatis, alumni Patris Benedicti. Quæ plane eadem descripsit Molanus, ediditque in suo Aucturio Usuardi, uti hunc secutus Canisius in Martyrologio Germanico, quæ Baronius alia phrasi inscripsit Martyrologio Romano; et monet distinguendum a S. Romano Abbate Jurensi, cujus Acta dedimus xxviii Februarii, ad quem diem retulit hunc S. Romanum Claudius de Rota in sua Legenda sub finem libri, ubi ex prædictis Actis, quæ ad ejus res in vita gestas spectant, descripsit. Memoratur etiam S. Romanus in Martyrologiis monasticis Wionis, Dorganii, Menardi, Bucelini. Allegat Wion initium hujus Vitæ, et adscribit S. Berthario Abbati Casinensi. Verum Joannes Boscius Gislebertum appellat, et Mabillon in duobus MSS. dictam Vitam reperit absque nomine auctoris, quem arbitratur vizissæ circa annum m, tempore Winemori Abbatis, qui fuit corvus Mainardi Archiepiscopi Senonensis circa annum mlv. Winemari illius mentio habetur num. 26, et auctor tempora sua appellat.

quo auctore scripta.

et quo tempore.

VITA

Auctore Gisleberto monacho.

LIBER I.

De rebus S. Romani in vita gestis, et variis corporis translationibus.

PROLOGUS.

Adest nobis dies venerandæ commemorationis beatissimi Romani, egregii Confessoris Christi; quæ licet omnibus pie viventibus sit venerabilis et colenda, nobis tamen est præcipua devotione suscipienda, quos priores in ejus venerationem dignissima reddit affectio. Ille enim noster est specialis patronus et certa provisio, quos sacratissima exornat præsentia, protegit meritis, virtutibus illustrat. Qui quondam beati Patris Benedicti alumnus, et in rebus divinis exitiit cooperatore ac socius. Quem ad spiritualis agonis tirocinium properantem, tamquam miles emeritus, et diutina jam exercitatione instructissimus præliator, doctrina instruxit, pane aluit, exhortatione firmavit. Vere felix, vere gloriosus, cui concessum est, ut illius eductore existeret, qui Monasticæ religionis arcem, jam super Christum fundatam, quaquaversum per orbem nobiliter excoleret, proveheret, sublimaret. Jure eos æquales meritis possidet cælum, quos in terris adhuc positos Christi caritas et germana dilectio inseparabiliter tenuit sociatos. Sed hodie nobis de B. Romano semper agitur, cujus tota conversatio bonorum operum speculum facta est mundo, cui, juxta Apostolum, vivere Christus fuit, et mori lucrum: et carne in terris positus, mente semper in cælestibus versabatur. Dissolvi cupiens et esse cum Christo: quique secundum quod Vates divinus præcipit, spirituale canticum, in tuba ductili et voce tubæ corneæ, Deo jugiter modulatus est. Tuba quippe ductilis, quæ crebris percussionibus ex metalli massa producitur, mortificationem carnis designat. Et ille in tuba ductili Deo canit, qui carnem soam cum vitis et concupiscentiis crucifigit, qui castigat corpus suum et in servitutem redigit, ut productum extenuatumque disciplinis cælestibus, supernam possit continere melodiam. Tuba vero cornæ cælestem conversationem figuratiter exprimit: cornu quippe de carne nascitur, sed carnem excedens, carneam molitiem deserit, et in osseam proficit firmitatem. In tuba ergo cornæ Deo psallit, quia ea quæ sursum sancti quaerit, non quæ super terram. Talis hujus sancti Patris conversatio, talis ejus tota vita fuit, sancta, innocua, cælebs, gratiosa, pudicitie floribus perornata, fide integra, speribusta, caritate diffusa, omni postremo bonitate conspicua: de qua nihil est quod digne satis valeat dici. Idcirco hæc brevis perstringimus, et veluti quasdam conversationis ejus lineas decimus: quia quod non sine magno cordis dolore dicimus, nusquam eam scriptam reperire valuimus.

2 Et quidem tanti viri actus et miracula non dubitamus fuisse scripta; esset quippe inhumanissimum, immo iniustum, suppressi silentio, quod per famulum suum ad profectum multorum Deum operari dignatus est: sed incandescente contra Ecclesiam humanissima persecutione, adeo ut plurimis vel fugientibus, vel in necem occumbentibus; maxima raritas superesset Christianorum; et ut noster Poeta dicit, vacabat tunc temporis potentibus opprimere, prioribus rapere, privatis perdere, miseris flere; hoc modo sicut et aliorum multorum Sanctorum, sic etiam

Quia hujus sancti, memoria dignissima,

Phil. 1, 21

Psal. 97, 6

F Vita non invenitur scripta,

forsan est perdita.

A etiam vitam hujus de quo loquimur Patris, perditum iri contigit, dum unusquisque cogitabat magis qualiter vitam morti jam jamque imminenti eximeret, quam ut custodiendis proferendisque libris operam daret. Atque ideo quæ in prima ætate gesserit, quas diaboli tentationes pertulerit, quæ miracula ostenderit, vel quo fine mundum deseruerit, ignoramus. Illud sane magnum sanctitati ejus præbet testimonium, quod Beatus Papa Gregorius in libris Dialogorum de eo commemorat, quod et nos breviter supra tetigisse meminimus. Sed et in Vita B. Mauri Monachi, dilectissimi Benedicti discipuli, quæ a S. Fausto suo condiscipulo elegantissime digesta est, ejus memoria honorifice, et sicut Sanctum decet, facta reperitur. Quædam etiam ad nos, per succedentium relationem, fideli narratione contigit emanasse: de quibus omnibus quasi quoddam breve corpusculum colligentes, quæ de Sancto nobis comperta sunt, ipsius adjuti precibus conabimur explanare.

CAPUT I.

Insulsa relatio de rebus in vita gestis.

B **V**ir Domini Romanus, a pueritia monachus, disciplinis monasterialibus apprime eruditus est. Assuescebat adhuc puerulus crebris subdere membra jejuniis, sanctis interesse assidue vigiliis, et in tenero corpusculo senum cruce ac caumenias nitebatur adhuc invalidus experiri. Jam vero transcursis adolescentiæ metis, cum in robur virilis evasisset ætatis, omni ex parte in virtutum studio probatus ac spectabilis habebatur, adeo ut suo exemplo multos ad contemptum seculi ac desiderium sancti propositi accenderet. Quodam itaque tempore, cum sanctus ac dulci semper memoria recolendus Benedictus, spretis seculi actibus abjurataque mundi gloria, eremum peteret; hunc de quo loquimur, a Sanctum obvium habuit, quo tenderet inquisivit. Cujus cum desiderium cognovisset, et secretum tenuit, et adjutorium impendit, eique sanctæ conversationis habitum tradidit, et in quantum licuit ministravit. Vir autem Domini ad destinatum locum perveniens, in arctissimo specu se tradidit. tribusque annis excepto Romano monacho, hominibus incognitus mansit. Qui Romanus non longe in monasterio sub Adeodati Patris Regula degebat: sed pie ejusdem Patris sui oculis furabatur horas, et quem sibi ad manducandum subripere poterat, diebus certis, Benedicto panem deferebat. Ad eundem vero specum a Romani cella iter non erat, quia excelsa desuper rupes eminebat; sed ex eadem rupe in longissimo fune religatum Romanus deponere panem consueverat. In qua etiam resti parvum tintinnabulum inseruit, ut ad sonum tintinnabuli vir Dei cognosceret, quando sibi Romanus panem præberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis, unius caritati invidens, alterius refectioni; cum quadam die submitti panem conspiceret, jactavit lapidem et tintinnabulum fregit: Romanus tamen modis congruentibus ministrare non desiit b.

4 c Ea tempestate gravissimæ persecutionis procella per totam Italiam, ac pene per omnem Romani Imperii terram detonabat, Gothi, Alanis et Wandalis omnia flammis et ferro proterentibus. Quo tempore destructæ ecclesiæ, subversa monasteria, captæ urbes, desolate domus, diruta castra, strages hominum innumere factæ, et multus ubique humani generis sanguis effusus est. Quod cernens vir Domini Romanus, non cessabat Dominum deprecari, ut suam respiceret Ecclesiam, quam sibi suo sanguine acquisierat; nec sineret eam insanis subjei

nationibus, sed eam in fide nominis sui conservaret illasam. Cum hoc indesinenter ageret, noctes diesque in oratione continuans; quadam nocte per divinam revelationem audivit, permissione Dei ista fieri: omnemque terram, justo sed occulto ejus judicio, sævis gentibus traditam; inde mutabilem fore cœlitus prolatam sententiam: atque ideo non eum debere sic in immensum tristari, sed glorificare potius Dominum, juste salubriterque omnia disponentem; qui percutit et sanat, vulnerat et medetur; quique ideo temporaliter peccantibus flagella irrogat, ne in æternum pereant: præterea juberi sibi a Deo, ut relicta Italia ad Gallias tenderet, et verbi divini semina longe lateque spargeret, ac sanctæ conversationis exempla cunctis præberet.

5 Hoc responso Spiritus sancti accepto, d convocatis Fratribus sic eos allocutus est: Fratres et Domini mei, dulce lumen oculorum meorum, maximumque pignus amoris mei et gaudii; audite me servum Christi, sanctæ fraternitatis vestræ commilitonem ac socium. Cernitis quibus malis mundus premitur, quibus cladibus perurgetur. Ubique luctus, ubique pavor, et plurima mortis imago. Non hæc casu, verum manifestissima ira Dei contingunt. Peccatis enim hominum Dei patientia exacerbata, versa est in furorem; mansuetudo mutata est in severitatem; adeo ut mirum sit, quod adhuc tolerat, leviora peccatoribus inferens quam merentur; et non sicut quondam Sodomitas et Gomorritas, ita nunc sceleribus plenam terram nubibus exurat fulmineis. Cum hæc ita sint, Fratres, non debemus de mundi percussionibus dolore, quem scimus ipsis suis percussionibus interire. Vita enim nobis alia a Christo est promissa, cujus promissio inconcussa atque immobilis permanet, finis ignara, doloris nescia: in qua gaudium est, epulatio et pax imperterrita, ubi beata immortalitas et immortalis beatitudo, ubi æterna securitas et secunda regnat æternitas. Hanc expectantes adversa seculi non debemus pavescere; sed magis appropinquantem nostram redemptionem, levatis sursum capitibus, hoc est ex hilaratis cordibus, expectare. Me si Deus meo voto res agere, et secundum meum velle vivere sineret, optaveram, sanctissimi Fratres, vobiscum omnia seculi discrimina perferre: quæcumque prospera, quæcumque adversa contigissent, collato vobiscum robore sustinere, simulque patienter vivere, simul delectabiliter mori. Sed quia non est in hominis potestate via ejus, sed in illius qui cum magna tranquillitate disponit omnia; quæso ne me retinere velitis Deus præcipit ut pergamus ad Gallias; parere debemus, eundem est: vos oro ut mei benigne memores sitis; quia et ego, dum spiritus hoc luteum vasculum inhabitando vegetaverit, vos in corde et in visceribus meis, ut fas est et decet, semper habeo. Deus autem omnipotens vos sancta custodia circumvallet; atque a præsentis seculo nequam ereptos, salvos faciat in regnum suum cœleste; et concedat mihi exiguo et humili in illa vita vos sine confusione videre.

6 Hæc dicens et valefaciens eis, parvo sumptu profectus est; ignotus mundo, adscriptus civis in cœlo. Transmissa Italia, Gallias ingressus, pervenit tandem in pagum Autissiodorensem, in locum qui Fons-Rogi appellatur: ubi aliquanto tempore demoratus, monasterium statuit: ibique plurimos a vanitate seculi conversos, ad quietam et sobriam conversationem, monitis simul et exemplis provocatos, adduxit. Quo in loco habetur Basilica, ejus nomine, et miraculorum quæ per eum Deus operatur privilegio, nobiliter insignis. Non multo post tempore, B. e Bertingranus, Cenomannicæ civitatis Episcopus, legatos ad deiferum Patrem Benedictum direxit, cui etiam exenia transmisit decentissima; exposcens

D
A: GISLEBERTO.
traditur cœlesti monitu
Gallias
petisse:

d

E
vale Fratribus dicto,

F

consistit
prope Autissiodorum.

Auctor eam
undecumque
colligit.

a
S. Benedicto
in specu necessaria
suppeditat,

b
c
sed ob Italia
clades,

A exposcens ut ei perfectissimos quosque et in monastica disciplina experientissimos ex suis discipulis dirigeret viros, qui in fundo Episcopii ejus monasterium, secundum instituta Regulæ ipsius sanctissimi Patris, ædificare deberent. Nil ergo moratus Dei famulus, alacriter ad hoc opus direxit S. Maurum, sibi familiariter obedientia et omni morum probitate dilectum discipulum : cui etiam quatuor alios addidit Fratres, cum quibus tantæ expeditionis laborem subiret intrepidus. Sane ex illis quatuor Fratribus unus fuit hic Faustus, qui *f* Vitam ejusdem B. Mauri eleganti admodum descripsit stylo : ejus etiam verbis, ut certior legentibus constet fides, quæ sequuntur censuimus intimanda. Nos itaque cum appropinquante solennitate Paschali, quotidie profectionem acceleraremus, eo die quo Dominica celebratur Cœna, in pagum devenimus Antissiodorensem.

B Audiens autem B. Maurus opinionem S. Romani monachi, qui beatissimo Patri nostro Benedicti in initio adiutor et cooperator extitit, sicut in historia Vitæ ejus plenissime invenitur : quique per revelationem Gallias petens, cœnobium in eodem pago, in loco qui Fons-Roginuncupatur, ædificabat : petiit duces itineris nostri, ut eo divergentes, ibidem sanctum Pascha celebraremus. Hoc autem B. Maurus maxime expetebat, quia et sequenti die transitum sanctissimi Magistri nostri complendum esse sciebat et colloquio B. Romani desiderabiliter frui cupiebat. Ductores vero nostri, petitionibus viri Dei libenter anuentes, concito gradu illuc tendere festinarunt. Die itaque Parasceves, hora illie sexta pervenientes, devotissime a B. Romano suscepti sumus. Cumque nos omnes, qui cum B. Mauro pergebamus, ad ea quæ opus ad diem festum erant præparanda vel emenda occupati essemus ; ipsi sanctissimi viri dulcia invicem perennis vitæ ferebant colloquia. Et cum jam vespertina hora post solenne officium, quod specialiter (utpote annuatim) eo celebratur die, propinquaret ; vir Dei S. Maurus B. Romano dixit : Crastina die beatissimus Pater noster Benedictus, terreni deposito corporis onere, cœlibem gaudens et hilaris scandet ad patriam. Quod audiens S. Romanus, illico in lacrymas resolutus, flere inconsolabiliter cœpit. Quem B. Maurus consolari cupiens, aiebat : Gaudere potius quam flere ideo de ejus migratione debemus ; quia et Patronum magnam præmittimus, et præsentiorum eum nunc, quam si in carne viveret, sumus habituri. Hæc tamen dicens nec ipse se poterat a fletu cohibere.

C 8 Noctem illam quæ *g* duodecimo Kalendas Aprilis habebatur, et qua sacratissimum vigiliarum Paschæ illucescebat Sabbatum, tam beatissimus Maurus ac nos qui cum eo ibamus, quam S. Romanus cum aliquibus suis, jejuni pervigilem duximus ; unusquisque nostrum secreto apud se (ut illis diebus in Ecclesia Romana mos erat) psalmos et orationum preces devote pro exitu ejusdem Patris nostri Deo dilectissimi Benedicti consummantes. Cum vero transacta jam hora quasi tertia ipsius sacratissimæ diei, Beatissimus Maurus in ecclesia consistens, transitum ejus qualicumque eveniret hora, orando et psallendo præmunire, longe licet positus, satageret, seque pavimento in orationem dedisset ; raptus in spiritu, subito se transpositum in loco de quo egressi fueramus vidit, conspexitque viam palliis stratam ac innumeris coruscantibus lampadibus, recto Orientis tramite ab ejus cella in cœlum usque tendentem : in qua etiam visione duos Congregationis nostræ Prutres socios habuit, cum quibus eandem simul visionem conspexit. Itaque cum viam quam cernebant mirarentur attentius, venerando habitu vir desuper clarus assistens, cujus esset via quam

cernerent, inquisivit : quod illi se nescire professi sunt. Quibus ille respondit : Hæc est via, qua dilectus Domino cœlum Benedictus ascendit. Hanc visionem unus ex illis duobus Fratribus nostris, qui eam simul cum B. Mauro viderunt et in nostro morabatur cœnobio, alter vero, ut Beatus scripsit Gregorius, longius positus vidit. Mox vero ut Beatus ad se reversus est Maurus, ocius S. Romanum ac nos evocans, cuncta quæ viderat lucide nobis per ordinem retulit ; diemque illam et sequentem Dominicam, qua specialiter dies Resurrectionis Dominicæ colebatur, solennem et celebrem omni cum gaudio et lætitia peregimus.

D 9 Secunda autem feria festivitatis ipsius, antequam proficisci cœpissemus, S. Romanus B. Mauro dixit : Si absque animæ periculo locura hunc deserere potuissem, melius tecum, amantissime Frater, cuperem habitare, quam alibi finem vitæ terminare. Sed quia et hos deserere periculum est, et ultimus mihi jam jamque *h* imminet dies ; perge felix quo mitteris, ac prospere felici utere sorte. Deus autem omnipotens semper sit tecum, et cum Fratribus qui tecum pergunt ; et recto itinere perducatur vos ad veram repositionis terram, quam omnibus electis suis polliceri est dignatus, ubi præparavit eis, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt ; nisi in illorum qui terrena omnia amore ejus proterentes, ac desiderio cœlestium abdicantes, dicere cum Apostolo valent, Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum. Romanus itaque Dei famulus, post gloriosam et plenam virtutibus vitam, post innumeram multitudinem vitæ æternæ acquisitam, consummato viriliter monasticæ possessionis curriculo, felici et jam dudum exoptato transitu migravit ad Dominum. Tumque, ut vere fatear, mori desiit et vivere cœpit : exutusque mundi tenebris, cœlesti est claritate vestitus. Nunc assistit vultui omnipotentis Dei, accipiens de manu ejus stolam candidam, animæ dico incorruptionem et indefectivam beatitudinem. Præstolatur autem stolam duplicem, cum resumpto in fine mundi corpore, carnis simul et animæ gaudebit immortalitate. Sepultus vero est in sua ipsius Basilica a Fratribus, quos gemina in diversum dispertiebat affectio ; uo niam quidem illi lætandum esse noverant, sibi dolendum ; illius congaudendum glorificationi suæ ingemiscendum desolationi.

ANNOTATA.

F *a* Hinc usque ad finem numeri sunt verba S. Gregorii Magni, in Vita S. Benedicti 21 Martii illustrata cap. 1.

b S. Gregorius ista prædictis addit : Cum vero jam Deus omnipotens Romanum vellet a labore quiescere, excitavit Sacerdotem et pastores, aliosque qui S. Benedicto cibos ferrent etc. nulla postea Romani facta mentione, ut videatur is ex sensu S. Gregorii paulo post obiisse.

c Anno 406 Gallia fuit subjecta dispersioni et devastationi factæ a Wandalis, Suevis, Alanis, qui inde anno 409 Hispanias ingressi sunt, non Italiam. At Gothi occuparunt Romam dicto an. 409 et sequenti. Hi deinde sub Rege Athaulfo et nomine Visigothorum Gallias ingressi eas vastarunt, quos secuti sunt Burgundiones. Burgundiombus Franci adhuc ethnici successerunt, ut non videatur tunc fuga in Gallias facta fuisse : interim vide enormem anachronismum, per quem hæc fuga facta dicitur eo tempore, quod S. Benedicti initia precessit integro fere seculo : siquidem hic si annos solum 62 vixit, et anno æt. 14 monachum induit, hoc solum fecisse potuit anno 494 utpote mortuus an. 543.

d Videtur hæc Fratrum convocatio et ad eos facta adhortatio

ac Paschate celebrato,

h valedicit S. Mauro, E

2 Cor. 2, 10

moritur,

sepelitur.

ex eo S. Benedicti obitum instantem intelligit :

invisitur :

a S. Mauro misso in Gallias

A. GISEBERTO.

A *adhortatio viri senis esse, aut in nuctoritate constituti.*
 e Bertingrannus aliis Bertehamnus : sed is Badegisilo anno 586 mortuo successit, et an. 589 adfuit conventui Episcoporum pro sanctimonialibus Pictavensibus. Quam procul hæc obsunt ob an. 543, quo S. Maurus venisset in Gallias sub mortem S. Benedicti ? Attigimus ea 16 Maji ante vitam S. Domnoli, qui mortuo Bertehramno S. Maurum dicitur recipere noluisse : suggessimusque Bonitum V Abbatem Casinensem, pro quo S. Benedictus obrepserit, quique discipulum suum Maurum, alium a famoso discipulo S. Benedicti sub annum 517 nato in Gallias miserii, paulo ante destructionem monasterii factam a Longobardis an. 589.

1 Vita a S. Fausto scripta non extat, nisi interpolata ab Odone Abbate, et forsitan depravata magis ob otio recentiore. Coluntur S. Faustus 15 Februarii, S. Maurus 15 Januarii.

B *g* Quam est tota hæc relutio absurda ! Ergo Pascha tunc fuisset celebratum 22 Martii, quod rarissime accidit : et toto seculo sexto nonnisi semel contigit scilicet anno 509, cyclo Lunæ 16, Solis littera Dominicali D. Mortuus est S. Benedictus citata 12 Kalendas Aprilis sive 21 Martii, an. 543 pridie Dominicæ Passionis : pro qua stolidus ille interpolator legit pridie Dominicæ Paschatis, et reliqua de cæna Dominica, die Parasceves, Sabbato vigiliarum Paschæ, Dominica Resurrectionis, et feria secunda festivitatis ipsius, consequenter cum summa temeritate aptata fuerunt rebus quæ post eam mortem gestæ dicuntur. Si tamen pro S. Benedicto liceret substituere Bonitum, ut dixi qui dispersus suorum Reliquias Romæ in Lateranensi cœnobio collegerit, moxque obierit dolori succumbens pridie Paschæ ipsius an. 589 die 19 Aprilis, satis inter se congruat omnia, modo distinguantur duo Romani unus senior alter junior Benedicto.

h In eadem suppositione obisset hic junior Romanus ipso anno 589 feria 5 hebdomadis 4 post Pascha.

CAPUT II.

Variæ translationes corporis S. Romani.

Matth. 5

Corpus transfertur ad ecclesiam S. Amatoris,

C In hoc igitur loco per aliquot annos beati viri corpus digna veneratione servatum est. Verum quia nefas erat mundanis tenebris lucernam obnubi side-ream, et ipsa per se Veritas civitatem supra montem positam non posse abscondi protestata est ; inconveniens et damnosum erat, sacratissimi corporis thesaurum diu in loco minus celebri minusque noto latere ; sed ad communem omnium utilitatem atque profectum cunctis innotescere ac divulgari. Crescente itaque fidelium devotione, corpus beati viri de loco primariæ sepulturæ ad urbem Autissiodorum delatum, atque in ecclesia Beatissimi a Amatoris honorifice conditum est. Aliquot anni jam fluxerant, et Sancti nomen ac veneratio, omnium pectoribus insinuata, magis magisque increbrescebat. Unde Fratres ex cœnobio ter Beati b Germani, Pontificis et Confessoris Christi, fide in Deum, spe in Sanctum ferventes, c Heribaldo Autissiodorensi Ecclesiæ præsidente Episcopo, venerandum sæpe dicti viri Dei corpus obnixè ut sibi daretur expetierunt ; et licet ægerrime ac cum magni sudore laboris, tandem obtinere meruerunt. Sicque inde levatum, et cum staurophoria d ac cereostata, cumque divinorum melodia coruscantibus, deportatum est. Erat ibi tunc quidam Presbyter ecclesiæ turis, cui vocabulum est e Bonus hortus, Aaron nomine ; qui Fratribus jam dicti loci optime notus et familiaris habebatur. Is ergo, cum sanctæ Reliquiæ feretro componerentur, accessit ; eisque quibus id officium deputatum erat, sese importunus miscuit ; ac nemine

d
 inde ad monasterium S. Germani,
 e

circumspiciente, os capitis, quo superne cerebrum tegitur, quodque vulgo testa, dicitur furto sublegit ; atque optimo potitus spolio, ad suam trepidus repedavit ecclesiam : ibique plurimo tempore sacrum pignus permansit, frequentibus se circa ægro- tantes præstitæ sanitatis declarans indiciiis. Jamque instabat tempus quo Dominus Sanctum suum mirificaret, quemque apud se glorificaverat in cœlo, apud homines magnificaret in mundo. Hoc tali constat ordine gestum.

11 Ansegisus f erat Sanctæ Senonum Metropolis Ecclesiæ Archiepiscopus, vir in cunctis optime agens, et in ecclesiasticis negotiis experientissimus. Hic cum anxie animo cogitare cœpisset, Sancti hujus undecunque impetrare Reliquias ; nuntiatum est ei, quod in ecclesia suæ dioceseos Sancti haberentur Reliquiæ. Cumque ille, quænam hæc esset ecclesia, curiosa indagatione perquireret ; dictum est ei de hoc Presbytero, quod præcipuum partem Sancti hujus haberet verticis. Quo audito, Antistes gavisus quam maxime, Deoque agens gratias de oblata sibi desideratæ rei opportunitate, Presbyterum ad se accersiri præcepit ; a quo omni re certius agnita, mature accedit ad locum, jubetque cœlestem sibi ostendi thesaurum : suscipiensque Sancti Reliquias, amplectitur. applicat oculis, avidioribus demulcet osculis ; sicque voti compos, suam lætus redit ad urbem. Deinde majori adhuc desiderio accenditur, quærere [cœpit] ubi sancti corporis haberentur Reliquiæ ; comperiensque in jam dicto Beatissimi Germani cœnobio Sancti corpus haberi, deprecatus est primum Domnum g Hugonem loci ipsius Abbatem, re autem vera regni totius moderatorem ac principem : dein direxit illuc h Abbonem, Nivernensis Ecclesiæ Episcopum : nam qui res magna petebatur, magnis profecto utendum erat interpretibus ac ministris. Veniens ergo Episcopus, convocatis loci primoribus, causam propter quam missus fuerat exposuit. Fratribus hoc satis durum et difficile cœpit videri, hærebantque, et quid responderent ignorabant. Sed quia Abbatis pie præcipientis imperiis obviare nefarium, et Episcoporum precibus non acquiescere impium erat : victi tandem succumbunt, et se facturos quod Archiepiscopus petierat repromittunt.

12 His acceptis promissionibus, Reverentissimus Antistes ad suam quam festine reversus est urbem. Atque omnis moræ impatiens, sumptis secum Cleri primoribus, atque adunata religiosi apparatus frequentia, et nihilominus non modica plebis caterva, Autissiodorum properat. Jamque eo appropinquante dici non potest quanto studio, quamque ardentissima devotione tota civitas obviam venerit ; adeo ut maximo se salutis et gaudii munere caruisse duceret, qui huic spectaculo defuisset. Procedunt splendido habitu, hinc sacra Monachorum agmina, inde veneranda Cleri candidiferi turba. Cerneret in terris cœlestem chorum, et splendidissimum Angelicæ societatis conventum. Omnia divinis laudibus et superni melodimatis concentibus personabant. Cum tali itaque pompa ingrediuntur ecclesiam ; et præmissa oratione ac data solenniter benedictione, accedit Episcopus ad locum, quo sanctissimi somatis thesaurus erat reconditus. Fratribus cum letania divinum suffragium invocantibus ; sumitque glebam prædicti corporis, divini odoris nectare fragrantem ; reponens loco eodem pretiosissimas multorum Sanctorum ac Martyrum Reliquias, quæ hodieque ibidem condigno venerantur honore. Adepto itaque exoptato munere, et voti sui compos effectus Episcopus, cum gaudio reversus est ad cœnobium, quod Vallilias i sive Vallis-lilii nuncupatur ; ibique pro maximo ac pretiosissimo thesauro, sacrosancti k corporis pignus

D
 A GISEBERTO.
 os capitis
 in pagum
 Bonnard,

f
 inde Senonas,

E
 ac missa legatione Autissiodorum,

g

h

corpus impetratur,

a Senonensibus excipitur solenni apparatu.

Vallilias transfertur.

i

k

A pignus collocavit ; tantaque se circa locum ipsum benevolentia et largitate profudit, ut eum summa dilectione semper incoleret, et necessarios reditus abundantissime delegaret, artium quoque diversarum magistros studiosissime præpararet.

quo cœnobio
a Norman-
nis d'eleto,

Isa. 64, 11

refertur in
urbem :

13 Hoc itaque ad Christum migrante, et post diutinos labores ad laborum præmia transeunte, successit in Sede Pontificali Ebrardus, venerandus Archiepiscopus, non minus doctrina quam vita virtutibus plena et miraculis : cujus tempore gens incredula Northmannorum per Gallias sese diffudit, cædibus, incendiis, atque omni crudelitatis genere debacchata. Siquidem peccatis nostris exigentibus, atque vires adversariis suggerentibus, subversa sunt castra, desolatae urbes, destructæ ecclesiæ, succensa monasteria, ut ac nos vel maxime illud pertinere videatur, quod Esaias Propheta, prævidens sanctæ illius civitatis et augustissimi templi ruinam, lugubri ad Deum voce querebatur dicens : Ubi laudaverunt te patres nostri, facta est combustio ignis. Tunc quoque præfatum S. Remigii cœnobium incensum et ad solum usque dirutum est, Suavo strenuissimo loci ipsius Abbate cum Fratribus ad Senonicam urbem confugientibus, atque ut Deus afflictum populum placatus respiceret interdiu et noctibus deprecantibus. Interea hostilis exercitus Senonum oppugnabat civitatem, eamque infestis viribus, et omni arte quæsitis machinis capere nitebatur ; cum repente venerandus Antistes, optato (ut ipse a Deo expetierat) languore corripitur. Quo ad Christum migrante, Gualterius, *m* et generosi stemmatis nobilitate et totius scientiæ eruditione clarissimus, Pontificalem Senonicæ urbis sortitur dignitatem. Tandem Sanctorum precibus, ira Dei, juste peccatoribus superducta, in misericordiam versa est. Franguntur vires hostium, retunditur impetus, confidentia debilitatur ; sicque intelligentes, frustra se niti contra eos quos divina pietas tuebatur, ab urbis obsidione recedunt.

n

15 Pace interim reddita, et post diutinam calamitatem populo aliquantulum respirante, Bovo *n* cui post obitum præfati Suavii Abbatiae cura erat commissa, cogitare cœpit, quid de loco ageret, cujus tantummodo supersedissent ruinæ : denique si illum vellet in pristinum statum reparare, opus certe difficillimum, ne dicam impossibile, videbatur. Illud quoque vel maxime ejus animum etiam tuta timentem exagitabat, ne si quid forte operis in loco deserto et ab urbe remotissimo agere cœpisset, reversi denuo adversarii more suæ crudelitatis incenderent, subruerent, dissiparent : mens siquidem, rerum memoria quas viderat trepida, et adhuc graviora formidans, per diversa raptabatur consilia, et quid eligeret ignorabat. Tandem placuit Abbati, Fratribus quoque hoc ipsum ex communi consensu poscentibus, ut in prædiolo suo, quod est in suburbio Senonicæ urbis sub ipsis civitatis mœnibus situm, monasterium fundaretur, ubi prisco tempore conditum fuerat : qui locus et situs opportunitate, et fluminis præterfluentis amœnitate ad id construendum aptissimus videbatur. Ergo ædificata pulchro satis schemate basilica, ceterisque habitationibus religioni monasticæ congruentibus, illuc B. Romani corpus cum lætitia transtulerunt : ubi florent meritorum ejus insignia, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, qui est mirabilis in Sanctis suis.

ad cœnobium
suburbanum
fertur.

Miracula a
vivente facta
ignorantur.

16 Nec otiose prætermittendum est respondere iis, quibus signa et miracula in tantum grata sunt, ut nihil putent Deo placere, nisi quod eorum exhibitio commendaverit ; cum ille potius bonæ vitæ meritum, quam signorum corporalium requirat effectum ; ut enim ait Evangelicus Poeta,

— Merito cessante bono, miracula oïl sunt,
Quæ faciunt plerumque mali. —

et ipse Dominus Apostolos docuit, ut a se non signa et miracula, sed mansuetudinem discerent et humilitatem, inquiens. Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Qua propter etsi beatissimi Romani miracula, quæ in corpore positus gesserit, non legimus ; non ideo impar ceteris Sanctis habendus, quibus fide parem et sanctitatem eum fuisse non dubitamus : nec vero sanctissimus Pater Benedictus alumno suarum virtutum ex æquo invidet gloriam, cum quo in cœlestibus beatæ immortalitatis meruit palmam. Et quidem non dubitamus eum multas dum viveret fecisse virtutes ; sed vel segni scriptorum negligentia non sunt litteris traditæ, quæ res non minimum Sanctorum præconiis persæpe intulit detrimentum ; vel certe si signa operum ejus scripta fuerunt, aut situ diutina vetustatis consenuerunt, aut tempore infelicitatis, monasteriis et ecclesiis depopulatis rebusque omnibus profligatis et perditis illa nihilominus ad nihilum devenerunt : quippe hominibus quaversum fugientibus, et sibi tantum suæque vitæ consulentibus ; nullamque de custodiendis archivis curam habentibus. Dicat itaque qui volet, nulla ejus in vita extitisse miracula ; dum sciat eum jam mortuum innumera fecisse et facere quotidie miraculorum signa. Deum enim qui ab æterno sua sapientia cuncta præordinat, eaque ex arcano divini consilii, locis temporibusque prolata visibiliter manifestat ; acceptissimum sibi famulum eo potissimum tempore miraculis voluit illustrare, quando superato omnium tentationum luctamine fas esset justum exultare in Domino, et rectum securum deceret laudatio, nec jam exinde laudis æmula timeretur elatio.

17 Hæc breviter diximus pro memoria sanctissimi Confessoris Domini Romani, indignum arbitantes, tantum ac talem virum silentii molio contegi. et non ad profectum atque utilitatem omnium pie viventium publicari. Ceterum ea quæ post felicissimum excessum ejus, vel in prima sacri corporis ejus translatione, vel deinceps in loco, in quo sanctissimum ejus corpus deportatum venerabiliter reconditum est, per eum Dominum dignatus est operari ; ab his qui viderunt, vel ab eis quos interfuisse contigit agnoverunt, fideliter collecta atque plenissime descripta studuimus opportune subungere, ad laudem et gloriam summæ lucis et viæ, veritatis et vitæ, Dei et Domini nostri Jesu Christi, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit, regnat et benedicitur in omni gente, loco et tempore, nunc et per infinita secula seculorum. Amen.

ANNOTATA.

a S. Amator Episcopus Autissiodorensis consecratus fuit anno 388, mortuus anno 418 Kalendis Maji, ad quas dedimus Vitam, et de basilica illi erecta egimus.

b S. Germanus, successor dicti S. Amatoris, colitur 31 Julii, cujus egregium monasterium etiamnum ibidem extat et in ejus ecclesia nos venerati fuimus anno 1662 plurimorum Sanctorum mausolæa.

c Heriboldus Episcopus 36 sub Carolo Calvo Rege floruit, huic summe carus, uti et Lupo Abbati Ferrariensi, Hincmaro, Flodoardo, Walofrido Straboni, viris tum doctrina illustribus, sepultus in dicta Abbatia S. Germani.

d Ita correxit Mabillon, cum scriptum esset Staurophona, æque recte forsitan pro Cereostata, scripsisset Cereostatiam, si eam vocem apud antiquos invenisset ; Cereostata enim candelabra sunt.

e Bonus-hortus, vulgo Bonnard, sicut in margine notat Mabillon. Tabula Gastinensis regionis apud Blaew notat

D
Mat. 11, 29

E
Ex multis pa-
tratis post
mortem

Auctor sequen-
tia edit.

F

A notat locum Bonnaut, duabus circiter leucis infra urbem ad dexteram Icaunæ ripam.

f Anseghisus, creatus Archiepiscopus anno 871, mortuus anno 883.

g Hugonem hunc fuisse Abbatem S. Germani laicum, asserit Mabillon.

h Abbo, Episcopus Nivernensis, subscripsit Synodo Suessionensi, anno 866, Trecensi 861, Pontigonensi 876, iterum Trecensi 878.

i Erat monasterium S. Remigii apud Vallilias, vulgo Vareilles, octavo a Senonibus millario, captum ibidem extrui ab Aldrico Archiepiscopo tempore Ludovici Pii, et ab ejus successore Wenilone perfectum.

k Clarius in Chronico S. Petri Vivi, ipse ibi monachus Benedictinus ista habet: Transtulit Anseghisus in ecclesiam S. Remigii apud Vallilias S. Romanum de cœnobio S. Germani Autissiodorensis, impetrato hoc ab Hugone Abbate ejusdem loci. Eodem habet monachus Autissiodorensis in Chronico ad annum 876. In quodam Kalendario MS. monasterii S. Petri Vivi ad hunc xxii Aprilis dicitur, Senonis quiescere in ecclesia parochiali ei sacra, et caput illius auro inductum coli in æde S. Petri Vivi.

B 1 Anno 886 obsessam urbem asserit Clarius, idque a die 30 Novembris usque ad sequentem Majum: anno deinde sequenti obiit Ebrardus seu Evrardus Archiepiscopus ipsis Kal. Februarii, laudatus a doctrina in poemate de Obsidione Parisiensi, nusquam vero alibi quod sciam a sanctitate et miraculis.

m Gualterius, sive Walterius, a Sammarthanis dicitur obiisse anno 923, 13 Decembris, et cognominem sibi nepotem habuisse successorem.

n Alias Bono, ut in margine notat Mabillon.

ad te clamantem, qui satis bene nosti caducam esse humanam mentem. Dum hæc et his similia flebili proclamaret eloquio, gratiose patefecit Omnipotens plebi, quæ sancta membra egregii prosequeretur Confessoris, quam proficua manebat in cœlis supplicatio S. Romani. Recepit protinus mulier conclamantem salutem. exultat cor populi præ gaudio. mens multorum fit hilarior, voces eunpunt in altum, collaudant splendificum Dominum, qui mirabiliter suum glorificat tironem. Vere ineffabilis est clementia Salvatoris nostri. Cum patramus illicita, ultionem sustinemus condignam; castigat corpora nostra ægritudines tribuens congruas, ut expurget a delictis arcana pectoris nostri. Hoc, Fratres, debet quisque nostrum cum summo suscipere gaudio, si ei Omnipotens temporalem confert passionem, ut per præsentem tolerantiam perveniat ad sedem sine limite fulgentem. Oportet enim nos per diversas injurias huc illucque distrahere, ut per diversas ærumnas hujus caduci seculi gradientes, cum felici tramite ad sidereum regnum dirigamus animum: quo per præsentis tribulationes gestantes manipulos nostros, mereamur capere cum summo gaudio coronas sine fine fulgentes.

3 Præterea pio religiosæ intentionis studio commovente, ipsa quoque viri dignissimi beatorum actuum solitante congerie, non est prætereundum enarrari vestræque commendandum indagini, qualiter quædam mulier, Rageais dicta a sacri baptismatis unda, ex ea quæ vocatur a Neronis-villa oriunda, ferme per triennium diutissimo laboriosæ ægritudinis impulsu confecta, nervorum omnium dissolutione stupida, membrorumque omnium ita tenebatur officio destituta, ut nullatenus ei a quocumque vita viventium remedium adferri potuerit, cum plurimi ad eam accesserint curationis præditi gratia, nisi illi per divinitatis potentiam promitteretur spes recuperandæ sospitatis gratuita. Denique dum nihil apud se certum aliud haberet, nisi quoad morte intercludente extremum vitæ præsentis occubisset diem; propitiante tandem divinæ visitationis respectu, cœpit intra se comminisci, si quo modo Sanctorum oracula circumiens, eorum interventu sanitatis mereretur dono potiri. Sicque iter ambulare desiderans, S. Hilarii b in villa Patricii, ibi pro his quorum fides exigit Deum deprecantis, lento quamvis gressu primum appulit ad titulum, ejus petitura piæ intercessionis adminiculum. Nec multo post, illa supplicante importune, et sancto Dei subveniente opportune, tunc quidem est reddita sanitati pristinæ, annuente cœlitus Spiritus sancti munere: jam jamque convalescentibus membris, pene dudum emortuis, incolumitatis est gaudio circumfulta, adeo ut nulla eam alicujus instigaret vis doloris.

4 His ita decursis, cum post aliqua temporis evoluta curricula, ab omni liberrima reperiretur incommodo; rursus exigente proprii sceleris noxa, immo pro nobis Domini altissimi laude et gloria, per S. Romanum haud longe postmodum declaranda, oculorum sibi acie penitus denegata, lucis hujus corusco cœpit splendore privari. Cumque se ita haberet casus infortunii, effudit animam suam in conspectu Domini; atque in secreto cordis sui toto animi nisu exæstuans conferebat: quatenus si forsitan posse suppeditaret, in Sancti hujus, de quo loquimur, deveniret præsentiam. Denique vero vota votis accumulans, et non tam corporis quam mentis gressibus ire viam incipiens, non post multum, ubi venit in pontem Tillianensium ante beatissimum Romanum, querulis eum clamare precibus non desistens, eadem etiam populari quæ aderat multitudine prosequente, precabatur, quatenus vir Dei.

sui

D
A. GISEBERTO.

E
alia item curatur,

a

b

F

eadem visum
amissum recipit,

LIBER SECUNDUS

De Miraculis S. Romani Abbatis.

CAPUT I.

Miracula in Translatione corporis et post eam patrata.

In translatione corporis Senonas,

Cum glebam gloriosi corporis Domini Romani, ut supra satis luculente insertum est, venerandus Antistes Anseghisus cum summis precibus et cum veneranda prosecutione prosequeretur, et ad suam cum melliflua melodia veheret gloriosam Sedem: perlongum est de singulis valde virtutibus disputare, quanti cæci illuminati, quanti dæmoniacy curati, quanti surdi auditum recipientes, quantæque a Christo virtutes patratae, ad glorificandum Sanctum suum: ut quem videlicet jam gloria et honore laureatum habebat in cœlis, prodigiis miraculorum decoraret in terris. Attamen de multis ut proposuimus pauca narremus.

mulier impotens, vegeta redditur:

2 Cum beati viri corpus villam transiret, cui vocabulum est Curtis-Abbonis, cum dignitate psallentium obviam perrexit mulier quædam. Josia, a parentibus vocitata, quæ ab omni actione manuum aliena manebat. Erant enim manus illius dissolutæ, contracti nervi officio carentes salutari, intolerabilis dolor omni manebat corpore, et pene nil movere poterat: suffragiis tamen aliarum sustentata feminarum, pergit cum devoto corde, gemitus effundit inenarrabiles ab intimo pectoris antro, manum præsidii postulat a S. Romano, quem sciebat possidere cœlum cum gaudio, dicens: O Electe Dei Romane, fer infelici mulieri auxilium deposcenti, qui cum exultatione luciflua lætaris in cœlesti patria: ne contempnas sceleratam mulierem, sexumque fragilem

A sui precaminis opitulante suffragio, illi iterum rediviva restitueret oculorum officia. Nec mora, Dei operante potentia, et S. Romani annuente clementia, quæ venerat cum fidei devotione, efficitur lætæbundæ de reddita sibi luminis hujus gratissima visione. Illa deinceps ad propria cum gaudio regrediente, qui illo tunc adfuere præsentēs, gratias Deo retulerunt gaudentes. Nos quoque in ejus laudibus exultemus, ipsum omnium illuminatorem in hunc mundum venientem laudemus, amemus, quantumque ipsius dono poterimus attollamus; cujus muneris est creata salvare, perdita reformare, et majora per Sanctos quam se operatus est, ipso teste, mundo præstare.

C
A demone
exata,

B 5 Procedat sermo condignus ad stupendum miraculum enarrandum. Alia extitit mulier orta ex Wastinensi c pago, vocabulo Amalberga; cui accidit quondam muliebres de partu pati dolores. In ipso autem temporis articulo, quo partum fundere in ima deberet, vir ejus subitaneo correptus languore diem clausit extremum. Restat infelici mulieri duplex poena: tristitia de amissione viri, immanis dolor de partu imminenti. Non post multo tempore a partu resoluta, exultationem quam de genito filio possidere debuerat, auferebat immanis anxietas de proprii viri dispendio. Tempore vero purgationis expleto, postquam natum quem genuerat ad ecclesiam detulit, et Omnipotenti gratias egit, et post mystica dona a Sacerdotibus patrata, et oblationem pro viro oblata; egreditur ipsa cum torvido vultu a foribus ecclesiæ, pergit velox ad lamentabilem tumultum viri sui, decubat super illum, rivulos lacrymarum manare facit ab oculis, more mulierum alta emittens suspiria. Valido itaque singultu diutinaque ioceratione consumpta, vesperascente jam die, mulier repedavit ad propria. Tum parat balneum, lavat genitum, iterumque deplorat viri supplementum. Intenta tamen in illo officio dum perseveraret, audit extrinsecus vocem admodum terribilem, illam inclamantem. Quæ consurgens, et tremulo gressu ceu timida progrediens, dignoscere gliscens quis eam tam horribiliter vocasset, pervenit ad ostium: vidit tetram imaginem innixam baculo, et juxta domus ipsius limina superciliose stantem. Ad visum autem timore perterrita, sanctæ Dei Genitricis auxilium voce exclamavit repentina. Hujus adminiculum voce exposcens flebili, utpote muliebri, pedem ab ostio retraxit cursu veloci, muniensque se vivifico Crucis signaculo, cum gravi tremore procumbit in thoro. Adest rursum deliramentum diaboli; videt speciem cunctis speciebus horribilem, quæ juxta illius lectum superbe erigens collum, ad derisionem potius quam ad salutem, natum quem genuerat, ut illi ad suscipiendum e sacro fonte daret, rogabat. Cui illa cum ingenti respondit constantia: Miror quomodo tu, cum sis toto corpore nigerrimus et hispidus, et totius fœditatis amicus, et inventor omnis nequitiae, modo quæras salutem animæ; scilicet ut filium meum a sacro suscipias baptismo, qui quotidie animas ad ima gliscis distrahere. Hoc tamen pro certo scito, quia numquam tibi a me hujus rei effectus tribuetur. His auditis, imago illa terribilis, utpote diabolica, cum furibundo et repentito impetu, [irruit in eam] cupiens puerum auferre ab amplexu brachiorum genitricis. Exclamat iterum viriliter, et a sancta Christi Genitrice poscit manum auxilii. Deinde ille larveus hostis, enormi ictu et rabida impulsione discerpens illam, alligavit eam, pronam incedere faciens per revolutiones quatuor annorum, adjiciens illi tristitiam super tristitiam, volens penitus absorbere eam. Quæ pectus suum divino muniens signaculo, veterum fugavit inimicum, immanem retinens corpore et anima languorem, dolorem in animo sustinens

de recenti funere proprii viri, in corpore validam D ægritudinem diabolica vi illatam.

6 Ea tempestate, ut præfatum est, hunc de quo sermo agitur beatissimum athletam suum Romanum Dominus prodigiis mirificabat, quæ usquequaque diffusa ad hujus infelicitis mulieris pervenire notitiam. Tunc illa, cum ardore fidei desiderans a diutina ægritudine jam resolvi, vehi se fecit in bioto ad luculentum sepulchrum tanti Patroni, de quo tantarum virtutum emanabat odor nectareus. Quam parentes ejus ferentes illuc quo desiderabat animus, ad tumbam scilicet gloriosi Confessoris, prosternit se in pulverem, poscit præsidium a summo piissimoque Judice, flagitat etiam manum suffragii a S. Romano, cujus interventu aestimabat se adipisci incolumitatis donum. Rogitat cum altis suspiriis, cujus mens morabatur in furvis tenebris; poscit cum devoto corde, pulset Romanus aures divinæ clementiæ, qui plenus adest pietate, utpote qui faciem contemplatur piissimi Judicis quotidie. Invenit mulier, quod cum summa devotione quæsivit. Cerneret mulierem toto corpore tremebundam, mirantes populos, mirabilia expectantes superna. Cœperunt nervi vigere, qui erant consumpti diutina maceratione: absolvit eam gloriosus Confessor Domini a vinculis tortuosi serpentis; et actum est tunc e sacro sepulchro, quod quondam egit filius Dei, quando natam Abraham, quam venenosus anguis alligaverat, liberam abire præcepit: solvitque eam a diris nexibus, qui mirabilis est in sua majestate, laudabilis in Sanctis, cujus laus non deficiet, cujus æternitas semper fulget.

S. Romani
meritis
curatur.

d

E
Luc. 13, 16

7 Illud etiam non abs re esse videtur in nostri operis processu adnectendum, quod ea tempestate qua vir Domini gloriosus Romanus, tam innumera miraculorum præconia mundo impertieus, nequaquam sub modio latitabat; sed instar lucernæ ardentis et super candelabrum positæ virtutum jubare clarescens, non mediocriter ferebat plurimis remedii emolumentum; femina quædam, de jure dominationis sancti Proto-martyris Stephani, de villa Rimuiaco oriunda, nomine Segletrudis, ubi hausit auribus quod vir Domini tanta præberet populis beneficia, secum conferebat qualiter ad ejus memoriam ire potuisset. Erat enim ei filius unicus puerulus, Letherius e vulgo nominatus, cui diutina jam impellente consuetudine oculorum subtractum est intuendi officium; jugique angore afficiebatur pro eo, pro quo ad memorata beati viri præsidia mente ire disponebat. Et quamquam meritorum suorum justitiam ad impetrandam filii sospitatem minus sciret sufficientem, fide tamen F nihil hæsitans, lacrymosis cœpit insistere precaminibus, quatenus per eum celerius Dei opitulamine frui mereretur. Plurimis ergo orationis gratia illo properantibus, simul pergens cum illis, ut quæsita salutis proles unicæ fieret compos, taliter virum Dei deprecabatur attentius: Sancte, inquires, et Deo dilecte Romane, qui omnium es ad te confugientium piæ consolationis refugium, quique destitutioni omnium in te sperantium compatiens divinæ opus gratiæ impertiris; miserationis tuæ nunc manum mihi porrige, quæ inter cetera Sanctorum oracula te incunctanter aggredier. Quamquam enim ab illis nil quæsiti medicaminis obtinenti filio meo redintegrationis suæ sit medela dilata, tamen non illi arbitrator penitus denegatam: te namque voti istius haud dubito futurum compotem. Nec mora, protinus ut talia prosecuta est, divina præsto fuit potentia, ad demonstrandam sanctitudinis viri Dei potentiam, quæ post cæcas tenebras, mulieris filio felicem ex integro fecit irradiare diem: moxque propulsa totius agitationis molestia, sibi que redintegrato luminis officio, pulsas tenebrarum obstaculis, lucis quoque diurnæ copia suffusus, ita integerrimæ redditus sospitati

Cæco lumen
restituitur.

e

A pitati, simul cum matre incolumis repedavit ad propria, ac si minime foret eatenus cæcitatæ fasce depressus. Qui nequaquam deinceps illius amaritudinis peste pulsatus, pro suæ curationis dono, tam ille quam omnes qui aderant, voce consona laudes Domino cecinerunt.

*Ægra oblata
candela
convalescit.*

8 Dignum etiam videtur nequaquam silentio comprimere, quod mulier quædam nomine Helena, illustribus natalibus orta, audiens quanta et qualia languentibus beneficia, divina pietas, ob honorem et laudem Sancti sui, infuso miserationis suæ rore, præstare dignaretur; dum per continua sex annorum volumina gravissimo quateretur dolore renium, pedali quidem gradu quoquo modo incedebat baculo lateri innixo, sed omni gravata incommodo totius jam carebat medicaminis subsidio. Cumque prædictæ passionis in dies augmenta captans ita cruciatus accresceret, ut sese sanitatis ulterius remedia consequi posse titubaret (utpote quæ jam in quamlibet partem se vertere nec difficulter poterat, nisi alieno fulta præsidio foret) auditu comperit, quod venerabile corpus B. Romani, cum plebeia promiscui sexus multitudine, transferendum esset in monasterium Valliliacense. Quod cum eadem die usque adeo B prosequeretur honorifice, præeunte et subsequente quam maximo Cleri atque vulgi popularis Dominumque cullaudentis cuneo: ubi perlata est sancti viri gleba antedictum monasterium, illico quamquam gradu non concito illuc perveniens, adjuvantis populi levamine freta, supernæ visitationis respectu coepit animotenus comminisci, quatenus accenderet pro voto ante tumulum illius candelam staturæ suæ parili longitudine. Ibique pro se orabunda in Basilicæ solo præcumbens, totamque diem precibus expendens et sequentem noctem insomnem ducens, subito inter orandum, Deo propitiante et Sancto suo interpellante, voti sui compos effecta, coepit a prædicta superius renium ægritudine convalescere. Denique vero, paulatim succedente plenissimo virium robore, quæ venerat cum fide, remeavit ad sua, gratulabunda de reddito sibi dudum denegatæ sospitatis munere.

ANNOTATA.

a Neronis, *alias* Noeronis villa.

b Quis hic S. Hilarius? An Pictaviensis, de quo 13 C *Januarii; vel Arelatensis, de quo egimus 3 Maji?*

c Wastinensis pagus, vulgo le Gastinois inter Ligerim et Sequanam, Senonensi pago ad Occidentem adject.

d Birotum, a gemina qui agitur rota nomen habere. idemque esse quod Carrum, videtur evidens et notat hoc loco Mabillon; interim velut explicationis causa addit Gallis Brouette dici, qua tamen voce passim omnes intellegunt trusile unius rotæ vehiculum.

e *Alias* Legerius.

CAPUT II.

Alia miracula in variis morbis curandis.

Sed et illud narratu dignum non præteribo, quod quidam vir, cujus in Aquitanicæ partibus fuit origo, natalium flore nobilitatis usque adeo pollens, Gundoinus vocabulo dictus, casu devenit in territorium Senonum, viribus corporis potens, sanitate alacrior: ubi aliquantulum in tantæ alacritatis valetudine degens, infelici (ut ita dicam) omine correptus, subito dum non speratur, plurimæ infirmitatis urgetur impulsu. Et cum die noctuque irremedialibus pessime angeretur doloribus, ad suæ infirmitatis cumu-

Maji T. V.

*Vir nobilis
cæcus ac
moribundus
sanatur.*

lum addita est et alia pestis, quæ ei cæcitatem D inculcans, graviter laborare compulit de amisso oculorum lumine. His ita sibi illatis, cum jam in lectulo decubans ita gravaretur, ut a medicis desperaretur; illis qui circumstabant præsentibus requirit quid ageret. At illis eum curationis suæ gratiam adipisci posse hæsitantibus; Si essem, inquit, in Basilica B. Romani aliorum delatus adminiculo, protinus donarer sospitatis gaudio. Confido, inquam, quod possit oculis meis visum restituere, et reddere me sanitati pristinæ; suumque mihi met non dedignabitur præstare, ut credo, intercessionis solatium, qui digna miseratione preces solatur omnium ad se confugientium. Inter has autem torturæ suæ varias cruces, ut illius miseretur Sancti implorat emolumentum: ne eum videlicet in mortem sineret abire captivum, cujus devotus cupiebat expetere templum. Taliter ergo sæpedicti invocato nomine Patroni, ad gloriosum illius templum famulorum bajulatione delatus, quibus potuit ex animo orationibus incubuit. Nec multo post, inter alia ibi quamplurimis collata salutis beneficia, hic quod amiserat jam dudum vivendi recuperat officium: et cum præsens ei pene fuerit paulo ante pallidæ mortis occursus, E omnium membrorum redintegrato robore, protinus nullorum solatii indigus, repedavit ad propria ketabundus.

10 Est illud memoriæ fidelium inserendum, in quo divina virtus famuli sui Romani approbavit meritum. Teduinus quidam, a primis Senonum oriundus, S. Remigii cœnobialis alumnus, sacræ institutionis tirocinium emeritusque perduxit ad præmium. Quippe monasticæ religionis decussatus schemate, cum esset liberalium artium præditus facundia, venustate morum non destitit vitæ suæ excolere cursum. Verum quoniam qui filii agnoscuntur paternis verberibus coercentur, premuntur flagellis, ne insolescant vitiis spe adipiscendæ hereditatis; ut animus ejus assuetus virtuti, juxta Pauli exemplum, vegetaretur infirmitate, et ne de meritorum quantitate subreperet eidem morbus extollentiæ, permisit eum superna misratio acri febrium torqueri incommodo: in qua certaminis afflictione, totum se et in gratiarum actione expendebat, et in nullo continentiae vix nostris seculis imitabile propositum laxabat. Oculis effusæ clementiæ prospiciens superna misratio in utroque tam invictum ejus conflictum, mentali eum admonuit inspiratione, Patris nostris Romani expetere præsidium. Igitur sanctissimo Fratrum F accersito conventu, precibus prout valuit ambivit se deportari ad memoriam Sancti. Quorum fultus solatio (nam ex valido languore viandi ei negabatur posse) cum devotione supplicii pervenit ad locum sepulchri: totiusque tractu corporis procumbens ante glebam sanctissimi Confessoris, ex intima cordis sede has coepit gemituum voces emittere. Eia, inquit, Confessor gloriose, aspice quibus afficior poenis, exigente criminum meorum scelere. Si tibi ita videtur, jam satis sit cum his doloribus tantum certasse certamen; et a superno Judice, simul cum venia peccaminum, sanitatis mihi inoptata optatum. Redde eum mihi propitium, quem hactenus meis culpis expertus sum offensum. Pande nunc meis lacrymis aures piæ exauditionis, qui tua intercessione indigis, pro fide petentium, te præsentem reddere non refugis. Ne averseris te in angustiis supplicantem, si dum vixero non dedigneris me habere servientem. His et hujusmodi questibus dum totum tridui occuparat spatium, quarto demum die effectum suarum obtinuit precum; summique nostri Protectoris intercessione, adstantium in oculis, cum vigore sanitatis, a loco quo jacuerat surrexit; et gratias referens Deo, suæ incolumitatis auctori,

Teduinus monachus a febribus eximitur.

A: GISEL-
BERTO.

A psallentium choro admixtus, pro recuperata sanitate cœpit divina beneficia non tacere.

11 Præterea quia tantorum insignium miraculorum non proderit arripuisse principia, si hæc etiam similiter non congrua commendavit instantia; unum memorabilem, pii potius ardorem desiderii quam leporem culti sermonis inquirens, imperito quamvis digeram stylo; per quod humana poterit experiri diligentia, quanta operum ac sudoris assuetudine vir Domini venerabilissimus Romanus cœlestium promeruit perfectionem donorum. Neque etiam signorum ejus enormitatem texere contendam, sed ea tantum quæ ab anterioribus nostris acceperimus, quæque ab eisdem sunt nimis plane executæ, per paucis aperire conabor. Itaque quidam extitit adolescentiæ floribus pubescens, nomine Joseph, qui in territorio Senonum a parentibus progenitus, ab ipsis quoque est ibidem pueritiæ profectibus educatus. Qui cum jam florulentæ juventutis decore pulcresceret, et ad virile robur tenderet; ei tam ex libero arbitrio quam ex pravo dæmonum suasu, tam superflua atque pestifera accidit incontinuitas, ut non modo diutinæ edacitatis illecebris, verum assiduis semeturgeret falerni potatibus; unde non intermissæ potationis letale virus ita ejus infecit animum, ut insuper a via rectitudinis ejus jam violata deviares memoria. Sicque nequaquam ab eodem quem cœperat usu se retinens, ab his quæ bona sunt declinando, illicitis quoque indiscrete indulgendo, multimodas genitrici suæ injurias instinctu ingerebat dæmonico.

Filius dissolutus et matri injurius.

B

12 Quapropter fortuito accidit, ut illum mater considerans normam irrevocabiler præcavere vivendi, quadam vice præ nimio fellita mœrore maledicendo inculcaret: Mala quæ mihi, fili, inconsulta impietate ingeris, super caput tuum redintegrentur. Talia intulit, atque illico filius potioris criminis et majoris insolentiæ fomitem incurrens, dæmonicæ possessionis est in hunc modum traditus excidio. Sane post aliqua, cum pater et mater illius (ut moris est) Trecassinas in partes negotiandi gratia properarent, ipse domi remanens, fratri suo secum comoranti inquit, Faciam ait, Frater mi, candelam longitudinis meæ instar, et deferam illam eras ad basilicam S. Romani, post Missarum decursa solennia reversurus ad propria.

ab eoque dæmoni traditus,

C

13 Hæc ut dixerat executus, die postero fratre secum comitante, ejusdem Patroni progressus est ad mœnia templi. In quo secus portæ introitum, cum jam proximum esset ut sol radios suæ lucis sub undis absconderet, nocturnæ pausationi animæ votum accommodans; ubi ventum est ad vigilias matutinas, psallentium vocibus experfectus, secum nimis sollicitè agere cœpit. Expleta autem ex more duodecim lectionum functione, velut sibi regularis postulat institutio; postquam in analogio recitari initiata est Evangelii lectio, idem graviore visus est agitari dæmonis impulsu, atque plus satis infelicitè discerpi, vociferans inter alia, velle se ad nota repedare habitacula. Cumque hinc se de manibus tenentium undecumque omnibus robustior eliceret, cœpit solivagus incedere per silvam, consitam in prospectu ecclesiæ ibidem constructæ.

et elapsus e manibus se ducentium ad S. Romanum

ac domum reversus,

14 Taliter igitur errabundo incessu hæc illacque discurrens, et quo tenderet nesciens, tandem diutissimæ fatigationis molestia pressus, somno coarctatur subitaneo, atque ibi jacuit, donec illucesceret succedentis diei hora tertia. Denique finito longo dormitionis intervallo, evigilans a somno, aggressus est demum cœptum prius iter explorare erroneus; quousque tandem applicitus est ad fiscum, qui vulgo nuncupatur Malliacus. Ibiq; obvians illi quædam mulier, cœpit cum eo collationem texere, sciscitans ab

co unde veniret, aut quorsum tenderet. Cumque responderet se de basilica S. Romani venire; illa adjecit inquirere, utrumnam ipso die audisset illic concelebrata modulamina? At ut ipsa dicebat, ita actum esse illo subdole significante, ab ea causa retentus est prandii: postea dimissus ab illa, tandem vix appulit ad propria.

15 Interim jam eo domum regresso, subito dum non speratur, pater illius cum matre a foro revertitur: tantusque in eis est ignitus fervor doloris, tamque inflicta sollicitudo gemebunda pro illato proli carissimæ miserabili omine, ut dictum videatur abhorrere. Finito autem illius diei articulo, noctisque sequentis expenso curriculo, dum succedentis diei lux in mane prorumperet, cum nimis anxietatis vocibus, quas nec commemorari dignum est, deliberatione decreverunt mutua, quatenus filium damnationis complice ad Sanctum ducere Romanum deberent, si forsitan dignaretur eum a tantæ anxietudinis detrimento reddere extorrem. Confestim itaque dicta factis exequentes, ceperunt eum in eundo compellere. At ille solo innixus, ac multifariam semet dilanians, multipliciter se nitebatur ab illo itinere extorquere. Præterea illum [equo] superponentes

sed reductus liberatur.

E

(utpote qui jam prope ejus validitati contraire nequibant; cum multi accessissent aliunde ad ferendum adminiculum) atque maxima eum tenentes, virilitate, duxerunt ad prænominatam S. Romani basilicam. At ubi appropriaverunt foribus ecclesiæ, cœpit sonipes (quod est mirabile dictu) fremere ac se ad resistendum erigere, quasi non ausus cum tali sessore Sancto Dei approximare. Tunc deponentes energumenum, solotenus coegerunt incumbere ante sancti viri corpus venerabile; atque in his vocibus erupit, inquit: Quia propter tuam S. Romane, candelam hoc patior. Magis autem ac magis illum discerpens, cum jam semimortuus æstimaretur, tandem eo die nutu annuente deifico, dilecti Domini id obtinente suffragio, cœpit ab ore ejus et naribus cruor emanare fœtidus, salivis spumeis intermixtus, ipse quoque picei horroris deformitate deturbatus: postremo a dæmoniacæ dominationis perniciose collectatione mirabiliter est ereptus. Ab illo ergo die, per totum vitæ suæ spatium, statuit sese potissima compescere continentia, in cibi videlicet imminutione et potus perceptione; nec postmodum tam infelicitè sicut prius pravi virus obloquii ejus irrepsit animum. Genitor vero et genitrix, tanti medicaminis compotes effecti, cum prole sibi liberrime reddita, in sua cum gaudio sunt reversi.

F

16 Non tacebimus et illud, quod quædam mulier Arvis nomine, singulari erat unicæ prolis prædita dote: cui circa eumnerat intemperantis plenissima amoris dilectio, quia præter ipsum nullum habebat alium, in quo spes posteritatis videretur consistere. Quamquam autem naturæ quod suum erat impertiret, in intimis tamen cordis conclavibus in hoc amor tabescebat maternus, quoniam permissione deifica, quin potius ad comprobanda non longe post sancti viri præconia, geminæ quatiebatur contritionis anxietudine. Nam a primævis suorum exordiis natalium, temporali hujus semper caruit auditionis officio: sed et unius femoris marcescente nervorum compagine, unius erat pedis destitutus deambulatione. Cum igitur hæc de re genitrix illius non mediocri circumferretur discrimine, omni instantia curationum genera mente perquirens sollicita, quadam vice dum nox sui cursus iter perageret, et ipsa nocturnæ pausationi indulgeret; spiritualis intuitu contemplationis sibi visum est, quod cum prælibato filio uterino Sanctorum usquequaque lustraret oracula, expostulans sanitati illi reddi juvamina. His ita visis, superveniente diei splendore, audivit referri a commanentibus

Puer surdus et claudus sanatur.

A commanentibus, quod ad S. Romanum ire, ac peculiare deberent orationum concelebrare sacrificium. Quem laborem tota cum illis suscipiens industria, eorum juncta agmini, unicum detulit pignus ad limina oratorii præfati Protectoris nostri. Quem cum ibidem exposnisset, se in orationem effudit, et dignam Deo satisfactionem, tam pro suis negligentis, quam et pro filii incommoditatibus in promptu exhibens, confessionis suæ veniam implorabat; hoc ferventius orationum puritate flagitans, quatenus S. Romanus unigenitum illius, gemina sancietate dehonestatum, sub ipsius momentaneo horæ spatio rigori donaret temporaneo: et quem longa eatenus hebetaverat ægrimonia, redintegratio restitueret, cœlitus salutariter impensa. Hæc igitur deprecationum jugitate expensa, exauditionis divinitus obtinuit effectum; et confestim S. Romani annuentibus meritis, audiendi recuperata sunt ei officia; et gressum enervitate procul remota, perpetim progressionem acquisivit ante denegatam. Sic uterque suæ retributionem humilitatis promeriti, in sua rediere ab omni noxietate liberrimi.

B

CAPUT III.

Miracula, a Mabillone omissa, ex Boscio relata.

P Præterea mulier quoque alia, nobilis prosapiæ generositate orta extitit, de villa, quæ populari appellatione Scabia nuncupatur. Huic autem erat unicus puerulus ita tenellus, ut non amplius a primævis nativitatibus suæ in hujus mundi lacrymosam convallum cannabulis, nisi trium tantummodo hebdomadarum spatium, ipsa quæ eum protulit teste, crederetur expendisse temporis. Processu itaque tam parvissimæ ætatis expenso, subitodum non speratur, mortis pallidæ irrupente articulo, novissimum vitæ præsentis clausit diem. Quod vero maximi extitit causa doloris, matris id protelante incuria, utpote quæ abundanti fuerat geniti elegantia retenta, per quod falso credebatur vitæ longævitas cito non defutura: cum sacri necdum foret renatus baptismatis unda, in ipso mox ortu, proh dolor! amisit lumina nequaquam ulterius rediviva; sicque geminæ mortis horrore correptus, ignibus mancipatur æternis; quoniam sine dubio, vitæ æternæ privabitur gaudio, qui vitali non fuerit tinctus in lavacro. Denique vero genitrix illius, pro cujus sceleris noxa hæc contigisse haud dubium fuit; suo viro veri factum perterrita confiteri, in illo in quo mortem obierat loco, puerile distulit humare corpusculum: sed protinus in ulnas eum excipiens, viro Prætextato cum circummanentibus in scio, ad aliam cursu concito detulit villam, ibidemque deliberavit humandum. Talibus autem profana infelicitate decursis, ut per hoc ni fallor comprobaretur justæ ultionis recompensationem perpeti; eadem die qua ista perpetrata sunt, emarcuit manus ejus dextera, nervis quoque contractis laxa cute, stupentibus digitis in toto præcedenti cubito, nihil diu potitæ sospitatis usu [privatam] remanere declaratum est: et quod matris infelicitas denegare visa est ad modicum, supernus Arbiter sole manifestius propalavit in plurimum. Enimvero per triginta circiter annorum volumina, cum totam suppellectilem in medicos erogaverit, nullo medicamine sui curationem obtinuit. Tandem igitur cum jam penitus desperaretur, post tot temporum intervalla decursa, comperiens per S. Romanum præstante Domino plurima dari sanitatis beneficia, devotis passibus Vallias adire disposuit; atque viam aggrediens, quoquo potuit incessu illius attingit limina basilicæ: ibique vario precamine voces ingeminans, beati viri inter-

cedente meritorum suffragio, quæsitæ sanitatis gaudium est adeptus: ejusque est restituta manns dextera, nec ullam pertulit ulterius de hujus infirmitatis fasce gravitatem. a

18 Cum mens vestra obstupescat, Fratres, de salutifero odore tantarum virtutum, atque in fide Christi firmo robore corroboretur; ardet adhuc desiderium nostrum, ut pandat Christi prodigia, ad clarificandum Confessorem egregium olim patrata. Audite ergo nunc in uno eodemque homine clara duo acta miracula. Puer quidam, dudum a parentibus Arnoinus vocitatus, ex eo die quo in banc miseram vitam lapsus est, duo perdidit officia corporis, auditum videlicet et loquelam. Cujus mens continuatam sustinens lamentationem, diutinis quotidie afficiebatur singultibus; quia nec voce stipem quibat flagitare, neque auditu aurium ullam poterat capere consolationem. Quid autematis, Fratres dilectissimi? quam acerbè cruciabatur in mente, qui ita erat omni dissolutus corpore, quaque se flecteret parte, ignorabat. Parentes vero illius, cum gravem de illo in corde tenerent mœstítiam,olvebant pectore quid eis oporteret agere, quia cernebant illum in mundo sine ullo corporis officio. Clarum vero rumorem cum haurirent de virtutibus sanctissimi atque omni veneratione dignissimi Romani, deferunt eum illuc, faciuntque in terram procumbere, ut posceret corde quod nequibat voce. Diu jacet, diu respirat; gemitus emittit, qui non poterat fari: tandem resolvitur lingua a diris vinculis, gloriosi Romani meritis: hebetatus situs aurium repellitur, flabra cœlestia aures illius verberant, recipit officium aurium: fit grata exultatio in populo, crescit fides credentium in Domino, gemit truculentus anguis, torquetur invidia qui est deputatus in æterna pœna. Curemus igitur illius declinare laqueos, qui quotidianis momentis paratus est jugiter trahere nos ad ima Cocytii. Caveamus etiam ne infundat mortiferum virus in nostris pectoribus, et auferat ab ore nostro seu a corde dulcia Christi pabula, quæ præstant nobis suavitatem loquendi, auditumque nostrum cœlesti refovent suffragio: ut cum dies venerit inenarrabilis, gaudere mereamur cum summo iudice nostro: nec non altisonis jubilationibus collaudare, cujus imperium semper fulget, de cujus dominatione cœlum et terra resplendent.

19 Illud quoque vestræ statuimus inculcandum memoriæ, quod quædam mulier, Antrici incolatus ut ferebatur indigena, dum vi febris pessimæ diutino temporis incremento mirabiliter pulsaretur, festinoque occurso dilecti Domini glebam sequeretur, in melioratæ sanitatis recreatione semet refoveri precabatur attentius. Jam enim omnium membrorum siccata compage, utpote irremediabili eatenus ardore ignescens, ita diriguerat, ut nihil omnino virium se aliquando recipere confideret. Taliterque injuriis affecta multiplicibus, totis præcordiorum visceribus, sanctum Domini, qui nulli recte petenti denegat proventum, efflagitat, ut suimet misereatur. Denique adveniente hora diei, qua medium cœli Sol transcendit axem, subito sopore depressa, somnum cepit; viditque iu mentis excessu quemdam hominis similitudinem habentem, atque in hunc modum sibi colloquentem: Vade, et nequaquam moras innectens, sume linteum S. Romani, et eum aqua perfunde: quam cum hauseris, crede quod erit tibi causa salutis. Nec mora, postquam hæc excepit verba; illico excitata, talia sicut fuerat iconita implevit concita. Statinque supernæ dignationis consolationibus freta, et sancti viri meritorum suffragiis relevata, a prælibato pestiferæ ægritudinis cœpit relaxari contagio: sicque sanitatis integræ compos effecta, nomen largitatis Christi, laudem quoque et gloriam beatissimi viri

D
A. GISLEBERTO.

a

mutus et
surdus a
nativitate

E

sanatur.

Femina a
febris li-
beratur,
FMulier post
mortem in-
fantis absque
baptismo,amissum
usum dextera,

recuperat:

A viri, cum immani glorificavit exultationis ju- bילו. *b*
 A. GISEBERTO. 20 Mulier quoque quædam tunc temporis, Leode-
 gardis ut ferebatur vocabulo nuncupata, de jure do-
 minationis S. Remigii Confessoris egregii, omnium
 membrorum suorum quatiebatur doloribus, febre
 invalescente præmaxima, præteritis jam ab ineunte
 ægritudinæ bis quaternis mensibus. Cumque nihil
 medicamenti uspiam jam prope moritura reperire
 quivisset; factum est in una dierum, ut immanissi-
 ma doloris anxietudine pressa, inter ægrotandum
 captaret somnum. Contigit autem illi, videre virum
 in somnis sibi talia referentem: Proficiscere quibus
 poteris passuum incessibus ad Sanctum Dei Roma-
 num, et scito confidenter, quoniam per eum sanitatis
 donaberis gaudio. His itaque visis, experrecta de
 somno, fidem præbuit dicto; moxque complevit talia
 facto. Protinus quoque illo quo fuerat monita pro-
 gressa, solo mox incubuit: atque in lacrymas erum-
 pens, Dei virum intimo implorat mentis affectu. De-
 nique sui efficacia præcaminis, paulatim captans
 incrementa virtutis, cœpit firmari robore desideratæ
 valetudinis: sicque fidei roborata firmitate, atque
 totius corporis integritate, taliterque restincta febre
 omnique fugato dolore, solidatis membris, ad sua
 cum gaudio repedavit illæsa. *c*

c
 alius gravi
 ægritudine
 liberatur:

B 21 Transeamus ad aliud non dissimile, et specu-
 lemur in miraculorum exhibitione, iste Sanctus de
 quo agitur quanto donatus sit munere. Maienarius
 quidam noster, parentibus non mediocribus puer,
 quartano validissime vexabatur typho: qui bis qua-
 ternis mensibus hujus ægritudinis fasce prægrava-
 tus, cum a multis remedium speraret salutis, in
 nullo ei patebat spes cupitæ sanitatis. Quidquid
 habere poterat in sumptibus, medicinæ erogabat
 auctoribus; et in desiderando medelam, totius vi-
 ctus consumebat stipem: si quidem sensu hebetatus
 pondere infirmitatis, nesciebat recolere, in proxi-
 mo adesse, qui precibus pestes a corporibus posset
 fugare. Cumque indies magis magisque ægresceret,
 vitæ diffidentia mortis præstolabatur extrema. Jam
 lassatæ medicorum manus ab ejus curatione ceci-
 derant; jam verborum carmina, huic ut fertur
 morbo medentia, in ore omnium conticuerant. Igi-
 tur omni spe salutis deposita, cum jam in ipso vitæ
 penderet limine, paululum mente recepta, sensit
 auribus, aliorum relatu, B. Romanum claris mu-
 dum irradiare virtutibus. Quo percepto, quia pene
 ei vocis intercludebatur officium; quoquomodo in-
 C diciis verborum adstantes cœpit compellare: An-
 tiquæ dilectionis amici carissimi, ferte me quanto-
 citius ad tumulum Domini Romani. Videor mihi vi-
 dere jam diutinum periculum evasisse; e vicino
 esse recolens, ex cujus intercessione omne procedit
 medicamen: digne denique cedunt omnia medico-
 rum experimenta, quoniam hic solus est, cui a
 Christo donata sunt meæ imbecillitatis salubria.
 Festinato illi ejus obsecundant monitis, eumque
 tollentes cum grabato, ad Sancti devehunt polyan-
 drum. Cumque pro ejus recuperanda salute, una
 cum ægro, hi qui eum detulerant excubarent orandi
 officio, æger idem resolvitur in sopore: parvoque
 emenso spatio experrectus, cum somni torpore, in-
 valetudinis caruit langore. Ac pro hoc ipso cuncti
 qui adstant immoderato tripudiantes gaudio, qui
 hactenus æger venerat, cum gratiarum et salutis mu-
 nere repedavit ad propria.

22 Nullo modo censeo et hoc silentio obliteran-
 dum, in quo, Jesu bone, laus tua prædicatur per
 famulum. Mulier quædam a parentibus, nescio for-
 tuitu an industria, Aigleranna dicta, claris decorata
 natalibus, propaginis ortum apud Fontanas accepit
 vicum. Quæ dum adolescentiæ annos excedens se-
 mina ageret; visum est ei naturalem relinquere

fundum, alteriusque villæ expetere incolatum. Hu-
 jus deliberationis succedente effectu, in villa quæ
 Visis ab incolis sortita est nomen, cum omni sua
 suppellectili demigravit. In qua multorum annorum
 transiens curricula, cum ætas prolixior vergeretur
 in senium, et cariosa longævitas laxa cute faciem
 in rugarum contraheret exarationem; pendet du-
 bium utrum exigente mole ejus scelerum, an ad de-
 monstrandum viri Dei meritum, maximum membro-
 rum luit detrimentum. Nam flexuosi genuum nervi
 complicati in nodo insolubili, et rigore tenaci in so-
 lidum durati, veluti basibus infirmatis, non patie-
 bantur a terra sursum prodire fabricam totius cor-
 poris. Hoc diutino tabescens incommodo, varia
 Sanctorum lustrans oracula, nullius suffragari sibi
 expertus est merita. Sed postquam percepit solerti
 procuratore [in ecclesia] sæpe dicti Pontificis, cor-
 pus Domini Romani præcipuo honore depositum,
 loco quo coruscat miraculis: summopere cœpit men-
 te disponere et actu satagere, quoad ejus præsentiam
 quoquo pacto valeret pertingere. Cumque aliqua-
 tenus facultate suppeditante, evectioni præparandæ
 in subeundo operam daret; dictu mirandum! ac si
 validæ febris ab incursu, cœperunt membra illius
 frigere et horribili fremore undique concuti. Famu-
 lantium officio imponitur gestatorio, et cum fide
 credula Confessoris summi procedit ad aulam: qua
 subselliis obsequentium intromissa, ut ad ejus per-
 venit tumbam, Dei nunc per ipsius meritum appro-
 bavit virtutem. Perplexis enim, sicut præmisimus,
 poplitum nervis, ut sibi visum est, quadam vi a sua
 nodositate laxatis et in naturale obsequium refor-
 matis, quamvis cum dolore non parvo, potita est
 gradiendi officio: et quia contracta membris, auxi-
 lio eguerat vehementis; regressa est domum propriis
 plantis, de reliquo non requirens ministerium baju-
 latoris.

23 Aliud quoque quid enucleandum gratum ha-
 buimus. Quoniam eadem tempestate, quædam fe-
 mina Senonica civitatis indigena, quæ uni civium
 nomine Gundacio jure serviendi famulabatur ancil-
 la, ab ardore febrium occupabatur irremediabili.
 Namque tanta premebatur doloris anxietudine, ut
 non modo vigere, verum nec quo cibo utimur, ali-
 quo modo valeret trajicere. Cumque ita ab omni
 haberetur experta sospitatis officio, vertitur res in
 discrimine, utrumnam videlicet convalesceret, an
 etiam mortem oppeteret. Igitur dum in toto unius anni
 spatio ita ægerrimo fatigaretur incommodo, ut cibi
 ei aditus denegaretur; factum est in una noctium,
 dum in noctis opacæ silentio cuncta quiescerent, et
 ipsa in suæ dormitationis somnio noviter conquievit:
 viditque in visu (ut postmodum retulit) quasi innu-
 meram populorum frequentiam, ad prædictum Dei
 Patronum progredientem; seque illis interpositam,
 viam eandem gressibus incedentem, atque communi
 precamine Sanctum Dei in sui suffragio interpellan-
 tem. His itaque visis, excitatur a somno, visionis
 præteritæ non immemor. Confestim vero suo talia
 suggerens Domino, dimissis subnixæ obsecrat aspe-
 ctibus, quatenus ei visionis implendæ facilitatem
 conferret. At ille non modo animi voto consensum
 impertivit, verum ad itineris difficultatem levigandam
 admonet ut sui fruatur sessione sonipedis. Sed illa
 prædicta munere fidei devotissimæ, talia sibi fieri
 omnimodis denegat non debere: sed magis ratum
 habuit, pedali festinatione se illo debere proficisci.
 Quod denique opere implens, ubi ad Sancti basilicam
 festina appulit, ut suæ miserationis levamine
 recrearetur, instantissima voce precatur. Cujus
 querimoniæ confestim quod petebat divinitatis indul-
 sit potentia, ad sancti viri meritorum insignia præ-
 conanda: atque quæ eatenus omnimodæ salubritatis
 extiterat

D
 sanatur
 clauda,

E

et alta peri-
 culose ægra:

F

A extiterat indiga, paulatim vigore adepto, diu optatæ est sanitati reddita. Deinde ad propria remeans habitacula, longa de profundo corde trahens suspiria, tam Domino suo quam etiam circumquaque manentibus indicat cognatis et amicis, quantis profectibus S. Romanus se rogantiam fidei consuleret. Itaque his ita fieri divina providentia auditis, gratiarum distributorem Dominum non mediocribus attollunt laudibus, qui Sanctos suos potenter mirificans, vario non cessat decorare miraculorum vibramine. *d*

item clauda, 24 Eodem fere sub tempore, venit altera mulier, nomine Linatia, de pago Tornodorensi. quæ pridem de concepto pueri fœtu satis abundanterque desudans, in ipsa partus effusione maximam incurrit inflammationis injuriam. Cumque septennio hujus pateretur cruciaminis difficultatem, utroque femorum stupentibus nervis, ita tandem claudicans effecta est, ut etiam suræ crurium natibus inhaerent. Taliter vero prolixiori gravata incommodo, viandi tramitem penitus amisit; universamque substantiam sub obtentu medicaminis, præ rigore gravissimæ ægreditudinis, in medicinæ operam erogavit, quam nullis usibus, nullisque commodis sibi didicit profuturam. Tantæ igitur inquietudinis oneri succumbens diebus pariter ac noctibus, cum jam destructione solita cœpisset imminui; novissime parentes illius ejus diurnæ compassi gravitati, cœperunt comminisci, qualiter cum illa varios usquequaque circumirent Sanctorum titulos. Denique asino stramenta superponentes, eam desuper imposuerunt; atque vicissim sustentantes, plurima pagi Senonici lustrare cœnobîa: sed nequaquam sunt adepti sanitatis præmia, cum multa Sanctorum poposcerint suffragia. Cumque nulla jam convalescendi de ea spes haberetur, sed et cum inflicto infirmitatis contagio, ad domum propriam remearet: a comeantibus ad ultimum bonam virtutum B. Romani hausit opinionem, quod videlicet nonnullis, quorum fides exigebat, innumera conferret sanitatis compendia. Dehinc marito suo cum cognatis supplicat, ut eam cita deliberatione in ejus accelerarent sistere præsentia. Cujus petitioni, statim annuentes, hoc implendi operam adhibuerunt. At ubi appropriaverunt ad villam quæ dicitur, Verillas, cœperunt membra, illius invicem disrumpendo contorqueri. Paulatimque vigore resumpto, jam diu fessa corporis membra, ut pervolvit se ante altare, visa sunt perfectius in pleno vigererobore. Sicque erectionis suæ gaudium adeptæ, venerabilissimum Dei virum laudibus extulit *C* indefessis, cujus opitulamine tam præoptabili fuerat recreata munere.

et alii tres infirmi.

25 Sed et quidam puer Magenerius dictus, laborioso febrium æstuans typho, his quaternorum mensium jam expenso curriculo, ubi venit in præsentiam ejus, sine mora obtentum meruit emolumentum et salutis optatæ: redditus est gaudio, qui eatenus quartano laboraverat incommodo. Mulier quoque quædam S. Remigii, uno erat penitus dissoluta brachio, irremediabili usqueadeo vulnere cruentato. Magis ac magis igitur invalescente morbo, cum jam sibi visum esset, quod operandi perpetui privaretur officio; quadam die plebeis adjuncta eatervis, quæ viri sanctissimi Romani templum more adibant solito, varia consecuturi sanitatis beneficia; mox ut prostrata est solo oratorii, quæ venerat illo cum fidei devotione, redditur gratulanda de sua restitutione. Altera etiam diutissime fatigata renum multifaria dissolutione, postquam prædictam est aggressa Patronam; quæ per multa se nequiverat erigere temporum intervalla, sanitatis subito concessæ obtinuit remedia. *e.*

26 Nostris factum temporibus

Constat miraculi decus.
Quod Romanus promeruit
A Christo suis meritis.
Rei fuit necessitas
Pro raptorum injuria,
Qui tollunt res monasticas
Propter sui superbiam.
Ut Sancti corpus splendidum
Deferretur vehiculo
In villam Pontus nomine,
Super Iganne fluvium.
Qui dat paseni copiam
Ils qui vescuntur sapidam.
Abbas erat Winemarus
Ipsius monasterii
Pater vir venerabilis,
Qui officinas plurimas
Construxit sat egregias,
Ad habitandum monachis
Qui serviunt Remigio,
Antistiti præcipuo.
Hic in Sancti præsentia
Excebat, vigiliis
Persolvendo sollicitus.
Cum ceteris tunc Fratribus,
Qui vigilabant propius.
Romanum decus patriæ,
Rogantes pio pectore,
Jacebat in ipsa domo
Quidam pauper homuncio,
Contractus ipse, genibus
Terra reptando et manibus,
Albionus de nomine,
Civis ipsius villulæ:
Cujus erat hospitium,
Quod tenebat sanctissimum
Romani patris feretrum.
Cum solis sidus radios,
Emenso cœli spatio,
Sub terris flammis poneret,
Et noctem terris revelat,
Quam mane fœto dissipat;
Ille pauper accelerat
Sancti taigere capsulam,
Quam dum manu fideliter,
Fide plena contingeret,
Paulatim cepit surgere,
Nervorum se erigere
Cœperunt chordæ et gemma,
Bases plantarum tremule
Cœperunt stare solide:
Sanguis per talos defluit,
Dum virtus redit corpori
Voces emittit stupidas,
Horrendum alte resonat.
Ils exercitati vocibus
Qui dormiebant gravius,
Ora rigabant lacrymis,
Tundentes pertus digitis.
Læti facti mirantulo,
Tripuant gaudio.
Imperat Abbas Winemarus
Manu ut ora comprimant.
Sed potius silentio
Grates reddant Altissimo.
Qui debilem consolidat
Romani sub præsentia.
Lumen extinctum fuerat,
Quod in latera positum
Ardebat ante feretrum.
Omnes clamore stupidi,
Lumen requirunt pavidi.
Ut claresceret oculis,
Contigerat quod hospiti.
Unus minister affuit
Extinctum lumen bajulat,
Ut ante Sanctum perferat
Scintillam clari luminis,
Quod casu forte defuit.
Sed dum pergit velocius,
Pars quædam quam reliquerat,
Gaudete lumen occupat;
Succensaque divinitus

Lumen præbet fidelibus,
Plantis vident consistere
Qui jacebat in stramine,
Et recto gressu vadere
Qui se per terram penitus,
Solitus erat trahere.
Vir nobilis prosapia,
Rainardus vero nomine,
Urbis Comes Senonica,
Huic miro miraculo
Interfuit omnimodo.
Hæc civitas antiquitas
Caput extitit urbium,
Quas Galli cives incolunt,
Qui quondam Brenno princeps.
Sedem urbis Romulæe
Cœperunt forti pectore,
Armis accincti Galliis
Trecenta fere millia,
Urbem cepere nobilem;
Aurum tollentes remeant,
Totam pene deleverant,
Orbis terrarum Dominam,
Nisi anser a gutture,
Conclamasset altissime,
Custodes Capitoli.
Evigilati anseris
Glamore, surgunt conciti;
Auro repelle et Senones,
Quos ferro duces nequeunt,
Orosius Historicus
Et Jordanis Episcopus,
Et alii qui in plurimi
Hoc in suis historiis,
Narraverunt vendicis:
Quas temoneo legere,
Si vis hæc plene discere,
Tunc videbis hunc Rathm-

D
Lumen divinitus
accenditur

Claudus
sanatur:
E

Veri dixisse paululum,
De magna urbe Senonum.
Sub ejus altis moenibus
Jacet corpus sanctissimum,
Romani Patris conditum.
De quo dicitur amplius:
Quod dictaverit calamus,
Cordis depinget digitus.
27 In Wastinensi opidulo,
Mulier quædam pessimo
Perversa est demonio;
Quæ sevis stridens dentibus,
Et ore frendens acris
Alternis vadit saltibus,
Ut cernas diabolicum
Monstrum demonis pessimum.

Dæmoniaca,

Mille voces a gutture
Emittit daemon pessimus:
Ut taurus mugit horride,
Ut leo clamat valide,
Ut porcus grunuit stridule
Ut Asinus horridice.
Ferreis nexa mulier
Vinclis et duris manieis,
Et loris stricta corni,
Sparsa crine muliebri
Vi parentum attrahitur:
Repugnans torvis vultibus,
Ne ducatur ad tumulum
Sancti Romani lucidum,
Miraculis egregium:
Quo spes salutis redditur,
Sanitas et revertitur.
Ubi demones fugiunt,
Romanus sanctum metuant.
Christo jubente trepidant
Ne tradantur in tartara:
Digni morte perpetua.
Erat tunc Abbas sapiens
Orator et rhetoricus,
Doctus et liberalibus
Disciplinis in omnibus,
Rainulfus, vir egregius:
Qui Sancti tunc Remigii
Regebat monasterium.

F

Diemonium vero sævum, ut ingressum est oratorium, sævire cœpit. Romani vero vino brachium lavatur beatissimum. Vinum vero ori mulieris infunditur

infuso in guttur
vino, tactu
brachii
sacrato,

A funditur Domni Abbatis manibus : ac vix per meatus intraverat, in venasque se diffuderat vis vini, quod cœpit pugnare cum dæmone, utpote sacratum sancti contactu corporis. Sic in uno corpusculo contraria pugnant duo : vinum quod cor lætificat, dæmon qui corpus possessæ agit. At vicit vinum bibitum, dæmonis monstrum pessimum. Et S. Romani precibus, cum rivo tetri sanguinis diabolus excluditur et exit. Mulier postea terræ decubat ac si sit mortua, ante aram Pontificis ac Fraecorum Præsulis Remigii, adeo ut diceres illam cum sanguine vitam fuisse misere. Exclamant itaque qui aderant omnes, inter quos vir ejus flens et ejulans aiebat : Quid fiet, Domne Abba? uxor mea vivens in corpore venit, at mortiferæ nunc subjacet neci : vitam amisit, perdidit. Adveximus eam incitati fama Romani Patris vestri præcipui, confidentes ipsam sanitati esse restituendam. Heu ! vero nunc spem nostram vacui perdidimus, et labor noster omnis dispersit. Melius nobis fuerat ut vivens nobiscum viveret, ac cibos ore caperet, quam vitam tam horribili amitteret morte. Abbas vero piis cum lacrymis ac Romani beati confusus meritis, fiduciam habens Dei, hæc salubriter respondit : Desinant fletus et lacrymæ, non mulier somno mortis tegitur, sed lassa membris recubat, mortis soporis nescia. Hostis mundi hæreditatem perdidit superbiens, filii quam hominum nunc possident : ac ob id ex invidia dum hoc manebit seculum, erit inter illum et genus humanum dissidium continuum. Nil novi vobis præsentibus agit antiquus hostis. Hæc locutus, fuis super faciem lacrymis. Rainulfus Abbas humilis ; iterum vinum, brachio S. Romani sacratum, infundit labiis mulieris ; quod ut glutivit, surgit lento conamine femina de pavimento, et gratiam Deo ac Sancto agens Romano, dicebat : Bene venisti, Pater Itale, Gallicanam nostram provinciam dignissime invisere. Sicque soluta a catenis diaboli, læta remeavit ad sua, plenis gradiens incessibus.

B 28. Quidam adolescentulus, ambobus genibus curvus, ac more quadrupedis per terram cubitis reptans, adeo ut cælum aspicere nequiret. Nam animalis omne genus terram respicit penitus, est semper ventri serviens, herbam mandendo ruminans ; unde sumpsit originem, ibi tendit ingluviem ; cum Deus de homine quem similem sibi fecit, jussu oculis sidera eum cernere, mirari coeli culmina, atque quos

sol sedulo peragrat circulos intelligere. Ille ergo **D** juvenculus, Teudo nomine, mœstus animo, rogabat Deum assidue, ut S. Romani merito, gressus reciperet usum, ac rectum sineret Omnipotentis incedere, quem plasmaverat de pulvere. Quadam ergo dierum ita rogans ut potuit, reptando incedebat contra vitream basilicæ S. Romani, qua lumen intus radiabat ; et dum se servum S. Romani fore profiteretur, si incedendi beneficium ipso annuente assequeretur ; cœpit mox extra basilicam ut erat constitutus, a B. Romano qui intus erat exaudiri. Nam statim ejus se profuderunt nervi, et genua extendit, fuso sanguine liquido ad talos usque, atque nervi dato sonitu (ut cum ossa valida manu viri alienjus fortis franguntur) concrepuerunt, et rectus puer stetit. Fit concursus et strepitus ad sonitum, clamor ad cælum tollitur, et laudatur altissimus Christus tonans in nubibus ; Romanusque miraculis clarus habetur, publicis verisque patulus iudiciis. Sic sancti in servitio Romani Teudo mansit, et dum vixit in corpore, servivit semper optime, sponsionis non immemor suæ, quam fecerat in atrio Ecclesiæ.

Talia Romani pro meritis
Christus donat Senonicis,
Ut recolant assidue
Quanto fruuntur munere.
Nam Gemmam cœli possident
Dum penes se hunc retinent,
Quem protulit Italia.
Servatque modo Gallia.

E

ANNOTATA.

a *Miraculum hoc de restituta dextera et sequentia duo, apud Boscium leguntur post curationem Helenæ, relatam num. 8*

b *Hic quoque ab eodem Boscio interponitur miraculum de nobili cæco, ut supra num. 9*

c *Rursus idem prosequitur textum prioris Capituli, referendo curationem Teduini.*

d *Hinc iterum pergit Boscius a num. 11 usque ad finem Capituli prioris.*

e *Mirum, si sequentia miracula, numeris quibusdam ac pene etiam rhithmo adstricta, ejusdem cum prioribus auctoris sint.*

incurvus
versus terram
erigitur.

C

DE SANCTO EUSEBIO

F

D.P.

EPISCOPO COMENSI IN ITALIA.

SYLLOGE HISTORICA.

De vitæ actis, et inani studio ipsum aliosque similes familiis suis asserentium.

SEC. VI.

Antiqua nobilisque civitas Comum, sita in montibus confiniisque Insubriæ, ad extremitatem Larii lacus, plurimos habuit Episcopos Catalogo Sanctorum adscriptos; ex his celebravimus ad diem viii Martii S. Provinum, ad ii et viii Aprilis SS. Abundinum et Amantium, post quos aliosque septimus ejusdem Sedis Episcopus fuit S. Eusebius, hoc xxii Maji vita mortali functus. Franciscus Bellarinus Comensis, Doctor Juris, Protonotarius Apostolicus et Archipresbyter Locarnanus, lib. 2 Chronici Comensis pag. 98 pauca hæc de S. Eusebio collegit.

2 Cum jam cives Comenses in sancta fide præclare essent instituti et confirmati ab Episcopis ex-

ternarum nationum, non defuerunt ex indigenis valde idonei ad hanc suam Ecclesiam regendam : inter quos fuit Eusebius, ex familia Cassella et loco Sotamento dicto, in territorio Vico sito prognatus. Hic ab antecessore suo S. Exuperantio fuit creatus Episcopus, congratulantibus sibi et congaudentibus civibus Comensibus, qui infinitas Deo egerunt gratias, quod virum tanti meriti, apud se sæcunde genitum, acceperint Pastorem. Hic multa patravit miracula, et cum omni solitudine procuravit suis prædicationibus et vita exemplari gregem sibi commissum conservare in fide Catholica, et protegere, ne bonorum consuetudinæ falso impii et excommunicati Arii dogmate,

Blogium ex
Bellarino,

A mate, in illis periculosis temporibus, coinquinarentur. Cum vero Ecclesiam Dei per annos tredecim summa cum defatigatione rexisset, cum universali omnium dolore, animam suo Creatori reddidit, die xxii Maji anno cxxv, tempore Joannis primi Pontificis Maximi, et Justini itidem primi Imperatoris, depositus in urna lapidea, ac sepultus in sacello laterali ecclesiae Sanctorum Apostolorum, et Catalogo coelestis Hierarchiae inscriptus. *Hæc ibi. Quibus similia, sed contractius, habent Ughellus tomo 5 Italix sacræ in Episcopis Comensibus, et Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italix et ulio Catalogo generali. Hic asserit Vicum, in quo natus est, modo Burgum Vici adhuc dici, urbe conjunctum. Ast Ughellus familiam seu gentem non Casselam, sed Cassettam appellat. Miramur eruditos viros circa hujuscemodi nugos occupari, atque ambitioni ridiculae familiarum nobilium, quæ in antiquitate sex septemve seculorum probanda prudentius sisterent curas suas, assentatione inanissima servire.*

aliud correctius ex Comensi Martyrol.

3 Sapiientior illis Auctor Novocomensis Martyrologii onno 1673 vulgati, Primus Alaysius de Tattis, cavet antiquos Sanctos partiri per familias, neque præsumpsit definire Sedis annos, nulla antiquiori auctoritate prælucente; sed hoc dumtaxat elogium texit: xi Kalen. Junii Novocomi, in D. Abundii ecclesia, S. Eusebii Novocomensis Episcopi et Confessoris, qui in disciplinis et Christianæ religionis virtutibus educatus, ita in illis profecit, ut S. Exuperantio vita functo in Sede Comensi subrogari meruerit. Cum autem hanc Ecclesiam aliquot annis sanctissime gubernasset, gloriosis onustus meritis, evolavit in cælum. In Notis ait: Natus est in Vici suburbio, apud eum locum qui de Sub monte nuncupabatur, fato functus circa annum Domini dxxv, et tumulatus in basilica D. Abundii apud ossa ejusdem. Sed erecta postmodum illi ara in eodem templo, sub ipsa una sepulcri locum invenit cum corpore S. Enpili, qui fuit etiam ex Comensibus Sanctis Episcopis unus, et colitur xi Octobris, sicut Exuperantius xxii Janii. Hanc S. Eusebii aram Urbanus II Pontifex maximus solenni ritu consecravit, additis illi Indulgentiis ad expianda fidelium invisentium crimina anno mxxxxv. Hoc ipsum altare, in templi instauratione labefactatum, sacris denuo ceremoniis ad pristinam venerationem restituit Felicianus Ninguarda, ab anno mdlxxxviii ad mdlxxxv Comensis Episcopus.

Quam vanum sit antiquis illis Episcopis

4 Similia fere idem Auctor scripserat in prima parte Annalium civitatis Comensis, edito onno 1663; ingenue agnoscens, nulla firma haberi stabiliendæ chronologiæ in plerisque Episcopis fundamenta: eos autem qui

sux familie S. Eusebium inserunt, hortatur, ut ipsius imitando virtutes, saltem in eamdem coelestem familiam cum ipso adscribi mereantur: de eorum vero opinione sic loquitur. Hic incipiunt hodierni scriptores aliqui cuique Episcopo cognomen gentilitium addere, designando familiam ex qua nati sunt: idem recentiores alii fecere circa Episcopos Mediolanenses, Novarienses, Vercellenses, ceterosque intra extraque Insubriam: qua in re quam nullum subsit fundamentum, videt quisquis sine passione ac præjudicio scit ponderare novitates. Non scribuntur historiae, sicuti fabulae: hæ in chimericis fundantur conceptibus intellectus, illæ in solida ratione: quæ cum Chronologiis prædictis desit, relinquit compositionibus eorum apud sapientem æstimatorem inventionis paulo minus quam poeticæ notam; facitque sæpe sæpius videri incredibilem ipsam quoque veritatem, dum traducitur in pompa tot pigmentorum, naturalem ejus formam deturpantium potius quam ornatum. Nec ego, nec alius quisquam negaverit florente Roma, etiam diu ante Christum, Italicos populos habuisse communiter usitata familiarum cognomenta: sed ea simul cum Romani imperii occasu sic obscurata oblitterataque sunt, succedentibus Barbaris et Italiam sibi vindicantibus, ut earum quæ sub illis fuerunt familiarum nec minima quidem supersit memoria, sive in libris, sive in contractibus, sive in publicis inscriptionibus: quandoquidem in ea antiquitate nihil compareat præter nudum ac simplex nomen ejus cujus fit mentio. Cum igitur apud habentes vel modicam præteritorum seculorum notitiam ante annum millesimum, vel ut largissime sumam nongentesimum, id babeatur plus quam certum; non videmus qua ratione boni illi scriptores (nisi fuerint coelitus illuminati in præmium suæ excessivæ bonitatis) potuerint tam certo affirmare, quod affirmant, de Episcopis nostris. Summi Ecclesiae Romani Pontifices, omni fere seculo nacti eximios rerum suarum præcones, jacturam cognominum gentilitiorum sint passi; nostri autem Præsules, quorum memoriam suscitare vix ab uno seculo et paucis insuper lustris curæ cuiquam fuit, eam obtinuerint felicitatem, ut oblivione abolitis ipsorum gestis, recuperaverint nomina familiarum e quibus descenderunt? Apage ab historia veraci fictiones tales, cum evidenti præjudicio veritatis adinventas. Hactenus ille, cujus verba integre placuit Latine reddere, quo Italix, identidem nos sollicitantibus, ut nunc huac nunc istum Sanctum ex hac vel illa familia prodiisse asseveremus, respondeat pro nobis homo Italus.

D
AUCTORE D. P.

certarum
familiarum
cognomenta
affingere?
E

NOT. 22****
APP. TOM. VII
MJJ
F

DE SANCTO FULGENTIO

EPISCOPO OTRICULANO IN ITALIA.

G. H.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus cultu, notitia ex S. Gregorio: aliis Actis apocryphis.

SEculo VI

Cultus sacer.

Otriculum, sive Utriculum, aliis etiam Otricoli et Utricoli, oppidum, aliud vetus, aliud hodiernum. Vetus erat in planitie juxta Tiberis ripam, ubi etiam testudines et columnæ multaque alia antiquitatis vestigia reperiuntur. Ast hodiernum in monte vicino constructum, est inter Narniam ad Boream et Civitatem-Castellanam ad meridiem. In antiquo Otriculo fuit Episcopus S. Fulgentius, cujus in hodierno oppido perseverat veneratio Ecclesiastica, quæ in MS. Florario Sanctorum et apud Galesinium relatu

est ad Kalendas Januarii: ast apud Ferrarium in Catalogo generali ad diem tertium Decembris: sed in Catalogo Sanctorum Italix transmittit lectorem ad hunc xxii Maji, quando in utroque Catalogo de eo agit. Elogia ubique desumuntur ex lib. 3 Dialogorum S. Gregorii Magni, qui cum capite undecimo egisset de S. Cerbonio Populonii Episcopo, cujus annua celebritas est die x Octobris; ac narrasset navem, in qua illius corpus vehebatur, a procellosa pluvia intuctam fuisse: mox capite duodecimo de S. Fulgentio ista recenset.

Acta ex Dialogis S. Gregorii.

AUCTORE G. H.
Mittit ad To-
tilam mu-
nera,

constrictus
ad eum du-
citur :

inclusus circu-
lo designato,

a pluvia
intactus ma-
ne!

A 2 Hoc quod de divisa pluvia factum narravi mi-
raculum, etiam in alterius Episcopi veneratione mon-
stratum est. Nam quidam Clericus senex, qui adhuc
superest, eidem rei præsto se fuisse testatur, dicens :
Fulgentius Episcopus, qui Utriculensi Ecclesiæ præ-
erat, Regem crudelissimum Totilam infensum om-
nimodo habebat. Cumque ad easdem partes cum
exercitu propinquasset, curæ fuit Episcopo per Cle-
ricos suos xenia ei transmittere; ejusque furiosis
insaniam, si posset, muneribus mitigare. Quæ ille,
ut vidit, protinus sprexit : atque iratus suis homini-
bus jussit, ut eundem Episcopum sub omni asperita-
te constringerent, eumque ejus examini servarent.
Quem dum feroces Gothi, ministri scilicet crudelita-
tis illius, tenuissent, circumdantes eum uno in loco
stare præceperunt, eique in terra circulum designa-
verunt, extra quem pedem tendere nullo modo au-
deret. Cumque vir Dei in sole nimio æstualet, ab
eisdem Gothis circumdatus, et designatione circuli
inclusus, repente coruscationes et tonitrua et tanta
vis pluvie erupit, ut hi qui eum custodiendum ac-
ceperant, immensitatem pluvie ferre non possent.
Et dum magna nimis inundatio fieret, intra eam-
dem designationem circuli, in qua vir Domini Ful-
gentius stetit, ne una quidem pluvie gutta descendit.
Quod dum Regi crudelissimo nuntiatum esset, illa
mens effera ad magnam ejus reverentiam versa est,
cujus pœnam prius insatiabili furore sitiebat. Sic
omnipotens Deus contra elatas carnalium mentes

potentiæ suæ miracula per despectos operatur, ut D
qui superbe contra præcepta veritatis se elevant,
eorum cervicem veritas per humiles premat. *Hactenus*
S. Gregorius : et ex illo Petrus de Natalibus lib. 2 Ca-
talogi cap. 33 et alii. Egimus die xiv Maji de SS.
Victore et Corona, et in Analectis num. 2 diximus,
S. Fulgentium circa annum dXL corpus S. Victoris
reperisse, ac supra illud constraxisse altare. Masi-
nus in Bononia perlustrata, Reliquias ejusdem aliquas
asserit servari in ecclesia S. Stephani. Ferrarius ex
monumentis Ecclesiæ Utriculanæ ista adjungit :

3 Cum Totilas Utriculum venisset, ac iniquorum
instigatione sanctum Episcopum cædi, ac ante cur-
rum suum victum duci præcepisset : illum milites,
quod a prædicatione non desisteret, in foveam
præcipitantes vivum sepeliunt. At globo lucis, ex
quo vox Fulgentii orantis, et alterius illum conso-
lantis audita est, conspecto : Rex et adstantes, viri
sanctitatem admirati, factique pœnitentes, ipsum ad
sepulturam comitati sunt. Quibus illam Annotationem
addit Ferrarius : Si ita res se habet, pro Martyre
ergo, non pro Confessore ab Ecclesia Utriculana S.
Fulgentius Episcopus colendus est. Sed qui credi
potest narratio tam diversa ab ea quam nobis tradidit
S. Gregorius? Itaque non existimamus laborandum
nobis, ut ex Otriculana ecclesia accipiamus ea ipsa
quæ Ferrarius allegat monumenta, merito pro figmentis
habenda.

an vivus
in fovea
sepultus?

E

DE SANCTA JULIA

VIRGINE MARTYRE IN CORSICA.

D. P.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus Actis, ætate, cultu, translatione Brixiam.

SECVLO VI
AUT VII

Memoria
Sacra in
antiquis fa-
stis

nis ex MSS.
Acta Passio-

Celebris est memoria S. Juliae in omnibus Latinis
isque vetustioribus Martyrologiis. Inter hæc
eminent quatuor Martyrologii Hieronymiani
Capographa; in quibus post veteres Martyres, quos
solos Hieronymus potuit descripsisse, ab alio ejusdem
Martyrologii auctius describendi curatore, sed perquam
antiquo, ad hunc xxii Maji addita leguntur hæc ver-
ba : In Corsica insula natalis Juliae : ito MS. Ep-
ternacense. At Lucense et Blumianum. In Corsica
insula passio S. Juliae : additurque Virginis et
Martyris in MS. Corbeiensi Parisiis excuso : et
ubique deinde ex priori die repetitur. In Cæsarea
Cappaduciæ natalis S. Poliocti, quod similiter a
Hieronymo scriptum ibi non fuit. Ejusdem S. Juliae
mentio fit in MSS. Martyrologiis Barberiniano, in
Supplemento Bedæ, Augustano S. Udalrici, Richeno-
viensi prope Constantium, Trevirensi S. Maximini,
aliisque. Consentiant Usnardus, Ado, Notherus, alii-
que posteriores cum hodierno Martyrologio Romano
in quo ista habentur : In Corsica S. Juliae Virginis,
quæ crucis supplicio coronata est.

2 Acta martyrii pluries oblinimus, sed inter varia
ecgrapha, phrasi, variantia primum locum obtinet, quod
nos Florentiæ descripsimus in bibliotheca Medicea, ex
Legendario supra pluteum xx reperto. Auctor in
Prologo asserit, se ea ex traditione ac plena fide ma-
jorum accepisse. Aliud ecgraphum, aliquanto elegantius,
sed sine prologo, Joannes Gamansius, noster reperit in
monasterio Westphaliæ Bodecensi Canoniorum Re-
gularium diocesis Paderborneusis, ubi in fine dicitur
quod Monachi, qui Angelico monitu ex Gorgona vicina

insula Corsicam adnavigantes corpus Martyris e cruce
deposuerunt, aueruntque, invenerunt Vitam et pas-
sionem ejus ac certamen Angelicis manibus descrip-
tum. Quod si verum est, dolendum profecto ejusmodi
scripturam, quantumcumque brevem, adeo negligenter
fuisse servatam, ut diu post opus fuerit ex majorum
traditione describere Acta. Fatendum est enim irrepsisse
quædam, correctionem potius quam fidem merentia. F
Interim Florentina Acta, quod solum nunc possumus,
ex Bodecensibus illustravimus. Tertia Acta nobis sub-
misit Bernardinus Faynus, Briziensis Canonicus ex
antiquo Breviario Briziensium sanctimonialium regii
cenobii S. Juliae, in quo ejus venerabile corpus asser-
vatur. Hæc veteribus nihil addunt, nisi laxiorem phra-
sim : quare ex iis aliud non sumemus, quam clausulam
de corporis translatione : deinde dabimus Hymnos de
Sancta, in ejus festo recitari solitos, quæ cultum con-
firmant, et fidem habitam Passioni ex Gorgona insula
simul cum corpore acceptæ. Alia ex dictis excerpta
excusa repervuntur in Appendice Adonis, et inde de-
sumpta apud Surium et Baronium legi possunt ; uti, et
ea quæ edidit Petrus de Natalibus lib. 3 cap. 29, ex
quibus suum elogium formavit Ferrarius in Catalogo
Sanctorum Italiæ. De eadem S. Julia post Christopho-
rum Laurum Octavianum Rossium aliasque, plura habet
Salvator Vitalis in Sacra Chronica Corsicæ anno MDC-
xxxix Florentiæ impressa, sed (uti optime observat
Franciscus Maria Florentinus in Notis ad Martyrolo-
gium Hieronymianum) pia magis quam solida veri-
tate suffulta : dum Sanctam fuisse in Corsica natam,
fidem insulanis prædicasse, et sub Barbara Præside
tempore

A tempore Diocletiani passam, aliaque similia, quæ non est operæ pretium refutare.

videtur passa

3 Primus in Actis memoratus locus, est Carthago civitas, qua ab hostibus barbaris expugnata, abducta inde Julia sit. Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum et in Annalibus ad annum ccccxl num 16 et 17 respexit ad tempora Wandalorum, quando ab his capta fuit Carthago, et usque ad annum oxxxiii possessa. Paulo autem prius quam illi ab Africa expellerentur, potuit Julia adhuc parvula ab iis fuisse in servitutem vendita, et post viginti aut plurium annorum decursum ad Corsicam cum domino suo appulisse. Atque hoc sensisse videntur Briziensium Lectionum auctores, cum a tempore tumultuati in Gorgona corporis (quod ipsum a tempore mortis aliquam multis annis disjungi fortassis debet, usque ad ejusdem corporis translationem Briziam, sub annum dcclm, dicunt fluxisse ducentorum circiter annorum curriculum. Quintamen S. Julia in servitutem abducta venisse dicitur in potestatem cujusdam mercatoris Palestini, si mihi liceret tempus illud contrahere ad annos circiter centum et quinquaginta, magis placeret irruptio Persarum, qui

6 aut 7 seculo.

B torrentis instar Syria, Ægypta, Lybiaque decursis, Carthaginem occuparunt anno dcxvi; et iter cum præda relegentes, potuerunt Sanctam in Palæstinâ reliquisse, venditum alicui Saraceno, licet Paganum Acta appellent, et a Paganis in Corsica deinde crucificam Sanctam dicunt. Cum enim illa Acta diu post rem gestam scripta sint, facile fuit, idololatrias pro quibusvis infidelibus venire in culamum, nihil explorati de eorum superstitione habentis auctoris, et tamen volentis hanc Passionem particularibus circumstantiis, pro suo captu excogitatis ornare. Certe Wandalis anteriora aliqua sub Gentilibus Imperatoribus tempora, non patiuntur nos cogitare, vel cepta a barbaris Carthago, vel Gorgonenses et Capravenses monachi in Actis memorati; quorum priores corpus accipere; nec Persarum incursione posteriorem aliquam seculi vii sub Saracenis calamitatem cogitare sicut antiquitas Epternacensis ecyphi, ubi Julia ad ceteros Martyres addita invenitur. Erat quidem insula Corsica Christiana tunc tota: sed nihil impedit, quo minus Promontorium sacrum, ad quod cum domino suo Julia, Capocorso vulgo dictum, saltem ad breve tempus appulit, obtinuerint ejusdem impietatis consortes piratæ Waldali aut Saraceni; quorum duci eadem licentia fecerit auctor nomen Felicis, quo Julię dominum vocavit Eusebium; neque enim id credo ex majorum traditione acceptum, sed æque ac verba quibus usi inter se dicuntur, ornatus causa excogitatum. Saraceni autem, paucis post extinctum Chosroen annis, Persarum Imperio Syriamque et Ægypto potiti, totum mediterraneum habebant piraticis lembis infestum, nec raro excursionem facta fugebant tentoria, ad rerum hominumque prædam ex agris agendam, incolis intra munitiora loca urbiumque præsidia se continentibus, nec prohibere audientibus; et in tales incidit navis quæ Juliam re-
C

Cultus in Corsica quomodo ceptus?

4 Porro cum Gorgona insula vix amplius quam p. m. xxx distet a Corsica, pronam fuit cultum S. Julię, jam fama miraculorum celebris, assumi ab iis, apud quos passa fuerat; eique ecclesias nonnullas dedicari, illo imprimis loco ubi crucifixa dicebatur, videlicet in extremo insulæ angulo versus Italiam, juxta oppidum Nonza. Ad hujus muros ait Vitalis pag. 168 scaturire fontem, istic ubi objecta creduntur mamillæ Virginis a corpora rescissæ, ejus aqua saluberrima habetur et miraculosa, ideoque etiam longe lateque effertur. Nominatum autem id expertum asserit Provisoris Liburnensis filium, depositam a medicis sub annum mdcix, illiusque aquæ gustu subitæ redditam sanitati: qui etiam constanter affirmatum sibi esse ab incolis, quod antequam mœcrie, ejusdem fontis labro circumducto, obliniretur calce, consueverint per lapidum commissu-

Maji T. V.

ejusdem ibi miraculosus fons,

ras erumpere die xxii Maji, a primo mane usque in vesperam, lacteæ simul et sanguineæ guttæ, omnibus conspicuæ: renque cam vel pueris notissimam fuisse, cum ipse circa annum mdcxxx talia examinaret, nunc vero rarius parciusque id fieri. Addit idem Vitalis, præter ipsius loci Parochialem ecclesiam, S. Julię sacram, in ipso crucifixionis loco sacellum antiquitas fuisse, quod lapsu temporis ruinosum fuerit a Fidelibus instauratum, aliamque ejusdem nominis ecclesiam, cognominatam de Tavaria, trans montes prope Vigianellum. Rem autem imprimis memorabilem in ædificatione Parochialis Nonzanæ factam ait, videlicet quod cum situs loci incommodior et justo vicinior arci videretur, voluerint incolæ eum facere in collo Guarta dicto, intervallo passuum ducentorum ab oppido: sed omnem materiem illuc collatam, repertam quotidie mane esse ubi nunc ecclesia est; positisque ad observandum nocturnis custodiis, visam esse puellam, quæ carrum a duobus niveis juvenis tractum eadem materia onerabat, quam non dubitaverint S. Juliam fuisse. Et certe tam specialem ea se Nunzanis Patronam præbuit, ut eorum oppidum nunquam ullum passum sit a Turcicis piratis assaultum, licet vicina ulia cum suo ingenti damno eos aliquando sint experta. Denique concludit suum tertium librum Vitalis, qui totus de S. Julia est, hac precandi formula credo ut usurpata a Corsis.

Ÿ. Ora pro nobis beata Mater Julia.

Ŧ. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus. Deus creator et conservator omnium gentium, misericordiam tuam humiliter postulamus, ut hunc diem beatæ Martyris tuæ Julię congruis actionibus celebrantes, sempiterna quoque exercitatione lætemur.

5 Celebris præterea Brizix in Subalpinis est memoria translata corporis S. Julię ex insula Gorgona, et Brizix depositi in monasterio sub nomine Domini Salvatoris et S. Julię a Desiderio Rege Longobardorum, precibus Ansæ uxoris magnificentissime erecto ac dotato, una cum ecclesia, quam Paulus hujus nominis primus Pontifex Maximus, annuens tantorum Principum votis, anno dcclxiii solenni ritu consecravat. Qui in hoc celebri monasterio statuit sub regula S. Benedicti eorumdem Regum filiam Angelbergam in Abbatissam.... Dotarunt ipsi Reges hoc idem templum et cœnobium multis prædiis et multis etiam Sanctorum corporibus: sed præcipue S. Julię Virginis et Martyris Carthaginensis, apud Corsicæ regionem cruce affixæ. Corpus ejus tanta semper veneratione est cultum, ut moniales, ejusdem Angelbergæ primæ Abbatissæ sectatrices, ob summam tantæ Virginis et Martyris devotionem, omissis priori Regio templo inveterato, novum a fundamentis admiranda structuræ ædificaverint; sicuti ex monumentis marmoreis in capella majori exculptis, et ex sequenti inscriptione supra januam ejus apparet: RELICTO TEMPLO, QUOD DESIDERIUS REX SALVATORI EREXERAT, HOC NOBILIUS DEO ET S. JULIÆ DICATUM SACRÆ MONIALES EXTRUXERE, ANNO SALUTIS MDXC. Ita Bernardinus Fagnus in Notis ad Martyrologium Brizianum, anno mdcxlv Brizix excusum: ubi etiam ait in veteris templi fundatione Regia manus positum fuisse Titulum, quem integre sic legendum putat: Divæ Julię Carthaginensi, Ansoloni filię, Christi Virgini et Martyri, Salvatori Desiderius Rex et Ansa Regina. Verum Josephus Cens Liburnensis, Congregationis Oratorii Presbyter Romæ, non jactat in fundamentis positum lapidem fuisse; sed inscriptionem sepulcralem in epistola sua ad nos scripta appellat, hic notis expressam. D.O.M. ET DIVÆ JULIÆ CARTHAG. ANALSONI F. CHRISTI VIRG. ET MART. T. II. S. DESIDERIUS, REX. ANS. Ubi litteræ T. II. S. explicari possunt Tumulum hunc vel Tumbam aut Thecam hanc sacrat: et ultimæ lit-

D
AUCTORE D. P.

et ecclesiæ
variæ.

E

Corpus Briziam
translatum
an. 763.

F

A *teræ, ævo extrita, sic forsan integrandæ erunt ;* ANSÆ. REGINÆ. ROGATU. *Atque ita prima ecclesia sub nomine solius Salvatoris steterit, secunda sub nomine S. Juliæ. Est autem Brixia sub Metropoli Mediolanensi, in cujus antiquis Missalibus et Breviariis S. Juliæ Virginis et Martyris memoria celebratur. In Kalendario antiquo Breviarii Dolensis, anno MDXIX excusi, indicatur S. Juliana Virgo et Martyr, quæ videtur hæc Julia esse. Variæ alioquin in hoc opere celebrantur etiam Julianæ.*

ACTA

Ex MSS. Florentino et Bodecensi.

Scriptum est, Fratres, a carissimi, narrabunt ea filiis suis, ut ponant in Deo spem suam, et non obviscantur quæcumque operatus est Dens in Sanctis suis. In illis namque diebus, requirentibus nobis a senioribus, qualis fuerit vita sanctæ Martyris Juliæ, vel quod trophæum ejus passionis obtinuerit palmam martyrii; hoc nobis plena fide gestorum retulerunt, sibi a parentibus suis ita fuisse relatum, quod nos idem posteritati qualicumque paginula, non tam elegantia sermonis, quam simplicitate fidelissima, lectoribus credimus transmittendum: ne forte senescente fide, in occultis tantæ Martyris passio impendatur, quæ a Capite-Corsicæ *b* effusione sui sanguinis in amore D. N. Christi totam provinciam *c* consecravit.

2 In illo tempore cum civitas Carthago *d* capta fuisset, tunc B. Julia ex ea capta ducta est, atque sortito in servitium pervenit ejusdam viri, nomine Eusebii. Sed venerabilis Martyr Apostolicum observabat præceptum: serviebat Domino carnali, non quasi ad oculum serviens, sed tamquam Deo omni imperio subdita publice famulabatur. Et licet Paganus *e* fuisset dominus ejus, admirabatur tantam ejus servitii virtutem: propter quod etiam in aliquo venerabatur constantiam ejusdem religionis. At ubi servitio famulatus requies ei data fuisset, aut lectioni vacabat aut orationibus insistebat. Igitur cum se cibi contritione in amore Dei affligeret, nullatenus a domino suo nec blandimentis nec monitionibus vel unius diei, ut fertur, jejunio potuit relaxari, nisi solum Resurrectionis Dominicæ diei. Pallebat vultus ejus jejunio, sed fides firma durabat: arescebant membra afflictione, sed mens cælo intenta, verbis *C* Dei quotidie pascebatur: pallebat violis abstinentiæ *f*, ardescebat liliis castitatis.

3 Itaque Dominus ejus carnalis Eusebius, civis Syriæ Palæstinæ, ad Gallias cum pretiosissimis mercimoniis properans, inopinantibus nobis quod pretiosum habuit Capite-Corsicæ reliquit. Igitur cum ibidem fortissimis remigiis navem suam anchoris sisterent, videns unius ritus a Paganis sacrificia ibidem impendi, statim præceps Eusebius cum suis omnibus ad sacrificandum descendit: eadem vero die taurum dæmonibus suis immolabat. Interea cum illi crapulis baccharentur; Sancta vero Julia propter errorem de imo pectoris alta suspiria protraheret, nuntiatum est Felici *g* satellitibus suis, in navi esse puellam, quæ cultum deorum irrideret. Alloquitur Felix Saxo filius serpentis Eusebium dicens: Quare non omnes, qui tecum sunt, ad cultum nostrorum Deorum descenderunt? Præterea audio ibi esse puellam, quæ nomina nostrorum Deorum irridet. Ad hæc Eusebius respondit: Puellam quam dicis, nullo modo a cultu vel superstitione Christianorum amovere prævalui, neque sub interminatione ad nostram religionem adducere potui: et nisi mihi fidelissima servitia sui famulatus necessaria essent, jam eam pœnis diversis affeceram.

Tunc Felix Saxo ait ad eum: aut eam diis nostris *D* vota solvere compelle, aut certe dabo tibi de meis quatuor ancillas quæ tibi placuerint meliores, aut pretium quod taxatum fuerit, tantum da mihi eam. Ad hæc Eusebius respondit: Si mihi integrum censum tuum dare volueris, non poterit ad ejusdem meritum servitii comparari.

4 Tunc habito consilio venenatissimus serpens convivium præparavit, ubi Eusebius poculis erapulatus, alto somno sopitus est. Statim Gentilium turba furens navim conscenderunt, atque exinde S. Juliani ad littus deposuerunt. Tunc Felix Saxo dixit ad eam: Sacrifica diis, puella, ego pro te Domino tuo *alapis cæditur:* quantum petierit dabo, et nexum tuæ conditionis absolvo. Sancta vero Julia respondit: Libertas mea Christi servitium est: cui ego quotidie mente pura deservio. Ceterum istum vestrum errorem non solum non veneror, verum etiam et detestor. Tunc Felix Saxo jubet eam alapis cædi. Sancta vero Julia ait: Si Dominus meus Jesus Christus propter me sputa et alapas in facie accepit, quare non ego propter meipsam alapis cædar; et pro spotis, lacrynis meis maxillæ meæ rigentur. Igitur sævissimus draco jussit eam crinibus torqueri. Venerabilis Dei *E* Martyr torquetur, flagellatur: illa vero in confessione sua clamat: Illum confiteor qui propter me flagellis cæsus est: nam si Dominus meus propter me spinis est coronatus, et trophæum crucis suscepit, quare non ego per mollitiem capillorum meorum, et per hujus vexillum fidei sustineam hujas passionis certamina, ut merear pervenire ad martyrii palmam? Itaque festinus draco, ne sævitiae suæ damna pateretur, statim jussit Sanctam Christi famulam in patibulo crucis imponi: et expergefacto Eusebio ibidem pertulit certamina vixtrix ultima. Cunque laxasset [corporis] claustra, sepulcri subjecta meritis, *h* ex ore ejus columba rapido petiit astra volatu. *i*

5 Ibidem in thalamo crucis dotalia sua plena fide confessionis recitavit, et sanguinis sui effusione subscripsit adstantibus Angelis: atque per eos divina dispensatione in insula Margarita *k* nuntiatum est, ad sanctorum monachorum congregationem. Qui *avectum inde corpus,* confestim navim conscenderunt, et levantes vela, præstante sibi vento solatium, subito pervenerunt in Capite-Corsicæ: et requirentes ita invenerunt, sicut eis ab Angelis fuerat revelatum. Qui cum omni reverentia deponentes corpus sanctæ Martyris de cruce, posuerunt eam in navi; et levantes vela navigabant *F* sub omni celeritate, regredientes præstante sibi *l* contrario vento. Tunc obviaverunt eis monachi cum navi de insula, quæ dicitur Capraria, *m* præstante sibi vento magnum solatium; et mirati sunt, quod contra venti fortitudinem in modum voluerunt vela plena iter suum agerent. Qui accedentes et diligentissime requirentes, quæ virtus Dei esset in navi, exposuerunt eis omnia per ordinem sicut gesta fuerant: et postulantes ab eis Reliquiarum benedictionem impetraverunt, et regressi sunt in sua. Illi autem pervenerunt in insulam Gorgonensem, et deponentes corpusejas de navi [invenerunt vitam et passionem ejus ac certamen Angelicis manibus descriptum. Tunc gaudio repleta est omnis illa Fratrum Congregatio: et accipientes corpus pretiosissimæ Martyris Juliæ] *n* et condientes aromatibus, posuerunt in *o* monumento cum gaudio magno. Gesta sunt autem hæc xi Kalend. Juniarum in hoc loco, ubi florent orationes Sanctorum, ad laudem D. N. Jesu Christi, cui est honor et gloria in secula seculorum Amen.

A

ANNOTATA.

a *Monachos Gorgonenses alloqui auctor videtur, ante annum 763 quo avectum inde corpus, fortassis seculo 7 scribens.*

b *Caput-Corsicæ vulgo Capo-Corso, Promontorium sacrum Ptolomæi.*

c *Provinciæ nomine videtur omnes eas insulas intel- ligere, quæ cum Sardinia uni Præsidi suberant.*

d *Anno 439 a Wandalis, vel 625 a Persis : sed si sub Wandalis vendita est Julia, licebit sumere annos extremos dominatus eorum in Africa, qui desiit 533.*

e *Potius Arianus, aut Saracenus.*

f *Melius forte Albescebat.*

g *MS. Bodecense Felici cuidam, qui major erat inter turbas immolantium : cognomen nullum addit : quid vero auctori primo in mentem venerit, ut Saxo- nem faceret hunc Felicem, non divino, nisi forte vo- luit notare Toparcham Sagonensem : Fuit enim Sa- gona medio ævo nota civitas Corsicæ, hodie destructa.*

h *MS. Bodecense tacet de columba, et sic habet. Cumque illi soporis fræna laxasset, sancta illa ani- ma carne soluta, martyrii palma roseata, ad astra cœlorum lætum cum Angelis petit volatum : nullibi quidquam de mammillis abscissis, sed solum in Hymnis eorum fit mentio.*

i *MS. Bodecense pro duabus sequentibus lineis hæc habet : Acta sunt hæc sub die xi Kalendarum Junii, ab impiissimis Paganis, qui crudeliter sanctissimam illam puellam, in crucis patibulo suspensam, in odium nominis Christi martyriali sanguine perfusam, ad siderea regna transmiserunt. Cumque tantum scelus peregissent, territi mox de Angelorum præsentia, omnes aufugerunt, eamque solam reliquerunt : quam tamen Christus solam non reliquit, sed custodiam ei sanctorum Angelorum deputavit, quorum etiam ministerio nuntiatum est ad sanctorum Monachorum congregationem qui erant in vicino.*

k *Margarita, vetus Gorgonæ insulæ nomen fuisse videtur, Ptolomæo aliisque antiquis neutrum nomen innotuit, propter ignobilitatem loci, qui teste Vituli pag. 192 scopulus potius quam insula est.*

l *MS. Bodec. Prospero vento pervenerunt ad mo- nasterium suum, quod est in insula Gorgo- niensi.*

m *Capraria insula etiam Ptolomæo nota, duplo pro- prior Corsicæ quam Gorgona : Silent autem de hoc oc- cursu MS. Bodecense et Breviarium Monachorum Brixien- sium.*

n *Ex MS. Bodecensi accepta est hæc parenthesis.*

o *Idem MS. in decentissimo ecclesiæ loco.*

APPENDIX

Ex Breviario Monachorum Brixien- sium.

Postea vero, quando beneplacitum fuit Deo ; cir- citer ducentorem annorum curriculum, Dei nutu in- spirata Ansa Regina, uxor Desiderii gentis Longo- bardorum Regis, audiens ejus venerabilia gesta at- que miracula ; ejus desiderio accensa, præcepit ejus Corpus debita cum veneratione sibi afferri. Tunc apud Brixiam civitatem ; ad honorem ipsius Beatæ Martyris Juliæ, monasterium digno cultu dignaque fabrica constructum dedicavit, ubi Corpus ipsius mirificatissime collocavit. In quo loco ejus florent orationes, memoriaque ejus non derelinquitur usque in hodiernum diem : atque interventu ipsius bene- ficia præstantur omnibus, qui ad ejus sanctum Cor- pus, sacratissimamque solennitatem vera fide, pura mente, sanctisque operibus celebraturi conveniunt. Nec dubitandum nobis est, fratres carissimi, ejus

piis intercessionibus a peccatis et malis omnibus D nos Dominum liberare, cui tam excellentem mar- tyrii gratiam voluit prærogare, si puris dignisque mentibus eam nos volumus celebrare. EX MSS.

7 Mores igitur nostros, fratres carissimi, ad exem- plum hujus Beatæ Juliæ, omniumque Sanctorum Patrum, corrigere et componere satagamus : si ad eorum consortia de quibus agitur, pervenire desi- deramus. Quid enim prodest festis interesse Sancto- rum, si deesse contingat choris lætantibus Angelo- rum. Quid hic valet ad tempus jucundari carnaliter, si non ibi contingat perpetuo gratulari spiritualiter ? Quid hic proderit carnem suam epulis vitiorumque luxu enutrire ? illic enim non solum semper esurire, verum etiam de digito cujuslibet pauperis aquæ guttam perpetuo sitire ; et quod pejus est animam et corpus igni perpetuo damnari [oportebit,] unde numquam contingat amplius liberari. Hujus itaque sanctæ Martyris imitemur exempla, ut a vitiis et concupiscentiis nostra crucifigamus membra, quate- nus ab his omnibus pœnis possimus liberari, simul- que cum B. Julia Sanctisque omnibus, eorum adjuti precibus, in Christo perpetuo lætari : cui est cum Domino Patre, sanctoque Spiritu, in tribus Personis, una divinitas, æqualis gloria, laus et potestas ante mundi principia, et nunc, et per infinita secula se- culorum Amen.

Peroratio ad ejus cultum et imitationem.

HYMNI

Ex eodem Breviario Brixien- si.

AD VESPERAS.

Causa, corona Martyrum,
Deus efficax omnium,
Sexum fecit femineum
Sede potiri Martyrum.
Si durat quod est fragile,
Nobis est admirabile,
Sic in sexu muliebri
Durities Martyrii.
Majorem decet fieri
Audaciam Martyrii.
Si quando sexus fragilis
Laude gaudet certaminis.
Carthaginiensis Julia,
Tormentis imperterrita,
Minas non timet mulier,
Quas crocus agit arbiter.
In omnibus Christicola,
Ut probaretur Julia,
Crucis subit patibula
Christi regnans vestigia.
Cruci configi meruit.
Quia per crucem credidit
Certam salutem fieri
Omni humano generi.
Pretiosa est passio.

Infanda nam barbaries
Prædaverat Carthagoem,
Ex qua colendam Virginem
Eusebius sortitus est.
Sed Virgo Christi Julia,
Jugo cariali subdita,
Almam pudico pectore
Fidem servabat sedule.
Pallebat os jejunio
Vigebat mens juncta Deo,
Non vincula, non verbera
Pavebat Christi vernula.
Saxo Felix Dux improbus
Puelle tentat animum :
Armis munita fortibus
Nescit timere perlidum.
Hæc mortis in eculeo
Flagris attrita concinit :
Crucis nixa patibulo
Hostis Trophæoni sustulit.
Et bonum finem tribuens
Columba valde splendida
Ex ore ejus prodiit,
Viam polorum petiit. Amen.

AD LAUDES

Et admiranda ratio,
Ancillam sui Domini
Damnari morte parili.
Nunc lætatur perpetui
Spem consenta præmii :
Una prudentum Virginum
Psallit in Choro Martyrum.
Beatam Martyr Julia
Nostrum magna fiducia,
Tuis precibus impetra
Nostra deleri crimina.
Deo sit laus, et gloria,
Per quem laudantur omnia,
Laudes, quas tibi promi-
mus Amen.
Nobis succurrant oculus.

AD MATUTINUM

Adest Beatæ Virginis
Sacer natalis Juliæ,
Quo cælum scandit inclitis
Martyr onusta præmiis.

Beata namque Julia,
Ad cujus urnam sistimus,
Nobis adest cum gaudio
Omni colenda tempore.
In hac die sed maxime
Hoc prosequi nos concedet,
Qua membra linquens ter-
Perrexit ad cœlestia, læta,
Exemplaque salubria
Nobis reliquit plurima,
Quæ si sequamur strenue
Nos deviare non sinit.
Viri, puellæ, parvuli
Morbis gravati pessimis,
Ejus rogatu redditi
Sunt sanitati pristinae.
Laus, Honor, Virtus, Gloria
Deo Patri, et Filio,
Sancto simul Paraclito
In seculorum secula. Amen.

AU

*Corpus Bri-
xiam trans-
latum*

*claret
miraculis.*

A	AD SECUNDAS VESPERAS	Ancilla Christi Julia, Jussa torqueri variis Tormentis et suppliciis. Dilaceratis artubus Ab omni parte carnibus. Graphiis et virgulis Mamillis quoque Virginis; Pendens crucis patibulo Preces mittit Altissimo. Animum meam suscipe, Magnæ Deus potentia. Ei Christus apparuit, Cum diras penas sustulit; Virtutum parans præmia, Beata cœli gaudia. Emissus Christo spiritus. Sanctorum choris jungitur, Cum triumphali laurea Cœlorum scandit sidera. Tulerunt corpus Monachi. Ab Angelis præmoniti. Gorgone parent tumultum. Christe Redemptor omnium.	Ornavit eam veritas. Spesque fides, et charitas Virtutes et nobilitas. O lux beata Trinitas. Vexillum portat Virginum, Sanctarum quoque Marty- Florescit sicut lilia rom, Inter sanctarum agmina. Omnes sanavit languidos In Christi fide fervidos. Ad corpus Sanctæ Virginis Consors paterni luminis. Sit Trinitati Gloria, Quam deprecatur Julia, Quæ donet nobis gaudia Per infinita secula. Amen.	In Salvatoris Nomine, Virginis quoque Juliæ Auxæ Reginæ precibus, Exultat cœlum laudibus Sacratum corpus Juliæ Translatum jacet Brixie: Ornavit illud splendide, Lucis Creator optime, Sanctorum multa corpora Secum traduxit socia, Et Martyrum, et Virginum Deus tuorum militum. Summo locavit gaudio, Regali monasterio. Dotato magno munere Honore sanctæ Juliæ. Felix lætetur Brixia Dona tui ferens inclita, Sanctorum tenet Corpora Dueta per mundi climata Sit Trinitati Gloria etc.	D
			IN TRANSLATIONE. Rex Lombardorum Flavius Illustris Desiderius Fundavit hoc cenobium, Et sacravit monialium.		

DE SANCTO LUPO

B

G. II.

EPISCOPO LEMOVICENSIS IN AQUITANIA.

E

SYLLOGE HISTORICA.

Post elogium ex Breviario agens de ejus ætate, et elevatione corporis.

POST
DCXXXVII.

Lemovicum, urbs Aquitania: primæ Episcopalis, gloriatur fidem se Christianam accepisse a S. Martiale primo suo Episcopo. Inter hujus successores numeratur decimus sextus S. Lupus, quem solenni veneratione sub ritu duplici colit hoc xxii Maji Ecclesia Lemovicensis, in sua urbe et tota diocesi; etque in secundo Nocturno ad Matutinum hæc de virtutibus ejus recitat Lectiones.

Elogium ex
Breviario
Lemovic

2 Lupus, laudabilis vitæ Presbyter, tumuli S. Martialis fidelis custos, ut mira sanctitate floruit, ita non sine miraculo Lemovicensis Ecclesiæ factus est Episcopus. Vita functo Antistite Clerus et populus, dubii quænam sufficerent, cum ad sepulcrum beatissimi Apostoli preces fudissent, inter ipsos tandem convenit, ut probitate insignes duo, Lupus et alius itidem Sacerdos, ad Francorum Regem Chlotharium mitterentur: qui utrum vellet ordinari juberet, omnium fere tamen votis in Lupum concurrentibus. Cum eam legationem vir sanctus, ab omni ambitione alienus, aliquamdiu recusasset; importunis precibus exoratus, iter suscepit. Verum cum nulla alia nobilitate, quam ea quæ a virtute sumitur, nullo vestium splendore insignis videretur; non ei facilis ad Regem patuit aditus. Divino nutu effectum est, ut Chlotharii filius, gravi febris correptus, frustra tentatis medicorum remediis, Regina lacrymis et triduo jejuniis afflicta, oblato a viro Dei sacrificio sanaretur. Eo miraculo permotus Rex fuit, ut in Lupum consentiret, nec nisi multis muneribus donatum abire pateretur. Opinionem quam de se apud populum excitaverat, in Episcopatu non se felicit; ut qui dignitate celsior, sanctitate extitit sublimior Lupus, non lupus, imo Pastor vigilantissimus. Clarus denique miraculis, cursu vitæ religiosissime confecto, repositam justitiæ coronam accepit in cœlis undecimo Kalendas Junii. Corpus sacrum in aede S. Michaelis de Leonibus conditum solenni ritu, Deo sanctitatem servi fidelissimi illustribus miraculis declarante, fuit a Geraldo Episcopo Lemovicensi e terra sublata, anno Salutis millesimo centesimo quinquagesimo octavo.

Memoria in
Fastis sacris,

3 Hactenus Lectiones Breviarii Lemovicensis, anno MDCCXXV excusi. Eadem sua phrasi exposuit Sanssayus in Martyrologio Gallicano ad hunc xxii Maji. Quo itidei

die sacra ejus memoria inscripta est MS. Martyrologio Carmelitano Colonia: adservato et MS. Florario, item excusis fastis Maurolyci, Felicii, Ferrarii; et sub nomine Lupini Martyrologio Colonia: et Lubecæ sub annum MCCCXXI. excuso, et apud Grevenum in Auctario Usuardi.

4 Rex, per quem ad Episcopatum promotus Sanctus est, fuit Chlotharius II, anno DCXXXVIII vita functus, et videtur ejus ex Sichilde filius Charibertus sive Aribertus, dein Rex Tolosanus, tunc ejus sacrificio a febre liberatus. At S. Lupus subscripsit foundationi monasterii Solemniacensis in agro Lemovicensi, a S. Eligio factæ x Kalendis Decembris, anno x Dagoberti Regis, Christi DCXXXI. Non videtur postea diu superfuisset: nam successit ei Simplicius, mortuus cum S. Eligius adhuc laicus esset, adeoque ante annum DCXL. Consule hujus Vitæ lib. 2 num. 28, prout apud Surium ad Kalendas Decembris extat a S. Andœno scripta. Bernardus Guidonis Episcopus Lodevensis, de Gestis Episcoporum Lemovicensium cap. 2, hæc breviter observat. S. Lupus a Chlothario Francorum Rege (de duobus enim erat altercatio) electus fuit: cujus corpus, a proprio elevatum tumultu, positum fuit in Ecclesia S. Michaelis de Leonibus, anno Domini 358 ubi mendum apparet amanuensis, et forte legendum anno 558, aut quid simile.

5 Gaufridus, canobita monasterii S. Martialis Lemovicensis et Prior Vosiensis, cap. 15 Chronici, agit de Sanctis in Episcopatu præclarioribus, et ista interserit: Archangeli Ecclesiam Superiorem perornat Lupus ille magnus, non gregis vastator, sed ovium pervigil Pastor: qui primordio Henrici Regis Angliæ, filii Gaufredi Andegavensis Comititis, signa et miracula plurima Lemovicæ patravit. Dictus Henricus II creatus est Rex Angliæ anno MCLV, sub quo (ut additur cap. 54 ejusdem Chronici) Corpus S. Lupi Lemovicensis Episcopi elevatum est a proprio tumultu, quia parietes Ecclesiæ S. Martialis reædificabantur. Tunc multa populorum caterva Lemovicæ conflavit, propter multipliciter signorum, quæ Dominus per illum Præsulem ex insperato dignatus est exercere. Quod supra factum dicitur anno MCLVIII a Geraldo Episcopo: qui vixit usque ad annum MCLXXVII, mortuus tunc Kalendis Decembris.

Tempus Sedis

17

miracula
patrata:

elevatio
corporis:

DE S. QUITERIA VIRG. MART.

IN ADURENSI VASCONIÆ DIOECESI.

COMMENTARIUS CRITICUS.

D. P.

De cultu et corpore in Galliis, pro quo et Hispani et Lusitani certant, deque fabulosis ejus Actis, ac ætate.

XXII MAJI

Antiquioribus
Martyrologiis
ignota,

Quam certus est hodie S. Quiteriæ cultus, fuitque seculis præcedentibus aliquot, tam incerta sunt omnia, quæ de ejusdem ætate, patria, genere, ac martyrii loco in Gallicis Hispanicisque legendariis, tam impressis quam manuscriptis leguntur. Nec enim antiquis Martyrologiis ullis inscriptum nomen, aut vetustioribus Passionalibus membranis Acta reperiuntur inserta. Allegatur quidem Usuardus, sed apud Molanum in Additionibus recentius collectis, quales tamen in tam multis, quæ partim habemus, partim vidimus Usuardi exemplaribus, ad usus variarum Ecclesiarum auctis, necdum nobis occurrerunt. Interim, ut dixi, certus est ejus cultus; et quidem in Vasconia, cui ipsam adscribit Molanus, visitur oppidum Mansi S. Quiteriæ, ejus ecclesia cum Concathedralis titulo, Episcopali Adurensi annectitur, et magna populorum copia frequentatur, inquit San-Marthani tomo 2 Gallia Christianæ pag. 15. Est enim Episcopus Abbas S. Quiteriæ; qui et aliquando in more fuisse ut Episcopi, Vico-julienses primitus, deinde Adurenses dicti, etiam S. Quiteriæ Episcopus se scriberent, ait Saussayus: probaturque ex Concilio Nugaroliensi celebrato ad annum MCCXC, considentibus cum Amoneo Episcopo Auscitano, Coseranensi, Olorensi, Tarbiensi, Lascuriensi, Adurensi et S. Quiteriæ Episcopis, ubi Adurensis et S. Quiteriæ pro uno eodemque præsumendus est poni, fortassis etiam melius obesset conjunctio et; certe non recte in margine notatur Vasatensis pro S. Quiteriæ Episcopo legendus; cum Vasatum, vulgo Bazas, situm sit ad Garumnam. Sed errorem hunc prius erraverat Saussayus, Vasato S. Quiteriam adscribens. Nisi forte eruditissimi Conciliorum editores suggerere voluerint, pro Episcopo S. Quiteriæ, qui non fuit ab Adurensi diversus, rectius ponendum Vasatensem, æque Auscitani Archiepiscopi Suffraganeum. Porro S. Quiteriæ, in illa ecclesia cultum conservant frequentia beneficia, in amentibus præsertim furiosisque sanæ menti reidendis; quorum infra dabimus collectionem aliquam, ab anno MDCXXXIII usque ad MDCXXXVIII.

colitur in
ecclesia sui
nominis
apud Vasco-
nes:

NOT. 23 ****
APP. TOM VII.
MAJI

ubi corpus
ab hæreticis
dissipatum,

collectum a
Catholicis.

2 Corpus illic ex Hispania primitus fuisse allatum censuit Saussayus, in Martyrologio Gallicano ad hunc diem. Postea mutata sententia, eodemmet loco passam Sanctam scripsit in Supplemento. De corpore asseruit, quod ad S. Severi excitatum ea in diœcesi canobium translatum fuit, ubi tamdiu quievit in honore, quæmdiu in Gallia fides Patrum viguit. At erumpente ex orco tetra hæreseos lue, Calvinistæ, occupato plus quam Turcica rabie monasterio, sacratissima S. Quiteriæ ossa, e sacrario deturbata, in rogi conjecerunt: e quo nihilominus pia fidelium æmulatione partim erepta, semiusta, absconsa sunt, servataque; et denum P. Anselmo Rolle, Superiori Semmarii Tolosani Ordinis S. Benedicti, religioso data munere, ibi ab eo recondita sunt magna cum veneratione.

3 Hispani et Lusitani, licet utrique existiment se corpus habere, eo ubi primum credunt sepultum fuisse

loco; hi cum Carloso in oppido ac monte Pombiero quatuor leucis Conimbrica; isti ex Pseudo-Juliano, prope Margalizana in agro Toletano; neutri tamen quidquam ostendant de corpore. Cultum vero S. Quiteriæ apud se receptum probant ex Breviariis antiquis diœceson variarum; et ex Toletano quidem hanc Collectionem proferunt: Præsta quæsumus omnipotens Deus, qui Beatam Quiteriam virginitate et martyrio decorasti, ut sicut tua virtute diabolus colligavit, et Regulum cum infinita plebe convertit, ita et a rabie diabolica, et a cunctis infirmitatis fraudibus, ejus assiduis precibus nos facias liberari. Fundatur hæc Oratio in Actis ipsius Sanctæ: hæc autem, et alia Acta eorum quæ ipsius dicuntur sororum, fundamentum habent in quadam omnibus communi fabella, jam olim per Hispaniam recepta, atque ex hac in Vasconiam translata, de quodam Catillio Rege, ejus uxor Calsianorem uno partu filias enixa, veriloque ne id sibi vi suus probro videret, omnes fluvio mergendas tradiderit obstetrici Silæ: hæc autem ipsas tradiderit educandas Christianis; quæ a nutricibus genus suum edoctæ, atque ad patrem Christianorum hostem fidei causæ adductæ egrotæque, fugam in varias partes capessiverint singulæ, ubi denique Martyrio coronatæ sint. Ita de omnibus communiter, ex Seguntino et Palentino Breviariis, Tamagus ad XVIII Januarii.

illud etiam
apud se esse
credunt
Hispani et
Lusitani.

E
Acta fun-
data in Actis
9 fluvium
Catillii,

4 Hoc posito fundamento, Acta S. Quiteriæ sic incipiunt, in Latinis quæ habemus compendiis, ex MSS. Canoniarum Regularium Rubricallis in Brabantia, Carthusianorum prope Confluentiam, et Bodecensium in Westphalia. Erat quidam Rex magnus super omnes Orientales, Catillius nomine, habens uxorem nomine Calsiam, de stirpe Juliani Imperatoris. Deinde, ommissa expositione novem filiarum educationeque sortiva, dicitur earum præcipua Quiteria, divinus fidem edocta per Angelum adhuc tredecennis, Denique in Oriano monte clam orare solita; cum vera esset a parentibus nutriti tradenda juveni cuidam potenti, nomine Germano, consilio Angeli, dimissa patris regia urbe Blancagia, cum triginta puellis et octo pueris fugisse in vallem Anfragiam, ubi Rex Lentinianus dominabatur, fidei Christianæ apostatu, thesaurumque e spoliis ecclesiarum collectum sub Alphiano fluvio absconditum habebat. Hoc cum ei Virgo indicasset, et post varia in carcere patienter tolerata prodigia fidem divinæ missionis obtinisset; dicitur ipsum ac gentem ejus totam ad Christum reduxisse, cum interventu duorum qui apud ipsum erant Episcoporum, Martiani et Valentiani: deinde ex monte Galgaui tripitem bestium Carnaliam, dæmonem ex Monte Unguli depulisse, ne cui nocerent amplius; atque cum BB. Remedio, Simplicio et Columbiana ac ceteris secessisse in montem Columbanum, ubi fuerit ecclesia S. Petro Apostolo sacra, et ubi illa Deo serviens undecumque adductos rabulos ac furiosos curabat. Interim, fingitur Germanus juvenis, Sanctæ Proci, cum Rege Blancagiæ Catellio, alteroque Rege Adriano, junctis copiis intrasse Anfragiam vallem, occupasse civitatem, Quiteriam quæsisisse; unquam in Columbanum montem

omnino fa-
bulosa esse.

ex eorum
epitome pa-
tet.

cum

A cam esse intellexisset, Dormitianum quemdam ad ejus eadem immisisse. Hic vero primum ipsam decapitarit, videritque sublatum caput quo jusserat Angelus suis manibus portantem; deinde superveniens Rex Adrianus, etiam Regem Lentimanum, cum duobus Episcopis, Columbiana virgine et Romano Quiteriæ socio, omnibusque in monte congregatis occiderit. Denique Liberatum quemdam, in Valle Aufragiæ commorantem, Angelico monitu ad sepulturam Sanctorum Sanctarumque exercitum ascendisse montem, omnesque in ecclesia S. Petri sepelivisse: ad quorum corpora crebrescentibus miraculis, Germanus ipse conversus, patrem quoque suum converterit; et post longam penitentiam eodem in monte sancte obierit.

et talia ante nos etiam alii judicaverunt.

5 Vetera hæc figmenta (quorum Latini fontem necdum integrum videre licuit, Gallicam versionem ex Vasconia accepimus, Latinam paraphrasim, a quodam Nebrisensi initio seculi præcedentis compositam, exhibet Tamayus) Vetera hæc inquam figmenta vel eorum epitomen, qualem habere nos diximus, viderat etiam Collector Legendarii Ultrajectini, scripti ad usum ecclesiæ S. Martini: sed veniens ad nomen S. Quiteriæ et diem xxi Maji, hoc solum notavit: Hæc dicitur fuisse filia cujusdam Regis Catillii, cujus uxor dicebatur Calsia, de tribu Juliani Imperatoris; quæ dicitur fuisse martyrizata in valle Aufragia, et in monte Columbiano in ecclesia S. Petri sepulta: sed quia hæc Legenda videtur valde apocrypha, ideo est hic prætermittenda. Prudenter sane: nec minus prudenter vir eruditissimus Jacobus Sirmondus, visa epitome quam Bollandus noster cum eodem communicaverat, rescripsit, longe consultius Ecclesiæque honorificentius videre carere ineptiis similibus, quam eas in lucem proferre. Sed qui agas? Aliorum alius sensus est, Dum enim fabulosas ejusmodi Legendas nacti aliqui, easdem castigationes politioresque recidunt, rescissis quæ impudentis fictionis inanitatem nimis evidentem redderent circumstantiis; efficiunt, ut de re tota nequeat judicare lector, nisi admonitus ex quam luctulento fonte hausta sint illa ipsa, quæ nunc specie verosimiliori offeruntur. Tamayus etiam atque Cardosus, et eorum in Hispania sequaces, Pseudodextrinis commentis subnixi, nunc corrigendo in nominibus quidpiam, nunc pro ignotis nota atque hodierni usus nomina locorum substituendo, ambiguitatem omnem auferre se credunt, et civitatem Blancagiam, Aufragiam Vallem, Alphianum seu Alisanum fluvium, Oranum et Columbanum montes, toti ignotos antiquitati, veluti digito demonstrare intra suam Hispaniam.

Prodiit illa fictis locorum ac personarum nominibus,

6 Equidem vix dubito, quin sicuti Regum Castellii et Calcix, Adriani atque Germani, Lentimani seu Leuciani, Episcoporum quoque Martiani et Valentiani nomina gratis conficta sunt; sic et locorum appellationes pro libidine fuerint excogitatae tales, quæ sua peregrinitate antiquitatis speciem imperitis repræsentarent. Hoc quæ in Actis S. Quiteriæ concinnandis fecit, præter fabulam de filiabus Regis Catellii, a Pseudo-Juliano in C. Attilium virum Consularem et Lusitanix Regulum transformati; videtur etiam præ oculis habuisse quamdam, nihilo meliorem Legendam S. Severi Martyris, quam optaremus nascisci pro die 1 Novembris; ex iisque Alphianum flumen, Adrianumque Regem accepisse. Certe in tabulis fundati sub annum dcccclxxxii Severiani monasterii, in oppido vulgariter Caput-Vasconix dicto, apud Petrum a Marca in Probationibus ad Historiæ Bearnensis lib. 3 cap. 8, et Sammarthanos Tomo 4 pag. 824, fundator illius Guilielmus Sancius Comes dicit, quod S. Severi gesta vel Passionem requirendo, inventum est, qualiter olim illud monasterium fuerat constructum, et a Franeigenis destruetum, quomodo scilicet Rex hujus patriæ (Vasconiam intellige) Adrianus, post reintegrationem sui corporis, regnum et se totum præfati Martyris subiecit ditioni. Ipse vero

aut ex apocrypha S. Severi M. legenda sumptis,

restaurator inter cetera donat, omnia quæ sunt inter duos fluvios, ab Alpheano, qui modo vulgo vocatur Aturris, usque ad Gavasensem: Et rursum in ea charta, qua monasterium jam fundatum subicitur Sedi Apostolicæ, idem Guilielmus Sancius dicit, ipsum esse situm super fluvium Alpheanum. Filius quoque illius, Bernardus Guilielmus Comes, in ulia donatione asserit, quod idem gloriosissimus Athleta, Severus, Adrianum Regem ab incredulitatis errore, omnemque provinciam ad fidem Christi convertit.

7 Ridiculos ergo sese faciant, qui ut S. Quiteriæ Acta Hispanix aptarent, in eaque invenirent Adrianum Regem Toletanum, suum Pseudo-Julianum fecerunt scribere, quod res peracta fuerit apud Vesetaniam (sic enim placuit corrumpere Vasconiam seu Vasconix notum nimis nomen, quam ut in Hispaniam transferretur) apud Vesetaniam, inquam, nulli veterum notam, Provinciam proximam Toletanæ meridiem versus; oppido vero Adura vel Aerea, quod nunc Margaliza dicitur, cui scilicet Rex præfuerit Leucianus, Adurensum et Carpetanorum Regulus. Sed nescivit impostor Episcopalem in Vasconia urbem Aduram vel Aeriam, vulgo Ayre, manifestum indicium mendacii daturam. Magis impune fingi potuit, notam Sanctam in civitate Galeciæ dicta Belcagia, quæ non Baiona dicitur: E non enim est ulla regio quæ talis nominis urbem sibi asserat, aut asserere aliquando potuerit. Interim ex nomine Alfani, jam olim Aturri flumini attributo, manifestum fit, Legendæ qualiscumque auctorem intellexisse Vasconiam; in eaque collocavisse Aufragiam vallem; ac Columbanum montem dicere voluisse, illum ipsum qui Aerix imminet, continetque Mansum S. Quiteriæ, vulgo le Mas. Utrum autem Catilli Regiomis vel trans Pyrenæos locaverit, incertum est.

ex qua ipsa tamen sequitur Vasconix adscribendam Quiteriam

8 Ad ætatem quod attinet, prima Christi seculo admoveere Sanctam conatus est Pseudo-Julianus, quando inter alios, quos Lenciani tyranni persecutio ad defectionem impulerit, nominat Julianum Episcopum Toletanum, de quo ait, quod Missis a B. Clemente litteris respuit, addens iisdem Martialem Tyrasonensem et Valentinum Valeriensem: quos voluit esse Marcianum et Valentinianum nominatos in Actis, contractamque maculam eluisse sua sanguine. Gallica Actorum veterum interpretatio sic concluditur: Hic explicat passio gloriosæ Virginis S. Quiteriæ, quæ fuit decollata xi Kalend. Junii, id est xxi Maji, anno Gratix cccclxxviii. Acta MSS. Latina breviora in Rubra Valle et Carthusia Confluentina atque Bodecæ sic terminantur: Passa est autem S. Quiteria in Vasconia, prope civitatem Adurensem, undecimo Kalendas Junii, anno Domini quadringentesimo septuagesimo septimo. Multi etiam languentes, ad sepulcrum ipsius venientes sunt curati; et ubique in omni necessitate devote ipsam invocantes exaudiuntur. Hac tempestate, iidem Gothi, qui Hispaniam Italiamque, etiam tenebant vicinas ipsis Gallix regiones, in qua Vasconia: et nomen Quiteriæ Gothicum esse videtur, hodie Hispanis adhuc usitatum in nominibus Guiterii et Guiteriæ. Eandem originem referunt quarundam ex novem sororum nomina, Doda, Genivera, Wilgefotis. Silentium tamen Adonis et Usuardi de Quiteria facit, ut ipsorum ætate necdum notam fuisse credamus; adeoque incerta omnino manet conjectura: nec aliud dici verosimiliter potest, quam populari traditione cæsam pro castitate credi, incerto tempore: inventoque ac miraculis celebrari capto corpore, sub decursum seculi octavi aut noni, extitisse aliquem, qui compilaverit Acta, qualia indicavimus, ex suo illa commentus cerebro, et de simplicis populi fide confisus: quæ pro veteribus edita et in Legendariis fuerint recepta, meliorum veteriorumque defectu. His ergo omissis, ad miracula, cultum Sanctæ apud Vascones probantia, convertor.

passam seculo, non i

sed 5 vel etiam serius,

quod et nomen ejus Gothicum suadet.

A

MIRACULA

ab anno MDCXXIII per decennium scripta.

*Ex Instrumento Notariali Gallico.*Curati amen-
tes an. 1624,
19 Aprilis.

Die Veneris, XIX Aprilis anni MDCXXIII, mane, intra ecclesiam Abbatialem S. Quiteriæ Mansi Aeriensis, Catharina des Dalcheux, ex parochia Ysotii diœcesis Aquensis, in præsentiâ parochiæ de Caudresse prope urbem Aquensem inquilina, filia qu. Petri des Dalcheux et Margaritæ de Moura, annorum circiter quindecim, plusquam duobus mensibus et semis gravi correpta infirmitate, cum phrenesi et magna conturbatione spiritus, per Dei gratiam et intercessionem S. Quiteriæ, post novenam in dicta ecclesia ex more ibi consueto celebratam, exivit inde mente et corpore sana; rediitque in domum suam redditis Deo gratias, in comitatu Nicolai Dabadei, Sergiantii in parochia Aquensi; et Natalis de Baseigne, habitantium d. loci de Caudresse, a quibus et adducta fuerat, quique illam in hac urbe expectaverant a die adventus sui, qui fuit nona hujus mensis. Qua de re per me Joannem Cascail Notarium Regium, ad petitionem Fr. Joannis Clementis Religiosi et Sacristani d. ecclesiæ, instrumentum hoc concessum fuit, coram Fr. Joanne Joly Eleemosynario, Hieronymo Raoux Camerario, Petro Aymare Operario, omnibus Religiosis professis d. ecclesiæ; Vitale-Petro Puguery et Joanne Damne, mercatoribus atque habitantibus d. urbis, signantibus simul cum prædictis Dabadie atque Clemente, (quod non fecit dicta des Dalcheux, scribere ut aiebat nesciens) et interpellatis ad id per me Joanne Mag. Arnaldo Cassain Presbytero d. ecclesiæ.

24 Maji,

10 Die Veneris XXIII mensis Maji anni MDCXXIII, circa septimam matutinam, intra d. ecclesiam Abbatialem S. Quiteriæ Mansi Aeriensis, Sampson de Molie Faber ferrarius, natus et inquilinus loci Caziubon in Armeniaco diœcesis Ausciensis, annorum XXVII, a trimestri et amplius gravi morbo ac phrenesi conturbatus, postquam ea de causa domi suæ viactus fuerat mense circiter integro, conductus fuit ad hanc ecclesiam, per Vitalem de Molie germanum fratrem suum, et Petrum de Pouchalant famulum suum: impletaque in eadem ecclesia secundum morem novena, per intercessionem Dei et S. Quiteriæ regressus est in domum suam bene sanus corpore et spiritu, post suscepta in ecclesia Pœnitentiæ atque Eucharistiæ sacramenta, redditasque Deo et S. Quiteriæ gratias pro recepto beneficio. De quo et prædictis omnibus requisitis concessusque est a me præsens actus Fr. Joanni Clementi Sacristano, coram Fr. Petro Laduc Priore, Joanne Joly Eleemosynario, Raoux Camerario, Petro Aymare Operario, Antonio Aubriac, omnibus Religiosis d. ecclesiæ, simulque signantibus, quod non fecerunt dicti fratres de Molie neque Pouchalant, quia dicebant quod nesciebant scribere. *Utrobique sequebantur subsignantium præcitata nomina, ac denique ipse Notarius subjungebat, signans Joannes Cascail Notarius Regius.*

11 Eadem plane forma, cum expressione testium tam Religiosorum quam Laicorum, notantur sequentes omnes curationes, ab eadem motæ mentis infirmitate: quare solum miraculi tempus nomenque sanati, cum aliis paucis circumstantiis, deinceps hic latine reddemus. Die Dominica XVI mensis Junii ante meridiem, Petrus de Nercain, cribrorum propola, natus et habitans territorii Grenatensis in Marsano, annorum circiter XXXII, a bimestri insaniens, adductus est per Joannem Tinceus, Joannem de Nercain, et Bartholo-

16 Junii,

mæum de Nercain, proximos suos consanguineos.... **D**ie XXVII Septembris, in capellam quo ab omni tempore solent adduci furiosi, et ibi per novem dies manere ac jejunare, veniens Menjon des Coublers, habitans vignani in Marsano, adduxit Bartholdam des Coublers filiam suam, annorum circiter XII aut XIII; cum eadem, sanæ menti post consuetum novendium reddita, reversurus, beneficiumque coram Notario et testibus agnitus.

EX MS.
GALLICO
27 Sept.

12 Similiter die Mercurii et VII Maji, anni MDCXXV Joanna de Paranis, annorum circiter XL, uxor Joannis de Tonz, per maritum et nepotem suum Menigaodum Oupatz, ante novendium adducta, eodem in oratione ac jejuniis transacto, reducta est ab iisdem sana.... **D**ie XIII Junii anno MDCXXV, circa septimam matutinam, coram me Notario et testibus rogatis, comparuit Bernardas de la Barriere, habitans in oppido S. Macarii in diœcesi Burdegalensi, annorum circiter XXXII; dicens, quod abhinc sex vel septem mensibus correptus amentia, sic ut domi suæ fuerit vinculis constringendus, a fratre suo germano Jacobo de la Barriere et consanguineis aliis commendatus fuerit S. Quiteriæ, voto facto; et huc adductus IV die præsentis mensis, post consuetum novendiale jejunium sensui suo redditus sit: peractaque Confessione atque Communionem, cum suis in patrium oppidum regressurus, gratiam sibi factam voluit Instrumento publico testatam relinquere. **D**ie Jovis XVIII Septembris, Perotus de Peccassi, annorum circiter XXV, natus et habitans in parochia Sedzéro Bearnensis provinciæ, diœcesis Lescarenensis, egressus est mentis sanæ compos ex sacello meridionali, quo inductus fuerat et religatus, in festo Beatæ Virginis ultime præterito, die VII hujus mensis, per Guilielmum de Peemillier et Guilielmum de Peccassi fratres suos; quia uno abhinc mense in amentiam lapsus fuerat, sic ut nemo ei auderet appropinquare: exivit autem confessus et communicatus nono die suæ reclusionis et abstinentiæ.

item anno
1625 7 Maji,

14 Junii

E

18 Sept.

13 Die Jovis V Februarii anni MDCXXXVI personarum comparuerunt Simon et Perottonus de Lasbats, fratres, textores lini, ex loco de Mongu diœcesis Lescarenensis: dixeruntque quod die Lunæ XXVI Januarii præteriti, adduxerint in hanc ecclesiam Bertrinam de Pison, matrem Simonis et Perottini novercam, annorum circiter LX, phreneticam ab annis tribus, quam consueto ibidem novendio peracto sano sensui redditam, essent reducti domum. **XXIV** mensis Martii, idem sibi in simili casu professus est accidisse quidam Joannes de Therze, faber lignarius, ex Lagny districtus Rechovensis in diœcesi Aeriensi, adductus ab uxore sua Bernardina de Hostailon et filio Bernardina de Therze, coram Priore, Camerario, et Operario Religiosis prænomminatis: nec non D. Severo Deschars Advocato curiali et Joanne Meney Magistro chirurgo. **XI** Septembris Joannes de Novan, ex loco S. Cyrici in Marsano territorii Villanovani, annorum circiter XXVIII, eadem ex causa inductus in capellam, quæ est ad dexteram ingredientibus per portam majorem, post novem dies ac totidem noctes, die XXI dicti mensis sanus inde egressus est, in comitatu Vitalis de Novan patrui sui, et post sacramenta rite suscepta domum reversus.

et anno 1626,
5 Februarii,F
24 Martii,

11 Sept.

14 Die Lunæ IV Octobris anni MDCXXVII Mag. Antonius de Bedara, Presbyter Vicarius S. Martini de Bonuto, in diœcesi Aquensi, adductus huc ad consuetum mente motis novendium, rediit sanus ab ea quam diu erat passus phrenesi, in comitatu amicorum suorum Stephani de Laureto, Matthæi de Bedara, Petri Deruillrolle et Bonnegardæ Benvenuti. Anno deinde MDCXXXIV die Dominica, XIX Februarii,

1 Octob

EX MS.
GALLICO
et anno
1634, 19 Febr.

A bruarii, Nobilis vir D. Godefridus Bafus Armiger, Toparcha de Pouy, alloquens D. Joannem Joly monasterii Priorem, dixit se huc venisse, ut adduceret nobilem virum Carolum de Cambis, loci ejusdem Toparcham, filium nobilis quondam Joannis de Cambis; eo quod ante duos circiter menses, existens in loco Preignac dicto prope Lengon, incidit in maniam; ipse autem Dominus de Pouy suasu quorundam devoverit illum B. Quiteriæ; quapropter nunc D. Priorem rogabat, ut eundem reciperet ad novenam ex more agendam. Quo annuente deductus est Dominus de Cambis in capellam a præd. Domino de Pouy et famulis ejus duobus, Daniele la Fargue et Petro Penevet. Cuique ibi mansisset et quotidie Missæ fuissent pro eo celebratæ, prima die Martii eductus inde sanus est, atque cum eodem Domino de Pouy et famulis suis prænominatis domum reversus, rogato desuper instrumento.

18 Maji.

B 15 Die Jovis xviii Maji, ante meridiem, coram me Notario regio constitutus Joannes de Cominarien, agricola ex Ganyac diœcesis Aquensis, dixit, quod ante tres menses frater uxoris suæ Vincentius Labanu, agricola etiam ipse ejusdem loci, ex mœnore quem conceperat ob mortem filiolæ, a porco domestico occisi, lapsus in phrenesim, post votum per ipsum Joannem aliosque consanguineos factum, adductus, peractoque novendio sanæ menti redditus, cum ipso sanus domum redeat. Die Sabbati xx Maji anni ejusdem mdcxxxiii, coram prænominato Joanne Cascail, Notario Regio et Secretario Capituli d. ecclesiæ, comparuit personaliter Joannes Guichenec vinitor, ex Bascons diœcesis Aeriensis: attestans, quod ante quindecim dies infirmata uxor sua Catharina de Labac, annum agens circiter xxx, subito mentis suæ usum amisit: quo viso ipse eandem die Mercurii ante octiduum vocit S. Quiteriæ, atque ad ecclesiam ejus adduxit: ubi novendium agens consueto more, jejuna scilicet nec nisi panem et aquam sumens semel in die, bibensque de aqua fonticuli scaturientis prope tumulum Sanctæ, sanata fuit; plenoque sensui reddita, post sumpta Pœnitentiæ et Eucharistiæ sacramenta revertit ad propria, cum præfato marito suo: qui Instrumentum publicum de collata sibi gratia confici petiit.

26 Maji,

C 16 Die Mercurii xxvi Maji ejusdem anni, personaliter se præsentantes Bernardinus Bordeaux, Vitalis Taraube, et Matthæus Condier, ex territorio Montis-regalis in Condomio, locuti sunt Fratribus Joanni Joly Priori, et Simoni Deschars Sacristæ, Religiosis præd. monasterii; dixeruntque, quod tribus abhinc annis Bernardus Bordeaux, filius legitimus et naturalis Barnardoni, agens ætatis annum circiter xxii, mente sua excussus fuit, sicut et cognatus d. Bernardonis Petrus Bordeaux: in eadem domo commorantes uno abhinc anno, sic ut turbato spiritu neuter sciret quid ageret. Quo cognito dicti eorum consanguinei, auditis quæ hic fiebant mirabilibus, ipsos adduxerunt, impetraruntque ut ad novendium in ecclesia ex more agendum sub consuetæ abstinentiæ lege reciperentur. Positus igitur eorum unus est in parvo sacello ad ingressum ecclesiæ, et alter in sacello septentrionali; ubi illi inventi sunt jocate prorsus se habentes; et Bernardus quidem sanæ menti redditus, Petrus vero, qualis antea semper fuerat, innocens. Itaque Bernardus Sacramenta suscepit: regressique consanguinei domum ambos reduxerunt, post actas gratias rogatumque de prædictis instrumentum publicum.

1 Julii.

17 Die Sabbati, primo mensis Julii anni mdcxxxiii coram quinque Religiosis Fr. Joanne Joly Priore etc. stitit se Bertrandus de Pomiers, agricola, inquilinus urbis Aquensis, qui dixit, quod ab hebdomadis circiter tribus, Stephanina Dileu uxor sua,

spiritu magis quam corpore ægra, atque ab eo S. D. Quiteriæ oblata, die Martis, xx Junii proxime elapsi, ac sequenti die huc adducta est. Postquam autem edoctus ipse quid agendum esset, eam in capella meridionali ad ingressum per fabrum ferrarium vinciri et alligari fecisset, atque ex more jejuna in pane et aqua; postea rediens sanam reperit, confessamque et communicatam reduxit, mente tam integra, ac si turbata nunquam fuisset.

18 Hactenus Instrumenta illa, singula, ut dixi, de singulis ad longum scripta in forma authentica, sicut ea a R. P. Petro de S. Marco Fulliensi accepit Eques Rotomagi nobilissimus Dominus de Hannivel, et per nostrum P. Joannem Dardes submisit Bollandi, sub initium anni mdcxxxv; ut dubitare vix possim, quin simili deinceps modo usque ad præsens tempus, notatæ sint curationes successive factæ: quibus tamen aperose ex Vasconia requirendis dandam operam non judicavi, eo quod ejusdem plane sint formæ omnia, et in solis fere nominibus curatorum testiumque diversa. Finio igitur cum ipsius R. P. Petri Epistola, ex Tutellensi Fulliensium monasterio in Lemovicibus data ad prælaudatum Dominum de Honnivet, die vii Julii anno mdcxxxiii in hæc verba: Domine mi. Venio, ex partibus Vasconicæ, ubi visitavi ecclesiam S. Quiteriæ; ibique vidi feminam ravidam, et a duobus diebus alligatam, quæ nihil ex sana ratione agebat aut loquebatur. Redivi ad eandem visendam die septimo novenæ, quando notavi eam nonnulla moveri verecundia, eo quod se alligatam videret: tandem vero finita novena, mentis sanæ compos apparuit, confessaque et communicata cum suis consanguineis læta recessit. Illa digressa, alligatus ibidem est juvenis, in furias actus per nimum quo puellam quamdam deperibat amorem. Fuit autem is sibi restitutus quarto aut quinto die, mansit tamen alligatus ut novenam compleret. Ad confirmationem prædictorum scriptum ad me Burdegala est, anno mdcclxxvi, a Collegii istic nostri viro insigni Francisco Cosso, fontem Sanctæ, qui creditur ad ejus preces emicuisse hodieque scaturit, perenni miraculo celebrem esse, quod ipse, inquit, meis oculis vidi, et infiniti homines quotannis spectant. Nempe in ipso pervigilio Festi, circa horam tertiam, ubi primæ Vesperæ canæ cœptæ sunt, fons ille sensim assurgit crescitque uno ut minimum pede geometrico: postridie vero, sub finem secundarum Vesperarum, eodem modo decrescit, recipitque sese ad priorem statum. Hujus aquis potantur homines mente capti, toto novem dierum intervallo, quo in beatæ Martyris templo ad stupitem alligantur, sicque ad sanitatem redeunt.

Ultimæ curationi attestatur qui vidit et authentica misit 7 Julii.

E

Fons miraculosus.

F

APPENDIX.

De cultu S. Quiteriæ in Lusitania.

Georgius Cardosus, in suo Hagiologio Lusitano ad xxx Martii, primo loco collocat triumphum S. Guicæ Virginis, quæ circa Montem-majorera, oppidum diœcesis Eborensis, devotam Christo virginitatem servans, vixerit solitaria in quadam vicini collis spelunca; unde extracta raptaque ad Roanum Præsidentem causa Christianæ Religionis, post varia tormenta, jussa præcipitari per asperum quoddam illius montis latus, martyrii palmam cum laureola virginali conjunxerit; nocturne sublata a fidelibus, et sepulta in ea quæ hodieque Spelunca sancta dicitur, invocatur ibidem, potissimum tempore grasantium morborum; et plurimæ illius regionis mulieres, ejus respectu, Guiteriæ appellantur: ibidem etiam ostenditur marmor, cum quo ad collum ligato præcipitata, spiritum efflasse creditur. In Notis profertur Cardosus sequi se auctorem P. Ludovicum dos

Colitur 30 Martii in diœc. Eborensi.

Anjos.

A Anjos, in Horto Portugalliae num. 7, distinguentem illam ab altera Sancta ejusdem nominis, quæ colitur in diocesi Bracurensi; cui tamen vulgus applicet eadem Acta, quæ Adurensensis causa primum ficta esse omnino credimus.

22 Maji in
Conimbricensi
tamquam di-
versa :

20 Ergo ad hunc xxii Maji rursus de S. Quiteria, velut de altera, agit Cardosus: atque ex traditione populari civium Palumbariensium, vulgo Pombiero quatuor lucis Conimbrica, credi vixisse in ejusdem nominis monte; decollatam autem juxta vicum Sardanelle in valle Adafoga, quam fluvius Alba irrigat; unde sublatum coput in montem tulerit ad ecclesiam S. Petri, quam rotundam fuisse residua etiamnum rudera testentur. Itaque prædicta Acta sic ille explicat, ut Mons Columbarius in Palumbarium, Anfragia vallis in Adafogam, fluvius Albanus in Albam, populari usu sint appellando mutata. Traditionem autem confirmat apparitione, facta ut prætenditur puellæ eidem pastoretæ, ante annos non multos (scripsit autem Cardosus post annum MDCLX) quæ jussa fuerit monere incolas, ut super ruinas prædictæ ecclesiæ in illius honorem eremitorium construerent; ubi æque ac in altero, istic ubi decollata putatur pridem extructo, plura invocantibus ipsam præstentur divinitus beneficia. Sed hæc omnia aliud nobis non probant, quam unius ejusdemque S. Quiteriæ, quæ apud Adurensenses colitur, etiam in hoc regno lucis variis cultum: cujus ignorata origo occasionem dederit ipsius Passionem Lusitanicæ adscribendi, juvenibus præsertim fabulis de Catillio Rege ejusque filiabus Belcagiæ in Galliciæ natis, siquidem Belcagium placuit Gallicæ adscribere.

item in Alen-
queriensi, ubi
miraculosa
ejus imago.

21 Invocatur autem a Lusitanis Quiteria, sicut in Notis scribit idem Cardosus, contra angustias et palpitationes cordis, canumque rabidorum morsus, cum multiplici beneficiorum miraculorum effectu: quem etiam experiuntur termini Alenqueriensis incolæ, in loco S. Quiteriæ de Meca dicto, propter ejus ibi antiquissimam imaginem: coram qua benedictus panis ipsos quoque rabiosos canes a rabie sanat, postquam fuerit intinctus lampadi ante dictam imaginem ardenti. Traditur autem quod imago illa fuerit miraculose inventa. Cum enim pastores quidam ista in regione custodirent greges suos, dicuntur eminens vidisse in quodam spineto immensum splendorem; ad quem propius accedentes, viderint eum procedere ex formosa quadam imagine S. Quiteriæ, sicut indicabat nomen subscriptum. Illi totius rei indicium mox detulerunt ad Priorem Domine nostræ de Varsea; qui clero ac populo comitante accedens ad locum, dictam imaginem requisivit, inventamque festive ac lætanter detulit ad ecclesiam suam. Verum illa paulo post per seipsam

rediit ad locum apparitionis prædictæ; unde cum intelligeretur velle Deum ut ipsa ibi coleretur, erecta mox ecclesiæ est. Hæc autem decursu longioris temporis in ruinam propendens, restaurata fuit anno MDLXVIII. Constat insuper, quod grassante per totam Lusitaniam pestilentia, isto in loco nemo unius lue communi tactus fuerit, beneficio haud dubie referendo in potentem sanctæ Virginis intercessionem.

22 Ista Cardosus; quibus similia mallem legere in Tamayo, ad probandum peculiarem cultum Sanctæ in variis Hispaniæ locis, quam male defensas et pejor interpolatas Legendæ veteris fabulas. Has uti non cavet Soussayus, sic etiam auxit, geminando ad xxii Maji Quiterias Sanctas; quarum una passa sit in Vasconia, alterius itidem Virginis et Martyris natalis colatur in territorio Carnotensi, vico Anfragiæ, quæ ex urbe Bajocensi in Neustria orta, sub Trajano Principe præclarum fidei certamen consummarit. Ita ille ex Belcagiæ, fecisse videtur Bajocas; et quia in Carnutibus sub Decanatu Belbiensi invenitur parochia Ausfargis nuncupata, persuasus id nominis fluxisse ab Anfragia, in Passione S. Quiteriæ celebrata, novum istud commentum adornavit.

D
EX MS.
GALLICO

Saussayus
etiam duas
angit in Gal-
lia.

E

23 Convertit autem hoc in rem suam Episcopus Tarraconensis Didacus, ad facilitandam fidem duplicis Quiteriæ, quarum una Hispanis sit propria, et passionis socium habuerit, non Marcianam (ut scribitur in Actis) sed Martialem Episcopum Tarraconensem, a Juliano-Petro nominatum. Huic proinde sacros honores in sua diocesi instituendos esse contendit, libello in suæ sententiæ comprobationem Hispanice edito, sub annum MDCLXIII, cum titulo Brevis Discursus; quem libellum etiam misit Bollandi nostro, additis litteris, quibus vehementer conatur ejus suffragium demereri. Sed cavet ille, ne subscriberet novellis sub Juliano Toletani nomine fictionibus; quas vel ideo abominamur mugis, quia Prælatos in Hispania non paucos, pios utique magis quam cautos, adduxerunt, ut cultum ecclesiasticum decernerent multis, qui non dico ad Hispaniam nihil pertinent, (id enim levius foret) sed nec probari quidem possunt in rerum natura fuisse. Hoc vero etiam intelligi volumus, de S. Columbina Virgine, S. Leuciano Rege, S. Valentiniano Episcopo, Romano, Columbano, et Simplicio, qui omnes ut Martyres inscribuntur Hagiologio Lusitano, Martyrologium Hispanicum Tamayo secuto; in quo iidem, præter Columbinam, notati ad hunc diem reperiuntur, et quidem Leucianus; cum peculiaribus Actis, a Tamayo compositis excerptis: quæ ex Passione S. Quiteriæ, nobis nimis incerta, quam ut ex ea Sanctum aliquem recipimus, aliunde ignotum.

Socios mar-
tyrii addunt
aliqui.

F

DE S. AYGULPHO, SIVE AIULFO,

ARCHIEPISCOPO BITURICENSI IN GALLIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

Ejus elogium ex variis, laus inter Carmina Theodulphi Ep. Aurelian.
ætas, translatio, professio.

circa
DCCCXXXVIII

Cultus 22
Maji,

Quintum damus hoc mense Maji Episcopum Bituricensem. Sanctis adscriptum. Is est S. Aygulphus, sive Aiulfus, quadragesimus sextus Episcopus, mortuus hoc xxii Maji; quo die inter festa propria diocesis Bituricensis, in antiquis Breviariis Bituricensibus, recolitur; ex quibus aliquod vitæ compendium descriptum Rotomago Maji T. V.

ad nos misit anno MDCLXII Joannes Westhonen, Societatis nostræ Sacerdos: unde et aliud, sed dumtaxat circa exordium paucis verbis diversum, ex MS. perantiquo misit Joannes Dardes, item Societatis nostræ Presbyter, ambo studiorum nostrorum amantissimi. Illud ergo, ut certissimum monumentum, hic damus.

2 Quo tempore inclitus Bituricensium Præsul

23

Elbonius

A Elbonius humanis ablatus est, diu vixerat in quodam eremitorio sanctissimus servus Dei Aygulphus eremita, in solitudine sua nobilis vitæ sanctitate, gloriæ fama, et operibus. Hic virtutum suarum celebri radiatione taliter animos omnium ad se attraxerat, quatenus præfato Antistiti, consensu omnium, per Canonicam electionem in Archiepiscopum successor assumptus sit. Cum igitur absens monendus esset de sua promotione, missus est ad eum cum litteris nuntius : in cujus gratiam hoc insigne fertur edidisse miraculum. Cum eremitorium attigisset festinus litterarum lator, et fame et siti cruciaretur : nihilque haberet sanctus vir Dei quod ei traderet, quoniam omnia deficiebant ; apparuit ipsis magnus cervorum cætus qui transibat, inter quos cerva erat : cui beatus eremita, compatiens nuntio, præcepit ut maneret his verbis : Sta, cerva. Quæ statim obediens quasi voci Dei, substitit. Quod factum ut vidit nuntius, eam adiit, et inclinans se, mammam ejus suxit, donec refocillatus est. Unde factum est, ut locus ille usque in hodiernum diem, Sta-cerva, nominaretur. Supervenientibus post epistolæ latorem aliis, ægre et invitus Bituricam persuasus est ire, et deductus est. Appropinquanti totus Clerus summa cum gratulatione obviam processit, illumque ad suam Sedem honorifice deduxit. Præpositus Ecclesiæ, non sibi dormiendum, sed gregi suo vigilandum duxit. Episcopatum suum rexit viginti sex annis per turbulenta tempora. Secesserat in eremum suam, quando in morbum incidit, per quem felici fine requievit undecimo Kalendas Junii : quo die ejus depositionem commemorat Ecclesia Bituricensis, sicut unius Confessoris Pontificis. Ejus mausoleum retro altare positum est, cum hac inscriptione : Hic requiescit, Beati Aygulfi [corpus] Et successit S. Radulphus, qui circa tempora Caroli Calvi vixit.

Tempus Sedis.

3 Hæc ex dictis MSS. Annos Sedis viginti sex censum accipiendos ab anno dcccxi usque ad annum dcccxxxviii, vel uno alterove anno serius. Nam Elbonius ejus decessor florebat anno dcccxi, quando Indictione iv exemplar Formatæ pro Dodoberto Presbytero, ut in sua parochia apud Hercumbaldum manere posset, inscripsit ad Archiepiscopum Senonensem Magnonem. Successor vero Radulphus anno Christi mcccxi, Caroli Calvi Regis primo, mense Martio aliquos donationes fecit, quas una cum præcedenti Formata habent Sanmarthani in Archiepiscopis Bituricensibus. Auctor Patriarchii Bituricensis apud Philippum Latbe longum de eo encomium habet, in quo de vita ejus eremitica ista tradit.

Aliud elogium ex Patriarchio Bituricensi,

Ps. 54, 8

4 Quadragesimus Sextus præfuit S. Aigulfus, alias Aiulfus. Sanctus hic post mortem parentum suorum adhuc juvenis existens, audita Domini voce, qua in Evangelio dixit : Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et sequatur me ; quid enim homini, si universum mundum lucretur animæ vero suæ detrimentum patiatur ? illico profusis mixta gaudiis suspiria cordi mittens ad cælos, se Dominum nostrum Jesum Christum ultro secuturum, ac eidem flore mundi calcato solerter militaturum proponens, in abditissimum nemus secessit, dicens cum Propheta : Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine, expectans eum, qui salvum me fecit etc. Hic itaque magni Eliæ et Joannis Baptistæ æmulator existens ferventissimus, in illa secreta eremi vastitate, die ac nocte cum summa animi voluptate piam divinarum Scripturarum intelligentiam et sensum mente in Deum excitata meditans, brevi temporis spatio in omni virtutum genere perfectus evasit. At ubi clarescentibus tantæ sanctitatis insignibus, beati viri nomen longe lateque enituit ; vacante Aquitani Primatus sede, unanimi cunctorum assensu, idem ve-

rus Dei cultor in Pontificem Bituricensis Ecclesiæ D eligitur. Quod ille ubi veraciter perdidicit, se indignum tanto honore humilitatis gratia æstimans, fugam iniit. Sed dum subterfugiens in interioris nemoris parte delitesceret, tandem ab eo, qui eidem litteras electionis de se factæ adferebat, divino nutu est inventus. Contigit autem ipsum nuntium ; multis diebus in illa eremo errando, ad mortem usque famis inopia pene deductum esse. Huic vero B. Aigulphus, ut totus semper misericordiæ visceribus affluebat, homini fame perempti compassus, valde affligebatur, quod unde ei succurreret non haberet. Verum inter hæc ipse elevans oculos, forte conspiciat cervarum gregem haud procul transeuntem ; extollensque vocem, uni earum sistere gradum jubet in nomine Domini, his usus verbis : Sta cerva. Qua quidem non sine magno miraculo subsistente, inclinavit se iamelicus ille nuntius, et sugens cervæ mammæ, vires illico recepit. Hinc eidem loco vocabulum impositum est, Sta cerva : sed inde mos inolevit, ut corrupto nomine Sagerzia appelletur. Adductus igitur S. Aygulphus, statimque consecratus, Pontificali in throno sollemniter collocatur.

5 Hæc auctor Patriarchii Bituricensis seculo proxime elapso scripsit, sed mox in tempore Sedis illi assignando multum hallucinatur, dum veterem Catalogum in quo præfuisse annis viginti et sex dicitur, a se citatum corrigit, quasi unum tantummodo annum et aliquot menses ab anno dcccxi ad dcccxi sedisset. Verum in annis etiam uliorum Episcoporum assignandis plurimum aberravit, quod de S. Aigulpho infraclare demonstramus. Hic porro secesserat in eremum suam, (ut idem Auctor habet) ac tandem feliciter inoriens undecimo Kalendas Junii, aulam regni cælestis gaudenter intrare meruit. Cujus sacra ossa magno devotionis affectu a Christianis fidelibus honorifice asservantur in eodem loco, ubi in memoriam ipsius constructa est Parochialis ecclesia, ex ipsius denominationis vocabulo appellata Gallice Saint-Au, seu Saint-Hou. Hæc ibi. In Registro generali beneficiorum diocesis Bituricensis, sub annum mdcxlviii excuso, collocatur hæc S. Aigulphi parochia, vulgo S. Aoust ou Ayeul, in Archipresbyteratu Castrii-Radulphi, vulgo Chasteau-Roux ou Casteau-Raoul, prope Angerim fluvium, a quo duabus leucis distat S. Aigulphi parochia versus urbem Bituricensem, cujus præsentatio spectat ad Abbatem Dolensem. De aliquibus Reliquiis ejus in Campania servatis, et osse translato ad Belgas, agitur in Vita B. Mariæ Oigniacensis xxiii Junii, cap. x.

6 Contiguæ dioceses sunt Bituricensis et Aurelianensis, et eorum Episcopi interiore amicitia conjuncti, Aigulphus scilicet et Theodulphus, vir singulari doctrina præditus, sed insimulatus quasi particeps fuisset conjurationis Bernardi Regis adversus Ludovicum Pium Imperatorem patrum suum, propter quod Episcopatus spoliatus anno mcccxvii, vixit Andegavis exul in monasterio : quo tempore scripsit carmen ad Aigulphum sive Aiulfum Episcopum, qui tum magna cum laude aliquot annis rexerat suum Episcopatum. Hoc ergo carmen, a Sirmondo editum, extat lib. 4 Carminum ejus numero 4 : quod hic damus.

7 Hoc Aiulle tibi, Præses sanctissime, mitto Tendullas carmen, exul ab exilio. Nobilis et pulchræ fueras puer indolis olim ; Nunc vir es, ornatus nobilitatis ope. Quæ fuit in puero docilis solertia parvo ; Nunc manet in magno, dante Tonante, viro. Signa puer magnæ semper virtutis habelas Magna, docens magnum te fore sorte virum. Sic fata promittunt fecundæ præmia messis, Sic tauri in vitulo forma patet tenero. Ingenuas artes studium tibi discere tandem Extitit, et cultum his pectus habere satis.

E emendatur circa tempus Sedis

Ecclesia S. Aigulphi.

Theodulphus Episc. Aurelianensis,

laudat putritiam,

At

A At nunc divini tibi tradere dogmata verbi
studia, Est labor, et populis jura referre poli.
 Qui tunc Grammatico sumebas pocula fonte,
 Ambrosio mentes nunc bene rore rigas.
 Vivere te sancte rumor dispergit ubique,
 Magna per ora virum sat tua fama volat.
opera illus- Cuncta quis expedit laudis præconia vestræ,
tria in Episco- Quæ Svitegaudus iste referre solet :
patu, Svitegaudus, ubi probitas, verumque, fidesque,
 Et bona cuncta simul consociata manent.
 Hunc Dens, et probitas vitæ, atque electio Fratrum
 Prætuleraſt sancto me mediante gregi :
exule sibi Sed male livor edax, dolus et pellacia fallax,
exuli relata. Præsulis a propria Sede removit eum.
 Est Deus in cœlo, proprio hunc qui reddat ovili,
 Cura sit ut proprii, quæ fuit ante gregis
 Hic de parte tulit vestra mihi verba benigna,
 Et mihi præsentem te dedit ore suo.
 Dum bona vestra mihi narrat, me perfovet ægrum,
 Actibus eque tuis mens mea læta manet.
 Hic vice res studet a nobis hæc quærere quasdam :
 Vestra, et responsum, quod tibi portet, habet :
 B Rettulit ille mihi studiumque, decusque, modumque,
 Quo vehis officii pondera digna tui :
 Qualiter exemplis et verbis ferre ducatum
 Non cessas populis ad pia regna poli.
 8 Es bona magna gerens, ut agas majora preca]
 mur ;
 Poscimus optatam ut det tibi Christus opem.
 Sunt exempla tibi patrum sectanda priorum,
 Exemplo et verbis ut doceare tuis :
 Et tua continuis crescat doctrina diebus,
 Atque ut qui caput es per pia membra mees.
 Et Patriarchali primæ prælatus honore es
 Sedis, et alma Patrum est subdita turba tibi.
 Inde manere tibi prudens solertia debet.
 Omnibus ut specimen sis, decus, ordo, modus.
 Quo magis es celsus, humilis magis esse memento,
 Gratia te altithroni ditet ut alma Dei.
 Esto bonis agnus, leo fervidus esto malignis,
 Pars amet ista patrem, ut illa pavescat herum,
 Cumque piis fueris pius, et districtus acerbis,
 Te pars hæc matrem sentiat, illa patrem.
 Sit tibi larga manus, placidum cor, dulcia verba,
 Sis probus et solers, promptus ad omne bonum.
petitque ejus 9 Sed quid ago, vel quo me nunc mea fistula du]
preces. cit ?
 Doctoris similis sum modo factus ego.
 Te precor interea, nostræ memor esto ruinæ,
 C Orate ut precibus fors mala nostra levet.
 Forsan te orante, Fratrumque juvante caterva,
 Omnipotens veniam det miserando mihi :
 Et nos exilio relevet miseratus ab isto,
 Joseph qui exemit carcere, sive Petrum.
 Ipse Deo fateor peccamina multa peregi,
 Quæ superant numero temet, arena maris,
 Et pluviae guttas, maris undam, sidera cœli,
 Herbarum frutices, germina cuncta soli.
 Hæc sunt ærumnas ego cur sum missus in istas,
Innocentiam Esse nec ut debent sunt mala tanta mihi.
suam indicat Non Regi aut proli, non ejus crede jugali
 Peccavi, ut meritis hæc mala tanta veham.
 Crede meis verbis, frater sanctissime, crede,
 Me objecti haud quaquam criminis esse reum.
 Perderet ut sceptrum, vitam, propriumque nepotem,
 Hæc tria sum nunquam consiliatus ego.
 Addimus et quartum, mihi non fuit illa voluntas
 Utinunque, ut rerum hæc mala tanta forent :
 Hoc ego clamavi, clamo, clamoque per ævum,
 Hæc donec animæ membra liquor vegetat.
 Qui modo non credit, cogetur credere tandem.
 Ventum erit ut magni Judicis ante thronum.
 Qui mihi testis erit pius et justissimus ultor,

Omnia cui semper vuda et aperta manent.
 Qui non acceptat personas, munera sive.
 Diligit, æquum æquus diligit omne bonum.
 Ejus in adspectu falsissima cuncta patebunt :
 Hic mens alterius non ope testis eget.
 Me tua, care, fovet dulcis compassio, Frater :
 Tristitiæque meæ pars tibi magna manet.
 Det Pater altithronus, cœlum terramque gerbu-

D
 AUCTORE G. H.

Lætitiae nostræ ut postmodo compos eas.
 Te scio cunctorum redimitum flore bonorum,
 Lampade virtutum seu rutilare satis.
 Sit tibi vita, salus, et Christi gratia Regis.
 Extet et Omnipotens fautor ubique tibi.
 Vive Deo felix per tempora longa Sacerdos,
 Deque bono in melius profice rite : vale.

[nans. optat omnia
 felicia.

10 Hactenus Theodulfus Episcopus Aurelianensis,
 qui Carolo Magno, quamdiu vixit inter intimos amicos
 adhæserat, ejusque testamento subscripserat, inter Mis-
 sos Dominicos amplissima et honorata præfectura fun-
 ctus ; at quo loco S. Aigulphum, cujus videtur potissi-
 mum ingenuitatem ac ceteras virtutes per Svitegaudum co-
 gnovisse, ipse apud se habuerit, lector consideret, ut cui
 res omnes suas aperuerit, ejusque voluerit auxilio juvari,
 et consilio dirigi in suo, quod patiebatur, exilio anno
 dcccxvii et sequentibus, e quo liberatus et ad suam Se-
 dem regressus, anno dcccxvi vita functus est.

Liberatus
 Theodulphus,

anno 821
 obiit.
 E

11 Memoratur S. Ailulfus in Capitulario tertio Lu-
 dovici Imperatoris, scripto sub finem anni dcccxviii,
 de iis quæ Aquisgranî privato in Placita constituit,
 quando et Concilia Episcoporum quatuor in locis fieri
 jussit, et Missos Dominicos per universum regnum dele-
 gavit. Unus ex dictis locis fuit assignata Tolosa, in qua
 conveniebant Notho Arelatensis, Bartholomæus Narbo-
 nensis, Ailulfus Bituricensis, et Bartholomæus alterius
 Sedis. Præterea Ebbo Remorum Archiepiscopus, quod
 in Ludovicum Pium Imperatorem conspiraverat, ab
 Episcopis anno dcccxv deſpositus, scripsit libellum, in
 quo, deligit Judicem delictorum suorum Ailulfum Ar-
 chiepiscopum Bituricensem, cum Bradarado et Modoino
 Episcopis. Hinc liquet ejus Sedi recte posse cam anti-
 quis monumentis assignari annos sex et viginti, scilicet,
 ut diximus ab anno dcccxii usque ad annum dcccxviii
 aut uno alterove anno serius.

S. Aigulphus
 anno 828
 sedit in Con-
 cilio Tolosano,

an. 835 ab
 Ebbone Judex
 electus.

12 Requievit autem hoc die in pace, et colitur Offi-
 cio Ecclesiastico Confessoris Pontificis. At Saussayus
 in Martyrologio Gallicano longo eum encomio, sed non
 absque variis mendis exornat, et martyrio coronatum
 asserit his verbis : Bituricis natalis S. Aigulphi, Epi-
 scopi ejusdem Sedis et Martyris. Hic ab ineunte æta-
 te divinis litteris eruditus, ac Christi totus obsequiis
 deditus, in solitudinem secedens, herbarum radici-
 bus et cervæ lacte, quæ statis ad eam horis veniebat,
 duriter dum victitaret, virtutibusque cœlestem vitam
 in terris imitaretur ; post repentinum Ebrolni Præ-
 sulis Bituricensis obitum, divinitus electus tantæ
 Sedis Antistes, ex eremo renitens abstractus, atque
 a toto Clero et populo solenni susceptus occursu,
 postquam rite pro more consecratus est, admirabili
 sanctitatis et vigilantiae Pastoralis splendore Eccle-
 siæ suæ præluxit : demumque pro justitia et caritate
 decertans, violenta morte ac glorioso funere mar-
 tyrii coronam (dum tota Aquitania bellicis rumulti-
 bus quateretur) pro votorum cumulo meritorumque
 fœnore adeptus est. Corpus ejus prope Castrum-
 Rodulphi, in sacra ipsimet ecclesia, multo honore
 conditum quiescit in capsula : cui e sarcophago la-
 pideo, ubi humatum fuerat, retro majus altare, per
 Joannem de Soliaco Archiepiscopum Bituricensem,
 ante annos super trecentos octoginta, illatum est
 congrua cum solemnitate. Hæc Saussayus. Verum
 unde habet, quod lacte cervæ quæ statis horis adveniret,
 vixit ? Occasio videtur ex eo arrepta, quod nuntius
 adferens

Elogium ex
 Saussayo.

F

A adferens litteras de electione ejus in archiepiscopum, semel fuerit lacte cerve refocillatus.

13 Claudius Robertus agens de S. Aigulfo in Archiepiscopis Bituricensibus, osserit Dominum Rolandum Hebert Archiepiscopum, dum xxii Maji anni mdcxxiii visitaret capsam Reliquiarum hujus Sancti, invenisse Schedam talem, quam hic dumus. Joannes permissione divina Bituricensis Archiepiscopus, Aquitanie Primas, universis presentes litteras inspecturis salutem in Domino. Noveritis quod nos anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, die Dominica, qua cantatur Misericordia Domini (ea est dies xvi Aprilis) corpus B. Aigulphi Martyris transtulimus in eadem Ecclesia S. Aigulphi, de quodam sarcophago lapideo, retro majus altare dictae ecclesiae sito, in quo diu requieverat; in presentem capsam ligneam, presentibus nobiscum religiosis viris Mollebecensi, Cazalis Benedicti, et de Cellis S. Eusitii Abbatibus, et nobili Domina Agneta, Domina Castri-Radulfi, et aliis bonis. In ejus rei testimonium sigillum nostrum, una cum sigillis Dominorum Abbatum et Dominae praedictae, presentibus litteris duximus apponendum. Datum anno et die praedictis. Sigillatum sigillis quinque cere viridis.

B Hac ibi: intruso transcribentis per errorem titulo

Martyris; sicut vitatus est annus mclxxix. cum scribit debuerit annus mclxxxix quo cyclo Lunae vii Solis xxviii littera Dominicali A Paschu celebratum fuit die secunda Aprilis, et Dominica Misericordia incidit in xvi Aprilis.

14 Quod assumitur a Claudio Roberto et Saussaya circa tempus, quo statuimus S. Aigulphum obiisse, quasi eo fuerit Aquitania tota bellicis tumultibus quassata, non probatur: demus tamen verum esse, an hinc continuo inferri potest S. Aigulphum martyrio coronatum fuisse, contra antiqua Ecclesiae Bituricensis monumenta, et hactenus servatam in cultu Ecclesiastico traditionem. Festum translationis celebrat Saussayus ad diem xvi Aprilis, quando etiam Martyrem appellant uti iterum ad diem x Junii, quo ejus memoriam denuo celebrat: at sequenti die xi Junii asserunt eum coli Joannes Chenu et Sammarthoni, forson decepti, quod dies sit non xi Junii sed xi Kalendas Junii, qui est hi. xxi Maji. Interim ad dictum xi Junii refertur a Menardo et Bucelino ut dicitur eum in coenobio probatione sui diuturna, juxta regulam S. P. N. Benedicti, strenue se exercuisse, in eremum secessisse, et a Wione lib. 2, cap. 19 statuitur monachus et eremita fuisse. Sed ea apud antiquiores scriptores non invenimus.

An fuerit Benedictinus?

NOT. 24***
AIP. TOM. VII
M. 31.
E

DE S. JOANNE ABBATE,

PARMÆ IN ITALIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita a monacho coævo scripta, tempore regiminis atque obitus, et cultu.

AN. DCCCCLXXXII.

Vita scripta a monacho synchro.

Ecclesia Parmensis celebrat hoc xxii Maji natalitia S. Joannis, clivis sui et primi Abbatis monasterii S. Joannis Evangelistae ibidem conditi. Vitam ejus et miracula descripsit dicti monasterii Monachus, qui illos a se visos testatur jam senes, quos S. Joannes suum in monasterium admiserat: a quibus asserit num. 3 audivisse, quæ de Sancto viro collegit. Hoc autem præstitisse se ait num. 15, cum temporibus Hugonis Episcopi sancti viri ossa in novam ecclesiam transferrentur. Præfuit autem dictus Hugo ab anno mxxvii, usque ad annum mclvi. Inter illustriores monachos, quorum testimonio auctor nititur, est Rastaldus, quem inquit, sanctæ Ecclesiæ Pistoriensis postea Præsulem vidimus. Porro Ughellus tomo 3 Italiae sacræ hunc ait anno mxxviii solenni SS. Baronti, Desiderii et Sociorum monachorum translationi interfuisse, pauloque post ex hac mortali vita decessisse. Acta dictorum Sanctorum dedimus xxv Martii. Hinc colligimus Vitam S. Joannis fuisse scriptam circa annum mxxx.

Fuit Abbas tempore Ottonis Imp.

et Sigefridi Episc. Parmensis,

2 At temporis, quo S. Joannis Abbas floruerit, varii sunt characteres. Horum præcipuus est tempus plissimi Ottonis secundi clementissimi Imperatoris, qui Romanorum gubernabat Imperium, uti sub initium Vitæ dicitur, et accurate sub finem describitur. Successit is Ottoni primo patri suo, vii Maji, anno dcccclxxiii vita functo. Ast ipse Romæ e vita decessit anno dcccclxxxiii. Quo tempore, ut alium demus characterem, vixit fundator memorati monasterii S. Joannis Evangelistæ Sigefridus, secundus istius nominis Episcopus Parmensis, subrogatus in locum Humberti Episcopi, qui adhuc vivebat anno dcccclxxxiii, quando conventui Mazaliæ in territorio Mutinensi ab Honesto Archiepiscopo Ravennate celebrato interfuit, ubi Albertus Bononiensis Episcopus Humbertum Parmensem sua jura invadentem accusavit. Quæ controversia late

deducitur ab Hieronymo Rubeo, lib. 5 historiæ Raven-natum pag. 264 et seqq. Videtur huic memoratus Sigefredus ipso anno dcccclxxxiii aut sequente successisse, qui S. Joannem monasterii sui consecravit Abbatem anno dcccclxxv. Hic vero post septem annos, quibus grejem sibi commissum rexit, vitam sanctam absolvit anno dcccclxxxii, qui tertius character est, sed errore amanuensium omissa unico x, quod facile fieri potuit, legitur corrupte annus dcccclxxii, et plures in errorem abducti censuerunt hunc characterem prævalere. Hinc loco Sigefredi Episcopi opud Ughellum substitutus est ante indicatus Humbertus, cujus nulla prorsus in dicta Vita fit mentio: et Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae allegat Ottonem primum et secundum Imperatores, scilicet quando simul imperabant; sed hoc accuratus auctor dixisset, et tum non erat Sigefredus Episcopus, qui eum consecrasset Abbatem dicitur in Actis; a quo tertius ante memoratus Hugo in præfata Ecclesia Episcopatum tenuisse, etiam indicatur num. 15. Maneant ergo Acta inconvulsa, restituto solum anno dcccclxxxii, loco anni dcccclxxii. Ea nos Romæ accepimus a Ferdinando Ughello, et contulimus cum alio MS. asservato in bibliotheca Novæ-cellæ Patrum Congregationis Oratorii signato littera O et numero 34.

consecratus an. 975,

mortuus an. 982.

F

Dantur Acta ex MSS.

3 Extant Compendia varia hujus Vitæ: ac primum est in Historia monastica Patri Recordati de Bugiano anno molxxv excusa, ubi folio 349, dicitur Sacrum ejus sepulcrum die xxii Maji a tota urbe Parmensi publica et solenni processione honorari. Alterum est in Sanctuario Ecclesiæ Parmensis sub annum mxcv edito; ex quo suum compendium desumpsit Ferrarius, et in hoc ista sub finem habentur: Quem Gregorius VII Pontifex Maximus in Sanctorum numero, ob miracula quibus post mortem micuit, adscripsisse fertur. Vitam S. Joannis Italice edidit Ranuccius Picus

Vita Italice scripta.
Memoria in Fastis,
etiam 8 Maji.

A *Picus, Secretarius Serenissimi Ducis Parmaensis, in Theatro Sanctorum et Beatorum Civitatis Parmensis, sub annum MDCLIII impresso, allegatque aliam Vitam sub Abbate Muuro ante viginti circiter annos excusom. Celebris etiam memoria invenitur S. Joannis Abbat in Martyrologiis monasticis Wionis, Dorgani, Menardi et Bucelini. Eundem etiam Ghinius retulit in Natalibus Sanctorum Canonorum, eo quod fuerat Ecclesiae Parmensis Canonicus. Eundem denique commemorant Ferrarius in Catalogo generali, et Brautius in Martyrologio Poetico. Rursumque die viii Maji ejusdem Joannis translatio refertur in dictis Martyrologiis monasticis, et Catalogo generali Ferrarii.*

VITA

Auctore monacho ejus monasterii Syn-
 chrono.

Ex MSS. Codicibus.

CAPUT I.

B *Ortus, educatio, vita monastica. Electio in Abbatem, Aliqua miracula.*

*Tempore, quo piissimus Otho secundus clementissime Romanum gubernabat Imperium, fuit vir quidam venerabilis in civitate, quæ vocatur Parma. Joannes nomine, qui ex optimo genere originem duxit: nobilitatem tamen illam mentis, quæ plus omnibus est amanda, coluit magis quam carnis. Et merito iste vir Joannes vocatus est: interpretatur enim gratia Dei, vel, in quo est gratia. Vere quidem Dei gratiam in isto viro esse cognovimus: nam ab infantia Deum timere cepit, atque virginitatem suam mente et corpore, Dei gratia cooperante, pariter custodivit. Hujus mater cum concepta prole utero gravida teneretur, et tempus jam parturientis appropinquaret, ob partus difficultatem, antequam filium enixa esset, de hac mortali vita sublata est. Cujus cum post, peracto ipsi obsequio, sicut mos est defunctorum, antequam in sepulcro poneretur, uter-
utero matris mortuus exel-
sus,
 sus esset, inde vivus elegansque puerulus evulsus est. Qui cum ablactatus esset, a parentibus suis decenter, ut oportuerat, nutritus est: atque, cum jam septennis esset, sacris litteris imbuendus est traditus, necnon post hæc in sancta Parmensi ecclesia ab ipsius Sedis Præsule Canonicus ordinatus est. Sed cum jam ibidem Deo deservire adhuc puer inciperet; atque, aliter quam illa ætas permitteret, divinis rebus operam daret: factus juvenis cepit mente pertractare quomodo vel qualiter seculum cum suis oblectationibus dereliqueret; et Christo Domino, ejus se servitio subdiderat, placere potuisset.*

2 Cumque hoc diu tacite pertractaret, dedit operam, ut patriam parentesque, velut Abraham relinqueret, et orationis causa Sanctorum loca perquireret, atque ad sepulcrum Domini usque visendum Hierosolymas peragraret. Quodcum vir Domini sedule peregrisset, nostræ non est facultatis evolvere, quantos ibi labores pro Christo sustinuerit, vel quanta lacrymarum flumina in sanctis locis ubertim fuderit. Cumque jam sexta peracta vice idem venerabilis vir suum desideratum fecisset iter, et in monastico habitu, quem in sancta Hierosolymorum urbe a sanctis viris acceperat, in suam urbem reversus esset; vir reverendus supradictæ sanctæ Parmensis Ecclesiæ Præsul, Sigifredus nomine, (cum cœnobium in S. Joannis Apostoli et Evangelistæ ecclesiam, quæ est juxta et foris supradictæ urbis muras, jam constituere decrevisset) cepit huc

illucque discurrere, et ubi virum Deo dignum inveniret solcite perquirere, quem suæ Abbatiae, quam jam Christo fundaverat, constituere Abbatem posset. Sed cum per multa, ut diximus, discurreret, et secundum suæ mentis insitam qualitatem virum ad hoc opus strenuum non inveniret: eligit hunc sanctissimum virum, sibi et suis omnibus bene notum, castum, sobrium, benignum, misericordem, qui etiam ab ipsis, ut ita dicam, cunabulis Christi vestigia est secutus: et cum consilio Clericorum et populi, consentientibus etiam aliquantis jam illic congregatis Fratribus, dignum sui cœnobii, ut experti sumus, consecravit Abbatem.

3 Præsul itaque praelibatus tantum in sui cœnobii exarsit amorem, ut non tantum illic congregatos veneraretur ac diligeret Fratres, verum etiam ubicunque in sua diocesi religiosos reperiret Clericos, solcite ac diligentissime invitabat, ut sacrum in suo cœnobio acciperent religionis habitum. Verum cum in hoc multum diuque laboraret, aliquantos illic optimos coadunavit Clericos: quos non post multum tempus nimio confectos senio, in præfato cœnobio religiosos vidimus monachos, atque ab ipsis audivimus, quæ de sancto viro scribere conamur. Insuper etiam Ravennam perrexit, atque ibi in e sancta Synodo, subter confirmante Archiepiscopo cum ceteris Coepiscopis, decretum in prænominato monasterio tali ordine conscripsit, ut si quis unquam ex successoribus suis in jam dicto cœnobio per pecuniam aut aliunde Abbatem constitueret anathematis jaeulo feriretur, atque cum Simone mago et Juda proditorum damnaretur. Quod Decretum etiam sanctissimo viro d Majolo ad confirmandum tradidit: ejus quidem mellifluis admonitionibus in prædicto cœnobio multa ad cœnobialem usum apta constituit. His vero omissis, ad ea quæ de sancto viro inchoavimus, succincte pergamus.

4 Ordinatus autem iste vir Beatissimus, regiminis curam officio tenuit, moribus implevit, et in tantum amorem conditoris sui exardescere cepit, ut illum ultra humanum modum transcendere crederes. Erat enim in sermone verax, in judicio justus, in opere castus, fide Catholicus, aspectu Angelicus, spe patientissimus, misericordia plenus, humilitate præcipuus, atque ita in eleemosynis largus, ut in tota urbe vix inveniretur vidua, pauper, indigens, orphanus, cui sanctus vir, misericordia (ut diximus) plenus, de sibi collatis bonis non subveniret. Cunque jam magna conversatione polleret, seque a malis operibus funditus abstinere, et carnem suam a vitiis abstinendo domaret, atque oculos sibi commissas verbo simul et exemplo ad recti itineris tramitem perduceret. cepit etiam miraculis coruscare: ut lucerna super candelabrum posita omnibus, qui in domo sunt, luceret.

5 Igitur dum quodam tempore quidam ex suis discipulis, Christophorus nomine, arte scriptoria peritus, ex ipsius jussu quemdam colicem scriberet, atque membranam ob istiusmodi gratiam incidere vellet; ita suum vulneravit digitum, ut os continuo ipsius denudaretur. Qui cum ab ipso, cur non scriberet, requisitus esset; dixit, se non posse, propter vulnerati digiti dolorem. Cumque sancto viro vulneratus digiti dolorem. Cumque sancto viro vulneratus ostendisset, mox vir Dei saliva linivit, ac ita sanatum reddidit, ut mirum in modum vix signum ibi appareret. Qui illico resedit: et magna cum cordis exultatione scribere cepit. Quem digitum longo post tempore ipse Frater, prædicti monasterii jam Præpositus, nobis demonstravit; atque ea, quæ retulimus, narravit.

6 Alio quoque tempore dum a quodam venerabili viro, nomine Joannes, sanctæ prædictæ ecclesiæ Archidiacono, qui postea in sancta e Mutinensi ecclesia Pontificalem

D
 AUG. SYNCHRO-
 NO.
 constituitur
 Abbat S.
 Joannis Par-
 mæ:

multos colligit
 Clericos:

E
 C
 statuta curat
 confirmari in
 Synodo Ra-
 vennensi:

eximus in
 omni virtute

I
 miraculis cla-
 ret:

digitum vul-
 neratum sibi
 ra sanat:

e

A Pontificalem cathedram rexit, vas unum permodicum, potionis plenum, quod nos monachi justitiam vocamus. Huic sancto viro transmissum esset, atque refectionis hora ipso benedicente omnes Fratres ex eo sufficienter biberent; ita incredibili facto opus est subsecutum, ut quindecim et eo amplius ex eo biberent Fratres, et ita vas plenum semper f

g
tempestatem
pellit:

7 Sed neque silendum hoc prætereo, quod a supradicto Christophoro Præposito narrante cognovi. Dum quadam die ad quoddam cœnobium g Brixelli positum, pro quibusdam causis idem vir beatus advenisset; tanta coruscationis et fulguris ac tonitruum virtus, tantaque grandinis inundatio erupit, ut pene omnes segetes vel vineæ atque arbores fructiferae viderentur consumi. Tunc vir sanctus sub axe cœli nudo, prout erat piissimus, exivit, palmas ad cœlum tetendit, lacrymas fudit, totamque illam metuendam coruscationis et grandinis inundationem mox orando in tranquillam serenitatem perduxit. Quo facto Domini nostri virtutem est secutus, qui in navi ventis imperavit et mari, factaque est tranquillitas magna. Nec mirum, si magistri virtutem iste vir beatus est imitatus: quia ipse Dominus noster in Evangelio discipulis suis est pollicitus, dicens: Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet. Vere quidem iste vir sanctus, veritatis discipulus factus, ita verum magistri secutus est iter, ut quod sibi commissos docuit verbis, opere ipse prius impleverit.

a femina
convicta
passus,

8 Neque illud taceam, quod ejus prædictus discipulus, nomine Gandulfus, narrare consueverat. Huic sancto viro consuetudo erat, ut per singulos annos Romam pergeret, et ad limina Apostolorum suarum precum vota Domino redderet, atque ibi multa lacrymarum flamina contrito corde ubertim ex divina inspiratione funderet. Cumque ex more quodam tempore hoc in itinere perambulare, in domum cujusdam matronæ cum supradicto Joanne Archidiacono se hospitio recepit. Sed cum prædicta matrona a sancto viro pro quodam inhonesto opere humiliter reprehenderetur; et ne amplius illud flagitium committeret admoneretur; ita contra eundem venerabilem virum in gravem iracundiam exarsit, ut multis etiam convitiis et opprobriis sancto viro contraire non timeret. Vir autem Domini, miræ humilitatis et patientiæ munere repletus, cum hanc nimium furentem conspiceret, non tantum illius probra patienter sustinuit, verum etiam suos contra eam ob sui vindictam furentes, ne ullam ei inferrent molestiam, magna cum gravitate compescuit. Cumque prædicta mulier in sanctum virum multa, sicut diximus, nefanda verba injiceret, et quasi jam a labore fessa quiescere vellet; mox magno cum clamore cœpit a sancto viro veniam postulare, atque ex gutturis dolore jam se morti propinquam esse anxie pronuntiare. Et cum diu se ream esse, et ob meritum sancti viri hoc sibi evenisse cum lacrymis clamitaret; illico ad sancti viri vestigia dedacitur, atque ad pedes ejus lacrymans prosternitur. Cumque diutissime, socio jam dicto Archidiacono ipsiusque sancti viri fratribus, ipsam, ut sibi miseretur, cum lacrymis exoraret, et sanctus vir se indignum ac tanti facti non esse idoneum pronuntiaret; tamen ob illorum petitionem illico misericordia motus est, atque pro

cohibet alios
a vindicta,

illa preces fundere non est dedignatus. Nam cum signaculum sanctæ Crucis in ejus guttura imprimeret, et Domini pietatem pro ea enixius oraret; ad ejus jussam, continuo ut eam tetigit, quoddam sanguineum ac fœtidum in nucis modum ex ore projecit; moxque a terra sana surrexit, Deum quoque cum magna cordis exultatione laudare cœpit.

D
eamque a
gutturis dolore
sanat,

9 Fixum nunc paululum teneamus ingressum, factaque in tanti viri laudem aliquantulum mente cogitemus. Stemus interim, et videamus, si vir iste beatus in hoc suo facto Domini præcepta sit secutus. Dicit enim ipse in Evangelio: Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos. Vere sanctus iste pro hac muliere oravit, quando se maledicenti non maledixit, sed e contrario benedixit, atque ejus convitia patienter sustinuit; et non tantum patienter sustinuit, verum etiam pro ea Domini misericordiam imploravit, atque ad pristinam usque sanitatem orando perduxit. In quo facto, nos desidiosi et male viventes confundimur, qui nec unum quidem verbum pro Christo sustinere volumus; quando vero ab aliquo Fratre convitiamur, pro unico tantum verbo millia reddimus convitia. Et si ad tempus post furorem vel iracundiam fratri aliquando parcimus, quasi magnum aliquid nobis fecisse videmur: cum vir iste beatus mille sustinuerit convitia, et non solum, sicut diximus, vel modicum non est contristatus; sed etiam pro sibi convitiantis sanitate preces fundere non est dedignatus. Nos quidem volumus præmia vitæ habere cum Sanctis; at cum illis sustinere et pati pro Christo nolumus. Nunc ergo, Fratres, patientiæ virtutem acquirere festinemus, ut a Christo Domino illius præmia mereamur accipere, dicente; Beati Pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Nunc ista dicta sufficiant: ast vero nunc ad ea, quæ de sancto viro inchoavimus, revertamur.

præbens nobis
exemplum
patientiæ.

E

ANNOTATA.

a *Franciscus Sansovinus libro de Origine familiarum Italicarum S. Joannem statuit inter viros illustres familiæ Carrigiæ, quam ex Comitibus Habsburgensibus deducit, et avum S. Joannis statuit Gibertum, qui tempore Caroli Magni florisset circa annum dclxxx. Quæ aliaque ibi relata non coherent, sed absque fundamento excogitata sunt. Ferrarius ait putrem ejus Joannem Picus Gerardum, ac matrem Euphrosynam fuisse. In Silentio Vitæ scribentis Vitæ Auctoris nolumus similia admittre, ac sufficiat eum ex optimo genere*

F

b *Picus credit habitum S. Basilii ibidem susceptum.*

c *Rubeus sub Honesti Episcopo Ravennatum tradit Synodum habitam, sed forsitan patius ad annum 976 quam ad 973 referendam: aut alia potuit fuisse celebrata.*

d *S. Majolus tunc valde celebris erat Abbas Cluniacensis, cui monasterio præfuit per annos 40, scilicet ab anno 954 ad an. 994. Cujus varia Acta illustravimus ad diem xi Maji.*

e *Joannes creatus est Mutinensis Episcopus anno 993. Ille ex effectum ad Ordinem Benedictinum fundavit Mutinæ nobile S. Petri monasterium anno 996, et ex sui Episcopatus opibus consentiente Clero locupletavit anno 998, utriusque rei diplomata edidit Ughellus. Mortuus dein est circa annum 1003.*

f *Hinc Picus credit consuetudinem introductum in dicto monasterio, ut in festo S. Joannis benedicatur et distribuatur vinum. De voce Justitiæ eo sensu ut vas vinarium significet, justam unius refectionis mensuram continens, unde et nomen habet, vide Cangium in Glosario.*

g *Brixellum vulgo Bresselo oppidum Parma viii*

A m. r. dissitum prope Padum, in ditione hodierna Mutinensi.

CAPUT II.

*Alia miracula in vita et post mortem patrata.
Felix ejus obitus.*

Alio quoque tempore, sicut idem Frater praedictus referebat, cum vir iste beatus idipsum iter peragere vellet, ad quemdam fluvium, nomine a Arnum, pervenit. Cumque idem fluvius inundatione facta sui cursus alveum egressus e-set, et omnibus transvadando iter denegaret, ac multa populorum turba propter transvadandi difficultatem ibi turbata permaneret; Vir Domini praedictus, in Christo confusus, signo se sanctae Crucis armavit; et cum suis omnibus, velut athleta, per medium furens fluvii alveum, transire promeruit. At cum ipse fluvius in tantum crevisset, ut vix ibi navis cursum tenere potuisset; Vir sanctus ita cum suis recto tramite, adjunctus Christi gratia, securus equitando tran-sivit, ut nec etiam unda furens eorum pedes madefactaret.

B Quod cum gens equitatura, quae ad hoc spectaculum cum multis aliis diversi generis hominibus aderat vidisset, ne temere similiter equitando transvadare vellet, et Vir sanctus magno cum clamore illis, ne hoc facerent, prohiberet; atque ipsi econtra sancto viro resistendo, in fluvium temere intrinrent, ita vim suam aqua contra illos extorsit, ut statim in ipso fluvio necati essent, nisi vir sanctus orationibus suis protegendo, et per semetipsum eos adjuvando, cito succurreret. Quo stupefacti miraculo universi qui affluere, magnificas laudes Christo reddiderunt; et manibus in caelum erectis diutissime Deum glorificaverunt, qui ita quotidie suos non destitit Sanctos magnificare. O quam dulcis est Dominus sperantibus in eum, animae querenti illum! O quam sunt mira Deus tua portenta! Iste vir sanctus fluctivagos ornatus mundi, fortiter resistendo atque dimicando, illaesus calcavit; et contra se tumidum saevientemque fluvium omni cum fiducia transire promeruit.

11 Sed neque illud silendum existimo, quod a multis referentibus audiui. Dum quodam die jam dictus Dominus Christophorus, qui ruris curam illo in tempore habebat, suos vellet diluculo invisere famulos; eum, quo tenderet, requisivit vir Domini. Cumque quo pergere deberet ipsi indicasset, vir sanctus continuo adjecit, dicens: Cave, Frater, ut locum illum juxta spinarum condensa cante perambules, ne forte a serpente quem ibi reperies, aliquam molestiam patiaris. Quod cum Frater ille a sancto viro audisset, et secum hoc tacite in via pertractaret; mox, ut in praedemonstratum sibi locum pervenit, ibi mirae longitudinis serpentem invenit: quem mox ut vidit, nimium exhorruit; sed sanctae Crucis signaculo munitus, atque sancti viri orationibus adjunctus, illesus in claustrum monasterii ad suos Fratres reversus est. Qui, cum eis praedictus Frater hoc quod sibi evenerat indicaret, Prophetiae hunc habere spiritum crediderunt.

12 Praeterea cum idem vir beatus nocturno silentio in oratorio b S. Columbani, quod majori ecclesiae contiguum fuit, suarum precum vota Christo Jesu assidue redderet; et aliquando quinquagenos, saepe etiam centenos psalmos, nonnumquam vero ex ordine totum psalterium ante nocturnalem consummaret synaxim; exceptis dumtaxat horarum spatiis quibus orationum, lacrymarumque, ac creberrimorum singultuum preces funderet; diabolus, qui est nostrae salutis invidus, cernens hunc beatum virum in divinis laudibus, ut diximus, quotidie pernoctantem, inquirere cepit, qua arte eum inquietare posset.

Nam cum vir beatus oraret, ipse contiguus hostis, D qui mille assumit artes ut Dei servos perturbet, modis omnibus quibus poterat illum concitare non desistebat. Verum cum intempesta noctis hora in ecclesia B. Columbani, sicut praefati sumus, ad Dominum preces funderet; diabolus in pulcherrimae mulieris specie ante eum saltando saepe ludebat, aliquando etiam sibi lucernam exinguebat; atque post haec, sicut ipse Fratribus referebat, illic leonum rugitus audiebat, ursorum murmur, equorumque hinnitus, onagrorum rugitus, porcorum stridores, canum latratus, cattarum maulatus, serpentum sibilos, ut vel sic viri Dei animum ab orationis studio removere posset. Cumque Dei vir has daemonum insultationes sentiret, non solum immobilis permanebat, atque a Dei laudibus animum non revocabat; verum etiam sanctae Crucis signo munitus, inimicum, sicut fumum, evanescere faciebat. Sunt etiam alia multa laude digna, quae de sancto viro scribere possumus, sed jam ista nunc dicta sufficiant: qualiter autem ad Dominum de hac vita migraverit scire volentibus, Deo juvante, scribere studeamus.

13 Igitur dum tempus appropinquaret, quo Dominus ac Salvator noster hujus sancti viri labores remunerare vellet, et gregem sibi commissum per septem rexisset irreprehensibiliter annos; infirmitate tactus est, et ad extremum usque perductus. Cumque diem exitus sui jam appropinquare sentiret, et duo ex monasterii Fratribus, * Gandulphus, quem nuper praefati sumus, et c Restaldus, quem sanctae Pistoriensi Ecclesiae postea Praesulem vidimus, ejus assisterent lectulo, sic illis locutus est, dicens: Jam nunc Fratres pergite, et cum ceteris, qui nunc sunt coenaturi cibum sumite. Sed cum alios ibi adesse non cernerent Fratres, quos ibi relinquerent, et hoc, quod jusserat implere dubitarent; iterum illis dixit: Nolite de me, filio! nunc esse solliciti, sed sicut nunc jussi hinc festinanter abite, cellulaeque ostium claudere curate. Cumque subito, sicut dixerat, cella exissent, et post se cellae ostium clauderent: non, sicut praeeperat, ad coenam perrexerunt, sed ante cellae ostium tacite perstiterunt. Et ecce subito lux, cum odoris magna fragrantia emissa, omne illius cellae spatium implevit; et tantae claritatis splendor circa illos emicuit, ut eorum corda inestimabili pavore perstringeret. Tunc sanctus vir viribus receptis, summa cum cordis exultatione subito clamare cepit: Gratias non modicas vobis ago, eo quod servum vestrum visitare dignati estis: ipsi etenim scitis, quam semper multum dilexi, atque prout potui sedula mente vobis fidelitatem servavi. Nunc autem vestris dignis orationibus me adjuvate; atque, ut securus ante tremendi examinis tribunal assistere possim, universitatis Judicem ipsum enixius pro me orate. Cumque hoc crebrius diceret, atque post haec quasi sub silentio vocem comprimeret; paulatim lux, quae fuerat emissa, subtracta est; sed is, quem diximus, odor remansit. Nam cum Fratres illi, qui ante cellae fores perstiterant, jam secum sociatis aliquibus Fratribus, ad illum audacter introirent; cum sine mora percunctati sunt, cum quibus, nullo ibi remanente, locutus fuisset. Quibus ille ait: Domina mea Maria, quam semper dilexi, sociatis secum aliis Virginibus, me visitare dignata es, atque subito me de hac vita migraturum manifestavit. Sed jam nunc Fratres omnes convocate, atque in hora exitus mei, quae vicina est, pro me peccatore Domini misericordiam enixius implorate. Cumque omnes, Fratres, una cum praefato d Praesule simul et clero convenissent: psallentibus omnibus et flentibus, accepto viatico; cum per septem, sicut diximus, annos, menses tres, et dies octo coenobium honestissime rexisset, undecimo Kalendas Junii suum consummavit agonem, atque

daemones
insultantes
Cruce superat:

Eger
E

* num 8
c

spectantibus
duobus monachis

F

inv'situr a
Deipara.

d
et sumptu
lam Viatico
moritur.

a
Arnum exundantem Cruce munitus transit,

alios temere
seguentes liberat:

* num. 5

C
praedicit alteri
periculum a serpente:

b
pernoctat in oratione,

A atque carnis ergastulo exutus animam cœlo reddidit.
 14 Quo defuncto tota urbs ita luctu repleta est,
 ut vix in tota civitate dumus inveniretur, in quo
 cum magno
 omnium luctu;

lamentum non audiretur et planctus. Nam et venerabilis hujus sancti cœnobii Præpositus, Rimprandus nomine, sæpe nobis narrare consueverat, dicens: In illis diebus cum adhuc in domo paterna manerem, cum quidam nobis vicinus Presbyter ipsa die ab urbe supradicta esset egressus, et a vicinis nostris quid boni in civitate vidisset vel audisset, interrogaretur, tale nobis dedit responsum dicens; Ad multorum certe obsequia mortuorum, Pontificum, Regum, Ducum, ac Marchionum, et Abbatum interfui, et nunquam tam grandem luctum, tamque grave lamentum audiui, sicut hodie in transitu Domini Joannis Abbatis in nostra civitate prospexi. Ubique luctus audiebatur, et planctus: et vix in urbe tota domus, in qua lamentum non audiretur, inveniebatur. Undique per plateas divites et pauperes, viduæ simul et orphani concurrebant, ut ad obsequia sancti Patris occurrere potuissent. Flebant igitur nimium monachi, eo quod tantum ac talem amisissent Pastorem; Pontifex etiam simul cum populo flebat, pro

B eo quod tali carerent Patrono: insuper et pauperes flebant in destitutione tanti Patris, a quo quotidie elemosynis recreabantur. Sepultus est autem idem venerabilis Pater a dicto Pontifice et Fratribus intra monasterii claustrum, juxta majorem ecclesiam, in locello marmoreo: in quo loco, ad ostendendam sancti viri virtutem, multa Dominus beneficia iuibi petentibus largire dignatus est.

15 Igitur cum jam prænominatus Antistes de talis viri transitu, simul et cœnobii destitutione, tristis moriensque permaneret; divino afflatus spiritu cum magna solitudine e perquirere cœpit, ubi monachum, quem dignum in sui monasterii constitueret Abbatem, invenire potuisset. Cumque hoc devote perageret, interveniente B. Joanne Apostolo et Evangelista, atque præstantibus viri sancti meritis, invenit quemdam venerabilem monachum in cœnobio S. Petri, quod Cœlum aureum cognominatur, Joannem nomine, olim prædictæ matris suæ ecclesiæ strenuissimum Canonicum: quem Domini pietas de hac seculi voragine ad monasticum fecit habitum transire, castum, sobrium, humilem, et longi jejunii inaceratione castigatum, elemosynis largum, atque a prædicti Monasterii Abbate, Domino Azzone, regulariter receptum, cum consensu et permissione dieti Abbatis; et a monachis electione facta, et subter confirmata, atque ab ipso Episcopo roborata, omni cum honore Dominum prædictum Joannem Abbatem consecravit.

16 Sed neque hoc prætereundum dignum esse reor, quod Dominus ob hujus sancti viri merita nostris temporibus ostendere dignatus est. Temporibus namque Ilugonis Pontificis, qui / tertius post Sigifredum Præsulem in præfata Ecclesia Episcopatum tenuit, cum hujus sancti viri ossa in nova ecclesia, ubi nunc ejus sepulcrum cernitur, Fratres transmutarent; et accensis luminibus cum crucibus apparatis omnes in altum psallerent; repente pergrande tintinnabulum unum, quod cum ceteris tintinnabulis sonabat, cum ipsa trabe, in qua supra turrin pendebat, ab alto cecidit; atque laterem unum, super quem corruit, in frusta comminuit; ipsum autem illæsum ab omni fractura permansit.

17 Item ipso die, cum quidam urbicus ultra fluvium g, qui juxta mœrum civitatis fluit, transire voluisset, dum super ipsius fluminis pontem perambularet, repente cultellum, quod secum ferebat, in medium fluminis alveum cecidit. Cumque spes reperiendi ferramen nulla esset, jam talem ad Deum orationem fudit; Omnipotens Deus, per hujus sancti

vir, cujus hodie ossa tumulantur, merita et intercessionem, meum mihi redde cultellum. Cum vero hanc orationem complevisset, mox de ponte descendit, et juxta marginem alvei cultellum in aqua jacentem invenit.

18 Item illis in diebus alius quidam urbicus, ipsius sancti viri propinquus, cum ejus equus a fure quodam ablatum sibi fuisset, ad sepulcrum illius usque pervenit. Et cum viri sancti adjutorium ibi diutius imploraret, nocte superveniente apparuit ei idem vir Domini in visione nocturna; eique locum, in quo suus equus a fure custodiebatur, ostendit; atque cum magna securitate, ut equum inde dederet, præcepit. Cumque diluculo surrexisset, concite secundum viri Dei admonitionem orationis causa ad ecclesiam perrexit; atque mox ut ad prædemonstratum locum pervenit, equum cum fure, sicut sibi prædictum fuerat, invenit. Quem cum audacter comprehendisset secundum viri sancti admonitionem, absque humano opere a compede ferri solutus est. Et sic intrepidus ac securus, latrone proprio aspiciente, lætus cum equo suo domum remeavit.

19 Genitrix insuper mea cum quadam die visitandi gratia in monasterium ad me pervenisset, petiit et accipere meruit de hujus sancti viri tumba particulam, atque ita cum gaudio ad propria remeavit: que cum infirmantibus de ipsa tumba particula ad potandum tribueret, ita, cooperante Christi gratia, in sua patria actum est, ut omnes ex ea potantes sani et incolumes, a quacumque detinebantur infirmitate, redderentur.

20 Nostris quoque temporibus quod obtutibus nostris conspeximus, ignavia quamvis pressi, occultare non debemus. Ignavia namque decernitur esse, quod Dominus noster Jesus Christus per suos famulos non desistit quotidie operari, si nos sileamus. Verum ad cumulum laudis, quotidie fidelium votis, omnipotentis donorum largitoris gratia, sanitatum efficacia accrescit: quia unde Deum in Sanctis suis mirabilem prædicamus, virtutum continuationem examussum exaggeramus. Monachus namque in nostro cœnobio existens, Isimprandus nuncupabatur et Levitæ ministerioungebatur, in cujus dextra canceri morbus eradescebat: ita ut nulli dubium esset, quin festinantius, nisi Dei omnipotentis opitulatio cito affuisset, ad occasum raperetur. Archigenis h cataplasma quoque defecerat, cesserat etiam omnis medicamenti incassum industria. Cum repente prænominatus Frater concito gressu, a monachorum contubernio in refectorio, veluti moris est cibariis consuetudinariis vescentium, exurgens, mausœolum adivit, in quo sanctissimi Joannis Abbatis occultabantur ossa. Lacrymis perfusus Beatissimi Joannis Abbatis auxilium in sui adjutorium invocans, sic devote dicebat: O sancte Joannes, qui omnibus aliis incoluntatis argumenta clementer impertiris, quæso uberrimis lacrymis mihi miserrimo salutiferum sospitatis antidotum celerrime conferre digneris. Ad hanc vocem subito conticuit, et somnus ejus artubus desideratissimus celeriter ipsum occupavit. Qui statim obdormiscens, et postmodum festinato experefactus, manum dexteram ita a cancro eroderatam nactus est, ut nullatenus incommoditatis pristinae pene vestigium inveniret. Quo facto congaudens omnipotenti Deo laudes rependit innumeras; et S. Joannis beneficium cognoscens, piissimo ac benignissimo omnium Salvatori magnificas cum exultatione laudes et gratias sedulus minister devotissime lacrymans assidue referebat. Accedens quoque ad Fratrum collegium omnes unanimiter in unum conglomeravit, obsecrans tandem cunctorum Retributorem bonorum, pro tam salubri adminiculationis auxilio, laudis præconium referrent. Nos itaque, qui hæc

et equus a fure abductus;

E sumpta in potu particula tumbæ ægri sanantur:

item canceri morbus

h

F

implorato S. Joanne,

claret miraculis.

e Sufficitur Joannes alter:

transfertur corpus ad novam ecclesiam;

f

g cultellus in fluvium lapsus recipitur,

obtinimus

A obtulimus et conspeximus, tanti viri miraculum ad posterorum memoriam, ut Dei famulantes cautiores existant, intimare dignum duximus : ut sciant omnes, qui invocant nomen Domini, ipsorum orationes minime sperni.

21 Sunt et alia multa commemoratione digna, quæ per eum a Christo cognoscuntur operata. ut si litteris scriberentur, forsitan antea nobis tempus, quam sermo deficeret. Maxime cum ad ejus sepulcrum quotidie febricitantes, aut aliquibus infirmitatibus laborantes, nobis cernentibus, perveniant; et hausto [pulvere] de locello marmoreo obliti, omni infirmitate sani ad propria cum gaudio revertantur. Nos itaque Fratres Carissimi, Domini omnipotentis magna collaudare studeamus, qui talem nobis dignatus est condonare Pastorem, cujus exemplis informamur, miraculis coruscamus, orationibus apud Dominum nostrum Jesum Christum adjuvamus : qui, ut supra diximus, Beatissimus Joannes Parmensis, S. Joannis Evangelistæ de Parma dignissimus Abbas fuit, tempore Piiissimi Othonis secundi clementissimi Imperatoris, qui Romanorum gubernabat Imperium, anno Domini i nccccxxii; præstante Domino nostro Jesu Christo, cujus imperium sine fine permanet in secula seculorum. Amen. k.

febricitantes
et alii a gri
curantur.

i
imo dcccc
LXXxii.
k

ANNOTATA.

D
AUC. SYN-
CHRONO.

a Arnus fluvius Hetruriæ, Florentiam interluit et Pisam, Parma autem euntibus Romam est rectissimum iter per istas Hetruriæ plagas.

b S. Columbanus Abbas colitur 21 Novembris.

c De tempore Episcopatus Restaldi supra egimus.

d Scilicet Sigefredo Episcopo, monasterii fundatore, ut dictum num. 2.

e Hic aliqua deerant in MS. Congregationis Oratorii, sed integra in altero MS.

f Interposito Elbuno, sive Elburgo Episcopo, secutus Hugo, de quo supra actum.

g Fluvius hic Parma dictus : ipsi civitati nomen fecit.

h Archigenus; pro medico vel chirurgo, necdum alibi, quod sciam, lectum est.

i Hactenus omnia accuratissime scripta reperiuntur : sed unus hic nœvus per oscitantiam admissus ac facillime emendandus addito, scilicet unico x, ut supra monuimus.

k Adscriptum erat in Vita ab Ughello communicata, asservari S. Joannis hujus Abbatis corpus sub cœnobii Parmensis ecclesiæ ara majore.

E

DE S. BOBONE SEU BOVO

VIQUERIE IN ITALIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, Vita ex MSS. danda, Fraxineto Saracenis crepto.

NOT. 25***
APP. TOM. VII
MAJI

G. II.

CIRCA DCCC-
LXXXVI.

Viqueria situs.

Cultus sacer
S. Bobonis
22 Maji.

Viqueria seu Vicheria, vulgo Voghera, oppidum dives est et opulentum, Dertonam inter et Papiam, ad fluvium Stafforam, antiquis Iriam; unde Viqueriam, etiam Iriam seu potius Vicum-Iriæ antiquis dictum fuisse arbitramur cum Cluverio lib. I Italix antiquæ cap. 10. In hoc oppido, in Ecclesia Collegiata S. Laurentii, quiescit corpus S. Bobonis, qui aliter Bobus et Bovus vulgo San-Bovo appellatur, et ut Protector principalis et Advocatus tam Cleri quam oppidi et territorii Viquerensis hoc xxii Maji solenni veneratione colitur, atque in Officio quotidiano, dum Suffragia Sanctorum recitantur, ejus Commemoratio celebratur. In Missali Mediolanensis Ecclesiæ anni MDXXII, et Breviario ejusdem Ecclesiæ anni MDXXXIX et MDLX secundum institutionem S. Ambrosii, in Calendario præfixo isto leguntur : xi Kalendas Junii S. Bovi Confessoris et Juliæ Virginis et Martyris. De hac jam supra egimus. Eodem die cum coli Laude-Pompria tradit Ferrarius in Catalogo generali, licet ipse tam ibi quam in Catalogo Sanctorum Italix referat ad diem xxiii Maji, arbitratus tunc coli Viqueriæ. Sed ex litteris Archipresbyteri Ecclesiæ Viquerianæ scimus, cum hoc xxii Maji solitum coli, et Acta infra inserenda in omnibus exemplaribus habent eum xi Kalendas Junii vita functum. Quo etiam die refertur apud Grevenum et Molanum in Auctario Usuardi, et apud Canisium in Martyrologio Germanico, ubi tamen non Bobo seu Bovus, sed Bonus scribitur. Colitur etiam Veronæ, sed ut prædictus Ferrarius asserit xxv Maji. Verum in antiquis monumentis Ecclesiæ Veronensis ab Augustino Valerio editis pag. 46 et seqq. extat aliqua ejus Vita, in qua litteris transpositis dicitur migrasse in cælum ix Kalendas Junii, qui esset xxv Maji, cum imprimendum fuisset xi Kalendas Junii, qui est jam dictus xxii Maji.

2 Ad sacram S. Bobonis venerationem confirmandam Maji T. V

etiam conducit scire, ad honorem ipsius fuisse olim constructum monasterium Ordinis Benedictini, cum ecclesia illi sacra, posita prope viam, quæ Magistra dicitur, in capite suburbii S. Petro dicati, distante viginti circiter passus ab Ecclesia nova, eidem S. Boboni etiam sacra cum conventu Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum S. Francisci, uti hæc aliaque mox referenda descripsit Frater Anacletus Cezzius de Viqueria, dicti Ordinis Capuccinorum in jam meiorato conventu residens, et nobis Genua transmisit Joannes Stephanus Fliscus Societatis Jesu, ibidem sacræ Theologiæ Professor ac deinde Rector Collegii.

3 Vita S. Bobonis extat Viqueriæ in per vetusto Legendario de Vitis Sanctorum, quo utebantur Reverendi Canonici Collegiata Ecclesiæ S. Laurentii de Viqueria, in recitandis Lectionibus ad Matutinum in festivitatis Sanctorum. Ex quo Legendario, per Reverendum Dominum Cesarem Cattaneum ejusdem Ecclesiæ Canonicum Decanum sibi commodato, descripsit eam ante indicatus Anacletus, qui sub initium et iterum sub finem testatur atque confirmat, se eandem fideliter ad verbum extraxisse. Eadem Vita S. Bobonis extat in prægrandi pergameno cœnobii Blaburensis prope Ulmam in Suevia Ordinis Benedictini, Passionali Sanctorum decimo, parte prima folio L, quod fuerat per Fr. Bartholomæum Krafft anno MCCCCLXXX elegantissime exaratum. Inde hanc Vitam curavit describi Joannes Gammansius Societatis nostræ Sacerdos, et ipsemet post factam curiosam collationem nobis submitit. Præterea eandem habemus apud Boninum Mombritiæ, in Legendario ante ducentos annos excuso parte 1 folio 141 et sequentibus. Extat hinc extracta epitome, nonnullis omissis et aliis additis, in supra citatis Monumentis Ecclesiæ Veronensis ab Augustino Valerio conscriptis. Edidit etiam illustre Vitæ compendium supra citatus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italix : et elogium quæ-

Ecclesia illi
dicata cum
monasterio,

F

Vita ex 2 MSS.

et Mombritis :

A dam et composuerunt Scriptores Ticinenses seu Papienses, uti infra dicitur.

AUCTORE G. H.

Fraxinetum
a Saracenis
occupatum,

4 Tempus et locus, in quibus vixerit Sanctus, colligi potest utcumque ex situ Fraxineti, ejus occupatione per Saracenos, et destructione munitionis per S. Bobonem; de qua, qui vixit eodem tempore, Luitprandus, non procul a Viqueria Diaconus Ticinensis seu Papiensis, lib. 1 Rerum gestarum ab Imperatoribus et Regibus Europæ, cap. 1 ista habet: Oppidum vocabulo Fraxinetum, in Italicorum Provincialiumve confinio, mari ab uno latere cingitur, et in ceteris densissima spinarum silva munitur... Viginti Sarraceni, linte parva ex Hispania egressi, nolentes istuc vento delati Christicolæ jugulant, locumque sibi vendicant montemque Maurum coherentem refugium parant. Accersitum plures in Hispaniam dirigunt: centum secum Saracenos mox reducant; suasque copias ex Hispania semper augentes, Provinciales molis omnibus insequuntur, sæviunt, exterminant, nihil reliqui faciunt. Hæc aliæque ibidem Luitprandus: qui

B ut nullus esset, qui horum præsentiam, nisi forte tutissimis præstolaretur in locis. Hæc ibi, quibus similia habet lib. 3 cap. 3, ubi indicatur apparatus Hugonis Regis, ut dictos Sarracenos e Fraxinetu deturbaret: et cap. 17 dicitur Hugo Fraxinetum ingressus, Saracenos omnes in montem Maurum fugere compulisse. Sed cum iis fœdus iniit, ut ipsis contra Berengarium uteretur; quod factum est anno DCCCXLIV. Verum irritò eventu: hinc anno sequenti eum in Provinciam fugisse, et brevi viam universæ carnis ingressum scribit cap. 14: quem ibidem in constructo a se monasterio S. Petri de Arle monachum effectum asserit Leo Ostiensis lib. 1 Chronici Casinensis cap. 61. Habemus tempus quo Sarraceni tenebant Fraxinetum, et populabantur vicinas ditiones: hinc progrediendum ad illud quo S. Bobo ipsum cepit, combussit, ac vastavit. Si detur alicui conjecturæ locus, posset hæc, fundari in Historia Glabri Rodulphi monachi Cluniacensis, cujus lib. 1 et pag. 6 ista leguntur: Sarraceni paulo post in loco, qui Fraxinetus dicitur, circumacti ab exercitu Willermi Arelatensis Ducis, omnesque in brevi perierunt, ut ne unus quidem rediret in patriam. Erat hic Dux, alius Comes, aut Princeps totius Proviuciæ, Willermus, sive Guillelmus, sub

C Conrado Pacifico, Rege Alamanniæ, Burgundiæ Transjuraniæ, et regni Arelatensis, cui ut Principi jam quasi hereditario attribuebantur ea, quæ ipsius exercitus Duces generose perpetrabant. Quidni autem horum unus censeatur S. Bobo? qui Fraxinetum occupavit, ita ut ea occasione omnes Sarraceni fuerint ex Provincia et vicinis ditionibus expulsi, cooperante reliquo dicti Willermi exercitu. Tempus rei gestæ indicatur a Glabro, quando addit, quod Ipso tempore mortuus est Otto Imperator, suscepitque filius ejus secundus Otto Imperium. Factum id enim est anno DCCCCLXXIII die III Maji.

expugnat,

sub Principatu
Guillelmi
Ducis,

circa annum
973.

Situs Fraxineti
et vicinorum
locorum,

3 De situ Fraxineti ista, ut magis probabilia, accipio ex Chorographia Honorati Bucheti, qui pagina 170 ita scribit: Fraxinetum erat in Provincia et diœcesi Foro-Julienſi, vulgo Frejus, in loco vulgo Fraivert dicto, inter pagos Molam, Grimaldum et Guardam, passim la Garde Frainet prope sinum maris Grimaldicum. Nomen deductum ait a fraxinis arboribus, quarum ibi maxima est copia, ad silvas usque quas Maures appellant, nomine conformi Mauri, quo usus est supra Luitprandus. Denique ex situ Fraxineti reliqua loca, in Actis S. Bobonis relata, non procul inde posita, cognosci possunt. Sunt namque in dicta diœcesi Foro-Julienſi loca sub diversis castris sive castellis nominata circiter centum (et inter alia Castrum de Castro

veteri) aut Castra a variis Sanctis cognominata, ut facile potuerit Castrum seu Castellum Nugherium, in quo natus est S. Bobo, si non plane deletum sit, sub simili nomine latere. Quod idem de Petra-impia in montis cacumine facilius credi potest. His ita deductis, quia regione in pace constituta solitus erat S. Bobo quotannis Romam proficisci, et in itinere Viquariæ mortuus est XI Kalendas Junii Sabbato Pentecostes, quærendus nobis est annus aliquis, quo littera Dominicali C Pascha incidit in diem IV Aprilis, et festum Pentecostes in XXIII Maji, ut contigit anno LXXV et LXXXVI post nongentesimum. Itaque ad alterutrum, et potius ad annum DCCCCLXXXVI arbitremur referendum felicem S. Bobonis ex hac vita discessum.

obitus circa
an. 986.

VITA

Ex MSS. Viqueriensi et Blaburiensi atque Mombritorio.

In partibus Provinciae, Castello quod Nugherium dicitur, nobilissimis et Christianissimis parentibus natus est beatissimus Bobo. Pater ejus Adelfredus, mater Odilinde nominabantur. Opibus divites et nobilitate sublimes, vana gloria et secularibus cupiditatibus depulsis.

* Noghiers
E
Nobilibus
parentibus
natus,

Omnipotentis opus vigili sub corde fovebant,
Gressibus et fidei sequebantur verba magistri.

Imo æquali voluntate et pari concordia carissimam nutriendes prolem, bonis eam moribus instruebant. Puer antem bonæ indolis crescendo, paternum morem quasi hereditario jure non morabatur amplecti, exercens se arcu et pharetra et equestri luctamine; ut si quando necessarium foret arcum cognosceret, et si equitandum equum non ignoraret; fide tamen Catholica eruditus, studebat ut Christianus in omnibus haberetur. Hoc magnum posteritatis præsagium erat, quod cum puer nondum quindecim esset annorum, seculariter, ut mos est, desiderans scandere inter seculares operationes, Christianum opus retinere studebat. In pueritia fidelis incola habebatur. Cum vero ad juvenilem pervenit ætatem, virtutum initio in pueritia sumpto, de virtute in virtutem scandere conabatur. Quod adeo factum est, ut ab omnibus amaretur et cum grandi diligentia veneraretur. Et merito: incursus enim hostium, Christicolarum terram defendendo, sæpe refrænaverat, et pro pauperie multorum se clypeum opposuerat. Proposuerant enim Hispanicolæ devastare Provinciam, quod sæpenumero tentaverant: quibus ipse, magis mori desiderans, quam Christianum nomen illis subiceretur, viriliter obsistebat. Crevit igitur valentiæ fama laudabilis, ita ut nonnulli Paganorum, piratarum quoque et latrocinantium regionem præfatam soliti deturbare, a barbarico impetu acquiescerent. His et multis aliis

virtutem
cum armis
jungit:

Lætus uterque parens, posito jam pondere carnis,
Ad patriam rediere suam, quam culpa parentum
Clauſerat, et cæli cives meruere videri.

Unde factum est ut totius familiæ et possessionis pondus [ad Bobonem] deverteretur, quam ipse bene regendo opibus et moribus confovebat.

2 Post paucum vero tempus accidit, ut per Provinciae partes, quæ una ex Transalpinis regionibus fertilitate potens et abundantia virorum ad præsens habetur, Paganorum perfidia superabundanter cresceret: qui ex Hispania navigantes, circumquaque regionem devastare moliebantur. Possidebant enim in suæ audacis crudelitatis auxilium insulam, quæ Fraxinetum dicitur, quam ipsi præoccupaverant, navali munitione et maris amplexu munitam. Nullus in eam introitus habebatur, nisi quod tellus

contra Sar-
racenos Fra-
xinetum
detinentes,

tenuem

A tenuem linguam in æquora porrexerat, quæ cum insula jungebatur, quam ipsi firmissimæ turris munitione obstruxerant: in hac absque omni timore, velut in propria patria, morabantur. Excitabant ergo in Christianos quotidie neces et latrocinia: et quotquot invenire vel superare poterant, ad præfatam insulam reportantes, in tuto refugio colligebant: unde innata superbia Paganorum dicebant, se

Quæ sunt trans Alpes leviter devincere partes.

Et populum Christi divellere lege magistri.

Raræ quoque munitiones in regione illa habebantur; sed nunc quisque in villa suagaudens ante præscriptam Paganorum incursionem propriis utebatur: et non solum divites et nobiles in divitiis et nobilitate congaudebant, sed etiam pauperes Christo devote servientes, a quo liberati sunt, etiam in paupertate sua cum summa alacritate vivebant. Postquam vero præscripta incursio prævaluit, jam multis in captivitatem ductis, Bobonem lacessere moliti sunt: ut fortiore devicto, accolas leviores ocus delerent. Quod audiens Bobo beatissimus, et quadam jam ex parte cognoscens, quod tutum esset prævidit. Montis unius cacumen, quod Petra-impia nuncupatur, præoccupans, speque vivens in Domino, secularis suæ munitionis ibi construxit ædificium: in quo firmissime habitans Dominum deprecabatur quotidie, ut populum suum conservaret, triumphum de inimicis et pacem concederet, ne perturbatione impiorum regnum cælorum anitteret.

3 Vovit etiam dicens, quod si sibi Deus inimicos Christicolas oppugnantes suffocare permitteret, se arma depositurum, orphanorum et viduarum curam deinceps habiturum, beatorum Apostolorum Petri et Pauli limina semel in anno, et (si magis posset) per totum vitæ suæ spatium deinceps petiturum. Sicque denique factum est: quod enim petiit a Deo obtinuit, et ipse quod vovit fideliter adimplevit. Firmabatur igitur in manibus ipsius monarchiæ totius prosperitas, et admiratio cum virtutibus accrescebat. Quod supradictæ gentis Regem (Regem enim habebant) latere non potuit, et ideo studentes insidiarum jaculis illum moliebantur devincere. Accidit autem ut die quadam Bobo fortissimus villam, in qua sui commorabantur, tribus tantum comitantibus vernaculis visere decrevisset, quod confortationis studio faciebat. Postquam ad villam perventum est, et sub cuiusdam arboris patulis frondibus moraretur, (sol enim in meridie prævalebat) arboreæ umbræ oblectamine victus dormire non distulit. Cui dormienti Beatus Petrus Apostolus somni visione apparuit dicens:

Confortare Bobo, tecum Deus, esto robustus:

Nec timeas, sed sperne minas quas pestifer hostis.

Actibus immodicis nunc nunc implere minatur.

Ego enim precibus meis a Domino obtinui, ut triumphum tibi de visibilibus et invisibilibus inimicis concederet; Surge tamen citissime, ad arcem recurrere, ne inimici ad hoc mirabiliter cupidi illam valeant præoccupare. His dictis nusquam comparuit.

4 Expergefactus itaque Bobo confidendo pertinuit, et enarrans servis quod viderat somnium, properabat ad arcem, redeuntibus secum qui venerant. Et ecce e specula quadam eminens prospiciens, illos fere jam fastigia montis captantes vidit. Unde perterritus ocus properabat, magis tamen gressibus fidei quam corporali incessu: et iterum atque iterum Apostolica recolligens verba, se victurum sperabat, quod loci difficultas et ocior illorum ad arcem progressio negare videbatur. Quapropter longa trabens suspiria, Dominum exorabat dicens, Omnipotens Deus cujus obsequi voluntati nil aliud est, quam perfecte ditari, cui possibilia sunt quæcunque

impossibilia videntur, respicere digneris ad humilitatis meæ preces. Confirma in manibus meis, quod beatissimo Apostolo tuo Petro de me promittere dignatus es, ne elata superbia Paganorum Christianum nomen valeat delere. Et hæc dicendo arcem præintrare viriliter satagebat: Pagani tamen montem præoccupantes ante portam manebant. O mira potentia Salvatoris! Bobo adhuc obsecrabat et pedibus repugnabat, et quod clypeo et hasta non valuit, precibus totum meruit obtinere. Per quorum medium vir beatissimus, spe providus et fide fervidus, arcem ingreditur, suosque secum ducens, desuper tela ceperunt dejicere. Confusi vero Pagani, et nimio terrore perterriti, dum se nil profecturos aspicerent, ad tutum refugium repedarunt; in quo fiducialiter connumerantes, studebant qualiter Bobonem suosque devincerent.

5 Dominus Deus, populi Christiani salutem providens, omnes illorum perturbabat insidias. Qui postquam multas devastare provincias, quarum opibus divites effecti crevere, cumque extrinseca rabies aliquatenus deferbuisset, intrinseca rabie commoti, in se suas convertere manus: et adeo, ut nonnulli aliorum bonis invidentes, quod communiter ceperant, commune non existimabant. Unusquisque etiam nefanda adulteria, prout poterat, exercebat: Quod non solum quidam de plebe operabantur, verum etiam Rex, in quo tota victoria esse credebatur, luxuriæ mirabiliter deditus, si quempiam suorum conjugem seculo habilem habere cognosceret, contra jus omne rapere nitebatur. Sed postquam multas alias attentavit, et, ut voluit abusus quievit; Portitoris illius, qui insulæ introitu assidue utebatur, conjugem pulcherrimam adamavit: quam nec multas divitias, aurum, argentum, vestes pretiosas promittendo, nec etiam minitendo flectere potuit. Unde vehementer iratus Rex, quod precibus et minis non potuit, vi tandem potitus est. Tristis itaque effectus est Portitor, et magis mortem quam vitam desiderans, volvebat assidue, qualiter suam posset vindicare injuriam. Et post multa, multa revolvens ad portum tandem voluntatis adtinxit. Tunc puerum ad se accersens quemdam, hunc precibus monuit dicens: Festinus adito Bobonem: cujus inelutissima fama tuas ut credo jam sæpe perculit aures, et has illi meæ pravitatis litteras salutando deferto, quarum exemplar litterarum infra continetur. Boboni inelutissimo viro, Christicolarum clypeo, Paganus, in quo totius Fraxeneti custodia stabilita quiescit, salutem. Quia te, christianitatis amatorem, cognovi hominem cujus promissio firma et rata videtur; has tibi miserales angustiarum mearum voces significare salutiferum esse cognovi. Mihi etenim denegatur cum Paganis vivere, verum Christianus mori desidero. Pagani enim in sua conversi viscera, alter alterius neces moluntur: exercent adulteria et rapinas; mihi etiam Rex ipse uxorem rapuit; et quod deterius est, mortem minatur. Prepara igitur te, et congrega non modicam multitudinem, ad delendam invisam gentem. Quotquot enim tecum duxeris introducam, quod in fide mea paciscor.

6 Illis auditis gratias egit Bobo operanti Deo, qui fere ad portum salutis suum jam adduxerat populum; et convocans non modicam multitudinem equitum et peditum, iter aggreditur. Dum autem ad insulam propinquarent, præmiserunt legatos, Portitoris voluntatem renunciaturus. Qui cum gaudio remeantes, significavere victoriam de inimicis. Profecti itaque venerunt ad introitum insulæ. Quibus Portitor portam aperiens, insulæ denotavit introitum: quam ipsi gratanter intrantes, repugnantium colla cædebant. Unusquisque vero circumquaque discurrens, quoscumque poterat trucidabat. Ut autem ad

Regem

D
ex ss.

illosque fugat:

E

ob horum
et Regis
luxuriam,

a Portaria
manetur,

F

de Fraxeneto tradendo:

illud occupat et demolitur:

munit montis
cacumen:

vovet visitare
limina
Apostolorum,

a S. Petro
confortatur:

per Saracenos
obsidentes
ingreditur arcem,

EX MS.

*Regi et aliis
fidem Chri-
sti amplexus
parcit,*

A Regem perventum est, a cæde cessandum fore judicavit inclitus Bobo; et ad se Regem vocans, interrogabat si vellet confiteri Christum. Cui ille, Libentius, inquit, volo cum Christianis feliciter vivere, quam cum Paganis infelicitè mori. Quod omnes audientes admirati sunt, et educentes eum mirabiliter venerabantur: insulam quoque comburentes devastaverunt, et quicumque volebant confiteri Christum reservabantur, nolentes autem duplici interitu damnabantur. Exeuntes autem cum lætitia magna baptizaverunt Regem, cum non modica multitudine suorui. et gratias illi agentes qui benedictus in secula conservat universa, unusquisque repedavit in propria. His ita transactis tellus multis diebus pacificata quievit.

*fratris sui
occlisori vitam
concedit.*

7 Sed postquam sathanas suas cassatas cognovit insidias, non solitus a malo desistere, alias molitur. Accidit ut quidam, diabolicæ fraudis stimulante nequitia carnalem fratrem Bobonis ausus interficeret. Unde Bobo commotus funditus turbabatur: vincebatur enim intrinsecæ perditionis metu, vincebat tamen fortitudinis assumptione, et iram in inimicum excitatam revocabat sui misericordia: et ita athleta Boboplus intra se, quam in hoste præliabatur. Quoties enim hostem cogitabat, accendebatur; sed cum animæ suæ periculum pertractaret, mollebat. Victus igitur ad tempus quievit. Post aliquot vero curricula temporis, Bobo tribus comitantibus vernaculis solum inimicum vidit: quem eminus prospiciens, adeundum fore judicavit, dicendo: Nullus eum videtote percutiat, sed mihi soli, cui debetur fratris vindicta servetur. Cujus voluntatem in coaptatione inimicus cognoscens, locum evadendi non habens, de propria est diffusus salute. Meliori tamen facto usus, arma projicit; et ante Bobonem corruens, clamabat: Parce, parce, inclitissime Bobo, ne me interficias peccatorem: si enim interfectionem distuleris suffocabis diabolum, quem nunc cognovi de mea interfectione gaudere. His auditis, commota, sunt viscera ejus, et pietate commotus, inter longa suspiria loquebatur: Impie, crudelis, cur tale facinus perpetrare non dubitabas? putabasne in solo isto universum semen familiæ suæ posse delere? Equidem non fecisti:

Reddere qui valeo pro factis digna, supersum.

Non manibus moriere meis, sed vive: Fidelis

Sis Domino Christo, qui tempore salvet in isto. Surge itaque et pacis osculum accipe, et ne differas inimici mortales devitare insidias, ne ipsius deprehensus servitio æternaliter puniaris. Felix felicem imitatus est magistrum, qui suis monendo dixerat discipulis, Nulli malum pro malo reddentes. Quibus ita sedatis siluit terra, omni gloria circumsepta.

*quotannis
Romam
proficiscitur:*

8 Bobo quoque accrescens quotidie, sui compos, et voti non immemor, arma deposuit; et totus pacificus effectus, per singulos annos Romipeta habebatur, memor promissionis Apostolicæ visionis. Quotiescumque Romam proficiscebatur mulum secum semper ducebat, in quo vel vix, vel nunquam sedere consueverat: nunquam tamen et absque cæco et claudo et paupere aliquo vacuum dimittebat, et quem vehibat ciborum refectione alebat. Macerabat itaque corpus genere quodam martyrii, ne vitia carnis, deliciis accrescentia, irrupendi auditum invenirent. Eques enim non talibus usus, pedestri exercitio terebatur; et bajulans sibi crucem, Christi sequebatur vestigia. Sed Dominus multas servi sui non deinceps passus terumnas, hunc finem voluit habere Bobonis laborem. Dei autem quadam cum Romam proficisceretur, sancto Pentecostes festo appropinquante, Viqueriam ad usque pervenit; quæ una ex Italicis villis et nobilitate laudabilis, populo frequenter accessu. Cum vero ad villam

venisset, et more solito hospitaretur, pati videbatur; et non ultra progrediens, in cujusdam compatriis sui domo morabatur. Et prænoscens extremum advenisse diem, locum elegit in quo pretiosa illius membra recondenderentur. Sumensque quidquid secum de facultatibus habebat, pauperibus gratanter distribuens, fundens vigiles preces ad Dominum, et corde integro illum exorans, xi Kalend. Junii sancto Sabbatho Pentecostes,

Membra matrem repetunt, petiit sed spiritus astra, eo regnante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per infinita secula seculorum. Amen.

MIRACULA

Post mortem patrata.

Postquam de ejus laudabilibus actibus, in quibus ipse se adhuc carnali pondere circumseptus exercuit, sufficienter significavimus, ea quæ per eum Dominus carnali dissoluta materia operari voluit, præsens stylus explicare non differat. Beatissimi igitur membra Bobonis sepulturæ tradita in prædicto loco quiescunt, sicut ipse vivendo disposuerat. Cujus gloriosissimi corporis præconandæ virtutes ad tempus primitus quievire. Assidue tamen per eum Dominus virtutes magnificas operabatur: nam si equus, vel pecus, vel aliquod animal (ut forte) ejus sepulturam transiret, cominus expirabat. Unde accolæ perterriti, usi consilio, clausuram ligneam circumquaque struxerunt, ut et locus sepulturæ nitidissima conservaretur, et animalium deinceps jactura cessaret. Quod ita factum manebat: sed Dominus nolens fidelis sui virtutes diu ignorari, infirmorum, claudorum, aridorum salutem prævidens, hoc modo illum revelare dignatus est.

10 In Liguriæ partibus, in Castro quod Tragancium dicitur, quidam juvenis morabatur, Joannes nomine, qui nimio corporis languore depressam sororem habebat, lumine utroque carentem: et ideo Omnipotentem recuperatorem omnium assidue precabatur, ut illi perdita restauraret. Ad cujus humilitatis preces inclinans Dominus suæ misericordiæ aures, nocturna visione Angelum suum, sanitatis consilium deferentem, ad illum usque direxit, dicentem: Si vis tuæ infirmitatis remedium habere sororis, surge et Viqueriam festinus adito: ibique in capite villæ sepulturam invenies lignis undique circumseptam, in qua gloriosa membra Bobonis in pace quiescunt: cujus intercessionibus infirmitatis evasionem et visus restorationem inveniet. His auditis surrexit ille, et Angelicis est roboratus promissionibus, nullo modo de sororis diffidens salute, concitusque puerum itineris ductorem accersiens, Viqueriam ad usque pervenit: sciscitans ubi talis haberetur sepultura, ad locum adtinxit, in quo contrito corde et humiliato Dominum precabatur, ut meritis et intercessionibus inclitissimi servi sui Bobonis passionem et privationem depelleret. Qui post orationem subito prosilientes, sana et videns effecta est mulier. Quod omnis audiens populus, senes et juvenes, virgines et viduæ, pueri et puellæ, ad stupendum miraculum percurrerant. Et interrogantes hominem quod acciderat, rei gestæ visionem per ordinem audiebant. Unde lætus effectus omnis populus in B. Bobonis laudibus prorumpebant, fodientesque pretiosissimum inveniunt corpus, a quo tanta odoris abundantia emanabat, ut si etiam virtutes cessarent, in odoris illius fragrantia corporis sanctitas cognosceretur. Et accipientes corpus, cum hymnis et laudibus condiderunt in sarcophago novo. Eodem depositionis suæ die construxerunt quoque basilicam

D
*moritur Vi-
queriæ.*

*Sepulcrum
sepimento
clauditur:
E*

*cæca illumi-
natur.*

F

*corpus ele-
vatur,*

*ecclesia con-
struitur :*

A basilicam, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, in qua tria altaria ædificavere : quorum medium in honore sanctæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ Sanctique Nicolai atque Sancti Bobonis consecratum est; aliud quoque in S. Bartholomæi nomine, tertium vero in honore Archangeli et B. Benedicti ædificavere; gratias agentes omnipotenti Deo, qui suum visitare dignatus est populum.

*cæcus illu-
minatur :*

11 Hoc audientes innumerabiles populi utriusque sexus, ad ejus limina concurrebant. Christi misericordiam ejus intercessionibus postulantes. Unusquisque secundum suæ passionis effectum, ejus benignitatis precabatur auxilium. Si conscius peccatorum obstaculis angebatur, peccatorum remedia postulabat. Si corporali premebatur infirmitate, passionis evasionem, Sancti intercedentibus meritis, inveniebat. Sonuit igitur fama virtutum, et diffamando miraculo tota provincia replebatur. Quo audito quidam cæcus effectus, in castro quod Rivus-turbidus dicitur degens, absque mora ad S. Bobonis gloriosa conductus vestibula ejus merita precabatur, dicens: Inclitissime fidelis Domini benedictæ Bobo, miserrimo mihi peccatori subvenire non differas. Exaudi in cæcitate laborantem, ejus postulando virtutem, qui cæci nati oculos aperuit, qui est benedictus in secula. Qui postquam ab oratione surrexit, oculorum remota albugine, optatam meruit videre lucem, laudans et magnificans omnipotentiam Creatoris, qui solo præcepto restaurat universa. His ita transactis, alius quidam in villa quæ Carlaxe dicitur morabatur, quem ita superveniens ægritudo contraxerat, quod vel vix vel numquam cælum videre valeret: pedum officio minime utebatur: sed manibus scabella vehentibus, genibus proficiscebatur. Qui virtutum audiens famam, ejus tendere ad limina nitebatur: sed postquam sanctum pervenit ad limen, more solito ingredi festinabat, benedicens Dominum qui suum assidue erigebat populum.

*contractus
sanatur :*

12 Dum hæc talia agerentur, et ad præconanda miracula populi frequentia adveniret, puella quædam, cæcitatibus obstaculo diu tribulata, in Montebello solita habitare, advenerat. Et audiens quod factum fuerat, multis audientibus precabatur dicens: Et mihi subveniant quæso sanctissimæ preces pietatis tuæ. Me miseram, succurre precor te corde precanti, ut oculorum cæcitate depulsa, meæ mentis oculos dehinc ad religionis opus aperias. Vix illa verba compleverat, nullo interveniente temporis spatio, sana facta dicebat: Benedictus es Deus omnipotens, qui patris mei Bobonis meritis me in hac hora visitare dignatus es. Unde populi exultantes qui advenerant, et alii præ gaudio flentes, Conditoris laudabant magnalia.

*alia cæca
illuminatur.*

13 Alia quoque miracula quæ sequuntur, nullo modo credo prætereunda. Secretum enim Regis celare bonum est, sed Dei miracula enarrare magnificum est. In Castro quod Caselle dicitur duo homines morabantur, qui eadem ægritudine devincti, fere nulla membrorum habebant officia: curvata enim erat junctura membrorum adeo, quod nec brachia neque tibias valerent distendere. Quadam die itaque quod optaverant facere decreverunt, et inmissi vehiculo ad ejus usque perducuntur ecclesiam. Qui postquam de vehiculo sunt depositi, et ante altare adducti, per spatium ferme duarum horarum prostrati jacuere, orationes ad Dominum prout noverant effundentes. Ossium crepitus, cum membra distenderentur, paulatim audiebantur. Illi quoque vociferantes præ nimio dolore preces miserabiliter effundebant. Mirabile satis, qui per multa temporum spatia eandem infirmitatem perpassi fuerant, eodem momento sanitati sunt restituti. Exeun-

*Sanantur
contracti
plures*

Gaudebant sani propriis incedere plantis.

Quos aliena modo conductio duxerat illuc.

D
EX MS.

14 His ita pristinae sanitati restitutis, alius quidam de Lacusano qui manus habendo illorum carebat officiis, advenit: et postquam sanetissima tetigit limina, sanitati restitutus contractionis impedimentum evasit. Nec non quidam in Castro quodam, quod Via-cava dicitur, outritus, pedum officio destitutus, evasit infirmitatis obstaculum. Post quorum evasionem puella quædam de Vico-piculo, febribus et alia ægritudine circumsepta, ejus auxilia postulabat: cujus ipse exaudiens preces, pristinae restituit sanitati. Quidam quoque puerulus Papiensis advenerat, corporis infirmitate omnino constrictus, quem illico sanitati restituit. Avenit etiam Bobiensis quidam, qui guttæ impedimento funditus loquelam amisserat: cui post diuturnas cordis contritiones, redduntur officia. Advenit etiam quædam mulier cæca, habitans in Castro quod S. Julittæ nomine sonat: quæ diu rogans suæ pietatis auxilium, ad portum tandem voluntatis adtinxit. Quidam quoque de Lardiraco, aridus in parte membrorum: et cæcus unus de Lomello, gratia propriæ consolationis advenerant, ejus misericordiam miserabiliter postulantes: et ideo unusquisque petitionis suscepit consilium. Alter enim horum sanitatem accepit membrorum; alter vero, cæcitate depulsa, optatam potuit lucem videre. In Viqueria quoque quædam Theutonica mulier morabatur, cui neque pedibus proficisci, neque manibus aliquid operari licebat: quæ videns eum assidue tantas operari virtutes, sui misericordiam expectabat: et ipsa tandem quod expectavit obtinuit. Mulier etiam de Aquitania aridam habens manum, et mutus quidam ad ejus postulanda suffragia advenerat: et dum aliquandiu ibi commorarentur, femina sanitatem manus invenit, et vir ut optaverat loquebatur. De Adila quoque cæcus quidam advenerat, qui mox ut ejus tetigit limina, lumen recepit. De Landensibus vero partibus homo quidam, se-

*et morbi
varii:*

E

*et aliter
agri:*

F

Bobo tuis precibus cur me compellis abire.

Et terribiles emittendo rugitus.

Compulsus tandem precibus Bobonis abivit.

15 Aliud quoque miraculum, quod inter cetera patratum audiui, scriptum etiam vidisse me recolo, prætereundum non credo. Equites quidam tanta de eo miracula audientes, Viqueriam adire festinant: non ut delictorum suorum veniam postularent, sed ut viderent miracula quæ fiebant; quos hac intentione venisse sequens littera declarabit. Postquam ceræ multitudinem advenire conspicerent, cupiditate devicti, candelas a monachis altare custodientibus obnix petebant. Quorum illi annuentes petitionibus prout poterant, caritatis studio impartiebant: sed quia illorum non replebatur cupiditas, blasphemantes monachos mirabiliter vituperabant: unde tristes effecti monachi, lamentabantur, a B. Bobone auxilium acclamantes. Illi vero cum superbia recedentes, a minis nullo modo desistebant: sed postquam a monasterio discessissent, cæcitate percussi ultra progredi non valebant. Stupefacti igitur et multo dissoluti timore, quia ultra progredi non valebant, revertebantur, corde integro veniam postulantes. O Divina potentia et præconanda glorificati-

2 blasphemantes,

cæcitate percussi sanantur;

EX MS.

A catio! qui paulo ante venerant, ut in aliis virtutum operationes viderent, in se proprias agnoscentes gaudebant. Hoc audientes universi populi, concurrentes dicebant; Benedictus Deus omnipotens, qui facis mirabilia solus.

2 negligentes
ejus ecclesiam
visitare pu-
niuntur.

16 Duo quoque Milites, necessitatis suæ causa Viqueriam ad usque pervenerant. Dumque ibi aliquamdiu commorarentur, inter diversas sermocinationes alter alterum interpellabat, dicens: Velles ad ecclesiam S. Bobonis proficisci? Cui ille, Vadant, inquit illi, qui illias virtutis auxilio indigent; nos autem sani et incolumes, non talibus, indigentes virtutibus ad propria redeamus. Quo facto conabantur [iter] supplere, et proficisci incipientes cum ad villæ exitum pervenirent, equos calcaribus et verberibus urgentes nullomodo egredi potuerunt. Descendentes itaque, quod equites non poterant, pedites complere conabantur. Sed nec uno nec alio modo egredi valere, donec prius ad S. Bobonis merita, ejus collaudando virtutes pervenirent. Et postquam sanctam intravere ecclesiam, qui modo confusi advenerant, læti effecti, Christi laudabant magnalia: offerentesque prout poterant dona et vota voventes, ad propria cum gaudio sunt reversi. Amen.

B

DE CORPORE S. BOBONIS.

Sine Viqueriae an Papiæ, aut saltem aliquando hic fuerit?

Controversia
est de Corpore

C Controversia de loco, in quo requiescit corpus S. Bobonis, agitur inter Papienses et Viquerienses. Philippus Ferrarius, in Academia Papiensi publicus Mathematicus Professor, in Catalogo Sanctorum Italiæ anno MOCXII excusa, et encomio S. Bobonis scripserat, corpus S. Bobonis apud Ticinensem urbem, in ecclesia S. Apollinaris, repertum fuisse. At postmodum in Catalogo generali Sanctorum, anno MDCXXV edito, quasi modestè retractans priorem sententiam, ista annotat: Corpus Vico-Iriæ jacet, licet Papiæ etiam esse feratur. Nos prius referemus quæ a Viqueriensibus allegantur.

quod Vique-
riæ sepultum:

C

an. 1469
inventum,

miraculis
claruit:

2 Ac primo certum est corpus S. Bobonis fuisse ex ejus præscripto Viqueriae sepultum, et miraculis claruisse, ac tunc elevatum atque in novo sarcophago conditum: deinde basilicam constructam, in eaque altare ad honorem S. Bobonis consecratum. Postmodum anno MCCCCLXIX inventum est corpus apud Viquerienses in medio altari die XXII Februarii, qui tunc incidebat in feriam tertiam post Dominicam primam Quadragesimæ. Mox autem a die XXIII Februarii, intra tres menses, scilicet usque ad diem XXIII Maji, ejus meritis et intercessione patrata fuerunt illustria miracula duo et quadraginta: quæ paucis tunc descripta extant in archivio Collegiæ Ecclesiæ S. Laurentii, vocabulis et characteribus antiquis, prout illis temporibus in usu erant: ex quo MS. sibi a D. Nicolao de Ruys accommodato, eo descripsit supra indicatus Anacletus Cencius Capuccinus, quæ epus manu exarata nobis Genua transmisit supra memoratus Joannes Stephanus Fliscus Societatis Jesu, et nos infra damus. Festum inventionis illius solenni cultu et magno populi post concursu celebratur quotannis Dominica secunda Quadragesimæ, scilicet proxima post ipsam inventionem, quo tempore clarebat Sanctus novis miraculis.

an. 1470.
reclusum,

3 Denique anno MCCCCLXX, id est sequente post inventionem, sacrum corpus reconditum et reclusum in novam arcam marmoream, desuper ipsum altare depositum est XXI Maji hora Vesperarum, quæ tunc solenniter de ipso Sancto recitabantur, eo quod festum sequenti die esset celebrandum. Authenticum instrumentum hujus reclusionis addimus a Carolo Vespasiano Garino

Ecclesiæ Collegiæ S. Laurentii Archiepresbytero D communicatum, et a dicto Flisco nobis transmissum: qui etiam ex memoria domestica Francisci Negri, Canonici olim Viqueriensis, illud transmisit testimonium: Anno MOCXII die VII mensis Novembris; circa horam vigesimam, Corpus S. Bobonis de Viqueria fuit exportatum per Reverendos Dominos Canonicos et Clericos S. Laurentii oppidi Viqueriae, et alios Clericos de dicta ecclesia S. Laurentii, et fuit positum in sacristia ejusdem ecclesiæ. Hæc ibi. Addit Garinus id factum ob semina belli, tunc suscitati in illis partibus a milite Gallicano Francisci Regis; qui postea Papiam obsidens, fuit captus XXIV Februarii anno MOCXXV.

an. 1522
delatum
Sacristiam:

4 Huc postremo spectant aliquot petrae seu laminae marmoreæ, desumptæ ex antiqua arca, in qua reconditum fuit corpus S. Bobonis. Harum una et primaria posita est in interiori angulo dextro prope altare majus, et continebat ista verba: Hic jacet corpus et membra S. Bobonis de Viqueria, postea in præsentem arcam nova MCCCCLXX die ultimo Aprilis. Repositam autem fuisse arcam desuper altare XXI Maji jam diximus. Alia petra marmorea posita est supra portam Conventus dictæ ecclesiæ, in qua sculpta est imago Domini nostri Jesu Christi in sepulcro. Alia etiam petra, in qua imago S. Bobonis super equum, posita est supra portam ecclesiæ prope tectum. In alia denique est imago cadaveris ipsius Sancti, cum ense præ manibus, et posita in ante dicto angulo ecclesiæ supra illam primo relatum. Quæ omnia latius describit sæpius laudatus Capuccinus Anacletus, asserens se juniorem viderisse arcam illam priusquam dirumperetur. Et hæc sunt quæ pro sua possessione proferunt Viquerienses.

veteris tumuli
marmoreæ
tabulæ.

E

5 At contra Papienses etiam proferunt antiqua monumenta, scilicet Rodobaldi istius nominis secundi Episcopi, qui dicitur sedisse ab anno XXX usque ad annum LIV supra millesimum et ducentiesimum. Hunc enim asserit Uyhellus tomo I Italiæ sacræ in Episcopis Papiensibus, civitatis sanctarum Reliquiarum repertorium constituisse, ne obliviosa vetustas illarum deleret memoriam. De hoc autem Ricobaldo ad annum MCCCXXVI scribit Paulus Paratus in sua historia: In monasterio S. Apollinaris extra urbem in dicta ecclesia jacet corpus S. Apollinaris Archiepiscopi Ravennæ: item in dicta ecclesia est sparsata de ferro, ubi jacet corpus S. Bobonis Confessoris et Militis Provinciæ. Hæc ibi, quibus conformia leguntur in Historia Ticinensi, Gallicana appellata, scripta Avenione a quodam Autico Gallico, ubi ad annum MCCCXXX dicitur: In ecclesia S. Apollinaris corpus S. Bobonis, Militis Provincialis, qui totam Provinciam a Sarracenis armis suis strenue liberavit; inde tendens Romam peregre moritur: a Viqueria Papiam translatus est.

Papiæ dicitur
corpus Bobo-
nis fuisse
anno 1236,

et anno
1330,

F
et circa an.
1500,

Hæc ibi. Verum quo tempore hi duo scriptores vixerint, non potuimus assequi. At Jacobus Gualla Patricius Ticinensis, qui anno MDV vita decessit lib. 3 Sanctuarii Papiæ cap. 7 ista habet; Apollinaris eo in delubro, a suo nomine nuncupato tumulatur: qui sanctitate clarissimas ab Apostolo Principe Petro fuit ordinatus Episcopus, Ravennam deinde mittitur ad pontificandum. Cujus quidem sacrum corpus per tempora Ticinum delatum eam in sacram ædem, in per vetusta crypta fuit conditum. . . Bobonis quoque sancti Militis ex Provincia oriundi, qui pro Christi fide contra Sarracenos strenue pugnavit, quique, dum Romam peregrinus properaret, apud Viqueriam gravi morbo correptus moritur: venerabile ejusdem corpus Ticinum delatum, præcipua devotione ibidem colitur, una cum brachio S. Thomæ de Aquino. Hactenus Gualla: quem describit et sequitur Stephanus Brevenianus Papiensis lib. 4 Historiæ Antiquitatum Papiensis Italiæ anno MDLIV excusæ cap. 2: ubi addit, prædictam ecclesiam S. Apollinaris, cum

cum corpore
S. Apollinaris
Episc. Raven-
næ,

et brachio
S. Thomæ

Franciscus

A Franciscus Rex Francorum anno MDCXXIV Papiam obsideret, solo æquatam fuisse, et omnia sacra ad ecclesiam S. Thomæ Ordinis Prædicatorum translata fuisse.

sed corpus S. Apollinaris aliis est Classensi in monasterio,

6 Perum plura valde difficilia in ista relatione repertiuntur. Ravennates enim asserunt corpus S. Apollinaris esse in cœnobio ipsi dicato in Classe oppido, vix tribus milliariibus Ravenna distante; quod auctoritate Alexandri III Pontificis anno MCLXXIII est examinatum ab Ildebrando et Theodino Cardinalibus, Gerardo Archiepiscopo Ravennate aliisque, et anathematis pena iis proposita qui alibi esse D. Apollinaris sanctum corpus affirmarent. Novissime anno MDXI, cum Julius secundus Papa esset Ravennæ, facta est nova corporis ejus translatio cujus plenum historiam habemus edendum ad diem ejus Natalem XXIII Julii. Interim videri possunt quæ Rubens scripsit lib. 5 Historiæ Ravennatum pag. 241. Omitto autem varia monumenta quæ habemus de corpore S. Apollinaris in Germaniam delato, aliis enim fortassis Apollinaris is est: interim videri possunt quædam apud Hermannum Crombach Societatis Jesu in Historia trium Regum Magorum tomo 3 lib. 2 cap.

et brachia S. Thomæ sunt Parisiis et Neapoli.

B Minor est scrupulus, est tamen aliquis circa brachium S. Thomæ Aquinatis, ibidem Papiæ ut præfertur asservatum: nam brachia ejus diximus ad Vitam VII Martii pag. 740 deposita esse unum in Conventu Parisiensi, alterum Neapoli in ecclesia S. Dominici, diciturque brachium verum Regi oblatum et ipso aliisque comitantibus delatum ad Conventum Parisiensem, deinde, os verum brachii de nodo ad nodum integrum, assensu Definitorum Capituli generalis Neapolim transmissum. Sed cum hic loquendi modus significet solum os primum ab humero ad cubitum; nihil impedit quominus minora duo ossa, a cubito ad carpum pertinentia divisim a majori osse alibi habeantur, et eorum unum Papiæ sit. Similiter suspicari possemus solum aliqua SS. Apollinaris ac Bobonis ossa ibidem existentia, sumi et appellari pro integris corporibus: aut Papiæ esse Reliquias vel corpora aliorum Sanctorum cognominum, quæ mox credantur SS. Apollinaris Ravennatis et Bobonis Viqueriensis ut sæpiissime deprehendimus factum in variis Sanctis: vel denique Corporibus Sanctorum anonymorum, ob affectum erga dictos Sanctos, imposita horum nomina, et pro veneratioe assumptos dies eorum natales.

Quomodo eadem Papiæ adscribantur.

Corpus illud sæpius translatum,

7 Interim quaecumque fuerit illud corpus S. Bobonis, ob destruendam ecclesiam delatum Papiam, primum ad ecclesiam S. Thomæ Ordinis Prædicatorum, inde translatum est ad ecclesiam sanctimonialium S. Catharinæ de Senis, atque ibi in capsâ marmorea pie asservatum. Verum quia prædictæ sanctimoniales novam ecclesiam construi fecerant, cum aliis rebus etiam præfatum corpus in dicta capsâ marmorea reconditum, solenni processione et multis luminibus accensis, de veteri ad novam ecclesiam deportatum est die Veneris XXIX Aprilis anno MDCXXXIX, sub auspiciis admodum Reverendæ Matris Sororis Ursulæ Hyacinthæ Botæ, ejusdem monasterii Priorissæ. Quæ omnia communicavit supra laudatus Carolus Vespasianus Gorinus, sub finem addens S. Bobonem Viqueriæ, Laude, Pompeia, et per totam Lombardiam invocari in morbis et molestiis bestiarum et armentorum, occasione sumpta ex primis miraculis] ad sepulcrum patris.

usque ad an. 1639.

MIRACULA

Anno MCCCCLXIX post inventionem Corporis facta et novo illius reclusio anno MCCCCLXX.

Ex MS. Viqueriensi.

Ista sunt miracula nuper obtenta a S. Bonone, cujus corpus inventum est anno millesimoquadringen-

tesimo sexagesimo nono, die vigesimo secundo Februarii.

D

EX MS.

Initium miraculorum fuit in peregrino, qui nihil sentiebat de uno brachio, et facta oratione obtinuit salutem.

Item in filio Stephani Gabriani de Viqueria, qui non poterat ambulare, facta oratione obtinuit gressum.

Item in Joanne Antonio de Ricciis, qui habebat tres digitos curvos et manum curvam, facta oratione liberatus fuit, vigilando totam noctem supra foveam, in qua erat sepultus.

Item in filia Hilarii de Gentilis de Terdona, quæ patiebatur fluxum corporis, facta oratione per parentes habuit sanitatem.

Item in sorore Domini Presbyteri de Povris de Viqueria, quæ stetit per annos septem curva: et facta oratione obtinuit sanitatem, et stetit per totam noctem in fovea B. Bobonis.

Item in homine de Novaria, qui patiebatur in juncturis pedum guttam, et statim oratione facta obtinuit sanitatem.

Item in Zanino de Pilie, qui in ætate annorum sexaginta apertus in utraque parte, statim sanus effectus est, et vigilavit per totam noctem in fovea B. Bobonis de Viqueria.

E

Item in Bono Merio, qui habebat genua curva, et oratione facta sanus reductus est.

Item Antonia Tarinacia de Viqueria, sanata est de una infirmitate, sua a morbo fistulæ, quam portavit per annos decem et octo, et facta oratione recepit sanitatem.

Item in uno puero de la Turri, annorum duorum apertus ab uno latere, facto voto per parentes, liberatus est.

Item in una Domina de Pontecurrone, quæ habebat guttam in uno brachio, quod non poterat ipsum movere; et facta oratione recepit sanitatem statim.

Item in una puella de Porana, quæ habebat signum in oculo dextro, et propterea nihil videbat; et facta oratione recepit visum et signum evanuit.

Item quidam juvenis de Castro-novo; qui habebat tibiam fistulatam in quinque partibus, et vovit se devote B. Boboni, et facta oratione recepit sanitatem et liberatus est totaliter.

Item Lazarinus de Ferrariis de Silvano, qui erat apertus ab utroque latere, vovit visitare ecclesiam, et vigilare per totam noctem: et facta oratione recepit sanitatem.

F

Item quædam Marieta de Montereale, quæ carebat visu in oculo sinistro, et patiebatur in uno brachio, et non valebat movere id; devote oratione facta recepit visum in dicto oculo, et in brachio recepit sanitatem die XII Martii.

Item in una puella de Silvano, quæ habebat unum brachium quasi aridum, de quo non valebat se adjuvare; per intercessionem S. Bobonis, et facta oratione cum magna devotione, habuit sanitatem.

Item quidam puer de Calcabatio, annorum quatuor apertus ab uno latere, facto voto per parentes obtinuit sanitatem.

Item unus de Casali, apertus ab utroque latere, facta oratione sanatus est.

Item quædam puella de Silvano habebat suas variolas in oculis: et devote oratione facta, liberata est ab illis variolis.

Item mulier de tertio ordine de Pontecurrone tota infirma, et vix poterat ambulare et non poterat erigere brachium dextrum; et facto voto sanata est totaliter Dei gratia et S. Bobonis.

Item quædam mulier de Castro-novo habebat certam infirmitatem in ancha sinistra et non poterat ambulare

EX MS.

A ambulare nisi cum baculo. Votum emisit; et completa oratione recepit sanitatem, et dimisit baculum ante altare appensum.

Item quædam Bertramina de Castro novo de Terris diœcesis Terdonensis, quæ patiebatur malum in tibia sinistra, ita quod non valebat ipsam erigere, nec ambulare; voto facto S. Boboni, et facta oratione devote habuit sanitatem die xxiii Martii.

Item una de Castro novo nomine Isabeta de Cantancis patiebatur in brachiis et in genibus, ita quod non valebat flectere genua, et portavit febrem quartanam per quatuor annos: facta disciplina, et vigilia, et voto, ab istis malis habuit sanitatem.

Item quædam mulier de Terdon, quæ quasi nihil videbat, vovit se S. Boboni visitare ecclesiam, et vigilare per totam noctem. Completo voto, et oratione finita, Dei gratia obtinuit sanitatem, et visum recepit die iii Aprilis.

Item Jacobus de Nolo, totus stropiatus ab una parte, ita quod non poterat ambulare sine baculo, et venit stare in fovea S. Bobonis per totam noctem genibus flexis, in camisia, et pedibus nudis; facto voto sanitatis gaudium obtinuit, et reliquit baculum appensum ad altare die v Aprilis.

Item quædam mulier de Vigueria, quasi insensata, per decem et novem menses habuit febrem quartanam; et voto emisso, per intercessionem B. Bobonis recepit sanitatem die xxiv Martii. Et multa alia miracula fecit S. Bobo, quæ non sunt scripta et sunt in summa xxvii miracula, a die xxiv Februarii usque diem v Aprilis.

Item quidam puer de Silvano annorum decem, apertus ab utroque latere, visitavit ecclesiam S. Bobonis, et fecerunt votum parentes ejus: completo voto sanatus est, et dimisit brachium ante altare.

Item Peragoli, filius de Porona, infirmus ita quod non poterat requiescere, nec cibum sumere: emissio voto per Patrem ipsius, et vigilando per totam noctem Dei gratia sanus effectus est xxix Aprilis.

Item N. filius apertus ab utroque latere, emissio per parentes ejus voto, et vigilando per totam noctem, Dei gratia statim liberatus est, dimisit brachium ante altare appensum die supradicto.

Item in filia Lazarini de Ferrariis, infirmata in uno brachio videlicet dextro, et non poterat ipsum movere; vovit pater ejus visitare ecclesiam, et vigilare per totam noctem: expleto voto sanata est statim die iii Maji.

C Item quædam puella de Vigueria annorum decem non poterat ambulare, et unum brachium habebat quasi aridum: facto voto per parentes ejus, et vigilando per totam noctem in fovea Sancti, sanata est die v Maji.

Item Magister Gasparinus Arcivora Doctor, qui regit Scholas in civitate Papiæ, habuit febrem quartanam per octo menses, et vovit se devotissime S. Boboni, suam ecclesiam personaliter visitare, et Missam ipsius S. Bobonis facere celebrare; quæ omnia devotissime peragit, et per intercessionem Sancti ipsius liberatus est, die xiv Maji.

Item filius Petri de Perusiis nomine Sebastianus, fuit vulneratus in capite gravi vulnere, ita quod omnes Medici Viqueriensenses nullam spem habebant, propter cicatricem incurabilem: et semivivo relicto, pater ejus devotissime ecclesiam visitavit, et se in foveam prostravit, amarissime flendo et rogando: et voto emisso per intercessionem S. Bobonis habuit sanitatem die xx Maji.

Item quidam Nicolaus, dictus Ciribicus de Vigueria, Armiger, infirmatus ita et taliter quod non poterat se regere, nec ambulare valebat; vovit S. Boboni se visitare ecclesiam: completo voto et vi-

sitatione facta, sanus effectus est die xxi Maji. D

Item Chichinus et Antonius, fratres de Podio de Montedondone, quilibet ipsorum habebat filium, qui ambo filii erant aperti ab ambabus partibus: et voverunt omnes visitare ecclesiam; completo voto, et visitatione facta sani effecti sunt die xxi Maji.

Item quidam de Linarolo diœcesis Papiensis habebat filium annorum sex carentem visu: vovit visitare ecclesiam et vigilare per totam noctem cum filio suo: completo voto visum recepit die suprascripto.

Item quidam Fr. Hieronymus, Eremita in loco Casellarum, infirmatus ad mortem, ita quod Medici non habebant spem: et ipse tamquam sanus mente vovit visitare ecclesiam S. Bobonis, et vigilare in ea per totam noctem: completis itaque votis recepit sanitatem die suprascripto.

Item quædam puella annorum decem et octo, non valens præ multitudine infirmitatis ambulare sine adjutorio, vovit se S. Boboni, et vigilavit per tres noctes in fovea, ubi jacebat corpus S. Bobonis: et voto completo obtinuit, sanitatem die suprascripto. E

Item quædam mulier de Silvano annorum triginta patiebatur in facie, quod ortum erat ex colera; non audebat videri ab aliquo, tam deformata erat: vovit S. Boboni vigilare per unam noctem in ecclesia, et per intercessionem S. Bobonis recepit sanitatem die suprascripto.

Item quædam mulier de Castro-novo annorum xxvi, habebat coleram in facie ita quod non volebat videre, nec videri; se devovit S. Boboni, et emissio voto per intercessionem S. Bobonis sana reducta est, et vigilavit in fovea, ubi erat corpus per duas noctes: et hoc die suprascripto.

Item filius D. Marchini de Guerris de Vigueria, annorum duorum vel circa, infirmatus ad mortem, præfatus genitor cum maxima devotione vovit se S. Boboni, et completo voto statim per intercessionem S. Bobonis recepit sanitatem die xxiii Maji.

Hæc ibi, ubi notabiles voces duæ, passim non obviæ, Brachium et Colera. Ex primo, herniæ vinculum significante, a Longobardico Brak rupturo, habes diminutiva Tomo 2 Martii Bracheriolum et Tom. 2 Aprilis Brachilorum; Cangius in Glossario a Brachis seu Braccis etymon accersere mavult. Colera singulariter esse videtur quod idem Cangius ex MSS. glossis pluraliter Coleres appellat, et humores interpretatur. Quid autem si morbum ictericum interpretemur, effectum Cholerae, id est flavæ bilis, per cutem oculosque diffusæ? F

Restat ut inventi corporis reclusionem novam ejusdem Viqueriensis ecclesiæ instrumento authentico producamus. Ipsum tale est. In nomine Domini Amen. Anno a nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo, indictione tertia, die vigesimo primo Maji, hora vespere, in burgo Vigueriæ, nuncupato burgo portæ S. Petri, in ecclesia S. Bobonis, præsentibus pro testibus idoneis vocatis et rogatis, egregiis D. Joanne Petro de Sartis legum Doctore, D. Joanne Stephano de Cavaneis legum Professore, D. Carolo de Pixalibus Jurisperito, Rainaldo Balduino Notario, Ser-Bonacedre de Castaldis, nec non in præsentia quam plurimum dignarum aliarum personarum, videlicet, V. D. Archipresbyteri totius Capituli, DD. Canonicorum Ecclesiæ S. Laurentii dictæ Terræ et Capituli, Dominorum Fratrum Minorum S. Francisci, qui ex causa infrascripta convenerunt. Cum anno superiore inventum sit in eadem ecclesia S. Bobonis, in altari medio, sanctissimum corpus et ejus sanctissimi corporis ossa, in quadam marmorea rubra sepultura; et de eo loco

An. 1470,

coram
testibus,

Corpus S.
Bobonis so-
lenni pompa
repositum.

A loco non digno, ipsum sanctissimum corpus et ossa extracta sint, cum præsentia, auctoritate et licentia, reverendi et insignis decretorum Doctoris Sigismondi de Vellonis, Vicarii et Locumtenentis Generalis Reverendissimi Domini D. Michaelis de Merliano Episcopi Tertonensis, ad finem ut illud et ea in digniore loco recondantur, in præsentia Reverendi Domini Bernardi de Baldizonibus, Dei gratia Abbatis monasterii S. Bobonis prædicti; construi et fabricari fecerunt arcam marmoream desuper ipsum altare de medio, ubi primo ipsum sanctissimum corpus inventum fuit: et in ipsa arca decreverunt idem D. Abbas, nec non egregii D. Antonius della Cauda filius D. Rufini, et Jacobus de Boscho filius D. Petri, Syndici et Syndicario nomine Communitatis et hominum terre Viqueriae, et deliberatione generalis Consilii dictæ terræ, et ipsum sanctissimum corpus in dicta arca recondi seu recludi, ibi perpetuo mansurum. Et etiam ob id in præsentia præfatorum testium specialiter vocatorum præfatorumque DD. Canonorum S. Laurentii Capituli,

et etiam DD. Fratrum S. Francisci, aliarumque D multarum dignarum personarum de dicta terra, et ex ms. Jacobi de Miliardis et mei Notarii, rogati in vespere in dicta ecclesia, in ejusdem honorem, cum hymnis et canticis luminaribusque accensis, per manus præfati D. Abbatis nec non et Ven. D. Gulielmi de Christianis Archipresbyteri ecclesiæ sen plebis S. Laurentii dictæ terræ, ipsum sanctissimum corpus seu ossa ejusdem, in quadam cassa marmorea, existenter existentia, clavata cum tribus clavibus, repositum, reconditum, et reclusum fuit et fuerunt in dicta arca marmorea, existente desuper ipsum altare, super columnis duabus, a parte de verso mane. Clausaque et implombata fuit dicta arca, retenta tamen ex ea quadam [parte] ossis brachii dicti Sancti. Et ad perpetuam memoriam harum præfati D. Abbas, Archipresbyter, et Synlici jusserunt et rogaverunt per me Abraam de Cavaneis, et per Jacobum de Miliardis publicum conficere instrumentum præsentibus superscriptis.

NOT. 26***
APP. TOM. VII
MAJI

B

DE S. FULCO PEREGRINO

E

IN OPPIDO SANCTI-PATRIS DIOECESIS AQUINATIS.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

D. P.

De ejus cultu, actis, sociis, miraculis.

SEC. XII.

Nomen Fastis
insertum.

Primam hujus Sancti notitiam debent exteri Cæsari Baronio, Romani Martyrologii tabulas recognoscenti argentique ad hunc xxii. ubi scriptum; Apud Aquinum S. Fulci Confessoris, addens in Nolis: De eo vetera monumenta ecclesiæ Aquinatis, ubi de eo natalis dies agitur. Hoc indicio monitus Philippus Ferrarius, cum illa monumenta sibi communicari ab Episcopo Aquinate petisset, quaeritur in Catalogo generali ea nondum habere potuisse; interimque tale elogium texit: In Anglia natus, cum Grimoaldo Presbytero et Eleutherio fratribus in Italiam peregrinatus, Romam, deinde Aquinum venit: in cujus territorio sive diocesi vitam duxit sanctitate plenam: denique multis claris miraculis obdormivit in Domino xi Kal. Junii; cujus corpus Ceperiani, oppidulo Latii ad Lirim, asservari fertur.

C Ferrario credulus Nicolaus Brautius Episcopus Soranæ, in Martyrologio poetico, hoc ei distichon concinnavit:

Germano bino Fulcens sociatur: Aquini

Ignotus coluit, donec obivit, agrum.

Ut autem solum hic Ferrarium præ oculis habuit; ita solum Baronium Constantinus Ghinius in Natalibus Sanctorum Canonorum, ad illius verba istud Confessoribus omnibus commune elogium addens, quod Dei virtute fultus, despiciens mundum, et terrena triumphans, divitias cælo condidit ore, manu.

2 Jejuna hæc valde, nec satis certa mihi videbantur. Considerans ergo quam parum Soru distaret nominatum a Ferrario Ceparanum, quam parum item inde abesset Aquinum, ad nostri istius Collegii Procuratorem dedi litteras: per hunc vero, non Aquino, non Ceparano, sed ex ignoto eatenus mihi Sancti-Patris oppido, diocesis atholominus Aquinatis, ubi S. Fulci corpus servatur in proprii nominis ecclesia (nescio quam procul a Ceparano) accepi ipsius Sancti Acta aliqua, anno MDCLXXXII XXIV Aprilis descripta manu Jacobi Georgii, Sacerdotis ibidem Præbendoti, sub attestatione Archipresbyteri Sancti-Patrensis Domni Francisci Capnani, fidem facientis, concordare omnia cum eo quod habetur ibideam Aquini

Maji T. V.

natis originalis ecygrapho, facto sub annum MDCLXIII, et per Marcellum Episcopum Aquinatem subsignato. In horum Actorum, ante annos ut minimum centum scriptorum, sine, numerantur plus quam ducenti anni quod brachium Sancti furtim ablatum restitutumque fuit: dicitur etiam non parvum elapsum tempus, quod destructo, in quo reversus Hierosolymis Sanctus servierat juxtaque fuerat sepultus hospitoli, extra oppidi mœnia sito, corpus ignotum delituit. Proinde hæc absurda conjectura fuerit, qua quis opinaretur, seculo circiter XII (quando potissimum transmarinæ peregrinationes frequentabantur) floruisse S. Fulcum, adeoque coærum fuisse Sanctis Gerio atque Liberio seu Oliverio, ex simili peregrinatione apud Anconam et Montem-sanctum in Piceno conditis, sicut videbimus ad eorum Natales xxv et xxvii hujus.

conjectura
de atate.

3 Nallum in his Actis verbum, quo Clericus, nedum Canonici indicetur fuisse Fulcus; nulla quoque mentio Romæ; nulla denique duorum Fratrum, quorum primus Ferrarius meminit ad xxix Maji et xxix Septembris: utrobique allegans Aquinatis Ecclesiæ monumenta, sed Acta propria nulla sibi visa esse confitens; ut videatur parum fidei informatione deceptus, fratres credidisse, quia simili occasione et eadem verosimiliter ætate peregrinabundi in diocesi prædicta substituerunt obieruntque; Eleutherius Arcani in Latio, Grimoaldus Ponte-curvo in Campania. Qui vero S. Fulci nobis descripsit Acta, spem etiam fecit ex tribus vicinis parochiis obtinendi notitiam totidem illius sociorum, quorum corpora simili in honore habeantur, videlicet S. Gerardi apud Gollionum, S. Bernardi in Rocca d'Arce, et S. Ardoini Ceparanensium Patroni: quorum solus Bernardus ad xiv Octobris Ferrario notus est, ex Lectionibus Officii proprii, quas hac occasione nobis mittendas confidimus, cum Actis duorum aliorum: quorum ultimus videtur a Ferrario confusus cum S. Fulco fuisse, quando hunc Ceparano adscripsit.

F
Errores Ferrarii et aliorum.

4 Ipsum Sancti Patris oppidum, nescio unde sic nuncupatum, ad statum pertinet Ducis Sorani: in capella autem qua Sancti corpus servatur, ardet ante ip-

Socii.

Miracula.

25 sum

Acta ex ejus
ecclesia
accepta.

A sum perpetuo lampas, unde in die ejus festo acceptum distributumque oleum, efficax est contra varios morbos remedium, ut quotidiana experientia constare in epistolo asserit praeclaudatus San-Patrensis Presbyter, dolens incuria quadam fieri, ut ejusmodi gratiarum nullae scripto signentur. Tempore autem pestis frequentari praecipue sacrum corpus ait, advenientibus ex omni circum vicinia contactis, quorum plurimi domum sani redierunt annis praeteritis, quibus lucis ista per Campaniam saevit aliquoties. Nec unum solum festum S. Fulco celebratur, sed etiam alterum die XIX Septembris, sub titulo Translationis. Cujus Translationis facile esset definire tempus, si haberetur nomen Episcopi per quem curata fuit: sed aequae hoc latet, atque annus, quo ipse Sanctus obiit.

Indulgentiae
an. 1582
concessae.

5 Cultum ejus ante annos centum jam elapsos probavit Gregorius XIII, cujus nutu anno MDLXXXIII in typographia camerati impressum fuit programma Indulgentiarum, quod ex Italico Latine sic reddo: Sanctitas Domini nostri Gregorii Papae XIII, ad incrementum religionis inter fideles et salutem animarum, concessit per proximos decem annos plenariam Indulgentiam et remissionem omnium suorum peccatorum, cunctis fidelibus Christianis, tam unius quam alterius sexus, qui vere poenitentes, confessi et communicati singulis istorum decem annorum visitaverint ecclesiam S. Fulci in oppido Sancti-Patris diocesis Aquinatis, in festo ipsius S. Fulci, quod erit XXII Maji, a primis Vesperis usque ad occasum solis dicti jam festi: et in praedicta ecclesia oraverint devote Deum pro concordia Principum Christianorum, extirpatione haereseon et exaltatione sanctae matris Ecclesiae: quemadmodum apparet per Breve suae Beatitudinis, sub die XVIII Maji MDLXXXIII. In eadem Charta, sicut eam habemus, desuper exprimitur S. Fulcus, eodem plane modo quo pingi solet S. Rochus, nisi quod absit canis, stans in habitu peregrini, et manu sinistra dexterum crus nudatum ostentans, quasi ulcere pestilenti exesum.

ACTA

Ex MS. Cancellariae Episcopalis Aquini.

Iu terra Sancti-Patris corpus B. Fulci seu Fulconis Confessoris: pro cujus Vita seu Legenda haec habeatur notitia seu traditio.

1 Beatus vir, qui inventus est sine macula et qui post aurum non abiit nec speravit in pecuniae thesauro: quis est hic? et laudabimus eum. Hunc Beatum, esse Fulconem, proculdubio affirmare et probare possumus, qui in Anglia pateruis maternisque bonis Domini pauperibus erogatis, ob corporis macerationem terrarum orbem peregrinare cepit: primumque Hierosolymam, Jesu Christi sepulcrum visitatum, petiit: inde rediens postea totam peregrinavit Apuliam, nonnulla pie visitando loca, ut carnem, mundum atque diabolum, tanquam principales hominis inimicos, itineris fatigatione atque orationesuperaret. Deinde, ut Domini fuit voluntas, post diuturnos animi corporisque labores, ad Sancti-Patris Terram pervenit: ubi reliquum vitae suae spatium, spirituales exercendo misericordiae operas, terminaret, in ipsius Terrae hospitali, extra moenia positum, se contulit: in quo dum vixit tale fuit suum exercitium, ut Leo et infirmis semper operam daret: Deo scilicet oratione, infirmis vero postea assiduo ministerio. In tali se exercens officio obdormivit in Domino: atque extra hospitale, ut incognitus peregrinus, fuit sepultus.

In voluntaria
paupertate,

mortuus
peregrin,

et sepultus
juxta ho-
spitale,

eodem de-
structo,

2 Peraeta vero hospitalis ruina, non parvo elapso tempore, nolens Deus tantum suum servum oblivioni dari (nam mirabilis Deus in Sanctis suis) per viam qua homines super ipsius B. Fulconis tumulum

iter faciebant, animalia transire nequibant, etiam D verberibus coacta. Quid hoc significaret ignorantibus Sancto-patrensibus, omnipotentiae nutu evenit, quod ipse B. Fulco noctu cuidam homini claudo, ac totius sui corporis a nativitate immobili, in visione apparuit sibi dicens: Ego sum Fulco, Dei devotus, qui corpus prope dirutum hospitale habeo. Cras mane e lecto surges, atque ejusdem Terrae Presbytero omnia a me relata referes. eique ex parte mea dicas, ut cras mane nulla interposita mora suum adeat Episcopum, meque talia tibi fuisse locutum sibi narrabis, ut suo congregato Clero ex dicto tumultu meum extrahat corpus, ut, aesi Christi devotus servus, in ecclesia sepulcrum obtinere merear. His dictis apud infirmum, firmum factum, invisibilis praefatus Beatus fuit: nocte vero praeterita, mane e lecto surgens, ad praedictum Archipresbyterum protinus perrexit, secumque quae sibi commissa fuerant communicavit.

apparens
cuidam
claudo,

transferr
se jubet:

3 Dictis suis Archipresbyter fidem adhibuit, videns maxime infirmum ipsum a sua infirmitate liberatum. Quapropter statim ad suum accessit Episcopum, eique talem explicavit visionem. Qua audita Episcopus maxime suam increpat credulitatem, atque carcerem ei minatur, si talia amplius dicere audeat. Quo perterritus Archipresbyter, nulla postposita mora, ab Episcopo recedit ad Sanctum-Patrem. Episcopus vero post Archipresbyteri discessum e sede sua se tollere conans, in qua sedebat, non potuit, nec etiam servorum auxilio. At magnum se commisisse errorem Episcopus postea agnoscens, visionem ab Archipresbytero Sancti Patris sibi relata non credendo, suis imperat servis ut statim ad praedictum perveniant Archipresbyterum, illumque rogent ut ad eum remeare velit: cui regresso talia verba facit: Archipresbyter, in non adhibendo tibi fidem erravi, atque debitam hujus erroris poenam reporto, dum ex hoc loco immobilis factus sum: propterea ad Sanctum-Patrem redeas, ibique pro mea valetudine B. Fulconem ores: et ego ei promitto, nunc sanitate obtenta, me illuc duobus aliis convocatis Episcopis illico accessurum, atque omnia a te mihi dicta adimpleturum.

visioni in-
credulus
Episcopus,
E

immobilita-
te puniatur:

4 Illis dictis atque promissis, sanus evasit: et ut promissis staret, absque temporis intervallo praedictos exoravit Episcopos, ac cum illis una ad Sanctum-Patrem perrexit: quo cum pervenissent, Pontificalibus induti vestibus, ad locum a claudo sibi ostensum accesserunt: et, quo animalia transire nolebant, effoderunt. Ubi sanctissimum Fulconis reppererunt corpus: cui ut dignum daretur sepulcrum, a duobus Episcopis in quoddam sacellum, intra dictam Terram existens, translatum fuit. Ubi postea in B. Fulconis honore templum fuit dicatum: cujus Natalis celebratur die vigesima secunda mensis Maji, Translatio vero praedicta die decima nona mensis Septembris. Dictumque B. Fulconis corpus repositum fuit in quodam armario ligneo, columna suffulto desuper quadratum lapidem, in medio pavimento praedictae ecclesiae posita, ut adhuc est videre. Quae columna cum ad nihilum devotionis causa esset reducta ab alienigenarum incisione, adeo ut columna ipsa una cum armario ruinam facere videretur; illud ante altare, ipsius Beati honori dicatum, posuerunt, atque caput et brachia argento texerunt: quae in praesentiarum, intra ligneum armarium deauratum, super dictum altare collocatum, reperiuntur.

sibi red-
ditus,

F
jussa peragit.

Super.unt
hodieque
Reliquia,

5 Et antequam in dicto armario recondita essent, in quadam capsula erant, a qua a duobus latronibus sublata fuerunt, atque sic ab illis portata usque ad ecclesiam S. Mariae de Campo in Albeti territorio existentem, ubi avaritia obcaecati, atque argenti aviditate impuls, ipsius Beati brachium fregerunt. Quo facto

ex quibus
brachium
furto ablatum,

A facto, Dei permissione, nec ambulare, nec ex illo loco se movere potuerunt : quamobrem ipsi Beato voverunt, si eorum pristinam sanitatem a Deo impetrare dignaretur, statim ad Sanctum-Patrem eos esse regressuros, atque ad suum locum prædicta reposituros. Quo terminato voto incolumes evaserunt, atque ad Sanctum-Patrem redierunt, atque omnia suo loco reposuerunt : quæ ad omnipotentis Dei gloriam atque B. Fulconis honorem etiam servantur : atque brachii fractura, pellicea ligula atque filo ligata, integra atque intacta videntur usque ad præsens, quod etiam ducentarum annorum hoc numerum excedit. Quæ prædicta omnia et per antiquorum traditiones et per quamdam depositam historiam apparent.

miraculose
restituitur :

6 Quæ hæc sit Historia Aquinatibus porro indigendum relinquo, inventam libenter daturus in Supplemento : requira etiam Episcopi nomen per quem facta Translatio, quo cognito haud tamen difficile erit divinare vicinorum qui suam ei præsentiam exhibuerint Episcoporum nomina ; proxime enim sunt Sora, Aletrium, Ferentinum, Veruli in Latium ; in Campania vero Venafrum, Sinuessa, Fundi, omnes urbes Episcopales, intra decimum quartum circiter ab Aquino lapidem. Albetum quousque relatum a furibus brachium fuit, nullæ tabulæ geographicæ exprimunt ; uti nec ipsum oppidum Sancti-Patris : credibile interim est non admodum dissita loca esse, et utraque Aquino proxima.

D
EX MSS.
cetera latent.

DE S. ATTO SEU ATTHONE

EX ABBATE GENERALI VALLUMBROSANO,

EPISCOPO PISTORIENSI IN HETRURIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS

Ex Vallumbrosanis et Pistoriensibus monumentis.

CAPUT I.

Patria Sancti Hispania : Vita a variis recentioribus scripta.

B

E

D. P.

MCLV.

Atto Pistorien.
Episcopus,

Vallumbrosanæ Congregationis a S. Joanne Gualberto institutæ, Abbas Generalis octavus, Pistoriensis vero Ecclesiæ ex eadem Congregatione quartus Episcopus, Attus, Actus, Actius antiquioribus scriptoribus, ex sui temporis Latino usu dictus; aliis ex vulgaris linguæ Italice forma, Atto sive Attho nuncupatus invenitur : et sic ipsemet anno MCLIII die XXIV Aprilis, sub instrumento quadam. Ego, inquit Fr. Atto Pecen. Monachus et dictus Pistoriensis Episcopus, huic brevi firmando subscripsi, et illud fieri rogavi cum omni bona voluntate, uti in Vita Italica infra notanda legitur, eademque nomenclatura usi sunt Pontifices Romani in suis ad eum litteris. Patria viri sancti creditur passim Hispaniæ urbs Pax-Augusta, vulgo Badajoz ; ideoque in vetustioribus Vallumbrosanorum Officiis onno 1624 Forotuvii impressis sic inchoabantur lectiones : Quo tempore Mauri et Arabes Hispaniæ dominabantur, totamque fere provinciam morum fœditate corruperant, ortus est Atto honestis parentibus in urbe Pacensi, quæ ad Lusitaniam fines prope Anam fluvium sita est. Verum Barbarorum convictum detestatus Atto, ut liberiore studio Catholicam fidem excoleret, patriam reliquit, in qua ad Sacerdotium et ad Cathedralis ecclesiæ Canonicatum fuerat promotus.

C

rectius forte
dicetur He-
truscus Pe-
censis, non
Hispanus
Pacensis,

2 Sed quamvis hæc ita lecta aliquando sint, ad persuadendum tamen quod Hispanus fuerit Sanctus, non Hetruscus, parum efficacia sunt. Nam, ut de nomine nihil dicam, antiquis æque ac recentioribus Hispanis inusitato, Hetruscis autem familiari, quæ et olim Actium Tullum Volscorum Regem Coriolani hospitem habuerunt, et iisdem quibus floruit Sanctus seculis varios ejusdem nominis numerabant Episcopos, uti videre est apud Ughellum tom. 3 Italiæ sacræ : quæ obsecro ratio suadet, ut Pecen. legatur Pacensis ? cum in Hetruria sit fluvius Peza, nomen tribuens toti Pezensi seu Pecensi valli ; in qua Passinianum Vallumbrosani Ordinis præcipuum monasterium, et S. Gualberti corpore venerabile ? Ex altera quoque Arni parte fluvius est et vallis Pesciæ, ejusdemque nominis oppidum nobilissimum.

Utrobique autem plurimæ ecclesiæ sunt, et in alterutro tractu potuit Sanctus, si non ut Canonicus, (hoc enim probatu difficilius esset) certe ut Presbyter ministrasse, prius quam fieret Religiosus. Econtra certum est Christianos plerosque in Hispania, quamdiu Maurorum jugum tulerunt, vix reliquos aut rudera ecclesiarum habuisse, et fere absque externo cultu religionis vixisse, nedum habuisse Episcopos Canonicosve. Pacensis autem civitas anno MCCXXVIII recuperata, anno primum MCCLV, curante primo suo post Mauricam desolationem Episcopo Petra, Canonicos habere cœpit, uti scribit Gonzales Davila in Theatro illius Ecclesiæ. Tamagus de Sulazar, in Notis ad Martyrologium Hispanicum hujus diei, prædictam difficultatem sibi objicit, respondetque, Pacensem urbem ea conditione cessisse Mauris, ut Episcopum sibi et religionis cultum salvum haberet, idque confirmat, allegatis primum Isidoro Pacensi, qui anno DCCCVI vixerit et chronicon scripserit, tum Julio Pacensi, qui anno DCCCXXXII subscripserit privilegio Runimiri II : potissimum vero (nam septem alios fictitios prætereo) ex privilegiis anno MCXXXV ab Adolphonso Castellæ Rege, dicta Imperatore, concessis Episcopo, Clero et Muzarabibus in urbe Pacensi existentibus. Sed hæc ut ficta non sint (sicut ficta sunt hoc seculo plurima ab Hispanis nonnullis, nescio quo spiritu actis) ut summum probant potuisse Atthonem ex illo Musarabum Clero fuisse ; non autem idoneam aliquam congruæ antiquitatis auctoritatem haberi, quæ probet revera sic contigisse.

Presbyter
non Canonicus fuisse.

F

3 Primus quem invenio in ea fuisse sententia est D. Marcus, ab anno MDXLVII per triennium Præses totius Ordinis Vallumbrosani, in quodam memoriali, Florentiæ apud S. Trinitatem servato, ita scribens : Divo Bernardo successit B. Atto, natione Hispanus. Secutus Endocius Locatellus, Vallumbrosanæ historiæ anno MDLXXXIII Italica lingua vulgatæ auctor, lib. 2 cap. 3 Sancti hujus res gestas breviter explicans ; causam autem suæ brevitatis eam reddens (quæ si vera est, persuadere etiam potest incerto plane fundamento niti opinionem de patria illius) videlicet incendium geminum,

Hispanus
credi cæpi
præcedenti
seculo,

quo

A quo factum sit ut perierint, si quæ antea extiterunt scripturæ, viri sancti vitam, virtutes ac miracula continentes. Videtur tamen nihil omnino esse in principio scriptum, unde haberi potuerit talis Sancti patria, eo quod usque ad annum MCC absque cultu humi lotuerit defossum corpus. Et tunc quidem, sicut infra dicitur, repertum illud integrum est, translatumque in marmoream arcam; nullo tamen scribenda Vita cura sumpta, defunctis plerisque, qui viventis sanctitatem compertam habentes ex familiariori convictu, de ea dignum aliquid scribere potuissent. Esto enim incendio aliquo perierint Pistorienses scripturæ, non simul etiam periisse potuerunt in tot Vallumbrosanæ Congregationis monasteriis transcripta talis Vita, si extitisset, exempla; sicuti non perierunt SS. Joannis Gualberti et Bernardi Parmensis ab ipso Attone descriptæ historiæ. Ut autem post annum MCC caperit Sanctus haberi Atto, et invocatus aliqua patrare miracula, incertum est an hæc litteris mandata fuerint; nullo eorum usquam indicio apparente. Nihil certe reperitur ante annum MCCCXXVII, quando conscriptæ memoriæ quædam de Translatione tunc facta eoque secutis miraculis.

B 4 Inter Historicos Vallumbrosani Ordinis primus qui aliquid omnino scripserit de S. Attone, occurrit Hieronymus Monachus, in opusculo de Vallumbrosanæ Religionis Beatis ad Laurentium Medicem, post annum MCCCC edito, ita loquens. B. Acto, hujus S. Mariæ monasterii Abbas et totius Ordinis Generalis extitit: quem deinde invitum summus Pontifex præfecit Pistoriensi Episcopatu. Quod laboriosum onus et perpetuum, ita prædicando, caste humiliterque vivendo agebat, ut omnium Hetruriæ Episcoporum in se gratiam et caritatem mirifice transferret: ita ut cum omnes virtute anteiret, omnibus tamen carus esset. Imo adhuc supersunt epistolæ D. Ranerii Cardinalis et Didaci Episcopi Compostellanensis, et ipsius B. Actonis Episcopi Pistoriensis, in quibus agitur quomodo ei sanctissimi Jacobi caput dono Pistorium usque summa cum veneratione misit. Precibus ejus, ut dicitur, sanctissimi Jacobi Apostoli majoris, fratris Joannis Apostoli et Evangelistæ, caput mire ex ultima Hispania Pistorium usque delatum est: et templum illud D. Jacobi Apostoli, Pistorii dicatum est, quod opimis spoliis et vasis sacris aureis argenteisque, sua tempestate et deinde usque ad hæc tempora, mirifice est ornatum. Hic sanctissimi Joannis vitam, qua fere universa hæc Religio in præsentis tempore utitur, diligentissime et fideliter litteris mandari curavit. Cujus corpus adhuc in ipsius ecclesia S. Jacobi, Jesu Christi clementia suisque meritis, integrum ostenditur.

C 5 Hæc Hieronymus, nulla facta Hispanicæ originis mentione, Annis circiter quinquaginta junior Hieronymo fuit Donnus Bernardus, ejusdem instituti monachus, qui teste Poccantio in Bibliotheca Florentina, edita anno MPLXXXIX, gesta S. Acti conscripsit: sic enim ibi nomen legitur, loco Acti, typographico, ut existimo, errore, post nomen Accursii; alias ante Augustini nomen ponendum. Verum ex Justiniana mox citando pag. 94 intelligitur, Bernardus ille breves dumtaxat scripsisse Annales, in quibus rix aliud de Sancto refert, quam hoc breve elogium: Fuit vita multum venerabilis, plenus sacra et perfecta doctrina, egregiusque verbi Dei predicator: et hæc verba huiusmodi prolixius deduxit Nicolaus Ungharus, ibidem a Justiniano relatus, in libello quodam de viris illustribus Vallisumbrosæ, Præsidentis generalis officio functus circa annum MDLXX; neuter vero Hispaniæ meminit, sicut nec eo senior Raphael Valaterranus, qui sub Julio II initio seculi XVI scribens ac florens, lib. 21 Urbanorum Commentariorum, inter viros sanctos Vallumbrosani Ordinis, sic nominat Actonem Præsulem Pistoriensem, ut verbum aliud nullum addit. Sicut autem

antiquiores, quos jam enumeravi auctores, omnes tacent de patria: ita e converso recentiores citra hæsitacionem affirmant, Hispaniam fuisse. Ac primum Arnoldus Wion lib. 3 ligni vitæ, cum allegatis Tabulis Vallisumbrosæ ad XXII Maji sic scripsisset, Pistorii S. Acti, ejusdem civitatis Episcopi et Confessoris, Ordinis Vallisumbrosæ, sanctitate conspicui: in Notis hæc addidit: Patria ei fuit Hispania, et seculo relicto monasticæ vitæ genus amplexus est in cœnobio Vallisumbrosæ: deinde ob insignes animi dotes in Abbatem electus, non longe post Generalatus totius Ordinis apicem ascendit; a quo ad Ecclesiæ Pistoriensis regimen assumptus, eandem capite S. Jacobi Apostoli Compostellani ditavit, et miraculis gloriosus migravit in cœlum, anno MCLIII; et in ecclesia S. Joannis Rotundi sepultus est. Successit Constantinus Cajetanus Abbas, qui vel a sacra Rituum Congregatione vel a Pistoriensibus rogatus, anno MDCV collegit quæcumque potuit memorias, ad instruendam causam Beatificationis, faciendæ ex solenni ritu Ecclesiæ Romanæ. Hanc Constantini informationem habuisse potuit, qui postea Vitam Sancti Latine ac fusim scribere conatus est, Ludovicus a S. Laurentio Cordubensis, anno MDCXIII Romæ impressam, et dedicatam Joanni Beltramo Guevaræ, Salernitanæ quondam et tunc Pacensis Ecclesiæ Præsuli: et talis fere impressa extat apud Tamayum Salazar: qui Ludovicum secutus est, et Pacem Juliani cum Pace-Augusta ejusdem exemplo impenite confudit. Non habuerunt Vitam illam Philippus Ferrarius aut Silvanus Razzius, sed Locatellum simpliciter posuerunt præ oculis: habuit autem Franciscus Forteguerra Pistoriensis, a quo scriptam Vitam hactenus non vidimus. Habuit denique eandem omnium postremus Justinianus Marchetti, quo nemo prolixius accuratiusque argumentum istud tractavit, libro quidem Italico, sed monumentis Latinis etiam instructo, editoque Pistorii anno MDCXXX, cum dedicatoria ad Decanum atque Capitulum ecclesiæ Pacensis; adeo certum omnes jam habent, Pacensem revera esse Sanctum, quod tamen, ut minimum, est perquam incertum.

6 Porro ex omnibus istis, inter Officia propria Ordinis a Sacra Congregatione Rituum MDCCLXXXIII approbata, conflata sunt hujusmodi Lectiones quatuor, secundum ritum Monastici Breviarii recitandæ ad II Nocturnum.

v Attho, natione Hispanus, patria Pacensis, litteris et moribus cultissimus, jam ætate proventus in Italiam venit, ut sacra Romæ monumenta inviseret, et sanctorum Apostolorum limina adoraret. Exinde sacrum Montis-Cassini archisterium et Camaldulensem adiit eremum; ex quibus in Dei amorem ita exarsit, ut cetera Sanctorum loca cupidius exoptaret videre. Sed Vallem-umbrosam aggressus, Monachorum ibi degentium religione et sanctitatis viva imagine delectatus, relicto seculo et cucullum indutus, sanctissimi Patris Benedicti legibus ac Vallumbrosanis strictioribus institutis se devovit.

vi Tanta in eodem cœnobio, sub S. Bernardi Abbatibus et Cardinalis directione, virtute et apud omnes existimatione profecit, ut assumpto ad Episcopatum Parmensem Bernardo, mortuoque Theodorico ejus Vicario viro sanctissimo, post quinquennium a quo habitum sumpserat monasticum, omnium votis et præcipue ejusdem S. Bernardi precibus, Abbas et totius Vallumbrosanæ Congregationis Generalis electus sit: quo in munere, et alios ad sui imitationem provocavit, et multis monasteriis conditis, sacrum vitæ rigorem mirifice propagavit.

vii Fama autem, sanctitatis ejus ubique diffusa, a Pistoriensibus ex eadem Congregatione successive quartus Episcopus, post Hildebrandum instantissime deposcitur. Quod munus, jubente summo Pontifice, invitum licet et multum reluctans, admittere coactus,

D præsertim vitæ scriptores duo,

E aliquo post eos,

et recentissimæ officii propriæ Lectiones:

ubi dicitur peregrinatus per Italiam

in Generalatu successisse Bernardo Parmensi Ep.

in Episcopatu Hildebrando,

A de monachiis nihilominus studiis atque exercitiis nihil prætermisit. Divino cultui addictissimus, Horis omnibus, tam diurnis quam nocturnis, semper interfuit: ægrotos, ut verum Pastorem decet, diligentissime fovit: afflictos, viduas, pupillos ac pauperes recreavit, quos ope ac opera juvit, sanctisque moribus instituit.

et acceptis
S. Jacobi
Reliquiis

VIII Ecclesiam suam ad annos viginti gubernavit ita ut ea tempestate, in qua schismata plura regnarent, in Anglicano Concilio, Matthæus quidam Cardinalis S. Georgii publice dixerit: Romana et Apostolica Sedes beata foret, si Atthonis Pistoriensis Episcopi duceretur moderamine gubernaculi. Ejus intermerita haud minimum fuit impetratio Reliquiarum S. Jacobi Apostoli a Didaco Archiepiscopo Compostellano, quem deinceps Pistorienses urbis suæ Tutelarem sibi adoptarunt. Demum meritis plenus ac senio confectus, insignibus a Deo miraculis honoratus, inter Monachorum suorum manus sanctam efflavit animam, anno millesimo centesimo quinquagesimo quinto: cujus sacrum corpus, post centum octuaginta annos integrum repertum, celestis odoris suavitate fragrantissimum, adhuc incorruptum in ecclesia Episcopali quiescit.

obiisse aut.
1155.

B

CAPUT II.

Regiminis utriusque tempora. et res in eo gestæ.

Post obten-
tam anno
1133. confir-
mationem
Privilegorum
Ordinis,

Tiberius Petraccius, nunc Pistoriensis S. Michaelis monasterii Abbas, antea vero Congregationis suæ procurator in Urbe generalis, vir eruditissimus, Lectionum prædictarum auctor fuit. Hic annum MCLIII, quo Locatellus atque Locatellum secuti obiisse S. Attonem scripserunt, mutavit notavitque annum MCLV. An recte, statuendum est ex publicis instrumentis qualia in hanc rem duo suppetunt. Primum est Pontificium quoddam Breve, cujus meminit Locatellus, tamquam anno MCLXXXIII die II Septembris expediti, quo Innocentius Papa II, D. Attoni ejusque successoribus Generalibus imponit pensionem sex denariorum Mediolanensis monetæ, annue solvendorum Lateranensi Palatio. Alterum et cum priori componendum est ejusdem Innocentii Papæ privilegium. Venerabili Fratri Attoni Pistoriensi Episcopo inscriptum, quod, cum gratulatione quasi recentis in Episcopatus, sic exorditur. Pistoriensis Ecclesia, largiente auctore omnium bonorum Domino,

factus Episc.
Pistoriensis,
similem impe-
trat pro sua
Ecclesia.

C

in Tusciæ partibus a longis retro temporibus specialis prærogativæ munus obtinuit, ut sapientum et discretorum Pastorum regimine præfulgeret, et tam in spiritualibus quam in temporalibus per eorum industriam gratum Deo susceperet incrementum. Gaudemus equidem et debita jucunditate letamur, quoniam supernæ dispositionis providentia te, Frater Atto Episcopus, sapientem utique virum et in religione probatum, ejusdem loci Pastorem constituit, et ad gubernandum et instruendum doctrinæ et vitæ exemplo populum suum miseratione divina vocavit. Quanto ergo vita tua religiosior est, et præfata Pistoriensis Ecclesia (cui auctore Deo præsides) existit B. Petro devotior, tanto ex injuncto nobis Apostolatus officio magis grata incumbit necessitas, ut prænominatam Ecclesiam, tibi a Deo commissam auctoritate Apostolica privilegiis muniamus, et ei jus suum illibate et integre conservemus.

8 Referunt hanc Bullam datam duodecimo Kalendas Januarii, Baronius in Annalibus ad annum 1133 et Ughellus tom. 3 Italiae sacræ col. 339; sed tanta cum diversitate annulorum characterum, ut impossibile fuerit ullum unum judicium inde elicere; cum prior notet annum Incarnationis MCLXXXIII, Indictionem XII et IV annum Pontificatus (quem constat esse ceptum

anno, non
1133.

in Februario anni MCLXXX adeo ut anni Incarnationis et D Pontificatus non conveniant) posterior vero notet annum Incarnationis MCLXXXIII, Indictionem XII, Pontificatus annum quintum, ubi reperitur eadem incongruentia circa annum Incarnationis et Pontificatus, ut sileam de numero Indictionis, siquidem ex stylo Romanæ Curie a Kalendis Septembris anni MCLXXXIII inchoanda fuerat Indictio XII. In hac ergo perplexitate consulendum ipsum autographum censui, ejus inspectionem cum ab Operariis S. Jacobi impetrasset Collegii nostri Pistoriensis Rector Bernardinus Cavalcantius, invenit neutrum contextum esse sincerum; sed ita haberi: Data Pisis per manus Americi S. Romanæ ecclesiæ Dñe. Card. Cancell. XII. Kal. Januarii Indict. XI. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXXIII. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ II anno III. Verum neque hic recte se habent omnia, Indictionem enim non jam unam, sed duo anni deficiunt: quem defectum si possimus imputare oscitantis scriptoris, sic ut totius Bullæ sinceritas non veniat propterea in suspicionem falsi (de qua alii raverint) et si anni Domini Pontificatusque congruentia sola sufficiat ad ordinandam Chronologiam; consequens erit, quod qui anno MCLXXXIII mens. Septembris solum Abbas erat, nec nisi sequenti jam forte in hiemem vergente factus est Episcopus, ac totis XX annis suam illam Ecclesiam gubernavit, mortuus XXI Maji, debuerit obiisse anno MCLV, non autem MCLIII, nedum MCLVII, ut scribit Michael Pocciantius. Neque ex parte successorum, Trece et Gratiani, ullum offertur impedimentum, deficientibus documentis, quæ Trece iam prius sedisæ proleat.

ACTORE D. P.

sed 1131:

E mortuus 1155.

9 Quam autem hoc bene observavit Petraccius, tam prudenter cavet in iisdem lectionibus, ne S. Attonis ingressum ad Ordinem, cum Ludovico atque Justiniano, referret ad annum MCLXXXIII, si verum est, quod post quinquennium ab assumpto habitu factus sit totius Congregationis Abbas generalis. Etenim B. Bernardus, cui is suffectus est, anno MCLVII ab Urbano II factus Cardinalis, anno MCLVI a Parmensi populo ad Episcopalem Sedem est tractus, Paschale II electionem approbante. Quod si B. Atto, Episcopus intra ipsam Hetruriam factus, ubi pleraque Ordinis monasteria erant, dimisit regimen Monachorum, uti probant privilegia successorum Gualdo concessa Innocentii Papæ anno X, Christi MCLXXXIX, ita ut mox ab erectione Attonis suffectus ille videatur; quanto magis credi debet Bernardus, Generalatui renuntiasset, tanto longius residere per officium obligatus? Si autem in Vallumbrosano archivio adhuc extaret privilegium, intercedente Bernardo impetratum Ordini ab Imperatore Henrico V anno MCLXXXIV die V Augusti; non inde conficitur retentum ab eodem Bernardo fuisse titulum Generalis, ad illum usque annum et ultra; cum privilegium potere et infringere potuerit, ut sui quondam Ordinis Protector; sicut non desit eundem etiam Episcopum amplificare auctoritate sua et gratia, per Romandiolam atque Lombardiam.

Videtur factus
religiosus
du ante an.
1121

cum succes-
serit Generali
Bernardo,

V

10 Valeant igitur Vallumbrosani Patres, quorum iudicio libenter id subjicio, utrum Historie suæ aliquod incommodum prorenturam sit, si dicatur Bernardus, mox atque Cardinalis creatus est, et ad varias pro Apostolica Sede legationes abundas directus; videns quod jam non sufficeret Ordini per seipsum regendo, Theodorici vicarium constituerit, cum titulo Abbatis Vallumbrosani; sub quo ad habitum venerit jam Presbyter Atto, circa initium seculi XII, tantumque brevi tempore profecerit ut eidem Theodorico ante annum MCLVI mortuo, successerit Abbas ejusdem monasterii, cum auctoritate Vicarii Generalis; deinde vero, resignante post susceptum Episcopatum Bernardo, absoluta ac suprema potestate exeperit Ordinem regere. Quod si desunt in Vallumbrosano archivio publicorum actuum instrumenta, e quibus doceatur Atto totis fere triginta annis Ordinem rexisse antequam crearetur Episcopus; desunt etiam quibus

circa annum
1106,

A quibus ostendatur tam diu Vicarius fuisse Theodoricus, adeoque natus solo nomine notus apud Lacutellum. Tum vero consequens foret, Attonem anno circiter MLXX notum, cum obiit anno M LV, octogenario majorem fuisse, atque adeo vere senio c nfectum dici in Lectionibus, magno cum judicio, ut apparet, collectis; adeo ut, licet, ex communijam sensu, natione Hispanus, patria Pacensis dicatur in principio Suactus, taceatur tamen Canonicatus, a Ludovico primum excogitatus et temere assertus. Interim vellem ex Petracchio discere, undenam acceperit, quod alibi nusquam legimus, Attonem prius quam in Vallumbrosom se reciperet, non solum Camaldulensem eremum, sed etiam Montis Cassini Archisterium visitasse.

Scripsit librum in Epistolarum,

et Vitam S. Jo. Gualberti, oc forte etiam S. Bernardi Parmensis,

non S. Verdianæ.

11 Omitto transcribere quæ de S. Attonis virtutibus referunt Constantinus Cajetanus in Actis Beati-
ficationis; Thesaurus Feli in Vita B. Bernardi decessoris, edita Romæ anno MDCXII; et anno sequenti, Ludovicus a S. Laurentio; multo fortassis minora meritis, per conjecturam tamen solum, nullius antiqui scriptoris, quem vidisse illi potuerint auctoritati subnixæ, uti supra satis ostensum est. Majori cum cognitione Michael Poccionius in Bibliotheca oit, quod fuerit sacrarum scripturarum cultor egregius: hoc enim colligi potuit ex libro Epistolarum ejus, non minus piarum quam doctarum; quem æque aut magis dolendum est excidisse, quam Annotes scriptas a Donno Bernardo; ex quibus idem Poccionius accipit, scripsisse Attonem, non solum vitam S. Joannis Gualberti, quæ habetur impressa Romæ an. 1612; sed etiam Bernardi de Ubertis S. R. E. Cardinalis. Est hic illius decessor, Sanctus Parmensis Episcopus supra laudatus, cujus Vitam habemus diversimode scriptam, antequam eam Thesaurus Feli interpolaret; sed nusquam auctor indicat se Bernardi synchronum; alioqui non leve argumentum id de ea suspicandi, prætere potest silentium de successore, ad regimen Ordinis Vallumbrosani delecto, quod modestiam denotaret Attonis, de se ipso scribere fugientis. Silvanus Razzius in Vitis Sanctorum oc Beatorum Hetruscorum, eundem Attonem auctorem facit etiam Vitæ S. Verdianæ, cujus originale contextum hactenus non potuimus assequi, sed ex Italica Razzi versionem iterum Latinum fecit deditque Bollandus. Auctor Vitæ illius se Beatæ conterraneum profitetur, et hinc Razzius concludit S. Attonem in Castro Florentino natum fuisse: sed vehementer fallitur, oblitus quod illum scripserit obiisse anno MCIII, Verdianam vero anno MCCXXII, Bollandus vero etiam XX annis serius mortuum esse ostendit.

Fundatur sub eo monasterium Senense an. 1119,

et Ordo varie promouetur.

12 Quod attinet ad Ordinis incrementum, ait Lacutellus quod sub Attonis Generalatu Ordini accesserit, non solum Canonica S. Mariæ de Vigesimo, fundante eam D. Ambrosio Abbate Passinianensi, quæ ipsa dein'le in Abbatiam erecta est (id enim parvi nostra refert, dum onnus nan additur) sed etiam, quod Ugo, ejusdem Passinianensis monasterii Abbas tertius, Attone gubernante, anno MCXIX fundaverit monasterium S. Michaelis Senensis, in vinea Hospitalis, jam pridem prædictæ Abbatia donata: unde solidissime confirmatur assumptum nostrum de longe prolixiori Præfectura Sancti, quam externi scriptores Ludovicus et Justinianus tradiderunt. Addit idem Ludovicus quod Sanctus anno MCXXX, Innocentii Papæ II anno primo, obtinuit confirmationem multarum immunitatum, Vallumbrosanæ Congregationi a diversis Pontificibus concessarum. Ad annum vero XXXIII ejusdem seculi pertinet acquisitio monasterii S. Vigili de Lugana, in diocesi Veronensi obtenta, cujus causa emanavit Breve initio capitis commemoratum. Sed neque jam factus Episcopus Atto curare Ordinis negotia recusavit, præsens sæpe Capitulis ut ait Lacutellus, et nonnumquam comes accedens Abbatibus monasteria visitantibus: et sic anno MCXL die XI Julii, coram Gre-

gorio Episcopo Bergomensis, altaria duo majori collateralia consecrasset legitur in monasterio Sancti Sepulcri de Astino extra muros Bergomenses, uti legitur in Vineæ Bergomensis.

13 Episcopo consecrato, prima (ut vidimus) cura fuit Pistoriensis Ecclesiæ jura Apostolicæ auctoritatis munimine confirmanda curare. Sed si Bullæ id probantis sinceritas haud levi scrupulo obnoxia est, propter male notatam Indictionem XI pro XII; graviori etiam præjudicio tenetur altera, quæ sub nomine Cælestini II habetur, toto initio eadem, et quasi tunc recens Episcopatum suscepisset Atto, qui jam in eo nonnum annum agebat: siquidem subscribitur Datum Laterani per manus Gerardi SS. Romanæ Ecclesiæ, Presbyteri Card. ac Bibliothecarii, XIII Kal. Martii. Indict. XII Incarn. Dnicæ anno MCXLIII Pontificatus D. Cælestini Papæ II anno I. Ita oculata fide, licet manu aliena, nobis transcripsit supranominatus Bernardinus Cavalcontius: et tamen certum est, quod eo anno non nisi VI Indictio currebat: et quod soleant Pontifices decessorum suorum Privilegia confirmaturi, eorundem tenori verbotenus transcribendo, novum aliquod exordium præfigere. Proinde tantum abest ut posterior Bulla priorem confirmet, ut per illam magis reddatur suspecta, ne saltem originalis non sit; licet præter eos per quorum manus datæ dicuntur, reperiantur subscripti, priori quidem Cardinales decem, ut sunt apud Ughellum; posteriori vero viginti unus. Certius esse videtur, quod idem Cælestinus XIII Kalend. Martii scripsit in favorem S. Attonis Clero et populo Præfati. Manifestum est, inquit, quoniam obedientia omnium virtutum stabilitas est et fundamentum: quocirca per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus venerabili Fratri nostro, Attoni Pistoriensi Episcopo, discreto siquidem et religioso viro, tamquam proprio Pastori et animarum vestrarum Episcopo, absque ulla contradictione, debitam obedientiam et reverentiam humiliter deferatis: de possessione vero et pensionibus Ecclesiæ suæ nullam ei injuriam faciatis, nec ab aliis fieri permittatis. Idem denique Cælestinus S. Attoni commisit cognoscendum controversiam, quæ inter Archiepiscopum Pisanum Lucensemque Episcopum vertebatur eodem anno MCXLIII, sicut refert Michael Angelus Salvi, auctor Historiæ Pistoriensis editæ anno MDCLVI pag. 78 ex ipsiusmet Sancti Episcopi Instrumento, condito per manus Oitoris, Acolythi ejus et Canonici atque Judicis et Natorii Pistoriensis, sub die I Maji hac fere forma, Residens Mag. Atto Episcopus Pistoriensis in ecclesia terræ Valda, delegato Sedis Apostolicæ in causa inter Archiepiscopum Pisanum et Lucensem Episcopum; vidensque quod Archiepiscopus cœpisset in prædicto loco castellum ædificare, mandavit ut destrueretur: quia parata erat lis inter civitates Pisanam et Lucensem etc. recepitque novum instrumentum Episcopi Lucensis; mandando ne quid innovaretur, ea lege ut causa caderet ea pars quæ mandatum transgrederetur.

14 Interim cantigerat, sicut in epistola sua narrat Magister Raynerius, Compostella ex Gallecia Pistorium scribens, quod dum ipse Studium teneret Quintonio in Anglia, id est supremarum facultatum aliquam publice profiteretur, Romana et Apostolica Sedes in tantam Attonis prorupit laudem excellentiæ, in Curia Præsulis Quintoniensium, per Dominum Matthæum Diaconum et Cardinalem S. Georgii, ut interrogatus a Raynerio de Pistoriensis et Romanæ Ecclesiæ statu, dixerit, quod Romana et Apostolica Sedes beata foret, si Attonis duceretur moderamine gubernaculi. Totam Epistolam recitat Ughellus Italiæ sacræ tom. 3 col. 361, et recitando haud dubie animadvertit, istum Matthæum Cardinalem deesse curatæ a se ante annos septemdecim editioni Ciacconii; non

Ecclesiæ Pistorienæ, jura confirmantur:

E

causam inter Pisanos et Lucenses cognoscit.

F

Laudatus a Matthæo Card Legato Apostolico in Angliâ

tamen

A tamen suam illam animadversionem communicavit cum nostro Oldoino, novissimam ejusdem Ciacconii fere in quadruplum aucti editionem molienti : quare neque nunc Matthæus S. Georgii Diaconus Cardinalis invenitur inter Cardinales hujus temporis, ab Innocentio II creatus in locum Rustici, Titulum S. Georgii obtinentis, sed eodem privati propter schismo, quod una cum aliis complicitibus fecerunt, Anacleto Antipapæ adherens. Huic ergo Matthæo partem aliquam earum Legationum attribuas licet, quas Matthæo Cardinali Cluniacensi Episcopo Sabiniensi adscribunt editores Ciacconii, atque imprimis Anglicanam, qua regnum istud sibi univit Innocentius, ejusdem Matthæi laudatissima opera fortassis etiam alibi usus.

15 Fidetur autem quod S. Atto, per eundem Matthæum Cardinalem aut alia via eductus, quantus in doctrina Raynerius esset, eundem Compostellam transgressum, et eodem quo in Anglia Scholarum Magisterio fungentem sub Archiepiscopo Compostellano Jacobo, studuerit revocare ad propriam suam Pistoriensem Ecclesiam cujus Clero adscriptus erat; simulque cum eo accipere partem aliquam Reliquiarum S. Jacobi Apostoli, missis cum in finem legatis duobus. Etenim

B per eosdem Legatos, suo dilectissimo Patri Attoni, Dei gratia Pistoriensis Ecclesiæ Pontifici reverendissimo, Raynerius eadem gratia ejusdem Ecclesiæ omnium Levitarum minimus, quod semper debetur, obedientiam scilicet et reverentiam offerens, sic rescribit. Tuis desiderabilibus perlectis chartis, salutatione fidei, oratione dominica, benedictionis promissione, gratiarum actione, salutari doctrina, utili honestoque imperio usquequaque relecti sumus. Quocirca non nulliaris et immobilis, sed vivus et advolans cupio fieri lapis, exemplo illius quem reprobaverunt ædificantes... vitæ docendo viam, prius tamen incedendo per eam. .. Ad te igitur, promissor fidelissime, et ad sacratissimam meam Pistoriensem Ecclesiam matrem, divina comitante clementia, cum deluero et potero, redibo : et te et eam pro viribus honorare et juvare non immerito statui. Redieritne, ut promiserat, aliquando Raynerius, vehementer dubito. Causa dubitandi est, quod Hieronymus Vullumbrosanus, in elogio Sancti superius relato, appellet Raynerium Cardinalem, id est, Canonicum Compostellanum : sic enim ut appellarentur Canonici illi Paschalis II concesserat. Nam hinc persuadetur, cum qui tunc quidem cum scriberet necdum talis erat, postea vinculo isto obstrictum, et Compostellana Ecclesiæ fuisse inordinatum, ideoque per prolepsin Cardinalem rocatum.

C Quidquid ejus rei sit, longe majus beneficium quam forte rogatus fuerat, Attoni et Pistoriensibus præstitit Raynerius, quando non modico labore et sudore, et angustissima (uti scribit) difficultate, obtinuit partem non minimam de capite beatissimi Jacobi Apostoli, Fratris Joannis Evangelistæ, omnibus apud Dominum Archiepiscopum Compostellanae Sedis intercedentibus Personis atque ejusdem ecclesiæ Canonicis. Et hanc, inquit Raynerius, non promitto, sed fideliter atque filialiter et devote per * medium Villanum, prudentissimum virum et vestrum legatum, et per Thebaldum avunculum ejus, vobis et sanctæ matri Ecclesiæ Pistoriensi ad præsens mitto. Suppliciter igitur (prosequitur idem) atque obnixè vestro imploramus sanctitatem atque pietatem, ut ea reverentia et honore, quo tantum decet Apostolum et nostram matrem Ecclesiam vestramque personam, excundo obviare cum Clero et populo, si vestra complacet majestati, facta ex ordine processione, supradicta patrocinia suscipiatis, et ad vestram et nostram matrem Ecclesiam, cui delegamus, deducatis et honeste tractetis : et in honorem supradicti Apostoli, in basilica nostræ matris Pistoriensis Ecclesiæ, altare larga benedictione consecrare, sicut

mihi litteris significastis, quantocius studeatis. D

16 Recepit Reliquias desideratas S. Atto anno MCLV, et abunde explevit quod promiserat. Quia autem post earum receptionem collationemque ineffabilis divinæ clementiæ magnitudo plurima clara diversorum miraculorum genera, B. Jacobi Apostoli meritis ad sacratissimum altare suum, ad compunctionem fidelium, in Pistoriensi ecclesia demonstravit ; ipse Sanctus personaliter se contulit ad Eugenium Papam III, eodem anno electum et adhuc Viterbi commorantem ; eidemque retulit, quod Ceci, clundi, contracti, et alii diversis languoribus debiles in eodem loco, per B. Jacobi preces et merita, optatæ salutis remedia percepere. Quapropter Pontifex, pro tanta divinæ gratiæ ostensione omnipotenti Domino gratias referens, dignum duxit ut fideles Christiani, qui præfatum venerabilem locum pietatis intuitu devote visitaverint, peccatorum suorum allevationem aliquam mererentur, de injuncta poenitentia septem dierum indulgentiam singulis relaxando, per Breve datum Viterbii x Kal. Decembris. Extat illud aliæque eodem spectantia Brevia et epistolæ. Compostella acceptæ, cum relatione miraculorum prædictorum, in reperi MS. Thesauri Reliquiarum S. Jacobi Pistoriæ, a'que ex parte Latine et Italice proferuntur a Justiniano Marchetti. Nos eadem vel iade, vel ex authentico exemplo manu Mercurii Accursii Notarii publici, tempore Clementis VIII exarato, expectamus integrum et fidele cygraphum, ad magni Jacobi Apostoli sanctique Attonis laudem, dandum xxv Julii.

17 Porro ad reliquias ejusdem S. Attonis laudes addit Ludovicus a S. Laurentio, quod Hospitales S. Jacobi, in burgo portæ Gaialdaticæ Pistoriensis civitatis constructum, propriis bonis locupletare curavit. Hujus sane rei extat instrumentum istud, cui (sicut supra dictum est) ipse subscripsit Ego Fr. Atto Pecen. factumque est in gratiam Rusticcutii, Rectoris ipsius Hospitalis, anno MCLIII, xxiv Aprilis, de novem cultris terræ, datis ad sustentationem pauperum, titulo emphiteuseos, cum obligatione unius libræ ceræ et olei, ad lampadarium S. Jacobi quovis anno solvendæ. Post quod factum alia nulla memoria S. Attonis reperitur ; solumque nobis restant verba Bernardi monachi apud Justinianum, quod Venerabilis Atto, Episcopus Pistoriensis, post multas sanctas operationes, signa et miracula, maximo cum honore sepultus est. Annum haud dubie addidit Bernardus, utpote Annales scribere professus, eundem quem ex illo Porciantius transcripsit MCLXVII, quod dissimulavit Justinianus, erratum in anno esse videns ; quamvis nec ipse ulique ante eum, ac postea Michael Angelus prælaudatus, notantes annum MCLIII verum mortis tempus attigerint, prædicto forsitan instrumento persuasi mutare annum a Bernardo signatum ; et viginti annorum numerum se habituros rati, si Episcopum ordinatum dicerent anno MCLXXXIII : quos meliori ratiocinio correxit Petrucci, pro tertio post millesimum centesimum quinquagesimum, notans quinquagesimum quintum ejusdem seculi.

CAPUT III.

Translatio corporis duplex : miracula posteriorem secuta.

Fuisse sepultum S. Attonem in ecclesia S. Mariæ, quæ dicebatur in Curte, hodie vero S. Joannis rotundi in foro nuncupatur, scribit Locatellius, nec dubitat Justinianus : sed hæc usque ad annum MCC insepultum stetisse corpus credit, non ausus per conjecturam definire locum, in quo fuerit asservatum. Existimo ego verum esse, quod (fortassis ex Bernardo) scripsit Porciantius, quod scilicet mortui corpus in cathedrali ecclesia primo reconditum ; ac verosimiliter juxta ipsam S. Jacobi

ALCTORE D. P. et miracula ejus Pontifex exponit.

E

dotat Hospitale,

et pie moritur.

F

ad se invitat Mag. Raynerium,

postea Canonicum Compostellanum :

ab eoque accipit ali- quid de capite S. Jacobi anno 1145,

* an. Medicum

A S. Jacobi Apostoli altare, ab eo erectum, aut etiam intra
 ejus cancellos. Postquam autem accumulatis ibidem
 elemosynis, visum fuit Praefectis Operæ socellum con-
 dere spatiosius, ea quæ nunc cernitur dimensione; ac-
 cendere potuit ut vel novo operi incommudaret sepulcrum
 Attonis (siquidem illud jam tunc erectum supra terram
 stabat) vel (quod existimo verosimilius) inter fundamenta
 facienda relectum apertumque, exhiberit præter ex-
 pectationem corpus miraculose integrum; et hoc dedit
 causam fabricandi marmoream, quæ hodieque superest,
 arcam; cujus anterior frons insculptum habet historiam
 allatum Reliquiarum S. Jacobi, quas peregrini duo
 genuflecti exhibent illi Pontificaliter induto, et duobus
 Angelis venerantium speciem habentibus stipato. Ut au-
 tem hanc arcam in aliam ecclesiam transferendam Do-
 mini Operarii censerent, movere eus potuit certa fides
 vere sanctitatis, per incorruptionem corporis declarate
 divinitus, eique innixa spes secutorum miraculorum,
 si alio quam ubi eatenus latuerat loco proprium obtine-
 ret venerationem, et a cultu S. Jacobi distinctam. Itaque
 anno MCC translatus fuerit sacrum istud depositum
 ad ecclesiam S. Mariæ, ibique intra arcam prædictam
 collocatum manserit usque ad annum MCCCXXXVII. licet
 primæ illius Translationis nulla nunc extet apud Pis-
 torienses memoria, uti nec eorum quæ facta sunt in or-
 nando S. Jacobi sacello quidquam scitur ante annum
 MCCCXI, quo erectum fuisse ibi novum altare docemur
 veteri inscriptione, ibidem visenda et ab Justiniano re-
 lata pag. 90. Anni autem MCC notitia habetur ex veteri
 Thesauri Jacobi MS. jam allegato, sub hoc forma,
 una cum historia secundæ translationis et miraculorum
 eam secutorum.

eleatur
 an. 1209.
 et transfr-
 tur ad S.
 Mariæ:

B

19 In quodam libro chartarum helinarum, co-
 perto corio pavonatis obscuro, in honorem beatissi-
 mi Jacobi Apostoli in suis Vigiliis, existente in
 sacristia dictæ operæ, quasi in fine dicti libri, repe-
 riuntur infrascripta de B. Atto Episcopo Pistoriensi
 et de ejus sancto corpore. In anno nativitatis Domi-
 ni nostri Jesu Christi millesimo trecentesimo tri-
 gesimo septimo, Indictione V, in die XXV mensis Ja-
 nuarii, in laudabili et felici introitu et initio Officii
 Operariorum tunc existentium, volendo honorificare
 corpus pretiosi et venerabilis B. Atti, olim Abbatis
 de Vallumbrosia et postea Episcopi Pistoriensis, re-
 pertum fuit in ejus sepultura, qua fuerat sepultus in
 anno Domini millesimo ducentesimo. Corpus vero
 dicti B. Atti repertum fuit in prima ejus sepultura
 per dictos Operarios, et per aliquos Capellanos Ca-
 pellæ S. Jacobi præscripti, et per Magistrum Celli-
 num, qui erat caput Magistrorum ædificantium ec-
 clesiam S. Joannis Baptistæ, anno Dominicæ nati-
 vitatis millesimo trecentesimo trigesimo septimo. Et
 dictum beatum corpus repertum fuit, totum integrum
 positum, solidum, et sine aliqua diminutione. Et
 fuit missum et depositum in quadam capsula katricola-
 ta de ferro, ita quod a cuncta gente clare videri
 poterat: et sic publice et manifeste tota illa die per-
 mansit. Et sequenti die missum et positum fuit in
 sacristia Operæ supra scriptæ, et ibi retentum fuit,
 donec factum fuit quoddam katricolatum juxta
 capellam Sancti suprascripti: et ibi mansit donec
 ejus sepultura fuit facta de marmore et capsula: quia
 provisum fuerat per Commune Pistorii, quod in
 fieri faciendo quandam honorabilem sepulcrum
 pro corpore beatissimi Atti suprascripti, expendi
 deberent de denariis Operæ S. Jacobi suprascripti
 libre centum denariorum. Positum fuit pretiosissi-
 mum corpus S. Atti prædicti die Dominica, XXII
 mensis Junii. Quod corpus honorabiliter portatum
 fuit per honorabiles viros, B. Tommasum, honora-
 bilem Potestatem civitatis Pistorii: et per Dominos
 Anzianos, et Vexilliferum justitiæ, et per certos
 clarissimos viros Lucanos, et per Operarios supra-

ubi anno
 1337 repertus
 adhuc integer,

refertur ad
 Cathedralcm
 22 Junii,

scriptos. Repertum fuit dictum corpus, et positum D
 et missum in dicta capsula in presentia totius cleri et
 totius populi civitatis Pistorii. Deo gratias.

20 Addit Justinianus inventionem et translationem
 hunc incidisse in tempus D. Barontii de Ricciardis
 Episcopi Pistoriensis: Ughellus Barenzum appellat,
 et ab anno MCCCXXII ad MCCCXLIX sedisse ait. Addit
 etiam idem Justinianus in primo, id est (ut ego intelli-
 gu) in priori apud S. Mariam sepulcro, inventam esse
 laminam plumbeam, cui ex una parte inscriptum esset,
 Atto Episcopus Pistorien. ex altera, Hic requiescit.
 Porro in quodam Sacristæ Jacobæ Inventario, sub
 nota anni MCCCXIII, inveniuntur Italicis verbis notata
 hæc sequentia. Annulus B. Atti in pyxide eburnea.
 Corpus B. Atti, et arca in qua allatum est ad por-
 tam ecclesiæ. Planeta qua induitur Dominus Sanctos
 Atto. Plures aliæ claves capsularum et corporis S.
 Atti in sacristia. Corpus S. Atti positum in arca
 katricolata, et tres claves parvule corporis S. Atti.
 Alibi vero eodem anno similiter invenitur Italicè scrip-
 tum, Corpus B. Atti et arca, in qua stat allatum ad
 portam ecclesiæ, cum capsula, in qua sunt vesti-
 menta suprascripti corporis, quibus erat involutum
 quando edoctum fuit de arca, et cum reverentia
 translatus ad capellam. Ad confirmationem præterea
 auctorior cultus a tempore dictæ translationis, facit
 statua Sancti argentea parva, una cum statunculis alio-
 rum quinque Sanctorum similiter argenteis, posita supra
 altare S. Jacobi, cum memoria Rever. P. Pandolfi
 Arservoli Sacristæ S. Jacobi et nota anni MCCCXXXVI.
 Et huic parvæ statuæ prorsus similis est pictura per-
 vetus, in eo conclavi quod audiendis causis, ad Domi-
 norum Operariorum jurisdictionem spectantibus, servire
 solebat; ubi supra ipsius Scribæ cellam depictus for-
 nix, S. Atti triumque aliorum Pistoriensium Patrono-
 rum imaginem exprimit, cum mitra Episcopali ac dia-
 demate. Est autem etiam talis pictura alia in refectorio
 inferiori monasterii Pistoriensis, dicti S. Michaelis ad
 Farculas, in acti manu tenentis librum, rumque of-
 ferentis Crucifixo, medio inter ejus iconem et iconem B.
 Bernardi Parmensis superius memorati.

cum omnibus
 rebus in arca
 repertis.

Exinde in
 statuis et
 picturis ho-
 noratur ut
 Sanctus
 E

21 Existimat Ludovicus a S. Laurentio, ante præ-
 dictam sancti corporis inventionem, non solum præ-
 venerabilem fuisse Attonis memoriam, sed etiam in San-
 ctorum numerum relatum ejus nomen, idque suadere
 censet Missalia et Breviaria vetustiora Vallumbro-
 sanæ Congregationis, in quibus titulo sanctitatis
 decorabatur, et sub festo et Officio duplici recitaba-
 tur. Sed si de canonizatione agitur, per Pontificem
 facta ritu solenni, certum est nullam hujusmodi actus
 superesse memoriam: Missalia autem et Breviaria illa
 accurate nominantur a Justiniano pag. 125, suntque
 superiori sæculo impressa omnia, puta anno MDI, XXXII,
 LXIII et LXXV, in quibus eorumque Kalendaris notatur
 S. Attonis festum, agendum XXII Junii, ipso scilicet
 anniversario translationis præfatur: quod factum non
 fuisset, si ante illam translationem jam debitus san-
 cto Episcopo exhibebatur cultus, non qualiscunque,
 sed plenus, qualem probarent Missalia et Breviaria.

Colitur o Val-
 umbrosanis
 22 Junii:

F

22 Pro Ecclesia autem Pistoriensi nihil etiam con-
 stitutum fuisse ante prædictam translationem merito
 dixerim: post eam autem anno MCCCXL et LII scriptam legi-
 tur in libro consulationum, ad Operam S. Jacobi spe-
 ctantium, Festum beati Domini ac Sancti Attonis
 tertia Dominica Junii celebratur, et ideo in honorem
 ejus sumpsimus tertiam ejusque mensis Dominicam,
 in eaque ostendimus gloriosum ejus corpus, quod
 tam diu prostat apertum, donec absolvantur Mis-
 sæ, ut devotio sanctissimi nominis ejus multiplice-
 tur et crescat. Addit Justinianus, pariter decretum
 fuisse, ut quam diu aperta maneret arca S. Attonis,
 omnes et singuli Capellani S. Jacobi, post suam
 quique Missam, pluviale indoti ante prædictam
 arcam

a Pistorien-
 sibus 3 Domi-
 nica ejusdem
 mensis.

A arcam genuflexi perseverent, donec proximus Missam absolvens ei succedat, indicta quinque solidorum mulcta ei qui decreto non paruerit. Anno quidem illo quo facta Translatio est, quia littera Dominicalis E ipsis censebatur Kalendis; dies xxii Junii cadebat in Dominicam mensis quartam: sed quia extra hunc casum, non nisi sexto post anno recursum, necesse erat Dominicam quartam Junii cadere infra Octavam S. Joannis Baptista, et aliquando in ipsum Nativitatis illius festum, colendo solemnius S. Attoni aptior visa est Dominica tertia, nullo simili concursu unquam impedienda.

Describuntur
miracula,

23 Katricolata autem arca sive (ut magis Latine loquar) craticulata, in quam anno mcccxxxvii fuit translatum corpus, aperiatur, ut ait Justinianus, pretioso stragulo, quod praefatus Presbyter Pandolfus Arservoli curaverat faciendum; stabatque elevata supra ipsam illam marmorea arcam, quae hodieque ei probasi est, simul cum ipso corpore allata ab ecclesia S. Mariae. Atque in hoc statu manserunt omnia usque ad annum mxcvi, accurrentibus interim ad sacri depositi venerationem undique populis; quorum pietatem excitabant miracula, ipso anno Translationis patrari coepta, quorum nonnulla in antiquo illo codice habentur descripta, sub hoc titulo: Haec sunt quaedam miracula, inter alia facta per Dominum nostrum et intercessionibus S. Acti, tempore translationis sui sanctissimi corporis, visa et publice manifestata multitudini populi civitatis Pistorii. Juvat illa legenda dare, servata gemini styli simplicitate, ut scripta primitus sunt, mihi curante praenominato Rectore transmissa: notata tamen in margine varietate lectionis, ex veteri tabella, de qua infra.

* at Sutoris.

Sanantur
arthritis,

24 Matthaeus Bernardi * Sartor, civis Florentinus de populo S. Pauli, audiens miracula, quae fiebant per reverendissimum corpus S. Acti, infirmitate gravatus guttae, jam sunt duo anni elapsi, adeo ut sine magna poena et difficultate se movere non poterat: et dum sic aegrotaret cum magno dolore in ipsa civitate Florentiae, quaedam mulier Pistoriensis, nomine Domina Cecca, videns eum tanto dolore vexatum, ait ei: Amice, de novo apparuit in civitate Pistorii quidam Sanctus, nomine Aetus, qui fuit Abbas Vallis-umbrosae sanctissimae vitae, et postea Episcopus Pistoriensis: qui, noviter reinvento ejus corpore pretioso, facit multa et infinita miracula. Voveas te sibi, et habeas devotionem et fidem Deo, et incontinenti sanaberis. Qui Matthaeus, illico reverentia et devotione motus, se vovendo eidem, ait, quod si Deus ipsum ob reverentiam S. Acti ab ipsa aegritudine liberaret, volebat ire Pistorium ad visitandum ejus corpus sanctissimum pedibus denudatis. Et facto dicto voto, dolor ipse et aegritudo guttae cessavit, et est penitus liberatus. Et ad ipsius miraculi certitudinem plenior, hodie 4e xxix mensis Aprilis, idem Matthaeus, veniens a civitate Florentiae ad civitatem Pistorii, ad visitandum ejus beatissimum corpus, a dicta aegritudine liberatus ex toto; nudis pedibus; Operariis et multitudini populi, inter quos praesentes fuerunt Gurinus Grandoni et Gheradinus Crani de Imbarcatis de Pistorio aliisque praedicta omnia audientibus, hoc miraculum devotissime enarravit: de quibus Deo Patri sit gloria in secula seculorum. Amen.

contractio
manus,

* quasi aridam
et siccam,

25 Domina Viola, uxor Ser-Joannis Neri olim D. Odaldi Capitanei S. Michaelis in Bonaccia, personaliter veniens ac reverenter in sacristia S. Jacobi Apostoli, in praesentia ipsorum Operariorum dixit et narravit, quod jam sunt duo anni et ultra, ipsa Domina Viola habebat ejus dexteram manum * contractam, ita quod nullo modo eam poterat aperire: quae devotione mota, vovit se B. Acto, et ei se humiliter commendavit: qua commendatione facta,

Maji T. I^a.

sine mora ipsa Domina, meritis ipsius * sancti Corporis, fuit a dicta infirmitate totaliter liberata. Quidam Ricoverus habebat quamdam suam filiam, aetatis quatuor annorum, quae gravissimis febribus tenebatur, in tantum quod erat a parentibus derelicta. Recogitans igitur idem Ricoverus de sanctissimi Acti misericordia et meritis, eam sibi devotissime commendavit vovens Deo et illi, certam reverentiam et oblationem cere facere ad corpus suum: quo emissio voto, filia est de mortis faucibus revocata, et plenae sanitati restituta.

26 Vannes olim filius Partini Ser-Vannis de Bombassallis, infirmitate gravatus ab infantia sua existens.... meritis sanctissimi Acti fuit liberatus, emissio prius a matre voto, Gentilis Jacomucci de * Fognano, aetatis annorum triginta, quae infra octo dies a die suae nativitatis corporali lumine privata stetit; audiens miracula quae Deus quotidie operabatur meritis sanctissimi Acti, cum devotione introducta ad locum, ubi venerandum corpus noviter translatum est, ipsius quoque Reliquias contingens, beneficium visionis inpetravit. Domina Bandina Guidi Ormagni, infirma gravibus doloribus colicis; decima quarta nocte mensis Junii commendans se beatissimo Acto; devovens, si contingeret eam liberari, ad corpus suum devenire, et reddere votum quod promittebat; statim fuit a dicta aegritudine liberata. Cujus beneficii ipsa non immemor,* quae vovit, statim festo die ex testimonio mandavit.

27 Anno Nativitatis Domini mcccxlvii Indictione xi, die Jovis, vii mensis Septembris, Bonocursus Neri de Florentia venit ad sacristiam S. Jacobi Apostoli, in praesentia Operariorum ipsius S. Jacobi, et dixit infrascripta miracula, quae omnipotens Dominus fecerat in persona ipsius Bonocursi, per merita S. Acti praedicti. Scilicet imprimis, dum ipse Bonocursus... Hic nos deficit antiquus codex, uno alterove folio ut apparet avulso: cetera ergo suppleat tabella, cujus egraphum invenimus Romae in Bibliotheca Vallicellana, inter Antonii Gallonii Collectanea, sub hoc titulo. Haec miracula infrascripta inventa sunt in Opera S. Jacobi in civitate Pistorii. Et ego Presbyter Franciscus olim Ser-Bastiani de Vergelesii Pistoriensis, jam jam in nostra Cathedrali, in quadam ibi existente tabella, ad perpetuam memoriam notavi. Illa autem sic incipiunt: Primum miraculum est, quod corpus B. Acti repertum fuit in prima sua sepultura anno Domini mcccxxxvii die xxv Januarii: quod repertum est quando deputati [fuerunt] ab aedificationem ejusdem ecclesiae in nostra platea, nuncupatae ecclesia S. Joannis Baptista. Et sepultum fuit anno Domini mce: et sine aliquo impedimento inventum est, et ad praesens potest videri ad omnibus cum suis parametis: quae paramenta sunt nova et sine aliqua lesione: et qui vident corpus ejus, affirmant maximum esse miraculum.

28 Ita haec tabella, in qua deinde secundum ponitur, quod supra est primum, sed contractum in pauca; cetera vero simili ordine sub quadam phrasi diversitate. Quod autem superius quantum legi integre non potuit, in tabula quintum est et prolixius refertur hoc modo: Quidam Vannes Partini, Ser-Vannis de Buonvasalis de Pistorio, gravatur in lecto infirmitate incurabili, videlicet retractione brachii; mater sua, audita statim fama inventionis hujus sancti corporis, genuflexa vovit Deo et B. Acto, si reciperet sanitatem pro suo filio, offerre Beato illi pondus quoddam argenti, in testimonium hujus sanitatis ab eo receptae. Et sic aridum quasi corpus, tangendo membra hujus S. Acti, pristinam sanitatem accepit. Sextum septimumque in Tabula, relata superius sunt quinto sextoque loca, variata non nihil phrasi, et addita etiam notabilia, quam margo noster exhibet circumstantia; unde

D
AUCTORE D^r P.
* tangendo
membra
ipsius
febris letalis,

* Ferignano

annorum 30
exclitas.

E

* quantitatem
cere et ali-
quos
aureos.

Cetera defi-
cientia in
veteri MS.

habentur in
tabella,

F

idem faciente
de curatis
contractione
brachii,

A apparet, ea miracula aliunde quam ex libro origiaali esse transcripta a Presbytero Francisco : qui superius desiderata beneficia, ut ab ipso Bonocurso relata fuerunt, et alia insuper tria extra formam depositionis legalis, sic scripta reperit.

tumore crurum, 29 Bonocursus nomine de Neris Florentinus, cum esset Pisis, et tenendo crura inflata, et habendo alteram infirmitatem, taliter quod incedere non poterat; et tenendo magnam fidem Deo et B. Acto, quod per ejus merita reciperet sanitatem; fecit votum visitare hoc corpus, et sic habuit sanitatem et votum adimplevit. Idem Bonocursus infirmatus dolore ventris vel infirmitate colica, fecit votum offerre cereum librarum viginti quinque Deo et B. Acto, ut intercedere dignaretur pro sua sanitate apud Deum, [et sanatus est]. Supradictus Bonocursus, cum esset Romandiole, in servitium Ecclesie Romanae, ut bellum ageret contra perfidum tyrannum Civitatis For-Livii; et esset ibi cum viginti quinque sociis, ut faceret quandam imboscantam erga eos tyranni : et cum solus remaneret de illis in medio inimicorum, votum fecit Domino et B. Acto, venire ad visitandum corpus suum; et

Item de liberatis a morte inter hostes,

B facto voto ipse solus evasit, et adimplevit suam voluntatem. Et ille ora suo venit, ad publicandum se tantam gratiam recepisse a Deo per merita B. Acti, Operarii civitatis nostrae, et chartam fieri fecerunt a suo Notario : et sic fuit semper devotus. *Foroliviensis qui hic indicatur tyrannus Franciscus Ordelaffus fuit, de ejus gestis, successibus, et ferocia vide Pantum Bonoli lib. 6 Hist. Foroliviensis et Odorici Ramaldi Annales ecclesiasticas : Paulus vero ad hunc ipsum annum 1337 notat, quod mense Octobri receptus in gratiam Ordelauffus, fuerit Vicarius perpetuus civitatis suae constitutus, sub tributo pendendo Ecclesiae, in cuius tamen fide non diu mansit : ejus autem perpetuo fere felicitas finem habuit anno 1359, quando se urbemque dedere Pontificio Legato coactus fuit.*

et paralyti sanata.

C 30 Bartholomaeus nomine quidam civis Florentinus del Nero, cum esset Praeses Civitatis Pisarum, et haberet quandam partem corporis aridam et male tractatam; venit ejus in mentem memoria Dei et corporis B. Acti inventionis. Fecit votum venire ad visitandum reliquias B. Acti, et offerre quandam quantitatem aureorum, ad laudem Dei et B. Acti, ut dignaretur intercedere Deum pro sua sanitate : et recepit sanitatem a Deo, per merita beatissimi Acti. Bartholomaeus superius dictus, cum esset Romandiole, cum comitibus suis circa triginta, et ab inimicis superatus, fecit votum Deo et B. Acto, si evaderet tale infortunium venire ad visitandum corpus et reliquias B. Acti, et offerre vestes ejus et arma ejus: facto voto evasit inter socios suos solus, quia alius mortuus, alius vulneratus, et alii in fugam abiernut Adeoque ille miser commendavit se Deo, quod per merita ipsius S. Acti evaderet mortem et esset sanus et salvus. Et sic accepta gratia, semper dum viveret, eum peculiarem intercessorem habuit, ad laudem Dei et B. Acti, qui dignetur etiam pro nobis intercedere. Amen.

CAPUT IV.

Sancti cultus per Romanos Pontifices auctus : translatio nova et secuta miracula.

Eo quo supra diximus modo expositum S. Attonis corpus, non solum a vulgo fidelium fuit religiose deinceps visitatum, sed ipsos quoque Romanos Pontifices veneratores habuit aliquando. Sic Joste Ludorico a S. Laurentio anno Domini mccccix mense Novembri, Alexander V, Pisis peste coactus, cum sedecim Cardinalibus Pistorium adivit, ut supplex B. Attonis

veneraretur corpus : quod ut fecit, sancto viro se et Romanam Ecclesiam commendavit. Eadem fecisse traditur Eugenius Papa IV, cum Florentiam Ferraria, ad coeptum Concilium celebrandum, veniret mense Januario, anno Domini mccccxxxi. Sed ab his nihil mutatum circa cultum, Vallumbrosanis diem xxii Junii, Pistoriensibus Dominicam ejusdem mensis tertiam observantibus, usque ad annum mocii; quando atrisque placuit Apostolicam appellare Sedem, ut sibi liceret die xxii Maji, quo Sanctus obiit, festum ipsius agere cum Officio et Missa de Confessore Pontifice, idque per totam diocesim et Congregationem. Porrecta ergo Clementi Papa VIII communi utrorumque nomine supplicatio fuit per Illustriss. Cardinalem Justinianum, Protectorem Congregationis Vallumbrosanae; qua ad sacram Rituum Congregationem transmissa, una cum Documentis Pistorio allatis et ab adm. Rev. D. Constantino Cajetano Monacho Cassinensi industrie corapulatis; commissum eorum examen fuit Caesari Cardinali Baronio. Ille vero die xi Decembris judicium adeo favens retulit, ut Congregatio advocata in secretum Consistorium coram Pontifice xv ejusdem mensis, precibus annuendum censuerit, et decreverit Pontifex, prout anno moci sequenti factum sub hac forma.

32 Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam. Pietati ac devotioni dilectorum filiorum, Civium et Populi civitatis Pistorii ac universae Congregationis Monachorum Vallisumbrosae, quantum cum Domino possumus satisfacere cupientes, piis ac devotis eorum supplicationibus, nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati; ex voto venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, super sacris ritibus et ceremoniis deputatorum, quibus hoc negotium examinandum commisimus, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, ut in civitate ac diocesi Pistoriensi ac in omnibus ejusdem Congregationis Vallisumbrosae tam Monachorum quam Monialium ecclesiis et monasteriis ubicumque existentibus, Officiam et Missam de B. Attone, qui dictae Congregationis Vallisumbrosae octavus Generalis et postea Pistoriensis Episcopus fuit, die xxii Maji, qua in Domino requievit, juxta regulas Breviarii et Missalis Romani, libere et licite recitari possit et valeat... licentiam perpetuo concedimus et indulgentiam, non obstantibus etc. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxiii Januarii moci, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

33 Hac gratiosa concessione excitati Pistorienses, constituunt novam capellam ex marmore, eodem ubi orca stabat loco fabricandam : qua ut potuit citissime absoluta anno mocii relatum fuit sacrum corpus, ex sacristia, ubi tantisper quieverat, ad priorem locum, intra capsam resplendenti crystallo praemunitam, telaque filis aureis interta opertam, quae ibidem eleganti ex ferro crate circumdata, supra veterem arcom per ferias Paschales, xxvi Martii inchoatas, populo aperta fuit, inter numerosas faces suavesque concentus. Jacet autem corpus sanctum, indutum planetam antiqui moris, per ejus latera circa medium aperta transmittuntur brachia, sursum ac deorsum mobilia; ipsa vero planeta est ex nitenti panno lineis viridibus, albis, nigrisque et rubeis striato, adeoque recenti ac pulchro ac si primum esset a contextu rescissus. Mitra similiter veteris usus est, humilis, parva, acuminata, ex Damascena tela alba et acupicta. Pedum ex levissimo ligno, sed adhuc solidissimo, absque cuspidem. Albam inferiori in limbo praetexta ornat, qualem antiquitus scimus in usu fuisse Clero Pistoriensi, maxime in solennioribus festis; nec deest annulus in digito, aliaque ornamenta : caput vero reclinatur supra pulvinar aeque vetus : omnia autem membra integerrima sunt, et adhuc carnosae, sic ut tactui cedant mollia adhuc, denuoque resurgant si manum removeas

Clemens 8,
rogatus a
Vallumbrosanis et Pistoriensibus,

E
permittit
festum cum
officio 22 Maji.

F
Itaque an.
1606 fit nova
translatio

corporis incorrupti,

Corpus visitatur ab Alexandro 5 et Eugenio 4.

A removeas. Aperto nonnihil ore hians vultus, dentes aliquot conspiciendos præbet, ipsumque palatum intus album. Extremitas narium, licet eminus intuentibus nonnihil videatur esse consumpta, vere tamen consumpta non est, sed depressa, verosimiliter ab operculo oculi, intra quem primum conditus Sanctus fuit, et hoc cognovimus ipsum propius et remota crystallo intuiti, in eoque observavimus aliquid aquilini. Oculi similiter integri, sic ut unius etiam pupilla appareat: aures purissimæ, vultus plenus atque ad quadraturam vergens, propter menti satis largi spatium. Manus ac pedes suis digitis, et hi unguibus instructi sunt; digitis autem pedum, hallucibus exceptis, sursum curvati: omnibus autem color carnis adhuc ad stuporem intuentium est vividus. Statura corporis alta tres fere ulnas. *Hactenus Justinianus Marchetti, attestans quod anno mncxxvi curiose fuerit scrutatus omnia, ipsa brachia adducens ac reducens, atque de conjectura sua ætatem Sancto tribuens annorum LXV, quæ in nostra sententia ad annum octogesimum fere debuit accessisse.*

et festum
solennius agi-
tur;

B Taliter constitutum cum esset intra capellam corpus (ut *prosequitur idem Justinianus*) ad demonstrationem interioris gaudii et debitam adorationem convenerunt xxii Maji D. Alexander de l'Accia Florentinus, dignus S. Attonis in Sede Episcopali successor, cum Clero Magistratuque et magna Pistoriensis populi multitudine, circa prædictum sacrum tumulum; Missaque solennis a Reverendiss. Episcopo cantata est, quæ Missa et alia ad festum spectantia ut quotannis quam potest sollemnissime iterentur, commissum est Operariis S. Jacobi. Post Missam ducta est pompa processionalis cum imagine Sancti, a Cathedrali per forum totum, gestantibus illam primum quatuor venerabilibus Monachis Vallumbrosanis, deinde aliis successive de Clero Sacerdotibus sub baldachino, quod sustinebant sex Nobiles viri ad hoc a Concilio generali electi. Anno autem mncvii Religiosi Vallumbrosani a prædicto Reverendiss. D. Episcopo postularunt Reliquiam aliquam sui quondam Sancti Generalis. Quorum desiderio facturus ille satis die xi Februarii, assistens sibi universo Clero ac Magistratu, modica serra (quæ hodieque devote servatur in conclavi ad latus sacelli S. Jacobi, post facti memoriam ejus lamellæ insculptam) jussit a miraculoso corpore auferri os unum brachiale, una cum adhærente eidem carne a cubito ad manum. Hoc in actu Don Balthassar Vallumbrosanus recitavit devotam orationem de laudibus S. Attonis:

brachium
Vallumbrosani
donatur:

C deinde cum processione solemnī portata fuit venerabilis illa Reliquia ad monasterium Pistoriense S. Michaelis de Furculis, ibique tradita in manus Don Thesauri Veli, Abbatis S. Michaelis de Passiniano, et conditum de re tota est instrumentum publicum, coram quatuor Nobilibus ad hoc a Concilio generali lectis et duobus ex Operariis S. Jacobi.

33 Die xii Februarii prædictus D. Thesaurus Veli, cum aliis ejusdem Congregationis Monachis, venerabile pignus detulerunt Florentiam, in comitatu quatuor prædictorum Nobilium; ubi solenni pompa magnæque devotione excepti sunt in æde Sanctissimæ Trinitatis, ab illius loci Monachis. Dum autem Florentiæ essent, ipse prænominatus Abbas detulit sanctam Reliquiam ad Sanctimoniales sui Ordinis, ibidem devenerandam osculandamque; quas inter una, Soror Aurelia dicta, quæ totis decem diebus ac noctibus graviter infirma lecto decubuerat, postquam præmissa humili prece ipsa quoque osculum impressisset sancto brachio, ad stuporem omnium subito fuit a tam gravi morbo liberata. Denique die xiii Februarii, Ordinis Præsidens Generalis Don Prosper Boni-Matthæi, tunc Florentiæ assistens, cum aliis Monachis prædictisque quatuor Nobilibus Pistorien-

et post mona-
cham Floren-
tiz sanatam,

Passiniani
collocatur.

sibus, profecti sunt Passinianum; ubi ab ibidem D commorantibus Monachis devotissime recepta sancta Reliquia est, et nobilissimæ thecæ argenteæ inclusa, collocanda postea intra capellam ad hoc dedicatam, quæ modo eleganti opere absoluta cernitur.

AUCTORE D: P:

36 Pistorii vero non minus post ultimam illam, quam antea post priorem Translationem patrata fuerunt miracula, quorum aliqua ex Italico Justiniani Latimeredita sic narrantur: Anno mncvii D. Julius Sozzifanti, Nobilis Pistoriensis, sub noctem diei xxii Maji erat in quodam suo prædio, Saliconis appellato apud Soravallum territorii Pistoriensis, exitis superioribus vestibus lectum ingressurus. Sed Deo se primum, uti convenit, commendans de genubus; audivit fragorem reicujnsdam labentis circa parietem, ad quem subtus cubiculum fabricabatur cella vinaria, et ad quem lecti caput acclinabatur. Interrogavit ergo villicum suum, in vicino loco cornantem cum fabro, quid rei? Illi vero responderunt, glires esse. Prosequeretur ergo orationes suas, quando sensit iterari fragorem, et nescio quid de tecti materia intra cubiculum labi. Iterum ille interrogavit, quid eaderet; rursumque responsum, nihil id esse. Non potuit responso acquiescere Nobilis, dumque ambiguus intra se hæret, visus est sibi audire vocem intus monentem, Cito, cito; egredere hinc. Quare villico et fabro dixit: Eia surgite, et merum vos proripite foras: quia certum casum minatur domus. Cumque illi pergerent asseverare identidem nullum esse periculum; ipse e contra scalas occupat, festinatque descendere, altum clamans, Foras, foras, donec et illi sequerentur. Vix autem medietatem scalarum attigerant, quando corruit frontispicium domus, nec solum mensam ad quam prædicti cornabant, sed etiam lectum quem erat ingressurus Julius, opplevit rudere. Unde præsentiam divini auxilii intelligens, in domesticum commentarium hæc verba retulit. Quia modicam caveam struere dum volui, subversa fuit facies orientalis domus, cum meo damno non exiguo, sed majori felicitate, propter gratiam quam a Deo recepi, cui placuit vitam meam servare a ruina per suam misericordiam; quo in periculo credo mihi adfuisse auxilium Reginæ cælorum et intercessionem S. Attonis, qui noluit ut in die suæ sollemnitatei xxii Maji, anni mncvii, circa horam secundam noctis, tam misere perirem, cum discrimine ipsius animæ meæ: quapropter semper benedicatur Deus, et gratiæ intercessionem referantur. Sic ille, qui mox instituit anniversarium sacrum, ad altare sancti corporis, cum aliis quibusdam obsequiis faciendum.

Vir nobilis,
ruina domus
sux opprimen-
dus

E

liberationem
adscribit S.
Attoni,

F

37 Archangelus Mandosius, Nobilis Romanus, per aliquot dies Pistorii moratus, cum S. Attoni sese commendans singularem aliquam gratiam postulasset impetrassetque, menstruum in eadem capella Sacrum celebrandum constituit, duplex autem Sacrificium in festo ipsius Sancti, cui etiam virideum ex serico papilionem obtulit. Paupercula quedam in mea S. Hilarii parochia, nomine Barbara, quam multis mensibus cæcam sæpe vidi alieno ductu ambulare, cum vota S. Attoni fecisset, visum intra dies paucos recuperavit. Duo quoque Sacerdotes Pistorienses, hoc tam multorum mortibus funestato anno mdcxxix, serio a me interrogati, qua ratione evasisent periculum, a quo non evasuros medici judicabant; vitam suam acceptam retulerunt S. Attoni, cui votum fecerant. Unus autem eorum addidit, quod ipso momento facti voti, de Missa ad ejus altare quamprimum posset celebranda, melius se habere senserit. Circa alterum vero notabile est, quod ei quedam soror sua, in Hospitali Dominarum de Cippo Monacha Pistorii, in hæc verba scripserit: Significo tibi, quod S. Atto te velit sanare, si eum velis assumere

ob receptas
gratias fun-
datur annua
et menstrua
Missa:

sanantur mo-
ribundi duo,

in

A in Patronum. Referente etiam adm. Rev. D. Pandolfo Arfervoli, Sacrista S. Jacobi, didicimus, quod eodem prænotato anno Canonicus unus et dux Pistorienses matronæ, ad mortem agrotantes, postulato linteo cui nuper fuit involutum corpus sanctum, quando reponendum erat in capellam, eoque inpe-
 trato, commendantes se Sancto recuperaverint sani-
 tatem. Sed neque deluerunt divinæ justitiæ exempla in eos, qui injuriosi erga Sanctum quomodocumque fuerunt. Nam cura Nobili cuidam Pistoriensi credita esset notabilis pecuniæ summa, ornatui sacre arcæ inpendenda, ipseque eam dilapidaret; longe Pistorio ad cixvii p. m. positus, subito periit, die xxii Maji in noctem vergente. Multitudo autem votorum in charta aut tabula expressorum maxime satis declarat, quam multi ad Sancti patrocinium recurrant: ad-
 unt etiam anathemata argentea numero magno, ex hisque ante hos viginti annos memini confectum fuisse vas quoddam ad divini Officii usum.

panditur hujus Sancto.

38 Neque apud Pistorienses substitit beneficentia S. Attonis, sed etiam ad Hispanos transivit, qui cum apud senatum credunt. Cum enim Episcopus et Clerus, nec non et Magistratus civesque et incolæ civitatis Pacensis, ex singulari erga B. Attonem, qui ex dicta civitate originem traxit, devotionis affectu, in festo illius Officium et Missam de communi unius Confessoris Pontificis celebrare posse summopere desiderarent; induluit id eis Paulus Papa V, pro civitate et diocesi Pacensi; absque tamen Lectionibus propriis, per Breve datum viii Aprilis anno mxcxi. Nec non Urbanus VIII (uti habet in Martyrologio Hispanico Tamayus) efflagitante Joanne Sanctio de Valverde, in Episcopali Pacensi Curia Procuratore, concessit ut eremitorium in dicti Joannis Sancti prædio construeretur, ibidemque effigies B. Attonis elevaretur, Sacramque conficeretur, arbitrio, visitatione, et interventu Ordinarii; ut patet ex Brevi, expedito Romæ apud S. Mariam Majorem die xxii Novembris anno mxcxi. Ex hinc cives et com-
 provinciales apud Deum mirabilem habent in suis necessitatibus Patronum. Cum autem hæc scriberem, inquit idem Tamayus, in manus pervenit meas catalogus quadraginta unius miraculorum, a S. Attone patratorum, post ejus imaginis, nimia vetustate decoræ, elevationem apud Pacenses; quæ quia probata et in MS. Codice relata sunt, ne tanto fraudetur honore Sanctus noster, aliqua hic subijcere proposui-
 mus.

B Apud Pacenses an 1614 colli captus Sanctus,

erecta in eremitorio imagine,

C 39 D. Eleonora de Contreras, quondam Joannis Adami uxor, cum morbo intercedente correpta extremum Ecclesiæ Sacramentum accepisset, voto emisso ad S. Attonem de visitando ejus eremitorio, si pristina valetudini restitueretur, protinus sanitati restituta, votum persolvit. Petrus Garcia de Vera et Silva, Presbyter et ecclesiæ B. Mariæ del Castillo Parochus, cum a physicis de ejus salute desperaretur, ex quo se morti proximum agnoscebat, corde et ore B. Attonem interpellavit, et elemosyna oblata ad ejus eremitorium, subito san-
 ctum accepit. Franciscus Ximenez de Vera, cum filium, vix septem

curis se huc aut ibi sanitatem præstat.

hebdomades agentem, pleuritidis morbo laborantem D haberet, et jam jam supremum spiritum exhalantem, contusis oculis et ultimo vitæ deliquio jacentem, ita ut jam cadaver sub linteo involvere satagerent; cucurrit paterna pietas ad B. Attonis merita, a quo et puerum repente sanitati restitutum, et omnium admirationem promeruit. Joannes Saneius Valverde, in audientia Episcopali Pacensi Procurator, S. Attonis addictissimus servus, ejus curæ eremitorium et omnia quæ ad devotionem desiderantur augendam commissa sunt, cum oculorum fluxum pateretur, misso voto, Missa peracta, e sancti Episcopi ecclesia liberatus discessit.

40 P. Fr. Didacus Ximenez, ex Dominicana familia alumnus, cum propter erisipelam, qua in crucibus laborabat, fere omni carne consumpta, vix tibiæ, venæ, aut nervi viderentur, ita ut ad ultimum vitæ terminum pervenisset, ex quo omnibus Ecclesiæ Sacramentis vallatus, jam jam nihil nisi sepulcrum superesset; fidelis quidam amicus novendiale sacram S. Attoni promisit, et ultimo perveniente voti die, infirmus, saluti restitutus, laudes Domino, qui est mirabilis in Sanctis suis, latitudi-
 dus persolvit. Franciscus Rodericus Suarez, puerulum filium herniosum cum haberet, et ad sanitatem reducere ope medicorum illum statuisset; convocatis aliptis, ut illud ministerium ferro et igne perficerent, subito dolore correptus chirurgos dimisit: puerulum ad S. Attonem perduxit, et voto facto, subito lignaminibus solutus puerulus sanitatem accepit. Alios quatuor puerulos, hujusmodi morbo laborantes, ad perfectam sanitatem diversis temporibus S. Atto perduxit: ejus si miracula omnia referrem, prolixum catalogum texerem. Dicta sufficiant, ut Dei omnipotentia laudetur. Hactenus ille, sub an-
 num mxciii scribens Majum et Junium.

E

41 Denique anno mxcxxxiii die xxi Januarii sacra Rituum Congregatio, ad emixam supplicationem P. Tiberii Petraccii, Procuratoris generalis Congregationis Ordinis Vallisumbrosæ, nomine dictæ suæ Congregationis exhibitam, referente Eminentiss. D. Cardinali Bona, censuit posse apponi et imprimi in Romano Martyrologio, tum alia quædam Sanctorum Ordinis elogia, puta Joannis Gualberti Institutoris, Gregorii Papæ VII, Petri et Bernardi Cardinalium, ac Veridianæ Virginis, tum ad xxii Maji hoc ut jacet: Pistorii in Thuscia S. Attonis Episcopi, Ordinis Vallisumbrosæ. Die autem iv Martii eadem Congregatio, ad preces ejusdem, proprias de SS. Veridiana, Petro, Attone, Gregorio Lectiones, recitandas cum officio sub ritu Duplici die eorum festo, ab eodem Eminentiss. D. Cardinali Bona, de mandato ejusdem sacre Congregationis revisas et emendatas, prout jacent, et superius impressæ sunt, approbavit, pro Religiosis dictæ Congregationis Ordinis Vallisumbrosæ tantum, ac imprimi posse concessit; ut ultra jam nihil sit quo attolli cultus S. Attonis possit, nisi ad universam Ecclesiam aliquando extendatur, Lectionibus præfatis Romano etiam Breviario inferendis.

an. 673 inscribitur Martyrol. Romano,

F

et novæ Lectiones probantur.

DE S. HUMILITATE ABBATISSA

ORDINIS VALLUMBROSANI FLORENTIÆ.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, officio, festo; Vitæ auctoribus, translatione corporis et brachii.

D. P.

ANNO MDCXX

In S. Salvii
monasterio
corpus inte-
grum

super altari
facto anno
1623.

Festum cum
Officio de
communi,

olim proprio:

Priusquam Florentia discederemus anno MDCLXII, placuit XII Februarii ad suburbanum S. Salvii monasterium exire, trahente nos illuc celebri fama SS. Humilitatis et Margaritæ, quarum ibi et acta et corpora haberi dicebantur. Advenientes, excepit Reverendissimu D. Catharina Angela Pussertini; et, quoniam alius tunc ad manum Sacerdos non erat, cujus opere in ostendendo nobis integerrimo S. Humilitatis corpore uteretur, ipsas templi atque sacrarii claves mihi dedit; qui illuc cum P. Henschenio ingressus, post adoratum rite ad aram majorem Deum, sumpto superpelliceo atque stola, accessi ad aram lateralem, sub quo hæc legebatur inscriptio. D. O. M. Virgini Deipure, S. Humilitati, B. Margaritæ discipule. Monialibus Congregationis Vallumbrosæ. D. Clemens Bonentius Patavinus, ejusdem Congregationis Monachus, hujus monasterii Prior, P. AN. MDCLXIII. Aperit deinde valvæ arcæ, inter altare et supra imminuentem ei tabulam sic collocatæ, ut ultra murum quidem ecclesiæ introsum non promineret, extrosum vero, in sequuli cum ipso altari altitudine consisteret, quasi supra aliud altare ex parte monasterii, in sacello interiori ac domestico Monialium, quarum aliqua cum Abbatissa ibi adstabat honoris causa, et plures circum arcem candelas accenderant. Arcæ, venuste atque elegantæ, crystallina erant; latera omnia, sic ut clarissime posset conspici intro collocatum corpus, in sui Ordinis habitu decentissime compositum; sed ore aliquantum hirsute, cui insertum aliquid bombacii, quod aiebant sæpe renouari, et devotis amicis distribui, plurimas gratias eo mediante obtinere profitentibus; atque ac per lineas rosas, quæ ad vivum effictæ sacro corpori plures insternebantur, et nobiscum etiam fuerunt communicatæ.

2 Subtus cum arcem, infra altare, dicebantur haberi ossa B. Margaritæ, de qua agemus xxvi Augusti; cetera fere solum S. Humilitatem spectabant, appensis circum altaris tabulam anathematis pluribus, etiam argenteis, in monumentum receptorum cælitus beneficiorum. Hujus etiam festum cum Octava a se agi xxii Maji testabantur Monachæ, fierique Officium ac Missam de communi non Virginum (fuit enim matrimonio illicita Sancta, quando de consensu mariti, ipsius exemplum sequentis, Canonicaem primo S. Marci Religionem, Monasticam deinde Vallumbrosæ Regulam professu est) olim autem Missam propriam in usu fuisse dicebant cum hac Collecta, etiam in Officio recitata, nimirum, non Sacerdotis Officiantis, sed Conventus assistentis. Omnipotens sempiternæ Deus, qui remissis delictis beatitudinem te confessis attribuis, B. Humilitatis precibus exaudi vota præsentis familie tue; et confrecto peccati aculeo, spirituali nos exultatione perfunde: ut quæ hactenus sicut oves perditæ eramus, Filii tui sanguine restitutæ, in patria gloriemur: qui tecum vivit et regnat. Sequebatur, pro Epistola Lectio libri Ecclesiastici ex Cap. xxvi. Mulier sensata et tacita, non est immutatio erudite animæ. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata: omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ. Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum donus

ejus: lucerna splendens super candelabrum sæcæternu, et species faciei super ætatem stabilem: columinæ aureæ super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta æterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris sanctæ. Succedebat Evangelium ex Matthæi xiii. Simile est regnum cælorum grano sinapis: quæ omnia nunc ad ritum communem reducta sunt.

3 Porro ex Vita Italica, quam edidit anno MDCLXXXII adu. Rev. P. D. Igentius Guidacii Florentinus, Monachus Vallumbrosanus et Abbas S. Christinæ: apperebat antiquissima consuetudine, et mox ab obitu Sanctæ eamque proximo anno MDCCLXXI secuta elevatione corporis, ceptum celebrari festum prædictum. Siquidem lib. 3 cap. 6 allegantur Indulgentiæ, a pluribus Prælati, pro more illius ævi, concessæ visitantibus ecclesiam S. Joannis Evangelistæ a S. Humilitate edificatam, tum in majoribus festivitatibus atque Dominicis, per annum, tum præcipue in natali ipsius Sanctæ, per quatuor Brevia Avenione expedita anno MDCCLXXII, proximum quidem xxv Martii, reliqua mense Aprili, Joannis Papæ XXII Pontificatus anno 1, subscriberibus Isuardo Patriarcha Antiocheno, Raimundo Andrinopolitano, Petro Nazarenno, et Bartholomæo Ragusano Archiepiscopis, Episcopis vero Benedicto Suaciniensi, Guilhelmo Camanensi, Guttero Giennensi, Petro Cittanovano, Gottifredo Brachilensi, Aëgidio Adriensi, Petro Narniensi, Bartholomæo Cernensi, Ferdinando Cordubensi, Guilhelmo Tartariæ, Joanne Neqensi, Hugone Placentino, Cojordanio Avenionensi, Petro Corbaciensi, Guidone Astiensi, Joanne Tectensi, et Aimone Arberensi. Hi tamen ex primo Brevis, ab infra laudando Hippolyto Cerbonio, cum nonnulla diversitate nominum ac titulorum, sic exprimuntur pag. 21 Isuardus Patriarcha Antiochiæ, Raimundus Andrinopolitanus, Bartholomæus Ragusinus, Petrus Nazareus Archiepiscopus, Petrus Civitatis-novæ, Godifridus Brachilensis, Bartholomæus Suaciniensis, Bartholomæus Cernensis, Guilhelmus Camanensis, Hugo Placentinus, Joannes Avisionensis, Petrus Corbaciensis, Bartholomæus Brachalensis, Petrus Navarinensis, Petrus in Dominio Tartarorum, Gutter Gienn, Aëgidius Andriopol. Episc. Extat etiam apud ipsas Sanctimoniales et hujusmodi Psalterium Monasticum, secundum Ordinem Vallis-Umbrosæ impressum Florentiæ anno MDLXVI, curante D. Lactantio Medolaco Bergomensi, de mandato Reverendiss. Patris et Domini D. Constantii Minucci de Prato-ceteri ejusdem Ordinis Generalis in parvo octavo, uti appellant, cui sub culcem adsuta sunt Officia quedam ipsi Ordini propria, atque post hymnos de S. Stephano Protomartyre, inveniuntur hymni duo et tres orationes de S. Humilitate, infra dande a nobis quæ utrum aliquando fuerint in usu publico ignoramus.

4 Neque Florentinis tantum nota hæc festivitas est, sed etiam Faventinis, apud quos S. Humilitas nata, etiam a nupta, et velata, ac deinde reclusa annis duodecim, et Faventinis denique fundatrix monasterii S. Mariæ in Malta fuit, ogitur, Cumque hoc monasterium, manibus urbis vicinum, nimis expositum videretur insolentiæ militari, tunc grassanti; intercedente apud Alexandrum VI Duce Valen-

NOT. 38***
APP. TOM.
VII MAJI.

ceptum mox
ab obitu cele-
brari
E

cum indulgen-
tiis anno 1317
concessis,

et hymnis
propriis,

A uno Cæsare Borgia, data licentia fuit ipsum cum ecclesia transferendum in locum, in quo prius steterat monasterium S. Perpetuæ, idque sub nomine S. Humilitatis, quæ eodem in loco primos Religionis annos egerat, juxta Breve datum anno MDI, die XII Julii, Pontificatus anno VIII. Advenerunt ipsi, anno MDCLXXVII Novembris Faventia transeuntes, monasterium, totum novo opere a fundamentis constructum: in cujus satis eleganti ecclesiâ vidimus ipsius Divæ altare, lumine lampadis perpetuæ ardentis illustratum, multisque ænathematicis circum ornatum; qui autem nos deduxerunt, asserunt in monasterio haberi ipsius Sanctæ brachium. Hujus rei memor scripsi ad Rectorem Faventinæ Collegii R. P. Jacobum Castelli, de auctore ac tempore translato illuc brachii, deque miraculis ibidem ad Sanctæ invocationem patratis, discere aliquid sperans: sed rescripsit, Monachas Faventinas excusare, eo quod ardente aliquando monasterio veteres omnes scripturæ conflagnarint: neque modo quidquam invenitur præter ipsam sanctam, quam venerantur, Reliquiam.

B Quoniam vera in præfatione ad Lectorem profitebatur idem Guiduccius, secutum se Vitam a corvo scriptam, atque ex originali transcriptam auctoritate Episcopali, hanc ipsam apud Monachos S. Salvii requisivimus, et benigne exhibitam in sacristia descripsi ipsam, una cum authenticatione hujusmodi. In Dei nomine, Amen. Reperitur in quodam libro seu chronica, composita de vita et operibus venerandæ ac religiosæ sanctæque memoriæ mulieris, Sororis Humilitatis, dudum Abbatissæ monasterii S. Joannis Evangelistæ juxta Florentiam, ordinis Vallumbrosæ (apud quod monasterium ipsa Humilitas spiritum emisit ad cœlos, et suum in ecclesiâ dicti monasterii corpus existit a Christi fidelibus devotissime tumulatum) existente ipso libro in ecclesiâ dicti monasterii, vita, transitus, et miracula, quæ divina pietas ipsius Sanctæ meritis demonstravit; prout de verbo ad verbum tenor, ex ipso libro transsumptus, per ordinem hic apparet. Qui liber auscultatus fuit cum exemplo presenti, transsumpto ex ipso libro, per me Philippum infrascriptum Notarium transsumentem, una cum Benedicto et Marsoppo Notariis infrascriptis, in præsentia Reverendi viri, D. Matthæi Abbatis monasterii S. Laurentii de S. Severino, Vicarii Ven. P. D. Francisci Dei Gratia Episcopi Florentini, pro tribunali sedentis in ecclesiâ S. Salvatoris de Florentia. Et quia inventa fuerunt ad invicem concordare, idem D. Vicarius huic exemplo suam et Curie dicti D. Episcopi auctoritatem interposuit et decretum; sub annis Incarnationis Dominicæ MCCCXXXII, Indictione XV, die IX mensis Septembris, Pontificatus S. P. D. Joannis Papæ XXII anno XV, præsentibus testibus Ser-Jacobo Ser-Miniati, et Ser-Petro Paganucci, Notariis Episcopalis Curie Florentinæ, et aliis plurimis. Hanc ergo Vitam cum descripsissemus, exhibiti etiam nobis ad collationem faciendam sunt alii libri membranei duo antiquiores (ut videbatur) in quibus ejusmodi authenticatio non aderat.

C Auctor se Monachum Vallumbrosanum videtur profiteri, cum Sorores Carissimas appellat; imo et ipsius Monasterii Priorem seu Confessarium, cum sic orditur, Cogitis me S. Humilitatis vitam, matris vestræ ac meæ, diversis voluminibus a diversis diversimode scriptam, in unum volumen, prolixitate omissa, redigere, nec non quæ ab ipsa relatione veridica didici. Quare nulla verosimilitudine nititur conjectura Guiducci suggerentis eundem videri posse, qui B. Margareta Vitam seu potius Revelationes scripsit, Joannem Presbyterum Faventinum. Hic enim ipse B. Margareta nepos, ut ait post ea quæ Latine scripsit, proficitur se in principio Notarium; post alia vero

quæ scripsit Italice, multo expressius se ipsum indigetat Rectorem ecclesiæ S. Antonii Faventiæ et Imperiali auctoritate Notarium. Allegat deinde prædictus Guiduccius duas alias Vitas, antiquitus scriptas, unam Italice, alteram Latine, in quodam libro de diversis Sanctis Faventinis (quem sane librum opturemus totum descriptum habere) sed auctores non nominat; neque usquam in margine, ubi diligenter suos indicat fontes, quidquam habet hic faciens, nisi forte ad libri 1. Caput I allegans Joannem Zaratinum Castellinum in suis Notabilibus, et Joannem Baptistam Azzurinum in Vita S. Humilitatis: et deinde lib. 3 cap. I post alios plures, qui ejus cum laude meminerunt, ut sunt Raphael Volaterranus lib. 21 Anthropologie, Hieronymus Vallumbrosanus infra referendus, Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ ad hunc diem, Petrus Ricordati in Historia Monastica, Arnoldus Wion in Ligno Vitæ, Eudoxius Locatelli post Vitam S. Joannis Gualberti, Lucas Castellini in libro de certitudine gloriæ Sanctorum: post hos, inquam, omnes laudat ultimo scriptum D. Hippolyti Cerboni Abbatis Vallumbrosani Discursum, de vita et miraculis ipsius Sanctæ. Est hic Discursus impressus Italice anno 1624, eique subjungitur prolixam Poemata de sanguine lacrymis Humilitatis, inter meditandam Christi Passionem.

D Habemus scriptores istos omnes, præter duos primo nominatos. Sicut autem in iis quos habemus, nihil magis invenit Guiduccius quo suam auget scripturam: sic neque ex aliis multum videtur habere potuisse, quod non habuerit in præmemorata Vita, nisi fortassis posteriora quædam miracula, paucasque notitias, quas in Annotata ex ipso transferimus: qui toto primo libro suo et majori etiam parte secundi aliud non egit, quam quæ brevissimis verbis Vita absolvit, prolixioribus extendere, similibusque aliorum Sanctorum præsertim Vallumbrosanorum exemplis, atque Scripturarum sententiis illustrare. Hoc vero minime ei curandum fuisset, si conservandis diversis voluminibus, quibus mox ab obitu Sanctæ inscripta ejus Acta a diversis diversimode fuerunt, cura fuisset impensa conveniens, et maximo nobis usui nunc futura. Accidit enim Auctori huic nostro, quod ille sibi evenire testabatur, qui scripsit:

— Brevis esse laboro,

Obscurus fio. —

Obscuritati huic, quatenus fieri poterit, occurrent Annotata nostra: postmodum agimus de virtutibus ipsius Sanctæ ex Guiduccio usque ad hoc præcipue dictatis ab ipsamet Sancta sermonibus: si tamen loca ab eo Italice reddita, possimus originali phrasi habere Latine expressa. Latine enim omnia dictabat Sancta, divinitus edocta, ad usum suarum Monacharum ejusdem Linguae satis peritarum; et ideo etiam Latine sunt pro iisdem scriptæ suarum Sanctorum Matrum Vitæ. Ipse vero Guiduccius, ut hujus ætatis ignorantia consuleret, quæ multi etiam religiosi viri minorem habent sacræ istius Linguae usum, quam ante tam pauca secula habebant passim sanctuariales Virgines, non solum eos quos dixi textus, sed etiam sermones aliquot integros præcumque formulas a Sancta dictatas Italice reddidit; in quibus vel sic lectis tanta apparet cælestis spiritus suavitas et affluentia, ut optabile sit ea omnia fideliter transcripta aliquando venire in manus illorum, qui vel Sanctorum Patrum Bibliothecam augere, vel operum anecdotorum Spicilegia colligere satagant.

E Quod credit nobis Spartæ satis est, id agimus: quare curam illam aliis dimittentes, iis solis monumentis eruderandis intendimus, quæ ad historiam sacram spectant, et talibus subjungimus rerum etiam postea actarum notitiam undecumque acceptam: Ita ex libro 3 Guiducci sumemus atque Latine reddemus, quidquid ille habet de Translatione corporis S. Humilitatis ad ecclesiam et monasterium S. Salvii, quod antea virorum fuerat

Alii de illa auctores.

E

Vita Italica prolixior auct. Guiduccio,

Sanctæ ipsius sermones, Latine dictati. F

Translatio corporis e loco S. Joannis Evangel. ad S. Salvii,

non est ejusdem qui scripsit de B. Margarita.

A fuerat, et caput perniciosissimi schismatis in Ordine; et tunc quidem ad regularem observantium reductum, sed quatuor solum Monachos cum Priore habebat; proinde opportunum fuit, traducendis eo sanctimonialibus, occasione edificandæ arcis reteri suo monasterio exclusis, et nullam certam sedem Florentiæ habentibus, prout factum anno MXXXIV. Hanc vero Translationem, de qua inter prætermisos egimus v Maji, secuta complura miracula sunt, quæ similiter Italice a Guiduccio descripta latinitati donabimus. Prius tamen placet ex Hieronymi Vallumbrosani supralaudato MS. libello ad Laurentium Medicem, de Vallumbrosanæ Religionis Beatis, dare elogium S. Humilitatis; quo ille ante annos plures quam centum viginti suum istum libellum clausit, etiam ad xx Maji in duobus ejusdem Ordinis Beatis, Orlando atque Alberto, laudatum. Ipsum hujusmodi est, post elogium B. Berthæ Abbatis, editum a nobis xxiv Martii.

Elogium ex
Hieronymo
Vallumbr.

B Fuit et altera, Monialis Faventina, cui nomen Humilitas: huic non minor inerat familiaritas cum S. Joanne Evangelista, ac legitur olim cum Virgine gloriosa Maria S. Bernardo Claravallensi extitisse: de quo sanctissimo Joanne cum sapius meditaretur, sæpissime in somniis vel per visum ei apparere dignabatur. Hinc facile cuivis patere potest, quanta et mentis et corporis inerat ei puritas; cum ipsi familiaris existeret, qui dum vixit præter matrem Jesu Mariam in ea virtute præ ceteris floruit. Hæc itaque cum monasterium Monialium, quod de Malta dicitur (abest enim non multum a civitate Faventina) cum Monialibus quibusdam sanctissimis incoleret, et Dei omnipotentis cultum sibi jam gratius et perpetuum in animum induxisset, cibo parca lingua modica, casta, quieta, opportuna, et patientia incredibili prædita, omnium in se gratiam et caritatem, qua plurimum ipsa redundabat, transferens, per visum a S. Joanne Evangelista, Florentinam urbem adeat monetur; ibi locum sibi monasterii ædificandi fore. Quam rem Monialibus aliis referens, mox in mœstitiam ac lacrymas versas hortari, et mandata Jesu, et D. Benedicti instituta, et Patris Joannis, in Dei servitio et honore servare et augere diligenter et caste cum studio et labore curarent. Inde quædam seniores paululum viæ lacrymis prosecutæ, caritatisque osculo ultro citroque dato; tandem illæ ad monasterium, ea vero cum duabus Florentiam contendit: ibique non solum animum, sed pedem defixit; et bene vivendi norma et optimis vitæ institutis, propediem religiosis omnis generis et populis grata acceptaque facta est. Et cum multis polleret miraculis, et precibus etiam Joannis Evangelistæ sanctissimi ex animo cadaveri vitam reddidisset, sui visendi causa undique concursus fit. Demum brevi post tempore templum mirificum Florentiæ, extra portam quæ Faventina dicitur, in S. Joannis Evangelistæ honorem dedicatum est, et ei Monialium ædes addita: in qua ista Deo grata Humilitas amplam et Peo gratam familiam, suis optimis monitis et exemplis, Domino Jesu et Evangelistæ ejus educavit; semper cum suis ipsum Dominum Jesum in Psalmis laudans et hymnis et canticis spiritualibus. Demum soluta vinculis corporis eo contendit, ubi cum Jesu et Apostolo suo et ceteris Sanctis perpetuo et felici ævo fruitur. Hactenus Hieronymas, ex alio verosimiliter antiquiori compendio Vitæ, in quo de matrimonio ejus maritoque nihil scriptum legebatur; unde ipsum coartigit errare in titulo, et Virginem appellare, ejusque virginitatem expressius commendare, quam Reginæ virginum ejusque odoptivo Virgini Joanni adeo familiarem fuisse intelligebat: id autem ne offenderet, verbum unum alterumve initio mutavi.

ubi quomodo
Faventia
transierit
Florentiam.

VITA

Auctore Monacho sui Ordinis et familiari.

Ex Notariali transsumpto anni 1332.

PROLOGUS.

Cigitis me, Sorores carissimæ, S. Humilitatis vitam, Matris vestræ ac meæ, diversis voluminibus a diversis diversimode scriptam, in unum volumen prolixitate ommissa redigere; nec non quæ ab ipsa relatione veritica didici ponere; cum me, ut asseritis, eadem prodente multa credatis nosse, quæ ipsius prodant veridice sanctitatem. Verum me, licet parere vobis retraheret vitæ defectus, parvitas intellectus, temporalis conflictus, ejusque detractorum balatus; coegit tamen vestræ sanctitatis affectus, quo (ut nostis) constringimur intime vestri adventus a primævis. Sumite igitur avide: imitamini matrem tam sanctam. Sumite collectum vestris orationibus, quod anxia caritas vestri in omnibus subditi sub certis capitulis Incide transmittit; et si quid ejus imitatione asperum appareret, avi quasso conspiciat brevitate, corporis vilitatem, mortis necessitatem, cœlestis patriæ amœnitatem, Christi asperitatem, et cuncta pro certo facilitate prævia dulcedinem distillant.

Prolixe ab
aliis scripta
et sibi nota
paucis scribere
proponit
auctor.

E

CAPUT I.

Prima ejus adolescentia, conjugium, Vita Religiosa, transitus ad Ordinem Vallumbrosanum.

Rosanensis, a sacra Religionis baptismate vocata Humilitas, in provincia Romandioke civitate Faventiæ multum nobili orta prosapia, patre videlicet Elimonte, matreque Richilda, ab ipsis infantie annis divinis intentis obsequiis, orationibus continuis, et eleemosynis magnis vacando, se Domino continue commendabat; post Christum totum se submittere Christiferæ, quam ex tunc omnibus suis factis statuebat et statuendo surebat præcipuam totis suis nisibus in matronam. Et ut in aula tanti Regis tantæque Reginæ in facili conamine pateret accessus, B. Joannem Evangelistam suum ibidem procuratorem instituit, obtinere quidquid vellet illo prævio non formidans apud illum, qui dedit et per consequens penes illam quæ suscepit, ad crucem flendo amarissime, in matrem dulciter et alumnum. Rosanensis igitur sprete pulchra valde aspectu, suavis affatu, compositione morum incredibiliter gratiosa relatu omnium, dum die quadam ornatu levissimo, quia ditissimorum parentum unica, more patriæ se monstraret; subito ad se rediit, in cameram introivit, orationi se dedit, quid senserit siluit, nisi quod omni vanitate deposita se totam ineffabiliter transmutavit. Quod ejus genitores considerantes, crudeliter doluerunt; et ex ipsius vitæ dispositione quoad ornatus dispositionem, vilium assumptionem, et coactanearum visionem, spem omnem, quam ex ipsius exaltatione in seculo habuerant, perdiderunt; et solum, ne clam ingrederetur monasterium, attenderunt.

a

b c

A pueris
dedita pietati.

F

supra vanitate vestitum,

eleemosynis intendit,

3 Cœpit interea quidquid poterat occulte et publice pauperibus erogare: canerariæ fatigatæ plurimum hac ejus genitoribus nuntiare. Quod illi se scire dissimularunt, et ut sibi parerent ad votum in omnibus injunxerunt. Aliquibus Abbatis de affectu monasterii patefecit; qualibet assensit, sed quomodo extrahi ex parentum possit custodia nulla cernit, eo quod assensum divina providentia nondum

monasterium frustra petit,

xx ss.
d u
recusat nubere viro Principi.

A dum dedit: Cum Fredericus Imperator Faventiam *d* post longam obsidionem obtinisset, et in civitatem ingressus esset, patruus *e* ipsius, audita hujus pulchritudinis fama, caeco amore capitur: nuntios plures dirigit, nullus eam cernit. Qui se eam sic posse nihil cernit, parentibus deum in uxorem adolescentem eam petit. Se Christum velle, nullum alium, requisita puella respondit: quod adolescens persentiens, intolerabili labore se supra tollit, inquietare eam ulterius dixerit, et quod non sit talis puella in hac vita publice nuntiavit. Et licet hæc ipsa persenserit, non minus tamen circa sui custodiam, usque quo prædictus affuit Faventiæ, vigilavit.

f
Cici Faventino nupta, anno post nuptias,

4 Elimento quoque ejus genitor, brevi tempore elapso, ex hoc seculo nequam sine bono eripitur: et Rosanensis Ugolotto / nobili viro civitatis Faventiæ matrimonio copulatur. Quo novennio in deliciis manens degente, de vite mutatione prædicare non desinit: sed derisorium ille reputans, non se facturum in perpetuum sibi dixit. Illa vero continuis diebus magno tempore orationi se dedit, et quod negat ille

B a Deo petit, et in gravem infirmitatem, dum jure percliteret, carissimus cito ruit. Hinc inde medici adveniunt, ab omnibus judicatur eam oportere caste vivere: at si non, in languorem fatidum et incurabilem ipsum concito casurum, et in brevi morte crudelissima moriturum. Coepit ille se caste de cetero virtutum dicere, ac consanguineos suos et suæ conjugis, ut eam inducant ad hoc, ne pereat, rogare. Quod ut Rosanensis persensit, Deo exaudienti eam laudes devotas dedit, et deinceps velut eum germano quoad vixit fideliterque habitavit. Prædictus vero vir illius, antequam eam relinqueret, plures ex ea filios et *g* filias genuit.

q
una cum illo fit Religiosa.

5 Considerans prudens Domina quod suum poterat desiderium adimplere; coepit eam prætextu sanitatis corporeæ necessanter confortare, et ad religionis ingressum pro viribus animare. Cui is, multo morore ne fletu crudeli demonstrando assensit: inter Sorores Monasterii S. Perpetuæ *h* prope Faventiam sancte degentes sub regula, datis sibi omnibus quæ habebat, ingredi permisit; et ipse inter Fratres externos ejusdem loci humiliter introivit. Tunc Rosanensi nomen mutatur, et ut vocetur deinceps Soror Humilitas publicatur. Vigessimum quartum annum Rosanensis compleverat, dum hæc facit: et ab ipsa die ipsius olim conjux eam oculo corporeo nunquam

C vidit. Subito coepit in feminam alteram transmutari, omnia vilia monasterii suis manibus operari, ac religione taliter informari, quod non ex seculo, sed quod ex deserto venerit nullierat dubium: silentii, orationis, solitudinis, obsequii erga sanas pariter et infirmas, abstinentiæ atque arduorum aliorum operum ipsis cernentibus jam exemplum.

litterarum ignara mirabiliter legit,

6 Die quadam Sorores, cum esset illitterata, eam vocarunt, et ut legeret secunda mensa, ut mos est Monialium, solatiose ut æstimo injunxerunt. Illa vero caput flexit, et ut obediret librum sumpsit: quem ad locum aptum accedens aperuit, ea voce incipiens, Nolite despiciere opera Dei, quia omnia vera et justa sunt: super quo tam ardua, in cœlum erectis semper luminibus, dixit, quod totum Conventum currentem ad spectaculum ac admirationem mirabilem excitavit: et dum sibi signum terminationis factum fuit, dicendo, Tu autem, uti decuit, Spiritu sancto edocta optime terminavit. Quæ autem legit, nullus unquam in præfato codice prius vel post penitus adinvenit: et ex tunc Convotus, data sibi doctrice, ipsam litteras, quas et didicit, discero procuravit.

7 Dum quodam tempore cancro quodam graviter in renibus esset læsa, tenendo (ut æstimabat, quia

medicum volebat, curatricem deputatam ab Abbatis- *D* tissa; ne fectore gravaretur Conventus, orationi se dedit: a qua surgens confestim sanata fuit. Et tum Soror, quæ sibi ab Abbatisa in curatricem data fuerat, more solito curare eam volens, ipsam sic sanatam reperit, ac si nulla ibi læsio unquam fuerit: de quo plurimum admirans, causam ab ea quæsivit: qua fideliter sumpta, totum factum per ordinem devotione maxima Sororibus publicavit.

8 Coepit Soror Humilitas ceteris prætermisiss orationi vacare: quod ut plene posset, totis viribus deserta expetere, licet propter arctam custodiam humano auxilio [id assequi] omnimode desperaret. Quo affectu dum diutius perstitisset, contemplationi divinæ die uni se dedit: quod senserit, tacuit, nisi quod ex monasterio se die Sabbathi proximo exituram prædixit, et quod flagitabat se infallibiliter habituram toti Conventui patefacit. Qui considerans murorum altitudinem, portæ ac Fratrum ejus exterorumque custodiam, phantastice fore quasi dictum existimans, ipsius verbis velut impossibilibus non attendit. Superveniente vero nocte prædicta, vox quedam insonnit: Soror Humilitas, surge: meque sequere, dixit. Paritura, ad lectum cujusdam Sororis valde pauperis prius accessit, tunicam suam consumptam pene totam subripuit, meliorem quam habebat eidem reliquit; et manu Psalterium tenens, signo Crucis se muniens, super murum in instanti posita ipsa fuit. Dum vero sic esset, et de descensu anxie cogitaret: quidam eam invisibiliter, ut prius, arripuit, et super muro libro prædicto dimisso, firmatis portis, clivibus Fratrum, illas ea præsentem aperuit; foris que extra totum locum incolumem ipsam suaviter collocavit. Ad quemdam *i* fluvium ibidem situatum devenit, super quo velut pertransiens siccis pelibus ambulavit. Subito ad se rediit: ubi erat, cen a somno evigilans, vidit; et Deo gratias redditis ad locum Sororum Ordinis *k* S. Clare, ob sui custodiam, gradu concito properavit.

9 Ad locum vero jam supradictum Soror Humilitas cum devenit, omnes in admirationem Sorores induxit; et ob suam forinositatem de periculo deviationis, inter alias Abbatisa, plurimum dubitavit. Tamen nil Abbatisa ostendens, una cum suo Convento, benigne multum eam recepit, et secum concito intromisit. Quæ dum ipsius intentionem audierunt, ædificatione magna ædificatæ, ac de exitu tam arctæ custodiæ non modicum admiratæ; pro quodam

F Milite Nicolao nomine, stricto ejusdem consanguineo, ex quo secum esse noloit, miserunt; et in ipsius manus eam, multis devotis profusis lacrymis, remiserunt. Ipse vero dulciter audita causa eam domum adduxit, et in quandam pulchram cameram, penes se tenens clavem, necessariis magnifice munitam intromisit. Ibi tempore quo fuit super nudum pavementum jacuit: aretissimoque silentio, continuis orationibus vacans, præter panem et aquam in cibum aliud nihil assumpsit.

10 Religiosus quidam S. Apollinaris *m* civitatis Faventiæ, cui propter infirmitatem horribilem pes amputari debebat, peritorum consilio addita ejus fama illuc portari se fecit, et sibi se humiliter commendavit. Illa vero pietate commota, ejus pedem signo Crucis tetigit. Qui confestim curatus, ad propria factum publicando suis pedibus lætissimus remeavit. Quod Dominus Nicolaus prædictus attendens, mora omni sermota, ejus petitionibus ei cellam (ad Curati puto instantiam) juxta suam ecclesiam fieri procuravit. Juxta ecclesiam S. Apollinaris in civitate jam dicta eam cellam fabricarunt, parvam multum, cum fenestrula in ecclesia respondentem, qua videre posset et recipere Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ Sacramenta; nec non alteram deforis, unde reciperet elemosynam

et mirabilis curatur a cancro:

soldadinis cupida educitur ab Angelo foras,

E

i
transitoque fluvio,

k

recipit se in canobium Clarissarum,

F

inde in domum consanguinei.

m
qui ei cellam fabricari facit juxta ecclesiam S. Apollinaris

A synam, et libere satisfaceret accedentibus, ut quæsit. Ad ingressum dies statuitur; civitas tota illo concurrat, et ut Sanctam videant ab omnibus acclamatur. Abbas de Crispino, cui subest locus, illuc perrexit: sacræ Religionis, recepta ejus obedientia, ei habitum dedit: subvenire necessariis pro se ac famula sibi sponulit: ut Christum pauperem sequatur paupercula. redditis gratiis, omnia refutavit: et signata signo Crucis, post oratorium quamdam *n* assidem ad jacendum sibi dari petiit. Nec aliud habuit quoad vixit ibidem, nec secum casu aliquo intronitti sustinuit.

n
in quam ab
Abbate Cris-
piniensi in-
ducta,

II Annis duodecim in cella prædicta stetit, pane solum et aqua, de coctis herbis amaris intus in solennitatibus, semper usa fuit: et ad tantam abstinentiam devenit, quod die qualibet tribus unciis panis suum corpusculum sustentavit: nec secum, toto tempore quo fuit in cella, in duplici refectioe, vel ciborum usu, aliter quam sicut dictum, casu aliquo dispensavit *o*. Corpore super nudo setis equinis, aut corio porci, versis setis incisis ad carnem, semper omni casu, modo, et tempore vestita stetit, cum cuculla vilissima, nullis interpositis pellibus aut aliquibus vestimentis. Utebatur interdum loco cilicii veste lanea asperrima, quando casu aliquo condeceret: fatigata vero super genibus, super prædictam assidem se locabat; muro, gravata somno, caput ponebat psallendo, sic somnum sumebat, vel cogitando aliquid de divinis.

p
asperrimam
vitam agit
annis 12,

12 Die quadam mustela quædam cum pelteolo *p* ad collum in cellam introivit: ceu datam in sociam divinitus care sumit: dum vacabat orationi ad ejus pedes se ponit: de carnibus sibi datis studiose quousque fuit in cella, non gustavit: nec alio cibo unquam nisi, quo Matrem sanctam cui divinitus data in sociam fuit, sua existimatione in cellula uti vidit. Tempore magno sic peracto, cum quasdam Dominas in cellis, juxta suæ Dominæ cellam, esse inspiceret; super fenestram ascendit, Dominam suam quasi deridendo inspexit. sonalium ibi deposuit, et quasi valedicens nunquam comparuit *q*. Vir igitur suus, ejus absentiam ferre non valens; cunctis quæcum ipsa dederat monasterio care *r* dimissis, licentiam sociandi eam instantanter petiit. Qua obtenta, in præfato monasterio S. Apollinaris, jugo sanctæ obedientiæ se adstrinxit, et post Prælatum, olim conjugem in Prælatam sumpsit: semper eam Dominam dixit, et licet nunquam eam videret (ut dictum est) *C* ejus monita in nullo casu aliquando præternisit: qui vivens triennio, sancto fine vitam hanc ærumnosam dulciter terminavit *s*.

q

r
fruitur mu-
stela socie-
tate.

ANNOTATA.

a Non est novum Italis, etiam a civitatibus sumere nomina propria, nescio quo respectu, fortassis ad conservandam memoriam originis, olim aliunde tractatæ. Sic B. Luchesium sive Lucensem 20 Aprilis, sic Genovesas mulieres dictas lego: est autem Rosana seu Rossana cippidulum, titulo Comitatus insigne, inter Parmam et Regium, unde Rosanensis dicta, quæ postea in Religione, quasi in altero baptismo, Humilitas: nata an. 1226, ut colligitur ex ætate annorum 24 qua est ingressa monasterium, quæ annos 9 in matrimonio vixerat, necdum nupta anno 1241, quando urbs capiebatur, atque adeo annum 13 tunc agens.

b Elimonte, quibusdam Altimonte, cujus aliqua memoria invenitur in quodam Notariali instrumento anni 1225, 8 Januarii, rogato Faventis ab Ugone Spada.

c Richildæ nomen Guiduccius nos docuit, alioqui per solam initialem R. uti et alia plura, ex istius seculi usu perquam incommodo, scriptum erat.

d Captus fuit a Friderico, bellum Ecclesiæ inferente, Faventia anno 1241 die 22 Maji.

Maji T. V

e Patruelis potius: nam Fredericus 2 duos dumtaxat D patruos habuisse scitur Conradum et Philippum, successive Duces Sueviæ, pro fratre suo Henrico VI electo Imperatore: quorum ultimus anno 1208 obiit. Ambo effusi in libidines, facile potuerunt filium aliquem notum reliquisse, qui Friderici castra sequens, ad hasce nuptias adspiraverit.

EX MS.

f Hoc quoque nomen a Guiduccio sumendum fuit, alias una solum littera scriptum: appellat autem is Ugolottum de Caccianemicis, familia etiam Bononiæ nobili, unde an. 1144 Lucius II Papa assumptus, et Givamontes anno 1257 Faventini populi Capitaneus.

g Guiduccius duorum dumtaxat filiorum meminit, paulo post baptismum defunctorum.

h Monasterium hoc S. Perpetuæ fuisse Ordinis Canoniarum S. Marci Mantuæ, apparet ex Bulla Alexandri 6 anno 1501; agebatur autem annus 1250, quando illa hoc monasterium ingressa est; nec nisi biennio, vel ut summum tricennio, ibi mansit; siquidem annis 12 postea vixit solitaria in cella, et ante annum 1266 fundatum habuit monasterium de quo infra, proinde manifeste erravit Guiduccius lib. 3 cap. 2 ubi commorationi huic totum decennium assignat.

i Lamonem appellat Guiduccius, Amonom tabulæ chorographicæ, estque civitati ad orientem propinquus.

E

k Idem S. Martini nomine locum appellat; et addit quod Abbatissa Sanctam initio acriter increparit de eo quod ausa stulte videbatur: contra quam hic dicitur.

l Idem Italice Zio, quod ambiguum est pro patruo vel avunculo additque Priorem S. Perpetuæ frustra conatum ipsam reducere, sed miraculo positi supra murum Breviarii persuasum eam suæ voluntati dimississe: ipsam vero, cum omnes negarent posse eam salva conscientia manere extra monasterium, et ordinem dimittere quem professa erat, nisi alium strictiorem ingrederetur, elegisse ordinem Vallumbrosanum, qui patitur etiam solitarie viventes.

m Prioratus S. Apollinaris prope Faventiam, cum titulo Porochiæ, dependet ab Abbatia S. Crispini Ordinis Vallumbrosani.

n Assis, assidis, pro assere seu tabula, medio ævo sotis est frequens: addit Guiduccius eidem affixum fuisse in capite truncum, qui esset pro cervicali.

o Idem Guiduccius cap. 25 diducit, quomodo aliquando in spiritu rapta dies novemdecim absque ullo humano cibo egerit: donec admonitus Abbas S. Crispini advenit, ipsamque sonora voce compellens, in virtute sanctæ obedientiæ præcepit ad sensum redire, cibum sumere, et quomodo tam diuturno jejuniis sufficere corpus potuerit declarare: quod promptissime fecit, etsi incredibili cum labore quoad cibi tractionem, sicut postea passa est.

F

p Pelteolum, mox infra Sonalium, vulgo Sonaglio a sonando, dicitur Tintinnabulum orbiculare, Nola. Prioris nominis quod sit etymon haud facile direro, suspicor esse diminutivum a Teutonio Bel, nola.

q Guiduccius ait, quod cum inde discessura Sancta esset, desiliit de fenestra, et qua venerat abiens nusquam amplius visa est: quo videtur significatum fuisse, aliam ei societatem deinceps habendam.

r Care, id est, libenter, ex caritate.

s Addit Guiduccius mutato nomine dictum Donnum Ludovicum, et testem allegat tabellam formæ Græcicæ, a Cimabue, ut aiunt, pictam, quæ ipsius dicitur referre effigiem, in veteri habitu Vallumbrosano cum diademate, habetque suscriptum sanctus Ludovicus: quem et Confessarius suus dicere solebat, post S. Franciscum, paulo ante, id est ante 1226, ad Superos translatus nullum magis humilem eo sibi notum fuisse. Obiisse autem mihi videtur circa annum 1256, prius quam sanctæ adderetur saus secundus Angelus: de quo ipsa in Serm. 4 sic loquitur: Iste Angelus a Deo mihi datus fuit post triginta annos æta-

EX MS.

A tis meæ, dum intravi in cogitamina majoris grave-
dinis: nam quando mihi datæ ad custodiendum
pecudes fuerunt vere, non habebam virgam nec po-
tentiam ejus fortitudinis. *Quamnam autem hæ pecu-
des, sive oves? an quas ei jam Reclusæ per visum ali-
quod Dominus ostendit, præmonens quod plurimum
regimini præficienda aliquando esset? Ita existimo,
nisi velis quod jam tunc Faventina aliquæ mulieres
ceperint ab ea in spiritu, instrui, quibus deinde circa
annum 1256 coaluit monasterium, de quo mox.*

CAPUT II.

*Monasteria prope Faventiam et Florentiam
struit et regit Abbatissa. miraculis etiam
post mortem clara.*

Cooperunt a Episcopi, Abbates, alique Clerici
religiosi [rogare] eam, ut construeret monasterium *b*
in civitate; inter quos erat Rev. Vir D. Plebanus,
c Abbas Major Ordinis Vallumbrosæ. Cui solide
credens, de cella exivit: juxta Faventiam, in loco
d qui Malta dicitur, in honorem Deifere *d* sub regula
B B. Benedicti cenobium construxit; in quo (sub præ-
dicti Patris obedientia degens et Regula præfixata)
ejusdem Patris suorumque successorum manibus
se ac locum, perpetuo subjugavit. Cœpit fama san-
ctitatis ejus hinc inde discurrere: magnatum plurimi
suo dominio filias et conjunctas tradere, quas ser-
vare Regulam jam dictam ad litteram docebat;
quamvis ipsa de vita, quam tenuerat in cella, casu
aliquo nil mutaret. Die quadam cum quamdam
sororem recepisset, et notabiliter quod minus bene
officium Prælationis in quodam cenobio habuerat
attendisset, eam turpiter delinquentem invenit; et
quod deterius est, secreto correpta sapius ab ea,
emendationi attendere non curavit. Quod mater
attendens, publice in Capitulo eam redarguit, et
discretarum concilio tamquam resistantem proterve
carceri nuncipavit: quæ et ciborum quidquam su-
mere penitus recusavit. Pluribus diebus dum tali
statu permansisset, ad carcerem Abbatissa perre-
xit, cruciatis brachiis genua flectit, ut suæ attendat
saluti eam duleiter exoravit. Tunc illa ejus pedi-
bus se prostravit; et summi seclus confessa, peni-
tentiam voluntarie fecit; et de cætero sancte viven-
do, quod bene fuerit correpta, omnibus patefecit.

C 14 Die quadam Sororem quamdam de suis, graviter
infirmam, more solito visitavit: peccatum tale nomi-
nando inter se et ipsam secreto, quod præ verecundia
nulli unquam confessa fuerat, denudavit; et ut confi-
teatur duleiter animavit; et sciat præ certo quod feria
vi proxima venienti, et hora sexta, est de hoc seculo
exitum; et de ipso peccato cum aliis Deo rationem
redditura, nuntiavit. Ex quo illa confusa in se rediit,
coram astanti Conventu quod verum fuerit publice
dixit, et Sacerdoti confessa multis lacrymis, hora
diei prædicta coelica penetravit. Cuidam suo Cappel-
lano, enati mane quodam celebrare, obvium ivit;
et quasi dissimulando, quo tenderet requisivit. Cui
quo ibat respondenti, secreto multum devoto dixit,
Confitere prius, Fili mi, tale peccatum quod com-
misisti: et tunc secure accedere non formides. Tunc
ille confusus cum multis pudorosis lacrymis prius
per ordinem cuncta, quæ solum Deum scire crede-
bat, ei dixit; et diligenter confessus, de cætero talia
non commisit.

15 Cum Pisciculus quidam sibi oblatus esset, cel-
lerarie injunxit ut aptari faceret: et ex ipso toti
Conventui mane daret. Illa vero considerans, quod
vix duabus et male sufficeret; diligenter cum pipe-
rato liquido aptavit, et soli Abbatissæ super men-
sam apposuit. Quod illa considerans, coram toto

Conventu paropsidem irata sumpsit, et in pavimen-
tum cum pisce projecit. Mirabile dictu! non sic sua-
viter impositum mensæ, sicut defectum fuit: nam
velut foret elavatum lignumque persisteret, *e* sic in
terra delatum totus Conventus vidit. Tunc serviens
de terra levavit, et de ipso, ut prius jusserat, Soro-
ribus omnibus ministravit. Die quadam subito cui-
dam ex Sororibus, dum esset sancta Mater Faventia,
fluere in catinum sanguis ita ex naribus cœpit,
quod omni desperata remedio sanitatis medicorum
relatu, ad finem ultimum, ut cunctis patuit, pro-
pinquabat. Quod dum nutrix pia persensit, summum
medicum duleiter ex more advocans, super eam si-
gnum Crucis indidit, et confestim resumptis viribus
plenissime curata fuit. Cum ob nivium abundantiam
more patriæ domorum immineret ruina, nec vale-
rent sibi modo aliquo providere, ipsam Fratres ex-
trinseci et conventus adeunt, et quod sibi suisque
provideat in tali tribulatione humiliter petant. Tunc
illa, confortatis eis, orationi se dedit: et subito fu-
gata varietate temporis, sol calidus valde apparuit,
et destructis nivibus tota illa varietas conquivit.

16 Cum Roman quibusdam arduis negotiis pe-
dester pergeret, et in asperiori via præ lassitudine
omnino deficeret; quidam cum equo mansuetissimo
apparuit, super ipsum eam posuit, et usque ad
hospitium suaviter secum fabulando perduxit: quo
ea deposita valedicens, quis fuerit hunc usque non
dixit, aut quomodo recederet ex sociis tam Domi-
nabus quam Fratribus nullus vidit. Dum vero præ-
dicto loco consocii ederent, et ipsa de pane tam
aspero sumere nil valeret; quod omnes ederent
præcipient, a mensa surrexit, et in viam quousque
manducarent solitaria multum orationi se dedit nam
ei consuetudo erat, ut quoties quovis tempore ad
locum aliquem descendebat, confestim super genibus
incumbens orationi vacabat, usquequo aliis atten-
dere oportebat subito quidam apparuit, panem al-
bissimum ei dedit, et ut ex ipso reficeretur benigne
præcepit atque discessit. Cui dum hilariter obedi-
ret, Fratres et Sorores qui comederant adfuerunt,
et admirati plurimum, audito negotio, dantes Deo
landes, iter quod ire ceperant perfecerunt. Dum
vero in præfato itinere ad cellam duarum Reclusa-
rum descendisset, mox ut eam viderunt, clamare
ceperunt, Hæc est Domina, quæ nobis in somnis
apparuit, et qualiter in via Dei deberemus pergere
nos instruxit. Unde hospitari secum coegerunt, et
ab ea, ut visione viderant, magna noctis parte de-
votissime perceperunt. Quadam nocte, dum suo
monasterio Matutinalibus interesset, subito signum
fecit, et ut sibi vinum portaretur et aqua cum man-
suetudine imperavit. Quo allato, in infirmatorium ad
quamdam infirmam graviter misit; et quæ siti gra-
vata dormire non poterat, Deo et Matri sanctæ
redditis gratiis potum sumpsit, et deinde suaviter
requievit.

17 Licet ei B. Joannes Evangelista pluries appa-
ruisset, et suum fabricari locum injunxisset; qua-
dam nocte sibi apparuit, et ne Venetiis sicut dispo-
suerat, sed ut faceret Florentiæ, imperavit; pro-
mittens quod de ipso quod Faventiæ fecerat, et quod
Florentiæ factura erat, curam gereret spiritualem,
et in itinere viarum discrimina transiret, plenarie
periculi sine nota. Tunc signo Crucis se muniens,
quasdam Sorores vocavit secreto: factum eis pro-
palavit; et nihil ex monasterio assumens, Priorissæ
f Conventum commendavit; et cum his quas *g* no-
minaverat nudis pedibus, inter guerrarum discrimina,
cum tota sua societate incolumis, Evangelista
prævio praperavit. Cum diu habere B. Evangelistæ
Joannis reliquias affectasset, nec unde posset casu
aliquo habere existimaret, devenit Florentiam eundo
ad

D

e
inobedientem
miraculo re-
darguit,

*a*gram sanat,

nivem dissipat

E

*lassa divinitus
equum accipit,*

*et panem sibi
congruum.*

*duas Reclusas
solatur,*

F

*sitim agræ
Sororis levat*

*Jussa Floren-
tiæ struere
monasterium
S. Jo. Evang.*

/

9

a
b
c
d
B
Fundato
monasterio
Mallensi
juxta Fa-
ventiam,

*Sororem de-
linquentem
castigat et
corrigit,*

*alios ad in-
tegre confi-
tendum re-
velatis co-
rum peccatis
inducit:*

A ad plebem *h* Ottonis; ubi recipimur a Plebano et Clericis gratulanter; et si vellet videre suas Reliquias, ei dicit se ostendere affectanter. Quæ libenter promissum recipiens, reverentia maxima conspicit. Qua motus Plebanus jam dictus, quamdam capsulam cum mauna Evangelistæ Joannis quam reperit, cum suis Reliquiis ei gratuite *i* condonavit: quam inæstimabili gaudio Florentiam tulit, et decenti tempore ipsius honore miræ polchritudinis ecclesiam fabricavit.

17 A Florentinis itaque Prælati et subditis, religiosi et laici, gaudiose recipitur; et hospitio conducto, extra civitatem in platea S. Ambrosii, honorifice collocatur: ubi visa sanctitate ejus, in tanta veneratione habetur, quod velut Sancta inæstimabiliter publicatur. Dum sic Florentiæ biennio quasi stetisset, locus ubi nunc est [monasterium] a Florentinis *k* emitur: quo ipsa confestim, cum aliquibus Dominabus nobilibus civitatis Florentiæ, et illis quas secum Faventia duxerat, quam potuit citius se reclusit; et sub Regula quam assumpserat, ut sonat, simpliciter Deo militare instruxit.

18 Dum die quadam, ut agere solebat, in lecto fluminis Munionis, juxta locum earum situati, lapillos pro loci ædificatione colligeret et super asellum poneret, domumque ipsum deducendo perduceret; duabus mulieribus, filium cujusdam Florentini gestantibus graviterque flentibus, obvia atque pietate commota, causam tanti luctus dulciter inquisivit. Ad quam dum dicerent, prætextu infirmitatis diutina præcepto ipsorum genitorum ad eos doxisse, et sic in itinere decessisse; omissis verbis multis, ejus pedibus se prosternunt, et ut eis resuscitet prædictum puerum singultibus maximis eam poscunt. Tunc benignitatis mater brachiis eum sumit, ante altare B. Joannis Evangelistæ, tunc existens in quadam domuncula juxta viam, super prædellam *m* eum posuit, et devote coram astantibus orationi se dedit. Qua fatigata diutius surgit, filium sumit, ac incolumem eis dedit; mandans suis ut quamdiu vixerit nulli dicant, et quod ad recolligendum lapides concito secum pergant. Nobilis quidam Miles de Rubeis civitatis Florentiæ, populi S. Felicitatis, nomine Bernardus, die quadam ipsam visitavit; ac se, licet secularis, multum devote suis orationibus commendavit. Quem illa benigne suscipiens, ut suæ animæ attenderet persuasit, quo die Jovis proximo accedenti de hoc erat seculo exiturus, et ante Deum de suis rationem actibus redditurus. Ille igitur, licet sanus et clarissimus foret, his auditis expavit; et ad propria rediens, die prædicta (ut protulit) exspiravit.

19 Mater igitur sancta, olim aspectu pulcherrima, via Dei et seculi prudentissima, pœnitentiæ tramite de die in diem plus avida, in advocandis peccatoribus dulcissima, in correctionibus ut expediebat vinum fundendo et oleum sagacissima, omnium morum compositione ornatissima, caritate perfectissima, ætatis suæ (ni fallor) anno *n* octogesimo vel ultra, in magnum languorem die B. Luciæ *o* devenit: in quo ex fervore pœnitentiæ fiendæ (quam semper etiam notu, dum non posset loqui, ostendebat) omnes adstantes ad serviendum Altissimo incredibiliter accendebat. Die igitur vigesimo secundo Maji mccc, feria vi, hora quasi vi, coram adstanti suo sancto collegio, flenti acriter pariterque psallenti, cœlica penetravit. Die vero Dominica, in ecclesia quam in honore S. Joannis Evangelistæ ædificaverat, juxta suum altare sinistro *p* latere, honore maximo Prælatorum secularium et religiosorum, ac Clericorum aliorum, coram populi multitudine copiosa, devotione mirabili sepulta fuit.

20 Cœpit interea lapis *q* superpositus tumulo

emittere oleum apparenter. Quod altera *r* Sororum attendens, ne foret illusio, cœpit tergere sæpe sæpius et prudenter. Quod dum quid divinum fore conspexit, ut erat, dixit omnibus accedentibus. Facta extensione omni experientia verifice patuit, et ob id de ipsius translatione Florentinis quidem curam dedit. Ex latere dextero devotione fidelium erigitur, in quo die vi Junii mcccxi, præsentibus Venerabilibus Patribus et Dominis, Antonio *t* Episcopo Florentino, Rogerio Abbate Vallumbrosæ, Azzone Abbate Florentino, Gratia Septimensi *u* Abbate, ac cum aliis multis Prælati et subditis Religiosis et secularibus, nec non diversis Clericis, et Florentini Populi admirabili multitudine, corpus de loco, ubi erat tumulatum super nuda terra, integrum extrahitur; populo videndum, usquequo celebrentur Missarum solennia, conceditur: quibus expletis, ornatum mirifice, in locum pro ipsa factum (uti diximus) honore magno, uti decuit, sepelitur.

21 Rev. vir D. Albertus, Abbas de *x* Razzolo, gravi pedis languore detentus, se sibi devotione maxima commendavit: et ut sibi sanitatem redderet, humiliter exoravit. Oratione vero vix expleta, optime liberatus fuit; et hoc [testis] suæ translationis existens, publice nuntiavit. Mulier quadam, quindecim quasi annis oculorum lumine privata, locum Sanctæ visitans, de suis rebus avide petiit: quadam Soror urceolum *y* quendam, Sanctæ mensæ superpositum diutine ante ipsam, ei dedit: quem oculis devotissime ponens, subito curata optime, repatriare curavit. Cuidam Sorori ipsius Monasterii graviter languenti D. nomine, quodam mano nec plene vigilanti nec bene dormienti, apparuit; et ut de lecto surgeret in ecclesiamque iret, aeditera secundam Missam ut ipsa faciebat, præcepit, pariterque discessit. Cui concito illa obediens de lecto surrexit, et audire Missam sana et hilaris, multas Deo et suæ sanctæ Matri reddendo gratias, properavit. Juvenula quadam ejusdem loci Soror, nomine Francisca *z*, dum in extremis laboraret, subito, astante toto sancto Conventu suo, Expectate me, Expectate me, clamare cepit. Quæ dum ab astantibus, quid foret, requisita esset: sanctam Matrem Abbatissam nutibus fore dixit: et sic claresfacta valde, ad ipsam quam vocaverat subito evolavit.

22 Si ultra quam volueritis, Sorores sanctæ, vestris neglexi postulationibus obedire, cedite precor veniam aberranti, quamvis queat nullus præstolanti celeriter subvenire: quadam tamen confidentia me retraxi ad plura, tractatum minorem reddidi ad singula. Vestram novi prudentiam non latere, ac ad tam arduum opus posse prosequi (prout dixi) vos me cernere non dotatum. Vestris, precor posse orationibus, illum de qua scripsi, quamvis improvido, penes Christum in patria revidere; quæ gaudet perfecte illo, quem dum religione diutine viveret, ceu in præsentiarum lacrymando uberrime, clavis in cruce vidit semper mortuum, et postea lancea crudelissime nostris sceleribus perforatum. Et qui hanc legit; supplico, non pigeat corrigendo revidere, ubi conspiciat quod est scriptum in aliquo vitiatum: nam gratum erit in tam sancta Domina nil videri, nisi caritate prævia emendatoria.

ANNOTATA.

a *Guiduccius Cap. 29* narrat quomodo fuerit ab Episcopo Faventino visitata, eumque per conjecturam credit fuisse dictum Jacobum. *Ughellus tom. 2* Italiæ sacræ sedisse primum hujus nominis ait ab anno 1259 ad 1270.

b *Idem Guiduccius Cap. 30* explicat quomodo nonnullis

D
EX MS.
r
oleum
sudante,

s

u
elevatur corpus
an. 1311,

x
patrantur
miracula.

E

v

z

Epilogus
auctoris.
p

A nullis mulieribus, petentibus ut juxta ipsam sibi quoque extruere cellas liceret, moachi abnuerint; ipsa vero per visuam monita sit a Deipara, de erigendo a fundamentis monasterio.

c D. Plebanus, Generalis Ordinis xvm, ab anno 1258 ad 1272.

d Vulgo dictum S. Maria Novella alla Malta, extra portam olim Garuzinam, nunc Hospitalis appellatum, in fundo S. Petri, quem anno 1266 Episcopus donavit eo sine ut ibi fieret monasterium, quo sub annum 1300 destructo, fundus ille rediit ad Episcopum, inquit Guiduccius: qui deinde recenset fundos eidem monasterio donatos in Couplano, Albouello, Claudiana et Gualdrara, per Fulconem Lamberti qu. Fulconis, ejusque matrem Ermellinam.

e Guiduccius magis clare dicit, scutellam, licet figlina esset, neque fractum esse neque eversam, et pisciculum illum inter manus atque ora multiplicatum suffecisse omnibus.

f Idem vocat Sororeau Concordiam.

g Tres solum socias assumpsisse eam idem ait, interque eas fuisse B. Margaretam, cujus supra meminimus, et vitam dabimus 26 Augusti: hanc autem facta esse anno 1280, idque ex multis instrumentis contractibusque etiam nunc asservatis.

h Plebs Ottonis vulgo la Pieve del To, distans octo miliaribus Parentia, et tribus ultra oppidum Berzighella.

i Tacet hic de Reliquis Guiduccius, sed tantum pecunie donatum ait, quanta in reliquum iter sufficere poterat; in transitu vero Apennini occurrisset ait variis locis latrones, qui conspecta Sancta statim arma deposuerint, ut ne timeret: deinde cap. 26 libri 2 dicit eam Florentia Parentiam aliquando excurrisset propter negotia, et tunc iterum eodem hospitio usam accepisse Reliquas istas.

k Anno 1282 19 Octobris emit Sancta 12 Sextaria et 9 Panora terræ a Fratribus quibusdam de Penitentia dictis, tunc Florentiæ habitantibus, pro libris 382 et solidis 10, in parochia S. Laurentii, extra sed juxta civitatem, ad portam S. Joannis, contiguam portæ S. Galli, quæ fuit clausa tempore B. Margarete; atque pro ea aperta alia versus portam Pratensem, quæ nominata fuit porta Faventina, in memoriam et honorem S. Humilitatis. Harum portarum hodieque supersunt vestigia, comprehensa ab arce. Caput ergo ibi fabricare Sancta, præhabito consensu omnium quorum intererat: imprimis D. Valentini II, Generalis Vallumbrosani xx, qui licentiam expedivit 14 Martii 1282, expressis nominibus supplicantium Sororum, Humilitatis scilicet, Margarete, Emilie, Dominae, Joannæ, Jacobæ, Jacominæ, Benedictæ. Consenserunt etiam in eandem fabricam Mag. Jacobus Praepositus ecclesiæ Florentinæ, et D. Aldobrandinus Prior S. Laurentii; ipsoque die 14 Martii positus in fundamento est primus lapis, de consensu Capituli Sede vacante, a Reverendiss. D. Fr. Philippo ex Ordine Minorum Episcopo Fesulano, sua præsentia suoque exemplo die tota omnes annuante, ad operam eleemosynasque conferendas, etiam exhibitione Indulgentiæ dierum quadraginta: similis Indulgentia postea concessa fuit ab eo qui ecclesiam consecravat anno 1297 Episcopo Florentino, D. Francisco de Balneoregio. Hæc Guiduccius lib. 2 cap. 18: cum præmisisset quod biennio habitaverint fr̃is ad partem septentrionalem urbis, in loco S. Ambrosii, ubi concessa eis erat domicilia quædam a pijs hominibus.

l Munio, paulo infra civitatem in Arnun influens, ipsam pene arcem nunc alluit.

m Predella Tuscanæ lingua gradus ligneus altaris, seu suppedaneum.

n Scriptum fuerat centesimo: sed cum supra proba-

verimus natam anno 1226 corerri octogesimo vel ultra: antiquis interia exemplaribus omnibus hunc errorem inesse, notat Guiduccius.

o Festum S. Lucie celebratur 13 Decembris.

p Altare majus fuisse scribit Guiduccius, quod erat in media ecclesia.

q Lapidem hunc celatum fuisse idem ait.

r Fortassis Ancilla Sororum, scribit enim idem auctor, quod Sorores desuper ex Choro despicientes id primum notarunt, miseruntque ancillam sibi in ecclesia ministrantem, ut lapidem extegeret; quæ cum deinde idem sapius ultro fecisset, rursus ut hoc faceret monita, cum indignatione responderit, attenderent ipsæ orationibus suis, nec Dei opera scrutarentur curiosius; nihilominus eadem ancilla sæpius resumpsit curam extergendi lapidis, rem tacite considerando, donec etiam ecclesiæ minister Clericus illam notavit, et Abbatissæ indicavit: quæ priusquam fidem adhiberet dictis, aliam majoris apud se fidei personam delegavit ad explorandam veritatem miraculi, deinde vero jussit lapidem tapete insterni reverentiæ causa. Pancis post diebus venit eo ex monasterio Vallumbrosanorum S. Pancratii Florentiæ Monachus, miraculum per se cogitatus. Qui lapidem madere cernens, sustulit oculos, dubitans ne desuper forsitan humor illapsus esset. Huic vero assistens ancilla prædicta, porrexit detractum capiti linteum, jussitque extergere lapidem; quod ille fecit, rursusque vidit erumpentes olei purissimi stillas, quodque viderat regressus ad suos cum stupore narravit. Denique cum matronæ aliquot Florentinæ eodem venissent, et sublato tapeto idem notassent; plures relatu suo moverunt, ut ipsi rem prodigiosam et spiritualis solatii plenam intueri vellent.

s Super hoc altari, inquit Guiduccius, eleganti in tabula benèque ornata representabatur ipsa, et pieturam ambiebant tabellæ quatuordecim, præcipua quedam illius opera referentes: quæ quidem pictura in isto altari stetit, quamdiu ibi fuerunt Monachæ, id est per annos 240. Nunc in S. Salvii devote asservatur. Solet autem, inquit idem lib. 1 cap. 26 pingi cum pellicula agnina super velum: quia talem gestare solebat quando fuit Florentiæ Abbatissa, eademque pellicula adhuc in honore habetur.

t Antonius Ursus, Episcopus Florentinus, ab anno 1309 ad 1321.

u Septimum, Abbatia Ordinis Cisterciensis, diæcesis Florentinæ.

x Razzolum, Abbatia Ordinis Vallumbrosani, sub nomine S. Pauli, inter Apearini jura.

y Ureolus hic usque in præsentem diem apud Monachas in S. Salvii venerabiliter custoditur, inquit Guiduccius.

z Idem suggerit nomen, solu prima sui littera scriptum.

CAPUT III.

Supplementum miraculorum in vita atque post mortem patratorum.

Quodam die dum in monasterio prædicto non reperiretur nisi unicus panis, et hora reficiendi jam transiret; venerabilis Abbatissa fuit allocuta Cellerariam, dicens; Quare Sorores non comedunt? At illa, Quia hic panis sufficientia non habetur: excepto enim uno tantum pane, nullum alium reperimus. Abbatissa vero, confidens de omnipotentia sui creatoris, qui ex nihilo cuncta condidit et creavit, qui etiam est omnia in omnibus; mox ut hæc audivit, præcepit mensam more solito præparari, et unicum panem

Unico pane totum Conventum reficit,

A panem confestim afferri. Accipiens autem illum Abbatissa, elevatis oculis in cœlum dixit: Dominus qui pavit quinque millia hominum de quinque panibus hordeaceis, te multiplicet: factoque Crucis signaculo fregit, dicens Cellerariæ, ut cuique discumbentium suum fragmen apponeret, et Dominus multiplicabit illum in ore ipsarum. Celleraria autem hæc audiens et firmiter credens, unicuique unum contulit. Sorores vero, quæ tredecim erant, comederunt ad plenum in maximo gaudio, remanserunt que plura fragmenta quam illa quæ reposita fuerant.

25 Quodam tempore dum in labiis Abbatissæ quidam tumor foisset exortus, ita quod non permittebat illam comedere; Moniales dixerunt, Domina, oportet mitti pro medico ut liberari possitis. Abbatissa vero, se nolle respondens, ait: Illius medicinam volo, qui me liberavit de cancro. Sequenti vero die liberata fuit. Alio quoque a tempore, cum exercitus Bononiensium esset ad civitatem Faventia, Abbatissa prædixit Monialibus, quod Bononienses die sequenti debebant venire, et intrare monasterium, et deprædari oves et boves et universa quæ sibi placerent: ideoque præcepit eis, quod omnia bene recondere, ne amitti possent. Die itaque quem Abbatissa prædixerat, Bononienses ivērunt ad monasterium, auferentes cuncta quæ erant in monasterio, exceptis indumentis Monialium quibus continue utebantur. Illas quidem, ob reverentiam Venerabilis Abbatissæ, omnino non ledentes, reversi sunt ad castra.

26 Accidit alio tempore, quod Abbatissa divina revelatione prævidit caristian venturam in anno proximo futuro; vocavitque Cellerariam, interrogans eam de ceteris frugibus quas habebat, a frumento usque ad farra: præcepitque ei ne ausa esset de dictis frugibus exhibere animalibus, sed omnes conservaret de cetero usque ad annum venturum. Cumque hæc Celleraria ceteris nuntiasset Sororibus, dixerunt ad invicem: Credidit forsitan Domina nostra nos de tanta ubertate, qua sumus, in egestatem venire: absit hoc a nobis. Appropinquante vero tempore cum caritudine maxima et fame, frumentum seu aliud bladum, quod Abbatissa fecerat conservari, sic profuit monasterio, quod nihil de caritudine senserunt, sed illo tempore largis eleemosynas fecerunt. b Quod Moniales videntes, Dominum collaudabant, quem cum Abbatissa vere habitare videbant.

27 Quædam Domina mundum relinquens, intravit monasterium supradictum cum omnibus bonis suis. Cumque post aliquod tempus confessa fuisset Sacerdoti, Abbatissa vocavit eam, querens utrum bene esset confessa. At illa, Utique Domina. Et Abbatissa, Non mihi sic videtur, quia video te turbatam faciem habere. Tunc illa, Quoddam peccatum habeo, quod unquam nemini ausa fui confiteri. Abbatissa dixit ei, Nunquam poteris salvari, nisi confitearis peccatum, quod furtim abscondis. Illa autem considerans sui sceleris enormitatem, dixit se ausam non esse alicui confiteri. Tunc Abbatissa, Vis illud confiteri Sacerdoti, si proprio ore dixerō ei? Tunc illa, sciens suum scelus omnibus esse occultum et nemini apertum, dixit ei; Quomodo potestis scire ea quæ nunquam alicui confessa fui? Abbatissa respondit: Bene scio, bene scio. At illa consentiens, dixit ut faceret quidquid vellet. Advocans autem Sacerdotem Abbatissa, dixit ei peccatum suæ Sororis, quod nemini unquam confessa fuerat. Cumque Sacerdos hoc Sorori nuntiaret, obstupuit nimis, et præ nimio timore confessa est ei peccatum. Sacerdos autem absolvit eam, collaudans Deum de sanctitate Venerabilis Abbatissæ.

28 Dum æstivo tempore de mense Augusti, Ab-

batissa febrim continuam pateretur, et nihil aliud quam glaciem peteret, et illæ dicerent quod tempus glaciæ tunc non adesset; Abbatissa dixit, quod ad puteum irent. Quæ cum ad puteum quodam mane ivissent, in situla congelatam aquam in modum c incisorii invenerunt: et accipientes glaciem, attulerunt ad Abbatissam, omnes simul obstupescentes.

29 Mos iste erat Abbatissæ, ut cum videret in Deum aliquem mortaliter peccare, statim facie turbata respiceret in peccantem; amissoque colore quasi semiviva efficiebatur. Semel dum Christi passionem, quam semper in pectore gerebat, amare defferet; panniculo, quem præ nimis lacrymis secum ferebat, more solito cepit tergere oculos suos. In quem respiciens, vidit lacrymas in sanguinem totaliter esse conversas. Cuique hæc vidisset, præ nimia humilitate abscondit panniculum, ne videretur d ab alio.

30 Alio quoque tempore, cum Abbatissa maneret in clauastro monasterii jam dicti, habens secum Monialem scribentem ea quæ sibi dicebat Abbatissa, sub compendio, videlicet librum de Angelis, et anima, et de multis sermonibus valde bonis, qui liber est in ipso e monasterio: cumque Abbatissa scribi faceret eundem librum: euntibus per claustrum duabus Monialibus pariterque versus Abbatissam respicientibus, viderunt super humeros Abbatissæ columbam albissimam, cum pedibus aureis et rostro aureo, tenentem rostrum in aure illius, donec scribi fecit librum prædictum. Moniales denique referebant Abbatissæ, quæ propriis viderant oculis. At illa, inquires eis, Sic est quod dicitis: tamen quæ vidistis nemini unquam referre præsumatis. Die quadam dum scribi faceret in clauastro prædicto, alibi fortiter per totam domum pluebat, supra dorsum vero et humeros ipsarum nullam guttam pluit: hoc enim vere patuit omnibus in clauastro commorantibus.

31 Semel venit ad eam quædam mulier, ferens secum quandam suam neptem, patientem morbum scrophulam: quæ cum pervenisset ad eam, projecit se ad pedes Abbatissæ, et ut neptem suam a prædicta infirmitate curaret humiliter deprecata est eam. Abbatissa vero, pia et humilis, ignorans illius infirmitatem, gulam ejus tetigit, Crucis signaculum faciens, et benedixit illam. Mox autem mulier respiciens, vidit neptem suam sanatam, gratias agens Deo Sanctoque Joanni Evangelistæ.

32 Tertia vero die post obitum suum, dum quidam monachus Presbyter brachium doleret, nec a sex mensibus citra Missam celebrare potuisset, venit ad tumulum Abbatissæ; et se sibi commendans ac in orationem dans, illico liberatum se sensit, gratias agens Deo et B. Humilitati. Eadem autem die cum quædam mulier infirmitatem a quinquennio passa fuisset; et quasi omni die nec loqui, nec comedere, nec os aperire potuisset, cum illam habebat; nec unquam profecisset medicina aliqua; venit ad purissimum corpus B. Humilitatis, et tangens ejusdem corpus orare cepit. Quæ domum recedens, melioratam se sensit: et post paucos dies se reperit totaliter liberatam, gratias agens Deo et B. Humilitati. Prædicta quidem die mulier quædam, devotissima B. Humilitatis, quæ diu occultam infirmitatem passa fuerat, venit ad monumentum, ubi jam sepultum erat corpus sanctissimum. Cumque doleret et fleret mulier super illud, orans cum lacrymis, consolationem inmensam sensit, incipiens dicere hanc orationem, sicut revelatum est ei; O sanctissima Humilitas, plena fuisti patientia et caritate, amore Christi matrisque gratia, semper precor te orare pro me Regem cœlicum, ut mea parcat crimina tuis sanctis meritis f. Quam orationem dixit bene quadragesies, antequam de monumento surgeret

D
EX MS.
glaciem inveniri facit in æstate;
c

lacrymis sanguineis et Christi passionem,
d

c
librum dictantem videtur in aurem loqui columba,
nec officii pluvia:

sanat scrophulas.

f
brachium male affectum,

duas graviter infirmas,

sanatur miraculose,

"

B
prædicit depravationem monasterii,

et annonæ caritatem:

b

C
revelat peccatum a male confessa celatum,

l

A surgeret, propter gaudium quod habebat. Quæ ab oratione surgens, mox sanata se sensit, gratiasque Deo reddidit et B. Humilitati.

item alias
duas,

33 Quodam tempore mulier quædam, dum pate-
retur infirmitatem gravissimam, semel in maxima
pœna dormiens, vocem audivit dicentem sibi, Re-
commenda te S. Humilitati: nam meritis ipsius
scias te sanitatem obtinere. Cumque expergeficta
fuisset, se reverenter ac devotissime recommen-
dans eidem, mox liberatam se sensit. Alia mulier
laborabat in extremis, dicebatque suis, Quare mit-
titis pro medicis? Nonne videtis diem mortis immi-
nere? Genitor autem ejus hoc audiens, confestim
ad B. Humilitatem venit, atque affectione nitida fi-
liam suam ei commendavit: cumque domum re-
verteretur, Soror quædam jam dicti loci, portans
secum velamen sanctæ Abbatissæ, præfatam visi-
tavit infirmam: et ligantes cum ipso caput ejusdem
infirmæ, mox convaleuit, et post paucos dies totaliter
sanata est.

manum taxom

B

34 Cum quædam mulier, veniens ad jam dictum
monasterium, petisset devotissime de rebus Abba-
tissæ; accepit medicum pannorum quos Abbatissa
in dorso detulerat, recessitque Vulterras: aderat
enim illi quidam, in cuius manus vitrum incaute
intraverat, qui præ nimio dolore quietem et pacem
nequaquam invenire poterat. Cumque mulier infirmi
dolentis manum tetigisset paucis prædictis, illico
liberatus est, gratias agens Deo et B. Humilitati.
Alia mulier filium quemdam habebat, qui ruptus et
inflatus in vesica erat: cumque parentes unicum
filium cernerent tam perniciose infirmatum esse,
multum dolebant. Vir autem irato animo inquires
ad propriam uxorem, dixit, Male custodisti filium
nostrum. Mox mater recommendavit illum B. Hu-
militati, consurgensque de mane vidit filium suum
plenissime sanatum.

item mulie-
res duas,

35 Alia quoque mulier dolens brachia, cum labo-
rare non posset nisi cum immenso dolore, petiit et
venit ad tumulum venerabilis Abbatissæ, et humi-
liter se sibi atque devote recommendavit: cumque
recommendasset, mox se sanatam sensit, gratiam
agens Deo Beatæque Humilitati. Quædam Monialis
ipsius monasterii, dum quinque annis plena fuisset
doloribus in toto corpore, nec sine gravi pœna de-
ambulare posset, recommendavit se Abbatissæ san-
ctæ; videns quod nulla medicina sibi proficeret.
Cumque ab oratione surgeret, ita se liberatam sen-
sit, quod nullus dolor in ea remansit, laudavit Deum
et B. Humilitatem.

FIDES NOTARIALIS.

36 Et ego Benedictus Mag. Martini, Imperiali
auctoritate Judex atque Notarius Florentinus, et
nunc R. P. D. Francisci D. G. Episcopi Florentini
Notarius, originalem librum, dictam chronicam con-
tinentem, vidi et legi, et ipsum cum exemplo præ-
senti transsumpto per infrascriptum Philippum No-
tarium et per infrascriptum Marsoppium Notarium
subscripto, in præsentia suprascripti D. Matthæi
Vicarii D. Episcopi Florentini, diligenter cum ipsis
Notariis auscultavi: et quia invicem concordabant,
de ipsius D. Vicarii mandato, suam et Curie D. E-
piscopi auctoritatem et decretum huic exemplo in-
terponentes, hic me in testem cum solito subscripsi,
in Ecclesia S. Salvatoris Florentiæ, præsentibus
testibus Ser-Jacobo Ser-Miniati, Ser-Petro Paga-
nucii, Notariis Curie Episcopalis, die anno, indi-
ctione, et Pontificatu, supra in principio scriptis.
Ego Marsoppus D. Guidalotti Pintaccii de Signa,
Imperiali auctoritate Judex etc. Et ego Philippus
filius qu. Benincase de Florentia, Imperiali auctori-
tate etc.

ANNOTATA.

a Anno 1274 inquit Guiduccijs lib. 2. cap. 3, oc-
casione factionum inter Guelfos et Gibellios.

b Idem Cap. 7 totum hoc narrat de caritate quam
prædixit futuram in Romandiola, triennio prius quam
adveniret: et postea c. 27 narrat, quod Faventiæ
existens propter quædam negotia, et prophetice
prænoscens caritatem proximo anno futuram in
Tuscia, usam comitum suarum remisit Florentiam,
cum mandatis, ut quantatuncumque ibi reperiret pe-
cuniam, præsentis usui non necessariam, expenderet
in fruges pro anno sequenti emendas: si autem
inventæ pecuniæ non sufficerent, peteret ab istis et
istis, quos nominabat, Florentinis nobilibus quan-
tum esset satis: quod deinde magnum commodum
attulit.

c Guiduccius, In formam medice lunæ.

d Sed frustra, inquit idem, quia paucos intra dies
res innotuit Sororibus, unde in Hymno ejus legitur.

Dum plangis sacratissima dilecti Jesu stigmata,

Pro lacrymis das sanguinem, qui totam rigat fa-
ciem.

e Est autem liber hic, quod mireris, scriptus lingua
Latina, ut patet ex variis locis ex eo allegatis per Gui-
duccium, qui id ipsum expresse asserit servaturque
etiam hodie.

f Guiduccius eam orationem leviter immutatum sic
refert, O sanctissima Humilitas, plena fuisti pa-
tientia et caritate, propter amorem Domini mei
Jesu Christi, et matris sanctissimæ Virginis Mariæ,
precor te semper, ut adores pro me Regem cœli, ut
ex tuis sanctis meritis mihi remittat mea pecca-
mina. Amen.

ANALECTA

De virtutibus, scriptis, translationibus et mi-
raculis S. Humilitatis.

Ex Vita Italice edita per Ignatium Guiduc-
cium.

CAPUT 1.

De Spiritu quo instructa scripsit, et duobus
Angelis Custodibus ejus, et S. Joanne Evan-
gelista Putrono.

Fuit res omnino admirabilis, videre B. Humilita-
tem, quæ numquam litteras didicerat, non solum
legentem super mensa, uti dicitur in Vita; sed etiam
discurrentem loquentemque Latina lingua, quasi
multum in ea studii posuisset; dictando sermones
et tractatus pulcherrimos de rebus spiritualibus, in
quibus apparet profunda doctrina, aptissimis expres-
sa verbis, etiam circa sublimiora sacræ Theologiæ
mysteria, cum descriptione dilucida gloriæ immen-
sæ Beatorum. Invenire in iis est præstantes discursus
super Incarnatione divina, nobilitate et officiis
Angelorum, laudibus Deiparæ atque Joannis Evan-
gelistæ, S. Jacobi et Angelorum Custodum. Ponde-
randum autem hic imprimis est, quod verba ejus,
non tam ab ipsa profecta fuerunt, quam cœlitus a
Spiritu sancto dictata: id enim, Deo sic ordinante,
variis Sermonum suorum locis ipsamet indicavit.
Putat sermone iii. cujus verba, ac reliqua posthac si-
milis loca exhibebo ex Italica versione iterum a me
Latine reddita: nam originales textus sapius petitos ac
pridem promissos, quos varie impediti amici necdum
transcribere potuerunt, expectare non licet, maram non
ferente prælo. Sermone ergo tertio sic ait: Miror et ti-
meo atque erubescio de iis rebus, quas audeo scri-
bere

Indocta dictat
tractatus Lat.
nos doctis-
simos,

verbis a
Spiritu sancto
suggestis,

A bere et dictare : quia eas non legi in aliis libris, neque humanæ scientiæ addiscendæ unquam me applicavi ; sed solus Dei spiritus in me loquitur, qui implet es meum iis verbis quæ debeo dicere. In secundo autem ; Notum vobis sit, inquit, verba divina quæ loquor, non esse mea, sed venire a Patre et altissimo Deo, qui dat unicuique sicut magis ei placet. Ipse me docet interrogare et respondere, et mecum interim loquitur in abscondito : ego autem vobis exterius in publico loquor. Ipse me docet in silentio spiritus, et ego clara voce pronuntio vobis divina illa verba quæ audio. Cavete igitur ne in vacuum recipiatis, quæ mea lingua effert, nota a Spiritu sancto. Et alibi : Ego vado ad Dominum, ut me jubeat hoc opus facere ; et statim spiritus mei Jesu docet me. Extunc et semper de re omni securus sum, quod non loquar velut ignorans : sed intelligo quidquid video, pleneque instructa sum de eo quod cogito. Denique Sermone viii, sic habet : Quoniam tu magister meus es regius ; dulcissimus et suavis : tu loqueris mecum exhilarando me, et loquendo accendis desiderium amandi Christum. Tu me doces loqui et cognoscere veritatem. Cum mihi vicinus es, facis ut ego indigna famula tua loquar et proferam ore meo ea verba, quæ non sunt mea.

B 2 Ex dictis liquido apparet, ea quæ dictavit Humilitas, omnia ab eodem fuisse spiritu, qui similia hoc eodem seculo xiv operaturus erat in alia æque in dilecta sua sponsa S. Catharina Senensi, annis xxxvii post illius mortem nascitura ; quæ suo Confessario (ut est in libro I Vitæ num. 84) sic edixit : Habentis pro conclusione verissima, Pater mi, quod nihil quod pertinet ad viam salutis, docuit me unquam aliquis homo vel mulier, sed præcise ipse Dominus et Magister, Sponsus pretiosus et super dulcissimus animæ meæ, Dominus Jesus Christus, vel per suam inspirationem, vel per claram apparitionem loquens mihi, sicut ego modo loquor vobiscum. Idem etiam demonstrarunt divina miracula quæ dictantem Humilitatem illustraverunt, referunturque supra in Vita sua num. 29. Ex istis autem sic dictatis sermonibus cognoscimus, quod præter assignatum sibi a nativitate eodem Angelum ; postea, cum cura animarum sibi subditarum, acceperit etiam, ad earum commodius regimen, Angelum alterum, quemadmodum in tali casu fieri solere docent Theologi. Etenim Sermone iv sic loquitur.

C 3 Equidem omnes Angelos cœlestes amo, sed duo imprimis sunt deliciæ jucunditatis meæ, qui diu notuque me confortant, et communicant inæstinabilia dona divitiarum suarum. Dominus meus eos mihi in custodes assignavit, ut me defendant ab omni molestia, quod divinum mandatum diligentissime sunt hactenus executi, quia eorum robore optime sum confortata.ambo illi me sustinent a dextera et a sinistra, neque cadere possum nisi per socordiam meam ; adeo ut si me firmiter juxta ipsos tenero, numquam nocere mihi possint inimici mei. Per gratiam S. Joannis Evangelistæ, et hunc et illum scio proprio quemque nomine appellare. Primus est ex choro Angelorum, eorum qui dantur hominibus in vita sua ad custodiam ; et nomen ejus est Sapiel, quod denotat divinam sapientiam. Quoties nomen illud audio pronuntiari, subito exhilaratur mihi cor. Hic autem fuit necum ab eo momento quo in hanc vitam sum ingressa. Fateor quidem quod eum sæpius offenderim tam multis meis defectibus ; sed ipse, ut totus benignus, omnem culpam mihi remisit, quia etiam semper mihi apud Dominum Jesum fuit sedulus advocatus. Alius appellatur Emmanuel, ex ordine Cherubinorum ;

mibique fuit datus post annum ætatis trigesimum, quando ingressa sum in cogitationes magnorum negotiorum : quoniam a Deo commissæ mihi fuit custodia ovium, licet non haberem pastoralem virgam, neque robur aut vires sufficientes tanto operi. Ille proprias suas alas expandit, meque juvit in laboribus et moliminibus meis : et, ut est benignus, consolatus est me, participem me faciens suorum opulentissimorum thesaurorum. Ac rursum alibi, id est, Sermone xii ; Manifestum vobis sit quod duo isti Angeli sint proprii, primi, atque optimi, ad operi auxiliumque mihi apud Deum ferendum, declarando mihi multa de divinis secretis.

4 His duobus Angelis obedientissima illa semper fuit : et ad eosdem honorandos composuit pulchrum illum Tractatum de Curia Paradisi, ubi hæc leguntur. Habeo immensam gloriam in corde meo, certificata de nobilitate et magnitudine Angelorum meorum : cum autem cogito de eorum pulchritudine, sentio me abire in ecstasim, ac veluti extra me rapi præ excessu gaudii ; quia duos amatores habeo tam perfectos, qui semper assistunt in Dei præsentia, et interim magno subsidio mihi sunt. Illi sunt sicut duæ rupes inexpugnabiles ; in iisque omnem securitatem repositam habeo ; tantaque est eorum fortitudo, ut non metnam cum quibuscumque inimicis committi. Sunt admodum sapientes, et tam industrii, ut in omni genere virtutis me erudiant. Tam sollicite autem et tam prompte mihi prospiciunt ut prius quam necessarium sit, eos mihi adesse comperiam ; suntque duæ solidæ columnæ, ad sustentandam meam debilitatem.

5 Huic tam potenti societati commendabat se in suis necessitatibus, sicuti Sermone xi declarat, dicens : Et vos Angeli mei fortes, obambulate omnes vias meas, et diligenter advigilate ne inimici valeant appropinquare ostiis cordis mei. Exerite coram me gladium defensionis vestræ, et constringite os meum tam bene, ut oculos meos maneat omni verbo vano et otioso, nec inde egredi tale possit cum volet. Excuite linguam meam novacula, ad extirpanda quæcumque vitia et virtutes plantandas, Oculis meis imponite duo sigilla amoris, ut nullam hujus mundi rem simul cum Dilecto intueri valeant ; tenete nihilominus eosdem apertos et vigiles, ut non impediantur per somnolentiam recitare debet intendere Dei laudibus. Servate aures meas apertas ad nomen Jesu : et effcite ne ad illas penetrare possit verbum aliud ullum, quod animæ mortiferum venenum sit. Ligat pedes meos catena amoris, ne valeant se movere per viam peccati ; sed omnes gressus mei sint ad honorem Christi, et suæ gloriæ Matris. Constringite manus meas vestris benedictis alis, semper promptis et paratis ad divina obsequia. Removete odoratum ab omni vanitate, ut animea mea solum sentiat odorem cœlestium florum. Custodite omnes meos corporales sensus, ut oblectentur spirituales, et anima possit quiete repansare com suo Dilecto. Facite ut vice divini amoris in me ita muniantur, ut quando incurrant in eas flumina vanarum oblectationum nequeant pertransire ; pertraherent enim animam ad submersionem. Angeli mei carissimi, ecce deposita sum in vestram custodiam et commendata vobis a meo dulcissimo Jesu : rogo vos in nomine ejus, ut semper sollicite custodiatis me. Commendando me vobis, o benignissimi Angeli mei : orate Verbum æternum, ut velit ad se trahere cor meum, nec permittat unquam ut alio evagetur. Denique Sermone ii circa finem ait : O Emmanuel, o Sapiel, qui estis Angeli mei custodes, oro vos, dulcissimi, ut ex omnibus viribus vestris præstetis mihi auxilium tam efficax, ut cum deduxeritis me ad præsentiam

magnæ

sicut ipsam et
variis locis
fatetur,

prout postea
fecit S. Catha-
rina Senensis.

Ex illis novi-
mus,

duos Angelos
custodes ei
datos fuisse :

unum Sapiel
dictum,

D
EX ITAL.
GRÆC.
alterum Em-
manuel Cheru-
binum,

in quorum
honorem dic-
tul tractatum
de Curia Pa-
radisi,

E

ipsique com-
mendat singu-
los sensus.

F

A magnæ Reginæ, possim contemplari et frui matre cum dilecto filio suo, et de sinu materno inter brachia mea accipere gloriosum istum infantulum.

His addit
Patronos alios

6 Lingua foret cetera omnia loca enumerare, in quibus dilectos illos suos Angelos laudat, eisque gratias agit. Satis est scire duos fuisse, quorum intellæ adjunxerat etiam sibi patronicium speciale S. Joannis Evangelistæ S. Jacobi Majoris, et S. Joannis Baptistæ, quos nominabat tres solidissimas vitæ suæ columnas : unde et dicebat Sermone xi : Effice mi Domine, ut isti mei sancti Advocati me animent, ut absque tui offensa per vias rectas me ferant ad tuam præsentiam. Impera illis ut usque ad mortem sint mei custodes, et tunc offerant tibi animam meam totam hilarem et jactandam. Neque istis contenta, sed ut erat amantissima sui Sponsi, ita venerabatur omnes ejus famulos ; ex quibus sibi insuper Protectores delegerat S. Catharinam Virginem et Martyrem, Archangelum Gabrielem, S. Circilium, S. Josephum, atque imprimis gloriosissimam Dei Matrem, sicut infra apparebit. Quod ad S. Joannem Evangelistam attinet, cepit ei devotius affici Humilitas jam inde a pueritia sua : crescentibus autem

præsertim
S. Joannem
Evangel.

B annis crevit et devotio, dum ipsa novis novisque ab illo favoribus quotidie cumulabatur, patrem eum habens ac magistrum in via spiritus, uti expresse ait in quodam Sermone : S. Joannes Evangelista magister meus est et doctor, sine quo nullam doctrinam volo addiscere. Ipse, post Christum et suam benedictam Matrem, est gloria mea, spes mea refugium meum, consilium meum et lætitia animæ meæ.

7 Sermone vero xi declarat hisce verbis amorem ejus erga se : O Evangelista, bajule dulcium amorum : tu de celo dilectis tuis speciosa multa munera mittis. Memento mei pauperis et mendicæ, si tamen me adhuc agnoscis. Sicut mei curam habuisti quando eram dives, ita non derelinquas me urgentioribus necessitatibus. Si enim propter amorem Soldani Saracenorum in has terras venissem ; sicut veni amore tui, pro urbanitate sua sollicitam mei curam ageret. Recordare paulisper, o Joannes, continuarum largitionum, quibus me cumulabas rebus pretiosissimis et incomparabilibus : recordare dulcium illarum legationum quas mihi mittebas, ut magis me in tuum amorem inflammares. Equidem ex toto corde diligo te : et quamvis ego sim vile ac pretii nullius folium,

suumque erga
illum amorem
explicat ;

C tu vero lilium candidum et odoriferum ; noli nunc oblivisci quod mihi aliquando magnam tuam liberalitatem exhibueris. Memento tantisper pulcherrimi illius cultelli, quem ipse fabricasti percussione amoris, non flagellationis, quo mihi cor transfixisti ; et amorem renovando, eodem cultello rursum me pervasisti ; tibi que tam fortiter confixisti, ut inde avelli nequeat vel auferri duleis amor tuus. O dilectissime Joannes, tu me ligasti catena, aurea et desponsasti annulo. Cum igitur commendata sim tuæ custodiæ, o sponse mi dulcissime, noli me derelinquere. Obsecro ut recorderis quod obnupsisti me tuo amore, et dotasti muneribus sponsalitiis, totque aliis rebus pretiosis ac pulchris, una cum linea illa pretiosarum gemmarum. Possem et de aliis multis tuis donis loqui, sed tempus est finiendi, no quibus mens parum sum est, spinas colligant et rosas disperdant. Confiteor præterea quod male usa sim donis tuis, nec te amaverim sicut debebam ; sed purus amor meus factus est deterior, minusque imo male ordinatus ; verum tu in amando misericors es. Obsecro ergo ut renovemus amicitiam, sic ut anima mea recreetur in tuo amore, et producat optimum illum quem desidero fructum, ut possit operari ad gloriam tuam. Ex quibus aliisque verbis indubie possumus intelligere, quam singulariter afficeretur huic magno Sancto ;

et de ejus lau-
dibus dictat
2 Sermones.

in cujus honorem duos etiam Sermones dictavit, in D quibus distincte et magno cum affectu declarat, quanta erga eum reverentia sibi esset divinitus indita, quantam in eo positam haberet fiduciam, quanta ejus familiaritate ac liberalitate uteretur.

CAPUT II.

Devotio Sanctæ erga Deiparam : ejus Laudes quomodo et quo fructu ab ipsa dictatæ,

Multo tenerior erat S. Humilitatis devotio erga beatissimam Dei Matrem. Constat enim quod nunquam oriebatur actionem aliquam, quin imploraret illius adjutorium ; et laus Mariæ omnibus ejus sermonibus miscebatur. Si aliqua ei accidebat adversitas vel necessitas quodcumque gravabat, implorato illius auxilio statim confortabatur. In hac defixas habebat suas omnes cogitationes, modo virgineum ejus partum considerans, laboriosaque officia filiolo educando impensa ; modo acerbissimæ passionis gladium meditans, modo supremam in res omnes creatas potestatem ipsi concessam contemplans. Proinde miram non erat, quod hujus erga se amoris intuitu cælorum Regina tot gratias ei fecerit, et sæpius ei se personaliter videndam præbnerit, quemadmodum in ejus Sermonibus legitur. Nam in iii confitetur et clare agnoscit, quod Cælorum Regina dux ipsi et comes sit per semitam Paradisi, quod Sermone viii his verbis explicat. Regina Cælorum malus et velum est in navicula animæ nostræ, suaque misericordia facile illam deducit, monstrans viam tutam, brevitatemque intueris, quod cito perventura sit ad portum. Ibi occurrent eidem Angeli, qui thesaurum ejus representant Domino ; qui tamquam liberalissimus, pro uno talento reddet centum, præter ingentem copiam inestimabilem divitiarum. Et Sermone xii : Scitis, Fratres, quod non solum in visione, sed etiam in colloquio familiari ac domestico, omnibus nostris interrogationibus et petitionibus ab ipso ore Mariæ Virginis data sint gratissima responsa. Tum Sermone ix, Non mihi imputetur, inquit, ad gloriam quod lingua mea eloquor, quia non sunt verba mea, nec ego eorum habeo potestatem ; sed reddite laudem Reginæ, quia ab ejus bonitate cuncta derivantur.

Ad Deiparam
solita semper
confugere,

E

multa bona
ei accepta re-
fert,

ipsiusque
humilitatem,
F

9 Sermone etiam iv de ejus laudibus sic discurret : Suprema Deitas venit ab imperiali cælo in terram, et humiliter intravit vasculum unius puellæ quam pulchritudine sibi similem reddidit, quia erat mater simplicitatis, cujus puritas tanta est, ut splendere eam faciat inter omnes Virgines velut gemmam purissimam. Ipsa est Regina humilitatis, quæ sapienter penetravit ad fundum hujus virtutis. Ipsa est Domina nostra, quæ humillimis oculis suis tales vibravit intuitus, ut satis potentes fuerint ad summum Deum de suo cœlesti throno deducendum in terras. Paulo autem inferius subjungit : Tam florida est ipsius virginitas, ut colloquentes secum efficiat castos. Et Sermone vi : O radix sancta, quæ nobis protulit ramum, quo vita nostra gubernatur ! O Virgo gloriosa, cujus festivitas semper solenniter innovatur in cælo ! Tanta tamque divi-
est pulchritudo ejus, ut Angeli et Sancti nequeant satiari eam intiendo. Cincinni ejus impleti sunt auro, quo caput ejus sanctissimum operitur ; nec potest explicari pulchritudo vel splendor, quo caput istud irradiat omnia. Oculi ejus, honestissimi et amorosi, accendunt in corde flammam divinam. Risus ejus et os, dum loquitur, semper apportant novum aliquod ac pretiosum donum : verbis autem suis exhiberat audientes, purificans et condecorans mentem.

pulchritudi-
nem,

Angeli

A Angeli desiderant audire illam, et in ejus voce delectantur Sancti. Ab ore et naribus ejus expirat fragrantia tam suavis odoris, ut in omnibus renovet cupidinem iterum ipsam videndi atque salutandi. Labia ejus rubicundiora sunt magisque odorifera quam rosæ novellæ. Tota cœlestis curia adorat pectus illud divinum quod lactavit æternum Regem, et corpus, quod est sacratissimum altare. Dum ei loquuntur Angeli Sanctique, tollunt sibi coronas regales de capite, et replicant illam gratiosam salutem, quam olim in terra eidem dixit Archangelus Gabriel : et simul omnes expectant benedictionem a sanctissimis illis manibus, in quibus reposita est omnis potestas : deinde optant famulatum et reverentiam exhibere huic benedictæ Reginæ, quæ est Imperatrix Angelorum et totius Curia divinae. Corona ipsius stellarum duodecim, per figuram designata in Apostolis, et encausto solaris splendoris depicta, quam infudit ei summi Regis pulchritudo, quando de hac vita ascendit ad nuptias supra omnes celos, et collocata fuit ad dexteram Dei, sedens supra Cherubinos. Hæc est lætitia curia totius cœlestis etc.

majestatem
impense lau-
dat.

In
jubetur ab
ea texere
Jesulo pat-
illum,

quod quale
esse debeat
docet S. Jo-
annes Evan-
gelista.

B 10 In hisce similibusque discursibus videtur Humilitas finem nullum invenire : cujus erga se affectui correspondens liberalissima Virgo, inter alios favores hunc ei specialiter contulit, quod aliquando meditati de puerperio suo divino apparuit, mandans ut singula ejus mysteria attente contemplaretur, quatenus ea aliis posset ipsa manifestare. Mandavit insuper, ut parvulum suum Jesum amiceret pullo, gemmis intexto, et triplicis coloris varietate spectabili. Cumque illa humiliter responderet, O Domina mea dulcissima, impossibile mihi apparet cœli terreque factorem, quem vix ipsi Angeli contingere audent, veste materiali contegere; maxime cum nec gemmas ullas possideam, nec colorum requisita species noverim. Respondit autem Sanctissima, nihil eo angeretur, adfuturum enim jubente se mox Evangelistam Joannem, qui doceret quid facto opus foret. Hic autem ei continuo explicavit, vestem illam non debere esse materialem; sed totam ex rebus spiritualibus contextam, puta ex dilatato corde, spiritu humiliato, ardenti animo, dulcedine amoris inexplicabili, suspiriis ferventibus, copiosis lacrymis, contemplatione penetrativa. Ex his, ut rotidem aureis filamentis gemmisque, contextam vestem offerret infanti : colores autem tres requisitos nominabat, rubrum, incarnatum et album : quorum primo denotari aiebat Christi divinitatem, secundo humanitatem ejusdem, tertio virginitatem, et merita matris Mariæ. Hac enim veste non solum operiri filium ac matrem, sed totum quoque cœlestem curiam.

Ipsa dictat
Laudes B.
Mariæ,

C 11 Sic instructa Humilitas, sicut in Hymno de ipsa canitur,

Librum componit spiritu dicante,
Laudibus plenum Virginis Mariæ,
Quem si quis legat gratiam reportat
Precibus suis.

orans pro
recitatur
eas,

Recitant autem frequentissime istas Laudes Monachæ S. Salvii, sunt enim plene mysteriis, Incarnationis divinæ, et singulares Deiparæ prerogativas continent, et tam filii quam matris nomen frequentissime iterant. In principio autem ipsius tractatus, qui solum istas Laudes continet, hujusmodi oratio invenitur : O sancta Virgo Maria, Regina cœli, exaudi preces et orationem meam. Peto autem a te misericordiam pro iis omnibus, qui legent hunc librum in tui honorem, vel legi audient, aut devote eadem afficientur. Da eis magnum premium et donum pretiosum, tui, inquam, et Jesu Christi amorena. In hora mortis adsis in eorundem defen-

sionem, liberando ipsorum animas ab ore draconis. Tu vero, Jesu, in regno cœlesti concede eis salutem et gloriam. Amen. Aliam deinde precationem composuit, dictis Laudibus præmittendam, hoc modo : O Virgo purissima, illumina corda nostra luce Spiritus sancti, ut possimus audire doctrinam, et addiscere, atque eo modo recitare ut tibi ad laudem cedat et nobis infirmis ad medicinam. Explicat deinde, sic volente illo quo inspirante agebatur, quomodo prædictæ Laudes non sint suæ compositionis, dicens : O carissimi Fratres et Sorores pietissimæ, magna devotione afficiamur erga has Mariæ Virginis Laudes, quæ non sunt desumptæ ex libro aliquo, neque ex doctrina humana acceptæ. Magistri earum scribendarum fuerunt Jesus Christus et Virgo Maria, qui sunt culmen et perfectio omnis virtutis, ipsis sit gloria. Mulier quædam ipsas dictavit, et alia scripsit : et Spiritus sanctus easdem inspiravit cuidam peccatrici.

D
EX ITAL.
GUIDUCI.

et explicans
unde acceperit easdem,

12 Narrat postea ipsa S. Humilitas, quomodo prædictæ Laudes in Vigilia Assumptionis Dominae nostræ sibi fuerint revelatæ; easque recitans singulari quadam gratia dignata fuerit, sed quali non indicat : solum ait, Peccatrix quædam (talem se ipsam nominabat humillima Sancta) petebat certam gratiam, pro qua Domina mea mediatrix intercessit, statimque obtinuit. O quam fortunatum munus, immensum, mirandum, amabile, totumque suave et pretiosum hoc fuit ! Donavit ei gratiam perquam insignem, lucem quandam divinam, qua scivit uti occasione laudandi illam seque ipsi commendandi, unde cor ejus non parum fuit exultatam. Hic ostendit Domina nostra suam veram humilitatem, quia amat peccatores et eisque misericordissima est, quandoquidem tam elementer egerit cum peccatrice ista. O carissimi Fratres, recitemus sæpe et attente meditemur istas Laudes. Dico vobis in veritate, quod ea ratione a Maria Virgine obtinebimus multa spiritualia dona : eo quod in ipsis laudemus celsissimam Domnam, quæ animabus nostris adfert efficacem medicinam. Ipsa cor exhilarat, mentem illuminat, pacem componit inter spiritum et sensum, longe pellit cogitationes malas periculosasque tentationes, ac sui amoris participes nos facit. Dum enim Mariæ Virginis odorem percipimus, efficit illa ut mens obliviscatur rerum temporalium, docetque Christum et res spirituales amare; facit mundum et cuncta terrena contemnere, et cœlestia quærere cum maximo desiderio ea inveniendi. Quapropter præparemus cor nostrum, et pascamur fructu harum divinarum Laudum Mariæ Virginis, quæ lux nostra est et stella matutina.

in earum
usu donata
singularibus
gratiis.
E

13 Ad eorundem laudum efficaciam comprobandum faciunt duo miracula, quæ in veteri codice una cum ipsis reperiuntur descripta. Religiosus quidam tam gravi spiritus tribulatione pressus, ut sibi videretur plane derelictus a Deo; cum magni faceret exemplarem hujus sanctæ Abbatisse vitam, ejus confisus meritis ad S. Salvii monasterium se contulit, ubi audiverat vivere inclusas puellas virgines optimi nominis. Præsertim autem quam ad alicujus earum conspectum affaturus veniret, voluit Deus alia ratione declarare ipsi magnam ipsarum puritatem. Repræsentavit enim ei mensam, regia magnificentia et fereulis omnino cœlestibus instructam, cui accumbabant omnes illæ, et accumbebat etiam ipse. Incredibilis erat tam divine refectionis suavitas : temperabat tamen eam dolor nonnullus ex conspectu trium Sanctimonialium, quæ a jam dicta mensa reclusæ, procul inde velut ægre jacebant in terra. Finita visione mansit bono viro compassivus dolor, conjunctus cum desiderio misellæ juveni; et facta oratione decrevit prædictas orationes, ab illarum Ab-

Religiosus
quidam in
visione

F

EX ITAL.
GUIDUCCI.

A in finem supplicavit Congregationi Rituum, et Commissoriales obtinuit dirigendas ad Illustriss. Dominos Episcopum Faventinum et Archiepiscopum Florentinum; quibus eis mandabatur, ut in sua quisque dioecesi apud filias ipsius Sanctæ informationem sumerent, de vita, miraculis, devotione et concursu populari, aliisque rebus pertinentibus ad probandum suæ Sanctitati antiquum Humilitatis cultum. Signatæ fuerunt litteræ illæ die xx Aprilis anni mxcxiv : et postea die xxix Maji D. Alexander Martii de Medicis Archiepiscopus Florentinus ad S. Salvii ideirco venit, in comitatu trium suorum Canonicorum, Cruciferique et Caudatarii ac Cancellarii.

videt veterem
Sanctæ sta-
tuam,

24 Vix eo advenit Præsul cum in ipsa porticu ante ecclesiam, vidit marmoream antiquissimam statuam, qua S. Humilitatem representari demonstrabat agnina super caput pellicula, cum quæ semper et ubique pingitur; dixitque non fore opus alia probatione, cum illa sola sufficeret ad finem intentum. Vidit nihilominus multas vetustissimas picturas, quarum aliquæ factæ erant ante trecentos annos, et omnes exhibebant circumductum Sanctæ capiti diadema. Præcipue tamen ei placuit tabula, sexto post felicem transitum anno, id est mcccxvi picta, cum monacha ad pedes orante (quam B. Margaritam esse voluit) circumdata areolis quatuordecim, continentibus totidem S. Humilitatis miracula, et ipsam in singulis earum diadematum. In monasterio præterea ostensæ eidem sunt multæ scriptoræ et memorie antiquæ, mano notariali authenticatæ, quibus Vita Sanctæ continetur; liber item choralis, in quo notata Missa cum Antiphonis, Hymnis et Orationibus jam olim compositis; aliæque plura, quæ longum foret enumerare singula. His omnibus plene sibi satisfactum testatus est Archiepiscopus, accedente insuper ea scriptura qua continebantur miracula facta per bombacium, quo corpus intra veterem arcam fuerat constipatum; quodque post diem translationis prædictæ liberaliter fuerat erogatum populo. Vidit denique corpus ipsum, adhuc simile viventi post annos cccxxii, et de omnibus relationem factam scripto excepit.

B
et antiquas
picturas,

ne scripturas,

et corpus.

25 Successit post hæc annus mxcxvii quando D. Everardus Niccolini, Congregationis Vallumbrosanæ Præses generalis, volens causam istam promoveri, D. Ignatio Guiduccio, tunc suo in Urbe Procuratori generali, rem commendavit: qui accepta relatione eorum quæ apud S. Salvii Archiepiscopus egerat, signata die xii Novembris anni mxcxvii, informavit Eminentiss. D. Cardinalem Mellinæ, hujus causæ Ponentem. Ille denique anno mxcxviii die xxvi Februarii, magno cum affectu: de illa retulit coram Sacra Rituum Congregatione, concludens quod Vallumbrosanæ Congregationi posset concedi, quam petebat, facultas Missæ Officii quæ de Dei famula Humilitate, ut Sancta, faciendi; attenta certitudine authenticorum documentorum, in quibus præcipuum locum tenebat Vita, anno mcccxxx a Vicario Episcopi Florentini authenticata, cum Bullis Indulgentiarum et Brevis originali Alexandri VI. Addidit his efficacissimas rationes, puta quod anno transitum felicem immediate subsequente D. Episcopus Florentinus, præsentibus multis Prælati et Dominis titulatis, sub ejus nomine crexerit et consecraverit pulcherrimum altare, ac super eo perquam honorifice adorandum exposnerit sacrum corpus: quod jam olim ejus festum fuerit celebratum, sicut abunde probant Missæ, Hymni, Antiphonæ, et cetera manu typisque expressa in S. Salvii; cum quotidiana commemoratione ibidem a Sanctimonialibus usurpari solita, juxta earum Psalterium impressum; quod eandem Monachæ, nec non Faventinæ, ab immemorable solitæ sint festum agere, recitando tamen

omnia de Communi: et sæpe per annum in ejus D honore Sacrum dicendum curare, cum magna populi devotione et frequentia (prout jurata utrinque testimonia, ab Archiepiscopo Florentino collecta, docebant, quod titulus Sanctæ statim ei a morte datus, et in reffossione sacri corporis; idque etiam appareat in multis psalteriis, martyrologiis, kalendariis et scriptoribus antiquis. Nec leviter appendendum aestimabat, quod ipsa Fundatrix fuerit Monacharum Ordinis Vallumbrosani, quæ proinde æque ac S. Joannes Gualberti, Monachorum Institutor, digna esset veneratione publica. Postea producebat relationem D. Archiepiscopi Florentini. testis oculati tot imaginum, statuarum, tabellarum expressarum cum radiis, diademate, titulo Sanctæ expressarum spatio annorum trecentorum: denique recitavit Summarium vitæ ac miraculorum, optimo ordine digestum a D. Pompeio Serni, Auditore Eminentiss. D. Cardinalis Pii.

26 Tali relatione audita, inspectisque et consideratis documentis allegatis, decrevit Congregatio. posse Apostolica auctoritate formari Processus ad comprobandum, quod Monachæ celebrent festum, recitantes Officium de Communi, et facientes celebrari Missas, cum concursu et devotione populi. Itaque die x Martii anni mxcxviii, S. D. N. Urbanus Papa VIII desideratam Apostolicam Commissionem benigne concessit, et die ejusdem mensis xxvii fuerunt a sacra Congregatione expeditæ litteræ Remissoriales et Compulsoriales Florentiam atque Faventiam, ad hoc ut auctoritate Apostolica, per Illustriss. Dominos dioeceseon dictarum Prælatos, formentur Processus valituri in ordine ad Canonizationem, quandoquæ esset qui posset ac vellet expensas necessarias facere. Finitus est autem Processus Florentinus et Romam missus anno mxcxix xxx Martii, Faventinus vero anno mxcxxx die xxi Februarii.

E
Jubentur fieri
processus ad
Canonizationem.

CAPUT IV.

Miracula post Translationem S. Humilitatis facta, etiam usu gossypii ad corpus positi.

Erat in monasterio S. Joannis Evangelistæ juvencola Monacha, toto corpore tam male affecta, tantosque jam pridem dolores patiens, ut vivere ipsam supra modum tæderet. Huic magistra sua suasit, ut quando omni die videbantur miracula per intercessionem S. Humilitatis in variis hominibus externis facta, ipsa quoque cum viva fide ad eandem recurreret. Paruit consilio salutari adolescentula, Sanctamque deprecata est, ut, quæ tam multos joverat, etiam in ipsa ostenderet potentiam suæ benignitatis. Proxima nocte apparuit ei S. Humilitas: quam illa videns continuo cœpit sese ipsi commendare, et quod desiderabat postulare. Sancta vero benigne respondit: Nihil dubites, filia, ista enim fides te sanavit: vade et audi devote sacrificium Missæ: quidquid enim optasti consequeris. Paruit ipsa, Missam adivit, statimque ex integro sanata se comperit. Ibidem educabatur puella quædam Florentina, et ardentissima febris jam diu affligebatur, quando recordata glaciæ a Sancta, cui devota valde erat, olim impetratæ in simili infirmitate, ab eadem refrigerium aliquod et auxilium humiliter requisivit. Apparuit autem illa ipsi noctu, cum situla glaciæ plena, velut hanc ei porrigens, moxque disparuit: puella vero mane evigilans, seque a febris liberam sentiens, magna cum animi consolatione gratias egit: inveniturque prædictum miraculum depictum in tabula satis antiqua, servaturque ad S. Salvii, in qua conspicitur Sancta, tenens situlam plenam glaciæ, et puella ante ipsam genu flexa.

Sanantur
Monacha
toto corpore
cruciata.

F

et puella
febrim pa-
tiens.

C
Fid relatio
Congregationi
Rituum anno
1628,

probaturque
variis modis
ut Sancta,
semper culta
Humilitas.

an 1562
curatur do-
lor brachii,

A 28 D. Gregorius Tiglia-mochi, monachus Val-
lumbrosanus et Confessarius ad S. Salvii, annum
jam quintum patiebatur gravem in brachio dolorem,
sic ut nec movere ipsum, nec uti aliquatenus eo
posset. Hic cum anno MDLXII die XXI Maji delaturus
esset corpus Sanctæ, a choro Sanctimonialium ad
altare Sacristiæ inferioris; statim atque attigit
capsam quæ tantas continebat Reliquias, eo dolore
liberari se sensit, nec tale quid amplius passus est.
Tale autem miraculum, una cum tribus sequentibus,
reperitur in actis registratum manu Mag. Bernardi
Mochi, Notarii publici Florentini, sub die XVI Decem-
bris anni MDLX. Anno MDLXXXVII Sor. Joanna, (Mona-
cha ad S. Salvii, filia D. Benedicti Bonaccursi, dicta in
seculo Floretta, ab anno ætatis suæ XIV maleficiata
fuerat, occultusque in ea manserat dæmon per annos
XVIII, quamvis subinde aliquod sui daret indicium.
Sed decursis prædictis annis, in Vigilia Assumptionis
Marianæ, cepit evidenter se manifestare, variis ac
miserandis modis possessam affligens: modo visu,
modo auditu vel loquela, modo sensibus omnibus
eam privando, ita ut nec movere ipsa se posset, ne-
que moveri ab aliis, facta ponderis importabilis. Ea
res haud modicam monasterio conturbationem attulit:

1587 libe-
ratur ener-
gumena,

B quare sæpe iteratis jejuniis orationibusque rogatus
Deus ipsa quæ sancta Mater est, pro ejus liberatione:
deinde exorcismos Ecclesiæ per dies sex super ipsam
continuavit D. Alphonsus Porta, Monachus Val-
lumbrosanus et Confessarius loci: ultima autem die,
eademque Vigilia S. Bartholomæi, circumlatum pro-
cessionally est brachium S. Humilitatis. Cumque
hymnis et psalmis devote recitatis prædicta Reliquia
posita esset supra caput infirmæ, exivit dæmon,
relinquens illam per horæ spatium quasi mortuam.
Horribilis porro fuit strepitus et ululatus excitatus
ab egrediente dæmone: eumque non solum Mona-
chæ in monasterio, sed etiam frequens populus, qui
ad processionem accurrerat, audivit: infirma vero,
statim ut ad se rediit, flexis genibus ac manibus
junctis hymnum Te Deum recitavit, totosque XXXVII
annos postea incolumis vixit.

adhuc
Sanctæ bra-
chio,

eodem sa-
nantur mo-
ribundæ an.
1590

29 Anno MDXC D. Julia Galcotti, Nobilis Floren-
tina, uxor Alexandri Reineri, unius anni spatio ægra
decumbebat ad mortem. Sæpius pro ea curanda
adunatum fuerat Collegium Medicorum: sed parum
ei prodesse potuerant. Demum ipsa se vovit S. Hu-
militati, multaque cum instantia supplicavit, ut
domum suam illius venerabile brachium deportaretur.

et an. 1607
clinet per
septennium,

C Mox autem atque illud capite suo excepit, melius
habuit, ac brevi restituta est integræ sanitati. Anno
MDCVII septem annis infirma jacuerat D. Porcia Laudi,
uxor D. Benedicti Ridolfi, Nobilis Florentini, morbo
non minus gravi quam fastidioso: sic enim caput
insidebat, ut attollere ipsum nullatenus posset, nec
nisi cum maxima molestia movere: cui malo acce-
debat dolor toto corpore diffusus. Ignotum medicis
sympptoma nulla poterat arte levare, dubitabaturque
an ipsum non esset maleficio adscribendum. Recurrit
ergo ad Sanctam infirma, eidem se commendans:
cumque devote supplicanti in domum esset delatum
ejus brachium, melius sibi fieri sensit: utque de-
centius exciperet tam venerabilem Reliquiam, ipsa
per se surrexit de lecto (id quod nequiverat tot an-
nis facere) propriisque manibus aptavit, ac floribus
ornavit altariolum cui esset imponenda. Deinde cum
illa capiti ejus esset imposita, facto desuper Crucis
signo, cum admiratione circumstantium omnium,
persanata est a tam gravi cruciatu, nec unquam
postea, quoad vixit, similem est passa. Præsentem
miraculo aderant D. Catharina de Pazzis, uxor D.
Bernardi Zerbini; D. Margarita Capponi, uxor D.
Francisci Michelozzi; et D. Maria Capponi, uxor
Capitanei Pecori: quæ publicum tam admirabili
eventui testimonium dixerunt.

30 Cum D. Clemens Bonenti, Monachus Vallum-
brosanus et monasterii S. Salvii Rector, esset in
sacristia, ubi jam inde ab anno MDLXII corpus Sanctæ
stabat super altari: subitam syncopen passus est,
quæ tam diuturna tamque vehemens fuit, ut certo
crederetur esse mortuus, jamque adessent bajuli ca-
daver elaturi, quando cepit in se reverti. Cognito
autem tam periculoso symptome, cum necdum
loqui posset, oculos defixit in altare Sanctæ; seque
ei interiori oratione commendans, promisit, quod
ejus beneficio sibi redditus, faceret ejusdem corpus
inde transferri in ecclesiam supra novum altare
decentius exornandum. Vix tale decretum animo
votoque formaverat, cum subito ad pristinam rediit
sanitatem: et licet alias quandoque passus ejusmodi
deliquia et vertigines fuerit, postea tamen nihil tale
sensit unquam; et ideo non dubitavit incolumitatem
suam Sanctæ, ut miraculo acceptam, referre. Itaque
cepit ad novum altare construendum apparare om-
nia: et ecce nocte quadam videt Sanctam, solite
commendantem, ne quæ moram cepto operi inter-
poneret. Obtemperans ergo a Superioribus licentia initium
fabricando altari novo fecit, urgens absolutionem
operis, ac sæpe dicens eo perfecto moriturum se:
quod sic omnino evenit. Paucis enim superfluit men-
sibus post translatum illuc sacrum corpus, debili exinde
valetudine semper utens; susceptisque Ecclesiæ
Sacramentis præmunitus ad exitum, magna cum
humilitate et devotione spiritum reddidit Creatori.

D
EX ITAL.
CUIDUCI.
Rector mona-
sterii deli-
quum passus

novet altare
novum cu-
randum,

E
eque abso-
luto moritur
ut prædixerat:

sanatur an-
gina,

et maner
duarum ma-
nus.

31 Uxor Raphaelis Corsi, pistoris Archiepiscopalis
Florentiæ, præclusis angina faucibus nihil trahere
poterat, nec stillatum quidem: voto autem facto S.
Humilitati, subito convaleuit. Catharina Francisci de
Mazzuola, manum gerens enormiter ac foede tume-
factam, cum gravissimo spasmo, accessit ad altare
S. Humilitatis: eique se commendans, sequenti die
invenit manum detumuisse, ac sanata se esse Ca-
tharina Angeli de Amerino, cum anno MDCCC ex
devotione Pæsulæ ivisset, cadens in terram tam ma-
le affectam manum inde retulit, ut contrahentibus se
digitis omnibus, nec aperire ipsam posset, nec quid-
quam ea operari. Tandem anno MDCCCIV die XII Maji
accessit ad S. Salvii: et cum se ibi magno cum fer-
vore commendasset Sanctæ, fideliter oravit ut corona
sua precatoria applicaretur capiti, in qua sacrum
corpus requiescit: deinde eandem admovit manum
manui, atque per singulos digitos ipsam duxit. Stupori
autem omnibus fuit, quod sequenti nocte laxatis
nervis ita sese extenderint ipsi digiti, ac si nihil mali
unquam in eis fuisset: quapropter in gratiarum
actionem attulit manum argenteam, capiti appen-
dendam.

F

32 Sequitur nunc indiculus sanitatum, gratioso
obtentarum per usum gossypii illius, cui sacrum cor-
pus veteri in arca fuit impositum et undique stipa-
tum, ne concutiet quassari posset dum transferretur.
D. Julius Cæsar Guerini, Capitaneus levis equitatus
Serenissimi Magni Ducis, diebus quadraginta magnis
cum doloribus spasmodum toleraverat in uno suorum
crurum, occasione plumbæ glandis sclopo immissæ:
ut autem partem affectam isto gossypio tetigit, sig-
numque Crucis super ea cum eodem expressit, ces-
sante dolore, brevi convaleuit: venitque ad S. Salvii,
magno cum animi gaudio testimonium depositurus
recuperatæ sanitatis. Eodem modo et sequenti die
subito se sanatum sensit Petrus Dominici del Golpe,
ab ardentissima, febris a qua fuerat totis tribus men-
sibus crudelem in modum afflictatus. Dianora, uxor
Antonii Scacchi, dies viginti duos jacuerat in lecto
plena doloribus, qui per collum usque ad renes ducti
ibi hærebant, tanta cum molestia, ut nec movere se
posset, usque dum prædictum gossypium sibi appli-
cavit: quo facto mox levius doluit, ac cito tota sanata
fuit

tu gossypii
ad corpus
positi cu-
rantur, spas-
mus,

febris,

nephritis,

EX ITAL. INDUCI. febris,	A fuit. Petrus Laurentius Becagli decem hebdomadas patiebatur crudelissimam febrem : cui D. Marius Acciajuoli, intra chartulam misit de prædicto gossypio : et subito ad ejus tactum convaleuit reger. Sed cum persanatus aliqua inordinate egisset, indeque in febrem recidisset ; idem Nobilis ipsiusque Patronus eandem chartulam ipsi misit, confidens quod Sancta, humanæ fragilitati compatiens, denuo suam ei opem præstaret : quod et fecit. Cum enim de novo eodem gossypio se signasset æger, perfectam recepit sanitatem die iv Augusti anno mxcxiv.	Vitæ uxoris suæ filius, ex chirurgi judicio oculorum unum prorsus amiserat, altero vero videbat perparum ; sed utrique visus integer rediit, statim atque applicatum ei Sanctæ gossypium fuit : et invicem par oculorum argenteorum parentes obtulerunt. Horatii barbitonsoris uxor, pluribus diebus passa dolorem capitis intolerabilem, eodem remedio curata subito fuit. Michael Antonii Servalli obierat frater ex cardalgia, et ipse ex eadem infirmitate periclitabatur ; jamque depositus a medicis erat Oleo sacro inunctus, quando pro eo votum factum est B. Humilitati, applicatumque gossypium ; et continuo crepuit apostema, cessavit febris, et ipse fuscam vestem induit, eoque in habitu ire voluit ac S. Humilitati gratias agere. Soror Maria Angela Rucellai, Monacha in Monticellis Florentiæ, male ex oculis habens, gossypioque signata, convaleuit. Cum autem postea dictum gossypium casu quodam ipsi excidisset in horto, pluvia quidem densissima super ipsum decidit, inventum est tamen involutum suæ chartæ, tam siccum ac si omnino non pluisset, quamvis aqua et luto opertum fuisset. Bartholomæus Laurentii Allegri de Linto, decem diebus lecto affixus per febrem, stomacho sic everso ut cibum omnino nullum retineret, ingravescente malo, vitæ prospiciebat imminere periculum. Positum ergo super eum fuit aliquid gossypii, atque illius panni quo Sanctæ vultus fuerat coopertus : statimque sanari incipiens cœpit cibum sumere, et sequenti die modicissimam sensit febrem, postridie vero omnino nullam.	D oculi obscuratio, dolor capitis, cordis, et oculorum,
ejusque recidiva ;	33 Cum Elisabetha, filia Bacci Scalandroni, venisset ad visitandum Sanctæ corpus, adhuc in ecclesia prostrans ; prorupit ei de naribus sanguis : neque fluere cessans per horas duas, adeo debilitavit caput, ut deficere inciperet, nullo humano proficiente remedio. Recurrit ergo ad intercessionem S. Humilitatis, capitique imponens aliquid ex gossypio prædicto, stitit subito periculosum illum fluxum, et sanata est. D. Dominicus Gigolus de Parma venit ad S. Salvii, eo die quo illic accessit Magnus Hetruria Dux Ferdinandus II. Post aliquot autem dies Parmam regressus, lecto decubuit correptus febris : eaque indies accrescente, depositus a medicis est. Recordatus autem S. Humilitatis, ei se commendavit. Cumque ipsam sibi visus esset in somnis videre, postridie surrexit sanus, et egit Deo ac famulæ ejus gratias. Ejusdem Domini rustica quadam duobus mensibus tulerat apostema in latere, tam malignum et solidum, ut chirurgi non potuerint illud ad maturitatem et vomitum faciendam adducere. Dominus ergo suus misit ei particulam d. gossypii ; qua cum se devote signasset infirma, ruptum fuit apostema, sanataque est mulier, ipsi Sanctæ et patrono suo gratias agens.	36 Andreas Justi Montelatici, diu gravatus infirmitate stomachi, quæ tandem in vitæ discrimen vergebat ; applicata sibi chartula, in qua erat aliquid de capillis atque gossypio Beatæ, subito convaleuit. Augustinus Raphaeus del Brozzi tempore longiori multas tulerat plagas circa guttur, cum intenso ac fere intolerabili dolore, qui ei cœperat circa xxiv Junii anno mxcxiii, totum ejus vultum fæde corrumpens destruensque. Anni autem sequentis die x Maji, in equo se deduci fecit ad corpus S. Felicitatis : ubi guttur suum ipso gossypio signans, subito dolorem omnem a plagis dispulit, et die xxvii Maji votivum anathema tulit ad S. Salvii, quia se plane sanatum credebat. D. Ignatius, Monachus Vallumbrosanus, diebus quinque febris ardentissima cum intensissimo capitis et pectoris dolore laboraverat, et desperabatur a medicis, ideoque de apparando funere in diem sequentem cogitabatur. Mansit autem in maximis angustiis usque ad mediam noctem omnis expertus quietis. Interim maximo cum affectu commendavit se Sanctæ, et oratione finita obdormivit. Mane vero expectatus liberum a febre et dolore omni se sensit, et mox pristinas vires recuperavit. Veniens ergo die sequenti medicus D. Antonius Medici, et in tam bono statu suum ægrum reprensens, vehementer obstupuit : sed intelligens quid actum fuisset, magnam concepit etiam ipse venerationem erga Sanctam. Is vero qui infirmus fuerat, statim accessit ad S. Salvii, atque in altari dictæ Sanctæ sacrificium Deo eucharisticum obtulit, ibique argenteum anathema reliquit.	E febris extrema,
sanguinis fluxus e naribus,	34 Margarita Joannis Pagni, per horas quadraginta crudelem passa febrem, nullam capere quietem poterat : votum ergo fecit S. Humilitati, gossypium ejus applicavit sibi, et mane sequenti prorsus sana fuit. Elisabeth Agnoli Dini, quinque mensibus tulit manum sinistram sic impeditam, ut ea nullo modo uti posset et totum brachium inde intumesceret. Hæc cum die quadam advenisset qua corpus Sanctæ spectandum præbatur, ejusque brachium ipsius capiti fuisset impositum, et manni deinde applicatum gossypium ; statim convalescens brachium rediit ad usus pristinos, et ipsa argenteum brachium ad altare detulit. Felix campanaria in Varlungo, crura monstrose tumefactum habens, decubuerat lecto septimanam totam, quia pedibus nequibat ulatenus subsistere. Cum autem sequenti Dominica bajulos requiri jussisset, a quibus ad Missam audiendam deferretur in ecclesiam ; oblatam sibi gossypii particulam malo applicuit, statimque crura detumuit, et ipsa per se ad ecclesiam processit. Catharina Nicolai Pagoletti, tribus diebus continuis cum febris conflictata, cum inflatione montrosa gutturis, quæ totam deformabat, eodem gossypio applicato, convaleuit ipso momento, atque ad agri laborem exercendum processit. Philippus Pauli de Logoro, correptus repentina febris et capitis dolore, sic ut in sede fuerit referendus domum, similis applicatione statim convaleuit, atque ad opificii sui exercitium rediit.	37 D. Jacobus Federighi, pustulis pestilentibus sic conspersus, ut proxime moriturus crederetur ; consignatus eo panno quo corpus Sanctæ fuerat intra capsam coopertum, et ipso in momento melius habere incipiens, cito totus convaleuit. Plebs tota Abbatie S. Reparatae de Marradio, anno mxcxxx, præmisso jejuniis, confessione et communione, pari se obstrinxerat voto in honorem Sanctæ, ut liberarentur ab epidemico quod tunc grassabatur malo : et quamvis Castellum vicinæque loca pervaserit maligna lues, locus tamen ipse tam immunis ab ea servatus est, ut nemo unus questus sit sibi caput dolere.	infirmas stomachi, plaga in gutture, febris letalis,
desperata febris,			
apostema lateris,			
febris continua,			
manus manca,			
cruda tumor,			
continua febris,			
dolor,			
et tumor capitis,			
dolor in genu,			

hectica. A Romulus Statii, graviter infirmus depositusque a medicis jacebat propter febrim hecticam quæ in continuam conversa erat : sed mox atque cœpiti se commendare Sanctæ, cœpit etiam habere melius, citoque convaleuit. Puella multis annis in lecto jaccens sic contracta, ut movere se ipsa in nullam partem posset, gossypio tacta et statim sanata fuit. Uxor Thomæ Montelatici duobus post puerperium mensibus sic impedita brachio ut uti eo non posset, neque auxilium ferre medici, recurrit ad opem Sanctæ implorandam; et subito melius habens intra octiduum plenam recuperavit sanitatem : atque in memoriam beneficii argenteum brachium obtulit ad altare.

discussa pericula gravis, 38 Fr. Laurentius. Conversus Vallumbrosanus, sub equo in fossam profundam corruit : seque commendans Sanctæ, illæsus inde eductus fuit. Pessimum quoddam propositum animo conceperat Hippolytus Potiti, ad terminandum negotium unde suæ et plurium aliarum familiarum ruina timebatur : nec peterant personæ Deum timentes, quæ medias sese offerebant, fixam ejus voluntatem flectere ; donec ultro ipse ad auxilium Sanctæ implorandum se vertit,

sanatur erisipelas, B exaudituque expertus est, turbis omnibus in brevi sedatis. Catharina Antonii del Pace, erysipelati vultum occupanti remedium nullum inveniens, dissipavit illud, superposito sibi gossypio sæpe dicto. Filius D. Julii Cæsaris Paganelli, Nobilis Faventini, et uxoris suæ D. Bartholemææ Barbaveræ, gravissimis oppressus symptomatis tantum non videbatur mortuus, idque ei accidebat sæpius. Sed cum voto oblatus Sanctæ subito convaleuit, delatusque est cum anathemate argenteo ad altare ipsius. Simili successu alia quædam nobilis matrona Faventiæ filium suum de equo lapsum commendavit Sanctæ, sanumque recepit. D. Julius Rondanini, febris maligna correptus, Missam in illius honorem dicendam curavit, et statim liber a febre fuit.

surditas, 39 Perfectam surditatem incurrerat Soror Catharina, Monacha Ordinis Dominicani Faventiæ. Cumque intellexit multas gratias per intercessionem S. Humilitatis obtineri, quodam vespere ei se commendavit, et sequenti die surrexit acutum audiens. Soror Archangela, Monacha in S. Humilitatis Faventiæ, diuturno brachii cruciatu exercita, eodem liberata fuit, ubi se commendavit Sanctæ. Soror Victoria in eodem monasterio, gravissimo correpta symptomate agebat animam, motus loquelæ et sensus expers, neque extremorum Sacramentorum capax. Qued ultimum cum socias Moniales præcipue angeret, omnes flexæ in genua cœperunt ipsam benignissimæ suæ Matri commendare. Ecce autem rem stupendam! Rediit in se agra, tamquam si nihil mali pateretur, Confessioneque peracta et suscepto Viatico, diem totum pro sana egit; sequenti vero die maxima cum devotione spiritum reddidit. Soror Laura-Felix Verginilii, acrem in brachio cruciatum patiens, eundem detersit gossypio illud signans, et argenteum brachium obtulit in memoriam acceptæ gratiæ. Sorori Theodoræ Carrari in oculo panus emergerat, qui præter deformitatem in ille etiam cæcitatem causabat : sed commendans se Sanctæ, eodem liberata fuit.

sensuum privatio, C 40 Soror Magdalena fuerat totum mensem cæca, sic ut non nisi alienis manibus capere cibum posset : invocata autem Sancta statim recuperavit visum. Alias cum ex dolore pectoris pene deficeret, signata gossypio ad se rediit. Soror Cecilia-Victoria, a medicis deposita erat propter malignam febrim : sed a quadam sua amita ut se S. Humilitati commendaret monita, cum recitasset devotam illam orationem, quæ incipit, O sanctissima Humilitas, statim soporata fuit, et experrecta est sana. Sorori Mauræ

cæcitas, 40 Soror Magdalena fuerat totum mensem cæca, sic ut non nisi alienis manibus capere cibum posset : invocata autem Sancta statim recuperavit visum. Alias cum ex dolore pectoris pene deficeret, signata gossypio ad se rediit. Soror Cecilia-Victoria, a medicis deposita erat propter malignam febrim : sed a quadam sua amita ut se S. Humilitati commendaret monita, cum recitasset devotam illam orationem, quæ incipit, O sanctissima Humilitas, statim soporata fuit, et experrecta est sana. Sorori Mauræ

Diugofanti, pestilenti febre cum pustulis laboranti, D post præbitam extremam Uctionem applicita vesicatoria erant a chirurgo, qui sequenti mane proculdubio extinctam se reperturum aiebat : sed quia Sanctæ se commendavit, reperit illam idem ex integro sanam. Alias coram Sanctæ brachio eadem orans liberata fuit a cruciatu gravi, quem suo in brachio sic patiebatur, ut neque vestire se neque aliud quidquam operari posset. Anno mxcxxxi Camillus, filius Petri-Francisci de Marradio, pestilentia correptus, cum vomitu et febre excessiva; jamque depositus a medicis, eo quod omnes eo in loco correpti isto malo jam obiissent; votum nuncupavit S. Humilitati, et cessante mox febre cessavit vomitus, atque anthrax pestifer crepuit.

41 Anno mxcxxii Antonia, filia Andreæ Pampaloni, annis septem arthritide sic fuit vineta, ut numquam vel ambulare vel etiam insistere pedibus posset. Vovit ergo S. Humilitati, pro obtinenda liberi gressus facultate, Vigiliam festi ipsius agere jejuna in pane et aqua. Ecce autem dum vesperi in suo cubili consueta preces Sanctæ offert, audivit vocem dicentem sibi, Surge et ambula. Obedivit illa, cœpitque per cameram ambulare. Accurrerunt ad tantam novitatem mater et frater ipsius D. Hieronymus, Rector S. Stephani in Curtibus, multique vicini, et admiratione pleni gratias Deo egerunt. Duravit hæc ei sanitas diebus quatuor, adeo ut foras etiam ad quoddam suum prædium via difficili ardua sit progressa : post quartum autem diem, cum vellet mane de lecto egredi, rursum sese reperit pedibus mancam, itaque permansit sic, ut solum ambulare cum sustentaculo deinceps potuerit. Silvagiæ Redini, uxori Silvii Annibalis, vehementis catharrus febrim attulerat, cum dolore capitis quietem omnem auferente. Petiit autem perquam instantur ut ferretur sibi velum S. Humilitatis, eo-que consignata statim febre et dolore caruit.

HYMNI ET ORATIONES

Ex Officiis Vallumbrosanis, anno 1566 Florentiæ cusis.

HYMNUS PRIMUS.

Laudes excelsas cantent Moniales,
Melos flammantes Monachi devoti,
Festo sacrate piæ Matris nostræ
Humilitatis.
Mundum tu spernis, alta Cherubina,
Volans ad Christum ardens Seraphina :
Qui te vestivit suo resignatum
Lumine quondam.
Cherubim magnus summæ Ierarchiæ
Te spensam Christi curat et gubernat;
Cum Pastoralem curam assumpsisti
Angelus fertis.
Librum componis Spiritu dictante,
Laudibus plenum Virginis Mariæ :
Quem si quis legit, gratiam reportat
Precibus tuis.

Dies diei verbum eructasti,
Haustum de fonte summæ Trinitatis;
Cum de adventu nostri Redemptoris
Causas expandis.

Sculptam in corde celte caritatis
Habes Mariam, matrem Sponsi tui;
Cujus amore vulnerata clamas,
Ave Regina.

Multos tractatus scribis, Doctrix sancta,
Nesciens librum, idiota sciens,

Candidam

EX ITAL.
G. DUCI.

A Candidam tenens humero columbam
Spiritus sanctum.
Pallium texis Christo nascituro
Trini coloris, monita beata
Mystice complens Virginis Mariæ,
Quam dilexisti.
Te desponsavit annulo superno
Sanctus Joannes, aquila cœlestis;
Atque largitur dona pretiosa
De Paradiso.
Cum cibum sumis, tibi demonstrantur
Stigmata Christi, vinumque myrrhatum,
Pauperes, nudi, atque carcerati,
Pane rarentes.
Gloria Deo sit æterno Patri,
Et Jesu Christo, sanctæ Trinitati,
Matri Mariæ, Joannique sancto
Evangelistæ. Amen.

ALIUS HYMNUS.

B Hymnum canamus gloriæ, hymnum novæ victoriæ,
Humilitatis Domine sanctæ virtutis munere.
In arca cella clauderis, annis bisseis tunderis.
Et post hæc de sub modio reluces in candelabro.
Matrona nobilissima, omni virtute prædita,
In mente sancto civitas Florentiam irradias.
Orationis imbribus cancerum fugas a renibus,
Et labia tumentia abhorrens medicamina.
Joannes te prænominit ut venias Florentiam,
Et Dominarum civium componas monasterium.
Signis coruscas maximis et validis prodigiis:
Puer decemnis moritur, sed vivus per te redditur.
Duo plangis sœratissima dilecti Jesu vulnera,
Pro lacrymis das sanguinem, qui totam rigat fa-
ciem.
Unico pane satias famelicis discipulos:
Et multa panis fragmina reponit Dispensaria.
O culta cordis penetras, peccata multa reseras,
Propinquam morti arguens, ejus decessum præ-
videns.

Febri dum ardes valida, ferens Augusti caumata: D
Desiderasti glaciem, quam sumens sentis requiem.
Qui visitant Mausoleum, reportant beneficium;
Et sanitatis gratiam, qui fidem habent optimam.
Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine,
Cum Patre et sancto Spiritu, per seculorum secula.
Amen.

ANTIPHONA.

O flos castitatis, benignitatis, misericordiæ, et
caritatis, B. Humilitas, intercede pro tuis quotidie
devotis, tuum suffragium postulantibus.

ORATIO.

Deus qui S. Humilitatem ad summa virtutum et
contemplationum cœlestium præstantissime ducere
dignatus es: præstia quæsumus, ut meritis ejus et
precibus, relictis terrenis, semper cœlestia meditemur.
Per Dominum etc.

ALIA.

Deus, qui gloriosam Humilitatem, litteras igno-
rantem, tanta sancti Spiritus abundantia replevisti,
ut librum de cœlestibus et laudibus civium super-
norum Latino sermone componeret: præsta nobis
quæsumus, ut precibus ejus et meritis ejusdem sancti
Spiritus gratia repleamur. Per Dominum etc.

ALIA.

Deus, qui dilectissimæ Sponsæ tuæ Humilitatis
sanctum corpus, ad ostendendam gloriosæ mentis
ejus integritatem, illasum et integrum conservare
dignatus es: concede propitiis, ut precibus et meri-
tis ejus, nostræ mentis et corporis nulla corruptionis
vulnera patiamur. Per Dominum.

NOT. 30 ****
PP. TOM.
VII MAJI.

DE BEATA RITA

VIDUA ORDINIS EREMITARUM S. AUGUSTINI

C

CASSIÆ IN UMBRIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, scriptoribus vitæ, et anno mortis.

MCCCLVI.

Cassie sancte
mortua.

Floruit Seculo Christi XIV et XV B. Rita, sive
(ut nomen integre efferatur) Margarita, quæ
cum adulta aliquomdiu in matrimonio vixisset,
mortua marito vidua facta, sanctissimum arripuit
vivendi modum; ac dein inter sanctimoniales Or-
dinis Eremitarum S. Augustini assumpta, vixit et
mortua est Cassiæ, seu Cassii, (Cursulam veteribus
fuisse volunt aliqui) quod est Umbriæ oppidum satis
frequens in Spoletana diœcesi, a sua metropoli XX circi-
ter millibus passuum distans, a Nursia solum septem:
atque ibidem in suo monasterio corpus integrum servatur,
ipsaque miraculis fulget. Fuit Spoletanæ diœcesis An-
tistes olim Maffæus Cardinalis Barberinus, qui (atte-
stante Ughello in Episcopis Spoletanis) sanctimonialium
cœnobiorum, securioribus adhibitis disciplinis,
adeo brevi instituta optime habuit, acsi tum primum
exordirentur florere. Hic postmodum creatus Pon-
tifex Romanus atque Urbanus VIII dictus, singularem,

quam de B. Ritæ rebus gestis ac miraculis notitiam
habuit, facilius Supplicationibus Priorissæ et sancti-
monialium monasterii B. Ritæ Ordinis S. Augusti-
ni de Cassia Spoletanæ diœcesis inclinatus, licen-
tiam et facultatem est impartitus, ut de dicta B.
Rita in tota diœcesi Spoletana, ac ab omnibus utrius-
que sexus dicti Ordinis Religiosis ubique existentibus,
Officium et Missa tanquam de Communi nec
Virginis nec Martyris recitari et celebrari libere et
licite possit et valeat, per Breve datum Romæ II
Octobris MDCXXVII. Postmodum etiam novis Supplica-
tionibus inclinatus, licentiam et facultatem impar-
titus est, ut in die festivo de eadem B. Rita Missa
ab omnibus Presbyteris Secularibus, ad omnes to-
tius Ordinis præfati ac diœcesis Spoletanæ ecclesias
confluentibus, celebrari libere similiter et licite
possit et valeat... per Breve similiter Datum Romæ
die IV Februarii MDCXXVIII.

ab Urbano
VIII ut Beata
colli permissa
an. 1627.

A 2 Vitam primus scripsisse videtur Joannes Georginus de Amicis Cassianus, ab Herrera indicatus (qui eam anno MDC Viterbii imprimendam curavit) et alteri eamdem in versus translato materiam suggessisse. Utrumque opusculum, sine auctorum nomine, nec addito, Latine an Italice, scripserint, laudat Fr. Augustinus Cavalluccius in Præfatione, multumque iis mult addidisse videri. Et revera miracula complura addidit, jam inde ab ipso quo Beata obiit anno publicis consignata monumentis, quemadmodum vidimus in exemplo a Patribus nostris submisso Senis, ubi anno MDCX impressum fuerat. Verum licet Cavalluccius Vitæ exornandæ per integra decem Capita, prius quam ad miracula veniat, multum chartæ verborumque insumat; apparet tamen, tum ipsum, tum alios ipsum prægressos, vix quidquam reperisse antiquitus de rebus aut mortem scriptum; et nisi quædam vetus pictura in sex tabellas divisa, ipsarumque Sanctimonialium traditioni conjuncta, aliquam eandem memoriam conservasset, omnino defuturum fuisse quod scriberent. Neque plus dicere potuerunt. Omphrius Martini Illicitanus, et Hieronymus de Getthio Romanus ab Herrera laudati, ut Cavalluccio posteriores, sed ignati nobis; idem sentire possumus, de Vita quam Hispanice edidit Alphonsus de Arragon et Borgia, Provinciæ Castellanae alumnus; nec non de alia quam apud se nunc habet P. Aloysius Torellus, a P. Donato de Donatis Lucensi publici juris factam. Illa autem Cavallucci tam parum solidæ materiæ habet; ut eum, prætermisissis Compendiis mox nominandis, eam vellem ex Italico Latinam facere, quæ parte historica erat (nam episodis moralibus immorari non conveniebat) denique unum Caput vix plenum invenire.

B 3 Atque hæc causa fuit cur ipso Beatificationis anno, quo Patres Augustiniani fere ubique novæ vitæ Beatæ notitiam divulgare conati sunt, edita ejus vita, professi sint omnes solum ejus Compendium se dare: licet etiam illud ipsum quod dubant verborum plusculum, minus substantiæ haberet: quia scilicet, rejectis Cavallucci superfluis, admodum parum supererat materiæ. Primum ejusmodi Compendium, quod præcipuo nobis usui ad formandum Appendicem fuit, Romæ ex typographia Cameræ Apostolicæ prodit anno Beatificationis prædicto; quod anno mox sequenti auctius recusum Bononiæ fuit, opera Pauli Frassinelli Ordinis Augustiniani Theologi. Aliud antea prodierat Mediolani, a Priore et Conventu S. Marci oblatum Comitissæ Justinæ Visconti Bilix, partim ex Cavalluccio prænominato, partim ex Andrea Gelsomini Episcopi Asculani Thesouro devotionis cælestis ad Beatam Virginem, prolizius deducente argumentum hoc. Et hæc quidem Italice ex professo de B. Rita, ut Jacobillum in Sanctis Umbriae aliasque præteream. Simplicianus a S. Martino Vitas Sanctorum Augustinianorum Gallice edidit Tolosa, anno MDCXII, eisque Vitam B. Ritæ inseruit, perquam floride amplificatam, et epigrammatis Latinis Gallicisque distinctam. Sed dum fatetur vix alium auctorem habuisse præ oculis, quam Cavalluccium et Romanam Epitomen; satis certos nos facit, multas pulchras circumstantias, quas adjungit, ex ingenio ipsius et verosimilitudine; non autem ex idonea auctoritate acceptas fuisse; quod scribendi genus ut vulgo gratum, sic historicis perquam incommodum accidit; haud parum postea laborantibus, ut certis relationibus cognita a verosimilibus rhetorizantium encomiastarum adinventionibus secerant. Habet tamen Simplicianus, quam olim non reperi, Relationem nomine Congregationis Rituum Urbano Pontifici factam; sed versam Gallice, quam si originaliter Latinam exhibuisset, vellem huic operi inserere, quamvis in hac quoque (utpote diu post rem factam composita) fortassis aliqua inveniantur non omnino certa. Nam ubi Cavalluccius dicit auditum in obitu Beatæ trinum monasti-

Maji T. V

cæ campanæ pulsum tangente nemine: ibi dicit Relatio, apud Simplicianum, campanam quamdam convocando ad funus populo tota die ita sonuisse; ipse vero Simplicianus rem auget, dicendo id de omnibus totius oppidi campanis: quod indico, ut intelligatur, quam multa inter se dissona irrepere necesse sit in historias, quarum auctores non discernunt inter antiquitus reperta et suas conjecturas, sed eodem omnia stylo tradunt. Multo autem prius quam Gallice Simplicianus, Latine scripsit Coraelius Curtius, et compendio contractam Vitam edidit Antuerpiæ anno MDCXXXVI. Utrum Teutonice et Germanice lingua alius quispiam eam Curtii Epitomen verterit, necdum comperi: sed ex omnibus simul collatis discer, præter ea quæ ex Cavalluccio seligam, nihil historica via compertum haberi: proinde ea omnia missa facio, et soli Cavalluccio insistere propono, addita tamen ex aliis Appendice.

4 Difficultas est aliqua quomodo tam in prædicta Vita quam circa annum et diem obitus B. Ritæ, quod in præcitatis omnibus Vitæ compendiis Italicis et apud Jacobillum de Sanctis Umbriae, nec non in folio quodam expanso anni MDCCLXXV, dicatur obiisse Rita in Sabbato die xxii Maji anno MCCCCLXVII. Qui characteres non coherent. Nam dicto anno MCCCCLXVII cyclo Solis xxxviii littera Dominicali A, Sabbatum non incidit in diem xxii Maji, sed in xx Maji, quem ideo arripuit Cornelius Curtius. Navius xxii retinuit, sed expunxit Sabbatum: Auctor Lectionum quæ jam in festiva solennitate recitantur, omisso etiam Sabbato, scripsit Sanctam anno post Christum natum millesimo quadringentesimo tertio, undecimo Kalendas Junii obdormivisse in Domino, ac proinde feria hebdomadis quarta, cyclo Solis xxiv littera Dominicali F. Josephus Pamphilus in Chronico Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini, ut cum xxii Maji Sabbatum componeret, nullo alio auctore præviente obitum B. Ritæ transtulit ad annum Bissexilem MCCCCLXXXIV habentem litteras Dominicales D C, Cyclo Solis III Thomas de Herrera parte 2 Alphabeti Augustiniani pag. 333 ita de obitu scribit: Tandem annis et bonis operibus plenum, non anno MCCCCLXVII ut Andreas Gelsominius in Thesouro cælestis devotionis ad beatam Virginem cap. 8 et 11 pag. 60 et alii existimarunt; sed anno MCCCCLVII, ut in arca quæ corpus ejus conservat, inscriptum est antiquis characteribus, postquam anno MCCCCL Romanam Jubilæi tempore visitasset, die Sabbati xxii mensis Maji ad cælos migravit. Herreram quoad diem et annum sequitur Ludovicus Torellus de Vitis Sanctorum ac Beatorum Augustinianorum Centuria 3 cap. 83, sed tacuit de Sabbatho: videbat enim quod anno MCCCCLVII habente litteram Dominicalem B, dies xxii Maji ceciderit in Dominicam.

5 Difficultas tamen tota solvi videtur, et vetus arcæ inscriptio servari, si sumatur annus, non ille qui modo usurpatur, sed quem Covarruvias tom. 2 Resolut. variat. lib. 1 cap. 12 num. 1 appellat Pisanum, ejus initium sumitur novem mensibus ante natiuitatem ipso Incarnationis Dominicæ festo xxv Martii: hunc enim rationem temporis plurimæ per Hetruriam et Umbriam civitates tenuerunt, et sic Majus anni secundum illos MCCCCLVII, esset Majus vulgaris anni MCCCCLVI, quando cyclo Solis ix litteris Dominicalibus D C dies xxii Maji revera in Sabbatum incidit: itaque salvatur tempus Jubilæi Romani anno MCCCCL, celebrati sub Nicolao Papa IV, uti scribit S. Antoninus 3 parte tit. 22 cap. 12 § 3. Certius tamen definiti res posset, si miraculorum post obitum Beatæ patratorum Notarialia exempla haberentur: concursus enim dei et feriarum, ex Notariali stylo indicari solitas manifestum faceret unde Cascienses soliti fuerint annisui initium ducere. Est autem valde mirum, quod cum omnes quos præcitavimus vitæ Scriptores seu potius abbreviatores expresse meminerint Jubilæi a Sancta ante mortem petiti; cum mortem potuerint aliqui

D
AUCTORE D. P.

Obiit Beata
Sabbato 22
Maji non an.
1447,
E

aut 1443,

vel 1484,

sed anno
Pisano 1457,

F

qui nobis est
1456.

A ponere ante annum jubileum, facile ex historicis ejus ævi noscendum. Porro ex anno mortis pendet annus natiuitatis, quem facile fuerit præter propter definire, si B. Rita obierit circiter septuagenaria, sicut habet Romana Relatio, ex cujus alii; consequens enim fuerit natam illam fuisse circa annum MCVLXXXVI. Quod non ita per conjecturam dictum videtur, quin possit fundamentum dare corrigendo errori (hunc dubium quod typothetico) apud Cavalluccium ubi dicitur parentes Ritar contraxisse in matrimonium, diu absque liberis futuram, anno 1309; si enim officem substituis characterem 6 pro 0, et legas 1369 rem plane similem vero posueris. Mediolanenses Abbreviatares, nescientes quomodo errorem corrigere, satis habuerunt definire seculum XIV, quo nata sit inter annum 1300 et 1400.

VITA

Ex Italico Fr. Augustini Cavalluccii

PROCEMIUM.

Quanvis Vita nostræ B. Ritæ, Lector benevole, his jam prælo subjecta fuerit, semel prosa et iterum versa; utroque tamen non satis distincte explicari videntur insignia ejus acta: quapropter non solum a multis fide dignis personis sollicite instructus propriisque oculis non pauca edoctus, tam circa vitam quam circa miracula, in brevi transumpto per Jacobum Victorium Hispellatem nuper edito, perpensis meditare singulis tandem decrevi, in unum opus colligere omnia ac prælo subicere; idque ut tam fidelium devotioni augendæ serviam, tum mandato puream adin. Rev. P. Magistri Laurentii de Fulgino Augustiniani. Distinxi autem opus in plura Capitula; videlicet de sua origine, de intentione qua debet status religiosus suscipi, de ingressu illius ad eundem, quomodo propriam omnem voluntatem abdicaverit, quam diligenter vota religiosa sigillatim singula observaverit, adjungendo monita multa Religiosis lectoribus profuturo; de abstinentia ejus magna, oratione frequenti, felici transito, ac denique miraculis.

CAPUT I.

De vita Beatæ in seculo ac religione et felici ejusdem transitu.

Inter alia fertilis Umbriæ oppida in diocesi Spoletana, prope Montem-coryum Cascia adjacet, antiquum et celebre, ad cujus jurisdictionem pertinet Rocca-Porena, duobus passuum millibus inde distitum castrum. In hoc vivebant seculo Christianæ æræ decimo quarto conjuges duo, multa cum concordia, addicti operibus religionis et pietatis Christianæ, imprimis autem pie affecti erga Dominicam passionem: et pacis inter dissidentes conciliandæ tam studiosi, ut passim Paciferi Jesu Christi appellarentur. Sed conjugio sterili multis annis usi, jam fere pervenerant ad senectam, quando divinæ bonitati placuit eis filiam largiri, claram toti mundo futuram operibus et miraculis. Mirabatur se gravidam mulier jam vetula, quando oranti adstitit Angelus, qui bono animo esse juberet; fore enim ut filiam pareret acceptissimam Deo. Peperit autem absque dolore: dubitantes, vero quod ei nomen imponerent parentes, moniti nocturno visu sunt, Ritam ut appellarent. Sub hoc nomine baptizata infantula dum aliquando jaceret in cunis, pluries visa turba albarum apum infantile os ingredi atque egredi: quod prodigium fecit ut eam intenderet mater educationi illius: cui illa pulcherrimo respondens, ita cre-

scibat ætate et gratia, ut parentibus numquam fuerit molesta in aliquo.

2 Interim annis graves parentes nihil curabant sollicitius, quam ut in filiam prius quam morentur in honesto matrimonio collocatam viderent: quoliet minime propenderet, sponsum Christum optare professæ. eorum tamen consentiens voluntati, duodennis adhuc se tradidit in potestatem viri, per quam ferocis et passim formidati. Sed hunc ita mulcere scivit Rita, ut eum magno cum stupore omnium mire mansuetum divinique obsequii studiosum reddiderit, totis octodecim annis cum eo pacatissime vivens; nihilo tamen minus intenta devotionibus suis, quibus beatam Virginem, Sanctum Joannem Baptistam, Sanctum Patrem Augustinum, Sanctumque Nicolaum Tolentinatem impensius prosequabatur. Jejunabat autem omnibus Marianorum festorum pervigiis in pane et aqua, esuriales reliquos dies ab Ecclesia constitutos religiose observans, et ultra majorem Quadragesimam communem omnibus alias duas; intendebat eleemosynis et curæ pauperum infirmorum, approbante uxoris actiones marito.

3 Interim gemina proles eaque mascula nata iis erat, cui dum Christiane educandæ intendit pro matris officio Rita, occiditur ei infelicitè vir suus: cujus morte non minus afflicta quam quod videret filios de sumenda aliquando vindicta serio cogitare: postquam hujusmodi voluntatem vidit suis adhortationibus flecti non posse, eodem caritatis ardore, quo Deum fuerat pro homicida præcata, precari eundem cœpit, ut filios prius ex hac vita tolleret, quam illi fundendo contra ejus præceptum sanguine manus inquinarent. Neque tarde quod precabatur obtinuit, et ambos infirmitate correptos cito vidit ad vitam meliorem progressos. Ita mundanis soluta vinculis, postquam conjugali ac materno litavit affectui, seque ad Dei voluntatem exequendam composuit; monentem quasi interius sensit, ut Casciam transiret ad monasterium reverendarum Matrum S. Mariæ Magdalene. Ivit ergo petiitque humiliter ad habitum recipi: sed per Abbatissam Sanctimonialibus istis proposita, rejecta ab his fuit, non tamen dejecta. Etenim ad suum reversa castellum pietatis exercitiis corpit vacare attentius; inter quæ cum iterum revivisceret prius conceptum vitæ religiosioris desiderium, rediit Casciam semel iterumque. Sed tertia quoque vice repulsam passa, cogitavit humiliter, necdum advenisse tempus præfinitum a Deo, quo voti sui compos efficeretur.

4 Ergo consueta exercitia orationis prosequens, dum nocte quadam pervigilat supplicans; domus suæ ortum vehementius pulsari audit, vocemque clamantis, Rita, Rita. Accurrit illico ad fenestram: sed nemine ante domum viso, cum se denuo orationi reddidisset; similem vocem ad se fieri audit, qua monebatur a Jesu petere ut in sponsam ejus reciperetur, viditque tres Sanctos in summum auxilium missos. Tum rapta in extasim sensit sibi voce clara dici; Veni, dilecta Rita, jam enim tempus est ut ingrediaris monasterium, unde toties fuisti repulsa. Rursum ergo ad fenestram illa: viditque ante fores S. Joannem Baptistam: post quem protinus egressa, usque in locum qui Scopulos Rupis-Porenae nuncupatur, obstupuit ad horrorem tam præcipitis altitudinis, quam vel pleno die tentare quis horreat: sed apparentibus mox duobus aliis ipsius Advocatis S. P. Augustino et S. Nicolao Tolentino, animos resumens, eosdem secuta est usque Casciam et intra monasterium ipsum penetravit, portis fenestrisque omnibus clausis, ut erant, manentibus. Quod cum admirarentur Monachæ, aliæque in alias reserata domus culpam suspectando rejicerent; illa quod factum mirabiliter erat ingenue professæ, facile persuasit

duodennis marito diffidit traditur,

jejunio et orationi nihilominus vacat:

E marito cæso et mortuis liberis,

petit Casciam admitti inter Augustinianas

F

et ad eas a S. Joan. Bapt. introducitur,

receptaque velum suscipit

A suasit Sororibus, ne vellent ejectam quam Sancti introduxerant; virtutemque et perseverantiam ejus bene expertæ, etiam ad selem trium religiosorum votorum Professionem, sacrum velum concedentes, eandem receperunt. Ipsa vero non solum tunc Deo gratias egit; sed quanto deinceps vixit tempore istum sui ingressus diem festivum habuit.

*visione scalæ
in cælum
pertingentis
animatur,*

*Jubilæi cau-
sa Romam
proficiscitur,*

*sanata tan-
tisper quæ
obstabat
plaga,*

*viaticum
ad id datum
rejecit*

*Salutariter
Sorores in-
struit,*

*ter quotidie
flagris in
corpus sæ-
vit :*

*meditanda
Passioni ad-
dicta,*

B Cum die quadam sacro Missæ officio interesset, menti ejus tam alte impressa fuerunt hæc Evangelii verba. Ego sum via veritas et vita, ut divino illustrata spiritu in eorumdem sensum quam altissime penetraverit, meditandoque inardesceret in amorem Jesu. Prima autem post factam professionem nocte, viderat scalam, cujus summitas ipsos cælos attingebat, eique innixum Dominum suum dilectissimum; indicio haud obscuro, quod per trium solennium votorum gradus perventura esset ad summam Christianæ perfectionis. Erat porro obedientiæ studiosa imprimis et annans clausuræ: verumtamen occasione anni sancti, cum plures ex Sororibus Romam se transferrent lucrandi Jubilæi causa, ipsam quoque desiderium subiit eodem eundi: quod aperiens Matri Abbatisæ responsum accepit, non prius ei hoc permittendum, quam persanata esset plaga inferius commemoranda. Hæc vero simplici unguento adhibito mox coaluit, eique commoditatem præbuit complendi pii desiderii: quod ut divinitus inspiratum fuisse pateret, iterum illa crepuit, cum Roma in monasterium Rita revertisset. Magis etiam obedientiam ejus probavit, quod ad imperium Abbatisæ ipsam experire volentis, quotidiano labore diu irrigaverit siccam plantulam, quæ in horto monasterii aruerat; sicut de Abbate Joanne legimus inter Vitaspatrum.

C In supradicto Romano itinere patuit etiam quantum ei cordi esset paupertas, dum peculium ad viatici usus concessum in transitu fluminis a se abiecit: coarguentibusque eam sodalibus respondit, nihil illo opus esse qui Christum habebant provisorem, se vero ipso gravari diutius non potuisse. Solebat autem sapius inculcare Sororibus, tum demum magni faciendas ab hominibus (si tamen id tanti esset) quando invenirentur contemptrices mundanarum divitiarum. Dicebat etiam rationem optimam ad reprimendos carnis stimulos esse, nullam corporis rationem habere, nullam ei compassionem impendere. Nec minus quam dicebat faciebat ipsa, modo digitum, modo pedem adurens sibi, ad restringenda concupiscentiæ incendia. Suadebat vero amare clausuram, soliteque attendere in custodiam oculorum et linguæ, neque externum quemquam temere alloqui, quod omnis hoc in genere excessus non careret gravi culpa, et ad famam esset periculosior. Flagellabat ipsa sese quotidie ter; ac prima quidem vice pro defunctis, catenulis ferreis ad id utens; secunda disciplina, pro benefactoribus, ex corio scissa; tertia pro peccatoribus omnibus, erat contexta ex funiculis. Harum vehementiam cum ferre nequirit inimicus, avertere eam a tanto rigore identidem nitebatur, modo disciplinas subtractus abscondendo, modo cogitationes inittendo, ne forte sibi mortem acceleraret: sed omnibus ejus versutiis superior illa, pergebat cum Apostolo castigans corpus suum et redigens in servitutem. Interrogata vero quonam iret, quando se recipiebat ad flagellationem consuetam, Ad debilitandas, inquebat inimici vires, et arma contra eum sumenda. Induta quoque semper erat cilicio, ex setis porciniis contexto: consueveratque intra tunicam spinas, quibus identidem laceraretur.

7 Mirum in modum dedita orationi, videbatur ab ea non posse cessare: meditationum vero ejus potissimum argumentum Passio Domini erat, quam ut

vivacius menti suæ objiceret, stationes sibi intra cellam distinxerat, sic ut unam partem montem Calvariae appellaret, in angulo cogitaret Christi sepulcrum, alibi alios passus consideraret: in eoque exercitio sic fere quotidie afficiebatur, ut identidem a Sororibus inveniretur alienata a sensibus, ac pene mortua crederetur. A media nocte usque ad auroram solita contemplandis divinis insistere, adeo breve reddebatur tempus, ut de præpropere solis ortu non raro quereretur. Audierat aliquando concionantem B. Jacobum della Marca de acerbissima Christi passione, tamque alte animo ejus verba impresserat, ut domum regressa prostrataque ante pedes Crucifixi, etiam nunc in veteri oratorio visendi, ardentissime eum cœperit flagitare, ut sibi quoque largiretur unam saltem earum spinarum sentire, quibus tam numeroze confixum fuerat ejus sacrum caput. Quod autem petebat abunde obtinuit: neque enim solum sensit ejusmodi cruciatum, sed etiam frontem sauciam exinde habuit immedicabili plaga, quæ omni deinceps vitæ tempore eidem mansit (nisi quantum in Romano itinere posuit) computrescensque et vermibus scatens adeo gravem de se emittebat foetorem, ut, ne Sororibus molesta esset, earum consortio ut plurimum se subtraheret; quindenis aliquando diebus integris nulli nisi Jesu suo loquens. Decidentibus autem de capite ejus vermibus, si qua interrogaret eam qui rei id esset, ridenti vultu respondebat, esse Angelellos suos.

8 Jam vero quam grata Deo et ad quidquid libuisset efficax oratio ejus fuerit, facile per se poterit unusquisque æstimare: invenio autem quod cum eam aliquando mulier Casciana rogasset, deprecaretur Deum pro filia infirma; ut domum rediit, ornate ea, filiam sanam omnino reperit. Item quod energumenam quendam similiter orando liberaverit a dæmone, obsessum corpus dimittere coacto. Quorum miraculorum fama cum cœpisset se diffundere per oppidum, indeque etiam latius proserpere; factus est ad eam visitandam etiam e remotis regionibus accursus frequens, quorum nemo absque solatio et bonæ ædificationis fructu revertebatur.

9 Post hæc aliaque plura ejus sancta opera, quorum memoriam consequi non potui, visitans eam Dominus infirmitate corripuit, ad exemplar patientiæ invictæ præbendum. Quo tempore cura vix aliquid alimenti sumeret, mirabantur Sorores qua ratione posset vitam trahere, nisi quod crederent sumenda sæpius Eucharistia magis ipsam quam materiali aliquo cibo sustentari. Sic jacentem invisit quædam consanguinea sua specialius dilecta, quæ cum in digressu rogasset infirmam, numquid earum quas domi habebat rerum vellet; Vellein, inquit Rita, rosam ex hortulo meo: hortulum enim habuerat illa domui suæ junctum in Rocca-Porena, in eoque nonnullas rosarum plantas. Mensis tum Januarius agebatur: quare delirare infirmam rata altera, subrisit et abiit. Sed in Roccam-Porenâ regressa, et hortulum Ritæ forte inspiciens, verantem in rosario florem ac bene rubicundum reperit: et petitionis pridianæ recordata, decerpit illico Casciam attulit exhibuitque infirmæ. Quæ rosam tam boni odoris colorisque accipiens, post actas Deo gratias, per admirantium Sororum manus transire eam voluit. Rursus autem ab eadem consanguinea ex eodem hortulo recentes duas ficus petiit: quas illa, jam minime hæsitans, requisivit, inventas decerpit, decertas attulit Casciam, ad stuporem incolarum, qui easdem videre et tangere gestiebant, ipsis oculis suis ægre credentes.

10 Post hæc exactis mensibus aliquot sensit mortem suam adesse, convocatisque Sororibus omnibus petiit extrema Ecclesiæ sacramenta: quibus sus-

D
EX ITAL/
CAVALLUCI.

*spinam ex
corona Cru-
cifixi fronte
excepit,*

*quæ ei pla-
ga ad mortem
usque mansit :*

E

xgram curat,

*energumenam
liberat :*

*extremum
infirmata,*

F

*in Januario
rosas et ficus
reperiri facit :*

*extremis
munta pie
moritur,*

ceptis

- EX ITAL. CAVALLUCCI.**
- A** B. Ritæ cum eleemosyna : et mox sanguis stetit; ac præter opinionem plurima medicorum conservatus, coronam argenteam gratis attulit, quæ hodieque una cum aliis cimeliis orandæ sacræ capsæ servit.
- 1503.** 23 Anno m^oan, die vii Martii, Petrus Angelus Petri-Domici de Sanboleta, Nureinus, domum suam pestilentia infectam sentiens, in eaque jam iugens mortuam filiam; Deum per merita S. Ritæ rogavit, ut reliquam familiam salvam sibi a contagio præstaret : et exauditus, liberali eleemosyna testatus est gratitudinem suam.
- 1510** 26 Anno m^oxx, quidam D. Franciscus de Monteferrato canerum in gutture patiens quintum annum decubebat lecto, quando una noctium dormienti apparuit B. Rita; et fidem sonatio non habenti, apparuit iterum nocte sequenti. Quapropter omnes ad se accedentes interrogabat, ubinam locorum haberetur corpus ejusdam Beatæ, frontem læsam gestantis : narrabatque ea quæ dormiens viderat. Verum illis rem in risum vertentibus, ipsam rursus tertia nocte visus est videre, audireque dicentem, Ego sum B. Rita de Cassia : vade et visita ecclesiam ubi est corpus meum : et hæc dicens videbatur manum guttur ejus contingere. Ipse vero expergiscens sanatumque se reperiens, mane sequenti in viam daturus domesticis dixit, abeo peregrinatum, usque dum invenero corpus illius Beatæ, quæ toties nocte me visitavit. Ita pervenit Senas, nobilissimam Hetrurico urbem multorumque Sanctorum corporibus ditatam; sperans istic reperiendam quam quærebat : sed spe sua frustratus, variosque interrogans, nomen S. Cassiani audivit celebre iis in partibus, propter balnea salutaria ad quæ undique acceditur. Sed neque ibi quidquam ex animi sententia nactus, Romanam usque perrexit; ubi post inquisitionem multiplicem, tandem in diversorio publicos Nureinos aliquot Peregrinos offendit, a quibus de via Cassiam ducente edoctus, illuc venit; actisque Deo gratias monstrabat electricam ex plaga caneri relictam in gula, et luculentam eleemosynam obtulit Beatæ, ejus contactu se dicebat sanatum : quapropter ab omnibus Presbyteris et populo instituta fuit devota processio, sub qua miraculum istud publicavit adm. R. P. Mag. Ludovicus de Cassia Ordinis S. Francisci.
- 1510** 27 Anno m^oxxiv Joannes Angelus Leonardi de Ocone, pridem correptus a damone, et die xxvi Aprilis adductus ad visitandum corpus Beatæ, intra triduum fuit ab illis dimissus : unde quantum habuit donavit loco isti, seque insuper in servum addixit monasterio, in ejus etiam famolatu usque ad mortem perseveravit. Mense eodem, Bernardinus Domici de S. Joanne, qui a septem spiritibus immundis per annos decem, menses septem obsessus fuerat, et eorum quinque eatenus occultos gesserat, tunc vero ab eisdem sese prodentibus gravius vexabatur; fuit ad corpus B. Ritæ præsentatus, et post orationem fusam liberatus.
- 1525.** 28 Anno m^oxxv, die x Maji, ad monasterium venit Joannes Franciscus Nardi de S. Bonito, ejus triennem filiolum Osarum tam atrox catarrhus occuparat, ut triduo toto sine cibo maneret, clausis oculis instar mortui. Ideo consilii inops pater, voto B. Ritæ facto venerat visitare sepulcrum; factaque per se perque Reverendas Matres oratione, accepit a Rev. Matre Abbatissa, partem ex tunica ipsius Beatæ : cum qua domum regressus, filiumque eodem in statu reperiens, super faciem oculosque ejus dictam tunicæ particulam duxit : quibus mox apertis restitutus sensui puer est, sanusque apparuit. Rediit ergo mox ad sacrum corpus jam letus pater, eleemosynamque Matribus reverendis obtulit, cum
- multa gratiarum actione pro tam efficacium precum suffragio.
- 29 Anno m^oxxvii Bernardinus, alias Fatatus Nicolai de Cassia, silvam quamdam in Aprutio transiens, a latronibus invasus, spoliatus, multisque vulneribus inflictis pro mortuo est derelictus : cui sic humi strato B. Rita apparuit, ipseque eidem se commendans, surrexit in pedes; atque ut melius posuit ad proximum proreptans oppidum, denuo velut exanimis corruit. Cadentem viderunt aliqui, et accurrentes acceptum inter brachia detulerunt ad conventum Fratrum : ubi curatus sanatusque rediit Cassiam; votoque suo facturus satis, ad monasterium detulit casum suum supra telam depictum. quæ ibi hodieque visitur in memoriam miraculi.
- 30 Anno m^oxxxix, die i Maji, Scholastica Jacobi de Agriano Nursina obtulit vestem viridem, ex voto facto B. Ritæ, quia filium a medicis depositum ea invocata in vivis servaverat. Eodem die, Antonia Joannis-Silvestri de Rocca-Porena, annorum novem puella, transiens pontem Corno fluvio instratum, improvise lapsa est in profundum, adeo ut per spatium dimidii milliaris sub aquis torrentibus provoluta nusquam conspiceretur. Qui autem ad casum accorrerant et fluminis cursum insecuti fuerant, invenerunt illam sedentem in ripa, plane siccam atque illasam, quia cadens B. Ritæ se commendaverat. Venuecius Sanctis de Foliano, inutile prorsus brachium gerens, B. Ritæ voverat ceream figuram brachii. Curatusque divinitus, cum Dominica proxima constitisset suo se voto exolvere mane, mutato repente proposito Nureiam abiit ad sua quædam negotia. Eunti autem supervenit per viam in uno pedum dolor tantus, ut progredi posse desperaret. Recordatus ergo dilati voti, ipsum denuo confirmavit; addens etiam cerei pedis oblationem, si hac quoque vice juvaretur : quod et contigit : itaque immediate post cum genuino anathemate accessit ad beatum corpus. Denique die vii Decembris Lucessa Joannis-Petri de S. Georgio, uxor Joannis Marini de Colcorioso, longo tempore daemoniaca, cum pro ea oraturos populus multus ad B. Ritam convenisset; subito liberata fuit ab immundis spiritibus, palam quiritantibus cogi se ad discessum a B. Rita. Verum reversa domum, iterum vexari cœpit; rursumque adducta et liberata est; confessaque se vidisse B. Ritam, imperantem daemoniis ut egrederentur, reluctantesque eximentem suis manibus, dicentemque bene ut esset animo, venisse se ad eam juvandum.
- 31 Anno m^oxli D. Cassandra de Aquila, filios tres habens, pro eorum minore ad mortem infirmo votum fecerat, quod eum ductura esset ad B. Ritam, si Deus sanitatem concederet; nec frustra. Sed cum negligeret votum factum implere. Rursus infirmatus puer obierat, et ipsa correpta a damone fuerat, fingente se spiritum esse filii defuncti. Quare cum multis annis afflicta vixisset, audivissetque malignom clare edicentem, non discessurum se ab ea nisi adduceretur ad B. Ritam; duobus superstitis filiis indicavit votum ejus causa torquebatur. Aquila ergo adducentes matrem magna cum molestia sua, tanto semper majori quanto magis propinquabant Cassiæ, partim sublatam in humeros partim violenter raptatam, tandem introduxerunt ubi corpus sanctum erat : cumque et ab ipsis et a populo ferventes preces essent ad Beatam effusæ, Cassandra filiis inter brachia ruit veluti mortua, dum interim videbatur guttur ejus inflari, auditus est spiritus tamquam si filii fuisset clamare, Miraculum ! miraculum ! Hæc sunt signa quæ me daturum promiseram quando a corpore matris meæ discederem. Egresso autem spiritu rediit ad se Cassandra, filiosque rogavit ubinam

et 1527
ad mortem
latus,

1539 libe-
ratur a sub-
mersione
puella,

E
brachio ac
pede datus
curatur,

et liberatur
energumena.

F

1541 energu-
mena alia,

Aquila a
filiis addu-
cta.

A ubinam esset : respondentibus autem illis quod apud B. Ritam ; surrexit in pedes, accessit ad capsam, actisque Deo et Beatæ gratiis Aquilam cum filiis sana revertit.

1548 serran-
tur moribun-
dæ duæ,

32 Anno MDCXLVIII die VIII Junii, Brigidæ uxori Mag. Marsili Nurchini, graviter infirmæ et depositæ a medicis, assistebat Hieronymus quidam Amicus, Nucernus ; cumque dormiret visus est sibi audire vocem, jubentem ut agra B. Ritæ devoveretur : mane autem facto somnium suum narravit domesticis : qui risu ut somnium excipere. Verum sequenti nocte iterum eandem vocem audiens, excitata familia tota, cum ceteris concepit votum ; et illa subito ad se reversa convaleuit, ac loqui incipiens promisit coronam argenteam, quam paulo post uti promiserat obtulit. Mulier quædam ex longinqua regione, Cassiæ diu contracta jacuerat, jamque erat omnibus destituta sensibus, quapropter fimbribus involuta, delata in feretro est ad ecclesiam B. Ritæ ipsique fideliter commendata : statimque liberata per se pedes ad domum suam regressa est, multo cum comitatu acclamantium Miraculum, miraculum. Sic redeunti occurrit mulier quædam alia, cui filia erat, ab inveterato super unum oculorum pano jam plane

puella cocles
illuminatur,

B cocles. Ut ergo illam vidit, quam a multis retro annis lecto affixam noverat, magno cum fervore spiritus ipso in loco se conjecit in gremia, et filiam suam si visus oculo obducto redderetur obtulit monasterio B. Ritæ, modo ipsius maritique consensus accederet. Illi vero abierant Nurchiam, querendi remedii causa : sed ut intellexerunt quod actum erat, votum matris confirmarunt filia ac pater ejus ; et dimissis omnibus medicamentis intra breve tempus dissolutus est pannus ; et utroque jam oculo recte videns puella, ingressa est monasterium ; ubi haud diu post electa Abbatissa, munus id magna cum omnium satisfactione tenuit triginta quinque continuis annis. Potentia Antonii de Monte-Leonis, pridem obsessa a dæmone, deducta ad corpus B. Ritæ, ibidem liberata est post orationem a se et Sanctimonialibus factam, quemadmodum ante obitum suum testata fuit.

liberatur
obsessa:

1503 mun-
datur alia.

33 Denique D. Antonia de Leonessa, anno MDCIII similiter a malignis spiritibus invasa, diuque ac dire vexata, voto quoque S. Ritæ facto liberata, venit ad visitandam ejus ecclesiam cum argenteo anathemate, et secutum insuper unum eleemosynæ nomine relinquens, exinde quotannis eandem eleemosynam iterare usque modo non cessat. Adeo ut ex omnibus hactenus deductis concludere possimus, hanc Beatam Deo perquam acceptam fuisse, qui eam in morte et post mortem tot miraculis decoravit.

34 Non omiserim porro indicare, quod Reverendæ istæ Matres multis abhinc annis usu receperint, conficere in suo monasterio mense Maio parvos panes, ea copia quæ duobus asinis onerandis sufficeret ; et hos ipso Beatæ festo pro Dei amore et in honorem Beatæ distribuere. Hi longo satis servantur tempore, absque mucore vel macula : et experientia docuit, quod a febricitantibus degustati aut aliter infirmis beneficium frequenter conferant sanitatis optatæ. Illud etiam mirabilis usu venit, quod in tempestatibus, vel nimis imbribus, aut importuna grandine, expositi aeris panes prædicti, post recitatum super iis Pater et Ave, cessare faciunt procellas ac ventos, quo pacto navicularii plurimi et mercatores a naufragio aliisque periculis erutos se fatentur. Dicam præterea, quod eadem Reverendæ Matres, alentes lampadem supra capsam ardentem ad partem interiorem, sæpius de illius oleo largiantur petentibus ad male affecta corpora eo inungenda : quod multis felicissime cessit, ac nominatim D. Colucciæ Joannis-Andræ Nurchini : quæ

Panes in ho-
norem Beatæ
distributi,

febres et
tempestates
coercent,

eodem ser-
vit oleum
lampadis.

cum haberet filiolum nomine Venturam, pedibus et cruribus, manibus ac brachiis impeditum ; cumque dicto oleo unxisset, anno mox brevi de lecto surgentem vidit, quem quocumque graditur circumhincens, testatur omnibus, magna cum fide devotione et letitia, cum esse puerum, quem B. Rita erexit in pedes, et ambulare fecit antea immobilem.

35 Ille sunt B. Ritæ miracula, alia qui vult pro sua devotione videre, inspicat Notarialia instrumenta quæ in prædicto monasterio asservantur ; et consideret picturas, supra lignum vel telam expressas, quæ circum ipsius corpus pendent in testimonium.

APPENDIX.

Ex Relatione Italica Romæ impressa et aliis.

Postquam auctor Relationis, Cassianensium Matrum nomine et sumptibus in Apostolicæ Camere typographia impressa, ut diximus, primam de vita ac virtutibus Ritæ partem absolvit ; secundam de miraculis orditur hoc modo : Quæcumque superius enarravimus publica voce famaque noscuntur, a majoribus transmissa ad posteros, per traditionem longi temporis nunquam interrupti : inveniuntur præterea scripturæ quædam antiquæ, per quas eadem confirmantur ; præ ceteris autem consideratione digna est tela, ab ipso felicis transitus anno picta, præcipua quædam puncta exprimens. Hanc telam operæ pretium foret etiam æri insculptam videre ; sed magis ad rem nostram facerent ipsæ antiquæ scripturæ, pro quibus, nec non Notariis circa miracula prænarrata instrumentis Cassia obtinendis, nobis quidem sollicitudo non defuit ; sed, quod mirandum, bona voluntas ei, qui pro veteri notitia multa pollicitus nihil postea effectum dedit : quod ei Deus et Beata ignoscat, publica Ordinis canonica, recenti cuidam nec justæ offensivæ postponenti. Erit forsitan post hæc alius ex eodem Ordine, qui sui Confratris culpam purget, in ordine ad Supplementum Maji. Ad Relationem Romanam redeo, quæ ceptæ orationis filium sic proseguitur.

Quæ de præ-
dictis habentur
scripturæ
et instrumen-
ta,
15

desideran-
tur pro sup-
plemento.

37 De prædictis vero admodum bene informata D. Constantia Barberina, tum quia ipsius Beatæ vitam olim legerat, tum quia denno emeta didicerat ex Domino Fausto Poli, Canonico S. Petri, et Magistro domus S. D. N. Urbani VIII ; cupiens propriam devotioni facere satis, pro legitima Beatificatione Ritæ Beatitudinem suam rogavit. Quamvis enim temporibus anteaeris fuerit a circumjacentibus populis honorata ut Sancta, appensis ad sepulcrum magno numero anathematis lampadibusque, et devotione integram Communitatum, processionaliter venientium ad venerandum ejus incorruptum corpus ; nihil tamen adhuc super eo cultu fuerat ab Apostolica Sede decretum. Domina ergo Constantia intercessionem suam efficaciter interponente apud summum Pontificem cognatum suum ; Sanctitatis suæ, memor quod prædictum Cassiæ visitasset, dum esset Spoleti Episcopus ; commisit Illustrissimis Dominis Cardinalibus sacræ Congregationis Rituum, ut ad legalem informationem desuper sumendam in forma consueta procederent. Cum ergo Dominationes sue illustrissimæ Commissoriales expeditissent, extrema cum diligentia ac fidelitate fabricatus est Processus, per quem non solum confirmata sunt omnia superius scripta ; sed etiam digestæ sunt multe gratiæ atque miracula, quorum aliqua hic breviter subungere placet.

Agente D.
Constantia
Barberina,

F

et Urbano
8 annuente
formatur
processus.

38 Non fuerit autem inconueniens ante omnia considerare corrupti post annos centum octoginta et unum corporis miraculosam conservationem ; in quo non solum nihil vel extremarum partium deficiat

in quo præ-
batur corpo-
ris incorru-
ptio aliisque
miracula,

hactenus

- A. hactenus, sed nec ipse quidem vividus color, ita ut dormienti quam mortuæ similior videatur. Huc accedit suavis ac delicatus odor, nullo humano artificio comparatus, qui continuo ex illius Reliquiis spirat, præsertim in occasionibus alicujus miraculi faciendi. Manet præterea etiamnum domus ejus in Rocca Porena, in cujus tecto grandis patet apertura, per quam communis popularium traditio habet descendere solitum Angelum ad visitandam Beatam. Istud certum est, nulla unquam opera claudi ab hominibus potuisse: quidquid enim cooperuisset illorum industria, mox iterum discopertum apparuit. Ceterum constat quod incorporeus Angelus non egerit istiusmodi porta; quapropter Simplicianus a S. Martino veriorum causam consecutus videtur, cum ait; ipsam sibi furamen istud aperuisse, ut eam posset indesinenter contemplari, portis domus et fenestris clausis. Sed ejusmodi imbecillitas, popularibus traditionibus familiaris, ipsi miraculo nihil detrahit. Addit idem Simplicianus, eadem in domuncula repertos vestes Beatæ, inde Cassiam translatus, hodieum servari integerrimas; et cum ad parturientes deferuntur, facile puerperum ipsis præstare. Hoc dum Itali taceant, in ipsius solius fide positum sit, donec certius confirmetur. Istis autem præmissis, transit Relatio de qua supra, ad singularia aliquot collatarum varicolose sanitatum beneficio; unde nonnulla hic placeat repræsentare.

- B. 39 Alexander Alexandrini de Matrice, crus de parte in partem transfixus, superveniente spasmo properabat ad mortem. Sed cum unctus esset oleo lampadis ante sepulcrum Beatæ ardentis, seque eadem devote commendasset, mox cessarunt convulsiones ac deinde perfecte sanatus fuit, nullo vulneris vestigio remanente. Ristonus Sarcus, indidem oriundus, iterum dolore atrocissimo pressus, et finem vite sibi adeo existimans, uxoris consilio vocat visitare corpus Beatæ, et a vestigio liberatus fuit. Granitia, filia Pacis Antonii Vanatelli, de Atri Cassiensis territorii oppido, dextero in latere apostemi ferebat, quod acerbissimos ei pariebat cruciatus, quibus nullum remedium spondebat chirurgus citra incisionem. Hanc exhorrescens mulier sumpsit oleum de lampade Beatæ, eoque inungens latus dolorem dispulit, nullas sui reliquias dimittentem in parte affecta. Joannes Andreas, filius Fabiani Fortunati, a tatis annorum quatuor circiter, prope locum consistens corruit; tantoque cum impetu iniegit frontem in ollam aquæ bullientis, ut olla diffracta et ipso tota facie adustus manserit, neque loqui aut videre quidquam posset. Hunc mater Beatæ commendavit, et puer cito loqui incipiens etiam oculos aperuit, nullaque in parte offensus apparuit. Bernardinus Tiberii manum propriam tam infeliceiter iniegit oculo, ut pupilla disrupta fuerit, et crystallinus humor guttatim exciderit. Timebant autem medici non solum ei qui creperat oculo, sed etiam alteri ne visu privaretur: ipse tamen arduus ad corpus Beatæ perfecte curatus ibi est. Præmittuntur admisceturque his alia quædam, jam supra a Covalluceo relata, neque hic repetenda.

- C. 40 His aliusque Curtius interserit, quod Cecca, Joannis de eliodo filia, ab ortu muta, ad tumultum sacrum sistitur, et B. Ritæ animatus commendata, solutis statim linguæ impedimentis, insonat Ave Maria. Hæc ille, cui ex Simpliciano aïdas, quod sibi a fide dignis relatum assererat; corripuisse aliquando incendium capellam, in qua beatum corpus arcæ suæ inclusum jacet; consumptisque aliis ornamentis omnibus, arcam tamen attingere non potuisse, eamque sic miraculose servatam fuisse, ad communem omnium admirationem. Porro Curtius suam concludens Epitomen. Qui volet, inquit, omnia cognoscere (sed quis poterit?) accipiat in manum, plenum de B.

Rita nuper editum Commentarium. Quærenti quis commentarius iste, nemo eorum apud quos Curtius vixit, scripsit, et obiit, respondere potuit; neque ex Italia plus lucis allotum, aut indicatum aliquid, præter ea quæ inde habemus compendia, sumpta ex opere Covallucei: quod si Codex Processus continens intelligitur, non bene editus dici potest, qui hactenus in tenebris archiviorum delitescit, et nec rogantibus quidem proprioque impendio descriptum volentibus communicatur. Sed ad Relationem Romanam reverto.

41 Concluditur hæc cum explicatione festorum Cassiæ celebratorum die xxii Maji mdcxxviii occasione novæ Beatificationis, tamquam eo congruentior proposito, quod popularis devotio tunc fuerit novis miraculis inflammata magis. Cum ergo appropinquaret anniversaria dies felicitis in cælum transitus, apparatu quam potuerat splendidissimo decretum est eam agere. Itaque præter festivum sonitum campanarum diebus aliquot antea reboantem, excitati sunt tam Cassiæ quam in vicinis locis non paucis triumphales ignes; magnusque numerus Religiosorum, præsertim Augustiniani Ordinis, invitatus est ad honestandam Processionem, in qua circumferendum erat vexillum Beatæ: cui etiam intervenire voluerunt castellorum atque oppidorum vicinorum Curati singuli, cum grandi ex candida cera face, et bona copia monetæ argenteæ in eleemosynam: tantus autem erat extraneorum concursus ut fuerint censita ad quindecim milia. Hi processionem comitati longo ordine sunt, quidam etiam pœnitentialibus saccis induti, prægrediente serie trecentarum ardentium facularum: et ut omnis ætas ac sexus partem suam in pompa haberet, pueri puellæque multæ partitim comparuerunt, in habitu idoneo ad varios Sanctos Sanctasque repræsentandas. Mane solennis Missa, Vesperæ post meridiem cantatæ fuerunt, præsentem tum Governatorem tum Magistratu loci: ut autem populus non dimitteretur absque voluptate idonea, medio foro erecta stabat scena, in quam inductus fuit David pœnitens, cum apparatu regis personis digno, satisfactione publica, et actorum laude non ordinaria.

42 Ecclesia Beatæ intus ac foris pulcherrime adornata erat, non solum panno serico abundanter ipsam vestiente; sed etiam novemdecim grandioribus tabulis, honeste pictis, repræsentantibus actus et miracula Beatæ. Nihil autem æque ad hujus laudem fecit, quam quod ipso festi die fuerit a dæmonio liberata nobilis quædam matrona Spoletana, quæ multis annis extiterat obsessa. Corpus vero sanctum spectaculo et admirationi omnibus fuit, non solum propter consuetas miraculosæ integritatis et fragrantie suavissimæ prærogativas, verum etiam quia cum antea semper oculos habuisset clausos, isto die a quam plurimis visi hi sint aperti, et quasi riveret refulgentes: qua de re ut constet certius, sumitur in præsentiarum diligens informatio conficiturque Processus. Eodem anno (ut scribit Victorellus in Additionibus ad Ciacconium in Nicolao V. sub quo Rita obiit) Antonius Barberinus, excelsi animi adolescens, ante paucos menses ab Urbano VIII patruo suo Purpura honestatus, et Sanctimonialium B. Ritæ Protector, xviii Kal. Augusti in D. Augustini æde, jussu impensaque sua splendido ac divite ornamento decorata, sanctam Viduam insigni veneratione honoravit, summo Pontifice non invito. Interfuit Purpuratorum Patrum Senatus solenni Sacro, admiranda femina insigni panegyrico celebrata, populus qui frequentissimus advolavit a Pontifice maximo spiritualibus donis cumulatus. Antonium Cardinalem solennitati præfuisse dixeris. Hinc est quod præmemorotom Relationem eidem nuncupatam voluerint Abbâtissa et Sanctimoniales, quarum nomine est edita.

D desideratur etiam processus prædictus.

Anno 1628
Beatificatio
Cassiæ celebratur

E maximo concursu et apparatu;

ipsaque die liberatur energumena Spoletana, F

et cadaver Beatæ oculos aperit.

Roma instauratur festum 16 Julii

et varia supra naturam curationes,

ex Relatione Romana,

Accedant ex artio Simpliciano alia:

A 43 Quod Processum attinet ultimis verbis indicatum, is nobis necessarius non est, cum penes me sit instrumentum, propriis manibus testium insignium decem subscriptum, et a publico Notario subsignatum, atque Reipublicæ Cassianæ sigillo jussu Consulum a Dominico de Lancillottis Cancellario munitum, onno MDCLXXXII die ultima Maji, de prædictis fidem faciens hunc in modum. In nomine Dei. Amen. Die Sabbathi ad xvi Maji MDCLXXII, in ecclesia antiquitus dicta S. Mariæ Magdalenæ, hodie vero appellata B. Ritæ, Nos infrascripti Casciani diocesis Spoletinæ, medio nostro juramento tactis sacris Scripturis, ad delationem mei infrascripti Notarii et Cancellarii foranei Episcopalis terræ Cassiæ, plenam et indubitatam facimus fidem, quomodo in præsentiarum reperiatur corpus B. Ritæ integrum, incorruptum, cum carne candida absque ulla vitii cujusquam macula, oculis apertis ac specialiter sinistro magis quam dextero, superciliis firmis, ore aliquantum aperto, sic ut commodissime distinguere possint dentes, candidi etiam ipsi; sicut etiam manus candidæ sunt et carnosæ, non exsuccæ, cum unguibus pariter candidis tamquam personæ viventis.

Publico ins-
trumento
anno 1682

certificatur
prasens incor-
ruptio corporis

et vestium,

suavis fra-
grantia,

et elevatio
Beatæ intra
arcam.

B 44 Similiter observatæ sunt vestes ac velamenta capitis, eadem et eadem ipsa quæ vivens gestavit, et cum quibus corpus mortuæ compositum intra capsam fuit, eandem in qua modo reperitur (sicut ex traditione perpetua Sanctimonialium monasterii habetur) integra et incorrupta, nihilque a tinea vel tempore passa, ac talia omnino in præsentiarum ac si persona nunc vivens ipsis indueretur. Insuper testamur in veritate ut supra, olfecisse non sæpius cujusdam odoris admirandi fragrantiam, eoque cœlestem nobis visam, quod neque dici possit ejusmodi sit, neque arti ulli humanæ adscribi; cum sacrum istud corpus nec balsamo nec aromatis conditum fuerit aut apertum, sed inpositum capsæ cum suis omnibus intestinis, non divisis aut separatis; odor autem iste sic aliquando propagatus est, ut etiam extra ecclesiam potuerit percipi. Denique ut supra attestamur, observasse nos, quod beatum corpus, sublevatum a loco in quo ordinarie situm est, sustulerit sese usque ad crates, arcam in qua jacet operientes; idque contingere occasione festi, et quando miraculum aliquod patratur: quemadmodum contigit anno MDCCXVIII cum prima vice celebraretur ejus Beatificatio; qua de re habetur fides authentica conscripta anno MDCLX. XIII Junii, per instrumentum Ser-Josephi Beunati Notarii etc. Subscribunt autem sua quisque manu, Carolus Judici Vicarius generalis, Raphael Cittadonius Archipresbyter, Dionysius Pamphili Vicarius Foraneus, Hortensius Martini et Antonius Perfarelli Canonici, Cherubinus Bernardi de Cascia Capitanens cohortis loricorum, ibidem ad custodiam positum; Joannes Angelus Gratiani, Capitanens civilis; ac denique Alexius Martini de Cascia, ipsum instrumentum tamquam Notarius signans.

Eisdem attes-
tatur Historiographus
Ordinis,

45 Atque hæc ad omnimodam præmissorum certitudinem sufficere possent; placet tamen pro conclusione adjungere epistolam adm. R. P. Aloysii Torelli, Augustinianæ Religionis Historiographi generalis, Bononiæ apud S. Jacobum in pervigilio S. Nicolai Tolentinatis die ix Septembris MDCLXXXI ad me datam hoc tenore. Ex litteris Paternitatis vestræ percepi desiderium quo testor, sciendi quoniam cultus corpori B. Ritæ a populis exhibeatur, et quæ miracula post Beatificationem ob ejusdem merita possimus Deus fuerit operatus: et si quæ alia recentiora mirabilia ad hæc usque tempora fuerint subsequuta. Ut igitur sanctæ cupiditati vestræ, ut par est, integre satisfaciam, cultum quod attinet, dico, semper indies crescere. Undique enim ex omnibus Umbriæ parti-

Maji T. V

bus, ac etiam ex finitimis regionibus quamplurimi D populi circa illius festum Cassiam turmatim confluant, sua vota impleturi, vel nova pro suis necessitatibus emissuri: nec desunt qui per totum anni circulum devotionis ergo illuc fere quotidie properent.

46 Quantum vero spectat ad recentiora mirabilia, quæ adhuc P. V. si quæ contigerint, scire cupit; respondeo multa quidem contigisse, quæ brevis hæc pagina capere non valet; ex quibus duo tantum, sed ceteris insigniora, dabo; quorum alterum hoc est. Dum Cassiæ post Beatificationem Ritæ nostræ in ecclesia Monialium, ubi ejus venerabile corpus requiescit, solennis festivitas celebraretur; casus, malo dæmone operante, repente accidit, qui solennitatem illam magnam valde inturbavit. Lis enim inter Clericos et Religiosos nostros adeo atrox repente exorta est, ut populus universus, qui ibi multus erat, extemplo hinc et inde divisus, partim pro Clericis partim pro Fratribus, jam jam dimicaturus viseretur. Cum ecce corpus B. Ritæ, quod publicæ venerationi expositum fuerat, oculos illico apernit; illorumque pupillæ adeo integræ atque pulchræ apparuerunt, ut momento furor tumultuantis populi mirabiliter deferbuerit; cunctique flexo poplite misericordiam inclamantes, veniam humiliter pro tanto sacrilegio a Deo imploraverint.

47 Alterum vero miraculum quod superius narrare sponendi; perpetuum dici potest. Etenim quotiescumque qui aliquam jurisdictionem in monasterium illud habent (quemadmodum Episcopus Spoletanus, sub cujus Diocesi est, Pater Provincialis noster Umbriæ, Prior localis Cassiæ ac etiam aliquando Monialium Confessarius) cupiunt ex devotione, vel ex alia rationabili causa beatum illud Corpus visitare; statim ac arca lignea, in cujus fundo prædictum corpus jacet, aperitur; illico, ut extensum manet, ad arcæ summitatem ascendit, ut facilius et commodius inspicere posset. De hoc porro miraculo (quod non semel vidit modernus Spoletanus Episcopus) testem habeo R. P. M. F. Nicolaum Simonettum, Cassiani monasterii doctum alumnum, qui cum anno MDCLXXIII ad Capitulum Generale, Romæ eo anno celebrandum, suæ Provinciæ Definitor se transferre deberet, euperetque in eo Capitulo in Provinciale suæ Provinciæ eligi; ante discessum Missam celebrare voluit in ecclesia B. Ritæ: qua persoluta, ac prædictam arcam accedens, intercessionem Beatæ multis precibus pro dicto Provincialatu consequendo imploravit: protestatus tamen est, dignitatem illam ea tantum lege expectare, ut in Dei gloriam, animæque salutem, atque Provinciæ beneficium cederet. Romam igitur abiit, ubi absque ulla arte, et fere nec ullo verbulo usus, Provincialis evasit. Reversus Cassiam, statim altera die ad monasterium antedictum perrexit, Missam celebraturus; gratiasque itidem Deo primum, ac deinde B. Ritæ pro tanto beneficio relaturus. Post Missam ad arcam pergit, Abbatissam cum Monialibus suis advocat, arcam aperiri jubet; et mox beatum Corpus ad summitatem arcæ demore ascendere non sine magna lacrymarum effusione cernit: gratias quam maximas potuit egit, ejusque sancto ac præpotenti patrocinio se, monasterium suum Cassianum, totamque Umbriæ Provinciam, sibi ejus intercessionem commissam, commendavit. Eventum istum idem P. M. Nicolaus Simonettus jerejurando testatus est mihi suis litteris eodem anno MDCLXXIII, quod et fecit prædictus Pater Baccalaureus F. Gregorius Offidanus Monialium Confessarius.

48 Prætereo hic alia duo miracula perpetua; nimirum Corpus ejus, post trecentos annos et amplius, adhuc omnino incorruptum esse, et quod

D
EX VARIIS
EXPLICANS CELE-
BRATIONIS CULTUS

causam aper-
torum in bea-
tificationis fes-
to oculorum,

E

et occasiones
quibus se cor-
pus levat:

F

ET VLRIB.
Acta inserta
Annalibus Or-
dinis.

A majus est, visu pulcherrimum. Alterum est monastica vestis, quam post mortem induta fuit, quæ adhuc integra, fortis, et recens est, ac si modo consuta fuisset. Addo me quoque ejusdem B. Ritæ ex variis Auctoribus compilasse Vitam, meoque septimo Tomo, qui nunc sub prælo est, sub anno MCCCCLVII, qui fuit ejus vitæ postremus, inseruisse : et quamvis in ea componenda quantum potui brevitati studuerim, nihilominus septem integra folia cum dimidio implevit. Prædictos Annals necdum in Belgio videre licuit : spero tamen Lugdunensium bibliopolarum operu eosdem aliquando consequi : interim addo, quod opera prænominati Provincialis anno MCLXXV

die IV Moji Provinciale Capitulum fuerit Cassiæ celebratum, eo scilicet fine, ut perpetua illa B. Ritæ miracula tot testes haberent, quot essent conventuri ad comitia Patres : qui deinde ad suos quique Conventus regressi, notitiam venerationemque ipsius ubique excitarent. Ut autem certior memoria esset, curatum a Priore ac Patribus Cassianis fuit, ut Romæ et Bononiæ excuderetur in folio expanso brevissimum Compendium Vitæ, inter eos distribuendum, una cum imagine, representante Beatam ante altare genuflexam, cui ex Crucifixi corona decerpta spinu descendit in frontem ; superne autem advolut cœlestis genius, capiti ejus coronam spineam impositurus.

DIES VIGESIMA TERTIA MAJI.

SANCTI, QUI X KALENDAS JUNII COLUNTUR.

Sanctus Euphebius, Episcopus Neapolitanus.
S. Solonas, { Martyres apud
S. Seleucus, { Græcos.
S. Desiderius Episcopus, { Mart. apud Lingo-
Sanctii alii plurimi, { nes in Gallia.
Sancti Martyres in Cappadocia et Mesopotamia passi.
S. Quintus,
S. Lueius,
S. Julianus,
S. Montana,
S. Januaria,
S. Emelia,
S. Nonna,
S. Almerida,
S. Astus,
S. Basileus,
S. Victorius,
S. Firmus,
S. Montanus,
S. Julianus,
S. Vietoricus,
S. Fidelius,

Martyr. in Africa.

S. Donatus,
S. Nicia,
S. Faustus,
S. Timotheus,
S. Silvanus,
S. Focius,
S. Epictitus
seu Epitacius,
S. Apton,
S. Basilas,
S. Apton alter,
S. Eutyebius Abbas,
S. Florentius monachus,
S. Desiderius Martyr, Episcopus Viennensis in Gallia.
S. Siacrius, Episcopus Niciensis in Alpibus maritimis.
S. Anno, Episc. Veronensis in Italia.
S. Michael, Confessor Episcopus Synadarum in Phrygia.
S. Guibertus, Fundator Gemblacensis monasterii. in Brabantia.
S. Guillelmus Martyr, Rossæ in Anglia.

Martyr. in Africa.

Martyres in Hispania.

Nursiæ et Fulgini in Unbria.

NOT 30****
APP. TOM. VII
MAJI:

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancti Theopomptus Episcopus et Synesius Martyres, Nicomediæ passi dicuntur u Petro de Natulibus lib. 5 cap. 33, et sequuntur Grevenus, Maurolycus, Canisius. Consule quæ diximus inter Prætermissos xxi Maji. At sunt alio nomine Theopompus et Theonas, de quibus egimus, maxime in Appendice ad diem in Januarii.
S. Verus seu Virus Episcopus Viennensis, sub finem seculi sexti, refertur in Martyrologio Gallicano Saussayi, quem hoc die obiisse asserunt Jouannes Boschius et Joan. Chenu. De eo agimus infra in Vita S. Desiderii successoris. At cum aliis ejus Acta dedimus xiii Januarii.
S. Æmilius Dux, Lucæ in Hetruria, indicatur in adscriptis Carthusiæ Bruxellensis ad Grevenum. De eo egimus i Februarii.
Alwreda, Soror Irmgardis, Magdeburgi vitæ Sanctitate clara, laudatur a Dithmauro, et refertur in Menologio Laherii. De ea una et Irmgarde actum inter Prætermissos vii Februarii.
S. Maria Unguentifera, hodie laudatur in MS. Synaxario Divionensi : nos de S. Maria, Cleopha ucore, Jacobi et Joseph matre, egimus ad diem, quo colitur a Latinis, ix Aprilis.
SS. Supplicius et Servilianus, Martyres Romani, memorantur in MSS. S. Cyriaci et Pragensi, item longo encomio apud Canisium, ob sacras Reliquias in Germaniam ad monasterium Elwangense delatas. Ut dictum in illorum Actis num. 5, editis die eorum natali xx Aprilis.
S. Caii Papæ Romæ et ccl memoria celebratur in MS.

Divionensi. De Sociis nihil alibi legimus, ne quidem ad Vitam S. Caii Papæ xxii Aprilis.
S. Epipodius Martyr Lugduni proponitur in MS. Divionensi in auctario Bedæ. Vitam dedimus xxii Aprilis.
S. Eutropius, Episcopus et Martyr, menaturur in MS. Florario non addita Sede Episcopali. Forsan est Santonensis in Gallia, cujus Acta dedimus xxx Aprilis.
S. Mercurialis Episcopus Foroliviensis, refertur in Martyrologio Ramano et aliis, ast colitur, quandolatte de eo egimus et plures Mercuriales fingentibus contradiximus xxx Aprilis.
S. Teutilla, Martyr in Umbria, soror S. Crispoliti, profertur in Gyneceo sacro Arturi. De utroque egimus xii Maji.
SS. Victi, Quintini, Faustini, et Timothei Martyrum memoria celebratur in antiquo MS. Casinensi. Ex his videntur referendi SS. Victor et Quintinus, aliis Quintus, ad diem xxi Maji.
Faustinus et Timotheus ad xxii Maji.
S. Helena, Virgo Antissiodori, refertur in upographo Martyrologii Hieronymiani Carbeiensi Parisiis excuso. De ea egimus xxii Maji.
S. Romanus, Abbas Confessor, indicatur in MS. Kalendario Autissiodorensi. Vitam dedimus xxii Maji.
S. Bobo, Vico-Iriæ seu Viqueriz in Italia, indicatur a Ferrario in utroque Catalogo. Acta ejus varia dedimus xxii Maji.
Sanctorum Benigni et Evagrii, tamquam Martyrum in

- in persecutione Severi Syracusis passorum, festum hac die urbs illa celebrat, nixa auctoritate cujusdam Lili, in edito a se de persecutionibus Ecclesiarum libro ita scribentis. Nos auctorem et librum qui sint ignoramus, et compertum habentes Sicularum Ecclesiarum fastos ex auctoribus vel apocryphis vel obscuris auctos pluribus Sanctis hoc arvo fuisse, malumus hos (absque præjudicio tamen) dimittere.
- Juliana mater B. Demetriadis, quam SS. Augustinus, Chrysostomus et Hieronymus laudarunt, ut Sancta refertur in *Gynæceo sacro Arturi*. Poterit de utraque simul agi, ubi de cultu et die natali certius constiterit.
- SS. Benigni et Blasii Martyrum, Urbani et Hilarii Confessorum, et S. Radegundis Reginae adventus Reliquiarum indicatur in *MS. Martyrologio S. Maximini*, non addita ecclesia ad quam delatæ. Datus ad *Acta S. Maximini xxix Maji catalogum Reliquiarum*, quæ asservantur in ejus Ecclesia, absque mentione horum Sanctorum. Dedimus ad xxiv Februarii post Vitam S. Mathiæ Apostoli etiam Catalogum Reliquiarum, quæ in Ecclesia Trevirensi illi dicata asservantur: habemus et aliarum ibidem Ecclesiarum Catalogos excusos de Reliquiis in illis exponi solitis sed etiam, absque mentione harum, quod sufficit indicasse. Forsan aut nos alibi reperimus, aut alij indicabunt se invenisse hunc nobis ignotum thesaurum.
- S. Eusebius Episcopus Confessor Neapoli indicatur in *MS. Patriciano* a nobis Neapoli reperto. Fuit seculo septimo ibidem Episcopus hujus nominis, sed non habetur Sanctus. Sufficeret tamen ad probandum veterem cultum dictum per antiquum Martyrologium, nisi hoc die etiam coleretur S. Euphebius, Episcopus Neapolitanus, a quo nomen Eusebii non multum discrepat.
- Gobbanus Maingensis, de Tegh-Scuthin seu domo Scuthini, indicatur in *MS. Tamachtensi*. Colganus ad 16 Januarii in notis ad 3 librum de Vita S. Fursei (cujus aliquis socius dictus est Gobbanus) num. 6 septem proponit Gobbanos, et singulis diem Nativitatem assignat, sed non meminit, hujus diei. Quare ut ipse non vult suam periclitari fidem, definiendo quis eorum fuerit socius S. Fursei, ita et nos obstinemus ab illo, dum lucem majorem nanciscamur.
- Nechtlagius Episcopus,
Crimthanus de Magh-dumla,
Foolchue,
Commanus,
inducantur in *MS. Hibernico Tamachtensi*.
- Sraphanus Cluain-morensis refertur in eodem *MS. Tamachtensi*. Aliis dicitur Stophanus Cluainmorensis, monasterii in Lagenia. Eum hoc die coli indicat etiam Colganus ad 13 Martii in Notis ad Vitam S. Mochoemori num. 17.
- Luceria Virgo legitur in adjunctis Carthusiæ Bruxelensis ad Grevenum, de qua majorem lucem optamus.
- Calixta, nobilis Romana, indicatur in *MS. Flavario* et in Auctario Greveni ad Usnardum, de qua certiora cuperemus intelligere.
- Rieuvera, a S. Norberto Fundatore Ordinis Præmonstratensis sacro velamine donata, et pauperum Xenodochio præfecta, incendium signo Crucis repressit, et bonis operibus cumulata, an. 1136 obiit, Præmonstrati in pauperum cimiterio sepulta. Quæ aliâque refert Joannes le Paige lib. 2 Bibliothecæ Præmonstratensis pag. 438, et lib. 1 cap. 18, ubi titulo Beatae honoratur, uti etiam a Saussajo in Appendice Martyrologii Gallicani, quo dies obitus ignoretur. Illam Arturus du Monstier in *Gynæceo sacro* in hunc diem more suo conjecit, et Beatae titulum etiam contulit. Cujus rei antiquiora testimonia opus esset proferri.
- Maurinus, aliis Maurianus et Mauritius, Abbas S. Benigni Divione, cum titulo Beati indicatur a Ferrario: at solum piæ memoriæ nomen habet apud Saussajum in *Supplemento Silent Martyrologii Benedictini*.
- S. Euphrosyna Virgo, Wseslai Ducis Polocensis filia, in sciis parente habitum monasticum suscepit Polociæ. Mansit multo tempore ad ecclesiam Cathedralē S. Sopiæ, ex manuum suarum labore, ac præsertim librorum transcriptione, egenis necessaria tribuendo. Divino dein monitu extra civitatem Salvatoris ecclesiam atque monasterium extruxit. Exactis ibi pluribus annis religiose, Hierosolymitanam peregrinationem suscepit. Mortua est Hierosolymis vicesima tertia Maji, sepulta in monasterio Deiparæ, vulgo Russo dicto. Vixit circa annum millesimum centesimum septuagesimum tertium: Hæc P. Wiuk-Kojalowix in *Miscellaneis Lithuanicis*, ubi ait ex ritu Græco fuisse. Est Polocia seu Polatska urbs ibidem ampla, olim Ducatus nunc Palatinatus caput: sed non satis constat istic seculo xii fuisse religionem Christianam cum Ecclesia Cathedrali. Hinc nos optaremus de hac Sancta certiora monumenta. Vide interim quæ diximus 25 Septembris ad *Ephemerides metricas Græcorum*, occasione antiquioris S. Euphrosynæ.
- Joannes Cala, Anachoreta in Calabria, a nobis inter Prætermisos relatus 13 Aprilis, quo dicitur obiisse anno 1255, et huc dilatus fuerat, dum causa prætensi ab antiquo cultu decideretur in Curia Romana: decisa autem ea nunc est 27 Junii 1680 a Congregatione Inquisitionis, coram S. D. N. Innocentio Papa XI, et cassato Vicarii Cassanensis decreto, quo cultus ille velut satis certus manu tenendus esse pronuntiabatur, Sanctitas sua omnem cultum, hactenus quæ asserto Joanni Cala exhibitum, penitus tollit et interdicit: ossa etiam aliasque corporis partes seu reliquias, quatenus et tumulo fuerunt extractæ, in sepulcro, ubi alia fidelium defunctorum cadavera requiescunt, recondi et cum illis confundi, numquam inde amovenda seu extrahenda; imagines vero, tam pictas quam sculptas vel impressas, ipsum Joannem Cala repræsentantes, prout et vestes ejus aliasque reliquias extrinsecas, ab omnibus ac singulis ecclesiis, oratoriis, sacellis et altaribus omnino tolli et amoveri; diademata, radios, laureolas, titulum Beati, omnia quoque ac singula sanctitatis vel beatitudinis signa vel indicia undequaque aboleri; libros, codices et folia quæcumque, sive manuscripta sive impressa, in quibus de prætensa ejusdem sanctitate, miraculis vaticiniis, visionibus, aliisque hujusmodi signis tractatur, uti falsa et apocrypha prorsus improbari præcipit etc. Quæ hic indicanda fuerunt, ut omnibus innotescat exitus controversiæ, et peremptoria definitio, cui parere necesse sit obediētes Ecclesiæ Romanæ filios.
- Wipertus, propter minorem ætatem a Pontifice Romano contemptus, sed immissa ei una nocte canitie Episcopus Raceburgensis in Germania creatus, Ecclesiam suam, libertatis Ecclesiasticæ vindex, præclare gubernavit, et apud Ecclesiam suam quievit in pace, uti traditur a Krantzio lib. 9 Metropolis cap. 47, et Joanne le Paige lib. 2 Bibliothecæ Ordinis Præmonstratensis pag. 589, addente eum circa annum 1372 die 23 Maji obiisse, ad quem eum retulit Chrysostomus vander Sterre in Natalibus Sanctorum Ordinis Præmonstratensis, forsitan quod hoc die colatur S. Guibertus, aliis Wipertus Abbas Gemblacensis. Ceterum dictus Wipertus ab his duobus honoratur titulo Beati, a quo abstinet Krantzius.
- Fr. Hieronymus Savonarola Ordinis Prædicatorum, anno 1498 in Vigilia Ascensionis extinctus Florentiæ

tia, propter zelum, ut visum est inimicis, immoderatum reformationis Ecclesiasticæ, titulo Beati a variis sui Ordinis scriptoribus honoratur; et Joannes de Rehae in opere de sanctis Canonizatis dicti Ordinis, ultimo loco ejus Vitam Gallice a se collectam ponit appellatque Beatum Martyrem. Idem notat, quod etiam S. Philippus Neri ejus imaginem solitus fuerit, tanquam Sancti rodii caput cinctum, habere in cubiculo, et opem implorare. Equidem ejus famæ causaque nec detractum quidquam nec præjudicatum volo; merito tamen dubito, an Apostolica Sedes probatura sit, id in præsentī opere fieri. De hoc cum mē securum reddiderint sacerrimi istius Ordinis Superiores, libenter de Hieronymo ut Beato agam in Supplemento Maji. Interim vel ideo justius videor posse ab illo abstinere, quod qui nuperrime de hoc argumento tomos duos edidit et in fronte Vitam, scriptum a Joanne Pico Mirandulæ Concordiæque Principe, cum variis pro Hieronymo suo Apologiis et publicorum actorum instrumentis, compendioque Revelationum ejus, per coævum Hieronymum Benivennum civem Florentinum collecto; atque epistolas ejusdem Spirituales Cardinali Gravinae dedicavit; Frater, inquam, Jacobus Quetif, satis habet Reverendum Patrem appellasse. Erit fortassis cum idem Auctor pro tertio tomo edere valet alia quæ Illustrissimus Antonius Magliobechius aliique eruditi Florentini vellent non fuisse ommissa, videlicet Pici Nepotis opusculum contra Somnietem Casinensem in defensionem Savonarolæ, nec minus quam alia post Vitam recusa recudi dignas Apologias Georgii Benigni Archiepiscopi Nazareni, et eruditissimi Joannis Nerii. Nos vero, si id probatum fuerit, ex Italico Latinam in linguam transferemus, quæ invenimus Florentiæ in Bibliotheca S. Marci hæcenus inedita, Vitam scilicet auctore Francisco Burlamachio, quomvis valde proliam; et Miracula, per Augustinum Campi de Petramola collecta. Sed ut dixi altioris Potestatis nutum præstolamur; maxime cum nullius publici cultus Hieronymo a suo Ordine delati indicium, Florentiæ vel alibi, conspexerimus; et post Martyrologium jussu Reverendiss. Magistri Generalis editum Romæ anno 1616, in Indiculo Beatorum Martyrum ac Confessorum suorum, prætermittatur; multo proinde potiori jure nos videmur debere expressam Apostolicæ Sedis sententiam expectare.

Guillelmus, monachus Claræ-vallis, apparitionibus clarus laudatur a Casario lib. 8. cap. 49 et lib. 12 cap. 58, et refertur ad hunc diem in Calendario Cisterciensi Divione excuso et apud Henriquez, Chalemotum ac Bucelinum. Saussayus Piis annumerat. Ab omni titulo abstinet Casarius.

Angelus, Eremita Vallisumbrosæ, anno 1509 iacutus, ab Endosio Locutello lib. 2 Historiæ Vallisumbrosæ cap. 5 cum titulo Beati Domini laudatur, non indicato die mortis: qui ad hunc diem cum titulo Sancti refertur a Pione, eumque secutus Dorganio, Menardo, Bucelino. Non est in Catalogo Beatorum nobis a Vallumbrosanis dato.

Marci Cyriacopoli e Candia prognati, et Smyrnæ occisi anno 1643 die 23 Maji generosa mors, descripta est ab Isaaco d'Aultry Societatis Jesu Constantino-poli, et Italice excusa Panormi anno 1644, quod hic indicasse sufficit.

Nicolaus a Pratis, Ordinis Cælestinorum Sacerdos, Angelicæ puritatis et Delparæ Virginis cultor eximius, cum titulo Venerabilis memoratur a Bucelino et Saussayo.

Rostagnus Aquis in Gallia anno 1282,

Joannes Forestus in Anglia occisus anno 1538,

Elisabetha ab Annuntiatione Lusitana anno 1534,

Quiteria a Cruce Hispana anno 1543,

Maria de Jesu Hispana anno 1575.

Ordinis Minorum memorantur in Martyrol. Francisc. Arturi et Virgines etiam in ejus Gynæceo.

Bartholomæus Agricola de Amberg. Germanus Sacerdos Ordinis Minorum, hoc die in conventu S. Francisci Neapoli obiit anno 1621: ad ejus sanctitatem probandam sequenti anno permissu Superiorum impressi sunt ibidem Articuli, velut in Ordine ad Processum desuper formandum, quod ab Apostolica Sede fieri permissum credimus, sed quatenus progressum in negotio sit hæcenus, ignoramus: nec puto lateret, si quid indultum esset quo posset Beatis annumerari. Itaque articulos istos tantisper seponimus.

Margarita de Gerines, venerabilis ac beata Ordinis S. Dominici, indicatur in Menologio Lovetii.

Simeon Stylita junior in monte mirabili honoratur in Menologio Basilii Imp. Acta ejus damus xxiv Maji.

S. Leo Abbas Mentanaensis in diocesi Trevesi indicatur in Martyrol. Gallic. Saussayi, Ejus Acta damus xxv Maji.

S. Canionis Episcopi passio ponitur in MS. Calendario S. Maximini. Ea refertur die xxv Maji.

S. Joannes Psychita Confessor, ab Iconomachis plurima passus, indicatur in Menais MSS. Chiffletianis. De eo ogimus xx Maji.

S. Antidius, Episcopus Vesontinus, Martyr, memoratur in MS. Floraria Sanctorum, ab aliis cum Martyrologio Romano xxv Junii.

Alea sanctimonialis, in Vita S. Moduennæ Abbatissæ suæ, laudatur, et hoc die cum titulo Sanctæ refertur in Menologio Bucelini. De ea agendum erit ad dictam S. Moduennæ Vitam v Julii.

Hemelhydes Virgo, aliis Hermelendis, Soror SS. Gudike et Pharaïdis, proponitur ut Sancta in Gynæceo Sacro Arturi. Mentio ejus fit in Notis ad Molani Natales Belgii (qui ejus scorsim non meminit) post Vitam S. Amalbergæ videtur, quæ eorum mater habetur, quando poterit ejus vita et cultus examinari die x Julii, aut cum Saussayo in Martyrologio Gallicano ad Vitam S. Raynildis, quæ etiam soror censetur die xvi Julii.

S. Wibertus, monachus Frislarie in Hassia, indicatur a Greveno in Auctario Usuardi. Ab aliis vero differtur usque in diem xiii Augusti.

Tezelinus, pater S. Bernardi, ejusque in religione filius, cum titulo Beati memoratur ab Henriquez, Chalemoto et Bucelino. Quæ de ipso dici possent, eruenda forent ex Vita S. Bernardi, quando ea indicabuntur xx Augusti.

S. Projectitius, Diaconus et Martyr Bergomas, refertur a Galesinio et Ferrario in Catalogo generali. Dies natalis est xviii Augusti.

S. Victorinus, Episcopus Emitternensis, indicatur apud Galesinium, et Germanicè tribuitur. Est autem Aniter-nensis in Aprutio, et colitur v Septembris.

S. Stephani Episcopi Calatini caput et ossa, a Vincio Episcopo exhumata et pulpito recondita, anno mxxii, xxiii Maji, legi in marmore ante altare testatur Ughellus in Calatinis Episcopis tomo 6 Italiæ sacræ col. 568. Dies ejus natalis incidit in xxix Octob.

S. Austremonii, Episcopi et Martyris, adventus Reliquiarum in Magno-loco, refertur in MS. Candiacensis Prioratus. Est Austremonius, Episcopus Arvernensis primus, non tam martyrio quam confessione fidei clarus; et colitur i Novembris.

Fidelis, eremita Scotus, S. Florentio semper adhæsit; et eo ad honorem Episcopalem Ecclesiæ Argentinensis assumpto, ipse quoque Archidiaconatum administravit. Ita Ferrarius et Dempsterus in Menologio Scotico et lib. 6 Hist. Eccl. gentis

Scotorum

- A *Scotorum pag. 285, citatis tabulis Ecclesiæ Argentinensis et Vita S. Florentii. Hanc prælo olim poravit Henschenius in gratiam R. P. Florentii Montmorency, cum aliquas S. Florentii Reliquias Insulis deponeret in ecclesia Societatis Jesu. Habemus etiam antiquissima Breviaria Ecclesiæ Argentinensis; sed nusquam aliquid de hoc Fidei creatura legimus. Si tamen contingat ab aliquo nos edoceri, poterit de eo agi cum S. Florentio* vii Novembris.
S. Mennæ Martyris solennitas, sub ritu novem lectionum, præscribitur in Ordine divini Officii Ec-

- clesiæ Cathedralis Claromontanæ pro anno 1656. D
Arbitromur intelligi S. Mennam inscriptum Breviario Romano ad diem xi Novembris.
B. Siardi, Abbatis Horti Mariani in Frisia, adventus Reliquiarum; quas Antuerpiam advectas, in cœnobio S. Michaelis honoratas, inde ad cœnobium S. Foillani translatas, scribit Chrysostomus vander Sterre in Natalibus Sanctorum Ordinis Præmonstratensis. Dies natalis B. Siardi est xiii Novembris.

DE SANCTO EUPHEBIO

EPISCOPO NEAPOLITANO IN CAMPANIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De ejus cultu, ætate, miraculis: horumque et translationis Actis.

- B **T**abulæ Martyrologii Romani ad hunc diem xxiii Maji de hoc Episcopo ista indicant: Neapoli in Campania S. Euphebi Episcopi: ubi sic in Notis Baronius. De eo tabulæ Ecclesiæ Neapolitanæ. Ejus res gestæ habentur descriptæ ex vetustis codicibus a Paulo Regio. Migravit ex hac vita anno a Christo Domino mccciii. Legi et libellum miraculorum ejus. Hæc ibi. Scripserunt postea magis accurate Casar Eugenii Caracciolus, in sua Neapoli sacra Italice pag. 642, ubi vulgo S. Eufimium vocari ait; Latine vero Bartholomæus Chioccarellus Neapolitanus, in Catalogo Antistitum Ecclesiæ Neapolitanæ; et Antonius Caracciolus, ibidem Clericus Regularis, in libro singulari de Sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis cap. 14, atque Ferdinandus Ughellus, tomo 6 Italix Sacra in Episcopis Neapolitanis. Hi autem omnes deplorant Acta rerum a S. Euphebio gestarum, quæ arbitrantur conscripta fuisse, temporum injuria ac bellorum cladibus excidisse. Addit Chioccarellus maximam se adhibuisse diligentiam, sed nihil certi se de ejus vita comperisse. David Romæus, in libello de Septem Sanctis Custodibus ac Præsidibus urbis Neapolitanæ, Neapoli sub annum MDLXXI excuso, aliquod ejus elogium habet, sed quale de omnibus Sanctis, honeste eductis et ad dignitatem Episcopalem promotis, dici posse videatur. Illud interim amplificavit Paulus Regius par. 2 de Sanctis Neapolitanis pag. 159 et sequentibus anno mxciii, excusa, obitumque assignavit, ad annum mccciii, quod ex eo descripsit Baronius. Verum supra citati auctores id plane rejiciunt, et Caracciolus, Quo tempore, inquit, Euphebius vixerit, aut Episcopus fuerit, signate quidem sciri nequit. Id solum novimus, admodum antiquum fuisse Neapolis Episcopum. Nam Joannes Diaconus octavum numerat Episcopum Euphebum. Apud hunc illud elogium legitur: Pulcher corpore, pulchrior et mente, plebi Dei sanctissimo præfuit, et fideliter ministravit. Septimus Ecclesiæ Neapolitanæ Episcopus, cui successisset S. Euphebius, habetur S. Eustasius aliquatenus a nobis illustratus xxix Martii. Hic dicitur S. Agrippina subrogatus circa annum cxxx, quamdiu autem sederit non indicatur. At S. Euphebi Successores habentur S. Marcianus, qui colitur die xxx Octobris; et Zosimus seu Cosmus, quæ sub Constantino Magno floruit. Hic sic positus, referendus videtur S. Euphebius ad Seculum Christi tertium: at quibus præcise annis Ecclesiæ Neapolitanæ præfuerit, non potest defniri. Alius ab hoc præfuit Ecclesiæ Neapolitanæ Eusebius seculo septimo, et in antiquo MS. Patriciano ad hunc diem indicatur memoria S. Eusebii

Episcopi et Confessoris Neapoli. Sed potuit utriusque nomen confundi.

2 Quem Baronius asserit se legisse libellum miraculorum ejus, damus nos ex triplici codice MS. scilicet uno superius relati Antonii Caraccioli, ex ejus tomo 1 Collectionis Vitarum Sanctorum Confessorum Neapoli descripsimus, alio Romæ apud Patres Congregationis Oratorii ex tomo Patris Gallonii, ac demum ex MS. Longobardico Cardinalis San-Severini etiam Romæ, apud Perillustrem Dominum a Costa reperto. Contulimus illa cum excusis Neapoli anno mxxxv inter Officia Sanctorum Protectorum urbis Neapolitanæ, ubi ea sunt distributa in novem Lectiones, ad Matutinum recitari solitas cuius hac Oratione. Da nobis quæsumus, Domine Deus noster, Beati Euphebi Confessoris tui atque Pontificis gloriam incessabili devotione venerari, ut quem digna mente non possumus imitari, humilibus saltem frequentemus obsequiis. Per Dominum etc. Porro inquit Caracciolus, non solum Neapoli, sed Capuæ etiam et Salerni, Divi Euphebi nomen, atque annui cultus diem Breviaria illarum Ecclesiarum abunde testantur. Libet autem Orationem ex Salernitano, a Grimoaldo II Archiepiscopo anno Salutis mclxvi conscripto, hic subnectere, quam in ejus festo recitare consueverant. Ea est hujusmodi. Deus qui perennem gloriam sanctissimi Euphebi Confessoris tui atque Pontificis animæ constituisti; tribue quæsumus ejus apud te ita patrociniis sublevari, ut cum eo vitam possideamus æternam. Cum autem olim post obitum celebris foret Sanctitas Euphebi, consecrata fuit extra mœnia urbis et ejus nomini dicata Ecclesia, ad quam sacrum ejus corpus translatum est, eratque ibidem quando miracula quædam contigerunt; quorum primum ad Saracenorum spectat tempora, id est ad seculum novum. Postquam enim uti scribit Caracciolus, Docibilis Dux Cajetanus anno mcccxxvii iniit fœdus cum Saracenis, tradiditque eis arcem Gariliani munitissimam, quam per quadraginta annos tenuerunt, ex ea crebro populabundi excurrerant per totam Campaniam. Miraculis ex Cardinalis S. Severini MS. Longobardico, apud Dominum a Costa Romæ invento, et alio Fallieritano transumptis, collatione facta cum Lectionibus antiquis, subjicitur historia inventi corporis anno MDLXXXIX, ex authenticis documentis Latine reddita.

MIRACULA DUO

Ex variis MSS. et antiquis Lectionibus.

Sciendum namque est, Fratres carissimi, quod Sancti

E

Miracula
ex MS.

Cultus Capuæ
et Salerni.

A Sancti Deo placentes, et pro ejus nomine legitime decertantes, *a* gemino æterni Regis munere adornantur, cum legitimi certaminis de cœlesti gazophylacio obtinent bravium, et propter crebra virtutum *b* miracula a Christicolis attentius nobilitantur. De quorum collegio hic sanctissimus Christi Confessor Euphebius post multa annorum curricula, ex quo carne mortali exutus ad cœlestia regna migravit, apud Parthenopenses, quibus Pontificali dignitate redemptus præfuit, Christo sibi concedente pluribus effulsit miraculis. Quæ quia tam mira sunt, ut subsequens sermo depingit, nullo modo reticenda censeamus: sed ad laudem Imperatoris ipsius, ejus munere consecutus est, ut et in cœlo arcem teneat sanctitatis, et in terris miracula faciat ex virtute, multorum auribus fideli relatione commodum duximus enarrare.

2 Enimvero cum quidam Presbyter extra Neapolitana mœnia in illius nomine conditam ecclesiam *c* sedulus frequentaret, et illic quotidie sacra Missarum solennia exhiberet; contigit ut Agarenorum impetus improvise adveniens (quia intrinsecus non poterat) ex extrinsecus vicina quæque vastaret. Quod prædictus audiens Presbyter; Nullus inquit, me terror ab obsequio mei Patris ad Domini poterit cohibere: *d* interritus adibo, et Missarum solennia, si dignus sum, solito more perficiam. Verumtamen illius virtutis efficaciam hoc volo probare indicio, si me sedulo obsequentem inter iniquorum hostium gladios et tela poterit custo lire. Et hæc dicens, insertam baculo sportulam, Ecclesiasticis refertam monilibus, cellateus gestans, intrepidus iter arripuit. Ad ecclesiam vero veniens, priusquam ingrederetur, breve distichon in hunc modum carmen composuit.

Præsol amande, tui sim tutus numine templi;

En tibi devotus solitas pare reddere laudes.

Et hæc dicens, Casula indutus, Missarum solennia solito constantior inchoavit. Needum prece finita Agarenorum manus illius sacri templi ædificia undique circumstat. Verum omnipotens Deus, ob meritum sanctissimi Præsulis Euphebi, tanta eos cæcitate percussit, ut per ecclesiæ aditum introspicerent, et sacra mysteria celebrantem Presbyterum non viderent. Illis itaque forinsecus vagantibus, Presbyter Missarum solennia consummavit.

3 Expletis vero Missarum solenniis, vocem prædictus Presbyter de cœlo audivit, dicentem sibi: Ne formides, ne paveas; constanter proprium arripe baculum, et quoscumque obvies habueris intrepidus percutite. Ego enim eos, te aliquo modo feriente, prosternam. Quæ firmatus oraculo, baculum, ut sibi fuerat jussum, arripens, extra ecclesiæ januam audacter exivit; et quos ante fores ecclesiæ reperit, ieta baculi ferientis extinxit. Deinde recto tramite contra civitatis mœnia proficiscens, quoscumque hostium obvies habuit, *e* ejusdem virgæ tactu delevit, ceteri vero videntes corpora suorum sine telorum percutionibus strata, terroris nimietate fugati, ad classes redeunt; ac mucronibus raptim retinacula truncantes navium, velis remisque prout poterant marina sulcantes æquora, ad propria ire moribundi festinant. Mira Dei Clementia, mira et incomprehensibilis, quod totius civitatis populus gladiis et telis armatus, non posset præsumere; unus inermis Presbyteri baculus, ipso adjuvante; alios in terram stravit, alios in fugam vertit.

4 Prædictus vero Presbyter ad civitatem rediens, suos concives ad currendum et inusitata videnda miracula, hortans, aiebat:

Currite Christicolæ celebres, properate secuti,

Nullus in urbe metus voce liberante divina.

Hæc baculo plures jam credite morte peremptos:

Ast alii furtim fugiendo per æquora currunt.

Conque populus civitatis de inaudito miraculo titubaret, nec Presbytero talia referenti credulitatis assensum præberet; Ite, inquit Presbyter, et per iter quo rediî usque ad ecclesiam properate; et dum quæ dixi vera probaveritis, non mihi, sed conditori omnium Christo Domino, imo et sanctissimo Confessori Euphebio munera persolvite laudis: ejus munere fretus alios hostium extinxi, alios in fugam verti. Cumque incredibilis multitudo per verbum Presbyteri ad hoc spectaculum curreret, et plurimorum corpora per viam (sicut Presbyter dixerat) extincta videret; volueri cursu ad civitatem rediens omnipotenti Domino et S. Euphebio illius dilectissimo Confessori laudes referebat.

5 Alio quoque tempore quidam Parthenopensis Presbyter, prædicti Sacerdotis exemplum cupiens imitari, prædicti sanctissimi Euphebi ecclesiam, quam prædiximus, assidue frequentabat. Cumque ex more cum suo discipulo solita Missarum solennia celebraturus pergeret; Curro puer, inquit, ecclesiam januas aperi, et ea quæ opus sunt ad missarum solennia festinus præpara: ego enim te subsequens proficiscar. Tunc puer præceptis Magistri obediens euenit, ad ecclesiam venit, clavem de sinu protulit. Sed priusquam aperiret, per januas aspiciens rimas, mirabile dictu, vidit ante sanctum altare reverendum Sacerdotem, Pontificalibus infulis redimitum, Missarum solennia celebrantem; juxta quem per totam ecclesiam tantus erat aromatatum fumus, ut etiam per fenestras et cavoras ecclesiæ illius nimietas exhalaret. Tunc territus puer, ut invenerat obseratam januam linguens, retro reversus magistro suo obvians, Revertere, inquit. Nam quemdam reverendissimum, vestitum Pontificali dignitate, ante altare stantem, et sacra mysteria celebrantem, per januæ rimas priusquam aperirem conspexi. Sed miror unde illi aditus introeundi patuerit, cum janua seris et clave apud nos retenta firmata sit, nec aliunde aditus pateat intrare potuerit. Tunc Presbyter, ut rei veritatem cognosceret, ad ecclesiam cum discipulo festinus accessit: aperiensque ecclesiæ januam, neminem vidit: fumum tantum et odorem aromatatum naribus sensit et conspexit oculis. Quæ de re obstupefactus Presbyter, inquit: Nunc cognosco, beatissime Pater Euphebi, quia tu custos, tu rector tui templi existis. Non miror si post mortalis sarcinam carnis positum, tui officii fungeris dignitate: quia multos tui ordinis scimus, quibus voluissent, post mortem carnis apparuisse, et se in carnis effigie adhuc in hoc seculo viventibus exhibuisse. Deinceps in tuo obsequio ardentior fiam, credens quia non medio-criter diligis, qui in hoc templo sancto tuo corporaliter serviunt, quod tu spiritualiter frequentare non desinis.

6 Nec multo post quidam Clarissimus vir apud Parthenopenses, dives et admodum religiosus, hujus sanctissimi Euphebi festum continuo venerabatur obsequio; ejusque patrocinio fidens, quodcumque de suis operibus disponebat, ac si in corpore viveret, ejus arbitrio committebat. Cumque hoc diotius moliretur; contigit, ut quidam de longinquis partibus veniens, valde sibi notus et compater, ab eo auxilium implorans, aiebat: O strenuissime vir, nosti me tibi spiritali consanguinitate conjunctum? nihil est quod in me possis aliquo modo dubitare. Navi fracta, amissis mercibus, desævientis naufragio pelagi nudus evasi. Nunc te prece, carissime, ut misericordi viscere mihi subvenias, miseroque naufrago saltem vel quinquaginta commodos solidos: quibus in redeundi utilitate propria expensis, possim ad patriam remeare. Et ille, Quem, inquit, mihi fidejussorem ponis, si tibi quos postulas præstavero

Fidetur ipse Sanctus in eadem ecclesia Missam celebrare.

E

F

devotus S. Euphebi,

naufrago mutuatus 50 solidos,

a Sancto miraculis clarescente,

c Presbyter Ecclesiam ejus a Saracenis infestam adit;

d Missaque ibi celebrata,

e barbaros partim cedit,

f partim in fugam vertit,

g cum stupore populi spectatum effusi.

A staverō solidos? At naufragus, Denm, inquit, tibi fidejussorem pono, quia non a me accipies malum pro bono, sed statim ut in patriam rediero, aut per me aut per meum nuntium in constituto termino recipies solidos. Prædictus autem Parthenopensis vir ait: Non licet, frater, nec tibi Deum vadem ponere, nec mihi recipere. Mei Patroni ac Domini Præsulis Euphebi ecclesiam advennus: ipsum mihi mediatorem constitue, ut si tu de meis negligentem tractaveris solidis, si ipse, quem totius nostræ domus custodem et tutorem credo, mihi quæ nostra sunt reddat. Et hæc dicens naufragum ad sanctissimi Patris Euphebi ecclesiam duxit. Tunc is qui solidos postulabat, ac si enim in corpore viventem attenderet, clara voce ait; O sanctissime Euphebi, in tua fide de manu hujus creditoris accipio solidos, ea ratione, ut si in conducto termino illi quæ sua sunt non restituerō; tu, cui apud Deum omnia possibilia sunt, de meis manibus creditum aurum requiras. Tunc creditor verbis naufragi credulus effectus, aurum de sinu protulit, et petenti naufrago quinquaginta largitus est solidos. Quibus acceptis, et in mercibus sibi utilibus expensis, ad propria remeavit: sed transacto termino, amicitia creditoris oblitus, solidos dirigere distulit.

7 Cumque diu post conductum terminum ipse creditor expectaret, et nullo modo eos redire conspiceret; uxor illius feminea indignatione virum deridebat, dicens: Vade, et parietibus templi Dei fidejussoris prestitos quære solidos, nam aurum, quod tu fraudulento naufrago commisisti, non accipies in æternum. Tunc vir ejus ad ecclesiam veniens, sancto Præsuli conquerabatur, dicens: Itane in me agis, sanctissime Pater? Eane fide te mediatorem suscepi, ut de meis solidis *g* negligentem tractares? Numquidnam de meis facultatibus tua festa non colui? et tibi famulantes prout potui non honoravi? Quod si deinceps de tuo obsquio negligens fuero, non mihi sed tibi imputabitur culpa, qui *h* nostris propriis consentire damnis cognosceris. Et hæc dicens ab ecclesia *i* valde indignans abibat.

8 Eadem vero nocte idem sanctissimus Præsul prædicti naufragi adiit patriam, eique comminanter in somniis apparuit, Cur inquit, modicum fidei, me fidejussorem tuo creditori dedisti? *k* Cur in conducto termino sibi creditos solidos non misisti? Vade celer: et tuo creditori, cui me vadem posuisti, sine mora dirige solidos. Quod si me spreto hoc facere amplius distuleris, ecclestem deprecor Regem, et hoc quod tibi creditum fuit, et omnis tua possessio quantocitius diripiatur. Cui prædictus naufragus, Cur, inquit, me tam asperis verbis objurgas, sanctissime Pater? Numquid per tam tempestuosum et procellosum et periturbatum mare Neapolim solidos dirigere potero? Cui sanctus, Tolle, inquit, aliquod lignum, et in modum capse ubi solidos claudas, studiose effodito; et desuper optime solidatum cooperculum apta, et postea tibi creditos solidos cum cartula, quæ tuum et illius nomen et numerum solidorum contineat, intronitte: ego enim quocumque modo, quousque ad Neapolitanum portum perveniant, et solidis et ligno per savientis maris procellas gubernator existam. Quo audito naufragus, de lecto exiliens, juxta quod sibi in somniis visum fuerat, lignum optime præparavit: atque in eodem in modum capse locum concavum fecit; acque intronissis cum cartula solidis, lignum in mare jactavit. Mira Dei elementia! Inter tot procellas et turbines, prædictum lignum cum solidis, sanctissimo Præsule invisibiliter gubernante, Neapoli cum pluribus aliis lignis, quæ tempestas impulerat, applicuit portum. Cumque populus civitatis catervatim ad ea colligenda ad maris oram concurreret, mirabile dictu, ce-

tera ligna manibus hominum se velut sponte præbebant; Cum vero quis lignum, in quo solidi conditi erant, comprehendere vellet: ac si illud aliquis fortis impelleret, contra undas pelagi fugiebat. Interea prædictus Præsul S. Euphebius, prædictum creditorem in somnis admonens, Vade, inquit, ad littus maris; et lignum, quod ad te velut sponte venerit, in siccum trahere: quo intrinsecus perscrutato, naufrago creditos reperies solidos, et ne mihi amplius calumniam inferre præsumas. Tunc expergefactus creditor, ad mare concitus properans, prædictum lignum (velut illud impelleret aliquis) ad ejus vestigia venit. Quo accepto et intrinsecus perscrutato, sicut Sanctus dixerat invenit, et numerum solidorum, et chartulam utrorumque nomina continentem. Quibus acceptis omnipotenti Deo et S. Euphebio gratias referebat.

ANNOTATA.

a In duplici MS. gremio, sed gemino legendum, scilicet ob duplex bravium et celestis gloriæ et virtutis miraculorum in terra.

b MS. Caraccioli. Signa a fidelibus attentius honorantur.

c MS. Caraccioli. sedule visitaret.

d Ita MS. S. Severini, alia intentus.

e MS. Gallonii, ex ejus virtute baculi. Lect. ex ejusdem virtute baculi.

f Lect. et MS. Gallonii, demeus.

g Caracc. debitor ille deludat.

h MS. Gallonii et Lect. nostris pro peccatis consentire, MS. S. Sever. meis prius consentire.

i MS. S. Sever. velut indignans.

k MS. Carac. Cur in conducto termino tuo creditori me vadem posuisti? Sine mora dirige solidos.

INVENTIO ET TRANSLATIO
SS. EUPHEBII, FORTUNATI, MAXIMI.

Antiquissima censenda est ædes sacra, Euphebio dicata. Ea vero anno millesimo quingentesimo trigésimo a Vincentio Carafa Archiepiscopo tradita est religiosissimis Patribus Capuccinis, qui tum Neapolim ductu Fratris Ludovici Forosempronienensis, viri sanctitate conspicui, advenerant. Non debeo tamen silentio præterire præclaram sacri corporis Divi Euphebi inventionem, quam anno Domini millesimo quingentesimo nono, Sixto Quinto Summo Pontifice, contigit. Nam annuit Deus Fratris Evangelistæ Lupiensis, Euphebiani monasterii Vicarii piis votis, summo opere exoptantis, sacra Sanctorum lipsana, quæ in ea vetusta ecclesia olim tumultata noverat, reperire, et honestiore loco reponere. Itaque die xx Novembris, sub ejus ædis parastata, detectum est S. Euphebi corpus, lignea capsula conclusum, quam ferrei circuli ambebant: caput vero non reperiunt. Nam id jam antea sejunctum a corpore, translatum intra urbem, servatumque fuerat in æde Archiepiscopali. Die autem sequenti coram Alexandro Glorioso, Pontificiæ Cameræ Clerico et Apostolico Nuntio, qui ad eam ecclesiam una cum Lælio Brancatio aliisque nobilibus viris accesserat, ibique Sacrum peregerat, sub eadem parastata aræ maximæ proxima, reperta sunt cum ingenti adstantium voluptate, atque effossa SS. Fortunati et Maximi, antiquorum Neapolis Episcoporum veneranda corpora, cum hac epigraphe: HIC JACENT MAXIMI ET FORTUNATI CORPORA, SUB PAULO PRIMO.

2 Porro cum unum ex his Divis ad ædem Conceptionis Deiparæ Virginis Cappucini Patres transferre cuperent, Sixto Quinto rem omnem deferunt: eumque

Ecclesia S. Euphebi data Capuccinis,

F ejus corpus inventum,

cum corporibus SS. Fortunati et Maximi,

f veluti sub fidejussione sancti,

et eodem termino conducto non reddi questus,

g

h

k

C

ipsos per mare miraculose recipit,

A eumque exorant, ut transfereudi sacri corporis licon-
tiam impertiret. Pontificem vero respondisse ferunt:
Se per quietem a Divis jam dictis monitum, ne, qui
per octingentos circiter annos conjuncti quievis-
sent, disjungi ullatenus permetteret. Itaque sub ara ejus-
dem Euphebianæ ædis primaria, tres hi Divi hono-
rificum e pario in marmore tumulum habuerunt, so-
leni supplicatione per religiosum agmen, dum eo
inferrentur, rite pieque celebrata, die viii Junii an-
no MDXCI, post Missam a Nuntio prædicto cantatam.
Ex quibus aliisque Ecclesiæ Neapolitanæ monu-
mentis licet colligere, Divi Euphebi corpus primo
sepultum fuisse, ut mos antiquus, in cæmeterio,
quod Joannes Diaconus Urso Episcopo tradidit: dein-
de translatum ad Stephaniam Basilicam, ut idem
habet in Euphebio Episcopo; deinde in ædem sui
nominis, ubi nunc cum Sanctis collegis suis Maxi-
mo et Fortunato jacet, fuisse transvectum. *Hactenus
Paulus Regius et post eum Casar Eugenii Caraccioli.*

3 Colebantur Sancti Maximus et Fortunatus prior
xi, posterior xiv Junii, ut scribit Bartholomæus Ciocca-
rellus, in opere de Episcopis Neapolitonis; inde vero
translatos esse ad xii et xv ejusdem mensis, itaque hodie
coli asserit prænominatus Caracciolus. Hunc vero olus-
que, arbitantes utrumque in ecclesia S. Euphebi
quiescere, erroris se convincere putat Bartholomæus jam
allegata auctoritate Joannis Diaconi. Sed non animad-
vertit a semetipso asseri, hunc scripsisse suum Episco-
porum Neapolitanorum Chronicon circa annum cccxcix,
ex titulo autem supra relato intelligi, ipsas in ecclesiam
S. Euphebi, utique ex Stephaniam, primum fuisse allatos
sub Paulo primo, qui obiit dumtaxat anno dcccxxvii:
ex quo tempore si numeres usque ad annum inventionis,
plusquam annos octingentos invenies, quibus illi simul
se quiescisse Sixto IV indicarunt. Itaque nihil est quod
de veritate inventorum translatorumque corporum dubitet
illo ex capite quisquam: minus autem poterit dubitare,
si legat epistolam quam anno mxxc super hac ipsa re
prædictus Apostolicus Nuntius scripsit Hieronymo Car-
dinali Rusticuccio, sacræ Rituum Congregationis Præ-
sidi; cujus verba sic Latine sonant.

4 Quemadmodum Illustriss. ac Reverendiss. Do-
minatio vestra mihi mandavit, per suas datas xv
Novembris, ex voluntate Sanctitatis suæ, contuli
me ad S. Euphebiium, conventum scilicet horum ve-
nerabilium Patrum Cappucinatorum, causa inspicien-
di locum ubi requiescunt corpora SS. Euphebi præ-
dicti, Fortunati et Maximi, quæ ut possent in lo-
cum decentiorem intra idem templum transferri,
illi a sua Beatitudine impetraverant. Est autem
mihi monstratus locus subtus altare majus, ubi pro
certo credebantur antiquitus repositi: quod etiam
quoad gloriosum S. Euphebiium confirmabant duæ
illius marmoreæ statuæ post dictum altare quarum
antiquior una, alia recentior, utraque autem extensa
jacet ad longitudinem ipsius altaris, representans
Sanctum in habitu Episcopali cum Cruce in manu.
Jussi autem fornicem altaris retro aperiri, ut dili-
genter considerarem, quomodo ibidem sepulti essent
Sancti: et inveni sub eodem altari majori ejusque
grandiori pictura intra convexitatem fornicis tres
antiquas illorum imagines, coloribus expressas, cum
inscriptione nominis uniuscujusque supra caput lit-
teris Longobardicis, nomen vero S. Euphebi sic
exprimebatur, SANCTUS EFFRIMUS. Itaque decretum
fuit, ut subtus imagines prædictas cavaretur altare
coram me: quod et factum est. Igitur post subla-
tam incrustationem coloribus variegatam, tribus in
locis reperta fuerunt, (non intra urnas, aut alterius
materiei capsas, sed intra totidem sepulcra ibidem
fabricata) totidem corporum distincta ossa, perpen-
diculariter sub uniuscujusque imagine. Hoc solum
intererat, quod corpus S. Euphebi esset positum

Moji T. V

loco eminentiori, quam alia, in suo ut dixi fabri-
cato sepulcro, subtus marmoream veterem statuam
cui proxima erat statua altera recentioris operis.
Atque ex hac coordinatione judicatum est, ab elim
ita jacuisse sancta corpora, sicuti imaginum ordo
se habet: quæ deinde, cum quanta potuimus reve-
rentia, collocata sunt distinctim intra tria vasa, in
quibus usque modo servantur.

5 Hi Patres, pro zelo suo desiderantes majori
cum magnificentia honorare prædicta gloriosa cor-
pora, animo designaverunt, exponere illa supra al-
tare in tribus distinctis thecis, una majori crystal-
lina circa claudendis, secundum rationem perspe-
ctivæ: qui locus et forma absque ulla comparatione
decentior ac dignior erit quam prior sepultura. Sed
quia Illustriss. Dominatio vestra jussit ad se prius
referri de re tota, dilata Translatio est. Interim
examen prosequens, præter indicium imaginum, ad
comprobandum quod iis subjecta olim corpora co-
rundem Sanctorum sint, quorum picturæ; inveni
probatorem desumptam ex Proprio Protectorum
hujus civitatis, ordinato per Cardinalem Oliverium
Caraffam bonæ mem. anno mxxv, et relato per
Davidem Romanum in libro quem scripsit de Vitis
ipsorum sanctorum Patronorum, ac postea per Re-
verendiss. D. Paulum Regium Episcopum Vicien-
sem, adstipulante iis denique Romano Martyrolo-
gio. Omitto autem multa miracula, quæ successive
facta videntur, cum magna hujus populi admiratione
et devotione, per intercessionem S. Euphebi in hac
sua ecclesia, vulgariter S. Bufrimi nuncupata, maxime
circa expulsionem daemonum et liberationem ene-
gumenorum. Caput S. Euphebi conservatur in the-
sauro Archiepiscopali Neapoli, decenter ornatum in
habitu Episcopali: et in pictura subtus altari Patrum
Cappucinatorum, ipse in eodem habitu representatur,
medius inter alias duorum Sanctorum imagines,
quarum dextera S. Fortunati est, sinistra vero S.
Maximi, in habitu Episcopali similiter expressorum.
Fama est quod dicta Patrum Cappucinatorum eccle-
sia ipsiusmet gloriosi S. Euphebi oratorium fuerit,
idque absque alia ulteriori probatione verosimile fa-
cit humilitas fornicis et obscuritas ecclesiæ. Desi-
derant porro prædicti Patres, ad alium quemdam
suum in hac urbe locum transferre corpus S. For-
tunati aut S. Maximi: quod, si annuat Reveren-
diss. Dominatio Tua, fiet cum debita solemnitate.

6 Hisce litteris Cardinalis hunc in modum respon-
dit: Illustrissimi hi Domini sacræ Congregationis
Rituum, postquam mature consideraverunt, quid
conveniat fieri, tam quoad modum reponendi corpora
trium sanctorum Episcoporum Euphebi, Fortunati
et Maximi, secundum informationem a Dominatione
Tua missam, quam quoad supplicationem Patrum,
cupientium unum eorum alio transferre; decretum
suum condiderunt ea forma quæ in adjuncto his fo-
lio plene continetur, secundum quam procedendum
erit: talis enim est voluntas Sanctissimi Domini
nostri. Ego Dominationi vestræ a Deo annuites ap-
precior omne verum solatium. Romæ xix Januarii,
anni mxxc. *Decretum Congregationis tale erat.*

7 Quamvis ex epistola D. Glorieri non intelliga-
tur distincte, quod relegendis corporibus trium san-
ctorum Episcoporum Euphebi, Fortunati, et Ma-
ximi, intervenerint Notarii publici ecclesiastici,
presumere tamen vult Sacra Congregatio, velut cer-
tum, quod intervenerint; adeoque facta sit omnis
ea diligentia in particulari, quæ requirebatur, tam
in eo quo actio illa processit modo, quam circa in-
ventionem sanctorum corporum, refectionem, situm,
signa, et probationes authenticas, aliasque omnes
notabiles circumstantias dictæ inventionis recogni-
tionisque. Quod si forte aliquid requisitæ diligentie

simulque
deposita sub
aram maxi-
mam,

an. 1591.

Coluntur
postremi
mense Junio,

huc allati
seculo 8.

Nuntius
Apostol.
15 Novem.
1590 to-
cum adiens.

sub aperto
fornice tria
sepulcra
invenit,

D
EX MB.
ITALICO.
cum ejus-
que nomine
et effigie,

itemque in-
dicia alia,

E

in ecclesia
que credi-
tur orato-
rium S. Eu-
phebi fuisse.

P
Horum trans-
lationes pro-
bat Congre-
gatio Rituum:

prescribit,
ut præhabita
debita atten-
tione,

EX MS.
ITALICO.ponantur,
non supra,
sed infra
altare,additis
culque titu-
lis anctis,et permittit
alio trans-
ferri corpus
S. Fortunati
vel S. Mu-
ximi,cum proces-
sione solenni.

A omissum est, necessarium erit supplere defectum per attestationem D. Nuntii, in bona ac plena forma: cui poterunt etiam subscribere aliqui eorum qui praesentes adfuerunt, maxime si fuerint personae religiose et Sacerdotes.

8 Nullo autem modo probatur sacrae Congregationi, ut sancta corpora reponantur in arca crystallina, exponenda supra altare, quemadmodum scribitur Patres Cappuccinos intendere; cum id a ritu et usu Ecclesiae alienum sit, quae solet Sanctorum corpora tenere sub terra, vel intra altaria supra quae tremendum Sacrificium offertur. Proinde faciendum erit pulchrum altare marmoreum, intra quod, prius rite consecratum, sacra corpora reponantur: sic ut illa collocentur distinctim intra tres arculas plumbeas; sin vero aliter videatur, intra unam, separatim tamen per intervalla: ipsa autem involvantur sericeis pannis coloris convenientis Ordini eorum, puta Confessorum vel Martyrum: atque intra eandem capsam seu capsas ponatur lamina aenea, cum litteris bene sculptis, continens Sanctorum nomina, et tempus quo istae fuerunt collocati, ac notitiam loci ex quo translati fuerunt. Facienda praeterea erit tabula marmorea vel aenea, et loco ecclesiae conspicuo alligenda; per quam constet intra ejusmodi altare esse corpus vel corpora ejus Sancti vel Sanctorum, qui illuc transferentur, addito expresse id factum de licentia suae Sanctitatis. Poterunt autem partes aliquae Reliquiarum non admodum grandes reservari, ut hierothecis decentibus inclusae, in eorundem Sanctorum festis aliisque solennitatibus, populo supra altare veneranda exponantur. Curandum porro erit ut omnibus majoris momenti actibus interveniant ut minimum Notarii duo, unus D. Nuntii et alter Archiepiscopalis: qui de omnibus et singulis conficiant unum aut plura publica instrumenta reponenda in archivio Episcopali ad memoriam posterorum.

9 Placet etiam Congregationi, ut boni Patres pro sua consolatione, unum ex praedictis corporibus transferre possint in novam suam ecclesiam, modo corpus S. Euphepii maneat in ecclesia propria, ubi creditur ejus oratorium fuisse. Translatio autem talis facienda erit magna cum solennitate, magnificentia et devotione, procedente toto Clero Regulari ac Seculari, et interveniente Vice-Rege Magistratibusque nobilibus ac plebeis: eoque in finem Sanctissimus Dominus plenariam Indulgentiam largietur. Quo si D. Archiepiscopus in civitate praesens aderit, conveniet etiam invitari aut omnes aut aliquos comprovinciales Episcopos; nec parum ad honestandam pompam conferet praesentia ipsius D. Nuntii: atque in hunc finem transmittetur narratio sollemnis Translationis, tam ejus qua corpus S. Gregorii Nazianzeni delatum est in Basilicam Vaticanam; quam qua corpora SS. Abundii et Abundantii Patres Jesuitae ad se receperunt. Videtur etiam, quod processio, egrediendo per portam Regiam et intrando per portam Capuanam, habitura sit spatium se venuste explicandi, exhibendique in partibus frequentioribus illius nobilis civitatis: in omnibus curando ut cum magnificentia ipsius nobilissimae civitatis jungatur pietas et aedificatio Christiana: nihil enim minus expectatur a civitate tam Catholica et devota, ut Deus in Sanctis suis glorificetur.

ATTESTATIO GUARDIANI

De actis ante Translationem et veritate
sacrorum ossium.

Accepta instructione praedicta, diligenter et quiete

parabantur, omnia ad Translationem ipsam decenter celebrandam, die quadam Dominico ejusdem anni MDXC habentis litteram Dominicalem G, et Pascha celebrantis die xxii Aprilis; adeo ut conjectare possimus, electam Dominicam quartam vel quintam post Pascha; inter quas dies xxiii Maji, annum S. Euphepii festum referens, occupabat quartam hebdomadae feriam. Ne tamen res perageretur, intervenit importuna oppositio Discalceati cujusdam P. Jeremias Polanchi, de veritate et sanctitate praedictorum corporum, dubium moventis, praetextu tunc pariter refassorum aliorum corporum, quasi permixta essent omnia, vel aliquid simile. Eidem etiam non probabatur rem per Nuntium agi, quam judicabat Archiepiscopo deferendam. Ita discussa res tota est. ipsomet die, quo pro excipiendis religiosa epulo Episcopis ac Praelatis, solennitatem sua praesentia co-honestaturis, altitia (ut cum Evangelio loquar) occisa et omnia parata erant. Hac mora destinatae Translationi injecta, fuerunt etiam qui Guardianum accusarent, de nimio in prandium apparandum construendumque altare sumptu facto: ita ut necesse fuerit per Commissarium Ordinis rem cognosci ac definiiri. Quod licet non adeo multum ad historiam S. Euphepii facere videatur: quia tamen eadem occasione cognitae sunt plures circumstantiae, ad inventionem Sancti corporis, ejusque imagines et Reliquias pertinentes, et praetermissae in ea quam Nuntius fecit relatione; juvat totum examen Guardiani, cui Fr. Andreae de Celento nomen erat adscribere cum responsis; palam etiam facturis sollicitum Patrum istorum zelum, ne quid detrimenti pateretur rigor Cappucinicus, id est arctissimae paupertatis, ab omni superfluitate obhorrentis. Ergo.

2 Die xxi Aprilis anni mdcxi Rev. P. Guardianus S. Eufrepi, injuncto prius obedienciali praeepto per Fr. Bernardinum de Aquila, Commissarium pro negotiis occurrentibus imminentis Capituli anni praenotati, interrogatus de tempore quo facta fuit exhumatio praedictorum sanctorum corporum; de die, an de nocte, et coram quibus; respondit, de tempore quidem non se praecise recordari, sed scire quod sub principium excavationis ageretur prima ac dimidia circiter noctis hora: praesentes autem adfuisse P. Fr. Evangelistam de Lupiis tunc Vicarium Provinciale, ipsumque Deponentem, P. Sorbo, P. Fr. Basilium de Neapoli, Fr. Bonaventuram de Neapoli, Fr. Alexandrum de Lauro; item Fr. Danielelem de Neapoli Guardianum Conceptionis, et Fr. Cornelium de S. Christina. Post quos advenerint etiam subscripti Fratres Ludovicus de Castellione et Stephanus de Nocera, defunctus post ipsam exhumationem, cum quibusdam aliis quorum non recordatur.

3 Interrogatus de cujus licentia res facta sit, respondit, quod P. Fr. Evangelista de Lupiis, tunc Vicarius, dixerit ipsimet Deponenti, aut alteri Fratri id ex parte Vicarii relatu, pro dicta Translatione facienda scriptum fuisse Romam, unde negotium commissum sit Nuntio Apostolico, qui P. Vicario licentiam dedit explorandi num ibi revera adessent praefata corpora, idque secreto; ne si forte ea non invenirentur, scandalum oriretur in populo re autem explorata venturum ipsummet, quemadmodum immediate post primo mane venit. Interrogatus quot corpora sint inventa; respondit, quod ossa illa quae servantur intra arcam, fuerint reperta in tribus sepulcris, nec subtos illa sepulcra fuerint inventa corpora alia unum supra alterum: quamvis sub sepulcro quod praesumitur fuisse S. Eufrepi eraticula sit, infra quam reperta sunt duo vel quatuor ossa; et sub pavimento aliorum duorum sepulcrorum reperta fuerint pauca quaedam ossa, antequam multo inferius reperirentur alia ossa magno et majori numero; quemadmodum aiebat Deponens reperiendum in scriptis, propria sua manu desuper confectis

D
Quia fa-
cienda
Translatio-
ni interpo-
suit se Dis-
calceatus,re iterum in
examen
adducta,
Eexplicit
Guardia-
nus quando
et coram
quibus re-
perta sunt
corpora,

F

auctoritate
Nuntii Apo-
stolici,

idque sine
confusione
eorum inter
se,

aut cum aliis
pariter in-
ventis.

Ex reliquiis
S. Euphebi
aliquid do-
natum ma-
tronæ cul-
dam,

et aliis
nonnullis :

expensos in
altare, minus
quam ducatos
54,

et solum 45
Carlinos in
epulum :

A confectis, affixisque intra capsam, in qua distinctis loculis prædicta ossa asservantur : quæ quidem scripta expresse dicunt, ubinam sint inventa singula. Lecto autem sibi examine P. Jeremiæ Polanchi, et confrontato in præsentia dicti Patris Deponentis; respondit, hanc depositionem, quod reperta fuerint plus quam tria vel quatuor corpora, nihil definire : sed, si placet Superioribus, inspiciantur, inquit, ipsamet ossa, per eum qui aptus sit discernere : et tunc sciatur, utrum sint plura ossa quam trium integrorum corporum. Insuper dicit, quod unum alterumve os ex iis quæ sub pavimento, ut supra dictum est reperta fuerunt, si bene recordatur, casu permixta sint ossibus ex tertio sepulchro sumptis.

4 Interrogatus, cuinam ex dictis Reliquiis aliquid donasset; respondit : Die quodam venit D. Constantia de Corretis cum D. Episcopo de Cerra, petiitque a me modicam earum partem : sed eidem a me responsum est, quod non volebam ei dare quidquam, priusquam Reliquiarum istarum approbatio Roma advenisset, per quam liceret eas habere pro veris verorum Sanctorum Reliquiis. Dominus autem Episcopus reposuit, nihil referre; quia interim dum responsum veniret, prædicta Domina habitura eas solum esset velut in deposito : itaque ei donavi dentem unum molarem, ex iis ossibus quæ prætenduntur esse S. Euphremi, quem ipsa Domina desiderabat : idemque D. Episcopus, ad ejusdem Domina instantiam, etiam ex aliis Reliquiis nonnihil sibi sumpsit. Dedit etiam aliis quibusdam Reliquias, sed ex iis dumtaxat quæ prætenduntur esse de corpore S. Euphremi, idque cum licentia Patris Auditoris Nuntiaturæ et P. Provincialis, suntque ex fragmentis collectis de terra ipsius sepulture eribrata : nam ossa intra capsam contenta nullatenus attigi. Postquam autem Roma advenit decretum, ut inventa haberentur pro corporibus Sanctorum, ipse Deponens dedit etiam ex iisdem fragmentis, tamquam magnas certasque Reliquias. *Huic depositioni, quoad Reliquias eorum Episcopo de Cerra acceptas, consonans F. Alexander de Lauro, expressius addit; quod, cum D. Constantia non esset uno dente molari contenta, Episcopus accepit de corpore S. Euphremi duo ossa longa, dimidium circiter palmum; ex aliis quantum ceperit non recordatur; cepisse tamen aliquid meminit.*

5 Interrogatus *Guardianus* de expensis factis circa altare, respondit, scripto se daturum rationem omnium quæ per suas manus transierunt, quorum summa non transit Ducatos quinquaginta quatuor : et ex his ipsis Ducatos aliquot a se Deponente fuisse expensos in apparatus ecclesiæ : si quid aliud expensum sit, cujus modo non recordetur, id se producturum. Interrogatus de expensis factis proprio die, quo debebat fieri sollemnitas Translationis Reliquiarum corporum Sanctorum, et non fuit facta; respondit, primo fuisse minuta vitulina carnis, deinde caulium germina (Broccolos appellant) cum portione vaccina, tres lances grandiores panis intriti cum tribus elixis gallinis; gallum Indicum assum cum tribus caponibus, denique caseolos et fructus cum pane albo ac duabus phyalis vini, quod mendicato quæsitum expresse est de mandato suo : in vitulinam autem et vaccinam impensos circiter viginti Carlinos, gallinas æstimatione conjecturali moderata septem Carlinis cum dimidio stetisse, gallum Indicum cum caponibus septemdecim Carlinis enim potuisse, caseolos et fructus sumptos esse e domestica penu. *Est autem Carlinus idem fere quod Julius Romanus, quatenus decem Carlini unum scutum Neapolitanum constituunt, sicut decem Julii scutum Romanum, valoris aliquanto quam Neapolitanum majoris, sub differentia quinque in centum.*

6 Postmodum iterum ad examen citatus *Guardianus*, de situ veteris sepulchræ, impeditaque per *Discalceatum Translatione* responsurus; respondit, quod Altare majus ecclesiæ erat subtus fornicatum : et quod in muro, subtus altari ex parte posteriori videbantur, sicut videntur etiam hodie, tres imagines Sanctorum antiquissimæ. Francico more depictæ in habitu Episcopali, cum suo cujusque nominis titulo superne; sic ut in medio esset S. Eufremus, hinc S. Maximus et inde S. Fortunatus. Aderat sepulchrum conjunctum altari, ex parte posteriori ipsius aliquanto elevatum, sic ut superficies æquaretur superficiei altaris : supra quod sepulchrum jacebat extensa figura lapidea, sculpturæ rudis et antiquissimæ, in habitu Episcopali cum diademate, ut Sancti : et hoc sepulchrum fuit ab omnibus Neapolitanis civibus semper habitum honoratumque pro sepulchro S. Eufremi : et juxta eminentiorem illam figuram antiquam immediate collocata erat alia figura marmorea, et hæc de consensu Ordinis multis jam elapsis annis curata a Fratribus est, in habitu Episcopali Sanctum representans etiam ipsa.

7 Translatio autem fiebat sine strepitu : verum *Discalceatus*, non motus pio zelo, sed indignatione, quia hoc in negotio nulla fuerat ratio ipsius habita, eidem se opposuit : scandalum tamen non fuit publicum, sed coram solo Nuntio, Episcopo S. Severi, et paucis aliquot Ecclesiasticis, qui *Discalceatum* judicabant indiscretissime agere. Ipse autem postquam summi recognovit errorem, retractavit a se dicta, et sustulit impedimentum a se positum, dicendo, Translationem ab Archiepiscopo, non autem a Nuntio faciendam : ac proinde facta illa fuisset altero die, quemadmodum D. Nuntius designaverat; nisi iste post talem retractationem de novo sese opposuisset. Immo ipse D. Nuntius, priusquam locutus esset *Discalceatus*, quadam die ad S. Eufremum venit peracturus translationem et collocationem ipsarum Reliquiarum in suis locis : sed dilata res est ad persuasionem D. Sanseverinatis Episcopi, suggerentis ut alio potius die, majori, cum ceremoniarum pompa, ipsam faceret : nec deerant qui dilationis causam esse dicerent, quod D. Nuntius non satis esset præmeditatus præscriptos tali actioni ritus, atque constitutum fuisse ut proxima Dominica, octavo post die ventura, expectaretur : interim autem *Discalceatus* intervenit, seque opposuit.

8 Trium Episcoporum ac duorum Angelorum figuræ sculptæ ex marmore, in quibus prætenditur factus excessus, parvæ satis sunt, et per modum orbicularis senti haud valde profunde exsculptæ; permissæque sunt fieri, quia promittebat sculptor totum fere opus facere pro Dei amore. Vidit ipsa marmora, cum sculperentur, P. Vicarius, nec verbum contradixit : postea tamen propter querelas a Fratribus delatas ad P. Commissarium, justo majores expensas fieri causantium, suspensa fuit operis absolutio, donec rem totam cognosceret P. Hieronymus de Castello : cui in Apuliam eunti commissum erat, ut inspiceret altare quod fabricabatur : et huic impensa pecuniæ summa, minor visa est ea, quæ in nostra canonica Amalfitana impensa fuit aliis Reliquiis adornandis, multo minus notabilibus quam sint hæc : nec tamen quisquam Prælatorum aut Fratrum nimiam sibi videri monstravit.

9 Hactenus Actus originarii, partim Latine partim Italice scripti, prout eos Romæ invenimus apud Illustriss. D. Josephum Costa, Cardinalis Sanseverinatis nepotem, in quadam similium rerum ad Sanctos spectantium collectione. Cum autem causa XXI Aprilis, ut dictum est, cœperit examinari, et VIII Junii secuta sit Translatio, conjecture possumus, difficultates illas divinitus sic fuisse dispositas, ut interim facultatem sacro-

D
EX MS.
ITALICO.
Item quo situ
inventi corpo-
ra et imagi-
nes :

et quomodo
intercessum
sit transla-
tioni,
E

ante alla ex
causa ad
ordinum
dilata,

F
expensæque ut
moderata,
fuerint appro-
bata.

Interim revo-
cata videtur
facultas alio
transferendi
unum ex tri-
bus Sanctis.

A rum corporum ob invicem separandorum, a Congregatione indultum, Pontifex auferret; et Translatio, quam modeste ac serme silentio facturus Nuntius fuerat, priusquam altare marmoreum perfectum esset instructumque; ea demum per otium consummato, celebraretur splendidius, ex mente Pontificis; prout revera factum esse licet ex eo conjectare, quod tantum tempo-

ris intercesserit a die obtentæ Roma facultatis usque ad D prædictum viii Junii, incidentem in Sabbotum infra Octavam Pentecostes, anno isto habente litteram Dominicalem F, et Pascha xiv Aprilis, celebrati die ii Junii; utsecutura nox Dominica frequenti plebi præberet opportunitatem concurrendi ad venerationem sanctorum suorum Episcoporum, in suo altari pridie collocatorum.

DE SS. SALONA ET SELEUCO,

MARTYRIBUS APUD GRÆCOS.

ex MS. Synaxario Divionensi.

xxiii Maji

Laudatum a nobis sæpe Divionense Synaxarium (quod quia noster Petrus Franciscus Chiffletius p. m. utendum exhibuit, sæpe appellamus Chiffletianum) prænotatos in titulo duos Martyres nobis profert, ignotos alibi; sed eo modo, ut neque locum aut tempus quo passi sunt, neque an simul sint passi, scire valeamus; sed solum, quo mortis genere coronam obtinuerint: quod et tituli, et disticha titulis subscripta, hoc modo exprimunt.

Ὁ ἅγιος Μάρτυς Σαλώνας ἕξει τελειοῦται.

Sanctus Martyr Salonas gladio consummatur.

Σπονδὰς ἀπειθῶν προσφέρειν εἰδῶλοισι,
Τέρνῃ, Σαλώνα καὶ Θεῷ σπόνδῃ γένη
Libare idolis. Salona, dum recusas,
Gladio secaris, fisque libamen Deo.

Ὁ ἅγιος Μάρτυς Σέλευκος πρόβῃ τελειοῦται.

Sanctus Martyr Seleucus serra consummatur.

Φέρει Σέλευκος ἀστενοῦντι τὴν κρίσιν,
Καὶ τὸν πολυστένακτον ἐκλείπει βίον.

Serram Seleucus absque gemitibus tulit,
Plenamque dereliquit gemitibus vitam.

E

DE S. DESIDERIO EPISC.

ET PLURIMIS ALIIS MARTYRIBUS,

APUD LINGONAS IN CAMPANIA GALLICA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ I. Gallia a Barbaris vastata. Acta S. Desiderii. Cultus sacer.

CIRCA CCLXIV

Temporibus
Gallien
Imperatoris.

Anno Christianæ Æræ ducentesimo quinquagesimo quarto, Valerianus et Gallienus ejus filius Romanum imperium adepti sunt: qui gravem contra Christianos persecutionem commoverunt. Ex his Valerius anno ducentesimo quinquagesimo nono a Rege Persarum Sapore captus et cute nudatus interit; at Gallienus anno cclxviii. cum fratre Valeriano, ad Mediolanum occisus. Erat Gallienus luxu nequitiaque perditus: cujus tempore undique, tam a barbaris quam a tyronnis (quos triginta suis nominibus percenset Trebellius Pollio) Imperium Romanum laceratum fuit: imprimis autem Gallia, a Wandolis, Alamannis, aliisque Germaniæ populis misere vastata et occupata, usque ad tempora Probi Imperatoris, qui regnavit ab anno cclxxvi. usque ad annum cclxxxii. Hic, teste, Flavio Vopisco, cum ingenti exercitu Gallias periiit, quæ omnes occiso Posthumio turbatæ fuerant, interfecto Aureliano a Germanis possessæ. Tanta autem prælia illic feliciter gessit, ut per Gallias septuaginta nobilissimas reciperet civitates. Quæ sero eadem scripsit Probus ad Senatum Romanum. At præcipuus, qui invaserat Gallias, fuit Rex Crocus, de quo Gregorius Turonensis lib. I Historiæ Francorum cap. 30, indicata persecutione Valeriani et Gallieni, ista subdit: Horum tempore et Crocus ille Alamannorum Rex commoto exercitu Gallias pervagavit. Sub hoc plurimi Episcopi Galliæ trucidati martyrii coronam meruerunt: e quibus Gregorius cap. 32, profert S. Privatum urbis Gabilitanæ Episcopum: cujus Acta illustri habemus ex variis MSS. danda ad diem xxi Augusti. Ibi dicuntur, repente omnes pene barbaræ nationes, unita intentione prorupisse, adeo ut Orientem Occidentemque

vastantes cuncta prosternerent, populos trucidarent; et omni regione populatione evacuata, solitudines relinquerent, vastitate horribiles. E quibus Alamanni tunc transmissio Rheno Gallias petierunt, numero quoque potius, quam virtute prævalidi: quibus Crocon Regem tunc præfuisse confirmat antiquitas. Hæc itaque gens, multitudine innumerabilis, locustarum more Gallias pervagata, universas perterruit vel delevit, quod etiam magnarum urbium protestantur ruinæ. Hactenus illa Acta, quæ etiam in aliis antiquis MSS. ejusdem S. Privati, sic indicantur: Tunc Alamanni cum Rege suo, nomine Crocho, transmissio Rheno Gallias petierunt. Surius edidit Acta eodem, sed stylo climato, et Regem Storconem vocat, in margine autem monet, Crocon esse legendum. Passi sunt sub eodem Rege Croco apud Arvernus SS. Antholianus et Limianus, etiam a Gregorio Turonensi memorati. Prioris Acta dedimus vi Februarii, alterius xxix Martii.

F

SS. Antholianus et Limianus,

2 Sub hoc eodem Croco subacti fuerunt Lingones, eorumque urbs, antiquis Andomatunum, occupata, etiamdum ampla et munita, in Bissiniaco agro Campaniæ Gallicanæ adscripta, ad Matronæ fluvii fontes sita, sex circiter leucis a confinio Ducatus et Comitatus Burgundiæ, cujus urbis Episcopi sunt Duces et Pares Franciæ. Horum Lingonum Episcopus S. Desiderius, sub eodem Croco Rege martyrio coronatus, hoc die xxiii Maji, quotannis solenni veneratione colitur. Acta martyrii, hactenus inedita, damus ex variis antiquis codicibus MSS. scilicet Trevirensi monasterii S. Maximini, Aroasiensi canobii Canonicorum Regularium in Artesia, Bellovacensi a Petro Loveto olim transmissa, alio Christina Regina Sueciæ numero 81 signato, alio denique

et Desiderius Ep. Lingonensis.

Acta martyrii dantur ex MSS.

Gallia vastata fuit,

potissimum a Croco Rege,

sub quo occisi S. Privatus Ep. Gabilitanus,

A denique insigni *Legendario nostro*, quod ab hoc mense *Majo* usque ad finem *Decembris* sæpius allegabimus. Auctor horum Actorum videtur esse valde antiquus, et a *Warnahario* meliori stylo excultus. Dedimus xvii *Januarii Acta Sanctorum Tergeminorum Speusippi, Eleusippi et Melcusippi*, etiam ab eodem *Warnahario* exculpta, qui in *Prologo* ad *S. Ceraunum Episcopum Parisiensem* (cui sacer est dies xxiii *Septembris*) ait, *Gesta Sanctorum Geminorum*, qui in suburbio *Lingonicæ* civitatis pretiosam adepti sunt consummationem martyrii, vel *Beatissimi Desiderii Martyris* et *Antistitis* ipsius civitatis, sicut devotionis studio imperarat, ita desideratissime se famulationis studio cognovisse. *Hæc Warnaharius*, qui *Crocum*, non *Alamannorum*, ut alii relati, sed *Wandalorum Regem* constituit : ceterum de eodem *Croco* agit, ejusque interitum apud *Arelatenses* describit. *Secutus Aimoinus*, lib. 3 *Histor. Franc.* cap. 1 ex veterum scriptis interserit, quomodo *Crocus* cum gente *Wandalorum*, junctis quoque *Suevis* et *Alanis*, *Arelas* expugnare nisus, a quodam milite, *Mario* nomine, captus et per civitates quas everterat ductus, pœnis cruciatus interiit. Forte *Marius* iste fuit septimus inter triginta *Tyrannos numeratus*, qui a *Trebellio Pollione* dicitur vir strenuus, ac militaribus usque ad Imperium gradibus evectus. Sed hæc pluribus vi *Februarii* dicta sunt ad *Vitam S. Antholiani Martyris*.

3 *Memoria sacra Martyrologiis antiquis inscripta est*, et cum elogio isto apud *Usuardum* : Apud *Lingones* passio *S. Desiderii Episcopi*. Hic cum plebem suam ab exercitu *Wandalorum* vexari cerneret, pro ea supplicaturus exiens statim jugulari est jussus : qui pro ovibus sibi creditis cervicem libenter tetendit, et percussus gladio migravit ad Christum. Passi sunt cum eo et alii plures de numero gregis sui, et apud eandem urbem conditi. *Hæc ibi*, quæ plane eadem leguntur in *Martyrologio Romano* et apud *Adonem* : qui de *Sepultura S. Desiderii* ista addit : Sepultus est ibidem beatus Martyr in basilica juxta urbis muros, quod fidelium populus a Christo ei commissus, præcipuo ipsius amore et pia devotione, ad tutelam fieri curavit. *Claudius Robertus Lingonensis*, in *Gallia Christiana et Episcopis Lingonensibus*, Sepultus, inquit, *Desiderius* fuit in Ecclesia, intra urbis muros, de ipsius nomine modo appellata, Prioratusque titulo decorata, quæ antea in *S. Magdalenes* patrocinio extitit : ubi quoque ipsius Præsulis corpus elevatum fuit xix *Januarii* a *Guilielmo Episcopo* lxx, quod factum est anno mcccxiv. At die xxiii *Maji* solenne ejus festum peragitur in diœcesi, ex præcepto *Guidonis Episcopi* lxxxv, mortui anno mcccclxxx. In *Breviario Lingonensi* sub annum mxciv excuso præscribitur *S. Desiderii Episcopi* et *Sociorum Martyrum officium Ecclesiasticum* sub ritu duplici, et *Lectiones novem* desumuntur ex *Actis* infra dandis. *Aliæ lectiones* recitantur de *Elevatione corporis*, infra etiam dandæ.

§. II. Tempus martyrii varium a diversis signatum. Cultus Genuæ et vicinis locis.

Paravit prælo *Chronicon Lingonense* *Jacobus Vignarius*, *Societatis Jesu Sacerdos*, cujus aliquod compendium edidit anno mdclxv, in quo pag. 43 ista scribit : Annus urbis Romanæ millesimus, *Philipporum Cæsarium* quartus, Christi ccxlix fuit, quo seculares *Ludi* celebrati, eodemque fere tempore alii sacrationes apud *Lingonas*, nempe ab novi Pontificis exordia sive natalem. Is *Desiderius*, votis omnium expetitus, quoniam a Deo destinatus, extitit : quo Præsules *Christiana* floruit, incrementique plurimum cepit. Neque enim assentimur *Sigeberto* aliisque, cædem ipsius sub irruptione *Wandalica* anni ccccvii

aut viii ; sive etiam (ut ipsi volunt) anni ccccx collocantibus. *Pacificis* illum temporibus *Philipporum*, et (post *Decios*) *Galli*, *Volusiani*, *Valeriani*que sanctissime vixisse ex eo concludimus, quod *Valeriano*, post infaustum prælium aut per fraudem capto, *Gallieno*que filio recens imperante, utique *Salutis* anno cclxiv *Chrocus*, sive *Crosus*, aliis etiam dictus *Carocus*, magna *Suevorum*, *Wandalorum*, *Alamannorum* manu cinctus, in *Gallias* penetravit, et *Lingonum* arcem *Automadunum* obsedit. *Barbarum* Principem *Desiderius*, vigilantissimus Pastor, non dubitavit adire, pro grege sibi commisso supplicaturus. Cumque sævienti divinam ultionem intentaret, jussus est illico trucidari et capite truncari : quod dicitur ambabus manibus excepisse, et intra fundatam a se *B. Magdalenes* basilicam detulisse : quæ multis postea sæculis instaurata : atque ejus tumulo et nomine consecrata, etiamnum perdurat. *Hæc Vignarius*. At capitis ambabus manibus excepti et deportati, nulla est apud antiquos mentio. *Ejusmodi* autem famæ seu fabulæ ansa arrepta est in variis Sanctis capite plexis, quod solerent statuerum cum capite ante pectus depingi, quo solum indicabatur, eos capite plexos martyrium subiisse.

3 *Sigebertus in Chronico* ad annum ccccx1 ista scribit : *Wandali* duce *Crosco* *Gallias* pervagati, multas urbes et Ecclesias subvertunt. *Crosus* tandem a *Mariano* Præside *Arelate* captus, et per victas urbes ignominiose retractus, ad mortem tormentatur. Sub hoc turbine inter multos martyrizantur, *Sedunenses* *Florentinus* et *Hilarius*, *Desiderius* *Lingonensis* cum *Vincentio* *Archidiacono*, *Antidius* *Besontionensis* *Episcopus*. *Hæc ibi*. Coluntur SS. *Florentinus* et *Hilarius* xxvii *Septembris*, dicunturque in *Actis MSS.* passi sub *Rege* *Crosco*, et gente *Wandalorum* *barbara* *Gallias* devastante, nulla posteriorum temporum facta mentione. Ast *Acta S. Antidii Vesontionensis Episcopi*, a *Chiffletio*, par. 2 *Vesontionis* edita, erunt suo tempore xvii aut xxv *Junii* danda et examinanda, quod in us plurima videantur perperam congesta, interque alia de *S. Desidesio* ista leguntur : Unde factum est, ut *B. Desiderium*, *Lingonensem* *Antistitem*, virentem ac fructiferum vitis *Dominicæ* palmitem, quia brutis noluit ipsorum obedire præstigiis, numinibus scilicet utilitaret vanissimis, meronis ictu cervicis nudarent intimis. Memorabilem nec non et *Valerium*, ejusdem *Doctoris* eximii discipulum, quem ad *Archilevitæ* delegerat officium, multimodis cruciatibus distortum, celestis militiæ tironibus reddidere consocium. *Hæc ibi*. *S. Valerius* *Archidiaconus*, perperam a *Sigeberto* *Vincentius* appellatus a *Vignerio* adjungitur *S. Desiderio*, velut sub *Croco* seculo *Christi* tertio etiam passus, de quo agendum erit die xxii *Octobris*. At *Crocus* sive *Crosus* (ut citata *S. Antidii Acta* habent) cum *Arelatem* pervenisset, jam majori destitutus exercitu, captus a *Mario* Præside, catenis nexus, per plures quas vastaverat urbes ad improperium reductus, victisque victor ad vindicandas injurias representatus, post multorum cruciatuum tormenta impium vitam misera finivit obitu. *Hæc ibi*, quæ eadem de interitu *Croci* habentur in *Actis S. Desiderii*, et apud *Gregorium Turonensem*, a quo ea peracta dicuntur tempore *Gallieni Imperatoris*.

7 Aliud sibi objicit argumentum supra citatus *Jacobus Vignarius*, agens de filiis *Constantini Magni*, et ista tradit : Ante hos annos nempe cccxlv vel cccxlvii Concilium nationale *Coloniæ Agrippinæ* habitum : cui legitur interfuisse, qui minime adesse potuit, *Desiderius Lingonensis Episcopus*, sive is secundum *Sigebertum*, anno postea ccccx gladio *Wandalorum* ceciderit, sive longe ante, ut nos contestamur, obierit. Itaque certo statuimus *Urbanum* scribi oportuisse,

D
AUCTORE G. H

circa an.
265 occisi:

E
in Chronico
Sigeberti an
411.

F

a Warnahario exculpta :

memoria in
Fastis sacris,

sepultura,

ecclesio,

festum,

Tempus Sedis
S. Desiderii,

e sensu Vignarii,

Ann S. Desiderii adfuerit Conc. Agrippinense an. 346.

A tuisse, erratumque in ejus appellatione, quomodo
 AUCTORE G. H. et in plurima Antistitum Bisontini, Remensis,
 Metensis, Virdunensis, et quorundam Ecclesiarum
 nomenclatura, uti Baronius. Sirmondus, aliique ob-
 servarunt. *Hæc Piquerus. Colitur Urbanus Episco-*
pus Lingonensis xxiii Januarii, de cujus ætate, neque
an S. Urbanus in Vita ibidem edita, neque in Breviario Lingonensi
aliquid significatur. Sed esto dicto Concilio Coloniensi
non adfuerit, ac serius vixerit: quidni aliquis Deside-
rius, secundus istius nominis adfuerit, ad honorem
S. Desiderii Martyris sic appellatus?

8 Officia propria Genuensis Ecclesiæ, jussu Stephani
 S. R. E. Cardinalis Dovati Archiepiscopi Genuensis
 edita anno mdcxi, in *Kalendario præfiro ad hunc*
xxiii Maji, præscribunt illud, S. Desiderii Genuen-
sis, Episcopi et Martyris sub ritu dupl. ei. Philippus
Ferrarius hæc de causa Catalogo Sanctorum Italiæ in-
scripsit, et ex monumentis Ecclesiæ Genuensis hæc de
priore vita et ad Episcopatum electione scribit ad hunc
xxiii Maji. Desiderius, patria Genuensis et agricola,
vir simplex et timens Deum, terram aratro exercebat
apud Bavarum villam; cum Lingonenses Romam ad
Episcopum deposcendum, nomine Desiderium, pro-
fecti (ab Angelo enim admoniti fuerant, ut eura
Episcopum suæ civitatis eligerent, cujus baculus
terra defixus germinaret) ea pertransire illis con-
tigit, ubi Desiderius erat: qui ab eo viam suscitantes,
cum illi nomen Desiderii esse intelligerent; il-
liusque baculum in terra fixum, donec de via res-
ponderet, statim florentem cernerent, illum, licet
illitteratum, Episcopum consecrandum corant. Qui
divinitus instructus, dum manus Pastorale præcla-
re exequitur, Vandali in Galliam irruentes Lingon-
es obsident, captaque civitate sanctum Episcopum...
comprehendunt, et ad Croscum Ducem perducunt,
qui illum... decollari jussit. Hæc ibi. Augustinus
Calcagninus, Ecclesiæ Metropolitanæ Genuensis Ca-
nonicus Penitentiarius, edidit anno mdcly Sacram pal-
mam Genuensem; et in ea primo loco late deducit Ita-
lice Vitam sancti Martyris Genuensis Desiderii,
Episcopi Lingonensis, ac dein Latine subjungit Divi
Desiderii, Episcopi Lingonensis Gestorum brevem
excursum, cum hymno de eodem et Prosa, juxta sty-
lum Ecclesiarum Lingonensium: quæ ibidem legi pos-
sunt. Indicta Vita Italiæ dicitur Villagium de Ba-
vare ab urbe Genua quinque passuum millibus distare.
Dein subjungitur longum documentum donationis
sacrae Reliquiæ S. Desiderii ac translationis Ge-
nuanæ, quod etiam omittimus, ac solumdamus Summa-
rium ejus lapidi marmoreo incisum his verbis:

9 Divi Desiderii Genuensis, Lingonensium Præ-
 sulis et Martyris vertebra, quæ inter sacra hujus
 Metropolitanæ ipsana colitur, thesaurus Regum
 regnique Gallie fuit. Ludovicus xiv, Joannetino Ju-
 stiniano Patricio Genoensi, de se et Ludovico patre
 optimæ merito, parum ratus Marchionis dignitatem
 contulisse, partem hanc Regii plane cordis ut adderet,
 ab eodem voluit impetrari, Eminentissimo et Reve-
 rendissimo Stephano Cardinali Duratio Genuæ Archi-
 episcopo ac Reverendissimo Capitulo et Canonicis do-
 no dandum. Qui beneficii memores, religiosissimo civi
 annum perpetuumque sacrificium sponderunt, ut
 in actis Jo. Baptistæ Badaraci Notarii die iii Julii
 mdcxiv. *Hæc ibi. Desiderii hujus Episcopi, ut annotat*
supra Ferrarius, memoria in multis Italiæ urbibus ce-
lebris est, Genuæ maxime et Dertanæ: in cujus dioc-
cesi Castrum-Novum est, oppidum peramplum et
minime obscurum, cujus hic sanctus Episcopus Tu-
telaris est. Rem plane miram Neocastrenses nar-
rant, territorium ipsorum, quod ante filicibus refer-
tum erat, ex die qua festivitatem S. Desiderii ab
operibus cessantes celebrare voverunt, illis omnino
caruisse, cum tamen in finitimis cernantur. Masinus

in Bononia perlustrata tradit, aliquas ejus Reliquias
 asservari in Ecclesia S. Gabrielis ad portam Rave-
 gnanom. Celebratur etiam ejus festum officio Ecclesia-
 stico in Ecclesia et diocesi Mediolanensi.

10 Inter Officia propria Sanctorum Ecclesiæ Arela-
 tensis, anno mdcxvi excusa, præscribitur cultus S. De-
 siderii sub ritu duplici, et sub finem Lectionis vi ista
 adduntur: In cœmeterio S. Honorati Arelate erat
 olim oratorium, huic inclito Martyri dedicatum, in
 quo ejus reliquie quiescebant, quæ postea in ædem
 S. Trophimi sunt collocatæ. Præterea Avenione D.
 Bertrandus de Deveio, S. R. E. Cardinalis Archie-
 piscopus Ebredunensis, grandem ecclesiam sub in-
 vocatione S. Desiderii extraxit dedicavitque, et in-
 signi Canonice Capitulo ornavit, addita etiam
 dote pro Musica. Illi vero paucis abhinc annis, in-
 quit D. Richardus Josephus de Cambis Dominus de
 Farques, in suis ad nos memoriis, post annum mdcx-
 xxiv ad nos missis, Capitulo Lingonensi supplicarunt
 pro impetranda insigni aliqua communis jam Patroni
 reliquia, et obtinuerunt primam colli vertebra, ut
 partem ejus membri in quo Sanctus fuerat pressus: quæ
 in urbe S. Nicolai super pontem Avenionensem locata,
 maxima cum solennitate translata deinde ad prædictam
 Collegiatam fuit; et exhinc quotannis processioniter
 circumfertur in proprio ipsius festo, quando ritu du-
 plici Officium de eo fit. Nec solum ibi colitur Sanctus;
 sed etiam in ecclesia Collegii Societatis Jesu, propter va-
 rias ipsius Reliquias, ibidem de majori altari collocatas
 a D. Dominica de Marinis Archiepiscopo Avenionensi,
 cum ecclesiam illum ix Maji consecraret.

11 Elwanga Sueviæ monasterium, ab Heriolpho Epi-
 scopo Lingonensi constructum, cultum etiam S. Deside-
 rii Lingonensis assumpsit, cum Commemoratione ejus
 in Laudibus et Missis privatis, ob venerationem
 translationis corporum SS. Sulpitii et Serviliani, uti
 diximus ad horum diem natalem xx Aprilis. Aliqua
 etiam apud Elwangenses traditio est, quasi S. Deside-
 rius baptizasset Sanctos Terminos Martyres Speu-
 sippum, Eleusippum et Melasippum, quorum etiam
 ibidem Reliquiæ asservantur, uti diximus ad eorum Acta
 xvii Januarii, ubi etiam dicuntur baptizati a S. Be-
 nigno Presbytero et Martyre. De hujus adventus et
 martyrii tempore nonnulla diximus i Maji ad Vitam
 S. Andreoli Subdiaconi et Martyris, reliqua dicenda
 erunt ad Kalendas Novembris diem ejus natalem. Co-
 loniæ etiam ecclesiam fuisse, quæ nunc B. Mariæ ad
 Indulgentias, olim S. Desiderii in Vallo dicebatur,
 scribit in Fastis Coloniensibus Gelenius. Summa sem-
 per veneratione mansisse apud Lingonenses S. Deside-
 rium indicant plurimæ parochiæ, quæ sub ejus nomine
 notæ sunt in Registro beneficiorum dictæ diocesis, e
 quibus sunt in Decanatu S. Sequani parochia S. De-
 siderii de Charanceio, in decanatu Brzensi S. Desi-
 derii et Antreino, in Castilionensi ad Sequanam S. De-
 siderii de Mont-lior et de Laine, in Barrensi ad Al-
 bulam S. Desiderii de Lepon, de Monsan, et duplex
 de Corisiere, in Vinemercensi S. Desiderii de Chel-
 laio. Ut alia loca omittam; celebre quoque est apud Lo-
 tharingos Fanum S. Desiderii, præclarum oppidum,
 uti aliud æque celebre in Campania inferiore.

ACTA MARTYRII,

A Warnahario exculta,

Ex v codicibus MSS. et Breviario Lingonensi.

PROLOGUS.

Quantæ a sint in electis ac prædestinatis Dei om-
 nipotentis Sacerdotibus virtutes; beatissimi Deside-
 rii Martyris, et Pontificis Lingonicæ urbis, cujus
 redivivo

D
 Reliquiæ
 Bononiæ,

E

Arelate, Ave-
 nione.

Cultus Elwan-
 gæ in Suevia,

F

Varia paro-
 chia a S.
 Desiderio no-
 minatæ.

a
 Auctor tenui-
 tatem excusat.

A redivivo anni circulo festa de more solennia celebramus. praemia manifestant : ejus etsi gesta imperita loci rusticitas per ordinem publicare non valet : ipse tamen suis claris virtutibus Deo opitulante sese manifestare non cessat. *b* Innumera enim sunt bonitatis ejus virtutum insignia, pauca tamen potest *c* dicendo nostrae tenuitas facundiae ut concedet de florare. *d* Quanto namque praedictus Martyr divino praefertur munere gloriosus, tanto magis dictator apparet ad narrandas ejus virtutes per ignorantiam fastidiosus.

ANNOTATA.

a MS. S. Max. perquam turbatum, hoc modo. Quanta sit in el. ac prael. Sac. a Deo omnipotente gratia largitionibus B. Des. M. et P. Lin. vr. red. an. circ. festa de more sol. celebrantes, suggesta... republicare non valet, sese suis praecaret virtutibus Deo opitulante, per quas manifestari non cessat.

b MS. Reg. Succ. Innumera enim sunt boni operis.

c MS. S. Max. dicendi in copia. MS. Rex Succ. B dicendo inops Aroas. dicendo inopia nostra tenuitatis facundia.

d MS. S. Max. et Bellon. Quia quantum divino ritu praedictus Martyr in munere.

e Ita MS. Reg. Succ. Alia. MSS. omnino desidiosus.

CAPUT I.

Irruptio Wandalarum. Martyrium S. Desiderii et sociorum.

Tempore illo, cum Wandalarum barbara et Gentilis ferocitas ad Galliarum venisset debellandas provincias; et divictis ac superatis Gallis, Galliarum etiam urbes infestatione bellica plurimum devastaret, et in rapina praedae crudelissime cuncta depopularetur cupiditatis instinctu; nutus Dei, eventus etiam rei atque itineris, gentem ipsam nefandam cum Rege eorum *a* Croco ad civitatem Lingonas usque perduxit. Tunc vero beatissimus Desiderius in eadem urbe Pontificali officio fungebatur, Sacerdos virtutibus praestantissimus. Et licet *b* opposito monte in sublimi firma sit ex parte maxima naturalis expositionis munitio, et quadrorum lapidum studiose subjuncta compago muros ipsius civitatis efficiat tutiores; ad probandam tamen fidem praetati Antistitis, et eorum qui gloriosum martyrium, in sancta Christi confessione manentes, cum eodem adepti fuisse dignoscuntur; circumfusa Wandalarum multitudo urbem undique circumvallat, et in obsidione perditionis a cunctis partibus civitas circumdatur. Nec mora missilibus, fundis, sagittis, diversisque telis evertere moenia, acrius impugnantes Wandali, crudelitatis instantia perurgebant. Et contra beatissimus Pontifex Desiderius, cum suis Sacerdotibus, vel ceteris civibus, de muro clamabat dicens: Christi servi sumus, Christum Dominum nostrum Deum vivum et verum colimus, qui universum mundum constituit. Nolite in nobis crudele scelus admittere, per quod Dei potentiam contra vos in iracundiam provocetis.

3 Sed quoniam Dei praedestinatione, martyrii praefinita dies advenerat: terror et metus inde simul cives omnes unus invaserat, nec se ultra ulla virtutis audacia defendere conabantur; sed retro redacti infra moenia fugientes, quo quisque pergeret ignorabat. Wandali vero praecipiti cursu irrupentes, ruptis portis ingrediebantur moenia. Ast alii scalis oppositis in muros diversa de parte ruentes, ignes

in *c* pergama submittebant: gladiis, diversisque jaculis cives omnes impia caede prosternebant: nulli sua profuit aetas, nulli sexui vel aevi pepercit impietas: natos pendentes ad ubera cum matribus impia jugulabat crudelitas: unus geminus et plantus morientium in totis manibus personabat.

4 Denique beatissimus Desiderius Antistes, in oratione positus invenitur, Regisque cum ceteris Christicolis obtutibus praesentatur. Ille autem de perditione civium Pastoralis solitudine dolore repletus, pro se Principem rogare noluit: sed ut pereuntibus civibus subveniret *d* attentius exoravit dicens: Si pius es, jam parce rector optime, precor, miseris civibus, et a tanta crudelitatis caede hostiles munus tuorum ut compescas humiliter omnino deponso. Ad haec Princeps barbarus, inmitis, naturalis crudelitatis asperitate durus, eventu victorie tumefactus, barbara locutione hoc sancto Desiderio despecta responsione narravit, quod Beatus Antistes nulla potuit intelligentiae capacitate cognoscere. Ideoque et quod prius Sacerdos Dei precatus fuerat Rex crudelissimus ignorabat. Obtulit se etiam pro suis civibus, cervice parata pius Pastor ad victimam, ut cessaret de pereuntibus civibus vel aliquantulum jam ruina. Nulla rector impius permotus est pietate: sed crudelitatis perseverantia inflammatus, caput amputari praecipit Sacerdotis: plures etiam Christianos de eadem simul hora et eadem sententia interire praecipit. In totis namque Pergamis in Christi confessione perseverantes, eadem die diversa sunt passim caede prostrati. De cultu religionis interrogati, quicumque Christum confessus se dixit credere, nusquam in tota urbe potuit evadere. O urbs Lingona, quod tunc subito remansa desolata, de tuis civibus ingemiscis? habes inde magis quo exaltes, dum tantos eodem tempore pro tuo munimine conquisisti Martyres. Pro nihilo temporale damnum tua reputes in censura *e* quod lugeas; dum absque taxatione pretii, inde nunc habes et habitura es lucra sine fine mansura quo gaudeas *f*. Contristata es tunc incendiis, gladiis, rapinis, cum omni humilitatis exemplo in favillam redacta; unde nunc es exornata, illustrataque fortitudine, et tutaminis suffragio praemunita, inde es et permanes in perpetuum praeceteris urbibus gloriosa.

ANNOTATA.

a MS. S. Max. Croco, aliis apud Fignier Chroco et Caroco, de eo supra egimus.

b Idem MS. oppositione montis, alia MSS. oppositione montis. In Breviaria iis omissis ita legitur. Licet naturalis expositionis munitis etc.

c Pergama, arcium Trojanorum nomen fuit, imo et pro Troja sumptum, inde huc transfertur ad quascunque orces et loca munita.

d In aliquibus MSS. Sacerdotes, scilicet cum aliis.

e MSS. aliqua, non lugeas.

f MS. S. Max. Concremata es.

CAPUT II.

Percussor et Rex puniti. S. Desiderii miracula et memoria.

Tam praeceleri Desiderii Martyris beatitudinis initium, et praecipuam perfectae dilectionis gratiam in effusione sanguinis sui, repentinis indicis in persecutoribus ejus divina pietas patefecit. Percussor illico suus, amentiae sensu damnatus, impatientiae furore correptus, per moenia horribilibus vocibus clamans, cursu concito caput in portam civitatis impulit;

D
AUCTORE
VARNAM
C

S. Desiderius
ad Regem ab-
ductus

d

frustra se
pro aliis vi-
ctimum of-
fert :
E

d
occisus cum
illis

cum magna
Lingonensium
gloria.

e

f

f

in irruptione
Wandalorum

a

b
urbs Lingonensis,

C

fortiter
oppugnatur,

S. Desiderio
frustra de-
precante;

et interci-
pitur.

DUCTORE
WARNAH.
EX MS.

b
et Crocus
Rex Arelate

Omni virtu-
tum genere
ornatus,

a suis digne
sepelitur :

claret mi-
raculis :

Pejorantes
super altare
ejus, aut
nomen pu-
niantur.

c

d

Porta ubi
licet perlit,
deinceps
fuit clausa.

A impulsit; et crebra percussione evacuatus cerebro, exanimis ibidem a paventibus sociis contemplatur. Auditis his timor et tremor hostium cunctorum animos stupentium penetravit, et paulisper ab effundendo sanguine cessarunt. Denique non post multum temporis Deus judex justus sancti sui Desiderii Martyris, vel ceterorum Martyrum urbis istius, ultione convictus, in b Arelatensi urbe Croscum Principem suis tradidit inimicis. Qui captus et catenatus, tam diu diversis tormentis est diuturno tempore afflictus, quousque per crudelissimam assiduamque eadem ad mortis interitum perveniret juxta suum meritum.

6 Beatissimus autem Desiderius Pontifex, ob præcedentem conversationem et boni operis studium martyrii condignam coronam promeruit, pro eo quod prius justus inventus est et probatus. Cujus vite initium castitas, sobrietas, eleemosynarum largitio, misericordia in pauperibus, pietas, morum probitas, patientiæ aquanimitas, ac Deo ita acceptabilis in omnibus est repertus, ut ad cælorum regna, consociata militia multorum martyrum, acquisitione sua cum maxima beatitudine perveniret. In urbe sua sanctus Pontifex dono martyrii præcipue locupletatus est, in eadem etiam urbe pro salvationum beneficiis cum ceteris Martyribus veneratione est debita tumultus. Præterito tempore, quantum fuit a suis civibus honoratus atque dilectus, sepultura suæ locis manifestis declarare videtur indicis, in tantum ut infra muros amor populi diffusus corpus ad tumultandum reciperet Sacerdotis, quem cum pro bonitatis mansuetudine et sanctitatis constantia satis diligebat superstitem. Nam si quis ad ejus limina agrotus advenerit, inde Deo opitulante revertitur confortatus; si morore perterritus, sancti Martyris obtentu inde confestim redit exhilaratus; si cæcus, claudus, surdus, mutus, ab adversa parte vexatus adveniret, suam quisque ibi medicinam et remedia pristina sine mora percipit opportuna.

7 Inter cetera virtutum suarum insignia multiplicia, Martyr in suo nomine non patitur impunitam ferre perfidiam. Nam si quis intra septa ecclesiæ ipsius, invocato nomine Christi super ejus sanctum altare, sub falsitatis ingenio mendax perpetrare tentaverit sacramentum, c ultione divina perditionis illico sententia condemnatur; fides per fidelem Martyrem conservatur. Nullus ibidem, divina obtemperante gratia, in fallacibus juramentis nomen ipsius

8 Habetis denique Sacerdotes illustres, Primates, et omnis plebs Lingonici populi, præclari Martyris, ceterorum cui subjuncta est caterva Martyrum, intrinsicè tutamen urbis egregium et præcipuum de eo custodiam civitatis; extrinsecus autem de tribus Geminis fratribus Martyribus singulare urbis præsidium ante positum, et civitatis maximum divine remunerationis ornatum. Nimirum satis superest in laude hujus sancti Desiderii Martyris de virtutibus amplius quod dicatur, sed fastidium generat auditori major si fuerit prolixitas dictionis. Nam ad confirmandam præclari Martyris testimonii veritatem, porta, ubi percussor pro admissio scelere reus impulsione capitis semetipsum peremit, nullum ab eodem tempore ingressione viantibus officium præ-

buit, nec ægrediendi ab urbe consuetudinarium D aditum populis ulterius patefecit: sed saxis clausa, pro offensionis indicis, damnata potius perseverat. Denique cum ipsius gladiator Sacerdotis sacrum corpus truncavit, e in librum divinum ferventis ictus peraccessit apertum. Ubi multa quidem folia perforavit, divina tamen f salvatione litterarum tramitem non contigit effusio sanguinis. Livor in libro certum beati Martyris passionis indicium manifestat, et in nullo scripturæ seriem legentibus perturbat. In utroque vivens testimonii veritas, et præsentī populo demonstratur, et venturo semper ad cernendum Dei ordinatione servatur; dum ferro, aciem acuminis proprii, ad beatitudinem hujus Martyris ampliandam, vel libri folia perforanda, habere concessum est, at divina verba, ibidem in litterarum monumentis inserta, violare propter Martyris sui gloriam Dei omnipotentia non permisit; regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria, virtus et potestas, in secula seculorum. Amen.

ANNOTATA.

E

a MS. Reg. Succ. paulisper impietas barbara ab effundendo cruore cessare fecit.

b Gregorius Turonensis lib. 1 Hist. Franc. cap. 32, Crocus, inquit, apud Arelatensem Galliarum urbem comprehensus, diversis affectus suppliciis, gladio verberatus interiit, non immerito pœnas, quas Sanctis Dei intulerat, luens. Similia plura ex Aimoino sunt relata.

c MS. S. Max. ultio divina eum persequitur.

d Coluntur Tergemini Martyres, ut supra dictum 17 Januarii.

e MS. S. Max. in divino libro ferientis ictus pro accessu acceptus est.

f MS. Rex. Succ. litterarii tramitem, MS. S. Max. litterarum apicem. Ceterum totum hunc contextum paulo aliter ex monumentis Genuensibus ita exponit et multo clarius Ferrarius: Liber quoque, in quo Desiderius preces recitare consueverat, suo sanguine ita aspersus fuit, ut cum eo plura folia tineta fuissent, characteres tamen illæsi remanerent. Qui liber ad hæc usque tempora monstratur.

HISTORIA TRANSLATIONIS

F

Ex Breviario Lingonensi.

P Post multorum annorum curricula venerabilis Guido de Menenlis, quondam ecclesiæ beati Martyris Desiderii Prior, capsam argenteam atque adauratam, ad collocandum gloriosi Martyris corpus, miro opere fabricare fecit: quo peracto viam universæ carnis est ingressus. Deinde Guillelmus de Duro-forti Lingonensis Præsul, qui post fuit Rotomagensis Archiepiscopus, una cum Stephano de Noeriis Religioso, qui tunc Prioratum B. Desiderii regebat, cœperunt anxii in animo suo volvere, qualiter sanctum corpus magnificare seu relevare possent. Sperantes autem in Domino, accitis vicinis Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Religiosis et Sacerdotibus, cum innumerable Cleri ac populi multitudine, ad tanti mysterii solennitatem, matura eorum deliberatione, relevationis dies fuit assignata, anno videlicet Domini millesimo trecentesimo quatuordecimo, decimo quinto Kalendas Februarii. Igitur descendente venerabili Episcopo Guillelmo, Priore, ceterisque Religiosis ac Sacerdotibus, in locum ubi conditum erat beati Martyris corpus, invenerunt ejus tumulum lapideum a terra desuper levatum, plumbo et ferro clausum, firmiterque signatum. Aperto denique tumulo tanta odoris fragrantia de ejus corpore circumquaque emanavit

Capsæ ar-
gentæ in-
auratæ

imponen-
dum corpus,

anno 1314,
19 Januarii
inventum

A navit, ut videretur circumstantibus, quod ecclesia balsamis et aromatibus plena foret tota. Invenierunt itaque beati Martyris corpus, cum certis litteris valde authenticis et sigillatis, omni corruptione carentibus, sanctissimæ vitæ et martyrii almi Desiderii testimonium perhibentibus veritatis. Tenor dictarum litterarum erat : Iste pius Pastor et Rector justus, Christi Martyr insignis Desiderius, fuit vas virtutum in vita sua, et origo totius sanctitatis.

cum hac in-
scriptione,

eleatum cum
magno jubila,

2 Quibus visis, pretiosum corpus, purum et integrum, ornamentis Pontificalibus decoratum, caput suum super pectus ejus in manibus tenens, a deputatis de tumulo est sublatum, et omnibus circumstantibus ostensum. Quantæ tunc jubilationes, quan-

tæ laudes per totam urbem die noctuque sonuerunt, lingua narrare non sufficit. Divinis denique obsequiis orationibusque peractis, beati Martyris corpus in prædicta capsâ argentea, variis lapidibus ornata, ante Ecclesiæ altare Dominicum, in ejus honore dedicatum, est honorifice depositum.

3 Brachium ejus dextrum, costa una cum mento et duabus maxillis, in ecclesia B. Mammetis fuerunt per dictum Præsulem deportata, atque in argento honorifice recondita. Eadem denique die tanta miracula meritis beati Martyris fecit Deus, ut vix dinumerare quis potuerit, ad laudem ejus, qui vivit et regnat in secula. Amen.

D
et in altari
ejus depositum

Alique reli-
quæ delatæ ad
ecclesiam S.
Mammetis.

S. P.
829

DE SANCTIS MARTYRIBUS

IN CAPPADOCIA ET MESOPOTAMIA PASSIS.

Ex Eusebio et Rufino.

O. H.

B

SUB MAXI-
MIANO.

Martyrium
relatum ex
Martyrol.
Rom.

Eusebio,

Horum Martyrum memoria celebratur in Martyrologio Romano his verbis : In Cappadocia commemoratio Sanctorum Martyrum, qui in persecutione Maximiani Galerii confractis cruribus necati sunt : item eorum, qui eodem tempore in Mesopotamia appensi pedibus in sublime, capite verso deorsum, suffocati fumo, et lento igne consumpti, martyrium compleverunt. Eusebius lib. 8 historiæ Ecclesiasticæ de his agit, et secundum divisionem capitum apud Christophersonum cap. 24, et apud Valesium cap. 12, ista leguntur : Quid nunc opus est reliquos nominatim commemorare, aut multitudinem hominum recensere, aut varias tormentorum species orationis penicillo depingere? Quippe cum admirandi Martyres partim securibus cæsi sint, ut in Arabia contigit; partim suffractis cruribus interierint, quemadmodum accidit in Cappadocia; nonnulli capite deorsum verso pedibus suspensi, leni ac remisso igne subtus accenso, flagrantis materię fumo suffocati sint, ut in Mesopotamia factum est.

2 De Sanctis Martyribus tunc in Arabia pro Christo passis egimus die xxii Februarii. At de hic relatis Martyribus ista habet Rufinus lib. 8 cap. 11. Sed unde sufficiens propria unuscujusque Martyris per singulos enumerare supplicia? Quis enim possit illa repetere, quibus apud Arabiam Martyres securibus cæsi sunt? Quomodo quis repeteret quæ in Cappadocia gesta sunt, ubi crura frangi Dei cultoribus jubebantur? Quis Mesopotamiæ referat cruciatus, ubi Christianos suini tergoris more singulis manibus pedibusque suspensos, amarissimo fumo subter suggesto, indignis cruciatibus enecabant? Alios vero lento igni prope adhibitos tormentis longioribus absumebant. Hæc ibi. Similia habet Nicephorus Callistus lib. 7 cap. 11, qui tamen scribit, Martyres altero pede in sublime sublato, molliori igne supposito, fumo ex materia viridiori proveniente, suffocatus.

E
Rufino,

Nicephoro
Callisto.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS,

C

QUINTO, LUCIO, JULIANO, MONTANA, JANUARIA, EME-
LIA, NONNA, ALMERIDA, ASTO, BASILEO, EP. VICTO-
RIO, FIRMO, MONTANO, JULIANO, VICTORICO, FIDELIO,
DONATO, NICIA, FAUSTO, TIMOTHEO, SILVANO ET
FOCIO.

F

O. H.

Ex Martyrologio S. Hieronymi.

XXIII MAJI

Martyres ex
Fastis S.
Hieronymi

Illustrem hanc Afrorum Martyrum classem celebrant antiqua Martyrologii Hieronymiani apographa. Ex his Corbeïense Parisiis excusum hoc ordine et modo illos proponit : In Africa Quinti, Luci, Juliani, Montanæ, Januariæ, Emeliæ, Nonnæ, Almeridi, Asti, Basilei Episcopi, Victuri, Firmi, Montani, Juliani, Victorici, Fideli, Donati, Nicæ, Fausti, Timothei, Silvani, Foci, Hæc ibi, ex quibus duo ultimi desunt in aliis apographis, et loco Almeridi in Epternacensi et Lucensi est Aluerida, uti in his et Blumiano est Victori loco Victuri : et sic pro Victorici est in Luccensi et Blumiano Victorici, et pro Nicæ est Maji T. V

in Epternacensi Nicæ. Et hactenus ex Martyrologio Hieronymiano.

2 Notherus ita refert aliquos : In Africa Quinti et Lucii et aliorum multorum. Hos duos in Africa passos tradunt præter Florarium Sanctorum MS. Romanum Cardinalis Barberini, Trevirensis a S. Maximini, Coloniensis S. Mariæ ad Gradus, Leodiensis S. Lamberti et S. Laurentii, Rhinoviensis et Ruchenoviensis : in quo (sed aliis interpositis) adduntur nomina Juliani, Felicis, Montani, Januariæ. In Casinensi sunt nomina Quinti et Fausti : in Auctario Greveni ad Usuardum Lucii, Quinti, Montani, et aliorum. In MSS. Torna-

et aliis.

A circa annum DXXVI, mortuus circa annum DXL, die
AUCTORE G. II. xxiii Maji, sepultus in ecclesia sui monasterii, in cuius
locum alia multo illustrior a posteris constructa fuit,
et S. Eutychio dedicata. Corpora SS. Spei et Euty-
chii fuerunt in ecclesiam eam translata ad majus altare,
et urae marmoreae inclusa: Capita vero eorum cum
magna veneratione adseruantur in Tabernaculo et in
mansiuicula prope sacristiam erecta. Vestes quoque ejus,
quæ erant instar radis cilicii, sub forma tunicæ mona-
chorum confectæ, etiamnum in magna estimatione ha-
bentur, in sacristia argentato depositæ, per quas Deus
multa mirabilia patrare solet. Nam præter illa, quæ in-
fra ex S. Gregorio Magno proferebantur, cum anno
MCCCXCII diuturna siccitate fructus terræ, ne omnes
perirent, in periculo forent, exposita fuit tunica seu
cilicium S. Eutychii, ac subito copiosa pluvia irrigavit
agros, cum magna omnium consolatione. Tunc publico
decreto sancitum est ut festum S. Eutychii, in urbe ac
territorio Nursicæ celebraretur sollemniter, neque lice-
ret aliquod opus servile exercere: assumpta etiam
obligatione offerendi quotannis in ejus festo duas faces
cervæ librarum viginti quinque. Alio deinde instrumen-
to, anno MDX confecto, in gratiam sui Protectoris S.
Eutychii monasterio ejus contulerunt privilegium, quo
duplex multa imposita iis, qui aliquod damnum bonis
aut personis monasterii inferrent.

4 Multa enim Deus per intercessionem S. Eutychii
miracula operatur, dum occurrentes ad ejus Sacras
Reliquias, claudi, phrenetici, aliique variis infirmitati-
bus vexati sanantur, et eorum liberantur. Cum
bos furta esset abactus, ad hos monachos pertinebat, S.
Eutychius apparens, minatus est furi castigationem ni-
si bovem restitueret: quo non obediente, bos ultro e ca-
sa ejus, qui furatus fuerat, aufugiens ad portam monas-
terii, agnitus est a monachis et ad stabulum reductus.
Sed singulare privilegium videtur a Deo huic Sancto
collatum, ut in magna siccitate pluvia impetretur, si
ejus tunica aut cilicium per triduum in majori altari
exponatur. Quod sæpius postulatur a Nursiensibus, cum
facibus processionatim adventibus et auditibus quod
tunc celebratur solenne Sacrum: atque ita factum fuisse
anno MDXII et MDXIX, cum optatissimo successu, in regis-
tris annotatum est. Prætereaplures per Italiam S. Eu-
tychio dedicatæ videntur ecclesie, quales tres in terri-
torio Spoletano, unam in Vissensi, atque unam etiam in
Fulgiano indicat supra memoratus Jacobillus, ex quo,
quæ retulimus, potissimum desumpta sunt. In MS.
Martyrologio Vallicellano ad hunc xxiii Maji ista le-
guntur: In Nursinæ partibus provincie, depositio
beatissimi Euticii Confessoris et Abbatis.

5 At S. Florentius, dum viveret S. Eutychius, in
priori crypta permansit; eoque mortuo Fulginius ad
S. Vicentium Episcopum (quicumque Syria ad hæc Ita-
liæ partes tenuisse nonnulli autumant) successisse creditur;
atque in tugurio, in quo S. Vicentius nunc latuerat,
primum vixisse, deinde in alicuius domicilio, aut etiam
canobio ad honorem S. Silvestri constructo vitam aus-
teram ducisse; ac tandem penitentis laboribus fractus,
prima die mensis Junii, anno DCLXIII sanctissime vitam
finivisse. Corpus ejus in Cathedrali ecclesia sepultum
est: quæ cum anno MCLXI publicis sumptibus fuisset am-
pliata, SS. Joanni Baptistæ, Feliciano Martyri, et
Florentio monacho est consecrata: sed usu hodierno so-
lum retinuit nomen S. Feliciani, ejusque varia Acta
dedimus xxiv Januarii. Persererat Nilominus in dic-
ta ecclesia S. Florentii sacellum, ejusque festum sub
titulo duplici celebratur in urbe et diaccesi Fulginiensi
dicti prima Junii, atque ex antiquissima consuetudine,
dum in Officio Suffragia Sanctorum implerantur, hæc
oratio recitatur: Per merita gloriosa sanctorum
Martyrum Heraclii, Justi et Mauri, atque Florentii,
et Petri Confessorum, quorum corpora in nostra
requiescant Ecclesia etc. Jacobillus Acta ejus dedu-
xit, edita ad dictas Kalendas Junii.

6 Eodem modo ob grandem devotionem, quam Ful-
ginate habuerunt erga hunc S. Florentium, voluerunt
etiam revereri dilectum ejus socium S. Eutychium, ac
propterea ab antiquis temporibus erexerunt illi ecclesiam
in quodam pago suæ diæcesis, Belfiore appellato, eam-
que illi dedicarunt, et quotannis huc usque celebrant sub
rituduplici ejus festum xxiii Maji, quo die ex hac vita
ad celestem migravit. Eodem modo Clerus Ecclesiæ
Nursinæ et Sacerdotes Abbatie Vallis-Castorianæ, quæ
S. Eutychii nomen habet, cum lectionibus propriis a
Sede Apostolica approbatis, celebrant festum S. Euty-
chii hoc xxiii Maji, et S. Florentii xxvii Junii, quo die
creditur translata hujus aliqua illustris Reliquia ad dic-
tam Abbatiam. Utrorumque memoria simul hoc xxiii
Maji in Martyrologio Romano sic habetur: Apud Nur-
siam Sanctorum Eutychii et Florentii monachorum
quorum meminit B. Gregorius Papa. Quo etiam die
celebrat utrumque Ferrarius in Catalogo Sanctorum
Italix, relato encomio ex lib. 3 Dialog. S. Gregorii
cap. 5, quod itidem fecit Petrus de Natalibus lib. 2.
cap. II, additque sub finem, quievisse in Christo S.
Eutychium v Kalendas Januarii, eoque etiam festum
consocii Florentii in illis partibus celebrari: Sed
forsan deceptus fuit natali S. Eutychii Presbyteri et
Domitiani Diaconi, Martyrum Ancyranorum. Interim
illum secuti sunt Grevenus et Molanus in Auctario
Usuardi, Maurolycus, Galesinius, Canisius, aliique,
item in Martyrologiis monasticis Wion, Dorganius,
Menardus, Bucelinus. Fuerunt porro Abbates, et sub
se habuerunt monachos SS. Spes et Eutychius: et ille
(si Jacobillo fides habenda) construxit monasterium circa
annum CCCCLXXI, id est novem annis antequam S. Be-
nedictus nasceretur. Num autem S. Eutychius postea
assumpserit regulam S. Benedicti, non liquet. Mabillon
primo seculo Ordinis Benedictini ne quidem inter Præ-
termissos retulit. Assumpta tamen fuit in illo monaste-
rio, sed nescitur quando, regula S. Benedicti, et per-
monsit usque ad annum MDLXIII, quando sub Commenda-
torio fuerunt ibidem duo Canonici, duo Sacellani
Presbyteri seculares ibidem cum Sacristano.

VITA

Auctore S. Gregorio Magno,

Libro 3 Dialogorum cap. 15.

Neque hoc sileam, quod ex regione eadem vene-
rabilis viri Sanctuli Presbyteri narratione cognovi;
et de ejus verbis [Petre] ipse non dubitas, quia
ejus vitam fidemque minime ignoras.

2 Eodem quippe tempore in Nursinæ partibus
provincie duo viri in vita atque habitu sanctæ con-
versationis habitabant, quorum unus Eutychius, al-
ter vero Florentius dicebatur. Sed idem Eutychius
in spiritali zelo atque in fervore virtutis se exercue-
rat, multorumque animas ad Deum perducere exhor-
tando satagebat. Florentius vero simplicitati atque
orationi deditam ducebat vitam. Non longe autem
erat monasterium, quod Rectoris sui morte erat
destitutum: ex quo sibi monachi eundem Euty-
chium præesse voluerunt. Qui eorum precibus ac
quiescens, multis annis monasterium rexit, discipu-
lorumque animas in studio sanctæ conversationis
exercent.

3 Ac ne oratorium, in quo prius habitaverat, so-
lum remanere potuisset, illic venerabilem virum
Florentium reliquit. In quo dum solus habitaret, die
quadam sese in orationem dedit, atque ab omnipo-
tenti Domino petiit, ut ei illic ad habitandum ali-
quod solatium donare dignaretur. Qui mox ut imple-
vit orationem, oratorium egressus, ante fores ursum
reperit stantem. Qui dum ad terram caput deprime-
ret,

D
uti ibidem
S. Eutychius
23 Maji

et apud Nur-
sianos
S. Florentius
27 Junii,

23 Maji,

E
et 28 Decem-
bris.

An Benedic-
tini?

17

Sanctis apud
Nursiam com-
morantibus

Eutychius
Abbas eligitur:

Florentio so-
cius ursus
accedit,

et ejus oves pascit :
A ret, nihilque feritatis in suis moribus demonstraret; aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset: quod vir quoque Domini protinus agnovit. Et quia in eadem cella quatuor vel quinque pecudes remanserant, quibus omnino deerat, qui pasceret et custodiret; eidem urso præcepit, dicens: Vade, atque oves has ad pastum elice: ad horam vero sextam revertere. Cœpit itaque hoc indesinenter agere. Injungebatur urso cura pastoralis, et quas manducare consueverat, pascebat oves bestia jejuna. Cum vir Domini jejunare volebat ad nonam, præcipiebat urso eadem hora cum ovibus reverti: cum vero nolisset, ad sextam. In omnibus itaque mandatis viri Dei obtemperabat ursus, ut neque ad sextam jussus redire, veniret ad nonam: neque ad nonam jussus redire, veniret ad sextam. Cumque diu hoc ageretur, cœpit in loco eodem tantæ virtutis fama longe lateque crebrescere.

hoc a monachis occiso,
B Sed quia antiquus hostis, unde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde perversos per invidiam rapit ad pœnam, quatuor viri ex discipulis venerabilis Eutychii vehementer invidentes, quod eorum Magister signa non faceret, et is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo elatus apparet, eundem ursum insidiantes occiderunt. Cumque hora qua jussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspectus est. Vitus, et usque ad horam vespertinam expectans, affligi cœpit, quod is, quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueverat, ursus minime reverteretur. Die vero altero perrexit ad agrum, ursum pariter ovesque quæsiturus, quem occisum reperit: sed sollicite inquirens, citius a quibus occisus fuerat invenit. Tunc sese in lamentum dedit, Fratrum malitiam magis quam ursi mortem deplorans.

dolet ipsos ad suam imprecationem
C Quem venerandus vir Eutychius ad se deductum consolari studebat, sed idem vir Domini coram eo doloris magni stimulis accensus, imprecatus est, dicens: Spero in omnipotenti Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex sua malitia vindictam recipiant, qui nihil se lædentem ursum meum occiderunt. Cujus vocem protinus ultio divina secuta est. Nam quatuor monachi, qui eundem ursum occiderant,

statim elephantino morbo percussi sunt, ut membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expavit, sequē ita Fratribus maledixisse timuit. Omni enim vitæ suæ tempore flebat, quia exauditus fuerat, se crudelem, se in eorum morto clamavit homicidam. Quod ideo omnipotentem Deum fecisse credimus, ne vir meræ simplicitatis quantolibet dolore commotus, intorquere ultra præsumeret jaculum maledictionis....

6 Idem vir Dei egit aliud quod silere non debeo. Cum enim magna ejus opinio longe lateque crebresceret; quidam Diaconus longe positus ad eum pergere studuit, ut ejus se orationibus commendaret. Qui ad ejus cellulam veniens, omnem locum per circuitum invenit innumeris serpentibus plenum. Cumque vehementer expavisset; clamavit dicens: Serve Dei, ora. Erat autem tum mira serenitas. Egressus vero Florentius, ad cœlum oculos et palmas tendit, ut illam pestem sicut sciret Dominus auferret. Ad cujus vocem subito cœlum intonuit: atque idem tonitru omnes illos, qui eundem locum occupaverant, serpentes intoremit. Ques cum vir Dei Florentius interemptes aspiceret, dixit: Ecce illos occidisti, Domine, quis eos hinc levabit? Moxque ad ejus vocem tantæ aves venerunt, quanti serpentes occisi fuerant: quæ asportantes singulos, et longius projicientes, locum habitationis illius mundum a serpentibus omnimodo fecerunt...

7 Eutychius vero, qui prædicti Florentii in via Domini socius fuerat, magnus post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa cives urbis illius de eo soleant narrare miracula, illud tamen est præcipuum, quod usque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quoties pluvia deerat, et æstu nimio terram longa siccitas exarebat, collecti in unum cives urbis illius ejus tunicam levare, atque in conspectu Domini cum precibus offerre consueverant. Cum qua dum per agros pergerent exorantes, repente pluvia tribuebatur, quæ plene terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, ejus anima quid virtutis intus, quid meriti haberet, ejus foris ostensa vestis iram Cœditoris averteret.

D
EX S. GREG.
60.10.
elephantia
percussos

oratione
serpentes
tollit:

E

ejus socii
S. Eutychii

veste circum-
lata impetra-
tur pluvia.

DE S. DESIDERIO MARTYRE,

EPISCOPO VIENNENSI IN GALLIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Actorum chronologia, auctore, fide: deque ipsius æde, translatione, reliquiis.

ANNO DCVIII.

Actorum ejus
chronologia,

locus mar-
tyrii,

et sepulture:

Alter Galliarum Episcopus et Martyr Desiderius, hodie colitur, altero Lingonensi Episcopo, de quo supra actum, aliquot seculis junior: qui cum Ecclesie Viennensi sub quatuor ejus Episcopis ultra annos quadraginta fidele ministerium præstitisset, anno DCCVI S. Vero seu Vira, xiii Januarii vita functo, subrogatus est: sed anno dem in exilium pulsus; per quadriennium in insula Levisio vixit: inde ad Sedem reversus, anno sequente DCVIII martyrio coronatus est juxta flumen Calaronom, et in vico Prisciano sepultus. Vocatur ea parochia hoc tempore S. Desiderii ad Calaronam, vulgo S. Didier de Chalaronne, sita in dominio Dombesio, nec procul inde apud Thogissnum oppidum fluvius Calarona in Ararim defluit: per quem corpus devectum est in Rhodanum, et sic Viennam delatum, atque in ecclesia SS. Petri et Pauli extra muros depositum a S. Ætherio Episcopo; inter quem et S. Desiderium solus

sedit S. Domnolus, circa annum DCCXIII vita functus. Colitur hic xvi Junii, et S. Ætherius xiv ejusdem mensis.

2 Vita S. Desiderii scripta est ab auctore corvo, sub Domnolo successore, quam hactenus ineditam dumtaxat ex veteri MS. a Petro Francisco Chiffletio nostro Divione submissam. Extat magna ejus pars eisdem plane verbis in Breviario Viennensi anno MCCCXII. recuso, in novem Lectiones ad Matutinum recitari solitas distincta, reliqua parte rescissa et prætermissa. Nulla hic fit mentio translati corporis Viennam, quia id sub successore Domnoli Ætherio factum est. Meminit hujus Vitæ Jonas antiquus auctor in Vita S. Columbani Abbatis, circa annum DCCXIII scripta, in qua ista habet; Eo in tempore Theodericus atque Brunechildis, non solum adversus Columbanum insaniebant, verum etiam et contra sanctissimum Desiderium, Viennensis urbis Episcopum, adversabantur. Quem primo exilio

Vita scripta
ab auctore
corvo ex MSS.

AUCTORE G. H.

Jonæ et Ado-
ni laudata,ex quo da-
tur historia
Translationis.Non fuit ejus
causæ reus
S. Aridius.Reliquia in
Helvetia.Non fuit
monachus
Luxoviensis.Eduensis
nobilis,

A exilio damnatum, multis injuriis affligere nitebantur; ad postremum vero glorioso martyrio coronarunt: cujus Gesta scripta habentur, quibus et quantis adversitatibus gloriosos apud Dominum meruit habere triumphos. *Hæc Jonas. Ado etiam Episcopus Viennensis circa annum MCCCLXX Vitæ ejusdem S. Desiderii, sicut antiquis scriptis commendatur, se conscripisse testatur. Eam edidit Henricus Canisius tomo 6 Antiquarum lectionum, et ex eo in ultima editione Suriana recensam habemus: ex qua subjungimus, quæ spectant ad Translationem corporis Viennam, quia reliqua ex priori Vita transcripta sunt, cum amplificationibus aut nullius momenti, aut censuræ subjiçendis, ut conferenti patebit. Erat etiam aliqua S. Desiderii Vita apud Boninum Mombrithum, quæ minus probatur, et ibidem legi potest hic ommissa. Omittimus etiam quæ Romæ descripsimus apud Patres Oratorii, sumpta ex monumentis ecclesiæ Pistoriensis, quia ex aliis contracta. Fredegarius in Chronico describit exitum et martyrium S. Desiderii, sed acta jam indicata non habuit, et ideo aberrat dum exitum ejus ad biennium contrahit, et martyrii reum facit S. Aridium Episcopum Lugdunensem, cujus neque Acta, neque Ado, neque alii antiqui meminerunt. Raimundus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium illius famam tuetur contra Fredegarium, ejusque sequacem Aimoinum.*

B 3 Florus Subdiaconus Lugdunensis, Adone antiquior, in suo Martyrologio ista scribit: In Viennâ depositio S. Desiderii Episcopi, qui jussu Theodorici Regis et Brunechildis Reginae primo est lapidatus; et tunc jam vitum exhalaret, fuste in eum percussus, et sic interemptus est. Longo elogio cum persequitur Notherus, sed ex Vita per Adonem scripta, quop eum idem Apostolicus vir, inquit, anno MCCCLXX, per virum sanctissimum Beroldum Presbyterum indigenam eorundem locorum, sed nunc in castro Turcico Christi servitiis insistentem, cum reliquis ipsius sancti Martyris Desiderii et aliorum Sanctorum pignoribus atque Vgonibus, nobis in cœnobio B. Galli constitutis direxit. Hinc colitur ibidem officio Ecclesiastico sub ritu duplici. Est aliud in Helvetia celebre monasterium, vulgo Einsidlen id est Eremitarum, seu S. Meginradi cella dictum, in quo adseruari caput S. Desiderii Episcopi et Martyris testatur Bucelinus in Sacratio Benedictino. Joannes Lieurans in Antiquitatibus Viennensibus cap. 22 testatur, eum publica in populo festivitate Viennæ colî hoc xxiii Maji. Plurimi eundem referunt xi Februarii, ob translationem corporis Viennam, quo die etiam inscriptus est Martyrologiis Benedictinis, Menardi et Bucelini. Hic asserit ante fuisse Luxoviensem monachum, sed fallitur cum Wione, qui Lugdunensem etiam Episcopum fuisse tradit. At Constantinus Ghinius eum recollit in Natalibus Canonicorum die xii Februarii, quo die passum arbitratur. Galesinius eundem refert iv Augusti, ut qua de causa non indicat, ejus interim auctoritate memoratur etiam a Ferrario isto iv Augusti, uti etiam xxi Junii, quem secutus in Supplemento Saussayus.

VITA

Auctore eoevo composita.

Ex MSS. eruta a Petro Francisco Chiffletio,

Hic vir sanctus, in Augustodunensi civitate ex nobili prosapia oriundus, quia justificationes Domini in omni tempore fuerat desideraturus, quasi quodam præsentio futurorum cum Daniele nomen sortitus, in baptismo vocatus est Desiderius. Qui a pueritia studiis litterarum traditus, superna donante gratia, inter sui temporis scholares in seculari dumtaxat

scientia factus est præcipuus, sicut evidenter patet in subsequentibus. Deinde Viennam expetens, et B. a Naamato ejusdem urbis Archiepiscopo adhærens, diligenter ab eo quasi filius a patre enutritur, doctrinis ecclesiasticis imbuatur. Huic nutem S. Naamato in Episcopatus regimine successit b S. Philippus; cujus temporibus monasterium S. Andreae, a Romula Eugenia, Ausemondi Ducis filia, in Viennâ inferius constroitur, atque sub testamento matri ecclesiæ traditur. Nam aliud monasterium S. Andreae superius in colle civitatis situm jam erat, quod B. c Leonianus, temporibus S. Aviti ejusdem urbis Episcopi fundaverat, ubi eadem ipsa Romula sub disciplina regulari nutrita fuerat. S. Philippo in Episcopatu successit Evantius, Evantio vero sanctus d Virus. Horum ergo quatuor Archiepiscoporum temporibus in Ecclesia Viennensi Sanctus deguit Desiderius; acceptoque ibidem Diaconatus officio, inter Clericos Deo servire in bonis operibus studuit. Sancto autem viro de hac vita migrante, in ejus locum B. Desiderius levatur Archiepiscopus, S. Gregorio magno Doctore tunc temporis Sedi Apostolicæ præsentente. Quod autem litterarum scientia affatim splenduerit, hinc ut prædixi, liquido comprobari potest, quod cum Archiepiscopus factus, ex more Romam misisset pro adipiscendo Sedis Apostolicæ Pallio, præfatus Beatus Papa e Gregorius, directa epistola eum vehementer redarguit, quod Grammaticam quibusdam exponeret; admonens ne hoc ulterius faceret, quia in uno se ore cum Jovis laudibus, Christi laudes non caperent.

2 Eodem namque tempore f Brunechildis Regina impiissima regnum Burgundiorum obtinebat, Arrianæ hæreseos faulrix famosissima: cujus maritus Rex Sigebertus dum contra fratrem suum Chilpericum Regem, in urbe Tornaco residentem, regnum ejus obtinere volens processisset, et a duobus juvenibus prope eandem urbem Dei judicio g dolo interfectus fuisset; eadem Brunechildis, legitimo spreto matrimonio, nepotem ejus Meroveum adolescentem, præfati Chilperici Regis filium, maritum h accepit. Quod Chilpericus audiens, et coram filium suum pro tam incestuoso conjugio, quod se nesciente commiserat, justissima ira frendens; eundem filium suum Meroveum, captum et tonsoratum, Presbyterumque ordinatum, in pago Cenomannico monasterium i intrare coegit. Beatus autem Desiderius Episcopus eandem Brunechildem, tam pro isto incestuoso matrimonio, quam pro aliis pravitatibus suis, zelo Divino succensus, arguere cœpit. Protinus illa nimio furore inflammatur; et sicut Jezabel contra Eliam [et Herodias contra Joannem Baptistam] ita et nunc earum sectatrix et pedissequa Brunechildis, contra Desiderium inardescit. Alloquitur nobiles et ignobiles, plebeios et militares, et in sanctum virum totum concitat orbem terrarum. Accusatores perquirat, et ut eum de aliqua falsitate accusent, alios hortatur, aliis præcipit; falsos etiam testes sollicitè adjungit, utque circumstantibus in mendacii coniunctione testificando auxilium præbeant, præmiorum promissione corrumpit. Quid multa? Diabolo instigante et Domino permittente, mulier quod conabatur perficit; sanctumque virum in insula Levisio nomine exilio pertrahi k compellit.

3 Sed Deus, qui Joseph in Ægypto vendito et in carcere posito non defuit, Beato etiam Desiderio in exilio directo clementer affuit. Nam cum ingressus oratorium, consuetudineque divini Officii nocte volens peragere cursum, manu propria lampadem accendisset; tantum Dominus diguatus est ostendere gratiam, ut a die Dominico quo eam accenderat, per singulos sigillatim venientes totius septimanæ dies usque ad alteram Dominicam, nec oleum minueretur

D

a
Viennæ sub
4 Episcopis
degit:

c

d
Diaconus
creatus:delin Ar-
chiepiscopus;
E

e

f
Brunechildem
ob nuptias
incestas ar-
guens,

g

h

i

F

in exilium
pellitur:

k

ubi honora-
tur miracu-
lo lampadis
non defici-
entis,

nec

A nec linum lampadis. / Tanti miraculi fama tota protinus repletur provincia; curruntque diversi, et oculis videndo vera fuisse probant, quæ auribus audierant. Nonnulli etiam ad Sanctum ex diversis partibus infirmi adveniunt. atque eodem oleo præfatae lampadis ab eo peruncti in Christi nomine suas quique calamitates effugiunt. Inter quos quidam leprosus advenit, oleoque prædicto ab Episcopo linitus, pristinae sanitati est illico restitutus.

aliisque prodigiis.

4 Nonnulli etiam ferunt manna cæleste ei a Domino, per avem, sicut sanctis Paulo et Antonio, ibidem transmissum. Quadam etiam vice, dum a fidelibus Dominum timentibus et ad eum pergentibus vasculum vino plenum fuisset delatum, et exinde longo tempore universis ad eum venientibus fuisset convivium præparatum, nec jam se existimarent vel unius prandii refectionem ex eo posse habere; ecce subito unus ex vernaculis lacrymarum rore per-fusus, ad Pontificem accurrit, dicens vinum ex toto defecisse, vasque vacuum remansisse. Præsul nihil motus, nec tristitia aut mœrore detentus, sed hilari corde exultans in Domino, paulisper oravit: deinde famulis, ut iterum ad vas videndum pergerent, imperavit. Illi præcepto ejus obediens, locum in quo vas positum erat introeunt; propiusque accedentes plenum illud vino usque ad summum conspiciunt; statimque celeri cursu ad Pontificem redeunt, quod invenerant cum gaudio referunt.

Revocatus ab exilio,

5 Dum ergo ista et his similia Christus Dominus per famulum suum operaretur assidue; et exinde fama ejus per totam crebresceret de die in diem provinciam, invida et insatiabilis persecutrix nimio livore tacta, quod gloriam ejus magis ac magis cerneret in populo disseminari; simulans se super eum pietate motam fore, jubet eum ad propriam Sedem redire, cum jam in exilio constaret eum per annos quatuor detentum fuisse. Illud plebs Vienne-sis, ac si post tanti temporis tenebras novam lucem de cælo super se videret descendere, laudes Deo lætabunda concinit, et sicut Joanni Evangelistæ quondam de Pathmos insula redeunti omnis populus accurrit Ephesiorum, clamantium et dicentium, Benedictus qui venit in nomine Domini; sic et isti Pastori suo advenienti præcul ab urbe obviam ruunt, eumque præcedentes ac subsequentes, in voco exultationis et jubilationis, ad Sedem propriam deducunt.

C Nec tamen pestifera illa persecutrix, serpentino repleta veneno, destitit dolos et consilia perquirere, quibus illum posset occidere, aut si hoc non posset, satis quotidie irritare. Quemdam itaque Judicem in supradicta urbe constituit, qui miseriarum suarum voluptatibus deserviret, atque insidiarum omnium studia circa Ecclesiæ sanctæ famulos irrogaret. Cumque Judex iniquitatis in istiusmodi rebus intenderet, ut sanctum Pontificem ad iracundiam totis viribus provocaret; quadam die, duodecim servientibus sanctæ Ecclesiæ comprehensis, carceri publico eos mancipari præcepit, atque catenarum obligatione in odium beati viri connexit. Cumque longo tempore, non ergastulo, sed imo carceris detinerentur obscuro; orante pro eis B. Desiderio Episcopo, S. m Severus, qui jam multos annos ex hac vita migraverat, et in ecclesia B. Stephani intra ejusdem civitatis muros sepultus fuerat, quadam nocte inter catenarum pondera carceratis medius astitit, eosque dormientes a somno visibiliter suscitans, ab eorum corpore vincula deposuit: sicque eos foribus reseratis, cum ipsis exire compulit, atque liberos abire imperavit. Omnes itaque cum depositis a se vinculis ad basilicam B. Stephani, atque ad sepulcrum B. Severi pariter venerunt; deinde ad S. Desiderium properantes, gaudium non parvum,

m
recepti minis-
tros per S.
Severum
e vinculis.

tam ipsi quam universis ejusdem Ecclesiæ filiis contulerunt.

7 Ille igitur et his similia B. Desiderii miracula cum ad aures excellentissimi Principis Theoderici Regis pervenissent, missis ad eum legatis humiliter petiit, ut usque ad suam dignaretur præsentiam fatigari: quoniam plurimum desiderabat ejus colloquio perfrui. Mox servus Christi non distulit Regis parere petitioni. Veniens itaque interrogatur a Principe, si melius esset conjugium sortiri, quam per carnis miseriam baccari. Illico vir sanctus exemplo B. Pauli Apostoli ei respondit, quia melius est nubere quam uri. Itemque, quod propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, ut unaquæque suum virum habeat. Postquam autem discedente Pontifice hæc ejus suasio fama currente auribus delata fuisset præfatæ Brunchildis Reginae; protinus nimio inflammata furore, ardenti consilio servum Dei conatur occidere: conquerens ipsius verbis Regis amorem erga se refriguisse. A tribus itaque impiis comitibus, Belfano scilicet, et Gasifredo, atque Betone, Pontifici Dei etiam intra fores ecclesiæ juges insidias jubet parari: et ubi cumque possit comprehendi, protinus eum præcepit interfici. Tunc vir sanctus, animo fixus in Domino intrepidus optat excipere, quod sibi olim a Domino cognoverat promissum fuisse: festinansque optatum assequi martyrium, hinc et in se constipatas acies coleri cursu ingreditur armatorum. Cum ergo eum hostes in territorio Lugdunensi, juxta flumen ejus vocabulum est Calarona adstantes conspicerent, et eum occidere vellent, et multi ex ipsa plebe eum nimio fletu testarentur, talia se nulla ratione velle admittere; tum Sanctus Dei, populo fixo in terram, atque oratione completa, caput obtulit indubitanter, ostendens se velle accipere ictum ferientis. Subito unus ex satellitibus impiorum, projecto grandi lapide, caput collisit Pastoris; moxque uno tantum lapidis ictu sanctum virum in terram cadere coegit. Sed cum diuturno spatio placita Deo anima nullatenus vellet propriam sedem relinquere; perfidus ille, apprehenso ambabus manibus stipite, cervicem tanti confregit Pastoris. Tali ergo martyrio B. Desiderii anima migravit ad Dominum, acceptura ab eo gloriam et honorem, per omnia secula seculorum Amen.

8 Corpus autem ejusdem cum magno honore in Prisciniaco vico Lugdunensi sepelierunt; ubi Dominus, ejus esset meriti, multis demonstrare cepit signis miraculorum: ex quibus pauca describimus, quia cuncta referre nimis videretur tædiosa. Quidam homo, pauperculus, origine Romanus, adeo universa nervorum atque membrorum suorum ariditate fuerat contractus, ut solummodo caput et linguam agitare videretur. Cumque ab amicis suis in cophino pro recuperanda sanitate, per multa Sanctorum loca fuisset deportatus et famam de B. Desiderio audisset virtutibus; rogavit ut illic deferretur. Ubi vero de sancto ejus sanguine membra sua perunxit, protinus Episcopi operante gratia pristinae sanitati restitutus, incolumis est ad propria reversus. Alius etiam homo, nomine Claudius, in territorio Lugdunensi commanens, habebat filiam, nomine Seclisiam, quæ cum vermibus adhærentis assidua corrosione, tibiarum amissa sospitate, continue claudicaret, et jam se ulterius sanandam desperaret; suasit ei pater, ut cum fide sancti Martyris sepulcrum expectens ejus misericordiam imploraret. Quod mox ut illa complevit: coopertoriumque illud, quo Sanctum togebatur sepulcrum, contingere potuit; ac oleo illo Sancto liniri meruit; protinus dolore diffugato, sanissima ad patris sui domum rediit. Cæci quoque ibi quam plures illuminati, et febricitantes nonnulli sunt

D
A. CO.EVO
FX MSS.
Quia Theodo-
rico Regi sua-
serat matri-
monium,

Jussu Bru-
nechildis
occiditur.
E

n
F
Ad sepulchrum
sanantur
contractus,

cæci et febricitantes.

A sunt sanati: alii quoque infirmi multi a diversis ægrotodiniis per Dei gratiam liberati.

9 Passus est autem B. Desiderius Martyr, et vigesimus septimus Episcopus Ecclesiæ Viennensis, x Kal. Junii, temporibus Theodorici Regis et Brunecchildis Reginae. Chlotarius siquidem præclarissimus Rex Francorum, audiens B. Desiderium, jussu Brunecchildis perfidæ Reginae, tam injuste quam crudeliter interfectum fuisse, volente Deo, justa ira succensus, et ad tantum facinus vindicandum divinitus animatus, eandem o Brunecchildem a militibus suis jussit comprehendere, sibi quoque præsentari, congregataque Optimatum suorum curia, tam pro isto quam pro aliis sceleribus; judicantibus Francis eam indomitis equis præcepit religari: brachiisque et cruribus divaricatis, membratim discissam, horribili nece fecit interimiri; ne postmodum ossa illius jussit igne cremari. Regnante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu vivit et regnat per omnia secula seculorum Amen.

o
Brunecchildis
punitur.

ANNOTATA.

B

Naamatus obiit circa an. 558. In translatione corporum ejus et aliorum traduntur datæ Indulgentiæ ab Innocentio 4 Papa.

b SS. Philipus et Evantius ejus successor coluntur 3 Februarii, quando de iis egimus, et obitum S. Evantii retulimus ad an. 586.

c S. Leonianus Abbas, frater S. Aniani Episcopi Anhelianensis, colitur 16 Novembris.

d S. Verus seu Virus a Saussaya hoc die cum S. Desiderio refertur. Nos de eo egimus 13 Januarii.

e S. Gregorius Magnus commendavit illi et Coepiscopis Gallis SS. Augustinum Laurentium et alios, abeuntes anno 596 in Angliam. Dedit hunc petenti Pallium, scripsit anno 599, et arguit doctorem Grammaticum anno 601.

f Brunecchildis Ariana, dum nuberet Sigeberto Regi Austrasiorum anno 566, facta est Catholica, laudata a S. Gregorio Magno: condidit ecclesiam S. Martini et Xenodochium Augustoduni, et alia ædificia construxit et reparavit: sed passus est ab inimicis multis calumniis.

g Sigeberto, anno 575 per fraudem interfecto, successit filius ejus ex Brunecchilda Childebertus: et huic anno 596 filii, Theodoricus in Burgundia et Theodobertus in Austrasia.

c

h Anno 566. i Anisolense diæresis Cenomannicæ.

k Anno 8 Theodorici Regis Burgundionum, Christi an. 603, uti annus prior apud Fredegarium legitur.

l Anno 607 m Hic est S. Severus Presbyter, ejus meminit Ado in Chronico ad an. 452. Colitur 8 Augusti.

n Priscianum, nunc S. Didier de Chalazonne in Dominio Dombensi.

o Anno 613, a quo Chlotarius Francorum Monarcha regnavit usque ad annum 628.

ACTA TRANSLATIONIS.

Auctore S. Adone Episcopo Viennensi.

Evoluto itaque tempore, visum est Pontifici Viennensi et sanctissimo Clero ac universo populo, ut precibus suis pervincerent Chlotarium, tunc temporis pium Regem, quatenus concedere dignaretur eis membra beatissimi viri, quæ sicut sepulta fuerant, in diœcesi Lugdunensi et in loco passionis suæ servabantur. Quæ idem pius Rex elementer indulsit; vivebat enim dignissimam rem et Deo carissimam illos postulare, et affectum piorum filiorum circa patris reverentiam esse profusum.

Facultate a
Chlotario Rege
accepta,

Quis tantum opus pietatis querentibus non concederet? Debent Patres filiis thesaurizare. Thesaurizavit plane iste thesaurum illis non deficientem in cœlis, quos purpura sanguinis sui ad decorem filiorum supervestivit; debent et filii patribus affectum piæ caritatis et obedientiæ, ac de pomis desiderabilibus virtutum eos reficere, ut eorum gustu et odore relecti et satiati in caritate, templum decoris et domus Dei unum in Christo fiant. Quæ gratia piæ matris Ecclesiæ major, quam ut videat filios suos digne Deo ambulantes? caput humilitatis in compage caritatis connexum, membris vigorem timoris et pietatis bonæ spei subministrare?

2 Revertuntur alacres a Principe tam Clerus quam populus, quod desiderium cordis sui, desiderium amoris sui impetrare meruissent. Benedictus Deus qui dedit hoc in corde Regis, ut magnificaret civitatem nostram, de receptione beatissimi Pastoris nostri ac Martyris sui. Congregatur universa Ecclesia, gaudium tam celebre omnibus indicitur, parantur cruces, parantur luminaria, feretrum pretiosissimis vestibus componitur, festivis ornatibus universi induuntur, ac tali pompa honoris fit processus ad sancti Pontificis martyrium.

abitur ad locum martyrii:

E

3 Rem dicturus sum devotionis in Deum plenissimæ. Populi tam Viennenses quam Lugdunenses in unum conveniunt; fit pia altercatio. Lugdunenses Martyrem habere, Viennenses Pastorem referre; atque inter utrosque carissima concertatio, cum isti acquisitum, illi reposcerent Patronum. Isti cum quibus Martyr in Deo vivebat, illi cum quibus et carne magister vixerat. Quid longius morer? Dum perseverantissime utrimque pro amore Martyris in sententia durarent, ruit nox. Viennenses, qui plus dilexerant, et quibus justior causa famulabatur, consilium subtilius capessunt. Furtim egesta humo, sanctum sepulcrum reserantes, navicula cum rete piscatorio parata, subcelant corpus, atque per a Saonam et Rhodanum ante mittunt. Lætis undis tam sanctum funus ipse Rhodanus, suis civibus serviturus, excipit. Crepusculum rediit, atque caterva Viennensis cum feretro vacuo pedestris revertitur: exultant Lugdunenses decepti vana spe; sed non diu tam felix sortum eos latuit, sicque lætitiæ desperata victoria perdidit.

nec sine altercatione aufer-tur corpus.

a

4 Illi autem qui navi transferebant membra Pontificis, ut venerunt contra b Fasianam villam, appulerunt ad litus, sustinentes sanctam catervam pedestriam. Erat tunc temporis ager Fasianus, jam ut proprius delegatus pauperibus sanctorum Martyrum, in quorum honore Viennensis Ecclesia fundata consistit; nam ante (sicut idem Martyr, in testamento suo quod fecit sanctis Martyribus c Machabæis, et sancto Mauricio, ac sex millibus sexcentis sexaginta, commemorat) ex maternis et pateruis eadem villa, sorte beato Desiderio obvenerat. In quo testamento, quod præsentibus sanctis Coepiscopis manu propria fecit, sub Dei omnipotentis obtestatione constituit, ut nullus præsumeret votum ipsius, intuitu pietatis perfectum, in aliud quam ipse statuerat mutare. Quod si aliquis spiritu cupiditatis incitatus fecisset, si sententiam suæ actionis pœnitendo non mutaret, anathema in æternum fieret. Sustinentes igitur vectores sancti funeris in hac villa illos qui per terram pedestres veniebant, in loco mundissimo interim sancta membra composuerunt. Quid miraculi tunc contigerit, silere non potui. Mulier multis annis ab spiritu immundo vexata, illuc manibus suorum attracta, ut sancti Martyris locum attigit, illico virtute divina curata est.

Factis in via miraculis,

d

5 Ut autem B. d'Ætherius tunc Viennensis Antistes, cum reliquis qui in urbe remanserant, advenit et

A et sancto feretro ulnis piorum subvecto, chorosque beati populi, voces cantantium Deoque nostro psallentium, in altum sustulit; quis ibi tam ferreum pectus, tam dura prae cordia habere potuit, qui non aut gemitum prae nimia exultatione cordis emis-
 defertur ad
 ecclesiam SS.
 Petri et Pauli,

6 Tali igitur caelesti agmine praeeunte et subse-
 adhuc in-
 tegrum.
 quente, pervehitur beati viri corpus usque ad locum sepulcri, quod digna veneratione paratum erat in ecclesia beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli extra civitatem, ubi et multorum Pontificum ejusdem urbis Viennensis membra tumulata servantur. Cumque jam odoramentis et pretiosis linteaminibus involvendum sanctissimi Martyris corpus, Episcoporum manibus tractaretur, quod in laude omnipotentis Dei reticendum non est, ita sanctissimi capitis vulnera integrata apparuerunt, ut penitus ubi cutis rupta fuerit non appareret. Nam et reliquum corpus, suis juncturis et nervis constructum, sana pelle sua vestitum manebat, recinentibus choris Psalmisque antiphonatum consonantibus.

7 Ut Sanctus Dei tumulo est ad tuitionem totius urbis compositus; mox gloriosa mulier, quae fuerat quondam B. Aetherei in laicali habitu conjunx, sed tunc vere sanctimonialis, hominem a nativitate caecum juxta tumbam Episcopi et Martyris Desiderii

constituit, eumque fidem habere praemonuit. Adfuit D virtus divina, quae semper suos glorificat, et quanti meriti esset apud Deum, is qui in loco illo teneretur, evidentibus signis monstravit. Nam in conspectu totius Ecclesiae caecus idem lumen inexpertum recepit. Multaque ibi Dominus per servum suum operatus est, quae si quis universa scribere veluerit, volumen longi operis consummabit... Dies translationis ejus, quando translatus est ab territorio Lugdunensi, de Prisciniaco villa, in suburbio Viennensi in Ecclesia B. Petri, agitur in Idus Februarii.

ANNOTATA.

a Saona, antiquis Araris, miscetur Rhodano Lugduni.

b Fastana villa, vulgo Feisin; Massonio dicitur insula intra Lugdunum, longitudinis unius leuca et totidem latitudinis.

c Coluntur hi 22 Septembris, estque iis etiamnum Ecclesia Cathedralis sacra.

d S. Aetherius creatus circa ann. 618, habuit successores, Clarentium, tum Syndulphum, qui interfuit Concilio Remensi sub Saunatio an. 624, aut initio sequentis.

NOT. 31***
 APP. TOM. VII
 MAJI

E

DE SANCTO SIACRIO

EPISCOPO NICIENSI IN ALPIBUS MARITIMIS,

COMMENTARIUS HISTORICUS.

De ejus Actis, professione, reliquiis, prosapia.

CIRCA DCC
 LXXXVII.

Memoria
 23 Maji.

Vita ex MS.
 S. Pontii.

Cum Carolo
 Magno
 profectus,

curat ab ipso
 monasterium
 S. Pontii erigi,

Nicea seu Nicia, in radicibus Alpium Maritimarum, non longe ab faucibus Vari fluvii, a quo Gallia modo ab Italia disternitur, urbs est Episcopalis sub Ducis Sabaudiae ditione, cum arce munitissima. Hujus urbis fuit Episcopus S. Siacrius, seu Siagrius, relatus a Ferrerio in Catalogo generali ad hunc XXIII Maji, qui addit se inde ejus vitam MS. accepisse: at quenam illa potuerit esse, haud scimus. Aliquo Italice scripta nobis submisso fuit Taurino a Joanne Jacobo Turrinetto, tunc Collegii Societatis Jesu ibidem Rectore: sed quae videtur desumpta magna ex parte, ex illa S. Siacrii Vita, quam ex antiquis MSS. canobii S. Pontii, quod crexerat, a variis solecismis vindicatam, edidit in Chronologia Sanctorum monasterii Lerinensis Vincentius Barrali par. 1 pag. 132, quae est hujusmodi.

2 Beatus Siacrius, Episcopus primus urbis Niciensis, natione et genere Caroli Magni Imperatoris, Pippini filii, fuit. Qui Carolus, divina inspiratione ad partes Provinciae Provinciarum disponente, pervenit, ut Paganos et infideles ex dictis locis expelleret, et ipsam gentem ad fidem Catholicam reduceret. Qui cum venisset ad fines Cimellienses et Nicienses; Regem Chimერიensem, Cimelliensem, et Niciensem ope divina destruxit et effugavit. Duxerat autem idem Carolus secum dilectum honestumque juvenem Beatum Siacrium, nepotum suum Comitem Briensem: qui inveniens in districtu Cimellae ecclesiam, in qua S. Pontii Martyris corpus venerabatur; monasticam regulam sectari gestiens, a patruo Carolo Magno, ut inibi sibi monasterium aedificaretur, instantissimis precibus obtinuit. In quo postmodum B. Siacrius veluti clarum jubar vir-

Maji T. V

tutibus ac miraculis plurimis effulsit, ipsumque monasterium multiplici virtutum genere decoravit. Ad cujus piam petitionem idem Imperator Comitatum Cimelliensem, sibi et monachis, praesentibus et futuris, in perpetuum in praefato canobio Deo militantibus, ad quotidiana onera supportanda, benigne cessit ac largitus est.

3 Moderante vero summum Apostolicae Sedis clavum Adriano Papa primo, anno ejus quinto, qui erat Domini septingentesimus septuagesimus septimus, B. Siacrius a monasterio extractus, primus Episcopus civitatis Niciensis ordinatus fuit: in quo per decem annos laudabiliter vixit, virtutibus optimis coruscavit, ac demum ejus anima decimo Kalendarum Junii, carne soluta, aethereas regiones, cum Christo perenniter regnatura, feliciter conscendit. Corpus vero ejus sepulturae mandatum est in basilica praedicti monasterii S. Pontii, in quo primus Monachorum Pastor extiterat.

4 Porro Sanctus hic Siacrius, in adolescentia et in omni vita sua, largitione divina, meruit infirmos curare, daemones fugare, virtutes plurimas exercere: in quo tanta lux caelestis gratiae mirum in modum radiabat, ut rebellium Dominus corda non minus miraculis quam praedicationibus per ipsum obtineret. Tanta denique et tam profunda erat praeditus humilitate, ut etsi magna et ineffabilia Dominus per ipsum, populo vidente et audiente, ederet mirabilia, numquam tamen vitio subjacuit vanae gloriae. Aliquando quidam puer laxis loris cursu volatili equitans, incauteque ab equo desiliens, extinctus est. Tunc clamor populi extollitur, pervenitque ad aures S. Siacrii; qui statim accurrit, et facta oratione,

et Cimellien-
 sem Comitatum donari:

F
 ex Abbate
 Episcopus
 Niciensis obiit
 23 Maji,

miracula
 patrat,

mortuum
 resuscitat:

A signoque salutiferæ Crucis imposito, puer revixit, et sanum reddidit patri suo, populo plaudente ac dicente : Benedictus qui venit in nomine Domini. O beate vir Siacri, o Pastor egregie, te suppliciter deprecamur, ut pro nobis depreceris Dominum, qui te secum regnatorem dat per omne seculum. Amen. Obiit circa annum Domini septingentesimum octogesimum septimum.

3 Hactenus Acta illa opud Vincentium Barrali, qui Indicæ ejus natalem asserit esse hunc xxiii Maji : quo die etiam refertur a Saussayo in Supplemento Martyrologii Galli an, ita tamen ut non ex monasterio S. Pontii, sed ex Lermensi dicatur ad Prasulatum fuisse evocatus Sanctus. Ferdinandus Ughellus tomo 4 Italicæ sacræ in Episcopis Niciensibus, eandem Vitam, sed contractam edidit. Franciscus Augustinus ab Ecclesia, in Chronologica historia Pedemontanæ regionis cap. 45, in Serie Episcoporum Niciensium aliquod Vitæ compendium habet, in quo Abbatiam S. Pontii Ordinis S. Benedicti asserit fuisse. Num tamen ab initio sub S. Siacrio, videtur dubitare Joannes Mabillon, qui eum parte 2 seculi 3 Benedictini ad Prætermissos rejecit, licet Menardus et Bucelinus eum Fastis Benedictinis adscripsissent. Auctor Italici MS. supramemorati, miraculo pueri ex equo lapsi et per Sonctum resuscitati, alterum simile addit de puero, quem invigilatum habens matrona nobilis, magnis cum lamentis ad Episcopum detulit, obtestans ut eum sibi vivum orando redderet; quod ille misericordia motus prastitit. Addit etiam defunctum Siagrium multis post mortem miraculis claruisse.

6 Quod ad Genealogiam ejus spectat, prædictus auctor Italicus, postquam operose refutavit eos qui Caroli Magni ex filio Pipino nepotem esse crediderunt, Caroli Martelli ex Pipino Rege facit nepotem; atque adeo confundit Caroli Magni fratrem juniorem cum synonymo ejus patruo, et illius exemplo motum Siagrium putat monasticam quietem concupivisse. Econtra Carolomanni junioris filium fuisse Siagrium, adeoque Caroli Magni ex fratre nepotem scribunt Buchetus in vera Origine familiæ Regiæ pag. 12 Honoratus Bouchæus lib. 5 Hist. Provinciæ sect. 2 cap. 2, Philippus Labbe in Tabula Genealogica secunda cap. 10 et alii. Fuit hic Carolomannus Rex Alsatiæ, Burgundiæ et Provinciæ, cuiusque mortuo Pipino Rege sub annum DCCLXVIII de

stabiliendo filiorum regno tractarent Franci, placuit affinitatem contrahi cum Desiderio Longobardorum Rege. Hoc vero ne fieret impedire conatus fuit, qui eodem anno ad Pontificatum Romanum ascenderat, Stephanus Papa III : interpositique comminationem anathematis, eo maxime titulo, quod uterque Rex jam Dei voluntate et præceptione genitoris conjugio legitimo esset copulatus. Sed conjugium ejusmodi nunquam consummatum, ac ne contractum quidem fuisse, verum intra sponsalium terminos constitisse, diximus ad Vitam S. Hillegardis Reginæ xxx Aprilis num. 9; astendimusque, non obstante Pontificis prohibitione, Carolomannum uxorem ex Longobardis accepisse; quod etiam cum bona Pontificis venia pene fecit Carolus Magnus anno DCCLXX, et sequenti anno ii Nonas Decembris Carolomannus decessit. Hujus regna cum sibi Carolus Magnus vindicaret, id impeditura uxor ejus et filii in Italiam pergunt, ut habetur in Annalibus Francorum. Filiorum primus Pipinus, puer obiisse creditur secundus si fuit hic Siagrius, profecto nec anno DCCLXXVII patuit extractus fuisse ex monasterio, quod Abbas regebat, ut ordinaretur Episcopus, utpote tum necdum octennis; neque circa annum DCCLXXXVII obiisse. Præterea non Carolus Magnus, sed Martellus Saracenos ex Provincia ac Niciensi tractu expulit : neque Comitum Bricensium titulus ea ætate notus erat. Multis igitur modis vacillant Acta apud Barralim.

7 Quod si conjectandum est aliquid, suspicabor, Siagrium Caroli Martelli, non ex Pippino, sed ex Carolomanno nepotem, Caroli Magni patruicem fuisse. Hic enim Carolomannus, priusquam abdicato regno monachum indueret in Italia, conjugem habuit, ex eaque filium Drogonem, quidni et Siagrium? qui patris exemplo monachus etiam esse elegerit, annos circiter natus xxiv quando regnare cepit Carolus Magnus. Ita anno Adriani Papæ quinto annorum fuerit xxxiii, et decimo Episcopatus anno potuerit obiisse, alioqui ad multo posteriores annos differendus. S. Pontii Martyris, cui relata Abbatia fuit dicata, Acta illustravimus ad diem xiv Maji, ubi late situm antiquæ urbis Cimellensis descripsimus, quæ ibidem benevolus Lector poterit videre. Hujus et Siacri Reliquias in dicta Abbatia S. Pontii etiamnum asservari, asserit dictus Buchæus lib. 2 cap. 29 et lib. 5 cap. 3.

C

DE SANCTO ANNONE

EPISCOPO VERONENSI IN ITALIA.

Acta ex Valerio Augustino et Ferdinando Ughello.

CIRCA
DCCLXXX.

Inventus Episcopus
creatus,

Augustinus Valerius Episcopus Veronensis, in antiquis monumentis sanctorum Episcoporum Veronensium, de S. Annone hanc rerum gestarum epitomen scripsit: Anno, civis Veronensis, parentibus ortus religione et generis nobilitate claris, Presbyter antea factus, in demortui Veronæ Episcopi locum, magno Cleri et populi consensu, ob eximiam doctrinam et admirabilem sanctitatem, invitatus Episcopus eligitur. Ne Dei tamen voluntati adversaretur, multis ab eo id flagitantibus, gravissimum impositum sibi munus suscepit : in quo assidue se gessit, ut pristinae suæ religionis ac sanctitatis exempla quotidie dederit illustriora. Beatus Episcopus ac pius Pater, dum in magna populi Veronensis calamitate, ob diutinam cœli siccitatem dira fame ac lue laborantis, morore conficiebatur, assiduis precibus et lacrymis collacrymante Maria

ejus sorore (cui cognomen postea inditum est Consolatrix) sanctissima Virgine, tantæ calamitatis divino monitu causam comperit. Nam Angelico ministerio utrique una eademque nocte revelatum est, non prius Veronam manu Domini ex ea calamitate liberandam, quam beatorum Martyrum Firmi et Rustici corpora in illam essent redacta; ut ibi honore debito condita conquiescerent, ubi pro gloria Christi martyrii coronam acceperunt. Magna igitur diligentia, qua ratione sancta illa corpora inveniri possent, multæ ac variæ consulationes per eam cum Clero et viris de populo pietate et prudentia præstantibus sunt habitæ. Inventa vero sunt, et S. Mariæ Consolatricis opera Veronam translata. Claruit autem B. Anno circa annum Domini DCCLV. Consecravimus ecclesiam SS. Teuteriæ et Tuscæ Virginum, earumque corpora in arca marmorea collocavit.

Obiit

D

neque nepos
ex fratre
Carolo-
manno fuit,

E

sed potius
Martelli nepos
ex Carolomanno,
Magni patruo.

F

transfert corpora SS. Firmi et Rustici,

et SS. Teuteriæ et Tuscæ.

Corpus in altari,

A Obiit decimo Kalendas Junii. Nunc in Ecclesia Cathedrali, subter altari S. Andreae, in arca marmorea ejus corpus collocatum est. In consecratione altarium majorum ecclesiae S. Marci Veronae, et ecclesiae monialium S. Catharinae Virginis et Martyris, et ecclesiae monialium S. Mariae Magdalenae, inter ceteras aliorum Sanctorum, positae in eis sunt Reliquiae etiam sancti hujus Episcopi. *Hæc ibi folio 37, at folio 5 hæc insuper indicantur* : S. Annonis Episcopi Veronensis corpus requiescit in Ecclesia Cathedrali, in altari S. Andreae prepe jannam septemtrionalem, in arca marmorea, in qua hi versus incisi sunt.

Veronæ Præsul. cœli qui fulget in arce,

Hic situs est Anno sanctus, Pater inclitus urbis.

Floruit B. Anno circa annum Domini dccix,

In palla ipsius altaris est imago S. Annonis in habitu Pontificali, et in eadem ecclesia est titulus S. Annonis... In Psalmista vetusto ex membranis in ecclesia sanctorum Apostolorum hæc de S. Annone : Anno Domini septingentesimo quinquagesimo primo vivebat S. Anno Episcopus Veronensis, frater S. Mariae Consolatricis, qui consecravit ecclesiam sanctarum Virginum, in dicta ecclesia in arca præsentī, et dedit magnam indulgentiam cum aliis quamplurimis. In ecclesia etiam sanctorum Apostolorum, ut ex libro prædicto, consecratum fuit altare S. Jacobi, reliquiis etiam S. Annonis Episcopi ; et altare majus ecclesiae S. Mariae Magdalenae in Campo Martio Veronæ, consecratum anno Domini mcccxviii, ut ex tabula vetusta apud moniales dictæ ecclesiae : item altaria ecclesiae Omnium Sanctorum, ut ex tabula in sacrario ipsius ecclesiae : item altare portatile, positum super altare majus ecclesiae S. Clementis Veronæ, ut ex ipso altari portatili : item altaria majora ecclesiae S. Marci et S. Catharinae Virginis et Martyris. In ecclesia S. Zenonis in oratorio, inter Reliquias quæ asservantur in dextro et sinistro cornu alta-

ris majoris, et in ecclesiis Sanctissimæ Trinitatis et Marci. In Disciplina etiam S. Mariae de Domo, posita in vicinia S. Mariae ad Favam, inter Reliquias quæ ibi asservantur, sunt etiam Reliquiæ S. Annonis Episcopi. *Hæc ibi : et confirmantur in Indice Reliquiarum, ibidem a folio 76 excuso : ubi præterea ejusdem S. Annonis aliquæ Reliquiæ dicuntur asservari in ecclesiis S. Cæciliae et S. Gabrielis. Acta SS. Truteriæ et Tuscæ dedimus v Maji, daturi S. Mariae Consolatricis Kalendis Augusti, et SS. Firmi et Rustici Martyrum die ix ejusdem Augusti. Ferdinandus Ughellus in Episcopis Veronensibus statuit S. Annonem hujus Ecclesiae Episcopum xlii, creditque corpora SS. Primi et Marci, Lazari et Apollinaris Subdiaconi et Martyrum ex Tergestina civitate Veronam fuisse translata a S. Maria Consolatrice, et recondita a S. Annone Episcopo anno dcciv in ecclesia S. Firmi majori, in crypta sub confessione ejusdem ecclesiae post altare majus in sepulero marmoreo, ubi post ipsum altare sunt hæc litteræ in duabus tabulis depictæ, etiam apud Augustinum Valerium folio 17 relatæ.*

Translatio Sanctorum Martyrum, hic requiescentium, facta fuit xi Kalendas Junii anno Domini dcclv,

per B. Annonem tunc Episcopum Veronensem.

cum universo Clero ac populo solennizata.

Ex his Sanctis colitur xii Aprilis S. Lazarus Diaconus, ubi plura de hac Translatione inveniantur. At SS. Primi et Marci Martyrum Acta dedimus x Maji. S. Apollinaris Subdiaconus et Martyr colitur vi Decembris. Denique addit Ughellus S. Annonem, de Ecclesia Veronensi optime meritum, obiisse sub Rege Carolo Magno, circa annum Domini dccclxxx. Quæ plura eadem leguntur apud Onuphrium Panvinum lib. 3 Antiquitatum Veronensium cap. 15. Eundem celebrat Ferrarius in Catalogo generali et alio Sanctorum Italix ; et Galesinius, qui Ammonium appellat, sed in Notis ait potius Annonem vacari.

D
AUCTORE G. H.transfert
corpora SS.
Primi,
Marci La-
zari et Apol-
linaris,obit circa
an. 780.

G. H.

DE S. MICHAELE CONFESSORE,

EPISCOPO SYNADARUM IN PHRYGIA.

. COMMENTARIUS HISTORICUS.

Elogia ejus ex Synaxariis, tempus certaminis, acta in Episcopatu ex variis.

C

CIRCA DCCCXX.

Elogium ex
Menol. Ba-
silii Imp.

Celeberrima est memoria hujus Sancti, qui solus hujus diei Officium implet in Menæis absque ullius alterius Sancti societate, et in Ephemeride metrica solus notatur, atque inde etiam Moschis innotuit, figuratus opud eos. De hoc sancto Confessore in Menologio Basilii Porphyrogenetæ Imperatoris istud extat elogium, quod post primum Tonium Maji Græce dedimus, Latine autem sic sonat. Michael, sanctus Pater noster et Christi Confessor, fuit monachus pius et Deum timens, atque ob religiosum ipsius vitæ institutum Synadarum consecratus est Episcopus. Postea vero sub Imperio Leonis Iconomachi, propter orthodoxam fidem, inter ærumnas quas sustinebat, constans permansit in Christi populo docendo ea quæ ad salutem spectarent. At suis sermonibus velut jaculis hæreticos percutiens, cosque a suo grege expellens, impium Imperatorem ad iracundiam provocavit. Vocatus igitur ab ipso, jussus est venerationem sacrarum imaginum abnegare : ac cum id constanter respuisset, durissimis exiliis subjectus fuit : ubi cum tentationes ac miseriae plurimas ob veritatem atque orthodoxæ religionis doctrinam sustinisset, atque ad finem usque immutabiliter constans perseverasset; huic mortali vitæ gaudens finem imposuit, duplici coronatus dia-

demate, summi nimirum Sacerdotii ac fidei confessionis. *Hæc ex Menologio Basilii Imperatoris : quæ aliquanto latius explicantur in MS. Synaxario Ecclesiae Constantinopolitanæ, quod spectat ad Collegium Ludovicianum Societatis Jesu Parisiis, et sunt ejusmodi.*

2 Μὰνὶ Μὰνρ ΚΓ'. Μὲνῃ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ὁρολογιοῦ Μιχαὴλ, Ἐπισκόπου Συνάδων. Ὁὗτος ὁ ἀγγελόθυμος Μιχαὴλ, διὰ βίου τελείου ἐστυῖν ἐκκαθά-
θάρας, ἐκ ματρικῶν ἀρχαλῶν γεγονὺς ἀνέστηκε τῇ Θεῷ, ὡς ἔην Ἱερὺς τοῦ Θεοῦ ὑψίστου· καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δυναμώ-
μενος τῶν θεομάχων πάσαν κατέσβεσε γλώσσην, αἰ-
ρεσιζήτων ἄνευ στόματι φημύσας, κατὰ τῆς θείας αὐτῶν
μορφώσεως ἀνολύμενα. Μὴ φέρων γὰρ τῆς γλώσσης αὐτοῦ
ὁ ἦν ὁ δυναμώμενος τῷ Θεῷ ρεῦμα, ὅτι περιστάς ὁ Μι-
χαὴρ ἐμπροσθεν τοῦ βήματος αὐτοῦ οὐ κατεπλήρη τὰς
μάστιγας καὶ ἀπειλὰς, οὐ δὲ κεκαυώθη τὸν νοῦν, ἀλλ'
ἐλευθέρῃ τῇ ψυχῇ ἐξέβόησε. Τὸν ἄχραντον καὶ θεῖον εἰκόνα
σείειν καὶ προσκυνοῦν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, καὶ τῆς παναγίας αὐτοῦ Μαρίας, τὸ δὲ τὸν
δόγμα διαπίπτει καὶ εἰς οὐδὲν λογίζονται. Ὁ δὲ αἰσχύνης
ὑποπλήθεις καὶ τῇ θυμῷ ὑπερέσας, ἐξορία αὐτὸν μακρὰ
καταδικάζει. Αὐτὸς δὲ διαπερὼν τὸ κατ' εἰκόνα ἀρρύπτου
καὶ ἀσολιδώτου, καὶ διωκόμενος τόπον ἐκ τόπου,
θλαίφεις πολλὰς ὑπομείνας καὶ πικρίας, εἰς εὐρύχωρον
πλάτος

aliud ex
MS. Syna-
xario.

F

A πλάτος, κατόπιν, Οὕτως τὸν δρόμον τελήσας καὶ δι-
 AUCTORE G. II. πλοῖς στεφάνοις κοσμούμενος, προσετέθη τοῖς Ἀρχιερεῶσι
 Ἀρχιερεὺς, καὶ τοῖς Μάρτυσι ὁ Μάρτυς, τὰ γένη τῶν
 ἀγόνων ὑποφύμενος. Quorum hæc est Latina interpre-
 tatio : Hic Angelicum nomen sortitus Michael, per
 vitam perfectam se immaculatum custodivit, et ex
 ulnis maternis Numini consecratus apparuit Dei al-
 tissimi Sacerdos : a quo cœlesti virtute confortatus,
 omnem linguam adversus Deum se exerentem ex-
 tinxit, impiaque hæreticorum ora, in divinas Dei
 imagines blasphemiam eructantia, prorsus obturavit.
 Verum infansto nomine fera bestia, non ferebat di-
 visionem ejus eloquium : neque enim ejas minis aut
 flagellis percellabatur, neque animo hic quidquam
 cessit, sed libera voce palam exclamavit : Immacu-
 latam et divinam imaginem veneror et colo Salva-
 toris et Domini nostri Jesu Christi, atque sanctis-
 simæ matris ejus : tuum autem decretum respuo,
 et ut nullius momenti aestimo. Offensus his Tyran-
 nus et pudentes, gravique ira inflammatus, longo
 Sanctum exilio damnat. Sed Sanctus erga imagines
 conservans animum intactum atque immutabilem,
 locum ex loco in persecutione mutavit, quoad in
 amplissimum cœlestis regionis campum evaderet.
 B Hoc igitur præclaro vitæ cursu absoluto, gemina
 corona ornatus, inter Episcopos ut Episcopus, et
 inter Martyres ut Martyr est collocatus. Similia
 habentur passim in omnibus Græcorum Menaïs, tum
 manu eraratis quam typo cussis, et Memoria notatur in
 Arabo-Ægyptiæ MS. Maronitarum.

3 Tempus memoratæ supra persecutionis optime ex-
 plicatur in Vita S. Nicetæ Hegumeni Mideciensis in
 Bithynia vicina, quam scripsit Theosterictus monachus
 et ejus discipulus, quam ex MS. Græco Patricano eru-
 tam ac Latine redditam edidimus ad diem in Aprilis :
 in qua capite 5 explicatur iconomachia, a Leone Armeno
 resuscitata cum magna fidelium persecutione, et num.
 35 ista leguntur. Negaverunt Patres permittendum
 esse, ut vel ante conspectum suum isti, vel ad col-
 loquium venirent. Cumque Imperatoris mentem per-
 spectam haberent proclivem in malum, ab eoque
 non abducendam, licet universam Scripturam addu-
 cerent in testimonium, respondit Æmilianus Epi-
 scopus Cyzici : Si questio Ecclesiastica est, ut dicis,
 Imperator, disentiatur in Ecclesia, ut moris est :
 nam a principio consueverunt quæstiones Ecclesia-
 sticæ in Ecclesia tractari, non in palatio. Sed et ego,
 inquit Imperator, sum filius Ecclesiæ, et velut me-
 diator utrosque vos nudiam, ut hinc inde dicta diju-
 dicans, quæ vera sunt cognoscam. Ad hæc Michael
 Synadarum Episcopus : Si mediator es, quare non
 facis quæ sunt mediatoris? Nam istos quidem abseon-
 dis in palatio congregasque, fiduciam illis dans ad
 docendum impia dogmata : alii autem neque in an-
 gulis audent dicere quidpiam, perterrefacti tuis ubi-
 que edictis. Non est hoc judicium mediationis, sed
 tyrannidis. Eodem modo cum SS. Æmiliano et Mi-
 chaele responderunt Leoni Armeno S. Theophylactus
 Episcopus Nicomediensis, Petrus Nicænus Episco-
 pus, S. Euthymius Episcopus Sardium, et S. Theo-
 dorus Studita : quorum sententiæ ibidem legi possunt.
 Tunc, ut habetur num. 39, iracundia exæstuans Im-
 perator, et pro æquitate suam testinans injuriam,
 dimisit omnes, ac plerosque in exilium relegavit. Nam
 de S. Michael cap. 7, num. 43 ista ibidem indican-
 tur : Zacharias, S. Nicetæ beneficus Custos, pro ad-
 ministratione publicarum rerum missus ab Impera-
 tore in partes Thraciæ, captus a barbaris oras illas
 accolentibus, et vinctus in eorum regionem abductus
 est. Id cum audivisset Michael, sanctissimus Syna-
 darum Episcopus, ex custodia, in qua detinebatur
 etiam ipse, significavit beatissimo Nicetæ quod
 communis ipsorum amicus Zacharias comprehensus
 a Thracibus, in eorum terram vinctus abiit : sed

rogo, inquebat, coge pro eo Deum : potes enim. D
 Hæc ibi.

4 Colitur memoratus S. Theophylactus Metropolita
 Nicomediensis viii Martii, ubi de eo protulimus elogium
 ex veteri codice Tiliano a Francisco Combefis produ-
 ctum, in quo ista leguntur : Quia Tarasius divino suf-
 fragio in urbis Constantinopolitanæ Sedem evehitur,
 divinusque Pontifex creatur (quod factum xxv Decem-
 bris, anno occlxxxiv) per id tempus Michael Syna-
 densis ac admirabilis Theophylactus vitam monasti-
 cam arripiunt, atque a magno Tarasio ad monaste-
 rium destinantur, quod ad Ponti Euxini ostium est
 positum. Tum vero, cum eorum virtus promovisset
 ac instar sideris eluceret, dignos judicans magnos
 Tarasius Summo Sacerdotio, Michaelem quidem mit-
 tit Synadam, beatus vero Theophylactus Nicomediæ
 ordinatur Episcopus. Hæc ibi. Vita functus est S.
 Tarasius anno mcccvi, die xxv Februarii, quo ejus
 Vitam illustravimus. Huc successit S. Nicephorus,
 Dominica Paschæ xii Aprilis ordinatus. Hic post cæ-
 dem Nicephori Imperatoris iconomachi, electum anno
 mcccxi Imperatorem Michaelem Curopalatem Catholi-
 cum coronavit : qui mox, attestante Theophane, ad
 Leonem III sanctissimum Romæ Papam litteras
 Synodicas transmisit : ad hoc enim tempus a Nice-
 phoro Imperatore prohibitus fuerat, quo minus id
 præstaret. Eas litteras asserit se ferendas commen-
 dasse sanctissimo Metropolite Synadon sive Synada-
 rum (non autem Synaculorum ut perperam intrusum)
 Christo amabilis civitatis : et dein addit : Certi sumus
 de jam dudum accepta ejus apud vos appellatione et
 locutione, quod benigne a vobis videbitur et susci-
 pietur. Rogamus autem et propter nostram parvita-
 tem, ut majori cum benevolentia et familiaritate,
 quæ susceptionis sunt et honoris ei deferantur. Et-
 enim erga vestram dilectionem valde ardenti et sin-
 cero amore afficitur, et in Ecclesiasticis rebus stu-
 diosum et alacrem se præbet, sicut et in sermone
 et conversatione ac virtute ceteris antecellit : qui et
 debet, Deo bene juvante, et vos in hoc movente, di-
 lectionis et concordie symbola, hoc et honorandos
 vestros apices et syllabarum, quæ in manibus sun-
 rescripta, ad nos ferre, ad majorem lætitiā no-
 stram spiritualem et perfectionem nostræ in Domino
 amabilis affectionis. Hæc in dictis litteris Synodalibus,
 quas integras edidit Baronius ad an. 811 a numero 20
 ad numerum 23.

5 Michaeli ultro Imperium relinquente successit Leo
 Armenus, qui, uti in citato supra elogio S. Theophy-
 lacti legitur, universos damnat exilio, ac divinum
 quidem Nicephorum relegat in Tasum iosulam, io-
 clytum vero Michaelem Synadis Episcopum in Eu-
 dociadem, aliosque in alia loca deportat. Est autem
 urbs Synadarum metropolis Phrygiæ Salutaris : at
 urbis Sinnaculorum nullum uspiam vestigium reperi-
 tur. Simile est σφάλλου Sirleti in suo Menologio, ubi
 dicitur S. Michael ejectus in exilium a Leone Isaurico,
 quod elogium ita etiam expressit Baronius in Notis ad
 hunc xxiii Maji. Ast in ipso Martyrologio solum ista
 leguntur : Synnadæ in Phrygia S. Michaelis Epi-
 scopi, addit Molanus, et Confessoris. Canonis hoc die
 propositi Odx, nihil continent singulare, quod elogium
 non habeant : solum videtur indicari Ode V, quod aliqua
 erudite scripserit, cum dicitur : Ποταμούς ἀν ἔβλυσεν διδά-
 γμάτων, οἷς ἐντροφίζοντες ὑποβαλόμεθα, Μάκαρ. Doctri-
 narum flumina de te emanant, quibus fruentes exul-
 tamus, o Beate. Quod autem in brevi tempore exple-
 verit multa, colligi quodamtenus posset ex hoc disticho
 ante elogium :

Τῷ κυματῶδι μικρὸν ἐμπρέψας βίω,
 Ἀὐτὸς Μιχαὴλ οἷα κόρη πομπόλῳ.

Tempestuoso perparum sæclo micans,
 Ceu bulla statu solveris Michael levi.

ante sub S.
 Tarasio mo-
 nachus,

et Episco-
 pus creatus:

E
 ab eo Romam
 legatus ad
 Leonem III,

F
 exat in Eu-
 dociadem.

NOT. 32 ***
 APP TOM.
 VII MAII.

DE SANCTO GUIBERTO,

FUNDATORE GEMBLACENSIS MONASTERII

ET MONACHO ORDINIS S. BENEDICTI IN BRABANTIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Vita a Sigeberto scripta, ætate, cultu et Reliquiis Sancti.

ANNO
DCCCCLXII

Gemblacum
monasterium
S. Guiberti,

Gorziæ de-
functi.

Vita a Sig-
eberto scripta

et historia
elevationis
ex MSS.

diplomata
apud Mi-
raum:

alia apud
Wassebur-
gium.

Videtur na-
tus circa
an. 892,

Gemblacum, antiquis Gemmelans, vulgo Gemblours, olim castrum, a S. Guiberto in monasterium Ordinis S. Benedicti conversum, situm in diocesi olim Leodiensi, nunc Namurcensi, et hodiernæ Brabantiae insertum: quod accursu incolarum, ob miracula et venerationem S. Guiberti, adeo accrevit; ut Arnulphus Abbas novus illud circa annum MCL mœnibus cinxerit. Gaudet Abbates titulo Comitum, et in publicis Ordinum Brabantiae comitis primum inter Nobiles locum obtinent. Monasticam vitam auspiciatus S. Guibertus in monasterio Gorziensi prope urbem Metensem, ibique etiam vita functus, sed Gemblacum translatus, ibidem sepulturam habuit. De Gorziensi monasterio consule Acta B. Joannis ibidem Abbatis, a nobis ad diem xxvii Februarii illustrata.

2 Vitam S. Guiberti scripsit Sigebertus monachus Gemblacensis, editam ad hunc xxiii Maji a Laurentio Surio, quam nos contulimus cum duobus codicibus MSS. altero Trevirensi monasterii S. Maximini, altero cœnobii Corsendonceni Canoniorum Regularium in Campania prope Turnhoutum; in quo aderat Historia elevati corporis, quam *Vita* subjungimus. Habuimus et *Vitam* et dictam elevationis historiam ex MS. codice Ultrajectino, sed in compendium contractam: profuit tamen etiam illa epitome pro aliqua lectionum varietate interuoscenda: est quia meminit libri, innumera fere miracula ad Sancti tumbam patrata referentis, occasionem nobis dedit cum sollicitius opud Gemblacenses requirendi; sed negaverunt aliquid ejusmodi apud se inveniri. Authbertus Miræus in Notitiis Ecclesiarum Belgii cap. 56 edidit duo Ottonis I Imperatoris diplomata: quorum altero confirmat constructionem dicti monasterii Gemblacensis eique oblatas possessiones; altero constituit Advocatum ejus Lambertum Comitem Lovaniensem: quæ ibi videri possunt. Ex priore præcipua in *Vitam* a se scriptam transtulit Sigebertus, addiditque subscriptionem, quæ apud Miræum desideratur. Richardus Wassenburgius lib. 3 Antiquitatum Galliarum Belgicarum fol. 179 etiam intexit aliqua S. Guiberti Acta, in quibus asserit, hujus potissimum auctoritate dejectum fuisse Hilduinum, simoniacæ promotum ad Episcopatum Leodiensem, et Richardum illi subrogatum, cum ipse sibi oblatum Episcopatum recusasset. Factum id fuisse anno DCCCXX constat ex Flodoardi Chronico, qui tamen S. Guiberti non meminit. Bartholomæus autem Fisen utroque in opere infra laudando amplius dicit, illum de Hilduino conquerentem, Carolo Simphelio dignum visum, licet adhuc Laicum, qui dejecto sacrilego substitueretur: quod ille tamen recusaverit.

3 Tempus vite ejus nemo accurate proposuit. Cum tamen anno DCCCXX adhuc in militia seculari existens, judicatus fuerit aptus, qui ordinaretur Episcopus Leodiensis, satis intelligitur tunc aliquam ætatem habuisse. Demus ergo eum, quem constat obiisse anno DCCCCLXII, vixisse circiter septuaginta annos; et sequitur, natum circiter annum DCCCXII, ætatis anno xxviii judicatum dignum, qui ad Episcopatum assumeretur. In Historia elevationis dicitur quadraginta fere annorum spatia

in bonorum operum consummasse exercitio: sive intelligatur constructio monasterii Gemblacensis, sive monasticæ vitæ in Gorziensi cœnobio auspiciu, annus indicabitur vicesimus secundus supra nongentesimum. Confirmatio Ottonis primi Imperatoris supra indicata de constructo monasterio, facta est anno DCCCCLXVI, ac biennio dein elapso datus Advocatus. Hungares, in hæc partes irruentes anno DCCCCLIV, aliquos converterit: ac denique anno ut dictum DCCCCLXII, hoc xxiii Maji suum Deo reddidit spiritum. Elapsis dein annis cxxxvii, scilicet anno MXXIX, cepit multis clarere miraculis, ac postea anno MCX ejus corpus fuit solenniter elevatum.

4 Memoria illius sacra deinceps fuit *Pastis* inscripta, atque ad hunc xxiii Maji refertur in MS. Martyrologio Trevirensi S. Maximini his paucis verbis: S. Wiberti Confessoris. In MS. Bruxellensi Ecclesiæ S. Gudalæ ita solebat recitari, Apud Gemblacum S. Wiberti, qui inter nobiles Lotharingie Milites primus, militiæ deposito et religionis accingens se cingulo, Gemblacense cœnobium fundavit. In Gemblacensi Ecclesia ista solebant annuntiari. In Gemblaco monasterio S. Guiberti, Patris nostri ac Fundatoris, Confessoris præclari in miraculis. Secuti passim alii, præsertim monasticarum Martyrologiarum auctores, Wion, Dorganius, Menardus, Bucelinus, cum MS. Florario, ac Galesinio, Canisio, Sanssago, Fisen, potissimum autem Molano in Natalibus Sanctorum Belgii, ubi plurima de eo recitat. Colitur die iv Februarii S. Gilbertus, Fundator Ordinis Sempringaemensis in Anglia, ejus loco Petrus de Natalibus lib. 3 cap. 83 supponit hunc Guibertum, quem Gilibertum scribit, asserens 2 Nonas Februarii in pace quievisse. Secuti mox Galesinius, Felicius, Baronius in Notis ad Martyrol. Rom. Miræus in *Pastis* Belgicis et alii. In MS. Florario refertur etiam xxiii Aprilis per errorem, loco xxiii Maji: omnes ex *Vita* auctore et intrinseque Sancti distinctione redarguendi. Simili mendo ad xxv Octobris inscriptus est MS. Calendario Ordinis Benedictini, fere desumpto ex Trithemio, qui aliquod elogium habet lib. 3 de Viris illustribus Ordinis S. Benedicti cap. 217: sed *Vitam*, quam asserit scriptam fuisse a Sigeberto non legit, dum diem obitus silet, notatque claruisse Sanctum anno DCCCXX, quo adhuc militiæ cingulo erat accinctus.

5 Est autem præter primariam festivitatem, quæ xxiii Maji cum octava celebratur, alia secundaria festivitas, propter corporis elevationem ad diem xxiii Octobris haberi solita: quæ apud Gemblacenses annue præclamatur istis verbis: In Gemblaco, elevatio corporis sancti Patris nostri Guiberti, Confessoris Christi, in miraculis præclari. Secuti sunt Molanus, Canisius, Wion, Dorganius, Ferrarius. Arnoldus Rayzzius in Hierogazophylacio Belgico pag. 223 scribit anno MXXIII, die xxiii Julii, visitatas fuisse Reliquias in Ecclesia Gemblacensi asservatas, in præsentia Abbatum Gemblacensis et Villariensis, item Hyacinthi de Casali Capucini, tunc pro tempore a Sede Apostolica

E
mortuus
an. 962,

inscriptus
Fatis
23 Maji,

perperam
4 Febru

25 April
et 25 Octo-
bris:
1°

releuato
23 Septem.

inspectio
Reliquiarum
anno 1623

A Apostolica in Belgio Legati, et Andreæ Trevisii, Medici Serenissimæ Infantis Isabellæ Claræ Eugeniz. Tunc primo, inquit Rayzzius, inventum fuit corpus gloriosissimi Confessoris Guiberti, linteis et sericis involutum, et inter varias ossium partes, magna pars ipsius calvariz, ossa brachiorum et tibiæ, spinæ dorsi et scapularum integrarum, item vertebrae multæ spinæ dorsi. Addit Rayzzius, se dono accepisse de S. Guiberti vertebra integra, et de medietate minoris ossis brachii ejusdem. Præterea pag. 219 asserit os S. Guiberti Confessoris in ecclesia Florellensis monasterii esse. Dedicavit autem S. Guibertus monasterium suum Gemblacense Deo, et Apostolorum Principi Petro, Sanctoque Exuperio Martyri. Fuit hic ex Thebæis Martyribus primarius S. Mauritii socius, cujus ille Reliquias obtinuit, et harum magnam adhuc partem ibidem servari dicitur ad diem illorum natalem xxii Septembri.

Mons S. Guiberti,

1;

miraculis ejus celebris.

6 Mirus in Natalibus ista suggerit, hic inserenda; Fuit prædium quoddam monasterii, quod nunc Mons S. Guiberti dicitur, locus incultus, sed munitioni aptus. Quem locum ne invasor occuparet et munit, consuluit Godefridus Comes Lovaniensis, Dux Lothariensis, qui Advocatus erat Gemblacensium, ab Imperatore constitutus, et ab Episcopo Leodiensi confirmatus, ut feretrum S. Guiberti eo adduceretur, ad reficiendum destructam ecclesiam. Tantam autem sanitatum gratiam Deus per eum largitus est, ut insignis ex oblationibus constructa sit ecclesia, circa quam multi ædes struxerunt. Unde Godefridus nullum voluit loci esse Advocatum præter se, nec aliud jus legale aut consuetudinarium ibi observari quam in Gemblaco: Godefridus autem tertius ejus nominis et honoris, confirmavit etiam burgensibus dicti Montis nundinale forum. Hæc Molanus: distat autem vicus iste Gemblaco, Bruællas versus, sesqui hora itineris. Godefridus filius Henrici II Comitis Lovaniensis præfuit ab anno mcv ad annum mclx, cui tunc successit filius Godefridus II; et hoc sub annum mclxiv vita functo subrogatus est Godefridus III, in Cuius vulgo dictus, qui vixit usque ad annum mclxxxvi. Bartholomæus Pisen obitus et elevationis S. Guiberti meminit in Historia Leodiensis Ecclesiæ: in Floribus quoque ejusdem Ecclesiæ ex Sigeberto atque Molano elogium contexit, cui in Floribus subjungit seriem chronologicam Abbatum Gemblacensium ab Erthino, quem Guibertus instituit, usque ad tempus scriptiois suæ, id est ad annum mdcxlvii.

C

VITA

Auctore Sigeberto Gemblacensi monacho.

CAPUT 1.

Prosapia, educatio, militia. Gemblacense monasterium constructum.

a

b
Germi illustri stirpe natus,

c

d

1 Cor. 7.

ef

Insignis Pater Guibertus, in pago a Darnuensi feliciter natus, hominibus illius temporis ad exemplum creditur esse datus. Cujus avum b Redingum, et aviam Gishum, patrem quoque Lietoldum et matrem Oshurgam, omnes, qui hujus antiquitatis retinent notitiam, fatentur longam antiquæ nobilitatis ex traxisse lineam. Porro mater ejus Oshurga, d abutens Apostolica indulgentia, qua dicitur, Melius est nubere quam uri; post mortem prioris mariti Lietoldi, de quo suscepit Dominum Guibertum et Romundem ejus germanam; dum gaudens polygamia, secundi, tertii, et etiam quarti mariti non refutat copulam, ex multis maritis prolem genuit numerosam: e Helluinum scilicet, f Oilbaldum, Raginar-

dum, Dodam, præter eos quorum nomina obliteravit oblivio; quorum longe lateque pullulante prosapia, se pene tota repleti et nobilitari gaudet Lotharingia. Si quidem ex prosapiæ numerositate, accrescebat potestatis eminentia: ex possessionum multiplicitate, rerum affluebat opulentia, per quas g cumulari et prævelli solet mundanæ nobilitatis potentia. Hoc tamen in servo Dei nullus ducat satis prædicabile, cum secundum Dominicam vocem, non in abundantia cuiusquam vita ejus est ex his quæ possidet; et secundum Apostolum, non est personarum acceptio apud Deum. Sed hoc in eo nimis debet esse commendabile, quia cum veritas dicat, Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum cælorum intrare; hic, tanquam gibbi sarcina superexerescendo, terrenæ nobilitatis et facultatis deposito tumore, hoc hominum impossibile, per pronam animi voluntatem redegit ad possibile.

2 Illic ergo justus plantatus, et fidei firmitate radicatus in domo Domini, jam inde a teneris annis flores virtutum emittere coepit, in atriis domus Dei nostri eminens, ut palma altitudine nobilitatis, utque cedrus Libani multiplicandus suaveolenti ubertate sanctitatis. At postquam de floribus bonæ ejus indolis pulchritudo et suavis odor pietatis se longe lateque effudit, et tempore primi h Henrici, gloriosi et victoriosi Regis, in fructuum gemmas erupit; tandem circa tempora Otthonis primi, quasi oliva fructifera in domo Domini ubertim maturescere coepit. Qualis autem per prima ætatis incrementa ejus vita fuerit, non est discutiendum nobis: nam superflue quæritur de arbore, qualis sit radix ejus, quæ latet humo obruta; cum ex solo sapore fructus, cognoscatur arboris natura: Veritatis enim voce dicitur, Unaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur: non enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam. Hæc ergo arbor in agro Domini plantata, nec spina nec rubus fuit, de qua nulla punitionis asperitas, nulla amaritudinis acerbitas precessit; sed tanta dulcedo fructus effluxit, ut proventus ejus etiam nunc in Ecclesia Dei fructificet. Siquidem fratribus ejus de carnalis posteritatis proventu cogitantibus, solus sanctæ memoriæ Guibertus spiritualis generationis heredes suspirabat; bene monitus ab Apostolo, Qui sine uxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Ideo de patrimonio suo non quæsit carnalis copulæ sponsam dotare, sed matrem suam ecclesiam unico affectu ditare: quæ sibi non fratres brevi victuros aleret, imo cælestis filiationis prolem nunquam morituram augetet; quam nec cum dolore pareret, nec cum dolore amitteret, sed quæ eum æternali gaudio filio Dei cohereditaret. Militabat interim mundo specie tenus; sed quantum patiebatur hujus negotii usus, a militiæ vitiis erat extraneus. Et, ne curram per singula vitiorum genera a quibus Deo auxiliante destitit aut, per singula virtutum officia quibus diligenter institit; hoc in eo egregie præter cetera laudabile fuit, quod cum hujus generis hominibus familiare sit, res alienas et maxime pauperum et ecclesiarum Dei insolenter rapere, hic profecto nescivit aliena diripere violenter, qui sua tam hilariter pauperibus et ecclesiis Christi novit distribuere.

3 Postquam ergo diu sub chlamyde militaris habitus latuit, quia lucerna sub medio posita diutius latere non debuit, nodum et impedimentum divini servitii a se quantocius dissolvit, et militiæ secularis cingulum deposuit. Ita mundi veteranus, terrenæ militiæ rude donatus, coepit esse novus Christi tirunculus; et longævus mundi servus, per vindictam divinæ libertatis factus suus, effectus est Dei libertus. Igitur post multiformes spatiosæ viæ anfractus ad angustam vitæ portam directus, ut cantaret

D

9

Luc. 12.

Rom. 2.

Matth. 19.

E

h
pleque edacatus,

Luc. 6.

1 Cor. 7.

F

militiæ vocat inculpatus:

deln eidem renuntians

A ret nudus viator coram hujus mundi latronibus, deliberavit etiam a cunctis nocivæ possessionis se expedire oneribus. Ne enim post plenam legalium præceptorum observantiam, cumulo suæ perfectionis deesset illud unum Dominicæ sententiæ; Vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus; et veni, sequere me, et habebis thesaurum in cælo; hic omnia sua, non quidem vendidit, sed fideli debitori Christo commendare ad usuram studuit; gaudens quod ejus fœnerator existeret, de quo non dubitaret, quin sibi fideliter *i* usuram solveret. Ut enim unus esset illorum, de quibus Apostolus dicit, tamquam nihil habentes, et omnia possidentes; volebat sua habere, et non habere; habere, bene dispensando; non habere, avare conservando. Fidelis namque et prudens servus, constitutus a Domino super familiam suam, tam provide et lucrose satagit locare peculii sui summam, ut cum nihil sibi de summa decresceret, de mercede tamen fœnoris sumptus eximeret, unde conservis suis in tempore tritici mensuram erogaret. Quid enim lucrosius fideli œonomo, quam sua in servos Domini profundere, quæ ipse Dominus in seipsum grateranter dignatur refundere?

B Præterea et alio Dominicæ vocis hortatu incitabatur, ut et alios exemplo et auxilio ad bene agendum illiceret, dum non negligenter dictum a Domino recoleret; Qui recipit Prophetam vel Justum in nomine Prophetæ vel Justi, mercedem Prophetæ vel Justi accipiet; et illud Danielis; Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Unde ut mercedem justitiæ multorum acciperet, non satis esse visum est sibi, si ipse solus ad justitiam tenderet, nisi et alios secum currere suo exemplo et hortatu moneret, et ipse causa salutis multorum fieret, et duplicem coronam remunerationis acciperet.

batur non solum divinitatis gratia, sed etiam nobilissimæ et Christianissimæ aviæ suæ Gislæ pia *k* convenientia: quæ dulcissimum nepotem suum videns viam veritatis insistere, collaborabat magnopere, ut amoto omni impedimento a cæpto pietatis itinere, viam mandatorum Dei dilatato corde posset currere. Quia enim non, ut Esau pilosus, venationum vanis aut nocivis exercitiis inserviebat; sed, ut lenis Jacob domi habitans, simplicitati et innocentie studebat: totam se in ejus dilectione transfuderat. Quippe quem exemplo fidelis Abraham de terra et de cognatione sua jam dudum animo exisse cognoverat, ei terram repromissionis competere credebat: nec cum volebat suo destituere subsidio, quem perpendebat per omnia dirigi divino auxilio. Ideo salubri reperto consilio, omnes *l* res hereditatis suæ, quas sibi vir suus Redingus dotis gratia impenderat, vel quas ipsi pari æquitatis industria addiderant patrimonio suo, ad præsidium Deo placitæ constructionis contulit legaliter carissimo nepoti suo.

6 Ad hæc omnia non parum solatii Divinitas fideli suo Guiberto contulerat, quod in his omnibus Doctorem et Patronum quemdam venerabilem virum, Erluinum, nomine, præviderat: qui et ipse canonicam, quam vivebat, regulam ad monasticam vitam converterat, et in Gorziensi cænobio regulariter degendi omnibus exemplo erat. Is pio Patrono nostro, in omnibus nilum rerum consiliis exequendis, in ecclesia ædificanda et officinis claustris construendis, in Fratribus ad civile Dei convocandis et regendis, aderat adjutor opportunus et unanimis.

ANNOTATA.

a Geranium, pagus Lotharingiæ *Ortelio*, pro quo in pago Darmnensi legitur in *MS. S. Maximini*, et Darnay locum Lotharingiæ indicat *Du Val* in *Alphabeto Franciæ*. Gemblacum quoque dicitur in charta *Otonis primi* esse in Comitatu Darmnensi.

b *MS. Corsend.* Rodigum, *MS. S. Maxim.* Rodigum, in diplomate Rothingum.

c *Wasseburgius* addit Regum Austrasiæ.

d *MS. Corsend.* gaudens.

e *MSS. Cors. et S. Max.* Hellinum.

f *Eadem* Oibaldum et Orbaldum.

g *MSS. S. Max.* amulari.

h *Hic est Henricus Auceps*, pater *Otonis primi*, qui isti anno 936 functo successit

i *Surius* mensuram. k *Idem* conniventia.

l *Res singular* in diplomate *Otonis Imperatoris* enumerantur et confirmantur.

CAPUT II.

Vita monastica Gorziæ. Gemblacensibus datus Erluinus Abbas. Immunitates ab Ottone I concessæ, a Benedicto VII confirmatæ.

Alii ad perfectionis culmen tendenti sufficere videtur a malo declinasse, mundi pompis abrenuntiassæ, sua omnia pauperibus erogasse; at Dominus Guibertus, quæ retro sunt oblitus, in anteriora se extendere nitebatur, semetipsum arguens imperfectionis, nisi argumento Dominicæ manus ad unguem expoliretur. Audiens nempe Dominum dicentem; Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me; totum hoc Dominicum imperium traxit ad se; et abnegans semetipsum, tulit crucem mortificationis Jesu in corpore suo; castigans corpus suum et in servitutem redigens, ne forte aliis prædicans ipse reprobis inveni-

D
A. SIGEBERTO.
k
adjutus in hoc
a Gislæ avia,

E
et Erluino
directore.

f

Matth. 19.
i
2. Cor. 6.

bona servat
in servitium
Dei expen-
denda.

Matth. 10.
Dan. 12.

Esa. 26.

Fundat mo-
nasterium
Gemblacense:

Psal 83.

ei confert
facultates
suas:

A. RIGBERTO.
LUC. 9.
Monasticæ
vitæ se tradens
Guibertus,

A niretur. Tulit crucem etiam fraternæ compassionis, quando erntus de cribro diabolicæ tentationis, ipse aliquando conversus, confirmabat Fratres suos, pro quibus Christus ipse liberat calicem passionis. Igitur arrepto rationis clavo, post rerum suarum jacturam, nudus enatavit de mundi hujus naufragio; et tandem potitus monasticæ quietis portu, ancoram stabilitatis de alto pectoris sui jecit in claustralis vitæ profundo. Videbat enim, quod nusquam alibi tutius perfugium esset fugienti a mundi periculo; cum in claustris monasterii et eremi non desit solitudo; et si quem aliquo modo diabolicæ incursionis titillet inquietudo, præsto adsit prompta fraternæ consolationis fortitudo. Videbat etiam, quod non altius posset ascendere, si posset illum religionis gradum attingere, ad quem omni quidem ordini Ecclesiastico, omniq[ue] terrenæ potestati licet accedere, a quo nulli omnino, nulla omnino occasione, licet impune recedere. Præterea vir prudens, ante et retro oculatus, nihil temere et improvide sibi agendum esse attendebat diligentius. Ut enim athleta stadium ingressus, sollicite qualitatem loci circumspicit, ne quo offendiculum sibi pugnanti vel currenti obsit; ita et hic noster athleta opportunitatem et qualitatem loci, ubi propositum suum secure exequeretur, caute dispexit; scilicet ubi nec indulgeret sibi disciplina remissior, nec pro intuitu notæ nobilitatis male blandiretur sibi honorificentia impensior. Timebat enim ne sibi diceretur a Domino: Utinam calidus esses, aut frigidus; sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo. Timebat enim, ne sicut ille, qui contra flantem ventum flores portat, etiam ipse inanitate elationis inflatus, collectos virtutum flores perderet, et quasi pulveris squalore, fœditate apostasiæ sorderet et cæcutiret.

Apoc. 3.

recedit in
Gorziense
cænobium,
a

8 Denique columba Christi, nolens diutius involvi mundanis fluctuationibus, dum non inveniret ubi requiesceret pes ejus, adiit arcem paratam a Deo multorum saluti, claustrum scilicet Gorziensis cænobii. Id cænobium olim vir magni nominis, Pipini Regis ex sorore nepos, a Grodegandus Metensis Episcopus construxit, et ad æternum sanctitatis suæ monumentum opibus ditavit: et, quod majus est, religionis gratia decoravit. Sed processu temporis, crebrescente bellorum malitia, et per hæc crude-scendo malorum miseria, et quia leges silent inter arma; ideo invalescente quaque terrarum injustitia, etiam ibi, per notam temporis et Prælatorum incuriam, disciplinæ regularis cœpit emolliiri censura. Et hæc cœlestis iræ permissio tandiu permansit, donec tandem divinæ miserationis oculos super inhabitantes terram prospexit, qui et infidelitatis tenebras amovit, et lumen veritatis revocavit. Adhæc inter primos a Deo missus est b Adelbero, primus hujus nominis Metensis Episcopus, qui nobilium Christianissimus, et Christianorum nobilissimus (erat quippe frater c Friderici Ducis) in hoc primum regiminis sui dedit exercitium, ut et seculari potentia et Episcopali censura exturbaret a sua diœcesi irreligiositatis vitium. Hujus bonæ intentionis oculum intendens primum super monasticam disciplinam, elaborat eam ad Apostolicæ vitæ redigere normam. Et incipiens a Gorzia, quæ ceteris monasteriis erat præstantior in sua parochia, ubi institutæ religionis vix ipsa apparebant vestigia; non prius destitit, quam monasticæ vitæ professores, a sæculi vanitate retractos, rectæ viæ reddidit, et ante omnia radicem malorum, et malam Monachorum noveream, scilicet proprietatum concupiscentiam, mucrone pastoralis extinxit; et qui in sæculi compitis patebant luporum morsibus, Dominico ovili inclusit. Collaborabat sibi ad hoc pius Gorziensis

Abbas Agenoldus d, restaurandæ sanctæ religionis adjutor opportunus. Itaque extirpatis nocivis radicibus de Dominici horti areola, Adelberone Episcopo plantante, Agenoldo rigante, Deo autem incrementum dante, crescebant solito uberius virtutum plantaria. Quicumque ergo abrenuntiantes sæculo, suave jugum Christi tollere volebant, quam mites et humiles corde exemplo Christi esse deberent, hic ediscebant. Quicumque ex militari habitu in timore Domini fortitudinem suam mutabant, hic quasi in campo divini tirocinii experimentum sui capiebant. Quicumque ex Clericali sorte ad altiorem humilitatis gradum optabant ascendere, hic cum Jacob non in somnis, sed re vera scalam cœlos attingentem merebantur videre, per quam Angelos ascendentes et descendentes possent videre.

Genes. 28.

9 Cum ergo hic tantus sanctæ religionis fervor tam longe et tam late calor sui diffunderet flammæ, huc ad disciplinam Domini omnis confluebat nobilitas, omnis dignitas, omnis sine personarum discretionem professio concurrebat et ætas; nec quisquam vel initium conversionis se credebat arripuisse, cui non contigerat Gorziensi Regulæ initium esse. Hic inveniebatur lac, quod parvulus sugeret; hic solidus panis, quem perfectus manderet, et aliquando quasi nutrix in corpus suum trajiceret, ut et alios rudes vel infirmos inde pasceret. Inter eos hic noster Patronus Guibertus, non ultimæ nobilitatis, imo non ultimæ humilitatis et sanctitatis, spiritu Dei agente, est adductus: ut qui jam dudum renuntiaverat suis omnibus, hic etiam sibimet si renuntiaret, ut Christo perfectius adhereret. Seipsum ergo, et omnes quos Christo lucri fecerat, venerandi Patris Agenoldi committens manibus, adhærebat ei studiosius, et ab ore ejus pendebat intentius; utpote qui ex doctrina ejus non solum pasci habebat, sed et de micis ex ea collectis per se Christi pauperibus ferre satagebat. Et ut id, ad quod venerat, diligentius exsequeretur, singulorum gratias solerter contemplabatur, et aliquid inde ad seipsum trajicere nitebatur. Erudiebatur illius patientia, accendebatur istius orandi instantia, alterius delectabatur obedientia; istius humilitatem, illius imitabatur sobrietatem; in hoc activæ vitæ laborem, in illo contemplationis mirabatur ardorem. Fiebat proinde miro modo, ut dum ipse de singulorum virtutibus aliquid decerpit, quod sibi sit pro exemplo, ipse solus omnibus esset exemplum. Ut enim, secundum Salomonis Proverbum, ferrum ferro acuitur: ita alter ab altero ad bene agendum excuebatur: et ut homo confundit faciem amici sui, ita et eos pia fraternæ æmulationis movebat confusio, nisi alter alterum quiret imitari.

F
Prov. 27.

10 Ipse ergo qui mundi renuntiaverat vanitatibus, timens ne iterum ejus illiceretur voluptatibus, dum sub obtentu disponendarum Ecclesiasticarum rerum adhuc ei deserviret specie tenus; ad hoc etiam timens illud Apostolicum, doctorem non debere esse neophytum, ne elatus incidat in judicium diaboli; induxit in animum, venienti morbo quancumque occurrendum. Venerabilem, cujus supra meminimus, e Erluinum, virum Deo placitum, hominibus acceptum, in gymnasio sanctæ religionis laudabiliter exercitatum, lucrandis Deo animabus intentissimum, amicitias Principum terræ et majorum Ecclesiæ gloriosum, exequendis rebus Ecclesiasticis per omnia idoneum; hunc talem virum, utpote patrem et intimum suum, convenit amicaliter, in eum se rejecit quam familiariter, in eo quasi in reclinatorio animæ suæ tantum incumbit fiducialiter: ei ex ordine velle suum aperiens, ei seipsum magis quam sibi credens, communicato cum Fratribus consilio, eum Abbatem sibi deligit, et fideibus Christi

ibidem consti-
tuto Gemblaci
Erluino,

e

d
et sub Agenol-
do Abbate,

Prov. 18. A Christi adnitentibus Dominico ovili præfici facit. Ille tamquam bonus pater familias. doctus de thesauro suo proferre nova et vetera, sciens sic adimpleri legem Christi, si alter alterius portet onera; supponit humiliter humerum ad suscipiendum onus, satis quidem grave, sed Deo sibi cooperante, portabile: animatus illo proverbio, quod per Sapientem dicitur, Frater qui a fratre adjuvatur, quasi civitas, quæ non expugnatur. Ita vir sanctus Guibertus, strenuo cooperatori suo Erluino Marthæ ministerio delegato, ipse cum Maria sedens ad pedes Domini pro audiendo ipsius verbo, elegit optimam partem, quæ non auferetur ab eo. Nam ad alvearium monachorum, scilicet Gorziam, regressus, jejuniis, vigiliis et orationibus intentus, contemplationis virtuti vacabat liberius.

ipse Gorziam
regreditur.

Ob fundatum
feliciter mo-
nasterium

B

¶ Jam in laude Dei novella plantatio fructificaverat. jam agricola pretiosum fructum terræ expectans patienter ferebat, quia temporaneum et serotinum se accepturum non diffidebat; jam crescebat Christi gloria, jam illorum per quos benedicebatur nomen Domini multiplicabatur gratia: quando de Gemmelans, novellæ scilicet constructionis cœnobio, boni odoris longe lateque exibat fragrantia, quod ibi sanctæ religionis fervente flamma, et iusti de virtute in virtutem indies proficiebant, et iniusti ab erroris tortitudine conversi jam in directum ibant. Ex hac boni odoris suavitate repleta erat tota domus Ecclesiæ, et attigerat jam ipsa culmina Imperialis aulæ, ubi cunctis Palatinis in ore erat pia nobilissimi viri Guiberti ad Deum conversio, et de ejus conversione non minima in tota Dei Ecclesia ædificatio, quod ejus exemplo multi renuntiantes seculo sanctæ Religionis se subiciebant proposito.

delotus
apud Impe-
ratorem
Ottonem,

C

¶ Sed invidia ubi desit, quæ nec in paradiso deliciarum, nec in ipso quoque cœlo defuit? Quidam, qui bona fidelis Christi Guiberti obliquo oculo limabant, aures Cæsaris adversus eum appellant, et invidiose ei derogantes, contra rempublicam eum egisse accusant, qui Gemmelans regalem fiseni, majoribus ipsius munificentia Imperiali loco beneficii attributum, in partem proprietatis suæ usurpaverit; et injussu Regis, fundato ibi cœnobio, in sortem Ecclesiastici juris injuste transfuderit, quod fieri nullo modo lex publica sinit. Pius constructor [Guibertus] et sanctus provisor Erluinus loci nostri, ad causam dicendam edicto Regis ad curiam invitantur: causa proponitur, de injustitia expostulatur, in deliberanda sententia alius alii varie assentitur. Discipuli Evangelii a Domino docti, Cum stabitis ante Reges et Præsides, nolite cogitare qualiter aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini; non sophisticam quærent argumentationem, sed simplicitatis Christianæ prætendunt humilitatem. Scientes enim, quia periculosum est contra torrentem brachia tendere, nec ignorantes sententiam Apostoli, Qui potestati resistit, resistit Dei ordinationi: pedibus Imperatoris se humiliter provolvunt, et ne in se et in pauperes Christi terrena sua potentia abutatur suppliciter exposcunt; dicentes, gaudendum esse majestati Imperatoris, quod temporibus imperii sui divina miseratio ostium misericordiæ suæ voluerit patefacere, dum tales aliquot viros dignatur mundo transmittere, qui digni sint exaudiri orantes pro statu reipublicæ: posse Imperatorem de alieno fundamento laudem mereri, si ab aliis in honorem Dei constructa loca, sua Regali potentia velit tueri: alieno labori eum posse participare, si res ab aliis Deo jure hereditario legatas, dignetur auctoritate Imperialis manus corroborare: dignum esse, ut apud Imperatoriam censuram plus valeat Deo placita veritatis æquitas, quam susurro-

Rom. 13.

simpliciter
exponit fa-
ctum,

num et bilinguium calliditas, vel adulantium dolositas, de quibus Sapientia dicit: Susurro et bilinguis maledictus, multos turbavit pacem habentes: et lingua tertia (hæc lingua adulantium intelligitur) multos commovit. Hæc et alia in hunc modum locuti, a bona spe, quam in Deum habebant, non sunt frustrati; illud Sapientis dictum esse verum experti: Beatus, qui loquitur in auribus sapientis. Pius enim Rex Ottho, vere ad restanrandam rempublicam et reparandam Dei Ecclesiam directus a Deo, his salutis monitis aurem advertit gratanter, et petitionem fidelium Christi accepit dignanter. Annuit enim communi Palatinorum consilio, et regali censuit edicto, ut rata et inconvulsa permaneret novella Gemmelacensis cœnobii constructio: et quidquid illi ecclesiæ ab ipso Domino Guiberto, vel etiam aliorum venerabilium virorum largitione fuerat concessum, ut nullus infidelium vel aliquis heredum ejus infringere audeat, omnino est interdictum. Insuper permissa est eis potestas f Advocatum et regularem Abbatem cum imperio Regis eligendi, castellum construendi, mercatum, percussuram monetæ, macciam faciendi. Ipse locus ab omni omnium servitio immunis est redditus in civitate, in castello, in villa, superaquas, in pontibus, in omnibus Imperii sui locis, ab omni telonio et tributo est absolutus, sub solo Regiæ defensionis munimine subjectus.

¶ 13 Omnis res jam composita videbatur, omnia jam in tuto esse credebantur, nihil ex aliqua parte metuebatur: de rebus ecclesiæ traditis, et de libertate ipsius loci charta conscripta, Imperiali erat edicto confirmata, et annuli impressione Imperialis auctorizata, quæ auctorizatio facta est sollemniter Leodii xii Kalend. Octob. anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo quadragesimo sexto, Indictiono iv, Regni Domini Ottonis primi anno undecimo, Cathedram Trajectensis ecclesiæ regente g Hugone. Ad hanc confirmationem Imperialis potestatis, accessit etiam Apostolicæ Sedis auctoritas, dum a Benedicto VII hujus nominis Papa decretum est, ut rata esset in perpetuum Gemmelacensis cœnobii prærogata immunitas. Decretum est etiam, ut de alio monasterio ibi Abbas non constitutur; sed ipsi servi Dei, secundum S. Benedicti regulam viventes, ex sua propria congregatione Abbatem eligendi potestatem habeant; et ut Abbas ipse, privilegiis Sedis Apostolicæ, infusis decoretur; et ut ipsum monasterium, sub jurisdictione Sanctæ Romanæ Apostolicæ Sedis constitutum, nullius alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submittatur, interminando ex auctoritate B. Petri Apostolorum Principis, sub divini obtestatione iudicii ac validis anathematis interdictionibus, ut nulla aliquando vel parva vel magna persona aliquid de rebus vel possessionibus ad idem monasterium pertinentibus, auferre vel alienare præsumat h. Hoc scriptum per manum Bonifacii Notarii Regionarii atque Scriniarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Datum est viii Kalend. Aprilis, per manus Stephani Episcopi ac Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apostolicæ, anno Pontificatus domini Benedicti VII Papæ nono, imperante Ottone a Deo coronato, magno ac pacifico Imperatore anno xvi.

D
A. SIGEBERTO.
Eccli. 28.

impetrat
consensum

f

E
in immuni-
tatem cœno-
bii Gembla-
censis,

g

a Benedicto
VII oppro-
batam.

i

h

ANNOTATA.

a Floruit S. Grodegandus seculo Christi 8, mortuus anno 766 die 6 Martii, quo die Acta ejus ex variis collegimus, et §. 2 prosapiam illustrem deduximus; non tamen admisimus eum Pipini Regis ex sorore nepotem fuisse, quod hic dicitur: §. 3 deduximus varia monasteria ab eo constructa, et inter illa hoc Gorziense, de quo late egimus 27 Februarii ad Vitam B. Joannis Abbatis Gorziensis.

A b Adelberto privilegium Gorziensibus dedit anno 928, 17 Kalend. Januarii, vixit usque ad annum 966.

c Sigebertus in Chronico ad an. 945, hos fratres agnoscit.

d Agenoldus sive Agcnaldus adfuit anno 942 consecrationi Ecclesie S. Marimini apud Treviros.

e Erluinus dicitur vixisse usque ad annum 986, verum nescio, an paulo ante non aliquid desideretur, quo clarius intelligatur Gorzia Gemblacum transiisse Sanctus, ad monasterium ibi ordinandum.

f Otto Imperator Advocatum dedit anno 948 Lambertum I Comitem Lovaniensem, et hæc omnia confirmavit diplomate edito a Munro in Notitia Ecclesiarum Belgii cap. 56, cum alio primario ante concessa anno 946 ut mox dicitur.

g Hugo Episcopus, licet Leodii sederet, appellatur Trajectensis ad Mosum, ex Abbate S. Maximini assumptus anno 945, mortuus anno 947.

h Benedictus VII passim dicitur ex Baronio creatus 11 Maji an. 975 sed Collega meus Papebrochius ostendit, ordinationem ejus differendam ad 19 Decembris : obiit anno 984, 10 Julii : quo eodem anno data hæc

B approbatio, post obitum S. Guiberti obtenta intelligitur.

i Hic aliquis imperite adscripserat, qui est annus Domini 953 et quidem per zifram ; ut plane novitium esse glossema intelligas, ideoque illud expunximus. Consuluerat imperitus interpolator Sigeberti chronicon, in quo anni Otthonis numerantur, non a coronatione Imperiali facta Romæ anno 967 in Natali Domini, ejus solius ratio haberi solet in Pontificum Bullis ; sed a coronatione Regia, vivente adhuc patre facta Aquisgrani anno 964 in die Pentecostes. Surius in margine censuit legendum esse Agapeti II annum vi : qui fuisset annus 16 Otthonis, verum non secundi, sed primi ; annus autem Christi solum 951. Nescio tamen an non ipse Sigebertus sui obliviscatur, qui sequenti capite meminit Apostolicæ censuræ, vivente adhuc S. Guiberto, monasterium munientis.

k MS. compendium Ultrajectinum addit : Ad cujus tumbam ex hinc innumerabilia acciderunt miracula, sicut liber confectus inde testatur.

CAPUT III.

Monasterium infestatum. Pius obitus et sepultura.

C Ita aliquamdiu aridente sereno cœlo prosperitatis, derepente inhorruit maxima immissio diabolicæ tempestatis. Siquidem Heribrandus de vico a Maviwolt, qui inter nobiles b Bratuspantium genere et divitiis eminebat, cujus nobilitatem alia nobilitas augebat ; ei quippe e Rembidis, germana nobilissimi senioris nostri Guiberti, nupserat : hic injustitiæ gladio accinctus, cupiditatis armis confusus, clamat Gemmelacensem fiscum hereditaria lege, ex matrimonio uxoris suæ Rembidis, sibi competere ; offensionem suam Guibertum non legaliter egisse, qui sub obtentu religionis uxorem suam, germanam scilicet illius, voluerit injuste exheredare. Contempta ergo Imperialis Curie auctoritate, contempto Apostolicæ censuræ anathemate, junctis sibi complicitibus suæ injustitiæ, non timet Abbatiam insolenter invadere, et substantiam Fratrum violenter diripere. In officinis claustrum equi stabulantur, per loca monasticæ solitudini competentia secularis personæ militiæ vagantur, Fratres per latibula sanctuarii quomodocumque sese tutantur, et in tantæ tribulationis articulo subsidium divinæ pietatis præstolantur. Videbatur nempe malevolis implendæ injustitiæ opportunum esse tempus, quia ipse sanctus vir Guibertus

mondo jam mortuus, et ab eis longe remotus, excuserat se a cunctis ratiociniis mundani tumultus : porro Abbas Erluinus, recens oculis privatus, restaurandis rebus perditis putabatur esse minus idoneus. Hic sinister rumor ut percussit aures sancti viri, cujus conversatio jam erat in cœlis, quid ei tunc fuerit animi, non opus est exprimere verbis : cui quamvis indignum videretur de stiva Dominici aratri oculos retro convertere, et grave esset, se, emeritum militia, bello mundanæ solitudinis iterum involvere ; non distulit tamen pro consolandis Fratribus iter accelerare, qui pro illis paratus erat etiam animam ponere. Veniens ergo desideratus ad desideratum locum, qui testimonium erat suæ devotionis, tristes et desolatos Fratres confirmat verbis consolatoris, et quibus potuit armis humilitatis et modestiæ occurrit adversariis, et feritatem et cupiditatem eorum mitigare laborabat monitis suasoriis. Illi præsentiam sanctitatis ejus aliquantulum reveriti, et aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habentes, cesserunt ad tempus ejus voluntati, se intuitu affinitatis ejus ab injustitia ista cessaturos polliciti d.

15 Sæpe nominatus et sæpe nominandus nobis Dominus Guibertus, tam gratosus fuit Deo, ut dignus fuerit etiam Apostolicæ prædicationis ministerio. Gens siquidem e Hungarorum, quæ quibusdam munitissimis clavis remota, nec ad meridianam nec ad occidentalem plagam exeundi habuerat facultatem ; per f Arnulphum Imperatorem ruptis clavis emissis, mortuo Arnulpho Imperatore, totam Italiam, totam Germaniam, ut fera tempestas, vario vastationis genere depopulata est per annos circiter quinquaginta. Hæc gens etiam tempore primi Ottois aggressa Lotharingiam, deducta est a Duce g Conrado usque ad silvam Carbonariam, et virtute Dei apud Lobiesse cœnobium ostensa prohibita ultra prædire, rediit impuæ. Hungaris ergo in eundo et redeundo per vicum Gemmelacensem transeuntibus occurrit vir Dei Guibertus, non clypeo aut galea materiali protectus, sed tantum gladio verbi Dei accinctus, paratus bibere calicem passionis, et ponere animam suam propter salvandas Fratrum animas : qua, ut dicit veritas, non est major caritas. Et primo miles Christi secundum præceptum Evangelii offerens illis verbum pacis, ingressus est viam prædicationis ; et paulatim mitigata eorum rabie, cœpit jam agere de eorum salute ; nec destitit illis, idololatriæ spurcicia sordentibus, pandere fidei dogmata et Regis æterni mysteria, donec aliquos eorum a regno diaboli abstraxit, eosque abjurantes sacramenta diabolicæ militiæ, transcripsit in novum nomen Christianæ militiæ, Benedictus Deus per omnia, qui Guiberto sub signis suis militanti adfuit, eique civicam coronam tribuit.

16 Prævidens vir Deo plenus, non esse paratum sibi a Deo Patre, ut hiberet primum calicem passionis ; animum appulit ut mereretur bibere saltem secundum calicem confessionis : et ideo totus in hoc ut consulendo sibi consuleret etiam aliis, excogitavit opus, quod non sibi solum, sed etiam aliis prodesset. Nam amplectens super omnia caritatem, quæ est vinculum perfectionis, et in qua est plenitudo legis : et ob hoc maxime, quod hoc speciale mandatum est Domini, dicentis, Mandatum novum de vobis, ut vos invicem diligatis ; cœpit agere cum pluribus devotis et Dei fidelibus, ut per unum mutuæ caritatis conglutinati amorem, fraternalem inter se statuerent societatem : ut cum omnes unum in Christo essent, unum saperent, unum intelligerent, unum in Christo vellent, unum nollent, nihil diabolica æmulatione contractum, odio condignum, vel contrarietate inveniretur diversum ; ut vere pacifici mererentur beatitudinem

a
b
c
Ab afflu-
suo viro
sancti in-
festatur mo-
nasterium,

d
E
Ex Hunga-
ris late

e

f

g
etiam Bel-
gium popu-
lantibus

Joan. 15.

quosdam
convertit
Sanctus :
F

Joan. 13.

commendat
caritatem
mutuam :

Jacob 5

Joan. 13.

A beatitudinem filiorum Dei. Ad hæcetiam, ut secundum Jacobi præceptum, peccata sua alterutrum confiterentur, et orando pro invicem salvarentur; et sicut Veritas ait: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: ita loti baptismo alterutræ confessionis, lotis pedibus, quibus non potest sine labe terra calcari, id est, expiatis actibus humanæ vitæ, quæ vix aut nullatenus sine nævo peccati potest transigi, per fraternæ orationis auxilium redderentur toti mundi, elemosynis, jejuniis, psalms, hymnis, canticis spiritualibus, ad hoc constitutis, ab invicem expiati. Delectabat enim eos illud B. Augustini, qui in laudem caritatis prorumpens, ait: Dulcis sonus, caritas est: dulcis res et delectabilis, caritas est, quæ præsentem et absentes in unum collegit fratres.

prævidens
obitum,

17 Sic vir Dei tactus quodam præsidio futurorum, quod propediem tendendum sibi esset ad supernæ vocationis bravium, prævidit sibi in futurum, ut quando deposito carnis onere ingrederetur viam universæ carnis, aciem hujus fraternæ societatis hinc inde locaret in subsidiis, quæ tartarearum catervarum incursus perturbaret orationum telis. Hujus negotii perficiendæ secundas partes relinquens fidei vicario suo Abbati Erluino, cavens sibi per omnia, ne sub obtentu alicujus rei exequendæ quantulumcumque iterum implicaretur seculo, ultimum vale dicens Fratribus et amicis, et optabilem pacis et dilectionis memoriam relinquens eis, maturavit viam ad amicam sibi quietem Gorziensis solitudinis. Sicut enim piscis, extractus ab aqua, non potest vivere; ita ipse timebat de vita animæ suæ, quoties a contemplationis extrahebatur requie. Post tot et tantos labores, dum jamjamque expectaret dari sibi a Deo desideratam missionem militiæ suæ; tandem Rex regum, lætatus militem suum diu pro castris suorum viriliter stetisse, tempus esse duxit ei præmia laboris reddere, et capiti ejus coronam laudis imponere.

Gorziam redit:

B

a ger invisitur
a Gemblacensis:

18 Et jam instante tempore resolutionis suæ, cepit languescere. Summus enim Artifex, qui semper invenit in opere suo quod adhuc tunc dat et poliat, electum suum tamquam aurum in fornace probabat, ut excoqueret ad purum scorium peccatorum ejus. Gemmelacenses ut audierunt Dominum et Patrem suum, ad mortem infirmari, non potuerunt suo temperare dolori. Hunc eorum dolorem nimis exaggerabat, si eum in terra peregrinationis suæ, ipsis absentibus, contingeret obire. Unde qui ex his majusculi esse videbantur, sine mora Gorziam tendunt, et Dominum suum viventem inveniunt: et aliquantulum dissimulato dolore, agunt cum eo de reportando ejus corpore. Ille accersito ad se Abbate suo, epi nomen erat Oibaldus h, aperit ei suum suorumque desiderium, et hoc ab eo ultimum expetit beneficium, ut liceat suis defuncti corporis sui glebam referre ad Gemmelacense cœnobium. Abbas ex consilio respondit ut pater filio: Mi fili dulcissime, angustiae mihi sunt undique: sanctitatem tuam revereor, animam tuam ad Deum euntem scandalizare vereor: sed timeo, ne illi super hoc scandalizentur, qui te ut Patrem venerantur, et amorem, quem exhibuerunt tibi viventi, vellent exhibere præsentialiter etiam morienti. Ecce voluntatem meam postpono tuæ voluntati, si adspiraverit tibi et tuis voluntas Dei: si suppetit tuis facultas implendi desiderium suum, non nego meum assensum. Tandem vir Dei consummatus in virtutum gratia, quod majus est quam si claruisset miraculorum gloria (miraculis quippe nonnumquam virtutes obfuscantur, miracula vero solis virtutibus commendantur) decimo Kalendas Junii reddidit spiritum, fatigatum nec victum fructuosus laboribus; et ad patres suos appo-

h
disponit sepulturam,

C

situs, qui seminaverat in benedictionibus, messnit etiam in benedictionibus centuplum, et vitam æternam secundum Domini promissionem est adeptus.

19 Gemmelacenses læti ab invitis Domini sui corpus suscipiunt, et se votivo operi accingunt. Qui præcaventes, ne æstivi caloris nimietas faceret injurias sancto corpori, interiora corporis ejiciunt, ibique terræ infodiunt: cadaver vero sale et variis pigmentorum odoribus conspergunt, quæ putredini corporeæ corruptionis repugnare possunt. Unus autem eorum, nomine Adecho, qui semper familiaris fuerat obsecutus sancto viro, ac per hoc etiam sancto corpori adhuc obsequabatur instantius; hic comparato carro cum bobus i, superponit sanctum corpus, non quo honore Dominum decuit, sed quo amore ipse debuit. Jam præcesserant longiuscule; et ecce omnis Gorziensium populus exarsit in iram et furorem, ægre ferentes corpus illius absportari, ejus meritis secedebant a Deo adjuvari. Ergo facto grege, perstrepunt populari more, et paucos multi insequentes conclamant. Ad clamorem concurrentium Gemmelacenses obstupescunt, et tacito cordis clamore auxilium Dei quarunt: et qui pro filiis Israel pugnavit contra insequentes Aegyptios, pugnavit etiam pro istis. Subito enim orta tempestate, aer inhorruit, et clara die nox aliena incubuit. Concropan tonitrua, micant fulgura, cadunt fulmina: illos tenebræ palpabiles ab itinere revocant; isti uno itinere gradientes, nec ad dexteram nec ad sinistram declinabant. Ita illi divinitus exterriti, retrocedunt: isti adjuti divinitus, libere incedunt. Tam prædicabili miraculo sanctus Dei Guibertus illustratus, cum multa omnium veneratione ad Gemmelacense cœnobium est relatus, et cum honore debito in ecclesia Sancti Salvatoris, Sanctique Petri Apostoli sepultus, se cum Deo vivere ostendit invocantibus. Credunt enim se ejus tuitione protegendos perpetualiter omnes, qui invocant eum præsentialiter. Obiit autem hic sanctus Dei anno Dominicæ incarnationis nonagesimo sexagesimo secundo, decimo Kalendas Junii. k

D
A. SIGEBERTO?
feliciter
expirat.
Matth. 19.

i
Corpus Gen-
blacum
deferitur.

E

k

ANNOTATA.

a MS. S. Maxim. Mainnuolt.

b Bratuspantes qui modo Brabantii dicuntur, de quorum antiquis limitibus sæpius egimus. In MS. Corsend. erat Brabantensium.

c MS. Corsendonc. Remnidis. MS. S. Maxim. F Remuvidis, et supra num. 1 Remundis.

d Addit Miras, idem fecisse, Robertum Comitem Namurcensem, eorumque exemplis alios. Nec res illa contra potentes invasores ab Ottone est sopita, nisi cum dimidia et ampliori jactura monasterii.

e De Hungaris et eorum irruptionibus actum est 18 Aprilis ad Miracula S. Ursuarii cap. 1, pag. 561 et sequenti.

f Arnulphus Carolo Crasso patri, 12 aut 13 Januarii anno 888 mortuo, successit, Romæ Imperator coronatus anno 896, mortuus anno 899.

g Dux Conradus, in dictis Miraculis S. Ursuarii Cono appellatur. Contigit ea irruptio anno 954.

HISTORIA ELEVATIONIS

Corporis S. Guiberti.

Ex MS. Corsendoncano.

Exultemus dilectissimi, exultemus in gloria, quam in festa hujus diei observatione nobis confert Dei gratia. Hodie quippe Deus nobis donavit, quod ab origine mundi paravit: gaudium videlicet de sancto Confessore

Proœmium.

xx 115.
Ecll. 15, 6

A Confessore suo Guiberto, quem in operandis miraculis, hereditavit, sicut scriptum est, nomine æterno. Quæ gloria nobis ex corporali ejus præsentia specialis, omnibus Christianis facta est generalis : quia quem locus iste jam olim Patrem a Deo mernit, hodie apud Deum mundus Patronum agnovit. Igitur Sanctus Guibertus, quadraginta fere annorum spatio in honorum operum consuminatus exercitio, apud Gorzani suæ conversionis cœnobium vita defunctus, in Gemblacis suæ conversationis loco sepultura est factus : ubi ab anno Dominicæ incarnationis nongentesimo sexagesimo secundo (eo quippe hominem exiit) per annos centum triginta septem facito nomine jacuit, vix per paucos fidelibus per chartas veteres recordantibus umbram sanctitatis ejus.

Ab anno 1099,

frequentia
miracula
facta.

B vir tantæ apud Deum sanctitatis, nullo cultu venerationis honoretur a nobis. Horum maxima pars erat Sigebertus, antiquæ scientiæ ac reverentiæ monachus, hujus Ecclesiæ nostræ Gemblacensis oculi, cui pio invigilabat vita et conversatione ac religionis fervore. Tanto namque certior erat de sanctitatis ejus gratia, quanto vitam ejus virtutibus plenam, multa styli prosecutus est elegantia. Qui ex evidenti miraculorum ostensione, accepta explendi desiderii sui occasione, de elevatione sancti ejus corporis cepit agere apud eos, quorum hoc erat auctoritatis. a Denique Domini b Liothardi Abbatis voluntate consultata et benedictione percepta, ad impetrandam super verbo Episcopi Leodiensis auctoritatem, ipso ab eo suscepit legationem. Currum Dei tunc dirigebat Leodii Dominus c Othbertus, Ecclesiæ suæ inter prædecessores suos satis commodus : qui ubi bonam bene desiderantium voluntatem audivit, discussa et comperta rerum veritate, justa petentibus assensum suum dedit ; gaudens tempore suo per Dei misericordiam revelatum, unde omnis mundus a necessitatibus pondere se sentiret relevatum. Ab Domino Heinrico, loci nostri Archidiacono, causa defertur d Frederico Coloniensi Archiepiscopo. Confert ille in Synodo generali quid esset agendum super negotio nobis speciali, et ex consilio libens annuit. Ita divinitus agente clementia, Dominus noster Episcopus eo erga nos factus est promptioris animi, quo in hoc se gaudebat habere assensum et auctoritatem etiam sui Metropolitani. Denique ad hujus negotii executionem ipse cepit insistere, quem in assentiendo, unde consultus fuerat, præ nimio gestientis animi desiderio vix sperabamus persistere. Hoc enim crebri ad eum nostri legationis excursus agebant, voluntatis ejus indices ad nos redeuntes.

et Fredericus
Archiepsc.
Colon.
consentiant.

C

3 Postquam autem, per crebra nostræ legationis internuntia, diversa de hac re data sunt et accepta responsa ; Dominus Abbas Liethardus jam per se statuit curare, quod aliis totum curandum videbatur commisisse. Ergo licet fractus ætate senili, seipsum impendens grandioris viæ labori, Leodium properat, quodam, ut ita dixerim, alleviatus vehiculo boni desiderii. Ibi tam Episcopum quam Archidiaconos, tam Abbates quem universos Ecclesiasticæ reipublicæ inveniens Præpositos, petiit ut ab eis unanimiter definiretur, quando conceptum fidelibus animis votum compleretur. Quod et factum est. Sane quoniam ad tanta novæ salutis gaudia non facile posset

Communi
consilio Leo-
dii acto,

evocari semota populorum frequentia, placuit ut D nono Kalendarum Octobrium die sancti corporis elevatio fieret, eo quod pridie in martyrio Sanctorum Thebæorum. e specialiter nobis soleam, satis ingens populus, et indicti commercii et votivæ orationis causa, ad hunc locum conveniret. Dominus Abbas Liethardus, in his quæ sibi bene vel dicta vel facta sunt lætatus, hujus lætitiæ participationem ad nostram detulit expectationem : deinde monuit ut desiderata boni Patroni solennia debita nostræ devotionis prævenirent munia. Namque ad prosperandos a Deo hujus rei successus, ex Episcopi mandato jejunium indixit, quod ipse una nobiscum eo devotior quo sollicitior perfecit.

et pridie indi-
citur jejunium.

4 Jamque effulserat dies illa, cœlo terræque festiva : cœlo, pro compere designato, terræ, pro Patrono sibi assignato. Aderat utriusque sexus plebs innumerabilis, quos undecimque advocaverat amor et honor sancti Confessoris. Convenerant etiam plures Abbates et Archidiaconi, ac alii Ecclesiasticæ religionis tam auctores quam discipuli, quos ad cœlestis thesauri compositionem invitaverat auctoritas Domini Episcopi, et religiositas tractandæ rei. Quorum devotis obsequiis sancti corporis margaritum, levatum de loco sepulturæ, in proximam agri planitiem est deportatum, expectantibus populis demonstrandum. Interea pro re et tempore habito ad populum sermone, cum omnibus satisfactum esse pro expectatione super sancti corporis visione, sanctus Confessor Guibertus ab omnibus veneratur, a pluribus votiva vel spontanea oblatione muneratur. Inde ad loci nostri tutelam et salvationem, cum feretro, in placitam sibi Ecclesiæ nostræ Gemblacensis repositus est mansionem. Multis denique fidelium non satis visum est, nisi aliquid Reliquiarum singuli, ut petierant, accipere mererentur, unde ab eis cruces, altaria, vel etiam integra oratoria dedicarentur. Quanta vero fuerit hujus diei lætitia, quæ in Domino lætantium et exultantium gloria, quia nemo ad dicendum potest sufficere, bonum est silere quam parum dicere : imo quia promptiora sunt testimonia rerum quam verborum, de ea credatur innumerali turbæ fidelium populorum, quos ad anniversarium suæ ipsius elevationis diem gratia sancti Confessoris invitat, et semper (ut credimus) invitabit per novam miraculorum operationem. Facta est autem celebritas hujus elevationis anno quarto Heinrici quinti hujus nominis Imperatoris, qui fuit millesimus centesimus decimus ab incarnatione Domini Salvatoris.

Dum Corpus
elevatum,

populo foris
ostenditur,
E

an. 1110,

F

5 Hujus elevationis dies tanto est signorum privilegio commendatus, ut non humana temeritate, sed divina ordinatione credatur esse dispositus. Cum enim in eo, quem præscripsimus, loco expositum Sancti corpus spectaretur a populo ; apparuit, quibus videre datum est, signum Crucis in cœlo super ipsum locum, quod videbatur orbe splendente circumfusus ; rerum (ut creditur) mysterio insinuante, ut quia communis hostis hoc signo victus est Christo triumphante, per hujus Patroni merita supplicii ejus crui sperarent ab inimicorum visibilium et invisibilium potestate. Et quia semel inimicorum mentio facta est, prætereundum non est, quod in honorem et amorem sancti Confessoris tot inimici inter se homines ad gratiam redierunt, quot hi qui aderant nunquam sua memoria redisse viderunt ; unde salvo privilegio Dominicæ nativitatæ, Angelicum illud carmen aptaudum est gratiæ hujus nostræ festivitatis : Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis etc. Quomodo enim non detur gloria in excelsis Deo, qui Sanctum suum apud se glorificatum in cœlo, coram hominibus glorificavit crucis ostenso signo ? Consequenter etiam in

Signum Crucis
in aere
apparet,

A in terra pax hominibus bonæ voluntatis esse debet, quibus Divinitas, in omnibus vel offensis vel necessitatibus tantum apud se intercessorem præbet. Ad ejus meriti commendationem non immerito factam crediderimus crucis *f* demonstrationem; quippe quem scimus propter Deum expedite sequendum seipsum sibi abnegasse, et crucem suam hoc est carnis suæ mortificationem post Christum tulisse. Denique et orbis ille, qui apparentem crucem visus est circumfulsisse, non indecenter æstimatur coronæ signater fuisse, quam iste Sanctus pro suis laboribus creditur a Deo meruisse. Cur autem hoc signum alii viderunt, alii videre non meruerunt, non ad nostrum de aliquo præjudicium, sed ad divinum de omnibus pertinet judicium. Deus enim iudex justus etiam hoc tempore judicat de quibusdam, dignos istos, quia quod rectum est agunt, et si adhuc errant, nihil ex obstinatione, sed ex ignorantia et simplicitate faciunt; [indignos] illos, quia viventes et videntes in ignem vadunt. Unde credendum est et dicendum, quod Dens hoc signo Sanctum suum propter illos glorificaverit, quod de eo non perfide, sed more humano dubitarent: ideoque illud vidisse multos dubitantium, paucos sanctitatem ejus credentium, neminem virtutibus ejus invidentium.

B 6 Quid autem dicemus de muliere peccatrice, quæ cum opportuno loco staret elevata in conspectu populi, sancta pignora non potuit videre? Nimirum quod in occulto Divinitatis judicio ejus causa talis erat, ut indigna esset videre quod omnium adspectibus expositum fuerat. Seipsam tamen ipsa conveniens, et nihil præter peccata sua visibus suis obstare cognoscens, tam diu apud se Deo humili satisfecit oratione, donec perfrui mereretur sanctarum Reliquiarum visione.

7 Nec minus miraculo dignum est, quod in altera muliere factum est. Hæc dum ad nova hujus diei gaudia cum populi venisset frequentia, desiderium fidei portavit in pectore ut aliquam portunculam sibi reportaret de sancti Confessoris corpore. Expositis igitur ad videndum sanctis pignoribus, astabat ipsa cum astantibus; et tanto ejus desiderium angebatur, quanta augmenti causa videnti proponebatur. Quid igitur ageret? quo se verteret? Non erat ea persona, quæ de tam pretioso munere quemquam interpellare præsumeret, vel cui interpellanti quisquam impartire auderet. Quia igitur de humano adjutorio illam omnimoda occupaverat desperatio, Deum præcordialiter orabat ne fraudaretur a desiderio suo. Dum autem soli Deo causam suam revelaret, utquo exaudiretur indeficienter oraret; mirum dictu, in manibus suis, quas supplices in cælum porrexerat, subito invenit quiddam Reliquiarum quas tantopere desiderabat: quod unum dentium sancti Confessoris fuisse proditum est ab eis, quos rei testes contigit esse *g*. Ecce qualiter uno die et loco a Deo quatuor miraculis sanctus Pater noster Guibertus gloriatus est, uno per Crucis in cælo demonstrationem, altero per inimicorum hominum reconciliationem, tertio in muliere cui et clausi et aperti sunt oculi carnis, quarto in exauditione alterius etiam mulieris. De quorum miraculorum gloria, a Deo in tali Patrone nobis concessa, nihil dicere, nihil dignum possumus retribuere, nisi ut hæc Dei opera, Dei fateamur esse miracula, qui in Sanctis suis gloriosus vivit et regnat in secula. Amen.

8 Apud oppidum Dinantheum *h* confluebat undique magna populorum frequentia, eo quod ibi per memoriam Dei Genitricis Mariæ declarabatur multa

miraculorum gloria et gratia. Et quia ibi aliquibus reddebatur optata sanitas, multos ibi jacere faciebat spes recuperandæ sanitatis. Venerat illuc inter aliquos quædam puella, nomine Hersendis, per infirmitatem visu oculorum privata, pæsebat et ipsa sanitatem sibi conferri a Genitrice Dei sed quamvis non meruerit remedium, meruit tamen recuperandi remedii consilium. Admonita est in somnio venire ab Gemblacenso monasterium, quia ibi non deesse sibi sanitatis remedium. Venit ergo die Dominica ante martyrium Apostolorum, et cum multis lacrymis orans ostendebat cordis sui affectum. Sed quia nesciebat quo se verteret, vel cui causam suam aperiret; præ dolore cordis ac dolore corporis tota hebdomada lecto decubuit. Vespere Sabbati ad ecclesiam rediit, et causam suam aperuit, ac ut liceret sibi in ecclesia pernoctare vix obtinuit. Ad tumultum S. Guiberti deducta ibi pernoctavit, et quam devotius potuit sanctum Dei pro se ipsa interpellavit. Nec frustra: diluculo enim surgens a Sancti tumultu, mox ut exivit ab Ecclesiæ ostio, Gratias inquit, o Deus, tibi ago, quia video lumen oculis, quod multo tempore non vidi. Hæc miraculorum gratia, lætificans animos fidelium, convertit omnes ad laudandum Dominum: lætabantur enim cuncti, hæc Dei dona in Sancto suo videntes; et laudabant Deum qui eos visitaverat ex alto, cum judicaret dignos quos hujuscemodi multipliciter lætificaret miraculis.

ANNOTATA.

a *Addit Miræus*: Dum esset custos ecclesiæ, visiones accepit de ejus futura exaltatione.

b *Liethardus præfuit Abbas ab anno 1093, ad annum 1115, quo obiit 4 Februarii.*

c *Otherthus, initio simoniace ordinatus, postea Ecclesiæ et Summo Pontifici reconciliatus, sedit ab anno 1092, ad annum 1119, quo decessit 31 Januarii.*

d *Fredericus, apud Dodechinum in Appendice Mariani Scoti anno 1099, dicitur successisse Hermannō; mortuus anno 1131.*

e *Propter corpus S. Eusepii et Thebarum Martyribus ibidem servatum.*

f *Ecgraphum nostrum demigrationem: sed apparet in originali vocem contracte scriptam fuisse demonstrationem: quod iterum infra occurrit.*

g *In MS. Ultrajectino, quod omnia contractius habet, hic finitur narratio.*

h *Vulgo Dinant ad Mosam supra Namurum. Ibi antiquarij esse B. Mariæ cultum probat Divisio regni, inter Carolam Calvam Franciæ et Ludovicum Germaniæ Reges fratres, scripta an. 870, ubi fit mentio S. Mariæ in Deonant. Videtur autem omnino indicari locus, de quo Renerus in Sacratio Laurentiano Duedena 11, num. 4, Lessiæ cornobio juxta Dionantum vetus est S. Mariæ imago, a multis retro seculis ad hæc usque tempora signis quam plurimis clara: hinc loco nomen datum a quibusdam, ut monasterium B. Mariæ Lessiensis ad miracula vocitetur. Situm est in suburbio Bovinium versus, in eoque primum sanctimoniales, tum seculares Canonici resederunt; quibus anno 1152, auctoritate Henrici Comitis Namurensis; successerunt Præmonstratenses ex Floressia, ibique hodie dum manent, uti nobis scripsit anno 1681 Reverendiss. D. Petrus Abbas Lessiensis; addens, populari traditione initium ecclesiæ ipsamque imaginem Marianam S. Materno adscribi, quæ sane magna esset antiquitas, si non fide major.*

D
EX MS.Cæca illumi-
natur.

E

F

f
orbe lucente
circumfusum,*non ab omni-
bus visum:**peccatrix
nequit corpus
videre,**nisi pœnitens.**Optans ali-
quid ex Reli-
quis,**reperit dentem
in manu**g**h*
APPENDIX

DE S. GUILLELMO MARTYRE

G. II.

ROFFÆ IN ANGLIA.

Vita ex Legenda Joannis Capgravii.

XXIII MAJI

Cultus sacer.

Memoria hujus sancti Martyris inscripta est ad hunc XXIII Maji Auctario Greveni ad Usuardum, excuso anno MDXV et MDXVI, his verbis: Guillelmi Martyris Roffensis, ejus corpus enim jaceret occultum, divinitus per miracula revelatum fuit. Quæ plane eadem leguntur in Martyrologio Germanico Petri Canisii, addito solum titulo sancti Martyris. Joannes Molanus, in suis ad Usuardum additionibus, ista habet: In Anglia, civitate Roffensi, passio S. Guillelmi. Ferrarius in Catalogo generali ita ejus meminit; Rosse in Anglia S. Guillelmi Martyris, ac citat Tabulas Ecclesiæ Roffensis, et Martyrologium Anglicanum, in quo dicitur magna cum solennitate sepultus in Ecclesia Cathedrali Roffensi, S. Andreæ dicata, ibidemque debito cum honore et veneratione diem ejus natalem celebrari. Eundem refert David Camerarius in Menologio Scotico, citatis Chronicis Neonsensibus, quæ non vidimus, ac Vitam martyrumque refert ex Legenda Anglicana Joannis Capgravii, prout hic subjicimus.

B
Vita ex Legenda Capgravii.

Nutrone Scotus

a vita seculari
convertitur:

pistor panem
decimum dat
pauperibus:

C

infantem ex-
positum curat
educandum,

et peregrina-
turum Hieroso-
lymam

assumit comi-
tem:

2 Beatus igitur Willelmus Martyr, in Scotia natus est, in urbe Perthæ, quæ vulgo dicitur villa-S. Joannis. Qui cum adhuc juventutis flore vernaret, lasciviam amplexus secularem, usque ad tempus quod Pater cœlestis in sua potestate disposuit, tamquam lignum aridum infructuosus permansit. Verum germinaverunt speciosa deserti, dum hec lignum in tempore suo fructum attulit, aqua sapientiæ salutaris irrigatum. Denique cum lanugo pilis infructificans prodiret natura disponente, matrique juvenis profferret genas dissimiles, in virum alium subito mutatus est. Et præcavens quidem in futurum, evacuavit ea quæ erant parvuli, castigavitque corpus suum, et carnem spiritui servire coegit. Arte pistoria, quam a juventute didicerat, familiolam suam sustentans, decimum panem caritatis intuitu pauperibus erogavit; quatenus inter Cœlicolas Angelorum panem refici mereretur. Vir ergo iste simplex, et rectus ac timens Deum, et recedens a malo, in populo mitissimus apparuit, orphanorum pater, viduarum defensor, pauperum sedulus adjuter existens. Nec in Dei servitio verus hic Christicola tepidus aliquando permansit, quin quotidie sanctæ Matris Ecclesiæ limina frequentaret.

3 Quodam autem diluculo cum adhuc tenebræ essent, ante fores templi Domini causa devotionis adventans, infantem vagientem reperit, vilibus villosisque panniculis involutum. Cujus miseriæ Sanctus compatiens, clanculo pusiolum arripuit, arreptum mulieri nutriendum tradidit, nutritum et adultum arte panificæ diligenter instruxit, instructum quoque super omnes vernaculos domus suæ specialiter dilexit. Accidit itaque quod idem virvoto se obligavit, Dominicæ passionis visitare locum: qui disponens domui suæ, vocavit servos suos, et tradidit illis omnia bona sua. Et audita quadam [die] magna cum devotione Catholica Missa, fecit sibi, ut moris est, peregrinorum peram et baculum consecrari, ut statim proficisceretur; non ignorans, quoniam per multas hujus mundi lacrymarum vallis tribulationes oportet nos introire in regnum cœlorum. Acceptaque ab omni domus suæ familia licentia, omnibusque tam vicinis quam consanguineis valedicens, itineris comitem nullum secum adduxit, præter supra

memoratum inventitium, in quo, tamquam pater fidelissimus piissimusque in filio suo carnali, confidebat. Erat autem nomen servo Cokerman Deveni, quod lingua Scotensium, inventitios David interpretatur. Sic vir Israelita, Christi coheres, egressus de terra et de cognatione sua, reliquit fratres et sorores, universamque substantiam suam, ut centuplum acciperet: et profectus est statim. Transeuntes autem primam et secundam provinciam, viaque regia per Angliam incedentes, venerunt ad urbem Roffensem, quæ Saxonum lingua Roffecestria nuncupabatur. Est autem Roffa municipium in Cantia provincia, super Medweyam amnem optimo loco situm, distans ab urbe Londoniarum, Angliæ metropoli, viginti quatuor milliaribus versus Dero-

Roffam perve-
nit:

E

4 Cum autem in urbe supradicta morarentur per tridum, artus solutes ut quies usui laboris aptos redderet; intravit satanas in cor servi nequam, ut avaritiæ debriatus veneno, mortem Domino suæ penitus intentaret. Quærebat autem parricida, et proditor opportunitatem, ut eum perimeret sine turbis, ne forte tumultus fieret in populo. Post triduum egredientes ab urbe versus Cantuariam, cum ad quoddam bivium pervenissent, B. Willelmo viam rectam carpere volenti, præ perfidia proditor pellax haud potuit acquiescere, sed illum procaci vultu respiciens dixit: Ut quid viæ perditio hæc? Ut quid in vacuum laboravimus viam rectam deserendo, quam heri, dum ad Missarum fuisti solennia, ab incolis hujus provinciæ didici? Absit ut per viam quam desideras gradiamur, ne forte aliquid adversum nobis contingat. Hæc et alia superflua susurrone suadente, secum intrepidus perrexit. Euntibus autem illis per devia, nactus est proposito tempus opportunum scurra subdolus: securinque vibrans spurius et degener alumnus, piissimum patrem et peregrinum, penitentialiter progredientem, in occipite percussit; percussum prostratamque imbecillem impiissime jugulavit:

abductus a
comite interi-
mitur,

F

5 Prænotato Beati Willelmi Martyris glorioso triumpho, qualiter migravit a corpore, operæ pretium est miracula scriptis inserere, quæ ob illius meritum operatur potentia cœlestis: de quibus et vetera presequi et nova cedere licet. Nec vobis displicent, Carissimi, si quandoque * martyrologiam vitans, sub breviliquio transeam: quia et placet vobis dicendi parsimonia; et quamquam arrideat multa dicendorum materia, stylus tamen prolixus fastidium gignit. Lucerna deinceps accensa non ponatur sub modio, sed super candelabrum, ut luceat, et fracto alabastro tota domus odore repleatur unguenti.

miraculis cla-
ret.

* an. Mathæo-
logiam?

6 Fuit igitur eisdem temporibus in Cantia finibus præfatis quædam mulier vesana torvo spiritu, nec

non

*Energumena
imposita
corona cada-
veris illudens,*

A non a dæmonio male vexata, ita quod montes et colles transiliens, nec non per plateas et vicos nuda discurrens, insanix symptomata miserabiliter ostendit. Cumque quadam die per locum, ubi jacuit corpus exanime, pertransiret, inter spinas et tribulos illud intuens, dixit : Amice, usquequo dormis? Dormi jam, et requiesce. Quare, lascive juvenis, cum sis candidus, corona candida non uteris? Hæc et his similia, tanquam pica loquax, astando garriens, coronam de caprifolio plexam beati Martyris capiti circumposuit. Reversa deinde Cananæ filia, male a dæmonio vexata, tanquam læna raptis catulis, ardua quæque montium transcendit, in imis vallium dissilit, penitus ignorans unde veniat aut quo vadat. Altera vero die rediens per locum, ubi sanctum corpus reliquerat, iterum appropinquans ait : Redde mihi somniator quam delli tibi coronam, quoniam te decet super aurum et lapidem pretiosum multum. Pro pudor ! sterneris adhuc et mihi non loqueris? Hæc et alia garrulans indigna relatu, mortuo tamquam vivo, Martyris a capite coronam, cerebro nec non cruore cruentatam imo consecratam, abstulit, capitique proprio superposuit. Mirabilis Deus in Sanctis suis, illico manifestavit electum sibi Martyrem. Manifestavit autem sic. Mulier namque

*eamdem sibi
imponit et li-
beratur.*

fatua, cruento corollario coronata, dicto citius ferali rabie deposita, humanam rationem adepta est. Unda præ verecundia tota die usque ad vesperum inter fruticeta latuit, et ad se reversa dixit : Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, et eripuit me de manu satanæ meritis istius Martyris, ut manifestentur opera Dei in illo, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen. Et prædictus gloriosus Martyr jacet apud civitatem Roffensem prædictam.

7 *Hactenus illa Vita apud Cupparvium, cujus auctorem tradunt Wilsonus et Ferrarius fuisse Thomam monachum Monimetenensem, Benedictinum Congregationis Cluniacensis, qui dicitur floruisse anno mclx, et scripsisse ad Guillelmum de Turebes Episcopum Norwicensem de Guillelmo puero et Martyre libros septem, de miraculis ejusdem librum unum. Ita Joannes Pitsens de Scriptoribus Angliæ. Sed ista de S. Wilhelmo puero, Norwici a Judæis occiso, videntur intelligenda, de quo et nos egimus xxv Martii. Num præterea hujus S. Willelmi Vitam scripserit, non satis liquet : sed neque de tempore quo res contigerit ulla verosimilis conjectura se offert : quare ad ultimum locum hic eam referimus.*

*an Vitam scri-
pserit Thomas
Monimeten-
sis.*

D
ARCTORE G. II.

VIGESIMA QUARTA MAJI.

SANCTI QUI IX KALENDAS JUNII COLUNTUR.

Sancta Joanna, uxor Chusæ, Hierosolymis.
S. Manahen Propheta, Antiochiæ in Syria.
S. Afra Martyr, Brixie in Italia.
S. Zebellus,
S. Servulus,
S. Secundinus,
S. Donatianus,
S. Rogatianus,
S. Saturinus,
Sancti alii sex
S. Vincentius, Martyr in Portu Romano.
S. Zoelus,
S. Salurus,
S. Timinus,
S. Saturina,
S. Servilius,
S. Felix,
S. Silvanus,
S. Fortunus,
S. Zoelus II,
S. Stria.
S. Dioclus,
S. Maximinus,

Martyres in Istria.
Fratres Mart. Namnetibus in Gallia.
Martyres in Africa.
Martyres in Syria

S. Elpidius Episcopus,
S. Cyon Presbyter,
S. Elpieius Levita,
S. Vincentius Presbyter, monachus Lerinensis.
S. Missolinus, Patronus Tarbiæ in Novempopulania.
S. Vincentius Episcopus Fulginatensis in Umbria.
S. Simeon Junior Stylita, prope Antiochiam
S. Marthâ mater ejus, Syriae.
B. Martha Hegumena, Monembasiæ in Laconia.
S. Thomas Salus, Monachus Antiochiæ.
B. Philipus Placentius, Ordinis Eremitarum S. Augustini.

APPENDIX

S. Meletius Dux,
S. Joannes.
S. Stephanus,
SS. Milites ccli, cum
- uxoribus et parvulis,
Comites,
Martyres in Galatia,
omnes
suspectæ fidei.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Rudbertus, Episcopus et Confessor in Salisburga, memoratur in scriptis Additionibus Carthusiæ Brurellensis ad Grevenum. Vitam ejus dedimus xxvii Martii.
B. Hermannus Josephi, Ordinis Præmonstratensis Translatio, indicatur a Chrysostomo Vander Sterre et Gelenio. De ea egimus ad Vitam ejus die vii April.
SS. Supplicius et Servilianus indicantur in MS. Ultrajectino S. Mariæ, sunt hi SS. Sulpitius et Servilianus Martyres Romani, etiam pridie relati. Acta martyrii eorum dedimus xx Aprilis.
S. Pusinna Virgo celebratur in MSS. Augiensi S. Laurentii et Remensi SS. Apollinaris et Timothei. Vitam dedimus xxiii Aprilis.
SS. Bona Abbatissa, et Doda sanctimonialis, Virgines Remis, referuntur in Menologio Lahieri, sed non xxiv Maji, ast quando de illis egimus xxiv April.
S. Thallehæus Confessor Leontinus celebratur Officio Ecclesiastico, et refertur ab Octavio Cajetano et Ferrario. Quæ de eo adferri possunt continentur in qualiscumque fidei Actis martyrii SS. Alphii, Philadelphii et Cyrini, cap. 9 num. 61 et 66, cap. 10 num. 76, 77 et 78, ubi ejus obitus narratur. Ea ibi legi possunt x Maji.
S. Joannis Esichiensis memoria hodie inscribitur Martyrologio Arabo-Ægyptio Maronitarum Romæ, sicut illud nobis Latinum fecit Gratia Simonius nunc Archiepiscopus Tripolis in Syria : sed veremur ne a Græco Ἠσυχαστής perperam detortum cognomen sit ; adeoque notetur S. Joannes Silentarius, ejus Acta illustravimus xiii Maji.
Hermes Martyr memoratur in Calendario Martyro-

logii Hieronymiani. Plures hujus nominis Martyres in dicto Martyrologio celebrantur, ex quo, num hic diversus sit censendus ab aliis, non possumus assequi.
SS. Optati et Policarui festum notatur in Ordine divinatorum Officiorum, postremum aucto pro Sanctimonialibus S. Claræ in ecclesia S. Silvestri de Capite Romæ, qui ordo inseritur libello proprio de ista ecclesia edito per Joannem Jacchetti 1629 : et additur, quia Adsunt corpora. Eorumdem quatuor annis ante meminerat Ferrarius in Catalogo generali, sed Polycarium scripserat. Pancirolus anno 1625 in Thesaurò abscondito Urbis pag. 398 Policronium : sed de vera totium Reliquiarum ibi existentia, quarum etiam pars in Vaticano Basilica sit, negat sibi quidquam esse compertum. Ut ut sit oportet ex iis esse quorum recentius eruta et translata sint ossa : nam idem Jacchetti cap. II allegat duo marmora, alterum altero antiquius quibus per ordinem mensium insculpta leguntur festa Sanctorum istic quiescentium, absque ulla istorum mentione : proinde certiorum notitiam de illis expectandam esse censemus.
Segineus Ardmachæ indicatur in MS. Tamlactensi. Apud Colganum in Appendice 7 ad Vitam S. Patricii par. 3 pag. 294 ex Annalibus Ardmachanis, Anno 686 S. Segineus de Achadh-Claidhibh Episcopus Ardmachanus obiit : ubi addit Colganus coli 24 Maji, ad quem diem trahi in Martyrologio Dungallensi ipsum anno 687 obiisse ; illudque conformius esse Psalterio Casselensi, tribuenti 27 annos regiminis S. Segineo post Tomianum, anno 660 mortuum. Hæc Colganus.

Stellanus

Stellanus in Insula Kealtra recolitur in dicto MS. *Tamlactensi*. Apud Colganum 6 Januarii in *Notis ad Vitam S. Dimani* num. 11 S. Stellanus Abbas de Inis-Kealtra in Connacia, floruit circa annum 650, obiitque 24 Maji.

Berchanus de Cluain-caoi memoratur in dicto MS. *Tamlactensi* et aliis apud Colganum ad 15 Januarii, in *Appendice ad Vitam S. Ita* cap. 2, ubi ejus familiam per novem generationes deducit, asseritque coli in Cluainchai 24 Maji.

Aidbeus Abbas Tridaglassiæ in diœcesi Laonensi in Momonia.

Colmanus, {referuntur in dicto MS. *Tamlactensi*. Sed Sillanus, {aut ab aliis nequeunt satis distingui, aut nihil de iis reperimus.

Ferranus, Episcopus Culdæus in Scetia, ut Sanctus celebratur in *Menologio Scotico Camerarii*. *Cambdeno* lib. 6 *Hist. Eccl. gentis Scotorum*, pag. 292 Ferianus cognomento Culdeus, id est Dei cultor laudatur: sed non addit diem cultus, neque ejus meminit in suo *Menologio*.

Filiæ VII Fergusii in insula Kealtra celebrantur in MS. *Tamlactensi*. Colganus 13 Februarii in *Notis ad Vitam S. Farannani* num. 39 conjicit has forte esse septem sanctas moniales de Tir-nasiachrach aidhne in dicto *Vita* cap. 7 indicatas, et asserit vii filias Fergusii coli in Ecclesia de Teag-naninghean in Connacia, et referri etiam apud *Marianum Gormanum et Cathaldum Maguir*.

Gelesuintha Regina, uxor Chilperici Regis Francorum, filia Athanagildi Regis, jussu mariti strangulata, dicitur in *Adversariis Luitprandi* num. 181, xxiv die Maji, et Sancta appellatur, atque a *Tumayo Salazar* cum titulo Beate proponitur in *Martyrologio Hispanico*. Verum dicta *Luitprandi Adversario*, nuper excogitata, caret debita auctoritate.

Benedictus, Casinensis monachus, Capuani cœnobii Præpositus, sub Desiderio Abbate Casinum veniens, quam creber in psalmodiis, quam sedulus in orationibus, quam studiosus in eleemosynis, quam pervigil in vigiliis, luce clarius patet: qui apud Capuanum monasterium, infirmitate tactus defunctus est undecimo Kalendas Junii: sepultus vero ante ostium ejusdem monasterii ad dextram partem introeuntibus ecclesiam: ubi usque hodie mira virtute divina patrare non cessat. Ita *Petrus Diaconus Casinensis*, de ortu et vita *Iustorum sacri cœnobii Casinensis* cap. 67, et ex eo *Michael Monachus in Sanctuario Casinensi* pag. 165, qui addit non sine sanctitatis opinione decessisse. Interim *Wion*, *Menardus*, *Dorganus*, *Bucelinus* in *Martyrologiis monasticis*, et *Ferrarius* in *Catalogo generali*, cum titulo Sancti referunt, non ad xxii, uti debebant, sed hunc xxiv Maji. His omnibus positis (nec plura assequi potuimus) reliqua relinquimus iudicio Lectoris. Interim illum librum de ortu et vita *Iustorum Casinensium* optamus luci datum aspicere, quod curare voluit si virisset *Joan. Bapt. Marus*, qui ejusdem Petri libellum de *Viris illustribus Casinensibus* edidit ac notis illustravit.

Hildebertus, ex monacho et Abbate Fuldensi creatus Episcopus Moguntinus, cum titulo Beati indicatur a *Menardo* et *Bucelino*. *Ferrarius* lib. 4 *Rerum Moguntiacorum Gesta* ejus describit ex antiquorum auctorum testimonio, absque ullo alienjus venerationis Ecclesiasticæ vestigio.

Joannes de Monte-forti, Ordinis Militum templi sub regula S. Bernardi militantium, admiranda signa sanctitatis dedit, atque in hodiernum diem multis miraculis claret, et Officio Ecclesiastico colitur Nicosiæ in Cypro, ubi magno Dei munere corpus incorruptum servatur. Ita *Chrysostomus Hen-*

Maji T. V

riquez in *Menologio Cisterciensi*, citato *Barnaba de Montalbo* lib. 1 *Chronicorum* cap. ult. et *Antonio de Aranda* in *Itinerario Terræ Sanctæ* cap. ultimo. Quia autem Cyprus sub Turcica Tyrannide ingemiscit, nec plura potuimus scire, ignoscet lector si ad fidem dictorum auctorum eum remittamus, maxime quia *Claudius Chalemotus*, qui post *Henriquez Sanctos* ac *Beatos* ordinis edidit, eum non recenset, uti neque qui ontea *Kalendarium Divione* publicarat.

Gefridus, S. Norberti discipulus, postea Abbas *Deiparæ Castri-Theodorici* in Vallis secretæ, a *Sausso* memoratur *Piis* adscriptus.

Godwinus, Medicus, dein sub S. Bernardo monachus in Clara-valle, memoratur in *Kalendario Cisterciensi*, et cum titulo Beati ab *Henriquez*, *Chalemoto*, *Bucelino*. At *Piis* adscribitur a *Sausso*.

Elisabeth venerabilis Virgo, Ordinis Cisterciensis in Germania, inscripta est *Menologio Laherii*.

Guillelmus, monachus Villariensis in Brabantia Ord. Cisterc. cum titulo Beati indicatur ab *Henriquez* et *Bucelino*. *Piis* adscribitur a *Sausso*. Ab omni titulo abstinuit *Chalemotus*.

Gastoldus Episcopus Vilnæ et Stanislaus Cracoviensis, et Triginta sex Fratres Minoritani, nec non complures Prædicatores die xxiv Maji, nec non Stanislaus Lithuanus Ordinis S. Basilii cum aliis ejusdem instituti monachis ibidem: Leopoli autem Stanislaus Minoritani cœnobii Præfectus et alii complures religiosi a Tartaris pro fide Christi interempti, referuntur ab *Abrahamo Brovio* ad annum 1340 num. 13, nulla alienjus cultus facta mentione, ne quidem titulo Beatorum appposito, ac citatur *Martinus Baron* in *Vitis Patronorum Poloniæ*. De eisdem agunt *Waddingus* ad an. 1343, num. 18 et *Horoldus* num. 6, et neque hi meminerunt venerationis Ecclesiasticæ, neque Beatos appellant, quod fecit *Arturus* in *Martyrologio Franciscano*, imo et *Kojalowiez B.* Stanislaum de Brzesce horum præcipuum appellat, et aliis xiv Minoritis *Vilnæ* occisis attribuit ea, quæ hisce propria ab aliis censentur. Certiora speramus *Vilnæ* accipere.

Thomas Engubii anno 1330, } Ordinis
Franciscus Monachus in Hispania an. 1340, } Minorum
Anonymus de Cassalibus an. 1340, } referuntur
Apollonia Pighinesia Velaterræ an. 1360, } in *Marty-*
rol. *Franciscæ*. *Arturi*, et *Apollonia* etiam in ejus
Gynæceo. Sed ignotum esse diem obitus, nec alium
illum eorum annuo cultui destinatum, colligimus ex
auctorum qui allegantur silentio; de vita etiam et
miraculis ipsorum nihil aut perparum scriptum in-
venitur.

Anna a Conceptione, Virgo venerabilis Ordinis S. Francisci in Lusitania. Ita *Laherius* in *Menologio*.

Maria Magdalena de Ursino, Sanctimonialis Ordinis S. Dominici, Romæ circa annum mdcu, post vitam sancte peractam mortua est. Ejus elogium habet *Michael Pius* lib. 4, cap. 130, ejusque memoria ad hunc diem est in Anno sancto Ordinis Prædicatorum et in *Gynæceo Arturi*, qui Beatam appellat.

Joannes Stylita, S. Simeonis Stylitæ, Junioris magister, qui *Radaro* nostro parte 3, *Viridarii* cap. 4 anonymus est, eruitur nominatim ex *Vita* ejusdem *Simeonis Stylitæ*, diciturque virtutis admodum studiosus, stetisse super columnam; cui prius etiam de Simeone frequentes obtigerant visiones, quam is ad montem (in quo Joannes exiguum monasterium habebat) advenisset. Alias quippe puerum candido amictu circumdatum in monasterium curru vehi; alias rursus per medium aera, columna lucida viam monstrante, ipsumque abeunte, eodem penetrare conspexerat. Accidit quoque eodem adductum Simeonem Joanni exhiberi ab Angelo,

dicente : Hic ille est, per quem salutem consecutus es. Dicitur etiam pro oratione sua singulis noctibus psalmos triginta persolvisse. Instituit variis adhortationibus discipulum suum Simeonem; et ad asperiora quævis provolantem prudenter inhibuit. Excepit animo neutiquam turbato prædictam ab eodem Simone mortem, et rogantem, ut, cum ad concupita gaudia transivisset, sui recordaretur, petita benedictione paterna impertivit; ac suis omnibus Deo per preces commendatis, paululum quievit, et quasi sopitus leni somno, decessit. Atque his, e Vita S. Simeonis hinc inde collectis, accedat verbum e Vita sequenti S. Marthæ, ubi etiam Sancti nomine decoratur, cum filium ita mater alloquitur : Numquam animo tuo excidat, qui pater tibi fuit spiritualis, S. Joannes : ejus memoria est in benedictione, quoniam dilexit te plurimum. Mirum est nulli dei memoriam ejus adscriptam a Græcis : quare ea colligere placuit, si forte aliquando certior cultus publici notitia inveniat.

- S. Anolinus, Custodiæ Præfectus Romæ, et a S. Urbano Papa conversus, ac martyrio coronatus memoratur a Greveno, Maurolyco Ferrario et Galesinio, qui perperam sub Diocletiano passum scribit. Ejus conversio et Martyrium refertur in Actis S. Urbani num. 5 et 6, ac proinde cum illo eum veneramur sequenti die xxv Maji.
- S. Joannes Psychaita, Confessor, sub Iconomachis plurima passus; celebratur in MS. Synaxario Claramontano et aliis Menæis MSS. uti indicamus, quando de eo agimus. xxv Maji.
- SS. Abercius et Helena Martyres indicantur a Ferrario in Catalogo generali, citatis Græcis, referentibus eos, non xxiv, sed xxvi Maji.
- S. Eleutherius Papa refertur a Maurolyco et Felicio. Ab aliis xxvi Maji.
- B. Laufrancus, Archiepiscopus Cantuariensis, mortuus dicitur hoc die a Wigornienſi, Dunelmensi, et Hovedeno : ab aliis, quando ejus Acta damus xxviii Maji.
- David Rex Scotiæ, Malcolmi et S. Margaritæ filius, a Leslæo lib. 9 de Rebus gestis Scotorum pag. 223 dicitur multis editis miraculis in Divorum societatem ascitus. Et a Boethio lib. 11 Historiæ Scotorum fol. 245 jure inter Divos numeratus asseritur. Nullus ab his ejus cultui tribuitur dies, quem Camerarius assignavit xi Januarii at Dempsterus, et ex ejus Schedis Ferrarius, hunc xxiv Maji. Inter alia pia opera, Murtlilaco Sedem Episcopalem transtulit Aberdoniam, et prædiis aliisque opibus amplificavit : et tamen (quod valde notandum est) non celebratur ejus festum aliquod in Breviario Aberdonensi. Hinc certiora monumenta de die ejus natali et cultu Ecclesiastico expectamus, saltem ut cum matre S. Margareta Regina referatur x Junii.
- Œ. Agrippina, Virgo et Martyr Romæ, inscripta olim Martyrol. Romano hoc die, et xxiii Junii : postea

autem omissa hoc die est, proinde de illa agemus xxiii Junii.

- Edgarus sanctus, Rex Angliæ et Confessor, memoratur in priore editione Martyrologii Anglicani, eoque citato in Catalogo generali Ferrarii. Verum in secunda editione dicti Martyrologii et a Michaelæ Alfordo refertur viii Julii.
- S. Jacobi Majoris inventio, Veronæ in Monte Grigiano, notatur a Ferrario in Catalogo generali. De eo agendum nobis xxv Julii.
- S. Dominici, Ordinis Prædicatorum Fundatoris, Translatio corporis, anno 1233 Bononiæ facta, memoratur in quam plurimis Fastis cum Martyrologio Romano. Quæ referenda erunt. iv Augusti.
- S. Robustianus Martyr Mediolani, ex fide unius Galesinii inscribitur Romano hodierno : allegat ille Annales Mediolanenses ; quos nullos inveniens Baronius, in Notis maluit allegare tabulas Ecclesiæ Mediolanensis : sed nec hæc ullæ possunt aliæ esse, quam Kalendaria antiquis Missalibus Breviariisque præfixa. Atqui neque hæc ad præsentem diem talis Martyris meminerunt, sed bene ad xxxi Augusti habent nomina Sanctorum Marci et Robustiani Martyrum. Nolumus ergo Robustianos duos, nulla certiori auctoritate prælucente, intra eandem urbem distinguere : sed unum eundemque esse præsumimus, qui nescio unde Galesinio oblatus sit hodie, certum autem notumque cultum habet cum socio Marco xxxi Augusti.
- S. Lamberti, Episcopi Leodiensis et Martyris translatio, celebratur in MS. Martyrol. ecclesiæ S. Lamberti : item a Molano, Canisio, Wione, Menardo, Saussayo, Gelenio, Ferrario, aliisque. Dies ejus natalis est xvii Septembris.
- S. Geremarus, Abbas Flaviacensis, in diocesi Bellovacensi, apud Claudium Robertum in Galia Christiana dicitur ac hunc diem referri apud Molanum. Verum hic cum aliis celebrat eum xxiv Septembris.
- S. Donatiani Episcopi translatio corporis Brugis indicatur in MS. Florario, cum longa relatione danda xiv Octobris.
- S. Saturnini, Episcopi Tolosani, dedicatio Ecclesiæ memoratur a Saussayo in Martyrologio Gallicano : dies ejus natalis celebratur xxix Novembris.
- Fugatus et Damianus, missi ab S. Eleutherio Papa in Britanniam, referuntur a Joanne Wilsonio in Martyrologio Anglicano anno 1640 recuso : et ante cum S. Eleutherio ad xxvi Maji : neutro die in ulla Fastis reperimus. Poterit de iis agi ad Vitam S. Lucii Regis, qui eos excepit iii Decembris.
- S. Annonis, Archiepiscopi Coloniensis, Translatio Reliquiarum in Basilicam S. Mariæ ad Gradus, inscripta est Martyrologio Coloniæ et Lubecæ sub ann. 1490 excuso, Auctario Greveni, Martyrologio Canisii et Fastis Agrippinensibus Gelenii. Dies ejus natalis est iv Decembris.

DE S. JOANNA,

UXORE CHUSÆ HIEROSOLYMIS.

D. P.

SYLLOGE HISTORICA.

De ejus Actis, et Unguentiferarum cultu apud Græcos.

XXIV MAII

Hunc xxiv Maji auspicamur a sanctissima femina Joanna, quam Evangelista Lucas laudat capite viii Evangelii sub initium his verbis : Et factum est deinceps, et ipse iter

faciebat per civitates et castella, prædicans et evangelizans regnum Dei, et duodecim cum illo : et mulieres aliquæ, quæ erant curatæ a spiritibus malignis et infirmitatibus, Maria, quæ vocatur Magdalene,

Memoria in Evangelio,

de

A de qua septem dæmonia exierant; et Joanna, uxor Chusæ procuratoris Herodis; et Susanna, et aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Iterum Lucas, relata passione Christi, ista subjungit sub finem capituli xxiii et initium sequentis: quæ quia ad S. Joannam, spectant hic addimus: Subsecutæ autem mulieres, quæ cum eo venerant de Galilæa, viderunt monumentum, quemadmodum positum erat corpus ejus. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta, et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum, portantes quæ paraverant aromata, et invenerunt lapidem revolutum a monumento. Et ingressæ non invenerunt corpus Domini. Et factum est. dum mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri astiterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filium hominis trad in manus hominum peccatorum, et crucifigi, et diei tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborum ejus. Et regressæ a monumento nuntiaverant hæc omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene, et Joanna, et Maria Jacobi, et ceteræ quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apostolos hæc; et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non crediderunt illis. *Hæc S. Lucas. Ad Matthæus illam intellexit, dum cap. xxvii. Christi morte relata addit: Erant autem ibi mulieres multæ a longe, quæ secutæ erant Jesum a Galilæa ministrantes ei, licet tres solum exprimat.*

2 Porro nomen ejus Martyrologiis Usuardi, Adonis et Auctoris sub nomine Bedæ inscriptum est his verbis: Item beatissimæ Joannæ, uxoris Chusæ Procuratoris Herodis, quam commemorant Evangelistæ. At Notherus habet sub finem. Quæ in Evangelio commemoratur. In Martyrologio Romano, Quam Lucas Evangelista commemorat. Similia habent Bellinus, Grevenus, Maurolycus et alii recentiores. Inter curatas a Christo mulieres erat Magdalena, a Spiritibus imundis; ita etiam videtur Joanna a suis infirmitatibus curata; et quia dives erat, de suis facultatibus ministrasse Deo, atque habuisse Chusam moritum animo etiam erga Christum devoto: qui erat Procurator Herodis Antipæ Tetrarchæ Galilææ, a quo Christus veste alba indutus ac spreus fuerat. Græce Ἐπίτροπος, Administrator rei familiaris; sed forte ante Christum mortuus erat Chusas, atque ideo posteriore loco non appellatur uxor Chusæ, ac tunc potuit liberior Christum sequi. Quamdiu post Christi resurrectionem vixerit, non liquet. De Susanna vero, quam ut ejusdem erga Christum officii sociam Joannæ laudat Lucas, multo minor notitia superest: nam nec nomen quidem ulli Latino Martyrologio invenitur adscriptum.

3 Græci quod mirandum, neutram nominatim colendam instituerunt: sed Mulierum unguenta ad sepulcrum Christi ferentium, simul et S. Josephi ab Arimathea memoriam agunt tertia, sive (ut nos vocamus) secunda Dominica post Pascha, quæ in Typico vocatur

Κυριακὴ τῶν ἁγίων Μυροφόρων, καὶ Ἰωσήφ τοῦ Δικαίου, Dominica Sanctarum unguentiferarum mulierum et Joseph Justi. Plenum autem Officium habetur in Græcorum Pentecostario, qui est liber continens Officium ecclesiasticum a Vigilia Paschali usque ad octavam Pentecostes, sive (ut appellant Græci) Dominicam Sanctorum omnium. In isto Officio Sanctis istis Mulieribus præscribitur concinendus per partes Canon tertius, post primum de Cruce et secundum de Deipara. His interponitur lectio Synaxarii, explicans historiam Evangelicam, quatenus illa ad Nicodemum et Josephum atque ad has Mulieres pertinet; et lectionis illius hæc est clausula. "Ὅτι τοῦν αὐτοὶ τὴν ἀνάστασιν ἐκρούσαν, καὶ πολλὰ τῷ καθ' ἡμᾶς δόγματι συνεβέλλοντο εἰς πίστιωσιν καὶ πληροφροῦν ἀκριβῆ τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως, μετὰ τὸν Θωμᾶν καὶ ταύτας παρέλαβεν ἐορτάζειν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, ὡς ἰδούσας πρώτῃ Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ τοῖς πᾶσι καταγγειλᾶσας τὸ σωτήριον κηρύγμα καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν πολιτείαν μετελθούσας ἀρίστως, καὶ ὡς ἔχρη γυναιξὶ μαθητεύσας Χριστῷ. Ταῖς τῶν ἁγίων Μυροφόρων πρεσβείαις ὁ Θεὸς ἐλέησον, ἡμᾶς. Ἀμήν. Quia igitur hæ Resurrectionem prædicarunt, et secundum opinionem nostram multa eis contigerunt, ad confirmandam in nobis fidem indubitabilem de Christi Resurrectione, post S. Thomam (cui, ut apud Latinos, adscribitur Octava Paschæ, sive, ut Græci vocant Dominica secunda) etiam illas festive colendas suscepit Ecclesia Dei; ut quæ primæ viderunt Christum resuscitatum a mortuis, omnibusque annuntiaverunt salutiferam prædicationem, atque secundum Christum optime sunt conversatæ, quemadmodum decebat ab illo institutas. Sanctarum Unguentiferarum precibus. Deus, miserere nostri. Amen.

4 Præmittitur Synaxarii lectioni ex more distichon unum, et est hujusmodi:

Χριστῷ φέρουσιν αἱ μαθητρίαι μύρα,
Ἐγὼ δὲ ταύταις ὕμνον ὡς μύρα ἱερῆ.

Unguenta Christo deferunt discipulæ,

Illis ego hymnum sicut unguentum fero.

Extat etiam cujusdam Macarii Chryscephali sermo eis τὰς ἁγίας Μυροφόρους Ἰουδαίαις, καὶ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθίας, καὶ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως, καὶ τῆς δι' αὐτῆς ἐσομένης παρρησιᾶς τῶν γυναικῶν ἐξαναστάσεως: in sanctas Unguentiferas Mulieres, et Josephum ab Arimathea, atque Resurrectionem Domini, quæque per ipsam fiet universalem terrigenarum exsuscitationem. De Josepho egimus ad xvii Martii, rursumque in Supplemento dicemus qua ratione corpus ejus sub Carolo Magno, per Fortunatum seu Macarium Patriarcham, Hierosolymis ullatum sit ad Medianum monasterium: Græci autem aliqui hujus memoriam revolvunt ad xxxi mensis Julii, ubi pur fuisset ipsos etiam recordari non solum Joannæ, sed etiam Susannæ, cujus nomen ex Hebræo Liliū redditur. De Nicodemo, cujus pariter cum Josepho cura emicuit in tumultando Christi corpore, multa quidem in Dominicæ jam dictæ lectione dicuntur; sed illius ut Sancti nulla uspiam fit mentio, nisi forte ad xv Septembris, quando Græci revolvunt Inventionem S. Stephani, reperti una cum corporibus Nicodemi, Gamalielis et Abibi; quæ Inventio a Latinis celebratur iii Augusti.

D
AUCTORÈ D. P.
Josephi Justi et Unguentiferarum cultus apud Græcos.

Dominica 2
post Pascha,

E

F

cur non etiam
Joanna, Susanna, Nicodemus?

solicitæ pro
sepultura
Christi,

monitæ de
resurrectione.

Fastis sacris
inscripta,

ministrat
Christo de
facultatibus.

G. II.

DE S. MANAHEN, PROPHETA ANTIOCHIÆ IN SYRIA.

Ex Martyrologiis et Actis Apostolorum.

XXIV MAJI.

Cultus sacer.

Memoria hujus Sancti celebratur in plerisque Martyrologis antiquis et recentioribus, Usuardi, Adonis, Nothkeri, auctoris sub Bedæ nomine, Bellini, Greveni, Molani, Maurolyci, Galesinii et aliorum cum hodierno Romano Martyrologio, quod eisdem fere quibus illa verbis hunc diem ita exorditur: Nono Kalendas Junii, Antiochiæ natalis sancti Manahen, Herodis Tetrarchæ collectanei, Doctoris et Prophetæ sub gratia novi Testamenti, in eadem urbe quiescentis. Hæc ibi, quæ apud S. Lucam in Actibus Apostolorum sub initium capituli xiii ita leguntur: Erant in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ et Doctores, in quibus Barnabas, et Simon qui vocabatur Niger, et Lucius Cyrenensi, et Menahen qui erat Herodis Tetrarchæ collectaneus, et Saulus. Ministrantibus illis Domino et jejunantibus, dixit illis Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum et Barnabam in opus ad quod assumpsi eos. Tunc orantes et jejunantes, imponentesque eis manus dimiserunt eos. Hæc ibi, quæ erunt accuratius disentienda ad Vitam SS. Barnabæ et Pauli, ad diem xi et xix Junii. Hic sufficit intelligi S. Manahen fuisse nobilis et valde illustris familiæ, scilicet qui ejusdem cum Herode nutricis lacte olim lactatus fuerat. Erat autem Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ, cujus jussu S. Joannes Baptista capite plexus, et Christus tempore suæ passionis veste alba indutus atque illusus fuerat, ac postea cum Herodiade missus Lugdunum in exilium, spoliatus Tetrarchia Galilææ: quod factum fuisse anno a Christo passo decimo, et Æræ vulgaris xxxviii diximus in Diatriba præliminari ante totum primum Aprilis pagina x. At suo collectaneo Herode sanctus Manahen felicior et multo illustrior fuit, tum doctoratu Christiano, quo sacras Scripturas interpretabatur, et fideles docebat credenda et facienda; tum spiritu prophetiæ, quo divinitus afflatus futura prædicebat. Præterea secundum suum gradum et officium ministrabat Domino cum aliis ibidem nominatis. Jejunabat etiam, ut mens esset ad divina magis elevata; et dignus revelatione divina factus est, ut Paulum et Barnabam segregaret cum aliis in Apostolatam ad conversionem Gentium: eisque post jejunium ideo susceptum, imponeret manus, et (sicut SS. Leo Papa et Chrysostomus loquuntur) Episcopos consecraret, cum Simone Nigro et Lucio Cyrenensi. De hoc egimus ad diem vi Maji: Simonis Nigri memoria alibi quam apud Lucam nulla habetur: quamdiu postea vixerit S. Manahen non constat. In MS. Calendario apud Carmelitas Mechliniæ adservato refertur xxii Maji.

Collectaneus
Herodis Anti-
pæ.

Doctor.

E
Propheta.imponit
manus SS.
Paulo et
Barnabæ.Notitia in
Actibus Apo-
stolorum.

DE S. AFRA,

G. II.

MARTYRE BRIXIÆ IN ITALIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De Tempore et Actis martyrii, nec non de cultu diebus variis.

CIRCA CXXXIII.

Tempus
martyrii.

Circa, plurimorum Sanctorum sacunda mater extitit: inter quos celebriores fuerunt SS. Faustinus et Jovita fratres: quorum Acta varia illustravimus ad diem xv Februarii, atque sub initium diximus, Brixiam Cenomanorum caput sub Alphonsum Rætiarum Præfecto fuisse: qualis tunc fuit Italicus Comes maritus S. Afræ, quo deinde a leonibus, leopardis, et ursis cum idolorum Sacerdotibus devorato, S. Afra fuit conversa, et cum prædictis fratribus Faustino et Jovita plurimum cruciata est, ac tandem martyrio coronata sub Hadriano Imperatore, ac tempore S. Telesphori Pontificis Romani, qui sedit ab anno cxxvi usque ad annum cxxxvii, aut initium sequentis. Consule Catalogos veteres antiquorum Pontificum, ante totum primum Aprilis a nobis editos. Sed hinc sequitur, hos Martyres non esse passos circa annum cxx, ut olim fuimus opinati, sed circa annum cxxxiii.

Acta ex MSS.
Lectionibus,

2 Acta damus ex MSS. Lectionibus, quæ olim solebant ad Matutinum recitari in Ecclesia Brixienſi, eaque contulimus cum Vita Italicæ scripta ab Ascanio Martinengho, Abbate Ecclesiæ et monasterii S. Afræ, quod Brixie habent Canonici Regulares Congregationis Lateranensis. Cohærent illa cum Actis SS. Faustini et Jovitæ: sed quarundam hic referuntur, quæ in dictis

Actis non attinguntur; suntque eo minus similia vero, quam ipsa quibus superadduntur Acta, quanto videntur esse composita recentius, quapropter etiam a Martinengho non nisi sub dubio referuntur. Porro sacra S. Afræ memoria inscripta est Martyrologio Romano his verbis: Brixie S. Afræ Martyris, quæ sub Hadriano Imperatore passa est. Eundem celebrant Galesinius, et cum magno elogio Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ. Meminit et Masinus in Bononia perlustrata, eo quod aliquæ ejus Reliquiæ sint in ecclesiæ S. Mariæ Patrum Servitarum in Majore-platea. Ceterum sacrum ejus corpus est in Ecclesia sibi dicata: quæ cum destrueretur augustius reparanda, anno mdlxxx die xix Septembris resectum illud elevatumque fuit ex veteri arca lapidea, intra quam claudabatur, positum supra tabulam plumbeam. Erat autem sacrum corpus tribus indutum vestibus, quarum una ex panno serico viridi erat, altera contextus aurei, tertia coloris ambigui: inventa pariter et lamella est sic inscripta: Hic jacet sacrum corpus sanctæ Aphræ, Ancillæ et Martyris Christi. Ita Fr. Obicius Capucinus, qui interfuit spectator, in opere adhuc inedito de Nobilitate Brixie, sicut inde ea transcripsit Bernardinus Faynus, de Ecclesia Brixienſi nostroque opere bene meritis. Cum autem librum suum ederet Martinenghus,

Memoria in
fastis,Corpus in
ecclesia illi
dicata.

A *nenghus, id est anno MDCII, necdum repositum erat sacrum corpus sub novum, quod eum in finem struebatur, altare : Caput vero seorsim servatum habebatur inclusum argento, ad commodiorem usum devotique populi solatium. Faynus, in eo quod scripsit ediditque Martyrologio Brixiensi, S. Afram cum socia Martyre celebrat his verbis : Brixiae S. Aphrae Martyris in propria ecclesia : quae a SS. Faustino et Jovita ad Jesum conversa, et a S. Apollonio baptizata, imperante Hadriano, ab Aureliano Comite variis cruciata suppliciis, una cum Samaritana ejus ancilla insignis martyrii palmam accepit. Et in Notis hanc ancillam Samaritanam ex familia Saccheta fuisse ait : quod in silentio antiquorum malletus ab eo quoque praetermissum fuisse, aut ad fragmenta somniorum rejectum. Addit, ut oculatus testis, Ossa modo in altari ejus nemini dicato recondita esse : caput vero ad fidelium devotionem in busto argenteo obsignatum. Magnam denique ipsam habere venerationem, maxime in ejus die festo, quo Rectores et Proceres civitatis, cum omnium Artium Ordinibus, processionaliter ad ejus cultum conveniunt. Idem Faynus indicat ad diem XIX Januarii, Inventionem corporis*

B *S. Afrae, et hanc celebratam fuisse sub Officio duplici probat ex tabella Sacrarum. Ad diem etiam VI Aprilis refert aliquam Translationem, factam anno MDIII, ipsa Dominica in Albis, praesente Marino Goergio Episcopo cum Capitulo Cathedralis, et utroque Clero universisque Ordinibus et Sedalitiis, nec non et civitatis Rectoribus et Proceribus universoque populo, summo honore, religione et apparatu, cum aliis sacris Corporibus per civitatem delatum, et per tres dies publice expositum, et dein reconditum.*

tibus idolorum et Italico Comite, posuerunt Saturnam in medio ferarum, quibus Martyres dixerunt : Appropinquate Deum vestrum ad bestias, ut ex timore discedant a nobis. Tunc Orphetus levans Deum Saturnum, cum aliis sacerdotibus et Italico Comite, ad feras abierunt. Tunc ferae impetum facientes in eos, devoraverunt eos ; et comedentes carnes eorum, nihil ex eis reliquerunt ; et acceperunt statum Saturni, minutissime confringentes.

2 Sancti vero Martyres stabant illasi, glorificantes Deum excepsum : et ecce subito Aphra, uxor Italici Comitum, audiens a feris comestum esse virum suum, perrexit ad amphitheatrum, vociferans et dicens : O qualem Deum habes, Adriane, ut propter vestram perfidiam ego vidua remanserim ! Qualem Deum habes, qui te liberare non potuit ! Et cum hoc diceret, impetum fecit, et ingressa est, ubi stabant servi Dei qui in caelis est, volutans se ad pedes eorum, et dicens : b Rogo vos, ut detis mihi signum, ut in Deo credere possim. Stabat autem B. Afra cum omni fiducia inter feras ante conspectum Sanctorum ; Populi vero videntes eam inter feras, multi crediderunt et magnificabant Deum. Faustinus dixit : Vides, Adriane, fidem mulieris, quomodo stat in medio ferarum, et eam non tangunt ? Sacerdotes vero tui venerunt cum Deo tuo, et eadem hora devorati non compaerunt. Adrianus dixit : Mulier veni ad nos : multum enim tibi donare poterimus, et nobiliorem poteris accipere virum. Aphra dixit : Divitiae tuae tecum sint in perditionem cum diis tuis, cum quibus in damnatione peribis. Audi me, Adriane, ego non doleo tantum mortem viri mei, sed doleo, quia in aeternum mortuus est. Adrianus dixit : Exi foras, mulier, non possum te audire : nam quantum video, gloriaris de morte viri tui. Aphra dixit : Vere tibi dico, quoniam gratulor de confusione tua, quia nihil potuisti sanctis servis Dei facere : multa enim praestat Salvator noster sperantibus in se, et eruit eos a damnatione et persecutione adversariorum. Nam Deus Saturnus, quem adorabas, et Sacerdotes suos, et se ipsum decepit. Ubi est ergo Deus tuus ? qui ad liberandum venerat, ipse deceptus est cum Sacerdotibus suis. Adrianus dixit : Exi foras, ne multum accensus propter insipientiam tuam laedi te faciam. Conversa igitur Aphra ad Sanctos Dei dixit : Subvenite mihi in hoc seculo, ut ad Deum confidenter valeam pervenire.

3 Tunc prostrata in faciem suam dicebat : Domine Deus, aspice super me miseram, et produc me ad gratiam tuam. Tunc sancti servi Dei dixerunt : Domine Deus, aspice super fidem mulieris hujus, quae se tibi ex tota corde tradit atque commendat : da ei gratiam tuam, ut mereatur accipere baptismum redemptionis animae suae, quatenus diabolo resistere possit. Extende etiam dexteram gloriae tuae super oves perditas. Tunc B. Faustinus apprehendit dexteram Aphrae, et erexit eam a terra. Jovita dixit : Deus excelsae, qui respicis super faciem terrae, da misericordiam tuam super virilem animam istius mulieris : ut firmetur in veritate tua, accipiens signaculum nominis tui, et illud digne conservet. Et conversi dixerunt ad Adrianum : Mitte qui retrudat feras, quae sunt circa nos, ut exeamus foras. Adrianus dixit : Vere modo mitto ad vos, qui tollant vos de medio, quia tantam vestram fallaciam audire non possum. Quique dixit ministris suis : Praeparastis quod praecepi ? Ministri dixerunt : Paratum est. Tunc c jussit introduci in amphitheatrum quinquaginta tauros salseratos, quorum rognitudo et furor magnus erat, dantes mugitum ingenti voce, ita ut amphitheatrum pene moveretur, et ipse Adrianus contremisceret. Quibus venientibus obviantes sancti Dei

D
EX LECTIO-
NIBUS.

S Afra,
uxor Italici,
accurrit in-
ter feras
ad Sanctos

b

c

f

procelbus ab
illis fustis

c

ACTA MARTYRII.

Ex MSS. Lectionibus Brixiensibus.

I In diebus illis, regnante Adriano Imperatore, fuit quidam Comes Italicus, crudelis Paganus : hic habebat uxorem nobilissimam, Aphram nomine. Qui acceptis litteris ab Adriano Imperatore, ut ubicumque Christianos inveniret, aut eos ad sacrificandum cogeret idolis, vel per diversa tormenta eos perderet ; ingrediens civitatem Brixiam, statim servos Dei Faustinum et Jovitam praecipit a militibus comprehendere. Cumque ipse Imperator ad civitatem Brixiam pervenisset, ante eum jussi sunt praesentari : qui eos diversis blanditiis alliciendo, et eis variis terroribus comminando, ut idolis sacrificarent ipsos inducere conabatur. Cumque respondissent, quod non daemonibus, sed Deo soli, et unico Filio ejus Domino Jesu Christo foret sacrificandum ; jussit eos Adrianus comprehendere, et in medium ludum deduci. Ad quos devorandos missi sunt leones quatuor, quorum aspectus teterrimus erat : qui venientes cum magna velocitate, miserunt se ad pedes Sanctorum. Videns Adrianus quod fiebat, jussit ministris, ut mitterent leopardos : qui et ipsi venerunt in ludum, volventes se ante vestigia eorum. Tunc Adrianus dixit : Dimittite ad eos ursos potentes, et circa latera eorum faculas ponite, ut cum assi fuerint ex dolore devorent eos. Et dimissi sunt ursi : qui, cum appropinquassent ad servos Dei, leones et leopardi in a eos impetum fecerunt, ita ut eos conciderent, ut nullus ex eis vivus evaderet, et custodiebant Dei Sanctos. Tunc Sancti dixerunt Adriano : Mitte ad Italicum Comitem tuum una cum Sacerdotibus vestris, ut afferant ad nos Deum vestrum Saturnum, ut liberet nos ab istis feris ; et cum viderimus nos liberatos, prostrati adoremus Deum. Tunc Orphetus Sacerdos, cum aliis sacerdo-

festum in-
ventionis

et transla-
tionis.

Cum SS.
Faustinus
et Jovita
a leonibus
et leopardis
illasi,

a
et ab his
Italicus
Comes et
Sacerdotes
idolorum
essent devo-
rati ;

EX LECTIO-
NIBUS.
et signo
Crucis tauris
cleuribus fa-
ctis,
Inauulat Impe-
ratori,

et se habere
ait Deum cor-
propitium:

A Dei Faustinus et Jovita signum Crucis fecerunt, et statim tauri humiliaverunt se ad terram ante eorum pedes. Tunc B. Aphra dixit: Adriane, vides, quantum mihi Dominus donare dignatus est, ut inter feras cum orandi fiducia Christi astarem? Adrianus dixit: Numquid ego te jussi, ut ad feras descenderes? Aphra dixit: Non tua jussione, sed illius qui me elegit de vestra iniquitate, ut dignam habeam in conspectu suo et cum Sanctis ejus liberam voluntatem, et inter feras astarem. Adrianus dixit: Quam liberam voluntatem esse dicis? Aphra dixit: Qui Deum coelestem habet propitium, habet liberam voluntatem. Adrianus dixit: Jam transit hora sexta, recipiat se unusquisque in domum suam. Ecce propter insaniam Faustini et Jovitæ injuriam patior. Faustinus dixit: Mitte ad nos qui eruant nos a ferarum timore. Adrianus dixit: Si verus est Deus, quem colitis, exite liberi a feris.

4 Faustinus et Jovita dixerunt: Vide, Adriane, quid dixisti: si videres gloriam Dei, crederes in Deus qui est in cœlis? Adrianus dixit: Videam vos liberatos una cum Aphra, et dabo vobis veniam. Aphra dixit: Indulgentiam tuam, Adriane, servi

B Dei accipere nolunt, sed vide quanta mirabilia ostendit Deus per servos suos. Adrianus dixit: Si mea verba audieritis, eritis nobiliores in civitate Brixia. Audientes Sancti verba Adriani dixerunt: Vobis dicimus, o feræ, ut exeatis foras civitatem, neminem tangentes: sed et Dei ancillam Aphram vobiscum ducite in desertum, ut agnoscat, Deum esse in cœlis, quo ad usque visitet nos Deus et ipsam. Tunc feræ miserunt Aphram in medio sui, et dixit Aphra: Benedicite me servi Dei una cum his fratribus meis, et benedictio vestra maneat nobiscum in deserto. Inclinans caput suum Aphra cum feris, et benedicti a Sanctis Dei abierunt in desertum. Videntibus populis feræ egressæ sunt, tauri vero [remanserunt], respicientes quid eis Sancti Dei juberent. Convertentes se servi Dei ad tauros dixerunt: Vobis dicimus, qui venistis ad nos cum grandi ira, et jussu Dei facti estis sicut agni, subsequimini post feras, ut videant oculi Adriani, et confundantur cum omnibus qui obediunt ei. Audientes tauri præceptum eorum, dimisso capite usque ad terram, feras sequebantur. Mittit Adrianus suos ministros, ut comprehenderent tauros: et facti sunt tauri velut tempestas valida super ministros, ita ut Liberius

C Consiliarius Italici Comitis cum ministris vitam finirent. Tauri vero abierunt, cum feris et Aphra ancilla Dei, ad eremum d. Cumque multa tormenta sustinissent Sancta Dei in civitate Brixia, ligati ducti sunt ad civitatem Mediolanensem. Positi vero inter tigres et ursos, et memores ancillæ Dei Aphræ, dixerunt ad eas: Audite oves Dei: ite per loca deserta, quærentes leones et leopardos, sed et ancillam Dei Aphram: jungite vos ad ipsos, eam diligenter custodientes. Et ea die, qua Dominus vos visitaverit, cum ipsis ad nos venite. Tigrides vero, osculantes pedes Sanctorum, exierunt perambulantes loca deserta, donec invenerunt B. Aphram: et cum feris similiter commemorantes, ancillam Dei custodie-

5 Sancti vero Dei Faustinus et Jovita, per diversa distracti loca, cum Adriano venerunt ad urbem Romam; ad quos præcepit Adrianus bestias sævissimas in locum arenarum dimitti, videlicet leones, ursos, tigres, et leopardos: qui venientes corruerunt ante conspectum Martyrum coram omni populo. Tunc factus est sonus magnus, et portæ arenæ apertæ sunt, et ecce subito introierunt feræ, quas sancti Dei una cum Aphra ancilla Dei ad eremum pergere jusserunt. Factum est in die illa, ut ipsa prostrata ante pedes Sanctorum clamaret: Beati

mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Omnes D autem mirabantur, quod beata Aphra cum feris in medium arenæ ingressa fuisset. Elevans autem vocem suam dixit: Quid miramini cives Romani, quod ego inter feras assisto? O quanta et qualia ego nuntiabo vobis, ut credatis veritati, et non mendacio, ut detur vobis a summo Deo indulgentia peccatorum. Tunc sancti Dei Martyres dixerunt Adriano: Cognoscis Aphram, quæ contempsit vitam Italici Comitis viri sui? quam te jam pro nibilo habet in isto seculo cum deliciis tuis, quæ noluit credere in Deos tuos, in quibus non est salus. Adrianus dixit: Quantam magnam video factam Aphram? quam in civitate Brixia ad feras damnaveram, nunc Romam ingressa est cum ipsis feris. Hæc verba dicens timebat tumultum populi valde. Tunc populi una voce dixerunt: Vere Magnus est Deus solus, quem isti viri prædicant, et annuntiant eum esse venturum. Erat enim clamor magnus credentium in Deum. Tunc sancti Faustinus et Jovita ad feras, quæ cum Aphra ancilla Dei venerant, ita dixerunt: Jussu Domini interficite feras, quas ad nos devorandos misit Adrianus. Tunc audientes feræ, quæ cum Afra erant, venerunt ad præceptum Martyrum, et sub momento omnes feras, quas Adrianus dimiserat, interfecerunt ut ex eis nulla penitus remaneret. Jusserunt autem Sancti feris, ut recederent neminem tangentes: quod fecerunt.

6 Sancti vero Dei secundum verbum Domini abierunt cum Calimerio, et Afra ancilla Christi: et venerunt ad locum qui dicitur Catacumbas, et ibi invenerunt Beatum e Linum Episcopum, qui et ipse latitabat inter sepulchra Martyrum propter metum Paganorum. Et cum invenissent eum, clamaverunt dicentes: Benedictio Dei cum Spiritu tuo. Beatus vero Linus clamavit eis dicens: Venite benedicti Angeli Dei, quoniam in vobis requievit Salvator noster, qui est desiderium vestrum: deditque eis pacem. Dixerunt autem Beati Martyres Dei: Misit nos Dominus, ut Calimerium ordines Episcopum, et dirigas eum in civitatem Mediolanensem, et ancilla Dei Afra Baptismum consequatur, ita ut eodem eum comitetur. Audiensque hoc beatus Linus, gaudio repletus, fecit sicut Martyres dixerunt. Et cum ordinasset Calimerium Episcopum, et beatissimam Dei famulam Afram baptizasset, dixerunt sibi invicem vale, et profecti sunt. Tunc Beati Martyres benedixerunt Altissimum, quoniam Calimerium ad oves dispersas Dominus direxisset, et quod baptismum Afra percepisset. Martyres Dei diversis et variis afflictionibus contriti, regressi sunt ad civitatem Brixiam, et inde profecti sunt ad urbem Mediolanensem; ut qui ab eis Sacramenta acceperant, verbo Domini firmarentur: et assumptes secum ancillam Dei Afram, cum ipsa iterum Brixiam redierunt.

7 Audientes vero populi, quod sancti Martyres cum ancilla Dei Afra reverterentur, abierunt cum f B. Apollonio ad flumen, quod dicitur g Mella: ibique expectantes eos psallebant diversis modis. Et ecce subito factus est in eodem loco odor suavissimus, et continuo Sancti cum B. Afra advenerunt sedentes in vehiculo. Sancti vero Apollonius expansis manibus ad cœlum dixit: Domine dominus universæ creaturæ, gratias agimus tibi. Beati autem Martyres salutaverunt populum cum turba psallentium: Afra Beata, et sancti Dei Martyres ingressi sunt civitatem. Aurelianus vero repletus insaniam, jussit eos sibi præsentari, quibus dixit: Adhuc perseveratis in fallacia vestra. Ecce modo cognoscetis ubi sit Deus vester, cum jussero vos interfici.

8 Tunc Martyres dixerunt: Convertere, teterrime tentator, quid moraris? Accede, et quod pater tuus diabolus imperat celerius fac, nos enim parati sumus mori

venit in Cata-
cumbas,

e

ubi a Pontifi-
ce baptizata

F

Brixiamque
reversa,

f

g

honorifice
exciptur:

accepta bene-
dictione cum
feris abijt
in desertum:

d

et ab eisdem
reducta ad
Sanctos

cum hisque
Romam in-
gressa,

capite plexa
martyrium
consummat:
h

i

deposita in
arca lapidea
in ecclesia
SS. Faustini
et Jovitæ.
k

A mori pro nomine Domini nostri. Tunc præcepit Aurelianus ipsos una cum B. Afra ancilla Christi. et omnes, qui eorum doctrinam sunt secuti, gladio interire. Milites autem duxerunt eos foras civitatem, in via h Cremonensi, ibique genibus positos gladiatores amputaverunt capita Sanctorum. Afra vero gladiis i spiculatorum in capite percussa, suum Martyrium in via Cremonensi feliciter consummavit, sui sequens vestigia Salvatoris.

9 Passa est autem B. Afra sub Aureliano Principe, temporibus Adriani Imperatoris. cujus corpus cum multa reverentia multisque aromatibus, coruscantibusque miraculis, juxta dictam viam Cremonensem, in una Arca lapidea, in Basilica videlicet non longe ab ipsa civitate, in honore Sanctorum Martyrum constructa, requiescit: cujus festum celebrat Mater Ecclesia nono Kalendas Junii. Rogemus ergo devotissime, Fratres dilectissimi, beatissimam Afram Christi Martyrem, ut qui ejus meremur votiva celebrare solennia ejus apud Dominum patrocinia sentiamus. Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, per omnia secula seculorum. Amen.

ANNOTATA.

a Vita 1 SS. Faustini et Jovitæ, in ipsos ministros.

b Vita 2. Obsecro vos, æterni ostensores luminis, ut dignemini mihi insinuare, quemadmodum in Christum certius credere possim. At illi videntes ejus constantiam, ovantes sacris eam imbuerunt doctrinis, ut uni soli Domino cœli terræque conditori, mundo corde castoque amore impenderet famulatum integritatemque fidei illibatam totis viribus conseraret.

c Eodem Vita 2, ait ministris: Adducite mihi tauros indomitos, non expresso numero. At Martinenghus etiam quinquaginta tauros habet fuisse: unde autem et quomodo dicantur tauri Salserati, non capio.

d Addit Martinenghus: Ubi vitam solitariam peregit in continua oratione et jejunio, locum autem describit in montanis, urbem a septentrione cingentibus, ubi fontem invenerit lymphidum, et cryptam secessui ejusmodi optam. Et quamvis non omnino rejiciat quæ hic dicuntur de ferarum comitatu et obsequio: longe tamen verosimilius esse putat, quod Afra egressa de theatro, domui suæ disposuerit, famulitium dimiserit, substantiam dispartierit, atque ita demum adierit solitudinem, unde identidem redierit, instructionis primum, deinde Baptismi a S. Apollonio Episcopo suscipiendi sacrorumque mysteriorum causa.

e Magnus hic σφαλμα est. Nullus tunc Linus Papa

Romanus erat; pro quo Martinenghus Evaristum scripsit, sed is sub Trajano anno 108 mortuus est. In Vita 2 Faustini et Jovitæ num. 18 eadem referuntur, et Telesphorus habetur, uti et in Vita S. Calimeri 31 Julii. Consule quæ in Diatriba de Veteribus Pontificibus ante tomum 1 Aprilis in Telesphoro diximus.

f S. Apollonius Episcopus Brixienensis colitur 7 Julii Huic multo verosimilius tribuitur baptismus S. Afræ, quam Romano Pontifici in Vita 2 Martyrum quam tamen sequens Martinenghus, iter illud Romanum Afræ, una cum ferarum assectantium comitata miraculoso, mavult ornandæ dumtaxat historiæ causa excogitatum credere: quod utinam non etiam ipsis SS. Faustini et Jovitæ Actis occiderit!

g Mella flumen latus urbis Brixie occidentale alluit, et venientibus Roma, quam Brixia ad meridiem respicit secundum sinistram illius ripam tenendum iter ad urbem est, post quam transiverint Olum flumen, cui se Mella immergit 20 p. m. infra civitatem.

h Cremona, Bresciæ proxima versus meridiem, solis 30 p. m. abest.

i Ferrarius in suo Catalogo Sanctorum Italia ita mortem exponit: Aurelianus Præfectus, Roma Brixiam adventans, illam comprehendi carcerique includi jubet: ubi diu afflicta, variisque tormentis excruciat, ut ab idolorum cultum rediret; tandem victrix educta, jussu impii Præfecti, populo inspectante, decapitata est ix Kalendas Junii. Martinenghus eorum sententiam proponit, qui cum SS. Faustino et Jovita fuisse passam Sanctam dicunt, eodem die et anno quo ipsi: et de anno quidem verosimilius esse censet, diem mavult credere hunc esse quo colitur.

k Martinenghus primam corporis una cum arca translationem in hanc Basilicam adscribit anno 246: variis deinde occasionibus loco motam arcam esse præsumit; duas tamen solas allegat, quarum memoria extet; videlicet anno 1448, quando post ostensionem sacri corporis reposita illa est in capella ecclesiæ septentrionali, suffulta figuris animalium substatiorum præsertim leonum, qui solent Sanctæ etiam in picturis adjungi, sculptura tamen antiqua ac rudi; et addit, eo quo scribebat tempore, scilicet sub annum 1602, superfuisse qui dicerent, se ipsam arcam sic locatam vidisse sæpius; quin et scripto veteri consignatum ait memoriam hujus Translationis, quam mirum sit a Fayno inventam non fuisse. Addebant illi integrum etiam se corpus conspexisse, indutum vestibus, fracidis illis tunc quidem, sed apparentibus velut quæ olim præstiose fuerint. Alterius Translationis, factæ anno 1580, jam supra indicium dedimus; postrema autem omnium facta est hoc seculo, de qua anno 1602 adhuc facienda etiam diximus ex Martinengho.

DE SS. ZEBELLO, SERVULO, ET SECUNDINO, MARTYRIBUS IN ISTRIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De cultu antiquo et recentioribus Actis.

AN. CCCXXXIV.

Memoria in
antiquis
Fastis,

Quatuor antiqua Martyrologii Hieronymiani apographa auspiciantur ab his Sanctis hunc diem, et Corbeiense Parisiis excusum his verbis: In Istria natalis Sanctorum Zebelli, Servuli, Secundini. Desideratur ultimus in tribus aliis apographis, et loco Zebelli in Epternacensi est Zoili: quod nomen inter Sanctos Syros infra recensendos bis reperitur: et plures ex illis Syris attribuuntur Istriæ ab Adone, Nothero, et aliis recentioribus cum hodierno

Martyrologio Romano: de quibus Lector poterit commodius judicare, ubi singulos Sanctos ex antiquioribus monumentis sejunxerimus. MS. antiquum Corbeiense necdum excusum, teste Luca Dacherio qui nobis illud submitit, ante annos octingentos conscriptum, ista habet: In Histria natalis SS. Zebelli, Servuli. MSS. Casinense et Altempsianum: In Asia (imo Istria) SS. Zebelli, Servuli. MS. Trevirense S. Maximini, parvum sed antiquum, omissa palæstra ista habet: Natalis SS.

A SS. Zebelli, Servuli et Vincentii. Sed hic in Portu Romano martyrium complevit.

Tergesti natus
et occisus
S. Servulus.

Ejus Acta
ex Italico
translata.

et a Petro
de Natali-
bus contra-
cta

ejusdem pe-
culiaris vene-
ratio.

2 Est autem Istria sive Histria Latinis Græcisque scriptoribus satis nota, ac nomen etiamnum servat, ultima Italiæ regio, Illyrico et Germaniæ vicina : ubi inter urbes maritimas satis eminet cum titulo Episcopali Tergestum, sub dominio Austriacorum; colitque hoc die S. Servulum martyrem, civem suum, cujus sacrum corpus etiamnumistic adservatur. Acta vitæ et martyrii etiam ibidem Italice conscripta, quæ ex monumentis Tergestinis eruit Andreas Lazarus Societatis nostræ Sacerdos, cujus humanitatem Ferrariæ experti fuimus anno MDCLX. Is nobis dicta Acta Italica et a se Latine reddita transmisit : quæ hic damus, collata cum iis, quæ aliquanto contractius edidit Petrus de Natalibus, Episcopus Equilinus, in Marchia Tarvisina Istriæ satis vicina, lib. 3 Catalogi cap. 36.

3 Hunc solum celebrant MSS. Richenoviense et Rhinoviense his verbis : In Istria Servuli. Eundem, sed palæstra omissa, primo loco referunt MSS. Augustanum S. Udalrici et Parisiense Labbæi. In Ecclesia Patriarchali et diœcesi Venetiarum colitur officio Ecclesiastico sub ritu semiduplici. Galesinius ex Tabulis Ecclesiæ Tergestinæ et MS. codice hoc ei elogium concinnavit : Tergesti S. Servuli Martyris. Hic nobili genere natus, a primis annis Christi disciplinæ deditus, annum duodecimum agens, eremiticæ vitæ genus amplexus, sanctimonia et miraculis floruit. Cujus fama pervagata Junilii Præsidis jussu, Numeriano Imperatore, in vincula conjectus, ad idolorum superstitionem adigitur : a quo prorsus alienus, primo nervis cæsus, post equuleo tortus, tum unguis excarnificatus, deinde oleo ferventi delibutus, demum jugulatus, in omni cruciatus atque in nece germanam perpetuæ suæ erga Deum pietatis probationem divina cœlestique virtute declaravit. Hæc ibi. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, ex monumentis Ecclesiæ Tergestinæ et Petro de Natalibus, aliquanto majus formavit encomium. Aliquod etiam habet Canisius in Martyrologio Germanico. Regnavit Numerianus cum fratre suo Carino, ab obitu Cari potris, anno CCLXXXIII occisi; et ipse anno sequenti interemptus successorem habuit Diocletianum. Proinde expungendus fuit, ad calcem actorum adscriptus, Salutis humanæ annus CCLXXXVIII.

Corpus et
spelunca.

4 Testatur autem prælaudatus P. Andreas Lazarus, corpus ejusdem sancti Martyris adhuc in veneratione esse, æque ac speluncam ejus nomine dictam et a se visam. Ex litteris præterea Illustriss. Episcopi Petinensis D. Danielis Raunach, ad Carnioliæ Archidiaconum Joannem Ludovicum Schonebium anno MDCLXXV directis, intellegimus; in finibus Istriæ, qua Carnioliam Carsumque attingunt, haud procul a Tergesto, esse Jurisdictionem S. Servuli nuncupatam, eo haud dubie loco ubi Topographicæ mappæ nobis exhibent castrum Italice San-Servo, Germanice Sint-Serf dictum; abbreviate scilicet pro Servulo, cui verosimiliter dedicata sit ecclesia loci, ut Patrôno. Atque hic forte prædicta ejus spelunca est, in qua dicitur eremiticam vitam egisse.

ACTA S. SERVULI.

Ex MS. Tergestino Italico.

Latine reddita ab Andrea Lazaro S. J.

Puer in speluncam se-
cedit,

Servulus, Tergestinæ urbis elegantissimæ formæ puer, unicus parentum suorum filius fuit : a quibus Christianæ fidei dogmata cum optime jam inde a primis annis imbibisset, divina officia magna cum pietate in Christianorum ecclesia frequentabat. Duodecimum vix agebat annum, cum quadam die inter-

orandum vocem quamdam e cœlo ita se alloquentem D
audivit : O Servule, famule Christi, jam exaudita est oratio tua; et si gratiam aliquam a Domino petieris, obtinebis. Quibus auditis Servulus, recolens memoria sua illa Christi Domini verba, Qui non reliquerit patrem et matrem non potest meus esse discipulus; statim relictis parentibus exiit e civitate, et in quadam spelunca, non multum Tergeste dissita, quæ in hanc usque diem, S. Servuli Crypta appellatur, aliquamdiu delituit. Cum autem a parentibus et propinquis diligenter perquisitus frustra fuisset, fletus magnus ob tanti pueri jacturam factus est ab illis. Jamque novem mensibus supra unum annum ibidem latuerat Servulus, quando iterum e cœlo vocem, quæ ut ad suos rediret parentes hortabatur, audivit. Cui respondit puer : O Domine Jesu Christe, qui in cœlis habitas, ecce obedire paratus sum : sed rogo te quantum possum, ne unquam gratia tua me derelinquat, quia spes mea et adjutorium meum tu solus es.

2 Cum igitur, domum rediturus, vix in vicinum speluncæ agrum ascendisset, factus est illi obviam ingentis magnitudinis draco : quo viso Servulus primo intuitu prorsus expavit, sed sumpto animo et a Domino confortatus, munies se primo sanctæ Crucis signo, deinde serpentis faciem insufflans, eum repente mortuum, duasque in partes non sine maximo stupore discissum vidit : pro quo insigni miraculo gratias Domino redditus, iter suum perrexit ad domum et parentes revisendos. Explicata facile non est, quanta cum animi lætitia acceptus fuit puer, qui cum iisdem ea quæ admiranda sibi acciderant, de dracone interfecto, de divina voce sibi collocuta, in sancta simplicitate ingenuoque animi candore enarrasset, magnam sui expectationem apud omnes concitavit, qui propterea sæpe illud usurpare solebant : Quis putas puer iste erit, etenim manus Domini cum illo est? Post aliquot dies Eulogias Servuli pater mortuus est, quare in matris viduæ et reliquæ familiæ solatium puer transmisit.

revertens in
paternam
domum ser-
pentem statu-
neat,

E

3 Erat in civitate tunc temporis quidam energumenus, a dæmone diversimode divexatus, qui sæpe contenta voce patrem suum rogabat, ut se ad servum Christi, nomine Servulum, ducere ne moraretur : statim enim ac ipsum videro (dicere solebat) salvus ero. Nullam plane Servuli notitiam energumeni hujus pater habebat : sed cum et ipse et consanguinei, præmissa diligenti perquisitione, tandem Dei servum invenissent; ad ejusdem pedes advolutus rogavit enixe afflictus pater, ut filium suum acriter a diabolo vexatum liberare ne gravaretur. Cui Servulus : Si in Dominum nostrum Christum Jesum toto corde credideris, filium tuum sanum et liberum videbis, quoniam sic credenti omnia possible sunt. Credo, respondit hic, si filium meum sanum videro. Cum igitur domum arreptitii introissent, actutum servum Dei Servulum vidit diabolus, turbatus est valde; cœpitque diversimode infelicem energumenum divexare, ad terram illum sternendo, et magno cum fremitu dentium spumas evomendo. Tum Servulus, signo se Crucis munies in fronte, positisque super caput languentis pueri manibus, cum jurgiis imperavit dæmoni, ut in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti ab illo corpore recederet, sine ulla spe eodem redeundi. Dictum factum. Recessit malignus spiritus, puer autem infirmus illico erexit se stans, et laudans nomen Domini Jesu Christi, in cujus virtute liberatum se a tam ingenti molestia fassus est : multique alii, viso tanto miraculo, in Dominum crediderunt, et Christianam fidem amplexi sunt.

energumenum
liberat,

F

4 Matrôna quædam pernobilis, Fulgentia nomine, filium habebat unicum, qui diuturna febre correptus

febrientem
sanat,

reptus

A reptus a nullo unquam medico curari potuit. Quare cum S. Servuli curationum gratiam ad ejusdem matronæ aures fama detulisset, convenit illa servum. Dei, qui tot mirabiles patrabat effectus, rogans eum enixe et cum lacrymis, ut filium suum sanitate donaret. Qua petitione audita Servulus : Non ego, inquit, o Domina, non ego, sed Domini Jesu Christi virtus hæc mirabilia, quæ audisti, operata est. Cumque paulo post ad infirmi domum se contulisset, rogavit Dominum Deum dicens : Domine Jesu Christe, qui liberasti socrum Simonis quæ tenebatur magnis febribus, liberare etiam ne tardes rogo te, Domine, innocentem hunc puerum, ut hinc pateat, te salvos facere quicumque ad tuam confugiant misericordiam et bonitatem. Et hæc dicens arripuit manum pueri : cumque illum e terra sublevasset, matri sanum, omnium circumstantium summa cum admiratione, restituit. Ex quo miraculo factum est, ut et Fulgentia ipsa mater pueri, et tota ejus familia in unum Deum verum crediderint, ejusque fidem et religionem deinceps professi sint.

B Quidam faber murarius, nomine, Didimus, dum aliquando fabricæ cuidam suam attento animo navaret operam, ex ejus summitate, locoque valde edito in terram decidit. Accurrunt uxor et filii, qui eum semivivum linteo involutum obtulerunt Servulo, qui ipsum sanaret. Casum Dei servus miseratus, ex corde oravit ad Dominum dicens : Ne permittas, Domine Jesu, infensissimum humani generis hostem contra hunc miserum hominem prævalere, quem præcipitem dedit, ut opus manuum tuarum impediret. Et cum hæc dixisset, apprehendit per manum infirmum, qui propemodum animam agebat : et in virtute Domini Jesu, imperavit illi ut statim exurgeret, et sanus esset : sicque confestim redditus est ægro pristinus vigor ; atque integræ vires, ingenti omnium stupore, restitutæ sunt. Longum esset recensere admirabiles hujusmodi effectus, quos sanctus Dei servus indices perpetrabat, ex quibus multi ad Christi fidem convertebantur, quos silentio præterimus, ut ad majora veniamus.

C 6 Præsidis officium in civitate Tergesti tunc temporis exercebat Junillus quidam, qui nomine Numeriani Imperatoris edictum promulgaverat, ut quilibet Christianus qui diversis Idolis sacrificium offerre renuisset, variis cruciatibus poenas exolveret. Cum igitur idem Præses admiranda hæc quæ Servulus operabatur, qualem populi accursum haberet, quomodo Paganorum superstitiones summo cum Deorum dedecore pessumdarentur, inaudivisset ; Ataulfo Vicario hoc mandavit, ut captum Servulum ad se statim ducendum curaret : quod nulla interposita mora præstitum est. Sicque Innocentem reum excepit superbissimus Præses : Tunc igitur es ille nequissimus, hominum, qui magicis artibus populo imponens mirabilia facis, sicque rudiores et credulam multitudinem a Deorum immortalium cultu avertere

studes ? Cumque aliquamdiu responsum expectasset D Præses, sic tandem Servulus contra os loquentis iniqua oblocutus est : Pudet enim vero me, tecum loqui, o hominum insipientissime, qui res a me admirabiliter gesta in nomine et virtute Jesu Christi veri Dei, magicis adscribis artibus, quod quid quæso insipientius dici aut excogitari potest ?

7 Ad hæc Præses ira exæstuans, sanctum juvenem nervis acriter vapulare jussit, dicens, Artes tuæ magicæ alios superaverunt, at me utique non superabunt. Cumque sanctus Martyr esset in tormentis, voce magna ad Dominum clamavit dicens : O Domine Jesu Christe, gratias tibi ago, qui gratiam mihi largiri dignatus es, ut pro sancto nomine tuo aliquid patiar. Sique iniquus iste Judex, filius perditionis, aliis me tormentorum generibus cruciari tentaverit, ea libentissime perferam ; nec timebo mala, quoniam tu mecum es. Cumque in hanc eandem prolixius, maxima cum constantia atque animi magnitudine, locutus fuisset ; jussit eum Judex in equuleo torqueri, ac ferreis unguibus dilaniari. Quibus in cruciatibus, Martyr Christi iunctus dicebat ad Tyrannum, non solum ejus tormenta se non perhorrescere, sed potius iis summo pere delectari, et in gaudio se esse per gratiam Domini Jesu Christi. Quo audito Junillus, jussit eum ab equuleo prius fortiter distractum, oleo ferventi perfundi. Quod dum fieret, Nunc enim vero, ait sanctus Martyr, refrigerium summum mihi dedisti : imo non tu, Sed Dominus Deus meus, qui de omnibus tribulationibus meis eripit me.

8 Tantam in perferendis cruciatibus constantiam omnes Præsidis Consilarii cum vidissent, Ridebit (inquiunt) nequam iste magnus, et diabolicis incantationibus plenus, tormenta quælibet, floccique illa ducet ; proinde jube illum totum lotio bene perfundi ; tunc enim vero videbis magicas artes locum illi co daturas, alioquin tempus frustra teritur. Quod impiorum consilium cum executioni mandatum esset, adstantes omnes repentino quodam suavissimo odore, tamquam pretiosi balsami aut pigmentarii pulveris, ita sunt perfusi, ut maximam in admirationem rapti, coeperint plurimum eorum contentis et repetitis vocibus dicere : Magnus vere est Deus Christianorum. Captum se vidit iniquissimus Præses, et pudore æque suffusus ac rabie correptus, Servulum jugulari imperavit, sicuti factum est juxta consuetudinem extra muros civitatis. Quod cum cognovisset Clementia, sancti Martyris mater, magno cum comitatu eorum omnium qui in Christum propter visa miracula crediderant, noctu eo loci venit : quæ coelesti lætitia perfusa, uberrimis lacrymis dilecti filii corpus iterum atque iterum exosculata, sepulturæ mandavit. Sicque beatissimus Christi Martyr Servulus martyrio coronatus est, sub Numeriano Imperatore, xxiv Maji.

DE SANCTIS FRATRIBUS MARTYRIBUS

DONATIANO ET ROGATIANO,

NANNETIBUS IN BRITANNIA ARMORICA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

De eorum Actis, cultu, reliquiis, et ecclesiis,

Nannetes populi et urbs Gallix antiqua, atque etiamnum emporium celebre et amplum ad Ligerim fluvium, quindecim ab ea leucis se in Oceanum exonerantem ; civitas Nannetum in Maji T. V

Notitium Imperii, et urbs Nannetica Gregorio Turonensi dicta, in parte Australis Armoricæ, sive Britannix minoris situ est, Episcopalis sub Turonensi metropoli. Quibus temporibus octo primi Episcopi dictæ Ec-

clesiæ

EX ITAL.

ac varie cruciatus,

E

et frustra perfusus lotio,

F jugulatur sub Numeriano.

G.H.

Tempus martyrii.

ex lapsu moribundum servat.

Coram Præside fidem professus,

SUB DIOCLETIANO.

A *clesiæ præfuerint non satis constot : putantur S. Clarus, et Ennius prima Christi seculo floruisse, et tertius S. Similione sub Diocletiano. Fidem certo ibidem Christianam, sub ethnicis Imperatoribus fuisse plantatam, docemur ex martyrio SS. Donatiani et Rogatiani fratrum; quorum prior baptizatus fuerat, quod alteri non contigit ob Sacerdotis, forte Similioni, in persecutione fugitivi absentiam. Acta martyrii eorum damus ex codicibus MSS. Trevirensi Imperialis monasterii S. Maximiani, et altero nostro Legendario illustri, cujus jam sæpius fecimus mentionem : contulimus autem ea cum editis a Laurentio Surio, qui agnoscit ea conscripta graviter esse. Aliqua eorumdem compendia leguntur opud Boninum Mombrinium et alios recentiores, tum etiam in MS. Ultrojectina Ecclesiæ S. Salvatoris, ac potissimum in Officiis propriis urbis et diocesis Nannetensis anno MDCCXXIII excusis : in quibus præscribitur solennis horum fratrum celebritas, sub ritu duplici primæ classis per Octavam continuanda, et tam Hymni quam Responsoria et Antiphonæ desumuntur ex historia passionis : hic autem dies XXIV Maji tanto per totam diocesin devotione ad honorem horum Martyrum celebratur, ut nulli liceat ullum servile opus in eo exercere. Aliqua etiam Viti compendium legitur in Officiis propriis diocesis Meldensis et Rhedonensis, ubi sub ritu Semiduplici idem festum celebratur, quod idem de reliquis Britanniae diocesibus, quæ universim novem sunt, affirmat Albertus le Grand in sua de Sanctis Britanniae Armoricae historia, post Acta Gallice reddita et explicata.*

Acta passionis

cultus solennis,

B

sepultura,

ecclesia.

C
Reliquiæ in Cathedrali.

Urbs Nannetensis ab obsidione liberata:

2 Idem subjungit, ipsorum Sanctorum Donatiani et Rogatiani corpora fuisse ab ethnicis relictis, avibusque et feris bestiis in prædam exposita, sed a piis Christianis collecta et terræ mandata hodie procul a loco, in quo compleverant martyrium : ubi post libertotem Christianæ religioni concessam, constructum sit illustre mausolæum, illorumque Reliquiæ in eo collocatæ; et ad pedes sepulti, Nunechini decimus Episcopus qui anno CCCCLXV Venetensi Concilio adfuerat; et Karmundus ejus successor, circa annum CCCXCII defunctus : hujus vero parentes, homines divites ac opulentos, præclaram ecclesiam ibidem ad dictorum Martyrum venerationem erexisse, conferentibus etiam sumptum Indæis, quos Karmundus plures converterat. Pertinuit aliquando hæc ecclesia ad monachos Burgitenses in Biturigibus : sed ab iis circa seculi XI finem restituta est Canonicis Nannetensibus, et modo titulum habet ecclesiæ parochialis. At sacræ ipsorum sanctorum Reliquiæ delatæ fuerunt ad Ecclesiam Cathedrali, ubi seorsim cranium S. Donatiani, et seorsim os tibiæ ejus adservantur, inclusa argenteo copiti, atque argenteæ tibiæ : reliqua vera ejus ossa, decenter velo rubro involuta, teguntur capsula lignea extrinsecus inaurata : quo etiam modo sacra Rogatiani ossa simili velo rubro involuta, adservantur in simili copso ligrea inaurata.

3 Gregorius Turonensis de Gloria Martyrum cap. 60, titulum proponit de Rogatiano et Donatiano Martyribus, et dein ista narrat : Apud urbem Nanneticam duo sunt Martyres, pro Christi nomine jugulati : quorum unus Rogatianus, alter Donatianus est vocitatus. Habetur ibi etiam et Similinus magnus Confessor. Igitur cum supradicta civitas tempore Chlodovechi Regis barbarica vallaretur obsidione, et jam sexaginta dies in hac ærumna fluxissent, media fere nocte apparuerunt populis viri cum albis vestibus, radiantibus cereis, a basilica beatorum Martyrum egredi : et ecce alius chorus hinc similis de basilica procedere Antistitis Similini. Cumque conjungentes se, data salutatione orationi incubuissent; recesserunt unusquisque ad locum unde progressus fuerat : ac protinus omnis phalanga hostilis, immenso pavore exterrita, ita subito impetu a loco discessit, ut facta luce nullus ex his reperiri posset.

Apparuit ante dicta visio Chiloni cuidam, qui tunc huic exercitui præerat, qui necdum erat ex aqua et Spiritu sancto renatus : qui statim compunctus corde, conversus ad Dominum, iterata nativitate progenitus, Christum esse filium Dei vivi clara voce testatus est. Hæc Gregorius Turonensis seculo Christi sexto. Colitur S. Similinus sive Similione XVI Junii.

4 Addit Albertus prælaudatus, quod Joannes Dux Britanniae, Conquestor dictus, eorumdem Sanctorum frequens auxilium expertus contra Carolum Blesensem et Francos (fuit hoc ante finem seculi XIV) in suburbio S. Clementis dicto aliam iis ecclesiam fundavit, cum sex Canonicis ad divini Officii quotidianum cultum, pro quibus Dux Franciscus nominis primus totidem Carthusianos substituit, addito insigni ad eorum habitationem monasterio sub annum MCCCXXXV. Juxta hoc monasterium videntur hodieque cruce lignæ duæ, ad alteram viæ silicibus constrictæ partem, ubi Sancti dicuntur genua flexisse, sub ictu gladii consistentes. Memoria eorumdem inscripta est quatuor antiquis Martyrologi Hieronymiani apographis his verbis ad hunc XXIV Maji : In Gallia, civitate Nannetis SS. Rogatiani, Donatiani, germanorum. Quæ fere eadem leguntur apud Rabanum, Adonem, et in variis MSS. Plura ex Actis martyrum adjungens Usuardus, In Gallia, inquit, civitate Nannetis, beatorum Martyrum Donatiani et Rogatiani fratrum, qui pro constantia fidei in carcerem missi, et in eculei catasta suspensi ac laniati, deinde lancea militari perfossi, novissime capita eorum præcisa sunt. Similia aut etiam plura habent Notkerus, Bellinus, Maurolycus, Saussayus, et alii recentiores cum hodierno Martyrologio Romano. Wandelbertus hoc eos disticho olim honoravit.

alia eorum ecclesia in suburbio.

E
Memoria in fastis sacris.

Donatianus Nannetis cum Rogatiano
Fratre, pie exornat fidei certamine Nonam.

ACTA MARTYRII

Ex antiquis MSS. et Surio.

Salubre est Catholicis a de Martyrum triumphali certamine gloriosa gesta referre, et sitiienti populo de tam pie fuso sanguine quædam vitæ pocula propinare; dum alii rebus cognitis veneranda solennia fidelius complectuntur, alii desideriis incitantur, advertentes quale pro Christo mori sit lucrum. Igitur cum Diocletianus et Maximianus Romanæ urbis apicem gubernarent, et eorum præceptis in Christianum nomen bestialis feritas desæviret, ut gratiam religionis Catholicæ gentili sub lege calcarent; missis epistolis ad Præsidem Galliarum, decreto sanxerunt, ut simulacra Jovis vel Apollonis, non deorum, sed dæmonum, quasi divino cultu deberet universitas venerari; ea ratione præfixa pollicentes, ut is qui eorum ceremonias coleret, vel sacrificia devotus offerret, publico se cognosceret stipendio munerandum; quo facilius humanam mentem cupiditatis laqueus traheret in errorem, ut deciperetur munere qui ratione viuci non posset : eos vero qui Christiani nominis in confessione perstarent, post illata tormenta jubent capitalem subire sententiam, quo terrore compulsi magis, a rectæ tramite credulitatis deviant. Erat autem in urbe Nannetica juvenis quidam, nomine Donatianus, clarus genere, multo tamen clarior fide; qui acerbitatem inquietis adolescentiæ fræno maturioris animi temperabat, quia in ipso juventutis suæ tempore migraverat in eum, quasi in senem; timor Domini et inter procellas spiritalis nequitiae, nelapsus incurreret, semper prospere eum gubernabat. Qui despectis idolis, cum ad Catholicæ fidei gratiam convolasset, baptismatis unda purgatus, mysterio religionis imbutus, doctrina divinitatis armatus, sine metu aliquo triumphos Christi

a

b

Persecutione Diocletiani et Maximiani in Gallis excitata, F

c

S. Donatienus

Idem Christi promulgat.

A Christi oris sui buccina miles fortissimus in populo decantabat, nolens credita talenta negligendo suffodere, ne culpa absconditæ pecuniæ non careret : sed quasi bonus agricola in gentiliū pectora fruges beatæ fidei seminavit.

Rogatianum fratrem ad Christum adducit :

2 Qua sancti viri opinione florente, germanum ejus Rogatianum, adhuc in cultu idololatriæ consistentem, suavissimi oris blandus odor fragranter implevit. Qui ad fratrem, licet ætate minorem, seniore tamen credulitatis ordine, festinus accurrit; deprecans, ut antequam persecutionis collectatio appropinquaret, Christiani baptismatis munere dotaretur : ne tam felix certamen adhuc Paganum vel Catechumenum inveniret, ut a fratre nihil minus in pugna, nihil minus obtineret in palma. Quod ad præsens ne susciperet baptismum audita persecutione, fecit Sacerdotis absentia fugitiva : sed quod de fonte defuit, martyrii cruor fusus impendit.

n eive delatus,

3 Interea Nannetensem civitatem, Gentiliū turba favente, persecutor cum instrumento iniquitatis ingrediens, ab uno ex circumstantibus civibus his verborum stimulis incitatur : Moderatissime Judicum, opportune venis, ad deorum religionem reducens cos, qui post Crucifixum a Judæis visi sunt aberrare. Noveris itaque Donatianum ejus esse doctrinæ sequacem, in quo prius debeas severitatis tuæ sententiam promulgare : qui non se tantummodo a deorum cultura suspendit, verum etiam germanum suum iisdem vaniloquiis pertinaciter immutavit, ut Jovem vel Appollinem, quos invictissimi Imperatores venerantur, et ab orbe terrarum adorari providi censuerunt, *d* ita contemnant, ut dii nostri, nova religione succedente, dejecti sint. Quorum interrogatione ipsa rei veritas, cum jusseris, certius aperietur *e*. Tunc Præses, dolore commotus, virum beatissimum suis præcepit aspectibus præsentari. Ad cujus inquisitionem talibus verbis exorsus est : De *f* nomine tuo, Donatiane, currente relatione comperimus, quod Jovem vel Apollinem, qui nobis vitam nascentibus contulerunt, et crescentibus hucusque custodiunt, non solum contumaciter adorare recuses, sed etiam blasphemias, ac convitiis *g*, ac prædicatione inani provocatos infames; et populum salvari commemores, dum in Crucifixi interitum credere diversos compellis.

d

e
sistitur coram
Præside :
f

g

4 Donatianus respondit : Invidus veritatem locutus es, me cunctos ab errore persuasos, ad ejus velle culturam reducere, cui soli competit universa servire. Præses dixit : Aut prædicationi superflue moderatum finem impone, aut si differre nolueris, jubeo vitam tuam celeri fine concludi. Donatianus respondit : Minas, quas mihi prætendis, in eas casurus es : et laqueum quem mihi promittis, incurres. Qui dum falsa persuasione *h* occupatus, teoebas lumini præfers, juste lumen Christi tenebrosus non adspicis. Hinc Præfectus furore succensus, jubet Sanctum compedibus vinctum, in custodia carcerali retrudi, ut tormentorum violenta feralitas, aut perferentis fidem frangeret, aut spectantes ne in Christum crederent, impediret.

h
traditur in
carcerem.

S. Rogatianus
Præsidis blanditias repellens,

5 Tunc ejus germano, in conspectu populi constituto, cœpit Præses sub blandimenti dulcedine persuasionis iniquæ venena miscere, ut qui virtute non cederet, oblectationis arte colla laxaret. Quem mollior appetens, ad hæc verba prorupit : Audio, Rogatiane, a deorum cultu te velle inconsulte recedere, qui tibi dignati sunt vivendi munera largiri, et uberis sapientiæ multiplicia dona conferre : unde non sine nostro pudore fit, si post causas hujus intelligentiæ nova proferens, incipias insanire. Illud itaque tibi est maxime præcavendum, ne confessione unius Dei, plures deos in tuam perniciem ire *i* compellas. Sed quia adhuc, nescio quo, baptismo non

teneris infectus, si voluntas obstinata te non decipit, deorum indulgentia concessa recipies, ut in Imperatorum palatio et aula deorum possis cum vitæ commercio sortiri dignitatis augmentum. Rogatianus respondit : Optime promittis perversa, cum sis ipse perversus : qui primum polliceris Imperatorum gratiam, post deorum. Sed qua ratione in arce divinitatis colendi sunt, qui ab ipsis hominibus videntur esse posteriores in ordine, licet habeatis inter vos participationem miseriæ; cum illi sint de metallo sur di vos ad meliores habitus non audientes sitis? illi spiritu careant, vos sensu? Siquidem qui in saxis religionem suam constituit, non aliud fit ipse, quam quod colit.

6 Tunc Index ministris imperans, dixit : Et hic insensatus, cum doctore insipientiæ, in carcerem detrudatur, ut sequenti die deorum ac principum illata injuria ultore gladio censuræ publicæ vindicetur. Sic uno tenebrarum in *k* loco duo fidei luminaria reconduuntur : ut plus carcer illustraretur gloria quam Martyres gravarentur ex pœna. Beatus autem Rogatianus sine baptismatis gratia se præventum esse contristatur : sed hoc sibi ex fide credidit esse pro lavacro, si fratris sui Catholici osculum mereretur. Quo comperto, beatus Donatianus pro germano his verbis fudit preces ad Dominum, dicens : Domine Jesu Christe, apud quem hoc obtinent prompta vota, quod facta : quia ubi non potuisse impedit, sufficere creditur voluisse : cum nobis donasti eligere, tibi soli posse servasti : sit famulo tuo Rogatiano pura fides donum baptismatis; et si contigerit crastina die nos feriente gladio interire, sanguinis effusio fiat ei chrismatis sacramentum. Qua oratione completa corde et voce, vigiliis nocte transcursa, simul lumine cum die relato, et caruificis vulnera, et præmia Domini sui expectabant.

7 Sequenti vero die Præses, pro tribunali residens, Confessores Christi in conspectu populi præcepit assisti. Educitur interea de carcere lugubri gaudium cœli, de sterili sede fructus Ecclesiæ, de spinarum germine flos coronæ. Constricti vinculis, liberi erant votis, quos in Christo ipsa tormenta reddiderant fortiores. Quibus coram positis, affatus eos est Judex : Cum indignatione, inquit, *l* ordior, ne, dum vos molliter alloquor, severitatis publicæ vis frangatur : qui deorum religionem aut non colitis ignorando, aut (quod est gravius) non nesciendo calcatis. Tunc Martyres una voce Præsidi responderunt : Scientia tua, quæ deterior est totius ignorantie stultitia, similis sit diis vestris, quos in metallis sensu carentibus adoratis. Nos vero pro Christi nomine parati sumus excipere, quidquid ira tortoris invenerit : quia non hic vita nostra dispendium patitur, si illi reddatur a quo sumpsit exordium, et in futuro multiplicatæ lucis fœnore muneretur.

8 Tunc dolore Præses impulsus, jussit beatissimos in eculei catasta suspendi : ut, etsi animus eorum non mutaret propositum, tamen membrorum lineamenta solverentur in pœna : credens furori suo se consulturum, si carnifex, licet ad animam non perveniret, vel per tormenta corpus mactaret. Ad hæc ministris imperavit, ut post expensa supplicia a spiculatore eorum capita truncarentur. Tunc lictoris insania, ut de crudelitate Judici complaceret, vel magis ut crescerent ornamenta martyrii, lancea militari perfossas cervices beatissimorum, gladio vibrante præcidit. Sic ad Christi gloriam venientes, dum beatus Donatianus lucratur germanum, et meruit germanus martyrium, iste fit illi causa salutis, ille fit isti palma mercedis : et multiplicis gratiæ pignore redundante, consummatione felici, spe remunerante suffulti, ad æterna præmia merurunt accedere; per vulnera laureati : præstante

D
ducitur in
custodiam ad
fratrem :

qui pro illo
preces fundit.

k

E

Ambo ad tri-
bunal ducti,

l

non terrentur
minis Judicis :
F

lancea per-
fossis caput
rescinditur :

A stante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

ANNOTATA.

a Additur in MS. Maxim. legibus: apud Surium, lectoribus.

b Deest hoc verbum, advertentes, in MSS.

c Ita corrigo, licet passim legatur, a recto tramite crudeliter.

d Additur apud Surium: et eorum festa.

e MS. nostrum, apparebit.

f Nomen ex forensi usu seculi 4 sumitur pro persona: ita sæpe in rescriptis Imperialibus circa S. Athanasium 2 Maji legimus de nomine Athanasii, id est de Athanasio, vel persona Athanasii.

g Surius, proscindas. h MSS. credulitate per-vasus.

i MS. nostrum, compellas ad iram. k Surius, lecto.

l MS. nostrum, Indignatione mordeor.

DE SS. SATURNINO ET ALIIS SEX,

MARTYRIBUS IN AFRICA.

G. H.

Ex Martyrologiis.

XXIV MAJI

Sanctum hunc Martyrem Saturninum secundo loco celebrant MSS. Augustanum S. Udalrici et Parisiense Labbæi; eumque Africæ adscribunt MSS. Richenoviense sive Angiæ ducis prope Constantiam in Suevia et Rhinoviensis in Helvetia. Socios, sed anonymos, adjungunt antiqua Martyrologii Hieronymiani apographa, Epternacease, Corbeiense, et Blumianum hoc modo: In Africa natalis S. Saturnini

et aliorum Sex. At codex Lucensis solum tres Socios indicat. Totidem etiam Ado MS. monasterii S. Laurentii apud Leodienses et MS. Florarium referunt, sed Fortunatum nominant: uti etiam quoddam Kalendarium ante Ms. opera S. Isidori Hispalensis, Romæ in bibliotheca Valticellana Congregationis Oratorii adservato, ubi quatuor notantur Socii. Nos cum antiquioribus codicibus Saturninum servamus et socios sex.

DE SANCTO VINCENTIO,

MARTYRE IN PORTU ROMANO.

G. II.

Ex Martyrologiis.

XXIV MAJI

Tertio loco hunc Sanctum Martyrem proponunt prædicta Martyrologii Hieronymiani apographa antiqua, et cum iis Usuardus, Ado, Notkerus, aliique recentiores, sicut et hodiernum Romanum Martyrologium, hisce ubique verbis: In portu Romano natalis S. Vincentii Martyris. Petrus de Natalibus lib. II cap. 130, num. 149, Innocentium appellat. De Portu Romano, occasione variorum Sanctorum qui ibidem passi sunt, sæpius egimus et acturi sumus. Consuli nunc possunt quæ de eo diximus XXIV Februarii, II Martii, et aliis diebus. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ asserit, nullum, quo tempore sive in qua persecutione martyrium subierit, explicare. Baronius ad annum 270 num. 15 agit de

ruinis Ecclesiæ Portuensis, et inter alios Martyres ibidem passos meminit S. Vincentii. Hinc eo anno hunc coronatum fuisse perperam subsumpsit Tamuyus Salazar in Martyrologio Hispanico, occasione corporis alicujus Vicentii, tempore Urbani VIII Roma Madritum translatis ad ecclesiam Patrum Excalceatorum Sanctissimæ Trinitatis. Anno etiam MDCLXV fuit aliquod corpus S. Vincentii Martyris Roma Ulysiponem ad Oratorium Regium translatus, sub Innocento Papa X, quod hujus Martyris censeret, et hoc die coli credidit Cardosus in Hagiologio Lusitano. Hoc etiam modo aliquas ejus reliquias esse Bononiæ in duabus ecclesiis tradit Masinus. Sed hujus Martyris esse non probatur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SYRIS,

ZELO, SATURO, TIMINO, SATURNINA, SERVILIO, FELICE, SILVANO, FORTUNO, ITEM ZOELO, STRIA, DIOCLO, MAXIMINO.

G. II.

Ex Martyrologio S. Hieronymi.

XXIV MAJI

Progredivimur cum quatuor Martyrologii Hieronymiani apographis, in quibus quarto loco proponitur hæc Martyrum classis istis verbis: In Syria Zoeli, Satiri, Timini, Saturninæ, Servili, Felicis, Silvani, Fortuni, item Zoeli, Striæ, Diocli, Maximini. Sed ultimus est in solo Corbeiensi Parisiis excuso, ad explendum numerum duodena-

rium: cui favet antiquum MS. Reginæ Sueciæ ab Holsteno æstimatum, in quo ista traduntur: IX Kalendas Junii. In Portu Romano S. Vincentii Martyris cum aliis duodecim. Egimus jam de S. Vincentio, cui nulli adjunguntur Socii, sed hi proxime subsequuntur in dictis Martyrologii Hieronymiani apographis; ut videatur Reginæ Sueciæ codex corrigendus, legendumque. Et alibi

Memoria in Fastis S. Hieronymi,

A alibi, scilicet in Syria duodecim Martyrum. In ipsis Martyrum nominibus nonnulla intercedit differentia: nam Zoelus in Epternacensi prius vice, postea Zoylus scribitur, aliis semper Zoelus; dein loco Timini est in Lucensi Timissi: et pro Servili in Epternacensi Servuli: uti pro Saturninæ in Lucensi et Blumiano Saturnini: ita loco Stræi legitur in Epternacensi Siria, in Blumiano Stitæ; et loco Dioeli in eodem Epternacensi Dioclia.

et variis aliis. 2 Aliqua harum nomina referuntur in aliis Martyrologiis. In MS. Vaticano S. Petri ista: In Syria Zoili, Saturi: additur in MS. Florario Timini, cuius loco in MS. Romano Cardinalis Baranii scribitur, Timii et

Saturnini. MS. Rhinoviense sic habet: In Syria Saturnæ, Timinæ; sive (ut Rachenoviense) Timini; additque, item Saturnini, Felicis. MS. Aquisgranense: In Syria Zoili, Servoli, Saturnini. MS. Ado Laurentinus apud Leodienses; In Syria Soeri, Saturi, Timini. Dedimus supra primo loco SS. Zebellum, Servulum, et Secundinum in Istria passos: occasione quorum aliqui horum Martyrum, apud Usuardum, Adonem, Natherum et alios recentiores, Istriæ tribuuntur his ferme verbis: In Histria SS. Zoelli, Servilii, Felicis, Silvani et Dioclis. Ubi patius in Syria videtur legendum, si suus antiquitati detur locus.

aliqui Istriæ tributi

DE SS. ELPIDIO EPISCOPO, CYONE PRESBYTERO EJUS FRATRE, ET ELPICIO LEVITA NEPOTE.

ATELLÆ IN CAMPANIA FELICE.

COMMENTARIUS HISTORICUS.

G.H.

B Explicatur cultus: quæritur antiqua Vita: dubia quædam attinguntur.

SEC. V.

Atella urbe
Episcopali
floruerunt.

A tella urbs antiqua Campaniæ felix, fuit inter Capuam et Neapolim, memorata Ciceroni, Livio, Straboni, Silio, Ptolemæo, aliisque apud Cluverium lib. 4 Italiæ antiquæ cap. 5. Postmodum sub Christianis Episcopalis extitit, et ex ejus Episcopis subscripserunt Concilio Romano sub Hilario Papa Primus, ac tertiæ Synodo Romanæ sub Symmacho Felix. S. Gregorius Magnus lib. 7 Registri Indict. 2 epistolam 52 scripsit de Atellanæ civitatis Episcopo Importuno, et testamento ab hoc moriente condito. Hanc autem urbem sua sanctitate illustrarunt Episcopus Elpidius, ejusque frater S. Cyon Presbyter, et nepos S. Elpicius Diaconus.

ibi est vicus
et ecclesia
S. Elpidii,

2 Ex Atellæ ruinis creditur Aversa urbs condita, et ab hac ad tria aut quatuor millia passuum distat oppidulum S. Elpidii, quod corrupto vocabulo dicitur Santo Arpino: De hoc vir Illustris Hyacinthus Augerius sic alim ad nos: Scripsi ad S. Arpini Curatum D. Sebastianum Magliona, qui respondit, tempore Siricii Papæ et Arcadii Cæsaris, Reliquis Atellensium post eorumdem urbis incendium congregatis, Elpidium præfatæ urbis Antistitem condidisse pagani vicum, S. Elpidii nomen habentem, quod et ejusdem vici parochialis habet Ecclesia: postque ipsius obitum veteri in templo una cum duobus nepotibus ejus, Elpicio scilicet ac Cyone, sepultum fuisse: bellique Gallici tempore, ad excursions Francorum vitandas, antiqua de hoc traditione constare, quosdam cives, asportatis inde Divorum corporibus, ad urbem Salernitanam confugisse; eandemque Sanctorum corpora sub quodam altari (in quo Parochus ipse aliquando Sacrum fecit) fuisse recondita. Præterea a Capitulo Salernitano transumptum se recepisse Officiam de S. Elpidio, quod et Salerni et in ecclesia oppiduli S. Elpidii recitatur xxiv Maji: qua die festivitas sancti hujus Episcopi celebratur: quodque tempore illo, quo in præfata ecclesia veteri conditum corpus colebatur, octo diebus ante diem solennitatis, et aliis octo diebus ea peracta, sacer liquor, vulgo manna, illius e tumultu emanabat. Hactenus illud rescriptum. Nos anno moclxi Neapoli apud Clericos Regulares reperimus MS. pergamenum in folia regali, et ex eo descripsimus initium Legendæ S. Elpidii, quod est tale.

nec non liquor
emanans.

Initium an-
tiquæ Vitæ.

3 Docet nos, dilectissimi, in multis locis Scriptura, quod justorum animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum malitiæ, quemadmodum extat sapientia Salomonis confirmantis et dicentis;

Quasi holocausti hostiam accepit illos Dominos, et regnabit cum eis in perpetuum: qui et reddet eis mercedem laborum suorum. Data est eis aqua de petra arctissima, et requies iis de lapide duro, quia omnes diligentes Dominum, in generatione mentis suæ, gloriam adepti sunt, testificante Paulo Apostolo et dicente, Sancti per fidem vicerunt regna, adepti sunt repromissiones. Iterum ipse Apostolus ait: Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui secundum propositum vocati sunt Sancti. Unde ad memoriam solennitatemque hujus præsentis diei pia devotione deferimus, quorum de pace et conversatione triumphus est, ac manet gloria sempiterna. Igitur tempore quo Arcadius Imperator Constantinopoli morabatur, et Honorius cum Theodosio Præfecto regnabat, tunc beatissimus Elpidius, hujus civitatis Atellanæ Episcopus, virtute perspicuus, in Spiritu sancto fervebat, ut secundum illud Evangelii testimonium, ubi Dominus dicit discipulis suis, Quia Spiritus subjiciuntur....

E Sap 3, 1 et 6.

Sap 10, 17, 11, 4

R. b 11. 39.

Rom. 8, 28.

Luc. 10, 20.

4 Reliqua desunt, supplenda aliquo modo ex Officiis propriis Ecclesiæ Salernitanæ, auctoritate Martii Bolognini Archiepiscopi anno mxciv excusis: in quibus ista, in tres Lectiones ad Matulinum recitandas distincta, traduntur. Anno a Salute trecentesimo nonagesimo quinto, sub Siricio Pontifice et Arcadio Imperatore, beatissimus Elpidius, Atellanæ urbis Episcopus, multis miraculis claruit: ægris solo visu pristinam sanitatem restituit, atque a daemonibus obsessos quam plurimos liberavit: eisque ita formidolosus erat, ut Elpidii nomine vix audito fugerent. Sæpe eorumdem audita est vox dicentium: Ante Elpidii cellam numquam transeamus, ne forte ejus virtute torqueamur. Post civitatis incendium paucos superstites cives suis monitis sanctis et placidis verbis consolatus est, ac in fide fortes constantesque servavit, suæque sanctitatis fama incolarum numerum auxit brevi. Quos cum pace fruentes videret, suo nomini locum victoriæ contra demones habitæ ædificandum curavit, ubi adveniente suæ mortis hora recondideretur. Peractum citissime fuit sancti ædificii opus et altare erectum, ubi invocaretur divinum auxilium, et quotidie laudis hostiæ immolarentur Altissimo. Ibique paucis post diebus Elpicius nepotem Levitam, vigesimum secundum annum ætatis agentem (quem cœlesti victu magis quam temporali ab incunabulis educaverat) sanctitate vitæ clarum reposuit, et mox Cyonem Presbyterum

Lectiones de
Vita
J.

Ægri et en-
gumcni sana-
ti:

ecclesia cons-
tructa,

AUCTORE G. H.

A Presbyterum Germanum, æquali sanctitate conspicuum : quibus beatissimus Elpidius in Domino quiescens fuit adjunctus : quorum precibus adjuvantur quotquot ad eos in fide nihil hæsitantes confugiunt. Eorum corpora ad altare Confessorum inferioris basilicæ Salernitanæ Ecclesiæ recondita quiescunt.

Corpora Salerni in altari

5 Huc usque dictæ Lectiones. *Estant Constitutiones a M. Antonio Marsilio Columna Archiepiscopo Salernitano in diocesana Synodo anno M.D.C.C.C. editæ. Hisce adjunguntur pag. 383 : Corpora et Reliquiæ Sanctorum, quæ condita reperiuntur in Metropolitana Ecclesia Salernitana, et primum quæ sunt in inferiori crypta, ubi in altari, quod constructum est ad honorem Confessorum, ex parte meridiei requiescunt Corpora Confessorum ; atque inter hæc beatorum Confessorum Elpidii, Cionis et Elpicii. Et sunt hæc eodem modo excusa apud Ughellum tomo 7 Italiæ sacræ de Archiepiscopis Salernitanis col. 483. Hæc autem de dictis Sanctis, in præfatis Officiis propriis Ecclesiæ Salernitanæ præscribitur Oratio.* Deus, qui nos Sanctorum Elpidii, Cionis et Elpicii confessionibus circumdas et protegis, da nobis et eorum imitatione proficere et intercessione gaudere. *Hos Sanctos adscripsit Ferrarius Catalogo generali et alteri Catalogo Sanctorum Italiæ, ubi Valerius pendium ex dictis Lectionibus habet, arbitratus, hoc scribi, licet diversis diebus migrarint, celebrari hac die, qua corpora putantur translata.*

Oratio.

Memoria in Fastis.

B

6 Videtur hic Elpidius, appellari Elvidius, Elpidius, et Helfidius in variis Actis S. Canonis Episcopi Afri, referendis proximo die xxv Maji. Dictus autem Canio Episcopus passim Martyr habetur, propter horrenda tormenta illi Carthagine in persecutione Diocletiani illata : post quæ cum jam esset capite plectendus, inter tonitrua, terræ-motus, et alias tempestates subito obortas, ab Angelo transrectus est ad jam relatum Atel-

lam civitatem, ac prope eam mortuus et sepultus: deinde vero (uti in illius Actis num. 21 legitur) Beatus Elpidius post aliquod tempus, sopita jam persecutione in Christianos grassata populos, circa sextam noctis horam vidit in visione Angelum Dei, ferentem animam sicut columbam, qui ad eum : Anima ista, quam vides, conservi nostri Canonis Martyris est : invenit enim locum apud omnipotentem Deum perpetuæ refectionis. At ubi Sanctus cognovit Elvidius obitum beatissimi Martyris et Confessoris, venit ad locum ubi a fidelibus sepultus est : et unacum plebe Dei insistente, et ad perfectum deducente, ædificavit ecclesiam, et cubiculum super caput ejus, omni variarum specierum decoratum fulgore, sicut testimonium, tituli in fronte ipsius cubiculi scriptum, declarat. *Hæc ibi, quæ opus aliquod Episcopale designant, et possent Elpidio huic nostro aptari, nisi nimis longe distarent ab invicem Diocletianæ persecutio, cui S. Canon haud multum potuit supervixisse ; et tempus Arcadii atque Honorii, memoriæ S. Elpidii adscriptum. Quia tamen ad nomina Arcadii et Honorii, additur nomen Theodosii Præfecti (rectius fortassis legendum Principis, ut pro Theodosio Juniore Arcadii filio accipiatur) sensus esse posset, quod floruerit Elpidius temporibus Arcadii et Honorii ac Junioris Theodosii, id est inter annos cccxcv et ccccl ; extremaque ætate sua, puta circa annum ccccxl, sepeliverit mortuum Canonem alterum, ex Africa a Wandalis ejectum Episcopum, atque in Capapaniam appulsum : quod ad Senioris Canonis Acta temere sit translatum. Atque hoc dictum sit ex hypothesi, quod vere fuerint Caniones duo, quorum alter sub Diocletiano cloruerit, coliturque sequenti die ; alter fidem confessus sub Wandalis sit, 1 Septembris cum sociis suis commemorandus, quod sequenti die debet maturius discuti, et fides Actorum prædictorum sollicitius explorari.*

An viderit animam S. Canonis,

cique ecclesiam erexit?

E

DE S. VINCENTIO PRESBYTERO

D.P.

MONACHO LERINENSI IN GALLIA.

COMMENTARIUS HISTORICUS

De ejus ætate, libris, genere, professione, orthodoxia atque hujus Vindictis.

F

C

ANTE CCCCL.

Lerinus, insula maris Mediterranei notissima, nunc S. Honorati dicta a fundatore monasterii in ea constructi, qui ex ea ad Cathedrum Arelatensem anno ccccxvi evocatus, e vita decessit xvi Januarii : ad quem diem illustravimus ejus Acta ab ejus subdito in vita monastica et successore in Episcopatu Hilario scripta. Hujus etiam res gestas, ab Honorato Episcopo Massiliensi compositas, dedimus die v hujus mensis Maji, quo defunctus est anno ccccxlix. Eodem seculo quinto floruit S. Vincentius, in eadem insula Lerinensi monachus, de quo Gennadius, sub finem dicti quinti seculi Presbyter Massiliensis, in libro de Scripturis Ecclesiasticis cap. 64 ista scribit : Vincentius, natione Gallus, apud monasterium Lerinensis insulæ Presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, et notitia Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit, ad evitanda hæreticorum collegia, nitido satis et aperto sermone validissimam disputationem, quam absconso nomine suo titulavit, Peregrini adversus hæreticos. Cujus operis, quia secundum libri maximam in schedulis partem a quibusdam furatam perdidit, recapitulato ejus paucis sermonibus sensu pristino compegit, et in uno libro edidit. Moritur Theodosio et Valentiniano regnan-

S. Vincentius corpons SS Honorato et Hilario Epp. Arelaten.

scripsit librum contra hæreses

tibus. *Hæc Gennadius: cujus tempore, abolito nomine Peregrini, jam tum sub Vincentii Presbyteri et monachi Lerinensis resumpto nomine liber ille aureus, ut passim appellatur, prodierat, scriptus circa annum ccccxix, id est, ut ipse auctor testatur, triennio post habitam OEcumenicam Synodum Ephesinam.*

circa on. 434.

2 Petrus de Natalibus, libro 5 Catalogi Sanctorum cap. 72, asserit, S. Vincentium Confessorem quiescere Romæ in Christo. Kalendis Junii : et dein allegat auctoritatem Gennadii, apud quem (nam ejus verba supra allegavimus) ista non leguntur. Verum forsitan aliunde potuit istud scivisse. Ad eundem primum diem Junii ejus veneratio proponitur in Germanico Martyrologio Petri Cunisii. Ast Joannes Molanus, ex quodam alio Martyrologio, ad xxiv in suo Usuardi Auctario ista scribit : Eodem die in monasterio Lerinensi Vincentii Presbyteri, qui librum vere aureum conscripsit, pro Catholicæ fidei antiquitate et veritate, adversus profanas omnium hæreseon novationes. *Hæc Molanus, qui in secunda et tertia editione Usuardi cum suo Auctario illa omnia prorsus omisit. Interim, allegata Molani auctoritate, ista leguntur in hodierno Martyrologio Romano : In monasterio Lerinensi S. Vincentii Presbyteri, doctrina et sanctitate conspici.*

Sanctis adscriptus 1 Junii

et 24 Maji.

A cui. Quare Vincentius Baralis Salernus, in Chronologia Sanctorum insulæ Lerinensis, asserit pag. 130 peractum sua sollicitudine, ut cum nulla memoria ante ageretur, ejus festum sub duplici Officio in dicto monasterio ageretur. Eundem postea ad hunc xxiv Maji retulerunt Constantinus Ghinius in Natalibus Sanctorum Canoncorum, et Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano: qui, post alia jam relata, ista habet: Illic beatus vir, natus in urbe Tullensi Senatorio genere, frater fuit S. Lupi Tricassini Antistitis, quocum lectissimisque Galliarum Proceribus in celebre Lerinensis insulæ monasterium concessit vitæ solitariæ studio: ubi postquam ætatem in jejuniis, silentio, lectione, oratione, piisque doctrinæ exercitationibus confecisset, inter suorum brachia feliciter Christo spiritum reddidit. Hæc Saussayus: quæ optaremus apud cœvos aut antiquos Scriptores posse legi. Videtur ad Saussayum respexisse Philippus Labbe, de Scriptoribus Ecclesiasticis ista proferens: Perhibent hunc fuisse fratrem S. Lupi Trecensis Episcopi, qui suscepta cum S. Germano Autissiodorensi Episcopo in Britanniam adversus Pelagianos legatione, et pacatis civibus suis, Attilæ Hunnorum Regis gloria nobilis, in omnium ore versatur. Colitur S. Lupus xxix Julii, quando poterunt illa accuratius discuti.

3 Extat prædictus S. Vincentii liber, adversus profanas omnium hæreseon novitates in xlii Capita distinctus, cum Scholiis Joannis Costerii Lovaniensis, Prioris Canoncorum Regularum ibidem ad S. Martinum; et iterum cum Notis Bartholomæi Petri Lintrensis Theologi Duacensis, et commentariis Joannis Filesacci Doctoris Parisiensis. Addit dictus Labbe: Videnda quoque opuscula veterum quorundam Theologorum Gallorum ex recensione Pithœi vulgata anno mclxxxvi, nec non Sandapila Silicerino Quinti-Evangeli, hoc est Lutheranismi et Calvinismi, ad Orrum efferendo humeris ac numeris valentissimorum quatuor succollatorum, Tertulliani, Vincentii, Edmundi Campiani, et Leonardi Lessii, Lugduni anno mdcxxii impressa. In istius operis Præfatione auctor, de Vita sua ante accessum ad Lerinensem insulam, hæc præfatur: Cum aliquamdiu variis ac tristibus secularibus militiæ turbinibus volveremur, tandem nos in portum religionis, cunctis semper fidissimum, Christo adspirante, condidimus; ut ibi depositis vanitatis ac superbiæ flatibus, Christianæ humilitatis sacrificio placantes Deum, non solum præsentis vitæ naufragia, sed etiã futuri seculi incendia vitare possemus. Hæc ibi. Demum quid toto suo opere intenderit, istis paucis verbis sub finem indicat: Necesse est profecto omnibus deinceps Catholicis, qui sese Ecclesiæ matris legitimos filios probare student, ut sanctæ sanctorum Patrum fidei inhæreant, agglutinent, immoriantur; profanas vero profanorum novitates detestentur, horrescant, insectentur, persequantur.

4 Baronius ad annum 434 præfixis est in illam sententiam, ut S. Vincentius, ante Miles, sit ille Vincentius, Galliarum aliquando (vivente S. Martino) Præfectura nobilitatus, quem Severus in Dialogo i cap. 17 mirifice laudat, ita scribens: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium et quo nullus sit inter Gallias omni virtutum genere præstantior, dum Turonos præterisset, a Martino sæpius poposcisse, ut ei convivium in suo monasterio daret. In quo quidem exemplum B. Ambrosii Episcopi præferebat, qui eo tempore Consules et Præfectos subinde pascere ferebatur. Sed virum altioris ingenii, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluisse. Hæc Severus. Ferum dictas Vincentius Præfectus, jam tum tempore S. Martini anno cccxcvii mortui, ætate maturus erat, et plane nobis aliud apparet ab hoc S.

Vincentio, qui anno ccccxix suum librum scribebat. D Cumque a Gennadio dicatur mortuus Theodosio et Valentiniano regnantibus, ante annum ccccl aut eo ipso anno necessario e viris decessisset, quia xxix Julii dicti anni decessit Theodosius junior. Memoratus ante Vincentius Baralis Salernus, par. 2 Chronologiæ Lerinensis, inserit pag. 184 Corollaria sanctorum Reliquiarum, quæ in sacra Lerinensi insula asservantur; et dein inter Reliquias Sanctorum Confessarum non Pontificum indicat esse corpus S. Vincentii Lerinensis, quod ibidem etiamnum in veneratione habetur.

5 Utinam immatura mors R. P. Philippi Labbe, non subtraxisset mundo, tum alia multa utilissima apud, quæ verus ille Polyhistor meditabatur; tum Examen heterodorum Criticorum, quod in opere de Scriptoribus ecclesiasticis promiserat agens de S. Vincentio, propositurus in eo et refutaturus levissima illorum argumenta, quibus adscribere illi conantur Vincentianas objectiones, adversus scripta et doctrinam S. Aurelii Augustini, quas Prosper Aquitanus retulit refellitque. Cur autem id moliuntur? Ut Commonitorii supradati libella fidem detrahant, quem (ut ait idem Labbe) tantum non ad cælum ac sane meritissimo jure evehunt Catholici; quoque se obtritatos ac profligatos ultro fatentur, cum ad eos redeunt sanamque mentem, omnes a fide majorum suorum apostatæ Ministri ac Prædicantes, Lutherani, Zuingliani, Calviniani, Anabaptistæ, Sociniani etc. Hoc vero si soli agerent heterodori, Catholicæ veritatis hostes manifesti, ferretur patientius: ast scriptores, non tantum communem nobiscum fidem professos sub Romani Pontificis obedientia, sed etiam religiosioris instituti habitu appellationeque dignatos, ea abripi, ut eadem cum hæreticis de sanctissimo Vincentio sentire et scribere non vereantur, sane prout debemus dolenter ferimus.

6 Fecit id (si tamen fecit ipse, et non potius alieno suisque parentibus pudenda factui nomen accommodavit, nescio qua Augustinianæ doctrinæ specie ementita deceptus, ut placeret iis, quos pridem damnatos errores pertinacius fovere non debebat ignorasse) fecit id, inquam, Pelagianæ pseudo-historiæ inscriptus auctor; nobis quidem et nostro aperi, quod summis ubique effert laudibus, perquam bene affectus; non tamen nisi usque ad aras sequendus, nec redamandus cum præjudicio earum quorum gesta colligimus Sanctorum, imo Ecclesiæ universæ; graviolem nullam injuriam patientis, quam cum exultur armis, sibi ad fidei defensionem hereditario jure relictis, inter quæ primas facile tenet Commonitorium Vincentianum. Hoc autem cum jam dictæ Historiæ prætensus auctor, et Vincentianis objectionibus germanum esse, et ipsum mala dola contra doctrinam Augustini concinnatum demonstravisse putaverit, onaitere nequimus, quin, sicuti ad v Maji pro S. Hilario Arelatensi fecimus, hic etiam pro S. Vincentio Lerinensi Vindicias demus; idque ex eodem, ex qua tunc (neque enim vacat ab altero bene actum iterum agere) Brunone Neusser, translatis huc Capitibus fere integris quinto et sexto partis 2 Prodrômi velitaris, vindicantis S. Augustinum Hipponensem, sanctissimosque Galliarum Episcopos ac Patres, et centenos Scriptores alios, a calumniis, convitiis, imposturis, quibus opus illud Historiæ Pelagianæ scatet. Amici tamen nomini qua licet parvum cupientes, nolumus ipsum in illo contextu apparere; sed identidem obliteramus, eo libentius, quo minus credimus verum esse auctorem.

7 Prodrômum istam si vidisset legissetque R. P. Natalis Alexander, credo non valuisset contriti jam vitri fragmina pro adamantibus inserere suo alias utilissimo operi de selectis Historiæ ecclesiasticæ Capitibus, Seculi v parte 1 cap. 3 ab artic. 2 usque ad 12; neque Vincentium adeo fidenter damnasset ut Semipelagianum; multo minus rationes, ab Historiæ Pelagianæ commentatore adductas, invictas esse pronuntiasset, idque

an frater S. Lupi Trecensis?

Scripta ejus elucidata.

E militæ factus monachus

an fuerit Præfectus Galliarum tempore S. Martini?

Objectiones Vincentianæ eidem male attributæ

E ad elevandam fidem Commonitorii:

quod etiam Semipelagianismi accusat Historia Pelagiana.

1

in Podrôm velitari Neusseri efficaciter refutata:

et hoc quia nescit Natalis Alexander,

A idque lecto semel iterumque Vincentii Commonitorio ac diligentius expenso. Doleo viro, revera diligenti nec inrudito hoc excidisse, quo iudicium ipsius (præsertim circa ea puncta quæ conciliationem liberi in homine arbitrii cum divinæ gratiæ necessario adiutorio spectant) merito fieri suspectum debeat. Interna nihil esset, quod ille nos remoraretur, nisi aliqua ante refutatis de suo addidisset, hic discutienda. In quibus autem cum Auctore Spseudohistoriæ Semipelagianæ convenit, a Bruone consulatus est.

accusat Vin-
centium

8 Primo loco desinit uterque argumentum ex iis commonitorii cap. 37 verbis. Jam vero illis quæ sequuntur promissionibus miro modo incautos homines hæretici decipere consueverunt; audent enim polliceri et docere, quod in ecclesia sua, id est in communionis suæ conventiculo, magna ac specialis ac plane personalis quedam sit Dei gratia; adeo ut sine ullo labore, sive ullo studio, sine ulla industria, etiamsi nec petant, nec querant, nec pulsent quicumque illi ad numerum suum pertinent, tamen ita divinitus dispensentur, ut Angelicis evecti manibus, id est Angelica protectione servati, numquam possint offendere ad lapidem pedem suum, id est nunquam scandalizari. Uterque contendit hoc loco invidiam conciliari sententiæ S. Augustini de divina gratia et prædestinatione. R. P. Natalis, ut pondus aliquod rationis addat levi conjecturæ, dicit nullum tunc fuisse Hæreticorum sectam, quæ ita de divina gratia sentiret. Tu autem, Lector, allegata verba æquo animo considera; et judica, an ullus Catholicus fuerit, qui ita de divina gratia sentiret. Credo equidem pluribus dari gratiam specialem, qua nunquam scandalizentur, sed in Dei caritate ad finem usque vitæ perseverent: at vero quod talis detur, quo nunquam possint scandalizari, adeoque cui resisti non possit; nullum, inquam, Catholicum ita sensisse existimo. Teneo etiam cum Ecclesia Catholica, dari sæpe etiam divinam gratiam specialem (quam congruam seu efficacem vocant) non petentibus, non querentibus, non pulsantibus; ipsosque petentes, querentes, pulsantes præveniri a Deo et adjuvari, ut petant, querant, et pulsent. Verum quis ille Catholicus tantæ jactantiæ aut hæreticæ superbix fuit, qui gratiam non petendam a Deo per orationem, sed sibi debitam existimaverit, eò solo titulo, quod Catholicæ Ecclesiæ Communionem frueretur? Insectatur itaque S. Vincentius illam omnium, si paucos excipias, hæreticorum antiquam fraudem; qua, ementita vitæ sanctitate majori, quam in Ecclesia Catholica passim conspiceretur; majorem etiam gratiam, qua peccare aut salute excidere non possent, sibi suisque facile parabilem prædicabant, et omnibus secum aggregandis concedendam promittebant, ut necessario essent boni. Neque alia facilius fraude incauti homines decipiuntur.

NOT. 35
APP. TOM.
VII MAJI
quasi im-
pingat Au-
gustino

communem
omnibus
hæreticis
fraudem,

C

9 Quod autem illam ipsis hæreticorum aut sanctorum Patrum contra eos scribentium verbis non expresse-rit, ratio una fuisse videtur, ut omnia hæreticorum eo in genere deliramenta, per diversas verborum nabages et blasphemias eodem tendentia, sub unum aspectum poneret; et comparationi insisteret, qua illos similes ostendebat patri suo diabolo, Christum Dominum tentanti: altera, quod tunc inciperent Prædestinatiani, quorum hæresim ipsis terminis exprimit, cogere conventicula et venenum spargere. Scripsit enim S. Vincentius Commonitorium circa annum ccccxxxiv; Prædestinatiani autem anno cccclxxv in Concilio Arelatensi et Lugdunensi damnati sunt. Nempe, ut aliæ passim hæreses, sic etiam ista, non ita subito adolevit, quin furtim nata et clum serpens, annis facile quadraginta percurreret, ut ab Ecclesia distincte cognitum, antequam superbum caput ita erigeret, ut ab Ecclesia posset certo satis ictu amputari. Hoc autem probatur vel ex ipso S. Vincentio, hoc eodem loco. Quid enim sibi vult in Communionis suæ conventiculo? Nonne

quin et hæ-
resim Præ-
destinatia-
norum ei
imponit:

aperte aliquod conventiculum, ab Ecclesia separatam, D designat? Id vero in nascentem hæresim aptissime, in S. Augustinum cadere nullo modo potest. Siquidem is non clam in aliquo conventiculo, sed palam in Ecclesia loquebatur; nec ab ullius se communionem separabat, nec alium a sua excludebat, nisi qui damnatus hæreticus esset. Vidit hoc ipsum R. P. Natalis: conceditque hæc verba, in Communionis suæ conventiculo, de S. Augustino intelligi non posse. At fingeat, inquit, Vincentius hæreticos gratiam illam prædicare, quam S. Augustini discipuli propugnabant, ut illis conflaret invidiam. Verum R. P. Natali ostendendum fuerat, hunc hæreticorum fraudem, quam hic depingit S. Vincentius, coincidere cum S. Augustini de gratia et prædestinatione doctrina: quod numquam fecerit iis, qui et hunc locum attente consideraverint, et Ipreensem Augustinum damnaverint, et sacrosancti Concilii Tridentini placita sincero corde admiserint.

sed num-
quam osten-
derit,

10 Erit fortassis non nemo, qui hic de hæreticis tantum agi, et non esse S. Augustini sententiam, quam hic refert Commonitorium, ultro fateatur: sed oborto collo S. Vincentium ad Semipelagianos trahere volens, queretur Doctore sanctissimo Augustino affingi hæreticam sententiam, quam numquam docuit, ut doctrina ejus Catholica in invidiam vocetur. Si quis ita senserit, gravem S. Vincentio impinget calumniam nulla ratione suffultam, pro mera fingendi suspicandive libidine. Quæ enim afferri queat? cum nec S. Augustinus nominetur, nec ullum nisi hæreticum dogma proponatur Catholicis vitandum. Alterum num. 2 R. P. Natalis argumentum profert. Semipelagianus inquit, Augustinianæ de prædestinatione et de perseverantiæ dono sententiæ, novitatem objiciebant, suæque dogmata venerando vetustatis nomine tuebantur.... At Vincentius Lerinensis in toto passim Commonitorio id unum inculcat, tenendam antiquitatem, vitandam novitatem. Huic argumento evertendo sufficiet in alia materia simile prorsus ob oculos ponere. Calvinistæ nostrates Catholicæ de transsubstantiationis mysterio sententiæ novitatem objiciunt, suæque dogmata venerando vetustatis nomine tuebantur: Catholici nihilominus uno passim ore id unum inculcant, tenendam antiquitatem, vitandam novitatem. Porro sicut ex ultimo non sequitur Catholicos Semicelvinistas esse, aut contra se loqui; ita nec ex priori deducitur aut Semipelagianum fuisse Vincentium aut contra S. Augustinum hoc Commonitorium scripsisse. Vis clarius? Semipelagianus Augustinianæ de prædestinatione et perseverantiæ dono sententiæ, novitatem objiciebant, suæque dogmata venerando vetustatis nomine tuebantur: at S. Augustinus docebat tenendam antiquitatem, vitandam novitatem: infer nunc si potes, S. Augustinus contra se docuit aut Semipelagianus fuit. Talis si valeret argumentandi modus; irrefragabili argumento ex traditione petito, abstinendum doctore Catholico foret; cum hæretici omnes, si non omnino stupidi sint, sua dogmata vetustate defendant, Orthodoxa ut nova rejiciunt.

quod Vincen-
tius illam
Augustino
affingat,

vel cum Se-
mipelagianis

F
ipsum im-
pugnet,

11 Quin etiam R. P. Natalis suo se calculo damnat, sic concludens: Traditionem itaque fidei regulam esse cum docet Vincentius, errorem non propugnat, nec a S. Augustino aliisque Patribus et Ecclesiæ doctrina dissentit: et supra: Commonitorii auctoritatem rejicere non debent Heterodoxi, in iis quæ doctrinam de Traditionibus et Patrum usu spectant. Quid ergo iis locis, in quibus S. Augustinum tectæ et per cuniculos hærescos insimulasse Vincentium dicitur, aliud docet, præter ea, quæ Traditionem et usum Patrum spectant? in quibus nec ab Augustino aliisque Patribus, nec ab Ecclesiæ doctrina dissentit. At, Augustinianæ sententiæ prætensam novitatem impugnat: de gratia scilicet ac prædestinatione. Ubi? Nusquam Augustini, nusquam ejus sententiæ mentionem facit, multo minus novitatis accusat. Nisi velis

quando tra-
ditionem
tuetur;

hoc

A hoc adeo tecte factum, ut nemo videre, pauci suspicari possint et velint, quomvis temere. Nihilo plus roboris habet num. 4 Argumentatio. Post Augustini obitum... quisquis a Pelagianis et Semipelagianis dissentiebat; S. Augustinum sequebatur, colebat, prædicabat; nec usquam hæreseos Pelagianæ meminerat, quin Augustini victorias prædicaret, ejusque auctoritate illam debellaret. Porro Vincentius Lerinensis Pelagianus non erat.... Non fuit autem Augustinianæ doctrinæ sectator ac defensor, quem ne semel quidem in toto Commonitorio laudat, toties data eum commendandi occasione, quoties Pelagianorum meminit. Erant sane plurimi tum temporis, nec Pelagiani, nec Semipelagiani, nec ullius hæresis lube contaminati, qui non in omnibus Augustinum sequerentur: sed in iis dumtaxat, quæ ab Ecclesia legitima auctoritate comprobata erant. Inter illos forte S. Vincentius numerabatur. Forte, inquam; quia addictum etiam S. Augustino fuisse, non obscure declarat odium, quo Pelagium, Julianum et Manichæos, aliosque heterodoxos ab Augustino exogitatos, insectabatur.

multo minus quando ab S. Augustini,

sicut ab aliorum Patrum, B

12 Perum, S. Augustinum in toto Commonitorio ne semel quidem laudat, toties data eum commendandi occasione, quoties Pelagianorum meminit. Quid tum? Nec S. Athanasium laudavit, quoties Ariatorum meminit; nec S. Cyrillum Alexandrinum, quando per duo ut minima capita, de Nestorianis agit: et cum plurimas hæreses recenseat, nullius Catholici Doctoris meminit, præterquam Hilarii Episcopi, ac Sixti et Cælestini Romanorum Pontificum. An igitur quia de S. Athanasio et S. Cyrillo tacuit, data eos commendandi occasione, Semiarianum et Semiuestorianum finges? Eodem in jure feceris, quo Semipelagianismi notam inuris. Non erat propositum S. Vincentio, Commonitorium scribendi quod unicuique in promptu esse volebat, Encomia sanctorum Patrum texere, quorum scripta nec omnibus ad manum erant, nec omnibus nota, parabilia tamen iis qui prolixiores hæreseon confutationes desiderabant: sed intendebat, accurata earundem explicatione et prudenti fraudum detectione, omnes ac imprimis incautos monere, faciliæque et generalia hæreses discernendi et fugiendi media proponere. Et, ut ipsius R. P. Natalis verbis utar, ex regulis principiisque in Ecclesia receptis omnes hæreses impugnare, quod ab eo præstitum præclare ipsi ejus adversarii agnoscunt. Unum porro animadverto a præfato Patre recte observatum, non posse veram Sanctitatem consistere cum hæresi, et ideo illum, male quidem, sed tamen congrue ad tale præjudicium, abstinuisse ab appellatione Sancti, quoties Vincentium Lerinensem nominat.

encomiis abstinet.

Videtur Natalis solum usus,

Historia Semipelagianæ, dolose recusa post editum Prodromum.

13 Hæc sunt quæ Natalis de suo attulit: reliqua omnia ex refutatis ante triennium sumpsit, idque inepte, si refutata noverit: sed fortasse nec suspicatus quidem vel a longe est, jam pridem accuratius expensam haberi illam falsi nominis Historiam, si solum exemplar ejus habuit an. 1677, absque loco impressionis atque Typographi, recusum in Germania, sicut charta et tpi aliaque certa indicia demonstrant, dissimulato anno primæ Patavinæ editionis. In hoc autem secunda editione curanda idem versatus est genius, qui Jansenii Iprensis Augustinum curavit recudendum in Francia, alia quam Lovanii excusus fuerat forma; ut scilicet Lovaniensium nostrorum mox oppositas ei Theses habentibus, sed non Lovaniense exemplar Jansenii, cujus ab illis allegantur Columnæ, non esset facile loca locis conferre, remque propriis oculis æstimare. Nam etiam cum illa qualiscumque Historia Patavii edita esset anno 1673, eique tandem etiam trans Alpes notæ, nec parvum animorum motum cienti, prælaudatus Bruno Neusser anno 1676 Prodromum suum opposuisset; placuit Factionis Jansenianæ zelotis, eisdemque fortassis libri auctoribus, ut is in folio recuderetur, quo frustraretur Brunonis dilig-

Maji T. V

gentia, fideliter quasque paginas recensentis; ita ut quæ antea erat pagina v. g. 241, nunc sit 137; et ita de ceteris. Id ego die v Maji ad Vindicias S. Hilarii indicare oblitus, hic monere Lectorem debui, ne Brunonis fidelitatem æstimandam sibi putet, ex numeris secundæ atque per dolum suppositæ editionis. Jam autem observatum est sæpius, eadem arte usos partiarios, in ois ejusmodi farinæ libris libellisve, per iteratas impressiones multiplicandis.

D AUCTORE D. P.

VINDICIÆ.

pro S. Vincentio et Lerinensibus, Semipelagianismi perperam accusatis,

ex Prodromo velitari R. P. Brunonis Neusser contra Auctorem historiæ Pelagianæ.

N Non sine multiplici suffragio et communi omnium Catholicorum approbatione, S. Vincentium Lerinensem a teterrima illa nota vindico, quam revera illi, per manifestam injuriam et injustam maledicentiam, inussisti. Inscius autem, seu per incogitantiam id non fecisti; fateris enim pag. 243 et 246, Vincentii librum omnium laudes demeruisse queni scilicet Baronius et Possevinus anreum, appellant; parvum mole, virtute maxium, Bellarminus; validissimum, Gennadius; nobilissimum, Saussayus; longe optimum, ejusque lectionem non utilem modo, sed et necessariam Costerus, qui libellum illum commentariis illustravit; additque Baronius, illius auctorem magnam sui nominis in Ecclesia Catholica laudem reliquisse. At Vossius, inquis, magnus Scriptorum Censor, in extremam opinionem descendit, et diserte censet, librum illum adversus Augustinum ipsum, ejusque de prædestinatione sententia scriptum fuisse. No ad Vossii sententiam accedas, tot delatæ a sapientissimis scriptoribus opusculo Vincentiano laudes, religionem tibi pene injecerant; accedis tamen illico, post alterum versum, ad eam Vossii sententiam; Ego quidem, inquis, libere sententiam promam, et nisi nobismet oculos erumus, palam faciam, hunc Vincentium, cum aliis Syncellitibus Lerinensibus, contra S. Augustini de prædestinatione doctrinam conspirasse, pag. 246, idque (ut statim addis) ex ejusdem verbis evincam: quæ miramur, non modo nuperos scriptores non observasse, verum etiam nec ipsum Vossium, qui non omnes illius libri navos notavit.

Historiæ auctor,

* Pag. 157 col. 2, E

scriptori, a Catholicis laudatissimo,

* P. 157 c. 2. 1^a

ex Vossii hæretici sententia,

liberius etiam quam ille,

2 Hic imprimis (ut sæpe alibi) repugnantia scribis. Nam et religioni ducis, Vossii sententiam, sapientissimorum Scriptorum, Baronii, Bellarmini, Saussayi, uno verbo dicere debueras, omnium Catholicorum qui post eum scripserunt, sententiæ antepone: quæ certe ratio Scriptori Catholico et religioso religionem jure injicere debuit; at statim illam rejecisti vel excussisti: denuntias quippe Vossii sententiam esse tuam. Libere, inquis, sententiam promo: tuam scilicet: neque id libere modo: sed liberius et licentius quam par esset eamque meridiana luce clariorem; palam enim te facturum dicis, nisi oculos nobis erumamus, Vincentium contra Augustinum ejusque de prædestinatione sententiam conspirasse. Hæc pura puta est Vossii sententia, qui tamen longe moderatius ac temperatius de Vincentio scripsit. Justæ sunt rationes, inquit, cur ita de illo sentiam: tu vero, per intolerabilem jactantiam, hoc ita perspicuum et apertum esse dicis, ut quisquis hoc non videt, oculos sibi eruat vel claudat. Itane vero? cæcutiunt omnes præter te Catholici? et Baronius, Bellarminus, Saussayus, Costerus, et omnes alii qui catholice sentiunt sibi oculos eruerunt? Sustineo stylum: hic enim, si unquam alias exerendus esset contra te: qui et Vossium, auctorem

A hæreticum, Baronio, Bellarmino, aliisque omnibus Catholicis palam anteponis, et bis cæcutientis ignavie notam inuris; et ipsum Vossium longe superas infenso et hostili animo, armatoque stylo in sanctissimum et doctissimum scriptorem: qui omnium laudes demeruit, ut fateris ultro, et quem illius seculi delicias (cui enim carus non extitit) jure appellare possem. Jam vero videamus, quomodo rem tam obscuram, quam nemo vidit unquam præter Vossium (quamquam hic per somnium vidit) palam facias.

II, III, IV
P. 158
c. 1.

quia explodit
gratiam Præ-
destinationano-
rum se sola
agentem
omnia.

3 Ais ergo pag. 247 S. Vincentium egregie concinere Fausto, nec non irridere asserentes gratiam specialem, ac personalem; ac demum subinferre, dari gratiam petentibus, pulsantibus, quærentibus, puris scilicet naturæ viribus; ita quippe intelligis. Ut hoc probes, exscribis illius locum ex Commonitorii cap. 37. Jam vero illis, quæ sequuntur, promissionibus, miro modo incantos homines hæretici decipere consueverunt: audent enim polliceri et docere, quod in ecclesia sua, id est in communionis suæ conventiculo, magna et specialis, ac plene personalis quædam sit Dei gratia; adeo ut sine ullo labore, sine ullo studio, sine ulla industria, etiamsi nec petant, nec quærant, nec pulsant, quicumque illi ad numerum suum pertinent, tamen ita divinitus dispensentur, ut Angelicis electi manibus, id est, Angelica protectione servari, numquam possint offendere ad lapidem pedem suum. At his statim exultanter subnectis: quibus ultimis verbis sententiam S. Augustini de prædestinatione et de dono perseverantiæ reprehensioni subicit; in quo sane culpandus est, quod Augustinianæ sententiæ sectatores hæreticos dixit, cum Semipelagianii doctiores Augustini sententiam, errorem, non hæresim appellarint, ut Gennadius et Faustus, quos in hanc rem ibidem citas. Porro, inquis, Vincentius hæreticos nuncupat, asserentes quendam Dei gratiam, ut supra. An vero disertius suam sententiam exprimere potuerit, vel replete Faustus expresserit, certe non video.

Sed talis reve-
ra hæretica
est;

4 Hic non tibi modo et Vincentio, verum etiam maximo Doctore Augustino tetram notam inuris. Tibi certe, qui manifestum errorem adstruis; Vincentio vero, quem non contra hæreses, ut præ se fert titulus, sed in gratiam hæreticæ doctrinæ et contra Augustini doctrinam ab ipso habitam pro hæretica scripsisse accusas: Augustino denique, quem facis Auctorem doctrinæ, quam omnes post Vincentium, a mille ducentis annis et ultra, hæreticam esse putarunt. Quis enim tum antiquorum tum etiam neotericorum Vincentii Commonitorium non legit? quis non intellexit Caput illud 37, ex quo dictum locum excerptisti, in quo illorum doctrina, quantum ad magnam illam et specialem gratiam attinet, quæ laborem, studium, industriam omnem excludit, hæretica nuncupatur? Vincentio igitur affingis calumniam, dum eum pro Semipelagiano; itemque Augustino, dum eum pro Prædestinationario traducis. Quamquam nec Semipelagianus fuit Vincentius, nec Prædestinationarius Augustinus. Admittit quidem Augustinus gratiam illam secundum propositum specialem esse, sed nec solam illam admisit, nec talem esse putavit, quæ laborem, studium, et industriam hominum excluderet; hanc igitur gratiam specialem Augustini numquam Vincentius damnavit, numquam hæreticam appellavit: damnavit Vincentius gratiam illam specialem, quæ et omnem aliam, et laborem omnem, studium, industriam excluderet; quam tamen Augustinus numquam agnovit vel approbavit.

et Augustino
affingitur
per calum-
niam,

5 Sed ut propius ad rem accedam. Eodem prorsus modo habes Augustinum, quo illum jam olim Prædestinationiani, et proxime lupso Lutherani, Calviniani; currente demum seculo, Fœderati tui habuerunt; dum nempe illi errores suos affinxere,

jactantes quinque illas propositiones, toties ab Ecclesia damnatas, esse primaria Augustinianæ doctrinæ placita; quod quam honori Augustino vertat, omnes Catholici sciunt. Tu vero non jam in angulo Belgii, vel in extremo Bataviæ secessu, sed in media Italia, primum, imo fere unicum Prædestinationianæ pravitatis dogma et caput, germanam Augustini de Prædestinatione et divina gratia sententiam esse scribis: quod certe longe potiori jure palam mox facio, quam tu Vincentium inter præcipuos Semipelagianorum primipilos habendum esse. Hæc, inquam, fuit antiqua Prædestinationiorum cantilena, de quibus Gualterius ad ann. 500 in Collat. Cap. 26, et ad ann. 900 cap. 3 ex Baronio, ad ann. 490 et 848, Canisio, Genebrardo etc. Illi enim, cuncta ex prædestinatione aut reprobatione pendere causantes, nullam operum, laboris, industriæ rationem habendam esse, ducebant: unde certissimum reputo, eo spectasse Vincentium, dum ista scriberet. Solenne enim fuit hæreticis, ut homines in suas partes traherent, illa inani spe illos pascere, quæ essent ipsi gens electa, populus acquisitionis, pusillus grex, et pauci electi a Domino, ut jam olim Montanistæ, Donatistæ, Novatiani, ac præ ceteris Prædestinationiani, uti et Calvinistæ et Anabaptistæ hujus seculi, qui omnes hanc prærogativam sibi arrogant.

6 Ilinc recte Vincentius Cap. 37 supra citato, dictis verbis Prædestinationianos percellere videtur, qui cum, discipuli diaboli, essent, ut hic Christum tentando loca Scripturæ allegavit; Hæc omnia tibi dabo; Angelis suis mandavit de te etc. ita illi, mille testimonia, exempla, auctoritates parant de Scriptura, et sic incantos ex arce Catholica in hæreseos baratrum præcipites agunt, vanisque promissionibus decipiunt. Pollicentur enim omnes illos, qui stant ab eorum partibus, esse filios gratiæ, electos, prædestinatos, germanos Augustini discipulos; qui hoc singulari privilegio, quod aliis deest, gaudeant, ut salvandi sint, et Angelicis manibus evehendi, sine ullo labore, studio, industria; etiamsi nec pateant, nec quærant, nec pulsant, nec sint ullatenus solliciti; modo enim ad illum numerum pertineant, nihil ultra curandum esse; quidquid agant, futuram salutem. Nemo certe negaverit, huic purum putum esse Prædestinationiorum errorem, puta Lucidi, Monini, Gotteschalci, et similibus; illi autem ab illis ortum duxerunt, quid doctrina Augustini male percepta in hujusmodi errores lapsi sunt; quos primum Prosper impugnavit in Responsione ad Capitula Gallorum, ad objectiones Vincentianas, ad excerpta Genuensium. His omnibus coætanei fuerunt, qui (ut dixi) ex doctrina Augustini perperam intellecta prædestinationis nomen alte jactabant, unde Prædestinati seu Prædestinationiani deinde dicti sunt, eaque omnino abusi, quædam errorum monstra, obstetricante diabolo, mundo pepererunt; ac præsertim illud, quod dicto loco Vincentius reprobatur, tu vero plusquam temere Augustino affingis. Ab iis quidem, sat scio, dictus error capitalis Augustino tribuebatur, ut illius auctoritate freti simplicibus imponerent; in hoc tamen turpiter errabant.

7 Sed de Prædestinationianis agemus infra; interea satis erit hic indicasse, in hac scena septem hominum genera suas agere partes. 1. Prædestinationiani, qui prædictos errores profitebantur, et Augustini esse putabant. 2. Quidam Presbyteri Galli, qui licet errores illos aversarentur, eos tamen Augustini esse credebant. 3. Semipelagianii, qui alios errores germanæ Augustini doctrinæ oppositos defendebant, nimirum initium fidei et bonæ voluntatis non esse a gratia sed a viribus naturæ quamvis alioquin Prædestinationiorum errores abhorrerent. 4. Quidam Catholici, qui licet universam Augustinæ doctrinam catholicam

ideoque recte
impugnatur a
Vincentio.

Augustinus
vero varie
oppugnatur
a variis,

A catholicam profiteantur, nimirum illam quam Ecclesia definivit et approbavit: in quibusdam tamen, ad fidem non pertinentibus, Augustinum deserere non dubitabant; puta in gratuita prædestinatione ad gloriam; si tamen Augustinus illam unquam docuit. 5. Nonnulli, præ nimio quodam in Augustinum affectu, eos ferre non possunt, qui per omnia et in omnibus in Augustini verba non jurant. 6. Alii volunt omnia doctrinæ Augustinianæ capita, quæ utcumque ad divinam gratiam pertinent, fide catholica tenenda esse: et si quis vel in minimo refragetur, eum statim pro Semipelagiano traducunt. 7. Quidam errores suos ab Ecclesia damnatos Augustino affingunt, et in hoc cum Prædestinarianis conveniunt, adeoque ad primum genus reducendi sunt, quales sunt Lutherani, Calviniani, Fœderati etc. 8. Alii demum quædam Augustino tribuunt quæ numquam ab eo tradita fuerunt, puta gratiam per se et a se præcise efficacem: idem multi probabiliter censent, de gratuita prædestinatione ad gloriam.

VI cum quibus nihil commune Vincentio erat, B 8 In quo quisque genere collocandus sit, facile dictu est. De primo et septimo jam constat; nempe tam Prædestinariani, quam Wicleffistæ, Lutherani, Calvinistæ et Fœderati, Augustini doctrina perperam intellecta freti, multos errores commenti sunt. Constat item de tertio: negare quippe non ausim, Semipelagianos, præter errores suos, nonnihil aversi ab Augustino animi præ se tulisse. In secundo genere ponimus Gallos, quorum Capitula Prosper refutavit; item Genuenses, item Vincentium, ac demum Presbyteros illos, de quibus Prosper et Hilarius apud Cœlestinum Papam exposulaverant, quod Augustino illi obloquerentur, et quos idem Cœlestinus in Epistola ad Episcopos Galliæ coercendos esse mandavit. Nec enim a Cœlestino, ut hæretici, sed ut maledici corripuntur; et valde probabile est Presbyteros illos, quos Cœlestinus appellat in illa Epistola, eosdem cum iis esse, ad quorum objectata capitula, nimirum contra Augustinum, Prosper respondit. In quinto genere, innumeros fere Scriptores Catholicos repono, qui de divina gratia optime scripserunt. In sexto et pariter octavo, Te ac Fœderatos satis agnoscis. Septimum multis hæreticis jam assignavimus. Nonum forte distinguendum esset pro iis, qui a nonnullis Semipelagianismi accusantur, quamvis eos alii Doctores Catholici iique magni nominis ab ea nota vindicarint: quare saltem aliqua de illis est in Ecclesia suspicio, et illorum opera caute legenda: tales vero sunt Cassianus, Faustus, et forte Gennadius. Itaque his statutis atque distinctis, manifestum est; Vincentium hæreticos jure ad merito sugillasse loco citato; illa quippe doctrina mera hæresis est; quam tamen is Augustino, ne per umbram quidem vel somnium, affinxit; sed iis dumtaxat, quorum erat, nimirum Prædestinarianis.

C nisi forte cum solis iis qui non omnia Augustini probabant, 9 Quare Vincentius noster ad secundum genus, de quo supra, non spectat; multo minus ad tertium, ut calumniaris; sed ad quartum, idque ad summum: cum in omnibus Augustinum forte secutus non sit, propter communem illam gratiam, quam ipse præter specialem admittit, uti et electionem ad gloriam ex præscientia meritorum. Dixi, Forte: quia in his duobus multi de Augustini mente ac sensu dubitare videntur. Quod autem inde colligis, insignem illum Semipelagianum fuisse, plusquam ridicula et calumniosa consequentia est. Quasi vero, ex eo quod Prædestinatione percellat, sequatur, Semipelagianum censendum esse. Tria igitur in sanctissimum illum et limpidissimum Scriptorem peccas. 1. quod Semipelagianum appelles. 2. quod Prædestinarianis hæreseos ab eo notam inuri grandi vitio veritas. 3. quod dicas hæresim Augustino ab eo affingi, de quo

ne somniavit quidem. Non minus peccas in Augustinum, cui doctrinam hæreticam, nimirum Prædestinarianam tribuis: ac demum in ipsam fidem et religionem Catholicam, utpote qui veram et damnatam hæresim, doctrinam sanam et Catholicam esse, contendas. Ex quibus omnino palam fit, quam strenue Augustinum vindices; et quam vere dixeris, a te palam fieri, Vincentium Lerinensem Semipelagianum extitisse. Sed ut verbo dicam, ingenui veridicique scriptoris non fuit scripsisse in Vindictis pag. 212, Vincentium Lerinensem in Commonitorio cap. 37 asserere, quod homo suis viribus possit petere, pulsare, quærere, ut Dei gratiam obtineat. Calumniam cuiuspiam imponere gravis certe injuria est: sed antiquo Patri, hominique inter Sanctos relato, et de re Catholica optime merito, præsertim cum oppositum notorium sit constetque ad libri aperturam, longe gravioris culpæ esse nemo negaverit.

10 Alterum argumentum contra Vincentium expedis, pag. 247 et 248, inde petitu, quod cum Semipelagianum Augustinianæ de prædestinatione doctrinæ novitatem exprobrarent, erroresque suos vestitate defenderent, ut loquitur Prosper. Epist. ad Augustinum; et Vincentius in opusculo illo, novitates insectetur passim; inde concludas, Semipelagianum extitisse, et in hanc rem, insignem locum exscribis ex cap. 39. Hunc ut clarius discutiam Lectorique exponam, præmitto, a Vincentio ibi distinguere duo hærescon genera, antiquarum scilicet et novitiarum; sed neque semper, neque omnes, inquit, hæreses hoc modo impugnandæ sunt, id est, ex communi et unanimi veterum Magistrorum consensu et consilio; sed novitiæ recentesque tantummodo, cum primum scilicet exoriuntur; priusquam, manante latius veneno, Majorum volumina vitare conentur; dilatatæ vero et inveteratæ hæreses nequaquam hac via aggrediendæ sunt, eo quod proliro temporum tractu, longa his furandæ veritatis patuerit occasio; quare aut sola Scripturarum auctoritate, illas oportet convincere, aut certe jam antiquitus universalibus Sacerdotum Catholicorum Conciliis convictas damnatasque vitare; at cum primum mali cujusque erroris patredo erumpere ceperit, et ad defensionem sui quædam sacræ Legis verba furari, eaque fraudulentè exponere, statim interpretando Canonem (id est Scripturæ textum, ad confirmationem erroris adducto, quod hæreticis satis familiare est) Majorum sententiæ congregandæ sunt, quibus novitium illud, ideoque profunum, et absque ulla ambage prodatur, et sine ulla retractatione damnetur; eorum scilicet Patrum, qui in fide et communione catholica sancte viventes, vel mori in Christo fideliter vel occidi pro Christo feliciter meruerunt; quibus tamen hoc lege credendum est, ut quidquid vel omnes, vel plures, una eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi Magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo, firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur. Statim autem ex præmissis in hunc modum concludit (et hic est locus, quem exscripsisti) Quidquid vero, quamvis ille sanctus et doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor et Martyr, præter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias et occultas et privatas opinionanculas, a communis, publicæ, et generalis sententiæ auctoritate secretum sit; nec cum summo æternæ salutis periculo, juxta sacrilegam hæreticorum et schismaticorum consuetudinem, universalis dogmatis antiqua veritate dimissa, unus hominis novitium sectemur errorem.

11 Quid sapientius in hanc rem dici potuerit, non video. Hic enim agitur de legitimo Scripturæ sensu, et de canone interpretando; imo hanc unam Concilium Tridentinum regulam observari mandat, ut communis Patrum sensus ad hunc finem indagetur.

D
A. BRUN.
NEUSSER.

et si in rebus
fidel sentie-
bant cum ipso!

* P. 136
col. 1.

VII
* P. 158 c. 2.

Quia Semipelagianum doctrinam Augustini novam esse aiebant, E

et Vincentius veterum auctoritate refutandus docet novitates, F

atque ex eorum consensu definiendum sensum Scripturæ,

temere dicitur Augustinum notare voluisse:

A. BRUN.
NEUSSER.

A Tu vero hic Augustinum a Vincentio sugillari temere sane conjicis, qui tamen Martyr non fuit; unde vel hæc una vocula levissimam illam tuam conjecturam manifestæ falsitatis arguit. Hæc autem Vincentii regula ab omnibus huc usque laudata est, probata est. et ad disjiciendas falsas novatorum interpretationes a doctissimis viris adhibita. Tu solus reprobas, ut falsam et subdolam, ut a vulpecula per fraudem et malam artem concinnatam, ut Augustino injuriam; imo illud *Opiniunculas*, et illud *Præter omnes*, majusculis characteribus exscripsisti, ut Vincentii crimen inde angeres, quasi Augustino opiniunculas tribuerit.

non enim
loquitur de
Augustino:

12 Non loquitur de Augustino (Absit enim ut Augustinus aliquos Scripturæ textus, præter vel contra omnium Patrum mentem, ad defensionem novitii cujuscumque erroris, interpretari dicatur) generatim Vincentius loquitur; si quando novatores ad defensionem novitii erroris aliquem Scripturæ locum adducant, et male ac fraudulenter exponant, disjicienda est illa interpretatio, exploratis Patrum sententiis, et communis sensu illius loci, non singulari et privata unius tantum, alioquin sanctissimi Patris sententia vel opinione: quæ certe tanti momenti non esset, ad refellendam penitus heterodoxum illud commentum; sed communis aliorum omnium, a qua discedere nullus vere Catholicus debet, juxta decretas a Synodo Tridentina Leges. Unde Vincentium modestissime locutum esse, constat, dum *Opiniunculam* appellavit privatam Scripturæ interpretationem, quæ sit vel præter vel contra communem omnium Patrum et unanimem consensum, quam Ecclesia per sacros Canones vetuit, et maxime in Trident. sess. 4, in Decreto de editione et usu sacrorum librorum, in Trull. cap. 19, et Cap. exiit de verbor. signific. 6, et alias passim. Quid hic arabo subdolum, quid fraudulentum, quid vulpecule, quid malæ artis? Eadem Conciliorum, eadem Ecclesiæ, eadem Doctorum Catholicorum vox est; nec ipse Augustinus dissentiet, qui ne ipsi quidem Evangelio crederet, nisi Ecclesiæ auctoritas illum moveret. Et vero grandem infers Augustino injuriam, dum illum in eo sensu Scripturam interpretatum, fuisse dicis, qui revera esset contra aut præter omnium Patrum sensum; id est illum præter aut etiam contra omnes sensisse, ut Vincentius de hæreticis, non de Augustino scribit.

sed id solum
ait quod contra
Novatores
Ecclesia tota.

VIII

C Et vero mirum est, te unum in hisce Commonitorii textibus, malignos, fallaces, vulpinos et artificiosos sensus explorasse ac perspexisse; quos nec Baronius, nec Bellarminus, nec ullus alius ex Catholicis, seu Patribus, seu Doctoribus unquam comperit.... Appello certe ad omnes Catholicos, qui vel latine sciunt, et rei dogmaticæ utrumque periti sunt; vix enim de millibus unum reperias, qui regulam illam a Vincentio dicto Capite traditam non probet et summopere non laudet: nimirum nascentem errorem, in aliquo Scripturæ textu perperam explicato fundatum, melius refelli non posse, quam si ostendatur, sensum illum esse præter aut contra unanimem antiquorum Patrum consensum; nec unum ex his satis esse, quisquis ille sit, cui reliqui omnes adversentur. Quid sapientius in hoc dici possit, non video. Tu vero, ut eorum causam defenderes, qui Novatorum vestigiis insistentes, profanas novitates, venerandæ licet antiquitatis tectas involuero, nobis oggerunt; Doctorem Catholicum, qui præ ceteris Catholicis docuit ejusmodi hæreticorum novitates deprehendere ac refellere, hoc nomine sugillasti et in Semipelagianorum album retulisti, quasi contra Augustinum ea scripsisset, quæ contra hæreticos scripsit. Sed quidquid dixeris, Augustinum inter et Vincentium bene convenit; uterque

Nihil in hoc
subdolum aut
vulpinum.

sed quod
probare omnes
debeant,

novitates in re dogmatica fugiendas esse, docuit.... D utrumque afficit injuria ille, qui istum ex eo commendat, quod profanis novitatibus patrocinetur; illum vero arguit, quod eas persequatur.

14 Pergis ibidem (nimirum in Histor. pag. 248) calumniari; ubi dicis, Vincentium arte, mala scilicet, (nec enim aliter intelligis) vana et arguta interpretatione, contra Prosperum et socios, detorsisse Litteras Cælestini, ad Episcopos Galliæ datas adversus Semipelagianos. Erras. Ne verbum quidem in hac Epistola de Semipelagianorum erroribus, quia hæc terminatur, ut fuse probas in Vindiciis pag. 208, et seqq. his verbis Capitis secundi, *Deus vos incolumes servet Fratres charissimi*: et tantum in ea Pontifex arguit quosdam Episcopos Galliæ, eo quod aliquot Presbyteros sibi subditos non coercerent, qui motis *indisciplinatis quæstionibus* obloquebantur Augustino jam vita functo, deque illo prædicabant *adversantia veritati*, non sine dissensione Ecclesiarum; qua de causa Prosper et Hilarius ad Sedem Apostolicam recurrerant; contra quos etiam cum ab Augustini partibus starent, ac strenue pro illo pugnarent, iidem Presbyteri acerrime declamabant. In eadem etiam Epistola Cælestinus Augustinum summopere laudat, quem scribit in communionem Sedis Apostolicæ semper vixisse, nullo unquam sinistrae suspicionis rumore afflatum, sed tantæ scientiæ fuisse ut inter Magistros optimos a Romanis Pontificibus haberetur; bene de eo omnes in commune sensisse, ubique cunctis et amori, fuisse et honori etc. *Erga*, inquit, *corripiantur hujusmodi*, nimirum obloquentes; *non sit his liberum, habere pro voluntate sermonem*: *desinat, si ita res sunt, incessere novitas vetustatem.... universalis Ecclesia quacumque navitate pulsatur*. Commendat ibidem *plebis Catholicæ pacem*, doletque *Magistris*, id est Episcopis, *tacentibus, eos loqui, qui, si ita est, discipuli non fuerunt*. Quid enim, inquit, *in ecclesiis vos agitis*, si illi (nimirum Presbyteri, de quibus Prosper et Hilarius conquesti fuerant) *summam teneant prædicandi*? Nihil sane hoc loco de Semipelagianorum erroribus: longe quippe aliter Cælestinus, in hac præsertim materia, loqueretur, si de fide ageretur. Jurgia dumtaxat et dissensiones ortas in populo, ex declamationibus seu concionibus, quas ad plebem dicti Presbyteri conniventibus Episcopis habebant, in quibus identidem Augustinum, quasi auctor esset illius pessimæ doctrinæ, quam Prædestinatiani illius esse fatebantur ultro, non sine nota et forte aculeis sugillabant; imo in Prosperum et Hilarium, ut sequaces et heredes Augustinianæ doctrinæ, acrius invecti, illos apud plebem, quasi suspectæ fidei homines traducebant; quæ res gravissima illis visa est; nec enim aliter pro re levi ad Sedem Apostolicam confugissent.

Noa etiam
abusus est
litteris Cælestini
ad Episcopos
Galliæ,
* Pag. 159
col. 1.

E
in his enim
solum lau-
datur Au-
gustinus,

et litigiosi
Presbyteri
arguantur,

F

15 Hæc summa est illius Epistolæ, quæ, ut dicis, ex Proœmio et duobus tantum Capitibus constat: unde reliqua xi Capita deinde ab aliquo addita fuerunt, ut jam olim multi ostenderunt, Baronius, Surius, Conciliorum Collectores, Sirmondus, ac præ ceteris Franciscus Suarez, qui probabilibus argumentis, id probat; quorum potissimum Vossius, insalutato auctore, deinde accepit.... Tu vero in Vindiciis pag. 210 demonstrare tibi videris aliis argumentis, xi illa Capita Cælestini litteris addita fuisse, et non esse illius.... Et argumentum quidem quod a te præferri ceteris scribis pag. 212, hoc est: *Si Capita illa Cælestini essent*, inquis, *et a Sede Apostolica emanassent, non video qua ratione Faustus, Vincentius, Hilarius, alique Galliarum Episcopi ab hæresi excusari possint, atque inter Divas erectis aris communerari....* Addisque, hoc posito, nimirum quod Cælestini essent, nullam excusationem concinnari posse pro Hilario, Fausto, Vincentio, aliisque Galliæ Præsulibus

* P. 131
c. 2.

* P. 136
c. 1.

neque ex eo,
an xi Capita
superaddita
Cælestini sint
an non,

bus

A bus, qui *Massiliensium errores mordicus sustinebant*. Qua fronte, inquis, eosdem litteras sibi favere jactasset (nimirum Vincentius Lerinensis) quibus ipsiusmet opiniones condemnabantur? Itaque Capita illa emissa non fuisse a Cœlestino, ne hæreticos pronuntiemus eos, quos et sanctitas et eruditio celebres reddidere. Argumentum facile retorquetur. Cum enim tam Vincentius, quam prædicti Episcopi erectis aris inter Divos connumerentur, inde omnino sequitur, Sanctos illos revera fuisse, ut sana et Catholica doctrina, ita vitæ sanctimonia conspicuos, ac proinde Massiliensium errores mordicus non sustinuisse. Et hæc, sive hæc Capita sint vera Cœlestini, sive Prosperi, sive alterius; et nullus dubitet, Cœlestinum errores in iis Episcopis laturum non fuisse, quos tam acriter redarguit in dicta Epistola, quod Presbyteros sibi subditos indisciplinatas quæstiones agitare, obloqui Augustino tolerarent; quomodo enim errantes tolerasset, qui paulo negligentiores minime toleravit? Cum igitur certum sit, Sanctos esse, ac proinde certum, hæreticos non fuisse; hoc duci aut pendere non potest a re dubia, nimirum quod Capita illa Cœlestini sint, aut non sint: sed ex eo quod certum sit hæreticos non fuisse, certo deducitur Semipelagianorum erroribus non adhæsisse; et si quid dubii aliqua eorum verba præ se ferant, in Catholico sensu explicanda. Accedit quod, dato etiam quod hæc Capita Prosperi vel alterius essent, diserte legimus Cap. xi, Piissimos Patres Sedis Apostolicæ docuisse, tum bonæ voluntatis exordia et incrementa, tum perseverantiam in eis usque in finem ad gratiam esse referenda; unde illi Episcopi eximendi culpæ non essent, si oppositam Semipelagianorum doctrinam mordicus sustinuissem. Ex quibus constat, tum illud argumentum, quod adeo jactas, nullius momenti esse....

16 Ceterum in ea quoque sententia me fateor esse circa illa Capita, quod scilicet non sint Cœlestini; tum propter rationes ab aliis allatas; tum quia Romanus Pontifex numquam illas verborum formulas usurpasset, quibus illorum Capitum auctor usus est. 1. Numquam diceret, *Magistris nostris* Cap. xi de auctore privato sermonem faciens, 2. Synodi Provincialis Capitula pro Decretis fidei non citaret Cap. x. Non diceret etiam, *Beatissimæ et Apostolicæ Sedis*, qua loquendi formula Romanus Pontifex numquam nititur Cap. xi. 4. Non loqueretur in tertia persona de Præsulibus sanctarum Plebium, sed prima pluralis numeri; ibidem. 5. Non diceret Piissimi Patres, id est Romani Pontifices, *nos docuerunt*; ibidem. 6. Loquitur etiam ut mere Laicus, *obsecrationum Sacerdotalium sacramenta respiciamus*; ibidem, et Cap. xii, *non otioso contemplamur intuitu*. 7. Nihil ordinat, nihil statuit, nihil præcipit, contra morem; sed hæc tantum, *His ergo Ecclesiasticis regulis ita confortati sumus*, ibidem. Romanus Pontifex pro more sic non loquitur. 8. Non diceret etiam, quod ibidem legimus, *Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt*; nec etiam illud, *Ut prorsus non opinemur Catholicum*. Romanus Pontifex in re doctrinali non adhibet hanc vocem *apinamur*. Ex his certum mihi esse videtur, Capitula illa nullo modo Cœlestini esse: sed Prosperi, uti ex stylo, sensu, phrasi, doctrina, et proprio loquendi modo satis probabiliter colligitur. Qua autem hæc a Cœlestini stylo, genio, et scribendi ratione aliena sint, nullo certe negotio a prudente et perito Lectore statim deprehendetur, si vel in præfixam illius Epistolam oculos conjiciat. Illud autem, quod scribit Prosper in Præfatione ad Object. Vincentii; nimirum *fidem a se defendi Sedis Apostolicæ auctoritate*, non eo sensu accipiendum est, quo accipis pag. 250, quasi Sedes Apostolica hoc munus homini laico, ut fateris ibidem, imposuerit;

sed alio, eoque nativo, nimirum Sedis Apostolicæ decretis, judiciis, sententiis, *auctoritatibus*, ut legitur ipso titulo Capitum Epistolæ Cœlestini annexorum; unde probabiliter conjicio, Prosperum innuere, se contra Pelagianos hujusmodi auctoritatibus vel auctoritate Sedis Apostolicæ fidem defendisse, ex quo ulterius probatur Capita illa a Prospero scripta fuisse, et Epistolæ Cœlestini annexa.

17 Sed ad Vincentium redeamus, quem vis, arte mala et vana interpretatione, et ut vulpeculam sub Monachi habitu latuisse. Quamobrem vero tandem? Hoc jam dispiciendum restat. Dixerat Cœlestinus in præmissa Epistola, *non sit his liberum, habere pro voluntate sermonem*; quærit autem Vincentius cap. cit. *quinam sint illi, quos Cœlestinus prohibeat, habere pro voluntate sermonem vetustatis prædicatores, an novitatis inventores; ipse dicat, et dubitationem legentium ipse dissolvat*. Quid quæso hic mali vel ipsamet maligna suspicatio somniaret? Sequitur enim, nimirum in Cœlestini litteris, quas hoc loco Vincentius laudaverat, *Desinant, si ita res est, vel, si ita res sunt, uti apud Cœlestinum, id est ut enucleat glossando Vincentius, si ita est, ut apud me quidam urbes et provincias vestras criminantur, quos ens quibusdam novitatibus consentire noxia simulatione faciatis; Desinat itoque, inquit, incessere novitas vetustatem*. Subjungis illico in hist. pag. 249, *Videas, quomodo Prosperum et Hilarium despicit? quos vocat criminatores, vago quodam nomine, Quidam criminantur: in quibus verbis, insignem contumeliâ agnoscis. At, unam vocem in aliam vertis. Criminator, semper male sonat, Criminari vero non semper. Ad Ambrosium Calepinum te remitto; quamquam apud illam vocem hanc criminator non invenies, uti nec apud Latinos. Et vero, nisi criminar et criminatio in bono sensu aliquando accipi posset, nugatorie diceretur falsa criminatio, falso criminari*. Itaque in Grammaticam peccare non dubitasti, ut in caritatem, imo et in sanctissimi viri pietatem commodius peccares. Quod vero contumeliæ loco habes nomen illud vagum *Quidam*, est sane quod risum moveat, in plurali præsertim numero. Quis unquam talia vel somniasse potuit? nimirum de quopiam hominum genere citra contumeliâ dici non posse, *Quidam, Aliqui, Nonnulli*.

18 Dicis præterea, Vincentium in hoc columniam auxisse in Prosperum, quod istum apud Cœlestinum Urbes et Provincias criminatum fuisse scribat. Vincentius, inquis, *qua contra Prosperum integræ, non modo Urbes, sed et Galliarum Provincie stare credantur, fingit illum criminatum fuisse Urbes etc. Hanc, Vincenti, inquis, nescio quos Presbyteros, Urbes et Provincias vocas? Prosper nan Episcopus accusat, quod Provincias noxia simulatione quibusdam novitatibus consentire faceret, uti perperam scribit Vincentius, ut duos illos Lerinensem et Massiliensem delatores in Episcoporum inviliam trahat; sed præter puucos alias, tres illos dumtaxat, Cassianum, Faustum, Vincentium (quos omnes fuisse Presbyteros, inquis, ex nostra Historia patet) accusavit. Ab hoc ultimo incipio, et mihi dicas, velim, unde habeas, Faustum et Vincentium Presbyteros fuisse sub finem anni ccccxviii vel sub initium xxxii, quo, ut fateris ultro, dicta Cœlestini Epistola scripta fuit: tu enim diserte fateris, illum Abbatem creatum fuisse anno ccccxviii. Maximo ad Insulas Rejenses ex monasterio Lerinensi translato. Quod autem Presbyter ante illud tempus ordinatus fuerit; unde habes? unde probas? Profer anabo testimonia illa veterum; illa quippe in tua Historia non invenio, licet dicas, in ea, ex testimoniis veterum hoc sæpe insertum fuisse. Sæpe, inquis? at ne semel quidem invenio. Presbyteros fuisse, sat scio: sed quod duo illi dicto anno Præsbyteri essent,*

pendet æstimatione Vincentii et aliorum.

Revera autem Cœlestini non sunt,

sed Prosperi,

D
A. BRUN.
NEUSSER

XI
quem Vincentius non vocat Criminatorem,

E

* P. 159
c. 2

ut perperam assumitur;

sicut nec ipsum accusavit Prosper,
F

de Presbyteris quæstus an.
431

A. FRON.
NEUSSER.

(qualis tunc
necum erat
Vincentius)

A Sent, dicis quidem, sed non probas. Cur igitur tam indubitanter asseris? Idem, idque potiori jure, dicendum est de Vincentio, qui cum esset Frater S. Lupi, isque minor natus; et cum circa annum ccccxxiii Lupus juvenis esset, uti eum Sidonius vocat in Eucharistico, *quam sancta Caprasi vita senis, juvenisque Lupi*; Vincentium anno ccccxxxi vertente, vel xxxii, juniorem adhuc fuisse necesse est. Unde igitur habes, illum Presbyterum fuisse? Inde sane, quod eum a Prospero ad Cœlestinum delatum fuisse, gratis omnino fingas: et cum Prosper Presbyteros detulerit, ut constat ex Cœlestini Epistola, inde facile deducis, Presbyterum eo tempore fuisse. Sed ex eadem Epistola contrarium apertissime deducitur. Nempe illi Presbyteri, ut ex eadem Epistola evincitur, sacras conciones habebant ad populum, imo et eorum ipsis Episcopis; *Hos ipsos*, inquit, Cœlestinus, *a Deo nostro positos novimus ad docendum; sed quid illic spei est, ubi Magistris tacentibus, ii loquuntur, etc.* id est, illi Presbyteri; cum igitur Cassianus, Faustus, Vincentius Monachi essent ac degerent in monasteriis, ex illorum Presbyterorum numero esse non poterant qui in Ecclesiis ad populum prædicabant.

B 19 Præterea illud *Urbes et Provinciæ* te pupugit; vis enim tres illos duntaxat, et paucos, seu totidem alios delatos fuisse. Cur igitur ad sex illos Episcopos, Venerium, Marium, Leontium, Auxarium, Arcadium, Philatium Papa Cœlestinus scripsit? Venerium scilicet Massiliensem, Leontium Foro-Juliensem, Arcadium Viciensem, qui per id tempus in prædictis civitatibus erant Episcopi, ut videre est in Gallia Christiana; ubinam vero tres alii fuerint Episcopi, non constat. Cur igitur tam pauci Presbyteri, si tam multi Episcopi? Quis porro neget, diversas Urbes fuisse, quarum Presbyteri delati fuerant, quibus auditorum seu plebis turba adstipulabatur, aut certe pro more applaudebat. Deinde, *Nescio quos Presbyteros* vocat, quasi vero Cassianus notissimus non esset, qui uno vel altero ante anno, instante Leone Magno, contra Nestorium ut doctissime ita nervosissime scripsit. Deinde in cordis adyta penetras, aisque hæc Vincentium eo fine exaggerasse, ut Prosperum in invidiam Episcoporum trahat; et hæc sine teste, nisi forte Vossio vel Usserio nescio quo, heterodoxis hominibus..... Dicis etiam, Vincentium perperam scripsisse, illos Episcopos a Cœlestino correptos fuisse, quod plebes suas noxia simulatione quibusdam novitatibus facerent, seu (quod idem est) sinnerent et tolerarent, prædicantibus scilicet illis Presbyteris, consentire. Numquid hoc jure illis Cœlestinus non imputat? Consule illius verba, *Præterea*, inquit, *dilectioni imputamus*. Causa igitur erant, moralis scilicet, hujusmodi perturbationis, ut patet ex ipsis terminis. Cur ergo nodum quæris in scirpo?

C cum multi
Episcopi eorum
causa
fuerint merito
reprehensi

Simpliciter
Vincentius ostendit non
tolerandas
esse novitates,

20 Carpi etiam illum, quod toties urgeat illud, *si ita res est*, ut supra exscripsimus, quo falsam a se haberi denotat Prosperi delationem. Parum sincerus glossator es. tenebras adspargis, ut meridianam lucem illustres; et ut limpidissimam exponas sententiam, malignas parum humani judicii umbras seu nebulas accersis. Illud unum in opusculo suo Vincentius ostendere sibi proposuit; in re Doctrinæ ac Religionis profanas novitates fugiendas esse, ut Paulus monet; quod cum multis argumentis probasset, hoc tandem probat auctoritate Romanorum Pontificum, de quo paulo post, ac præ ceteris ex recenti Epistola Cœlestini, in qua scilicet vetat, ne Presbyteri illi habeant pro voluntate sermonem, id est, prædicent in Ecclesia. Quinam porro illi? *Vetustatis Prædicatores, an novitatis inventores?* Dicat ipsemet Cœlestinus, in eadem scilicet Epistola, et dubitationem dissolvat; *Desinat*, inquit Cœlestinus, *si ita res*

sunt, *incessere novitas vetustatem*. Quid amabo in propositum magis quadraret? Illud autem, *Si ita res est*, explicat, id est, Si ita est ut deferunt isti, quod scilicet Presbyteri tacentibus Episcopis adversantia veritati prædicent, indisciplinatas quæstiones in medium vocent, etc. *Desinat*, inquit resumendo, *si ita est, incessere novitas vetustatem*. Quid quæso hic non clarum et limpidum? quid deest? quid superest? Repetit, inquit, illud, *si ita est*; repetiit etiam Cœlestinus, tu vide sis; *si ita est, si ita res sunt*; repetiit, ut explicaret Cœlestini mentem, et finem propter quem scripta fuerat Epistola.

21 Quidam adstruebant errores Prædestinatio-
rum, eosque tribuebant Augustino, ut tanto suffragio gauderent; quidam alii, iique Presbyteri et docti, errores illos refutabant quidem; sed non ab iis æque strenue Augustinum vindicabant, cum ejus sententiam de prædestinatione satis non penetrarent; imo in eum aliqui, nimio disputationis æstu abrepti zeloque indiscreto, hoc nomine paulo intemperantius invehebantur. Prosper tam errantibus, quam erroris impugnatoribus, valide obsistebat; quod ii, sane immerito, Augustinum lacerarent, aut saltem frigidius seu molliori brachio illum a Prædestinationum calumniis vindicarent. Tacebant interea quidam Episcopi, et Ecclesia his dissensionibus scindebatur: recurrit Prosper ad Cœlestinum pro remedio; hic ad illos Episcopos, in quorum Civitatibus prædictæ seditiones seu disputationes fervebant, gravem illam dedit Epistolam, vetuitque ne novitas vetustatem incesseret, id est, novus Prædestinationum error vetustam Ecclesiæ doctrinam; *Desinat* inquit, *novitas incessere vetustatem*, seu verius, novam illam agendi rationem [damnavit] qua scilicet Presbyteri, præsentibus et tacentibus Episcopis, quæstiones indisciplinatas in Ecclesia agitabant, et populo prædicabant. Et quia nonnulli ex Catholicis, ut dixi, Augustini doctrinam hoc nomine sugillabant, quod eam forte minus intelligerent; adeoque sanctissimo Doctore obloquebantur, quasi aliqua erroris fuligine tinctus fuisset; Cœlestinus Epistolæ suæ cap. 2, hoc expresse vetat, et Augustini fidem atque doctrinam summopere commendat, et improbis illis oblocutoribus silentium imponi mandat.

22 Illa igitur tua, tuique Vossii adnotatio vel suspicio, levissima est, nullo prorsus rationis freta momento, nisi mera et minime ferenda obloquendi sanctissimo Patri libidine; quem hic quasi in scena nobis exhibes, mille dolos artesque concinnantem, totas Urbes moventem et Provincias, detonantem in Prosperum, eique calumnias affingentem, ut eum tamquam falsum delatorem seu criminatorem (ut vocas) in Episcoporum trohat invidiam, et in Cœlestini decreto perperam gloriatur ostendat; ac demum suis veluti armis, Prospero rejecto, exclamantem, ergo hæc fuit Beati Cœlestini sententia, non ut vetustas cessaret obnuere novitatem; sed potius novitas desineret incessere vetustatem, quæ in hunc modum explicas pag. 250; *Desinat novitas doctrinæ Augustini, Prosperi etc. incessere vetustatem doctrinæ Cassiani, Fausti, etc.* et statim exclamas, quis ad hæc non hæreat? Hæreo sane præ stupore, quod homo Catholicus, sibi tantum arroget, ut levissimam et vanissimam Vossii hominis hæretici conjecturam, et plusquam inanem et sanctissimo viro injuriosam et contumeliosam suspicionem, communi et universali tum antiquiorum, tum recentiorum (ut fateris ultro) judicio anteponendam esse ducat. Si Patrum Loca hoc modo interpretari liceat, additis ad libitum quibuscumque, nihil sane illis a quolibet non affingi posset. Tres illos Vincentii versus relegas velim, Lector benevole, quos supra exscripsi, idque uno tenore; et nisi præoccupatum animum habeas, judicabis illico, nitidum, catholicum

D auctoritate
Cælestini,

redarguentis
eos qui Præde-
stinationum
errorum impu-
tabant Augu-
stino,

quod temere
diceretur
Vincentius
fecisse;
F

* P. 160
c. 1.

A catholicum et sincerissimum sensum illorum esse; nihil fraudis et doli, nihil criminationis in Prosperum, accusationis in Augustinum, nihil demum hæretici veneni inesse.

XIII ubi etiam Vincentianæ objectiones, eidem gratis adscribuntur, 23 Sed pergis, et Vincentium Lerinensem illum esse dicis, ad cujus objectiones, quas Vincentianas vocant, Prosper respondit. Quo vero teste hoc asseris? Nullo. Quo argumento? Nullo. Baronius in Martyrol. ad 24 Maji alium substituit; quem tamen juniorem esse dicis, cum hic Gennadio convixerit. Sed hoc nihil probat; quia potuit jam grandior natu Gennadio convixisse, et longe ante scripsisse prædictas objectiones. Quasi vero Faustus Gennadio non convixerit, quem tamen jam anno cccxxxix aut xxxii ad Cælestinum a Prospero delatum fuisse, scripsisti. Gratis igitur hunc Vincentium Lerinensem esse dicis, omni prorsus probationis adminiculo destitutus; quod certe Historicum, imo (si Superis placet) insignem Historiæ restauratorem non decet. Hoc certe non reticuisset Gennadius, cum de Vincentio et Prospero: nec etiam ex eodem utriusque nomine hoc quisquam, nisi ridiculus, probet. Quasi vero eo seculo plures non vixerint Vincentii, uti et Simones et Judæ tempore Apostolorum. Sed hæc inania diutius refutare pudet.

B 24 Hoc unum restat, ut singularia quædam breviter adnotem. 1 Fateris pag. 243. Commonitorium anno cccxxxiii prodiisse, auctore Peregrino Monacho, nimirum Vincentio; eoque collusionis reo cum Fausto Abbate suo, pag. 249, cum eodem Fausto aliisque Syncellitis Lerinensibus contra S. Augustini doctrinam conspirante, pag. 246; quem Insula Lerinensis ante annum cccxxxvii Eucherio teste jam habuerat, ut fateris ultro pag. 431. Ibidem tamen asseris, Vincentium auctorem Commonitorii nondum fuisse Monachum Lerinensem, cum hoc opus edidit. Numquid hæc repugnantia non sunt? 2. Dicis pag. 230, non jam præsumptionem, sed evidentiam esse, quod Vincentius Semipelagianus extiterit; et pag. 246, hoc ipsum fieri a te palam ibidem; tamen ad Vossii sententiam accedere religioni ducis, addisque, dari occasionem dubitandi. Res igitur perspicua non est, neque facta palam; cur ergo tibi contradicis? 3. Dicis pag. 232, Nullam per te injuriam Vincentii sanctimoniam importari, dum illum Semipelagianis accenses, dum criminatorem appellas, eique malas artes, fraudem, cuniculos, invidiam et odium in Prosperam exprobras, pag. 249 et alibi. 4. Ibidem paucos fuisse dicis, qui doctrinam Augustini de prædestinatione aversarentur; id est, qui Semipelagiani essent; alibi tamen (ut pag. 252, et 192, et alibi) fere omnes Galliarum Episcopos Semipelagianos fuisse dicis. Si fere omnes Galliarum Episcopi, quomodo pauci? 5. Sanctum illum saepe ac sæpius appellas, eumque in Sanctorum Album relatum fuisse, et erectis aris jure ac merito coli fateris pag. 252: dicis tamen pag. 243, ab eo Commonitorium evulgatum fuisse, in Fausti gratiam, contra doctrinam et sectatores S. Augustini, quos aperte hæreticos per summam injuriam vocat. Illocine est Sanctum et cultu dignum agere? Sed unde hæc habes? Imo (ut dixi) pag. 251 asseris nondum fuisse Monachum Lerinensem, cum hoc opus litteris mandavit. Vix alibi, mi Lector, plus figmenti, calumniæ, fabulæ, repugnantiae, vel (ut vocant in Scholis) contradictionis invenies.

C 25 Omitto illud argumentum, quod ex Prosperi zelo, eruditione, subtilitate et perspicacia duci posset. Fieri quippe non potest, ut credas, te in his Prospero superiorem esse, et profundius penetrare in intima reconditorum Commonitorii sensuum adyta. Cum igitur Prosper talem Vincentii sensum, finem, et animum numquam esse compererit (alioquin

non sibilasset, in re præsertim tam gravi; et longe potiori jure Vincentium, quam Cassianum refutasset; immo causam ad Sixtum, aut Leonem Cælestini successores detulisset; sed ne verbum quidem: siluit etiam Fulgentius, siluit Cæsarius, alique innumeri, qui Augustini doctrinam summo animi ardore propugnarunt, tum in Europa, tum in Africa), nullo sane fundamento nituntur ea, quæ cum Vossio et Usserio adstruis; et mirum est, inter Catholicos, unum dumtaxat inventum esse, qui, dente maligno et stylo maledico, duorum hominum heterodoxorum exemplo animatus, aureum illud opusculum configere, et eruditissimi juxta atque sanctissimi Patris nomen et famam conspurcare non dubitarit.

26 Et vero cum nihil anquam nervosius ad conterendas Novatorum blasphemias, meo saltem iudicio, a majoribus acceperimus (quod suo quoque calculo donabit Lector eruditus, si opusculum illud paulo attentius perlegerit) pessimi sane, ut consilii, ita et exempli fuit, quod illius sensum, animum, ac propositum ita confundere, nec non evertere seu pervertere, intolerabili certe fidentia volueris; ut non jam contra hæreticos, sed contra Augustinum illiusque sequaces, in favorem hæreticorum; non jam pro doctrina Catholica, de divina Christi gratia, sed pro erroribus Massiliensium, in gratiam Fausti et Cassiani; in favorem liberi hominis arbitrii, ad destructionem gratiæ Christi; non jam bono animo et zelo catholico et sincera mente, sed per fraudem, per invidiam, per injuriam, per cuniculos, ad conciliandam Prospero invidiam et calumniam affingendam, Vincentium suum illud Commonitorium scripsisse, indubitanter, ut perspicuum et palam a te factum, pronunties; adeoque Catholicos suis armis exuas; et Ecclesiæ antiquæ illum suum clypeum, jam a mille ducentis annis Novatoribus oppositum, detrahas; idque non sine sarcasmo et pungente joco, pag. 230 ubi dicis, Vincentio, idem quod Chymicis accidisse, quorum labor, cum ad aurum conficiendum collimaret, licet intento sine fraudentur, utilia tamen medicamina reperiunt; ita Vincentius, cum Augustini fortasse doctrinam, veluti per cuniculos, subruere tentaret, ceteras hæreses a fundamentis evertit. Hæc impune ac libere dici, scribi, spargi, est sane quod omnes miremur. Hoc unum ad maledicentiam deerat, ut Vincentium Ciniffonius etiam illis comparares. Illud autem, Fortasse, tibi excidit, cum in eadem pagina scribas, hoc evidens et perspicuum esse; et page 246, a te fieri palam, iis scilicet, qui sibi oculos non eruerint.

27 Pessimam autem excusationem præmittis; nimirum, hæc doctrinæ Augustini cultum et veritatis amorem tibi prorsus invito extorsisse. Augustini sane non Hipponensis cultus, sed forsitan Yprensis; amor quoque, non veritatis antiquæ, sed novæ conspirationis seu verius Novatorum. Invito extorsit, inquis; Quis te cogebat? Cultus Augustini. Quasi vero Augustinus huc usque nullum habuerit sincerum cultorem. Pessime haud dubie coluisti, cum eum a Vincentio Lerinensi, auctore certe, velis, nolis, maximi nominis pro hæretico (quamquam id falsissime) habitum fuisse dicas. Numquam talia Gennadius, Faustus, Cassianus, Hilarius. Primus quidem Catholicum permansisse scribit cap. 38 de Script. Eccles. et licet forte aliquid illius non probet, de quo multi contra eum disputarunt, non tamen hæresim dici posse ultro fatetur. Tu pag. 293 dicis, esse sententiam de prædestinatione gratuita. Ad gloriam, concesserim; ad primam gratiam, dare non possum, quam ipsemet Gennadius ultro admittit. Cassianus ne Augustinum quidem appellavit unquam, nisi semel lib. 7 de Incarnat. cap. 27, ubi eum magnum Sacerdotem vocat. Faustus in Epist. ad Græcum hæc tantum

D
A. BRUY.
NEUSSER.

XIV
Male igitur
figitur Com-
monitorium,

E

subdole esse
scriptum con-
tra Augu-
stinum,

* P. 160
c. 1.

* P. 157
c. 1.

F

et quidem ut
pro hæretica
habitu a
Vincentio,

licet laudatum
a Gennadio,

* P. 187
c. 1.

Cassiano,

atque ex sola
Prosperi silen-
tio satis refu-
lunda.

A. BRUN:
NEUSSER.
* P. 157
c. 1.
Fausto,

Hilario.

Vincentius
autem a
Semipelagianismo
alienissimus,

ad singulos
actus neces-
sariam D.
gratiam esse
asseruit,

A tantum de illo habet, *In scriptis S. Pontificis Augustini, etiam si quid putatur apud doctissimos Viras esse suspectum; ex his, quæ damnanda iudicasti, nihil novis reprehensum.* Non dicit apud se, sed apud doctissimos viros: cur ergo dicis, pag. 243, Faustum ibi testari, nescio quid in Augustino sibi aliisque displicuisse. Aliis quidem, diserte asserit; sibi vero, ubinam quæso? Cur igitur imponis? Immo ex hoc loco manifestum sit, Augustini doctrinam contra Massilienses ab eo defensam fuisse (erat enim, ut ibi etiam fateris, Græcus ille Diaconus Massiliensis) *ex his, inquit, quæ damnanda iudicasti, nimirum cum Massiliensibus, nihil novis reprehensum;* duos vero libros a Fausto editos de gratia et libero arbitrio, contra Augustinum scriptos non fuisse, infra dicemus. Hilarius demum, numquam illam notam Augustino inussit, cujus, teste Prospero, admirator fuit; et cui tantum difficilis visa est, ut supra dixi, Augustini sententia de prædestinatione gratuita ad gloriam, et de qua ipsum Augustinum per litteras consulere voluerat. Pessime igitur Augustino consulis, dum illum a Vincentio Lerinensi pro hæretico habitum fuisse dicis; pessime Ecclesiæ, cui unum ex suis Fortibus subtrahis; et quem illa erectis aris una cum populis colit, ad Semipelagianorum castra, quasi exploratorem detectum, remittis; et opusculum illud aureum, quod laudari satis non potest, quo quo nihil habet ad manum ex antiquis monumentis Ecclesiæ, nervosius et commodius, ad refutandam hæreticorum superbiam ac præsertim Novatorum, prorsus inutile reddere voluisti. Sed votis, ut spero, non obsecundabit eventus.

28 Sed quam procul abfuerit Vincentius a Semipelagianorum partibus, non modo argumento negativo probamus (cum nullus unquam Catholicus pro Semipelagiano, jam a mille ducentis et amplius annis, illum habuerit) ac solvimus illa futilia, quæ ex illo perperam opposuisti; verum etiam positive, ut aiunt, ex disertissimis illius verbis recte illum sensisse in hac materia demonstramus. Relegamus cursim illius vestigia, in Commonitorio; i Pelagium, Cœlestium eorumque doctrinam, divine gratiæ contrariam, passim execratur cap. 14. 34. 43; ranas vocat et cyniphe et muscas morientes; immo illorum placita ita horruit, ut in hæc verba eruperit capite 14. *Horreo dicere, inquit, sunt etiam tam superba, nimirum illorum placita contra divinam gratiam, ut mihi non modo affirmari, sed ne refelli quidem, sine aliquo periculo posse videantur.* Cap. vero 23, præfatum Pelagium detestatur; sic enim ibi illum vocat, qui tantam, inquit, virtutem liberi præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adjuvandum, necessariam Dei gratiam non putaret: Cœlestium vero, prodigiosum ejus discipulum, ibidem appellat. Profanum igitur Pelagium detestatur, quod Dei gratiam necessariam esse negaret, *ad singulos actus.* Andis? *Ad singulos actus* (nimirum qui ad salutem pertinent) *necessariam esse* Vincentius putavit, tenuit, credidit, ad primum conatum, ad petendum, pulsandum, querendum, cum hæc nihil nisi actus sonent. Cap. demum 43 Pelagium, Cœlestium, Nestorium jure meritoque damnatos esse testatur. Præterea cap. 1 diserte, fidem Domino adjuvante, munendam esse dicit: fidem igitur sine divina gratia elici non posse, tenuit. In præfatione vero aperte fatetur, se tandem in portum Religionis, cunctis semper fidissimum, Christo adspirante, conditum esse: Christus vero non nisi per divinam gratiam adspirat. Cap. 40 in Julianum Pelagianum invehitur, qui se collegarum sensui aut incorporare neglexit, aut excorporare præsumpsit: ex quo patet, quam infestus esset inimicis gratiæ Christi. Cap. 43 communem illam Episcoporum et sacrosanctam

consensionem, in retinenda scilicet fide Catholica, D cœlestis gratiæ munere inspiratam fuisse scribit; et hunc divinæ gratiæ hostem dices?

29 Nullum denique ex antiquis invenio, qui de Sedis Apostolicæ auctoritate, in controversiis ad fidem et religionem pertinentibus, disertius scripserit. Cap. 43, *Ne quid deesse, inquit, tantæ plenitudini videretur; nimirum ad servandam antiquæ fidei prærogativam, et profanas hæreticorum novitates refellendas, adjecimus Sedis Apostolicæ auctoritatem.... et eam interponere necessarium judicavimus; et Apostolicis Catholicisque Decretis standum esse, concludit.* Fateor in hoc genere nihil a me inventum esse nervosius et disertius, pro adstruenda, quantum ad controversias fidei decidendas, Romani Pontificis et Sedis Apostolicæ auctoritate; hic tamen unus, non gravis Episcopus, non Cardinalis Eminentissimus, non Doctor insignis et scriptorum editorum gloria conspicuus; sed privatus, privato consilio, et nescio quo instinctu, sine teste Catholico, doctissimum illum et Sanctissimum Patrem, qui pariter doctrina et sanctitate conspicuus in Martyrologio Romano esse dicitur, de illo suo gradu et pacifica mille et ducentorum annorum possessione deturbat; Semipelagianum hominem esse, denuntiat; ejusque Commonitorium, non jam ut credidit huc usque Ecclesiæ Catholica, contra hæreticos, sed contra Augustinum scriptum editumque; idque malis artibus, per fraudem et cuniculos, et ad instar vulpeculæ, palam a se factum, atque ita perspicuum, ut ab iis tantum non videatur, qui sponte sibi oculos eruunt, et (ut ait pag. 166) mirari satis non possit, viros eruditos (id est omnes Catholicos, qui a MCC annis vixerunt) tot nœvos in Commonitorio Vincentii non vidisse, non adnotasse. Ne tamen S. Vincentio obesse videatur, quod Lerinensem insulam inhabitavit, cujus piissimos religiosissimosque incolæ hic auctor pro Semipelagianis habet, apologiam, ex eodem Brunone Neusser, pro illis subnectimus.

30 *Erant in ore famæ, inquit pag. 136, ob vitæ sanctitatem ac monasticæ disciplinæ rigorem, Lerinenses; hi quidem Cassiani volumina avidè perlegebant, adeoque eisdem delectabantur, ut novæ ab eo Collationes efflagitarent* (Decem priores scriptas fuisse post annum ccccxix, et septem alias ante annum ccccxvi demonstravimus alibi) illi porro erant S. Honoratus, Eucherius, Maximus, Hilarius, Lupus, Faustus. Cur amabo Vincentium omisisti? Dicis etiam, Eucherium, iteratis litteris, septem illas Collationes a Cassiano extorsisse; ac demum Cassianum confidenter locutum fuisse de divina gratia in Collat. 13 ad Lerinenses. In paucis lineis quam multa falsa et ficta hoc loco proferas, incredibili sane confidentia, quam Guesnaio aliisque passim exprobas mox ostendo. Quod Lerinenses avidè legerent Cassiani volumina, haud dubie fingis; quia nullibi legis; ac proinde sine ullo teste, non sine summo Historici dedecore adstruis. Dehinc enim, Eucherium optasse, desiderasse, et ea de causa scripsisse ad Cassianum; de Honorato nihil tale habemus. Imo cum diserte Cassianus scribat, in Præfat. ad septem priores Collationes; quod *unius desiderio, nimirum Eucherii, et alterius labori, hoc modo consulat, vel inde manifestum sit, alterum tantum desiderasse, optasse, instituisse.* Quod autem iteratis litteris, nullibi lego. Vellem, ut litteraria illa scrinia mihi saltem indicares, in quibus reperire possem Eucherii litteras ad Cassianum, unas saltem, si non binas atque iteratas, quarum nullus meminit usquam; non Cassianus non Eucherius, non Hilarius, quem Eucherius sumopere dilexit et ad stuporem usque miratus est. Meminit quidem Eucherius litterarum, tum Honorati ad se, tum suarum ad Honoratum, in quibus acutum

et auctoritatis
Sedis Apostoli-
cæ plurimum
detulit,

ideoque merito
defenditur
contra censo-
rem teme-
rarium,

13

P. 107
c. 2.

* P. 105
qui omnes
etiam Leri-
nenses accu-
sant ut avidos
lectores
Cassiani,

F

cum hic 'unius
Eucherii causa
scripsisse
se dicat,

non tamen
litteris itera-
tis rogatum.

A acutum illud et amabile dictum, *Ceris sua mella reddidisti*, ut refert Hilarius in vita Honorati; sed vel Cassiani ad illum, vel illius ad Cassianum, nulla uspiam mentio. Cur igitur iteratas litteras fingis? Quid ad hæc quæso adoratores tui? Quis enim non videat, Historiam a te non scribi, sed dari fabulam, eamque satis male et inconcinne materiata.

II 31 Deinde quod Lerinenses prædictis Cassiani Collationibus tantopere delectarentur, haud dubie dicis a temetipso; quis enim alius? Ea vero præmittis, quæ minime apposita sunt ad persuadendum: dicis enim (et in hoc fidem non detraho, cum ex antiquis monumentis constet) Lerinenses eo tempore, nimirum post annum ccccix, *et vitæ sanctitate et monasticæ disciplinæ rigore*, floruisse: ex quo sequitur, sana quoque et intaminata fide fuisse: nulla quippe est germana sanctitas, sine fide. Parum igitur apposite sanctos esse dixisti, quos infideles ab omnibus haberi volebas. Sed cum sanctos esse constet, et mille antiquorum testimoniis eorum sanctitas comprobetur, nullus autem Catholicus dubitet de illorum fide; ut ex sanctitate probata, fidei probationem elicio. Tu vero, nullo prorsus testimonio fretus, quamvis sanctitatem agnoscas, fidem tamen in crimen gratis et temere vocas. Ita prorsus coherentia inter se mihi dicere videor, tu vero non nisi absona et incongruentia. Cum sanctitate veram fidem recte compono; tu cum infidelitate et hæresi inepte componis. Aut sanctos nega, aut fideles agnosce; et quibus sanctitatem negare ausus non es, fidem iis immerito detractas. De Honorato, Eucherio, Lupo, tu ipse vel dubitare vereris; Hilarium et Vincentium, imo et Cassianum a tuis calumniis jam vindicavimus, et Faustum ex parte, sed de illo adhuc infra; pessime igitur, et gratis, et falso ea verba scripsisti, quæ supra retuli, *Atque eisdem delectabantur*, nimirum Cassiani Collationibus, vel (ut certissime sentis) erroribus, hæresibus, blasphemis; hæc etiam sine teste scripsisti; non alio, ut patet, quam maledicendi studio. Eodem recidit, quod dicis de Collatione xiii, *Lerinensibus* inscripta: quod certe manifestam falsitatem præfert. Numquam enim Cassianus Collationes suas Monachis Lerinensibus inscripsit; sed decem primas Leontio et Helladio, septem alias quæ sequuntur Honorato et Eucherio; septem denique ultimas sanctis, id est Monachis, qui Stœchadas insulas incolebant. Sed hæc sunt levia, ad majora gradum faciamus.

B 32 Pag. 165 dicis, Cassianum septem Collationes Honorato dicasse; sed præcipue, inquis, xiii, *qua Augustini doctrina pulsatur. Illud præcipue xiii*, ex mera fingendi attingendique libidine addidisti; et ut ante jam dixeras, Cassianum confidenter locutum fuisse dicta Collatione xiii, uno criminandi ductus studio. Eadem quippe religiosa confidentia, prout res quæque postulat, a Cassiana discussa est; cum autem Collationis xiii argumentum Dei protectio seu divina gratia dedisset, non mirum, si de divina gratia ibi, non vero alibi disputarit. Nullo igitur modo confidentius in hac locutus est, quam in aliis: uti adstruis, longe profecto confidentius et liberius, quam par esset. Uti et illud quod indicavi, nimirum hanc præcipue Collationem Honorato a Cassiano dictam fuisse. Quod præter te nullus unquam dixit aut scripsit Egregium sane non Historiæ Pelagianæ, sed fabularum nugarumque scriptorem! Hæc levia sunt, sat scio; tu tamen, qui uno duntaxat criminandi studio ductus hæc scribis, longe graviora fecisti. Sed pergamus: Germana igitur apud Lerinum, Semipelagianismi origo a Cassiani Collationibus eo missis petenda est, ut habes pag. 166: ibi autem corrigis Vignerium, qui putavit, Faustum Lerinensium Abbatem errorem hausisse ex Juliani

sermonibus, quem eo appulisse, dicit. Gemina fabula: D Fingit enim Vignerius eo Julianum appulisse, quod gratis et absque ullo teste adstruitur. Tu etiam hic multa fingis; puta quod anno ccccxxviii in d. Insula florerent Maximus, Hilarius, Faustus, Lupus cum Fratre Vincentio, sed nos demonstravimus, Lupum ex Insula anno ccccxxvi aut vii discessisse. Immo ex litteris Eucherii hoc ipsum confirmas pag. 251. et ex Legatione Lupi et Germani pag. 192: item pag. 251 diserte scribis, Vincentium, cum hoc opus litteris mandabat, nondum Monachum Lerinensem fuisse: cur igitur dicis, floruisse in Insula Lupum cum Fratre Vincentio anno ccccxxviii. Hic certe trita paræmia scite locum haberet; *Oportet*, etc. cetera reticeo: ibi autem etiam erras, cum dicis, *tunc rem questionis fuisse, non dogmatis*, nimirum Semipelagianismum. Non ita Augustinus, qui rem hanc ad fidem pertinere passim asserit; non ita Prosper, qui centies in opusculo contra Collatorem, fidei Catholicæ Semipelagianorum errores adversari scripsit, eosque *foris latrantis hæreticæ loquacitatis* in ipsa præfatione accusavit; unde falsum esse constat illud quo dicis p. 239, nusquam Semipelagianos a Prospero hæreticos nuncupatos fuisse.

33 Accusas etiam Lerinenses pag. 188. Interea, E inquis, *Semipelagiani in Galliis, Ducibus Cassiano ac Monachis Lerinensibus, sententiam S. Augustini de gratuita prædestinatione, tum ad fidem, tum ad gloriam, acerrime insequuntur*. Omitto Cassiano, quem jam a tuis dieteris vindicavimus; quomodo id probas de Monachis Lerinensibus? Ex Epistolis Prosperi et Hilarii ad Augustinum. Sed quid tandem in Epistolis? An forte Lerinensium in iis aliqua fit mentio? Nulla prorsus. Hilarius, inquis, in sua ad Augustinum Epistola Prosper appellat. Ita est: sed Arelatensem Episcopum, non Monachum Lerinensem. Sed, inquis, ante is fuerat Monachus Lerinensis. Esto: eo tamen anno, nimirum ccccxxix, quem etiam ad marginem notas pag. 188, Hilarius erat Episcopus Arelatensis; nec illius mentionem sub alio nomine facis p. 167, idque cum Prospero, qui Episcopum illum Arelatensem, non vero Monachum Lerinensem vocat. Ad Faustum forte recurres, qui tunc erat Monachus Lerinensis. Demus hoc, quamquam illum etiam ex parte vindicavimus et adhuc in hac vindicabimus: ille unicus est. Appella quæso alios, idque ex Epistola Prosperi ad Augustinum. Dato enim et non concessio, quod hic scripserit contra Augustinum et vero Semipelagianus fuerit; inde non sequitur, Monachos Lerinenses generatim, ut scribis, non Semipelagianos modo, verum etiam Semipelagianorum Duces extitisse. Crimen unius immerito aliis omnibus attribuis: quasi vero ceteris Apostolis proditio Judæ imputanda sit. Sed, inquis, loquitur Prosper de multis servis Christi. Ita est: sed quibus? Audi quæso, *Multi servorum Christi, qui in Massiliensi Urbe consistunt*. Lerinensium nulla ibi mentio; Lerina autem Massilia distat plusquam cl. milliariibus. Sed Faustus, inquis, Monachus Lerinensis erat, isque Semipelagianus. De Fausti doctrina jam dictum est, et plura infradicturumus: nondum tamen eo tempore Faustus vel minimam suspicionem præbuerat, et numquam eum Prosper vel Prosperi socius Hilarius accusavit aut detulit: temere igitur scribis, Monachos Lerinenses ad annum ccccxxix Semipelagianorum Duces extitisse. Ceterum, non semel ostendimus, semper a te confundi gratuitam prædestinationem ad fidem et gratiam, cum gratuita prædestinatione ad gloriam; quasi æque is Semipelagianus censendus sit, qui secundam, ac is qui primam negat. Dabo ultro, Lerinenses, Hilarium, Vincentium, Lupum, Maximum, Honoratum negasse gratuitam Prædestinationem ad gloriam;

A. BRAUN, NEUSSER, et cum illis Vincentius, * p. 161 col. 1. * p. 124 c. i * p. 161 c. 1

* p. 153 c. 2.

* p. 121 c. 1. atque Augustinum cape-rint insectari,

nominatim Hilarius, qui tunc Episcopus erat non monachus * p. 121. * p. 107 c. 3.

et Faustus, cujus si qua fuit culpa, non potest omnibus imputari: F

hic interim a nemine accusatur, nisi in H. P.

confundente geminam Prædestinationem

Idem censor male eosdem laudat ut Sanctos et traducit ut hæreticos,

scriptæ sunt Cassiani Collationes,

* p. 106 c. 2. præsertim Coll. 13,

unde Semipelagianismum hausserint,

* p. 107 c. 1.

A at quod inde Semipelagiani censendi sint, absque manifesto errore dici nequit.

34 Denuo pag. 238 dicis, *Semipelagianos Lerinenses* a Prospero in *Præfatione opusculi* contra Collatorem describi. Ibi quidem agit de Cassiano et sanctis illis Massiliensibus, quorum in Epistola ad Augustinum, ante quatuor aut quinque annos, mentionem fecerat; sed de Lerinensibus ne verbum quidem. Ille quippe quem ceteris in *sacrarum Scripturarum studio præstare*, scribit, *vir ille Sacerdotalis Ordinis*, qui disputandi usu inter eos quibuscum degit excellit, ipsemet Cassianus est; et illi, quorum intus interstrepens domestica malignitas ibidem carpitur, qui habent speciem pietatis, haud dubie sunt illi, quibuscum degit in Monasterio Massiliensi, ac proinde sancti illi Massilienses, id est Monachi sub Cassiano Abbate. Cur igitur ad Lerinenses traducis, de quibus Prospero omnino tacuit? Cur ibidem iterum repetis, Collationem xiii ad Lerinenses scriptam fuisse? quod jam supra diximus falsum esse. Cur fingis duodecim Collationes a Prospero eo in opere examinari, cum decimam tertiam tantum examinet, ut notorium est et ipse testatur, nimirum librum cujus prænotatio est *de Protectione Dei*. Scribis præterea pag. 249. Lerinenses et Massilienses a Prospero ad Cælestinum delatos fuisse: sed quo teste? Nullo penitus. Imo Cælestinus in Epistola illa ad Episcopos Galliæ anno ccccxix scripta, nullam mentionem facit Massiliensium nec Lerinensium. Est tamen omnino verisimile, Massilienses a Prospero delatos fuisse, de quibus jam anno ccccxix ad Augustinum scripserat, ac deinde anno ccccxiii singulari opusculo adversus Collatorem perstrinxit. Cur igitur Lerinensibus hæc gratis affingis?

35 Quod vero pagina seq. 239 dicis, illos superiori seculo Semipelagianos vulgo dictos fuisse, imo et hæreticos, contra quos Prospero acerrime depugnavit; nimirum Massilienses, Lerinenses, et fere omnes Galliarum Episcopos, ridiculum est; cum æque hoc seculo, a tuis Fœderatis et a te ipso, ut tales traducantur, ut patet ex dictis: et frustra sanctitatem illorum laudas, quibus doctrinam hæreticam, dolos, cuniculos, et malas artes, hypocrisim, lupinam malitiam sub ovium pelle, domesticam malignitatem sub specie pietatis, fallendi et calumniandi studium non semel imponis; sed præsertim pag. 241 palam etiam a te fieri dicis, non Hilarium modo, Faustum et Vincentium, verum etiam alios Syncellitas Lerinenses (nullum excipis) pag. 246 contra Augustini doctrinam conspirasse (Sed hæc gratis, cum nulla subdatur probatio) imo inde sequitur, Maximum, Honoratum, Lupum, Caprasium, Eucherium, aliosque omnes hujus conspirationis participes fuisse. Gratis item pag. 276 scribis, Faustum veteri suorum Lerinensium et Cassiani magistri opinioni inhæsisse. Quod Cassianus Magister Fausti fuerit, nullus antiquorum scriptis mandavit; curigitur addis, *Cassianum illius Magistrum* fuisse? uti et alia pene innumera, quæ sine teste, pro mero arbitrio ac gonio, cudis et assuis. Vix certe paginam lustro, in qua non unum modo, sed multa passim hujusmodi non inveniam, quæ tamen incautis et imperitis, inter alia quædam paulo diligentius ad pompam a te discussa, ita obtrudis, ut horum patrocinio et clientela quasi tecta et tuta esse, et multa falsa sub obducta modica veritatis luce latere videantur.

36 Sed longe aliter de Lerinensibus antiquiores illi Patres scripserunt, Eucherius, Hilarius, Sidonius, Cæsarius, et alii. Recusabis forte Hilarium, ut suspectum: sed, velis, nolis, is fuit Hilarius, præ quo, non jam unus Vossius, sed mille Vossii, flocci, nauci, et nihili faciendi sint; et si homines tacuerint, lapides ipsi clamabunt,

Gemma Sacerdotum, plebisque orbisque Magister. D Sic enim legitur in antiquo marmore, ad ejus sepulcrum posito. Sed jam audiamus Eucherium in Opusculo de Laude Eremitarum ad Hilarium, ubi hæc scribit; *Equidem cunctis eremi locis, quæ priorum illuminantur secessu, reverentiam debeo, præcipuo tamen Lerinam meam honore complector... digna, quæ Honorato auctore fundata sit, quæ tantis institutis tantum unctu sit Patrem... digna, quæ illum suscipiens ita eniteret; digna quæ præstantissimos aliat Monachos et ambiendos præferat Sacerdotes. Hæc nunc successorem tenet ejus Maximum, nomine clarum, quia post illum meruit adsciri; hæc habuit Reverendi nominis Lupum, et Germanum ejus Vincentium, interno gemmarum splendore perspicuum; hæc nunc possidet venerabilem gravitate Caprasium, veteribus sanctis parem... et sanctos servos illos, qui Ægyptios Patres Gallis nostris intulerant. Quos ego illic, Jesu bone, sanctorum cætus conventusque vidi! Pretiosa in his suavi unguedine alabastra fragrant, spirabat passim odor vitæ, interioris hominis faciem exterioris hobita præferebant; constricti caritate, humilitate dejecti, molissimi pietate, firmissimi in spe, incessu modesti, obdientia cili, occursu taciti, vultu sereni; prorsus ipsa protinus contemplatione Angelicæ quietis agmen ostendunt.* E

37 Hæc de Lerinensibus Eucherius, quos tamen Semipelagianos, hæreticos, lupos, hypocritas, et injustos oblocutores esse, contendis. Sed audi cætaneum, paulo licet Eucherio juniorem, Sidonium in Eucharistico;

— Quantos illa Insula plana
miserit in cælum montes, quæ sancta Caprasi
Vita senis, juvenisque Lupi, quæ gratia Patrem
mansit Honoratum, fuerit quis Maximus ille; etc.

Sed forte de posterioribus hisque succedentibus Lerinensibus aliter sentiendum. Audi quæso Cæsarium, haud tibi suspectum, utpote qui saltem (ut tute vis) et Augustino addictissimus, et Fausto infensissimus fuerit. Ita ergo scribit Homil. 20. *O felix et beata habitatio Insulæ hujus, ubi tam sanctis quotidie et spiritualibus lucris gloria Domini augetur, et tantis damnis diaboli nequitia minoratur! Beata, inquam, et felix Insula Lerinensis, quæ cum parvula et plana esse videatur, innumerabiles tomen montes ad Cælum misisse cognoscitur.* (alludit ad dictum illud Sidonii) *Hæc est, quæ eximios nutrit monachos, et præstantissimos per omnes provincias erogat Sacerdotes; vix enim reperire erat, qui his temporibus assumptus in regionibus illis ad regimen Ecclesiarum, non delectus esset ex nobilissimo et regularis institutionis observantissimo cænobio Lerinensi; ac sic quos accipit filios, reddit Patres; quos nutrit parvulos, reddit magnos. Nam omnes quoscumque felix et beata habitatio illa susceperit, caritatis pennis ad excelsa virtutum culmina Christo sublimare consuevit: quæ res cum pene in cunctis habitatoribus fuerit feliciter consummata, resistantibus meritis meis, in me non probatur impleta. Rursus Monachos alloquens, sic loquitur, Ab Oriente usque in Occidentem et omnibus pene locis, in quibus Christiana Religio colitur, religiosissima vestra conversatio ad Christi gloriam prædicatur... Agite igitur, Deo auxiliante, quod semper egistis. Et hos præ hæreticis traducere, et in beata illa Insula nidum, centrum, et sortem Semipelagianorum collocare non dubitas?*

38 Ennodius, in Vita Epiphanii, *plunam Lerinam, nutricem sanctorum Montium* appellat. Innocentius III scribit, *Lerinense Monasterium olim religione floruisse.* Miris demum ab antiquis quos dixi Patribus Hilario, Cæsario, Sidonio, Ennodio, Honorato Massiliensi, aliisque sanctissimis Episcopis et præclaris viris, elogiis celebratur. *Insula beata dicitur, Terra benedicta, Habitatio consecrata, Celebranda Tellus, cohors Sanctorum, Mansio in Christo viventium, Nutrix Sanctorum*

et eorum causam miris elogiis effertur ipsa insula.

A. BRUN.
NEUESER.
p. 152
c. 2.

et Lerinenses
cum Massiliensibus,

p. 159
c. 2.

p. 153
c. 2.
utrisque
æqualiter
fingens

p. 164
c. 2.

p. 157
c. 2.
Cassianum
magistrum;

p. 177
c. 2.

vi
Lerinensium
contra sanctitatem impense laudant Eucherius,

A *Sanctorum, Schola Christi, Speculum sanctimoniar, Templum Sanctum, Sacrum Monasterium etc.* At si te audimus, luporum ferarumque domicilium, et hæreticorum arcem habemus in Insula Lerinensi; Cassiani scholam, non Chisti: Cohortem hypocritarum, non Sanctorum; uno verbo, Semipelagianorum nutricem. Audia? *Quod semper egistis.* Per meram igitur calumniam, Lerinenses Monachos quarti et quinti seculi, sine teste, sine ratione, et sola ductus obloquendi libidine, ut Semipelagianos, imo et Semipelagianorum Duces traduxisti: idque cum res illius temporis adeo obscuræ sint. Quam multi enim duos Hilarios in unum confundunt; item duos Leon-tios, duos Prosperos, duos Porcarios, duos Eucherios: multi S. Cæsarium centum annis seniore,

alii integro seculo faciunt juniorem. Quam varia multi scripserunt de Synodo Arausicana, de tempore quo celebrata est, de Pontifice a quo vel missi Canones vel approbati! In his operam tuam laudabiliter impendere potuisti, quia saltem aliquid luculæ præfert antiquitas: sed de his, quæ Lerinensibus affingis, altum apud Antiquos silentium. Et vero numquam Prosper id siluisset, unde maximum Ecclesiæ periculum imminebat; numquam Cæsarius, numquam Coelestinus, numquam Leo: tanti enim erat serpentis venoni fontem occludere, ut ab hominibus, in hoc genere præsertim singulari zelo et studio flagrantibus, debita cura prætermissa numquam fuisset.

D
A. BRUNO.
NEUSSER.

DE SANCTO VINCENTIO, EPISCOPO FULGINATENSI IN UMBRIA.

G. H.

Vitæ Acta ex Ughello et Jacobillo.

B

CIRCA DLIII.

Duo hoc die Sancti, nomine Vincentii, celebrantur in Martyrologio Romano; horum unus Martyr est in Portu Romano coronatus, alter monachus Lerinensis in Gallia, illustris ob libellum contra hæreses scriptum. His tertius adjungitur Vincentius, Episcopus Fulginii in Umbria: de quo Ferdinandus Ughellus tomo 1 Italiæ Sacræ in Episcopis Fulginatensibus hoc edidit elogium.

Ex Syria in
Italiam
profectus,

2 Episcopus x S. Vincentius Laodicea Syriæ e trecentis illis sociis fuit, ut ferunt, quos ardor martyrii, sanctaque Romæ invisendi loca, in Italiam flagrans traxit cupido anno dxxvi: qui Hormisdæ Summi Pontificis missu, Umbris, Sabinis, Etruscisque Evangelii Christi maximam deinde prætulere facem; relatoque magno animorum fructu, illorum pars contemplatrici vitæ deinceps se dedit in cœnobiiis a se ædificatis, multis progenitis filiis; pars in iis locis, quæ prædicando lustraverat, Episcopali throno nobilitata est... E quorum Schola ac contubernio iste Laodicensis Vincentius, de quo loquimur, ad omnem pietatem unice factus, prodiisse narratur.

Fulginii in
tugurio vixit.

C

Qui cum venisset Fulgineum eodem anno, hoc est dxxvi, amore solitudinis tactus, prope muros Fulginii tugurium, cum sacello Sanctæ Triadi sacro, sibi construxit, quod vix cœli injurias videretur posse arcere. Ibi cum vitam, ut omnium virtutum concursus assequeretur, instituisset, atque adeuntibus se recti itineris ad vitam certissimum ducem præberet; haud diu lucerna ardens et lucens sub modio potuit latere. Siquidem in vacuam Fulginii Sedem a Clero subvectus est, Joanne deinde Primo Summo Pontifice suffragante anno nxxiii... Cum itaque sanctus Vincentius viginti et octo annis Fulginatem Ecclesiam summa cum laude rexisset, die xxiv Maji anno DLIII vita functus, in Cathedrale templum, ut venerationi Fulginio, sic gaudium futuris Cœlitibus illatus est.

Episcopus
creatus mo-
ritur 24
Maji an.
553 :

juvat S.
Florentium
monachum :

3 Hæc Ughellus, apud quem nonnulla interponuntur de S. Florentio monacho; quem cum S. Vincentio e Syria venisse nonnulli autumant. Hic dicitur Nursia Fulginium venisse, et in tugurio S. Vincentii sancte vixisse, et tandem anno dxxviii sanctissime vitam finivisse, et jussu ejusdem S. Vincentii in Ecclesia Cathedrale sepultus. Uti ea pridie seu xxiii Maji, quo ejus memoria etiam Martyrologio Romano est inscripta, latius deduximus. Nonnulla etiam inseruntur apud Ughellum de variis Sociis, inter quos præcipuus censetur S. Laurentius Illuminator, dein Episcopus Spo-

letinus creatus; ad cujus natalem diem III Februarii plurima examinantur de horum e Syria in Italiam et ad Sedem Apostolicam itinere, atque ejus Vita datur ex Italico Ludovici Jacobilli translata: qui eodem modo Vitam S. Vincentii edidit, prius in libro de Vitis Sanctorum ac Beatorum Fulginatium anno MDCXXVII excusam, ac postea novo studio elaboratam recudit tomo primo de Vitis Sanctorum ac Beatorum Umbriæ anno MDCXLVII edito, et denique in Appendice ad tomum tertium, in Catalogo illustrium Reliquiarum Umbriæ, asserit, Fulginii in Ecclesia Cathedrale asservari corpus S. Vincentii Episcopi Fulginatium. Hic inter alia meminit in aula Episcopali Fulginiensi depictas esse imagines Episcoporum Fulginatensium, et sub pedibus hujus esse adscripta ista verba: S. Vincentius, Laodiceæ Syriæ natus, Episcopus Fulginatensium anno dxxiii. Hoc autem vno Jacobillus cum Ughello scribit cum creatum Episcopum, et vita functum xxiv Maji anno DLI.

laudatur a
Jacobillo:

Corpus etiam-
nam in Eccle-
sia Cathedra-
li.

4 Ceterum præter ea, quæ ex Ughello deduximus, laudatur S. Vincentius a Jacobillo propter virtutes Sancto Episcopo proprias; quod maluerit in sancta solitudine persistere, et se tantæ dignitatis atque oneris non satis capocem opposuerit; verum ob constantem et perseverantem supplicationem omnium agnovit expressam voluntatem Dei, cujus confisus gratia, publico desiderio acquieverit. Episcopus ergo consecratus excelluit oratione, penitentia, caritate, vigilantia, omni-que virtute optimi Pastoris, qui tenerrima affectu oves suas amarit ac visitavit, atque adjuverit in omni necessitate spiritali ac corporali: præbuerit consolationem infirmis, et quacumque tribulatione afflictis: peccatores magna suavitate reduxit ad meliorem vitam, ac justos ad majorem perfectionem. Denique observat Jacobillus ex Annalibus Umbriæ, ad annum dxxlvi et sequentem, Fulginium fuisse a Totila obsessum, interceptum et vastatum; ac tunc cives a Postore suo Vincentio animatos, ad suam urbem restaurandam. Indicat etiam Lectiones proprias de eo fuisse recitatas, quas non vidimus: sed si hæc aliud non habuerint, quam quæ modo retulimus ex Jacobillo (fortassis autem habuerunt etiam multo pauciora) veremur ne omnia sint, ex congrua potius præsumptione, quam auctoritate antiquorum prælucente digesta. Quod vero Totilam attinet, cum ejus incursio in Italiam et transitus per Umbriam pertineat ad annum dxxxv, si eo tempore Fulginii præfuit Vincentius, consequens est ut eversæ ab eo urbi restaurandæ opem consiliumque contulerit.

Virtutes Epi-
scopo dignæ:
F

DE S. MISSOLINO
TARBIAE IN NOVENPOPULANIA PATRONO.

Vetus ac praesens Sancti cultus.

XXIV MAJI

Agente P.
Petro Possino,

B

Tarbia in-
telligitur,
qualis ibi
hodie cultus
perseveret.

Bigerronum in Novempopulania (Guasconia, vulgo dicitur) metropolis Tarba, sive Tarbia, Patronum agnoscit S. Messolinum; id quod nobis ex Andreæ Saussuyi Martyrologio Gallicano pro parte innotuit, cum in illius Supplemento ad ix Kalendas Junii sic legeremus: In agro Tarbiensi S. Missolini Confessoris, sanctitatis cultu inter Tutelares diocesis ab ipsa Tarbiensi Ecclesia honorati. Huc qualicumque accepto lumine, ad R. P. Petrum Possinum, nuper Tholosam regressum, dedi litteras, ut aliquil de eo distinctius discere, nosque docere conaretur. Fecit is more suo quod rogabatur diligentissime, et a Rev. adm. Patre du Clos Rectore Collegii Tarbiensis, ad eum Presbyterorum Congregationem pertinentis quæ a speciali Doctrinæ Christianæ rudibus instilandæ cura nomen sumpsit, responsum accepit, datum xxv Junii MDCLXXXII.

2 Ait autem ille (uti refert Possinus) i. se omni ope contendisse ad aliquid eruendum de S. Missolino, illic noto, quem quidam Messelinum nominant. ii. in Archivis nihil reperiri potuisse; quoniam furentes Calvinistæ, dñe olim Mongomerio occupata Tarbia, incenderunt tabularia ecclesiarum. iii. ostendi in ecclesia Collegiata urbis Tarbiæ sepulcrum ingens lapideum, post majus altare, in quo depositum fuerit S. Missolini, postquam decessit, corpus. iv. singulis annis die xxiv Maji procedere solitam Tarbiæ supplicationem, per vicos et plateas, omnium urbis ejus Ordinum, ad agendas (ut ferunt) Deo gratias pro beneficio liberatæ tali die urbis, ope ac precibus S. Missolini, ab incurso et oppugnatione hostium; qui quales sint, aut quando grassati, non dicitur. v. ferri etiam passim per ora plebeculæ narrationes de S. Missolino miras, sed a prudentio-

ribus parum creditas, quod testimonio scriptorum careant.

3 Hactenus ille: ex quibus disco, non in aliquo minori diocesis Tarbiensis oppido, quod solum intelligitur ex verbis Saussuyi; sed in ipsa Metropoli Sancti corpus olim sepultum fuisse, et forte etiam nunc haberi sepulcrum istud, si violatum non fuit; quod suaserim inspicendo cognoscere, cum aliqua spe reperiendi, ut sæpe contigit, indicii alicujus certioris de genere ac tempore vitæ, vel elevatione corporis olim facta.

4 Quod ad populares spectat narrationes, per manus traditas, etiam post amissa si quæ unquam extiterunt scripta; eis ut non magnam fidem merito habeant viri prudentes (cum sæpe contingat ipsas etiam plurium Sanctorum Legendas, scripto servatas, et multorum seculorum patientia approbatas, inveniri aut totas aut ex parte fabulosas; quia non ex certa scientia, sed levibus incertisque tradiunculis aut inventionibus mere gratuitis consarcinatæ fuerunt) tamen non omnes censeo negligendas, sed discrete colligendas; eo saltem fine, ut quid a majoribus quomodocumque traditum olim sit, cognoscant posteri; dijudicentque an in iis fundari possit saltem verosimilis aliqua conjectura; facultas autem præripiatur sciolis, res satis obscuras a vetustate magis magisque obscurandi, additione novarum circumstantiarum et immutatione veterum pro uniuscujusque sensu. Itaque operæ pretium facturum puto, qui illas de S. Missolino narrationes, ut nunc se habent, colligeret; notatis, quæ certæ falsitatis convinci forsitan possunt; laudatisque e contrario aliis, quæ aliquam cum certiori historia connexionem habent, vel ei saltem non adversantur: si forte aliquod verosimile judicium de re tota formandum elici ex iis possit, etiam ad fidelis plebis instructionem.

Suadetur
inspectio tu-
muli,

et collectio
popularium
de eo narra-
tionum,
E

in ordine
ad crimi-
nalem
que conje-
cturam.

DE S. SYMEONE STYLITA
IN MONTE MIRABILI PROPE ANTIOCHIAM SYRIÆ.

COMM. PRÆVIUS CONR. JANNINGHI S. J.

§. Trium ejusdem nominis Stylitarum diversitas, cognomina, et cultus.

ANNO DCCVI.

Græcis cele-
bres etiam
in Triodio,

diversis sin-
guli diebus
coluntur,

Graecorum Triodion, cujus in eorum ecclesiis usus est a Dominica Septuagesimæ usque ad octavam Pentecostes, in Canone Feriæ vi ante Dominicam Quinquagesimæ, quando fit Memoria omnium sanctorum et deiferorum Patrum, qui in monastica exercitatione singulariter eluxerunt, Μνήμη τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων, τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπράτων; eorum celebriores sigillatim et ordinæ alphabetico laudandos proponit, per Canonem bene longum. In hujus autem Canonis Ode vi Strophe iii (cujus et Baronius meminit ad annum 842 num. 27) Symeones quatuor sic commemorantur: Οὐρανὸς τετραπύστερος ἐφάνη ἐν γῇ, ἡ δὲ δύο αὐτῇ Συμεώνιος ὁ μοναχὴς, οἱ ἐν τοῖς στυλοῖς τρεῖς εἶσι, καὶ εἷς ὁ Σαλός. Hæc bis duorum Symeonum homonymia, apparuit in terra velut cælum quatuor luminaribus distinctum: quorum tres in columnis vixerunt, unus appellatur

Salus. Colitur ultimus die i Julii, quando admirabilem illius Vitam dabimus: Stylitarum duo notissimi sunt, etiam apud Moschos et quotquot alii Græcis ritibus utuntur; Senior, v Januarii apud Latinos, opud Græcos i Septembris; junior, Latinis Fastis ignotus usque ad renovationem Martyrologii a Baronio factam, festivitatem habet celeberrimam Oriente toto hac die xxiv Maji, nescio ex quo capite relatus ab eodem Baronio ad iii Septembris, rato hunc illum esse quem ipsis Kalendis Græci celebrant. Tertius Stylitarum, cum titulis Presbyteri et Archimandritæ, solo hactenus nomine ferme notus nobis est: nec enim satis constat ipsum esse, qui in Cilicia vixit, et fulmine tactus obiit, Joanni Moscho in Prato spirituali laudatus: de quo conabimur dicere aliquid ad diem xxvii Julii, quando memoriam ejus Græci recolunt.

2 Eadem trium saltem Symeonum distinctio adeo
ver

F

item apud
Coptitas et
Syros.

A per Orientem nota fuit, ut etiam ad Coptitas seu Christianos Ægyptios pertinuerit : quod opparet ex eorum Kalendariis, in lucem editis a Jacobo Seldeno, lib. 3 de Synedriis Hebræorum cap. 15, quorum unum laudat inveniendum apud se ad calcem Evangeliorum, Arabice in Ægypto perpulchre scriptorum, anno Martyrum mii, id est Christi mclxxxvi. Sic autem ibi referuntur, iv mensis Thoth seu 1 Septembris Symeonis detenti, cuius cognominis ratio haud facile apparet, xxix mensis Bachnes seu xxiv Maji, Sancti Symeonis Magni; iii mensis Musre, id est xxvii Julii, Symeonis Stylitæ. Idem iisdem diebus recensentur etiam in Kalendario Syriaco, quod Patribus nostris Henschenio et Papebrochio, Romæ in Collegio Maronitico, Latine dictavit D. Josephus, Collegii ejusdem alumnus, hoc modo · Obitus S. Symeonis primi Stylitarum. S. Symeonis.... S. Symeonis Stylitæ. Atque eodem fere modo, punctis etiam ad secundum notatis, loco vocis alienius deficientis usque extritæ, reperiuntur illi apud Seldenum, ibidem ubi supra, in alio Kalendario quod composuit Mahumed Achmed Calcasenius de festis Coptitarum, ubi nomina sic leguntur. 1 Septembris Symeonis Stylitæ, xxii pro xxiv Maji Festum Symeonis, xxvii Julii Festum Symeonis Stylitæ : quin etiam ad xiv Septembris additur, aliis omnibus ignotum, Festum Symeonis Stylitæ; et Seldenus sua manu adscripsit, Alterius seu Junioris; quam recte, ipse viderit. In Martyrologio Arabo-Ægyptio, quod iisdem Patribus interpretatus est Gratia Simonius, tunc ejusdem Collegii alumnus nunc Archiepiscopus Tripolitanus in Syria, solum invenitur Memoria S. P. Simeonis Miraculosi adscripta xxiv Maji.

Primus in
Mandra co-
gnominatur,

3 Leo Allatius, in Diatriba de Symeonum scriptis optime de Symeonibus meritis, de Juniore agens, Græci, inquit, recentiores, ut primum ab hoc secundo distinguant, primum Symeonem τὸν ἐν τῇ μάνδρᾳ, secundum hunc τὸν ἐν τῇ θαυμαστοῦ ὄρει appellant : utique a loco in quo singuli extremum vitæ diem obierunt, in sua quisque columna; primus longius ab Antiochia, inter hanc et Aleppum, uti testis est qui nuper adhuc columnam vidit Fr. Antonius Gonzales Minorita : secundus haud longe a suburbio Daphnes, in monte quem pluribus describemus infra. De primo abunde Bollandus noster egit in Januario, et cognominis prædicti rationem ex auctore haud paulo antiquiori Evagrio intelligendam dedit, allegatis ejus verbis, annos vitæ sic distribuentibus, ut dicatur egisse ἐν αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη, in ea quæ vocatur Mandra annos quadraginta septem, videlicet ultimos vitæ suæ, idque supra variis successive columnas, intra eandem Mandram erectas, prout ex Vita ab Antonio discipulo scripta intelligitur. Est autem Mandra, in primo atque originario suo significato, locus maceria lapidea circumseptus, qualem sibi Syriæ campis facere solebant pastores, intruque eam pecudes suis noctu colligere, ubi a lapidis ac furibus tutæ essent. Talis, nec alia, fuit Mandra, quæ primo Symeoni nomen dedit; quippe qui præter unum sibi ministrantem Antonium nullos sciatur habuisse discipulos; et eo tantum sine loco quem columna sua occupabat circumduxit maceriam, ne promiscuus ad se accessus daretur etiam mulieribus : huic vero adjuncta erat mandra altera, intra quam sese peregrini hospitesque reciperent, donec ad Sanctum admitterentur.

unde Archimandritam recentiores sinxerunt,

4 Ceterum quia paulatim usus obtinuit, ut Monachorum canobia Mandræ, et harum Præfecti dicerentur Archimandritæ; hinc factum, ut Senior Symeon, qui jam passim cognominabatur Symeon in Mandra, in excusis Græcorum Ritualibus vocetur Archimandrita, præter totius historiæ fidem. Minus longe aberravit, erravit tamen Auctor Synaxarii Claromontani, elogium ejus sic finiens, ἐν γούν τοῦ οἰκῆσαι τῇ λάνρᾳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Μάνδρᾳ, λέγεται Συμεών ὁ τῆς Μάνδρας· ἐν δὲ τοῦ εἰς διαφόρους στύλους ἀναχθῆναι, καλεῖται

Συμεών Στυλίτης : Ex eo quod habitabat in monasterio, quod vocabatur Mandra, dicitur Symeon in Mandra : ex eo vero quod diversos Stylos, id est columnas, ascendit, nominatur Symeon Stylites. Licet enim, teste Evagrio, in monasterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit, annos vixit novem; non tamen hoc monasterium proprio nomine vocabatur Mandra, sed Thimothei; neque congruum fuit, ut a loco quem pene puer habitaverat, nomen sortiretur post mortem. Fieri tamen potuit ut non solum super illas, quas ille successive dimiserat columnas ascenderent alii diu postea; sed etiam, quamvis corpus esset Antiochiæ, plures tamen alii ibidem collecti, partim Stylitæ, partim Canobitæ, effecerint amplius ac famosam Mandram : ut quam quia undique accurrebatur a peregrinis, celebrem ibi Symeonis columnam visere cupientibus, apud recentiores invaluerit, ut ejus columna stabat in Mandra, ipsum quoque in Mandra cognominarent. Hæc, minus ibi explicata a Bollando, placuit hic deducere.

D
AUCTORE C. J.

quod verius
dici potuisse
secundus,

5 Secundus Symeon vere ac proprie vocari potuit Archimandrita : non enim solum columna ejus intra mandram conclusa fuit, uti Senioris, prout dicitur in Vita Matris num. 32 apparuisse illa e subdiali parte mandræ, in qua columna erat; sed eandem mandram intelligitur habuisse partes non subdiales, verum tectus per modum claustrum monachalis circumcurrentibus monachorum cellis, quæ in impluvium atque in columnam prospectum habebant, quemadmodum etiam hodie videri, memini me audivisse ex iis qui Hierosolymis reversi, etiam Antiochiæ dicebant se fuisse. Et hoc est monasterium, de quo in Vita Sancti num. 168; ubi etiam fit mentio inferioris monasterii, ad pedem credo montis positi, pro recipiendis hospitibus et aliis advenis, sicuti videre est in Italia monasterium positum ad pedem montis atque eremi Camaldulensis. Utrouque autem magnum discipulorum numerum habebat Sanctus, quibus et vivendi normam præscripserat, ejus observationem moriturus commendavit. Fuit ergo vere Archimandrita hic Symeon. Nihil tamen opus erat ejusmodi cum titulo appellare, qui jam habebat ab omni memoria notiolem nomenclaturam τὸν ἐν τῇ θαυμαστοῦ ὄρει, unde composito nomine Thaumastoristam appellat Allatius. Hujus cultui vetus Menologium Cryptæ-ferratæ, jussu Basilii Imperatoris collectum, ex eoque acceptum nuper impressumque Basiliani ritus Horologium, adscribit xxiii Maji per unius diei anticipationem, satis frequenter in illo Menologio observatam a nobis, incertis ut eam oporteat collectori, an solum scriptori imputare. F

E
nisi is Thaumastoristæ nomine fuisset notior

6 Auctor Officii atque Canonis videtur fuisse S. Germanus, Patriarcha Constantinopolitanus; hujus siquidem nomini adscribitur Troparium, post Similiaria ad Gloriam, quod est tale: Εἰς ὄρος ὑψηλὸν συμβολικῶς τὸ θαυμαστὸν ἀνελθὼν, καὶ τὴν σεπτὴν κίεωτον ὡς ἄδουτον εἰσελθὼν, πρᾶξιν ἀρίστην καὶ ἐπίβλησιν θεορῶν ἐπεδείξας, τῇ μὲν βίῳ λαμπρύνων, δεσμοῖς σιδεροῖς ὡς ὀρμίσκοις χρυσοῖς κοσμοῦμενος τῇδε Θεὸν ὁρῶν τε καὶ ὀρώμενος, καὶ μόνος μόνῳ προσλαλῶν ὃν ἰκέτευε, σεβάσμιε Συμεών, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Videtur respexisse Auctor ad Norticam arcam, in summis Armeniæ montibus quiescentem, sicut legimus Genesios viii. Verba ipsa Latine sic reddo : In montem excelsum, symbolice mirabilem ascendens, et venerandam arcam velut adytum sacrum ingressus, optimam operationem et contemplationum divinarum sublimem gradum ostendisti te assecutum : hinc quidem ferreis vinculis, tanquam aureis monilibus, corpus exornans; inde vero Deum conspiciens

Hujus Officium a S. Germano CP. compositum

A **AUCTORE C. J.** conspiciens ab eoque conspectus, dum solus soli loqueris; quem pro nostris animabus deprecaberis, quæsumus, Simeon venerande. *Elogio præfigitur distichon hujusmodi:*

Θυμασθὲν ὅκει Συμεὼν γῆς ὄρος,
Πόλις δὲ παρθένιστος οἶκει τῷ ὄρει.

Quo indicatur, quod qui in terra montem mirabilem habitabat, nunc cæli montem maxime mirabilem habitat: et in hunc sensum etiam *Ephemeris* metrica,

Εἰζάδι ἡ δὲ τετάρτη ὄρος Συμεὼν ἔκειψε
Vicena-quarta montes Symeon mutavit.

Evangeliū denique præscribitur argumento aptum ex *Matthæi* v. Vos estis lux mundi: non potest civitas abscondi super montem posita etc.

Tertii deest
plenior notitia

7 Idem secundus seu Junior Symeon, etiam Presbyter fuit, uti scitur ex *Vita* cap. 19: nullus tamen hinc mihi scrupulus nascitur circa tertium, qui non solum æque ac ille Presbyter fuerit, specialiter autem dictus sit Archimandrita. Nam licet alius quoque talis fuerit, communiter tamen appellabatur aliter. Quod autem nihil impediverit simul et Stylitam esse et Archimandritam, patet ex *Vita* secundi: quem etiam ex eadem intelligimus in sua columna non ita perstitisse, quin

B saepe ab eadem descenderet, non solum ad discipulos intra mandrum, sed etiam ad inferius monasterium visitandum. Et forte statio illa in columna, certis interruptebatur conversationis communis intervallis. Id vero etiam necessarium fuit ei qui Presbyter erat, ut posset divina celebrare mysteria, quemadmodum hunc de quo agimus S. Symeonem fecisse in anniversario suæ matris, legitur in hujus Sanctæ vita num. 71 Porro tertii illius Stylitæ Symeonis *Vita* optari facilius potest quam sperari. Nam quod ad *Ephemerides* Græco-moscas noster P. Papebrochius die XXI Julii, postquam egit de S. Symeone Salo, indicat se reperisse *Vitam* ejusdam S. Symeonis Junioris, Hegumeni S. Mamantis in Xerocero (rectius Xerocercu) de quo dubitabat an posset inter Sanctos referri, et quidem ad præmemoratum xvi Julii; id hic a me voluit suo nomine retractatum, postquam legit quæ de ejus non sana fide accuratissime congerit Leo Allatius pag. 137. Demonstrat enim hic, ex illius potissimum scriptis propagatam inter monachos Græcos fuisse Omphalopsychorum de Lumine Taboræ heresim; quam postea Gregorius Palamas alique sequaces, dissimulato Magistri nomine, pertinacissime propugnavit lateque disseminavit; et cui ut major conciliaretur auctoritas, conscripta illa *Vita* est, confictaque eidem subjuncta miracula. Cum autem Palamas circa medium seculi xiv floruerit, credibile non sit de tum recenti agere *Menæa*. Quod si ad manum *Vita* ip. a nunc esset, levi tunc oculo et solo titulo tenus olim inspecta, fortassis hunc qualemcumque et cujuscumque fidei Symeonem alio prorsus die mortuum ostenderet, et in columna numquam vixisse probaret. Restat igitur ut hic retractata, ibi deleantur. Edita porro fuit Allatii de Symeonum scriptis *Diatriba* annis quatuor, postquam de illa vita Patres nostri Parisiis contulerant cum Combesio, unde non mirum si hic ipsis nihil certum responderit de orthofoxa Hegumeni Xerocercensis fide, et opusculorum una cum *Vita* descriptorum doctrina.

Symeon
Hegum.
S. Mamantis
in Xerocero

C hæreticus fuit,
non Sanctus.

§. II. De Monte Mirabili in quo Junior vixit.

Sanctum Symeonem, de quo agimus, Juniores Stylitam, in lucem primo editum, Antiochia, Syriæ notissima urbs, exivit, moxque in vicinum montem transtulit. Inde is se contulit in Montem-Mirabilem, qui præcipua viri sancti palæstra ita dictus fuit, non (ut suspicatur quidam) ante hujus in illum adventum, unde cum hoc communicatum nomen fuisset; sed ex hujus ipsius inauditis atque admirandis plane operibus;

Natus Antiochia
vixit præcipue
in Mirabili
monte.

uti mox indicat Prologus *Vitæ*, quam damus: imo ex *D* Dei ipsius nutu, quemadmodum num. 79 expresse narratur. Cum igitur in illius decursu frequens memoria fiat non tantum Montis illius Mirabilis, sed Antiochiæ quoque, et Daphnes; hand otiosum fuerit, totam horum locorum descriptionem, elegantem sane atque accuratam, ex Joanne Phocæ, qui anno MCLXXXV istuc peregrinatus visa enarrat (quamquam ante totum n. hujus mensis jam edito) hic iterum referre; ut ad manum habeat Lector, veluti delineatum, loci in quo versamur totius situm. Sic ait ille num. XI.

9 Extabat tum, cum erat, ad Orontem Antiochi Theopolis, theatrorum magnitudine, statorum splendoribus, templorum structuris, copia item civium et divitiarum magnificentia superba ac tumens, lateque cetera fere orientales urbes exsuperabat. Sed tempus ac vis barbara beatitatem illius exhausit: licet conspicua adhuc sit, et turrium altitudine, et propugnaculorum validitate, et pratorum ac florum omnigena fecunditate, et in plures partes sese dividendum aquarum sibilis; cum placide fluvius circumfluat urbem et cingat, et molli tactu ejus turres circumplectatur. Insuper e Castalii fontis fluentis egregie irrigatur; cujus aquæ torrentium instar pel-
luntur, et frequentibus sulcorum rivis urbem univer-
sam perfundunt, eamque fluxibus aspergunt; opera-
rum copia et conditoris magnificentia ex illis fontibus
per montes ad ipsam civitatem laticibus corrivatis. Hic fama per orbem vulgatum Daphnes suburbium, proceris omne genus arboribus exornatum; et mons est maxime nobilis, quem admirandus Symeon in habitationem adaptavit.

Descriptio
civitatis
vicinarum lo-
corum,

10 Hisce finitimus est mons Maurus et Scopulus, in quibus antiquitus multi Deo addictissimi viri, eum requirentes invenerunt, et ad hæc tempora perdurant, et laudatorum montium pulchritudine pellecti, silvas inhabitant. Castalius fons inter duos colles exsiliens, ex ejus, qui in mare procurrit, ima parte, eximia quædam aquarum irrigua evomit; in quo prægrandis assurgit porticus, cursum fontis concamerans. Hinc aquæ affluenter prosilientes, in duos rivos dividuntur. Earum una pars per altissimos ductus, veluti sulcos derivata, æque ac aerius fluvius, ex parte dextera superiorique in urbem influit; altera sinistris fonti locis campestribus exundans, in paludibus superstagnat, universaque Daphnes prata irrorat, demum lævis Orontis fluentis immiscetur. Mons vero admirandus, inter urbem et mare elatus, res egregia ac spectabilis et advenientium oculis delictum, conspicitur: namque urbi Rhosque conterminus, utraque ex parte montibus Scopulo Caucasoque constringitur. Orontes fluvius innumeris inflexionum vorticibus ad pedes montis profluit, et in mare aquas immittit.

montis item
Mirabilis et
monasterii.
F

11 In montis hujusce vertice magnus ille Vir, tranquille vitam agens et in corde ascensiones disposens, corpore sublimis extollitur; et cum ipso corpore æthereus fieri, interque Deum et homines medius esse, contendit. At qua ratione Deo dedito viro ista res admiratione digna evenerit, ipse dicam. Lapidarum opera, summitate Montis-Admirandi alte excavata, monasterium ex uno ejusdemque naturæ lapide extruxit, in cujus medio nativam columnam excidendam curavit, in eaque vestigia posuit, firmans, uti sacra sonant eloquia, super petram pedes suos. Versus solem vero exorientem, templum Deo pulcherrimum excitavit, in quod convocabat discipulos: atque ita sub dio ipse commorans, illi tota nocte in templo stantes, ut decebat Sanctos, debitum Deo cultum offerebant.

12 Hactenus perpulchre Joannes Phocæ. In quibus tamen sub finem paucula quædam, ex versione Allatii, quam et nos loco assignato integram dedimus, subobscura,

Ps. 29, 3.

A *ra*, hic cum Græco textu collata, clariora feci. Quid enim sibi vult istud: In columna gradus appinxit, ubi Græce est ἐν κίονι τὰς βήτας ἔθιτο? Rectius et argumento præsentī accommodatius interpretaberis: In columna vestigia seu pedes posuit. Innuere quippe vult Scriptor, Symeonem ascendisse columnam; in eaque stantem sub dio laudasse Deum.

Clarius proponitur situs montis,

B 13 Sic igitur situm montis concipe. Non admodum procul ab Antiochia, ad Orontem fluvium condita, Septentrionem versus urbs Rhosus mari adjacet: inter utrumque terra, longiuscule in mare versus Occidentem procurrens, in extremo Seleuciam continet, cxxx studia Antiochia dissitam; adeo ut formam trigonam ternæ istæ civitates quodammodo repræsentent, pari ferme inter se spatio distantes. Hinc mons, qui Antiochiam Rhosumque dicitur committere, Seleuciam includit segregatque ab reliqua continente. Atque ita recte ponitur inter urbem Antiochenam atque mare elatus: quod ipsum etiam ex vita num. 77 stabiliri potest. Habet porro mons iste oppositos duos alios; quorum alter, qui Scopulus dicitur, Selencia Rhosum tendenti media occurrit via, mari imminens; et ab hac urbe, credo, Scopulus Rhosicus appellatur: alterum, cui Caucasus nomen obtigit, in adversa esse parte Montis-Mirabilis, videlicet Orientali, ex narratione constare videtur. Quod si qui olī colles montesve ignobiliores, quemadmodum fieri assolet atque in Vita etiam proditur, circum fuerint; hic eminuisse inter omnes dicendus est: cum nominati Scopulus et Caucasus velut pro appendicibus adjiciantur, nec ullum aliorum nomen, excepto Mauro, aut hic, aut in Vita, forte, nec alibi, memoriæ proditum inveniatur.

et amœnitas loci commendatur.

14 Et sane, quem eminus advenientium oculis delictum appellat auctor, non injucundus fuerit locus necesse est; quamvis in Vita num. 92, Desertus incul-tusque, non ab aqua, tecto, aliave re ad vitam necessaria instructus, dicitur. Commendationem quippe mernisse potest ipsa sterilitate atque asperitate sua, quibus oculos, virentibus circum videntibusque prætis assuetos, jucundius afficiebat. Potuit etiam laudari, quod jucundissimus inde prospectus esset. Sive enim (quod Sanctis deliciarum omnium deliciosissimum est) erectos in cælum vultus placet tollere, hic spatiosius lucidiusque conspicitur, nullis terræ fumigantis inamœnis vaporibus interceptum: sive terrena contemplari delectat, inde ad cœlestium meditationem securius ascensurum; ubi, quæso, terrarum voluptatum amplior Sanctarumque cogitationum fertilior campus? Urbes imprimis subjectæ Antiochia ac Seleucia, memorabiles maxime ac speciosæ, quid non repræsentant? Hinc Scopulus, asperitate sua amœnus; inde celebrata omnium Scriptis, ut merita, Daphne, quantum recreant! Prope, sub ipso monte, ludit variis meandris atque anfractibus Orontes: procul patet spatiosissimum atque oculis interminabile pelagus: patet item diversa terræ, hinc in collos elatæ, inde in valles depressæ, alibi arentis, alibi consitæ facies. Equid igitur deest, ut delictum dicatur mons iste?

§. III. De ætate S. Symeonis Junioris.

Annus Symeonis natalis,

definiendus ex terramotu qui Antiochiæ duplex fuit:

Duo hactenus perquam obscura, quæ ad distinctionem Symeonum Stylitarum, quæque ad Montem-Mirabilem, solo fere nomine diu cognitum, attinent, prosecutis; haud paulo gravior difficultas incumbit definiendi certum, si possit, tempus, quo Junior Symeon natus mortuusque fuerit. Neminem reperire licuit auctorem, qui determinatus aliquid affirmaret, quam fuisse Symeonem temporibus Justinī Senioris. Imo neque vita, quam subijcimus, diem annumve ortus aut obitus illius determinatum ponit; suggerit tamen quædam hinc inde, ex quibus definiri certiora possint. Mor enim num. 10 habetur, Symeonem quinquennem fuisse, cum gravis terræ motus Antiochiam labefecit, quo eversa illius quoque

domus inter alias est, et pater ruinis involutus interiit. D Definitum hic foret, si felicior Antiochia, minus frequentibus quassata motibus fuisset. Duorum meminerunt auctores Evagrius atque Theophanes, qui sub idem fere tempus, interjecto mensium triginta non amplius spatio, invaluerunt.

LECTORE C. 1.

prior descriptas ab Evagrio,

16 Priorem sic describit Evagrius lib. iv Cap. v: Iisdem Justinī temporibus crebra graviaque incendia Antiochiæ contigerunt, quæ veluti duces fuerunt terrificorum terræ mortuum, ibidem postea consecutorum, præluseruntque calamitatibus venturis. Nam brevi post tempore, anno septimo imperii Justinī et mense decimo; mense Artemisio seu Majo, die ejus nona ac vicesima, ipso meridie feriæ sextæ, ut vocatur, hebdomadis; succussio ac motus terræ, invadentes urbem, pene totam funditus subverterunt. Post hæc successit ignis quoque, et calamitatem quasi cum illis partitus est. Quibus enim locis quassatio motusque pepercerant, illa ignis circum depascens in cineres favillasque redegit. Quæ porro urbis partes ruerint, quot homines flammis motibusque, uti similis vero est, interierint, quæ etiam mirabilia dicendique facultate omni majora contigerint, lugubri prosecutus est oratione Joannes Rhetor, Historiam suam hic concludens. Euphrasius vero etiam ruinis interceptus, vitam finivit: ac morte sua publicam calamitatem anxio, nemine jam, qui profutura suggereret, superante. Addit Theophanes: Omnes quoque ædes et ecclesiæ conciderunt, et urbis decor omnis deletus est: sed neque talis calamitas aliis seculis quavis in urbe contigit. Pientissimus autem Imperator Justinus, re cognita, ingenti dolore animi percussus, sublato capitis sui ornatu purpuraque deposita, plures dies saccum indutus luxit: adeo ut festa quoque luce procedens in templum, coronam aut chlamydem gestare renuerit: verum sic simplici habitu cum solo mandya purpureo processerit, ac coram toto Senatu ingemuerit, ceterique omnes lugubria induti uua cum ipso luxerunt. Hæc illi de priori Antiocheno terræ motu.

E

et Theophane,

17 Verum priusquam ad alterum progrediamur; monitum Lectorem velim, nos illum Evagrii locum. Anno septimo, mense decimo Imperii Justinī (qui errare fecit Baronium, errorisque arguitur a Palesio in Annotationibus hic) interjecta conjunctione et sic corrigere, Anno septimo et mense decimo Imperii Justinī; ut nempe statua hic turmotus, uti debet, accidisse octavo Imperii anno ad finem vergente, qui refert annum vulgaris Æræ dxxxvi, quando littera Dominicalis D faciebat diem xxix Maji cum Feria vi hebdomadis convenire. Ita vero etiam ab Evagrio scriptum fuisse, suadet expressissima mentio temporis, inter utrumque terræ motum elapsi, quod, ait triginta mensium fuisse; quod tempus si adjicias ad diem xxix mensis Maji, dicti æræ vulgaris anni dxxxvi; exsurget annus ejusdem æræ dxxxviii, mensis November, dies xxix; quo præcise posteriorem terræ motum sævisse, ex Theophane aliisque manifeste constat. Neque credibile est, auctorem, qui tam accurate minutissima quæque observavit, ut etiam horam et punctum temporis, quo motus cepit, expresserit; aberravisse anno integro, præsertim cum vir potuerit ipsum secundum motum distinctum tempus præterire, a Theophane longe posteriore determinatum. Adde, si quid etiam hoc momenti habet, ipsa auctoris verba, in eadem fere perioda diversa loquendi forma utentis; ubi tamen eadem volunt significari. Sic ait: 'Εν τῷ ἐβδόμῳ ἔτει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας μηνὶ δεκάτῳ ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μηνὸς ἦτοι Μάϊου, ἐννάτῃ καὶ εἰκοστῇ αὐτοῦ ἡμέρᾳ. Anno septimo imperii Justinī, mense decimo: mense Artemisio seu Majo, die ejus nona et vicesima. Cur si mensem decimum anni septimi vult intelligi, quemadmodum diem vicesimum nonum intelligit mensis Artemisii

F contigit anno 526;

AUCTORE C. J. A temisii seu Maji; cur, inquam, utrobique non loquitur pariformiter? Secundo loco diem mensis indicat expresse per relativum αἰῶν ejus, non item primo mensem anni; nulla hic mentio relationis. Voluit igitur non anni septimi, sed supra illum, mensem decimum significare; quod ut liquidius foret nec in errorem quempiam deinceps induceret, particulam αἰ, et, quamquam vix necessariam, constante etiam sine illa sensu quem indicavimus, adicere visum est.

18 Sed redeamus, unde digressi sumus. Posterioris motus calamitatem sic enarrat Theophanes anno 11 Justiniani, qui DXXVIII est æræ communis: Eodem anno mensis Novembris die nona supra vicesimum, hora diei tertia, feria quarta, Indictione septima, biennio post superiorem cladem, Antiochia civitas magna, plagæ coelitus illatæ damnum iterum passa est. Ingens quippe terræ motus per horam unam factus, atque horrendus omninomugitus e cœlo auditus est: omnia quoque ædificia et muri solo æquata sunt; quæque subliterant in priori terræ motu veteres substructiones, eæ nunc funditus eversæ: denique quidquid tam Imperatorum liberalitate, quam privatis civium sumptibus urbi conciliatum fuerat decorisatque ornatus, id tam omne dejectum in terram.

B His perceptis vicinæ civitates in luctum et publicas supplicationes effusæ sunt. Ea clade hominum quatuor millia, octingenti et septuaginta periire. Hæc Theophanes, nihil aliud memorante Erogrio; quom elapsis triginta mensibus, aliis rursum motibus urbem labefactatam esse. Procopius nullam omnino hujus secundi motus facit mentionem: de priore hæc solummodo refert lib. II cap. XIV de bello Persico: Cum Justinus Romanis imperaret, tota maximo terræ motu conqussata urbe, plurima præclarissimæ ædificia subito corruerunt: et fama obtinet, interiisse tunc temporis Antiochenorum trecenta millia.

19 Posito jam utriusque terræ motus determinato tempore, alterius anno Justiniani octavo exente, vulgaris æræ DXXVI, vicesima nona die Maji; alterius anno Justiniani secundo, æræ vulgaris DXXVIII, vicesima nona die Novembris; indagandum restat, utri potissimum conveniat motus ille, qui, Symeone nostro jam quinque annos noto, Antiochiam concussit. Sic ego statuo. Cum unius tantum motus circiter illud tempus meminerit Vita auctor, illius meminisse, qui maxime luctuosus, qui variis eventibus memorabilior, qui fama latius didita pluribus notus fuit. Talia enim memorari Scripturibus imprimis solent, præsertim cum certo tempore aliquid evenisse, expressum cupiunt; prætermittentibus obscuriora minusque cognita, ne quid ignotum, per aliud æque ignotum aut non multo notius, confudisse potius, quam illustrasse velint. Quidnigitur ad priorem terræ motum quinquennem Symeonis ætatem referamus? Certe, si Theophani credimus, numquam talis calamitas aliisseculis quavis in urbe contigit. Quid tristius aut memorabilius, quam subversa in urbe trecento hominum millia occidisse, publicam calamitatem venerandum Antistitem sua morte uucisse, Augustissimum Imperatorem inusitato inauditoque modo luxisse? Nihil istiusmodi in secundo motu accidisse legitur: imo hujus memoria apud auctores, qui propius ad illa tempora accedunt, vix ulla, ut vidimus, extat, solo Theophane lugubrius rem describente.

C Ex eodem tamen auctore illud etiam notasse juverit, quod de priore motu agens, per annum unum; de secundo, per unam solummodo horam, dicat tenuisse. Quod si minus solide, non suffragantibus aliis auctoribus, probari possit; obtinebit certe, priorem longiori spatio durasse, posteriorem breviori. Motus autem, quo de in Vita agitur, horæ unius intervallo absolvi non potuit, cum Symeon in templo Proto-martyris orationi vacavit primo, postea labentibus passim ædibus inde

se proripuerit, tandem egressus urbe circum erraverit, reversurus utique si motus cessasset; sed eo perseverante, denique inventus fuerit a nota muliere abductusque in montem, urbi admodum vicinum ac ibidem dies septem perstiterit. At, puto, si prius finis motuum fuisset, illum aut per se repetiturum paternam domum, aut per mulierem matri, desiderium filii hoc præsertim statu rerum ægerrime ferenti, restituendum fuisse. Sit itaque hic annus Symeonis quintus, æræ vulgaris quingentesimus vicesimus sextus: et manifestum erit, natiuitatem ejus in annum DXXI: mortem vero, cum anno ætatis LXXV obierit, in DXXVI incidisse.

21 Vixit igitur sub quinque continuis Imperatoribus, Justino vetere, Justiniana, Justino Juniore, Tiberio II, et denique sub Mauritio; primi anno IV natus, posterioris decimo quinto denatus, quarta et vicesima die mensis Maji. Horum autem terminorum intervallum annos LXXV complectitur, quos ita Symeonem implevisse ex vita constat. Annos quinque exegit in paterna domo usque ad terræ motum; hinc unus elapsus fuerit in monte, ac primis vitæ monasticæ rudimentis, priusquam in columnam admitteretur. In hac humiliori, et potius basi quam columna, sub oculis Joannis anni VI, in secunda, pedes XL eminente, VII transacti. Sicque XX erat annorum, ut meminit expresse vita num. 72, cum inde migravit in Montem-Mirobilem: ubi reliquum vitæ tempus confecit, annis X in petra sub dio, XLV usque ad obitum in columna perstans. Consentiant his Menæa, et Synaxaria, unum si locum excipias, ubi stanti in columna XI pedum annos XVIII præ VII, tribuunt, facili ut vides errore: eni consequenter inhærentes universum vitæ tempus ad annos LXXXV faciunt excresecere: quod alii post alios deinceps transcripserunt.

§. IV. De Scriptis S. Symeonis junioris.

Leo Allatus, de Symeonibus optime meritis, in Diatriba de eorum scriptis, hujus quoque nostri quædam recenset: quorum cum nulla mentio in Vita habeatur uspiam, juverit hic illo ex dicto Auctore, non omnibus obvio, adnumerare, tamquam egregia viri et auctoritatis apud Principes, et cæli pro Ecclesia, et pietatis erga Cælices monumenta. Primum igitur scripsisse de Imaginibus, constat ex Joanne Damasceno, qui Orat. 3 de Imaginibus, partem inde recitat, cum hoc indicio auctoris, Magni Symeonis, admirandi montis, de Imaginibus. Secundo stylum contra hæreticos acuisse, eruitur e Bibliotheca Photii Cod. CCXXXI, ubi S. Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in epistola Synodica, Honorio Romano Papæ (non Imperatori, ut perperam Interpres ponit, utpote annis ante ducentis et amplius vita functo) missa, colligens Patrum testimonia; ad comprobandum duplicem in Christo operationem, hujus quoque nostri Symeonis, ut videtur meminit cum laude. Sic scribit loco assignato Photius: Etiam Symonius, monachus et Presbyter. Testimonium vero, quod sanctum agnoscit Symeonem auctorem, ex epistola ejus, ad Justinianum Imperatorem data, quæ etiam contra Nestorianos et Eutychianos digladiatur, depromptum est. Ipse vero Justinianus, pius Imperator, in iis quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum scripsit, hanc epistolam Thesaurum nominavit.

23 Tercio recitatur ejusdem Epistola quinta, ad Justinum Juniores aut potius Justinianum Imperatorem, in Synodo generali VII, agens contra insolentiam Samaritarum; quam §. seq. descriptam dabimus. Quamvis autem istic dicatur Justino Juniori inscripta, inclinat tamen animus non parum eo, ut putem, ad Justinianum potius, Justini illius decessorem, datam esse: tum quod sub Justiniano Samaritarum audacia plus solito invaluerit, vix cognita sub Justino aliunde, quam ex hæc, de qua ambigimus, Symeonis epistola, velut a posteriori,

Natus anno 521, mortuus 596.

vixit sub 5 Imperatoribus per annos 75.

E

Scriptis de Imaginibus,

contra hæreticos, F

Epistolam ad Justinianum potius, quam Justinum,

ut

A ut loquuntur in Scholis : tum quod Epistola Caroli Magni, ex Capitulari de non adorandis imaginibus lib. iv cap. v ab Allatio in Diatriba hic producta ; et alia Hadriani I Papæ ad eundem Carolum pro Synodo Nicena II, in editione Conciliorum Labbæana dictæ Synodo subjuncta (utraque non longa post tempore scripta) exprimant nomen Justiniani, non Justini : tum denique etiam vel maxime, quod statim in principio Epistolæ dicuntur Samaritæ in sanctum templum, quod Imperator struendum curaverat, per summum scelus atque impietatem sævisse. Incertum manet ex Epistola, uter curaverit ; non manet ex conjectura probabili. Cum enim totis sex libris complexus sit Procopius substructiones atque ædificia omnis generis fere innumera, ubique terrarum a Justiniano excitata, interque ea numeretur templum Deiparæ Virgines Porphyreone, circa quam civitatem tempestas præcipue indicatur desævisse ; Justini vero paucula quædam monumenta auctoribus memorentur ; facile quivis judicabit, utri verosimilius ac certius hæc Epistola inscripta fuerit.

24 Reliqua ejusdem scripta enumerat Allatius hoc modo. iv Ejusdem Τροπάρια εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Δημήτριον ἐν τῷ Στίχῳ. Troparia in sanctum magnum martyrem Demetrium in Stichis, xxvi Octobris. v Ejusdem Ἐυχὴ πρὸς τὸν Υἱόν, ἰδίᾳ πρὸς τοὺς παρενοχλοῦντας λογισμοὺς. Oratio ad Filium particulariter ad repellendas obturbantes cogitationes. Principium est : Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Λόγε τοῦ Θεοῦ ἀθάνατε, ὁ τῶν μεγίστων τούτων φύσεων τεκνόντας καὶ κυβερνόντας. Erat ea in Palatina et penes Allatium. vi Ejusdem Ἐυχὴ, λεγόμενη μετὰ ὀκταβίων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅταν ἐπέρχονται οἱ λογισμοὶ πορνείας. Oratio recitanda cum lacrymis ad Dominum nostrum Jesum Christum, cum insurgunt cogitationes fornicationis est. Principium Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Λόγε τοῦ Θεοῦ, Λόγε ἀθάνατε, ὁ μὴ καταισχύνων τοὺς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας. In Vaticana. Cod. 798. vii. Ejusdem Ἐυχὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς πορνικοὺς λογισμοὺς. Oratio in sanctissimam Deiparam pro pravis cogitationibus. Principium Παναγία Θεοτόκε ἀποδόναζον τοὺς πορνικοὺς καὶ ἀκαθάρτους λογισμοὺς. Ibidem. Præter hæc, ab Allatio indicata, extat quoque Epistola ejus in Vita B. Marthæ matris, quam huic mox subjungimus, propterea quod multa ad S. Symeonem spectent. Habetur autem dicta Epistola num. 64, inscriptu Staurophylaci sanctæ Resurrectionis Hierosolymis, quem de salute anxium animat, ac partem sanctæ Crucis rogat. Atque præter hæc omnia, aliæ quoque illum scripsisse non pauca, quæ temporum injuria perire, in comperto est ex Epistola de qua mox, contra Samaritas, quæ quinta indigitatur, sic ut aliæ necessario præcesserint. Eodem faciunt Evagrius Vita, et quam damus : quorum ille lib. 6 cap. 23 dicit se ; ista num. 190 Justinum epistolam a Sancta accerpisse.

§. V. Epistola S. Symeonis ad Justinum Juniorem contra Samaritas hæreticos.

Fidem solvimus, qua se obstrinxit Bollandus ad v Januarii in Vita jam sæpe memorati Symeonis Stylitæ Senioris, per Metaphrasten scripta, Cap. xi, Annot. d, cum latius hic de Samaritis seu Samaritanis agendum promittit, Neapolis, Hebræis Sychen seu Sichem et Sichima, urbs est Palæstinæ in Samaria Episcopalis, hodie fere extincta et a paucis habitata : distat a Samaria urbe ix P. M. in Austrum. Imminet urbi mons altus Garizim nomine, quem olim in veneratione habebat et præcationis causa adibant Samaritani : quorum jam tum Christi temporibus sectam Baronius tom. 1 Annal. locis variis, præcipue in apparatu describens ; inter alia hæc profert ex Epiphanio : Quinam vero fuerint Samaritæ, nemo in divinis versatus Scripturis ignorat. Hi sunt, qui cum divisi essent a Judæis,

non templum, non sacrificia, vel cærimonias communes cum illis habebant : cumque quinque tantum Moysis libros retinerent, Prophetas ac cetera divinæ Scripturæ volumina negligenter rejiciebant ; non credentes resurrectionem mortuorum ; negantes et Spiritum sanctum. Plura si vis, quare apud ipsum Epiphanium in Panario.

26 Idem aliis successive seculis impietate ac sceleribus famosi, licentius agere cæperunt temporibus Zenonis. Cum enim coiissent subito, ut scribit Procopius lib. 3 de Ædific. cap. 7, facto Neapoli impetu in Christianos, festum in ecclesia celebrantes, quod Pentecoste vocatur, multos conficiant, illorum Episcopum Terebinthium sacræ Mensæ astantem occupant, offerentemque ineffabile Sacrificium gladiis feriunt, vulneribus concident, manuum truncant digitis ; Mysteriorumque injuriose tractantes, piacula perpetrant digna Samaritanis, nobis silentio premenda. Renuntiant hæc Constantinopolim et ostendente in se admissa scelera Terebinthio, Samaritarum insolentia ab Imperatore, armis repressa est. Deinde iterum moliti varia sub Anastasio Imperatore, iterum penas dederunt, etiam supremas. Denique sub Justiniano crudelissime omnium sævientes, ea patrarunt opere, quæ audiri sine horrore nequeunt. Ita describuntur a Cyrillo in Vita S. Sabæ, quæ Græca penes nos est, danda v Decembris.

27 Jamque rerum potius Justinianus moderabatur imperium, cum in Palæstina gens Samaritana Regem sibi Julianum quemdam, et ipsum Samaritanam, eligentes, multa contumeliose adversus Christianum nomen ausi fuerant. Templis namque direptis subiciebant ignem ; Christianos infinitis excruciatos tormentis tandem morti tradebant : vicinos pagos incursionibus populabantur : Sanctorum thecas diffringentes, immitebant in flammis : et hæc sævities præcipue non admodum remotis Neapoli grassabatur locis. Porro Episcopum sustulerunt gladio, comprehensisque quibusdam Presbyteris, membratim primo ac frustatim illos secuerunt, cumque Reliquiis Martyrum in sartagine frixerunt : denique nullo audaciæ aut contumeliæ genere contra Christianos abstinerant. Hæc immanissima scelera, et si qua præterea, circa Porphyrioum, ut putamus, patrata, potuerunt a mitissimo viro et miseris succurrere promptissimo, ubi gloria Dei et incolunitas Ecclesiæ periclitatur, exemplo aliorum Sanctorum, istiusmodi extorquere Epistolam, qualem subjicimus, ad Justinianum (ut supra probabiliter sustinemus) datam. Ipsam, non ut Baronius habet ex editione Concilii Nicæni Latina, sed ex Græco-latina, quamquam non satis accurate translata, ut istæ Actione v versa est, hic accipe, utpote cum contextu auctoris Græci magis concordantem.

28 Quis dabit, semper Auguste et bone Domine, oculis meis fontes lacrymarum, ad lugendum et flendum amare et intolerabiliter, omnibus diebus miseræ vitæ meæ ? quia sub divino zelo vestri a Deo redimiti et Christianissimi Imperii, talia extra omnem rationem impietatis agi præsumuntur ab his qui sine Deo sunt, Samaritis videlicet, qui supra omnem immunditiam polluti et execrandi consistunt, quique habitant ea quæ dicuntur Castra juxta civitatem Porphyreonem, in venerabili domo, quam Deo placabile Imperium vestrum jussit illic ædificari. Quæ subtiliter sciet vestra divinitas conservanda Tranquillitas, per ea quæ significata sunt humilitati nostræ a Paulo sanctissimo Episcopo ejusdem Porphyreonis, et missa sunt nobis a beatissimo Orientis Patriarcha, qui et ipse super hoc vehementer doluit, quanto magis mansuetissimi Principes ? Præsertim cum et inanimatos lapides exclamare, hujusmodi calamitates, facile sufficere quas in præ-

D
AUCTORE C. J.

Eorum flagitia
sub Zenone,

E

et Justiniano.

F
Contra illos
epistola Symeonis ad
Imperatorem,

In qua ipso-
rum scelera
prosecutus,

Troparia et
precatationes.

B

C

Satisfit pro-
missis Bol-
landi.

Samaritarum
secta qualis ;

A sentia vidit prædictus sanctissimus Pontifex. Etenim super mortem et perditionem reputatum est ab humilitate nostra, quod quoque modo ad auditus nostros venerit talis impietas, quæ superexcedit omnem actionem blasphemam, præsumptam in id ipsum Dei Verbum, quod propter nos incarnatum est; et in sanctissimam ac gloriosam Dei Genitricem, atque in venerabilem ac pretiosam Crucem, nec non et in Sanctos ejus.

illum ad vindictam stimulat,

29 Propter quod commemorantes suggerimus divinis auribus vestris, quoniam si piissimæ bonarum victoriam vestrarum leges jubent, imagine Imperatoris injuriis lacessita, morti supremæ ac perniciosissimæ tradendos qui hoc conari præsumperint; quanta, puta, digni sunt perditione in perditionem, qui in imaginem Filii Dei et sanctissimæ ac gloriosissimæ Dei Genitricis cum omni ineffabili impudentia et impietate, et propter nimiam malitiam, non habeo quod dicam, talia præsumperunt, nulla in eis facta misericordia? Unde obsecramus victoriosissimum Imperium vestrum, ne faciat misericordiam in eos qui hoc agere ausi sunt, neque parcat eis, neque qualemcumque postulationem vel rationem super illis accipiat, ne in aliud quid vertantur, sicut jam in visu videram, indicans Augusto mense sanctissimo et a Deo honorabilissimo Patriarchæ; significans interim hoc apud se servandum: neque enim abscondita nobis Deus cogitationes eorum. Unde certus sum, semper Auguste Imperator, quod non sufferat confirmatum Deo cor vestrum, quod ipsius est magnitudine illustratum, tantam inhonorantiæ procacitatem, quam nunquam huc usque audivimus, fortassis autem nec alius quisquam Christianorum.

gr. quasi ad Dominæ id est, Augustæ potestatem pertineant.

ut ceteri deinceps abstineant similibus.

30 Sed adjuro Vos, Domine per Emanuel Deum excelsum, ne sufferatis saltem ad modicum quid differri decentem vindictam: sed jubeatis exquiri etiam illa, quæ in puteo facta sunt a nimia eorum et pessima nequitia, secundum tenorem epistolæ, quæ ad nostram mediocritatem transmissa est: minime permitte mansuetissima Dominatione vestra, si forte putaverint quidam subseminare importunos sermones; * quasi Dominicæ sint potestatis, Deo, qui dedit vobis Imperium, taliter super omnem impietatem injuriis affecto: ut et ceteri eorum timorem habeant cunctis diebus maledictæ ac segregatæ vitæ ipsorum; quos et suscipient cognatæ tenebræ suæ in damnationem, vermis qui comesturus est illos, et ignis qui splendeat; et anathematizabit eos in inferioribus abyssi ipse Sanctus et omnipotens Spiritus Jesu Christi Domini nostri, qui ex Patre procedit ad perdendum illos in infinitam perditionem. Hunc enim zelum vobis, Deo-conservaude et Triumphator, in ipsum qui cum Pietate vestra regnat, unigenitum Deum demonstrantibus strenue; super sacrificium Abrahæ suscipiemini ab ejus cunctorum inspectrice Deitate; et erit peramplius, benedictum potentia virtutis ejus, et magnificatum Christo dilectum Imperium vestrum super omnia præcedentia regna: quoniam ipsi est gloria in secula seculorum. Amen.

Asseritur hæc epistola Symeon.

31 Hactenus Epistola, tam zelo divinæ gloriæ odioque scelerum pleno, quam non instructa ab oratorio verborum ornata: quod tamen officere nihil debet (ut vult Epistola, quam Allatius in Diatriba hic, sub nomine Caroli Mugni producit) quo minus genuina S. Symeonis dicatur, vim significationis potius quam fucum orationis spectantis. Refutat Allatius loco citato dictam Epistolam, hæc præcipue argumenta complexam; Quod Sanctus Justiniani Imperatoris Aures Divinas nuncupaverit; quod eundem misericordia uti prohibuerit; quod qui debuerat iram Regis refrænare, illam magis magisque succenderit; quod ejus exemplo usus non sit, qui neminem vult perire; quod denique

eidem Imperatori Deum corregnare dixerit. Vides D quam inefficacia sint omnia, adeo ut operæ pretium non sit refutare. Resurgat Propheta Elias, zelo divinæ gloriæ succensus, gravius multo in scelera istiusmodi invehetur, uti olim, ignem e carlo accersens. Si quis refutata pluribus cupit, adeat citatum Allatii locum: nos in re, non admodum ad institutum nostrum faciente, longiores etiam fuimus, quam par est: sed promissa Bollandi solvimus.

§. VI. Memorabilia de S. Symeone ex Evagrio.

Plurimum auctoritatis conciliare debet Vitæ nostræ Evagrius Scholasticus, per illa quæ in Historia sua Ecclesiastica de S. Symeone Stylita Junio memorat. Nam præterquam quod summæ fidei historicus sit, coævus Symeonis fuit. eoque familiariter usus, quamadmodum ex ipsiusmet verbis, mox subjiciendis, potest colligi: dicit enim, Gregorio Patriarchæ Antiocheno innotuisse letalem S. Symeonis morbum, indicante se. Ostendit etiam, commercium litterarum inter utrumque intercessisse, cum oit, admonitum se a Sancto per litteras fuisse quadam super re, quam putabat omnibus clam esse. Certiora quoque profert indicia mutæ consuetudinis Vitæ nostræ num. 238; ubi quæ cognoverat in spiritu Symeon, Evagrio, pro sui in ipsum singulari propensione animi, jussit indicari. Porro auctoritatem Vitæ, tam frequentia, inusitata, stupendaque miracula et inauditum vitæ institutum continenti, conciliat; cum videtur mortuum Sancti appellatione non dubitat honorare; cum illum cunctos sui temporis mortales virtute longe superasse, pronuntiat; cum miraculum in se factum, idem quod in Vita n. 238 ponitur, enarrat. Neque tamen omnia, quæ de S. Symeone hic refert, complectitur Vita nostra: desunt pleraque: atque ideo potissimum ea domus, ne quid scitu dignum prætereatur.

Evagrius Symeonis coævus et familiaris,

E auctoritatem ejus Vitæ conciliat.

33 Audi igitur ipsum lib. 5 cap. 21 inter alia signa, quæ Mauritio Imperium portenderent, sic loquentem. Denique Symeon, qui juxta urbem Antiochiam super columnam vitam exegit, vir ad res gerendas aptissimus, et cunctis divinis virtutibus insignis, multa et dixit et fecit, quæ Imperium Mauritio nuntiabant. Quænam vero illa sint, non memini uspiam speciatim expressum legere, ne quidem in Vita nostra proluciore; quæ multa quidem de Justino Junio, eique prædicto Imperio, de Mauritio vero prorsus nihil: unde, uti et ex sequentibus, primum est colligere, quamvis proluxissima Vita contineat plurima, plura tamen præterisse. Libro deinde sexto, cap. 23 toto, quasi compendium vitæ Symeonis sic textit. Eodem tempore, cum Gregorius S. Symeonem letali morbo ægrota- re, me indicante, didicisset; ad eum confestim excurrit, ut postremæ salutationis officium ei exhiberet. Verum id quod cupiebat, consequi non potuit. Porro hic Symeon cunctos sui temporis mortales virtute longe superavit. Quippe a teneris unguiculis asperum vivendi genus in columna excoluerat: adeo ut dentes in columnæ statione ipsi mutati fuerint.

Symeon prædixit imperium Mauritio:

F

a puero in columna vivit,

34 Columnam autem conscendit hujusmodi ex causa. Cum esset admodum tenera adhuc ætate, ludens et saltans per montis juga oberrabat: eumque in pardum incidisset, zonam collo ejus injecit; et belluam, innatæ feritatis oblitam, quasi joco trahens, ad monasterium suum deduxit. Quod contem- platus Magister ejus, qui in columna vitam agebat, puerum interrogavit, quidnam hoc esset. Ille selem esse respondit, quem vulgo cattam nominant. Atque ex hoc facto conjecturam capiens, qualis quantusque Symeon in virtutis studio futurus esset, in columnam eum admisit. Qua in columna, et in altera quæ est in summo montis vertice, octo ac sexaginta exegit annos, omni gratiæ genere donatus. Quippe qui

pardum zona ligat,

A qui et dæmones abigeret, et morbos ea languores omnes sanaret, et futura perinde ac præsentiā prævideret. Gregorio certe prædixit, eum mortem quidem ipsius visurum non esse; quæ vero post mortem futura essent, ignoraturum.

cogitationes
aliorum audit,

35 Cumque ego amissis liberis meis in varias cogitationes diducerer, et apud me quærerem quid causæ esset, cur Gentilibus, quibus multi sunt liberi, idem non evenerat; quamvis nemini prorsus cogitationem hanc aperuissem, ille tamen cogitationes animi mei introspeciens, scripsit ad me, ut ab his cogitationibus abstinere; quippe quæ haudquaquam placerent Deo. Idem, cum uxori ejusdam ex meis amanuensibus post partum lac obstructum esset, et infans in summo discrimine versaretur; contacta viri dextera, præcepit, ut eam conjugis suæ mamillis imponeret. Quo facto, statim lac quasi ex quodam fonte prosiliit, adeo ut totam mulieris vestem madefaceret. Sed et puerum quemdam, nocte intempesta a comitibus itineris per oblivionem relictum in via, leo impositum dorso suo ad Symeonis monasterium portavit: et jubente Symeone egressi ministri, puerum, qui a leone custodiebatur, introduxerunt. Multa quoque alia, memoriam omnem superantia, idem vir gessit, quæ et linguam disertam, et otium, et peculiare opus desiderant: quæque omnium pene mortalium linguis celebrantur. Omnium enim nationum homines, non Romani solum, verum etiam barbari, ad eum ventitabant; et quæcumque postulaverant, impetrabant. Pro cibo autem ac potu ei fuere rami ejusdam fruticis, qui eo in monte nascebatur. *Utrumque hunc Evagrii locum transtulit etiam ad se, totidem pene verbis, Nicephorus Callistus lib. 18 cap. 9 et 24.*

uberi abstru-
cto lac elicit,

B
puerum per
leonem servat.

§. VII. Alia de eodem memorabilia ex Synodo Nicæna II et S. Joanne Damasceno

Hic quoque paragraphus eodem faciet, quo superior: videlicet ut eo majoris auctoritatis censeatur esse Vita, quo graviore sunt auctores, qui sua, si non ex illa, certe eadem cum illis contentis, testimonia prompserunt. Ac primo quidem Synodus Nicæna II, generalis VII, anno DCCLXXXVII, Hadriano I Papa, Constantino atque Irene Imperatoribus, celebrata contra Iconoclastas, Actione IV in editione Græco-latina Labbezi, sic loquitur. Joseph, reverendissimus monachus et Hegumenus monasterii Heracliae, dixit: Et ego peccator librum fero, continentem Vitam S. Symeonis Mirabilis-montis, et ut jubetis. Sancta Synodus dixit: Legatur. Et accipiens Cosmas, Deo amabilis Diaconus et Cubuclesius, legit. Ex Vita sancti Patris nostri Symeonis Mirabilis-montis capitulum cxviii; De femina, quæ Rhosopoli sterilis erat, valido dæmonio pressa: quæ sana et fecunda facta, imaginem Justi imposuit domi suæ, quæ magnifice miracula operabatur. *Quamvis autem idem miraculum infra quoque in vita num. 123 referatur, quia tamen aliquotum discriminis intercedit, præcipue quoad phrasin, atque insuper auctoritatem accipit liber totus ex hac tantæ Synodo probata narratione, videri possumus actum non agere, s. illum narrationem hic adjiciamus. Sic igitur lectionem suam prosecutus est Cosmas Diaconus.*

S synodus jubet
legi miracu-
lum ex Vita
S. Symeonis,

C

de muliere
dæmoniaca
ac sterili,

37 Mulier quædam erat Rhosopoli Ciliciæ, Theotecnæ dicta, quæ habitaverat cum viro suo annis viginti, et filium non habuit. Contigit autem eam etiam a dæmone a pueritia vexari, et mandere linguam. Vir autem ejus, ultra non valens sufferre tribulationis ejus angustiam, dimisit illam a domo sua, et per quatuor annos cum nulla est femina sociatus. Illa vero invento comitatu confugit ad Justum. Cum autem vidisset eum dæmon, statim fre-

muit et torquebatur coram eo, videns cum muliere spiritualem ejus imaginem, dicentem humana voce: Separabo te ab ea, maligne et immunde Spiritus, et revertetur ad virum suum, et efficietur illi anno sequenti puer. Et ejulavit dæmonium ferociter conturbatum: O violentia adversus me! non est tuum matrimonii solutiones efficere: ut quid autem et filium eis das, cum a me filium minime fecerit? quid mali feci tibi, vel quid peccavi in conspectu tuo, quia separas me a muliere mea? Si servum me comparasses, dares me forsitan et in servitium hominibus. At vero Symeon ait: Quia malus servus es, recognosce te ipsum, maligne, et curre in flammam ignis, arsurus; et fer aquam et collige ligna. Et statim, veluti ventus, currens et vehementer res-tuans dæmon, et tollens in muliere amphoram aquæ, minabatur; et impletam illam, et collecta de silva ligna attulit, ejulans et dicens: Væ mihi, væ mihi malo servo et inventori malorum! quid passus sum? Nam a muliere mea separat me S. Symeon, et quid faciam infelix, nescio.

D
AUCTORE C. J.

quiritante
multum dæ-
mane,

38 His autem dictis coram populo, qui convenerat; postquam adimplevit ministerium, quod sibi fuerat imperatum, clamavit altissime, loquens; et aspiciens contra se veniens fulgur ignis, currebat in muliere per circuitum status ejus, plurimum et dolenter cruciatus; et taliter protinus exiit: et muliere pristino ordini restituta, dimisit eam Symeon sanam; dicens ad illam: Vade, mulier, in domum tuam et cohabita cum viro tuo, ecce enim direxit Dominus cor ejus, ut recipiat te cum gaudio magno. Quod et factum est. Cumque illa reversa fuisset, statim rectum factum est cor viri sui ad diligendum eam, et ingressus est ad illam, et confestim concepit in utero: et completo anno tulerunt puerum ad servum Dei, laudantes et glorificantes Deum. Cum autem complerent orationem suam, et redissent ad propriam domum, erexit mulier fide ducta imaginem Sancti in interiori domo sua: quæ operabatur miracula, obumbrata Spiritu qui habitabat in Sancto: et a dæmonio vexati emundabantur illic, et ex variis passionibus infirmati curabantur. In quibus et una mulier, fluxum sanguinis incessanter per quindecim annos passa, in fide accessit ad videndum imaginem; et continuo fluxus stetit. Dixit enim intra se, quia, si tantum videro similitudinem ejus, salva ero. Videns autem quod exsiccatus esset fons sanguinis sui ad hominem Dei protinus accurrit, adorans coram eo, laudans et glorificans Deum, ac enuntians miraculum in se perpetratum.

utroque malo
per Sanctum
liberatam,

et sistente
alteri per
imaginem
Sancti fluxum san-
guinis alterius.

F

39 Huic alterum etiam miraculum subicitur cum hoc titulo: Item legit (Cosmas Diaconus) aliud miraculum sancti Patris Symeonis: idemque est quod S. Joannes Damascenus Oratione III de Imaginibus non procul a fine adducit, præfixo hoc titulo: Ex vita S. Symeonis rerum admirabilium effectoris, narratio Arcadii Archiepiscopi Cypri, miraculum cxxxii. Conferenti autem utrumque textum inter se, nullum mihi dubium est, quin ex eodem prorsus Græco sint translati, ita conveniunt principium, finis, periodi, omnia. Sicubi forte Græcus Damasceni textus extat, qui nobis desit, comprobabit dicta. Est tamen altera non paulo ultra vertio concinnior elegantiorque. Vidimus jam in amentiore Concilii, succedat placitum magis Damasceni. Neque hic, puto, operam perdituri sumus describendo hanc narrationem quamvis eandem, verbotenus fere tantum discrepantem, in Vita num. 171 stylo nostro demus; erit enim usus utriusque mor §. seq. Sic igitur titulo, jam supra adducto, subjungit Damascenus.

Adfertur
aliud mira-
culum ex
Damasceno,

40 Contigit autem illis diebus, ut vir quidam mercator civitatis Antiochiæ gravi molestia ab improbo dæmone affligeretur diuque angeretur, adeo ut

de dæmo-
niaco item
liberato,

suffocaretur.

AUCTORE C. 1.

et iconem
Sancti eri-
gente,quam ma-
teroti de-
turbare co-
nati,tertio divi-
nitus puni-
untur.Possini, qui
Vitam hanc
describendam
curavit,ex MS. Valli-
cellano mutilo,
et aliunde
supplendo,

A suffocaretur, interclusa spirandi facultate. Illic pro-
fectus ad Sanctum, et ejus precibus sanitatem sic
assecutus, ut si nihil unquam perpessus esset, cum
in propriam domum rediisset, ut grati animi signi-
ficationem daret, in loco civitatis publico atque illu-
stri, supra fores officinae suae, imaginem statuit.
Hanc infidelium quidam conspicati luminibus et vel-
lis decoratam, zelo pleni, sui similes homines in-
compositos concitarunt, ut multitudo conveniret
confuseque vociferaretur: Tollatur e vita, qui hoc
fecit, et imago deiciatur. Divina autem providentia
factum est, ut tum domi suae non inveniretur.
Cupiebant enim eum interficere; cum alius aliud
clamaret: nam eorum nequitia nulla et magna erat
in conspectu Dei valde, et immensa invidia, qua
quidem impulsio eo convenerunt, existimantes se
nactos esse occasionem, qua sanctum hominem
opprimerent et afficerent ignominia, quod saepe im-
pietatem et errorem illorum, qui cum ipsis de
religione male sentirent, redarguisset. Cum igitur
tantam insaniam cohibere non possent, cuidam mi-
litum mandarunt, ut gradus conscenderet et imagi-
nem deturbaret. Qui cum adscendisset et manus
extenderet, ut jussa perficeret, statim collisus est,
e superiore loco delapsus deorsum in terram: et
magnus tumultus in turba est excitatus. Inflam-
matique perrexerunt alterum adhibere; qui manu
protenta cum detrahere imaginem ipse quoque
conaretur, humi pariter affictus est. Quo quidem
facto, metu omnes perterriti, Crucis signum sibi
ipsi coeperunt admovere. Verum cum adhuc infideles
illi insanirent, tertium eodem impellere non desti-
terunt: qui cum manum extendisset, ut imaginem
deiceret, ipse quoque similiter contractus, in terram
decidit. Tunc fideles omnes, qui circumstabant,
magnus invasit timor, et infidelium caecitatem atque
audaciam admirati, imaginem adorantes cum pre-
cationibus discesserunt. *Hactenus Damascenus. Re-
citatis hisce a Cosma Diacono coram Patribus Concilii
miraculis, haec statim subjiciuntur, illorum, uti et
totius Vitae nostrae, fidem et auctoritatem arguentia:*
Constantinus sanctissimus Episcopus Constantiae
Cypri dixit; Haec quidem, honorabiles Patres, de his
quae lecta sunt, audivimus et credimus.

§ VIII. De S. Symeonis Vita, nunc primum a nobis in lucem edita, ejusque Auctore.

C Qui plurimum Acta Sanctorum, et nos, et tu Lector
Caecilium studiosus gloriae, debemus est R. P. Petrus
Possinus Societatis nostrae. Nomen ergo; cetera libri
ab ipso editi et frequens in hisce Actis memoria lo-
quentur. Citerat ille, post nostrorum Hensehenii atque
Papebrochii discessum Roma, describi Vitam hanc ex
codice Graeco Bibliothecae Vallicellanae, quae est Con-
gregationis Orotorii S. Philippi Nerei. Sed ipsum
potius de his audi, litteris anno MDCXXVI, XII Kal. Julias
Roma datis, sic scribentem. Quod de codice quaeris,
ex quo descripta sunt, erat is quidem in Bibliotheca
Vallicellana mutilus et ἀσύντακτος: sed Laurentius
Portius (est is Symonis, qui Dictionarium Latinum,
Graeco barbarum et Litterale Parisiis MDCXXXV edidit,
frater; et suam nobis, operam in describendis Actis Grae-
cis pretio moderato locavit, istius idiomatis admodum
peritus) sed Laurentius, inquit, Portius, qui descri-
psit; ex alio exemplari ibidem reperto, manu licet
antiquissima et jam exolescente scriptura exarato,
supplevit non parvo labore suo quod deerat, et in-
tegritati fere primigeniae Opus hoc reddidit. Caput
autem, quod reliquo corpori in codice defuisse et aliunde
suppletum dicitur, est illa pars Prologi, quam primis
duobus numeris complexi sumus. Profert praeterea
Possinus in eadem epistola suum de his Actis admodum

laudabile, nec ponderis minoris iudicium: Ex animi
mei sententia, inquit, profiteor; me in iis accurate
perlectis nihil nisi verisimiliter, prudenter, elegan-
ter scriptum observasse. Ex quo coepi legere, tenere
me non poteram donec absolverem. Tanta erat vo-
luptas, nec minor tenerae religionis sensus, cor-
liquefacientis usque ad lacrymas. Itaque rara exi-
stimo reperiri ejus generis Ecclesiastica monumenta,
quae fide, auctoritate, concinnitate compositionis,
admirabilitate rerum non incredibiliter narratarum,
pari cum his Actis jure editionem lucemque me-
reantur. Verbum his non addo. Reliquam de se ipsa
Acta fidem facient: perlege.

42 De auctore quantum assequi licet, dicamus. Prin-
cipio Vitae praefixus erat hic titulus, Βίος καὶ πολιτεία τοῦ
ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ Θυμαστῷ ὄρει, συ-
γγραφέντα παρὰ Νικηφόρου τοῦ Μυρίστρου Ἀντιοχείας,
τοῦ Οὐρανίου. Vita et conversatio sancti Patris nostri
Symeonis in Monte-Mirabili, conscripta a Nice-
phoro Magistro Antiochiae. Caelum dicto. Unde vero
hoc ei congruendum? Existimo quod ab eloquentia, quam
in Antiochena civitate publice profitebatur, ornatu sin-
gulari, quia oratio ejus omnis rhetoricis luminibus, ut
caelum stellis, resplendebat. Habet quidem apud Graecos
vox Μυρίστρου vel Μύριστρος significationem etiam aliam,
ut sit titulus in aula Imperiali primarius, et Caesareo
proximus teste Cedreno, quare etiam Imperatorum fra-
tres filique eum non dedignati sunt, et hoc sensu Symeon
ille vulgo Metaphrastes, Magister quoque dictus est. Ve-
rum non pro una civitate aut loco dabatur hic titulus,
ideoque semper invenitur sine ejusmodi additamento, saepe
etiam cum epithetis Περιβλεπτοῦ aut Παιφρονόου Conspicui
vel Illustris. Hic vero Nicephorus expresse dicitur
Magister Antiochiae: solitas autem civitates ejusmodi
primarias, qualis Antiochia erat, magna stipendio con-
ductos habere egregios eloquentiae Magistros vel ex Augu-
stino scimus; ejusmodi spe Romam delato. Talem vero fuisse
Nicephorum hunc nostrum, quod et Possinus censuit,
non ideo dubites, quia Nicephorus Callistus lib. 18
Historiae Eccles. cap. 24, cum hujus vitae meminit,
Latine sic vertitur ab interprete Langio, quasi non ita
docte ut magnitudo rerum flagitabat conscripta sit:
utitur enim ille adverbio μὴ ἀξίως non digne, quod
etiam Ciceronianae eloquentiae posset aptari, ad expri-
mendum singularem excellentiam, omni humano ser-
mone sublimiorem: alioqui fatetur Nicephorus quod,
cum in hanc Vitam incidit, obstupuit magnitudinem
ac multitudinem eximiam operum a Sancto patra-
torum: ea autem, inquit, usque hodie celebrantur
omnium linguis, descripta ὑπὸ Συμεῶνι (Nicephoro
voluit scribere, aut etiam scripsit, sed sciolus aliquis
nomen mutavit. Metaphrastem intelligi volens) Μυρίστ-
ρου τῷ Οὐρανίῳ quod ita abbreviate scriptum, ex moris
Graecis usitatissimo, pro Οὐρανίῳ non capiens Langius,
praetermisit; clarum autem sit ex eodem cognomine
ante Vitam integre expresso.

43 Ab alio quoque quam a Nicephoro Vitam Symeo-
nis hujus litteris mandatum et posteritati transmissam
esse, ex paragrapho superiore colligimus; cujus auctorem,
quamvis non nominet Concilium, ex Damasceno Arca-
dium Cypri Archiepiscopum agnoscimus, nihilo no-
torem Nicephoro nostro, nisi etiam obscuriorem velis;
utpote qui ne per scripta quidem, quae intereiderunt, inno-
tescit. Colligo etiam, prolixissimum fuisse Vitam illam, ac
nostrae non volde iniparem longitudine. Ita Capitulum
cxviii, ita Miraculum cxxxii supra recitata obtinent;
multa enim praecessisse oportet. Imo nullus dubito, quin
altera ex altera descripta sit Vita; et nostra potius ex
illa Arcadii; additis pauculis vel exclamationibus, vel
apostrophis, olisve; ut rei exigentia et pietas auctoris
tulerunt. Nam conferent Superioris paragraphi miracu-
lum primum cum numero 123 Vitae, et secundum cum
num. 171, apparet, fundamentalio, notabilia, circumstan-
tius

D
grave de ea
judicium.Auctor Nice-
phorus Magis-
ter Eloquen-
tiae,

E

Cognominatus
Οὐρανός.

F

Scriptor alius
Vitae Arcadius
Cyprius,

*in substantia
nihil discrepat
Nicephoro,*

A *tias etiam, utrobique eadem esse. In prioribus locus Rhosus seu Rhosopolis Ciliciæ urbs; nomen mulieris Theotecnæ; tempus conjugii anni viginti; repudii anni quatuor hæmorrhææ anni quindecim; causa adeundi Sanctum aversio dæmonis; querelæ ejusdem; raptatio circum columnam; promissa mulieri data; conceptus, natus, oblatus filius; gratitudo erecta icone; sanationes per illam factæ quid plura? eadem; utrobique notantur omnia. Non potuerunt ergo non vel altera ex alteris, vel utraque ex iisdem manumentis descripta videri. Qua confirmaberis in sententia, si concipias, vitam illam per Capitula, Numeris nostris fere paria, distinctam fuisse: sic enim istud miraculum propemodum pari intervallo utrobique a principio aberit; istic Capitulum 118, hic Numerus 123. En quantulum discrimen. Alterum miraculum paulo longius recedit in nostra Vita, quam Arcadiana; sed notandum Numeros in vita nostra circa medium contractiones esse, quam versus initium: adeoque convenirent propius Numeri etiam hic nostri cum Numero istius Miraculi, si æquali tenore ac spatio nostros ubique incidissemus.*

*qui illam
paucis ad-
ditis,*

B *44 Sed redeamus ad collationem miraculi, et videamus quæ videri possint, in Vita nostra superaddita, vel decoris vel claritatis causa. Sunt illa peropportuna et renata. Ubi de dæmone agitur, interserit; Quemadmodum isthoc scelus non loquitur nisi scelera. Deinde accepta beneficia simul enumerat et velut parenthesi includit (Neque enim a cætaneo sibi dæmone immunis, sed et marito integre sanata, restituta fuit: ad hæc puer quoque ex ea, quod numquam ante, prognatus est) Denique istam in fine conclusionem adjicit. Ita*

D *viri sancti vel tenuis in imagine aspectus, signum Crucis, virga, forma, verbum, invocatio, et siquid aliud rerum illius esset, sufficiebat cuilibet morborum generi depellendo.*

45 Hæc de prioribus. Otiosum foret posteriora simili modo conferre: conferat, cui lubet: reperiet eadem utrobi que. Referò dumtaxat illa quæ adjecta videntur. Primum erectæ iconi suum addit ornatum, cum illum describit; Pervenuste non solum coloribus, sed etiam amictu et tegumentis ornatam. Paulo post exclamationem hanc interserit, O Deus, quanta hostes adversus Sanctum tuum machinati sunt! Mox cum extenderet unus in iconem manum, deturbatus dicitur venuste hac et pia apostrophe, manibus illis, quas tu Christe super illorum superbiam extulisti, dejicientibus. Denum cum tertius quoque dejectus esset, quasi epiphonematis loco dicitur, Multo prioribus majori ludibrio dignus, quod illorum exemplo nihilo sapuisset magis. Quid hæc nisi parentheses, exclamationes, apostrophæ, epiphonemata, ex rebus nihil immutatis nota, et emphasis gratia venuste adjecta?

46 Ordo autem totus in hac historia est admodum naturalis, incipiens a nativitate, progrediens cum annis, desinens in morte imonon vana erit suspicio, si miracula pleraque ordine temporis, quo facta sunt, putentur primum descripta esse; id enim ordo ætatis et hæc particula, postea deinde, post hæc, illis peractis, ac similes, in principio miraculorum identidem repetitæ, videntur innuere. Hunc porro tam copiosum fontem habentibus nihil opus est rivulos Synaxariorum sectari, id quibus elogium alibi, brevius alibi prolixius legitur.

E *Vitæ ejus
ordo fere
chronicus,*

VITA

Ex MS. Vallicellanae Bibliothecæ apud Patres Oratorii Romæ Cod. B.

Conscripta a Nicephoro, Magistro Antiochiæ, Cælum dicto.

Interprete Conrado Janningo Societatis Jesu.

PROLOGUS.

Benedictus Deus! Deo quippe benedici par est, a nobis præcipue, qui ad memoriam divini Symeonis faciendam accingimur, gestorum illius conscribendum provincia suscepta: Symeonis inquam, illius qui in Monte-Mirabili Angelicam instituendo vitam, effecit, id cognominis monti adhæsisse, et vicissim ipse ex eo traxit, seu potius illi nomen ex se dedit. Ipse namque manifestum Dei donum mundo datus est, a Deo priusquam formaretur electus, ante conceptionem annuntiatus, ante nativitatem sanctificatus: ut nos ipsam non modo intercessorem, mediatorem, atque arbitrum, qui corporibus nostris pariter ac animabus mederi posset, haberemus; verum etiam expressam vitæ solitariae ideam et practicæ philosophiæ exemplar; si quis forte pauca quædam illius recte facta, quantum humana fragilisque natura patitur, æmulari posset: nam pleraque aut omnia imitari non nostræ fucultatis est; sed naturæ immaterialis, incorruptibilis, ac divinæ.

2 Præterea nihil tam natum est, proborum animas amore recti inflammare, et provocare ad imitationem hominum virtute præditorum, quam vita hujusce viri, tanto divinæ gratiæ cumulo, ac tali cum Deo familiaritateque libertate agendi dignati, ut signorum magnitudine et excellentia operum obstupescant homines et emolliantur, atque ad operandum, si non omnino paria (quo enim pacto graduum virtutis ejus quispiam attingat?) certe quamdam cum illa congruentiam habentia, inflammentur: postquam tam exemplarem vitam, quasi accuratam magistram, nacti sunt: quæ quibusdam quidem abstinendum suggerit, contra vero quibusdam omni nisu incumbendum mandat, et tamquam manu recta ducit ad perfectissimum divinissimumque virtutis apicem; quo ubi perventum est, ostendit, quod hominem illum, qui semitam hanc pede inoffenso triverit, apud communem omnibus præmiorum distributorem Deum maneat remunerationes, quanta laborum merces expectet. At qualem in præsentī materia adhibeam vocem? quam inveniam orationem rerum magnitudini parem? quandoquidem sola, quæ nativitatem circumstant, quæque in virtute a puero exercita, in reliquæ viæ occupatione et in certaminibus naturæ vires excedentibus elucent miracula, etsi non eodem modo omnia, quædam certe, imo vero unumquodque secundum se omnem dicendi artem et elegantiam longe superent.

3 Quid porro si signorum atque miraculorum multitudinem magnitudinemque; quid si divinas illas visiones, quæ non raro Symeoni, arcano quodam et inexplicabili modo, plurimæ oblatae sunt, oratione prosequi velimus? qualis, quæso, illa oratio sit oportet, quæ omnem dicendi facultatem superantia expositura est? cum totum neque oratione comprehendendi possit, neque verbis proferri: quo enim pacto verbis quispiam assequatur, quod nequit cogi.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς· αὐτὸν γὰρ εὐλογεῖν ἄξιον, καὶ εἰς μνήμην ἑαυτοῦ τοῦ Θεοῦ Συμεὼν καθιέντας, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἔδη συγγράφειν προειρημένους· Συμεὼν ἐκεῖνου τοῦ κατὰ τὸ θαυμαστὸν ὅρος ἀγγελικὴν διαγωγὴν μετελθόντος, τοιαύτης τε τοῦτο τυχεῖν ἐπωνυμίας πεποιτημένος, ἢ καταλλήλου καὶ αὐτῆς μᾶλλον ἐξ ἑαυτοῦ μεταδόντος. Ἐπεὶ καὶ Θεοῦ δῶρον ἀνθρώποις οὗτος σκῆψις, τοῦ καὶ πρὸ διαπλάσεως αὐτὸν ἐκλεξαμένου, καὶ πρὸ συλλήψεως ἐπαγγελισμένου, καὶ πρὸ γεννήσεως ἀγιάσαντος· ἔν' οὐ προεσβεβηκὼς αὐτὸν μόνον καὶ μεσίτην καὶ διαλλακτικὴν σώματά τε καὶ ψυχὰς ἰάσθαι δυνάμενον ἔχοιμεν, ἀλλὰ καὶ βίου τύπον ἐρημικοῦ, καὶ φιλοσοφίας πρακτικῆς ὑπόδειγμα· εἰ τις ἄρα βραγὺ τι τῶν ἐκεῖνου κατορθωθέντων, καὶ ὅσων ἐφικτὸν ἀνθρώπινῃ καὶ βευστῇ φύσει, σῆλωσαι δυνήσεται αὐτόν· πλείονα γὰρ ἢ καὶ πάντα σχεδὸν αἴλου μᾶλλον καὶ ἀνωλέθρου καὶ θείας.

"Ἄλλως τε δὲ καὶ πρὸς τὸν τοῦ καλοῦ ζῆλον, οὐδὲν οὕτως οἷδε διανιστάται, καὶ τὰς ἀγαθὰς ψυχὰς πρὸς μίμησην τῶς τῶν κατὰ δύναμιν ἐκκαλεῖσθαι, ὡς ἀνδρὸς τοιοῦτου βίος, καὶ τοσαύτης μὲν ἐπιθυμίας Θεοῦ καὶ χάριτος, τηλικαύτης δὲ πρὸς αὐτὸν οἰκειώσεως καὶ πρῆξις ἡζιωμένου, ἵνα τῷ πρὸς σημείων μεγέθει, καὶ τῇ τῶν ἔργων ὑπερβολῇ καταπληττόμεναι τε καὶ μαλαττόμεναι, πρὸς ἐργασίαν, εἰ καὶ μὴ πάντα τοιούτων (ποῦ γὰρ ἂν τις τῶν ἐκεῖνου τῆς ἀρετῆς ἐφίκοιτο μέτρων;) ἀλλὰ τῶν γε παραπλησίως ἔχόντων διαθεμαίνωνται, εἴτα καὶ διδάσκαλον ἀκριβῆ τὸν τοιοῦτον ἔχωσι βίου, τίνων μὲν ἀπέχεσθαι δέον ὑποτιθέμενα, πρὸς ποῖα δὲ πάλιν ἑαυτὰς ὅλας ἐπιδιδόναι παρεγγυῶντα, καὶ ὥσπερ ἐπ' αὐτὰ χειραγωγούντα σαφῶς τὸ τῆς ἀρετῆς ἀκρότατον καὶ θεϊότατον, ἐκεῖ δὲ γενομένας ὑποδεικνύοντα, ὅσων ὁ ταύτην ἀπροσκόπως τὴν τρίτον ἐλθὼν, παρὰ τῷ κοινῷ πάντων ἀγωνοθέτῃ Θεῷ τυγχάνει τῶν ἀμοιβῶν, ἡλικίας τῶν πόνων τὰς ἀντιδόσεις κομίζεσθαι. Ἀλλὰ τίνα λαβοίμεν ἂν ἐπὶ τοῖς προοῦσι φωνῇ; ποῖον δὲ καὶ λόγον εὐρωμεν τοῖς πράγμασιν ἐξισούμενον; ὁ πότε καὶ μόνος τῆς αὐτοῦ γεννήσεως τὰ παράδοξα, ὅσα τε; τῆς ἐκ παιδὸς ἀρετῆς τῆς τε παρ' ἡλικίαν ἀνασκήσεως, καὶ τῶν παρὰ τὸ εἶδος τῆς φύσεως ἀγώνων, εἰ καὶ μὴ κατὰ ταυτὸν πάντα ἀλλὰ τίνα, μᾶλλον δὲ καὶ εἰ καθ' ἑαυτὸ τούτων ἕκαστον πᾶσαν οἷδε λόγον κατόπιν ἑαυτοῦ τιθέναι τέχνην καὶ δύναμιν.

Τί δ' ἂν εἰ καὶ τὸ τῶν σημείων καὶ τῶν θαυμάτων πλήθος καὶ μέγεθος, τὰς τε θείας ἐκεῖνας ὕψεις, αἱ δὲ πολλὰί πολλαί αὐτῷ μυστικῶς τε καὶ ἀπὸρρήτως ὡφθησαν, ἐπεξελεῖν βουλῇμεν; ποῖα δὲ καὶ λόγους φύσει πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὑπὲρ λόγον χρησόμεθα; ἐπεὶ καὶ πᾶν ὃ μὴ λόγῳ χωρεῖται, οὐ δὲ λαλητὸν· πῶς γὰρ ὃ μὴ χωρήσει, φράσαι δυνήσεται; ὅμως εἰ καὶ κρείττον ἢ κατὰ λόγου δύναμιν τὸ ἐγγείρημα, ἀλλὰ τὸ μὲν, τί συλλήψεται πάντως ἡμῖν ἡ θεία καὶ συμπαθὴς ἐκείνη ψυχὴ, καὶ Θεοῦ νῦν ἀμέσως τοῦ ποθουμένου κατατρυσώσα· τὸ δὲ, καὶ συγγνώσεται. Συγγνώσεσθε δὲ καὶ πάντες ὅσοι τῆς ὑπερφουῆς ταύτης καὶ καινῆς πολιτείας ἀκροῶται, μηδὲν τοῦ πρὸς δύναμιν ἐλλιποῦσιν, εἰ καὶ τοῦ πρὸς ἀξίαν πλείστον ἀπολειπόμεθα. Δεῖ δὲ μικρόν ἀνωτέρω τὸν λόγον ἀναγαγόντας, οἷων ὁ τοιοῦτος ἔφω γυνέων, καὶ ὅστις ὁ τῆς συλλήψεως τρόπος αὐτῷ πρότερον παραστήσαι, ἔν'

Symeon peculiare Dei donum mundo datus est,

B

cujus vita dux ad perfectionem.

Dissidens viribus suis scriptor

in Symeonis ope spem collocat.

A νί' ἔχομεν τοῦ τοιοῦδε καρποῦ καὶ τὸ δένδρον εἰδέναι, ἢ μὴ δὲ τὴν ῥίζαν ἀγνοεῖν, μάλλον ἢ τις τὸν οὕτως ὠραῖον ἐδιδάσκησε κλάδον. Symeonis anima, quæ modo intuitione Dei adeo partim etiam imbecillitati nostræ veniam dabit. Dabit et vos, quicumque eminentis inauditæque hujus conversationis auditores estis, nihil quantum per vires licebit prætermisuris, quamquam plurima, si rerum dignitatem spectetis relinquamus. Oportet autem paulo altius sermonem repetentes, quibus oriundus parentibus, quis conceptionis modus sit, prius ob oculos ponere; ut talis fructus arborem quoque cognoscamus, aut potius non ignoremus radicem, quæ tam decorum produxit ramum.

tatione attingere? Nihilominus etsi major viribus nostris conatus sit, partim tamen, nullus dubito, opitulabitur nobis divina illa et miseratione plena desiderati, nullo interposito medio, delectatur; Dabit et vos, quicumque eminentis inauditæque hujus conversationis auditores estis, nihil quantum per vires licebit prætermisuris, quamquam plurima, si rerum dignitatem spectetis relinquamus. Oportet autem paulo altius sermonem repetentes, quibus oriundus parentibus, quis conceptionis modus sit, prius ob oculos ponere; ut talis fructus arborem quoque cognoscamus, aut potius non ignoremus radicem, quæ tam decorum produxit ramum.

D
A. N. EPHORO.

CAPUT I.

Parentes, nativitas, baptismus, et pueritia S. Symeonis.

Aνὴρ τις οὐκ ὀλίγοις ἔμπροσθεν χρόνοις ἐξ Ἐδέσσης ὁρμώμενος, νέαν ἔτι τὴν ἡλικίαν ἄγων, ὄνομα Ἰωάννης. [σύν] αὐτοῖς ὡς εἶχε γονεῖσι, κατελήφει τὴν Ἀντιόχου· οἱ δὲ ἄρα βάνυστοι τὴν τέχνην ἦσαν, περὶ συλλογὴν μύρων καὶ πράσιν πονοῦμενοι, καὶ πᾶν ὅπερ ἂν αὐτοῖς ἐκείνῃ πορίσειεν, ἀφορμὴν τοῦτο βίου πεποιημένοι. Ἐπεὶ δὲ ἦδη καὶ γάμου τῇ νύφει καὶ συζυγίας ἔδει διὰ τὴν ἡλικίαν, διαλέγονταί τισι κύρις πατράσι, Μάρθα δὲ ὄνομα ταύτης, ἐφ' ᾧ πρὸς γάμους αὐτὴν ἀγαγέσθαι τῇ νεανίσκῳ. Καὶ οἱ μὲν ἀσμένως τοῦτο θεῖον, τῇ θυγατρὶ μηχανοῦσιν· ἡ δὲ παρθένου ἡσπάζετο, μάλλον συναγαγεῖν αὐτὴν εἰδούῃ Χριστῷ τῷ θαυμάτῳ νυμφίῳ τὰς παρθένους ψυχὰς εἰς τὸν ἐκείνου νυμφῶνα. Ἐκκειμένων δὲ αὐτῶν καὶ οὐκ ἀνιέντων, οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο μὴ πάντα παῖθεσθαι γονεῖσιν οὐδ' εὐσεβέες ἔχουσιν, Θεῷ τὴν τοῦ πράγματος διδῶσι κρίσιν, καὶ αὐτῷ τὰ κατ' ἐκείνην ἐπιτρέψασα, παρὰ τὸν θεῖον τοῦ Προδρόμου νόον ἀφικνεῖται, ὥς πρὸ τῆς Ἀντιόχου ἱδρυτο, θυσωπούσα, προσπίπτουσα, θεομένη, δάκρυσιν ἐκλιπαροῦσα μάλλον ἢ ῥήμασι, πληροφορίας περὶ τοῦ προσκειμένου τυχεῖν· ἥ καὶ τυχοῦσα, τεκόντων εἰκεὶ θελήμασι, καὶ γάμῳ κοινωνοῖα τῷ Ἰωάννῃ συνάπτεται. Ἡ μὲν οὖν ἐναρέτως βιοῦσα, κοινωνοὺν τὸν ἄνδρα καὶ τοῦ τρόπου ποιεῖται, οὐ βίου μόνον αὐτῇ βοήθης, ἀλλὰ καὶ σωτηρίας ὁδηγὸς γενομένη. Ἐπειτα μέντοι τῷ αὐτῷ τοῦ Προδρόμου καὶ πάλιν προσεδρεύει ναῦ, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατεμένη, καὶ μὴ δ' οὐ τις οὖν ἑτέρου, ὅτι μὴ μόνον ἄρτου καὶ ὕδατος καὶ ἄλλων γενομένη, μὴ δὲ εἰς πλευρὰν ἀνακλινομένη, ἀλλὰ καὶ ὕπνου τούτῃ μεταλαμβάνουσα, καὶ ἄρτου ἐκείνη τὰ οἰκεῖα δάκρυα μάλλον ἢ μέρα καὶ νυκτὸς ποιούμενη, ὥστε δοθῆναι παῖδα ταῖς τοῦ Βαπτιστοῦ πρεσβείαις αὐτῇ, ὅν αὐτὴ δοτὸν πάλιν κατὰ τὸν Σαμουὴλ προσάξει Θεῷ. Τολμᾷ γὰρ ἦδη μοι καὶ μέχρι τούτου, πρὸς τὰ ἑξῆς ὁ λόγος ὁρῶν.

C Οὐ βρογχὴν τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τις γλυκεῖα νυκτὸς ὁ Προδρόμος ἐφίσταται ὕψι· Θάρσει, γύναι, λέγων αὐτῇ, προσεδέχθη γὰρ ἡ δέσπης σου, καὶ αὐτῇ σοι σημεῖον ἡ εὐωδία φησὶν, ἣν καὶ λαβοῦσα θυμιάσεις τῷ οἴκῳ· ἀρχοῦσα γὰρ ἐφ' ἱκανόν ἐσται σοι. Ἡ δὲ κατὰφθορος ὁμοῦ καὶ περιχαρὴς αὐτίκα διυπνισθεῖσα· τὸ μὲν, τῇ καινῇ τοῦ ὁράματος· τὸ δὲ, τῇ τοῦ αἰτηθέντος ἐπαγγελίᾳ (Τίς σου, Χριστέ βασιλεῦ, τὸ τῆς χρηστότητος πλήθος ἀξίως ὑμνῆσαι;) ὥσπερ σφαῖραν θυμιάματος μεγάλῃν εἶχε διὰ χειρὸς, καὶ παραχρῆμα ὡς εἶχεν ἐκείνη τῇ ἐδάφει δοῦσα, καὶ κεφαλὴν ἐπ' αὐτὸ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ καὶ γονάτων ἐρείσασα, ποίας εὐχαριστηρίους οὐκ ἐποιεῖτο φωνάς; τίνας δακρύων ὀγετοὺς οὐκ ἤφει; Ἐξῆς δὲ λαβοῦσα θυμιατήριον, τοιαύτης ἐπλήρου εὐωδίας τὸν οἶκον, ὥς μὴ δ' ἔχειν τοὺς αὐτῆς ἀντιλαμβανομένους εἰδέναι σαφῶς, ἢ τίς ποτε αὐτῇ καὶ ὁποῖον ἂν εἴη μύρον (οὕτως ἀπόρρητόν τι χρῆμα καὶ θεῖον ἦν) ἐρμηνευθῆναι λόγῳ μὴ δυναμένη.

Τὴν μὲν οὖν σφαῖραν πᾶσαν σχεδὸν κατ' ἐκείνην ἀνάλωσε τὴν ἡμέραν, τῇ ναυῇ θυμιῶσα, μικρὸν δὲ τι μέρος ὑπολειφθέν, τῇ ἀνὰ χεῖρα περιέδραμεν ἐγγχειρίῳ. Τῆς δ' ἐπιούσης αὔθης τοῦ ὕπνου διακυσσάσα, εὗρε πάλιν ὅλην αὐτὴν, ὡς τοῦ θαύματος! ὥς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου δέδοτο. Καὶ ἡ μὲν, τὰ ἴσα τοῖς προτέροις ἔδρα, καὶ τὸν νόον αὐτῆς

Multi jam anni sunt, cum vir quidam, nomine Joannes, oriundus Edessa, juvenili admodum ætate florens, cum ipsis quos habuit parentibus Antiochiam se contulit; parentes autem mechanici opifices conquirendis unguentis dabant operam; et quid divendisque quid istiusmodi arte sibi comparassent, vitæ sustentationi impendebatur. Posteaquam vero jam nuptiis conjugioque maturus per ætatem filius erat, colloquentes cum parentibus puellæ cujusdam, cui Marthæ nomen, eandem juveni in matrimonium collocandam petunt. Atque illi quidem oblatam conditionem haud gravate acceptantes, filiam istius rei certiore faciant; at hæc virginitatem amplexata, antiquius habebat, sponso immortalī Christo virginem suam animam, castis thalamis habendam possidendamque, collocare. Instantibus tamen parentibus nec quidquam de sententia sua remittentibus; existimans Martha, non satis æquum piumque esse, parentibus omnino morem non gerere; Deo rem totam decidendam committit: ejusque arbitrio se suæque conformans omnia, ad sancti Præcursoris templum, quod in suburbio Antiochiæ est, se confert. Ibi procidens, orans, obsecrans, lacrymis potentius quam verbis obtestabatur, certior ut redderetur, quid præsentī rerum statu facto opus foret. Certior vero reddita parentum voluntati cedit, Joannique thalami societate conjungitur, et vitam religiose sancteque instituens, cum marito quoque mores suos participat, non solum vitæ auxiliatrix ipsi, verum etiam ilux salutis facta. Deinde ad Sancti Præcursoris denuo concessit, humi procumbens; nec quidpiam alteriusve rei præterquam panis, aquæ, et salis gustans; non inclinato in latus corpore, somnum ibidem capiens; et lacrymas suas die nocteque in panem convertens eo fine, ut filius, intercedente sancto Joanne Baptista, concederetur sibi. eundem Deo, velut alterum Samuelem, per oblationem recturæ. Audet enim oratio nostra lucusque progredi, respiciens ad reliqua.

S Non multum intercessit temporis; cum ecce jucunda quædam noctu visio, ipse Prodrōmus nparet; Confide mulier, inquit; suscepta enim precatio tua est: cujus rei hæc odoris suavissimi compositio signum esto; quam ubi perreperis eadem domum totam suffumigabis, erit enim sat magna tibi copia. Molier autem continuo expectata, timore pariter et letitia perfusam se animadvertit; timore quidem propter novitatem spectaculi, letitia vero propter proles petitiæ pollicitationem; (Necquis autem o Christe Rex noster, multitudinem bonitatis tuæ dignis celebret laudibus!) quasi globum suffusus magnum tenebat manibus; simulque humi se prosternens, ac prono in pavementum capite, ante aram nixa genibus, quot grati animi voces, quot rivos lacrymarum non emittebat! Deinde arrepto thuribulo, tali locum implebat odoris suavitate, ut illam sentientes

Symeonis pater et avus, quales.

E

Mater ejus Martha de matrimonio incedendo divinitus edocetur;

F prolem a Deo precibus poscens

mirabili visione recreatur,

A non satis cognoscerent, qualis esset : quin etiam, eiusnam odor ille unguenti foret (tam inenarrabilis ac divina quædam res erat) verbis explicari nunquam potuit.

de prole concipienda certior fit,

6 Illo igitur die totum pencodamenti globum adolendo consumpsit, exigua quadam portione dumtaxat relicta, quam strophiole quod manu tenebat, involvit. Postera autem luce, excitata e somno, totam illam suffimenti quantitatem (res mira !, quam sanctus Præcursor dederat, invenit. Atque ipsa quidem eodem, quo pridie, modo factitabat, templumque rursus suavitudo odoris referebat. Interjecto autem aliquanto tempore, sanctus Præcursor denuo ipsi, gratusomni sopitæ, superveniens : Surge, inquit, mulier, et concede ad maritum tuum ; concipies enim filium, vocabisque nomen ejus Symeon : lac dexteræ mamillæ tuæ suget, et sinistra omnino abstinebit : eritenim filius dexteræ : carnem et vinum, et quidquid industria atque ars humana noverit parare, non continget : sed panis et aqua, mel et sal nutrimentum illius erunt : sedulo autem custodiendus tibi erit, veluti vas sacrum et divino ministerio dicandum. Biennii porro elapso spatio, hac ipsa in ecclesia sacrum baptismasuscipiet, gratiæque baptismalis factus particeps, quid se futurum sit, enuntiabit.

ac lectione libri pñ confirmatur:

esse masculam prædicit et si ne agitudine parit.

7 Martha igitur tam præsentī divinaque apparitione dignata, percussa et trepida domum suam revertitur, intra portas Antiochiæ sitam ; acceditque ad maritum, operam dantem lectioni ejusdām libri, narrationem de sacro Præcursoris capite continētis : quo scilicet pacto thesaurus ille, indignis sub terra tenebris abstrusus latitans, tandem inde eductus sit. Symbolum id ego existimavero prophetiæ mulieri denuntiæ : quod hic quoque magnum aliquod huic mundo bonum appariturus esset. Igitur marito assidens, lectioni præbebat aures : qua finita, recordata visionis suæ, repletam timore gaudioque mentem continere nequibat : sed luctuosum quid evenisse sibi lamentando sinulabat, ut ne causam pereuncenti marito revelare respondendo cogeretur, verum in penetralibus cordis quæ viderat conclusa retineret. Porro illa viro congressa statim concepit, uti prædixerat S. Joannes : conservabatque se omni in loco, non secus ac si vas quoddam sacrum ferret : ac multis quidem, quæis confidebat, atque imprimis marito satis manifeste indicabat sæpius, virilem se fœtum gestare utero, eique nomen Symeon imponendum. Jam vero expleto graviditatis tempore, non modo nihil ægritudinis ex partu, prout rei natura fert, persensit, sed omnis omnino doloris expers enixa est. Quadragesima deinde a partu die infantem in S. Joannis Baptistæ templum adducit, redditura eundem quem admodum acceperat, Deo que datori consecratura.

Puer ubere sinistro abstinet

8 Dexterum porro uber, uti ab eodem Sancto dictum erat, ei præbebat, ac nutrimentum suppeditabat : paucis vero post diebus in mentem venit matri, sinistra quoque mamillæ adinovere puerum : atque adeo poscentem ubera reipsa adinovel : at ille tangere renuens, ploransque faciem avertebat. Cum autem mater perseveraret, totoque pene illo die uber sinistrum porrigeret, et puer etiam nocte nihil materni lactis gustasset, (Quomodo progredia Domini enarrabo !) contrahitur matri distentum atque tumidum lacte uber sinistrum ; et sinus ante protuberans, mollis, aridus, et virili omnino similis efficitur : dexter vero, uti prius, retinebat affatim, unde puer nutrirī posset. Testes rei tam admirabilis sunt, quotquot in vicinia mulieres ; quibus mater præ vecundia erubescens illud ipsum uber monstravit, ac gestæ rei seriem exposuit.

9 Ceterum posteaquam biennium compleverat puer,

εὐωδίας ἐπλήρου. Χρόνου δὲ τινος διαγενομένου, ὁ Πρόδρομος πάλιν αὐτῇ γλυκὺς ὄνειρος ἐπιστάς, Ἀνάστηθί φησι, γύναι, καὶ πορεύου παρὰ τὸν ἰδίον ἄνδρα, συλλήψῃ γὰρ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Συμεών· δεξιὸν μαστοῦ γάλα θηλάσει σου, τοῦ εὐωδύμου δὲ καθάρσας ἀφείξεται· ἔσται γὰρ τῶν δεξιῶν τὸ παιδίον· κρεὼν ἢ οἶνον, ἢ τῶν ὅσα τέχνη καὶ χεῖρ οἶδε σκεύαζειν, οὐ μεταλλάσσεται, ἀλλ' ἄρτος ἢ τροφή καὶ ὕδωρ αὐτῇ, καὶ μέλι καὶ ἄλς· ὁ καὶ πάσῃ φυλακῇ τηρητέον, ὡς σκεῦος ἁγίου, καὶ Θεῷ εἰς λειτουργίαν ἐσόμενον. Διετὲς δὲ γεγονὺς ἐν τῷδε τῷ οἴκῳ τὸ θεῖον βάπτισμα δέξεται, καὶ αὐτὸ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ βαπτίσματος χάριν, τὰ περὶ ἐκείνου φηθήσεται.

Ἢ μὲν οὖν γυνὴ τοιαύτης καὶ οὕτω θεῖας ἐπιστάσεως ἀξιωθείσα, ὑπότρομος καὶ περιδεῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπάγεισιν οἶκον, εἰσὼ πολλῶν τῆς Ἀντιόχου ὄντα· καταλαμβάνει δὲ τὸν ἐκείνης ἄνδρα τῇ βιβλίῳ προσκαίμενον, ὃ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἱερᾶς τοῦ Προδρόμου κεφαλῆς περιεῖχεν, ὅπως ὁ τοσοῦτος θησαυρὸς, καὶ τοῦ μὴ λαθεῖν ἄξιός, ὑπὸ γῆν κρυπτόμενος εὐρεθείη. Σύμβολον, οἶμαι, τῆς τοῦ εὐαγγελισθέντος αὐτῇ προφητείας καὶ τοῦτο, ὅτι μέγα τι τῷ βίῳ ἀγαθὸν καὶ οὗτος φανεύεται. Παρὰ τῷ ἀνδρὶ τοίνυν καθίσασα, τῆς ἀναγνώσεως ἠκροῶτο· ὡς δὲ αὐτὴ πέρας εἶχεν αὐτῇ, ἢ γυνὴ τὴν ὄψιν εἰς νοῦν λαμβάνουσα, φόβου καὶ χαρᾶς τὴν ψυχὴν ὑπόπλεως οὖσα, οὐ δὲ καθεκτικῶς ἔχειν οἶατο ἦν, ἀλλὰ τι λίαν οἰκτρὸν ἐκείνην ὠλοφύρετο, ὡς μὴ δὲ πυθανόμενῳ τὴν αἰτίαν τῷ ἀνδρὶ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορήτῳ καρδίᾳ τὰ ὑφ' ἑνὸς κατέχεν. Ἐκείνη μὲν οὖν τῷ ἀνδρὶ συνοικοῦσα συνέλαβε ἀπὸ τότε κατὰ τὴν τοῦ Προδρόμου φωνήν, καὶ συνετήρει πάντοθεν αὐτὴν ὡσπερ τι θεῖον ἐν ἐκείτῃ φέρουσα σκεῦος· οἷς μέντοι θάρρειν εἶχε, καὶ μάλιστα τῷ ἀνδρὶ, πορευθέντι πολλὰκις, ὡς ἄρρενος ἐγκύμων εἶη γυνῆς, καὶ ὅτι Συμεών τὸ τεχνησόμενον ὀνομάσαι. Τοῦ χρόνου δὲ ἔχθι τῶν ἡμερῶν συνελεσθέντος, τίκτει, τῶν τῆς λοχείας ὁδυνην αὐτῇ μὴ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐπιθεμένων, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀλύτῳ τοκετῇ χρῆσασμένη. Τεσσαρακοστῇ τοίνυν μετὰ τὸν τόκον ἡμέρᾳ προσάγει τὸ βρέφος τῷ τοῦ Προδρόμου νοτῇ, ἀντιδιδούσα καθάπερ ὃ ἔλαβε, καὶ Θεῷ τῇ δωδεκάτῃ καθιερούσα.

Καὶ ἡ μὲν αὐτῇ τὴν δεξιάν ἐπέχει θηλήν, ὡς ὑπὸ τοῦ Προδρόμου εἶρητο, καὶ ταύτῃ τὸ βρέφος ἐτιθηκεῖτο· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἔννοια γίνεται τῇ μητρὶ, καὶ τὴν εὐωδύμον αὐτῇ ἐπισχεῖ, καὶ δῆτα δέμενον ἰδοῦσα θηλή, τὸν ἀριστερόν ἐπέχει μαστόν. Καὶ τὸ μὲν οὐχ ἥπτετο, ἀλλὰ κλαυθμυρίζομενον ἀπαστρέφετο· ἢ δ' ἐπέμενε μάλλον ἐπέχουσα. Ὡς δὲ τοῦτο πᾶσαν ἐκείνην παρέτεινε σχεδὸν τὴν ἡμέραν, καὶ τὸ παιδίον ἄγευστον θηλῆς διεμεμένηκε τῆς νυκτός ἐκείνης (Ὡς πῶς σου τὰ θαυμάσια, Χριστέ, διηγῶμαι!) συστήλλεται τῇ μητρὶ τὸ διαιδοῦν καὶ ἀνεστηκὸς τοῦ εὐωδύμου μαστοῦ, εἴ' οὖν ὁ ὑποπιπλάμενος τοῦ γάλακτος κύλπος, καὶ ὑπολαίνεται καὶ ἐκρένεται, καὶ ἀνδρείῳ τὸ πᾶν ἴσα γίνεται· ὁ δεξιὸς δὲ, ὡς καὶ πρότερον εἶχεν, ἀφθύνως θηλάζειν τὸ παιδίον δύναμενος. Μάρτυρες τοῦ τοσοῦτου θαύματος ὅσαι τῶν γυναικῶν ἐγγειτόνουν, αἷς ἢ τοῦτου μήτηρ, γλωρῶν ὑπὸ θεοῦς ὁρώσας, τὸν τε μαστόν εὐθέως ἐδείκνυν, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπεξηγεῖτο.

Διετὲς δὲ γεγονὺς τὸ παιδίον ἐν τῷ τοῦ Προδρόμου νοτῇ, κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν, τὸ βάπτισμα δέχεται, καὶ Συμεών ἐπικληθὲν ἀνέισιν ἐκ τοῦ ὕδατος. Γίνεται δὲ τι θαῦμα περὶ αὐτὸ τοῦ πρότερου παραδοξώτερον· γλώττη γὰρ εὐθὺς ἤρξατο τρανῇ λέγειν, ὁ καὶ τῷ Βαπτιστῇ θαλαδῇ προηγόρευτο, Ἐγὼ πατέρα καὶ οὐκ ἔχω, ἔχω μητέρα καὶ οὐκ ἔχω· τοῦτο δὲ καὶ ἐς ἐδούμην ἐπέμενε λέγων ἡμέραν, σημαίνων ἐντεῦθεν τὴν οἰκείαν τῶν γυναικῶν τε καὶ ἀναχώρησιν, καὶ τὴν πρὸς τὰ οὐράνια μάλλον οἰκείωσιν αὐτοῦ καὶ ἀνάβασιν. Ἐξ ἐκείνου τοίνυν ὁσάνκις ἢ μήτηρ κρεὼν μεταλλάσσει, παρ' ὅλην τὸ παιδίον ἐκείνην ἀπείχετο θηλῆς τὴν ἡμέραν· ὁ δὲ πολλὰκις γεγονὺς, πείθει τὴν μητέρα παντάπασιν ἀποσχέσθαι κρεωφαγίας. Ἀπεισθαί δὲ ἔχθι καὶ τροφῆς δυναμένων, ἄρτον ἢ μήτηρ μέλιτι χρίουσα, καὶ ὕδωρ αὐτῇ ποτὶν ὠρεγειν. Εἰ δὲ καὶ λουτρῷ τοῦτο προσαγαγεῖν πειραθεῖν, οὕτω δεινὰ ἐποίει,

A καὶ ἀγανακτοῦν ἐφαίνετο, ὥς καὶ αὐτὴν εὐθὺς αὐτὸ τὴν φωνὴν ἐπιλείπειν· ὅπερ οὖν τὴν μητέρα εἰδυῖαν μικρὴν βλαβεράν τὸ παιδίον προσάγειν πείσθαι.

tempore prodigium quoddam multo admirabilius priore. Continuo namque clara voce (quod ipsum quoque S. Joannes prædixerat) proloqui incipiebat : Est mihi pater, et non est ; est mihi mater, et non est : eundemque in septimam usque diem continuabat sermonem, significans, se dein rebus terrenis nuntio remisso, a strepitu populi recessurum : cœlestibusque melius intentum, eo tota mente ascensurum. Profecto ex illo tempore, mater carnem manducasset, toto illo die uberibus abstinebat puer : quod cum sæpius factum esset, persuasum matri est, carnis esu omnino sibi ut interdiceret. Cum vero eo jam pervenerat, ut aliis quoque cibis vesci posset, panem illi melle illitum, et pro potu aquam porrigebat mater. Si quando autem ad balnea adducere ipsum niteretur, tam ægre patiebatur, tantamque præ se ferebat indignationem ut renitentem continuo vox deficeret : quo animadverso, mater illud quoque imposterum tentare destitit.

CAPUT II.

Terræ motum fugiens Pilam perducitur, inimicum sanat, columnam conscendit. Visiones variæ.

B Πενταέτους δὲ ἤδη τούτου γεγενημένου, συνέβη σεισμῷ τὴν Ἀντιόχου μεγάλου κατενεχθῆναι, ὥς μὴ μόνον τὸν οἶκον, εἰς ὃν οἱ τούτου γονεῖς κατέλυνον, ἔργον τοῦ τοιοῦδε σεισμοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τούτου πατέρα τοῖς συμπτώμασιν ἐναποληφθέντα συγκαταλῦσαι τὸν βίον. Ἦ μὲν οὖν μήτηρ εἰς προσευχῆς τινος αὐτὰ οἶκον ἐτύγγαλιν ἀπαιῶσα, τὸ δὲ παιδίον, ὃ κατὰ τὴν Ἀντιόχου τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου ναὸς εἶχεν. Τοῦ δὲ σεισμοῦ τὴν πόλιν δεινῶς καταστρέφοντος, οἷα πληνόμενος περιήγεν, ἕως γυνὴ τις αὐτὸ, τῶν θεοσεβῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ γονεῖσι γνωρίμων, εὐροῦσα, πλησίον τοῦ παρὰ τῇ πόλει κομίσαιεν ὄρους. Ἐπὶ τοῦτο τοῖνον ἡ μήτηρ ἡμέρας ἀνὰ τὴν πόλιν ζητοῦσα, ὥς οὐχ οἷα τε ἦν ἀνευρεῖν, ἐπικατασεισθῆναι τινὰς αὐτῇ νομίσασα τῶν οἰκοδομῶν, τότε σπλάγγνα δεινῶς ἐστρέφετο, καὶ τὴν καρδίαν ἐκόπτετο· ἕως φαιδρὰ τις ὤψις αὐτῇ καὶ πάλιν ὁ Προδρομος ἐπιστάς, γνωρίζει τὸν τόπον, ὅπου γενομένη τὸ παιδίον εὐρήσει. Ἀπελθοῦσα τοῖνον ἡ μήτηρ, εὐρήσκει τούτο παρὰ τῇ γυναικί, ἐκεῖνα περὶ αὐτοῦ σὺν ἐκπλήξει διαγυμνή, ὥς ἄρα δις τὰς ἐπτά ἡμέρας πεισθεὶς τροφῆς μεταλαβεῖν, ἄρτον καὶ ταῦτα μόνον καὶ ὕδατος. Ἀπολαβοῦσα τοιγαροῦν τὸ παιδίον ἡ μήτηρ, καὶ παρὰ τὸν τοῦ Βαπτιστοῦ ναὸν ἀπελθοῦσα, Θεῷ τε καὶ αὐτῷ τὰ εἰκότα εὐχαριστήσασα, ἐπάνεισι εἰς τὴν πόλιν.

C Καθ' ἑαυτὴν δὲ ποτε γενομένη, καὶ ὅσα περὶ τοῦ παιδίου αὐτῇ ὁφείλει καὶ λαλῆσει, ὅσατε παραδόξως ἐπ' αὐτῇ γενομένα ἴδοι ἐν νῷ λαμβάνουσα, καὶ ὅ, τί ποτε ἄρα τὸ ἐπ' αὐτῇ τελεσθῆσάμενον εἴη διαπορούσα, ὅρᾳ κατὰ τοὺς ὑπνοὺς ὑπόπτερον ἑαυτὴν ἀπὸ γῆς αἰρομένην, τὴν τε παιδίον χερσὶ κατέχουσαν, καὶ δῶρον ὥσπερ Θεῷ δεκτὸν ἀναφέρονσαν, τοιαῦτά τε αὐτῇ ἐπιφανεσθῆναι. Ἐπιθύμουν ἰδεῖν σου, τέκνον, τὴν θεῖαν ταύτην ἀνάδυσιν, ὅπως τὴν δοῦλὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψίστος ἀπολύσῃ με, ὅτι εὖρον χάριν ἐν γυναικὶ ἀποδοῦναι καρπὸν αὐτῇ καὶ λίαν ἐμῇ, ὡδίνῃ καὶ πόνου. Ὁφείω μὲν δὴ τοιαύτης ἡσέας τυχοῦσα, καὶ παραπλησίως οὕτω φωνᾶς τῷ Προφήτῃ Συμεὼν φηγεσθῆναι, ἅτε τοῖς ἑαυτοῖς ὀφθαλμοῖς σωτήριον ἰδοῦσα καὶ αὐτὴν, εἰς καρδίαν πάντα συμβάλλουσα, καθ' ἑαυτὴν διετήρει.

Συμβαλὼν δὲ τὸν Συμεὼν μετὰ ταῦτά κατ' ἐκεῖνο τῆς Ἀντιόχου διάγειν, ὃ Χερουδίμ εἰκότως ἀπὸ Τίτου ἐλόντος Ἱεροσολύμα λέγεται, εἰκότως τε περιουνοῦμεν τῶν Χερουδίμ ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀνελομένου ναοῦ πρὸς τὴν Ἀντιόχου μετακομίσαντος, καὶ αὐτὰ τῆς πόλεως ὡς ἐν ἐπιφανείᾳ στήσαντος. Ἦδὲ τοῖνον διάγων, ὅρᾳ κατ' ὀφθαλμοῖς, ἐπὶ τῆς ἀρχαίας τοιοῦται, φρικτῆς ἐκείνης ὀφθαλμοῖς· Ὅρᾳ τοιγαροῦν, καὶ ἴδῃ, ὃ Κύριος ἀπάντων καὶ δεσπότης Χριστὸς ὁ Θεὸς (πῶς ἂν παραστήσει λόγος τὸ μέγα τῆς ἐπιφανείας ἐκείνης θέαμα) ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ τε καὶ μετεώρου, βῆμά τε πρὸ αὐτοῦ φοβερόν ἐώρατο, τότε τῶν δικαίων πλῆθος συνήρχετο, καὶ ἡ βίβλος τῆς ζωῆς ἀνέγνωτο· καὶ ἀπὸ μὲν ἰακωβιτῶν ὁ τῆς τρυφῆς

Maji T. V

in Divi Præcursoris æde, veluti ab eodem prædictum erat, sacro baptismatis abluitur fonte, ac Symeonis nomine insignitus inde emergit. Accidit hoc ipso pater, et non est ; est mihi mater, et non est : eundemque in septimam usque diem continuabat sermonem, significans, se dein rebus terrenis nuntio remisso, a strepitu populi recessurum : cœlestibusque melius intentum, eo tota mente ascensurum. Profecto ex illo tempore, mater carnem manducasset, toto illo die uberibus abstinebat puer : quod cum sæpius factum esset, persuasum matri est, carnis esu omnino sibi ut interdiceret. Cum vero eo jam pervenerat, ut aliis quoque cibis vesci posset, panem illi melle illitum, et pro potu aquam porrigebat mater. Si quando autem ad balnea adducere ipsum niteretur, tam ægre patiebatur, tantamque præ se ferebat indignationem ut renitentem continuo vox deficeret : quo animadverso, mater illud quoque imposterum tentare destitit.

A Accidit, Symeone nostro jam quinquenni facto, magnam Antiochiam gravi terræ a motu sic labefactari, ut non modo domus, ubi parentes illius morabantur; eodem rueret; verum ipse quoque pater, ruinis interceptus, vitam luctuoso exitu concluderet. Et mater quidem in oratorium tunc commodum abierrat : ipse vero in æde Proto-martyris Stephani Antiochiæ sita se continuebat. Verum terræ motu urbem miserandum in modum evertente, inde recedens, errabundus circum vagabatur : donec mulier quædam pia ac parentibus ejus familiariter usa, repertum forte, in montem urbi admodum vicinum, deduxit. Septem itaque dies mater quæsitum per urbem invenire nullo modo poterat : ratæque ædificiorum passim labentium ruinis involutum perisse, gravissimo medullitus dolore premebatur ; donec læta visione, sancto iterum apparente Prodroino, recreata, certiorque reddita est, quo filium loco reperiret. Abiens itaque, invenit illum apud dictam mulierem, hæc de ipso summa cum admiratione commemorantem, quod spatio dierum septem, his persuasus alimenti quiddam sumere, solo pane et aqua contentus fuisset. Cum recepto igitur filio ad Joannis Baptistæ contendens, gratiis Deo et Sancto, ut par erat, ibidem persolutis, urbem remeat.

11 Deum istuc agit, et quanta sibi, tum per visiones, tum per prophetias promissa de filio essent, quamque stupenda jam nunc circa eundem facta vidisset, in animum revocat ; pendetque dubia, num visa illa reipsa aliquando vere complenda essent : videt h per somnum sese alatum in sublime efferri, manibus prensantem filium, eumque veluti gratum Deo donum efferre, atque hisce compellere verbis : Unice desiderabam hunc gloriosum ascensum tuum videre, fili : ita me famulam suam liberet. Altissimus, quoniam inveni gratiam inter mulieres, ut ipsi possim reddere uteri mei fructum, dolores et labores. Istiusmodi visionem sancta mulier conspiciata, in voces Prophetæ illius Symeonis perquam similes, quasi et ipsa oculis suis salutare quoddam vidisset, crumpebat, conservabatque omnia in corde suo.

12 Post hæc Symeon, cum forte in illo versaretur Antiochiæ loco, qui jure merito Cherubim appellatur, propterea quod Titus, eversa Hierosolyma, celebriores Cherubimorum statuas, ex templo ejus sublata, Antiochiam transtulerit, ibidemque celeberrimo urbis loco posuerit : cum illo, inquam, loco versaretur Symeon, objicitur illi apparens super ruinosum parietem horrendum hocce spectaculum : Apparebat ecce Christus universorum Dominus (sed quæ sermonis facundia tam illustris apparitioni

D A. NICEPHORO; statim a baptismo loquitur divina quædam verba

a Gravis terræ motus Antiochiæ; E

quem fugiens Symeon a S. Joanne monstratur.

Alia matris visio. F

h

Alia item Symeonis,

A spectaculum pro dignitate enarret?) Apparebat, inquam, Christus sublimi in throno, ante quem tribunal terribile; tunc immensa justorum multitudo confluebat. pandebaturque liber vitæ; spectabatur ab ortu refertus voluptatum Paradisus, ab occasu vero stagnum ignibus æstuans; et Spiritus Domini dicebat ei: Auscula et intellige verba vitæ; consule illa, quæ hic cernis, ut eligas virtutem. Splendor iste Sanctorum et Paradisus voluptatis, sempiternam exultationem significant: ista autem gehenna ignis, numquam terminanda supplicia interminatur. Abi igitur, virtutemque elige; ut post vitæ hujus terminum, non modo libereris ærumnis nullum terminum habiturus, verum etiam particeps fias honorum ineffabilem, propositorum amantibus Deum.

qua ad sectandam virtutem instigatur.

Viro ignoto praeunte Pilam perducitur:

B 13 Contemplatione ista Symeoni objecta, scientia quædam plusquam humana, quæ occulta et aciem nostram fugientia revelaret, mirabiliter eidem attributa est. Paucis post diebus videt denuo virum, albo vestimento amictum, dicentemque: Sequere me. Ille autem sequelatur continuo umbram apparentis sibi, ducentisque in regionem Tiberinam, conterminæ Seleuciæ subjectam, ad locum quemdam, consueto incolis idiomate. Pila appellatum. Hic Symeon deserto in monte agens inter teras, quas solas vitæ suæ consortes habebat, copioso lumine cœlitus immisso diu noctuque perfruebatur; ducente per omnia viro illo, qui candidatus apparuerat, et necessaria vitæ suppeditante. Aliquot istic loci dies perduravit, deinde ipsum quoque montem conscendens, exiguum invenit monasterium; in quo degens vir quidam, Joannes c nomine, virtutis admodum studiosus, stabat super basim; cui viro prius etiam de Symeone frequentes obtigerant visiones, quam is ad montem advenisset. Alias quippe puerum, candido amictu circumdatum, in monasterium curru vehi; alias rursus per medium aera, columna lucida viam, monstrante ipsumque ambiente, eodem penetrare conspexerat. Accidit quoque eodem adductum Joanni exhiberi ab Angelo, dicente; Hic ille est, per quem salutem consecuturus es. Hæc, illo quo videbat tempore, sociis suis monachis retulerat Joannes: nunc vero, cum Symeon in monasterio ipse comparebat, extemplo contulit ipsum cum revelationibus suis: certusque eundem esse, qui frequenter oculis suis objectus fuerat, spiritali perfundebatur voluptate, gratiasque Deo præ exultatione lacrymis potius quam labiis persolvebat.

c

et inde ad Joannem Stillitiam pervenit:

C 14 Exinde Symeon diebus septem, expers curarum, sibi uni vacans, neque verbum promebat, neque alimenti quidquam admittebat: obstupescente prædicto viro Dei, quomodo in tam tenera ac juvenili ætate arduum adeo rigidumque vitæ institutum sectari posset. Deinceps profecto tertio quoque die, aut septimo, aut etiam decimo reparabat tantum vires, paucis quibusdam pro cibo maceratis leguminibus cum aqua sumptis. Sic itaque proficiebat, sicuti ætate, ita et exercitatione virtutum; quamquam hæc longe magis illam superabat. Erat præterea speciosa venustaque forma, capillis aurum colore referentibus, et oculorum dignitate insigni: erat in disserendo promptus, in respondendo prudens, divina ubique gratia cœlitus plane data, perspicue in ipso elucescente. Hæc decora ille, qui probis omnibus invidet; ille, inquam, qui jam inde a rerum exordio insensissimus generis nostri hostis extitit, nequibat ferre; sed iu quemdam, haud procul monasterio morantem, pecorum pastorem, subdole, uti malitiæ ejus familiare est, ingressus; tanta hominem invidia in virum sanctum ob virtutum ejus fulgorem inflamat, ut mortem illi anxie machinaretur; jamque viam modumque circumspiceret, quo con-

πυκάζων Παράδεισος, ἀπὸ δὲ θυσμῶν λίμνη πυρὸς ἀνα- **D**
βράχουσα, Πνεῦμα τε Κυρίου ἐπ' αὐτὸν λέγων· "Ακουε καὶ σύνες λόγους ζωῆς· συμβουλή γάρ σοι πρὸς ἐκλογὴν τοῦ καλοῦ καὶ ὀρώμενα. Ἡ μὲν γὰρ τῶν δικαίων λαμπρότης καὶ ὁ τῆς τρυφῆς Παράδεισος, τὴν αἰδίου ἀγαλλίαςιν ἐπαγγέλλονται· ἡ δὲ τοῦ πυρὸς γέννα, τὴν ἀτελεύτητον ἀπειλεῖ τιμωρίαν. Ἀπὸ τοίνυν, τὸ ἀγαθὸν ἐκλεξάμενος, ὡς ἂν μὴ τῶν ἀθανάτων μόνον μετὰ τέλους θειῶν ἀπαλλαγῇς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ γνησίων τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν ἀνελκυστῶν ἀγαθῶν ἐπιτύχῃς.

Ταύτης τῇ Συμεὼν τῆς θεωρίας ὑποδείχθησιν, σύνεσις τε παρὰδόξως αὐτῷ θειοτέρα καὶ κρυφίως ἀθεάτως ἀποκαλύψων προσετέθειτο γνώσις. Ὀλίγαι δὲ ὕστερον ἡμέραις ἔρχ' ἄλλιν ὑπ' ὀφθαλμοῦς ἀνδρᾶ λευχειμονοῦντα, ὅς, Ἀκολουθεῖ μοι, ἔφη. Καὶ ὁ μὲν ἠκολούθει παραχρημα τῇ σικῇ τοῦ ὀφθέντος· ὁ δὲ κατὰ τὴν Τιβερινὴν ἀπάγει χώραν αὐτόν, τὴν ὑπὸ τῇ γείτονι Σελευκίᾳ κειμένην ἐπὶ τινα τόπον, ἐν ᾧ χωρίον, Πίλα συνήθει γλώττῃ καλοῦμενον, ἦν. Ἐνταῦθα τοιγαροῦν ὁ Συμεὼν ἀνὰ τὴν τοῦ ὕρους ἐρημίαν ὑπὸ θηρίοις διῆγε, μόνους αὐτῷ κοινωνοὺς τῆς δικίτης, πλουσίον νύκτα καὶ ἡμέρας φωτὸς ἀνωθεν ἀπολαύων, καὶ ὑπὸ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ λευχείμονος ἀνδρὸς ὀδηγούμενος, ὅς αὐτῷ καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐπήρκει. Ἡμέρας μὲν δὴ τινὰς τῆδε διεκαρτέρει, εἶτα καὶ αὐτῷ προσδαιώνων ἤδη τῷ ὄρει, εὐρίσκει βραχὺν μοναστήριον, ἐν ᾧ τις Ἰωάννης, ἀρετὴν μετιὼν ἀνὴρ, ἐπὶ βράσεως ἱστάμενος ἦν, ᾧ καὶ πρὸ τοῦ **E**
τῶν Συμεὼν ἐπιβῆναι τοῦ ὕρους, πολλὰ περὶ αὐτοῦ πολλὰκις ἐχάνησαν ὕψεις. Ποτὲ μὲν γὰρ παῖδα ἑώρα λευχειμονοῦντα, ἐπ' ὀρχήματος φερόμενον ἐπὶ τὴν μονήν· ποτὲ δὲ ἄλλιν ἐν ἀέρι μέσῳ, στήλῃ φωτὸς ὀδηγούμενον, καὶ σύμπεριϊστάμενον, καὶ τῆς μονῆς ἐπιδαινόντα· ἄλλο τε δὲ προσάγοντα μὲν ἤδη τῇ μονῇ τὸν παῖδα, Ἀγγελον δὲ αὐτῷ τοῦτον ὑποδεικνύοντα, καὶ, Ὁὗτος ἐκεῖνος, λέγοντα, δι' οὗ σώξῃσθαι μέλλοις. Ταῦτα ὁ μὲν ὁρῶν, τοῖς συν αὐτῷ μοναχοῖς διεξέχει· μονοτάτου δὲ ἤδη τῇ μονῇ τοῦ Συμεὼν ἐπιστάντος, εἰς τὰς οἰκείας ἀποκαλύψεις εὐθὺς ὁ θείος ἀνὴρ ἐκεῖνος ἀνενεγκών, καὶ τοῦτον ἐκεῖνον τὸν αὐτῷ πολλὰκις ὀφθέντα εἶναι συνείς, μεστὴν ἐπ' αὐτῷ τὴν ψυχὴν ἰδοῦντος ἔσχε, καὶ Θεῷ δάκρυσι μᾶλλον ἀγαλλιάσεως ἢ χειλέσιν κυχάρισται.

Ἐβδόμη τοίνυν ἔξῃς ἡμέρᾳ ἰσχυράων ἦν ὁ Συμεὼν, καὶ μόνῳ συνὼν ἑαυτῷ, μὴ τέ τι προϊέμενος ῥῆμα, μὴ τέ τινα τροφὴν προσιέμενος, ὡς ἐκπεπληγχαί τὸν θεῖον ἐκεῖνον ἀνδρᾶ, ὅπως ἐν ἀπαλῇ τῆς ἡλικίας καὶ νεαρῷ τραχεῖαν οὕτω καὶ σκληρὰν ἀγωγὴν ἐπεδείκνυτο· ἐπειτα μέντοι διὰ τρίτης, ἢ ἐβδόμης, ἢ καὶ ἐκάτης ἐτρέφετο βρεκτῶ τινι βραχεῖ ὁσπρίῳ καὶ ὕδατι. Προέκοπτε τοίνυν ὡς περ τὴν ἡλικίαν οὕτω δὴ καὶ τὴν ἀσκήσιν, μακρῷ δὲ τῆς ἀσκήσεως μᾶλλον ἢ ἡλικίᾳ ἐλείπετο. Ἦν δὲ καὶ τὴν **F**
ιδεῶν ὁ Συμεὼν εὐπρόσωπος καὶ τερπνός, ἐπιχρῶσθαι τε κόμῃ καὶ ὀφθαλμῶν κάλλει κοσμούμενος· ἦν δὲ καὶ λέγειν ἔτοιμος, ἀλλὰ καὶ συνετὸς ἀποκρίνεσθαι, θείας ὡς περ αὐτῷ χάριτος ἀνωθεν (ὁ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἦν) περιφανεῶς ἐπανθούσης· ἃ, τὸν ταῖς ἀγαθοῖς βρασκαινόντα πᾶσι, τὸν ἐξ ἀρχῆς λέγων τῷ ἡμετέρῳ γένει πολέμιον, οὐκ ἦν ἐνεργεῖν, ἀλλὰ τινα παρὰ τῇ μονῇ ποιμένα θρεμμάτων ὁ σκαιὸς ὑποδύς, ὡς περ δὴ τρόπος τῆς ἐκεῖνου κακοτεχνίας, τοσοῦτον αὐτοῦ τῇ ψυχῇ φθόνον τῆς ἐκεῖνου ἀρετῆς ὑπανάπτει, ὡς καὶ φόνον ἐπ' αὐτόν ὠδίνειν, καὶ ἤδη παραπειράσθαι ὅπως ἂν ἀνέλοι τοῦτον τῆς μονῆς ὑπεξαγαγών.

Ταῦτα ὁ μὲν ἔστρεφε καθ' ἑαυτόν, καὶ διὰ σπουδῆς ἐποιεῖτο· Θεὸς δὲ ὁ καὶ πρὸ συλλήψεως ἑαυτῷ τὸν Συμεὼν ἀφορίσας, οὐκ ἡμέλει τοῦ οἰκείου θεράποντος, ἀλλ' ἔργου ἀρχεσθαι ἤδη μέλλοντι τῷ ἀνδρὶ, ἐκφαίνεται ἀθρόον ἢ δεξιᾷ, τῆς τοῦ Θεοῦ δικαίας ἀπειλῆς καὶ κινήσεως ἐναργὲς τεκμήριον· καὶ οἱ πόνοι τοσοῦτον αὐτοῦ τῆς ψυχῆς καθικνούνται, ὡς μὴ δὲ τὸν ὀδυνῶν ἀνέχεσθαι δύνασθαι, ἀλλὰ προσελθεῖν τῷ Ἀρχιμυδρίτῃ, τὴν τε χεῖρα ὡς ἔχει δεικνύοντα, καὶ λίαν ἐλεεινῶς ἀποδορόμενον ἑαυτόν. Καὶ ὁ μὲν ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν, ὁ δὲ οὐκ ἔλεγε, δεινῶς ὑπὸ δέοντος εἰργόμενος. Ὡς δὲ πολλὰ μετὰ ταῦτα διήλθον ἡμέραι, τὰ γε τῶν ὀδυνῶν μᾶλλον αὐτῷ ἐπετίετο, καὶ τὸ σῶμα ἔρρει τικνόμενον, πρόσσεισι τῷ Ἀρχιμυδρίτῃ

A δρίτη κατὰ μόνας τὰ πάντων λαθῶν ὄμματα, ἐξαγορεύει τὴν ἀμαρτίαν, δημοσιεύει τὴν πονηράν ἐκείνην τῆς καρδίας ὁδόν, κλαίει πικρῶς, αἰτεῖ θεραπείαν τοῦ πάθους. Τὸν Συμεὼν τοῖνον ἐκείνος, αὐτίκα καλέσας, ὃ καὶ πλουσιωτέρων ἤδει φοιτῶσαν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, τὰ τε τοῦ δράματος αὐτῷ καὶ τῆς ἐπιβουλῆς ἀπαγγέλλει τὰ τε τῆς τοῦ Θεοῦ δικαίας ὁργῆς προστίθισι, καὶ ὅπως ἡ χεὶρ τῷ ἀνδρὶ πεπνυμένοι ἐλευθῶς δείκνυσι, εἴτα καὶ ὅσα γνησίου δεῖται παιδὸς, ἢ τὰ ληθέστερον μᾶλλον πατὴρ συγχωρήσας τε αὐτῷ, καὶ θεραπείαν αὐτῷ τῆς πληγῆς ἐπιῦξασθαι.

Συμεὼν δὲ, ὁ τῷ Θεῷ ἐξευλεγμένος καὶ πρὸ γενέσεως, οὐ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐθὺς ἀφῆκε τῇ πλημμελίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ μᾶλλον εὐχὴν ἀσμένως δεξιόμενος, καθάπερ αὐτὸς τι μέγα λαθεῖν οὐ δοῦναι μέλλων, κεφαλὴν ὡς εἶχε καὶ γόνυ γῇ δεδωκώς, καὶ τῶν οἰκτιρμῶν τῆς τοῦ Θεοῦ δεκθεῖς ἀγαθότητος, τῶν τε φίλων-θρώπων ἐκείνων σπλάγγων ἐλκύσας ἑλαιον, ἀναστὰς, καὶ χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας, σφραγίζει τὴν ἐγκυβητὴν καὶ πάσχουσιν κοινῶς δεξιάν, καὶ παραγρήμα (τίς ἀκουσάς σου, Θεέ μου, ποιήσει τὰς αἰνέσεις;) ὑγιὲς ἔχουσα ὤφθη, καὶ τῇ ἐτέρᾳ παραπλησίως· οὐ χεῖρα δὲ μόνον εὐθὺς, ἀλλὰ καὶ σῶμα ῥίννυσται, καὶ εἰς τὴν προτέραν εὐεξίαν εἰσάγεισιν· ὅπερ οὕτως ἐξεπλήξε τοὺς παρόντας, ὡς καὶ ψυχὰς ἔλκων αὐτοὺς ἀπὸ τότε τοῦ Συμεὼν ἐξηρηθῆσαι, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἰωάννην τοῦ λοιποῦ μετὰ δέους αὐτῷ διακλέμεσθαι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο, καὶ οὕτω θαυμάσαι ἄξιον· τὸ δ' ἐξῆς, πολλῶ καὶ τοῦτου θαυμασιώτερον. Ὡς περ γὰρ αὐτὸς ἐαυτῷ τὴν ἀρετὴν παραθήγων, καὶ ὑψηλοτέρως ἢ δὴ πολιτείας ἀπτόμενος, αἰτεῖ γενέσθαι βάσιον ἐκ πλαγίου τῷ Ἰωάννῃ· ἵνα γενομένης εὐθὺς ἐπιβὰς, καὶ στὰς ἐπ' αὐτῆς· ἦν δὲ μόδιος τῷ Συμεὼν ἡ περιβολή, ἔξυλον καρύας πεποιημένος.

Ὁρᾷ πάλιν αὐτὸς ἐκ πλαγίου παῖδα κάλλει ὠραῖον, τὴν τε καρδίαν πρὸς τὴν ὕψιν ἀναφλεγεῖς, καὶ ἔτι Χριστός, ὁ Κύριος καὶ Θεός· εἶπεν γοῦν, θαρρῆναι κατὰ τὸν ἡγαπημένον μαθητὴν καὶ αὐτὸς, τὴν περὶ τοῦ πάθους ἐρώτησιν, καὶ φησὶ· Κύριε πῶς σὲ ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι; Ὁ δὲ ὑπομονὴν αὐτῷ καὶ καρτερίαν, ἢ σώματος νέκρωσιν μᾶλλον ἐκουσίαν νομοθετῶν, τὰς χεῖρας τύπῃ στυροῦ διατείγας, Οὕτω μέ φησιν, ἐσταύρωσαν, ἐμοῦ εὐδοκήσαντος. Σὺ δὲ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. Ἀλλὰ τότε μὲν ὁ Συμεὼν οὐ συνῆκε τὰ εἰρημένον· ὕστερον δὲ συμβαλὼν ὅπερ ἐκεῖνα ἐβούλετο, πόνῳ τε καὶ ἡμέραν πόνου, καὶ ἀσκήσιν ἀσκήσει προστιθεῖς οὐκ ἀνεί. Τῷ μὲν οὖν Ἰωάννῃ νυκτὸς ἐκείνης εὐχὴ ψαλμοὶ τριάκοντα ἦσαν, τῷ δὲ Συμεὼν σὺν μὲν πεντήκοντα, σὺν δὲ ὀγδοήκοντα, τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ ψαλτήριον ὅλον, ὕπνου μὴ δὲ βραχὺ γενομένου, ἀλλὰ μὴ δὲ ἡμέρας ἔχοντι πάλιν τὸ στόμα δοξολογίας πανύμενον, ὡς μὴ δὲ τὸν Ἰωάννην φοβέου τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτῷ καθαρεύειν.

C ἀλλὰ τοιαύταις πρὸς αὐτὸν παραινέσεσιν χρῆσθαι· Ἰκα-νὸν σοι, τέκνον, ὅτι σαυτὸν ἐξ αὐτοῦ γάλακτος καὶ θηλῆς ἐσταύρωσας τῷ Χριστῷ· τί δέ σοι καὶ ταῦτα τὰ τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπου ἐγκρατείας· παρακαλεῖν γὰρ καὶ τὸ σῶμα, ὕπνου τε καὶ τροφῆς τὰ μέτρια κοινωνεῖν, ἔν' ἐκρεῖν ἔχῃ σοι πρὸς τοὺς τῆς ἀσκήσεως πόρους· οὐ δὲ γὰρ βρῶμα ἢ πόμα κοινοῖ τὸν ἀνθρώπου, δέδωκα γὰρ ὑμῖν πάντα φαγεῖν ὡς λάχανα χόρτου, φησὶν ἡ θεία γραφή. Πρὸς ἅπερ ἐκεῖνα τὸν Συμεὼν καὶ λίαν πρεσβυτικῶς ἀποκρίνεσθαι· Ὡς εἰ καὶ ταῦτά φησιν οὐ κοινοῖ τὸν ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοὺς κοινοῦντας λογισμοὺς κινεῖ καὶ θολε καὶ παχύνει, ἐνυλὸν τε τὸν λεπτότατον ἐργάζεται νοῦν, ἀγλὺν αὐτῷ καθάπερ ἀνακράσαντα. Νύκτα μέντοι καὶ ἡμέραν ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου μελετῶντες, οὐ συναρπαζόμεθα τῇ τοῦ ὕπνου μέθῃ (Εὐστάθης γὰρ φησιν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας, ἢ ἡ συνεχὴς τῶν ἐμπαιθῶν λογισμῶν ἐργάζεται προσβολή, τὸν τῆς ψυχῆς τόνον ἡρέμα δια-χαυνοῦσα) ἀλλὰ τὸ στόμα τινικαῦτα μᾶλλον ἀνοίγοντες (ὅπερ ἐστὶν ὁ περὶ τὰς θείας ἐντολὰς πόθος, καὶ ἡ τῆς καρδίας περὶ αὐτὰς θερμὴ) τὴν ἀνωθεν χάριν εἶπ' οὖν πνεῦμα ἐλκύσομεν. Ἀλλὰ, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀγάπην, μηδὲν σοι πρὸς τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἐμμενῶ γὰρ νομοθετῶ καὶ οὐκ ἄλλοις· δεῖ γὰρ μοι, διὰ τὸ νέου τῆς ηλικίας, τοσαύτης περὶ τὸ σῶμα σκληραγωγίας.

ceptum animo scelus opere compleret, seque e monasterio impunesubduceret.

15 Dum isthaec nequam ille volvebat animo, studioseque actitare conabatur : Deus, qui Symeonem priusquam conciperetur praedestinaverat sibi, non deerat famulo suo : nam hominis nefarii manus, jam proxime sceleri admovenda, repente exarescit ; quod argumentum justae Dei comminationis atque indignationis manifestum est : tantaeque animam ipsius angustiae invadunt, ut impar doloribus ferendis Archimandritam adiverit, quomodo se manus sua haberet, ostendens, atque infortunium suum miserabiliter lamentans. Illo autem causam percunctante, obmutescibat, ærumnas suas præ timore confusioneque occultans. Interjectis aliquot diebus, dolore magis magisque ingravescente, corpusque pessumiens attenuante, recurrit ad monasterium clam omnibus ad Archimandritam, aperit delictum, indicat acerbum cordis dolorem, flet amare, levamen mali implorat. Quid hic agat Archimandrita ? Confestim advocato Symeoni, quem abundantiore sancti Spiritus gratia præventum noverat, quid actum, quid consilii captum sit, declarat ; justam Dei in miserum hominem animadversionem ponit ob oculos ; quam miserabiliter ejusdem manus affecta sit, commonstrat : deinde ipsum, uti genuinum filium, aut verius patrem, rogat, afflicto veniam ut largiatur, et medelam vulneribus obtineat precando.

16 Symeon ergo, ante nativitatem electus a Deo, illico non solum dinisit homini ex intimo corde delictum ; verum etiam libenter preces, pro incolumitate ejus fundendas, addicens, plane ac si magnum beneficium accepturus non daturus esset, capite, ut poterat, genibusque humi positis, implorata bonitate miserentis Dei, elicitarque benignorum illorum viscerum misericordia, surrexit, extensisque ad cælum manibus, aridam atque ægre habentem dexteram signat. Et quis auditas faciet laudes tuas, mi Deus ? sanata continuo alterique simillima apparuit manus, neque hæc tantum, sed et corpus totum eodem momento corroboratur, ac pristinum in statum restituitur. Quæ res tanta admiratione presentes complevit, ut ex illo tempore Symeonem unice suspexerint ; ipseque Joannes nunquam deinceps nisi cum tremore illi collocutus sit. Atque hæc quidem magna admiratione digna fuere ; id vero quod sequitur, multo etiam majore. Nam, quemadmodum Symeon ad altiore semper altioreque virtutis gradum, jam nunc altissimum consecutus, se extimulat, petiit basim erigi ex adverso Joannis, cretamque mox conscendit, atque institit : modius d' autem e ligno nucis juglandis fabricatus, circumtegebat ipsum.

17 Videt hic rursus puerum, formæ dignitate egregium, cujus aspectu toto corde inflammatus ; cum Christum Dominum illum esse cognovisset, non dubitat, exemplo dilecti Discipuli, ipsum de passione ejus interrogare, inquires : Domine, quo modo te Judæi affixerunt cruci ? Dominus autem interroganti patientiam, tolerantiam, aut potius mortificationem corporis voluntariam pro norma vivendi præscribens, manibus in modum crucis extensis ; Ita, inquit, me, id unice expetentem, fixerunt cruci. Tu vero esto robustus, et viriliter age. Tum quidem non intellexit Symeon, quid isthaec sibi dicta vellent : postea vero, ubi intellexit, alios ex aliis labores aggressus est, et virtutum exercitiis alia atque alia incessanter addidit. Joanne igitur orationem suam, Psalmos triginta, singulis noctibus persolvente ; recitabat Symeon aliquando quinquaginta, aliquando octoginta, sæpe etiam Psalterium universum, somnum oculis suis nullum omnino vi-

dens,

A. NICEPHORUS.

mortem sibi
molitum
ideoque pu-
nitum

E

oratione sa-
nat :

et basim
etiam ipse
ascendens
l'

d

a Christo
animatur
ad perseve-
rantiam :

A dens, sed nec de die linguam suam a divinis laudibus decantandis cessare patiens: adeo ut Joannes **D**
A. NICEPHORO. non modo viribus ipsius timeret plurimum, sed ejusmodi quoque adhortatione nimis in se severum
Joanni mo- aggrederetur: Sufficiat tibi, fili. quod ab ipsis incunabulis te Christo crucifixeris: quid tibi cum hisce
derationem pœnitentiæ exercitiis, humanas vires excedentibus? Oportet et corporis curam gerere, eique mediocrem
suadenti somnum alimentumque indulgere, ut sufficere laboribus asceticæ vitæ possit. Neque enim cibus et potus
e coinquant hominem: nam, Dedi vobis omnia sicut olera pabuli manducanda, inquit sacra e Scriptura.
Gen. 9, 3.

prudenter
respondet.
Ps. 118, 28

18 Ad isthæc Symeon admodum prudenter respondens; Tametsi, inquit, illa non coinquant hominem, nihilominus coinquantantes cogitationes excitant, easque turbidas morosasque efficiunt, et subtilissimam hominis mentem terræ affigunt, et tenebris veluti quibusdam involvunt. Etenim cum diu noctuque legem Domini meditamur, periculum haud est, ne abripiamur somni illecebris, uti queritur Propheta dicens; Dormitavit anima mea præ tædio (Quod utique tædium continentes pravæ cogitationum incursus adferunt, animæ intensionem sensim relaxantes) sed aperimus potius os nostrum (desiderium intelligo et cordis fervorem ad custodiendum præcepta divina) ut attrahamus supernam gratiam seu Spiritum sanctum. Verbum nihil tibi, mi Pater, per Dei amorem, cum meis hisce sermonibus: mihi ipse leges has fero, non aliis: mihi enim necessitas incumbit, ob juvenilem ætatem, tam asperè corpus meum tractandi.

ANNOTATA C. J.

- a De hoc terræ motu jam egimus supra §. 3, ubi de ætate S. Symeonis, diximusque ad annum 526 spectare.
 b Eodem visio narratur quoque in Vita S. Marthæ, huic subjungenda, num. 2, nec multum diversimode.
 c Nusquam mentionem reperio hujus viri apud Græcos, cum tamen præter alia virtutis admodum studiosus, hic, et placide mortuus num. 45 dicatur; et in Vita sequenti B. Marthæ Num. 22 Sancti nomine decoretur.
B Est autem ille, cui a Rodero nostro parte 3 Viridarii Cap. 4 de Stylitis, Anonymus Stylita, Symeonis Junioris Magister nuncupatur, non parum obstrictus Vitæ hujus Scriptori Nicephoro, quod post tot secula beneficio illius, non tantum innotescat nominatim Latinis, sed famam quoque sanctitatis et odorem virtutum late spargat. **E**
 d De forma modii coluarnaris dictum est § Januarii ad vitam S. Symeonis Senioris §. 2: quibus nunc addi nihil volumus, nisi quod etiam pellibus subinde modius, de quo mox, videatur tectus fuisse, ex num. 146: et columna ferro septo munita, ex num. 219; item ex Vita matris Marthæ num. 33 columnæ adjuactam fuisse scalam, per quam ad modium scandebatur, etiam ab infirmis curari petentibus, ut ibi etiam habetur num. 72; ac denique ex jam dictis ante vitam §. 1 locum columnæ fuisse intra mandram, id est maderiam lapideam, neque posset accedere, nisi admissus a Fratre qui internuntii officia fungebatur: diciturque apud Evagrium lib. 1 cap. 13, Symeonis Senioris modia, vix cubitis duobus in ambitu patuisse. Infra etiam num. 46 constat, non semper apertum modium superne, sed anni ex parte nonnumquam clausum fuisse. e Ex versione LXX, quam ubique citari in hac Vita more Græcorum, notatum velim.

CAPUT III.

Visiones aliæ; miracula: terriculamenta dæmonis.

Ad perseve-
rantiam
animatur
a Christo.

Et hæc quidem Symeonis oratio, præter ætatem et expectationem prolata, percellere audientes poterat: Christus autem, qui ipsum sanctificaverat, quique priusquam pateretur sanctis suis discipulis Apostolisque dixerat; Confilite, ego vici mundum; gratiamque et virtutem patrandi miracula **C** infuderat; ille similibus Symeonem denis impertiturus, palmisque contra diabolum pugnando obtentis nobilitandus, similibus etiam ad ipsum vocibus uti dignatus est, dicens: Confide, ego vici mundum. Deinde etiam divinæ lucis claritate circumfunditur, detegiturque confestim omnis magnificentia atque imperium diaboli: ipse diadema in capite gestabat; adstabant integræ demonum phalanges: ad voluptatis ornatum præsto erant aurum, pretiosi lapides, uniones, utpote magis apta ad inducendam voluptatem illecebræ; audiebatur tiliarum fistularumque sonus, et varius musicæ concentus: cernebatur Peccatum specie puellæ, cum comitibus suis, ad turpitudinem homines allicientibus: illic curiositatis nequitiaque, hic diffidentia, inertia, et oblivionis spiritus residebant; spiritus autem avaritiæ diductis immane rietibus hiabat, veluti non satiandus nisi universa absorpsisset; qui istiusmodi rerum species exhibentes, conabantur Symeonem quoque ad se pellicere. At ille consuetis armis, salutari Jesu nomine Crucisque signo se muniens, universa confestim spectra dissipat, quemadmodum dissipari tenebræ solent fulgore solis.
 20 Lucifugis hisce nocturnisque visionibus dis-

Dæmonem
cum volupta-
tibus suis,

signo Crucis
dissipat,

Tοιαῦτα μὲν δὲ τὰ τοῦ Συμεῶν, καὶ παρ' ἱλικίαν καὶ ἀκοήν οὕτω πᾶσαν ἐκπλήττειν δυνάμεναι Χριστὸς δὲ, ὁ καὶ τὸν Συμεῶν ἀγάσσαί, καὶ πρὸ τοῦ παθῆναι τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, Θαρσεῖτε, εἰπὼν, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον, καὶ χάριν αὐτοῖς καὶ σημείων ἐμπνεύσας δύναμιν, πρὸς ἀπλήθειαν μέλλων χάρισματός καὶ τῷ Συμεῶν μεταδόναι, τὴν τε κατὰ τοῦ διαβόλου πρὸς ἀπλήθειαν νίκην αὐτῷ, τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἐκείνους ἀξιοῦ καὶ φωνῆς, Θάρσει καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. Εἶτα καὶ θεῖα περὶ αὐτὸν ἑλλαμψίς γίνεται, καὶ πᾶσαι τοῦ διαβόλου ἀθροὺν αἱ φαντασίαι καὶ βασιλεῖαι αὐτῷ ὑποδείκνυνται· διάδημα μὲν ἐκείνους ἐπὶ κεφαλῇς ἔχον, αἱ δὲ τῶν δαιμόνων αὐτῷ παρεστῶσαι φάλαγγες, χρυσὸς τε παρ' αὐτῷ πρὸς τὸν τῶν ἰδόντων κόσμον, καὶ λίθοι τίμιοι, καὶ μαργαρίται, ἵνα καὶ μᾶλλον εἶναι ἐπαγωγόταται· τὴν δὲ καὶ αὐτῶν ἀκούειν, καὶ σύριγγος, μέλους τε μουσικοῦ παντός· ὥς θυγατέρα τε τὴν Ἀμαρτίαν συνοῦσαν τοῖς ὀλέθροις δελεαζομένους· ἐκεῖ περιεργίας πνεῦμα καὶ πονηρίας, ἐκεῖ ἀπειθείας, καὶ ὀφθυμίας καὶ λήθης, τὸ δὲ τῆς φιλαργυρίας καὶ λίαν φροδερὸν ἐκεγχῆναι, ὥσπερ οὐδ' αὖ εἰ πάντα καταπίοι γαρτρίζεσθαι μέλλον. Ταῦτα οὕτως ὁρώμενα, καὶ τοιαῦτα φαντασίαν ἐπιδεικνύντα, ἐπαρχέσθαι πρὸς ἑαυτὰ καὶ τὸν Συμεῶν ἐπειράτο· ὁ δὲ τῷ συνήθει καὶ νῦν ὅπλῳ, τῇ τοῦ Χριστοῦ φραζάμενος ἐπικλήσει, τὴν τε τοῦ σταυροῦ σφραγίδα τοῖς θεάμασιν ἐκείνους ἐπιβαλὼν, αὐτίκα πάντα διασκεδάσει, καθάπερ τι σκότος αὐγῇς ἡλίου διαλυθὲντα.

Μετὰ μὲντοι τὰς νυκτιώδεις καὶ νυκτός ἀξίας φαντασίας ἐκείνας, τελειωτέρας αὖθις ἐλλαμψείας ὁ Συμεῶν ἀξιοῦται· ἐπεὶ καὶ ὥς ἀκολουθεῖν ἀναγκαῖον, αὐτοὺς ὑποχωρήσαντος.

A ὑποχωρήσαντος. Ἀτενίσας γὰρ καὶ οὐρανόν, ὁρᾷ θεῖον εἰς οὐρανόν, ὁρᾷ τε αὐτὸν ἐκεῖθεν εὐθὺς περιέλαμψε· καὶ τὴν Πατριάρχῳ, μύρον ἰδοὺ τι καὶ θεῖον ἀπὸ τοῦ ἐν χειρὶ ἔχον, ἀποσταγείας πρὸς αὐτὸν καὶ σφραγίσας, ἔχρυσεν εὐπῶν· ἔν τῳ μύρῳ τούτῳ θιώξαι τοὺς θάιμονας, θεῖαν τε δύναμιν ἐξ ὑψους ἐν ὁσφύϊ περιζωσάμενος· κενὰ αὐτῶν τὰς προσβολὰς καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἀποδείξει· Θάρσει τοιγαροῦν, πεποιθὼς τῇ τοῦ ποιήσαντός σε σφραγίδι Χριστοῦ· οὐκ ὠρελήσει γὰρ ἐχθρὸς ἐπὶ σοί, καὶ υἱὲς οὐνομίας οὐ προσθήσει κακῶσαι σε.

Τοιαύταις ὁ θεὸς Συμεὼν ἐνετρούφα παρὰ Θεοῦ θεωροίαις, τοσαύτας ἐκεῖθεν πρὸς τοῖς ἀσκητικαῖς ἀγῶνις εὐδοκίας ἤξιωτο. Ἀπερ οὐκ ἐλελήθει τὸν Ἰωάννην ὡς γὰρ τῶν ἐκ τούτου φύστα σπλάγγων, οὕτως ἐώρα τὸν Συμεὼν, διὰ τὸ πολλὴν καὶ παρ' ἑλικίαν τῆς ἀρετῆς, καὶ μονάζειν τὰ κατ' αὐτὸν περὶ παντὸς ἐποιετο, οἷς ἀκλόουθα ὀνόπου καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀντὶ γὰρ τὴν πρειμένον τὸ ἰσχύον καὶ χρόνον ἦδη συγγόν, ὁδύναις τε τούτῳ θυμίσαις βυλλόμενος, ὡς μὴ δ' οἷός τε εἶναι παντάπασιν ἀνακύψαι, συνεχῶς τῇ μονῇ φοιτῶν, τὴν τε ξένον τοῦ Συμεὼν ἐν ἑλικίᾳ τοιαύτῃ πολιτεῖαν ὁρῶν, πείθεται τὴν ψυχὴν, ὡς εἴπερ οὗτος ὑπὲρ αὐτοῦ δεκθεῖν, ὕψι πάλιν αὐτὸν ὡς καὶ πρότερον ὁ Θεὸς ἀποκαταστήσει· καὶ προελθὼν τῷ Ἰωάννῃ δεῖται θερμῶς δευθῆναι πάλιν αὐτὸν ἐκεῖνον προσεῦξασθαι περὶ αὐτοῦ. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης πρὸς τὸ τοῦ ἀνδρὸς πάθος σπλάγγνῃ παθὼν, τῇ βράσει παραστήναι τοῦ Συμεὼν παραγγέλλει· ἔπειτα παραινέει, συμβουλεύει τῷ Συμεὼν, ἐκείνης αὐτοῦ πάλιν ἐκεῖνος γίνετο· μὴ οὕτω σφοδρῶς ἀλγυνόμενον τοῦ κάρνουτος ὑπεριδεῖν, ἀλλ' εὐξασθαι τε ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ χεῖρας αὐτοῦ ἐπιτείνειν. Ὁ δὲ καὶ λίαν ἀγχιθεῖς, ἀμκρωτῶν ἐκ τούτου ἐκλείει, καὶ ὡς μεῖζον ἢ κατὰ τὴν ἐκ τούτου δύναμιν, τὸ ἐπίταγμα παρατεῖτο. Ἐπει δὲ ὁ Ἰωάννης μετὰ τῶν οὖν αὐτῇ οὐκ ἀνεί, ἀλλὰ θερμότερον ἔτι μάλλον ἐπέκειντο, ὁφθαλμοὶ καὶ βραχίονες πεισθίαι, χεῖράς τε τῷ πύσχοντι ἐπιθεῖς, καὶ ὅλον ἐκ τούτου εἰς εὐχὴν ἐπιτρέψας, Ἐγὼ μὲν ὁ ἀμκρωτῶς σφραγίσω, ἔφη, τῇ τοῦ Χριστοῦ σφραγίδι, κατὰ δὲ τὴν πίστιν ὑμῶν γεννηθῆτω τῷ πύσχοντι· καὶ παραγγέλλει θεοραπίαις τυγῶν, ἀπῆλθε, λαλῶν ὅλη γλώττῃ τὰς τοῦ Θεοῦ δυναστείας.

Εἶτα προσάγειται τὴν αὐτῇ θάιμονων καὶ ὁ μὲν θάιμονων τὸν Συμεὼν αὐτίκα ἰδὼν, ἀφαρπάσας ἐλεεινῶς τὸν ἀνθρώπον τῶν αὐτὸν κατεχόντων, εἰς ὃν ἐκεῖνος ἦν ἐνοικῶν, ἀνὰ τὰς ἐρήμους τοῦ ὄρους ἤλαυνετο. Ὁ Συμεὼν δὲ τοῦ πύσχοντος οἶκτον λαθὼν, καὶ τούτου ἐν ὀνόματι Κυρίου καλέσας, ἀναστρέφειν κελεύει καὶ ἡς, ἅμα τῇ κλήσει παρὲν αὐτῇ παρεστίαις. Ὁ δὲ τῷ θάιμονι εὐθὺς ἐπιτιμήσας, τὴν τε τοῦ Χριστοῦ σφραγίδι ἐπιβυλῶν, καὶ τούτου ἐκβαλὼν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπελάσας, ὕψι τὸν ἀνθρώπον ἀπολύει. Οὕτως αἰεὶ παραμένουσιν αὐτῇ τὴν ὁμῶθεν εἶχε χάριν, καὶ τῶν αὐτῇ προσόντων οὐδεὶς ἦν διακινῆς ἀναστρέφειν, ἀλλὰ τυγχάνων οὐπερ ἐδούλετο.

Βουλόμενος δὲ πρὸς ἀρετὴν διὰ πάντων οἰκοδομηθεῖσθαι, καὶ ὑπομονῇ αἰεὶ καταρτίζεσθαι, φησὶ ποτε πρὸς τὸν Ἰωάννην, Ὡς ἄρα ἡ μὲν τοῦ σατανᾶ κτήσις, καὶ ὅσας ὁ τούτου ὀλέθριος πλῆθος, ὑπεδείχθη μοι πῶς παρὰ Θεοῦ· τίς δὲ λοιπὸν ἡ σπουδὴ τῆς ἐκεῖνου πολυτεχνίας, δι' ἧς τοῖς ἀρετῇ· ἐρασταῖς πολέμους ἀναρρίπτει. Καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ Κύριος ἔφη, τέλουν, ἐξελεῖται σε τῆς ἐκεῖνου κακοτεχνίας. Ὑπολαθὼν δὲ ὁ Συμεὼν, ἐπιπατάσας τε καὶ ἀπρακτος ἔσται, φησὶ, τῶν ἐκεῖνου θυμῶν ἢ φροντίς, μετ' ὧν τὰς πονηρὰς συσκευάζεται πράξει· Ἰδὼν τοίνυν ὁ Ἰωάννης ὅπως ἐν οὐδενὸς μέρει τὰς ἐπιβουλὰς ἐτίθετο τοῦ ἐχθροῦ, καθάπερ αὐτοῦ τὸ φρόνημα καταστέλλον, ἵνα μὴ λάθῃ, τῇ τούτου ψυχῇ τύχῃ ἐντεῦθεν ὁ σκαλὸς ἐμποιήσας· Μὴ οὕτω, τέλουν, ἔφη, φησὶ, μὴδ' οὕτως ἀσθενὴς ὁ πολέμιος λογιζέσθω σοί, ἀλλὰ σιδηρὰς μάλλον ἀπλὰς ὑποδεδεμένος, ταύτῃ τε διὰ παντὸς τοῖς μοναχῶς ἐφειδρεύων, καὶ εἴπου καιροῦ λάβοιτο, βιαίως ἐπιτιθέμενος· ἀλλ' ἐπικλητῶν ἡμῖν φάναι τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ αὐτὸς ἔσται διὰ παντὸς μετ' ἡμῶν, καὶ αὐτὸς αὐτοῦ τῇ τῆς οἰκείας παρουσίας ἐπιφανείᾳ καταργήσει τὰς ἐνεργείας.

Ταῦτα πρὸς τελεικαύτην κατὰ τοῦ Συμεὼν ἐκμαίνει λύσαν τὸν πονηρὸν ὡς ἀθρόον ἐπιστάνα, φόνους τε συγ-

sis, meliori denuo illustratione dignus iudicator tenebris quippe depulsis lumen succedere, necesse est. Nam dum fixis templum intuetur oculis, videt Dei maiestatem in caelo : continuoque gloria inde diffusa Symeonem circumfulsit, et Patriarcharum quispiam unguentum, quod suave ac divinum quidpiam redolebat, manibus praelatum, guttatim stillare facit, unxitque ipsum, dicens. In virtute huius unguenti fugabis dæmonas, divinoque robore ab excelso lumbis accinctus, inanes ipsorum esse impetus insidiasque ostendes. Confide igitur, sperans in Christi, qui te creavit, signo : non enim proficiet inimicus in te, et filius iniquitatis non apponet nocere tibi.

21 Istiusmodi submissis a Deo spectaculis recreabatur Symeon, praeveniebaturque gratuita hac benevolentia, ut par asceticæ vitæ laboribus atque certaminibus fieret. Atque illa Joannem minime fugiebant : quippe Symeonem propter plurima præstantioraque, quam in illa ætate solent inesse, virtutum decora, non secus observabat quam filium ex se prognatum, instituendumque curabat omnibus, quæ a l' ipsum spectabant : quorum utique effectus sunt quæ subiectuntur. Vir quidam a longo jam tempore viribus destitutus, gravissimis premebatur doloribus : nec ulla omnino adhibita medicina poterat levare ; dumque identidem monasterium frequentat, insolitamque Symeonis in illa ætate perfectionem notat, fiduciam concipit fore ut Deus pristinae se validitudini restituat, si Symeon de preceptor intercedebat. Itaque Joannem adiens enixe rogat. Symeonem precibus suis exorare velit, ut pro se misero intercedat apud Deum. Joannes conspecto viri affecto corpore, commiseratione tactus, adduci ad columnam Symeonis ipsum imperat ; deinde hortatu suasuque, supplex denuo factus, inducere virum sanctum conatur, ut ne despiciat tam graviter laborantem, sed preces pro ipso fundat manusque imponat. Is autem molestissime hoc ferens, peccatorem se noncupabat, mandatumque, quod vires suas excedere inquebat, deprecabatur. Cumque Joannes cum suis nihil remitteret, imo etiam longe ardentius instaret ; vix tandem aliquando exoratus, ægre habenti manus imposuit, seque dans totum orationi : Ego, inquit, peccator formo signum Christi ; uti credidistis, fiat regitanti. Qui continuo sanitate donatus abiit, potentiam Dei pleno ore decantans.

22 Post hæc dæmoniæ ad Symeonem adducitur : at dæmon simul atque virum sanctum conspexit, ereptum miserabiliter e manibus tenentium, quem insidebat, hominem per deserta montis agitabat. Misertus ergo Symeon ita rapti, eum in nomine Domini vocatum reverti iubet : ille autem pene citius, quam vocatus esset, se coram stitit. Mox Vir Dei increpitum dæmonem, signo crucis Christi objecto, inde exterminans, hominem sanum ac sibi redlitum dimisit. Ita in promptu semper erat Symeonis gratia cœlestis : nec ultus, qui ipsum accedebat, revertebatur vacuum, sed reportabat, quidquid petierat, voti compos.

23 Cupidus porro Symeon absolutum per omnia virtutis adificium struendi, perveniendique ad perfectissimum tolerantie gradum ; dicit aliquando ad Joannem : Quam late pateat dominium satanæ, et quantæ sint ejusdem perniciosæ divitiæ, quanto etiam studio omnem suam applicet vafriciem, ut virtutis zelatoribus bellum moveat, jam pridem monstravit mihi Dominus. Ait Joannes : I omnis te, fili, nequissimis illius machinamentis eripiet. Subsumens Simeon ; Execrabiles inquit, vires ejus, quantumvis sollicite aliud ex alio malum molientes, effectu carebunt. Ubi vidit Joannes quam vili penderet insidias

D
A. VICEPRON.
et visione
Dei corro-
boratur :

E
precibus
eorum
sanat,

J
et dæmoni-
cum liberat,

De cavenda
vana gloria
monito

A insidias inimici, veluti ad mentem revocare. in officioque continere aberrantem cupiens, ut ne teter spiritus, hinc animæ illis arrogantiam superbiamque tentans ingerere, latere diutius : Non ita, inquit fili mi, sis animatus ; neque tam imbelli cum hoste negotium nos habere, putato : imo vero calceos indutus ferreos, perpetuo Monachis struit insidias, et sicubi occasionem nactus commodam fuerit, violenter impressionem facit. Precandus nobis potius invocandusque est Emanuel : ipse perpetuo nobiscum futurus est ; ipse præsentia sua omnem inimici vim irritam reddet.

horrenda
spectra obji-
ciuntur,

24 Hæc malignum spiritum ad tantam contra Symeonem adegerunt rabiem, ut repente superveniens, crebros strepitus, super pellem qua tegebatur horribiliter insonantes, ciceret ; subitus autem daemones, veluti angues subiceret, tam formidolosa ilico sibila emittentes, atque adeo vehementem incutientes terrorem, ut auribus ferre non sustinerent Monachi ; quin etiam, cum detracta circumquaque pello, nihil omnino visu perciperent, inexpugnabili Crucis signo contra istiusmodi terribilia sese munientes, recederent. Non hic stetit valfricies nequam hostis præludium illa erant. Serpentes ingenti numero adversus Symeonem coactos in aciem educit, nocturnaue spectra multimoda specie comminiscitur, quibus ipsum perterrere, atque ab eximiiis illis asceticæ vitæ operibus abstertere diu conatur. At generosa illa propter Christum anima, hisce terroribus non modo non cedens, sed contra majori etiam contentione, quam antea enitens ad virtutem, et quibus terrenda putabatur illis ipsis fiduciam adaugens, vocem extulit cecinitque ; Altissimum posui refugium meum, propterea non timebo a timore nocturno, a sagitta volante per diem, a negotio perambulante in tenebris, a ruina et demonio meridiano.

B

25 Conspicatus igitur malus daemon in vanum se laborare, tunc quidem istiusmodi machinamentis abstinit. Deinde vero mense Apeleo, qui nostra lingua December nuncupatur, omnibus (ut quidem videbatur) phalangibus instructis, secunda noctis vigilia, adoritur Symeonem ; subitoque excavatum modium, cum ipsa pelle arreptum, in præceps dat. Dextera autem Domini continuo fuit super ipsum dextera Domini facies virtutem ; ipse siquidem immotus stabat supra columnam, orabatque ; daemon vero a mari imbres, ventos, procellas turbines igneos ac tempestates ciebat, fulminaue inflammata et ignita : et tonitrua tam horrenda atque fragosa erumpebant, ut non modo totis artibus contremiscerent Monachi, verum etiam surdorum instar nihil auribus persentiscerent. Interea Symeon, inconcussus ac circumverti nescius, non corpore tantum, sed vel maxime animo adversus illos impetus stabat.

C

26 Divinus interim Joannes cruciabatur intimis visceribus Symeonis causa, ubertim lacrymans, monachosque in unum publice convocat : qui inopinatæ tempestatis violentia consternati, nihil dare responsi poterant universi, sed inter se ; Jam forte quaedam e pessimo profecta spiritu adjiciebant, blimior ? ubi illud insanum exercitationis genus ? ubi ostentatio prodigiorum ? Opituletur nunc sibi ipse, et periculum a capite suo amoliat. Inter hæc Joanne nullum dolendi modum faciente, sed magis etiam intensa ac lugubri voce personante ; responsum Symeonis auditur : Nihil tibi mea causa, mi Pater, quod crucieris aut doleas : in vanum recidere machinamenta hostis turpiter prostrati ; me autem si spectes et columuam (quæ Superum gratia est) salva omnia. Simul atque illuxit, progrediuntur una monachi, ipsum, ut putabant, jam mortuum suscepturi : verum euntibus, melior opinione sua spes, occurrit ipse Symeon, et animo et vultu pariter exultans ; externis vultus notis internum animi gaudium non obscure testantibus. Monachi porro, ut meriti erant, a divino Joanne increpiti, ad se quisque revertebantur.

et tempestates
frustra cien-
tur :

quem peri-
isse rati mo-
nachi, sal-
vum repe-
riunt.

νοὺς ἀνωθεν τῆς σκεπούσας αὐτὸν μιλωτῆς φοβερόν ἤχου- D
τας ἐπινοῆσαι, καὶ κάτωθεν θαίμονας ὡς ὅφειε ὑποθα-
λεῖν, δεινόντι νομιδῇ σοοῖττοντας καὶ σφόδρα δεδιττομέ-
νους, ὡς μὴ δὲ τὴν ἀκοὴν οἷους τε εἶναι στέγειν τοὺς μο-
ναχοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν δόπου περιεβλύοντας τὴν μιλωτὴν,
ἐπεὶ μηδὲν αἰσθητῶς ὄραν εἶχον, τῷ ἀμάχῳ τοῦ σταυροῦ
τύπῳ κατὰ τῶν δειμάτων ἐκείνων σημειωμένους ἀναχω-
ρεῖν. Οἷς οὐκ ἦν σκεῖσθαι μόνοις τὸν πονηρὸν, ἀλλὰ καὶ
πληθὺς ἐρπετῶν κατὰ τοῦ Συμεὼν αὐθις ἐπισυνάγει, καὶ
νυκτερινὰς ἐπινοεῖ πολυειδεῖς φαντασίας, καὶ χρόνον ἐπὶ
μακρὸν ἐκταράττειν ὥσπερ αὐτὸν οἰόμενος, ἵνα πρὸς τοὺς
ὑπερφυεῖς ἐκείνους ἀπαγορεύσῃ τῆς ἀσκήσεως πύλους. Ἦ
δὲ γενναία διὰ Χριστὸν ἐκείνη ψυχὴ, οὐχ ὅπως τοῦτοις
οὐδὲν ἐνδιδοῦσα, τοῦναντίον μὲν οὖν καὶ φιλονεικοτέρᾳ
πρὸς ὀρετὴν ἔκυτῃς γινομένη, ἐκείνα μᾶλλον αὐτῶν τε-
θαρρῆκαντῇ τῇ φωνῇ κατεπῆδε. Τὸν ὕψιστον ἐθέμην κατα-
φυγὴν μου, διὰ τοῦτο οὐ φοβηθήσομαι, ἀπὸ φόβου νυκ-
τερινοῦ. ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος
ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ θαίμο-
νίου μεσημερινοῦ.

Εἰδὼς τοίνυν ἀνήνυτα κάμνων ὁ πονηρὸς, τεχνικῶτα
μὲν αὐταῖς ὡς εἶχεν ἀπέστη δυνάμεσιν. Ἀπὸ τοῦ δὲ
μηνὸς ὕστερον, ἥ δεκάμβριος ἡμετέρα διαλέκτω καλεῖται,
πῆσας ὡς ἐδόκει καλῶς τὰς ὑπ' αὐτὸν ἀλάγγας ἐξαρτύ- E
σας, δευτέρᾳ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἐπιστρατεύει τῷ Συμεὼν,
καὶ τὸν γεθυμένον αὐτίκα μόδιον ἄρας αὐτῇ μιλωτῇ,
ἀφίησι κατὰ τοῦ κρημοῦ. Δεξιὰ δὲ Κυρίου εὐθὺς ἐπ'
αὐτὸν, δεξιὰ Κυρίου ποιῶσα δύναμιν· καὶ ὁ μὲν ἀκλι-
νῶς ἐπὶ τῆς βήσεως ἐστὼς καὶ προσευχόμενος ἦν· ὁ δὲ
ἄμβροτος ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἀνέμους, καὶ τυφῶνας,
καὶ πρηστήρας, καὶ καταιγίδας ἐκίνει, ἀστραπαὶ τε διά-
πυροι καὶ φλογώδεις, καὶ βρονταὶ βαρεῖαι καὶ σκληραὶ
ἐξερόρηνοντο, ὡς μὴ τὰς ψυχὰς μόνον ἐκτεταράχθαι τοὺς
μοναχοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅσα τοῦτοις ἐκκεκοιμημένοις
προσεοικέναι. Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν ἀλόγητός τε καὶ ἀπε-
ρίτρεπτος, οὐ σώμα μόνον, ἀλλὰ καὶ νοῦν πρὸς τηλι-
καύτας ἵστατο βίβας.

Ὁ δὲ θεὸς Ἰωάννης ἐκόπτετο τὰ σπλάγγνα περὶ αὐ-
τοῦ, ἀστακτὶ θακρῶν, καὶ τοὺς μοναχοὺς κατ' ἓνα τε
καὶ κοινῇ συγκαλῶν. Οἱ δὲ τῷ παραλόγῳ τῆς βίβας κατα-
πλαινέτες, οἱ δὲ ἀποκρίνασθαι οἷοί τε ἔσαν· ἀλλ' ἡ μὲν
ἀποθνήσκει νῦν, ἔλεγον, πρὸς ἀλλήλους, ὁ Συμεὼν. Εἶτα
καὶ τὰ ἐκ τοῦ πονηροῦ προσετίθεσαν, Ποῦ, φησιν, ἡ ὑπὲρ
ἀνθρώπου αὐτοῦ πολιτεία ; ποῦ ἡ τῆς ἀσκήσεως μακία ;
ποῦ ἡ τῶν θαυμάτων ἐπίδειξις ; αὐτὸς παραστήτω νῦν
ἐαυτῷ βοήθης, αὐτὸς τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς διαδράττω κίνδυ-
νον. Τοῦ δ' οὖν Ἰωάννου μὴ ἀνιέντος, ἀλλὰ συντονωτέρᾳ
μᾶλλον ἔτι καὶ περιπαθεστέραν τῇ φωνῇ φρωμένου, Μὴ δὲ
μία σοι δι' ἐμέ λύπη, Πάτερ, μὴ δὲ φροντίς, ὁ Συμεὼν
ἀποκρίνεται· ὁ μὲν γὰρ ἐχθρὸς κατήρηται ἤδη καὶ κατα-
βέβληται, ἐμοὶ δὲ ἔρρωται τῇ ἀνωθεν χάριτι πάντα, καὶ F
ἀσφαλῶς τὰ τῆς στάσεως ἔχει. Ἀμα δὲ ἡμέρᾳ συνίσσι
καὶ οἱ μοναχοί, καταλαβείν αὐτὸν ἤδη τεθνεῖτα νομί-
ζοντες· ἀλλὰ κρείττον ἢ κατὰ προσδοκίαν ἀπήντα τὸ ἐλ-
πισθέν. Καὶ ὁ μὲν, ψυχὴν ἅμα καὶ ὄψιν ἡγαλλιάτο, ὡς
διὰ τοῦ προσώπου τὴν ἔνδον φαιδρότητα παραδεικνυσθαι·
οἱ δὲ, παρὰ τοῦ θεοῦ Ἰωάννου τὰ εἰκότα οὐκ ἐκδέχοντο,
ἀνεχώρουν.

responsi poterant universi, sed inter se ; Jam forte Symeon morte occubaerit, inqueiebant. Deinde etiam dicentes : Ubi nunc conversatio illius, humana su-
recidere machinamenta hostis turpiter prostrati ; me autem si spectes et columuam (quæ Superum gratia est) salva omnia. Simul atque illuxit, progrediuntur una monachi, ipsum, ut putabant, jam mortuum suscepturi : verum euntibus, melior opinione sua spes, occurrit ipse Symeon, et animo et vultu pariter exultans ; externis vultus notis internum animi gaudium non obscure testantibus. Monachi porro, ut meriti erant, a divino Joanne increpiti, ad se quisque revertebantur.

CAPUT IV.

Exhortatio duplex Symeonis, et Pœnitentia.

*Salutarem
exhortationem ad
Fratres in-
stituit.*

E

F

*Corpus fune
stringit tam
arcte*

A

B

C

Ο Μιλίας δέ ποτε πρὸς αὐτοὺς ὁ Συμεὼν ἀψάμενος, τοιαῦτα παραδύξας αὐτοῖς διελέγετο, ἡ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δυνάμει μᾶλλον ἐσθέγγετο, ὃ καὶ διὰ παντὸς ἐμφιλοχωρεῖν εἶχεν αὐτῷ καὶ ἰδέως ἐπαναπαύεσθαι. Ἔλεγε τοίνυν, ὅτι δημιουργήσας ἐν ἀρχῇ τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, νοῦν ἐν αὐτῷ κατέστησεν ἡγεμόνα, δοκιμασίην ὥσπερ καὶ δικαστὴν τῶν ἐγγινομένων ἡμῖν λογισμῶν ἀγαθῶν τε καὶ φαύλων, ὥστε οὐδεὶς ἀγνοίαν ἔχειν τοῦ καλοῦ τε καὶ μὴ τοιούτου λέγειν δυνήσεται. Εἰ τοίνυν αἱ τῶν ἡδονῶν ἐπιθυμίαι περιγένωνται ἡμῶν, καὶ ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτισθῶμεν, καὶ μὴ μᾶλλον γενναίως ἀγωνισώμεθα πρὸς αὐτάς, μὴ δὲ δυνάμει τῇ πάσῃ στῶμεν πρὸς τὰς αὐτῶν προσβολάς, ψεύσαι πάντως τῆς ἐκυτῶν ὁμολογίας γινόμεθα, ἣν τῷ Χριστῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ μοναχικοῦ τοῦδε σχήματος, ἐνώπιον τῶν ἐλλεικτῶν Ἀγγέλων, ὁμολογήσαμεν. Φύσει μὲν γὰρ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ προσόντος ἡμῖν, οὐδεὶς ἐπιθυμεῖν ἀρνήσασθαι δύναται· τὸ δὲ μὴ τῶν ἐπιθυμιῶν ἡττάσθαι, τοῦ ἐπικρατοῦντός ἐστι λογισμοῦ, τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τὰ χεῖρω ῥοπὴν ἀνείργοντος. Παραπλησίως δὲ καὶ γαστριμαργίαν, καὶ φιλαυτίαν, καὶ θυμὸν, καὶ φθόνον, καὶ εἴ τι ἄλλο ψυχῆς πάθος, τῷ αὐτῷ λογισμῷ πρὸς τὴν ἀντικειμένην ἑκάστον ἀρετὴν παρατιθέ- ναι καὶ κρίνειν δυνάμεθα, καὶ οὕτως ἐκ παραλλήλου τὸ βέλτιον αἰρεῖσθαι, τὸ φαῦλον διακροούμενοι. Ἐπεὶ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, δύο τρίτους ἡμῖν ὑποδείκνυσι, τὴν μὲν στενὴν καὶ τεθλιμμένην, ἡ τις ἀπάγει πρὸς τὴν ζωὴν τοὺς δι' αὐτῆς ὁδεύοντας, τὴν δὲ πλατείαν καὶ ἄνετον, ἡ τις ἐπ' αὐτὴν φέρει τῆς ἀπολείας τὸ βάραθρον. Βιασώμεθα τοιγαροῦν ἑαυτοὺς, ἀδελφοί, ἵνα καὶ τὴν βιαστὴν ἀρπά- σωμεν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, ὃς φυλάξει πάντας ἡμᾶς εἰς δόξαν τῆς αὐτοῦ μεγαλοσύνης. Ἀμήν.

Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διεῖξεν· ὁ δὲ Ἰωάννης οὐκ ἐκείνου τὰ ῥήματα ἔλεγεν εἶναι, ἀλλὰ τοῦ παναγίου καὶ τελειωτικοῦ Πνεύματος, ὃ καὶ δι' αὐτοῦ σαφῶς ἤδει φηγγόμενον. Ἐφραίμ δὲ, ὁ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς μεγαλοπύλης Ἀντιοχείας Ἀρχιεπίσκοπος, περὶ τῆς στάσεως τῶν ὁσίων τούτων πειθόμενος, καὶ μάλιστα τοῦ Συμεὼν, τῆς τε τραχείας αὐτοῦ καὶ λίαν ἐπιπόνου δια- γωγῆς, καὶ τῆς ἀπαρμιλλίου καὶ ὑπερφυοῦς πολιτείας, κατὰ θέαν τούτων ἐλθὼν, ὅπως τε τῷ Χριστῷ ἐσταύρωτο παρ' ἡλικίαν ἰδὼν, καὶ ὕψει τῶν ἀκουσθέντων Μάρτυρας θέμενος, Θεὸν ἦν ὅλην στόματι μεγαλύνων, καὶ αὐτῷ δά- κρυσιν οὐχ ἥττον ἢ ῥήμασιν ἔχομολογούμενος, ἅπερ ἦν αὐτῷ καὶ παρόντι θαῦμα, καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐπανελθόντι διήγημα.

Ὁ δὲ, πῦρ ὥσπερ ἐπὶ πῦρ, ἀνάπτων αἰεὶ τοῦ εἰς Χρι- στὸν ἔρωτος, οὐδένα τέ κόρον διὰ τοῦτο τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καμάτων εἰδώς, αἰτεῖ ποτε σχοινίον τινὰ τῶν αὐτῷ προ- σίοντων· ὃ καὶ λαβὼν εὐθύς, ὅλον ἐν γρῶ τὸ σῶμα πε- ριελίσσει καὶ διασφίγγει οὕτω σφοδρῶς, ὥς διαφχαῖν αὐτοῦ τὰς σάρκας, ἀπαλὰς τε οὖσας καὶ τρυφεράς, γυμ- νὰς αὐτῶν τὰς πλευράς ἀποδείξεν. Ἠλκωτο μὲν οὖν αὐτῷ τὸ σῶμα, καὶ πονήρως εἶχεν· οἱ τε τῶν ἐλκῶν ἰχῶρες αἵμασι πεπηγόσιν ἀνακινούμενοι, τῷ τρυγίνῳ συκεκόλ- λητο ῥάκει· ὁ δὲ καθάπερ σαφῶς ἄλλου πάσχοντος, οὕτω τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀλγηδόνων ὑπερέωρα. Τοῦ χρόνου δὲ καὶ δυσωδίαν ἐντεκόντος τοῖς ἔλκεσιν, ὥς ἤδη πολλὴ αὐτῇ, καὶ πολλῶν ὀσφρῆσαι προσεάλλουσα αἰσθῆσιν τε τοῖς μο- ναχοῖς ἀλλὰ καὶ τῷ Ἰωάννῃ παρεῖχεν, οἱ μὲν ἐπυθιά- νοντο τῆς ὀσμῆς τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ Συμεὼν προσφάσεις τι- νὰς εἰς ἀπολογίαν ἐπλάττετο, ἕως διὰ τῆς θυρίδος τῶν μοναχῶν τις παραθεωρήσας, καὶ λίμνας αἱμάτων ἔλκεσιν ἀναψυρμένους ἰδὼν, μανθάνει τὸ τοῦ πάθους μυστήριον, καὶ παραυτὰ τῆς θέας ἐπαγγέλει τῷ Ἰωάννῃ. Καὶ ὃς οὐκ ὀλίγα δεινοπαθήσας ἀναγκάζει τὸν Συμεὼν ἄραι κατὰ μικρὸν τὸ σχοινίον· ἀρβῆναι γὰρ ἀθρόον οὐκ ἦν, ἐκδα- πανήσαν ἤδη καὶ διασφίξαν τὰς σάρκας, καὶ ταῦταίς ἄχρις ὅστων ἐγκοιλανθέν.

Περιεχομένου δὲ τούτου, καὶ δάκρυα προστιθέντος καρ-

Cum incidisset aliquando Symeon in colloquium cum Monachis, talia præter expectationem disseruit, aut potius virtute sancti Spiritus, qui perpetuam in ipso sibi gratamque habitationem elegerat suaviterque requiescebat, elocutus est; videlicet, Quod, cum Deus in principio conderet hominem, mentem ei ducem, arbitrum, ac velut iudicem cogitationum bonarum malarumque indiderit, ut nequis ignorantiam virtutis vitiorumque posset prætereundere. Si qua igitur prava voluptatum desideria nos invadant, iisque quodammodo captivi teneamur, et non viriliter pedem conferamus, nec tota virtute invadentium insultus reprimamus; fallax atque mendax est professio nostra, quam Christo tum per baptismum, tum per susceptionem monastici huiuscehabitus coram electis, Dei Angelis fecimus. Fateor quidem a natura ingenitam nobis concupiscentiam esse: quis enim negare queat, se concupiscere? Sed a concupiscentiis non superari, id rationis prædominantis opus est, nostramque iam malum propensionem velut fræno constringentis. Similiter et gulam, et amorem proprium, et iracundiam, et invidiam, et si quæ alia perturbatio animi est, cum opposita quamque vir- tute comparare, et ab ea discernere rationis ju- dicio valemus; sicque ex altera parte quod magis cum probitate conjunctum est, eligere; quod ab ea alienius, reprobare. Etenim Dominus Deus noster duas nobis semitas ostendit, alteram angustam et spinis ærumnarum obsitam, quæ per se gradientes ducit ad vitam: alteram vero patentem laxamque, cujus terminus baratrum perditionis. Igitur, Fratres, nobis ipsi vim inferamus, ut rapiamus quod vim patitur regnum Dei, qui nos omnes conservaturus est ad gloriam majestatis suæ. Amen.

28 Ist hæc quidem commemorabat Symeon. At Joannes non Symeonis illa, sed sanctissimi arcani- que Spiritus, quem et ipsius ore perspicue loquen- tem viderat, esse verba asseverabat. Ephraim vero, qui per id temporis magnæ urbi Antiochiæ præsi- debat Archiepiscopus, de Sanctorum illorum standi consuetudine, et præcipue Symeonis, deque austero, hujus laboriosoque admodum vitæ instituto, et conversatione sublimi ac perpetuo cum certamine conjuncta certior factus, ipse viæ se dedit, coram spectator futurus. Cumque vidisset, quomodo Christo crucifixus Symeon in illo ætatis flore esset; oculos illorum quæ prius audierat nunc testes nactus, Deum pleno ore magnificabat, confitebaturque non minus lacrymis quam verbis: quæque præsentī mi- raculo fuerant, ad sua revertenti numquam non in ore versabantur.

29 Quid porro Symeon? Quemadmodum amoris sui in Christum ignem, alio semper alioque igne adjecto, magis succendere cupidus, nulla gravissi- morum cruciatuum satietate capiebatur; petit ali- quando ab aliquo ad se invisente funem, acceptum- que circum corpus convolvit constringitque tam arcte, ut exesa carne, quæ istis mollis admodum ac tenera est, nudæ costæ extarent. Corpus itaque exulceratum pessime habere; et ulcerum sanies, concreto sanguine mixta, pannoso amictui congluti- nari. Is vero qui hæc patiebatur, nihilo magis do- lorum acerbitate commovebatur, quam si alienum corpus ægre habuisset. Verum processu temporis tantus fætor e putrescentibus ulceribus generatus est, ut ad multorum nares delatus, gravis esset mo- nachis, imo et ipsi Joanni: quoniam percun- tantibus illis gravissimi odoris causam, prætextus semper

A. NIPPURHO.
ut putres-
cens caro
faleat in-
tolerabili-
ter,

A semper aliquos pro sui purgatione comminiscebatur Symeon : donec per rimam fenestræ speculatus monachorum quidam, conspicatusque sanguinis pure mixti stagnum, discit dolorum ejus arcanum : atque continuo ab hoc spectaculo ad Joannem nuntiaturus, accidit. Is autem non modice dolens et consternatus adigit Symeonem, ut sensim funem auferat ; nam confestim solvendi nulla spes erat, utpote qui jam consumptis et putrefactis carnibus ad ossa usque penetrasset.

quem jubente
Joanne solvit.

20 Interim ad anplexus properantem Symeonem, lacrymasque contriti cordis indices adjicientem, increpat Joannes paterneque objurgat : Non profecto, mi fili, inquit, non ita barbarum in modum corpus tractare fas tibi est. Cui paternæ castigationi ille tunc quidem cedens, funem solvit verum haud ita multo post resumptum denuo circum corpus adstrinxit, quamvis non tam arete ac violenter, sed aliquanto laxius tolerabiliusque : eo quippe Symeoni cura omnis intendebat, ut corpus suum castigaret semper et in servitutem redigeret, probe scilicet ignari quanta inde prælia immincant animæ. Quæ res, in tali præsertim ætate, perculit vehementer monachos, rogantes verba salutis ab ore ipsius excipere sibi denuo ut liceret. Nec abnuens Symeon, interno Spiritu, a quo maternum ante partum electus fuerat, movente, aggreditur dicere.

Iterum mo-
nachos pro
curatione
alloquens

31 Patres Fratresque, inquiebat, mei, non æquum est, me ingenio tam imbecilli ad hunc vestrum canitie venerandum cœtum verba facere : sed nec æquum est seniorum dictis non obtemperare. Sic igitur existimo, eo committendum esse Monacho præcipue, continens ut sit ; ut nuntio corporis voluptatibus remisso tranquillitatem pacemque animi conservet, ut continenter psallat, ac sine intermissione mentali vacet orationi. Eo committendum monacho, caritate ut ardeat, et corde humili præcipienti obediat : obedientia quippe est, per quam Christus ipse mori elegit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, ut et nos desideria carnis nostræ per ipsam mortificaremus. Eo quoque committendum monacho, ut in confessione ploret, contritoque corde cum Publicano preces suas fundat ad Dominum : ut vox moderata, sermo decenter compositus, atque omnis in mansuetudine et tranquillitate conversatio sit. Eo committendum monacho, ut ne juret omnino, sed solum dicat, Crede, vel, Ignosce ; ut scandalum avaritiæ declinet ; ut facultates suas distribuat ; ut non modo nunquam de alterius fama detrahat, sed etiam ne ferat quidem detrahentem ; ut compatiatur in luctu positus ; ut fratrum pedes lavet utilitatis studeat ; ut periculosa illa animi passione, superbia dico, non superetur, sed omnium postremum se reputet.

contritionem,

aliasque
virtutes ex-
citat :

C

hortatur ut
in omnibus
Christum
considerent :

32 Eo committendum monacho, ut omnes tam magnos quam parvos, tam gloriosos quam inglorios, tam divitiis affluentibus quam egenos, non secus ac Christum, caritate casta, hospitalitate, et obsequio, omnis hypocriseos experte, præveniat. Monachus namque, qui ad rerum mundanarum splendorem oculos reflexit, earumque species cupide contemplantur, mendicum vero, pauperemque et egenum a se repellit, non admittitur ad nuptias, nec speret obviam iturum se cum exultatione immortalis Sponso, ut cum eo ingrediatur : sed potius illud sibi velim persuadeat, fore ut, extincta ob olei defectum lampade, miserabiliter ab ipso excludatur. Eleemosyna quippe consuevit misericordiam consequi illis, qui misericordes in egenos sunt, eosque gravibus ærumnis liberare ; testante id ipsum Christo ac confitente, præstitam pauperi misericordiam, sibi præstitam reputatum iri. Dicit enim : Quamdiu fecistis uni ex

Matt. 25, 40

δίνας δόγματα, ἐπετίμα ὁ Ἰωάννης καὶ περισυνείδιζε φιλο- D
τόργως, Μὴ δῆτα, λέγων, ὡς τέκνον, μὴ οὕτως ἐκ τοῦ
χορταῖν λίαν ἀφιλοκαυθρόπως ἔχειν. Ὁ δὲ τότε μὲν πατρι-
καῖς ἐπιτιμήσεσιν εἰσας, ἀπέθετο τὸ σχοινίον· μετὰ δὲ
ταῦτα λαμβάνων αὐτὸ πάλιν ὁμοίως περιελίσσεται, οὐ
μετὰ τῆς αὐτῆς σφίγγεως ἢ διατάξεως, ἀλλὰ χαυνότερόν
πως καὶ φορυνότερον· ἐσπούδαξε γὰρ ὑποπιᾶζειν αἰεὶ τὸ
σῶμα καὶ κατατρύχειν, τοὺς ἐπανισταμένους ἐξ αὐτοῦ τῇ
ψυχῇ πολέμους ἀκούων· ἅπερ ἐξίστα τοὺς μοναχοὺς ἐν ἡλι-
κίᾳ μάλιστα τοιοῦτη γινόμενα. Αἰτοῦσι τοίνυν ἀκούσαι
λόγους παρ' αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ ὁ Συμεὼν ὁμιλίᾳς αὐθις
ἀψήχμενος, ἡ τῷ ἐνοικοῦντι μάλ्लον κινούμενος πνεύματι,
ὃ καὶ πρὸ μητρικῶν ὠδίνων ἐξεϊλετο.

Πατέρες, ἔφη, καὶ ἀδελφοί, οὐ γὰρ τὸν ἀσύνητον ἐμὲ
περὶ σωτηρίας ψυχῆς τῇ ὑμετέρᾳ πολιᾷ διαλέγεσθαι·
ὁμῶς ἐπεὶ πατρικοῖς οὐκ ἔστι μὴ πείθεσθαι λόγοις, Ἐργον
μοναχοῦ τὴν ἐγκράτειαν οἶμαι, ὥστε ἡρμεῖν αὐτῷ τὰς
τοῦ σώματος ἰδούδας, ἔχοντι τὴν ψυχὴν ἐν εἰρήνῃ, τὸ, τε
συνεχῶς ψάλλειν, καὶ ἀδιαλείπτως τῷ νῷ προσεύχεσθαι·
ἔργον μοναχοῦ ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ μετὰ ταπεινῆς καρδίας
ὑπακοή, δι' ἣς καὶ Χριστὸς εἶλε τὸν θάνατον, γενόμενος
ὑπὸ κρούσει μέρη θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ἵνα τὰς
ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῆς θανατώσωμεν, E
τότε ἐν ἐξομολογήσει κλιθεῖν, καὶ ἐν συντριβῇ καρδίας
ὡς ὁ Τελώνης προσεύχεσθαι, φωνὴ τε σύμμετρος καὶ λόγος
εὐτακτος, καὶ ἡ ἐν πραότητι καὶ ἡσυχίᾳ δικαιοσύνη. Ἐργον
μοναχοῦ, τὸ μὴ ὁμυῖν ὄλωι, πλὴν τοῦ πιστευόντων ἡ συγ-
χώρησιν, ἥ τε τῶν τῆς φιλαργυρίας σκηνδάλων φυγὴ,
καὶ ἡ τῶν ὄντων μετὰ δόσεις, καὶ τὸ μὴ μόνον μηδὲ ποτέ
τινας καταλαλεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ δὲ καταλαλῶντος ἀνέχεσθαι,
συμπάσχειν τε τοῖς ἐν ὁδῷ, καὶ ἀδελφῶν πόδας νίπτειν,
καὶ ταῖς αὐτῶν χρειᾷς διακονεῖσθαι, τὸ τε μὴ τοῦ χα-
λεποῦ πάθους τῆς ὑπερηφανίας ἵστασθαι, ἀλλὰ πάντων
ἕσχατον ἑαυτὸν εἶναι ἡγεῖσθαι.

Ἐργον μοναχοῦ, ἡ εἰς πάντας μεγάλους τε καὶ μι-
κροὺς, ἐνδοξούς καὶ ἀδόξους, πλουσίους καὶ πένητας, ὡς
εἰς αὐτὸν Χριστὸν ἀγνὴ φιλαδελφία τε καὶ φιλοφειλία, καὶ
ὑποκρίσεως καθαρῆς πάσης διακονία. Μοναχὸς γὰρ
πρὸς μὲν τὰς κατὰ κόσμον βλέπων ὑπερηγίας, καὶ πρό-
σωπα τῶν τοιούτων λαμβάνων, πτωχὸν δὲ καὶ πένητα
προσιόντα καὶ δεόμενον ἀπωθοῦμενος, ὁ τοιοῦτος οὐχ ἔξει
παύρυσιν εἰς τὸν νυμφῶνα, οὐ δὲ ἀπαντήσεται, οὐ δὲ
συνεισελεύσεται φαιδρῶς τῷ ἀθανάτῳ νυμφίῳ, ἀλλὰ τοῦ-
τον ἑαυτῷ ἐλεεινῶς ἀποκλείσει, δι' ἐνδείαν ἐλαίου τῆς
λαμπάδος ἀποσβεσθείσης· ἐλεημοσύνη γὰρ αὐτοὺς ἐλεεῖν
πέφυκε πρώτους, καὶ μεγάλων ἐξαίρεσθαι κακῶν τοὺς
ἑαυτῆς ἐργάτας, αὐτὸν ἐκεῖνον ὁμολογοῦντα Χριστὸν
ἔχουσα, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναδεχόμενον, τὸν εἰς τοὺς πέ-
νητας ἔλεον· Ἐφ' ὅσον γὰρ ἐποιήσατέ, φησιν, ἐνί τοῦ-
των τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· ὥσπερ ὁ μὴ τὸν
ἀδελφὸν ἐλεῶν πάλιν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ σαφῶς ἥρνηται,
τρόπον τινα κατὰ τοὺς Σαδδουκαίους τῇ ἀναστάσει καὶ
αὐτὸς ἀπιστῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐκείθεν οὐ διαβλέπων ἐλπί-
δας· Μὴ οὖν προτιμήσητε τῆς τοῦ ἀδελφοῦ χρειᾶς τὸν
ἐγκρυπτόμενον τοῖς χρήμασι θαίμονα, ὃς καὶ αὐτῇ Χρι-
στῷ τετόλμηκε προσβλεῖν, εἰρηκῶς, Ταῦτα πάντα ἵσοι
δῶσω ἐν πεσὼν προσκυνήσατέ μοι· μὴ τῇ κοσμικῇ φαν-
τασίᾳ τὸν τὴν πτωχείαν τοῦ πένητος ὑπερχόμενον, καὶ μὴ
ἔχοντα πού τὴν κεφαλὴν κλίνειν, Χριστὸν ἀτιμάσσετε, οὐ
εἰσὶν οἱ οἰρανοὶ καὶ ἡ γῆ. Ἐπεὶ καὶ Ἀδραμῆ ξενίσας
οἶδε Θεὸν σὺν Ἀγγέλοις θυσίᾳ ἐν ὀδηπύρῳ προσήματα,
ὁμοίως δὲ καὶ Λῶτ' Ἀγγέλους ὑποδεχόμενος. Ἀλλὰ καὶ
ἐν πλουσίῳ καὶ πένητι ζητεῖτε Θεόν, πένητας μὲν ὡς πλου-
σίους, πλουσίους δὲ πάλιν ὡς πένητας λογιζόμενοι, πύ-
δας τε αὐτῶν μετ' εὐχαριστίας Θεοῦ καὶ ἀγάπης ἐν δια-
θέσει ψυχῆς νίπτοντες, καὶ ἡλικρῶς αὐτοῖς ἐκ τῶν ὄντων
ἐπαρκούντες τὰ πρὸς τὴν χρειάν, ὡς ἕνα τε τοὺς πάντας
ὁρῶντες, ἡ καὶ Χριστὸν ἐν αὐτοῖς μάλ्लον ὁρᾶν νομίζον-
τες. Πλοῦτος μοναχὸς, Ἀδελφοί καὶ Πατέρες, ἡ ἀκτι-
σίᾳ εἰ δὲ κέκτηται τις, μὴ ἑαυτῷ μάλ्लον, ἀλλὰ τῷ πλη-
σίῳ κεκτῆσθω.

F

A Ἔργον μοναχοῦ, ἡσυχαστοῦ, σώματος, ἀλλὰ καὶ ψυχῆ· εἰδὲ τινα ὑμῶν, ἀδελφοί, λογισμὸς ἀκαθαρσίας εἰσέλθῃ, ἐν συνοχῇ πνεύματος καὶ καρδίας ὁλοθυγμῷ πρὸς Θεὸν μετὰ δακρύων ἐκείνα βράτῃ· Δέσποτα Χριστέ, ὁ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τοῦ ἐλέους Θεός, ὁ πάσης πικραλίσσεως Κύριος, ὁ αἰεὶ ὢν καὶ διαμένων εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ μόνος φιλόστοργος πατήρ, ὁ τοῖς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας μὴ κατασχύνων, ῥύσαι με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου, πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, σῶσον με ἐν τῷ ἐλέει σου τὸ ἀγαλλίαμά μου, λύτρωσά με ἀπὸ τῶν κυλωσάντων με· σὺ γὰρ οἶδας ὁ μόνος πάντα εἰδώς, ὅτι οὐδὲν οὐ δὲ τῶν τῆς καρδίας κρυφίων λαθεῖν δύναται, ὡς οὐκ ἐμὲ εἰσι πάντα γνώμη· γένοιτο, ἀλλὰ κατὰ πολὺ μοι τὸ ἀκούσιον ἐπεφύη. Μνήσθητι ὅτι χοῦς εἰμι, καὶ μὴ εἰς κατήκριμα λογισθῶ μοι. Κύριε, Κύριε, δύναμις τῆς σωτηρίας μου, ἐπισκέψου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· μὴ παραδῶς με, Κύριε, ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁμαρτηλῇ· ἐλέησόν με ὁ Θεός, ἐλέησόν με, ὅτι ἐπὶ σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐν τῇ σκιά τῶν πτερυγῶν σου ἔλπιον· ὁ Θεός μου μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ, ὁ Θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες· βοηθήσω μου καὶ ῥύσῃς μου εἰ σὺ, ὁ Θεός μου μὴ χρονίσῃς.

B Ταῦτα ὁ ῥυπαροῦς λογισμὸς πολεμούμενος προσεύχων Θεῷ· εἴτα ῥίψον τὴν οἰκίαν ἀσθενεῖαν ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ εὐθέως ἐπισκέπασαι σοι. Ἀποστρέψῃς τοῖνυν ἀδελφοί τοὺς ῥυπαροὺς λογισμούς, οὓς τίπτει τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος· διώκετε δὲ μᾶλλον τὴν εἰρήνην καὶ τὸν ἁγιασμόν, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται Κύριον, ὃς οὐ δὲ τὰς τοῦ ἐχθροῦ μηχανὰς ἀπέκρουεν ἀπ' ἑμῶν· οὐ δὲ γὰρ αὐτοῦ φησι τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. Ἀλλ' ἐὰν τις ὑμῶν πρὸς ὁρεῖν βρωμάτων διερεθίζῃται, νοεῖτω τίς ὁ σαίνων τὴν ὁρεῖν· ἐὰν τις ὑπὸ σαρκικοῦ πολέμου διαθερμαίνῃται, ἐπικινωσκέτω τίς ὁ τὸ πῦρ ἀνάπτων, καὶ τῆς εἰς τὸ κακὸν ἀφορμῆς ἐκκοπὴν ἐπινοεῖτω. Στῆτε τοιγαροῦν ὡς ἀθληταὶ γενναῖοι, ἀνακρίνοντας ἑαυτοὺς διὰ παντός, ἀδελφοί, καὶ οἰχέσεται ἀπ' ὑμῶν ἡ τῆς ἁμαρτίας ἐέργει· ἐντούτοις αἰεὶ μελετῶντες, ταῦτα καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάζοντες, εὐνοεῖτε τῷ οἰκείῳ δεσπότη· ἵνα καὶ ἡ προκοπὴ ὑμῶν ἢ φανερά, τοῦ ἐν Κυρίῳ καυχῆσθαι κατὰ τὸ γεγραμμένου καὶ λέγειν, Ἐὰν μὴ ροὴ κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθῆσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης, καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τοῦ στόματός μου· ἔσονται δὲ τότε μᾶλλον, Ἀδελφοί καὶ Πατέρες, εἰς εὐδοκίαν, ὅταν μετὰ τοῦ ἀκατακυριεύτους ἡμᾶς εἶναι, ἐτι τὰ λόγια τοῦ στόματος καὶ δάκρυον ἢ καρδίας καταρτυμένα.

C Ἡ ψαλμοδία κατάνυξιν ἔχεται· αἱ πρὸς Θεὸν φωναί, καὶ τὸ τῶν χειρῶν ἔργον, ὡς Ἀγγέλων παρεστῶτων ὑμῖν ἐκτελείσθω· ὁ δὲ οὗο χιτώνας ἔχων τῷ μὴ ἔχοντι μεταδότη· ἡ νηστεία καθ' ἡμέραν ὑμῖν ἄχρις ἐννάτης παρατείνεσθω· νηστεύοντες δὲ μὴ κατὰ τοὺς ὑποκριτὰς σκυθρωπάζωμεν, ἀλλὰ φυλακὴν τῷ στόματι θάμεθα, καὶ περιουχῆς θύραν τοῖς χειλεσι. Ξένω ἀδελφῶ ὑπαντῶντες, ταχέως μετὰ νοῖαν βάλλετε, λέγοντες, Πῶς ἔχομεν, εἴτα δοτέον χώραν τῇ σιωπῇ· εἰ δέ τι καὶ διαλεχθῆναι ἀναγκαῖον, προτρέψι τὸν ἀδελφόν ἀγάπην λαβεῖν· εἴτ' οὖν ἄρτον ζωῆς, καὶ φιλοθείας αὐτοῦ διηγήμασι, καὶ πολιτείαις πατέρων ἐστιάσει. Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι τῇ διαλέκτῃ, ἀλλ' ἡ τῶν ἐντολῶν ὑμῖν τήρησις μᾶλλον τὴν ἀληθῆ δοξάν περιποιεῖσθω, ἐν ἀπλότητι καρδίας ταπεινουμένοις. Τὸ φιλόπτωχον ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ὑπερήματος ἔστω καὶ τῆς ἐνδείας· ἡ πρὸς Θεὸν εὐχαριστία μὴ ἐκλείπτῃ, ἀλλ' ἐν τῷ στόματι ὑμῶν τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπὶ πάσῃ ἀμαξέσει, ἡ καὶ στόμα μᾶλλον ὑμῖν καὶ καρδίαν ἀγιοζέτω.

Ἀδελφῶ περὶ τινος φαύλου πράγματος μὴ συνδιαστέον, ἀλλὰ προσεκτέον μᾶλλον ἑαυτοῖς ἀδελφοί, καὶ πάντα δοκιμαστέον πρῶτον, εἴτα τοῦ καλοῦ δύναμει τῇ πάσῃ περιεκτέον. Μηδεὶς ἐν ἡμῖν διάδοχος ἔστω, τῆς γὰρ ἐκείνου μερίδος ἐστὶν ὁ συνπραξάσων τὴν ἀδελφότητα· ἀλλὰ τὰ τε χεῖλη ἀλήθειαν αἰεὶ καὶ ἡ καρδία λαλεῖτω. Ἐὰν ἐν τῇ τραπέζῃ διψήσῃς, οὐκ ἐρεῖς, Δός μοι πιεῖν· ἀλλὰ νεύματι σημανεῖς τῷ διακόνῳ τῆς χρείας, καὶ σιγῇ παρεξήσει. Φλέγματος ἐπικατασπασθέντος τῷ θώρακι οὐκ ἐνώ-

his minimis, mihi fecistis : adeo ut qui non miseretur fratris, filium Dei censendus sit palam negavisse, Sadduceos quodammodo imitatus, non credendo resurrectioni esse, neque in spem inde promanantem oculos reflectendo. Ne igitur latentem sub auro dæmonem pluris feceritis, quam necessitatibus fratrum succurrisse ; dæmonem inquam, qui et ipsum Christum aggredi non est veritus, ita loquens : Hæc omnia dabo tibi, si cadens adoraveris me. Ne Christum, mundi fallacis opinioni mendicitatem pauperis præferentem, et non habentem ubi caput reclinaret, contumelia afficiatis ; illum inquam, Christum, in cujus potestate cæli sunt ac terra. Etenim cum Abraham hospitalitatem in omnes exerceret, meruit Deum, Angelis duobus comitatum, sub specie viatoris conspiciere : similiter et Loth, qui Angelos hospitio excepit. Verum tamen date operam sedulo, ut in divitiis atque pauperibus æqualiter Deum quæretis ; quod effectum dabitis, si consideretis in paupere divitem et contra in divite pauperem ; si pedes eorum lavetis cum gratiarum actione et caritate in testificationem animi, si suppelletis hilariter de facultatibus vestris quidquid eorum usus deposcit, si denique universos velut unum intueamini, aut potius Christum in omnibus vos cernere, existimetis. Divitiæ monachorum, Patres, Fratresque, nihil possidere : si quis tamen iis abundet, non sibi potius abundet quam proximo.

33 Eo commendandum monacho, ut tunc corpore tum animo continens sit. Si quem vestrum lasciva cogitatio incessat, Fratres, in anxietate spiritus et compunctione cordis confugiens ad Deum, ita cum lacrymis clamat : Domine Jesu Christe, tu qui misericors et miserator Deus, qui totius consolationis Dominus, tu qui fuisti semper, futurusque es in æternum, tu qui amantissimus nostri Pater, qui confidentes in te non pateris confundi : tu, inquam eripe me ex potestate hostium, succurre animæ meæ, saluum me fac in misericordia tua, tu qui exultatio mea es : libera me ab insidiis eorum qui circumdederunt me : tu quippe nosti, qui solus omnia nosti, et quem ne abscondita quidem cordis latere possunt ; tu, inquam, nosti, istiusmodi impura cogitata, non a me accersita, sed invitum multumque reluctan-tem animum subiisse. Memento quia pulvis sum, nec, quæso, in condemnationem mihi illa cedant. Domine, Domine virtus salutis meæ, sub umbra tua protege me in die belli : ne tradideris me Domine, a concupiscentiis meis peccatori : miserere mei, Deus, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea, et sub umbra alarum tuarum sperabo : Deus meus ne longe recedas a me : Deus in adiutorium meum intende, adjuva me, quoniam liberator meus es tu : Deus meus ne elongeris a me.

34 Ita ad Deum ora, quisquis impuris sordidisque cogitationibus infestaris : deinde prostratus ante divinam illam Bonitatem, infirmitatem tuam confitere : et ipsa continuo in visceribus suis proteget te. Exterminate igitur e mentibus vestris, Fratres, cogitationes turpes, quas abundantia ventrisque satietas solet parere : pacem vero et sanctitatem sectamini potius, sine quibus nemo videbit Dominum, qui machinationes inimici non celavit nos : non enim ignoramus consilia ipsius. Si quis autem vestrum ad immoderatam cibi appetentiam irritari se sentiat, cogitet, quis illum excitet : si quis a carnali concupiscentia incalescat, indagat quis ignem illum succendat : constituatque apud se, mali principium ac radicem penitus evellere. State igitur, ut generosos pugiles decet, dijudicantes vosmetipsos, Fratres ; et certi estote, quod omnis efficacia et vis peccati evanesceat. Hæc perpetuo meditantes, hæc sedulo apud vosmetipsos expendentes.

D
A. NICEPHORO.

docet quomodo pravæ cogitationes pellendæ ;

P

A benedicite Domino : ut profectus vester manifestetur gloriando in Domino, juxta quod scriptum est, et dicendo : Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero et emundabor a delicto magno, et accepta erunt verba oris mei. Erunt autem tunc acceptiora, Patres Fratresque mei, verba oris nostri, quando, invictis nobis permanentibus, lacrymis quoque cordis condita fuerint.

*quantum et
quomodo je-
junandum :*

B 35 Psalmorum cantus e corde compuncto procedat : orationum jacula ad Deum emittite, et opera manualia perficite, memores semper præsentiæ Angelorum : qui duas habet tunicas alteri nullam habenti communicet : quotidianum jejunium in novam usque horam diei extrahatur. At cum jejunamus cavendum est, ne hypocritarum more luridum mœstumque præferamus vultum, sed videndum ut custodiam ponamus ori, et ostium circumstantiæ labiis nostris. Cum Fratri peregre advenienti occurritis, celeriter inclinato corpore dicite : Ecquid valemus ? deinde vos iterum silentio date. Si cui autem diutius colloquendum est, ille Fratrem invitabit ad refectionem vel etiam ad panem vitæ manducandum, tum narrationibus divinum quiddam spirantibus, tum sanctorum Patrum vitis, mensæ appositis. Cavendum est, ne ob linguæ peritiam vana gloria efferamur ; sed danda potius opera, ut mandata Dei in simplicitate ac humilitate cordis custodientes, veram gloriam assequamur ac conservamus. Amor voluntariæ paupertatis ab ipsa penuria atque inopia capiat incrementum : gratiarum actio Deo debita numquam excidat vobis, sed in ore vestro nomen Domini sanctificetur in omnibus, aut os vestrum potius sanctificet cor vestrum.

*quid cum
hospitibus,*

quid in mensa

C 36 Cum Fratre pravi quidpiam fortes molienti nolite conspirare, sed ad vos ipsos potius conversi, explore prius omnia ; tum quod proprius a virtute abest, totis viribus sectamini. Nullus inter vos diabolus sit : diaboli quippe partes sunt fraternitatem disturbare. Labia vestra nec non cor vestrum veritatem perpetuo loquatur. Si inter accumbendum sitiveris, cave dicas, Da quod bibam : sed nutibus significato illi, qui accumbentibus ministrat, necessitatem tuam ; siti vero expleta, tacite dimittito calicem. Si exercandi necessitas urget, memento non in conspectu Fratrum pituitam ejicere : sed surgito, Patribusque salvere jussis, procul inde recedito ; cumque necessitati feceris satis, in silentio ; reversus loco tuo te reponere, et quæ apposita sunt, tamquam ministerio Angelorum eo delata, religiose manducato. Vini usu monachis omnino interdictum esto : si cui tamen propter infirmitatem corporis utendum est ; utator quam parcissime. Non enim ignorare debetis, per vinolentiam aptum vos daemoniis habitaculum fieri : illa quippe in corpore flammæ libidinis succendit, illa gravium somnorum causa est ; illa pingue obtusumque reddit ingenium ; ut nihil dicam, quod mentem, pulcherrimam hominis ducem, e loco suo deturbet.

*quid cum in-
firmis agen-
dum.*

Matth. 25, 34.

C 37 Cum infirmatus fueris, medicus tibi Deus esto. Cum fratrum quispiam inciderit in morbum qui olidum fœtorem emittit ; ne deprecetur ministerium curatoris monachus, ne vereatur commodare manum. et detersu pure vulnera curare : imo vero infirmi lectum sternito, et si qua re indigere audiat, prompto suppeditato, idque ita, ut nihil convitii jacias, nihil magni a se factum arbitretur, sed uti servus Domini suo benigne famuletur, donec communis universorum Dominus nos visitans ex alto, recreet sibi que restituat laborantem. Ist hæc sunt, Fratres, quæ observare vos velim : ist hæc præstare satagite, si optabilem illam aliquando audire vocem cupitis ; Venite beuedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi : quia vidistis me esurientem, et nutritistis ; sitientem, et dedistis potum : nudum, ei cooperuistis ; infirmum et carcere detentum, et accessistis invisuri ad me. Qui habet aures audiendi audiat, dicit Dominus, cui gloria in secula. Amen.

*Scientia
Symeonis
infunditur
divinitus.*

Hisce auditis, stupore atque admiratione completi sunt monachi, præcipue Joannes, qui Symeonem, quantum ad sapientiam spiritualem dicendique efficaciam attinet, alterum Davidem appellabat ; narrabatque quomodo nocte illa per somnium divina quædam virtus oblata sibi fuisset, quæ dextera expressum e favo mel effluidebat ac Symeonem multiplici scientia informabat. Alter etiam e corona Fratrum simul adstantium, ætate grandior interrogabat ; num istic loci columbæ essent. Cunctis negantibus, retulit quomodo candidam

D πινον πύσεις τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἀναστὰς, Εὐλογήσατε πατέρες ἐρεῖς, πόρρω τε τούτων γενομένοις, καὶ τὴν χρείαν πληρώσας, ἵσυχῇ πάλιν ἐλθὼν, τῇ τραπέζῃ ἐκυτόν παρενείρας, εὐλαβῶς τε μεταλήψῃ τῶν προκειμένων, ὡς ὑπὸ παραστάταις Ἀγγέλοις. Οἶνος παντάπασι μοναχοῖς ἀπαγορευτὴς· εἰ δέ τις αὐτῷ διὰ σώματος ἀσθενεῖαι χρεώτο, λίαν ὀλίγῳ κεχρήσθαι παροικία γὰρ θαιμόνων σαφὲς ἡ πολυουσία, τῷ τε γὰρ σώματι πυρώσεως ὑπανάπτει φλόγας, καὶ βαρὺν μὲν τὸν ὕπνον, ἀρδλυτέρας δὲ τὰς φρένας ἐργάζεται, ἐξω τε κληῖπερ ἐκυτοῦ τὸν ἡγεμόνα καθίστησι νοῦν.

Τατρός ἀρρώστουντι Θεὸς ἐστὼ σοι. Ἀδελφοῦ πᾶθει δυσωδίαν τίκοντι περιπίπτοντες, οὐ παραιτήσεται μοναχὸς ἀψχασθαι τε αὐτοῦ καὶ ἀπαντῆσαι τὸ τραῦμα, ἀλλὰ καὶ κοίτην αὐτοῦ στρώσει, καὶ ὅτου δέοιτο πυρηνόμενος ἐτοιμῶς ὀρέξει, οὐκ ὀνειδίλων, οὐ μέγα τι θρᾶν οἰόμενος, ἀλλὰ ὅσα δεσπότης δοῦλος εὐγνωμόνως ὑπηρετῶν, ὥς ὁ κοινὸς ἀπάντων Δεσπότης ἐπισκεψάμενος ἀνοίην, ἐγείρη τὸν κλινόμενον. Ταῦτα τηρεῖτω ἡ ἀδελφότης, ταῦτα ποιεῖν σπουδάζετω, εἰ μέλλοιμεν τῆς εὐταξίας ἐκείνης ἀκοῦσαι φωνῆς. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ὅτι πεινῶντά με εἶδετε καὶ ἐθρέψατε, διψῶντα καὶ ἐποτίσατε, γυμνὸν καὶ περιεβάλετε, ἀσθενῆ καὶ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθετε πρὸς με. Ὁ ἔχων ὥτα ἀκούειν ἀκουέτω, εἶπεν ὁ Κύριος, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

E

CAPUT V.

Visio, ardor patiendi, acceptus Spiritus sanctus, tentationes, mors Joanni prædicta.

Tούτων ἀκούοντες οἱ μοναχοὶ, κατεπλήττοντο, καὶ μᾶλλον ὁ Ἰωάννης, ὃς καὶ νέον Δαυὶδ, ὅσα γε εἰς πνευματικὴν σοφίαν καὶ λόγου δύναμιν, ἐκάλει τὸν Συμεῶν, καὶ κεῖνο δὲ προσετίθει, ὡς ὀφείλει τῆς νυκτὸς ἐκείνης αὐτῷ θεία κατὰ τοὺς ὕπνους δύναμις, οἶονεῖ τι μέλι κηρίου τῇ δεξιᾷ κατέχουσα, καὶ τῷ Συμεῶν γηγασίως μεταδίδουσα. Ἄλλος πάλιν τοῦ τῶν ἀδελφῶν χοροῦ γέροντος, τοῖς λοιποῖς συμπαραστῶς ἐπυρηνάμετος, εἰ εὐταῦθα εἶεν περιστεραί· οὐκ εἶναι δὲ πάντων διαδοχαιομένων, εἶλεγεν ὡς ἡ μὴ λευκὴν τινα περιστερὰν αὐτὸς εἶδοι πρὸς τὸν Συμεῶν, διὰ τῆς θυρίδος εἰσπτάσαν, ἐκείθεν τε αὐτῆς ἀποπτάσαν,

A ἀποπτάσαν, καὶ εἰς αἶρα χωρήσασαν. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτοὶ διεξήσαν, ὁρᾷ καθάπερ ὁ Συμεὼν ἀρπαζόμενον εἰς οὐρανὸν ἑαυτὸν, καὶ κατὰ παντὸς οἶα μέρους τῆς γῆς ἀπλούμενον, εἰτα διὰ κλιμάκων ἐπτα ἀναγόμενον· ὥς δὲ πυνθάνεσθαι τί ποτε εἴη τὰ παρόντα ἐδόκει, φωνῆς ἀκούει λεγούσης, ὡς ἄρα οἱ ἐπτα οὐρανοὶ εἰσιν οὗτοι, ὃν ἀνέχῃς· ἐξῆς δὲ καὶ αὐτὸν ὁρᾷ τὸν Παράδεισον, παλάτιον τε φωτὸς ἐν αὐτῷ, καὶ πηγὴν μύρον βλύζουσαν, καμάρᾳ δὲ τῇ πηγῇ ἐφειστέκει, θείας ἀκριβῶς χειρὸς ἔργον, οὐδένα δὲ ἀνθρώπου ἐκεῖ, ὅτι μὴ τὸν Ἀδάμ καὶ τὸν Λησὴν ἴδοι μόνους. Ἐν ἑαυτῷ δὲ γεγυῖς, ἀπαγγέλλει τῷ Ἰωάννῃ τὴν ὄψιν· ὁ δὲ χεῖλῃ ἀγαλλιᾶσθως ἐν αἰνῶν τε ἅμα καὶ εὐλογῶν τὸν Θεόν, ὡς τηλικαύτην αὐτῷ δεδώρητο χάριν. Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν τηλικαύταις ὑψούτο πρὸς Θεὸν ἀναβάσσειν.

Ἐπὶ δὲ τις αὐτῷ προσέλθοι ἐνδύματος ἐνδεής, ἐξε-
δύετο τὸ οἰκεῖον ἐκεῖνος, πᾶσαν ὡς οἶόν τε λαυδάνων
αἰσθησιν, καὶ παρῆγε τῷ δεομένῳ καὶ ὁ μὲν ἐκείνῳ γυμ-
νὸς τὰ πολλὰ καὶ χειμῶνος, θείας ἀνωθεν χάριτος περι-
βολῇ σκεπτόμενος. Ἐλύπει δὲ τὸ πέρα φύσεως τοῦτο τῆς
τοῦ Συμεὼν κακοπαθείας τὸν Ἰωάννην, ὅσα καὶ πατὴρ αὐ-
τοῦ καὶ μήτηρ κηδόμενον. Ποτὲ τοίνυν βαλόμενος ὁ Συ-
μεὼν ἐπὶ νῦν τοὺς τῶν ἀγίων τεσσαράκοντα Μαρτύρων
ὑπὲρ εὐσεβείας στήνας, ὅπως ὦρα χειμῶνος ἐπὶ λίμνης
αἰθριοὶ ζῇ παγέτω διεκαρτέρου, τότε στήθους παίων καὶ
δακρύων, ἕτοιγος τῶν ὀφθαλμῶν καηθείς, Οἶμοι ἔλεγεν! οἶμοι! Ὅσοις οἱ Μάρτυρες ἄθλοις, ἰλίχαις διὰ Χριστὸν
κολάσσει, τὰς τε μελλούσας βασάνους διέφυγον, καὶ τῶν
ἐπιτηγελμένων τετυγχήκασιν ἀγαθῶν; ἐγὼ δὲ τί δράσω;
Πῶς τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων ὁ ἄθλιος φυγῶ, οἱ κῶν-
ταῦθα τὸ σῶμα ἔδονται, καί μοι πάλιν οὐ τελευτήσουσι;
Τοῦτα ἔλεγεν, τούτοις ἡδολέσχει, τοιαῦτα προσανακλαίετο.
Εἰτα γόνατα πρὸς γῆν καὶ χεῖρας ἐρείσας, οὕτω πᾶσαν
ἐκεῖνην τὴν νύκτα πικρῶς ἑαυτὸν ἀπωδύρετο, ὥσπερ αὐτῷ
καὶ καρδίᾳ τοῖς δάκρυσι συνεκχευμένης, ὡς καὶ τὰ
σπλάγχνα τὸν θεῖον Ἰωάννην παθόντα, Μάχαιρά σοι λεί-
πεται, φάνησι ἦν λαθὼν σεαυτὸν δυσχειρίσεις, οὕτως αὐτοῦ
γνησίως περιεκαίετο.

Ἐπειτα μέντοι πρὸς ἐτέραν μεῖζονα τῶν προτέρων
ἀσκησιν ἑαυτὸν ὁ Συμεὼν ἐξεπόνει· ἐγὼ γὰρ ἐπὶ τῶν
ἑαυτοῦ καθῆσαι ποδῶν· ὃ καὶ παρ' ὅλον ἐνισυτὸν πεποίη-
κεν, ἀσάλευτος μέινας, καθάπερ ἐπὶ πέτρᾳ τῆς εἰς Χρι-
στὸν ἀγάπης ἀκριβῶς ἰδρασμένος. Τῷ μὲν οὖν χρόνῳ
τῆς κατέδρας, καὶ τῇ τῶν σαρκῶν ἀπαλύτῃ, τοῖς κυ-
μαῖς οἱ μικροὶ συμπεφύκεσαν, μέλος ὥσπερ ἐν γενοῦντες,
σῆψις τε τούτοις ἐντετακνύα, τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς δυσωδίως ἐπλήρου. Ἦς ὅθιν τε ἦν, καὶ ὅπως
εἶχε γνωσθείας, ἱατρὸν τινα μεταστείλαμενος ὁ Ἰωάν-
νης, τῇ τέχνῃ πρὸς τὸ τοῦ Συμεὼν πάθος γρησθαι ἤξίου.
C Ὁ δὲ κατεγέλαι· Ζῇ Κύριος ὁ Θεός μου, λέγων, οὐκ ἀν-
θρώπινῃ μοι τέχνῃ ψάσκειν ἡ χεὶρ, ἐπ' ἐκεῖνον γὰρ ἐπέρ-
ριψα ἑαυτὸν, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Ταῦτα ὁ μὲν ἔλεγεν,
Θεὸς δὲ οὐ διὰ μακροῦ ἐπλήρου, καὶ ἀπὸ τῆς πληγῆς ὁ
Συμεὼν ἴατο, τοὺς τε μικροὺς ἔρρωτο, καὶ ταῖς κυμαῖς
ἐχρήτο· καὶ χαριστήρια Θεῷ τοσαύτης εὐεργεσίας, στάσαν
ἐπὶ γονάτων αὐτῆς καὶ ποδῶν ἀπεδίδου καιρὸν, ὃν αὐτὸς
ἑαυτῷ καὶ λογισμοῖς οἰκείους ὥρισεν.

Προσαγούσης δὲ ἤδη τῆς θείας Πεντηκοστῆς, ἔλεγεν ὁ
Συμεὼν, Τίς ἄρα δέξασθαι ἄξιός τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,
ὡς τοῖς Χριστοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις ὤφθη, γλωσ-
σῶν ἐν εἰδὲ πυρίνων ἐπιδημήσαν; Ἐφ' οἷς, Οὐκ ἀσφα-
λές, ὃ τέκνον, τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, εἰπόντος τοῦ Ἰωάν-
νου, ὑπολαβὼν, Θέλημα φησι Κύριος τῶν φοβουμένων
αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται, καὶ
σώσει αὐτούς. Ταῦτα εἶπεν, καὶ ὀφθαλμοῖς εἰς οὐρανὸν
καρδίᾳ ἅμα καὶ σώματος ἀτενίσας, τοιαῦτα προσή-
χετο· Δέσποτα παντοκράτωρ, ὁ τῷ Πνεύματί σου τῷ
ἀγίῳ πρότερον μὲν τὴν δύναμιν τῶν οὐρανῶν στερεώσας,
καὶ τῆς γῆς ἀνακκινίσας τὸ πρόσωπον, ἔπειτα δὲ τοῦτο
τοῖς ἁγίοις σου μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις ἐν εἰδὲ πυρὸς
ἀποστείλας, ὡς λαλεῖν αὐτοὺς ἐτέραις γλώσσαις καὶ οὐ
πατρίοις, κατὰπεμφον τοῦτο νῦν καὶ τῷ ἀμαρτωλῷ ἐμοί·
δοῦλός σου εἰμὶ ἐγώ, συνέτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς

columbam per fenestram ad Symeonem advolantem, D
indeque rursus avolantem ac sublimē abeuntem
conspicatus fuisset. Deum hæc illi inter sese confe-
runt; sentit Symeon in cælum quodammodo se
rapi, et per universas mundi plagas late vagari;
tum deinde per septem scalas deduci. Percunctanti
autem, Quid rebus illis, quæ oculis subiciebantur,
aliquando futurum esset, audita vox est dicens; Hi
septem cœli sunt per quos ascendisti. Post hæc ipsum
conspicatur paradisum, in eoque palatium fulgentis-
simum et fontem unguento pretioso scaturientem;
fonti autem imminēbat fornix, dignum artificedivino
opus: sed nullum inibi hominem præterquam solum
Adamum et bonum Latronem observabat. Ad se re-
versus Symeon exponit Joanni visionem, lætis vo-
cibus laudanti Dominum ac benedicienti, quod talem
famulo suo gratiam impertitus esset. Atque hi sunt
gradus, quibus Symeon efferebatur ad Deum.

39 Si quando ipsum accederet quispiam, vestis
indigus, suam sibi ipse detractam, omni commise-
rationis sensu, quantum fieri poterat, dissimulato,
porrigebat petenti, perannabatque nudus ipsa etiam
plerumque hieme, divinæ caritatis amictu cœlitus
coopertus. Verum hæc insolens supraque naturam
castigandi sui modus gravem animi sensum ingerebat
Joanni, non minus de Symeone, quam pater materve
solet, anxio. Quodam tempore revocans ad animum
Symeon quadraginta sanctorum Martyrum Religionis
ergo suscepta certamina, pensitansque quam sereno
hilarique vultu in lacu frigore congeliato brumali
tempestate durarent, percusso pectore lacrymarum-
que imbre oculis profluente, Mei mihi, inquit, hei
misero mihi! quantis illi Martyres certaminibus,
quam acerbis propter Christum cruciatibus toleratis,
et tormenta sempiterna evaserunt, et promissam
beatitatem consecuti sunt! Ego autem quid agam?
quo pacto stridorem dentium miser effugiam, den-
tium, qui tum hie rodendo corpus comminuent, tum
istic nihilo minus in perpetuum me dilaniabunt?
Talia identidem promebat ore, talia meditabatur
animo, talia miserum in modum totus lamentabatur:
tum genibus manibusque humi positus pronus, se-
ipsum tam acerbè tota illa nocte deplorabat, vitam
veluti cum lacrymis profundens, ut vir divinus
Joannes intimis visceribus commotus, dicere auditus
sit: Quid tandem Symeon? Ferrum solummodo
deest, quo minus violentas tibi ipse manus inferas.

40 Successu deinde temporis aliud exercitationis
genus excogitans, priori longe magis stupendum, ad
illud sese exstimulavit. Constituit igitur, pedibus suis
pro sedili uti, quemadmodum et re ipsa usus est
anno integro, inmotusque persedit, veluti super
petram dilectionis Christi probe firmatus. Factum
est igitur diutino illo situ et carnis teneritudine
tibiis cum coxis coalescere, et unicum solummodo
membrum apparere, unde generata putrefactio tetro
odore, non Joannem solum, sed alios quoque Fratres
complebat. Ubi autem fœtoris causa indagata reper-
taque est, medicum accersivit Joannes, arte sua
medelam affecto corpori adhibiturum. Quid ad hæc
Symeon? in risum effusus; Vivit Dominus meus,
inquit, ac Deus meus: absit ut humana aut ars aut
manus medica vulnera mea tractet. In Dominum
projeci curam mei, ipse medicabitur me. Hæc ille.
Deus autem prædictioni fidem deesse non sivit:
brevi siquidēma vulneribus curatus est, corroboratis
coxis et tibiis usu recepto: pro quo beneficio
auctori Deo gratias persolvit, omne illud tempus,
quod solitis contemplationibus præscripserat, stando
transigens, pedibus genibusque suo munere fun-
gentibus.

41 Jamque appropinquabat Pentecostes sacra lux,
cum dixit Symeon; Ecquis dignus est Spiritum
sanctum

A. NICÉPHORO.

ardor ejus
patiendi
mirabilis

E

F

excogitat
inaudita

A. NICEPHORO: Spiritum sanctum petit

A sanctum accipere, quemadmodum apparuit Christi Discipolis atque Apostolis, linguarum ignitarum specie descendens? Quibus reponente Joanne, Haud tutum esse istiusmodi prodigia flagitare; resumpsit ille sermonem, dicens: Voluntatem timentium se faciet Dominus, preces eorum exaudivit, et salvabit ipsos. Quæ cum dixisset, erectis in cælum oculis, corde ac corpore, ita oravit: Domine omnipotens, qui sancto tuo Spiritu jam olim virtutem cælorum firmasti, et faciem terrarum innovasti; secutis vero temporibus eundem sanctis Apostolis atque Discipulis tuis, speciem ignis præferentem, impertitus es; quo factum, ut non vernacula sua tantum, sed et peregrinis linguis locuti sint; demitte illum nunc quoque mihi peccatori: servus tuus sum ego, instrue me, et docebor mandata tua: tu enim potens es ab infantili ore laudes tibi concinnare. Ita precatus, ecce confestim (o quis toam, universorum fabricator Deus, benignitatem enarret!) ecce veluti fax e cælo devolans tanta Symeonem gratia cum-lavit, ut non tantum oris facundia et spiritu, quo loquebatur, universos sacro quodam stupore percelleret; verum etiam de vita solitaria, de pœnitentia, de futuro judicio ad horrorem dissereret: multas quoque sacrarum litterarum obscuras sententias interpretabatur, apertasque dilucida explicatione omnibus ante oculos ponebat. Atque hæc res Joannem majorem etiam stupore complevit, talia de Symeone dicere conatum: Quam mirabilia hic opera faciet! quantulo minora ipsorum Apostolorum prodigiis! quoniam et pari fere gratia præventus est. Sed majorem adhuc timorem Dei monachorum animis incussit, magis aptis efficacia signorum quam vi verborum moveri.

42 Porro etiam visa objecta monachis per quietem admirabilia sunt: quorum aliqui tres gradus, in iisque totidem sedes videre sibi videbantur: percunctatique, Recujus istæ essent, et cui recipiendo exaltandoque pararentur; audierunt vocem, Symeoni puero destinari. Illic interea, fulgorem faciei virtutisque suæ patrem soli diffundens, divina caritate plenus, quemadmodum ascensiones adhuc sublimiores disposuerat in corde, ita terrenarum rerum conversatione relicta, columnam quadraginta ut minimum pedes altam erigi mandat. Quod factum ubi Antiocheno tam temporis Archiepiscopo innotuit, et ipse et Episcopus Seleuciæ venerunt, crebrisque accensis facibus multo cum lumine atque hymnis Symeonem, quanta vix dici potest cum devotione ad aram adductum, Diaconum ordinant, deducuntque ad hanc columnam; posteaquam in illa basis sex annos sub disciplina Joannis moratus fuerat. Volupe hic erat studia spectare ejusque præsentiam, præcipue ministrantium altari; aliis sanctum a terra sublevantibus, aliis vestimenta tangere cupientibus, plerisque propius propiusque abesse conantibus, omnibus quasi ratum habentibus, plus benedictionis relatuos illos, qui plus studii contulissent.

43 Beatus itaque Symeon, stans super columnam, annos octo ibidem perduravit; uti progressu deinceps orationis docebitur: Joannes autem, quamvis pactus cum Symeone esset, adhæsurum se illi semper spiritualis vincula conjunctionis, et nullo unquam tempore separatim iri; nihilominus quod suavi aspectu illius, gratiæ divinæ copiam prodente, frui oculis non liceret;angebatur corde, dolebatque tantopere, ut in lacrymas conspicuas non rarimprorumperet. Interea virtutum studia Symeoni in columna majora erant prioribus: incrementum capiebat mansuetudo, augescebat compunctio cordis, uberiores fluebant lacrymæ pluviarum imbrem imitaturæ, lingua in decantandis Deo hymnis nihil beatis cæli spiritibus concedebat.

ἐντολάς σου, ὁ καὶ ἀπὸ νηπίου στόματος αὐτὸν εἰδὼς καταρτίζεσθαι. Ταῦτα τοῦ Ὁσίου προσενηχομένου (τίς ἄν σου, δημιουργὲ τῶν ἀπάντων, ἐξαριθμήσαιτο τὸ οὐλάνθρωπον) καθάπερ τις λαμπρὰ θρόνον ἀνωθεν καταπαῖσα, τοσαύτης αὐτὸν ἐπλήρωσε χάριτος, ὥς μὴ τῇ τῆς γλώττης ὁμιλίᾳ μόνον, καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει καταπλήττειν ἐπεικῶς ἄπαντας, ἀλλὰ καὶ λόγους περὶ τῆς μοναδικοῦ βίου καὶ μετῃνίας καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως τάττειν· πολλά τε τῶν βιβλίων καὶ ἀποκριτικῶς ταῖς θείαις γραφαῖς εἰρημένων διερχομένους, δὴλὰ τε πᾶσι καὶ οἷον ὑπὸ ὀφθαλμοῦς προτιθέναι· ὁ τὸν μὲν Ἰωάννην μείζονος ἐπ' αὐτῷ θάμβους πληρώσας, ἐκεῖνα περὶ αὐτοῦ φάναι παρασκεύαζει, ὥς ἄρα θαυμαστά οὗτος ἔργα ποιήσει, καὶ οἷα μικροῦ τὰ τῶν Ἀποστόλων, ὅτι καὶ παραπλησίως ἡξίωται χάριτος· πλείονα δὲ Θεοῦ φόβον ταῖς τῶν μοναχῶν ἐνῆκε ψυχαῖς, σκρῶν ἐνεργείᾳ μᾶλλον ἢ λόγων δυνάμει καταρτισθείσας.

Ἐπειτα μέντοι καὶ ὄφεις ἐν ὕπνοις ὤφθησαν τοῖς μοναχοῖς παραδύως, καὶ τινες αὐτῶν τρία βήματα, καὶ τρεῖς ἐν αὐτοῖς θρόνους ἐδύκουν ἔχον· πυθμένους δὲ τίνα ταῦτα εἶναι, καὶ ὅπου πρὸς ὑποδοχὴν καὶ δόξαν ἐτοιμάσθαι, ἀκούσαι φωνῆς, ὅτι Συμεὼν τοῦ παιδὸς. Ὁ Συμεὼν τοῦτον ἴσα ἡλίῳ ὄψιν ἄρα καὶ ἀρετῇ ἐξαστραπτῶν, χάριτος τε θείας πληρούμενος, ἀναδύσας ἐπὶ μᾶλλον ὥσπερ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐτίθετο, οὕτω καὶ τῇ τῶν γένων ἀναχωρήσει ἀμέλει, καὶ κίονα πόδας οὐ μείων ἢ τετραράκουσα τὸ ὕψος ἐπιτάττει γενέσθαι. Ὁ δὲ γεγνηὺς, τῇ τεχνικαῖς τε τῆς Ἀντιοχείας Ἀρχιεπισκόπῳ γνωστὸν, ἐλθὼν ἐκεῖνος μετὰ τοῦ κατὰ Σελευκίαν Ἐπισκόπου, λαμπράδας τε συγγὰς ἀναψάμενοι, ὑπὸ πολλῇ φωτὶ καὶ ὕμνοις τὸν Συμεὼν τῷ θυσιαστηρίῳ μεθ' ὅσας οὐδ' ἂν εἴποι τις εὐλαβείας προσπαρόντες, Διάκονόν τε χειροτονοῦσι, καὶ εἰς τὸν κίονα τοῦτον ἀνάγουσιν, ἔκτον ἐπὶ τῆς βάσεως ἐκείνης κῆθ' παρὰ τῷ θείῳ Ἰωάννῃ χρόνον διηνυκάτα. Σπουδῇ δὲ ἦν τῶν παρόντων ἐκίστω, καὶ μάλιστα τοῖς τοῦ βήματος, τῷ μὲν, διαβαστάσας, τῷ δὲ τοῦ ἐνδύματος ἄψασθαι, τῷ δὲ καὶ πλησίον γενέσθαι, καθάπερ τῷ πλείον μετασχόντι πλείονος παρὸν τυχεῖν καὶ τῆς εὐλογίας.

Ὁ μὲν οὖν ἱερός Συμεὼν ἐπὶ τοῦ κίονος στήσας, ὀρθῶν ἐν αὐτῷ διεκκρετέρησεν ἔτος, ὥς ἔξῃς προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει μοι. Ὁ δ' Ἰωάννης, καίτοι διαθήκας μετὰ τοῦ Συμεὼν διαθέμενος ἰνῶσθαι τε διὰ παντός αὐτῷ τὴν πνευματικὴν ἑνώσιν, καὶ ἀχώριστος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαμένειν, ὁμῶς ὅτι μὴ καὶ ὄψιν ἐκεῖνος γλυκεῖαν καὶ θείας ἀνθούσαν χάρισιν ὀφθαλμοῖς εἶχεν ὄραν, ἐδάκρυετο τὴν καρδίαν καὶ ὠδυνάτο, καὶ εἰς φανερά πολλὰ καὶ κατέπιπε δάκρυα. Τῷ Συμεὼν δὲ μείζονος τῶν προτέρων ἀγῶνας ἐπὶ τοῦ κίονος ἦσαν, παρότις τε πλείον αὐτῷ προσετίθετο, καὶ ἡ τῆς καρδίας καταπόσις ἡύξετο, τὰ τε δάκρυα ἑαυτοῦ ἐμμεῖτο, καὶ ἡ γλώττα τοῖς εἰς Θεὸν ὕμνοῖς ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι σφῶς ὁμοίωτο.

Ὡς ἂν δὲ μὴ καυχῆσθαι φησὶ πᾶσα σὰρξ, ἰνῶσθαι τοιαύτης ἐτύγγανεν ἐπιδοῦς ἡλικίας, ἢ τις φύσεως πέφυκε γονὴν προϊέναι, ὅπλίστα κραταιῶς ὁστανάξ, ὥστε νυκτὸς αὐτὸν ἐνυπνίοις ἐπηρεάσαι. Τῷ δὲ, εἰ καὶ τὸ σῶμα, κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ὕπνου ἤττητο, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἐγρηγόρει τε καὶ διανέστικε, καὶ οὕτως ἐκυστῇ προσέχουσα ἦν, ὥς μὴ μόνον ἐνδόσιμον μηδὲν, μὴ δὲ μαλ' ἀκὸν παθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον εὐθὺς ἀπορρίψαντα, κατ' ὀδὸν οὐλοῦν καὶ θαυμάσια πάλιν τὰς ὄψεις, καὶ τοιαῦτα ἐκυστῇ ἐποδύρεσθαι. Φεῖ οἷα παθεῖν ὁ δειλὸς ἐμῶν; οἷον τρωθῆναι τραύμα; ὅπερ οὐκ ἱατρὸς, οὐ τέχνη, οὐ φάρμακον, οὐκ ἄλλο τι θεραπεῦσαι ἴσχυεν ἂν· ἀλλὰ σοὶ τῷ μόνῳ δεσπότη καὶ σωτῆρι ψυχῶν, τῷ μόνῳ νεκρῶν καὶ καρδιῶν ἐκυστῇ προσπίπτω, δεικνὺς τὴν οἰκτίαν ἀσθενείαν, ἐπεὶ καὶ πάντας ἐλεῖν οἶδας, ὁ καὶ πάντα σφῶς δυνάμενος. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ἰδοὺ, ὅρα τινα κατ' ὄντα πρὸς αὐτὸν ἀνωθεν, τὸ εἶδος σεμνόν, τὴν τρίχα χρυαίνον, τὸ σχῆμα καὶ τὴν στολὴν ἱερέα, ποτήριον σωτηρίου χειρὶ κατέχοντα, εἰσὼδα τε κατέσχε τὸν τόπον. Καὶ ὁ φανείς τῶν ἀχράντων οἰονεὶ μυστηρίων τῷ Συμεὼν κοινωνήσας. Ἀνδράξου, καὶ κραταιούσθου, φησὶν, ἡ καρδία σου, οὐχ ὑποπέσῃ

et accipit.

In columnam pedum 40 deductus ab Episcopis,

post susceptum Diaconatum

A ὑποπεσῇ γὰρ ἐνυπνίων ἐνεργείαις οὐκ ἔστι, φυλακὴν ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐλπίδι πάσαν τῆς αὐτοῦ καρδίας τιθέμενος· ὁ τοσούτων ἐπὶ πένθει πένθος τῷ Συμεὼν προστίθισιν, ὡς ἐπὶ τινας ἡμέρας ἄχρις ἐννάτης ὥρας μὴ δὲ τὴν θυρίδα ἵπωσούν παρανοίγειν, ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὴν ἐπιχειλισμένον ἀνομίλητον παντάπασι διακρίνειν, ἐκυτῷ μόνῳ καὶ Θεῷ προσαδολεσχοῦντα.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦς συνήθεις ἐπὶ τῆς οἰκείας βράσεως μετιόντος ἀγωνίας, ὕγιως τε κατὰ σῶμα καὶ ἀνύσως ἔχοντος, ἐγγύζουσιν ἡδὴ προγονοὺς τὴν ἐκείνου ἐκδημίαν ὁ Συμεὼν, τοιοῦτοις πρὸς αὐτὸν μυνύμασι χρηταί· Μὴ ἀθυρήσῃς, Πάτερ, εἰ τοῦ θανάτου κατὰ πάσης φύσεως ἀνθρωπίνης κοινῶς ὀδεύοντος, ἐφίστασθαι ἡδὴ μέλλει καὶ σοὶ τὰ τῆς τελευτῆς· εὐρακα, γὰρ σε μετακληθέντα ὑπὸ Θεοῦ, ὅπερ σοὶ μὲν καὶ ὅσοι τὴν ἀρετὴν κατὰ σε ἀνάπυσας μᾶλλον ἔστι καὶ ζωὴ, ἀμαρτωλοῖς δὲ στενοχωρία, καὶ λύπη, καὶ σαφές (ὡς εἶθε μὴ ὠφέλου) θάνατος. Ἀλλὰ νῦν μὲν τῆς πατρικῆς σου καὶ πνευματικῆς εὐλογίας μετὰδός μοι, μέμνησο δὲ μου καὶ πρὸς τὰ σοὶ πλούμενα διακρίνων, καὶ τῆς μακρυῆς ἐκείνης θέας τῶν ὑπὲρ ἔφειν αξιοῦμενος, ὥστε διαδοῖναι παρὰ σε καὶ ἡμᾶς τὸν κυσμον νικήσαντας, καὶ ἀλλήλους ὀφείσθαι πάλιν μετὰ χρηστῶν τῶν ἐλπίδων. Οὐ ταραχθεὶς τοίνυν πρὸς τὴν ἀγγελίαν ὁ Ἰωάννης (ἡτοιμαστο καὶ γὰρ ἐκ πλείονος)· Αἱ μὲν σοὶ τέκνον εὐλογίαι, φησί, παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὃν ἐξήγησας, καὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ ὃν ἐπόθησας, καὶ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος οὗ τὴν χάριν ἐπλούτησας, τῆς μίᾳς καὶ ἀμετρίτου θεότητος, αὐτῇ σοὶ ὁδηγία πρὸς πάντα καὶ ἀσφάλεια καὶ παρὰ κλησίαι· οἱ εὐλογούντές σε κύλογηται παρ' αὐτῆς, οἱ δὲ καταρήμενοί σε κατήρανται· προστεθείη δὲ σοὶ παρὰ Θεοῦ καὶ τιμὴ τῆς εἰς ἐμὲ τιμῆς ἔνεκεν, ὅσα με καὶ πατέρα τετιμμηκότι· ἡ δὲ σὴ μήτηρ, ἔλεος αὐτῇ καὶ χάρις παρὰ Θεοῦ, οἷς τοσαῦτά μοι διεκόνησε. Τούτων οἱ παρεστώτες ἀκούοντες, καὶ ὅτι ἐξήδικα εἴη τὰ ῥήματα συνιέντες, ἀθυμοὶ τε καὶ καταρρεῖς ἐστήκεισαν. Ἐπειτα μέντοι, Καί τινας ἐπισκήπτεις ἡμῖν ἐντολὰς περὶ τοῦ Συμεὼν; ἐπαρώτων· ὁ δὲ φησιν, Ἰν' ἀνθρώποις ἢ πασι σπουδὴ γένται σοιτῶν ὡς αὐτῶν, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ εὐχῆς ἀξιοῦσθαι, ὅτι μέγα τι καὶ τίμιον ἐκλογῆς σκευὴς ἔστι τῷ Θεῷ. Ὁ μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν, καὶ συνταξάμενος αὐτοῖς, ἄρα καὶ ἐπευξάμενος, καὶ παραθέμενος αὐτοὺς τῷ Θεῷ, εἶτα μικρὸν ἡσυχάσας, καὶ ὥσπερ ὕπνῳ κατακλυθεὶς, ἐξιδύμει.

peccatoribus vero angustia, luctus, et mors (quod utinam non esset!) certissima. Nunc autem paternae tuae ac spirituali benedictione me imperti: ac memento mei cum ad concupita tibi gaudia transieris, beataque illa visione omne desiderium transcendente dignatus fueris, ut nos quoque devicto mundo aliquando tecum eo transeamus, et facili compotes votorum, mutuo aspectu iterum fruamur. Neutiqua: turbatus est ad hoc nuntium Joannes, utpote jam pridem ad illa animo comparatus: hoc tantum reponit: Benedicat te, fili mi, Deus Pater quem quæсивisti; et unigenitus Patris Filius quem desiderasti, et vivificus Spiritus ejus sancta gratia ditatus es; unica illa et immensa Deitas te ducat per omnia, illa securum praestet, illa consoletur: qui benedixerint te benedicti ab illa erunt, et qui maledixerint maledicti. Adjiciat tibi Deus honorem, propter illum quo me persecutus es, quoniam me ut alterum parentem honorasti: Quid autem mater tua? Gratiam et misericordiam impetret a Deo, quæ tanta mihi adjumenta subministravit. Cum audivissent hæc, qui aderant Fratres, supremaque vale dicentis verba esse animadvertissent, attoniti atque exanimati hærebant: et vix tandem, Ecquid de Symeone mandatum sibi vellet, interrogabant. Qui ait: Illud exopto, ut ardens studium virtutes Symeonis æmulandi animos omnium inflammet, et precibus ejus adjuvari mereantur; quoniam magnum, et honorabile Deo, vas electionis est. Postquam hisce verbis instituisset ipsum, et simul precibus Deo commendasset, paululum quievit, et quasi sopitus leni somno, decessit.

CAPUT VI.

Orationis tempora: dæmones superati: potestas contra illos et virtus miraculorum cœlitus data.

Συμεὼν δὲ τὴν ἐκείνου ἐκδημίαν ἀρχὴν οἰκειῶν καθάπερ ἀγώνων πεποιμένος, τῇ τε πένθει καὶ αὐθις προστίθισιν, καὶ τινα μὴ δὲ θυρίδα ἔχοντα μόδιον ἐπὶ τοῦ κίονος ὑπαισιν, οἷα καὶ αὐτοῦ γωτὸς ἀποστερῶν αὐτόν. Εὐχὴ δὲ παρ' ὅλων σχεδὸν ἡμέραν ἄχρι τέως ἐννάτης ὥρας διενεγκὴς αὐτῷ ἦν· κατὰ μέντοι τὴν ἐννάτην, εὐχὴ πάλιν ἢ τοῦ

44 Ne autem, uti dicitur, gloriatur omnis caro, quæ jam ad id ætatis pervenit, ut procreandis liberis apta sit: bellum Symeoni satanas acerrimum indixit, usque adeo ut noctu etiam dormienti non leve periculum tentator crearet. Verum enimvero, tamen per illud tempus somno succubuerat corpus, anima nihilo minus vigilabat, erecta semper, tamque attenta rebus suis, ut non modo nihil inde motionis libidinosæ pateretur, verum etiam excusso confestim somno mœstus atque lacrymabundus faciem percuteret, atque ita secum ipse lamentaretur: Var mihi, quam prope a scelere abfui! quam pene inflicto mihi vulnus fuit, cui nec medicens, nec ars, nec pharmacum, nec aliud quidlibet adferre opem ullam potuisset! At tibi, Domine et salvator animarum nostrarum, tibi soli renum ac cordium scrutatori simplex accedo, detegens infirmitatem meam; quoniam tu et misereri omnium soles, et medicari omnibus potes. Hisce finitis, ecce iterum quemdam conspexit ad se descendantem ab æthere, venerabilem formam, Canicie conspicuum, specie atque habitu Sacerdotem, calicem salutiferum manibus præferentem: locusque suavi odoris fragrantia repletus erat. Et is, qui apparebat, intemerata sacramenta Symeoni communicare visus; Viriliter, inquit, age, et confortetur cor tuum: non succumbes post hæc illusionibus insomniorum, si cordis tui custodiam Deo firmiter sperando commiseris. Res illa priori Symeonis luctui spiritusque contritioni tantum addidit incrementum, ut diebus aliquot ad horam usque nonam fenestram nullo modo adaperiret, sed bene obfirmatam retinens intus ipse lateret, commercio omni humano abstinens, sibi soli et Deo vacans.

45 Inter hæc Joannes quoque in columna sua consuetas sibi exercitationes strenne obibat, corpore bene sanus, nec invaletudinis ulla sentiens indicia: cujus tamen migrationis jamjam instantis præscius Symeon, talibus ad eum verbis usus est: Ne animo deficias, Pater, si obitus diem, quæ genus humanum sine discrimine universum manet, tibi quoque appropinquare audiveris: intellexi enim citatum esse te a Deo; quod tibi quidem et quotquot virtutum tuarum æmulatores sunt requies potius ac vita est; prædicit mortem Joanni,

D
A. NICEPHORO.
acrem carnis
luctum pa-
titur,

dirinitus
contra eam
roboratur,
E

prædicit mor-
tem Joanni,

F
rjusque
suprema
verba excipit.

Tempora et
modus
orandi ac
dormiendi
Symeonis:

Joannis ex hac vita exitus, austerioris vitæ principium Symeoni fuit: qui, dolori et compunctioni majori se daturus, modium alium, nulla fenestella perforatum, impositum columnæ subit, veluti ipsius lucis usura aspectuque se privans. Ille per integram pene diem, ad horam scilicet nonam usque, continenti vacabat

A vacabat orationi : hora autem nona thurificationis officium alia excipiebat oratio : deinde sole jam occumbente aliam denuo exordiebatur, a qua tandem sole diem reducente desistebat : ac tunc demum illud sibi occinens ; In pace in idipsum dormiam et requiescam ; quoniam tu, Domine, singulariter in spe habitare fecisti me, somnum perinde ac famulum accersebat, indolgebatque illi pareissime, ad necessarium dumtaxat corporis usum. Oratio autem ejus erant, Psalterium totum et Mosaicæ cantiones, plagique dextera inflietæ pectori (nam sinistra ad Deum tendebatur) et veluti rivoli lacrymarum pannosum detritamque lacernam irrigantes : hæc vero excipiebat lectio atque meditatio divinorum oraculorum. Incensum quoque dexteræ prehensum offerebat sæpe Deo, et fomis (i quis mirabilia Domini annuntiabit?) sine prunis sublime ferebatur : alias vero audiebatur simul psallere cum turba, simulque Alleluia subicere. Longissimo sæpe tempore nihil omnino somni oculis videbat, adeo ut triginta interdum noctes integras totidemque dies continuaret, rogatus Deum, expertem somni vitam ducere : verum, gratia intus loquente, arcanum taciturnique responsum accepit ; Oportet aliquantulæ quieti te tradas.

B 47 Hæc iterum adversus illum armaverunt dæmonem, ad insidiandum ei tunc quoque antiquo suo instrumento usum, sub illo tamen discrimine, quod in Paradiso blandis leuociniis persuadere, hic gravi terrore dejicere conatus sit. Submisit itaque serpentem, horribiliter hiantem sibilantemque, et mordere minitantiem : quem vir sanctus, audaci manu juxta ac mente apprehensum, valde allisit contrivitque, donec sanctis illius manibus elapsus in terram, evanuit ex oculis, demissa ad pedes Sancti pelle, ut erat, squamis tecta, pro irrefragabili testimonio miraculi. Gravissime illud sensit inpostor : tum omnes in unum vires colligens, comprehensam per ambitum columnam in terram dare laborabat : verum gratia divina, in modum fulguris cælestis emicans, machinatores illos velut flagello compellebat arripere fugam, horrendum fremente atque ejulantes. Non hic stetit invidia inimici : alas volucris sibi adaptat, et faciem pueri assimilans, conspectui Symeonis se offert, qui efformato Crucis signo confestim, ut ventus fumum, dissipavit hostem. Tunc plausibus tumultibusque cum ingenti sono supra caput ejus in aere excitatis, in ipsum facturus impetum videbatur : magnæ quoque molis saxum ex parte australi in columnam jacit ; quæ impetu illo eversa fuisset, nisi gratia divina, in similitudine columbæ apparens, ruentem stitisset. Postea etiam, eodem spiritu vinculis constringere manus Symeonis tentante ; hic ad pharisma, jam pridem contra illius venenum præsentissimum, sacrosanctum, inquam, Crucis signum confugiens, cunctas tentantis vires infregit.

C 48 Denique, uti puella quædam effrons, viro Dei accedit, totus niger totus aspectu deformis : manusque collo jamjam injecturus, et in complexum ruere festinans, Certaminis, inquit aleam, adhuc seniel tecum luctans, jaciā : et siquidem non prævalero tibi, in præsentia recedam. Isthæc elocutus grandi cum sono strepituque irruit, omnia replens tumultu, ut vel ipsa invasionis insolentia terrorem incuteret. At ille nequiquam se avertens consueta corripuit arma, spem : scilicet in Christo positam, alacrique ac generoso animo certamen aggrediens, manus hostis apprehendit, easque post tergum adductas viucivit, atque ita ex oculis recedere coegit, edoctum vanas esse ejus minas. Deinde suaviter in cælum sublatis oculis, hymnos Deo in gratiarum actionem, aut si ita vis in victoriæ obtentæ commemorationem cecinit, accenso ad hoc cereo quem utraque manu tenebat,

θυμιάματος τὴν εὐχὴν διεδέχετο· εἶτα ἡλίου ἤδη δυσμέ- D
νου, εὐχῆς ἐτέρας ἀρχόμενος ἀνίσχοντος πάλιν ἐπαύετο·
τηνικαὶ γὰρ ἐκεῖνα ἐκυτῶ ἐπιλέγων, Ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ
τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω, ὅτι σὺ Κύριε κατα-
μύνας ἐπ' ἐλπίδι κατήκισάς με, τὸν ὕπνον ὅσα καὶ οἰκέ-
την ἐκάλει, διακονῆσαι μικρὸν αὐτῷ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν
τοῦ σώματος χρείαν. Ἦ εὐχὴ δὲ, τὸ τε ψαλτήριον ὅλον,
καὶ αἱ τοῦ Μωσέως ᾠδαὶ ἡσαν, πληγαὶ τε κατὰ τῶν
στέρων τῇ δεξιᾷ (ἡ ἀριστερᾷ γὰρ πρὸς Θεὸν τέτατο) καὶ
θακρῶν ὄχετοὶ τὸ τρίχινον ἐκεῖνο λούοντες ἔνδυμα, ἐξῆς
δὲ ἀνάγνωσις καὶ θεῶν μελέτη λογίων. Θυμιάμα μέντοι
λαμβάνων τῇ δεξιᾷ, προσέφερε πολλὰκις Θεῷ, καὶ ὁ
καπνὸς (ὁ Θεὸς μου, τίς ἀπαγγελεῖ τὰ θυμιάσιά σου!)
καὶ χωρὶς ἀνθρώπων ἀνέει· ἄλλο τε δὲ καὶ ὄχλου συμψά-
λοντος αὐτῷ ἡσθάνετο καὶ συναποδιδύμενος τὸ Ἀλληλούϊα.
Τὰ πολλὰ δὲ οὐδὲ ὕπνου τὸ παράπαν ἐγύετο, ὥστε καὶ
τριάκοντα νύκτας ὅλας καὶ ἡμέρας ἴσας ἐπέμεινε, προ-
σενχόμενος ἀπαλλαγῆναι τῆς τοῦ ὕπνου μέθης· ἀλλ' ἐρ-
ρέθη μυστικῶς αὐτῷ καὶ ἀπορήτως ὑπὸ τῆς χάριτος,
Ὅτι δεῖ σε βραχὺν καθεύδειν.

Ταῦτα δεινῶς ὠπλιζέ πάλιν τὸν πονηρὸν ἐπ' αὐτόν, ὅφει
πρὸς τὴν ἐπιβουλὴν τῷ παλαιῷ καὶ νῦν ὀργάνῳ χρώμε-
νον· πλὴν ὅσον ἐκεῖ μὲν πείθειν, ἐνταῦθα δὲ φροεῖν ἐμελ-
λεν. Ὑποβελήκει γὰρ ὅτι αὐτῷ, φρερόν τι χαίρουντα
καὶ συντρέποντα, καὶ θακύν ἀπειλοῦντα· ὁ δὲ θαρράλεχ
καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ λαθόμενος, παίων ἦν κομιδῇ καὶ E
συντρέφῳ, ἕως τῶν ὁσίων χειρῶν ἐκεῖνων διολισθήσας
καὶ κατὰ γῆς πεσών, ἀσφαλῆς ἐγεγόνει, αὐταῖς ὡς εἶχε
φολίσι τὸ οἰκεῖον ἔνδυμα παρὰ τοῦς αὐτοῦ πόδας ἀφείξ,
τοσοῦτον θαύματος ἀφενδὲς μαρτύριον. Τοῦτο χαλεπω-
τέρᾳ γίνεται πληγὴ τῷ βασιλῆϊ, καὶ τὰς οἰκείας δυνά-
μεις συναγαγόν, τὸν τε κίονα κύκλῳ διαλαβὼν, ἀνατρέ-
πει αὐτὸν εἰς ἑδαφὸς ἐπειράτο· ἀλλ' ἡ θεία χάρις, ὥσπερ
τις ἀνωθεν ἀστραπὴ διάττουσα, φέγγει ὅσα καὶ μάστιγι
τούτους ἐλαυνόμενους ἐποίη, μέγα τι καὶ δεινὸν ἀλλαλά-
ζοντας. Ἀλλὰ τὸν φθόνον οὐκ ἦν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ πτέρυγας
πεινῶν λαβὼν ὁ ἐχθρὸς, τὸ πρόσωπον δὲ παιδιῷ εἰκαστο
τῷ προσώπῳ, προσέχλει τοῦ Συμεὼν· ὁ δὲ τὸ τοῦ σταυ-
ροῦ σημεῖον διατυπώσας, ὥσπερ καπνὸν αὐτίκα διασκηδάζ-
ζει. Ἐπειτα μέντοι κρότοις ἐνσερίοις καὶ θορύβοις καὶ
ἤχοις ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ κέχρητο, δέθεν ὡς ἐπ' αὐτόν
ἐπιών· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἀθρόον ἐκ νότου λίθῳ μεγάλῳ
τὸν κίονα βάλλει· καὶ ὁ μὲν περιτρέπει, ἡ θεία δὲ χάρις
ἐν ὁμοιότητι περιστρεφῶς εὐθέως ἐπιφανεῖσα, τὴν περι-
τροπὴν ἴστησιν. Ἐξῆς δὲ καὶ χεῖρας αὐτοῦ δεσμεῖν τοῦ
πονηροῦ πειρωμένου, τῷ παλαιῷ καὶ πάλιν φαρμάκῳ τῷ
σταυρῷ κἀνταῦθα χρησάμενος, εὐθὺς αὐτοῦ τὴν δύναμιν
σβέννυσιν.

Τέλος οἱ ἄτις ἀναιδὲς αὐτῷ πρόσεισι παῖς, μέλας ὅλος καὶ
ἰδεῖν αἰσχυρὸς, χεῖρας ἱταμῶς ἐπιβαλεῖν, καὶ εἰς συμπλοκὴν
ἐλθεῖν ἐπαιγόμενος, Ἐπεὶ τὸ ἅπαξ τοῦτο λέγων παλαιῶ F
σοι, καὶ εἴπερ οὐ κατισχύσω σου, τὸ γούν παρὸν ἀπειλῶ-
σομαι. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ μετὰ μεγάλων ἤχων καὶ θορύ-
βων ἐπῆει, παραχρῆς πάντα πληρὼν, ἵνα τῷ παραλόγῳ
τῆς ἐφ' ὅδου καὶ καταπλήξῃ. Ὁ δὲ μηδὲν ὑποτρέψας,
ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον ὄπλον εὐθὺς τὰς εἰς Χριστὸν βλέ-
ψας ἐλπίδας, εὐφύγως ἵτε τὴν πάλιν καὶ νεανικῶς ὑπο-
στάς, λαθόμενος αὐτοῦ τῶν χειρῶν, ὀπίσω τε περιελαβὼν
αὐτάς καὶ δεσμήσας, ἀφ' αὐτῆς τίθησι, κενὰς αὐτοῦ τὰς
ἀπειλὰς ἀποδείξας. Εἶτα ἰδὼν τι πρὸς οὐρανὸν ἰδὼν, τοῦς
εὐχαριστηριοὺς, εἰ δὲ βούλει, ἐπινίκιους προσήγεν ὕμνους
Θεῷ, ῥῶτα ποιήσας καὶ κερὸν ἑκατέρᾳ χειρὶ κατέχων,
οἷς συνεμέτρει τὸν ἐπινίκιον, οὐ γὰρ πρότερον ἢ γλώττια
τῶν ὕμνων πέπαυτο, ἕως τοῖς κηροῖς καυθεῖσι τὸ φῶς
ἔσβεστο.

Ἐν τοσούτῳ δὲ ὁρᾷ (ἀλλὰ πῶς ἂν τὰ κρείττω λόγου
λόγος γνωρίσειε ; φρίκη γὰρ με καὶ πρὸς τὴν μνήμην εἰσ-
έρχεται) ὁρᾷ τοῖνυν, καὶ ἰδοὺ ἀνέφωτο μὲν ἐξ ἀνατολῶν
ὁ οὐρανός, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπ' αὐτοῦ Χριστὸς ὁ Θεός·
ὁρασις δὲ ὡς ἡλίκτρου κύκλῳ περὶ αὐτόν ἐν φωτὶ καὶ πυρὶ
στρεφομένου, Μιχαὴλ τε καὶ Ταβριήλ οἱ τῶν ἀγίων
Ἀγγέλων πρῶτοι, ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν πρῶτος ὁ δ' ἐξ ἀριστε-
ρῶν παρεστῶτες, τὸ τε τῶν νεφελῶν πλήθος ὑποπόδιον αὐ-
τοῦ

daemonem
sub varlis
formis vin-
ci.

A τοῦ καθάπερ τις κοινορτὸς ποδῶν αὐτοῦ. Χεῖρας τοιγοροῦν ὁ Συμεὼν αὐτίκα καὶ ὅμματα καρδίᾳς πετάσας, ἰδεῖτο τοῦ ὀφθέντος, ὡς· εὐδοκῆσαι κερποῦς ἀγαθοὺς αὐτῷ δι' αὐτοῦ προσαρχθῆναι. Τί οὖν ἐνταῦθα! Ὁ τοῦς δοξάζοντα αὐτὸν ἀντιδοξάζειν ἰδὼς καὶ πολλῇ τῇ μέσῃ Θεός, νεύσας τοῖς δακτύλοις ἐσφράγισε τρεῖς· καὶ ἰδοὺ οἱ δαίμονες, ὥσπερ αἰγῶν καὶ χοίρων βοσκήματα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς (ἐξουσία τε κατ' αὐτῶν τῇ Συμεὼν δεδομένη ράδιος τε διὰ χειρὸς αὐτῷ βεβαιούσα τὴν ἐξουσίαν) καὶ φεύγειν ἐκεῖνοι πάντες ἀγεννῶς ὀργισμένοι, ὅσα τε καπνὸς ἢ χροὸς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἐκλείποντες.

Τῇ ὅψει τοίνυν ταύτῃ καὶ τὰ θαύματα ἠκολούθει, καὶ πάντες ὅσοι πνεύμασι πονηροῖς ἢ καὶ ἄλλοις πάθεσι κάμνοντες ἐκεῖνῳ προσήσαν, ἐλεύθεροι τοῦ λυποῦντος ἕκαστος ἐπαύχσαν. Ἐωρώντο γὰρ αὐτῷ τε τῷ Ἁγίῳ καὶ πολλοῖς ὅσοι καὶ τοιαῦτα διπλασθὲ βλέπειν ἤξιουντο, Ἁγγελιοὶ Κυρίου τρεῖς, ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν, ἄλλος δ' ἐξ ἐναντίου, ὁ δ' ὀπίσθεν ἑστῶτες τοῦ Συμεὼν, τό, τε μέλαν αὐτοῖς ἐν χερσίν, καὶ τῶν ἰαθῆναι μελλόντων ἕκαστος τοῦ ἁγίου λέγοντος, ὡς ἐν σωματείῳ λευκοτέρῳ καὶ χιόνος ἐγράφετο· οὐ καθ' ἑνα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλήθος θεραπείας οἱ προσιόντες ἐτύγγανον. Προσῆλθον γὰρ ποτε πολλοὶ κατὰ ταῦτον δαιμονῶντες, καὶ ἀφρόν τοῦ στόματος παραπύοντες· ὧν ἕκαστῳ σφραγίδα ποιήσας, ταῖς τε πνεύμασιν ἐν ὀνόματι φησι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος ἀπαλλαγὴν παραγγέλλας, ἀπαλλαγῆναι παραγγέλλας παρασκευάζει, μέγα βούντα καὶ ἡγῶς ἐχοντας τοὺς ἀνδράς ἀπολιπόντα, νηφαλίῳ στόματι τὰς αἰνέσεις τοῦ Θεοῦ μεγαλύνοντας. Οἱ μὲν οὖν κυκλοῦντες αὐτὸν Ἁγγελιοὶ, καὶ πρὸς τὰ θαύματα καὶ τὰς ἐξέσεις διακονοῦμενοι, παρέμενον οὕτως αὐτῷ μέχρι καιροῦ· εἴτα κατὰ τὸ σύνθετο αὐτοῖς εἰπόντος· γράψαι τοῦ Συμεὼν· Οὐκέτι, φασὶν ἐκεῖνοι, γράψαι οὐ μὴ προσθῶμεν, ἠϋξήνται γὰρ ἐν σοὶ περιφανῶς οἱ τοῦ Θεοῦ δυναστεῖαι, καὶ πάντα λόγῳ καὶ δυνάμει λοιπὸν κατὰ τὴν τῶν προσερχομένων πίστιν γενήσεται διὰ σου, ἐν ἐπιθέσει χειρῶν σου, ἐν ἀφῇ μελωπῆς σου, ἐν κρασπέδῳ τοῦ σάκκου σου, ἐν τῇ βραίῃ σου ῥάβδῳ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ φιλῆς κίνους παρὰ σου δεδομένης, καὶ δι' αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ σοῦ ὀνόματος ἐπικλήσεως· οπου γὰρ ἢ σὴ μνήμη, ἐκεῖ καὶ ἡ θεία χάρις, πᾶσαν ἀσθένειαν κατὰ πάντα κινῶν ἰωμένη. Ὀφονται δὲ σε πολλοὶ καὶ ἐν οικείῃς καὶ ἐν ὁδοῖς, καὶ ἐπὶ πάσῃ ἐργίᾳ αὐτῶν καὶ πάντες ὅσοι θεύσονται τοῦ Θεοῦ διὰ σου μεσίτου, ἐν ἐρχομῇ, ἐν ὄρεσιν ἐν θαλάσσῃ, ἐν γῇ, ἐν φυλάκῃ, ἐν αἰγμυλίσσῃ, σωτηρίαν παρ' αὐτοῦ κομιῶνται· πᾶσι τε δλιβομένοις ἐσθ' καταφυγῇ, καὶ χαίρουσιν ἀσφάλεια, καὶ πᾶς ὁ πεπιστευκὼς δούλον ἐκλεκτὸν εἶναι σε Θεοῦ, ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιθήσεται, καὶ πατήσῃ ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Ταῦτα οἱ μὲν εἰπόντες, ἀπῆλθον, τῷ δὲ Συμεὼν ἔτι μάλλον ἐξ ἐκεῖνου τὰ θαύματα πλείω ἐπέρρει, ὡς καὶ τυφλοῖς ὀφθαλμῶν φῶς διὰ μόνης ἐκεῖνου προσερχῆς χαρισθῆναι.

C ταῦτα, per tactum melotes, per fimbrium sacci, per virgam palmeam, quin imo per paucillum pulveris a te dati, et solam nominis tui invocationem : ubicumque enim memoria tua recoletur. ibidem et gratia Dei praesto erit, omnem omni tempore infirmitatem coratura. Videbunt te multi in domibus, in itineribus, in quovis opere suo ; et quicumque precabuntur Deum per intercessionem tuam, in solitudine, in montibus, mari terra, carcere, servitute existentes, sanitatem per te recuperabunt : omnibus afflictis tu eris refugium, gaudentibus omnibus securitas eris : quisquis crediderit electum Dei servum esse te, super draconem et basiliscum gradietur, et ambulabit super serpentes et scorpiones, superior omni veneno inimici. His dictis abierant Angeli, Symeon autem ex illo tempore pluribus etiam miraculorum gratiis affluxit, adeo ut caecis per solam ipsius precationem lumen oculorum concederetur. Sed ea nunc sigillatim prosequamur.

cuique epinicia sua commensurabat ; non enim prius cessabat a cantu lingua, quam consumpta cera lumen exstingeretur.

49 Interea temporis (verum quæ oratio res, omni eloquentia superiores, explicet ? me certe ad nudam illarum memoriam tremor occupat) interea, inquam, videt Orientem versus apertum cælum et inibi Dominum nostrum Jesum Christum : videbatur autem veluticirrus quidam ex electro, multo lumine et flamma rutilante, ipsum ambire ; vibebantur et Archangeli Michael atque Gabriel, placide a dexteris alter, alter a sinistris constituti ; videbantur denique nubes plurimæ, quæ erant suppedaneum illius apparebantque veluti pulvis pedum ejus. Confestim igitur Symeon, manibus mentisque oculis elevatis, adorabat illum, qui sibi apparebat, ut juxta beneplacitum ipsius fructus utiles in se progignerentur. Quid ad hæc ille, qui glorificantes se glorificare solitus est quantumcumque supereminens Deus ? digitis innuens ter Symeonem signavit : atque ecce demones, tamquam caprarum porcorumque greges, super faciem terræ (contra quos data Symeoni potestas fuit, et in confirmationem potestatis virga in manu ejus) omnes imbelles facti, ilico in fugam se precipitabant, veluti fumus aut pulvis a facie Sancti deficientes.

50 Visionem hanc sua quoque miracula consecuta sunt ; nam quotquot malis spiritibus aut alia quavis regitudine vexati ad Symeonem accesserunt, liberati quisque malo suo reversi sunt. Viderunt etiam et Sanctus ipse, et plures alii, quibus ea gratia concessa fuit, tres Angelos Dei, quorum alter ad dexteram, alter ad sinistram, tertius pone tergum Symeonis stantes, atramentum manibus tenebant ; et qui sanitatem consecuturi erant, jubente Sancto, velut in sindone, ipsa nive candidiore, scribebantur : neque singuli tantum, sed quam plurimi etiam simul, qui salutis causa accesserant, referebant obtentam. Nam multi aliquando a daemonibus insessi, spumam ore ejectantes, Symeonem adiverunt, qui impressit singulis salutare Crucis signum ; jussitque spiritus in nomine Filii Dei, pro nobis in crucem suffixi, inde facessere : atque illi, nulla interposita mori abitu parantes multumque vociferantes, reliquerunt homines liberos et incolumes, puro ore laudes Deo celebrantes. Ceterum qui circumstabant Symeonem Angeli, ad miracula et medicationes opem suam conferentes, ita ipsi adstiterunt aliquo tempore : deinde pro more jussi scribere a Sancto, negarunt id se facturos imposterum, dicentes : Auctus es perspicua Dei potentia et virtute : cuncta deinceps te intercedente evenient pro fide accedentium tibi ; patrabuntur miracula per impositionem manuum tua-

rum, per tactum melotes, per fimbrium sacci, per virgam palmeam, quin imo per paucillum pulveris a te dati, et solam nominis tui invocationem : ubicumque enim memoria tua recoletur. ibidem et gratia Dei praesto erit, omnem omni tempore infirmitatem coratura. Videbunt te multi in domibus, in itineribus, in quovis opere suo ; et quicumque precabuntur Deum per intercessionem tuam, in solitudine, in montibus, mari terra, carcere, servitute existentes, sanitatem per te recuperabunt : omnibus afflictis tu eris refugium, gaudentibus omnibus securitas eris : quisquis crediderit electum Dei servum esse te, super draconem et basiliscum gradietur, et ambulabit super serpentes et scorpiones, superior omni veneno inimici. His dictis abierant Angeli, Symeon autem ex illo tempore pluribus etiam miraculorum gratiis affluxit, adeo ut caecis per solam ipsius precationem lumen oculorum concederetur. Sed ea nunc sigillatim prosequamur.

CAPUT VII.

Miracula circa energumenos, mortuum, et veneficia: alia per discipulos facta : mirabilis visio.

Iνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστον ἐπεξείκομεν, προσῆλθε τις αὐτῷ γυναῖκα, τέκνον ἄλλαν καὶ δαίμονι κάτοχον ἔχουσα· καὶ ἡ μὲν ἐπιθεταμένην τὴν θυρίδα ἰδοῦσα, εἶπεν αὐτῷ

Accessit viro sancto mulier quædam, quæ puerum mutum et a dæmone obsessum habebat : cumque obfirmatam fenestram conspiceretur, pueram ad columnæ

D
A. NICEPHORO

Carlitus ipsi
confertur
potestas in
dæmones :

et virtus
patrandi
omnis gene-
ris miracula

F

per tactum,
virgam,
pulverem,
atque.

Dæmoniaci
liberantur.

A columnæ basin deponit. Continuo autem tamquam fulgur desuper e melote Symeonis emicuit, cui additus sonus aditaque post tergum vox est, quæ dicebat : Exi, impurissime spiritus, fugatus a Christo per gratiam Symeonis. Ita puer duplicis mali curationem accepit, non tantum vexatione dæmonis liberatus, sed clara etiam voce Deum pariter ac famulum ejus magnificans. Deinde accedit vir quidam e Cappadocia oriundus, qui a difficili dæmone graviter torquebatur, clamans : Miserere mei, serve Dei, quia a dæmone perimor : idque tribus diebus continuis facitare perseverabat. Cumque tandem prospexisset Sanctus, impuriorque spiritum increpauisset, deinde et particulam sacci sui pro amuleto dedisset homini, incolumem illum domum dimisit. Is autem in quoscumque incidisset simili malo laborantes (jam enim ex malo suo aliorum misereri didicerat) datam sibi particulam cum illis prompte communicabat : qui et ipsi sanitatis participes facti, ad communem benefactorem Deum, gratias acturi, se conferebant.

B 32 Juvenem quenulum horrendum adeo in modum infestabat dæmon, ut humi se projiceret, turpiter unguibus laceraret, linguam etiam suam miserabiliter voraret. Isthunc infelicem divinus Symeon ad se progressum, ferventerque deprecantem, castigato verbis malo spiritu, liberat, et confestim bellissime habentem exhibet. Antiochenum quemdam stomachi dolor invaserat, tam acerbe intestina versans, ut terræ sæpius allideretur tamquam a dæmone prostratus. Is itaque Sanctum adit, lacrymis testans cordis angores, usque levare precando contendens : quibus exoratus Symeon, oratio pannosæ vestis suæ porrigit ; moxque incolumitas dolentem consequitur.

Mortuus
suscitatur.

33 Homo quidam, cujus forte extinctus erat filius, firmiter sibi persuadens, nihil per Sanctum non impetrandum, quod a Deo postulasset (quoniam ita natiora comparatum est, ut quod ardentem quis expetit, id impetratu facile credat) ilico ad divinum Symeonem accurrit, dolenter plorans, ejulans, plangens, multisque aliis modis atque factis æstum cordis sui exprimens ; clamatque : Miserere mei, serve Dei, miserere filii mei, mihi nuper morte erepti ; quem nondum, uti communis defunctis lex exigit, in sepulcrum intuli, nec quidquam terræ illi injeci ; credens, quod tu perfectum des apud Deum, quidquid volueris ; omninoque confide de benignitate tua, fore ut ne despicias me, naturali in filium amore totis visceribus æstuantem. Tactus commiseratione, C cognitoque, secreto divinæ gratiæ instinctu, reversuram in puerum animam, surrexit atque ad patrem conversus ; Vade, inquit, in nomine Domini nostri Jesu Christi ; filius tuus vivit. Hic nihil de fide verborum dubius, celeritate qua potest maxima domum revertit : et (quæ autem mens, o seculorum Rex immortalis et unice, tantum miraculum comprehendere valeat !) vivum invenit filium ; quem continuo acceptum, aut potius præter spem receptum, itinere relecto, Symeoni sistit. In quas hic voces exultabundus non resolvit os suum ? quos in grati animi testimonium hymnos Deo Sanctoque non cecinit ?

Visione mirabili
certior fit
de salute.

34 Quemadmodum autem par erat, proficere tantum gratia Symeonem, quantum ætute ; et propius accedere ad Deum, qui accedebat ipsi : conspicitur rursus (verum quæ dicendi facultas explicet, quod animus nequit comprehendere ? caligat enim, facta solum rei mentione, timetque ad reliqua progredi) conspicatur, inquam, Dominam ac Deum nostrum. Priesto erant sanctorum Angelorum turma, stabat equus ante Symeonem colore caudido, Angelorum primi ferebant diadema, quod erat ex pretioso lapide, cruxque affixa illi erat ; et stella, in modum fulguris coruscantis, supereminebat, vide-

παρά τῃ τοῦ κίονος βάσει· παραχρῆμα δὲ οἱ αὐτὸι ἐξέλαμ- D
ψεν ἀνωθεν ἀπὸ τῆς μελωτῆς ἀστραπή, τῇ δὲ καὶ ὕψους
συνέξεντο, καὶ φωνὴ κατόπιον ἤκουετο, "Ἐξέλθε τὸ ἀκά-
θαρτον πνεῦμα, διοικόμενον ὑπὸ Χριστοῦ διὰ τῆς ἐν τῷ
Συμεὼν χάριτος, λέγουσα· καὶ ὁ παῖς ἀπὸ τῆς διπλῆς
εὐθὺς ἔατο μάστιγι, οὐ τῆς τοῦ θαύματος μόνον ἐπικρατείας
ἀπ᾽ ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς γλῶττι Θεοῦ καὶ τὸν
αὐτοῦ περιέκρινε, μεγαλύνων. Μετὰ δὲ ταῦτα πρόσκεισιν
τις ἀνὴρ αὐτῇ τῇ Καππαδοκίᾳ ὀρμημένος, χαλεπῶς
θαύμνῳ δεινῶς ἐταξόμενος, ἔλεγχον με δοῦλε τοῦ Θεοῦ
κράζων ὑπὸ θαύματος θανατούμενον· τοῦτο δὲ καὶ εἰς
τρίτην ἔξῃς ἡμέραν ἐπέμενε ὄρων. Παρακύνει τοῦτον ὁ
ιερός Συμεὼν, τῷ τε πνεύματι τῷ ἀκαθάρτι ἐπιτιμῆσαι,
εἰτα καὶ κράσπεδόν τι τοῦ οἰκείου σάκκου φυλακτήριον τῇ
ἀνδρὶ δεδωκώς, ὑγιαίνει τοῦτον οἴκαδε ἀπολύει. Ὁ δὲ οἱ
ἀν' ἐντύχοι πάλιν ὁμοίως πάσχονσι (πεπαίδευτο γὰρ τὸ
συμπληρῆς ἐξ ὧν πέπουθεν) ἐτόίμως τὸ δοθὲν μετεδίδου· οἱ
θεραπεύσας καὶ αὐτοὶ τυγχάνοντες, τῇ κοινῇ προσήεσαν
εὐεργεσίᾳ Θεοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ εὐχαριστίας ἀποδιδόντες.

Ναυτιάν τινα θαύμων τοσοῦτον ἡνύχλει, ὡς ῥίπτειν
ἑαυτὸν κατὰ γῆς, καὶ λίαν ἀσχημόνως σπαράττειν, ἥδη
δὲ καὶ τῆς οἰκείας γλῶττις ἐλευσῶς παραπρήγειν. Τοῦ-
τον τοιγαροῦν τῷ θεῷ Συμεὼν προσελθόντι, καὶ θερμῶς
αὐτοῦ καταδενθόντι, ἐπιτιμῆσαι κατὰ τοῦ πονηροῦ πνεύ- E
ματος, ἐκείνος ἀπαλλάττει τοῦ ἐνοχλοῦντος, καὶ ὑγιᾶς
αὐτίκα δείκνυσιν ἔχοντα. Ἀντιοχίᾳ τινὶ κατεῖχε περὶ
τὸν στόμαχον πάθος, αὐτῷ δεινῶς αὐτοῦ στρέφον τὰ ἐν-
δον, ὡς καὶ τῇ ἐδ᾽ αὐτῷ προσεφύριζε πολλάκις, οἷα τινι
θαύμνῳ καταδεδιγμένον. Οὗτος τοιγαροῦν προσέρχεται
τῷ Ἀγίῳ, δάκρυσι μινύων τὴν τῆς καρδίας ὀδύνην, καὶ
τοῦ πάθους ἀπαλλαγῆναι θεόμενος. Ὁ δὲ πρὸς τὰς αὐτοῦ
εἰσεις ἐπικλυσθεὶς, κράσπεδόν τι τοῦ οἰκείου ῥάκους ὀρέγ-
κει καὶ τοῦτο θεραπεία παραχρῆμα τῷ πάσχοντι γίνεται.

Ἀνθρώπων τινὶ συνέβη τὸν υἱὸν τελευτήσαι, ὁ δὲ μηδὲν
ἀδυνατεῖν τῷ Ἀγίῳ πιστεύων ὅπερ ἂν τοῦ Θεοῦ δευθεῖν
(ἐπεὶ καὶ πέφυκε γυνῆ, πάνθ' ὁ σφόδρα βούλεται τις, τοῦτο καὶ
ῥαδίως πιστεύειν) εὐθὺς παρὰ τὸν θεῖον Συμεὼν ἀποτρέ-
χει, κλαίον πικρῶς, ὀδυρόμενος, κοπόμενος, καὶ πολλοῖς
ἄλλοις σχήμασι τε καὶ πράγμασι τοὺς καύσωνας τῆς
καρδίας παρασκαίνων· ἔλεχον με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ,
λέγων, ἔλεχον ἄρτι θανάτῳ τὸν παῖδα χημιδέντα, ὃν
οὐ δὲ τῷ κοινῷ τῶν τεθνηκότων ἔθαψαν νόμῳ, οὐ
δὲ γῆν ἐπίδαλον ἥδη κειμένῳ, πιστεύων ὡς ὅπερ ἂν
καὶ βούλῃ, αὐτίκα παρὰ Θεοῦ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θαυμά-
σον τῇ χρηστότητι πάλιν, ὡς οὐ παύσει με, σφοδρῶς
ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῷ τὰ σπλάγγνα καίονμενον. Ἐλεον
τοῦτον τοῦτον λαθὼν, καὶ γόνυα θεῖς ἐπὶ γῆν, τοῦ ἀνω-
θεν πάλιν αὐτῷ ἐλέους ἰδεῖτο, καὶ γόνυς ἀπορήρῃ τῳ ὑπὸ
τῆς χάριτος τὴν εἰς τὸν παῖδα τῆς ψυχῆς αὐθις ἐπάνοδον,
ἀναστᾶς, καὶ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς ἐπιστραφείς,
Ἐν ὀνόματί, φησι, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πο-
ρεύου, ὁ υἱός σου εἴ. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ παραχρῆμα πιστεύ- F
σας, καὶ οἴκαδε τὴν ταχίστην ἐπανελθὼν (ποῖα, μόνε τῶν
αἰώνων ἀθάνατε βασιλεῦ, ἀκοή θαῦμα τοσοῦτον χωρή-
σαι θυνήσεται !) ζῶντα τὸν υἱὸν εὐρίσκει· ὃν καὶ λαθὼν
εὐθὺς ἡ παρ' ἐλπίδα μᾶλλον ἀπόλαβὴν καὶ πρὸς τὸν
Ἀγίον ἀναστρέψας, ποῖας ἀγαλλιωμένῳ στόματι φωνάς
οὐκ ἤψει ; τίδ' οὐκ εὐχαριστήριους ὕμνους Θεῷ καὶ τῷ
Συμεὼν ἀπεδίδω.

Οἷα δὲ εἰκὸς προκόπτειν ὥσπερ ἡλικίᾳ τὸν Συμεὼν, οὐ-
τω καὶ χάριτι, καὶ μᾶλλον ἐγγίξειν Θεῷ τῇ ἐγγίξοντι·
ὅρα μετὰ ταῦτα πάλιν) ἀλλὰ πῶς ἂν τὰ μὴ δὲ νῦν λεπτὰ
λόγῳ ἐρμηνεύσαι θυνήσεται ; ἰλιγγίᾳ γὰρ ἥδη καὶ πρὸς
τὴν μνήμην, καὶ δέδωκε προσεθῆναι τοῖς ἐφεξῆς) ὅρα τοιγα-
ροῦν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, πορραστήκει δὲ καὶ θεῶν
Ἀγγέλων τάγματα, ἔκπρως τε πρὸ τοῦ Συμεὼν εἰστίκει τὸ
εἶδος λευκῶς, καὶ διάδημα φέροντες τῶν Ἀγγέλων οἱ
πρῶτοι, ἧν δὲ ἄρα λίθου τιμίον, σταυρὸς τε αὐτῷ
προσεπεπήγει, καὶ ἀστὴρ ὅσα καὶ ἀστραπή φωτίζων
ὑπερανείχεν, ὥστε περιδαλῆν αὐτὸν τοῦτο καὶ βασιλεῦ-
σαι. Ὁ δὲ πρὸς αὐτούς· Οὐκ ἀφαιρήσεσθε, φησιν, ἀπ' ἐμοῦ
τὸ τρύχινον ἔνδυμα τοῦτο, ὅπερ εἰς δόξαν Χριστοῦ
ἡμοφύεσμαι. Οἱ δὲ, Στεφανώθητι διὰ τούτου Θεῷ καὶ τῷ
μονογενεῖ

Α μονογενεὶ Υἱῷ αὐτοῦ, εἶπον, καὶ ὅσα πορεύσαν ἐνδυσαι τὸ ἄριον Πνεῦμα, καὶ βασιλεύσεις σὺν Ἀγίοις βασιλείᾳ οὐδέποτε λήγουσαν. Ταῦτα ἐπειδὴ ῥηθεὶς τῷ Συμεῶν, ἀπλήστως ἐκείνος τῆς τοῦ σώματος νεκρώσεως ἔχων ἄλλοτε δὲ καὶ κόσμου, καὶ τῶν τοῦ κόσμου ῥήγνυσθαι σπεύδων, καὶ πρὸς Θεὸν καὶ τὰ θεῖα μάλ्लου ἀνύχουσαι, ἀγενὲς εἰς τὸν δεσπότην ἰδὼν, Δέσποτα πάντων ἔφη καὶ ποιητὰ, ἐπεὶ με τὸν ἀνάξιον ἀξιοῖς Ἀγίοις συμβασιλεύειν, θέομαι σου τῆς ἀγαθότητος μετέμει με τῶν τοῦ βίου βρωμάτων μεταλαμβάνειν, μὴ δὲ σιτίοις ἀνθρωπίνους χρῆσθαι. Ταῦτα τοῦ Θεοῦ δεκθεὶς, δεσποτικῆς ἀκούει φωνῆς εὐδοκίᾳς τὴν αἴτησιν, καὶ παροργήμα ἐνδύσας αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἀσκητικῶν ῥακίων καταστοχὴν δόξας οἱ Ἀγγελοὶ, μεγαλοπρέπειαν τε καὶ ὠραϊότητα, τὸ τε διάδημα τιθέναι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τὴν ὑαλύντα ἵππον καθίζουσιν. Εἶτα καὶ σύμφωνος Ἀγγελοῖς πᾶσι, Χριστῷ καὶ τῷ αὐτοῦ θεράποντι Συμεῶν χρεῖται ὕμνος· αὐτὸς τε ὁ ποιητὴς τῷ Ἀγίῳ καὶ τὰ τοῦ ποιητοῦ πνεύματα, οἷον καταπεπληρότα ἐδείκνυτο.

Μετὰ γοῦν τὴν θεῖαν ἐπιφάνειαν αὐτὴν, ἀκόλουθα πάλιν τοῖς προλαβοῦσι τὰ ἐπαγγέμενα. Ἀνθρώπος γὰρ τις ἔρποντι δεινῶς ἐχθράνουν, καὶ σφόδρα διαφθονούμενος φαρμάκοις ἐπὶ αὐτὸν ἐχρίσαστο· τὰ δὲ, ἅρα τοσοῦτον ἐδρασσαν, ὥς αὐτὸν μὲν καὶ κινῆσαι (ἐτύγγαν γὰρ υἱὸς ἔχων) εἰς γῆν καταρρήγνυσθαι, τὰ δὲ τοῦτου κτήνη κατὰ κορημῶν ἐλαυνόμενα φέρεσθαι. Ἐνδείας τοίνυν ἄρτων οἷα συμβαίνειν φιλεῖ πρὸς τὴν τῶν μοναχῶν καὶ τῶν πενήτων χρείαν ἐν τῇ μονῇ γενομένης, Ἀγγελος ἐν ὕπνῳ τῷ γέροντι παραστάς, Ἀναστάς φησι, λάβε σίτον, καὶ παρὰ τὸν θεῖον Συμεῶν πορευθεὶς, τὸν μὲν πένησι καὶ τοῖς μοναχοῖς τροφὴν κομιεῖς· σοὶ δὲ κράσπεδον τῶν τρυγίων ἐκείνου λαβόντι ῥακίῳ, ἀνεθήσεται τὰ τοῦ οἴκου δεσμός. Σίτον μὲν οὖν εὐθὺς ἐκεῖ προθύμῳ ποδὶ, προθυμωτέρῳ δὲ καὶ γυμνῇ κομιεῖ· ἔπειτα μέντοι βώλῃ καὶ γῆς καὶ ὕδωρ λαβὼν ὑπὸ τῷ κίονι τίθουσιν· εἶτα ἐκχέει τὴν οἰκίαν ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου δέξουσιν, ἀπογγέλλει τὴν θλίψιν, δεῖται θερμῶς, ὥστε προσεύξασθαι περὶ αὐτοῦ, τὰ τε παρακείμενα εὐλογῆσαι, καὶ τι τοῦ τῶν ῥακίων αὐτῷ μετοδοῦναι κρασπέδου. Ἀπερ ὡς ἐδεῖτο λαβὼν, καὶ οἰκαδὲ ὡς εἶχεν ἐπανελθὼν, ἀπ' ἐκείνου πρώτου μέχρι καὶ τοῦ σμικροτάτου διαβρῶντι, ὅπερ οὐκ αὐτῷ μόνῳ καὶ παισὶ καὶ βοσκήμασιν, ἀλλὰ καὶ ὅλῳ οἴκῳ πρὸς βεραπίαν τῆς φαρμακείας ἤρκεσεν.

Εἶτα πολλοὶ κατὰ ταυτὸν προσήλθον αὐτῷ διαφόροις πάθεσιν, οἱ μὲν νόσοις ποικίλαις, οἱ δὲ καὶ δαίμοσιν ἐνοχλούμενοι· ὁ δὲ τούτων ἐκάστην θερμῶς ἐπευξάμενος, ἀλλὰ καὶ χεῖρας ἐπιθεὶς πρὸς Θεοῦ διὰ παντὸς ἐντολὰς αἰρούμενας, ἅπαντας ἀπῆλλαξε τοῦ λυπρύντος. Τῆς δὲ περὶ αὐτοῦ φήμης, καὶ τῶν ἐκάστης ἡμέρας θαυμάτων πενταχόσῃ διαδοθέντων, ὅγλῳ τε πρὸς αὐτὸν συρρέοντος πλείστον, πλήθεσι τοσοῦτοις μόνος ἄρκειν αὐτὸς οὐ δύναμενος, ῥάβδους εὐλογίας παρέσχε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἃς τοῖς πάσχουσιν ἐκείνοι πάλιν ἐπιτιθέντες, καὶ μάλιστα τοῖς ὑπὸ πονηρῶν πνευμάτων κατεχόμενοις, Ἐκεῖ λέγει, ἔφασαν, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Συμεῶν, ἵνα καὶ τῇ μνήμῃ τῶν τῆς Ἀγγελικῆς ἐκείνης γλώττης ῥημάτων ἀγιασθῶμεν ἐξέλθετε τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκ τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ· καὶ αὐτίκα διὰ πάσης αἰσθήσεως ἐν ὅρῳ ἐλαυνόμενα, Ἐκάστη μέντοι ῥάβδῳ ἄχρι τριῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν θαυμάτων ἐνέργεια ὤριστο· εἶτα πάλιν ἀπτόμενος αὐτῆς ἐκείνος κλύει, καὶ παροπλησίως αὐτῇ πάλιν τοῖς θαύμασι κέρχεται, σφοδρῶς αὐτοῦ καὶ τοῦτο οἰκονομοῦντος, ὥστε μὴ λογισμῷ τοῦ μαθητῆς κενοδοξίας ἀλλοῦσαι.

Hæc dicit servus Dei Symeon (ut nos quoque verborum, Angelica illius lingua prolatorum commemoratione sanctificemur) Exite impuri spiritus e creaturis Dei. Nec mora, videbantur per omnes sensus expelli. Virtus autem illa miraculosa, cuique virgæ indita, trium hominum sanatione circumscribebatur: dein Symeon iterata tactione illam iterum benedicebat, inde miracula ut prius operantem: ille autem sapienter sic instituerat Sanctus, ne inanis gloriæ cogitatione discipuli auferrentur.

banturque illo redimire Symeonem et creare Regem. D
Hic autem ita illos alloquitur: Non auferetis mihi tritam hanc lacernam, quam pro gloria Christi indutus sum. Illi contra: Per hoc, inquit, Deo ejusque unigenito filio coronator, et tamquam purpuram induitor Spiritum sanctum; et dominaberis cum beatis meotibus in regno nunquam terminando. Posteaquam hæc dicta excepit Symeon, inexplēbilitē in corpusculum suum se ire cupidus, divellique a mundo mundique rebus, et propius ad Deum divinaque accedere festinus, irretortis in Dominum ocnlis, sic inquit: Domine et conditor rerum omnium, quandoquidem me indignum dignatus fueris pari cum Sanctis tuis gloria atque regno; precor Benignitatem tuam, ut ne qui demceps necessitas incumbat mihi, vitæ sustentandæ causa, hominibus consueta cibaria sumendi. Hæc precatus inaudit vocem Domini, benevole assentientis petitioni: ad volantesque velociter Angeli asceticam super lacernam induunt eum stola gloriæ, majestatis ac decoris; diademate cingunt caput ejus, et super equum, qui apparebat, imponunt eum. Post hæc consonus hymnus Angelis omnibus Christo et famulo ejus Symoni canebatur: ipse autem nequam spiritus cum suæ nequitie sociis, veluti profligatus, exhibebatur Sancto.

55 Post divinam hanc revelationem, secuta sunt E
alia, præmissis similia et admiranda. Homo quidam gravi odio, nec levi ri invidia senem quempiam prosequens, veneno ipsum aggredi statuerat: partim igitur tantum effecit, ut senex cum filiis (pater quippe erat) in terram prostratus, partim vero ut pecudes ejus in præcipitia actæ sint. Facta per id tempus, ut fieri assolet, annona caritate in eremo, deficientibusque monachos et pauperes panibus, Angelus in somnis adstitit seni, dixitque: Surge, accipe frumentum, et ad virum Dei Symeonem proficiscere ac frumentum quidem cibandis pauperibus atque monachis portabis; tu vero, recepto lacernæ ipsius frustillo, familiam, quibus adstriugitur vinculis solutam, postliminio gaudebis. Ille mox gressu alacri, sed animo alacriore, frumentum advehit: deinde acceptam terro glebam atque aquam sub columna deponit. Tum vero totum se in preces effundit coram Sancto, exponit calamitatem, orat ferventissime, pro se ut deprecetur, et quæ appositæ erant cibaria impertiat benedictione sua, atque e pannosa lacerna sibi largiatur aliquid. Votorum autem compos factus, domumque ut poterat reversus, ducto a se initio omnia ad minimum usqueustrali illa aqua conspergit; idque sufficit adversus veneficia: integra, non tantum seni, pueris, jumentis, sed universæ quoque domui sanitate reddita. F

56 Hujus deinde exemplo venerunt plures ad virum Dei non uno malo laborantes: alios morbi varii, alios demones infestabant. Pro singulis ille supplex Deo factus, impositisque manibus, quas semper secundum divina præcepta sublatus habebat, doloris causam ab universis removet. Fama porro de Symeone deque miraculis ejus quotidianis longe atque late pervagata, confluentibus ad se ingenti numero turbis, cum sufficere unus ipse nequiret, laborem cum discipulis partitus, consecratas his virgas porrexit: quas ipsi agre habentibus, ac præcipue a malo spirito infestis admoventes, inquebant:

Petit, ut possit sine cibo vivere, et obtinet.

Familiam totam veneficiis purgat.

Virtutem miraculorum cum discipulis communit.

CAPUT VIII.

Abiguntur feræ et hostes: revelantur calamitates et eveniunt: deseritur S. Symeon a discipulis.

*Feræ ad no-
men Symeo-
nis mili-
gantur:*

Verum enimvero quis singula Symeonis gesta miraculosa recenseat? quæ lingua enarrandis, quæ manus conscribendis, quæ oratio explicandis sufficiat? Vir quidam, Georgius nomine, non admodum longe in solitudinem progressus, incidit in feræ: cumque esset inops consilii, Sancti nomen in suppetias advocat. quo facto rictus ferarum illico constringuntur. Neque id tantum, sed ad Sanctum quoque omnes, ita ut erant, curriculo tendentes, ora sua columnæ basi imponunt, tamquam gnaræ, quis sibi id vinculi iniecisset, ac more precantum ibidem persistentes, solutæ sunt. Atque illud etiam plus admirationis habet, quod prius quam advenissent feræ, quid illis factum esset, Symeon circumstantibus prænuntiasset.

*Invocato illo
abiguntur.*

B

58 Regio Antiochiæ subjecta tam frequentibus scatebat feris. specie diversimodis et insidiando perniciosis, ut non viri tantum feminæque tuti non essent ab illarum laniena, sed infantes quoque domibus suis, uti latebant, extracti iisdem præda cederent; viæ omnes interciperentur, et agricultura cessaret, nisi forte tanto numero convenissent, ut apta ad resistendum turma forent. Legantur ergo istius regionis quidam ad Sanctum, ut petant liberari tam sæva vicinitate. Ille autem ut erat mansuetus, hoc orantibus responsi dedit: Indicia hæc sunt justæ indignationis, qua nobis succenset Deus. Dicit quippe Apostolus ejus Paulus; Quia propter hæc venit ira Dei in filios diffidentiae; qualia nempe sunt, fornicatio, immunditia, passionēs, prava desideria, avaritia quæ est idolorum servitus. Quapropter omni sedultate custodiamus nosmetipsos, ne deinceps tristitia afficiamus Spiritum sanctum, in quo signati sumus in diem redemptionis, in quo et arrham accepimus in spem vitæ sempiternæ: vult enim Pater misericordiarum, ut nos, libidinosi filii, procul ab ipso aberrantes, pœnitentiam agamus, ut per sacrificium mundum unigeniti illius filii, Domini nostri et Dei et Servatoris Jesu Christi, ad ipsum convertamur. Per quem enim jam pridem remissionem obtinuimus, et accessum ad Patrem habuimus, is nunc quoque propitius nobis factus castigabit feræ silvarum, nec unquam post timendum vobis ab illis erit. perpetua indemnitate fruituris. Hisce illis auditis pleno ore Deo ac Symeoni gratias persolverunt: feræ autem ex illo tempore, e dicta regione abeuntes, dorsum verterunt.

Eph. 5. 6.

C

59 Adolescens quidam supra Dapline *a*, fixo obtutu solem orientem intuitus, facultatem amiserat vivendi: cujus parentes. omnibus aliis remediis desperatis. in nomine Christi et familie ejus Symeonis, candelam accendunt, insuper et incensum offerunt: cum e vestigio (quam multiplex est benignitas tua, Domine. quam sperantibus in te exhibuisti!) oculi adolescentis iterum illuminantur. Alter, cui venter morbo quodam intumuerat, nihil arte medica levaminis expertus, Symeonem remedium doloris sui postulabat: ecce autem salutaris somnus exhibit illi virum, sacrum Evangelium dolenti membro imponentem, quo somnus pariter et dolor depulsi sunt. Sanns igitur post somnum factus, qui male habuerat, ad Sanctum accessit, et quod contigerat renuntiavit.

a
*Cacitas et
tumor ven-
tris curan-
tur.*

*Fiducia po-
puli in Sy-
meonem.*

60 Dum ita Symeon miraculosa beneficia quasi pleno effundit alveo, accidit aliquando turbas ad illum frequenter confluere, accensos cereos summis arundinibus infixos præferentes, anathemata Deo per Symeonem oblaturas: noverat enim quisque

Αλλὰ πῶς ἂν τις τῶν τοῦ Συμεὼν θαυμασίων ἐκαστα κατὰ λέγει; ποία δὲ γλῶττα διακονήσκειν αὐτοῖς, ἢ χεῖρ; ἢ τίς εἰς ἑρμηνείαν ἀρκέσει λόγος; Ἀνὴρ γὰρ τις ὄνομα Τεὐέργιος οὐ διὰ μακροῦ τῆς μονῆς θηρίους περιπεπτόκει· ἐν ἀρχαῖν τοῦτον εἰδὼς ἐκυστίν, τὸ τοῦ Ἀγίου ὄνομα καλεῖ πρὸς ἄμυναν· καὶ παραγρήμα δεσμοῦνται τοῖς θηρίοις αἱ σιαγόνες. Καὶ οὐ τοῦτο θαυμαστὸν μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ τὸν Ἅγιον ὥς εἶχεν εὐθύς δορυμαίως τὸ θηρίον ἐλθόντα, τιθέσκει τὰ στόματα παρὰ τῇ τοῦ κύνος βάρει, καλὰ περ ὡς αὐτοῖς ἡ πέδη αἰσθανόμενα, κἀκεῖθεν αἰτούμενα καὶ λαμβάνοντα λύσιν. Κἀκεῖνο πάλιν θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ πρὸ τῆς τῶν θηρίων παρουσίας, τὰ περὶ αὐτῶν τοῖς παροῦσιν ὑπὸ τοῦ Συμεὼν προσηγέρευτο.

Πολλοὶς ἔδρευεν ἡ χώρα θηρίοις ἢ ὑπὸ τῇ Ἀντιόχου κειμένη, τότε εἶδος ποικίλοις, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὀλεθρίους, ὡς οὐκ ἄνδρας μόνον καὶ γυναῖκας ὑπ' αὐτῶν διαφθείρεσθαι, ἀλλὰ καὶ παιδία τούτοις ἐκ τῶν οἴκων ἀρπαγῆς γίνεσθαι, ὁδῶν τε αὐτοῦς καὶ γεωργίας ἀποκλειεσθαι, εἰ μὴ κατὰ πλήθος ἀθροισθεῖν, καὶ χεῖρ ἱκανὴ πρὸς ἀντιπαράταξιν γένοιτο. Ἀνίστασι τοῦτον πρὸς τὸν Ἅγιον οἱ τῆς χώρας, ἀπαλλοτρίων αἰτούντες χαλεποῦ γειτονήματος. Ὁ δὲ πρῶτος ὑπολαβὼν, Ἀδελφοί μου, ἔφη, τεκμηρίον εἶσι ταῦτα τῆς τοῦ Θεοῦ καθ' ἡμῶν δικαίας ὀργῆς καὶ κινήσεως· φησὶ γὰρ ὁ θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι διὰ ταῦτα ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, ἃ τινὰ εἰσι, πορνεία, ἀκαθαρσία, πάθος, ἐπιθυμία κακὴ, πλεονεξία ἢ τις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· διὸ πάσῃ φυλακῇ τηρήσωμεν ἑαυτοὺς, μὴ κίτῃ λυπησθαι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθημεν εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως, ἐν ᾧ καὶ τοὺς ἀρραβῶνας ἐλάβομεν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου· θέλει γὰρ ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν τῆς ἡμετέρας τῶν ἀσώτων υἱῶν τῶν ἐξ αὐτοῦ μακρονήεντων μετανοήσαν, ἵνα διὰ τῆς καθαρᾶς θυσίας τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψωμεν. Δι' οὗ καὶ τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν προσπαροίαν ἐσχάκαμεν, ὃς καὶ νῦν ἡμῖν ἰδέσθαι γερονῶς, ἐπιτιμᾷ τοῖς θηρίοις τοῦ δρυμοῦ, καὶ οὐκέτι σφόδρα ὑμῖν ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς ἐστί, ἀλλὰ τὸ λοιπὸν ἐλεύθεροι τῆς τούτων βλάβης διαμενεῖτε. Ταῦτα οἱ μὲν ἀκούσαντες, ὅλον στόματι Θεῷ καὶ τῷ Συμεὼν πύχαριστουν· τὸ δὲ τῶν θηρίων πλήθος ἐξ ἐκείνου τῆς χώρας ἀπώλλαντο.

Νεανίας τις ἀνὴρ τῆς Δάφνης, ἀνίσχοντι προσελθὼς ἀπενεῖ τῷ ἁγίῳ, τὴν ὑπὸ τῆς σέβουσας δύναμιν τῶν ἄλλων τοῦτον ἀπάντων οἱ τούτου γονεῖς ἀπογινόντες, ἄπτουσι λυγρίαν ἐπ' ὀνόματι Χριστοῦ, καὶ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Συμεὼν, ἔτι καὶ θυμίσματα προσπαροίοντες· καὶ αὐτὸν τῷ νεανίσκῳ (ὡς πολὺ τὸ πλήθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε, ἥ ἐξεργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σε!) τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἄσθια ἐπάνεισι φῶς. Ἄλλος ὑπὸ τινὸς νόσου τὴν καλίστην διώγωντο· ἱατρικαῖς τοῦτον τέχναις αἰμύλλων ἐπιόν, τὴν θεῶν Συμεὼν εἰς ἴσασιν τοῦ πάθους ἐξεκαλεῖτο. Καὶ δείκνυσιν ὑπὸς αὐτῷ τὴν ἀνδρᾶ σωτήριον, ἐπιθέντα τῷ πάθει τὸ Εὐαγγέλιον· καὶ συναπέπει τῷ ὑπὸ τὸ πάθος, καὶ ὑγιὲς ὁ κακῶς ἔχων διυπνισθεὶς, τῷ Ἀγίῳ προσελθὼν τὸ γερονὲς ἀπαγγέλλει.

Οὗτο δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ θαυμάτων ἴσα καὶ ποταμοὺς γεόμενων, συνέρρευσαν πότε πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, κηρύττες ἀνάφαντες, καὶ τούτους ἐπὶ καλὰ μὲν πεζάμενοι, Θεῷ τε δι' αὐτοῦ προσφέροντες ἀναθήματα· ἐπειδὴ καὶ τοῦτο δεκτὴν ἑκαστος ᾗδε θυσίαν, ὅπερ ἂν δι' αὐτοῦ προσενέγκοι. Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν καὶ λίαν ἀπαρξάμενος εἶχε· πρὸς δὲ τοὺς ὄχλους· Εἰ καὶ τὰ παρ' ὑμῶν, ἔλεγε, προσφερόμενα λαμβάνειν αὐτὸς, ἀδελφοί, μὴ βουλοίμην, παλαιὰν φυλάττων καὶ ἡλικιωτῶν συνθέσθαι· ἀλλὰ δεκτὰ γένηται ἡδὲ Θεῷ, τῷ ἀνευδῆ μὲν ἀπάντων, μόνον δὲ προκίρουν παρ' ἡμῶν εἰς ἀγαθὸν ἀπαιτοῦντι· ὅπερ ἐλύπει τὰ πλήθη, καὶ σφόδρα τῆς ἐκείνου καρδίας ἠπτετο,

εἰς ἱερουργίαν.

E.

F

A εὐπροσδέκτου καθάπερ αὐτῇ τῆς θυσίας οὐ γεγενυμένῃς. Τοῦτο τοίνυν ἰδόντας τοὺς μαθητὰς βουλευσάσθαι καθ' ἑαυτοὺς, ὥστε κρύφα λαμβάνειν ἃ κομιζόμενα. Ὁ δὲ μὴ δὲ τὴν ἐνδύμην αὐτῶν ἀγνοήσας, αὐστηροτέρῃ γνώμῃ καλέσας αὐτοὺς, Ἠγούσται, φησιν, ὑμῖν, ὅτι ποτε ἄρα πεπνύθην παρὰ τῷ Ἰσραήλ, ὃ τῇ χαλεπῇ πάθει τῆς φιλαργυρίας ἀλούς, καὶ τὸ χρυσοῦν βούβλωσσαν συλήσας τοῦ ἀναθέματος; τί δὲ Γιεζὶ τὸ Ἐλισσαίου παιδάρου, ὅπως τὴν Ναιεμάν λίπραν κατεδικάζει; ἀλλὰ καὶ Ἰούδας αὐτὸς τῆς ἀποστολικῆς ἐπιπεσὼν χάριτός τε καὶ τᾶξίως, προδόντας τε τοῦ διδασκάλου γεγόμενος καὶ ἀπαγέμενος, καὶ μέσος λαλίστα; Πρὸς ταῦτα δέει λειψθέντες οἱ μαθηταί, ῥίψαντες εἰς ἕδαφος ἑαυτοὺς, αἰτήσαντές τε συγγνώμην καὶ λαβόντες, ἀνίστασθαι, πολλὰ στίσειν αὐτοῖς τῶν προτέρων ἐπιμεμψόμενοι λογισμῶν.

Ἀπεκαλύφθη ποτὲ τῇ Συμεὼν ἅπερ ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου φεῦ! ἐπάγασθαι ημελλε. Τὰ δὲ ἦν, πνεῦμα μάχαιραν ἔγκεχειρισμένον, καὶ ἄνωθεν ἐπ' αὐτὴν φερόμενον. Ἐδόκει τοιγαροῦν πρὸς Κύριον ὑπὲρ αὐτῆς τῇ καρδίᾳ, ἔσται τε κατὰ τὸν Μωϋσῆν ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκκαῦσαι πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτόν, Ἰδοὺ ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς ἀνέβη πρὸς με, ἐπ' ὀργὴν μου καὶ ἐπὶ θυμὸν μου· ἐστὶν ἡ πόλις αὕτη, καὶ ἀφανισθὲν αὐτὴν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ δώσω πῦρ ἐπ' αὐτήν καὶ ῥομφαίαν καὶ θάνατον· αὐτὴ παρώργισέ με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς, τιθεῖσα τράπεζαν τοῖς δαίμοσι καὶ τῇ τύχῃ, καί γ' ἐπὶ ἔθναι ἀσυνέτη παροργισθὲν αὐτήν. Ταύτην ὁ μὲν τὴν ὄψιν οὐχ οἷός τε ὦν ἐν αὐτῇ στέγειν διὰ τὴν ἀπειλήν, παραβαλοῦσιν αὐτῇ τισιν ἐκ τῆς Ἀντιόχου, βίου εὐλαδῆ ζώσιν ἀνδράσι, ἐν ὁδῷ ψυχῆς ἐξηγήσατο, κατὰ πόδας δὲ καὶ ἡ ἐκβάσις ἠκολούθει· οὐ πολὺ γὰρ τὸ ἐν μέσῳ καὶ κινεῖ Χοσρόην βασιλέα Περσῶν ὁ Θεός, τότε ὑπ' αὐτὸν ἔθνος τοῖς Χαλδαίοις τὸ πικρὸν καὶ τὸ ταχυνόν (ἐξαλοῦνται γὰρ φησιν ὑπὲρ παρθάλεις οἱ ἵπποι αὐτῶν, καὶ ὀξύτεροι ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς Ἀραβίας) ὡς αἰτὸν πρόθυμον ἐπὶ τὸ φρεῖν ἐκ τῆς Ἑω, ὅς βαρεῖ τῇ στρατῷ τῇ πόλει παρεμβεδέσθαι. Ἐδόκει τοίνυν πρὸς Κύριον αὐτῆς ὑπὲρ αὐτῆς Συμεὼν, εἰ ἐφ' οἷς ἔδειξε πρότερον αὐτῇ μεταμελήσειν, καὶ ἰλάσεται ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ οὐ διαφθερεῖ, οὐ δὲ παραδώσει τοῖς Ἀσσυρίοις ἐν ῥομφαίᾳ τὴν πόλιν· ἀλλ' οὐκ ἦν ὁλόως παρὰ Κυρίου, ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πλήρης, καὶ παράκλησις κέρυπτο ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Προσέβητο τοίνυν ἱερὰ αὐτῆς προσεύχασθαι πάλιν, καὶ ἀποκριθεὶς, Οὐ μεταμελήσῃς, εἶπεν, ἀλλὰ παραδίδους παραδώσω αὐτήν, ὥστε τοὺς μὲν ἐν στόματι μαχαίρας πεσεῖσθαι, τοὺς δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν πορευθῆναι, σοὶ δὲ τῶν σταυρῶν μου τὸ τῆς εἰρήνης βραβεῖον θήσομαι φύλακα, ὡς οὐ μετὰ πολὺ ὄψει.

C Ὅρα τοίνυν ἐν ἐκστάσει πάλιν ὁ Συμεὼν τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος χάριν σταυρὸν ἔγκεχειρισμένον καὶ πρὸς αὐτὸν καταπίπτειν, Ἀγγέλους τε δύο παρεμβάλλοντας, τοῖς αὐτοῖς ἐν χερσὶν τεταμέναι, καὶ βέλη στρεφόμενα· ὃ, τι δὲ ταῦτα εἴη πυθομένου, Ὁ μὲν σταυρὸς, ἡ σωτηρία καὶ ἡ κατὰ πάντων ἐχθρῶν ἀσφάλεια, εἶπον· τὰ δὲ βέλη, κατὰ τῶν ἐπὶ σε πολεμίῃς ὁρμαῖς χρωμένων, ὥστε ἀποστρέφειν αὐτοὺς τῇ τοῦ Θεοῦ ἀράχῃ ἰσχυρί, τοῦ σε διὰ παντός ἡμῖν φυλάττειν ἐντειλαμένου. Ταύτης τῇ Ἀγίῃ παραδόξως τῆς ὁπτασίας φανείσας· ἔπειτα μέντοι δεικνυταί τις αὐτῇ καὶ ἄλλη τοιαύτη. Ἐδόκει τὴν πόλιν διὰ κλιμάκων ἐπὶ τῇ ταίφῃ πολιορκουμένην ὄραν, εἶσω τε αὐτῆς τοὺς βορβάρους γεγενυμένους, θρῆνόν τε καὶ οὐαὶ καὶ συνογχὴν ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ πολλοὺς διὰ τῶν τειχῶν ἔξωθεν ἑαυτοὺς ἀθλίως κατακρημνίζειν, κυρτὴ τὴν σωτηρίαν πιστεύοντας· εἶτα καὶ δύο πύλας αὐτῆς κατὰ τὰ Ἀρκτον καὶ μεσημβρίαν διανοιγίσσας, καὶ πολλοὺς διὰ τούτων ὑπεξίοντας, τοῦ Θεοῦ καθάπερ τοῦ τῶν ἐν αὐτῇ δικαίων αἵματος χειραγόμενον, καὶ μὴ συναπολέσθαι καὶ αὐτοὺς σὺν ἀσεβέσιν ἀνασχομένον· εἰδένον δὲ τῇ Ἀγίῃ ἡ ὄψις, καὶ δύο τῶν σὺν αὐτῇ μοναχῶν, δέει τῶν βορβάρων λιποτακτήσαντας, καὶ τῆς τε μονῆς καὶ τῆς ἀδελφότητος μικροψύχως ἀπορράγέντας, οὗς καὶ βορβα-

acceptabile id sacrificium fore, quod per illius manus immolatum fuisset. At ille dona quidem minime rata habuit atque accepta; turbas vero ita est allocutus: Oblationes vestras ego non admisero. Fratres, antiquæ et hodiernæ consuetudinis servandæ studiosus: verumtamen acceptatæ jam a Deo sunt, qui rerum nostratium nil indignas, solam intentionem bonam boni consulit. Quæ oratio tristitiæ non mediocri turbis fuit, et animos non aliter pupugit, quam si reprobata oblatio fuisset. Quod animadvertentes discipuli consilium inierunt inter se, ut clam subducerent quæ allata erant. Verum Symeon, quem cogitationes illorum haud fugiebant, severa voce advocatis dicit: Numquid ignari estis, quanta olim passus sit Israel propter eum, qui avaritiæ gravi affectui se tradidit, et linguam auream rapuit ex anathemate? Quid Giezi, puer Elisæi: nonne lepræ, qua Naaman fuerat infectus, damnatus est? Quid memorem Judam, qui e numero et gratia Apostolorum excidit, proditor magistri sui factus; et strangulatus crepuit medius? Ad hæc verba examinati timore discipuli, proni se in terram dedere, veniam deprecantes: quam ubi impetrarunt, surgentes multis sese incusavere ob priora sua cogitata.

61 Revelata quodam tempore Symeoni sunt mala quæ super Antiochiam inducenda essent. Erant autem hujusmodi: Angelus gladium tenens manu in aere ferebatur supra civitatem. Inclamavit igitur Sanctus Dominum pro ea toto corde, stetitque ut alter Moyses coram illo, ut averteret furorem illius, impediretque ne majore iracundia inflammaretur. Dicit autem Dominus ad illum: Ecce clamor peccatorum urbis illius ascendit ad me, iram ac furorem meum incurrit impia: disperdam ipsam in peccatis suis: immittam ignem, et gladium, et mortem: ipsa irritavit me per idola sua, ponens mensam demonibus et Fortunæ; ego quoque per gentem insipientem irritabo ipsam. Hanc visionem non poterat propter comminationum atrocitatem suppressere Symeon: sed advenientibus quibusdam Antiochia ad se, viris integritate vitæ insignibus, rem totam cum animi sui gravi sensu narravit; eventu quoque propediem subsequente. Non multum enim intercessit temporis, cum Deus Chosroen Persarum Regem, et Chaldeos illi subditos, gentem bello acrem juxta ac celerem (velociore namque dicuntur equi illorum pantheris, et ferociore Arabia lupis) velut aquilam prompte advolantem ad escam, ex oriente suscitavit: qui gravi exercitu civitatem c cinxerunt. Symeon igitur ad Dominum rursus elevavit vocem suam pro illa, si forte super iis quæ prius erat comminatus pœniteret, et propitius fieret peccatis civitatis, nec disperderet illam aut traderet gladiis Assyrriorum. Verum nihil manifesti signi reddebat Dominus, quoniam ira furoris ejus abundabat, et misericordia absconderat se a facie illius. Constituit ergo Symeon denuo illum precibus interpellare; cum ecce, Non me pœnituit, inquit, sed certo certius traditurus sum civitatem, et alii quidem in ore gladii occasuri sunt, aliis in servitutem abreptis: tibi vero crucem meam insigne pacis constituam, quæ te conservet; uti non ita diu post videbis.

62 Videt itaque in raptu mentis Gratiam sanctissimi Spiritus, crucem manu præferentem, advolantemque ad se; videt et Angelos binos eandem cingentes, in quorum manibus arcus tensi, et jacula emitti parata. Illo autem, quid isthoc rei esset percunctante: Crux, inquiunt, salvum te et securum adversus hostes quoscunque præstabit; tela vero impetum eorum, qui hostili modo te invadere conantur, retundent inexpugnabili virtute Dei, qui tui custodiam ubique nobis demandavit. Hac admirabili visione Sancto exhibita; altera protinus succedit mœnia

D
A. ΝΙΣΕΡΝΟΡΟ.

Concupiscentia discipulorum castigata.
b

E
Revelantur ipsi calamitates Antiochiæ imminentes:

c

f
quas deprecari non potest.

Alla visio de urbe expugnata:

A hujusmodi. Videbatur sibi videre urbem scalis ad
 A. NICEPHORUS. mœnia applicatis oppugnari, barbarisque jam iogres-
 sis, intus lamenta et vœ personare; tantaque anxie-
 tate plena esse omnia, ut non pauci e muris foras se
 in præceps misere darent, salutem suam fugæ cre-
 ditori. Videt deinde duas urbis portas, qua septem-
 trionem qua meridiem spectat, apertas, et frequentes
 admodum per illas sese subducentes: tamquam par-
 cente Deo sanguini justorum inibi versantium. et
 non sustinente bonos cum impiis disperditum iri.
 Ostendebat illi visio monachos quoque e suorum
 numero iustos, metu barbarorum profugos, seque e
 fratrum solidatio per pusillanimitatem proripientes,
 quorum in barbarorum manus incidentium, alter
 quidem gladio finiebat vitam, alter in captivitatem
 abducebatur.

d
 quæ re ipsa
 completur.

B 63 Et hæc divinarum revelationum summa erat:
 sequebaturque non multo post effectus d. Muri quippe
 Antiochenæ urbis conflagramus igni, eodemque per
 circuitum absumpta ipsa est; juvenes ceciderunt in
 plateis illius, et viæ cadaveribus oppletæ sunt; oc-
 cupataque summo loco ab Assyriis urbe, pars in-
 colarum e muris se præcipitarunt, pars per aquilo-
 narem atque australem portas egressi se fugæ dede-
 runt. Contigit autem duos illius monachos formidine
 captos recedere, quorum alter vivus in barbarorum
 venit manus, alter gladio caput amputatus interiit:
 tantum autem absuit ut qui apud Symeonem reman-
 serant molestiæ quidpiam a barbaris sustinerent, ut
 etiam illi qui passi gravissima et ab iisdemerant ad
 ipsum venientes, incolumitatem recuperarent. Non-
 nulli quippe milites accesserunt ad illum, barbaro-
 rum manibus elapsi; quorum unus, undique non
 tantum luxato femore, sed toto etiam diffractocru-
 re, gravissimis jactabatur cruciatibus. Commiseratione
 autem tactus Symeon ad tam luctuosum spectaculum,
 cuidam discipulorum palmeam virgam suam tradit
 in manus, jubetque affectum femur illa signari; quo
 facto, non tantum vacuitas a doloribus, sed etiam
 robur suum femori pedique rediit.

salvis qui
 apud ipsum
 manserunt.

Hostes pre-
 cibus
 profligat,

C 64 Infestabant Assyrii incursionibus circum An-
 tiochiam late omnia ipsumque oberrabant montem,
 jamque in columnam et monasterium impetu ruituri
 erant; cum Symeon, præsentibus oratione indicta,
 primus ipse genna ac faciem pronus humi figens, ex-
 pelli infestos inde hostes precatus est. Nec interpo-
 sita mora ulla, ex equis curribusque deturbati in
 terram, nihil progredi ulterius curarant, sed citissi-
 me qua venerant reversi sunt. Alias eorundem As-
 syriorum quidam redierunt ad montem, adversus
 quos Sanctus solito medicamine, precatione inquam,
 usus, dixit: Domine Deus universæ carnis, qui mon-
 tem Sinai tempore Moysis servi tui operuisti cali-
 gine, operi in præsentia nos quoque gratia tua, ut
 ne deprehendamus ab impiis hisce. Nec plura (o
 abyssum bonitatis, o aures divinas, precationibus
 timentium Deum numquam non intentas!) caliginosa
 nubes cælo effusa non modo Symeonem non permi-
 sit videri a barbaris, sed neque sociorum ejus quem-
 quam. Ita illi quidem discesserunt, nec columnam
 aut quæ infra columnam agerentur cernere, nec au-
 dire quidquam omnino permissi: copiosior autem
 Symeonem perfudit, gratia cum et facies ejus mira-
 biliter rutilaret, et suavissimum quemdam varii un-
 guenti odorem diffunderet: quod etiam Discipulo-
 rum non nemo, sub auroram animadvertens quantus
 a vultu splendor, quantus ab ejus corpore fragrantia
 promanaret, condiscipulis mirabundus narravit.

seque ac suos
 eis invisibiles
 prastat,

65 Ceterum cum jam sæpius tentato prælio per-
 suasum haberet cucodemon, nihil quidquam adversus
 Sanctum perficere se posse; aperto Marte congredi
 non ausus, dolose per discipulos insidias struit, gravi
 mentes illorum terrore succutiens; adinventoque

ρινης γενέσθαι χειρὸς ἔργον, τὸν μὲν μαχάριον πεσόντα, D
 τὸν δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαχθέντα.

Τὰ μὲν οὖν τῶν θείων ἀποκαλύψεων ἐν τοῦτοις ἔν· εἶ-
 πατο δὲ ἄρα οὕτως εἰς μακρὸν καὶ τὰ ἔργα. Τείχῃ τε γὰρ
 τῆς πόλεως ἔκρυψε πύρ, καὶ κατέρχεν ἀμφοῖα αὐτῆς,
 καὶ ἔπεσον ἐν πλατείαις αὐτῆς νεανίσκοι, καὶ ἐπλήσθησαν
 αἱ ὁδοὶ νεκρῶν, καὶ αὐτῶν κατ' ἄρας ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων
 ἔχλω, ὡς τοὺς μὲν τῶν ἐν αὐτῇ ῥέψαντας διὰ τῶν τευχῶν
 ἔκρυψε, τοὺς δὲ διὰ τῆς πύρᾳ Ἀρατον τῆς τε πύρᾳ με-
 σχμερίαν πύλῃς ὑπεξελθόντας διαφυγεῖν, οὗ τε τῶν περὶ
 αὐτὸν μοναχῶν δαίοντες ἐκείθεν ἀναγκασθῆσαι, καὶ τὸν
 μὲν ζῶντα τοῖς βαρβάροις ἀλῶναι, τὸν δὲ πεσεῖν, ξίφει
 τὴν κεφαλὴν ἐκκοπέντα. Ἐτερον μὲντοι τῶν αὐτοῦ μονα-
 χῶν, τοσοῦτον ἀπέσχε δεινόν τι πρὸς τῶν βαρβάρων πα-
 θεῖν, ὅσῳ καὶ τοὺς ὑπ' ἐκείνων ἀνέκιστα πεπονθήτας,
 παρ' αὐτὸν ἐρχομένους θεραπεῖαν τυγχάνειν. Παρεόχλων
 γὰρ τινες αὐτῷ στρατεύεσθαι, τοὺς βαρβάρους διαφυγόντες,
 ὧν εἷς, οὗ τὸν μικρὸν παντάπασιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλον
 πόδα κρείττο, χαλεπαῖς τὴν ψυχὴν ὀδύνας βλαλλόμενος.
 Συμπληθεῖς τοιγαροῦν ὁ θεὸς Συμεὼν εἰς αὐτὸν ἰδὼν, βαί-
 κων τε ῥάδδον ἐν τῶν μαθητῶν ἐγγειρίσας, συγκαλῆσαι
 κατὰ τοῦ μικροῦ κελεύει τὸν πάσχοντα, καὶ ἡ συγκαλῆς.
 οὗ τῶν ὀδυνῶν ἀπαλλαγὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥῶσις εὐθὺς
 τοῦ τε μικροῦ καὶ τοῦ ποδοῦ τῇ στρατιωτῇ γίνεται.

Τῶν δ' οὖν Ἀσσυρίων τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχου κατατρε- E
 χόντων, τί τε ὅρας περιουστούντων, καὶ ὁρμηπρίας τε τὸν
 κίονα ἦδη καὶ τὴν μονὴν κεκοιμημένων, τοῖς παροῦσιν εὐ-
 χρὴν παραγγέλλας, γίνεσθαι τε τῇ ἐδάσει πρώτους καὶ ὀφεί-
 εῖσαι, ἀπειλαθῆναι τοὺς ἐκείθεν προσκύχοντες καὶ
 παραχρημα εἰς γῆν ὡς εἶχον, αὐτοῖς ἄρμασι καὶ ἵπποις
 κατευεχθέντες, τῆς τε πύρᾳ πορείας μεσσημελῆναι,
 καὶ ἄσμενοι μάλλον ἢ ἵπθον ἀνέστρεφον. Ἄλλο τε πάλ-
 λιν τῶν αὐτῶν Ἀσσυρίων τινες ἀνέστησαν εἰς τὸ ὄρος· ὁ
 δὲ Ἄγιος τῇ συνήθει καὶ οὖν φαρμάκῃ, τῇ πρὸς Θεὸν
 εὐχῇ κίχοντο, Δέσποτα Θεῖ, λέγων, πάσης σαρκὸς, ὁ
 γνῶσκ' τὸ Σινὰ ὄρος ἐπὶ τοῦ θεράποντός σου Μωσέως σκα-
 πάσας, αὐτὸς οὖν τῇ χάριτι σου σκέπασσον καὶ ἡμᾶς, ὥστε
 ἀθεάτους μείναι τοῖς τῶν ἀσεδῶν τοῦτων ὁρμασι. Καὶ
 αὐτίκα (ὦ ἀδύσσοις χρηστότητος! ὦ Θεοῦ ὥτων, θεήσεσι
 τῶν προσκυμένων αὐτὸν διὰ παντὸς προσερχόντων!) ἀγλῆς
 ἀνωθεν ὑπὸ νεφέλῃ κατεχεθεῖς, οὐχ ὅπως αὐτῶν τοῖς
 βαρβάροις, ἀλλ' οὐδὲ τῶν περὶ αὐτὸν τινὰ εἶπας θανα-
 θῆναι. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπῆλθον, μὴ δὲ εἰς τὸν κίονα
 καὶ τὰ ὑπὸ τὸν κίονα βλέψαι, μὴ δὲ προσχεῖν ὅλως συγ-
 χοινηθέντες· πλουσία δὲ καὶ τοῦ Συμεὼν κατεχεῖτο χά-
 ρις, τὴν τε ὄψιν κατ' ἐκείνο τῆς ὁρας ἐλάμποντος, καὶ
 ἡδύν τι παντοδυνῶν μύρων ἀπόζαντος· ὡς καὶ τῶν μα-
 θητῶν τινὰ περὶ ὄρθρον ἰδόντα, ὅπως μὲν περὶ τὴν ὄψιν
 αὐτῆς, ὅπως δὲ ὅλος εὐωδίας ἔχει, ἐν θαύματι λόγῳ τοῖς
 λοιποῖς διεγίγασθαι.

Οἷα δὲ πολλάκις, καὶ μὴδ' ὅτι οὖν ἀνῶσαι δύνασθαι F
 κατ' αὐτοῦ πεπεισμένος [ὁ θαίμων], τὴν μὲν ἐκ τοῦ ὁρα-
 νεροῦ πρὸς αὐτὸν οὐ θάρρει πάλιν, διὰ δὲ τῶν μαθητῶν
 δολίως ἐπιβουλεύει, πάθει δειλίᾳ αὐτῶν τὰς ψυχὰς κατε-
 σείσας, πρόφασιν τὴν συνεγὴ τῶν Ἀσσυρίων εὐρὼν πύ-
 ρον, ἡκείθεν ἀπάρχοντας ἐν τῇ ἀσφαλεῖ καταστήσας
 σχολῆς ἀναπέσας. Οἱ καὶ προσίσταν ἄρα ὄρθρον, συνα-
 πᾶσαι σφίσι καὶ αὐτὸν ἀξιοῦντες, ἄχρι τῆς ἐπὶ τὴν οἰκίαν
 ἐπανόδου τῶν Ἀσσυρίων. Οὐδὲ γὰρ οἷον τέ φασι προσ-
 μένειν ἐν τῇ ὁρῇ, οὕτως αὐτῶν κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιόν-
 των. Ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπέσχε προσέσθαι τι περὶ ἑαυτοῦ
 τοιοῦτον, ὅσην καὶ αὐτοῖς ἐπισχεῖν μάλλον περὶ πλείστον
 πεποιήτο. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ εἰπὼν τε καὶ δράσας, οὐ μετα-
 πεισθισμένους ἔώρα, Παρεδεδέχθαι ἀδελφοὶ ἐν εὐχῇ·
 εἰ γὰρ καὶ οἱ φίλοι μου καὶ οἱ ἐγγιστά μου ἀπὸ μακρό-
 θεν στῆναι προήρχασθε, ἀλλ' ἐγὼ τῇ πνεύματι αἰεὶ μετ'
 ὑμῶν εἰμι. Ταῦτα τοῦ Ἀγίου εἰπόντος, οἱ μὲν ἀφέντες
 αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κίονος ἀνεχώρησαν. Ἐπιστάτων δὲ κατὰ
 πόδα τῇ μονῇ τῶν βαρβάρων, χεῖρας οὐρανῷ δοῦς ἐκεί-
 νος, Δέσποτα φησι Κύριε παντοκράτωρ, ὁ ἐν τῇ βραχίονι
 τῆς δυνάμεώς σου διακαυρπίσας τοὺς ἐχθρούς σου, κρα-
 τισμῶν καὶ οὖν ἡ χεὶρ σου, ὑψώθητι ἡ δεξιὰ σου.
 Ὅπως τέλος εἶχεν οὕτῳ ἡ εὐχή, καὶ οἱ βάρβαροι φεύγειν
 ἐκείθεν

A ἐκείθεν ἀγρυπνῶς ἐπεγείρου, καθάπερ ὑπὸ τινος βαρβαρίας χειρὸς ἐλαυνόμενοι.

Ὁ μὲν οὖν τοῦ Θεοῦ θεράπων, εἰ καὶ τῶν οἰκείων οὕτω μαθητῶν ἔρκμος ἀπολείπειτο, ἀλλὰ παρούσαν εἶχε σφοδρῶς τὴν θείαν ἀνύθεν χάριν, οὐκ ἀγαλλίσσιν μόνον ἐμποιοῦσαν, ἀλλὰ τινα καὶ ὄψατον, ὥς ἔρχομεν, εὐνοῖαν αὐτοῦ καταγένησαν, ἥ τις καὶ τοῖς ῥακίοις, οἷς ἐκεῖνος ἠμψίετο, παρέμεινε διὰ τέλους. Ἦν τοίνυν χάριον τῇ περὶ αὐτὸν ἐρχμῇ, καὶ τρίτην ἐξῆς ἡμέραν εὐχῇ μόνῃ καὶ Θεῷ σχολάζων (ἐν τῷ αὐτῷ δὲ δυνατὸς εἶ, Κύριε, καὶ ἡ ἀλήθεια σου κύκλω σου) ὅσα ὅσα τινὰς ἐλατύνουσαν ἀγρίως Ἀγγέλους, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δ' ἐξ ἀριστερῶν, λέγοντας αὐτῷ· Θάρρει, οὐδὲ γὰρ εἰ, φησὶ, μόνος, σὺ δὲ μετὰ σου καὶ ἡμεῖς. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν βαρβαρίων ἐπαυότου μνησθέντων, ἐκαστῶνται καὶ οἱ μαθηταί, καὶ τοῦτον ὅπως ἀγαλλιάσονται τε καὶ χάριτος εἶχεν ἰδόντες, ἀγαλλομένους Θεῷ καὶ αὐτοὶ χαίλουν κῆχαρίστου.

66 Tametsi porro famulus Dei a discipulis suis ita destitutus desertusque fuerit, gratia tamen divina, admodum praesens, a latere ejus numquam abscessit; non tantum mentem illius letitia replens, sed ineffabilem quamdam, uti diximus, diffundens fragrantiam, quae lacernae qua amictus erat, ad extremum esque

B inhaesit. Gaudebat itaque solitudine, ac tribus consequentibus diebus soli orationi et Deo vacans (usque eo enim potens es, Domine, et veritas tua in circuitu tuo, conspicatur utrinque Sanctos Angelos duos, alteram a dexteris, alteram a sinistris, dicentes ipsi: Confide, non enim solus es; sed nos tecum sumus. Interea barbaris reditum in patriam meditantibus, servantur et discipuli: visoque quanta Symeon letitia atque gratia redundaret, laetis vocibus ipsi quoque gratias Deo reddiderunt.

ANNOTATA CJ J.

a Dubium est utrum velit supra, id est ultra Daphnes suburbium habitasse juvenem, cui hoc accidit; an ibi existentem infortunium caecitatis obvenisse. b Achan is fuit, qui Josue 7 de onthemate Jericho tulit (uti Septuaginta habent) γλῶσσαν linguam, quod vulgatus textus regulam vertit: MS. nostrum βούγλωσσαν, quae herba, cum floret in scapum assurgit, instar longioris virgae, rectum ac teretem. c Seniores Chosroen hic intellige avum ejus qui postea Crucem cepit: ille autem anno 539 Syriam depopulatus est, qua de re Theophanes ad annum 12 Justiniani. d Describit fusc obsessam, captam, vastatam urbem Procopius lib. 2 de bello Persico Cap. 8. Libro etiam 2 de Aedificiis Cap. 8, ubi multa de restauratione urbis per Justinianum locutus, hac subdit: Ita Justinianus Aug. prospexit muris Antiochiae. quam et ipse restituit, cum eam hostes flamma funditus delevisset. Rebus enim consumptis cum illos peritusque sublati, nihil ut urbis incensa, nisi rudum tumuli, passim extaret; quo cujusque domus antea stetit loco, dignoscere Antiocheni non poterant.

CAPUT IX.

Liberatio captivorum: transitus in Montem mirabilem; alia miracula.

C

Ἀλλὰ τίς ἂν λόγος τὰ τεκταινόμενα παρὰ τοῦ θεοῦ Συμεῶν γερονότα, καὶ ὅπως τῶν αἰχμαλωτισθέντων πολλοῖς ὁπτανόμενος ἀνίει τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦς, καὶ διὰ μέσων ἑσώζει τῶν βαρβαρίων, ἐν βαρβαρίᾳ παραστήσειν; ἐνός δὲ, ἡ καὶ ὅσα τούτων ἀναγκαῖον ἐπιμνησθῆναι. Ὁ ὑπὸ τῶν βαρβαρίων ἐναγχοῦς ληφθεὶς ὁδελοῦς, οὐ καὶ μικρῇ πρόσθεν ὁ λόγος ἔθετο μνήμην, τὰ τοῦ Ἁγίου θαυμάσια, οἷα εἴωθεν ἐν ἀμυχάνοις κακοῖς οὕσα ψυχὴ τῶν χρηστοτέρων ἐλπίδα παρεχόμενον ἰδέωσι αναμνησθεσθαι, πρὶς τινα στρατιώτην σχολάριον ἐκχεῖτο, αἰχμαλωτὸν καὶ αὐτὸν ἀγόμενον, καὶ ὑπὸ σιδηραῖς κατεχόμενον πέναις· καὶ τι καὶ κλαίων ἐπ' ἐνίοις αὐτῶν, εἶτα ζέσας τὴν ψυχὴν τοῖς περὶ αὐτοῦ δικηγόμοις, ἐκ μέσης τε τῇ τοῦ Ἁγίου ὁνομα κερδίας καλέσας, ὥστε τῆς χαλεπῆς ἐκείνης ἀπαγωγῆς ἀνεθῆναι, διὰ μέσων τῶν βαρβαρίων ἡμέρῃ, καὶ μὴ δ' ὑπὸ τοῦτον κατασχεθεῖς, ἀνασώζεται. Ὅπως ὁ στρατιώτης ἰδὼν, καὶ πιστεύσας δύνασθαι τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸν Ἅγιον θράσσει, βολὰ μετὰ θερμῶν δακρύων εὐθύς, Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεὸς τοῦ δούλου σου Συμεῶν, ῥύσαι με τῆς πικρᾶς ταύτης καὶ βαρβαρίου χειρὸς καὶ δουλείας. Ταῦτα καμνύσας ψυχῇ ὑπερβαμένον (Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δούλων τίς ὁμοίός σοι;) τὰς μὲν σιδηράς ἐκείνας αὐτίκα πένδας εἶχεν ἡ γῆ, αὐτὸς δὲ ἀνὰ

prætextu quod continuis Assyriorum incursibus expositi essent, persuasit eis ut transferendas in locum securiorem sedes decernerent. Advenit ergo bene mane Symeonem, rogantes, secum tantisper loco ulcedat, dum in patriam suam rediissent Assyrii: Neque enim possumus, inquit, morari diutius in hoc monte, propter crebras hostium incursiones. Tantum vero abfuit, ut is tale quid admitteret; ut omnem potius lapidem moverit, quo ipsos retineret. Cumque multa dixisset tentassetque, nec acquieturos sibi unquam videret: Itote, inquit, Fratres in pace; si vos namque, amici ac proximi mei, eminus stare malueritis, ego nihilominus semper mente vobiscum sum. Cum hac dixisset Sanctus, dimittentes ipsum in columna discipuli recesserunt. Invadentibus autem continuo monasterium barbaris, porrigens Symeon ad caelum manus: Domine, inquit, omnipotens,

D
A. SYMEONEM:
Deseritur a
discipulis,

sed visitur
a Deo.
E

domine, qui in brachio virtutis tuae disperdidisti inimicos tuos, confortetur nunc quoque manus tua, exaltet dextera tua. Nondum ille precari desierat, et barbari, jam imbelles, fuga se inde proprieabant; dixisses, potenti quadam manu expulsos.

66 Tametsi porro famulus Dei a discipulis suis ita destitutus desertusque fuerit, gratia tamen divina,

admodum praesens, a latere ejus numquam abscessit; non tantum mentem illius letitia replens, sed ineffabilem quamdam, uti diximus, diffundens fragrantiam, quae lacernae qua amictus erat, ad extremum esque inhaesit. Gaudebat itaque solitudine, ac tribus consequentibus diebus soli orationi et Deo vacans (usque eo enim potens es, Domine, et veritas tua in circuitu tuo, conspicatur utrinque Sanctos Angelos duos, alteram a dexteris, alteram a sinistris, dicentes ipsi: Confide, non enim solus es; sed nos tecum sumus. Interea barbaris reditum in patriam meditantibus, servantur et discipuli: visoque quanta Symeon letitia atque gratia redundaret, laetis vocibus ipsi quoque gratias Deo reddiderunt.

CAPUT IX.

Liberatio captivorum: transitus in Montem mirabilem; alia miracula.

F

Verum quis sermo res a divino homine ea tempestate gestas, quot servituti addictos libertati restituerit, et per medios hostes salvos eduxerit, paucis queat ob oculos ponere? unum alterumve necesse est memorare. Frater ille, cujus a barbaris capti mentionem fecimus paulo ante, mirabilia Sancti opera (ita enim fieri consuevit ut anima, intolerabilibus aerumnis pressa, cum quadam voluptate in memoriam illa revocet, quae meliorem adferre spem nata sunt) cuidam militi b Scholari, qui et ipse in carcerem abreptus ferreis compedibus constringebatur, narravit. Et tum quidem suis sociisque aerumnis illacrymabatur; deinde animo inter hujusmodi narrationes aestuans, ex intimo corde nomen Sancti invocavit: ut dura illa servitute laxaretur, precatur; per mediam barbarorum turbam pervadit; ac nemine uno prohibere aut retinere conato, libertatem consequitur. Rem novam intus miles, credensque, eadem in se quoque Sanctum posse, confestim non sine lacrymis exclamat: Domine Jesu Christe, Deus famuli tui Symeonis, eripe me e barbarorum manibus et acerbissima hac servitute. Hisce e corde afflicto prolatis (Domine Deus virtutum, equis similis est tui)!

illico

a
Duos captivos
per medios
hostes librat.
b

A illico ferre compedes in terram ceciderunt, et ispe-
A. NICEPHORO. celeri gradu per medios barbaros evadens in patriam
delatus est; ac postquam rediisset malis atque ærum-
nis liber, singula diserte enarravit.

c
Cacum le-
taliter sau-
cum curat
et visu do-
nat.

68 Senex quidam erat oculis captus, qui juxta
viam sedens mendicabat stipem; erat autem paulo
infra c monasterium, quando ex improvise illuc ve-
nerunt barbari: quorum unus, (ut est turba illa
in caedem prompta, et aliorum interitum gratum
sibi lusum reputat, ense in jugulum demisso, leta-
lem seni plagam infligit: qui ita saucius jacebat
elinguis, exiguo tantum spiritu qui superarat prohi-
bente quo minus obiisse crederetur. Quam rem in-
terno spiritu cognoscens famulus Dei, quibusdam
præcepit, sublatum, senem ad se ut deportarent:
quo facto, acceptam terram atque aquam benedixit,
et discipulorum aliquis vulnere applicavit. Ecce au-
tem miraculum, non tam aures quam oculos ad fi-
dem faciendam requirens: neque enim ossa solum
et nervi, quod ipsum satis mirabile, statim coheser-
unt inter se; sed etiam oculorum lumen, quod
longe mirabilius, caeco restitutum est: atque ita
unius orationis fructum geminam curationem retu-
lit, alteram persanati tantillo tempore letiferi vul-
neris, alteram usus oculorum recepti. Res tanta,
velocibus famæ alis perlata, ubique terrarum sta-
tium percrebrescens, undique diversis infirmitatibus
laborantes quam plurimos confluere ad Sanctum fe-
cit: quos ipse, precibus et Crucis signo, in excelso
et desiderabili Emanuelis nomine sanatos, dimisit
domum quemque suam.

Turba fre-
quentium
fugiturus
1 Cor. 9, 27.

montem
avium adire
meditatur

C
et confirma-
tur a Christo.

69 Conspicienti porro frequentissimam circum se
turbam, et cogitanti quod tantam capere quietem
non posset quantam vellet, illud Apostoli in men-
tem venit; Ne forte cum aliis prædicavero ipse re-
probis efficiar. Quare volvebat animo identidem et
Carmelum Eliæ, et montem Olivarum, Christi Do-
mini ascensu celebrem: verum aliud meditabatur
providentia Divina, cui Symeon et motiones cordis,
et cogitationes mentis, et reliquas animæ operatio-
nes commiserat. Statuit igitur, columna, in qua
octennem jam stationem egerat, relicta, altum in
proximo montem, redeunti a columna ad dexteram
situm, conscendere. Erat ille perquam aridus, nec
ulla aquæ seaturigine rigabatur: hinc nullis omnino
hominum vestigiis tritus, gratum erat serpentibus
ac feris stabulum. Jamque Symeon tota mente eo
ascenderat, cum visus sibi est Dominum et Salvato-
rem nostrum Christum, Angelorum exercitu, eu-
jus numerum inire haud facile, comitatum, in mon-
tem illum descendentem, similiter et lucidissimam
nubem, radicem illius per circuitum obtegentem
intueri: audire vero emissam e nube vocem, dicen-
tem: Festina Symeon, conscende montem hunc
mirabilem: ita enim deinceps appellabitur: sancti-
ficatus namque est a me; in quo mirabilius adhuc
nomen tuum faciam, quoniam ego tecum sum. Ad-
hæc monstrabat illa vox petram, in qua Deus Domi-
nus noster conspiciebatur, præcipiens ut illam Sym-
eon conscenderet. Scabellum autem pedum, quod
eadem incomprehensibili visione ostendebatur, (o
lumen!) longe splendidius ipso sole fulgebat. Atque
hæc est visio et vocatio Symeonis in Montem Mira-
bilem.

Quomodo il-
lum advenit.

70 Convocato itaque Fratrum collegio, singula
quæ viderat enarravit: tum provecioris ætatis
quemdam, morum suavitate notissimum, monaste-
rium incolentibus præesse jussit: eumque ipsos Deo
precibus commendasset, e columna descendit; at-
que iter, quod in cacumen montis ducebat, ingres-
sus, clarissima visione ducatum præstante, prope-
ravit, ut memoratam petram contingeret. Pullus
asinæ deferebat eum, a nemine unquam homine

μέσους ὁξεί τῇ ποδὶ τοῦ βαρβάρου ἐγγύρει, πρὸς τὴν D
οἰκίαν φερόμενος· ὃς ἀπαθὴς κακῶν ἐπανελθὼν, ἑκαστα
σαφῶς ἐξηγεῖτο.

Γέρων τις τὰς ὕψεις ἀνυψομένης, καθήκον τυφλὸς προσ-
αιτῶν· ἐπύργων δὲ ἄρα κατωτέρω μικρὸν τῆς μονῆς, ὅτε
δὲ ὀλίγου ταύτης ἦλθον οἱ βάρβαροι, καὶ τις αὐτῶν (οἷα
φίλει βάρβαρος χεῖρ, ἔτοιμος εἰς ἀναιρέσειν εἶναι, καὶ
παίγνιον ἴδῃ τι ποιῆσθαι τὴν ἐτέρων ἀπώλειαν) τῷ ξίσει
τοῦ τραχήλου κατενεγκὼν, καίριον τὸν γέροντα πλήττει
καὶ ὁ μὲν ἄφρωνος ἔκειτο, μόνῳ τῷ μικρῷ πνεύει νεκρὸς
εἶναι μὴ πιστεύμενος. "Ὅπερ οὖν τὸν τοῦ Θεοῦ θεράποντα
τῷ νοικοκυττῇ πνεύματι γινόντα, ἐντείνανθαι τισιν ἀνελ-
όμενος τὸν γέροντα κομίσαι πρὸς ἐκείν. Τοῦ τυφλοῦ τοί-
νου παρὰ τῷ κίονι κομισθέντος, γῆν ἐκείνης καὶ ὕδωρ λα-
βὼν εὐλόγησεν, εἶτα τὸν μολογῶν ἐνὸς ταύτα τῇ πληγῇ
ἐπιθέντος, γίνεσθαι τι καὶ αὐτὸς σημεῖον, ὁφθαλμῶν μάλ-
λον ἢ ὧτων εἰς πίστιν δεόμενον· οὐ γὰρ ὅσα καὶ νεύρα
μόνον εὐδὲς, τό γε πυράδοξον, συζητῶ πρὸς ἄλλους,
ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ τῶν ὁφθαλμῶν φῶς, ὃ καὶ τοῦτου πα-
ραδόξωτερον, τῷ τυφλῷ ἀποδόδοτο, ὡς καὶ τὴν γείτονα
θυναστὸν πληγὴν ἐκείνου μετὰ βραχὺν συνουλώσας, καὶ τὰς
ὑφεί ἐρρώσθαι, μιᾶς καρπὸν ευχῆς διπλὴν θεραπεῖαν κο-
μισομένην. "Ὅπερ τῷ ταχῆ τῆς φήμης περὶ πανταχοῦ
αἰθρόον διαφαιτῆσαν, πολλὰ πανταχόθεν πλήθη ποικίλαις
νόσοις κατεχομένους παρὰ τὸν Ἅγιον ἐποίησεν, οὗς
ἐκείνος εὐχῇ καὶ σφραγίδι, τῷ τε μεγάλῳ καὶ ποθεινῷ E
τοῦ Ἐμμανουὴλ ὀνόματι θεραπεύων, ὕμνῳ ἀπέλυεν ἐπα-
νίσκειν.

Ὅρωντα τοίνυν τὸν πολὺν περὶ αὐτῶν ὄχλον, καὶ ὅπως
ἡσυχάζειν οὐκ εἶχεν ὅσον ἐβούλετο, τὸ Ἀποστολικὸν ἐκείνῳ
εἰσήει, Μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γίνωμαι.
Περιευνόμενος δὲ ἔδωκε καὶ Ἰλλίου τὸ Καραμήλιον, τοῦ τε Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ τὴν ἐπὶ τὸ τῶν Ἑλλαντῶν ὄρος ἀνοδοῦν
ἄλλως τε δ' ἦν καὶ Θεοῦ τὸ πρᾶγμα οἰκονομία, ὅφ' ἦ
καὶ κίνημα καρδίας ὁ Συμεὼν, καὶ ἐνθύμιον, καὶ ἐγκατά-
λειμμα ἐνθυμίου πεποιήτο. Ἐργῶ τοιγαροῦν τὸν κίονα
μὲν ἀπολιπεῖν, ἐφ' οὗ ὁκταετὴ στάσις ἦνυσεν ἔδωκε, τῷ δὲ
μεγάλῳ πλησίον ὄρει προσαναβῆναι, ὅπερ δεξιᾷ τοῦ κί-
ωνος ἀνίστανται διακρίσθαι· ἦν δὲ τοῦτο ἐσχάτως ἀνυθρόν, καὶ
διὰ τοῦτο κομιδῇ μὲν ἀνθρώποις ἄσχατον, ἐρπειτοῖς δ' καὶ
θερίοις ἰδίᾳ διακριθῆναι. Ἐπ' αὐτὸ τοίνυν ἀνελθεῖν καὶ
γνώμης ἅμα καὶ μελέτης ἔχων, ἐδόκει τὸν Κύριον ἡμῶν
καὶ σωτῆρα Χριστὸν μετὰ στρατιᾶς Ἀγγέλων οὐδ' ὅσας
ἀριθμήσασθαι βῆδιν, ἐπ' αὐτὸ καταβιβάσθαι, ἰδεῖν νεφέ-
λην τε φωτὸς τὰς ὑπωρείας κύκλῳ καλύπτουσαν, φωνῆς
τε ἀπὸ τῆς νεφέλης ἀκούσαι, Σπεῦσον, ἀνέβηθι Συμεὼν
ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν ὄρος τοῦτο, λεγούσης· οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ
τοῦ νῦν εἴη καλούμενος· ἡγίασται γὰρ παρ' ἐμοῦ, ἐφ' ἧ
καὶ θαυμαστώσω μᾶλλον τὸ ὄνομα σου, ὅτι καὶ μετὰ F
σοῦ εἰμι ἐγώ. Ὑπεδείκνυ δὲ ἡ φωνὴ καὶ πέτραν, ἐφ' ἧς
ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἑὸς ἐώρατο, ἐπ' αὐτὴν ἀναβῆναι
τὸν Συμεὼν ὑποτιθεμένην. Τὸ δὲ τῆς ἀπροσίτου θείας ἐκεί-
νης τῶν ποδῶν ὑποπόδιον, φεῦ τοῦ φωτὸς! ὡς καὶ αὐτοῦ
φαιδρότερον μᾶλλον ἢ ἐκλάμπον ἦλθον. Τὰ μὲν δὴ τῆς
ὀπτασίας, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν ὄρος κλήσεως τοῦ
Ἁγίου τοιαῦτα.

Ὁ δὲ τὴν ἀδελφότητα συγκαλέσας, καὶ αὐτοῖς ἑκαστὰ
ὡς ἴδοι διηρησάμενος, ἔνα τὲ τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἡλι-
κίαν, τρύπων χρηστότητι μαρτυρούμενον, προσεῖπαι
τῆς μονῆς καταστήσας· ἐπευξάμενός τε αὐτοῖς, καὶ Θεῷ
παραθέμενος, τοῦ κίονος κάτσει, καὶ τῆς ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τοῦ ὄρους φερούσης ἄπτεται, ὁδηγῶ τῇ φωνῇ χρώ-
μενος ὅφει, καὶ τὴν πέτραν ἐκείνην καταλαβεῖν ἐπειρό-
μενος. Πῶλος μὲν οὖν ἦγεν αὐτὸν, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων
ἐκάθισε πώποτε, τῆς τοῦ ὁρθέντος εὐδοκίας οἱ μὲν Χριστοῦ
καὶ τοῦτο σύμβολον καὶ τῶν σημείων, ὧν ἐπιδείκνυν τοῦ
ὄρους ὁ Συμεὼν ἐμελλε τῇ αὐτοῦ δυνάμει ποιεῖν· καὶ διὰ
τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐπὶ πώλῳ φερόμενος, ὡς ἐπὶ τὴν Ἱερου-
σαλὴμ ἐκείνος, καὶ ὁμοίῳ τῇ (φθιγγόμεναι γὰρ, εἰ καὶ τολ-
μικρῶν) τοῦ Δεσπότης τιμιμμένος.

Ἦν δὲ τις κατὰ τὴν μονὴν ἀκινήτως τοῦ ποδὸς ἔχων,
καὶ τοῦτον ἐσχάτως πεπηρωμένος· πάντων τοίνυν ὅσοι τῷ
Ἁγίῳ προσέεισαν θεραπείας ἀξιουμένων, ὅτω δήποτε τού-
των

A των ἑκαστος πάθει κατείχεται, ἐπ' αὐτῇ μόνῃ τὰ τῆς ἰσσεως, οὐκ οἷδ' ὅπως, ἢ λόγῳ ἀπορήτου πάντως οἰκονομίας, ὥκει καὶ ἀνεξάλλετο. Οὗτος τοιγαροῦν εἰς δεῦρο ταμιευθεὶς, προσάγεται τῇ Ἀγίῳ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κίονος καθόδον, ἐκεῖνου κελεύσαντος· εὐχὴ τε καὶ σφραγίδι, τῷ συνήθει ψυρμάκι, βίωννται, ὅς καὶ ὁρομακίως εὐθὺς ἦν τοῦ Ἀγίου προπορεύομενος, πρῶτα μᾶλλον οὐ ῥήμασι μεγάλων τῆς ἐκείνου σωτηρίας. Ὁ μὲντοι Συμεὼν ὃς τε δι' ὀλίγου τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους γέγονει, ἀποδὲς τοῦ πῶλον προσκίετο, καὶ τῆς τέλους ἡδὴ λαβούσης, ἀκούει στρατιάς Ἀγγέλων τὸ Ἀκὴν ἐπειποῦσης. Σταυρὸς δὲ λίθινος ἐπέχει τὸν τόπον, ὃν μετὰ τὴν εὐχὴν ἐκεῖνος ἰδρύσαστο. Ἀπεισας οὖν ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος, ὅρῳ τὴν τοῦ ὄρους κορυφὴν θεῖα χάριτι περιλαμπομένην καὶ γνούς τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν ὑποδειχθέντα τόπον αὐτῇ, ἄσμενος εὐθέως προστρέχει, καὶ τῆς πέτρας, ἐφ' ἣς τοὺς δεσποτικούς εἶδε πόδας ἐστῆσας, χαίρουσιν ὡς εἶχε ποσὶν ἐπιεικίζει. Τὸν μὲντοι πῶλον εἰς τὴν μονὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν καταχθέντα, ἢ τρίτῃ μετὰ τὴν καθόδον ἡμέρᾳ εἶχε νεκρὸν, οὐδὲν πλέον ἐπιδιδόντα, οὐδέ τινα ἕτερον ἐπιεικῆσαι τὸ παρὰπαν αὐτοῦ ἀνασχόμενον.

B Τῆς μὲν οὖν ἡλικίας εἰκοστὸν ἦν τοῦτο ἔτος τῇ Συμεῶν, τῆς δ' ἐπὶ τοῦ προλαβόντος κίονος στάσεως ὄρθου· ὁ δὲ στάς ἐπὶ τὴν πέτραν ἰδέσας, τὴν τε μελαιντὴν περιθήμενος, καὶ τούτῃ Θεῷ κατὰ μόνας ὁμιλεῖν τὸ μετὰ ταῦτα νομίσας, ὡς τῆς ἐπιούσης ὄχλον οὐκ ὀλίγον εἶδεν ἀσθενῶν πλήθη φέρτον κομιζόμενα, οἱ τινες τῇ κίονι παραβαλόντες, καὶ τοῦτον ἀνελθεῖν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους πυθόμενοι, οὐ δὲ τὴν ἀνοδὸν ὠκυκσαν. Τούτους τοῖνον ἰδὼν, καὶ οἷον ἄνθρωπος γεγνηώς, εἰ μὴ ὃ ἐνταῦθα συγκεχώρηται ἰδιαίτην ὁρῶς πρὸς τὰ τοῦτον δάκρυα καὶ τοὺς οδυρμούς παθῶν, καὶ χεῖρας ἐκείνου τῶν κακῶς ἐχόντων ἐπιθεῖς ἰασίμους, ὕμνους ἀπολύει.

Ἐφάνη δὲ τεχνικῶς λέων ἀνὰ τὸ ὄρος, ὃς ἀνθρώπων τινὶ συναντήσας πρὸς τὸν Ἀγίον ἀνίσταται, ἄγριον τι καὶ κομιδῇ φοβερὸν ὁρμησέν ἐπ' αὐτόν· ὁ δ' ἐν σφύκῃ κινδύνου ὢν, καὶ ὑποθέους ὅτι καὶ ὀράσει μὴ ἔχων, τὴν στέφανόν φησι καὶ τὴν ὄνομα τοῦ Συμεὼν χάριν, ἀπόστρεψον ἐπ' ἐμοῦ μηδὲν με βλάβας ἢ λυμναμένους. Καὶ ὁ θῆρ αὐτίκα τὴν τοῦ ὄρους δύναμιν αἰδεσθεὶς, ἐπῆλθε, μηδὲν αὐτὸν πλέον διαταράξας. Ταῦτα ὁ μὲν πρὸς τὸν Ἀγίον ἀνελθὼν ἐκρήσαστο· οἱ δὲ παρόντες περιδεεῖς γεγνηότες, δέονται κοιτῇ τοῦ Ἀγίου ἀπελθεῖναι τὸν θῆρα τοῦ ὄρους. Κόκκινος εὐθὺς Ἀναστασίῳ τινα (εἰς δὲ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν οὗτος, ὅφ' οὐ καὶ αὐτός, κατὰ τὴν ἐμὴν Ἰησοῦν τὸν οἰκεῖον δεσπότην καὶ νομοθέτην, ἐκτελέθει ἐπὶ θαυμάσιον) τοῦτον οὖν ὀνομαστί καλέσας, Ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸ τοῦ λέοντος κατάλυμα, ἔφη, καὶ τὰδε ἐρεῖς αὐτῇ, Ἐν ὀνόματι Κυρίου, φησὶν ὁ παῖς αὐτοῦ Συμεὼν ἀπόστηθι τοῦ ὄρους τοῦτου· οὐκ ἔστι γὰρ σοι κατοικία, οὐ δὲ διατριβὴ ἐν αὐτῇ. Ταῦτα ὁ μὲν, ἐπειδὴν εὐχέει τῇ λέοντι· ὁ δὲ ὑπὸκρινεν ὥσα καὶ οἰκέτης εὐγνώμων ἀγαθῷ δεσπότη πειθόμενος, τοῦ τε ὄρους εὐθὺς ἀπῆρεν ὑπὸ ταῖς πάντων ἡμῶσι, καὶ πρὸς τὸν Μελαντα καλούμενον ποταμὸν, καὶ τὰ τῆς Ἀρμανοῦ ἐχώρησεν ὅσην τιθασσὸς οἶα καὶ χειρὸς, ἀντὶ τοῦ πρῶτον βλοσυροῦ καὶ βιάνου, γεγενημένος. Ὅπερ οὖν οὐ δὲ μὲν θαύματος υπερβολὴν ἀπολείπον, θαυμασιώτερον ἔτι μᾶλλον ἔχει τὸ ἐπαχρῶμενον, ὅτι καὶ εἰς ὄρας ἔξ ἐκεῖνου ὁ θῆρ εἰς τὴν τοῦ Ἀγίου μένδραν ἐτρίβω ἐφ' ὅτι, πρὸ πολλῶν τε αὐτῆς ἰσχυρῶς ὁρμημένος, καὶ τὰ τῆς ὑποταγῆς οἷον ἐπιδεικνύς, ἐπεικτικῶς ἐκείθεν καὶ ἡμερὸς εἰς τὰ οἰνεῖα πάλιν ἡδὴ ἐχίρει, εἶπου τισὶν ἀνὰ τὴν ὁδὸν ἐντύχοι, αἰδοῖ αἰκῶν καὶ αὐτῆς ἐξιστάμενος.

C Ἐν τούτῃ δὲ λοιμικῆς νόσου ταῖς ἀνθρώποις ἐπισκασίας, πόλεις τε καὶ ἀγροὺς καὶ κόμας φθειρούσης ἀτεχνῶς καὶ λυμναμένης, γνούς ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ὅτι ὡρρίσθη θυμῷ Κύριος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτοῦ, τὰ τε σπλάγχνα πλύνων ἐπ' αὐταῖς, μιμεῖται τὸν Φινεὲς καὶ αὐτός, καὶ χεῖρας ἐκτερίβους, εἰ βούλοι δὲ ἰλαστήριους ἐκτείνας Θεῷ μέχρι τούτου τὰ τῆς πληγῆς ἰσχυρῶς, μακρῶς περαιτέρω ταύτην ὀδεῦσαι παραχωρήσας. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον θαυμάσαι ἄξιον, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ τῆς ἰσχύος αὐτῇ

consensus : id quod ego quidem existimo, symbolum benevolentiae erga Symeonem Christi Domini fuisse, nec non miraculorum, quae ille inter adendum montem virtute hujus patraturus erat : illa enim de causa, et pullo asinae insedit, uti Christos Hierosolyma ingrediens ; et similis Domino (loquar enim tametsi audax videar) haberi meritis est.

71 Morabatur haud procul a monasterio vir quidam omni pedum motu destitutus, membrisque misere inutilis ; omnibus autem, qui Sanctum adibant, et quantacumque infirmitate afflictabantur, salutem reportantibus, huic uni adhibenda sanationis remedia (nescio sane quam ob rem, nisi quadam occulta et inexplicabili dispositione) lenta erant et differebantur. Sic igitur in hunc usque diem procrastinatus ille, Sancto post descensum et columna sistitur ; cujus jubentis ad preces et Crucis signum, consuetam nempe medicinam, ita corroboratus est, ut statim veloci pede Sanctum praecurreret, re potius quam verbis curationem suam extollens. Cumque haud procul a montis vertice abesset Symeon, descendit e pullo et precationi se dedit : qua finita, ingens Angelorum exercitus auditus est accinere, Amen. Crucem autem lapideam habet locus, quam finita precatione ibidem Sanctus posuit : qui oculos inde circumferens, deprehendit verticem montis divina gratia circumfulgentem ; eoque cognoscens ipsum eundem esse, qui sibi prae monstratus fuerat, volenti animo illuc contendit ; ac petram, super quam stetisse Domini pedes conspexerat, gaudens, quam poterat alacerrime, conscendit. Reductus a discipulis ad monasterium pullus, tertia post descensum die mortuus est ; quasi pertaesus longiorem vitam atque alium sessorem, quem nullum omnino passus est.

72 Erat is Symeoni annus aetatis vicesimus, stationis vero, in dicta columna actae, octavus. Dumque super petram voluptate affluens consistit, ac melotem *d* indutus, istie solitarius deinceps cum Deo colloqui cogitat ; postera mox die ecce turbam non modicam cernit, infirmos plurimos succollantem, et ad columnam deportatam. Qui cum propius essent facti, edoctique. Sanctum inde in verticem montis migrasse ; eo se sine cunctatione contulerunt. Ubi accedentes conspexit Symeon, animo fuit anxio, quod ne hic quidem sibi soli vivere liceret : nihilominus motus miserorum lacrymis lumentisque, manus singulis imposuit medicantes, et persanatos dimisit.

73 Apparuit per idem tempus in monte leo, qui cuidam ad Sanctum iter habenti obvium factus, ferus atque admodum terribilis in hominem irruit. Is inevitabili versans in discrimine, atque adeo percussus ut nec de fuga cogitaret quidem, Per coronam, inquit, et gratiam coelitus Symeoni datam, recede a me, nec quidquam nocuenti aut noxiae mihi des. Eodem autem momento fera, virtutem adjurationis reverita, inde abscessit, nihil amplius terroris auturbationis afferens. Rem hanc homo ipse, cum ad Sanctum pervenerat, enarravit. Adstantes autem, concepto inde metu, precati Sanctum sunt unanimiter, ut feram facessere juberet ex monte. Qui Anastasium quemdam (erat in discipulorum unus, ex quo ad exemplum Jesu mei Domini ac legislatoris septem daemonia exegerat) nominatim vocans ; Abi sis, inquit, ad leonis speciem, atque haec illi edicto : In nomine Domini, dicit Domini famulus Symeon, apage ex monte hoc : non enim habitatio tibi hic aut domicilium erit. Haec, ut jussit, Sanctus, abiens ille leoni edixit : is autem dicto audiens, non aliter, quam servus obsequens benigno Domino, et e monte illo in omnium conspectu, migravit, et ad flumen Melanta e montesque Amanos

D
A. VICESIMO

Miracula in
transitu facta.

E

Ad novam
stationem
concursus

d

F
Leo invocato
Symeone
mitigatur :

quem etiam
per discipulum
jubet
inde migrare.

e

se

A se contulit, quasi, prisco rigore ac ferocia positus, cicut mansuetusque factus. Quod sequitur miraculum nulli omnino quantumvis magno cedere debet, imo admirabilius omnibus est : nempe quod exinde statis per annum temporibus solita fuerit fera ad Sancti mandram venire, aptaque pro foribus voce edita submissionem ac obedientiam quodammodo testificari, tum inde mitis et tractabilis ad proprium domicilium redire, et si quos forte per viam obvios habebat, cum venerationis signo de illa decedere.

f 74 Interea pestilens / morbus homines invaserat, qui urbes, agros, pagos inficiens præsentem illis afferebat perniciem, artemque omnem eludebat, cognovit Dei famulus, quod Dominus adversus populum suum ira succensus esset : tactusque miseratione eorum, exemplum Phinees g imitari constituit;

ac supplices seu potius propitiatorias manus ad Deum tetendit, donec luem grassantem sisteret, et progredi ulterius prohiberet. Qua in re non illud tantum admiratione dignum, quod obicem malo posuerit ; sed illud quoque vel maxime, quod illi etiam data sit gratia curandi contactos. Multi quippe ex illo tempore ejusmodi morbo correpti, invocato S. Symeonis nomine, videbantur ipsum domi suæ intueri, velut afferentem (res mira !) morbidis medelam ac sanitatem. Et vero visio re ipsa constabat, ac veritas representationem mentis comprobabat, omni infirmitatis languore corporibus depulso. Multi quoque aliis atque aliis ægritudinibus doloribusque pressi, lucerna domi accensa oblatoque thymiamate, Deum per intercessionem famuli ejus opem poscebant, et doloribus eximebantur. Quotquot vero olea laborabant penuria, tantillum quid sibi comparantes, accendebant lampadem in Sancti nomine, E et triduo consequenti aut etiam quatrIduo plerumque (quam admirabilis in Sanctis suis Deus !) lumen non exinguebatur : quod miraculosum beneficium ii, quibus obtigerat, ad Sanctum mox abeuntes, annuntiabant.

In nomine
Symeonis
miracula
varia sunt.

D δέδοτο· πολλοί γάρ ἐξ ἐκείνου τῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης νόσου κατεληγμένων, τὸ τοῦ θεοῦ Συμεὼν ἐπικαλούμενοι ὄνομα, ἐδόκουν οἶκον τοῦτον ἔρῃν, (ὃ τοῦ θαύματος!) ἐπισκεπτόμενον ὥσπερ καὶ τὴν νόσον αὐτοῖς θεραπεύοντα· καὶ ἡ ὄψις ἔργον ἦν, καὶ τὴν φαντασίαν ἀλήθεια διεδέχετο, καὶ τὴν νόσον εὐθὺς ἀπετίθεντο. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐτέροις πάθεσι καὶ νόσοις ἐταξομένων, λυχνίαν κατ' οἶκον ἀπτοντες θυμίαμα τε προσφέροντες, διὰ μεσίτου τῶν Θεῶν τοῦ οὐραίου θεράποντος ἐπικαλοῦντο, καὶ τοῦ λυχνούτος ἕκαστος ἀππλάττετο· ὅσοις δὲ τοῦ μὲν ἀρκούντος ἡ χεὶρ ἰλαίου ὑπῆρει, βραχὺ δὲ τι πορίζοντες ἑαυτοῖς, λυχνίαν ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἀγίου ἵπτον, εἰς τρίτην ἢ εἰς ἡμέραν, ἢ καὶ τετάρτην αὐτῇ τὰ πολλὰ (ὡς θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ!) τὸ φῶς οὐκ ἐσβέννυτο, ὥσπερ οἱ τῶν θαυμάτων ἀπολαύοντες τούτων, παρὰ τὸν Ἅγιον εὐθὺς ἀνιόντες ἀπήγγελλον.

ANNOTATA C. J.

a Supra num. 63. b Scholaris, gr. σχολᾶριος. Erant autem Scholares, perspectæ probatæque in bello virtutis milites, promoti ad altiore dignitatem, ut nempe ad custodium Imperatoris noctu diuque in aula versarentur, et prodeuntem in publicum magnificentæ et ornatus causa comitarentur : postea tamen illa dignitas non generosioribus collata fuit, sed familiaribus; tandem etiam venotis proposita desidi cuique, teste Agatia lib. 5. Vide plura de his 7 Febr. ad Acta Sanctorum xiii Militum Martyrum. c Frequentis concursus ad Sanctum fieri soliti indicium hoc est. d De melotis vide plura 17 Januarii ad vitam S. Antonii Abbatis § 15 e Uterque versus septentrionem situs est respectu Montis Mirabilis; at Melas fluvius facile altero tanto remotior quam mons Amanus : ille Cappadociam perlucens in Euphratem influit; iste Syriam a Cilicia determinans ab Issico sinu versus Boticum procurrit, donec Taurus commissus, obliquo tractu ad Euphratem terminatur. f Hujus symptomata et circumstantias late describit Procopius lib. 2 Cap. 22 de bello Persico, et Evagrius lib. 4 Cap. 29. Accidisse videtur ex Theophane anno 542. g In eo scilicet, quod iram Dei averterit a populo; non autem in modo : Phinees enim gladio, ut dicitur Numer. 25. Symeon vero precibus usus placavit Deum.

CAPUT X.

C Prædictiones variorum; infirmi ab Angelis ad S. Symeonis missi; misericordia in pauperes. F

Ephraemi
obitum absens
prædicat.
a

C Convocatis aliquando sub hymnos matutinos Fratribus, Orennis, inquit, Fratres, pro Ecclesia Dei : Pontifex quippe illius a Ephraemius supremum diem obiturnus est : nam vidi ego me ipse in spiritu stantem ad caput lecti, quo decumbere consuevit ; ac dixi, Vae urbi isti, defuncto Ephraemio ! vae ! vae ! et decessum illius quodammodo lamentatus fui. Deinde ad me reversus, inventus fui flevisse, manifestis lacrymarum signis adhuc in genis hærentibus. Tum rursus extra me rapior : et rursus lamenta eadem, lacrymæque. Deinde tertium quoque recurrente eadem visione, talem aliquam audiui vocem : Quis novit, quare qui venturus est, absit ? Ita Symeon ad Fratres : qui per illud tempus intellexerant de Ephraemio, quod recte valeret. Deinde illucescente jam Veneris die, convocavit denuo Fratres, dixitque : Pontifex Dei hac nocte e vita migravit : vidi namque animam illius, turba magna candidis vestita comitante, hac transvolantem, salutantemque me, et memoriam sui apud Deum ut facerem, præcipientem : commemorantemque qualiter erga me ac ma-

II Ὡς γοῦν περὶ τοὺς ἑωθινούς ὕμνους τοὺς ἀδελφούς συγκαλέσας, Προσευξάμεθ' αἰσιν ἀδελφοὶ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας· μέλλει γὰρ ὁ ταύτης Ἀρχιερεὺς Ἐφραίμιος καταλβεῖν ἤδη τὸν βίον· ἐώρακα γὰρ ἑμαυτὸν ἐν δὴ δυνάμει τοῦ Πνεύματος ἐστῶτα πρὸς κεφαλὴ τῆς κλίνης, ἐφ' ἣ καθεύδειν εὐόθει, καὶ οὐσί τῇ πύλει ταύτῃ λέγοντά σου ἐκδημούντος, οὐκί, καὶ τὴν αὐτοῦ μετὰστασιν ὥσπερ ἀποκλιόμενον. Ἐν ἑμαυτῇ τοίνυν γενόμενος, εὐρέθην δεδακρυμένος, ἐπὶ τῶν παρειῶν τε φέρων τῶν δακρύων τὰ ἴχνη. Δευτέρα τοιγάρουν ἕκστασις ἐπ' ἐμέ, καὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ θρήνοι, καὶ πάλιν δάκρυα. Εἶτα καὶ τρίτη περὶ τῶν αὐτῶν ὕψις, καὶ μοι τοιαύτη τις ἤκουσται φωνή· Τίς οἶδεν ὅθεν ὁ ἐρχόμενος εἶη ; Ταῦτα ὁ μὲν εἰρήκει τοῖς ἀδελφοῖς· οἱ δὲ κτηναῦτα μὲν ἐπύθοντο περὶ Ἐφραχιμίου ὡς ὑγιαῖνοι. Μετὰ δὲ ταῦτα καλέσας σὺθις ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος αὐτούς, διαυγάζουσα δὲ ἦν ἡδὴ Παρασκευῇ, Ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ κατὰ τήνδε τὴν νύκτα, φησὶ πρὸς αὐτόν, ἔξεδήμησε· τεθέαμαι γὰρ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὑπὸ πύλει λυγχιμονούτων τῆδε παραβαλοῦσαν, ἣ καὶ ἡσπασάτό με, καὶ μνήμην αὐτῆς ποιείσθαι πρὸς Θεὸν ἐνετείλατο, ἔτι καὶ σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τε αὐτὸν ἐμέ καὶ τὴν

A τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν ἀναμνήσασα. Ταῦτα ὁ μὲν περὶ τοῦ Ἀρχιερέως τοῖς ἀδελφοῖς προειρήκει· οἱ δὲ τὸν καίρου ἐπιστημύοντες, εὖρον τῆς νυκτὸς ἐκεῖνης τὸν θεῖον Ἐφραίμου ἐκδεδυμένον.

Πολλῶν δὲ οἷα εἰκὸς τῆς καθέδρας ἐφιμένων, καὶ ταύτην ἐκυτοῖς σπουδαζόντων, συνέβη Δομνῶν τινὰ τῆς Θρακῶν ὠρμημένον, πτωχεῖον κατὰ Λυχνίδα πόλιν ἐνὸς προσετώτα, τῇ βασιλίδι τινικαῦτα κατὰ τινὰ χρεῖον ἐπισημῆσαι· ὃς νόμῳ φιλίας τισὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ὀκειωμένων, τῇ Βασιλίδι παρ' αὐτῶν (Ιουστινιανὸς δὲ ἦν οὗτος) εἰσάγεται. Ὁ δὲ καλονικὴς ἀκριβεῖας, ἀποστολικῶν τε παρὰ γρημμάτων ὀλίγα φροντίσας, τῇ πρώτῃ τοῦ ἀνδρός θεία καὶ τὴν ψῆφον συνάπτει. Ἰδοὺ ὁ τῆς Ἀντιόχου Πατριάρχης εἰπὼν· καὶ τὸν θρόνον εὐθέως ὁ Δομνῶν καταλαμβάνει. Παρὸν δὲ διὰ τῶν προσετώτων τῆς Ἀντιόχου, καὶ τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ δικαίου Ἰωδ, ὃς πρὸ τῆς πόλεως ἴδρυτο, λεωδωμένους ἰδὼν, καὶ θειῶς αὐτοὺς βουλεύσας, θεῖν ἔγνω τοῦτους ἐκεῖθεν ἀλλοχοῦ μεταστῆσαι, ἵνα μὴ πρὸ τοῦ τῆς πόλεως κόσμου φασὶν ἄγος εἶναι. Ὡς αὐτοῖς αἰσθημένοι, καὶ πρὸς τὸν Ἄγιον ὡς ἐκαστος εἶχε θυμῶς ἀνελθόντας, τοῖς μὲν παρὶ καὶ βασιλείᾳ, τοῖς δὲ φόβον ἐκεῖ κομισθέντας, τὴν δὲ τοῦ ἐν Ἀγίοις Ἐφφραίμου συμπάθειαν, καὶ ὅσα μετ' αὐτῶν ἔθρα, οἷος τε τοῦ νῦν Ἀρχιερέως τῆς ἀσπλαγγίας πεπεῖρανται, καὶ ὅπως οὐδὲ πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν τοῦτους ὄραν ἀνεκτόν, θρόνους ἄρα καὶ ὕδρῳσι σπαγγέλλει· τὸν δὲ πολλὸν αὐτῶν οἶκτον λαθόντα, Παύσασθε ἀδελφοί· γὰρ οὐδεὶς ὑμᾶς ἐκεῖθεν μεταστῆσαι δύνησεται· ἀλλ' ἢ παιδεία Κυρίου αὐτῇ συναλγεῖν αὐτὸν διδάξει τοῖς πάσχουσιν, ὥστε πέρα μαθεῖν, ὃ γεωργῶσαν οὐκ ἔσχη οἰκῶν τὴν προαίρεσιν. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετ' ὀλίγον αὐτῷ χεῖρας καὶ πόδας τῇ Ἀρχιερεὶ κλῆπτουται, ὥς μὴ δὲ δύνασθαι τι δράσαι δι' αὐτῶν τὸ παρὰ πᾶν, ἀλλ' οἷα τινὰ νεκρὸν ἐμψυχὸν διαδασταζόμενον φέρεσθαι.

Ἀνδρὶ τινι κατὰ τὴν Περσῶν πρὸς χελεπὸν πηλαίου τοῖσιν, ἀπολλογῶν τε τοῦτου μηδεμίαν εὐρίσκοντι, Ἄγγελος Θεοῦ παρὰστάς, ὅπῃ ἦεν παρὰ τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Συμεῶν· οἰκεῖ δὲ κατὰ μετέωρον ὄρος ἐκ πλῆθους τῆς Ἀντιόχου, θάλασσαν οὐ διὰ μακροῦ κείμενον δι' αὐτοῦ τοιγάρου παρὰ Κυρίου ἰσχύς ἐστι σοι. Καὶ ὡς τὴν μεταξὺ πᾶσαν ἀνύσας, καὶ ὡς τὸν Ἄγιον ἀρικόμενος, ἐκαστα σαφῶς ἀπαγγέλλει· Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς, ἐξελθεῖν τῷ θαίμονι παρὰ γέλλει· καὶ αὐτίκα κλισυμοὶ τοῦ θαίμονος καὶ θόρυβοι καὶ ἀρσυγαί, οὐκ ἐνεγκνόντες τὴν ἐπιτίμειν, Ἄνε μοι, καὶ ἔειμι λέγοντες· οὐδὲ γὰρ τίς τε εἶ, καὶ τίς ἦ ἐν σοὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια.

Εν ὧσιν δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ἰδοὺ τῷ πάσχοντι στέφανον ὁ Συμεὼν τῇ καρδίᾳ περιεῖσθαι· τὸ δὲ τοῦ στεφάνου κάλλος, αἱ δὲ τοῦ χρυσοῦ ὡραιότητες, αἱ δὲ τῶν λίθων αὐγαι, ὃ δ' ἐπὶ τῷ στεφάνῳ σταυρὸς, τὸ δὲ τοῦ σταυροῦ γῶς, αἱ δὲ τοῦ φωτὸς πάλιν ἀστραπαὶ τε καὶ χάριτες, τὸ δὲ κυκλῶν τῆς Ἀγγέλικῃ στρατιᾷ πλήθος, ἀρρῶν τι χρέμα καὶ ἀπόρρητον ἴσων· ὃς ὡς ὁ χελεπὸς θαίμων ἐλθὼς ὡς ἀπὸ πυρὸς ἀπὸλλέγῃ, ὡς μετὰ ταῦτα σαφῶς ἐκνήψας αὐτὸς ὁ τοῦ πάλους ἀπαλλαγείας ἐκνήψατο, ὡς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῶν, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔργα τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλλων.

Νεανίσκῳ τινὶ θαίμων ἐπιποθήσας, οὗτω κακῶς αὐτὸν διετίθει, ὡς καὶ τοῖς σφραγισμένοις τῷ νεανίσκῳ δοκεῖν ὑπὸ τῆς πολλῆς τοῦ σώματος τάσεως μέλλειν γῆν τῶν οἰκίαν πυθμένους ἐξάλλεσθαι. Κινδυνεύοντες τοῖνυν, καὶ τοῖς ὅλοις ἀπορουμένοι, Ἄγγελος ἄνωθεν ἐπιστὰς ἐν εἰδει καὶ σχήματι στρατιώτου, φηκίσθαι παρὰ τὸ θαυμαστὸν ὄρος αὐτῶν, πρὸς τὸν θεῖον Συμεῶν ἐπιστήππει. Αὐτὸς γὰρ σὲ φησὶ τῆς τοῦ θαίμονος ἐκπρεΐας ἐλευθερώσει. Αὐτίκα γοῶν ἐν νεανίσκῳ τῇ Ἀγίᾳ παραδελόντως, ἐλθόντες τε τὴν ὁμάχον αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ σφραγίδι ἐπισφραγίζοντες, ἰδοὺ διὰ πυρὸς ἀστραπῆς ὁ θαίμων αὐτῶν ὄραν τιμωρούμενον· τί τοῦτο δοῦλε τοῦ Θεοῦ λέγων; τί με δεινῶς τυρπολεῖς; οὐδὲ γὰρ τὴν ἐν σοὶ τοῦ Θεοῦ χεῖρα δύναμαι στέγειν τὴν φοβερὰν, ἢ τίς οὐχ ὑμᾶς πέφυκε μόνον μάστιγι πυρίναις ἐλαύνειν, ἀλλὰ καὶ νόστον τῇ λαῷ παντοδαπὰς θεραπεύειν. Ταῦτα τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο πνεῦμα

Maji T. V

trem meam fuerit affectus. Hisce de Pontifice Erasmo, tribus a Symeone praedictis, notarunt illi tempus, compereruntque hac ipsa nocte sanctum Ephraemum decessisse.

76 Pluribus, ut fit, Cathedram illam appetentibus, sibi que comparare satagentibus; factum est, ut vir quidam, Dominus b nomine, ex Thracia oriundus, Praefectus cuidam juxta Lychnida c civitatem ptochotrophio, negotiorum causa Imperatricem per illud tempus conveniret: qui amicitiae jure quibusdam aulicis familiarior factus, ab illis ad Imperatorem (erat is Justinianus) adducitur. Imperator, ut erat regularis disciplinae atque Apostolicarum constitutionum parum studiosus, primo mox congressu virum sufragio suo eligit. Ecce, inquit, hic est Antiochiae Patriarcha. Et Dominus statim ad Sedem illam se confert. Transiens itaque per suburbia Antiochena, vidensque in templo justi Job, quod urbi vicinum est, saucios mutilosque homines; quos vehementer execrabatur, inde censuit alio transferendos; Ne, inquit, pro urbis hujusce ornatu, dedecus illisint. Quod ut a miseris istis rescitum est, ad Sanctum, uti quisque poterant, iter instituerunt, alii pedibus ac baculo, alii humeris delati: atque coram ipso cum planctu et laments commemorabant, quanta sibi exhibita fuissent a S. Ephraemio misericordia, et quam paterne secum egisset: contra vero, quam nunc inमितem experirentur Episcopum, quodque ne urbis quidem extra portas ipsos toleraret. Sanctus vero multum illos miseratus; Expectate, inquit, Fratres: nemo vos loco illo poterit movere. Castigatio Domini docebit ipsum misereri afflictorum, ut discat experientia, propositum suum minime conducibile fuisse. Post haec uracula brevi elapso tempore, iam acri dolore manibus pedibusque cruciari Episcopus cepit: ut nihil quidquam rei tractare illis posset, et sicut corpus exanime ferri necessum haberet.

77 Homini cuidam Persiae gravis admodum cum demone lucta erat, quo nec liberari ullo modo poterat. Adstitit huic Angelus, dixitque: Abi ad servum Dei Symeonem, commorantem in sublimi monte, ex adverso Antiochiae, non ita procula mari sito: illo intercedente certa tibi manet a Deo salus. Executus ille omnia est; cumque pervenisset ad Sanctum, singula palam enarravit: qui fusa ad Deum prece, exire demonem jubet; cujus continuo planctus, tumultuatio, atque clamores auditi sunt, utpote non ferentis viri Sancti increpationem, clamantisque: Missum me fac; et exeo: scio enim quis sis, et quantam filii Dei virtutem habeas. Dum haec fiunt, visum obsesso est, coronam capiti Symeonis circumdari; cujus et pulchritudo et auri interminantis nitens, et gemmarum splendor, et crucis impositae lux, lucisque fulgor ac venustas, et circum volitantium Angelorum cohortes, tam insolita erant omnia, ut exequi verbis nemo possit: illis autem velut igne quodam, pertinax daemon coactus est emigrare; quemadmodum deinde miser ille, jam sibi redditus, palam divulgabat, sanus domum suam repetens, et opera Dei gentibus annuntians.

78 Juvenem quemdam invaserat demon, quem tam miseris torquebat modis, ut praemunia corporis extensione oculi sedibus suis erupturi viderentur. Periclitanti igitur, cunctis deficientibus, adest e caelo Angelus, habitu ac specie militis, abire ipsum in Montem mirabilem ad S. Symeonem jubens: Ipse enim, inquit, vexationibus demonis te liberum praestabit. Statim igitur juvene iter ad Sanctum ingresso, Sanctoque inexpugnabilem Christi Crucem ipsi imprimente: videbatur sibi demon ignito fulmine perstringi, exclamans: Quid hocce, serve Dei? quid me tam immaniter cremas? nequeo enim terribilem

b
c
Dominus fit
Episcopus
Antiochiae.

miseris et egenis iniquior

E

punitur juxta
praedictionem
Symeonis.

Demoniacus
ab Angelo ad
eundem
mittitur,

F
et liberatur:

item alius

A Dei manum, quæ in te est, sustinere. Illa est, quæ
A. NICEPHORO. non solum nos igneo consuevit flagello ejicere, sed
et populi ægritudinibus omnis generis medelam af-
ferre. Isthæc nequam spiritus per obsessi linguam
elocutus, continuo abactus est: juvenis vero libera-
tus, oculis suis Angelum, omnia militis referentem,
adstare Symeoni conspexit, cumque eo colloqui fa-
miliariter, quemadmodum deinde ipse narravit. Post
hæc et pro incolumitate pedis sui precatus est ado-
lescens; erat quippe is admodum debilis, et tantum
non ad gradiendum inutilis: qui, imposita a Symeone manu medicante, oratione fusa, et signo
crucis impresso, confestim integer ac firmus alteri
omnimode similis fuit.

*Facies distorta
et pes resti-
tuuntur.*

79 Alter violentia dæmonis faciem distortam ha-
bebat, sed invocavit nomen Symeonis pro remedio:
ecce autem in medio aere conspicatus ipsum est,
virgam igneam gerentem, et cum impetu ad se dela-
bentem. Non tolit impuros spiritus adventum viri,
in turpem fugam conversus: moxque vultus misero
restitutus, deinceps se habuit recte et convenienter
natoræ. Quidam in pede morsus erat a serpente,
jamque venenum vulnere putrefactionem generans,
manuum artemque medicorum supervacaneam red-
debat, et præsentem mortem minabatur: eamque
ipse ager, rebus omnibus desperatis, spectabat. In-
terim hortantor quidam, spem suam in Sancto ut
collocet, utpote qui solus ingruens discrimen possit
arcere. Credidit ipse, invocatoque Sancti nomine, ac
pede humi posito, statim confirmatus fuit.

*Data egenti
lacerna
sua, nudus
persistit.*

80 Iniquum est et illud prætermittere, quod præ-
cipua causa fuit tam mirabilium operum. Mense
Dio, qui nostra lingua November dici consuevit, ac-
cessit quidam Sancto, quidpiam stipis rogicans. Cui
ille: Crede, inquit, Frater, nihil mihi suppetere
præter hanc cilicinam lacernam, et ignosce: quod
si illam desideres, en tibi exuo. Cumque ille repo-
neret, inuigere se propter inopiam: Benedictus, ait,
Dominus Deus: exutamque statim porrigens, Ac-
cipe, inquit, frater: et ille, accepta veste, abiit.
Symeon vero nudus relictus, nihil quo carnem te-
geret, habebat, nisi brevem d cucullam, quæ pectore
tenuis caput amiciebatur: sicque non modo hiemem
traduxit, sed octo etiam continuos menses perdura-
vit. Cumque discipulorum unus aliquis, dictus Eu-
genius, adigeret ipsum, sibi clamydem ut circumda-
ret, præsertim hiere rigidissima instante: Quanto,
inquirebat Symeon, magis rigit piscis hiemali tem-
pore, tanto delicatior est, minusque fætoris inde re-
dolet: uti contra quanto calescit magis in æstate,
tanto insipidior esse, pluribusque scatere vermbus
consuevit, qui utique et nos manent, indumentis
cibisque hujus vitæ incalescentes.

*Terræ motum
Antiochiæ
prædicat,*

81 Habuit aliquando Sanctus visionem istius-
modi, uti ipse narrando revelavit: oriebatur Anthio-
chiæ e motus, non solum terram, sed et corda ho-
minum graviter succutiens: aiebatque indignationis
divinæ indicium illum esse: tum et remedium mi-
nitationibus istis poenitentiam suggessit, et benigni-
tatem Dei adfuturam spondit. Cumque hæc di-
xisset, precabatur misericordiam Dei, et volentem
misereri ad miserendum excitabat. Illam autem
diem, qua hæc dixerat, subsequente prima nocte
valide quassavit Deus terram sine ulla remissione
minarum, sine ulla motus cessatione: alia ex alia
quassatio sentiebatur, omnium animi deficiebant,
terra horrendum in modum mugiebat, velut indicans
iracundiam divinam: adeo ut in universa et urbe et
regione, tam viri quam feminae, pueri atque ætas
qualibet, rejecto ornatu suo, induti saccos, perfusi
lacrymis, jejuniis luridi ad Sanctum accurrerent, in-
stantem sibi mortem una cum ipso lamentantes.
Vocavit enim super civitatem Dominus Sabaoth in

τῇ τοῦ πάσχοντος γλώττῃ φθεγγόμενον, εὐθὺς ἀπειλήσατο· D
οὐπὲρ ὁ νεανίσκος ἀπαλλάξει, "Ἀγγέλων ὑπ' ὀφθαλμοῖς
ἐώρα τῇ Συμεὼν ἐν ὁμοιότητι στρατιώτου παρεστῆκός, ὡς αὐτὸς ὕστερον ἐξηγεῖτο, καὶ αὐτῇ γυναικί διαλεγό-
μενον. Εἶτα καὶ περὶ τοῦ ποδὸς ἐδίδτο· ἦν γὰρ ἀσθενῶς
ἔχων τῇ νεανίσκῃ, μικροῦ δὲ καὶ ἀγρήστως ὁ πόδις· χεῖρα
τοῖνον τῇ ποδὶ τοῦ Συμεὼν ἐπιθέντος εὐχὴ κατεπαίδομέ-
νην, τῇ τε τοῦ σταυροῦ τύπῃ διασφραγίσαντος, ὑγιῶς
αὐτίκα, καὶ θατέρῃ τὸ πᾶν εἶχεν ὁμοίως.

"Ἐτερός τις δαίμονι τὴν ὤψιν διάστροφος, τὸ τοῦ θεοῦ
Συμεὼν ὄνομα εἰς ἴσασιν τοῦ πάθους ἐπεκαλεῖτο, καὶ ποτε
τοῦτον ἐν αἰθέρι μέσῃ ῥάβδῳ διὰ χειρὸς ἔχοντα πυρίνῃν
ὄρᾳ, καὶ σφοδρῶς ἐπ' αὐτὸν φερόμενον. Τοῦ γοῦν ἀκα-
θάρτου πνεύματος ἐκείνου τὴν ἔφοδον οὐκ ἐνεγκόντος,
ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀγρυπνῇ τραπομένου, τὸ τε πρόσωπον τῷ
πάσχοντι εὐθὺς ἀποκατέστη, καὶ ὀρθῶς αὐτῇ τοῦ λοιποῦ
καὶ κατὰ φύσιν εἶχεν. "Ὁφει δὲ δικτὸς τις ἰδοὺ τὸν πόδα,
καὶ σῆψιν ὁ ἰὸς ἐμποιήσας, οὐ χεῖρα μόνον καὶ τέχνην
ἱατρῶν ἀπαγορεύειν ἐποίει, ἀλλ' ἡδὴ καὶ θάνατον ἠπειλεῖ
σασσῇ· πρὸς ἣν καὶ μόνον ὁ πάσχων, τῶν ἄλλων ἀπογνοῦς
ἀπάντων, ἐώρα. Ὑποταίνουσι δὲ τινες τὰς εἰς τὸν "Ἀγιον
ἐλπίδας αὐτῇ, καθάπερ ἐκείνου μόνου στήναι πρὸς οὕτω
φανερόν κίνδυνον δυναμένου· οἷς καὶ πιστεύσας, καὶ τὸ τοῦ
"Ἀγίου καλέσας ὄνομα, καὶ τῆς ἐκείνου γῆς ἐπιδαλὼν τῷ E
ποδὶ, αὐτίκα ἔρρωτο.

"Ἀξίου δὲ μὴ δ' ἐκεῖνο παραλιπεῖν, αἴτιον ὃν μάλιστα
τοῦ τοιαῦτα θαυματουργεῖν. Προσλήθῃ τις προσαιτῶν τῷ
"Ἀγίῳ Δίῳ μυχός, ὃν ἡ παρ' ἡμῖν γλώττῃ Νοέμβριον κα-
λεῖν οἶδεν. "Ὁ δὲ πείσθητί, φησιν, ἀδελφὲ, ὡς οὐδὲν ἄλλο
μοι πρόσσεστιν, ὅτι μὴ τὸ τρύχινον ἐνδύμας τοῦτο, καὶ σύγ-
γνῳθι ὅπερ εἰβούλει λαθεῖν, ἰδοὺ σοὶ καὶ αὐτὸ ἀποδύομαι.
Τοῦ δὲ, δεῖσθαι καὶ τοῦτου διὰ τὴν πενίαν εἰπόντος· Εὐ-
λογητός Κύριος ὁ Θεός· ἔφη· καὶ ἀποδυσάμενος εὐθὺς,
Δέξαι ἀδελφὲ λέγει. Καὶ ὁ μὲν ἀπείε· λαθεῖν ὁ δὲ γυμνός
ἀπολείπειτο, οὐ δ' ὅτι οὗν κάλυμμα σαρκὸς ἕτερον, ὅτι μὴ
μόνον ἐπὶ τοῦ στήθους κοινούλιον βραχὺ περικείμενος·
καὶ οὐ τοῦτη μόνον παραχειμάσας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄρθρου
ἔξῃς διακατερήσας μῆνα. Εὐγενίου δὲ τῶν μαθητῶν ἐνός
παραεισζομένου τοῦτον λαθεῖν τι περιβολαῖον ἑαυτῇ,
ἡνίκα μάλιστα χειρῶνος ἐνεστήκει τὸ ἀκμαίωτάτον· "Ὁ
ἰχθύς, ἔλεγεν, ἐπεὶ δ' ἂν μᾶλλον χειρῶνος ῥιγῶσθαι, γλυ-
κύτερος γίνεται, καὶ οὐ δὲ δυσώδεις τι τοῦτου ἀπόζει·
ὥσπερ τοῖναντίον ὅσην θέρους θερμαίνεται, τοσοῦτον οὐκ
ἀνδρότερος γίνεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ σιμώλῃ πέφυκεν
βρῦειν· οἱ δὲ πονθεν ἀναμένουσιν ἐκεῖ καὶ ἡμᾶς, ἐνδύμασι
καὶ βρώμασι τοῦ βίου θερμαινόμενους.

"Ὁρᾷ ποτε, θεωρίαν ὁ Συμεὼν· ἡ δὲ ἦν (ὡς αὐτὸς τηγι-
καῦτα οὐκ ἀπεκρύψατο) σεισμὸς ἐπὶ τὴν "Αὐτιόχου, πᾶ-
σαν οὐ γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ καρδίαν σπλῆνῃν, ὅπερ ἀγα- F
νακτῆσθαι φησι Θεοῦ σύμβολον· εἶτα καὶ τὸ τῆς ἀπειλῆς
φάρμακον τὴν μετάνοιαν ὑπετίθει, καὶ τὴν θείαν ἀγγράτῃ
φιλανθρωπίαν· ταῦτα ὁ μὲν εἰπὼν, ἐδίδτο τῶν οἰκτιρμῶν
τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς ἑλπίαν τὸν θελητὴν τοῦ ἔλεους ἐξεκα-
λεῖτο. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν αἶρητο ταῦτα,
σεῖε μὲν ὁ Θεός· μέγα περὶ πρώτην νύκτα, ἀποστροφή δὲ
τῆς ἀπειλῆς οὐ δὲ μία, οὐ δὲ τίς στάσις ἦν τῆς κινή-
σεως, ἀλλὰ σεισμὸς ἐπὶ σεισμῷ, καὶ καρδίᾳ πάσας
θραυστός, ἡ τε γῆ φοδερὸν ἐμυκάτο, τὴν θείαν ὥσπερ
ὀργὴν μυνόουσα, ὡς τοὺς ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν καὶ γύ-
ραν, οὐκ ἀνδράς μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικὰς καὶ παῖδας,
καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ἰλικίαν, τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον ἀποθεμέ-
νους, ἐν σάκκῳ καὶ κλαυθμῷ καὶ νηστείᾳ πρὸς τὸν "Ἀγιον
ἀνιέναι, τὸν οἰκεῖον αὐτῷ προσανακλιόμενους θάνατον·
ἐκάλεσε γὰρ ἐπ' αὐτὴν Κύριος· σαθρῶς ἦν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
κλαυθμὸν καὶ κοπετόν καὶ ξύρκισιν κισφαλῆς, καὶ ζῶσιν
σάκκων, ὁ θεὸς εἶπεν ἂν "Ἠσαίας οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν
ἐλλογιζόντων τινάς, πρὸς τε τὴν ματαίαν τῆς ἀστρολο-
γίας κεχρημένων ἀπάτην, καὶ τῇ τῶν ἀστέρων φορᾷ συμ-
φέρεσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκόμενον, ἀπαγορεύειν ἡδὴ τὴν
πόλιν, ὡς πᾶσαν αὐτὴν ὅσον οὐδέπω καταπεσεῖσθαι μετ-
λουσαν.

Μιᾶς γοῦν τῶν σαθρῶν ἡμέρας ὑπολαμπύσκει, ἰλαρῶς
πρὸς τὸν λαόν ὁ Συμεὼν καὶ γλυκεῖα τῇ ὤφει, Θαρσεῖτε
μὲν

A μὴ φοβεῖσθαι εἶπεν, ἐλήλεγκται γὰρ ἡ πλάνος τῶν μετεωρολόγων τέχνη, περὶ τὸ μέλλον τυφλώττουσα, καὶ αὐτὴ περιφανῶς ἐαυτὴν ψευδομένη. Ἰδοὺ γὰρ ἀνῆκε Κύριος τὴν ὀργὴν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακέκληται· εἶδον γάρ, καὶ ἰδοὺ ἀνεώγεισαν μὲν πρὸς Ἀνατολὰς οἱ οὐρανοί· ἀπόρρητον δέ τι καὶ ἄρρητον τοῦ Μουγενούς ἐξήστραψε φῶς, φιλανθρωπίαν ἡρέμα τῇ μετανοίᾳ ὑμῶν ὑποφαίνων. Μέγα δὲ πρὸς τὴν ὄψιν ἐν ἐπαρσει χειρῶν μου βοήσας, Δέσποτα φιλάνθρωπε εἶπα, ὁ καὶ ῥομφαίαν πολλὰκις στιλβῶν, καὶ τόξον ἐντείνων, δι' ὀργὴν μὲν δικαίαν ἀμφοτέρω, ὑπὸ δὲ τῆς συνήθους πάλιν ἐπέχων χρηστότης, καὶ τὴν ἡμετέραν ἐπιστροφὴν ἀναμένων, ἀκούσον ἐκ ναοῦ ἁγίου φωνῆς μου, εἰπελθέτω ἡ κραυγὴ μου ἐνώπιόν σου· ἰδοὺ γὰρ ἐστάγη ἡ γῆ, καὶ πύλιντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν καὶ ἐσαλεύθησαν· ὅτι ὠργίσθης αὐτοῖς. Θεὸς, συνέσεις αὐτὴν καὶ συνετάραξας αὐτήν, ἐδείξας τῷ λαῷ σου σκληρά, ἀλλ' ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς, κέρασον φιλανθρωπίαν τὴν ἀπειλήν, στήσον τὴν μάστιγα· μὴ γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπίσῃ καὶ οὐ προσθήσεις τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι, ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεός σου ἀποκόψεις· μὴ ἐπιλήσῃ τοῦ οἰκτιρῆσαι ὁ Θεός, ἢ συνέξεις ἐν τῇ ὀργῇ σου τοὺς οἰκτιρμοὺς σου· σὺ γὰρ εἰ μόνος οἰκτιρῶν, καὶ ἰλάσῃ ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν, καὶ οὐ διαφθερεῖς, ἀλλὰ πληθυνεῖς τοῦ ἀποστρέφαι τὸν θυμὸν σου, καὶ οὐχὶ ἐκκαύσεις πᾶσαν ἐφ' ἡμᾶς τὴν ὀργὴν σου. Ταῦτα ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς, εἶτα καὶ πρὸς τὸν λαὸν διεῖχεν· ἡσυχάζουσα δὲ διέμενευ εὐθὺς ἡ γῆ τῇ τοῦ θεμελιώσαντος αὐτὴν διατάξει· καὶ αὐτοὶ παῖδοι ψυχὰς τε καὶ ὄψεις ἀντὶ τῶν πρὶν πνευτικῶς ἀνεχώρουν, ἀπαργέλλουτες τὰς τοῦ Θεοῦ δυναστείας. Τὰ μὲν δὲ τοῦ Συμεῶν ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς σωτηρίας τοιαῦτα, καὶ τασά· τὴν μὲν εἰσφέροντα πρὸς Θεὸν πρεσβεῖαν, τελικαύτης δὲ τυγχάνοντα παρ' αὐτῷ παρρησίας· ἃ δὲ καὶ ἰδίᾳ πάλιν ἐκάστη καὶ κατὰ μέρος ἐποίησεν, τίς οὕτω γλῶτταν πολὺς τε ἅμα καὶ περιττός, ὥστε καὶ λόγον ἐξισῶσαι τοῖς θαύμασιν

multiplicabis ad avertendam iram tuam, et non accendes super nos omnem iram tuam. Ita precatus Deum Sanctus, ad populum exivit; et terra statim quievit, imperio illius a quo fundata est: et populus deterso nupero fletu lætitiā animo vultuque testati recesserunt, potentiam Dei annuntiantes. Quis autem tam disertus lingua, et facundus sermone, ut hæc Symeonis pro publica salute gesta, atque efficacem apud Deum intercessionem, potentiamque impetrandi pelita, tum illa quoque, quæ privatim singulis præstitit, possit dicendo adæquare?

ANNOTATA C. J.

a Cum Ephremi Ordinatio facta sit saltem anno 527, et is passim dicatur 18 annis sedisse, anno 545 obiisse eum oportet. b Nicephoro et Theophani Dominus, sedit annos 14. c Quam hic auctor Lychnida vocat, aliis Lychnidus, et Lychnidium oppellatur, Urbs Archiepiscopalis Macedoniæ. d Gr. Κοῦκούλιον. Notu F vestis est, qua coput operitur; et humilitas significatur, teste Dorotheo doct. 1; Accipimus etiam cucullam, quæ est symbolum humilitatis. Varia fuit forma pro temporum ac instituti ratione, uti etiam nunc est. Hic talis forte intellecta fuerit, qualem describit Cassianus de habitu monachi lib. 1 cap. 4: Cucullis parvis, usque ad cervicis humerorumque confinia demissis, quitus tantum capita contegant, indesinenter diebus utuntur ac noctibus. e Fidetur hic ille motus esse, de quo Theophanes ad annum 548 sic: Hoc anno frequentes terræ motus pluvixque ingentes incubuere: Mense vero Febuario terræ motus adeo vehemens fuit, ut omnes de salute desperantes metuque prostrati, decretis publicarum processionum precibus, Deum ut ab imminente periculo servaret, supplices exorarent. Et Procopius de bello Gothico lib. 3 cap. 29 hoc modo: Anni hujus hiems crebris, iisque vehementissimis et maxime horribilibus terræ motibus infesta fuit: qui omnes Byzantii aliisque in locis noctu contigerunt, et incolis, obrutum iri se arbitrantibus, gravem attulerunt metum, sine ulla perniciē. f Oratio illa Symeonis tota fere e Psalmis desumpta, a nobis quoque juxta versionem LXX latine reddita est.

CAPUT XI.

Virtus Symeonis in feras et demones: auxilium præcipitanti et leproso lutum.

Ἀνὴρ γὰρ τις μετὰ ταῦτα ὄνομα Ἰωάννης, οὐ διὰ μακροῦ τῆς αὐτοῦ οἰκίας θηρίοις περιπετώκει, ὧν φόνιόν τι καὶ τοῦτ' αὐτὸ θηριώδες ἐπ' αὐτὸν ὀρμησάντων, οὐκ ἔχων ὅτι

die illa ploratum et planctum, et rasuram capitis, et cincturam saccorum, ut dixit S. Isaias. Quin etiam græcissantium nonnulli, vanam fallacemque Astrologiam blaterantium, et astrorum raptu sublunaria hæc nostra simul moveri arbitrantium, interdicebant jam tum sibi civitate, tamquam penitus ruitura propediem.

82 Symeon igitur. Sabbathi quadam die illucescente, læto atque exporrecto vultu ad populum; Confidite, inquit, nolite timere: redarguta quippe est fallax meteorologorum scientia, quoad res futuras caliginosa atque cæca, et quæ sibi ipsa perspicue imponit. Ecce enim remisit Dominus furorem populo suo, et servos suos consolatus est. Vidi etenim atque ecce versus Orientem aperti sunt cœli, et arcanum quoddam atque ineffabile lumen Unigeniti emicnit, dilectionem ejus et benignitatem vobis ob pœnitentiam exhibens. f Ego vero ad visionem elevatis manibus exclamans dixi: Domine amator hominum, qui et gladium sæpe vibras, et arcum tendis, et utrumque justam quidem ob iracundiam facis: quique iterum consueta bonitate tua utrumque inhibes, nostramque præstolaris conversionem; audi ex templo sancto vocem meam, perveniat ad te clamor meus. Ecce enim mota est terra et omnes habitantes in ea; commota est et contremnit, et fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt: quoniam tu ipsis iratus, Domine, concussisti terram et conturbasti eam, ostendisti populo tuo dura. Veruntamen finem pone tremori, tempera benignitate minas, contine flagellum: non enim in æternum projicies et non appones ut beneplaceat tibi adhuc, aut in finem abscindes misericordiam tuam: non oblivisceris misereri Deus, aut continebis in ira miserationes tuas: tu enim solus es misericors, et propitius fies peccatis nostris, et non disperdes; sed

D
A. NICEPHORO.

et oratione
sua sedat.

f

E

F

Post hæc vir quidam, Joannes nomine, non procul a domo sua in feras inciderat: irruebant illæ beluino more sanguinis sitientes ac minitantes cædem; hic

A hic vero nihil ad defensionem penes se habebat, e-
 sideratque jam et animis et corpore. Pro armis igitur
 A. NICEPHORO. Ferarum ora
 constrin-
 guntur.
 Tres dæmones
 ejiciuntur.
 hominem respicit, inde ad misericordiam supremæ
 bonitatis reflectit oculos, precibusque eandem im-
 plorat: tum humi expuit, temperatoque inde luto
 cæci oculos inungens; In nomine, inquit, unigeniti
 filii Dei, qui sputo et terra illum a nativitate sua
 cæcum lumine oculorum impertivit, respice: sta-
 timque (quam multa facis mirabilia, Domine Deus
 meus!) et oculis corroboratis lucem percepit, et
 B perfectum illorum usum obtinuit. Deinde palmea
 virga laxatam eutem pereutiens, inerepitis dæ-
 monibus, confestim omni ex parte sanum exhibuit,
 unius orationis ope tot malis liberatum.

Varia
 curationes.

84 Alteri ob diutinam utriusque pedis inflamma-
 tionem nullus omnino eorum usus erat: credidit penes
 Sanctum medicamen sibi superesse, quem et con-
 spicit per somnum virga palmea se pereutientem
 tali plaga, quæ simul et somno et dolore eum pri-
 vavit: uti ipse per se Symeonem adiens, idem bene-
 ficii et miraculi nuntius, testatus est. Mulier quæ-
 dam Juliana appellata, ob totius corporis infirmitatem
 impotens quæ se alieni rei applicaret, ad Sanctum
 confugit, lacrymissibi sanitatem comparatura. Quam
 ubi ille vidit, ubertim flentem miseratus, virga pal-
 mea ferit: et mulier convalescit illico, nec ullo dein-
 ceptus usque ad senium morbo tentata fuit. Erat huic
 soror, quæ et ipsa uberibus pedibusque affectis vehe-
 menter cruciabatur dolore: adducit igitur hanc quoque
 ad eundem medium; qui impresso Crucis signo
 laboranti succurrit, cruciatum tollit, vulneribus
 medetur.

Ingens miseria
 damoniacæ;

85 Ille rursus filiolum habebat forma non inve-
 nusta, quam tanta membrorum perturbatio ac para-
 lysis occupaverat, ut et deliquium animi pateretur
 C sape, et a statu mentis miserandum in modum deji-
 ceretur. Causa paralyticæ infirmitatis difficilis dæ-
 mon erat, qui puellam incesserat: atque iterum
 dæmonis sævientis causa peccatum matris, in pu-
 nitionem nequitiae paralysim proli afferens. Subla-
 tam itaque puellam mater ac matertera, sarcinam
 miserabilem, sarcinam lacrymas etiam inanimatis
 elicientem, ad Sancti pedes prujiciunt: quod cum
 ille non ignoraret, illud præsertim operam dare sem-
 per solitus, ut ad se accedentes eum in eolumitate
 corporis, etiam animam, si qua forte eam labes in-
 ficeret, per confessionem lustrarent, quatenus tum
 corpore tum anima, imo hac potius quam illo, curati
 reverterentur: dum igitur in gesta atque eogitata
 illurum inquit, ut duplex beneficium, sicuti dixi-
 mus, corporis ac animæ pariter curatorum imperti-
 retur, peritissimus ille non solum investigandi spi-
 ritualium morborum causas, sed medelam quoque
 adlerendi paratissimus; pudor atque timor illas in-
 cessit, precatæque sunt, terra sibi prius delhis-
 ceret, quam vitæ tam Angelicæ viro, in carne
 carnis experti, ac pene spirituali, scelus suum re-
 velarent.

86 Dum ita secum illæ luctantur, metu plenæ,

καὶ χρήσεται λοιπὸν αὐτῷ (ἐξέλιπε γὰρ ἡ τε καρδιά D
 ἀνδρὶ, καὶ ἡ σὰρξ) ἀντ' ἄλλον τινὲς ὄπλου, τὸ τοῦ
 Ἀγίου προεβάλλεται ὄνομα, καὶ αὐτὸν ἐκάλει πρὸς ἄμυ-
 ναν· καὶ αὐτίκα προσήλυντο τῇ γῇ στήματα τε καὶ πόδες
 αὐτοῖς (ὁ τοῦ θαύματος!) καθάπερ τισιν ἀφύκτοις ἐχό-
 μενα πέδιας, ὥς ἀπαθὲς κακῶν ἀποσέσωστο, ἐξομολο-
 γούμενος τῷ Κυρίῳ τὰ ἐλὲν αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐ-
 τοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Ἐτέρῳ πάλιν τρεῖς δαί-
 μονες ἐνοικούντες ἦσαν (ὁπερ ἀπόχρη καὶ μόνον ἱκανῶς
 παραστήσαι, οἷα παρ' αὐτῶν ὁ δαίμονος πάσχοι, ὁ πότε
 καὶ τούτων ἐνός οὐ φορητὴ ἢ ἐπάρεια) παρεῖτο δὲ καὶ τὰς
 ψύας, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφάρκτο φῶς. Πρόσ-
 ειαι τῷ τοῦ Θεοῦ δούλῳ τοίνυν, ὅλος πίστις, ὅλος ἐλ-
 πίς, ὅλος θέσις, οἷσις συνέχοιτο κακοῖς ἐλεεινῶς ἀπαγ-
 γέλων. Συμπᾶσι τοιγαροῦν εἰς αὐτὸν ἐκείνος ἰδὼν, εἴτα
 καὶ εἰς σπλάγγνα βλέψας τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τῶν ἐκείνου
 δεκτικῶν οἰκτιρμῶν, χροαί τε πτύσας, καὶ τοῦ ἐντεῦθεν
 πληροῦ τοῦς ὀφθαλμοῦς τῷ τυφλῷ διαχρίσας, Ἐν τῷ
 ὁνόματι φησι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ πλήρως
 γῇ τὸν ἐν γεννητοῖς τυφλὸν βλέψαι ποιήσαντος, ἀνέβλεψον.
 Καὶ παρὰ χροῖμα (πολλὰ ἐποίησας σὺ Κύριε ὁ Θεός μου
 τὰ θαυμάσιά σου) τότε φῶς αὐτῷ ἔρρωτο, καὶ ὑγιῶς οἱ
 ὀφθαλμοὶ εἶχον. Ἐπειτα μέντοι πλήξας τῇ βαίνειν ῥάδῳ
 τὰς ψύας, ἐπιτιμήσας δὲ καὶ τοῖς δαίμονσιν, ὅλον δαίμον-
 σιν εὐδὺς ὑγιῇ, μίαν ἔργον εὐχῆς κακῶν τοσούτων ἀπηλ- E
 λαχμένον.

Ἄλλος τοὺς πόδας ἐκατέρους μακρὸν ἤδη πεπῆρωτο χρό-
 νον, ὥς μὴ δὲ τὸ παράπαν αὐτοῖς χρῆσθαι δύνασθαι· πισ-
 τεύσας οὖν δυνατὴν εἶναι τῷ ἀγίῳ τὴν θεραπείαν, ὥρᾳ τοῦτον
 ὄντορ αὐτοὺς τῇ βαίνειν πλήξαντα ῥάδῳ, καὶ ἡ πληγὴ, τοῦ
 τε ὕπνου κατὰ ταυτὸν ἀπολλομένη καὶ τοῦ πάθους ἐκείνου
 γίνεται, ὥς καὶ μακρὴν αὐτὸν δι' αὐτοῦ φοιτήσας τῷ
 Συμεῶν, τῆς εὐεργεσίας καὶ τοῦ θαύματος ἄγγελον. Γυνή
 τις Ἰουλιανὴ τὴν κλησιν τὸ σῶμα πεπονκυῖα, καὶ μὴ δ' ὁ,
 τοιοῦν αὐτῇ χρῆσασθαι δυναμένη, προήσεισι τῷ Ἀγίῳ, θα-
 κρύων ὠνωμένη τὴν θεραπείαν, ὥσπερ αὐτὴν ἰδὼν πολλὰ χέου-
 σαν, καὶ τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτῇ παθὼν, παῖε τῇ βαίνειν
 ῥάδῳ· καὶ ἡ μὲν ῥώννυσται παρὰ χροῖμα, νόσου τὸ λοιπὸν
 ἄγχι γήρως οὐ δὲ μίαν πειραθεῖσα. Τῇ δὲ, ἦν ἀδελφὴ
 μαστὸς ἄμα καὶ πόδας νοσοῦσα, καὶ λίαν ἀμφοῖν πε-
 ρισαλγῶς ἔχουσα· προσάγει τοίνυν τῷ Ἀγίῳ καὶ ταύτην,
 καὶ ὅς τῷ τοῦ σταυροῦ τύπῳ διασφαρίσας, τοῦ πάθους
 εὐθέως καὶ αὐτὴν ἀπαλλάττει, τὰς ὁδύνας σέβας, καὶ
 αἱ ἔχουσα τύχοι πληγὰς ἰασάμενος.

Τῇ δὲ, πάλιν θυγάτριον ἦν, προσώπου μὲν καὶ ὄρας
 ἔχον οὐκ ἀφύκτως, κλύων δὲ σώματος τοσούτω καὶ παρὲ
 σει κήτορον, ὥς καὶ φρενῶν ἔσχατον εἶναι, οἰκτιστὰ καὶ
 τοῦτων ἐξεστῆκός. Ἢ μὲν οὖν τῆς παρῆσειος καὶ τῆς
 ἀναισθησίας αἰτίαν δαίμων ἦν χαλεπὸς, ἐπιπρόσθετος
 τῇ καρσίῳ· ἡ δ' αἰτία πάλιν τῆς ἐκ τοῦ δαίμονος ἐπι- I
 ρείας, ἀμάρτημα τῆς μητρὸς, κακίαν εἰσπρόσθεν ἐκείνου
 τὴν τῆς παιδὸς πάρεσιν. Ἀράμενοι τοίνυν αὐτὴν, ἡ τε
 μήτηρ καὶ ἡ τῆς μητρὸς ἀδελφὴ, φόρτον ἐλεεινόν, φόρτον
 εἰς θάκρυα καὶ ἀψυχα κινούν, ῥίπτουσι πρὸ τοῦ Ἀγίου·
 ὁπερ ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων οὐκ ἀγροῖσας, ἀλλὰ τὴν δὲ κακεί-
 νο διὰ παντὸς ἔργον πεποιημένος, τὸ τοῦ αὐτῷ προσόν-
 τας, μετὰ τῆς κατὰ σῶμα θεραπείας, εἴτι καὶ ψυχῆς
 αἰσχοῖ, καὶ τοῦτο δι' ἐξομολογήσεως ἀποτίθεσθαι, ὥς
 ἀμφοτέρω σώματι τε καὶ ψυχῇ ὑγιαίνοντος, ἡ ψυχὴ πρὸ
 τοῦ σώματος μᾶλλον, οὕτως ἐπανιέναι. Ὡς οὖν πράξεις
 αὐτῶν καὶ λογισμοὺς ἀνκρεῦνα, ἵνα καὶ διπλῇ (καθάπερ
 ἔφημεν) οὐ σώματι μόνον ἀλλὰ καὶ πνεύματι μεταδῶ
 τῆς ὑγείας, οἷος ἐκείνος, οὐκ ἀνιγχεῖσθαι μόνον αἰτίαν ψυ-
 χικοῦ πάθους παντὸς ἐμπειρότατος, ἀλλὰ καὶ θεραπείαν
 εὐθύς ἐπαγαγεῖν ἐτοιμώτατος, αἰδῶς ἐκείνας εἶχε καὶ δέος,
 καὶ δικαστὴν πρότερον αὐταῖς τὴν γῆν κῆρυγτο, ἡ τῷ οὐ-
 τοῖς ἀγγελικῶν τὸν βίον, καὶ ἀσάρκῳ μικροῦ καὶ ἀύλῳ,
 τὸ μύσος ἀνὰ κλύψαι.

Ὡς οὖν ἀγωνίας ἦσαν οὕτω καὶ δέους μεστὰι, συνέβη
 τὴν οἰκίαν αὐτῷ ματέρα, τὴν θεῖαν ὡς ἀληθῶς Μάρθαν
 ὡς ἔθος παραδιδόν· ἡ τις φῶς ὥσπερ αὐταῖς ὑπὸ νύκτα
 πολλὴν ὥφθη, γυνὴ γυναιξί, τὸ συγγενὲς ἐχούσαις ἀπὸ τῆς
 φύσεως, καὶ πρὸ τῶν ἐκείνης ποδῶν ἐκείνης ὡς εἶχον
 βλαπούσαι,

Α βαλοῦσαι, καὶ μετὰ θερμῶν αὐτῶν δακρύων λαβόμενα·
τά τε περὶ τῆς παιδὸς διεξιῇσαι, καὶ τὸ ἁμάρτημα εὐθὺς
ἐξαγγέλλουσαι, ἔτι καὶ τὴν αἰτίαν προσθεῖσαι, δι' ἣν τὰ
πρὸς τὸν Ἅγιον ἀνεξαγόρευτα ταῦταίς. Ἡ μέντοι ὁσιωτάτη
γυναικὴν, ἀλλὰ καὶ μητέραν ἐκείνη, γυναικείας οὐδαμῶς
ἀσθενείας ὑπεριδοῦσα, οὐδὲ τὸ συγγενὲς ἀγνοήσασα τὸν
νυκτιῶν μὲν οὖν καὶ σφόδρα τοῖς αὐτῶν πόθεσι καὶ θρήνοις
ἐπικλασθεῖσα, τό, τε καὶ αὐτὴ μήτηρ εἶναι μητρικῶν τε
πειραθῆναι σπλάγγνων, ἀπὸ τῆς συμπαθείας τῆς περὶ αὐ-
τὰς δεΐξασα, τοῦ ἰδόντος αὐτὰς ἀναστήσασα, καὶ παρὰ
τὸν υἱὸν σὺν, τῇ φέρῃ τοῦ παρειμένου θυγατρὶ εἰσπα-
γούσα· Δὲ ταύτην, ἔκη μητρὶ τέκνον οὐ μικρὸν χάριν,
καὶ πᾶν εἴ τι τυχὸν ἁμάρτημα συγχωρήσῃ, τὸν οἰκεῖον
δεσπότην Χριστὸν ἐπικάλεσαι, καὶ ὡς σύνθεός ἐκτείνων
τὴν δεξιάν, σφραγίσον ἐπὶ τῇ αὐτοῦ δυνάμει τὴν παιδᾶ
ὁρᾶς ὅπως ἄλλῳ καὶ χαλεπῶς πάσχουσιν, τῇ παρὰ σου
δὲ σφραγίδι ἔσται πάντως καὶ θεραπείας, ἵνα γυνὴ γυ-
ναίξιν ἀλλὰ καὶ μήτηρ μητρὶ χάρισωμαι, δεινῶς ὅσα ἐμὲ
εἰδέναι τὴν καρδίαν πυρπολούμενη. Πρὸς τοιαύτας τοῖνυν
φιλόπαιδός μητρὸς ἀξιώσεις· ἵός φιλομήτωρ οὐκ ἀνανεύσας,
ἀλλὰ θούς· ὑποσπέρῳ αὐταῖς εὐθέως τὴν δεξιάν, καὶ τὴν
παιδᾶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπικλήσει σφραγίσας, ὑμεῖς ταύ-
την, οὐ σῶμα μόνον, ἀλλὰ καὶ φρένας, αὐταῖς ἀποδίδωσι,
οὐ μητέρα μόνον ἐπὶ τέκνῳ δεΐξας εὐφραυνόμενον, ἀλλὰ
πολλῶ καὶ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα μᾶλλον ἐπὶ τούτῃ σεμνυ-
νομένῳ, ὅτι τῇ μήτηρ αὐτὴ γενέσθαι, μητρὶ σωτηρίαν
παιδὸς γαρίζεται.

Κόρη τις παρθένος διήχθ' επέπληκτο, χαλεπῶ δαίμονι
καὶ πάθει ποδῶς ὅρᾳ τοιγαροῦν τὸν Ἄγριον ὄνυχον, ἐνδυμα-
φῶς αὐτόχρημα περικείμενον, ξιφιδίου τε διὰ χειρὸς
ἔχοντα, καὶ τὸ μὴν τῇ ποδὶ καθάπερ ἐπάγειν μέλλοντα.
Πρόσεσις τίνην, οἷς κατὰ τοὺς ὕπνους ἴδοι πιστεύουσα,
ὅτι παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἴασις κομιῖται. Ὁ δὲ τοῦ τοῦ
Χριστοῦ καλέσας ὄνομα, τῇ τε τοῦ σταυροῦ τύπῳ τρίτον
αὐτῇ διασφαρίσας, οὗ τὸν δαίμονα μόνον ἐκδύλλει θει-
νῶς ἔλκυνόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ πάθος αὐτῇ τοῦ ποδὸς
θεραπεύει. Γυνή τις οὕτω χαλεπῶς ἐμεμῆναι, ὥς καὶ
καθ' ὕδατος αὐτῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος πολλάκις κατενεχ-
θεῖσαν παρὰ βραχὺν κινδύνου γενέσθαι αὐτῇ συνεχθῆς
ὅρᾳ ἐδόκει τὸν Σαρμενόν, ὅψιν ἐκείνου καὶ σάσιν φαντα-
ζομένη· καίτοι μηδέποτε τῇ ἀγίῳ παραβαλοῦσα. Ἐγνω-
τοιγαροῦν καὶ ὁσθαίλοις ἴδειν, οὗ τὰς τῶν χαρκατῆρων
καὶ τοῦ κήτους αὐγῆς ὁ νοῦς ἐφανταζέτο· ἐπεὶ δὲ παρ' αὐ-
τὸν ἔλθοι καὶ αὐτῇ ἀτενίσαι, οὐκ ἐνεγκὼν τὸ δαιμόνιον
τὴν τοῦ ἀνδρός παρουσίαν, ἔξεισι θεινῶς ἀλαλάζων, νύ-
φουσαν αὐτῇ ἀπολειλοπῶς. Εἴτα πρόσεσις τις αὐτῇ καὶ
ἄλλη δαιμονίῳ πνεύματι κάτοχος, καὶ τὸ μὲν εὐθὺς
ἐπιτιμηθὲν ἀπελύνεται.

Εἴξῃς δὲ προσάγεται· τίς ὑπὸ τοῦ τεκόντος δαιμονώσα
C νεάνης, καὶ τὴν γλῶσσαν οἰκτιστὰ διημασσωμένην, οὐχ ἔχον
τοῖς ἐκυστοῖς πάθεσιν, ἢ τοῖς τοῦ πατρὸς θυβραξίν, αἷς
ἐπ' αὐτῇ τὰ σπλάγγνα ἐπιμπρατο, ἔλεον αὐτῇ τῇ Συμεὼν
ἐμποιοῦσα, οὐ καὶ τῷ δαιμονι ταύτης ἐξέλθειν παραγγέ-
λιντος, ὑγιαίνουσα σωντὴν ἄμα καὶ γλῶτταν εὐθὺς ἡ
νεάνης ἦν, τῷ τε πατρὶ δοκεῖον ἰδούης· μᾶλλον αὐτὴ τῆς
πρώτης οὐδύνης, καὶ μερίστης εἰς Θεὸν ἐξομολογήσεως
ἀσφρμῇ. Ὡς περ δὲ πολλαὶ γυναίκων εὐχαῖς ἐκείνου πνευ-
μάτων πονηρῶν ἀπὸλλάττηςαν, οὕτω πολλαὶ πάλιν ἐκείνου
διδασκαλίαις πνεῦμα θεῖον ὠδύνουσαι, καὶ μυσητῆραι
κατὰ Θέλον τὴν κρατυρίου τρέπον γυναίξιν τεμοῦσαν
ἀποτοξάμεναι, καὶ γάμων ὑπεριδοῦσαι, παρθένους ἀγνά-
στοι τετηρήλασιν ἐκυστάς, ἀθάνατε νυμφεῖ Χριστὲ, σῶ τε
νυμφευθεῖσαι κάλλει, καὶ σὺν ἀγαπήσασαι ὥραιότητι.
Ἄλλ'· ἡμῖν καὶ αὖθις ἐγέσθω τῆς ακολουθίας ὁ λόγος.

Προσῆλθέ τις τῇ θείῳ Συμεῶν, οὕτω καθὼς ὑπὸ
δαίμονος πάσχων, ὥς μὴ πλευράς ἀφροτέρως μόνον
ἀλλὰ καὶ σῶμα ὅλον ὑπ' αὐτοῦ συνετρίβηαι. Οἶα
γούν τὰ τῆς ἀπορήτου Θεοῦ σοφίας, ὅτ' αὖ τιτι
παρὰδύξως ἐπινεύσῃ τὴν σωτηρίαν! Ἐδῶκει τῷ πάσ-
χοντι τὸν Ἅγιον ὅσα καὶ ἱατρὸν ὄραν, ἐφ' ἑκατέρως
αὐτοῦ πλευράς τε καὶ χεῖρας οἰκοῖ τιτι φλεβοτόμῃ χρώ-
μενον· καὶ τινος ὕλης ἐκείθεν ροχθηρὰς κενουμένης, συνε-
κενένωτο καὶ ὁ δαίμων ἐπιτιμῆσαι τοῦ Συμεῶν. Ἀπαθῆς

accidit matrem Symeonis Martham, mulierem vere sanctam, more suo illuc accedere : apparuit autem illa anxie haerentibus, uti lumen in nocte caliginosa, mulier mulieribus, sexus similitudine sibi conjunctis ; quæ ad pedes illius sequam poterant citissime abjicientes, eodemque cum lacrymis calentibus amplectentes, miserum infelicis puellæ statim exponunt, peccatum suum enuntiant, causam cur Sancto illud explicare nequeant proponunt, Martha porro non solum feminarum, sed et matrum sanctissima, infirmitatem muliebrem nequaquam aspernata, neque sexus communis oblita, quin potius vehementi illarum dolore ac ploratu commota et se ipsam quoque matrem esse, uterumque gestasse ex commiseratione erga illas ostendens, elevatas e terra cum sarcina paralyticæ puellæ ad filium suum adduxit : Præstet, inquit, fili, hanc non parvam matri gratiam, et siquid peccatum sit, condonans, invoces Dominum Jesum Christum, extensaque more consueti dextera signes in virtute Domini puellam. Vides quam misere atque acerbe torquatur ; signa illam Crucis, et sanitas omnimoda consequetur ; sine, hanc gratiam ego mulier mulieribus hisce, et mater huic matri, gravissimo dolore cordis (quantum mihi colligere datur) æstnanti, a te exorem. Ad istas matris filii amantis preces filius matris amans, nihil renuens, adjutricem confestim manum accomodat, signatamque invocato Christi nomine puellam, salvam atque valentem non minus mente quam corpore feminis reddit ; matremque non solum fecit super prole letantem, sed suam quoque multum ex eo honoratam, quod ipsa ideo quod mater esset, matri incolumem filiam obtinuisset.

87 Virgo quædam tenera, duplici affecta malo, acerbo dæmone, et pedis dolore; videt per quietem Sanctum, vestem lucidam aut lucem potius ipsam indutum gladiolum manu præferentem, eunIQUE velut pedi ejus insigere conantem. Adit ergo hunc, in-somniis nixa, confisque quod ab illo sanitas sibi esset conferenda; eunIQUE invocasset Sanctus Christi nomen, virginemQUE Crucis signaculo tertium munivisset; non solum dæmonem graviter exagitatum exterminavit, sed pedis quoque dolorem curavit. Mulier quædam tam graviter furebat, ut non raro in aquas deturbaretur a dæmone satis cum periculo; videbatur hæc sibi nunquam non spectare Symeonem, ejus vultum ac stationem identidem sibi imaginans, tametsi nunquam illam adivisset. Censuit igitur oculis sibi intuendum esse, cujus lineamenta atque mores tam clare splendideQUE sibi mens repræsentaret; posteaquam vero pervenisset ad Sanctum, fuissetQUE intuita; dæmon viri præsentiam non ferens, exiit cum horrido ejulato, muliere integra relicta. Deinde et alia quædam demonio subiecta ad Sanctum venit, et ipsum continuo increpitum excessit.

88 Post hæc adducitur a patre juvenis quædam daemoniaca, quæ linguam sibi miserrime mandendo comminuens, non minus sui ipsius cruciatu quam patris cujus ex compassione viscera adurebantur, ad miserendum sui Symeoneia commovebat : quo demoni egressum imperante, sanata puella vocis linguæque usum mox expeditum habuit ; pater vero lacrymas non jam doloris, ut ante, sed voluptatis indices, fundendi et magnalia Dei confitendi occasionem. Quemadmodum autem frequentes illius precibus nequissimo spiritu liberatæ sunt mulieres ; ita vicissim ejusdem doctrina atque institutione frequentes , sanctiore spiritu concepto, sponsis suis exemplo Thecke, feminis imitanda martyrii via prægressæ, nuntium remiserunt, nuptias spreverunt, virgines sese castas tibi, Christe immortalis sponse, conservaverunt ; tuæ pulchritudini desponsæ, tuam dignitatem

D
A NICEPIORO.

quæ interce-
dente S.
Martha,

*tandem cura-
tura Symeone*

uti et ultra.

F

*Virgines ca-
stitatem
carent,*

A dignitatem amoribus prosecutæ. Sed eo revertatur oratio, unde digressa est.

A. NICEPHORO.

Alii energumēni curantur.

Cogitationes altorum cognoscit Symeon.

B

Cadenti in præcepis succurrit.

C

Matt. 8, 2.

Leprosus mundatur.

89 Venit quidam ad S. Symeonem tam misere a dæmonio habitus, ut utroque non modo latere sed toto quantum est corpore contusus contritusque esset. Sed, o! quam inenarrabilis Dei sapientia, cuidam necopinanti restituere salutem volentis! videre sibi miser visus est Sanctum per omnia medico similem, utrisque lateri manuique velut scalpellum secundæ venæ gratia admoventem; cumque extraheret quamdam inde vitiatam materiam, expulit simul et dæmonem increpatione sua: stetitque dæmoniachus doloris expers, recuperatam sanitatem cum exultatione ac cantu celebrans. Rursum adducitur paralyticus, qui totus intumuerat, et tres jam annos lecto affixus, inde non surrexerat: consecutusque sanitatem est simili, ac prior modo. Deinde et alius manu mutilus accedens similiter sanatus est. Obstupescuntibus autem, ut pronum est fieri, quotquot aderant tanta miracula spectantes: alii dicebant, supernam in illo virtutem (ut erat) residere; alii hinc scandalizabantur, et divinæ quæ ipsi assistebat gratiæ malebant detrudere. Diversa autem utrorumque sensa cognoscens Symeon; Ego, inquit, homo peccator sum, servus Filii Dei, ignominiam ac mortem crucis propter nos benigne passi; illius ego nomine ac virtute hæc patro. Sed quæ vos in corde de me perperam cogitastis, propitius vobis ignoscat Deus: adversus ipsum enim spernistis os vestrum, non adversum me; Altissimo injuriam irrogastis in iniquitate vestra cogitationibus et verbis. Ex hisce vero Sancti dictis tantum emolumenti ceperunt fideles, quanto infideles pudore suffusi sunt.

90 Pagus erat, Severa dictus, ubi in præcipiti præruptoque juxta viam læco pinus excreverat: accidit aliquando ut pagi incolæ nonnulli sub arboris umbra considerent, atque unus e numero, nomine Jacobus, illam cupidine fructuum carpendorum conscenderet: quod dum agit, conspicit duos dæmones ad sese properantes, arreptumque pedibus in subiectum præcipitum jactantes, cujus simul et arboris altitudo septuaginta fere pedum erat. Dum igitur in extremum capitis discrimen se ferri sentit, nec saluti desperatè aliter succurri posset, quam potest clarissima voce promptam semper opem, inexpugnabilem virtutem, non imminutam gratiam, famulum Dei Symeonem inclamat. Ecce autem inclamatus ille supponit labenti manus, iisque supinis illum excipit, et erectum humi deponit. Deinde rursum videt terram ita deduci ut ipsa detegerentur fundamenta; videt et Sanctum cippis dæmones includentem et in abyssum ablegantem; ac denuo terram, ut initio fuerit coeuntem. Quo tempore, tantis miraculis atque ostentis præventus fuit Jacobus; eodem Symeon, quæ circa ipsum divina virtute contigerant, fratribus suis retulit. Nondum autem sermoni finem imposuerat, cum vicini quidam Jacobi, gaudio atque admiratione pleni, accurrunt, accepti beneficii gratiam confitentes, et quæ facta erant palam annuntiantes.

91 Leprosus quidam accessit Sancto, et, ne quis amentiae nos arguat, iisdem, quibus olim leprosus ille ad Christum, ad hunc verbis usus est, dicens: Si vis, potes me mundare. Et Sanctus pari cum fervore ac fide, quam in illo præcipue respexerat, fretus Domino, qui omnia credenti possibilis esse enuntiavit, Volo, inquit, te mundari: verum fac domum abeas, et benignus Deus, qui nostra causa e cruce suspendi dignatus est, ipse per immensam bonitatem tuam te inviset. Dictis fidem adhibens leprosus, domum redit, atque illa nocte (quæ lingua misericordiam tuam annuntiet, Domine Deus, Rex noster!) conspicit juvenem quemdam specie fulgenti,

τε κακῶν ὁ πάσχων εἰστίηκει, χεῖλεσιν ἀγχαλίσσεως ἄδων τὴν ἐκ τοῦ σωτηρίου. Εἶτα προσάγεται τις αὐτῷ παράλυτος, ὅλος διωδυνῶς τρίτον ἤδη χρόνον μὴ δὲ τῆς κλίτης διαναστῆς, ἀλλὰ καὶ ταύτης σκινητότερος μένων, καὶ παραπλησίως τῷ προτέρῳ καὶ οὕτως ἀπολαύει τῆς θεραπείας. Ἐξῆς δὲ προσελθὼν αὐτῷ ἦν χεῖρα πηρὸς, ὁ μὲν θεραπεύσας αὐτίκα καὶ οὕτως τυγχάνει. Τῶν δὲ παρόντων, οἱ αἰεὶς, πρὸς τὰ παραδόξα ταυτὶ καταπεπληγμένων, οἱ μὲν θεῖον ἐν αὐτῷ δύναμιν ἀνοθεῖν (ἥπερ ἦν) ἔλεγον εἶναι, τοῖς δὲ καὶ σκανδαλίζεσθαι καὶ τῆς ἐν αὐτῷ χάριτος μάλλον καταλαλεῖν ἐπείν ὅπερ τὸν θεῖον Συμεὼν ἐπιγινόντα, Ἐγὼ μὲν ἀνθρώπος εἰμι φάναι ἀμαρτωλὸς, δοῦλος τοῦ Ὑιοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ καὶ σταυρῷ δι' ἡμᾶς ὁμιλῆσαι φιλανθρώπως ἀνασχομένου, οὗ τῷ τε ὀνόματι καὶ τῇ δυνάμει αὐτὰ ποιῶν ἀλλ' ἅπερ ὑμῖν εἰς καρδίαν (περὶ ἐμοῦ, ἴλεως ὑμῖν εἴη Θεός· εἰς ἐκεῖνον γὰρ ἔβηθε τὸ σῶμα ὑμῶν καὶ οὐκ εἰς ἐμὲ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐν πονηρίᾳ διακονήντες τε καὶ λαλήσαντες. Τούτα παρὰ τοῦ ἀγίου λεγόμενα, τοσαύτης τᾶς τῶν πιστῶν ψυχᾶς ὠφελείας ἐπλήρου, ὅση τᾶς τῶν ἀπίστων ὕψις ἐκάλυπτεν ἐντροπή.

Κόμῃ τις ἦν καλουμένη Σιδήρα, σιρόβιλος δὲ κατ' αὐτὴν ἐπὶ τινος κρημοῦ μέγιστος καὶ ἀπορρόωτος τῆ ὁδοῦ παραπεφύκει. Ἐτυχε μὲν οὖν καθῆσθαι πότε τῶν ἐκ τῆς κώμης τινὰς ὑπὸ τῇ τοῦ δένδρου σκιᾷ· ἕνα δὲ τούτων Ἰάκωβον ὄνομα, ἐπιθυμία τῶν ἐκ τοῦ δένδρου καρπῶν, ἐπ' αὐτὸ ἀναβῆναι. Ὁρᾷ τοίνυν οὗτο δαίμονες ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας ὁ Ἰάκωβος οὕτως, τῶν τε ποδῶν λαβομένων, καὶ τοῦτον κατὰ τοῦ κρημοῦ ῥίψαντας. Τὸ μὲν οὖν τοῦ δένδρου καὶ τοῦ κρημοῦ ὕψος, περὶ τοῦ ἐβδμηκόντα πόδας ἦν· ὁ δὲ εἰς ἔσχατον κινδύνου φερόμενος ὥρῳ ἐκστὸν, καὶ μὴ δ' ὅτι οὕτως ἐν οὕτως ἀμηχανῇ κακῶς ὁρᾶσαι δύναμενος, φωνῇ ὡς εἶχε μεγάλη, τὴν ἐτοίμην βοήθειαν, τὴν ἀπαχρὸν δύναμιν, τὴν οὐ βραδύνουσαν χάριν, τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπεύοντα Συμεὼν ἐπεκαλεῖτο. Καὶ ἰδοὺ, χεῖρας ὑπέρχων ἐκείνους, καὶ ταύταις αὐτὸν ὑπέρκειται δεξιόμενος, καὶ ὀρθιον στήσας. Εἶτα πάλιν ὁρᾷ τὴν γῆν οὕτω διασχοῦσαν, ὡς ἀνακαταλυθῆναι καὶ τὰ θεμέλια ταύτης, κλοιά τε τὸν Ἅγιον τοῖς δαίμοσι περιθέντα, κατὰ τῆς ἀδύσσου τε αὐτοῦς ἀφέντα, καὶ τὴν γῆν αὖθις ὡς τὸ ἀπαρχῆς συνελθούσαν. Ὁ μὲν οὖν Ἰάκωβος τοιούτων ἡξίωτο θρυμάτων ἅμα καὶ θαυμάσιον ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ ὁ Συμεὼν τὰ εἰς ἐκεῖνον θεῖα δυνάμει γενόμενα πρὸς τὴν ἀδελφότητα διεξέει· Οὕτω τέλος αὐτῷ εἶπεν ὁ λόγος, καὶ ἀφικνουμέναι τινος τῶν πλησιοχώρων αὐτῷ Ἰακώβω, θαύματος μεστοὶ τᾶς ψυχᾶς, χάριτάς τε τοσαύτης εὐεργεσίας ὁμολογοῦντες, καὶ σάφεις τῶν γεγενημένων ἀγγελοι.

Προσῆλθέ τις τῷ Ἀγίῳ λεπρὸς, καὶ (μὴ τις ἡμᾶς ἐπιτιμάτο τῆς ἀπονοίας) ὥς ποτε καὶ τῷ Ἰησοῦ τὰ αὐτὰ τε φεγγόμενος ἐκείνῳ, Ἐάν θέλῃς, δύνασαι με καθαρῆσαι, καὶ μετὰ τῆς ἱσῆς θέρμης καὶ πίστεως. Πρὸς ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος ἰδὼν, τῷ τε οἰκείῳ δεσπότη, δυνατὰ τῷ πιστεύοντι πάντα εἰπόντι, θαρρήσας, Θέλω φησὶ καθαρῆσθαι σε, ἀλλ' ὅρα σοι λοιπὸν οἶκαδε ἀπελθεῖν, καὶ ὁ ἀγαθὸς Θεὸς μου, ὁ καὶ σταυρῷ κρεμασθῆναι δι' ἡμᾶς οὐκ ἀπαξίωσας, αὐτὸς σε τῇ μεγάλῃ ἐπισκοπῇ τῆς οἰκείας χρηστότητος ἐπισκέψεται. Τούτοις ὁ λεπρὸς πιστεύσας, ἐπάνευσεν εἰς τὸν οἶκον· καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης (ποία γλῶσσα, Χριστὲ βασιλεῦ, ἐξαγγελεῖ τὰ ἐλέη σου;) ὁρᾷ λαμπρὸν τινα νεανίαν τὸ εἶδος, εἰπόντα αὐτῷ, Ὡς ἐπίστευσας γεννήτω σοι, καὶ τὸ ῥῆμα τὸν λεπρὸν διὑπνίζει, καὶ τῷ ὕπνῳ συναπῆλθεν ὁ λέπρος, καὶ καθαρὸς ὅλος ἦν, πράγμασι μάλλον ἢ ῥήμασι κερύττων τὰς τοῦ Θεοῦ δυναστείας. Ἀντίδοσιν τοίνυν ἀγαθοῦ τοσοῦδε μὴ ἔχων, ὁμῶς τῆς ψυχῆς δεικνὺς τὴν εὐγνωμοσύνην, χρυσίου λαβὼν, φοιτᾷ παρὰ τὸν Ἅγιον αὖθις, οὐχ ὡς πρῶτον ἐχώρει ζέων καὶ λέπρος κατεσκληκώς, ἀλλ' οἷον ἀναβεβιωκώς ἄρτι καὶ ἀναθήλας, ὅπως τε τῆς παραδόξου ταύτης ἰάσεως τύχοι, σαφῶς ἐκγινόμενος. Ὁ δὲ τὸ μὲν χρυσίου κατὰ τὸ σύνθετες οὐ προσήκατο, ἀλλ' ἀντιμισθίαν ἱκανὴν αὐτῷ πρὸς Θεὸν δικνεκὴ παραγγέλλει μάλλον εὐχαριστίαν. Ἰουλιανὸς δὲ τῶν μαθητῶν εἰς, νοῦν ἔσχεν ἀπὸ τοῦ χρυσίου λαβεῖν· ὅπερ τὸν θεῖον Συμεὼν τοῖς ἔνδοις ὀφθαλμοῖς οὖ

D

E

F

A οὐ διαλαθόν, Εἰ βούλει, πρὸς τὸν μαθητὴν ἔρχι, μετὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ τὴν λέπραν ἀναλαβεῖν, ὡς Γιεζὶ τὴν τοῦ Ναιεμᾶν ἐκείνου, καὶ τρόπον ἑτερον αὐτὴν ἐξωνήσασθαι, λαθίων μᾶλλον ἢ δεδιωκόμενος. Τούτων ἀκούσαντα τὸν μαθητὴν οὐκ ἀπιστήσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ συγγνώμην εὐθὺς αἰτῆσαι τοῦ ἐνθυμήματος καὶ λαβεῖν.

ut prius, sanie diffluens ac lepra contabescens, sed reviviscenti reflorescentique similis, quomodo nec speratam quidem adeptus sanationem esset, manifeste ac palam divulgans. Sanctus vero aurum more suo non admisit, sed pro remuneratione digna perpetuas Deo gratias persolvere injunxit. Julianus porro unus discipulorum induxit in animum accipere aurum : quod ut internos Symeonis oculos non latuit, ait discipulo : Visne cum auro simul et lepram accipere, ut Giezi ille lepram Naamani, et alio modo illam redimere, dans potius quam accipiens? His auditis non modo abstinuit discipulus ille, sed veniam quoque concupiscentiæ suæ illico petit, et accepit.

CAPUT XII.

Monasterium monitus a Deo extruit: aquam impetrat ac diutissime conservat.

B Τὸ μέντοι ὄρος, ἐν ᾧ τὴν ἀγωγὴν ὁ Συμεὼν ἐποιοεῖτο, ἐρημος ἦν ἀτεχνῶς, οὐχ ὕδατος, οὐκ ἄλλου πρὸς τὰ ἀναγκαῖα τινος εὐποροῦν, ὅτι μὴ καλύσκε, καὶ ταύτης μιᾶς, ἣν οἱ μαθηταὶ μετρίαν ἐκυτοῖς ἐπλήκοντο σκέπη· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τῆς πέτρας, ὡς ἔφημεν, ἐν ὑπαίθρῳ εἰστήκει, δερματίνην μηλωτὴν περικαίμενος. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ πανταχόθεν συνέρρει πρὸς αὐτὸν ἐκάστωτε πλῆθη, οὐ πνεύμασι πονηροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ παντοδαποῖς σώματος πάθεσι καὶ νόσοις κατειλημμένων (ἐπέβη δὲ αὐτοὺς ἡ τε ἀφίλος ἐρημία, καὶ ἡ τῶν ἀναγκαιῶν ἐνδεῖα, καὶ τὸ ἐσχάτως ἀνυδρὸν τε καὶ ἄστεγον) ὁ κοινὸς καὶ φιλόανθρωπος ἀπάντων ποιητὴς καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης, ὁ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ, καὶ τῇ βραχύῃ αὐτοῦ τῇ ὑψηλῇ πάντα ποιεῖν, ὁ μέγας τῇ βουλῇ καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις, ὁ εἰδὼς ὧν χρεῖαν ἔχομεν, καὶ ἄφ' οὗ αποκρυβήσεται οὐδὲν, οὗτος καὶ νῦν τῷ Συμεὼν παραδόξως ὀφθαίς, Οὐχ ὁρᾷς τὴν ὀλιγόψυχον ταύτην γενεάν, ἔφη, ὡπως σδύνατος αὐτοῖς ἢ ἐνταῦθα διχτηθῇ, μὴ προσόντων τῶν κατὰ χρεῖαν; Ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα καὶ αὐτοὶ κομισθῶνται, καὶ σὺ πραγμάτων διαμενεῖς ἐλεύθερος.

Τούτων ἀκούσας μακαρίας ὁρκῆς ἐκείνης ὁ Συμεὼν, ὁρᾷ οἰοῦναι τι μέτρον κατέχοντα χερσίν Ἀγγέλου, καὶ τὰ τοῦ μοναστηρίου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σεβασμίων νυκτὶ διαχαράττοντα ἔγχε, νεφέλην τε φωτὸς ὅλον τὸ θαυμαστὸν καλύψασαν ὄρος, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα ἐν ὁμοιούματι χειρὸς τὰ ὑπὸ τῇ νεφέλῃ δεικνύον· καὶ ὅτι ταῦτα ἔσται σοι πάντα, λέγων αὐτῷ, εἰς ὑπουργίαν τῶν τῇδε οἰκῶν τε καὶ ἐπιενοῦσθαι μελλόντων· μεγάλυνόν γὰρ ἐπὶ ἔθνη καὶ βασιλεῖς καὶ μεγιστάνους τὸ ὄνομά σου, καὶ σου τούτων πολλοὶ δεηθήσονται· εἶτα καὶ πολλὰ πλῆθη διαφόρων ἐθνῶν αὐτῷ ὑπεδείκνυν, πανταχόθεν εἰς αὐτὸν συνιόντα. Τούτοις πληροφορηθεὶς τὴν καρδίαν ὁ Συμεὼν, εὐδοκίαν εἶναι Θεοῦ συστήναι περὶ αὐτὸν μοναστήριον, καὶ ἰκανοῦς ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστήσας, ἐπέτρεψε τοῖς μαθηταῖς πάλιν αὐτὸς κατὰ τὸν ὑποδείκνυντα τύπον τοῦτο διαχαράττει.

C Καὶ τὸ μὲν κατὰ τὴν ἐκείνην φανείσαν ὄψιν διατεῦποιτο· Θεὸς δὲ, ὁ καὶ τῷ Συμεὼν ἐκείνῳ ἐμφανήσας, μέτρον τε καὶ σχῆμα τῆς μονῆς δι' Ἀγγέλου ὁρίσας, τῶν ἐπαγγελιῶν οὐκ ἠμέλει· ἀλλὰ κινεῖ μὲν τῆς Ἀσσυρίων γῆς, κινεῖ δὲ καὶ ἄλλων ἐθνῶν πλῆθη μυρία, δαιμονιούντων αὐτῷ καὶ ἀσθενῶν πλῆθη κομιζόντας· οὗς ἐκείνος μὲν ἐθεράπευεν εὐχῇ καὶ σφραγίδι, οἱ δὲ μὴ δ' ὁτιοῦν ἀντισφύρειν ἑτερον ἔχοντες (ποῦ γὰρ τοσαύτης εὐσεβείας ἀξιώχρηται ὁμοίᾳ;) ὁμοῦς τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπιδεικνύοντες, εἰς τε τὴν λατρίαν τῆς μονῆς καὶ τὴν οἰκοδομίαν ἐχειροτάχουν, προθεσμίας σφίσιν αὐτοῖς ὀρίζοντο, καὶ δαπάνας ἰδίᾳ ὡς τε προσφορά τῶν ἐργαλείων πορίζοντες, καὶ οὐδ' ἐνταῦθα τι διδοῦσι τοσοῦτον, ὅσον αὐτοὶ λαμβάνουν διὰ τῆς εὐλογίας νομιζόντες. Δυσὶ δὲ πρότερον ἢ τρισὶ τοῦ τὴν προθεσμίαν αὐτοῖς ἐξικέσθαι ἡμέρας, ἑτέροι πάλιν ἐφίσταντο πλείους, ἀσθενῶν ὁμοῦς ἐπιφερόμενοι φόρον καὶ οὗτοι, ὧν τῆς ἰσῆς παρὰ τοῦ Ἀγίου θεραπείας

dicentem; Ut credidisti, fiat tibi. Quæ verba somnum excusserunt homini, et cum somno lepram; et totus mundatus fuit, præco potentiae divinae re potius quam verbis factus. Cumque quod retribueret non haberet, gratitudinem animi exhibuit; acceptoque nummo aureo, recurrit ad Sanctum; non,

D
A. NICEPHORO.
Discipulum
corrigit.

Ceterum mons, in quo Symeon degebat locus erat lesertus incultusque, non ab aqua, tecto, aliave re ad vitam necessaria instructus; tuguriolum, idque unicum, habebat, quod discipuli sibi refugium non amplum coagmentaverant: Symeon quippe, ut supra meminimus, in petra sua subdio stans perennabat, pelliceæ melutæ involutus. Postea vero cum omni ex parte frequens turba quod tidie ad ipsum conflueret hominum, tum a malignis spiritibus, tum ab omnis generis morbis ac doloribus correptorum, miserisque illos exciperet tam inamabilis eremus, rerum necessariorum penuria, defectus aquæ ac domicilii: communis ac benevolus omnium Creator; Pater, atque Dominus, qui potentia sua immensa et brachio sublimi moderatur universa, magnus ille consilio et potens opere, qui non ignorat, quibus nos hominuli indigeamus, quique nihil ignorare potest; ille ipse hic quoque Symeoni apparens: Nonne vides, inquit, quam pendeat animis hæc turba? quam ægre hic morari possint, deficientibus omnibus, quæ ad vitæ usum faciunt? Verum isthæc jam a me ipsis suppeditabuntur; et tu deses permanens manum operi non admovebis.

93 Beata illa voce dignatus Symeon, conspicatur quasi Angelum mensuræ quiddam manibus tenere, et monasterii augustorumque templorum in eo struendorum delineare vestigia; conspicatur quoque nubem lucidam, quæ Montem totum mirabilem tegebat, nec non spiritum Dei in forma manus, ea quæ sub nube erant ostendentem. dicentemque: Hæc omnia tibi erunt in subsidium illorum, qui commoraturi hic aut hospitaturi sunt: magnificabo quippe nomen tuum apud gentes et Reges et Optimates; et multi horum supplicabunt tibi: post hæc diversorum populorum multitudinem ingentem instrabat, undique ad ipsum properantem. Hisce omnino persuasus Symeon, placitum Deo esse, ut monasterium circa ipsum construeretur; maximis illi gratis persolutis, commisit discipulis curam illius juxta ostensam formam designandi; juxta quam et positum est.

94 Dens interea, qui se Symeoni revelaverat, et mensuram formamque habitaculi per Angelum præscripserat, promissis suis effectum decesse non sivit: sed suscitavit ex Assyriis aliisque gentibus homines infinitos, qui daemonicos atque aliter infirmos complures ad Sanctum deferebant, a quo per signum Crucis ac preces curabantur: illi vero nihil quidquam penes se habentes, quod retribuerent (quæ enim pro tali beneficio sufficiens retributio?) nihilominus gratitudinis opera exhibentes, aptandis lapidibus structuræque promovendæ una manum admo-

E
Monetur di-
vinitus de-
canobio
edificando,

F
quod et facit,

manum com-
modantibus
illis, qui sa-
nati erant.

vebant,

Α. NICEPHORO

vebant, fixum sibi temporis intervallum definientes, sumptusque ac quolibet congrua instrumenta de suo comparantes: neque putantes tantum rependere, quantum ex benedictione accipiebant. Porro duobus tribusve diebus quam tempus illis præfinitum expirasset; alii rursus plures aderant, infirmos similiter portantes: qui pari modo sanitate a Sancto donati, parem manuum suarum operum ædificio dabant: ac sic deinceps alii atque alii semper affluebant, fama jam ubique didita. Et hac ratione opus perficiebatur.

Aquam ad usum ædificii

95 Cum etiam aquæ penuria inter ædificandum laboraretur, habebat ea res discipulos anxios sollicitosque, unde aut quo pacto sufficientem compararent; procul enim illa a montis vertice aberat, e subjectis vallibus quærenda. Imperavit autem hæsitantibus Dei famulus, vivæ calcis tantam vim prompti comportarent, quantum commisceri conveniret; quibus ut mandata erant peractis, cælum precibus suis ita permovit Sanctus, ut aquam plueret, non modo presenti necessitati, sed et deinceps futuris suffecturam: et continuo (o divitem Dei misericordiam, voluntatem timentium se perficientis! o bonitatem paratam!) vocem debere nubes, et pluvia debita est tanta copia, quanta per id tempus opus erat: eaque res (o miraculum ineffabile!) ita deinceps pro usu ædificantium continuata est, et opportunis temporibus, quando usus erat, aqua sponte sua decidebat, veluti ex superiori mandato nubibus illam cogentibus.

et peregrinorum impetrat,

96 Quoniam vero frequentissimæ turbæ omnis generis atque tetatis passim ad virum sanctum concurrerent, qui a variis doloribus curabantur; cœpit et ipsis, et quibus utebantur, jumentis aquæ penuria nimium quantum incommodare. Erant autem e regione montis duo lacus, jam olim tempore gentiliū pro aquæ receptaculis effossi, lapsu vero temporis terra illisque aggestis ita obruti, ut ubi forent, sciri non posset: tum autem a turbis forte reperti (quemadmodum solet necessitas indagare sedulo, quæ solutio sibi quantumvis modico esse possint) eroderati purgatique illico sunt laboriosa multorum opera. Jussit ipsos deinde Symeon aquæ ductum eo moliri, aut jam olim effossum repurgare. Jussum factum. Cum denuo ad orationem confugiens, illum, qui firmamentum cælorum aquis stabilis, deprecatur: et cataractæ illorum apertæ sunt, et pluvia utrumque lacum adimplevit.

quæ tota æstate non imminuitur.

97 Pendebant porro animis discipuli, nec solitudinem suam alii alios celabant; num ita semel repleti lacus tam frequenti atque numerosæ multitudini suffecturi essent. Re intellecta, accersit Sanctus unum e Fratribus in corona omnia, cui nomen Antonio, dicitque: Assumpto fune, cito; abi, demissusque in lacus, metire altitudinem aquæ. Jussum ille funem immisit, mensusque rediit, et Sancto presentibusque, quanta esset aquæ altitudo in fune monstravit. Erat tum in exitu ver: elapsa deinde æstate, jamque succedente autumnus, Antonius utrumque lacum immisso fune denuo tentavit, comperitque (o prodigium!) post tantum temporis intervallum, tam inimici aquis post tam frequentem inexplibilis turbæ aquisitionem, nihil omnino imminutam illam esse, sed uti prius se habere. Quæ res tunc coram spectantibus non solum, sed et posteris, ad quorum aures ea fama pervenit, gratias persolvendi Deo occasionem dedit.

Dæmonem interruptentem abigit.

98 Interim promoveri ædificium (eo namque redeundum nobis est) lividis oculis intueri non sustinens inimicus, quod inde incremento ingenti gloriam Dei augendam, sibi vero grave damnum imminere prospiceret; subiit fundamenta unius xenodochiorum jam exædificatorum, ubi ægrius sibi futurum

αἰουμένον, τὴν ἴσιν ἀντεδιδοῦσαν πρὸς τὰ τῆς μονῆς ἔργα ἀκαίῃνοι χειροτεχνίαν ἔχε· δὲ καὶ ἄλλοι τῶν αὐτοῦ τρόπον συνέρχοντο πλείους, τῆς φήμης πικνταχοῦ διαδομένης, καὶ ταύτῃ τὸ ἔργον ἠνέετο.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ὕδατος ἀφθονία πρὸς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῖς ἔδει, ἐν φροντίδι τε τοῖς μαθηταῖς ἦν, ὅθεν ἂν καὶ ὅπως τὸ ταῖς χρεῖαις ἀρκούν ὕδωρ ἐκεῖ κομίσαιαν (κἀὼ γὰρ ἦν τοῦτο παρὰ ταῖς ὑπερβαῖαις, μακρῶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἀπέχον) προσέταξεν αὐτοῖς ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος ἀσθεῖστον πλῆθος κατὰ ταυτὸ συμφορῆσαι, ὅσα προσπαμίξαι θέον παρετοιμάσαντας· τοῦ δὲ κατὰ τὸ πρόσταγμα γεγονότος, εὐχὴν πρὸς τὸν οἰκτεῖον δεσπότην ἐκείνους τοιάνδε προσέβηκε, ὥστε ὕδωρ οὐ πρὸς τὴν παρούσαν ἀρκούν μόνον ὑερέσκει χρεῖαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὰς μελλούσας. Καὶ αὐτίκα (ὡ πλουσίων οἰκτεῖρμόν Θεοῦ, βέλτερον τῶν γοευμένων αὐτῶν ποιούτος! ὃ ἐτόίμου χρηστότητος!) φωνὴν ἔδωκεν αἱ νεφέλαι, ὑετός τε κατεβάρχετο ταυτούτας, ὅσων τὰ τῆς μονῆς ἔργα τεχνικῶτα ἔδειτο, καὶ τὸ πρᾶγμα (ὡ θαύματος σποδρότερον!) ταύτῃ τοῦ λοιποῦ τοῖς τῆς μονῆς οἰκοδομήμασιν ἦν διαμένον· καὶ κατὰ κτηρὸν ἀπὸ τότε τῆς τοῦ ὕδατος χρεῖας βροχή τις ἐκούσιος ἀφώριστο ταῖς, νεφέλαις ὑπερέκυνθεν ὥσπερ ἐντελαλμένον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ πλῆθη τῶν ἐκείναις παρὰ τὸν Ἅγιον ἐκ παντὸς γένους καὶ πάσης ἰλικίας συνερχομένων, καὶ πᾶσι πικίλια παρ' αὐτοῦ θεραπευομένων, αὐτοῖς τε καὶ οἷς εἰς ὑπηρεσίαν ἐρχόντο βοσκήμασιν, ἐλύπει δεινῶς ἡ τοῦ ὕδατος σπάνις. Ἐτύγγανον δὲ λάκκοι οὗτοι ἐκ πλυσίων τοῦ ὄρους, ἐπὶ μὲν τῶν Ἑλληνικῶν ἀνέειν καιρῶν εἰς ὑποδοχὴν ὕδατων λατομῆθέντες, τῷ δὲ πολλῷ γρόνῳ ταύτῃ συγκεκοσμένοι, ὥς μὴ ὅτι λάκκοι εἰεν γωρρίζεσθαι· ἀνευρέθησάν τε τεχνικῶτα παρὰ τῶν ὄρων, ἐπεὶ καὶ πέφυκεν ἀνιχνεύειν ἐπιμελὴς ἡ ἀνάγκη, τὰ τινα προαμυβίαν αὐτῇ παρέχειν δυνάμενα καὶ μετρίν. Ἀνεκαθάρθησαν μὲν εὐθὺς ὑπ' αὐτῶν πολλῇ καὶ φιλοπύῳ χειρὶ· προσέταξε δὲ ὁ ἱερός Συμεὼν, καὶ ὅδον ἐπ' αὐτῆς τοῖς ὕδασι μηχανήσασθαι, ἥ καὶ τὴν πάλαι μηχανηθεῖσαν διακαθάρσαι. Ὅπερ οὖν ὡς ἐκέλευσε γεγονός, δεῖται μὲν καὶ πάλιν αὐτῶς τοῦ ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα στεγάζοντος, ὅρμαι δὲ αὐρανοῦ ἀνείγνυντο, καὶ ὑετός ἐκατέρους αὐτοῦς εὐθίως ἐπλήρου.

Οἱ μὲντοι μαθηταὶ καὶ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὁλήλους ἐνδοιάζοντες ἴσαν· εἰ ἀπὸ οὗτω πληθυνθέντες οἱ λάκκοι, πλείεσι ταυτούτοις καὶ οὕτως ὀρεῖται κρείττους ἐφ' ἱκανὸν ἀρκέσαι δύνασονται. Τοῦτο δὲ γινούσα τὸν Ἅγιον εὖα καλέσαι τῶν ἀδελφῶν ἐν ἐπικύρ πάντων, Ἀντώνιον ὄνομα, καὶ πρὸς αὐτόν, Λαθῶν, ἄκσι, σχοῖνον ἀπὸ δρομαῖως, καὶ χαλᾶσας μέτρῃσιν τὰ ἐν τοῖς λάκκοις ὕδωρ. Ὁ δὲ τὸν σχοῖνον ὡς ἐντέτακτο καθίει καὶ μετρίσας ἐπανήκει, τῷ τε Ἅγῳ καὶ τοῖς παρούσι τὸ τοῦ ὕδατος μέτρον ὑποδεικνύς ἐκ τοῦ σχοῖνου. Ἐσπινά μὲν οὖν τεχνικῶτα ἔλκον ὄρμαι, παυσσάμενοι δὲ ἔδη καὶ ἔβροντες, ὅρμαι τε μετοπίου ὑπαλαβύτος, ὃ Ἀντώνιος αὐτῶς οὗτος εἰς ἐκτέραν λάκκον τὸν σχοῖνον καθίει, μετὰ τὸν ταυτῶν γρόνον καὶ οὕτω σφῆ παλέμιον ὕδασι, μετὰ τὴν ταυτῶν τοῦ ἀμυγῆτος πληθὺς ἐκείθεν ὕδραν, εὔρε τὸ ὕδωρ (ὡ τοῦ θαύματος!) οὐ δὲ τὸ παρὰπαν ἐλαττωήσαν, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον ἔχον, ὅπερ οὐ τοῖς τότε παρούσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὕστερον ἀκοῇ παρελκυσίαν, εὐχαριστίας μεγίστη κατέστη πρὸς Θεὸν ἀφορμή.

Τὰ γε μὴν τῆς μονῆς ἔργα (ἐκεῖσε γὰρ αὐτῶς ἐπανατίον) προκόπτοντα βλέπειν ὁ βλάσκαρος οὐ στέγων ἐγθρός, οἷα καὶ πολλὰς μεγάλαις εἰς Θεὸν προκοπῆς, ἀκαίῃνοι μεγάλης ἐσόμενα πάλιν σιτία ζημίαις, θεμελίους τῶν οἰκοδομουμένων ξενοδοχείων ἐνὸς ὑποδύς, ὅπου καὶ μείζον αὐτῷ ἡ πληρὴ (ἃ τε καὶ πολλοὺς μελλούσας διὰ Χριστὸν ξενεγεῖν, ψυχὰς τε πεινοηκυῖας διαναπαύειν) οὕτω σφοδρῶς ἦν αὐτὰ συντοράσων καὶ διασείων, ὥς ἀπειρηκέναι τῷ πολλῷ κλύον καὶ χεῖρας τοῖς περὶ τὴν οἰκοδομὴν πονουμένοις. Δεσθύνει τοιγαροῦν περὶ τούτου τῷ Συμεὼν, ἐρέθη παρὰ τῆς χάριτος, πέμψαι τὴν οἰκίαν ῥάβδον παρὰ τὸν τόπον, ἥ τις ἐκεῖ κρούσασσ, τὴν ἐν ἀποκρυφῷ ἐπιδουλεύοντα εὐρήσει· ἐρχομένης τούτου αὐτὴν ἐν τῶν μαθητῶν

D

E

F

A τῶν τοῦ Ἀγίου, ἀπελθόντες ἐκεῖ καὶ κρούσας ἐκεῖνος, ἐν τῇ ὀνόματι ψασι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπι-
 τρέπει σοι πνεῦμα πονηρὸν ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Συμεών,
 ἀπόστηθι τοῦ τόπου τούτου, καὶ παραχρῆμα (ὡς θύνασ-
 τείας, ὡς χάριτος ἐκεῖθεν πλουσίας τοῦ Συμεών) ὁ μὲν
 ἡγήσας μέγα, λίαν αἰσχυρῶς ἀπελευνεται· ἡσύχαζε δὲ
 τοῦ λοιποῦ τὸ ἔργον, καὶ κατὰ λόγον ἐχώρει.

Ἐπεὶ δὲ ἠκοδόμητο μὲν ἡ μὲνδρα, λελατόμητο δὲ ὁ
 στῦλος, λατομεῖται τις καὶ λάκκος δεξιὰ τοῦ κίονος πρὸς
 Ἀνατολᾶς (ἐπιτροπὴ δὲ τοῦ Ἀγίου τοῦτο διὰ τὴν τοῦ
 ὕδατος σπάνιν) ὡς ὕδατος πληρωθεῖς, τοῖς τε ἀδελφοῖς
 καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν μονὴν χειροτεχνούσιν ὅσα γε πρὸς ἀναγ-
 λίσαν ἐπέρκει χρεῖαν. Ἐνείσκηκε μὲν οὖν ἄρτι τοῦ χρό-
 νου τὸ αὐθηρότατον, ἡ τοῦ Θεοῦ Πάσχα λάμπουσα φαι-
 δρόν ἐξδομας, τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν πανηγυρίζουσα·
 τῶν δὲ μαθητῶν, τὸ μὲν ἡρεμίαν τῇ διδασκαλίᾳ περι-
 ποιούτων, ἡ καὶ μᾶλλον αὐτῶν ἡδιστὴν χαίρουσα, τὸ δὲ
 τὸ ὕδωρ ἐκποτίζ ἀποταμιεύων, διὰ τε τὴν αὐτοῦ βρα-
 χύτητα καὶ τὸ τῶν ἀφικνουμένων πλῆθος, θύραν τε τῇ
 λάκκῳ ἐπιθέντων, καὶ κλειδὰ τῇ θύρᾳ ἐπιβαλόντων· ὅρα
 τῷ πνεύματι ὁ Συμεών ἐαυτὸν κατὰ τὸν λάκκον οἰοῦν
 γενοῦσα, τὸ τε ὕδωρ ἀμφοτέρας χερσὶν συναρπασσόντα,
 καὶ ὥσπερ ἄνω φέρεσθαι καὶ εἰς πλῆθος ἐπιδιδόναι
 ποιούντα. Συγκαλίσσας τοίνυν τοὺς ἀδελφούς, ἄρα κα-
 λεύει τὴν κλειδὰ, ὡς ἀνεῷχθαι παντὶ τὸν λάκκον ὑδρεῦσ-
 θαι βουλομένῳ· Ἐπισκοπὴ γὰρ, ψασι, ἄνωθεν ἐπ' αὐτῷ
 γέρουσι, καὶ οἱ αὐτοὶ ἐν αὐτοῦ τοῦτο οἰδαμῶς ἐκλείπει,
 κατὰ πῶδας δὲ καὶ τὸ ἔργον ἐπικολούθει· οὐ γὰρ μόνον ἐξ
 ἐκεῖνου πάντες ἐκεῖθεν οἱ τῆς μονῆς, πρὸς τε τὴν τοῦ ἀρ-
 τοποιείνου, καὶ τοῦ μαγειρείου, καὶ τὰς λοιπὰς ὑδρεύοντο
 χρεῖας, ἀλλὰ καὶ ταῖς οἰκοδοματικαῖς ἐκεῖνος ὁ λάκκος ἐχο-
 ρήγει τὸ ὕδωρ· τὰ τε παρὰ τὸν Ἀγίον ἐγγύθεν πλῆθι
 οὐχ ὥπως ἐξ αὐτοῦ πάντες ἔπιον, ἀλλὰ καὶ ἀρχαῖα ποι-
 κίλα καὶ ἀσκήεις ὅλους ἐπλήρουσι, εἰς λογίαν οἰκαδε κομι-
 ζόμενοι, καὶ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνου τοῦ ἔτους οἰδαμῶς ὑπε-
 δίδου.

Β Βριλλίως τις ὄνομα, οἰκέτης δὲ οὗτος Ἰερραῖμ τοῦ μα-
 καρίτου Πατριάρχου, πορευθεὶς ὅλην σῶματι, καὶ τρίτον
 ἔξῃς ἔτος ἱεροῖς προσανακλιόμενος οἴκοις, ἰατρῶν τε
 χερσὶν ἐαυτὸν ἐκιδούς, ὡς οὐδὲν τῆς τέχνης ὄντα πλέον,
 ὅτι μὴ σαφὴ τῆς ζωῆς ἀπαγόρευσις, αἷα τι τῶν αὐτῶν
 ἡ νεκρὸς μᾶλλον ἐμφύργος τὸ καινότεστον, κομίζεται τῷ
 Ἀγίῳ. Ρίπτεται τοιγαροῦν ἀθλίᾳ πρὸ τῶν ἐκεῖνου φιλα-
 θρώπων ὀφθαλμῶν ὄψις, πολὺν ἔλκων τῷ ἔλκον, ὃν ὁ τοῦ
 λαμβάνειν αὐτοῦτος διδόναι μᾶλλον ἐκεῖνος ὡς ἐτοιμό-
 τερος· Εἰ πιστεύεις, ἔφη, θύνασθαι τὴν ἐν σοὶ πίστιν εἰς
 τὸν Ὑῖον τοῦ Θεοῦ δι' ἐμοῦ μεσίτου ἰασσῆσθαι σε ἔχειται
 ὡς ἔχεις καὶ περιπάτει. Ὁ δὲ, Πιστεύω, Κύριε, θύνασθαι
 σε διὰ τοῦ σου θεράποντος πάντα, λαμπρὰ ὡς εἶχεν εὐ-
 θὺς τῇ φωνῇ βοήσας (ὡς θεῖας ἐπισκοπῆς! ὡς ῥήματος ὀλί-
 γου μεγάλα παρὰ Θεῷ θύνασθαι!) ἡλατὸ τε αὐτίκα,
 καὶ τὴν προσήκουσαν τῷ Ἀγίῳ προσκύνησιν ἀποδεσπῶν,
 κατὰ δρόμον τοῦ ὁρους παρὰ τι βράχυνον Τιβερίνου κα-
 λούμενον, τὸ μὲν χωρεῖν οὐχ αἰδῶς τε ὡς ἐν ἐκντῇ τὴν
 χαράν καὶ οὐ δὲ καθεκτός ἐκντοῦ διὰ τοῦτο γινόμενος· τὸ
 δὲ καὶ αὐτὰ τῆς προτέρας κακοπαθείας ἀποπλύνεσθαι τὰ
 λείψανα σπεύδων. Ἡ μέντοι καθόδος ἐκεῖνη πᾶσα τοῦ
 ὁρους περίπου δύο καὶ εἴκοσι οὐσα σταδίους, χεῖρας εἶχεν
 αὐτὸν ἀνατεταλμένον Θεῷ, τὸ στόμα τε χαρᾶς ὑποπε-
 πλησμένον, καὶ τὰ χεῖλη ἀγαλλιάσας. Λουσάμενος μὲν-
 τοι, καὶ δρόμῳ πάλιν ὁμοίως παρὰ τὸν Ἀγίον ἀνελθὼν,
 πολλὰς τε τοῦτο δράσας καθόδῳ τε παραπληκτικῶς καὶ
 ἀνύδῳ χρησάμενος, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀμφοτέρᾳ, ἵνα
 καὶ τὴν ὑγίαν αὐτὸς ἐκντῇ πιστώσεται μᾶλλον ἀπὸ τοῦ
 πράγματος· εἰλοῖς εὐλογηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, κἄτειςιν εἰς τὴν
 πόλιν, ὀφθαλμοῖς πᾶσι θαῦμα τῷ παραδόξῳ τῆς θερα-
 πείας.

infirmittatis reliquias ablueret. Et descensus ille quidem de monte stadiorum circiter viginti duorum erat; quem decurrit extensis ad Deum manibus; ore letitia, et labiis exultatione repletis. Lotus au-
 tem cursim eadem ad Sanctum properat, saepiusque iterato descensu atque ascensu idem facit, idque
 endem die; ut factis ip-sis confirmatum sibi valetudinem esse, fidem faceret, tandem benedictione acce-
 pta a Sancto, tetendit in urbem, emetornio oculis admirabile spectaculum ob sanationem non opina-
 tam.

erat, ob plurimos Christi causa istic hospitio exci-
 piendos, et requiem defatigatis animabus inventuros; et quassat concutitque tam vehementer aedificium,
 ut crebra succenssione fatigatae exanimataeque operae
 manus inde removerent. Dum itaque pro remedio
 precatur Symeon, hanc a gratia inspirationem ac-
 cepit, ut virgam suam ad locum infestatum mitteret,
 pulsu suo insidiantem in occulto hostem detestatu-
 ram. Tradita ergo virga discipulorum cuiusdam in
 manus, abeunti illuc pulsantique et dicenti, In no-
 mine Domini nostri Jesu Christi praecipit tibi pes-
 sime spiritus, famulus Dei Symeon, ut ex eas ex loco
 hoc: et continuo (o potentiam! o divitem Symeo-
 nis gratiam!) spiritus magno edito sono foedissime
 pellitur: de cetero autem quiete aedificatum est, et
 fabrica (ut dictum est, perficiebatur ex sententia.

99 Post extractum jam monasterium, et colum-
 nam caesam; cavatur et cisterna, a dextra columnae
 parte versus Orientem, iubente ita Symeone ob
 aquarum penuriam; ut inde et Fratrilus et in mo-
 nasterio operantibus ad usus necessarios aqua sup-
 peditaretur. In foribus jam erat floridissimum tem-
 pus, clarissima laetissimaque sancti Paschatis hebdo-
 mada, auctorem atque operationem salutis nostrae
 celebrans; cum discipulis, partim magistro suo so-
 litudinem, qua praecipue illum delectari noverant
 instruentibus; partim aquam, ob exiguitatem et au-
 ferentium inde multitudinem, additis cisternae oper-
 culo et sera sibi recondentibus; cum, inquam, Sy-
 meon se in spiritu veluti ad cisternam delatum
 videt, aquam utraque manu turbantem, eamque in
 altum tolli et inter multitudinem distribui iubentem.
 Convocatis itaque Fratrilus imperat, seram ut au-
 ferant, quo universis aquare volentibus ad apertam
 cisternam accessus pateat: Jam enim, inquit, super-
 na visitatione mihi unnotuit, aquam toto hoc anno
 non defecturam. Et fides dictis stetit: ex illo nam-
 que tempore omnes monasterii incolae ad pinsen-
 dum pavem, ad coquendos cibos, ad reliquos usus
 aquam inde hauriebant, imo et fabricae indidem
 suppelitabatur: adde quod accedentes etiam ad Sy-
 meonem turbae non solum inde biberent, sed et va-
 sa diversa et totos utres impleant, aquam pro mu-
 nere domum conferentes; nec tamen unquam illo
 anno cisterna fuit exhausta.

100 Vigilins quidam, famulus domesticus olim
 Patriarchae Ephraim felicis memoriae, toto corpo-
 re paralyticus, tertium jam annum ad sacras ades
 jacuerat, medicisque se curandum commiserat, quo-
 rum arte nihil consecutus nisi quod manifestius
 jam conclamatum esset de vita: tantum uti tran-
 cus exanimis, aut potius spirans cadaver, ad San-
 ctum advehitur. Jacitur miserandum spectaculum
 ante faciem viri benigni, multum trahens secum mi-
 serationis; quam et impertiri paratior hic erat,
 quam ille qui petebat accipere. Ait igitur; Si cre-
 dis, fidem tuam, quam de filio Dei habes, posse
 tibi mediante me restituere salutem; surge ut
 potes, et atabula. Ille mox quam poterat claris-
 sima voce exclamans; Credo, Domine, posse te per
 famulum tuum omnia. O visitationem divinam! o
 breve verbum magna apud Deum potentiae! Exsi-
 lit illico, redditaque debita Sancto veneratione, e
 monte descendens, ad balneum quod Tiberinum di-
 citur cursu contendit, tum quod gaudium suum
 capere animo non posset, nec se praevoluptatis
 abundantia continere, tum quod festinaret prioris

D
 A. NICEENONO.

Aquam rur-
 sus per totum
 annum ad om-
 nium usus
 servat.

E

F
 Paralytico
 medetur.

A

A, NICEPHORO.

D

CAPUT XIII.

*Variae ecstases et vaticinia, precesque pro avertendis calamitatibus.**In ecstasi videt multos venire ad se,*

a

B

uti et calamitates impendentes;

C

pro quibus avertendis; hostatur suos ut orent;

In ecstasi aliquando Symeon vidit infinitam viro-
rum, mulierum, ac puerorum turbam, ex Oriente
ad se venientium, quorum manus præferebant cruce-
ces, ora sacros hymnos promebant, et capita superne
sanctus Spiritus obumbrans progredientes comitaba-
tur: cumque propius facti conscendere Mirabilem mon-
tem viderentur: Nostine, inquit Symeoni Spiritus,
quinque hi sint et unde ad te? Illo negante; a Ibe-
rorum ait, in Oriente gens est, amatura te propter
nomen meum, ventura aliquando ad te, expertura
re ipsa gratiam sanationum tibi datam, et prædica-
tura per universam regionem suam gesta tua, cun-
ctos ibidem fideles belle ædificans: nonnulli quoque
his ipsis sedibus habitantes, rebus tuis perutile at-
que idonei erunt. Talia tunc in ecstasi Symeon, quæ
paucis post diebus in effectu conspexit. Venerunt
quippe Iberorum turba, fama miraculorum ejus ex-
citi, cruces manibus gestantes, precesque illi suas,
imo et morbosos atque dæmoniacos magno numero
offerentes: et hi quidem præter spem omnem tam
mirabiliter curati sunt, ut multi rei miraculo capti,
habitare apud Sanctum petierint; exauditi quoque, in
monasterio illo reliquum vitæ exegerint, monastico
instituto plurimum delectati.

102 Ilucusque perducta oratione, quo deinde
sermone quæ restant prosequar? quæ verba rebus
dicendis paria inveniam? jam nunc enim ad so-
lam mentionem mihi trepidat animus, et manus
præ timore contrahitur, non audens narrationi
horrore plenissimæ suam operam locare. Vidit Sy-
meon per illud tempus in spiritu seipsum, sacrosan-
ctum Evangelium super pectus tenentem, Tyro
egressum, Hierosolymam, vicina deserta, in iisque
asceteria, et quidquid versus meridiem regionum
est, speculando inspiciendoque diligenter velut ad
custodiam obisse; inde Laodiceam atque Antiochiam
delatum simili modo cuncta inspexisse; denique oc-
currisse Angelorum agmen, et quasi quid isthæc
portenderent inter se dicentium, Quis Antiochenis
dicet hæc, qui veluti incurabiles nihil utilitatis ex
te recipiunt? Id autem non tamquam ipsos calum-
niantes dicebant, quod prorsus alienum ab Angelica
natura est; sed ut ne illud clam Symeone haberet
gratia. Post hanc visionem; Graves, inquit Sanctus
ad circumstantes, impendent mundo comminationes.
Væ! væ! ultionis tempora venerunt: sed ora-
tioni vos date, Fratres.

103 Non mediocrem isthæc dicta timorem in-
jecerunt audientium animis: illis vero plura etiam
ex illo discere cupientibus, ipse quidem longiori
tempore conticescens, agente divina gratia, toto
immutabatur vultu; Fratribus autem gravio-
rem metum curamque silentio suo ingerebat: deinde ve-
lut ad seipsum redux, dejecto tristisque admodum vul-
tu atque habitu, iterum; Intentius orate, inquit,
Fratres, ne in tentationem incidamus: nisi enim
Deus propitius nobis redditus fuerit, et latam con-
tra iniquitates nostras sententiam retractaverit, or-
bis terrarum subvertetur propemodum universus.
Vidi namque, ait, et video refertam virtute Dei
omnem non modo terram, sed et aeream et ætheream
regiones eadem plenas; sic ut nullus omnino uspiam
locus ab ejusmodi terribili virtute vacuus sit: quæ
et brevi tempore quidquid creatum est evertit, donec
me visio illa destituit, tam tristi spectaculo immo-
rari diutius non sustinentem.

Εωράκει ποτὲ ὁ Συμεὼν ἐν ἐκστάσει, ἀνδρῶν καὶ γυ-
ναικῶν, καὶ παίδων πλῆθος μυρίον, ἔκκοντας εἰς αὐτὸν
ἐκ τῆς Ἑβρ., καὶ σταυροὶ μὲν αὐτοῖς ἐν χερσίν, ὕμνοι δὲ
θεοὶ διὰ στόματος ἔσαν, τὸ τε ἅγιον Πνεῦμα ἐπισκιαζόν
ἀνωθεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τοῦτοις οἷα συμπορεύομενον ὡς
δὲ ἥδη προσάγοντες τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους ἐπιδαίνειν ἐδό-
κουν, Οἰσθὰ, φησι τὸ Πνεῦμα τῷ Συμεῶν, τίνας οὗτοι,
καὶ ὅθεν πρὸς σε ἀφικμένοι; Τοῦ δὲ, ἀγνοεῖν εἰπόντος,
τὰ Ἰβήρων ἐξ Ἀνατολῶν ἔθνη, ἔφη, οἱ ἀγαπήσουσι σε
διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ κατὰ καιρὸν ἀφίξονται παρὰ σε,
τῆς τε δεδομένης σοι χάριτος τῶν ἱαμάτων ἔργῳ περὶ-
σσοῦνται, καὶ καθ' ὅλης τῆς περὶ σου τῆς ἐκτῆς κηρύξουσιν
γῆς, πιστοῦς ἐν αὐτῇ πάντας οἰκοδομοῦντες: οἰκήσουσι δὲ τι-
νες αὐτῶν καὶ ταύτη σου τῇ καταγωγῇ, εὐχρηστοὶ τε καὶ
δεῖοι γενήσονται. Τὰ μὲν οὖν τῆς τότε φανείσης τῇ Συμεῶν
ὄψεως ταῦτα, ἅπερ ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις καὶ ἐπὶ τῶν
ἔργων τεθέαται. Ἦλθον γὰρ Ἰβήρων πλῆθη κατὰ ψῆμην
τῶν αὐτοῦ θαυμασίων, σταυροὺς τε διὰ χειρὸς ἔχοντες,
καὶ λιτὰς αὐτῷ, οὐ μὲν, ἀλλὰ καὶ πλήθη νοσοῦντων καὶ
δαίμονωντων προσάγοντες: οἱ τοιαύτης ἔτυχον παρ' αὐτοῦ
καὶ οὕτω παραδόξῳ τῆς θεραπείας, ὡς καὶ πολλοὺς αὐ-
τῶν ἀλύοντας τοῖς ἐκεῖνου θαύμασι τὰς ψυχὰς, αἰτήσαν-
τιν παρ' αὐτῷ κατοικήσιν, καὶ λαβόντας μένειν πρὸς τῇ
μνητὶ τοῦ λοιποῦ μοναδικῇ διαπρέποντας βίῳ.

Εὐταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, ποῖα πρὸς τὰ ἐξῆς χρή-
σομαι γλώττι; τίνα δὲ καὶ λόγον εἰς ἐξήγησιν εὐρώ;
φρίττει γὰρ ἥδη μοι καὶ πρὸς τὴν μνήμην ὁ νοῦς, καὶ ἡ
χεὶρ ὑπὸ θεοῦ συστέλλεται, τοιούτοις ὑπηρετεῖν οὐ τολ-
μήσω φοβεροῖς διηγήμασιν. Εἶδε γὰρ κατ' ἐκείνου τὸν
καιρὸν ὁ Συμεὼν ἐκείνῳ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος,
τὸ τε θεῖον Εὐαγγέλιον ἐπὶ τοῦ στήθους φέροντα, ἐκ τε
τύρου πρὸς Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἔρημον ἐκείνην, τὰ τε
κατ' αὐτὴν ἀσκητήρια, καὶ ὅσον τοῦ μεσημβρινοῦ κλίμα-
τός ἐστι, καθάπερ ἐπὶ φυλακῇ σπουδαίως περιτόντα, ἐκεί-
θεν τε κατὰ Λαοδικεῖαν καὶ τὴν Ἀντιόχου γενόμενον, ἴσῃ
τε καὶ περὶ αὐτὰ φυλακῇ κεχρημένον: εἶτα καὶ στίφος
Ἀγγέλων αὐτῷ ὑπαντήσαντας, καὶ τί ὅτι σοι τοσαῦτα
μέλλει περὶ αὐτῶν εἰπόντας, Τίς Ἀντιοχεύσιν ἐρεῖ ταῦτα,
ὧν ἐνίοις οὐ δὲ χρηστὰ ὑπέληκται περὶ σου; Ὅπερ
οὐχ ὡς ἐκεῖνους διαβάλλοντες εἶπον (ἀλλότριον γὰρ πάντη
φύσεως θείας διαβολή) ἀλλ' ὥστε μὴ δὲ τοῦτο παρὰ τῆς
χάριτος τῷ Συμεῶν ἡρροῦσθαι. Ταῦτα τὸν μὲν ἰδόντα,
Μεγάλη τῷ κόσμῳ, φάναι πρὸς τοὺς παρόντας, ἐπήρτη-
ται ἀπειλή. Οἶαί! οἶαί! αἱ ἐκδικήσεις ἡμῶν ἤκασι, ἀλλὰ
προσεύχσθε ἀδελφοί.

Τὸ μὲν οὖν ῥῆμα φόβον οὐ μέτριον ἐνέσεισεν αὐτῶν
ταῖς ψυχαῖς, ακοῦσαι δὲ τι καὶ πλέον ἐξ αὐτοῦ γλιγομέ-
νων, ἐπισχῶν ἐκεῖνος ἄχρι πολλοῦ τὰς μὲν ὀφειλὲς ὑπὸ
τῆς θείας ἡλλοιοῦτο χάριτος, αὐτοὺς δὲ ἀγωνίας ἡ
σιγὴ καὶ δέους ἐπλήρου. Ἐπειτα μέντοι καθάπερ ἀναλα-
βὼν ἐκείνῳ, κατηφεί λίκιν καὶ ὀφει καὶ σχήματι, Προ-
εὔχασθαι καὶ πάλιν ἐκτενῶς, ἵνα μὴ πειρασθῶμεν ἀδελ-
φοί, ἔφη. Εἰ μὴ γὰρ ἴλεως γένοιτο τὰ πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός,
καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς ὑμετέραις κακίαις, ἡ πᾶσα σχεδὸν
οἰκουμένη καταστραφῆσεται. Εἶδον γὰρ, φησι, καὶ ἰδοὺ
πεπληρωτο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ πᾶσα οὐ γῆ μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ὑπὲρ γῆν, ὡς μηδὲνα μηδα-
μοῦ τόπον κενὸν ὅλως τῆς φοβερᾶς δυνάμεως ἐκείνης ἀπο-
λειψθῆναι, ἡ καὶ πᾶσαν μικροῦ συνέστρεψε κτίσιν ἕως
διέστη τὰ τῆς ὀφείας ἀπ' ἐμοῦ, τοιούτοις οὐκέτι θεάμασιν
ἐνδιατρίβειν ὑπενεγκόντας.

Ταῦτα ὁ μὲν εἰπὼν, τοῦ ἐν αὐτῷ πνεύματος αὔθις καὶ
θεωρίας γίνεται θειοτέρας: ἡ δὲ ἦν, ἀνεωγότες μὲν οἱ οἰ-
ρανοὶ, ὑπεράνω δὲ τούτων ἄνθρωπος τὴν καθαρότητα καὶ τὸ
κάλλος οὐκ ἔχων τίνι ὁμοιωθεῖν, ἀλλὰ ταυτὸν ἰδεῖν τε
ἅμα καὶ εἰπεῖν ἀμήχανος. Αἱ τε δυνάμεις τῶν οὐρανῶν
ἐν

** an ἀνίοις
ut supra?*

F

A ἐν αὐτῷ καθάπερ ἐν διπλῇ φάλαγγι ταχυμάτων παρεστη
 κυῖται, ἄτερος ἐχόμενος θατέρου, καὶ κοινῇ πάντες τὰς κε-
 φαλάς ἐπικλίνοντες· ὑπεράνωθεν δὲ αὐτῶν θρόνος ἐν ἀέρι
 μέσῳ φοβερῶς ἐπαίρόμενος, οὐκ ἐπὶ τινος βεδικῶς ἢ στη-
 ριζόμενος, ἀλλ' αὐτὸν καθάπερ ἐπίδασιν τὸν αέρα πεποιη-
 μένος. Ὅτε Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς ἐπ' αὐτοῦ καθήμενος,
 καὶ σταζῶν ἐφ' ἡμᾶς ὁ θυμὸς αὐτοῦ· αὐτὸς τε οὗτος ὁ τοῦ
 Θεοῦ θεράπων πρὸ τῆς ἀπροσίτου δόξης ἐκείνης νοερῶς
 ἐστηκώς, καὶ τῇ συνήθει παρρησίᾳ καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν
 χρώμενος, καὶ καταλλάττων ἡμῖν τὸ θεῖον καὶ ἱεροῦ-
 μένος, καὶ τὴν ὁργὴν ἀποστρέφων, ὅπερ ἐδηλοῦτο μὲν καὶ
 τοῖς παροῦσι τῇ τῆς ὀφείας ἐπιφανείᾳ τοῦ Συμεῶν, πρὸς
 τὸ φαιδρότερον ἡρέμα μεταβαλλούσῃ· αὐτὸς γὰρ τέως
 ἄφωνος ἦν, οἷα μὴ δ' ἐν ἑαυτοῦ ὦν, ἀλλ' ὅλος τῆς ἀνεκ-
 προΐστου θέας ἐκείνης γεγεννημένος. Ὀλίγω δὲ ὕστερον εἰς
 ἑαυτὸν καὶ οὗτος ἐπανελθὼν, Ψάλλετε τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀδελ-
 φοί, ἔφη, ψάλλετε· ψάλλετε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλλετε·
 ἔπεσε γὰρ ἔλεος ἡμῶν κατ' ὀφθαλμούς αὐτοῦ, καὶ ἐζή-
 λωσε Κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐφείσαστο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ
 ὅσας τέως ἐγὼ πόλεις καὶ χώρας τῇ δυνάμει τῆς χάριτος
 οἶδα περιελθὼν.

B Γαῦτα πρὸς τοὺς πορόντας διεξελθὼν, ἀρπάζεται πάλιν
 ὑπὸ θεωρίας ἐτέρας τοὺς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς· καὶ ὁ
 μὲν πρὸς αἰταῖς ἐστάναι ταῖς τῆς Σελευκείας ἐδόκει,
 πλοῖόν τε κατὰ τὸν αέρα ὑπὲρ θαλάττης ὄρεν, ὅσα καὶ
 ὕδασι τῷ αέρι σαλεύον, ἀποστολὴν τε Ἀγγέλων θυμοῦ
 καὶ ὁργῆς καὶ παροξυσμοῦ μεγάλου ἐφειστάναι τῷ πλοίῳ,
 τὴν ἀνωθεν οἰοῦναι ῥοπὴν ἀναμένοντας, πνεῦμά τε ἀθρόον
 ἐπικαταπτάν, τρις αὐτοῖς κατασεῖσαι τὰς χεῖρας, κλαῦ-
 σαι τε πικρὸν οἶον καὶ συμπαθεῖς, καὶ, Κύπτε πρὸς αὐ-
 τοῖς, εἰπεῖν, κόπτε, καὶ μὴ φείδου· τοὺς δὲ οὕτω τι μέγα
 καὶ βίαιον αὐτίκα ἠχῆσαι, ὡς ἀθρόον ταραχθῆναι καὶ
 τὰς ἀβύσσους. Καὶ οἱ μὲν ἐναέριοι ταῖς ἡρόσιν ὠρμήσαντο,
 πόλεις δὲ παραγρημα καὶ κόμας καὶ συνοικίας εἶχεν ἡ
 γῆ, πτώμα χαλεπὸν κατεκνηνεγμένας. Γενόμενος τοίνυν ὁ
 τοῦ Θεοῦ δοῦλος ἐν ἑαυτῷ, Προσεύξασθαι καὶ πάλιν ἐκ-
 τενωῶς, εἶπεν, ἀδελφοί χρη· εἰ γὰρ καὶ τὴν χώραν ταύτην
 ἀπαθῆ κακῶν διαφυλαχθῆναι προέφην ὑμῖν, ὡς ἐκ τῆς
 θείας ἔχωμεν θανεῖν φιλανθρωπίας· ἀλλὰ μεγάλη παρὰ
 Κυρίου ὁργὴ, ὁργὴ θυμοῦ αὐτοῦ ἐν πυρὶ ζήλῳ αὐτοῦ τῷ
 κόσμῳ ἐκέλευσται, διὸ καὶ μεγάλης ἡμῖν δεῖ πρὸς αὐτὸν
 τῆς ἐπιστροφῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ παντὸς εὐχῆς.

C Πάντας τοιγαροῦν συναθροίσας, ὅσοι τε τῶν αὐτοῦ
 μαθητῶν ἦσαν, καὶ ὅσοι πολλαχόθεν τηνικαῦτα παρό-
 βαλόντες ἐτύγγανον, παραγγέλλει κοινῇ πᾶσι λιτάς
 παρ' ὅλας ἡμέρας ἐξήκοντα προσάγειν Θεῷ, ἔτι καὶ τοὺς
 ἐπὶ ταῖς λιταῖς ὕμνους αὐτὸς καὶ συνθεῖς καὶ διδῶν, οἷους ὧτα
 Θεοῦ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέφειν. Ἐτελοῦντο μὲν
 οὖν αἱ λιταί, τοῖς ἐκ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης γλώττης ἱεροῖς
 κατεπαδόμεναι ὕμνοις· τοῖς δὲ ὄχλοις ἀνά τὴν χώραν
 δεδιέναι τε πρὸς αὐτάς καὶ τρέμειν ἔπχει, χρηστὸν ἐκ
 τοῦ μέλλοντος οὐδὲν προσδοκῶσι· καὶ μέντοι καὶ τὴν ψυ-
 χὴν τῆς τοῦ Ὁσίου μητρὸς κατέσεισαν αὐταί, καὶ σε-
 βασμῶς ὅσα κατὰ πνεῦμα πατρὶ, μᾶλλον τῷ ὑψί, προσ-
 ελθοῦσα, πολλὴ τις ἦν οὐτοῦ δειμένη γνωρισθῆναι τὴν
 αἰτίαν αὐτῇ, δι' ἣν ἐκείνη πρὸς Θεὸν αἱ τῶν οἰκείων
 μαθητῶν καὶ τοῦ πλήθους λιταί. Ὁ δὲ μητρικὰς οὐκ
 ἀτιμάσας δεήσεις, ἅπερ ὑπὸ τῆς χάριτος μεμύητο ἐκκα-
 λυπτει· Μέλλει, ὦ μήτηρ, εἰπὼν, σεῖσαι, φεῦ! τὴν γῆν ὁ
 Θεός, ὡς οὐ πώποτε πρότερον, ὅτι μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ δεσ-
 ποτικῷ καὶ σωτηρίου πάθους, δι' οὗ παθὼν ἐγὼ καὶ θά-
 νάτου καὶ τυραννίδος χαλεπῆς ἀπολέλυμαι· τῷ σεισμῷ
 δὲ καὶ συμπτώματι ἐφέται, καρδίᾳς ἀνθρωπίνης δηλαδὴ
 θραύσματα. Οἷς ἐπὶ μᾶλλον ἐκείνη τὸν φόβον αὐξήσασα,
 αἰτεῖ τῶν ἀγχάντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων χερσὶν ἐκεί-
 νου ταῖς ὁσίοις μεταλαβεῖν, ἀσφαλὲς φυλακτήριον.

Τῆς δ' ἐπιούσης, παρασκευὴ δὲ ἦν, σαλεύει μὲν ὁ Θεός
 τὴν γῆν ὀφὲ τῆς ἡμέρας οὕτω σφοδρῶς, ὡς μὴ μόνον αὐ-
 τὴν πολλαχού διασχεῖν, τὰ τε ὄρη βίᾳ διαθρυβῆναι,
 ἀλλὰ καὶ τὴν θάλασσαν φυγεῖν, τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον
 οὐ φέρουσαν ὀργιζόμενον ὡς ἐντεῦθεν οὐ πόλεις μόνον καὶ
 κόμας καὶ συνοικίας κατὰ τὴν ὀφθεῖσαν τῷ Συμεῶν ὄψιν
 ἀθλίως καταπεσεῖν, καὶ πληρωθῆναι ἅ παρὰ τινος τῶν

104 Cum hæc dixisset, rursum spiritu agente
 sanctior illi visio objecta est, atque erat hujusmo-
 di. Aperti fuerunt cœli, quibus imminabat aer tantæ
 puritatis atque pulchritudinis ut nihil supra, idem-
 que videre simul et eloqui vir sanctus non pote-
 rat. Virtutes cœlorum ibidem ordine constitutæ
 duplicem formabant phalangem, aliis alias sequen-
 tibus, et omnibus communiter inclinantibus capi-
 ta: supra has thronus in medio aere terrificæ ele-
 vatus, nulla re nixus aut stabilitus, ipso aere ve-
 lut in ascensum aptato. Sedebat in illo Dominus
 noster, et furor ejus effundebatur super nos: fa-
 mulus autem ejus Symeon stabat coram throno
 inaccessibilis gloriæ illius, et consueta vocis liber-
 tate pro nobis interpellans, reconciliavit nobis ac
 propitium reddidit. Numen divinum iracundia amo-
 ta: idque innotuit presentibus quoque ex claritate
 vultus Symeonis, ad formam lætiorem sensim se
 reducentis: eatenus enim mutus fuerat, acsi om-
 nem sui usum perdidisset, totus ineffabili illi visioni
 intentus. Paulo post sibi redditus, exclamavit:
 Psallite Deo nostro, Fratres, psallite: psallite
 Regi nostro, psallite: quoniam emicuit a facie ejus
 misericordia, Dominus zelavit terram suam, et
 pepercit populo suo in omnibus, quas hactenus
 beneficio Gratiae vidi et obivi urbes atque regio-
 nes.

105 Narratione illa absoluta, ad aliud denuo
 spectaculum abripitur mentis oculis. Videbatur sibi,
 in vicinis Seleuciæ littoribus stanti, navigium supra
 mare in aere videre, istic non secus quam in aqua
 fluctuans. Destinati ad hoc Angeli, non mediocrem
 iracundiam, furorem, atque excandescentiam præ-
 ferentes, in illo stabant; divinum quasi nutum
 præstolantes. Tum celeriter spiritus devolans, ter-
 num manu signum illis dabat; acerbeque flens (pu-
 tasses, misericordia motum esse) Cæde, inquebat,
 cæde nec ulli parce: quo audito, illi tam horrendum
 atque immanem ediderunt sonum, ut vel ipsa aby-
 sus repente perturbata fuerit. Post hæc, qui in aere
 apparuerant, impetu versus littora ruebant; unde
 nox urbibus, pagis, domibusque, quas terra illa
 habebat, ruina manebat miseranda. Cum ex hac
 mentis alienatione ad se Dei famulus rediisset, Par
 est, inquit, Fratres, iterum intentius orare: Licet
 enim regionem hanc malorum expertem servandam
 prædixi vobis, usque dum ex divina benignitate mors-
 mihi obveniat; attamen magna ira Domini, ira furoris
 illius in igne zelisui mundum inflammavit: propterea
 et converti nos ad illum ex tota mente, et pro om-
 nibus precari oportet.

106 Coactis igitur in unum, quotquot discipulo-
 rum, quotquot et advenarum istic loci versabantur,
 omnibus communiter indicit preces per dies sexaginta
 Deo persolvendas; præter has autem orationes,
 hymnos quoque et præscripsit et docuit, quibus aures
 Domini delinitæ miseris inclinarentur. Funduntur
 ergo indictæ preces; sacra Symeonis lingua sacros
 intercinente hymnos, potentius Deum moventes. At
 populum regiones illas incolentem timor inde atque
 tromor vehementior incessit, nihil deinceps boni
 expectantem; imo et matrem Symeonis eadem pre-
 cationes graviter perturbant. Hæc itaque vene-
 rabunda velut in spiritu ad patrem, aut potius ad
 filium, adit, multis obsecrans, ut causam sibi ape-
 rirer quare preces illæ Fratribus ac turbis injunctæ
 essent. Non sprexit rogatus ille maternas preces;
 et quæ divinitus edoctus fuerat, cuncta manifestat:
 Conquassaturus est, inquit, o mater, Deus terram
 gravius, quam unquam ante hæc, illo tantum motu
 excepto, qui accidit in Domini ac Salvatoris nostri
 passione, per quam infirmus ego et morte et acerba
 tyrannide liberatus sum: motum autem varia con-
 sequuntur

D
 A. NICEPHORO:
 amotasque
 esse intelligit,

E

simile quid
 alia visione
 docetur,

F

ob quam ite-
 rum preces
 indictæ

A sequentur symptomata, ita ut homines cordibus ani-
 misque defecturi sint. Hisce maximo timore aucta
 A. NICEPHORO. Symeonis mater. intemerata Christi mysteria e
 b sanctis illius b manibus accipere petiit, utpote
 certissimum securissimumque adversus ingruentia
 mala præsidium.

107 Postera die, erat illa Veneris, sub vesperam tam
 c valide concussit Deus c terram, ut non tantum ipsa
 locis compluribus disrupta, montesque vi dissoluti
 sint; sed etiam mare fugerit a facie Dei, nequiens
 sustinere iratam: adeo ut non domus, et pagi, et
 urbes tantum, uti ostensum in visione Sancto fuerat,
 subsederint submersæque sint: atque impletæ fue-
 rint comminationes, jam pridem ab aliquo Prophe-
 tarum denuntiatae; qui ait: Subvertam civitates
 terræ tuæ et auferam omnes munitiones tuas, verum
 etiam navigia, terræ aqua destitute allisa, commi-
 nuta sint, præterquam iis in locis quæ circuire sibi
 visus fuerat Sanctus: hæc quippe, secundum mini-
 me fallacem ipsius prædictionem, ab omni damno
 immunia, motui tempestatique superfuerunt. d Dies
 exinde labeatur nona, cum ab alio rursus specta-
 culo Symeon ad partes septemtrionales abreptus est.
 Exhibebat illud Angelum ad Constantinopolim con-
 versum, ter super illam concutere manum, et non
 d soli h quos
 Symeon
 protegendos
 suscepit.

B sine lamentatione exclamare: Væ positis in hujus
 circuitu urbibus! quoniam visitatio illius, tametsi
 ex parte solum, instat.

108 His visis, Symeon ducens intra se gemitum,
 et manifestas interni doloris notas prodens, interro-
 gatus a circumstantibus illasque animadvertentibus,
 rei causam; lamentabili quadam ex intimo corde
 educta voce, gravissimum animi affectum indicante:
 Parat, inquit, Deus magnam atque Regalem urbem,
 etsi ex parte tantum, invisere, et tum civitates, tum
 pagos nonnullos circumjectos terræ motu convellere.
 Præterlapsis inde sex diebus, noctu e Constantino-
 poli motus quaterere cœpit, subvertitque quasdam
 illius partes; subvertit quoque Nicomediam, et Rhe-
 gium f, et partem Nicææ et alias non paucas civitates.
 Cum vero motus continenter perseveraret, ac terræ
 agitatio nihilo magis sedaretur; aut quietius habe-
 ret; imo invalesceret potius ac multum intenderetur;
 quam matris
 precibus
 motus,
 sancti Symeonis mater, amplius intueri nequiens di-
 vinam indignationem in elementorum motione, tum
 de universi orbis salute anxia, ad filium recur-
 rit; utitur fiducia quam sibi pariendi labor et na-
 tura dederunt, communem denique supplicatio-
 nem auctoritate sua vehementer roborat: hæc
 C autem fiunt, ut dignaretur coram Domino stare,
 furorem ejus avertere, justam extinguere iracun-
 diam, reprimere flagellum, vulnus immedicabile in-
 tentans.

109 Hisce animo succensus Symeon, animo num-
 quam, cum intercedendum pro nobis apud Deum,
 tandem
 avertit,
 torpente aut frigente; se ipso quodammodo inflammator, et violentius misericordiam Dei exoraturus.
 includit sese; nec prius destitit ab oratione, quam divina gratia blando hilarique vultu spectandam se ipsi
 obtulit, et verba oris ejus invenerunt gratiam ac propitiationem apud Deum. Hæc populo supplicabundo,
 inquit, cantanda præscribite ad inhibendum flagellum. Fecit ergo quod suggesserat Deus, convocatosque
 discipulos, illic oberrantes, novum edocet canticum, tam exquisitum concinnumque, ut recitatione illius
 docens discipu-
 los canticum
 novum
 canentium linguæ sanctificentur, quod est hujusmodi. Quemadmodum tempore Moysis precibus placatus,
 non sustinuit conteri Israel, ita nunc quoque, Domine, exoratus desine succensere populo tuo, et ignosce
 plurimis peccatis nostris: ut tibi Christe, qui solus peccati expers es, secundum magnam misericordiam
 tuam gloria sit. Et discipulis mandatum Patris implentibus, fulera terræ (quis, o Deus digne celebrabit
 miserationes tuas!) solidata sunt, et motus ex sententia cessavit.

Προσηκόν κηρύσσεται πόρρωθεν, Ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις D
 τῆς γῆς σου λέγοντες, καὶ ἔξαρον πάντα τὰ ὀχυρώματα
 σου· ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖα γυμνῇ προσαράξοντα τῇ γῇ
 συντριβήσιν, ἐκτός ὧν περιελθεῖν δέδοκτο τῷ Ἀγίῳ·
 ταῦτα γὰρ κατὰ τὰς ἀφενδεῖς ἐκείνου προῤῥήσεις, ἐλευ-
 θερα τῆς ἐκ τοῦ τοιοῦδε σεισμοῦ διαμεμένηκε βλάβης.
 Ἐντάτῃ διήλθεν ἐξ ἐκείνου ἡμέρα, καὶ θεῖα πάλιν τὸν Συ-
 μεὼν κατὰ βορρᾶν ἀρχάσασα ὤψε, τὸ, τε πνεῦμα βλέ-
 ψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπεδείκνυ, τρεῖς τε τὰς χεῖ-
 ρας ἐπ' αὐτὴν σείσαι, καὶ κλάσσαι, Οὐαὶ ταῖς περὶ αὐ-
 τὴν πόλιν φάσαι, ὅτι ἐπισκοπὴ καὶ οὕτως, εἰ καὶ μερι-
 κῶς ὁμῶς ἔσται.

Ταῦτα ὁ μὲν ἰδὼν, ἔσπευε καθ' ἑαυτὸν, καὶ δὴλος ἦν
 ἀλγὺν τὴν ψυχὴν συνέντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν, ἐπυθύνοντο
 τὴν σίτιν· ὁ δὲ κατώδυνός τι καὶ περιπαθεῖς ἐκ μέσης
 ἀνομιῶς καρδίας, "Ὅτι μέλλει ποιήσασθαι φησι καὶ
 τῆς μεγάλης καὶ βασιλίδος πόλεως, εἰ καὶ μερικῶς, ὁμῶς
 ἐπισκοπὴν ὁ Θεὸς, καὶ τινος τῶν περὶ αὐτὴν, οἱ μοι!
 πύλων τε καὶ κωμῶν κατασεῖσαι. Μετὰ γοῦν ἔκταν
 ἔξῃς ἡμέραν, σεισμὸς τῇ Κωνσταντίνου νυκτὶ ἐνση-
 ψας, καταστρέφει μὲν αὐτῆς μέρη τινὰ, καταστρέφει δὲ
 Νικομήδειαν, καὶ τὸ καλούμενον Ῥήγιον, οὐ μὲν ἀλλὰ
 καὶ Νίκαιαν ἐν τῷ μέρει, καὶ τινος οὐκ ὀλίγας ἐπέ-
 ρας πόλεις. Τοῦ σεισμοῦ δὲ εἰς ἔτι προσμέλλοντος κλύ-
 ον τε τῆς γῆς οὐ καθαρυνούσης οὐδὲ ἡσυχαζούσης, ἀλ-
 λὰ καὶ σαλευομένης καὶ ἐντρόμου γεγενημένης, ἡ τοῦ θεοῦ E
 Συμεὼν μήτηρ, οὐκ ἔθ' οἷά τι οὕσα τὴν θεῖαν διὰ τῶν
 στοιχείων ὁρᾶν ἀγανάκτησιν, ἀλλωστε δὲ καὶ τῆς τοῦ παν-
 τὸς σωτηρίας περικαίουμένη, ἔρχεται παρὰ τὸν υἱὸν αἰθίς,
 χορηγία τῇ ἐκ τῶν ἰωδίνων καὶ τῆς ψύσεως πόρρωτι, δεῖτε
 θερμῶς θάρρει τὴν καινὴν προσδεῖαν. Γίνεται τοῦτο τὰ
 πρὸς αὐτὸν, ὅπερ ἐκείνου ἐξοῖ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν στήναι,
 περὶ τοῦ παντὸς ἐξιλίσσασθαι, ἀποστρέψαι θυμὸν Κυρίου,
 σθεῖσαι δικαίαν ὁργὴν, στήσαι μάστιγα πλήττειν ἐνιχτῶς
 κεινημένην.

Οἱς ἐκείνος τὴν καρδίαν ἀνακληρεῖς, οὐδὲ ποτε πρὸς
 Θεὸν ὑπὲρ ἑμῶν σθεννυμένην, καὶ αὐτὸς ὥσπερ ἑαυτοῖ
 θερμότερος γεγονώς, ἀλλὰ καὶ σπλάγγνα δυσωπῆσαι
 Θεοῦ βικιότερος, ἐπικλεισάμενος ἐαυτῷ τὰς θύρας, οὐ
 πρότερον ἀνήκε δειόμενος, ὥς ἡ θεῖα χάρις αὐτῇ ἱλαρό
 καὶ χαρίεσσα ὤφθη, καὶ ἂ διὰ στόματος ἔχοντα εὗρεν,
 ἱλαστήρια πρὸς Θεὸν ἡ ἱκεσίᾳ ταῦτα ἐντειλάσθαι τῷ
 λαῷ ἔφη λιτανεύοντάς ἄσαι, καὶ στήσεσθαι τὴν ἀπειλήν.
 Ὁ μὲν οὖν κατὰ τὰς θεῖας ὑποθήκας ἔδρα, καὶ τοῖς
 μαθηταῖς συγχλήσας, ἐκεῖνα περιόντας, καινὴν ὥδην
 ἐπιλέξας ἄδειν ἐδίδασκεν ἑρμελῶς, ἵνα τῇ τούτων
 μνήμῃ καὶ γλῶτταν ἀγιασθῶμεν· Ὅς ἐπὶ Μωσέως δυσω-
 πούμενος ἱλάσθης ὁ Θεὸς τοῦ μὴ συντρίψαι τὸν Ἰσραὴλ,
 καὶ γὰρ Κύριε παῦσεν παρακλούμενος τὴν ὁργὴν ἀπὸ
 τοῦ λαοῦ σου, συγχώρησιν ποιούμενος τῶν ποικίλων ἡμῶν F
 ἀμαρτιῶν, ὥς μόνος ἐναμάρτητος Χριστὸς ὁ Θεός, κατὰ
 τὸ μέγα σου ἔλεος δόξα σοι. Καὶ οἱ μὲν ἐποίουσαν τὸ κε-
 λευσθέν· οἱ δὲ στυλοὶ τῆς γῆς (ὁ Θεὸς τις ἀξίως ἄσε-
 ται τὰ ἔλεῃ σου! εὐθὺς ἐστερέωντο, καὶ ὁ σεισμὸς
 ἀκριδῶς πέπαυτο.

ANNOTATA C. J.

a Recte addit distinctionis gratia in Oriente. Iberiam enim, teste Stephano, duas: una ad columnas Herculeas,
 . . . altera ad Persas. Sed rectius hæc a Ptolomæo et Strabone collocatur juxta Colchideam et Albaniam:
 cujus incolæ Georgiani vulgo nunc dicuntur. Situm regionis et gentem sic describit Procopius de bello Persico lib.
 1 cap. 12: Iberum Asianorum sedes portas Caspias contingunt a Septemtrione, sinistra Lazicam ab occasu,
 dextera

A dextera ab ortu populos qui Persis parent. Christiani sunt, inter omnes, quos eo nomine censeri scimus, D
sacrarum legum ac ceremoniarum tenacissimi, quamvis Regi Persarum jam inde antiquitus subditi fuerint A. NICEPHORO.
etc : quorum etiam 12 seculo in Palaestina extabant monasteria aequa ac Graecorum et Syrorum, ut videre est
in Itineraria Phocæ. b Erat enim Diaconus Symeon, uti num. 42 vidimus, ordinatus : ex hac vero loco
discere possumus, Diaconos ejusmodi, non solum habuisse facultatem Corpus Christi distribuendi fidelibus, sed
etiam penes se asservandi ad hujusmodi finem. c Alius iterum terræ motus, multo gravissimus, quem illum
eumdeam esse, de quo Theophanes ad annum 551, suadet utriusque descriptio. Sic ibi Theophanes : Julii vero
mensis ille nono magnus et terribilis terræ-motus factus est per omnem Palaestinae, Arabie, Mesopotamiae,
Syriae et Phoenices regionem : adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis et Byblis multa damna acceperint,
et hominum perierint multa milia. Ad Bostram vero civitatem magna pars promontorii mari adjacentis,
cui nomen Lithoprosopus, avulsa in mare translata est : portumque efferit multis magnis navibus reci-
piendis idoneum. cum urbs illa prius portum non habuisset. . . . Recessit etiam mare in altum pelagi sinum
ad mille passus, ex quo multæ naves in profundum submersæ : rursumque Dei nutu in proprium alveum se
recepit. Hæc ille, sed cum annus 551, habens litteram Dominicalem A fecerit ix diem Julii cadere in Domi-
nicam, vel corrigi debet numerus litteralis et pro 9, 9, legi 8, 7, vel potius tota res differri ad annum 553, qui
habet litteram Dominicalem C, quando etiam videtur concussa Constantinopolis et Nicomedia eversa, ut mor-
dicitur : licet Theophanes hæc referat ad præcedentem annum 551, in quo ipsum etiam errare pater ex concursu
Dominicæ cum die xv Augusti, qui nam nisi in annum 553 jam dictum cadit. d Licet neque Theophanes
neque hic auctor dicant, quot diebus terræ motus duraverit : ex eo tamen quod terræ motum mox sequentem Theophanes
dicat duravisse, diebus quadraginta, itemque ex ruinarum in priori factarum magnitudine, facile intelligitur non
unius vel paucorum dierum fuisse hanc concussionem. Demus ergo eam in Palaestina primum cessasse exeunte Julio
nona post inde dies fuerit viii Augusti, intra quam et xv Augusti sex solum dies intercessere, quando concussa
(ut dictum) Constantinopolis est et Nicomedia subversa. e Audi Theophanem : Mensis Augusti xv, illu-
B cescentis jam Dominicæ diei tempore, post mediam noctem, terræ motus contigit adeo horrendus, ut aedes E
plurimæ, balnea, ecclesiæ, mœnium urbis Constantinopolitanæ pars, maxime quæ ad Chrysen portum
est, damnum ingens passa fuerint, et eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomediæ maxima
Invaluit autem is tremor terræ diebus quadraginta, et populo per campum processionem agentis ejus me-
moriam quotannis renovatur, uti etiam habent Menæa, sed ad xvi, propter reverentiam prioris diei : in quem
diem etiam placuit conferre memoriam urbis, a Saracenis et imminentibus per Deiparam liberatæ, sub Leone
Isaurico. f Rhegium, urbs Thraciæ inter Constantinopolim et Athynam.

CAFUT XIV.

Rudes docet : vaticinatur diversa : novam columnam consecrat et conscendit.

A μὲν οὖν τῆς κοινῆς πρεσβείας αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀπέ-
λυσον πάντες, τοιαῦτά ἐστιν· ὁ δὲ λόγος καὶ πρὸς τὰ
κατὰ μέρος αὐθις χωρεῖν ἐπείγεται. Ἐδὲ ταῖς κεφαλίστι-
ταις κινήσας γλυφῆς, οἷς ὁ κατὰ τὴν μονὴν ἐπὶ ὀνόματι τῆς
ἀρχιεπισκοπῆς καὶ βασιλικῆς Τριάδος νυκτὸς ἐργάζεται· ἀδελφός δὲ
τις, ὄνομα Ἰωάννης, πνευματικῶν μὲν τρόπων μετὰ ποιού-
μενος, καὶ λόγου μετελκνών, λειτουργίας δὲ παντάπασιν
ἀνασκήτως ἔχων, θάρρῳσας τῇ τε οἰκίᾳ πρὸς τὸν Ἅγιον
πίστει, τῇ τε περὶ τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ θέσμῃ, καὶ ταῖς
ὑπερφάνοις ἐκείνου καὶ μερίσταις θανματουργίαις· Ἐπὶ
C θες, πάτερ, φησί, τῇ καρδίᾳ μου τὴν ἀρίστην σου χεῖρα,
καὶ ἄρξομαι διαγλύφειν· ὥς ἂν τῷ ἐν σοὶ θεῷ πνεύματι
τὸν νοῦν τυπωθεῖν. Τοῦδε σπουδῆς ὁμοῦ καὶ ὑποταγῆς
μισθὸν οὕτω μεγάλῃ αὐτὸν ἀποστερηῆσαι μὴ βουλευμένου,
ἀλλὰ τῷ τοῦ μαθητοῦ στήθει ἐπιθέντος τὴν χεῖρα, καὶ Σο-
φίσει σε τέκνον ὁ Θεός τῃ λιθογραφικῇ, φήσαντος· ἄψά-
μενος ἐκείνου ἔργου, δεύτερος ὦφθη Βεσελεὺλ, οὗ δὲ ὀλίγα
τοῦ πρώτου τὴν σοφίαν λειπόμενος.

Ἐπεὶ δὲ ἤδη καὶ ὁ κληρὸς ἐνευστίκει τῆς τοῦ τοιοῦδε
μαθητοῦ ἐκδημίας ἢ ἀναλύσεως, ἢ πρὸς τὰ πολυόμενα
κλήσεως, καὶ τοῦτο παρὰ Θεοῦ γεγέννητο θῆλον τῷ Συ-
μεῶν, τῇ συνήθει κατανύθῃ παρόρησιν χρυσάμενος, εἰ τῇ
βίβλῳ τῆς ζωῆς ἐγγραφεῖν, μυστικαῖς ἐδεῖτο μαθεῖν
εὐχαῖς τε καὶ ὁμιλίαις. Ὡς δὲ οὐ τοῦτον αὐτῇ μόνον,
ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, ὅσοι τε πρὸ
ἐκδημίας ἐγγραφεῖν μάθῃ, ὅσοι τε μετὰ ταῦτα ἐκ-
δομήσουσιν ἐγγραφεῖσθαι καὶ αὐτοὺς, γόνυ τῷ κρυφίως
λαλοῦντι κλίνας, καὶ τὰ εἰκότα εὐχαριστήσας, μετὰ τοὺς
ἐωθινούς ἐκείνης τῆς νυκτὸς ὕμνους, ἧς δῶρον ἢ παρούσα
ὄψις· ὑπὸ ταῖς πάντων ἀκοαῖς (ἵνα καὶ πᾶσιν οἰονεῖ τι
κέντρον τῆς τοῦ θανάτου μονίμης ἐμβάλλῃ, καὶ τούτους
ἐπὶ πλείων πρὸς ἐτοιμασίαν τῆς ἐξόδου διακαστήσῃ)
Ἀδελφέ, φησί, Ἰωάννης, εἰρήνη σοι, μετακλειεῖσθαι σε
πρὸς ἐκυτόν ὁ κοινὸς ἀπάντων Δεσπότης καὶ Βασιλεὺς.

Atque hæc sunt, quæ illo apud Deum intercedente,
promiscue omnes consecuti sunt. Nunc autem ad ea,
quæ singulis in particulari præstita sunt, redire
festinat oratio. Capitellis columnarum, quæ mona-
sterii templum, sanctissime Triados nomini dedi-
catum, sustentabatur, sculpturæ ornatus adhuc dee-
rat : cum Frater quispiam Joannes nomine, tam la-
pidum cædendorum rudis, quam in rebus spiritua-
libus versatus, orationisque studiosus ; fons tamen
et sua in Sanctum fide, et præceptorum ejus perfici-
endorum alacritate, et supernaturalibus ejusdem
operationibus : Inpone, inquit, Pater, pectori meo
sacram manum tuam, et sculpturæ initium dabo,
quo, per sanctum qui in te est spiritum, quæ mente
concepi, opere effligiem. Ille vero cum nollet tantæ
diligentiæ subjectionisque mercede discipulum pri-
vare, imposuit cupienti manum, et ; Instruet te Deus,
inquit, filium, lapides cædendi arte. Sicque ille ipsa
opus aggressus est : et apparuit alter Beseleel a ;
veteri illi nihil cedens scientia.

III Posteaquam vero eidem discipulo jam instaret
tempus migrationis vel resolutionis suæ, aut potius
evocationis ad desiderata gaudia, idque divinitus
significatum innotuisset Symeoni ; hic pro consueta
cum Deo agendi libertate instabat arcanis precibus
atque supplicationibus, ut edoceret, utrum libro
vitæ inscriptus ille esset. Cum vero didicisset, non
illum solummodo, sed et reliquos discipulorum, in
id usque tempus mortuorum, inscriptos esse, et quot-
quot deinceps morituri essent, inscribendos ; genibus
sibi in abscondito loquenti positus ; gratias ei, ut
par erat, reddidit, atque post matutinos hymnos noc-
tis illius qua prædicta visione dignatus fuerat, ut
stimulum omnibus ad recolendam mortis memoriam
subderet

Fraterm ru-
dem celaturam
dormitus
instruit,

cujus et in-
stantem obi-
tum intelligit.

A subderet, et ad præparandum discessum excitaret : Frater, inquit Joannes. pax tibi ; accersit te communis Rex ac Dominus.

112 Deduxit ea vox in agoniam discipulum, luctu atque gaudio alternantibus : luctu quidem tum ob denuntiationem mortis, mors quippe omnibus natura terribilis, tum ob discessum supremum, post quem nulla iterum decedendi spes superest : gaudio vero quia præsentis vitæ ærumnis liber, eas cominutaturus erat cum expectatis pridem bonis, et retributionem laborum accepturus. Itaque præceptoris sui, ut potuit, melote circumdatus, eaque arcte constrictus, et animam velut corpore solutam circumvolutus, omnino credens, inde se exeuntem in tutiorem locum iter arripere, ad peregrinationem sibi obeundam tota mente convertitur, omniaque eo disponit : modo quidem inquires, Pater, in manus tuas, commendo spiritum meum ; modo, Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Atque istiusmodi precationum indulgens biduo, sensim velut suavi concedens somno, corporis vinculis atque carcere eximitur ad speratam libertatem, et sanctæ obedientiæ præmium, ac pulchram retributionem transiturus. Atque hoc quidem præter alia multa certum atque evidens testimonium sit, tam perspecta Symeoni fuisse futura, quam præsentia : quæ vero sequuntur parem habent id comprobandi vim.

113 Fratribus, imposituris atque coagmentaturis prægrandes inter se lapides, quibus in altum erigi columna debebat ; non minima cura erat de machinis, quibus adhuc utendum esset : cum Symeon omni animum sollicitudine liberari jubet ; atque ait : Vidi in spiritu hodie circa fluminis ostium in mari virum forma cultuque agrestiore, sindone ex humero pendula, qui accurrit ad me, deprecans ut malo dæmone, a quo in balneis misere tortus fuerat, liberaretur ; simul rogans, ut lignum, in usum præsentem percommodum, a se acciperem. Hæc ille discipulis inane dixit ; post paulo vero ad opus, quod præ manibus habebant, nondum se accingentibus Fratribus, ino ne dimisso quidem conventu, sed omnibus adhuc circum Sanctum adstantibus ; adventat vir ille, quod dictum est signum, sindonem nempe super humerum habens ; petit expelli a se molestum dæmonem, in balneis sese dejicere solitum ; atque una rogat, ut quod secum detulerat lignum, capere Symeon ne dedignetur : perinde acsi utrumque beneficium, et a dæmone immunitatem sibi præstari, et oblati muneris repulsam non ferre, pari in loco reponendum censeret. Sanctus itaque dæmoniaco signum Crucis, orationis virtute suffultum, impressit ; ac maligno spiritui in nomine Domini ac Salvatoris nostri præcepit, ut inde facesseret ; quo continuo exterminato, præsentis necessitati cedens, lignum in monasterium portari jussit.

114 Exigente iterum usu aliud similis formæ lignum, prævertens sollicitis hac super re discipulis Symeon, infallibili futurorum cognitione informatus : Ecce, inquit, rursum vir alius huc ventitat, qui lignum, usui præsentis perquam aptum, in ostio fluminis habet, rogatque ut id ipsum accipiamus. Pes saepius non modicos viro dolores generat, nec transire huc absque gravi labore patitur. Simul hæc dicta sunt, simul præfatus vir se stitit, supplicans flexis genibus, fixo humi vultu, nihil non agens, quo et doloribus levaretur suus pes, et lignum quod habebat acceptaretur a Sancto ; duplicis voti æque compos fieri cupiens. Tum Symeon palmea sua virga pedem affectum percutit, et percussio mirabiliter ei sanatio facta est ; lignumque etiam apportatum : quo in præsentem necessitatis inexcusabilis usum adaptato, columna in eam, quam nunc b videmus, sublimitatem erecta est.

Ἀγωνία τοιγαροῦν λαμβάνει τὸν μαθητὴν, πένθει καὶ D
χαρᾷ σύμμικτος, τὸ μὲν πρὸς τὴν τῆς τελευτῆς ἀγγελίαν ὅτι γούσει πᾶσι φθερόν ἀνθρώποις ὁ θάνατος, καὶ τὴν ἐσχάτην ἀποδημίαν, μεθ' ἣν οὐ δὲ μίαν πάλιν ἐλπίς ἀναλύσεως· τὸ δὲ, πρὸς τὴν τῶν πορούτων ἀπαλλαγὴν δυσχερόν, καὶ τὰς προσδοκώμενας ἀμοιβὰς, καὶ τὴν τῶν πόων ἀντίδοσιν. Τῇ τοῦ διδασκάλου τοίνυν ὡς εἶπεν εὐθὺς περιχυθεὶς κλωτῇ, ὅλος τε ταύτῃ προσφύς, καὶ οἷα γυμνῇ περιπετυζόμενος τῇ ψυχῇ, καθάπερ τι πιστεύων ἐφ' ὅδιον ἐκείθεν λαβεῖν ἡ φυλακτικόν, εἶτα πρὸς τὴν ἐκδημίαν ὅλον ἐκυτὸν συντείνας καὶ ἀπευθύνας· καὶ νῦν μὲν, Πάτερ εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου, λέγων, νῦν δέ, Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ, ἐπὶ τοιούτοις εὐχῇς ῥήματι μετὰ δευτέρου ἡμέραν, ὡς περ τινὰ γλυκὺν ἡρέμα κυμαθεὶς ὕπνου, τῶν τοῦ σώματος δεσμών καὶ τῆς φυλακῆς ἀπολύεται, καὶ πρὸς τὴν ἐκείθεν μεταβαίνει ἐλευθερίαν, καὶ τὰ λαμπρὰ τῆς μακαρίας ὑποπαρῆς ἀθλα καὶ τὰ κάλλη τῶν ἀντιδώσεων. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο, καὶ οὕτω σφῆς μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων μαρτύριον, τοῦ τὰ μέλλοντα τὸν Συμεὼν διορᾶν ὡς παρόντα τὰ δ' ἐξῆς ὁμοίως ἔχοντα, καὶ αὐτὰ, καὶ τῆς ἰσῆς τῇ προλαβόντι δυνάμει.

Μέλλουσι τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιτιθεῖναι τε καὶ συναρμόττειν ἀλλήλοις τὰ τῶν λίθων μεγέθη, δι' ὧν ὁ στύλος εἰς ὕψος ἐγείρεσθαι ἔμελλεν, ὅπως ἂν τινος πρὸς τοῦτο μηχανῆς εὐπορήσειαν, οἷα ἐλαχίστη φροντίς ἦν· ὁ δὲ πάσης E
ἐπὶ τούτῳ μερίμνης ἐκέλευεν αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἀπολύειν· Ἐφ' ὧν γὰρ, φησι, τῷ πνεύματι σήμερον ἄνδρα, περὶ τὰς κατὰ θάλατταν τοῦ ποταμοῦ εἰσβολὰς, ἐρῶναι δὲ τῶν ἀγροικωτέρων εἶναι, συνδόνα τε εἶχε κατὰ τὸν ὥμον, καὶ ὁ ἀνὴρ προσέειπε μοι, θαύματος καταρρόγυντος ἐν βαλανείοις αὐτὸν, ἀπαλλαγῆναι θεόμενος, ξύλον τε, πρὸς τὴν παρούσαν χρεῖαν εὖ ἔχον, δέξασθαι με παρ' αὐτοῦ ἀξίον. Ταῦτα ὁ μὲν, ὁρθοῦ τοῖς μαθηταῖς εἰρήκει· μετὰ βραχὺ δὲ οὐπω τὴν σύναξιν διαλυσαμένων αὐτῶν, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐν χερσὶ τραπομένον, ἀλλ' ἔτι περὶ αὐτὸν ἱσταμένων, ἀφικνεῖται καὶ ὁ ἀνὴρ, τὸ σμῆμα ἐπὶ τοῦ ὥμου τὴν συνδόνα φέρων· ὃς ἀπαλλαγῆς τε χαλεποῦ δοσίμονος καταβᾶλλοντος ἐν βαλανείοις αὐτὸν εἰδείτο τυχεῖν, καὶ τι πρὸς ἐκεῖνον ξύλον δέξασθαι ἡξίου τὸν Συμεὼν, ὡς ἐν ἰσῳ καὶ τῆς τοῦ θαύματος ἀπαλλαγῆς πεποιθήσθαι. Καὶ τὸ μὴ τῆς ἀξιώσεως ταύτης διαμαρτεῖν, παραπλησίαν ὡς περ ἀμφοτέρω τιθέμενος χάριν. Σφραγίδα τῷ πάσχοντι τοίνυν ευχῇ δυναμομένη ἐπιβαλὼν, τῷ τε πονηρῷ πνεύματι ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἐπιτιμήσας, τὸ μὲν εὐθὺς ἀπελύνει, περθεῖται δὲ τῷ ἀνταγκῇ τῆς χρεῖας, καὶ ὡς τὴν μονὴν τὸ ξύλον ἀνακομίζεται.

Ἐτέρου πάλιν ὁμοίως ἔχοντος ξύλου δεομένης τῆς χρεῖας προλαβὼν τὰς τῶν μαθητῶν ἐκεῖνος περὶ τοῦτου φροντίδας τῇ τοῦ μέλλοντος πύρρῳθεν ἀψευδῇ καταλήψει, F
Ἰδοὺ φοιτᾷ πάλιν ἀνὴρ ἕτερος, ἔφη, οἰκείον τῇ προκειμένη χρεῖᾳ ξύλον ἐν τῷ τοῦ ποταμοῦ στόματι ἔχων, καὶ τοῦτο λαβεῖν ἡμᾶς ἀξίων· ὁ δὲ παῖς οὐκ ὀλίγαις τῷ ἀνδρὶ βαλλόμενος ὁδύνας, οὐ δὲ ἄπουρον αὐτῷ τὴν πορείαν παρέχων. Ταῦτα ὁμοῦ τε εἶρητο πρὸς αὐτοῦς, καὶ ὁμοῦ παρεστεικώς ἦν ἐκεῖνος, θεόμενος γόνυ κλίνων, τὰς ὄψεις ἐρείδων τῇ γῇ, πάντα ποιῶν τὸν τε πόδα τῶν ὁδυνῶν ἀνεθῆναι, καὶ ὅπερ ἔχων ἐτύγγανε ξύλον τῷ Ἀγίῳ δεχθῆναι, δέχσιν ἐκάτερα ποιούμενος ἴσων. Ὁ δὲ τὴν βάλανον ῥάβδον λαβὼν, παίει τὸν νοσοῦντα πύδα, καὶ ἡ πληγὴ παραδόξως ὑγείᾳ τῷ κάμνοντι γίνεται, τὸ τε ξύλον ἀνακομίζεται καὶ αὐτὸ, εἰχάντος ἐκεῖνου ἀνταυτῇ τῷ τῆς χρεῖας ἀπρακτικῷ, καὶ ὁ στύλος εἰς ὅπερ ὁράται νῦν αἱρεται ὕψος.

Ταύτῃ τοιγαροῦν ἀπαρτισθέντος τοῦ στύλου, περὶ τρίτην ὥραν ἡμερινὴν, ὑπὸ μυριάσιν Ἀγγέλων ἐπιφανεὶς ὁ Χριστός, ποθεινῆς ὁμοῦ καὶ φρικτῆς ἐκεῖνης ἐπιφανείας, ἐν ἄρτῳ καὶ οἶνῳ πνευματικῶς προσκομίσας (αὐτὸς δὲ ἦν ὁ καὶ προσφέρων ἄρα καὶ προσφερόμενος) τὴν τοῦ οἰκείου θεράποντος ὑπὸ μόνους τοῖς ἐκεῖνον ὀφθαλμοῖς, οἱ καὶ πρὸς τηλικαύτην ὄψιν ἡξίωοντο διαβλέπειν, ἡγάσσεσθαι. Ἀπερ' ἰδόντα τὸν Συμεὼν πόθῳ τε τῆς ἐπὶ τὸν στύλον

qui se statim porans, pie obit.

Ligna attollendis in columnæ nom. saxis necessaria,

moz adferenda prædicat

A στύλον ἀνόδου πύθον, καὶ σπουδῇ σπουδῇ προσλαβεῖν· καὶ τοὺς εὐδοκίμωνιέρονες τῶν μαθητῶν συγκαθίσαντα, τὴν θείαν αὐτοῖς ἐν πνεύματι ταπεινώσεως ἐξηγήσασθαι ὄψιν, ἀξιώσαι τε τούτους ἑορτὴν ἐκεῖνῃ τὴν ἡμέραν ἄγειν λαμπράν, φάσμα θείον τὴν καρδίαν εἰφραυνόμενους, τὸ μὲν διὰ τὸ φρικτὸν τῆς ἐπιδημίας, τὸ δὲ διὰ τὸ ὑπερφυεῖ τῆς χρηστότητος. Ἡ δὲ ἦν, ἡ ἐπαύριον τῆς Πεντηκοστῆς, καθ' ἣν καὶ τὴν εἰς τοὺς Χριστοῦ μαθητὰς ἐορτάζομεν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου ἐπιδημίαν· κατ' αὐτὴν γὰρ ἐπιφανέντα τὴν ἡμέραν αὐτῇ καὶ τὸν Κύριον ἰμοῖν καὶ Θεὸν ἀγιάσαι τὴν στάσιν αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τοῦ στύλου, τὴν μυστικὴν ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν προσαγαγόντα, οἷα συγγενές τι σκεῦος τοῖς Ἀποστόλοις εὐρόντα, καὶ συγγενὺς αὐτῷ χάριτος ἐκείνοις μεταδίδόντα. Ταύτην ὁ μὲν δέδωκεν ἐντολὴν τοῖς ἐπισχημέτοις τῶν ἀδελφῶν, ἡ τις πρὸς τῇ μονῇ καὶ εἰς δεῦρο τηρεῖται.

B Τῆς δὲ ἐπιούσης Κυριακῆς, εἴη δ' ἂν ἡ ἐξῆς τῆς Πεντηκοστῆς, μετὰ τὰς ἐορτάς ὡδαί, τὰς μὲν τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἔξωθεν φοιτῶσι κλεῖναι καθάπαξ ἀποκλεισθῆναι· αὐτοὶ δὲ τοὺς ἀδελφούς πάντας συναγαγόν, Θεῷ τε θυμιάσας, καὶ γόνυ κλίνειν πᾶσιν αὐτοῖς ἐπιτάξας, κεφαλὴν μετὰ τῶν γονάτων τῇ γῇ καὶ οὕτως ἐρείσας, δάκρυά τε τὰ καὶ θυμιάματος Θεοῦ μάλλον ἰδίῳ καὶ εὐωδέστερα θερμῶς ἐπισπείσας, ἄχρι πολλοῦ προσκύζαντο· ἐπὶ τέλει δὲ τῆς εὐχῆς τὸ Ἀμήν αὐτῶν ἐπιπύοντων, ἀνυστάς πρῶτα μὲν συγγύρῃσιν αὐτοῖς πάσης ἀπλῶς ἀντιλογίας, καὶ παντὶς οὐ τινοῦ οὐκ ἐκουσίῳ ἢ ἐν ἀγνοίᾳ ἐδίδου· εἶτα παραινέσας ἀψάμενος, πρὸ μὲν πάντων τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν ἐνετίλετο, ὥστε ἀγοπᾶν ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ, φησιν, ἡγάπησα ὑμᾶς· ἐξῆς δὲ, καὶ τοῦ ἐπαγγέλλματος, καὶ τῶν ὅσα τοῦ ἐπαγγέλλματος ἔχουσιν σπουδῇ παρεγγύα· τὰ δὲ ἦν, νεκρῶσαι μὲν αὐτοὺς τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς δὲ τῶν παραβαλόντων κοσμικῶν συντυχίας ἀπέχεσθαι, ἔργῳ χειρῶν κοπιῶντας τὸν ἐπιούσιον πυρίζεσθαι ἄρτον, φυλακῇ πάσης τὴν ἐκυτῶν καρδίαν τηρεῖν, εὐχῇ καὶ γραφῶν ἱερῶν μελέτη καὶ θεοῖς διὰ παντὸς ὕμνοις σχολάζουσας, ἐπὶ πᾶσιν μὴ λυπῆσαι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Ἐν ᾧ φησιν ἐσφραγίσθημεν εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.

C Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὁμοίως ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς εἰπὼν, Θεὸν τε τοῖς λεγθεῖσι, τὴν τε πνευματικὴν αὐτοῦ Μητέρα, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἀγγέλους, οἷα καὶ τῶν λεγομένων ἀκροατὰς ἐπιμαρτυράμενος, Ἔπειτα περὶ τοῦ κήσμου κοινῇ δεηθεῖς, τῆς τε δωρεᾶν μισοῦσι τοῖς τε δράσασιν εὖ οὐκ ἀμνηστίαν μόνον ἀμαρτυῶν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθῶν μάλλον ἀντίδοσιν ἐπευξάμενος, εὐλογήσας τε τοὺς μαθητὰς καὶ Θεῷ παραθέμενος, ἐκδύσαι τὸ συνήθως οὕτω λεγόμενον Δερμοκνούκουλον αὐτὸν ἐπιτίττει. Ἔπειτα μέντοι τούτοις ἐκυτὸν ἐπιδόντα, χειρὶν οὐ ποιοῦσαις μόνον ἀλλὰ καὶ φριττούσαις αὐτοὶ δεξάμενοι, ἐν τινι καιρῷ καθίσουσι θρόνῳ, τὸ θεῖον ἐπὶ τοῦ στήθους εὐαγγελίου φέροντα, οὗ τοὺς καρποὺς ἐν καρδίᾳ μάλλον εἶχε κολποῖς θαυμάσιως φερόμενος. Ταύτην τοιγαροῦν βασιλεύμενος τὴν μονὴν περιήγεν, ἑκαστον οἰκίσκον αὐτῆς εὐλογῶν· οὐχ ἥμισυ δὲ τὴν τῆς τροφῆς ἀποθήκην, καὶ ἀφουρίαν αὐτῇ ἐπευχόμενος. Ἡ γοῦν ὁσία Μάρθα, ἡ τούτου κατὰ σάρκα μήτηρ, οὐ κατὰ πνεῦμα πατέρα μάλλον αὐτῇ παποίητο, τῇ υἱῷ καλλωπιζομένη, ὅτι τοιοῦτον καρπὸν ὠδίνων δεδῶκε· Θεῷ, σπανὸν τε διὰ χειρὸς λαθεῖν, προκηγεῖτο μάλα φαιδρῶς ἐν ὑψηλῇ τῇ φρονήματι. Καὶ οὕτως εἰς τὸν θεῖον ναὸν ὁ τῷ ὄντι θεὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ εἰσάχθει, ἐπὶ τὸν ἱερὸν ἐκεῖθεν ἀνάγεται στύλον, ἐν ᾧ τῆς μὲν ἐπὶ τοῦ λίθου στάσεως δεκάτη, τῆς δὲ ἡλικίας τριακοστῇ.

munulæ benedictionem impertitus est, ne quidem præteriens cellam penuarium, cui divitem commeatum precabatur. Antecedebat S. Martha, Symeonis secundum carnem mater, sed quæ eum pro patre suo spirituali habebat, plaudens atque exultans, quod talem uteri sui fructum obtulisset; præferabat autem Crucem manu, altioribus cogitatis cum animi gaudio singulari intenta. Atque hoc modo vir sanctus in Dei templum introductus, inde in sacram suam columnam reducitur, anno quidem a quo in lapide steterat decimo; ætatis vero trigesimo. "

115 Hoc modo cum illa omnibus partibus esset perfecta, circiter horam diei tertiam apparuit Christus, infinita Angelorum turma stipatus; in hac tam desiderabili quam tremenda apparitione, panis ac vini spiritualem faciens oblationem (ipse autem erat qui offerebat et offerebatur) famula suo, cujus solius oculi tali visione dignati sunt, stationis futuræ locum sanctificabat. His visis Symeon desiderio conscendendi in columnam desiderium addens, et studium studio: convocatis probatæ magis vitæ Fratribus divinam visionem in spiritu humilitatis enarravit; precatusque est, ut spiritu divini timoris gaudentes, lucem illam quam festivissimam agerent; cum timore quidem propter reverentiam Dominici adventus, cum gaudio vero propter abundantiam bonitatis. Erat is dies postridie Pentecostes, qua adventum Spiritus sancti in discipulos Christi celebramus: illo namque ipso die manifestavit se ipsi Dominus, et stationem super columnam consecravit, mysticum ibidem sacrificium offerens; et quasi vas electionis Apostolis simile invenisset, simile illorum gratiam etiam huic impertiens. Hæc porro fratribus spectationis virtutis data præceptio, ad præsens usque c tempus in monasterio viget.

116 Postera Dominica, quæ erat post Pentecosten, hymnis matutinis absolutis, portas monasterii undequaque claudi peregre adventantibus jubet; coactisque discipulis omnibus, post oblatum Deo incensum, imperat, ut genua curvent; ipse autem non sic tantum, sed et capite humi stratus, lacrymasque Deo gratiores atque omni incenso odoratiores ferventer libans, in multum tempus orationem protrahit. Ad hujus finem subjungentibus discipulis Amen, surrexit ille: ac primum quidem delicti cujuscunque, seu deliberate seu per ignorantiam admissi veniam ipsis dedit: deinde adhortatione instituta divinum imprimis mandatum inculcavit, ut diligenter inter se; Quemadmodum, inquit; ego dilexi vos: tum hortatur, curam accuratam ut habeant Professionis suæ et illorum quæ cum illa conjuncta sunt; puta, mortificare membra sua quæ sunt super terram, rerum mundanarum tractatione abstinere, in opus manuale incumbentes panem sibi comparare quotidianum, cordis sui curam cum omnivigilantia gerere; precibus, sacrarum Litterarum meditationi, divinisque hymnis numquam non vacare; super omnia non contristare Spiritum sanctum, in quo, aiebat, signati sumus in diem redemptionis.

117 Hæc atque plura similia locutus; Deum, ejusque sanctissimam matrem, et electos Angelos, eorum quæ audierant dictorum testes appellavit. Deinde pro mundo universim supplicavit; illis, qui dona spernunt quique recte faciunt, non modo peccatorum remissionem, sed et retributionem bonorum omnium precatus; ac discipulos, benedictione impertitos Deoque commendatos, d Dermocneullum, uti vulgo appellatur, jubet exuere: post hæc illorum se voluntati commisit: qui manibus partim gestientibus partim horrore quodam tremulis apprehensum in novo collocarunt throno, sacrosanctum Evangelium pectore gestantem, cujus fructus uberes imo cordis recessu conditos habebat. Hæc igitur ratione portatus, totum obivit monasterium, et cuilibet do-

A NE ENPHORO.
perfectamque
videt a Chri-
sto consecrari,

E
Discipulos
ad virtutem
hortatus,

et monasterio
toll bona pre-
catus,

ad novam co-
lumnæ por-
tatur.

A

A. NICEPHORU.

ANNOTATA C. J.

U

a Bezeliel, electus a Deo ad fabricandam Arcam testamenti, divinitus infusa sapientia id præstitit, de quo Exodi 33 et seqq. b c Colligi datur ex duobus hisce locis, scriptorem non admodum multo post vixisse. d De cuculla egimus supra ad Caput 10 Annot. d. Dermocucullus idem fuerit, nisi quod ex pellibus confectus. e Secundum dicta Comm. prævii num. 20 fuit hic annus Christi 53 quo Pascha celebratum 9 Aprilis Pentecosten attulit 28 Maji, et Dominicam sequentem, qua columnam ascendit Sanctus 4 Junii.

CAPUT XV.

Curantur obstructa alvus, cæcitas, sterilitas hæmorrhoids, dolor dentium.

Quidam sce-
sum natura-
lem reddit;

Quæ porro contigerunt novam deſuo ſcribendi materiam ſuppeditant: talia autem tantaque ſunt, ut, tamenſi nihil aliud dictum fuiſſet, videri poſſint omnia miraculorum gratiæ pue diviniæ fluentia exhauſiſſe: adeoque non modo deſcriptu ſed vel enumeratu perquam difficilia eſſe. Siſtitur Sancto adoleſcentula quedam, præter naturæ ordinem morbo tentata: non enim ſecceſſu naturali demiſſum in ventrem cibum, ſed per matricem reddebat. Impoſuit ille ventri manum, manum verſus Deum ſemper intentionaliter elatam, manum a Deo quidquid petierit impetrantem; atque invocavit artificem Sapientiam, Dominum noſtrum Filium Dei: ſicque liberavit puellam morbo, et ſecundum naturam exonerari fecit. Quod tantum cum ſit, habet tamen aliud in ratione miraculi ſibi par, id quod ſubneſtitur.

Item alteri
cui alvus per
annum ob-
structa.

119 Cuidam viro, Epiphanio nomine, e pago Charandanneno, puer erat circiter triennis, inſana vorandi cupiditate æſtuans, et majori quam ætati illi convenit, alimenti copia ſe ſarcians. Accidit belluoni huic ita obſtrui alvum, ut anno integro exonerari non poſſet. Et ille quidem nimio tumore ruptus, perpetuis indulgebat lacrymis: quibus et parentibus, gratum alias ſolere lumen, acerbum reddidit atque inviſum. Hi vero omni alia deſtituti ope, divinum Symeonis nomen ſuper filium invocant, ejusdemque pulverem ipſi inſpergunt (neque enim ignari erant famæ, de mirandis Viri operibus late ſparſæ, non minus quam oculi recte ordinati ſplendentis ſolis media die) et conſeſtim levius habere cœpit puer, æque ac ſi ei cibus per ſecceſſum emitteretur; omnibus autem qui eum videbant vel audiebant de illo erat ſtupori, donec Sanctus delato ad ſe manum, apud Deum plurimum valentem, imponens, naturæ conſuetos meatus iterum reſervavit. a

a

b

Injurius in
Symeonem
miserime
torquetur,

120 Presbyter quidam ex loco qui dicitur b Paraliſus, Thomas nomine, Symeonem anathemati ſubjecerat, nescio quare aut quomodo, niſi ex ſola invidia, præſtantiorem quæque ægris intueri oculis ſolita. Cum hic ad vitæ occaſum magnis paſſibus progrediretur, jamque animæ emigrandum e corpore eſſet; vox ipſa velut impie in Sanctum blaſphemiæ pœnas ſolvens intercludebatur, oculique truculentum ac turbidum in modum aperti, ſurſum aſpectabant et ne nictare quidem valebant, atque ita in ſexageſimum uſque diem torquebatur, aut caſtigabatur, vel potius flagellabatur, vel nescio quo alio vocabulo. Omnes igitur circum vicini non modo frequenter ſermocinabantur inter ſe de illo quod ipſi fiebat; ſed preces quoque ad Deum fundebant, ut longiſſimis graviſſimiſque illis miſer eriperetur tormentis. Cum vero aliquando ingens turba circum ipſum confluiſſet, et quiddam proloqui cogeret; ſoluta paululum lingua (qualia ſunt judicia Dei, tam acerbo illum flagello caſtigantis, in documentum aliorum!) Venia, inquit, temeritati meæ, qua Symeoni anathema dixi, ab eodem petenda vobis eſt,

Tὰ δ' ἐντεῦθεν ἀρχὴν τῇ λόγῳ πάλιν ἐτέραν παρέχεται, τοσαῦτά τε καὶ τοιαῦτα ὄντα, οἷα καὶ εἰ μὴδὲν ἕτερον εἰρητο, μὴ δὲ μίαν θαυμάζων ἢ θεὸς ἀνωθεν χάριτος ὑπερβολὴν ἀπολείπειν, καὶ ἡσά οὕτως συγγράφειν ἀλλὰ μὴ δὲ ὀρθομεῖν ἀπλῶς ῥᾶδιον εἶναι. Προσάγεται γὰρ τις αὐτῷ νεάνης πρὸς τὸ εἰκότως τῆς φύσεως πᾶν καταχερμένῃ, οὐ γὰρ διὰ τῶν κατὰ φύσιν ἐξόδων αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς μήτρας ὑπερχέει τὰ εἰς γαστέρα σιτία. Χεῖρα τοίνυν αὐτῆς ἐπιθείς τῇ κοιλίᾳ, χεῖρα πρὸς Θεὸν αἰεὶ νοερώς αἰρομένην, καὶ παρ' αὐτοῦ πᾶν ὅπερ ἂν αἰτήσαι πάλιν λαμβάνουσαν, τὴν τε θηριουργὸν σοφίαν τὸν Κύριον ἱμῶν ἐπικαλεσάμενος καὶ Θεὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀπαλλάττει τὴν νεάνην τοῦ πάθους, καὶ κατὰ φύσιν ἀποκαθίσταται ταύτην. Ὅπερ τελεκοῦτον ὄν, ἀδελφὸν εἰς θαύματος λόγον ἔχει τὸ ἐπαχόμενον.

Ἀνδρὶ γὰρ τινι τὴν κλήσιν Ἐπιφανίῳ, χαράνδαμνῶν τὴν κώμην, παιδίον ὥσεί τριετες ἦν, λόγους τε περὶ τὴν ὁρεῖν ἔχον, καὶ πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν τροφῆς πιπλάμενον. Συμβᾶν τοιγαροῦν αὐτῷ τὰ περὶ γαστέρα διαφραγῆναι, οὐ δὲ δι' ἐνισχυτοῦ τὰ ἐξ αἰτῆς ὑπερχέει. Καὶ το μὲν ὑπὲρ τοῦ ὄγκου κτῆ ῥηγνύμενον, κλαυθμῶ συνείχετο, πικρὸν καὶ τὸ γλυκὺ πᾶσαν ἡλικίαν φῶς τοῖς τεκοῦσιν ἐργαζομένων: οἱ δὲ πάσης ἄλλης ἀπορούμενοι θεραπείας, τὸ θεῖον αὐτῷ τοῦ Συμεῶν ὄνομα κατεπῆδον, ἔτι καὶ τῆς ἐκείνου κίνεως αὐτὸ ἐπιχέοντες (οὐ δὲ γὰρ τῆς φύσεως τῶν τοῦ ἀνδρός θαυμάτων ἀμαθείς ἴσαν, οὐχ ἵππου ἢ αὐγῆς ἡλικίαν βλέποντες ὀφθαλμοὶ) καὶ τὸ μὲν παιδίον εὐθὺς ῥχον εἶχε, καθάπερ αὐτῷ τῆς τροφῆς εἰς ἀνυποξείαν χωρούσης, τὰ δὲ κατ' αὐτὸν διὰ θαύματος ἐκείτο τοῖς πολλοῖς, ὅσοι τε ὄραν, ὅσοι τε περὶ αὐτοῦ μακρόθεν εἶχον, ἔως πρὸς τὸν Ἅγιον κομισθέντι χεῖρα κἀνταῦθα, χεῖρα πρὸς Θεὸν ἱσχύουσαν, ἐπιθείς, τῆς συνήθους τῇ φύσει πάλιν ἐξόδους ἀποδεδώκει.

Πρεσβύτερός τις ἀπὸ χωρίου Παράδεισος λεγομένου, Θωμάς ὄνομα, ἀναθέματι τὸν θεῖον Συμεῶν, οὐκ οἶδ' ὅθεν καὶ ὅπως, ἢ φθόνῳ πάντως τοῦ βλασκαίνειν ἀνωθεν τοῖς καλοῖς πεφυκότι ὑποβελήκει. Οὗτος ὡς εἰς δυσμάς ἀφίκετο βίου, καὶ ἡ ψυχὴ χωρίζεσθαι ἡδὴ τοῦ σώματος ἐμελλεν, ἀποκέκλειστο μὲν αὐτῷ ἡ φωνή, δίκας ὥσπερ τῆς εἰς τὸν Ἅγιον ἐκτίνουσα βλασφημίας, οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ἄγχιον τι καὶ τεταραγμένον ἀνεφρότες ἴσαν, ἀνω βλέποντες καὶ οὐ δὲ μῦσαι δυνάμενοι καὶ ταύτη δεινῶς ἄχρι καὶ εἰς ἐξήκοντα ἡμέρας ἠτάζετο, ἢ ἐπαυέετο, ἢ ἐμαστίζετο, ἢ οὐκ οἶδ' ὅτι γοῇ προσαρμόσαι τῷ πράγματι ὄνομα. Τοῖς γοῶν περιούτοις καὶ ὅσοι τῷ ἀνδρὶ ἐκ γένων ἐτύγχανον, οὐ συλλογιστὰς πρὸς ἀλλήλους μόνον ἦν τὸ εἰς αὐτὸν γιγνόμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Θεὸν εὐχῇ, λυθῆναι τὴν μακίστην καὶ χαλεπωτάτην ἐκείνου αὐτῷ τιμωρίαν. Καὶ ποτε πολλῶν περὶ αὐτὸν ἀθροισθέντων, καὶ φθέγγεσθαι τι βιαζομένων, τῆς γλώττης αὐτῷ μικρὸν ἀνεθείσκει (οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, ἦν αὐτῷ τε τὰ τῆς πικρᾶς ἐκείνης μάστιγος στῆ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις οὗτος παιδεία γένηται!) Συγχώρησίν μοι παρὰ τοῦ θεοῦ Συμεῶν αἰτητέον ὑμῖν ἀδελφοὶ τοῦ ἀναθέματος, ἔφη· τούτου γὰρ ἄρτι τὴν παροῦσαν εἰσπράττει κόλασιν.

Καὶ οἱ μὲν πρεσβείαν εὐθὺς παρὰ τὸν Ἅγιον στέλλονται· ὁ δὲ (καὶ γὰρ ἦν θερμότερος τὰ τοιαῦτα διδόναι μάλλον ἢ τοὺς αἰτοῦντας λαμβάνειν, οἷα καὶ τοῦτο σαφῶς κεφαλαίειν

A κερδαίνειν εἰδώς ὁ δίδωσι) τῶν μαθητῶν ἓνα κἀλέσας, Συμεὼν τὴν προσγορίαν, οὐχ ἀπλῶς δίδωσι ταύτην, ἀλλ' ἓνα καὶ διάθεσις ψυχῆς τῇ συγγνώμῃ προσῆ, τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ πλεόν πληροφροῦσα, "Ἐνα φησί τῶν τῆς εὐλογίας ἄρτων λαβὼν, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κομίζων τῷ Πρεσβυτέρῳ, καὶ αφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία παρὰ Θεοῦ, ἀσπασάμενος γὰρ τὸν ἄρτον εὐθὺς ἀναπαύσεται. Τοῦ δὲ τὸν ἄρτον αὐτίκα λαβόντος καὶ κομίσαντος, πρὸς τὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἐκείνος ἀνεγείνων, ἀσμένως τε χειρὶν ἀμφοτέραις δεξιόμενος καὶ φιλήσας, συναποδίδωσι τῷ ἀσπασμῷ καὶ τῷ πνεύματι, καθάπερ ἐκδημήσαι μὴ συγχωρούμενον, ἀλλὰ καὶ βιαιότατα κατεχόμενον, καὶ χαλεπώτατα πᾶσιν, ἕως παρὰ τοῦ Θεοῦ Συμεὼν, εἰς ὃν δηλαδὴ καὶ τὰ τῆς βλασφημίας, ἡ λύσις ἀφίκοιτο. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν πληροῦντός ἐστιν οἰκείαν τοῦ Θεοῦ ἀνταῦθα ἐπαγγελίαν, καὶ φιλοτίμως θυελλίζοντος τοὺς αὐτὸν δοξάζειν προφηκίαν: πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἀσυνέτως ἔχοντας, διὰ τῆς εἰς ἐκείνους πληγῆς, σωφρονίζοντας: ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ διηγήσειον.

B Συνέβη κατὰ τὴν ἡρεμὴν γυναικᾶ τινὰ παιδίον τεκεῖν οὕτω τυφλόν, ὥς μὴ δὲ ὀφθαλμῶν πυθμένας, μὴ κοιλότητας, μὴ δὲ ἔχνη τοῦτων τῷ προσώπῳ ἐντετυπώσθαι. Βέλους τοίνυν πικρότερον οἱ τεκόντες βαλλόμενοι τὰ σπλάγχνα, φόβου ἀράμενοι τὸ βρέφος, δάκρυα καὶ μηδὲν προσήκουσιν ὀφθαλμοῖς κινεῖν δυνάμενον, παρὰ τὸν βεῖον ὄρμηκτο τοῦτον ἄνδρα, τὴν μὲν ἐν ἀμνησίᾳ ἐλπίδα. Ὡς οὖν ἀνιόντες διὰ τοῦ ὄρους ἐκάλισαν, ὥστε τὸν ἐκ τῆς ἰδού πόνον βραχὺ τι διαναπαύσαι, ὁρῶσιν (ἡ γυνὴν ὀφθαλμοῖς ἰδίῳ θεάματι!) ἔχοντας τῷ παιδίῳ τοὺς ὀφθαλμούς κατὰ φύσιν, ὑμναίνοντί τι βλέμματι βλέποντας: καὶ παραχρῆμα συντονωτέρῃ πρὸς τὸν ἄγχιον τῇ πορείᾳ ἐμῶντο, ἀπαγγέλλοντες τὰ ἑλὲν καὶ τὰ θαυμάσια οὗτοῦ. Οὕτως ἡ παρ' αὐτῷ χάρις ἀνῶθεν τὴν τῶν αἰτούντων πολλὰκις ἔφθανε παρουσίαν, τῇ τῆς καρδίας ἐτοιμασίᾳ προσέχουσα, καὶ πρὶν ἢ τὴν αἴτησιν ἐκείνης θέσθαι, αὐτὴ τὴν θωρεῖν ἐκπληροῦσα. Ἀλλὰ τις οὕτω γλῶττα περιττὴ καὶ φιλότιμος, ὥς τὸ κοινοῦ ἐκείνου τῶν θαυμάτων καὶ πολυειδῆς ἱκανῶς παραστήσαι;

C Γυνὴ γάρ τις ἐν Ῥοσῇ, πόλει τῆς Κιλικίας, ὄνομα Θεοτέκνα, δαιμονίῳ πνεύματι κάτοχος ἐν παιδὸς γενομένη, σύγχρονόν τε τῆς ἡλικίας ὥσπερ αὐτὸ, καὶ μηδέποτε διαλευγρῦμενον αὐτῆς ἔχουσα, ἀλλὰ δεινῶς αὐτὴν κατατρήσσαν, καὶ τῆς γλώττης οἰκτιστὰ παραττόμενον. Αὕτη καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἀνδρὶ συνοικήσασα, καὶ ἀτεχνίᾳ μετὰ τῆς ἐκ τοῦ δαίμονος ἐπαρείας ἡ Θεοτέκνα μαστιζομένη, ὥς οὐ δὲ μίαν εὗρισκε τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν, οὐκέτι φορητῆς οὐσῆς ἐκείνη τῆς συνοικήσεως, ἐπολέλυτο παρ' αὐτοῦ. Ἰεσάρτου τοίνυν μεταξὺ διατρεῦσάντος χρόνου, ὁ μὲν ἀνὴρ δευτέρῳ οὐ πεπείραστο γάμων, ἡ δὲ πρὸς τὸν βεῖον Συμεὼν κατατρέχει, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνου κατὰ τῶν τοιούτων ἰσχύει. Ἐπεὶ δὲ κῆρ τοῦ στόλου πλησίον ἔλθοι, ἴδοι τε τὸν Μέγαν καὶ ὑπ' αὐτοῦ θεασθεῖν, τῇ ἐγγύτητι τὸ δαιμόνιον καὶ τὴν θέαν ὥσπερ οὐκ ἐνεγκόν, τρεῖς δεινῶς ἐκμαίνειν καὶ βρῦχειν, ἐσχάτως τε τὴν γυναικᾶ σπαράττειν, καὶ, "ὦ βίᾳ κράζειν, ἀγρίον τι καὶ κομιδῇ μεμνηδὲς, τί μοι πρὸς σε τοσούτον ἱμαρτῆται, ὅτι με χωρίζεις τῆς ἐμαυτοῦ γυναικὸς; ὁ μισρὸς τῷ ὄντι τὰ μικρὰ φθιγγόμενος, "Ἐνα τί δὲ φησι καὶ παῖδα δίδως αὐτῇ, ἀπαιδὶ τοσούτους ἐξ ἐμοῦ χρόνους μεμενηκῆναι; Ἐδόκει γὰρ τῇ γυναικὶ τρυφαῦτα, ὥς μετὰ ταῦτα νύμφασα ἐξήγειτο, αὐτὸν ὥσπερ τὸν ἄγχιον λέγοντα τοιαῦτα ὄραν. Σὺ μὲν, πνεῦμα πονηρὸν, ἐκ τῆς γυναικὸς καὶ ἄκου ἀπελαθίσας, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸν οἰκείον ἐπιστρέφει ἄνδρα, καὶ παιδίον αὐτοῖς τοῦ ἐπιόντος ἔτους γενήσεται. Ὁ μὲν οὖν χαλεπὸς δαίμων ἐκείνος, ἄλλα τε πολλὰ μανικὰ καὶ δαιμονιώδη κράζων, ἦν ὥσπερ εἰδός, καὶ Οὐαί μοι τῷ κακῷ οἰκέτῃ! οὐαί τῷ κατὰ πολὺ ὀρώντι τὸ ακούσιον ἀπρόσδεχμα!

Ταῦτα ἐκράζεν, ὅσα καὶ ὀργάνῳ τῇ γυναικὶ χροόμενος, καὶ κύκλῳ τοῦ στόλου ταύτην ἐλευσινῶς περιῆγε, καθάπερ ἀπὸ προσώπου φεύγων τοῦ Συμεὼν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ πνεύματος ἐλαυνόμενος: τέλος, Ἐξείμι μέγα βοήσας, ἀπῆλθε, σωφρονίως, ἔχουσιν αὐτὴν ἀπολελοιπῶς: πρὸς ἣν

Maji T. V

Fratres: hujusce enim sceleris, quas videtis, do poenas.

121 Mox illi legationem expediunt ad Sanctum: qui, ut erat promptior ad dandum, quam qui petebant ad accipiendum, quique probe noverat illud in lucro ponere, quod dabat; advocato discipulorum uni (qui Symeon appellabatur) non solum petitam indulgentiam dedit; sed, ut affectus animi datae venia: conjunctus fratrem plenius consolaretur, Cape, inquit, unum ex benedictis panibus, et abiens cum istis porta Presbytero; et dimittet ei Deus peccatum: nam simul atque amplexatus panem fuerit, expirabit. Accepit continuo discipulus ille panem ac portavit: ad ejus praesentiam ieger resipiscens sibi quē redditus, libens ambabus manibus panem apprehendens osculatus est, atque in ipso amplexu spiritum reddidit: dixisses emigrandi facultatem ante non obtinere potuisse, sed ad graviora sustinenda violenter detentum; donec a Symeone, quem scilicet blasphemus impetierat, e corpore excedendi venia apportaretur. Atque hoc quidem Dei opus est, hinc promissa sua implentis et honorifice glorificantis illos, qui ipsum glorificare propositum habent; inde vero corrigentis revocantisque ad frugem, per inflictam huic misero poenam, illos qui inique agunt: id vero quomodo fiat, narrandum non est.

122 Contigit in locis montanis, feminam quamdam parere infantem tam caecum, ut oculorum neque partes inae, neque orbes, neque vestigia ulla in facie expressa viderentur. Hinc parentes acerbissimi doloris telo sancii, tollentes puerum, lacrymas etiam ab oculis nihil ad se attinentium eiere valentem, ad virum Sanctum accelerant, unicam in desperatis spem. Cum autem enitentes in montem, tantisper laborem itineris quiete levaturi, subsedissent; cernunt (o suavissimum spectaculum oculis parvum!) cernunt puerum habere oculos naturae congruos, acieque recte ordinata intueri: ac seposita omni mora, contentiore gradu ad Sanctum festinant, nuntiantes misericordiam et mirabilia ei sua. Ita non raro gratia Symeoni coelitus data praevertit adventum medelam petentium, spectata eorum animi promptitudine; et priusquam ipsi petitionem suam enuntiant, illa donum conferebat. Verum quis tantae in dicendi facundiae atque contentionis, ut varietatem ac multitudinem miraculorum ejus sufficienter exponat?

123 Mulier quaedam in Rhoso c Ciliciae urbe, Theotekna appellata, jam inde a puella daemone obnoxia, eundem procedente aetate velut comitem habebat, nec a sese unquam recedentem imo gravissime etiam turbantem et linguam miserabilem in modum lamiantem. Cohabitarat illa viro jam annis viginti, sterilitate et daemone vexatione, castigata; cumque nulla daretur a poenis cessatio, impatiens longioris cohabitationis vir suus illam repudiavit. Quatuor post haec effluerant anni, viro alias nullas nuptias ambiente, quando illa ad S. Symeonem ejusque inexpugnabilem adversus hujusmodi mala virtutem confugit. Cumque propius jam abesset a columna, spectaretque Sanctum, et ab ipso spectaretur vicissim; non ferens diabolus congressum et aspectum illum, coepit terribiliter furere, frendere, ac mulierem discerpens, O vim! vociferari, et agresti prorsus modo furibundus exclamare, Quod meum tantum in te peccatum, ut ex hac mea me muliere ableges? Et quemadmodum isthoc scelus non loquitur nisi scelera, Cur, inquit, fecunditate illam donas, tot jam annis artibus meis ac technis infecundam? Videbatur autem tunc temporis sibi mulier, uti deinde liberata enarravit, Symeonem intueri veluti sic interminantem: Tui quidem, pes-

D
A. NICEPHORO.

et mori nequit nisi oblata venia ab illo.

Caecus natus in aditu ad Sanctum illuminatur.

C
F
Energumena et sterilis utroque malo liberatur,

vociferante daemone,

A sime spiritus, vel invitus ex hac muliere abigeris, ipsa vero ad maritum suum revertetur, et filius ipsis anno proximo nascetur. Dæmon igitur, tum alia multa insana ac diabolica more suo vociferabatur, tum illud præcipue; Væ mihi nequam servo! væ mihi, qui ut plurimum præter voluntatem meam ago, quod imperatum est!

quæ ad ma-
ritum re-
versa parit.

124 Hunc in modum clamitans, pro instrumento edendæ vocis muliere usus, circum columnam miserabili spectaculo ipsam agebat; quasi fugitans a facie Sancti, ejusque spiritus virtute cedere loco enactus. Denique altum clamans. Exeo; exivit, relictæ muliere rectius se habente: ad quam S. Symeon; Redi, inquit, mulier, ad maritum tuum; cum ipsa conuetudinem deinceps habebis, et prolem ex illo concipies. Obediens sancto mulier, revertit ad virum suum, comiter ab illo excipitur, filium anno insequente parit: quem et ad magnum Symeonem, cujus precum potius quam sui uteri fructum reputabat, una cum conjuge adducit, eique qui dederat illum offert. letitia atque plausu indicans magnitudinem doni; atque hoc pacto viri sancti famam latius quam lingua propagabat. Post hæc mulier donatum sibi puerum domum reducit, et remunerationis loco pro tantis tamque variis beneficiis (neque enim solum a cohabitante sibi dæmone immunis, sed et marito integre sanata restituta fuit, ad hæc puer quoque ex ea, quod numquam ante, est prognatus) effigiem Symeonis domi suæ statuit. Et aurum quidem, ut erat vitæ conditio, non suppetebat; verum quod auro pretiosius, talem afferebat fidem, ut non demoniaci tantum variisque morbis detenti, sed otium mulier quædam annos jam quindecim fluxum sanguinis passa, sanitatem istic loci omnimodam perfectamque invenerit. Ita viri Sancti vel tenus in imagine adspectus, signum crucis, virga, forma, verbum, invocatio, et si quid aliud rerum illius esset, sufficebat cuilibet morborum generi depellendo.

Hamorroissa
sanatur per
imaginem:

item alla.

125 Deinde hamorroissa altera, ex pago quodam Mylitorum dicto, grave sanguinis profluvium jam triennio passa, a tergo appropinquavit Symeoni, exemplum secuta hamorroissæ illius evangelicæ, tangere Christum meum ausæ; quem simul et tetigit et sanitatem obtinuit. Idem quippe Dominus, quemadmodum istic olim per se ipse, ita hic per servum suum infirmitatem abigebat, et pro paritate fidei parem quoque misericordiam largiebatur. Abiit igitur hæc similiter ac illa (de qua supra meminimus) valetudine recuperata; quodque illa mediante Sancti imagine, hæc ab ipso prototypo consecuta est.

Septuagena-
rio pro af-
fectode nte
alius nasci-
tur.

126 Non diu post adest magno Symeoni ex pago alio, cui Magia vocabulum, vir quidam, septuaginta ut summum annos natus; qui acerrimo dentium dolore cruciatus, enixe precabatur, salu- tiferam ut sibi manum imponeret, quo dens affectus exenteretur radicitus, jam nunc acerbitate cruciatuum mobilis. Ita ille precabatur, lacrymis per genas decurrentibus, mœrentis animi signis, mentiri nesciis. Sanctus vero benigne respondens, Nonne, inquit, magis e re tua foret, si et alium dentem enasci, quam hunc ægre habentem solummodo evelli, peteres? Ad quæ verba ille mente animoque inflammatus (uti fieri consuevit ad insperati ejusdam boni pollicitationem) ambabusque manibus, ut poterat, ex melote Sancti suspensus; ejecit, per impositionem manuum illius, uberein e cælo gratiam elicientem, putridum corruptumque una cum radicibus dentem: nec multi abierunt dies, cum alter (o rem non admodum creditu facilem!) enatus ad perfectionem crevit. Et hujusce prodigii testes oculati plures fuere, quibus ille ipse, qui beneficium nactus erat, ostendebat, mirantibus, in tam pro-

ό ιερὸς Συμεὼν, Ἐπάντης, γύναι, παρὰ τὸν ἴδιον ἄνδρα, D
ἔφθ, συνέσει γὰρ αὐτῇ τοῦ λοιποῦ, καὶ κοιτίδας ἐξ αὐτοῦ
καρπὸς ἔσται σοι. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Ἀγίου
πρὸς τὸν ἄνδρα ἐπανεληύσα, ἀσμένως τε παρ' αὐτοῦ εἰσ-
δεχθεῖσα, καὶ παιδίον τοῦ ἐπεγνωμένου ἐναυτοῦ ἐξέσσε, τῇ
Μεγάλῃ πάλιν αὐτὸ μετὰ τοῦ συζύγου προσάγει, εὐ-
χῆς ὅν ἐκείνου μᾶλλον ἢ τῶν αὐτῆς ὁδίωνων καρπῶν.
Προσάγει τοίνυν τὸ παιδίον τῇ δεδοκότῃ, καθάπερ ἐγ-
καλλωπιζομένη τῇ θήρῃ, καὶ ταύτῃ τὸν δοτήρα μᾶλλον
ἢ γλώττῃ καρύττουσα. Εἴτα καὶ οἰκνῶδε πάλιν εὐλογίᾳς
τοχὸν ἐπαυάγει, καὶ ἀντίδοσιν ἡ γυνὴ τοσαύτης καὶ οὕτω
ποικίλης εὐεργεσίας (οὐ γὰρ δὴ συνοίκου θαύματος ἀπὴλ-
λκτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀνδρὶ ἀνασέσωστο πρὸς θεόν,
καὶ παῖδα ἐξ ἐκότης, ὅπερ οὐδέπω πρότερον, ἴδοι) ἀντί-
δοσιν τοίνυν ἀγαθῶν τοσαύτων, ἀνίστασιν εἰκόνα οἰκοῖ
τοῦ Συμεὼν· χρυσοῦ μὲν ὥς ἡ προσάσεις εἶχεν οὐκ εἰπο-
μῶσα, ὁ δὲ καὶ χρυσοῦ μακρῷ τιμιώτερον πίστιν εἰσενέγ-
κουσα τοσαύτην, ὥς οὐ θαυματούτως μόνον καὶ πολλοῖς
πάθειεν ἄλλοις συνεχομένοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἐπὶ πέμπτῃ
καὶ δεκάτῃ ἔτει αἰμώρρουν καθαρὰς ἐκεῖ τυχεῖν καὶ περι-
φανοῦς θεραπέας. Οὕτως αὐτοῦ καὶ θέα ψιλῇ, καὶ σφρα-
γίς, καὶ ῥάβδος, καὶ τύπος, καὶ λόγος, καὶ κλήσις, καὶ
εἴ τι ἄλλο τῶν ἐκείνου παντὸς ἤρει γενέσθαι πάθους
ἀπὸ πλάγῃ.

Εἴτα τις αἰμώρρουν ἑτέρα, ἐκ τινος κόμης Μυλιτῶν B
λεγομένης, ἔτος ἡδὴ τρίτον τῇ χαλεπῇ τούτῳ πάθει
πιεζομένη, πρόσσεισιν ἐκ τῶν ὁπισθίων τῇ Συμεὼν, κατὰ
τὴν αἰμώρρουν ἐκείνην, τὴν τοῦ ἐροῦ Χριστοῦ τολμήσασαν
ἄψασθαι· καὶ ὁμοῦ τε ψάθει, καὶ τυγχάνει τῆς θεραπέας.
Ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν καὶ νῦν Δεσπότης, ὥσπερ ἐκεῖ δι' αὐτοῦ,
οὕτω διὰ τοῦ θεραπόντος ἐνταῦθα λῦων τὸ πάθος, καὶ πρὸς
πίστιν ἴσθαι, ἴσθαι καὶ τὸν ἔλεον νέμων. Ἀπῆλθε τοιγαροῦν
ὁμοίως τῇ προλαβούσῃ καὶ αὕτη τὴν ὑλὴν κομισαμένη,
ὁ πρὸ μικροῦ τῆς εἰκόνης ἐκείνης, τοῦτο νῦν αὕτη τοῦ προ-
τοτύπου τυχοῦσα.

Ἐξῆς δὲ προσῆλθέ τις ἀνὴρ τῇ Μεγάλῃ ἐκ τινος κό-
μης, Μαρία δὲ κέκλητο αὕτη, ἔτος οὐ πλείον ἢ ἐβδομη-
κοστὸν γεγονώς, δριμύσις τὸν ὁδόντα βαλλόμενος ὁδύ-
ναις· ἐπιτεθῆναι τε αὐτῇ τὴν ὁσίαν ἐκείνου χεῖρα θεόμενος,
ὥστε τοῦτον παντάπασιν ἐκκρουσθῆναι, σκληρομένου ἡδὴ
τῶν πόνων ταῖς προσβολαῖς. Ταῦτα ὁ μὲν ἰδεῖτο, δάκρυα
τῶν ὀφθαλμῶν καθίεις, τὰ ψυχῆς ἀλγούσης ἀφευδῇ σύμ-
βολα· ὁ δὲ χαριέντως ὑπολαβὼν, Μὴ πιστέ σοι βέλτιον,
ἔφθ, καὶ ἄλλον ἐκθύσαι μᾶλλον αἰτεῖν, ἢ τὸν πανήρως
ἔχοντα μόνον ἀποδύλιν; Καὶ ὡς πρὸς τὸ ῥῆμα τὴν ψυ-
χὴν ἀναξίσας (ὁ πέφυκεν αἰὶ ὄντων ἀγαθῶν ἀπροσδοκῆτων
ἐπαγγελίᾳ) ἀμφοτέραις τε τῆς κηλοῦς ὥς εἶχεν ἐκκη-
μασθεῖς, ἀποδάλλει μὲν αὐταῖς ῥίζαις, ἐπιθέσει χειρῶν
ἐκείνου πολλὴν ἀνωθεν ἐλκούσῃ τὴν χάριν, τὸν διεφθαρ-
μένον ὁδόντα· ἕτερος δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας (ὡς πράγματος
οὐ βραδίως πιστευομένου!) ἐφύετό τε καὶ κῆζετο. Καὶ τού-
του μέγας πολλῶν ὀφθαλμοί, οἷς εἰς θαῦμα παρὰ τοῦ
τοχόντος τῆς εὐεργεσίας ἐδεῖκνυτο, τῷ ὡφὲ θηλασθῇ τοῦ
χρίνου, καὶ τῇ παρ' ἡλικίαν τῆς φύσεως. Ὅπερ δὴ τῆλι-
κούτου ὢν, ὑποχωρεῖ τῇ λέγεσθαι κθὲν μελλούσῃ μετ' αὐτὸ
θεωρεῖα.

Ποτὲ γὰρ ὡφὲ σθεδράτου μετὰ τοῖς ἐσπερινοῖς ὕμνοισι,
κατὰ τὸ συνήθεος τῶν μαθητῶν περὶ αὐτῶν ἀθροισθέντων,
ἀγρυπνίαν ὥς ἔθος ἐκείνης αὐτοῖς τῆς νυκτὸς παραγγελίας·
εἴτα διδασκαλίαις ἀρξάμενος, αἰνίγματ' αὖτε καὶ παραβο-
λὰς αὐτοῖς προτείνας καὶ ἐπιλύσας οὕτως αὐτῶν διέθηκε
τὰς ψυχὰς, καὶ τοσοῦτον αὐταῖς ἐνέταξε θείου φώδου, καὶ
λύπης καρδίαν εὐφραυνούσης γλυκύτητα, ὥς μικροῦ καὶ
τὸ τῶν ἀδορμένων αὐτοῖς σειρήνων παθεῖν, πλὴν ὅσον εἰς
θάνατον μὲν ἐκεῖ τὸ θέλγον, ἐνταῦθα δὲ τελευτῶν εἰς θανα-
σίαν. Τὴν διδασκαλίαν δὲ τῆς συνήθους οὕτοις εὐχῆς
διεδεξάμενος, καὶ τὸν μακαρίζοντα τοῖς ἐν ὁδῇ ἀμύμων
ψαλμῶν, τοῖς ἐν νόμῳ Κυρίου πορευομένοις διὰ στόματος
ἐχόντων αὐτῶν, ἐπιγαίνεται τῷ Συμεὼν ὁ δεσπότης Χρι-
στὸς, μακροῖας ἐκείνης ἐπιφανείας, ἐκ δεξιῶν αὐτῇ πα-
ρεστώς· καὶ πρὸς μὲν τὴν ὡψιν ὁ νοὺς ἐφωτίζετο, καὶ
ὅλος ἐκείνης ἐγίνετο, τὰ χεῖλη δὲ οὐκ ἤρπαι, οὐ δὲ ἀπε-
λιμπάνετο τῆς εὐχῆς. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὥσει στρουθίον ὁ
Συμεὼν ὑπὲρ κεφαλῆς τοῖς ἀδελφοῖς ἑώρα περιπτάμε-
νον,

A νον, συνυμνολογοῦν τε αὐτοῖς ἡδίστα καὶ συναῶδον, καθάπερ ἐπίσκι ἐλείνοις καὶ γλώτταν κινουῶν, καὶ τοῦτοις τὰ αὐτὰ συμφθεγγόμενον, ὥς μετὰ ταῦτα καὶ αὐτοῖς καθίστατο δῆλον. Ὁπερ οὖν ἰδυνήχηναι κατὰ τὸν Προφήτην Θεῷ τὴν ἐκείνων διαλογὴν, ἀψευδὲς πάντως μαρτύριον. circum Symeonem discipuli : qui illos de more ad eos incipiens, quæstiones quasdam difficiliores ac parabolas in medium prolatas elucidabat ; qua re ita suaviter afficiebat illorum animos, tantoque Dei timore ac dulcedine doloris cor exhilarantis cumulat, ut quod de sirenum cantu dicitur propemodum in se experirentur ; præterquam quod delectationem istam consequebatur mors, hanc immortalitas excipiat. Finito igitur sermone Symeonis, Fratres consuetas preces fundere cœperunt ; cumque Psalmum Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini, recitarent : apparnit Sancto Christus Dominus præclara in visione, adstans a dexteris. Ut vidit ille, ut mente illustratus, eaque tota abreptus est ; non quiescentibus tamen labiis, nec cœptam orationem intermittentibus. Interea cernebat quasi passerem supra Fratrum capita circumvolitantem, hymnos cum ipsis suavissime canere, movere linguam eodem quo ipsi modo, easdem quas ipsi modulationes promere uti deinde ipsis quoque manifestavit) infallibile omnino testimonium, quod jucundum esset Deo, secundum Prophetam, eloquium eorum.

vecta ætate, præter naturæ ordinem fieri potuisse. D Sed quamquam id tantum sit, concedit tamen illi, A. NICEPHORO, quam porro dicturi sumus, visioni.

127 Quodam sabbato, decantatis ante noctem Vesperis, congregati erant, ut ferebat consuetudo, vigilandum nocte ista hortabatur : deinde docere circum Symeonem discipuli : qui illos de more ad eos incipiens, quæstiones quasdam difficiliores ac parabolas in medium prolatas elucidabat ; qua re ita suaviter afficiebat illorum animos, tantoque Dei timore ac dulcedine doloris cor exhilarantis cumulat, ut quod de sirenum cantu dicitur propemodum in se experirentur ; præterquam quod delectationem istam consequebatur mors, hanc immortalitas excipiat. Finito igitur sermone Symeonis, Fratres consuetas preces fundere cœperunt ; cumque Psalmum Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini, recitarent : apparnit Sancto Christus Dominus præclara in visione, adstans a dexteris. Ut vidit ille, ut mente illustratus, eaque tota abreptus est ; non quiescentibus tamen labiis, nec cœptam orationem intermittentibus. Interea cernebat quasi passerem supra Fratrum capita circumvolitantem, hymnos cum ipsis suavissime canere, movere linguam eodem quo ipsi modo, easdem quas ipsi modulationes promere uti deinde ipsis quoque manifestavit) infallibile omnino testimonium, quod jucundum esset Deo, secundum Prophetam, eloquium eorum.

Aviculum videt cum Fratribus canentem Psalmos. Psal. 118

Ps. 103, 31

ANNOTATA C. J.

a Meminit P. Papebrochius lectum sibi, cum esset Lovanii, medici non ignobilis librum, ubi is inter alia asserebat, curatam a se puellam nobilem, quæ usque ad eam ætatem obstructo ordinario urinæ meatu ipsam reddebat per umbilicum, unde humentibus semper vestibus contingebat eam gravi fœtore molestam omnibus esse.

B b Paradisus urbs Syriæ apud Ptolomeum in regione Loodicena, non procul ab ortu Orontis fluvii. c Ho E ipsum miraculum ex Concilio 2 Nicæno supra etiam dedimus §. 7 : de Rhoso autem seu Rhosso urbe similiter actum supra est §. 2.

CAPUT XVI.

In caritate annonæ frumentum multiplicat et diu conservat imminutum.

Εκείνο δὲ πῶς οὐκ ἄξιον προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις ; οὐ μὴ δὲ ὀλίγου ποτὲ σίτου τῷ ταμείῳ τῆς μονῆς ὑπολειμμένον, τὸ μὲν καὶ πρὸς τὸ στενὸν τῆς παρούσης οἱ μαθηταὶ διαίτης ἀρχόμενοι, τὸ δὲ καὶ πρὸς τὸ μέλλον (οἷα τοῖς μικροψύχοις φιλεῖ συμβαίνειν) ὀρώντες, προσελθόντες αὐτῷ πύντες, τέσσαρες ἐπὶ τριάκοντα καὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες, οὗς ἀπὸ διαφόρων ἰσάστο παθόν ἢ πληγῶν, ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἡξίου λυμδάνειν τὰ προσφερόμενα, ἐφ' ᾧ αὐτάρκη τε τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον αὐτοῖς εἶναι τὰ ἀναγκαῖα, "Ὡςτέ σε καὶ τοὺς τῆς ἡμετέρας, φασί, σωτηρίας μισθὸς κομίσασθαι, ἵνα μὴ τῇ ἄρχῃ σκληρῶ τε καὶ ἐπιπόνῳ τῆς παρὰ σοὶ ἀγωγῆς ἐγκακῆσαντες ἐνθένδε ἀπαχαστώμεν· σοὶ γὰρ οἶδας οὐ καὶ σώματα καὶ ψυχὰς ἐκνῶν ἀνέθεμεθα. Ὁ δὲ πρῶτον τῇ ἡθείᾳ, πραότητι δὲ καὶ φρονήματι, μικροψυχῶν αὐτοῖς C ἡμέρα προσουεῖσθαι, εἶτα καὶ εἰς ὑπόμνησιν εὐχῆς τῶν τοῦ Θεοῦ θυμασιῶν, ὅπως μὲν οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταί, τοῦ πρώτου ποιμένος καὶ διδασκάλου, τῷ τῶν ὁχλῶν πλήθει ποτὲ δυσχεραίνοντες εἶεν, διὰ τε τὴν ἀψίλον ἐρημίαν ἐκείνην, καὶ τὴν τῶν ἄρτων ἔνδειαν· ὅπως δὲ πέντε ἄρτοις οὕτως χορτάσει πεντακισχιλίους ἄνδρας, ἔτι καὶ θώδεκα κοφίνους αὐτοῖς, τὰ περισσεύματα τῶν ἄρτων ὑπολιπόμενος· ὅπως δὲ πάλιν ἄρτοις ἑπτὰ χορτάσει τετρακισχιλίους, ἀνευ γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ νῦν σὺ εἰ αὐτὸς φασί, ὁ Βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου, ὃς ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν ὑπομονὴν ἡμῶν, ἐπιβλέψεις καὶ οὐ παρόψει. Σὺ γὰρ διὰ τῆς τοῦ σου Προφήτου διδάσκεις με γλώττης. Οὐκ ἔστιν ὑστέρημα λεγούσης, τοῖς προσουμένοις σε, καὶ τοὺς ἐκζητούντάς σε μηδ' ὅμως ἐλαττωθήσεσθαι παντός ἀρχθῶ. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα δοκεῖ καὶ ἡμῖν*, σπαράττομαι μὲν ὅσα καὶ πατήρ τὰ σπλάγγνα, ὥσπερ εἶπες, καὶ λίαν ἀλγῶ τὴν διαζεύξιν. Ὅμως ἀνέιται πᾶσα ἡμῖν ὁδός, ὡ τέκνα καὶ ἀδελφοί· πορευτέον ἐκάστη λοιπὸν ἡν βούλοιο.

Πρὸς ταῦτα θυσι πάθει τοῦτοις οἱ μαθηταὶ φέδω καὶ χορᾷ μερισθέντες, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐπιτίμησιν, τὸ δὲ καὶ τὰς χρηστοτέρας ἐπαγγελίας, αὐτοὶ μὲν γόνυ κλίναντες, αἰτοῦσιν εὐθὺς συγχώρησιν καὶ λυμδάνουσιν· ὁ δὲ τὸν ἀδελφὸν Ἀντώνιον καλέσας (οὗτος γὰρ ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ

Illud porro qui fieri potest ut supradictis non adjungam? Non nisi exiguus quandoque frumenti numerus in horreo monasterii reliquus erat, cum discipuli partim ob præsentis annonæ caritatem auxilii, partim de futuro (uti pusillanimitis solet accidere) solliciti, accesserunt ad Symeonem simul omnes, jam quatuor et triginta numero, quorum diversimodis ægreditudinibus vulneribusque medicatus ille fuerat ; flagitabant autem facultatem sibi fieri accipiendi illa, quæ afferebantur ; ut haberent quod præsentis et future necessitati sufficeret : Ut salutis quoque nostre mercedem, inquit, reportes ; ne nimium severo laboriosoque apud te vitæ instituto exanimati hinc discedamus : tibi quippe, ut ipse nosti, corpora pariter et animas nostras commisimus. Sanctus autem benigno vultu, benigniore etiam animo, pusillanimitatem ipsis paulatim exprobrans, ad memoriam revocavit mirabilia a Deo præstita opera ; quomodo nempe discipuli Christi, primi Pastoris atque Magistri, turbis aliquando sequentibus propter inamœnam solitudinem panumque inopiam indignati fuissent : quomodo autem Christus quinque panibus totidem hominum millia pascens, reliquerit etiam duodecim cophinos, iis quæ redundabant oppletis, et quomodo rursus septem panibus quatuor millia, exceptis feminis puerisque, saturasset. Tum inquit, Etiamnum tu ipse es, Rex meus et Deus meus, qui respicis patientiam nostram, respiciesque, et non despicias. Tu enim per os Prophætæ tui doces me, direntis : Non est inopia timentibus te ; et inquirentes te non minuentur omni bono. Quod si vobis quoque ita esse non videatur, lacerarer non aliter quam pater visceribus meis, ut par est, et perquam acerba mihi separatio futura esset. Nihilominus nulla vobis interclusa via est, Filii Fratresque ; abeat quisque quo animo collibitum suo fuerit.

129 His auditis, gemino agitati affectu discipuli, timoris altero, altero gaudii, illo ob increpationem, hoc ob promissiones benignas ; curvant genua ac ve-

discipulos, in caritate annonæ anxios,

F confortat, mirabilibus, Dei operibus propositis :

Ps. 33, 11.

A. NICEPHORO.
paucula
grana fru-
menti reli-
qua in im-
mensum
multiplicat,

A niam deprecantur et impetrant. Symeon vero Fratrem Antonium (erat is a re frumentaria) advocavit, jussitque, si qua grana superessent, collecta ad se afferre. Ille post sedulam inquisitionem paucula quædam inventa manibus ad magnam Patrem apportavit: qui in cælum oculos intendens: Deus, inquit, omnipotens, qui non tantum jumentis pullisque corvorum invocantibus te, sed omni etiam carni das escam suam; qui per viscera misericordiæ tuæ, per multam bonitatis tuæ abyssum, pauculis panibus saturasti hominum millia; hæc quoque pauca frumenti granula multiplica ad gloriam laudis, ad gratiarum actionem populi, ad majestatem nominis tui.

130 Ita precatus, carbonem poposcit; quos, ubi suffitum injecerat, Fratri Antonio una cum granulis in manus tradit, et Vade, inquit, suffito horreum, atque projectis istis hisce granulis, firmato ostium ac recedito. Fecit is ut imperatum erat: postridie autem primo diluculo eidem a Symeone præcipitur, ad horreum redeat, visurus quo res frumentaria loco sit: noverat quippe preces suas nequaquam steriles fore. Ivit jussus (quam inexplicabilis bonitas tua, Christe!) ac reperit horreum oppletissimum fromento, fructibus vere citra laborem, citra semen occasionemve natis; sola oratione agricolationem et stercorationem supplente. Opus id fuit illius profecto manus, quæ prodigium in multiplicatione panum operata est; quæ in solitudine mensam instruxit; quæ manna de cælo pluit; quæ ex arida petra, non solum aquæ, sed ipsius quoque mellis fontem elicit.

quæ iterata
quot hebdo-
madis gra-
tiarum
actione;

131 Discipulus igitur, miraculi magnitudine obstupefactus, curriculo ad Magistrum properat, id quod factum erat annuntians: qui mox cum discipulis publice coram Deo flexit genua, incensum obtulit, Dominicam orationem recitavit, celestique invocato Patre (quicquid ipsi ob insignes virtutes familiaritas, qualis filium decet, intercedebat, cujusque liberale donum præsens munificentia erat, dignas ei pro tanto beneficio gratias persolvens, atque præcipiens, easdem singulis Sabbati diebus in horreo iterari ceremonias, similesque benefactori gratias reddi; mandavit ut pinsendis panibus darent operam, nec ab incepto unquam desisterent, memores semper salutaris illius præcepti, quod Christum in Fratribus vult pasci. Illi se accingunt operi, nec patiuntur manibus ullum a subigenda farina otium concedi diu noctuque; diebus enim in labore transactis conjungebantur noctes, faciebatque candelæ ut diei lumine ad opus neutiquam indigerent. Cum autem tot ad Sanctum turbæ, et plures atque plures indices confluerent; illud etiam magis fortasse prædicto miraculo admirandum venit, quod frumentum illud tam plenis manibus ablatum, infinitorumque hominum necessitati impensum, nihilominus per tres continuos annos suffecerit.

in triennium
suffleunt.

Murmurantes
contra liberta-
tem suam

132 Post hæc humani generis hostis, priorem suam cum Symeone luctam recordatus, aut potius antiquam eladem reparare cupidus, unum e Fratribus invadit, vel allicit, aut quasi vinctum trahit, quem aptum imprimis pessimis suis inachinationibus reperiebat; natione Isaurum, nomenclatura Angulam, quod lingua Syriaca pigrum interpretari aiunt. Haud tamen scio, utrum id ei nominis initio sit inditum, quod postea ejusmodi factus est; an deinde conformiter operibus id sibi comparaverit. Hunc igitur ingressus cacodæmon, universam Fratrum communitatem per ipsum concitat adversus Sanctum; qui pariter posita verecundia ac reverentia ipsum adeuntes; Quæ ista tua, inquit, tam supra modum effusa misericordia? ubinam terrarum in sacris domibus atque asceteriis simile quid

σιτώνος τεταγμένος) ἐκέλευσεν εἶποι τινας ἐν αὐτῇ κόκκοι εἶναι, συλλέξαντα πρὸς αὐτὸν ἐνεγκεῖν. Τοῦ δὲ κομιδῇ ὀλίγους εὐρόντος, εἰς χεῖράς τε τῇ Μεγάλῃ κομίσαντος, εἰς οὐρανὸν ἀνασχῶν ἐκεῖνος, Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, εἶπεν, ὁ διδοὺς οὐ κτήνσι μόνον, οὐ δὲ τοῖς νεοσσῶσι τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις σε, ἀλλὰ καὶ πάσῃ σαρκὶ τροφὴν αὐτῶν, ὁ διὰ σπλάγγνα οἰκτιρμῶν σου, ὁ διὰ πολλὰν ἄδυσσον τῆς φιλανθρωπίας σου ἄρτοις ὀλίγοις χιλιάδας κορέσας, αὐτὸς καὶ τὸν βραχὺν τοῦτον πλήθυνον σίτου, εἰς δοῆαν αἰνέσεώς σου, εἰς εὐχαριστίαν λαοῦ σου, εἰς μεγαλοπρέπειαν τοῦ ὀνόματός σου.

Ταῦτα προσευξάμενος, καὶ ἄνθρωπος ἐνεχθῆναι κελεύσας, θυμιάματά τε τοῦτοις ἐπιβαλὼν, καὶ μετὰ τῶν κόκκων τῇ ἀδελφῇ ἐγγειρήσας, Ἀπελθὼν, θυμιάσων ἐν τῷ σιτῶνι, ἔφη, καὶ τοῦτους ἐν αὐτῇ διαρρίψας, τὰς θύρας ἐπιθαίς ἀναχῶρησεν. Ὁ μὲν οὖν ἔδρασεν ὡς προστετακτο. Τῆς ἐπιούσης περὶ πρώτην ἔω, ἐπιτροπὴν αὐτῆς αὐτῇ παρὰ τοῦ Συμεὼν τὸν σιτῶνα ἰδεῖν ὅπως ἔχοι, ἥδει γὰρ οὐκ ἄγνων ἐκεῖνος αὐτῇ τὴν εὐχὴν ἐσομένην. Ἀπελθὼν (τῆς ἀνεκφράστου σου, Χριστὲ βασιλεῦ, χρηστότητος!) εὗρίσκει τοῦτον σίτου σαφῶς ὑποπεπλησμένον, καρπῶν ἀμόχθων ὅτως καὶ ἀσπύρων καὶ ἀνρύτων, μόνης εὐχῆς γεωργίων, καὶ τῆς ἐντεῦθεν πίστεως, ἔργον χειρὸς ἀκριβοῦς ἐκεῖνης, ἥς τὸ κατὰ τοὺς ἄρτους θαῦμα καὶ ἡ ἐν ἐρήμῳ τράπεζα, τό, τε ἐξ οὐρανοῦ μάννα, καὶ ἡ ἀπὸ στεφάνου πέτρας οὐχ ὕδατος μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ μέλιτος βλύσις.

Ὁ μαθητὴς τοίνυν τῇ τοῦ θαύματος μεγέθει, καταπλαγεῖς, πρόσεισι τῇ Διδασκάλῳ, δρομαίως τὸ γεγονός ἀπαγγέλλων· καὶ ὁ κοινῇ μετὰ μαθητῶν Θεῷ γόνυ κλίνας, θυμιάματά τε προσπαχλῶν, τὴν τε δεσποτικὴν εὐχὴν προσευξάμενος, καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ πατέρα καλέσας (πρὸς ἃν διὰ τῆς ὑπερφυῶς ἀρετῆς ἔσχε τὴν υἱὴν προστίκουσαν οἰκειότητα, καὶ οὐ δόσις ἀγλήτῃ τὰ παρόντα) τοσούτου τε πράγματος ἀξίως εὐχαριστήσας, καὶ οὕτως ἀνὰ τὸν σιτῶνα ὁρᾶν ἐκάστου σχεδῶτον τοῖς ἀδελφοῖς παρὰ γαλίας, καὶ τοιαύτην εὐχαριστίαν ἀποδοῦναι, ἐντέλλεται τὸ λοιπὸν αὐτοῖς ἀρτοποιεῖν, τὴν χεῖρα μηδέποτε παυομένοις, ἀλλ' αἰετῇ τῆς μακαρίας ταύτης καὶ Χριστοῦ διὰ τῶν ἀδελφῶν τρεφούσης ἐντολῆς ἐγχομένοις. Τὰς μὲν οὖν χεῖρας οὔτε ἡμέρα ἔστιν τῆς ἀρτοποιίας τοῖς ἀδελφοῖς, οὔτε νύξ, ἀλλὰ καὶ νύκτες μᾶλλον περὶ αὐτὴν πονοῦμένοις ἡμέραις συνήπτοντο, καὶ τὸ τῆς νυκτὸς ἔργον ὁ λύγρος τοῦ τῆς ἡμέρας φωτός παρῆγεν οὐδὲν ἐνδέον. Τοσοῦτοι παρὰ τὸν Ἄγιον ὄχλοι, καὶ οὕτως ἀριθμοῦ κραίτους αἰεὶ συνέρρεον, ὃ καὶ τοῦ προλαβόντος τάχα παραδοξότερον, ὅτι καὶ οὕτως ὁ σίτος ἐκεῖνος ὅλκις χειρὶν ἐκφορούμενος, καὶ τοσαύταις ἐπαρκῶν μυριάσιν, ὅμως καὶ εἰς τρίτον ἐξῆς ἐνισχυτὸν ἤρκεσε.

Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς προτέρας πάλης ἀναμνησθεὶς ὁ ἐχθρὸς, ἡ τὴν πάλαιον φιλονεικίαν μᾶλλον ἀνακαλέσασθαι ἤπτον, ὑποθύεται τῶν ἀδελφῶν ἕνα, ἡ ἐπισπάται, ἡ ἐπάγεται, οἰκειῶς ἐαυτῷ δηλαδὴ πρὸς κακοτεχνίαν εὐρίων ἔχοντα, Ἰσσυρον τὸ γένος, Ἀγγουλᾶν τὴν προσπαχλίαν, ὃ τῇ τῶν γλώττῃ φασὶ τὸν ὀνηρὸν ὑποράξασθαι οὐκ οἶδον, εἰ τε τοῦτο τὴν ἀρχὴν κληθέντα, ὃ μετὰ ταῦτα γενόμεναι, καὶ τοῖς ἔργοις τὴν κλήσιν ὕστερον τῇ πράξει μεταβαλόντα, καὶ κατὰλληλον τοῖς ἔργοις ἀρμολογούμενον τὴν προσπαχλίαν. Τοῦτον τοιγαρὺν ὁ ἐχθρὸς ὑποθῶς, πάσαν ἐκταράττει δι' αὐτοῦ τῇ Ἀγίῳ τὴν ἀδελφότητα· καὶ ἀναίθνη αὐτῷ προσελθόντες, Τίς ἡ τοσαύτη καὶ οὕτω πέρα τοῦ μετρίου φασὶν ἐλεημοσύνη; ποῦ δὲ τῶν ἱερῶν οἰκῶν ἡ φροντιστικῶν ψυχῆς τοιοῦτό τι γινόμενον ἴσμεν; οὐχὶ καὶ αὐτὸς ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ Κυριακὸς ἐστὶ τάφος, θαυματουργῶν ἐξαΐσια, μήπου τι παραπλησίως ἔχον ἐκείναις ἡμετέροις ἐστίν; οὐχὶ πᾶς ὁ προσευχῆς προσῶν χάριον ἡ θεραπείας, ἰδίαις μᾶλλον χρῆται δαπάναις; τούναντιόν μὲν οὖν οὐχὶ καὶ προσφέρει τὸ κατὰ δύναμιν; πῶς τοίνυν, καὶ πόθεν, ἡ μέχρι πόσου, ἐαυτοῖς καὶ τοῖς προσιοῦσιν ἡμεῖς ἐπαρκέσμεν;

Οἱ μὲν οὖν ταῦτα καὶ πολλὰ τοῦτοις ὁμοῖα εἶπον· ὁ δὲ πρῶτος ὑπολαβὼν, Τῆς μεγάλης καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας,

A κηδεμονίας, ἔφη, περί ἡμᾶς, ἀδελφοί, τὸ μὴ πρὸς ἄλλο-
 τρίας χεῖρας ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἡμετέρας μᾶλλον ἐτέ-
 ρους ὄραν, καὶ τὸ μὴ ὅπως ἀντι καὶ βραχὺ λάβοιμεν παρ'
 ἐτέρων αἰτεῖν, ἀλλ' ἀφθόνως μᾶλλον ἔχειν ἐτέροις ἡμᾶς
 ἐπαρκεῖν· οὐ γὰρ ἐξ ὧν αὐτοὶ κοπιῶμεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀπο-
 νκτι μᾶλλον τῆς ἀνωθεν χρηστότητος ἀπολαύομεν, ἐκεί-
 νοις παρέχομεν, ὁ καὶ σπουδαστέον ὑμῖν εἶπερ ἄλλο τι
 διὰ παντός, καὶ πάσης ἄλλης ἐργασίας προτιμητέον, εἴ
 τι τῆς ἐκείνου μέλει θεοσπείας ὑμῖν, τοῦ ἔλεον θέλοντος
 μᾶλλον καὶ οὐ θυσίαν. Πρὸς ταῦτα τοῦ Ἀγγουλά πειρα-
 θέντος ἰταρμώτερον ἀποκρίνασθαι, εἰδὼς ὁ θεὸς ἀντὶ δι'
 ἐκείνου συσκευάζεσθαι τῇ ἐχθρῇ τὴν ἐπιβουλὴν, ἐπιτιμή-
 ῃσα σφοδρότερον οὐκ ἐκείνῳ, ἀλλὰ τῷ δι' αὐτοῦ μᾶλλον
 ἀναιδῶς φεγγόμενῳ, Σὺ μὲν ἀγαθὸς πᾶσι πολέμιε, οὐ
 εἰ γὰρ ἀγνωστῇ σου τᾷς θολότητασι, ἔφη, τὸν τελευτή-
 ρον τοῦτον ὑπεισελθόν, θορύβους σπουδάζεις καὶ ταραχὰς
 ἐπεγείρειν μοι, ἐπεὶ καὶ συγκυβόρηται σαφῶς ἀνωθεν.
 Εἶτα καὶ πρὸς τὸν Ἀγγουλᾶν ἐπιστραφεῖς, Ἀλλ' οὐαὶ σοι
 τῇ δυστήνῳ ἔφη, ὅτι ταῦτα συγγενῶς ἔχων εὐρέθης τῇ
 δυσμενεί, ὡς καὶ ὀργάνῳ σοι χρησθαι πρὸς τὴν κακίαν.
 Ἐξῆς δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀδελφότητα πᾶσαν, Κοινωνητέον,
 φησὶν, ἐκ τοῦ ὑστερήματος ὑμῖν ἀδελφοί, καὶ τῆς ἀναγ-
 καίας χρείας κοινωνητέον τοῖς ὀχλοῖς, ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ὑμῖν
 ἐν ὑστερῶ μετamelήσει.

B Ταῦτα πρὸς αὐτοὺς εἰπὼν, καὶ τὴν ψυχὴν τῆς αὐτῶν
 οὐκ οἶδ' εἴτε ἀνάλγητος γὰρ λέγειν, εἴτε μικροψυχίας
 περιαλγίσας, ὅρᾳ θεῖον ψυχῆς ἥμῃσι κείμενον καθάπερ
 τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον ἐπὶ τοῦ σιτώνος, καὶ ὡς ἐπεισελθόν-
 τες ἐνδεδῆς καὶ διακρίσαντες αὐτὸ φύγοιεν, καὶ ὡς αὐτὸς
 μὲν διὰ τινος ὁδοῦ βασιλικῆς ὀπισθεν τούτων καταδιώκοι·
 φθάσαι δ' οὐχ, οἷός τε ὢν, ἐκ μέσης αὐτῆς ἀναστρέψειε,
 καὶ ὡς ἐκάστης ἡμέρας ἄρτους ἀπὸ τότε τῶν τριῶν ἐν
 αὐτῇ πλείους οὐχ εὔροι· οὐς λαμβάνων, ἄνω τε πρὸς Θεὸν
 βλέπων, καὶ τὴν ἐκείθεν αὐτοῖς ἐπενχόμενος εὐλογίαν,
 εἶτα διαθρύπτων, πρρετίζει τοῖς δεομένοις, καὶ ὡς ἕκασ-
 του κλάσμα μέγιστος αὐτῶν γίνοιτο ἄρτος. Ἐν ἐκυστῇ
 τοίνυν γενόμενος, καὶ συμβαλὼν τὴν ὄψιν ἀφαίρειεν εἶναι
 τῆς ἀνωθεν χάριτος, οἷς ἐμείλλον ἀνακόπτειν οἱ μαθηταὶ
 τὸν εἰς τοὺς πένκτας ἔλεον, πάντας αὐτοὺς συγκαλέσας,
 καὶ ἅπερ ἴδοι σαφῶς ἀπαγγέλλας προσευχὴν ἐπιτρέπει
 μετὰ θαυμάσιον αὐτοῖς, τὸ μόνον ἰσχύον κατὰ τῆς θείας
 ἀπειλῆς φάρμακον, ὥστε διαλλαχῆναί τῃσιν ἡμῖν τὸν
 Θεόν. Τῶν δὲ μετάνοιαν ἀξίως εὐδὲς ἐπιωριζομένων, συ-
 ναλγίσας αὐτῶν τῇ συντριβῇ, καὶ δάκρυα πρὸς Θεὸν
 ἐκχέας, τὰ πολλὰ ἐκείθεν ἔλκειν οἶκτον δυνάμενα, σίτων
 τε βραχὺν ἐκ τοῦ σιτώνος κομισθέντα λαβὼν ταῖς χερσὶ,
 καὶ πρὸς χεῖρα πάλιν αὐτῶς τὴν ὑψηλὴν ἰδὼν, τὴν ἐξ αὐ-
 τῆς ἐπιδέξαστο εὐδοκίαν, ἢ πᾶν ἐμπιπλὼν οἶδε ζῶον ἀνι-
 γομένῳ· καὶ ὁ σίτος (ὦ παραδόξου γεωργίας! ὦ σπερμᾶ-
 των εὐχῆς καὶ γῆν ἀγαθὴν εἰς γουιμώματα παριούσας!)
 κῦξτο, μέχρι πολλοῦ ταῖς χρεῖαις ἀφθόνως ὑπερετῶν,
 καὶ μὴ δ' ὅτιον ἐλοστούμενος.

C ταῦτα πρὸς αὐτοὺς εἰπὼν, καὶ τὴν ψυχὴν τῆς αὐτῶν
 οὐκ οἶδ' εἴτε ἀνάλγητος γὰρ λέγειν, εἴτε μικροψυχίας
 περιαλγίσας, ὅρᾳ θεῖον ψυχῆς ἥμῃσι κείμενον καθάπερ
 τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον ἐπὶ τοῦ σιτώνος, καὶ ὡς ἐπεισελθόν-
 τες ἐνδεδῆς καὶ διακρίσαντες αὐτὸ φύγοιεν, καὶ ὡς αὐτὸς
 μὲν διὰ τινος ὁδοῦ βασιλικῆς ὀπισθεν τούτων καταδιώκοι·
 φθάσαι δ' οὐχ, οἷός τε ὢν, ἐκ μέσης αὐτῆς ἀναστρέψειε,
 καὶ ὡς ἐκάστης ἡμέρας ἄρτους ἀπὸ τότε τῶν τριῶν ἐν
 αὐτῇ πλείους οὐχ εὔροι· οὐς λαμβάνων, ἄνω τε πρὸς Θεὸν
 βλέπων, καὶ τὴν ἐκείθεν αὐτοῖς ἐπενχόμενος εὐλογίαν,
 εἶτα διαθρύπτων, πρρετίζει τοῖς δεομένοις, καὶ ὡς ἕκασ-
 του κλάσμα μέγιστος αὐτῶν γίνοιτο ἄρτος. Ἐν ἐκυστῇ
 τοίνυν γενόμενος, καὶ συμβαλὼν τὴν ὄψιν ἀφαίρειεν εἶναι
 τῆς ἀνωθεν χάριτος, οἷς ἐμείλλον ἀνακόπτειν οἱ μαθηταὶ
 τὸν εἰς τοὺς πένκτας ἔλεον, πάντας αὐτοὺς συγκαλέσας,
 καὶ ἅπερ ἴδοι σαφῶς ἀπαγγέλλας προσευχὴν ἐπιτρέπει
 μετὰ θαυμάσιον αὐτοῖς, τὸ μόνον ἰσχύον κατὰ τῆς θείας
 ἀπειλῆς φάρμακον, ὥστε διαλλαχῆναί τῃσιν ἡμῖν τὸν
 Θεόν. Τῶν δὲ μετάνοιαν ἀξίως εὐδὲς ἐπιωριζομένων, συ-
 ναλγίσας αὐτῶν τῇ συντριβῇ, καὶ δάκρυα πρὸς Θεὸν
 ἐκχέας, τὰ πολλὰ ἐκείθεν ἔλκειν οἶκτον δυνάμενα, σίτων
 τε βραχὺν ἐκ τοῦ σιτώνος κομισθέντα λαβὼν ταῖς χερσὶ,
 καὶ πρὸς χεῖρα πάλιν αὐτῶς τὴν ὑψηλὴν ἰδὼν, τὴν ἐξ αὐ-
 τῆς ἐπιδέξαστο εὐδοκίαν, ἢ πᾶν ἐμπιπλὼν οἶδε ζῶον ἀνι-
 γομένῳ· καὶ ὁ σίτος (ὦ παραδόξου γεωργίας! ὦ σπερμᾶ-
 των εὐχῆς καὶ γῆν ἀγαθὴν εἰς γουιμώματα παριούσας!)
 κῦξτο, μέχρι πολλοῦ ταῖς χρεῖαις ἀφθόνως ὑπερετῶν,
 καὶ μὴ δ' ὅτιον ἐλοστούμενος.

fieri recordamur? Nonne ipsum quoque Domini se-
 pulcrum Hierosolymis inusitata operatur miracula?
 numquid tamen istic par huic nostræ eleemosynarum
 largitio? Nonne sua vivit quadra quisquis aut ora-
 tionis aut opis causa eo accedit? ino quod contra
 est, nonne istic offert de suo quantum potest? Quo-
 modo igitur nos et unde, aut quousque et nobis et
 accedentibus nos sufficiemus annonam?

133 Hæc et his similia illis turbide elocutis, se-
 date subsumens Sanctus, sic inquit: Et illud singula-
 ris Dei circa nos solitudinis signum est, Fratres; responsa
prudenti,
reprimat.
 quod non ex alienis manibus nobis, sed aliis po-
 tius ex nostris victitandum sit; quodque, ut pa-
 rum quid accipiamus, alienam implorare quæ non
 debeamus, sed tantam habeamus rerum copiam,
 ut et ceteris succurrere possimus. Neque vero illa,
 quæ manuum nostrarum opere conquisivimus, sed
 illa, quibus citra laborem nostrum, suppeditante
 divina bonitate, fruimur, egentibus largimur; quod
 et faciendum nobis sæculo sæpe est si quid aliud;
 et omni alio opere pluris æstimandum, si quid
 nos cultus illius tangit, qui dicit, Misericordiam
 volo et non sacrificium. Cum Angulas ad hæc inci-
 tatus turbulentius responsum pararet; cognosce-
 retque vir Dei per illum moliri insidias suas dæ-
 monem; ad hunc, prætermisso Fratre per cuius os
 invereconde multa effutiebatur, increpationem
 graviter convertens; Tu, inquit, bonis omnibus
 inimice, (neque enim me fugiant tuæ fraudes) mi-
 sellum hunc clam ingressus, turbas mihi tumultus-
 que ciere satagis, quoniam illius faciendi desuper
 quoque facultas tibi concessa est. Tum ad Angulam
 conversus, Sed et tibi misero vae, inquit, quod tam
 familiaris hosti nostro inventus sis, ut te fraudis
 suæ instrumentum præbueris. Denique universos
 Fratres sic alloquitur: Communicandum nobis ali-
 quid ex inopia nostra est, et ex illis, quæ ad usum
 necessarium faciunt, erogandum turbis: quoniam
 nos alias non paucorum ad extremum ponite-
 bit.

134 Ubi finem dicendi fecit, acerbo animi af-
 fectus dolore est, ex illorum, stuporene dicam,
 an pusillanimitate suborto. Tum conspiciatur oculo
 interiore sacrum Evangelium, veluti in horreo ja-
 cens; accurrentesque inopes rapere illud ac fuge-
 re: ipsi autem se regia quadam via fugientium
 tergis instare, retrahere vero nullo modo posse,
 ideoque iter ex media via relegere: ex illo porro
 tempore singulis diebus tres non amplius in horreo
 granario panes reperiri, quos ipsum accipientem,
 ac sorsum oculos ad Deum intendentem, celesti-
 que benedictione impertientem, denique frangen-
 tem apponere egentibus, quodque autem frustum illico in panem maximum converti. Redditus igitur
 sibi, atque conjiciens, visionem signare divinæ gratiæ oblationem, propterea quod eleemosynas,
 pauperibus erogari solitas, imminutus vellent; convocatis omnibus quæ sibi per visionem ostensa essent,
 enuntiat; ac precationem cum lacrymis indicit, solum nempe adversus divinas comminationes remedium,
 ut Deum sibi propitium redderent. Dum illi mox fructus penitentiae dignos faciunt contritionique indulgent,
 miseratus Symeon lacrymas ad Deum effundit, lacrymas multiplicem elicere cælo misericordiam valentes:
 tum modicum quid frumenti ex horreo allatum manu excipiens, atque ad manum Dei supremam respiciens,
 inde benedictionem precibus accersivit, quæ cum aperitur, solet omne animal implere. Frumentum autem
 (o inusitatum agriculturam! o semina orationis, fertilem quoque terram fertiliorum reddentis!) plurimum
 augescens, in longissimum tempus usui communi abundantissime sufficiebat, neque minimum partem
 minuebatur.

et cavens ne
 idro cesset
 miraculum

denuo benedi-
 cit pauca reli-
 qua grana.

CAPUT XVII.

Armat suos contra dæmones varia molientes.

Εὐράκει μετὰ χρόνον τινὰ πάλιν ὄψιν ὁ Συμεὼν, τὰ
 δὲ ὁρθεύοντα τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀθυμίας ἐπλήρου καὶ συγ-

Aliquanto post aliam rursus habet visionem, quæ
 virum pene exanimabat: coactisque in unum Fra-
 tribus

A tribus; State, inquit, ut generosos decet, adversus impendentes tentationes: permisit quippe Dominus vos tentari, ut et splendidiore vos circumdet corona. Librum igitur Job Prophetæ, ex quo noverat ipsis et tolerantiam augere, et supernæ consolationis spem corroborare, in manus capit: indietoque cunctis silentio atque attentione, a capite orsus ad calcem usque librum explicando evolvit: sicubi vero quiddam proverbialis notionis occurreret, id et penitus enucleabat, et latentem in eo sensum spiritus ipsum illuminantis splendore illustrabat; tandemque ahortationem ex Apostolo commode concludebat, sic inquit: Audivistis, quid Job sustinuerit; et cognovistis quem sibi finem Dominus habuerit præfixum: state igitur succincti lumbos vestros in veritate, et calceati pedes in Evangelio pacis, in omnibus sementes scutum fidei, in quo possitis tela nequissimi ignea extinguere. Existimo enim, quod non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Id enim quod in presenti est momentaneum tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis: non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur: quæ enim

Eph. 6, 16

Rom. 8, 18

2 Cor. 4, 17

B videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna.

136 His dictis ex imo corde graviter ingemiscens, lacrymas quoque admiscens gemitibus; Fratres, inquit, tempus certandi est: vigilate itaque, nec lateat quemquam diabolus, qui fraudulenter vos tentat circumvenire. Nostis quippe quod domus tabernaculi nostri, quæ super terram est, dissolvenda sit; sed aliam, non manu factam, repositam habemus in cælis nos, qui ambulamus in lege Domini, præferentis cordibus nostris lumen ejus, quod gressus nostros dirigat ad se. Hujusce domus visio hac ipsa mihi nocte luculenter monstravit ascensum nostrum; in qua et ingressus est dilectus Frater, Joannes, prodromus noster; cujus et vitam et mores vos ipsi ignorare nequaquam potestis, qui et participem cælestis vitæ fecistis illi, et in spirituali palestra habuistis commilitonem. Decimus quippe, Fratres mei, annus igitur, quod vigilem pro animabus vestris, nec desierim orare Deum cum lacrymis, tamquam rationem redditurus pro vobis. Quoniam et ego nunquam non illo incessor timore, ne illorum unus deprehendar, qui mercede conducti, de ovibus solliciti perparum, easdem dimittunt atque fugiunt; non vero illorum pastorem, qui animas suas pro incolumitate gregis sui libenti animo ponunt.

et spe præmi

137 Attamen superni virtute baculi corroboratus, usque in præsens tempus, repulsi a vobis generose feram infernalem. Nostis enim probe, quoties non modo turbare mentem vestram, eamque ad rerum mundanarum desiderium allicere atque detrahere; sed etiam spoliare gratia divina ac denudare, imo et vos ipsos dispergere omnino ac dissipare conatus sit: verumtamen confusus ubique et repulsus est; nihil aliud cominodi ex tanto conatu et rabie nactus, quam quod tanto perniciosior apparuerit, quanto adhibuit plus conatus. Nunc igitur, tametsi non magna nec latis circumscripta terminis ipsi facultas nocendi data sit, aliqua tamen concessa est contra nos: nec tantum contra tirones, sed etiam contra illos qui in via virtutum proveci sunt; a quibus nempe et gravior plaga invideo hosti infligitur, et contra quos ipse vicissim invidia ardet manifestiore, sed tu, Domine, propugnator meus, tuos non destitues.

ac victorie.

138 Deinde et quæ viderat discipulis enarravit. Vidisse nempe electos Dei Angelos, ad portas cæli, Deum suum adoranturos, advolare; Vidisse et dia-

calésας τοὺς μαθητὰς, Στήτε γενναίως, ἀδελφοί, πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπαγερθεῖν πειρασμοὺς, ἔφη· συγκεχώρηκε γὰρ ὁ Κύριος πειρασθῆναι ὑμᾶς, ἵνα καὶ λαμπρότερον στεφανώσῃ. Τὰ κατὰ τὸν Ἰώβ ταύτων λαθὼν (ὅθεν αὐτοῖς ᾄδει καὶ τὴν ὑπομονὴν ἐπιτεῖναι, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνῳθεν παρακλήσεως ἐπιρροῖσαι) καὶ πάσιν αὐτοῖς σιγὴν ὁμοῦ καὶ προσοχὴν παραγγείλας, ἐκ παρουσιῶν εὐδὲς ἀρξάμενος, ἄγχι τέλους αὐτοῖς διεῖχτει τὴν βίβλον· εἶπου τι τῶν παροιμιωδῶν τύχοι, καὶ βαθυτέτων ἐπεξιόν, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς κυπτόμενον νοῦν ἥ γέγρει τοῦ ἐν αὐτῇ πνεύματος ἐκείνους διοσφρίζων, εἶτα κατὰ καιρὸν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου διεπεράνατο τὴν παραίνεσιν αὐτοῖς, οὕτως εἰπὼν· Τὴν ὑπομονὴν Ἰώβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἰδετε· στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσπρὴν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὑποδισάμενοι τοῖς πόδα ἐν Εὐαγγελίῳ τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πάσιν ἀνταλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δουλήσασθε τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεφυρωμένα σέεσαι. Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ὑμᾶς· τὸ γὰρ προσωπικὸν ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν· μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

Ἔπειτα μέντοι βύθιον τι καὶ βαρὺ στενάχας, τῷ στεναγμῷ δὲ κεράσας καὶ δάκρυον· Ἀγώνων, ἀδελφοί, κειρὸς ἔφη, γρηγορεῖτε οὖν μὴ λάθῃ τινα δολίως ὁ πονηρὸς δειλάσας. Οἴδατε γὰρ ὡς ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήτους λυθίσεται· ἀλλ' ὑπὲρέπισται ἡμῖν ἀχειροποίητος ἐν οὐρανοῖς, ἐν νόμῳ θλησθὲ Κυρίου πορευομένης, παρ' αὐτοῦ τε τὸν τῆς καρδίας λύγγον φωτίζόμενοις, κατευθύνοντα τὰ πρὸς ἐκείνων ἡμῶν διαθήματα· ἤ εἴ τις μοι κατὰ τήνδε τὴν νύκτα σαφῶς ἐγνώρισε τὴν ἀνάστασιν, καὶ εἰς ἡν προδρομοὶ ἡμῶν εἰσεληλύθεν ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς Ἰωάννης, οὗ καὶ βίον καὶ τρόπον αὐτοὶ πάντως οὐκ ἀγνοεῖτε, οἱ καὶ κοινωνοὶ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου τὴν ἀνδρα πεποιήμενοι, καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων συνάμιλλον. Δέκατον γὰρ, ἀδελφοί, τοῦτο ἔτος ἀγρυπνῶν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ψυχῶν, καὶ θεόμενος τοῦ Θεοῦ μετὰ θακρύων οὐκ ἐπαυσάμην, ὥς λόγον αποδοῦναι μέλλων ὑπὲρ ὑμῶν· ἐπεὶ καὶ τοῦτον ἐγὼ φοβοῦμαι τὸν φόβον σεῖ, μὴ τῶν ἀφέντων τὰ πρόβατα μισθωτῶν καὶ φευγόντων, οἷς ὁλίγα μέλει περὶ αὐτῶν, καὶ οὐ τῶν ποιμένων εἰς εὐρεθῶ, τῶν καὶ ψυχὴν αὐτῶν ἰδέως τῆς ποιμένης προϊέμενων.

Ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῆς ἀνῳθεν βακτηρίας ῥωννύμενος, γενναίως τὴν θύρα μέχρι τέως νῦν ἀφ' ὑμῶν ἀπεσέθενον. Οἴδατε γὰρ ποσάκις ὑμῶν οὐ διαβολώσαι μόνον ἐπειράθη τὸν νοῦν, καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν κομικὰς ἐλκύσαι καὶ κατασπᾶσαι, ἀλλὰ καὶ συλογιστῆσαι καὶ ὑποκλέψαι καὶ πονεῖν πασιν ὑμᾶς σκοπεῖσαι καὶ διασπείρειν· ὅμως ἡσυχύθη διὰ πάντων καὶ ἀπεκρούσθη, οὐδὲν πλέον τῆς τοσαύτης σπουδῆς ἢ λύσεως ὀνύμενος, ὅτι μὴ τὸ φανῆναι πλέον κινῶς, τὸ μάλιστα πάντων αὐτῷ σπουδαιότατον. Νῦν οὖν εἰ καὶ μὴ πολλὰ, μὴ δ' ἐπὶ πολλῇ, συγκεχώρηται δ' οὖν τις ὅμως αὐτῷ καθ' ἡμῶν ἔξουσιν· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν νεπίων, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν ἀρετῇ ζώντων, παρ' ὧν θλησθὲ καὶ πλείων ἢ πληγὴ τῷ βασκανῷ, καὶ πρὸς οὗς ἐκείνῳ πάλιν ὁ φθόνος περιφανέστερος· ἀλλ' οὐκ ἀποστήσῃ ὁ ὑπερασπιστὴς μου Κύριε.

Εἶτα καὶ αὐτὰ τοῖς μαθηταῖς ἐξηγεῖτο τὰ ὁραθέντα, προσιώντας μὲν ταῖς οὐρανοῦ πύλαις τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἀγγέλους εἰς προσκύνησιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, παρεστῆκότα δὲ τὸν διαδόχον, αἰθίοπα, σκοτεινὸν ὅλον, ἀναιδῇ τὴν ὄψιν, ὕβριν πνέοντα, σῆματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ πλεων, οὐκ ἐπὶ τινος τοῖς πόδα στερεοῦ βεβηκότα, ἀλλὰ κατὰ μέσον οἶονεῖ τὸν αἶρα, βρύχοντα μὲν φοβερόν τι καὶ θριψῶδες, καὶ κινουντά, φασί, τὴν κεφαλὴν κατ' ἔμου, ἀναμένοντα δὲ ὅμως τὰς ἀποφάσεις, φωνὴν τε παρὰ Κυρίου πρὸς αὐτὸν ἐκνεύειν, Πάταξον λέγουσαν τὰ παιδία καὶ τοὺς καλοὺς τῶν ἀνθρώπων· τὸν δὲ ἀπ' ἔμου τε ἀρξάσθαι πρῶτον, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἰώβ αἰτοῦντα, καὶ τοῦ ἐνδύσαιον οἷα λαμβάνοντα. Ταῦτα ὁ μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ἐξηγεῖτο· ὁ ἑαυτοῦ δὲ οὐκ ἔφη κινῶς, καί τις,

A κίεσε, ἀλλ' ἔπεισε κατ' αὐτοῦ μεγάλῳ βρυγῆματι, καὶ τὴν θερμασίην ὡς εἶχε μιλῶν ὑποδύε, ἵνα καὶ σφοδρότερον ὡς ἦτο περιτρέψῃ, πᾶσχει μάλλον ὁ θρόνῳ ὁ μάλιστα ἠλπίσει, καὶ χαλεπὸν αὐτῷ πτόμα κατενεχθεῖς, ὥγετο διαλυθεῖς ἴσα καπνῷ, πύγωνος ψαύει μόνον τὰς τρίχας περιελών, καὶ γυμνὸν ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου ὀχλαδὴ ψαύσειεν ἀπολειπώμενος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο κόσμος ἐδόκει τῷ Συμεῶν, ᾗ τταν ἀγεννητὸν τοῦ ἀντιπάλλου μινύον.

B Εὐθὺς δὲ καὶ ὁ καλὸς ἀγωνοθέτης Χριστὸς τὸ βραβεῖον ἐδίδου, καὶ τῷ γενναίῳ ἐπιφανεί, ἄπτεται τοῦ προσώπου κρυφῶς, καὶ παρὰ γλῆμα αἰ τε τρίχαι ἐφύοντο, καὶ ὁ πύγων αὐτῷ πάλιν ὡς καὶ πρόην ἐκόμει. Τῆς πρὸς αὐτὸν τοῖνον ἐκ τοῦ φανερῶ καὶ νῦν συμπλοκῆς ὁ πονηρὸς ἀπογινῶς, ἅ·ε λαμπρῶς παρ' αὐτοῦ καταβέβληται, καὶ ἡττημένος, ἐπὶ τὴν τέχνην ἐξῆς καὶ τὴν ἀνελευθερίαν ἐρήρει· καὶ νῦν μὲν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἐκταράττειν, νῦν δὲ τοῖς ὀχλοῖς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν διαψυχραίνειν, νῦν δὲ τοὺς προσεστώτας τῶν κύκλῳ πόλεων, τῆς τοῦ ἔθνους ἔνεκεν αὐτῷ νομῆς ἐπεγείρειν. Τίνα μηχανὴν ἡ σπουδὴν οὐκ εἰσήγε κατὰ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν πολιερίων, οἱ τῷ ἀντιπάλλῳ χεῖρας οὐ τολμῶντες ἐπάγειν, παρὰ πεισθαί τι τοῦτο διὰ τῶν ἐκτὸς ἀνελευθέρως πειρῶνται; Ἀλλὰ μέλιστα ἀντιπάλους τὴν αἰσχύνην ἐαυτῷ προεξένει· καὶ πᾶν μάλλον ἢν ὁρᾶν τοῦναντίον, οὐ θρόνῳ ἐκείνους ἐδοῦλετο. Τοῦ γε γὰρ μαθητῆς, μετὰ τὸν βραχὺν ἐκεῖνον σάλλον, γαλήνη σταθερὰ διεσέετο καὶ τῆς προτέρως ἀκριβεστερέα· οἱ τε πρὸς τὸν Ἅγιον ὑποψυχραθέντες οὕτως εἰς αὐτὸν θέρμους ἔσχον, ὡς τοὺς μὲν αὐτῶν αἰρετικοὺς ὄντας, μακρὰ τῇ παλαιᾷ σφῶν ἀπάτῃ χεῖρειν εἰπύοντες, τῆς ὀρθοδόξου μοίρας γενέσθαι καὶ ἰμετέρας· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἀπίστων, ἐλλήνων ὀχλαδὴ καὶ βραβύρων καὶ τῆς τοιαύτης παχύτκτος, πρὸς τὸ φῶς τῆς ἐν τῷ Συμεῶν χάριτος διαβλέψαντες, ὁδηγηθῆναι πρὸς τὴν ἀλήθειαν· τοῖς τε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτῷ βραχέα διενεχθεῖσι, φίλα μετὰ ταῦτα μάλλον ἢ πρότερον καὶ εἰρηναῖα γενέσθαι.

C Λοιπὸν ὁ κατὰ τῶν παιδίων καὶ τῶν ἀρετῶν μετιόντων πειρασμὸς ἐνεστήκει. Καὶ περὶ πρωτὴν νυκτὸς ὕπνον ἐκτείνας πτέρυγας αὐτοῦ πρὸς τὰ κατὰ βορρᾶν ὁ διαβολός, κατέβη καθάπερ τις αἰετὸς μακρὸς τῇ ἐκτάσει καὶ πλὺς τοῖς ὄνυσιν ἐπὶ τὴν πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα πόλιν τῆς Ἀντιόχου, συγγενὲς τι τῶν ἐν Λίγυπτῳ ποτὲ γεγενῶτων κατὰ τῶν πρωτοτόκων ποιῶν, καὶ παραπλησίως τῇ Παγγλῇ ἐν Παλαιστίνῃ θρόνον· ἐπὶ τοῖς τέκνοις ἐγείρων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἀρετῇ ζώντων πολλοὺς ἀπολλύει, ὡς εἶναι κοπετόν ἐν πάσαις πλάτειας, καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς οὐαί, οὐαί, καὶ καλεῖσθαι γεωργὸν εἰς πένης, καὶ εἰς κοπετόν, καὶ εἰς εἰδότης θρόνον, καθάπερ τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοῦ θεοῦ Μιχαίου πύρρῳθεν ἐκεῖνο εἰρημένον, Εὐρησσαι καὶ κῆραι ἐπὶ τὰ τέκνα σου τὰ τρυφερά, Ἡ τις ἀνυπόθετος καὶ γυμνὴ (ἵνα τοῖς τοῦ Προφήτου καὶ πάλιν ἐπ' αὐτῇ χρῆσθαι λόγοις) παρὰ τὸν θεὸν πρᾶνται Συμεῶν, τὴν μόνον ἀσφαλῆ καταφυγὴν, τὴν μόνην οὐ ψευδομένην ἐλπίδα, ὁρνοῦσα πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ νόμφης περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενοῖόν.

Ἔτι καὶ τὴν ὁσίαν Μάρθαν κοινωνόν τοῦ πρὸς τὸν υἱὸν ἔχουσα θρόνου, ἥ τὸ μὲν φιλοστέργως πεινόμενος, τὸ δὲ, καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἐαυτοῦ τῆς συμπλοκῆς πλῆθον τὸν εἰς αἰ τοῖς βλύζων ἔλεον, γόνατα γῆ καὶ ὄψεις ἐρείσας, οὐ πρότερον ἀνίστησιν ἐκ αὐτοῦ, ἕως ἀρπαγέντα τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος ἶδαι, Ἀγγέλων τε πλῆθος περὶ αὐτόν, καὶ ὥσπερ κατ' ἐκεῖνο τῆς Ἀντιόχου κατενεχθέντα, καθὼς πεινῶσα φεῖ! ἡ πόλις εἶη, τὰ φίλτατα. Καὶ ὡς αὐτὸς μὲν πρὸς ἀνατολὰς ἐστὼς προσεῦξαιτο περὶ αὐτῆς, οὐχ ὑπὲρ ἀπάσης δὲ τῆς πόλεως οὐσίσειεν ἡ εὐχὴ, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν τὸ μέρος εὐθὺς ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀπειλῆς μεταδῆναι δὲ κατὰ μεσημερίαν τὸν ὀληθρεύοντα, καὶ θρόνον αὐθις ἀθρόον ἐκεῖθεν ἐγερόλῃναι, κραυγὴν συντρίμματος, καὶ κοπετόν καὶ οὐαί, μηδὲν τοῦ προτέρου λειπόμενα, ὡς αὐτὸς τῇ μητρὶ τρυφεροῦσα καὶ τοῖς παρῶσιν ὁ θεὸς Συμεῶν ἐκχεῖτο.

Κατὰ πόδας δὲ καὶ ἡ πόλις πρὸς αὐτὸν αὐθις ἀνέει,

bolum stare, indutum aethiopem, tenebricosum totum, facie deformem, calumnias spirantem, sanguine juxta et igne oculis suffusum, nulli fulero pedibus innixum, sed medio veluti aere consistentem, horribilem ferarumque in modum frementem; qui converso, contra me inquebat, capite, responsum aliquod praestolabatur; vocem autem a Domino allapsam esse, dicentem, Percute pueros et formiores quosque; illum vero petuisse, sibi ut liceret a me, quemadmodum olim a sancto Job, exordium sumere; simulque vestimenta apprehendisse. Isthaec Sanctus quidem narrabat Fratribus; hostis vero nullam maleficiendi occasionem praetermittendam ratus, magno cum fremitu in illum irruit. pelliceamque, ut poterat, melotem subiens, quo vehementius, uti putabat, ipsum everteret; passus potius id ipsum miser est, quod inferre sperabat; dejectusque gravi casu abiit, quasi in fumum resolutus: evulsisque tantum prehensae barbae crinibus, membrum illud quod tetigerat nudum reliquit. Sed et hoc summo sibi ornamento vertebat Symeon, utpote patefaciens mundo indecorum adversarii confictum.

139 Mox praeclarus Agonotheta Christus generoso pugili suo premium retribuit: apparens enim tetigit clam faciem ejus, et continuo enati sunt crines, et ornatus pristinus barbae rediit. Igitur aperto Marte aggredi Symeonem nunc quoque diffusus satanas, quippe ab illo dejectus manifeste ac superatus, deinceps ad artes se suas et ignavum pugnae genus convertit; modo Fratres adversus Sanctum instigando; modo fidem, quam populus in ipso repositam habebat, labefactando; alias Praefectos circumjacentium urbium, ob jus quod sibi in montem quisque vendicabant, contra virum Dei concitando. Quas autem ille machinas, quas artes non adduxit contra infirmos bellatores! qui cum adversario manus non audentes conscrere, ignaviter tentabantur, ut externis se rebus demulceri moverique paterentur. Sed majorem sibi inde confusionem comparavit; cunctaque erat cernere aliter evenisse quam preconceperat. Hos ipsos namque discipulos, post brevem illam tempestatem, securi constansque malacia excepit, eaque priori longe anteferenda: quique erga Sanctum erant frigidiores, adeo succensi sunt ejus amore, ut quidam ex ipsis haereticeis, antiquis suis erroribus valedixerint, nostraeque orthodoxae fidei partes amplexati sint; multi vero infidelium, Graecos puta et Barbaros et similes crassioris erroris homines, in gratiae lumen, quo Symeon resplendebat, reflectentes oculos, ad veritatem conversi sint: iis autem, qui montem accolunt, pacatiora fuerunt post haec lactioraque omnia quam ante.

140 Ceterum contra pueros et circa virtutis exercitium remissiores invaloit tentatio. Etenim diabolus sub primam noctis quietem, expansis versus septentrionem alis volans, quemadmodum aquila magnum complexa spatium et unguibus instructissima, versus Orientalem Antiochia portam descendit, excitans tragœdiam non absimilem illi, quae quondam in Aegypto contra primogenitos saevit; referentemque luctum, quo Rachel super filios in Palaestina planxit. Neque hic stetit: verum plurimos quoque virtutis studiosos interemit, adeo ut cunctis in plateis ejulatus, et in compitis Vae! vae! personaret: et agricola vocaretur ad planetum atque ad lamenta; non secus acsi huic civitati jam olim a Michaa illud vaticinium dictum fuisset, Decalvare et detondere super filios delicatos tuos. Civitas ergo nuda et discalceata (ut rursus Prophetae verbis utar, vadit ad S. Symeonem, solum securum suffugium, solam spem fallere nesciam; lamentans coram eo magis quam sponsa amicta cilicio super virum vir

D
A. NICEPHORO

Damon pugnam orsus a Symcone, barbam illi extractam,

E
quid a Christo restituitur,

multos contra ipsum concitat,

quod in conversionem infidelium cedit:

F
contra Antiochiam saeciens,

Mich 1, 16

Joel 1, 8

ginitatis

A. SYCEPHORO-
et ab una
urbis parte
repulsus pre-
cipue Symeo-
nis,

ad alteram
vertitur,

indeque
etiam re-
pulsus,

monasterium
aggreditur

sed fugatus
invadit
Cassyotin.

141 Præterea et S. Martbam, participem doloris sui, patronam apud filium habebat : a qua ille amice inductus, et sponte sua ex insito commiserationis fonte misericordiam in calamitosos effundens, genibus ac facie humi positis, non prius se levavit, quam extra se spiritus virtute raptus, vidisset multitudinem Angelorum cingentem se. et eodem quasi tempore in illam descendere, quo urbs lamentabatur carissimorum jacturam. Sed sicut ipse ad Orientem conversus deprecabatur pro ipsa, sic non pro universa urbe deprecatio exaudita est, verum sola illa orientalis pars, minis statim cessantibus, periculo subduci visa est. Deinde ad meridiem transit nequam spiritus; ac repente gravis planctus inde et clamor, contritiones et ejulatus et vae, nihilo quam prius tolerabiliora, excitata sunt; sicut ipse Symeon matri suæ aliisque presentibus tunc enarravit.

142 Extemplo autem effusa civitas, ad Sanctum denuo recurrit, flebili, ut quondam, specie ac incessu, ciens ejulatum ut draconum, et loctum sicut filiae sirenum. Sancta vero Symeonis mater gravi dolore affecta, summoque multo acerbioris sensum esse quam illorum rata, iterum filio suo non prece simplici, sed gemitibus scintillas igneas emittentibus, lacrymisque, non flectere modo verum etiam liquare cor filii valentibus, supplicat, ut si quo possit modo succurrat periclitantibus. Ad hæc Symeon consuetam pridem orationem resumens, simili rursum visione dignatus foit : erat autem ejusmodi. Raptus denuo in extasim descebat versus illam, quæ Seleuciam respicit, portant : spiritus autem vastator, inde fugam arripens, contra monasterium Sancti convertibat impetum; de quo et gravis orta inter utrumque contentio est, soas unoquoque eorum partes agente, altero damnum inferre satagente, altero illud avertere laborante. Interea scelerum machinator arcana quadam cœlitus missa voce admodum invitus loco depulsus foit, minitansque alteram denuo invasionem, ad locum Cassyotin dictum usque recessit.

CAPUT XVIII.

Iterum suos hortatur; Fratrem a dæmone occisum post varias preces ac visiones ad vitam revocat.

C Et hæc quidem S. Symeon matri suæ enarrabat, cum ipsam admodum lætantem atque rursus graviter commotam conspexisset, prout civium res lætæ vel tristes erant; Cassyotin vero luctus et ploratus occupabat, levante super illam flagellum suum Domino, et ingens multitudo hominum inde ad Sanctum accurrebant, lamentabili voce opem implorantes, non secus acsi irruisset super illos dies Domini amara et dura, dies fortis, dies iræ, dies tribulationis et necessitatis, dies immaturitatis et perditionis, dies caliginis et tenebrarum, dies nubis et nebulae. Et Cassyotenses quidem imminetia sibi pericula calamitastæque depelli Sancti precibus viderunt : ipse vero ingruere in monasterium suum tentationes et tantam non præ foribus adesse sentiens, discipulis simul omnibus convocatis : Ecce, filii ac Fratres mei, inquit, sicut vitis Christo facti estis, palmitibus decora, virens, et floribus virtutum gemmans, dextera illius plantata, liceat dicere et perfecta. Videte igitur ne destruat septum, quod est lex Dei et mandatorum ejus observatio : vastabit quippe vos, heo mel et disperget aper de silva, et transeuntibus quibusvis expositi critis in contumeliam et conculcationem. Verumtamen ferte fructus tanta cultura dignos, sustinete cum gratiarum actione; et genereose magnanimiterque vos gerite in tentationibus. Ecce enim grandis calamitas in proximo est. Cum hæc dixisset, graviter cum dolore ingemiscens, non aliter quam si ante oculos quæ eventura erant versarentur : discipulos quidem inexpugnabili Crucis Christi signo munit : ipse autem contemplatione mentis abreptus, tantum non præsentia adesse jam monstrante quæ futura prædixe-

Postquam
Sanctus suos
de instante
tentatione
monuisset,

D **Κ**αὶ ὁ μὲν ἱερὸς τοῦτα Συμεὼν τῇ μητρὶ ἀφῄχετο, ἐπεὶ καὶ λίαν αὐτὴν ᾔδει χαίρουσαν, καὶ πάλιν παθαινομένην, εὖ αὐτῇ τῶν πατριωτῶν ἢ τούναντίον ἐχόντων. Τὴν δὲ Κασσωτίτιν ὀδυρμὸς εἶχε καὶ θρήνη, κτερε γὰρ ἐπ' αὐτὴν μάστιγας ὁ Θεὸς, καὶ πλῆθος ἐκείθεν παρὰ τὸν ἅγιον οὐκ ὀλίγον ἀπήντα, ἐλεινολογούμενοι πρὸς αὐτὸν, οἷα τέτακται ἡμέρα Κυρίου ἐπ' αὐτοὺς, πικρά καὶ σκληρά, θανατὴ ἡμέρα, ὀργῆς ἢ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἡμέρα αὐρίας καὶ σφαιρισμοῦ, ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὀμίχλης. Καὶ μέντοι καὶ τοῦ ἐν οφθαλμοῖς κινδύνου καὶ τῶν δεινῶν, εὐχαῖς ἐκείνου, κομιζόμενοι λύσιν· ὁ δὲ, προσπαχρόντων ἤδη τῇ μονῇ καὶ ὅπου οὐκ ἐπὶ θύραις αἰσθόμενος τῶν πειρατηρίων, τοῖς μαθηταῖς ὁμοῦ πάντας συναγαγὼν, ἰδοὺ, τέκνα καὶ ἀδελφοί, ἔφη, ὡς ἀμπελὸς ἐγενήθητε τῷ Χριστῷ κομῶσα καὶ θάλλουσα, καὶ ἀρετῶν ἀνθὶ βρούσασα, δεξιὰ τῇ ἐκείνου πεφυτευμένη, εἴη δὲ καὶ καταρτισμένη λέγειν. Ὅρα τι οὖν μὴ καθαιρεθῆτε τὸν φραγμὸν, ὃς ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος, καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν φυλακή· καὶ λυμῆνεται φεῦ καὶ κατανεμήσεται ὑμᾶς ὁ ἐχθρὸς ὃς ἐκ θυμοῦ, καὶ εἰς κοινὴν τοῖς διωδυνούσιν ἐκτεθῆτε ὕβριν καὶ καταπάτημα. Ἀλλ' ἐνίστατε καρποὺς πολλοὺς τῆς γεωργίας ἀξίους, ὑπομονὴν διπλασθεὶς μετ' εὐχαριστίας, καὶ τὸ ἐν πειρασμοῖς γενναῖον καὶ μεγαλόψυχον ἰδοὺ γὰρ τὰ δεινὰ παρὰ πάδας. Ταῦτα ἔφη, καὶ βαρὺ τι καὶ πεπονηθὲς ἀοιμώξας, οἷα κρυφαῖς ἄμμασι τὰ μέλλοντα διορῶν, αὐτοῖς μὲν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀμαχὸν ἐπιβάλλει σφραγίδ'· τὸν δὲ θεωρεῖα ὑπολαβεύσας, υἱοῦ οὐκ ἔτι παροῦναι δείκνυσιν ἅπερ ἐπαγγελθεὶς ἡμελλε· καὶ πάλιν εὐχαί πρὸς Θεὸν αὐτῷ, καὶ πάλιν δάκρυα, ὑπνόν τε πάλιν ἀγενεστός ἐκείνη καθάπαξ ἡ νύξ, ἕως αὐτὸν ἢ θεῖα παρεκάλεσε χάρις, ἐν σχήματι νεανίδος παρθένου ἐπιφανείσα. Ἐξῆς δὲ καὶ ὁ ἐχθρὸς μετὰ τῶν σκανδάλων καὶ τῆς ἐπι-
E

ἐσουλῆς,

Α βουλῆς, ἐκ τοῦ Ἀγγουλά τε πρώτου ἢ τῆς ἐκεῖνου μανίας ἀρχῇ, καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν πληγῇ, δι-
καίαν τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκτιρώσεως τὴν ἀντιμισθίαν ἀπολα-
βόντες, χάριτος τε παρὰ τοῦ φίλου ἀξίως τετυχαῖντες.

Ἐν ὧσιν γὰρ τὰ ὑφ' ἑνὸς πρὸς τοὺς μαθητάς ὁ Συ-
μεὼν διεῖχται, τῆς προλαβούσης ὥσπερ ἐπιλαθόμενος
διδασκαλίας ὁ Ἀγγουλάς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐντολῆς,
μὴ μεριμνήσκειτε κτελευούσης, μερίμνησον ἐκεῖνος ἑαυτῷ
καὶ ἡμῖν ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος εὐθὺς ἡ πληγῇ, οὐ
κατ' αὐτοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν ὁμοῦ πάντων
καὶ ἡ πληγῇ μεγάλῃ οὕτω καὶ χαλεπῇ, ὥς τοὺς μὲν αὐ-
τῶν ἐγγυάτῳ θανάτου γενέσθαι τοὺς δὲ καὶ θανατεῖν,
ὅσοι δηλοῦν τῶν ἄλλων ἀμελέστερον εἶχον. Ὅπερ μα-
θόντα τὸν Συμεὼν τὸ τῆς νεανικῆς τοῦ Ἰωδ ἐκείνης καὶ
γενναίας φάναι ψυχῆς, εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημέ-
νου εἰς τοὺς αἰῶνας. Εἰστίηαι δὲ τις ἀδελφός, τῶν κο-
μιτῇ σπουδαίων καὶ φιλαρέτων, ὄνομα Κόνων, ὃς διὰ
τὸ Χριστὸν τοῦ τρόπου, καὶ τὸν περὶ τὸ καλὸν ἔρωτα
ἡγάπητο τῷ μεγάλῳ διαφερόντως· οὗτος δέ τι τῆς Ἰσῆς
τοῖς ἀδελφοῖς πληγῆς ἴστατο σκυθρωπός· ἔξω δὲ καθά-
περ ἑαυτοῦ γεγνηώς, ἐδόκει παῦτα τὸν θεῖον Συμεὼν
ἔργον αὐτοῦ πυθανόμενον· Ποία τῶν ὑπὲρ γῆς ἐνός ἀν-
θρώπου μεγίστη πρὸς Θεὸν παρρησία; τοῦ δὲ καὶ τις
ἐκεῖνός ἐστιν ἐρομένου, αὐτὸν εἶναι φάναι τὸν μετ' ἐκεί-
νου λαλοῦντα τῆς θείας οἰμῆς χάριτος, ὃ μετ' οὐ πολὺ παρὰ
δοξον ἐμελλεν ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι προσκυνητούς, ἢ
τὸν μαθητὴν μάλλον οἰκοδομούσης, μὴ λίσσῃ παρὰ τοῦ
ποιήσαντος πρὸς ἀπιστίαν ὑποσυρεῖς, ἀσθένειαν τοῦ διδα-
σκάου πρὸς τὰς ἐκεῖνου μηχανάς καταγινώσκαι· ὁ μὲν γὰρ
Κόνων εἰς ἑαυτὸν ἐπανελθὼν, ἀγωνίας μεστός τὴν ὥψιν
αὐτῷ ἐξηγήσατο.

Οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ καὶ τελευτῇ μὲν αὐτὸς ὑπὸ τοῦ
διαβόλου πληγείς ὁ Κόνων· ὅπερ τῇ Συμεὼν ἀκούσθην,
μέσης αὐτοῦ καθικνεῖται καρδίᾳ. Ὁ δὲ τὸν νεκρὸν κο-
μισθῆναι, καὶ πρὸς αὐτοῦ τεθῆναι, τὴν δὲ δερματίνην
τοῦ στύλου σέπην ἀρθῆναι κτελεύσας, τὰ σπλάγγνα τε
δεινῶς ἐπὶ τῷ κειμένῳ παθόν, ὀδυνηρὸν τε λίαν θαυμάσας
καὶ ἀνακλύσας, γόνατά τε τοῖς ἐδάφει καὶ ὕφει, Δέσ-
ποτα παντοκράτορ εἶπεν, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ πᾶ-
ξας αὐτὸν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὁ δι-
δοῦς πνοὴν τῇ λαῷ τῇ ἐπ' αὐτῆς καὶ πνεῦμα τοῖς πα-
τοῦσιν αὐτήν, ὁ ἐκστρέφων εἰς πρῶτ' οὐρανὸν θανάτου καὶ
ἡμέραν εἰς νύκτα σκοτίζων, ὁ θανάτων καὶ ζωογονῶν, ὁ
εἰς ἄθου κατάρτων καὶ ἀνάρχων, πνεῦσον ἐπὶ τῷ νεκρῷ σώ-
μα τοῦτο τοῦ ζωποιοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀποκατα-
στήτω αὐτῷ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ὥστε λαλῆσαι τοὺς ἑσθῆς τῶν
ἀνθρώπων τὴν δυναστείαν σου, καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγα-
λοπρεπείας τῆς βασιλείας σου. Ταῦτα προσευξάμενος καὶ
δικνασθῆς, μεγάλῃ ὥς εἶχεν, Ἀβδᾶ Κόνων, ἔδοξε τῇ

Γ φωνῇ. Ὁ δὲ ἦν ἄφωνος, ἄφρονος, ἄσῳμα αἰσθησώης τε καὶ
πνοῆς ἔρμῳ. Ὁ δὲ τῇ γῇ πάλιν ἑαυτὸν τοῦ Συμεὼν δε-
δοικότες, τὰ αὐτὰ τε προσευξάμενον, καὶ παραπλησία
φωνῇ πάλιν τὸν μαθητὴν καλίσαντος, ἔτι νεκρὸς ἀκριβῶς
ὁ νεκρὸς ἦν, γόνατα καὶ κεφαλὴν αὐθις κολιμήσας τῷ
ἐδάφει, συντονώτερον τε τοῦ Θεοῦ δεχθεῖς, ἔπειτα μέντοι
καρδίαν ἅμα καὶ ὀφθαλμοὺς εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας, φω-
νὴν τε δάκρυσι θερμοῖς κεκρασμένην ἀφείς, Ἦ τοῦ Θεοῦ
μίττερ, ἢ δέσπονα πάντων καὶ Θεοτόκος, ἢ τῆς ἡμῶν
ἀνηλικίας καὶ σωτηρίας μεσίτης, ἔφη· ὁ Πρόδρομος
τοῦ Ἐμμανουὴλ, ὁ καὶ αὐτὸν κατὰ ξυμῆς βαπτίσας τὸν
αἰσῶντα τὴν ἀμνησίαν τοῦ κόσμου, ὁ τῇ μητρὶ με καὶ
πρὸ γενέσεως εὐαγγελισάμενος· Χερουβίμ, Σεραφίμ, Θρό-
νοι, Κυριότητες, Ἀρχαί, Ἐξουσίαι, Μιχαήλ, Γαβριήλ,
ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι τῶν Ἀγγελικῶν ἐκεῖνον δυνάμειον,
ἄλλος ἄλλης στρατιάς προηγήσθε· Ἀπόστολοι θεοὶ, Προ-
φῆται, Μάρτυρες, Ἱερεῖς, οἱ τὴν ἀδαπάνητον μυστικῶς
θυσίαν ὑπὲρ ψυχῶν δικαίων προσφέροντες, σεσίγηκεν ὑμῖν
πᾶσα νῦν ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Θεὸν παρρησία, ἐπιλέλησθε
τοῦ διὰ πικρῆς ὑμᾶς μεσίτης προσδεδωμένου· κείτῃ γὰρ
ὡς ὁράτε οὗτος, καὶ οὐ δὲ μία παρ' ὑμῶν πρεσβεία, οὐ-
δεῖς τῶν ἐμῶν τῆς καρδίας ὁδονῶν ἔλιος, Ἦ πῶς διανε-
νῆς παρ' ὅλην ὁ πόνος ἐμοῖ τὴν ζωὴν; Εἰ οὐκ ἀναστῆσε-
τα, οὕτως οὐκ εὐχρέστησα τῷ Θεῷ μου, οὐ δὲ κοινωνήσαν

rat; iterum supplex ad Deum preces, iterum la-
crymas fundit, iterum expers somni noctem illam
totam traducit; donec apparens ei divina gratia,
juvenis puellae speciem induta, affligentem se con-
solata est. Deinde et hostis adfuit cum scandalo at-
que insidiis; ejus furor ab Angula orsus, contra
ipsum ac Fratres plagis sæviit: recipiente illo me-
ritam pro familiaritate cum hoste contracta merce-
dem, et gratiam a tali amico conferrisolitam.

144 Interea enim temporis, dum quæ viderat,
discipulis enarrat Symeon; Angulas, superioris do-
ctrinæ quasi immemor, quin etiam præcepti, ne solli-
cite agerent caventis, oblitus; Sollicitus sit ipse et
sibi, inquit, et nobis. Quæ verba continuo plaga
consequitur, non modo ipsi sed fratribus quoque
omnibus perquam luctuosa: adeo quippe gravis ac
sæva fuit, ut quidam prope abessent a morte, qui-
dum, etiam morerentur; illi scilicet qui aliis negli-
gentiores fuerant. Quo intellecto Symeon, ut alter
Job, forti ac generoso animo dixit: Sit nomen Do-
mini benedictum in secula. Quidam autem Frater,
in paucis studiosus atque amans virtutis, Conon ap-
pellatus, Symeonique, ob elegantiam ac suavitatem
morum et studium, sectandi meliora, admodum
carus, perplexo erat dejectoque animo, metuens, ne
eadem quæ Fratribus sibi quoque calamitas accide-
ret. Hic quasi mente a sensibus aberrans, videre
sibi videbatur Symeonem, talia interrogantem:
Qualis hominis unius in terris maxima erga Deum
fiducia est? Eo autem, Quis ille est homo respon-
dente; dicere Symeonem, illic est qui loquitur te-
cum? divina, ut arbitror, gratia sic disponente ea,
quæ post paulo eventura ipsi præter expectationem
erant, aut potius discipulum instruente, ne ad in-
fidelitatem a malo genio pellectus, oblivisceretur
suam magistro infirmitatem indicare adversus ma-
chinamenta ipsius: etenim sibi redditus Conon,
magno cum mœrore visionem istam Sancto aperuit.

145 Non multo interjecto tempore Conon a dia-
bolo percussus expiravit: quod ubi ad aures Sym-
eonis pervenit, cor ingens dolor invasit. Juhet
ergo apportari mortuum, allatum poni juxta se, pel-
licum columnæ tectum amoveri, tum intimis vis-
ceribus super jacentem commotus, dolenterque ad-
modum flens atque ingemiscens, prostratis genibus
ac facie in terram; Domine, inquit, omnipotens, qui
fecisti cælum et compegisti illud; qui firmasti ter-
ram et quæ in ea sunt; qui das spiritum populo
terram incolenti et caleanti; qui mortis umbram
vertis in lucem, et diem in noctem tenebrosam; qui
occidis et vivificas; qui ad inferos deducis et reducis;
spira super hoc cadaver spiritum tuum vivificum,
et restituatur illi anima sua, ut filii hominum cele-
brent potentiam tuam et gloriam majestatis regni
tui. Ita precatus surrexit, quantaque potuit maxima
voce clamavit, Abba Conon. Is autem voce carebat
animaque, corpus sensu ac spiritu destitutum. Cum
vero se rursus humi projecisset, eademque pre-
cundo iterasset, ac pari voce discipulum vocasset
nequidquam, (mortuus enim ut erat, vere inanebat
mortuus) genibus ac capite tertio affluxus terræ,
contentiori oratione Dei opem imploravit. Postea
vero corde oculisque in cælum erectis, vocem la-
crymis ferventibus mixtam hujusmodi emisit: Ma-
ter Dei, Domina omnium ac Deipara, mediatrix re-
parationis ac salutis nostræ: Præcursor Emanue-
lis, qui etiam dignus fuisti baptizare illum qui tollit
peccata mundi, qui quæ antequam natus sum matri
meæ me annuntiasti: Cherubin, Seraphim, Throni,
Dominations, Principatus, Virtutes, Michael, Ga-
briel, et quotquot præterea estis Angelici spiritus,
alii aliis exercitibus præfecti: divini Apostoli, Pro-
phetæ, Martyres, Sacerdotes, qui inexhaustum sa-
crificium

D
A' NICEPHORO.

Dæmonis
sævitia qui-
dam moriun-
tur:

quod idem
metuens Co-
non, plus
Frater,
E

cum obli-
set, pro eo
resuscitando

F
orat Symeon
litteras vi-
ceribus,

et omnes in
auxilium
Sanctos ad-
vocat:

A crificium pro animabus justis mystice offertis, jam
A. NICEPHORO. omnis vestra in Deum fiducia pro me loqui destitit
ac mutata est: obliti estis mei, qui vos semper me-
diatores adhibui: jacet quippe, ut cernitis, hic di-
scipulus meus; et nulla a vobis intercessio, nulla do-
lorum meorum commiseratio procedit. An ergo fru-
stra omnis per totam vitam exantlatus labor? Si hic
non resurgat, vere non placui Deo meo; neque com-
munionem inveni ullam in vobis, si non reviviscat.
Tu qui in altis habitas et humilia respicis, qui ad
dexteram Majestatis sedes in cœlis, convertere, quæ-
so, Domine inde, et respice e domo sancta gloriæ
tuæ. Ubi est zelus tuus ac virtus tua? ubi est mul-
titude misericordiæ tuæ et miserationum tuarum?

qui tandem
se exaudiri
sentiens

146 In hunc modum orante Sancto, moreque ti-
moreque impleri sunt non modo presentes, verum
ipsa quoque elementa commiseratione tangi vide-
bantur, utpote tam justæ animæ clamorem ulterius
non ferentia: certe beatam Martham horror quidam
subivit, quo a sensibus abivisse se putabat, donec
superna Dei gratia occulte superveniens ipsam ad
se reduxit. Verum enimvero non amplius hoc modo
despecturus erat Deus justum laborantem: sentiens
itaque divinam visitationem advenientemque con-
B solationem, ingenti statim voce clamavit, dicens:
Ex tribulatione mea invocavi Dominum et exaudivit
me in latitudine: Domine, exaudi orationem meam
et clamor meus ad te veniat. Ne avertas faciem
tuam a puero tuo, quoniam tribulor; velociter
exaudi me tu, qui cœlos inclinas, Deus; qui ex
sanctis et excelsis habitaculis tuis descendisti, qui
propter me caro factus es, qui pro me crucem et
mortem sustinisti. Si voluntatem timentium te, uti
promisisti, facis: si libro vitæ æternæ me inutilem
servum inscripsisti; quemadmodum filiam Principis
jam defunctam, et mortuum viduæ filium jam elat-
tum, et Lazarum jam quatruiduorum ex mortuis
resuscitasti; ita veniat quoque spiritus vitæ in hunc
defunctum, et reviviscat, et consistat pedibus suis.
Ita justo Symeone clamante, vox, quemadmodum in
oratione solet, intra ipsius jacentis animam audita
est (uti postea narrabat) dicens: Totus mundus
tenebræ est: nulla usquam lux super faciem terræ,
quoniam impleta est iniquitas in negotiis filiorum
hominum, idque non solum hoc in loco.

Merum petit
mortuum
suscitari;

147 Jam sol versus meridiem inclinabat, cum
suspicit S. Symeon: atque ecce panduntur cœli,
et lumen, non modo oculorum aciem, sed ipsam,
quoque diem et splendidissimum solem offuscans,
supra firmamentum emicat; sonusque rotarum
C currentium allabitur auribus. Currus autem quatuor
instructus equis ac totidem rotis erat, cui tres præ-
sidebant viri; quorum unus a parte dextra medius
inter duas rotas et equos, alter a parte sinistra si-
militer, tertius a tergo sedebat. Vestis porro et
coma viris talis erat, ut altera candore superaret
nivem, altera splendore aurum: equorum vero color
et fræna, et vehiculi species merum erant lumen,
quod oculos potius ad spectandum, quam linguam
ad explicandum requireret, aut potius utrorumque
æqualiter argueret infirmitatem. Ferebatur autem
currus pone columnam a parte sinistra versus dex-
teram, donec consisteret ante faciem Symeonis
versus orientem, sic jubente eo qui sequebatur a
dextris.

videt cœlos
apertos et
currum
lucidum,

item splendi-
dum thronum,

148 Mox etiam a dexteris tranquilla afflavit
aura, apparuitque similitudo firmamenti, et visio
post tergum velut lapidis saphiri, et quatuor manus
virorum (dixisses consternatione ac timore percussos)
levibus alis pervolantium, et quasi velum aliquod
altaris semoventium: quod spectabatur, similitudo
throni; introrsum splendentis; ac rursus supra
thronum velut species hominis, non permittentis,

οὐ μενοῦν εὖρον οὐδεμίαν ἐν ὑμῖν, εἰ οὐ ζήσεται. Ὁ ἐν D
ὕψλοισι κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ ἐν δεξιᾷ τῆς
μεγαλοσύνης καθήμενος ἐν ταῖς οὐρανοῖς, ἐπίστρεψον
Κύριε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἴδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου
καὶ δόξαι: ποῦ ἐστὶν ὁ ζήλος σου καὶ ἡ ἰσχὺς σου; ποῦ
ἐστὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέου σου καὶ τῶν οἰκτιρημῶν σου;

Ταῦτα τοῦ Ἁγίου προσευχομένου, οὐ καταφείας μὲν
οἱ παρόντες ἐπληροῦντο καὶ δέουσι, ἀλλὰ συμπάσχειν
αὐτῷ μικροῦ καὶ τὰ στοιχεῖα ἐδόκει, δικαίως οὕτω ψυχῆς
βοῶν δυσωπούμενα, τὴν μέντοι μακαρίαν Μάρθαν καὶ
φρίκης τι ὑπεκλήθει· ἡδὴ δὲ καὶ ἔξω αὐτῆς ἐνόμιζε γε-
γενῆσθαι, ἕως ἄνωθεν αὐτῇ κρυφίως ἐπιδηρήσασα χάρις
εἰς αὐτὴν ἐπαγγέλαται. Ἀλλ' οὐ γὰρ ἐμελλε Θεὸς ταύτη
τοῦ δικαίου κἀρμονίας ἐπὶ πλέον ὑπεροφῶν, ἀλλὰ θείας ὁ
Συμεὼν ἐπισκοπῆς καὶ προσαγούσης καὶ παρακλήσεως
ὑπαισθόμενος, ὅξυ σὺτίκα βοήσας, Ἐκ θλίψεως ἐπεκάλει
σάμην τὸν Κύριον, ἔφη καὶ ἐπ' αὐτῶν μου εἰς πλατισμόν·
Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ μου
πρὸς σε ἐλθέτω· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ
παιδὸς σου, οὐ γλήξομαι, τυχὼ ἐπακούσῃ μου. Ὁ κλίνας
οὐρανοὺς Θεός, καὶ ἐξ ἁγίων ὑψωμάτων καὶ κατοικητη-
ρίων σου καταβὰς, ὁ δὲ ἐμὲ σάρξ γενόμενος, ὁ καὶ σταυ-
ρὸν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ θάνατον ἀνασχόμενος, εἰ θέλημα τῶν
σε φεδομένων ὡς ἐπαγγέλλω ποιεῖς, εἰ τῇ βίβλῳ με τῆς
παρὰ σοὶ ζωῆς καὶ τὸν ἀγρεῖον δόλῶν ἐνσπεγράψῃς, ὡς
τεθνηκυῖον ἡδὴ τὴν τοῦ οργάνου θυγατέρα, ὡς ἐκκομι-
ζόμενον νεκρὸν τὸν τῆς χάριτος υἱόν, ὡς τετραγόμερον ἐκ
νεκρῶν ἀνέστησας Ἀδάμ, οὕτως ἐλθέτω πνεῦμα ζωῆς
καὶ εἰς τὸν κείμενον τοῦτον, καὶ ζισάτω, καὶ στήτω ἐπὶ
τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ταῦτα τοῦ δικαίου βοῶντος, φωνὴ κα-
θάπερ ἐν προσευχῇ τῇ ψυχῇ τοῦ κειμένου ἠκούετο, ὡς
αὐτὸς ὕστερον ἐξηγούμενος ἦν, Ὅλος λέγουσα σκότος ὁ
κόσμος, οὐκ ἐστὶ φῶς ἐπὶ προσώπῳ τῆς γῆς οὐδ' αὐτοῦ,
πληθυνθεῖσας τῆς ἀνομίας ἐν ταῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν υἱῶν
τῶν ἀνθρώπων, οὐ μὴ μόνον ἐν ταῖς.

Ἡλιος μὲν οὖν ἡδὴ μετὰ μεσημέριαν κεκλίει· ὅρα
δὲ ὁ ἱερός Συμεὼν, καὶ ἰδοὺ ἀνοίγονται οἱ οὐρανοί, φῶς
δὲ οὐκ ὀφθαλμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἡμέρας, καὶ αὐ-
τοῦ κρεῖττον ἡλίου ὑπὲρ ἅνω τοῦ στερεώματος· ἵσχος τε
τροχῶν φερομένων ἐμπίπτων ταῖς σκοταῖς· ἄρμα δὲ κατό-
πιν τοῦ ἡγίου τέσσαρσι μὲν ἵπποις γρόμενον, τοσοῦτοις δὲ
καὶ τροχαῖς, τρεῖς τε οὐρίμων παραλέοντες ἄνδρες· ὁ μὲν
ἐκ δεξιῶν μετὰ τῶν δύο τροχῶν τε καὶ ἵππων, ὁ δ' ἐξ
ἀριστερῶν ὁμοίως, ἄτεροι δ' ἐκ τῶν ὑπισθίων. Ἡ δὲ ανα-
βολὴ τοῖς ἀνδράσι καὶ ἡ κόμη, ἡ μὲν γούνα τῇ λευκότητι
πρυμύσσα, ἡ δὲ πλέον καὶ χρυσοῦ στίλβουσα· τὸ δὲ τῶν
ἵππων γρόμα, τὰ δὲ ἵνισα, τὰ δὲ τὸ δὲ τοῦ ὀχήματος εἶ-
δος, φῶς αὐτόχρμα ἦσαν, φῶς ὀφθαλμῶν μᾶλλον εἰς
θεὸν ἢ γλῶττι, εἰς ἐρμηνείαν δαίμονων, ἢ καὶ ἀμφαῖν ἐπί-
σκες, γλῶττις ὁμοῦ καὶ ὀφθαλμοῖν ἐλέγχον ἀσθένειαν. I
Ἐφέρετο τοίνυν ἐπὶ τὰ δεξιὰ διὰ τῶν εἰωνύμων ἐκ τῶν
ὀπισθίων τοῦ κίονος, ἕως κατὰ πρόσωπον ἔσται τοῦ Συ-
μεὼν πρὸς Ἀνατολῆς, τοῦ δεξιὰ παρεπομένου ταύτη κε-
λεύσαντος.

Αὐτίκα γοῦν ἐκ τῶν δεξιῶν κρέμα προσέβλεπεν αἶψα,
καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωμα στερεώματος, καὶ ὡς ὁρασις κατὰ
νότον λίθου σαπφείρου, τέσσαρές τε χεῖρες ἀνδρῶν οἰοῦναι
σὺν ἐκπλήξει καὶ φόβῳ πτέρυναι ἐλαφραῖς διατετομένων,
καὶ ὥσπερ τι καταπέτασμα θυσιαστηρίου κατασείοντων·
τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ὡς ὁμοίωμα θρόνου τὰ ἐνθον καταλάμ-
ποντος, καὶ ἐπ' αὐτῷ πάλιν ὡς εἶδος ἀνθρώπου, μὴ τε
ὀφθαλμῷ τῆς θεᾶς ἐφικέσθαι, μὴ τε νόῳ τοσοῦτον ἐφείντος
ὅσον ἐξούλετο· Ἀγγέλων τε μυριάδες ἀριθμοῦ κρεῖττους
κυκλῶσαι τὸν θρόνον ὁμοῦ καὶ παρεστεικνύειν· φῶς αὐτό-
χρμα οὖσαι, φῶς ἀφείσαι, φῶς ἐξαστράπτουσαι· οἱ μὲν
ὅσα καὶ αἶψα ὁρώμενοι, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δὲ ἥλιος· τῶν μέντοι
Μιχαὴλ (ὡς τεχνικαῦτα μυστικῶς τῇ Συμεὼν ἐδήλουτο)
πλείονος τῶν ἄλλων οἰκειώσεως καὶ παρόρησας· μεστήν,
ὡς καὶ πάντων καὶ κεφαλὰς ἐπικλινομένων μόνον ὑπερα-
νέγειν αὐτόν, διακονοῦμενον τοῖς θεοποτικαῖς διατάγμα-
σιν. Ἀπὸ μέντοι τῆς τοῦ κίονος στάσεως ἄχρι τῶν ἀετῶ-
ν ἐκείνων καὶ μυστικῶς ὁρωμένων ἀναβάσεις, ὡς εἰς
τὸν οὐρανόν, αἱ δυνάμεις ἐτίθεντο· συναυχεῖ δὲ καὶ πλῆθος
αὐτίκας

A αὐταῖς ἀνά τὸν αἶρα μυρίον, ὡς μὴ δὲ τῇ παντὶ χωρεῖσθαι δύνασθαι, ἀλλ' οἶον ἀλλήλοις συγκεῖσθαι, καὶ θάτερον τὸν ἕτερον ἔχειν, φῶς περιειμένους, φῶς ὁρώμενους, φῶς οἶον μὴ δὲ ὀφθαλμῷ καταληπτὸν εἶναι λάμποντας· φωνὴ τοῦ ὁμοιωματος ἐκείνου ἀκοινομένη, ὡς φωνὴ τοῦ ἐν ὑπεροχῇ ἀνθρώπου, ἀποκατάστασιν τῆς τοῦ κειμένου ψυχῆς σχηματίζουσιν.

Ὡς δὲ κρύπτεσθαι ἤδη τὰ τῆς θείας ἐκείνης ἐπιφανεάς, καὶ μέλλ' ὁρᾶσθαι ἤμελλε, στρατιὰ τις Ἀγγέλων παρέστη τῷ Συμεῶν, τῆς αὐτοῦ στάσεως ἐκατέρωθεν, κατὰ τὸν τῆς πονηρίας πνευμάτων παραχυρῆμα δὲ καὶ αὐτὸς, χάριτος ὥσπερ θοψιλεστέρας ὑποπλησθεῖς, λαμπρὰ ὡς εἶχε καὶ πεποιθὲν φωνῇ, Ἀδελφε Κόνων, ἔχεισαι, ἔφη, καλεῖ σε δι' ἐμοῦ ὁ τέτρα ἡμέρον ἐκ τάφου καλέσας Ἀδάμ· καὶ ὁμοῦ τῇ φωνῇ (τίς σου τὰ θαυμασία Χριστὲ διηγήσεται;) ὁ νεκρὸς ἀνέβη, καὶ τῆς γλυκειᾶς τοῦ διδασκάλου φωνῆς ὁ μαθητὴς ἠσθέτω καὶ πρὸς τὴν κλήσιν διακινησάτω, καὶ ὁμοῦ βλέψας, καὶ ποτὶ χριστάμενος, ἀποκατέστη τῇ ἀδελφότητι. Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο τοῦ Συμεῶν, καὶ οὕτω κατὰ τὸν γενναῖον Ἰωὴ πειρασθῆναι συγχωρηθεῖς καὶ αὐτὸς, λαμπρότερος ἐπὶ τέλει τυγχάνει τῆς ἀναρρήσεως, ὅσα τοῦ διπλάσιον τῶν πρώτων ἀφηρημένων τὰ μετὰ ταῦτα κομίσασθαι, τὸ τὸν θανάτου μαθητὴν, αὐτὸν ἐκείνον ζῶντα πάλιν ἐξαίστως ἀπολαβεῖν, καὶ τοιοῦτος ἐπιφανεάς ἀξιοθῆναι, οὐκ ὀλίγω θαυμασιώτερον. Ἡμεῖν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἐξῆς ὁ λόγος ἴτω τῆς ἀκολουθίας ἐχόμενος.

B ac fiduciæ plena dixit: Frater Conon; suscitare: vocat te per me ille, qui quatruiduanum e sepulchro. Lazarum evocavit. Vivum loqui desierat (quis mirabilia tua, Domine, enarret?) cum mortuus revixit, et suavem magistri vocem discipulus audivit, et ad evocationem surrexit, et oculis vixit, et pedibus stetit, et collegio Fratrum restitutus est. Atque hoc quidem sic actum est: itaque exemplo generosi Job tentari varie permissus, illustrius præconium ad extremum retulit, quando post secuta dupliciter resarsiverunt damnum prius ablatorum; nam et discipulum mortuum inusitato modo rursus vivum recepit, et tam insolita apparitione dignatus fuit, quod haud paulo admirabilius. Verum ad cetera, quæ restant enarraunda, nostra procedat oratio.

D tantum vel oculis vel mente e spectaculo voluptatis capi, quantum spectans cupiebat: Angeli quoque numero infiniti, cingentes thronum, præsto erant: qui ipsum revera lumen videbantur, ita coruscabant undique emittendo radios. Alii speciem præferebant aeris, alii ignis, alii solis: Michaeli tamen (uti secreto Symeoni tunc manifestatum est) major quam aliis familiaritas agendique libertas erat; adeo ut omnibus capita inclinantibus, ipse unus eminere, Dominicis mandatis inserviens. Ab illo porro ubi columna stabat loco, ad illum usque ubi arcana nec alteri unquam visa, spectacula apparebant, ascensus erat, per quem velut in ipsum usque cælum Angelici spiritus erant constituti, conscendebantque per aerem tanta multitudine, ut capi omnino loco non possent, sed inter se quasi conglobati, alii alios complecti cogerentur: omnes splendidissimo circumdati lumine, videbantur ipsum esse lumen, et tale quidem quale oculorum acies ferre nequiret. Tum denique vox audita est, velut hominis in sublimi stantis; significans restitutionem animæ demortui in suam sedem.

unde accepta responso

149 Posteaquam divinæ illæ apparitiones evanuiscent, conspectus exercitus quidam Angelorum adstitit Symeoni, ab utraque columnæ parte adversus malos spiritus præsidium: moxque ipse, velut uberiori gratia repletus, quam potuit clarissima voce

E jubet mortuum surgere.

CAPUT XIX.

Miracula per capillos Symeonis patrati. Sacerdotium susceptum.

C Iερεὺς τις, τῆς Ἰβήρων ὁρῶμενος, κατὰ χάριν τοῦ Ἁγίου πρὸς αὐτὸν παραγεγονώς, οὕτως ἀνιστήθη τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, ὡς καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ τριγῶν αἰτῆσαι παρ' αὐτοῦ καὶ λαβεῖν. Οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανελθὼν, ἐν καθαρῇ τῶν θυρήθων χωρὶν ναὸν εἰδείματο, καὶ σταυρῷ τιμίως αὐτὰς ἐναπέθετο, ἵνα καὶ διπλῇ μάλλον τῇ τε θήκῃ καὶ σφισιν αὐταῖς εἴη θαυματουργεῖν. Τῶν δὲ κακῶς πασχόντων πολλοί, καὶ πνεύμασιν ἀκαθάρτοις ἢ νόσοις πιεζόμενοι προσπίοντες, καὶ θεραπείας τυγχάνοντες, οὐκ ὀλίγη χειρὶ πάλιν αὐτοῖ τὴν θεραπείαν κρείσσοντα. Ὅπερ ὁ ψθόνος οὐκ ἐνεγλῶν, ἐπανίστασιν αὐτῇ τοὺς ἐκ γειτόνων ἱερεῖς, οἱ καὶ προσαγγέλλουσιν αὐτὸν τῷ σφῶν Ἐπισκόπῳ, ὡς ἄρα περιεργίαις δὴ τισι καὶ πονηραῖς ἐνεργείαις εἴη τοὺς πολλοὺς ἀπατῶν, καὶ πρὸς τὸ κακὸν εὐκτερίων ἐπαγόμενος: οἱ ἐκείνον ἀδυσανίστως πιστεύσαντα, καὶ ὅζῳ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς κινηθέντα, τῆς τε θείας αὐτοῦ ἱερουργίας ἀπειρῆσαι, καὶ ὅθ' καὶ τὰ ὄντα προσαφελίσθαι, ἔτι καὶ τὴν τοῦ εὐκτερίου εἰσοδὸν ὑπανεῖναι μηδενὶ τοῦ λοιποῦ παραγγελλαντα.

Ὁ μὲν οὖν ἐπικλησάμενος τὰς εὐκτερίου θύρας καθῆστο, οὐ τὴν τῆς ἱεροσύνης ἐκπαιδὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ὄντων ἀφαιρέσιν οὐκ ὀνείδων: πρὸς μὲν δὲ πάλιν τὰς εἰς τὸν Ἅγιον ἀφενδοῖς ἐλπίδας ὄρων, καὶ τὴν ἐκείθεν παράκλησιν ἐκδεχόμενος. Πρὸς γὰρ οὐδὲν ἐκείνος οκνῶν οὐ δὲ ἀναιδέμενος ἦν, οὐκ ὀψίζων, οὐ διαμείλλων, οὐ τῇ πράγματι καιρὸν οἰκτεῖον ταμειόμενος: ἀλλὰ δαιμον εὐθὺς χαλεπὸς τῷ Ἐπισκόπῳ ἐπιπηδῆσας, νυκτερινὸν ἰκέτην αὐτόν, ἵνα καὶ τὸ πάντων ὄμμα λάθῃ καὶ πάσαν αἰσθησιν διακλέψῃ, τῷ Πρεσβυτέρῳ προσάγει, τὴν αἰτίαν δηλαδὴ συνέντα καὶ τὴν δίκην οὐκ ἀγνοήσαντα. Καὶ πρῶτα μὲν αἰτεῖ παρὰ τοῦ ὑπὸ χεῖρα συγγνώμην, εἴτα τὸ

P resbyter quidam, Iber a natione, fama viri sancti excitus, eo iter instituerat; sicque exarsit erga illum fiducia, ut e sacris ejus capillis quidpiam peteret ac impetraret. Inde domum suam reversus, in loco a turbis remoto sacram ædem extruxit, et pretiosæ admodum Crucis prædictas Reliquias inclusit, ut duplici ex capite patrarent miracula, ex virtute scilicet talis thecæ, et sua ipsorum. Multi sane habentes male, et impuris spiritibus morbisque vexati accesserunt: opemque nacti, non parca manu pro incolunitate inpetrata rependebant aliquid. Cujus rei impatiens invidia, concitavit vicinos Presbyteros: qui virum detulerunt ad Episcopum suum, criminati quod superstitionis quibusdam æmalis artibus populum seduceret adduceretque in oratorium novum. Episcopus, nullo examine factis dictis fidem adhibens, graviter in virum commotus, sacris illi interdicit: adhæc et facultates diripi, et aditum sacelli, ne cui deinceps adeundi copia esset, obstrui jubet.

a Capillus ejus thaumaturgis Sacellum erigitur,

f

quod claudi jubens Episcopus

151 Interea sedebat ille, clausis sacelli foribus, lamentans non tantum facultatem sacris operandi ablatam, sed rem familiarem quoque: respiciensque unicam suam, minimeque fallacem spem positam in S. Symeone: consolationem ab illo accepit; subsidium non cunctanter tardeve conferre, non procrastinare, aut in aliud tempus rejicere, non certas in horas reservare solito. Continuo infestus dæmon Episcopum invadens, ipsum jam lucifugum per tenebras noctis, ut clam omnibus peracta res in hominum notitiam non veniret, supplicem ad Presbyterium

Presbyterium

A. NICEPHORO.
corripitur a
dæmone

et penitens
liberatur.

Idem sacellum
spoliaturi
milites extin-
guuntur.

Instantibus
multis ut
Sacerdos
 fiat Symeon,

b

adest nutu
divino Episco-
pus, qui ipsum
consecrat,

c

d

A Presbyterum adigit : jam enim innotuerat misero et calamitatis suæ causa et ultio divina. Ac primo quidem a subdito suo veniam petit, deinde miseriam suam ei revelat, denique rogat ut medelam sibi impertiri dignetur, quemadmodum aliis pluribus impertitus fuerat. Ille suppliri sinceram exhibet inedicinam, gratiam gratuitam, divitias inexhaustas, Crucem, inquam, suam ; simul edocet, quantus et unde acceptus lateat in Cruce thesaurus. Accessit igitur Episcopus fervente spiritu, ac multo etiam ferventiore penituntia, tum quia circa divinam illam gratiam prius cœcutierat et calumniatus erat impudenter, tum quia illius ministrum ac Sacerdotem injuriis affecerat, nunc ipsum habens patrocinantem. Et ille quidem infestum a se excussit dæmonem : Presbyter vero cum pristina dignitate rem familiarem, ampliorem etiam quam habuerat, et libertatem recepit.

152 Circiter idem tempus contigit, Persas illis partibus cum exercitu supervenire ; quibus cum indicatum esset, plura in sacello jam dicto et magni pretii anathemata esse, a Christianis non parca aut avara manu istic suspensa ; duo quipiam eodem celeri cursu contendunt : quos ubi Sacerdos eminens adventantes videt, in vicinam sese abdidit silvam, donec ipsi ad exercitum revertissent. Illi vero ingressi sacellum, toto istic die permanentes non prodire. Suspiciatus itaque Presbyter, eos jam inde clam se egressos (Quid enim, inquebat, istic ultra agerent?) ausus est eo regredi : ingressus autem reperit ambo ante prodigiosam crucem (vere illud tuum potens brachium patravit, Christe, Rex meus) extinctos jacere : adjacebant quoque faces accensæ, certum fere testimonium voluisse templo flammis subjicere, quæ corruebat ipsis, e manibus delapsæ fuerant. Atque, hæc omnia ille ipse Sacerdos, cum deinde Symeonem inviseret, testatus est.

153 Jam vero ad ea me sermone progressum, quæ ad divinum Symeonis Sacerdotium faciunt, unde et quomodo Presbyteratus sacrum ordinem suscepit, consentaneum fuerit apta narratione proferre. Ubi tanta prodigiorum multitudo, et omnis fere numeri supputationem excedens, ab ipso patrata erat ; subiit quosdam, in quibus miracula illa contigerant, desiderium suscipiendi ex eisdem manibus sanctificationis munera, ex quibus susceperant beneficia curationum : avebant quoque discipuli ut illæ sibi manus sacra porrigerent mysteria, quæ habitum attribuerant ; atque illa de causa omnes ipsum ad sacros Ordines suscipiendas impellebant, et quadam violentia adigebant. At ille, excessu quodam humilitatis, non minus cordis quam oris lingua deprecabatur tantam dignitatem, negabatque omnino admissurum : Etenim, inquit, si ipsi Seraphici spiritus, qui merus et immaterialis ignis sunt, forcipe tangunt *b* carbonem ; qua fronte ego, qui evanidum ac fragile fœnum sum, manibus meis contrectare illum ausim ?

154 Dum animo contra Sacerdotium tam obfirmato agit, vox quædam nec opinata cœlitus ad aures accidit, dicens : Ora. Moxque os (nesciebat ipse quo modo) apertum est, ac dixit : Tu dominaris in nos, Deus ac Pater meus, et unigenitus tuus Filius, et sanctissimus Spiritus tuus, nunc et semper et in secula seculorum. Hinc certior factus, probari Deo quoque ut consecraretur ; videbatur sibi in raptu mentis videre *c* Dionysium, (erat ille tum temporis Scienciæ Episcopus) in posteram lucem ad columnam adventare, ingressumque intra cancellos *d* ipsum Presbyterum initiare. Et hoc quidem symbolum divinæ circa futuram ordinationem approbationis, visio autem postero die exitum

πάθος ἀνακαλύπτει, ἐξῆς δὲ δυσωπιεῖ θεραπείας ἀξιοθῆ- D
ναι, ὅτω δὴ ποτε τρόπῃ φησί πολλοὺς οἷδε καὶ ἄλλους αὐτὸς ἀξιώσας. Ὁ δὲ τὴν ἀτεγνον ἰατροίαν, τὴν ἄμισ-
θον χάριν, τὸν οὐ κενοῦμενον πλοῦτον αὐτῷ, τὸν σταυ-
ρὸν ὑποδείκνυσιν, καὶ τὸν ἐν τῷ σταυρῷ κεκοιμημένον,
ὅθεν ἄρα καὶ ὅπως, θεσσαυρὸν ἐρμηνεύει. Προσιλθὼν τοί-
νυν ὁ Ἐπίσκοπος θερμῷ πνεύματι. θερμωτέρῳ δὲ πολλῷ
καὶ τῇ μετανοίᾳ, οἷς τε περὶ τὴν θεῖαν χάριν ἐκεῖνον τυ-
φλώτων πρότερον ἦν, καὶ συκοφαντῶν ἀναίδην καὶ δια-
βάλλον, οἷς τε περὶ τὸν ἱερέα καὶ διάκονον ἐνύδρισε,
ταύτης ἅμα δὲ καὶ αὐτὸν συναϊρόμενον ἔχων· αὐτὸς τε
τὸν χαλεπὸν ἀπέθετο δαίμονα, κἀκείνος μετὰ τοῦ ἀξιώ-
ματος αὐθις καὶ τῆς οὐσίας μεῖζονα τῆς προτέρας ἀπει-
λήσει καὶ τὴν ἐλευθερίαν·

Συνέβη δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Πέρσαι τοῖς μέρεσιν
ἐκεῖνοις ἐπιστρατεύσαι καὶ κινυθέν αὐτοῖς ὡς εἴη πολλὰ
καὶ πολλοῦ ἄξια καθωσιωμένα τῷ εὐκτηρίῳ, οἷα Χρι-
στιανῶν οὐ φειδομένως οὐδὲ γλίσχυρις ἐκεῖ προσαναλίσ-
κόντων, δύο τινὲς ἐπ' αὐτὸ δρομαίως ἐφέροντο· οὗς ἰδὼν
πρόβρῳθεν ὁ ἱερεὺς, τὴν παραπεφυκυῖαν ὑποδύεται ὕλην,
ἕως αὐτοὶ πάλιν εἰς τὸ στρατόπεδον ἀναστρέψαιεν. Οἱ δὲ
τὸ εὐκτήριον εἰσελθόντες, ἀπρόιτοι πάσαν ἐκεῖθεν διαμε-
μενῆκασιν τὴν ἡμέραν· ὑπολθὼν τούτων ἐκεῖνος λαθεῖν
αὐτὸν τὴν τῶν Περσῶν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον (τί γὰρ ἂν φησι
καὶ δροῦντες ἐν αὐτῇ λοιπὸν εἶεν) θαρρῆν τὴν εἰσόδον καὶ
τούτους εὐρίσκει πρὸς τῆς θεῖας ἐκεῖνης τοῦ σταυροῦ δυ-
νάμει (ὅς ὁ βραχίον μετὰ δυναστείας ὅπως Χριστὲ E
βασιλεῦ) νεκροὺς ἀμφοτέρους κειμένους, λαμπάδες τε
πυρὸς παρακείμεναι, καθάπερ ἐν ἐπαγγελίᾳ τοῦ τὸν ναὸν
ἐμπρῆσαι, καὶ τῶν χειρῶν πεσοῦσιν αὐτοῖς καταρρέυσ-
σαι, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος μετὰ ταῦτα παρὰ τὸν Ἄγιον ἐλθὼν
ὁ ἱερεὺς ἐξηγεῖτο.

Ἄλλ' ὥδε με τοῦ λόγου γενομένου, τὰ περὶ τῆς θεῖας
τοῦ θεοῦ Συμεὼν ἱεροσύνης, ὅθεν τε τὴν τοῦ πρεσβυτέ-
ρου χειροτονίαν ἐδέξατο, καὶ ὅπως, ἀκόλουθον ἂν εἴη
διαλαθεῖν. Ὡς γὰρ ἡ πολλὴ τῶν θαυμάτων ἐκεῖνη πλη-
θὺς, καὶ ἀριθμὸν μικροῦ πάντα δευτέρου ἐσότης ἐλέγχου
παρ' αὐτοῦ ἐτέλειτο, ἐγλίχοντο μὲν οἱ ταύτων τυγχάνου-
ντες, χερσὶν ἐκεῖναις τῶν ἀγιασμάτων μεταλαμβάνειν, δι'
ῶν καὶ τὰ θαύματα· ἐπύθον δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ χεῖρας
ἐκεῖνας τῶν μυστηρίων μεταδιδούσας ἔχειν, ἅς καὶ τοῦ
σχήματος· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἱεροσύνην αὐτῇ πάντες
ἐγκείμενοι καὶ βιαζόμενοι ἦσαν. Ὁ δὲ ταπεινοφροσύνης
ὑπερβολῇ, γέλεισι καρδίᾳ οὐδὲν ἴστων ἢ στήματος, πα-
ρηγεῖτο καὶ ἀνεβάλλετο, Εἰ καὶ αὐτὰ δέπου λόγων πῦρ
αἶον αὐλὸν τὰ Σεραφίμ, τῇ λαβίδι ψαύει τοῦ ἀνθρώπου,
πῶς ἂν ὁ δειλιανὸς ἐγὼ χόρτος ὢν, ἐμαῖς χερσὶ ψαῦσαι
τούτου τολμήσωμι ;

Οὕτως οὖν ἀπραδίκτως αὐτοῦ πρὸς τὴν ἱεροσύνην
ἔχοντος, φωνὴ τις παρὰδόξως ἀνωθεν ἐμπίπτει ταῖς
ἀκοαῖς, Ποίησον εὐχὴν λέγουσα· καὶ τοῦ στόματος αὐτῇ
παραχρησμὰ (ὡς οὐδὲ αὐτὸς ἤδει) διανοιγένης, Ὅτι σὺ
βασιλεύεις ἡμῶν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἔφη, καὶ ὁ μονογενὴς
σου Ὑἱὸς καὶ τὸ πανάγιον σου Πνεῦμα, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Συνεῖς οὖν ἐντεῦθεν καὶ
Θεὸν ἐπευδοκεῖν τῇ χειροτονίᾳ, ἐδόκει Διουσύσιον εἰς τὴν
ἐπιούσαν ὡς ἐν ἐκστάσει ἔρῃν (ὁ δὲ ἦν Ἐπίσκοπος τηνι-
καῦτα κατὰ Σελεύκειαν ὁ Διουσύσιος οὗτος) ἐπὶ τοῦ κίονος
ἀναβάντα, εἶσω τε τῆς κιγκλίδος γεγονότα, καὶ ἱερέα τοῦ-
τον χειροτονήσαντα. Καὶ ὁ μὲν θεῖας ἀνωθεν καὶ τοῦτο
πρὸς τὴν χειροτονίαν σύμβολον ἔθετο ψήφου· τῆς δ' ὑστε-
ραίας εἰς ἀλήθειαν ἡ θεωρία ἐξῆθ. Ἀφικνεῖται γὰρ πρὸς
τὴν μονὴν ὁ αὐτὸς οὗτος Ἐπίσκοπος (ὡς τοῦ θαύματος!)
νεύμασιν ἀθεατοῖς· ἀφικνεῖται δὲ δυσὶ μὲν Κληρικοῖς μό-
νοις, καὶ πλουσίᾳ λιτότητι, ἀδρῶ δὲ τῷ τῆς πραότητος
καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης κόσμῳ καλλωπιζόμενος. Ἀνελ-
θὼν τοιγαροῦν ἐπὶ τὸν στύλον, ἀγίῳ τε φιλήματι τὸν
Ἄγιον ἀσπασάμενος, δάκρυά τε τοῦ φιλήματος κατασ-
παίσας, καὶ Θεῷ θερμῶς τῆς αὐτοῦ προκοπῆς ἢ τῆς εἰς
αὐτὸν χάριτος μάλλον εὐχαριστήσας· Ὁ Θεός, ἡρέμα ἔφη,
ὁ καὶ πρὸ διαπλάσεως ἐπιστάμενός σε, εὐδόκησεν ὥσπερ
ἱλαστὴν σε τὰ πρὸς αὐτὸν ἦδη τῇ ἡμετέρῳ γένει καὶ
πρεσβευτήν, οὕτω καὶ μεσίτην ἄρτι διὰ τοῦ τῆς ἱερω-
σύνης

A σύνθεσιν σεπτῷ ἀξιώματι· αὐτῷ τε καὶ ἀνθρώποις γενέσθαι σε.

Ὁ δὲ ταπεινὰ περὶ ἑαυτοῦ καὶ φρονῶν καὶ φθειρόμενος, ἄχρι μὲν τινος ὄκει καὶ ἀνεύετο, εὐλαδῶς ἔχων τοῦ ἀξιώματος, καὶ λίαν ἐπαυνομένην φειδοῖ περὶ αὐτὸ χρώμενος. Ὡς δὲ προσθεῖς ἐκεῖνος. Εὐλόγησον, ἔφη, αὐτίκα τε μετὰ τὴν εὐλογίαν εἰσὼ τῆς κιγκλίδος ἐγένετο, ἀνευεγκλὼν εἰς τὴν ὄψιν ὁ Συμεὼν, ἣν γὰρ καὶ πρῶτον περὶ αὐτοῦ ἐώρακει, ὅπως τε σύμφωνον αὐτῇ τὸ γεγενημένον, καὶ ὅπως ὑπὲρ ἐκεῖνη παρέδειξεν αὐτῷ κρυφίως καὶ ἀπόρρητως, τοῦτο τοῖνον ἐπὶ τοῦ πράγματος ἰδοὶ ἔπειτα μύητοι καὶ τῆς θείας φωνῆς ἐκείνης τῆς πρὸς αὐτὸν ἀνεγχείσεως ἐπιμνησθεῖς, ὡς πρὸς ἀνάγκης αὐτῇ καταστάντα καὶ τὸν Ἐπίσκοπον εἶχε, καὶ οὐ δ' ἂν εἴτι καὶ γένοιτο μετῴσκειν λέγοντα, εὐδοκίᾳς (ὅ καὶ σαφῶς ἦν) τῆς ἀνωθεν ἀντικεινῶς τὸ πρᾶγμα κατανοήσας, κλίνει μὲν τὸν εὐχέντα καὶ ἄκων· ὁ δὲ τὴν χεῖρα τῇ κεφαλῇ ἐπιθεῖς, εὐλαδῶς κομιδῇ καὶ πεφυλαγμένως τὰς τε συνήθεις εὐχὰς ἐπειπὼν, καὶ δάκρυον ἡδὺ τῶν εὐχῶν καταχέας, τὸ ψυχῆς θεῖον τι πασχούσης ἐναργῆς σύμβολον, ἱερεῖα τελειοί, τρίτῃ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τριᾶκοντα ἔτει.

Ὁ μὲν οὖν εἰρήνην δοὺς ἡ καὶ λαβὼν, ἀνεγώρησε, χαίρων ὅτι τὰς χεῖρας ἐπὶ τοιαύτῃ σκεῖται τῷ Πνεύματι γρήσειεν· τῷ δὲ Συμεὼν οἱ μαθηταὶ προσελθόντες, ἡξίουσαν τὴν θεῖαν αὐτὸν ἐπιτελέσαι μυσταγωγίαν. Ὁ δὲ τὴν προσκομιδὴν ἐν Πνεύματι ἀγίῳ συντάξας, ἡγωνία κατὰ τοὺς θερμοὺς τῶν ἐραστῶν, ὡς ἂν τῷ ποθουμένῳ Θεῷ προσενέγκοι, καὶ αὐτῷ μάλλον ἡδυνθεῖν τὰ τῆς θυσίας. Καὶ ὅρᾳ ἐν ἀποκαλύψει ἑαυτὸν μὲν τὴν θεῖαν διὰ τῆς τοιαύτης ἀναφορᾶς λειτουργίαν ἐπιτελοῦντα, τὰ ἄλλα δὲ ἀγίων Ἀγγέλων χάριτος λευκότερα τὰς ἀναβολὰς, πρὸ τῆς αὐτοῦ σάσεως ἐστῶτα, καὶ τινι κινήσει χειρῶν ἐξαίσιμα αἶον ἐπεσφραγίζοντα, ἀκρίβως προσεπιδίγοντα, εἰ τις τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ τῆς πίστεως οὐ κοινωνεῖ, ἀνάθεμα ἔστω· ἔξῃ δὲ καὶ Θεὸν ἄνωθεν ἐπεσφραγίζοντα, καὶ τὰς φωνὰς ὡς περ ἐπισφραγίζοντα. Ὁ μὲν οὖν ταῦτα μυηθεὶς περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας, καὶ τοιαύτας πληροφορίας λαβὼν, καὶ οὕτως ἀσφαλεῖς καὶ βεβαίαις ἡ λαμπράς καὶ ἀνατιφύχουσας εἰ βούλει, προθύμῳ τὸ λοιπὸν αὐτὴν ἐπιτελεῖ καὶ γλῶσση καὶ πνεύματι· ἡ μὲν δὲ καὶ τὰ πρὸς τὰ ἔξῃ· ὁ λόγος βραδείῃ τῶν τοῦ ἀνδρὸς θαυμασιῶν,
teriorum primitias offerret. Verum ille profectum suum in sancto Spiritu constitutum habens, anxio erat animo, exemplo ferventium amatorum, quomodo sacrificium Deo suo gratissimum offerret, ac majori illum afficeret voluptate. Viditque per apparitionem se ipsum istiusmodi oblatione sacram liturgiam perficientem; atque Angelorum sanctorum cohortes, vestibus nive candidioribus amictorum, stantium ante columnam, et motione quadam manuum innsitata veluti bene precantium, ac tali concludentium dicta epilogo: Si quis huic fidei confessioni non communicat, anathema sit. Tum vidi Deum quoque, coelesti signo Angelorum voces comprobantem, ac sigillo quasi suo munientem. Itaque postquam talia circa divinum sacrificium edoctus, testimonies tam certas, tam solidas, tam perspicuas, et quibus, si ita vis, contradici nil potest, accepisset; promptissima deinceps et lingua et spiritu illud obtulit. Nos vero cetera viri miracula prosequamur.

re ipsa sortita est. Ille ipse namque Episcopus nutu Dei invisibili (o miraculum!) ad monasterium venit: venit autem cum duobus solummodo Clericis et divite tenuitate; sed venusto mansuetudinis ac humilitatis ornatu decorus. Consensa igitur columna, sancto Sanctum osculo, admixtis etiam lacrymis, salutavit: cumque Deo pro illius in virtute profectu, aut potius pro gratia, qua praeventus erat, ferventer gratias egisset, submissa voce dixit: Placuit Deo, qui antequam creatus esses, cognovitte, ut, quem admodum generi nostro te propitiatore atque intercessore apud se jam pridem esse voluit: ita nunc quoque, venerabili Presbyteratus dignitate initiatus, mediatorem inter se et homines agas.

155 Sanctus autem humiliter de se et sentiens et loquens, adhuc aliquantulum detrectabat ac differbat cum timore ac veneratione dignitatem, perquam laudanda ad illam tarditate progrediens. Cum vero ille foris stans dixisset: Benedic; statimque a benedictione intra cancellos se intulisset, revocavit animam Sanctus ad visionem illam, quam pridie ac pridem hac super re conspexerat; quam scilicet expresse cum illa concordarent, quae modo fiebant; quamque distincte nunc exitu completa cerneret, quae prius secreto atque occulte representata fuerant: deinde etiam divinae illius vocis, quae auribus insonuerat, recordatus; et quomodo coram se haberet Episcopum, etiam ad vim faciendam paratum, dicentemque quod eum, quidquid denuum fieret, non esset dimissurus; rem beneplaciti (ut vere erat) divini esse considerans, incurvat ille quidem collum etiam invitatus: Episcopus vero, manibus capiti religiose admodum et circumspecte impositis, dici solitas orationes persolvit; suaviumque lacrymarum imbre inter precandum perfusus, anima nescio quod divinae virtutis indicium sentiente, Sacerdotem consecravit. tertio et trigésimo aetatis anno.

156 Post haec Episcopus, dicta acceptaque salute revertit, laetus quod manus suas in tali vase consecrando Spiritui sancto commodasset: Symeoni vero accesserunt discipuli, rogantes, ut divinarum mys-

D
A. NICKPHORO

cui ille cedens

e

E

factusque
Sacerdos,

ad preces
suorum et
visionem divi-
nam primitias
celebrat.

F

ANNOTATA C. J.

a De Iberis supra ad Cap. 13 egi. e Isaia vi. 6. Volavit ad me unus de Seraphim, et in manus ejus calculus (lxx Carbo) quem forcipe tulerat de altari. c Dionysius Ep. Seleucia interfuit Concilio generali quinto, Constantinopoli anno 553. Dubitatur in editione Labbii, fueritne Seleucia Syriae, an Isauriae Episcopus. Hic dubium tollitur: abest autem Seleucia ista cognomento Pieria solum 120 stadiis ab Antiochia ab ostio Orontis 40, postea facta Archiepiscopalis. d Videtur hoc nomine significari Modius sive Cellula supra columnam posita. e Consuetudo salutandi forma inter ecclesiasticos, qua alter ab altero benedici sibi petebat. Sic in Actis S. Mariae Aegyptiacae num. 13 de ipsa et Zosimo dicitur, Jacobant ambo, alter ab altero benedici volens; nec aliud utrimque audiebatur quam, Benedic.

CAPUT XX.

Bacillo, verbo, aqua manuum, varia patrat. Mortuum suscitatur.

Ἀνὴρ τις ἔσχερ τὸ γένος, ἐν ἀκμῇ θέρους ἐπὶ τινος ἀλῶνος ἐκάθευδεν ὑπὸ οἴνου, οἷα δὲ φιλεῖ τοῖς οἴνωθεσι συμβαίνειν, καὶ τὸ στόμα κεχλῖναι. Ὁφείως τοιγαροῦν αὐτῷ

Vir quidam, natione Iber, per calores aestatis in area quadam somnum capiebat vino potus, quem admodum ebriosis solet accidere, idque hiant ore:
Bacillo suo colubrum e ventre expellit cum

Bacillo suo colubrum e ventre expellit cum

A cum adrepens coluber, percepto odore, per fauces viri ad viscera usque sitibundus se penetrat : quare ille in extremum periculum adductus, nihil quidquam quod sibi applicaret, remedii inveniens, confestim ad Symeonem advolat, unicum in morbis perfugium, unicam in tanto malo medicinam. Is autem calamitosi viri misertus, ventrem, quem coluber uti antrum suum incolebat, bacillo suo signat, atque monasterium exire jubet. Jussum factum : in egressu statim exonerat via naturali vivum serpentem, et incolumis redit domum, miraculum factus non omnium tantum oculis sed etiam auribus; oculis quidem, quotquot tunc temporis illud videre; auribus vero, quotquot in presentem usque diem audire licuit.

Cacitatem
et paralytin
verbo curat.

B 158 Rursum adducitur illi puella, non tantum audiendi loquendique facultate destituta, sed tanto etiam tremore membris omnibus correpta, ut impotens, quæ se ipsam sustineret, linteo involuta gestari deberet : patri vero ejus, extinctum erat oculorum lumen. Et iste quidem ab aliis manu ductus, stabat coram Sancto cæcus; illa vero apportata, ibidem collocata jacebat. Pater itaque paralytin filie suam ipsius esse reputans (cum enim pater esset, dolor, qui filie putabatur, ipsum potius agre habebat) supplex pro duplici calamitate deprecanda fit, obtestans non solum ut paralytin remedium, sed cæcitati quoque afferatur. Sanctus vero Symeon, ipse quidem amborum commiseratione visceraliter tactus, oculos vero in viscera misericordiæ divinæ conjiciens, genua ei flexit, a quo largiter effundi misericordiam sæpe expertus fuerat : surgensque deinde Dominica illa voce (nec vero temeritatis me quisquam arguet, quoniam clarissime dicit ipse Dominus : Qui credit in me, opera quæ ego facio ipse faciet) Dominica, inquam, illa voce usus est; Puella, surge, et sta super pedes tuos. Cumque puella mox omnibus confirmata membris, simul atque jussa fuit, pedibus suis erecta staret; rursum ille admotum prius labiis suis digitum ori auribusque puellæ inseruit, et loquentem libere audientemque presentibus spectandam exhibuit. Hinc ad parentem conversus, digitoque, similiter lingua madefacto, oculos illinens, divina virtute illi quoque usum videndi largitus est. Deus quippe erat, qui istæ tam manifesta miracula operabatur, etsi famulo suo pro ministro uteretur : atque ita unius orationis fructus duplex curatio fuit.

Jon. 14, 12.

Multæ mulieres
impetrant
quæ optabant

C 159 Ingens quoque mulierum turba secutis temporibus ad Sanctum convenerunt : quarum aliæ ubera arefacta lacteque destituta apportantes, infantes suos spectaculum miserabile pro supplicationis actu ante ipsum collocabant : aliæ portantes uterum ei e propinquo partu laborantes, malignis spiritibus ita exagitabantur, ut infantibus nondum editis periculum non leve crearetur : aliis uterus infœcundus dolori erat, sterilitatem suam incessanter lamentantibus. Verum illæ precibus Sancti mannas tuberantes lacteque plenas receperunt; istæ spiritibus abactis liberatæ sunt; hæ sterilitate sublata revertentes, matres factæ sunt, ventris sui fructu præter spem edito.

oh infidelitatem
non sanatus,

160 Alias sistitur quidam Antiochenus, corporis proceritate maximus, nec multum dissimilis giganti, qui, præter alios quibus torquebatur dolores ac morbos, manum aridam habebat et jam quasi mortuam. Videns illum Dei famulus, non quidem oculis exterioribus, sed interioribus, quæ abscondita sunt intuitibus et penetrantibus occulta; cognoscensque Gentilem religione esse : Si vis, inquit, sanus fieri, invoca nobiscum in simplicitate cordis unigenitum Dei filium, Dominum nostrum Jesum Christum, sanctamque virginem Dei Genitricem, ex qua

D προσερχόμενος καὶ τῆς ὁσμῆς αἰσθημένου, ἐν οἴφει τε πρὸς τὰ ἔγκατα τοῦ ἀνδρὸς εἰς δύναται, ἐν παντὶ κινδύνου γενόμενος, καὶ οὕτω ποτε γράσεται λοιπὸν ἐαυτῷ μὴ ἔχων, παρὰ τὸν θεὸν εὐθὺς Συμεὼν, τὴν μὲν κν ἦκει τοῦ πάθους καταφυγὴν, τὴν μὲν κν τηλικούτου κακῆς λύσιν. Ὁ δὲ τὸν ἄνθρωπον τῆς συμφορᾶς ἐλεήσας, τὴν κοιλίαν, ἣν ὅσα καὶ ὥρην ὁ ὅρις ἦκει, τῇ ῥάβδῳ διασφραγίσας, ἔξω γενέσθαι τῆς μονῆς ἐπιτρέπει. Ἐξελθὼν τοίνυν εὐθέως ἐκείνος, κενοὶ δὲ τῶν φυσικῶν ἔξωθεν ζῶντα τὸν ὄφιν, καὶ οἰκᾶδε ὑγίης ἐπιστήλκει, θαῦμα οὐ πᾶσιν ὁμμασι, ἀλλὰ καὶ ὡσὶν, ὅσοις τε τεχνιστὰ ἰδεῖν, καὶ ὅσοις εἰς δεῦρον πάλιν ἀκούσαι γένοιτο.

Ἔτα προσάγεται τις αὐτῷ νεάνις, οὐ κομφεύουσα μόνον καὶ μικρομῆς φθειγμένη, ἀλλὰ καὶ τῷ μὲν τὸ πᾶν σῶμα τοσούτῳ συνεχομένη, ὥς μὴ δ' οἶαν τε εἶναι διακρᾶτεῖν ἐαυτήν, ἀλλὰ συνδύει μάλλον βασιτάσσεσθαι. Ἐδεεστο δὲ καὶ ὁ πατὴρ ἡδὴ τῆς κόρης τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ ὁ μὲν ὅς ἐτέρων χειραγωγούμενος, ἡ δὲ φερόμενη ὁ μὲν ἵσταται πρὸ τοῦ Ἀγίου τυλῶς, ὃ δὲ προστίθεται. Ὁ μὲν οὖν πατὴρ εἰς ἐαυτὸν ἀναδεχόμενος τὴν τῆς παιδὸς πάρεσιν (ἐπεὶ καὶ ποτὴρ, κακείνου μάλλον τὸ πάθος ἦν, εἰ καὶ τῆς παιδὸς ἐνομιζέτο) ἐκείνης ὑπὲρ τῆς διπλῆς ἐγένετο συμφορᾶς, οὐ πάρεσιν αὐτῶν ἀθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τυλῶσιν. Ὁ δὲ θεὸς Συμεὼν ἀρμυρῶν τὰ σπλάγγνα περιελήσας, εἰς σπλάγγνα τε πάλιν αὐτὸς φιλοκλήρωπας Θεοῦ βλέψας, καὶ γόνυ κλίνας αὐτῷ, παρ' οὗ τὸν ἔλεον ἔδοι πλουσίως γεόμενον, ἀναστὰς, τὴν δεσποτικὴν φωνὴν (ἐπιτιμᾷ δὲ μοι τῆς τυλῆς οὐδέ τις, ἐπεὶ κακείνου σαφῶς ἡ φωνή, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κακείνος ποιήσει) ἀνάστας τοίνυν, τὴν δεσποτικὴν, ἔφη φωνήν, Ἡ ποῖς, ἀναστῆθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου. Τῆς δὲ αὐτίκα μέλι πᾶντα ρωσθεύσας, καὶ ὁμοῦ τῷ κελύσματι ποσὶν οἰκείῃς διακαστάσας, τοῖς αὐτοῦ χεῖλεσιν ἐκείνος τὸν θάκτυλον ἐκπέσας, στόματί τε τῆς κόρης αὐτῶν καὶ ὡσὶν ἐμβαλῶν, λαλοῦσαν ἐλευθερίως εὐθὺς καὶ ἀκούουσαν ὁρᾶσθαι τοῖς παροῦσι παρεῖχεν. Ἔτα πρὸς τὸν πατέρα ἐπιστρέψας, καὶ θάκτυλῳ πάλιν ὁμοίως τῇ αὐτοῦ γλώττῃ διαδραχέντι τοὺς ὀφθαλμούς ἐπιχρίσας, δεσποτικῇ κακείνῳ τὸ φῶς ἐνεργεῖα χαρίζεται. Ἐκείνος γὰρ ἦν κινεῖσθαι σαφῶς ἐνεργῶν, εἰ καὶ δινηκὼν τῷ θεράποντι κέρχεται, καὶ οὕτω μὲν προσευχῆς καρπὸς διπλῆ θεραπεία γίνεται.

Ἐπειτα μέντοι καὶ γυναικῶν αὐτῷ πλήθη προσήλθον, αἱ μὲν ἔκαστὴν τοὺς μαστοὺς, οἷα γάλακτος ἀπορρύνουσαι, καὶ τὰ βρέφη ἐλεεινῶς ἀν' ἱεταρίᾳ προβάλλουσαι· αἱ δ' ἐν γαστρὶ μὲν ἔχουσαι καὶ ὠδύνουσαι, πνεύμασι δὲ πονηροῖς ἐταζόμεναι, ὥς καὶ αὐτὰ πρὸ τῆς ὠδίνης τὰ ἔμβρυα κινδυνεύειν σμελῶσαι· τὰς δὲ ἀτεκνοῦσας μήτρα ἐλύπει, καὶ τὴν ἀπαιδίαν χαλπῶς ἀπωδύρουτο. Ἀλλ' οἱ μὲν εὐχαῖς ἐκείνου τὴν θηλὴν ἀναθήλυσαι, καὶ γάλακτος αὐτῇν ὑποπεπλησμέναι, αἱ δὲ τῶν πνευμάτων ἀπαλλαγείσαι, αἱ δὲ λυθεῖσαι τὴν στερίωσιν ἐπακηθήθην, μητέρες μετὰ ταῦτα γενόμεναι, καὶ καρπὸν παρ' ἐλπίδα κοιλίας ἐπιδοῦσαι.

Ἐξῆς δὲ προσάγεται τις ἀνὴρ Ἀντιοχεὺς, αὐτῷ μεγέθει σώματος μέγιστος, καὶ οὐ πόρρω πολὺ γιγάντων, περὶ τοῖς τὰ τε ὄλλα πάθεσι καὶ νόσοις κατεργασμένος, καὶ τὴν χεῖρα ξηρὰν ἔχων ἡδὴ καὶ οἰονεὶ τεθνηκυῖον. Ἰδὼν τουργαροῦν ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος αὐτόν, οὐ θεατοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐ καὶ τῶν αὐτῶν ἴσαν αὐτῷ θεατοῖ, καὶ τῶν ἀπυρρίπτων ἐρμηνεύται, ἔλλυα τὴν ὁρμητικὴν αὐτῶν. Εἰ θέλεις ὑγίης γενέσθαι φησὶν, ἐπικάλουσα δὲ τῆς ἡμῶν εὐτελείας, τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὴν Ἀγίαν παρθένον καὶ Θεοτόκον, ἣς ἡ εὐδόκησε γεννηθῆναι τὸ κατὰ σάρκα, πιστεύων εἰς ἕνα υἱόν Πατέρα παντοκράτορα, ἐν αὐτῷ τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ Ὑῖῳ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, τὴν ἐπὶ τοῖς εἰδώλοις πλάνην ἀναθέματι λαμπρῷ περιβάλλον, καὶ τὸ λοιπὸν ἀλύπως ἔσῃ καὶ καθαρῶς ὑγιάνων. Ὁ δὲ πεθομένῳ οὐκ εἶχεν τὴν καρδίαν τοῖς λαγομένοις, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἐπὶ περιεχομένην ἀπάτης τῆς ἑλληνικῆς ἐκείνης καὶ ὁλερῆτος, ἐνδυνάτοι καὶ νεῦς

καὶ ὅς ἐρρίπτο φόβος, οὐδενὸς χρηστοῦ τυχάνων τῆς προσεδρεύσεως.

Ἐπεὶ δὲ πολὺ τοῦτο ἦν καὶ μέγρι πολλοῦ, καὶ τοῖς μὲν ἄλλους ἐόρτα πάντας ὅσοι πίστει προσέειπον τὴν θεραπεΐαν κομιζομένους· ἐν αὐτῇ δὲ μὴ ὁ ὅτιον πρὸς ἀπαλλαγὴν κακῶν τοσούτων ἐπισκευαίνων· ἀπαγορεύσας τῇ τῶν ἐλλήνων θεοσκείᾳ, Χριστὲ ὁ παρὰ τοῦ δούλου σου Συμεὼν ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας τεχθῆναι κερυσόμενος Θεός, ἔφυγ, πρόσχευς εὐχαῖς ἐκείνου εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ταῦτα ἔφη, καὶ δάκρυσι μετανοίας τὴν καλὴν ταύτην κατακρύπτων ὁμολογίαν, ἀναθέματι τὸν προστέρων αὐτοῦ θιόνων πλάνην· ὅπερ οὐκ ἀγνοήσαντα τὸν ἱερὸν Συμεὼν ὕψιον ἐνεχθῆναι κελεύσαι, καὶ τὰς χεῖρας ἀπονεφάμενον τῇ πύσῃ μεταδοῦναι, τόνδε χρυσάμενον εὐθέως ἀνορθώσθαι, τὴν τε ξηράν ἢ νεκρὸν ἐκείνου χεῖρα οἷον ἀναστῆναι, καὶ ἀναθῆναι, καὶ ὑγιὴν οὐ σώμα μόνον ἀλλὰ καὶ ψυχὴν, ὃ καὶ σωματικῆς ὑγείας μακρῶν μείζον, οἶκαδε ἀνιέσθαι, πολλῶν τοῦ ἐλπισθέντος ἀγαθοῦ πλέον λαθόντα τὸ ἀπροσδόκητον.

Συγγενὲς τῇ εἰρημένῳ τὸ ἐπαγρόμενον ἄγχι τινοί, τὰ δ' ἔξῃς τοῦτου, μείζονα πολλῶ καὶ τοῦ προλαθόντος. Ἐλλογον γὰρ τῇ ἑτέρῃ, τῆς εἰδωλικῆς πλάνης καὶ οὗτος, παρὰ λυτὸς αὐτῇ κομισθεὶς, τῆς εἰς Χριστὸν καὶ αὐτὸς πίστεως, πρῶτοντος ἀμοχθοῦ καὶ ἀδαπάνου, σωτηρίαν διπλὴν πορίζεται, ἡ πολλὰ πλὴν, ὃ καὶ μάλλον, ὥσπερ καὶ τῆς ψυχῆς τὸ διάσφρον. Ἀλλ' ἦν ἔσχατα νοσῶν αὐτῇ καὶ υἱός, ὃν οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ λαθόντες, ἴδον φόβημα τεκοῦσι, προσσέφρουσι τῇ Ἀγίῳ. Μεταξὺ δὲ τῆς πορείας, αἴχεται μὲν ὁ υἱὸς τὴν τελευταίαν, γυνεῦσι καὶ πικρὰν ἐκδηρίαν καὶ θρηνοῦσιν αὐτόν, ὅσα πατρὸς νόμοι· Οἰκθύντες δὲ μηδεμίαν αὐτοῖς οὐκ τοῦ νῦν ὄντα εἶναι τῆς εἰς ἐκείνον ὁδοῦ, ἔγνωσαν οἶκαδε ἀναστρέφειν, εἴτα ἐκείνο τὸν πατέρα εἰσέρχεται, ὥς ἄρα ὁ παρειμένον ἐρεὶ καὶ φερόμενον ρώσας, καὶ γρησθαι μὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι μέλεσι παρασχών, ἵπου θυνάτος οὗτος καὶ τὸν υἱὸν ἀναστήσει;

Ταῦτα καὶ ἐστὸν διανοηθεὶς καὶ τῇ γυναικὶ κοινολογισάμενος, στέλλονται τὴν παρὰ τὸν Ἄγιον αἴθριαν, μετὰ τοιαύτης οὐκ ἐλπίδος μόνον ἀλλὰ καὶ πίστεως. Ἦδον δὲ τὴν μονὴν εἰσεῖσιν, ἔτυχέ τινα Μαγιστριανὸν ὑπαντήσαντα τοῦτοις ἐπέσχειν τὴν εἰσοδόν, περιττὸν εἶναι λέγοντα καὶ οὐκ εὐχαίρον τὸ γινόμενον. Εἰ γὰρ καὶ πᾶσι Κύριος ἐγγὺς τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ θέλημα τῶν φρονομένων αὐτῶν οἶδε ποιεῖν, ἀλλὰ ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐκδημήσαντα ἀναστρέψαι πλὴν ὁμολογάντων. Ὅπερ τὸν θεῖον ἄνδρα μὴ ἀγνοήσαντα οἷον ἐκείνου συνεῖναι, καὶ πρὸς Θεὸν οὐ χεῖρας μόνον ἀλλὰ καὶ καρδίαν ὁφθαλμοῖς ἀνατίνασσε, Χριστὲ, φάναι πατρός ἀνάρχου υἱὲ μονογενεῖς, ἐφ' ὃν καὶ πεπιστεύκαμεν καὶ πεποιθήκαμεν, ἡ δύναμις ἡμῶν καὶ καταφυγὴ, οὐ σὺς σφειδὴς λόγος, οὐ σὴ πρὸς τοὺς μὲν ἡμεῖς ἐπαγγελία, Ἐάν ἔχητε πίστιν, οὐδὲν ἀδυνατῇσει ὑμῖν. Ταῦτα πρὸς Θεὸν ἡσυχῇ διελέχθη, καὶ τὸ νεκρὸν τοῦ παιδὸς σῶμα πρὸ αὐτοῦ τεθῆναι νελεύσας, γόνυ τὴν θεῖαν, καὶ ἐκταῖς προσευξάμενος, εἴτα διανοήσας ὁρῶντα πρὸς τὸν κείμενον γλιώττη, Ὁ καλέσας τετραήμερον ἐκ τῆς Λαζάρου ἔφυγ, καλεῖ σε δι' ἐμοῦ τοῦ δούλου αὐτοῦ. Καὶ παραχρῆμα (ὃ Θεὸς δύνασται! ὃ ἀδύνατος χρηστότητος! ὃ καὶ αὐτοῖς ὁφθαλμοῖς ἀπίστου καὶ ἀπειθάνου θεάματος!) διανέστη πάντων ὁρώτων, καὶ ζῶν τοῖς τεκοῦσιν ὁ νεκρὸς ἀποδίδοται, θάψμα οὐ μόνον οὐ χωρητὸν ἀκοῇ μὴ τυχεύσει τῆς θείας, ἀλλ' οὐδὲ ὁφθαλμοῖς ἰδοῦσι πιστὰ μικροῦ τιθέμενον τὰ ὁρώμενα.

Hæc cum Deo secreto collocutus, imperat pueri cadaver ante se poni; tum genibus positus prolixè oravit, surgensque confidenti voce mortuo dixit: Qui quatrìduanum excivit e sepulcro Lazarum, evocat te per me servum suum. Nec interposita mora est, surgit (o potentiam divinam! o bonitatis abyssum! o spectaculum, videntibus etiam oculis persuasum crediturque difficile) surgit insipientibus cunctis, et vivus parentibus suis redditur. Illud profecto miraculum est, quod non auribus modo eorum, qui rei gestæ non interfuerunt; sed ipsis quoque intuentibus coram oculis incomprehensibile videtur, utpote magnitudine sua fidem oculorum superans.

nasci voluit secundum carnem, credens in unum Deum Patrem omnipotentem, in ipsum unigenitum ejus Filium, et in sanctissimum ac vivificantem Spiritum, fallacia vero idola execratione publica devove atque detestare; et imposterum doloris expers futurus es, omni ex parte sanatus. Verum ille his dictis nihilo promptior ad credendum factus, sed fallaci suæ perniciosæque gentilitati pertinaciter adherere pergens, inde tanquam onus inutile ejectus est, nihil omnino opis consecutus congressu suo.

161 Cum vero in tali statu diu multumque perstitisset, videretque alios omnes, quotquot fidem amplexi fuerant, incolumitate donari; sibi contra ne tantillam quidem levandorum malorum spem affligere: nuntio ethnicorum superstitionibus remisso; Christe, inquit, qui a famulo tuo Symeone, cum Deus esses, prædicaris ex sancta virgine Maria natus homo; da aures faciles a precibus illius in adiutorium meum. Ita precatus, tam bellam confessionem suam pœnitentiæ lacrymis gratiorem fecit, et pristinum errorem execratus est. Quod cum Symeonem non fugeret, affundi aquam jubet. Istisque manibus suis laboranti viro portari: qui illa usus, recte continuo habere, manu-que arida et mortua velut reviviscere ac novum induere vigorem; totusque sanus non corpore tantum, sed quod pluris est, animo quoque, domum remeare, grandius beneficium quam speraverat expectaveratque adeptus.

162 Superiori quodammodo affine est id quod proxime sequitur, reliqua vero multo majora. Alius quidam Gentilis, qui et ipse idololatrarum erroribus imbutus et paralyticus erat, advectus ad Symeonem, professione fidei Christianæ (bono utique, nec labore nec pretio comparabili) salutem consecutus est duplicem, eoque magis æstimandam, quanto pluris est anima quam corpus. Verum erat illi filius quoque, gravissima ægritudine fere desperatus, quem tum ipse tum mater sublatum, dulce utrique pondus, ad Sanctum adferebant: sed in itinere puer animam reddidit, parentibus acerbum decessum, uti ipsi mos est, lamentantibus. Cum vero jam persuasi, nihil in ulteriore itinere opis super esse, constitissent domum regredi; illud patri in mente venit: Quid? qui me paralyticum et portari necesse habentem roboravit, et pedum membrorumque omnium usum restituit, nonne poterit huic quoque filium meum resuscitare?

163 Talibus animo volutis uxori-que communicatis, resumunt iter versus Sanctum, magna non modo spe fulti, sed etiam roborati fide. Jamque subibant monasterium, cum forte a Magistrianiis quidam obviam factus, arceat illos introitu, supervacaneum dictitans et actum agere: tamen si enim prope sit Dominus omnibus invocantibus se in veritate, et voluntatem timentium se solent facere: nihilominus animam corpore semel egressum, eo postliminio reverti nunquam posse. Cum hæc perspicue innotuissent Viro Dei, totum se intendens, levatis ad cælum manibus mentisque oculis; Christe, inquit, Patris principio carentis unigenitus Filius, in quem et credimus et speramus, virtus et refugium nostrum, non fallit verbum tuum nec promissio discipulis facta. Si habueritis fidem, omnia

credens deinde sanatur aqua manuum ejus:

item paralyticus.

cujus deinde mortuus filius.

Mat. 21, 21

N. NICEPHORO.

ANNOTATA C. J.

a Gr. Μαγιστρικὸς. Quod plerumque interpretantur Agens in rebus, ideo quod re ipsa in sacris, aut militiis, aut aliis etiam, munus aliquod exerceat : et est quasi Officialis Magistri officiorum, de quo Magistro autem Vitam §. 8 egimus. Vide plura de Magistriano in Glossario Græco-barbaro Meursii et Fabratii ad Cedrenum.

CAPUT XXI.

Paralyticus, surdus, mutus, furiosus, claudus curantur.

35 annorum
paralysis
curatur :

Nondum plane absolutum erat miraculum, quod in mortuo jam dicto patrabat Symeon, cum hominem adducunt alium, incurvatum, nec solum non valentem se illo modo erigere : verum etiam collo, capite ac toto corpore ita contractum impeditumque, ut membri nullius usum liberum haberet. Ut hic Symeonem vidit, voce quam potuit maxime lamentabili clamavit : Miserere mei, famule Dei altissimi. Sic invocatus manum imponit collo viri, manum invocatione Divina potentem, et nexibus solutis caput restituit sibi : tum eadem manu viri tergum percutit, et ipsa percussione depulsionem dolorum, et membrorum solutionem, et corporis totius expeditum usum concedit. Atque ita impedimenta vinculaque membrorum ac paralysis corporis, quæ jam quinque et triginta annos tennerant (quemadmodum ex ipso agro audire licuit, tempus infirmitatis suæ publice enuntiante) tactione una unaque percussione, præter expectationem mirabiliter soluta fuerunt.

item surdu
et muta a
nativitate.

165 Hisce ita peractis prodierunt adolescentulæ duæ, altera loquendi, altera audiendi facultate carentes : et illos quidem defectus ab ipso ortu secum in hanc lucem intulerant. Movit illarum ætas florida et juvenilis commiserationem famulo Dei, præ doloris sensu in gemitu soluto. Oculos itaque spe plenus in cælum interdens, ut inde auxilium advocaret ; et digitum alterius ori, alterius auribus immittens ; illius continuo linguam solvit, hujus vero aures aperuit, ita ut et loqueretur et audiret utraque sine impedimento.

Furiosus senex,

166 Illud quoque silentio involvendum non est, utpote demonstrans similiter Viri sancti et potentiam apud Deum, et benignitatem erga homines, opis indigos. Vir quidam allatus fuit, ætate provecus admodum et capillis canus, qui tua, invidie humani generis inimice et salutis nostræ hostis infense, tua, inquam, operante in eo malitia nihil non agebat absonum indecensque. Nam si quando a dæmoniis, ipsum semper exagitantibus, impulsos totam pereraret civitatem ; quas non efflutebat blasphemias ? quam turpitudinem inausam relinquebat ? Qui vero in ipsum infelici occurso seu die seu nocte incidebant, proxime a periculo aberant : violento enim ac insano impetu eos invadens, vestimenta frustatim dilacerabat, colloque injectis manibus improvidos suffocare nitabatur. Neque hic furie steterunt : propriam suam carnem (o miserum !) dentibus arreptam mandere comminuere spectaculo miserabili visus fuit, atque his etiam non paulo immaniora, patrare. Agebatur dies Jovis sancta ac veneranda, qua Dominus noster cum discipulis cornatus, ab illorum uno traditus fuit : cum asinæ forte occursans, linguam ei extraxit, firmiterque dentibus suis prehensam, (vah spectaculum !) præcidit, ac dentibus comminutam laceravit, sanguinem circum os defluentem bibens ac lingens ; idque in canitie tam venerabili, et grandi senecta : atque sub occasum vitæ : quod adeo intuentium oculos male habebat, ut

qui linguam
asinæ præci-
sam man-
debat,

Οὕτω τέλος εἶχε το τοιαῦτο περὶ τὸν νεκρὸν θαῦμα τῷ Συμεῶν, καὶ προσήνεγκαν ἄνθρωπον αὐτῷ συγκλύπτοντα, καὶ οὐ μόνον οὐδ' αὖτις ἀντὶκλῦσαι δυνάμενον, ἀλλὰ καὶ τράχηλον καὶ κεφαλὴν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα οὕτω πεπεδημένον, ὥς μὴ δ' ὅτ' οὖν μέλει δύνασθαι χρῆσθαι ὅς τοῦτον ἰδὼν, ἐλπίσῃ ὡς εἶχεν ἐβόη φωνῇ. Ἐλέησόν με δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Ὁ δὲ χεῖρα τῷ τράχηλῳ τοῦ ἀνδρός ἐπιθείς, ἐπικλῆσαι θείᾳ δυνάμει μόνον, ἀνέκει τῆς ἀγίας τοῦ πύθης ἐκείνης τὴν κεφαλὴν, εἶτα τῇ αὐτῇ τοῦτον χειρὶ κατὰ κότυρον παύσας ὁμοῦ τῇ πληγῇ καὶ τὴν τῶν ὀδυνῶν ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν τῶν μελῶν λύσιν, καὶ τὴν τοῦ παντός σώματος ἐλευθερίαν χαρίζεται : καὶ οὕτω πέμπτον ἐπὶ τριάντον ἐνιαυτοῦ, μελῶν πέδη καὶ σώματος πάρεσις, ὡς τοῦ πάσχοντος ἀκούειν ἦν, τὸν τῆς ἀσθενείας χρόνον ὀκροσιεόντος, ἀφ' ἧς καὶ πληγῇ παρὰδόξως λύεται.

Εἶτα προσκυνήσας αὐτῷ νεκρῶν δύο, ἡ μὲν τὴν γλῶτταν πεπεδημένην, ἡ δὲ τὰ ὦτα κωφεύουσα : ἐξ αὐτῆς δὲ ὁμοῦ ἐκότεσαι τῆς εἰς φῶς προόδου τῷ πάλαι κατεκλινμέναι. Ὡς τοῦ Θεοῦ θεράπων τοῦ τῆς νεότητος ἀνθρώπου σῖτον λαβὼν, ὡς καὶ συμπάσης αὐταῖς, οἷον ἐπιστευάζει, εἰς Οὐρανὸν τε πλήρης ἐλπίδος ἰδὼν, ἵνα καὶ τὴν ἐκείθεν ἐλπίσιν βοήθειαν, καὶ τὸν ὀκλύτον ἐμβαλῶν, τῆς μὲν τῷ στόματι, τῆς δὲ τοῖς ὦσι, τῇ μὲν εὐθύς λύει τὴν γλῶτταν, τῇ δὲ ἀνοίγει τὰς ἀκοάς, ὡς τὴν μὲν φθίγγεσθαι τὴν δὲ ἀκούειν, ἐλευθερίως ἀμφοτέρω.

Ἐπὶ τοῦτοις ἐκείνο λεγέσθαι, τῆς ἰσῆς ὅν τοῦ ἀνδρός καὶ παρὰ Θεῷ δύνασταις, καὶ περὶ τοὺς οἰκίου θεομένοους φιλοανθρωπίας. Προσκυνήθη γὰρ τις ἀνὴρ αὐτῷ, τὴν μὲν ἡλικίαν πρεσβύτης, καὶ τὴν τρίχα ἥδη λευκή, σὴ δὲ πάντως ἐνεργείᾳ, βιάσκειν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους ἐχρῆς καὶ τῆς ἡμετέρας ἀνωθεν σωτηρίας πολέμει, τῶν ἀτόπων οὐπερήμενος οὐδενός. Ὡς γὰρ ὑπὸ τῶν ἀρόντων αἰεὶ θαυμάσιον αὐτὸν ἐλυσσόμενος, πᾶσαν περιήει τὴν πόλιν, τί μὲν τῶν βλασφημιῶν οὐ λήγουν ; τί δὲ τῶν αἰσχρίων οὐ ὄρων ; Οἷς ἂν ἡμέρας ἢ νυκτὶς πονηρὸν συνάντημα γένοιτο, οὐ πολὺ πρόβω τοῦτους κινδύνου καθίστανται : γινώσκον γὰρ αὐτὸν καὶ μανικὸν δραστημένον, τὰ τε ἱμάτια σφίσι παριεβήγγον, καὶ τὸν τράχηλον περιεβήγγον ἀγγεῖν αὐτοῖς ἐπεφάτο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδῶν, οἱμοί ! σαρκῶν ἤπτετο, καὶ τοῦτων ἐλευσίνως παρατρύγων ὄρατο, καὶ ἄλλα τούτων οὐκ ὀλίγα χαλεπώτερα ἔδρα. Ποτὲ γοῦν ὄνῃ περιτυγῶν, ἡ σέβασμα δ' ἦν καὶ μεγάλη πέμπτη, κατ' ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς τοῖς μαθηταῖς συνεπιστάσας, ὑπ' ἐνὸς αὐτῶν παραθέτοτο, τὴν γλῶτταν ἐκείνης ἐξελκύσας τῆς ὄνου, ὠδοῦσί τε ἰδίῳ (φῆς τοῦ θεήματος !) ἀπτόμενος ταύτης καὶ παρατρέμων, διεμασάτο, πίνων ἀθλίως καὶ περιλείγων τοῦ αἵματος, καὶ ταῦτα ἐν οὗτο σεμνῇ πολίτῃ, καὶ βαθεῖ γῆρα, καὶ βίου δυσμαίᾳ : ὃ καὶ φιλοανθρώπων ὀφθαλμοῖς ἐκείναι πρὸς δάκρυα, καὶ τὸν δούτινον ὠδύροντο τῆς ζωῆς, καὶ θάνατον αὐτῷ μάλλον ὥς εὐεργέτην ἐπύχοντο. Ἡ μὲντοι ἡμέρα, καίτοι γε τοιαῦτα παρ' αὐτοῦ πάσχουσα, καὶ τὴν γλῶσσαν θαυασμένην, ὁμοῦ ἐνεργείαις τῶν ἐν αὐτῷ θαυμάσιον εἰστέκει, μηδενὸς ὡς περ ἀλγεινὸν πειρωμένην.

Ἰστέται τοιαυτὸν παρὰ τὸν θεῖον ἄνδρα ὁ γρηναῖος, ὃς ὁμοῦ τε εἶδεν αὐτὸν, καὶ ὁμοῦ ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων αὐτῷ θαυμάσιον κατὰ κεφαλῆς ἔρτητο, καθάπερ οὐκ ἐνεργούντων τὴν θέαν. Ὁ μὲν οὖν Ἀχιος ἐπυνθάνετο αὐ-

τῶν,

Α τῶν, τί δὴ ποτε τοιαῦτα τῷ γέροντι παροινῆσαι; Οἱ δὲ πικρὸν κλύοντες, οἷς καὶ τῇ μάστιγι τῆς ἐκείνου παρουσίας δεινῶς ἐταξόμενοι, Ἠμεῖς ἐπὶ τοῦτό, φησι, ἐπεσάμεθα, ὥστε καὶ καθ' ὕδατος βαλεῖν αὐτὸν ἢ πυρός· τῶν γὰρ τοιούτων ἐκεῖνοι (φευ τῆς μακρίας!) διάκονοι σπουδαῖοι καὶ ὑπρέτῃ. Ἡμέρας μὲν οὖν πέντε καὶ νύκτας ἴσας, ποικίλως βασανιζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἦν, καὶ πάσχω· κακῶς· εἴτα σφοδρότερον αὐτοῖς ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ἐπιτιμῆσας ἐξελθεῖν τε τοῦ ἀνδρός, καὶ μηκέτι πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ἐπιτάττει· καὶ τὸ πρόσταγμα ἔργον ἦν. Καὶ οἱ μὲν πολλὰ κράζαντες καὶ σπαράζαντες, εὐθέως ἀπῆλθον, οὐκέτι τολμήσαντες αὐθις εἰς αὐτὸν ἀναστρέφαι· ὁ δὲ τοῦ χαλεποῦ κλύδωνος ἐκείνου καὶ τῆς ζάλης ἀπαλλαγείς, καθεστκῶς εἰστήκει καὶ νῆφω, ἀναλόγως τῆς πρὶν ἀσχημοσύνης καὶ ἀκοσμίας τῇ καταστάσει καὶ σεμνότητι χρώμενος. Τῇ μέντοι ὄνῳ, οὐ δὲ γὰρ οὐ δὲ τοῦτο πορολιπεῖν ἄξιον, χροῖς ἐκ τοῦ Συμεῶν ὀλίγος, θεραπεία τῆς γλώττης αὐτίκα γίνεται.

Μετά ταῦτα προσάγουται τινες ἄνδρες αὐτῷ δύο, τὸν ἕτερον τοῖν ποδοῖν ἐκάτερος αὐτῶν ἰαθῆναι θεόμενος· ἦν γὰρ ἄτερος αμφοῖν σερπηπῶς, καὶ τέχνης ἰατρῶν ἰσχυρότερος, θατέρῳ δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὸ πάθος σκεδὸν καὶ σύντροφον ἦν, τεσσαρακοστὸν αὐτὸν ἐκπύεον ἔτως. Ἀλλὰ τῷ μὲν γρῦς τῆς ἐκείνου γῆς κραθεῖς ὕδατι, τῷ δὲ ἀφ᾽ ὁπίσθου εὐχῇ θεραπεία κατέστη· καὶ τὸν οἰκείου ἐκάτερος πόδα νεαρόν ὥσπερ ἀπολαβών, οὐχ ὡς πρόωκον οἰμώζοντες καὶ φερόμενοι, ἀλλὰ σκιρτῶντες καὶ χαίρουντες ἐπαυήκον. Ἐπειτα τυφλῷ τινι προσενεχθέντι, γλυκεῖά τις ὄψις ὁ Ἄγιος γίνεται. Κατὰ γὰρ τὴν πρώτην νύκτα, καθ' ἣν προσήνκετο, ἐδόκει νεανίας ὁ τυφλὸς ὄραν, τρύχινον ἔνδημα περιεκείμενον, τὴν ὄψιν λαμπρόν, τοὺς πόδας γυμνόν, φέροντα ῥάβδον τῇ δεξιᾷ· βαίνειν δὲ αὐτῇ, Δὸς δόξαν, λέγοντα, τῷ Θεῷ. Ἡ μὲν οὖν φαντασία αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν ἐμμεῖτο, ὥς καὶ διυπνισθέντι τῷ τυφλῷ δοκεῖν ἔχουσαι τῆς τοῦ φανέντος ἔτι χειρὸς, φιλεῖν τε αὐτὴν ἐμφύοντα, καὶ μὴ δὲ ἀποσπασθῆναι ταύτης τὰ χεῖλη βούλεισθαι· ὑπεσθλουν γὰρ τι καὶ τοιοῦτον οἱ ὕπνοι. Ὡς δὲ πρὸς τὸν Ἄγιον τῆς ἐπιούσης περὶ πρώτην ἑω εἰσέχθη, σφραγίσαντος ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, βλέψας (τῆς ἀπορρήτου σου Χριστὲ καὶ βασιλεῦ χρηστότητος!) εὐθὺς ὁ τυφλός, τὸν τε θεῖον ἰδὼν Συμεῶν, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου ὄψιν ἐκκαυθεὶς τὴν καρδίαν, αὐτὸν ἔλεγεν εἶναι τὸν ἐν ὀνειρώ φανέντα, καὶ τῆς χειρὸς ἐξῆιτε λαβέσθαι, ἧς αὐτῷ νυκτὸς ὄψις ἐμφορηθῆναι παρέσχε· καὶ τὸν ὀνειρὸν ἰδούης ὅλοις χεῖλεσι, ταῖς τῶν παρόντων ἀκοαῖς ἐπεξήει·

que: Da gloriam Deo. Hæc repræsentatio tam perfecte imitabatur veritatem, ut evigilans cæcus arbitra-
retur, etiamnum se manum illius, qui apparuerat, tentare osculari, nec labia inde avelli permittere:
aliquid enim istiusmodi monstratum fuerat in somnis. Cum vero postera die sub diluculum adductus est
ad Sanctum, impresso ab eodem oculis Crucis signo, vidit continuo cæcus (o ineffabilem Christi boni-
tatem!) intuitusque Sanctum atque ipso intuitu succensus et inflammatus, illum eundem esse, exclamavit,
quem per quietem conspexerat, cujus manum retinere tentaverat, et osculari potuerat ad satietatem:
neque cessabat somnium tam jucundum plenis buccis in aures placentium nuntiare.

lacrymas exprimeret; et miserum superesse in vivis dolentes, mortem illi pro beneficio precarentur. Asina interim, licet tam crudeliter ab ipso tractata et mutilata linguam, nihilominus dæmone qui virum insidebat agente, non aliter substitit quam si nihil pœnæ passa fuisset.

167 Adducitur ergo senex ad virum sanctum, statimque ab incolentibus eum dæmoniis per caput suspenditur, veluti non ferentibus Sancti conspectum : quo illos percunctante, cur tandem ita in senem debacchati fuissent ; illi amare flentes (dixisses viri præsentia quasi sævo flagello exceptos esse) Ad hoc, inquit, missi sumus, ut vel in aquam vel in ignem ipsum præcipitaremus : Talium enim rerum isti (hem insaniam !) ministri seduli et executores sunt. Dies igitur et noctes pariter quinque multifariam ab his incolis tortus fuerat acerbè vexatus ; cum illos graviter castigatos facessere inde, et nunquam deinceps eodem istam repetere jubet : nec præceptum eventu caruit. Jussi namque, multum vociferantes hominemque jactantes e vestigio evanuerunt, non ausi imposterum illuc reverti : senex autem violento illo turbine ac tempestate liberatus, stabat plane restitutus sibi mentisque compos, et tanto ferebatur tam mansuetus verecundusque, quam ante violentus atque impudens. Quid autem asina ? neque enim ipsa digna est præteriri. Pauxillum pulveris, a Sancto acceptum, sanitatem linguæ ejus confestim attulit.

168 Post hæc afferuntur viri quippiam duo, uterque ped. suo altero malo affecto remedium poscentes : unus namque jam putrefactus, artem respuebat medicorum ; alium acerbus dolor, fere ab ipso ortu continuatus, quadraginta jam annos excruciat. Illorum alteri nihilominus pulvis terræ illius, aqua subactus ; alteri contactus, oratione adjutus, salutifera medicina extitit : et domum suam uterque rediit, jam non portati, gementes plorantesque, ut prius ; sed gaudentes et exultantes, recepto usu pedis qualem juvenes habuerant. Persanatis iis, Symeon allato cuidam cæco jucundum per se spectaculum fuit. Etenim prima ab adventu nocte visus sibi est videre juvenem, cilicino amictu circumdatum, vultu splendidum, nudum pedibus, ferentem dextera virgam (palmeam illam puta) dicentem.

A. NICEPHORO.

abactis dæ-
moniis sibi
restituatur.

E

*Duorum pe-
dibus reme-
dium affer-
tur.*

u Cæco appa-
u ret Symeon
et medetur.

F

CAPUT XXII.

Injuriōsi in Sanctum ejusque imaginem miraculo et judicio prædicto puniti : indulgentia, misericordi reo fucienda, præscita.

Εν τούτῳ δὲ τινες ἄνδρες τῆς Ἀντιόχου, χαλεπὴν νο-
σοῦντες αἰδέσθαιαν, ὥς μήτε τι σαρκοῦς ἀμάρτημα ἐν εὐθύ-
νης τιθεσθαι λόγῳ, μήτε τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀνάσ-
τασιν προσδοκᾶν ἢ ἐξέσασιν, καὶ τῶν τῆδε βεβιωμένων
ἀντιδοῦν· ἀλλὰ τοὺς μὲν τῇ τῶν ἀστέρων φωρᾷ νέμειν τὸ
πᾶν, καὶ τοῖς ἐκείνων σχήμασι καὶ κινήμασι κατὰ τῆς
προνοίας ἀνοήτως παραχωρεῖν, τοὺς δὲ τύχῃ δογματίζειν
καὶ τὸ αὐτόματον· τοὺς δὲ μετεμψύχωσίν τινα πρεσβεύειν
καὶ εἰμαρμένῃν. Οὗτοι γοῦν παρὰ τὸν θεὸν Συμεὼν αἰνόν-
τες, διαλέξει πρὸς αὐτὸν ἐχρῶντο, καὶ αποδεικτικῇ σοφίᾳ,
ἥ καὶ μᾶλλον ἐφρόνουσαν, καὶ πιθαναῖς ἀντιθέσεσιν. Ἄλλ'

Maji T. V

Interea viri quidam Antiocheni ec impietatis deven-
nerunt, ut peccatorum carnis rationem in iudicio
non repositendam. sustinerent; nec corporum
nostrorum resurrectionem, aut gestorum examen,
eorumque retributionem ullam expectarent; dic-
titantes alii quidem, astrorum cursu gubernari
omnia, eorumque figuris ac motibus contra pro-
videntiam insano modo parere; alii vero, for-
tunam atque casum decernere; alii denique, trans-
migrationem animarum fatumque primas obtinere.
Isti Symeonem aggressi disputando, demonstrativa,

Antiocheni
hæretici a
Sancto refu-
tati,

A qua præstabant, arte et persuasibilibus contentioni-
A. NICEPHORO: bus utebantur. Verum insidebat Sancti labia vis
quædam persuadendi divina, cui loquacium isto-
rum et infamia potius quam sapientia abundantium
nullus poterat contradicere. Quanto autem major
potentiæ ac signorum contra illos virtus erat, tan-
to majorem contra hunc adigebantur ad insaniam.

a
*ejus iconem
venerationi
expositam*
170 Denique *a* contigit, cuidam Antiocheno,
homini plebeo ac opifici, ita obstrui meatus, per
quos spiritus commicans ingredituregrediturque, ut,
accedente etiam longiori temporis intervallo, quo
tenuit malam, sullocatum iri se putaret. Ille se tan-
dem contulit ad S. Symeonem, obtentaque sanitate,
domum reversus, in grati animi testimonium ac
tanti beneficii memoriam, statuit Sancto pro foribus
suis iconem, eamque non solum luminaribus, sed
etiam aulæis tapetisque ornabat. Quod impii ne-
farii que homines conspiciati, æstuant invidia, con-
gregantesque cohortem suorum, turmatim accurre-
runt, magna voce clamantes (o Deus, quanta ho-
stiles adversus Sanctum tuum machinati sunt!) Tol-
le illum, qui talia fecit; signum ilico deturbetur.
Opifex autem ille, divina procul dubio dispositio-
ne, aberat hoc ipso tempore ab officina; alioqui
B enim tumultuantium manus non evasisset incolumis.

171 Omnem itaque adversus iconem vertentes
*deicere conati
tertio puniun-
tur.*
iracundiam, præceperunt uni militum, similis fa-
rinæ ac infidelitatis homini, ut illam conscensis sca-
lis deturbaret: qui cum in altum evasisset, ut jus-
sus erat, jamque conaretur manus injicere; manibus
illis, quas tu Christe super illorum superbiam extu-
listi, deicientibus, repente gravi casu terræ allisus
est. Quod cum aliorum quidem mentibus non vul-
garem incussisset metum, impiorum iram non
parum adauxit. Alium ergo eo adducere conati sunt,
ignaviam prioris incusantes: quem mox similia pa-
tientem potius quam facientem, conspexerunt, ut-
pote pari casu dejectum. Neque sic tamen insani
isti intellexerunt, sed oculos ad veritatem tam ma-
nifestam claudentes carcutientesque, addiderunt
etiam tertium: cui etiam paria jam dictis evenerunt.
Cum enim extendisset manus adversus iconem,
nescius iisdem se contra se potius uti, deturbatus
similiter est, jacuitque prostratus: multo majori
ludibrio prioribus dignus, quod illorum exemplo
nililo sapuisset magis. Tum vero præ pudore ve-
lantes faciem abiverunt, miserandi propter experi-
mentum, magis vero propter infortunia: fideles au-
tem letati, gaudium ore, et exultatione lingua te-
C stabantur.

172 Hisce renuntiatis Symeoni, perparvam ille
sui injuriæque sibi illatæ rationem habens, toto au-
tem zelo contra blasphemias in Dominum suum
prolatas exarlescens, indesinenter orationi vacabat
perstabatque in consueto cordis, oris, ac laborum
exercitio. Deus vero, justus dispensator ac legisla-
tor, ultionis immemor non fuit. Raptus quippe
Symeon spiritu, conspiceret hæc visus est. Putabat
Constantinopoli se in palatio Imperatoris versari, ac
virum quemdam, cui magna potestas in partes Orien-
tales a spiritu tribuebatur, plateas Antiochenas, obi-
re; fluvium vero Jordanem vestigia ipsius sequi, et
paradisum, qui in Edem est, velut detegi ac reve-
lari: tum vero feram pessimam, specu quadam la-
tentem, inde emitti, actamque per mediam civita-
tem, cladem non modicam inferre: homines porro
multos feram insequentes ab illo Principe plagis ma-
le mulctari fere usque ad mortem, adeo ut omnis
caro admodum consternaretur: denique e notis ac fa-
miliaribus suis quempiam dicto Principi adstare exa-
minandum, ab eoque omnis calamitatis ac periculi
immunem, dimissum esse.

ἦν ἐκεῖνον μὲν καὶ θεῖα τις ἐπικαθημένη πειθὼ τοῖς χει- **D**
λεσιν, ἢ τῶν λογολεσχῶν τούτων, καὶ περιπτῶν τὴν μα-
νίαν μᾶλλον ἢ τὴν σοφίαν, οὐδεὶς ἐδύνατο ἀντιλέγειν. Τὸ
δὲ πλεον τῆς κατ' αὐτῶν ἰσχύος, καὶ ἡ τῶν σημείων
ἐνέργεια, ὁ καὶ κατ' αὐτοῦ μᾶλλον ἐξέμαινε τοῖς ἀνοή-
τοις.

Ἀμέλει καὶ συμβᾶν τι τοῦ ἀνὰ τὴν Ἀντιόχου, ἀνδρὶ
βυζαντινῷ καὶ ἀγοραῖῳ, τοῖς ἀναπνευστικοῖς ἀποκαταστή-
σαι πόρους, δι' ὧν τὸ πνεῦμα εἰσρεῖ τε καὶ ἐκρεῖ διηγου-
μενον. Συγγόν ἐκεῖνος τῷ πάθει συνεχόμενος χρόνον, καὶ
ἀποπνέγεσθαι κῆν νομιζῶν, προσῆλθε τῇ Συμεῶν· θερα-
πεύσας τε παρ' αὐτοῦ τυχὼν, καὶ οἰκαδὲ καθὺς ἐπαυελήνῳ,
εὐγνωμοσύνης οἰοεῖ τι δαίγμα, καὶ τηλικαύτης εἰεργε-
σίας ἀπομνημόνευμα, εἰκόνα πρὸ τῆς αὐτοῦ φιλίας ἀνέσ-
τησε τῷ Ἀγίῳ, φιλοτιμίᾳ οὐ φωτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ
παραπτώσμάτων ἔχουσαν. Ὅπερ ἰδὼν-αε τοὺς ἀσεβεῖς,
καὶ φθόνῳ τὰς ψυχὰς ἀναξέσαντας, τὸ οἰκεῖον ἀθροῖσαι
σύσταγμα, καὶ κατὰ πλήθος ἐπελθόντας (ὁ Θεὸς, ὅσα
ἐποικνεύσαντο οἱ ἐχθροὶ κατὰ τοῦ Ἀγίου σου!) Αἶρε τὴν
τοῦτο θράσαντα, μέγα βοᾶν· ἡ εἰκὼν τὸ τάχος καταδε-
βλήθω. Ὁ μὲν οὖν χειροτέχνης ἐκεῖνος, θειοτέρα δὲ πᾶν-
τως οἰκονομία τὸ πρᾶγμα, οὐ ἔτυχε τηλικαῦτα τῇ ἐργα-
στηρίῳ παρῶν· ἡ γὰρ ἂν οὐδὲν τοῦ θορυβίου χρηστὸν
ἀπέλαυσε.

Πάντα δὲ κατὰ τῆς εἰκόνης ἐκεῖνοι τὸν θυμὸν τρέψαν- **E**
τες, ἐπέτρεψαν ἐνὶ τῶν τῆς ἰσῆς αὐτοῖς ἀπιστίας στρατιω-
τῶν, διὰ τινος ἀνελθόντα κλιμακοῖς, αὐτὴν καθελῆναι. Ὁ
δὲ τὴν ἀνοδὸν ὡς προστίτακτο θέμενος, ὡς κῆν καὶ χει-
ρος ἐπιβαλεῖν ἐπεχείρει, χειρῶν ἐκείνων, ἃς σὺ Χριστὲ
βασιλεῦ ἐπῆρας ἐπὶ τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν, ἀθροῖον
ἐκείθεν πτώμα χαλεπὸν κατενέχθη· ὁ αἷς μὲν τῶν ἄλλων
ψυχαῖς οὐ μικρὸν ἐνέπεισε θόρος, τοῖς δὲ ἀσεβέσιν ἐπὶ μάλ-
λον τὸν φθόνον ἠύξησε. Καὶ δευτέρου ἄλλον ἀναγκαστὴν
πειραθέντες, οἷα τοῦ προτέρου δειλὴν κατεγνωκότες, ὡς
τὰ ἴσα παθόντα μᾶλλον καὶ αὐτὸν ἢ θράσαντα εἶδον,
παραπλήσιόν τε τῷ προτέρῳ πτώμα κατενεχθέντα· μὴ δὲ
ταῦτ' ἔτι οἱ ἀσύνετοι συνιόντες, ἀλλὰ πρὸς οὕτω φανεράν
ἀλήθειαν μύοντες ἢ τυφλώττοντες, προσέθεντο καὶ τρίτον
ἀναγκαστὴν. Ἐπεὶ δὲ ταυτὰ τοῖς προλαβοῦσι καὶ αὐτῷ
συνέβη, καὶ τὰς χειρας κατὰ τῆς εἰκόνης ἐκτείναι, ἔλαθε
καθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον ὥσπερ αὐταῖς χρυσάμενος, καὶ κα-
ταβληθείς, ἔκειτο καὶ οὗτος, πτώμα τῶν προτέρων πολὺ
καταγελαστότερον, ὅσα μὴ δὲ σωφρονισθεὶς ὥσθι τῷ ὑπο-
δαίγματι. Οἱ μὲν ἐν τροπῇ καλυψάμενοι τὰς ὀφείας ἀπῆλ-
θον, ἐλεεινοὶ τῆς πείρας, ἐλεεινότεροι τῆς ἀποτυχίας· τοὺς
δὲ πιστοὺς φαιδρότης εἶχε, καὶ χαρὰς αὐτοῖς ἐπληροῦτο
στόμα, καὶ ἡ γλῶσσα μᾶλλον ἀγαλλιᾶσθαι.

Τούτων τῇ Συμεῶν ἀγγεληθέντων, ὀλίγα μὲν ἑαυτοῦ
καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως ἐκεῖνος φροντίσας, τῇ δὲ παντὶ
ζήλῳ περὶ τῆς εἰς τὸν οἰκεῖον Δεσποτικὴν βλασφημίας χρώ-
μενος, εὐχὴν προσαδολεσχῶν εἰστέκει τῷ συνήθει καὶ καρ- **F**
δίας ἔργῳ καὶ χειρῶν καὶ χειλέων· Θεὸς δὲ, ὁ τοῦ δι-
καίου ταμίης καὶ νομοθέτης, οὐκ ἡμέλει τῆς δίκης, ἀλλ'
ἀρπαγείας κατὰ πνεῦμα ὁ Συμεῶν, ὅρᾳ ἑαυτὸν ἐδόκει κα-
θάρπευεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ βασιλικῇ πλατείῃ
γενόμενον, ἐστάναι τε ἀνδρᾶ, ἢ μεγάλῃν ἐξουσίαν ἐπὶ
τὴν ἑω διὰ τοῦ πνεύματος διδασθαι, καὶ αὐτὸν ἐν ταῖς
πλατείαις περιέειναι τῆς Ἀντιόχου, τὸν τε Ἰορδάνην ποτα-
μὸν αὐτῷ ἐπεισθαι, καὶ τὸν ἐν Ἐδέμ ποταμὸν ὥσπερ
ἀποκαλύπτεσθαι· καὶ ὡς πονηρὸν θηρίον ἐν τινὶ σπηλαίῳ
κρυπτόμενον, ἐκείθεν ἐξενεχθὲν διὰ μέσης ἀγορῆς τῆς πό-
τεως ὑβρίζομενον· καὶ ὡς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων διατα-
θεῖσιν ὁ Ἀρχὼν ἐκεῖνος ἐπιτεῖναι πληγὰς οὐ πύρρῳ θανάτῳ,
ὥστε σάρκα πᾶσαν ἐπιεικῶς καταπνέξαι· καὶ ὡς τῶν
αὐτῷ γνωρίμων τις τῷ Ἀρχόντι παρεστῶς εἰς ἐξέτασιν,
ἀπαθὴς κακῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀφεθεῖν.

Ταῦτα ὁ μὲν ἰδὼν, τοῖς μαθηταῖς ἐκκηρύσας· ἔξῃ δὲ
καὶ ὁ, τι ποτὲ τὰ ὀφθέντα βούλεται σαφῶς ἐπεξεῖν, ὡς
ἄρα φοβερὸς ἐλεύσεται Ἀρχὼν, καὶ τὰς ἀσεβεῖας αὐτῶν
ἐλέγξει, τῶν δὲ καὶ θανάτου τρόπον καταδικάζει βρῦτα-
τον. Τοῦτο γὰρ ἐπάμενος υποφαίνει ὁ Ἰορδάνης, ὅτι πᾶ-
σαν αὐτῶν καταδύσει θεομαχίαν, ὥσπερ ὁ ἀνακαλυπτό-
μενος παράδεισος πάλιν, τὰς ἀγαθὰς τῶν δικαίων ὑπο-
δείκνυσιν.

A δαίκνυσιν παρρησιασθήσεται πράξεις. Τὸ μέντοι περιεργόμενον θηρίον, ἡ τοῦ διαβόλου ἀν εἶν πλάνη, ἣν οἱ μάταιοι ἐπὶ τοῖς εἰδώλοις πεπλάνηται, ἡ καὶ δημοσιευθεῖσα οἰχίσσεται, λαυθάνουσα τὰ πολλὰ τέως καὶ κρυπτομένη. Παρεδήλωσε δὲ καὶ τῷ εἰς ἐξέτασιν πρὸ τοῦ "Αρχοντος παρεστάναι φανέντι, φυλάξασθαι τὰς τῶν φάουλων ὁμιλίαις, ἐκυτῇ τοῦ λοιποῦ ἐπὶ πλείον προσχόντα. "Αρτι μὲν οὖν ταῦτα ὁ Συμεὼν προειρήκει· οὐπω δὲ τέταρτος παρελήθε μετὰ μὲν καὶ τις μεγάλην εἰς τὰ πρὸς ἐοῖ λαθῶν ἀρχὴν, ἐπεδήμει τῇ "Αντιόχου, Ἀμάντιος ὄνομα, ἀνὴρ παιδευτικός, ἀρχικός, λογισμῷ γρόμενος, ἀρρεπὴς τὴν γνώμην, ἐλευθέρος τὴν ψυχὴν, ζυγὸν περὶ τὸ δίκαιον ἀκριβέστερος, τοσαῦτα ζητῶν ὑπὲρ ἀρετῆς, ὅσα καὶ κατὰ τῆς κακίας, καὶ εἰς ἄκρον ἐκάτερα· ὅς καὶ πρὸ τοῦ τὴν "Αντιόχου καταλαβεῖν, πᾶσιν ὡς οἷόν τε κακουργίαν περιεῖλεν ἀνὰ τὴν ἐν τοιμωτέρᾳ κατὰ τῶν τοιούτων τὴν μάχαιραν ἐπάγων τοῦ ἀξιώματος, ὥστε δεδιέναι πάντας καὶ τρέμειν πρὸς τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, οὐ φούλους μόνον, οὐδὲ κακουργούς, ἀλλὰ καὶ οἷς τὸ ἐπιεικὲς ὁ βίος πολὺ καὶ τὸ μέτριον εἶχε. Τοσαῦτα τις ἦν τῆς παρουσίας τοῦ ἀνδρός ἡ κατὰ πλῆξιν.

Οὗτος πολλοὺς ἀνὰ τὴν "Αντιόχου τῶν ἐλλειψιστῶν καὶ ἀθέων, τῶν τε περὶ τὰ σχήματα τῶν ἀστέρων καὶ τὰς πλουκὰς κεχρητότων, ἅπερ αὐτοῖς κατὰ τῆς προνοίας ἐπινεύοντο, καὶ τούτων ὅσοι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἐπισκομότεροι, ἀνευρών φιλοπόνως καὶ συλλαβόμενοι, καὶ αὐτοὺς μὲν εἰς δεσποτήρια κατακλείσας, πάσας δὲ τὰς αὐτῶν βίβλους, ἐξ ὧν ἐκείνους ἡ ψευδομένη σοφία καὶ τὸ κατὰ τῆς ἀληθείας νεανιεύεσθαι, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰ εἰδωλὰ πάντα συναγαγὼν, οἷς ὅσα καὶ θεοὶς ἐπεποιήσαν (τὸ ἀργύριον γὰρ αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ἐποίησαν ἐκυτοῖς εἰδωλὰ, καὶ προσκύνησαν οἷς ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν, ἵνα καὶ Ὡσὴ ἅμα καὶ Ἡσαΐαν ἔχω συμφεγεγομένους) τῶν μὲν οὐ μικρὰν αἶρει φλόγα, πῦρ κατὰ μέσσην ἀγορὰν αὐτοῖς ἐμβάλλον· τῶν δὲ δημοσιεύει φανερώς τὴν ἀσθένειαν, κατ' ἀμφόδων καὶ πλατειῶν κρεμάσας αὐτὰ, καὶ δαΐξας μηδὲν πλείον ὄντα τῶν ὁρμώμενων, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτοχειρῶν ἔργα καὶ τέχνες, οὐδὲν ἄλλω, ἢ ὁ βούλονται οἱ τεγγίται αὐτὰ γενέσθαι, ἵνα τοῖς τῶν Προφητῶν καὶ νῦν χρήσωμαι. Εἰστήκει δὲ καὶ ὁ τῇ "Αγίῳ πρῶτον διὰ θεωρίας ὠφείας, πρὸ τοῦ "Αρχοντος εἰς ἐξέτασιν, μοναχὸς δὲ τις, τῇ Συμεὼν προσεικασμένος, κατ' ὠφθαλμοὺς πάντων λαθόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, ἐξελετο τῆς μελλούσης εὐθύνης, πράως τοῦ "Αρχοντος τὸ γεγονὸς ἐνεγκόντος.

Ἐγένετο δὲ τινα τεχνικῶτα προσαίτην, τῷ θεῷ Συμεὼν προσελθόντα, τῆς ἐκείνου τε γῆς αἰτήσαντα καὶ λαβόντα, εἰς τε τὴν "Αντιόχου πρὸς τὴν οἰκίαν αὐθις καλύβην ἐπανελθόντα, προσελθόντα τινα χειρὰς καὶ πόδας, προσαίτην καὶ αὐτόν, ἐλγεινῶν κατακείμενον ἔχειν· ὃν αὐτοῦ φιλανθρώπως ἐκείνῳ χρίσαντα τῷ χοῖ, ἔδοξε τινα τῇ παρκειμένῳ μοναχῶν, τοιοῦτον οἷος ὁ Συμεὼν τὴν ὄψιν καὶ τὴν κόμην, ἰδεῖν ὁρέξαντα χεῖρα κειμένην, καὶ ὥσπερ ἀπὸ κελύσματος αὐτὸν ἀναστήσαντα, καὶ παραχρῆμα (ὡς πῶς σου Χριστὲ λαλήσω τὰς δυναστείας;) ὕψις ὁ παραλῦτος ἦν, ποσὶν ὁμοῦ καὶ χερσὶν ἐλευθερίως χρώμενος.

Ὁ μέντοι δικαστὴς (ἔρχεται γὰρ ἐτι τῆς ἀκολουθίας ὁ λόγος) ἐπὶ βήματος αὐθις δικαστικοῦ προκαθίσας, τοὺς τε δεσμώτους καθ' ἕνα καὶ πλείους παραστησάμενος, καὶ τὴν ἐκάστην προσήκουσαν ἐξενεγκὼν καταδίκην, ἕνα τούτων (ὅς καὶ βαρύτερα ἦν ἐξηρατκήως, καὶ σάσεις δημοτικὰς ἀναγείρας, καὶ νεωτέρων θορύδων ἀψάμενος) ἐν τῇ δεσμοτερίῃ καταλειλοίπει, βαρυτάταις αὐτὸν καὶ τιμορίαις ταμιεύομενος. Ἐν τοσούτῳ δὲ τις ἐνδεὴς μοναχὸς τῷ Συμεὼν προσελθὼν, καὶ τινος ἐκείνου τοῦ δεσμώτου μνήμης, οἷα φιλεῖ, γενομένης, ἐπύχετο ὃ αὐτῷ γενέσθαι παρὰ Θεοῦ. Ὅτι μοι κατακεκλημένῳ, φησὶν, ἐν ἱερῷ, τὸ τοῦ ναοῦ προσθείς ὄνομα ἐπιστάς καὶ πυθόμενος ὅτου θεοῖμην, ἰμάτιον ὠνήσας τρύχινον, τούτου γὰρ ἦν μοι πρὸς ἀνάγκης ἡ χρῆσις. Ἄλλος δὲ τις προσάιτης καὶ οὗτος, Ἐμοὶ δὲ φησι ἐπιτυχὼν καθ' ὁδὸν, θαφιλὲς εἰς διατροπὴν κέρμα δεδῶκε. Ἄλλος δὲ πάλιν ὑπολαβὼν,

173 Hæc ita ut viderat discipulis narravit Symeon: deinde etiam, quid sibi ostenta vellent, explicavit. Quomodo nempe terribilis Princeps venturus, arguturusque illos impietatis, aliquos etiam morti sævissimæ addicturus esset. Nam Jordanes qui sequebatur, præmonstrat, fere ut omnis illorum contra Deum impietas ac rebellio penitus obrueretur; qui vero detegebatur paradisos, quod proborum recte facta palam ac libere prædicanda essent. Quæ autem circum ferebatur bellua, diaboli fallaciam atque imposturam esse aiebat, per quam vani homines, in idolis spem ponentes, circumveniebantur; quæque eo usque ut plurimum latitans, tandem in lucem producta evanesceret. Indicavit etiam per eum, qui ad quæstionem accitus alstare Principi videbatur moneri se, ut impostorum a pravorum alloquiis se custodiret, sibi que studiosus attendendum esse sciret. Et tunc quidem isthæc prædicabantur, a Symeone: nec intercesserunt menses quatuor, cum quidam Amantius nomine, per Orientem magno occupato imperio, Antiochiam accessit. Vir erat litteratus, aptus imperio, ratiocinio pollens, constans animo, mente liber, justitiæ in primis studiosus; qui tanto pro virtute, quanto contra iniquitatem zelo, utrobique summo, agebatur: qui prius etiam quam veniret Antiochiam, omnem quantum potuit nequitiam per Orientem sustulerat, acutiori etiam iu illos stricto gladio, qui erant in dignitate constituti; sic ut universos timor ac tremor invaderet, ipso adventante: nec solum nihili homines ac malevoli, sed il quoque, quorum vita cum probitate ac bonis moribus cojuncta erat, reformidarent, adeo terribilis erat ejus præsentia.

174 Hic multos gentilium et atheorum siderumque aspectibus et conjunctionibus speculandis deditorum, ac multa inde contra providentiam divinam adstruentium, præsertim illustriores, studiose conquisitos comprehendebat compingebatque in carcerem: libros autem illorum omnes, ex quibus falsa sapientia et novæ contra veritatem opiniones depromebantur, collegit; neque illos modo, sed idola similiter omnia, in quibus tamquam diis confidebant: argentum quippe suum et aurum suum fecerunt sibi idola, et adoraverunt ea quæ fecerant digiti ipsorum, ut cum Osea atque Isaia Prophetis loquar, Et ex libris quidem non modicam excitavit flammam, medio foro in ignem injectis; idolorum vero impotentiam ac imbecillitatem manifeste demonstravit, suspendendo illa in compitis ac plateis, ostendendoque nihil esse amplius quam quod videntur, opera manuum et artis; nihil aliud quam quod esse ipsa volunt artifices, ut denuo verbis Prophetarum utar. Stabat quoque ille, qui jam pridem Symeoni in visione apparuerat, eorum Principe in quæstionem vocatus: sed Monachus quidam, admodum Symeoni similis, ipsum manu apprehensa, instanti judicio eripuit, Principe clementer factum ferente.

175 Accidit per idem tempus, eorum qui istie sunt mendicorum quemdam, ad Symeonem accedere, atque ex ipsius terra aliquid petentem accipere, Antiochiam deinde in tugurium suum reversum, offendere alium quemdam vicinorum suorum, et ipsum mendicum, pedibus manibusque paralyti tactis decumbentem; qui, ab altero illo, pulvere jam dicto, aspersus, visus sibi est videre monachum quemdam, vultu atque coma Symeoni persimilem, jacenti sibi porrigentem manum ac veluti ex mandato ipsum erigentem atque ecce, (qui eloquar, Domine, potentiam tuam!) statim paralyticus sanus extitit, manuum pedumque expeditissimo usu recepto.

176 Judex autem seu Princeps ille, de quo egimus (progreditur enim ad reliqua oratio nostra) pro

D
A. NICÉPHORO.
venturus ad
illorum ultio-
nem Præses:

b

venit autem
Amantius
juxta severus,
E

qui eorum li-
bros idolaque
abolevit.

Osee 8, 4.
Isaie 2, 8.

F

Mendicus pul-
vere, a Sancto
accepto, alium
sanat.

A. NICEPHORO.
Seditionis
auctor morte
puniendus,

propter opera
misericordiæ

A pro justitiæ tribunali rursum considens, vinetis singulatim ac pluribus simul sisti jussis, in unumquemque eorum convenientem pro meritis sententiam condemnationis tulit : unum vero, quod graviora deliquisset, seditionisque popularis auctor inceptorque novissimorum tumultuum fuisset, in carcere reliquerat, gravissimis tormentis reservandum. Interea monachus quidam pauper, Symeonem conveniens, injecta, ut assolet, captivi illius mentione, precabatur prosperum illi, Deo propitio, eventum : Quoniam precanti mihi, inquit, in ecclesia (cujus nomen quoque adjiciebat) adstitit, et cum audisset, quid peterem, vestem hanc cilicinam coemit, ejus eram imprimis urgente necessitate indigus. Alius quoque mendicus, mihi vero, inquit, per viam occurrens, insignem stipem ad sustentationem largitus est. Rursum alius excipiens; Idem ille, inquebat, infantem a matre expositum ac vagientem sustulit; ac sedula inquisitione mulierem, quæ recens pepererat, inveniens, eidem lactandum atque enutriendum commisit; duos simul dependens aureos, sancteque spondens, persoluturum insuper quicquid pro educatione pueri expenderetur.

B 177 Auditis hisce, majore Symeon capitur commiseratione viri, divinamque pro eo benignitatem supplex deprecatur. Jamque fixum ac statutum erat Judici, hominem navi imponere, eamque injectis flammis accensam committere pelago; ut miserum duo elementa, ignis et aqua, partirentur quodammodo inter se. Ita, inquam, fixum Judici erat ac stabat sententia: vinetumque in custodia pari proportionem etus tanti jamjam instantis mali occupaverat. Verum mitiora omnia sperare Symeonem jubebat misericordia, quam erga indigos ille exercuerat, oculos vicissim in misericordiam Dei convertentem, qui aquæ etiam frigida calicem acceptat, bonisque propositis affatim solet remunerari.

liberandus
prædicatur a
S. Symeone:

178 Interea quidam agricola ex illius agris adveniens ad Sanctum, seiscitatur, ecquæ tandem contra captivum sententia pronuntiaretur, rogatque ut eloquatur, quid circa ipsum constitutum ac decretum sit. Excipiens Sanctus, confidenter reponit : Ne capillus quidem de capite ejus cadet, non si omnes totius terræ Principes adversus ipsum coacti fuerint : non enim quæ Principis calculo, sed potius quæ divino judicata rataque erant, vaticinabatur. Deinde etiam hortabatur agricolam, ut ipsi quantum posset in custodia famularetur, Quo, inquebat, benigne tibi fiat deinceps ab ipso. Currit ille curriculo ad carcerem, faustissimum damnato salutis nuntium portans : noverat enim, et probe noverat, certam esse prophetiam; ex multis jam ante memoratis, imo et longe pluribus persuasus de præsentibus bene sperare. Postero die, Principe pro tribunali denuo sedente, vinctumque e custodia accersi jubente, pendebant animis, spem inter et metum dubii, quotquot aderant : Judex autem benigno placidoque vultu ipsum intuitus, præter omnium expectationem omni liberum judicio dimisit : qui ad Sanctum properans, conservatam vitam, munus ipsius esse palam omnibus confessus est, ratus turpissimæ utque acerbissimæ morti precibus illius ac intercessione se exemptum esse. Sic igitur nihil eorum, quæ Sanctus prædicebat, exitu frustrabatur, sed paria vaticiniis omnibus ipso eventu respondebant opera. Verum cetera ipsius mirabilia successive prosequenda sunt.

Ἐκεῖνος καὶ βρόφος ὑπὸ τῆς γειναμένης ἐκτεθὲν, ἔφη, καὶ D
κνυζούμενον ἀνελόμενος, ἐρεῖν τε φιλοπόνῳ γυναικὶ νεοτόκῳ εὐρύῳ, παρατίθῃσιν αὐτῇ θυλάσι τε ἅμα καὶ ἐλθρέψαι τὸ βρέφος, δύο χρυσοὺς τέως καταβαλὼν, καὶ εἰ τι ἄλλο τῆς περὶ τὴν ἀνατροφὴν μισθαρινὰς ἐπικαταβαλὼν καὶ τοῦτο βεβαιωσάμενος.

Πρὸς ταῦτα, πλείων οἶκτος αὐτοῦ λαμβάνει τὸν Συμεών, καὶ τῆς ἀνωθεν ὑπὲρ αὐτοῦ πάλιν ἐκεῖνος φιλοπρίας εἰδὲτο. Τῷ μὲν οὖν δικαστῇ δέδοκτο ἤδη, καὶ τὸν ἀνδρα φόντον ἐμβολεῖν, καὶ ταύτην ἀνάψαντα κατὰ πελάγους ἀφείναι, ὥστε τὸν δειλικιὸν ἐκείνου, τὰ δύο ταῦτα, πῦρ ἅμα καὶ ὕδωρ μερίσασθαι. Δέδοκτο ταῦτα, καὶ ὁ ψῆφος ἐκράτει, καὶ τὸν μὲν δεσμώτην ἀνάλῳγον ἐν τῇ φυλακῇ κληικούτου προσδοκίᾳ κακοῦ θένος εἶχε· τὸν Συμεὼν δὲ χρηστότερα περὶ αὐτοῦ μάλλον ὃ περὶ τοῦ ἐνδεῆς ἐκείνου ἔλεος ἐλπίζειν ἐποίει, πρὸς ἔλεον πάλιν ὀρώμενος Θεοῦ, τοῦ καὶ ποτήριον ψυχροῦ δεχομένου, καὶ πλουσίως ἀντιμετερεῖν εἰδότες ἀγαθαῖς προαιρέσεσιν.

Γεωργοῦ δὲ τινος ἐν τούτῳ τῶν ἐκείνου ἀγρῶν παρὰ τὸν Ἅγιον ἀνελθόντος, κακείνου περὶ τοῦ ἀνδρός ἐρομένου, ἥ τίς ποτε ἢ κατ' αὐτοῦ ψῆφος εἶχ, ὡς ἐκεῖνος τὰ περὶ αὐτοῦ δεδομένα φράσσει· ὁ Συμεὼν πεπορθῶς ὑπολαβὼν, Οὐ δὲ θρίξ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ πεσεῖται, εἶπεν, οὐδ' εἰ πάντες οἱ γῆς Ἀρχόντες κατ' αὐτοῦ ἀθροισθεῖεν· οὐ γὰρ ἂν τῷ Ἀρχοντι περὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τῇ ἀνωθεν ψήφῳ E
κέκριτο μάλλον ἐκεῖνῳ περὶ αὐτοῦ προφητεύειν ἐπ' αὐτῷ. Ἐπειτα μέντοι καὶ ὡς ὁ χεῖρ ἔχει διακονεῖν ἐπὶ τῆς φυλακῆς αὐτῷ παρήναι τὸν γεωργόν, Ἰν' εὖ σοι μετὰ ταῦτα, φησι, γένηται παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ παρὰ τὸ δεσμωτήριονδρομαῖος ἐλθὼν, κομίζει τῷ καταδίκῳ τῆς σωτηρίας τὰ εὐαγγέλια, ἥδει γὰρ ἥδει σαφῇ προφητείᾳ εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁσίου λεγόμενα, πολλοῖς προλαβοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μείζον, ἔχων καὶ περὶ τῶν παρόντων θάρρειν. Ἦς δ' ἐπιούσης ἐπὶ βήματος αἰθῆς τοῦ Ἀρχόντος προκαθίσαντος, καὶ τοῦτον ἀπὸ τῆς φυλακῆς μεταστειλαμένου, οἱ μὲν παρόντες ἀνῆρτκντο ταῖς περὶ αὐτοῦ ἐλπίσιν· ὁ δὲ συμπαθέει καὶ ἡμερον εἰς αὐτὸν ἰδὼν, ἀφῆκε πάσης αὐτὸν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν εὐθύνης· καὶ παρὰ τὸν Ἅγιον ἀνελθὼν, τὰ τῆς ζωῆς αὐτῷ χρυσήνια περιφανῶς ὡμολόγει, οἷα θανάτου, φεῖ! σίσχίστου καὶ πικροτάτου εὐχαῖς ἐκείνου καὶ πρεσβείαις ἀπὸ πολλοῦ χρόνου. Οὕτω μὲν οὖν οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὁσίου προειρημένων διαπεπνύκει, ἀλλὰ σύμφωνον πᾶσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ τέλους καὶ τὸ ἔργον ἀπέντα· ἡμῖν δὲ καὶ τὰ ἐξῆς τῶν αὐτοῦ θαυμάτων ἀπολούθως διαληπτέον.

ANNOTATA C. J.

a Hoc miraculum etiam ante Vitam §. 7 ex Damasceno retulimus. b Is non alius, credo, fuerit, quare de quo Theophanes ad annum 29 Justiniani Imp. hoc modo. præcepit Amanio, militiæ Magistro, in Palæstinam misso, de Stephani cæde inquirere (fuerat hic Casareæ Præfectus atque a tumultuantibus Judæis et Samaritis, una cum numero non parvo Christianorum, interfectus) Qui quos reperit fontes, alios suspendio, alios capitis abscissione, truncatione membrorum nonnullos, plerosque facultatum amissione muletavit. Ex quo metus ingens in partes omnes Orientales incubuit. Hinc porro colligitur omnia, quæ ab initio Capitis 13 huc usque per 70 numeros narrantur, intra unius aut ut summum sesquianni spatio accidisse.

CAPUT XXIII.

Tormina curantur, inobediens punitur; absentia Symeoni innotescunt.

Senex quidam, cultor vineæ, ex loco, qui Sambus

Γέρων τις ἀμπελουργός, ἀπὸ χωρίου Σάμβου καλουμένου

A νου τινός, ταῖς ἀμπέλους ἐγκυφῶς, ἔδοξεν ὡς ἄρα φωνήσκειν αὐτὸν ἡ γυνή, καὶ ἀθρόον ἐπιστραφεὶς ἐκείνῳ μὲν οὐχ ὀρέξ (φάσμα γὰρ τι θαυμάσιον ἦν τῆς γυναικὸς οἴκοι μενούσης) αὐτὸς δὲ ὑπεσπάρθη τὰ ἔνδον, καὶ ὁρτοῦς αὐτῷ γηγόνει ταῦτα ἐλεεινός, ἄχρις αὐτῶν καθειμένους γονάτων. Ὁ μὲν δὲ καμάτω πολλῇ καὶ μόγῳ πρὸς τὴν θεῖον ἀνερχεῖς Συμεὼν, πρὸ τῆς αὐτοῦ στάσεως ἐκυλινθεῖτο, τὸ γεγονός ἀπαγγέλλων οὐ ῥήμασι μᾶλλον ἢ δάκρυσιν, ἃ δὴ πολλὰ κατέσχευεν τοῦ ἐδάφους, καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπαλλαγῆναι δεόμενος. Ὁ δὲ διαναστὰς, Πορείου ἔφη, ἐπ' αὐ μῆντοι τὴν ποταμὸν περικλιθεὶς τοῦ ἀντιπέρα· ἐπιβῆς ὄρους, δὲς δεξὰν δι' ἐμοῦ τῇ Θεῇ. Ὁ δὲ τὸν λόγον κατὰ τὴν ἀγαθὴν γῆν, οἶναι τινα σπύρον, ἐν τοῖς τῆς καρδίας κόλποις δεξιόμενος, ὡς ἦδη τοῦ κατ' ἀντικρὺ ὄρους ἐπέβη, πρὸς τὴν στύλιν τοῦ ἀνδρός· ἐπιστρέψας, καὶ τὰς γεῖρας μετὰ τῶν ἐλπίδων καὶ τῆς καρδίας εἰς οὐρανούς· ἀνατείνας, γονάτ' τε καὶ ὄψεις γῇ δεδοκώς, τοῦ Θεοῦ ὑπὸ μεσίτῃ τῇ Συμεὼν εἰς ἀπαλλαγὴν τῆς κατεργούσης αὐτὸν ἀνάγκης ἐπεκαλεῖτο. Καὶ παραχρῆμα (τίς οὐκ αὖ ἀκοῇ τὸ θαῦμα καταπληρεῖ;) ὁ τελευτῶν διελύτο ὄγκος, ὑμῶς αὐτῷ πάντων καὶ κατὰ φύσιν ἰσχύων. Τοὺς κοινωνοὺς τοῦ συμφορᾶς, ὅσοι δηλαδὴ καὶ συνεπιδοκθούντες αὐτῷ διαδοσάμενοι ἦσαν πρὸς τὴν πορείαν, κοινωνοὺς καὶ τοῦ θαύματος ἐποιεῖτο· καὶ ὅπως τοῦ πάθους ἀπὸλλαντο δείξας, κοινῇ πρὸς τὸν Ἄγιον ἐκυνήσαν αὐθις, κοινῇ τὰ τῆς εὐεργεσίας ἀνυμολόγουν.

B Μέγα μὲν οὖν οἷδα φιλοθέοις ἀκοαῖς τὸ δόγμα, ἀδελφὸν δὲ ὁμῶς καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἔχει. Ἐτερος γάρ τις ἐν Κιλικίᾳ δὲ Καππαδοκίᾳ ὠρηκόμενος, βίον μὲν ἱκανῶς οὐκ ἀσήμερος εἶς καὶ γένους ἔχων, πάθει καὶ βάρει τῷ αὐτῷ πιεζόμενος, καὶ τὴν μὲν οὐσίαν τέχναις ἰσχυρῶς ἐκδοπανηθείς, οὐδὲν δὲ ἄλλο τούτων ὠνόμενος ὅτι μὴ τὴν ἐξ ἀνθρώπων τῆς θεραπείας ἀπόγνωσιν, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸν θεῖον ἄνδρα τοῦτον, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ καταφυγὴν θεῖαν ἐνέργειαν. Οὗτος παρὰ τὸν Συμεὼν ἀνελθὼν δείξας, οἰμωγὰς, δάκρυα, πᾶν εἶτι ἄλλο ὠνόμενος εἰς οἶκτον ἐλκύσαι ψυχὴν, ὑπὲρ τῆς τοῦ πάθους ἀπαλλαγῆς ἐπεδείκνυ· πρὸς ἅπερ ἐκείνος τὰ σπλάγγνα παλῶν, εἰς οἰκτερισμὸς ἔδωκε πάλιν, τοὺς ὅσον αἰτοῦμεν αἰεὶ διδόντας, καὶ τινος κισθόμενος ἐν ἐκυστῇ χάριτος θεοτέρας, Ἀναδῆς φησιν, ἔγγυσόν μοι. Τοῦ δὲ ὡς κεκλειυστο ὁράσαντος, ἐπεὶ περ ἔγγυστα ἦδη τοῦ Ἀγίου ἔλθαι (τίς ἄστεται Χριστὲ τὰ ἐλέη σου;) τοῦ πάθους εὐθέως θεραπευθέντος, ὁ Συμεὼν ἱλαρὰ καὶ ὄψι καὶ γλυττή, Ἀνθρώπε ἴσασι, ἔφη, Ὡς δὲ τὸ ἀθρόον ἐκείνο τῆς θεραπείας, καὶ αὐτὴν ἔδωκε τὴν τοῦ πάσχοντος αἰσθησιν. Οὐδ' αὖτως, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, θαυρῶν καὶ στένων εἶπεν, ἀλλὰ χαλεπὴ τις ἀνάγκη πιέζει με, ἥδιον πολλῇ τοῦ ζῆν οὕτως ἐργαζομένη μοι τὸ θανεῖν. Ὁ δὲ ἡρέμα προσθεὶς, Ἐρευνήσου ἐκυτὸν ἔφη, καὶ εἶση σαφῶς ὅτι τοῦ πάθους ἀπὸλλεξε. Ὡς δὲ τῇ χειρὶ τὴν ἔρευναν ἐπιτρέψας, ἔργον ἐκυστὴν ἀπαθῆ, τοῦ ὄγκου παυτάσασιν ὑπολαβέντος· Ὡς μηδὲν τι οὖν ἐπισκμένειν τοῦ κατὰ φύσιν, ἰλέγγον πληροῦται καὶ δύνει· ὑπὲρ οὐ λύπης αἰφνιδίου μόνου, ἀλλὰ καὶ χαρᾶς ὑπερβολῇ πολλὰς πύφουκε θάψιν, τῇ ἀδοκίᾳ τοῦ πράγματος τὸ τῆς καρδίας θερμὸν συστρίλασεν, καὶ νεκρὰς ὥσπερ τοῦ σώματος τὰς ἐνέργειας ἀπολιποῦσα. Ὁ μὲν οὖν τῷ τοῦ πράγματος παραδόξῳ καταπληρεῖς, ὁλέγον δαῖν ἐμελλε περιτρέπειν, εἰ μὴ χεῖρας αὐτῷ τινος τῶν παρόντων ὑπέσχετο.

C Καταπεπληγμένον δὲ κομιδῇ καὶ πύτων ὅσοι τοῦ τοσοῦδε θαύματος ἐτύγγνον θεαταί, τὸ παλαιὸν τοῦ ποταμοῦ πρὸς καλίαν ὄργανον ὁ Ἀγγυλάς, ἐκ μέσου τούτων ὑπολαβὼν· Ὁ μὲν οὖν ὄγκος, ὡς ὁρώμεν, ὤχετο, ἔφη· τί δὲ καὶ ὁ τοσοῦτος τοῦ ὄγκου κόλπος, εἴτ' οὖν τὸ ὑποπεπλησμένον τοῦ ὄγκου δέρμα γηγόνει· ἐμὲ γὰρ οὐ Μετρίως τὰ τοιαῦτα πύφουκε σκανδαλίζειν. Βιθῶς τοίνυν ὁ Μέγας πείραν εἶναι τοῦτο τοῦ βασκάνου καὶ πάλιν, ὁπόσα καὶ γλυττή τῷ ἀθλίῳ τούτῳ χρωμένον, ἐμφυσήσας τῇ ἀναίσχυτῃ, ἵνα καὶ τὴν ἐκυστὴν ἀπελάσῃ θύναμιν, Ὁ τὸν τοσοῦτον ἔφη λεάνης ὄγκον καὶ διαλύσας, οὐκ ἄρα δυνατὸς οὗτος καὶ τὸ δέρμα συναῖε πάλιν καὶ καταστεῖλαι· Ἀλλ' ὁ μὲν τὴν τοῦ παλαιῦ πολέμιον

dicitur, colendis vitibus navans operam, putabat ab uxore sua se vocari, ac repente eo conversus, uxorem nullam videt, phantasma quippe dæmonis quoddam erat, mulierem domi manentem probe simulantis : at ipse visceribus distorqueri cæpit, quæ importabile deo ac miserabile onus factaerant, ut ipsa genua subsiderent. Igitur laboribus atque ærumnis impar, ad S. Symeonem adductus, ante columnam misere volutabatur : quod factum fuerat non verbis magis quam lacrymis ubertim per terram fluitantibus, enuntians, atque calamitatis suæ levationem precabatur. Cui surgens Sanctus, Vade, inquit, donec superato fluvio, adversum conscenderis montem; et ad gloriam Deo per me. Is autem verba hæc in terra bona, veluti semen quoddam, cordis sinu excipiens, cum jam in montem ex opposito situm enixus esset, ad viri Dei columnam conversus; manibus, simul cum spe et corde in cælos levatis, genibus ac vultu in terram dejectis, Deum per mediatorem Symeonem pro liberatione deprementis se mali invocabat. Et continuo (quis auditione tanti miraculi non obstupescet?) tumor ille immensus evanuit, omnibus ipsius membris recte ac congruenter nature se habentibus. Quotquot itaque conscii calamitatis illius fuerunt, ii nempe omnes qui manum adjutricem advenientes ipsum in montem transtulerant, eosdem prodigii quoque conscios fecit; cumque monstrasset quo pacto malis exemptus esset, simul ad Sanctum redierunt, simul beneficium confessi agnoverunt.

180 Magna quidem et mirabilis, scio, accidit piis auribus hæc narratio, habet tamen etiam supparem illam, quæ sequitur. Alius quidam, Cæsareæ Capadociæ oriundus, a re familiari affatim nec minus a generis nobilitate instructus, iisdem quibus superior torminibus ventrisque tumore afflictabatur; jamque substantia omni in medicorum artem expensa, aliud nihil emolumenti ceperat, quam quod didicerit, curationem humanam esse supervacaneam, ideoque ad divinam divini hujusce viri opem confugerit. Eo itaque cum advenisset; preces, gemitus, lacrymas, et si quid præterea est quod commiserationem cieri piis animabus possit, pro incolumitate et dolorum depulsione exhibebat. His vero Symeon ad miserandum motus; versus illam misericordiam oculos sustulit, quæ quidquid petimus semper tribuit; sentiensque diviniorem quamdam in se gratiam; Ascendens, inquit, appropinqua mihi. Qui cum jussa mox capescens, jamque proxime Sanctum veniens (quis Domini misericordias cantabit?) illico persanato morbo incolumis adstaret: Symeon, animadversis jam et repentina hominis sanatione, et gravi quasi adhuc patientis sensu, ait illi, vultu atque ore renidenti: Mi homo, sanatus es. Nequaquam, Sancte Dei, ait alter flens atque ingemiscens, sed extrema quædam necessitas me premit, facitque ut mors mihi longe gratior tali vita sit. Tum Sanctus tacite subjiciens; Scrutare, inquit temetipse, et comperies ex toto convalescere. Cum autem is manu periculum ejus rei fecisset, se incolumem reperit, tubere omni omnino emollito et depulso. Cum igitur nihil quidquam, quod a natura alienum esset, deprehenderet; astu animi repletus ac vertigine (quod non modo repentini luctus, verum etiam gaudii excessus non raro consuevit efficere, cum re quæpiam inexpectata calor cordis contrahitur, et corporis operationes velut emortuæ desinunt) repletus, inquā, stupore ob rei non opinatæ admirabilitatem, prope fuit ut corrueret, nisi quidam præsentium injectis manibus prohibuissent.

181 Nec minor omnes, qui tanti prodigii spectatores adstabant, stupor incessit. Unus Angulas, jam pridem dæmonis ad mala perpetranda instrumentum, e media turba proclamans: Tumor quidem, inquit,

D
A. NICEPHORO.
Tormina
aliæque pa-
tiens sanatur,

Alius, similiter
patiens,

E

similiter
curantur,
etiam ante-
quam novit

Invidus
Frater redar-
guitur,

A inquit, abiit, ut videmus: verum quid tantus iste pellis sinus? quid si tumore denuo compleatur? Me enimvero non mediocriter solent talia scandalizare. Pro comperto autem habens Magnus Symeon, tentationem esse invidi hostis nostri, per os miseri istius loquentis, insufflavit in impudentem, utque inimici potestatem ab eo repelleret; Qui, inquit, mollescere atque evanescere fecit tumorem tantum, nonne idem possit quoque pellem colligere ac contrahere denuo? Atque ille quidem sic impetum antiqui hostis etiam tunc repressit: nos vero ad reliqua pertexcenda convertimur.

cella egressus
contra sua-
stionem Syme-
onis,

182 Quidam monachus Laodiceæ Syriæ inclusus, diuturnioris clausuræ ac solitudinis perpetuæ tædio, meditabatur aditum ad S. Symeonem, veluti occasionem non minus quieti opportunam: jamque significaverat quam ardenti desiderio teneretur, ipsum adorandi, quodque in procinctu ad iter staret. Sed ille in pusillanimitatem incidisse eum nequitquam ignorans, respondit: Nec piura est nec decet, si desinat quis Deum adorare in aula sancta sua, qualis est cella monachi, virtutum omnium splendore refulgens ac referta, veniatque ad hominem adorandum. Expecta: Dominum, inquit David; et custodi viam ejus. Hæc tum quidem inhibuerunt monachum: verum paulo post, predominante eadem animi perturbatione, exiit, relinquens non solum quietem suam: atque claustrum, sed in fornicationem quoque, heu me! incidens, casu quibus non lacrymis, quibus non planctibus digno!

Ps. 36, 24

in fornicatio-
nis peccatum
incidit,

183 P'inde tamen Sancti aspectum subiit, nullam vel tenuissimam (qualia maligni spiritus artificia! qualis verecundia ad confitendum malitiam suam, humanis mentibus ingenta!) peccati sui faciens mentionem, sed indesinenter plorans, quod pristina quiete excidisset. Verum Sanctus, interioribus oculis abscondita perspiciebat, ac tertia peccati macula monachum emundandi cupidus; Non ego tibi compatiar, inquit, quod claustrum tui moros perfregisti (quoniam facile tibi est postliminio reverti, ac reverso intrare) sed quod animæ tuæ propugnaculo destructo, captivus ab hoste abductus (judor) in fornicationem prolapsus sis. Perculerunt hæc monachum pariter ac confuderunt; tum propter libertatem reprehendendi illa quæ ipse putabat clam facta; tum propter tetram ignominiam notam quam sibi ipse inusserat infelix: prostravitque se pronus, quantum potuit, ac calenti oculorum imbre terram irrigavit; tempus quoque quo lapsus fuerat indicans, dictitabat, quintam illam post easdem agi diem; obsecrabatque liberari a Sancto, jam præda hosti factus. Qui oratione et crucis signo ipsum muniens, insuperabilem deinceps hosti fecit; fecit etiam circumspectiores discipulos suos, hoc exemplo admonitos, nihil, licet in occulto factum, non exploratum esse Symeoni.

cui scelus
occultum dete-
git Sanctus

ac veniam
impetrat.

184 Et hoc quidem demonstrat, quod procul remota Symeoni velut ante oculos gesta atque præsentia exhiberentur: sed oratio nostra vult alia quoque, ejusdem cum jam dicto virtutis et efficaciam adungi. Accidit, tempore quo fruges maturæ sunt, quemdam hominem se ad montem mirabilem conferre, tempestatisque ardere et acclivitate viæ excitata sitis vehementia deficientem, humi conidere et tantum non animo linqui. Jamque tempus erat quo vespertinae canuntur preces, quas Sanctus pro more suo cum discipulis Deo persolvebat; cum duos illorum ad se vocatos jubet, accepto pane et aqua, via montis consueta descendere, inventuros quemdam in terram prostratum, vix spirantem animo deficiente: hisce fractas ipsi vires restitundas. Verum festinato opus est, inquit, ne mors prævertens auferat paucillum, quod superest, spiritus. Illi au-

Deficienti
in via absens
per suos opem
ferit.

προσβολὴν ταύτη καὶ νῦν διεκρούσατο, ἡμεῖς δὲ πρὸς τὰ D
ἐξῆς τοῦ λόγου τρεψόμεθα.

Μοναχὸς τις κατὰ Λαοδικεῖαν τῆς Συρίας ἐγκαλεισ-
μένος, πρὸς τὴν χρόνιον καθειρξίν καὶ τὴν συχνὴν ἐρη-
μίαν ακιδιάσας, σφοδρὴν ὥσπερ οὐκ ἐλάττω τῆς ἰσχυρίας,
τὴν εἰς τὸν θεῖον Συμεὼν ἀνοδὸν θέμενος, ἐμύνησεν αὐτῷ
θερμὸν ἔρωτα τῆς αὐτοῦ προσκυνήσεως ἔχειν, καὶ ἡδὴ
βούλεσθαι ἀνέλαι. Ὁ δὲ τὸ μικροψύχως ὑπ' αὐτοῦ γινώ-
μενον οὐκ ἀγνοήσας· Οὐχ ὅστιον οὐδὲ πρῶτον ἔφη, κατα-
λιπόντα τὸ προσκυνεῖν Θεῷ ἐν εὐλῇ ἀγία αὐτοῦ, ἥ τίς
ἐστὶν ὁ τοῦ μοναχοῦ οἰκίσκος αἰεταῖς ἀπάσαις καταλαμ-
πόμενός τε καὶ πλατυνόμενος, εἰς ἀνθρώπου προσκύνεισιν
ἔκειν. Ὑπόμεινον γάρ, φησι, τὸν Κύριον, ὁ θεὸς Δαυὶδ,
καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Ταῦτα τινικαὶ μὲν
ἐπέσχε τὸν μοναχόν· τοῦ πάσης δὲ μετὰ μικρὸν θύνα-
στεύσαντος, ἔξεισιν, οὐ τὴν ἰσχυρίαν παρ' οὐδὲν μόνον οὐδὲ
τὴν καθειρξίν θέμενος, ἀλλὰ καὶ εἰς πορνείαν, αἶμοι!
κατενεχθεὶς, πτώμα τῶν οὐ δικαίων, πῶς οὐκ ὁδυρ-
μῶν ἄξιον!

Ἐπειτα μέντοι παρέδωκε τῇ Ἀγίῃ, τῆς μὲν ἀμορτίας
οὐδὲ φύλῃ ὁλως ποιοῦμενος μνήμην (οὐκ τὰ τοῦ ποικροῦ
τεχνάσματα! καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ κακοῦ
ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἐργινουμένη αὐτῷ! τὴν δὲ τῆς
συνήθους ἰσχυρίας ἐκπτώσιν πικρῶς ὁδυρόμενος. Ὁ δὲ ὁ-
θαλμοῖς αθεάτοις τὰ κεκρυμμένα ὁρῶν, καὶ τοῦ χυλοποῦ
μύσους ἐκείνου τὸν μοναχὸν ἀποκαθάσαι βουλόμενος. Οὐ E
συναλγίσω σοί, φησιν, ὅτι τὸν τοῦ οἰκίσκου διέβροχας
τοῖχον, ἐπεὶ σοὶ καὶ εἰσελθεῖν αὐθις δι' αὐτοῦ ῥῶν, καὶ
εἶσω γενέσθαι πάλιν ἐπανελθόντι· ἀλλ' ὅτι τὸν τῆς ψυχῆς
κατέσεισας πύργον, καὶ τῇ ἐχθρῇ φεῖ! αἰχμηάτως
ἀπηνέχθης, εἰς πορνείαν καταλισθήσας. Ταῦτα τὸν μονα-
χὸν καταπλήξαι τε ἄμα καὶ κατανιδέσαι, τὸ μὲν τῇ τῶν
ἐλέγχων ἐλευθερίᾳ ἐπὶ ταῖς ἀδύλως (ὡς αὐτὸς ὤρετο) δια-
πεπραγμένοις, τὸ δὲ τῇ μεγέθει τῆς ὕδρευς, ἣν αὐτὸς εἰς
ἐαυτὸν ἀθλίως ἐνύδρισε· καὶ πικρῇ ἐαυτὸν ὡς εἶχε κατα-
δάλων, καὶ θερμὰ δάκρυα τοῦ ἰδάφους καταχεύμενος, ἔτι
καὶ τὸν χρόνον τοῦ πτώματος ἐξομολογεῖτο, πέμπτην
αὐτῇ ταύτην εἶναι λέγων μετὰ τὸ πάθος ἡμέραν, καὶ
ῥυσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἔπει, ἄρπαγμα ἡδὴ τῇ ἀλλοτριῇ γε-
γεννημένος. Ἀλλὰ τὸν μὲν εὐχῇ καὶ σφαγίδι ὑπλήσας,
ἀκαταχώριστον τοῦ λοιποῦ τῇ ἐχθρῇ πεποιθήκει ἀσφα-
λεστέρους δὲ καὶ τοὺς μαθητάς, εἰδυίας ὅπως οὐδὲν αὐτὸν
οὐδὲ τῶν ἐν κρυφῇ γινόμενων διαλαυνάει.

Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο, καὶ οὕτω τὰ μακρὰ καὶ
πύρρως τῷ Συμεὼν ἐν ὁφθαλμοῖς, ὡς παρόντα δεκνύνον· ὁ
δὲ λόγος καὶ ἄλλα τῆς αὐτῆς τῇ εἰρημένῳ θυνάμει
προσθεῖναι βούλεται. Ἀνθρώπων συνέθε· τινὶ περὶ σίτου
ἀκμὴν τὸ θαυμαστόν ἀνίστη· ὅρος καὶ τῷ τε καύσωνι τῆς
ῥαγας, τῷ τε τῆς ὁδοῦ ἀνάσσει, πρὸς τὴν τοῦ δίφους ἀπα-
γορεύσαντι βίαν ἐπὶ τὴν γῆν καταρρέουσαι, καὶ κατ' ὀλί- F
γον ὑπολιμπάνειν. Ἦν μὲν οὖν ἡδὴ περὶ τὰς ἐπιλυχνίας
ῥαγας, καὶ ταύτας ὡς σύνθετος ὁ Συμεὼν Θεῷ μετὰ τῶν
μαθητῶν οἰκεῖτον· ἐν τούτῳ δὲ οὗο τινὰς καλέσας αὐτῶν
ἐπισκήπτει, λαβόντας ἄρτου καὶ ὕδατος, τὴν τε τοῦ ὅρους
ὁδὸν περιήντας, εὐρεῖν τινα κατὰ γῆς ἐρρίμμενον, πνέοντα
μικρὰ καὶ ἐκλελοιπότες, τούτοις αὐτῷ τὴν θυνάμειν ἀπει-
ρηκνῶν ἀναλαβεῖν. Ἀλλὰ τὰς τῷ πράγματι χρεῖας,
μὴ θάνατος, φησι, προλαβὼν καὶ τὴν ὀλίγην ἐκείνην
πνοὴν ἀφέλκεται. Οἱ δὲ δρόσαντες κατὰ τὰ προστεταγ-
μένα, εὐρίσκουσι κείμενον αὐτὸν ἀπὸ τὴν ὁδόν, πλὴν τοῦ
ἀναπνεῖν νεκρόν· ἀνελόμενοι τοῖνον αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν κα-
τωτέρω μονὴν ἀγαγόντες, ὥς καὶ μάλιστα ἐπαναγαγεῖν αὐ-
θις αὐτῷ τὴν θυνάμειν ἴσχυσαν.

Ἀνθρώπων ἀπύρρον ποτὲ τὴν πνοὴν ἐπιλειπόμενον, ταῖς
μὲν ἀδελφοῖς λόγος ἐσπέρας πρὸς ἀλλήλους οὐκ ὀλίγως
ἦν· ὁ δὲ, Μὴ σπουδίσκατε ἔφη, ἀφίξεσθαι γὰρ αὐτοῖς πλη-
θος αὐτῶν, ὅσον τῇ μονῇ καταχεῖται· ὅρῳ γὰρ ἀνδρα-
τινὰ τῶν ἀγροικωτέρων, θυσίῳ ὥσπερ ἡμῶντος προσάγνεται,
τοιοῦτοι δὲ ἀνθρώποις ἄρα τοῖσι ἐκατέρωι ὁ φύρτος.
Ταῦτα ὁ μὲν τοῖς μαθηταῖς περὶ νυκτὸς ἀρχάς· εἶπεν, ἥκει
δὲ εἰς τὴν ἐξῆς ὁ τοιοῦτος, κομίζων τῇ μονῇ ταῦτους, ὡς
ὁ Συμεὼν προειρήκει. Ἐυτέταλτο παρ' αὐτοῦ τοῖς μαθη-
ταῖς μηδενὶ μηδανοῦ κοσμητικῇ παρρησίᾳ διδόναι, μὴ
δ'

A δ' εἰς ἑκὼν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ λόγους ἤκειν, εἰ μὴ κατὰ πολὺ τι τὸ ἀναγκαῖον· καὶ τοῦτο δὲ καὶ μὴ ἐνδια-
τρίδοντας ταῖς πρὸς αὐτοῦ διαλέξεσιν, ἀλλὰ ταχὺ ἀπλ-
λαττομένους, νύκτα μέντοι καὶ ἡμέραν τοῖς θεοῖς ψαλ-
μοῖς καὶ νόμοις ἐμμελεῖσθαι τοῦ δεδομένου κανόνος ἐπι-
μελῶς ἐχομένους. Ποτὲ γοῦν ἐδόκει τῇ Συμεῶν, πλησίον
ὥσπερ αὐτὸν ἐν τῇ κατωτέρᾳ μονῇ γενόμενον, ἐκείνα πρὸς
τινας τῶν κοσμητῶν ἀκούειν λαλόντων, ἅπερ αὐτῷ αἰ
ἐντολὰὶ οὐκ ἐβούλοντο. Καλέσας τοίνυν αὐτοῖς, ἐρευνᾶς
τε τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν καίρῳ δεδωκώς, εἶπεν ὡς αὐτῷ
τοῖς τοῦ πνεύματος ὁδηγοῖς ἐβλάθη· ὁ καὶ ὁρῶν αὐτοῖς
οὐκ ὀλίγον ἐνῆκε, μελλούσης ἀξιώσεως ἐγγυητὴν ἀσφα-
λεῖν.

Ἀδελφός τις ἀρετὴν μαρτυρούμενος, εἰς ἄλκας ἐπέμεινε
διακονῶν, ταῖς δὲ τοῦ ποιητοῦ κατὰ τῶν τοιούτων ἐπι-
βουλαῖς καὶ τοῖς ἐκείνου πῆλαιός τελεμαχίαι, παρακερ-
θαίνει τι τῆς τούτου τιμῆς, ἣ ζημιούται μακρὸν ἐσχάτως,
ὅσα καὶ ψυχῆς ἢ ζημίας. Τοῦτο τοίνυν ὁ Συμεὼν ἀπὸ μα-
κρόθεν εἰδὼς, τοῖς μαθηταῖς ἀπαγγέλει· εἶτα μεταστέλλε-
ται πρὸς ἐκείνους ἐπανελθόντος τὸν ἀδελφόν, ἐλέγχει τὸ
γεγονός, ἐπιτιμᾷ τῆς κλοπῆς· ἔπειτα μέντοι δέχεται τὴν
ἐξομολόγησιν, δίδωσι τὴν ἄφεσιν, ἐπάγει τὴν θεραπείαν.
Ἀνῆλθον τινὲς ποτὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ προσκύνησιν
τοῦ Ἀγίου· συνέβη δὲ τὴν τούτων ἡμίονον ἀπολυθεῖσαν,
καὶ πρὸς τινὰ τοῦ ὄρους κειμένην ὑποκαταβάσαν, προσδέ-
σει τοῦ ρυτῆρος περὶ τινὰ ὄλκον (οἷα φιλεῖ πολλάκις αὐ-
τομάτως γίνεσθαι) τῇδε ἀποληθεῖναι. Ὡς οὖν πολλὴν
αὐτῆς θέμενοι ζήτησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τρίτην ἔξῃς ἡμέραν
οὐχ οἷοί τε γεγονῶσιν ἀνευρεῖν προσέλασι τῷ Μεγάλῳ,
αἰνούντες καὶ τὰς ψυχὰς σφόδρα διαπονύμενοι. Ὁ δὲ,
καθ' ἃπερ ὄρων οἱ προσδέδοτο αὐτῇ, καλέσας δύο τῶν μα-
θητῶν, ἐκέλευσε ἐκεῖ γενόμενους, καὶ τὴν ἡμίονον λύσαν-
τας ἀνασώσασθαι τοῖς δεσπόταις. Ὅπερ οὖν ταύτῃ καὶ
γεγονός, σπολασθέντες αὐτὴν ἐκείνοι, πρὸς τὴν ἐκείνων
ἐπανήσαν, θαῦμα τὸν ἄνδρα ποιούμενοι.

plius lucri, aut potius multum damni fecit, si animam spectes. Quod cum S. Symeon eminens cognosceret, discipulis quoque manifestavit : deinde accersit Fratrem illum jam reducem, ad se : arguit factum, reprehendit fraudem, tum excipit confessionem, remittit peccatum, restituit sanitatem. Advenerunt aliquando Ismaelitæ quidam adoraturi Sanctum ; cum accedit, solutam eorum mulam per quoddam montis præcipientium descendere, atque adhærescente freno (ut fieri non raro sponte assolet) ad arboris truncum, ibidem retineri. Quam cum diligenti ac tridua etiam inquisitione deprehendere non possent ; adeunt Sanctum, mærentes pendentesque animis. Is autem, quasi videret ubi alligata esset mula, vocatis duobus discipulis imperavit, eo ut contenderent, solutumque animal dominis restituerent incolume. Quod ita factum est. Illi autem cum recepta mula ad sua reversi sunt, prodigiosum illum esse hominem prædicantes.

CAPUT XXIV.

C. *Varia prævidet ac prædicat Symeon.*

Σχολαστικός τις ὄνομα Ἰωάννης, ἀνὴρ εὐσεβής, καὶ τῇ
τῆς ζωῆς πηγῇ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀπλάτῃ φέρον τρυφῶν, ἐκ τι-
νος μὲν ὁρμήμενος κόμης τῶν ὑπὸ τὴν Ἀντιόχου κειμέ-
νων, κατ' αὐτὴν δὲ τεχνικαῦτα τὴν πόλιν διέγων, παρὰ
τὸν Συμεὼν ἀνελθὼν, τὰ καθ' ἑαυτοῦ ἐκινουῦτο· ὡς ἄρα
μέλλοι Δομνῖνος ὁ ἱερώτατος Πατριάρχης αὐτὸν τῆς τῶν
Πρεσβυτέρων ἀξιώσεως χειροτονίας, καὶ παρὰ τὴν βασι-
λίδαν πόλιν κατὰ δὴ τινὰ χρεῖαν τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμ-
ψαι, ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ὅτι τὸ Θεῷ δοκῶν ἦται μαθεῖν.
Ὁ δὲ τῷ πνεύματι πεποιθώς ὑπολαβὼν, ὁ καὶ δὴλα τοῖς
αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς καθίστη τὰ ἔμπροσθεν· Ἀπίθι, ἔφη,
ἀξιόφρων γὰρ ἦδη τῷ ὑψηλῷ παρὰ Θεοῦ θρόνῳ τῆς
Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησίας, ὁ παρὰ σουτῶ κείσθω
μόνη, ἄχρις ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκ τοῦ τέλους γνώριμον
γένῃται· εἶτα καὶ ὅποιον αὐτὸν εἶναι δεῶν παρήκει, καὶ
ὅσα τοσούτῳ ἀξιώματι πρέποντα εἴη.

Ὁ δὲ ταύτῃ τὸν Ἄγιον συγκταδάντα ἰδὼν, καὶ ὅστις
Ἰουστινιανῷ διάδοχος ἔσται τῆς βασιλείας (οὗτος γὰρ
τὰ Ῥωμαίων τεχνικαῦτα σκηπὶρα διεῖπεν) ἡξίου μαθεῖν.
Καὶ ὅς, φυλακὴν αὐτῷ τοῦ μυστηρίου πρότερον ἱκανῶς
παρηγγέλσας, Ἰουστίνος ἔφη. Ὁ μὲν οὖν παρὰ τοῦ θείου

tem currentes ut sibi mandatum erat, reperiunt D
jacentem in via hominem, jam tantum non mor-
tuum. Tollunt ergo eum, atque in partem mona-
sterii inferiorem portant : ubi vix tandem abitu-
rientem spiritum retinere, viresque revocare potue-
runt.

185 Carbonibus aliquando deficientibus in mo-
nasterio, contulerunt vesperi inter se capita et ser-
mones admodum anxii Fratres : quibus Symeon :
Nolite, inquit, solliciti esse : adveniet quippe luce
crastina tantus carbonum numerus, quantus usibus
monasterii sufficiat : nam virum quemdam prospicio
rusticanum, duos mulos huc agentem, ejusmodi
quos vultis carbones bajulantes. Talia ille sub no-
ctis exordium discipulis : postera vero luce vir ille
advexit quæ prædixerat Sanctus. Præceperat ali-
quando suis, ne quem omnino secularem hominem
convenirent, neque colloquia nulla aut sermones cum
illis miscerent, nisi in gravissima necessitate ; tunc
vero etiam non immorandum diu, sed præciso ser-
mone discedendum quam mox ; ut noctes atque dies
divinis psalmis ac legibus meditandis transigentes,
seduli præscriptarum regularum observatores forent.
Aliquando igitur, cum Sanctus ad inferius mona-
sterium accessisset propius, visus sibi est audire ali-
quos talia cum secularibus loquentes, qualia non
licebat per data præcepta. Accersens igitur illos,
examinansque et rem et tempus, factum comperit,
sicut spiritualibus oculis a se visum fuerat : id quod
non levem incensit discipulis timorem, fide dignum
majoris in futurum cantelæ vadem.

186 Frater quidam, virtutem professus, missus
forte ad divendendum salem, insidiis diaboli, tali ac-
curantibus infestioris, falsisque persuasionibus speciem
veritatis præferentibus inductus, aliquid justo am-

Carbonibus
deficientibus,
prædicat cras
adferendos,

cognoscit et
redarguit
illicita col-
loquia.

Videt absen-
tis ejusdam
inobedien-
tiam.

Mula perdita,
quo loco sit,
indical.

F

Cuidam Pa-
triarchatum
prædicat

Advocatus quidam. Joannes nuncupatus, vir pius,
et fonte vitæ, Dei scilicet timore, admodum dele-
ctatus : ex pago quidem, urbi Antiochenæ subjecto,
oriundus ; tunc vero in ipsa urbe commorans, ad
Sanctum venit, cum eoque communicavit quædam
ad se spectantia : nempe utrum ipsum sanctissimus
Patriarcha Dominus sacris Presbyterorum Ordini-
bus dignaturus, et quarundam magni momenti re-
rum expediendarum causa in regiam urbem missu-
rus esset. Illis expositis, aiebat, quæ Dei volun-
tas esset, intelligere Sanctus adhæc animo confi-
denti, non secus ac si coram ante oculos omnia fuis-
sent posita, respondens ; Abi, inquit ; jam nunc
enim consecratus a Deo es, ut in summo Ecclesiæ
Constantinopolitanæ Throno præsideas ; quod velim
tibi soli scias, donec eventu ipso innotescat aliis.
Deinde monebat quoque, quanta illa dignitas esset,
ac quales eam mores decerent.

188 Joannes, animadverso, quam facilem in vota
sua habuisset Sanctum rogabat porro, ut significa-
ret, quis Justiniano successor in Imperio futurus
esset :

et Justinii
Imperium :

A esset : ille enim tunc moderabatur Imperium Romanum. Cui Sanctus, indicto prius arcanae rei silentio ; Justinus, inquit. Hisce igitur intellectis, Sanctique precibus quasi viatico bene instructus atque armatus, lubenti animo Presbyter initiatus est, et pede alacri ad Regiam urbem se contulit. Hic cum esset, habebat quidem omnibus occulta vaticinia, sibi a famulo Dei Symeone reddita ; satagebat autem studiose (quanta in humanis mentibus aut pusillanimitas, aut sua promovendi cupiditas inest !) ut in notitiam Justiniani veniens ejus benevolentiam sibi compararet : cumque aliquando solus cum solo ageret, prædictionis arcana ei detexit ; et ex illo tempore inter familiares Justiniani numeratus, utpote qui nuntium cum voluptate conjunctum attulisset, ejusdem ut plurimum mensa utebatur. Non multo post a ejecit e sede Constantinopolitana Eutychius, reponiturque in eadem hic ipse Joannes Scholasticus ; in talem sententiam inclinante Deo Justinianum, qui et ipse non diu vitam exinde produxit ; cessitque Imperium Justino : quemadmodum singula jam pridem eventura clarissime pronuntiaverat Sanctus.

a
quod utrum-
que evenit.

B
Filiam Impe-
ratoris

b

a dæmone
liberat per
epistolam,

C
ipsique Im-
peratori
agro sanita-
tem promit-
tit,

sed cognoscens
eum supersti-
tiosis reme-
diis uti

189 Justinus itaque, quia a Symeone non solum prædictum erat, ipsum Imperii solio sublimandum, sed reipsa factum ; tanta in ipsum ferebatur fiducia atque affectu, quantam par erat habere illum, qui istiusmodi prædictionem ab ipso acceperat. Quare, cum filia b ejus, a dæmone inessa, gravissime torqueretur ; aliis quidem, propterea quod ad Imperatoris ignominiam facere hujusmodi passio puellæ videretur, rem occultam habuit ; litteris vero arcanis a Sancto petit, eam sibi gratiam faceret, ut pateretur filiam ad ipsum deportari, quod videbatur Imperatori incolumitatem puellæ allaturum ; noverat quippe, ex collatorum ab eo in alios per miracula beneficiorum largitate, suam sibi filiam non absque auxilio reversuram. Symeon autem nihil moratus (consideremus, amabo, gratia ejus quanta fuerit) rescribit in hunc modum : Confide, Imperator, et Deo benefactori gratias persolve ; sanata namque est ab inflictæ plagæ filia tua. Nec res a litteris discrepavit, uti patuit eventu : nam simul atque litteræ Imperatori traditæ fuerant, vexatio quoque dæmonis cessavit.

190 Inciderat deinde Imperator ipse Justinus in infirmitatem, cum Joannes, quem jam ostendit oratio nostra Constantinopolitanæ Sedis Patriarcham, tum propter summam familiaritatem quæ ipsi intercedebat cum Justino, tum propter fiduciam quam posuerat in Symeone ; tum denique quod firmiter persuasum habebat, fieri non posse, ut aliunde tantum ac tam promptum adesset auxilium ; misit ad Symeonem, supplicans, ut apud Deum rursus intercederet, quatenus a morbo resurgeret Imperator. Symeon vero, quo statu res illius essent non ignorans, renuntiari jubet, nihil quidquam ut admittat curationis ab illis, qui Deum negarunt, et propere adventuram sanitatem. Imperator Saacti præcepta parum sedulo observans, cum se tradidisset cuidam, Timotheo nomine, religione Hebræo, qui in libris quidem ac arte medica videbatur versatus, re vera autem addictissimus erat incantationibus (his enim studebat ejus uxor Sophia, non tam viri amore quam pusillanimitate, utpote in hanc ex illa deducta) conspici se ipse Symeon media die in regiam urbem delatum, in ipso veluti palatio adstare, atque inspicere quæ a Judæo fiebant ; indolere etiam ad visa, et non ferenda judicare : quæ Patriarchæ etiam manifesta esse voluit, rogavitque ut Imperatorem a se obtestaretur atque hortaretur, istiusmodi impietatem missam faceret.

191 Tulit Patriarcha non solum Imperatori ejusmodi nuntium verum etiam conjugii ejus, im-

Συμεών ταῦτα μαθὼν, καὶ ταῖς αὐτοῦ εὐχαῖς ἐφοδιασ- D
θεὶς ἡ καθοπλισθεὶς, ἀσμένως τε τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου χειροτονοῦσαν δεξιόμενος, προθύμῳ ποδὶ παρὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν ἐχώρει. Ἐν αὐτῇ δὲ γενομένῃ, πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ἀπόρρητα ἦν ἄπειρ ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Συμεών προειρῖκει, πρὸς δὲ τὸν Ἰουστίνον (οἷα τὰ τῆς ἀνθρωπίνης μικροψυχίας, ἢ φιλαυτίας!) ἐν εὐνοίαν ἑαυτῷ παρ' ἐκείνου πάντως μνηστεύσεται, σπουδὴν ἔθετο γνωρισθῆναι, καὶ μόνος μόνῃ συγγεγονώς τὰ τῆς προῤῥήσεως ἀπεκαλύπτει. Ἐξ ἐκείνου τοίνυν, ὁ μὲν Ἰουστίνῳ φιλιωθείς, οἷα καὶ τὰ πρὸς ἑθνην εὐαγγελισάμενος, παρ' αὐτῷ τὰ πολλὰ διηγάτο· οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, ἐξωθεῖται μὲν τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου Εὐτύχιος, αὐτεισάγεται δὲ αὐτὸς ὁ Σχολαστικός Ἰωάννης, Ἰουστινιανὸν τοῦ Θεοῦ πάντως ἐπὶ τὴν ψῆφον κινήσαντος. Ἰουστινιανοῦ δὲ μετὰ ταῦτα τὸν βίον ἀπαλειπόντος, εἰς Ἰουστίνον τὰ ἀρχῆς μεταπίπτει, ὡς ἕκαστα πόρρωθεν τῷ Συμεών σαφῶς προηγόρευτο.

Ἰουστίνος μὲν οὖν, οἷα προειρημένον ὑπὸ τοῦ Συμεών ἐπιθέσθαι τῆς βασιλείας αὐτόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τέλος ἐκβεβηκὸς, τοσαύτη πρὸς αὐτὸν ἐγγύη πίστει καὶ ψυχῇ διαθήσει, ὅσῃ τὸν τηλικαύτης παρ' αὐτοῦ τυχόντα προφητείας εἰκός, ὥστε καὶ θυγατρός ὑπὸ θαίμονος αὐτῷ δεινῶς βασανιζομένης, πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους δι' αἰσχύνης τῷ Βασιλεῖ τῇ τῆς παιδὸς εἶναι πάθος, γράμματα δὲ τοῦ τοῦ μυστικοῦς δεκθῆναι, ὥστ' ἐπινεῦσαι ταύτην παρ' αὐτόν κομισθῆναι, ὅπερ ταυτὸν τῷ Βασιλεῖ καὶ τῆς θεραπείας τὴν παιδὰ τυχεῖν ἐνημιζέτο· ἔδει γὰρ ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἄλλους τῶν τοῦ ἀνδρός θαυμάτων φιλοτιμίας, ὡς οὐ δὲ αὕτη διακνήσῃ ἀναστρέψει. Τὸν δὲ, μὴδὲ μικρὸν ἐπισχόντα (καὶ σκοπῶμεν τὴν ἐν αὐτῷ χάριν ὅση) Θάρσει, Βασιλεῦ, εὐθὺς ἀντιγράψαι, καὶ Θεῷ χάριτας ὁμολόγει τῷ εὐεργέτῃ. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς πληγῆς ἡ θυγάτηρ. Ὅπερ συμβαῖνον ἀπὸ τοῦ τέλους εἶχε τῇ γράμματι καὶ τὸ πρᾶγμα, ὁμοῦ τε γὰρ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Βασιλεὺς δέδεκτο, καὶ τῆς τοῦ θαίμονος ἐπικρείας ἡ παῖς ἀπῆλλακτο.

Τοῦ δὲ αὐτοῦ τούτου Βασιλέως Ἰουστίνου νόσῳ περιπεσόντος, Ἰωάννης ὁ ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρόεδρον ἀπέδειξεν Ἐκκλησίας ὁ λόγος, πολλῇ μὲν τῇ πρὸς Ἰουστίνον οἰκείᾳ, πολλῇ δὲ τῇ πρὸς τὸν Συμεών πίστει, καὶ τῷ μηδ' αὐτὸν πεπεισθαι σαφῶς ἄλλοθεν τηλικαύτης οἷόν τε εἶναι βοηθείας τοῦτον τυχεῖν, ἐπιστέλλει τῷ Συμεών, ἄξιόν δεκθῆναι πάλιν ἐκείνον Θεοῦ, ἀνεθῆναι τὸν Βασιλέα τῆς νόσου. Ὁ δὲ τινα τὰ περὶ αὐτόν ὥσπερ οὐκ ἀγνοῶν, ἀντεπιστέλλει, μὴ δ' ὅτι οὖν αὐτὸν προσέσθαι τῶν ἀπτογορευμένων Θεῷ, καὶ ταχέαν αὐτῷ τὴν ἰασιν ἤξειν. Τοῦ δὲ τῶν ἐκείνου ἐντολῶν οὐ δὲ βραχὺ φροντίσαντος, ἀλλὰ τινα ἑαυτὸν ἐκδεδωκὸς, Τιμοθέῳ μὲν τὴν κλῆσιν, Ἑβραίῳ δὲ τὴν θρησκείαν, ἀνδρὶ τῷ μὲν δοκεῖν περὶ βίβλους ἱερῶν καὶ τέχνην, τὸ δὲ ἀληθές γοητείας ἡσυχολημένῳ (σπουδὴ δὲ τοῦτο τῆς συνοίκου Σοφίας, οὐ φιλανδρίᾳ μᾶλλον ἢ μικροψυχίᾳ, διὰ φιλανδρίαν δὲ τάχα καὶ τῇ μικροψυχίᾳ χρωμένῃς) ὅρᾳ μεσοῦσης ἡμέρας ὁ Συμεών ἑαυτὸν τὴν βασιλίδαν πόλιν καταλαβόντα, καὶ ὥσπερ ἐν τῷ παλατίῳ γεγνῶτα, καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰουδαίου γεγεννημένα θεώμενον, ἀχθόμενόν τε πρὸς ταῦτα, καὶ οἷον οὐκ ἀνεκτὰ ποιοῦντα· ἃ καὶ δῆλα τῷ Πατριάρχῃ καθίστη, καὶ τῷ Βασιλεῖ ὡς παρ' ἐκείνον διαμαρτύρεσθαι, καὶ παρεγγυᾶν ἀποσχέσθαι τῶν τοιούτων ἤξειν.

Καὶ ὁ μὲν ἀπήγγελλεν, οὐ τῷ Βασιλεῖ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ συζύγῳ, ἥ καὶ μᾶλλον ἐσπουδάζετο τὰ τοιαῦτα· οἱ δὲ τοσοῦτον ἐδέξαντο ἀποσχέσθαι, ὅσῳ καὶ γυναικὰ τινα τῶν ἐγγαστριμύθων, αἱ ἀπὸ κοιτίας φωνοῦσι κενολογοῦσαι, ἐπεισήγαγον τῷ Ἑβραίῳ, ἐφ' ᾧ σφαιρότερον παρ' ἐκείνης αὐτῆς τὰ τῆς νόσου δηλαδὴ γνωρισθῆναι. Αἱς σκοτίαις μᾶλλον ἐκ μαντείας ἔσται, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτάς, καὶ συσκοτάσει ἐπ' αὐτάς ἡ ἡμέρα, Μηχαίρας περὶ αὐτῶν ὁ θεὸς καλῶς προηγόρευσεν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὅψις φαίνεται πάλιν ἑτέρα τῷ Συμεών· ἡ δὲ ἦν. Αὐτὸς μὲν τοῖς βασιλείοις αὖθις ἐπιδημῶν, καὶ τὸν Βασιλέα ὁρῶν, ἐν ᾧ περ εἰώθει τόπῳ τοὺς προσίοντας δεχόμενον· διανοιγένας δὲ αὐτίκα τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τινα θεῖον ἐκείθεν δύναμιν κατελθοῦσαν, περιδύσασάν τε αὐτόν

A αὐτὸν τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, τότε διαδῆμα τῆς κεφαλῆς ἀφελούσαν, Ἐσο πρὸς αὐτὸν φάναι τέως ἐνταῦθα πάση γλώσση διήγημα, ψεύδος τὴν ἐλπίδα θέμενος, καὶ μὴ Θεῷ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐπιτρέψας, ἀλλὰ θαίμοσι μᾶλλον καὶ δαιμόνων ἐνεργείαις προσεσχηκώς· ὁ πρὸς τε τοὺς παρόντας ὁ Συμεὼν ἐν δάκρυσιν εἰρήκει καὶ καρδίας οὐδύνῃ· τῷ τε Πατριάρχῃ τὸν αὐτὸν ἐγνώρισε τρόπον, καὶ τοῦ μηχανῆτι πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ Βασιλέως προσθεῖναι· Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ φήμη κατὰ πάσης Ἰπείρου καὶ θαλάσσης ἐχώρει, διεφθάρται τὸν Βασιλέα τὰς φρένας, κατόπιν δὲ καὶ θάνατος εἰπето.

Εὐξώμεθα περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας, ἀδελφοί, φησί ποτε πρὸς τοὺς μαθητάς ὁ ἱερὸς Συμεὼν· ἐδόκουν γάρ τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Δομνῖνον ὄραν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἀναδύντα, καὶ τῆδε τεθηκότα ἑαυτὸν, καὶ οἰονεὶ ῥέγοντα, εἶτα ἐκείθεν καταβεβηκότα, καὶ δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἰστάμενον· τὸ μὲν οὖν πλῆθος, καὶ ὅσοι τοῦ βήματος ἀναμένοντες ἦσαν, εὐχὴν ἐπιτελεῖν τὸν ἄνδρα οἰόμενοι· καὶ τὸν μὲν, τῇ τοιαύτῃ στάσει μέχρι τινὸς ἐπιμείναντα, Οἰχίσομαι φάναι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ κοιτωνίσκον· Παλαιστίνους δὲ τινας μοναχοὺς τὴν θείαν ἐπιτελέσαι μυσταγωγίαν· Ἐξῆς δὲ καὶ τὴν λύσιν ἐπήγειν, ὡς ἄρα τελευτήσῃ μὲν Δομνῖνος τὸν βίον, Μοναχὸς δὲ τις τὸ γένος ἐκ Παλαιστίνης ἔλκων, εἰς τὸν ἐκείνου θρόνον ἀνενεχθήσεται· ὅπερ οὐκ εἰς μακρὰν ἡκολούθει, καὶ Δομνῖνον τὸν βίον ἀπολιπόντα, Ἀναστασίας τις Παλαιστίνος ἐπιβαίνει τοῦ θρόνου.

B Ἦν τις φύλαρχος παρὰ Πέρταις, ἀνὴρ κατὰ χεῖρα γενναῖος, Ἀλμουνδάρως ὄνομα, τὴν μὲν θρησκείαν ἑλλην, τὸ δὲ τοῦ σώματος μέγεθος γιγάντων οὐ πολὺ λειπόμενος· οὗ ἦν καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς ὄρνις, εἶποι ἂν Ἀμὼς ἐπ' αὐτῷ. Ὁς τὴν Ῥωμαίων συνεχῶς κατατρέχων, οἷα μὴδ' εἰς πόλεμον ἀντικαταστήναι τῷ βαρβάρῳ τινὸς εὐχερῶς δυναμένου, οὗς ἂν αἰχμαλώτους λαβεῖν Χριστιανῶν, οὐδένα περὶ αὐτοὺς οἶκτον ἤδει, ἀλλὰ τὰ πάντων ὠμότατα ἔδρα. Οὗτος βαρεῖ τεχνικῶτα στρατῷ τῇ Ῥωμαίων ἐπείει, ἀντεπεξῆγε δὲ τὰς δυνάμεις αὐτῷ καὶ Ἀρέθας, ὃς τῇ Ῥωμαίων στρατιᾷ τὰ πρῶτα τέτοκτο. Ἦ μὲν οὖν Ἀνατολὴ πάσα δεινῶς ὑπὸ δέους ἐσείετο· τῷ δὲ Συμεὼν τοιαύτη τις ἐδείκνυτο ὄψις, ὡς αὐτὸς τεχνικάς τοῖς μαθηταῖς ἐξηγεῖτο.

Ἐδόκει καθάπερ ἑαυτὸν ἐπὶ τινος λόφου βαρχέος ἐν μεθορίῳ Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων γεγεννημένον ὄραν, καὶ ὡς κατὰ μέσην τὴν παρεμβολὴν ἐστὼς εἴη, ἦς ἀφηγείτο Ῥωμαίοις Ἀρέθας· ἀντεπείει δὲ σὺν Ἀλμουνδάρῳ βαρβάρων πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττον, καὶ ὅτι τὴν μὲν ὑπ' Ἀρέθα στρατιάν καὶ μόνῳ τῷ ἰδεῖν δέος εἶλεν. Ὡς δὲ καὶ εἰς συμπλοκὴν ἦδη καὶ χεῖρας ἔλθον, οἱ τε περὶ Ἀρέθαν οὐχ ὑφίσταντο τὴν Ἀλμουνδάρου ὁρμήν, θυμῷ μᾶλλον ἢ λογισμῷ μαχομένον· Ἔστιν, φησί, πνεῦμα δυνάμειος ἐνώπιόν μου, πυρὸς σφαῖραν διακατέχων· καὶ θερμῶς ἐμοῦ δεσθέντος, ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτίκα τὸν ἀλαζόνα καταβεβλήκει. Εὐθυμῶν τοιγαροῦν λοιπὸν, ὡ τέκνα καὶ ἀδελφοί, ὡς τῇ πρὸς ἑω πυρὰ Θεοῦ σήμερον ἐλευθερίας γεγεννημένης. Εἴρητο τῷ ἀνδρὶ ταῦτα, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν εἰσὼ ἀφικνεῖται τῇ Ἀντιοχείᾳ τὰ εὐαγγέλια, ἃ τοῖς ὑπὸ τοῦ ὁσίου Συμεὼν εἰρημένους οἱ περὶ αὐτὸν συμβαλόντες, εὖρον κατὰ ταῦτον, οὐ τῆς ἡμέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὥρας, καθ' ἣν ταῦτα προεῖρήκει γεγεννημένα. Ἐπειτα μέντοι καὶ στρατιώται παρ' αὐτὸν ἐκ τοῦ πολέμου φοιτῶσι, τὰ τε περὶ τοῦ λόφου καὶ τῆς τῶν βαρβάρων συμβολῆς ἀπαγγέλλοντες καὶ ὅτι φονεῖας τύχοιεν ἐκ Θεοῦ ῥοπῆς πρὸς τὴν τοῦ βαρβάρου καταστροφὴν ταῖς ἐκείνου πρεσβείαις, οἱ καὶ παρέμειναν αὐτῷ διὰ τέλους, ὅλους ἑαυτοὺς τοσαύτης χαριστήρια σωτηρίας προσενέγοντες.

Ἀντιοχεὺς τις Θεόδωρος ὄνομα, θαίμονι ὀλεθρίῳ κατεληκμένος, παρὰ τὸν Ἅγιον ἀνελθὼν, εἶδετο αὐτοῦ θερμότερα πρὸς τὴν ἵασην. Τοῦ δὲ οἶκαδε πορείαν αὐτῷ παραγγείλαντος, Ἐκεῖ γάρ φησιν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ κλίνης ἀναπαυσάμενος ὄφει, οὐδὲν πλέον ἐκείνος ἰπροσθεῖς, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπανήκει, Ὁ τε τοίνυν κατὰ τὸν ποταμὸν ἐγεγόνει, ὑετοὶ μὲν βαρβαροὶ καταρράχυντες τῷ Μέλαντι,

Maji T. V

penisius istiusmodi nagis deditae. Sed illi tantum abest ut abstinerint, ut etiam mulierem quamdam ex earum numero, quæ de ventre c inanem sermonem reddunt, ad Hebræum allegariat, at per eum certiora de morbo cognoscereatur. Verum de talibus recte prædixit Micheas, quod tenebræ eis ex divinatione erunt, et occumbet sol super eas, et contenebrescet super eas dies. Iaterea Symeoni alia rarsum visio objicitur: eratque talis. Ipse iterum ad palatium Imperatoris delatus, cernebat ipsam, quo consueverat loco, affatum petentes excipere: cernebat etiam mox apertis coelis delapsam inde quamdam virtutem divinam, quæ exuens Imperatorem veste regali, et auferens capitis diadema, dicebat illi: Esto fabula in ore omnis populi, quia posuisti mendacium spem tuam, et te tuaque non commisisti Deo, sed dæmoni potius ejusque artibus præbnuisti aares. Quæ Sanctus cum lacrymis et dolore cum præsentibus communicavit; et Patriarcham de totius rei ordinæ instruxit, ut ne quid imposterum in favorem Imperatoris proponeret sibi. Exigaam porro temporis spatium interjectum fuit, cum fama per totam Epirum et mare emanavit, Imperatorem mente captam esse: quam deinde cousecata mors d est.

192 Oremus pro Ecclesia Antiochena, inquiebat aliquando discipulis suis S. Symeon: videbar enim mihi videre, Antistitem illius Dominam altare conscendere, ibidem se collocare, et veluti ronchos ducere; postea vero inde descendere, et dextera altaris parte consistere, existimaante interim adstantiam turba illam precari; eodem in loco porro ipsum aliquandiam perseverantem, dicere: Concedam ad lectulam meum: monachos autem quosdam ex Palæstina sacrosanctum sacrificium persolvisse. Deinde et explicationem visionis adjecit, quomodo nempe finiturus vitam Dominus, et monachus quidam, e Palæstina genus duceus, in thronum illius induendus esset. Quod non dia post completum est, cum e Domino vita functo, Anastasias quidam Palæstinus vacuam Sedem conscendit.

193 Militabat Persis Tribunus quidam, Almundaras f vocabulo, religione gentilis, manu strenuus, corporis mole gigantibus fere æqualis: de quo Propheta Amos dixisset, quod erat sicut, altitudo cedri sablimitas ejus, et fortis erat quasi quercus. Hic Romanorum terras continentibus depopulabatur incursionibus, non aliter quam si aleam pugnae cum barbaro committendæ subire nullus posset: quotquot autem captivos abdaxisset Christianos, nulla illorum tactus commiseratione, crudelissimis quibusque tormentis enecabat. Invaserat, autem per illud tempus cum infesto exercitu Romanum Imperium: contra eum vero educebat copias summus Romanorum Dux g Arethas. Omnis igitur plaga orientalis vehementi metu aestuabat: at Symeoni talis quædam visio ostensa est, quemadmodum ab ore ipsius excepere discipali.

194 Patabat, in exiguum quemdam collem, in confiniis Romani Persicique imperii delatum se, consistere in media illa acie, quam pro Romanis Arethas ducebat. Ex adverso invadebat eum cum Almandaro barbarorum turba tam innumerabilis, ut exercitum Arethæ viso tantum hoste metus in fugam prope conjiceret. Cum autem ad manus et pugnam perventum esset, Arethanique non sustinerent impetura Almandari, ira potius quam ratione pugnantis; Stetit, ait, spiritus Angelicus ante me, ignitum globum tenens; meque ardentem preceante, projecit in caput barbari, et dicto citius jactantiam illius

D
A. NICEPHORO

Mich 3,6.

ideo moriturum prædict:

E

d
intelligit mortem Domini Ep. ejusque successorem,

e

f
Infensum Christianis hostem
Amos. 2, 9

F

g

agnoscit profligatum,

A illius repressit. De cetero igitur, Filii ac Fratres mei, hilares estote; quoniam a Deo hodie libertas Orienti reddita est. Hæc a viro Dei dicta fuerant, cum interpositis diebus pauculis allatus est Antiochia faustus nuntius: quem discipuli cum vaticinio Symeonis conferentes, compererunt eodem tempore, non modo diei, sed etiam horæ, quo prædicta fuerant, illa contigisse. Deinde milites quoque e conflictu ad ipsam venerunt, quæ de colle ac barbarorum invasione modo diximus, confirmantes; imo etiam dicentes, quod conspicuum a Deo subsidium ad everte-
 B hic ille? Tantam in verbis Sancti habuit fiduciam, aut potius tantopere acceleravit exequi illius mandata, tum quia ipse præceperat, tum etiam magis quod impense cuperet sanari; ut, nulla fluenti, licet tunc magni rupidique, habita ratione, illud superare tentaverit.

Energumenum
periculo sub-
mersionis
ereptum

195 Antiochenus quidam, cui Theodoro nomen, a pernicioso daemone insessus, cum ad Sanctum accessisset, orabat quam ferventissime pro sanatione. Præcepit ei Sanctus reditum in domum suam; Ibi enim, inquit, videbis nos, in strato tuo quiescens. Nec verbo præterea addito, dæmoniacus gradu quam poterat citissimo revertebatur. Sed quando ad fluvium ventum erat, imbres violenti in h Melantem illapsi (id enim fluvionomen) alveum auxerant. Quid
 B hic ille? Tantam in verbis Sancti habuit fiduciam, aut potius tantopere acceleravit exequi illius mandata, tum quia ipse præceperat, tum etiam magis quod impense cuperet sanari; ut, nulla fluenti, licet tunc magni rupidique, habita ratione, illud superare tentaverit.

196 Et ille quidem fluminis impetu ablatum, in extremum vitæ devenerat periculum; Symeon vero eodem tempore incidit instituti apud Fratres sermonis filium (conferebat enim tunc cum suis super salutis negotiis) et orationi se dedit. Post quam vultu lætiori ad illos conversus, quid viro illo dæmoniaco factum esset, in medium profluxit; quomodo scilicet fluvii rapacis transitum tentare ausum, jamque violentia aquarum abreptum, ipse prehensam manu pene perditum extrahere sibi visus fuisset. Et sic ille quidem eadem hora, quæ homini evenerant, quasi coram et perspicue vidisset, enarrabat discipulis: homo vero ipse sub tempus, quo accendi lucernæ solent, domum suam salvus atque incolumis pertingit, reclinatusque in lectum conspicit mox S. Symeonem, daemone admodum terribilem, advenire et acerbissimos illi cruciatus inferre; itaque totam illam, quanta est, noctem acerbo ac flebili cum ejulatu transigens infelix, Jam egredior, clamabat. Dæmone autem perfecte ejecto, redit homo jam liber
 C ad Sanctum, renuntians quæ sibi acciderant; quomodo scilicet sibi Sanctus apparuerat, non modo decumbenti in lecto, verum antea etiam periclitanti in fluvio; quomodo istic gravem exterminarat dæmonem, hic graviore etiam subduxisset discrimini; contulissetque beneficium non inferius, quam quod petierat, præterquam quod magis esset inexpectatum.

Periculum
absentis Fra-
tris narrat,

197 Dormientibus aliquando Fratribus inferioris monasterii in agro, dum ceteri sub noctem mediam cum S. Symeone ad confitendum Domino convenissent; Videbar, inquit Sanctus, videre leopardum e spelæo suo prorumpere, et capiti unius e Fratribus in agro infeste imminere; tum veluti dilaniare ac saturari sanguine et carnibus illius; denique precibus meis arceri belluam. Talis erat narratio Symeonis, apud discipulos instituta: res ipsa vero sic agebatur cum dormiente, qui expergefactus, deprehendit ad caput suum feram. Ignarus autem quid rerum ageret in tam repentino desperatæ salutis periculo; inclamat paratam illico et inexpugnabilem potentiam S. Symeonis nomen, et quod consequi inde solet subsidium; qui continuo apparuit inclamanti,

et invocanti
suum nomen
succurrit.

τοῦτο γὰρ ὁ ποταμὸς ἐκαλεῖτο, τὸ ρεῖθρον κῆρυκα. Ὁ δὲ τοσαῦτα τῷ ῥήματι τοῦ Συμεὼν θαρρύνει ἔχων, ἡ οὕτω μάλλον αὐτὸ πληροῦν ἐπειγόμενος, τὸ μὲν τι διὰ τὴν ἐν-
 D τολίαν ἐκείνου, τὸ δὲ πλείστον ἐπιθυμία τῆς θεραπείας, ὡς μὴ δὲ τοῦ ποταμοῦ μεγάλου ῥεύοντος, μὴ δὲ ὅξει φερομένου τῷ ρεῖθρῳ φέεσθαι, διαδιδόνειν αὐτὸν ἐπειράτο.

Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ παρὰσυρεῖς, ἐν ἐσχάτῳ κα-
 θεστῆκε κινδύνου· ἐν τούτῳ δὲ τὴν πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁμιλίαν ὁ Συμεὼν ἐπικύψας (ἐτύγγυνε γὰρ τὰ πρὸς σωτη-
 ρίαν αὐτοῖς τινικαῦτα διαλεγόμενος) εὐχῆς εἵχετο μάλλον, εἴτα φαιδρῶτέτρα πρὸς αὐτοὺς ὕψει τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς διεξέει, ὅπως τε τοῦ ποταμοῦ πολλοῦ ῥεύοντος τολμήσει τὴν διάδοσιν, καὶ ὅπως ἔργον ἔδῃ τῆς ἐκείνου φορᾶς γινόμε-
 νον, ἐδόξεν αὐτὸς λαβόμενος τῆς χειρὸς ἐξελεύσασθαι. Ὁ μὲν οὖν ἂ κατ' ἐκεῖνο τῆς ἡμέρας τῷ ἀνδρὶ συμβαίνοι· μαθηταῖς, ὅσα καὶ πρὶν καὶ σαρῶς ἔκαστα ὄρων, ἐξηγεῖτο· ὁ δὲ περὶ λύγων ἄρας ἀνασθθεῖς εἰς τὸν οἶκον, τῇ κλίνῃ τε προσανακλιθεῖς, ὅρα παρὰχρήμα τὸν Συμεὼν, φθερέν
 οἶον τῷ θαίμονι προσιόντα, καὶ χαλεπὰς αὐτῷ βασάνους ἐπάγοντα. Ἦ μὲν οὖν νύξ ἐκεῖνη πᾶσα πικρὸν τι καὶ γοερὸν ὀλολύζοντα τὸν ἄθλιον εἶχε, καὶ Ἥδη ἔειμι λέ-
 γοντα, ὡς δὲ καὶ τέλεον ἀπελήλατο, ἐπάνεισι πρὸς τὸν Ἄγιον ὁ ἀνὴρ, τὰ κατ' ἐαυτὸν ἀπαγγέλλον, ὅπως οὐκ ἐπὶ τῇ κλίνῃ μόνον αὐτῷ παραδοῦσας ὡθήει, ἀλλὰ καὶ
 E τῷ ποταμῷ πρότερον· ἐνταῦθα μὲν χαλεποὺ θαίμονος ἀπολλάξας, ἐκεῖ δὲ χαλεπωτέρου κινδύνου ῥυσσάμενος, καὶ δοὺς τοῦ αἰτηθέντος οὐδὲν ἥττον, ὅτι μὴ καὶ μάλλον τὸ ἀπροσδοκῆτον.

Καιμωμένων ἀδελφῶν ἐν ἀγρῷ, ποτε τῆς κατωτέρω μούνης, ἐτέρων δὲ μέσας νύκτας ἐξομολογήσασθαι Θεῷ περὶ τὸν Συμεὼν ἀθροισθέντων, Ὁρᾷ φησὶν ἐδόκουν ἐκεῖ-
 νος λεοπαρδάλιν ἐξηρμηθεῖσαν τοῦ φωλεοῦ, καὶ πρὸς κε-
 φαλῆς ἐνδὲ τῶν ἐν ἀγρῷ ἀδελφῶν ἐφαστῶσαν, ὥστε δια-
 σπασαμένην αὐτὸν, τοῦ αἵματος ἐμφορηθῆναι καὶ τῶν σαρκῶν, καὶ ὡς ἐγὼ δι' εὐχῆς εἶναι, ἀποσοδῶν τὸ θηρίον. Ταῦτα τῷ μὲν Συμεὼν, διήγημα πρὸς τοὺς μαθητὰς ἦν ἡτελεῖτο δὲ εἰς ἔργον τῷ κοιμωμένῳ, καὶ διυπνισθεῖς, ὅρα πρὸς κεφαλῆς τὸ θηρίον. Οὐκ ἔχων τοῖνον δ, τι καὶ δράσει τῷ θηρίῳ τοῦ κινδύνου καὶ παροελπίδα, τὴν ἔτοιμον αὐτίκα καὶ ἄμαχον, δύναμιν, τὸ τοῦ θεοῦ Συμεὼν ὄνομα, καὶ τὴν ἐκεῖθεν συμμαχίαν ἐπεκα-
 λεῖτο· ὃς αὐτῷ καὶ παρὰχρήμα ὤφθει, ἀπελεύειν τὸν θῆρα. Ὁ μὲν οὖν ἀδελφὸς κτῆ περὶ ἄθρον ἀνέδει παρὰ τὸν στύλον, θαύματος γέμων, καὶ σὺν ἐκπλήξει ἀφγροῦ-
 μενος ἄπερ ἴδοι· εὐρίσκει δὲ τοὺς λοιποὺς μείζονι θάμ-
 βει κατεληρμένους, ὅσω τὰ εἰς αὐτὸν γεγονότα φθάνου-
 τες μάλλον αὐτοὶ διεξέεσαν. Οὕτως ὁ θεὸς Συμεὼν πα-
 χύτητα πᾶσαν καὶ σχέσιν ὑλικὴν ὑπερανάβας, τῇ τε μα-
 κρίᾳ φύσει ἐαυτὸν ὡς ἐνὴν συνάψας καὶ οἰκειώσας, πολλὰ καὶ τῶν μελλόντων προδίδειναι, τῶν τε ἀπὸ μα-
 κρόθεν διορᾷ ὡς παρόντα ἡξίωτο. Ὁρα δὲ ἤδη καὶ πρὸς
 F τὰ ἔξῃς μεταβῆναι.

Ἀνὴρ τις τῶν ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τῆς πόλεως λατο-
 μούντων, τὸν εὐώνυμον ὀφθαλμὸν θαίμονος ἐπηρεῖα πεπιρωμένος, τὸ μίσθωμα τοῦ τῶν χειρῶν πόνου διασε-
 σύλκτο· ὃς τὰ μὲν ἄλλα παχὺς ἦν τις καὶ ἀγροικίας, τὴν δὲ πρὸς τὸν Ἄγιον πίστιν καὶ μάλα ἔρρωτο. Οὗτος τῷ Συμεὼν προσελθὼν, πολλὺς ἦν ῥίπτων κατὰ γῆς ἐαυτὸν, καὶ τὴν τοῦ χρέματος ἀπώλειαν ὀδυρόμενος. Ὁ δὲ μόλις αὐτὸν ἀναστήσας, ἐγγίξειν ἐκέλευσεν· ὡς δὲ καὶ τὸν ἄμα-
 χον αὐτῷ καὶ δεσποτικὸν ἐπιβάλοι τοῦ σταυροῦ τύπον, ἡλάλαξεν αὐτίκα τὸ πνεῦμα, καὶ τὸν ἀνθρώπου μικροῦ διερρήγνυ, καὶ ἀπολυθῆναι τούτου ἐδεῖτο. Καὶ τὸ μὲν εὐθὺς ἐπιτιμῆθην ἀπελεύεται· τῷ δὲ τοῦ πάσχοντος ὀφ-
 θαλμῷ κρείττων κατ' ἐλπίδα τὸ φῶς ἀποδίδοται, ὡς εἶναι τοῦ αἰτηθέντος μείζον παρὰ πολὺ τὸ δοθέν, καὶ πάρεργον αὐτὸν κατὰ τὸν Σαούλ, εἰ καὶ βασιλεὺς εὐρεῖν, ἀλλ' ὀφθαλμοῦ φῶς, ὃ καὶ βασιλείας πολλῶι τιμιώτερον. Ὁ μὲν οὖν θεραπείας τοιαύτης τυγῶν, οὕτως ὑπὸ τοῦ θαύ-
 ματος καταπέπληκτο, ὡς καὶ φωνὴν αὐτὸν ἐπιλελοιπέναι· κρέμα δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Συμεὼν, Τὸ φῶς, ἔφη, τοῦ χρυ-
 σίου πολὺ διαφέρει· εὐχαρίσται τοῖνον Θεῷ τῷ τὰ μείζω χαρισάμενῳ, καὶ δυνατὸς αὐτὸς παρέξεσθαι καὶ τὸ ἔλαττον.

A ελαττον· πορεύου τοιγαροῦν ἐχόμενος τῆς πρώτης εὐθύτης, καὶ οὐκ ἐτι παρόψεται σε, ἀλλὰ ταχὺ καὶ τὸ χρυσίον εὐρύσει· Καὶ ὁ μὲν ἐπανήει χαίρων, οὐχ οἷς εὐ τιμικαῦτα πεπύθῃσι μόνον, τῇ τε τοῦ θαύματος ἀπαλλαγῇ διηλαθῇ, καὶ τῇ τοῦ ὁφθαλμοῦ παρ' ἐλπίδα ῥώσει, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐπαγγελίας τῆς τοῦ χρήματος εὐρέσεως τύχοι· καὶ τὴν οἰκίαν καταλαβὼν, φῶς ὥσπερ αὐτοῦ τοῖς ὁφθαλμοῖς τοῦτο δεύτερον, ἐπὶ τῆς κλίνης εὐρίσκει, ἐπεὶ καὶ τῆς τυφλώσεως αὐτὸν οὐδὲν ἦτορ ἢ τοῦ χρυσίου στέρεσις διὰ πενίαν ἐλύπει.

Τυνή τις ἐκ τῆς Ἀντιόχου τὴν οἰκίαν ἀποσεσύλητο· αὕτη ὁρμαία παρὰ τὸν στύλον ἔλθοῦσα, ὅπου καὶ τῆς συμφορᾶς εὐρεῖν ἐνόμιζε λύσιν, ἐπεὶ καὶ πίστεως εἰς τὸν Ἄγιον εἶχε διαφερόντως, τὸ γεγονός ἀπεκλαίετο· πρὸς ἣν ὁ θεὸς ἀνὴρ. Κκοῦργος μὲν ὑφείλετο ταῦτα, ἔφη, ἀλλὰ πορεύου μηδὲν ἀθυμοῦσα, τοῦναντίον μὲν οὖν καὶ πεποιθὺς μάλ्लου, ὡς οὐ τῆς εὐρέσεως αὐτῶν ἀστοχῆσεις. Ἡ δὲ τῷ τοιαῦτα τῆς προφητείας ἐκείνης ἀκοῦσαι γλώττης, καὶ λέγειν ἀσφαλῶς τὸ μέλλον ἡξιωμένης, εὐρηκεῖναι ἤδη τὰ ἀπολωλὸτα, καὶ παρ' ἐαυτῇ νομίσασα ἔχειν, οὕτως ἐπανήει χαίρουσα, καὶ μερίμνης ἐπ' αὐτοῖς τὴν ψυχὴν ἐλευθέρει. Τῶν οὖν γειτόνων ὅτι ποτὲ ἄρα περὶ αὐτῶν ὁ Ἄγιος εἰρήκει πυθανομένους, καὶ μάλιστα τοῦ τῆς κλοπῆς αὐτοῦργου, ὃ καὶ μάλ्लου αὐτῶν μέλου ἦν, γειτόνημα γὰρ τῇ γυναικὶ καὶ οὗτος οὐ χρηστόν ἐτύγγαυεν ὦν, ἐκείνη ταῖς τοῦ Συμεὼν ἐπαγγελίαις ὡς ἤδη γεγεννημέναις ἐπιθάρρουν, Εὐρη ἔλεγε καὶ τὰ ἐμὰ, καὶ τῷ ἐμῷ πάντα νῦν ἀπύκειται ταμείῳ. Ὁ μὲν τοι τὰ κλέμματα ἔχων, παρ' ἐαυτῇ κεῖσθαι ταῦτα μάλ्लου εἰδὼς, ὅσα περιεργότερον ἐπυθάνετο, τοσοῦτω πλέον ἦν διαγλευχῶν καθ' ἐαυτὸν τὸ πρᾶγμα καὶ μυκτηρίζων, καὶ σαφῇ τιθέμενος γέλωτα, ἀλλ' εἰς μανίαν εὐθύς ὁ μυκτηρ μετεβήλειτο, καὶ διαπετῶν ἦν ὁ ἄβλιος τῆς χεῖρας καὶ δάκνων, καὶ ἀλαλάζων, τὴν τε κλοπὴν ἐξομολογούμενος, ὅπου τὰ τὰ φάρια εἶη μνησίων, καὶ ὅσα μὲν θαιμονώτων οὐδενὸς ἀπεχόμενος. Τὰ μὲν οὖν κλέμματα ἠνέχθη πάντα τῇ γυναικὶ, οὐχ ἂν τιμικαῦτα μόνον, ἀλλ' ὅσα καὶ πρώην ἀπολωλέκει. Ὁ δὲ ταῦτα συλῆσας ὑπέμενε θαιμονῶν, καὶ δίκας ὥσπερ τοσαύτης ἀδικίας ἐκτίνων· ἕως ἔλεον αὐτοῦ λαβόντες, οὐχ ὅσοι παρόντες ἦσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ σὺν ἐκείνοις ἢ τὴν κλοπὴν ὑποστᾶσαν, κοινᾶς πρὸς Θεὸν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ κακοῦ Συμεὼν ἐχρῶντο λιταῖς, κοινῶς δάκρυσιν· οἷς αὐτίκα καὶ τὸ αἰτήθην ἠκολούθει, καὶ τοῦ θαύματος ὁ πάσχων ἀπὸλλετο, κοινὸν παίδευμα πᾶσι πρὸς ἀποφυγὴν κακίης γεγεννημένος.

Ἐλυμαίνεται τις σὺς ἐκ ὁρμου τοὺς ἀγρούς τῆς κῆτω μονῆς, καὶ εἰς ἀμικανία* ομιδῇ τοὺς μοναχοὺς περιέστη· προσελθόντες τοῖνυν τῷ ἱερῷ Συμεὼν, ἐδέοντο τοῦτον ἐκ τοῦ μέσου γενέσθαι. Ὁ δὲ, τοῖς ἐξ ὅλης ἰσχύος, ἔφη, τὸν Θεὸν ἀγαπῶσιν ὑποτέτακται πάντα. ὡς καὶ πρὸ τῆς παρρησίας τοῦ Ἀδάμ· οὕτως οὖν ἔχουσι καὶ ὑμῖν δοθήσεται εἰς θῆραν ὁδοῦσι θηρὸς ἐτέρου πάλιν ὁ ἀκείρων τοὺς ὑμετέρους ἀγρούς, καὶ θάττον τῆς ἐξ αὐτοῦ βλάβος ἀπαλλαγέσθε. Ταῦτα τοῦ Συμεὼν εἰρηκότος, ὅρᾳ τῶν ἀδελφῶν τις ἐκείνην τὴν νύκτα κατὰ τοὺς ὕπνους, ἀγθέντα εὐνὰ λέοντα ὑπὸ τοῦ Ἀγίου, καὶ τὸν μέγαν ἐκείνον σὺν εἰς θῆραν αὐτῷ ὑπὸ τοῖς τῶν ἀδελφῶν ποσὶν ἐκδοθέντα. Τοῦ ὕπνου τοῖνυν διαναστάς, ἔργον τὴν τῆς νυκτὸς ὕψιν εὐρίσκει, καὶ ὁ λέων τὸν σὺν κατεθροῦν, ἐχόμενος τῆς ὁδοῦ ἀναπεπνύκει. Οἱ μὲν οὖν ὄχλοι, τὰ τε τοῦ λέοντος ἔχον, τό, τε τοῦ σὺς ἀνὰ τὴν ὁδὸν αἶμα ἰδόντες, προσέρχονται κατὰφοδοὶ τῷ Ἀγίῳ· ὅμενοι τοῦτον ἐκεῖθεν ἀπελαθῆναι. Ὁ δὲ τῶν μαθητῶν ἓνα καλέσας, Πορευθεῖς παρὰ τὸν λέοντα, ἔφη· τὰδε λέγει Συμεὼν εἰπὲ πρὸς αὐτόν· Καλῶς διακονησάμενος, ἀπιδι τόγε νῦν ἔχον, ἕως ἂν σῶθις χρειά σου γένῃται. Τοῦ δὲ τῷ λέοντι ταῦτα εἰπόντος, ἀναστὰς ἐν ὁφθαλμοῖς ἀπάντων εὐθὺς ἐκείνος ἐπὶ τὰ τῆς Λαοδικείας ὄρη ἐχώρει, ἐκεῖθεν γὰρ ἐτύγγαυε καὶ κληθεῖς, παραδοξοτέρων τῆς κλήσεως τὴν ἀναχώρησιν θέμενος, ἢ καὶ δι' ἁμφοῖν μάλ्लου.

τεlebatur furtum, et edicabat ubi abdidisset; denique nihil non actitabat eorum, quæ daemoniaci solent. Universa igitur mulieri relata sunt, tam quæ recenti furto ablata quam quæ alias desiderata

et belluam abegit. Fratres igitur iste diluculo versus columnam ascendit, admiratione plenus, narrans cum stupore, quæ vidisset: sed reperit alios majori stupore completos, quod ipsi, quæ circa illum gesta fuerant, jam narrassent inter se, alterius adventum prævertentes. Ita divinus Symeon, crassitiem omnem affectionemque materiale transgressus, beatisque illis mentibus se proprius adjungens atque utens familiariter, multa tum futura prævidit, tum longe a se remota veluti præsentia inspexit. Sed tempus est ad alia transeundi.

198 Vir quidam e numero illorum, qui pro ædificiis civitatis lapides cædunt, mala dæmonis arte mutilatus sinistro oculo, mercede quam pro labore manuum accepisset privabatur: erat autem singulari in Sanctum fiducia corroboratus, cetera pingui ingenio et rusticis moribus. Venit ille ad Symeonem, et totus humi procidens, pecuniæ jacturam lamentabatur. Sanctus vero Symeon vix tandem levatum hominem appropinquare jussit; cumque inexpugnabile Crucis dominicæ signum ipsi impressisset; ejulare continuo malignus spiritus, hominem fere dilaniare, ac postulare missionem. Statim igitur cum increpatione expellitur, et ægro hominis oculo perspicacius quam speraverat lumen redditur; ut multo excellentius donum esset quam petierat, eo fere quo Sauli contigit modo, licet ille [asinas quærens] regnum obtinuerit; quævis et oculi lumen ipso regno longe præstantius sit. Hoc ille modo sanitatem consecutus, tanta admiratione stuporeque perculsus fuit, ut deficiente voce obmutesceret: at Symeon secreto ita illum allocutus est; Multum interest discriminis lumen inter et pecuniam, gratias age Deo. qui quod melius largitus tibi est, potestque etiam quod vilius donare: vade igitur, et pristinam recte vivendi normam tene: sic numquam despiciet te Deus, sed subito aurum quoque invenies. Quibus dictis, revertit ille gaudens, non modo quod melius se haberet, ejecto dæmone atque oculo præter spem illuminato, verum etiam propter pollicitationem inveniendæ pecuniæ: quam ipsam, ubi domum attigerat, in lecto reperit, velut alteram oculorum lumen: quandoquidem illius defectus propter inopiam, ipsum non minus quam cæcitas auxilium habebat.

199 Mulier quædam Antiochena, ablata furto re familiari, ocus ad columnam festinabat, persuasa, calamitatis suæ se istic remedium inventuram, quoniam præclara in Sanctum fiducia ferebatur; et quod factum erat cum ploratu explicabat. Cui vir Saotus; Maleficus, inquit, illa furatus est: sed vade, nihil animum despondens, imo etiam magis confisa; veluti si de recuperatione certa fores. Audita hac prophetia, illo ore prolata, quod gratia certo prædicendi futura donatum erat; pro explorato jam habebat, res suas deperditas, restitutas esse; atque ita remeavit gaudens, animoque a curis libero. Interrogantibus revertentem vicinis, quid tandem enuntiasset Sanctus de rebus ablatiis, ac præcipue ipso furti auctore, cui id imprimis curæ erat (nam et ipse vicinus erat mulieri non bonus) illa promissis Sancti, tamquam effectum jam tum sortitis, confisa: Reperi, inquit, mea, et in armario jam nunc reposita habeo. Ipse vero qui ablata habebat, et penes se latere probe ignorabat, quanto majori tum affectatione sciscitabatur, tanto intra se petulantius ludificabat mulierem ac irridebat, imo risum quoque palam tollebat. Verum ocus in insaniam irrisor versus est; et extendebat manus infelix arrodibatque, et clamitabat miserum in modum; adhæc fa-

D
A. NICEPHORO.

Crucis signo
dæmonem
eficit:

E

et pecuniam
inveniendam
prædicat:

furto ablata
certo promittit
reddenda,
F

et rapto rem
a dæmone
invasum sanat

erant.

A erant. Verum qui furtum commiserat, pergebat insideri a dæmone, meritam injustitiæ suæ pœnam D
A. NICEPHORO. persolvens; donec commiseratione tacti quotquot aderant, atque adeo illa ipsa mulier quæ furtum passa fuerat, communibus apud Deum et maleficii castigatorem Symeonem votis et lacrymis, intercesserunt: quas e vestigio id quod petebatur consequentum est; et energumenus maligno spiritu liberatus, universale documentum fuit omnibus ad scelera declinanda.

Infestam
feram ab
alia prædicat
occidendam,

et hanc
quoque jubet
loco cedere.

200 Vastabat quidam aper inferioris monasterii agros, tantisque affligebat monachos incommodis, ut quid consilii caperent, ignorarent. Adeuntes igitur Symeonem rogant, ipse ut facessere inde feram jubeat. Ille vero, Ex totis, inquit, viribus diligentibus Deum omnia subjecta sunt, quemadmodum ante lapsum Adami fuerunt: quod si vos quoque sic diligatis, dabitur illa in prædam dentibus alterius feræ, quæ agros vestros innoxios relinquet, et cito damni immunes eritis. His dictis, videt aliquis Fratrum nocte per somnium, agi a Symeone leonem quemdam, cui aper ille grandis sub Fratrum pedibus in prædam cedebat. Experrectus deinde, quod noctu viderat, factum comperit; leo namque vorato aper in ipsa via decubuerat. Turbæ itaque et leonis vestigia, et sanguinem apri per viam deprehendentes, veniant turbati ad Sanctum, rogantque ut inde leonem abigat. Qui discipulorum quempiam accersens: Vade, inquit, ad leonem et dic ipsi: Hæc renuntiari jubet Symeon: Recte officium tuum fecisti; nunc igitur abito licet, donec iterum usus tui fuerit. Eo sic leonem allocuto, surgentem illico videre cuncti, atque abeuntem in montes Laodiceæ (inde namque evocatus fuerat) fecitque recessum admirabiliorem, quam fuerat accessus, quamquam uterque admirandus quam maxime.

ANNOTATA. C. J.

a Bellissime hæc concordant cum Theophane, ad annum 565 sic loquente: Hoc anno, mensis Aprilis duodecimo, Patriarcha Constantinopolitanus Entychius a Justiniano dignitate motus est, et Amaseam relegatus. Joannes vero Exscholasticus, magnæ Antiochiæ Responsalis, in ejus locum subrogatus. Eodem anno B Justinianus.... mortuus est, die undecimo mensis Novembris, Indictione 14 jam corrente cum regnasset annos octo supra triginta, menses 7, dies 13. Successor ejus nepos Justinus Curopalates designatur. Dicebatur autem Scholasticus causarum Patronus seu Advocatus, uti pluribus videre licet opud Meursium et Fabrotum. b Ex Sophia conjuge Justini filiam unicam Arabiam agnoscunt Codinus alique, apud Cangium in familiis Byzantinis, conjectantem hanc esse quæ Baduario juncta erat cum ad Imperium eveheretur Justinus; quare hic illum sibi mox in Curopalatae locum substituit; sed hoc loco videtur agi de puella adhuc innupta, ejus memoria in hac solum Vita supersit, nomen autem oblivio sepelivit; nisi malis Baduarii uxorem anonymam relinquare, et Arabiar adhuc innuptæ statuam fuisse. quæ ei Constantinopoli una cum parentum statuis posita esse scribitur. c Εγγαστρίμυθοι in decretis Gratiani ventriloqui, in Scripturis Pythones ac Pythonissæ, per quorum ventrem dæmon responsa edit. d Obiit Justinus anno 578 mense Octobri. e Anno 559 abiit Dom-ninus, juxta tabulas Theophani insertas, cum præfuisset annos 14: sed harum tabularum quam sit incerta fides diximus in Exegesi particulari de eo argumento, antetomum 3 Martii: interim nihil occurrit unde ex hic convincantur errasse, et ordo temporis sotis cohæret cum hac Vita. f Notus quidam Alamundarus, non Tribunus Persarum, sed Regulus Saracenorum, qui pro Persis contra Romanos militavit temporibus Justiniani. Sed illum hic non intelligi putem, propterea quod auctor noster Imperium Justiniani jam transgressus sit. Fuit ergo alius, eodem revera nomine appellatus: nam in referenda irruptione, Syriæ et Antiochiæ perniciosa, de qua hic agi videtur quæque locutus Baronio ad annum 574, non satis constat inter auctores de nomine proprio Ductoris Persarum: Evagrius Adaarmanem, Cedrenus Artabanum appellant. g Circiter idem tempus Arethas quispiam, Æthiopum Rex, pro Romanis militaverit, de quo Theophanes pluribus anno 572. h Non videtur iste Melas intelligi posse, de quo ad Cap. 9 Annot. e, utpote nimis remotus. Fuerunt oc recensentur plures istius nominis fluvii; potest etiam ignobilior quidam non procul a monte Mirabili abfuisse.

C

CAPUT XXV.

F

Increduli puniuntur: conversi curantur: alia beneficia.

Ob infidelitatem non sanatus

E Est non procul Antiochia, in loco Apate dicto, Isaurorum officina, mirabilis ad stuporem spectantium, in qua cædendis lapidibus ad domuum murorumque civitatis usum insudant operarii. Horum unus, ætate florens, gentilis religione, in silvam, quæ et ipsa domini gentilis erat, lignatum abierat; impositoque onere supra vires gravi, ita subito tactus paralysi est, ut nullo corporis membro uti posset. Tollitur a sodalibus; ad Sanctumque portatus, collocatur ante oculos ipsius benignos ille, ut vere dicam, miserabilis. Tetigit hominem more suo Sanctus et signavit: sed cum paralyticus maneret, nihil opis sentiens, cognovit statim causam, dixitque: Quid est quod gratiæ divinæ effectum in te impediens, sanationem differt? Numquid in idolis spem ponis, non in Deo? Negat ille se conscius talis rei: sed eum mentitum et in præsentī malo pertinaciter animam obfirmasse sciens; Nunc vade,

Θ αὐματος ἐξαισίου τοὺς ὀρώντας πληρώσας πλησίον τῆς Ἀντιόχειου, ἐν τῇ λεγομένῃ Ἀπάτῃ, Ἰσαύρων ἐργαστήριον ἦν, χειροτεχνούντων ἐν ταῖς οἰκοδομίαις καὶ λατομίαις τῶν τῆς πόλεως τειχέων. Τοῦτων εἷς, ἄρτι τὴν ἡλικίαν ἀνθῶν, τὰ ἐλλήνων θρησκέων, παρὰ τι ἄλλος, Ἕλληνας καὶ αὐτὸ δεσποτείας, κατὰ δὴ τινα ξυλείαν ἐλθὼν, πλείω τε τοῦ μετρίου διαναθέμενος φόρτον, οὕτως ἀθρόον παρείθη, ὥς μὴ δ' ὅτω οὖν τῶν τοῦ σώματος μελῶν δύνασθαι χρῆσθαι. Ἀνελόμενοι τοίνυν αὐτὸν οἱ ἐταῖροι, καὶ πρὸς τὸν Ἅγιον ἀναγκάγοντες, τιθέασι πρὸ αὐτοῦ φιλανθρώποις ὀφθαλμοῖς, αὐτόχρημα οἰκτον. Τοῦ δὲ κατὰ τὸ σύνθηδες ἀψαμένον τε καὶ σφραγίσαντος, ὥς ἦν ἐτι παρειμένως ἐκεῖνος ἔχων, οὐ δὲ μιᾶς αἰσθόμενος θεραπείας, συνείας αὐτίκα τὴν αἰτίαν ὁ Συμεὼν. Τί ὅτι τὰς τῆς θείας ἐπὶ σοι παρὰ Θεοῦ χάριτος ἀνωθεν τὴν ἴασιν ἀνεβάλετο; ἦπου φησὶν ὦ οὗτος, εἰδῶλοις εἶ πιστεύων καὶ οὐ Θεῷ; Τοῦ δὲ τοιοῦτο συνειδέειν μηδὲν διατεινομένου, ψεύδεσθαι τοῦτον ἐκεῖνος ἀλλὰ καὶ ἀμεταθέτως τὸ γ' οὖν παρὸν ἔχειν

A ἔχειν εἰδώς, Νῦν μὲν πορεύου, ἔφη, ἐπισκέψεται δὲ σε καὶ οἴκοι Χριστὸς φιλόανθρωπος ὢν, τὸ σέβας εἰς αὐτὸν μεταθέμενον.

Ἀράμενοι τοιγαροῦν αὐθις αὐτὸν οἱ ἐταῖροι, κημιζουσιν οἴκαδε· ὁ δὲ πάσης ἀπογνοῦς θεραπέας, ἐκεῖτο, προσαιτούσαν ἔχων τὴν ἀδελφὴν, κἀντεῦθεν αὐτῷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπαρκούσαν. Ἔτος μὲν οὖν ἤδη τρίτου ἐνέστη κειμένῳ· ἀπαγορεύσας δὲ ἤδη πρὸς τὴν χρονίαν οὕτω πάρεσιν καὶ αὐτοῖς, καὶ γνοῦς τῆς ἐπὶ τὰ εἰδωλα πλάνης μηδὲν ὠφελησθαι, δεῖν ἔγνω τὸ σέβας μεταθελεῖν, κινήσαντος ἰσως αὐτὸν καὶ Θεοῦ (οἶα τὰ ἐκείνου κρίματα!) ἵνα τῷ χρονίῳ τῆς μάστιγος ἐλκυσίᾳ πρὸς ἑαυτὸν. Ὁλος τοιγαροῦν ὅλη δυνάμει πιστεύσας Θεῷ, ἐδεῖτο νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῦ, μεσίτῃ τῇ Συμεῶν χρώμενος, τῆς παρέσεως ἀνεθῆναι. Συνέβη δ' ἐν τούτῳ, τινὰ τῶν ἀνά τὴν χώραν ἐκείνην τυφλὸν προσελθόντα τῷ Ἀγίῳ πιστῶς, ἀφῆ τούτου καὶ σφραγίδι βλέψαι. Οὗτος ἀξίας ἀμοιβῆς ἀπορῶν, τί γὰρ ὁρθαλμῶν ἰσοστάσιον; τοιοῦτον ἑαυτῷ τίθῃσι νόμον, τὴν ἡμέραν ἔτους ἐκάστου, καθ' ἣν τῆς παραδόξου ταύτης θεραπέας τύχοι, ἅπερ ἂν ἡ χεὶρ ἔχουσα εἴη διανέμειν τοῖς ἐνδεέσι.

Ποτὲ γοῦν ὁ μὲν τὸν τοιοῦτον ἐπεπλήρου νόμον, καὶ ἄρτους ἐδίδου ὢν τινικαῦτα τυπόμενος, ὁρῶν δὲ ἤδη καὶ τῇ παραλύτῳ μέλλον, τὴν χεῖρα πρὸς τὸ λαθεῖν τῆς ἀδελφῆς ἐκτεινάσας, ἐπιστῶν, αὐτὸν ἐκείνον ἐκέλευε δέχεσθαι, χεῖρας ὑποσχόντα τὸν παρῃ μένον. Τῶν δὲ παρόντων, Οὐχ ὅπως ὅπως παρέσεως ἔχει, λεγόντων, ὥς μὴ δὲ μέλει τοῦ σώματός τι μὴ δὲ μέλει χρεῖσθαι δυνατὸς εἶναι; θαρρύνσας ἐκεῖνος τῇ ἐνοικιούσῃ τοῦ πνεύματος δυνάμει τῷ Συμεῶν, ἣ καὶ κινήθεις ὑπ' αὐτῆς ὁ καὶ μάλλον, λαμπρῶς ὡς εἶχεν ὑπολαβὼν τῇ φωνῇ, Ἐν ὀνόματι τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Συμεῶν τοῦ κατὰ τὸ θυμαστόν ὄρος, ἔφη, τοῦ καμὲ τυφλὸν ὄντα ποιήσαντος ἀναβλέψαι, τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ἐκτεινάς, δέξαι τὴν εὐλογίαν καὶ παρὰ χρῆμα (ὦ πῶς ἀθάνατε Χριστέ βασιλεῦ ἄσωμαι τὰ ἐλέη σου!) οὐ χεῖρας ἑρρῶντο μόνον τοὺς ἄρτους δεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ εἰ τι ἄλλο τοῦ σώματος μέλος ὑγιῶς ἐκινεῖτο καὶ κατὰ φύσιν. Οἱ μὲν οὖν παρόντες τῷ τοῦ θαύματος μεγέθει καταπεπλήγησαν, τῷ δὲ τυχόντι τῆς θεραπέας ὁ Ἄγιος ἀθιεῖται ἐπιφανείας, οἴκαδε ἀπιέναι, τὰ τε παρ' αὐτῷ εἰδωλα συντρίβειν σπουδῇ παρηγγύα. Ὁ δὲ οὐ τὴν ἐντολὴν μόνον ὀξέως ἐπλήρου, ἀλλὰ καὶ παρ' ἑαυτοῦ προσετίθει, πῦρ αὐτοῖς μετὰ τῆς συντριβῆς ἐμβάλλων, καὶ τὴν προτέραν σπάτην δημοσιεύσας, καθάπερ αὐτῷ ταύτης οὐκ ὀλίγα μεταμελήσαν.

Οὗτος ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ὡς ἔφημεν ὢν, μυκηστεύεται τινας ἑλλήνους θυγατέρας, τοιαύτας θέμενος πρώτον Θεῷ καὶ τῷ Συμεῶν ὑποσχέσεις, ὥστε μὴ πρότερον ὁμιλεῖσαι γάμοις πρὶν ἂν παρὰ τὸν στύλον γενόμενος, ὑψώσῃ σε ὁ Θεός μου ὁ Βασιλεὺς μου, καὶ τῷ σῷ θεράποντι Συμεῶν ἀποδοῦ τὰς εὐχαριστίας. Τοῦ δὲ τῆς κόρης πατρός, εἰ μὴ νῦν οἱ γάμοι συνετελεσθεῖεν οὐκ ἀνεκτὰ ποιοῦμενον, ἐκδῶσεσθαι δὲ καὶ αὐτὴν ἐτέρῳ μάλλον ἀνδρὶ ἀπειλούντος, δευτέρως ἐκεῖνος τῶν ἐκ τοῦ πενθεροῦ θέμενος ἀναγκῶν τὰς πρὸς τὸν Ἄγιον συνθήκας, ἐπενεύει καὶ ἀκῶν, καὶ δῆτα πάντων τῶν ἐκ τῆς περιχώρου σχεδὸν ἀθροισθέντων, ἑλλήνας δὲ ἦσαν ἄρα καὶ τῆς ἐλλήνων θρησκείας. Ὡς ἤδη καὶ οἱ γάμοι συνετελούντο, καὶ τὰ γαμήλια εἰστίοντο, θαίμονες αὐτοῖς ἀθρόον ἐπιπιδῶσιν, οὐ τῷ γαμβρῷ καὶ τῷ πενθερῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ νύμφῃ δηλαδὴ, καὶ τῇ μητρὶ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν γάμων ἴσαν ὑπηρεταὶ καὶ σπουδασταί· οὐχ οὕτω τὴν τῶν συνηκῶν ἀθέτησιν οἶμαι τῆς θείας δίκης δυσχεραίνουσας, ὅταν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὰ εἰδωλα πλάνης ἐπιστρέψῃ ψυχὰς εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ βουλομένης· ὁ δὲ καὶ κατὰ πόδας ἀπύνα. Ῥιψάντες γὰρ τὰ ἐν χερσὶ πάντες, δρομαίως παρὰ τὸν Ἄγιον ἀφικνουῦνται, οὐ θεράπειας μόνον τυχεῖν ἀξιοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ τὰ εἰδωλα σφῶν ἀπάτην δημοσιεύοντες, καὶ μισθὸν ὥσπερ ἦς ἦτον ἐυεργεσίας, τὴν εἰς Θεὸν ἐπιστροφὴν καταβάλλοντες. Οὗς ὁ ταχὺς εἰς οἴκτου εὐθὺς, τῆς ἐκ τοῦ θαίμονος ἐπηρείας ἐλευθερώσας, καὶ ὅσα πρὸς σωτηρίαν διδάσας καὶ παραινέσας, ὑγιεῖς οἴκαδε ἀπαλύει, λαμπροτέρων τῶν γάμων πολλῶν τὴν ἐκτῶν σωτηρίαν πανηγυρίζοντας.

inquit; inviset te domi tuæ humani generis amator Christus, cum ad ipsius cultum te transtuleris.

202 Sublatum itaque socii retulerunt domum; ubi sanitatem desperans jacebat, sorore, quam habebat mendicantem, vitæ necessaria subministrante. Annus jam tertius instabat decumbenti, cum ipse quoque diutinum morbum exosus, agnoscensque nihil in idololatræ errore opis esse, intellexit alio cultum vertendum: ita disponente sapienter Deo (qualia illius iudicia?) ut diuturnitate afflictionis ipsum traheret ad se. Totis igitur viribus in Deum credens, nocturnis diurnisque precibus institit, mediatore usque Symeone, ut tandem paralysi liberaretur. Contigit interea quemdam illius regionis cæcum adire Sanctum, tactuque ejus et signo Crucis obtinere visum: qui de gratiarum digna retributione ambiguus (quid enim oculis æquiparetur?) hanc sibi legem statuit, ut illo die quotannis, quo tam mirandi beneficii compos factus erat, quidquid lucratus fuisset opera manuum suarum, distribueret in egenos.

203 Cum igitur votum impleturus, panes, quorum tunc copiam sibi comparaverat erogaret, jamque porrecturus paralytico quoque esset; extendente ad accipiendum manum suam sorore, inhibuit se, mandans ut æger ipse apprehenderet. Clamantibus autem qui aderant: Nonne vides, dissolutis jacere nervis, impotentem qui vel membrum corporis ullum vel particulam moveat? confidens ipse virtute Spiritus sancti Symeonem inhabitantis, aut, quod credibilis est, ipsius spiritus impulsu, quam potuit clarissima voce; In nomine, inquit, servi Dei Symeonis, qui in mirabili moratur monte; et qui me cæcum videre fecit, extende manus tuas et accipe benedictionem. Cum illico (quomodo, immortalis Domine, cantabo misericordiam tuam!) non tantum corroboratæ manus potuerunt panes apprehendere, verum quodcumque etiam aliud corporis membrum integre sanatum pro exigentia naturæ movebatur. Quotquot igitur præsentibus erant, obstupuerunt insolita prodigii magnitudine: ille vero qui sanatus fuerat invisibili quodam modo apparuit Sanctus, hortans eum ut domum concederet, et quæ ibi habebat idola comminueret. Hic vero, non inodo quod jussus erat adimplevit accurate; sed aliquid etiam superaddens, jam contrita iniecit in ignem: ac pristinum errorem suum publicans, ostendit se non vana pœnitentia duci.

204 Versabatur ille, ut dictum est, in flore ætatis, poscebatque uxorem sibi gentilis cujusdam filiam, hac prius pollicitatione Deo ac Symeoni facta, non daturum se prius operam conjugio, quam accedens ad columnam, te Deum ac Regem nostrum extulisset meritis laudibus, suoque medico Symeoni gratias persolvisset. Sed cum puellæ pater, nisi statim fierent nuptiæ, non permissurum se deinde, imo alteri viro collocaturum filiam suam minitaretur; pacta ille cum Sancto inita postponens necessitati a socero sibi factæ, annuit licet invitatus; idque congregatis fere vicinis omnibus, qui gentiles erant et gentilitiis superstitionibus dediti. Porro celebratis jam nuptiis solutoque convivio, insiliunt repente dæmones, non solum in generum atque socerum, sed et in sponsam, in matrem, in fratres, et quotquot ministri fautoresve nuptiarum fuerant; divina justitia non tam ægre, ut puto, ferente neglectum pactorum, quam volente ab idolorum errore abductas animas ad veri Dei cognitionem converti: quod etiam continuo factum est. Abjectis enim iis quæ præ manibus erant, celeri cursu ad Sanctum pervadunt omnes, non tantum rogantes medelam, sed et publice proclamantes, cultum idolorum suorum esse erroneum, et quasi mercedem postulati beneficii

D
A. ΝΙΣΕΡΝΟΡΟ
ideoque
conversus

tandem cura-
tur,
E

et idola
comminuta
comburit;

F
idem uxorem
gentilem du-
cens

cum tota fa-
milia correptus
a dæmone,

eadem con-
versa libe-
ratur.

A. NICEPHORO. A beneficii conversionem ad Deum rependentes. Eos ergo celer ad miserandum Symeon, et dæmonis vexatione liberos, et necessaria ad salutem edoctos, monitisque institutos, sanos atque incolumes domos suas remisit, splendidius conversionis suæ quam nuptiarum diem celebraturos.

Mutus loquendi facultatem impetrat.

205 Pervenerant quidam Cappadoces ad Sanctum, variis infirmitatibus affecti, quorum unus erat mutus. Cum autem ex his alii incolumitate donarentur, solus hic elinguis permansit, nullum ab eo itinere levamen nactus. Triduum ibidem perstiterant et postera luce abituri erant, quando collectis sarcinis ad Sanctum adherunt, intercessionem ac preces ipsius pro viatico accepturi. Inter alios mutus hic Sanctum intuens, triste quid ac miserabile innabat: adeo ut ille, miseratione tactus, oculos levarit ad inexhaustibilem misericordiam, aversoque vultu, digitum ori imposuerit, labiis leniter pressis, tum deinde in os viri immiserit: qui veluti uber sugens, illico visus est artienlate loqui et naturaliter lingua uti.

a

206 Rursum alii, Seleucia a Cappadociæ adven-
runt, multimodis correpti morbis: qui cum omnes gratiam consecuti essent a Symeone, quemlibet malo suo quo tenebantur eximente, et manuum suarum operam monasterii usibus aliquamdiu impenderent; puella quædam viro matura aderat, ab ipsa nativitate linguam impedita, vitiatisque auribus muta et surda, quæ nihil auxilii experta fuerat. Hujus pater incommodo, quia pater erat, tangebatur gravius; motisque præ commiseratione visceribus. processit plangens atque plorans ad Symeonem, ostendens quantum maris esset emensus, et summa contentione obsecrans, ne tantum itineris cogeretur relegere expers solatii. Cui Sanctus, Revertere, inquit, assumpta filia: non enim difficile erit Deo etiam navi vehentes vos visitare. Repletus est, audita hac oratione, pater dulci spe, acceptaque filia mari se commisit. Nondum emensus erat dimidium iter, cum, allabente et ipsi et simul vehementibus grato quodam odore, qualis indicium esse solet adventantis gratiæ divinæ, solata est puellæ lingua, perfecteque loquebatur et audiebat. Perculit ea res quotquot in navi erant stupore atque tremore; sed pater, iniquum ratus, si pro tanto beneficio, nulla grati animi memoria relicta, revertetur domum; alteram conscendit navim comitante filia, revectorque ad Sanctum, quales ante pro filia fuderat, nunc pro gratiarum actione offert lacrymas.

C

curatur in media via.

Pater amicos, a Symeone opem sperantes, ridens,

207 Alius iterum ex b Daphne, filiam habebat iisdem incommodis laborantem; cui uxor sua atque amici magis familiares, non cessabant suadere, ut filiam ad communem adduceret medicum in mirabilem montem, quo et ipsa cum pluribus aliis particeps fieret curationis. Verum ille obstinatione quadam induratus, parum credibilia esse quæ de Sancto ferebantur sustinebat, et ut plurimum nec dignabatur quidem ea narrantibus præbere aurem. Tandem tamen multorum exprobrationibus id ipsum suscipiens, cum matre filiam adduxit ad columnam; stansque ante Sanctum, cum gestu et mente arrogantem narravit de illa. Contra Sanctus voce submissa respondens: Redi, inquebat, cum filia tua domum, istic ipsam visitatione sua dignabitur Christus. Exhinc homini illi gravi corde cogitationes obrepebant variæ, coepitque pœnitere quod columnam adivisset, nec non convitia atque irisiones effutire adversus amicos, quod talis consilii fuissent auctores. Sed mater puellæ, cum circumspecta esset, nec hujus miseria gravius quam pervicacia mariti afficeretur, metuens ne quid novæ calamitatis obstinata mariti circa Sanctum incredulitas apportaret, rediit unde

Παρέδωλόν τινες αὐτῷ τῆς Καππαδοκίῃν, ποικίλοις D
πάθεισι πιεζόμενοι· τούτων εἰς ἄλλος ἦν. Τῶν γοῦν ἄλλων
θεραπείας ὑπὸ τοῦ Ἁγίου τυγχόντων, μόνος ἔμεινε κωφεύων
ἐκεῖνος, μὴ δ' ὅτι οὖν τῆς εἰς αὐτὸν πορείας οὐκ ἔχων.
Τρίτην τοιγάρου παρὰ μὲν αὐτοῦ ἡμέραν ἐκεῖ, ὡς ἦδη
τὴν ἐξῆς ἐμέλλον ἀπιέναι, διαναθέμενος τὰ φροσῖα, εἰ-
σίσαι πρὸς αὐτὸν, τοῦ τὰς αὐτοῦ εὐχὰς ἐφοδιασθῆναι. Ὁ
μὲντοι κωφός, οἰκτιστὸν τι πρὸς αὐτὸν βλέψας, διανεύων
ἦν ἄγαν ἐλεεινός· Ὁ δὲ παθὼν ἐπ' αὐτῇ τὴν ψυχὴν, εἰς
οἰκτιρμοῦς ἔδωκε πάλιν τοὺς ἀδαπανήτους· καὶ κενώτους
καὶ τὸ πρόσωπον ἀποστρέψας, καὶ τὸν δάκτυλον τῇ στόματι
ἐμβάλων, καὶ ἡσυχῇ τοῖς χεῖλεσιν ἐκπέσας, ἐνέκει τῷ στό-
ματι τοῦ ἀνδρός, ὃ δὲ ὅσα καὶ θηλὴν ἐκμυζήσας, τρυσῶς
αὐτίκα ὤφθη λαλῶν, καὶ κατὰ φύσιν τῇ γλώττῃ χρώμενος.

Ἄλλοι πάλιν ἀπὸ Σελευκίᾶς τῆς ἐν Καισαρείᾳ προ-
σέλθον τῷ Συμεὼν πάθει παντοδαποῖς ἐνεχόμενοι· πάν-
των τούτων ἐκείνων τὴν ἐξ αὐτοῦ χάριν κομισαμένων,
ἐκαστον τε τὸ πάθος, ὅτῳ δὴ ποτε κατέχετο, εὐθέως ἀπο-
θεμένου, καὶ τινος ἡμέρας περὶ τὰ τῆς μονῆς ἔργα χει-
ρουργούντων καὶ πονούντων, κήρη τις παρ' αὐτοῖς ὥραία
γάμοις, ἐξ αὐτῆς γονῆς τὴν γλῶτταν πεποδημένην, τὰ τε
ὡτα κωφεύουσα, ταύτην μένουσα ἦν, θεραπείας οὐδεμιᾶς
αἰσθημένη. Ὁ γοῦν πατήρ αὐτῆς τὸ τῆς παιδὸς οἰκειού-
μενος πάθος, ἐπεὶ καὶ πατήρ, τὰ τε σπλάγγνα δεινῶς ἐπ'
αὐτῇ στρεφόμενος, προσήει κοπτόμενος καὶ κλαίων τῷ E
Συμεὼν, τὴν τε θάλασσαν προσέφρων ὅσῃν πελάγιος ἦλθεν,
καὶ ὥστε μὴ κενὸς αὐθις τοσούτου πλοῦν αναστρέψαι,
πάνυ σφόδρα δέόμενος. Ὁ δὲ, Νῦν μὲν ἐπάνηκε τὴν παιδᾶ
λαθὼν, ἔφη, οὐκ ἀδυνατήσει δὲ τῷ Θεῷ καὶ πλείονας
ὑμᾶς ἐπισκέψασθαι. Ὁ μὲν οὖν γλυκίᾶς ἐπὶ τῷ λόγῳ
τὴν ψυχὴν ἐλπίδος ὑποπλησθεὶς, τὴν παιδᾶ λαθὼν, ἀπέ-
πλει· ὅτε μὲντοι κατὰ μίσην τὸν πλοῦν ἐγεγύνηι, εὐωδίας
αὐτῷ τε καὶ τοῖς συμπλέουσι προσβαλοῦσας, ὃ πέφυκε
χάριτος αἰεθίᾶς μινύειν ἐπιδημίαν, ἀνέβη τῇ θυγατρὶ
τὰ τῆς γλώττης, καὶ ὑγιῶς αὐτίκα λέγουσά τε καὶ
ἀκούουσα ἦν. Οἱ μὲν οὖν συμπλέοντες ἐν ἐκπλήξει καὶ
φρόνῳ ἦσαν· ὃ δὲ πατήρ ἀδικεῖν νομίσας, εἰ μὴ τοσαύτης
εὐεργεσίας ἔλθοι πάλιν χριστήρια νέμων, εἰς ἑτερου ἅμα
τῇ θυγατρὶ πλοῖον ἐμβάς, παρὰ τοῦ Ἁγίου ἐπανήκει,
ἀναλόγους τῶν πρὶν ὑπὲρ αὐτῆς θαυμάσιον ἀποδοῦναι τὰς
εὐχαριστίας.

Ἄλλοι πάλιν ἀπὸ τῆς Δάφνης θυγάτηρ ἦν, ἴσῃ πάθει
πιεζομένη· οὗτος εἶχε μὲν συμβουλευούσας αἰετὴν γυ-
ναῖκα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς γυναιωτέρους τῶν φίλων,
ἀναγκάζειν ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν ὅρος παρὰ τὸν κοινὸν αὐτὴν
ἱατρὸν, ὥστε θεραπείας καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων τυ-
χεῖν. Ὁ δὲ τὴν καρδίαν ἔχων ἀπιστίᾳ σκληρυνομένην,
ἄχρι μὲν πολλοῦ ἀπίθανά τε τὰ περὶ αὐτοῦ ἔγχετο, καὶ
οὐ δὲ τὸ οὐδὲ τὰ πολλὰ προσέχειν ἠξίου. Ὅψι δὲ καὶ βρα-
δέως διὰ τὰ τῶν πολλῶν οὐκ ἔστι καὶ τοῦτο λαθὼν, μετὰ F
τῆς μητρὸς αὐτὴν ἀνῆσι παρὰ τὸν στύλον, καὶ πρὸ τοῦ
Ἁγίου στάς, σοβαρῶς καὶ στήματι καὶ φρονήματι, τὰ
περὶ αὐτῆς διεξῆλθεν. Ὁ δὲ ἡρέμα ὑπολαθὼν, Ἐπάνηκε
μετὰ τῆς παιδὸς οἰκαδὲ, εἶπε, κακεῖ ποιήσεται ταύτην
ἐπισκοπὴν ὁ Χριστός. Τῷ μὲν οὖν βαρυκαρδίῳ ἐκείνῳ
λογισμοὶ τὸ ἐξῆς ἦσαν, καὶ μεταμέλεια τῆς ἐπὶ τὸν στύ-
λον ἀνάδου, σκώμματα τε καὶ λοιδορίαν κατὰ τῶν φίλων,
ὅσοι ταύτην αὐτῷ δηλαδὴ συνεβούλευσαν. Ἡ δὲ τῆς παι-
δὸς μήτηρ συνετὴ οὖσα, καὶ οὐ ταύτης μόνον καὶ τοῦ
ἀνδρός περικαιομένη, δέισσα μὴ τι κακὸν τῆς εἰς τὸν
Ἁγίον ἀπιστίας παρὰ πολυχύσης, αναστρέψασα πρὸς αὐτὸν,
αὐθις ῥίψασά τε κατὰ γῆς ἑαυτήν, καὶ δάκρυα τὰ λύπης
ἅμα καὶ πίστεως σύμβολα γένουσα, ἐδεῖτο συγχωρηθῆναι
τῷ σκεῦει τὴν ἀπιστίαν, καὶ μὴ ταύτην τῇ θυγατρὶ
πρὸς τὴν θεραπείαν ἐμποδῶν καταστήναι. Ὁ δὲ ἰλαρῶς
καὶ ὀφει καὶ γλώττῃ Πορεύου ἔφη, καὶ ὡς εἶρηκα ὑμῖν
ἔσται παρὰ Θεοῦ.

Ἦδη δὲ τὸν οἶκον καταλαβόντων, λέλυτο μὲν τὴν
γλῶτταν εὐθέως ἡ παῖς, ἐλευθέρα δὲ καὶ ἀκοῇ καὶ φωνῇ
πρὸς τοὺς τεικόντας ἔρχητο· τῷ μὲντοι πατρὶ πρὸς τὸ
ἀθρόον ἐκεῖνο τοῦ θαύματος τηλικούτου ἐνέσκηψε δέος,
οἷα πόρρω πολὺ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα πίστεως ὄντι, ἢ καὶ
τῆς

A τῆς περὶ τὸν Ἅγιον ἀπιστίας ἐκτίνοντι δίκας, ὥστε ῥίγει καὶ πυρετῷ συσχεθέντα μέλεσι πάσι κλονεῖσθαι. Ὁ δὲ διδάσκαλος ἔχων τὴν πείραν (πεπαιδευτο γὰρ ἱκανῶς οἷς πέπονθεν) οὐκ ὑψίζων ἦν ὡς πρότερον καὶ διαμέλλον· ἀλλ' ὡς εἶπε παρὰ τοῦ Ἁγίου εὐθὺς ἔλθων, τοσαύτη πρὸς αὐτὸν δεήσει καὶ ταπεινώσει καρδίαν ἐγρήτο, ὥστε πρότερον ὀγκρῶς τε καὶ φρονιμάξει, οὐχ οὕτω τῇ νόσῳ τὰ τοῦ σώματος μέλη σείομεναι, ὡς τὴν ψυχὴν τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος· καὶ τὸ μὲν οὐδὲ χάριτος οἷός τε εἶναι λέγων ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἀξίως ὁμολογεῖν, τὸ δὲ περὶ τοῦ κατὰσχόντος αὐτὴν κλονοῦν θεόμενος, Ὁ δὲ μετὰ τῆς συνείδητος συμπαθείας, Ἐν ὁνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, γενοῦ καὶ σὺ ἱγίης, ἔφη· καὶ τῇ θαύματι θαύμα συννήφθη, τῷ περὶ τὴν παῖδ' αὖτε τοῦ πατρὸς καὶ ὑγιῶς αὐτὴν ἔχον ἐιστήκει, ὅλος ἐκστασις ὢν, ὅλος θάμβος, ὅλος κατὰπλήξις, οὐ χεῖλεσιν, οὐδὲ ῥήμασιν, οὐδὲ μακροῖς διαγίμασιν, ἀλλὰ σωπῇ μάλ्लου καὶ στήματι καὶ προσώπου συστάσει, τὸ τῶν θαυμάτων μέγεθος τοῖς ὀφθαλμοῖς κηρύττων.

B missione animi apud ipsum egit, quam nuper tumido cum fastu atque superbia: neque vehementius concutiebantur morbo artus corporis, quam miraculi stupenda novitate ipsa anima. Partim itaque fatebatur, fieri non posse ut gratias meritis pro filia persolveret; partim deprecabatur, ut cessaret tremor quo concutiebatur. Ad hæc Symeon pro consueta sua misericordia. In nomine Domini Jesu, inquit, tu quoque esto sanus. Sicque aliud alii miraculum connexum est; illi, inquam, quod in filia, istud quod in patre patraturum fuit: et statim bellissime habens stetit, totus extaticus, totus stupens, totus percussus; nullis labiis, nullis verbis, nec longis narrationibus; sed alto silentio, habitu corporis, et constitutione vultus magnitudinem miraculi prædicans intuentibus.

ANNOTATA C. J.

a Quia Cæsarea metropolis Cappadociæ est, Seleucia Cæsareæ in Græco dicitur. b Daphne Suburbium Antiochenum, tam Historicorum quam Poetarum scriptis celebratissimum. Nos 24 Januarii in historia translationis S. Babylæ Ep. copiose de illo ex Sozomeno egimus.

CAPUT XXVI.

Alii insolentis in Sanctum linguæ castigantur ac penitentes liberantur.

C Μετὰ δὲ χρόνου συγχρόν, συνέβη διακονῶν τινα τῆς κώμης Εὐθαλείου λεγομένης, Ἐπιφάνιον ὄνομα, τοῦ θεοῦ Συμεῶν ἐν ἀγνοίᾳ καταλαβεῖν, ἐνδριζέειν τε καὶ παροινεῖν εἰς αὐτόν, καὶ σαφῆ τῶν αὐτῷ προσώπων ἀπάτην καταγινώσκειν. Ποτὲ γοῦν θειοτέρας ὁ Ἐπιφάνιος ἀνωθεν ἐπισκοπῆς ἀξιωθείς κατὰ Παῦλον, ἔπεσεν ὥστε νεκρὸς κατὰ γῆς, καὶ τὰ ἐντὸς συνεστράφη, προστέτακτο δὲ διὰ νεκτεριῶς ὀφθαλμοῦ καὶ οὐτος, οὐκ εἰς Δαμασκόν ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ θεράποντα Συμεῶν ἀναλθεῖν, ὡς καὶ παρ' αὐτοῦ δηλαδὴ θεραπείαν οὐ σώματος κομιούμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς. Καὶ δὴ τὰ φόρτος οὐδὲν ἀψύχων ἀπεικνῶς ὑποζυγίῳ ἐπιτεθείς, ἀθλίᾳ τε πρὸ τοῦ στόλου τεθείς ὄψις, φωνῆς ἀνωθεν ἀκούει παρὰ τοῦ Ἁγίου λεγούσης, Ἰδοὺ ἀφείθη σοι παρὰ Κυρίου τὰ ἐν ἀγνοίᾳ· ἔγρειραι τοιγοῦρον ἀναλαβὼν ἑαυτόν, μὴ κέτι διώκειν αὐτόν ἀνεχόμενος ἐν τῇ τιθεῖναι τὸ στόμα σου εἰς ἡμᾶς, καὶ λαλεῖν καθ' ἡμῶν ἀδικίαν. Τούτοις τοῖς ῥήμασιν ἑαυτὸν παραδόξως ἐπανελθὼν, τᾶναντία διεξήκει τῶν προλαβόντων, καὶ κηρύττων ἦν ὅλην στόματι μάλ्लου τὰς τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ δυναθείας.

Εἶτα καὶ τοὺς νύκτας προσαγαγὼν δαιμονίωντας, ὑγιεῖς ἐκατέρους ἀπολαμβάνει. Οὗτος μετὰ θανέρων τῶν παιδῶν ὕστερον τῷ Ἁγίῳ παραβαλὼν (ἐπεὶ καὶ συνεχῶς αὐτῷ μετὰ τὴν πείραν ἐφοίτα, καὶ τοσαύτον ὥστε τοὺς ταύτη ὁρῶντας πρότερον ἐμέμφετο) ἐν τινι τῶν ανωγαίων τῆς μονῆς καταλύει. Τὸν μὲν οὖν παῖδα συνέβη νεκρὸς, κατὰ δὲ τινα σώματος χρεῖαν διεγερθέντα, κατ' ἐκείνην στήναι τὸν οἰκίας τὸ μέρος, ὅπου τινὰς τῶν ἱερῶν τοῦ Συμεῶν τριχῶν ἐτύγχανε κείσθαι. Εἰ τε δὲ βρασκανία τῆς εἰσόδου τοῦ πονηροῦ φύσεως καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς ἐνεργείαις, εἴτε τῆς χάριτος οὐκ ἀνασχομένης, ἐνεργεῖς ἐκείθεν κατὰ κεφαλῆς ἐπὶ πέτραν, καὶ ταύτην πληγῆς τε ἅμα καὶ συντριβείας,

venerat; seque rursus in conspectu Sancti terræ D affligens, fundensque lacrymas, mœroris simul et fiducia indices, poscebat veniam marito incredulo, atque ne quid illius obstinatio filie incolumitati officeret. Excepit Sanctus, tam vultu quam voce blanda; Vade, inquit; nam, quæ dixi, evenient vobis a Deo.

208 Adventante jam miserationis tempore, soluta subito est lingua puellæ, et audiendi appellandique parentes facultate expedite usa est. At patrem ad repentini miraculi spectaculum tantus timor incessit, ut frigore horrido atque febri correptus totis artubus contremisceret; quippe qui ab ejusmodi rebus credendis longissime aberat, aut pœnas solvebat suæ incredulitatis erga Sanctum. Doctus itaque experientia (utpote per ea quæ patiebatur sufficienter castigatus) non differbat neque procrastinabat, uti prius; sed quanta poterat celeritate ad Sanctum advolans, tam supplici cum precatatione atque de-

sanata filia, tremore percussur.

et ab eodem sanatur. E

Multo post tempore accidit Diaconum, nomen Epiphanium, ex pago quodam qui nuncupatur Euthalii; de S. Symeonis fama per ignorantiam detrahere, in eumque contumeliose debacchari, et errorem ipsum adeuntium palam reprehendere. Aliquando igitur divina cœlitus visione digoatus Epiphanius ille, sicut quondam Paulus, concidit quasi mortuus in terram, et visceribus intimis commotus est: jussus quoque est non ut iste Damascus concedere, sed ad famulum Dei Symeonem, ut per illum sanitatem non solum corporis sed et animæ etiam reportaret. Ergo non multum ab inanimi discrepans, jumento inpositus est onus miserabile: depositusque ante columnam luctuosum spectaculum, vocem cœlitus a S. Symeone demissam sensit, quæ dicebat: Ecce dimittuntur tibi a Domino quæ ex ignorantia commisisti: leva te igitur, et noli persequi ipsum deinceps, aperiendo os tuum et loquendo iniquitatem contra nos. Horum verborum virtute mirabiliter sibi redditus, contraria omnino, quam ante erat solitus, loquebatur, plenoque ore prædicabat Dei potentiam per famulum suum.

210 Adducens deinde filius duos demoniacos, incolumes ambos recepit: quorum uno comitante postea aliquando ad Sanctum se conferens (qui jam expertus virtutem, creber eo itabat, tantoque frequentius, quanto sæpius autem id facientes reprehenderat) in cœnaculo quodam superiore monasterii diversatus fuit. Accidit autem plerum, premente quadam corporis necessitate, noctu experrectum surgere; cumque illa forte staret domus parte, ubi

Conventuius sanctum, demittus percussur

F

jubeturque ab illo mediam petere:

hujus filius e lapsu mortuus

A ubi sacri aliquot Symeonis capilli jacebant; sive spiritus natura invidi fascinatione malisque artibus, sive gratia illis indita id non tolerante; delapsus inde puer caput in petram impegit, vulneratusque graviter illo pene contrito e vivis excessit. Oritur ingens clamor, concurrunt quotquot in domo aderant, invenimnt mortuum. Pater vero minime omnium turbatus (noverat quippe ad manum esse medicum) tollens sedate mortuum, ad Sanctum deportat. Tetigit ille puerum dextera sua, invocavitque super illum unigenitum Dei filium, qui solus potest mortuos ad vitam suscitare. Quis confitebitur misericordias tuas tibi, Domine? Redit anima puero: et qui mortuus fuerat, vivere et spirare conspicitur. Sanctus autem indieto patri comitatuque illius silentio, jubet auferri puerum, ut tantisper quietem capiat. Quod cum factum esset ut mandatum erat, puero jam placide dormiente, per aures illius repente sanguis effusus est, Symeone quodammodo chirurgum per artem quamdam invisibilem agente. Puer vero finito somno integre sanatus, cibum quoque avidè admisit, factusque est miraculum omnibus, ubi conspiciebatur, videntibus; audientibus, ubi narrabatur.

ab eodem
revocatur
ad vitam:

Idem alium
infidelem
adducit ad
Symeonem

B 211 Pater ergo hujusce pueri, præclarus jam magni Symeonis præco factus, tam addictus famæ illius propagandæ, quam antea noscebatur ad convitiandum proclivis; convenit virum quemdam, qui vocabatur Babylas, Annum hic circiter quinquagesimum attigerat, jamque totus glaber ac depilis, non capite modo atque superciliis, sed mento etiam totoque corpore erat, adeo ut cunctis risui ac ludibrio esset. Noverat eum infidelem esse, et nihil sanioris consilii in aures demittere: persuasit tamen non sine labore, posse divinam, quæ S. Symeoni aderat, gratiam facere, ut enascantur naturæ ordine capilli ejus: sicque persuasum duxit ad columnam, non fiduciam modo incensam, verum poenitudinem quoque præteritorum conferentem. Dicit ei Symeon: Tu a te ipse in hunc usque diem cæleste donum arcuisti; quod si credideris, posse fieri id quod petis, eveniet tibi a Domino. Nunc igitur abito domum lætus: renascentur namque tibi juxta naturæ exigentiam pili. Ratas ille acceptasque S. Symeonis habuit promissiones, ac domum remeavit. Cum ecce eis triduum reforescere coma, protrusis e radice crinibus, velut recens editi infantis pilos imitantibus; et exornare brevi tempore non caput modo, sed mentum etiam; mox etiam, prout sua requirebat ætas, canis pulchre vestitus apparuit, ita ut admirationi esset illis quibus antea ludibrio fuerat.

qui turpi
calvitie libe-
ratur.

Mulier capta
oculis

a

ejusque illa
curantur.

212 Mulier quædam oculis ambobus capta, veniebat ad S. Symeonem manu ducta: jamque subitura monasterium, clamavit quam potnit maxime sonore, non magis lingua et voce quam fide et fervore cordis: Sancte Symeon, o qui me excipis oculis carentem, iis videntem dimitte. Cumque miseratus ille, manus oculis imposuisset, vidit illico recte. Deinde filiam quoque ducit a morbo laborantem, qui imponens similiter illi manus, inquit matri, Revertere nunc cum filia domum, istic videbit gloriam Dei. Cum igitur revertissent ambæ, matri ut assolet, defatigatione itineris somnus obrepsit, oblatnsque in illo est Sanctus, aliam indutus formam a consueta; accedebat autem, ducens manu puellam, cui imperabat, doloris sui locum ut revelaret. Illaque mox jussa capessente, dissecto loco educebat inde quod fuerat doloris causa, et vulnus cicatrice obducebat: postea egredientem domo videbatur sibi mulier obstringere jurejurando, ut ederet, quis esset: illum autem, veluti molestius ferentem indolentemque, respondere; O mulier, cur

θυήσκει. Κραυγῆς δὲ γενομένης, καὶ πάντων ὅσοι παρόν- D
τες ἦσαν ἐκεῖ συνδραμόντων, εὐρίσκεται τεθνηκώς. Ὁ
πατὴρ τοίνυν οὐδὲν διαταραχθεὶς (ἦδει γὰρ σαφῶς ἐγγὺς
ἔχων τὸν ἱατρὸν) ἀνελόμενος ἰσχυρῇ θανάτῳ τὸν παῖδα,
κομίζει πρὸ τοῦ Ἁγίου· ὁ δὲ ὡς ἤφατο τοῦτου τῇ δεξιᾷ,
καὶ τοῦ μονογενοῦς Ὑιοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ καὶ μόνου ζωο-
ποιεῖν εἰδότης νεκρούς, ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδεήθη (Τίς ἐξομολο-
γήσεται σοι Χριστὲ τὰ ἐλέη σου!) ἐπάνεισι μὲν ἡ ψυχὴ
τοῦ παιδὸς, καὶ ζῶν ὁ νεκρὸς καὶ πνέων ὠράτο. Ὁ Συ-
μεὼν δὲ σιγὴν τῷ πατρὶ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν παραγγέλλει,
ἀρχαμένοις ἰδεῖν τὸν παῖδα, ἵνα βραχύ τι καὶ καθευδήσῃ·
ὅπερ ὡς προσέτεξε γενοῦς, ὑπνώσαντος τὰ μέτρια τοῦ
παιδὸς, αἷμα διὰ τῶν αὐτοῦ ὠτων ἀθρόον ἐχέθῃ, καθά-
περ ἀθέατῳ τινὶ χειρουργίᾳ τοῦ Συμεὼν ἐπ' αὐτὸν χρησα-
μένου· καὶ μετὰ τὸν ὕπνον ὑγιὲς ὅλος ἦν, ἰδέως προσέ-
μενος καὶ τροφῇ, θαῦμα πᾶσι καὶ ὁμμασι καὶ ὡσίν,
ὀρώμενός τε καὶ ακουόμενος.

Ὁ γοῦν τοῦτου πατὴρ, λαμπρὸς τῶν τοῦ μεγάλου Συ-
μεὼν κήρυξ ὢν, καὶ τοσοῦτος εἰς εὐφημίαν, ὅσος εἰς λοι-
θορίαν τὸ πρὶν ἐγνωρίζετο, ἀνδρὰ τινα Βαβύλαν καλοῦ-
μενον, ἔτος που πεντηκοστὸν ὄντα, γυμνὸν ὅλον καὶ λεῖον
καὶ ἀτριχα, οὐ κεφαλὴν μόνον οὐδὲ ὀφρύας, ἀλλὰ καὶ
πύγωνα καὶ σῶμα τὸ πᾶν, ὡς καὶ πᾶσιν ἐν γέλωτι καὶ
παιδιᾷ εἶναι· τοῦτον ἀπραδέκτως ἔχοντα καὶ ἀπίστως E
εἰδώς, ὡς ἢ παρὰ τῷ θεῷ Συμεὼν θεῖα χάρις δυνατὴ
τρίχας αὐτῷ κατὰ φύσιν ἐκφύσαι, πείθει σὺν πόνῳ καὶ
πίσας ἄγει παρὰ τοῦ στυλόν, οὐ μετὰ θερμῆς πίστεως
μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ παρελθόντος μεταμέλειας.
Ὁ δὲ, Σὺ κωλύεις ἐγένου στυγῆ τῆς ἀνωδιν θυρεᾶς εἰς
δεῦρο, ἔφη, καὶ πιστεύων ὅτι δυνατὸν ὁ αἰτεῖς, ἐσθθαί
σοι παρὰ Θεοῦ. Νῦν οὖν οἴκαδὲ πορεύου χαίρων· ἀνα-
τελοῦσι γὰρ σοι κατὰ φύσιν αἱ τρίχες. Ταῦτας ὁ μὲν
παρὰ τοῦ ἱεροῦ Συμεὼν τὰς ἐπαγγελίας λαβὼν, ἐπαυήκεν.
Εἴσω δὲ τριῶν ἡμερῶν ἐπλήρησεν αὐτῷ θριξὶ ἐκ ῥιζῶν
ἀνιούσα, καθάπερ ἀρτιτόκον παιδίον τὴν ἐκ γενέσεως
ἐκυτῆς ὑποφαίνουσα βλάστην, ἐκόμεσέ τε κατὰ μικρὸν οὐ
κεφαλὴν μόνον ἀλλὰ καὶ πύγωνα, πολιαῖς κατὰ φύσιν
τῆς οἰκείας ἡλικίας κατηρυμένος, ὡς ἐν θαύματος εἶναι
λόγῳ καὶ τοῖς πρῶτον ἐν γέλωτι τὰ κατ' αὐτὸν ποιοῦ-
μένοις.

Τυνή τις ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθεῖσα προ-
σῆει χειραγωγούμενη τῷ ἱερῷ Συμεὼν· καταλαβούσα δὲ
ἔδη τὰ τῆς μάγισσας εἰσόδους, Ἁγίε Συμεὼν, μεγάλη ὡς
εἶχεν ἐδόξασεν οὐ γλώττη καὶ φωνὴ μᾶλλον ἢ πίστει καὶ
ζέσει καρδίας, τυφλὴν με δεχόμενος, ἀπόλυσον βλέπουσαν.
Τοῦ δὲ σπλαγχνισθέντος ἐπ' αὐτῇ, χεῖράς τε τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ἐπιθέντος, ἔδωκεν εὐθὺς ὕμῳ. Εἴτα προσάγει τὴν
θυγατέρα πάθος ἔχουσαν περὶ τὴν γυνήν· ἐπιθείς τοίνυν
καὶ τῇ παιδί τὴν χεῖρα, Νῦν μὲν ἐπάνηκε σὺν αὐτῇ, πρὸς
τὴν μητέρα ἔφη, ὅφει δὲ οἴκοι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὡς F
γοῦν ἐπαυήθη ἑκατέραι, καὶ ὑπνώσεν οἷα φιλεῖ τῷ κα-
μῶτι τῆς ὁδοπορίας ἡ μήτηρ, ὅρᾳ τὸν Ἅγιον ἐν ἑτέρᾳ
μορφῇ, καὶ οὐ τῇ συνήθει παραδελόντα, τὴν τε νεάνιν
ἀγχαίνει, καὶ τὸ πάθος ἀνακαλύψαι κειλεύσαντα· οὐ παρ'
αὐτῆς εὐθὺς γεγενημένου, ἀνατέμνοντα τοῦτο, καὶ τὸ λυ-
πὸν ἐκείθεν ἐξεγεγόνον, καὶ πάλιν τὰς πληγὰς συνουλώ-
σαντά· ἔπειτα μέντοι τῆς οἰκείας ἐξιόντα, καὶ αὐτὴν μὲν
ὀρμίζουσιν αὐτὸν ὅστις εἴη φράσαι· τὸν δὲ καθάπερ βα-
ρίως φέροντα καὶ ἀγθόμενον, ὃ γύναι τί τοῦτο ἐπιζητεῖς
ἀποκρίνασθαι; Δυναστάσα τοίνυν, ὦ τοῦ θαύματος, εὐ-
ρίσκει τὴν παῖδα τοῦ πάθους ἀπαλλαγεῖσαν, καὶ βρα-
χέως ὕπνου δῶρον αὐτῇ παραδόξως γεγενημένην.

Ἀνὴρ δὲ τις ἐκ γειτόνων τῇ γυναικὶ ταῦτη, γλώττη κα-
τὰ τοῦ Ἁγίου λοιδορῶ καὶ διαδόλῳ χρώμενος, ὅς τοις αὐ-
τοῦ θαυμασίοις οὐκ ἀπιστῶντι μόνον εὐκλει, ἀλλὰ καὶ
παρασκώπτων εἰς αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ ἐκείνου διασύρων
ἀναίδη καὶ καταπαίζων. Οὗτος δίκην εὐρὼν ἀκολάστου
γλώσσης θαίμονα σύνοικον, προσάγεται τῷ Ἁγίῳ, καὶ
θεραπείας παρ' αὐτοῦ τυχόν, οὐδὲ ταῦτα τῆς εἰς αὐτὸν
ἀπέσχετο φλυαρίας. Ἡ δίκην δὲ πάλιν τῶν ἐκυτῆς οὐκ
ἡμέλει· ἀλλὰ νομίσας ὁ μάταιος ἐκεῖνος ἰδεῖν τὸν Ἅγιον
ἐν ὁράματι νυκτὸς αὐτῷ ἐπιστάντα, καὶ τὴν αὐτοῦ δε-
ξιὰν πρὸς ὀργὴν ἀφελόμενον· δινυσθεὶς, ἀψευθεῖς ἐπὶ
τῶν

A τῶν ἔργων εὐρίσκει τὰς τῆς φαντασίας εἰκόνας. Εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντῃ τὴν δεξιὰν ἀφῆρητο, ἀλλὰ ξηρὰν αὐτὴν εἶχε, καὶ οὐδὲν ἀφύγων ἀπεοικυῖαν· ἔπειτα μέντοι αἱ σάρκες διαρρέυσαι, γυνὰ μέχρι καρποῦ τὰ ὅσα καὶ νεῦρα τῆς χειρὸς ἐκείνης ἀπολελοίπεσιν· ἔξῃς δὲ καὶ σκώληξι ζέσασα, οὐ δὲ φορητὴν τῇ ἀθλίῳ τὴν τῆς ὀδύνης βίαν παρείχε.

Συνεῖς τοιγαροῦν μετὰ τὴν πληγὴν, πρόσσεισι τῷ Ἁγίῳ πικροτέρου τοῦ πάθους τὴν ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι μεταμέλαιαν ἔχων. Ὁ δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀψάμενος, κελύει τῆς αὐτοῦ κόπωσης λαβόντα οἰκαδὲ ἀπιέναι, ἄλλο τῇ χειρὶ μηδὲν ὅτι μὴ ταύτης ἐπιτιθέντα. Καὶ ὁ μὲν ταύτην ἔδρα· περὶ δὲ πρῶτον νυκτὸς ὕπνου ἔδωκεν αὐτῷ τὸν Συμεὼν ἐπιστάντα, πτύελόν τε τοῦ οἰκείου στόματος, τοῦ θεοῦ ὡς ἀληθῶς ἐκείνου καὶ Θεῷ διὰ παντὸς προσλαλοῦντος, τῇ δεξιᾷ λαμβάνοντα, τὴν ἐκείνου δεξιὰν ἐπιγρίειν, ὁμοῦ δὲ τῇ χρίσματος καὶ σάρκας ἀνάγεσθαι, καὶ δέρμα ἐπ' αὐτὴν ἐκτείνεσθαι, ἕως ἐπὶ τὸν προέχοντα κότυλον τοῦ μέσου δακτύλου· τοῦτον δὲ αὐτῷ μετ' ὄνυχι πεσεῖν, ὡς εἶναι καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑπόμνησιν ἐκείνου τῆς πολλῆς περὶ γλῶτταν ἀκολασίας, ὄνυχά δὲ ἀναδῆναι ἄλλου ἐπὶ τὸ ἐγόμενον τοῦ κοτύλου ἄρθρον. Τὴν μὲν οὖν ὄψιν διυπνισθῆναι τῷ ἀνδρὶ ἔργον εἶναι, καὶ τὴν χεῖρα ὑγιᾶν ὡς ἔσμεν

B ἔχειν, ἵνα καὶ τῇ θαύματι θαῦμα προσθῶμεν, ταῦτα ὁρῶντα τοῦ Συμεὼν, ἦν τῆς νυκτὸς ἐκείνης ὁρᾶν τῇ πνεύματι ἑαυτὸν, οἷα κἀκεῖνα συνέβαινον ὡς αὐτὸς τε τοῖς μαθηταῖς ὁφθαλμοῖς ἐν ἐκστάσει τότε γεγεννημένος, πολλὰ δεκθεῖσιν ἀπιίγγειλε, καὶ ὁ τῆς θεραπείας τυχὼν ἐξηγήσατο.

Ἀλλὰ μέχρι τίνος ἀμυχάνους ἐπιχειροῦμεν, λόγῳ τὰ ἐκείνου διαλαβεῖν καθέξῃς πάντα πειρώμενοι; Ἴν τις ἐν Σουροῖς στρατιωτῆς (πολίχνιον δὲ τι τοῦτο τῶν Ἑπευφρατιδίων) εὖ μὲν νεότητος τε καὶ ἰλικίας, εὖ δὲ τῆς κατὰ πόλεμον ἀρετῆς, καὶ περὶ πάντα δεξιότητος ἔχων. Ποτὲ γοῦν αὐτοῦ πρὸς τι ἰουτρὸν ἀπιόντος, συνέβη τῶν στρατιωτῶν τινα, τὰς σάρκας ὑπὸ τῆς ἱερᾶς νόσου λελωθέντων, ἐκείθεν ἐξόντα, εἰς συνάντησιν αὐτῷ καταστήσαναι. Τοῦ δὲ δεινῶς μυσχαχθέντος, καὶ μὴ τε βαλκανεῖων αὐτῷ τοῦ λοιποῦ, μὴ τε διατριβῶν κοινωνεῖν παραγγεῖλαντος, στενάζει μὲν ἐν πικρίᾳ ψυχῇ ἐκείνος, τὸ δὲ πάθος (τῶν ἀνεγίγνωσκον σου, Δέσποτα, τῆς σφίρας κριμάτων) εὐθὺς ἐπ' αὐτὸν μεταπίπτει καὶ διαιδοῦσι μὲν ἕως τριῶν ἡμερῶν αἱ σάρκες τῷ στρατιωτῇ καὶ καταρρέουσιν, ἀλλοιοῦνται δὲ ἡ πνοή, καὶ εἰς τὴν ἐναντίαν τὸ σῶμα μεταβάλλει ἔξιν, σαπρία τὸ πᾶν ἐν ὀλίγῳ γεγεννημένον. Ἰατροῖς μὲν οὖν ᾗδῃ καὶ χεῖρες καὶ τέχνη σαφῶς ἀπειρήκεσαν· τῷ δὲ, ἡ τῆς ἐξ ἀνθρώπων θεραπείας ἀπόγνωσις, ὀδυρὸς παραδόξως εἰς σωτηρίαν γίνεται καὶ παιδείαν. Εἶναι

C Θεοῦ τὸ πρᾶγμα συνεῖς, διὰ τὸν εἰς τὸν πλησίον ὀνειδισμόν, πρὸς ἐκείνου ἔργον καταφυγεῖν, παρ' οὗ καὶ ἡ παιδεία· μόνον γὰρ εἶναι τὴν ταύτης λύσιν Θεοῦ, τοῦ καὶ τὴν παιδείαν ἐπαγαγόντος. Οὕτως ἔχοντι παρίσταται τις αὐτῷ, καθάπερ ἐκ τινος θείας ἀποστολῆς, ὅς, Πορεύου παρὰ τὸ θαυμαστὸν ὅρος ἐπὶ τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Συμεὼν, ἔφη, ἐκείνος ἴσας τῆς μάστιγος ἔσται σοι. Ὁ δὲ πρὸς τὸ ῥῆμα τὴν καρδίαν ἀναφλεγίζει, πίστει τε μεγάλῃ τοῦτο δεξιόμενος, ἀνακομίζεται πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τῶν οἰκειῶν· καὶ ὁ πρῶτον καλὸς ἐκείνος καὶ ζηλωτὸς ῥίπτεται πρὸ αὐτοῦ, τίνος οὐκ ἀθλιώτερος; Αἵματος τοίνυν ἐξ αὐτοῦ καθάπερ ἀθεάτω τινὶ χειρουργίᾳ, διὰ πάντων μικροῦ τῶν μελῶν ἀθρόον ἐκκενωθέντος, τὴν τε πνοὴν ἀνέιτο, καὶ τὴν σάρκα κεκαίνιστο καὶ ἡ μορφή· ἐν τρισὶ ταῖς πάσας ἡμέραις εἰς τὴν προτέραν ἀποκαθαισθήκει ὄψιν. Ὁ μὲν οὖν ἐντολὰς παρὰ τοῦ Συμεὼν λαβὼν, ἐντολῶν μηκέτι θεῖον ὀλιγορεῖν, μὴ δὲ ὀνειδισμόν λαμβάνειν ἐπὶ τοῖς ἔγγιστα αὐτοῦ, ὑγιᾶν ὅλος οἰκαδὲ ἐπανήκει.

defessæ; cum homini sic destituto desperatio ipsa sanitatis ab hominibus consequendæ, mirabiliter dux fit ad salutem: cognoscens enim castigari se a Deo propter illatam proximo suo contumeliam, ad illum confugere decernit, a quo vapulabat: soliusque esse Dei, quod immiserat flagellum, remove. Sic animato adstitit aliquis, divina quasi legatione missus, qui; Trausi, inquit, in Montem mirabilem ad famulum Dei Symeonem: ille doloribus tuis medebitur. Talibus ille dictis inflammatus curde, promissaque rata habens, a domesticis ad Sanctum portatur: et qui nuper tam generosus erat ac fervidus, proster-

illud percunctaris? His visis, excitata mulier (o miraculum!) reperit puellam dolore liberam, per brevis somni munus admirabile.

213 Ex vicinia hujusce mulieris vir quidam contumeliosa atque diabolica lingua virum sanctum incessebat; et videbatur non modo non credere miracula ejus, sed et cavillari, atque detrahare per summam impudentiam rebus ab illo gestis iisque illudere. Sed reperit intemperantis linguæ meritam ultionem, dæmone ipsum invadente. Producitur ergo ad Sanctum; sed ab eo liberationem consecutus, nihilo magis quam prius desinebat in Sanctum petulanter agere. Sed et vindicta rursum nihilo tardius subsequitur: arbitratus namque est vanus ille homo, noctu se in visione conspiceri Sanctum, sibique in vindictam auferri ab irato dexteram suam: experrectus autem comperit, minime vanas fuisse visionis imagines, sed rem ipsam fuisse: etsi enim dextera ejus omnino ablata non esset, aruerat tota, nihil differens ab inanima. Nec stetit hic malum: consumpta caro, nuda illius manus polli nervosque destituit, usque quo ea committitur brachio: adhuc et vermibus quod restabat exedentibus, intolerabilis inferebatur misero violentia dolorum.

214 Resipiscens igitur post talem castigationem, procedit ad Sanctum, acerbiorē pœnitentiæ propter admissa, quam doloris ex corrosa manu, sensum afferens. Tactu suo dignatum jubet ille pulveris quidpiam secum asportare ac redire domum: nec quidquam, excepto isto, manui imponendum. Quod et sedulo fecit. Sub primam vero noctis quietem visus ei est adstare Symeon, qui salivam oris sui, oris quam verissime divini et Deo semper colloquentis, dextera sua exceptam, illius dexteræ allinebat: quo facto, simul carne obduci, simul pelle vestiri ad summum usque medii digiti condylum cœpit: visus autem est condylus iste cum ungue cadere, ut nempe secuturis temporibus memor foret intemperantiæ suæ in loquendo nimis; et succrevit unguis alius in extremo digiti sic mutilati articulo. Hæc visio, cum expergiscitur homo, res fuit, manu omni ex parte integra, uti diximus, existente. Ut autem miraculo adjiciamus miraculum, eadem nocte, qua hæc illi videbantur actitari a Symeone, ipse quoque Symeon raptus in spiritu, se ipsum eadem factitantes conspicari visus est: quemadmodum ipse, qui in extasi tunc exstiterat, discipulis multum rogantibus declaravit; et iste quoque, qui incolumitate donatus erat enarravit.

215 Verum quid in vanum laboramus, conando omnia ejus gesta explicare verbis? Erat b Suræ, quod est oppidum ex iis unum quæ sunt supra Euphratem, miles quidam, bene valida et juvenili ætate florens, nec non bellica virtute ac rebus in omnibus dexteritate eximius. Aliquando autem accidit illi lavatum eunti, obviam fieri militem alium, qui morbo comitali laborabat, e balneis exeuntem. Abominatus ille hominem gravissime, interdicat, ne eodem deinceps secum balneo utatur, aut omnino secum congregiatur uspiam. Ingemuit ad hæc miser in amaritudine cordis sui: morbus vero ejus (quam incomprehensibilia sapientiæ tuæ judicia Domine!) dicto citius in alterum transiit. Intumescunt igitur intra triduum illi carnes et diffluunt, immutatur forma, aretatur spiritus; fitque habitudo contraria totius corporis, exiguo tempore quasi in putredinem versi. Medicorum manus et artes jam stupebant

et ad Symeonem confugiens

D
A: NICEPHORO.

Vir insolentis in Sanctum linguæ invaditur a dæmone,

etque nihil emendatus amittit malum,

E
quam iterum pœnitens recipit integram,

F
b
Miles in agrum insolens morbo illius corripitur:

A nitur ad pedes illius, nemine non miserior. Tum magna derepente vi sanguinis, velut arcana quadam D
 A. NICEPHORO. chirurgia ex omnibus pene membris scaturiente, laxatus illi iterum spiritus, renovata caro, restituta
 sanitatem reportat. forma; totusque tribus omnino diebus pristino statui vindicatus est. Denique acceptis mandatis a Sancto,
 ne divina deinceps aspernaretur præcepta, aut proximum convitiis oneraret, integre sanatus domum re-
 petiit.

ANNOTATA C. J.

a Græce περί τῆν γυνήν: et quidem γυνή, γυναικὸς quintæ declinationis feminam significat. γυνή γυνῆς secun-
 da declinationis nusquam invenitur quod sciam. Quid si ita declinata vox sumatur pro parte muliebri, quam
 quia tangi a monacho, etiam per somnium et visionem, indecens fuisset: arripuerit Sanctus, non in propria
 specie, sed in habitu chirurgi? b Sura, Syriæ Euphratesiæ civitas Episcopalis, ab Antiochia remota 230 p.
 m. aut amplius.

CAPUT XXVII.

Occulta peccata cognita. Aliorum contumeliosorum castigatio.

a Theodorus quidam a Scriniarius, natione Antio-
 Leprosi vere- cundiam cognoscit, cumque virga sua mundat,
 b S. Symeonem se recipit: cui ut majorem commise-
 rationem moveret, constituit tali vestimento se ope-
 rire, quod facile solutum, Sancto lepram conspicien-
 dam daret. Verum pudibundus coram aliis denudare
 carnem, tempus præstolabatur magis opportunum.
 Hoc ubi spiritualibus oculis perspicue penetravit
 Symeon, ait illi: Dic, fili mi, coram hisce præ-
 sentibus, quamobrem huc veneris ad nos. Percussus
 ille tam insolita perspicacitate, quomodo quod ipse
 absconderat in corde, illud ipsum ex ore Symeonis
 audiret: omnia statim abjecta verecundia, denu-
 datam exhibet lepram: et Sanctus palme sua virga,
 signatum hominem ad balneum Tiberini lavatum
 ablegat; Lavare, inquit, simul et abluetur lepra.
 Et executus mandata leprosus, persanatus inde re-
 diit, o prodigium inusitatum!

217 Alius quidam Antiochenus etiam ex illustrio-
 ribus tetendit ad columnam, dum adhuc ageretur
 b sacra memoria sanctæ ipsius sancti matris. Erat
 igitur tempus sacræ liturgiæ, cui ipse Symeon ope-
 rabatur. Cum autem homo ille festinaret inde regredi
 ad se, rogat quempiam discipulorum, quæ afferebantur
 Sancto renuntiare solitum, ut celer sibi ad sacra
 mysteria aditus fiat. Qui habita dignitatis ejus præ-
 cipue ratione, adducit hominem, postquam communi-
 carant discipuli, anterequiam turbam ad columnam:
 sed rejicitur a Sancto, distribuente aliis post hunc
 venientibus. Discipulus vero iterum adducit; sed re-
 jecit eum, ut supra, Sanctus. Cumque id multum et
 diu ita fieret; tandem vir Dei; Acquiesce, mi Frater
 inquit; est enim quod illi velim. Peracta denique
 sacra liturgia, accersens virum, ait illi Sanctus:
 Hypocrita, alienate a Deo, quomodo huc venisti,
 existimans latere te posse illum, qui effinxit corda
 nostra, qui cognoscit omnia opera nostra, qui statuit
 montes in pondere et rupes in statera? Cujus autem
 immaculatis mysteriis communicaturus huc prope-
 ras? non illius certe, a qua procul abest cor tuum,
 tametsi ore appropinques, et labiis honores ipsum.
 Verum si re ipsa potentiam illius vis addiscere; ecce
 cunctis spectantibus, malignus spiritus te apprehen-
 det, et medio in aeresuspendet, usque dum perversa
 scelestaque opera tua confitearis vel invitus.

218 Illis auditis, timore cordis concussus, ille et
 manibus arababus ferrum quo columna ambitur strin-
 gens: Parce, clamat stentorea voce, parce, famule
 Dei altissimi; et cuncta quæ feci enuntiabo, nihil
 occultans. Statimque exorsus gestorū

Θεόδωρος δὲ τις Συριανὸς, τὸ γένος Ἀντιοχείας, λέ-
 πρᾱ τὸ πᾶν ἐκινθῆναι σῶμα. Οὗτος ἀπάσης ἀπογνῶς
 θεραπέας, οἷα καὶ πάσης αὐτῆς πρὸς τὸ πάθος ἀπειρη-
 κῦτας, καὶ μείζονος ἰατρῶν καὶ χειρὸς καὶ τέχνης τοῦτου
 γεγενημένου, παρὰ τὸν θεῖον Συμεὼν καταφεύγει. Ὡς ἂν
 δὲ πρὸς πλείονα τοῦτον ἐπαγγήχεται οἶκτον, ἔργῳ τοιοῦτον
 ἐνδύμα περιθέσθαι, ὥς εὐχερῶς ἔχειν ὑποδείξει γυμνώ-
 σαυτα τὴν λέπρᾱν ἐκεῖνον. Αἰσχυρόμενος τοίνυν ἐπὶ τῶν
 παρόντων ἐκκαλύψαι τὴν σάρκα, καιρὸν ἦν οἰκτεῖον ἐπιφυ-
 λάττειν. Ὅπερ δὴλον τοῖς τοῦ πνεύματος ὀφθαλμοῖς τῷ
 Συμεὼν γεγονός. Εἰπὲ, τέκνον, ἐπὶ τῶν παρόντων, φησὶ
 πρὸς αὐτόν, ὅπου χάριν ἐλήλυθας εἰς ἡμᾶς. Ὁ δὲ κατα-
 πλῆγεις τῷ παραδόξῳ τῆς διοράσεως· ὅπως ὁ κρύπτων ἦν
 εἰς καρδίαν, οὗτος, τοῦτο παρ' αὐτοῦ ἀνκνέει, πᾶσαν εὐ-
 θὺς αἰδοῖ ἀπορρίψας, γυμνώσας ἑαυτὸν ὑπεδείκνυ· καὶ ὅς
 τὴν βάλανον ῥάβδον λαθὼν, καὶ ταύτῃ τὸν ἄνδρα σφρα-
 γίσας, ἀπελθὼν παρὰ τὸ Τιβερινοῦ βαλανείου, Λούσαι
 ἔφη, συναπολούσει γὰρ ἐκεῖ καὶ τὴν λέπρᾱν. Οὐπερ ὡς
 ἐκέλευσε γεγονότος, ὑγιὲς ἐκείθεν, ὡ παραδόξῳ θαύμα-
 τος! ὁ λεπρὸς ἐπανήκει.

Ἐτερός τις ἐξ Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἐπιφανῶν παρα-
 βάλλει τῷ στύλῳ, ἄρτι τῶν μνημοσύνων τῆς ἱερᾶς τοῦ
 Ὁσίου μητρὸς ἱερῶς ἀγομένων. Ὁ μὲν οὖν καιρὸς ἡ
 θεῖα μυσταγωγία ἦν, ἥς αὐτοῦργς ἐκεῖνος ἐτύγγυνεν
 ὢν. Ὁ δὲ σπεύδων ἐκείθεν ἀναχωρῆσαι, ἀξιοῖ τῶν μα-
 θητῶν ἕνα, ὃν γε σύνθετος εἰσκομίζειν τῷ Ἀγίῳ τὰς ἀγ-
 γελίας, ταχύνει αὐτῷ γενέσθαι τὴν τῶν μυστηρίων με-
 τάλλῃν· ὅς αὐτοῦ τὰς ἀξιώσεις οὐ παρίδων, ἀνάγει
 μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν μαθητῶν πρὸ τοῦ ὄχλου τοῦτου
 ἐπὶ τὸν στύλον. Ἀφείδ δὲ τοῦτον ὁ ἱερός Συμεὼν, μετε-
 δίδου μάλλον τοῖς μετ' αὐτόν ἀνιούσι. Καὶ ὁ μὲν, αὐ-
 τὸν καὶ αὖθις προσῆγεν, ὁ δὲ τὰ παραπλήσια ἔδρα· ὡς
 δὲ πολὺ τοῦτο ἦν καὶ μέχρι πολλοῦ, Ἠσύχασον, ἀδελφέ,
 φησιν ὁ θεὸς ἄνθρω, ἔγω γὰρ αὐτῷ τι διαλεχθῆναι. Με-
 τὰ γοῦν τὸ τὴν θεῖαν λειτουργίαν συντελεσθῆναι, πα-
 ραστησάμενος τὸν ἄνδρα ὁ Συμεὼν· Ὑποκριτὰ, ἔφη καὶ
 τῆς τοῦ Θεοῦ μερίδος μεμικρυσμένη, πῶς ἐνταῦθα ἐκ-
 κλύθεις λήσειν οἰόμενος τὸν πλάσαντα κατὰ μόνος τὰς
 καρδίας ἡμῶν, τὸν συνιέντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν,
 τὸν στήσαντα τὰ ὄρη σταθμῷ, καὶ τὰς νάπας ζυγῷ;
 τίνας δὲ καὶ κοινωνῆσαι τῶν ἀρχόντων μυστηρίων ἐπέ-
 γη; οὐκ ἐκεῖνου πάντως, οὐ πόρρω σοι ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ
 ἡ καρδία, εἰ καὶ τῷ στόματί σου ἐγγίζεις αὐτῷ, καὶ ἐν
 τοῖς χαίλεσί σου τιμᾷς αὐτόν. Ἀλλ' εἰπερ ἔργῳ τὴν
 αὐτοῦ δυναστείαν βούλησθαι μαθεῖν, ἰδοὺ σε, πάντων ὁρίων-
 των, δαίμων χαλεπὸς παραλήψεται, καὶ τῷ αἵρι μέσῳ
 κρεμάσει σε, ὥς τὰς πονηράς σου καὶ μιαινάς πράξεις
 ἐξαγορεύσεις καὶ ἄνων.

Πρὸς ταῦτα δεῖ τὴν καρδίαν κατασεισθεῖς, καὶ ἀμφοτέ-
 ραις τοῦ σιδήρου περὶ τὴν στάσιν φραγμοῦ λαθόμενος,
 φείσαι μου, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, φείσαι, μέγχα ἐδύα,
 καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν ἀπαρχαλείπτως σοι πάντα καὶ ἀκριβ-
 τως διέξιμι. Καὶ ἀρξάμενος εὐθὺς τὰ κατ' ἐαυτὸν ὑπὸ
 ταῖς

b Indigne com-
 municare vo-
 lentem detegit,

ac repre-
 hendit mi-
 nis additis;

Α ταῖς πάντων ἀκοαῖς διεξήκει, πολλὰ καὶ δεινὰ ὄντα, καὶ εἰς τοσοῦτον ἀτοπίαις ἤκουσα, ὥς μὴ δὲ τῆς τῶν δαιμόνων αὐτῶν ἀποσχέσθαι θυσίας. Ὡς δὲ πάντα ζέσει καὶ θέρμη ψυχῆς ἐξωμολογήσατο, δάκρυσιν ἐν μέσῃς προΐουσι καρδίαις ἐδεῖτο, δεχθῆναι τε μετανοοῦντα, καὶ τυχεῖν συγχωρήσεως, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῇ πρὸς τὸ μέλλον· ἦν ὁ σοφὸς τῶν ψυχῶν ἱατρός ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπὶ τηλικαύτῃ δίδωσι μετανοίαν, καὶ διδάξας αὐτίκα καὶ ὑποθείς, καὶ συμβουλεύσας, καὶ παραινέσας, καὶ τινὰς ἐντολάς ἐπιθείς, ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ, οὐ χαλεπῶν παθῶν μόνον, ἀλλὰ πολλῶν καὶ χαλεπωτέρων ἀσθενείας ἀπὸ ληλασμένον.

Ἐτερός τις, ἐξ Ἐπιφανείας τῆς ἐν Συρίᾳ, τῶν ἐπισήμων καὶ οὗτος, παρὰ τὸν Ἀγίον ἀνελθὼν, καὶ συλλαλήσας ἅπερ ἐβούλετο, ὁρᾷ ξύλον Ἰνδικὸν εὐώδες αὐτῷ, ἀξίων δεχθῆναι τε καὶ θυμιάμα παρ' αὐτοῦ Θεοῦ προσχθῆναι. Τοῦ δὲ παραιτουμένου καὶ ἀνανεύοντος, οἱκοι τε θυμῶν τοῦτον μάλλον αὐτὸν ἐπιτρέποντας, ὥς πολὺς ἦν ἐπιμεινὼν ἐκεῖνος ἐνεχθῆναι κελεύει θυμιατήριον, "Ἦνα καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ, φησι, διαφανῇ δυναστεία· καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτεθῆναι τοῦ ξύλου, τισανύτη τις δυσωδία γεγῆναι, καὶ ὁσφρήσει οὕτως οὐ δὲ μὲν φορητῇ, οὐκ ἀνὰ τὴν μονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄρους ἐπὶ πολὺ διήκουσα, ὥς καὶ τοῖς ἔξοθεν διὰ πάσας ἐπὶ τὴν μονὴν ὁδοῦ προσιοῦσι τοιαύτην οἶαν μὴ δὲ ἀνέχεσθαι δύνασθαι, ταύτην ἀπὸ μακρόθεν προσδύλλειν. Ἰδὼν τοίνυν ὁ Συμεὼν, ἔργῳ αὐτῷ καὶ βίῳ φαυλότητα τὰ παρὰ τὸ εἶκος τῆς τοῦ ξύλου φύσεως ἐκεῖνο κατηγορεῖν, Ἐξωμολόγησαί, φησι, τῷ Θεῷ τὰς πράξεις σου, μετανοῶν τὸ λοιπὸν ἀπὸ τῆς κακίας σου, ὅπως σε μὴ δαίμονες αὐτίκα παραλαβόντες, ἐλεεινὸν πάσῃ γλώσσῃ θῶνται διήγημα. Ἐν φόβῳ τοιγαροῦν πολλῶν γεγονώς, πάσας εὐθὺς αὐτὰς διεξῆλθε, δυσωδιστέρων πολλῶν τοῦ θυμιάματος οὐσας· εἴτα ἐπιτιμηθεὶς τὰ εἰκότα, καὶ παραινέσεως καὶ διδασκαλίας τυγῶν, ἐπάνεισιν.

Ἀκόλουθον τῷ εἰρημένῳ τὸ ἐπαγόμενον, ὅσω καὶ ἀμφοτέροις συγγενῇ τὰ τοῦ θαύματος. Ἱερεὺς τις, ὄνομα Ἰωάννης, τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ τινικαῦτα Ἐκκλησίαν οἰκονομῶν, προσήλθεν σὺν συζύγῳ καὶ προσήκουσι πᾶσι τῷ Συμεῶν. Ὁ γοῦν τὸς ἀγγελίας εἰσφέρων μαθητὴς, φιλικῶς τῇ πρὸς αὐτὸν ἡ καὶ χάριτι, τάχα δὲ καὶ ἀγνοία τῶν κατ' αὐτὸν, ἐσπούδαξεν ὅσα καὶ χρηστὸν ἄνδρα τοῦτον τῷ Συμεῶν παραθέσθαι. Πολλῶν τοιγαροῦν περὶ αὐτοῦ παρὰ τοῦ μαθητοῦ λεγομένων, ἡρέμα πρὸς αὐτὸν ὁ Συμεὼν ἐπιστρέψας, Μὴ χοῦναι τοιαῦτά τισιν, ὅπως ἂν καὶ τύχοι, μαρτυρεῖν, ἔφη· παύσαι τοίνυν, ἀδελφε, περὶ ὧν οὐκ οἶσθα διατεινόμενος. Καὶ τῇ χειρὶ παρὰ τῶν τῆς νεφελῆς τριγῶν τοῦ Οἰκονόμου λαβόμενος, τὸ ἀκάθαρτον καὶ πονηρὸν πνεῦμά, φησι, τὸ ἐνοικοῦν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ἔλεγον ἐπὶ τῶν παρόντων τὰς μισαράς αὐτοῦ πράξεις καὶ ἀθεμίτους, ἵνα Θεὸν εἶναι γνῷ, δεσπότην καὶ δημιουργὸν πάντων, τὸν στερεοῦντα οὐρανὸν καὶ κτίζοντα γῆν, ποιοῦντα εἰς ὕψος κρῖμα, καὶ δικαιοῦντα εἰς γῆν ἔθνη. Καὶ ὁ δαίμων κραζὼν ἦν εὐθέως καὶ ἀλαλάζων, καὶ δεικνύς γε πάσῃ μεγαλοδυνάμει. "Ἦνα τί γὰρ ὁ εἰδωλοθύτης οὗτος, ὁ γόνις, ὁ πλάνος, ὁ ἀσεβής, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, παρὰ σε ἡγάγε με; καὶ νῦν κατακαίωμαι μὲν ἐγὼ, ὅτι θημοσιεύονται πᾶσιν αἱ τοῦτου πράξεις.

Πολλῶν οὖν τοιούτων ὑπὸ τοῦ δαίμονος λεγομένων, τοῦ τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτοῦ χαλεπῶς πάσχοντος, οὐ δὲ τοὺς ἔξω τοῦ πάθους ἀδακρυτὸς τέγειν ἐπῆκε τὴν ὄψιν· ἰμάντοι γυνή τοῦτου καὶ οἱ προσήκουτες, ὅλους ἐκτυτοὺς εἰς ἔδαφος ῥίψαντες, κλαίουτες ἦσαν καὶ πικρὸν ὀλολύζοντες, καὶ τίνες οὐκ ἐλεεινὰς φωνὰς τῷ Ἀγίῳ προσάγοντες; Ἐπικλασθεὶς οὖν ἐκεῖνος αὐτῷ, ἐπιτιμᾷ παρὰ τὸν δαίμονα τοῦ ἀνδρὸς ἀπελκύνει. Ὁ δὲ καθαρῶς ἐκτυτοῦ καὶ τῶν οἰκείων λογισμῶν γενόμενος, καὶ γνοὺς οἷσις διὰ τὸν προσλαβόντα βίον κακοῖς ἐκδέδοτο, κατήγορος ἦν αὐτὸς ἐκτυτοῦ, μὴδὲν τῶν κρυφῇ πεπραγμένων, τῶν καὶ τοῦ λαθεῖν ὅπως ἀξίων ἐκεῖνων παρακατέχων· ὧν οὐ δὲ κατὰ μέρος φειδοῖ τῶν ἀσθενεστέρων μυκημονευτέον, ἀλλ' οὐκ ἔυωρα πάντα καὶ δῆλα ταῖς τῶν παρόντων τιθεῖς ἀκοαῖς, καὶ τοῦ μέλλοντος ἐγγυητῆς ἐκτυτῷ γινόμενος· ὁ μὲν οὖν ἄφασιν ἐπὶ τοῦτοις ὑπέσθην ἐπιτιμᾷς λαθῶν, ἐπανήκει.

snorum seriem audientibus cunctis enarrare, nulla graviusque scelera in medium protulit, eo etiam impietatis adductus, ut daemoniis sacrificare non erubuerit. Posteaquam vero cuncta cum fervore atque aestu animi confessus esset, lacrymis ex imo corde prorumpentibus, petiit, poenitentem se recipi et absolutione donari, quosecuriorimposterum viveret; qua ipsum prudens ille animarum medicus continuo, visatali poenitudine, impertitus est. Tum docere atque instituere multis, suadere meliora hortarique, quaedam etiam mandata adjicere, denique dimittere in pace hominem, non gravi tantum dolore, sed graviore etiam impietate liberatum.

219 Alius similiter e Primoribus, Epiphania c Syriae ad Sanctum venit, collocutusque cum illo quæ vellet, porrigit lignum Indicum multæ fragrantiae, rogans ut admittat, et ex eo incensum offerat Deo. Deprecatur id Sanctus ac renuit, hortaturque ut ipse domi suæ potius id Deo adoleat: sed instante illo pluribus, jubet tandem adferri thuribulum; Ut potentia Dei, inquit, manifestetur. Impositoque prunis ligno, tanta subito dispersa est graveolentia, tamque intolerabilis naribus, non modo intra monasterii septa, late etiam per montem diffusa, ut peregre adventantes per quascumque ad monasterium vias foetorem ferre potuisse negarent, etiam eminus occurrentem. Videns itaque Symeon per foetorem illum, ligni naturæ contrarium, re ipsa condemnari nefariam hominis vitam: Confitere inquit, Deo opera tua, et poenitentiam age pro peccatis tuis; ne a daemoniis abreptus, miseranda fias omnium in ore fabula. Correptus itaque timore vehementi, cuncta statim delicta sua enuntiavit, longe graveolentiora incenso supra dicto: deinde pro meritis castigatus, variisque monitionibus et præceptis instructus, remeavit.

220 Consentaneum jam dicto est quod subjicitur; quatenus quæ miracula in utroque occurrunt, inter se affinia sunt. Sacerdos quidam nomine Joannes, qui per illud tempus d Apamiensis Ecclesiæ (Economus, accessit cum uxore et propinquis omnibus ad Symeonem: quem discipulus, nuntiis ultro citroque deferendis eidem ministrans, seu amicitia quadam, seu benevolentia, seu forte etiam ignorantia rerum illius, sedulo curabat præsentare Sancto, tamquam virum probum. Cumque multa ab eodem discipulo in commendationem viri proferrentur, placide ad illum conversus Symeon, dixit: Non oportet talia de quopiam testimonia dare, tametsi fore revera subsint: desine igitur, mi Frater, quæ ignoras affirmare. Et manu per capillos capitis Sacerdotemprehendens: Impure ac maligne spiritus, ait, qui hominem hunc incolis, argue coram hisce præsentibus nefaria et iniqua ilius opera: ut agnoscat, deum esse Dominum atque opificem universorum, qui firmavit cælum et condidit terram; qui facit judicium in excelso, et posuit justitiam in terra. Et daemon clamitans ilico atque ejulans vociferabatur grandi cum strepitu: Æquum patitur, cur enim idololatra ille, ille veneficus, ille impostor, ille impius, et quæ præterea, ad te me adduxit? Et nunc ego ipse crucior acerbè, quod illius gesta omnibus manifesta fiant.

221 Talia igitur multa et similia cum a dæmone proferrentur, inferrenturque homini supplicia gravia, ne illi quidem qui doloribus vacui erant, temperare oculos a lacrymis potuere: uxor certe et propinqui, totos se in solum prosternentes, plangentesque et ejulantes acerbissime, quid non lamentabilium vocum coram Sancto effundebant? Talibus inflexus Symeon, increpando dæmonem mox e viro expellit: qui jam liber, sibi et rationi redditus, ac probe intelligens quantis in vita præterita sceleribus deditus fuisset, accusator sui factus est; nihilque

D
A. NICEPHORO.
quibus territum sceleraque sua palam fassum,

absolvit atque dimittit.

c
Ligno odorifero in foetorem verso

E
arguit offendentis impietatem.

Sacerdotis multum sibi commendati

F

scelerum jubet a dæmone revelari.

A. NICKPHORO.
eumque
pœnitentem,
liberat dæmo-
ne ejecto.

A scelerum, secreto patratorum, eorum etiam quæ æternum latere convenientius erat, quæque a nobis particulatim ob verecundiam imbecilliorum memoranda non sunt, silentio pressit; sed omnia nullo excepto palam et aperta præsentium auribus ingessit, factus deinceps sibi ipse censor. Remissionem igitur ob delicta cum pœnitentia conjunctam accipiens, reversus est.

Alius in
Sanctum blasphemus,
illo denuntian-
te, occupa-
tur a dæ-
mone;

222 Alius quidam Antiochiæ oriundus, ejusque Ecclesiæ minister, Joannes itidem dictus, non modo blasphemias contra Sanctum effutiebat semper, et linguæ intemperantis contumelias pro deliciis habebat; quin etiam eo insanis processit, ut refartam injuriis epistolam (quanta solet audere malitia, et temere contra veritatem moliri!) ad ipsum mitteret. Hanc ille accipiens, et spiritu prævidens, quomodo per hoc aliquando, non sine castigatione diutius permanente et scelerum memoriam renovante, convertendus ad meliorem frugem esset, advocato cuidam ad se discipulo dicit: Abito Antiochiam ad Diaconum Joannem, et hæc illi renuntiato meo nomine, Quoniam expedit humiliari te corde propter nimiam linguæ intemperantiam; ecce traditus dæmoni es, qui per omnem vitam castigabit te. Simul atque hæc edixerat discipulus, repente nequam spiritus in hominem insiliens, vociferabatur per os ipsius, miserum affligebat humi, et quæ dæmoniacis evenire solent probe exequabatur.

quem ille
dein suppli-
cem liberat
ad tempus,

223 Conjux igitur et consanguinei Diaconi, pœnam ejus reputantes suam, et acerbius etiam quam ipse cruciati, ascendunt cum illo ad Symeonem, plangentes, procidentes, precantes, ut miseratus calamitatem suam, infelicem velit a vexatione dæmonis liberare. Verum ille mansueta voce ad Diaconum versus; Expedit, ait, animæ tuæ te non liberari: Neque enim dolori suo obsequabatur vi omnibus compatiens, cum esset quasi impassibilis: sed potiore animæ curam gerebat, utpote sciens infirmitatibus animarum, quamvis et aliis etiam, quam dexterrime mederi; Ut scias, inquit, potentis divins id esse, quam tu hactenus offendens ignorabas, ad curandum pertinacem infidelitatem tuam; mando, in nonne illius inhabitanti in te dæmoni, quadraginta dies totidemque noctes missum te faciat. Quod cum juxta mandatum ejus accidisset, elapso trigesimo nono die redeunt simul ipse, conjux, propinqui, omnimodam liberationem petentes. At ille qui animarum saluti semper studebat præcipue, probe cognoscens animæ ejus expedire hanc castigationem, non assensus est petitioni illorum, sed ut moderatior imposterum foret dæmonis violentia concessit. Sicque energumenus, perfecta, ut optabat, sanatione non inpetrata, mœstus recessit.

et hoc et
pso, pœnas
levat tan-
tum, quod
ita expediret
animæ ejus.

C 224 Anastasius quidam Scholasticus, Antiochia similiter oriundus, vir linguæ nequam ac petulantis, eo evaserat contra Sanctum amentis, aut si mavelis furoris, quæ vox etiam expressius rem designat, ut mirabilem a Sancto patratorum operum auctorem non Deum, sed pessimas quasdam artes eorundem effectrices esse inscite stultique blateraret. Quod ubi ad aures Sancti fama perlatum est, commiseratione illius tactus; conversionem præstolabatur, uti lex Dei homines amantis jubet. Verum enim vero posteaquam pertinacem illum, divinam vero longanimitatem longioris moræ impatientem, strictumque jam rutilare gladium, et arcum contra hominem tensum, parataque esse vasa mortis deprehendit; discipulorum quempiam advocans (erat autem magna illa dies, qua mysticam Christus cœnam instituit, qua lavandorum pedum ministerium obivit, qua pro nobis traditus est) jubet significare misero isti, acerbos illos cruciatus (quos jam tum spiritu prævidebat illi im-

Atteri si-
militer con-
tumelioso

Ἐτερος δὲ τις ἐκ τῆς Ἀντιόχου καὶ τῆς κατ' αὐτὴν Ἐκκλησίας, Ἰωάννης τὴν κλήσιν καὶ οὗτος, οὐ βλάσφημα μόνον αἰετὰ κατὰ τοῦ Ἁγίου ἐλάλει, καὶ τρυφὴν ἀκολάστου γλώττης τὰς εἰς αὐτὸν λοιδορίας πεποίητο· ἀλλὰ καὶ μέχρι τοσοῦτου μανίας προήλθεν, ὥς καὶ ὕδρεσι φλεγμαίνουσαν ἐπιστολὴν (ἃ πόσα τολμᾷ οἶδε κακία, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας νεανιεύεσθαι!) πρὸς αὐτὸν ἀποστείλαι· ἣν ἐκεῖνος δεξιόμενος, καὶ τῷ πνεύματι γνοῦς, ὥς οὐκ ἂν ποτε παιδείας χωρὶς καὶ ταῦτα παραμενούσης καὶ ὑπομνησκούσης μετέθιται πρὸς τὸ βέλτιον, τῶν μαθητῶν ἓνα καλέσας, Ἀπιθί φησι παρὰ τὴν Ἀντιόχου πρὸς τὸν Διάκονον Ἰωάννην, καὶ τὰδε αὐτῷ ἀπαγγέλλειν, ὥς παρ' ἡμῶν, Ἐπειδὴ συμφέρει τῇ ψυχῇ σου ταπεινωθῆναί σε διὰ τὴν πολλὴν τῆς γλώσσης ἀκολασίαν, ἰδοὺ ἐκδέδοσαι θαίμῳ, ὃς διὰ πάσης σου τῆς ζωῆς ἔσται παιδεύων σε. Ταῦτα ὁμοῦ τε πρὸς αὐτὸν εἰρήκει μαθητῆς, καὶ θαίμων τῷ ἀνδρὶ ἀθρόον ἐπιπιδόσας, ἡλάλυε δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς γῆν τὸν ἄθλιον κατερόριπται, καὶ ὅσα τῶν θαυματούτων ἀκριβῶς διετίθει.

Ἡ γυνὴ τοίνυν τοῦ Διακόνου καὶ οἱ προσήκοντες, οἰκτιροῦν τὸ ἐκεῖνον πάθος ποιούμενοι, καὶ μᾶλλον αὐτοὶ πάσχοντες τὰς ψυχὰς, ἀνάσαι σὺν αὐτῷ πρὸς τὸν Συμεῶν, θεόμενοι, θρηνοῦντες, προσπίπτοντες, οἰκτεῖραν τῆς συμφορᾶς αὐτοῦ τῆς ἐκ τοῦ θαίμονος ἐκείνου ἐπηρείας. Ἐκεῖνος δὲ, Ἀλλὰ συμφέρει τῇ ψυχῇ σου μὴ ἀνεθῆ-
ναί σε, πρῶτος πρὸς τὸν Διάκονον ἔφη; οὐ δὲ γὰρ οἰκτεῖον ἐπλήρου πάθος ὁ συμπαθὴς ἢ καὶ ἀπαθὴς ταληθέστερον, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐκδέτο μᾶλλον, ὁ πάθη ψυχῶν, εἰ καὶ τι ἄλλο, ἀριστα θεραπεύειν ἐκεῖνος εἰδώς, ὥς ἂν εἰδῆς, φησιν, ὅτι δύναμις Θεοῦ ἔστιν, ἣ σὺ μέχρι νῦν προσκρίπτων ἡγνόεις, ἵνα καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ ποσῶς θεραπεύσῃ, παρὰ γὰρ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τῷ ἐνοικοῦντί σοι θαίμωνι, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας ἴσας ἀφῆξεσθαί σου. Ὅπερ οὖν κατὰ τὸ αὐτοῦ ἐπίταγμα γέγονός, μετὰ τὴν ἐνάτην ἐπὶ τριάκοντα ἦεν ὁμοῦ γυναικὶ καὶ προσήκουσιν ἀδελφῇ, ἀπαλλαγὴν τε λαίαν αἰτούντες. Ὁ δὲ λυσιστελεῖν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ τὴν παιδείαν εἰδώς, ὃ καὶ ψυχῶν ἦν αἰεὶ σωτηρία τὸ σπουδαζόμενον, τοῦτο μὲν οὐκ ἀπένευσεν, ἀλλ' ὥστε μετριωτέραν αὐτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἔσεσθαι μᾶλλον τοῦ θαίμονος τὴν ἐπηρείαν καὶ ὁ μὲν οὐ τελείας ὥς ἐβούλετο τῆς αἰτίσεως τυχών, ἀπῆκε στύγνός.

Ἀναστάσιος δὲ τις Σχολαστικός, τὸ γένος Ἀντιοχέως, φαύλη γλώσσα καὶ ἀσελγής, εἰς τοσοῦτον ἤλασε κατὰ τοῦ Ἁγίου ἀπνοσίαν, εἰ δὲ βούλει μανίας (ὃ καὶ συγγενέστερον μᾶλλον τῷ πράγματι ὄνομα) ὥς μὴ δὲ Θεὸν τοῖς παραδόξως ὑπ' αὐτοῦ τελομένους, ἀλλὰ τινα πονηρὰν ἐνέργειαν ἀνόητως ἐπιφημίζειν. Ὅπερ τὸν θεῖον ἄνδρα μαυρίζοντα, πάσχειν μὲν ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ψυχὴν, ἀνυμνεῖν δὲ ὁμοῦ αὐτοῦ τὴν ἐπιστροφὴν, ὅπερ δὴ φιλανθρωπίης Θεοῦ νόμος. Ὡς δὲ τὸν μὲν ἐπιμένοντα ἑώρα, τὴν δὲ θεῖαν οὐκ ἐτι μακροθυμίαν ἀνεγομένην, ἀλλὰ καὶ στυγερὰν ἤδη ῥομφαίαν, καὶ τόξον κατ' αὐτοῦ ἐντεινόμενον, ἐτοιμαζόμενα δὲ καὶ σκευὴ θανάτου τῶν μαθητῶν ἓνα καλέσας (ἦν δὲ ἡ μεγάλη τοῦ μυστικοῦ δειπνόν, καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστοῦ παραδόσεως καὶ οἰκονομίας ἡμέρα) τὴν πικράν ἐκείνην τῷ ἀθλίῳ μηνύει τομήν. Γηνικαῦτα γὰρ τῷ πνεύματι καὶ αὐτὴν ἐπαγομένην ἑώρα· εἰς πρᾶξιν αὐτῷ τῆς πολλῆς ἔσεσθαι ἀδικίας, ἥς λαλῶν εἰς τὸ ὕψος ἦν, καὶ εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα τιθέμενος· οὐχ ἵν' ἐκεῖνος ἀποσχεσθαι παρασκευάσῃ (ἥδει γὰρ ἀμεταθέτως ἔχοντα, ἐφειστικῶς δὲ ἦδη καὶ τὴν ἀπειλήν, καὶ οὐ δὲ βραχὺ ἀναδυομένην) ἀλλ' ἵνα τοῖς ὁμοίως ἔχουσιν ἀπιστίας διόρθωσις γένηται, τὴν αἰτίαν τῆς ἁνωθεν κατ' αὐτοῦ δικαίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας οὐκ ἀγνοήσασιν. Ὁ μὲν οὖν μαθητῆς ἐν ἐπιστάμῳ τῆς πόλεως αὐτὸν εὐρηκώς, ἔχειν τι παρὰ τοῦ θεοῦ Συμεῶν αὐτῷ ἀπαγγέλλαι εἶπεν· ὃ δ' ἐπὶ τῶν παρόντων ἐκέλευε λέγειν. Καὶ ὁ μὲν ἄπερ ἐντέταλτο εἰρήκει, ὁ δὲ ὑπὸ θαίμονος εὐθέως καταρράγεις, δεινῶς τε διασπαρχθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ, σίσχυρως οἶμοι! καὶ τῆς ἐκδεχάμενης αὐτὸν κολάσεως ἀξίως, ἐν ὅφει πάντων καταστρέφει τὸν βίον.

pendere

A pendere) ultioni futuros pro crebris contumeliis, quas effutiisset contra Altissimum, in ipso cœlo statuens os suum. Id autem renuntiare jubebat, non quod putaret fore, ut deinceps abstinere (videbat namque inconvertibilem esse, atque imminere jam jam comminationes, et brevi adfuturas) sed ut similis farinae et infidelitatis hominibus corrigendæ vitæ exemplo esset, causam justissimæ Cœlitum contra ipsum iræ et immissas pœnas non ignorantibus. Igitur discipulus iste in celeberrimo urbis loco hominem inveni- niens, habere se, inquit, quod nuntiet a Symeone. Cumque juberetur coram præsentibus edicere; quæ imperata erant in medium protulit. Ecce autem miser ille continuo terræ allisus crudeliterque discerptus a dæmone, et dignam sceleribus ultionem excipiens, vitam cum morte turpissima commutavit.

D
A. NICE-
PHORO,
impendentem
pœnam per
discipulum
nuntiat :
sed frustra.

ANNOTATA C. J.

a Scriniarius, scrinii seu tabularii publici custos eodem fere modo dicebatur olim Latinis, unde acceperunt Græci, quo nunc appellantur Cancellarii, et qui omnibus præerat Protoscriniarius ac Priniscrinus. b Vi- detur significari tempus illud, quo post sepulturam curabantur funebria officia, ad plures dies : quamvis enim B. Martha obierit anno 532, uti infra ad ejus vitam dicitur et in præcedentibus plerisque capitulis ordinem fere temporis secutum Auctorem appareat, eumque ultra annum 570 jam viderimus progressum in Notis ad Cap. 24; nihilominus in his posteriaribus videtur potius spectavisse argumenti similitudinem : si tamen aliter opinari quis malit, poterit hoc loco intelligere memoriam anniversariam, festive per dies forsitan plures agi solitam, de qua in ejus Vita num. 71. c Epiphania, inter Antiachiam et Damascum ad Orontem, utrimque P. M. 80 di- stans : et est alia Epiphania Ciliciæ, Antiochiæ ad Boream posita intervallo non multum majori. d Apamea hæc (sunt enim etiam hujus nominis plures) ad alteram, idest dexteram Orontis ripam, Epiphaniæ quam Antio- chiæ duplo propior adjacet. e Œconomus dicitur, qui vice Episcopi facultates Ecclesiæ administrat : de quorum officio vide eruditissimum Cangium in Glossario.

B

E

CAPUT XXVIII.

Integris familiis multa beneficia confert.

Iσαυρος δὲ τις, ὄνομα Κόνων, οὐ χαλεπῶ δαίμονι πέ- πληκτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀσπράγγλον ἔλκει πονήρῳ, ὡς τῷ μὲν διχμασθᾶσθαι τὴν γλῶτταν, ὅσα καὶ αὐτοῦ αὐτὴν ἐσθίουσιν, τῷ δὲ σεσηπέναι τὸ σκέλος, σαρκῶν τε τὰ ὅστ' αὐτῷ γεφυρωθῆσθαι, καὶ τὴν δυσωδίαν αὐτοῦ ἀποπνεῖν ὡς μὴ δὲ φορητὸν εἶναι ὁσφρήσει. Οὗτος ἰατροῖς τὰ ὄντα προσαναλίσσας, ὡς οὐ δ' ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο πρὸς θερα- πείαν ἢ τέχνη παροῖχεν, ὅτι μὴ πρισθέντα τὴν πόδα κα- πῆναι, παρὰ τὸν θεῖον ἀνυπακούετο Συμεῶν, ὃν δὴ πον καὶ μόνον ἀνιόντων ᾗδει παθὼν ἰατρὸν. Τοῦτον ὁπῶς ἐλπει- νῶς εἶχεν ἐκείνους ἰδὼν, πρῶτως τε τῇ βελὴν ῥαβδῷ πλήξας, ἐπὶ τῶν οἰκίῳν ποδῶν ἐπέτρεψε στῆναι καὶ πα- ραχρήμα ἦτε δυσωδία ἐσθίστο, καὶ ποσὶν ὁ κάμνων ἐχ- ρῆτο καὶ ἀσφαλεῖ βαδίσματι. Ἐῖτα ἐγγύσαντος αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἀψάμενος, καὶ σφραγίσας, Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπιτάσσω σοι τῷ πονήρῳ πνεύματι, ἔφη, ἐξελεῖν τοῦ ἀνθρώπου τού- του, καὶ μεκῆτε πρὸς αὐτὸν ἀναστρέψαι. Ὁ μὲν οὖν δαί- μων εὐθὺς ἀπεκλήλατο· τῇ δὲ τοῦ ποδὸς πληγῇ τῆς οἰκίας C ἐπιβόλλειν κόνεως κελεύει τῷ τυγόντι τῆς θεραπείας· ἥ τις σάρκας τε ἔφυσσε, καὶ δέρμα ἐπ' αὐτῆς ἐξέτεινε, καὶ ὑγιὲς ἐν βραχὺ ὁ πρόην ἀθεραπεύτως ἔχων, αὐτῇ γυναικὶ καὶ προσήκουσι καὶ ὅλῳ σχιδὸν ἐπάνεισιν οἴκῳ.

C

Ἰκανὰ μὲν οὖν εὐ οἶδα κόρον ἀκοῆς ἐνθῆναι τὰ εἰρη- μένα, ἀλλὰ σωπῆς οὐκ ἄξιον πάλιν τὰ ἐφεξῆς. Νεανί- σκος γὰρ τις ἐκ κώμης Καλλιπίας καλουμένης, Γεώργιος ὄνομα, σκάπτων ἐν οἰκιστοῖς, μνήματι τε περιτυχὼν, καὶ τοῦτο διορύξας, ἐλπίδι τοῦ κρυπτόμενον ἄγαθον ἀνευρεῖν, δαίμονι χαλεπῷ περιπίπτει (τῆς δίκης ὥσπερ οὐκ ἀνεκτὰ θεμένῃ, εἰ μὴ παρὰ πόδας ἐποίησιν καὶ τι- μωρίαν) καὶ τινος οἶα γυναικὸς ἰδὼν αὐτῷ συμπλακεί- σας, μυκησάμενος κατὰ βόυν, εἰς γῆν κατεβράχην· ἐξ ἐκείνου τοίνυν ὁπόσαι νύκτες, ῥιπτόμενος ὁμοίως εἰς ἔδα- φος καὶ σπαρτατόμενος ἦν, ἀφροῦ τε παραπτύων, καὶ τὰ ἐνδον ἀναβρασσόμενος. Ὑπανῆπτε δὲ αὐτῷ καὶ ζήλοτυ- πίας ἐπὶ τῇ γυναικὶ φλόγας ὁ μικρὸς, καθάπερ αὐτῇ συ- νεληλυθώς, ὅπερ ἦν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς τὸ βαρύτερον. Οὐκ ἔχων οὖν ὁ, τί ποτε ἄλλο πρὸς κακὸν τέλει οὗτον ἐπινοήσει, προσελθὼν τῇ τοῦ μεγάλου σκάσει, ῥίπτει κα- τὰ γῆς αὐτὸν, τὰς κατασχούσας, αὐτὸν ἀποδυρόμενος συμφορᾶς.

Ταῖς αὐτοῦ τοίνυν ἰκετηρίαις ἐπικλασθεῖς, Παύσαι ἀδελφεὲ ὀδυρόμενος ἔφη, καὶ οἰκαδὲ μάλλον ἐπάνησε, καὶ

Isaurus aliquis, nuncupatus Conon, cruciatur non solum ab infesto dæmone, verum etiam a difficili in talo ulcere; usque adeo ut mandendo linguam velut panem comederet; putresceret crus, ossa de- stituerentur carne, et foetorem expirarent naribus intolerabilem. Ille-absumpta omni in medicos sub- stantia, cum nihil quidquam illorum arte proficeret ad sanitatem, nisi quod præcisum serra pedem dice- rent amputandum, transtulit se ad S. Symeonem, quem solum noverat incurabilium morborum medi- cum. Hunc tam miserabili in statu, positum cernens ille, cum palmea sua virga percussisset leniter, hortatus est, ut pedibus suis staret : et continuo abiit graveolentia, atque æger pedibus suis et quidem firmis ad secure gradiendum est usus. Deinde propius accedens ad se caput tetigit Sanctus atque signavit dicens : In nomine Domini et Dei atque Salvatoris nostri Jesu Christi præcipio tibi, maligne spiritus, ut facessas ex hoc homine, et nunquam amplius in ipsum introeas. Expulsus itaque statim est dæmon. Tum jussit illum vulnere pedis aliquid pulveris sui F iuspergere; quo statim ei renata caro et obducta pellis est; atque brevi persanatus ad uxorem, ad propinquos, ad familiam universam rediit, qui paulo ante incurabilis habebatur.

Dæmoniacus
putrido ulce-
re laborans

omni ex parte
sanus fit.

F

226 Quæ hactenus dicta sunt bene multa, sa- tietatem vobis ingesserunt, scio : verumtamen quæ sequuntur, prætereunda silentio non sunt. Juve- nis quidam ex pago, qui vocabatur Callinea; ipse, Georgius; rudera domus eruens, forte fortuna in monumentum incidit, quod ubi effoderat spe repe- riendi latentem thesaurum, ab infesto dæmone oc- cupatus est (quasi nimis levis futura esset ultio quæ non illico pœnam intulisset) et quasdam ve- luti mulieres ipsum complectentes intuitus ac bovis instare dens mugitum, in terram præceps datus est : idque exinde per singulas accidebat noctes; allide- batur enim simili modo terræ, ac dilacerabatur, spumante ore, visceribusque æstuantibus. Subjecit quoque ipsi zelotypiæ faces ratione uxoris nequam spiritus, tamquam si ipse cum illa rem habuisset : id quod homini ærumnoso ærumnis omnibus gra- vius accidebat. Tandem cum aliud haberet nihil quod tautæ

Thesaurum
inventre
sperans a
dæmone
occupatur

A. NICE-
PHORC.

A tanta calamitati objiceret, ad magni Symeonis columnam procedens, conjecit sese in terram, luctuosum, in quo erat, statum summa lamentans.

et ab uxore
describitur;

227 Hoc tam supplicii agendi modo commotus ille: Desine, inquit, mi Frater, lamentari, ac domum regredere potius; et non frustraberis sanitate. Accepit ergo promissiones læto animo, et veluti jam certus desiderii obtinendi, regressus est. At domum ingressus nullam deprehendit uxorem; jam quippe aufugerat, comportata secum re familiari; infante autem, quem hactenus unicum ex illo pepererat, domi relicto. Percellitur ille mœrore vehementi, tollit puerum, repetit Sanctum, factum uxoris luctuoso sermone explicat, lacrymis verba interpellantibus; et resoluti dolore cordis æstum testificantibus; deinde infantem quoque ad pedes Sancti demittit, rogans ut eum saltem ulciscatur. Fractus igitur dolore illius Symeon, atque oculos in cœlum mœstos intendens: Deus, inquit, magnus et omnipotens, ejus oculi intuentur vias filiorum hominum, ut retribuas unicuique secundum viam suam; si bonum est in oculis tuis, transeat dæmonium, quod hunc infelicem insidet, in uxorem illius; ut misereri discat, misericordiam aliorum implorando; et manifesta intelligat experientia, quod naturaliter viscera ipsius ignorabant.

quare ad
preces Sy-
meonis

B

transit dæ-
mon a viro
in mulie-
rem,

228 Ita Symeone orante, juvenis liberum se a dæmone comperit, hic vero mulierem invadens clamabat: Tu me a marito tuo avulsisti; tu me a familiari meo sejunxisti; per te ab illo gravi meo cum sensu expulsus sum; qui me inde eiecit, ad te imperavit ut ingrederer; et similia multa furiosa, scelerata et revera diabolica. Talia ubi audivit mulier, inhumaniter a malo genio flagellata, revertit domum ad conjugem suum: qui, dolorum ejus misertus, cum ipsa ad Sanctum contendit Symeonem; et quantum nuper contra ipsam obtestabatur, tantum modo et amplius pro ejusdem deprecatur sanatione. Non tulit dæmon propiorem ad Symeonem accessum, quare innox mulierem allidere solo, varie dilaniare et raptare, in sublime tollere et demittere, denique ad præcipitium festinare. Cujus tragædiæ impatiens Sanctus, nec intueri sic patientem ulterius sustinens, ad hæc humano atque miserante animo super ipsam motus: Impurissime et maligne spiritus, inquit, præcipio tibi in nomine filii Dei, ut ex eas ex hac muliere, et numquam eo deinceps divertas. Uti præceptum, ita factum: dæmone illico multa cum vociferatione et convitiis egrediente, atque relinquire

et hac re-
versu etiam
liberatur.

C

Cæcus in-
vocato no-
mine Sy-
meonis cu-
ratur,

229 Babylæ ejusdam oculos ægritudo invaserat, quam et cæcitas consecuta est: cumque nihil opis haberi ex arte medentium posset, S. Symeonis nomen pro curatione invocavit, viditque nocte sequenti Sanctum, equo candido invectum, veluti medicum et manum affectis oculis imponentem, dicentemque: Respice recta ad Montem mirabilem. Levavit itaque se statim et oculis eo directis: Christe Domine, ait, Deus famuli tui Symeonis, medere oculis meis. Et in ipso momento vidit, quamvis subobscura et tenuiter. Ut autem se videre cognovit, quæ habebat carissima, uxorem, inquam, et liberos assumens, ad S. Symeonem processit, nuntiaturus qualis beneficii per ipsum compos factus fuisset. Cui ille dominicæ Crucis signum imprimens, perspicacissimum sine omni habetatione oculorum lumen donavit: deinde conjugem quoque ejus cæcutientem sanavit; liberos a demonibus infessos curavit; et universam familiam gravibus malis liberavit; non despiciens eam negligensve, quod rei familiaris penuria premeretur: quin potius, quoniam nihil illis superaret nisi pauxillum vini, idque fugientis et secundarii, ille pulvere suo suave et aptum potui ac delicatum

totique
ejus familia,
beneficiis
cum datur.

οὐκ ἀστοργήσεις τῆς θεραπείας. Ὁ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ἀσμένως δεξαμένου, ὥσπερ ἦδη τοῦ ποθομένου τυγῶν ἐπαύει· καὶ τὴν μὲν οἰκίαν καταλαμβάνει, τὴν γυναῖκα δὲ οὐχ εὐρίσκει· ἀπέθρα γὰρ ἦδη, συσκευασμένη τὰ ὄντα, τὸ βρέφος ἐπὶ τῆς οἰκίας (ἄρτι γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐκτὴ μόνου) ἀπολιπούσα. Σφοδρότερον τοίνυν παθὼν τὴν ψυχὴν ἀνελόμενος τὸ βρέφος, ἤκει παρὰ τὸν Ἄγιον αὐτὴς, οἷα παρὰ τῆς γυναίκας αὐτῷ συνέθετο ἐκτραχηλῶν, καὶ τῶν ῥημάτων δάκρυα καταχέων, τὴν ἐνδον τῆς καρδίας τῆξιν μηχανούσα, εἶτα καὶ τὸ βρέφος ἐνώπιον αὐτοῦ ῥίπτων, καὶ πρὸς ἐκδόκῃσιν τοῦτου τὸν Ἄγιον ἐκκαλοῦμενος. Διαπονηθεὶς οὖν ὁ Συμεὼν, καὶ τι πρὸς οὐρανὸν ὁδονήρον ἀτενίσας, Ὁ Θεὸς, εἶπεν, ὁ μέγας, ὁ παντοκράτωρ, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνεωγμένοι εἰς ὁδοὺς τῶν υἱῶν τῶν ανθρωπῶν, δοῦναι ἐκάστη κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· εἰ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου, μεταθέτω πρὸς τὴν γυναῖκα τὸ ἐνοικοῦν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ δαιμόνιον, ἵν' ἐλεεῖν διδαχθῇ τοῦ πνρ' ἐτέρων ἐλέους αὐτῇ δεχθεῖσα, καὶ πείρῃ μάθῃ σαφῶς ὁ παρ αὐτῇ τὰ τῆς φύσεως ἡγνόησε σπλάγγνα.

Ταῦτα τοῦ Συμεὼν εὐχόμενου, ὁ μὲν νεανίσκος τοῦ δαίμονος εὐθὺς ἀπῆλλακτο, ἡ γυνὴ δὲ ὑπ' αὐτοῦ κατείληπτο, Σύ με τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς ἐχώρισται λέγοντος, σύ με τοῦ συνοίκου διέξενεξας, διὰ σε τούτῳ πικρῶς ἀπῆλλαμμαι· ὁ ἐκεῖθεν ἐκβαλὼν ἐρὲ, ἐπέτρεψεν ἐλθεῖν ἐπὶ σε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, μανικά τε ἅμα καὶ μισρά, καὶ τῷ οὗτι δαιμονιώδῃ. Ὡν ἐνείκη ἀκούσασα, καὶ ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἀφιλανθρώπως μαστιζομένη, ἐπάνευσεν εἰς τὴν οἰκίαν παρὰ τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ τοῦ πάθους οἰκτεῖρας αὐτὴν, παρὰ τὸν Ἄγιον ἄγει, ὅσα κατ' αὐτῆς κατέτεινε πρῶην, τοιαῦτα νῦν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ πλείω θεόμενος. Τὴν πρὸς τὸν Συμεὼν ἐγγύτητα τοίνυν οὐκ ἐνεγκον τὸ δαιμόνιον, ἤρξατο ῥίπτειν εὐθὺς κατὰ γῆς τὴν γυναῖκα καὶ σπαράττειν, καὶ ἐκτινάσσειν, καθάπερα αὐτὴν ἄραι καὶ ἀφείναι κατακρημνῶν ἐπειγόμενον. Οὐκέτι τοιγαροῦν οὕτω πάσχουσαν αὐτὴν ὁρᾷ ὁ Συμεὼν ἀνεχόμενος, ἀλλὰ φιλέων· θρωπῶν τι καὶ συμπαθεῖ παθὼν ἐπ' αὐτῇ, τὸ ἀκράτητον καὶ πονηρὸν πνεῦμα, ἐγὼ σοι ἐπιτάττω, φησὶν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐξέλθειν ἀπ' αὐτῆς, καὶ μηκέτι πρὸς αὐτὴν ἀναλῦσαι. Τὸ μὲν οὖν ἐπίταγμα ἔργον ἦν, καὶ πολλὰ κράζων αὐτίκα καὶ φλυσησάν ἐξῆλθεν, ὑγιῇ τὴν πάσχουσαν ἀπολελοιπῆς.

Βαθύλα δὲ τινι νόσημα γέγνηκε περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὃ καὶ τύφλωσις ἠκαλούθησεν· ὡς οὖν ὕνασθαι τι τῆς ἱατρῶν τέχνης οὐκ ἦν, τὸ τοῦ Συμεὼν ὄνομα πρὸς θεραπείαν ἐπεκαλεῖτο. Ὅρᾳ τοιγαροῦν τῆς νυκτὸς ἐκείνῃ αὐτὸν ἐπὶ λευκοῦ ἵππου τῷ ἱατρῷ παραβαλόντι, χεῖρά τε αὐτῷ ἐπιθέντα, καὶ Ἀνάθελφον ἐνθὺ τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους κελύσαντα. Διαναστὰς τοίνυν αὐτίκα καὶ τὰς ὄψεις ἐπ' αὐτῷ ἰθύνας, Χριστέ ὁ Θεὸς τοῦ δούλου σου Συμεὼν εἶπεν, ἵσασί με τοὺς ὀφθαλμοὺς. Καὶ ἀναδελφῆς ὅρᾳ παρὰ γῆμα, εἰ καὶ ἀμυδρὸν τι καὶ ἀδρανές· ὅρᾳ δ' οὖν, καὶ τὰ φιλτάτα ὡς εἶχε, γυναῖκά φημι καὶ τέκνα λαθῶν πρόσεισι τῷ Συμεὼν, ἀπαγγέλλων οἷα ἐξ αὐτοῦ τύχοι εὐεργεσίας. Ὁ δὲ τὸν δεσποτικὸν αὐτῷ τοῦ σταυροῦ τύπον ἐπιβαλὼν, ἐλευθέρων αὐτῷ πάσης ἀμβλυωπίας τὸ τῶν ὀφθαλμῶν χαρίζεται φῶς· ἔπειτα μέντοι καὶ τὴν γυναῖκα τυφλώτσουσιν ἰσάμενος, καὶ δαιμόνιως θεραπείας τοὺς παῖδας, καὶ ὅλον οἶκον μεγάλων παθῶν ἀπαλλάξας, οὗ δὲ βίον σπανίζοντας περιεῖδεν. Ἄλλ' ἐπεὶ μὴ δ' οἷον ἄλλο τούτοις ὅτι μὴ βραχὺς οἶκος προσῆν, καὶ οὗτοι ἐξεστεικῶς τε καὶ δευτερίως, ἰδὼν καὶ τοῦτον αὐτοῖς τῇ οἰκίᾳ τίθησι κόνη, καὶ πότιμον, καὶ ἐπαχρῶν καὶ οὕτως οὐκ ὀλίγου πράξεις, ἤρασαν αὐτοῖς εἰς τὰ ἀναγκαῖα.

Τούτοις ἄξιον ἐκεῖνο προσθεῖναι. Πρεσβύτερος τις, ἐκ κώμης Βασιλείας οὕτω λεγόμενης ὁρμώμενος, πολὺπαις ὢν, ἅπαις ἰδεῖν οὐκ ἔχων, τὴν εἰς φῶς ἐλάστον τῶν τιτομένων πρόδον τελευταῖα εὐθὺς διαδεχομένης. Πρόσεισι τοίνυν ἐν συνοχῇ σπλάγγνων, καὶ πικρῶν δακρύων ἐπιρροῇ τῷ θαυμαστῷ Κυμῶν, ἃ κατ' αὐτὸν ἀπαγγέλλων. Καὶ ὅς, Ἐπάνικε φησι γέγων, ἔχων ἦδη τὸ αἰτήθην ἐκ Θεοῦ. Τῷ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ὡς εὐεργεσίαν αὐτοτελεθῆ δεξαμένῳ καὶ ὥσπερ τι ψυχῆς ἄχθος ἀποθεμένη βαρύτατον, τρεῖς ἐπὶ

A ἐπὶ θυγατρὶ γεννῶνται μετὰ ταῦτα υἱοί· ὧν ὁ πρεσβύτερος πάθει δυσεντερίας ἀλούς, καὶ τὴν ἐξ ἀνδρώπων καὶ τέγγης ἀπογονὸς θεραπείαν, ἐπὶ τὸν θεῖον Συμεὼν καταφεύγει, καὶ ὡς αὐτὸν ἀνακομισθεὶς παρὰ τοῦ τεκνύου, οἷα μὴ δ' ἀρκεῖν ἑαυτῷ πρὸς τὴν πορείαν δυνάμενος, ἐπ' ἀνείσειν ὑγίης.

Ἀλλὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τοῦ πατρὸς εὐφροσύνην, ἀθυμία πάλιν ἐκδέχεται, λήθην καὶ αὐτῆς ἐμποιοῦσα (ἐπεὶ καὶ πέφυκεν ὁλον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι τοῦ παρόντος τὸ τῆς ψυχῆς χαίρου ἢ παθαινόμενον, τῶν προλαβόντων ἀμνημονῆσαν) εὐρίσκει γὰρ τὸν δεύτερον τῶν υἱῶν οὕτως ὑπὸ νόσου κατεργασμένον, ὡς καὶ βροχίαν ἐπ' αὐτῷ πάσχει ἀνθρωπίνην ἀπαγορεύσαι. Ἀρχόμενος τοίνυν, κομίζει τῷ Συμεὼν καὶ αὐτὸν, δεικνὺς ὅπως ἔχει, καὶ μάρτυρα καθάπερ οἰκείας σπλάγγων οἰκίας ποιούμενος, εἰ πατήρ, καὶ ταῦτα φιλόπαις, οὕτως υἱὸν ἀνέχοιτο βλέπων. Ἐκτείνας τοιγάρου κτῆκα τὴν δεξιάν, καὶ τὸν παῖδα σφραγίσας, Πορεύου, ἔφη, ζῶντα καὶ αὐτὸν ἐν ὑνύματι Χριστοῦ ἔχων. Ὁ δὲ, φιλοτεχνίως ὑπερβολῇ μηδαμῶς ἀποστήναι βουλούμενος, ἀλλ' ὥσπερ πλείονα χρόνον αὐτῷ παραμείναι, τοσούτῳ πλείον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ κομίσασθαι θεραπείαν τὸν παῖδα νομίζων, Συγγνώμησον ἡμῖν, θεοῦ τοῦ Θεοῦ εἶπεν, ἐπὶ πλεον προσμεῖναι σοι, ἵνα καὶ θαυμάσιος παρὰ σου τύχωμεν εὐλογίας, ἣν ἡμῖν ἡ δεξιὰ σου χαρίζεται.

B Δυσχερᾶς τοίνυν πρὸς ταῦτα ὁ Συμεὼν, Ἠπάτησαι διὰ τῆς ἀπιστίας, ἔφη, καὶ σύ· ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ δύναμις οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς αὐτοῦ δεσποτίας ἀνούσα παραδίδωκε ἐστὶν ἃ βούλεται· ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς κίνεώς μου σφραγίδα λαβὼν, ἐπάνηκε, μηδὲν ἐνδιόζων, ἀλλ' αὐτῷ ὥσπερ ἐντετυπωμένους αὐτῇ, οὕτω καὶ παρόντας ὁρᾶν νομίζων ἡμᾶς. Λαβὼν τοίνυν ὁ πατήρ τὴν σφραγίδα καὶ οἶκαδε μετὰ τοῦ παιδὸς ἀναστρέψας, ὁρᾷ τὸν Ἄγιον αὐτῷ νυκτὸς ἐπιστάντα (ἡ μορφή δὲ τῷ Συμεὼν ἐτέρως ἢ κατὰ τὸ σύννησις εἶχε) τῆς τε κίνεως ἐν χειρὶν κατέχοντα, καὶ, Τί μάλλον βούλει λαβεῖν, τὴν εὐλογίαν τοῦ Συμεὼν ταύτην, ἢ τὴν δεξιάν; πυνθανόμενον. Τοῦ δὲ ὅτι μεγάλη μὲν ἐστὶν ἡ εὐλογία, παντὶ που δῆλον εἰπόντος, ἐγὼ δὲ, ἀλλὰ μοι ἴλεως εἴης, λαβεῖν ἐπύθον μάλλον τὴν δεξιάν· ἐκτείνας εὐθὺς αὐτήν, ὁρέγει τὴν εὐλογίαν, ἡρέμα τῷ Πρεσβυτέρῳ καὶ ἀπιστίαν προσουειδίσας· ἐπιτέλει δὲ καὶ ὕπερ ἀκοῦσαι λίαν ἑκαίνο· ἐδίψα προσθεῖς, Ἀπόλαβε τὸν υἱὸν ὑγίη. Ὁ τοσαύτην ἐνέσταξεν αὐτοῦ γλυκύτητα τῇ ψυχῇ, ὡς καὶ πρὸς τὴν ἰδούνην αὐτίκα διυπνισθῆναι, καὶ τὸν υἱὸν ὕπνῳ χρυσάμενον εὐρεῖν, καὶ πρὸς ὑγίαν ἤδη μεταβαλόντα. Ὁ μὲν οὖν πατήρ ἀνείσει παρὰ τὸν Ἄγιον αὖθις, σῶστρον τοῦ δευτέρου τῶν υἱῶν ἀπονέμων.

C Ὅλιγῳ δὲ ὕστερον καὶ τοῦ τρίτου λαύροις πυρετοῖς συσχεθέντος, ἀπόνωςως ζωῆς τὸ παρεπόμενον ἦν. Καὶ ὁ μὲν ὡς τὸν θεῖον Συμεὼν ἀνακομισθῆναι προήρητο· ὁ δὲ πατήρ, ὅση καὶ ἀπὸ μακρόθεν οἶδε δύναμις ἐξ ἐκεῖνου φοιτᾶν ἀπὸ τοῦ προλαβόντος πείρα μαθὼν, Δυνατός, εἶπε, τέκνον, κἀνταῦθα σε θείας αθεάτως ἐπισκοπῆς ἀξιώσας. Καὶ παρσχημα συστρέψας ἑαυτὸν ὁ παῖς, μεγάλη ὡς εἶχεν ἔδωκε τῇ φωνῇ, Ὁ ἐκλεκτὸς τῷ Θεῷ Συμεὼν, ἐλέησόν με. Εἶτα πρὸς τὸν πατέρα, Θυμιάσων εἶπεν, ἰδοὺ γὰρ ἔστιν αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ἐν ὀρθαλμοῖς μου· ῥάξῃς μὲν οὖν αὐτῷ διὰ χειρὸς σιδήρεά, καὶ ἄλλοις κακίμενον πυρὶ τὸν σίδηρον ἔχουσα· θαίμων δὲ τις, τὸ μέγεθος μέγας καὶ ἰδεῖν ἀειδής, δίδεται θεινῶς παρ' αὐτοῦ, ὁπίσω τὰ χεῖρε περιηγμένος, ἤδη δὲ καὶ κλίβανον ἐπ' αὐτὸν ἀνάπτει πυρὸς, καὶ τοῦτω τὸν πονηρὸν κατακαίει. Ταῦτα ὁμοῦ τε εἶρητο παρὰ τοῦ παιδὸς, καὶ ἡ νόσος εὐθὺς ἀπεδιδράσκειν, ὥσπερ τιμὴ μάλιστα σφοδρῶς ἀπεληλγμένη.

Ὁ μὲν οὖν παῖς ἴατο οὕτως, ἡ δὲ θυγάτηρ, νόσῳ καὶ αὐτῇ δυσφορωτέρᾳ ληφθεῖσα, ἔγμισα θανάτου γέρουσι, καὶ ὅσον οὐχὶ νεκρά ἦν. Τοῦ δὲ πατρὸς παρὰ τὸν συννητὴ πάλιν ἱατρὸν ἐν ταραχῇ σπλάγγων καὶ καρδίᾳς οἰκίας καταφυγόντος, προσονεῖ ὁ θεὸς ἀνὴρ μεδιόματι, Μὴ φοβοῦ, Πρεσβύτερ, εἶπεν, ἀλλὰ πορεύου χαίροντι ποδὶ μάλλον, χαρίζεται σοι γὰρ ἰδοὺ καὶ τὴν θυγατέρα Θεός,

reddidit : atque ita non parvi venditum, sufferit necessariis vitæ comparandis.

230 Hisce dignum est illud quod addatur. Presbyter quidam, ex pago qui vocabatur Basilea oriundos, cum multos genuisset liberos, sine liberis erat, morte, simul atque editi in lucem essent, quemque occupante. Properat igitur in angustia cordis, torrente acerbis lacrymarum decurrente, ad mirabilem Symeonem, rerum suarum statum nuntiaturus. Cui Sanctus : Revertere gaudens; concessum jam tibi a Deo est, quod petisti. Excipit ille promissionem, ut beneficium reipsa impetratum, et secluso dolore cordis gravissimo, tres deinde filios præter filiam progignit. Accidit autem illorum grandiore nati dysenteria laborare, desperarique humanæ artis curationem. Ad S. Symeonem igitur recurrere visum : cumque eo portatus fuisset a parentibus, utpote non sufficiens per vires suas itineri, persanatus rediit.

231 Sed lætitiā patri hinc exortam, rursum mœror pene exanimans subiit, gaudique induxit oblivionem (ita namque solet quam creberrime fieri, ut rei præsentis gaudium vel dolor deleant præteritorum memoriā) invenit namque secundo genitum ita morbo exhaustum, ut nihil spei in humana ope superesset. Sublatum igitur hunc quoque portat ad Symeonem, monstrans quomodo se haberet; et testem quodammodo dolorum suorum ipsum statuit, utrum patris animus et quidem filiorum tenere amantis, intuitum prolis sic affectæ possit sustinere. Qui continuo extensa manu dextera puerum signans : Vade, inquit, et hunc quoque in nomine Christi habeto vivum. Verum ille excessu quodam amoris in prolem nequaquam recedere voluit : sed ratus tanto uberiore filio impertitum iri curationis gratiam quanto longiori tempore istic substitisset : Da veniam, inquit, famule Dei, quod diutius hic commoremur, quo copiosiore a te benedictionem, quam dextera tua impertit nobis, nanciscamur.

232 Severiori ad hæc et ægro vultu Symeon : Tu quoque, ait, per diffidentiam aberrasti : divina quippe potentia, non hoc solum loco, sed ubi libet efficere mirabiliter potest quæcumque vult : verum ex pulvere meo signum accipiens redito, nihilque hæsitans persuasum habeto, ita te visurum nos præsentem, quemadmodum ipsos impressum illud signum gerentes. Accepto igitur jam dicto signo, domum cum filio rediit pater, viditque secuta nocte Sanctum adstantem sibi, forma admodum a solita discrepante, tenentem manibus pulverem, percunctantemque. Quid mavis accipere, hancne Symeonis benedictionem, an dexteram? Cumque ille respondisset, ubique gentium constare, quantæ virtutis benedictio sit; se vero (quod propitio Sancto fieret) semper ardentius desiderasse dexteram contingere : extendit illam Sanctus, impertitque benedictionem, impropere tacite suam Presbytero incredulitatem : denique etiam illud quod alter summo cum desiderio præstolabatur, adjicit; Accipe filium tuum sanum. Quod tantam instillavit animo ejus voluptatem, ut præ abundantia illius statim expergisceretur : invenitque filium adhuc somno indulgentem, ac restitutum jam perfectæ sanitati. Quare illico remittit ad Sanctum, qui pro hoc secundo nati filio recuperatæ valetudinis præmia persolvat.

233 Paulo post tertius quoque nati filius vehementibus adeo febribus tentatus est, ut vita longius producenda desperaretur. Puer præoptabat imprimis ad S. Symeonem adduci : pater autem experientia in præcedenti filio doctus, quanta etiam procul absentibus a Symeone virtus soleat exire; Potest, fili mi, inquit, Sanctus visitatione sua te invisibiliter hoc etiam loco dignari. Nec moratus, convertit se puer

D
A NICEPHORO.
Promittit
alicui pro-
lem,

qui tres fi-
lios gignit :

E
horum unum
pene mortuum

F
apparens in
somnia sanat
Symeon :

alterum
quoque de-
positum in
simili visio-
ne curat :

A puer, et voce quam potest clarissima exclamat : O Symeon, electusa Deo, miserere mei. Tum ad patrem: Suffitum adole, inquit, ecce enim famulus Dei in conspectu meo stat : manus armata est virga ferrea et catena ex ferro ignito : qua dæmonem, magnitudine gigantæa et visu terribilem, arcte constrinxit, revinctis post tergum manibus : jamque clibanum quoque succendit igne, quo nequam illum comburat. Isthæc loquente puero, morbus subito abiit, veluti flagello quodam perstringente abactus.

Filiam item moribundam promittit

patri sanam occurrere

234 Ita quidem sanitatem obtinuit hic filius : filia vero difficiliore etiam invaletudine correpta, tam prope jam ab exitu vitæ aberat, ut tantum non mortua putaretur. Dumque pater ad consuetum rursus medicum cum animi consternatione ac dolore cordis confugit, blando risu ait vir divinus : Nolito timere, mi Presbyter ; sed vade potius tripudiante præ lætitia gressu : condonat quippe hanc quoque filiam tuam tibi Deus, et lætus lætam tibi videbis occurrere, quam nunc velut mortuam deploras. His

Injurit in Sanctum pauperes fiunt.

B pertinaci incredulitate laborantes, denuntiabant ipsi, crebro gesta Symeonis enarranti, dicentes : Tu equidem benedicere illius precibus ; nos maledictionem ipsius præoptamus. Videbimus igitur, inquit, numquid ita in se affectis valeat nocere. Ad quæ verba non distulit in longum pœnam justa Dei providentia ; sed eodem anno, licet ditissimi essent, pauperrimi visi sunt, omnibus tandem facultatibus dissipatis.

CAPUT XXIX.

Absentia et cogitata perspicit : per discipulos medetur : in tempestate succurrit.

Discipuli ab occulto vermium morbo,

Totum mare situlis exhaurire noverit, qui omnia Symeonis mirabilia in lucem proferre contenderit : at similiter incomparabile damnum fuerit, quidquam a scientibus prætermitti. Missus igitur aliquando in regiam urbem a S. Symeone fuit Presbyter Thomas cum Fratribus duobus, comparaturus quædam ad Dei animarumque usum spectantia. Cumque, ut fieri solet, a tota aula admitterentur colerenturque, propter illius a quo missi erant famam ; vidit eos qui tunc Præfectus Urbis erat Theodorus nomine, cognomento Picridius, auctoritate pollens, atque interrogavit Quinam isti forent monachi et unde ? Edoctus singula, sevocavit seorsim Thomam. Cum autem pluribus inter se de Symeone egissent, et prolixiores de illo Thomas pertexeret sermones, **C** super omnia ipsum et miracula quæ quotidie faciebat commendans : Præfectus inflammatus corde talibus narrationibus, totaque in ipsum fiducia erectus ; Difficilis, inquit Thomam alloquens, me et occultus premit morbus ; cujus causa omnes adhibui machinas et artes, sed laboravi in vanum, nulla mali inventa medela. Deinde ardentissime petiit, ut liceret sibi per epistolam rerum suarum statum Sancto indicare, quo curationem impetrare ab ipso mereretur. Interrogante autem Thoma ; Equis ille morbus esset : Miserabili respondens voce ; Omnia, inquit, nutrimenta mea in sanguinem et longos lumbricos convertuntur : quique viscera arrodit dolor, laud facile tolerari potest, illis me depascentibus. Cui Thomas : Significanda hæc quidem sunt, ut inquis, magno Symeoni ; verum tamen adest nobis quoque e sacris illius criminibus ac pulvere quidpiam, quos si quis miscuerit cum aqua, biberitque ; puto fore ut eum facti non pœniteat.

Urbis CP. Præfectum sanant :

236 Credidit Præfectus dictis Thomæ : et cessavit illico fluxus sanguinis, dolores vermium leniti sunt, omnisque ægritudo depulsa. Verum cum videret, secessu naturali se deinceps uti ; gravior priore ipsam incessit metus ; accersituque quam

D καὶ χαίρουσαν ὅφει χαίρων εἰς συνάντησιν ἐξελθοῦσάν σοι, ἣν ὁδὸν ἔχον ὅσα καὶ θυήσκουσιν. Τοῦτων ἐν τοῦ Συμεὼν ἐκεῖνος ἀκούσας, μεστὸς ἀντὶ τῆς πρώτης ὁδύνης ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τὴν ψυχὴν ἰδούνης ἐπαυθεῖ· ἐπιδαίνουσι δὲ ἤδη τοῦ υἱοῦ, προὔπαντ' ἀκατὰ τὰς προρρήσεις αὐτῆς, καὶ γνήσιον τι καὶ ἰδὼ περιπλέκεται, οἷα παρὰ πάσαν πατρὶ προσδοκίαν χαλεπῆς νόσου φιλήσῃ θυγάτηρ ἀνασωθεῖσα, καὶ προστίθεται καὶ αὐτῇ τοῖς ἀδελφοῖς, σαφὲς παρὰ τοῦ Θεοῦ Συμεὼν τῷ πατρὶ δῶρον γεγεννημένη. Οἱ μέντοι τοῦ πρεσβυτέρου δεσπόζει, χαλεπὴν ἀπιστίαν νοσοῦντες, ἀγγελοῦντες ἦσαν αὐτῷ, τὰ τοῦ Συμεὼν πολλάκις ἐξηγουμένων, καὶ Σὺ μὲν εὐλογοῦ ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ, λέγοντες· ἡμεῖς δὲ τὴν τοῦ αὐτοῦ μάλλον ἀρχὴν ἀσπαζόμεθα· ὁφθαλμοὶ γὰρ φέσιν εἴ τι πρὸς αὐτὸν οὕτως ἔχοντες βλάβῃ διυλίσσεται. Πρὸς ἅπαν οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰ τῆς δικαίας ἐξοράδουεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ προνοίας· ἀλλὰ τοῦ ἐνικυτοῦ ἐκεῖνου καὶ τοῖς βαλόντα πλουτοῦντες, πενέσονται ὥφθησαν, πάσης αὐτῶν οὐσίας ἐσχάτως διαφθαρείσας.

Πελαγος μὲν οὖν ἐξαντλῶν οἷα κοτύλαις τὰ τοῦ θυμαστοῦ Συμεὼν πάντα διεξιέναι φιλονεικῶν· ἀλλ' οὐ φορητὴ πάλιν ἢ τῶν παραλειπομένων ζημίᾳ. Ἐπέμψθη γὰρ ποτε πρὸς τὴν βασιλίδαν πόλιν κατὰ τινὰς θρησκείας τε ἅμα καὶ ψυχωφιλεῖς χρείας ὁ πρεσβύτερος Θωμᾶς σὺν ἀδελφοῖς ἑτέροις δυοὶ παρ' αὐτοῦ. Οἷα δὲ φιλεῖ τὸ περὶ τὸν Βασιλέα πᾶν προσέσθαι τοὺς τοιοῦτους, καὶ θεραπεύειν διὰ τὴν τοῦ πέμψαντος ἀρετὴν, ὥρων ὁ τηλικαῦτα Ἐπαρχος αὐτοὺς (Θεόδωρος οὗτος, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Πικρίδιος ἔην) παρρησίᾳ ἐν τῇ παλατίᾳ τυγχάνων, πυνθάνεται, Τίνες οἱ μοναχοὶ καὶ ὅθεν ; Καὶ μαθὼν, μετακαλεῖται τὸν Θωμᾶν καταμόνας. Πολλὰ γοῦν περὶ τοῦ Θεοῦ Συμεὼν διαλεχθέντες, συχνοὺς τοῦ Θωμᾶ καὶ μακροῦς κατατείνοντος λόγους, πλείστα τε περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ θυμασίων ὅσα ἐκάστοτε δρῶν διεξιόντας· ὁ Ἐπαρχος ἐκκαυθεὶς τὴν καρδίαν τοῖς περὶ αὐτοῦ διηγήμασιν, ὅλος τε τῆς εἰς αὐτὸν ἐκκρεμασθεῖς πίστεως, Χαλεπή με, πρὸς τὸν Θωμᾶν ἔφη, νόσος καὶ κρυφία πιέζει, πρὸς ἣν διὰ πάσης ἐλθὼν μηχανῆς τε καὶ τέχνης, οὐδ' ὅτιον οἷός τε κατέστη εὐρεῖν τοῦ κακοῦ φάρμακον· εἴτα καὶ αὐτοῦ μεσίτου τυχεῖν ἐδέετο θερμῶς, ὥστε δι' ἐπιστολῆς τὰ κατ' ἐκαστὸν ἐκείνῳ γνωρίσαντα, κομίσασθαι καὶ τὴν θεραπείαν. Τοῦ δὲ, Ἡ τις ἡ νόσος ἐρομένου· ἔλευσεν ὁ Ἐπαρχος ὑπολαβὼν τῇ φωνῇ, Πάντα φησίν, αἷς τρέφομαι, εἰς αἷμα μεταποιεῖται καὶ μακροὺς σκώληκας, ἡ τε τῶν ἐντόντων ὁδύνη, οὐ βλάβη φέρειν, διαδοσκόμενων με τῶν σκωλήκων. Ὁ δὲ, Γνωριστέον μὲν, ὡς ἔφη, ταῦτα καὶ τῷ Μεγάλῳ, πλὴν ἀλλ' ἔστιν καὶ παρ' ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐκεῖνου τριχῶν καὶ τῆς κόπωσης, ὕδωρ ἐπιβαλόντι καὶ πρὸ σιτίων πίνοντι, οὐδὲ μὴ οἷμα μεταμελήσει.

Τοῦ δὲ κατὰ τὰς ὑποθήκας πεποιηκός, ἡ τε τοῦ αἵματος ῥύσις πέπαυτο, καὶ ἡ τῶν σκωλήκων ὥδινες ἔσβεστο, καὶ ἡ νόσος εὐθὺς ἀπελήλυτο. Ὁ γοῦν Ἐπαρχος φυσικαῖς ὁρῶν ἐκαστὸν ἐξόδοις τοῦ λοιποῦ χρόνου, ἐν φόβῳ πλείονι τοῦ προτέρου γέγονει, καὶ τὸν Θωμᾶν ὡς εἶχε μεταστείλαμενος, δεδιέναι καὶ τρέμειν ἔλεγε, μὴ ἄλλοθεν οἱ σκωλήκες αὐτὸν ἀναρρήξωσι, τῶν κατὰ φύσιν ἐξόδων ἀποκλεισθέντες. Καὶ (οἷα πέφυκεν αἰεὶ μέγιστος πᾶσιν

A πᾶσιν ἀνθρώποις ἐγγίνεσθαι φόβος, ὅταν περὶ τὸ ζῆν ὁ κίνδυνος ᾖ, φείδεσθαι τε μηδενὸς τεχνικαῦτα, μὴ πόνου, μὴ καμάρτου, μὴ ἀναλώματος, εἰ καὶ τὸ δύνασθαι μά-
λιστα τοῖς προσῇ) εἰ μὴ καὶ τῷ Ἀγίῳ γνωρισθεῖν τὰ
κατ' αὐτὸν, οὐκ ἀνεκτὰ ἐποιεῖτο. Ἐγγραπτο μὲν οὖν ἡ
ἐπιστολή, ἡτοίμαστο δὲ καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν πέμπεσθαι μέ-
λων· ἀλλ' ἡ ἐκείνου διόρθωσις προσθήκει καὶ τὴν αὐτῶν
ἰκετείαν, καὶ τις ἐντοσούτῳ φοιτᾷ παρ' αὐτοῦ, ὅσα τε
πρὸς τὸν Θωμᾶν τῷ Ἐπαρχῷ λεγθεῖν, καὶ ὡς δοθείη
παρ' αὐτοῦ ὕδωρ ἐκείνῳ, θριξὶν ὁσαῖς αὐτοῦ καὶ κύνει
ἀγικισθῆν, καὶ ὡς πῶν αὐτίκα τοῦ πάθους ἀπαλλαγείη,
κατὰ μέρος πάντα διασημαίνων· ἐξῆς δὲ καὶ πρὸς τὰ τοῦ
Θεοῦ θαυμάσια τῷ Ἐπαρχῷ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν παρεγ-
γνῶν, καὶ εἰ τι πρὸς ὅντας ψυχῆς ἄλλο ὑποτιθείς· οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ὑγείαν αὐτῷ ἐπισφραγισζόμενος, ἡ τις
καὶ παρέμειναι τῷ ἀνδρὶ διὰ τέλους. Ὅτως ἀπὸ μακρό-
θεν ᾗδει τῷ πνεύματι σαφῶς ἅπερ ἐβούλετο, καὶ ὡς ἐν
ὀφθαλμοῖς πάντα ἑώρα, οἷα γὰρ πάλιν ἐκεῖνα.

Νόσον ποτὲ λοιμικῆς γενομένης, καὶ τῶν ἀνθρώπων
πολλοὺς ἐπιπεπονημένους, συνέβη ταύτης ἔργον καὶ θυματέρα
τινὸς Εὐαγγελίου γενέσθαι σχολαστικὸς δ' ἦν ἄρα ὁ Εὐά-
γγριος οὗτος. Ἐπεὶ δὲ τις Ἐπιφάνιος, ἑλληνικὰ τεχνικαῦτα
λεγόμενος προσανέχειν ἀπάγῃ, οὐ δὲ μίαν ὑπέστη περὶ τὰ
τέκνα ζημίαν, εἰσάσαι τινες τὸν Εὐάγγελιον λογισμοὶ βλασ-
φημίας, οἷα τὰ τοῦ πονηροῦ δελεάματα, ἐκ τοῦ σφοδροῦ
μάλιστα περὶ τὴν παιδα πάθους τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφυνέτος
ὡς ἄρα τὰ τῆς θρησκείας ἐκείνῳ πρὸς τὴν τῶν τέκνων
ζωὴν ἐπαμύνει. Καὶ μέγαν ἐκ τῶν τοιούτων λογισμῶν ἡ
ψυχὴ κλύδωννα καὶ σάλον εἶχε, καὶ πολὺν αὐτῷ τὸν κίν-
δυνον ὤδινον. Ὅπερ τὸν Ἅγιον τῷ πνεύματι γνόντα,
δηλώσαι τῷ Εὐαγγρίῳ, καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ῥοπή διαθήσεως
ἐπικλίνων. Ὁ δὲ τῷ τοῦ πράγματος παραδόξῳ καταπλα-
γείς, ὅτι ἅπερ ἦν ἐν μυρῷ καρδίας αὐτῷ δῆλα τῷ Συμεῶν
καθεστῆκει, φόβῳ τε πολλῷ καὶ μετανοίᾳ λησθεῖς, ἄνεσις
πρὸς αὐτὸν, δάκρυσι μάλλον καὶ πάθει ψυχῆς ἡ γλῶττι
ταῦτα καὶ χεῖρισιν ἐξομολογούμενος. Συγγνώμης παρ-
αὐτοῦ τοίνυν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φαρμάκων οἰκείων τοῦ
ἀμαρτήματος τυχὼν, ἐπανήσει.

Ἐπειτα μέντοι συνέβη τινὰ διασαπέντα τὴν δεξιάν,
πρὸς τε τὸν Ἅγιον ἀνελθόντα, καὶ θεραπείας παρ' αὐτοῦ
τυχόντα, ἐπανέναι. Κίλικα δὲ τινα παρὰ τὴν ὁδὸν πλου-
θεῖα προστετηκότες, ἐρόμενον ὅθεν ἦκοι, καὶ μαθόντα ἑτοῦ
χάριν, οἷας τε θεραπείας τύχοι. Τί πεπλάνησθε φάναι,
πρὸς ἀνθρώπου ἀπίοντες, φαρμακείαις τὰ τοιαῦτα μάλλον,
ἢ θείαις ἐνεργείαις ἐπιτελοῦντα; Καὶ αὐτίκα τῷ Κίλικι
διεφθάρθαι τὴν δεξιάν, τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ σαπρίας περι-
φανῶς ἀναπεπλησμένην, ἐπ' αὐτὸν ὥσπερ τοῦ πάθους με-
ταπεσόντος. Ὁ μὲν οὖν Κίλιξ οὐ δὲ ταύτῃ συνῆκεν, ἀλλ'
ἱατροῖς μάλλον καὶ τέχναις ἑαυτὸν ἐκδεδῶκει. Ὡς δὲ τῇ
χειρὶ προσαναλίσκομένην ἑώρα καὶ τὴν οὐσίαν, ἐλπίς
τε οὐδεμία ποθὲν ὑπολείπειτο, ἔγνω καὶ αὐτὸς (οἷα τὰ
τῶν πιεζομένων ψυχῶν, ὅτε πᾶσαν καθ' ἑαυτὰς φιλοπό-
νως ἀνερעυνῶσι τοῦ λυποῦντος αἰτίαν) ἔκτισιν εἶναι τῆς εἰς
τὸν θεῖον Συμεῶν λαληθείσης παρ' αὐτοῦ ἀδικίας· καὶ ὡς
εἶχεν εὐθὺς ἄνεσις πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἀθλίως ἔχοι δεικνύς,
οἴκτου τε τῆς συμφορᾶς τυχεῖν ἀξίου δεόμενος. Καὶ ὅς,
Ἦπου ταύτην ἔγω γε οἶδα τὴν δεξιάν εἰσπραξὶν οὖσαν
τῆς περὶ τὴν γλῶτταν ἀκολαστίας· ἀλλ' ἐξαγόμενον κατὰ
σαυτοῦ τὴν ἀμαρτίαν σου Κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἀφῆσει τὴν
ἀσέβειαν τῆς καρδίας σου. Ὁ μὲν οὖν πικρᾷ μεταμελείᾳ
ψυχῆς ἐξομολογησάμενος, πικρότερα τε δάκρυα καταχέας,
εὐχῇ καὶ δεσποτικῇ σφραγίδι τὴν ἴασιν ὁμοῦ καὶ τὴν
ἄφεσιν, ἡ τις πολλῷ καὶ τῆς ἰασεως ἔστι μείζων, λαθὼν,
ἐπάνεισιν· οὕτω σώματος νόσος ὑγείαν ψυχῇ χορρίζεται,
καὶ διὰ τῶν λυποῦντων οἶδε πολλάκις σωτρίαν Θεὸς
πραγματιεύεσθαι.

Πλέον τι δὲ ποτε τῷ Δωροθέῳ· ἦν δὲ τῆς ὑπὸ τῷ Συ-
μεῶν ἀδελφότητος ὁ Δωροθέος οὗτος, ἱεροσύνην κεκοσμη-
μένος· πλέον τι δ' οὖν, οὐ σὺν ὥρᾳ, ἀλλ' ἐν χειμῶνι
μέσῳ. Ἐποίει γὰρ καὶ παρὰ καιρὸν ἑαυτὸν τῷ πελάγῃ
πιστεύειν ἢ πρὸς τὸν Ἅγιον πίστις, τὸ ἀσφαλὲς ὥσπερ
ἐκείθεν ἐγγυωμένον. Ὡς ᾗδη κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ἐρεγώ-
νει, κλύδων αὐτῷ συμπέπτει δεινός, τῶν πνευμάτων παν-
ταχόθεν ἀντιπνεούτων, τοῦ τε κύματος τοὺς τοίχους τῆς

celerrime Thoma, dicit illi, Vereri se atque tremere, ne vermes, naturali secessu obstructo, alibi ven-
trem perroderent: et (quemadmodum consuevit sem-
per validior omnes occupare metus, quando vita pe-
riclitatur, non parcentes ulli rei, non labori, non
defatigationi, non sumptibus, etiamsi quod maxime
prodesse potest, ad manum sit) intolerabilia existi-
mabat omnia, nisi quæ se spectabant Sancto signifi-
carentur. Exarata igitur epistola est, comparatus-
que qui illam ad Symeonem perferret. Verum per-
spicacitas illius horum etiam legationem supplicem
prævertit: aliquis enim a Symeone adveniens, par-
ticulatim omnia quæ gesta erant, significavit, quæ-
nam scilicet a Præfecto dicta Thomæ fuissent; quo-
modo ab hoc aqua illi data, sacris Symeonis crinibus
et pulvere sanctificata; quomodo bibisset dis-
pulissetque statim dolorem omnem: deinde hortatus
quoque est Præfectum, ne hæc Dei miracula negli-
geret, adjecitque quidquid præterea e re animæ il-
lius fore putabat; imo etiam confirmavit illi sani-
tatem, quæ et continuata est usque ad mortem
viri. Sic igitur manifestum est, quod quæ volebat
Symeon, longe absens in spiritu videret, et quidem
tam perspicue acsi coram gererentur: quemadmo-
dum sequentia etiam declarant.

237 Morbus aliquando pestilens grassabatur, multos homines depascens: quo contigit filiam cu-
jusdam a Evagrii etiam corripi. Erat autem Eva-
grius iste Scholasticus. Quoniam vero Epiphanius
quidam, qui per id tempus Gentilium erroribus
adhærere dicebatur, nihil incommodi quoad filios
recte habentes, pateretur; subierunt Evagrii ani-
mum cogitationes blasphemæ (quales esse solent
maligni dæmonis deceptiones) ex vehementi ni-
mis, quo filiam adamabat, affectu subnata, quo-
modo nempe religio sua Epiphanio faceret ad vi-
tam atque incolumitatem filiorum. Ex istiusmodi
autem cogitationibus motus ac tempestas vehemens
in anima viri concitata est, non leve sibi pericu-
lum creantis. Cognoverat hæc in spiritu Symeon,
et Evagrio, pro sui in ipsum singulari propensione
animi, jussit indicari. Obstupuit ille insolita rei
novitate, quomodo illa, quæ in cordis sui recessu
intimo latebant, innotuissent Symeoni; correptus-
que timore et pœnitundine, accurrit ad Sanctum, la-
crymis atque animi affectu magis, quam lingua et
labiis rem confitens: impetrataque non venia modo,
sed etiam remedio contra peccatum, reversus est.

238 Accidit post hæc, quemdam, cui dextera pu-
trescebat, adire Symeonem, curatamque mox ab
ipso, viam relegere domum versus: forte Cilix qui-
dam juxta viam operam dans figlinæ, quæsit, unde
et cujus causa veniret: doctusque, quam insigne
curationis beneficium ille nactus esset; Quid, inquit,
fallimini, ad hominem confugientes, qui veneficiis
potius quam virtute divina isthæc operatur? Vix
dixerat, cum dexteram suam vitiari sentit, simili
putrefactione percussam, atque illius ante fuerat;
alterius malo in alterum veluti translato. Neque sic
tamen ad mentem rediit meliorem Cilix; sed medi-
cis potius atque artibus curandum se commisit.
Verum ubi curationi facultates insumptas vidit, nec
ullam affulgere spem; cognovit ipse quoque (quem-
admodum illi, qui doloribus premuntur, studiose
solent in illorum causas inquirere) pœnas se dare
pro injuriis adversus S. Symeonem verbis; et ut
potuit celerrime ad ipsum accessit, quam misero ma-
nus sua loco esset ostendens, ac misericordiam in-
plorans. Cui Sanctus: Novi utique hanc dexteram
pro ultione intemperantis linguæ tuæ esse; verum
confitere adversum te peccatum tuum Domino, et
ipse dimittet iniquitatem cordis tui. Confessus ita-
que amara cum pœnitundine animæ lacrymisque
amarioribus

D
A. NICHPHORO.

*cui non satis
acquiescenti
nuntiat
Sanctus
quæ gesta
erant*

*et securum
esse jubet.*

a

*Blasphemias
cujusdam
cogitationes
perspicit et
inducat.*

F
*Dextera pu-
trescens inte-
gritati reddi-
tur:*

*miraculum
illudenti,*

*idemque prop-
terea passo,*

*ac pœnitenti
succurritur.*

A amarioribus, per Sancti percationem atque crucis
A. NICEPHORO- Dominicæ signum, integram manum, et quod illi
 præstat, peccati remissionem consecutus est atque
 revertit. Ita corporis ægritudo sanitatem animæ
 nonnumquam confert; et per casus luctuosos, saluti
 sæpe consulit Deus.

239 Navigandum aliquando fuit Dorotheo (erat is
 e Fratribus S. Symeonis unus. Sacerdotio ini-
 tiatus) navigandum, inquam, fuit tempore impor-
 tuno et media hyeme: sed fecerat fiducia in San-
 ctum, omnia secunda pollicens, ut tempestate tam in-
 commodam mari se committeret. Ubi vero medium
 jam absolverant cursum, valida insurgit tempestas,
 ventis undequaque interse veluti bellum gerentibus,
 ac fluctibus latera navis excedentibus in mediamque
 infundentibus sese. Invadit nauclerum vectoresque
 desperatio, nullam evadendi discrimen superesse
 viam existimantes: unus Dorotheus rogabat, ut ne
 desperatione caderent animis; sed Sanctum potius
 implorarent Symeonem; ejus solius potentia evadi
 tempestatem posse. Deinde pulveris illius aliquid
 per navim spargit effunditque in mare; et cunctis
 mox vectoribus, nulla apparente ex causa, quamdam

*In navim
 gravi tempe-
 state jactam*

B odoris fragrantiam sentientibus, gratia divina sub-
 secuta est: solet enim illa non raro præviam quamdam
 odoris suavitatem excitare, divinum quidpiam se
 continere demonstrans. Igitur pergebat mare aliquo
 tempore, ut coeperat, furere et vehementer æstuare:
 at fluctus non, ut ferebat violentus impetus, impin-
 gebant in navim, sed cohibebant se, veluti venera-
 bundi aut metuentes. Paulo post remisso tempes-
 tatis furore, spirare cæpit repente ventus e puppi,
 ferebanturque pacate ac plano mari plenis velis, tremebundi ac pavidī, ob tam inexpectatum salutis recu-
 peratæ prodigium! nec ullus fuit, qui non reputaret se sibi doo Sancti conservatum.

*conspersus
 pulvis Sancti
 periculum
 discutit,*

*et puer æger
 eidem com-
 mendatus sa-
 natur.*

240 Porro nauclerus, qui puerum domi reliquerat infirmum, doctus miraculo in se suisque vectoribus
 facto, facillimum putabat ipsi esse, filium quoque suum curare: idque rogabat monachum, ut reduci sibi
 illum conservatum in vivis vellet: timebat quippe, quod puer sacris nondum ablutus esset uadis, animæ
 illius mortem plusquam communem omnibus naturalem. Cumque Dorotheus diceret in manu ejus id esse,
 si modo cum fervore ac fiducia sanctum invocaverit Symeonem, et filium Deo voverit; præstitit ille mox
 utrumque: nec fraudatus est promisso, invento incolumi domi filio, quem Deo per baptismum obtulit. Et
 hactenus quidem illud: ista vero, quæ subjiciuntur, si quis prætermittenda propter multitudinem putaverit,
 quomodo non maximam jacturam dederit.

ANNOTATA.

a Evagrius Scholasticus, *historiam Ecclesiasticam* 6 libris complexus, hoc ipsum miraculum de se narrat lib.
 ultimo, penultimo Cap. Nos de illo ejusque scriptis ad hanc Vitam §. 6 pluribus egimus.

C

CAPUT XXX.

F

Sacerdos Sancto injuriosus punitur; infirmi per visionem curantur.

Sacerdos quidam in pago, qui nuncupabatur Cassa, molèsta proprii amoris affectione laborans, quando
 mirabilia opera per S. Symeonem patrata vel intel-
 ligebat vel etiam in transeuntibus illac videbat, ini-
 quitatem et injuriam tota die loquebatur, diligebat
 malitiam plus quam bonitatem, et injustitiam plus
 quam justitiam; diligebat omnia verba præcipita-
 tionis, et linguam dolosam; denique, malevola illa
 et insidiosa insania veluti ducatum præstante, ana-
 themati Sanctum subjecit. Mox vero ingentem cons-
 picit dæmonum turbam (neque enim divina justitia
 potuit lentius agere, ubi longanimitas profutura non
 fuisset) comprehendentem se et manus post tergum
 actas revincientem, adeo ut sacrum Evangelium po-
 pulo prælegere aut divinam liturgiam celebrare non
 valeret: imo, si quando ejusmodi tentabat aliquid,
 sentiebat sibi mentem vocemque immutari, et in
 confusionem suam converti. Quod cum nequiret ferre

*Nequam Sa-
 cerdos Symeo-
 nem anathe-
 mati subiciens*

υἱὸς ὑπερανταδαινοντος, καὶ εἰς μέσση αὐτὴν ἐμπέπτοντος. **D**
 Τὸν μὲν οὖν ναύκληρον καὶ τοὺς συμπλέοντας ἀπόγνωσις
 εἶχε, καὶ διαφυγεῖν ἐκείνου οὐδεὶς τὸν κίνδυνον ᾤετο· ὁ δὲ
 μὴ ἀπογινώσκων ἡζίου, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ Συμεὼν δεῖσθαι
 μάλλον, τοῦ καὶ μόνου σώζειν ἀπὸ τοσούτου πλύθωνος
 δυνάμενον. Εἶτα καὶ τῆς ἐκείνου κόνεως λαθὼν, τὸ τε
 πλοῖον διαρρύπτει καὶ καταχεῖ τῆς θαλάσσης· αὐτομά-
 του δὲ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ πάντων εὐωδίας εὐθὺς αἰσθημέ-
 νων, καὶ τὰ τῆς θείας χάριτος εἶπετο, ἥ καὶ πείσκει
 προοίμιον πολλῶν τὴν εὐωδίαν ποιῆσθαι, τὸ εὐὸδες
 ὥσπερ καὶ θεῖον ἑαυτῆς ὑποκαίνουσα. Ἦ μὲν οὖν θαλάσσης
 ἐτραχύνετο παραπλησίως ἄχρι τινὸς καὶ ζέουσα δεινῶς
 ἦν, τὰ κύματα δὲ οὐ κατὰ τὴν ἑαυτῶν βίαν προσέβαλλε
 τῇ νηϊ, ἀλλ' οἷον ἑαυτὰ ἐπέειχεν, ἐλκασόμενα καθάπερ ἡ
 δεδιώτα. Μετὰ μικρὸν δὲ τοῦ κλύδωνος ὑπανέντες, πνεῖ
 μὲν ἀθρόον ἐκ πρύμνης ἄνεμος, οἱ δὲ δι' ἀκύμονος τῆς
 θαλάσσης καὶ λείας, πᾶσιν ἰστίοις ἐφέροντο· καὶ τοὺς μὲν
 ἐμπλέοντας θάμβος εἶλε τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας, καὶ
 οὐδεὶς ἦν ὃς οὐ δῶρον ἀντικρυς ἑαυτὸν τοῦ Ἀγίου ἤγχο.

Ὁ δὲ ναύκληρος, παῖδα γὰρ οἰκτιρῶν ἀπολελοιπεί νο-
 σοῦντα, εἰδὼς, τῷ περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συμπλέοντας θαύ-
 ματι, ῥάστην αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ παιδὸς, εἰ βούλοιο, θε-
 ραπείαν εἶναι· κἀκεῖνο διὰ τοῦ μοναχοῦ ἐδεῖτο, τὸ τὸν
 υἱὸν αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκίαν ἤδη ἀναγομένῳ ζῶντα ταμει-
 νῆναι· ἐδεῖτο γὰρ τοῦ κοινοῦ τῆς φύσεως μάλλον τὸν τῆς **E**
 ψυχῆς θάνατον, ἀτελέστου τοῦ παιδὸς ὄντος ἔτι τὰ τοῦ
 θεοῦ βαπτίσματος. Τοῦ δὲ, Πασά σοι τοῦτο κεῖσθαι
 εἰπόντος, εἰ ζήσει καὶ πίστει καρδίᾳς μόνον ἐπικαλέσῃ
 τὸν ἱερὸν Συμεὼν, ὑπόσχῃ δὲ καὶ Θεῷ τὸν παῖδα· ἐκεῖνος
 εὐθὺς ἐκότερα δράσας, οὐ δ' ἕτερον διαμαρτάνει, ἀλλ' ὑγιᾶ
 τὸν υἱὸν εὐρών, προσάγει Θεῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ
 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον· ἐκεῖνα δὲ πῶς ἂν τις παραλιπεῖν
 νομίσειε διὰ τὸ πλῆθος, οὐ τὰ μέγιστα ζημιώσει.

Ἰερεὺς γὰρ τις ἐν κώμῃ Κασσᾷ καλουμένη, χαλεπῷ πύ-
 θει φιλαυτίας ἐκλωκῶς, ἦν· καὶ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ Συμεὼν
 τελεσθέντα παραδόξως ἡ μάθοι, ἥ διὰ τῶν παριόντων
 ἴδοι, ἀνομίαν ὄλην τὴν ἡμέραν ἐλογίζετο ἡ γλῶσσα αὐ-
 τοῦ, ἡγάπα κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην, ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ
 λαλῆσαι δικαιοσύνην ἡγάπα πάντα ῥήματα καταποντισ-
 μοῦ, γλῶσσαν δολίαν καὶ τέλος, οἷα τῆς κακούργου ταύτης
 καὶ ἐπισούλου εἰς ἔσχατον ἀπονοίας χειραγωγούσης, ἀνα-
 θέματι τὸν Ὅσιον ὑποβάλλει. Καὶ παραχρῆμα θαμνύνων
 ὁρᾷ πλῆθος (μακροθυμῆσαι δικαίως ἐνταῦθα οὐκ ἀνασ-
 χομένης τῆς δίκης, ὅπου μὴ συνοίσειν ἐμελλε τοῖς πολλοῖς
 τὸ μακροθυμεῖν) συλλαβομένους αὐτὸν, ὅπισω τε τὰ χεῖρε
 περιαγαγόντας καὶ δέσαντας, ὥς μὴ τε τὸ ἱερὸν εὐαγγέ-
 λιον εἰς ὥτα δύνασθαι τῷ λαῷ ἀναγνῶναι, μὴ τε τὴν θεῖον
 ἐπιτελέσαι μυσταγωγίαν, ἀλλ' ὅτε τι καὶ τοιοῦτο δράσαι
 πειράσαιο, τὴν τε φρένα καὶ τὴν φωνὴν αλλοιοῦσθαι,
 καὶ πρὸς αἰσχύνης μάλλον ἑαυτῷ καθίστασθαι. Ὅπερ οὐ
 φέροντα· τὸν Ἱερέα, τοῖς τινα τοῦ κακοῦ λύοιεν ὑπισχνου-
 μένοι·

A μένοις ἐκδραπνήσαι καὶ τὴν οὐσίαν, ἕως λογισμὸν ἐν ἑαυτῷ πάντα κινήσας, τύπτουσαν εὗρισκε τὴν συνείδησιν, οἷς κατὰ τοῦ θεοῦ Συμεὼν πλημμελὲς πολλάκις ἦδει φερέξμενος, καὶ ὅπως οὐ δὲ ἀναθέματος ἐπ' αὐτὸν φείσαστο τὸ δεινότατον.

Τοῦτο τοιγαροῦν ἐκεῖνο εἶναι συνεῖς ὑπὲρ αὐτὸν τῆς θείας ἀθεάτως λειτουργίας ἀπείργοι, σπουδῇ παρ' αὐτὸν ἀνελθόν, συγχώρησιν ἤτοι θερμῶς. Τοῦ δὲ, Εἰ μὴ τὴν ἀμαρτίαν σου πρῶτον ἐξαγορεύσεις εἰπόντος, ποῖα λοπὸν συγχώρησις ἔσται σοι; ἐπεῖγε μέχρι τινὸς ὑπὸ τῆς αἰσχύνης ἐκείνου. Εἶτα τῆς ἐπὶ τῇ πάθει λύπης ὁ πάσχων ἦν ἐπὶ τῇ θεῇ μυσταγωγίᾳ, τὴν σίσχυνεν (ὡς εἰκός) διακρουσαμένης (ἐπεὶ καὶ πέφυκε τῷ μεῖζονι τὸ ἥττον ἐκκρούεσθαι, καὶ τὸ νικώμενον αἰετὶ πάθος ὑποχωρεῖν τῷ κρατούντι) διεξήλθε πάντα σαφῶς, ὅσα πολλάκις αὐτῷ κατ' ἐκείνου λεγθεῖν, καὶ ὅπως οὐ δὲ ἀναθέματος ἐπ' αὐτὸν ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τοῦτον ἀνοήτως ὑποδεδῆκται.

Ὁ δὲ ὅλος χρηστότης, ὅλος οἶκτος, ὅλος συμπάθεια, τῶν τοῦ μονογενοῦς οἰκτιρμῶν εὐθὺς, καὶ τῆς ἀδραπνήτου χρηστότητος ὑπὲρ αὐτοῦ δεόμενος ἦν, καὶ τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ τὸν Ἱερέα σφραγίσας, Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ λέλυσαι τῶν δεσμῶν ἔφη. Πορευθεὶς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν σου τοίνυν, τὸ τε θεῖον ὕμῳς Εὐαγγέλιον ἀναγνώσῃ, καὶ τὴν μυστικὴν ὡς καὶ πρῶτον τῇ ἱερᾷ τραπεζῇ θυσίαν προσοίσεις. Εἶπε ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον ἐκεῖνο πάθος αὐτίκα ὁ Ἱερεὺς ἀπέθετο, καὶ ἡ θεία μέχρι τελευτῆς ὡς καὶ πρῶτον αὐτῷ μυσταγωγία ἐπετελεῖτο.

Εἶτα προσάγεται τις αὐτῷ τυφλός, οὐ δ' ἐπὶ τοῦ ἰσχύου στῆναι δυνάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δεινῶς παρεμένος, θαίμοσί τε τρισὶν ἐταζόμενος. Ὁ δὲ τῆς πολυειδοῦς αὐτὸν καὶ ποικίλης συμφορᾶς ἐλεήσας, εἰς ἔλεον πάλιν αὐτὸς εἶδε Θεοῦ τὸν ἀδραπνήτως αἰετὶ κενούμενον, καὶ πύελον οἰκτεῖον τῇ δακτύλῳ λαβὼν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιχρίσας, τῷ τε δεσποτικῷ τύπῳ τὰς ψυχὰς σφραγίσας, τῷ μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς δίδωσιν εὐθὺς τὸ φῶς, τῷ δὲ τῷ ἰσχύῳ τὴν ῥῶσιν. Ἐξῆς δὲ τις ἀνὴρ ἐδόκει τῷ πάσχοντι χιτῶνα ποικίλον ἐνδεδυκώς, τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτῷ τρεῖς θαίμονας ἐκείνους, ἀλύσει πυρὸς τοσαύταις πεδύσας, καὶ κλοιά περιθείς· ὦν εὐθὺς ἀπαλλαγείς, ὅλον διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἑαυτὸν τοσαύτης χάριτος ἀντιδίδωσι. Παραπλησίως μὲν οὖν ἔχοντα τοῖς εἰρημένοις τὰ ἐπαχόμενα, χρητὴ δὲ ὁμῶς κἀκεῖνων ἐπιμνησθῆναι.

Ἰωάννης γάρ τις μὴ δὲ θατέρῳ τοῖν ποδοῖν κενεῖσθαι δυνάμενος, ἀλλ' ἐκατέρῳ αὐτῶν ἀκινήτως ἔχων καὶ χρόνον ἐπὶ μακρὸν, τῶν ἄλλων ἀπογνοὺς ἀπάντων, ἐλπίδα τὸν θαυμαστὸν ἐτίθετο Συμεὼν, καὶ αὐτὸν ἐν πίστει καρδίᾳς ἐπεκαλεῖτο· Ἦν μὲν οὖν ἦδη πρῶτὴ τῆς ἡμέρας, ὁ δὲ καθάπερ εἰς ὕπνον ὑπολισθῆσας, ὁρᾷ ἐδόκει τὸν Συμεὼν, Ἄγγελος δὲ παρ' ἐκάτερα τούτου λαμπρὸς τὴν ἀναβολήν, ἥ τε βάλιν ῥάβδος ἐκείνῳ διὰ χειρὸς, σφραγίσαντα τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ διακαστῆναι κελεύσαντα. Καὶ ὁ μὲν γλυκὺς ὕπνος ἐκεῖνος ὕμῃ τοῦτον ἀνῆκε, καὶ ἡ ὄψις ἔργον ἦν, καὶ φαντασίαν εὐθὺς ἡ ἀλήθεια ἐπιστοῦτο. Ὁ δὲ ὁρμαίως παρὰ τὸν στύλον ἐλθὼν, ὁ πρῶτον ἴσα καὶ τῆς φερομένης αὐτὸν κλίτης αἰκινήτος μένων, ἐν θαύματι τε τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπαγγείλας, ὅλον διὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ οὗτος χαριστήρια, τοσαύτης εὐεργεσίας ἑαυτὸν ἐντεισφέρει.

Ἐπειτα μέντοι παρθένος, Θεοσεβία τὴν κλήσιν, χαλεπῷ θαίμονι πολιορκουμένη, ὡς καὶ καθ' ὕδατος ἀφελῆναι παρ' ἐκείνου πολλάκις, ἐφαντάζετο τὸν θεῖον Συμεὼν, μετακαλούμενον οἷα πρὸς ἑαυτὸν οἶκοι μένουσαν. Ἡ δὲ τὴν ὄψιν ἔργον ποιησαμένη, ὡς ἦδη καὶ ἀτενίσκειν εἰς αὐτὸν, ὁρᾷ τινα διαττόυσαν ὥσπερ ἀστραπὴν τοῦ προσώπου· καὶ τὸ μὲν πονηρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα θεοῦ πάντα καὶ βοῆς αὐτίκῃ ἐπλήρου, τὴν πρὸς ἁγίου ἀνδρα καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύματος χάριν οὐ φέρων ἐγγύτητα, ἀλλ' εἴ τις δύναμις ἐλάνυσθαι καὶ φεύγειν μακρὰν ἐπειγόμενον. Ἡ δὲ παρθένος, ἔξω καθάπερ ἐκείνης γενομένη, ἐδόκει τὸν Συμεὼν ὁρᾷ τῇ θαίμονι δεσμὰ περιθύντα, ἡ περιβολὴ δὲ τῷ Ἁγίῳ φῶς ἦν καὶ στέφανος ὑπὲρ κεφαλῆς, ἐπὶ δὲ τῇ στεφάνῳ σταυρῷ, οἷον αὐτὸν ὁ λόγος προ-

Presbyter, fortunas in illos, qui aliquid levaminis pollicebantur, consumpserat; donec, omnem animo versante cogitationem, arguentem se reperit conscientiam illorum, quæ sæpe sæpius S. Symeonem perperam et malitiose effutierat; quodque non erubisset per gravissimum scelus ipsum perstringere anathemate.

242 Hoc igitur ipsum esse intelligens, quo invisibiliter a divino Sacrificio arcebatur, velociter ad Sanctum venit, petitque ardenti prece veniam delicti. Dicente autem Sancto: Nisi prius peccatum tuum confessione expiaveris, quæ tibi venia? aliquanto tempore absurdus atque impudentibus verbis se temperavit. Deinde cum dolor, quem præter morbum patiebatur eo quod sacris altaribus prohiberetur, verecundiæ, ut par erat, prævaluisset (consequitur namque id quod infirmius est per fortius expelli, et debellatus affectus cedere potentiori) palam sua narravit omnia; quam nefaria crebro in Sanctum garrivisset, quodque non abstinuisset anathemate, sed illi ipsum amens subiecisset. Tum Sanctus, totus benignus, totus misericors, totus compatiens, unigeniti filii Dei commiserationem et inexhaustam bonitatem implorans, impresso Sacerdoti sacrosanctæ crucis signo; In nomine, inquit, Domini Jesu Christi solutus es retinaculis: confer te igitur ad ecclesiam tuam, et sacrosanctum Christi Evangelium bene sanus perleges, et arcanum in altari Sacrificium more solito offeres. Dixit hæc ille: et Presbyter meritæ illi vindictæ exemptus est, et sacræ liturgiæ ad exitum usque vitæ, uti ante solitus fuerat, semper operatus est.

243 Post hæc adducitur ad ipsum cæcus, altero pede stare nequiens præ paralysi, ac tribus demoniis exagitatus. Miseratus Symeon multimodam ac diversam hominis calamitatem, ad misericordiam Dei, quæ exhauriendo non imminuitur, oculos reflexit, sputo suo digitum tinxit, oculos cæci illevisit, Dominiæ crucis signo lumbos communivit: sicque altero statim oculis lumen, altero pedibus firmitatem restituit. Deinde videbatur patienti vir quidam, tunicam versicolorem indutus, tres, a quibus obsidebatur, dæmones ignitis catenis constringere compedesque iis injicere. Iis ergo statim liberatus, totum se pro tantarum gratiarum actione suscepto monastico habitu obtulit. Persimilia quidem præcedentibus illa quæ sequuntur, nihilominus commemoranda sunt.

244 Joannes quidam neutro pedum suorum uti poterat utrumque jam a longo tempore immobilem habens: cum vero desperaret de remediis aliis, spem omnem in S. Symeone posuit, ipsumque fidenti corde invocavit. Erat tum forte crepusculum circiter matutinum, quando leni somno veluti sopitus, conspiceret se putat Symeonem, Angelis utrimque fulgenti in veste stipantibus, palmea sua quam manu tenebat virga signantem pedes illius, mandantemque ut surgat. Abiit dulcis ille somnus, et persanatum hominem reliquit: quodque visum fuerat, factum erat, et apparitionem veritas secuta est. Joannes igitur, qui pridem non magis mobilis erat quam lectulus quo ferebatur, curriculo ad columnam advolat, nuntians cum admiratione, quæ sibi facta erant; et per monasticam vitam hic quoque Deo se dedicans, gratitudinis luco se pro tanto beneficio retribuit.

245 Virgo quædam, cui nomen Eusebia, ab infestissimo dæmone sæpe sic oppugnata, ut etiam in aquam præceps daretur, imaginabatur sibi se videre S. Symeonem, evocantem illam domo ubi manebat, ad se: curavitque quod viderat, ut opere exequeretur. Cum vero jam oculos in Sanctum intenderet, vidit quasi fulgur aliquod absistere a facie ejus: malignus

D
A. NICEPHORO.
alienota mente cogitur ipse sacris abstineret:

factique patientis a Sancto liberatur.

Cæcus et dæmoniis curatus fit monachus,

F
uti et alius pedum usu recepto,

et energumena per visionem liberata.

A *NICEPHORO.* malignus autem spiritus late omnia tumultu ac vociferatione complevit, ferre nequiens propiorem viri sancti congressum et gratiam Spiritus sancti; sed conabatur totis viribus inde longius aufugere. Tum virgo, velut a sensibus abducta, conspicatur Sanctum, injicientem dæmoni vincula: erat autem amictus viro totus lucidus, in capite corona, supra quam sacrosancta crux; qualem ipsum * supra oratio nostra descripsit: et eodem tempore dæmonis furore libera fuit, et castam sobriamque vitam, qualem deinde egit, Deo atque Symeoni renumerationis loco consecravit. Hæc autem durante singulis fere noctibus reducebantur per quietem ejusdem species visionis, Symeonem representantis, exhibentisque beneficia collatum; sequente etiam representationem non expectata odoris divini fragrantia.

Affecto pedi
remedium
quærens,

B 246 Illud denique jam dictis non est inferius. Vir quidam alterum pedem diutino tempore inflammatum gerens, nullique omnino usui aptum; dossuario impositus, ad virum sanctum advectus est, affecto pedi, ut sperabat, levamen aliquod impetraturus. Sed concussione nimia jumentum, ita alter quoque pes attritus est, ut priori dolore, cui levamen quæsiturus veniebat, intolerabilior novus dolor foret. Positus igitur ante columnam, quas non emisit voces aut potius fontes lacrymarum? nesciens utram prius gemeret calamitatem, magis etiam ignarus quid utrique potissimum remedii adhiberet: qui enim nequiverat tolerare cruciatum priorem, multo jam graviolem sentiebat secundum: quemadmodum majorem adferre vel dolorem vel gaudium, prout forte res se habuerit. illa solent quæ sunt recentiora.

alteroque
gravius do-
lere inci-
piens in
via,

utrique me-
delam in-
venit.

Quia autem altero pede aliquando utens neutro nunc insistere poterat, intolerabilis ei dolor videbatur, eoque gravior quod dum uni calamitati quærebat levamen, secundam incurrerit. Dum hæc et bis similia acerbissime lamentatur homo ille: existimans Symeon, nequaquam esse humanitatis suæ ipsum despicere; sacrosanctas manus suas pro illo ad Deum tollit; et statim (quis tuam, Domine Jesu, potentiam celebret?) ambobus pedibus ita extensis acsi multorum manibus extracti fuissent, repente in conspectu omnium, conimiserantium ac simul dolentium, e terra surgens, confirmatis pedibus recte incedebat.

CAPUT XXXI.

Sanctus Sancti Symeonis obitus.

C **T**empus viri sancti miracula narranti, prius deficiet, quam hæc ipsa, si omnia voluero particulatim recensere, quæ vel palam et multis, vel quæ privatim et singulis facta sunt: cum etiam post obitum illius prodigia, perennium fluviorum fontes imitantia, in hodiernum usque diem perdurent, eaque tam copiosa, ut quæ prætermittimus non pauciora sint quam quæ retulimus. Ut ne itaque adjiciendo plura satietatem legentibus aut defatigationem ingeramus, ac multi etiam propter magnitudinem detrectent librum legere; prætereuntes silentio quæ deinceps contigerunt omnia; (quanta scilicet energamenorum tum virorum tum mulierum; quanta hydropicorum, paralyticorumque manibus, pedibus, oculis captorum; quanta aliis doloribus ac infirmitatibus pressorum turba ad ipsum allata, atque incolumitatem consecuta sit) cum meta vitæ illius præsentis metam quoque scriptioni figamus.

Plura præ-
termittun-
tur quam
relata sunt
miracula.

248 Agebat igitur S. Symeon jam a quintum supra septuagesimum ætatis suæ annum; quintum vero supra quadragesimum, ex quo in maxima b atque postrema columna steterat: cum a familiari Angelo certior factus appropinquantis sibi vitæ exitus; id ipsum convocatis discipulis, acerbo dolentibus sermone, significavit: tum vero multa de mandatorum divinatorum observatione, de concordia et caritate mutua, de proximorum dilectione cum

a
b
Anno æt. 75
de instanti
morte præ-
monitus

λαδών ἔγραψεν. Ἡ τῆς ἐκ τοῦ δαίμονος τότε μανίας D ἀπαλλαγείσα, σεμνὴν τε καὶ σώφρονα βίον διὰ τέλους ἔδωκεν, ταύτην Θεῷ καὶ τῷ Συμεὼν ἀμοιβὴν ἀντισπενεργούσα· ἥ καὶ νυκτὸς ὄνειροι τοῦ λοιποῦ συνεχῶς ἔχρηζοντο φαντασίαν ὄψεως, αὐτῇ τοῦ Συμεὼν ἐνδιδόντες, τῇ ὅψει δὲ παραδόξως καὶ θείας εὐοδίας παρεπομένης.

Κάκεινο δὲ τῶν προειρημένων οὐκ ἔλαττον. Ἄνθρωπος τις τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν πολλοὺς ἤδη χρόνους πεπρωμένους ὥς καὶ τοῦτον παντάπασιν ἀγρήστως ἔχειν καὶ ἀνυπόκωστον, ὑποζυγίῳ φόρτῳ παρὰ τὸν θεῖον ἄνδρα τοῦτον ἀνήγετο, ὥστε τινὲς τυχεῖν ἐπὶ τῇ ποδὶ θεραπείᾳ. Ἀποπεισθέντος δὲ σφοδρῶς αὐτοῦ τοῦ ὑποζυγίου, συντριμμά καὶ τὸν ἕτερον ἐγεγόνει, ὥς εἶναι τοῦ προτέρου πάθους, οὗ χάριν ἀνεκομίζετο, πικρότερον τὸ παρὸν. Τίθεασι τοῖνυν αὐτὸν πρὸ τοῦ στύλου, τίνας οὐκ ἀφιέντα φωνάζει, ἢ θαυμάζων μᾶλλον πηγάζει; ἢ προτέραν οὐκ ἔχοντα πότεραν πενήθει τῶν συμφορῶν, μᾶλλον δὲ τί ποτε ἄρα πρὸς ἑκατέραν ἑαυτῇ χρῆσεται; ὅπως τὴν προτέραν οὐ δύναμενος φέρειν, βαρυτέρᾳ κέχρητο πολλῇ τῇ δευτέρᾳ, ὅση καὶ πλέον λυπεῖν, ἢ πάλιν ευφραίνειν ὑποτέρως αὐτὸν ἔχοντα τύχοι, τὰ νεώτερα οἶδεν. Ὅποτε δὲ μᾶλλον καὶ θαυμάζων τοῖν ποδῶν χρώμενος, οὐ φορητῶς εἶχε τοῦ πάθους, μὴ δ' ἐτέρῳ νῦν δύναιτο χρῆσθαι; καὶ ὅγε πάλιν δεινότερον, ὅτι διὰ τὸ τὴν προτέραν ἀποθέσθαι καὶ ἡ δευτέρα προσ- E στήθειτο. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πικρῶς ὀδυρόμενος, περιιθεὶς φιλόανθρωπον οὐδαμῶς ὁ θεὸς Συμεὼν αὐτὸν δὲ συμπαθὲς ἰσχύμενος, ὁσίως ὑπὲρ αὐτοῦ Θεῷ χεῖρας αἶρει, καὶ παραχρημα (τίς σου τῆς δυναστείας Χριστὲ δικηγύσσεται;) καθάπερ ὑπὸ πλῆθει χειρὸς ἐλκόντων, οὕτως αὐτῷ ποδῶν ἑκατέρων διαταθέντων, αἰθρόν τοῦ ἐδάφους ἐν ὀφθαλμοῖς ἀπάντων, τοῖς αὐτῷ καὶ συμπάσχουσι καὶ συναλγοῦσι, διαναστάς, ὁρᾷ βαινῶν ἱν, καὶ ποσὶν ἐρ- ῶμένοις χρώμενος.

F **E**πιλείπει με πρὸς διήγησιν τῶν τοῦ ἀνδρὸς θαυμασιῶν ὁ χρόνος, ἡ ταῦτα μᾶλλον, εἰ πάντα κατὰ μέρος ἀπκριθῆναι βουλοίμην, οὐ τὰ κοινῇ καὶ εἰς πολλοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ καθέκαστον καὶ ἰδίᾳ γεγεννημένα· ὁ πότε καὶ μετὰ τέλος αὐτῷ ἀενάους ποταμῶν εἰς δεῦρο τὰ θαύματα μιμεῖται πηγάζει, ὥς εἶναι τῶν εἰρημένων οὐκ ἔλκτω τὰ παρεμένα. Ἰν οὖν μὴ πλείω προσθέντες, οὐχ ὅπως τοῖς ἀντηνέουσιν κόρον, ἀλλὰ καὶ κάματον ἐμπούσωμεν· οἱ πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς τὸ μέγεθος ἀπαγορεύσωσι τοῦ βιβλίου, τὰ μεταξὺ πάντα παρέντες, ὅσον αὐτῷ θαυμάσιον καὶ ἄλλο θαυμάσιον, οὐκ ἀνδρῶν μόνον ἀλλὰ καὶ γυναικῶν προσαγγεῖται πλῆθος, ὅσον ὑδερύντων καὶ παρεμένων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χεῖρας, ἢ πόδας, ἢ καὶ ὀφθαλμούς πηρῶν, ὅσον τε πάθει καὶ νοσήμασιν ἑτέροις πιεζομένων, καὶ παρ' αὐτοῦ θεραπείαν κομισσμένων, τῷ τῆς παρούσης αὐτοῦ ζωῆς τέλει τὸν λόγον συγκαταλύσωμεν.

Ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ τῆς ἡλικίας ἔτος ἤδη πέμπτου ἐπὶ τοῖς ἐβδομήκοντα, τῆς δ' ἐπὶ τοῦ μεγίστου καὶ τελευταίου στύλου στάσεως πέμπτου ἐπὶ τοῖς τεσσαράκοντα τοῦ συνοίκου πνεύματος ἐγγίζουσιν αὐτῷ τὴν ἐκδημίαν ἤδη γνωρίσαντος, συγκαλέσας τοὺς μαθητάς, καὶ ταύτην πάλιν ἐκείνος αὐτοῖς πικρὰς ἐκείνης ἀγγελίας μηνύσας, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοῖς περὶ τῆς τῶν θεῶν ἐντολῶν φυλακῆς, καὶ τῆς εἰς ἀλλήλῳ ὁμονοίας, καὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης διακρίσεις, πολλὰ δὲ περὶ πειρασμῶν ὑπομονῆς παραινήσας, τέλος ὁπρὸς αὐτοὺς ἔδει μαθεῖν βουλομένους, οὐ θάρρουντας δὲ τὴν ἐρώτησιν, ὅπως ἄνθρωπος ὢν οὐκ ἀνθρωπίνους σιτίοις ἐτρέφετο,

A ἐτρέφετο, τοῦτο αὐτοῖς φιλοστόργως ἀνακαλύπτει ἵνα, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐντεθεῖν οἰκοδομήσῃ, καὶ μέζονας αὐτοῖς εἰς Θεὸν ὑποτίειν ἐλπίδας.

Ἐγὼ γάρ φησιν, ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοί, ἵνα μὴ δὲ ὁ ποθεῖτε μαθεῖν ὑμῖν ἀποκρύψωμαι (συνίημι γάρ τῇ πνεύματι καὶ σιωπώντων ὑμῶν) πολλῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν, τοῦ ἀντιλαβομένου μου ἐκ γαστροῦς μητρὸς μου, ὡς οὐ δὲ ὑμῖν ἐστὶν ἀγνοεῖν, ἀπειλῶσας, ἐτι καὶ τοῦτο μακρόν, κῆθι χρόνος ἐξ ὅτου τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ δεηθείην, ἀπαλλάξαι με τὴν τοῦ αἵματος τοῦτου βρωμάτων. Ἀλλὰ πῶς σου τὰ ἐλέη, Χριστέ, καὶ τὴν χρηστότητα, ἣν ἐποίησας τότε μετὰ τοῦ δούλου σου διηγήσομαι; Ἐδόκουν τινὰ τὸ σῆμα καὶ τὴν ἀναβολὴν ἱερέα, ὥς ὡσπερ ἱμάτιον ἀνθεδυσκίτα ὄραν, σκευὴς τε τῷ ἀνδρὶ θεῶν ἦν ἐν χειρὶν, καὶ δι' αἴματος οἷα φερόμενος, ἐγένετο πρός με ὁ τι μὲν οὖν ἐναποτίθειτο τῇ σκεύει, φράζειν οὐκ ἔχω, οὕτως ἀπόρρητόν τι καὶ ἡδίστον οὐκ ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ γεύσασθαι ἦν. Ὁ δὲ τῇ λαοδίῳ τρίς ἐνῆκε μου τῇ στήματι. Ἐξ ἐκείνου τοῖνον ἄγχι καὶ νῦν ἐώρων αὐτὸν ἐκάστης κυριακῆς μετὰ τὴν θεῶν λειτουργίαν, τῆς τοιαύτης μετελήψεως ἀξιῶντά με, ἥ τις ἔως εἰς τὴν ἐπιούσαν αὐθιγὴς κυριακὴν στήμαί μοι καρδίᾳς ἐγένετο. Ὁ μὲν οὖν ἀπόρρητόν μοι πρὸς ὑμᾶς, τὰ ἐμὰ τέκνα, τὰ ἐμὰ μέλη, τὰ ἐμὰ σπλάγχνα ἦν, τοῦτό ἐστιν, ὁ καὶ σφόδρα διψῶσι μαθεῖν ἐξεκάλυψε τὰ δ' ἄλλα, ὑμεῖς ἴστε καὶ διηγεῖσθαι, οἱ καὶ παρακινουμένοις μου τῇ ἀγωγῇ, καὶ συνδιαφέροντες μοι τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας, καὶ κοινωνίας τοῦ κατὰ Θεὸν βίου γεγενημένοι οἷς τὰς ἐμὰς παραδόσεις, τὸν κανόνα παρακατατίθεμαι τὸν ἐμὸν, ταύτην ἀμοιβὴν αἰτῶν παρ' ὑμῶν, εἴ τι τῶν περὶ ὑμᾶς οὐκ ἀμνημονεῖτέ μου πόνων, ἵν' ἀκροαίαν μοι τὴν παρακινουμένην τηρήσῃτε διὰ τέλους, καὶ ὡς ἐμοῦ παρόντος καὶ μετὰ τέλους ὑμῶν πάντα ποιῇτε, καὶ ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς ἐμοῖς καὶ βίου καὶ λόγου καὶ πράξεως αἰεὶ ἀπευθύνετε· γνωρίζε δὲ σαφῶς ὑμῖν τοὺς ἐντεθεῖν καρποὺς, ἵνα μακρὸν ἐγὼ περὶ τοῦτου νῦν ἀποστείνω λόγον, ἢ μεγάλη τῆς ἐπιφανείας ἡμέρα καὶ τὰ ἐκάστην τότε ταμειομένην, εἰ ἀνεπαίσχυντως ἐκεῖ παρασταίημεν.

Ταῦτα τοῖς μαθηταῖς καὶ πλείω διαλεχθεῖς, τελευταῖς τε ταύταις αὐτοῖς πρὸ τῆς ἐκδημίας ἐντολὰς ἐπισκήψας (εἰ γὰρ θεὸς καλεῖν ἐκδημῶν, ἀλλὰ μὴ ἀνάλυσιν μᾶλλον, ἢ πρόσληψιν, ἢ μεταθέσιν, ἢ διάδοσιν, ἢ πρὸς τὰ ποθομένα κλήσιν· δεκάτη δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρα, τετάρτη δεκάτῃ καὶ εἰκάτῃ τοῦ Ἀρτεμειοῦ μηνός, μετὰ τὰς ἐπιλυγίους ἡμέρας, καὶ τὰς συνήεις δοξολογίας, καὶ τὴν ὡς ἔθος παρ' αὐτοῦ τοῖς ἀδελφοῖς διδομένην εὐχήν, εἰς χεῖρας ἡδέως τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παρατίθειται, καθάπερ ὑπ' αὐτοῦ προσληφθεῖς ἢ μετακλήθει φιλοτίμως, ἐφ' ᾧ ποθῶν ἦν αἰεὶ, καὶ ἅπερ ἐκ πλείονος αὐτῷ περισκεύαστο, καὶ ὧν οὐ δ' ἐνταῦθα εἶχε ἀμυδρὰς τὰς ἐμφάσεις. Καὶ νῦν ὁ μὲν ἐστὶν ἐκεῖ, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν προσέδωκεν προσάγων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὥς μετὰ μέζονος τῆς παρόρησιν καὶ πλείονος τῆς ἐγγύτητος· τὸ δὲ τοῦτου σῶμα τὸ θεῶν, θυμαίων ὑπολέεσται παρ' ὑμῶν ταμειῶν, αἰεὶ μὲν ἐξουλοῦμενον, οὐ δὲ ποτε δὲ κενούμενον, ἀλλ' ὥς πλεον λαμβάνομεν, τοσούτῳ μᾶλλον πληρούμενον, καὶ τὴν ἵκσιν οὐ σῶματος μόνον ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ὑπερδύψον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

C ταῦτα τοῖς μαθηταῖς καὶ πλείω διαλεχθεῖς, τελευταῖς τε ταύταις αὐτοῖς πρὸ τῆς ἐκδημίας ἐντολὰς ἐπισκήψας (εἰ γὰρ θεὸς καλεῖν ἐκδημῶν, ἀλλὰ μὴ ἀνάλυσιν μᾶλλον, ἢ πρόσληψιν, ἢ μεταθέσιν, ἢ διάδοσιν, ἢ πρὸς τὰ ποθομένα κλήσιν· δεκάτη δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρα, τετάρτη δεκάτῃ καὶ εἰκάτῃ τοῦ Ἀρτεμειοῦ μηνός, μετὰ τὰς ἐπιλυγίους ἡμέρας, καὶ τὰς συνήεις δοξολογίας, καὶ τὴν ὡς ἔθος παρ' αὐτοῦ τοῖς ἀδελφοῖς διδομένην εὐχήν, εἰς χεῖρας ἡδέως τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παρατίθειται, καθάπερ ὑπ' αὐτοῦ προσληφθεῖς ἢ μετακλήθει φιλοτίμως, ἐφ' ᾧ ποθῶν ἦν αἰεὶ, καὶ ἅπερ ἐκ πλείονος αὐτῷ περισκεύαστο, καὶ ὧν οὐ δ' ἐνταῦθα εἶχε ἀμυδρὰς τὰς ἐμφάσεις. Καὶ νῦν ὁ μὲν ἐστὶν ἐκεῖ, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν προσέδωκεν προσάγων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὥς μετὰ μέζονος τῆς παρόρησιν καὶ πλείονος τῆς ἐγγύτητος· τὸ δὲ τοῦτου σῶμα τὸ θεῶν, θυμαίων ὑπολέεσται παρ' ὑμῶν ταμειῶν, αἰεὶ μὲν ἐξουλοῦμενον, οὐ δὲ ποτε δὲ κενούμενον, ἀλλ' ὥς πλεον λαμβάνομεν, τοσούτῳ μᾶλλον πληρούμενον, καὶ τὴν ἵκσιν οὐ σῶματος μόνον ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ὑπερδύψον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

a Sic anni 45 in hac maxima columna, 10 in saxo, 8 in columna pedum quadroginta, 6 in columna prima, 1 in monasterio ante consensam columnam, 5 in domo paterna transacti, numerum hunc 75 annorum praeise complent. b Ergo altior fuit 40 pedibus. c Regulam hic non intelligo scriptam, sed usu exemploque traditam; nam scriptae Regulae paucæ habebantur in Oriente; neque peculiaris Regula a Symeone relictæ ulla uspiam mentio: hoc autem primis Monachismi seculis magis etiam obtinuit in nostro Occidente, antequam conderentur Regulae

ipsis locutus; multis etiam eisdem hortatus ad tolerantiam tentationum; tandem, quod jam cognoverat intelligere illos imprimis velle, sed non ausos percunctari; quomodo ipse, homo cum esset, humanis cibis non vesceretur, peramanter aperuit; ut magis hinc ædificarentur, et firmiorem in Deo spem ponerent.

249 Ergo, inquit, o Filii ac Fratres mei, ut nihil eorum quæ scire cupitis voscelem [novi enim spiritu, vobis etiam tacentibus, quid cupiatis] multis et magnis Dei, ex matris utero me prævenientis, sicut et ipsi nostis, beneficiis fructus sum; illud etiam a multo jam tempore bonitatem illius rogavi, ut a necessitate sumendi corporalis cibi me eximeret. Verum quomodo, Domine Jesu, misericordiam et bonitatem tuam, quam fecisti tunc cum servo tuo, enarrabo? Videbar conspiciere quendam, specie atque amictu Sacerdotem, lucida nube pro vestimento circumdatum, vas quoddam sacrum gestantem manibus: qui per aerem delatus, veniebat ad me; illud autem quod vase continebator, eloqui non possum quale fuerit; adeo arcanum quid ac suave erat, non modo visu, verum etiam gustu. Inde vir ille paucillimum accipiens in cochleari ter instillavit ori meo: et ex illo tempore usque in præsens vidi illum qualibet Dominica die, finita sacra Liturgia, simili refectione me dignantem; qua in Dominicam iterum sequentem confortabar. Atque hoc illud est, quod vos, filios meos, membra mea, viscera mea, hactenus celavi; quodque jam declaravi impense cupientibus scire. Cetera per vos ipsi scitis et narrare potestis, qui institutam a me vivendi rationem sectati estis, qui spiritualia certastis mecum certamina, et in communi consonam divinis præceptis duxistis vitam: quibus nunc quoque præceptiones meas et regulam c commendo; illud remunerationis a vobis postulans, si laborum quos subivi vestra causa inmemores non estis, ut constitutiones meas integre usque in finem servetis: peto etiam ut quemadmodum me præsentem fecistis, ita post obitum quoque meum cuncta facere pergatis, non secus vitam, sermones, opera vestra, quam si coram in conspectu meo versaremur, dirigentes. Qualis inde fructus maneat, ut longiorem ego hac super re orationem non texam, commonstrabit vobis manifeste dies illa manifestationis magna, et quæ unicuique tunc reposita sunt, si confusi illic adstiterimus.

250 Cum hæc et plura cum discipulis collocutus, suprema ante obitum mandata ipsis injunxisset (si tamen obitus ille dicendus sit, et non potius resolutio, aut assumptio, aut translatio, aut transitus, aut vocatio ad gaudia desiderata) decima post die, nempe quarta et vigesima mensis d Artemesii, post hymnos vespertinos et consuetas collaudationes, cum more suo Fratribus pacem precatus fuisset, spiritum in manus Dei suaviter tradidit; quasi assumptus ab illo aut evocatus amanter ad possidendum illa, quæ ipsi semper in votis atque jam olim parata fuerant; quæque ne per obscuras quidem species ab ulla re terrena adumbrantur. Et nunc quidem istic est, interceditque pro nobis tanto potentius, quanto fidentius atque propinquius: sacrum vero illius corpus, prodigiorum penu, nobis relictum est; unde semper lauritur, sed nunquam vacuum deprehenditur; imo quo plus desumitur, hoc magis impletur; et gratia, non corporibus modo sed animis quoque salutaris, largiter abundat: in Christo Jesu Domino nostro, una cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

ANNOTATA C. J.

D
A. NICEPHORO.

indicat suis
qua ratione
sine cibo
vixerit:

E

et observationem
Regule
iis a se data
commendat,

c

F
ac moritur
24 Maji.

d

A gulæ SS. Mauritii, Benedicti, Columban, quando Cassianus ex Ægypto transgressus in Galliam, scripsit se **D** ibi invenisse tot Regulas quot Cellas, id est monasteria, prout scilicet visum fuerat ejusque monasterii fundatariis ordinare : et hunc sæpe legimus dici Regulam Sanctorum Patrum, cui aliæ scriptæ postea superinductæ fuerunt : qua de re aliquando plenius in hoc opere tractabitur. **d** Artemisius mensis Majo nostro respondet : cujus dies 24 anno 596 Bissextili, habente litteras Dominicales A. G. fuit FERIA V, adeo ut decima dies antea, quo nuntium proximæ mortis ei Angelus attulit, fuerit Dominica, quando solebat refectorem ab Angelo allatam sumere.

G. J.

DE S. MARTHA VIDUA, MATRE S. SYMEONIS JUNIORIS STYLITÆ.

COMMENTARIUS CONRADI JANNINGI S. J.

De vita, cultu, et nomine Marthæ hujus.

AN. DLI.

Datur hæc
Vita velut
supplementum
prioris,

In hujus Sanctæ Vita danda dupliciter ridebor discedere a Magistorum meorum vestigiis, dum neque ordinem temporis servo, filio postponens **Vitam** ejus quæ diu ante ipsum mortua est; dumque eram refero ad hunc diem, dimisso die v Julii, quo sicuti obiit ita et celeberrimum habet apud Græcos cultum, et quidem in Typico primo loco, licet in figurato Græco-Moschorum Kalendario, Menxis, ac Synaxariis secundum aut etiam tertium dumtaxat teneat. Verum ipsorum imperio id factum scito, considerantium eam esse alterius Vitæ quoddam veluti supplementum; non quia post illam scripta sit, ex nullo enim capite colligi hoc potest; sed quia alterius Vitæ auctor, in prolixissimo argumento aliquod scriptionis ac temporis facere compendium volens, ea omnia videtur de industria transivisse, quæ plenissime sciebat esse narrata in Vita matris, quamvis ad filium magis quam ad ipsam spectantia. Non conveniebat autem prius scriptam priori quoque loco poni : quia omnia quæ præfati sumus ad Acta Symeonis, nec apte præmitti poterant huic Vitæ, neque hæc absque illis commode intelligi. Ceterum non plane absque Græcorum exemplo matrem filio jungemus : hoc enim fecit Codicis Florentini collector, unde Vita descripta est, per nescio quam anticipationem eidem adnotans diem xxiii Maji. Synoxarium vero Chiffletianum, Divione servatum, uno post filium die matrem celebrat, cum Elogio prolixiori; quod quia Vita Synopsim continet, lubet utraque lingua dare.

licet Sancta
colatur 5 Ju-
lii.

Elogium ex
MS. Divionen-
si,

2 Αὐτῇ ἀοιδίμως Μάρθα μητέρα τῶν τοῦ ἁγίου Συμεών, τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει καὶ αἰετῶ Θεῷ σχολάζουσα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐξ ἐπαγγελίας γεννᾷ τὸν ἁγίου Συμεών. Ἀσκησὺν δὲ καὶ στάσιν εἶχε πολλὴν ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς· οὐδεὶς γὰρ ἐθεάσατο ταύτην ποτὲ ἐν κυριακῷ καθεστῆσαν, ἢ τινι προσομιλήσασσαν τὸ συνολόν, Ἀγαπὴν πολλὴν ἔχουσα, καὶ ἐλεημοσύνην, καὶ ταπεινώσιν, πόδας... πάντων νίπτουσα, ξένους ὑποδεχομένην, γυμνοὺς ἐνδύουσα, πτωχοὺς τρέφουσα, σίνδονας τοῖς μὴ εὐπωροῦσιν εἰς βαπτισμὸν ἐπιτιθεμένη, ὡσαντῶς καὶ ἐντάφια. Προηγούμενη δὲ τῇ ἐκτελεσθῆναι πρὸ τριῶν μηνῶν, ἀπῆλθε συντάξασθαι πρὸς τὸν Ὁσίον. Ὁ δὲ πάλιν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι γυνὴς, φησὶ πρὸς αὐτήν· Τείχιόν με, μήτερ, ταῖς εὐχαῖς σου, ὅτι πρὸς Κύριον ἐκδημιῖς. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν· Ὁὐτο, ὦ τέκνον· καὶ γὰρ μνηθεῖσα, ἔλθον κομίσασθαι τὰς εὐχὰς σου καὶ ἀλλήλοις ἐπευξάμενοι καὶ εὐφρανθέντες, διηρέθησαν. Ἐτάφη δὲ ἡ Ὁσία μεταστάσα ἐν Δάφνῃ· μετακομισθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Ἀγίου, τέθη πλυσίον τοῦ στόλου· καὶ τοῦ Ἀγίου ποιήσαντος εὐχὴν ὑπὲρ αὐτῆς, ἐθαυματουργεῖ ὁ τάφος αὐτῆς εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

phenias ejus
virtutes com-
plexum

3 Celebris hæc Martha, mater fait S. Symeonis, qui in monte mirabili vitam egit. In ecclesiis Deo vacabat semper; ex promissione peperit S. Symeonem; exercitabatur ac stabat frequenter in vita sua : nullus quippe vidit ipsam in æde sacra unquam aut sedere, aut cum alio colloqui ullo modo. Excel-

lebat multa caritate, misericordia, humilitate; lavabat.... pedes omnium; excipiebat hospitio peregrinos; circumdabat amictu nudos; nutrieat egenos; donabat sindonas baptismales uti et sepulchrales, si qui ab illis minus instructi erant. Cum autem cognovisset trimestri ante spatio instantem sibi vitæ exitum, abiit ad Sanctum, cum ipso rem communis catura. At ille jam idem a Spiritu sancto edoctus, dicit venienti : Comuni me, mater precibus tuis, quia ad Dominum abis. Illa vero : Id ipsum ego quoque edocta, fili mi, venio preces tuas acceptura. Cumque pro se invicem orassent, perfusi gaudio, separati sunt. Cum vero Sancta migrasset e vita, sepulturæ tradita est in Daphne : sed translata condidit juxta columnam suam S. Symeon; ubi cum pro illa preces fudisset, mirabilia patravit opera sepulcrum ejus, ad gloriam Dei. *Hactenus MS. Divionense. Meminit ejusdem quoque, sed translata, Kalendarium Syriacum seu Chaldaicum, illa die quæ nostræ octavæ Julii respondet, hoc modo. Translatio corporis S. Marthæ matris S. Symeonis Stylitæ. Quod in primam translationem, triduo post obitum, sicut in vita dicitur, factam ex Daphne ad columnam Symeonis, sic quadrat; ut tamen nihil prohibeat opinari, secundam quoque, aliquantis post annis simili die peractam fuisse, et forte majori etiam cum solennitate, propter prægressa miracula.*

et mortem
præscitam.

Translatio
8 Julii.

4 Quo præcise anno obierit Sancta, licet expresse nusquam dicatur, ex utriusque tamen Vitæ collatione satis certo conficitur; modo animum advertamus ad diem mortis, qui num. 27 dicitur fuisse FERIA IV, et v Julii. Etenim S. Symeon, uti num. 117 vidimus, anno ætatis suæ trigesimo, solenni cum pompa ad novam columnam portatus fuit, antecedente S. Martha, plaudenteque et exultante, quod talem uteri sui fructum obtulisset Deo, ac præferente Crucem manu. Ex sequenti vero Vita Num. 68 cognoscitur, post mortem B. Marthæ ablegatum ab eodem S. Symeone Hierosolytam Antonium Presbyterum, inde cum parte Crucis sacrosanctæ Domini rediisse in monasterium ad Sanctum, eadem die ac hora, qua anno superiore, cum ascensurus erat in columnam Symeon, manu prehensam venerabilem crucem prætulera illi B. Martha. Non igitur diu post illum Symeonis in columnam ascensum superstes illa fuit. Atqui ex calculo superius posito annus trigesimus Symeonis in annum DLI vulgaris Æræ convenit; idemque annus habuit Feriam IV concurrentem cum die v Julii, per litteram Dominicalem A, quod ante annos sex non contigerat, neque contigit nisi anno post quinto et bissextili. Habemus ergo indubitabilem notam quæsitæ temporis, simul et chronologiam nostram confirmatam.

Obiit anno
551.
F

5 Confirmatum quoque habemus Marthæ cultum anniversary ex Vita ipsius num. 71, cum dicitur, quod ad

A. ΝΙCΕΡΗΟΝΟ.
Vita a mona-
cho coevo scri-
pta.

A ad primum B. Marthæ anniversarium celebrandum ultro conveniens populi multitudo, cum cereis et lampadibus, opportune occurrerit ad celebrandam simul prædictæ Crucis exceptionem, in ecclesia per Sanctum ædificata. Novam deinde ecclesiam ædificari permisit Sanctus, in eamque transferri matris suæ arcam, uti narratur toto cap. 6 Vitæ: et ex eo tempore pluribus claruisse miraculis dicitur ab Auctore, non solum coevo, sed ut præsumere licet plerorumque teste oculato; interfuit enim cum Crucis particula exriperetur, idque indicat his verbis eodem num. 71 relatis: Omnes qui convenerant clamabant nobiscum, Crucem tuam adoramus etc. Istud autem Nobiscum, non solum præsentem, sed etiam Monachum ex S. Symeonis discipulis unum tibi suggeret, si attenderis ad titulum Matris nostræ, quo identidem et quadam speciali ratione utitur. A tui ergo auctore descripta Vita habetur in Bibliotheca Laurentiana Magni Ducis Florentiæ, Plutei ix Codice xiv, sub titulo tali: Βίος τῆς μακαρίας Μάρθας, μητρὸς τοῦ ἁγίου Συμεὼν, τοῦ ἀγρονισμένου ἐκ νεότητος ἡλικίας τῇ τῆς ἀσκήσεως ἁγλῇ ἐν τῷ Θυμαστωῶ ὄρει: Vita B. Marthæ, matris S. Symeonis, qui a tenera ætate ascetica certamina exantlavit in mirabili monte. Hinc transcriptam anno moclxi, monu P. Papbrochii, Latine reddendam mihi sumpsi, primam talis studii experimentum futuram: quod utinam, Theologorum studiorum curriculo emenso, resumere liceat; et (quoniam Magistrorum alter jam ad eos abiit, quorum Actis illustrandis me conobatur formare) alterum saltem superstitem reperiam, cui cæptam haud infeliciter institutionem prosequatur.

An aliz
aliorum Sy-
meonum ma-
tres, etiam
Marthæ?

6 Porro cum adeo celebris ubique esset hujus S. Marthæ veneratio, etiam vivente adhuc filio, placuit iis, qui speciali erga Seniores Symeonem, devotione

ferebantur, et in Actis ejus legerant, quod cum is mortuæ matri bene precatus esset, corpus commotum est ac vultu subrisit, et exequiis factis sepelierunt eam ante columnam; ipsam quoque Sanctis odnumerare, ne quid minus a Juniore haberet Senior: et diem obitus ignorantes, una cum filio colendum instituerunt 1 Septembris, quando nos verum de ea: erravit enim Baronius, ad diem illius mensis iv, cum censuit Juniores esse, quem Græci cum Matresna colerent ipsis Kalendis. Nomen non indicaverant Vitæ auctor Antonius Discipulus Sancti, eumque secutus Metophrastes Antiquus Interpres, cujus versionem Latinam secundo loco dedit Bollaudus, interpolatam Vitam præ oculis habens, Mathanæ nomen expressit: recentiores Græci in suis Synaxariis aliisque ritualibus libris Martham vocant; quod merito suspectum haberi potest, ne absque idonea auctoritate sit assumptum, ut sicuti filiorum eadem sunt nomina, ita essent et matrum.

D
AUCTORE C. J.

7 Verum quid hoc esse dicemus quod in Menæis Græcorum apud Venetos excusis, sed solis, pridie quam nostræ S. Marthæ elogium recitatur, id est iv Julii, post alios talis dici Sanctos præscribatur facienda memoria Μάρίας, τῆς μητρὸς τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στελῆτου, Mariæ, matris S. Symeonis Stylitæ? Tertii ne Symeonis matrem etiam Sanctis adscriptam voluerint, aliqui? Non id ausim opinari. Potius dixerim, collectorem Menæorum invenisse in Ephemeride aliqua scriptum perperam Mariæ nomen loco Marthæ, et quidem anticipare (uti jam animadvertimus quandoque in talibus anticipatos dies, nominatim in Synaxario Basilii et in Calendario Græcomosco) illoque scrupulo sibi duxisse, si omitteret eam, quam cui Symeoni assignare deberet nullum indicium adjunctum monstrabat.

aut unum Ma-
ria.

E

VITA

Auctore monacho coevo, Interprete Conrado Janningo.

Ex MS. Bibliothecæ Laurentianæ Plut. 9 Cod. 14,

CAPUT I.

Varia S. Marthæ virtutes, visio, miraculum.

Οσοι τῆς μακαρίας καὶ ἀπεράντου ζωῆς ἐπιθυμοῦσι, τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο λόγιον μελετῆν ἔχουσι διαπαντός, τὸ φάσκον· Συνέτισόν με, Κύριε, καὶ μαθήσομαι τῆς ἐντολῆς σου· καὶ αὐθις· Δίδάξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου· οὐδ' αὐτῶς περιστρεφόμενοι πρὸς τὰς βιωτικὰς φροντίδας, οὐδὲ θολῶσαι τὴν ψυχὴν ἀνεσχόμενοι ταῖς ἀνωφελέσι μερύμναις, πᾶσαν δὲ σπουδὴν ποιῶντες τὸν ἔσω κατακοσμεῖν ἀνθρώπου καὶ πνευματικῆς ἀντίχεσθαι πολιτείας, λαμβάνουσιν τε τοὺς πολλοὺς τὴν καλὴν ἐργασίαν ἐργαζόμενοι, καὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρεῖττονα καὶ ἐσχόμενα σωτηρίας προκοπῆς ἐπιμελούμενοι. Οὗτοι βεδνηκότες ἐδρασίως ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, καὶ ἀλλοιύντο τῇ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ δυνάμει τηρούμενοι, εἰκώτως πᾶσαν ἐπιβουλὴν τῶν πονηρῶν πνευμάτων διαφεύγουσιν, ἀποκρούμενοι τὰς τούτων προσβολὰς, καὶ τῶν κοσμικῶν πειρασμῶν τοὺς κλύδωνας ὑπερβαίνοντες. Ὅθεν καὶ ἡ ἐν ἁγίοις ἡμῶν μητὴρ Μάρθα, ἐξ ἧς Συμεὼν ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος προσῆλθεν, περὶ ἧς ἡμῖν πρόκειται νῦν διήγησις, διὰ τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν, τὴν ἐπιγυμνῆναι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν μακαριότητα, καὶ ἐν τοῖς δικαίωμασι Κυρίου μελετῶσι, διαπαντοὶ ὁδοῖς δικαιοσύνης ἐπορεύετο, τρεῖς τιμίους μαργαρίτας κεκτημένην, πίστιν εὐκατάνυκτον, ἐλπίδα παρὰ πόδα ἔχουσαν τῶν ἀγαθῶν τὴν ὑπόστασιν, καὶ ἀγαπὴν τελειοῦσαν εἰς Θεόν, δι' ὧν προδύλως πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ κατορθοῦνται· αἱ Θεῷ μόνῳ

Quotquot beatam ac sempiternam consequi vitam desiderant, Davidicum illud oraculum; Da mihi intellectum, Domine, et discam mandata tua; atque iterum, Doce me, ut faciam voluntatem tuam, semper animo versant. Non convertuntur unquam ad curas temporales, non patiuntur turbari animum inutili sollicitudine: omne vero studium adhibent, quo hominem interiorem componant, statuque animæ suæ spirituales recte conservent; incumbunt unice, ut opera sua bona quam plurimos lateant; denique curant sedulo, ut in virtute et illis quæ pertinent ad salutem faciant progressum. Hi sunt, qui super fidei Apostolicæ fundamento stabiliti firmiter, et virtute Crucis vivificæ inconcussi perstantes, insidias cacodæmonum omnes merito effugiant, insultus eorum reprimunt, et mundanarum tentationum tempestatibus superiores evadunt. Hinc sancta quoque Mater nostra Martha, Symeonis famuli Dei parens, qua de instituitur nobis modo narratio, propter illorum quibuscum versabatur utilitatem (promissam, dico, omnibus Deum amanti-bus et in justificationibus Domini meditantibus, beatitatem) via semper justitiæ gradiebatur, tres pretiosas adepta margaritas; Fidem, quæ facile compunctionem elicit; Spem, bonorum substantiam pro

F
Psal. 118,
73: 112, 10
Studia Sancto-
rum

egregie secta-
ta B. Martha,

pro

A. COEVO
ET MS.
FLORENT.
virtutibus
efflorescit
theologicis

A pro fundamento habentem, et Charitatem Dei perfectam; per quas mandata omnia rectissime perficiuntur, quasque etiam soli Deo patere cupiens, celare homines satagebat; cavebatque sermones vanam parituros gloriam, ut nullus operum ejus laboriosorum ac sapientiam redoientium quidpiam resciret.

olisque.

Puerum p̄le
educatum

2 De se demisse humiliterque sentiebat; jejunabat crebro, exactius vero atque accuratius quartam sextamque feriam, observabat; et in ecclesia domui propinqua Deo vacans, curabat ut quam plurimum luminis ac thymiamatis offerretur: atque hæc omnia ad gloriam Jesu Christi Domini nostri, et honorem castissimæ ipsius secundum carnem matris, semper virginis ac Deiparæ Mariæ, Sanctorumque omnium lubens volens præstabat. Venerabilem vero prolem suam, a glorioso Christi Prodomo Jeanne Baptista (a quo conceptus etiam nativitasque ejus prænuntiata fuerant) multis laudibus celebratam, digna divinis oculis institutione educans in timore Dei, ad sextum ætatis annum perduxit. Supplices autem cum lacrymis preces incessanter offerebat Christo Domino pro filio, rogans ut accipere illum, quemadmodum olim ab Anna Samuelem, dignaretur. Cumque animo versaret, quid ipsi aliquando futurum esset, incidens in somnum, vidit seipsam alis instructam quasi sublimis efferri; et puerum, quem sinu tenebat, munus offerre Domino, oblatumque sic alloquit: Hunc ascensum tuum præstolabar, fili mi, ut Dominus me famulam suam dimitteret in pace, quoniam inveni gratiam apud Deum, ut mihi liceat reddere ei labores uteri mei.

in visione
Deo offert.

B que animo versaret, quid ipsi aliquando futurum esset, incidens in somnum, vidit seipsam alis instructam quasi sublimis efferri; et puerum, quem sinu tenebat, munus offerre Domino, oblatumque sic alloquit: Hunc ascensum tuum præstolabar, fili mi, ut Dominus me famulam suam dimitteret in pace, quoniam inveni gratiam apud Deum, ut mihi liceat reddere ei labores uteri mei.

Studium ejus
orandi

3 Atque hæc conservabat sedulo in corde suo, glorificans Deum. Si quando abibat in ædem sacram, nocte tota hymnis ac orationibus sine intermissione vacans perseverabat: si vero domi suæ quieti corpus dedisset, sub noctis medium excusso somno ad confitendum Domino prosiliebat. Erat vultus ei gratia repletus, totaque luce circumfusa apparobat, verbis consolandi virtutem habentibus sectabatur ubique pacem et sanctimoniam, sine quibus nemo Deum videbit. Quamvis non multum otii negotia relinquerent, numquam tamen in vespertinis matutinisque precibus desiderabatur. Properabat quam maxime festis sanctorum Martyrum ad vigilias nocturnas: tum vero conveniebat prima ad templum, et nulla prorsus cura distrahente animum, accipiebat salutarem Communionem, corpus et sanguinem Filii Dei. Nullus istic loci unquam b sedentem loquentemve alteri conspexit: stabat vero sibi soli vacans, profundens lacrymarum fontes, et preces supplices ad benignum Deum cum timore et compunctione multa dirigens, præcipue pro salute ac perseverantia justī Symeonis. Quamdiu sacrificium Missæ tenebat, Sacerdotibus porrigebat incensum, rogans, ut precanti sibi cooperarentur apud Deum.

et communi-
candi.

b

Stans semper
in templo,

C preces supplices ad benignum Deum cum timore et compunctione multa dirigens, præcipue pro salute ac perseverantia justī Symeonis. Quamdiu sacrificium Missæ tenebat, Sacerdotibus porrigebat incensum, rogans, ut precanti sibi cooperarentur apud Deum.

istic sedere
nefas esse

4 Monachus autem quidam, cui numen Symeonis, pius admodum, cum aliquando conspicatus fuisset B. Martham multo tempore sacrificio divino perseveranter adstare, et numquam in ecclesia sedendo interquiescere; putavit honoris illius causa quidpiam facere, dixitque; In partem aliquam recedens, Mater, parumper sede ac requiesce. At illa vere beata, ad Monachum se convertens; Rogo, inquit, pietatem tuam, oculos ut reflectas in famulos, quomodo sellas dominorum suorum (qui et ipsi homines sunt cum tempore perituri) humeris portent, et cum timore ipsis assistant; idque illi faciunt heris, corruptioni obnoxiiis, et anima corporeque eadem quæ ipsi patientibus. Quo igitur pacto audeamus nos, dum vires corpori nostro suppetunt, sedere, cum sacrosancta Missa peragi-

φανεροῦσθαι βουλευμένη, ἔσπευδεν λαυθάνειν ἀνθρώπους· D
φεύγουσα τὸν κενόδοξον λογισμόν, ὥστε μηδένα γινώσκειν
τε τὸν τῆς φιλοπονίας καὶ φιλοσοφίας ἔργων.

Συναπλήγετο δὲ τοῖς ταπεινοῖς, πικρῶς νηστεύουσα, κατ' ἐξίκριτον δὲ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν ἀπαρ-
λαίπτως φυλάττουσα, καὶ ἐν τῇ κατοίκῳ ἐκκλησίᾳ σχο-
λάζουσα, ἐπεμελεῖτο φωτῶν πολλῶν καὶ θυμιαμάτων
προσαγωγῆς, πάντα εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
καὶ τιμὴν τῆς παναγίας αὐτοῦ κατὰ σάρκα μητρὸς αἰὶ
παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, καὶ τῶν Ἀγίων πάντων
βουλευμένη καὶ πράττουσα. Τὸν δὲ αὐτῆς τίμιον βλαστὸν
θεοπρεπῶς ἐκθλέφουσα, ἀνέγαγεν μέχρι ἐτῶν ἑξ τῆς αὐτοῦ
ἡλικίας ἐν φόβῳ καὶ θεοφιλίᾳ, α κατὰ λαλήθῃντα ὑπὸ τοῦ
ἐνδόξου καὶ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, δι' οὗ
τὴν σύλληψιν τε καὶ γέννησιν αὐτοῦ εἰληγγελίσθη. Δεί-
σεις δὲ καὶ ἱεσίας ἀπαύστως ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ δεσπότη
Χριστῷ μετὰ δακρύων προσέφερεν, οἴτουμένη προσδέξασ-
θαι αὐτὸν καθὼς παρὰ τῆς Ἀννης τὸν Σαμουὴλ. Ἐνε-
νόει δὲ τί ἄρα ἀποθήσεται αὐτῷ, καὶ ὑπνώσασα εἶδεν
ἐαυτὴν περυνθεῖσαν, καὶ ὥσπερ εἰς ὕψος ἐπικυρμένην, καὶ
τὸ παιδίον κρατοῦσαν καὶ ἀναφεροῦσαν ὄρων τῷ Κυρίῳ,
καὶ οὕτως λέγουσαν πρὸς τὸ παιδίον· Ταύτην τὴν ἀνά-
βασίν σου περιέμενον ἰδεῖν, παιδίον, ὅπως Κύριος ἀπο-
λύσῃ με τὴν δούλην αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ, ὥτι εὖρον χάριν E
παρὰ Θεοῦ ὁποδοῦναι πόρους ὁδῶν μου τῷ Κυρίῳ.
Ταῦτα διετῆρει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς δοῦλάουσα τὸν Θεόν.

Ἀπερχομένη δὲ ἐν τῷ κυριακῷ παννύχου ἐπετέλει τὰς
ὕμνοδίας, ἀδιαλείπτως προσκαρτεροῦσα ταῖς δεήσεσιν·
εἰ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς ἐκάθευδεν, διεγειρομένη μεσονύκ-
τιον εἰς ἐξομολόγησιν ἵστατο. Τὸ δὲ εἶδος αὐτῆς χάριτος
ἦν πεπληρωμένον, ὅλη γὰρ εἰς εὐχὴν θεωρεῖτο· λόγον δὲ
ἔχουσα παρακλησεως, ἐδίωκεν εἰρήνην καὶ τὸν ἀγίασμόν,
ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. Ἐν ὁλίγοις δὲ τοῖς
χρονοῖς αὐτῆς λυγρικῶν καὶ ἐσθινῶν οὐκ ἀπελιμπάνετο,
σπεύδουσα μάλιστα εἰς τὰς νυκτερινὰς, διαχρηγορήσας ἐν
ταῖς τῶν ἁγίων Μαρτύρων μνηαῖς· συναγομένη δὲ πρώτη
ἐν τῷ κυριακῷ καὶ μεθ' αὐτῆς ὑπὸ τινος φροντίδος κω-
λυομένη μετελάμβανεν τὴν σωτήριον ἡμῶν κοινωνίαν, τὸ
σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Οὐδεὶς δὲ ἐθεά-
σατο αὐτὴν ποτε καθεστῆσαν ἐν τῷ κυριακῷ, οὐ δὲ δια-
λεγομένην τινί· ἀλλ' ἵστατο ἰδιάζουσα, πηγὰς δακρύων
ἐκχέουσα, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ ἱεσίας προσάγουσα
μετὰ φόβου καὶ κατανύξεως πολλῆς, μάλιστα ὑπὲρ σωτη-
ρίας καὶ ὑπομονῆς τοῦ δικαίου Συμεών. Ἐν ὅλῃ δὲ τῇ
λειτουργίᾳ ἐπεδίδου τὸ θυμίαμα τοῖς Ἱερεῦσιν, αἰτοῦσα
καὶ αὐτοὺς συνεργῆσαι αὐτῇ ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν δεήσεσιν
αὐτῆς.

Μοναχὸς δὲ τις, ὀνόματι Συμεών, εὐλαβὴς λίαν ὑπάρ-
χων, θεωρῶν ἐκ πολλοῦ χρόνου τὴν Μακαρίαν οὕτω προσ-
καρτεροῦσαν τῇ θεῇ λειτουργίᾳ, καὶ μηδέποτε ἐν τῷ κυ-
ριακῷ καθεστῆσαν, ἐνόμισεν πρὸς τιμὴν αὐτῆς τι ποιεῖν, F
καὶ φησι πρὸς αὐτήν· Ἀνασχομένη μήτερ ἀποκρίτως, μι-
κρόν καθέξου καὶ ἀναπαύου. Ἢ δὲ ὄντως μακαρία, ἔφη
πρὸς αὐτόν· Ἀξιῶ τὴν σὴν εὐλάβειαν βλέπειν εἰς τοῖς
δούλους, πῶς τὰ σελίδια τῶν κυρίων, αὐτῶν ἀνθρώπων
ὄντων προσκαίρων, ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουσι καὶ φόβῳ πα-
ρίστανται αὐτοῖς, καὶ τοῦτο ἐπὶ δεσποτῶν ὑπαρτῶν,
ὁμοιοπαθῶς ἐχόντων σῶμα καὶ ψυχὴν· πῶς οὖν ἡμεῖς
τολμήσωμεν, ἐτι δυνάμει οὕσης ἐν τῷ σώματι ἡμῶν,
καθεσθῆναι λειτουργίας προκειμένης ἀθανάτου καὶ ἀφ-
θάρτου βασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν πάντων; Νο-
μίζω, μὴ εἶναι τὸ τόλμημα μικρόν τῶν καταφρονήσει
τοῦτο ποιούντων. Προσθήκη δὲ τοῖς ἀγαθῶς αὐτῆς κα-
τορθώμασιν ἐπινοοῦσα, ἐβάστασεν σάβανα ἐντὸς τοῦ πε-
ριβολαίου αὐτῆς, καὶ ἐπεδίδου τοῖς ἠ φωτίζουσιν ἀγροί-
κοις, τὰ παιδία ἐαυτῶν ἀποροῦσι συνδύνου, ὥστε d
ἐν αὐτοῖς δεῖσθαι αὐτὰ ἐν τῇ τιμῇ· ἀπολούσεως,
καὶ μὴ ἐν τοῖς περιβολαίοις αὐτῶν. Ἐπισκεπτομένη δὲ
τοὺς ἐν ἀσθενείᾳ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῇ τὸ ἐνδοεὶς ἀνε-
πλήρου, πεινῶντας ἔτρεφεν, καὶ διψῶντας ἐπίτιζεν, πα-
ρέχουσα ὅπου ἔτυχεν αὐτὴν εὐρηθῆναι τὰ κατὰ δύναμιν
κρυφίως. Εἰ δὲ καὶ συνέβη αὐτῇ τὸν ἀληθῶς γυμνὸν
θεάσασθαι, ταχὺ παρὰ τοῦ πιπράσκοντος κομιζομένη
ἱμάτια

A ἱμάτια ἐν κρυφῇ ἐδίδουν· ἤκουεν γὰρ ἐν τρόμῳ τῆς ἀρχάντου φωνῆς τοῦ Σωτῆρος, τοὺς δικαίους προσκαλομένου καὶ λέγοντος, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἰτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· πενῶντα γὰρ με εἶδετε καὶ ἐθρέψατε, διψῶντα καὶ ἐποτίσατε, ξένου καὶ συνηγάγετε, ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐπισκέψασθε, καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ὅτι ἐφ' ὧσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Ταῦτα δὲ μελετῶσα καὶ πράττουσα διαπαντοί, οὐ δὲ τῆς προπομπῆς τῶν θνησκόντων, ξένων καὶ πενομένων ἀδελφῶν ἡμῶν, κατεφρόνει· προέπεμπε γὰρ αὐτοὺς μέχρι τῆς αἰωνίας καλύψεως χρόνους θανάτων προχέουσα· ὅτε δὲ χρεῖα ἦν καὶ τὰ πρὸς τὴν ταφὴν ἐνδύματα ἐποίει, ἐποίει δὲ καὶ ἐψήματα καὶ ἐδίδου τοῖς ἐν τῷ κυριακῷ καθημένοις. Χάριν τε εἶχεν πρὸς πάντας, καὶ ὁ λόγος αὐτῆς ἦν τῷ θεῷ ἁλκτι ἡρεμένους· ἵναι δὲ ἡγόραζεν τι παρὰ τῶν, ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ ἀφιλονείκως παρείχεν τὸ τίμημα· εἰ δὲ καὶ διεπώλει τι ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς, ἐν γλυκύτῃ λόγου ἐδίδου, μὴ προφέρουσα ἐν μέσῳ ὄρκον· ὁ γὰρ λόγος αὐτῆς ὑπῆρχεν ἐν τούτοις ἀκριδῶς, ἡ Συνηχούσων, ἡ, ἐκ τῆς προσέθετο εἰπεῖν, οὕτως ἔλεγεν, Ναὶ καὶ οὐ. Πολλὰ δὲ ἀπαντῶσα μαχομένους, ἐλάλει αὐτοῖς τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ πείθουσα τούτους, διαλύουσα στραγγαλίαν βιαιῶν συναλλαγμάτων, κατὰ τὸ γεγραμμένου, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην ἀσπάσασθαι αὐτοὺς παρασκευάζειν. Εἰ δὲ συνέθετο αὐτὴν ἐπηρεαζομένους ἰδεῖν, συνεθλίβετο τούτοις, καὶ παρέχουσα ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ῥυομένη αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀδικούντων ἀπέλειπεν· διελέγετο δὲ καὶ τοῖς τὴν βίαν ἐπάγουσι, τοιαῦτα φάσκουσα· Θάνατος, ὦ ἄνθρωποι, διαδέχεται ἡμᾶς, γῆ καὶ σποδὸς ἐστὶ πᾶς ἄνθρωπος, μὴ ἐκδύσωμεν ἐν τοῖς τῇ πλεονεξίᾳ, μὴ δὲ λυπησώμεν τὸν Θεὸν τὸν εἰς αὐτὸν ἀναδεχόμενον τὴν παρ' ἡμῶν τῇ πλησίον ἐπαγομένην ἀδικίαν, λαυθάνει γὰρ αὐτὸν οὐδὲν τῶν παρ' ἡμῶν γενομένων.

Ταῦτα παρ' αὐτῆς ἀκούοντες ἐκείνοι, εὐκρίτως ἠδοῦντο αὐτὴν διὰ τὴν δεδομένην αὐτῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριν, καὶ τὸ δεδομένον παρ' αὐτῆς εἰς εὐλογίαν ἐλάμβανον· καὶ λυτρομένη τοὺς ἐπηρεαζομένους ἐκ τῶν κατεχόντων αὐτοῖς, ἀπέλειπεν εὐχαριστοῦντας τῷ Κυρίῳ. Ταῦτα προσαρμῶσαι δέκλαιον τὸ ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου Δαβὶδ εἰρημένον· Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορεύμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου· μακάριοι οἱ ἐξερυνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Ἀληθῶς γὰρ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ τὸν Θεὸν ἐκζητήσασα εὗρεν, καὶ ἐπεκαλέσατο αὐτόν ἐν τῇ πτωχείᾳ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, βοῶσα· Σῶσον τὴν δούλῃ σου, ὁ Θεός μου, τὴν ἐλπίζουσαν ἐπὶ σοί. Ἐδέετο δὲ ἀδιαλείπτως πάντα ἐπὶ σωτήρια ποιῆσαι καὶ χάριν δοῦναι τῷ δούλῳ αὐτοῦ Συμεῶν, ἐλπίσαντι ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐξ ἀπάλων οὐρύων ἐκ τῶν σπυρώσαντι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ταῦτα στεναγμοῖς ἀλαλήτοις διὰ πνεύματος αὐτομένη ὄλην τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεὸν εἶχεν αἰεὶ.

Τοὺς δὲ Ἱερεῖς ἐθαύμαζον κατὰ τὸ γεγραμμένον, τιμῶσα τούτους πολυτρόπως· καὶ γὰρ, ὥς ἡ Μάρθα ἐπὶ τοῦ Κυρίου περὶ πολλὴν διακονίαν τῆς εἰς ἐκεῖνους θεραπειᾶς περιεσπάτο, καὶ ἔλαιον μετὰ Μαρίας προσφέρουσα ἐξέχεεν εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν, συνεχῶς τοῦτο ποιοῦσα καὶ διὰ πάντων αὐτοὺς ἀνσφύρουσα, οἱ τινες μετὰ τὴν θεραπείαν εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ, καὶ εὐλογοῦντες αὐτὴν ἀνεχώρουν· Ἀδραμαῖα γὰρ οὕσα θεοφόρος ἄνδρας ἐξένιζεν. Εἶχεν δὲ καὶ τοῦτο παρὰ Θεοῦ χάρισμα, ὅ καὶ λίαν ἐστὶ θαυμάσιον· τίνες γὰρ παραφρονοῦντες ἐξ ἐνεργείας θαυμάσιων, νύκτως καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτῶν ἐλαυνόμενοι, καὶ κραυγάζοντες, καὶ τὰ ἴδια σώματα κατατέμνοντες, περισχίζοντες ἱμάτια καὶ μηδεμίαν ἀνέσειως τυγχάνοντες, μηδὲ τῶν ἐπιτεδομένων αὐτοῖς ἄρτων ἐσθίειν ἀνεχόμενοι, προσκαλομένοι ὁμῶς ὑπὸ τῆς Μαρίας, παρεγίνοντο σὺν αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ σιωποῦντες ὑπετάσσοντο αὐτῇ, ὥς τέκνα μητρί· οἱ καὶ θαυμάσιοι βρῦσκει καὶ πόσει ἀνεχώρουν εἰς τὸν ἴδιον τόπον, παρ' οὐδενὸς ἄλλου ἀρχόμενοι τὰ τῆς τροφῆς ἀναγκαῖα

Maji T. P

tur immortalis et incorruptibilis Regis ac Conditoris omnium? Existimo ego, non leve illud crimen esse eorum, qui ex contemptu talia committunt. Excogitabat semper aliud atque aliud quod egregiis suis facinoribus adjiceret; hinc quæ sub vestibulo c sabana gestabat, exuta largiebatur rusticanis hominibus, pueros suos ad d baptismum adferentibus ac linteorum indigis; ut in illis, non autem in fasciis suis, eos post sacram ablutioem susciperent. Invisibat frequens ægrotos, eorumque necessitatibus e suis subveniebat; cibum esurientibus, sitientibus potum suppeditabat; sed clam fere, ubiubi esset, quantum facultates sinebant præbebat universis. Si quando in hominem vere nudum incideret, ilico comparabat sibi vestes a propolis, quæ egentem, ignorantibus aliis, operiebat: audiebat quippe cum tremore illam falli nesciam Salvatoris vocem, justos alloquentis ac dicentis: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: quia vidistis me esurientem, et nutritistis; sitientem, et dedistis potum; hospitem, et collegistis; infirmum, et visitastis, et quæ sequuntur: et quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

5 Talia cum uumquam non et meditaretur et opere præstaret, non detrectabat exequiis interesse defunctorum, seu peregrinorum, seu pauperum, Fratrum nostrorum; comitabatur enim illorum funera usque ad e sepulcrum lacrymas copiosas profundens: quod si necessitas postularet, curabat vestes sepulcrales atque edulia f, quæ distribuebat sedentibus in templo. Gratosus et affabilis erat omnibus, sermo divino sale conditus. Cum quid emendum esset, exhibebat siue contentionibus in simplicitate cordis pretium rei; cum vero vendendum quidpiam mercium suarum, cum blando sermone offerebat nullo interposito juramento: sermo namque ejus erat in his recte ordinatus, aut Ignosce; aut si quid amplius proferret, dicebat, Ita et non. Sæpe dissidentibus pugnantibusque obviam facta, promebat illa quæ facerent ad concordiam pacemque: et persuasionem sua dissolvens nodos violentarum g actionum, inducebat ipsos, ut secundum id quod scriptum est, mutuam caritatem amplecterentur. Si quos forte contumeliam aut injuriam, patientes conspiceret, miserabatur, defendebat, liberatosque a manibus iniquorum dimittebat: illos autem, qui vim inferebant, hunc in modum alloquebatur; Mors, o homines, nos manet; terra et cinis est omnis homo: ne quæso, ne dedamus nos avaritiæ, nec contristemus Deum, F qui, quam proximo nos inferimus, illatam sibi injuriam reputat: nihil quippe Deum latet eorum quæ agimus.

6 Talibus illi auditis merito venerabantur Beatam, propter illam, quam ipsi Deus contulerat gratiam, et salutaria ipsius monita cum gratiarum actione æqui bonique consulebant: atque ita erepti illi, quibus vis inferebatur, e violentorum manibus dimittebantur, gratias Domino persolventes. Merito igitur accommodabimus huic mulieri verba illa hynographi Davidis: Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini; beati qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde requirent eum. Vere enim in toto corde suo quæsit Deum et invenit, et invocavit ipsum in paupertate spiritus, clamans: Salvam fac servam tuam, Deus meus, sperantem in te. Precabatur vero ut cuncta conducerent ad salutem, gratiaque donaretur famulo Dei Symeoni, qui spem suam in Deo collocans, a teneris unguiculis confixerat se cruci propter nomen ejus. Talia cum gemitibus inenarrabilibus orabat, tota semper mente in Deum intenta.

7 Sacerdotes Dei admirabatur, et (uti scriptum

D

c
d

præmii id
agentibus
propositi non
ignara.
Matth. 25, 34.

E
Liberalis est
in exequiis
mortuorum:

e

f

in mercatu
blanda:

g
inter dissiden-
tes pacifica:

F

ex æquo
utrimque bene
consult.

Psal. 118

51

h

A. COÆVO
EX MS.
FLORENT.
Erga Sacerdo-
tes officiosa
est:

furantes sibi
restituit.

A *h* est) multiplici honore prosequabatur : etenim ve-
lut altera Martha coram Domino satagebat circa
frequens ministerium, quod illis exhibebat : et cum Maria oleum adferens, effundebat in pedes illorum ; id-
que facitabat identidem, recreabatque illos in omnibus : qui accepto obsequio gratias agentes Deo et benedi-
ctionem impertientes mulieri, recedebant, excipiebat enim hospitio viros illos Dei deiferos, Abrahamopersimi-
lis. Illud quoque, non parva admiratione dignum, a Deo donum obtinuerat : videlicet quod cum energumeni
quidam, violentia dæmonum de statu mentis dejecti, noctu diuque exagitarentur miserum in modum, vocife-
rarentur, corpora sua laniarent, lacerarent vestimenta, idque sine ulla intermissione aut levatione, imo ne-
que cibum qui porrigebatur manducare possent ; quod, inquam, advocati una omnes a B. Martha, accesserint
comitante ipsa ad domum ejus ; quod mentis compotes facti, morem gesserint illi. ut matri fili ; quodque
cibo potuque refecti, quæ prius ab ullo alio admittere renuebant, reverterint ad se : adeo ut, quotquot ipsos
conspiciebant, darent gloriam Deo, gratiamque ab illo Marthæ datam prædicarent.

ANNOTATA.

a *Hinc apparet, verbum καταλαλεῖν, quo Auctor Græcus hic utitur, non solum in malam partem sumi (uti pos-
sim Lexicographi volunt) sed etiam in bonam.* b *Ne quis irreverentiæ id tribuat, quod semper stando interes-
set rebus divinis; auscultet quid dicat Goar Nota 64 in Ordinem sacri ministerii: Rarissime, ait, et fere num-
quam in ecclesia sedent Græci: raro etiam genu flectunt. Adeo ut perpetua illa ipsius statio observantiæ
rituum ecclesiasticorum adscribenda sit.* c *Σχόλια linteamina sunt, quibus aut in balneis aut fonte baptismatis
loti excipiuntur involvunturve.* d *Gr. φωτίζουσι illuminantibus: sic enim loquebantur Christiani; et
Baptismum φωτισμὸν, Illuminationem appellabant, eo quod anima fidei lumine per baptismum illustretur.* e
B *Græca phrasis ad verbum reddita, Usque ad æternum tugurium.* f *Non solum in Asia, sed etiam in Africa
hunc morem obtinuisse, testis luculentus est Augustinus lib. 6 Confess. cap. 2, et apud nos in Vita S. Monicæ
4 Maji num. 26, ubi narrat, quomodo illa, sicut in Africa solebat, etiam Mediolani, ad memorias sanctorum
(id est, sicut mox infra explicat, defunctorum) pulles et panem et merum attulerit, quæ prægustata modice,
mox distribueret in alios.* g *Ita, puto, recte transtulimus hoc loco vocem Græcam συναλλαγμα quod fere
commercium, conventio, contractus interpretatur. Sed minus lute hæc putent apud Latinos, quam illud σινδ
Græcos: commercium quippe notat emendi vendendique inter se jus et consuetudinem: Græci vel, unde συναλ-
λαγμα etiam furta, homicidia, veneficia, aliaque annumerant, teste Budæo; atque hinc duplex genus συναλ-
λαγμάτων constituunt, alia ἐκούσια seu voluntaria, alia ἀκούσια sive non voluntaria: ἐκούσια recte per vocem
Latinam commercium explicaveris, ἀκούσια non item. Quærenda nobis igitur hoc loco alia vox fuit, quæ utris-
que competere: quam utrum invenerimus, tui judicii esto. Certe non primi videbimur ita locuti, si consideren-
tur Cui Jurisconsulti scripta, usi eadem voce actiones, ut vertendo Græcum συναλλαγμα æque generaliter loque-
retur.* h *Videtur respicere ad istud Pauli, 1 ad Timoth. 5, 17, Πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν,
Presbyteri duplici honore digni habeantur.*

CAPUT II.

Visiones variorum: Marthæ humilitas: mortis tempus et gloria in cœlis revelata.

In tutelam
S. Joannis
Bapt. receptum

agris opitula-
tur.

a

Cum aliquando nocturnas more suo preces offer-
ret Deo, eique gratias persolveret per manus illius,
quo non surrexit major internatos mulierum, Joan-
nis Baptistæ ; incidens in somnum, dignata est
visione illius, apparente simul cum ipso Timotheo,
Sancti Apostoli Pauli discipulo ; et colloquebantur
inter se, ut amici solent : audit vero etiam S. Joan-
nem talia dicentem sibi : Ego te omni tempore
defendo propugnoque apud Deum, nec unquam de-
seram. Experrecta post hæc, timida ac tremebunda
landavit Deum, atque abiens, sicut mos illius erat,
ad venerandum filium suum, in Monte-mirabili
agentem, quoque per viam reperiebat ægritudinibus
vulneribusve debiles, recreabat benevole et conso-
lando animabat ; obligandisque etiam plagis fascio-
las conficiebat ex vestimentis suis, et vinum oleum-
que affundebat : atque hoc modo iter suum conficie-
bat læta. Sæpius enim tunc temporis contingebat in
partibus illis fieri insultus a grassatorum per viam,
ut frequenter admodum variis locis in transitu sic
subsisteret : illis quoque qui obsequiis monasterii
insudabant, conjungebat ipsa operam suam, mun-
dabat lavabatque semper infirmos Fratres nostros,
et plurima faciebat quæ usibus eorum impendi con-
veniebat.

9 Rebus in omnibus temporibusque postremam
se et vilissimam omnium appellabat ; et scientibus,
illam viri tam sancti matrem esse, dicebat, se indi-
gnam, quæ discipulis ejus famularetur. Neque vero
efferebatur gloriabaturque, cum et auribus et oculis

Ποτὲ δὲ κατὰ τὸ συνῆδες αὐτῇ τὰς νυκτερινὰς ἱκεσίας
προσάγουσα τῷ Θεῷ, καὶ τὰς εὐχαριστίας ἀναπέμψασα,
διὰ τοῦ μείζονος πάντων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου,
καὶ ὑπνώσασα, τῆς αὐτοῦ ἐμφανείας καταξιοῦται, συνόν-
τος αὐτῷ καὶ Τιμοθέου τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Παύλου
τοῦ Ἀποστόλου, καὶ ὥσπερ φίλος φίλῃ διελέγετο· ἀκούει
δὲ παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγοντος πρὸς αὐτήν· Ἐγὼ ἐν παντί
καὶ καὶ ὑπερασπίζω σου πρὸς τὸν Θεόν, καὶ προϊστάμαι,
καὶ οὐ μὴ σε ἐγκαταλείψω. Διαγρηγορήσασα δὲ ἐν φόβῳ
καὶ ἐν τρόμῳ, ἐδόξασεν τὸν Θεόν· ἀνιῶσα δὲ κατὰ τὸ
συνῆδες αὐτῇ πρὸς τὸν αὐτῆς τίμιον υἱὸν ἐν τῷ θαυμαστῷ
ᾧρει, τοὺς εὐρισκομένους κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν συμπτώμασι
καὶ πληγαῖς, ἀνακτωμένη φιλοφρόνως καὶ παρακλητικοῖς
λόγοις ψυχῶν αὐτῆς, καὶ περιδέσμονας ποιοῦσα ἐκ τῶν
φορημάτων αὐτῆς, οἶνον τε καὶ ἐλαίῳ καταδρέχουσα,
οὕτως ἐπορεύετο τὴν ὁδὸν αὐτῆς χαίρουσα· πολλὰς γὰρ
κατὰ τὸν καὶ ἐκεῖνον ὁδοστασίας συνέβαινε ἐν τοῖς
μέρεσιν ἐκεῖνοις γίνεσθαι τοῖς δὲ περὶ τὴν διακονίαν
ἐνασχολουμένοις συναγωνιζομένη διαπαντός, ἔλουν τοῖς
ἀσθενούντας Ἀδελφούς ἡμῶν, παρέχουσα πλείστα εἰς τὴν
προχωροῦσαν αὐτοὺς δαπάνην.

Ἐν παντί δὲ καὶ καὶ πράγματι ἐσχάτην καὶ εὐτελε-
στέραν πάντων ἐκυτὴν ἀπικάλει, καὶ τοῖς γινούσκουσιν
αὐτὴν μητέρα εἶναι τοιοῦτου ἀνδρός ἁγίου, δούλην ἀνα-
ξίαν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκυτὴν ἔλεγεν εἶναι. Ἄλλ' οὔτε
κατεκαυχᾶτο ἀκούουσα καὶ βλέπουσα πλήθιν ἀνδρῶν καὶ
γυναικῶν καὶ παιδῶν, τῶν μὲν ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρ-
των ἐνοχλουμένων, τῶν δὲ τοικίλαις νόσοις καὶ πάθεσι
συνεσχομένων, κοφῶν τε καὶ τυφλῶν καὶ μογιλάων καὶ
παραλυτικῶν συντρέχόντων πρὸς αὐτόν, καὶ διὰ τῶν αὐ-
τοῦ

A τοῦ προσευχῶν θεραπευομένων· ἐτήρει δὲ πάντα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, δορυμένη τοῦ Θεοῦ φυλάξαι αὐτὸν ἀπὸ τῶν μηχανημάτων τοῦ πονηροῦ, καὶ ἔλεγεν αἰεὶ πρὸς τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ ταπεινῶ χρωμένη λογισμῶν· Δόξα πρό-
πει, τέκνον, τῷ ἐνεργούντι Θεῷ διὰ σου, σὺ δὲ πρόσχε
τῇ σῇ πτωχείᾳ, καὶ πάσῃ φυλακῇ τῇ τὴν ἑαυτοῦ καρ-
δίαν. Ἀκούων δὲ ταῦτα ὁ Συμεὼν, ἔχαιρεν καὶ εὐχαρί-
στει τῇ καλῇ αὐτῆς συμβουλίᾳ. Εὐφραίνεται δὲ σφόδρα
καὶ ἡ ὁσία Μάρθα τὴν ἀπὸ βρέφους ἀσκησιν αὐτοῦ καὶ
πολιτείαν ἐπισταμένην, καὶ πάντας τοὺς ἐπαινεῖν αὐτὴν
ἐγχειροῦντας ἐκώλυνεν, τὴν ἐντεῦθεν τοῖς πολλοῖς συμβαί-
νουσαν χαύνωσιν ὑποφωμένην.

Οὕτως πολιτευομένη καὶ τοσαύτην κεκομμένη ταπεινώ-
σιν τῆς καρδίας, πάντας κατὰ τὸ δύναντον ἠθέληεν λαμβά-
νειν· ὅθεν ἐπληροῦτο ἐπ' αὐτῇ τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο λό-
γιον, τὸ φάσκον· Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τὸν
πρῶτον καὶ ἡσυχίον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους. Ὡς
γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πα-
ρουσία ἀπεδείχθησαν παρ' αὐτοῦ ἡ Μαγδαλὴν καὶ Μα-
ρία καὶ Σαλώμη, Σουσάννα καὶ Ἰωάννα καὶ ἡ ἄλλη
Μάρθα ὑπακούουσα αὐτοῦ διδάσκοντος· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ,
ὅτι πρὸς εἰρήνῃ καὶ ταπεινότητι τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσεται ἀνά-
ψυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζῦγος μου χρηστὸς κα-
τὰ τὸ φόβον μου ἐλαφρόν. Καὶ ὑποκλίνασα τὸν ἑαυτῆς αὐ-
χέναν τῷ χρηστῷ ζυγῷ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, εἰργάζετο
τάς ἀρετάς καὶ τῷ ἐλαφρῷ αὐτοῦ φορτίῳ καταλλάσσασα
τὸ βάρος τῶν ἑαυτῆς ἀμαρτιῶν, ἐλάφρυνεν τοῦτο μάλλον
δὲ ἀπέθετο ὅλην ἑαυτὴν ἀναθεῖσα Θεῷ κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον, Ἐμοὶ τὸ προσκολλησθαι τῷ Θεῷ ἀγαθὸν ἐστίν, τί-
θεσθαι ἐν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. Διὸ καὶ χάριν
εὗρεν παρ' αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ Μαρία ἡ ἀδελφὴ τῆς πά-
λαι Μάρθης καὶ τοῦ Λαζάρου· Μαρία γὰρ φησι τὴν
ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣ τις οὐκ ἀφαιρηθήσεται ἀπ'
αὐτῆς.

Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν πρὸ ἐνικοῦτοῦ ἑνὸς τῆς πρὸς
Θεὸν ἐκδημίαις αὐτῆς, μετὰ τὸ πληρῶσαι αὐτὴν τὸ τῆς
διακονίας τῆς εἰς τοῖς πτόχους ἔργον, ὡς ἐν ἐκστάσει γε-
νομένη, εἶδεν πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, κήρους καὶ λαμ-
πάδας κατέχοντας καὶ λέγοντας σὺ τῇ· Ἐν τῷ ἐνικοῦτῳ
τῷ ἐργαζομένῳ ἐλευσόμεθα καὶ ληψόμεθα σε ἐκ τοῦ τόπου
τούτου εἰς τὴν ἡτοιμασμένην σοι κατάπαυσιν· ὥσπερ καὶ
γέγονεν. Τὸν γὰρ καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισαμένη, τὸν ὄρο-
μον τελέσασα, τὴν πίστιν τηρήσασα, καὶ τὴν ἀποκειμέ-
νην μακαρίαν ἐλπίδα τοῖς εὐσεβῶς πολιτευσαμένοις συν-
ἐκδημον λαβοῦσα, μετέστη πρὸς ὃν ἡγάπα Κύριον,
ἐνικοῦτον ἄλλον ζήσασα μετὰ τὴν τοιαύτην θεωρίαν.
Ἡλπισεν γὰρ Μάρθα ἐπὶ Κύριον καὶ οὐ κατήσχυνθη,
εὐξάτο καὶ ὁ Θεὸς εἰσέκουσεν αὐτῆς. Οὐκ ἀπέκρυψεν δὲ ὁ
C Θεὸς ἀπὸ τοῦ δούλου αὐτοῦ Συμεὼν τὰ περὶ τῆς μεταστά-
σεως τῆς ὁσίας αὐτοῦ μητρός, ἀλλὰ προδηλώσας αὐτῷ
ταύτην οὐ συνεχώρησεν αὐτὸν ἐπὶ πολὺ σκυθρωπᾶσαι·
μετέβαλεν δὲ πρὸς εὐχαριστίαν τὸν αὐτοῦ λογισμὸν, ὥστε
αὐτὸν τοῖς τοῦ μακαρίου Ἰωδὸς χρήσασθαι ῥήμασιν καὶ
εἰπεῖν· Ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξε, οὕτως καὶ ἐγένετο, εἴη τὸ
ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἦσαν δὲ δύο ἀδελφοί, ἀπὸ κοσμικῶν ἐλθόντες πρὸς
τὸν Ἁγίον πρὸ τοῦ τεθῆναι λίθον ἐπὶ λίθῳ ἐν τῷ θαν-
μαστῷ ὅρει, εὐλαδῶς ζῶντες σφόδρα, καὶ ἐξακολουθοῦν-
τες ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ διδασκαίαις, τάς τε παραδόσεις αἱ
παρέδωκεν αὐτοῖς ἀσφαλῶς κατέχοντες, οὗς καὶ ἐνέδυ-
σεν ὁ Θεὸς δούλος ἐπενδύτας σάκκους. Οὗτοι πυρωθέντες
τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ καὶ τῷ φόβῳ, ἦσαν βιασταὶ
ἀρπάζοντες τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· Ὁ οὖν πρεσβύ-
τερος Ἀδελφός, παρελθὼν εἰς μέσον τῶν Ἀδελφῶν ἱστα-
μένων πλησίον τοῦ Ἁγίου Συμεὼν, βαλὼν μετάνοιαν ἐνώ-
πιον αὐτοῦ, εἶπεν, Πάτερ, συγχώρησον καὶ ἐπιτρέψον
μοι, ἔγω γὰρ τι εἰπεῖν. Καὶ ἐπιτρέψαντος αὐτοῦ, ἔφη·
Ἐθεώρουον σήμερον ἐν ὀρόματι τῆς νυκτὸς τὴν κυρίαν
ἡμῶν Μάρθαν, τὴν μητέρα σου καὶ ἡμῶν πάντων, ἱστα-
μένην ἐνώπιον τῆς μητρός τοῦ Κυρίου, τῆς παναγίας
ορειπαρθένου Μαρίας· ἐξέτεινεν τὰς χεῖρας αὐτῆς ἡ Κυ-
ρία ἡ μεγάλη ἐν σχήματι σταυροῦ· καὶ ἐγένετο ὅλη ὥσει

sentiret magno numero viros, feminas, pueros, tum
spiritibus immundis divexatos, tum variis infirmita-
tibus morbisque oppressos, alios mutos, cæcos alios,
nonnullos balbos, quosdam paralysi tactos, concur-
rere ad filium suum, ejusque precibus levatos con-
sequi sanitatem; verum conservabat omnia in corde
suo ac rogabat Deum, ut protegeret ipsum a machi-
nationibus cacodæmonis: et iterabat hæc sæpe apud
famulum Dei, humili utens sermone: Fili mi, glo-
riam tribui par est operanti omnia per te Deo: tu
vero memor esto paupertatis tuæ, et omni studio
conserva cor tuum. Talia cum audiret Symeon, læ-
tabatur et gratias agebat recta consulenti. Similiter
et S. Martha complebatur gaudio, cum filii sui asce-
tica studia et conversationem intelligebat: prohibe-
bat tamen quibusvis, laudes ejus celebrare aggre-
dientibus, ne id agerent; suspectam habens, quæ
inde oboriri multis consuevit, gloriæ titillationem.

10 Hoc igitur modo cum vitam ageret, tantam
consecuta humilitatem cordis, omnibus ignota, quan-
tum in ipsa erat, cupiebat latere. Unde completum
in ipsa fuit illud Prophetæ effatum: Super quem
respiciam, nisi super humilem et quietum et tre-
mentem sermones meos. Nam sicut illo tempore,
quo Salvator noster Jesus Christus in carne versa-
tus est, et Magdalena, et Maria, et Salome, et
Susanna, et Joanna, et alia Maria, et reliquæ disci-
pulæ ab ipso institutæ fuerunt: ita beata quoque
Martha eidem dicto audiens erat. docenti: Discite a
me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis
requiem animabus vestris: jugum enim meum suave
est, et onus meum leve. Et inclinans se sub suavi
jugo Christi Salvatoris, operabatur virtutes; et
pondus peccatorum suorum, cum ipsius levi onere
commutans, reddebat facile; aut potius ipsum depo-
suit dicendo consecrandoque se totam Deo, juxta
illam Scripturæ sententiam, Mibi adhærere Deo
bonum est, ponere in Domino spem meam. Ac
propterea gratiam quoque invenit apud Dominum,
uti Maria, soror Mart hæ illius priscæ ac Lazari:
nam Maria, inquit Dominus, optimam partem elegit,
quæ non auferetur ab ea.

11 Quadam igitur anni obitum illius antecedentis
die, posteaquam famulatum suum egenis præstitisset,
raptâ in extasim, conspexit multitudinem cœlestis
exercitus, cereis lampadibusque instructorum ac
dicentium sibi: Anno proxime venturo liberatam te
ex loco hoc in præparatam tibi requiem suscipiemus:
uti et factum est. Nam cum bonum certamen cer-
tasset, cursum consummasset, fidem servasset; re-
positam quoque beatam spem, vitam cum pietate
conjunctam ducentes comitantem, accipiens, trans-
lata est ad Dilectum suum, posteaquam a superiori
visione exegisset vivendo annum unum. Speravit
enim Martha in Domino, et non confusa est; pre-
cata est, et Deus exaudivit illam. Neque celavit Do-
minus famulum suum Symeonem obitum sanctæ
matris: sed manifestum illi faciens, nentiquam passus
est eum propterea diu multumque tristari: convertit
enim ad gratias agendas animum et cogitationes
Sancti, illam beati Job sententiam pronuntis ac
dicentis, Sicut Domino placuit, ita factum est, sit
nomen Domini benedictum in secula.

12 Erant fratres duo, qui prius ad Sanctum, re-
bus mundi hujus nuntio remisso, se contulerant,
quam substructio ulla in Monte-mirabili excitata
esset: erant autem vitæ admodum religiosæ, exse-
quebantur sanctas illius institutiones, et traditiones
custodiebant inviolatas, imo etiam cilicinis pullis a
Dei famulo induti fuerant. Hi sermone Symeonis
caritatem spirante inflammati, metuque correpti,
violenter rapiebant regnum cœlorum. Igitur qui natu
major altero erat, prodiens in mediam Fratrum co-
ronam

D
A. COÆVO
EX MS.
FLORENT.
Humilitas
ejus

in gratia mi-
raculorum
filii,

in desiderio
latendi,

Isaïæ. 66, 2

E

Mat' 11, 29
in imitatione
Christi.

Ps. 72, 28

Luc. 10, 42

Prædicatur
ab Angelis
obitus ejus,

F

Symeoni quo-
que revelatus

Job 1, 21

Ipsa etiam
pio Fratri

A

A. COÆVO
EX MS.
FLOERENT.
visa crucifor-
mis

ronam, prope a S. Symeone consistentium, exhibita ipsi reverentia, dixit: Da veniam, Pater, ac permitte: est quod dicere velim. Atque illo indulgente, sic locutus est: Vidi hodie per noctem in visione Dominam nostram Martham, matrem tuam ac nostram omnium, stantem coram matre Domini, ter sancta semper virgine Maria: extendebat manus suas magna Domina in formam crucis, totaque in crucem auream argenteamque veluti transformata est, et sparsit luminis radios instar solis: facies autem sola supra crucem eminens dignoscebatur, cetera conversa in crucem lucidam tota gloriosa apparebat.

13 Narrante hanc visionem coram omnibus Fratres illo, advenit ipsa B. Martha: dixitque ipsi Symeon: Benedic mihi, mater, ut Abraham Isaaco. Reposuit illa: Idcirco huc veni, fili mi, ut benedictione tua atque instructione impertirer tres quippe soli menses mihi vitæ supersunt, cum hinc ad Dominum Deum meum, qui fecit te et ex indigno meo utero elegit te, abitura sum. Ipse benedictione sua te praeveniet, gratiaque dignabitur tanta, ut bene coeptum hunc cursum tuum perficias, et participem te regni sui eo admittat cum hisce filiis tuis, quos tibi tradidit regenerandos per Evangelicam suam doctrinam. His dictis inclinavit se, adoravitque ipsum cum lacrymis.

B

Filio indicat mortis
sue tempus,

quod non cre-
dentibus disci-
pulis

iterum confir-
mat:

14 Omnes autem, qui congregati erant, debitam ipsi reverentiam atque honorem exhibuerunt, gratiasque agentes Domino dixerunt: Ino vivet anima tua, Mater, ac laudabit Dominum: grave enim ipsis videbatur quod dixisset; Tres solummodo menses supersunt, ac deinceps non videbitis in carne faciem meam. At illa confirmavit rursum dicta sua, inquiens: Nisi eveniant, quæ prædixi, pro plana me habetote, famulam Dei omniumque vestrum. Ad sermonem hunc, præcipue quod famulam se appellaret omnium, conciderunt in faciem suam Fratres. Symeon vero dixit illi: Benedictionem modo tuam poseimus; o Mater; verba namque talia, auribus nostris perquam gravia, audire nolumus. Dixit autem Beata: Benedicti Domino estis vos, et benedicti sunt qui benedicunt vobis. Ego enim, fili mi, tamquam peccatrix et abjecta mulier, dixi quod hodie mihi dicendum erat: te vero decet honor ab illo tribuendus, quem tu ab infantili ætate honorasti semper, cum ipso confixus cruci. Talia prolocuta amplexataque universos, abiit in civitatem.

C

Symeon quo-
que per visio-
nem idipsum
intelligit:

ad quem Mar-
tha redit
confessura,
Matth. 6, 6

et visionem
aperit de mi-
seris opem
ejus inla-
mantibus,

15 Postera die vocatis probatæ virtutis Fratribus, inquit Symeon; Omnino instat resolutio Dominae matris magnæ; vidi enim per quietem in visione positum ipsi in conspectu meo thronum, in quo considerabat: vos enim, Fratres, adstabatis claudebatisque ipsam corona vestra, non aliter quam filii: et allocuta vos est instar Magistræ, dicens: Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiae non sedit. Illis addebat multa ad institutionem vestram facientia, et amplexata singulos commendabat Deo. Post hæc surrexit ac venerabilem tenens Crucem, abiit ante me in mandram, eigentibus me vobis et psalmos compunctionis canentibus. Appropinquante igitur tempore, quo e vivis abeundum B. Marthæ foret, accessit ad filium suum S. Symeonem, revelatura sua opera, quæ fecerat in abscondito, propter Deum dicentem: orate in abscondito et ipse reddet vobis, Multa quoque de instante sibi vitæ exitu locuta; affulgere illuminatio nem animæ suæ dictitabat: ipsumque Deo, a quo electus erat, precando commendavit.

16 Ecce autem in illa nocte spectaculum B. Marthæ oblatum est: stetitque illucescente die coram Sancto, et enarravit visa: Vidi te, inquiens, fili mi, hodie in ecclesia Daphnes, accesseruntque tibi nonnulli e loco, tribus ab eodem suburbio milliaribus

στον ρος από χρυσού και αργύρου μεταμορφωμένη, και D
ἀπαστραπτουσα ακτίνας φωτός ως ο ήλιος, μόνον δε το πρόσωπον αὐτῆς ὑπεράνω τοῦ σταυροῦ ἐγνωρίζετο, ὅλη γὰρ μεταβληθεῖσα ἐν εἶδει σταυροῦ φωτεινοῦ θεοδόξα- μένη ἐφαίνετο.

Ταύτην τὴν θεωρίαν ἐπὶ πάντων ἐξηγουμένου τοῦ Ἀδελφοῦ, παραγέρονεν ἡ μακαρία Μάρθα, εἶπεν δὲ Συμεὼν πρὸς αὐτήν· Εὐλόγησόν με, μήτερ, ὡς Ἀβραάμ τὸν Ἰσαάκ. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Εἰς τοῦτο παραγέ- ρουσα, τέκνον, καὶ γὰρ εὐλογηθῆναι καὶ συντάξασθαι σοι, τρεῖς γὰρ μοι μῆνες μόνον ὑπολειμμένοι εἰσὶ τοῦ βίου τούτου, καὶ πορεύσασθαι πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, τὸν ποιήσαντά σε καὶ ἐκλεξάμενον ἐκ τῆς ἀναξιώτητος τῶν ὁδίων μου. Αὐτὸς οὖν εὐλογῆσαι σε καὶ καταξιώσασθαι τὸν καλὸν τοῦτον δρόμον τελέσαι, καὶ κοινωνῶν ποιῆσαι τῆς αὐτοῦ βασιλείας, μετὰ τῶν τέκνων σου τούτων, ὧν δέδωκέ σοι γεννησθαι διὰ τῶν εὐαγγελικῶν αὐτοῦ διδασκαλῶν· καὶ ἔκλινεν καὶ προσελύκυσεν αὐτῇ μετὰ δακρύων.

Πάντες δὲ οἱ σὺν αὐτῇ τὴν ὁφειλομένην τιμὴν ἀπένει-
μαν αὐτῇ, εὐχαριστήσαντες τῷ Κυρίῳ, καὶ εὐχαρίστῃ· Ζήσῃ μάλλον ἡ ψυχὴ σου, μήτερ, καὶ αἰνέσει τὸν Κύ-
ριον· Λυπηρὸν γὰρ αὐτοῖς κατεφάνη τὸ ῥηθὲν παρ' αὐτῆς ὅτι τρεῖς μῆνες εἰσι καὶ οὐκέτι λοιπὸν ὄψετε τὸ πρόσω-
πόν μου ἐν σαρκί· καὶ ἐδεξάμην αὐτοῖς πάλιν τὸ ῥήμα
φῆσασα· Ὡς εἰ μὴ τοῦτο γένηται πεπληνημένον με λογί-
σασθε τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ καὶ πάντων ὑμῶν. Συνέ-
πεσον δὲ οἱ Ἀδελφοὶ τῇ προσώπῳ ἐπὶ τοῖς λεγομέ-
νοις παρ' αὐτῆς, καὶ μάλιστα ὅτε δούλην αὐτὴν
ἀπεικάλει πάντων. Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτήν Συμεὼν· Εὐ-
λόγη· αἰτούμεθα παρὰ σου, μήτερ, οὐ γὰρ τοιαῦτα
ῥήματα θέλομεν ἀκούειν παρὰ σου βαρύνοντα ἡμᾶς.
Ἐφη δὲ ἡ Μακαρία· Εὐλογημένοι ἐστέ ὑμεῖς τῷ Κυρίῳ,
καὶ οἱ εὐλογούντες ὑμᾶς εὐλογημένοι ἐρῶ γὰρ, τέκνον,
ὡς ἀμαρτολὴ καὶ ταπεινὴ, λέγω τὸ καὶ χρεώς τήμερόν μοι·
σοὶ δὲ ἡ τιμὴ πρέπει ἐκ τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτίμησας αἰ-
συσταυρωθεὶς αὐτῇ νηπίοθεν. Ταῦτα εἰπούσα καὶ ἀσπα-
σάμενη πάντας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

Τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ καλέσας Συμεὼν τοὺς δοκίμους τῶν
Ἀδελφῶν, λέγει· Ἀναγῆναι ἔχει πάντως ἡ κυρία μου ἡ
μεγίστη· εἶδον γὰρ ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς, ὅτι ἔμπροσ-
θὲν μου ἐτίθη αὐτῇ θρόνος καὶ ἐκαθίστη, ὑμεῖς δὲ οἱ
Ἀδελφοὶ ἐκυκλώσατε αὐτήν, ὡς τέκνα παριστάμενοι αὐτῇ
καὶ διελέγεσθαι ὑμῖν ὡς ἐπὶ διδασκαλίου, λέγουσα· Μακάριος
αὐτὴ, ὅς οἱ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρ-
τολῶν οὐκ ἐστὶ, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν.
Εἶτα προστίθει τὰ συντακτήρια ῥήματα, ἀρραβωνημένη
ἕκαστον ὑμῶν καὶ πρακτικῇ τῇ Θεῷ. Μετὰ δὲ ταῦτα
ἀναστὰσα καὶ κατέχουσα τὸν τίμιον σταυρὸν, ἐπορεύετο
ἐντεθῆναι ἔμπροσθέν μου ἐπὶ τῇ μένδρᾳ, καὶ ὑμεῖς δὲ
κυκλώσατέ με ἐν ψαλμοῖς κατανώξεως. Ὅτε οὖν ἤγγικεν
ὁ καιρὸς τῆς κοιμήσεως τῆς μακαρίας Μάρθης, ἦλθεν
πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν τὸν ἅγιον Συμεὼν ἀποκαλύψαι τὰ
ἔργα αὐτῆς, ἃ εἰργάσατο ἐν τῷ κρυπτῷ διὰ τὸν Θεὸν τὸν
εἰπόντα, Προσεύχεσθε ἐν τῇ κρυπτῷ, καὶ αὐτὸς ἀποδώσει
ὑμῶν ἐν τῇ φανερῇ. Διεξῆλθεν δὲ καὶ περὶ τῆς κοιμή-
σεως αὐτῆς, ὅτι ἤγγικεν ὁ φασισμὸς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ
παραθέσθαι αὐτὸν διὰ προσευχῶν τῷ ἐκλεξαμένῳ αὐτὸν
Θεῷ.

Καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ εἶδεν ὄραμα ἡ Μακαρία, καὶ
πρωίως γενομένης ἔστι ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου καὶ ἐξηλῆσα-
το τοῦτο εἰπούσα· Ὅτι εἰδὼν σε σήμερον, τέκνον, γενό-
μενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Δάφνης, καὶ προσῆλθόν σοι τινες
τῆς χήρας πρὸ σχμείων τριῶν τοῦ αὐτοῦ προστείτου
μετὰ νηπίων, ἀξιούντες τὴν εὐχὴν σου λαθεῖν διὰ τοῦ
ἐπικειμένου αὐτοῖς θανάτου· ὅσον ὅλεθρον· δάκρυα δὲ ἔρ-
ρύπτουν, ἀλαλῶντες ἐν μεγάλῳ πένθει καὶ βοῶντες πρὸς
σε, Διάβηθι, δούλε τοῦ Θεοῦ, βοήθησον ἡμῖν· καὶ εὐθὺς
ἐδόθη ἐν χειρὶ σου ἄγχοις ὕδατος πεπληρωμένον, ὑπερ-
εὐ-
λογήσας δέδωκε· αὐτοῖς, εὐχαρίστῃ· Ὡς αἰνέσει τὸν Κύ-
ριον· Λυπηρὸν γὰρ αὐτοῖς κατεφάνη τὸ ῥηθὲν παρ' αὐτῆς ὅτι
τρεῖς μῆνες εἰσι καὶ οὐκέτι λοιπὸν ὄψετε τὸ πρόσω-
πόν μου ἐν σαρκί· καὶ ἐδεξάμην αὐτοῖς πάλιν τὸ ῥήμα
φῆσασα· Ὡς εἰ μὴ τοῦτο γένηται πεπληνημένον με λογί-
σασθε τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ καὶ πάντων ὑμῶν. Συνέ-
πεσον δὲ οἱ Ἀδελφοὶ τῇ προσώπῳ ἐπὶ τοῖς λεγομέ-
νοις παρ' αὐτῆς, καὶ μάλιστα ὅτε δούλην αὐτὴν
ἀπεικάλει πάντων. Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτήν Συμεὼν· Εὐ-
λόγη· αἰτούμεθα παρὰ σου, μήτερ, οὐ γὰρ τοιαῦτα
ῥήματα θέλομεν ἀκούειν παρὰ σου βαρύνοντα ἡμᾶς.
Ἐφη δὲ ἡ Μακαρία· Εὐλογημένοι ἐστέ ὑμεῖς τῷ Κυρίῳ,
καὶ οἱ εὐλογούντες ὑμᾶς εὐλογημένοι ἐρῶ γὰρ, τέκνον,
ὡς ἀμαρτολὴ καὶ ταπεινὴ, λέγω τὸ καὶ χρεώς τήμερόν μοι·
σοὶ δὲ ἡ τιμὴ πρέπει ἐκ τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτίμησας αἰ-
συσταυρωθεὶς αὐτῇ νηπίοθεν. Ταῦτα εἰπούσα καὶ ἀσπα-
σάμενη πάντας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

Ταῦτα φήσαντός σου ἐθεόρουν παραστάντας σοι τοὺς
ἀπ.

E

F

A ἀπὸ τῆς κόμης τοῦ Χαρανδᾶ ἀνδράς, τοὺς ἐν τῇ Ἰάσωνος ἐκκλησίᾳ συναγρομένους, καὶ ἄρχοντας, σε ἐπ' ὁμῶν παρεῖναι. Ἐγὼ δὲ ἀκολουθήσασά σε, εἶπον· Τί ἄρ' ἐστὶ τοῦτο, τὸ ἐνθάδε σε παραγενέσθαι, καὶ ἀναφέρειν ὑπὸ πλείθους ἀγροίκων; Καὶ ἔφη πρὸς με· Μὴ μήτε, διότι σωτήριον ἀγαθόν τοῦτο τὸ πρᾶγμα γενήσεται. Ἀνερχομένων δὲ ἡμῶν ἐν ὄρει ὑψηλῇ καὶ γενομένων ἐν τόπῳ τινί, ἐπέγνωσαν εἶναι τὴν διαγραφὴν τῆς ἀγίας ταύτης μάγισσας, καὶ θαυμάζουσα κέρθην ὥσπερ εἰς ἀέρα ἐν τῇ οὐρανῷ, καὶ εἶδον ἐκεῖ παλάτιον ἀνεκδιήγητον ὑπάρχον ἐνδοξόν· καὶ ἀναπατούσας μου καὶ ἐξισταμένης εἰς ἐκεῖνην τὴν ἀχειροποιήτου σκευὴν, ἐπέστη μοι ἡ πυναρχία παρθένος ἡ μητὴρ τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτως ἄγγελοι μετ' αὐτῆς, ὧν τὰ πρόσωπα ὑπῆρχον ἐξαστράπτουσα, καὶ εἶπεν πρὸς με· Τί ἐξίσασαι· Ἐγὼ δὲ ἐν φόβῳ καὶ χροῖ μεγάλῃ ἀπεκρίθην, Ὅτι οὐκ εἶδον, Δέσποινα, ἐπὶ τῆς γῆς τοιοῦτην δόξαν ἐν ταῖς ἡμέραις μου. Ἐφη δὲ πάλιν πρὸς με· Καὶ τίνοι δοκεῖς διαφέρειν τὴν μεγάλην ταύτην εὐπρέπειν; Ἐμοῦ δὲ λεγούσης, μὴ εἰδέναι, προσέθετο αὐθις εἰπεῖν· Ἄγνοῖς οὖν τὴν προσευρεπισθεῖσάν σοι δόξαν καὶ ἀνάπαυσιν, εἰς ἣν μέλλεις καταμένειν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα; Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ παλάτιον, ὃ ἐκτίσεν ὁ υἱός σου ἐν τῇ οὐρανῷ. Καὶ διανουσάσης αὐτῆς ἐκεῖνοις τοῖς ἄγγελοις τοῖς παρεστώσιν αὐτῇ, ἔθεντο ἐν τῇ μέσῃ τοῦ παλατίου σελλήν, καὶ εἶπεν μοι· Ἰδοὺ δεδωρηται σοι ἡ τιμὴ αὕτη, καὶ κατάρμενε ἐνθάδε, ἀνθ' ὧν ἐφοδείης τὸν Κύριον καὶ ἐτίμησας τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

B Μεγαλυνομένης δὲ μου τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῇ δόξῃ, τῆς λαλούσης πρὸς με, εἶπεν πάλιν ἡ μητὴρ τοῦ Κυρίου· Ἐπειδὴ χάριν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου [εὔρεα] καὶ ἐπὶ τοῖς λαλήθεισι τεθούμηναι, δεῦρο καὶ ὄφει ταύτων μέζονα. Ὁρχνεῖσα c οὖν εἰς ὕψος, ἀέρος, ὡς εἰς τὸν οὐρανόν τοῦ οὐρανοῦ, εἶδον ἑτερον παλάτιον τοῦ πρώτου, τὴν διαγραφὴν ὑπερβαίνον, οὗ τὴν ἀνεκδιήγητον δόξαν θεασαμένη, ἐν ὁλιγορίᾳ κατέστη, καὶ ἐνισχύσασά με ἔφη· Καὶ τοῦτο παλάτιον ὁ υἱός σου ὁκαδόμησεν· κρῆστο δὲ καὶ τοῦ τρίτου τὰ θεμελίαι θετικῶς. Πάλιν ἐκείθεν ἐν δυνάμει πνεύματος ἡγαγέ με πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου, καὶ ὑπέδειξέ μοι τὸν παράδεισον ἀπὸ ὕψους, καὶ πρᾶξιαι τῶν ἐν ἐλεημοσύναις εὐσεβῶν καὶ φοβουμένων τὸν Θεὸν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, φήσασα· Ὅτι κεχάρισται αὐτοῖς ἐνθάδε τὴν ἀνάπαυσιν ὁ Κύριος εἰπών· Μακάριοι οἱ ἐλπίμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Νῦν οὖν κάτελθε ἐν τῇ μηχανῇ ταύτῃ καὶ ἐπίστρεφε πάλιν ἐνταῦθα. Καὶ ἀναδελφίσασα εἶδον καὶ ἰδοὺ ἔμπροσθέν μου μηχανὴ ἵστατο ἐπὶ τῆς γῆς, ἣς ἡ κεφαλὴ ἀφηνεῖτο ὡς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τοῖς πλοῖοις αὐτῆς πατούσα ἀκόπως καὶ ἀφύθως κατήλθον, καὶ εἰς ἐκείνην γέγονα.

C spiritu ad ortum solis, et monstravit mihi e loci eminentiori paradisum et locum, in quo qui eleemosynas pie largiuntur ac timent Deum, viri femineque agunt; dicens: Donavit illis Dominus locum hunc ad quiescendum, quia inquit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Nunc igitur descende per machinam hanc, et postea huc revertere. Cumque ego respicerem, vidi ecce ante me machinam, quæ insistebat terræ, et suprema sui parte contingebat cælum; ego autem per latus illius ambulans sine labore ac metu descendi: et post hæc mens mea ad se rediit.

ANNOTATA.

A Ὁδοστὰς, novæ nec alibi adhuc lectæ compositionis vox, posset etiam significare actum subsistentis in via: credidi tamen sensum hic aliud requirere, et causam reddi ob quam sæpe contingebat per vias inveniri vulneratos: et fortassis respicitur ad Persarum urbem occupantium insolentiam, de qua in vita filii num. 63.

b S. Jason, creditus unus ex LXX Discipulis, colitur a Latinis 12 Julii, a Græcis 28 Aprilis; dabitur autem Baronius, an non sit aliqua facta confusio Jasonis Thessalonicensis, et Mnasonis Cyprii, quorum hic Hierosolymis Paulum hospitio excepit, unus ex antiquis discipulis; iste ab ipso et Paulo sit conversus Thessalonice. Alteruter in Syria creditur fuisse Episcopus, et sic potuit circa Antiochiam templum habuisse, translatis forsitan eo Reliquiis; id tamen non ausim affirmare, cum desit oppellatio Sancti, et nomen sumi a conditore potuerit, atque infra num. 29 nominetur Vicus Jasonis: c Ὁρχνεῖσα id est subvecta quasi per machinam, quod infra expressius notatur in descensu: est alioqui ὀρχνεῖω, attollo, verbum nobis notum, Maxime in tuli sensu. d Videtur per trin hæc palatia triplex statio Symeonis intelligi, in basi, in columna prima, atque in ultima Montis-mirabilis: itaque confirmatur quod dictum est de tempore obitus S. Marthæ.

distante, cum infantibus suis, rogantes ut imminentem sibi mortiferam perniciem precibus tuis averteres: largas autem profundebant lacrymas, lamentabanturque præ acerbitate doloris, et clamabant ad te; Transi, serve Dei, et adjuva nos. Et subito tradita tibi situla est in manus, aquæ plena: quam benedictione impertitus, dedisti illis, dicens: Aspergite vos aqua ista contra malum quo premimini; et dabitur vobis gratia, et cessabit luctus causa.

17 Talia te prolocuto, vidi adstare tibi viros e pago Charandama, congregatos in templo b Jasonis, levatoque te in humeros suos, abire. Ego vero, subsecuta, dixi: Quid hocce rei est, absportari te hinc a turba rusticana? Dixistiquæ tu; Noli lugere, mater, quoniam saluti hoc conducet. Cum autem pervenissemus in montem sublimem, hæsimus in quodam loco, ubi delineationem sanctæ hujus mandræ cognovi esse: eunquæ mirarer sublata sum per acra in cælum, vidique istic pulitium tam splendidum ac gloriosum, ut verbis dici non possit. Istic loci obambulabam ego, admirans cum stupore animi tabernaculum illud, nulla manu elaboratum: cum adstitit mihi sanctissima Virgo ac Mater Domini, Angelis duobus, quorum vultus rutilabant multo lumine, stipata, et dixit mihi: Qui! miraris? Ego autem metu gaudioque magno occupata, respondi: Quia non vidi, Domina, omnibus diebus vitæ meæ talem gloriam in terris. Rursum illa: Ecce, putas, destinari hoc tantæ venustatis domicilium? Cum dicerem ego, me nescire; adjecit iterum: An igitur ignoras præparatam tibi gloriam atque requiem, in qua ab hoc tempore æternitas tibi transigenda est? Hoc namque palatium illud est, quod filius tuus condidit in cælo. Et annuente illa Angelis qui adstabant, posita est ab bis in medio palatio sella: et dixit mihi: Ecce hæc gloria tibi donata est, permane hic; propterea quod timuisti Dominum, et Ecclesiam ipsius honore prosecuta es.

18 Cum vero anima mea magnificabat gloriamloquentis mecum Matris Domini; orsa denno ipsa loqui, sic inquit: Quandoquidem gratiam inveneris coram Domino, et illa, de quibus jam egi, mirata sis; adesto huc, et conspicias præclariora. Adducta igitur ad sublimem aera veluti ad cælum cælorum; vidi aliud a priori palatium, nulla sermonis facundia describendum: hujus ego gloriam, omni similiter eloquentia superiorem, admirata, pene a mente abiit. Sed illa confortans me dixit: Hoc quoque pa-

D
A CO. EVO
EX MS.
FLORENT.

et de honore
ei exhibito:
b

E
item de ostensa
sibi sua in
cælis gloria,

item filii
Symeonis

d
et eorum,
qui misericordes
sunt.
f

A. CO. EVO
EX MS.
FLORENT.

CAPUT III.

Oratio S. Marthæ ad Symeonem, alia ad Deum, sollicitudo pro sepulturæ loco, mors.

Convocatis
Fratribus,
multa fau-
sta preca-
tur:

Dies erat Dominica, cum isthæc narraret; ac perseverans diutius in oratione, sacrosancta immaculataque suscepit mysteria; et omnino certior facta est obitus sui. Illucescente autem feria secunda coegit Fratres in præsentia Sancti: cui et dixit: Pax tibi, fili, ab illo, qui te elegit, Christo Deo ac salvatore nostro, ipse, quem dilexisti, filius Dei confirmet te in loco tuo, et conservet in fide tua immaculata stabilem et moveri nescium; videant oculi tui, pleni gratia, locum tuum: et producat tibi Dominus germina electa, discipulos in puritate ac sinceritate tibi subditos: si qui decesserint, hos noli defflere; ecce enim ego quoque mater eorum pune sequor: confortet Dominus derelictos et multiplicentur, quoad veniat qui restituet universa. Magnificata sum inter mulieres, quod abitura hinc, te, nullo scindalo futurum ac perfectum, Domino commendem. Benedicta sit in radice plantatio tua, et germina fructuum tuorum florida, producantur autem in omnibus fructus in lætitiā et exultationem. Dum vitam huiusque egi, numquam laudavi te, timore præpedita; quoniam graviter labitur, quisquis superbia effertur.

reposit preces
illi pro se,

20 Nunc igitur audi me, fili, quem honoravit, qui honoratus est a te, Dominus tuus Christus Deus noster. Memento semper Matris tuæ inter precandum, ut consequar misericordiam magnam; supplex pro me ad sanctam, gloriosam, perpetuamque virginitate decoram, Matrem Domini Mariam, ut remissionem obtineam omnium, quæ in hanc usque diem commisi, peccatorum: quoniam ego non destiti efficaces pro salute tua preces offerre Deo. Pro gratia mihi redde gratiam, et precibus pro me vicissim Deum semper interpella. Ne doleas mea causa, sed gaudeas potius: quia certa de salute ac securā decedo, exultans propter conversationem tuam plane divinam et propter salutem a Christo tibi confirmatam. In quolibet Sacrificio Missæ, ante quodvis altare lacrymas cum thymiamate, sine cessatione incenso pro perseverantia tua, Deo immolavi: quamlibet sacram aulem frequentans, imploravi precibus intensis opem Sanctorum Christi Martyrum, ut tutarentur te et manum adjutricem porrigerent. Viros sanctos honoravi omnes, eorum tibi preces deposcens; quibus curæ laboresque mei, fructus pergrati Deo omnium inspectori, ad incrementum perfectionis tuæ oblati fuerunt. Vidi etiam præclara multa in te, nullo numero exprimenda; verum usque in præsens tempus ea nolui coram te commemorare, ne plus justo fisus tibi, gratias muneratori Deo, qui amplioribus etiam donis dignari te potest, minus frequentes persolveres.

propositis quæ
ipsi præstitit
beneficiis:

21 Perbene oppleta est auris mea sapientia, quam accepisti a Deo, cum indoctus esses quoad seculum. Corona gloriæ, capiti tuo, plexa est manu potente ac sublimi, quæ coronavit te laude ac decore. Quæcumque volui, vidi in te; et supra quam volui. Aufugit dolor et luctus et gemitus, quoniam non in vanum cucurri aut laboravi. Hortor, fili, ut ne convitia dolorum tibi inurant, neve indigneris propter infidelitatem quorundam: verum pro omnibus ora propter Filium Dei, qui propter infinitam suam benignitatem ad talem se depressit humilitatem, quique de illis ipsis, a quibus confixus erat cruci, dicebat: Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Enatiæ sunt alæ meæ, quibus cælum con-

monet ut
injurias
patienter
ferat

Tαῦτα ἐξηγησάμενη ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἔμεινεν προσευχομένη καὶ τῶν θεῶν καὶ ἀγγέλων μεταλαδοῦσα μυστηρίων· καὶ τελείως πληροφορηθεῖσα, τῇ ἐπιφωσκούσῃ δευτέρᾳ προσκαλεσαμένη τοὺς Ἀδελφοὺς ἐνώπιον τοῦ Ὁσίου, εἶπεν πρὸς αὐτόν· Εἰρήνη σοι, τέκνον, ἀπὸ τοῦ ἐκλεξαμένου σε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, αὐτὸς ὃν ἡγάπησας υἱὸν τοῦ Θεοῦ στηρίζαι σε ἐν τῇ τύπῃ σου, καὶ φυλάξαι σε ἐν τῇ ἀμωμότητι αὐτοῦ πιστεῖ ἐδραῖον καὶ ἀμετακίνητον· ἰδέτωσάν σου οἱ ὀφθαλμοὶ πλήρεις χάριτος τὸν τόπον σου, καὶ φυτεύσά σοι Κύριος φυτὰ ἐκλεκτὰ, μαθητεύοντάς σοι ἐν ἀγνότητι καὶ εἰλικρινείᾳ· τοὺς ἀπελθόντας μὴ κλαῖς, ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡ μητὴρ αὐτῶν ἐγὼ καταδιώκω ὀπίσω αὐτῶν· ἐνισχυσάτω ὁ Κύριος τοὺς ὑπολειφθέντας καὶ πληθυνθείησαν ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἀποκαταστήσαι τὰ πάντα· ἐμεγαλύνθη μου ἡ ψυχὴ ἐν γυμνασίῳ, ὅτι ἀσκανθάλιστον καὶ τέλειον τῇ Κυρίῳ παρατίθημί σε πορευομένη· εὐλογημένη ἐν τῇ ῥίξῃ ἡ φυή σου, καὶ οἱ βλαστοὶ τῶν ἐν σοὶ καρπῶν εὐθραλεῖς· τελεσφορηθῶσι δὲ ἐν πᾶσι καὶ οἱ καρποὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. Ἐν ταῖς ἡμέραις μου οὐκ ἐπήνεσά σε, φοβουμένη διότι μέγα πτώμά ἐστι τοῦ ὑψηλοφρονεῖν.

Νῦν οὖν ἀκουσόν μου, τέκνον, ὃν ἐτίμησεν ὁ παρὰ σου τιμηθεὶς δεσπότης σου Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ μνημὸν ποιῶ διαπαντός ἐν τῇ προσευχῇ σου τῆς μητρὸς, ὅπως εὖρω τὸ μέγα ἔλεος· ἰκέτευε ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν ἀγίαν ἐνδοξὸν ἀειπαρθένον μητέρα τοῦ Κυρίου, ἀφέσσω· τυχεῖν με τῶν μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας [ἀμαρτιῶν, ὅτι ἐγὼ] ὑπὲρ τῆς σῆς σωτηρίας τὴν ἐνεργὸν προσευχὴν τῇ Θεῷ προσέφερον· θός μοι καὶ σύ χάριν ἀντὶ τῆς χάριτος, καὶ τὰς ὑπὲρ ἐμοῦ πρόσαγε αὐτῷ πάντοτε δεήσεις. Μὴ λυποῦν δι' ἐμέ, ἀλλὰ μάλλον χαίρε, διότι πεπληροφορημένη ἀπέρχομαι, καὶ ἀγαλλιοῦσα ἐπὶ τῇ θεαρέστῳ σου πολιτείᾳ, καὶ τῇ παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωδωρημένῃ σοι σωτηρίᾳ. Ἐν πάσῃ λειτουργίᾳ καὶ ἀπέναντι παντός θυσιαστηρίου, μετὰ θυμιάματος ἀκαταπαύστου ὑπὸ τῆς ὑπομονῆς σου δάκρυα προσέφερον τῷ Θεῷ, καὶ εἰς πάντα οἶκον ἁγίου πορευομένη συχνῶς, ἐκτενῶς ἐδεόμην τῶν ἁγίῳ Μαρτύρων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑπερασπίσαι σου καὶ ἀντιτάξασθαι. Πάντα ὅσιον ἄνδρα ἐτίμησα, συλήσασά σοι προσευχάς· καὶ οἱ πόνοι μου καὶ οἱ μάχαι καρροὶ εὐπρόσδεκτοι ἀντηνέχθησαν τῇ πάντων ἐπόπτῃ Κυρίῳ ἐπὶ τῇ τελειώσει σου. Εἶδον μέγλα ἐν σοὶ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς· ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθην μέχρι τοῦ νῦν τι περὶ τούτων εἰπεῖν πρὸς σε, ἵνα μὴ θορρήσῃς σεαυτῇ, καὶ μὴ τῷ δεδοκότι Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμψῃς, τῷ δυνάμει καὶ μειζύνει σε ἀγαθῶν καταξιῶσαι.

Τὸ ὡτίον μου ὑπερεκορέσθη τῆς σοφίας, ἧς ἔλαβες παρὰ Θεοῦ, ἀπαίδευτος κατὰ τὸν κόσμον γενόμενος· στέφανος καυχήσεως ὑπερεπλάκη τῇ κεφαλῇ σου διὰ χειρὸς κραταίας καὶ ὑψηλῆς, τῆς ἐπιθησάσης σοι αἰνεῖσιν καὶ εὐπρέπειαν. Ὅσα ἠθέλησαν εἶδον ἐν σοὶ, καὶ ὑπὲρ ἃ ἠελον· ἀπέδρα ὁδὸν καὶ λύπη καὶ στεναγμός, ὅτι οἶκον εἰς κενὸν ἔδραμον, οὔτε εἰς κενὸν ἐκοίτασα. Μὴ σε λυπήθωσαν, τέκνον, λοιδορίαι παρακαλῶ, μὴ δὲ ἀγανάκτει ἐπὶ ἀπιστίᾳ τινῶν· ἀλλὰ πάντων ὑπερέχου διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν διὰ τὴν ἀμετρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν εἰς τοιαύτην ἐλάσαντα ταπεινώσιν, καὶ λέγοντα περὶ τῶν σταυρωσάντων αὐτόν· Πάτερ, ἄφε· αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδας τί ποιῶσιν. Αἱ πτέρυγές μου ἐφύσαν πρὸς τὴν οὐράνιον ἄνοδον, καθὼς καὶ σε τεθέσμαι ἀναβάς, ὅτε τὴν ὀπτασίαν εἶδον ὄντος σου νηπίου. Παρατίθημί σε οὖν τῷ Κυρίῳ τῆς δόξης, ὃν ἡγάπησας ἀγαπήσεις ὑπ' αὐτοῦ, ἵνα αὐτὸς ὁ φιλόανθρωπος, ὃς συνεσταυρώθηκε, ἀσκανθάλιστόν σε διατηρήσῃ, ὅτι οὐκ ἔγνωε κόσμον δι' αὐτόν, οὐ δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ αὐτοῦ τὸ ἔλεος ἐξήγησας, τὸ κραῖττον ὑπὲρ ζωῆς, καὶ πατέρα καὶ μητέρα οὐκ ἐγνώρισας, ὁ γὰρ Δημιουργός

A γὼς σου πατὴρ καὶ μητὴρ καὶ γένος ἐστὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς αὐτόν.

Τῶν πτωχῶν μνημόνευε, ὅτι πτωχὸς γέγονας ἐν τῷ κόσμῳ, τῶν θλιβομένων ὡς καὶ αὐτὸς συνκακουχούμενος τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλαθάνου, ὅτι ξένος γέγονας τῶν ἰδίων· τοῖς συμμένουσι συμπάθησον ἐν ὀλιγοψυχίᾳ πνεύματος ὧσι, καὶ μακροθύμει, ὅτι πάροικοί ἐσμεν ἐν τῇ γῇ πάντες, καὶ οὐκ ἀπολείται ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων εἰς τὸν αἰῶνα· σοφρόνει, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη τὸν θάνατον ἐνίκησεν· ἐλεῆμων αἰγύνου, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται· γίνου φρόνιμος οἰκονόμος καὶ τοῦ ἀφθοροῦ Δεσπότην μιμοῦ· ἡ σὺν σοὶ ἀλήθεια πάντοτε συνέστω σοι· γίνου ὀρφανὸς πατὴρ καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητέρι αὐτοῦ, τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενος, καὶ ἀνεπαισχύντω· καὶ ἀπροσωπολήπτως ἀποδεχόμενος, ὡς εἰώθας αἰεὶ ποιεῖν, τὸν Δεσπότην σου καὶ ἐν τούτῳ μιμοῦμενος· μνηῖον αἰεὶ ποιῶν ἐν τῇ πρὸς Θεόν σου δέήσει τοῦ κόσμου πνεύματι· ὑπερεῦχον δὲ καὶ πόλειός σου ἐν ᾗ ἐγεννήθης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀπολις γέγονας διὰ Χριστόν, συμπολίτης γενόμενος τῶν Ἀγίων, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ σκληροκαρδίους συγγνώμην πάρεχε διὰ τοὺς ἐπ' αὐτῇ φιλοχρίστους· μὴ ἐπιλάβῃ τοῦ γενομένου σοι πνευματικῶν πατρὸς τοῦ ἐν ὁσίοις Ἰωάννου, οὗ ἡ μνήμη ἐπ' εὐλογίας, ὅτι ὑπερηγάπησέν σε· ἀνάπαυε δὲ καὶ Ἰωάννην τῶν σαρκαλῶν πατέρων σου, καὶ μητρός ὡδίναν θεράπευσον πρὸς Κύριον.

B Ταῦτα καὶ ἕτερα πλεῖστα εἰπούσα πρὸς τὸν Ἅγιον, ἐπάρασα εἰς ὕψος τὰς χεῖρας, μετὰ γύσεως θαυμάσιαν καὶ φόβου προσηύξατο, λέγουσα· Χριστέ ὁ Θεὸς, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περὰ τῶν τῆς γῆς, ὁ διὰ πολλὴν φιλανθρωπίαν παρασχόμενος ἡμῖν τὴν ζωὴν διὰ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ Θεὸς τῶν ταπεινῶν, ὁ προσδεχόμενος τὴν πόρνην καὶ δικαιώσας τὸν τελώνην, εἰς ὃν ἠλπίσαν Μάρθα καὶ Μαρία καὶ ἐξώθησαν, εἰσάκουσόν μου τῆς αμαρτολοῦ καὶ ταπεινῆς, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ εἰμι ἀξία στήναι ἐνώπιον τῆς δόξης σου ἀπὸ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν μου· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθότητά σου τοῦ καλέσαντος τοὺς ἁμαρτολοὺς εἰς μετάνοιαν, τεθήρῃκα καὶ διαπετάσαι τὰς χεῖράς μου, καὶ ἰδεῖν καὶ ἀτενίσαι εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ τετολμῃκα, τῇ ζωτηρίῳ μεταλήψαι τοῦ ζωοποιῦ σώματος καὶ αἵματος πιστεύουσα ζωῆναι τῇ δεδωρεμένῃ ἡμῖν πορὰ σου εἰς συγγώρησιν παραπτωμάτων, ὥπως ἀφέλεις τὰς ἀνομίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας μου περικαθαρίεις. Σὺ οὖν Κύριε, ὁ πάντων δεσπότης, διατήρησον τὸν ἐν τῷ ὀνόματί σου παρὰ σου ἐσφραγισμένον ἀπὸ κοιτίας τῆς ἐμῆς ἀναξιώτητος, ὅτι σε ἠγάπησεν καὶ διὰ σε τοῦ κόσμου ἐξενώθη· ἔστω ἡ ἀγάπη σου εἰς αὐτόν· ῥύσαι αὐτόν ἀπὸ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν παγίδων αὐτοῦ, καὶ μὴ εἰσπνέγῃς αὐτόν ἔτι εἰς περασμόν· διάσωσον αὐτόν ἐκ τοῦ πελάγους τούτου ὁ καλὸς κυβερνήτης τῶν πεποιθότων ἐπὶ σοι, ὅτι πάντα κατέλιπεν, καὶ ἔρεν τὸν σταυρόν αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθησεν τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ, συνετισθῆναι θέλων τὰς ἐντολάς σου· σὺ Δέσποτα, δέδωκας μοι αὐτόν, καὶ ἀπέδωκα ἐγὼ προσφορὰν ἐνώπιόν σου εὐχαριστον, ὃν τέλειον καὶ εὐχόριστόν σοι γενέσθαι καταξίωσον, καὶ σώσον μετὰ πάντων τῶν Ἀγίων σου, ὅτι εἰς σε τὰς ἐλπίδας ἔχομεν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

C Ταῦτα προσευξαμένη, ἐστράφη πρὸς τὸν Ἅγιον, ᾧν δὲ τὸ πρόσωπον αὐτῆς δεδοξασμένον ἀπὸ χάριτος Πνεύματος ἁγίου, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ ἡ ἡμέρα παρέστηκεν τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας μου· ἀλλὰ γνώρισόν μοι, τέκνον, ποῦ καταθήσεις τὸ ταπεινόν μου σῶμα, οὐποῦ ὑπάρχοντος μνημείου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Ἐφη δὲ Συμμεών· Ἰλεώς σοι, [Κύριος] μήτερ, ἐν τῷ τέως μὴ ἔστω σοι τοῦτο· πλην ἐλαλήσμεν πολλάκις περὶ τοῦτο ἐγὼ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ποιούμεν σοι τόπον ἀνάστατος καὶ κατατιθέμεθα σε ἐκεῖ. Ἐφη δὲ ἡ Μακαρία· Ἐμοὶ τὸ ζῶμα τοῦτο φορτίον ἐστὶ δυσάστατον, ἔσομαι οὖν ἡλεημένη καὶ ἐλαφρυνομένη ἐν τῷ εἰσακοῦσαι τὸν Θεόν τῆς δεξιῶς μου τῷ συνταφῆναί με τοῖς ξένοις ἐν τῷ πανδέκτῳ Ἀδάμ, ὅθινα κατελογίσθη, καὶ κοινωνῶς τῆς ἐκείνων ταφῆς γένοινεν ὁ μακάριος καὶ ἅγιος Θωμᾶς, δοξασ-

scendam, quemadmodum te pridem, adhuc infantem, eodem subvectum in oblata mihi visione conspexi. Commendo te igitur Domino gloriæ, quem dilexisti reciproco amore, ut ipse, hominum amator, quo cum confixus cruci es, a scandalo te conservet; quia ipsius causa tu mundum ignorasti et ea quæ in mundo sunt: ipsius misericordiam quæsisisti, meliorem super vitas; et patrem matremque non cognovisti; mundi quippe Fabricator, pater tuus et mater et genus est, cum omnibus qui per fidem in ipsum sanctificati sunt.

22 Memento egenorum, quoniam egenus factus es in hoc mundo, qui in dolore et afflictione sunt; quemadmodum et tu cum crucifixo Christo in angustiis et vexationibus versaris. Hospitalitatis nolo oblivisci, quoniam extorris domo tua rebusque factus es. Illos, qui pusillanimo sunt corde, miserare et esto longanimis, quoniam advenæ sumus in terra omnes, et non peribit patientia pauperum in æternum. Humiliter demisseque de te senti, quoniam animi submissio ac modestia vicit mortem. Semper esto misericors, quoniam eleemosyna liberat a morte. Esto prudens dispensator, et expertem corruptionis Dominum imitare, cujus veritas ubique te comitetur. Orphanis esto pater, et matri eorum loco mariti; cum humilibus humiliter te gerens et citra pudorem aut personarum acceptionem omnes excipiens, uti semper consueisti; etiam in hoc Dominum tuum imitans. E-to memor in precibus, quas ad Deum dirigis, orbis universi; ac precipue urbis, in qua natus es, et incolarum ejus, quamvis ipse extorris factus sis, Christi causa, concivis Sanctorum; et si qui istic duro sunt corde, da veniam propter alios, qui ibidem sunt, amatores Christi. Numquam animo tuo excidat, qui Pater tibi fuit spiritualis, S. Joannes, cujus memoria est in benedictione; quoniam dilexit te plurimum. Demum satagito quoque, ut pater tuus secundum carnem Joannes requie fruatur sempiterna, et leniantur dolores matris tuæ apud Dominum.

23 His aliisque pluribus Sanctum allocuta, sustulit ad cælum manus lacrymisque diffluens cum timore precata est, dicens: Christe Domine, spes omnium finium terræ, qui propter multam bonitatem tuam reparasti per Crucem vivificam vitam nostram; misericordiarum Domine, Deus humilium, qui excepisti meretricem et justificasti sedentem in telonio, in quem speraverunt Martha ac a Maria, et salutem consecutæ sunt; exaudi me peccatricem et humilem: novi quippe indignam me, quæ consistam in conspectu gloriosæ Majestatis tuæ a multitudinem peccatorum meorum: verumtamen propter bonitatem tuam vocantis etiam peccatores ad poenitentiam, ausa sum extendere manus meas oculosque levatos intendere in altitudinem cæli, credens firmiter salvandam me per salutarem vivificantis Corporis Sanguinisque tui perceptionem, concessam nobis a te in remissionem delictorum, ut iniquitates meas tolleres et a peccatis meis me mundares. Tu igitur, Domine, Dominator omnium, custodi illum, qui ex utero meo indignæ mulieris in nomine tuo confirmatus a te est, quoniam dilexit te, et propter nomen tuum, relicto seculo, hospitem in terris agit; adsit ipsi caritas tua, eripe ipsum ex laqueis diaboli, et ne inducas deinceps in tentationem. Salvum fac ipsum ex pelago mundi hujus, qui gubernas dexterime confidentes in te; quoniam reliquit omnia, et tulit crucem suam, et secutus est te benignum Dominum, volens instrui mandatis tuis. Tu, Domine, dedisti ipsum mihi, et ego reddidi, oblationem in conspectu tuo gratiam: dignare illum gratia tua, ut perfectus acceptusque fiat tibi, et salvum fac cum omnibus Sanctis tuis; quoniam in te speramus et gloriam

D
A. COZZO
EX MS.
FLORENT.
exemplo
Christi.
Luc. 25, 34.

hortatur
ad varias
virtutes,

E

et ut oret
pro omnibus,

et ipsa denique
pro se

a

F

et filio orat,

A gloriam tribuimus tibi, nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

A. COEVO
EX MS.
FLORENT.
De loco se-
pulturæ
solicita,

24 Postquam hunc in modum, orasset, reversa est ad Sanctum, tota facie per gratiam sancti Spiritus gloriosa, dixitque: Ecce pro foribus adest dies, quo ad Dominum migro. Verum indices mihi velim, fili mi, ubi conditurus sis humile corpus meum, cum nondum uspiam monumentum sit in loco hoc. Respondit Symeon: Misericors tibi sit Dominus, mater, huc usque non erit hoc tibi. Veruntamen, locuti sumus sapienter ego et Fratres mei hac super re; paratus tibi locus sanctificatus, ubi condenda es. Dixit Beata: Corpusculum hoc, onus mihi est portatu difficile: in hoc igitur credam quod misericordiam consecutura sim et exaudita sit oratio mea, si in communi Daphnes cœmeterio cum peregrinis tumulari merear: quos inter connumeratus etiam B. Thomas, b sepulturam cum ipsis ibidem sortitus est: qui elapso tribuo gloriam suam per miraculum testatus, non tulit se peccatoribus, qualis ego sum, passim jacentibus permixtum esse, et magnam Antiochiam cum summa gloria illatus est. Movet me igitur benedictio, quæ loco huic propter illius Sancti Fratrumque meorum preces adhærescit: quos ego, indigna cum sim, ut ossa mea illorum contacta uligine pinguescant, oro ac deprecor, ut salutis meæ fructum feram per visitationem illorum. Verum commenda me, fili, Domino, ut inveniamur accepta voluntas mea.

b
petit cum
peregrinis
sepeliri,

quod agre
ferente filio,

c
resignat se
voluntati
divinæ.

d
Tendit in
ædem S. Jo-
annis Bapt.
e

f
ubi precata,
laborare in-
cipit,

25 Accidebant hæc Symeoni perquam molesta, et contristatus admodum non admittebat ejusmodi sermonem: sed pluribus verbis usus est ut a tali proposito dimoveri se sineret, eo quod nollet ipsam extra domicilium suum condi alicubi, probe gnarus quam pie a pueritia semper vixisset. Hinc illa vix paululum suspensa, ne ligenti filio augeret luctum, extulit manus denuo sursum, supplicans Deo cum sui resignatione perfecta, ut custodiret agnum e suum cum Discipulis cunctisque Christianis, maxime illis qui cum gratitudine Dei munera agnoscunt; disponeretque pro arbitrio de sepultura sua, secundum quod ipsa semper desideraverat, dummodo ne privaretur mercede eorum qui ut execrabile cada-ver temere abjiciuntur.

26 Ad hunc modum precata, festinabat animo pervenire in vicum d Tiberinum milliaribus tribus dissitum, ubi Sancti ac gloriosi Prodrōmi Joannis Baptistæ e festivas celebrata fuerat. Bene autem, precata Justo et Fratribus et monasterio, dicens: Nescio sane, utrum vos in carne revisura sim: inclinavit caput, secumque pro viatico orationes comportans, descendit in pramemoratū vicum Tiberinum: ducebat quippe illam spiritus ad illud, quod agendum iustabat. Ingressa igitur sacram, quam diximus, sancti ac gloriosi Prodrōmi Joannis Baptistæ f ædem, precandique officio perfuncta, labascentibus ilico viribus gradiendi facultate destituta, reverti ad monasterium nequivit. At loci incolæ, ipsam venerantes, rogarunt atque adeo coegerunt manere istic apud se dum ex defatigatione respira-ret: cedensque hortationi eorum, mansit ibi illa die, quæ erat feria secunda.

et domum
relata

pie obit
5 Julii.
g

27 Feria autem tertia cum graviore infirmitate teneretur, orationem pro S. Symeone diutius extendit, elevato versus Montem-mirabilem animo, inflammata desiderio famulum Dei iterum spectandi. Id vero imprimis hic mirandum est, quomodo ex præsentibus nulli in mentem venerit ad monasterium currere et monachis nuntiare, quid B. Martbæ accidisset. Verum illud disponentis Dei fuit, qui facit voluntatem metuentium se et preces eorum exaudit, ut desiderium illius, quo ad illa quæ supra de sepultura narravimus, compleretur: eademque de causa hæc famulum suum celavit. Existimantes igitur aliqui, rem bonam ac humanitate plenam se Meditari, levarunt ipsam in jumentum, et quarta illucescente feria, avexerunt in Daphnen, reposueruntque in domo illa benedicta, in qua jam a multo tempore habitabat. Intercesserunt horæ pauculæ, cum extensis manibus oculisque ad Deum, oblatisque interuberis lacrymas gratitudinis hymnis, dicens, In manus tuas Domine, commendabo spiritum meum: tradidit in pace animam in manus sanctorum Angelorum, mensis Julii die quinta. g

θεῖς μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐν θαύματι, μὴ καταδεξάμενος D
συνεῖναι τοῖς κατ' ἐμὲ ἀμαρτολοῖς, ἀλλ' εἰσαγγείας μετὰ
πλείστης τιμῆς ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν Ἀντιοχείων πόλει. Ἐγὼ
ὦν κήδομαι τῆς τοῦ τόπου εὐλογίας διὰ τὴν εὐχὴν ἐκεῖ-
νου καὶ τῶν Ἀδελφῶν μου τῶν ἐκεῖ ῥιπτομένων, ὧν
ἀνοξία οὐσα ἐκ τῆς ὑγγρασίας αὐτῶν πιναθῆναι τὰ ὅσπᾳ
μου, προσεύχωμαι, ὅπως τὴν σωτηρίαν καρπώσομαι διὰ
τῆς αὐτῶν ἐπισκοπῆς. Ἀλλὰ παρὰθου με τῷ Κυρίῳ,
τέκνον, ἵνα δεκτὰ μου τὰ θελήματα εὕρω.

Ἐπὶ τούτοις σκυθραπάσας Συμεὼν καὶ περίλυπος σφό-
δρα γενόμενος, οὐκ ἀπεδέχετο τοὺς τοιούτους αὐτῆς λό-
γους: προσφύροις δὲ ῥήμασιν τῆς τοιαύτης προθέσεως
ἀποσχέσθαι αὐτὴν παρεκάλει, διότι οὐκ ἠθέλειν αὐτὴν ἔξω
εἶναι τῆς αὐτοῦ σκηνῆς, καὶ μάλιστα εἰδὼς αὐτῆς τὸ ἐξ
ἀρχῆς θεοσεβῆς. Μόλις οὖν πρὸς μικρὸν κρημάσασα τοῦ
μὴ ἐπιπλέον λυπῆσαι αὐτὸν, καὶ τὰς χεῖρας πάλιν δια-
πιδάσασα, τὴν ἱκεσίαν ἐποιεῖτο πρὸς τὸν Θεόν, ἐν θελείᾳ
παρὰθέσει, φυλάξει αὐτῆς τὸ ἀρνίον οὖν τοῖς αὐτοῦ μα-
θηταῖς καὶ πάσαις ψυχαῖς χριστιαναῖς, μάλιστα ταῖς
εὐχαριστούσαις τῷ Θεῷ: κυδερνῆσαι δὲ κατὰ τὸ θέλημα
αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς ταφῆς, πρὸς τὸ ἐσπουδαζόμενον αὐτῇ
καὶ περιπόθητον, ὥστε μὴ στερηθῆναι αὐτὴν τοῦ μισθοῦ
τῶν ἐκρεμμένων ὡσεὶ νεκρὸς ἐδεδυγμένος.

Ταῦτα εὐξαμένη, καταλαθεῖν ἠπείχετο τὸ λεγόμενον
Τιβεριῖνον χώριον ἀπὸ ζημείων τριῶν, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου
Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τρικαῦτα συνάξειως E
ἐπιτελουμένης. Εὐλόγησε δὲ τὸν Δίκαιον καὶ τοὺς Ἀδελ-
φοὺς καὶ τὴν μονήν, εἰποῦσα: "Οἱ οὐκ οἶδα, εἰ ὄψομαι.
Ὑμᾶς λοιπὸν ἐν σαρκὶ καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν
εὐχὴν αὐτῆς εἰς ἐφ' ἡμέρας κομισάμεναι, κατήρχετο ἐν τῷ
προλεχθέντι Τιβεριῖνῳ χωρίῳ: ἦγεν γὰρ αὐτὴν ὁ ἄγων ἐπὶ
τὸ προκείμενον. Εἰσελθούσα οὖν ἐν τῷ προλεχθέντι σεβασ-
μίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ Προδρόμου τοῦ βαπτισ-
τοῦ Ἰωάννου, καὶ τὴν εὐχὴν αὐτῆς ἐπιτελέσασα, εὐχθεῖως
ὑποστρέψαι ἐπὶ τὴν μονήν οὐκ ἠδυνήθη: παραχρῆμα γὰρ
ἐμαλακίσθη, μηδ' ὅπως ἔτι δυνηθεῖσα βαδίσαι. Οἱ δὲ
ἐντόπιοι τιμώντες αὐτὴν, ἤξιον καὶ παραδίδόντο μῆναι
παρ' αὐτοῖς καὶ ἀναπαύσασθαι ἐκ τοῦ κόπου καὶ εἴλασα
τῇ παρακλησίᾳ αὐτῶν, ἔμεινεν ἐκεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην,
οὕσαν δευτέραν.

Τῇ δὲ τρίτῃ σφοδρότερον ἐνοχλουμένη ἐξέτεινε τὴν ὑπὲρ
τοῦ Ὁσίου προσευχὴν, ἄνω μετεωρίσασα ἐπὶ τὰ ὅρος τὸ
Θαυμαστόν, ἐπιθύμει γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον πάλιν
ιδεῖν. Καὶ ἐστὶ θαυμάσιον, πῶς οὐδεὶς τῶν τότε παρόντων
συνῆκεν ἐκδραμεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι τοῖς τῆς μονῆς τὸ συμ-
βάν τῇ μακαρίᾳ Μάρτῃ: τοῦτο δὲ κατ' οἰκονομίαν τοῦ
Θεοῦ γέγονεν, τοῦ ποιούντος τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων
αὐτὸν καὶ τῆς δεξιῆς αὐτοῦ εἰσπορεύοντος, ἵνα ὁ περὶ
τῆς ταφῆς αὐτῆς προαφηγημένοι σκυπὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία F
πληρωθῇ, διὸ καὶ ἀπέκρυψεν ἀπὸ τοῦ δούλου αὐτοῦ τοῦτο.
Νομίζοντες οὖν τινες φιλόφρονες τι καὶ αγαθὸν ποιεῖν,
ἐπιβιδάσαντες αὐτὴν ἐπὶ κτήνους, τετραδὸς ἐπιφωσκούσης,
ἀπήγαγον ἐν Δάφνῃ καὶ ἀνέκλιναν, εἰς ὃν ἐκ πολλοῦ
χρόνου κατέμεινεν εὐλογημένου αὐτῆς οἶκον. Βραχείας δὲ
ὥρας διαδραμούσης ἀνατείνας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
ὤφθαλμούς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὕμνους εὐχαριστηρίους
αὐτῷ μετὰ θαυμάτων ἀναπέμφασα καὶ εἰποῦσα: Εἰς χεῖράς
σου, Κύριε, παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου: ἐν εἰρήνῃ τὴν
ψυχὴν παρέδωκεν ἐν ταῖς τῶν ἁγίων Ἀγγέλων χερσὶ,
μὴν Ἰουλίῳ πέμπτῃ.

A

ANNOTATA.

D

A. COÆVO.
EX MS.
FLORENT.

a *Ecce ut etiam hic, ex communi Græcorum sensu, in Lucæ Evangelio Mulier peccatrix distinguatur a Maria, sorore Marthæ, a qua supra etiam Magdalenam videtur distinguere.*

b *Meminit S. Thomæ*

hujus etiam Evagrius Hist. Ecclesiasticæ lib. 4 Cap. 34. Et nos de ipso altera post hanc Vita agimus.

c *Agni namine (nisi lateat σφάλμα videtur intelligere suum filium Symeonem.*

d *De regione Tibe-*

rina etiam fit mentio in Vita superiore num. 13, ubi dicitur vicinæ Seleuciæ subjecta : et rursum alibi agitur

de Balneo Tiberino.

e *S. Joannis Bapt. Nativitas Græcis æque ac Latinis celeberrime agitur 24 Ju-*

niæ, et quamvis libri rituales Græcorum nullam faciant mentionem Octavæ, neque hujus neque alterius ullius festi; credibile est tamen in propria cujusque Sancti ecclesia ritum illum antiquissimum obtinuisse etiam in Asia, et sic immediate post Octavam advenisset illuc S. Martha.

f *Aliud hoc templum Sancti Præcurso-*

ris necessario fuerit, quam illud, de quo frequens Memoria Cap. 1 Vitæ præcedentis; ubi apparente Sancto can-
ceptionem Symeonis, aliaque dilicit. Mirum vero est quantus fuerit S. Joannis Baptistæ aris, templisque mona-
steriis passim illi extractis dicotisque probatus. Certe in una Constantinopoli templa, præter monasteria quibus-
dam adjuncta, quindecim enumerat Dominus du Cange sua in Constantinopoli Christiana.

g *Dies 5 Julii*

concurrrens cum feria indicat annum Christi 551 ubi supra dictum.

CAPUT IV.

Corporis depositio et Translatio, concursus populi, miracula.

B **Σ**υνελθόντες οἱ τῆς Δάφνης οἰκήτορες σὺν παντὶ τῷ κλήρῳ, καὶ κηδεύσαντες αὐτήν, καθὼς ἐνετείλατο, ἐν τοῖς ἱματίοις οἷς ἐφόρει κατελθούσα ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Θαυμαστοῦ, ἐντυλίξαντες ταῖς σινδόσιν, ἐν αἷς τοὺς βαπτιζομένους παιδας πολλάκις ἐπιδιδούσα δεχθῆναι παρασκευάζον, οὕτω γὰρ ἐνταφιασθῆναι κύχεται· προέπεμψαν δὲ αὐτήν ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ κατέθεντο αὐτήν ἐν τῷ τάφῳ τῶν ξένων, εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον Ἐλεφαντωνῶνα, ἐνθα καὶ τὸν ὅσιον μόναχον Θωμᾶν πρῶτον κατέθεντο, ὡς κτλ λέλεκται. Ἐμεινεν δὲ ἐκεῖ τὸ λείψανον τῆς Μακαρίας τὴν τετράδα καὶ τὴν πέμπτην καὶ τὴν προσηκουμένην. Τότε ὁ τοῦ Θεοῦ δούλος Συμεὼν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς θεωρεῖ λείψανον δικαίου ἐντος τῆς κορυσσίνης αὐτοῦ μελωτῆς ἐκ δεξιῶν ἐπικρεμάμενον αὐτῷ, καὶ ὅτι τὴν δεξιάν ἐκτείνας χεῖρα, καὶ τρίτον ἀψάμενος, τῆς ἐξ αὐτοῦ εὐλογίας ἀντελάβετο. Καὶ καλέσας τινὰς τῶν Ἀδελφῶν, εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἡ Κυρία μου ἡ μεγάλη κοιμήθη. Ἀποκριθεὶς δὲ Παῦλος τις τῶν Ἀδελφῶν, εἶπεν· Ἀξίωσον, Πάτερ, ἐπιτρέψαι ἡμῖν λατομῆσαι καὶ ἐτοιμαῶσαι θέσιν εἰς λόγον αὐτῆς, ὅπου σοὶ ἐστὶν εὐάρεστον.

Τούτων λαλουμένων, παρεγένετό τις ἄγροικος, φάσκων, τὴν οὕτως μακαρίαν Μάρθαν κοιμηθῆσαι· ἦν δὲ ὥρα ὀγδόη τῆς παρασκευῆς. Εὐθέως οὖν ἐπέτρεψε ὁ Ἅγιος Θεοφίλος τῷ μοναχῷ λαβεῖν ἐκ τῶν παρόντων ὄχλων τοὺς θυναμένους βασιτάσαι, καὶ ἀπελθεῖν ἐν Δάφνῃ, καὶ τὸ τίμιον αὐτῆς λείψανον ἀγαγεῖν. Ἐκ Θεοῦ δὲ προνοίας

C **Ε**πιφανίους τις, ὁρμώμενος ἀπὸ τοῦ Χαρανδαμᾶ χωρίου, κατελθὼν ἐν Δάφνῃ, ἤκουσεν τινων ὁμιλούντων, τρίτην ἡμέραν εἶναι, ἀφ' οὗ κεκοιμήται ἡ μητὴρ τοῦ δικαίου Συμεῶν· καὶ σπουδαίως πορευθεὶς εὗρεν πάντας τοὺς συγκωμίτας αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἰάσονος χωρίου, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς μακαρίας. Χάρις δὲ ἐπέπεσεν ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ μιάς γνώμης γενομένοι, εἶπεν πρὸς ἀλλήλους· Ἦλθεν ἡμῖν εὐλογία μεγάλη τοῦ ἀπαγαγεῖν αὐτήν πρὸς τὸν ἅγιον δούλον τοῦ Θεοῦ. Ταύτη στέρξαντες τῇ βουλῇ παρεγένοντο ἐν Δάφνῃ. Αὐτῶν δὲ διερχομένων διὰ μέσου αὐτῆς, πάντες οἱ ὁρώντες αὐτοὺς ἔλεγον αὐτοῖς· Τὴν Μεγάλην τοῦ Δικαίου θέλετε ἄραι; Ὁ δὲ καταθέμενος αὐτήν λεκτικᾶριος, ὡς ἐξ ἐπιτάγματος, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν, ἵστατο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐγὼ ἐλθὼν ὑποδείξω ὑμῖν τὴν Μακαρίαν, μήπως ἀγνοῦντες ἕτερον λείψανον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐκεῖ κειμένων λαβετε αὐτὴν ἐκείνης. Καὶ εὐχαριστήσαντες τῷ Κυρίῳ ἐμήνυσαν τῷ ἡγουμένῳ περὶ τούτου, ὅστις μετ' εὐλογίαν Πνεύματος ἁγίου ἐπέτρεψεν αὐτοῖς τὴν διακονίαν ἐκτελέσαι, ἣν προέθεντο.

Ἀνοιχθέντος οὖν τοῦ τάφου εἰσῆλθον δύο ἐξ αὐτῶν Ἰωάννης καὶ Μαρτῖνος, πιστοὶ τυγχάνοντες, καὶ ἦσαν αὐτήν, τοῦ λεκτικαρίου δακτυλοδεικνούντος αὐτοῖς, αὐτήν εἶναι τὴν ὁσίαν Μάρθαν. Ἀνεκόμισαν δὲ αὐτήν ἐκ τοῦ τόπου αλύτου, ἀδυσώδῃ, ἄρρηκτον καὶ ἄδρωτον σκολί-

Maji T. V

D **D**aphnes incolæ cum universo Clero convenientes curantesque funus, relictis ipsi, ut jusserat, quas ex Mirabili-monte attulerat, vestibus; et involuto corpore linteis, quæ excipiendis a baptismo pueris comparaverat (ita namque sepulturæ mandari optaverat) extulerunt ipsam, cum resonantibus psalmis atque hymnis, et condiderunt in sepulcro peregrinorum, in loco qui dicitur Elephanton; in quo et S. Thomam monachum pridem posuerant, uti jam dictum est. Manserunt istic Beatæ Reliquiæ quarta, quinta, et sexta FERIA. Tunc famulus Dei Symeon in visione conspicit Reliquias justæ inter meloten suam a camasinam e dextera parte suspensas: cumque dexteram extenderet manum ac tertio illas contingeret, benedictione ex illis impertitus est: vocatisque Fratrum nonnullis dixit: Domina mea magna obdormivit. Unus autem illorum, Paulus nomine, respondens! Pater, inquit, præcipe nobis, ut lapides cedamus paremusque loculum pro ipsa, ubicumque placitum tibi fuerit.

29 Cum hæc dixissent, accurrens quidam rusticus nuntiat, B. Martham vere obiisse: erat autem diei Veneris hora octava. Continuo igitur Sanctus mandat Theophilo monacho, ut assumptis ex præsentis multitudinem, qui ferendo essent, abeat in Daphnen, venerabiles matris Reliquias inde allaturus. Accidit autem ex prævia dispositione Dei, Epiphanium quemdam, e pago Charandama oriundum, descendere in Daphnen, colloquentesque inter se audire nonnullos, dicentes jam triduum esse, ex quo mater S. Symeonis obiisset: qui inde summa cum festinatione abiens, reperit omnes populares suos in ecclesia, quæ est in vico Jasonis, et nuntiat quid B. Martha factum esset. Continuo gratia divinitus perfusi sunt omnes, ac concedentes in unam eandemque sententiam, dicunt inter se: Benedictio magna obvenit nobis, quod possimus illam deducere ad sanctum Dei famulum. Probatum est omnibus consilium; concesseruntque una in Daphnen: cumque per mediam illam transirent; dicebant illis, quotquot transeuntes videbant; Vultis magnam justis Symeonis matrem tollere? At vero b lecticarius, qui ipsam condiderat sepulcro, ignarus rerum cur advenirent, quasi jussus esset, stabat in via, dixitque: Ego vos comitans, monstrabo Beatam, ne forte per ignorantiam lipsana alicujus e turba illic sepulta pro ipsius tollatis. Illi gratiis Deo actis, indicarunt duci suo id quod erat, hortanti vicissim cum benedictione sancti Spiritus, ut quod in animo ac præ manibus haberent, perficerent.

E

Corpus in
cæmeterio
peregrinorum
deponitur:a
Symeonis
mors reve-
latur:ad quem
multi divi-
nitus incli-
tati corpus
portant,
F

b

A. COXTO:
EX MS.
FLORENT.
quod inte-
grum adhuc
reperiant,

et solenni
cum pompa
adducunt,

nihil pon-
deris sen-
tientes.

c

Revelat
Fratribus se
salvam

d

et conditur
in novo tu-
mulo;

e

f

ad quem
conveniunt
frequentes:

A 30 Aperto itaque sepulcro, duo ex illis ingressi sunt Joannes et Marinus, ambo fideles, et tulerunt corpus, digito monstrante lecticario et asseverante, ipsum S. Marthæ esse. Eduxerunt autem e loco isto nihil dissolutum, nihil graveolentiæ spargens, nihil cariei sentiens a vermibus, omnino firmum solidumque, tametsi ferveret æstus diebus illis (erat enim septima Julii) verum neque serpentium, quæ istic repunt plurimæ, ulla omnino ipsi adhæserat; nec aliqua muscarum, quibus locus abundat, appropinquaverat, arcente insecta omnia, quæ indita venerandis ipsius Reliquiis erat gratia divina. Reverentibus itaque illis sub occasum solis, portantibusque sacrum thesaurum; convenientes plurimi cum mulieribus ac pueris, comitati sunt honoris causa, incenso thymiamate lampadibusque lucentibus: quorum nonnulli non prius recesserunt quam ad monasterium perventum esset.

B 31 Medio itinere peracto, fiunt obviam qui missi cum Theophilo monacho erant, admirabundi; cumque intellexissent inspiratam illis a Deo mentem ac propositum, properarunt ipsi quoque ut benedictionem per sacras Reliquias acciperent succollantesque cum aliis alacriter viam emensi, sunt, tam leviter premente illarum pondere, ut manifeste innotesceret, potentiæ divinæ illum vere effectum esse. Intulerunt denique in monasterium, concordii voce hymnos psalmosque promentes ad gloriam Dei: ingressi autem in sanctam mandram, deposuerunt corpus ante columnam sancti viri. Videre hic liebat concurrentis populi lacrymas, lamenta, et clamoris luctuosi planctum; glorificantis etiam Deum propter tantum zelum multiplicemque sanctimoniam comprobationem: omnes quippe ipsam non aliter quam matrem spirituales, multinode in se beneficam, intuebantur, atque adeo appellabant. Pervigiles itaque et gratias Deo persolventes, c exciderunt tandem monumentum in parva concha ad dexteram columnæ partem.

C 32 Eadem autem ipsa nocte e subdiali parte mandræ, in qua columna erat, pariete quasi subruto, repente conspecta est, duobus illis Fratribus, quorum curam Sancto commiserat, ingenti timore correptis, utpote scientibus mortuam esse. Quibus illa: Nolite timere, quoniam non computavit me Dominus inter mortuos, sed vivos. Ecce enim videte me sine noxia conservatam, solis vestibis aspersis humore cadaverum aliorum, inter quæ me posuerunt. Venio autem annuntiatura vobis vitam, ut secure ac tuto hic viventes, devictis dæmoniis, non abducamini ab iis in errorem. Quibus dictis disparuit: et oriente Sabbathi d aurora convenerunt multi Presbyteri, Diaconi, alii Clerici laicique; et funus corona circumstantes, nihil fætoris aut graveolentiæ senserunt, quamvis sol admodum ferveret. Quamobrem mirati, hymnos concinuerunt Deo, et gloriosa cantica cum cereis ac thymiamate usque ad horam septimam e obtulerunt; atque ita cum gloria et honore posuerunt Dei famulam in sepulcro a Fratribus excise: et constituto quale congruebat officio sacrificarunt, f perfectam pro ipsa facientes oblationem.

33 Absolute Sacrificio, advenerunt alii ex pago Gandigora, comitantibus Presbytero eorum Theodoreto et omni Clero et fidelibus parœciæ, sategentes ut participarent benedictionem: quibus, magna prodigia et curationes petentibus, sæpe concesserat Deus per sanctum famulum suum Symeonem. Cumque comperissent depositionem factam esse, rogarunt sibi ut liceret istic commorari, dum congruum privilegium celebrassent, ut ipsi quoque fructus precum B. Marthæ consequerentur. Annuit eorum votis Symeon: qui dum sacros cantus pera-

κων, καὶ τοῦ καύσωνος τοιαυτοῦ ὑπάρχοντος ἐν ταῖς D
ἡμέραις ἐκείναις, ἦν γὰρ ἐβδόμη τοῦ Ἰουλίου μηνός·
ἀλλ' οὔτε τῶν ἐκεῖ συρομένων ἐσπετῶν παντελὸς αὐτῇ
προσεκολληθῆναι, οὔτε τῶν πολυπληθουσῶν μυῶν προσήγγι-
σεν, διὰ τοῦ δοῦναι τὸν Κύριον τὴν ἐξ αὐτοῦ χάριν τῷ
τίμῳ αὐτῆς λειψάνῳ. Βαστάσαντες οὖν αὐτὴν πρὸς δυσ-
μὰς ἰλίου μετὰ χαρᾶς ἀπέτρεχον· πολλοὶ δὲ σὺν γυναιξὶ
καὶ παιδίοις συνελθόντες προέπεμπον τὸ τίμιον αὐτῆς
λειψάνον, μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων, τίνες δὲ καὶ
μέχρι τῆς μονῆς αὐτῆς συνέδραμον.

Οἱ δὲ σταλέντες ἅμα Θεοφίλῳ τῷ μοναχῷ ὑπήντησαν
αὐτοῖς κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, καὶ θαυμάσαντες καὶ
ἀποδεξάμενοι τὴν αὐτῶν θεάρεστον πρόθεσιν, ἔσπειναν
καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκ τοῦ λειψάνου εὐλογίας ἀξιοθῆναι·
καὶ βαστάσαντες σὺν αὐτοῖς προθύμῳ τὴν ὁδοπορίαν
ἐποιοῦντο, ὅθεν καὶ ἐλαττόν αὐτοῖς σφόδρα τὸ τίμιον
λειψάνον κατεφάνη, ὥστε αὐτοὺς πληροφορεῖσθαι θείας
ἀληθείας δύναμει· ἔργον τοῦτο τυγχάνειν. Ἀνύχαγον οὖν
αὐτὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, συμφώνως ψάλλοντες καὶ ὑμ-
νοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν· εἰσελθόντες δὲ εἰς τὴν
ἀγίαν μάνδραν, ἀπέθεντο αὐτὴν ἐμπροσθεν τοῦ κίονος
τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ· ἦν δὲ ἰδεῖν πικρὸς τοῦ συνελθόντος
λαοῦ τὰ θάκρυα, τοὺς ὀδυρμοὺς, τὸν μέγαν ἦχον τῆς E
σκυθρωπῆς βοῆς, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ τοσούτῳ
ζήλῳ καὶ τῇ πολλῇ πληροφορίᾳ. Πάντες γὰρ ὡς μνῆρα
πνευματικὴν πολυτρόπως αὐτὴν εὐεργετοῦσαν ἀπολαβό-
μενοι, οὕτως αὐτὴν ἀνεκλῶντο. Πάννυχον οὖν ἀγρυπ-
νίαν ποιήσαντες, καὶ τῷ Θεῷ τὴν ὑπερλίαν προσαγα-
γόντες, ἐλατόμουν λοιπὸν τὴν θέσιν ἐν τῇ κόγχῳ, κατὰ
τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ κίονος.

Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ, ἐκ τοῦ ὑπαίθρου τῆς μάνδρας τῆς
ἀγίας στάσεως, ὡς περ δικτάχεντος τοῦ τείχους, ὤφθη
ἡ Μακαρία ἐπιστάσα ἀνθρώπῳ τοῖς δυσὶ ἐκείνοις Ἀδελ-
φοῖς, περὶ ὧν καὶ δεδῶκεν ἐντολὰς τῷ Ἀγίῳ κἀκείνων
φόβῳ μεγάλῳ συσχεθέντων, ὡς εἰδότεον ὅτι τέθηκεν· Μὴ
φοβεῖσθε, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς ἡ Μακαρία, διότι οὐκ ἐλογί-
σασθό με ὁ Κύριος μετὰ τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ μετὰ τῶν ζών-
των· ἰδοὺ γὰρ βλέπετέ με ἀδελφὴ φυλαχθεῖσαν, τῶν ἱμα-
τίων μου μόνον βραχέντων ἐκ τῆς ὑγρασίας τῶν κειμέ-
νων νεκρῶν, ἔνθα με κατέθηκαν· ἦλλον δὲ ζῶν ὑμῖν εὐαγ-
γελισσασθαι, ὅπως ασφαλῶς βιῶντες νικήσετε τοὺς θάιμο-
νας εἰς τὸ μὴ κλαπῆναι ὑμᾶς παρ' αὐτῶν. Ταῦτα εἰπούσα
ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀναβάντες τοῦ ὄρθρου τῷ ἐπιφώσ-
κοντι τότε σάββαθῳ, συνήλθον πλῆθος πρεσβυτέρων καὶ
διακόνων καὶ λοιπῶν πληρικῶν καὶ λαϊκῶν· οἱ τινες κυ-
κλώσαντες αὐτὴν, καὶ μηδεμίαν δυσωδίαν ἀντιλαβόμενοι,
καὶ τοι τοῦ ἰλίου ὑπερεκκλίνοντες, ἐθαύμαζον ὑμνοῦντες
τὸν Θεόν, καὶ ἐνδόξους ᾠδὰς ἀναπέμποντες αὐτῷ, μετὰ F
κρῶν καὶ θυμιαμάτων, μέχρις ἐβδόμης ὥρας· καὶ οὕτως
μετὰ δόξης καὶ τιμῆς κατέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ δούλην· ἐν
τῇ λατομείᾳ ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν, καὶ στήσαντες τὴν
πρέπουσαν τῆς ἀκολουθίας σύναξιν ἐλειτούργισαν, τελείαν
ὑπὲρ αὐτῆς ποιήσαντες προσφοράν.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς εὐχαριστίας, παρεγένοντο
οἱ ἀπὸ τῆς κώμης τοῦ Γανδιγορῶν ἅμα τῷ Πρεσβυτέρῳ
αὐτῶν Θεοδορίῳ καὶ πάντι τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς πιστοῖς
τῆς παροικίας αὐτῶν, σπεύδοντες κοινωνῆσαι τῆς εὐλο-
γίας, οἷς μέγας δυνάμεις καὶ ἰάσεις χρίζουσι πολλάκις
ὁ Θεὸς ἐδωκῆσθαι, διὰ τοῦ ἀγίου αὐτοῦ δούλου Συμεῶν.
Καὶ ἐπειδὴ εὖρον τὴν κατάθεσιν αὐτῆς γενομένην, ἤλθον
μεῖναι καὶ τὴν πρέπουσαν παννυχίδα ἡτοι ἀγρυπνίαν ἐπι-
τελέσαι, ὅπως καὶ αὐτοὶ τοὺς καρποὺς τῶν εὐχῶν τῆς
ᾠδίας τρυφήσωσιν. Ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ Δικαίου ταῖς
αὐτῶν δεήσεσι, καὶ τῆς θείας ὑμνοῦθίας παρ' αὐτῶν ἐπι-
τελουμένης, Ἰωάννης τις Ἀναγνώστης, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν,
εὐλαδὴς ἀνὴρ καὶ μέγας πίστεως, καὶ πολλοῖς ἀσθε-
νοῦσι πρόξενος ἰάσεως γενόμενος διὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
Ἀγίου καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ διδομένων εὐλογιῶν, ὅρα κα-
θαρότητι ψυχῆς, ὑμνογράφος ὢν, τὴν μὲν ὁσίαν Μάρτην
ἀνερχομένην ἐν τῇ κλίμακί τοῦ κίονος τοῦ δικαίου Συ-
μεῶν, ἐν τῇ κόγχῃ δὲ ἐπάνω τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς ἱστο-
ρίαν τῶν ἐξαπεργύγων ζῶντων πεπομένων ἐφ' ἄρματος τρο-
χῶν, τὸν δὲ κατήμενον οὐκ ἐθεάσατο. Βουλόμενος δὲ
ἀκριβέστερον

A ἀκριβέστερον καταμαθεῖν τὸ φαινόμενον (ὑπέλαθεν γὰρ γραφὴν γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνῳ) ἀπῆλθεν τοῦ καταμαθεῖν, καὶ εὐθέως ἄφωτα ταῦτα γέγονασιν ἀπ' αὐτοῦ. Ἐξυπνος δὲ γενόμενος καὶ φόβῳ καὶ τρόμῳ συνεχόμενος ἀπῆγγειλεν ταῦτα τῷ Ἀγίῳ, ὅμοις πολλοῖς πιστούμενος τὸ ἀληθὲς τῆς ὁπτασίας. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ δοῦλος ἔφη πρὸς αὐτόν· Δέξασον, τέκνον, τὸν Κύριον, χάριν γὰρ εὖρες θεάσασθαι, καθὼς ἐχώρεις τὰ ἀγαστικά ζῶα τὰ ἐπιθετικότητα ἐφ' ἄρματος χειρὸς, παραγενομένου ἐν τῇ ἐπικλήσει τῆς ὑμνωδίας, καὶ ἀγιάσαντος ἐν τῷ λειψάνῳ τοῦ θανάτου τὴν κοίμησιν, καθότι καὶ αὐτὴ ἐν ἀμαρτίαις συλληφθέντες ἐγρήσαμεν τῆς παρ' αὐτοῦ ἀφέσεως, ἐν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου ἱστάμενοι.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἅγιος, πάντων ἐν τῇ ἀκολουθείᾳ τῶν εὐχῶν ἱσταμένων, ἐπιβλέψας εἶδεν ὁ Ἅγιος ἐνεργείας θαυμάτων ἐπιτελούμενας ἐπ' αὐτούς, τῶν μὲν παρισταμένων ἐνίοις αὐτῶν, τῶν δὲ εἰσδυνόντων ἐν τοῖς μέλεσι τῶν λοιπῶν καὶ κατοίκουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τούτων ὁ ἀριθμὸς ὑπῆρχε πολλός· Ἐπετίμησεν δὲ αὐτοῖς ἄνωθεν ἱστάμενος ὁ Ἅγιος, καὶ ἐπέστη πνεῦμα Θεοῦ, καὶ εὐθέως διεσκόρπισεν αὐτούς ἀπ' αὐτῶν. Καλίσας δὲ ὁ Ἅγιος τὸν εἰρημένον Ἰωάννην ἐπικρώτησεν αὐτόν, Μέχρι τίνος κατήντησεν ἡ λοιμικὴ φθορά· ἦν γὰρ τῷ χρόνῳ ἐκεῖνῳ θνητοὶς ἀνθρώπων μεγάλη. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Ἀχρὶ, Δέσποτα, τῆς ἡμετέρας κώμης καὶ τοῦ γειτονίζοντος ἡμῖν Βαθιοκοβέων ἄγρου. Καὶ λέγει ὁ Ἅγιος· Ἰδοὺ, σωτήριος ὑμῖς ἡμέρα αὕτη ἐπεφάνη παρὰ Κυρίου· κοπάσει γὰρ ἀπ' ὑμῶν ὁ ὀλοθρεύων, καὶ δι' ὑμᾶς καὶ ἐκ τῶν πλησιόχωρων ὑμῶν, καὶ μάρτυς αὐτὸς ἔσο τῶν ἐμῶν ὀμμάτων. Τέγνονε δὲ οὕτως· παραχρῆμα γὰρ ἐκόπασεν ἀπὸ παντός οἴκου ἡ κραυγὴ καὶ ὁ θρῆνος.

Ἡ αὕτη δὲ φθορά ἐπέκειτο καὶ ἐν τῷ Χαρανδαμᾷ χωρίῳ· καὶ πολλῶν κατακειμένων καὶ θομένων τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τυχεῖν σωτηρίας, ἴδον τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐν ὀράματι τὸ λείψανον τῆς μακαρίας Μάρθης μετὰ κηρῶν καιομένων περιεσφόμενον ἐν τῇ κώμῃ καὶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν· τῇ δὲ τοιαύτῃ ὅψει ἐναργῆς ἐκδοσις ἐπικολούθησεν, οὐδενός μὲν ἔτι ληφθέντος ἐλείπε τῷ τοιούτῳ πάθει, τῶν δὲ πρώτων κατασχεθέντων ἐπισκοπῆς θείας ἀζωθέντων, καὶ πρὸς ὕγειαν ἐπανελθόντων. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, Σέργιος ὄνομα τούτῳ, υἱὸς Ἀντωνίου φροντιστοῦ, οὐ πάρεστι, νεκρῷ πλησιάζει βδελυκτὸν λογιζόμενος· Τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ λειψάνου τῆς Ὁσίας πεποικώς, οὐ προσήγγισεν οὐδὲ τὸν ὠμον ὑπέθηκεν· κατ' αὐτὴν οὖν τὴν ὥραν κατεσχέθη πυρετῷ λαδρωτῶ καὶ μεμένκεν νῆ νόσῳ κοπτόμενος, ἀλλὰ δὲ τε γενόμενος, οὕτως διέμεινε μέχρι τῶν τριακοσίων αὐτῆς. Πολλῶν δὲ παρακαλούντων τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς ἐκτιλλόντων ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς ἐαυτοῦ πολίας, τῶν τε ἀδελφῶν καὶ τῶν συγγενῶν ἐν πένθει μεγάλῳ κλαίοντων, οὐδεμιᾶς τινικαῦτα βοηθείας ἐτύγγανεν ὁ τῇ νόσῳ κάμνων. Τοῦ δὲ Θεοῦ ταῖς τοῦ δικαίου προσευχαῖς σπλαγγισθέντος, ἔλαθεν ἐξουσίαν ὁ κατακειόμενος ἐξομολογήσασθαι καὶ εἰπεῖν· Ὅτι ἀπεστράφη βλασφάσαι τὸ τίμιον λείψανον τῆς μητρὸς τοῦ ἁγίου Συμεῶν, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ θείας ταῦτα ἐπέστησαν κριτήρια· καὶ εἰ μὴ ἐξ αὐτῆς σπεύσῃ μοι ἀνῶσαι διὰ παρακλήσεως τοῦ Ἀγίου συγγώρησιν, ἀπόλλυμαι.

C Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ προσκρετιροῦντες αὐτῷ, σπουδαίως παρέστησαν ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου, τὸ ἔλεος ὑπὲρ τοῦ ἀμαρτήσαντος αἰτούμενοι. Οἰκτεῖρας δὲ αὐτοὺς ἐπέτρεπεν ὑποστρέφειν, καὶ κομψότερον ἐσχηκότα εὐρίσκειν τὸν ἐν ἀνάγκῃ· Οὐκ ἔστι γὰρ ἐμὸν, ἔφη, τελείαν αὐτῷ παρασχεῖν τὴν ἴασιν, ἀλλὰ τῷ λειψάνῳ τῆς Ὁσίας τὸ χάρισμα δέδοται ὑπὸ Κυρίου λύσαι τὴν ἀμαρτίαν. Ὑποστρέψαντες οὖν ἐκεῖνοι, εὗρεν αὐτόν, καθὼς εἶπεν, βέλτιον ἐσχηκότα· καὶ ἀγαρόντες αὐτόν προσήνεγκαν τῇ σοφῇ τῆς Μακαρίας, ἐξομολογούμενον καὶ λέγοντα· Συγγνώμη με τὸ νῦν καταξίωσον ἡ μητὴρ τοῦ Ἀγίου, καὶ οὐ μὴ παραιτήσομαι ἔτι λείψανον. Ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος καὶ προσευχομένου, ᾗθετε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς ἐπὶ τῇ συγχωρήσει δοθείσης χάριτος τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐξῆλθεν διὰ τῶν ἀκοῶν αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα

gunt, quidam e turba Joannes Lector, vir admodum pius et magnæ fidei, quique per intercessionem Sancti datasque ab ipso benedictiones auctor salutis extiterat infirmis pluribus, videt semisopitus, in claritate spiritus, S. Martbam ascendentem per scalas columnæ justî Symeonis: in concha vero super monumentum ipsius videt quasi historiam animalium, sex alis instructarum, volantium super rotas currus, sed sedentem in curru non videbat. Cumque accuratius vellet cognoscere apparitionem (suspiciabatur enim inscriptionem in isto loco factam esse) accessit propius inspecturus: et subito evanuit ab oculis ejus visio. Experrectus autem et timore ac tremore correptus nuntiavit visa S. Symeoni, interposito jurejurando fidem faciens, vere illam sibi visionem oblatam esse. Dixit ipsi famulus Dei: Da, fili, gloriam Domino, quia invenisti gratiam vivendi, prout poteras, sancta animalia, adventitia in curru Cherubico, qui adfuit invocationi hymnodicæ, et in corpore mortuo dormitionis ejus locum sanctificavit; sicut et ego et ipsa, in peccatis concepti, indigemus remissione ab eo impertienda, dum stamus in atrîis domus Domini.

34 Cum hæc dixisset Sanctus, omnibus in hymnis suis persistentibus, respiciens vidit vim dæmonum magnam irruere super ipsos, et alios quidem adstare singulis, alios vero subire corpora, in iisque sibi sedem deligere; et bi numerabantur plurimi. Sed increpuit illos e loco superiore Sanctus, adstititque Spiritus Domini, ac dissipavit dæmones ab hominibus illis. Advocavit autem Sanctus prædictum Joannem atque interrogavit, quo usque tandem pestilens morbus progressus esset? Sæviebat, namque illo tempore inter homines mortalitas ingens. Respondit Joannes: Domine, ad usque pagum nostrum et agrum Bethocobeorum, maxime propinquum nobis. Et dixit Sanctus: Ecce hodie salus vobis illuxit a Domino, abibit quippe a vobis vastitas illa, et vestra causa ex vicinis quoque regionibus facesset: tuque ipse dictorum meorum testis esto. Evenit prædictio: nam cessavit continuo a cunctis ædibus clamor et lamenta.

35 Eadem mortalitas incubuit etiam pago Charandamæ; multisque pene exanimatis poscentibusque Deum salutem, conspexere nonnulli ex ipsis in visione, circumferri per pagum et terram suam Reliquias B. Marthæ cum cereis ardentibus. Secutus est visionem hanc eventus æque manifestus, nullum deinceps lue corripiente in isto loco; correptis vero ante, post divinæ hujus visitationis dignationem, recuperantibus sanitatem. Unus illorum nomine Sergius, filius Antonii Procuratoris, non adfuit cum reliquis, scelus reputans appropinquare cadaveri: atque idem prorsus quo ad Reliquias Sanctæ hujus inducens in animum, accedere aut humeros supponere recusaverat. Ecce autem eadem illa hora correptus est violento febris, qua loquendi facultate amissa excruciatu est usque ad trigesimum g illius diem. Fuere multi qui opem illi, a famulo Dei inclamabant: pater materque coram ipso evellebant canos suos, Fratres et propinqui vehementi dolore exagitabantur; sed nihil quidquam levaminis ægrotus tunc quidem sensit. Tandem tangente Deum per Sancti preces commiseratione, eo potentia pervenit, ut confiteretur ac diceret: Quia averti faciem meam, et portare nolui sacrosanctas beatæ Matris S. Symeonis Reliquias, ideo hæc tam gravia mihi supplicia irrogata sunt; et nisi propere delicti veniam per invocationem Sancti mihi obtineatis, perii.

36 Auditis talibus parentes et qui incessanter operam dabant infirmo, cum festinatione summa stiterunt se Sancto, implorantes misericordiam delinquenti

D
A. CO.EVO
EX MS.
FLORENT.
quorum uni
B. Martha
apparet,

ac deinde
Cherubicus
currus.

E
Illos a peste
liberandos
prædicat
Sanctus,

que etiam
alibi pelli-
tur meritis
S. Marthæ;
F

ejus Reli-
quias vene-
rari renuens,
punitur
morbo,

g

quo partim
levatus a
Symeone,
ad ipsas
mittitur,

A. COÆVO
EX MS.
FLORENT.
ubi precatus
integre cura-
tur.

A delinquenti. Miseratus ille precantes, hortatur ut revertantur, inventuros ægrum lenius habentem: Neque enim in manu mea est, inquit, omnimodam ipsi incolumitatem impertiri; sed Reliquiis sanctæ Matris mea tributum a Domino est peccatum ipsi remittere. Reversi itaque invenerunt ægrum meliuscule, ut Sanctus dixerat, valentem; adductumque obtulerunt ad sacrophagum Beatæ, confitentem ac dicentem: Dignare me nunc, o mater viri sancti, venia, et numquam post hac despectui mihi erunt Reliquiæ cujusquam. Ita illo precante, sensit impurus spiritus, gratiam remissionis viro donari, et per aures illius excessit: æger autem continuo adstitit omni ex parte persanatus, glorificans Deum cum omnibus qui cum ipso tunc temporis eo pervenerant, et qui de ipso absentes inaudiverunt. Illis igitur gratias persolventibus Deo ac relegendibus iter; ecce qui e pago Gandigura convenerant, pervigilarunt noctem integram, quæ depositionis trigesimam diem præcedebat; postea vero oblatione facta et accepta benedictione, abiverunt.

ἔστιν ὁλόκληρος δοξάζων τὸν Θεόν, μετὰ πάντων τῶν τότε παραπεμφέντων καὶ τῶν ἀκουσάντων περὶ αὐτοῦ. Τούτων οὖν τὴν εὐχαριστίαν ἀναπεμφάντων τῷ Θεῷ καὶ πορευθέντων, ἰδοὺ οἱ ἀπὸ τοῦ Γανδιγούρου χωρίου συνελθόντες πάνυ ἀγρυπνίαν ἐποίησαν εἰς τὰ τριακοστὰ τῆς Ὁσίας καὶ τῆς ἑξῆς, τελειώσαντες τὴν ὑπὲρ αὐτῆς προσφορὰν καὶ εὐλογηθέντες, ἀπῆλθον.

ANNOTATA C. J.

a In Vita S. Symeonis num. 146 vocatur, *δερματίνη τοῦ στύλου σκέπη*, Pelliceum columnæ tectum, quod hic *μελωτή*: unde autem nominetur *καμασιὴ μελωτή* fateor me ignorare. b Hoc nomine appellabuntur qui mortuos ad rogum aut sepulcrum efferebant in lecticis seu feretris, uti etiam patet ex sequentibus. c Præterquam quod pluribus de conchis templorum agat Du Cange in Constantinopoli sua Christiana; paucis et dilucide illas describit in Glossario his verbis. Concha, inquit, pars ædis sacræ, in qua scilicet sacra mysteria peraguntur, et ubi stat altare; sic dicta, quod quia parte est *Θουσιαστῆριον* seu *Βῆμα*, quidam in hemicyclindri formam effingatur recessus, qui superne in conchæ figuram clauditur. Quidni autem ad hanc formam in ipsius columnæ grandiori basi, utpote ex viva rupe formata excavatus fuerit locus, sub quo deponeretur sacra arca, corpus S. Marthæ continens? d Sabbatum hoc, incidens in 27 Maji erat Sabbatum ante Pentecosten: Pascha enim anni 551 celebratum fuerat 9 Aprilis. e Hora septima, ab ortu solis (ut solent in Oriente numerari horæ) nobis esset post meridiem prima: intelligo autem solere Græcos Officium funebre inchoare una hora ante meridiem. f Videtur hic indicari extra ordinarium quid, quod vel omnino non conveniebat exequiis laicorum, vel non convenisset nisi tali die et usque ad talem horam protractæ exsequiæ fuissent, quod rituum Græcorum peritiori definiendum remitto: nihil enim lucis ad hoc definiendum in Euchologio, Typico, vel Pentecostario reperire potui. g Solet Ecclesia Latina, producto exequiorum officio, specialiter observare diem a depositione tertiam, septimam, et trigesimam: tale quid etiam in Oriente usurpatum, hinc intelligi potest.

CAPUT V.

Miracula per S. Martham tum alibi, tum ad tumulum ejus patrata.

Per ellychnia
varia miracu-
la patrantur.

Joannes ille insignis fide, quem divina apparitione dignatum supra diximus, nactus opportunitatem, clam omnibus, sustulit candelarum pro pervigilatione accensarum ellychnia, sic orans: Christe, Deus famuli tui Symeonis, si cum Prophetarum, Martyrum, ceterorumque Perfectorum justis spiritibus sanctam quoque Martham glorificare dignatus es, monstra in his ellychniis mirabilia tua, ut per illa glorificetur sanctissimum nomen tuum. Sic precatus, abiit; ac perveniens in pagum suum cuivis infirmo dicta ellychnia imposuit, et virtute Domini omnes sanati, dæmones effugati in toto illo tractu montano, et universa pericula per memoriam Sanctæ depulsa sunt.

38 Inter alios ipse quoque Joannes, talem illis concessam divinitus gratiam in se expertus, glorificavit Deum: nam cum periculose admodum laboraret ex oculis, adeo ut fere non cerneret, meruit illa gratia visitante recreari. Jam enim dies aliquot, propter dolores gravissimos, somnum nullum viderat oculis suis; cum ore atque animo Christum, Salvatorem nostrum, per S. Martham auxilium exposcens, in somnum incidit; viditque monumentum Sanctæ reseratum, atque ipsam inde progressam, adstare sibi; tum oculo utrique inserere digitum, Crucis signaculum imprimere, ac dicere: In nomine Domini nostri Jesu Christi, sanare; et accepto incenso adole loculum meum, gratias persolvens Deo. Evigilans Joannes surrexit, tetenditque ad famulum Dei Symeenem, nihil prorsus incommodi sentiens, totusque sanus. Reperit autem psallentem cum Fratribus suis Sextam: cumque Frater, cujus id munus erut, thuribulum teneret manu suffiturus, viso eminens veniente ad sanctam mandram prædicto

Ἐκεῖνος δὲ ὁ πιστὸς Ἰωάννης, ὁ τῆς προλελεγμένης ἀξιοθίης θεωρίας, εὐχαρκῶς καιρὸν καὶ λαθὼν πάντας, ἐπῆρεν τῶν εἰς τὴν ἀγρυπνίαν καιομένων κονδυλίων τὰ ἐλλύχνια, προσευξάμενος οὕτως· Κριστέ ὁ Θεὸς τοῦ δούλου σου Συμεών, εἰ μετὰ προφητῶν καὶ μαρτύρων καὶ πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων εὐδόκησας δοξάσαι τὴν μνήμην τῆς Ὁσίας Μάρθης, δεῖξον ἐν τούτοις τὰ θαυμάσιά σου, ἵνα δοξασθῇ ἐν αὐτῇ τὸ πανάγιον ὄνομά σου. Ταῦτα εὐξάμενος ἀπέτρεχεν· γενόμενος δὲ κατὰ τὴν ἰδίαν κώμην, ἐπετίθει παντὶ ἀσθενούντι ταῦτα, καὶ δύναμις Κυρίου ἴατο τοὺς νοσοῦντας, θαίμονες τε ἀπεδιώκοντο ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ ἐκείνῃ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ τῇ μνήμῃ τῆς Ὁσίας ἀπελύοντο.

Πεῖραν δὲ παρὰ Κυρίου τῆς δεδομένης αὐτῇ χάριτος καὶ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης οὖν πᾶσι λαθὼν, ἐδόξασεν τὸν Θεόν· πονέσας γὰρ ἐπικινδύνως τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥστε σχεδὸν μὴ βλέπειν, τῆς ἐξ αὐτῆς ἐπιστάσεως ἡξιώθη. Ἄνθρωπος γὰρ ἐπὶ ἡμέρας τινὰς μένας ἐκ τῶν ἀφορήτων ἐκείνων ὀδυνῶν, καὶ στόματι καὶ διανοίᾳ τὴν παρὰ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ βοήθειαν διὰ τῆς Ὁσίας καταπεμφθῆναι αὐτῷ δυσωπῶν, εἰς ὕπτον ἐτράπη· καὶ ὁρᾷ τὴν θέσιν τῆς Μακαρίας ἀνοιχθεῖσαν, αὐτὴν τε περιεληοῦσαν ἐκείθεν, καὶ παραστᾶσαν αὐτῷ, καὶ τὸν δάκτυλον αὐτῆς ἐπιβαλοῦσαν ἐκάστῳ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ σφραγίσασαν καὶ λέγουσαν πρὸς αὐτόν; Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γένου ὑγιᾶς, καὶ λαθὼν θυμίσμα προσάγαγε τῇ σφοδρῇ τῇ ἐμῇ μετὰ τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας. Ἐξυπνος οὖν γενόμενος ὁ ἀνὴρ ἀναστὰς ἐπορεύετο πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ δούλον, οὐδὲν πονηρὸν ἔχων, ἀλλ' ὑγιᾶς γενόμενος· εὗρεν δὲ αὐτὸν ψάλλοντα μετὰ τῶν Ἀδελφῶν τὴν ὑμνωδίαν τῆς ἑκτῆς. Ὁ δὲ μέλλων Ἀδελφὸς θυμίζαν, κατείχεν ἐν τῇ χειρὶ τὸν θυμιατήρα πρὸς τὸ θυμιάσαι· ἰδὼν δὲ ὁ Ἅγιος τὸν εἰρηνόμενον ἄνδρα μακρόθεν ἐρχόμενον εἰς τὴν ἀγίαν μάνδραν, ἐπέτρεψεν αὐτῷ δοθῆναι τὸν θυμιατήρα.

Καὶ

Excultans
sanatur,

jubeturque
suffire se-
pulcrum
Sanctæ.

Α Καί θαυμαζόντων πάντων ἐπὶ τοῦτο, δεξιόμενος ἐκεῖνος παρὰ τοῦ Ἀδελφοῦ, ἀπῆλθεν θυμῶν τὴν θέσιν τῆς τοῦ Θεοῦ δούλης. Πυθόμενων δὲ τῶν Ἀδελφῶν παρ' αὐτοῦ, Τί ἂν εἴη τοῦτο· ἀφηγήσατο αὐτοῖς τὴν ὁπτασίαν, δι' ἣν καὶ παρεγένετο τοῦ θυμιάσαι· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα τοιαύτην χάριν καὶ παρρησίαν τοῖς φοδουμένοις αὐτόν.

Εἰρήσθω δὲ καὶ τοῦτο εἰς δόξαν Θεοῦ, τοῦ δοξάσαντος τὴν ἀρίαν αὐτοῦ δούλην, Ἐπεὶ δὲ γὰρ ἑώρα τοὺς Ἀδελφοὺς ὁ Ἅγιος καταφρονούντας καὶ μὴ ἄπτοντας τὴν ἐπὶ τῆς τιμῆς λάρνακος αὐτῆς κανδήλαν, οὐκ ἐπέθετο αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν· τοῦτο μὲν, ὡς ἂν μὴ νομισθῇ, ὑπὸ τῶν ἀπίστων καὶ ἀσθενεστέροις ἐχόντων λογισμοὺς, αὐτὸς ἐπιτιθεύων καὶ ἀπαιτεῖν τὰ πρὸς τιμὴν αὐτῆς· τοῦτο δὲ καὶ τοὺς Ἀδελφοὺς παιδεύων, καὶ διὰ τῆς πείρας διδάχθηναι βουλούμενος, ἐκουσίως καὶ οὐκ ἀναγκαστικῶς προσάγειν τὰς ὀφειλόμενας τιμὰς τοῖς Ἁγίοις. Ἀφηνιδίως οὖν συμβαίνει, τὴν ἐπὶ τῇ οἰκονομίᾳ τῆς μονῆς τεταγμένον Ἀδελφόν, πυρετοῖς ἀφορήτοις καὶ δυσεντερίᾳ καττασχεθέντα, κινδυνεύειν καὶ μέλλοντος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀφίεσθαι, παραστὰς τούτῳ ἡ ὁσία Μάρθα, εἶπεν· Τί διαλογίζομενοι, οὐκ ἤφατέ μου τὴν κανδήλαν; ἡ ἀγορεύετε ὅτι τοῦ ἐπουρσυνίου φωτός εἰμι κοινωνὸς ἐγὼ, καὶ οὐ προσδέομαι τινος τῶν τοιούτων, εἰ μὴ διὰ τὴν ὑμῶν αὐτῶν σωτηρίαν; γινώθε καὶ πιστεύσατε ὅτι χάρις ἐδόθη μοι κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τοῦ φωτός· καὶ προσενέγκασα ὅπερ ἐν τῇ χειρὶ κατέειχεν σωτήριον καὶ δεσποτικὸν σῶμα τῇ τοῦτου κοιλίᾳ, ἔφη πρὸς αὐτῶν, Ἐν τούτῳ ἔστω σου ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑγίεια· καὶ τοῦτο εἰπούσα ὑπεχώρησεν.

Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ὁ Ἀδελφὸς καὶ ἀναστὰς, προσῆλθον μετὰ θακρύων τῇ θέσει, ἐν ἣ τὸ τίμιον αὐτῆς λείψανον ἔνεστι, καὶ εὐθέως ὑγίης γέγονεν, καὶ ἐδόξασεν τὸν Θεόν· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτός πεινάσας, ἔφαγεν καὶ ἔπιεν καὶ ἐνισχύθη· καὶ τῇ ἐσπέρᾳ ἄψας αὐτῇ κανδήλας καὶ εὐχαριστίας προστύξατο, εἰρηκώς· Εἰ καὶ σφόδρα δεδοξασμένη ὑπάρχεις, ἡ μήτηρ ἡμῶν, ἀλλ' ἐγὼ χρεὴς πληρῶν οὐ διαλείψω τοῦτο ποιῶν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν καὶ ἀπελθὼν καὶ καθευδῆσας, ὅρᾳ παλὴν αὐτὴν λαμπρὰν τῷ προσώπῳ, περικυκλωμένην ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀγίου, καὶ λέγουσαν πρὸς αὐτοὺς· Οὐχ ὑμεῖς με ἐδοξάσατε, ἀλλ' οὐ δὲ χάριν τοῦ υἱοῦ μου δεδοξασμαι, ἀλλ' ἦλθόν μοι ἡ χάρις καὶ ἡ δόξα ἐκείθεν, ὅθεν ἀπεικονομένη ὑπέβαινε τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι, καὶ εἰσέκουσεν τῆς δεήσεώς μου.

Ταῦτα εἰπούσας καὶ ἀναχωρησάσας, ἔκρουσεν τὸ ξύλον, καὶ ἔστησαν οἱ Ἀδελφοὶ εἰς τὰς νυκτερίνας ὥρᾳς, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ τις Λυκαίων παρεγένετο, δυσὶ δαιμονίοις συνεσχομένος ἐξ ἐτῶν τριάκοντα. Οὗτος οὐ δυνάμενος στήναι ἐν χορῷ ψαλλόντων ἐν ἐκκλησίᾳ, ἡ θείας λειτουργίας ἐπιτελουμένης τὸ σύνολον κατακλύειν· ἡλαυνετο γὰρ εὐθέως ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ κατάρρηγνύμενος ὑπ' αὐτῶν ἐν ὁδῶν καὶ πληθυμῇ διετέλει. Παραλαβὼν οὖν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκεῖνη, καὶ μηδεὶς μηδὲν εἰρηκώς (οὐ γὰρ ἠπίεστο τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) ἔστη πλησίον τῶν Ἀδελφῶν, τὰς θειώδεις ὑμνωδίας ἀναπεμπόντων. Τῶν δὲ ἀκκοινητῶν ἐλεεινῶν δαιμόνων θελπισάντων κατὰ τὸ εἰωθὺς αὐτοῖς ἐξελάσαι αὐτόν, καὶ μὴ ἰσχυσάντων, ἀλλὰ μέγιστα κραζόντων ἐν αὐτῷ, παρυσίκα ὁ ἀνὴρ ἐκ τινος θείας δυνάμεως βιαίῳ δρόμῳ εἰλκετο ἐπὶ τὸν τάφον τῆς μακαρίας Μάρθης, μὴ εἰδὼς τινὸς ἐστὶν ἡ θέσις. Καὶ τῷ ἐδάφει προσκολλησας τὴν κεφαλὴν κατέκρουεν, πῦρ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτὸν θεωρῶν, καὶ τὴν θέσιν ὡς ἀναπεταυμένην, γυναικᾶ τε σεμνοπρεπῇ ἐκείθεν προσερχομένην. καὶ κατὰ μέσον τῆς κόγχης τὴν χεῖρα ἐκτείνουσιν, καὶ ἀφειδὼς τοὺς δαίμονας βασανίζουσιν μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου. Τότε τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ δοξολογῶν τὸν Θεόν ἐδόξα, ὅρῶν τὰ δύο δαιμόνια ἐπιτιμηθέντα ὑπὸ τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξελθόντα ἀπ' αὐτοῦ· καὶ στὰς πρὸς ἀνατολὰς καὶ τὰς χεῖρας διαπετάσας, ἀπήγγειλεν ἐν ἑξομολογήσει καὶ εὐχαριστίᾳ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, σωφρονῶν καὶ ὑγίης γενόμενος ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκεῖνης· τὸν τε τάφον κατασπαζόμενος διηγείτο περὶ πάντων τούτων, ἑτέρου συνόντος αὐτῷ γινώσκοντος τὴν Ἑλληνικὴν φωνήν, καὶ ἐρμηνεύοντος τὰ παρ' αὐτοῦ.

viro, mandavit ut illi thuribulum offerretur. Qui, mirantibus euactis rei novitatem, accipiens a Fratre thuribulum abivit, ac loculum famulae Dei adolevit; et percunctantibus ipsum Fratribus, Quid sibi id vellet; enarravit visionem suam, atque illius etiam causa thurificatum se accessisse: et omnes qui audiebant glorificaverunt Deum, qui talem gratiam et confidentiam dedit timentibus se.

39 Adjiciamus etiam illud ad gloriam Dei, famulam suam sanctam glorificantis. Cum animadvertisset Sanctus, ex negligentia non accendere Fratres candelam venerando Matris sepulcro impositam, noluit id faciendum mandare, tum ne ipse infidelibus et infirmioris animi Fratribus videretur studiose nimis sectari, atque adeo exigere amplificationem gloriae materae; tum etiam quod vellet instructos eruditosque experientia, debitum Sanctis bonorem sponte sua et citra coactionem deferre. Repente igitur contigit, Fratrem oeconomiae monasterio praepositum in febres intolerabiles et dysenteriam incidere, satis gravi cum periculo; jamque animam pene agenti adstitit B. Martha, dicens; Quid rationis excogitatis, quominus candelam mihi meam accendatis? Num ignoratis, coelestis me claritate lucis gaudere, nihil quidquam aut petentem aut indigam vestri luminis, nisi vestrae ipsorum salutis causa? scitote ac credite, me, per gratiam Dei, participem esse lucis sempiternae: et quod manu tenebat Domini corpus, ventri ejus admovens, dixit: Ia hoc et vivus et sanus esto: quibus dictis abscessit.

40 Frater autem ille ad se reversus surrexit, fluentibusque ubertim lacrymis processit ad monumentum, in quo veneranda illius Reliquiae repositae erant: et continuo sanitatem consecutus laudavit Deum, coepitque illa ipsa noctis hora esurire, et comedit et bibit, et confortatus est: vesperi etiam candelas ipsi accendit; redditisque gratis oravit, dicens: Tametsi multo honore cumulata es, o Mater nostra, nihilominus ego debite hoc fungi officio numquam desinam. Isthac locutus, dormitum abiit, viditque denuo Beatam rutilante facie, circumdatam corona Fratrum S. Symeonis ac dicentem: Non a vobis, imo neque filii mei causa glorificata sum, sed gratia mihi et gloria inde venit, unde expectas sustinui Dominum, et intendit mihi, et exaudivit deprecationem meam.

41 Dixerat haec Sancta et abierat, cum pulsu ligni a signum datum est, conveneruntque Fratres ad hymnos nocturnos. En tibi vir quidam b Lycaon advenit, duobus daemoniis ab annis triginta insessus; nequibatque in choro ecclesiae psallentibus illis consistere aut sacrosancto Missae sacrificio interesse omnino: expellebatur quippe statim a daemoniis ex aede sacra, atque allisus terrae cum dolore ac ejulatu durabat. Venit igitur nocte illa, nulli verbo indicato, utpote rudis et ignarus linguae Graecae; et constitit prope a Fratribus divinas psalmodias persolventibus. Cumque inapuri daemones more suo vellent inde expellere hominem, et non valeret atque altum vociferarentur; ilico energumenus, agente divina quadam virtute, raptus est ad tumulum B. Marthae, ignarus, cujus ille esset. Procuumbens ergo, solo caput defixit, conspicatusque est venire contra se ignem, et monumentum pandi, et venerabilem matronam iade progredi, atque in media concha manum extendere, et daemonia crudeliter torquere usque ad ortum solis. Tuac gloriam Deo lingua sua vernacula cecinit, videns ambo daemonia male mulctata per famulam Dei egredi a se; et obversus orienti, extensis manibus, praedicavit magna Dei in confessione et actione gratiarum: suique compos et incolumis, amplexans tumulum haec omnia narrabat, altero, qui aderat Graeci idiomatis gnarus, dicta ejus interpretante.

D
A. CO. EXO.
EX MS.
FLORENT.

Candelam
super tumu-
lo ejus non
accendens,

in morbum
incidit
E

et ad illum
sanatur;

a
b

F

uti etiam
energumenus,
Sancta ap-
parente;

1. CO. ETO
EX MS.
FLORENT.
C
item alius

A 42 Continuo successit huic miles quispiam Hierapolis e Syriae, similiter a daemonio vexatus, qui ad columnam S. Symeonis confugiens, invisibili virtute impellebatur ad tumulum Beatæ; viditque loco medio matronam gravitate venerabilem, quæ daemonem abigebat ac fulminis instar adurebat; cingebantque illam S. Symeonis discipuli cum lampadibus, ardentibus, et Domini nostri e characterem supra caput ejus, adumbrantem gratiam sanationum. Cum hæc vidisset vir iste, tumultoque flens ubertim appropinquasset; incolumitatem obtinuit ex illa hora, gloriam tribuens Deo, et coram omnibus celebrans concessam a Domino gratiam famulæ ejus Marthæ.

Tumulum
Sanctæ violans
punitur,

43 Die quadam adivit Fratrum nonnemo venerandum Sanctæ tumulum, reparaturus accensurusque candelam: sed insurgentibus contemptus et incredulitatis cogitationibus, extinxit illam potius, et murmurans discessit, quod non dijudicans in se peccatum, correptus statim rigore membrorum et molestissima febri, gravissime cœpit ægrotare. Cum igitur gratia Symeoni data non pateretur, nisi in casu violationis præceptorum suorum, aliquid mali evenire Fratrum cuilibet; merito iste interrogabatur, Quid commisisset delicti, ejus causa tam gravi infirmitate afflicto pœnas lueret. At ille manifestare renuens, imo etiam abscondere magis satagens, periculum non mediocre adivit, illusus ut Achab a spiritu mendaci. Verumenimvero animadvertens tandem deficientibus viribus proxime se a morte abesse, confessus est coram universis Fratribus causam, cur in tantum discrimen devenisset. Tum somno correptus, spectavit Sanctam glorioso vultu, cingentibus mediam candidatis viris, accedentem ad concham altaris d ecclesiæ sanctæ Trinitatis: cumque istic precatæ esset, conversam ad se monstrassee viam geminam ante sepulcrum suum, alteram infidelium, credentium alteram, et mandasse utraque ut consideraret. Ille autem oculos intendens vidit viros Æthiopes aspectu terribiles, perambulantes viam non credentium; credentium vero viam terentes, viri erant dignitate eximii, ambulabantque versus sepulcrum, et fontem gratiarum ac sanationum reperiebant. Ipsum porro hunc Fratrem hac visione docuit, incedenti via recta declinandum deinceps ab infidelium semita; et cum fidelibus perpetuo standum. Surrexit itaque a somno ille trepidus, ab istoque tempore incolumis permansit.

fateri nolens
periclitatur,

3 Reg. 22

cui tandem
resipiscenti
apparet ipsa,
gloriosa,
d

C 43 Alius quispiam Fratrum, Joannes nomine, quod Sancto morem non gessisset, in morbum diutinum ac periculosum incidit. Cumque nocte quadam, qua abeundum e vivis suspicabatur, altum sopitus esset; vidit Fratres, qui jam satis concesserant, lætabundos propter ipsum, decessu suo eorum collegio conjungendum. Adstabat quoque Sanctus Angelus, nec non famula Dei Martha, vultu demisso subtristis propter illum ægroti comitatum; et rogavit Angelum atque adeo prohibuit, ne animam illius auferret. Posthac vidit scalas e terra ad cœlum usque firmatas, apertamque cœli portam, qua intrans B. Martha ad ineffabile pervenit lumen et Dominum gloriæ; cui accidens, inventa in conspectu ejus gratia, vitam infirmo exoravit. Sensit autem continuo, se melius habere spectator ille, jam desperatus de vita, et fremuit spiritu: et sibi redditus restitutusque sanitati, permansit deinceps incolumis, multum correctus ac emendatus.

Alteri vita
exoratur a
Sancta.

Παρά πόδας δὲ τούτου στρατιώτης τις ἀπὸ Ἱερραπόλεως D
τῆς Συρίας, ἐνοχλούμενος ὑπὸ δαίμονος, προσελθὼν τῇ
στάσει τοῦ ὁσίου Συμεῶν, ἠλαύνετο ἀοράτῳ δυνάμει ἐπὶ
τὸν τάφον τῆς Μακκαρίας, θεωρήσας σεμνοπρεπῆ γυναῖκα
ἐν μέσῳ τοῦ τόπου, ἀπιδιώκουσαν τὸν δαίμονα καὶ ἀστρα-
πῆς δίκην κατακαίουσαν αὐτόν· τοῦσδε μακκάρους ἐκεί-
νους μαθητὰς τοῦ Ἀγίου κυκλοῦντας αὐτὴν μετὰ λαμ-
πάδων καιομένων, καὶ τὸν δεσποτικὸν χαρακτῆρα ὑπε-
ράνω αὐτῆς, ἐπισιαιζόμενα τὴν χάριν τῶν ἱσμάτων. Ταῦ-
τα θεωρῶντος ὁ ἀνὴρ, καὶ τῷ τάφῳ μετὰ θαυμάτων πολ-
λῶν πλησιάζας, γέγονεν ὑγιὴς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, δο-
ξάζων τὸν Θεόν, καὶ πᾶσιν ἐκδιηγούμενος τὴν δωρημέ-
νην χάριν ὑπὸ Κυρίου τῇ δούλῃ αὐτοῦ Μάρθῃ.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν προσεγγίσας τις τῶν Ἀδελφῶν
τῇ τιμῇ σόφῃ τῆς Ὁσίας, ἐπὶ τὸ ἄψαι καὶ ἀνασκευάσαι
τὴν καυδήλιν, περιφρονήσεως καὶ ἀπιστίας λογισμῷ κα-
τασχεθεῖς, ἔσβεσε μᾶλλον καὶ μετὰ γογγυσμοῦ ἀνεχώρη-
σεν, μὴ διακρίνας ἐν ἑαυτῷ τὸ πταίσμα τοῦτο· παραυτὰ
δὲ ῥιγίῳ καὶ πυρετῷ χαλεποτάτῳ περιπεσὼν, ἔκαμνε
σφοδρῶς. Ἐπειδὴ οὖν ἡ δωρημένη τῷ Ἀγίῳ χάρις
ἐκτὸς παραδόσεως ἐντολῆς αὐτοῦ οὐδὲν συνεχώρει κακὸν
ἐπελθεῖν τινὶ αὐτῶν, εἰκότως ἠρώτατο ὁ Ἀδελφός, τί
ἔτυχεν ἡμαρτηκώς, οὗ εἵνεκα ἐκεῖνο τὸ δεινὸν ἀρώστημα
ἐπενέβη αὐτῷ. Μὴ βουλούμενος δὲ ἐξεῖπαι ἀλλὰ κρῦ-
πτειν πειρώμενος, ἐκινδύνει οὐ μετρίως, πληνηθεὶς ὡς ὁ E
Ἀρχὰς ὑπὸ πνεύματος ψεύδους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἐλαττοῦ-
μενον, καὶ ἐγγὺς θανάτου γινόμενον, ὠμολόγησεν ἐπὶ πά-
σας τῆς ἀδελφότητος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοιοῦτω κινδύνῳ
περιπέπτωκεν. Καὶ εἰς ὕπνον τραπέις, εἶδεν τὴν Ἀγίαν
δεδοξαμένην προσώπῳ ἐν μέσῳ λευκηνουμένων, εἰσιού-
σαν ἐπὶ τὴν κόγχην τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀγίας
Τριάδος, καὶ προσευξαμένην, καὶ ἐπιστραφεῖσαν πρὸς
αὐτόν, καὶ ὑποδείξασαν αὐτῷ δύο ὁδοὺς πρὸς τοῦ τάφου
αὐτῆς· τὴν μὲν τῶν ἀπίστων, τὴν δὲ τῶν πιστῶν, ἐπι-
τρέπουσάν τε αὐτῷ κατανῶσαι. Ἐμβλέψας οὖν ἐκείνους,
εἶδεν ἀνδρας αἰθιόπας βλοσυρῷ τῷ ὄμματι, ἐν τῇ τρίβῳ
τῶν ἀπίστων πορευομένους· ἐν δὲ τῇ ὁδῷ τῶν πιστῶν,
ἀνδρας χρηστότητι καταλάμποντας, καὶ βαδίζοντας ἐπὶ
τὸν τάφον αὐτῆς, ἱματικὴν τε εὐρίσκοντας πηγὴν· αὐ-
τὸν τε διὰ τῆς ὁράσεως ἐδίδαξεν τὴν εὐθετον ὁδὸν βαδί-
ζοντα τὸ λοιπὸν ἐκκλίνειν τῆς τρίβου τῶν ἀπίστων, καὶ
τῆς μερίδος τῶν πιστῶν γενέσθαι. Ἐμφοδὸς οὖν διανα-
στάς ὁ Ἀδελφός ἐν τοῦ ὕπνου, διέμεινεν ὑγιὴς ἀπὸ τῆς
ὥρας ἐκείνης.

Ἄλλος δὲ τῶν Ἀδελφῶν Ἰωάννης τὸν ὄνομα, ἐν παρα-
κοῇ τοῦ Ἀγίου γεγωνῶς, καὶ διὰ τοῦτο νόσῳ μακρᾷ καὶ
ἐκινδύνῳ περιπεσὼν, ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἐν ᾗ ἠλπίετο τελευ-
τᾶν, εἰς βάθος κατακοιμώμενος ὥρα τοὺς προκοιμηθέν-
τας Ἀδελφούς, χαίροντας ἐπὶ τῇ μεταστάσει αὐτοῦ, ὡς
συνεῖναι αὐτοῖς μέλλοντος· καὶ τὸν ἄγιον Ἀγγελὸν ἐστῶτα,
προῦσαν δὲ καὶ τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Μάρθαν, ὥσπερ F
κατηφῇ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτοῦ περιστάσει, καὶ παρακα-
λοῦσαν τὸν Ἀγγελὸν καὶ διακωλύουσιν προσλαβέσθαι
τὴν τοῦτου ψυχὴν· εἶτα πάλιν κλίματα ἐστηριγμένην
ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, αὐτὴν τε τὴν πύλιν
τοῦ οὐρανοῦ ἀνεωγμένην, καὶ τὴν Μακκαρίαν ἀνερχομένην
δι' αὐτῆς εἰς φῶς ἀνατάλιπτον, καὶ τῷ Δεσπότη προσιοῦ-
σαν, καὶ τὴν ζωὴν ἐξαίτουσαν, καὶ λαβοῦσαν τὴν χάριν.
Ἦισθετο γὰρ εὐθέως ὁ ἑωρακὴς, καὶ ἐν ἀπογνώσει κεί-
μενος, καὶ ἔφριξεν τῷ πνεύματι· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν καὶ
ἐν καταστάσει γενόμενος μεμένηκεν, ὑγιὴς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης ἐν πολλῇ διορθώσει γενόμενος.

ANNOTATA C. J.

a Quomodo lignis campanarum loco utantur monachi Orientales, explicat libellus Hieronymi Magii de Tin-
tinnabulis. b Lycaonia Cappadociæ pars, interjectu Ciliciæ dirempta a Syria. c Hierapolis Syriæ
Euphratesis civitas, distat ab Antiochia circiter 50 leucis, Alepum hodie dicta. d Τὸ ἅγιον βῆμα, pro sa-
cro altari, dicunt Græci.

A

CAPUT VI.

Visiones variae, ædificatio novi templi, translatio Reliquiarum.

Τούτων τῶν ἐνδόξων θαυμάτων διὰ τοῦ ἐμφανισμοῦ τῆς Μακαρίας γενομένων, εὐφραίνεται Συμεὼν, καὶ τὰς εὐχαριστίας τῷ Θεῷ προσέφερεν. Ἐπὶ ἡμέρας δὲ τινὰς ἑώρα τὴν σορὸν τῆς Μακαρίας, σὺν τῇ κόγχῃ ἐν ᾗ ἡ αὕτη σορὸς ὑπῆρχεν, μετατιθεμένην ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ μεσιμβρινὸν μέρος τῆς ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδομηθείσης πρώτης ἐκκλησίας (μετὰ ταῦτα τὸν ἅγιον οἶκον ἐκ θεοφανείας ἐδομήσατο, καὶ αὕτη ἡ τιμία σορὸς μετετέθη) παῖδάς τε ὠραίους περικυκλοῦντας τὴν σορὸν, καὶ καλὰ λίαν καὶ τελεπνὰ ὑμνοῦν τὰς τὸν Θεόν, καὶ ὑπάρχοντας ἄλλοις το ἀλληλούϊα. Διαλογισομένη δὲ αὐτῇ, τί ἄρα ἔσται τοῦτο, ἐδόκη γινῶναι, χάριν δεδωρῆσθαι τῷ λειψάνῳ τῆς Ὁσίας ἔμπροσθεν [αὐτοῦ] ἐπὶ τὸ μεσιμβρινὸν μέρος τῆς ἐκκλησίας διὰ θαυματουργῶν φανερωθῆναι, εἰς δόξαν Θεοῦ, Ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς ὑμνούντων καὶ λεγόντων, Δόξα σοι, ὁ Θεέ, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινά ἐφορῶν.

Β Ἐκ τότε οὖν οὐδεμία ἄνθρωπος ἐγένετο πάσῃ σχεδὸν τῇ ἀδελφότητι, τῆς μακαρίας Μάρθης ἐν σημείοις ὀπτανομένης καὶ παρενοχλούσης, εὐκλείῃ αὐτῇ γενέσθαι, καὶ ἔνδον αὐτοῦ μετατεθῆναι σὺν τῇ σορῷ τὸ λείψανον αὐτῆς, παρεγγνώσης τε γνωσθῆναι τὰ περὶ τοῦτου τῷ ἰδίῳ ὑπῆρ. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἄγιος, καίτοι πρόθεσιν ἔξ ἀπολαμβάνει ἔχων τοιαύτην, ἐπιῆχεν ἑαυτὸν οἰκονομικῶς τὸ τελεῖν, καὶ οὐκ ἠθέλει ἀπαρξάσθαι τοῦ τοιοῦτου ἔργου· τοῦτο μὲν διὰ τοῦ μὴ πειρασθῆναι τινὰς τῶν ἀπλουστέρων καὶ ἀπίστων, ματαίους ἀναπλάττοντας ἐν ἑαυτοῖς λογισμοὺς καὶ καταλαλοῦντας κατὰ τοῦ Δικαίου ἀνομίαν· τοῦτο δὲ καὶ βουλόμενος ἕνα οἶκον ἐπιτεθεῖναι ἑαυτῷ τε καὶ αὐτῇ, ὥστε αὐτοῖς καὶ ἐν τούτῳ ἀχωρίστους ἀλλήλων εἶναι, ὥσπερ καὶ γέγονε μετὰ τινὰς χρόνους. Πάντων οὖν τῶν Ἀδελφῶν ἔνδοξα καὶ ἐξαισία διαφόρως ἰδεῖν ἀπαγγελλόντων, παρέστη καὶ ὁ Ἀδελφὸς ἐκεῖνος, ᾧ τινι ἡ πρώτη ἀποκάλυψις γέγονε πρὸ τεσσαρῶν μηνῶν τῆς τελευτῆς αὐτῆς, ἣν καὶ διηγήσεται εἰπὼν καθὼς προσείρηται, ὅτι διαπετάσασα τὰς χεῖρας αὐτῆς μετεβλήθη ἐν σχήματι σταυροῦ ἐκστράπτουτος, ὑπεράνω μένοντος τοῦ προσώπου αὐτῆς· καὶ βαλὼν μετάνοιαν ἔχην. Ἰδοὺ τοῖς τοῦτο καὶ τετράκις παραγέγονεν ἡ Κυρία ἡ μεγάλη, φαίδρα τῷ προσώπῳ, εἰρήνην μετὰ τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου κομίζουσα, εὐκλείῃ τε σκάρειον ὑποδεικνύουσα τρεῖς κόγχας ἔχουσα, μίαν κατὰ ἀνατολὰς, καὶ ἐτέραν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἄλλην ἐξ εὐωνύμων, καὶ τὴν ὅλην τῆς οἰκοδομῆς διαγραφὴν ὑποδηλοῦσα, καὶ παρεγγνωσά μοι πᾶσιν ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι τοῦτο· ἐμοῦ δὲ παραιτομένου τοῦτο εἰπεῖν, ἀγανακτεῖν ἀπεφύνατο κατ' ἐμοῦ ἀκριβῶς οὖν ὑμῖν τὰ παρ' αὐτῆς σημαίνω· μάστιγες οὖν ὁ Κύριος ὅτι ταῦτα, καθὼς αὕτη ἡ ἀλήθεια περιέχει, τῶν ὁραθέντων μοι καὶ λαλθέντων ἔχει.

Ἀμνησθησάντος δὲ μου κατὰ δεικνοῖν τί τὸ μέγεθος τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ὅτι τοσαύτην παρρησίαν ἔσχεν μετὰ δόξης ἐνεργούσης, αὐτίκα ἐθεώρουν κύκλῳ τῆς θέσεως αὐτῆς στατήρας καὶ λύχνους ὅλους πυρινούς φωτίζοντας, καὶ μεγάλῃ τῆς ἀστραπῆς τὴν φλόγα ἀντιφέγγοντες, καὶ μέλος τι γλυκὺ ψάλλοντάς τινες, καὶ ἄλλους ὑπάρχοντας αὐτοῖς τὸ ἀλληλούϊα, τὸν δὲ Ἄγιον ἀπὸ τῆς θυρίδος τῆς καμαρίνης μελωτῆς ἐπ' αὐτὴν στριψίζοντα τὸ πρόσωπον, καὶ λόγους Δαδελφίκοις ὑμνούντα καὶ λέγοντα, περὶ μὲν αὐτῆς, Ὅδον ἐντολῶν σου ἔδραμεν· περὶ δὲ ἑαυτοῦ, Ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠρετισάμην. Καὶ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, εἶδον, καὶ ἰδοὺ αὕτη παρίστατο ἔμπροσθεν τῆς θέσεως αὐτῆς, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἔχουσα καὶ εὐχόμενη· καὶ γὰρ ἐν φόβῳ μεγάλῳ γενομένης, ἔρριψα ἑμαυτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ οὕτως ἦλθον εἰς ἑμαυτὸν δοξάζων τὸν Θεόν. Ἐν δὲ τῇ νυκτὶ αὕτη καὶ ἄλλοι τῶν Ἀδελφῶν συνεφώνησαν παροίμια τεθεῶσθαι, καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν βάλλοντες μετάνοιαν, παρεκάλουν τὸν Ἄγιον ποιῆσαι αὐτοῖς εὐχὴν, ὅπως ἀρχθῇ τὸ εὐκτήριον, ὡς ὑδέ-

Gloriosis hisce miraculis, per apparitionem B. Marthæ patratis, lætabatur Symeon et gratias Deo persolvebat. Post dies vero aliquot conspicatus est urnam Beatæ, cum concha in qua erat, [transferri in conspectu suo ad partem meridionalem ecclesiæ, quam primam extruxerat: ubi deinde sacram ædem ex Dei revclatione ædificavit, quoque venerabilis urna translata etiam est. Conspicabatur et pueros admodum formosos, qui urnam cingebant undequaque, venustis admodum et jucundis cantibus laudantes Deum, aliisque Alleluia succinentes. Consideranti vero, quid istud rei futurum esset, concessum est intelligere, gratiam B. Marthæ Reliquiis donatam esse; qua in australi ecclesiæ parte, opera miraculosa patrando inclarescerent, ad gloriam Dei; Angelis in cælo canentibus dicentibusque, Gloria tibi, Deus, qui in altissimis habitas et humilia res-

46 Ex illo igitur tempore nulla requies concedebatur cunctis fere Fratribus, B. Martha in variis signis se afferente ac quietem interturbante, quo sibi oratorium excitaretur, intra quod translatae cum urna Reliquiæ reponerentur: mandabat etiam, hæc filio suo significari. Ille enim, quamvis id ipsum ex apparitione statuisset curandum, cohibebat tamen secertis de causis illo tempore, nec volebat initium dare substructioni; partim ne tentarentur animi quorum jam ex simplicioribus ac infidelibus, vanas sibi cogitationes fingentibus ac detrahentibus de fama Symeonis inique; partim quod desideraret ædem unam moliri sibi atque matri, in qua uterque loco non separati conderentur, quemadmodum et contigit aliquanto post. Igitur in medium ferentibus admodum gloriosa et non vulgaria, quæ diversis temporibus vidissent; adstitit quoque Frater ille, cui prima revelatio obtigerat quatuor ante mensibus, quam excessisset e vivis B. Martha, quamque enarraverat modo quo dictum est * supra, videlicet quod extendens manus suas conversa fuerit in formam Crucis fulgurantis, sola facie supereminente: et exhibita ceteris reverentia, Jam, inquit, tertio quartoque me convenit magna Domina nostra Martha blando vultu, pacem mihi a Domino impertiens et oratorii delineationem commonstrans, habentis conchas tres, unam versus Orientem, alteram a dextris tertiam a sinistris: imo totam substructionis descriptionem explicans, mandavit, rem totam vobis ut aperirem: mihi vero id deprecanti visa est indignari. Serio vobis igitur annuntio quæ mandavit ipsa: testis Dominus, hæc verissime summam esse ostensorum mihi ac dictorum.

47 Ego vero dum animi penderem, quid tanta sibi efficacia illius cum gloria operantis, tantaque apud Deum fiducia, qua pollebat, vellent; cernebam repente circum tumulum ejus a candelabra atque lucernas, quæ prorsus igneæ, late fulgebant et flammam lucidissimi fulguris spargebant; et audiebam nonnullos, qui suavem melodiam promebant, quies alii respondentes succinebant Alleluia. Videbam quoque S. Symeonem e fenestra camasinæ, melotes defigere in ipsam vultum, et psalmos Davidicos canentem dicere, de matre quidem, Viam mandatorum tuorum cucurrit; de se vero, Quia mandata tua elegi. Interea dum hæc diceret S. Symeon, respexi: atque ecce stabat Martha ante monumentum suum, manibusque in cælum elatis orabat: et ego gravi metu percussus, accidi ad pedes illius; et hoc modo ad me redii glorificans Deum. Illa autem nocte

D

A. O. EVO
EX MS.
FLORENT.

*Visio Symeonis
de translatione
matris,*

E

*aliis quoque
identidem
affertur,*

*juvenile Sancta
sibi oratorium
struit.*

* Num 12

F

*Alia visio de S.
Marthæ gloria*

a

Ps. 118, 32
et 74.

A. CO.EVO
EX MS.
FLORENT.
Omnes in-
stant pro
oratorio
struendo
apud Symeo-
nem;

b
qui rem Deo
committens,

in suavi-
tione con-
ticum au-
dit,

Ps 50, 10

quod suis
canendum
hebdoma-
dolini præ-
scribit.

Delineata
fabrica,
confluit
ultro opera.

c

d

Quidam
aliter adif-
care volens
quam præ-
ceptum erat,

e

prædicante
S. Martha

A nocte alii quoque Fratres paria se vidisse, uno ore loquebantur, ac unanimi consensu inclinantes se omnes, rogabant Sanctum, benedictione sibi data mandaret, ut initium daretur oratorio, ea forma extruendo, qua mandaverat B. Martha. Verum ille reposuit; Si Domino ea res cordi est, non vobis anxie curanda erit; sed me etiam post hanc orationem, de omnibus faciet certiore. Si namque id ei placuerit, ipse rursus b ex Isauria excitatos a sancto Spiritu fabricatores congregabit; quodque optimum fuerit in conspectu ejus id fiet, quemadmodum ipse vult.

48 Cum hæc dixisset, dimisit Fratres ad occupationem quemque suam: et sub mediam noctem intendens aciem ad monumentum, conspexit beatam matrem erecte stantem, sacrosancta illa forma indutam; in media concha, in qua jacebat, aspicientem cum magna veneratione in cælum, et multa cum suavitate vocem amœnam jucundamque et Angelicæ similem in sublime jaculantem, ac tertio illud repetentem, Gloria tibi, Deus, gloria tibi, alleluia; adeo ut mandra tota, quasi vocem emittens, ipsæque etiam Reliquiæ monumento inclusæ resonarent. Post hæc glorificans Deum, tremore et gaudio plenus, ob tantam gratiam quam famulæ suæ elargitus erat, in memoriam revocavit illam sacræ Scripturæ sententiam: Exultabunt ossa humiliata. Tunc in corde suo conservavit suave illud melos collaudationis divinæ, et exultavit spiritu præ gaudio animi, et concinuit ipse quoque collaudationem cœlestem. Jamque vocante hora, ad hymnos nocturnos coacti sunt pro more apud Symeonem discipuli; doctique a Sancto hymnodiam illam, divino munere concessam, eamdem ipsi quoque consonis vocibus prompserunt tamdiu, donec Sabbathi matutina lux afflulgeret. Porro ut in Lucernario tum Sabbathi tum sacræ Dominicæ, et in singulis deinceps Vesperis, idem fieret præcepit, uno Fratre ad monumentum ter dicente istiusmodi hymnum, reliquis omnibus eundem ter repetentibus.

49 Eadem illa sacra dominica, cum obtulisset incensum precatusque esset famulus Dei Symeon, jussit delineari sacram ædem, cum triplici concha ædificandam, juxta formam, quæ ostensa descriptaque fuerat a Beato. Dum vero delinearent opus, ecce ingens multitudo fabrorum, tam ex Isauria quam aliunde, variis doloribus ac morbis afflictorum, convenerunt; qui cum fide Sanctum adeuntes ac sanitatem consequentes, rogabant ut sibi committeretur opus perficiendum. Orsis autem illis ædificare concham orientalem magnam, et hinc et inde parvas duas; apparuit B. Martha per visum cuidam e Fratribus, adstans ædificio ac præcipientes circumduci c procurrentiam duarum minorum concharum.

50 Hæc cum ille Symeoni renuntiasset præsentibus cunctis Fratribus, quidam ex eorum numero Angulas dictus, totis viribus obstitit, ne ita fieret; mandans occulte Theodoro Cellario d, qui unus erat structorum, ut opus secundum formam sibi maxime probatam moliri aggrediretur: non vero secundum delineationem a S. Martha monstratam. At non in multum tempus dilata est confusio Angulæ, tam impudentis sententiæ auctoris; cum ductus est experientia ipsa, uti loquitur e Propheta, Quia consilium pravorum iniqua vult, consilium autem iustorum prudenter consuluit, et hoc consilium manebit. Nam fabrorum uni se stitit per visionem B. Martha, Neon appellato, qui a difficillimo dæmonio insessus, cum ad venerabile illius monumentum, cum adiisset, gratiam sanationis retulerat; et Angulam appellavit nequam architectum; deinde clarissime asseveravit, Theodorum Cellarium non per-

δειξεν ἡ μοναρία Μάρθα κτίσασθαι. Ἐφη δὲ πρὸς αὐ- E
τοὺς ὁ τοῦ Θεοῦ δούλος· Εἰ τῷ Κυρίῳ μέλλει, οὐχ ὑμεῖς
τοῦτο μεριμνήσετε, ἀλλ' ἔσται μοι καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ
δεήσει πληροφῶρεια παρ' αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἔστιν αὐτῷ τοῦτο
εὐχάριστον, αὐτὸς διὰ Πνεύματος ἁγίου ἐπισυνάξει καὶ
αὐθις ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἰσαυρῶν οἰκοδόμους, καὶ τὸ
ἄριστον ἐνώπιον αὐτοῦ γενήσεται, καθὼς αὐτὸς βούλεται.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τοὺς Ἀδελφούς εἰς τὴν σχολὴν
αὐτῶν. Καὶ ἐν τῷ μεσονυκτίῳ ἀτενίσας ἐπὶ τὴν θέσιν,
εἶδεν τὴν Μοναρίαν ἀνισταμένην ἐν τῷ ἱεροπρεπεῖ ἐκείνῳ
σχήματι ἐν μέσῳ τῆς κύγχης ἔνθα κατέκειτο, εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν ἐν φάτῳ μεγάλῳ βλέπουσαν, καὶ μετὰ ἡδύτετος
πολλῆς εὐμελῆ καὶ τερπνὴν ἀγγελικὴν εἰς ὕψος ἀναπέμ-
πουσαν φωνήν, καὶ λέγουσαν ἐκ τρίτου, Δόξα σοι, ὁ Θεὸς,
δόξα σοι ἀλληλοῦίᾳ καὶ συνήχει ἡ μάγδρα ὅλη, ὥσπερ
φωνὴν διδοῦσαν, καὶ τὸ λείψανον αὐτῆς ἐν τῇ θέσει ἔνδον·
εἶτα τῇ δοξολογίᾳ καὶ τρόμῳ καὶ χαρᾷ συσχεθεὶς ἐπὶ τῇ
τοσαύτῃ χάριτι τοῦ Θεοῦ. Ἦν δὲ δέδωκεν τῇ δούλῃ αὐτοῦ,
ὕμνημα ἑλκεῖν τῆς θείας γραφῆς λεγούσης, Ἀγγαλιζά-
σονται ὅστέα τεταπεινωμένα. Τότε ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
ἔμεινεν διαφυλάττων τὸ μέλος ἐκεῖνο τῆς πρὸς τὸν Θεὸν
δοξολογίας καὶ ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς ἡγαλλιζέτο τῷ
πνεύματι, καὶ συνεπήχει καὶ οὗτος τὴν οὐράνιον δοξολο- E
γίαν. Τοῦ δὲ καιροῦ κηλοῦντος διὰ τῆς νυκτερινῆς ὕμνω-
δίας, συνήχθησαν κατὰ τὸ εἰωθὸς πρὸς αὐτὸν οἱ Ἀδελ-
φοί· καὶ μαθόντες παρ' αὐτοῦ συνεπήχουν καὶ αὐτοὶ τὴν
θεόδοτον ἐκείνην ὕμνωδιαν, ἐὺς πρωὶ ἐπιφώσκοντος
Σαββάθου· Αἰπὸν οὖν καὶ ἐν τῷ Ἀνγνικῷ τούτῳ Σαββά-
του καὶ τῆς ἁγίας Κυριακῆς, καὶ κατὰ πάσαν δὲ ἐσπέ-
ραν, τοῦτο ἑπέτρεψεν γενέσθαι, ἐνὸς Ἀδελφοῦ ἔμπροσθεν
τοῦ σοροῦ τρίτον λέγοντος τὸν τοιοῦτον ὕμνον, καὶ πάν-
των τρίτον ὑποψαλλόντων.

Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Κυριακῆς βαλὼν θυ-
μίσμα ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Συμεὼν, καὶ ποιήσας εὐχὴν,
ἐκέλευσεν διηγραφῆναι τὸν εὐκτίριον οἶκον τρίκογχον,
κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα αὐτῷ τύπον καὶ ὑπὸ τῆς Μονα-
ρίας διαγραφέντα. Ὡς δὲ διεγράφεοντο αὐτὸν, ἰδοὺ πλη-
θος οἰκοδόμων συνεθροίσθη ἐκ τε τῆς Ἰσαύρων χώρας,
καὶ ἐξ ἐτέρων τόπων, ποικιλίαις νόσοις καὶ πάθεσι συνε-
σχομένοι, οἱ τινες πίστει προσκύντες τῷ Ἀγίῳ καὶ τὴν
ἱκσιν λαβόντες, παρεκάλουν ἐπιτραπῆναι αὐτοῖς τὸ ἔργον
ποιῆσαι. Ἀρξαμένων δὲ αὐτὴν οἰκοδομῆν τὴν ἀνατολικὴν
μεγάλην κύγχην καὶ τῆς ἐξ ἐκατέρου μικρᾶς δύο, ὥσθη
ἐν ὁράματι τι τοῦ Ἀδελφῶν ἡ Μοναρία, ἐπιστάσα
τοῦ ἔργου, καὶ ἐπιτάττουσα προυποστολὴν εἰληθῆναι κατὰ
τῶν δύο μικρῶν κογχίων.

Καὶ τοῦτο παρὰ τοῦ Ἀδελφοῦ ρηθέντος τῷ Ἀγίῳ,
πρόντων πάντων τῶν Ἀδελφῶν, Ἀγγούλας οὕτω καλού- F
μενος, εἷς καὶ αὐτὸς τῆς ἀδελφότητος, διεκάλυε πάσῃ
δυνάμει τοῦτο γενέσθαι, ἐπιτάξας λατρίῳ Θεοδώρῳ τῷ
Ἀποθέτῃ ἐνὶ ὄντι τῶν οἰκοδόμων, κατὰ τὸ δόξαν αὐτῷ
σχῆμα τοῦ ἔργου κατάρχεσθαι, οὐχὶ δὲ κατὰ τὸ ὑποδειχ-
θὲν σκάρφον ὑπὲρ τῆς ἐν ἁγίοις Μάρθας. Ἀλλ' οὐκ εἰς
μακρὰν κατηχύθη ὁ τὴν ἀναίδῃ ταύτην γνώμην ἀναδε-
ξάμενος Ἀγγούλας, μαθὼν διὰ τῆς πείρας αὐτῆς, καθὼς ὁ
Προφήτης ψαλμῶν· Ὅτι ἡ βουλὴ τῶν πονηρῶν ἀνομα βου-
λεῖται, καὶ ὅτι ἡ βουλὴ [τῶν δικαίων] συνετὰ ἐδουλεύσα-
το, καὶ αὕτη ἡ βουλὴ μενέ. Ἐνὶ γὰρ τῶν οἰκοδόμων ὥσθη
ἡ Μοναρία ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, Νέων ὄνομα τούτῳ ἦν,
ὃς ὑπὸ δαίμονος χελεπωτάτου ἐνεργούμενος, ἰάθη προσεγ-
γίσας μετὰ πίστεως τῇ τιμῇ αὐτῆς σαρῶ· κακὸν μὲν
Ἀρχιτέκτονα τὸν Ἀγγούλαν ἀποκαλοῦσα, φανερώς δὲ
λέγουσα περὶ Θεοδώρου, τοῦ Ἀποθέτου λεγομένου, μὴ
ἐκτελεῖν αὐτὸν τὸ ἔργον, ἀπιστον ὄντα. Ταῦτα τοῦ ἱαθέν-
τος Νέωνος διεγχεσμένου, μετὰ μίαν ἡμέραν πνεῦμα θάμ-
βους εἰσέλθεν εἰς ἐκεῖνον τὸν Ἀποθέτην καὶ ἀνεχώρησεν,
μηδενὸς νοήσαντος. Καὶ ἰδοὺ Παῦλός τις τῶν δοκίμων
οἰκοδόμων, ὀρμώμενος μὲν ἀπὸ τῆς Ἰσαύρων χώρας, ἐκ
διαφόρων δὲ ἀσθενειῶν ἱαθείς παρὰ τοῦ Ἀγίου, καὶ πεί-
ρας αὐτοῦ ἔχων ἱκανάς, παραγγέλονεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ
καὶ ἐπιστάς τῷ ἔργῳ, παρεκάλει τὸν τοῦ Θεοῦ δούλον
ἐπιτρέψαι αὐτῷ προυποστολὴν εἰλίσαι κατὰ τῶν δύο μι-
κρῶν κογχίων. Ὁ δὲ Ἅγιος εἶπεν αὐτῷ, Ὡς τῷ Κυρίῳ
δοξεν

A ἔδοξεν ὑποδαλεῖν σε, οὕτως ποιήσου. Πάντες δὲ ἐθαύμασαν, μνησθέντες τῶν διὰ τοῦ ἐμφανισμοῦ τῆς Ἀγίας προρρήσεων, τῶν τε πρὸς τὸν Ἀδελφὸν καὶ τὸν ἰαθέντα οἰκοδόμον, ὅτι γέγονε κατὰ ἐλπίαν, μηδενὸς μηδὲν εἰρηκότος τῷ παραγεγονότι οἰκοδόμῳ.

Τελεσθείσης δὲ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ οἴκου παντὸς, καὶ τῆς ὁράκης ἐπιτεθείσης αὐτῷ, χρόνοις τε ὕστερον ὀλίγοις ἐπικουρηθέντος, εὐδοκίᾳ Θεοῦ τοῦ δοξάσαντος αὐτόν, μετετέθη σὺν τῇ σοφῇ τὸ τιμιόν τῆς ὁσίας δούλης αὐτοῦ λαίψανον ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, Ἱερῶν πλείστον συνδραμούντων καὶ πλήθους πιστοτάτου λαοῦ, πάντων ἐπειρημένων μεταλαβεῖν τῆς ἐξ αὐτοῦ εὐλογίας. Πολλοὶ δὲ καὶ τότε τῶν συναλλόντων, νόσοις ποικίλαις καὶ πάθεσι διαφόροις συνεχόμενοι ἐθεραπεύθησαν τῇ αὐτῆς τιμῇ σοφῇ πλησιάζοντες, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βοήθειαν διὰ τῆς Μακαρίας αἰτησάμενοι. Ἄρασα γάρ τὸν σταυρὸν αὐτῆς, καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀκολουθήσασα τῷ σωτῆρι Χριστῷ, εὐκότως ἀκήκουεν παρ' αὐτοῦ, ὅπερ καὶ οἱ θεσπέσιοι Ἀπόστολοι, Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, θαύματα ἐκδίδετε, καὶ τὰ ἐξ ἑς. Καὶ νῦν πρόκειται ἡ πάντιμος ἐκείνης κόνης, πᾶσι τοῖς πιστῶς προσιοῦσιν ἀρχισμοῦ μεταδοτική, καὶ τοῖς ὑπὸ ποικίλων παθῶν ἐνοχλουμένοις ἱατρῆον πνευματικόν, ὥσπερ ἐξ ἀφθόνου πηγῆς ἀρύουσα καὶ παρέχουσα τοῖς αἰτοῦσι τὰ ἰάματα, εἰς δόξαν τοῦ ἐν αὐτῇ ἐνεργούντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ τὰ μὲν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ διαγραφέντος ὑπὸ τῆς ὁσίας Μάρθης εἰκτερίου οἴκου διὰ τῶν εἰρημένων δεδῆλωται, οἷς ἀναγκῆς συνήψαμεν καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ μεταθέσεως τοῦ τιμίου αὐτῆς λαίψανου, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἐπομένην διήγησιν αὕτη γέγονεν, ἀσύγχυτον διὰ τῆς ἀκολουθείας τῶν γεγραμμένων παραστῆσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν πραγματοῦσάμενον τῆς ὑποθέσεως τὴν κατὰ λήψιν· καιρὸς δὲ λοιπὸν ἀρξασθαι τῆς τοιαύτης διηγήσεως.

B bus cum fide accedentibus sanctimoniam aspirantes; suntque ægrotantibus cujusvis morbi genere officina medica spiritualis, qui hauriunt ex fonte inexhausto et præbent petentibus cunctis gratiam sanitatis, ad gloriam illius, qui hæc per ipsos operatur, Christi Domini nostri. Atque his quæ ad substructionem ædis sacræ, a S. Martha delineatæ, quæque ad translationem venerabilium hujus Reliquiarum attinent, explicata sunt; quibus necessum habuimus immorari diutius, quamvis translatio post narrationem sequentem contigerit, ut sine confusione rei seriem atque argumentum legentibus proponeremus. Verum jam tempus est istam narrationem exordiendi.

ANNOTATA.

a Στατήρ, a stando quidem comode dicitur substantive, sicut στατήρως stabilis; alibi tamen pro candelabro non legitur sed passim pro specie pecuniæ.

b In Vita Symeonis num. 94, ad monasterium extruendum, ex Assyriis aliisque gentibus simili modo excitæ operæ confluisse memorantur.

c Nihil aptius occurrit quo explicem προουποστολήν, alibi nusquam inventam vocem.

C d Sicuti Ἀποθήκη cella, horreum, sic Ἀποθήκης videtur posse reddi Cellarius, sive (uti in nostris monasteriis dicitur) Cellerarius, id est, Promus-condus. F

e Nesrio cujus Prophetæ hic locus sit sumptus haud dubie ex versione LXX, cujus utinam extarent Concordantiæ, sicut eæ habentur pro textu Hebraico et vulgato Latino: deficit etiam aliquid ad plenum sensum in nostro egrapho.

CAPUT VII.

S. Symeon petitam partem sanctæ Crucis

mittendam sibi, variis modis intelligit.

Ο Τρισμυχάρης καὶ ἅγιος Συμεὼν ἐκτενῶς μετὰ θαυρύων ἐδέετο τοῦ Θεοῦ, σκεπτόν τι παρ' αὐτοῦ αἰτῶν εἰς μνημόσυον τῆς Μακαρίας Μάρθης, καὶ λέγων· Κύριε, εἰ εὖρον χάριν ἐνώπιόν σου, ποιήσου τὸ ἐλεός σου μετὰ τῆς παιδείας σου, καὶ ἀποδοθήτω μοι ἀπεντεύθεν ὁ ἀρχαῖος τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, τοῦ πάλαι ἐν μέσῳ τοῦ παρθεῖσου προφυτευμένου, ὅπερ ὑπῆρχεν ὁ σταυρός σου ὁ τίμιος· καὶ λογισθήτω μοι τὸ Χερουβὶμ φυλάκτον τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὁ ἐν τῇ ἀγίᾳ σου Ἀναστάσει Κλειδοῦχος, ὅστις ἂν ᾖ, οὐ κατὰ χάριν ἀνθρώπου τοῦ μυστηρίου δωρουμένου μοι, οὐτ' ἐξ ἀνθρώπων, οὔτε δι' ἀνθρώπων πραγματοῦμένου μοι τούτου, ἀλλὰ τοῦ θελήματός σου τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐπὶνευσον, Δέσποτα, δεομένου μου, καταπέμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, ὅπως ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ θελήματός σου ἐμβάλῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἀναστάσει κλειδοῦχόντος, κατὰ σάρκα ἀγνούντός μου, ἀποστεῖλαι

Maji T. V

Beatissimus sanctissimusque Symeon impense cum lacrymis orabat Deum, ut signum sibi quoddam daretur retinendæ memoriæ B. Marthæ, dicens: Domine, si inveni gratiam in conspectu tuo, misericorditer age cum famula tua, et concedatur mihi ab hoc tempore pignus ligni vitæ, per illud quod olim in medio Paradisi stetit prophetari, tuæ inquam venerabilis Crucis; sitque mihi Cherubim, lignum vitæ custodiens, Claviger ille qui in sancta a Resurrectione tua est, quisquis demum iste fuerit. Neque obveniat mihi illud arcanum hominis cujusvis gratia, aut ab hominibus aut per homines; sed ex beneplacito bonæ voluntatis tuæ. Annue, Domine, votis meis, et demitte Spiritum tuum sanctum, ut in beneplacito voluntatis tuæ inspiret cordi Clavigeri sanctæ Resurrectionis, nullam mei secundum carnem notitiam

D
A. COÆVO.
EX MS.
FLORENT.
opus non
perficit, sed
altius ab ea-
dem præ-
signotus.

Perfecto
templo,
transferun-
tur eo Re-
liquiæ,
E

in ipsa trans-
lationis die,

Mat. 10, 8

et seculis
temporibus
mirabilium
effectrices.

F

S. Symeon pe-
tit a Deo ut
sibi in memo-
riam Matris

a

mittatur
frustum
S. Crucis a
sibi ignoto
Staurophyla-
ce;

A. CO. EVO
EX MS.
FLORENT.

b

A habentis, ut mittat ad humilitatem mentis salutatio-
nem pacis, per quam obveniat mihi donum illud-
quod rogavi Deitatem tuam, in memoriam famulæ
tuæ quam assumpsisti : quoniam indicasti animæ
ipsius fidei, ut portaret in manibus vitalem crucem
illius, qui me transtulit de virtute in virtutem usque
ad hunc *b* ascensum, præeunte illa viam multis cum
lacrymis atque illud canticum modulante. Salva
nos, Fili Dei, qui crucifixus es pro nobis, alleluia :
quam in pace ac sanctimoniam defunctam, requie (uti
redidi et fidem meam esse impletam cognovi) dona-
sti sempiterna cum fidelibus tuis, utpote quæ in-
pulchro exercitio mandatorum tuorum voluerit ni-
mis. Domine misericors, eveniat mihi, virtute sancti
et consubstantialis atque vivifici Spiritus tui, hæc
salutaris petitio ; ut in hoc quoque gloriam et gra-
tias debeam reddamque tibi, et intemerato Patri
tuo, et ipsi sanctissimo et vivifico Spiritui tuo, nunc
et semper et in secula seculorum. Amen.

Idque futurum
per revelatio-
nem addiscit

B

53 Hæc suppliciter precatus, conspexit per reve-
lationem monachos tres Iberos, Hierosolymis ad
monasterium ventitantes, quorum unus, appellatus
Antonius, Presbyter et Hegumenus præclari mona-
sterii, videbatur gestare manibus cum magna reve-
rentia virtutem venerandi ligni, aurea in Cruce con-
clusi ; et tradere S. Symeoni, prout petierat. Isto
igitur Antonius, vir admirabilis, et ipse animam
fidelem nactus, conspexit per illud tempus noctu in
visione famulum Dei Symeonem, jubentem transire in
Montem mirabilem : ipse vero jubentis voci obse-
cutus, exivit continuo, comitantibus per totam viam
monachis duobus. Porro Symeon, Dei famulus, vi-
sionem... de Antonio et duobus comitibus mani-
festavit hac occasione.

quod cum per
discret exten-
so monacho

54 Monachus quidam monasterii c Scopuli affe-
ctis pedibus, venerat curationis ergo ad Sanctum,
adstansque ipsi declarabat infirmitatem suam. Alius
vero monachus Iberus nomine Sergius, qui acer-
bissime visceribus tortus ac fluxum sanguinis passus
Hierosolymis accesserat, ubi sanitati restitutus esset,
supervenit eadem illa hora commendationem petens,
quo domum reverteretur. Dixit autem illi Sanctus,
audiente illo Monacho qui c Scopulo monasterio
erat : Præstolare aliquantisper, Frater mi, ecce
enim tres Monachi Iberi adveniunt Hierosolymis
huc, quorum unus gratia divina plenus, minister
erit vivificæ Crucis ; in illorum comitatu reverteris.
Non credidit ille verbis Sancti, sed abiit via sua ;
C dixitque intra se, diabolo suggerente, de illo : Hic
homo veneficus est, ac propterea operantur in illo
virtutes ; quis enim ab æterno vidit audivitque un-
quam, nisi cum Dominus in terris versatus est, tanta
signa patrari a quopiam ? Nun sunt hæc igitur recte
facta ; et ego delusus sum, sigilla imaginis ejus e
terra compacta deferens.

et hic scanda-
latus

d

lepram incur-
risset,

55 Cum isto, sub potestatem dæmonis redactus,
hæc agitasset animo, prolatas *d* benedictiones illas
conjecit in ignem et combussit, solum unica fortuito
intra vestes permanente. Vix nefandum hoc scelus
patrarat, cum manus ipsi ab humeris ad supremos
usque digitos lepra obteatæ dealbescunt uti nix ; et
extimuit vehementer ; nec ulli quid pateretur indi-
care volens, manus suas abscondebat. Resipiscens
igitur, vix bene redierat ad se, cum invenit relictam
in vestibulis benedictionem, et positus genibus ora-
vit, dicens Sancte Symeon, credo, famulum filii Dei
esse te, et opera tua a Spiritu sancto proficisci. Ve-
rum adjuva me incredulum, et dimittatur peccatum
meum mihi, cujus causa isthæc misero evenerunt ;
ut mundatus, glorificem ego quoque gratiam, quæ
operatur per te. Ubi sic orasset, surgens affricuit
semel conflata e pulvere sanctificationem : iterum-
que id faciens sanitatem recepit, omnimode a lepra

mundatur per
imaginem s
Symeonis.

πρός τὴν ἐμὴν ταπεινώσιν ἀσπασμὸν εἰρήνης, δι' οὗ ἔσται D
μοι τὸ δῶρον τῆς αἰτήσεως παρὰ τῆς σφθ θεότητος πεμπό-
μενον, εἰς ἀνάμνησιν ἧς προσελάβου δούλης σου. ἀνθ' ὧν
ἐγνώρισας τῇ πιστῇ αὐτῆς ψυχῇ βραστήσαι ἐν ταῖς χερσὶ
τοῦ ζῴοντιον σταυροῦ μετρίοντός μου, καὶ ἐκ δυνάμεως
εἰς δυνάμιν ἐπὶ ταύτην τὴν ἀνάστασιν προπορευομένης αὐ-
τῆς ἐν πλήθει δακρύων, καὶ τότε τὸ ἄσκη λεγούσης· Σὺ-
σον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἀλληλοῦ· ἦν
ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ κοιμηθεῖσαν ἀνέπαυσας, ὡς πε-
πίστευκα καὶ πεπληροφόρημαι πίστιν, μετὰ τῶν πιστῶν
ἐν τῇ καλῇ πραγματείᾳ τῶν ἐντολῶν σου θελήσασαν σφό-
δρα. Κύριε τοῦ ἐλέους, ἐλθέτω δὴ μοι αὕτη ἡ σωτήριος αἴτη-
σις δυνάμει τοῦ ἁγίου καὶ ὁμοουσίου καὶ ζῳοποιῦ σου
Πνεύματος, ὅπως καὶ ἐν ταύτῃ δοῦν καὶ εὐχαριστήσιν
ἀναπέμφω σοι, καὶ τῷ ἀρχαγγέλῳ σου Πατρὶ, καὶ αὐτῷ τῷ
παναγίῳ καὶ ζῳοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ταῦτα ἰκετεύσας, εἶδεν ἐν ἀποκαλύψει τρεῖς μοναχοὺς
Ἰερῆς ἀπὸ Ἱεροσολύμων, παραβαλόντας τῷ μοναστη-
ρίῳ, ὧν ὁ εἷς Ἀντώνιος λεγόμενος, Πρεσβύτερος καὶ
ἡγούμενος εὐαγροῦς μονῆς ὑπάρχων, ἐωρᾶτο ἐν χρυσῇ
σταυρῇ τὴν δυνάμιν τοῦ τιμίου ξύλου ἐν φόβῳ μεγάλῳ
κατέχων ἐν ταῖς χερσὶ, καὶ ἐπιτιθεὶς τῷ ἁγίῳ κατὰ τὴν
αὐτοῦ αἴτησιν. Οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντώνιος, ἀνὴρ θαυμασ-
τὸς ὧν καὶ ψυχὴν κατεκτημένος πιστῇ, εἶδεν τότε τὸν τοῦ
Θεοῦ δούλον ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγοντα αὐτῷ, πο-
ρευθεῖν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ θαυμαστόν· καὶ τῇ τοῦ καλέσαν-
τος ὑπακούσας φωνῇ, εὐθέως ἐξῆλθεν μετὰ δύο μοναχῶν
διακονούντων σὺν αὐτῷ τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ θεράπων
Συμεὼν ἀπήγγειλε τὴν περὶ τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ θεωρίαν ὑπὸ προφάσεως τοιαύτης ἀναγκασθεὶς.

Μοναχοὶ γὰρ τις πάσχων τὸν πόδα, ἀπὸ τῆς μονῆς
τοῦ Σκοπέλου ὑπάρχων, καὶ παραβαλὼν πρὸς τὸν Ἅγιον
χάριν τοῦ ἰαθῆναι, παρίστατο αὐτῷ, ἀπαγγέλλων τὰ τῆς
ἀσθενείας αὐτοῦ· ἄλλος δὲ τις μοναχὸς Ἰερῆς, Σέργιος
τοῦνομα, ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων παραγινόμενος, πάσχων
δεινῶς τὰ ἐντός καὶ αἰμορροῦν, ἰαθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου,
προσῆλθεν αὐτῷ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ παράλθαι αἰτῶν, ὥστε
ἐκπαλεῖν ἐπὶ τὰ ἴδια· Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἅγιος, ἀκούου-
τος ἐκεῖνον τοῦ μοναχοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ Σκοπέλου· Περι-
μεινεν, Ἀδελφε, ἰδοὺ γὰρ τρεῖς μοναχοὶ Ἰερῆς παραγι-
νόνται ἀπὸ Ἱεροσολύμων, ὧν εἷς χάριτος πεπληρομένος
ὑπάρχων, διακονήσει τὸν ζῳοποιὸν σταυρόν, καὶ ἀπελεύσῃ
μετ' αὐτῶν συνοδίτης. Μὴ πιστεύσας δὲ ἐκεῖνος τοῖς λεγ-
θεῖσι αὐτῷ, ἐξελθὼν ἐπορεύετο τὴν ὁδόν αὐτοῦ· ὑπέβαλεν
δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος εἰπεῖν ἐν ἑαυτῷ περὶ τοῦ ἁγίου,
Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος φαρμακὸς ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο
ἐνεργούσιν ἐν αὐτῷ αἱ δυνάμεις· τίς γὰρ ἶδεν ἢ ἤκουσεν
ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, εἰ μὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου, το-
σαῦτα σημεῖα γεγενῆσθαι ὑπὸ τινος ; οὐκ ἔστιν οὖν ταῦτα
χρηστῶν ἔργων, κατὰ πεπλάνηται βλαστᾶν αὐτοῦ τὰς
ἀπὸ τῆς γῆς ἐκτετυπωμένας ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ σφρα-
γίδας·

Ταῦτα κυριευόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος διαγοηθεὶς, ἐπι-
λαθόμενος εὐθέως τῶν εὐλογίων ἐκεῖνον, καὶ ῥίψας ἐν
πυρὶ κατέκαυσεν αὐτὰς, μᾶς μόνως ἀβουλῆτως ἀπομει-
νάσας ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτοῦ. Ὡς δὲ τὸ πονηρὸν τοῦτο
ἐποίησεν ἔργον, παραχρῆμα ἐγένοντο αὐτῷ αἱ χεῖρες ἀπὸ
τῶν ὤμων καὶ μέχρι τῶν δακτύλων ὥστε χιὼν λεπραῖ·
καὶ ἰδὼν ἐροθήθη σφόδρα, καὶ μηδενὶ θελήσας ἀπαγγεί-
λαι ὁ πέποιθεν, ἔκρυπτεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἀνανήψας
οὖν καὶ μόλις ἔλθων εἰς ἑαυτὸν καὶ εὐρηκὼς τὴν ὑπολε-
λειμμένην εὐλογίαν, κλίνας τὰ γόνατα προσκύψατο, λέγων·
Ἅγιε Συμεὼν, πιστεύω ὅτι δούλος εἰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,
καὶ τὰ παρὰ σου γενόμενα διὰ Πνεύματος ἁγίου εἰσὶν
ἀλλὰ βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ καὶ ἀφεθήτω μοι ἡ ἀμαρ-
τία, δι' ἣν τοῦτό μοι συνέβη, ἵνα καθάρως γενόμενος δο-
ξάσω κατὰ τὴν χάριν τὴν ἐνεργούσαν διὰ σου. Ταῦτα
δεηθεὶς ἀναστὰς ἐχρίστατο τὸ τῆς κύωνος ἁγίασμα ἅπασι,
ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἰάθη ἀπαλλαγείας τελείως τῆς λεπράς,
καὶ εἰς τὴν χρείαν ἀποκατασταθείς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ·
καὶ ὑποστρέψας εὐθέως πρὸς τὸν Ἅγιον, διηγήσατο ὅσα
αὐτῷ ἐποίησεν, δοξάζων τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ.

Τούτου

A Τούτου δὲ τοῦ θαύματος γενομένου, ἰδοὺ καὶ οἱ Ἰβηρες μοναχοὶ παραγεγόνασιν, περὶ οὗ τὴν προῤῥήσιν ὁ Ἅγιος ἐποιήσατο. Καὶ πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν, ὁ ἀπὸ τοῦ Σκοπέλου μοναχὸς ἐξερχόμενος ἀπήντησεν αὐτοῖς· καὶ ἰδὼν αὐτοὺς τρεῖς ὄντας, καὶ μαθὼν Ἰβηρες εἶναι, καὶ ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων παραγεγονέναι, θαυμάσας ἐξηγήσατο αὐτοῖς τὴν περὶ αὐτῶν τοῦ Ἁγίου προφητείαν. Εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν καὶ σπάντων ἔμπροσθεν αὐτοῦ, παρήρσιασάμενος Ἀντώνιος κατεμάνθανεν αὐτόν, ὡς ἀνθρώπου καθορῶν οἶον δήποτε τῶν καθ' ἡμᾶς, μὴ χωρῶν ἐπιγινώσκειν τὸ ἀόρατον δι' οὗ ἐνεργεῖ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἅγιος· Κάτελθε, τέκνον, τὸν λοιπὸν καιρὸν ἔχων, καὶ μὴ πειράζου. Ταῦτα εἰπὼν εἰλκυσεν ἑαυτὸν ἔνδον τῆς καμαρίνης κλωτῆς, ἀποπεμφάμενος ἄκουσα τὸν Ἀντώνιον. Καὶ ἰδοὺ φαντασία τις καὶ θόρυβος ἀφόρητος τὴν ψυχὴν ἐμείνου κατέσχεν· ὁρᾷ οὖν ἑαυτὸν ἐν τῇ βιάσει τοῦ κίονος ὁ Ἀντώνιος, θεόμενης καὶ αἰτῶν συγχώρησιν, καὶ ταύτης τυχὼν εὐθέως ἀσπασάμενος τὸν Ἅγιον ὡς ἔστι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, φήσας· Εἴτε μακρὰν, εἴτε ἐγγύς, ἅγιε Συμεῶν, θεοφόρε, συγχώρησον καὶ κέλευσον ἀπελθεῖν με, ἵνα μὴ κινδυνεύσω. Λέγει αὐτῷ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ· Θάρσει, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰρήνην δι' ἡμῶν ἔχων βάδιζε· φυτὸν ἀμπέλου ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς Ἀναστάσεως διακόνησόν μοι ἐν καιρῷ τῆς χρείας. Ὁ δὲ Ἀντώνιος τότε μὲν οὐ συνῆκε πρὸς τὴν εἰρήνην αὐτῷ· μετὰ δὲ ταῦτα ἔγνω τὴν δύναμιν τῆς ἐντολῆς, διότι κεχρηματισμένος ἦν ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου πρὸ ἐτῶν εἴκοσι ἐν τῇ Ἰσθρῶν χώρα, ὅτι θεὸς σε συνοικῆσαι τῷ νέῳ Μωϋσῇ, εἰς ὃν καὶ νῦν ἐθέλῃς ῥάβδον τῆς ἐνεργείας μου, ἱστάμενον ἐν ὄρει ὑψηλῷ, ἀπολύτρωσιν ὡς ὁ Βαπτιστὴς δεικνύμενον πάντι τῷ λαῷ.

B Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ τῆς τελευταίας τῆς ὁσίας Μάρθης, οὗτος δὲ ὑπῆρχεν Ἀπέλεος, ὃν Ῥωμαῖοι λέγουσι Δεκέμβριον, ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὰ μεῖζονα ὑποδεικνύσα τῷ Ἀγίῳ· καὶ θεωρεῖ κατὰ τὰ μετεμβερινὰ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἡλίου, ὑπὲρ τὸν ὁρώμενον τοῦτον παραγεγονότα, καὶ πλῆσαντα δόξης φωτὸς τὴν μάνδραν αὐτοῦ, εἰς χειρὰς δὲ τῆς Μακκαρίας καταπαύσαντα καὶ ἐξαστράπτοντα· Ἐμνήσθη γὰρ ὁ Θεὸς τοῦ δικαίου Συμεῶν καὶ Μάρθης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ ἀρχάντου σταυροῦ, ἵνα ὁ ἐποιήσεν στήσῃ εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. Καὶ παρέστη ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς Ἄγγελος Κυρίου τῷ προῤῥήθῃ πρεσβυτέρῳ Ἀντωνίῳ Ἰβηρι, λέγων· Ἀνάστηθι μετὰ σπουδῆς καὶ λαθὼν φυτὸν ἀμπέλου τοῦ παραδείσου τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Θαυμαστὸν πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ διηπνισθεὶς ἐπορεύθη ἔμφοδος ἐπὶ τὸ κυριακόν, καὶ ἀναπτύξας δι' ἑαυτοῦ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εὔρεν τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην· Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεύθεν. Ἐγὼ εἰμι ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· Ὁ μὲν οὖν ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολλόν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε πικεῖν οὐδέν. Ἐξέστη δὲ τῇ δικνοίᾳ ὁ Ἀντώνιος, καὶ ἐπορεύθη ἐν ἄλλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀναπτύξας ὡσαύτως τὰ ἅγια Εὐαγγέλια, εὔρεν τὴν περικοπὴν ταύτην, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει. Τότε ἔστησεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν ὁ Κύριος, ἐπιβλῶν εἰς αὐτόν φάσμα μέγα σφόδρα, ὥστε σεισθῆναι αὐτοῦ πάντα τὰ μέλη. Νομίσας οὖν ὁ Ἀντώνιος [ᾧ] κατὰ ἀλήθειαν περὶ φυτοῦ ἀμπέλου εἶρκεν πρὸς αὐτόν καὶ μὴ ἀναμείνας, ἀπελθὼν ἔλαθεν φυτὸν ἀμπέλου ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, καὶ ἀπῆρξατο παρὰ τὸν ἁγίον τῆς ἐπὶ τὸ Θαυμαστὸν ὄρος ὁδοποιίας.

Καὶ ἐπειδὴ εὐδοκεῖ Κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, συνετάραξαν λογισμοὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὁσιώτατον Στυροφύλακκα Θωμᾶν περὶ τινῶν ἀπορουμένων αὐτοῦ ζητημάτων. Τινῶν δὲ παρευσέχων αὐτοῦ ὁμιλούντων πρὸς ἀλλήλους καὶ διηγουμένων τὰ θαυμάσια, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου θεράποντος αὐτοῦ Συμεῶν γινόμενα, ἀκούσας περὶ τούτων, καὶ θεῶν ζήλῳ πυρωθεὶς τὴν καρδίαν, προσκαλεσάμενος παρὰ τὸν ἁγίον Πάυλόν τινα, Πρεσβύτερον καὶ Οἰκονόμον τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ ἰεροῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, παρὰ τὸν αὐτὸν ὑπακοῆς ἔργον πληρῶσαι, καὶ ἀποκομίσαι γράμματα αὐτοῦ ἀσπαστικά

mundatus, et restitutus functionibus suae carnis : D et reversus statim ad Sanctum, narravit quanta sibi praestitisset, glorificans magnalia ejus.

56 Patrato isthoc miraculo, monachi quoque Iberi, de quibus vaticinatus fuerat Symeon, appulerunt : ante vero quam ingrederentur, monachus ille e Scopulo, egressus obviam ipsis, cum vidisset ternos; et didicisset Iberos esse, ac Hierosolymis venire intellexisset, cum admiratione in medium protulit, quae de ipsis S. Symeon praenuntiabat. Cum autem ingressi, starent coram Sancto, liberius agens Antonius interrogavit ipsum, non aliter quam hominem nobis similem eum considerans, neque invisibilem virtutem cognoscens quae in eo operabatur. Cui repasuit Sanctus; Descende, fili, dum tempus reliquum habes, et noli tentare : quibus dictis, recepit se intra canasinam meloten, et Antonium dimisit invitum. Tunc vero animum ejus cogitationes graves et tumultus intolerabilis subiit : quare projecit se ad basin columnae orans atque obsecrans, venia sibi ut concedatur; eaque obtenta, statim salutavit Sanctum; et abiit qua eundem, dicens : Sancte Symeon, vir deifer, seu procul seu prope abfuero, ignosce, et jube me abire, ut ne in discrimen incurram. Dicit ipsi famulus Dei : Confide, et pace tibi a Deo per me concessa comitante, plantam vitis e paradiso Resurrectionis subministra mihi in tempore necessitatis. Et Antonius tunc quidem non cognovit, quorsum haec dicta; cognovit autem postea, vim praecepti obtinere; quod annis abinde viginti responsum acceperat a Spiritu sancto in Iberia, dicente : Cohabitare te oportet cum altero Moyse, cui jam nunc tradidi virgam virtutis meae, consistenti in monte sublimi, et instar Joannis Baptistae remissionem peccatorum ostendenti omni populo.

57 Mense octavo ab obitu B. Marthae, qui nobis Apileos, Romanis December dicitur, apparuit gratia Dei S. Symeoni, quae convenientiora essent commonstrans; et videt a plaga meridionali Hierosolymis advenire solem, illo qui quotidie apparet, altiore, et replere mandram suam glorioso lumine; verum cum ad manus B. Marthae pervenisset, istic requiescere, et fulguris in modum rutilare. Recordatus quippe est Dominus justi Symeonis et Marthae matris ejus, quoad petitionem de intemerata Cruce sibi factam, ut nempe id quod ipse facturus erat, esset in memoriam ipsius Beatae. Et adstitit noctu per visionem Angelus Domini praememorato Antonio Ibero Presbytero, et dixit : Surge celeriter, acceptaque planta vitis, quae est in paradiso sanctae Resurrectionis, vade in Montem-mirabilem ad famulum Dei. Qui experrectus, accurrit animo consternato ad ecclesiam, apertoque sacro Evangelio incidit in lectionem haec : Surgite, eamus hinc. Ego sum vitis, vos palmites : qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum; quia sine me nihil potestis facere. Perculsus animo Antonius inde abiit in ecclesiam aliam, apertisque similiter sacris Evangeliiis, reperit versiculum hunc : Qui credit in me, opera quae ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet. Tum Dominus commovit gravius cor ejus, immisso tam vehementi metu, ut totis artibus contremisceret. Ratus igitur Antonius, de planta vitis verae intelligi sibi dicta, nulla interposita mora, abiens accepit istiusmodi plantam ex paradiso e sanctae Resurrectionis, et commisit se statim viae Montem-mirabilem versus.

58 Quoniam autem complacet sibi Dominus in timentibus se : cogitationes quaedam circa quaestiones admodum ambiguas anxietatem et turbationem non parvam injecerunt animo sanctissimi Thomae, Custodis Sanctae Crucis Hierosolymae : Cumque nonnullis

A. CO. EVO
EX MS.
FLORENT.
qui venient
ab Hierosolymis
Antonio Ibero

anigmotice
volum suum
insinuat :

E

ille 8 mensibus
post mortem
Sanctae

monetur ab
Angelo,
F

Joan. 14, 31,
et 15, 5

ut plantam
vitis ad Symeonem
portet,

Joan. 14, 12.

e

A' COEVO
EX MS.
FLORENT.
simul eo appel-
lit cum Paulo,
litteras Stau-
rophylacis
adferente,

A nonnullos colloqui inter se ac narrare miracula, per sanctum Dei famulum patrata, audisset; inflammatus animo zeloque divinae succensus, advocatum continuo virum mirabilem Paulum quemdam, Presbyterum atque Œconomum sanctæ Christi Domini nostri Resurrectionis, rogat, hocce obedientiæ obsequium ut præstet, portetque litteras suas salutatrices famulo Christi in Monte-mirabili. Annuit ille petitioni, et cum gaudio iter emensus est, impense cupiens a Sancto benedictionem obtinere. Jamque perventum erat ad sanctam mandram, cum Presbyter Antonius sub idem plane tempus eodem accedit, atque ingressi uterque simul et precati, salutarunt famulum Dei in osculo sancto: Presbyter vero Paulus tradidit ipsi epistolam Staurophylacis. Qua accepta resignataque gratias egit, positisque genibus adoravit Dominum, obsequentem semper petitionibus illius, ac legit epistolam isthæc continente.

quibus ille
petebat

59 Vos Domine universorum clavis confixi, eique innocentissima mente vestra conjuncti, et divino spiritu repleti, constituti estis, ut cognoscatis, placatus nec ne humano generi Deus sit. Cum igitur humilis ego, propriam salutem in tuto collocare satagens unice, e mundo mundique curis et occupationibus, ut putabam, fuga elapsus, vitam monasticam amplexus fuisset et in ea aliquanto vixisset tempore; visum est, nescio quo pacto, piissimo divinisque præsidiiis munito Imperatori nostro, servandum committere exiguitati nostræ sanctum ac gloriosum ligaum venerabilis vitalisque Crucis Domini Dei ac Salvatoris nostri Jesu Christi, et claves sanctæ Christi Dei nostri Resurrectionis, nec non venerandi et inviolati Golgotha. Rursus itaque aliis distrahitur curis animus, metusque subit, ne propter earum molem forte a recta salutis semita aberrem: quapropter rogo vestram amabilem Deo animam, hujusce rei notitia clara donatam, per amorem Domini nostri Jesu Christi, ut exiguitati meæ notum faciat, utrum humilis anima mea in hocce ministerio salvanda sit, ut liberer cogitationibus, super hac re mihi motis: præ omnibus autem rogo sanctitatem vestram ut memores sitis infirmitatis meæ in Sanctis Deoque acceptis precibus, orantes pro ea.

Dei de se
voluntatem
discere.

Respondet
Symeon
velle Deum

Tob. 12, 7

60 Perlectis hisce, allocutus eundem sanctissimum virum, dixit: Quoniam cujusque rei suum tempus est, tempus tacendi et tempus loquendi; cogor nunc manifestare Caritati tuæ paternæ id quod futurum est; memor dieterum ab Angelo Raphael Tobiae; Mystrium Regis occultare bonum est, opera autem Dei revelare, honorificum. Hæc autem dico, non quasi ultro me ingerens, sed motus a Deo. Sanctissimus Crucis-custos ablegavit te ad meam mediocritatem; ecce autem septimus hic mensis elapsus est, quod istam a Domino gratiam flagito, ut ingerat menti ejus, quo per Spiritum sanctum nostri notitiam assecutus, mittat huc quempiam, non rei alicujus mundanæ causa, absit, absit; verum propter nuntium significatum nobis a Domino: cui placitum fuit submittere per illum nobis pretiosorem omnibus Sanctorum Reliquiis thesaurisque omnibus, insignem aliquam et augustam partem immaculati, dominici, et salutaris ligni, adorationi exponendam illa die, qua placuit ipsius benignitati, matris meæ obdormitionem sanctificare.

ut sibi mit-
tatur parti-
cula Crucis;

61 Respondens adhuc Paulus, sanctissimus Presbyter, dixit: Sanctissimus Dominus Thomas, Clavium-custos, pia mandata vestra executioni mandans, venerandam vitalis ligni portionem, rite ob-signatam atque munitam, per viros omni fide dignissimos propediem atque alacriter vobis submitteret; nihil quippe optat tantopere, quam ut obsequatur vobis: dignetur solummodo pietas tua, quas

tῇ θεράποντι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ ἔρει τῷ Θαυμαστῷ. D
Εἰς τὰς δὲ ἐκεῖνος τῇ παρακλησίᾳ μετὰ χαρᾶς διήνυσεν τὴν ὁδόν, ποθοῦν τὴν παρὰ τοῦ Ἁγίου καρπώσασθαι εὐλογίαν. Καταστῆσας οὖν εἰς τὴν ἀρίαν μάνδραν κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, καὶ ἦν καὶ ὁ Πρεσβύτερος Ἀντώνιος παρεγένετο, εἰσῆλθεν σὺν αὐτῷ καὶ εὐχόμενοι ἀμφοτέρω ἡσπάζοντο τὸν τοῦ Θεοῦ δούλον ἀγίω φιλήματι. Ὁ δὲ Πρεσβύτερος Παῦλος ἐπέδωκεν αὐτῷ τὴν παρὰ τοῦ Σταυροφύλακος ἐπιστολήν. Δεξάμενος δὲ αὐτὴν καὶ περιπτύξάμενος, εὐχαριστήσας τε καὶ τὰ γόνυα κλίνων προσεκύνησεν τῷ τῷ Κυρίῳ, τῷ ὑπακούοντι αἰεί τῆς δεήσεως αὐτοῦ, ἀνέγνω δὲ αὐτὴν περιέχουσαν οὕτως.

Τῷ Δεσπότη τῶν ἀπάντων ἑαυτοὺς καθηλώσαντες, καὶ τὸν καθαρῶτατον ὕμῳ νοῦν αὐτῷ συνάψαντες, καὶ τῇ θεοπνευστῇ ἐμπορούμενοι τὰς τῶν ἀνθρώπων πρὸς Θεὸν γινώσκειν εὐαρεστήσεις κατεπιστεύθητε. Ἐπεὶ τοίνυν ἐγὼ ὁ ταπεινός, τὴν οἰκίαν σωτηρίαν πορίσασθαι ἐπειγόμενος, τῶν βιωτικῶν φροντίδων τὸν περισπασμὸν περιφεύγων, ὡς ἐνόμισα, τὸν μουρῶν βίον ἡσπασάμην, καὶ ἐπὶ τινα χρόνον τοῦτω ἐνδιατρίψας, παρέστην, οὐκ οἶδ' ὅπως, τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοφυλάκτῳ ὕμῳ Βασιλεῖ, κατεπιστευ-
σαι τῇ ἐμῇ βραχύτῃ τὰ ἅγια καὶ ἐνδοξὰ ξύλα τοῦ τι-
μίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ
σωτήρος ὕμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰς κλεῖς τῆς ἀγίας
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ὕμῳ Ἀναστάσεως καὶ τοῦ σέπτου καὶ
ἀχράντου Γολγοθᾶ. Πάλιν τοίνυν περισπασμοῖς περιπα-
ρεῖς, καὶ ὑποπεύων περὶ τὴν ἑαυτοῦ διεσφάλλει σωτηρίαν
διὰ τὸν περισπασμὸν, παρκαλῶ τὴν ὑμετέραν θεοφιλεῖ
ψυχὴν, τὰ τοιαῦτα σαφῶς ἐπισταμένῃ, διὰ τὴν ἀγαπήν
τοῦ Κυρίου ὕμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διλωθῆναι τῇ ἐμῇ
βραχύτῃ, εἰ σωθήσεται μου ἡ ταπεινὴ ψυχὴ ἐν τῇ
τοιαύτῃ διακονίᾳ. ὅπως ἀνεθῇ μου ὁ λογισμός, ὑπὲρ τοῦ
τοιούτου ἐνδοιασμοῦ κεντούμενος. καὶ πρὸ γε πάντων πα-
ρκαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην, μεμνησθαι καὶ ὑπερεύ-
χεσθαι τῆς ἐμῆς ἀσθενείας ἐν ταῖς ὑμετέραις ἀγίαις καὶ
θεοδέκταις προσευχαῖς.

E

Μετὰ δὲ τὸ ἀναγνῶναι ταῦτα, διελέχθη τῷ αὐτῷ ὁσιο-
τάτῳ ἀνδρὶ, λέγων. Ἐπειδὴ καὶρός τοῦ παντός ἐστι, καὶ
καιρός τοῦ σιγᾶν καὶ καιρός τοῦ λαλεῖν, ἀνυγκάζομαι
νῦν ἐκφᾶναι τὸ προκείμενον τῇ πατρικῇ σου ἀγάπῃ, μεμ-
νημένος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Ῥαφαὴλ πρὸς Γωβίαν
εἰρημένων, ὅτι μυστήριον Βασιλείας κρύπτειν καλόν, τὰ
δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττει ἐνδοξόν. Ταῦτα δὲ λέγω
καθότι οὐχ ἐκόν, ἀλλὰ θεόθεν κινούμενος. Ὁ ἀγιώτατος
Σταυροφύλαξ ἀπέσταλκέν σε πρὸς τὴν ἐμὴν μετριότητά·
ἰδοὺ γὰρ οὗτος ἔσθλομος μὴν πεπληρωται, ἀφ' οὗ ταύτην
τὴν χάριν αἰτῶ τὸν Κύριον, ὑποβαλεῖν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ,
ὅπως γνωρίσας ἡμᾶς διὰ τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἀποστείλῃ
ἐνταῦθα, οὐχ ἐνεκεν κοσμικοῦ τινοῦ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ
διὰ τὴν τοῦ Κυρίου πρὸς ἡμᾶς γενομένην εὐαγγελίαν,
ἐνδοκίησαντος δι' αὐτοῦ ἐκπεμφθῆναι ἡμῖν παντός λειψά-
νου ἀγίου, παντός δὲ ἡσαστοῦ τιμιωτέρων, ἐμφανῆ, καὶ
σεβασμίαν μερίδα τοῦ ἀχράντου καὶ δεσποτικοῦ καὶ σω-
τηρίου ξύλου, ἐπὶ τὸ προσκυνεῖσθαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ
ἐνδόκησεν ἡ αὐτοῦ φιλανθρωπία τῆς ἐμῆς μητρὸς ἀγάσας
τὴν κοίμησιν.

F

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ὁσιώτατος Πρεσβύτερος Παῦλος, εἶ-
πεν. Κατεπιστύνω τὰς ἀγίας ὕμῳ κλεῖσεις πληρῶν ὁ
ὁσιώτατος κύρις Θωμᾶς ὁ Κλειδοῦχος, τιμὴν μερίδα τοῦ
ζωοποιῦ ξύλου ἀσφαλισάμενος καὶ σφραγίσας ἀποστελεῖ
ὑμῖν συντόμως διὰ ἀξιολύτων ἀνδρῶν. εὐχὴ γὰρ αὐτῷ
αὕτη ἐστὶν ἐν ᾧ πασι θεραπεῦσαι ὑμᾶς· μόνον καταξω-
σάτω ἡ σὴ Εὐλάβεια τὰς στελλομένας παρ' αὐτοῦ εὐλο-
γίας διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὡς παρὰ πατρός πνευματικοῦ
καὶ αὐτοῦ δεξασθαι. Εἶπεν δὲ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ. Ὁ
Κύριος διὰ τὴν ἀμετρον αὐτοῦ συγκατάθεσιν καὶ εὐσ-
πλαγγίαν μεριμνᾷ ὑμῖν, καὶ τὴν χρεῖαν ὕμῳ ἐκπλη-
ρώσει κατὰ τὸ θέον καὶ σύμφωρον. ὁ δὲ χρυσὸς μὴ ἔστω
ὕμῳ οἰκονόμος, διότι ὑμερκαφίαν καὶ ἀλαζονείαν δι-
δάσκει, καὶ διὰ τοῦτο παρκαλῶ, μηδεὶς ἔστω λόγος
περὶ τούτου.

Ταῦτα εἰπὼν ἔβλεψεν ἐπὶ τὸν Πρεσβύτερον Ἀντώνιον,
φύσας. Ἰδοὺ, ὁ τοῦ ζωοποιῦ σταυροῦ διάκονος οὗτος
ὑπάρχει,

A ὑπαρχει, ὡς ὑπέδειξε μοι ὁ Κύριος, καὶ παρέστησεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς παρουσίας ὑμῶν, ἄξιον ὄντα καὶ ὁφειλόντα τὴν παρὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ δωρουμένην ἡμῖν δύναμιν ἀγαγεῖν ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὡς τεθέαμαι. Λέγει ὁ Πρεσβύτερος Ἀντώνιος· Ἐξ Ἱερουσολύμων, οὐκ εἰδώς διὰ τί, ἄκων παραγέγονα, οὖν ἐμφανῆς μοι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου γέγονεν· τὰ οὖν κελεύμενά μοι δεῖ με ἔργῳ πληρῶσαι, Πάτερ ἅγιε. Ὑπέδειξεν δὲ καὶ ὕπερ ἐπεφέρετο φυτόν τῆς ἀμπέλου, διεξελθὼν τὰ τῆς ὁφθείσης αὐτῷ ὁράσεως. Ταῦτα διαλεγόμενων αὐτῶν, κατέλασεν ἡ ἐσπέρα, καὶ εὐχόμενος ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος, ἀπέλυσε αὐτοὺς τοῦ ἀναπαύεσθαι. Πρωίας δὲ γενομένης εἰς ἐφθόδιον τὴν εὐχὴν τῷ Πρεσβυτέρῳ παρασχόμενος Παύλῳ, ἐν εἰρήνῃ αὐτὸν ἀπέλυσε, κρατήσας τὸν Πρεσβύτερον Ἀντώνιον ὀλίγας ἡμέρας. Ἦν μὲν δὲ νυκτὶ ὅρᾳ ὁ αὐτὸς Πρεσβύτερος Ἀντώνιος τὴν μακαρίαν Μάρθαν, ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ συντόμως πορευθῆναι, καὶ τὴν ποθουμένην ἀγαγεῖν εὐλογίαν. Ἐξηγήσατο δὲ ταῦτα, καὶ παρέστησεν τὰ σημεῖα τοῦ ἐμφανισμοῦ αὐτῆς καθὼς ὑπῆρχεν· διὸ καὶ εὐθέως ἀπέλυσε αὐτὸν ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, γράψας τῷ Σταυροφύλακι δι' αὐτοῦ ἐπιστολήν, ἔχουσαν οὕτως.

B Εὐφραίνεσθωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιασθῇ ἡ γῆ, ὁρᾷάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνην καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην, ὅτι ἠλέησεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς τοὺς βραχίεις, καὶ παρεκάλεσεν οὐ μετρίως, ἀξιῶσας ἡμᾶς τοῦ προσκυνῆσαι διὰ μετρίων ἡμῶν γραμμῶν, καὶ ἀσπᾶσθαι τὴν ἡμετέραν ὁσίαν πατρότητα ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ, περὶ τοῦ σημείου τοῦ ἀρχάντου ἐν δυνάμει καὶ ἐνδόξῳ σταυροῦ. Καὶ οἶδα καὶ πέπεισμαι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν χάριν [ἐπὶ σοι] ἀναπαυμένην· σοῦ (ὡς προγγεγραπται) Χερουβὶμ τοῦ φυλάττοντος τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. Καὶ θηροῦτε χάριτι τοῦ τιμήσαντος ὑμᾶς εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, γρηγορεῖν καὶ ὑμνεῖν, καὶ προσεύχεσθαι, καὶ τὰ εἰς τὴν αὐτοῦ δοξάν μεριμνᾶν, ἐντολοποιούντες φιλοξένως μετὰ τοῦ φιλοθέου Ἀβραάμ. Καὶ γὰρ ἐν πασὶ λάρπει δι' ὑμῶν τῆς εὐχαριστίας ἡ θυσία τε καὶ προσφορά ἐν αὐτῷ Σαδὲκ (φανερῶς δὲ) Θεοῦ τοῦ σταυροσθέντος σαρκί [Μνηστριοὶ ὑμεῖς] φιλοθέου τὴν εἰς τὴν θείαν ἀγάπην πυρπολοῦντες, εὐλογῆμενοι ὑμεῖς, Πάτερ τίμιε, τῷ Κυρίῳ, οἱ ἐν διακρίσει καὶ ταπεινοφροσύνῃ ἀδόμενοι, οἱ σοφίαν ἔχοντες πλήρη τοῦ φρόνου αὐτοῦ, ἦεν καὶ κινούμενοι ἄνωθεν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος πρὸς ἡμᾶς τοὺς μετρίους κατακλιώσαστε γράψαι, ἵνα γνωρισθῇ ὑμῶν οὐ τὸ λεῖπον (μεστοὶ γὰρ ἔστε ἀγαθωσύνης) ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς εὐρωμεν χάριν τῶν αἰτίσεων, περὶ ὧν κατακλιώσεν εἰπεῖν ὁ δεσπότης Χριστός· Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοίγεται ὑμῖν.

C Ἐπεὶ οὖν ὁ αἰτῶν πίστει, αἰτεῖ παρ' οὗ ἰκάνωται δοῦναι· ὁ δὲ ζητῶν, ἐπ' ἐλπίδι ζητεῖ εὐρεῖν· καὶ τὸ κρούειν κατακυρήσσεται καρδίᾳ, ἥ ἡ θύρα Χριστός, εἰσάγων αἰεὶ εἰς ἐμφανισμόν τοῦ εὐλογουμένου Πατρός, παρ' οὗ λοιπὸν ἐστὶ λαβεῖν πᾶσαν δόσιν ἀγαθῶν καὶ πᾶν δῶρον τελεῖον μεγαλοδυνάμει· τοῦτον τῇ εὐδοκίᾳ καὶ ἡ ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀδάτῳ καὶ ἀνύδρῳ ὤψην ἐν ὅρει ἁγίῳ τῷ θαυμαστῷ, οὕτω θαυμαστῶς, οὕτω θεολητῶς προσπαρχαρευόμενον, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν, τοὺς δόξαντας μου ἀλλὰ ἄλλας ἐν τῇ στάσει· μὴ πόλεις, μὴ χῳράς, μὴ τόπους, μὴ δὲ τῶν ἐν γῇ συρρομένων τὰ πράγματα σωματικῶς ἐπιγνοῦς· ἐν ἀποκαλύψει δὲ τῆς ἐμφανείας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἐπιτραπείς ἀρεῶσθαι τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας, οἷα ἐμοῦ μὴ βουλομένου λείθον ἐπὶ λείθον ἐν τῇ ζωῇ μου θεῖναι· αὐτὸς γὰρ ἐπαγγελίατο ἀντὶ χρημάτων πληροῦσθαι τὸ ἔργον, ὕπερ καὶ πεποιήκειν ὁ ἀψευδὴς τῇ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ καὶ σιωπῇσιν εἰπεῖν τὰ λοιπὰ.

Τοῦτο οὖν ἤτουν τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, τοῦ ἐφωρῶντος τὰ ταπεινά, τὸ Μωσαϊκὸν τολμήσας εἰπεῖν, Εἰ ἐνρον χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ οἶδάς με παρὰ πάντα τὰ λογικά πρόβατα σὸν εἶναι πρόβατον, τοῖς ἐκ δεξιῶν συναριθμούμενον· πληρουμένης τῆς ἐκκλησίας ἀντὶ πάντος λειψάνου εἰς μνήμην αἰώνιον, οὗ εὐδοκίᾳ ἐν ἐμοῦ τύπου ἐμφάνησαν τὴν ἐν αὐτῷ δόξαν, γνωστῶς ἐν σωματὶ ἰδεῖν με καὶ προσκυνῆσαι τὸν ζωοποιόν σου σταυρόν, οὐδὲ ἀνθρώπου τοῦτο πραγματευόμενος, ἀλλ' ὅτι ἀκούεις τοῦ δούλου σου καὶ τὸν ὡς Χερουβὶμ λελογισμένον ἐμοί, τὸν φυλάσσοντα

missurus est ipse benedictiones propter mendicos, veluti a spirituali parte, acceptare. Domino, inquit famulus Dei, propter immensam demissionem et misericordiam suam curæ erimus, qui indigentiam nostram, prout æquum commodumque fuerit, expleturus est. Aurum vero domi nostræ nihil dispenset, quod superbiam jactantiamque generat : ac propterea obtestor vos, ut ne verbum hac super re faciatis.

62 Absolverat sermonem illum, cum oculis in Antonium Presbyterum reflexis, dicit : Ecce hic ille est vivificæ Crucis minister, quem monstravit mihi Dominus, et præsentem exhibuit eadem hora, qua vos huc advenistis ; quique propter merita sua dignus est, ut concessum nobis a Deo donum portaret in manibus suis huc, uti conspexi. Dicit Antonius Presbyter : Cum Hierosolymis profectus sum, nihil horum scivi ; ac propterea invitatus veni : nunc autem revelatus mihi sermo Domini est : oportet igitur, sancte pater, quæ ab illo imperata mihi sunt, opere implere. Protulit quoque quod secum portabat vitis germen, suam de eo visionem enarrans. Hunc in modum collocutis illis, ingruit vespera, dimisitque eos famulus Dei post consuetas preces ad quiescendum. Illucescente vero die, felicem viam apprecatus Presbytero Paulo, fecitabeundi copiam in pace, detento paucis diebus Presbytero Antonio. Hic vero nocte quadam conspexit B. Martham, mandantem sibi, alacriter ut vadat, desideratam benedictionem adducturus. Narrantem hæc, et manifesta conspectæ sibi, qualis esset, signa producentem, continuo missum fecit famulus Dei ; missa per ipsum Staurophylaci epistola, quæ sic habebat.

63 Lætentur cœli et exultet terra, eructent lætitiæ montes, et colles justitiæ, quoniam misertus est Dominus tenuitatis nostræ, et consolatus nos est non mediocriter, et dignos effecit, ut per epistolam hanc modicam adoremus, et salutemus sanctam Paternitatem vestram in Domino, agentes de immaculato, potenti, ac glorioso Crucis signo. Novi ac omnino persuasus sum, omnem illius gratiam, in vobis, per Cherubim custodientem lignum vitæ præsignatis, requiescere. Confidito gratia illius, qui adeo vos honoravit, ut in tali ministerio vos vigilare, hymnos canere, precari, et quæ ad gloriam ejus pertinent curare voluerit, exequens cum amante Dei Abraham præceptum de caritate peregrinis præstanda. Etenim relucet in omnibus per vestram operam gratiarum oblatio ac sacrificium. [præfiguratum] in frutice Sabec f. Sacrificium, inquam, jam manifestum Dei in carne crucifixi. O beatum te, qui Dei ad consequendam dilectionem accendis amorem ! te, Pater venerande, qui sapientiam habes timore Dei plenam ; unde etiam per gratiam divinam cœlitus motus ad meam mediocritatem dignatus es litteras dare, non ut innotesceret quid vobis desit, redundas namque omni bonitate, sed ut nos inveniremus gratiam petitionum, de quibus dignatus est dicere Christus Dominus : Petite et dabitur vobis, quærite et invenietis ; pulsate et aperietur vobis.

64 Etenim igitur qui petit cum fide petit ab illo, qui dare vult et potest ; et qui quærit, in spe quærit invenire, et pulsare dicitur compunctio cordis, cujus ostium Christus est, qui inducit semper ad manifestationem benedicti Patris sui, a quo deinde licet accipere omne datum optimum et omne donum perfectum liberaliter ; cujus etiam benigno munere ego cum in terra deserta et invia et inaquosa versa - rer apparui subito in sancto Monte-mirabili, mirabiliter atque ex divino nutu nomen istud adeptus, ut viderem potentiam et gloriam illius ; mutans dentes

D
A. COEVO
EX MS
FLORENT.
recusatisque
quæ offerebantur
pecuniis,

dicit ostensum
sibi quod illa
esset ferenda
per Antonium,

E
quem deinde
Hierosolymas
remittit cum
litteris ad
Stauro-
phylacem,

quibus reve-
renter eum
compellans

F

Matth. 7, 7

exponit quo-
modo in Mon-
tem-mirabilem
adductus

A CO. EVO
EX MS.
FLORENT.
et ibi struere
templum jussus,

A dentes meos in columna, nullis urbibus, nullis regionibus, nullis locis, nullis villarum rerum, quæ allicere in mundo solent, corporali modo cognitis; revelante vero in apparitione ipso Domino, non ab hominibus aut per homines jussus, nolationem templi, licet propositum antea haberem nullum lapidem lapidi super imponere quo ad viverem. Ipse enim pollicitus est, citra pecuniæ impensas, coronidem operi imponendam: quod et præstitit, per suam ipsius industriam atque operationem, fallere nescius. Sed reliqua silentio præteribo.

petierit a
Deo partem
Crucis,

65 Rogavi igitur, rogavi bonitatem ipsius, respicientem humilia, ausus Mosaicis uti verbis, Si inveni gratiam in conspectu tuo, si nosti inter omnes oves rationabiles unam esse me, collocandis a dextera annumerandam; ut quando jam Ecclesia plena est sacris Reliquiis in memoriam æternam, sicut tibi complacuit, in meo quoque loco gloriam tuam manifestes, intelligens quod in corpore viderim et adoraverim salutiferam Crucem tuam; non per homines in negotiatus, sed quia exaudis servum tuum. Fac ergo ut is, qui mihi loco Cherubim est, quique thesaurum tuum custodit, illum mittat per dispositionem tuam ad me, et revela mihi divitias tuas. Quod si voluntatem facis timentium te, fac mecum signum in bonum. Quando autem tempus dignationis ac favoris venisset, rogabam enixius Dominum per illam, quæ ascendente me salutarem Crucem, memoriæ ipsius designatam, manibus sustulit, quæque timore Dei sapienter fuit instructa, matrem meam, ut respiceret humilitatem famuli sui. Et continuo vidi solem alium, supra hunc nostrum splendore eximium, Hierusymis ad meam mandram accedere, ingredi, et implere totam domum glorioso lumine: vidi præterea Iberum quemdam manibus apportantem vitalem Crucem, duobus monachis comitantibus, quos numquam conspexeram. Deinde discipulorum aliquibus dixi: Orate, quia adventus promissæ nobis vivificæ Crucis prope est.

et hæc sibi
per visum
sit promissa:

B

66 Atque ecce venit Abbas Antonius, famulus Domino suo fidelis, acceperique honorabiles sanctissimasque litteras vestras, Deo gloriosas, missas ad nos per Dominum Paulum Presbyterum, honorabili senio venerandum: cui et narravimus gratiam hanc, a Deo abseonditam. Obveniet nobis igitur hoc munus per vos, ministrante, in hoc Presbytero et Abbate Antonio, qui vobis quoque tradit hujusce salutationis verbum. Neque enim postulo a vobis aurum aut argentum, sed in memoriam sanctæ ac intemeratæ Trinitatis divitem atque illustrem sacræ et omnipotentis Crucis portionem, ad gloriam majestatis illius. Adoro Deum in Cruce sua sancta, et sanctam ipsius Resurrectionem. Saluto autem et vos, honorem Cherubinorum: rogoque ut in venerandis Domini locis mei meminere. Gratia vivificantis Trinitatis sit cum spiritu tuo, honorabilis semper et sanctissime Pater.

quam proinde
sibi mittendam
confidit.

C

ANNOTATA C. J.

F

a Ita Græci appellare consueverunt sacrosanctum Dominici sepulcri templum Hierosolymis: atque inde Latini, illos secuti idem templum indigunt Resurrectio. b Hic Symeonis ascensus pluribus describitur in Vita præcedente num. 117; ubi cum dictum est, quomodo portaretur a discipulis magno cum apparatu per monasterium ad novam columnam, hæc quoque subduntur: Antecedebat S. Martha, Symeonis secundum carnem mater, sed quæ ipsum pro patre suo spirituali habebat, plaudens atque exultans, quod talem uteri sui fructum obtulisset: præferebat Crucem manu, altioribus cogitatis cum gaudio singulari intenta. e Non male hoc monasterium loci credidero in monte illo, qui a Mirabili non admodum remotus, Scopelus seu Scopulus vocatur, et supra od Vitam S. Symeonis § 2 num. 13 dicitur Seleucio Rhossum tendenti media via occurrere. d Gr. εὐλογία munuscula erunt, impressa imagine, aut benedictione aut aliter sanctificata; quæ missa a viris eximiæ probitatis loco magni muneris solebant accipi. Videtur autem illorum usus non multum absimilis fuisse ceræ opud nos benedictæ quam Agnus Dei vocamus. Hæc autem Symeonis Benedictiones describuntur num superiore e terra, puta gypso aut argillo, compactæ iconem Sancti impressam habuisse: cujasmodi etiam Roma accepimus ex terra, in quo primum sepulta fuit S. Francisca Romana. e Paradisum non solum Græci, sed etiani Latini nominant, atrium ecclesiæ porticibus cinctum: ex hoc autem etiam discimus Græcos præterea subdiale ejus spatium arboribus consitum habuisse, ut vel sic magis nomini suo responderet f Geneseos 22 v. 1 dicitur Aries, quem Abraham jussus est pro filio suo offerre visus teneri in virgulto Sabec: quod vulgata nostra simpliciter vertit in vepribus: de qua voce multo interpretes: hoc satis, Arietis illius oblationem fuisse figuram ejus quæ super crucis ligno facienda erat, quid hic innuitur.

A

CAPUT VIII.

Missa Crux exaltatur in anniversario B. Marthæ : quidam ad Sepulcrum curatur.

D

A. COEVO.

EX MS.

FLORENT.

Πορευόμενος δὲ ὁ Πρεσβύτερος Ἀντώνιος κῆχτο χάριν εὑρεῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἀναστάσει, ταῖς εὐχαῖς τοῦ ἀγίου Συμεὼν καὶ Μάρθης τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐγγίσας καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ πόλει, ὁποδῆψας, εἶδεν μακρῶθεν τὰς θύρας τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως κλεισμένους, καὶ τὸν κατέχοντα τὰς κλείς τὸν θυρῶν πλησίον ἱστάμενον. Πλησιάνους δὲ αὐτοῦ τῇ εἰσόδῳ, ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνος, Θέλεις εἰσελθεῖν Ἀδελφῶν. Ὁ δὲ Ἀντώνιος ἔφη· Ναί. Καὶ ἀνοίξας εἰσήγαγεν αὐτόν. Εἰσελθὼν οὖν ὁ Πρεσβύτερος εὗρεσκε τὸν Σταυροφύλακα στήλζοντα πρὸς τοῦ ἀγίου Γολγοθᾶ· ὃς ἰδὼν καὶ ἀσπασάμενος τὸν Ἀντώνιον, πρῶτος ἐπὶ αὐτόν, πῶθεν παρσιγγόνει. Φίλσχυτος δὲ αὐτοῦ, Ἐκ τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς Ἀντιοχείας πόλεως· εὐθέως μετὰ πολλῆς χαρᾶς περιπτυσάμενος αὐτόν, εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἅγιον Γολγοθᾶ, καὶ ἐν οἷσις τοῖς δεσποτικοῖς τόποις. Προσκυνήσας δὲ τῷ Κυρίῳ ὁ Ἀντώνιος ἐν τῷ τόπῳ, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ, καὶ βαλὼν μετὰ νοῦν τῷ Σταυροφύλακι, ἐπιδίδωκεν αὐτῷ τὴν ἐπιστολήν. Ἦν μετὰ χαρᾶς πολλῆς δεξιόμενος ὁ ὁσιώτατος Σταυροφύλαξ καὶ ἀναγνοῖς, ἀγγελιασάμενος ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, μετακαλέσας το παρσιγγῆμα χρυσοχόον καὶ ποιήσας σταυρὸν χρυσοῦν, καὶ ἐγκλείσας ἐν μέσῳ αὐτοῦ μερίδα τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ σταυροῦ, καὶ βαλὼν αὐτὸ ἐν θησαυρίῳ, δέδωκεν τῷ Πρεσβυτέρῳ Ἀντωνίῳ μετὰ τῶν ἀντιγράφων, καὶ ἀπέδυσεν αὐτόν μετ' εἰρήνης. Ὁ δὲ παρσιγγὸς μετὰ χαρᾶς κατέλ' ὦν ἐν Ἰόππῃ, καὶ εἰρῶν ἔτοιμον πλοῖον, διαύει τὸν πλοῦν μέχρι Σελευκίης, καὶ κατήντησεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρὸς τὸν Ἅγιον, τῇ ἡμέρᾳ κατὰ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ πρὸ ἐνικυτοῦ, μέλλοντος τοῦ Ἁγίου ἀναρχεσθαι εἰς τὸν κόσμον, λαβοῦσα ἡ μακαρία Μάρθα τὸν τίμιον σταυρὸν προεπορεύετο αὐτῇ, καθὼς προέλεετο. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἐθαύμασεν σὺν πάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ δεξιόμενος τὸν τίμιον καὶ ζωοποιόν, σταυρὸν, καὶ περιπτυσάμενος προσεκύνησεν δουλάμει Θεοῦ καὶ πίστει μεγάλῃ, τὴν εὐχαριστίαν περὶ πάντων ἀναπέμψας τῷ Θεῷ· ἀνέγνω δὲ καὶ τὴν γραφεῖσαν ἐπιστολήν, περιέχουσαν οὕτως.

Τίμια καὶ σεβαστὰ γράμματα ἐδεξάμην τῆς ὑμετέρας ὁσιώτης, διὰ τοῦ κυροῦ Ἀντωνίου τοῦ Πρεσβυτέρου· οἷς ἐντυχὼν, καὶ πνευματικῇ ἀγγελιασάμῃ καὶ εὐφροσύνῃς πληθεὶς, κυχάριστάς τῃ ἐπὶ πάντων Δεσπότῃ Θεῷ, ἐφ' οἷς ἡγιώθην ἐγὼ ὁ ἀνάξιός τοιούτων ὑμῶν ὁσίων συλλαβὼν καὶ μετασχεῖν τῶν θεοπνεύστων ὑμῶν ἱγμάτων. Περιεῖχeto δὲ τοῖς αὐτοῖς ὁσίῃς γράμμασι τινα ἐκ τοῦ θεράποντος τοῦ Θεοῦ Μωσέως σίνιγματος, ἃ τινα δυσερμήνευτα κατεφάνη τῇ ἐμῇ βρογχύτητι καὶ ἐπιείπερ ἀπορῶ περὶ τῶν τοῦτων κατάληψιν, διὰ τιμίον ὑμῶν γραμμάτων φανεράν ἡμῖν ποιῆσαι τὴν τοιαυτὴν περικοπὴν καταξίωσον, Δεσπότη· καὶ ἕτερα δὲ τινα περιεβίβατε ἐμῇ ταπεινώσει ἐκ τοῦ τῆς ὑμετέρας διανοίας θησαυροῦ, ἅπερ ἐγὼ ἐλείπων οὐκ ἔκτεμμαι. Ὑμεῖς γὰρ φίλοι Θεοῦ ὄντες, καὶ τῷ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐνυτοῦς καθηλώσαντες, τοῖς Χερουδίμ πλησιάζετε, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν σὺν τῇ οὐρανίῳ χοροστασίᾳ ὑμνοῦντες αὐτὸν πάντοτε σὺν παντόμενοι. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς τοὺς ἀγνωστῶς, συναναφέρειν τὴν ἐμὴν ταπεινώσειν ἐν ταῖς πρὸς τὸν Δεσπότην Θεὸν ἀπύστοις ὑμολογίαις, ἵνα διὰ τῶν ὑμετέρων ἀγίων καὶ εὐπροσδέκτων εὐχῶν ἰλασμοῦ τύχω τῶν ἐμοῦ ἁμαρτιῶν. Ναὶ παρακαλῶ σε, τίμιε Πάτερ, τοῦτο ὑμᾶς διατελεῖν, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ δὲ τὴν κέλαιον ὑμῶν, ἀγιώτατε, ἀπέστειλα ὑμῖν τιμίαν καὶ ἄχραντον μερίδα τοῦ ζωοποιῦ σταυροῦ, ἐγκλείσας αὐτὴν ἐν μέσῳ σταυροῦ χρυσοῦ, καὶ εἰς τὰ δύο χεῖρα τοῦ αὐτοῦ σταυροῦ ἐνέκλεισα ἐκ τῆς τιμίας πέτρας τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου Γολγοθᾶ γυμνά, ὅπου τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα ἐξέχεεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ εἰς τὰς ἑτέρας δύο ἀρχάς, ἀνωθεν τε καὶ κάτωθεν, ἐνέκλεισα ἐκ τοῦ ἀγίου λίθου, τοῦ ἀποκυλισθέντος ὑπὸ τοῦ ἀγίου Ἀγγέλου

Ἄter autem faciens Antonius Presbyter precabatur, ut gratiam inveniret in sancta Resurrectione per orationes S. Symeonis et Marthæ matris ejus. Cumque accedens ingressus fuisset sanctam Christi civitatem, conspexit eminus occlusas sanctæ Resurrectionis portas, ab iisque non procul stantem Ostiarium : qui appropinquantem eo interrogat, Velitne ingredi ; responditque Antonius, Omnino : et reseratis portis introductus est, invenitque Staurophylacem occupatum in sancto Golgotha. Is ubi venientem conspexit Antonium prior interrogavit, inde adesset : illoque respondente, Ex Monte-mirabili, qui Antiochia proxime abest ; e vestigio summa cum lætitia eum amplexus, introduxit in Sanctum Golgotha, cunctaque Passionis dominiere loca. Postquam adorasset Dominum Antonius in loco ubi steterunt pedes ejus ; exhibita reverentia Staurophylaci, tradidit ei epistolam : quam ille cum gaudio maximo acceptam perlegens exultansque in sancto Spiritu, accersivit ilico aurifabrum : factaque Cruce aurea, inclusit in medio illius partei venerandæ ac vivificæ Crucis : sicque thecæ imposuit ac dedit Antonio Presbytero, adjunctis responsoriis, itaque eum in pace dimisit. Descendit ille statim cum gaud'io in Joppen, inventoque parato navigio confecit iter Seleuciam, rediitque in monasterium ad Sanctum eadem die ac hora, qua anno superiore, cum ascensurus erat in eolumnam Symeon, prehensam venerabilem Crucem præferabat illi B. Martha, quemadmodum superius memoratum est. Videns autem venientem famulus Dei, miratus est cum cunctis Fratribus, acceptaque honorabili ac vitali Cruce, eandem amplexus est, et adoravit potentiam divinam, gratias pro omnibus Deo cum fide magna persolvens : deinde epistolam quoque legit, talia continentem.

68 Accepi venerandas atque augustas Sanctitatis vestræ litteras, tradente Domino Antonio Presbytero ; quibus lectis, spirituali exultatione et lætitia repletus, gratias egi Domino Deo pro omnibus, quibus me prævenit, indignum, qui sanctas vestras litteras et inspirata divinitus verba accipiam. Continabantur autem illis obscuriores quædam famuli Dei Moysis locutiones, quæ admodum difficiles explicatu visæ sunt exiguitati meæ : et quoniam dubito, utrum quarundam sensa recte capiam, dignare, Domine, planiorem mihi reddere earundem intellectum per venerandas litteras vestras. Tum alia quædam attribuistis humilitati meæ ex thesauro ingenii vestri, quorum misellus ego nihil unquam possedi. Vos naniq̃ue, familiares ac amici Dei cum sitis, et crucifixieritis vos cum salvatore nostro Jesu Christo, propius a Cherubinis abestis, non cessantes diu noctnque cum cælestibus choris laudes illius celebrare. Qua propter rogo vos, qui sanctissimi estis, ut in hymnis vestris, quos Deo continenter canitis, humilitatem meam simul offeratis ; quo, auxiliantibus sanctis acceptisque Deo precibus vestris, propitiationem meorum consequar peccatorum : idque ut effectum detis, etiam atque etiam per amorem Christi vos oro atque obsecro, venerande Pater.

69 Mitto autem, uti jussistis, venerandam et intemeratam Crucis vivificæ partem, inclusam in medio Crucis aureæ ; in cujus utroque cornu in fixi portionem venerandæ petræ sancti et gloriosi Golgotha nudam, in quam pretiosum sanguinem suum effudit filius Dei : et in duabus aliis extremitatibus superna

Regressus Antonius,

E accepta sanctæ Crucis particula

ipsam Symeonem tradit cum responsoriis,

quibus Staurophylax post petitas Sancti precis

I

Indicat quas Reliquias ipsi mittat.

A. CC.EFO
EX MS.
FLORENT.

A infernaque inclusi quidpiam ex sancto lapide, qui ope Sancti Angeli ab ostio gloriosi et immaculati sepulchri Domini Dei et salvatoris nostri Jesu Christi revolutus fuit : quod ipsum similiter nudum est, ut melius possit adorari. Hæc igitur cum acceperis, venerande Pater, dignare nos responso certiores facere, favente Deo recte perlata esse. Memento inter orandum humilitatis meæ, quæso, ut per sanctas orationes vestras consequar a salvatore Christo paucillum misericordiæ, ut insuper debitorem teneatis Christum pro salute nostra. Rogo denique ut erga humilitatem meam ita affectus sis, quasi præsens ac familiaris essem Sanctitati vestræ, et recurrat vobis semper, dum facitis officium vestrum, miseria mea. Illud quoque quam enixissime vos rogo, Domine, ut rescribatis humilitati meæ, et exilharetis me divinis vestris litteris atque instructionibus.

Antonius
adhærens
Symeoni fit
Episcopus

70 Porro qui tale ministerium obire meruit Presbyter Antonius, divino ardore ac desiderio in Sanctum inflammatus, mansit ex illo tempore cum ipso : elapsis vero aliquot annis promovit ipsum Dei famulus ad Episcopatum Seleuciæ. quæ vicina est magnæ urbi Antiochiæ. Jamque mensium duodecim spatium transierat, cum prima obitus B. Marthæ lux aderat anniversaria : conveneruntque instinctu gratiæ divini, nullo Fratrum cuilibet quidquam vel verbo indicante, virorum ac mulierum ingens multitudo, cereis lampadibusque instructi, memoriam illius annuam celebraturi. Cumque pervigilium egissent, orto jam multum die, propositam publice Crucem vivificam aduaverunt omnes, qui convenerant, clamantes nobiscum : Crucem tuam adoramus, Domine, et sanctam resurrectionem tuam glorificamus. Postquam sic adorassent, sustulit Præbyter Antonius venerandam Crucem, a comitantibus Diaconis cum *b* flabellis ac thuribulis, atque canentibus : Salva nos. Fili Dei, qui crucifixus es pro nobis, alleluia : et reposuit in gazophylacio. Tum prosecuti lectiones, perfectum celebrarunt festum, famulo Dei Symeone ad aram sacris operante. Mirabilis igitur Deus, qui glorificavit in consilio Sanctam suam, quia Sanctos suos, qui in terris sunt, mirabiles effecit : quoniam omnes, ut loquitur Beatus David, voluntates ejus in ipsis. Etenim mirificavit misericordiam suam in civitate munita, glorificando sanctam famulam suam Martham, et vicissim in illa glorificatus.

Psal. 15, 3.
Ps. 30, 22.

Duorum
fratrum
valde calamitosorum

C 71 Plurimi quoque alii, thecæ Reliquiarum B. Marthæ appropinquantes variis ægreditudinibus ac demonum vexationibus curati sunt. Quorum famam cum percipissent Fratres duo Proæresius atque Hilarion, oriandi ex Phrygia ; audissentque insuper mirabilia, quæ operabatur Deus per S. Symeonem famulum suum ; constituerunt ambo ad ipsum sese conferre, gravissimæ necessitati suæ ac desperationi remedium quæsituri. Hilarion enim difficillimo tenebatur malo, ac pede putrefacto tantum emittebat foetorem, ut adstare ipsi nemo sustineret, imo ex sententia medicorum pro deposito haberetur : Frater autem hujus natu grandior Proæresius, dexteram parte inferiori ita luxatam ac remissam gerebat, ut omnino movere illam non posset. Ambo igitur a quibusdam suis domesticis in navim illati, ad monasterium advecti sunt. Verum antequam ad columnam Sanctumque ascendissent, accessit forte propius ad tumulum B. Marthæ Hilarion ; ubi subito dolores, quibus premebatur, non mediocriter remissi ac leniti sunt. Nam diabolus, qui sub specie morbi se occultaverat, quasi igne cruciaretur, ejulans ac lamentans inde aufugit per intercessionem B. Marthæ : sicque brevi post tempore omni omnino dolore levatus fuit ; inspersoque

alter ad tumulum B.
Marthæ subito curatur,

D ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ ἐνδύου καὶ ἀγχιῶντος μνήματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμοίως καὶ ταῦτα γυνὰ, διὰ τὸ προσκυνεῖσθαι αὐτά. Τοῦτο οὖν δεχόμενος, τίμει Πάτερ, καταξιώσου ἀντιγράψας ἡμῖν ὅτι σὺν Θεῷ ἐδέξασθε αὐτά, καὶ μνημόνευε καὶ ὑπερεύχου τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως παρκαλῶν, ἵνα διὰ τῶν ὑμετέρων ὁσίων προσευχῶν τύγῃ μικρὸν ἑλέους παρὰ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ· ἵνα καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς σωτηρίας, Δέσποτα, σῇς τὸν Χριστὸν χρεώσῃ καὶ ἀπλῶς ἵνα οὕτως ἔγῃς τὴν ταπεινώσιν μου, ὡς παρόντα καὶ πλησιάζοντα τῇ ὑμῶν ὁσιότητι, καὶ κατοπτρῆξαι αἰεὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ διακονίᾳ τὴν ἐμὴν ἐλευσίνην. Καὶ τοῦτο δὲ παρκαλῶ ὑμᾶς, Δέσποτα, συνεχέστερον γράφειν τῇ ἐμῇ ταπεινώσει, καὶ εὐφραίνειν τοῖς ὑμετέροις θεοῖς ῥήμασίν τε καὶ διδάγμασιν.

Ἐπεὶ δὲ τὴν τοιαύτην καταξιώθεις ἐκτελέσαι διακονίαν Πρεσβύτερος Ἀντώνιος, θεῶν ζήλῳ καὶ πόθῳ τῷ πρὸς τὸν Ἅγιον πυρῶν, ἐμεινεν ἐξ ἐκείνου προσκαρτερῶν αὐτῷ. Μετὰ δὲ τινας χρόνους προεχειρήσατο αὐτὸν ὁ τοῦ Θεοῦ δούλος Ἐπίσκοπος ἐν Σελευκίᾳ, τῇ διακειμένη πλησίον τῆς Ἀντιοχείᾳ μεγαλοπόλεως. Πληρωθέντος δὲ τοῦ δωδεκαμηνίου χρόνου, ἐγένετο ἡ πρώτη μνεία τῆς κοιμήσεως τῆς μακαρίας Μάρθης, καὶ μηδὲν μηδὲν εἰρηκότων τῶν Ἀδελφῶν, συνήλθον τοῦ Θεοῦ χάριτι ἀνδράντι καὶ γυναικῶν πλήθιν πολλὰ, μετὰ κήρωντε καὶ λαμπάδων, ὥστε τὴν σύναξιν τῆς μνείας αὐτῆς ἐπιτελέσαι· καὶ πάνυνοχον ἀγρυπνίαν ποιήσαντες ὁρθρου βαθείας προτεθέντος τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ προσεκύνησαν πάντες οἱ συνελθόντες, μεθ' ἡμῶν βοῶντες, Τὸν σταυρὸν σου προσκυνούμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν ἀγίαν σου ἀνάστασιν δοξάζομεν. Μετὰ δὲ τῆς προσκύνῃς λαθὼν ὁ Πρεσβύτερος Ἀντώνιος τὸν τίμιον σταυρὸν, Διονύσιον ὀψικεύοντων μετὰ ῥιπίδων καὶ θυμιατηρίων καὶ ψαλλόντων· Σῶσον ἡμᾶς, υἱε Θεοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἀλληλοῖς, ὁπέθετο αὐτὸν ἐν τῷ κειμηλιαρχίῳ. Καὶ γενομένης ἀκολουθίας τῶν ἀναγνωσμάτων ἐπετέλεσαν τελείαν σύναξιν, τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἱεουργήσαντος. Θαυμαστός οὖν ὁ Θεός, ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ Ἁγίᾳ αὐτοῦ, διότι τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ γῇ ἐθαυμάστωσεν, ὅτι πάντα, ὡς εἶπεν ὁ μακάριος Δαβὶδ, τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς· καὶ γὰρ ἐθαυμάστω σε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν πόλει περιοχῇ, δοξάσας τὴν ἀγίαν δούλην αὐτοῦ Μάρθαν, καὶ ἐνδοξασόμενος ἐν αὐτῇ.

Πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ πάσης θαυμαστῆς ἐνεργείας ἐλευθερουμένων, τῷ πλησιασμῷ τῆς θήκης τοῦ λειψάνου τῆς Ὁσίας, ἀκούσαντες περὶ τούτων δύο τινὲς ἀδελφοί, Προαιρέσιος καὶ Ἰλαρίων, ἀπὸ τῆς Φρυγῶν χώρας ὁρμώμενοι, ἐτι δὲ καὶ τὰ θαυμάσια, ἃ περ ἐποίει ὁ Θεός διὰ τοῦ ἁγίου δούλου αὐτοῦ Συμεῶν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ μεγάλη καὶ ἀπογνώσει ὄντες, (τοῦ μὲν Ἰλαρίωνος πάθει δεινотάτῳ συνεχομένου, καὶ τὸν πόδα σεσκιπότην ἔχοντος καὶ ἐπὶ ὄχοντος, ὥστε τινὰ μὴ δύνασθαι στήναι πλησίον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰατροὺς μετὰ πολλὰς ἐπινοίας ἀπειπεῖν πρὸς τὸ πάθος· τοῦ δὲ πρεσβυτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Προαιρεσίου καὶ αὐτοῦ ἔχοντος τὴν δεξιὰν χεῖρα κεχλασμένην κάτω, καὶ μὴ δυναμένου τὸ σύνολον κινήσαι αὐτήν) προέθεντο ἀμφοτέρω παρευθῆναι πρὸς τὸν Ἅγιον· καὶ δὴ τινες τῶν ἰδίων αὐτῶν βαλόντες αὐτοὺς εἰς πλοῖον, ἤγαγον ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Πρὶν δὲ αὐτοὺς ἀνελθεῖν ἄνω ἐν τῷ κίονι πρὸς τὸν Ἅγιον, συνέβη τὸν Ἰλαρίωνα προσεγγίσει τῇ σφοδρῇ τῆς μακαρίας, καὶ παρὰ γῆμα τυχεῖν ἀνέσεως οὐ μετρίως ἐκ τῶν παρενοχλοῦσάν αὐτῷ ὀδυνῶν. Ὁ γὰρ ἐν τῷ πάθει κεκρυμμένος θαίμων, ὡς διὰ πυρὸς κασιγόμενος, ἀλσάζων ἀποδιώκετο ἐξ αὐτοῦ, τὰς πρεσβείαις τῆς Ὁσίας Μάρθης, ὥστε αὐτὸν βραχείας ὥρας διαγενομένης ἐπὶ πλέον ἐλαφρυνθέντα περιπατεῖν· τῆς δὲ ἀγίας κύνεως ἐπιβληθείσης τῷ δυσίατῳ ἐκείνῳ τραύματι, παρὰ τὰ ἀνεκαθάρθη καὶ σάρκες ἐφύοντο ἐν αὐτῷ, τῇ θείᾳ χάριτι, καὶ οὕτως τελείως ὁ ἄνθρωπος ἴαθη.

Ἐπεὶ δὲ Προαιρέσιος ἀνελθὼν πρὸς τὸν Ἅγιον, καὶ πλείστα περὶ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ εὐχαριστήσας, οὐκ ἠέσχετο παντελῶς περὶ τῆς ἰδίας χειρὸς δεσθῆναι. Ἰδὼν δὲ αὐτοῦ

A αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως τὸ κάκιστον ὁ Δίκαιός, φησι πρὸς αὐτόν· Ὁ ἀνόντοι καὶ βραδείς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, διὰ τί μὴ καὶ αὐτὸς ἐζήτησας παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριν περὶ τῆς ἰάσεως τῆς χειρὸς σου; Ὁ δὲ πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἀπετόλμησεν εἰπεῖν· Ἐάν αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς ἐλθὼν ἄψηταί μου τῆς χειρὸς, οὐ πιστεύω, ὁρθούσθαι αὐτήν. Ἀγανακτήσας δὲ ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῇ τσαύτῃ βλασφημίᾳ, ἐκέλευσεν ἐκδιωχθέντα αὐτὸν ἔξω, μὴ συγχωρηθῆναι καὶ προσεγγίσει ἔτι τῇ στάσει αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ εἰς αἴσθησιν ἐλθὼν καὶ κατακυγείς, ἔμεινεν δευτέραν καὶ τρίτην ἡμέραν, κλαίων σφοδρῶς καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις αὐτοῦ βλασφημίαις· καὶ λαθὼν πάντας ἤψατο τῆς σοροῦ τῆς Μακαρίας, δεόμενος ἐλέους καὶ συγχωρήσεως τυχεῖν διὰ τῶν αὐτῆς πρεσβειῶν. Ὁ δὲ παντοδύναμος καὶ φιλόανθρωπος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, περιδὼν αὐτοῦ τὴν ἀπιστίαν, παραχρῆμα ἰάσεται αὐτὸν διὰ τῆς ὁσίας αὐτοῦ δούλης, καὶ ἀποκατεστήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιής, ὡς ἡ ἄλλη. Τότε δέδωκεν ἐξωμολόγησιν, καὶ προσκυλινοῦμενος ἔμπροσθεν τοῦ Ἀγίου, ἐδέετο συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν, περὶ ᾧν ἀφρόνως ἐλάλησεν. Ἐφθὴ δὲ πρὸς αὐτόν ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ· Ἰδοὺ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλεῆμων ὑπάρχων, περιδὼν τὰς ἁμαρτίας σου, θελήσας δέδωκεν χάριν τῇ δούλῃ αὐτοῦ ἰάσασθαι σε· μένε οὖν ἐν ταύτῃ τῇ μετανοίᾳ, καὶ μηκέτι ἁμάρτης αὐτῷ δυσπιστῶν, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται.

B Ταῦτα ἐκ πολλῶν ὀλίγα γραφῇ παραδοῦναι, καλῶς ἔχειν ἐκρίναμεν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν πιστῶς ἐντυγχανόντων, τὰ πλείονα τούτων παραδραμοῦντες, ὥσαν μὴ τῷ πλήθει τῶν λεγομένων καταγορητίζομεν τὰς τῶν ἀσθενεστέρων ἀκοάς. Πολλὰ γὰρ ἐπικολούθει τότε σημεῖα τοῖς προγεγονόσι θαύμασι, πρεσβευούσης τῆς ἁγίας Μαρtha, καὶ νῦν δι' αὐτῆς ἀπανστὸς ἐνεργεῖ Χριστὸς τὰ ἰάματα, ὡς ἡ πείρα διδάσκει τοὺς προσερχομένους αὐτοῦ μετὰ πίστεως, Ἰησοῦς Χριστὸς, χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. Πολυτευσαμένη γὰρ αὐτὴ θεοφιλῶς, καὶ πάντων τῶν ἐν ἀρετῇ μακαριζομένων ἀναμαζαμένη τοὺς χαρακτῆρας, γέγονεν ἀληθῶς εὐωδία Χριστοῦ καὶ κατοικητήριον τοῦ παναγίου Πνεύματος· ὅψ' οὐ δύναμιν, τότε μὲν τοῖς τῆς εὐσεβείας κατορθώμασι διέλαμπεν, καὶ πᾶσιν ὑπογραμμὸς καλῆς ἀναστροφῆς προῦκειτο· νῦν δὲ τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος παριστομένη, μετὰ παύρησίᾳς τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἰκεσίᾳς προσάγει Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, εἰρήνην καὶ σωτηρίαν, χάριν καὶ ἔλεος αἰτούσα καὶ κομιζομένη παρ' αὐτοῦ· θέλημα γὰρ τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεισεως αὐτῶν εἰσακούσεται, ὡς ἀγαθὸν φιλόανθρωπος· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

C trans. Voluntatem quippe timentium se faciet Dominus, et orationes illorum exaudiet, qui vero homines amore prosequitur, ipsi sit gloria in secula seculorum. Amen.

sacro pulvere incurabili ipsius vulnere, illud statim purgatum, obducta caro, et homo perfecte sanatus est.

72 Proæresius porro ascendit ad Sanctum, ac prolis pro Fratre gratiis actis, nihil pro dexteræ suæ curatione precatus est. At Sanctus, penetraos mentis ejus conceptum pessimum; O stulti, inquit, et graves corde ad credendum, ut loquitur Dominus; quamobrem et tu non quæris gratiam a Deo, qua curetur manus tua? Verum ille, tentatus a diabolo, ausus fuit reponere: Si Christus ipse, Dei filius, huc veniens tetigerit manum meam, non credo recte habituram. Indignatus Symeon ad tantam blasphemiam, ejici iode hominem jussit, ac redita ad columnam prohiberi. Qui deinde menti restitutus, moratus est alteram ac tertiam diem animo compuncto, multum plorans, ac pœnitens blasphemiam tantam: sicque clam omnibus tetigit B. Marthæ tumultum, implorans misericordiam ac veniam per intercessionem illius. Omnipotens autem ac benignus Deus, nulla infidelitatis ratione habita, sanitate ipsum per sanctam famulam suam donavit, et restituta sibi manus est tam sana, quam altera. Tunc confessus est et advolutus Sancto petiit veniam peccati ac stultiloquii. Dixitque famulus Dei: Ecce filius Dei misericors est, qui neglectis peccatis tuis; voluit hanc gratiam præstare famulæ suæ, qua te curaret: mane igitur pœnitens neque deinceps illi pecces per infidelitatem, ut nequid deterias tibi contingat.

73 Atque isthæc e multis pauca scripto mandare consultam judicavimus, ad ædificationem ac emolumentum fidelium lectorum: plura prætereuntes silentio, ne imbecillis auribus multitudine dictorum gravessimus: multa enim et tunc temporis, intercedente B. Martha, subsecuta sunt miracula; et nunc sine intermissione præstat sanationes per illam (qui experientia docentur qui cum fide accedunt) Jesus Christus, idem heri et bodie et in æternum; qui operator omnia in omnibus. Conversans namque ipsa cum Deo amantes, et omnium sancte viventium virtutes ac perfectiones in se exprimens, facta est revera bonus odor Christi et habitaculum Spiritus sancti: a quo confortata tuæ quidem egregiis pietatis operibus fulgebat, et omnibus rectæ conversationis exemplum proponebatur, nunc vero ad thronum gratiæ admissa propius, offert cum fiducia

D
A. COEVO
EX MS.
FLORENT.

Luc. 24, 25
alter blasphemus, et ejectus
a Symeone,

E
pœnitens
ibidem me-
delam repe-
rit.

Alia præst-
tit multa
beneficia
B. Martha,

et nunc
præstat Deo
conjunctior.

F

ANNOTATA C. J.

a Οφικεόντων vox recentior, a Latinis desumpta: quod enim nos obsequium id recentiores Græci ὀφικιον atque ὀφικεύν obsequi, in comitatu sequi. b Flabella in sacris non habet Ecclesia Latina, habet Græca: eorum usum et formam vide apud Goar in Euchologio pag. 137.

NOT. 36****
APP. TOM.
VII MAJI

DE BEATA MARTHA HEGUMENA MONEMBASIÆ IN LACONIA. VITÆ FRAGMENTUM

Ex MS. Florentino, Interprete C. Janningo.

SEC. X.
De altera
Martha
ignotæ nobis
diei

P ræter B. Marthæ, Symeonis Stylitæ in Monte-mirabili matris Vitam, quam ex Bibliotheca Florentina jam dedimus: alterius quoque ejusdem nominis, sed longe junioris et loco multum discretæ, breve elogium seu miraculum unum alterumve Maji T. V

MS. reperiunt Patres, Magistri mei, in Bibliotheca Ducis Sabaudix: quæ (si nulla superesset alia causa) vel ideo publici juris facienda videri possunt, quod Bibliotheca illa cum detrimento rei litterariæ non levi jam in cineres reducta, voracibus prærepta flammis sint, forte

A forte nec olibi reperienda. Nolim tamen plus sanctimoniar huius Lector tribuat, quam ex sequenti narratione competere judicaverit : cum aliunde nobis non modo nihil de cultu ejus, sed ne quidem de nomine aut vita innotuerit quidquam. Dies quoque nullus adscribitur : ideoque ad nomen confugientes, alteri Marthæ subjungendam potissimum judicavimus. Titulus porro comprehendit plura, de quibus in narratione ne verbum quidem ; quæ siqui Operis hujus, ad gloriam Dei et Sanctorum promovendi, studiosi communicare nobis cum possint, de plurimis merebuntur bene. Titulus autem est, ut sequitur.

auctore
Paulo Ar-
chiep. Mo-
nembasia.

2 Παύλου Ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας διήγησις ψυχρῆς, περὶ τῶν εὐαρέτων καὶ θεοσεβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ περὶ τῶν τριῶν ἀγίων Γυναικῶν, τῶν ἀναιρεθέντων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Βασιλέως, τοῦ υἱοῦ τοῦ Λέοντος καὶ Ζωῆς, γαμβροῦ δὲ Ῥωμανοῦ Βασιλέως τοῦ Γέροντος, καὶ περὶ τῆς μακαρίας Μάρθας, τῆς Ἡγουμένης τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν τῇ θεοφρουρῇ πόλει Μονεμβασίας, καθύπεν τῆς ὁδοῦ Ῥίης τοῦ αὐτοῦ κάστρου ἀνωθεν τοῦ Βλυγχροῦ ὕδατος.

a Id est : Narratio Pauli Archiepiscopi a Monembasiæ perutilis, de optimis ac religiosis viris feminisque, nec non de tribus sanctis mulieribus, occisis sub Constantino b Imperatore, filio Leonis et c Zoes, genero Romani Imperatoris senioris : item de B. Marthad Hegumena venerabilis ecclesiæ sanctissimæ Dei genitricis in civitate, præsidio divino tuta, Monembasia ; infra viam ejusdem castrî, supra aquam Blycharam. Narratio porro de sola Marthâ talis est.

narratio ex
MS. Ducis
Sabaudia

3 Ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἐν τῷ κάτω μοναστηρίῳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἦν Ἡγουμένη ἡ μακαρία Μάρθα, καὶ ἡ αὐτὴ ἦν ἐνάρετος, ὡς μὴ ἄλλην τινα τοιαύτην δεῖκνυσθαι ἐν τῷ κάστρῳ Μονεμβασίας. Συνέβη οὖν αὐτῇ αἰμορροεῖν, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν ἐν τοῖς κατηχομένοις ἐσθλάζεν τοῦ αὐτοῦ ἀγίου ναοῦ. Ἐν μὲν οὖν τῶν ἡμερῶν μοναχὸς τις γέρων ἦλθεν ἐν τῷ τοιοῦτῳ μοναστηρίῳ, ἐπέχρει τὴν Ἡγουμένην θεάσασθαι. Ὡς οὖν ἀπήγγειλαν αὐτῇ αἱ μονάζουσαι ὅτι μοναχὸς τις ξένος ἐπέχρει σε ἰδεῖν, προσέταξεν ἀνελθεῖν αὐτὸν ἐν τοῖς κατηχομένοις. Ὁ δὲ ἀνελθὼν, ἤτειτο ἐν τῶν ἱματίων αὐτῆς δοῦναι αὐτῷ. Ἦν δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπε· Πίστευσον, Πάτερ, ὅτι δύο χιτῶνας κέκτυμαι, καὶ τὸν ἕνα, ὡς ὀρεῖς, εἰμι ἐνδεδυμένη, καὶ τὸν ἕτερον ὀρεῖως ἐπληκνὴν ἡ ἐμὴ θερὰ χιτῶνα, ὅπως ἐνδύσομαι σὺτόν, καὶ ἐκπλύνηται πάλιν ὅν εἰμι ἐνδεδυμένη, διὰ τὴν ἐπισυμβάσαν μοι κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἀσθένειαν· ἀλλ' εἰ κελεύεις, ζητήσω ἐκ τῶν μονάζουσων ἱμάτιον καὶ ἐπιδώσω σοι. Ὁ δὲ γέρων ἀκούσας ταῦτα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, εἶπεν· Ὁρκίζω σε εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰμῶν, τὸν τεκθέντα ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας, ἐκ τῶν σὸν ἱματίων δός μοι ἓν. Τότε ἡ Μακαρία ἐκείνη, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσέταξε τὴν ὑπηρετοῦσαν αὐτὴν δωρήσασθαι τῷ μοναχῷ τὸν ἐκπλυθέντα χιτῶνα. Ὁ δὲ τοῦτον λαβὼν ὡς ἐκ τῶν κατηχομένων κατήλθεν, ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος τῆς αἰοιδίου ἐκείνης. Ὡς δὲ ἦσθετο τῆς γεγονυίας αὐτῇ θαυματουργίας, ἀπέσταλε μετὰ σπουδῆς μοναζούσας κελεύσαι τὸν γέροντα· ὡς δὲ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ μοναστηρίου αἱ μονάζουσαι ἔνθεν καὶ ἔνθεν, οὐδαμῶς τοῦτον θεάσασθαι ἐδυνάθησαν.

4 Τὴν τοιαύτην ἡμέραν καὶ ὥραν ὦφθη ὁ γέρων ἐκεῖνος, ὁ φαίνόμενος ὡς μοναχός, ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονεμβασίῳ τις, οὓς ἐκεῖσε δι' οἰκείας αὐτῶν δουλείας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Γινώσκειται τὴν Κυρίαν τὴν Ἡγουμένην τοῦ κάτω μοναστηρίου ἐν Μονεμβασίᾳ; Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, Ναί· πάννυ γινώσκουμεν αὐτὴν καὶ συγγενῆς ἡμῶν ἐστί. Ὁ δὲ γέρων, ... ἀρτίως, καὶ αὐτῇ μοι δίδωκεν τοῦτο τὸ ἱμάτιον· ἀλλ' ὑπάγοντες εἰς Μονεμβασίαν, εἰπατε, αὐτὴν..... καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν. Οἱ δὲ κατῴπισιν αὐτοῦ ἔδραμεν, ἐρωτᾶσαι αὐτόν. Οἱ δὲ θαυμάσαντες ἐσημειώσαντο τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ὅτε ὦφθη αὐτοῖς, καὶ ὡς ὑπέστρεψαν ἐν Μονεμβασίᾳ ἐλθόντες καὶ τὴν μακαρίαν Ἡγουμένην [εὐρόντες] ἐπληρωφορήθησαν παρ' αὐτῆς τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, ὅτε ἔσται ἡ ῥύσις

τοῦ αἵματος αὐτῆς· καὶ θαυμάσαντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν, ὑπέλαβον ἐκεῖνον εἶναι τὸν ὡς γέροντα ὀφθέντα, τὸν θεολόγον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.

5 Αὕτη ἡ μακαρία Μάρθα τῆς ἐρητῆς τελομένης τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίου Θεοτόκου, ὡς ἦν ἐν τοῖς κατηχομένοις καὶ τοῦ ὁρθρινοῦ ὕμνου ἐπιτελοῦν αἱ μονάζουσαι, ἐθιῶρει ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ ἀγίου ἐκεῖνον ναοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεζομένην τὴν πανύμνητον Θεοτόκον, καὶ ταύτην βλέπονσα ἀκαταπαύστως ἰδόντων. Ὡς οὖν πρὸς τὸ τέλος τῆς ὁρθρινῆς δοξολογίας ἤρχαντο αἱ μονάζουσαι ψάλλειν μετὰ φωνᾶς ἰσχυρᾶς, ἡ θεωρία τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς αἰοιδίου ἐκείνης ἀφανῆς ἐγένετο, καὶ εὐθέως ἔκραξα λέγουσα· Ὡς τί ἐποιήσατε; Αἱ δὲ θαμβηθεῖσαι, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὁρθρινῆς δοξολογίας, ἠρώτων αὐτήν, διὰ τί ἔκραξεν; Ἡ δὲ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν φοβεράν ἐκείνην θέαν, καὶ παρήγγειλεν ἀπὸ τότε ἡσυχῶς ψάλλειν καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας. Οἱ γὰρ περὶσταμένοι ἐπιγινώσκοντες Βασιλεῖ, ἀνθρώπων φθάρτων καὶ ὁμοιοπαθεῖ, οὐ τολμῶσι περιστραφεῖναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀλλὰ μετὰ βεδλημένου τοῦ φρονήματος παρίστανται, κάτω νεύοντες, μήπως προσκρούσωσι τῷ Βασιλεῖ· καὶ πόσον μάλλον ἡμεῖς, αἱ τῷ ἐπουρανίῳ καὶ φοβερῷ Βασιλεῖ, τῷ ἀφθάρτῳ καὶ αἰωνίῳ δημιουργῷ πάσης κτίσεως ὁρατῆς καὶ νοουμένης παρίστασαι [μέλλομεν σπουδεῖν] μήπως προσκρούσωμεν αὐτῷ καὶ ἐνοχοὶ γενώμεθα τῶν αἰωνίων κολάσεων. Τῆς τοιούτης λόγους τὰς ἐμπιστευθεῖσας αὐτῇ ψυχάς.... ἀσκήσεως δρόμον καλῶς διακινύσασα, μέτεστι πρὸς Κύριον, παρ' αὐτοῦ κορμισμένη τὸν τῆς ἀσκήσεως καὶ ὑπομονῆς αἰώνιον μισθόν σὺν τοῖς ἄλλοις. Καὶ ταῦτα συνέγραψεν ὁ προσιράμενος Παύλος Ἐπίσκοπος Μονεμβασίας, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς αὐτῆς πόλεως.

6 Temporibus majorum nostrorum fuit in monasterio inferiore sanctissimæ Deiparæ B. Martha Hegumena, virtute adeo excellens, ut nulla ad illam comparanda in castro inveniretur Monembasiæ. Contigit autem sanguinis profluvio ipsam laborare, ideoque in e Catechumeniis ejusdem sanctæ ecclesiæ morari. Die quadam venit in monasterium illud monachus quidam propectæ ætatis, volens Hegumenam alloqui. Quod ipsi ubi nuntiarunt monachæ ; mandavit, Catechumenia ut conscenderet : quo postquam ille enisus est. petiit unam sibi e vestibis illius donari. Sed dixit Hegumena : Crede, Pater, duæ mihi solum tunicae sunt, quarum unam, uti vides, induta sum : alteram modo eluit ancilla mea, ut illa me vestiam, dum mundet hanc, qua nunc tegor propter infirmitatem, quæ me peccatorum meorum causa invasit. Verum, si ita jubes, quæsitam monacharum vestem quampiam elargiar tibi. Quibus auditis, cecidit in faciem suam senex, dicens : Adjuro te per Christum Deum nostrum, qui natus est ex sancta virgine Maria, tuarum ut vestium mihi unam des. Ad hæc verba, jussit Beata illa famulam suam monacho donare lutam tunicam. Accepit ille, et e Catechumeniis descendit ; cum subito fluxus sanguinis stetit celebris istius feminae : quod prodigium in se patratum ubi persensit ; misit cum festinatione monachas requisituras senem : sed egressæ monasterio hinc inde, neutiquam invenire illum potuerunt.

7 Eadem die ac hora idem senex, monachi speciem indutus, quibusdam Monembasiotis apparuit Thessalonicae, ubi negotiorum sui causa agebant ; dixitque : Nostisne Dominam Hegumenam inferioris monasterii Monembasiæ ? Qui responderunt, Etiam, optime nevimus, et sanguine contingit nos. Rursum senex : Modo [vidi eam] et ipsa hanc mihi largita est vestem : sed...antes Monembasiam dicite [f illam esse sanata a S. Joanne Theologo et Evangelista] : et his dictis, ab illis exivit. Illi autem abeuntem secuti sunt, diligentius percunctaturi ; sed evanuit ex oculis eorum. Quamoerem mirati, notarunt diem et horam, qua apparuerat : ac reversi

B. Martha
Hegumena
fluxu san-
guinis labo-
rans,

c

F petenti igno-
to monacho
dat vestem
suam,

et sanatur,
illis evanes-
cente :

qui eadem
hora a tibi
aliis etiam
apparens,

f putatur fuisse
S. Joannes
Evangelista.

A versi Monembasiam, reperta beata Hegumena, certiores facti sunt, eandem fuisset diem et horam, qua fluxus sanguinis cessarat: hinc cum admiratione laudantes Deum, suspicati sunt, senem illum fuisse Theologum atque Evangelistam Joannem.

8 Hæc ipsa B. Martha, celebrata obitus sanctissimæ Dei genitricis festa luce, cum esset in Catechumeniis; ac matutinos hymnos persolverent moniales; conspexit in ara sanctæ istius ecclesiæ sedentem in throno, omni laude dignissimam Dei parentem: dumque videbat, lacrymabatur continenter. Ubi vero moniales ad finem hymnorum clariori cœperunt sono intonare; spectaculum Dominae nostræ Deiparæ abiit e conspectu venerabilis Marthæ, quæ exclamavit illico: O quid fecistis! Illis vero exterritis ac post hymnos interrogantibus, quorsum sic exclamasset: tremendum illud spectaculum enarravit, præcepitque deinceps modestius et contrito corde canere. Nam qui terreno Regi, inquit homini corruptioni et doloribus æque ac alii obnoxio, adstant, non audent hinc inde se vertere, sed dejecto vultu animoque consistunt, ne forte offendant Regem. Quanto igitur potiori jure satagendum nobis est, cœlesti ac tremendo Regi, incorruptibili ac sempiterno creaturæ omnis visibilis atque exco-
gitabilis artifice adstantibus, ne forte hujus offensam et supplicia æterna incurramus. Talibus verbis creditas sibi animas [erudiens], exercitationis suæ stadio probe decurso, transiit ad Dominum, æternam virtutis ac patientiæ suæ mercedem cum aliis receptura. Atque hæc sunt, quæ conscripsit præfatus Paulus Episcopus Monembasiæ, ibidem natus atque alitus.

Videt B. Virginem in templo,

docetque montales, quanta cum modestia canendum Deo sit.

ANNOTATA.

a Monembasia Urbs est Archiepiscopalis Peloponnesi in Laconia, distans a promontorio Malea 30 Mill. pass. in Boream. Olim Epidaurus appellata fuit; me-

dia ætatis Græci Monembasiam vocarunt; nunc Malvasia audit.

b Constantinus Porphyrogeneta, post patrum sui Alexandri breve et vix unius anni regnum, adhuc puer Imperium excepit mense Junio anno 912, adscito in consortem Romano Leucapeno. Illius anno 2 Symeon Rex Bulgarorum Thraciam vastavit, qua occasione interfuerint forte occisæ tres in titulo nominatæ Sanctæ, non divinamus: erant enim Bulgari tunc Christiani, etsi Barbari.

c Quarta illa Leonis uxor, istius nominis secunda.

d Diversa a matre Symeonis Stylitæ, de qua ante.

e Catechumena seu Catechumenia sunt porticus, ut ait du Cange in Glossario hic, ecclesiæ superiores, sic dictæ, non quod fuerint Catechumenorum stationes, vel locus ubi instrui solebant, ut censent Baronius, Wolphius, et Meursius; sed quod in his mulieres sacras liturgias auditu exciperent. Apud eundem vide plura tum hoc loco, tum in Constantino-
poli Christiana Lib. 3 Cap. 38. Propter immunditiam igitur voluit inter ceteras consistere; cui alias ratione officii propior accessus ad altare, utpote Diaconissæ compete-
bat. Licet enim Balsamon, apud Goarem in Euchologio pag. 14, dicat, quod menstruum inquinationis ministerium Diaconissarum a divino et sancto altari expulit, id neque ab antiquo servatum videtur, neque servatum ubique: meminit enim ipse Monacham anum et puellulam infra pubertatis annos constitutam (utpote quæ essent immunes ab inquinatione menstrua) ad altare monialium subservire Diaconis in depromendis et recipiendis sacris vestibus, thureque et igne præparandis. Plura vide apud eundem ad Ordinem servandum in benedictione Diaconissæ; qui utinam etiam Ordinem dedisset benedicendæ Hegumenæ; putat enim P. Papebrochius in aliquibus Sanctorum Actis legisse, quod Episcopus ei in manus tradiderit thuribulum tamquam id ad illius Ordinationis ritum pertineret.

f Exciderat circiter linea una, quæ videbatur hunc sensum continere. Similiter infra omissum aliquid fuerat, ubi puncta notata sunt.

DE S. THOMA SALO,

MONACHO ANTIOCHIÆ SYRIÆ.

COMMENTARIUS CONRADI JANNINGI S. J.

De ejus notitia ex Vita B. Marthæ et Evagrio.

SEC. VI.

Quia cultus ejus in vita S. Marthæ,

hic datur ob memoriam ejus in vita S. Marthæ.

Uti modo de B. Martha, Hegumena Monembasiæ, quod dies cultui dicatus lateat, ob synonymiam statim post S. Martham, S. Symeonis Stylitæ Junioris Matrem egimus; sic in præsentia de sancto hoc Thoma, ob mentionem illius in ejusdem S. Marthæ Vita factam, tractandum suscipiamus. Quam enim certum est, Thomam hunc Antiochiæ sacrum obtinuisse cultum, tam incertum quo obtinuerit die; cumque vix sperare liceat alicunde nos certiora edocendos, aptior visus est offerri locus non posse, quo reponeretur, quam hic ipse; ubi saltem aliqua ratio et connexio est, quod in vita præcedenti, ut dixi, S. Marthæ de illo agatur, forte numquam alias recursuro. Esse autem hunc Thomam, qui innotescit ex Vita prædicta num. 24 et 28 eundem cum illo, qui jam pridem cognitus fuit Evagrio Hist. Ecclesiast. lib. 4 Cap. 35 perspicue constabit consideranti utrumque locum mox proferendum.

2 Colligitur autem ex eodem Evagrio, quod initio

seculi sexti floruerit, ejusque ante medium occubuerit. Præterquam enim quod ea tempestate vixisse scribatur, qua ejusdem instituti Symeon Salus sapienti stultitia mundum illudit tempore Justiniani; apertissime indicatur, residente in sede Antiochena Ephræmio, e vivis excessisse; si quidem populus patratum statim a morte ejus miraculum de cadavere, alia sibi super imposita non ferente, Ephræmio nuntiavit: hunc autem ad medium seculi sexti non pervenisse, nec tamen multum abfuisse, habent tabulæ Theophani additæ. Colligitur item, qua in regione monasticam exercuerit vitam, nec non eximia viri tolerantia, injuriose colapho percussi: cognoscitur etiam prophetiæ dono præditum fuisse, ex vaticinio reipsa exitum suum sortito: cuiuslibet denique, compendium Vitæ mox subjiciendum consideraturo, alia quoque exinde eruere haud erit difficile.

3 Primum itaque proferatur quod legitur in Vita S. Marthæ supra memoratæ. Num. 24 ubi filium Symeonem illa rogat, ut sese in communi Daphnes loci

F
NOT. 37*
APP. TOM. VII
MAJI.

Floruit et obiit ante medium seculi 6.

patiat

A *patiatum cum peregrinis humulari; quos inter inquit, connumeratus etiam B. Thomas, sepulturam cum ipsis ibidem sortitus est; qui elapso triduo gloriam suam per miraculum testatus, non tulit se peccatoribus, qualis ego sum, passim jacentibus permixtam esse, et magnam Antiochiam summa cum gloria illatus est. Numero autem. 28, S. Thomas monachus appellatur. Plura dabit ac illustriara Evagrius, loco supra citato, hunc præfigens titulum: Περὶ Θωμᾶ μοναχοῦ, καὶ αὐτοῦ ὁμοίως προποικτοῦ Σαλοῦ. De Thomamonocho, qui etiam ipse pari modo stultitiam simulavit; scilicet quo S. Symeon Salus, cujus Vitæ epitomen Cap. præcedenti proposuerat. Sic igitur pergit.*

4 *Ἦν δὲ τὴν κατὰ Θεοῦ καὶ Θωμᾶς τὸνδε διαθλεύων τὸν βίον, ἀνὰ τὴν Κολήν-Συρίαν, ὅς πρὸς τὴν Ἀντιόχον γέγονε τὴν ἐπίτειον χορηγίαν κομιζόμενος τῆς κατ' αὐτὸν μονῆς. ἐτίτακτο δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας. Τοῦτον ὁ Ἀναστάσιος οἰκονομῶν τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ συγχῶς αὐτὸν ἠνώγει, τῇ χειρὶ κατὰ κορβῆς ῥαπίζει καὶ δυσσασχετοῦντων τῶν σφίσι παρόντων, ἔφη, οὔτε αὐτὸν ἐτι λήψεσθαι, οὔτε τὸν Ἀναστάσιον δοῦναι καὶ ἄμφω γενέσθαι. Ἀναστάσιος μὲν μετ' ἡμέραν μίαν τὸν βίον ἀναστρέψαντος, Θωμᾶ δὲ ἐν τῇ τῶν νοσούντων καταγωγῇ ἀνὰ τὸ πρόσκειον Δάφνην, ἐν τῇ ὁπορεύσει, πρὸς τὸν ἀγῶνι μεταστάντος βίον. Ἐπειδὴ ἐνὸς καὶ δευτέρου τεθέντων, ὑπερθεῖν αὐτοῖν τοῦ αὐτοῦ σώμα γέγονε, μέγιστον θαῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ θάνατον αὐτὸν ἀναδεικνύντος (ἀπεπέμποντο γὰρ μακρὰν ἀποκρουόμενοι) θαυμάσαντες τὸν Ἄγιον, Ἑφραιμῶ διαγγέλλουσι. Καὶ μετὰ δημοτελοῦς ἀγερῶν καὶ πόμπης μετακομίζεται ὁ πανάγιος αὐτοῦ νεκρὸς ἀνὰ τὴν Ἀντιόχον, ἐν δὲ τῇ κοιμητηρίῳ τιμᾶται τὴν τῆς κατὰ Θεοῦ*

λοιμώδῃ νόσον παύσας· οὗ καὶ τὴν ἐκτίειν ἐορτὴν μέχρις ἡμῶν παῖδες Ἀντιωχέων μεγαλοπρεπῶς ἄγουσιν.

5 *Fuit etiam ea tempestate Thomas quidam, qui in Coele-Syria idem vivendi genus excolebat. Hic aliquando Antiochiam venit, annum stipendium accepturus ad monasterii sui alimoniam. Hoc autem stipendium ex redditibus Antiochensis Ecclesiæ præberi consueverat. Quodam igitur die Anastasius, qui erat Œconomus ejusdem ecclesiæ, supradicto Thomæ, quoniam frequenter ei molestus erat, colaphum infregit. Quod factum cum indigne ferrent qui aderant, Thomas nec se accepturum amplius quidquam, nec illum daturum esse dixit. Utrumque porro ita evenit; Anastasio postera die e vivis sublato; Thoma vero inter redeundum in hospitio infirmorum, quod est in suburbano Daphnensi, ad immortalem vitam evocato: cujus cadaver sepultum est in monumentis peregrinorum. Sed quoniam uno et altero post illum ibidem sepulto, corpus Thomæ semper supra illos extabat (Deo scilicet etiam post mortem illius maximum edente miraculum; reliqua enim cadavera submovebantur longius ac repellebantur) incolæ sanctum virum admirati, Ephræmio rem nuntiant. Tum vero sanctissimum ejus corpus publica festivitate ac solenni pompa Antiochiam deportatum, et in cœmeterio honorifice depositum est; cum pestilentem morbum, qui tum grassabatur, translatione sua depulisset. Hujus diem festum Antiocheni ad nostra usque tempora quotannis magnifice celebrant. Hactenus Evagrius, et ipse Antiochenus, unde et fidei majoris. Plura de illo rependienda, vix spera.*

vixisse in Coele-Syria:

et obitu supradicto Antiochiæ mortuum

E

DE B. PHILIPPO PLACENTINO
ORDINIS EREMITARUM S. AUGUSTINI.

G. n.

SYLLOGE HISTORICA.

De ejus ætate, cultu, patria, corpore.

ANNO MCCCVI.
C *Petrus Maria Campi, Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Placentinus, tomo 3 Historiæ Ecclesiasticæ patriæ, Italice sub annum MDCLXII excuso, asserit B. Philippum Placentinum, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini, Placentiæ in Conventu S. Laurentii dicti Ordinis anno MCCCVI extremum diem obiisse, eumque quatuordecim solenni concursu a dictis Fratribus S. Laurentii celebrari, tertia feria Pentecostes: quæ dicto anno MCCCVI incidit in hunc xxiv Maji. Nam tunc cyclo Lunæ xv, Solis xxvii, littera Dominical: B Pascha celebratum fuit die in Aprilis, et festum Pentecostes xxiv Maji. De eo sequentia scribit prædictus Canonicus: B. Philippus civis noster est in magna æstimatione ac reverentia apud suos caros populares, et a Domino Deo illustratus miraculis, tam in vita quam post mortem: ejusque sacrum corpus fuit a Fratribus in particulari sepulchro depositum.*

2 *Non refert, quod in quadam Chronico MS. appelletur Philippus Mantuanus: forte id contigit ideo, quod Mantuæ suscepit habitum monasticum, aut longo etiam tempore habitavit; eo modo quo S. Nicolaus ejusdem Ordinis Augustiniani cognominatur Toleantinus, quamvis natus fuerit in diocesi Firmana. Quidni et familia cognominata Mantuana fuerit Placentiæ, uti modo sunt Parmensis, Cremensis, Neapolitana, vulgo dictæ da Parma, da Crema, da Napoli, et similes. Præterea Mantuani, qui diligentissimi sunt in enumerandis etiam recentioribus Sanctis ac Beatis ibidem pro-*

gnatis (inter quos sunt B. Juliana Mantuana, Abbatissa Venetiis, B. Clara et B. Claromunda sanctimoniales Goadavenses, et B. Margarita sanctimonialis ad S. Vincentium) non tamen recensent cum iis B. Philippum; licet non patuerint, ob vicinitatem locorum, ignorare sanctitatem vitæ et famam miraculorum. Hinc credi potest B. Philippum Placentiæ natum fuisse, et recensendum inter Sanctos ac Beatos, originæ suæ ac natalitate Placentinos: prout illum esse censuerunt multi ac fide dignissimi scriptores, etiam externi et non Placentini. Quo circa non adfertur auctoritas Domini Locati Placentini, qui posset videri favere Patribus Eremitanis Placentinis, dum de illo dicit: Est et Philippus pro Divo habitus. Sed primo loco assumatur Ambrosius Coriolanus, qui ut Ordinis sui Generalis potuit habuisse plenam sanctitatis notitiam, ac corpus ejus visitasse, et examinosse librum, in quo omnia ejus miracula continebantur, quem asserunt Patres incendio periisse. Hic ergo Generalis, in Chronico suo Romæ anno MCCCCLXXXI excusa, inter Sanctas et Beatos sui Ordinis collocat B. Philippum his verbis: Vigessimus sextus fuit B. Philippus Placentinus: cujus corpus requiescit in ecclesia S. Laurentii Placentiæ, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini in magna veneratione ac reverentia: meritis cujus multa signa omnibus, et maxime Placentiis, continuo Deus ostendit, quæ longum esset hic narrare. Hæc ibi. Eodem modo Raphael Volaterranus lib. 21 Commentariarum, ubi de hoc Ordine Eremitarum agit,

dicenda Placentia.

F

ista

A *ista verba adducit* : Inter Beatos et illi putantur, vitæ meritis vulgo cogniti, Vitus Pannonius, et Philippus Placentinus. Ita et Philippus Placentinus appellatur ab Hieronymo Seripando Cardinale, qui *Legotus Pontificius in Concilio Tridentino præsedit, et Compendium rerum Augustinianarum scripsit. Sed et Josephus Pamphilus Episcopus Signinus in Chronico Ordinis ejusdem Romæ anno MDLXXXI excuso, ad annum MCCCXLI ista habet* : Philippus Placentinus, vir ut multa sanctitate præditus, multos etiam infirmos miraculose sanavit, præsertim Guilielmum Priorem Generalem, qui morbo gravi correptus vivere desistebat. Demum (quod valde appendendum est) *Papæ in Conventu Fratrum Eremitarum S. Augustini, inter imagines Sanctorum oc Beatorum Ordinis in Claustro depictas, est effigies devota hujus B. Philippi, dextra manu tenentis liliū cum aliquo Officio, capillitio calvo et barba rara aut pene nulla, apparentis quasi esset ætatis quinquaginta circiter annorum, circa ejus caput in circuitu ista verba leguntur* : B. Philippus de Placentia.

Ab aliis Mantua assignatur.

B *3 Et hæc omnia decerpimus ex narratione Petri Mariæ Campi Canonici Placentini, circa sanctitatem et locum natalem dicti B. Philippi. Interim Hieronymus Roman, et ex eo Herrera, de quibus infra agemus, et Ludovicus Tarellus Bononiensis in Compendio suo Illustrium sanctitate virorum ac mulierum ordinis Augustiniani centuria 2 cap. 48, censent B. Philippum, licet nativitate fuerit Mantuanus, Placentinum cognominari, quod ibidem quasi toto tempore vixerit, et miraculis etiam in vita clarus decesserit : sicut S. Antonius Ordinis Minorum, natus Ulyssipone in Lusitania, cognominatur Potavinus sen de Padua, quod meritis et miraculis clarus Patavii obdormiverit in Domino. Porro Thomas de Herrera tomo 2 Alphabeti Augustiniani pag. 241 asserit, in antiqua MS. Chronica Placentina hæc contineri* : Eodem anno MCCCVI Beatus Frater Philippus Ordinis Fratrum Eremitanorum obiit in civitate Placentiæ miraculis coruscando, et sepultus fuit in Ecclesia Fratrum Eremitanorum Placentiæ. Ubi non dicitur Placentiæ natus :

quod nos aliorum ulteriori examini relinquimus, et ex eodem Herrera ista adjungimus. Si verum est quod Pamphilus et Pamphilo cœvus Hieronymus Roman retulere, nempe B. F. Guilielmum de Cremona Priorem Generalem, qui gravi morbo correptus vivere desistebat, fuisse a B. Philippo in pristinum incolumitatis statum restitutum ; intelligendum est de Guillelmo adhuc adolescente, qui anno MCCCXVI in Generalem assumptus est, et usque ad annum MCCCLIV et amplius supervenit. Cur autem non intelligatur smatus implorato patrocinio B. Philippi mortui ? Sed pergit Herrera.

4 In ecclesia cœnobii nostri Placentini (ut Petrus Maria Campi refert) a tempore immemoriali fit quotannis festum de B. Philippo, quamvis nec divinorum Officiorum, nec Missæ celebratione colatur, feria tertia in Pentecoste : et in ejus honorem fit solennis aquæ benedictio, concurrente populo, ut narrat Andreas Gellominius in Thesauro cœlesti devotionis ad Beatam Virginem. Olim ejus corpus a multis annis reconditum erat supra quoddam altare in urna lapidea, cultum et adoratum a populo Placentino. At cum aliquibus abhinc annis vir quidam nobilis illud ornare ac decorare vellet ; in honorem hujus Beati, sacra illius pignora inde incaute fuerunt amota, nullo rogato instrumento, neque assistente Ordinario, et ad sacristiam translata ; ubi nunc sunt intra capsam. Ex ea incuria ortum, ut nunc loci Episcopus de identitate corporis juridice dubitet, antequam in prædictum locum decentius et pulchrius ornatum restituatur... Addit Hieronymus Roman, suo tempore feria tertia Pentecostes de B. Philippo quotannis divinum Officium ad primas et secundas Vesperas, et ad sanctum sacrificium Missæ solitum celebrari : ejusque exuvias in peculiari sacello illi sacro, sub marmoreo tumulo quatuor innixis columnis, recondi, iisque carminibus sepulcrum exornari.

Qui dudum latuit, redolens sacer ecce Philippus, Clauditur inventus marmore nuper in hoc.

D
AUCTORE G. H.

Aquæ benedictio:

corpus ad Sacristiam delatum,

E

olim in proprio Sacello.

APPENDIX

AD DIEM VIGESIMAM QUARTAM.

DE MARTYRIO S. MELETII ET SOCIORUM.

PRÆFATIO CRITICA.

Cur narratio, nostro judicio fabulosa tota, hic detur, et quidem Græcolatine.

SUB ANTONINO IMPER.

Quia hodierna Romano inscriptum Martyrium

Sanctorum Martyrum Meletii Ducis, ac sociorum ejus ducentorum et quinquaginta duorum, qui diverso mortis genere martyrium compleverunt : item sanctarum Martyrum Susannæ, Marcianæ, et Palladiæ, prædictorum militum conjugum, quæ una cum parvulis suis fractæ sunt, meminit hoc die Romanum Martyrologium, prout illud habetur auctum a Card. Beronio, secutū in his Sirteti Menologium, ubi de iis agitur æque ac in Synaxariis Basiliano, Clavromontano, Clusketiano, Marciniano, Ambrosiano, non sine insigni quoad numerum varicante. Nam in quibusdam socii Meletio dantur mille ducenti quinquaginta ; in quibusdam, mille supra myriadem (sive undecies mille) ducenti et octo. Prolixa ubique adduntur elogia, in quibus nominatim laudantur, præter mulieres supra nominatas ; Stephanus et Joannes Comites, Festus,

Faustus, Marcellus, Theodorus, Meletion, Sergius, Marcellinus, Felix, Photianus, Theodoriscus, Mercurius, et Didymus ; Serapion Ægyptius, Callinicus magus, Christianus et Cyriacus pueri. Horum omnium qualiscumque notitiam, ad prædicta Synaxaria transiit ex Actis, quæ in Laurentina Bibliotheca Florentiæ Græce descripsimus, et ejusmodi sunt, ut cogamur dubitare, an ullum omnino habent in vera historiam fundamentum ; ac proinde, utrum prudenter possint inter Martyres recenseri ii, qui ex illis solis innoverunt.

2 Tota tragædia sub Maximo Ægypti Præsidente, in Galatiam contra Christianos jussu Antonini Imperatoris profecto, ucta dicitur, in Tobiensi Metropoli, cujus tunc Episcopus erat Diciasius : hic autem Concilio Nicæno interfuit diu post tempora cujuscumque Antonini. Deinde, exemplo non alibi legendo, omnium fere corpora

dandum hic fuit, licet fabulosum:

D. P.

F

A pora post obitum dispornisse dicuntur, unde nullius
 ACCTORE D P. eorum in aliqua particulari ecclesia cultus aut veneratio. Verum (ut alia plurima taceam) obsterret imprimis a fide dictis Actis adhibenda descriptus tyrannorum exitus, Maximi Ducis, et Antonini Imperatoris: quorum hic in Ægyptum veniens fulmine interiisset, huic vero succedens Leo Princeps (toti Romana historiae ignotus) inventum inter cruciatus Diciasium Episcopum ab eis solvisset, Christianorum ecclesiam catenus clausam aperuisset, persecutionem a Christianis in ipsos convertisset Gentiles. Quæ si legere potuisset sapientissimus Baronius, putamus cautius processurum fuisse, in iis, quorum talem agnovisset fontem, ad Romanum Martyrologium adscribendis. Habebamus ea jam quidem labore hand levi Daniclis Cardoni nostri Latine reddita, sed pusillorum scandalum veriti, quontamcumque adhiberemus cautelam, non sumus ausi ea ad proprium locum ponere. Ne tamen nihil dedisse videamur tot Synaxariorum auctoritati, et criticae severitati in iis rejiciendis nimium tribuisse; post longam super his deliberationem, placuit novam inire viam, per quam neque in Sanctorum certorum numerum inserantur ii, de quibus sic merita dubitamus; neque tamen potestas de re tota iudicandi subtrahatur lectori, ægre fortassis laturo, si tantus tamque insignis numerus, jamque in Ecclesie Fastos receptus, nostro privato iudicio expungatur. Quod si placere nunc viderimus, licbit nobis alias quoque ad hoc exemplum simili in causa procedere, ex neutro capite arguendis, sive quod veterum monumentorum aliquid supprimentes, antiquitati faciamus injuriam; sive quod dubios Sanctos certioribus admissentes, veritatem obscuremus.

et quidem
 ad 24 Maji:

3 Diem retinemus xxiv Maji, cum prædictis Synaxariis atque Sirleto et hunc sequente Baranio, quamvis in MS. Florentino reperta Acta notentur Μηνί Μοίω

KE' Mensis Maji die xxv. Eadem, nullo expresso D numero, hunc simpliciter præferunt titulum: Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μελέτιου Στρατηλάτου, καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου Κωπῆσιον, καὶ πάντες τοῦ πλήθους αὐτῶν Martyrium Sanctorum Meletii Ducis, Joannis et Stephani Comitum, et omnis multitudinis eorum. Qui magna Menza ceterosque Græcorum rituales libros superiori seculo imprimenda curarunt Venetiis, aut nullam horum uspiam memoriam repeterunt, aut (quod vix credo) de industria omiserunt, alias haud quaquam severi exploratores fabularum. Hispanici Martyrologii auctor Joannes Tamoyus de Salazar, exemplo Bivarrii et ex auctoritate Pseudo-dexteri sui, Cluniæ, veteri Hispaniæ in Areracis oppido, hodie Cruuna del Conde dicto, illos omnes transcribens (hanc enim licentiam Dextrinarum quisquiliarum auctori dicam, an impostori, faciebat Baronii Sirletique silentium de loco ac regione Martyrii) quoniam eos ibi referri videbat ad annum ccc; censuit huc quoque spectare repertum Cluniæ in terso lapide monumentum, Ramauis litteris sic insculptum.

quando etiam Irse-ritur Martyrologio Hispanico.

DIOCLETIAN. IOVIUS. MAXIM.

HERCUL, CÆS. AUGG.

AMPLIFICATO. PER. ORIENTEM.

ET. OCCIDENTEM. POP. R.

ET. NOMINE. CHRISTIAN. DELETO.

QUI REM PUB. EVERTEBANT.

E

Sed hæc refutationis non egent, cum eruditioribus Hispanis nota jam passim sit impostura Chronici Pseudo-dextrini oliorumque similium; et talia apud cordatos lectores retulisse, sit ea refutasse.

ACTA FABULOSA

Ex MS. Bibliothecæ Laurentianæ Florentiæ Pluteo IX Cod. XIV.

Interprete Daniele Cardono Societatis Jesu.

CAPUT I.

Meletii victoria de canibus, per quos Christianis nocebant dæmones: et militis unius de eo somnium.

C

F

Quibus temporibus Romanum imperium administrabatur ab Antonino, a Principe adhuc gentili, magnam in Christianos persecutionis procellam excitavit Maximus, Ægypti Præfectus, ab eodem Antonino in Galatarum regionem, ut Christi fidem professos invaderet undique, et dura insectatione urgeret, immissus. In eam provinciam simul atque homo impius ac crudelis pervenit, confestim quotquot reperiri potuere Christiani, aut idolis sacrificare, aut acerbissimos subire cruciatus, sunt compulsi. Metropolim b Tabiensium, etiam mandato Imperatoris, ferox persecutor est ingressus. Fama quippe acceperat versari in ea civitate virum, cui Meletio nomen, Christianæ religionis sectatorem acerrimum, et exercitui apud Galatas cum potestate summa præfectum.

Maximo Christianos in Galatia persequente,

b

male sibi a Meletio moneantur dæmones,

2 Adventante in memoratam modo civitatem Maximo, auditæ sunt voces varia vaticinantium dæmonum, qui in eo commorabantur balneo, quod Gymnasii etiam nomine vocabant, et in quo Hercules, Palladis, Veneris, Dianæ, ac Minervæ conspiciabantur simulacra. At qui in Jovis delubro sedem fixerant impuri genii, ex utroque loco in unum

Κατ' ἐκεῖνον καιρὸν διώκοντο οἱ Χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀντωνίνου, ἐθνικοῦ ὑπάρχοντος, διὰ Μαξίμου τοῦ Δουκὸς τῆς Αἰγύπτου, ἀποσταλέντος ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀντωνίνου ἐν τῇ τῶν Γαλατῶν γῶρᾳ, καὶ ἐξουσίαν λαβόντος τοῦ περιέρχεσθαι καὶ διώκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐργάτας Χριστιανούς. Οὗτος ἐλθὼν ἠνάγκασεν αὐτοὺς θύειν τοῖς θεοῖς, ἢ κολάσασθαι ἀνηκέστοις ὑποβάλλεσθαι. Ἐξεπέμφθη δὲ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν Ταβιανῶν Μετρόπολιν· ὅτι ἤκουσεν ἐκεῖ εἶναι τινα ἄνδρα τῆς αὐτῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν, ὀνόματι Μελέτιον, ἐπέρχοντα τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηλάτου ἐν τῇ αὐτῇ γῶρᾳ τῶν Γαλατῶν.

Ἐλθόντος δὲ Μαξίμου τοῦ Δουκὸς ἐν τῇ Ταβιανῶν μετροπόλει τῆς Γαλατίας, προεφῆτευον οἱ δαίμονες, οἱ μὲν παραμένοντες ἐν τῷ δημοσίῳ λουτρῷ τῷ ἐπιλεγόμενῳ Γυμνασίῳ, ὅπου εἰστέκει Ἡρακλῆς, καὶ Παλλὰς, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ἡ Ἀρτεμις, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ. Οἱ δὲ λοιποὶ, οἱ ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ, ἐκ τῶν ἀμφοτέρων συναγόμενοι τόπων, τοὺς παρερχομένους ἀπέκτεινον. Ἦν γὰρ ὁ δῆθεν πρῶτος αὐτῶν λέγων αὐτοῖς· Ὅτι περ ἐγὼ ἀναβὰς εἰς τρίτον οὐρανὸν, ἤκουσα Ἀγγέλους πεμπόμενους ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὅτι ἀπέλθετε πρὸς Μελέτιον, καὶ διαφυλάξατε αὐτόν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Α αὐτῷ. Νῦν οὖν τί ποιήσομεν; Οἷν ἔτι δυνάμει παρ-
μένειν ἡμεῖς ἐν τῇ χαλκορυγῇματι, καὶ διασπρέψαι τὰς
ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Τῇ γὰρ τρίτῃ νυκτί, μηνὶ Αὐ-
γούστῳ, πεσέεται ἡ κεφαλὴ τοῦ χαλκορυγῇματος οὐρανίου
δυνάμει, ὑπὸ τινος Μελετίου λεγομένου. Ἄλλ' ἡμεῖς εἰ
τινα ἐύρωμεν νυκτὸς ἢ μεσημβρίως, ἀποκτείνωμεν αὐτόν,
ὥς νομίζοντες ἀποκτείνειν Μελέτιον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.
Ταῦτα οὖν ἤκουον οἱ μικροὶ ἱερεῖς τῶν Ἑλλήνων παρ-
μένοντες ἐν τῇ ἱερῷ τοῦ Διὸς, καὶ ἀνῆγγελλον τῷ Σερα-
πίῳ, ὅστις ἦν ἐλθὼν ἐξ Αἰγύπτου σὺν τῷ Μαξίμῳ.

Χωρήσαντες οὖν οἱ δαίμονες εἰς κύνας, τοὺς παριόντας
Χριστιανούς ἐπολέμουν· ὁ δὲ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μελέτιος
ἀκούσας, καὶ ζήλου θεικοῦ πλησθεὶς, λέγει τοῖς Κόμησι,
καὶ τοῖς Τριδούνοις ἐσιώσιν ἐγγὺς αὐτοῦ· Ἄνδρες νεανί-
σται, διὰ τὸν Βασιλέα ἡμῶν τὸν ὕψιστον, καὶ τὸν βρα-
χίονα αὐτοῦ τὸν ὑψίστον, τὸν ἐν ἀνάγκῃ πολεμοῦντα ὑπὲρ
ἡμῶν, σιγήτε γενναίως. Ἀκούσα γὰρ ὅτι περ κύνας συναχ-
θέντες, οὐδένα καθεστύουσιν τῶν Ἑλλήνων, εἰ μὴ μόνον
τοὺς γνωρίζοντας τὸν ἀόρατον ἡμῶν Βασιλέα τὸν ἐπου-
ράνιον. Θέλω οὖν ἵνα τὸν Χριστὸν σύμμαχον λαδόντες
ἀποκτείνετε αὐτούς. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν νεανίσκων,
ὀνόματι Φαῦστος Κόμης, ἐλθὼν λέγει τῷ ὄχλῳ. Τί
στήκομεν, Ἄνδρες Ἀδελφοί; ἀπειλούντες ποιήσωμεν τὸ
κελευσθὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ στρατηλάτου ἡμῶν. Οἱ δὲ ὄχλοι
ἀπίεσαν προθύμως, ἀρπάξαντες ξύλα τοῦ ἀπειθεῖν καὶ
ἀποκτείνειν τοὺς κύνας.

Ὁ δὲ Μελέτιος ποιήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα,
ὑποβληθεὶς ὑπὲρ Ἀγγέλου, καὶ ἀρπάσας παιδικὸν ἔνδυμα,
ἐξεπλῆκται ὡς λέων· ἦσαν γὰρ Ἀγγελοι τοῦ Θεοῦ οἱ βρη-
θῆντες αὐτῷ. Καὶ ἀπελθὼν ὁ Μελέτιος, ἀντικρυς τοῦ
ἱεροῦ ἔστη, καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μικροὶ· Μὴ σε διασπα-
ρίζουσιν οἱ κύνες; οὐκ οἶδασιν γὰρ τὸ τίς εἶ; Οἱ μὲν γὰρ
ἐβλεπον αὐτὸν μόνον, καὶ ἔχοντα σχῆμα θουληκῶν· οἱ δὲ
ἐβλεπον αὐτὸν ἔχοντα σχῆμα ἀρχοντικῶν, καὶ ὄχλον μετ'
αὐτοῦ λευκοτόρον, ἐρόντων δὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν
σκήπτρα βασιλικά. Ὁ δὲ κύων ὁ εἷς, ὁ πρὸς μέντοι ἐν
τῷ ναῷ τοῦ Διὸς, πάντων ὡν εἰσμεγέθης, τρεφόμενος σπὺ
τῶν μιεροθύτων, προσεσχηκώς τῷ Μελετίῳ, τοῦ μὲν
ὕλακταιν οἷον ἐπαύετο, τὸ δὲ ὁρμήσαι οἷον ἐδύνατο
ὑποστρεφόμενος. Καὶ λέγουσιν οἱ Ἀγγελοι τῷ Μελετίῳ·
Ἐπιτίμῃσον τῷ κυνὶ, καὶ διαρρήξεται. Λέγει ὁ Μελέ-
τιος τῷ κυνὶ οὕτως· Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ βραχίον ὁ
ὑψίστος καὶ ἀόρατος διαρρήξει τὸν κύνα τοῦτον. Καὶ εὐ-
θὺς διερρήχθη ὁ κύων, καὶ εὐρέθη ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ
δράκων νεκρὸς, καὶ ἐθαύμασαν οἱ μικροὶ τὸ γεγονός.

Καὶ ἀναχωρήσας πάλιν ὁ Μελέτιος, ἔρχεται ἐπὶ τὸ λου-
τήριον τὸ δημόσιον τὸ ἐπιλεξιόμενον Γυμνάσιον· καὶ προσ-
εσχηκότες οἱ κύνες τῷ Μελετίῳ, διὰ τὸν φόβον τῶν
μετ' αὐτοῦ ὄντων Ἀγγέλων περιεστέλλοντο αὐτόν. Ὁ δὲ
C Μελέτιος λέγει αὐτοῖς· Ἀπερ ἐποιήσατε κακὰ, ὁ Κύριος
ἐλχεται, καὶ νῦν τί περιστέλλεσθε; Καὶ πάλιν λέγει ἐν
προσευχῇ· Ὁ ὀφθολμὸς ἀκούματος καὶ ἀόρατος, ὁ ἐπι-
ελέπων ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, διαρρήξον καὶ τούτους
τοὺς κύνας, ὥσπερ καὶ τὸν ἐν τῷ ἱερῷ. Καὶ εὐθὺς ὅλοι
διερρήχτησαν οἱ κύνες, καὶ εὐρέθησαν ἐν ταῖς κοιλίαις
αὐτῶν ἀσπίδες νεκραί. Καὶ ἰδὼν ὁ Μελέτιος, πεσὼν ἐπὶ
πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς εὐλόγησεν τὸν Θεόν. Καὶ ἀναστὰς
καὶ ἰδὼν τὰ εἰδωλα τῶν ἀγαλμάτων ἐν τῷ δημοσίῳ λου-
τήρῳ, τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἑτέρων
ψευδευνύμων θεῶν, εὐξάτο κατ' αὐτῶν· καὶ εὐθὺς συνε-
τρίβησαν, καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. Ἀπερχομένου δὲ
αὐτοῦ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μικροὶ· Μὴ σὺ εἶ Μελέτιος, ὃν
προεφίχτησαν οἱ Θεοί; Ὁ δὲ σιωπήσας ἀνεχώρησεν ποιή-
σας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ.

Ὑπήκουσεν δὲ αὐτῷ ὁ ὄχλος αὐτοῦ, ἔχοντες ξύλα τοῦ
ἀπειθῆναι καὶ ἀποκτείνειν τοὺς κύνας. Καὶ προσγὼν αὐ-
τοῖς ἐρχομένους λέγει αὐτοῖς· Τί κάμνετε, Ἀδελφοί καὶ
πατέρες; Ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς διερρήξεν τοὺς κύ-
νας. Οἱ μὲν οὖν ἀκούσαντες ὑπέστρεψαν, καὶ ἀπίεσαν
μετ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ λέγουσιν· Τί θέλει τοῦτον εἶναι; Φυ-
στίνας δὲ ὁ πρῶτος αὐτῶν λέγει αὐτοῖς· Ἀδελφοί, εἶδον
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἐνύπνιον. Καὶ ἐλογισάμην ὅτι ἄρα μὴ
βασιλεύσαι ἔχει ὁ νεανίας οὗτος, ἢ ταχέως ἀπαθάνειν.

coacti, praetereuntium plures morte afficiebant. Ita
quippe edixerat, qui primum inter illos locum
obtinere visus; quoniam ego in tertium usque cœ-
lum conscendens, audiavi Angelorum voces a Mi-
chaele Archangelo missorum ad Meletium, ut ma-
gna eum comitesque ejus diligentia adversus nos
securus praestent. Quid igitur nunc, secii, agimus?
Non enim nobis deinceps licitum erit simulacra hæc
ænea, ut ante, inhabitare, nec mortalium animos
mentesque pervertere. Augusto namque mense, et
mensis ejus nocte tertia, ænei hujus simulacri caput
divina virtute in terram corruet, Meletio quodam
facinus patrans. Nos itaque si quem nocturno aut
meridiano tempore deprehenderimus, mox eneeinus,
ipsum veluti si Meletium interficiendum haberemus
præ manibus. Hasce dæmonum insanientium voces
ut perceperunt scelerati sacerdotes Gentilium, qui
in templo Jovis sacra impia procurabant, reu om-
nem detulerunt ad Serapionem, qui cum Maximo
illuc ex Ægypto advenerat.

3 Dæmones interim cum ferocissimorum canum
insedissent corpora, Christianos via illa euntes mi-
sere discerpebant. Insignis autem Dei famulus Me-
letius hæc audiens, et divino quodam zelo incensus,
Comites ac Tribunos qui tunc aderant, hoc modo
alloquitur: Viri juvenes, per summum nostrum Im-
peratorem, et per brachium ejus excelsum, cujus
in rebus angustis numquam nobis auxilium deest,
moneo vos hortorque, ut fortiter ac genere stetis
in acie, ac rem quam dicam agatis. Ad aures meas
pervenit, quod plures in unum coacti canes Genti-
lium nulli noxam inferant, nisi in eos incidant qui
invisibilem et cœlestem nostrum Regem agnoscunt
et profitentur. Hoc igitur volo, ut divina Christi fi-
dentes ope canes illos quam primum interficiatis.
Tunc ex adolescentioribus unus, Faustus, Comitibus
titulo insignis, progressus in medium, turbam ad-
stantem ita compellat: Quid moramur, viri Fratres?
eamus porro, et quod militiæ nostræ Praefectus im-
perat, strenue exequamur. Hac voce percepta, om-
nis continuo multitudo magnis animis ad id quod
imperabatur perficiendum est digressa, fustibus ad
perdendos inactandosque canes præcipue instructa.

4 Meletius ipse, postquam Christi se signo mu-
nivisset a bono Angelo impulsus, sumpsissetque ve-
stem juvenilem, leonis instar in discrimen sese obtu-
lit: Angeli quippe auxiliabantur. Progressus ergo
Meletius, ex opposito profani templi constitit, quem
ita innox afflati sunt impii sacerdotes. Ne te dilace-
rent canes isti: nesciebant enim quis esset. Nam
illi quidem cernebant solum Meletium, habitu quasi
servili indutum: at canibus, objiciebatur augustiori
longe forma et digna principe, ac multa cum co-
turba albis tunicis sceptrisque regiis conspicua.
Canis deinde ex iis unus qui in delubro Jovis serva-
batur, corporis magnitudine alios superans, quem
præcipua cura sacerdotes Jovis enutriverant, in Me-
letium inamissus, latrare quidem minime destitit,
sed occulta vi repulsus irruere in illum penitus
haud valuit. Tunc ad Meletium Angeli; Increpa,
inquiunt, canem istum, et e vestigio disruptum eum
videbis. Et Meletius ad canem verba dirigens, Ver-
bum, ait, divinum, et brachium ejus excelsum ac
nulli mortalium conspicuum, canem hunc disrupt-
pet. Quo dicto, canis absque mora disruptus concidit;
in cujus ventre serpens quoque mortuus reper-
tus est, ob quod portentum vehementer obstupuerunt
nefarii sacerdotes.

5 Meletius autem inde se auferens, ad balneum
publicum, quod et Gymnasium nominari supra dixi-
mus, est progressus. Atque hic emissi rursus in
cum canes, metu Angelorum, quibus cingebatur
Meletius, non sunt ausi hominem sanctum propius
attingere.

D
EX 35.
FLORENT.

conspirant
etiam ipsi:

contra quos
ingressos in
canes ad
nocendum
Christianis
E

Meletius so-
cios animat,

et canem
maximum
in se im-
missum ver-
bo occidit:
F

deinde etiam
ceteros,

EX MS.
FLORENT.et Deorum
statuas
evertit :quod cum
sociis nar-
rasset,narrat etiam
Faustinusvisum sibi
de Meletio,
Joanne ac
Stephano
objectum,quod alter
explicat.

A attingere. Tum Beatus ; Quæcumque, inquit, male peregristis, Dominus a vobis requiret. Quid autem nunc me circumstistis? Ad Deum deinde orando conversus : Qui, inquebat, numquam non vigilas divinæ providentiæ oculus, qui etsi a nobis nequaquam videre totius tamen mundi res omnes acutum perspicis ; hos, obsecro, nunc etiam canes eodem mortis genere, quo priorem illum e Jovis templo in me prosilientem interfecisti, prosterne. Finita precatone, canes ad unum omnes, ut voluerat Meletius, extincti sunt, in quorum singulorum corporibus singuli similiter mortui serpentes sunt inventi. Rei insolentia permotus Meletius, in terram ac faciem suam primum se conjecit, et benedixit Dominum. Tum consurgens, atque idolorum statuas in publico balneo conspicatus, Herculis videlicet atque Artemidis aliorumque falso nomine Deorum, suas vix contra illos imprecationes conceperat, cum universæ in frusta fuerunt comminutæ, quo peracto, abire ipse alio perrexit. At sacerdotes idolorum : An non, inquiunt, Meletius tu es, de quo nuper Dii nostri vaticinati sunt? At vir sanctus, nullo eos responso dignatus, et sacrosanctæ Crucis signo sese communiens, cœpta via pergebat.

B Jamque ingentem militum suorum multitudinem, lignis et fustibus quibus canes mactarent probe armatam, sibi habebat obviam, quam sic continuo compellavit : Quid Fratres Patresque amantissimi, tanto labore quæritis? Dominus noster Christus canes, de quibus dicebam, potenti sua virtute disruptos interfecit. Hæc illi intelligentes, una cum Meletio viam qua venerant relexerunt : quidam etiam ex illis, quo hæc omnia spectarent, diligentius investigabant. Quibus Faustinus, ex omni turba præcipuus, hoc modo respondit : Hac ipsa, Fratres, nocte somnium mihi est oblatum, ex quo conjecturam facio, egregium hunc juvenem non diu cum imperio nobis præfuturum, sed cito facturum vivendi finem. Universa deinde multitudo ; Enarra, exclamat, nobis quæcumque per visum nocturnum tibi fuere conspecta.

7 Quæ vidi, respondit Faustinus, hæc sunt quæ dicam. Videbar mihi sublimi in solio Maximum videre consistentem, et Indum hominem ad ejusdem latus, qui manu quidem dextra gladium vibrans, Maximi ipsius pectus et cor videbatur impetere, ac sinistra latus ejus ferire. Tum nescio quid dicturus Maximo, propius os suum hujus admovebat auribus præcipue vero in Meletium intentus eram, qui splendida, ut semper solet, veste indutus, utraque manu faciem percutiebat Maximi. Qui autem Maximo assidebat socius contra Meletium tentabat insurgere, et manus pariter cum machæra in altum tollens mortem afferre velle videbatur. Postea advenientes conspicio ac juxta thronum consistentes Juannem et Stephanum, hunc a dextro, illum a latere Meletii sinistro. Multis hi iisque accerrimis exprobrationibus impetebant Maximum, et Maximi pro tribunali socium. Insignis deinde est oblata visio. Ecce enim species mihi exhibetur viri e cælo ipso descendens, cujus amictus instar fulguris coruscus, et vultus auri in morem radiabat. Mann ille dextra coronam varietate admirabilem, sinistra igneum sceptrum præferens, ipsum vertici Meletii, ac utramque deinde manum Joannis et Stephani capitibus imposuit. At qui Maximo erat socius, conspectis quod dixi viris illustribus, e sella retrorsum decidit, nec amplius retinere valuit gladium. Maximus autem ipse in adstantem tribunali multitudinem iratus infremebat : sed qui e cælo descenderat, frementem sceptro percutebat, justo etiam judicio peragebat reum. Post quæ idem ille ad nos conversus ; Et vos, inquit, mecum estis, et ego vobiscum. Quid, oro, hæc omnia tandem portendunt?

8 Erat qui diceret Meletium absque dubitatione moriturum. Alius contra, non mortem, sed imperium ei denuntiari asseverabat. Tertius denique ; Nihil, inquebat, eorum quæ dixistis eveniet. Non enim aliud quidquam his omnibus scitote denuntiari, quam quod acre nobis cum Maximo bellum instet gerendum, e quo per Christi virtutem evasuri sumus victores. Hæc certa scilicet est interpretatio somni quod enarrasti : Qui Maximo assidebat pro tribunali socius, ipse est cacodæmon, cujus nobis quidem intentabatur machæra, sed incassum : quæ autem in manu Domini visa tibi est corona, victoriam reportandam, atque ipsæ Domini manus benignam ejus benedictionem auxiliumque paratum præsignificant. Ad publicum igitur urbis forum abeamus, et quid militiæ nostræ principi acciderit, intrepidi spectemus, Deusque nobis haud dubie aderit.

Oi δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀπ' ἡγγεῖλον ἡμῖν ἅπερ εἶδες. D

Ὁ δὲ Φαυστῖνος λέγει αὐτοῖς· Ἄπερ εἶδον ταῦτά ἐστιν. Ἐνόμιζον ἐν τῷ ὑπνῷ μου, ὅτι περ ἐκαθέζετο ὁ Μάξιμος ἐπὶ θρόνου, ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου ὄντος, καὶ συνεκατέζετο αὐτῷ ἄνθρωπος· Ἰνδός· καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ ἐκράτει μάχαιραν, ἐπὶ τὴν καρδίαν Μαξίμου φέρων, τῇ δὲ ἀριστερᾷ νύσσω τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα τοῦ Μαξίμου ἔχων. Προσέσχον δὲ τῷ Μελετίῳ ἐστῶτι, λαμπρὰν ἐσθῆτα φοροῦντι, ὥσπερ αἰεὶ, καὶ διδόντι εἰς τὸ πρόσωπον ταῖς δυοῖν χερσὶ τῷ Μαξίμῳ. Ὁ δὲ συγκαθέδρος αὐτοῦ ἐπεχειρεῖ πρὸς Μελέτιον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐγένοντο εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ τῆς μαχαίρας. Ἐπειτα εἶδον Ἰωάννην καὶ Στέφανον ἐλθόντας καὶ σταθέντας, ἕνα μὲν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων τοῦ Μελετίου, καὶ ἐνδρίσαντας Μαξίμον, καὶ τὸν συγκαθέδρον αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ μέγα θάμα εἶδον· Ἄνδρα κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, οὗ τὸ περιδόλαιον ὡς ἀστραπὴ ἔλαμπεν, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς χρυσὸς ἦν ἀποστρίλδων· ἐν δὲ τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ εἶχεν στέφανον ποικίλον, καὶ τῇ ἀριστερᾷ [σκήπτρον]· τὸν δὲ στέφανον ἔθηκεν εἰς τὴν κεφαλὴν Μαλετίου, τὰς τῆς χειρὸς ἔθηκεν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν δύο Ἰωάννου καὶ Στεφάνου. Ὁ δὲ συγκαθέδρος Μαξίμου ἰδὼν αὐτοὺς ἀπεστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἡ μάχαιρα ἐξέπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μάξιμος ἐνεδριμεῖτο τῷ ὄχλῳ· ὁ δὲ κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐπάταξεν αὐτὸν τῷ σκήπτρῳ, καὶ ἐδίχασεν αὐτόν· καὶ ἐπιστραφεὶς πρὸς ἡμᾶς εἶπεν· Καὶ ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐστέ, καὶ γὰρ μετ' ὑμῶν εἰμι. Τί θέλει τοῦτο εἶναι ;

Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν λέγει· Ἀποθανεῖν ἔχει. Ἄλλος εἶπεν· Οὐ γὰρ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ βασιλεῦσαι. Ὁ δὲ τρίτος λέγει· Οὐδὲν εἰρήκατε, οὐκ ἔστιν ἄλλως, ἀλλὰ μένει ἡμῖν πόλεμος μετὰ Μαξίμου, καὶ νικῆσαι αὐτόν ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν. Τὸ γὰρ ἐνύπνιον σου ἐστὶ τοῦτο, ὃ εἶπες. Ὁ συγκαθέδρος τοῦ Μαξίμου ἐστὶν ὁ διάβολος· ἡ μάχαιρα [ὁ πόλεμος] κατ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἰσχύει· Ὁ δὲ στέφανος, ὃν ἐκράτει ὁ Κύριος, ἡ νίκη· αἱ δύο χεῖρες αὐτοῦ, ἡ εὐλογία Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς, καὶ Κύριος μετ' ἡμῶν. Ἀπελθόμεν ἐπὶ τὸν τόπον τὸν κοινόν, καὶ ἴδωμεν τὸ γηγόνος τῷ Ἀρχόντι ἡμῶν, καὶ ἡμῖν ὁ Θεὸς βοηθεῖ.

E

ANNOTATA.

a Antonini quidem plures fuerunt, Antoninianæ tamen nomine passim censetur Persecutio quarta, sane gravissima, capta anno vii M. Antonii Veri et L. Aurelii Commodi, qui est vulgaris æræ 167. b Tabia, urbs Episcopalis Galatiæ primæ, sub Metropoli Ancyra, ad confinia Cappadociæ, versus Halym fluvium, inter Ancyram et Amasæam.

CAPUT II.

Comprehensi Meletius, Joannes, Stephanus frustra sollicitantur, et inter verbera tyranno insultant.

Απερχόμενοι δὲ αὐτοὶ προσέσχον πρὸς τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ Διὸς, καὶ ἶδον τὸν κύνα διαρρήγνεντα, καὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ δράκοντα νεκρὸν, καὶ τοὺς μιερεῖς παρεστηκότας καὶ θαυμάζοντας. Οἱ δὲ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἐδόξασαν τὸν Θεόν. Οἱ δὲ μιερεῖς εἶπον αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἀπεκτείνετε τοὺς κύνας. Οἱ δὲ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ εἶπον· Ἡμεῖς μὲν οὐ, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀόρατος, διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ Μελετίου ἀπέκτεινεν αὐτούς. Οἱ δὲ μιερεῖς εἶπεν πρὸς ἀλλήλους· Καλῶς προεφύτευσαν οἱ θεοί, διὰ τοῦτω καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀνέχμεθα ὑμῖν. Οἱ δὲ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἀπίεσαν ἐπὶ τῇ θυμῶσιν λουτρὸν, θεάσασθαι καὶ τοὺς ἄλλους κύνας. Οἱ δὲ μιερεῖς τοῦ Διὸς ἠκουλούθησαν αὐτοῖς κρυπτῶς. Ἀπελθόντες οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ ἰδόντες τοὺς ἄλλους κύνας διαρρήγνεντας, καὶ τὰ εἰδῶλα συντετριμμένα, ἐπήρουν τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν δοξάζοντες καὶ λέγοντες· Εὐλογοῦμέν σε τὸν ἐπὶ πάντων Κτίστην, τὸν ἀόρατον Βασιλέα, τὸν ἐπὶ θρόνῳ ἀσαλεύτῳ, τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, τὴν χειρὰ τὴν κραταίαν, τὸν ἀόρατον πολεμιστὴν, τὸν μόνον ἐλέημονα, τὸν διδόντα θῆξαν καὶ τιμὴν τοῖς ἐπ' αὐτῷ πεποιθόσιν, ὅτι αὐτὸς εἶ ὁ ἐλεῶν, αὐτὸς εἶ ὁ πολεμῶν τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν, αὐτὸς εἶ ὁ συγχοστῶν ἡμᾶς, ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἐφορῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· ἐφανέρωσας τὰ θαυμάσιά σου διὰ τοῦ δούλου σου Μελετίου, καὶ νῦν ποίησον κακῶς τοῖς θέλουσι πολεμεῖν ἡμᾶς ἀδίκως, ὅτι αὐτὸς εἶ εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἐαυτὰ δὲ ἤκουσαν οἱ μιερεῖς κρυπτόμενοι, καὶ ἰδόντες τοὺς κύνας διαρρήγνεντας, καὶ τὰ εἰδῶλα τῶν θεῶν αὐτῶν συντετριμμένα καὶ ἡδαφισμένα, ἐθαύμαζον λέγοντες· Τί θέλει τοῦτο εἶναι; Ἀφ' οὗ δὲ κατ' ἦλθεν νεφέλη φωτινὴ, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ Κύριος ἦν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Θαρσεῖτε, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι. Οἱ δὲ μιερεῖς ἀκούσαντες τῆς φωνῆς, εἶπον πρὸς ἀλλήλους· Ὅτι ὁ ἀόρατος Θεὸς ἐλάλησεν αὐτοῖς. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Ὅτι ὁ μέγας Ζεὺς διηλλάγη αὐτοῖς. Οἱ δὲ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ πεσόντες ἐπὶ πρὸς σὺνον, ἐπὶ τὴν γῆν, εὐλόγησαν τὸν Θεόν, καὶ ἀναστάντες ἐκ τῆς εὐχῆς ἀπίεσαν. Τινὲς δὲ ἐκ τῶν μιερέων κατενόησαν τῇ φωνῇ ἣ ἤκουσαν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτοῖς λέγοντες· Ἀπελθώμεν, ἴδωμεν πῶς εὐχονται τῷ ἀοράτῳ θεῷ αὐτῶν. Οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν ἀπῆλθον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς, καὶ ἀνήγγειλαν τῷ Σαραπίῳ περὶ τῶν συντριβέντων θεῶν αὐτῶν. Ὁ δὲ Σαραπίων ἀνήγγειλεν τῷ Μαξίμῳ, ἀρχιερεὶ καὶ χαίρων ἐπὶ τῇ συντριβῇ τῶν εἰδῶλων, καὶ ἐπὶ τοῖς γινομένοις ὑπὸ τοῦ ὑψίστου Θεοῦ· ἦν γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Σαραπίων ἐν Αἰγύπτῳ μονογενὴς τυγχάνων Χριστιανῶν γονέων, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Μαξίμος λαβὼν αὐτὸν ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλεγεν αὐτὸν ποιεῖν ἀρχιερεῖα τῶν θεῶν.

Ἀκούσας δὲ αὐτὰ ὁ Μαξίμος ἤρξατο διώκειν σφοδρῶς τοὺς Χριστιανούς. Ὁ δὲ δούλος τοῦ Θεοῦ Μελέτιος οὐκ ἠνέχετο αὐτῷ πεισθῆναι, καὶ ἐπιθῆσαι. Ὁ δὲ Μαξίμος ἐκέλευσεν συλλαβεῖσθαι τοὺς Ἀθλητὰς τοῦ Χριστοῦ, Μελέτιον, καὶ Ἰωάννην καὶ Στέφανον. Καὶ προσήγαγεν αὐτοὺς τῷ Μαξίμῳ. Ὁ δὲ ὄχλος τῶν στρατιῶν αὐτοῦ ἠθέλησαν αὐτὸν ἀποσπᾶσαι ἀπ' αὐτῶν· ὁ δὲ Μελέτιος ἐπετίμησεν τῷ ὄχλῳ ἐάσαι αὐτούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Διὰ τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν ἀόρατον καὶ φιλόανθρωπον, ἐνυέρισθωμεν μάλλον καὶ μὴ ἀπὸ τῶν εἰδωλοθύτων φαγόντες γελασθώμεν· ἐλπίζομεν γὰρ ὅτι ῥύσεται ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς μισροφάγίας τῆς ἐπ' αὐτῶν.

Ἐκίλευσεν οὖν ὁ ἀνοσιειώτατος Μαξίμος ἐνεγθῆναι αὐτοὺς τυρομένους. Εἰσρχθέντων δὲ αὐτῶν, ὁ Μαξίμος ὁ Δουρὲς εἶπεν· Γράμματα ἐδεξάμην τοῦ Αυτοκράτορος Ἀντωνίνου, τὰ κελεύοντα τοὺς Χριστιανούς θύειν τοῖς θεοῖς, καὶ ὅς ἂν μὴ ὑπακούσῃ τοῖς θεοῖς γραμμασίην, ὑπείθουνος

Maji T. V

Αbierunt igitur, utque ante Jovis templum constituerunt, canem disrupta alve extinctum, ac mortuum similiter in ventre ejus serpentem, impiosque sacrificulos cum admiratione adstantes spectarunt. Quod spectaculo commoti insignes Christi milites, Deum ut par erat benedixerunt. Ad quos continuo sacrificuli; Vos, inquit, Deorum nostrorum canes occidistis. Non quidem nos, responderunt fortissimi pugiles; sed Deus noster, mortalium nulli conspicuus, per verbum suum famulumque suum Meletium canes occidit. Prefecto, dixerunt ad invicem impii sacerdotes, vera sunt, quæ Dii nostri diu ante prænuntiaverunt; ac propterea conspectum vestrum præsentiamque perferre non valemus. Balneum inde commune, ut alios quoque canes miraculo occisos contemplarentur, Christi pugiles petierunt, quos Jovis sacerdotes furtim sunt secuti. Ut ventum est ad balneum, ac disrupti divina virtute canes, et falsorum deorum simulacra Meletii precibus confracta fuere oblata; piissimi milites protensis in cælum manibus, Deum hac ratione benedicere ac laudare sunt aggressi: Benedicimus te super omnia et omnium creatorem Deum, Regem nostrum invisibilem, cujus thronus potentia nullius potest concuti. Benedicimus brachium tuum excelsum, et manum tuam fortissimam: fatemur te bellatorem generosissimum, eundemque nobis inconspicuum, solum misericordem, qui gloria et honore multo cumulas in te fiduciam habentes, quoniam tu es misericors, tu es qui adversarios nostros expugnas, et in omnibus conspiras nobiscum. Divinæ tuæ providentiæ oculus in mundum universum semper intentus, mirabilia sua consilia per famulum Christi Meletium abunde ostendit. Sed et nunc contrarium te præbe iis qui injuste nos parant opprimere, quoniam tu es benedictus in secula.

10 Omnia hæc impii Jovis sacrificuli auribus percipere: cumque interfectos canes et deorum suorum comminuta simulacra, et in solum prostrata conspexissent jacere, magnopere admirantes, quo, aiebant, rei hujus insolentia pertinet? Tum lucida repente nubes, et Dominus ipse in nube apparuit, cujus hæc palam voces fuerunt exauditiæ: Confortamini, ecce enim ego vobiscum sum. Audita voce sacrificuli sic invicem compellant: Deus eorum invisibilis ipsos est allocutus; alii autem magnum Jovem cum viris fortissimis sermocinari asserebant. At Christi milites in terram suppliciter prostrati Deum in oratione benedixerunt, qua finita, alio sese retulere. Ex ipsis tamen sacrificuli, voce, quam audierant, attoniti et compuncti, abeuntium institerunt vestigiis, sic invicem hortantes; pergamus porro cum ipsis, et qua ipsi ratione Deum suum, invisibilem precentur, studioso observemus. Reliqui vero Jovis sui fanum repetierunt, et Serapioni miseram deorum suorum renuntiarunt stragem. Gaudens ille atque exultans eb idolorum confractionem, et ea quæ Deus altissimus mirabiliter erat operatus (parentibus quippe Christianis filius unicus in Ægypto Serapion obtigerat) de re tota ad Maximum retulit, qui Serapionem Ægypto eductum inter sacerdotes Jovis adscripserat.

11 Auditis quæ nuntiabantur Maximus, vehementissime cœpit Christianos persequi: sed Numinis supremi famulus insignis Meletius persuaderi sibi neququam

Milites visa canum et idolorum strage

E Deum laudant

et celesti voce animantur.

F

Re ad Maximum delata

comprehenditur Meletius cum Joanne et Stephano

A nequaquam passus est ut Diis sacrificaret, Tyranni ergo jussu comprehensi sunt generosi Cbristi pugiles Meletius, Joannes, et Stephanus, et ad Maximi tribunal perducti. Animus quidem fuit reliquæ militum multitudini, ducem suum Meletium e satellitum manibus eripere; verum ipse eos Meletios inhibuit, sic illos breviter allocutus: Sinite, milites, ut propter invisibilem et nostri amantissimum Deum contumelias hasce fortiter sustineamus potius, quam ut idolothytis vescentes merito nos omnium risui et ludibrio exponamus. Spes namque nobis est hand modica, fore ut Deus a nefariorum ciborum, comestione immones nos faciat persistere.

EX MS
FLORENT.

jussu que
sacrificare

12 Illos igitur adstrictos vinculis et coram se adductos impiissimos Maximus hoc modo compellat: Mandata ad me perlata sunt, quibus Imperator Antoninus edicit, ut Christiani omnes in animum inducant diis sacrificare, et si quis divinis ejus edictis minime obtemperaverit, gravissimi cujusvis supplicii evadat reus. Vos igitur ipsos circumspicite, ac sermonibus meis persuaderi sinite, ne in summum vita vestra discrimen adducatur. Tum milites sanctissimi; Nos, inquit, Regis nostri, qui supra omnes cælos versatur, militiæ nomina dedimus. Ac Maximus Dox: Tibi ego, ait, Meleti, militare omnem honorem adimo, donec supremo Deorum Jovi sacrificium exhibueris; quod si tibi non persuasero, gravissimis te scito cruciatibus mandato meo enecandum. Cui Meletius; Nihil, respondit, fugaces vitæ hujus temporariæ honores facimus: illam solum ego gloriam opto adipisci, quæ in regno cælesti et nunquam destruendo nobis a Christo promittitur, qui tam Imperatori tuo, quam reliquis terræ Principibus eam quam habent gloriam contulit. Maximus autem; Ob militare tuum cingulum eo te in honore habeo, quo sane dignum te iudico; et pergens; Sed qui tandem isti sunt, inquit, Meleti; quos tecum huc adductos esse video? Ad quem Meletius; Hi quoque, reposuit, eidem mecum Christo serviunt: dextram quippe Meletii latus Joannes, sinistrum Stephanus obtinebat. Tunc Maximus; Persuadeas, inquit, illis ut summo deorum Jovi et Apollini sacrificent. Recte equidem, dixit Meletius, Jovi sacrificium fieri postulas et Apollini, qui cum diis tuis in æternum misere es perituras. Ne me, respondit Maximus, contumeliis proscinde, qui patris tibi loco esse debeo.

constanter
tenuit:

exemplum
imitantibus
sociis:

C 13 Et ad Meletii comites conversus; Joannes, ait, ac Stephane, salutis vestræ curam ne deponite, sed Deos vobis reddite sacrificando propitios. Responderunt athleteæ Christi: Nos immortalis Deo et Regi seculorum sacrificium offerimus incorruptibile et incruentum. An non igitur, reponit Maximus, Imperator orbis Antoninus militiæ suæ regendæ potestatem tibi dignitatemque contulit? nonne idem vobis, Joannes et Stephane, magnam copiarum suarum partem docendam permisit? ut quid igitur supremo deorum Jovi cultum et sacrificium denegastis? Non ita sic ut copis, canis miserime, fortiter uterque respondit, ut hoc tantum admittamus scelus: Nos enim incorruptibili Deo supplices fieri et sacrificia offerre decet, qui tuam deorumque tuorum, manibus hominum effectorum, superbiam cum volet, humiliabit. Maximus deinde; Ad Imperatorem, inquit, de vobis referam. Tunc e vestigio sancti Milites, solutis militaribus balteis, eos ante pedes Tyranni projecerunt.

quare fustibus
cæsi:

14 Iratus Maximus vestibus athleteas fortissimos spoliari, et a prima ad sextam usque horam fustibus cædi rudioribus imperat: ac, Videamus, ait, num, quem colitis, a tormentis vestris Deus vos sit liberaturos. Cum itaque a prima, ut dixi, hora ad usque sextam verberarentur Martyres; cumque de-

ἔσται πάσας κολάσεως. Βλέπετε οὖν, καὶ ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους, ἵνα μὴ ἕως φυγῆς κινδυνεύσητε. Οἱ Ἅγιοι εἶπον· Ἡμεῖς στρατιῶται ἔσμεν τοῦ ἑμετέρου Βασιλέως τοῦ ἐπουρανοῦ. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Μελέτιε, αἶρω σου τὴν τιμὴν ἕως οὗ θῆσας τῇ μεγάλῃ θεῷ Διὶ· ἐπεὶ ἵνα οἶδας, εἰς μέγας σε τιμωρίας ἐμβαλῶ, ἐὰν μὴ πεισθῇς μοι. Λέγει ὁ Μελέτιος· Οὐ χρεῖαν ἔχομεν τῆς προσκαίρου τιμῆς, τῆς ὧδε· ἀλλὰ ζητῶ τὴν τιμὴν τῆς ἐπουρανοῦ καὶ ἀρχάντου βασιλείας Χριστοῦ, τοῦ δεδοκότος τιμὴν τῷ Βασιλεῖ σου, καὶ πᾶσιν τοῖς Ἀρχουσιν. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Τιμῶ σε διὰ τὴν ζώνην σου, τιμῆς γὰρ καὶ ἄξιός εἰ. Καὶ πάλιν λέγει· Μελέτιε, οὗτοι τίνες εἰσίν, οἱ μετὰ σου ἐστῶτες; Μελέτιος εἶπεν· Καὶ αὐτοὶ σὺν ἐμοί, δοῦλοι εἰσι τοῦ Χριστοῦ· ἐν μὲν γὰρ τῇ δεξιᾷ εἶχεν Ἰωάννην, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Στέφανον. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Νουθέτησον αὐτοῖς θύσαι τῇ μεγάλῃ θεῷ Διὶ καὶ Ἀπόλλωνι. Μελέτιος εἶπεν· Δικαίως εἶπας, Διὶ καὶ Ἀπόλλωνι· δαὶ γὰρ σε εἰς τὴν ἀπώλειαν χωρῆσαι μετὰ τῶν θεῶν σου. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Μὴ με ἐνὸς ἡμέρας, πατὴρ γὰρ σου τυγχάνω.

Καὶ πάλιν λέγει Μάξιμος· Ἰωάννη, καὶ Στέφανε, φροντίσατε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν, καὶ θύσατε τοῖς θεοῖς. Οἱ δὲ ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ εἶπον· Ἡμεῖς θύομεν θυσίαν ἀρχάντου καὶ ἀναίμακτου τῷ ἀρχάντῳ Θεῷ καὶ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Οὐχὶ ὁ Βασιλεὺς ὁ κατέχων τὴν οἰκουμένην, ἐδοκίμησεν οὖν ἐξουσίαν τοῦ διέπειν τὴν τοῦ στρατηλάτου ἐξουσίαν, καὶ ὑμῖν, Ἰωάννη καὶ Στέφανε, στρατεῖαν μεγάλην ἐν τῇ ἐξερνήτῳ ὑμῶν παρέσχετο; τί οὐ θύετε, τῇ μεγάλῃ θεῷ Διὶ; Ἰωάννης καὶ Στέφανος εἶπον· Μὴ σοι καλῶς, κύων ἄθλιε, ἵνα τοῦτο ποιήσωμεν· δαὶ γὰρ ἡμᾶς τῷ ἀρχάντῳ Θεῷ προσκυνεῖν καὶ προσεύχεσθαι, ὅστις ῥῆξει τὴν ἀλαζονίαν σου καὶ τῶν θεῶν σου τῶν κειροποιήτων εἰδώλων. Μάξιμος λέγει αὐτοῖς· Ἀναφέρω καθ' ὑμῶν τῷ Βασιλεῖ. Καὶ εὐθέως οἱ Ἅγιοι, λύσαντες τὰς ζώνας αὐτῶν, ἔρριψαν εἰς τὴν θύβιν Μαξίμου.

Θυμωθεὶς δὲ ὁ Μάξιμος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποδυσθέντας τύπτεσθαι ξύλοις ἀγρίοις ἀπὸ ὥρας πρώτης ἕως ὥρας ἑκτῆς, λέγων· Ἰδῶμεν εἰ ῥύσεται ὑμᾶς, ὃν σέβετε Θεόν. Αὐτῶν δὲ δερομένων ἀπὸ ὥρας πρώτης ἕως ὥρας ἑκτῆς, καὶ ἐν αὐτοῖς πάλιν γενομένων τῶν θηρίων, καὶ ἀλλασσομένων, καὶ πάλιν τυπτόντων, οἱ μὲν θῆριοι ἔπесον ἀχανεῖς ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, οἱ δὲ Ἅγιοι ατενίσαντες εἰς τὸν οὐρανὸν οὐκ ἤσθοντο τῶν βασάνων. Καὶ ἄραντες τὴν φωνὴν αὐτῶν ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος εὐλόγησαν τὸν Θεόν καὶ εἶπον· Ὁ προαιώνιος Θεός, Ἀγῶς ὁ ὢν αἰὶ πρὸς τὴν Πατέρα, πρὸ τοῦ κτισθῆναι τὰ σύμπαντα, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός σου ταύτας τὰς βασάνους ὑπομείναι, καὶ μὴ αἰσθάνεσθαι· οὕτως δὲ διὰ πάντων διαφυλάξον πάντας τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σε ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἵνα καταξιώθωσι καὶ αὐτοὶ τῆς σῆς δόξης, καὶ πάντες συμφώνως δώμεν δόξαν τῷ ὀνόματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Καὶ πληρωσάντων αὐτῶν τὴν εὐχὴν, Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Φεῖδεται ὑμῶν ὁ μέγας Θεός Ζεὺς, διὸ θύσατε αὐτὸν ἵνα εὐέλκτος ὑμῖν γένηται. Οἱ Ἅγιοι εἶπον· Ἀνότη, καὶ ἄφρων, καὶ μακρότατε, ἡμεῖς εἰπομέν σοι, ὅτι ἐνὶ ἀοράτῳ λατρεύομεν Θεῷ, τῷ σώζοντι ἡμᾶς καὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν ἀδελφοὺς ἡμῶν· εἰ δὲ χρῆζεις σάρκας, λύκε ἄρπαξ, ἴδε, σάρκα φάγε, ὡς ὁ πατὴρ σου ὁ σατανᾶς. Εἰ οὖν βούλει, καὶ ἄλλας τινας βασάνους πρόσφερε ἡμῖν· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνδυναμεῖ ἡμᾶς. Ἰδοὺ οὐκ ἔχεις τοὺς τύπτοντας ἡμᾶς, ἐξενεύρωσεν γὰρ αὐτοὺς ὁ Κύριος. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Σὺ μετ' αὐτῶν μὴ ζεύγνυε σεαυτὸν· εὐτίμος γὰρ ὢν, ὀφείλεις ἐπιγνώσκειν τὸ ἀξίωμα σου. Μελέτιος εἶπεν· Κύων σαρκοφάγε, πάρχας μαινομένη, ἀπελθε εἰς τὴν ἀπώλειαν μετὰ τοῦ πατρός σου τοῦ διαβόλου, καὶ τὰς νουθεσίας σου· γέγραπται γὰρ· Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου· καὶ πάλιν· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, τῷ διδόντι ἡμῖν ἰσχύν καὶ δύναμιν κατὰ τοῦ πατρός σου τοῦ διαβόλου. Ἐμοὶ γὰρ ὁ Χριστὸς μου παρέχει τιμὴν αἰώνιον· ἡ γὰρ τιμὴ τοῦ Βασιλέως

E

F

A σιλέω σου αὐτὴ πρόσκαιρός ἐστιν, σήμερον οὖσα καὶ αὐριον οὐκ οὖσα. Ταῦτα ἀκούσας ἐκέλευσεν αὐτὸν φυλάττεσθαι.

quasi nil sentientes orant pro sociis,

tyrannoque insultant

xis in cœlum oculis, nullum suppliciorum ostendebant sensum; verum sublata quasi ex uno ore pulcherrima voce, Deum benedixerunt his fere verbis orantes : O qui ante omnia seculorum initia fuisti Deus, o Verbum quod semper fuisti apud Patrem, ante etiam quam cuncta quæ modo sunt crearentur, nominis tui sacratissimi gratia habiti sumus digni ad poenas has sustinendas quidem, sed minime sentiendas. Hoc, oramus, modo, Fratres nostros omnes in te sperantes conserva, ut et ipsi gloria tua non indigni inveniantur, et cuncti voce unanimi debitis nomen tuum laudibus celebremus in secula. Amen.

15 Ut ab oratione cessarunt Sancti, sic eos affatus est Maximus : Magnus Deus Jupiter vobis parcat, quapropter sacrificare illi ne abnuite, ut plane eum rebus vestris reddatis propitium. Monitionem Tyranni hoc responso exceperunt Martyres : Insane, amens, ac hominum impurissime, hanc animi nostri sententiam libere enuntiamus, quod uni invisibili Deo sacrificia offeramus, qui nos omnesque nostros Fratres in eo spem suam reponentes salvos facit et securos. Quod si humanas appetis carnes, Lupe rapax, en tibi, carnes devora, quemadmodum pater tuus satanas. Quod si et, aliis nos cruciatuum generibus excruciatos cupis, ecce promptos atque alacres, quæ voles suppliciaingere. Dominus noster Christus Jesus vires nobis ac robur sufficit. Ecce jam tibi desunt qui nos verberent tortores, Deus quippe invalidos atque imbecilles reddidit. Maximus dixit : Tu saltem, Meleti, eandem cum miseris istis fortunam tibi subeundam ne statue; cum enim dignitate aliis longe sis superior, ejus te certe haud esse oportet immemorem. Tum Meletius : Canis carnivore, ac pantera furore insaniens, male pereas cum patre tuo Diabolo, qui talia admones ut faciam : Scriptum quippe est; Non tentabis Dominum Deum tuum. Et rursus : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies, qui nobis adversus diaboli, patris tui, machinationes robur ac vires largitur. Mihi equidem Christus meus perituum numquam honorem parat. Ea quippe dignitas, quam Imperator tuus conferre potest, exiguo temporis spatio circumscribitur, quæ nempe hodie est et cras nequaquam habetur.

B Hæc audiens Maximus Dux, custodia illum areta servari jussit.

D
EX MS.
FLORENT.

3

CAPUT III.

Biduo consequenti iterata tormenta : caput Jovi dejectum. Serapion et custodes conversi ac baptizati.

C **Κ**αὶ καθίσας τῇ ἐπαύριον ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ Μάξιμος, λέγει αὐτοῖς· Ἰδοὺ κελεύω ἡμᾶς κρεμασθέντας ξέεσθαι. Ξεομένων δὲ αὐτῶν ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, καὶ θανατούντων πολλῶν, ἀτενίζοντες πρὸς τὸν Θεόν ἔλεγον οἱ Ἅγιοι· Μὴ παρίδῃς ἡμῶν τὴν προσδοκίαν, καὶ τὴν εἰς σε ἐλπίδα· ἀλλὰ τέλειον τὸν ἄγωνα τοῦτον ποιήσον ἡμᾶς ἐκτελέσαι, ἵνα ἐν παύρῃσιν διαγώμεν εἰς τὸν ἐκεῖσε αἰῶνα· ὁ γὰρ κόσμος οὗτος παρέρχεται· ῥῆξον δὲ τὸν σλαβῶνα Μάξιμον, τὸν κύνα τὸν μικροφάγον, ἵνα μὴ λυμαινῇται τὰ πρόβατά σου τὰ εἰς σε ἐλπίζοντα. Καὶ εὐθέως οἱ δῆμιοι διεφώρησαν. Ὁψίας δὲ γενομένης, ἐκέλευσεν αὐτοὺς κατενεχθῆναι, καὶ λέγει αὐτοῖς· Μελέτιε, Ἰωάννη, καὶ Στέφανε, ἥδη ὥρα τῶν θυσιῶν ἐστίν, θύσατε τῷ μεγάλῳ θεῷ Δεῖ, ἵνα εὐστατος ἡμῖν γένηται, καὶ γὰρ θεῖσμαι ὑμῶν. Μελέτιος λέγει· Κύων μιαιφύλαξ καὶ αἰμοδόρε, ἀμὴν σαρκῶν δεῖ; ἰδοὺ σάρκας, φάγε, ὡς ὁ πατήρ σου ὁ σατανᾶς. Ἡμεῖς γὰρ καὶ κρεμάμενοι θυσιῶν ἀναίμακτον ἀνεπέμφαμεν τῷ ἐνδυμαζομένῳ ἡμᾶς Χριστῷ, κατὰ τῶν βλασφημιῶν σου, καὶ τῆς ἀπειλῆς σου. Εἰ δοκεῖ σοι, ὡς περ ἥδη εἶπομέν σοι, ἀλλὰ κολάσεις πρόσφερε ἡμῖν· ἡμεῖς γὰρ οὐκ αἰσθανόμεθα τῶν βλασφημιῶν σου, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐνδυμαζομένου ἡμᾶς· Ὁ δὲ Μάξιμος θυμοβαλὼν, ὅτι οὐδὲν κατ' αὐτῶν ἰσχύει πλέον τι ποιῆσαι, ὁψίας γενομένης, λέγει τοῖς δῆμοις ἀσφαλισθῆναι εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἵνα σκέψηται τι πάλιν ποιῆσαι αὐτοῖς. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀκατακλύστως πάσαν τὴν νύκτα ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

Τῇ δὲ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ παραιομώτατος Μάξιμος, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τοὺς Ἅγίους. Ἀχθέντων δὲ αὐτῶν, ἐκέλευσεν σιδηραῖς σφέραις τύπτεσθαι αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀσπραγάλους· τυπτόμενοι δὲ οὐκ ἡσθάνοντο τῶν βασάνων, τοῦ Κυρίου βοηθοῦντος αὐτοῖς. Ἐκέλευσεν οὖν ὁ μιαιφύλαξ Μάξιμος πάλιν ἐνεχθῆναι ξύλα παμμεγέθη καὶ ἥλους πηχίους, καὶ καθελωθῆναι τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν τῷ ξύλῳ. Τῶν δὲ δῆμιων κρουόντων τοὺς πόδας αὐτῶν τοῖς ἥλοις πεπυρομένοις, ἐπρόδοντο οἱ ἥλοι· οἱ δὲ Ἅγιοι οὐκ ἡσθάνοντο τοῦ πόνου, τοῦ Κυρίου βοηθοῦντος αὐτοῖς. Ἰδὼν δὲ ὁ ἄνομος Μάξιμος, ὅτι οὐ τε οὕτως αἰσθάνονται, ἐκέλευσεν κρεμασθῆναι τοὺς ἀθλητάς

Postero rursum die, cum sedisset pro tribunali Maximus, sic ad eos dixit : Ecce c trabibus suspensos denuo flagris vos cædi impero. Cumque a prima diei hora ad tempus usque vespertinum crudeliter sane fuissent verberati, stupentibus qui aderant pluribus, suos in cœlum oculos sancti Martyres defixerunt, itaque orarunt : Nostram, oramus, expectationem, Deus, et quam in te reposuimus fiduciam ne despicias. Illud nobis modo ne deneges, ut magnum hoc famulis tuis certamen perficiatur fortiter, quo in eam quæ apud te est, perfectam beatamque libertatem evolare mereamur : Præterit siquidem figura hujus mundi. Maximum quoque, superbia tumidum, et humanarum carnum canem avidissimum, frange atque enerva; ne gregis tibi devotio viculas luctu et mœrore pergat afficere. Tunc vires carnificum verberando fuerunt exhaustæ. Inclinate denique in vespertinum die, ad se adductos Martyres sic compellat : Meleti, Joannes, et Stephane, tempus jam est sacrificandi. Quapropter magno Jovi sua ne denegate sacrificia, ut et ipse propitius tibi reddatur, et ego liberos vos dimittam. Ad quem Meletius; Canis, ait, impurissime, et sitientissime cruoris, Etiamnum carnibus indiges? en tibi carnes. Vora ad exemplum patris tui diaboli. Nos quidem et hoc modo suspensi sacrificium de nobis ipsis incruentum offerimus Christo Jesu, cujus virtute prorsus divina ad hæc omnia fortiter perferenda animos viresque accipimus, et comminationes tuas omnes nihili facimus. Supplicia etiam plura et atrociora, quemadmodum jam ante diximus, si videtur,ingere; scito interim, quæ Domini nostri Jesu Christi est potentia et bonitas, nullum nobis horum sensum esse cruciatuum. Quibus auditis, magna sane ira incensus est Tyrannus, propterea quod minas et tormenta omnia adversus Martyres incassum consumpsisset. Adveniente igitur vespera, tetro eos carcere asservari jussit, dum quibus denuo suppliciis sanctos Milites excruciaret, secum ipse statueret. At Christi pugiles carcerem cum subiissent, noctem illam

Secunda die iterum flagellati Martyres

F
arque constanter agunt:

A illam totam divinis laudibus decantandis impenderunt.

EX MS.
FLORENT.
tertia die
rursum di-
versimode
torquentur,

nihil ipsi
sentientes,

17 Die sequenti ad tribunal suum sanctos iterum Martyres sisti impiissimus tyrannus præcipit. Quod ut factum est, ferreis continuo globis calcaneos eorum cædi imperavit: supplicii tamen diritatem, divina Christi Domini gratia roborati Martyres, minime senserunt. Mandato deinde Maximi ingentia quædam adducta sunt ligna, et clavi cubitales, quibus Sanctorum pedes ligno confestim fuere affixi. Tortoribus itaque vi magna clavos igneos in pedes Martyrum impellentibus, clavi quidem ipsi percussione crebra atterebantur, attamen viri sancti expertes manebant doloris, Domino nostro singulariter illos adjuvante. Cum autem vidisset Maximus ne sic quidem sensum doloris ullum a generosissimis militibus pusse exprimi, e sublimi rursum suspensos toto fortiter corpore mandavit distendi. Sed Martyres in cælum oculos surrigentes, et tacita Deum oratione placantes, nihil a cruciatibus patiebantur incommodi. Cumque tortores suas in corpora Sanctorum machæras impellerent, retundebantur velut plumbeæ et resiliebant, non aliter quam si in statuas impegissent marmoreas; divina videlicet virtute indurata erant adversus omnia pœnarum genera Martyrum sanctorum corpora. Cum igitur ne sic quidem generosos Christi athletas perdi posse speraret Maximus, hoc jussit, ut acutissimis uncis brachiorum nervi extenderentur. Sed nec supplicii hujus sensum ullum ostendebant Sancti. Tunc rursum ligno suspendi, et Martyrum frontes globis ferreis percuti mandavit Tyrannus, propterea quod venerandum Christi signum frontibus suis frequenter imprimerent. Verum sanctorum Militum vultus carnifices ictibus petere cum pararent, suas ipsorum, uti et propius adstantium spectatorum, frontes prodigiose percutiebant.

ut nec fervens
oleum immis-
sum auribus.

18 In rabiem tunc conversus Maximus, et cognoscens nihil se adversus homines sauctos posse efficere, atquo a dæmone quasi agitatus, magnam olei copiam subjecto igne mandavit accendi, et Martyrum infundi auribus. Effervescente jam vehementer oleo, ita ut calorem qui adstabant sustinere amplius nequirent (adstabant autem permulti, magna stupentes admiratione, ob incredibilem sanctorum Martyrum in tormentis tolerantiam, et generosam eorum indolem) edixit Tyrannus, ut una cum lignis, quibus affixi pependerant, in solum deponerentur, atque ita in eorum aures fervens infunderetur olèum. Ebullientis autem olei fervore invalidi reddebantur tortores, eorumque ipsorum carnes æstu vehementi adurebantur; Sanctis interim, divinæ gratiæ auxilio, supplicium suum non persentiscantibus. Quo miraculo permoti non pauci, religionem amplexati sunt Christianorum, cum præsertim et ipsum subit prætorium ruinam traxisset ingentem, et missum e cælo fulmen Gentilium plurimos, qui Maximo adhærere statuerant, consumpsisset.

Ruente dein
prætorio multi
convertuntur.

19 Vergente in vespere die cum cessasset fulmina, missi a Deo adfuerunt Angeli, qui fortissimos Christi pugiles ad Jovis templum, quod et delubrum dicitur, perduxerunt, hæc insuper moventes; Eia, simulacri hujus ænei caput manibus apprehensum in terram projicite; ac jussa continuo fecerunt Sancti. Tumultu autem ingenti exorto, clamores maximos impuri sustulerunt dæmones: una excitati e somno sacerdotes impii sic invicem compellabant: Profecto nunc advenit tempus, quo reipsa deorum nostrorum implenda est vaticinatio, asserens Jovem nostrum ab homine quodam, cui nomen Meletio, evertendum esse. Hoc nempe oraculum cum sacerdotes illi acceperant, omni cum diligentia æreum Jovis simulacrum, ne everteretur,

In Jovis ædem
noctu ingressi
Sancti,

τοῦ Χριστοῦ, καὶ σπατίζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν· αὐτοὶ δὲ ἤσαν ἀτενίζοντες εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ σιωπῇ προσευχόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ οὐχ ἤπειτο αὐτῶν βράσανος. Κρουόντων δὲ τῶν δημίων, αἱ μάχαιραι αὐτῶν διεστρέφοντο ὡσεὶ μόλιθος, ὥς νομίζειν ὅτι εἰς μάρμαρον τύπτουσιν· ἐστερεώθησαν δὲ τὰ σώματα τῶν Ἀγίων ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ οὐχ ἤψαντο αἱ βράσανοι. Ἰδὼν δὲ ὁ Μάξιμος ὅτι οὐδὲ οὕτως ἐδυνήθη ἀνελθεῖν αὐτούς, ἐκέλευσεν ὀγκίοις ὀξείσιν ἐκτελεῖσθαι τὰ νευρά αὐτῶν ἐκ τῶν βραχιόνων αὐτῶν· καὶ οὐδὲ οὕτως ἤσθοντο οἱ Ἅγιοι. Πάλιν οὖν ἐκέλευσεν ὁ μικρότατος Μάξιμος κρεμασθέντας αὐτοὺς σιδηροσφύροις τὰ μέτωπα αὐτῶν τύπτεσθαι, ὅπου τὴν σφραγίδα ἐποίουν τοῦ Χριστοῦ· οἱ δὲ δήμιοι νομίζοντες τύπτειν τοὺς Ἅγίους, τοὺς ἑαυτῶν ἐγκεφάλους διεσκόρπισαν, καὶ τῶν παρεστώτων ἑγγιστα αὐτῶν.

Τότε οὖν θυμωθεὶς ὁ ἀνόσιος Μάξιμος, καὶ γνοὺς ὅτι οὐδὲν ἰσχύει πρὸς αὐτούς, ὑποβλήθεις πάλιν ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἐκέλευσεν ἔλαιον πυρῶθῃναι, καὶ εἰς τὰ ὕδα αὐτῶν ἐμβληθῆναι. Πυρῶθέντος δὲ τοῦ ἐλαίου, ὥστε τὸν βρασμὸν μὴ ὑποφέρειν τοὺς παρεστώτας (ἦσαν γὰρ πολλοὶ περὶ αὐτούς, ἐκπληκτόμενοι τὴν ὑπομονὴν τῶν Ἀγίων καὶ τὸν γενναῖον αὐτῶν λογισμόν) τότε ἐκέλευσεν αὐτοὺς τεθῆναι μετὰ τῶν ἑύλων, ἐν οἷς ἐκρέμαντο, καὶ βληθῆναι τὸ ἔλαιον εἰς τὰ ὕδα αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ πολλοῦ βρασμοῦ τοῦ ἐλαίου οἱ δήμιοι διελύθησαν, καὶ αἱ σάρκες αὐτῶν διεσκορπίσθησαν· οἱ δὲ Ἅγιοι οὐκ ἠσθάνοντο τῆς βρασάνου, τοῦ Κυρίου βοηθοῦντος αὐτοῖς. Τότε ἐπίστευσεν ὄχλος πολὺς εἰς τὸν Χριστὸν· ἄφω δὲ σχισθέντος τοῦ πραιτωρίου, ἀστραπὴ κατελθοῦσα ἐκ τῶν οὐρανῶν πολλοὺς ἐκασεν τῶν Ἑλλήνων τοὺς περὶ τὸν Μάξιμον.

Ὁσίας δὲ γενομένης, μετὰ τῆς ἀστραπῆς κατήλθον Ἄγγελοι Θεοῦ, καὶ ἐπιβαλόμενοι τῶν Ἀγίων ἀπῆνεγκαν αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Διὸς, τὸ ἐπιλεγόμενον Τέμενος, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ· Ἐπιβαλόμενοι τῆς κεφαλῆς τοῦ χαλκουργήματος, ρίψατε αὐτὸ κάτω. Καὶ ἐποίησαν οἱ Ἅγιοι οὕτως. Θορύβου δὲ γενομένου, ἐκράυγασαν οἱ ἀκάρτοι δαίμονες· διὑπνισθέντες δὲ οἱ μιερεῖς, λέγουσιν πρὸς ἀλλήλους· Ἄρα μὴ ἡ προφητεία τῶν θεῶν ἠγγίσει, τοῦ στραφῆναι τὸν Δία ὑπὸ τινος λεγουμένου Μελετίου; Προσακούσαντες γὰρ ταῦτα οἱ μιερεῖς, ἐφύλαττον τὸ χαλκούργημα τοῦ Διὸς, τοῦ μὴ στραφῆναι αὐτό. Ἀναστάντες δὲ οἱ μιερεῖς καὶ προσεσχικότες, ἴδον λαμπράδας πάνυ φοβεράς, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτῶν· τοὺς δὲ Ἅγίους ἐθεώρουν ἐστῶτας ἀνὰ μέσον τοῦ ἱεροῦ φαιδρούς· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ χαλκουργήματος τοῦ Θεοῦ αὐτῶν κειμένην εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ τὰς πύλας ἡσφαλεσμένας τοῦ ἱεροῦ. Ρίψαντες οὖν οἱ μιερεῖς τοὺς ἑαυτῶν στεφάνους, καὶ περισχιζάμενοι τοὺς ἑαυτῶν χιτῶνας, ἐπελάθοντο τοῦ Μελετίου καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου, καὶ ἐψηλάφησαν αὐτοὺς, καὶ οὐχ εὗρήθη ἐν αὐτοῖς μάλιστα.

Ἐτυψαν οἱ μιερεῖς τὰ μέτωπα καὶ τὰ στήθη ἑαυτῶν, ὥστε αἰμάζειν ἑαυτοὺς, καὶ λέγουσι πρὸς τοὺς Ἅγίους· Τί ποιήσωμεν, καὶ τί ἀπολογισόμεθα Μάξιμῳ καὶ Σεραπίῳ, διότι καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἐνθάδε μαθεῖν τοῦ θυσιάζειν. Καὶ ἐπιβαλόμενοι ἐπὶ πρώτων τοὺς Ἅγίους λέγοντες· Τίνας ἐστὶ ὑμεῖς; Οἱ Ἅγιοι εἶπον· Ἡμεῖς δοῦλοὶ ἐσμεν τοῦ ἐπουρανοῦ Θεοῦ καὶ παντοκράτορος Βασιλέως τῶν αἰώνων. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ μιερεῖς, ἐπιλαβόμενοι τῶν Ἀγίων ἐτυπτον αὐτοὺς ξύλοις, καὶ ἀπήγαγον αὐτοὺς εἰς τὸ δημόσιον δεσμοκτήριον, καὶ παρέδωκαν αὐτοὺς τοῖς δεσμοφύλαξιν, καὶ σφραγισάμενοι τὰς θύρας ἀνεχώρησαν. Ἄφω δὲ διαβράγνυτων τῶν κλειθρῶν καὶ τῶν δεσμῶν, ὧν περιέθηκαν τοῖς ἀθλοφόροις τοῦ Χριστοῦ, ἔγένετο ὄχλος πολὺς Ἀγγέλων μετ' αὐτῶν, ὑμνοῦντων καὶ δοξαζόντων τὸν Θεόν. Καὶ ἰδόντες οἱ δεσμοφύλακες τὰς λαμπράδας πάνυ φοβεράς, καὶ τὴν μεγάλην δόξαν τὴν γενομένην, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν.

Ἀπελθόντες δὲ οἱ μιερεῖς, ἀπήγγειλαν τῇ Σεραπίῳ, τῷ μηδέποτε θυσιάζοντι, τὸ θέμα τὸ γινόμενον, ὅστις ἦν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀνελθὼν μετ' αὐτοῦ Μάξιμου τοῦ Δουκὸς ποιῆσαι μετ' αὐτοῦ θυσίαν. Ἀναστὰς δὲ Σεραπίων, καὶ λαβὼν λαμπάδα, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ δεσμοκτήριον,

καὶ

A καὶ εὐρών αὐτὸ ἀνεωγμένον, καὶ ἰδὼν ἔσω λαμπάδας φοδεράς, καὶ ὄχλον πολλὸν Ἀγγέλων δοξαζόντων τὸν Θεὸν σὺν τοῖς ἀγίοις Μάρτυσιν, ἐθαμβὸς γενόμενος, λαβὼν τοὺς δεσμοφύλακας κατ' ἰδίαν λέγει αὐτοῖς· Ἄνδρες στρατιῶται, δείξατέ μοι, ποῦ ἔστιν ὁ Ἐπίσκοπος τῶν εἰς τὸν Χριστὸν ἐχόντων τὰς ἐλπίδας. Ἀπελθόντες δὲ οἱ σὺν αὐτῷ ἐν τοικοφρόμοις ἐν οἰκίᾳ τινί, ὅπου ἦν ὁ Ἐπίσκοπος μονάζων, διὰ τὸ τοὺς Χριστιανούς ὀλίγους εἶναι, ἔκρουσαν τὴν θύραν καὶ εἶπον· Θεράπων τοῦ Χριστοῦ, φώτισον ἡμᾶς· ὡς γὰρ πιστεύουσιν Μελέτιος, Ἰωάννης, καὶ Στέφανος, οὕτως καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν τῷ Θεῷ. Ἐξέλθε, ὑπόδειξον ἡμῖν τῆς πίστεως τὰ σύμβολα, καὶ ποιήσου ἡμᾶς δοξαζεῖν τὸν Θεόν, τὴν βοηθοῦντα τῷ Μελετίῳ, καὶ Ἰωάννῃ, καὶ Στεφάνῳ, καὶ τῷ ὄχλῳ σὺν αὐτοῖς. Ἀνοίξας δὲ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, καὶ τοὺς δεσμοφύλακας τοὺς μετ' αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Τεκνία, τί ἤκατε ὧδε πρὸς με τὸν ἀμαρτωλόν; Οἱ δὲ εἶπον· Δὸς ἡμῖν τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα καὶ τὸ λουτρὸν τῆς ἀφθαρσίας, ἵνα καὶ ἡμεῖς ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσωμεν. Ἀπαγγαζὼν δὲ αὐτοὺς ὁ Ἐπίσκοπος, ὅπου ἦν ὕδωρ καθαρὸν, καὶ εὐχόμενος καὶ κατηχήσας αὐτούς, ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ λουτρὸν τῆς ἀφθαρσίας. Καθελθούσα δὲ νεφέλη παρὰ Κυρίου ἵγίασεν αὐτούς, καὶ τὸν τόπον ὅπου ἐδαπτίσθησαν· Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἔδωκεν τῷ Σεραπίῳ ὁμοφῶρεον εἰς τοὺς ὡμούς αὐτοῦ. Παραγρημα δὲ εὐρέθησαν οἱ ἀθλοφόροι τοῦ Χριστοῦ ὁ Μελέτιος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Στέφανος.

B

et gratiarum actiones Deo pariter cum sanctis Martyribus persolventium. Prodigiosum in carcere lumen, et ingentem praesentium splendorem ut sunt intuiti custodes carceris, in Christum mox crediderunt.

21 Sacerdotes interim Jovis Serapioni, qui nondum sacrificaverat Diis, omnia quae contigerant renuntiaverunt: Ex Aegypto is pariter cum Maximo Duce, sacrificia Diis oblaturus, advenerat: sed auditis tunc quae sacrificuli narraverant fusius, accensis facibus ad carcerem semet ipse contulit; in quo ut prodigiosum lampadum fulgorem et multitudinem Angelorum, Deum una cum sanctis Martyribus laudantium, conspexit; ingenti stupore percussus, custodes carceris ita seorsum est affatus: Viri milites, ostendite precor mihi Episcopum eorum qui suas in Christo spes habent repositas. Abierunt cum Serapione custodes carceris ad domum quamdam, sitam in Tœcophromis, ubi tum versabatur Episcopus, solitarie vivens ob Christianorum qui tunc erant paucitatem. Pulsato autem ostio, pariter omnes dixerunt: Baptiza nos famule Dei; quemadmodum enim credunt, Meletius, Joannes, et Stephanus, ita nos quoque in Deum credere sumus parati: prodi, oramus, et fidei Christianae articulos omnes nos edoce; illudque effice, ut non indigni laudes possimus Deo persolvere, qui mirabiliter adeo suum Meletio, Joanni, Stephano, et aliis eorum commilitonibus auxilium praestat, Reseratis foribus cum Serapionem et carceris custodes adesse vidisset Episcopus; Qua de causa, dixit, ad me peccatorem, filii mei, accessistis. Responderunt illico; Cupimus a te Christianae fidei characterem et lavacrum incorruptionis accipere, ut ipsi etiam aeternae vitae possessionem capere non inveniamur indigni. Admissos igitur in eam aedium partem ubi pura servabatur aqua, et precibus atque instructionibus probe paratos, aqua incorruptionis omnes abluit. Tum nubes divinitus a Deo demissa tam ipsos quam locum, in quo baptizati fuerant sanctificavit: quin et superhumerali ab Angelorum uno Serapion in bumeris accipere meruit: subito etiam adfuere Christi athletae Meletius, Joannes, et Stephanus.

C

CAPUT IV.

F

Officiales Meletii frustra plumbeis massis caeduntur: ipse cum Serapione ignem vincit et Aesculapium frangit.

Ημέρας δὲ γενομένης, λαβόντες οἱ μιερεῖς τοὺς τεχνίτας, καὶ τὰ χαλκουργήματα, καὶ ποιήσαντες μάχρωνα, καὶ μετὰ τοῦ ὄχλου βαστάσαντες τὴν κεφαλὴν τοῦ χαλκουργήματος ἤνεγκαν, καὶ ἤγαγον πρὸς τὸν Δοῦκα Μάξιμον. Καὶ ἰδὼν ὁ Δοῦξ πᾶν ἐθήνησεν διὰ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ, καὶ καθίσας πρὸ τοῦ βήματος, λέγει πρὸς τοὺς μιερεῖς· Πόσῃ βοήθειαν ἔσχον, ὅτι οὕτως κατέστρεψαν τὸν θεὸν ἡμῶν Δία; Ἐπυνθάνετο δὲ τοῦτο, νομίζων ὅτι σὺν αὐτοῖς ὄχλος πολλὸς ἦν. Καὶ μεταστειλόμενος Φῆστον, καὶ Φαῦστον, καὶ Μαρκελλίνον, καὶ Θεόδωρον, καὶ Μελετίωνα, καὶ Σέργιον, καὶ Μάρκελλον, καὶ Φήλικα, καὶ Φωτεινόν, καὶ Θεοδώρισκον, Μερκούριον, καὶ Δίδυμον τοὺς Κώμητας, καὶ τοὺς Τριβούνους καὶ τοὺς Πρίγκηπας αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· Ἡμεῖς τὸν Θεὸν ἡμῶν τὸν μέγαν πολλὴν σπουδὴν ἐποιήσαμεν, καὶ ὑμεῖς αὐτὸν ἐκλάσατε; Οἱ δὲ εἶπον· Ἡμεῖς μὲν οὐκ ἡμεν ἐκεῖ, ἀλλ' εἰς ὧν, ὃν κατεφρόνεις, μετὰ τῆς ἐπουρανίου δυνάμεως ἥς εἶχεν μετ'

custodire satagebant. Tum igitur e lectis suis absque mora se proripientes, ut templum Jovis sunt ingressi, magnam vim lampadum, horrida luce coruscantium, spectarunt cum incredibili suo stupore. Sanctos autem Martyres medio in templo letitia gestientes, simulacri aenei deque sui caput in terram dejectum, et templi ipsius fores firmiter obsecratas esse observarunt. Quamobrem coronis quas gerebant in solum projectis, et tunicis dilaceratis, Meletium, Joannem et Stephanum impii sacrificuli corripunt, in quibus nulla vulnerum repererunt vestigia.

20 Suas deinde frontes et pectora verberantes, ita ut sanguis copiosus efflueret, hoc modo sanctos Martyres sunt allocuti: Quid faciemus, aut quam tandem afferemus excusationem apud Maximum et Serapionem, quoniam et ipse huc solitus est accedere, ut ritus omnes addiscat sacrificando? Alia quoque hisce adjicientes; Qui vos, inquiebant, et unde estis? Quibus Martyres; Famuli, responderunt, sumus Dei altissimi, et Regis seculorum omnipotentis. His auditis sanctos Martyres fustibus caesos ad publicum pertraxere carcerem, carcerisque custodibus tradiderunt, obseratisque diligenter foribus ad sua reversi sunt. Repente autem diffractis clathris et vinculis quibus tenebantur athlete Christi, ingens adfuit Angelorum multitudo, laudes

D
EX MS.
FLORENT.
Jovis caput
auferunt;

quare a Sacerdotibus retracti in carcerem,

visitantur ab Angelis:
E

ad hanc visa
conversus
Serapion,

cum custodibus baptis-
mum petit,

et impetrat ab
Episcopo.

Alii Comites
et Tribuni ad-
ducti,

velut compli-
ces facinoris
in Jovem pa-
trati.

Orto die nefarii Jovis sacerdotes deorum suorum artifices advocant, simulacra accipiunt, varia machinantur, ac universa denique multitudine comitati confractum Jovis caput ad Maximum Ducem deferunt. Cognito quod factum erat Maximus, deorum suorum causa laud mediocriter doluit, et consensu mox tribunali, Quo, inquit ad sacrificulos, fulti auxilio Jovem, deum nostrum, homines scelerati in terram deiecerunt? Hoc ille scilicet ex sacerdotibus sciscitabatur, propterea quod sibi persuaserat, magnam multitudinem militum sanctis Martyribus, ad facinus perpetrandum manus commodasse. Missis etiam qui Festum et Faustum, et Marcellinum, et Theodorum, et Meletionem et Sergium, et Marcellum, et Felicem, et Photinum, et Theodoriscum, nec non Mercurium et Didymum Comites, Tribunos quoque et Principes coram tribunali sisterent, sic praesentes

A sentes interrogavit: Nos magnum Jovem tanta cura sumptuque fieri curavimus, et vos eum confringere non estis veriti? Ad quæ illi responderunt: Nos equidem facinori non interfuimus, sed quem ita tu contemnis, divina quadam virtute instructus, copiarum nostrarum Præfectus Meletius, et quos cum ipso captivos detines, deum tum in terram allisum confregerunt: quam ergo sapienter sacrificia a neo nos simulacro offeramus?

23 Tum Maximus; Attamen et vos diis sacrificare. Ad quem generosi Milites, Cui, inquit, insane, et mente capte, nos jubes sacrificare? Statuæne areae et capite etiam suo truncatae? an ei qui idolorum cultum invehendo suam insigniter ostendit improbitatem, cacodæmoni? Maximus dixit: Sacrificetis volo Apollini. Ac Sancti; Recte, aiunt, nominasti Apollinem, qui te et omnes suos cultores absque dubitatione et remedio ullo in æternum perdet. Saltem, inquit Maximus, Imperatorem, qui diis illis cultum exhibet, contumeliis ne afficite. Ego vobiscum lentius ago, ut inmut in constantiam patientiæ vestræ. Respondent Sancti: Ut quid molestiam tibi ipsi exhibes? An non intelligis, quod durum tibi est contra stimulum calcitrare? verissime, enim magnus ita est Deus Christianorum. His dictis incensus Maximus ita Serapionem compellat: Tibi equidem peperci hactenus, at tu in veneficorum istorum turbam teipsum conjecisti. Quamobrem deinceps neque tibi parcam. Atque hæc dicens fortissimorum hominum genas plumbeis massis verberari mox præcepit. Ministri itaque satanæ, arreptis plumbatis massis, tamdiu Martyrum percusserunt genas, donec eorum sanguis in solum ubertim deflueret.

24 Quæ dum fiunt, beatissimus Serapion nullum supplicii sensum habens, sed magis etiam magisque roboratus divinitus, sublatis in cælum manibus, ita dixit: Benedictus es, Domine Deus omnipotens, Rex æterne, qui uno omnia verbo creasti. Vires mihi nunc, oro, suffice, ut pro nominis tui gloria cruciatus hosce forti et genoroso animo perferam. Fac me dignum ut in tuorum famulorum numero locum aliquem habere possim. Iterum precor, vires mihi ad patiendum gravissima quæque ut ne deneges, quemadmodum eas non denegasti athletis tuis fortissimis, Meletio, Joanni, et Stephano. Ita, obsecro, fiat, Domine, qui per famulum tuum et sacerdotem Episcopum fidei tuæ characterem pulcherrimum mihi contulisti: Tu quippe ille es qui mortis vincula, cum volueris, inutilia esse facis, et a serpentis omnia vastantis rabie pernecieque sperantes in te servas immunes. Famuli tui supplicationes frustra esse ne permittas, sed dignum me effice, ut sine offendiculo stadii hujus mei cursum conficiam; ac animum meum obfirma, ut ea qua venerandi tui athletæ fortitudine pro te decertem. Ne me denique deseras, qui meam in te solo fiduciam habeo repositam, quoniam tu benedictus es in secula. Amen. Maximus deinde ita dixit; Ecce, Serapion, quantis modo usus es nugis, quas ego tamen benigne hactenus toleravi? Sed nunc stultitiam illam omnem misam fac, et diis deinceps sacrificare. Ad quem Serapion: Spurcissime hominum et canis immunde, veri Dei inimice ac amice Satanæ, an nondum intelligis quod Christum habeam propugnatorem adversus patrem tuum diabolum? et ecce, idolis ac spiritibus impuris sacrificia ut exhibeam, imperas.

25 Tam Maximus Dux, Adsit, inquit, Meletius: quem mox presentem sic est hortatus: Ecce Meletius, liberum te dimitto, ac filii loco habeo. Effice ergo ut hi commilitones tui Diis nostris rite sacrificent: pristinam quoque Præfecti militiae dignitatem recipe, qui multa insuper dona paro adjicere. At

αὐτοῦ, αὐτὸς κατέστρεψεν αὐτόν, ὁ Στρατηλάτης Μελέτιος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πῶς οὖν ἡμεῖς αὐτῷ λατρεύσωμεν χαλκοῦργίᾳ οὕτι;

Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Κἄν ὑμεῖς θύσατε τοῖς θεοῖς. Οἱ δὲ εἶπον· Τίνι θύσωμεν, ἀνόητε καὶ διεστραμμένε τῇ καρδίᾳ; τῷ χρυσοῦ τῷ ἀνεφάτῳ, ἢ τῷ καταδείξαντι τὴν πονηρίαν σὺν τῇ εἰδωλολατρείᾳ; Μάξιμος ἡγεμόν εἶπεν· Ναί, θύσατε τῷ Ἀπόλλωνι. Οἱ Ἅγιοι εἶπον, Δικαίως εἶπας Ἀπόλλωνι, αὐτὸς γὰρ ἀπολέσει τὴν ψυχὴν σου μετὰ τῶν εἰς αὐτὸν πιστεύοντων. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Οὐκ οὖν ὑβρίζετε τὸν Βασιλέα, ὅστις σέβεται αὐτοῖς; ἀναφέρω καθ' ὑμῶν, ὅπως τὸ γενναῖον τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν μεταδῶλω. Οἱ Ἅγιοι εἶπον· Τί οὖν κόπουε σεαυτῷ παρέχεις; ἢ οὐκ οἶδας, ὅτι σκληρόν σοί ἐστι πρὸς κέντρα λακτίζειν; ἐπ' ἀληθείας γὰρ μέγας ἐστὶν ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν. Θυμωθεὶς δὲ ὁ Μάξιμος λέγει τῷ Σεραπίωνι· Ἐγὼ μὲν ἐφειδόμεν σου, σὺ δὲ μετὰ τῶν φαρμακῶν ἔμειξας σεαυτόν. Ἀπαρτί οὐ φείσομαι σου. Καὶ εἰπὼν ταῦτα ὁ Τύραννος, ἐκέλευσεν μετὰ μοιλιέδων τὰς σιαγόνας αὐτῶν τύπτεσθαι. Λαθόντες οὖν οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ διαβόλου τοὺς μοιλιέδους, ἔτυπον αὐτῶν τὰς σιαγόνας, ἕως οὗ ἔρυσεν τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπὶ τὴν γῆν.

Ὁ δὲ μακάριος Σεραπίων μὴ αἰσθανόμενος, ἀλλὰ μάλλον ἐνδυναμούμενος ἔρεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἶπεν· Εὐλογητὸς εἶ, Δέσποτα παντοκράτωρ, αἰώνιε Βασιλεῦ, ὁ ποιήσας ἐνὶ λόγῳ τὰ πάντα, δὸς μοι ὑπομονὴν τελείαν τοῦ καταξιωθῆναι με ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός σου βασιανοῦσθαι διὰ τοῦ μοιλιέδου τούτου. Καταξιώσόν με μετὰ τῶν θεραπόντων σου συμμιγῆναι καὶ νῦν πάλιν δὸς μοι τὴν ὑπομονήν, ὥς ἔδωκας τοῖς σοῖς ἀθλοφόροις Μελετίῳ, καὶ Ἰωάννῃ, καὶ Στεφάνῳ τοῖς σοῖς δούλοις. Ναί, Δέσποτα, ὅς δεδωκώς μοι τὴν ἄσπιλον σφραγίδα διὰ τοῦ θεραπόντός σου καὶ λειτουργοῦ Ἐπισκόπου, ὅτι σὺ εἶ ὁ διασπών τοὺς δεσμούςς θανάτου, καὶ λυτρούμενος φθορᾶς τοῦ λομώοντος ὄψεως τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σε. Πρόσδεξι καὶ τὴν θέσιν τοῦ θούλου σου, καὶ ποιήσον ἄξιον γενέσθαι καὶ τέλειον ἐπ' ἐμοὶ τὸν ἀγῶνα τοῦ σταδίου τούτου, καὶ στερεώσόν μου τὴν ψυχὴν, καθὼς καὶ τῶν τιμίων σου Ἀθλοφόρων καὶ μὴ ἐγκαταλίπης με τὸν ἐπὶ σοὶ πεποιθότα, ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Μάξιμος Δοῦξ εἶπεν· Ἰδοὺ Σεραπίων, πόσον ἐφλυάρησας, καὶ γὰρ ἡνεσγόμεν σου, ὅπως οὖν τὸν λοιπὸν τὰς μυρίας, καὶ προσελθὼν λοιπὸν θύσον τοῖς θεοῖς. Σεραπίων λέγει· Μικρῶτατε, καὶ ἀκάρτα κύνων, ἐχθρὲ τοῦ Θεοῦ καὶ φίλε τοῦ σατανᾶ, οὐ νοεῖς ὅτι ἔσχω τὸν δύναμότηά με Χριστὸν κατὰ τοῦ πατρὸς σου τοῦ διαβόλου; Καὶ σὺ, ἀνόηστε, κελεύεις με πιστεύειν εἰδωλοῖς ἢ πνεύμασιν ὀκαθήρτοις;

Μάξιμος ἡγεμόν εἶπεν· Ἰδοὺ Μελέτιε, φείδομαι σου, ὥς τέκνον, ποιήσον οὖν τοὺς σὺν σοὶ ἐταίρους θύσαι τοῖς θεοῖς καὶ ἀπολαβέ σου τὸ ἀξίωμα τοῦ Στρατηλάτου, καὶ δῶρα πολλὰ δώσω σοι. Μελέτιος εἶπεν· Τὰ δῶρά σου πρόσφερε τῷ πατρὶ σου τῷ σατανᾷ, τῷ ὁμοίῳ σου· ἐμοὶ γὰρ ζητήσω ὁ Χριστὸς, ὁ διδούς μοι τὸ ἀξίωμα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ δῶρον τῆς ἀφθαρσίας· ἕνα γὰρ ἐξ ὑμῶν οὐκ ἐκπεράσεις. Ὁ δὲ Μάξιμος μανίᾳ πυρῶθεῖς, ἐκέλευσεν πυρὰν μεγάλην γενέσθαι, ὥστε τὴν φλόγα παμμεγεστέρα τὴν εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἐμβληθῆναι ἐν αὐτῇ τῇ πυρᾷ. Ὁ δὲ Σεραπίων λέγει τῷ Μελετίῳ· Δοῦλε τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκαλε ὑμῶν, ποιήσον εὐχὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὑμῶν τὸν ὕψιστον, καὶ πρόλαβε, ἵνα βλέποντές σε προθύμως εἰσέλθωμεν. Ἀναβλέψαντες δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπον ὥς ἐξ ἐνὸς στόματος· Ὁ σῶσας τοὺς τρεῖς παῖδας ἐν τῷ καμίνῳ τοῦ πυρός, καὶ νῦν ἔπιθε τῷ ἀχράντῳ σου καὶ ἀγίῳ καὶ εὐσπλάγχῳ ὁφθαλμῷ, καὶ σῶσον ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ σε ἐλπίζοντας, καὶ δὸς ἡμῖν δύναμιν καὶ ἰσχύϊν ἵνα νικήσωμεν τὸν ἀντικείμενον.

Καὶ ταῦτα αὐτῶν εἰπόντων, ἐπιβαλλόμενοι ἀλλήλων τὰς χεῖρας, εἰσῆλθον εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρός τῆς καμίνου, καὶ εὐρέθησαν ὡς ἐν τῷ παραδείσῳ δροσιζόμενοι, καὶ εὐχόμενοι. Μάξιμος δὲ ὁ παράνομος προσεῖχεν τῇ πυρᾷ, [καὶ ὥρα χάριν] ἐν κύλῳ τῶν Ἀγίων οὔσαν, καὶ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἀνὰ μέσον στήκοντας, καὶ εὐλογούντας τὸν

A τὸν Θεόν. Ὁ δὲ Μάξιμος ἐκέλευσεν πάλιν ὕδωρ κύβητι τῆς πυρᾶς βληθῆναι, ὥστε διὰ τῆς συναθυμιάσεως τοῦ καπνοῦ ἀποπνίξαι αὐτούς· καὶ οὐκ ἴσχυσεν οὐδὲ οὕτως ἀδικῆσαι αὐτούς. Τότε οὖν κατησχύνθη ὁ ἄνομος Μάξιμος τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει. Ἐκέλευσεν δὲ αὐτοὺς ἀγῆναι ἐπὶ τὴν δημοσίαν· ἐξῆλθον δὲ οἱ Ἅγιοι ἐκ τῆς πυρᾶς ὡς ἀπὸ εὐφρασίας. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ἀνθροπὸς ὁ Μάξιμος ἐθαύμασεν, καὶ ἐκέλευσεν τοῖς δορυφόροις αὐτοῦ συλλαβεῖν τὸν ἀθλητὴν τοῦ Θεοῦ Μελέτιον καὶ τὸν Σεραπίωνα, καὶ ἀπαγῆναι αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ βίβηθαι, λέγων αὐτοῖς· Ἀπέλθετε, θύσατε τῷ μεγάλῳ θεῷ Ἀσκληπιῷ, τῷ καταδείξαντι τὴν σοφίαν τῆς ἰατρείας εἰς σωτηρίαν τῶν ἀσθενούντων.

Οἱ δὲ δορυφόροι κατὰ τὸ κέλευσμα τοῦ Μάξιμου λαβόντες τοὺς Ἅγίους ἐκ τῆς δημοσίας, ἀνέφερον αὐτοὺς ἐπὶ τὸν Ἀσκληπιῶν· ἠκολούθησεν δὲ αὐτοῖς ὄχλος πολὺς. Ὁ δὲ Ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ πᾶν φοδερὸς τῷ προσώπῳ ἀπείει, εἰδὼς ὅτι κἀκεῖνα πεσεῖται τὸ εἰδωλὸν θελήματι τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Σεραπίων στυγνῶς λέγει τῷ Μελετίῳ· Μελέτιε, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, τί ποίησμεν; Ὁ ἅγιος Μελέτιος λέγει· Προθύμως βραδύσωμεν ἐπὶ τὸν τόπον, καὶ ὁ ἐὰν βουληθῇ ὁ Βασιλεὺς ὁ ἐπουράνιος τοῦτο ποιῶμεν. Οἶδα γὰρ ὅτι ἀπελθόντων ἡμῶν εἰς τὸν τόπον, πεσεῖται τὸ εἰδωλόν. Τότε ὁ Σεραπίων πεισθεὶς ἀπείει προθύμως· ἐνύμειζεν γὰρ ὅτι ὁ Βασιλεὺς διαστρέψει τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ἀπελθόντες δὲ ἐπὶ τὸν τόπον ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ποιήσαντες τὴν ἐν Χριστῷ σφαγίδα, εἰσῆλθον εἰς τὸ ἱερόν. Καὶ ἰδὼν ὁ Μελέτιος τὸ εἰδωλόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, λέγει πρὸς ἑαυτὸν οὕτως· Ὁ ἀόρατος Θεός, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτῶν, ἔπιθε ἐπὶ τὴν ταπεινότητα ἡμῶν, καὶ τῷ κελύσματι σου διὰ τῶν ἁγίων σου Ἀγγέλων πεσεῖται καὶ συντριβήσεται τὸ εἰδωλόν τοῦτο.

Καὶ εὐθὺς ἐπεῖσθη πᾶν τὸ ἱερόν· θρασέας δὲ ὁ Μελέτιος καὶ πεισθὴς Πνεύματος ἁγίου, ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ ἀγάλματος, ἔβαλεν αὐτὸ κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ εὐθὺς ἐθρύδη τὸ εἰδωλόν. Ἐπιλαβόμενος καὶ τὰ ἄλλα εἰδωλα τὰ συνεστῆκότα, καὶ αὐτὰ συνέτριψεν. Ἰδὼν δὲ ὁ Σεραπίων, ὅτι ἔπεσεν τὸ εἰδωλόν, καὶ συνετρίβη, καὶ τὰ ἱστάμενα σὺν αὐτῷ εἰδωλα, ἐκρούσας φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Εὐλογεῖς ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἀπλόκατος, ὃν περιεργάσασθαι οὐκ ἔστιν. Νῦν ἔγνω, Δέσποτα, ὅτι τοῖς εἰς σε πεπιστευκότας οὐκ ἐγκαταλιμπάνεις. Καὶ ἰδόντες οἱ δορυφόροι τὸ θαῦμα τὸ γεγνηὸς ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ῥίψαντες τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, ἀπῆλθον ὅπου ἦν ὁ ὄχλος Μελετίου, καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Οἱ δὲ μικροὶ ἱερεῖς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θαυμάζοντες σπουδαίως ἀπήγγειλαν τῷ Μάξιμῳ, ὅτι καὶ τὸν Ἀσκληπιῶν ἔβαλεν κάτω, καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς σὺν αὐτῷ ἔτριψεν.

C Christi vero miles Meletius horrendum quiddam spirabat oculis, haud ignarus, fore ut Ἀσκληπιοῦ similiter statua divino nutu corrueret. Subtristis alia ex parte Serapion, ita est Meletium allocutus: Meleti, serve Dei altissimi, quid nunc, oro, nobis erit agendum? Cui Meletius; Intrepide, ait, illic pergamus, et quod placitum erit cœlorum Regi, hoc exequamur fortiter. Etenim non me latet, quod simul atque pedem in templum intulerimus, Ἀσκληπιοῦ mox simulacrum ruiturum sit. Tunc plane persuasus Serapion magnis animis ad templum perrexit: cognoverat namque conatum Belial eo tendere ut mentes eorum perverteret. Ut autem ventum fuit ad locum designatum; suos in cœlum oculos uterque sustulit; et Christi signo frontibus impresso, templum Ἀσκληπιοῦ nihil timentes intrarunt. Conspecto deinde Ἀσκληπιοῦ simulacro, hanc tacite precationem concepit Meletius: Deus invisibilis et secretorum omnium certissime cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, nos, quæso, famulos tuos humiles et abjectos respice. Nutus quoque tuus solummodo accedat, et hæc Ἀσκληπιοῦ statua in terram, Angelorum tuorum opera, confestim concidet, ac in frusta comminuetur.

28 His dictis fanum idoli repente intremuit: quo signo animatus Meletius, et sancto Spiritu repletus, simulacri manum sua ipse dextra corripit, prosternit in terram, totumque confringit. Tum apprehensa similiter, quæ eodem in fano erecta erant, simulacra, eodem omnia modo comminuit. Spectaculo commotus Serapion, cum tam Ἀσκληπιοῦ, quam aliorum ei adstantium deorum statuas eversas fractasque conspiceret, magna voce exclamavit; Benedictus sit Deus noster, qui cultores suos minime fallit, quæque curiosius scrutari non oportet. Nun, Domine, cognovi, quod fiduciam in te suam habentes, numquam soliti erant hastis, ad reliquam quæ cum Meletio faciebat turbam sese adjunxerunt: plurimi etiam alii e promiscua turba, Christianorum fidem sunt amplexi. At impuri sacerdotes Ἀσκληπιοῦ magna cum diligentia renuntiare festinarunt Maximo, qua ratione Ἀσκληπιον, et alios cum Ἀσκληπιο deos in solum prostravisset Meletius.

Meletius; Dona tua, respondit, ad patrem tuum Satanam per me licet deferas, cujus haud absimilem filium esse te ostendis. Quod superest, solus mihi Christus queritur, qui meliorem mihi in cœlis honorem, et immortalitatis beatæ donum conferet; nec enim, spero, e nobis aliquem crudelitate tua aut blanditiis ad impium quid aggrediendum coges. Tunc sane Maximus furore ingenti percitus pyram altissimam fieri jussit, cujus flamma supra quam dici posset in altum erumperet, ac Sanctos Martyres in eam conjici. Atque hic Serapion ultro Meletium; Age, inquit, serve Dei ac noster in rebus fidei præceptor, Deo nunc altissimo pro nobis suppliciter accide, et commilitones tuos orando præi, ut exemplo tuo animati, mente intrepida supplicium hoc subeamus. Confectis deinde in cœlum oculis unanimi omnes ore hasce conceperunt preces: O qui tres illos quondam Babylonios Principes in camino ignis servasti illæsos, nunc etiam puros, sanctos, et miti benignitate plenos oculos ad famulos tuos converte, et sperantes in te solo tutos præsta; vires quoque largire et robur quo adversantem nobis Tyrannum gloriose vincamus.

26 Postquam ab oratione cessarunt, datis invicem acceptisque manibus, in medium caminum ignis sunt ingressi: quem, orationi semper intenti, paradisum veluti amœnissimum et dulci rore abundantem experti sunt. At impius Tyrannus mentem et oculos advertens, supremi Dei famulos, medio in camino innoxios, Deum assidue benedicere intuebatur: cujus deinde jussu magna undique ignibus affusa est vis aquarum, ut emersuro statim fimo gloriosi Martyres suffocarentur. Sed nec illud Tyranni consilium nocuenti quidpiam Martyribus attulit. Eo sane tempore divina virtus atque potentia magno impium Maximum pudore affectit: qui sanctos Christi milites in publicum carcerem rursus mandavit deduci. Egressi sunt illi ex ardente pyra, quasi e loco voluptatum omnium plenissimo. Cumque nova quadam pulchritudine insignes esse conspexisset Maximus, vehementer admirans, satellitibus suis præcepit, ut fortissimum Christi athletam Meletium et Serapionem ad Ἀσκληπιοῦ fanum perducerent, et vel invitos cogere sacrificare, sic insuper eos hortans; Itote, et magno Deo Ἀσκληπιο, qui suam medendi artem erga imbecillos homines aperte ostendit, sacrificate.

27 Imperio obsecuti satellites, utrumque continuo apprehensum e carcere ad templum Ἀσκληπιοῦ duxerunt, et agna hominum multitudine eos comitante.

D
EX MS
FLORENT.

cum Serapione
jabetur immittitur
fornacem,

qua ingressi

et sine noxa
egressi,

ductique
in templum
Ἀσκληπιοῦ,

ejus aliorumque
statuas
subvertunt

A

CAPUT V.

Christiani et Cyriaci infantium, et Mauritiū eorum Magistri martyrium.

*Meletius
thoracem
et galeam
ignitam in-
dutus*

nihil latitur,

*orante inte-
rim pro eo
Serapione:*

Progressus ipse ad fanum Tyrannus, geminos Christi athletas, absque satellitio ullo, et Æsculapii aliorumque deorum statuas in solum dejectas ac turpiter comminutas aspexit. Qua de causa furore magno exæstuans, militarem Meletii thoracem et galeam candefieri e vestigio jubet. Quod ut quantum fieri potuit executi sunt carnifices, candente mox thorace induci mandat Meletium et galeam capiti ejusdem imponi. Sed Meletius a candente ferro doloris nihil aut nocumenti percepit. Arma quippe ferrea et multo igne candentia, moderato veluti frigore, membra Meletii afficiebant, qui sic deinde Maximum compellavit : Hoc equidem recte a te factum, canis rabiose, quod meis me indui armis voluisti, ut patrem tuum diabolum oppugnare fortius et vincere tandem etiam possim facilius.

30 Serapion quoque, cum illustris Christi pugilis Meletii generosos in tormentis animos observasset, protensis in altum manibus, eam ad Deum orationem prununtiavit, quam ab Episcopo, eum immortalitatis lavacrum nuper susceperet, primum didicerat ; Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, Domine Deus omnipotens et altissime. Adveniat regnum tuum, quod in terra ista nullis est terminis comprehensum. Fiat voluntas tua, ut super nos peccatores descendat auxilium tuum, sicut in cœlo et in terra. Quod a te statutum est, nobis in opem et solatium cedat. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Hoc est, quoniam in eorum numerum vocare nos es dignatus, qui et Fratres nostri sunt, et multa fortiter tolerando, vere et prout oportet te adorant ; panes nobis misericordiæ tuæ largire, veluti iis largitus es, qui nomini sancto tuo placere meruerunt. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne recorderis Domine, impietatis nostræ. Etenim quis sustinebit ? Et ne nos inducas in tentationem ; non enim sumus ferendo Sed libera nos a malo, per unigenitum filium tuum, qui est benedictus in secula. Amen.

*rursus soli-
citus Me-
letius ad
idola colenda,*

*jubet infan-
tes de his in-
terrogari.*

31 Maximus-interea, consilii omnis inops, et ulterius nihil contra homines sanctissimos valens efficere, in carcerem eos denuo duci imperat ; et eos sic affatur : Meleti, Joannes, Stephane, et tu Serapion, nec dum vobis persuaderi sinitis ut Diis sacrificetis ? Cui Martyres ; Canis, inquit, infidelis, adhuc in ista cordis tui duritia persistis ; nec illum cogitas per quem omnia sunt creata ? Maximus Dux respondit : Numquid communi hominum sensu privatum me dicis ? Ad quæ Serapion, si sanus tibi inesset sensus ullus, jam nuntium remitteres patri tuo satauræ et idolis omnibus, atque in Deum verum supra omnes cœlos existentem crederes. Conversus tunc ad satellites suos Maximus : Hujus, inquit, genas pugnīs pereuntite, ut ne talia loqui deinceps audeat. Hic vero ad Maximum Meletius ; O dure et cæce corde, innocuos, age, parvulos comprehendi, et in medium adduci impera ; hi sane respondeant, quis Deus major sit habendus, illene quem nos veneramur, an sine vita et motu idola. Quem illi pronuntiaverunt majorem, vos absque dubitatione ulla talem credemus esse.

32 Geminos itaque e ludo pueros rapi, et in publicum produci jubet. Fratres hi erant, et parente utroque orbat, quorum alter ætatis annum agebat secundum, alter tertium. Continuo ad illos Maximus ; Quæ vobis, pueri, nomina ? quæ fortuna ?

Απελθὼν οὖν ὁ Μάξιμος, εἶδεν τοὺς δύο ἐστῶτας μόνους, τὸν δὲ Ἀσκληπιὸν κείμενον κάτω χαμαὶ συντετριμμένον, καὶ τὰ σὺν αὐτῷ εἰδῶλα συντεθραυσμένα ὁμοίως. Ὁ δὲ Μάξιμος θυμωθεὶς ἐκέλευσεν ἀγῆναι τὸν θώρακα τὸν πολεμικὸν Μελετίου, καὶ τὴν περικεφαλαίαν αὐτοῦ, καὶ πυρωθῆναι αὐτὰ, καὶ πυρωθέντα ἐγένετο ἐκ τοῦ πυρὸς ὡς ἀστραπή. Καὶ ἐκέλευσεν ἐνδυσθῆναι τὸν θώρακα τὸν Μελετίου, καὶ τὴν περικεφαλαίαν αὐτῷ τεθεῖναι εἰς τὴν κεφαλὴν. Ὁ δὲ Μελέτιος οὐκ ᾔσθετο τοῦ πυρὸς, ἐγένετο γὰρ ὁ σίδηρος τῶν ὅπλων ὥσει κρύος περὶ αὐτόν. Καὶ λέγει ὁ Μελέτιος τῷ Μάξιμῳ· Καλῶς ἐποίησας, κύων ἀνόητε, ὅτι ἡμφίσάς με ὅπλα πολεμικά, ἵνα ἡττήσω καὶ πολέμησω καὶ νικήσω τὸν πατέρα σου τὸν σατανᾶν.

Ἴδὼν δὲ ὁ Σαραπίων τὴν ὑπομονὴν τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ Μελετίου, τοῦ στρατιώτου τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Θεοῦ, ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπεν οὕτως πρὸς τὸν Θεόν, ὅπερ εὐχεσθαι ἔμαθεν παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ὅτι ἔλαβεν τὸ λουτρὸν τῆς ἀθανασίας· Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγαπήθη τὸ ὄνομά σου, δέσποτα παντοκράτωρ ὕψιστε. Ἐλθέτω εἰς ἡμᾶς ἡ βασιλεία σου, ἡ ἀχώρητος ἐν τῇ γῇ. Γενηθῇ τὸ θέλημά σου, ὥστε καθελεῖν τὴν βοήθειάν σου ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ παράταξίς σου εἰς βοήθειαν ἡμῶν γένηται· Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· τοῦτ' ἐστίν, ἐκέλευσας ἡμᾶς μετὰ τῶν εἰς ἀγῶνα προσκυνοῦντων σε ἀδελφῶν ἡμῶν· καὶ νῦν δὸς ἡμῖν ἄρτους ἐλέους, ὥσπερ ἔδωκας τοῖς εὐαρεστήσασιν τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ μνημονεύσῃς ἡμῶν Κύριε, τὰς ἀσεθείας, τίς γὰρ ὑποστήσεται ; Μηδὲ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, βαστάσαι γὰρ οὐ δύναμεθα. Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς τοῦ πονηροῦ, διὰ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ σου, ὅτι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

Ὁ δὲ Μάξιμος ὀλιγωρὶς πολλὴ συνεχόμενος καὶ μηδὲν αὐτοῖς δυνάμενος ποιῆσαι, ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀγῆναι ἐπὶ τὴν δημοσίαν καὶ λέγει αὐτοῖς· Μελέτιε, Ἰωάννη, καὶ Στέφανε, καὶ σὺ Σαραπίων, οὐ πειθαρχεῖτε τοῖς θεοῖς ; Οἱ δὲ λέγουσι τῷ Μάξιμῳ· Κύων ἄπιστε, ἀκμήν ἐπιμένεις τῇ ἀναισθησίᾳ σου ; οὐχ ὅρῳ τὸν ποιήσαντα τὰ σύμπαντα ; Μάξιμος Δοῦξ λέγει· Οὐκ οὖν ἀναισθητός εἰμι ; Λέγει αὐτῷ ὁ Σαραπίων· Αἰσθησιν εἰ εἶχες ἂν, ἐπελάθου τοῦ πατρὸς σου τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν εἰδῶλων τῶν χειροποιήτων, καὶ ἐπίστευσας τῷ ἐπουρανίῳ Θεῷ· Μάξιμος λέγει τοῖς δορυφόροις αὐτοῦ· Τύψατε αὐτοῦ τὰς σιαγόνας, ἵνα μὴ τοιαῦτα φθέγγηται. Μελέτιος ἀπακριθεὶς λέγει τῷ Μάξιμῳ· Ἀναίσθητε καὶ τυφλὲ τῇ καρδίᾳ, ποίησον ἀρπαγῆναι καὶ ἐνεχθῆναι παιδίᾳ ἄφθορα, καὶ εἰπωσι, τίς μεῖζων Θεός, ὃν ἡμεῖς σέβουμεν, ἢ τὰ εἰδῶλα ἄψυχᾳ καὶ τὰ παιδίᾳ, ὃν ἐὰν εἰπωσιν, αὐτῷ πιστεύσωμεν.

Ἐκέλευσεν δὲ ὁ Μάξιμος ἀρπαγῆναι παιδίᾳ δύο ἐκ τοῦ σχολίου· καὶ ἐνεχθέντα τὰ δύο παιδίᾳ, ἀδελφία, ὀρφανὰ, τὸ ἐν ἑτῶν δύο καὶ τὸ ἕτερον τριῶν. Λέγει ὁ Μάξιμος τοῖς παιδίοις· Τίνα ἐστὶ τὰ ὀνόματα ὑμῶν, ἢ ποίας τύχης τυγχάνετε ; Ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτῷ τὰ παιδίᾳ, καὶ εἶπον ἐμπνευσθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· Ἐγὼ μὲν τύχῃ δοῦλοι Χριστοῦ ἐσμεν, ἐλεύθεροι δὲ ἐγενήθημεν καὶ ἔντιμοι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Λέγει ὁ τριετής, Εἰ θελεῖς μαθεῖν τὰ ὀνόματα ἡμῶν, ἅπερ ἔθηκαν οἱ γονεῖς ἡμῶν, Ἐγὼ καλοῦμαι Χριστιανός, καὶ οὕτως Κυριακός. Λέγει αὐτοῖς ὁ Μάξιμος, Χριστιανέ καὶ Κυριακέ, εἰπατέ μοι, τίς ἐστὶν ὁ μεῖζων Θεός, Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἀσκληπιός καὶ Ἡρακλεῖς, ἢ ὁ ἀόρατος.

Τὰδε ἄφρονα παιδίᾳ, ἀναδελφύοντα εἰς τὸν οὐρανόν καὶ στεναχόμενα, ἴδον χεῖρα κατερχομένην ἐφ' αὐτὰ, καὶ λαβόντα Πνεῦμα ἅγιον καὶ σφραγίσσμενα τῇ τοῦ Χριστοῦ σφραγίδι εἶπον τῷ Μάξιμῳ· Ἀνοσιώτατε καὶ ἀπάνθρωπε,

οὐ

*Ex his in-
terrogati
bimulus
unus, alter
trimulus,*

A οὐ βλέπεις οὐ δὲ νοεῖς τὸν δημιουργὸν καὶ κτίστην τῶν πάντων, ὃς οὐρανοὺς ἐποίησεν, ἥλιον καὶ σελήνην, νύκτα καὶ ἡμέραν, ἀστρα καὶ φῶς, τὸν καθήμενον ἐπὶ τῶν οὐρανῶν ἐπὶ θρόνῳ ἀσπελούτῳ δόξης, τὸν καθήμενον ὑπὸ τῶν Χερουβίμ, καὶ ὑμνούμενον ὑπὸ τῶν Σεραφίμ· οὗ τὸ ὄνομα ἀνεῖκαστόν ἐστι καὶ ἀκατάληπτον, ὃν τρέμουντι χίλιαι χιλιάδες Ἀρχαγγέλων, καὶ μύριαι μυριάδες Ἀγγελῶν λειτουργῶν καὶ ἐξουσιῶν, ὃν τρέμει Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ, ὕμνον τρισάγιον ἐν φωνῇ ἀκαταπαύστῳ ἀναπέμποντα, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, τῷ συντρίψαντι πύλας χαλκᾶς καὶ μοχλοῖς σιδηροῦς, καὶ ἀναστήσαντι ψυχὰς ἐξ ᾄδου, ὃν πᾶσα κτίσις ὑμνεῖ καὶ δοξάζει, τὸν ἀράκτον καὶ ἄχραντον καὶ ἀχειροποίητον καὶ ἐφορώμενον πᾶσας τὰς πρᾶξεις τῶν ἀνθρώπων, τὸν κρίνοντα πᾶσας τὰς ψυχὰς τῶν μὴ πιστευόντων εἰς αὐτόν, καὶ γινώσκοντα καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, τὸν ποιήσαντα ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, τὸν ἀκατάλειπτον καὶ ὑψηλόθρονον, τὸν ἀθάνατον, τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, ὃν τρέμει πᾶσα κτίσις, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐ δὲ ἓν, τὸν συσσεύοντα τὰ πάντα καὶ βάλλοντα ὑετοῦς, καὶ αὐξοῦντα τοὺς καρπούς, καὶ διδόντα πᾶσι τροφήν.

Μάξιμος λέγει· Οἶμοι! ὑπὸ παιδίων νικῶμαι. Καὶ λέγει τῷ Μελετίῳ· Ὑμεῖς αὐτοῖς ὑποβάλλετε ταῦτα λέγειν. Λέγει αὐτῷ ὁ Μελέτιος· Ἀφρων καὶ ἀκάρδιε, ὅπως ὅτι ὑπὸ τῶν παιδίων νενίκησαι, καὶ ἀκμήν οὐχ' αἰσθάνῃ; Μάξιμος λέγει· Ὡς παιδίον ὄντων ἀνέχομαι αὐτῶν. Τὰ δὲ ἀσθηρτα παιδία ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον τῷ Μαξίμῳ μία φωνή· Ἐκάρχε τῶν κικλόν, ἀκμήν οὐχ' ὅπως αἰσθάντε τὸν κτίσαντα ὅρη καὶ τοὺς βουνούς καὶ ὕμνε, τὸν κτίσαντα ἀνθρώπους κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἰδίαν ταῖς χερσίν αὐτοῦ, τὸν ποιήσαντα θηρία ἐν ταῖς ὕλαις, καὶ τὰς τροφὰς καὶ τὰς διατριβὰς αὐτῶν, τὸν ποιήσαντα τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν αὐτῇ· αὐτός ἐστι ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν εἰδώλων χαλκῶν καὶ τῶν λίθινων, οὗτε ἀνθρωποὶ ἐποίησαν, οὗτε καὶ σὺ προσκυνεῖς ἐν ἐκπλήξει γενόμενος. Ἀκούων δὲ ὁ Μάξιμος τῶν λόγων τῶν παιδίων λέγει αὐτοῖς· Γονεῖς ἔχετε; Εἶπον δὲ αὐτῷ· Ὁρφανὰ ἔσμεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῷ ματαίῳ, πατέρα δὲ ἔχομεν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Θεόν, τὸν διατρέφοντα ἡμᾶς καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ. Μάξιμος λέγει αὐτοῖς· Οὐκοῦν οὐ δὲ ὑμεῖς θύετε τοῖς θεοῖς. Τὰ δὲ παιδία λέγουσι τῷ Μαξίμῳ, Μίανε τῇ σιθῇσει, πάλιν ἔχομέν σοι εἰπεῖν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τοῦ ὑψίστου.

Ο δὲ Μάξιμος μανίᾳ κινήθεις κατὰ τῶν νηπίων, ἐκέλευσεν ἔλθειν τὸν διδάσκαλον αὐτῶν Μαυρίκιον, καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ εἰ ὁ διδάσκαλος αὐτὰ τοιαῦτα ἀποσθῆγαι κατὰ τῶν θεῶν; Ὁ διδάσκαλος λέγει τοῖς παιδίνοις· Τί ἐνυδρίσατε τὸν Δούκα; Τὰ δὲ νήπια εἶπον πρὸς τὸν διδάσκαλον, Σὺ διδάσκεις ἡμᾶς σοφίαν καὶ ἐπιστήμην, μὴ θέλεις ἵνα ἐάσωμεν τὸν μέγαν καὶ ἀπλόαντον Θεὸν ἡμῶν ὡς λέγεις, καὶ εἴπομεν Θεὸν εἶναι τὸ χαλκούργημα, καὶ τοὺς λίθους, οὗς ὀνομάζει θεοῦς. Ὁ δὲ διδάσκαλος ταῦτα ἀκούσας, καὶ ποιήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, καὶ ἐπάρας λίθον, ἠκύντησεν αὐτὸν εἰς τὴν ὄψιν τοῦ Μαξίμου καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ οὖν ἐκπλαγῆσαι θέλεις τὰ παιδία ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἡμῶν; μὴ ἔστο σοι καλῶς, μὴ δὲ πᾶσι τοῖς σεδομένοις τὰ εἰδῶλα, μήτε τῷ πατρὶ ἡμῶν τῷ σατανᾷ.

Τότε θυμωθεὶς θυμῷ μεγάλῳ ὁ Μάξιμος, ἐκέλευσεν ῥαβδισθῆναι τὸν διδάσκαλον σὺν τοῖς παιδίνοις. Ῥαβδισσόμενων δὲ αὐτῶν καὶ μὴ αἰσθανομένων, ἐπέμενον οἱ τύπτοντες. Τότε λέγουσι τὰ νήπια σὺν τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ Μελετίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Στεφάνῳ καὶ Σαραπίῳ· Δούλοι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τοῦ ὑψίστου εὐχὴν ποιήσατε ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῶμεν ὑπὸ τοῦ ὄψεως, ἀλλὰ μάλλον ἐν ἀσκήσῃ ἀποδῶμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν τῷ Θεῷ. Οἱ δὲ ἅγιοι τοῦ μεγάλου καὶ ὑψίστου Θεοῦ, Μελέτιος καὶ οἱ περὶ αὐτόν, κλίναντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εὐξάντο ὑπὲρ τῶν τριῶν. Ἰδόντες δὲ οἱ μισραῖς τοῦ Δούκα, ὅτι οὐδὲν δύναται ποιῆσαι αὐτοῖς ὁ Μάξιμος, καὶ ὅτι αἱ μάστιγες οὐχ' ἤπτονται αὐτῶν, ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες πρὸς τὸν Μαξίμον· Ἄφρον αὐτοὺς ἐκ τοῦ μέσου, μήπως καὶ ἄλλοι βλέποντες, τὸ αὐτὸ ποιήσω-

Maji T. V.

Responderunt Fratres, a spiritu sancto certissime afflati; Felici equidem sorte servi sumus Christi, quamvis liberi nec ignobiles, quæ Dei nostri est benignitas, fuerimus nati. Ac pergens triennis parvulus; si quæ nobis parentes nostri imposuerunt nomina tantopere scire desideras, Ego quidem Christianus, at ille vocatur Cyriacus. Tunc Maximus; Dicite nobis, ait, Christiane et Cyriace, quis major est habendus Deus, Jupiterne, et Apollo, et Æsculapius, et Hercules, an Deus qui nusquam conspicitur.

33 At rationis adhuc dnm expertes parvuli, oculos in cælum cum gemitu tollentes, manum supra se divinitus spectarunt delabentem, quæ et spiritum ipsis sanctum elargita est, et venerando Christi signo ad fortiter respondendum munivit. Hinc ad Tyrannum conversi; Impiissime, dixerunt, nec inter homines numerande, non vides, non intelligis mundi et rerum omnium fabricatorem Deum? Qui cælum fecit, et solem et lunam, noctem et diem, astra et lucem? Qui supra orbem cælorum æternum duraturo gloriæ suæ throno insidet? Qui sedet super Cherubim? quem laudant Seraphim? cujus nomen nulli alteri comparari et a nullo mortalium potest comprehendi? quem mille Archangelorum millia, et decem millia millium Angelorum ministrantium et Potestatum cum timore suspiciunt? Quem metunt Cherubim et Seraphim, quæ hymnum illum ter sanctum, Sanctus, Sanctus, Sanctus, absque ulla requie ei devantant? Qui portas æreas et vectes confregit Ferreos, qui animas ex inferis reducit? Quem nulli mortalium conspicuum et corruptionis omnis nescium, nec arte humana fabricatum, omnis creatura hymnis et honore prosequitur? Qui omnia hominum opera penitissime perspicit? Qui venturus est aliquando iudex eorum qui credere in ipsam recusaverint? Qui intimas etiam cogitationes hominum penetrat? Qui Principatus fecit et Potestates? Incomprehensibilem, altissimum, immortalem, brachium excelsum? Cujus metu ac reverentia umnes creaturæ tenentur? Per quem omnia facta sunt, et sine quo factum est nihil? Qui nutu suo omnia commovet? Qui statis temporibus suas e cælo pluvias demittit? Qui frugibus terræ incrementum, et cunctis animantibus cibum præbet?

34 Exclamans ad hæc Maximus; Hei mihi, dixit, quem teneri etiam pueri aggrediuntur et superant! Meletio deinde ait: Vos talia tenellis illis, ut dicant, suggeritis. Cui Meletius; Amens, inquit, et sine corde, jamne vides quod a tenera etiam ætate vincaris? nondum istam tuam cordis duritiam exuis? Ac Tyrannus; Pueri, inquit, sunt, et ut pueros patienter tolero. Tum Fratres, immortalī laude digni; Necdum etiam, respondent, vides? Necdum, insane, intelligis eum qui montes et colles et silvas condidit? Qui suis ipse manibus hominem ad imaginem et similitudinem suam formavit? Qui fecit mare et omnia quæ in mari moventur? Ipse est Deus noster, qui molitus est universa. Quid nobis das responsi? Quis Deorum æreorum et lapideorum, quos manus hominum fecerunt, quosque tu cum tanto stupore adoras, sensum ullum habet aut mentem? Hos puerorum sermones ut audivit Maximus, sic eos interrogavit; Parentes vestri supersunt? Parentes, reponunt pueri, in terra hac et in fallaci isto mundo non habemus; verum tamen patris loco nobis est qui in cælis versatur Deus, qui nos et omnem suam creaturam pascit et educat. Igitur, quæsit Maximus, neque vos sacrificatis Diis? Ad quem pueri; Rursumne, aiunt, perversi cordis Tyranne, necesse erit ut Dei nostri potentiam tibi enarremus.

33 Tum Maximus furore quodam in pueros accensus

D
EX MS.
FLORENT.

Deum unum
prædicant,

E

F

et hunc solum
suum agnos-
cunt patrem,

EX MS.
FLORENT.
tunc accitus
eorum ma-
gister

cum et ipse
insultaret
tyranno,

simul virgis
caditur

et capitis
damnatur.

Omnes con-
stanter mor-
tem subeunt,

24 Septembris :

corpora juxta
S. Zoilum se-
peluntur.

A census, eorumdem præceptorem Mauricium ad se accersitum ita interrogat; Tunc ne ille es, qui parvulos istos tam infanda adversus deos docuisti proloqui? Ad discipulos conversus magister; Quid, ait, contumeliæ locuti estis adversus Ducem? Responderunt parvuli; Tu sapientiam nos docuisti et scientiam Numquid igitur vis, ut missum faciamus magnum et fallere nescium nostrum Deum, ut ipse tu vocare eum es solitus, dicamusque simulacris æneis et lapidibus veram inesse divinitatem, quemadmodum Dux ille haud sapienter sibi persuadet; cum deorum illis nomen tribuit? Accepto responso præceptor, et signo Christi fronti impresso, lapidem e solo arreptum in Maximi faciem fidenter conjicit, interrogatque; Num tu igitur innocuos hosce parvulos a vero Dei nostri cultu, veraque gloria avocare niteris? Nec tibi unquam bene sit, nec ulli qui debitum uni Deo cultum in simulacra transfert. Pessime etiam sit patri tuo satanæ..

B 36 Tum vehementi sane ira abreptus Maximus, tam præceptorem quam ejus discipulos virgis acriter cædi mandavit. Cumque cæderentur, nec doloris ullum præberent sensum, nimio labore fatigati desierunt illos verberare carnifices. Discipuli interim, una cum præceptore, Meletium, Joannem, Stephanum et Serapionem his vocibus compellant; Famuli Dei altissimi, preces, oramus, nostri causa ad Deum concipite, ut a serpente illo ferocissimo scandalum nullum putiamur, sed innocuam potius animam Deo, a quo eam accepimus, reddamus feliciter. Tunc Meletius et qui cum ipso aderant, dejectis in terram vultibus, Deo magno et altissimo constantiam trium Martyrum in oratione commendarunt. Post hæc nefarii Jovis sacrificuli, cum frustra esse viderent omnia quæ contra Martyres moliebatur Tyrannus, et quod verberum diritas nullo eos dolore afficeret, magnis vocibus a Maximo ut interficerentur postularunt; Tolle, inquebant, e medio impios, ne horum alii exemplo permoti, idem audeant. Impiissimus itaque Maximus, capite truncari magistrum et ejusdem discipulos imperavit.

37 Percepta mortis sententia magnopere gavisii pueruli. Meletio, Joanni, Stephano, et Serapioni sese adjunxerunt, Paulo autem post, ingenti lætitia pleni una cum præceptore discipuli, innocentes veluti oviculæ, ad occisionem properarunt; et a spiculatoribus ad montem qui Men appellatur perducti, hoc solummodo orarunt, ut pariter cum suo magistro in cælum oculos intendere tantisper sibi concederetur. Quo impetrato hac Deum ratione sunt precati; Benedicimus te, Domine omnipotens, et supra cælos omnes constitute, qui non tradidisti nos lupo rapaci. Sed et nunc animas nostras in libertatem illam felicem admitte; quoniam benedictum est nomen Patris, et Filii, et Spiritus sancti in secula. Amen. Cumque sua deinde colla ad ictum excipiendum extenderent, vox e cælo auribus est allapsa, Venite, inquit, carissimi, ad Paradisi mei delicias. Ut vox audiri desiit, dixerunt ad spiculatores; Quod jussi estis, hoc nunc peragite. In pace itaque finierunt vitam, mense Septembri, die ejusdem mensis quarta et decima defuncti, cum ingenti sua lætitia sanctissimi pueruli Christianus et Cyriacus, et præceptor utriusque, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, cui gloria in secula. Amen. Viri autem quidam Christiani, et Dei timore pleni, ad locum supplicii noctu abierunt, et pulcherrimam victoriam adeptorum Martyrum, hoc est duorum puerorum et præceptoris, venerandas reliquias eodem in loco reposuerunt, in quo beatus etiam Zoilus requiescit. Quod ut perfecerunt et debitas Deo dederunt laudes, magna perfusi lætitia, domum quisque suam reversus est.

CAPUT VI.

Serapionis obitus, Callinici Archimagi conversio et martyrium.

Maximus a sa-
crileculis ins-
tigatus

Die postero ad eundem locum sese contulerunt impii gentilium sacerdotes, ut puerorum Martyrum corpora spectarent, nullumque eorum repererunt: pro iis vero apparuit iis diabolus, sub furma pueri illic sedentis, et vebementer sortem ætatem deplorantis, propterea quod a tenera adeo ætate superatus esset. Hos tamen gemitus atque ploratus a puerorum ibidem necatorum animabus proficisci arbitrabantur impii: Eamus, igitur, inquebant ad invicem, et Serapionem similiter curemus interfici, qui absque dubio horum puerorum corpora furto ut auferrentur effecit, utque in posterum a deorum nostrorum cultu et sacrificiis recedere nemo audeat. Cum enim viderent diis Serapionem omnino non offerre sacrificia, omnium contra eum animi sunt commoti. Quamobrem ad Maximum cuncti conve-

sin. Ἐκέλευσεν οὖν ὁ ἀνοσιώτατος Μάξιμος τραχυλοκο- D
πιῆναι τὸν διδάσκαλον σὺν τοῖς παιδίοις.

Ἀκούσαντα δὲ τὰ παιδία τὴν ἀπόφασιν, καὶ χαρᾶς εὐαγγελισθέντα, συνέταξαν τῷ Μελετίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Στεφάνῳ καὶ Σαραπίῳ. Ἀπίεσαν οὖν ἀγαλλιώντα σὺν τῷ διδασκάλῳ ὡς πρόδοτα ἐπὶ σφαγὴν. Λαβόντες οὖν αὐτοὺς οἱ σπεκουλάτορες, ἀπήνεγκαν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τοῦ Μηνός, καὶ λέγουσι τὰ παιδία τοῖς θυμίοις. Ἐξάσατε ἡμᾶς μικροὺς. Ἀναβλέψαντα δὲ σὺν τῷ διδασκάλῳ εἰς τὸν οὐρανόν, εὐξάντο πρὸς τὸν Θεὸν οὕτως εἰπόντες. Εὐλογοῦμέν σε, Δέσποτα παντοκράτορ ἐπουράνιε, ὅτι οὐ παρέδωκας ἡμᾶς τῷ λύκῳ τῷ ἀρπαγί· καὶ νῦν, Δέσποτα Κύριε, δέξαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐν ἀνάσει, ὅτι εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἐκτενάντων δὲ αὐτῶν τοὺς ἀνχένας, φωνὴ ἦλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Εἰσελθετε ἀγαπητοί μου εἰς τὴν τρυφὴν τοῦ παραδείσου. Λέγουσι δὲ τοῖς σπεκουλάτορσι· Ποίσατε ὃ ἐκελεύσθητε. Ἐβελειώθησαν δὲ ἐν εἰρήνῃ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, τὰ ἅγια νύπια Χριστιανός καὶ Κυριακὸς σὺν τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν, μετὰ χαρᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἄνδρες δὲ Χριστιανοὶ φοδοῦμενοι τὸν Θεόν, ἀπῆλθον νυκτὸς εἰς τὸν τόπον, καὶ ἔλαβον τὰ E
λείψαντα τῶν καλλινίκων Μαρτύρων, τοῦτ' ἐστὶ τῶν δύο παιδίων σὺν τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν, καὶ κατέθετο αὐτοὺς ὅπου ἔκειτο ὁ μακάριος Ζώϊλος, καὶ δοξάσαντες τὸν Θεὸν ἀνεχώρησαν μετὰ χαρᾶς.

Tῇ δὲ ἐπαύριον ἀπῆλθον οἱ μιερεῖς τῶν ἐλλήνων θεά-
σασθαι τὰ σώματα τῶν νεπίων, καὶ εὗρον οὐδέν· Ἴδον δὲ
τὸν διάβολον, καθήμενον ἐν στήματι παιδίου, καὶ θρη-
νοῦντα σφόδρα, διότι οὐκ ἐδυνήθη ἵττησαι τὰ παιδία.
Οἱ δὲ μιερεῖς ἐνόμιζον, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν νεπίων εἰσὶ
θρηνοῦσαι· λέγουσιν οὖν πρὸς ἀλλήλους· Ἀπελθόντες
ἀποκτείνωμεν τὸν Σαραπίονα, ἐκεῖνος γὰρ ἐποίησεν τὰ
σώματα αὐτῶν κλαπῆναι, μήπως καὶ ἄλλους ποιήσῃ ἀπο-
στῆναι ἀπὸ τῶν θυσιῶν· βλέποντες γὰρ ἐκεῖνον μὴ ποι-
οῦντα τὰς θυσίας, εἰς αὐτὸν τρέπονται πάντες, καὶ ἀπελ-
θόντες πρὸς τὸν Μάξιμον, κατέκραξαν αὐτοῦ λέγοντες·
Δοῦξέ Μάξιμε, ἀκμήν Σαραπίων οὐχ ἀπέθανεν; ἄρον τὸν
μισοῦντα τοὺς θεοὺς ἐκ μέσου, μὴ καὶ ἄλλους διαστρέψῃ.

Ὁ δὲ Μάξιμος ὀργισθεὶς ἐκ τῆς γενομένης κραυγῆς
τῶν μιερέων, ἐκέλευσεν τὸν Σαραπίονα λογχισθῆναι. Ὁ
δὲ μακάριος Σαραπίων προσεσχηκῶς τῇ ἀποφάσει, λέγει·

Μελέτιε,

Α Μελέτιε, Ἰωάννη καὶ Στέφανε, εὐχασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν βοηθοῦντα ἡμῖν, ἵνα συντόμως δέξηται τὸ πνεῦμά μου, ὅπως μὴ γαυχήσῃται ὁ τύραννος, ὅτι ἴσχυσεν πρὸς με. Εὐχομένων δὲ αὐτῶν συνήχθητο καὶ αὐτός· ὡς γὰρ ἐξ ἐνὸς στόματος, οὕτως κύχοντο πρὸς τὸν Θεόν· Κύριε Βασιλεῦ τῆς ἐνεργείας καὶ πάσης εἰρήνης, ὁ Λόγος ὁ πρὸ ἐωσφόρου ὢν πρὸς τὸν Πατέρα, δι' οὗ τὰ πάντα ἐκτίσεν ὁ Θεός, καὶ νῦν Δέσποτα μὴ συγχωρήσῃς τὸν δοῦλόν σου Σαρραπίωνα ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σταδίου τούτου ἄστεπτον, ἀλλὰ ταχέως μετὰδὸς αὐτῷ τῆς χάριτός σου· σὺ γὰρ δεδοξασμένος εἰ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Τελειώσωνται δὲ αὐτῶν τὴν εὐχὴν, προσήλθεν αὐτῷ ὁ Κομφέκτωρ, κελεύσαντος τοῦ Μαξίμου ἀρθῆναι αὐτόν, καὶ πρηνὶ ἄψεται αὐτοῦ ὁ Κομφέκτωρ, καθήλθεν νεφέλη φωτεινὴ, καὶ ἐδέξατο αὐτοῦ τὴν ψυχὴν. Ἀκούσας δὲ ὁ Μαξίμος τοῦτο, ἐθυμώθη λέγων, ὅτι οὔτε πῦρ οὔτε ξίφη ἐδυνήθησαν ἀναλῶσαι αὐτόν. Καὶ ἐκέλευσεν συρῆναι αὐτόν, καὶ ῥιφῆναι ἔξω τῆς πόλεως, ὅπως οἱ κύνας αὐτὸν ἀναλῶσωσιν· Τούτου δὲ γινομένου, κατελθόντες ἄνδρες Χριστιανοί, φοβούμενοι τὸν Θεόν, καὶ ἀντάσσοντες τὸ λείψανον αὐτοῦ, κείμενον ἔξω τῆς πόλεως, ἀπείνεγκαν αὐτὸ ἐν Κανδακορίῃς, ὅπου ἦν ὁ ὄχλος ἐν τῷ ὄρει ἡσιγῶν.

Β Ὁ δὲ Μαξίμος, ἀπορούμενος, πάλιν ἐκέλευσεν τὸν Μελέτιον καὶ Ἰωάννην καὶ Στέφανον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ φυλάττεσθαι, ἄχρι σκέψῃται πῶς ἀναλῶσι αὐτούς. Τῇ δὲ ἐξῆς προκαθίσας ὁ Μαξίμος, ἐκέλευσεν Καλλίνικον κληθῆναι· τινὰ φαρμακόν, καὶ λέγει αὐτῷ· Τί ποιήσαντες ἀναλῶσωμεν αὐτούς, διότι οὐ δύναμεθα αὐτούς ἄρχειν. Καλλίνικος εἶπεν· Ποίησον ἐνεργεῖν ἱερόθυστα, καγὼ βάλλω ἐν αὐτοῖς φάρμακα μεγάλα, ἵνα παραγρῆμα ἀναλῶσωμεν αὐτούς καὶ νικήσωμεν αὐτούς. Καὶ εἰς μὲν πεισθήσονται τοῦ θύσαι ἐπὶ τέως ἱερόθυστα ἑφαγον, καὶ ἄκοντες ἐδούλευσαν τοῖς προστάγμασιν· εἰ δὲ ἀποθάνωσιν, καὶ οὕτως νικήσωμεν αὐτούς. Μαξίμος δὲ ταῦτα ἀκούσας, χαρὰς ἐνεπλήσθη μεγάλῃς, καὶ καλεῖ τοὺς ἀθλητὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ἐστὶ Μελέτιε καὶ Ἰωάννη καὶ Στέφανε; καλῶς ὑμᾶς ἔλαβον αἱ βιάσαναι; Μελέτιος λέγει· Ἐνὸς μὲν τὴν ψυχὴν ἔσωσας, ὑμᾶς δὲ οὐκ ἐγγίσεις. Τότε ἐκέλευσεν τῷ ἀρχιμάγῳ λέγων· Ποίησον καθ' ὡς ἐλάλησας. Ἐνεχθέντος δὲ τοῦ μικροθύτου, λαθὼν ὁ ἀρχιμαγὸς τὰ φάρμακα, ἐνέλαθεν τῷ μικροθύτῳ, καὶ λαθὼν ἐπότισεν αὐτοὺς βίᾳ, καὶ πίνοντες οἱ Ἅγιοι οὐκ ἔσθοντο τῶν φαρμάκων· εἶπον δὲ καὶ πρὸς τὸν Μαξίμον, χάριτάς σοι ἔχομεν, κύων ἀνύσιε, ὅτι διψῶσιν ἡμῖν ἔδωκας πίνειν· ἐγένετο γὰρ αὐτοῖς ὡς ὕδωρ ὁ ἔπιον.

Γ Ἰδὼν δὲ ὁ Μαξίμος, ὅτι οὐδενὸς ἔσθοντο οἱ Ἅγιοι, λέγει πρὸς τὸν ἀρχιμαγόν Καλλίνικον· Οὐδὲν σου ἤρυσαν τὰ φάρμακα; Καλλίνικος εἶπεν· Μὰ τοὺς ἄπαντας θεοὺς, ἐγὼ τούτων ἐντεχνώτερος οὐκ εἰμι. Ἐπεὶ κέλευσόν τινὰ τῶν σῶν πινεῖν ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἰ ζήσεται, ὑπεύθυνός εἰμι τῆς τούτων τιμωρίας. Εἷς δὲ τῶν μικρῶν ἱερέων κατελθὼν λέγει· Παίξει σε οὗτος, φειδόμενος αὐτῶν· ἐπεὶ κέλευσόν με, καὶ πίνω ἐξ οὗτων. Ἐπέτρεψεν δὲ αὐτῷ ὁ Μαξίμος δοῦναι αὐτῷ. Ὁ δὲ λαθὼν, ὡς μόνον ὁσφρήσαστο τὸ φάρμακον, εὐθέως ἐξέψυξεν.

Εἰς πολλῇ δὲ μανίᾳ γινόμενος, ἐκέλευσεν τήγανον ἐνεργῆσαι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐμβληθῆναι πίσσαν καὶ κηρὸν καὶ στέαρ, καὶ ὑποκαίεσθαι. Ὑποκαίμενος δὲ αὐτοῦ, πάλιν προσέταξεν βληθῆναι θείαφον· καὶ ὁ βρασμὸς αὐτοῦ ἐξῆλθε ὡς μὴ δὲ τὴν ὁσμὴν αὐτοῦ ὑποφέρειν τὸν ὄχλον· καὶ ἐκέλευσεν τοὺς Ἅγίους ἐμβληθῆναι ἐν αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀθλοφόροι τοῦ Χριστοῦ, ποιήσαντες τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδά, προθύμως ἐπέδωκαν τῷ βρασμῷ τοῦ τηγάνου, καὶ ἀνεπαύοντο ὡς ἐπὶ θρόνου τοῦ παρθεῖστος, εὐλογοῦντες τὸν Θεόν καὶ λέγοντες οὕτως· Εὐλογητὸς εἰ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ὢν καὶ πρῶτος, ὁ τοὺς τρεῖς παῖδας βυστάμενος ἐκ τῆς καμίνου, καὶ νῦν δὸς ἡμῖν ἀνάπαυσιν ταύτην· Ἦσαν γὰρ ἀναπαυόμενοι ἐπὶ τοῦ τηγάνου ὡς ἐπὶ θρόνου. Καὶ πάλιν ἔλεγεν· Εὐλογοῦμέν σε φωταγχεῖ Βασιλεῦ ἐπουράνιε, μὴ ἐξάσας ἡμᾶς ἡττηθῆναι ὑπὸ τοῦ μικροτάτου τούτου, ἀλλὰ συντήρησον ἡμᾶς ἀσπίλους ἐν τῇ δόξῃ σου, ὅτι εὐλογημένος ἐστὶ τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἰδὼν δὲ ὁ μικρότατος Μαξίμος ὅτι οὐ

nientes, his eum vocibus interpellarunt; Maxime Dux, necdum etiam Serapion sceleris sui pœnas morte persolvit? Tolle e medio impium dcorum nostrorum osorem, ne pernicioso suo exemplo plurium pervertat animos.

39 Nefariorum clamoribus incensus Tyrannus, lancea Serapionem imperavit confodi. Tum beatissimus Martyr, in subeundam brevi mortem intentus, suos ita comomitones alloquitur; Meletie, Joannes, et Stephane, supplices ad Deum pro me accedite, qui vires huc usque nobis sufficit, ut extremum vitæ meæ spiritum celeriter suscipiat, ne gloriari possit Tyrannus, quod adversum me prævaluerit. Illorum deinde precibus suas ipse preces et vota junxit; sic enim quasi uno omnes ore Deum obsecrabant: Domine Rex, et beneficentiæ omnis fons, atque origo pacis, Verbum, quod ante Luciferum fuisti apud Patrem, per quod omnia fecit Deus; te nunc, Domine, obtestamur, ut ne sinas famulum tuum Serapionem ex arena illa inglorium recedere, sed divinam tuam ei gratiam quantocyus tribue; tibi enim laus est et gloria in secula. Amen. Postquam finem imposuerunt orationi, ad Serapionem accessit carnifex, eum jussu Maximi abducturus; sed ecce ante Martyrem quam apprehenderet carnifex, lucida e cœlo nubes descendens, animam Serapionis in beatam suscepit immortalitatem. Re insolita ad Maximum delata, vehementer Tyrannus excanduit, cum indignatione conquestus, se nec igne nec ferro valuisse perdere Serapionem; cujus deinde corpus raptari et extra urbem mandavit projici, ut a canibus laceratum devoraretur. Tyranni mox imperium expletum; sed homines quidam Christiani et Deum timentes, furtim accesserunt, projectumque canibus Sancti Martyris cadaver auferentes, in locum dictum Candacoreorum, ubi non parva hominum multitudo quietam vitam sectabatur.

40 Maximus interea consilii omnis capiendi expers, Meletium, Joannem, et Stephanum in vinculis haberi mandavit, donec aliquam eos male perdendi rationem excogitasset. Die autem sequenti pro tribunali sedens, Callinicum veneficum ad se advocat: cui præsentem; Quo, inquit, tandem iodo homines istos valebimus perdere, quoniam cogere illos nequimus? Victimam, respondit Callinicus, fac adduci, atque ego ita veneficiis eos urgebo, ut certam ipsi perniciem incursum, nosque illis futuri simus superiores. Et siquidem inducantur ut diis sacrificent, mox etiam sacratas diis carnes cumedent, et vel invitati parebunt edictis: quod si incantationem vi evocentur, jam tamen vel sic eos superaverimus. His Maximus auditis, non mediocri lætitia gestiit. Productos deinde in medium generosos Christi athletas sic alloquitur; Quid est, Meletie, Joannes, et Stephane, quod pulchre adeo vobis supplicia cesserint? Cui Meletius; Unius quidem, dixit, animam salvasti; at nobis appropinquare haud tibi concedetur. Tunc ad Archimagum Tyrannus; Fac, ait, quod promisisti. Adductis itaque scelestis libaminibus, et incantationibus super ea factis, Sanctos Martyres vi adhibita coegit bibere: qui absque ullo suo damno infecta magicis carminibus vina hauserunt: Maximum quin etiam sic omnes pariter compellarunt: Gratias tibi habemus, canis impie, qui nobis magoa siti pressis, potum non denegasti. Etenim quod iis ad bibendum fuerat præbitum, aquæ sapidissimæ naturam induerat.

41 Advertens Tyrannus quod nocuementi nihil allatum esset sanctis Martyribus; Frustra, ait ad Archimagum Callinicum, tua fuere veneficia. Tum Callinicus; Per omnes, inquit, deos, ego illis fortior aut peritior non sum. Sed age, unum e tuis aliquem potionem quam eis præbui, jube haurire: et siquidem

Scrapionem confodi jubet,

qui animam in oratione emittit.

et sepelitur a Christianis.

Callinicus archimagus

F

Mel. tum Joannem et Stephanum cogit bibere venenum:

EX MS.
FLORENT.
quibus nihil
inde possit,

cum olivum
vel olfactus
interemisset,

et e bullienti
sartagine

sine noxa
egressis,

Christum
et ipse con-
fletur,

Serapionem
beatum
predicat,

A siquidem supervixerit, obnoxium me habeto iisdem suppliciis. Accessit e sacerdotum impiorum turba unus, dixitque ad Maximum; Hic te Callinicus iudit, et favet Christianis: potionem mihi ocynus porrigite, quam sine mora ulla exhauriam. Fieri deinde quod petebatur, praecepit Tyrannus. Acceptum poculum olfactu vix etiam perceperat sacerdos, cum e vestigio animam efflavit.

42 Quo viso, in furorem abreptus Maximus, sartagine parari, et picem in ea ac ceram et adipem commisceri, et subjecto igne accendi iussit; quod cum impigre fuisset factum, ut sulphur superfunderetur, mandavit. Tam foeda porro e sartagine prorupit graveolentia ut eam sustinere adstantium multitudo non valuerit. Jubet continuo Tyrannus, ut in sartaginem conjiciantur generosi Christi pugiles. Illi, signo se ejusdem Christi intrepide munientes, alacriter supplicium paratum subeunt; in eoque, non secus acsi in amoenissimo quodam paradiso, rore perfusi gratissimo, versarentur, sine noxa quieverunt, hoc fere modo Deum benedicentes: Benedictus es Deus noster, qui es et fuisti semper, qui tres pueros e camino Babylonio incolumes liberasti, qui denique in hoc supplicio securos nos et quietos esse dedisti. Benedicimus te, mentium nostrarum illuminator pulcherrime, et supra caelos existens dominator; qui non es passus ab homine illo impurissimo famulos tuos superari, sed puros et immaculatos ad tuam gloriam reservasti, quoniam benedictum est nomen tuum in secula. Amen. Tyrannus interim cernens nihil adversus Martyres profici, sarmenta et sulphur ut addantur mandat, oleumque desuper affundatur. Verum ne sic quidem gravius aliquid passi fuere Milites gloriosi, sed illaesi plane atque integri e sartagine sunt egressi.

43 At vero Archimagus Callinicus, rei insolentia permotus, libros suos omnes, carminibus magicis conscriptos, in flammam, ut absumerentur, conjecit; ac palam quod statuerat professus; Credo, dixit, in Deum Meletii, Joannis, et Stephani. Cumque suas in ignem chartas projecisset, absque mora ignis violentia fuerunt consumptae: quod ipsum magnopere admiratus est Callinicus; qui ad Maximum se convertens; O, inquit, hominum miserissime et impiissime, et ex hominum numero exterminande, quid ita nefarie et sacrilege in Deum creatorem nostrum exerces rabiem? Iratus vehementer Tyrannus; In carcerem, ait, illos abripite, et catenis ad collum ingentibus vinctos, manibus quoque ac pedibus in ligna immissis impeditos diligenter servate: et postquam meo omnia sigillo muniveritis, illud ad me referte, donec quibus eos malis mactem sollicitius unecum ipse dispiciam.

44 Tum converso ad Callinicum sermone, An non, inquit, dii te nostri, Callinice, plurimum amant, et qua mundus hic ratione consistat ac vegetetur benigne aperiunt? Eos igitur ne contemnas, a quibus idem tibi alioquin supplicium imminet, quod Serapionem, eorumdem contemptorem, e vivis abstulit. Me quidem, respondit Callinicus, Deus Meletii et Serapionis non perdere, sed salvare statuit, quemadmodum salvum fecit et beatum Serapionem. Vae autem tibi, sacrilege, qui quam impie agas, minime advertis! Igiturne, quaerit Tyrannus, Serapionem tu beatum autumas? Cui Callinicus; Ille profecto immarcessibilem nunc in caelis coronam est assecutus; tu vero, hominum impurissime, salutem aut beatitatem unquam adipiscendam ne spera. Ac Maximus Dux; Vide, ait Callinice, ne decipiaris; deorum namque nostrorum auxilio servati hactenus sunt Meletius ejusque comites. Tunc Callinicus; Nefarie, mente capte, quo modo fieri potest, ut dii sint propitii hominibus, qui statuas eorum et simu-

D δὲ ὁλως ἤφατο αὐτῶν ἡ βάσσανος, ἐκέλευσεν φρύγανα καὶ θείαφον ἐμβάλλεσθαι, καὶ ἐπάνω ῥαυτίσαι ἔλαυνον τοῦ τηγάνου· καὶ οὐ δὲ οὕτως ἤφατο τὸ πῦρ τῶν Ἀγίων, ἀλλ' ἐξηλθον ἀβλαβεῖς ἐκ τοῦ τηγάνου.

Ὁ δὲ ἀρχιμάχος Καλλίνικος, λαβὼν τοὺς χαρτάς αὐτοῦ, ἐν αἷς εἶχεν πάσας τὰς μαγίας, ἔρριψεν αὐτοὺς ἐν τῷ πυρὶ, ἵνα καῖσι, λέγων οὕτως· Πιστεύω τῷ Θεῷ Μελετίου καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου· βαλόντος δὲ αὐτοῦ τοὺς χάρτας ἐν τῷ πυρὶ, εὐθὺς ἐδράξαντο καὶ ἐκάησαν. Ἰδὼν δὲ ὁ Καλλίνικος ὅτι ἐκάησαν αὐτοῦ οἱ χάρται, ἐθαύμασεν· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Καλλίνικος εἶπεν τῷ Μαξίμῳ· Ὡ τρισάθλιε, καὶ ἀνοσιώτατε, καὶ ἀπάνθρωπε, τί οὕτως ἀνομείεις εἰς τὸν κτίσαντα ἡμᾶς Θεόν. Μαξίμος δὲ θυμωθεὶς εἶπεν· Αἰθερεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ δεσμοτήριον, καὶ ἀσφαλίσασθε καλῶς, βαλόντες εἰς τοὺς τραχήλους αὐτῶν σίδερα παρμεγέθη καὶ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ εἰς πόδας βάλετε ξύλα, καὶ σφραγισάμενοι τῷ δακτύλῳ μου, φέρετέ μοι αὐτὸ ὧδε, ἕως οὗ σκέψομαι πῶς ἀναλώσω αὐτούς.

Τὸν δὲ Καλλίνικον λαβὼν, λέγει αὐτῷ ὁ Μαξίμος· Καλλίνικε, οὐχὶ οἱ θεοὶ φιλοῦσί σε, καὶ λέγουσί σοι πῶς ζῇ ὁ κόσμος; Μὴ οὖν καταφρονήσεις αὐτῶν, ἐπεὶ οὕτως ἔχουσί σε ἀπολέσαι, ὡς Σαραπίονα τὸν ἀπειθήσαντα αὐτοῖς. Καλλίνικος λέγει· Ἐμοὶ μὲν ὁ Θεὸς Μελετίου καὶ Σαραπίονος οὐκ ἀπόλλει, ἀλλὰ σώζει ὡς Σαραπίονα· οὐαὶ δὲ σοι, περὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδας ἃ πράττεις. Μαξίμος Δούξ εἶπεν· Οὐκ οὖν Σαραπίων ἐσώθη; Καλλίνικος λέγει· Ἐκεῖνος μὲν ἐν τοῖς οὐρανοῖς στέφανον ἔλαβεν ἀμαράντινον, σὺ δὲ μιαινότατε οὐ σωθήσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας. Μαξίμος Δούξ εἶπεν· Καλλίνικε, μὴ πλανῶ· οἱ γὰρ θεοὶ εἰσὶν βοηθοῦντες Μελετίῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Καλλίνικος εἶπεν· Μιαινότατε καὶ ἄφρων, πῶς αὐτὰ βοηθοῦσιν τοῖς καταστρέψαντας αὐτούς; εἰ γὰρ τὰ φάρμακα, ἅπερ ἐποίησα, οὐδὲν ἴσχυσαν εἰς αὐτούς οὔτε ἡδικήθησαν· ὁ δὲ σὺς ἱερεὺς, ἵνα μόνον ὁσφρανθῇ τὸ φάρμακον, εὐθὺς ἀπέψυξεν, δῆλον ὅτι οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες ἐσώθησαν. Πῶς οὖν μὴ πιστεύσω μεγάλῳ καὶ ἐπουρανίῳ Θεῷ καὶ βασιλεῖ τῶν αἰώνων Χριστῷ, τῷ μέλλοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς; Μαξίμος Δούξ εἶπεν· Μὴ καὶ σὺ χρυσίον ἔλαβες, ὡς καὶ Σαραπίων, καὶ ποιεῖ τὸν ὑπὲρ αὐτῶν λόγον; Καλλίνικος εἶπεν· Χρυσίον παρ' αὐτῶν οὐκ εἶληφα, ἀλλ' ἡ ζωὴν καὶ πίστιν ἐν Χριστῷ· καὶ γὰρ θέλω λαβεῖν ἐκεῖνο τὸ χρυσίον, ὅπερ καὶ ἔλαβεν ὁ Σαραπίων, τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα.

Θυμῷ δὲ πλειστῷ κινηθεὶς ὁ Μαξίμος, ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτῶν ἐν τῷ τηγάνῳ. Ὁ δὲ Καλλίνικος ἀκούσας ἀνεδόκησε φωνῇ μεγάλῃ· Ὁ Θεὸς Μελετίου καὶ Στεφάνου καὶ Ἰωάννου, μὴ ἐάσῃς με, τὸν ποτε ἀρχιμάχον, νῦν εἰς σε ἐλπίζοντα, ἵστηθῆναι· ἀλλὰ βοήθησόν μοι. Ναί, ἡγύριε ὁ Θεός μου, ὁ δεξιόμενος τὴν ψυχὴν Σαραπίονος ἐν τῷ παραδείσῳ, ῥύσαι με τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, καὶ φύλαξόν με τῇ σῇ δυνάμει, ἵνα μὴ σκανδαλίσῃ με ὁ σατανᾶς ὃν ἐσεδόμην, ὃς σκοτίζει τὴν ψυχὴν τοῦ Μαξίμου· ἀλλὰ διατήρησόν με μετὰ τῶν εἰς σε ἐλπίζόντων, ὅτι εὐλογημένος εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Καλλίνικος, ἐποίησεν τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, καὶ ἐπέθη ἐπὶ τῷ τηγάνῳ προθύμως, εὐχόμενος οὕτως· Ὁ Θεὸς Μελετίου καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου, ὁ δεῖξας Σαραπίονι ὅντι ἐν Αἰγύπτῳ τὴν σὴν δόξαν, δεῖξαι καὶ ἐν ἐμοὶ τῷ ποτε ἀρχιμάχῳ, νῦν δὲ ἐπὶ σε ἠλπικότε τὴν σὴν δόξαν, ὅπως καταπατήσω τὸ πῦρ τοῦ σατανᾶ, μήποτε εἴπῃ ὁ Μαξίμος, ὅτι οὐδὲν ἐστὶν ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν. Ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, εὐθὺς τὸ πῦρ ἐσκορπίσθη, καὶ τὸ τηγάνον ἐγένετο ψυχρὸν· ὁ δὲ Καλλίνικος εὐρέθη ὅλος ἄσπιλος, δοξάζων τὸν Θεόν. Θυμωθεὶς δὲ ὁ Μαξίμος, ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τὸν Μελετίου, καὶ λέγει αὐτῷ· Μελετίε, ἐμάγευσας τὸν ἀρχιμάχον ἡμῶν; ἢ τί αὐτῷ δέδωκας, ὅτι ἤρνησάτο τοὺς θεοὺς; Ὁ δὲ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μελετίας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εὐχαριστήσας, εἶπεν τῷ Μαξίμῳ· Ἐκεῖνος οὐκ ἐμαγρεύθη (μὴ δόξῃ ὁ Χριστὸς ἡμῶν) ἀλλ' ἐγνόησεν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν ἀπλάνητον, ὅστις δώσει αὐτῷ ζωὴν αἰώνιον.

Ὁ δὲ Καλλίνικος λέγει τῷ Μελετίῳ, Μελετίε δούλε τοῦ

Α τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ ἄστεπτος ἐξέλθω ἐκ τοῦ σταδίου τούτου. Ὁ δὲ Μελέτιος εἶπεν· Ἰδοὺ ὁ Θεός μου στέφανόν σοι ἡτοίμασεν, ὃν ἐγὼ ὀρώ, καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπ' αὐτὸν ἀγαθὸς ἐστὶν μισθοποδότης. Ὁ δὲ Μάξιμος, μανίᾳ φερόμενος κατὰ τοῦ Καλλινίκου, ἐκέλευσεν αὐτὸν τραχυλοκοπηθῆναι, τὸν δὲ Μελέτιον βληθῆναι εἰς τὸ δεσμοτήριον. Ἀκούσας δὲ ὁ Καλλινίκος τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, λέγει τῷ Μελετίῳ· Ἐγγισόν μοι δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Καὶ περιπτύζαμενος ὁ Καλλινίκος τὸν Μελέτιον, λέγει αὐτῷ· Δός μοι, τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα. Ὁ δὲ Μελέτιος εἶπεν τῷ Καλλινίκῳ· Ὁ Χριστὸς ἡμῶν δώσει σοι, ὁ καταδείξας τὴν σφραγίδα. Καὶ πάλιν λέγει τῷ Καλλινίκῳ Μελέτιος· Ἀναβλέψον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ᾄψαι τὰ προκειμένα σοι ἀρχαῖά. Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν ὁ Καλλινίκος, εἶδεν τὸν στέφανον ἡτοιμασμένον αὐτῷ· καὶ περιχαρὴς γενομένος ἔκλινεν τὸν αὐχένα αὐτοῦ, καὶ ἐδέξατο τὴν πληγὴν τοῦ ξίφους ἐκ τοῦ σπεκολάτορος, καὶ ἀπέδωκεν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς ἐν εἰρήνῃ, ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἰδόντες δὲ τινες Χριστιανοὶ τὴν τελείωσιν τοῦ μακαρίου Καλλινίκου, ἐπάραυτες τὸ λείψανον αὐτοῦ, ἀπήνεγκαν, ὅπου ἦν τοῦ μακαρίου Σαραπίονος, καὶ κατέθεντο αὐτὸν ἐκεῖ.

Β te sperantem, a Tyranno superari, sed auxilio mihi tuo adsis. Ita sit, Domine Deus meus, qui Serapionis animam in paradysum tuum suscepisti, eripe me a cæco idolorum errore, et magoa tua virtute me custodi; ut non scandalizet me satanas, quem hucusque religiose colui, quique Maximi hujus mentem atque animum plane obcæcat: sed cum omnibus qui suam in te spem habent, me pariter, oro, tege ac tuere; quoniam tu es benedictus in secula, Amen. Hæc dicens Callinicus, et signo Christi se communiens, in ardentem sartaginem est ingressus, sic interim precatus: Deus Meletii, Deus Joannis, et Deus Stephani, qui Serapioni, cum adhuc in Ægypto versaretur magnam tuam gloriam ostendisti; mihi etiam, paulo quidem ante archimago, sed nunc in te speranti, gloriam tuam eandem ostende: ne unquam gloriari possit Maximus, Nihilisse, nihil posse Deum Christianorum. Talia orante Callioico, ignis omnis ac calor repente fuit dissipatus: et candens paulo ante sartago, refocillationem non ingrati Martiri præbuit. Indignans Maximus, Meletium imperavit produci, ad quem dixit; Tu is. Meletie, beneficiis archimagum nostrum perdidisti, aut quid tandem ei largitus es, cujus causa deos nostros execrari sustinuit? Tunc servus Dei Meletius? sublati in cælum oculis, gratias Deo persolvit, et sic Tyrannum est allocutus: Nullis hic superatus aut immutatus est præstigiis magicis (a nobis id avertat Christus) sed verum nostrum Deum, qui æternam illi daturus est vitam, ut par erat, agnovit.

46 Callinicus autem ad Meletium conversus; Meletie, inquit supremi Dei famule, Deum supplex precare, ut ne ex hoc stadio inglorius discedam. Ad quem Meletius; Ecce, ait, Deus noster pulcherrimam jam nunc coronam tibi paravit, quam ego equidem contemplor; etenim remunerator est omnium in ipso sperantium. Tyrannus vero, cum præ iracundia adversus Callinicum apud se vix esset, illum capite minui, Meletium in carcerem reduci imperat. Latam in se mortis sententiam ut intellexit Callinicus; Accede, oro, propius, dixit Meletio. Quem arcte complexus; sigoum, adjunxit, Christi super me nunc efforma. Ad quem Meletius; Christus, inquit, tibi concedat, quod nobis ostendit signum. Ac rursus; In cælum oculos modo tuos sustolle, et præparata tibi bona intueberis. Sublati ergo in altum oculis, coronam vidit Callinicus, in præmium sibi repositam. Quamobrem perfusus gaudio, sine mora collum præbuit gladio, postremum a carnifice ictum expectans: a quo percussus, animam Deo placide tradidit, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Cumque Christianis nonnulli extremo Callinici supplicio interfuissent, sublatum C Martyris cadaver, juxta venerandas B. Serapionis reliquias, condiderunt.

CAPUT VII.

Meletianæ copiæ, plurium conversione auctæ, cum mulieribus et parvulis mactantur.

Τὸν δὲ Ἁγίον ἐν φυλακῇ [μενόντων], ἐκέλευσεν ὁ Μάξιμος ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ μήτε ἄρτον μήτε ὕδωρ δοθῆναι αὐτοῖς, σκεπτόμενος πῶς ἀναλώσει αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ, ὄντες ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, τὴν μὲν ἡμέραν ἔψαλλον καὶ ὕμνουσαν τὸν Θεόν, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ Ἀγγελοὶ Κυρίου διακόνουσαν καὶ διέτρεφον αὐτούς, καὶ ἔσαν τὰ προσωπα αὐτῶν ὡς ἀστραπὴ ἐκλάμπουσα. Ὁ δὲ ἀνοσιώτατος Μάξιμος ἐκέλευσεν φοῦρνον γενέσθαι ἐν τῷ χωρίῳ Κανδακορέων, καὶ ἐκκαλῆναι αὐτὸν τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, ἵνα θεάσωνται αὐτὸν οἱ ὄχλοι αὐτοῦ, βουλόμενος εἰς αὐτὸν ἐμβλεῖν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Τῇ δὲ ἐσθόμῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ ἐγκλεισθῆναι τοὺς Ἁγίους, ὕρθρου ἀναστάντες οἱ δεσμοφύλακες, ἀνέγγειλαν τῷ Μάξιμῳ λέγοντες· Τινες, τῶν θυρῶν ἐσφραγισμένων, φέρουσιν αὐτοῖς βρώσιν καὶ πότον, τί δὲ ἐστὶν ὃ ἐσθίουσιν, οὐκ οἶδαμεν. Ὁ δὲ Μάξιμος ἀπελθὼν εὗρεν τὴν φυλακὴν ἐσφραγισμένην, καὶ τὰς κλεῖς σώας· εἶδεν δὲ ὄχλον πολλὸν Ἀγγέλων ψαλλόντων, ἀνὰ

lacræ evertent non sunt veriti? Etenim, si veneficia quæ protuli, nihil efficere contra eosdem potuerunt; tuus autem sacerdos, percepto potionis magicæ solo odore, mortuus repente concidit; manifestum certe est, quod in Christum credentes, divina ejusdem virtute incolumes perstiterint. Quam igitur amens sim, si magno cœlorum Deo, et seculorum Regi Christo fidem cultumque denegem, qui vivos ac mortuos judicaturus aliquando adveniet? Maximus deinde; Numquid et tibi ab illis, quemadmodum Serapioni, concessa est auri vis, ut causam eorum propugnandam accipias? Callinicus dixit; Aurum a viris sanctissimis nullum quidem ego accepi, sed vitam et fidem in Christum illius vero auri splendore capior et desiderio, quod jam consecutus est Serapion, quod in solo Christi signo datur acquiri.

45 Majorem tunc in rabiem actus Maximus, Callinicum in ardentem sartaginem extemplo ut conjiciatur imperat. Qua Tyranni voce percepta Callinicus hac Deum precatione compellavit: Deus Meletii, Stephani, et Joannis, ne patiari obsecro,

D
EX MS
FLORENT.

sartaginem
ignitam
E

illusus expe-
ritur

et visa co-
rona sibi
parata

gladium ani-
mose subit.
F

Sanctis interim Martyribus carcere adhuc detentis, per septem omnino dies panem quoque et aquam præberi Tyrannus vetuit: quo tempore diurnas illi horas psalmis et hymnis Deo concinendis impenderunt, nocturnas Angelorum ministerio et prodigiosa corporis refectione keti transegerunt, vultibus omnium in morem fulguris clarissimam lucem vibrantibus. Post hæc impiissimus Maximus furnum inaudavit construi in regione Candacoreorum, illumque tribus continenter diebus totidemque noctibus succendi, ut nullius conspectum dira machinatio effugeret: quem in furnum sanctissimos Martyres destinabat immittere. Septimo igitur die quo custodia illi tenebantur, mane summo ad Maximum retulerunt custodes carceris, cibum potumque a nescio quibus hominibus subministratum fuisse captivis, quale autem cibi genus id fuerit, a se deprehendi

Meletium et
duos socios,
inedix 7 die-
rum addictos,

divinitus re-
fectos intelli-
gens Maxi-
mus,

non

EX MS.
FLORENT.

A non potuisse. Ad carcerem, accepto nuntio, progressus Maximus, custodiam sigillo suo recte munitam, et seras deprehendit illæsus. Ingens deinde Angelorum psallentium multitudo ejus oculis fuit oblata; inter quos medius unus aliquis constiterat, in cujus vultum oculos suos intendere Tyrannus haud valebat, chlamys quoque illius adinstar fulguris splendorem videbatur emittere. Is ergo, ut dixi, medius omnium consistens, ita Sanctos hortabatur: Macti estote animis, famuli mei fidissimi, nam presenti vobis ope semper adero. Cumque ut illum apprehenderent, per lateralem carceris portam irruissent e satellitio nonnulli, neminem prorsus, præter insignes Dei famulos, vinculis exolutos, reperunt.

ipsis furnum
incensum mi-
natur.

48 Fremens itaque et indignans Maximus in locum Candoreus nominatum deduci eos voluit, ubi furnus illis cruciandis paratus jam fuerat, totus ab igno candescens. Et, Ecce, ait deinde ad Martyres, paratus vobis hic est furnus. Quapropter militiæ vestræ viris universis, nec non feminis atque pueris, hoc edicite, ut ad unum ab hac urbe milliarium, in Apollinis templum sacrificandi causa omnes sese transferant. Id si abnuitis, vos quidem furnus iste, at alios omnes sævissima manet trucidatio, ut Imperatoris Antonini voluntatem exequar: qui facultatem mihi et auxilium subinisit, ut quotquot sacrificare Diis nostris recusaverint, ad internecionem deleantur. Responderunt Martyres; Numquid tibi, canis impure, pulchrum hoc videtur atque laudabile, ut nos omnesque nostri, quod suades, scelos admittamus? In unum credidimus Deum, et credere porro pergemus, qui nos ab impiis tuis machinationibus integros servavit hactenus. Etenim is, quem tantopere prædicas, Apollo, te pariter et Imperatorem tuum Antoninum, et qui in idolis spem aliquam reponunt, absque dubitatione perdet.

ad quos addu-
cendos missi,

49 Excaudit enimvero Maximus. Tum quos auxilio acceperat milites in silvam inmittit, ut copias quæ cum Meletio faciebant ad se pertrahant. Appropinquans itaque satellitium Maximi, milites omnes Meletianos, ipso in monte precibus ad Deum fundendis intentos, deprehendit. In exercitos autem Christiani medio eundem illum Angelorum adesse spectarunt numerum et ordinem, quem ante in carcere observant; in medio quoque Angelorum lumen veluti quoddam fulguris erat videre. Ternas etiam coronas manibus præferebant sancti Milites. At qui a Maximo destinati erant satellites, eos quos comprehensuri advenerant, dignoscere omnino non potuerunt. Ex admirando quippe spectaculi splendore oculorum acies hebetior ipsis erat reddita, quia etiam plures eorum videndi usu plane fuerunt privati, atque in eo ipso in quo constiterant loco permanere sunt coacti. At ii quibus oculorum usus ereptus non fuit, carriculo ad Maximum se transferentes; Deum, dixerunt, Christianorum inter illos medium consistentem vidimus, atque una ingentem Angelorum multitudinem, siderca luce splendentium, ac ternas fere manibus protendentium coronas, quibus jam jam coronandi videbantur Christiani. Nos igitur hoc ad te nuntium laturi advenimus; qui autem e numero nostro sunt reliqui, ob nimiam spectaculi lucem oculis capti, eodem loco resistere fuerunt compulsi.

partim exca-
cantur,partim visa
reuntiant:ad eos, cum
cum Maximo
proficiscens Me-
letius,

50 Illic advocato Meletio Maximus; Tuum, ait, absque comitatu exercitum adi, ut intelligam ipse ex iis cequid sibi velint: Joannem vero et Stephanum in domo quadam jussit custodiri. Famulus itaque Dei Meletius et Tyrannus ipse ad locum sunt progressi, in quo constiterant oculis privati milites: cum quibus considens Meletius, vicem eorum acerbè doluit, hoc eos deinde modo compellans; Fra-

μέσον δὲ αὐτῶν ἕνα ἐστῶτα οὐκ ἴστας τὸ πρόσωπον ἐμδελ-
ψαι οὐκ ἐδύνάτο, τὸ δὲ περιδούλαιον αὐτοῦ ἦν ὡς ἀστραπὴ·
ἰσταμένου αὐτοῦ καὶ λέγοντος αὐτοῖς, Θαρσεῖτε, θεράπον-
τές μου, ἐγὼ γὰρ εἰμι μετ' ὑμῶν. Διὰ δὲ τῆς πλαγίας
εἰσελθόντες οἱ ὑπῆρέται, νομίσαντές τινα συλλαβῆσθαι,
εὗρον ἕσω οὐδένα, εἰ μὴ μόνον τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ
χωρὶς δεσμῶν.

Θυμωθεὶς δὲ ὁ Μάξιμος, ἐκέλευσεν ἀπεχθῆναι αὐτοὺς
ἐν τῷ χωρίῳ τῇ ἐπιτεγομένῃ Κανθακορεῦς, ὅπου ἡ ὁ
φούρνος ἡτοιμασμένος καὶ πεπνυρωμένος σφόδρα, καὶ λέγει
αὐτοῖς· Ἰδοὺ ἡτοιμασσα ὑμῖν ξηροπύριον· δηλώσατε οὖν
τοῖς σὺν ὑμῖν στρατιώταις, ὥστε μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ
παιδῶν κατελθεῖν αὐτοὺς ἀπὸ σκμείου ἑνὸς τῆς πόλεως
εἰς τὸν νοτὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ θῦσαι αὐτῷ· ἐπεὶ, ὅμως
ὥδε ἐμδελῶ ἐν τῷ φούρνῳ, ἐκείνους δὲ κατὰ τὴν κέλευσιν
Βασιλέως Ἀντωνίνου κατακύψω· καὶ γὰρ ἔπεισέ μοι
βοήθειαν λέγων, ὥστε τοὺς μὴ βουλομένους θῦσαι τοῖς
θεοῖς κατακλύπτειν αὐτοὺς. Οἱ δὲ ἄγιοι εἶπον, Μὴ σοι
καλῶς, κύων μικροφάγε, ἵνα τοῦτο ποιήσωμεν ἡμεῖς καὶ
ὁ ὄχλος ἱμῶν. Εἰς ἕνα Θεὸν ἐπιστεύσαμεν· καὶ πισ-
τεύομεν ὅστις διαφυλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν μικροπτάτων
σου χειρῶν· ὃν γὰρ λέγεις Ἀπόλλωνα, αὐτὸς ἀπολέσει σε
μετὰ τοῦ Βασιλέως σου Ἀντωνίνου, καὶ πάντας τοὺς ἐλ-
πίζοντες ἐπὶ τὰ εἰδῶλα.

Θυμωθεὶς δὲ ὁ Μάξιμος ἐκέλευσεν τὴν βοήθειαν αὐτοῦ
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ὕλην, καλέσας τὸ ἐξέκοικτον Μελετίου.
Ἐλλοῦσας δὲ τῆς βοήθειας Μαξίμου, εὗρον ὁμοθυμαδὸν
τὸν ὄχλον Μελετίου εὐχὰς ποιῶντας ἐν τῷ ὄρει, ἀνὰ
μέσον δὲ αὐτῶν ἦν χάρος Ἀγγέλων, ὃν ἶδον πρότερον ἐν
τῇ φυλακῇ ἐστῶτα, καὶ ἀνὰ μέσον αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴν
φωτῆς· οἱ δὲ ἄγιοι κατεῖχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀνὰ
τρεῖς στεφάνους. Οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ
Μαξίμου, οὐκ ἐδυνήθησαν ὁλῶς κατανοῆσαι αὐτούς· ἦσαν
γὰρ ἀμυρωθέντες αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπὸ τῆς ὀπτασίας,
πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐτυφλώθησαν, καὶ ἔμειναν ἐν
αὐτῷ τῷ τόπῳ· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ βλέποντες ἀπῆλθον ταχέως,
καὶ ἐμήνυσαν τῷ Μαξίμῳ, λέγοντες· Ὅτι εἶδομεν τὸν
Θεὸν τῶν Χριστιανῶν ἀνὰ μέσον τοῦ ὄχλου ἐστῶτα, καὶ
πλήθος Ἀγγέλων ἀσπροφύρων περὶ αὐτόν, κατεχόντων ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀνὰ τρεῖς στεφάνους, τάχα αὐτοὺς
ἔχουσι δοῦναι αὐτοῖς· ἡμεῖς μέντοι [αὐτόπται] πεινηθέν-
τες ἔλλομεν ἀπαγγεῖλαι σοι· οἱ δὲ πλείστοι ἐταῖροι ἡμῶν
ἐτυφλώθησαν ἀπὸ τῆς ὀπτασίας, καὶ οὐκ ἴσχυσαν μετα-
βῆναι ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἔμειναν ἐπὶ τοῦ τόπου.

Ὁ δὲ Μάξιμος λαθὼν τὸν Μελετίου λέγει αὐτῷ· Σὺ
μόνος ἐλθὲ εἰς τὸ ἐξέρκετόν σου, ἵνα ἴδω αὐτοὺς τὸ τί
θέλουσιν· τὸν δὲ Ἰωάννην καὶ Στέφανον ἐκέλευσεν ἐν θω-
μοτέρῳ τινὶ φυλάττεσθαι. Ἀπελθὼν δὲ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ
Μελέτιος ἐν τῷ τόπῳ μετὰ Μαξίμου τοῦ Δουλῆς, οὗ
ἦσαν οἱ τυφλωθέντες στρατιῶται, καὶ καθίσας σὺν αὐ-
τοῖς, ἔκλαυσεν πικρῶς καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀδελφοί
καὶ πατέρες (ἦν γὰρ ὁ Μελέτιος ὡς ἐτῶν εἰκοσι
πέντε, νεὸς μὲν τῇ ἡλικίᾳ, γηράλιος δὲ τῷ φρονή-
ματι, ὅθεν καὶ συμπαιδείᾳ φέρομενος, εἰλεγε πρὸς τοὺς
τυφλωθέντας στρατιώτας ταῦτα) τί ἐπιτάσσετε τῷ Χρι-
στῷ μου, ὅτι αὐτοῖς ἐπάθετε; μὴ ἐνυδρίσατε αὐτόν; Οἱ
δὲ εἶπον· Σὺ γὰρ τίς εἰ ὁ ἐξερεινῶν ἡμᾶς; Μελέτιος
εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι ὁ ἀμαρτωλὸς Μελέτιος καὶ δούλος τοῦ
Χριστοῦ. Οἱ τυφλωθέντες στρατιῶται λέγουσι Μελετίῳ
φωνῇ μεγάλῃ· Σὺ εἰ Μελέτιος ὁ δούλος τοῦ μεγάλου καὶ
ὑψηλοῦ Θεοῦ, δι' ὃν ἡμεῖς ἀπεστάλημεν; Ὁ δὲ Μελέτιος
εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Οἱ δὲ
εἶπον· Νῦν ἔρωμεν ὅτι μέγας ἐστὶν ὁ Θεός σου· εὐχαί-
σων αὐτῷ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀναβλέψωμεν καὶ πιστεύσωμεν
τῷ ὑψίστῳ Θεῷ καὶ σωθῶμεν. Ὁ δὲ δούλος τοῦ Χριστοῦ
Μελέτιος, κλίνας τὰ γόνατα αὐτοῦ, προσκύετο φωνῇ με-
γάλῃ λέγων· Τὸ φῶς τὸ ἀλήθινον, ὁ ποιήσας φῶς καὶ τὸ
σκότος, διαχωρίσας καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα, ὁ τοὺς φω-
στήρας φαιδρύνσας, ὁ τὸν δράκοντα τὸν ἀποστάτην συν-
τρίψας ἐν τοῖς ὕδασι Χριστῇ, ὁ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν
διαχωρήσας καὶ τὸν λαόν σου διασώσας, ὁ τοὺς δαιμο-
νίωντας καθαρῶς καὶ τοὺς χολῶν ἀνορθώσας, ὁ τὸν ἐκ
γεννητικῆς τυφλὸν φωταγωγήσας καὶ ἐτέρους πολλούς, ὁ δὲ

Κύριε

A Κύριε τὸ σὸν φῶς εἰς τοὺς ἀδελφούς τούτους, τοὺς εἰς σε πιστεύσαντας, μὴ εἶπῃ ὁ ἀφρών καὶ πεπορώμενος τῇ καρδίᾳ Μάξιμος, ὅτι οὐδὲν ἐστὶν ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Μάξιμος, ὁ μὲν φόβος αὐτὸν ἐλάβανεν, τῇ δὲ θυμῷ ἐνέβαλλεν ὁ διάβολος. Ἀφνω δὲ ἀστραπή ἐγένετο, καὶ φῶς μέγα ἐν τῇ τόπῳ, ὥστε πάντας πεσεῖν εἰς τὸ ἔδαφος· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν οἱ τυφλωθέντες στρατιῶται, καὶ ὑψωσόντες τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπον φωνῇ μεγάλῃ· Ἐπ' ἀληθείας σὺ εἶ ὁ Θεός, ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς· ὁ δὲ δὸς τῇ σῇ θεράποντι Μελετίῳ τὴν σὴν χάριν, ὅς καὶ ἡμῖν μετ' αὐτοῦ μερίδῃ, καὶ ποιήσῃς ἡμᾶς ἀξιόους γενέσθαι, ἵνα δοξάζωμεν σου τὸ ὄνομα διὰ παντός. Καὶ Ἐπάραντες τὰ ἄρματα αὐτῶν ἔρριψαν εἰς τὸ πρόσωπον Μαξίμου τοῦ Δουκῆ. Ὁ δὲ Μάξιμος εἶπεν· Τί τοῦτο ἐποιήσατε; Οἱ δὲ ἀναβλέψοντες στρατιῶται εἶπον· Ἐσθὶ εἰς τὴν ἀπόλειαν ὁ Βασιλεὺς ὁ πρόσκαιρος, μετὰ σου καὶ τῶν θεῶν σου· ἡμεῖς γὰρ τὸν ἐπουρανίου Θεοῦ Ἐγνωρίσαμεν, τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης κτίσεως δεσπόζοντα, τὸν ποιήσαντα βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας. Μάξιμος λέγει· Γνωρίζω καθ' ἡμῶν τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἀπολύσει ὑμᾶς. Οἱ δὲ στρατιῶται [λύσαντες] τὰς ζώνας αὐτῶν, ἔρριψαν καὶ αὐτὰς εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον ὅπου καὶ ὁ ὄχλος Μελετίου.

B Ὁ δὲ ὄνομος Μάξιμος ἐκέλευσεν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια ἀγθῆναι τῶν στρατιωτῶν Μελετίου, καὶ λέγει αὐτοῖς· Θύσατε τοῖς θεοῖς. Φήστω δὲ καὶ Φαύστα, καὶ Μαρκελλίνα, καὶ Δεσσία, καὶ Σωσάννα, καὶ Μαρκαννὴ, καὶ Παλλαδία λέγουσι τῷ Μαξίμῳ· Ἦκουσας παρὰ τῶν ἡμῶν ἀδελφῶν πολλάκις, ὅτι ἐνὶ Θεῷ τῷ ἐπουρανίῳ λατρεύομεν, ἄλλῳ δὲ λατρεῖσαι οὐ δύναμεθα. Ὁ οὖν βούλει ποιῆσαι, ποιήσου. Μάξιμος Δούξ εἶπεν· Οὔτε οἱ νεανίσκοι ἡμῶν θύουσι τοῖς θεοῖς; Αἱ δὲ δούλαι τοῦ Χριστοῦ εἶπον· Τυφλέ τῇ καρδίᾳ καὶ πιπορωμένῃ τῇ ψυχῇ, οὔτε οἱ νεανίσκοι ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς θύομεν ὡς λέγεις, πάντες γὰρ ὁμοθυμαδὸν τὸν Βασιλέα τῶν οὐρανῶν Ἰησοῖν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐποθήσαμεν, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύομεν, τῷ διδόντι ἡμῖν ἰσχὺν καὶ δύναμιν κατὰ τοῦ πατρὸς σου τοῦ σκτανᾶ. Ἐυνόησον δὲ ἀσεβέστατε τὰς βασάνους, ἃς προσήγαγες τοῖς πρώτοις ἡμῶν Μελετίῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ οὐδὲν ἰσχύσας πρὸς αὐτούς· καὶ ἡμᾶς θέλεις ἐκπλυνῆσαι; μὴ σοι καλῶς ὁράκων ἰδοῖτε, ὡς ὁ πατὴρ σου ὁ διάβολος· ὅφ' ἡμῶν γὰρ τῶν νεανίδων ἔχεις ἡττηθῆναι καὶ ὑπὸ τῶν παίδων ἡμῶν· τὸν γὰρ Θεὸν ἡμῶν ἔχομεν πάντοτε ἀλείφοντα ἡμᾶς κατὰ σου, τύραννε.

C Τότε Μάξιμος θυμοθεῖς εἶπεν τοῖς ὑπερασταῖς τοῦ διαβόλου· Ξύλα ἄγρια κόψαντες, τύπτεσθαι αὐτῶν τὰς κεφαλὰς κελεύω, ἕως οὗ διαφωνήσωσιν. Ἐκείνων δὲ κοπτόντων τὰ ξύλα, αἱ ἀθλοφόροι τοῦ Χριστοῦ νεανίδες ἦσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἶπον· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων, ὁ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον κτισθῆναι ὢν πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ διαχμέων εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας, ἔπιθε ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι σὸν ποιήμα ἐσμεν, καὶ μὴ ἔασης ἡμᾶς ἡττηθῆναι μικτέρας μετὰ παίδων· ἀλλὰ δὸς ἡμῖν τὸν ἀγῶνα τούτου τῇ σῇ δυνάμει ἐκτελέσαι, καὶ μὴ ἀστέπτους ἡμᾶς ἔασης τοῦ σταδίου τούτου ἐξελεῖν, μήτε ἡαιρετικὸν ἢ ἑλληνα μένειν ἐν τῷ ἄγρῳ τούτῳ συγχωρήσης, ὅτι εὐλογημένος εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Φωνὴ δὲ ἦλθεν αὐταῖς ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Θαρσεῖτε, μὴ φοβεῖσθε. Προσελθόντες δὲ οἱ δῆμιοι μετὰ τῶν ξύλων, ἀπέκτειναν αὐτὰς μετὰ τῶν παίδων αὐτῶν. Εὐθέως δὲ πεσόντες οἱ δῆμιοι διεφώνησαν· καὶ τινες τῶν Χριστιανῶν, λάβοντες τῶν ἀθλοφάρων γυναικῶν μετὰ τῶν παίδων αὐτῶν, κατέθεντο αὐτὰ ἐν τόπῳ σεμνῷ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ διὰ παντός.

Τὸ δὲ ἐξέρκετον Μελετίου ἐκεῖ ἐπετέλουν τὰς εὐχὰς ἐν τῷ ὄρει, μετὰ τῶν πιστευσάντων τελευταίων στρατιωτῶν. Ὁ δὲ ἀνομώτατος Μάξιμος ἐκέλευσεν τῷ ἐαυτοῦ στρατηλάτῃ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ὕλην Κανθακορέων, ἐν τῷ ὄρει ὅπου ἦν τὸ ἐξέρκετον Μελετίου· καὶ ἐκέλευσεν τοὺς μὲν τραχιλοκοπηθῆναι, τοὺς δὲ λακτίζεσθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους σκελοκοπηθῆναι. Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, ἔδοξασαν τὸν Θεόν, λέγοντες· Εὐλογοῦμέν σε, Χριστέ ὁ Θεός

tres patresque amantissimi (erat quippe Meletius annorum quasi quinque et viginti, ætate quidem juvenis, sed mente et prudentia senex; unde factum est ut his ad cæcos milites uteretur verbis) quid, oro, in Christum meum peccatis, quod hæc in mala cadere vos permiserit? Numquid illum provocastis contumeliis? Responderunt illi; Tu quis es, qui ea a nobis exquiris? Meletius ego sum, reponit Martyr, peccator quidem, attamen et Christi servus. Magna tunc voce rursum interrogarunt milites; Tune es Meletius, Dei magni et excelsi famulus? Quibus Martyr; Ego, inquit, famulus sum Dei altissimi. At illi; Nunc enimvero, exclamant, cognovimus quod qui a te colitur Deus magnus sit et cultu dignissimus. Eum igitur propitium nobis precibus tuis redde, ut visu recuperato in Deum tuum credamus, et optata potiamur salute. Tum famulus Christi Meletius, positus humi genibus voce magna oravit, dicens; O vera Lux, Christe, qui lucem fecisti et tenebras, et noctem a die voluisti esse divisam, qui suum stellis ipsis fulgorem tribuisti, qui prævaricatorem draconem in aquis, contribulasti, qui mare rubrum, ut salvus evaderet populus tuus, prodigiose divisisti; qui liberasti insecutos a malo dæmone, et exexisti claudos; qui denique cæcum a nativitate et multos insuper alios oculorum usu donasti; largire, Domine, lumen tuum hisce fratribus meis, suam in te spem habentibus, ut ne amens et durus corde Maximus gloriatur impie, nihili faciendum esse Christianorum Deum.

51 His Maxianus auditis, non exiguo fuit metu percussus, atque a diabolo deinde ad iracundiam concitatus. Repente igitur lumen ingens in morem fulguris locum implevit, sic ut cuncti pronos se in solum conjicerent. Nec mora, qui prodigiosa fuerant cæcitate percussi milites, visum miraculo receperunt. Quapropter manibus omnes in cælum protensis, voce magna dixerunt; Vere tu es in cælis Dens, qui magna famulum tuum Meletium gratia cumulas; cujus, oramus, partem nobis aliquam ne deneges; illudque concede, ut pro nominis tui gloria decertare non inveniamur indigni. Quibus dictis, ad Tyranni pedes militiæ suæ insignia pariter abjecerunt. Ac Maximus; Quid, inquit, hoc rei est, quod facitis, milites? Cui deinde illi; Male, respondent, pereat Imperator tuus temporarius, et tu pariter diique tui. Nos quippe supra omnes cælos Deum constitutum agnovimus, qui cæli terræ et omnium Dominus est creaturarum, cujus nutu et arbitrio Reges et Principes dominantur. Ad quæ Tyrannus; Apud Imperatorem, ait, contra vos actionem instituiam, qui cingulo militari cunctos ignominiose spoliabit. Tunc generosi milites zonis suis sponte et ultro ad Maximi pedes abjectis, Meletianis sese turmis adjunxerunt.

52 At impius Tyrannus adduci ad se imperavit uxores et liberos militum omnium qui imperio Meletii hactenus paruerant, quibus ut sacrificio deos venerarentur injunxit. Festa vero et Fausta et Marcellina, nec non Dessia, Susanna, Marciana, et Palladia Maximo responderunt; Non una vice ex fratribus nostris cognovisti, quod debitum uni super cælos Deo cultum religiose deferamus, nec licitum sit nobis alios ullos deos veneratione prosequi. Quod igitur animo meditaris, si ita vis, exequere. Maximus Dux ad mulieres; An hi etiam, inquit, adolescentuli diis nostris non sacrificant? Cui Dei suppremi famulæ; Cæce animo et perverse, neque filii nostri, neque nos diis tuis, prout ais, sacrificamus; omnes quippe unanimiter Christum Jesum, verum Dei filium, et cæli imperatorem pulcherrimum, in amore habemus et desiderio, et illi soli sacrificamus, qui vires nobis et robur sufficit adversus patris tui satanæ machinationes omnes. Excogita, hominum impiissime

D
EX MS.
FLORENT.

exercatis vi-
sum restituit:

E

qui Christum
confessi

F
abjecta zona
Meletianis se
jungunt.

Maximus
eorumdem
mulieres et
parvulos
frustra soli-
citat,

EX MS.
FLORENT.

A impiissime, supplicia et cruciatus illis similes, quibus Meletium et alios e numero nostro præcipuos frustra quamvis affecisti, an etiam nos falsis tuis persuasionibus vis decipere? male tibi sit, draco venenose, quemadmodum et patri tuo diabolo. A nobis namque, junioribus licet et tenerioribus, atque a liberis, vincendus es, cum noster nobis Deus non sit defuturus, qui progressas in arenam contra te, Tyranne, armis instruet.

et omnes
fustibus
mactori
imperat:

53 Incensus ira Maximus, Rudia, inquit ad Sathanæ ministros, ligna cædite, atque harum mulierum tamdiu capita contundite, donec ab animi nostri sententia haud amplius dissideant. Dum igitur illi ligna cædunt, generosæ Christi Amazones manus in cælum sustulerunt hoc modo orantes, Domine Jesu Christe, Rex seculorum, qui ante quam mundus hic constitueretur fuisti apud Patrem, et in omnia secula permanes; aspice, oramus, nos humiles famulasque tuas, neque permitte, ut matres tibi devotæ cum liberis suis a Tyranno vincantur: sed potius illud effice, ut divina tua potentia subnixæ, certamen hoc sine dedecore finiamus, nec ingloriæ discedamus e stadio. Ne sinas hæreticorum aut gentilium ullum in campo hoc persistere, quoniam tu es benedictus in secula. Amen. Finita precatione vocem e cælo perceperunt dicentem; Confidite, nec quidquam timeatis. Cumque deinde armati fustibus accessissent carnifices, egregias cum prolibus suis matronas crudeliter mactarunt; sed et ipsimet in terram repente prostrati prodigiose exspirarunt. Christianorum deinde nonnulli fortium mulierum et puerorum corpora, non sine gratiarum Deo persoluta actione, loco comprimis honesto composuerunt.

viros autem
ab immisso
satellitio
trucidari,omnium
corpora su-
bito dispa-
rent.

54 Meletiani interea milites, in sæpe dictæ monte, una cum initiatis recenter fide Christiana commilitonibus, precibus intenti perseverabant; cum impiissimus Tyrannus in Candaceorum sylvam, quæ ipso in monte quem Meletianus occupaverat exercitus erat constituta, copiarum suarum ductorem inmittit, adjuncto imperio ut alios capite, pedibus alios, et alios denique cruribus minuerent. Cujus rei accepto nuntio, insignes Christi pugiles debitam Deo gloriam hac oratione reddiderunt; Benedicimus te, Christe, Deus noster, ac benefactor optime, quoniam hoc tibi placuit, ut inter eximios tuos famulos et pugiles fortissimos numeraremur. Istud itaque te nunc, Domine, oramus, ne inglorios esse nos permittas, sed nostras potius animas in pacem placidam recipere digneris, quoniam tu es benedictus in secula. Amen. Hæc ubi sunt precati, seipsos, veluti innocentes oviculæ, in occisionem tradiderunt, et missis a Maximo copiis ultro sese dederunt obvios; ac paulo post sua gladio subjicientes colla, finem fecerunt vivendi, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Mox autem ut suas Martyres efflarunt animas, corpora quoque eorum videri desierunt. Cumque ipsemet ad locum accessisset Tyrannus, sanctorum Militum cadavera igni daturus concremanda, nullum eorum valuit reperire.

CAPUT VIII.

Post nova supplicia capite plectuntur Joannes et Stephanus. Meletius Apollinis statuum comminuit.

Meletius et
socii in for-
nocem missi,

C In hunc modum confusione affectus Maximus, ad eum quem parari jusserat furnum gressus suos retulit: quem diligentius considerans, omnia ejus exteriora, ad instar æris candentis violentia ignis hucescere conspexit. In eum igitur generosos et parta non semel victoria insignes Martyres, Meletium, Joannem, et Stephanum mandavit immitti. Quod ut factum fuit, et Christi signo Milites sese sanctissimi munierunt, generose profecto supplicium subierunt. Quamvis itaque omnia furni exteriora multo igne splenderent, interior tamen ejus facies paradisum quemdam, gratissimo rore sensus mulcentem, referebat: Michael quippe, Angelus testamenti Domini, cum Martyribus in medio deambulabat furno. Tyranni interim administri, obserato diligenter communitoque furni candentis ore, alii suas repetierunt domos; alii furnam et totius rei eventum observaturi, illic restiterunt. Tum quo in supplicio versabantur Sancti, psalmis et faustis upprecationibus Deum sibi reddebant propitium, sic orantes; Domine Deus noster, qui nos habuisti dignos, ut cum Archisacerdote et Episcopo tuo a Phoca, qui tui causa in balneum coniectus, per te quoque suam consecutus est salutem, nonnullam haberemus partem; quique tribus pueris, in fornace Babylonica constitutis, refrigerium prodigiose præbuiisti; nos etiam nequaquam, oramus, despice, sed dextera tua potenti conserva, ut adversario nostro superiores evadamus, utque omnis populus cognoscant quod tu sis Deus vivens in secula.

K Καταισχυνθείς δὲ ὁ Μάξιμος ἦλθεν ἐπὶ τὸν φούρνον, καὶ προσεσχηκώς τῷ φούρνῳ εἶδεν τὸ ἔξωθεν αὐτοῦ ὡσεὶ χαλκὸν ἐξαστράπτειν ἀπὸ τοῦ πυρός. Ἐκέλευσεν δὲ ἐμβληθῆναι τοὺς ἀθλοφόρους καὶ καλλίνικους Μάρτυρας, Μελέτιον, Ἰωάννην, καὶ Στέφανον. Βληθέντες δὲ οἱ Ἅγιοι ἐν τῷ φούρνῳ, καὶ ποιήσαντες τὴν ἐν τῷ Χριστῷ σφραγίδα προθύμως εἰσῆλθον. Ὁ οὖν φούρνος ἔξωθεν μὲν ἦν ἀστράπτων ἐκ τοῦ πυρός, ἔσωθεν δὲ ἐγένετο ὡς ὀρός. Μιχαὴλ γάρ, ὁ τῆς διαθήκης Κυρίου Ἀγγελος, ἦν συνελθὼν αὐτοῖς. Οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ Μάξιμου σιεπάζοντες καὶ χρίσαντες τὴν θύραν τοῦ φούρνου, οἱ μὲν ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ τὰ ἔξωθεν ἐφύλαττον. Οἱ δὲ Ἅγιοι καθήμενοι ἔσωθεν ἔψαλλον, εὐχόμενοι καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν, καὶ λέγοντες· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κατεσφύλαξας ἡμᾶς τυχῆν τῆς μερίδος τοῦ Ἀρχιερέως σου καὶ Ἐπισκόπου Φωκά, τοῦ βληθέντος ἐν τῷ λουτρῷ καὶ διασωθέντος ὑπὸ σου. Ὁ τοὺς τρεῖς παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ ὀροσίσας, μὴ ὑπερίδῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ τῇ δεξιᾷ σου φύλαξον ἡμᾶς, ἵνα νικήσωμεν τὸν ἀντικείμενον, ὅπως πιστεύσῃ πᾶς ὁ λαός, ὅτι Θεὸς εἶ ὢν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Μετὰ δὲ μίαν ἡμέραν ἀπελθὼν ὁ ἀνοσιώτατος Μάξιμος τοῦ ἰδεῖν τὸν φούρνον, εἶπεν τοῖς ὑπερέταις τοῦ διαβόλου· Ἀνοίξαντες βλέπετε τὰ ὅσα αὐτῶν τὸ τί ἐγένοντο. Οἱ δὲ ἀνοίξαντες εὗρον τοὺς Ἁγίους ὡς ἀπὸ λυτροῦ διαπυριωντας καὶ ἰδρώντας. Λέγουσιν οὖν οἱ ὑπὲρ τοῦ Μάξιμου· Ἐνοίξαμεν τὸ στόμα τοῦ φούρνου, θέσποτα, καθὼς ἐκέλευσας ἡμῖν· τρεῖς δὲ ἐβάλομεν καὶ τέσσαρες εὐρέθησαν. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ Μάξιμος, Μανίᾳ πολλῇ φερόμενος, ᾔνεγκεν αὐτοὺς, καὶ κλεῖναι μόλυβδον λυθῆναι, καὶ μετὰ σιδηρολάβου τὰ στόματα αὐτῶν ἀνοιχθῆναι,

καὶ

A καὶ οὕτως ἐκχέειν τὸν μύλιθον εἰς τὰ στόματα αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀθλοφύροι τοῦ Χριστοῦ, καταφρονήσαντες καὶ ταῦτης τῆς βασιλείας, ἐμειδῶν τῷ προσώπῳ καὶ ὑψώσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπον· Φωστὴρ ἐπουράνιε, λαμπτήρ αἰώνιε, δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, παντεπύπτα, βραχίων ὑψηλὲ, φωταγωγὲ τῶν ἐν σκότει διαπορευομένων, ὁ ῥυσάμενος τὸν Δανιὴλ ἐκ στόματος λεόντων καὶ διαθρέψας αὐτὸν διὰ παιδός σου Ἀμβακούμ, καὶ διασώσας αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου τῶν λεόντων, καὶ δοὺς αὐτῷ τὴν σοφίαν, ὁ κελεύων τοῖς ὄρεσι καπνίζειν καὶ καπνίζονται, ὁ ῥυσάμενος τὸν λαόν σου ἐκ δουλείας Αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς Φαραῶ, ῥῦσαι καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀνόμου τούτου καὶ ματαίου ἀνδρός, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ἀσπίλους ἐν τῇ δόξῃ σου, ὅτι εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Καὶ εὐχαμέων αὐτῶν, πάλιν ἠνέχθη ὁ μύλιθος, καὶ θήσαντες αὐτοὺς ὀπισθοφανῶς ἐρώτησαν αὐτοὺς, καὶ ἀνοίξαντες τὰ στόματα αὐτῶν μετὰ ζυολάβων, ἐνέχεον τὸν μύλιθον εἰς τὰ στόματα τῶν Ἀγίων. Καὶ παραχρῆμα οἱ ἐκχέαντες ὑπηρετοὶ τὸν μύλιθον διεβράχυσαν, καὶ οἱ λιποὶ ἀνεχώρησαν, νομίσαντες εἶναι τοὺς Ἀγίους τελευτήσαντας. Τῶν δὲ ἁγίων Μαρτύρων μὴ αἰσθανομένων τὸν μύλιθον, καὶ τῶν δεσμῶν διαβράχυντων, ἀναστάντες ἐλόγησαν τὸν Θεόν, καὶ εἶπον· Εὐχαριστοῦμέν σε, Δέσποτα, Πάτερ ἐπουράνιε, καὶ εὐλογοῦμέν σε ὁ Θεὸς τῆς δόξης καὶ τῆς βοήθειας ἡμῶν· Ἰδε, Κύριε, καὶ ἐπάρκουσον τῆς δεήσεως τῶν ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, σὺ εἶ ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, ὁ τῶν ἀδικημάτων μυστηρίων χορηγός, ὁ θελίματι τοῦ Πατρὸς διασκηδάσας τὸ σκότος, ὁ νεύματι ἀγαθῷ συστησάμενος τὰ πάντα. Ἐπίδε, Κύριε, καὶ ἐπάρκουσον τῆς φωνῆς ἡμῶν καὶ δοξαζόντων τὸ ὄνομά σου, καὶ ποιήσαν ἡμᾶς ἀγίους τῆς ἐπουρανίου βασιλείας γενέσθαι, καὶ ἀμέμπτως ἐκτελέσαι τὸν ἀγῶνα τοῦτοιοι, καὶ μὴ ἐσχῆς ἡμᾶς ἐκστέπτοις ἐξελεῖν τοῦ σταδίου τούτου, ἀλλὰ δέξαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐν ἀνάσει, ὅτι εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Καὶ εὐχαμέων αὐτῶν πάλιν ἠνέχθη ὁ μύλιθος, καὶ θήσαντες αὐτοὺς ὀπισθοφανῶς ἐγρονάτισαν αὐτοὺς, Ὅργος δὲ πολὺς ἀκούσας ταῦτα τὰ θαυμάσια, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν.

Ἰδὼν δὲ ὁ Μάξιμος, ὅτι οὐδὲν δύναται ποιῆσαι αὐτοὺς, ἐκέλευσεν τὸν Ἰωάννην καὶ Στέφανον τραχυλοκοπιῆσθαι, συνακολουθεῖν δὲ καὶ τὸν Μελέτιον. Ὁ δὲ Μάξιμος ἐπηρώτα αὐτὸν, λέγων· Ὡς αἰκούω, Μελέτιε, τάχα τῷ ἐσταυρωμένῳ λατρεύεις ἀκμήν. Μελέτιος εἶπεν· Ἄρτι οἶδας ἀνόητε, ὅτι λατρεύω τῷ ἐκ Μαρίας τῆς ἁγίας παρθένου τεχθέντι, τῷ σταυρωθέντι ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἡρώδου τοῦ Βασιλέως, τῷ ταχέντι καὶ τρικμέρῳ ἀναστάντι, τῷ λύσαντι τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου καὶ φωτίζαντι τὰ ἐσκοτισμένα, τῷ συνταράσσοντι τὸ κύτος τῆς θαλάσσης, τῷ πανταχοῦ ἐπισταμένῳ τὰς τέχνας τοῦ πατρὸς σου τοῦ διαδόλου· εἰς αὐτὸν πιστεύω τὸν καθήμενον ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Πατρὸς, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεύων τῶν σιόνων, σοὶ δὲ, Μάξιμε, ἐτοιμάζει τὰς κολάσεις αἰώνιους.

Οἱ δὲ δῆμοι, κατὰ τὸ κέλευσμα τοῦ Μαξίμου, παραλαβόντες τοὺς δύο, Ἰωάννην καὶ Στέφανον, ἀπήσαν αὐτοὺς τελειῶσαι. Ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ Στέφανος εἶπον Μελετίῳ· Ἀγαθὲ διδάσκαλε καὶ στρατηγὲ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ ὑπουργὲ καὶ θεράπων τοῦ Χριστοῦ, ἐν τάχει ἡμᾶς φθάσον· καθὼς γὰρ ἔσμεν ὡς κοινωνοί, οὕτως καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι εὐρεθώμεν περιπτύχμενοι ἀλλήλους. Ἀπέδωκαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην, καὶ προθύμως ἀπῆσαν τελειωθῆναι, καὶ ἀναδέξαντες εἰς τὸν οὐρανόν εἶπον· Εὐλογοῦμέν σε, Κύριε, ὁ δοὺς ἡμῖν τὴν τρίπλοκον χάριν, καὶ ἐλέησας τοὺς σοὺς δούλους, καὶ σώσας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κακοτέχνου διαδόλου· αὐτός, Δέσποτα Κύριε, ἀπὸ τῆς τῷ ἀνόητῳ Μαξίμῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τελειάσαντων δὲ αὐτῶν τὴν εὐχὴν, φωνὴ ἦλθεν αὐτοῖς ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Καλῶς ἠγάγησθε ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου, δούλοι μου πιστοί, Ἰωάννη καὶ Στέφανε, ἀπολάβετε τὸν στέφανον ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ· Ἰδοὺ γὰρ ἀνέωχθησαν ὑμῖν αἱ πύλαι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ χόρος τῶν Ἀγγέλων ἀγάλλεται ἐφ'

Maji T. V.

56 Die uno elapso, ad furnum et rei eventum considerandum Tyrannus rediit. Ait ergo ad satellites suos, satanæ ministros; Furni hujus os recludite, et quid virorum istorum ossibus sit factum videte. Quod cum illi fecissent, Sanctos Martyres, haud aliter quam si e balneo egressi recente fuissent, vultu leniter rubente; et innoxio sudore perfusos reppererunt. Ad Maximum igitur conversi; Aperuimus, inquit, ut jusseras, fornacem istam; atque ecce, cum tres solummodo viros in eam conjecerimus, quatuor tamen fuere a nobis deprehensi. Conspicatus eos Maximus. et magno furore correptus, adduci, ac liquefactum plumbum in aperta forcipibus Martyrum ora mandavit fundi. Sed invicti Christi milites, contempto quod parabatur supplicio, renidente vultu, manus cum hac precatione in cælum levarunt; Mentium humanarum illuminator supreme ac splendor æternæ, Domine Jesu Christe, qui omnia perspicis, brachium excelsum et lux eorum qui in tenebris ambulant; qui Daniele e leonum faucibus eripuisti, eundemque per puerum tuum Habacuc cibo recreasti, ac denique e lacu leonum eductum tua implevisti sapientia; ad cujus nutum atque arbitrium montes fumigant; qui gentem a te electam Ægyptiorum potestati et servituti, ac Regis ipsius Pharaonis eripuisti manibus; eripe et nos de manibus impii hujus et profani tyranni, et serva nos in gloriam tuam innocuos; quoniam tu es benedictus in secula. Amen.

57 Adhuc illis precantibus allatum est plumbum liquefactum. Supinos itaque collocantes et ligantes viros fortissimos, interrogationibus primum vexare, tum in aperta et diducta violenter eorum ora plumbum cœperunt infundere: at ecce, qui plumbo infundendo occupabantur carnifices, in partes ac frusta sunt disrupti, quapropter existimantes reliqui hoc in cruciatu vitam posuisse Sanctos, ad sua se recipiebant. Verum cum nihil ab infuso plumbo molestiæ persensissent Martyres, et sponte sua funes rupti essent ac vincula, in pedes erecti, his fere Deum verbis benedixerunt: Gratiarum tibi actiones, Domine et Pater cœlestis, persolvimus, et benedicimus te Deum gloriæ et auxilii nostri. Respice, Domine, et invocantium te supplicationes aure benigna excipe, quoniam tu es sol omnis justitiæ et æquitatis. Tu dives es in misericordia et miserationibus, tu mysteriorum iuenarrabilium auctor et princeps, qui secundum Patris tui voluntatem omnes ignorantiae depellis tenebras, et sanctissimo tuo arbitrio universa sustentas: ad nos, Domine Deus noster, respice, et vocem meritis te laudibus celebrantium elementer exaudi. Fac ut cœlestis regni hereditate non inveniamur indigni, da ut ex hoc certamine absque ulla gloriæ macula discedamus, animas denique nostras in pace tandem, oramus, admitte, quoniam tu es benedictus in secula. Amen. Dum sic precantur sancti Martyres, rursus allatum plumbum liquefactum, rursus supino ore jussi sunt ingenua se demittere: rebus autem tam admirandis fama acceptis, non modica hominum multitudo in Christum credidit.

58 Cum igitur sua omnia consilia et cruciatus frustra esse vidisset Maximus, Joanni et Stephano caput gladio mandavit auferri, subsequi vero sese Meletium et interesse voluit: quem deinde sic est allocutus: Quemadmodum intelligo, Meleti, crucifixo adhuc Deu sacrificas, Cui Meletius; Jam, inquit, audisti, insane, quod eum religioso cultu prosequar, qui e virgine Maria nostri causa dignatus est nasci, qui sub Pontio Pilato et Herode Rege cruci est affixus, qui deinde sepultus tertia die a mortuis surrexit, qui mortuis terrores et dolores sustulit, ac obscura omnia suo illustravit splendore;

57 qui

EX MS.
FLORENT.
et postero
die educti
incolumes,

liquat
plumbum
ore excipiant,

F
nullo suo dam-
no.

Joannes et
Stephanus
capitis dam-
nati

EX MS.
FLORENT.

A qui conturbat profundum maris, qui patris tui diaboli fraudes et machinationes omnes probe habet perspectas. In eum credo, qui sedet ad dexteram magnitudinis Patris sui : quoniam ipse est qui regit secula, et tibi, Maxime, supplicia præparat æterna.

valet dicunt
Meletio;

59 Carnifices autem, ut imperaverat Tyrannus, abductos Stephanum et Joannem ad ultimum trahebant supplicium. Qui ad Meletium conversi; Meleti, inquebant, præceptor noster optime, idemque ductor, ac nostræ salutis administer, et Christi famule, nos præeuntes celeriter tu subsequere : ut quemadmodum in vita hac omnia fuere nobis communia, ita quoque in feliciore illa invicem amico amplexu stringamus. Quibus dictis, et alter alteri pacem Christi apprecatus, ad mortem fortiter excipiendam pergebant. Ante tamen conjectis in cælum oculis; Benedicimus te, aiebant, Domine, qui triplicem nobis gratiam largitus es, et famulos tuos miseratus a pessimis diaboli fraudibus præstitisti innoxios. Tu ipse, Domine, amenti Maximo secundum opera ejus tribue. Finem illis imponentibus orationi, vox e cælu fuit audita dicens; Pulchre pro nominis mei gloria decertastis, famuli mei fidissimi, Joannes et Stephane : nunc igitur in pace, quam meruistis, coronam accipite. Ecce enim apertæ vobis jam sunt fores cælorum, et multitudo Angelorum vestra causa exultat. In pace igitur cum gaudio accipite regni, vobis dudum destinati possessionem. Audiri vox ista desiderat, cum ita rursum precati sunt Sancti; Oramus te universæ bonitatis Domine, ut fidelis depositi loco habeas fratrem nostrum Meletium; quoniam tu es in secula benedictus. Amen. Post quæ verba accedentes carnifices, fortissimorum militum sacros decusserunt vertices. Morientium Christi pugilum, Joannis et Stephani, insignes animas in cælum quidem susceperunt Angeli, sed eorundem illustrium hæroum corpora mortalium oculis fuere erepta.

corpora dispa-
rent
sub oculis.

Meletius in
idem Apo'li-
nis tractus,

60 His peractis, sceleratissimus Maximus, intrepidum Christi militem et palæstretem Meletium denuo ad Apollinis fanum, ut vel coactus idolo immolaret, abduci præcepit. Quod simul ac miles sanctissimus fuit ingressus, universum mox cœpit intremere. At impii Apollinis sacrificuli, revocantes in memoriam quæ jam ante acciderant, pronos se solo prostraverunt, exclamaveruntque magnis vocibus; Quid istud hominis huc adduxistis, ut deorum nostrorum simulacra rursum evertat? Verum cum tyranni mandato obtemperantes ministri, Meletium,

statuam ejus
comminuit.

ut idolo sacrificaret inducere conarentur; suspiciens ille in cælum, et signo Christi sese communiens, precari hoc modo cœpit ac dicere; Domine supercælestis et brachium excelsum, percuntium salus certissima, qui Beli quondam idolum evertisti, et occidisti draconem; nunc, etiam Domine, vocem meam, precor, exaudi, et auxilium tuum mihi submille : ut sicuti idoli alterius simulacrum æneum antea dejecisti, ita et lapideum hocce idolum per me famulum tuum in terram prosternas, ne Tyrannus occasionem habeat scandalizandi hominum pusillorum animos. Orationem finierat Meletius, cum talem ad se vocem deferri audiit; Meletie, famule mihi fidelissime, ascende eis et idolo ruinam affer, quod continuo in frusta comminuetur. Mox igitur Christi pugil Meletius, e retinentium sese manibus juvenili alacritate eripiens, atque ad idolum ascendens, illudque impellens humeris, in terram afflixit : dejectumque deorsum simulacrum lapideum in pulverem continuo fuit solutum. Ad ea deinde quæ supererant deorum signa progressus athleta Christi, universa comminuit. Quem comprehensum sacerdotes Apollinis alique ministri satanæ, et lapidibus ad genas acriter verberatum, ad Maximum Ducem, qui in agro et silva Candacoreorum domicilium tunc habebat, pertrahunt.

inde raptatus
ad Maximum,

61 Media autem via cum tantisper consedisset Meletius, graviter sane ingemuit, et lacrymans; Gratiarum, ait, tibi, habeo ingentes, Domine omnipotens et altissime, brachium nulli conspicuum, cujus thronus inconstantiae omnis expers collocatus est ad Dei et Patris tui dexteram, quod nullo non tempore vires mihi roburque suffeceris ad comminuendas falsorum deorum statuas æneas atque lapideas. Quod autem nunc superest, quoniam solus ex omnibus sum relictus, oro ut depositum quod mihi commendasti rursus accipias. Tanta post istam precationem lætitia gestiit Meletius, ut qui illum ducebant vehementer obstupescerent, quin et pavore subito correpti in fugam se darent, relicto istic Meletio. Nubes quippe e cælo

repente

ὤμῶν· δεῦτε οὖν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν ἱτοιμασμένην ὑμῶν βασιλείαν. Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης εὗξαντο πρὸς τὸν Κύριον· Δεόμεθα σου, Κύριε τῆς ἀγαθότητος, ἐν παραθήκῃ ἔχει τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ θεράποντά σου Μελέτιον, ὅτι εἰληγημένος εἶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Καὶ προσελθόντες οἱ δῆμιοι ἐτελείωσαν αὐτούς· τελειωθέντων δὲ τῶν ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου παρέλαβον ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν, τὰ δὲ λείψανα τῶν ἁγίων ἀθλητῶν ἀφανῆ ἐγένοντο.

Ὁ δὲ ἀνομώτατος Μάξιμος πάλιν ἐκέλευσεν τὸν στρατιώτην καὶ ἀγωνιστὴν τοῦ Χριστοῦ Μελέτιον ἀπάγεσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπολλωνος, καὶ ἀναγκάζειν αὐτὸν βίβαν θύειν Ἀπόλλωνι. Ἀπενεχθέντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ, πάντῃ τὸ ἱερόν ἐσεισθη· οἱ δὲ ἱερεῖς, προσεσχηκότες τὰ γενόμενα, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κραῖναντες φωνῇ μεγάλῃ εἶπον· Τί ἐνέγκατε αὐτόν, ἵνα καὶ τοὺς ὡς θεοὺς καταστρέψῃ. Οἱ οὖν ὑπηρεταὶ ἠνέγκασον αὐτὸν θύειν τῷ εἰδώλῳ· ἀναδλέψας δὲ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ποιήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, ἤρξατο εὐξέσθαι καὶ λέγειν· Δέσποτα ἐπουράνιε, βραχίων ὕψηλε, σωτηρία τῶν ἀπολλυμένων, ὁ τὸν Βῆλ καταστρέψας καὶ τὸν θράκοντα διαρρήξας, καὶ νῦν Δέσποτα Ἰησοῦ ἐπάκουσόν μου, καὶ πέμψον τὴν σὴν βοήθειαν· καὶ ὡς κατέστρεψας τὸ χαλκούργημα τοῦ εἰδώλου, οὕτως καὶ τοῦτο τὸ εἶδωλον τὸ λίθινον καταστρέψον δι' ἐμοῦ τοῦ δούλου σου, ἵνα μὴ ἔχει ὁ τύραννος τόπον σκανδαλίζειν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὦλθεν φωνὴ λέγουσα· Μελέτιε θεράπων μου, ἀνελθε καὶ ὦλσον τὸ εἶδωλον, καὶ συντριβήσεται. Εὐθὺς ὁ νεανίας τοῦ Χριστοῦ Μελέτιος, ἐκτινάξας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκ τῶν κατεχόντων αὐτόν, καὶ ἀνελθὼν, καὶ ὥλίσσας τὸ εἶδωλον, κατέστρεψεν αὐτό. Πεσὼν δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ λίθου ἐγένετο ὡσεὶ ψάμμος· Ἐπιλαβόμενος δὲ τὰ συνεσπικνῶτα εἶδωλα, ὅλα συνέτριψεν. Λαβόντες οὖν αὐτόν οἱ μικρότατοι ἱερεῖς καὶ ὑπηρεταὶ τοῦ διαβόλου, τύποντες λιθοῖς τὰς σιαγόνας αὐτοῦ, ἀπένεγκαν αὐτόν πρὸς τὸν Δούκα Μάξιμον, ἐπάνω τοῦ ἀγροῦ Κανδακωρέων εἰς τὴν ὕλην, ὅπου ἦν Δούξ ἐν τῷ οἰκήματι.

Καθίσας δὲ ὁ Μελέτιος εἰς μέσον τῆς ὁδοῦ, ἐστέναξεν πικρῶς, καὶ θαυμάσας εἶπον· Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα Κύριε, παντοκράτορ ὕψιστε, βραχίων ἀόρατε, ὕψηλόθρονε, ἀσάλευτε, ὁ συνακαθεζόμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, ὅτι ἔδωκάς μοι ἰσχύν καὶ δύναμιν ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν τοῦ ἐκτρίψαι τὰ εἶδωλα τὰ χαλκὰ καὶ τὰ λίθινα· νῦν δέξαι λοιπὸν ἡν ἔδωκάς μοι παραθήκην, διότι μόνος διάγω. Καὶ εὐθὺς χαρὰς ἐνεπλήσθη ὁ Μελέτιος, καὶ ἐκπληκτοὶ ἐγένοντο οἱ ἀπάγοντες αὐτόν· καὶ φοδοφερομένοι, εἶασον αὐτόν, καὶ ἔφυγον. Καθῆλθε γὰρ νεφέλῃ ἐπ' αὐτόν, καὶ οἱ ἄγγελοι σὺν αὐτῷ ὕμνουσιν καὶ ἐδοῦσαν τὸν Θεόν. Οἱ δὲ δῆμιοι καὶ οἱ ἱερεῖς ἀπῆλθον πρὸς τὸν Μάξιμον, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ γεγονότα περὶ τοῦ Ἀπολλωνος, καὶ τὴν δόξαν τὴν ἐλθοῦσαν ἐπὶ τὸν Μελέτιον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐθαύμασεν δὲ ὁ Μάξιμος ἀκούσας ταῦτα, καὶ ὁ ὄχλος σὺν αὐτῷ· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν λαθραίως ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ δὲ ἅγιος Μελέτιος, δεξιόμενος τὴν χάριν τοῦ σωτῆρος, ἀπείει φαιδρῶ τῷ προσώπῳ πρὸς τὸν Μάξιμον.

F

ab Angelis
animatur ad
certamen.

A repente descenderat, et cum nube multitudo Angelorum, hymnos et gloriam Deo concinentium. Satellites D interim et sacerdotes ad Maximum digressi, quæcumque Apollinis simulacro facta fuerant, renuntiarunt, nec retinuerunt quanta e cælo gloria Meletio in via fuisset tributa. Sermonum novitate perculsus Maximus, in magnam admirationem tam ipse, quam qui in comitatu ejus versabantur, sunt abrepti; e quibus non pauci fidem Christi, clam Tyranno, sunt amplexi. Sanctus deinde Meletius, accepto cum gratiarum actione quo divinitus afficiebatur beneficio, et hilaritatem vultu spirans, sua se sponte Maximo rursus obtulit.

EX MS.
FLORENT.

ANNOTATA.

a S. Phocas, primus ac celeberrimus in Ponto Martyr sub Trajano, colitur 14 Julii: quando ejus Acta examinabimus: sed quis sit S. Zoilus Martyr prope Tobiam tumultatus, de quo supra facta est mentio in fine capitis 3, non est facile divinare: ex duobus quem Menæa laudant, unus qui huc spectare posset occurrit 22 Decembris.

CAPUT IX.

S. Meletii ad blanditias et minas invicti atque in cruce fixi constantia.

Iδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Μᾶξιμος φαιδρῶ τῇ προσώπῳ, προσ-
ερχόμενον πρὸς αὐτὸν, ἐθαύμασεν τὸ γενναῖον αὐτοῦ
καὶ τὴν πολλὴν ὑπομονὴν ἐν ταῖς τασαύταις κακίσταις
βασάνοις. Ἐλόμενον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν ἐκ τοῦ ἐλθόντος
μετενόησεν καὶ ἦλθεν μετ' αὐτοῦ ἀριστῆσαι διὰ τὴν πολ-
λὴν ἀσκήσιν· ὁ γὰρ γενναῖος προδιδόνων ἀνδρειότερος ἐγίνε-
το, μηδὲν ἐσθίων μηδὲ πίνων, τρεφόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου
Πνεύματος. Ἐκέλευσεν οὖν ὁ ἄνομος Μᾶξιμος ἐτοιμα-
σθῆναι ἐσθῆτος παντοίας, λευκὴν τε καὶ ὄθραν ἑντιμον,
καὶ ἀκουστικὸν ἐτοιμασθῆναι, καὶ ἐδίσματα παντοῖα με-
μιασμένα μετὰ τῶν ἱεροθύτων, ἵνα πίνων φάγῃ ἀπ' αὐ-
τῶν, καὶ μὴ αἰσθῆται τί ἔφαγεν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ ἁγίου
Μελετίου, προσπαλύντησεν αὐτῷ ὁ Μᾶξιμος, τὸ δουλοῦν
τοῦ διαβόλου προδιδόμενος δέλεαρ, καὶ λέγων· Μελέτιε,
ἰδοὺ ἡτοίμασά σοι ἐσθῆτα πολυτέλῃ, ἀπόθηξέ σου οὖν
τὴν κεφαλὴν, καὶ καθέσθεις ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ἵππου, ἀπελθε
εἰς τὸ θυμῶσιν λουτρὸν, καὶ λούσαι, καὶ ἐλθὲ καὶ ἀνά-
πεσον μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ ἀρίστῳ, καὶ ἐπιτελέσωμεν εὐφρα-
σίαν μεγάλην σήμερον· ἐπαιζὼν γὰρ μετὰ σου, τούτους
τοὺς ἑπτὰ καιροὺς δοκιμάζων σε, καὶ ἐπεχέ σου τὸ ἀξίω-
μα ὅπερ εἶχες· καὶ πλείονα καὶ μείζονα ἀξιώματα ἔξεις
καὶ ἐξέρχεται· γνωρίζω γὰρ τῷ Βασιλεῖ καὶ δώσει σοι.

Ὁ δὲ ἁγίος τοῦ Θεοῦ Μελέτιος ἀπλώσας τὰς χεῖρας
αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ κεφαλὴν, καὶ λέγει αὐτῷ, ἄνομε κύων καὶ
μικρῶτάτε, ἀμὲν ἀπιστεῖς τοῦ ὑψιλοθρόνου Θεοῦ, τῷ βρα-
χίονι τῷ ὑψηλῷ, τῷ ἀνεκράστῳ· Ὡς αὐτοῦ τῷ καθημένῳ
ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι τῷ διατρέποντί
με καὶ ἐκδυναμούντί με· σοὶ γὰρ Μᾶξιμε ἡτοίμασται τὸ
σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ ὁ σκώληξ ὁ ἀκαίματος, τὸ πῦρ τὸ
ἀσβεστον· ἡ κύλασις ἡ αἰώνιος σοὶ καὶ τῷ Βασιλεῖ σου
C ἡ μερίς, ὡς τοῦ πικροῦ Ἰούδα μετὰ τῶν πιστευόντων τοῖς
εἰδώλοις. Ὅστις γὰρ ἀρνείται τὸν Πατέρα καὶ τὸν Ὑῖον
καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὴν μερίδα καὶ τὸν ἀπαρχονισμὸν
αὐτοῦ κληρονομήσει. Τότε χολέσας ὁ Μᾶξιμος λέγει τῷ
Μελετίῳ· Ὅπως σε σταυρώσω, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Μαρίας
οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσταύρωσεν, ὅπερ καὶ σὺ σέθεν· καὶ κελεύω
τρεῖς ἡλούς γενέσθαι, καὶ καθηλωθῆναι τὸν ἕνα ἐν τῷ
μετώπῳ σου ὅπου ποιεῖς τὴν σφραγίδα, καὶ ἕνα ἐν τῷ
στάθει, καὶ ἕνα τῇ κοιλίᾳ. Ὁ δὲ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ
Μελέτιος λέγει τῷ Μαξίμῳ· Παρακαλῶ σε τοῦτο μὴ
ποιῆσαι, ὅτι οὐκ εἰμι ἀξίος τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου μου
εἶναι ὅμοιος. Ὁ δὲ Μᾶξιμος, ἐμψυχὴς γενόμενος, λέγει
τῷ Μελετίῳ, Οὐ μόνον σταυρώσω σε, ἀλλὰ καὶ τὸ
ἥμισυ σου πρήσω, καὶ ἔωσιν ἐσταυρωμένοι ἐν τῇ πενίᾳ,
ἵνα καὶ τὰ ὄργανα ψάγωνταί σε, ἵνα μὴ καὶ σε σέδωνται
οἱ Χριστιανοί.

Ὁ δὲ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ εὐχόμενος, οὕτως εἶπεν·
Δέσποτα παντοκράτωρ, ὁ τῶν ὄντων ὑπερουρανίων πατὴρ
καὶ Θεός, ὁ τῶν ἀερῶν δρόμος, καὶ τῶν ἐπιγείων φύλαξ,
πρόσδεξι τὴν ψυχὴν μου, καὶ πέμψον τὸν Ἀγγελόν σου,
ἵνα δέξεται ταύτην, ὅτι εὐλογημένος εἰ εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν. Τετέλεστος δὲ αὐτοῦ τὴν εὐχὴν, ἦλθεν φωνὴ ἐξ
οὐρανοῦ λέγουσα· Θάρσει, Ἐγὼ εἰμι μετὰ σου. Ὁ δὲ
ἀνομώτατος Μᾶξιμος ἀκούσας τῆς φωνῆς, οὐκ ἠσχύνθη,

C conspicatus Meletium Maximus, renidente ore ad
supplicia ultro properantem, generosam militis in-
dolem, et in crudelissimis eruciatibus perferendis
fortitudinem atque constantiam admirari satis ne-
quivit; persuadebat tamen sibi, quoniam ultro ve-
niebat, pœnitundine præteritorum ductum, et diu-
turna exhaustum fame, velle eodem cum ipso uti
prandio. Ast Meletius, eresciente adhuc ætate ju-
venis, cum nec cibum sumeret nec potum, robust-
ior tamen semper evadere conspiciebatur, a sancto
videlicet Spiritu melioribus cibis enutritus. Scelestus
igitur Maximus pretiosas omnis generis vestes,
candoreque et cultu insignes parari, mensam sterni,
et omnis item generis cibos inferri, iisque idolo-
thyta permisceri jussit, ut hisce nescius atque in-
cantus vesceretur Meletius. Quem ut Tyrannus
advenientem conspexit, sine mora obviam occur-
rens, talibus diaboli illecebris expugnare ejus ani-
mum aggressus est; Ecce, Meleti, pretiosissimas
ut tibi vestes curaverim parari. Vade igitur, et
capillitium tuum ut decet exornatum, quo ego ipse
uti soleo, equum inscende, atque ad balneum la-
vandi gratia te confer; ut pariter mecum, et ejus-
dem mensæ socius, diem hunc magna jucunditate
transigas; quidquid enim septem hisce diebus a
me est actum, ludus fuit, ut tuam animi fortitudi-
nem et constantiam probarem. Recipe ergo quam
possedisti hactenus militarem dignitatem, cui alia
deinde plura atque majora ornamenta, et in plures
F copias imperium adjiciuntur: ad Imperatorem quippe
de te rebusque tuis cum laude perscribam. nec du-
bium quin eas confestim tibi sit delaturus.

63 Tunc Meletius, explicatis manibus Tyrannum
percutiens; Adhuc, dicebat, canis impie et impure,
fidem negare pergis Dei altissimi brachio forti et
excelso; et nulli alteri comparando ejus Filio, qui
in dextera ejus sedet; nec non et spiritui Sancto,
qui me sane admirabiliter, non tantum non est pas-
sus fame enectum mori, sed ad vires insuper meas
roburque haud parum adjecit. Tibi profecto, Ma-
xime, exteriores destinantur tenebræ, et vermis
qui nunquam moritur. Quis inextinguibilis, et du-
ratura æternum supplicia te æque ac Imperatorem
tuum manent, ad eum modum quo illis nunc ex-
cruciat acerbus Domini sui proditor Judas, iique
omnes qui idolis unquam cultum exhibuerunt. Qui-
cumque enim Patrem negat, et Filium, et Spiri-
tum sanctum, ejusdem cum Juda sortis et angus-
tiae futurus est particeps. At ego, ait indignans
Maximus, ita crucei te faciam affigi, quemadmodum
Mariæ filium quem tu colis crucifixi Judæi:
clavus etiam tres curabo confici, quorum uno fron-
tem istam, quam Christi tui signo frequenter adeo
soles munire, altero pectus, tertio ventrem tuum
transfigam.

Accedentem
ad se Mele-
tium blande
exciplens
Maximus
E

Invitat ad
prandium:

blanditias
spurnentem

crucifigere in-
tendit:

EX MS.
FLORENT.

A transfigam. Hoc unum, respondit miles Christi, ne facias oro : non enim ulla ratione dignus sum, eodem quo Dominus meus, supplicio affici. Ob quæ verba in rabiem actus Tyrannus ; Non solo, inquit, crucis supplicio interficere, sed mediam tui partem igne absumam ; ac demum cadaver tuum in pino suffixum mandabo servari, ut cum a volucris fueris comestus, nulla te veneratione prosequantur Christiani.

gratulantem
se tribus clavibus
fixum

64 Post hæc generosus Christi athleta ad orandum se composuit, dixitque ; Omnipotens rerum cunctarum Domine, qui cœlestium omnium Pater es atque Deus et aeris motibus ac conversionibus tempus statuis ac ordinem ; qui denique res in terra positas elementer ne pereant conservas animam tandem meam ut accipias obsecro, et Angelum tuum, qui eam tibi sistat, demittere e cœlo ne graveris ; quoniam tu es benedictus in secula. Amen. Cumque ab orando desisteret, vox e cœlo ruit ; Aude, age, inquit, Ego enim tibi adsum Vocem eam quamvis ipse etiam percepisset Maximus, non tamen præ pudore ab inceptis destitit, sed clavos ingentes tres ad hoc paratos in medium proferri, et primum quidem in Meletii frontem defigi præcepit : quod cum strenue conarentur ejus ministri, subita membrorum arefactione sunt a Deo puniti. Tunc ad Tyrannum Meletius ; Bene, inquit, habet, quod ternis me clavis ligno voluisti affigi, canis furiose, quo scilicet trium sanctissimorum nominum, Patris et Filii et Spiritus sancti gloria clarius elucescat : in quos ego sine dubitatione credo, qua fide tam meipsum, quam alios omnes fidei ejusdem consortes, certam salutem consecuturos plane existimo. Vide sis autem, impie Tyranne, quo modo tui patrisque tui diaboli satellites vitam infelicitate amiserint.

in honore
S. Trinitatis,

B Tunc ad Tyrannum Meletius ; Bene, inquit, habet, quod ternis me clavis ligno voluisti affigi, canis furiose, quo scilicet trium sanctissimorum nominum, Patris et Filii et Spiritus sancti gloria clarius elucescat : in quos ego sine dubitatione credo, qua fide tam meipsum, quam alios omnes fidei ejusdem consortes, certam salutem consecuturos plane existimo. Vide sis autem, impie Tyranne, quo modo tui patrisque tui diaboli satellites vitam infelicitate amiserint.

jubilat concidi
et in ignem
proci:

65 Furore tunc correptus Maximus, ad pinum Martyrem suspendi, ac suspensum deponi rursus, et focum fieri imperat luculento igne succensum, quem nitro et adipe ut acrius ureret nutriri, in eumque jussit Meletium conjici. Quod ante quam fieret, ejusdem Tyranni imperio corpus sancti Militis in partes plures concidi, et sic devorandum flammis jussit tradi : existimabat enim, hoc supplicii genere consumendum omnino athletam Christi Meletium. Sed neque sic efficere quidquam impii valuerunt : cum enim e disseci corporis membris suavissima quædam, quasi ex unguento, fragrantia fuisset diffusa, eisdem inter cruciatus accessio potius quam detrimentum factum apparuit. Divinam igitur potentiam oculis suis perspicientes carnifices, et quod nocuenti nihil intulissent Meletio, sed nova etiam quadam pulchritudine corpus ejus fulgeret ; admiratione magna et stupore correpti ipso in loco repente in solum corruentes, exspirarunt. Tunc et satanas ipse vehementer admodum indoluit, cum ad perdendum Meletium suos omnes conatus frustra esse videret. At quicumque aderant ignoti Tyranno Christiani, insignem Meletii in patiendi tolerantiam admirati, suam Patri et Filio et Spiritui sancto gloriam, ut æquum erat, tribuerunt.

sed mortuis
ministri illa-
sum munere
videns

66 Observans ergo Maximus tormenta sua omnia genere a Meletio contemni, a se autem nihil profici, Martyrem e flammis præcepit educi. Quem ut sanum plane atque illæsum esse conspexit, nec ulla per cruciatus noxa affectum, magna fuit admiratione plenus. Sed ipse deinde, et scelerati idolorum sacrificuli, Meletium ad falsorum deorum cultum hoc modo sunt pertrahere conati ; Ecce quate fortitudine animi corporisque ornatum dii nostri esse voluerint, dum precationum nostrarum apud deos vi ac efficacia corpus tuum pulchrius et vegetius e tormentis evasit. Nunc igitur amplius ne dubita diis sacrificare, ut suam deinceps benevolen-

verum blan-
dendo tentat.

D ἀλλ' ἐκέλευσεν τοὺς τρεῖς ἡλούς προσηλωθῆναι αὐτῷ, τὸν ἓνα ἐν τῷ ἱμετώπῳ. Καὶ ἤρξαντο κρούειν οἱ ὑπηρέται, καὶ εὐθὺς ἐκράνθησαν. Καὶ λέγει ὁ Μελέτιος τῷ Μαξίμῳ· Καλῶς ἐποίησας, κύων ἀνόητε, ὅτι τρεῖς ἡλούς εἶπας προσηλωσάί με, εἰς ὄνομα τῆς τρισαγίας φωνῆς, Πατρός καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἐγὼ πιστεύω, διὰ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως, σωθήσομαι καὶ πάντες οἱ πιστεύοντες. Βλέπε δὲ, ἄνομε Μαξίμε, τὴν βοήθειάν σου καὶ τοῦ πατρὸς σου τοῦ διαδόλου πῶς ἀπέψυχαν.

Παραχρῆμα δὲ θυρωθεὶς ὁ Μαξίμος ἐκέλευσεν αὐτὸν κρεμασθῆναι ἐν τῇ πύλῃ, μετὰ δὲ τὸ κρεμασθῆναι αὐτόν, λέγει ὁ Μαξίμος πάλιν κατενεχθῆναι αὐτὸν καὶ ἐσχάραν γενέσθαι καὶ ὑποκαίεσθαι αὐτήν, καὶ ἐν αὐτῇ πᾶσσεσθαι ἀφόνιτρον, καὶ στέαρ βληθῆναι ἐν αὐτῇ· καὶ κελεύει αὐτόν εἰς αὐτὴν δεθῆναι, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ πρότερον τέμνεσθαι μαχαίραις, καὶ οὕτως βληθῆναι αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάρᾳ, νομίσαντες ἐκ τῆς βασάνου ταύτης ἀναλίσκειν τὸν ἀθλητὴν τοῦ Χριστοῦ Μελέτιον· καὶ οὐδὲ οὕτως ἴσχυσαν. Καὶ γὰρ τῆς μὲν στερῆς αὐτοῦ ἡ ὁσμὴ ὡς μύρον εὐωδίας ἀνῆρχετο ἐκ τῆς ἐσχάρας. τοῦ δὲ σώματος αὐτοῦ ἡ προσθήκη ἐγένετο. Ἰδόντες δὲ οἱ δῆμιοι τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἠδίκησαν αὐτόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ σῶμα αὐτοῦ φαιδρότερον ἐγένετο, ἐθαύμασεν· καὶ ὡς ἐν ἐκστάσει γενόμενοι, πεσόντες παραχρῆμα ἀπέψυχαν. Ὁ δὲ διάβολος ἐκάλητο πενητῶν, διότι οὐκ ἴσχυον ἀποστῆναι τὸν Μελέτιον. Οἱ δὲ περιστάμενοι κρυφῇ Χριστιανοί, ἰδόντες τὴν πολλὴν ὑπομονὴν τοῦ Μελετίου, ἐδόξασαν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

E

Ἰδὼν δὲ ὁ Μαξίμος ὅτι γενναίως καταφρόνει τῶν βασάνων καὶ οὐδὲν ὠφελεῖ, ἐκέλευσεν ἐκβληθῆναι αὐτόν ἐκ τῆς ἐσχάρας, καὶ θεασάμενος αὐτόν, εἶδεν ὅτι ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ ἐκλή, καὶ μάλιστα οὐκ ἤψατο αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασεν. Ὁ δὲ Μαξίμος καὶ οἱ μιερεῖς παρήνουν τῷ Μελετίῳ λέγοντες, Ἰδοὺ πῶς οἱ θεοὶ ἐνεδυναμώσαν σε, καὶ τὸ σῶμά σου μᾶλλον εὐθαλὲς ἐγένετο, διὰ τὰς ἱμῶν εἰς τοὺς θεοὺς εὐχὰς καὶ σπονδὰς· νῦν οὖν πρόσελθε καὶ θῦσον τοῖς θεοῖς, ἵνα εὐίλατοί σοι γένηνται. Ὁ δὲ ἄγιος τοῦ Θεοῦ Μελέτιος ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Εὐχαριστῶ σε, Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς βασάνοις τὴν νίκην μοι παρέχεις καὶ τοῖς ἐπικαλούμενοις σε ἐν ἀληθείᾳ. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, εἶδεν τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον καὶ στέφανον αὐτῷ ἐτοιμαζόμενον παρὰ Κυρίου Ἰησοῦ. Τινὲς δὲ τῶν ἐστώτων λαθρῶς Χριστιανῶν ἰδὼν καὶ αὐτοὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἠκολούθουν γὰρ τῇ ἀθλήτῃ αὐτοῦ εἰς τὸ τελειωθῆναι αὐτόν, καὶ οὕτως ἀρπάσαν τὸ λείψανον αὐτοῦ.

Ποίησας δὲ ὁ Μελέτιος τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, εἶπεν τῷ Μαξίμῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ μιερεῦσιν· Ἀγκλὴν οὐ συνίετε ἀφρονέστατοι, ὡς εἰς τὴν ἀπίλειαν ἀπέλθῃτε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν μετὰ τῶν θεῶν ὑμῶν καὶ τοῦ Βασιλέως ὑμῶν καὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ σατανᾶ. Οἱ δὲ μιερεῖς ἀκούσαντες ταῦτα, ἐπέζητησαν ἐπελθεῖν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἀπέψυχαν. Ὁ δὲ διάβολος μεταμορφωθείς εἰς γυναῖκα, ἐκάλητο καὶ ἐπέθυε, μὴ ἰσχύσας τι ποιῆσαι τῷ Μελετίῳ. Οἱ οὖν βλέποντες αὐτόν, ἐνόμιζον, ὅτι γυνὴ τις ἐπέθυε τὸν Μελέτιον. Προσελθὼν δὲ ὁ Μαξίμος εἶπεν τῷ Μελετίῳ· Εἰ μὴ θέλῃς θῦσαι, εἶπι, Μέριστος ὁ ζεύς, ἡ ὁ Ἀπόλλων, καὶ ἀπαλλάσσου τῶν κολάσεων, καὶ λάβε σου τὴν τιμὴν ἥνπερ ἔχεις τὴν τοῦ στρατηλάτου, καὶ δηλῶ τῷ Βασιλεῖ, καὶ πέμψει σοι χρήματα πολλὰ καὶ τιμὴν μεζοτέραν.

F

Λέγει ὁ Μελέτιος τῷ Μαξίμῳ· Ἀτυχέστατε, τὸν Θεὸν μου οὐκ ἔχω ἐγκαταλείψαι· αὐτὸς γὰρ πρέχει μοι ἰσχύον καὶ δύναμιν καὶ τιμὴν· ὃν δὲ σὺ προσκυνεῖς, ὁ σατανᾶς ἐστὶ ὁ πατὴρ σου, καὶ μεταβληθεὶς εἰς γυναῖκα καὶ θρηνῶν ὅτι ἡττήθη. Τίνι δὲ καὶ θύσω, ἀνόητε ; τῷ χαλκούργῳ, ὃ κατέστρεψα, ἢ τοὺς λίθους τοὺς συντετριμμένους ; Λέγει ὁ Μαξίμος τῷ Μελετίῳ· Ἰδοὺ, αὐτὴ ἡ ἐλευθέρω διὰ σε θρηνεῖ, καὶ τὴν νεότητά σου ἀνακαλεῖται, καὶ σὺ οὐκ οἰκτείρεις σεαυτὸν ; Λέγει αὐτῷ ὁ Μελέτιος· Ἐλευθέρω ἐστὶν αὐτή ; Ἐγὼ δεῖξω ὑμῖν ἄρτι τίς ἐστίν·

A ἔστιν· καὶ ποιήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ἐπιτίμησεν αὐτῇ, καὶ εὐθὺς ἄφαντος ἐγένετο. Καὶ λέγει τῷ Μαξίμῳ ὁ Μελέτιος· Ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου καὶ οἱ θεοὶ σου ἄφαντοι γεγύνασιν· μετὰ γὰρ ὀλίγας ἡμέρας ἀναλῶσει καὶ σε ῥομφαία Κυρίου, καὶ ἐκδιώξει τὸν πατέρα σου τὸν σατανάν καὶ τοὺς πιστεύοντας τοῖς θεοῖς σου.

veritate invocarunt, adversariis suis voluisti esse superiores. Quo dicto, cœlos vir sanctus apertos habuit, et paratam sibi a Domino Jesu coronam videre meruit. Nonnulli quoque ex astantibus, iique occulte Christiani, gloriam Domini tunc sunt contemplati. Hi quippe viri sancti vestigia omnia observabant, ut cum e vita hac mortali emigrasset, sacrum ejus corpus furtim possint anferre.

67 Hoc igitur tempore Meletius, signo Christianorum fronti suæ impresso, ita Maximum et idolorum sacerdotes est allocutus; Necdum intelligitis, hominum amentissimi, qua ratione præcípites ruatis in perniciem et damnationem, quæ vobis, et idolis vestris, et Imperatori et patri vestro satanæ dudum est parata? Isto Meletii sermone in furorem versi sacerdotes impii, ut in eum irruere sibi concederetur, veniam postularunt, sed repentina omnes morte fuerunt extincti. Tunc cacodæmon, mulierem mentitis habitu, planctus ingentes edidit, cum frustra a se Meletium impeti clare adeo perspiceret. Qui autem observarunt diabolum mœrore tanto prostratum, a vera quapiam muliere Meletium defleri sunt arbitrati. Ad quem deinde accedens Maximus ita dixit, Si sacrificare vis, die saltem, magnus est Deus Jupiter aut Apollo; et esto liber a tormentis, ac pristinum Ducis honorem recipe. Imperatori quoque de te scribam, qui non modicam pecuniæ vim ac majores etiam honores tibi largietur.

B 68 Cui Meletius; Mortalium quoque sunt infelicitissime, non est quod speres fore ut Deus meus unquam a me deseratur. Etenim ab ipso omne mihi robur, omnis fortitudo, omnis gloria sufficienter suppeditatur. Quem vero tu adoratione dignum autumas, diabolus est, pater tuus, qui mulieris nunc sumpta facie sortem suam deplorat, quod in tot certaminibus necesse habuerit fortiori se succumbere. Sed age, cui, quæso, sacrificare inc tandem jubes? æneone dæmonis simulacro, quod ego ipse toties everti? diisne istis lapideis, quos in frusta toties et pulverem comminui? Ac Maximus; En, ait, ingenua ista calamitatem tuam luctu et lacrymis prosequitur, florentem implorat ætatem, nec tui te ipsum capit miseratio? Tum Meletius; Hæccine ingenua? saxo jam jam, quænam et unde ea sit, perspiciatis: formatoque Christi signo, diabolum virginem mentitum increpans, ex oculis omnium fecit evanescere. Ad Maximum deinde sese et orationem convertens; Ecce, inquit, ut repente pater tuus satanas diique tui e nostro se conspectu subdlexerint. Scito autem, quod non multos post dies gladius Domini ad interitum te perducet, et patrem tuum satanam, et idolorum cultores omnes persequetur acerrime.

CAPUT X.

Meletio crucifixo convertuntur supplicii ministri: quibus per Martyrium præmissis, moritur etiam ipse.

C **Ο** δὲ Μαξίμος πάλιν ὑποβληθεὶς ἐκ τοῦ σκτανᾶ λέγει τῷ Μελετίῳ· Ὁλοὺς οὐ θέλεις θῆσαι, καὶ μόνον τῷ θεῷ Ἀπολλῶνι. Λέγει ὁ Μελέτιος· Ἔως ποτὲ ἀσυνετεῖς, ἄνομοι; ἐγὼ Χριστὸν ἔχων διὰ παντὸς φυλάττοντά με, οὐδέπω πεισθήσομαι τῷ θολίῳ σου στόματι, οὐδὲ μολυνῶ τὸ στόμα τὸ ἅγιον τοῖς μικροῖς βδελύγμασιν, οὐδὲ συνέρχομαι σοι εἰς τὴν ἀπολείαν, πρόξενε τῆς ἀπολείας, καὶ ανομίας διδάσκαλε, πτώσεως διάκονε, καὶ ἐκδικε τοῦ πατρὸς σου τοῦ σκτανᾶ, στρατηγὲ τῆς πλάνης, σύμβουλε τῆς παραδόσεως· ὁ γὰρ τὸν Κύριον ἡμῶν μὴ ὁμολογῶν, βασιλείας οὐρανῶν ἀλλότριός ἐστιν. Ὁ δὲ Μαξίμος μηδὲ οὕτως σίσχυσθεις, ἀλλὰ τὸ ἀναιδὲς ἐνδεικνύμενος, παρῆναι αὐτῷ λέγων· Τοῦτο ποίησον, μόνον, φάγε μετ' ἐμοῦ· καὶ μετεστείλατο κρυφῶς ἐνεχθῆναι μικροῦς, ὡς ἂν μὴ εἰδότες μολυνῇ τὸν ἅγιον τοῖς μικροῖς ἐδέσμασιν. Ὁ δὲ Μελέτιος λέγει τῷ Μαξίμῳ· Οὐ πείθεις, μηδεμίαν ψυχὴν, ὡς διαδόλου; τί με κολακεύεις, πικρὲ θάνατε; τί με ἀγορεύεις, παγίς τοῦ ῥιψέντος ἐκ τῶν οὐρανῶν; τί μοι ἐνεδρεύεις, κακὲ ἰζευτά; τί μοι προσσυρίζεις, ὀράκων ἀδύνατε, ἀσπίς ἰοδόλε, λέων ἀνέυρετε, μετὰ τοῦ πατρὸς σου σκτανᾶ, τοῦ ἐν σοι καὶ μετὰ σου ὄντος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ διάδολος μεταμορφωθείς εἰς ἄγγελον πυρός, λέγει τῷ Μελετίῳ· Ἄ σοι λέγουσιν ποιεῖ. Οἱ δὲ ἱερεῖς ἀκούσαντες ταῦτα ἐχάρησαν. Ἐφάνη γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς Ζεὺς ὁ Θεὸς αὐτῶν. Ὁ σφραγισθεὶς δὲ ὁ Μελέτιος τὸν βρόμον τοῦ διαδόλου, εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ὁ ῥίψας σε ἐκ τῶν οὐρανῶν Θεὸς πατάξει σε καὶ εὐθὺς ἐγένετο ὡς εἰλιξ πυρός, καὶ ὀλολύξαε ἄφαντος ἐγένετο. Τότε οὖν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν ἄνδρες πολλοί, καὶ λέγουσι τῷ Μαξίμῳ· Ἀπόλεσας τὸν ὄχλον ἡμῶν. Καὶ θυμῷ κινηθεὶς ὁ Μαξίμος ὑπὸ τοῦ διαδόλου, ἐκέλευσεν τὸν Μελέτιον κοσσοκοπεῖσθαι· καὶ ὅσοι ἐπεχείρουν αὐτῷ ἀπέψυχον.

Καὶ λέγει ὁ Μελέτιος τῷ Μαξίμῳ· Ὡ ποῖόν σοι πῦρ καίεται, ἄθλιε, ἄσβεστον καὶ ψευσθήναι μὴ δυνάμενον!

tiam tibi pergant ostendere. Hic enimvero sanctus Dei famulus Meletius suas in cœlum manus protendit ac dixit: Gratias tibi habeo maximas, Domine Deus noster, propterea quod in omnibus quæ subivi hactenus tormentis, tanquam meipsam quam alios [omnes qui nomen tuum sanctum in

1) EX MS. FLORENT. Ille vero gratias Deo agit

et dæmonem muliebri specie plangentem

E

fa il evans etc.

Tyrannus, veluti a satana obeccatus; Si, inquit, sacrificare omnibus renuis, saltem Apollini supplex fias. Cui Meletius; Quamdiu, impie, insanire perges? Ego certe qui Christum servatorem meum colendum mihi pridem delegi, dolosis tuis sermonibus persuaderi mihi aliud non patiar, nec os aut linguam meam Deo uni sacram impuris Deorum tuorum nominibus sinam contaminari, nec denique ad tuas unquam partes accedam, perditionis omnis fabricator et magister impietatis, ruinæ hominum administer pessime, propugnator satanæ patris tui, fraudis ac deceptionis omnis dux, et prævaricationis impie consiliarie; etenim qui Dominum nostrum non confitetur, alienus est habendus a regno cœlorum. Sed nec isto responso ad verecundiam aliquam perductus Tyrannus, quin magis etiam frontem impudentem ostentans, ita Meletium hortari perrexit; Hoc igitur solummodo facias a te peto, iisdem mecum cibis ut vesci ne renuas; atque interim oblata idolis fercula secreto imperat inferri, ut nescientem quoque Meletium impiis dapibus in fraudem inducat. Sed ad Tyrannum Meletius; Nequaquam persuades, homo nihili. Quid istas, quæso, blanditias in medium profers, fili dæmonis, et morte ipsa acerbior? Quid oratione tua me tentas decipere, qui laqueus es diaboli, e cœlo ob superbiam dejecti? Quid mihi, auceps scelerate, struis insidias? Quid contra me sibilas, draco nullarum virium, aspis venena expuens, leo deprehensu difficilis, pariter cum patre tuo satana, qui tecum et in te residens, vires suas nunc exerit? Hæc dæmon audiens, seque in Angelum lucis transformans, Meletio dixit; Quidquid hi tibi faciendum dictitant, sine mora exequere. Qua diaboli voce percepta idolomystæ gaudio exultarunt:

Nec simulare aliquantum,

F nec mensæ communicare volens Meletius

dæmonem id suadentem repellit,

EX MS
FLORENT.

A farunt: habitum quippe Jovis et speciem referens, ipsis sese exhibuerat satanas. Meletius autem, simul atque vanum cacodæmonis consilium audiit, hæc contra eum protulit: Qui te de cælo expulit Deus, idem te percutiet. Et ecce continuo igneus quidam veluti vortex apparuit, nec sine ingenti ululatu dæmon disparuit. Tunc e præsentibus istis viris non pauci in Christum crediderunt: et dixerunt Maximo, Perdidisti multitudinem hanc. Tyrannus vero, non aliter quam si ab ipso satana in rabiem fuisset actus, Christi athletam Meletium alapis cædi mandavit. Sed quicumque ausi sunt in eum manus expedire, morte subita vivendi fecerunt finem.

Maximo
inmensus
iudicis,

70 Atque hic ad Maximum Meletius: O quantus te, quamque inextinguibilis, et ob diritatem non ferendus manet ignis! O quam sævus et immortalis vermis, cujus tu acerbos morsus nunquam effligies, quemque ego ante oculos nunc meos habere mihi videor, et cogitans horresco! Quid scelera in Deum accumulās, impie, cum ab æterna perditione haud procul absis? Jam tibi, si id nescis, paratus est fluvius quidam igneus, cujus tu flammās evitare nunquam poteris. Quid igitur frustra te ipsum decipis, cultum idolis et venerationem exhibens? Ea Meletii compellatione ad iram provocatus Tyrannus, ut Christi Martyr suspendatur in pino imperat; et Carterius accersatur chalcosfaber, una cum duodecim artis suæ discipulis; quibus præsentibus sic est locutus: Clavos, agite, cubitales, eosque multo igne candentes afferte, ac hominem istum sine mora ligno suffigite. Ad Meletium deinde: Ecce, ait, Christus tuus discipulos fertur habuisse duodecim, totidem scilicet quot secum huc adduxit faber meus ærarius, qui mex ligao isto suffigent, et tuis aliquando præstigiis finem imponent. Cui Meletius: Vide, inquit, Tyranne, quam parum sapienter sis locutus; quos enim commemorasti modo Christi discipulos, in tuum ipse commemorasti dedecus: sic namque tibi prædico, fore ut Apostolorum duodecim ejus discipuli, ea cœlitus donentur gratia, qua egregie roborati, gloriam Dei et Christi non parum augeant: gratia, inquam, eis et robur dabitur, quo instructi vita tandem potiantur æterna.

quoque mi-
nistros cre-
dituros in
Christum:

sicut conti-
g it, cum hi
nihil se pro-
ficere vide-
rent:

71 Hoc Meletii responso ad iram concitatus Maximus, clavos æreos candentes extemplo produci, iisque Martyrem transfigi præcipit. Productos in medium fabri forcipibus mox arripere, et quanta poterant malleorum vi in ventrem aliaque Meletii membra adigere: sed frustra omnia. Clavi quippe, quantum adigebantur, tantum et retundebantur, cumque Martyris corpus attigissent repellebantur, atque in adstantium et Meletio adversantium gentiliū oculos alte se penetrabant, excæcabantque miseris. Prodigio tam insolito magnam Dei invisibilis et altissimi potentiam, et Meletii juvenis in patiēdo fortitudinem æstimantes fabri ærarii, et quo modo hominem, tam multa tamque gravia passum, clavi igniti penetrare nequiverant, attendentes; projecto a sese apparatu omni æreo, et instrumentis fabrilibus valere jussis, in terram se prostraverunt, Deoque altissimo gloriam reddidere debitam: jam quippe divina in eos gratia cœlitus devenerat. Cuncti deinde sublati in altum oculis, voce magna ad Deum exclamarunt ita dicentes, Verissime magnus tu es, Deus Christianorum: tyrannum autem alapis percutere sunt aggressi. Qui ingenti concepta ira, procul a Candacoreorum sylvā abduetos, capite omnes plecti mandavit. Pronuntiatam contra se mortis appetendæ sententiam ut accepere; Meleti, inquit, serve Dei altissimi, preces, oramus, pro nobis et vota concipe, ut Deo frui mereamur; utque ea modo animas nostras Christus excipiat, quo Joannis et Stephani, et reliquorum discipulorum ac athletarum iam occisorum excepit animas.

nunc filium
profess,

ὦ ποῦα δεσµά! ὦ ποῦος σκώληξ ἀτελεύτητος, ὃν οὐκ ἐκ φεύξῃ, ὃν ἐγὼ πρὸ ὀφθαλµῶν ὁρῶ καὶ τρέσσω! Τί ἀνοµεῖς δύστιναι εἰς τὸν ζῶντα Θεόν, τῆς πτώσεώς σου ἐγγὺς ὢν; ἑτοίµασται γὰρ σοι ποταµός, πυρός, ὃν οὐ δύνησαι φυγεῖν. Τί οὖν μάτην ἐκυτὸν πλανᾷς τοῖς εἰδύλοισι προσκυνοῦν. Καὶ θυμωθεὶς ὁ Μάξιμος ἐκέλευσεν αὐτὸν πάλιν κρεµνισθῆναι εἰς τὴν πένην· ἐκέλευσεν δὲ Καρτέριον τὸν χαλκίειν μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ ἔλθειν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐλάσθε ἤλους παχέους, καὶ προσενέγκατε αὐτοὺς πεπυρωμένους, καὶ καθιλιώσατε αὐτόν. Ὁ δὲ ἄνομος Μάξιμος λέγει τῷ Μελετίῳ· Ἰδοὺ ὁ Χριστὸς σου εἶχεν δώδεκα μαθητάς, καὶ ὁ χαλκίεύς μου ἔχει δώδεκα μαθητάς, οἱ τινες καθιλιώσουσί σε καὶ νικήσουσι τὰς μαγείας σου. Ὁ δὲ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἀποκριθεὶς λέγει τῷ Μάξιμῳ· Τί τοῦτο ἐλάλησας; Ἰδοὺ οὗς ἐμνημόνευσας μαθητάς τοῦ Χριστοῦ μου, κατὰ σεαυτοῦ ἐλάλησας· κατέρχεται ἡ χάρις τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἐπὶ Καρτέριον τὸν χαλκίειν, καὶ ἐπὶ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ἐνισχύσαι αὐτοὺς εἰς τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ μου· πάρεστι γὰρ δοῦναι αὐτοῖς τὴν χάριν τῆς ἐπουρανίου ζωῆς.

Καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀγίου, χολέσας ὁ ἄνομος Μάξιμος, ἐκέλευσεν προσαγγεῖν τοὺς ἤλους ἐπυρωμένους τοὺς χαλκίεις, καὶ καθιλιώσαι αὐτόν. Οἱ δὲ χαλκίεις προσέκνεγκαν τοὺς ἤλους πεπυρωμένους κατὰ τῆς κοιλίας τοῦ ἀθλητοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ παντὸς μέλους αὐτοῦ. Κρούοντες δὲ μετὰ τῶν σιδηροσφύρων, οὐκ ἐδύναντο καθιλιώσαι αὐτούς· οἱ γὰρ ἦλοι συνετρίβοντο ὡς δὲ ἐκρούοντο, καὶ ἀπεπύθον κατὰ τῶν περισταμένων ἐλλήνων, καὶ καταλαθόντων τῷ Μελετίῳ οἱ αὐτοὶ ἦλοι ἀπίεσαν, καὶ ἐνεφύλευον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ παραχρήμα ἀποτυφλοῦντο. Οἱ οὖν χαλκίεις προσεσχηκότες τὴν δύναμιν τοῦ ἀόρατου Θεοῦ καὶ ὑψίστου, καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ νεανίου Μελετίου, καὶ ὅτι ἡ ἦλοι οὐκ ἤπτοντο αὐτοῦ παθόντος πολλὰ, ἐντρομοὶ γινόμενοι, ῥίψοντες πάντα τὰ σκεύη τὰ χαλκευτινὰ, καὶ τὰς μηχανάς, καὶ τὰ σιδήρα αὐτῶν, καὶ πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, ἐδόξασαν τὸν Θεόν τὸν ὑψίστον· ἦλθεν γὰρ ἐπ' αὐτοὺς ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ. Ἀνυψιάντες δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἔραν φωνὴν μεγάλην λέγοντες· Ἐπ' ἀληθείας σὺ εἶ ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν· καὶ ἔδωκαν κενὰ τῷ Μάξιμῳ ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Ὁ δὲ Μάξιμος θυμωθεὶς, ἐκέλευσεν ἀπενεχθῆναι αὐτοὺς πύργῳ τῆς ὕλης Κανδακορέων, καὶ κεῖ τρυγχίλοκοπιθῆναι. Ἰδόντες δὲ οἱ χαλκίεις τὴν ἐξεληθῆσαν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν, λέγουσιν τῷ ἀθλητῇ τοῦ Χριστοῦ· Μελετίε, θερὰ πον τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, εὐχαὶ ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς εὐρεθῶμεν ἐν ἀνέσει, καὶ ἵνα δέξῃται τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ὡς καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου καὶ πάντων τῶν προτελειωθέντων, τῶν μαθητῶν σου καὶ ἀθλοφύρων.

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἅγιος τοῦ Χριστοῦ Μελετίος, κρε- μάμενος ἐν τῇ πένη· Ποίσατε τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ἐν τῷ μετώπῳ ὑμῶν, καὶ ὅπου ὁ νοῦς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ὁ θησαυρός. Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἀναπαύσει, ἐν ἀνέσει προσλαβόμενος μετὰ τῶν Ἀγίων αὐτοῦ. Καὶ λέγει ὁ Μελετίος τῷ Μάξιμῳ· Οὐκ ἔλεγον σοι, πανάθλιε, ὅτι οὐς ἐμνημόνευσας Ἀποστόλους, αὐτοὶ σοι ἔχουσι καταίσχυ- ναι. Καὶ ἀπῆλθεν Καρτέριος ὁ χαλκίεύς μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ τελειωθῆναι ὑπὸ τοῦ ξίφους· ὡς δὲ πρόβια ἐπὶ σφαγὴν τρέχοντες, καὶ ὑμνοῦντες, καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν, ἀπελθόντες ἐπὶ τοῦ τόπου, καὶ ποιήσαντες τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, δοξάζοντες τὸν Θεόν τὸν ὑψίστον, ἐξέτειναν τοὺς ἐκυτῶν αὐχέναίς, καὶ ἐδέξαντο τὸ ξίφος ἀγαλλωμένον· Ἐτελειώθησαν δὲ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὥρῃ ἐνάτη, ἡμέρα παρασκευῆ. Τινὲς δὲ Χριστιανοὶ κατέθεντο αὐτοὺς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐν εἰρήνῃ.

Εἰς δὲ τῶν μικρῶν ὁ συγκάθεδρος Μάξιμος, οὗ τὸ ὄνομα Μαδιοφάντης, λέγει τῷ Μάξιμῳ· Κέλευσόν μοι, καὶ γὰρ αὐτὸν προσκλιώσω, διότι τοὺς ἡμετέρους θεοὺς συνετρέψεν. Καὶ ἐπέστρεψεν αὐτῷ ὁ Μάξιμος. Περιχρῆς δὲ γινόμενος ὁ μικρότατος ἱερεὺς, νομίζων νικᾶν τὸν Θεόν τὸν ἀόρατον, λαβὼν τοὺς ἤλους πεπυρωμένους, καὶ προσελθὼν τῷ ἀθλητῇ τοῦ Χριστοῦ Μελετίῳ, νομίζων καθι- λῶν

D

F

Α λούν τὴν κοιλίαν αὐτοῦ, σκοτώνεις τὸν λογισμὸν, στρέφας τὸν ὄλον ἐνέκρουσεν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, καὶ εὐθὺς ἀπέψυξεν. Τότε λέγει ὁ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ Μελέτιος τῷ Μαξίμῳ· Ἰδοὺ ὅλη σου ἡ βοήθεια ἀπιγένητο, καὶ κατελείφθης σὺ μονώτατος μετὰ πατρός σου τοῦ διαβόλου· βλέπω γὰρ τὴν ἰστοιμασμένην βερφάκιαν κατὰ σου μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Τί οὖν οὐ προσπίπτεις, ἄθλιε, τῷ δεσπότη τῶν σιῶνων τῷ κτίσαντι τὰ σύμπαντα; Ἰδοὺ γὰρ ἔχει σου ἡ συντέλεια, καὶ ἰστοίμασταί σοι ὁ τάρταρος ὁ σιῶνιος. Λέγει δὲ ὁ Μαξίμος τῷ ἀθλητῇ τοῦ Χριστοῦ Μελετίῳ· Οὐκ οὖν ἐν τῷ τριτάτῳ ἔχω εἰσελθεῖν; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ· Προεῖπόν σοι ὅτι σὺ, καὶ οἱ σὺν σοι ἀσεβεῖς, καὶ ὁ πατήρ σου, ὅστις προδρομὸς σου γέγονεν, τῷ γὰρ τριτάτῳ τετήρησαι. Νῦν οὖν ἐστὶ ἐν μέλος μου οὐκ ἐκόλασας, τὸ τῶν γυνάτων· κόλασον καὶ αὐτό. Οἶδα γὰρ ὅτι ὁ ἐμός (εὖς οὐ δέχεται μου τὴν ψυχὴν, ἕως ἂν καὶ τὴν βάσκανον ταύτην ὑπετέγκω) σοὶ δὲ ἰστοίμασται ἡ αἰώνιος κόλασις, τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον, ὃ οὐκ ἐκφεύγει.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Μαξίμος ἐκέλευσεν καὶ αὐτὸ τὸ μέλος τὸ τῶν γυνάτων καθήλωσθαι. Προσελθὼν δὲ ἄλλος μιερεὺς, καὶ λαβὼν τοὺς ἦλους ἵνα κρούσῃ ἐν τοῖς γόνασι τοῦ ἀθλητοῦ Μελετίου, λέγει αὐτῷ οὕτως· Ὅτι ἐν ταῖς μαγίαις αὐτοῦ τὸν συνιερά μου σπένταυνεν, καὶ τοῖς θεοῖς ὕμνων ἐξουθενώσεν καὶ συνετριψεν, ἐγὼ ἄρτι προσελθὼν δείξω αὐτῷ, ὅτι αἱ μαγαίαι αὐτοῦ οὐδὲν ὠφέλησουσιν αὐτῷ. Καὶ ἐπισκολεσάμενος ὁ μιερεὺς τοὺς θεοὺς αὐτοῦ, λέγει· Ἐλθέ μέγιστε Ζεῦ, ἡ Ἑρμῇ θεῶ, καὶ Ἥρᾳ κληῖ δυνάστα, καὶ Ἀσκληπιέ, θεράποντες· καὶ ταῦτα εἰπὼν, καὶ προσελθὼν τεισφόρως τῇ ὑποελάσει τοῦ διαβόλου, λαβὼν τὸν ὄλον, ἵνα κρούσῃ ἐν τοῖς γόνασιν αὐτοῦ, τὴν ἰδίαν χεῖρα καθήλωσεν ἐν τῇ πεννῇ· καὶ ἐβόησεν ὁ μικρὸς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ὦ, Μαξίμε, ἀπολεσας ἑμᾶς. Καθελώσας γὰρ ὁ μιερεὺς τὴν ἰδίαν παλάμην, εὐθείως ἀπέψυξεν παρὰ τὸ δένδρον.

Ἐπὶ δὲ κρεμασμένου τοῦ ἀθλητοῦ τοῦ Χριστοῦ Μελετίου ἐν τῷ δέντρῳ, ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Δεῦρο, ἀνάβαινε, ἀθλητὰ μου Μελέτιε, εἰς τὰ ταμεία τοῦ παραδείσου, καὶ εἰς τὸν χορὸν τῶν ἐκλεκτῶν μου Ἀγγέλων, εἰς τὴν συνδρομὴν πάντων τῶν δικαίων μου. Ἰδοὺ γὰρ ἵστανται πάντες οἱ ἅγιοί μου, προσδονῶντές σε, κρατοῦντές τὰ βραβεῖα· ὡς γὰρ ἐποίησάς μου τὸ θέλημα ἐπὶ τῆς γῆς, θώσω σοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὰ αἰτήματά σου· καὶ ὅστις ἀν μνηστῆ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, τῆς ὀλῆς καὶ τοῦ ὀνόματος Μελετίου, ῥυσθίσεται ἀπὸ πάσης τῆς ἀνάγκης καὶ κυνδίνων μεγάλων. Μετὰ δὲ το πούσασθαι τὸν ἱέριον λαλοῦντα, κατήλθεν Ἀγγελος ἐκ τῶν οὐρανῶν μετὰ νεφέλης καὶ ὕμνων μεγάλων, δοξάζοντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ παρέλαβον τὴν ψυχὴν τοῦ ἀθλητοῦ καὶ θεράποντος τοῦ Χριστοῦ Μελετίου. Ἀνέβηρον οὖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὡσεὶ περισσεύων λευκὴν αστραύπουσαν· καὶ ἰδόντες οἱ Χριστιανοὶ τὴν δόξαν τοῦ ἀθλητοῦ Μελετίου ἐδοξάσαν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸν ἅγιον πνεῦμα. Ἐτελειώθη δὲ ὁ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ μάρτυς ἐκλεκτός, μὲν μάλιστα εἰκάδι τετάρτῃ, ἡμέρα σαββάτῳ.

74 Audito Meletio, gennum confestim juncturas clavis trabalibus transfigi mandavit Tyrannus. Tunc e sacrificulis unus in medium progressus, clavos arripuit. Meletii genna ipsemet confixurus; ante tamen ad Maximum se convertens; Quoniam hic, inquit, ejusdem mecum sacerdotii consortem beneficiis suis morti traditum extinxit, et deos nostros contemptui habitos impie contrivit, faxo absque mora intelligat, nihil ei deinceps a magicis suis artibus auxilii esse sperandum. Invocata deinde sacrificulus deorum suorum ope; Adsis clamabat, supreme Jupiter, tuque Mercuri, et Hercules fortissime, et Æsculapi, juvate. Quibus dictis, et a diabolo veluti eversus mente, fidenter ad Meletium accessit, ut genibus Martiris clavum infingeret. Quam rem dum tentat, suam ipse manum pino affixit. Magna igitur voce exclamans; Perdidisti nos, inquebat, o Maxime. Mox enim ut manum suam ligno suffixerat impius idolorum sacerdos ad infelicem arborem, animam efflavit infeliciorem.

75 Pendente autem adhuc Meletio, vox repente e cœlo talis fuit audita: Veni, et ad superna conscende, Meleti, athleta fortissime; in paradisi mei intima te penetralia infer, Angelorum meorum electorum ordinibus, et Sanctorum multitudini socium te adjuuge: ecce enim universum Justorum agmen te avidè expectat, et quod meruisti bravium porrigit. Quemadmodum sane meam tu in terris voluntateam omnem perfecisti, ita et in cœlis quidquid desideraveris, ego perficiam: quicumque vero ejus quam in te declaravi potentiae, et gloriæ ac nominis tui, Meleti, gratam memoriam conservaverit, ab omni calamitate, et periculis quantumvis magnis securus evadet ac liber. Postquam ista de cœlo Dominus cessavit loqui, cœlestes continuo

72 Hosce e pino in qua pendebat allocutus Meletius; Signum, aiebat, Christi, frontibus vestris imprimate; ubi enim mens vestra et cogitatio, ibi et thesaurus vester; vos namque suam in pacem et requiem admissurus est Christus, et in Sanctorum suorum numerum adscribet. Inde ad Tyrannum conversus: An non ita, ait, fore prædicebam, hominum miserrime, ut quos profano ore nominaveras Apostolos, in tuum ipsius opprobrium puderemque a te nominati essent? Carterius interea faber ærarius, pariter cum duolocim artis suæ discipulis, ad mortem gladio excipiendam, veluti oves ad occisionem, intrepidi festinabant, supremæ ac divinæ majestatis celebrantes laudem. Ut ventum fuit ad locum supplicii, signum Christi frontibus omnes suis impresserunt, et persolutis rursum Deo laudibus, colla præbentes lictoribus, extremum magna sua cum lætitia ictum exceperunt, supplicium autem et mortem subierunt in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, hora nona, die Parasceves: quos e Christianis quidam eo ipso loco in pace sepelierunt.

73 Sacerdotum perre nefariorum unus aliquis, qui Tyranno proximus sedebat pro tribunali, et Madiophantes vocabatur, ad Maximum ait; Jobe solunimodo, et ego eum configam, propterea quod deos nostros comminuere non sit veritus. Annuente Maximo, lætitia gestiens imprissimus sacerdos, et Deum invisibilem a se victum iri arbitratus, ac propior factus Meletio, acceptos candentes clavos, in Christi athletæ ventrem parabat defigere: cum ecce veluti emota mente in furorem versus, clavum ingentem in sua ipse præcordia defixit, et momento temporis infelicitè expiravit. Tunc miles Cbristi Meletius ad Tyrannum dixit; Vide ut satellitium tuum universum paulatim sit consumptum, et solus tu cum patre tuo diabolo superstes sis relictus. Video equidem, video romphæam, quæ non multis post diebus perniciem tibi ingentem allatura est. Ut quid igitur, miser et miserande, supplicem te exhibere differs Domine seculorum, ac rerum omnium creatori? Ecce enim laud procul ab interitu abes, et gebenna tibi æterna imminet. In tartarum, ait Tyrannus, projiciendum igitur me affirmare audes? Cui athleta Christi, Jani, inquit, affirmavi, non de te solum, sed etiam de omnibus, qui in tuo versantur comitatu, nefariis hominibus, deque ipso patre tuo diabolo, qui ad ista te supplicia jam præivit. Tartaro servaris, impie. Nunc igitur, quoniam vulnum adhuc circa genoa perpressus fui cruciatum, in hanc age corporis mei partem furorem tuum converte. Perspectum namque habeo, non ante meam me animam Deo traditurum, quam istud quoque supplicii genus subiero. Æternam interim pœnam scito et ignem parari inextinguibilem, quem si te evasurum speras, vehementer falleris.

D
EX MS.
FLORENT
et a Meletio
animati,

Martyrium
suscipit.

Pro eis succe-
dens sacrifi-
culus moritur.
E

Meletius tyran-
no insultans

F
monet ut
etiam genua
configi jubeat,

quod conatus
sacrificulus
alius

manum sibi
terebat.

EX MS.
FLORENT.
Tandem mori-
tur in cruce
Meletius.

A continuo spiritus cum nube in terram conspecti sunt descendere, qui Domino nostro Jesu Christo laudes D egregie concinentes, Athleta: generosissimi et Christi famuli Meletii animam læti susceperunt; quam candidæ instar columbæ refulgentem supra omnes cælos avexere. Spectaculi ergo novitate attoniti et exultantes Christiani, Patrem et Filium et Spiritum sanctum meritis laudum et gratiarum vocibus celebrarent. Mortuus est autem insignis Christi Martyr et athleta mense Majo, diē mensis vigesimo quarto, eo-que sabbatho.

CAPUT XI.

Extrema catastrophe de sublato ab Angelis Meletii corpore, percusso divinilus Maximo, persecutione a Christianis in Gentiles conversa.

Cum visu ipso percepisset Tyrannus neminem athletæ Christi Meletio appropinquare ausum, qui non eodem tempore funestas morte sua pœnas dederit; convocata, post ejus ex hac vita discessum, gentiliū multitudinē; quid, dixit, Meletii tandem corpore faciemus? Ac gentiles, cum admirandam Dei et S. Meletii gloriam suis ipsi oculis perspexissent, nihil Maximo dedere responsi. Tunc ipse a cæcidiemone incitatus, Meletii cadaver duas in partes scindi, quarum quæ in corpore humano est infima ad usque pedes, in ignem conjici et exuri, alteram in arbore suspensam, ut a volucris comederetur, mandavit relinqui. Verum Angelus Domini e cælo adveniens, S. Martyris corpus e ligno depositum abstulit: quapropter metu non mediocri tam Maximus, quam qui cum Maximo erant Gentiles, correpti, magna cum trepidatione e supplicii loco ad sua discessere. Sacrum porro Meletii corpus ad montem eum fuit delatum, in quo reliquæ ejus copie mortem fortiter pro Christo exceperant. Angelus quoque Domini, sub specie humana delitescens, Christianis istius urbis incolis, quo loco repositum esset S. Meletii corpus significavit.

Corpus mar-
tyris ab Ange-
lis sublato

sepelitur a
Christianis,

77 Itaque loculum secum asportantes ex ebore confectum, et pretiosam chlamydem, nec non thymiamata et unguenta, simul atque ad demonstratum sibi locum pervenerunt, parvam quamdam observarunt nubeculam, quæ S. Meletii corpus umbra sua complectebatur. Quare; Ergo, inquebant, pergamus, ubi nubecula illa præter morem nobis conspicitur: Angelus quippe Domini, viam illis, qua pergerent, indicabat. Postquam vero ulterius ad ipsam fero in quo nubecula apparuerat locum pervenere, divino Christi nutu, quæcumque eum texerant nubes disparuerunt, et ipsum mox corpus Martyris apparuit, instar unionis refulgens. Ad quod ut accessere propius, visi eis sunt tres leones, adstantes ei, unde etiam, magno terrore fuerunt completi. At leones, relictæ exiguo spatio intermedio, terram anguibus coeperunt ellodere, ut Martyris ibi corpus sepeliretur. Jamque propiores sacro cadaveri fiebant Christiani, cum dicta eos nubecula repente circumsepsit, ne, si quis forte non Christianus istuc adveniret, aut ipsos qui Meletio sepeliendo detinebantur, aut locum in quo sepeliebatur delegeret. Cumque deinde enmeta lustrantes, loculum quemdam exiguum reperissent, in ipso cum corporis Meletii partem reposuerunt, quæ jussu Tyranni flammis fuerat exusta: atque hæc omnia unguentis et thymiamate condita, terræ ibidem mandarunt, cum gaudio sacrum Christi signum venerandis reliquiis imprimentes, et debitas Christo reddentes gratiarum actiones. Ast alteram sanctissimi corporis partem, vesti pretiosissimæ involutam, et unguentis ac thymiamate suffartam, in alio loculo eburneo repositam, eodem in monte, magna cum festinatione tellure defossam sepelierunt. Quod ubi perfecere, metu simul et gaudio repleti, benedixerunt Patri et Filium et Spiritum sanctum, atque ad propria quisque deinde in pace regressus est.

in duobus
loculis;

Ἰδὼν δὲ ὁ ἄνομος Μάξιμος, ὅτι ὅσοι προσῆλθον τῷ ἀθλητῇ τοῦ Χριστοῦ Μελετίῳ ὅλοι διεφθόνησαν, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐδυνήθησαν ποιῆσαι· ἐκέλευσεν μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸν ἀθλητὴν τοῦ Χριστοῦ Μελετίου συναχθῆναι τοὺς περὶ αὐτοῦ Ἕλληνας, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ποιήσωμεν τὸ σῶμα αὐτοῦ; Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἰδόντες τὴν δόξαν τὴν γενομένην αὐτῷ, οὐδὲν ἐλάλησαν. Ὁ δὲ Μάξιμος ὑποβλήθεις ὑπὸ τοῦ θαυμάτου, ἀπὸ τῆς ἰσχύος μέλου ἐπεὶ κοπῆναι τὸ λείψανον, καὶ πυρὰν μεγάλην γενέσθαι, καὶ τὸ ἥμισυ κατὰ τοῖς πόδας καῆναι, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἐν τῷ δένδρῳ τῆς πεύκης κρεμασθῆναι, ἵνα τὰ ὀρεὰ αὐτὸ φάγωνται. Ἀγγελὸς δὲ Κυρίου καταβὰς ἐκ τῶν οὐρανῶν, κατήνεγκεν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πεύκης. Ὁ δὲ Μάξιμος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἕλληνες φόβῳ συσχεθέντες, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν μετ' ἀνάγκης πολλῆς. Ἀπηνέχθη δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μελετίου ἐν τῷ ὄρει, ὅπου ἐτελειώθη ὁ ὄχλος αὐτοῦ. Ἀγγελὸς δὲ Κυρίου νυκτός, ἐφάνη τοῖς Χριστιανοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡς ἄνθρωπος, λέγων αὐτοῖς, ὅπου ἦν τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μελετίου.

Λέγοντες οὖν οἱ Χριστιανοὶ γλωσσόκομον ἐλεφαντουργημένον, καὶ ἱματισμὸν πολυτελῆ ἐπιφέροντες σὺν θυμιάμασι καὶ μύροις, ἀπερχόμενοι θεωροῦσιν νεφέλην μικρὰν ἐν τῷ τόπῳ, ἐπισκιάζουσαν τῷ λείψανῳ τοῦ μακαρίου ἀθλητοῦ Μελετίου· καὶ λέγουσιν οἱ ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους· Ὅπου ἡ νεφέλη ἐστίν, ἐκεῖ ἀπέλωμεν. Ἀγγελὸς γάρ Κυρίου ἦν ὁ ὁδηγῶν αὐτούς. Ἀπελθόντες δὲ ἕως τοῦ τόπου βουλήσει Χριστοῦ ὑπεχώρησεν αἱ νεφέλαι, καὶ ἶδον τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅτι ὡς μετ' ἁγίτης, ἥστραπτεν. Ἐγγίσαντες δὲ πλάσιον τοῦ λείψανου τοῦ ἁγίου Μάρτυρος, ἰδὼν τρεῖς λέοντας περιστρεφένους αὐτῷ, ἐφοβήθησαν δὲ σφόδρα. Οἱ δὲ λέοντες ὑπεχώρησαν αὐτοῖς μικρὸν, τοῖς δὲ ὄνυσιν αὐτῶν ἔσκαπτον τὴν γῆν τοῦ χώρου τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος. Ἐγγισάντων δὲ τῶν ἀνδρῶν τῷ λείψανῳ ἐκκλώσεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη, ἵνα, ἔκ τινος ἐλθῇ ἀλλότριος, μὴ θεύεται τοὺς ἄνδρας ἢ τὸ ποῦ τίθεται τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Μελετίου. Εὐρόντες οὖν οἱ ἄνδρες γλωσσόκομον ἄλλο μικρὸν ἐν τῷ τόπῳ, ἔδωκαν τὸ κοινὸν μέρος τῇ γῇ σὺν τῷ γλωσσόκομῳ, σὺν μύροις καὶ θυμιάμασι, μετὰ χαρᾶς σφραγίσαντες αὐτὸ, καὶ εὐχριστήσαντες τῷ Χριστῷ· τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ αὐτοῦ ἀμφιάσαντες ἱματισμῷ πολυτέμῳ, καὶ μύροις καὶ θυμιάμασι πληρώσαντες, ἔθεντο ἐν τῷ ἄλλῳ γλωσσόκομῳ τῷ ἐλεφαντουργημένῳ· καὶ σπεύσαντες οἱ ἄνδρες καὶ ὀρύξαντες κατέθεντο ἐν τῷ ὄρει. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ Χριστιανοί, μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ χαρᾶς εὐλογῆσαντες τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνεχώρησεν μετ' εἰρήνης.

Καὶ μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπεμφεν ὁ ἄνομος Μάξιμος τοὺς μιερεῖς καὶ φανεροὺς Ἕλληνας αὐτοῦ, ἰδεῖν ἐν τῷ δένδρῳ εἰ ἀνάλωσεν αὐτὸν τὰ ὀρεὰ. Ἀπελθόντες οὖν οἱ μιερεῖς καὶ Ἕλληνες οἱ δὲ εὗρον τῶν καυθέντων μελῶν, οὐδὲ τὸ ἐν τῷ δένδρῳ κρεμαζόμενον λείψανον τοῦ ἁγίου, ἀλλὰ μόνον ξηρὸν τὸ αὐτὸ δένδρον ἐωράκασιν. Μανίᾳ δὲ πολλῇ φερόμενοι ἔκαυσαν αὐτὸ τὸ δένδρον τῆς πεύκης, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸ ἐπάρωσιν οἱ Χριστιανοί. Καὶ ἀπελθόντες ἀνῆγγειλαν τῷ Μάξιμῳ, ὅτι οὔτε τὸ σῶμα αὐτοῦ, οὔτε τὸ ὀστέον εὑρομεν, οὔτε τῶν καυθέντων, οὔτε ὁ τόπος τῆς καύσεως αὐτοῦ ὁράται, εἰ μὴ μόνον τῆς πεύκης τὸ δένδρον ξηρὸν εὐρόντες, κόψαντες ἐκάυσμεν αὐτὸ, ἵνα μὴ οἱ Χριστιανοὶ χαίρωσιν ἐν τῷ ξύλῳ. Ὁ δὲ Μάξιμος ἀκούσας ταῦτα, καὶ ἐμμανὲς γεγόμενος περισχίσεν τὸν ἑαυ-

τοῦ

A τοῦ χιτῶνα, θρηνήσας διὰ τοὺς μιερεῖς καὶ ἑλληνας· ἵνα δὲ θεραπεύσῃ αὐτοὺς εἶπεν· Καλῶς ἐποιήσατε, φίλοι τῶν θεῶν, ὅτι καὶ τὸ ξύλον ἐκαύσατε. Καὶ πέμψας εἰς τὸν τόπον βοήθειαν, εἶπεν· Πᾶσαν τὴν ὕλην καύσατε, ἕως οὗ εὑρετὲ τὸ λείψανον αὐτοῦ· διατράπεις δὲ μεγάλως ὁ Μάξιμος ἡσύχασεν. Ἀπελθόντες δὲ ὥρυξαν πᾶσαν τὴν ὕλην, καὶ εὗρον οὐδὲν, καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες ἀνήγγειλαν τῷ Μάξιμῳ, ὅτι οὐδαμοῦ εὑρομεν τὸ λείψανον αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἀνέχωρησεν ἐκ τῆς ὕλης Κανδοκορείων, καὶ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐκχυχάτο πρὸς τοὺς ἑλληνας, ὅτι ἀνείλεν τὸν Μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Μελέτιου, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Καὶ πέμψας ἐπάνω τῆς πόλεως εἰς τὴν ὕλην τὴν λεγομένην τῶν Κορομῶν, ἐκέλευσεν κατενεχθῆναι τὸν Ἐπίσκοπον Δικάσιον ἐκ τοῦ σπηλαίου, καὶ τὸ σπήλαιον αὐτοῦ στραφῆναι· ἵν γάρ ἐν σπηλαίῳ οἰκῶν, διὰ τὸ ὀλίγους Χριστιανούς εἶναι τότε. Ἀγθέντος δὲ τοῦ Ἐπισκόπου ἵνα κριθῇ ὑπ' αὐτοῦ, λέγει ὁ Μάξιμος· Σὺ εἰ ὁ μὴ ἀποστελλῶν πάντας, ἀλλὰ κωλύων θύειν τοῖς θεοῖς; Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Δικάσιος ἔμενεν σιωπῶν, καὶ ἀτενίζων εἰς τὸν οὐρανόν· ἥδει γὰρ τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην τὴν μέλλουσαν γίνεσθαι, ἥνπερ εἶδεν ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ Μελέτιος. Καὶ λέγει ὁ Μάξιμος πρὸς ἑαυτόν· Οὗτος προσπασεῖν θέλει τοῖς θεοῖς, διὰ τοῦτο σιωπᾷ· οὐκ ἥδει δὲ ὁ ἄνθρωπος.

B Μάξιμος, τὸ τί ἐκδέχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἐπίσκοπος. Καὶ κελεύει ὁ ἄνθρωπος τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ λέγων· Ἀποδύσατε τὸν Ἐπίσκοπον Δικάσιον, καὶ στήσατε αὐτὸν ἀπὸ βραχίου, καὶ τύπτετε αὐτόν, ἕως οὗ προσπέσῃ τοῖς θεοῖς, ἔμπροσθεν τοῦ πραιτωρίου αὐτοῦ. Λέγει δὲ πάλιν ὁ Μάξιμος τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ· Ἔως οὗ θρέψω τοῖς φίλους μου ἐν τῷ ἀρίστῳ, τύπτετε αὐτόν.

Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἄριστον, καὶ ὀρισταούντων τὰ μυαρόθυτα, μετὰ τῶν τυπτησάντων τὸν μακάριον Μάρτυρα καὶ ἀθλητὴν τοῦ Χριστοῦ Μελέτιου, τάσσων ὁ Μάξιμος ὁμιλίᾳς ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ σὺν τοῖς μιερεῦσιν αὐτοῦ καυχώμενος, οὕτως ἔλεγεν· Μὴ Θεὸν Ἰωάννου καὶ Στεφάνου καὶ Μελετίου ἐνίκησαμεν; μὴ ἐδουλήθη ἐξελεῖσθαι αὐτοὺς ἐκ τῶν χειρῶν μου, δείξω δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τὴν αὔριον τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, τὴν τῶν θεῶν ἡμῶν δύναμιν ἀνίκητον οὖσαν. Τυμνωθεὶς δὲ ὁ Ἐπίσκοπος Δικάσιος καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ στενάζας πικρῶς καὶ ἐκχέας δάκρυα ἐπὶ τὴν γῆν, εἶπεν πρὸς τὸν Θεόν οὕτως· Κύριε σὺ εἰ ὁ σῶζων τοὺς ἐπικαλουμένους σε, σὺ εἰ ὁ στέψας ψυχὰς Χριστιανῶν μυρίας χιλιάδας διακοσίας πεντήκοντα, σὺν γυναιξὶ καὶ παιδίῳ, καὶ σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς σου καὶ θεράπουσι Μελετίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Στεφάνῳ, μὴ ἐάσῃ με ἡ δόξα σου μανθῆναι ὑπὸ χεῖρων ἀσεβῶν.

C Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ποιήσαντος τὴν ἐν Χριστῷ σφραγιδα περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὅλου, ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ λέγουσα οὕτως· Θάρσει, Δικάσιε, ὥστε τοὺς στήκοντας ἐγγὺς αὐτοῦ θαυμάσθηναι.

Ἀριστούντων δὲ τῶν ἀνόμων ἱερέων σὺν τῷ μικρωτάτῳ Μάξιμῳ, καὶ καυχωμένων, ἐξαίφνης σεισμοῦ μεγάλου γενομένου καθελθούσα ῥομφαία ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἣν προεῖπεν ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ Μελέτιος, ἐπάταξεν τὸν Μάξιμον, καὶ πάντας τοὺς ὄντας ἐν τῷ ἀρίστῳ αὐτοῦ, καὶ ἔδειξεν πᾶσιν ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος καὶ ἀόρατος ὅτι πάρεξ αὐτοῦ ἄλλος Θεὸς οὐκ ἔστιν, οὔτε ἔσεται. Θορύβου δὲ πολλοῦ γενομένου, ἔπεσον πάντα τὰ εἰδωλα τὰ ὄντα ἐν τῷ πραιτωρίῳ Μάξιμου καὶ συνετρίβησαν. Εἰσελθόντος δὲ τοῦ δήμου τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν ἐλλήνων, καὶ ἰδόντων τοὺς ἀνόμους κειμένους, τότε Μάξιμον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ οὕτω πεπαταγμένους ὑπὸ τῆς ῥομφαίας τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ εἰδωλα συνετρίμμένα, ἐπάραντες ὁμαθυμαθὸν τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν Χριστιανοὶ καὶ ἑλληνες, ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπον· Ἐπ' ἀληθείας σὺ εἰ ὁ Θεὸς Μελετίου, καὶ Ἰωάννου καὶ Στεφάνου καὶ πάντων ἡμῶν, ὁ ὢν, καὶ πρῶν, ὁ ἐν οὐρανοῖς κατοικῶν, καὶ δείξας τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ θαυμάσιά σου, ὅτι σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ σῶζων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ μετὰ σε ἄλλος οὐκ ἔστιν Θεός· σὺ γὰρ ἐποίησας σύμπαντα τῷ λόγῳ σου, καὶ οὐκ εἰσας ἡμᾶς γενέσθαι ὑπόδειγμα τοῦ

Maji T. V

78 Tertio post die idolorum sacerdotes, et præcipui gentilium, a Tyranno missi ruerunt, ut viderent, num a volucribus consumptum jam esset Meletii cadaver. At illi ut locum supplicii attigerunt, e membris viri sancti exustis nullum omnino repere-runt, sed nec eam corporis ejus partem quæ suspensa in arbore permanserat, verum pinum tantummodo, eamque arefactam. Quamobrem supra modum irati, dictam arberem, ne illam queque Christiani religio-nis ergo auferrent, igne exusserunt. Ad Maximum deinde reversi nuntiarunt, nec corpus, nec corporis os, aut membrum ullum, ex iis quoque quæ igni superfuerant, nec ipsius denique ignis vestigium reperiri : pinum se vidisse solum, succo exhausto aridam ; et ne Christiani ea furtim ablata ganderent, flammis a se traditam. Auditis quæ dicebantur, Maximus furore insaniens, tum suas ipse laceravit vestes, tum vehementer planxit, sacerdotum et gentilium causa : quos ut magis deliniret ; Rem, dixit, præclaram fecistis, deorum nostrorum amici et culteres egregii, quod nefandam arborem igni traditam absumpseritis. Missis etiam militibus uni-versam flammis silvam cremari voluit, donec Meletii cadaver alicubi detegeretur. Magno itaque pudore affectus Tyrannus, continere se tandem est coactus : silvam autem satellites ingressi, universam everte-runt, ne minima quidem reliquiarum Meletii parte inventa. Quem conatum suum frustraneum Maximo ut nuntiarent, sunt reversi. Re intellecta in urbem se Tyrannus, silva Candacoreorum relicta, retulit ; et apud Gentiles multum gloriatus est, quod Mar-tyrem Christi Meletium mori tandem coegisset, cum iis omnibus qui eandem cum ipso fidem profite-bantur.

79 Post hæc in sylvam Ceromorum civitati im-minentem homines immittit, qui Diciasium Chri-stianorum Episcopum e specu sua extraberent, specumque ipsam everterent : propterea namque quod pauci admodum ea tempestate numerarentur Christiani, in desertum spelæum vir sanctus se re-ceperat. Pertracto ad tribunal Episcopo, ita dixit Tyrannus ; Tunc es per quem stat quo minus omnes in lucem trahantur Christiani, quique impedis ne diis nostris omnes sacrificent ; Quibus Tyranni ver-bis nihil omnino respondens Diciasius Episcopus, oculos mode in cælum habebat intentos : vindictam siquidem divinam brevi adfuturam, et ab electo Dei famulo Meletio jam ante prænuntiatam, mentis ecu-lis prospiciebat. Ita vero apud animum suum sta-tuebat Maximus ; Homo iste deorum nostrorum cultum proculdubio suscipiet, ac prepterea silens secum ipse deliberat : non enim quid e cælo insignis expectaret Episcopus, intelligere valebat Tyrannus. Militibus deinde suis imperat, ut exutum vestibus ad usque femoralia Episcopum flagris tam diu exci-piant, donec diis ante prætorium suum constitutis sacrificare in animum inducat : atque iterum ; Quanto, inquit, tempore amicos hosce meos mensa geniali excipiam, vos hominem istum verberibus excipere.

80 Abeunte itaque illo ad epulas, et convivis ac percussoribus athletæ Christi Meletii pariter idole-thyta avidè vescentibus, injectus præcipue est de Apolline sermo, Tyranne ipso auctore, qui vana demum superbia elatus cum suis sacrificulis hæc insolenter jectabat ; Nonne Deum Jeannis, Stephani, et Meletii egregie vicinus ? Profecte manibus illos meis eripere nullo pacto valuit. Quin et luce crasti-na in animo mihi est, reliquis etiam qui in ipsum credunt ostendere, quam insuperabilis sit deorum nostrorum potentia. Vestibus interea spoliatus Di-casius Episcopus, manus in cælum tendere, cum gemitu in lacrymas prorumpere, et sic Deum orare instituit ;

D
EX MS.
FLORENT.
Maximus,
eo non reperto

etiam post
totam silvam
excussam,

E

jubet compre-
hendi Dica-
sium Epi-
scopum :

F

Interim in
convivio mul-
ta jactans,

EX MS.
FLORENT.

A instituit; Domine, tu ille es qui invocantes te soles salvare, qui decies mille ducentas quinquaginta animas, cum mulieribus pariter et pueris, et servis tuis electis, Meletio, Joanne, et Stephano pulchra corona donasti, ne quæso sinas gloriæ tuæ maculam inferri ab impiis istis et inopuris snibus. Talibus cum precaretur, et corpus suum omne venerando Christi signo muniret, vocem sibi e cœlo hæc dicentem percepit; Macte animo, Dicasi; ita ut qui prope ipsum erant milites pavore corriperebantur.

divinitus per-
cutitur:

81 Epulantibus autem impiis sacrificulis et impuro Maximo, ac inania multa jactantibus, derepente motu magno solum est concussum; visaque e cœlis descendere romphæa, quam brevi adfore electus a Deo Meletius jam ante prædixerat. Hæc Maximum et quotquot cum eo interfuerunt epulis percussit, ostenditque palam omnibus Deus Christianorum altissimus et invisibilis, quod præter ipsum non sit Deus alius, nec porro sit futurus. Magno deinde exorte tumultu, cuncta quæ in Tyranni prætorio erecta erant idolorum simulacra in solum dejecta, et comminuta sunt. Multitudo autem tam Christianorum, quam Græcorum, in unum cum convenisset; et impios deorum cultores, Maximum ejusque assecclas in terram prostratos, et a divina romphæa misere percussos, ipsosque etiam in frusta comminutos deos vidissent; sublatis pariter in altum manibus, Christiani et Gentiles, voce una eademque hanc in cælum tulerunt confessionem; Verissime, tu Deus es, Deus Meletii, Joannis, et Stephani, nec non et nostrum omnium: qui es, et ante omnia fuisti: qui tuum in cœlis thronum occupas, et filiis hominum mirabilia tua cum visum fuerit, ostendis; quoniam tu es Deus noster vivens in secula, nec Deus est præter te ullus. Tu quippe verbo tuo omnia ut essent fecisti, nec passus es gratum diabolo de nobis exhiberi spectaculum. Gentiles namque etiam ipsi in fidem Christi consenserunt, Denique altissimum glorificabant, cui est honor in secula. Amen. Pro-rumpens etiam vindex e nube ignis, Imperatorem Antoninum, in Egypto tunc versantem, extinxit.

convertuntur
ad cœlis
spectaculum
Gentiles:

82 Ipso illo tempore Princeps successit alius, cui Leoni nomen, qui canis instar rabidi, aut leonis contra feram frementis, vel mugientis tauri, aut aquilæ in prædā intentæ, vel denique sibilantis in morem draconis, Maximum ducem investigabat, ut pessime hominem perderet. In Maximi igitur prætorium ut primum irrupit, Dicasiū ibidem, nudum et ad verbera excipienda paratum offendit, et qui homo esset, quæsit. Cui Dicasius Episcopus; Ego, respondit peccator, Episcopus sum eorum qui in Deum Patrem et Filium et Spiritum sanctum credere se profitentur, et suam in iisdem spem habent repositam. Quo audito, Princeps Leo ex equo confestim desiliens, cum lacrymis in amplexum et oscula ruit sancti Episcopi, eique suam ipse chlamydem injectit, et omnia quæ Maximo Duci ejusque assecclis centigerant sigillatim intellexit. E quibus divinam, ut par erat, potentiam providentiamque æstimans, non parum profecto est gavisus, quod fato meritis suis baud indigno tyrannus occubuisset. Tunc Episcopus Dicasius, Leone Principe secum sumpto, et universa Christianorum atque Gentilium conitante multitudine, in ecclesiam suam est ingressus: in eaque jam cunctis patente coetum haberi fecit ad usque horam nonam: ante enim longo tempore, ob nimiam Gentilium potentiam, obseratæ fuerant fores ecclesiarum. Quas ut iterum patere fecit Episcopus, Leonem Principem in ipsius Martyris et Christi Athletæ Meletii domum, quæ retro ecclesiam sita erat, deduxit.

Leo Princeps
superventit:Dicasiū
Episcopum
absolvit,et ejus arbi-
trio Jovis sta-
tuam permit-
tit.

83 Illic illi orationem instituentes cum omni populo, flentesque et deprecantes instantes, gratias egerunt Deo super animabus insignium Martyrum atque Pugilum Christi. Dimisso deinde ad vespertinum cœtu, Episcopus, et Leo Princeps, et tres omnino Clerici, cibi omnis expertes, ibidem perstiterunt. Conversus denique ad Episcopum Leo; quid, inquit, Jovis simulacro æreo desideras faciamus? Cui Episcopus; Potestati illud, si placet, mære concede, ac mox, quid eo fieri debeat statuero. Tradita igitur Episcopo Jovis statua; ut libitum fuerit, ait Leo, illa utere. Nihil recusans, nihilque morarum interponens Dicasius, fabros ætarios simulacrum Jovis contractures, non paucos accersivit; congregataque lignorum strue, iis idolum circumsepsit. Tum ignem supra caput accendens, statuam totam flammis dissolvit. Deinde curribus aliquot ipso ære oneratis, et pluribus boum jugis applicitis, ad viginti millaria ab urbe metallum avexit, ubi maxima erat silva: et istic ipsum conflavit iterum, ex eoque quod capitis fuerat fecit ad muliebri immunditiæ usum vascula, ex reliquo autem lebetes balnearum et alia culinaria vasa. Tunc a Leone, Principe optimo, adversus Gentiles cœpta est persecutio, et suus honor redditus Patri et Filio et Spiritui sancto, quibus gloria et imperium in secula sæculorum. Amen.

διεσθίου ἐπίστευσαν γὰρ καὶ οἱ Ἕλληνας, καὶ ἐδόξασαν D
τὸν Θεὸν τὸν ὑψίστον, αὐτῇ γὰρ ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν. Καθελθούσα δὲ νεφέλη πυρὸς, ἔκαυσεν
καὶ τὸν βασιλέα Ἀντονίνον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ.

Ἐλθὼν δὲ Ἀρχὼν τις αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὀνόματι Λέων, ὡς
κίων μακρόμενος, ὡς λέων ἐπὶ θύραν βρύχων, ὡς ταῦρος
μυκόμενος, ὡς αἰεὶς ἐπὶ ἄγρην, ὡς δράκων συρίζων, ἐκ-
τὼν Μάξιμον τοῦ ἀναλῆσαι αὐτὸν κακίστως, ὥρμησεν
ἐπὶ τὸ πραιτόριον Μάξιμου, καὶ εὗρεν τὸν Ἐπίσκοπον
Δικάσιον ἱστάμενον γυμνόν, καὶ λέγει αὐτῷ· Τίς σὺ εἶ,
ἄνθρωπε. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Δικάσιος λέγει· Ἐγὼ εἰμι
ἀμάρτωλος, Ἐπίσκοπος τῶν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ
ἅγιον Πνεῦμα πιστευόντων καὶ ἐχόντων τὰς ἐλπίδας.
Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Λέων ὁ Ἀρχὼν, παραχρῆμα κατα-
πιδίσας ἐκ τοῦ ἵππου καὶ θακρύσας, προσελθὼν πε-
ριεπλάκη τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ
περιβαλὼν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐμάνθανεν
περὶ τὸν Μάξιμον καὶ τὰ σύμπαντα αὐτῷ. Ἰδὼν δὲ ὁ
Ἀρχὼν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὅτι οὕτως
ἀνάλωσεν τὸν Μάξιμον, ἐχάρη σφόδρα· Καὶ παραλαβὼν
Λέωντα τὸν Ἀρχόντα ὁ Ἐπίσκοπος Δικάσιος, ἀπήγαγεν
αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, συνακολουθήσαντος παντὸς τοῦ
ὄχλου Χριστιανῶν τε καὶ ἐλλήνων. Ἀνοίξας δὲ τὴν ἐκ-
κλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος, ἐποίησεν γενέσθαι ἐν αὐτῇ σύναξιν
ἕως ὥρας ἑννάτης· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία ἡσφαλισμένη ἐν
χρόνῳ, διὰ τὸ ἰσχυρὸν τῶν ἐπικρατούντων τῶν ἐλλήνων.
Μετά δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, παραλαβὼν ὁ
Ἐπίσκοπος Λέωντα τὸν Ἀρχόντα ἀπήγαγεν αὐτὸν ὀπι-
σθεν τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀθλητοῦ Μελετίου
καὶ Μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ποιήσαντες εὐχὴν σὺν πάντι τῇ λαῇ, κλαίοντες
καὶ εὐχόμενοι ἐκτενῶς, καὶ εὐχριστοῦντες ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν τῶν ἀλλοφύρων καὶ ἀγωνιστῶν τοῦ Χριστοῦ· μετὰ
τὴν ἀπόλυσιν τὴν ἐσπερινὴν ἔμεινεν ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ
Ἀρχὼν Λέων σὺν τρισὶ κληρικαῖς ἄσστοι· καὶ λέγει τῷ
Ἐπισκόπῳ ὁ Ἀρχὼν Λέων· Τί θέλεις ποιῆσαι τὸ χαλκούρ-
γημα τοῦ Διὸς; Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος λέγει αὐτῷ· Διὸς μοι
ἐξουσίαν, καὶ γὰρ οἶδα τί δεῖ ποιῆσαι αὐτῷ. Ἐδωκεν δὲ ὁ
Ἀρχὼν ἐξουσίαν τῷ Ἐπισκόπῳ λέγων· Εἰ τι θέλεις,
ποίησον τὸν χαλκούργημα. Λαβὼν δὲ ὁ Ἐπίσκοπος ἐξου-
σίαν, καὶ συναΐξας πολλὴν βοήθειαν χολικευτῶν τῶν χαλ-
κευσάντων τὸν Δία, καὶ ποιήσας παρακομιδὴν ξύλων
γενέσθαι, περιετείχισεν τὸ χαλκούργημα τοῦ Διὸς· καὶ
ἀνάψας πυρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χαλκούργηματος, ἐπύ-
ρωσεν καὶ διέλυσεν αὐτό· καὶ γομώσας ἀμάξας καὶ ζωὰ
πολλὰ ὁ Ἐπίσκοπος ἀπήγαγεν τὸν χαλκὸν ἀπὸ σμείων
εἰκοσι πάντες τῆς πόλεως, ὅπου ἦν θυρὸς παμμεγέθυς,
καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐχώνευσεν, καὶ ἐποίησεν τὴν κεφαλὴν αὐ-
τοῦ σκευὴ ῥυπαρὰ γυναικῶν, καὶ τὸ ὑπόλοιπον αὐτοῦ λέ-
θητος λουτρῶν καὶ σκευὴ μαγείρων. Τότε ἐδιδόκοντο οἱ
Ἕλληνες ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀρχόντος δικαιοσύνης ὄντως,
καὶ ἐδοξάζετο ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

F

INDEX HISTORICUS

IN TOMUM V MAJI.

A

Abbo *Episc. Nivernensis Corpus S. Romani monachi, Autissiodoro transfert Vallias* 137 e f
De Abrissello Robertus, vide, Robertus.
 † *Achillens M. famulus S. Domitillæ a S. Petro baptizatus* 4 * b
De Acugna Joannes, vide Joannes.
Adam Episc. Morinorum an 1221 46 d
Adelbero Episc. Metensis restaurat disciplinam ecclesiasticam in sua diœcesi 264 c
Adelbero Episc. Wirtzenburgensis an. 1045 58 a
Adrianus Imp. Brixia jubet Christianos torqueri 276
Ægilius Andripolitinus Episc. sec. 13 205 f
 † *Æmilianus Ep. Cyzici opponit se Iconomachis* 260 b
Ætherius Viennensis in Gallia Ep. S. Desiderii Corpus transferendum curat 256 f
 † *Ætherius Carus S. Gumtramio Regi, diligit S. Austregisilum eique aulam deserendi veniam impetrat* 61 * c
Ætherius Episc. Lugdunensis Sacerdotem consecrat et Abbatem instituit S. Nicetii S. Austregisilum 61 * c
 † *Agabus qua occasione dicatur fuctus Carmelita* 135 * b
Agazar Bartholomæus Legatus pro pace Lucensium opud Sigismundum Imp. 113 * b
Agenoldus, Abbas Gorziensis, restaurat monasticam disciplinam 264 d
 † *Agia mater S. Lupi: corpus ejus translutum* 26 * a
Agnifilius Amicus Ep. Aquilanus, deputatus pro Canonizatione S. Bernardi Senensis 88 * b
Agnifilius Franciscus Episc. Aquilanus sec. 15 146 * d
Agnus Dux militum, a S. Austregisilo percussus ab depradatum monasterium 64 * d e f
Aistulphus a Pipino Fr. Rege bello lacessitus 170 e
 † *Albertus Carmelita, alius a Vallumbrosano Ab.* 85 * f
Ex Albizescorum Familia ortus S. Bernardinus Senensis 91 * a
Alcimus Avitus, Ep. Viennensis, Concilio Epaunensi præsedet anno 517, 5 * c
Aldobrandinus ex Dojonum familia, ad pacem Verunenses inter se hortatur 140 * b
Alexander PP. VI explorat sanctitatem B. Columbæ Reatinæ 183 * f
Alexander Glorierus, Nuntius Apostolicus, præfuit inventioni S. Euphebi et Sociorum 240 f
Alexander de Medicis, primus dux Florentiæ 218 e
Alexander Martius Medices, Archiepiscopus Florentinus, transfert corpus S. Humilitatis 219 b
Algarus, Comes Anglus in S. Eduardum Regem bellum movet, et victor Herefordiam vastat 72 * b
Almundarus Persarum Tribunus Syriam populatur 377 e
Alphonsus Abb. Vallumbr. plurimum SS. illius Ordinis Reliquias elevat 84 * b
*Alphonsus, Rex Aragonum, petit Canonizationem S. Bernardi Senensis 102 * c in eum finem Eugenio IV PP. scribit* 108 * e
Maji T. V.

Ad ædificandam ejusdem Sancti ecclesiam quinque aureorum millia donat 146 * c
Vita S. Bernardi conscripto ei dedicatur 107 * d e
Alphonsus Tellus de Menezes, fundator Ecclesiæ S. Mantii in Villanova 32 a
Alsarius Petrus, vide, Petrus.
*Alfrida, Officiæ regis Merciorum filio, S. Ethelberto desponsata 73 * e post eadem sponsi auctoribus necis vindictam prædicat et sancte vivit* 75 * b c
Amalsuentia, mater Atalarici Regis Gotthi 22 f
 † *Amandus ad S. Austregisilum venit, et solitariam vitam ducit* 59 * e
Amantius, Magister militum sub Justiniano, infideles tumultuantes punit in Syria 371 d et seq.
Amatricius Nicolaus, vide, Nicolaus.
Ambrosius Merhodius, intercessione S. Luciferi vitæ periculo ereptus, ejus vitam conscribit. 29 * a
In † Ambrosii ore exumatum unum 153 * f *Idem absens exequiis S. Martini Episc. assistit.* 163 * e
Amedeus, Sabundia Dux, sec. 16 castrum construit in loco San-Sorpir dicto 41 b
Amedeus, Ludi-magister, hæreticus occultus, decipit Pontificem 145 * a
Amicus Agnifilius, Episc. Aquilanus, deputatus pro Canonizatione S. Bernardi 88 * b
 † *Anastasiæ V. M. alias ignotæ Corpus inventum* 45 * a
 † *Anastasius Ep. Brixienis* 58 * a
Anastasius, discipulus S. Symeonis Stylitæ. 335 f
Anastasius Æronomus Antiochenus, alapa S. Thomam Stylitam ferit, a quo ei mors prædicatur 428 d
Anastasius ex Monacho Patriarcha Antiochenus; cui eam dignitatem prædicat S. Symeon Stylita 377 e
Andreas de Celento, Guardianus Cappucinorum Neapoli, testatur de veritate Reliquiarum SS. Euphebi et Sociorum 242 e
 † *Andronici Reliquia Veronæ* 11 * d
Angela Maria Serra Ordinis S. Claræ, cum Sanctitatis opinione mortua 45 * b
Anghelberga, filia Desiderii et Ansæ Regum Longobardorum, Abbatissa Monasterii SS. Salvatoris et Julæ, Brixia 169 e
Angelus de Albiceschis, Consanguineus S. Bernardi Senensis 91 * b
Angelus Antonius, pater B. Columbæ Reatinæ 153 * b
Angelus Capranicus, Episc. Reatinus, Commissarius pro Canonizatione S. Bernardi Senensis 188 * b
Idem Episcopus Asculanus, dein Cardinalis tertium processum fecit pro Canonizatione S. Bernardi Senensis 145 * f
Angulas, discipulus S. Symeonis Stylitæ, murmurantium monachorum primus 357 d e et piger 361 d 373 f
 † *Anianus, Episc. Narbon. transtulit Reliquias S. Baudelii. Ipse deinde eodem honore potitur.* 23 * f
Ab Anna Rege Orientalium Anglorum, eorundem Regum Series usque ad S. Ethelbertum ultimum 72 * e

Anno *Episc. Colaniensis*, acceptat *pias Donationes B. Richezz.* 59 f
Ansa, uxor Desiderii Regis Longobardorum: an ejus rogatu Brixie conditum sit templum S. Julii? 169 e et 171 c
† *Antidius, Vesontionensis Episc. M. Sub Croco Rege Alamannix* 245 e
Antonius Hegumenns, qui partem S. Crucis tulit S. Symeoni Stylitæ 418 a
*Antonius Episc. Senensis Card. Sec. 15. 138 * d*
Antonius Ep. Urbinatum Commissarius in Processu Canonizationis S. Bernardini Senensis 445 * f
† *Apollinaris Episc. Bituricensis sec. 7* 62 * b
† *Apollinaris Subdiaconi Corpus Veronum translatum* 259 d
† *Apollonius Episc. Brixienensis baptizavit S. Afram.* 278 f
Aquilinus Sponsus S. Eugenix ex actis ejus fabulosis. 5 * f
Arcadius Archiep. Cypri sec. 6 307 f
Archimbaldus Episc. Niciensis ecclesiam S. Joannis de Olivo credit Monachis S. Pontii sec. 11 41 b
Arothias, Dux Romanorum seu Græcorum, Persas vincit. 377 f, 378 a
Argyris M. Ravennæ credita. 55 * a
Aribertus vide, Charibertus.
Armingardis, filia Regis Lotharii, Lucæ in monast. S. Justinæ sepulta. 62 c f
Arnulphus Imp. Hungaros compescit, ne Germaniam populentur. 266 e
† *Astero M.* 40 * f
Athalaricus moribus Romanis imbutus a matre. 22 e
† *Atturgi Reliquiæ Veronæ.* 17 * d
Auginus Pater S. Austregisili. 60 * b
† *Avitus Episc. Viennensis in Gallia.* 254 d
† *Annacharius Ep. Lugdunensis sec. 6 concilio Matisconensi interest, S. Austregisilum Subdiaconum ordinat.* 61 * c
Aurelianus Praefectus S. Afram jubet interfici. 278 f
Austadius Episc. Niccensis in Provincia sec. 6 Corpus S. Hospitii sepelivit. 42 f

B

De Balardis Jacobus, vide, Jacobus.
Balduinus Pisanus Archiep. sit Primas Provinciæ Turritunæ sec. 12. 219 a
Balionii Nobiles Perusini, adjutores B. Columbæ Reatinæ in fundatione monasterii. 176 * c
Baudus proavus S. Bernardini Senensis. 91 * a
† *Barbaro V. et M. Corpus an Reate.* 153 * a
Barberina Constantia, Sollicita pro Canonizatione B. Ritr. 231 e
Barberinus Franciscus Cardinalis vide Franciscus.
Barberinus Cardin. Maphæus, vide, Maphæus.
Barontinus de Ricciardis Episc. Pistorien. 1322 200 d
Bartholomæa, amita S. Bernardini Senensis. 91 * e
Bartholomæus Agazar, Legatus pro pace Lucensium apud Sigismundum Imp. 413 * b
Bartholomæus Bracharensis Episc. sec. 13. 205 f
Bartholomæus Cernensis Episc. sec. 13. 205 e
Bartholomæus Decius Procurator pro Canonizatione S. Bernardini Senensis. 90 * b
Bartholomæus Mariani, Socius S. Bernardini 92 * e
Bartholomæus Pecius Legatus Senensium pro Canonizatione S. Bernardini. 114 * b

Bartholomæus Ragusinus Archiep. sec. 13. 205 e
Bartholomæus Suaciniensis Episc. sec. 13. 205 f
Beffanus Comes, persecutor S. Desiderii Episc. Viennensis M. 255 d
Benedictus VII confirmat privilegia Cænobii Gemblacensis. 265 e
Benedictus, Episc. Abulensis, sec an. 1254 consecrat altare includens Reliquias S. Mantii. 32 c
Benignus Generalis Ord. Vallumbros. sub quo vixit B. Orlandus. 84 * e
Benivolentus Leonardus, vide Leonardus.
Berecocius, pater S. Thallelæi M. 12 * b
Bernardinus de Aquila, Commissarius Cappucinatorum Neapoli, anno 1590.
Bernardinus Realinus, Societatis Jesu, devotus erga S. Bernardinum Senensem. 92 * e
† *Bernardus institutor et Abbas S. Cypriani Quinciensis.* 83 * b
Bernardus Ep. Brixienensis. 58 * a
Bertha Regina, uxor Pipini Regis Francorum, an sepulta Ariæ in Arthesia. 46 b
† *Bertoara, fundatrix alicujus monasterii Biturigibus.* 62 * c
Bertoradus Abb. monasterii S. Austregisili. 64 c
Bertrada, uxor Fulconis Andium Comititis, pellex Phillippi I. 80 * c
Bertrandus de Deucio. Card. Archiep. Ebredunensis. exivit Ecclesiam S. Desiderii Ep. et M. 216 d
Boto Comes, persecutor S. Desiderii Episc. Viennensis in Gallia. 255 e
Biso Episc. Paderbornensis, transtulit Reliquias S. Saturninæ. 7 * c
Bonifacius VIII, creat Jacobum II Regem Sardinix, et Carfalonerium Ecclesiæ Romanæ. 48 * d
† *Bonifacii Corpus inventum.* 39 * f
Borsius Ludovicus, vide Ludovicus.
Brithfridus Nobilis Anglus, Corpus S. Æthelberti Regis honorifice sepelit 75 * e f
De Broccia Guilielmus, vide Guilielmus.
Brunechildis, Regina Burgundionum, Arianorum Fautrix, deinde conversa 254 e *S. Desiderium Episc. Viennensem curat in exilium pelli, deinde interfici* 253 b c d *Ipsa quoque pœnas solvit supplicio affecta* ibidem f
Bruno, vir nobilis, S. Medardi Sacellum extruxit in Vela. 42 e
† *Burchardus Archiep. Viennen. præfuit Concilio Ansano 1025.* 47 e
Busdragus Cæsar Archiep. Theatin. elevat Corpus S. Eleutherii. 43 c

C

Cæsar Borgia Card. testis sanctitatis B. Columbæ Reat. 355. ejus jam Ducis victoriæ et crudelitatis contra victos. 213 * b
Calefagia Virgo, a B. Ausonio conversa. 136 f
Calaga Virgo, a B. Ausonia conversa. 136 f
† *Calimerius Mediolanensis Ep. ordinatus.* 278 e
† *Callisti Papæ Brachium traditum Eccl. Bellov.* 78 * e
Callistus 3sanctum appellat S. Guidum et transferri Reliquias permittit. 86 * c
† *Camerini pueri corpus inventum.* 39 * d
† *Canio Episcopus Afer, cujus sepulchrum dicitur ornasse S. Elpidius Episc.* 286 d e
Carafa Oliverius Card. Protector Ordin. Prædicat. sec. 15 cognoscit santitatem B. Columbæ Reat. 184 f *ejus sepultura.* 186 * b
Carafa Vincentius, vide, Vincentius
Caravajal Beruardinus Card. 15 sec. 186 * a
Carini

Carini persecutio in Christianos cur Numerinno nd-
scribatur. 10 * b c
Carocus, vide, Crocus.
† Carolus Borromæus Apost. Visitator Reliquias
SS. Dominatoris Pauli etc. transfert 58 * a et
seq.
Carolus Magnus Basilicam S. Sionæ cum territo-
rio tradit Sanctimonialibus S. Ausonii Engo-
lismæ 134 b Saracenos in Hispaniis vincit 777 an
Monasterium S. Crucis prope Arclatem restau-
rarit 40 b S. Theodorum Ep. Ticinensem revocat
ab exilio 79 * e, non fuit pnter S. Siacri,
Episc. Niciensis, sed consanguineus 257 et seq.
Carolus Episc. Senensis loco S. Bernardini creatur.
113 b *
Carolus de Medices, Cardinalis, Protector Ord.
Vollumbrosani. 219 d
Carolus Simplex desert S. Guiberto adhuc militi
Episcopatum Leodiensem. 261
Casali Guilielmus vide Guilielmus.
Casalius Hyacinthus, vide Hyacinthus.
Casanova Card. Joannes. 138 * d
Catulinus Episc. Niceensis et Cemelensis in Pro-
vincia substitutum misit ad Concilium Matisco-
nense 2. 40 f
Catharina Angeln Passarini, Abbatissa S. Salvii
prop. Florentiam sec. 17. 203 * c
† Catharinæ V. M. Acta obiter rejiciuntur. 152 * f
† Catharinæ Lentinæ Senen. sanctitas. 194 * d
† Catharina Senen. qua ætate mortua 182 * d in
ejus honorem monasterium Perusii extructum a
B. Columba Reatina. 173 * f 176 * e d
† Cesellii pueri corpus inventum. 39 * d
Chalonius Philibertus Aurantii Princeps, vide
Philibertus.
Charibertus sive Aribertus, Rex Tolosanus, filius
Clotharii II. 172
Childebertus Francorum Rex, monasterium viro-
rum Arclate condidit. 39 f
Chillo Paganus, Dux exercitus Nannetes obsidentis,
miraculose in fugam actus et conversus. 282 c
Chilpericus Rex Francorum, Tornaci residet.
254 e
Christophorus de Albiceschis, consanguineus S.
Bernardini Senensis. 91 * b
Christophorus de France, Episcopus Audomaren-
sis an. 1636. 44 c
† Chrodegangus Episc. Metens. Canonicis Regulam
præscribit sec. 8. 79 * d
Chrocus Rex Alemannorum, instat ut Constantinus
a patre Successor nominetur. 24 a
Chrocus tyrannus qualis fuerit. 137 c d
Claretta de Regno, Nobilis Neapolitana, a Mona-
cho seducta. 169 * d 171 * c
† Clarus Episc. Nannetensis sec. 1. 282 a
Claudia, mater S. Eugeniz ex Actis fabulosis.
6 * b
† Basillæ M. Cæmeterium Romæ. 6 * c
Clementia S. Servuli Martyris Mater corpus filii
sui sepelit. 281 f
† Clementis PP. M. nobilitas. 4 * b
Clotharius Rex Francorum Brunehildem Regi-
nam capit jubetque interfici 256 a permittit trans-
ferri Corpus S. Desiderii Episc. Viennensis in
Gallia ad eandem urbem. 256 c
Clotharius II Rex Franciæ S. Lapum Episcopum
Lemovicensem ordinari jubet. 172 e
† Columba V. M. Senonis. 152 * e
Compeggius Laurentius, vide, Laurentius.
Conradus Imp. vincit Polonos. 56 e
Conradus, Dux Hungarorum Germaniam populan-
tium. 266 e
Constantia Barberina, sollicita pro Canonizatione

B. Ritæ. 231 e
Constantinus Episc. Constantiæ Cypri, interest
Concilio Nicæno II. 308 b
Constantinus Magnus Imp. nn. 339 prohibet Ju-
dæos possidere mancipia Christiana. 32 f
Constantinus Rex Æthiopiz unitur Latinus, et per
Ægyptum templa Christianorum curat restitui.
112 * e
Constantius Imperator iratus ob translatum paren-
tis Corpus. 13 c Athanasii damnationem urget
30 * 31 *. Ejusdem Constantii edicto audaciores
Ariani persequuntur Catholicos. 29 a
Constantius Minuccius de Prato-veteri Ord. Val-
lumbrosani Generalis, 205 f
Cosmas Diaconus in Concilio Nicæno II. 307 c
Crocus sive Croscus Rex Alamannorum, aliis Wan-
dalorum Gallias vastat sec. 3, 244 c, Scelerum
pœnas hñt. 245 a
Cuno Dux Bavariz, a coquo suo veneno necatus.
51 e
† Cutbertus apparet S. Godrico, et locum vitæ solita-
riz designat. 72 a
Cyriacus Abb. in Sardiniam legatus a S. Gregorio
Papa. 309

D

Dadius judex a Maximiano contra Christianos in
Pentapolim missus. 143 c
Dagbertus Archiep. Bituricensis sec. 10. 67 * f
Delphinus Joannes vide, Joannes.
Delphinus Venerius, Præses Verunensis pro Repu-
blica Veneta. 140 * a
Desiderius Rex Longobardorum, an Brixiz tem-
plum erexerit S. Juliz. 169 f S. Theodorum Ep.
Papiensem in exilium mittit. 70 * f
Destampes Leonorus, vide, Leonorus.
De Deucio Bertrandus Cardinalis. 246 d
Diana, amita S. Bernardini Senensis. 91 * b
eum optimis a puero moribus imbuit. 93 * b
117 * f
† Diciasius Episc. memoratur in actis fabulosis S.
Melitii. 457
Dinus, avus S. Bernardini. 117 * e
Dionysius, Episc. Seleuciæ, consecrat S. Symeonem
Stylitam Presbyterum. 364 c
Diotesalvi Florentinus, hæresiarcha Patavenorum.
87 a
Docibilis, Dux Cajetanus, anno 877, cum Sarace-
nis fœdas init. 238 f
Dodo, frater S. Guiberti. 262 d
† Dominator, Ep. Brixienensis. 58 * a
† Dominicus, Ep. Brixien. 58 * a
† Dominicus Fund. Ord. Prædic. Canonizatus a Gre-
gorio IX 153 * b in afflictione tuctur devotum sibi
B. Columbam Reatinam. 158 * b f
Dominicus Capranica Card. 138 * d
Dominicus Guidoccus, Socius S. Bernardini.
92 * d
Dominicus de Marinis, Archiep. Avenionensis,
ibidem ecclesiam Societatis Jesu consecrat. 246 e
Domitilla V. M. filia S. Plautillæ. 4 *
Dominicus, Patriarcha Antiochenus factus, immitis
in pauperes. 337 d e Ejus mortem prædicit S.
Symeon Stylita. 377 e
Duratius Card. Stephanus, vide, Stephanus.
De Duro-Forti Guilielmus, vide, Guilielmus.

E

Ebrardus Episc. Senorum, tempore quo Nortmanni
civitatem illam obsederunt an. 886. 150 a
Egeo,

INDEX HISTORICUS

Egco, Rex Britannia, homo scelestus. 73 *
Egfridus, filius Offæ Regis Merciorum exiguo tempore pro patre regnat. 75 * c
Egmondus Nobilis Anglus, Corpus S. Ethelberti Regis honorifice sepelit. 75 * e f

+ Elia alicujus corpus inventum in Sardinia. 50 * a
Elbonius Episc. Buturicensis in Gallio. 177 f
Elimon, Pater S. Humilitatis. 208 a
Ello primus Abbas Brawillerensis an. 1030. 54 b
Engelbertus Episcopus 17 Mindensis. 58 a
+ Ennius Episc. Nannetensis sec 1. 282 a
Ephraim Archiep Antiochenus sec. 6. Corpus S. Thomæ Sulî transfert 428 d Iuvit S. Symeonem Stylitam Juniorem 319 c Mortem ejus prædixit idem Sanctus, mortuusque eidem apparuit 336 c f
Epiphanius Diaconus, per S. Symeonem Stylitam plaga divinitus immissa curatus. 383 e
Erloinus director S. Guiberti in fundando monasterio Gemblacensi 263 e, deinde Abbas ejusdem monasterii. 264 f
Eselinus frater B. Ercnfridi. 53 e
Ethelricus Salutaris in Wilsingham. 71 f
Evagrius Scholasticus familiaris S. Symeoni Stylite Juniori 306 d cujus filia a Sancto miraculose sanata. 393 e
Evangelista Lupiensis Capuccinus, precibus impetrat inventionem Reliquiarum. 240 f

+ Evantius Episc. Viennensis in Gallia. 254 d
Eudo Princeps Aquitanie, an bellum gesserit contra Pipinum Regem Francie. 64 * d
Eudoxius Germanicie Ep. Arianus sit Ep. Constantinop. circa an 360. 32 * a f
+ Eugenie Acta fabulosa. 5 * f
Eulogius, Pater S. Servuli. 280 e
Euphrasius Episc. Antiochenus, terræ motu obrutus. 303 c
+ Eusebius Vercellensis Ep. sec. 4 interest Concilio Mediolanensi. 29 *
Inter Eusebium Vercellesem et S. Luciferum an et quale schisma fuerit. 33 *
Eusebius Cesarensis Historicus, magni æstimationis etiam Catholicis, quamvis Arianis favens. 15 a
Eusebius, Eunuchus Constantii Imp. Catholicos captivos de Ecclesia abducit. 29 * f
+ Eusepii Corpus translatum. 26 * a
+ Eustasius Ep. Bituric. sec. 7 59 * f
+ Euthymius Episc. Sardium opponit se Iconomachis in Oriente 260 c
Eutyches, Diac. litteris S. Athanasii ad Luciferum defert 30 * d
Eutychius Eleutheropolitanus Ep. sec. 4 30 * b
Eutychius Patriarch. C. P. a Justiniano ejectus 376 a

+ Evurtii Ep. Aurelianen. an ejus Subdiaconus S. Baudelus M. 26 * a
Fuzois Arianus, Antiochenus Ep. 34 * d
+ Exuperii M. Reliquie Gemblaci in monasterio 262 a
Eywinus Quatiens-caput, Nobilis Anglus a S. Ethelberta miraculose sanatus, Lidburiam ejus ecclesie donat 76 * a b

F

Faustinus, M. convertit S. Afram M. 276 c
Fausto Reperiens in Gallia Episcop. dedicata Ecclesia 38 * c.
Felicianus Ninguarda Ep. Comensis an. 1588 167 d
Felix Mediolanensis, laicus, Socius S. Bernardini Senensis 92 * d
Felix Episcopus, in Sarlinium legatus a S. Gregorio Papa 137 * e

Finch, Rex britonum, a quo locus in Anglia dictus Finchale. 72 b
+ Firni, Corpus inventum et Venoram translaturum, seculo 8 258 f
+ Florentinus Sedunensis Episc. M. Sub Croco Rege Alamanniæ 245 e
+ Florentius Ep. in Concilio Mediolanensi sec. 4 121 * f.
Florinus a Sardis sanctis Episcopis annumeratus absque debita fundamento. 49 * b
+ Flosculi Corpus translaturum 26 * a
De France Christophorus, Episcopus Audomarensis anno 1636 44 c
Franciscus Agnifilius Episc. Aquilanus sec. 15 146 * d.
+ Franciscus Assisias se Sanctum fare, et colendum prædicat 161 * f
Idem Sanctus ad eundem pontem captus, ubi postea B. Columba Reatina injuriam passa 172 * a
Franciscus Barberinus Card. ne temere Sardos Sanctis adnumeret, monet Bollandum 50 * e
Franciscus Dux Britannie an. 1445 pius erga SS. Rogationum et Damtianum MM. 282 d
Franciscus Episcopus Florentinus sub Joanne Papa XXII secula 14 206 b
Franciscus Hortola S. J. Religiosus, cui divinitus revelatum est inveniendam corpus S. Luciferi 44 * a b c d.
Franciscus Martis, Vicarius Archiep. Calviti. invenit ecclesiam S. Luciferi 39 * b
Franciscus de la Rochefaucauld Episc. Silvanectenseculo 17 83 * a
Franciscus Ximenes, Archiepiscopus Toletanus anno 1511 32 c
Fredericus Archiep. Coloniensis 268 b
Fredericus II, Imp. copit Faventiam anno 1241 die 22 Maji 208 a
Fuscina, Soror Alcimi Aviti, Ep. Viennen. 5 c

G.

+ Gabrieli Archang. ecclesia, dedicata Verona 259 d
Gaddus ex Familia de Donaratico Ordinis Prædicatorum virtutibus clarus 87 * b
+ Galganus de Villa-magna solitarius 86 * c
Gasifredus Comes, persecutor S. Desiderii Episcopi Viennensis 255 d
+ Gaspar Soler, Doctor Calaritanus, invenit Ecclesiam S. Luciferi 39 * b
Gaufridus Episcopus Carnotensis ob Simoniam depositus sed frustra 79 * e
Gaufridus Abbas Vindocinensis, obsistit S. Yvoni Episcopo ob immunitatem monasterii sui 81 * f
+ Georgius Megalomartyr in Februario passus est. 18 * c Patronus Aquilane civitatis 114 * f
Georgius Pseudoeppiscopus Arianus, persecutor Christianorum Alexandrie 29 a
Geraldus Episcopus Lemovicensis, Reliquias S. Lupi elevat 172 c
Gerardus Marsanensis hæresiarcha sec. 12. 87 a
Gerardus Comes de Castaneta 86 * f
+ Gerardus de Villa magna Salitarius 86 * c
+ Germanus Autissiodorensis Ep. in Britanniam adversus Pelagianos legatus 287 a
Gisla, an filia Berthe et Pippini, et an eadem qua S. Humberga 46 b
Gisla, avia S. Guiberti 262 c, eum in fundatione Gemblacensis monasterii adjuvat 263 d
Glandaronus Joannes, vide, Joannes,
Godefridus, Comes Lovaniensis. Dux Lothariensis, advocatus Gemblacensis monasterii, corpus S. Guiberti eo transferri curat. 262 a
Godefrid

Godefridi Comites Lovanienses varii. -	262 b
Godefridus, Bruchilensis Episcopus sub Joanne XXII Pontif.	203 e
Gorgonius MM. Diocletiani domesticus, memoratur in Actis S. Donati	150 f
† Gregorius PP. legatos in Sardiniam destinat 38 * e Supra eum Spiritus sanctus in specie Columbe apparet	52 * c
Gregorius Tarracinensis Episc. qualis	131 d
Gregorius Illiberitanus Episcopus, an obierit Schismaticus?	37 * a
Gregorius Palamas, Hæreticus apud Græcos	302 b
Griffinus, Rex Walliensium in S. Eduardum Regem bellum movet et Herefordiam vísitat	72 * b
† Grodegangus Metensis Episcopus, fundator monasterii Gorziensis.	264 b
Gualdricus Ep. Autissiodorensis, Cœnobium Sanciaense restaurat	26 * b
Gualterius Episc. Senonensis an 886.	158 b
Guerro Comes Anglus, Seledridam in sponsam S. Ethelberto proponit	73 * f
Guido Bellovacensis Episcopus S. Quintini monasterium fundat.	79 * c
Guido Episcopus Lingonum, jubet celebrari festum S. Desiderii.	245 c
Guido de Menenlis Prior ecclesiæ S. Desiderii, capsam argenteam pro ejus Reliquiis fabricandam curat	248 f
Guilielmus de Broccia Ep. Bituricensis elevarit corpus B. Austregisili	59 * f
Guilielmus Episc. Lingonum elevari curat Reliquias S. Desiderii.	245 b
Guilielmus Cumanensis Episc. Sec. 13	203 e
Guilielmus de Cremona General. Augustinianorum, miraculo sanatus a B. Philippo Placentino	429 a
Guilielmus de Casali, Generalis minister Ordinis Minorum	92 * a
Guilielmus de Duroforti Episc. Lingonensis solenniter elevat Reliquias S. Desiderii.	248 f
Guilielmus Dux Arelatensis, Saracenos e Provincia expellit.	186 b
† Guntramnus Rex Francorum Ecclesiam S. Marcelli construxit 60 * b Eidem, apparuit S. Austregisilus	60 * e
Guttonus Giennensis Episcopus, sub Joanne XXII Pontifice	203 e
Guymbertus, Sicarius S. Ethelberti Regis	74 * .

H

Helenus Helioptoleos Episc, in Actis sobulosus S. Eugenix	5 * f
Helluinus frater S. Guiberti	262 c
† Henricus Imperator moritur Bambergæ, succedit Conradus	53 c
Henricus, pater Ottonis I Imp.	262 c
Heribrandus de Maviwolt, Sororius S. Guiberti, illius monasterium infestat.	266 c
Heriolphus Episc. Lingonensis, fundator monasterii Elwangen. in Suevia	246 e
Hermannus Comes Palatinus, Pater B. Erenfridi	49 c.
Hermannus, filius B. Erenfridi, Archiep. Coloniensis	51 c
Hermannus Parmensis hæresiarcha sez. 2.	87 a
Heymo tyrannus non procul Colania.	49 e
† Hieronymi de S. Luciferi Schismate sententia ambigua	203 d e f
Hieronymus Rusticuccijs Cardinal. Præses Congregationis Rituum, decretum Neapolim mittit de translatione Corporum S. Euphebii et Sociorum	241 b

† Hilarius Sedunensis Episcopus M. sub Croco Rege Alamanniæ	245 e
Hilarius Diaconus Eccl. Rom. S. Lucifera Socius Additus a Liberio Papo 92 * d. Baptizatos ab Arianis non recipit	35 * f
Hilarus PP. natione Sordus.	38 * e
Hildebertus Cenomanensis Episc. a S. Yvone Carnotensi contra Retrocum Comitem defenditur 80 * e.	
Hilduinus Episc. Leodiensis simoniace promotus, deinde dejectus ab Episcopatu	261 c
Hilemburgis, mater S. Yvonis Ep. Carnot. 79 * c	
Hippolytus Rubeus Cardinalis, transfert corpus S. Theodori Ep. Papiensis.	71 * f
Honorius II Petro Episcopo Calaritano Pallium concedit	53 * a
Honorius Imp. nu. 417 prohibet Judæos possidere Mancipia Christiana	32 f
Hubaldus. Pisanus Archiepiscopus confirmatur in Primatu super Turritanam provinciam, Calaritanam et Arborensem.	50 * c
Hugo Rex Franciæ Saracenos in Provincia vincit et fœdus cum eis init.	186 b
Hugo Episc. Engolismensis anno 964 qualis fuerit. 133.	
Hugo Placentinus Episcopus, sub Joanne XXII Pontifice	203 e
Hugo Puteacensis secul. 12 Episc. Dunelmensis electus, Romam proficiscitur ob litem cum Eboracensi	77 b
Hugo Carnutum Vice-comes S. Yvonem Episc. captivum detinet	80 * d
Hugo de Altoyle, pater S. Yvonis Episcopi Carnotensis	79 * e
Hulchna filia Berthæ et Pipini.	46 d
Hungari Italiam et Germaniam populantur.	266 c
Hyacinthus Casalius Capucinus, Legatus Apostolicus in Belgio, visitat Reliquias S. Guiberti Monachi	261 f
† Hyacinthus, Eunuchus S. Eugenix, in Actis fabulosus.	5 *

I

Isnardus, Antiochenus Patriarcha, sub Joanne XXII Pontis.	203 e
Italiens, Comes Paganus, conjux S. Afræ M. a leonibus devoratus	276 c
Ivo Card. diversus a S. Yvone Episc. Carnoten. 183 * e.	

J

Jason, memoratus in Vita S. Marthæ, matris S. Symeonis Stylitæ, quis et qualis.	403 f
Jacobi majoris Apost. Reliquiæ Pistorium transferuntur.	199 c
Jacobus II Rex Sardinix, fit Consalonensis Ecclesiæ Romanæ	48 * d
Jacobus de Balardis Episc. Urbinas.	92 * a
Jacobus Calaritanus Episc. monetur a Papa de restaurandis ecclesiis in Sardinia.	52 * e
Jacobus Christophorus Episc. Basileensis 1584, 32 c.	
Jacobus de Neapoli, Abb. Corropolitanus, Reliquias S. Eutheerii donat Salernitanis.	44 e
Jacobus Nennius mausoleum S. Bernardini Senensis construit Aquilæ 1505	147 * d
† Jacobus Picenus od Ordinem Minorum receptus a S. Bernardino Senensi 92 * d Dein Capistrani Sacius ecclesiam S. Bernardini inchoat Aquilæ 146 * c.	

Jacobus

INDEX HISTORICUS

<i>dire permittit ad Ecclesias suas</i>	34 * c
<i>Julianus vir Nobilis Ecclesiam S. Mantii M. condit</i>	31 b
<i>Julianus de Ricciis, Archiep. Pisanus</i>	15 sec. 86 * e
<i>Julitta Florentina, mulier hæretica, multos decipiens</i>	87 a
<i>Junillus Præses Tergesti, persecutor Christianorum</i>	281 b
<i>Justinianus Imp. Ecclesiam Apostolorum CP. restaurat</i>	13 c, varia ædificia construit 304 f, eisdem scribit S. Symeon Junior Stylita 305 b, Constantinopoli moritur 376 a
<i>Justinus Curopalates succedit in Imp. Orient. Justiniano, ut prædixerat S. Symeon Stylita</i>	376 a, ejus filio per eundem Sanctum dæmonio liberato 376 b, Ejusdem mors prædicta 377 d, luget Antiochiom terræ motu deformatam 303 c
<i>Juvenalis corpus inventum</i>	39 f
<i>Juventius 3 Ep. Ticinensis S. Theodorum Episc. de instante morte monet</i>	70 * e

K

Karmundus *Episc. Nannetensis* 5 sec. 282 b

L

Lambertus *Episc. Atrebatens.* absolvit *Philippum I*
Regem Franciæ ab excommunicatione ob adulte-
rium 80 * f

Lambertus, Comes Lovaniensis, constituitur Ad-
 cotus monasterii Gemblacensis 261 b

† Landfrancus, *Magister in Theologia S. Ivonis*
Episc. Cornoten. 79 * c

† Laurentius *Spoletinus* *Episc.* 290 c

† Laurentius sire Laurianus *Episc. Hispalensis*
Martyr 65* e

Laurentius Compeggius Card. Episc. Bononiensis,
ecclesiam S. Bernardino Senensi extruit 90 e

† Lazari corpus Veronaa translatum 259 d

Leander Albertus Ordinis Prædicatorum Scriptor
Vitæ S. Columbæ Reatinæ 149 * e

† Leo IX, antea Bruno Episc. Tullensis, Ottonem
Sueviæ Ducem sepelit, et velum dat B. Richezæ
57 confirmat privilegia Monasterii Brawilleren-
sis 57 d e

Leo Armenus, *Imp. Iconomachus, Episcopus Ca-*
tholicos exilio damnat 260

Leo Princeps, *eversor idolorum memoratur in actis*
fabulosis S. Meletii 458

Leonardus *Generalis* Ord. *Prædicatorum* 13 sec.
138 c

Leonardus Benivolentus *Procurator Senensium pro*
Canonizatione S. Bernardini 89 * f 114 * b

† Leonianus, fundator monasterii S. Andreæ Viennæ
in Gallia 284 d

Leonorius Destampes *Episc. Carnoten.* 17 sec
83 * a

Liberius *paganus a tauris occisus* 278 b
 Liberius *Papa Legatos mittit ad Constantium pro*

Athanasio 28 * c 29 *
Licinius Imp. Christianos persequitur 15] c

Lietoldus, *Pater S. Guiberti* 262 c
 Liothardus, *Abbas Gemblacensis, sub quo elevatum*

<i>Corpus S. Guiberti</i>	268 b
<i>Luchesii Socius an fuerit S. Guidus</i>	87 * e

† Lucie Narniensis stigmata	194 * e
Luciferiani unde sic dicti	34 * d e f

Luciferiana familia an antiqua fuerit in Sardinia 29 * b

Lucius

Lucius Sanseverinus S. R. E. Cardinalis moritur	
23 Decemb. 1623	44 c
Ludovicus Pius Imp. in Concilio Aquisgranensi edendam curat Regulam Canonicorum	79 * d
Ludovicus VI Rex Galliarum Genabi inungitur mortuo Philippo I	82 * c
Ludovicus XI Rex Francorum capsam argenteam mittit pro Reliquiis S. Bernardini	90 * b 147 * a b
Ludovicus XIV Rex Galliarum Genuensibus donat Reliquiam S. Desiderii	246 c
Ludovicus Allegrinus, Provincialis Ord. Prædicatorum in Aprutio	150 * a
Ludovicus Albricius Presb. Ecclesiam SS. Blasii et Theodori restaurat	71 * e
Ludovicus Borsius, Episc. Aquilanus an. 1481	147 * d
Ludovicus Foro sempronensis, Cappucinus, Fratres suos Neapolim inducit	240 c
Ludovicus Pisonus Inquisitor indiscreto zelo in S. Bernardinum Senensem movetur	138 * e
Luithardus Episc. Paderbornensis	8 * b
Luitprandus Longobard. Rex S. Theodorum Ep. Papiensem constituit	70 * c
† Lupus, Trecentis Ep. Legatus in Britanniam adversus Pelagianos, frater S. Vincentii Lerinensis quibusdam creditus	287 a
† Luxorii corpus inventum	39 * d

M

Macarius medicus	10 * c
† Macaria M.	10 * c
Magentius tyrannus, manus sibi met infert	28 * c
Magnus Episc. Cameliensis in Provincia, 6 sec.	40 f
Mahometes Imp. Turc. Constantini Magni et Imperatorum Græcorum monumenta evertit	13 b
† Mames ad cuius ecclesiam delata fuit Reliquia S. Desiderii	249 d
Manasses Archiep. Arelatensis 10 sec.	39 e
Manfredus, de Antichristi adventu ut proxime instante prædicans, magnas turbas excitat	138 * b c d
Manicæi sec. 12 proprio nomine Patareni	86 f
Maphæus Card. Barberinus, postea Urbanus VIII	224 c
Mephæus Vegius, adhuc puer, auditor S. Bernardini Senensis, postmodum Vitæ scriptor	127 * c d
Marcellus Episc. Legatus Liberii ad Constantium Imp. in fraudem inducitur	28 * c
Marculphus, Lector S. Austregisili Abb.	61 * e
† Marci Mart. Corpus Veronam translatum	259 b
† Maria Soror S. Annonis Episc. Veronensis Consolatrix dicta	258 c
† Maria Soror Lazari, a muliere peccatrice distincta	441 f
Marinus Georgius Episc. Brixien.	58 * d
Marinus Episc. Brixienensis an. 1503 transferri curat Reliquias S. Afræ M.	277 b
Marius Dux Rom. Crocum Regem Alamannorum Gallias vastantem capit et interficit	245 e
Matthæus Abb. monasterii S. Laurentii de S. Severino sub Joanne XXII	206 b
Mauritio Imperium prædicat S. Symeon Stylita Junior	306 e
Maximianus Imp. S. Donatum persequitur	147 b
† Maximus Patronus Aquilanæ civitatis	114 * f 148 d
Maximus, Ep. Neapolitanus, in exilium eiectionis ab Arianis	37 * c
Maximus, Ægypti Præfectus, Christianorum persecutor fabulosus	429 f
Meehtildis, Ottonis III amita, a Mechtilde Ottonis III Sorore distinguenda	52 a

Melantia, meretrix, in Actis fabulosis S. Eugeniarum Virg. M.	5 * f
Melchior Tensa Canonic. Calorit. invenit Ecclesiam S. Luciferi	39 * b
Meletius Sebastenus Episc. fit Antiochenus ab Arianis, deinde ab iisdem expellitur	34 * d
Melita, mulier hæretica multos decipiens	12 sec. 87 a
De Menenlis Guido, vide, Guido.	
Merovæus Chilperici Regis filius incestuosas nuptias contrahit	254 e
Michael Pragensis, Promotor Fidei Romæ, iniquus in S. Bernardinum	138 * e f
Michael Genuensis alter Confessarius B. Columbæ	208 * b
Milfridus Regulus Merciorum Ecclesiam S. Ethelberti Regis exstruit	72 * b, stabilito Herefordiæ Episcopatu 76 * f
Minorum Observantium Religio multiplicata sub S. Bernardino	137 * c d e
Misecho seu Miceslaus, Rex Poloniae	56 e
Monachæ Florentinæ S. Humilitatis, destructo monasterio ad S. Salvii traducuntur	218 et seq.
Montgonerius, Calvinistarum dux in Guasconia	300 b
† Monitoris corpus translatum	26 * a

N

Naamatus Episc. Viennensis in Gallia S. Desiderium instituit ecclesiasticis disciplinis	254 d
Nanni Joannes, Mag. Palatii 15 sec.	195 * d
Nazarius Presb. Veronensis ibidem aram B. Mariæ Magdalene erigit	11 * d
Nera, mater S. Bernardini Senensis	91 * b
† Nereus M. famulus S. Domitillæ, a S. Petro baptizatus	4 b
A Neuhausen Agatha Decana Herisiensis	7 * c
† Nicephorus Patriarcha CP. coronat Michaellem Curopalatem Imperat. Catholicum, et Epistolas Synodicas mittit Leoni III	268 d e exilio damnatur Ibid.
Nicephorus Imp. Iconomachus, prohibet litteras Synodales mitti ad Romanum Pontif.	260 e
Nicephorus, Cælum dictus, Magister Antiochiæ, auctor vitæ Symeonis Stylitæ Junioris	308 d
† Nicetius Episc. Lugdunen. 6 sec.	61 * c
† Nicolaus Albergatus Ep. Bonon. Card. 15 sec.	138 * d
Nicolaus Alexius Perusinus, Ord. Prædicatorum, Cardinalitium dignitatem recusat	150 * b
Nicolaus Piccininus, Dux exercitus Mediolanensis contra Florentinos	113 * c d
Nicolaus Amatricius architectus Ecclesiæ S. Bernardini Aquilæ	147 * f
Ninguarda Felicianus Ep. Comensis anno 1588	167 b
Nortmanni Gallias invadunt an. 887	158 a
Nunehius, Episc. Nannetensis decimus, interest Concilio Venetensi an. 465	282 b

O

Offa Rex Merciorum 8 sec. 72 * a, Ethelbertum curat interfici	75 * c d, pœnitentiam agit 76 * e
Oilbaldus frater S. Guiberti	262 c
Oilbaldus Abbas Gorziensis, sub quo mortuus S. Guibertus	267
Ordelaflus in civit. Farliviensi rebellis Pontifici	202 b
† Orlandus de Medices, an idem qui Orlandus Faltimbrosanus	256 d
Orphetus Sacrificulus, a Leonibus devoratus	277 c d
Oshurga, mater S. Guiberti	262 c
Oswaldus,	

INDEX HISTORICUS

Oswaldus, Comes Anglus, suadet S. Ethelberto
Officium Regis Merciorum filium in conjugem petat
73 * a
Othbertus Episc. Leodiensis 268 b
Othilia Furstenbergia, Abb. Hierisiensis obiit 1621
8 * d
Otto I Imp. confirmat constructionem monasterii
Griablacensis 261 b, 263 d e, Ejusdem privile-
gium monasterio S. Salvatoris Lucæ datum 68 a
Otto III ludens cum Comite Palatino, victori Soro-
rem dat in uxorem 50 f

P

Palena Joannes, vile, Joannes.
Pancratius Presb. S. Lucifero additus Sacius a
Liberio Papa 30 * c d
Parentiorum familia an Romæ exiit 12 sec. 86 d
Paschalis II PP. in Galliam venit, prohibet Ra-
dolfo Remensi designato ne se Regi obstringat
82 * c
† Paschasius Diac. miraculis claret, dum in purgato-
rio detinetur 38 * b
Passarini Catharina Angela, Abbatissa S. Salvii
prope Florentiam 17 sec. 203 a
Patreni sec. 12 hæretici quales 86 e f
† Paterius Episc. Brixienis 58 * a
† Paulinus Ep. Antiochenus, a S. Lucifero ordina-
tus 34 * c
† Paulus Apost. mortis suæ iacitorium reliquit S.
Plantillæ 4 * c e
Paulus I Papa an ecclesiam S. Julæ consecraverit
Brixie 169 e
Paulus Archiep. Monembasiæ 426 a
Paulus Episc. Porphyronis 6 sec. 303 f
† Paulus 2 Episc. Brixienis 58 * a
† Petrus Apost. S. Plantillam baptizat 4 * b
† Petrus Cælestinus Patruus Aquilonæ civitatis
114 * f apparuit S. Bernardino Senensi 92 * d
Petrus Alzanius, Benefactor S. Bernardini Ber-
goni 140 * c
Petrus, Episc. Calaritanus, Pallium ab Honorio II
accipit 53 * a
Petrus Caterninus, Socius S. Bernardini Senens.
92 * c
Petrus Chaxon, Secretarius Ludovici XI Regis
Francorum, capsam argenteam S. Bernardini
Aquilam devehit 147 * b
Petrus Corbacciensis Ep. sub Joanne XXII Pontif.
203 e
Petrus Fernandes Velasco filium intercessionem S.
Bernardini impetrat 142 * b
Petrus Nazarenus Archiep. sub. Joanne XXII
Pontif. 203 e
Petrus Novariensis Episc. sub eodem 203 e
Petrus Civitatis-novæ Episc. sub eodem 203 e
Petrus Ep. Nicarnus apponit se Iconomachis 260 c
Petrus Papiensis Episc. 8 sec. 70 * c
† Petrus de Petrombus Carthusianus 94 * a
Petrus Pilares, Archiep. Calarit. restaurat eccle-
siam S. Saturnini 39 * b
Petrus Episc. in Dominio Tartarorum sub Joanne
XXII Pontif. 203 e
Petrus de Urso, Episc. Massanus 86 * f
† Philagrius Mart. 10 * e
† Phileas, Episc. Thumeos et M. sec. 4 ineunte,
memoratus in Actis S. Donati 131 c
Philibertus Chaloniensis, Princeps Anrantii, Prorex
Neapolis, Capsam argenteam S. Bernardini con-
fringit et distrahit, sed non impune 90 * c
† Philippus Episc. Viennensis in Gallia 254 d
Philippus I Rex Galliarum, adulter, a S. Ivone ar-

guitur 79 * f, confirmat donationes factas mona-
sterio S. Quintini Bellovacensi. 80 * c d
Philippus Maria, Princeps Mediolanensis, ingentem
cleemosynam dat S. Bernardino Senensi 109 * a b,
eumque magni æstimat 114 * b, contra Florenti-
nas bellum movet, et Lucam obsidione liberat
113 * a
Philippus Præfectus Ægypti, ex fabulosis S. Eu-
geniæ filiæ Actis 8 * f
† Phocas Episc. memoratur in Actis fabulosis S. Me-
letii 458
Pia, amita S. Bernardini, eum pie educat 119 * b
Picinninus Nicolaus Dux Mediolanensis a Floren-
tinis vincitur 92 * b
Pilares Petrus, vide, Petrus.
Pilgrinus Archiep. Colonien. ab an. 1021, ad
1037 33 a
Pipinus quis contra Endonem Aquitoniam Principem
pugnaverit 64 * d
Pipinus Francorum Rex Aistulpho Longobardarum
bellum infert 70 * e, an sepultus Aeris in Arthe-
sia 46 c
Pie III Pontificatus, prædictus a B. Columbo Reat.
205 * b
† Pius V permittit S. Ivonem Carnotens. Ep. coli
83 * e, et B. Columbam 149 * f
† Poppo Abbas Stobulensis Religiosos mittit inchoando
monasterio Braunwillariensi 53 b c
† Primi Corpus Veranam translatum 259 d
† Privatus M. sub Croco Rege Alamanniæ 244 c
† Protus, Eunuchus S. Eugeniæ in Actis fabulosis 5 * f

Q

Quintianus Siciensis Episcopus M. in persecu-
tione Wandalica 250 d

R

Raginardus, frater S. Guiberti 262 c
Ranulfus, Dunelmensis Episc. Lexoviensem eccle-
siam invadit 81 * e
Ranulfus obitus an. 1099 Dunelmen. Episc. dat S.
Godrico solitudinem Finchale inhabitandam 72 b
Rainatus Rex Neapolis interest concioni S. Bernar-
dini 92 * b, et videt eum rutilante stella circum-
datum 99 * b 110 * d
Raymundus, Andrianopolitanus Archiep. sub Joanne
XXII Pontif. 203 e
Raymundus Card. Gurcen. Pernsæ Legatus Apo-
stolicus 13 sec. 208 f a
Raynerius Pistoriensis Canonicus, vir doctus 199 b
Rectarius, primus Rex Suevorum in Lusitania
Christianus, an. 448 creatus 33 a
Redingus, avus S. Guiberti 262 c
Reginaldus Belgicus, laudatissimus pictor 148 * b
Reimbis, Soror S. Guiberti 266 c
Remundis, Soror S. Guiberti 262 c
Restaldus, Episc. Pistoriensis, prius Monachus
Parmensis 182 e
Restitutus a Sardis annumeratus Episcopis Sanctis
sine fundamento 49 * b
Restorius Joannes, vide, Joannes.
Richarius, Episc. Leodiensis 261 c
Richerius, Senonensis Episc. ordinationi S. Ivonis
se opponit 79 * f
Richilda, mater S. Humilitatis 207 e
Rieus Episc. Calaritanus 13 sec. 50 * b 53 * a
† Robertus de Abrissello, omicus S. Ivonis Ep. 83 * b
† Robertus Abbas Molismensis, Fundator Ord. Ci-
sterciensis 43 b
Roberto

- † Roberto *Abbati novi Monasterii S. Godricus mortem prædicit, et animam in cælum deferri videt* 78 c
De la Rochefaucauld Franciscus, Episc. Silvanectensis 17 sec. 83 * a
 Rodolphus, *Rex Burgundiæ, concedit Privilegium Ecclesiæ S. Mauricii* 1013 47 e
 Rolandus Hebert, *Archiep. Bituricensis* 1623, *invenit Corpus S. Aigulfi Episc.* 180 a
 Romula Eugenia, *fundatrix Monasterii S. Andreæ Viennæ in Gallia* 251 d
 Romuliana mater *S. Thallætæ M.* 12 * b
 Rubeus Hyppolytus, *vide, Hippolitus.*
 Rusticuccius Hieronymus, *vide Hieronymus.*
 † Rustici *Carpus inventum et Veronam translatum* 259 d

S

- S**amaritani *in Christianos sæviunt* 304 f
 Satyrus, *frater S. Ambrosii, in naufragio vovet suscipere baptismum* 36 * c
 Savanarolæ Hieronymi *fortuna* 201 * f 202 * f
 † *Scholastica in specie columbæ cælos penetrat* 182 * c
De Schildere Anna Maria Præposita Herisiensis 7 * c
 † *Scubilli Corpus translatum* 26 * a
 Sebastiauns, *Dux Arianus sub Constantio Imp.* 29 b
 Sebastianus Perusinus *Ord. Prædicatorum Confessorius B. Columbæ Reatinæ et vitæ ejus scriptor* 149 * b, *Provincialis Tusciæ* 1512 149 * e
 Seledrida, *filia Egeonis Regis Britannia, S. Ethelberta in sponsam proposita, sed rejecta* 73 * f
 Sephora, *uxor Moysis, videtur Sanctis annumerari* 53 e
 † *Servatii Ep. Tungr. Legenda natata* 169 * b
 † *Severus Captivos Confessores liberat post mortem suam* 255 c
 Siderius, *Metropolita Ptolomaidis* 30 e
 † *Sigebertus, Rex Austrasiorum interfectus* 254 e
 Sigebertus, *Monachus Gemblacensis, auctor vitæ S. Gauberti, pro elevatione reliquiarum ejus sollicitus* 268 b
 Sigismundus *Imp. coronatus Romæ* 93 * d *pacem cum Lucensibus init* 113 * b
 † *Similianus Ep. Nannetensis sub Dioclet.* 110 * b e
 Simon *Comes de Castaneto* 86 * f
 Sitonatus *Ep. Calaritanus, subscribit Synoda CP. an. 681* 48 * e
 Sixti IV *Bulla, qua indulgentiam plenariam concedit in translatione S. Bernardini* 146 * e f
 Soler Gaspar *reperit Ecclesiam S. Luciferi* 39 * b
 † *Sophiæ V. M. Corpus alias ignatæ inventum* 45 * a
 Sophia, *uxor Justinii Imp. magiæ addicta* 376 c
 Stephani V *Auctoritate fundatum Monasterium Herisiense* 7 * b
 Stephanus Duratius *Card. Archiep. Genuensis dono accipit Reliquiam S. Desiderii* 246 c
 Stephanus de Noeriis, *Prior S. Desiderii assistit elevationi Reliquiarum ejus* 248 f
 Storco, *vide, Crocus.*
 Suavus, *Abbas S. Remigii, relicto cænobio propter Nortmannos fugit* 158 a
 Suevi *Lusitaniam possident sec. 5, gentiles ab an. 408 usque ad 448, Arianii facti 480, iterum Catholici* 558, 33 a
 † *Sulpicius Severus Episc. Bituricen. 6 sec.* 59 * f
 † *Sulpicius Pius, Diac. S. Austregisili et successor* 63 f
 † *Symeonis Reliquiæ Veronæ* 11 * d
 Symeon *Xracercensis, non Sanctus, sed hæreticus* 229
 Symmachus *Papa, natione Sardus* 38 * e
 Synesius, *Cyrenæ in Libya Episc.* 30 e
Maji T. V

- Synodus II Nicæna Vitam S. Symeonis Stylitæ Juniaris approbat* 307 b
 † *Syrius I Episc. Ticinensis S. Theodorum Ep. de instanti obitu monet* 70 * f

T

- T**aconi Joannes Petrus, *vide, Joannes.*
 Tegrinius *Assisias Episc. an. 1639 Reliquias B. Joannis Bonvisii transfert* 100
 Teppola Hieronyma *Veneta, Abbatissa S. Clare de Murano* 227 *
 Terebinthus *Episc. Sichem, a Samaritanis male habitus* 305 d
 Teresia Sanchez, *filia naturalis Sancii Regis Lusitaniæ* 32 a
 † *Teuteriæ Virg. ecclesia consecrata, et Reliquiæ elevata* 258 f
 Theodomirus *Rex Lusitaniæ, creatus an. 558, sub eo Lusitani ex Arianis facti Catholici* 33 a
 Theodericus *Rex Francorum, benignus erga S. Desiderium Episc. Viennensem* 255 d
 † *Theodorus M. Diocletiani domesticus, memoratur in actis S. Donati* 150 f
 † *Theodorus Studita appanit se Iconomachis* 260 c
 Theodorus *Ep. Bellun. Reliquias S. Joathæ invenit* 143 f
 Theodorus *Præses Aegæorum persequitur Christianos* 12 * a
 Theodorus *Præfectus Constantinopolitanus* 392 b
 † *Theodula Mart.* 10 * f
 Theodulphus *Ep. Aureliancensis qualis fuerit* 178 f
 Theophano, *mater Ottonis III Imp.* 51 c
 † *Theophylactus Episc. Nicamediensis opponit se Iconomachis* 260 c
 Theotonius *Brigantinus, Eborensis Archiep. Brachium S. Mantii M. transfert ad Ecclesiam Eborensensem* 32 d
 Thomas, *Staurophylax Hierosolymis, partem S. Crucis mittit ad S. Symeonem Stylitam* 420 c
 † *Thomæ Cantuariensi exilium, reditum, et mortem prædicit S. Godricus* 83
 Tiberius *Præses Edessæ, persequitur Christianos* 12 * b
 † *Timotheus Mart.* 10 * f
 † *Timotheus apparet S. Marthæ matri S. Symeonis Stylitæ* 402 c
 Timotheus *Hebræus, medicus Jastini Imp. Magiæ addictus* 376 c
 Titus *Cherabinorum statuas Jerosolymis Antiochiam transfert* 313 f
 Tobia *Consobrina S. Bernardini Senensis, magnæ virtutis vidua* 118 * f, *pie mortua* 98 * f
 Tolla, *amita S. Bernardini* 119 * a
 Tollus *pater S. Bernurdiu* 91 * b, *Gubernator Massæ* 117 * e
 De Torres *Card. Episc. Perusinus primum processum fieri jussit de B. Columba* 223 * b
 † *Trophimus, ad cujus Ecclesiam delatæ sunt Reliquiæ S. Desiderii* 246 d
 Troylus *Balionus, Episc. Perusinus, onno* 1506 *moritur* 149 * e
 Turgidus *Ingenæ Abrincantorum Ep.* 82 * b
 † *Tusciæ V. ecclesia consecrata et Reliquiæ elevata* 258 f

U

- U**dalricus *Ep. Augustanus, in cujus manu ramusculus tempore hiemis factus est viridis* 51 d
 Ugolottus, *Nobilis Faventinus, maritus S. Humilitatis* 208 a
 Urbanus II *S. Eusebii Episc. Comensis aram conse-* 2 T. *crat*

INDEX HISTORICUS.

erat additis indulgentiis 166 a, Gaufridum Ep.
Carnotens. ob simoniam deponit substituto S. Ivo-
ne 79 * e f, S. Ivonem Carnotens. Ep. ordinat
79 * f, anathema dicit in Philippum I R. Fr.
adulterum 82 * a
† Urbanus Episcopus Lingonensis 245 f
Urbicius magus, Martyrem feris obficiendum sua-
dens, ab illis devoratur 14 * a

V

Valens Arianus persuadet Constantio ut Catholicos
persequatur 28 *
Valerianus Abb. Vallumbras. sub quo plures Sancto-
rum illius Ord. Reliquiæ inventæ 84 * b
Velasco Petrus Fernandes, vide, Petrus.
Venerius Delphinus, Præses Veronensis pro Vene-
tis 140 * b
† Verdiana Solitaria 86 * c
Veras, vide, Virus.
Viotor III P. Episcopos Sardiniaë monet de restau-
randis Ecclesiis 52 * e f
Vigilius PP. auctoritate sua firmavit foundationem
monasterii Arelate, a Childeberto Rege Franciaë
conditum 39 f
Villius Centellensis, Alexandri VI Thesaurarius
196 * c
† Vincentius Archidiac. Lingonensis M. sub Croco
Rege Alamanniaë 245 e
† Vincentii Ferrerii de S. Bernardino Senensi vati-
cinium 137 * a
Vincentius Episc. Legatus Liberii ad Constantium
Imp. in fraudem inducitur 28 * c

Vincentius Senensis, Socius S. Bernardini, virtu-
tum et miraculorum testis 108 * c
Vincentius Carafa, Archiep. Neapolit. tradit PP.
Capuccinis ecclesiam S. Euphebi 258 e
† Virus, Episc. Viennensis in Gallia 254 d
† Vitus Pannonius, inter Beatos Augustinianos 429 a
Vivianus, a Sardis annumeratus Sanctis Episcopis
sine fundamento 49 * b

W

Walburgis fundatrix Monasterii Herisiensis 8 *
b 9 * e
Warinus Coloniensis Archiep. ab nn. 976 ad 985
49 f
Willelmus an. 1144 ad 1153 Dunelmensis Episco-
pus, imminere sibi mortem ex S. Godrico intelligit
76 d e
Warnarius, sub Theodorico Rege Franciaë, prohibi-
tus fingitur per S. Austregisilum tributa exigere
a Biturigibus 63 * e f, in eundem Sanctum sa-
crilegus punitur subita morte 64 * f

Z

Zacharias PP. consecrat S. Theodorum Ep. Tici-
nensem 70 * c
Zacharias, amicus SS. Nicetæ et Michaelis, captus a
Barbaris 260 c
† Zenoni Ecclesia dedicata Veronæ 259 b
† Zoilus memoratur in actis fabulosis S. Meletii 442 f
Zosimus Arianus, Episcopatum S. Maximi invadens,
punitur divinitus 37 * c d e

INDEX

TOPOGRAPHICUS

IN TOMUM V MAJI.

A

Achiron, suburbium Nicomediense, ubi mortuus
Constantinus Imp. 12 c
Adafoga, vallis non procul Conimbrica. 177 a
Adda, pagus in Provincia. 189 e
Adura, sive Aeria, vulgo Ayre, urbs Vasconia.
174 d
Ægis, in Cilicia, ibi passi SS. Thalleæus et Socii
Mortyres 10 * a
In Ægypto aliquot SS. Episcopi Confessores. 29
Aeria opp. Arthesiæ. 44 c
Africa SS. Victus et Socii MM. 5 SS. Castus et
Æmilius. 130
† Agnetis monast. in Monte-Icone. 106 * c
Aicheze, forson Esich, prope Nideremb. 53 e
Alba, fluvius Lusitaniæ. 177 a
Albetum, in Italia prope Aquinum. 195 d
Alens, fluvius Campaniæ in Italia. 104 a
Alenquerium, opp. Lusitaniæ. 177 b
Alexandriæ Ægypti, S. Secundus aliique Martyres
ex S. Athanasio. 27
Amanus, mons Syriæ. 335 f
Ammoniaca regio Libyæ, in quam relegati sunt ab
Arianis 5 Episcopi Confess. 29 c
Amon, fluvius prope Faventiam, 209 d
† Anatolia in Umbria. 229 c
Andreæ Monasterium, Viennæ in Gallia fundatum.
254 d
Angeli oppidum in Umbria. Tudertinæ diac.
131 * e
Angeris sive Indria, fluvius Galliæ. 59 * b 178 e
Ad Anglianum Florentini Lombardos superant.
113 * c
Andomatunum antiquis Lingonum, civitas 244 f
ejus situs ibid.
Antiochia Syriæ S. Manahen Propheta 276. Terræ
motu quassatur 313 e 338 c Iterum terræ motu
et incendio vastatur 303 c Misere vexatur per
dæmonem 359 f, Capitur a Persis, 330 a b illa-
tum eo Corpus S. Thomæ Sali. 428 d
Apamea Syriæ, ad Orontem, prope Antiochiam.
387 c
Apate, locus prope Antiochiam. 380 c
† Apollinaris Prioratus prope Faventiam. 208 f
Apulia, Urbevetanæ diæcesis. 93 b
Aquila civ. Italiæ in Aprutio eo ultimo venit S. Ber-
nardinus Senensis. 130 * a Ibidem Mortui
Corpus honorifice reconditur 142 * c d e. Et ædi-
ficatur ecclesia in ejusdem Honorem 146 * c
novumque mausoleum. 147 * d
Aquilonis-villa, idem quod Achiron. 17 d
Aquisclinetum monasterium prope Duacum. 132 d
Arbia, fluvius Tusciæ prope Senas. 111 * f
Arborensis provincia, Calaritano Archiepiscopo
attributa. 50 * c
Aretii Superstitionem aufert S. Bernardinus.
138 * a
Aritzo opp. Sardinia. 44 * d
Arelate in Gallia S. Florentinus Abb. 38 c
Ariasarbus in Cilicia. 12 * b
Arnus, fluvius Hetruriæ. 13 * e

Asindia, sive Asnide, monasterium Canonissarum
nunc Essen 31 b
Assericum opp. Aquilana diac. 131 * e
Assianum opp. Senen. diac. 131 * f
Assisium in Umbria venit S. Bernardinus. 128 * a
Ibidem indulgentiæ Portiunculæ celebratæ. 112 * a
Atella, in Campania situs SS. Elpidius, Cyon, El-
picius. 285
Avenione erecta Ecclesia S. Desiderii Episc. et
M. 246 d
Avera fluvius apud Biturigas. 65 * e
Angia-Dives S. Valens cum tribus pueris MM. 7
Augustudunum, patria S. Desiderii Episcopi
Vienn. Martyr 254 c
Ausfargis, pagus in Carnutibus. 177 d
† Austregisili parochia in diocesi Lemovicensi. 59 * b
Autissiodori in Gallia S. Valis seu Valens Presb. 7

B

Babylonem, relegatus fuit Philo Episcopus ab Aria-
nis. 29 c
Balneoregium al. Bagnarea in Tuscia. 91 e
Barbaranum, opp. vicinum Romæ. 133 * a
Barberinum opp. in agro Romano. 105 * a
Bargoni Castrum, in diac. Parmensi. 85 * a
Bascons, vicus in Vasconia. 6 * f
Basilea, pagus prope Antiochiam. 391 d
Bausuni Castrum, prope Niciam in Provincia 41 d
Bazas, vide, Vasatum.
In Belgio colitur S. Constantinus Imp. 14 c
Bella-villa vicus Campaniæ. 94 a
Bellunum, civit. Marchiæ. Tarvisinæ. 143 b
Berardinga opp. diac. Senen. 132 * e
Bergomi in Insubria magno cum fructu prædicat S.
Bernardinus. 111 * c
Bernajum urbs Normanniæ. 144 * b
Bitontum opp. Calabria. 106 * f
Bonconventum, opp. diac. Senen. 132 * a
Bononiæ, in Italia, B. Albertus Vallumbros. Abbas
85 * d Ibidem cires pacificat S. Bernardinus
Senensis. 111 * d
Bonus hortus, vulgo Bonnard, prope Autssiodo-
rum. 157 c
Bonutum, in Vasconia. 175 f
Buva, in Calabria, an colat S. Constantinum Imp.
14 b
Braunwiller sive Brawiller monasterium prope
Coloniam Agrippinam. 48 b
Brioderus in Biturigibus. 62 *
Britannia Timotheus M. Diac. 5. An ibi colatur
Constantinus Magn. Imp. 14 a qui ibi mortuo
patre assumpsit Imperium. 17 f
Brixia civ. Italiæ S. Anastasius Ep. 57 * f et S.
Afra. 276. Prædicat ibi S. Bernardinus. 111 * b
Brixina, civitas Italiæ Subalpina. 58 * f
Brufa opp. diac. Perusinæ in Umbria. 133 * c
Bussetum Cremonens. diæcesis. 85 * d
Bustorp pagus in diocesi Paderbonensi. 8 * d

C

C æsarea in Cappadocia ubi passi sunt SS. Policu- ctus et Socii.	5
Cæsaria Provincia passi SS. Epolus, Vitus, Jo- cundus Martyres.	4
Calarona fluvius Galliar, ad quem interfectus S. De- siderius Episc. Viennensis	255 e
Cales opp. in Campania Galliar	131 b
Callinca prope Antiochiam Syriæ	389 f
Calna opp. Occitaniar	68 * e
Caloris fluvius Marchiar Tarvisinar	143 d
Cambi, in Vasconia	176 a
In Campania SS. Castus et Cassius Episc. M.M.	131
Candacoreorum regio in Galatia	448 a 450 c
Capraria insula, propinqua Corsicæ	170 f
Caprariola, in Tuscia servat habitum et libros S. Bernardini	142 * c
Caput Corsicæ, vulgo Capo-corso promontorium Corsicæ	170 b
Carbonaria Silva in Belgio	266 e
Caritas, Autissiodorensis diæcesis	83 * b
Carlaxe, Villa in Provincia	189 b
Carleolum, urbs Episcopalis in Anglia	71 e
Carnotensis diæcesis in Gallia	144 * e
Carnuti in Gallia S. Ivo Ep.	78 *
Carobrias, vicus prope Biturigas	64 * c
Caromorum civitas in Galatia	457
Carpenicum opp. diac. Spoletinæ	131 * d
Caselle castrum in Provincia	189 c
Cassa, pagus prope Antiochiam	394 c
Cassia opp. Umbriæ B. Rita 224 c et 226 e 230 a	
Cassyotis locus prope Antiochiam	360 b
Castagnanum in agro Senensi 105 * a 133 * a	
Castalii fontis prope Antiochiam Syriæ descriptio.	302 d
Castellum-novum, opp. diæcesis Dertonensis. 71 * b	138 * b
Castiglionum in Aprutio diac. Aquilanæ.	103 * e
Castrum-lacus in diac. Spoletina.	131 * d
Caucasus mons Syriæ.	302 f
Caudresse pagus Vasconiar.	175 a
Cazuubon, diæcesis Ausciensis in Armeniaco.	175 b
Ceparanum, vicus diæcesis Aquinatis	193 c
Charandama, Charandemenum, prope Antiochiam Syriæ.	352 b
Cherubini, vicus Antiochiæ.	313 f
Cifixanum in Tuscia diac. Senen.	132 * d
Civitas Ducalis sive antiqua Phalacrina.	129 * e
Citerollum in diac. Urbeveta. n.	93 a
Cisterna Mosecia locus CP.	14 a b
Coburg opp. Franconiar	57 f
Colcoriosum in Umbria	229 e
Columbarii in Tuscia novitium agit S. Bernardinus Senensis	122 * b
Constantinopolis terræ motu quatitur	348 a
Constantini vicus in Calabria, ubi colitur Constan- tinus Imp.	14 b
Cornus fluvius Umbriæ	230 d
Clusouum Opp. Tusciæ	140 * d
Clyma ad Mare rubrum quo relegatus Dracontius Episc.	29 c
Collis Scæpoli diac. Narnensis, an inde originem ducat B. Columba Reatina.	166 * c
Compostellam peregrinatur S. Bernardinus Senen- sis.	142 * b
Commun Civ. Insubriæ	128 * a 166 c
Cordubæ in Hisp. colitur S. Secundinus M.	6
Corsandone, Carnobium Canonic. Regular. in Cam- pania.	261 b

Corsicæ Primatus, quondam unitus Primatui Sardiniar.	48 * e f
Corvarium, alios Corbara in Urbeveta. n. diac.	91 b
† Crucis monasterium in Arclatensi diacesi.	39 d
Curtis Abbonis in diacesi Senonensi	159 c
Cyrus urbs Syriæ.	57 * b

D

D almatia quas Provincias diverso tempore fuerit com- plexa.	145 e
Daphne. suburbium Antiochenum et cæmeterium.	383 e Describitur. 302 d
Dertona colit S. Desiderium Episc. et M.	246 c
† Desiderii Parachiæ variæ.	246 f
† Desiderii Fanum in Lotharingia.	246 f
Dionanti, imago B. V. Mariæ miraculosa.	269 c
Donoraticum, castrum in Tuscia, ejus Comes S. Gundus	86 * b
Dunelmum, civitas Angliæ.	69 e
Duysburgum opp. Cliviar.	53 a

E

E lbora, urbs Lusitaniæ, an distincta ab Eboræ.	34 d
Elearchia, Episcopatus in Ægypto.	29 f
Eleutheuropoli in Syria exulat S. Lucifer Episc. Calaritanus.	30 * b
Elsæa vallis prope Senam in Tuscia.	113 * a
Elwanga monasterium Suevo.	246 e
Engolisma urbs Aquitaniæ S. Ausonius Episc. M.	132 c
Epiphania, urbs altera Syriæ, altera Ciliciæ.	387 d 389 a
Essen et Essendia olim Asnide, monasterium Ca- nonissarum in Westphalia	52 a
Estaveaux vicus Normanniæ circo Cadomum	36 c
Est-Angliæ Regnum, quomodo ad Westsaxones per- venerit	77 * a
Eudocias insula, exilium S. Michaelis Episcopi Synadarum.	260 f
Euthalium, prope Antiochiam Syriæ.	383 e
Exandotium, sive Exelodunum, agri Bituricen- sis.	68 * c

F

F asiana villa ad Somonam, ubi Corpus S. Desiderii Ep. primum substitit.	256 f
Faventiar in Italia monasterium S. Humilitatis.	205 f
Ferrariæ in Italia prædicat S. Bernardinus Se- nensis.	111 * c
Finchala locus-solitorius in Anglia non procul Du- nelma 69 e, ejus situs et descriptio.	72 b
Floretium Abbatia Præmonstrat. in Belgio.	131 e
Florentia S. Humilitas Abb. 201 prædicat ibi S. Bernardinus,	111 * d
Folianum opp. Umbriæ	229 b
Fontis Rogi monasterium, vulgo Fontrouge, in diac. Autissiodorensi	153 c
Fornessia Ord. Cisterciensis monasterium in An- glia.	81 c
Francum-Castrum Reatinæ diæcesis.	106 * e
Fraxineti Castrum in Provinciam 186 c a Saracenis quando captum et quando receptum.	186
Fulginium urbs Umbriæ S. Florentius monachus.	50 b S. Vincentius Episc. 6 sec. 299. A Tolila captum et eversum.
Furcella opp. diac. Aquilanæ in Aprutio	131 * c

G

G

G andersheim monasterium in Ducatu Brunswicensi.	51 f
Gandigora, prope Antiochiam.	410 c et 412 a
Gariliani arx in Campania Saracenis tradita	238 f
Gemblacum, sive Gemmelas in Belgio monasterium S. Guiberti : ejus descriptio	261 a
Gennabi Aureliorum coronatus Ludovicus VI Rex Francorum	82 c
Genua, patria S. Desiderii Episc. M.	246 a Reliquiis ejus honorato
	ibid. b
Gerdense monasterium in Westphalia.	7 * d
In Germanicia, Coele-Syriæ exulat S. Lucifer	30 * a
Germium in Lotharingia, patria S. Guiberti.	262 c
Gorziense monasterium, in quo habitavit et obiit S. Guibertus.	261 b
Graciacum opp. Gallie.	59 * b
Grimaldi castrum in Provincia.	186 c
Guarda pagus Provincie.	186 c

H

H astings opp. in Anglia.	78 d
Helenopoli catechumenus factus Constantinus Imperator	18 f
Herefordiæ urbis origo 72 * a ejus excidium sub Griffino Walliensium Rege et Algaro comite.	72 * b ibi sepulchus S. Ethelbertus Rex M.
	76 * a b c
Herisia prope Paderbornam in Westphalia, S. Saturnina et Sociæ.	7 * b
Hernopolis parva Episcopalis in Ægypto.	30 b
Hetruriæ populi diversi	91 * d
Heymenburg prope Coloniam	49 f
Hieracium app. Calabriae	14 c
Hierapolis Civ. Syriæ Euphratesiæ	414 a
Hierosolymis S. Joanna uxor Chusæ	274
† Honofrii monasterium in Palaestina	122 * b
Humonis-curia an prope Tolosam in Gallia	12 d

I

I beri Orientales	346 a
Igauna fluvius Gallie	165 d
Indense Monasterium prope Aquisgranum	46 d
Indria	59 * b
Insula Germanica, Monasterium S. Petri Celsense.	43 b
Insula vicus prope Treves in Gallia	43 b
Istorp in dioc. Paderbornensi	8 * c
Introducum in Aprutio	130 * d
Istria SS. Zebellus, Servulus, et Secundinus : ejus situs	279 c
Isorella in dioc. Brixienti, S. Anastasius	57 * c

J

J ulittæ Castrum in Provincia	189 d
--------------------------------------	-------

L

L acusianum in Provincia	189 d
Laguy in Vasconia	175 f
Landellæ in extrema Normannia S. Ortarius	36 b
Laodicea, patria S. Vincentii, Fulginatis Ep.	299 b
Laterinum opp. Tusciæ.	133 * b
Leffense monasterium O. Præmonstr. in Belgio	269 f
Lemovicum Urbs Aquitaniæ S. Lupus Episc.	172

Lerinus insula et monasterium, S. Vincentius Presb. 28 b ejus monachi non fuerunt Semipelagiani	296
Levisium insula, exilium S. Desiderii Episc.	254 f
Libanus mons Phœniciæ, prope illum natus S. Thallelaus M.	12 * b
In Libya aliquot SS. Episcopi Confessores	29
Licetum monast. in dioc. Senensi	120 * a
Lidburia Ecclesiæ S. Ethelberti donata	76 * b
Linarolum in dioc. Papiensi	192 d
Lingonum civitas, a Rege Croco obsessa capitur	247
b S. Desiderius cum aliis MM.	244
Lisa fluvius Flandriæ	44 c
Lobiense monasterium in Belgio	266 c
Lodigianus ager in Insubria	113 * c
Lomellum in Provincia	189 d
Larius lacus, prope Comum in Italia	166 c
Lubriani Castrum, in Tuscia	95 d
Luca Civ. Tusciæ obsidetur et liberatur	113 * a b
S. Silas Episc. Hibernus et Monasterium S. Justinæ	62 c
Luciacum in diocesi Carnotensi Canoniorum Regnularium	78 * e
Luggo fluvius in Comit. Herefordiæ	75 * c
Lunegiana regio Hetruriæ	113 * a
Lusitaniam Suevi possident 5 sec.	32 d
Lychnis, civitas Thraciæ	337 d
Lychnonum sive Onuphis U. Episcopalis in Ægypto	30 c

M

S ancti Macarii pagus in dioc. Burdegalensi	173 d
Magia, pagus prope Antiochiam	354 c
Mandriæ, cur vocentur monasteria	301 b c
Mansdorff antiquitas Maestede prope Coloniam	49 d
Margarita nunc Gorgona insula	170 c
† Mariæ Castellum in Umbria	231 b
† Mariæ in Malta monasterium Virginum juxta Faventiam	210 a
† Mariæ a Scala, hospitale Senis	120 * c
Marsanum Regio in Vasconia	175 c
Massa opp. in Comitatu Tudertino	97 e Patria S. Bernardini Senen.
	93 * b, 99 *, 141 *
Maures seu Mauri-Silva in Provincia	186 c
Mauritania Cæsariensis SS. Timotheus, Polius, Eutychius MM.	4
Maurus mons Syriæ	302 e
Maurus mons in Provincia	186 a
Medina a Rivosicco opp. in Regno Legionensi.	31 f et 32 b
Prope Mediolanum ecclesiam construit S. Bernardinus.	111 * b 128 * a Ibidem clarescit
	127 * e f civium ibidem laus.
	128 * a
Meduntum urbs ad Sequanum in Gallia	144 * c
Medweya fluvius Angliæ	270 d
Melas fluvius Syriæ	58 b 335 f
Mella fluvius agri Brixiani in Italia	278 f
Mens mons Galatiæ primæ	442
Menelaitus Episcopatus in Ægypto	30 b
Mentuniacense Monasterium, prope Treves in Gallia	43 b
Miliana villa in Lusitania, ubi passus S. Mantius Martyr	31 e
Monembasia urbs Archiepisc. Laconiæ	426 b
Mons-bellus locus in Provincia	189 b
Mons S. Guiberti in Brabantia, datur monasterio Gemblucensi	262 a
Mons-Guernerus in Anglia	76 * a
Mons-leonis in Umbria	104 * f 14 c 231 b
Mons-marus prope Reate	154 * f, 155 * a
Montis Majoris Monasterium prope Arclatem.	39 d
Mons	

INDEX TOPOGRAPHICUS

Mons mirabilis prope Antiochiam Syriæ, habitatio S. Symonis Stylitæ Junioris	301 ejus descriptio 302 c
Mons-niger opp. diæc. Senen.	133 * b
Montella castrum in diæc. Senensi	94 a
Monte-milo in Piceno	132 * b
Mona-politianus in Tuscia	132 * e
Montesianum in diæc. Senen.	132 * b
Mons-regalis opp. Galliæ in Condoraio	176 b
Moritonia in Santonibus, Patria S. Ausonii Episcopi Martyris	133 a
Munio fluvius, prope Florentiam	211 a
Muratum opp. Alvernæ Superioris	69 * a
Muravera in Sardinia	38 * d
Mutinæ prædicat S. Bernardinus	111 * c
Mylitorum prope Antiochiam Syriæ	354 b

N

Nannetibus in Britannia Armorica possi SS. Donatianus et Rogatianus Fratres	281, eorum intercessione obsidio solvitur 282 c
Navilius fluvius Italiæ non procul Brixia.	57 * c
Neapolis Hebræis Sichem. Sæviunt ibi Samaritani in Christianos	303 c
Neapolis Civ. Campaniæ, Episc. S. Euphebius.	238
Nemausus urbs Galliæ Narbonensis, S. Baudelius Martyr	23 * 26 *
Neronis villa vel Nocronis villa in diæc. Senonensi	159 c
Nicæa Bithyniæ ex parte terræ motu subvertitur	348 b
Nicææ Provinciæ, S. Hospitius Reclusus	40 b situs ejus et Episcopus S. Siacrius 257 b c
Nicomedia subvertitur terræ motu	348 b
Nivella monasterium et opp. Brabantix	51 f
Nonza opp. in Corsica, celebre cultu S. Juliæ V. et Martyris	169 c
Nugherium Castellum in Provincia	186 d
Nursia in Umbria, S. Eutychius Abbas.	106 * c 231 c

O

Oasis Superior quo relegatus S. Ammonius ab Arianis	29 c
Oldenheerse in diæcesi Paderbornensi	8 * c
Onuphis dicta Lychnonum, Episcopatus in prima Ægypto	30 c
Orna fluvius Normanniæ	36 c
Onellum in Umbria	221 f
Orontis fluvii Syriæ descriptio	302 e
Otriculum, Utriculum, opp. Italiæ antiquum et novum, utriusque situs	167 c
Oza, rivus prope Trecas in Gallia	43 b

P

Pachnemunis Episcopatus in Ægypto	29 f
Paganellum in Umbria	229 a
† Palladii pagus in Biturigibus	67 f
Panicale Castrum Tusciæ	97 d
Pantapolis duplex, utriusque situs	144 a
Papiæ S. Theodorus Episc. Urbs a Pipino Franc. Rege obsessa miraculose servatur	70 * e Ibidem templum adificat S. Bernardinus 108 * 111 * corpus S. Aureliani Martyris 129
Paradisus, urbs Syriæ	352 c
Parentium, civitas Istriæ	86 d
Paretonium Episcopatus adjacens Libyæ	30 a
Parma fluvius Italiæ unde civitati nomen	184 c
Passinianum monasterium Ord. Vallumbros.	193 c

Patricii villa in diæcesi Senonensi	159 e
Pelia fluvius Italiæ, circa Urbem-veterem	85 c
In Pentapoli Libyæ aliquot SS. Episcopi Confessores	29
Penthucula monasterium apud Græcos, S. Marcus Anachoreta	57 * e
S. Perpetuæ Monasterium prope Faventium	208 b
Pertba in Scotia, patria S. Guilielmi Martyris	270 b
Perusii in Umbria prædicat S. Bernardinus	111 * ultimum eo venit 129 * b ibi vivit B. Columba Reatina 149 *. Patrona dum viveret 198 *. Urbis descriptio 173 * c. Urbis sigillum 194 * a
Pescia vallis et oppidum in Hetruria	195 c
Peza fluvius Hetruriæ	195 c
Phalacrina antiqua sive Civitas Ducalis.	129 * e
Phili Episcopatus in secunda Thebaide	30 b
Phinabla, locus in Thebaide, quo relegotus Adelphius Episcopus	29 c
Phragonis Episcopatus in Ægypto	29 f
In Piceno agro prædicat S. Bernardinus	113 * d
Placentiæ in Italia natus B. Philippus	428 c f
Podium Picentiæ diæc. Aquilanæ	131 * d
Polocia, Polotska Metropolis Lithuaniæ.	236 d
Pombierum Lusitanix prope Conimbricam	173 d
Pons-Gudanus prope Carnutum	78 * f
Poranum in diæc. Urbeveta.	91 e
Porphyreone Justinianus templum construxit	305 a
Poso, fluviolus Galliæ	59 * b
Pratum, oppidum Tusciæ	98 * f
Prisciniacum in Gallia Lugdunensi, Corpus S. Desiderii Episcopi	255 e

R

R assolum <i>Ordin. Vallumbrosani Abbatia in Apennino.</i>	202 e
Ravennæ <i>S. Marcianus Episc. M. 128 S. Martyria vel Martyrius</i>	6
Reate in <i>Umbria patria B. Columbæ Virg. 153 * a Ibidem celebrata Canonizatio S. Dominici. Dicitur habere Corpus S. Barbaræ V. et M. 153 * a</i>	
Regium <i>Civ. Calabriæ 14 c ibi concionatur S. Bernardinus</i>	111 * c
Rhegium <i>urbs Thraciæ. Subvertitur terræ motu.</i>	348 b
Rhosus, <i>urbs Syriæ</i>	303 a
Rimuiacum <i>in diæcesi Senonensi</i>	160 e
Rivus turbidus <i>Castrum in Provincia</i>	189 a
Roffæ <i>in Anglia S. Guilielmus Martyr.</i>	270 d
Romam <i>peregrinatus Offa Rex Merciorum</i>	76 * c
<i>In Romandiola collapsam Religionem restituit S. Bernardinus Senensis</i>	113 * d e
Rosopolis <i>in Cilicia</i>	307 c
Rossana <i>opp. Italiæ inter Parmam et Regium.</i>	209 c

S

Sabis fluvius Hannoniæ	131 e
Sagumense Monasterium in Regno Legionis ubi caput S. Mantii	32 a
Sais Episcopatus in prima Ægypto	30 d
Salavelt opp. ad Salam fluvium in Thuringia	54 f
Salernum translata Reliquiæ SS. Elpidii, Cyonis, Elpicii	286 a
Salona urbs Dalmatiæ	145 a et 147 c
Saltzo vulgo Soltz in Franconia	58 b
Salvigniacum in agro Borboniensi	68 * c
Sambus prope Antiochiam	372 c
Sancti Patris opp. diæcesis Aquinatis	193 c f S. Fulcus.

AD TOMUM QUINTUM MAJI.

San-Sospir Peninsula Provinciæ	41 b
Sardilus opp. Sardinia	38 * d
Sardinia quomodo ad Aragonem pervenerit	48 * c d
ejus Primas Episc. Calaritanus	48 * e f
Sassaris civitas Sardinia	45 * d
Schedia Episcopatus in Ægypto	30 b
Scopulus Mons prope Antiochiam	302 f, in eo monasterium.
	418 b
Segianum opp. ubi primum cepit concionari S. Bernardinus	122 * b, 131 * f
Segusium opp. in Alpibus restitit Constantino Magno	18 e
Seleucia altera in Syria, altera in Isauria	365 f et 367 a
Sempringamum monasterium in Anglia	12 d
Senatoris monasterium Papiæ	129 f
Senis oriundus S. Bernardinus, 91 * a	129 b Ibidem cum fructu prædicat
	112 *
Senogallia civitas Piceni	228 d
Severa pagus prope Antiochiam	341 f
Sicilia colit Constantium Imp.	14 a
Silargius oppidum Sardinia	38 * e
Slavorum; gens qualis fuerit	56 e
Soina, quo relegati ab Arianis Hierax et Dioscorus Presbyteri	29 c
Solemniacense monasterium in agro Lemovicensi	172 e
Sora civ. in Campania	131 b
Spoletum civitas Italia	104 * d
Stacerva locus prope Bituricam in Gallia	178 a
Staffora fluvius Italia inter Papiam et Dertonam	185 b
Stivalis villa prope Biturigas	64 * c
Sutveno, Sutphania Comitatus in Belgio	51 e
Sura civitas Episcopatus Syria	385 f
Synadarum urbs in Phrygia, Episc. S. Michael	259

T

Tabia urbs Galatia cui affingitur Martyrium S. Meletii et Sociorum	432 c
Tanis Urbs Ægypti	30 b
Tarba, sive Tarbia Metropolis Guasconia S. Missolinus M.	300 a
Tartuliensis villa in Sardinia.	56 * b
Tasus Insula, exilium S. Nicephori Patr. C P.	260 f
Tergestum urbs Istria, patria S. Servuli.	280 a
Theate civ. Aprutii S. Eleutherius	43 c
In Thebaide Superiore exulat S. Lucifer.	30 * b
Thionum in dioc. Aquilana.	131 * b
Thmuis urbs Ægypti 30 Varia ejus nomina, 145 b	
Ibidem passus S. Donatus et Socii	144
Tiberinus vicus, prope Antiochiam	408 b
Ticinus fluvius Insubria	111 * b
Tolosæ in Gallia S. Hilarius Episc.	11
Tonaburg Castrum prope Treviros	53 d
Tornodorum civitas Gallia	165 a
Trecis in Gallia S. Maurelius Presb.	43
Treviri restaurari cepti sec. 4	24 a

Turbia vicus dioc. Nicæensis in Provincia	41
Turnhoutum in Campania Brabantica	261 b
Turris Castrum in diocesi Urbevetana	94 b
Tuscia laudes.	110 * f

U

Urbs-vetus vulgo Orvieto	83 c
Ursaria in Umbria dioc. Cortonen.	132 * a

V

Vallis-lilii sive Vallilia monasterium in agro Senonensi, vulgo Vareilles	137 f
Vallis umbrosæ monasterium in Hetruria.	84 * c
Valvense opp. prope Aquilam	131 * b
Vasatum vulgo Bazas in Gallia ad Garumnam	173 b
Venetiis prædicat S. Bernardinus	111 * c
S. Venantii opp. in Arthesia.	44 c
Verona urbs Italia S. Anno Episc. 258 S. Lupicinus Episc. 152 Ibidem prædicat S. Bernardinus Senensis	111 * b
Vespriniensis diocesis in Hungaria	143 * f
Vesuntione an transierit Constantius in Maxentium movens.	20 a b
Via-Cava Castrum Provinciæ	189 d
Viennæ Austriae Variæ Sanctorum Reliquiæ opud Carmelitanas.	8
Vienna Gallia S. Desiderius Episc. M.	253
Villa-nova in regno Legionensi, ecclesia S. Montii	31 f
Vincenna fluvius apud Pictavos	66 * c
Viqueria civ. Italia	185 b
Virunum opp. Dominii Veneti	140 * a
Viterbii concionatur S. Bernardinus	112 * a
† Vitus oppidum Sardinia	38 * d
Volaterræ tabula Nominis Jesu a S. Bernardino curata	139 * a b
Vulsinum in Umbria dioc. Urbevetana	132 * f
Vulteranum Castrum	131 * f

W

Wastinensis pagus vulgo le Gastinois	160 a
Wellestrem locus in Anglia	71 a
Wilsingham sive Wilsingam in Anglia	72 a
Wirus fluvius Anglia	70 a

X

Xantis opp. Clivia Santen	57 b
---------------------------	------

Y

Yberge vicus Morinorum in Flandria	44 c f
Ysosium vicus diocesis Aquensis in Vasconia	175 a

Z

Zugri Episcopatus Libya	30 b
-------------------------	------

INDEX ONOMASTICUS

IN TOMUM V MAJI.

A

Abiectinus, *abiegnus*
 Abradicare, *separare*
 Absolutus, *desperatus de vita*
 Abyssare, *inmergere*
 Accidentiæ, *symptomata*
 Acephala, *tyrannus*
 Aculea, *cuspidis campanaria*
 Adminiculus, *minister*
 Admiraldus, *Archithalassus*
 Adtinxi, *attigi*
 Advigilium, *Laudes Matutinæ*
 Advocare, *patrocinari*
 Afror, *acidus factor*
 Agrumina, *olera*
 Ἀζούδης, *mensa*
 Albarellus, *calathus ex albo vimine*
 Aldii et Aldiæ; *vernaculi, æ*
 Alietas, *diversitas*
 Allegorizare, *allegoriam explicare*
 Alumna, *nutrix*
 Ἀπογγίνετος, *sincerus*
 Ampullæ, *convitia, Franc. pouilles*
 Analogium, *pulpitum, ambo*
 Anatr pe, *vomitur*
 Auchia, *coxendix, Anchæ lumbi*
 Angariæ, *molestiæ*
 Angariare, *affligere*
 Anula, *vetula*
 Anziani, *Senatores*
 Aporia, *pro aporrhœa, defluxus*
 Appodiare, *sustentare*
 Arancium, *pomum aureum*
 Archigenus, *medicus*
 Architector, *architectus*
 Ἀρχὴ, *theatrum*
 Arpenma, *jugum*
 Assis, *asser*
 Aurigare, *gubernare*
 Azurinus, *caeruleus*

B

Baccalarius Theologiæ
 Baldachium, *umbella*
 Bannus, *decretum*
 Barn, *lectica*
 Barile, *vasculum*
 Berlingotii, *scribitæ*
 Berretinus color, *griscus*
 Biretum, *pilcolus*
 Birotum, *carruca*
 Bitumitus, *bitumitonus*
 Bladum, *frumentum*
 Braerium, *herniæ vinculum*
 Βραχίον, *braccæ*
 Brodium, *jusculum*

C

Camasinus, *ex subtili lino*
 Camisia, *interala*
 Canana, *Cantina, celle vinaria*
 Canistrula, *parrum canistrum*
 Canfalon, *Confalon, vexillum hinc Canfalonerius*

Sardis

Captivellus, *misellus*
 Pro Capillo, *pro nihilo*
 Care, *libenter*
 Caristia, *Caritudo, caritas annonæ*
 Carpentaria, *ars, fabrilis*
 Cavilla pedis
 Caumenia, *id est, chameunia, humi cubatio*
 Cerasones, *cerasa majora*
 Cereostata, *candelabrum*
 Cerusicius, *chirurgus*
 Cessim, *sensim*
 Chorizare, *tripudiare*
 Χρησμοδοτεῖα, *beneficentia*
 Chryseus, *aureus*
 Ciaddæ, *azymæ crustulæ*
 Cicindelia, *luminaria*
 Clarare, *illustrare*
 Claveus, *clavo factus*
 Cokerman, *Scotice Inventitus*
 Colera, *an morbus ictericus?*
 Collaterare, *ad latus alivui sedere*
 Combustio, *conturbatio*
 Compatriota, *civis*
 Concambium, *commutatio*
 Confessoratus, *officiuna Confessarii*
 Conquestum, *acquisitio*
 Conthoralis, *uxor*
 Contrata, *vicus*
 Convalere, *convalescere*
 Conventiunculum, *conciliabulum*
 Copula, *pilcolus*
 Coriatus, *religatus*
 Crassari, *intumescere*
 Cratera, *ampulla*
 Crucia, *furcilla axillaris*
 Cuba, *dotsum*
 Cubuclesius, *an Mansionarius ecclesiæ?*
 Cultellum, *cultellus*
 Cultra zendadi, *culcitra linea*
 Cultrum terræ, *jugum*

D

Debriatus, *inebriatus*
 Delubrum, *fons baptismalis*
 Diffidatus, *desperatus*
 Diminutus, *pusillanimis*
 Dismembrator, *distractor*
 Dominicatus, *dominium*

E

Effodiri, *effodi*
 Enxenium, *Exenium, munus*
 Ἐτεροφθαλμίαι, *præstigiæ*
 Eruderatus, *expurgatus*
 Eulogium, *prædicto*
 Exarsus, *incensus*
 Exorditus, *exorsus*
 Ἐξέρχεται, *Exercitus*
 Expertus, *passus probatus*

F

Factura, *necromantia*
 Fastiditus

Fastiditus, *tædio torpescens*
 Fastus, *ornatus*
 Feminula, *muliercula*
 Fenestrula, *fenestella*
 Filocaptus, *amore captus*
 Fistulitus, *carcinomate infectus*
 Flasculus, *phiale*
 Forestum, *jus venandi*
 Formula, *reclinatorium orantium*
 Fortellitia, *munitia*
 Franciosus, *Franciscus*
 Freda, *tabella in sacris danda ad pacem*

207 * d Matrona, *patrona*
 155 * f Mausæolum, *sepulcrum*
 60 * e Mazzerius, *clavæ portitor*
 192 * e Melodima, *musica*
 102 e Mercantia, *merx*
 203 * c Metatus, *territorium, diversorium*
 98 f Micatus, *ursi vox*
 60 a Miliarium, *pandus 1000 librarum*
 60 * d Minorata, *imminuti pretii jus*
 207 * b Mirta, *myrtus*
 191 * a Mugitiæ
 67 * e Mundibordis, *tutar, advocatus*
 Myrmicoleo, *formicarum vorator*

359 d
 184 f
 154 *
 157 f
 166 * e
 26 * l 42 c
 57 a
 221 * d
 78 * f
 217 * a
 158 * d
 59 b
 202 * c

G

Gastrimagia, *gula*
 Gatra gattus, *felis*
 Gioba, *tuber*
 Gratae, *crates*
 Guatum, *glostum, herba tinctoria*
 Γυνή, γυνή
 Gutta, *podagra*
 Gutta serena, *morbus in oculo*

193 * b
 190 * e 199 * f
 84 f
 171 * d
 156 * a
 384 e
 220 * d
 104 * f

H

Hemigranea dolor medii capitis

I

Icona, *imago*
 Idolatria, *idolatrans*
 Imboscata, *insidiæ militares*
 Immobilitare, *immobilem reddere*
 Importunium, *importunitas*
 Incisorium, *navacula*
 Incontinuitas, *incontinentia*
 Integrissimus, *integerrimus*
 Intepiditus, *tepefactus*
 Interponere, *procrastinare*

116 * b

204 * b
 99 * d
 202 a
 189 * e
 180 * d
 42 * f
 162 a
 212 * c
 187 * c
 197 c

J

Jubæ, *zizyphæ, pruna Africana*
 Julep, *decoctum ex herbis*
 Jugitas, *assiduitas*

173 * a
 211 * a
 163 a

K

Kανδήλα, *candela*
 Katicolatus, *craticulatus*
 Κοιβουλλεῖον, *cubiculum*
 Κοιβικουλάριος, *Cubicularius*
 Κωνφέκτωρ, *carnifex*

413 b
 200 d
 149 e
 149 e
 444

L

Labandago, *balistæ genus*
 Lagenuscula, *laguncula*
 Laterina, *latrina*
 Λεγτικάριος, *Lecticarius*
 Licentiare, *dimittere*
 Limare, *oblique intueri*
 Lycisca, *canis venaticus ferox*

34 * a
 184 * f
 201 * b
 409 * c
 174 c
 265 b
 57 a

M

Mafors, *peplum*
 Malenconicus, *melancholicus*
 Malleare, *tnadere*
 Mandya, *chlamys*
 Manentes, *villici*
 Mantellina, *Mantellum chlamys*
 Massaricinus, *Massarius, colonus*

4 * e
 187 * f
 115 * a
 303 e
 68 b
 173 * b 205 * f
 68 b

N

Naibum, *fritillum*
 Nasistergium, *emunctorium linteam*
 Nephias, *Euraboreas*
 Nihilitas, *nullitas*
 Nictorium cataplasma, *ruptorium*
 Nobilista, *nobilis seminarii alumnus*
 Nomen, *persona*

111 * e
 180 * e
 205 * e
 105 a
 178 * c
 174 * e
 283 b

O

Objurgiosus, *abjurgatorius*
 Occursus, *obveniens*
 Οδοστασία, *insultus latronum*
 Opitulamen, *juvamen*
 Ὀψέριον ὀψιεύειν, *obsequium, obsequi*
 Organeus, *organicus*

136 * f
 116 * f
 405 c
 155 c
 425 c
 109 * f

P

Panorum terræ, *an jugerum*
 Paradisus ecclesiæ, *atrium*
 Parvissimus, *exiguus*
 Passor, *patiens*
 Pater nostra, *corollæ precatóriæ*
 Pavonacius color, *violaceus*
 Pelteolus, *notula*
 Pereclixion, *Cerrus arbor.*
 Peregrinagium, *peregrinatio*
 Περίσσις, *remissio*
 Perities, *notitia*
 Petia, *pars*
 Phalanga, *phalanx*
 Phalera, *ephippium*
 Philocaptus, *amans*
 Phitonizare, *Pythonizare, agi per spiritum insiden-*
 tem
 Physicus, *medicus*
 Pietantia, *portia monastica*
 Pinsare, *pinsere*
 Pinzocha, *Tertiaria alicujus Ordinis*
 Piscaria, *piscina*
 Pittacium, *scheda, epistola*
 Platellus, *scutella*
 Pleuris, *pleuritis*
 Plumecula, *plumula*
 Plus, *majus*
 Podium, *sustentaculum*
 Polyandrum, *sepulcrum*
 Pontificare, *Pontificatum gerere*
 Postilimia, *porta*
 Φούρνος, *furnus*

153 * f 206 * e
 163 * b
 20 * f
 171 * c
 68 b
 282 f
 214 * b
 135 * c
 187 * e, 190 * c
 210 * f
 103 c
 167 * d
 158 * d
 76 a
 60 * d, 71 * a b
 98 * f
 193 a * 194 e
 207 c
 158 * a
 205 * f
 164 c
 290 a
 200 * a
 446
 164 f, 188 c
 149 d
 78 * b, 60 b
 211 b
 210 * c
 104 * d
 3 T. Providitor

INDEX ONOMASTICUS

Providitor, provisor	103 c	᾽Σπεκουλάτωρ, spiculator	13 * a
Προποστολή, procursus	417 b	Spicum, nardus	210 * d
Pulta, puls	205 * b	Splendificus, illustris	156 f
Puncta, pedis extremitas	115 * f, 116 * d	Stafetta, tabellarius	199 * e
Πυρίθω, incendo	147 d	Stallus, hospitium	164 * e
Q			
Quæstuaræ, emendicare	104 f	Stamina interula ex lino et lana texta	85 b
Quinternus, complexus 5 foliorum chartæ	225 * c	Stampæ, scabella	117 * a
R			
Recidivare, relabi in morbum	181 * c	Σταυρίδ, candelabrum	417 b
Recommittere, commendare	195 * c	Staurophoria, cruces ecclesiæ	157 c
Refloridus, iterum florens	175 * b	Stellutiæ, stellulæ	155 * b
Remansus, remanens	247 e	Stimolatus, fervens	110 b
Repuberare, iterum vegetari	175 * b	Stropiatus, mancus	192 a
᾽Ρινορυγέω, decipio, per nares duco	20 * f	Stupitus, stupefactus	160 * b
Ribaldus, scelestus	135 * d	Subagitare, subdubitare	208 * c
Ripa, rupes	97 b	Submontoria brachiorum, axillæ	220 * b
Rivalis, in modum rivi profluus	27 * e	Succare, sugere	170 * c
Rosatum Pascha, Pentecoste	213 * b 384 a	Sundrium, un fretum?	68 b
S			
Σάβαννα, linteamina	400 f	Superesse, instare imminere	109 e
Salseratus, ferus	277 f	Superstes, præfectus	99 d
Sandrinm, arenaria	68 b	Suspectio, spes, fiducia	64 * f
Scabellizare, pedes sustinere	77 d	T	
Scamellulus, scabellum	239 a	Tantillulus, tantillus	68 * f
Scarlateus color, ruber	92 e	Tina, vas ligneum	103 * b
Scinifex, cynips	196 * e	Tincta, littera	53 * f
Scotta, nullæus ferreus ad molarem lapidem acuen-	62 * f	Tobalia, mappa	98 * f
dum	96 e	Tormentare, cruciare	204 * c
Seca, serra	68 d	Tortitudo, curvitas	265 a
Sedimina, habitationes	43 * a, 40 f	Totennis, totidem annorum	182 * c
Σελλα Σελλίον, sella	108 a	Traspol, operimentum	41 * f
Sentimentum, sensus	182 f	Triumphales charticellæ, id est lusoriæ	97 * e
Sequentiæ, in Missa unde	182 * d	Tristus, pravus	197 * 367 a
Serreus, in modum serræ dentatus	205 * f,	Trutannicus, scurrilis	158 d
Signeta orationis globuli serti precatorii	207 * f	Turachium, epistomium dolii	107 * b
Signetum, signaculum	205 * f	Tuscus, rudis	155 * b
Σίγνον, signum	187 a	U	
Σκριτάριος, Cancellarius	386 d	Urbicus, civis	184 c
Solatiose, per jocum	208 c	V	
Solevare, sublevare	210 * d	Væcordia, præcordia	207 * d
Soma, corpus	157 f	Vasallus, subditus	92 f
Sonalium, nota	209 b	Vegeticulus, doliolus	89 d
Sororissa, moniolis	164 * e	Veges, dolium ligneum	* 178 e
Sotulares, calcei	154 * e * 165 * a	Veternus, antiquus	162 d
Sparzata, septum clatratum	190 e	Θηκάριον, theca	423 b
		Viare, ambulare	161 f
		Vibramen, coruscatio	165 a
		Volta turris, cavea	96 d

INDEX MORALIS

IN TOMUM V MAJI.

A

Absolutio magno peccatori statim a confessione impertita a S. Symeone Stylita 387 d
 Abstinencia S. Ortarii 37 ac B. Joannis Bonvisii 109.
 Abstinencia B. Columbæ ab omni fere ciba ei potu exploratur 185 * b c defenditur 186 * c d, Ostenditur non fuisse naturalis, nec diabolica, sed n Deo 187 *. Eadem Beata Abstinenciam adhuc in utero materno visa diligere 153 * b. Abstinenciam suam confessarii iudicio subiecit 192 * d. Vide cibus, jejunium.
 Adolescentia pie transacta a S. Donato 146 d, a S. Bernardino Senensi 93 * a b, a S. Baudelio 26 * c, A B. Erenfrido ut Principem decebat 50 e. Adolescens S. Ortarius annorum duodecim fit monachus 36 e
 Adversitates pro Deo ferre quantum prosit, moriens docet B. Joannes Bonvisius 124 d. In Adversis suas non deserit 254 f
 Adulterium causa proditionis in Regem adulterum 187 e. Adultero Regi resistens S. Ivo Episc. Carnotensis varie vexatur 80 * d e
 Ex Agricultura ad Episcopatum assumptus S. Desiderius 246 a
 Alapam patienter excipit S. Thomas Salus 434 d
 Ambitio Episcopatus punita 70 * f
 Amentia sanata per intercessionem S. Quiteriæ 175
 Ab Amico proditur S. Petrus Parentii 88 f, 89 a
 Amissa chlamys repetitur intercessione B. Columbæ Reatinæ 165 * b
 Ampulla Remensis ad ungendos Reges (ut fertur) per columbum allata 152 * c
 Ancilla virtuosa S. Julia 170 b
 Angelus in forma mulieris ministrat S. Godrico 71 d, Idem Sanctus Angelis familiaris 84 c. Angelus equum adducit S. Humilitati iter agenti 210 e, eidem panem album adfert 210 e, eandem de nocte educit monasterio 208 d: per aerem transfert B. Columbam aliosque varios 169 * a b. Angeli in natiuitate B. Columbæ apparent 153 * b: Eandem ad Communionem ducunt 162 * f Assistunt S. Symeoni Stylitæ miracula patranti 327 e, et contra dæmones 361 f, eumque associant a discipulis derelictum 333 d. In Angelos lucis se transformant dæmones, ut Communionem B. Columbæ impediunt 163 * c. Angelus Custos clientem ad Symeonem Styl. mittit ut sanetur 337 e, Angeli custodis cura pro eadem Sancta 314 b: cui et mortem prædicat 396 c. Angelos Custodes duos habet S. Humilitas, et quomoda se erga eos gesserit 215 c d
 Animæ medelam adferre canatur S. Symeon Stylita, dum medetur corporibus 341 d e. Idem ostendit quandoque expedire animæ ut corpus obsident dæmon 388 a b
 De Antichristo, ut brevi adfuturo, prædicare quantas turbas excitet 138 * b c
 Apum examen in ore S. Ambrosii infantis, præsagium futuræ eloquentiæ 153 * f
 Apostolis comparatur Constantinus Magnus Imperator, et quare 13 d e
 Apparet Christus Constantino Magno Imperatori 18 a, Symeoni Stylitæ apparet Missam celebrans 351 d e. Apparet Spiritus sanctus in Columbæ specie, et S. Donatum Episcopum creari facit 151 c. In specie mellis et columbæ S. Symeoni Stylitæ 322 c

323 d, item in specie ignis 324 a. Apparet B. V. Marin S. Bernardino, ejus Coronam recitanti 90 * e. Et S. Marthæ matri S. Symeonis, de filii gloria eam docens 405. Apparet S. Joannes Baptista S. Godrico 84 a. Apparitiones Sanctorum variæ, factæ eidem Sancto 77 d 79 a
 Aquam benedictam fugit dæmon 82 c. Quandoque eandem non horret 74 a. Aquam miraculose procurat S. Symeon Stylita 344 a b c. Aquis frigidis se immergit ut tentationes superet S. Godricus 738. Aquis imperat idem Sanctus 74 d. Aquas in pallio trajicit S. Bernardinus 141 * c d
 Aquila biceps pro tessera Imperiali, quando usurpari cæpta 49 * b
 Arbor miraculose crescens, deinde in Crucis formam pietate populi curvata, alio loco plantari non permittitur a Deo 77 * a b
 Arcæ Noeticæ allegorica comparatio cum Ecclesia 151 * f
 Ars lapides cædendi divinitus infusa 349 e f
 Asellum suum præ se honorari dicit S. Bernardinus. 129 * e f Asino insidens S. Symeon Stylita salutudinem adit 334 c
 Avaritiam discipulorum suarum increpat S. Symeon Stylita 331 d, 343 d
 Angurium futuræ Sanctitatis B. Columbæ in Innocentia puerili 161 * f
 Aviculam videt cum Monachis canentem S. Symeon Stylita 355 d
 Aulicus pius B. Austregisilus 60 * b
 Austeritatis securitæ signa ostendit infans duarum, deinde quinque annorum S. Symeon Stylita 313 d e vide Pœnitentia.

B

Balnei usus an aliquando prohibitus 53 d
 Baptismus Constantini Magni Imp. et ritus in eo servati 14 e f 15 a b. Ad Baptismum B. Columbæ Virg. columba advolat 323 * d Baptismus sanguinis S. Rogatiani M. 283 e f
 Barbæ pilos evellit dæman S. Symeoni Stylitæ 359 d
 Belluæ non impetunt Martyres, sed defendunt 150 f
 Blasphemi in S. Symeonem Stylitam puniti 392. a b 394 c, 418 b c. In S. Bobonem 189 f, in S. Martirem 91 e 93 a, aliosque Sanctos 77 * f, 78 * a
 Blasphemus in S. Symeonem Stylitam correptus a dæmone moritur 388 a b, alius a dæmane obsidetur 388 c, tertius punitur et misericordiam consequitur pœnitens 425 d e
 Breviarii lectiones Historicæ, non semper certissimæ fidei, apud auctorem Vitæ B. Columbæ 183 * c

C

Cœli speciem videt adhuc vivens S. Symeon Stylita 362 c d Cantu Cœlesti recreatur æger S. Godricus 84 c
 Calamitates propter peccata immitti docet S. Symeon Stylita 331 d
 Calceos numquam gestare voluit B. Columba 165 * a
 Calumniam patitur B. Columba propter obsequium agro Confessario exhibita 178 * et levitatem aliquam suarum novitiarum 192 *, item quasi verbo contumelioso inter reprehensiones usa 197 *. Calumniato-

res

- res nominant hæretici Catholicos, cum respondere nequeant argumentis eorum 33 * c
- Campanula nullo pulsante vocat ad orationem 73 d
- Candelam ad sepulchrum suum accendi jubet S. Martho Symeonis mater 413 e. Candelarum usus ad sepulchra Sanctorum seculo 6 miraculis probata 413 d e
- Canfalonerius alias Confalonerius Ecclesia Romanæ quis sit 48 * b
- Capita inter manus Martyrum decollatorum pingi solita, occasionem fabulis dederunt 133 c
- Capsa argentea Missa a Rege Francorum Ludovico XI, pro S. Bernardini Reliquiis 147 * a b, eam aufert sacrilege Philibertus Aurantii Princeps, sed non impune 148 * b c, nova fabricatur 148 * d
- Captivi liberati ad Invocationem S. Symeonis Stylitæ. 333 f. Et intercessione S. Desiderii Ep. 255 c
- Captivis liberandis studet S. Bernardinus 109 * b, 125 * e.
- Carbonem nigrum et ardentem evomit energumena liberanda 106 * d
- Cardinalitia dignitas recusata a Nicolao Alexio Perusino Ord. Prædicatorum 150 * b
- Caritas erga Deum B. Joannis Bonvisii 106. Caritas erga omnes S. Godrici 74 b. Ex Caritate, petenti etiam demoni dat S. Godricus 82 b. Verbum, Caritas, demon pronuntiare non potest 82 b, Caritas, erga pauperes miraculis illustrata 33 c d, Vulneratis exhibita a S. Martha 402. Caritas erga discipulos S. Symeonis Stylitæ 357 d. Idem illis Caritatem fraternam commendat. 351 e f
- Carnis tentationes molestas patitur S. Symeon Stylita. 325 d tolerandas docet S. Bernardinus 123 b
- Castitas B. Ritæ 227 b Castitatis Symbolum cingulum album, ab Angelis datum B. Columbæ 156 * f
- Castitatis amore etiam Sororem fugit S. Godricus 77 c. Castitatem vident plures virgines hortatu S. Symeonis Stylitæ 341 f
- Cella arcta, obscura, squallida et incommoda B. Columbæ Reatinæ 192 * c, 201 * b
- Censum annuum, dictum Romepeny et Peterspeny, Romanæ Ecclesiæ donat Offa Rex Merciorum 76 * c
- Cereum accensum tenet S. Symeon Stylita dum orat 326 a. Cereos accendendi ritus in honorem Sanctorum 6 seculo 330 c
- Cherubimorum Statuæ, Antiochiam Hierosolymis delatæ 313 f
- Cibo per septem dies et plures abstinet S. Symeon Stylita 314 c. Idem, ut sine Cibo vivat a Deo petit et impetrat 329 d, itaque per plures annos vicitat 397 d. Cibum in loco deserto S. Donato Deus suppeditat 147 c Cinere Cibus condit B. Columba 156 * d Cibus in cæquis distribuendi ritus 401 e
- Cilicium gestat quinquennis B. Columba 154 * e
- Cingulum album, symbolum castitatis, ab Angelis B. Columbæ donatum 156 * f
- Circulus ferreus ejusdem B. Columbæ 182 * b
- Cœna frugalis et hilaris S. Bernardini Senensis 128 * e f.
- Cogitationes pravas pellendas docet S. Symeon Stylita 321 e, et Cogitationes aliorum secretas novit 342 a.
- Cognomina medio post casum Romani Imperii avo in usu non fuerunt 167 d e
- Colloquio pio ad virtutem incitatur S. Bernardinus 118 * 1. B. Columba ad virtutem coactaneos hortatur 156 * c
- Coluber per os hominis ventrem ingressus pellitur a S. Symeone 365 f
- Columbæ proprietates 152 * c Applicantur B. Columbæ Reatinæ 173 * c, 180 * f, 193 * d, ob Columbam ad Baptismum ejus advolantem id nomen ipsi imponitur 153 * d, per Columbam ampulla Re-
- mensis allata creditur ad unctionem Regum 152 * c, In Columbæ specie Spiritus supra S. Gregorium apparet, et S. Scholastica in specie columbæ Carlos penetrat 152 * item S. Amator Episc. 153 b
- Columnam 40 pedum ascendit S. Symeon Stylita 324 b, altiore aliam eidem erectam Christus ipse sanctificat 351 d e, hanc ille solenniter ascendit 351 f.
- Comam abscindit, ne maritum accipere cogatur, B. Columba Reatina 157 * f
- Comitas morum S. Bernardini Senensis 109 * d
- In Commercii candor et sinceritas S. Marthæ 401 e
- Communicat pie singulis mensibus et festis Deiparæ B. Columba 159 * f. Communio frequens S. Marthæ 6 sec. 400 b c. Communio quotidiana S. Martii M. 33 c permittitur etiam B. Columbæ 161 * e. Miraculo approbatur 162 * e f, 163 a f. Ratione defenditur 157 * c. Communionem B. Columbæ multimodis impedire conatur demon 162 * d 163 * e. Ad illam Angeli ducunt Beatam 162 * f. Communionem quotidianam integram Quadragesimam transigit B. Columba 163 * d. Communionem indignum publice repellit S. Symeon Stylita. 386 b
- Confessarii imprudentis famæ consulit B. Columba 181 * f Confessarie suas penitentias eadem revelat 182 * a. Ejus judicio subjicit suam abstinentiam 197 * c. Confessario quam necessariam experientiam rerum spiritualium 202 * d. In Confessarium B. Columbæ suscitatur demon Calumnias, ut o dirigenda Beata desistat 164 * e
- Confessio generalis suadetur B. Columbæ 181 * d. Ejusdem frequens Confessio defenditur 196 * e. Confessionem peccatorum præmitti jubet a parentibus, ut puerum sanet, S. Bernardinus 98 * b. a Confessione statim absolutionem impendit magno peccatori S. Symeon Stylita 386 c, 387 d e
- Confidentia S. Luciferi, Constantium Imp. arguentis 29 * e, 30 * c d, 31 * a b c
- Confraternitas disciplinatorum Senis 93 * f, 149 * d. Alibi S. Itisbergæ 44, 45
- A Consanguineis persecutiones patitur B. Columba 158 * d e f. Consanguineos fugit B. Joannes Bonvisius 119 c d
- Conscientiæ teneritudo in B. Columba 158 * f
- Constantia S. Thallewi Mart. 12 *, 20 *
- Contemplatio a Solo Deo docetur, non ab homine 114 c
- Contumelias patienter sustinet S. Joannes Parmensis. 182 c. Contumeliose morbum proximo exprobrans, eadem affligitur 385 f
- Conventicula clom hæretici celebrant 87 c
- Conversationem cum secularibus fugit B. Joannes Bonvisius 113 c
- Conversio mira SS. Macarii et Theodori Cubiculariorum Diocletiani 149 b Conversio infidelium Hungarorum per S. Guibertum 266 e
- Corpus incorruptum, vide Incorruptum : Corpora Sanctorum, vide Reliquiæ.
- Crines S. Symeonis Stylitæ viventis, tamquam Reliquiæ in altari positæ, miraculis clorent 363 e Crines miraculose renati ope S. Symeonis 384 b
- Crux in Cælis apparet Constantino magno Imp. 18 a b. Fulgida et radiata apparet supra Corpus S. Guiberti. 268 f et super cellam B. Columbæ Crucifixus 168 * b. Crux defendit in periculis S. Symeonem Stylitam 332 c. Crucis fulgentis instar post mortem apparet S. Martha 404 a. Crucem hujulantis Christi imago divinitus allata B. Columbæ 213 * a. E Cruce Christus apparet S. Godrico 76 e f. Idem Sanctus, Cruce ex altari ruente, mortem imminentem Episcopo vaticinatur 76 c d. Crucis Sanctæ partem aliquom miraculose accipit S. Symeon Stylita 417
- Crucis signo plurimos sanat S. Symeon Stylita 335 d.

Circumsessum a dæmone 395 c. *Dæmoniacos* 328 a. *Debilem* 317 e. *Manum putrescentem* 393 f. *Cæcos illuminat* 390 c. *Ægrum sanat* 391 e f. *Signo Crucis donum Castitatis confert monacho* 374 c. *Dæmonem expellit* 350, *paralyticum sanat* 396 a. *Alium debilem* 335 d, et *aliud dæmoniacum* 378. *spectra fugat* 316 c. *Et dæmonem superat* 326 b. *Signo Crucis aridum brachium sanat S. Hospitius* 42 b. *Cæcum et energumenos sanat* 42 d e: *S. Humilitas eodem signo vulnus curat* 208 d, et *Scrophulam* 213 e, *panem multiplicat* 212 f, et *agram sanat* 210 d. *Signo Crucis pluviam prædicanti importunam sistit S. Bernardinus Senensis* 98 * d, *lapsum et ulcerosam sanat idem Sanctus* 141 * a b. *Aridum brachium restituit S. Theodorus Ticiensis Episc.* 70 * e *Crucis signo munitus Arnum exundantem transit S. Joannes Parmensis* 183 a. *Draconem interficit S. Servulus* 280 c. *Efferati touri intescunt* 277 e. *Cæco visus restituitur* 369 e. *Signum Crucis fugit Dæmon* 84 e. 160 b, et *virtutem ejus confitetur.* 377 f
Currus lucidus e Cælo apparet S. Symeoni Stylitæ 362 c.

D

Dæmon, in quibus draconi similis 170 * d. *Quo pacto amicos suos remuneret* 360 c. *Variis modis S. Symeonem Stylitam vexat* 359 e. *Instar Regis eidem opparet* 316 c. *Machinationes aliæ contra eundem* 318 a b c, 326 c, et *contra S. Godricum* 73 f, nec non *apparitiones variæ* 82 c 84 c. *Ejusdem Sancti contra Dæmones fortitudo* 84 d e. *Dæmoni, ex caritate petenti poma, dat S. Godricus, quamvis tò Caritas pronuntiare is aequat* 82 b. *Dæmonem multa pollicentem fugat S. Bernardinus Senensis* 140 * d. *Dæmonibus terribilis S. Elpidius* 285 f. *Dæmon Crucis signum fugit* 84 e, 160 b, 337 f. *Dæmones quandoque etiam sacratissima quæque non timent* 82 d *dolent Confessariis suas aperiri insidias* 78 d, et *Confessarium B. Columbæ Dæmon vexat* 164 * e. *Dæmoni peccatores comparat S. Bernardinus* 139 * f. *Dæmonem inadvertenter nominans, tamquam gravi commisso peccato, plorat B. Columba* 158 * f. *Dæmoniacos plures sanat B. Orlandus* 84 * e f, 85 *. *Dæmone obsideri corpus quandoque ad animæ profectum ostendit S. Symeon Stylita* 388 b c
Defectionem inter tormenta illustri martyrio compensant SS. Æmilius et Castus 130 c e
Defunctus pro se orari jubet Ephraim Archiep. Antiochenus 336 c *pro Defuncto Constantino Magno Imp. fusæ preces* 4 sec. 12 c, *pro Defuncto marito orationes filii flagitat S. Martha* 6 sec. 407 e f
Dei providentia omnibus prospiciens 163 c, *suis omnia convertit in bonum* 163 * e f. *Ejus dispositione S. Godricus invenit Ethetredum solitarius Senem* 71 f
Detrahens Religiosos prudenter reprehensus a B. Erenfrido Comite 54 f
Dexterum uber solum fugit S. Symeon Stylita puer 312 c.
Dignitates Ecclesiasticas fugit S. Ortarius 37 a, *timet ne eadem Dignitas sibi obsit Thomas Staurophylax Jerosolymis* 420 b
Disciplina B. Columbæ Perusii honoratur 182 * e
Discipulos suos paternæ diligit S. Symeon Stylita 358 a.
Ob Discordiam Episcopum inter et Capitulum desinit accendi lumen miraculosum 94 f
Dissimulandum docet, cum emendare non possuimus, S. Ivo Episc. 82 * a
Divitiarum contemptus in S. Bernardino Senensi 125 * e.

In Doctrina Christiana quantum profecerit S. Constantinus Magnus 18 f
Ex Donariis ad sepulcrum S. Guiberti ædificatur templum 262 b. *Ex Donariis lucrum quærente Saffredo, cessant miracula S. Silai* 66 b
Dotem, a viro datum, Dea sanctisque vetet B. Mechtildis Comitissa Palatina 54 c
Draconis proprietates in dæmone expressæ 170 * d
Duello lis dirimitur 78 b

E

Ecclēsiā Reliquiis suis ædificari jubet S. Martha 415 e f. *Ad eam extruendam miraculose conflunt operæ* 421 d f. *Ecclesia subterranea S. Luciferi inventa* 39 *. *Ecclesiæ ornamenta militibus solvendis impendens punitur* 90 * b. *Ecclesiam destruens ad ornandum donum impeditur divinitus* 85 * c. *Ecclesia S. Bernardino Senensi Aquilæ ædificata* 146 * c. *Pro Ecclesiæ immunitate S. Silens interpellat Pontificem Romanum* 65 f. *Ecclesiasticorum Bonorum raptores puniti* 63 *
Educatio pia S. Bernardini 117 * f
Eleemosynæ datæ utilitas 61 * a, *quantum ejus sit meritum in ecstasi discit S. Martha* 405 e. *Dandum etiam ex necessariis suadet S. Symeon Stylita* 355 c. *Eleemosynas a Constantio Ariano datas contemnit S. Lucifer* 32 * d
Episcopatum admittere recusat S. Bernardinus 100 * a, 111 * c. *Episcopus eligitur Eremita S. Aggolphus* 178 a b. *Episcopatum invadens Zozimus Arianus, punitur* 37 * d e
Epitaphiorum variorum antiquitas examinatur 47 *
Equus indomitus mansuescit insidente B. Columba 165 * b.
Ethnicum sanare venit, nisi prius conversum S. Symeon Stylita 367 d
In Eucharistia Christum conspiciat S. Godricus 82 e f, *Crucifixum B. Columba* 160 * f, 162 * c. *Eucharistiæ mysterium probatum ex vita S. Symeonis Stylitæ* 6 sec. 363 d. *Eidem sancto Eucharistia de cælo adfertur contra carnis tentationes* 325 d. *Eucharistiam sumit B. Martho, ut præservetur a futuro terræ motu* 348 a, et *ante mortem* 401 d. *Eadem Sancta post mortem apparet, manibus Eucharistiam ferens; eumque ægro admovent, sanat eum miraculose* 413. *Eucharistiam energumeno præbens S. Austregisilus, eam liberat* 62 * f. *Eucharistiam Dioconi apud se servant* 348 a. *Vide Communio.*
Exemplo magis quam verbis prædicat S. Bernardinus Senensis 123 * c d
Exequiæ solennes S. Bernardino in pluribus civitatibus celebratæ 143 * a
Exercitus cælestes missi in auxilium Constantino Magno Imperatori 18 d e
Extases in oratione potitur duodennis B. Columba 157 * a. *Unam quinque dierum* 163 * a, *in Extasi habitum Religionis suscipit* 160 * c d. *Extases Ejusdem Reatæ frequentes* 161 * a b, *quomodo fierent* 174 * d. *Extasim patitur publice coram Gubernatore Perusino* 179 * b, *Alexandro VI PP.* 153 * f, *Joanne Borgia Legato Umbriæ* 195 * e, et *Thesaurario Papæ* 196 * e. *Quomodo id fiat Theologice explicatur* 189 - 190 *, et *quomodo in pluribus aliis Sanctis factum sit* 189 * f

F

Fame cruciantur Christiani 151 c
Familiaritas cum Deo B. Joannis Bonvisii 107, *idem Beatus unius particularis Familiaritatem vitat* 120 b c.
Farinam subigendo multiplicat B. Columba 167 * d
Feræ sanctis obediunt 277 d e, *Martyres reverentur*

INDEX MORALIS

14 * a, *Miraculose domitæ a S. Symeone Stylita* 330 a, *Feræ obedientia erga eundem sanctum* 306 f.
Feris etiom imperat S. Godricus 74 e f
Fertilitas impetratur invocatione B. Alberti Pallumbrosani 85 * e f
Festum diem laborando violans punitur 52 * f, 77 * e.
Festa celebriora majori cum devotione celebrot B. Joannes Bonvisius 123 e f
Ficus maturas in Jannorio inveniri facit B. Rita 227 f
Fides pro miraculo impetrando necessaria 345 f, et *Fiducia* 391 d e. *Fiducia in Deum, si vitio caret, falli non potest* 121 e f
Filii Nobilium quomodo educandi 186 e. *Filium suum Deo offert B. Martha S. Symeonis Stylitæ mater* 312 c.
In Flagellationis Christi meditatione acriter se flagellat B. Columba 166 * e
Fœcunditatem a dæmone impeditam mulieri reddit S. Symeon Stylita 353 f
Fons miraculosus S. Juliæ V. et M. 169 c, et *S. Quiteriæ* 176 e
Formicæ de sub strato B. Columbæ moribundæ scaturiunt 213 * e
Fornicationem monachi occultam reprehendit S. Symeon Stylita 374 b
Fortitudo in gubernando S. Petri Parentii, et in perferendo martyrio 89 a b
Frumentum miraculose multiplicatum a S. Symeone Stylita 356 a b
Fulgor Sanctorum S. Symeoni Stylitæ ostenditur 362 c, 363 d
Fune se præcingit idem Sanctus, pœnitentiæ causa 319 f
Fur obsessus a dæmone pœnas dat 379 e f *De Furto ignoranter commisso pœnitentiam agit S. Godricus* 71 b.
Furtum Sacrilegum punitum 77 * a

G

Glaciem in ætate inveniri facit *S. Humilitas Abbatissa* 213 d
Gloriam vanam fugiendam docet B. Joannes Bonvisius 120 c *Gloriam suam in cœlis per visionem prævidet S. Marthæ* 405 e
Gossypium Corpori S. Humilitatis oppositum miraculosum 221, 222
Grammaticam doctum Episcopum arguit S. Gregorius Magnus 254 e
Gratitudo cervi, a S. Godrico servati 75 b
Gustum optat amittere B. Joannes Bonvisius, et impetrat 109 c d *Ad Gustum mortificationem cinere cibos aspergit B. Columba* 156 * e

H

Habitum Religionis *B. Columbæ promittit S. Dominicus* 163 * c, quem illa pie suscipit 164 * a
Hæreseos accusatur S. Bernardinus Senensis 138 * f
Hæretici Conventicula clam celebrant 87 c, *Catholicos caritatis violatæ accusant* 33 * b c, cum fraude non possunt, sævitia suam sectam promovere 29 b c, *Hæretici occulti decipiunt Pontificem, impetrantes Bullam Excommunicationis contra Sanctos et Religiosos* 51 a. *Hæreticorum crudelitas a S. Athanasio exemplis demonstrata* 27. *Eorum nequitia in persecutandis Catholicis* 29 * e f, 30 * *Et versutia in accusando S. Athanasio sub Constantino Magno* 17 a, *Hæreticorum Hypocrisis noxiæ, præsertim mulierum.* 87 b
Homicida capitis damnatus dimittitur ad preces B. Columbæ 166 * e

Honores humanos vilipendit S. Bernardinus Senensis. 129 * e f
Horas Canonicas discit et recitat septennis B. Columba 155 * a
Hospitalitati Deus miraculo prospicit 122 b c
Hostes solo baculo fugat et prosternit devotus quidam Sacerdos 234 b
Humi moritur S. Bernardinus Senensis 113 * f 130 *
Humilitas S. Marthæ 403 d e 404 c, *S. Symeonis Stylitæ* 317 f, *S. Ethelberti Regis* 72 * f, *S. Silai Episc.* 65 a, *Joannis Bonvisii* 104
Humiliter de se sentit S. Bernardinus Senensis 125 * c, *Humiliter legendi libri spirituales* 111 c, *Humilitate Dæmonis tentationes vincuntur a S. Godrico* 81 d 82 b, *Humilitas in vestitu seculari B. Joannis Bonvisii* 102 c *Humilitas S. Lupi Episc. a Rege Clotario contempta, a Deo miraculo honorata* 173 c
Ob Humilitatem, S. Francisci Ordinem eligit S. Bernardinus Senensis 121 * c d, eandemque virtutem commendat 123 * e

I

Iconomachis fortiter resistit *S. Michael Synadorum Episc.* 259
Idola tacent præsentibus Christianis 148 e, *Idololatrias arguit S. Baudelius M.* 27 * a b c
Imago B. V. miraculosa prope Dionaantum 269 f
Christi Crucem Bajulantis Imago divinitus allata B. Columbæ 213 * a *Imago S. Symeonis Stylitæ ipso adhuc vivente honorata et miraculis clara* 354. *Imaginem sancti ejusdem violare tentantes puniuntur* 307 e *Imaginum sacrarum contemptores detestatur S. Symeon* 304 e, eorum violatores divinitus puniti prohibentur a scelere 370 a, *Imaginem S. Bernardini violans lepra percutitur* 140 * b ipse *Bernardinus Imaginem B. Virginis quotidie visitat* 135 * e f
Imago Crucifixi B. Thomæ Aquinati locuta 163 * c
Imperium coactus suscipit Constantinus Magnus 24 a b
Imperium et victorias non semper dari bonis, ostendit S. Lucifer Constantio Imp. Ariano 33 * a b
Impatentiæ redarguit B. Joannes Bonvisius 120 f
Imprecatio mala S. Florentii, ipso dolente, a Deo impleta 253 b
Impudico juveni malam mortem prædicit S. Bernardinus 139 * c d, *Impuras tentationes quomodo vicerit B. Columba* 159 * b c *Impudicæ mulieris furor, in Episcopum se arguentem* 254 e
Incensum orationis tempore offert S. Symeon Stylita 326 a
Incoandum quotidie, ut in Religione ac virtute proficiamus 121 d
Incorruptum Corpus B. Ritæ 233 a et *S. Humilitatis prope Florentiam* 205 a, 219
Indicia sanctitatis futuræ in infantia B. Ritæ 226 c
Indictiones numerandas Constantinus magnus instituit 49 * a
Indulgentiæ locis pus datæ u sec. 167 a *Indulgentia plenaria, pro articulo mortis, datur S. Petro Parentii ab Innocentio III* 88 c. *Indulgentia septem annorum et 7 quadragenarum impetrata per S. Bernardinum ab Eugenio IV* 138 * b *Indulgentiæ plenariæ concessæ in translatione Corporis ejusdem Sancti* 146 * e f. *Indulgentiæ Portiunculæ celebratæ magno concursu A. sisii, præsentis S. Bernardino* 111 * f
Infernum timet S. Symeon Stylita 323 f
Infidelitas impedit ne fiat miraculum 380 c *Infideles permittuntur a dæmone obsideri, ut convertantur* 381 f eos convertit *S. Symeon Stylita* 359 e
Infirmaria ad necessitatem tantum utendum 117 f
Infirmorum obsequium commendat S. Symeon Stylita 322 b. *Infirmo Ethelrico ministrat S. Godricus* 71 f

Ingratitudo

Ingratitudo alumui in nutritium 270 e d
 Inimicorum malis compatiendum docet S. Thallelæus
 16 * c 17 * d. Inimico ignoscit et infirmum sanat
 S. Symeon Stylita 314. Inimicis remittere nolenti
 malam mortem prædicit S. Bernardinus 139 * e f
 Injurias Deus vindicat commissas in S. Hospitium 42
 b, S. Joannem Parmensem 182 et S. Bernardinum
 141 * a Injurias patienter sustinet S. Hospitius
 42 a, et S. Bernardinus 136 * f
 Innocentem damnare quam grave crimen 202 c
 Insignia gentilitia, non adeo antiqua 61
 Inventitum puerum ex misericordia educat S. Gui-
 helmus M. 270 c d, a quo deinde occiditur ibid. e
 Investituras excusare conatur S. Ivo Episcopus Car-
 notensis 82 * d
 Invidia virtutis comes 314 a. Invidiam Presbyterorum
 movet multitudo anathematum in templo oblutorum
 363 f. Invidia impetitur S. Symeon Stylita 312 a b.
 Presbyter ex invidia eodem Sanctum anathemati
 subjiciens puaitur 352 c. Invidia adversariorum in
 S. Bernardinum 112 * a b. ejusdem victor evadit
 idem Sanctus 99 f. Invidus Presbyter, in panam
 peccati circumsessus a dæmone, ut celebrare non
 possit 394 c

J

Jactantiam fugit S. Godricus 72 d
 Januis clausis egreditur paterna domo B. Columba
 168 * d
 Jejunium S. Hospitii 41 f, Frequens B. Columbæ in
 tenera ætate 153 * a b, rigidum et frequens ejus-
 dem Beatæ 159 * e, Miraculo et Cælesti voce op-
 probatum 163 * b Jejunium octiduanum S. Marci
 Anachoretæ. 57 * f Jejunat Sabbato in honorem
 B. V. M. S. Bernardinus puer 128 * e, Jejunium
 diebus Sabbati Romæ et Alexandriæ celebratum 28
 e f Jejunium contra tentationes carnis adhibet S.
 Godricus 73 a
 Jesu nomen sæpe suaviter pronuntiat S. Bernardinus
 109 * d, Nomen illud depingi curat 111 * d,
 sculptor ditiescit 137 * f. Pro tali effigie quanta per-
 tulerit Sanctus 138 * d e f. Nominis ejusdem ta-
 bella Volaterris miraculosa 139 * a b
 Jubilæum ut lucretur B. Rita, sanatur plaga in fronte
 227 b
 Judæi a S. Bernardino Senensi conversi 124 * f
 Judex secularis, ex consilio Episcopi, hæreticos punit
 87 f. Judicialis sententiæ præcipitatio puaita 364 a

L

Lacrymarum donum S. Symeonis Stylitæ 323 d
 Lampas miraculose ardet 254 f. Lampades e cælo ac-
 censæ ad Corpus S. Petri Parentii 92 d
 Latrones, S. Godrici suppellectilem diripientes, pu-
 niuntur a Deo 74 f. Alias tentantes domum Sancti
 iavadere tota nocte aberrant 75 a
 Latrunculis ludens Ezo Comes Palatinus, Ottonis III
 Sororem lucratur in sponsam 50 f
 Laurus miraculosa crevit ex sepulcro S. Baudelii M.
 28 * a
 Lecto B. Columbæ impositus energumenns liberatur
 190 * e
 Lectionem spiritualem a Deo edocta, aliunde ignara
 litterarum legit S. Humilitas 208 c
 Leones Martyribus non nocent, sed Paganis 277 c d.
 Leo ad imperium S. Symeonis Stylitæ mansuescit
 333 f. Alius obedit eidem 380 a. Leo quomodo ap-
 pingatur S. Hieronymo 156 * d
 Libelli famosi contra S. Bernardinum editi 128 * c d,
 etiam Romæ sparsi 112 * a b, Liber de laudibus B.
 M. V. a S. Humilitate conscriptus, legentibus mira-
 culose succurrit 217 c. Liber S. Desiderii Ep. et

M. ejus sanguine aspergitur, characteribus illarsis
 248 c e

Lignum loco Martyris suspenditur 12 * c. Ligni usus
 pro campana in monasteriis 413 e f
 Linguae Græcæ ignarus ad Græcos Græce prædicat
 S. Bernardinus 141 * d e
 Liqueor sacer ex corpore S. Elpidii 285 c
 Lotium in odoriferum liquorem conversum 281 e
 Lumen accendit solitum in honorem Sanctorum 6 secu-
 lo 336 a
 Ludi, qui conflictus dicuntur damnosi, 87 f. Ludos
 suis concionibus abrogat, publice combustis instrumen-
 tis, S. Bernardinus 111 * e

M

Per Magiam sanitatem quærens Justinus Imperator,
 moritur, alias supervicturus 376 c 377 d e. Magicis
 præstigiis apud antiquos famosi 168 * a
 Magnanimitas Constantini Magni in expeditionibus 18 e
 Mansuetudo superioribus necessaria 116 b
 Manus exarescit volentis occidere S. Symeonem Styli-
 tam 315 d
 In Mare demersus, vivus egreditur S. Thallelæus M.
 13 * e f
 Maria V. Deipara apparet S. Marthæ matri S. Sy-
 meonis Stylitæ, eamque de gloria filio ejus præparata
 edocet 405, moribundum S. Joannem Parmensem
 visitat 183 e f, apparet S. Bernardino ejus coronam
 recitanti 90 * e. Et B. Columbæ, extorquens filio
 suo gladium exertum in Perusinos 198 * f. Mariæ
 V. laudes a Spiritu sancto edicta, scribit S. Humi-
 litas 216. Erga Mariam V. devotio S. Godrici 84
 a, S. Ortarii 37 b, S. Bernardini 94 * a, 119 * d,
 hic illam a teneris discit 93 * d, Sabbatino jejunio
 eam honorat adhuc puer 118 * a, Imaginem ejus
 quotidie visitat 135 * e f. De ea ferventer prædicans
 rutilante stella honoratur idem S. Bernardinus 99 *
 e f 100 * a b 110 * d Erga Mariam V. devotio
 B. Columbæ a pueritia 154 * e f 155 * a. Ad ejus
 miraculosam Imaginem illa peregrinatur 154 * a b.
 Ipsa ejus afflictioni illacrymatur in Imagine sua
 204 * b, vide Imago.
 Maritum constanter accipere renuit, etiam urgentibus
 parentibus, B. Colomba 157 * b c, ferocem mitigat
 et pium reddit B. Rita 226 d, dæmoniacum dere-
 linquens uxor, eodem dæmone obsidetur 390 a b
 Martyrii laus 90 d e Martyrium quoddam est mors
 pestiferis inservientium 94 * e. Martyrium deside-
 rat S. Desiderius Episc. 253 a, ad illud paratus est
 animo S. Lucifer 33 *
 Materna sollicitudo S. Marthæ de filio S. Symeone
 Stylita 406. Ad matris suæ intercessionem miracu-
 lum patrat idem Sanctus 341 d
 Matrimonium non temere ineundum 60 * c. Non pro-
 pter divitias 74 * a, Multa illud dissuadent 73 * a.
 Matrimonium recusat S. Humilitas 208 a. Ut il-
 lud ineat monetur S. Martha divinitus cum ipsa
 virginitatem vellet præeligere 311 e. In Matrimonio
 quam sancte vixerit B. Rita 226 d
 Medicus S. Thallelæus plurimos miraculose sanat 15 * f
 instar Medici apparet et infirmum sanat S. Syme-
 on Stylita 342 b c Medicinæ Patrona S. Sophia
 M. apud Græcos 144
 Mendacium numquam dixit S. Bernardinus 125 * b
 Meretricem castigatam emendat S. Bernardinus Se-
 nensis 136 * c d e
 Miles pius S. Guibertus 262 e f, et S. Bobo 186
 Miracula Christus majora fecit quam S. Elisæus 146,
 147. Miraculorum donum sibi datum discipulis mo-
 derate communicat S. Symeon Stylita 329 f
 Misericordiæ opera exercet S. Martha mater S. Sy-
 meonis Stylitæ 401 d e, eandem virtutem commen-
 dat

- dat filio moritura 407 e, Misericordia etiam in reos
S. Ethelberti Regis 72 * f, in Pauperes S. Petri
Parentii 87 e S. Ortarii 36 c 37 c, S. Bobonis in
foris interfrectorem. 188 a b. In furem S. Godrici
76 b et in ipsa animalia 75 b ob Misericordiam in
pauperes reus morti eripitur 372 a b c, Eandem vir-
tutem aliis commendat S. Symeon Stylita 320 b 321
a, vide Eleemosyna Caritas, Pauperes.
- Missæ sacrificium Christus ipse visus celebrare 351 d
e, et S. Euphebius post mortem 239 d, ad Missam
primum sollicite se præparat S. Symeon Stylita 365 e.
Missam quam pie celebraret B. Joannes Bonvisius
123 b. Eum Sacerdos perficit contempta hostium
infidelium invasione qui ne illum impediant, divinitus
excæcantur 239 b. Ad Missam necessaria miracu-
lose accipit S. Austregisilus 61 * e. Missæ sacrifi-
cio oblato sanatur Regis Clotharii II filius 172 c
Missæ quotidie interest sexennis B. Columba 154 * f
Missa antiqua S. Humilitatis 203 b
- Modius Columnaris Stylitarum, qualis fuerit 314 b
- Monachorum virtutes enumerat S. Symeon Stylita
320 b c
- Monasteria sec. 4 fuerunt 144 c. Monasterium ædi-
ficari ægre fert dæmon 344 c, miraculose ædificat S.
Symeon Stylita 343 e f. Edificantibus inservit S.
Bernardinus ipse Guardianus 111 * e f. In Monasterium
a Sanctis miraculose inducitur B. Rita, autem sapiens a
monialibus repulsa 226 e
- Morbus causatus a dæmone 160 a Ad majus bonum
inmissus S. Bernardino 120 * e f. Morbos æquo
animo idem Sanctus tolerat 126 * d et S. Hospitius
42 e f Morbi molestiis ad vitam æternam præpara-
mur 85 a Morbum viro impetrat S. Humilitas, ut
caste vivere cogatur 208 b Morbo ad Religionem in-
grediendum movetur B. Joannes Bonvisius 102 d.
Morbum contumeliose proximo exprobrans, eodem
affligitur. 385 f
- Mors pia S. Marthæ 408 c Joannis magistri S. Sy-
meonis subitanea et beata 325 f, S. Symeonis Sty-
litæ suavis 401 f, S. Godrici 85 a, S. Bernardini
100 * f 130 * b. Mortis recordatione homines a malo
deterret S. Martha 405 e Mortis suæ memoriam
S. Paulus Apostolus relinquit S. Plantillæ 4 *
c e Mortis S. Ethelberto inferendæ præsentia 73 *
b c d, 74 * a Mortem suam ex Angelis intelligit
S. Martha 403 e eamque prænuntiat filio 403 f
404 a Mortem suam prædicat S. Hospitius 42 e f
vicinum sibi jucunda visione prænoscat B. Columba
213 * f Suam semper expectat B. Joannes Bonvi-
sius 122 a; Mortem filiis suis orat et impetrat, ne
peccent adulti, B. Rita 226 e. Morienti S. Theodoro
Papiensi Episc. apparet Christus 70 * f et Abbati
Landellensi Cœlites 36 f. Morte intentata Rex
Syracenus convertitur 187 e f. Mortuum suscitât
S. Symeon Stylita 361 e
- Mortificatio via ad omnem virtutem 114 f. Mortifica-
tionem melius est quærere quam fugere 182 d e,
illam Christus docet S. Symeonem Stylitam 315 d
e, ipse eundem aliis commendat 319 d. Mortifica-
tionem temperandam monenti, prudenter respondet
S. Symeon 316 a. Mortificationis Studium B. Joann-
is Bonvisii 117, Qui etiam virtutes proprias mor-
tificat 102 f
- Mulierum colloquia S. Ortarius quinquagenarius fugit
36 f. Mulieres solus non alloquitur S. Bernardinus
140 * f. Easque separatim a viris concioni interesse
vult 139 * c d
- Multiplicatio vini miraculosa 61 * d, 107 * b, 182 a
255 a, 307 a Item frumenti 356 a b
- Murmurantium instigator dæmon 356 c : eos redar-
guit S. Symeon Stylita ibid. Ob Murmurationem,
unius totum monasterium a dæmone vexatur 361 d
- Mustella S. Humilitati reclusæ cohabitât 209 b
- Maris formam induit dæmon, ut orationem impediat.
159 * b
- N
- Nativitatis Dominicæ mysteria contemplando intue-
tur B. Columba 160 * d e f
- Novissimorum consideratione ad virtutem invitatur
S. Symeon Stylita 314 a b
- Novitios blanditiis non esse retinendos docet Joannes
Bonvisius 114 d
- Nudos vestit, manens ipse nudus, S. Symeon Stylita.
322 b
- Nummi Constantini et Helenæ explicati 22, Consu-
lares Constantini et filiorum illustrati 25
- De Nuptiis inveniendis deliberans, servare castitatem mo-
netur S. Austregisilus 60 * d e Nuptiis rusticis
præsentem Christum intuetur B. Joannes Bonvisius
123 f
- O
- Obedientiæ acquiescendum 103 a. Illa supplex me-
ritum longioris orationis 115 e Obedientia S. Sy-
meonis Stylitæ, Joanni magistro suo præstita 320 a.
Obedientia B. Joannis Bonvisii 115 b c extra Obe-
dientiam vivens semper æger, sub Obedientia sanus
103 c ex Obedientia erga parentes virum ducit B.
Rita 226 d Eadem ex Obedientia Religiosa plu-
tam aridam rigat 227 b, a S. Symeone Stylita In-
obedientia reprehenditur 377 e a Deo punitur pu-
nitus morbis 419 e f, etiam per dæmonem 82 b
- Obloquia et fumosos libellos pucato semper animo pati-
tur S. Bernardinus 128 * c d e, uti et obloquunt
consanguineos 120 * d e f
- Obsidio miraculose soluta 282 c d
- Odor suavis ex Reliquiis S. Desiderii Episc. et M.
248 f Idem ex corpore B. Ritæ prænuntiat patran-
dam miraculum 228 c, 232 a
- Officium divinum pie conendum 427 a b quam pie il-
lud persolveret B. Joannes Bonvisius 123 b c Of-
ficium divinum et Processionem cum S. Joanne
Baptista et aliis Sanctis celebrat S. Godricus 75
Vide Horæ Canonicæ.
- Oleo benedicto surdum et mutum sanat S. Hospitius,
Cærum etiam et energumenos 6 sec. 42 c d. Oleum
lampadis ante Corpus B. Ritæ ardentis miraculo-
sum 231 c. Et ex sepulchro S. Humilitatis scatu-
riens 211 d
- Opera manualia in juventute discit B. Columba 155 * f
- Oratio frequens S. Mantii, cui noctes impendit, quam-
vis labore fatigatus 33 e frequens S. Symeonis Sty-
litæ 326 f Et B. Joannis Bonvisii 122 c d B.
Ritæ 227 c S. Bernardini 125 * c B. Columbæ
160 * a. Ab Oratione avelli timet S. Guibertus
267 a In Oratione mira attentio S. Godrici 74 a
Hanc impediens bestias domo sua obesse jubet idem
Sanctus 72 b. Orationem varie impedire conatur
dæmon 183 d e 159 * a b c Oratione ob Assyriis
se servat incolumem S. Symeon Stylita 332 b. Hac
magis quam armis vincit Syracenos S. Bobo 187 d.
De Oratione instructiones B. Joannis Bonvisii 122
e f. Orationem militibus præscribit ipseque persol-
vit Constantinus Magnus Imp. nondum Baptizatus
16 d e Oratio S. Baudelii antequam Martyrium sub-
iret 27 * d e : Orationis tædium signum fraudis
diabolicæ 81 c. Orare pro defunctis, vide Defunctus.
- Otiæ olapa percutit dæmon 73 a, Otium semper
vitat B. Columba. 156 * a
- Ovilegii ludus quid sit 9 * e

P

- A**d Pacem inter se colendam *Perusinos hortatur S. Bernardinus Senensis* 139 * e f, et ubique eam procurat suis prædicationibus 107 * e, 108 * d 112 * f, 113 * d
- P**allium Archiepiscopale quandonam datum *Hibernis Archiepiscopis* 64. *Illud Roma petit S. Desiderius Episc. Viennensis in Gallia* 254 e
- P**anis in monasterio deficiens suppletur a *B. Columba* 193 * a. *Paoes miraculosi in honorem B. Ritæ distributi* 231 c
- P**aradisi gaudium *S. Symeoni Stylitæ per visionem objectum* 323 d
- P**arricidam mercede parricidii a se promissa fraudat et punit *Henricus Imp.* 51 e
- P**articularia in mensa recusat *S. Humilitas Abbatissa* 210 d.
- P**artus virgineus coram *Ethnicis defenditur a S. Donato* 146 e f
- P**assiones rationi subdendas docet *S. Symeon Stylita* 319 d
- P**astor bonus animam suam pro ovibus ponit *S. Desiderius Episc. Mart.* 247 d
- P**atientia *S. Godrici in ulceroso morbo* 79 c, et *B. Ritæ* 227 e, *B. Columbæ in ferendis obloquiis et iudiciis ignorantium* 202 * c in variis adversitatibus 203 * *S. Thomæ Sali dum alapa percutitur* 428 d, *S. Joannis Parmensis in contumeliis* 182 b. *Ad patientiam in adversitatibus hortatur S. Symeon Stylita* 360 c. *Patiendo perveniri ad vitam æternam discit B. Columba* 164 * c d e. *Patienter ferendo injuriam, plus accipit quam amiserat S. Godricus* 72 c
- P**aupertatem ab infantia amat *B. Columba* 154 * c. *Religiosam Paupertatem amplectitur S. Baudelius* 26 * e *Paupertas Religiosa B. Joannis Bonvisii* 103 d 110 e 117 c d. *B. Ritæ* 227 c. *S. Bernardini* 109 * b c.
- P**auperi vestem donat *S. Symeon Stylita* 338 b. *Idemque Pauperibus mirabiliter subvenit* 392 b. *Pauperibus decimum quemque panem erogat S. Guilielmus pistor* 270 b. *Pauperibus bonu distribuit S. Bernardinus* 121 * e. *Hujus erga illos misericordia* 118 * b. 141 * f. *Etiam a pueritia* 93 * c *In Pauperes misericordia parentum B. Columbæ* 156 * a b, et *ipsius Beatæ* 156 * b. *In Pauperes immitis Dominus Ep. punitur* 336 d
- P**eccatorum sæditas ex intolerabili graveolentia ostenditur *S. Symeoni Stylitæ* 387 e *Peccatum causa infirmitatis corporalis* 62 * c d e 66 * e *Ob Peccata terræ motus a Deo imminuitur* 338 c. *Antiochia capitur ab infidelibus et vastatur* 332 a b: *Et Calamitates varias immittere docet S. Symeon Stylita* 331 e *Peccata occulta indicat et confitenda monet S. Godricus* 80 e f *S. Humilitas* 210 c d, 213 c *Eadem dæmon arguit jussu S. Symeonis Stylitæ* 387 e. *Peccatrix mulier videre nequit Corpus S. Guiberti* 269 b *Peccatores diabolo comparat S. Bernardinus* 139 * f
- P**ecuniam Domino reddi curat *S. Euphebius, ad suam fidei jussionem alteri commodatam.* 240 a
- P**eregrinationes variæ *S. Godrici ad loca sacra* 71 b *Peregrinationem Hierosolymitanam suscipit S. Joannes Abb. Parmensis* 181 c *Romanam S. Bobo* 188 c *Peregrinationem in extasi facit B. Columba* 163 * b
- P**erjuriū punitum 61 * b, 248 b
- A**d Perfectionem consequendam varia monita dat *B. Joannes Bonvisius* 115 b c d
- P**ersecutiones et obloquia magno sibi adjumento esse asserit *S. Bernardinus* 128 * e *Persecutiones per-*
- ferendæ præmonstrantur B. Columbæ Reat.* 158 * d
- P**erseverando per sex dies ad sepulcrum *Martyris sanitas impetratur* 93 a
- P**estilentia ob peccata immissa a Deo, intercessione *S. Symeonis Stylitæ cessat* 336 a *Pestis per Hetruriam ingens grassatur* 122 * d *Ea infectis inservit S. Bernardinus* 94 * c, 120 * c d. *Pestem a Perusinis avertit atque in se recipit S. Columba* 178 * d e f in *Peste Patronus S. Fulcus peregrinus* 194 a
- P**isces ultro capti a *S. Godrico* 76 a b
- P**lagæ universo mundo ob peccata immissæ 346 b 347 e *Plagas immittendas oratione avertit S. Symeon Stylita* 347 d
- P**luvia negata donec *Reliquiæ Sanctorum reperirentur et honorarentur* 258 c f *Pluvias celo elicit tunica S. Eutychii* 253 e *Pluviam nuntiam permittitur consare dæmon in penam peccatorum* 82 d *Pluvia S. Fulgentium Otriculanum non madefacit* 166 f, nec *B. Columbam cum sociis* 165 * f
- P**odagricorum Patronus *S. Ortarius* 37 c
- P**œnitentia ardua *S. Symeonis Stylitæ* 324 b, *S. Hospitii* 41 d *B. Ritæ* 227 c *S. Humilitatis* 209 b *S. Godrici* 73 b c, *S. Bernardini in adolescentia* 94 * a, 119 * c et per reliquam vitam 95 * d e, *B. Columbæ ab infantia et per totam vitam* 154 *, 160 * a b. *Illam sub specie majoris boni dissuadet dæmon* 162 * b. *Pœnitentiæ ejus instrumenta diriquibus jugiter ad corpus applicitis utebatur* 182 * a *Pœnitentiam a similitudine piscium docet S. Symeon Stylita* 338 c *Indiscreta fugienda* 120 d e *aliquaties amittenda, ut nos ipsos vincamus* 121 c d. *Pœnitentias suas Confessario revelat B. Columba* 182 * a *Pœnitudo Offæ Regis post occisum S. Ethelbertum* 76 * c *Vide Jejunium, Abstinencia, Mortificatio.*
- P**ontificem Romanum accedit consecrandus *Episcopus S. Silas* 65 b *Eundem de manasterio extruendo consulunt Erenfridus et Mathildis* 52 f
- P**rædestinatos ad Gloriam omnes suas discipulos divinitus intelligit *S. Symeon Stylita* 349 f
- P**rædicator Gloriam Dei solum præ oculis habere debet 123 * c *Prædicat ex arbore adolescens S. Bernardinus, 136 * b. Religiosus Prædicationis officium humiliter suscipit, pœnitentias consuetas non relinquens* 96 * e, per 14 annos parva concursu 97 *, dein magno cum fructu et concursu per totam Italiam 97 * b c d 112 * e, 122 * e, 123 * e 127 * e, 137 * e f, 140 * e. *Idem ob propriam vitæ sanctitatem* 124 * d. *Prædicator in omnibus perfectus fuisse ostenditur* 122 * e f. *Idem Sanctus Græce Prædicat, linguæ ignarus* 141 * d e *Prædicationi diebus festis interest B. Columba sexennis* 154 * f. *Prædicatorum Ordo mystica pictura expressus instar vitis* 205 *
- P**rælaturas omnes fugiendas docet, eisque *Religiosam vitam præfert S. Bernardinus* 125 * e
- P**ræsagia futuræ sanctitatis *B. Columbæ Reat. in natiuitate* 153 * e in *infantia* 154 * c d, *Præsagium futuræ eloquentiæ, examen apum in ore S. Ambrosii infantis* 153 * f
- P**ræsentia Dei homines a malo avocat *S. Martha mater S. Symeonis* 40 f
- P**rimatis nomen quandonam usurpari cœptum 48 * e
- P**rocessiones ad avertendam pestem institui jubet *B. Columba* 178 * b eas *Præscribit sacra Rituum congregatio præ transferendis Sanctorum Reliquiis* 241 f *Processio Scenico apparatu ornata in honorem B. Ritæ* 232 e. *Vide Officium divinum.*
- P**rofusio ad exteriora, etiam specie boni, in monacho reprehenditur, et occasio fit gravius peccati 357 d
- P**roleta a Deo impetrat *S. Martha, mater S. Symeonis Stylitæ* 311 f

Prophetiæ Spiritu varia prædicit S. Godricus 78 c, 79 d, 81 c, 83 c et 84 d Prophetia S. Vincentii Ferrerii de S. Bernardino 137 * a. Prædicit B. Columba qua ætote sit moritura 182 * c. Exules quosdam restituendos 377 d
 Proprietatem cavet B. Columba 183 * e
 Psalmum Miserere pie recitat B. Joannes Bonvisius 113 f
 Provincialatum per intercessionem B. Ritæ petit et impetrat Nicolaus Simonetti Augustinionus 233 e
 Prudentiæ suæ non fidendum in vita spirituali 78 e
 Pudicitia Adolescentis S. Bernordini 93 * e, 135 * b c
 Pueritia pie transacta a S. Ethelberto Rege 72 * e f a B. Joanne Bonvisio 102 b c et S. Bernardino 118 * a et B. Columba 159 * a b. Puer eremum petit S. Servulus 280 c
 Pulchritudo S. Symeonis Stylitæ 315 f S. Bernardini Senensis 94 *
 Pulvis miraculosus datus a S. Symeone 371 f et de sepulchro S. Hospitii sumptus 42 e f
 Purgatorio animam matris et fratris liberat S. Godricus 77 d o In eodem existens S. Paschasius, miraculis claret in terris 38 * b
 Pusillanimitatem suorum discipulorum redarguit S. Symeon Stylita 355 e
 Puteus miraculosus S. Humilitatis 218 c

Q

Quadragesimam sine omni cibo transigit B. Columba 163 * d

R

Raucedo vocis S. Bernardino miraculose sanatur. 96 * e
 Reconciliatio multorum inimicorum facta ad Reliquias S. Guiberti 268 f
 Regulæ observationem moriturus commendat S. Symeon Stylita suis discipulis 397 e f Regulæ Soraribus 3 Ord. S. Dominici præscriptæ a B. Columba, monasterii earum Fundatrice Pernsii 177 *
 Religiosam se fore quinquennis prædicit B. Columba 214 * b Religionem ut ingrediatur viro persuadet S. Humilitas 208 b Religionem ab anno ætatis 12 ingreditur S. Ortarius 36 e et magno fervore S. Bernardinus 96 * a. Multosque ad eandem adducit suis concionibus 127 * f. Itaque ejus opera Religio Observantium Minorum propagatur 137 * c d Religionem ingrediuntur plurimi, postimpetratam sibi miraculose sanitatem per S. Symeonem Stylitam 395 e Ad Religionem strictiorem transit S. Humilitas duce Angelo 208 d
 Reliquiæ S. Marthæ, matris S. Symonis Stylitæ, miraculose transferuntur 6 sec. 409 a. Et honorantur 417. Eisdem portare nolens punitur 411 f S. Mantii 33 f et S. Atti reperta corpora integra 200. Corpus S. Guiberti Gemblacum 267 d e et S. Saturninæ Virg. Mart. Herisiam miraculose transferuntur 7 * b Hujus gravitas varia et ominosa 7 * c profanant illud hæretici 7 * c Corpora Sanctorum sub eodem altari reposita, ne separari permittat, monetur Sixtus PP. V 240 e f
 Reliquias sub altari servandas esse decernit Rituum Congregatio 241 f Ad easdem lumen accendi solitum 6 sec. Miraculo approbatum 413 d. Crines S. Symeonis Stylitæ adhuc viventis, ut veræ Reliquiæ ponuntur in altari 363 e Reliquiarum inventio varia 39 * et miraculosa 195 a ex Cryptis erutarum quæ certitudo 50 * f
 Reliquias Sanctorum odit dæmon 80 e. Reliquiarum fur 194 f et contemptor puniuntur divinitus 414 b. Reliquiæ S. Desiderii dolo ablatæ 256 e vide Odor.

Reprehensiones desiderat B. Joannes Bonvisius 103 c Reum inauditum damnare non licet 31 * d
 Rigor nimius erga lapsos non laudandus 35 * e f
 Ritus quo Episcopi Engolismenses possessionem adeunt, passim inusitatus 133 e uti et celebrandi festum S. Silai Lucæ in Hetruria 64 a b
 Rosas in Januario inveniri facit B. Rita 227 f
 Rudes apte docet S. Bernardinus Senensis 108 * a

S

Sabbatino jejunió B. V. M. honorat S. Bernordinus in adolescentia 118 * a
 Sacellum incendere volentes interficiuntur miraculose 364 a
 Sacerdotium ex humilitate recusat suscipere S. Symeon Stylita 364 b jussu divino suscipit 364 c Sola impositione manuum collatum 365 e Sacerdotes multo honore prosequitur S. Martha 403 a et B. Columba 207 * e
 Sacramentorum usum frequentiore reddit suis concionibus S. Bernordinus 127 * e
 Sanctitatis definitio et unde dictus ἅγιος 186 * a Sanctorum grotiæ variæ 194 * f Sanctorum invocatio sec. 6 361 f Ad eorum venerationem accenduntur cerei 330 c Sanctorum fulgor ostenditur S. Symeoni Stylitæ 362 c
 Sanguinis varii vomitus in B. Columba quid significaret 210 * f. Sanguinem copiosum et miraculosum stillat corpus S. Bernardini, ne innocentes occiderentur 142 * f. Sanguineas lacrymas, ob Christi Passionem fundit S. Humilitas 213 d
 Sculptores periti rariores quare erant tempore Constantini Magni 40 * f
 Cum Secularibus prohibet suas multum loqui S. Symeon Stylita 375 d Eisdem fugit B. Joannes Bonvisius Minorita 118 e f
 Seditio Aquilæ per S. Bernardinum jam mortuum repressa 142 * f
 Sensualitas prætextu pietatis se insinuat 116 e f
 Sepulcri Constantini Magni et pompæ funebris magnificentia 12 13. Illud in loco sacro sibi elegit 13 a 14 d Sepulcrum honorificum deberi Sanctis post mortem ostendit S. Thomas Salus 428 d e snum Corpus sepeliri jubet S. Mantius 33 f S. Martha sepeliri optat in loco sacro et humili 408 a Sepulcris Sanctorum titulus includi solitus, cum ipsorum nomine 47 * b Sepulcrum Bacchi Romæ quid dicatur 40 * c
 Sequentiæ in Ecclesiam ex Germania adductæ 182 * f Sequentia de Ascensione Omnes gentes plaudite, Auct. Alberto magno 183 * a in festo Corporis Christi Lauda Sion auct. S. Thoma Ibid.
 Serpentes tonitru occisi ad orationem S. Florentii 253 d. Serpentes et feras sibi subditos habet S. Godricus 72 c
 Silentium S. Godrici 73 d. Illud commendat B. Joannes Bonvisius 110 f Arcte observat per 7 dies S. Symeon Stylita 314 c per integram Quadragesimam B. Columba 210 * a c
 Sitis miraculose sedata 178 b c
 Socios malos vitare docet S. Bernardinum amita ejus 118 a
 Solitudinem quærit S. Symeon Stylita 334 b c Solitudinis amore monasterium deserit S. Humilitas 208 d Solitaria vitæ fervor in S. Godrico 71 e 73 e per eam ad Religionem se præparat S. Bernordinus 95 * e
 Somnus parcissimus S. Symeonis Stylitæ 325 f
 Spiritus hominis occisi apparet S. Godrico 78 a
 Spiritus Sanctus in figura Columbæ supra S. Donatum descendens, Episcopum creari facit 151 c, in specie mellis apparet Columbæ 322 c 323 d et Eundem

Eundem in specie ignis suscipit S. Symeon Stylita 324 a *Spiritu Sancto edocta libros pios latine scribi jubet S. Humilitos linguæ ejus ignara* 213 d e, 214 f

Stella fulgida supra B. Capistianum apparet de S. Bernardino prædicantem, eademque Romam ad Canonizationem procurandam proficiscentem præcedit 143* b c. *Stellæ fulgentis indicio revelatur B. Columba* 161* d
Sterili conceptus promittitur a B. Columba 167* c
Stuprarc volentes juvenes mirabiliter a se avertit B. Columba 165* c, 169*, 171* a
Suggestum Marmoreum S. Bernardino extra templum erectum 129 b
Superbia laici, Sacerdotium optantis, reprimitur 114 e
Superiorem severum quærit B. Joannes Bonvisius 103 b c *ipse Superior subditis se accommodat* 114 a, *et munus quam optime implet* 115
Superstitiosum fontem Aretii demolitur, ædificata illic B. Virginis ecclesia, S. Bernardinus 138* a
Sus aberrans occasionem præbet inveniendis Reliquiis Sanctorum 49 d
Synodalis Epistola ad Romanum Pontificum missa a Patriarcha CP. 260 d e

T

Talionis pænæ, in Brunechilde Regina, ob interfectum S. Desiderium Episcop. Viennensem in Gallia 256 a
Talos perforandi tormentum 12* c
Temperantiam servandam docet S. Symeon Stylita Junior 322 a
Tempestas depulsa a S. Joanne Parmensi 182 a
In Templo reverentia S. Marthæ 400 c
Temporalium nimiam solitudinem abjiciendam docet B. Columba 161* c
Tentationes occultos novit B. Joannes Bonvisius 114 f
Vincuntur oratione et jejuniis a S. Ortario 36 e
Terræ motus Antiochiæ ingens 303 c, 313 e
Thesaurum promittens dæmon decipit S. Godricum 82 a
Tesserarum gentilitiarum usus 49* e f
Thurificatio ad sepulcra Sanctorum 6 sec. miraculo probata 412 c. *et Thymiana offerri solitum in eorum honorem* 336 a
Trinitatis Mysterium coram Judæis confitetur S. Mantius M. 33 d
Turpiloquium odit S. Bernardinus 133* b
Turturi comparatur B. Columba 180* e
Tyranni Croci Regis Alamanniæ infelix obitus 245 a e

U

Unguento divino ungitur idem S. Symeon 316 b
Unionem Orientalium Ecclesiarum procurat per discipulos S. Bernardinus 112* e f
Ursus feliciter occisus ab Ottone Comite Palatino 56 f
Ursi erga S. Florentium obedientia 252 f
Utero matris exsectus S. Joannes Abbas Parmensis 181 c

Uxor Clericorum, liber Evangelii

60* c d

V

Vacca obediens S. Godrico 79 a
Vana loquentes fugit B. Columba 156* a
Vasorum sacrorum raptor punitus 148* b c
Vastationes Urbium in vindictam peccatorum permissæ, licet simul patiantur boni 41 e
Veneficium curatum a S. Symeone Stylita 329 e
Vepribus se ingerit S. Godricus, ut tentationes superet 73 b
VERBO quem negabat titulum, sibi arrogabat Constantius Imperator Arianus 30* d
Verbi inconsiderati excessum plangit B. Columba Renatina 197* a
In Vestitu seculari humilitas B. Joannis Bonvisii 102 c *de Vestiendi modo minus modesto prudenter alium monet S. Bernardinus* 123* f *Vestitus durities S. Ortarii* 37 a *Vestes ornatiores induere renuit B. Columba* 156* e *earum vanitatem ab adolescentia spernit S. Humilitas* 207 f *luxum reprehendit S. Bernardinus* 111 c *Vestes in modum Crucis relinquit B. Columba, ab Angelis alio transferenda* 168* c
Vexationes Varias forti animo patitur eadem B. Columba 164* e
Via qua eundem ignarus ad Deum confugit, et feliciter invenit S. Bernardinus 126* e f
Victoria a Deo impetrata precibus S. Symeonis Stylitæ 374 f, *Perusinis B. Columbæ* 199* *Inde elatis pœnam eadem Beata prædicit* 199* c
Vinum miraculose multiplicatum 61* d, 107* b c, 134* d, 255 a.
Virginitas perpetua S. Bernardini 100* e, 119* e. *Illam duodennis rovet B. Columba* 156* d. *Tali voto obstrictam in uxorem valens ducere punitur juvenis* 185* c
Virtutem aliquam in singulis Fratribus imitatur S. Guibertus 264 e. *Virtutes Cardinales S. Bernardini* 108* a *et Theologicæ* 109* d, *ac puellares B. Columbæ* 155 f
Visu per miraculum restituto peccans, rursus eum ex parte amittit, penitens recipit meliorem quam unquam habuerat 96
Visio B. Columbæ de sua Perusium migratione 167*, 168* *in Visione prævidet suam gloriam S. Martha* 405 e *et S. Symeoni Stylitæ Juniori gaudium Beatorum ostenditur* 328 c. 362 c
Vulnus miraculosum in fronte B. Ritæ ad memoriam Passionis Christi 227 e

Z

Zelus animarum S. Bernardini Senensis 128* f
S. Ortarii 37 b
Zelus indiscretus quorundam turbat monasterium B. Columbæ, et nimis severe ab eo deficiunt 192*
Zyphrarum usus quando cæperit 52* b c

FALVEY MEMORIAL LIBRARY
VILLANOVA UNIVERSITY

DATE DUE

DISCHARGED

BX4655.A2 VILLANOVA UNIVERSITY *v.018
3 9346 00067348 5

FOR REFERENCE
NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM
CAT. NO. 1935 LIBRARY BUREAU

